

A C T A
S A N C T O R V M
O R D I N I S
S. B E N E D I C T I.

A C T A
S A N C T O R V M
O R D I N I S
S. B E N E D I C T I
I N S A E C V L O R V M C L A S S E S
D I S T R I B V T A:
S A E C V L V M I.

QVOD EST AB ANNO CHRISTI D. AD DC.

Collegit Dominus LVCAS d'ACHERY, Congregationis S. Mauri Monachus,
ac cum eo edidit D. IOHANNES MABILLON, ejusdem Congregationis,
Qui & uniuersum Opus Notis, Observationibus,
Indicibus necessariis illustravit.

LVTETIÆ PARISIORVM.
Apud LVDOVICVM BILLAINE, in Palatio Regio.

CVM PRIVILEGIO REGIS ET SUPERIOR. LICENTIA.

CIC. IDC. LXVIII.

FRATRIS IOHANNIS MABILLON
P R Æ F A T I O
AD VNIVERSOS S. P. BENEDICTI
ALVMNOS, ET QVOSLIBET PIOS ERVDITOSQVE
L E C T O R E S.

D ACTA SANCTORUM ORD. S. BENEDICTI
unum in Corpus redigenda tandem Deo duce aggre-
dior, non quidem auctor, sed adjutor Operis; non
primarius architectus, sed minister succedaneus.
Quod antequam exponam, instituti nostri causas
& rationes viris piis ac eruditis aperire & appro-
bare operæpretium est.

Inprimis id persuasit amor sacræ Antiquitatis, cui pro facultate
illustrandæ partes suâs deesse non sustinuerunt Congregationis nostræ
Præpositi, veri istius consilij auctores. Quippe in subjectis sibi Mona-
steriis cum scriptorum codicum recondatur egregia supellex, quam-
vis majori ex parte direpta; præclara rei litterariæ monimenta te-
nebris premi nefas esse duxerunt. Hinc veterum Scriptorum Spicile-
gia hominibus doctis adeo accepta: hinc ad antiquorum exempla-
rium fidem expurgata SS. Patrum opera: hinc denique erutæ Beato-
rum Illustriumque virorum Vitæ & gesta in communem Reip. Chri-
stianæ utilitatem.

Non minor hac in Collectione fuit Veritatis quàm Antiquitatis cu-
ra. Cum enim in Sanctorum Actis, si uspiam alibi, miserè laboraverit
hominum imperitorum licentia; maximè interest sincera secernere
ab spuris, certa ab incertis, ut rebus piè ac sanctè gestis sua constet
auctoritas. Quod etsi assequi in tantis superiorum temporum amba-
gibus sit difficillimum; id tamen pro viribus ab unoquoque tentari,
nemo sanæ mentis improbabit umquam. Huc veterrimos ac prima-

Autor. SS. Ord. S. B. Saculum I. Præfat.

A

rios, quoad licuit, conquisivimus Vitarum Scriptores, quos integros & nullo fuce adulteratos repræsentamus: nil morati dictionis ac stili barbariem; quandoquidem non à compertiori oratione, sed ab Auctorum religione petenda est vera ac genuina rerum anteaclarum cognitio.

IV. Tertia demum, eaque præcipua propositi nostri causa est, ut Benedictini Ordinis alumni Majorum suorum exempla in promptu habeant, & novella Congregationis nostræ soboles ad eorum normam studeat mores suos componere. Eò nos jamdudum provocavit Leo Papa IV.

Apud Hoffmannium 2. parte Collect. Rom. pag. 80.

dum statuit in Synodi Romanæ cap. 28. *Ut quotidie lectione aut pia inter se agitatione Monachi instruantur, qualiter Monachorum Auctores non tantum habitu sequantur & nomine, sed magis operibus & virtute pertingere valeant.* Alia in hoc argumentum testimonia perquirere opus non est; quando S. P. BENEDICTVS discipulos suos revocat ad *Vitam & instituta Patrum*, quòd non sint aliud, nisi *bene viventium & obedientium Monachorum exempla.* Vnde insignis ille cognominis Benedictus Anianæ Abbas, *dum communi utilitati consulens attentius quaereret, quomodo utilis posset cunctis prodesse; capit Sanctorum Vitas Regulasque legere Patrum.* Quibus instructus copiis, collabentem vitæ Monasticæ disciplinam in Gallia, tantum non in Europa instauravit.

Reg. c. vlt.

Prod. in Concord. Regul.

V.

Intellexit hoc magnus ille Congregationis nostræ quondam Præpositus Generalis Gregorius Tarisius, vir prudentiæ, doctrinæ, pietatisque singularis. Cum enim ultimis hîsce temporibus renascentem in Gallia Benedictinæ Regulæ cultum fovere ac promovere modis omnibus cogitaret, id omnium maximè curavit, ut SS. Patrum nostrorum Vitæ perlustratis quaquaversum Bibliothecis colligerentur. Sed quoniam non unius anni res erat, negotium istud eo movente inchoatum, sub ejus successore venerandæ memoriæ Domno Iohanne Harelio promotum, tandem felicibus Reverendissimi Patris Bernardi Audeberti auspiciis, curâ, studioque incomparabili occipit prodire in lucem. Porro in his qui disquirendis sanctorum Monachorum Actis præpositi sunt, meritò primas tenet noster Lucas Acherius, reconditæ antiquitatis studiosissimus. Is non tantum Sangermanensis Bibliothecæ sibi jamdudum commissæ forulos revolvit diligentissimè, sed etiam vetusta Monasteriorum Gallicanorum aliarumque Ecclesiarum Legendaria sedulus excussit, exscribique curavit: immo & litteras direxit ad exterarum provincias, ut quotquot posset Sanctorum nostrorum Vitas compararet. Fasciculis magna ex parte congestis, cum ætatis viriumque defectum sentiret, aliòque distraheretur, jubente Reverendissimo Præfecto Generali Domno Audeberto, huic studio animum devovi, qui forsitan tantum onus refugere tenuitatis meæ conscius debuissim. Verum in Sanctorum gloriam aliquid audendum est, nec ulli fuit vitio Divos colere quoquomodo posset.

Plin. præf. in Hist. nat.

Non deerunt fortasse, qui post varios clarissimorum virorum hoc in genere labores, operam nostram causabuntur otiosam. Scimus equidem Laurentium Surium, virum optimè de Ecclesia meritum, isto in stadio laudabiliter desudasse: nec satis prædicare possumus eximium illud Par, Iohannem Bollandum & Godefridum Henschenium, qui opus immensum de Sanctorum omnium gestis tanta cum diligentia & eruditione inchoârunt, nihil ut præterea desiderandum videatur. At quis umquam iniquo animo tulit, si præter generales rerum veterum Annales scribuntur peculiare locorum vel familiarum historia, in quibus facta distinctius & scrupulosius commemorari solent? Sanè cum ordo rebus novam speciem novamque formam inducat, dicere procul jactantiâ possumus, aliam esse omnino ab illorum Auctorum proposito instituti nostri rationem. Illi Mensium fastos, nos Sæculorum ordinem sequimur: Illi Natales Sanctorum dies juxta Kalendarium observant, nos Natales eorundem annos juxta singulorum ætatem distinguimus. De utraque dispositione judicium penes alios esto: nemo verò interiri infitiri potest, quin ex litteraria illa multorum Sæculorum collectione consurgat amplissima Benedictini Ordinis Ecclesiasticarumque rerum historia, veterrimis ac sinceris adornata monumentis. Ordo quippe à S. P. Benedicto institutus tot præclara Ecclesie lumina subministravit, ut clarissimæ eorum actiones suo tempore concinnè dispositæ non minimam Ecclesiasticæ historiæ partem componant.

His ita expositis, nunc ejus quam in Opere nostro servamus methodi ac distributionis ratio reddenda est. Relaturi igitur sanctorum Monachorum Acta in Sæculorum ac temporum classes, primum Sæculum Benedictinum cum Christi concepti sæculo sexto, quod ab Eræ Christianæ anno D. ad D. C. excurrit, componimus. Cum enim S. Benedictus anno Domini cccc. lxxx. Orbi natus (quæ communior sententia est) in eremum paucis ab infantia elapsis annis, seu (ut vulgò creditur) ætatis anno xlv. secesserit, tandemque anno circà D. XLIII. diem supremum expleverit; conveniens nobis visum est solida & integra Ordinis Benedictini Sæcula solidis & integris Christiani calculi sæculis comparare. In disponendis autem Sanctorum Actis hunc ordinem tenemus, ut quo quisque anno obiisse existimantur, eorum Vitæ referantur singillarim. Ista siquidem epocha ideo visa est præferenda, quòd quavis aliâ notior sit & illustrior.

Ad hæc, Sanctorum Acta, si edita erant, cum scriptis codicibus contulimus: si nondum edita, ex vetustis eruimus membranis. Vbi plures ac diversæ de eodem occurrerunt lucubrationes, eam quæ melioris notæ visa est, in censum nostrum adduximus: si quid

in aliis singulare legebatur , in margine inferiori curavimus adnotari. Dum verò duos aut plures qui de uno eodémque sancto Monacho scripserint illustres nacti sumus Auctores , eorum singulas descriptiones edimus , ut minimum desit ad historiæ auctoritatem.

I X. Hinc stilum primigenium , quantumvis rudem & impositum , intactum servavimus , ne Scriptoribus fidem mutatis verbis detraheremus. Non enim paramus amœnitates delicatis Criticis , sed rerum piè gestarum veritatem veræ pietatis & antiquitatis cultoribus sartam rectam exhibere optamus. Porro melior est simplex rusticitas , quàm fucata ac suspecta eloquentia. Optandum quidem esset , ut Vitas Sanctorum eo quo par est rerum ac verborum delectu , splendore , ac majestate litteris commendatas haberemus : sed quidquid tulerunt sæcula , ferendum est nobis. Postquam gesta Cælitum nostrorum legitimis asserta erunt monumentis , fortasse quidam ex Nostreis bonas Musas cum Sanctis in gratiam redire coget. Quod jam Gallico idiomate feliciter exsecuta est Iacquelina *Boüette de Blemur* , Parthenonis S. Trinitatis Cadomensis Religiosa Benedictina. Quamquam non desunt Vitæ à probatis descriptæ Auctoribus , in quibus eloquentiam , non studio quæsitam , sed naturæ obsequentem haud desideres. In Actis à nobis relatis Capitulorum partitiones ac summaria , ubi in libris MSS. occurrunt , servamus : aliàs narrationem in varias Sectiones marginalibus numeris appositis distinguimus , ut codicum antiquorum reddamus integram fidem.

X. Quia verò contingit nonnumquam , ut quorundam Sanctorum Vitæ , seu Scriptorum defectu , seu temporum injuriâ , reperiri non possunt ; eas vel ex veterum Auctorum dictis sparsim exceptis conteximus , quas ELOGIA HISTORICA appellamus : vel ex Recentioribus , qui de iis scripserunt , rariùs quidem , exprimimus. Si cubi verò nihil sani aut explorati potuimus assequi , incertis relationibus prætermisissis silentii nostri rationem post primum Indicem in Operis fronte reddimus.

XI. Præter Vitas Sanctorum Miracula adducimus & Translationes , quas in propria Sæcula , ut chronologiæ nobis propositæ sequamur ordinem , monito priùs Lectore rejicimus. In Miraculis recensendis si uspiam resecamus aliqua minoris momenti , (sit verò illud perquam rarissimè) ejus rei admonitionem suis locis apponimus , ne quis de fide nostra suspicetur.

XII. Ad delectum Beatorum Monachorum , quos Ordini nostro asserimus , ut plurimum consistimus intra Martyrologii Benedictini cancellos. Quoniam verò Sancti nonnulli , quos ad Benedictinæ Regulæ præscriptum vixisse non constat , in primo Sæculo admissi sunt ; eos , ne proprio arbitrio nimium indulgere videremur , retinuimus

P R Æ F A T I O.

V

tinuimus quidem, at proprios & germanos majori charactere, du-
bios & adscripticios quos quidem putavimus, distinctionis ergo
donavimus minoribus typis. Si in quibusdam nobis vindicandis
abdicandisve hallucinati sumus, nemo nos in calumniam rapiat,
quando utrisque fecimus satis. De Sanctis viris in peculium sibi
asserendis disputationes & rixas inter religiosos viros fervere, credo
nec ipsis Beatis gloriosum est. Ignota apud priscos Monachos hujus-
modi lites, quas ultro abjicimus. Omnibus Monasticam vitam
profitentibus hoc in Opere prodesse cupimus, & ex omnibus pro-
desse: nec interest cujus Sancti exemplis, Basiliani an Benedictini,
ad bene vivendum informeris. In commune Christiani omnes vi-
vunt, in commune Sancti vixere, in commune eorum exempla
posita sunt, ut omnes inde proficiant. Placet Bernardi sententia:
Vnum (Ordinem) opere teneo, ceteros Caritate. Porro Caritas nihil
sibi proprium vindicat. Et tamen Sanctos nostros, quantum in no-
bis est, ab alterius instituti Monachis distinguimus, non ad facien-
dam pompam, sed ad illustrandam historiae veritatem. Sed quia in
Sanctorum nostrorum syllabo recensiti sunt nonnulli, quos &
paullo ante S. P. Benedictum in caelum migrasse, & S. Benedicti dis-
cipulos non fuisse constat; hos conjecimus in Appendicem, ut à Le-
gillatoris nostri Vita exordium faceremus.

In Apolog.
ad Guib.

Iam ne in plerisque locis salebrosis Lectorem haerere continge-
ret, ADNOTATIVNCVLÆ margini paginae inferiori suppositæ
sunt, ut loca repugnantia conciliarentur, complanarentur diffi-
cilia, & barbaræ explicarentur dictiones. Si observationis prolixio-
ris faciendæ opportunitas fuerit, illius tractatio in Præfationem
remissa est. Demum si quid ad Vitæ alicujus elucidationem, San-
cti vel Auctoris gratiâ, in antecessum præmittendum fuit, id
præstant OBSERVATIONES PRÆVIAE. Si aliquando hæsit aqua,
cogitet Lector quàm sit *res ardua, vetustis novitatem dare, novis*
auctoritatem, obsoletis nitorem, obscuris lucem, fastiditis gratiam,
dubiis fidem.

xiii.

Plin. Præf.
Hist. nat.

Denique his omnibus quatuor accesserunt Indices, Primus in ip-
so locatus limine, Sanctorum nomina qui in unoquoque sæculo
quo de agitur vixerunt, comprehendit: ubi Sanctorum prætermis-
sorum rationes afferuntur, & Auctorum qui de Sanctis scripsere
notitia præstringitur. Secundus Index est de rebus Historicis, Ter-
tius de Moralibus, Quartus de vocibus exoticis & barbaris, in O-
peris calce appositi. Insuper brevis Chronologia singulis præmis-
sa est Sæculis, in qua Sanctorum, Summorum Pontificum, Re-
gumque nomina & ætates, Monasteriorum constructiones, aliâ-
que id genus breviter commemorantur.

xiv.

Ceterum de Vitarum quas referimus auctoritate præmuniendus

xv.

Astor. SS. Ord. S. B. Sæculum I. Præfat.

B

esset Lector , ne ancipiti fide in illis versetur. Verùm habent suos plurimæ Auctores in fronte designatos. Si Auctor est anonymus , ex narratione , quoad ejus fieri potest , exprimitur ipsius ætas , ex qua pendet Scriptorum auctoritas præcipua. Deinde genius hominum aliæque conditiones ex ipsorum scriptis satis deprehenduntur ab eruditis , ut non sit necesse alios de ipsis interrogare. Occurrent in Actis à nobis relatis nonnulla (fatemur ingenuè) ad Lydium lapidem non omni ex parte probata : sed si ob unum errorem vel alterum in Vitis Sanctorum inventum , cetera quæ remanent fide carere dixerimus , (inquit Illust. Card. Baronius) profectò omnes ferè Sanctorum Vitas in maximum discrimen adducimus : cum pænè in omnibus aliquid notari possit quod corrigendum videatur , sitque Canoniarum tantummodo Scriptorum singularis prærogativa , ut in eis cuncta vera , inconcussa , certaque narrentur. Neque Baronii dictum locum habet solùm in Sanctorum Actis , Historicos ferit propè omnes , nullus non homo fuit. Quibusdam nihilominus magis innatum est quidlibet fingendi seu credendi vitium ex soli natura , quod Armoricis Anglicisque Vitarum Scriptoribus plures jam impegerunt. Vetus est Petri Cellensis querela in quadam Epistola ad Nicolaum Monachum Anglum. *Insula est*, inquit de Anglia, *circumfusa aqua : unde huius elementi propria qualitate eius incolæ non immeritò afficiuntur , & nimia mobilitate in tenuissimas & subriles phantasias frequenter transferuntur , somnia sua visionibus comparantes , ne dicam præferentes*. Quod tamen citra calumniam relaturn à me velim , nam magnos alioquin viros tulit fertque hodie illa Insula : sed Scriptorum vulgo imperito id vitii tribuendum est.

XVI.

Postquàm propositi nostri ordinem exposui , nunc res postulat ut nonnulla in hac Præfatione expendantur : quæ cum diligentiorẽ exigant tractationem , in quosdam Articulos appositè distinguenda videntur. Primo loco agendum est strictim de Monasticæ vitæ origine in Occidente , deque Regulis ante S. Benedictum isthic observatis. II. Inquirendum est de tempore obitus S. P. Benedicti , de Regulæ suæ promulgatione & propagatione sæculo sexto facta ; ubi in transcurso mentem nostram de vulgata ipsius ad S. Remigium Remorum Episcopum Epistola aperiemus. III. de S. Scolastica dicendum erit , ac de Benedictinæ Regulæ usu etiam ad Virgines Deo sacras transmissio. IV. S. Placidi missio in Siciliam ac Martyrii tempus agitabitur. V. Exponetur S. Mauri Abbatis legatio in Galliam. VI. De Regulæ progressu in Hispaniam sermo erit. VII. De Gregorii Magni studio in S. P. Benedicti Institutum : ubi Benedictina ipsius professio contra Cæsarem Baronium asseretur. VIII. De Augustino aliisque S. Gregorii discipulis in Britanniam

missis disputatio succedet. IX. Denique Observationes quasdam de rebus cū Ecclesiasticis tum Monasticis notatu dignis subijcimus. In aliud sæculum remittimus Germaniæ Benedictinæ tractationem pleniorē.

§. I.

De Monachorum origine, statu & Regulis in Occidente ante

S. P. BENEDICTVM.

FIDEI Christianæ ortum & progressum pænè euestigio subsecuta est Monastica institutio, & naturali quadam lege ex Oriente in Occidentem pervasit. Basilium Ducem præcipuè celebrant Orientales, Benedictum Occidentales Monachi; utrumque rectius Monastices præconem, propagatorem ac Legislatorem dixeris, quàm auctorem primarium. Basilium brevi quidem intervallo præcessit magnus ille Antonius Ægyptius, Benedictum duobus ferme sæculis qui in Occiduas partes induxerunt Monachorum Instituta. Hæc (si Baronio credimus) accepit Roma ab Antonio magno per Athanasium Episcopum Alexandrinum: à Romana verò Ecclesia velut è promptuario disciplinæ aliæ omnes Occidentalis orbis Ecclesiæ mutuatae sunt. Athanasius anno Domini ccc. xl. in Urbem accessit. Nulla eo tempore, inquit Hieronymus, nobilium feminarum noverat Romæ propositum Monachorum, nec audebat, propter rei notitiam, ignominiosum (ut tunc putabatur) & vile in populis nomen assumere. Hæc (Marcella) ab Alexandrinis prius Sacerdotibus Papæque Athanasio, & postea Petro, qui persecutionem Ariana hæreseos declinantes, quasi ad tutissimum communionis suæ portum Romam confugerant, vitam B. Antonij adhuc tunc viventis Monasteriorumque in Thebaide, Pachumij & Virginum ac Viduarum didicit disciplinam, nec erubuit profiteri quod Christo placere agnoverat. Deinde Hieronymo Romæ commorante fuerunt tam crebra Virginum Monasteria Monachorumque innumerabilis multitudo, ut pro frequentia servientium Deo, quod prius ignominia fuerat, esset postea gloria. Augustinus Romæ etiam plura Monasteria cognovit, in quibus singuli gravitate atque prudentia & divina scientia pollentes, ceteris secum habitantibus præerant Christiana caritate, sanctitate & libertate viventibus.

Eusebio primo Vercellarum Episcopo ab anno circa ccc. xl. ad ccc. lxxi. id elogii tribuit Ambrosius, quod primus in Occidentis partibus diversa inter se coniunxit, ut & in civitate positus Instituta Monachorum teneret, & Ecclesiam regeret ieiunii sobrietate. Et erat, Augustino teste, Monasterium Mediolani plenum bonis Fratribus extra urbis mœnia sub Ambrosio nutritore. Quo Monasterio nullum forte in tota Italia antiquius, si ante annum ccc. xiii. (quemadmodum

XVII.

Baron. an. 328. n. 20.

In Epist. 16. ad Princip. de Marcellæ Epistaph.

Idem ibid.

August. De Morib. Eccl. c. 33.

Ambros. 115. 10. Epist. 31.

Augustin. Lib. 8. Confess. c. 6.

Vghell. Tem.
4. Ital. fac.

Sever. Vie. e
S. Mart. c. 4.

Ferdinandus Vghellus affirmat) à Mirocle Mediolanensium Antistite conditum fuit. Legimus apud Severum Sulpicium , S. Martinum , Turonicum postea Episcopum , *Mediolani sibi Monasterium statuisse* , ubi *eum Auxentius auctor & princeps Arianorum gravissime insectatus est* , multisque affectum iniuriis de civitate exturbavit. Inde Martinus in Insulam Gallinariam se recepit , ubi aliquandiu vitam Monasticam coluit.

Fossid. in Vita
S. August.

Hieron. Ep.
2.

Id. Epist. 30.

S. Augustinus Ambrosii exemplo edoctus , *factus Presbyter Monasterium intra Ecclesiam* (Tagaste in Africa) *mox instituit* , & *cum Dei servis vivere cepit secundum modum & regulam sub Sanctis Apostolis constitutam*. Taceo in Insulis Dalmatiæ choros à Nepotiano frequentatos , ut scribit Hieronymus ad Heliodorum : *taceo Insulas & totum Hetruscum mare Volcorumque provinciam & reconditos curvorum litorum sinus* , in quibus tempore Hieronymi Monachorum *consistebant chori*. Mitto Caprariam & Gorgoniam Insulas à Monachis cultas. Satis hæc sunt ad demonstrandam vitæ Monasticæ in Italia originem sæculo quarto. Elanguit Monastica institutio in illis regionibus sæculo insequente ob Gothorum , Hunnorum , Vandalorum & Erulorum irruptiones : sed tandem ineunte sæculo sexto respirare cæpit , & Benedicto auctore Ægyptiorum Monachorum celebritatem adæquavit.

XXVIII.

Sever. Sulp. in
Vita S. Mart.
c. 5.

Greg. Turon.
Lib. 4. Mirac.
S. Mart. c. 30.
Sever. ibid. c.
7.

Italiam in Monastico statu excolendo æmulata est ac propemodum superavit Gallia. Martinus ex insula Gallinaria ad S. Hilarium Pictavorum Episcopum ab exilio reversum se recipiens , *haud longè sibi ab opido Monasterium collocavit*. Gregorius Turonicus Episcopus *Monasterium Locociagense* appellat , *distans ab urbe Pictavis quassistadiis quadraginta*. Procedente tempore Martinus *factus Episcopus Turonensis* , aliquandiu adhærenti ad Ecclesiam cellula usus est. Deinde cum inquietudinem se frequentantium ferre non posset , *duobus fere extra civitatem millibus Monasterium sibi statuit*. Majus-Monasterium hæctenus vocatur. Brevi adeò Monachorum numerus Martino auctore accrevit , ut ad S. Antistitis *exsequias Monachorum fere duomillia convenisse dicantur*. Specialis , inquit Severus Sulpicius , *Martini gloria* , cuius exemplo in Domini servitute stirps tanta fructificaverat.

Sever. Epist.
ad Basil.

XIX.

Greg. Turon.
de gl. Conf. c.
22.

Insulam Barbaram paullo supra confluentes Araris & Rhodani in medio Araris sitam , Monachos ab antiquis retro temporibus habuisse constat , fortasse ante S. Martinum. Eò sæviente Septimi Severi persecutione Christianos se recepisse ferunt. Certè apud Gregorium Turon. S. Maximus B. Martini discipulus occultare se cupiens , *apud Insulam Barbaram Monasterii Lugdunensis* perfugisse legitur.

XX.

S. Honoratus , anno cccc. xxvi. Episcopus Arclatensis or-

dinatus, in Insula maris mediterranei extremæ Provinciæ Phocenfi adjacente, quam Lerinum nuncupant, Monasterium Lerinense excitavit. Is primum divenditis facultatibus & in pauperes distributis, & cum eo Venantius frater duce Caprasio sene in *Orientis oras*, inquit sanctus Hilarius ipsius discipulus & in Sede *Arelatenfi* successor, *& quæcumque alia plena Sanctis loca accipiendi exempli gratiâ accedunt.* Mortuo in Achaia Venantio, Honoratus in Galliam redux, *vacuam Insulam ob nimietatem squaloris, & inaccessam venenatorum animalium metu, Alpino haud longè iugo subditam petit*: ubi constructo Cœnobio certatim se iam illuc omnis regio quærens Deum dirigebat, Honoratum expetiit: quisquis Christum desideravit, & planè Christum, quisquis Honoratum expetiit invenit. Itaque velut ulnis effusis protensisque brachiis in amplexum suum omnes, hoc est in amorem Christi invitabat, omnes undique ad illum certatim confluebant. Etenim quæ adhuc terra, quæ natio in Monasterio illius cives non habet? In proxima Lerino insula, hoc est in Lerone, degebat S. Eucherius, qui in Sermone de Laude Eremitarum multa præclare de Lerino adducit, ubi erant auctore Honorato sancti senes, qui divisis cellulis Ægyptios Patres Galliis intulerunt.

Hilar. in Vita
S. Honorati.

An verò prætermitemus illustrem Galliæ nostræ hospitem, immo popularem * nostrum Iohannem Cassianum, qui sæculo quinto in civitate Massiliensi inclytum Asceterium ædificavit, ac quinque millia Monachorum rexisse dicitur. Is ultimas Collationes septem ad Sanctos, qui in Stæchadibus consistebant insulis, Fratres scripsit, quæ insulæ ab urbe Massilia brevi millium sexaginta freto distant.

XXI.

* Holsten.
Præf. in Cod.
Reg. d. probat
Gallum fuisse
Cassianum.

Eodem ferè tempore Monachi Condatescenses in locis Iurensibus; Autissiodorenses à B. Germano instituti, Divionenses S. Benigni, Ternodorenses apud Burgundiones; Menatenses apud Arvernos, Miciacenses Aureliæ, Grinniacenses Viennæ, Agaunenses Octoduri, sanctitate florebant. Et hic quidem Reipublicæ Monasticæ status ad S. P. Benedicti ætatem in Galliis erat. Superest ut de Hibernia, Gothia, Illyrico & Hispania, quæ solæ ex Europa nationes Monachismum ante S. Benedictum suscepisse videntur, paucis absolvamus.

XXII.

S. Patricium à Cælestino Papa circa annum d. xxx. in Hiberniam missum, Fidem vitamque Monasticam propagasse, Probus in ejus Vita auctor est. E Mesopotamia in Scythiam Monachorum Instituta transtulit Audæus, qui teste Epiphania, à Constantio relegatus Monasteria fecit in Gothia. Severinus Noricorum dictus Apostolus, tempore quo Attila Rex Hunnorum defunctus est, (nimirum anno ccc c. liv.) de partibus Orientis adveniens, in vicinis Norici Ripensis & Pannoniarum partibus quod Asturis dicitur

XXIII.

Epiphanius.
Har. 70.

*opido morabatur, vivens iuxta Evangelicam Apostolicamque doctrinam. Deinde ad secretum habitaculum quod Purgum opidum appellatur ab incolis, quinque à Favianis distans miliaribus secessit. Daturus Monachis formam sollicitior admonebat B. Patrum vestigiis inharere, ut ex ipsius Vita ab Eugippio Abbate Lucullanensi subpari scripta carptim delibavimus. Denique prior in Hispaniam Monastica observantia usum & Regulam dicitur adduxisse apud Ildefonsum Toletanum Episcopum Donatus, qui professione & opere Monachus, cuiusdam Eremitæ in Africa fertur exstitisse discipulus. Hic violentias barbararum gentium imminere conspiciens, atque ovilis dissipationem & gregis Monachorum pericula pertimescens, ferè cum Septuaginta Monachis copiosisque librorum codicibus navali vehiculo in Hispaniam commigravit; qui ab illustri religiosaque femina Minchæa subsidii ac rerum opibus ministratis, Sirbitanum Monasterium visus est construxisse. Persecutio illa referenda videtur ad Trasamundum Vandalorum Regem, qui in Vita S. Fulgentii Ruspensis Episcopi Christianos legitur divexasse ineunte sæculo sexto. Tempus satis congruit Donati ætati apud Iohannem Biclarensem ad annum quintum Iustini relatæ in hunc modum: *Donatus Abbas Monasterii Serwitani, mirabilium operator clarus habetur. Æqualis Donato fuit B. Victorianus Abbas, qui teste Fortunato plurima per patriam Monachorum examina fudit, & Monasterium Afanense in Aragonia construxit, ut in ipsius gestis referemus.**

XXIV. Investigatâ Monachorum origine & progressu in Occidentis partibus, superest ut de primariis eorum Regulis pauca dicamus. Ut in Oriente, sic in Occidente, tot propemodum typi ac Regule erant, quot Celle ac Monasteria. Aliis pro Regula erat Abbatis voluntas; aliis modus vivendi Majorum usu & traditione confirmatus, aliis leges scriptæ imponebantur. In uno eodemque Cœnobio plures insimul Regulæ scriptæ non rarò observatæ, detractis vel assumptis, quæ pro locorum ac temporum conditione opportuna videbantur. Et tamen in tanta Regularum diversitate maxima erat Monachos inter omnes animorum consensio, una societas, facilis ac promiscuus transitus, mutuusque comiteatus. Nondum invaluerat illud Corinthiorum: *Ego sum Pauli, ego autem Apollo, ego verò Cephæ*; unus Monachorum in Ecclesia Ordo censebatur. Nomen istud in varias partes scindi cœpit sub finem sæculi noni, quando Congregatio Cluniacensis, ob consuetudines Benedictinæ Regulæ superinductas Ordo Cluniacensis dici cœpit. Et nobiliora etiam Monasteria, ob ritus peculiare, suum Ordinem constituerunt, quamvis S. Benedicti Regula esset omnibus communis. Sic *Ordo Maioris-Monasterii* apud Guillelmum Gemeticensem, *Ordo S. Dionysii*, &c. res postea in infinitum abiit.

Ildef. Lib. de
Virg. illust. c.
4.

L. 4. C. II.

Cassian. lib. 2.
Instit. c. 2.

Guill. Gem.
L. 7. c. 37.

Ergo ut ad id unde digressus sum me referam, variæ erant ante S. Benedictum Regulæ in Occidente, quædam à pluribus receptæ. Sancti Basilii Regulam, posteaquàm Rufinus Aquiliciensis Presbyter petente Vrseio Pineti Abbate eam Latini juris fecit, Monachi Itali præferebant. Nam Eugippii Abbatis Lucullanensis & Virgilii Diaconi Regulæ non admodum terebantur. Certè S. Benedictus Basilii Regulam familiarem habuit, càmque suis discipulis commendavit. *Regula c. 71.* Eandem in Gallia servabat Aredius cum Cassiani Institutis, quæ etiam in pluribus Galliarum Monasteriis tenebantur. Erant & Lerinensium, Grinniacensium, & Agaunensium seu Tarnatensium Instituta. Regula S. Macarii in Reomaënsi Monasterio vigeat, fortè ex Lerinensium censu, nam apud illos Iohannes Reomaënsis Abbas primus diu egerat. Apud Miciacenses SS. Antonii & Pauli norma colebatur; apud Turonenses Monachos S. Martini vivendi forma à Severo Sulpicio descripta: quam etiam S. Patricius in Hiberniam *In Vita S. Mart. c. 7.* invexisse fertur. Qualem Regulam Donatus ex Africa ad Hispanos detulerit, non facile est divinare: hac de re postea recurret oratio. * *num. 72.* Interim ad alia pergamus.

§. I I.

De die & anno obitus S. P. BENEDICTI, ipsiusque propagatione in Italia: ubi Dialogorum libri Gregorio M. asseruntur, & vulgata S. BENEDICTI ad B. Remigium Epistola expenditur. * *Regula*

CV M Orbi natus est S. Benedictus, miserabilis Europæ facies erat. Italia quippe sub Odoacre Erulo, Hispania & Aquitania sub Alarico Vefigotho, Arianorum Principum iugo addictæ gemebant: Suevis Arianis parebat Callæcia, regnabat in Gallia Childericus Francorum Rex Idolorum cultui deditus, Burgundionibus Arianis non modicam Galliæ partem occupantibus: Germania verò & Britannia insulæ pars verum Deum ignorabant. Annum cccc. lxxx. S. Benedicti natalem non tam veterum probat auctoritas, quàm recentiorum Scriptorum consensus. Vix pueritiæ annos prætergressus, in Sublaci specum se recepit, eo ferè tempore quo Chlodoveus Francorum Rex cum sua Gente Idola ejuravit. Constructis apud Sublacum Monasteriis duodecim, S. Benedictus Cassinum montem petiit anno (ut creditur) d. xxix. ut inde per universam Europam suum Ordinem diffunderet: quasi funestissima illa ætate, (liceat mihi hoc de Benedictino dicere, quod de Monastico statu universim dixit Iohannes Mareshamus) comparatum fuisset hoc vivendi institutum, tutissimum adversus humanas misérias refugium. Et quidem Europa ferè tota Benedicti sæculo Monachis adlaborantibus veram Religionem suscepit. Quo die vel anno vir sanctus in cælum abierit, lis est inter Auctores. Diversas recensere sententias

xxvi.

*Præfat. in
Tom. 1. Mo-
nast. Angl.*

V. Haefren.
in c. 37. Vita
S. Bened.

otiosum videtur, cum id jam præstiterint nonnulli ex nostris. Rem totam ex Gregorio, si fieri potest, repetamus. Sed quia Dialogorum libros, quibus niti præcipuè volumus, Gregorio Magno quidam timidè adscribunt, quidam temere abjudicant; operæpretium arbitror, si quàm potero brevissimè, hos libros genuino auctori asseruero.

xxvii. Gregorium hujus nominis primum Pontificem Romanum lucubrationem *de Miraculis Patrum quæ in Italia facta sunt* cogitasse ac parturisse, testatur ipse in lib. 2. Epistola 50. ad Maximianum Syracusanum Episcopum, à quo in hoc argumentum suppetias postulat. *Fratres mei, inquit, qui mecum vivunt, omni modo me compellunt aliqua de Miraculis Patrum quæ in Italia facta audivimus, sub brevitate scribere. Ad quam rem solatio vestrae Caritatis vehementer indigeo, ut ea quæ vobis in memoriam redeunt, quæque cognovisse vos contigit, mihi breviter indicetis.* Auctor verò Dialogorum tantum de Sanctis Italiæ viris agit, idque statim ab initio libri 1. Petro interloquente satis innuit his verbis: *Non valde in Italia aliquorum vitam virtutibus fulsisse cognovi: ex quorum igitur comparatione accenderis ignoro. Et quidem bonos viros in hac terra fuisse non dubito, si-gna tamen atque virtutes aut nequaquam ab eis facta existimo, aut ita sunt hætenus silentio suppressa, ut utrùmne sint facta nesciamus.* &c. Et lib. 3. c. 14. *Hic itaque venerabilis Isaac ortus ex Italia non fuit, sed ea illius narro miracula quæ conversatus in Italia fecit.* Quis hîc non videat Auctori non alium esse scopum, quàm ut de Miraculis in Italia factis scribat? Pergit Gregorius M. in laudata ad Maximianum Epistola. *De Domino enim Nonnosio qui iuxta Dominum Anastasium de Pentunis fuit, aliqua retulisse te memini, quæ oblivioni mandavi. Et hoc igitur, & si qua sunt talia, tuis peto Epistolis imprimi, & mihi sub celeritate transmitti.* At Dialogorum Scriptor in lib. 1. capp. 7. & 8. de Nonnosio plura refert, aliâque non pauca de aliis quæ à Maximiano Episcopo accepisse se affirmat.

xxviii. Deinde tam valida ex ipsis Dialogorum libris in Gregorij M. causam erui possunt argumenta, ut vel stolidus sit qui non assentiat, vel impudens qui mentitum Scriptorem dicere audeat. Primò Dialogorum auctor in lib. 4. capp. 14. 15. 16. 19. 27. 37. easdem refert historias, quas in Evangeliorum Homiliis à se commemoratas asserit. Et certè Homilias 40. in Evangelia, Gregorij M. germanum esse fetum, & ipsissimas in illis recitari historias nemo negare potest. Deinde Dialogorum opifex nomen suum passim interponit Gregorij, tum se Romanum Pontificem in lib. 1. cap. 8. & lib. 3. capp. 3. & 8. omnino indicat: ad hæc in lib. 3. capp. 32. & 36. meminit Legationis suæ in urbem Constantinopolim, ac cap. 31. pròdit familiari sibi necessitudine dudum junctum fuisse Leandrum

drum Hispalitanum Episcopum, quem Gregorius in amicitiam Constantinopoli à se receptum fuisse Præfat. in lib. Moral. testatur. Denique Dialogista in lib. 2. initio ait se ea, quæ de S. Benedicto narrat, quatuor ejus discipulis referentibus agnovisse. Producant igitur adversarii Gregorium quemdam Romanum Pontificem, Leandro Hispalensi Episcopo familiarem, primis S. Benedicti discipulis ætate comparem, alium à Gregorio Magno: & tunc demum illum Dialogorum auctorem agnoscemus. Quod si non possunt, cessent apertæ repugnare veritati, cum alioqui Dialogorum stilius Gregorium Magnum ubique spiret.

Verum quoniam adversarios sustinemus contumaces, obruere eos auctoritate necesse est, si ratione vinci nolint. Isidorus Hispalensis Episcopus Gregorio M. pæne æqualis de Vir. illust. cap. 27. tradit ipsum edidisse *Dialogi more cum Petro habiti de virtutibus Patrum libros quatuor*. Et S. Ildefonsus Toletanus ejusdem ferè ætatis de Vir. illust. cap. 1. *De vitis Patrum*, inquit, *per Italiam commorantium edidit etiam libros quatuor, quos volumine uno compegit, quem quidem Codicem Dialogorum maluit appellari*. Præ tantis viris piget adducere insuper Venerabilem Bedam, apud quem hæc de Gregorio M. leguntur: *Libros etiam Dialogorum quatuor fecit, in quibus rogatu Petri Diaconi sui virtutes Sanctorum quos in Italia clariores nosse vel audire poterat, ad exemplum vivendi posteris collegit*. Bedæ succinuit Aldhelmus Episcopus, immo præivit, utpote anno DCC. IX. Beda teste denatus, qui cum S. Benedicti Vitam à Gregorio Magno scriptam dicat, eum proculdubio Dialogorum Auctorem rescierat. En Aldhelmi distichon ex Carmine de laude Virg. ubi agit de S. Benedicto:

Cuius præclaram pandens ab origine vitam,

GREGORIUS Præsul chartis descripserat olim.

Adeout aquam in mare missurus sim, si Pauli Diaconi suffragium rogem, qui in lib. 4. de gest. Langob. cap. 5. quatuor libros Dialogorum à beatissimo Papa Gregorio editos & Theudelindæ Langobardorum Reginæ directos affirmat.

Valeant igitur Cedrenus aliisque ejus sequaces, qui Gregorium Dialogorum auctorem tempore Leonis Imp. cognomento Isauri vixisse putant, nimirum anno DCC. XXVI. integro ferè sæculo post Isidorum & Ildefonsum. Adquiescant tandem manifestæ veritati Huldricus Coccius, Chemnitius, & Andreas Rivetus, modestiores utique Roberto Coco, qui procaciter ausus est negare, quod alii dumtaxat revocârunt in dubium. Nimirum heterodoxi æquis oculis legere non possunt istos libros, in quibus hæreses suas damnari vident. Hæc digressio grassanti errori debebatur ad propositum redeo.

Astor, SS. Ord. S. B. Sæculum I. Præfat.

C

xxix.

Bedæ Hist. lib. 2. c. 1.

Id. lib. 3. c. 19.

Cocc. Pref. in
Greg. Op. Ba-
silæ 1551.
Riveti Criticæ
Sacri.
Coccii Censura
quorund. lib.

XXXI. Ad statuendum sancti Benedicti quem modò inquirimus obitum duo altrinfecus termini figendi sunt, quos ultra citràque divagari Gregorius non finit. Vnus terminus repetitur ex principatu Totilæ Regis, qui beatum Benedictum convenisse in lib. 2. Dialogorum cap. 15. dicitur: alter ex clade Monasterio Cassinensi, à Langobardis aliquanto post sancti Benedicti excessum illata.

XXXII. Totila Gothorum sceptrum adeptus est belli Gothici anno septimo, hoc est Christi D. XL I. Siquidem bellum istud orsus est Iustinianus Augustus annum agens imperii nonum, *ὅθεν κατέσπευε τὸ πόλεμον ἄνατον ἔπος πλεῖν βασιλείαν ἔχων*, inquit Procopius. Porro annus Iustiniani imperii nonus Eræ Christianæ anno D. XXXV. respondet. Cum enim ex Victoris Tununensis calculo Iustinianus quadregesimo imperii sui anno, Domini D. L XV I I. vitæ finem suscepit; ipsius principatûs annus primus cum Christi anno D. XXVII. nonus cum D. XXXV. componendus est. Deniqueut Procopius auctor est, Hildebaldus anno sexto belli Gothici vertente occisus à Vila est. Huic successit Eraricus anni septimi initio. Sed Eraricus iste nihil gessit memoratu dignum: nam cum paucis supervixisset mensibus, ex humanis decessit. Totila verò ex convento suscepit imperium. Illud in Procopio advertendum est, annos militares à verno tempore inceptos, ipsi adhibitos fuisse. Annus proinde belli Gothici septimus anno Christi D. XL I. Vere inchoatus Regem excepit Eraricum, paucisque post mensibus Totilam, qui ante annum belli Gothici octavum, Christi D. XL I I. Benedictum adire non potuit. Eo quippe anno postquàm Cæsena, mox Petræ præsidia ceperat Totila, paullo post se in Tusciam contulit; locisque in ea jam pertentatis cum ad se nemo concederet, amne Tiberi transmisso, non tamen Urbis ingressus confinia, ad Campanos & Samnites divertit. Quo in itinere sine dubio Cassinum in Samnitibus positum accessit, ac vitæ suæ sortem à B. Benedicto didicit: factumque est id quod dicit Gregorius, ut mitior ex illo congressu Totila redderetur. Nam Neapoli exinde capta, eam in captivos, teste Procopio, præ se tulit benignitatem, quæ utique nec barbaro, nec hosti satis convenit. Quippe qui Romanorum inedia confectorum inprimis curam suscepit; & morte affecto milite qui virginem vitiârat, bona quoque ejus, quæcumque fuere, vitiata mox tradidit. Vnde factum, ejus ut nomen ut sapientiæ, ita & benignitatis celebre apud Romanos jam esset ac maximi fieret. Si ergo Totila ineunte belli Gothici anno V I I I. prius Cæsena ac Petræ præsidia cepit, Tusciam peragravit, variisque in ea tentatis locis Tiberim transmisit, quàm ad

Procop. belli Goth. lib. 1.

Idem. l. 3.

Idem ibid.

Gregor. lib. 2. Dial. cap. 15.

Proc. lib. 3. belli Goth.

Campanos & Samnites divertit; isthuc se conferre non potuit ante finem ipsius anni, Christi D. XLII. nec proinde obitus S. Benedicti, quem tum invisit, ante mensem Martium insequentis anni collocari potest. Hic primus limes eorum refellit sententiam, qui S. Benedictum vel ad annum D. IX. vel D. XXXI. vel D. XXXVI. vel denique D. XLII. ad Superos migrasse existimârunt.

Præter ista nihil nos cogit, ut B. Benedicti annum extremum ulterius differamus. Nam ipsius cum Canusinæ Ecclesiæ Antistite colloquium *de ingressu Regis Totilæ & Romanæ urbis perditione* erat, paulo post futurâ. Et Zallæ militis Totilæ factum omnino accidisse videtur ante ejusdem Totilæ collationem cum S. Benedicto habitam: neque enim exinde, quis esset Benedictus, à Zalla ignorari potuit. Fixum igitur esto, S. Benedicti mortem ante annum D. XLIII. statui non licere: jam ex alio quem præfiximus cladis Cassinensis cardine, an ultra hunc annum differri possit videamus.

Langobardos à Narfe Patricio anno D. LXIX. invitatos, duce Alboïno in Italiam irrupisse, scribit Paulus Diaconus. Alboïno post septem annos demortuo, cum Clephus paucos menses postea regnâset; *per annos decem Langobardi Regem non habentes, sub ducibus fuerunt.* Quibus annis expletis Autharium Clephi filium Regem sibi statuerunt, eoque post sex annos extincto, Theudelinda ipsius relicta Agilulfum Taurinatum Ducem in Regnum & thalamum adscivit, Regia dignitate quinque annos supra viginti potiturum. Itaque quandoquidem Cassinense Monasterium ante Gregorii M. Pontificatum à Langobardis eversum fuisse constat, quærimus Langobardorum Ducibus an Regibus cladem istam acceptam referre debeamus. Sanè Ducibus tribuendam esse, ideoque ante annum D. LXXXV. eam accidisse subjæctæ rationes persuadere videntur.

Leo Marficani Cardin. Ostiensis auctor est, Monachis Cassinatibus Cœnobii sui excidio à Langobardis patrato subductis Lateranense Patriarchium à Pelagio Romano Pontifice concessum fuisse in Monasterium erigendum; cui Valentinianus multis annis præfuerat, antequam Gregorius Dialogis scribendis daret operam, uti ex libri 2. exordio constat. Dialogos scribebat Gregorius anno D. XCIII. Vt igitur Valentinianus annis multis Lateranensem Ecclesiam rexisset Gregorio tum dici potuerit, annis minimùm decem Valentiniani præfectura, adeoque Monasterii Cassinensis ruina Gregorii scriptionem præcessisse debuit. Et verò credi vix potest, everisionem illam accidisse anno (ut passim recentiores scribunt) D. XCIX. regnante Authario, *cuius diebus* inquit Paulus Diac. *in Regno Langobardorum nulla erat violentia, nullæ struebantur insidiæ, nemo iniuste aliquem angariabat,*

nemo, spoliabat. Non erant furta, non latrocinia: unusquisque quod libebat securus sine timore pergebat. Econtrariò per hos Langobardorum Duces spoliatis Ecclesiis, Sacerdotibus interfectis, civitatibus subrutis, populis^{id. l. 2. c. 32.}que qui more segetum excreverant extinctis, (exceptis his regionibus quas Alboin ceperat) Italia ex maxima parte capta est, & Langobardis subiugata. Hinc colligere licet, cladem Cassinensem anno circa D. LXXX: patratam à Langobardis fuisse, & citius fortasse.

XXXVI. Nec refert, quòd strages illa Gregorio Dialogos scribenti *nupera* dicatur. *Nuper* enim nonnumquam de longo tempore dici maximè apud Gregorium, in Vitæ S. Benedicti caput 17. demonstrabimus. Si quis verò ad superioris argumenti vim elevandam contendat, Patriarchium Lateranense Monachis Cassinatibus ante Monasterii sui ruinam concessum fuisse; id Leonis Marficani auctoritate, cui nulla antiquior nec recentior opponi potest, refellemus. Et certè primis illis Ordinis florentissimi temporibus intra urbium mœnia Monachi nonnisi ob ingruentes bellorum tempestates se recipiebant.

XXXVII. A S. Benedicti obitu ad Cassinensem everisionem quatuor Abbates Cœnobio Cassinensi præfuisse, scribit inprimis Paulus Diac. his verbis. *Ceterum post B. Benedictum Constantinus, post hunc Simplicius, post quem Vitalis, ad extremum Bonitus Congregationem ipsam*^{id. l. 4. c. 18.}*rexit, sub quo hæc destructio facta est.* Nec dissentit in libri 2. Dial. principio Gregorius M. qui Constantinum S. Benedicto in Monasterij sui regimine successisse, Simpliciumque tertio loco Congregationem rexisse affirmat. Quid demum inde probamus? Nimirum S. Benedictum non anno D. LX. vel D. LXI. (ut nonnulli hocce tempore persuadere conantur) sed citius mortem obiisse. Demus enim primos S. Benedicti successores tres decennio quemque præfuisse Cassino; nec certè minus temporis Abbatibus perpetuò quoad viverent in sua dignitate manentibus tribuere potes. Fac deinde stragem Cassinensem, quam anno ad summum D. LXXX. prorogandam duximus, accidisse sub Bonito Abbate primos Præfecturæ annos agente; S. Benedicti annum supremum ultra annum D. XLIV. differre vix poteris. Hactenus ex Gregorio extremum S. Benedicti annum expendimus; nunc quid veri huc ex S. Mauri Abbatis Vita ab Odone interpolata elicere possimus, indagandum est.

XXXVIII. Vulgatis illis B. Mauri Actis submediæ ætatis Scriptores tantam tribuerunt auctoritatem, ut cum in eis S. Benedictum XI I. Kalend. Aprilis in pervigilio Paschæ excessisse legissent, id sibi retinendum constantissimè putaverint, adducti exiltimatione Fausti B. Mauri discipuli, cujus lucubrationem omni ex parte integram credebant. Ea res multis implicata difficultatibus viros minime indoctos,

Abbonem Floriacensem Abbatem, Marianum Scotum, Sigebertum Gemblacensem, aliósq; non mediocriter exagitavit, & in pugnantibus distraxit sententias. Cum enim homines illi animadverterent, Paschæ sollemnitatem proximis S. Benedicti temporibus in XII. Kalend. Aprilis nonnisi annis D. IX. & DC. III. secundum Dionysii Exigui Cyclum incidisse; in eas abierunt opiniones, ut ex vulgati Fausti persuasione Sigebertus ad annum D. IX. Marianus ad DC. III. Abbo denique correctis Dionysii Cyclis ad annum D. XXXI. S. Benedicti obitum retulerint. Abbonis ea de re opusculum (id monere interim liceat) in ipsius Vita designat Aimoinus, ab eruditis viris diu desideratum. Istud verò non aliud esse arbitror à Præfatione Dionysii circulis apud Bedam præmissa: tum quòd Auctor sub finem secundi anni magni Paschalis, qui anno M. LXIV. concluditur, se vixisse indicat; tum quòd Dionysii Cyclos corrigit ad Evangelicam veritatem, quemadmodum de Abbone Aimoinus refert. Ceterum ex calculo jam superius constituto apparet, nullum ex tribus illis auctoribus non hallucinatum esse in designando S. Benedicti anno extremo, quem neque citra annum Christi D. XLIII. neque ultra annum D. LXXX. collocare fas est. S. Mauri Acta paullisper attendamus.

*Aimoin. in Vita S. Abbonis c. 13. apud Boscium.
Bede Op. I. c. 1.*

S. Benedicti obitus XII. Kalend. Aprilis cum vigilia Paschæ XXXIX. coincidere nullatenus potest, sive Prosperianum, sive Alexandrinum, sive Victorinum, Dionysianumve Cyclum sequaris, sive tandem antiquo Gallorum utaris calculo, qui Pascha perpetuò die 25. Martii observabant. Nam in quocunque Cyclo ab anno D. XLII. ad D. LXXX. nusquam Pascha ad 21. Martii propius accedit quàm anno D. XLVII. quo in diem 24. prædicti mensis incidebat. Nec alicujus momenti est, si varias lites proferas de Paschatis die identidem exortas etiam Benedicti ævo, apud Gregorium Turon. duobus in locis, nimirum Childeberti II. anno secundo in lib. 5. Hist. Franc. cap. 17. ejusdemque Regis anno quintodecimo in lib. 10. cap. 23. Siquidem duplex illa controversia tum nata est ob Cyclorum discrepantiam, quæ rarò evenire solebat: nec in præfixo à nobis ab anno D. XLII. ad D. LXXX. intervallo nisi semel emerfit, nimirum Childeberti anno secundo, Christi D. LXXVII. ob diversitatem Victorini Cycli, quem plerique Gallorum tenebant, à Prosperiano Hispanis familiari. Alia enim controversia à Gregorio Turon. anno ipsius Childeberti xv. Christi D. XC. relata, ex discrimine processit Alexandrini & Victorini Cyclorum, qui nonnumquam octiduo dissidebant, ut Ægidius Bucherius Comment. in Victorii Can. Pasch. cap. 10. eruditè animadvertit. Verum quamvis anno D. XLIII. Cycli discrepâssent, nullo ramen pacto Pascha cum die 22. Martii (quemadmodum nonnullis videtur) componi potest. Etenim post

Concilium Nicænum Pascha celebrare ante plenilunium nusquam licuit. Quod tamen anno prædicto secus contrigisset: siquidem Luna eo anno nata 21. Martii, insequenti die à plenilunio diebus duodecim abfuit. Hinc necessario consequi arbitramur, S. Benedicti diem ultimum cum Vigilia Paschæ xii. Kalend. Aprilis seu 21. Martii nullatenus convenire posse. Alterutrum itaque negandum est, ut si in Vigilia Paschæ S. Benedictum mortuum esse sentias, alium diem à 21. Martii in Calendario tribuere ei necesse sit: si diem 21. Martii retinere velis, (quod quidem magis mihi probatur) à Vigilia Paschæ B. Benedicti obitum remove debeat.

x l.

Certè in veterrimis quibusque Martyrologiis Bedæ, Vvandelberti, Vsuardi, Adonis, ceterisque anonymorum Auctorum, Natalis S. Benedicti xii. Kalend. Aprilis nusquam non consignatur. Nec objicias, Auctores illos Actis S. Mauri ab Odone interpolatis adhæsisse. Nam etsi hoc de quibusdam dici possit, nec Bedæ sincerum Martyrologium habeamus; id tamen non cadit in Vvandelbertum, qui Lotharii Imperatoris anno xxv. Christi dccc. xlii. suum Opus composuit: nec in Vsuardum Odone antiquiorem, cujus fastos omnino integros in pervetusto codice servamus. Cur autem Odo Abbas Glannafoliensis Faustum hoc in loco vitiaverit, conicere utcumque possumus. Faustus in Vita S. Mauri fortean scripserat, S. Benedictum in Vigilia Resurrectionis Dominicæ, hoc est in Sabbato (nam Dominicum diem veteres non rarò diem Resurrectionis Dominicæ appellabant) excessisse: quod de Sabbato Sancto Odo interpretatus sit. En & alia conjectura. In vetustis Calendariis legimus diem 22. mensis Martii solitam vocari apud Latinos *Primum Pascha*, quod ipsis citimus Paschæ terminus fuerit. An Faustus fortasse prodidit B. Benedicti mortem in Vigilia Primi Paschatis accidisse, eoque loquendi modo Odonem in errorem induxit? At diutius hariolari non libet. Si Benedictus in Vigilia Paschæ seu Sabbato Sancto in cælum abiisset, adduci non possum Gregorium tam insignem, ut aiunt, circumstantiam omissum fuisse. Pæne oblitus sum institutæ brevitatis; sed Patris amor me rapit, & reddit excusatum. Esto hujusce disputationis summa, S. Benedictum xii. Kalend. Aprilis, Sabbato ante Dominicam Passionis anni Domini concepti d. xliii. carne solutum fuisse. Ad Benedictinæ Regulæ promulgationem in Italia factam transeo.

xli.

S. Benedicti Regulam ipso vivente in Italia maximè promulgatam ac disseminatam fuisse, nemo ante Gallonium Cæsaris Baronii patronum dubitavit. Nimirum Gallonius ut sibi commissam Baronii causam de Gregorii M. professione Æquitiana propugnaret, Benedicti Regulam quoad vixit latuisse, & à Simplicio dumtaxat tertio ejus successore divulgatam fuisse commentus est

infelicitè. Illud enim etſi Gallonio concederemus, nec ſic tamen quod cupit evinceret, uti infrà dum de S. Gregorio agemus, apparebit. Certè non pauca Monaſteria à S. Benediſto excitata, ac fuiſſet ſine dubio inſtructa legibus fuiſſe, nemo inſitias ire poteſt: ſiquidem præter duodecim quæ in ſolitudine Sublacenſi condidiſſe legitur, Cœnobium Terracinenſe teſte Gregorio in lib. 2. Dial. cap. 22. conſtruendum curavit. Quid? quòd ipſe brevì moriturus Mauro diſcipulo ſuo in Galliam proficiſcenti Regulam manu propria exaratam conceſſit? An fortaſſe invidendo ſubtraxit popularibus, id quod cum exteris benignè communicavit? Suppetit & aliud argumentum ex Fundani Abbatis ad Simplicium Abbatem Caſſinenſem Epiſtola paullo poſt S. Benediſti obitum ſcriptâ petitum: cujus epiſtolæ exemplar Caſſini aſſervatum cùm Lucas Holſtenius Bibliothecæ Vaticanæ nuper cuſtos, vir doctus, calculo ſuo probaverit, eam, prout à V. C. Angelo de Nuce Abbate Caſſinenſi ex codice MS. edita eſt, referre non pigebit.

Angel. de Nuce
in Chron. Caſſ.
lib. 3. c. 29.

*Reverentiſſimo Monachorum Patri SIMPLICIO B. Abbas
Monaſterii apud Fundanam urbem, Obedientiæ ſubiectionem.*

Experientiâ compertum eſt, multorum Rectorum mores varias vivendi normas in Monaſteriis peperiffe. Hinc factum eſt, ut jam omnia Monaſteria Campaniæ, Samniæ, Valeriæ, Tuſciæ, Ligu- riæ, & aliarum provinciarum Italiæ, certam & rectam regulam vivendi, quam ſanctiſſimus & Deo acceptus BENEDICTVS Ma- gifter tuus inſtituit, ſervare decreverint: ut juxta illam viventes, nec ad dexteram, nec ad ſiniſtram declinare præſumant. Hanc ergo ſervandam propoſui huic Congregationi, cùm nuper me in ſuum Abbatem elegit indignum. Quam cupientes in hoc Monaſterio ſicut in Caſſinenſi obſervare inviolabiliter, decrevimus ad Sanctitatem veſtram deſtinare religioſos ex eadem Congregatione viros Hugonem & Paulum Fratres noſtros, juxta prædictam Sanctam Regulam & obſervantiam plenius inſtruendos in Caſſinenſi ſancta Congregatione: quos commendatos apud Paternitatem tuam humili obſequio rogamus. Datum in Monaſterio prope urbem Fundanam VII. Kal. April.

Hoc argumento cùm ſe feriri ſentiret Gallonius, Bernardi & Hugonis nomina in iſta Epiſtola expreſſa, Simplicii avo in Italia fuiſſe inaudita inſclamavit. At Bernardi nomen haud exprimit Epiſtola, ſed vocem decurtatam in ancipiti reliquit: nec unius Hugonis nomen ſufficit elevandæ Epiſtolæ auctoritati.

Præter Regulam S. Benediſto nonnulli tribuunt quædam Opuscula, nempe Librum *de Ordine vitæ*, & Epiſtolam ad S. Remigium Rèmorum Epiſcopum ſcriptam. Primum ſatis refutavit Haëſtenus, qui illud in Monaſt. Diſquiſitionum calce edidit: de altero hîc

XLII:

XLIII.

Fortun. Apud
Sar. I. Octob.

paucis dicendum. Refert in Vita S. Remigii Remorum Episcopi
vetus Auctor, Fortunatus Hincmaro creditus, puellam quamdam
Tolosanam à dæmone vexatam, Romam ad B. Petri sepulcrum de-
ductam fuisse, *ubi quidam Dei servus cum auxilio sacri corporis plu-
rima patrabat signa virtutum*, negasse tamen dæmonem se ab alio
quàm à Remigio expelli posse. Tunc, inquit Auctor, *parentes eius
& ipsius benedicti servi Dei & Alarici Gothorum Regis affatibus suf-
fragati, cum egrota sobole ad S. Remigium Antistitem pervenerunt.*
Legerat hæc verba Hincmarus, cum in Vita ejusdem S. Antistitis
à se interpolata de S. Benedicto istud factum explicavit, non S. Re-
migii Testamento malè intellecto, ut putavit Baronius, sed hocce
testimonio deceptus. Nam *benedicti* vocabulum adjectivè hîc,
ut sæpe aliàs*, usurpatum, in nomen viri proprium Hincmarus
commutavit. Quod etsi ita esse concedamus, hunc tamen locum
negamus S. P. Benedicto aptari posse. Nam ille Dei servus, de quo
vetus ille Scriptor, *in Romana urbe degebat, ad B. Petri sepulcrum,*
& quidem tempore Alarici Junioris apud Tolosam Gothorum Re-
gis anno Christi D. VII. extincti: quo tempore Benedictus adoles-
cens in specu Sublacensi adhuc latebat, nec inde in Urbem recessis-
se legitur. Præterea non probat Baronius, Remigium Episcopum
in vulgata illa Epistola Benedicto Abbati *Fratrem* appellari. Ve-
reor ne satis validum non sit istud argumentum, cum Friardus Re-
clusus apud Gregorium Turonicum Episc. *Fratri* nomine Felicem
Namnetensem Episcopum compellaverit. Quæ diximus, spuriam
Epistolam omnino demonstrant. Valeat proinde Epistola illa à Mo-
nachis S. Remigii Remensis ad Cassinates præfixo Benedicti nomi-
ne transmissa: cujus falsitas vel ex eo deprehenditur, quòd Mona-
chi Remigiani aiunt, se Cassinatibus dirigere S. Benedicti ad B. Re-
migium Epistolam eatenus ipsis ignoram, sensu quidem genuinam,
sed verbis aliis à se *caraxatam*. Nam si illius Epistolæ verum exem-
plar habebant, cur mutabant verba auctore suo consecrata? Si non
habebant, quis eis sensum revelavit, non verba? aut quomodo
tandem nulla apud Cassinates istius Epistolæ memoria? Nimis
verborum in his terimus minutiis: at non facilè opiniones præju-
dicatæ ex animis evelluntur.

* initio ejus-
dem Vitæ,
matri suæ be-
nedictæ Ci-
liniæ.

Greg. Turon.
de Vit. PP. c.
10.

Exstat apud
Hartm. Com-
ment. in Vit.
S. Bened. c. 16.

§. III.

*De Instituto Sanctimonialium ad Regulæ S. Benedicti præscriptum
per S. Scholasticam præmunito.*

XLIV.

Bolland. Tom.
2. 10. Feb.

VIRORVM agmen ducit Benedictus, Virginum Scholastica
choris præit Dux & Magistra in Schola fratris sui edocta.
V. C. Iohannes Bollandus Commentario prævio in S. Scholasticæ
Vi-

Vitam, duplex de Scholastica dubium movet. Vnum, an Religiosa Claustralis fuerit, Monasticis addicta Regulis; an Devota, modesto quidem, sed communi amictu communique instituto religiosam vitam ducens. Alterum, an juxta Cassinum habitaret: quorum istud negat, illud pia tantum ductus persuasione se credere profitetur. Ego verò utrumque certissimum existimo.

Sancto Benedicto paruisse Virgines sacras, ab eoque leges accepisse ex Vitæ capp. 19. & 23. clarum & exploratum videtur. In istarum Virginum ordine Scholasticam fuisse id argumento est, quòd Gregorius eam *Sanctimonialem*, seu, ut scripti habent codices, *Sanctamonialem* nuncupat, eique *Cellam* tribuit. De istorum verborum sensu, non extranei, non profani rogandi sunt Auctores, sed Gregorius ipse, qui ea in totis Dialogorum libris non nisi ad personas resque Monachicas traducit. Virgines in Monasterio degentes in Dial. lib. 1. cap. 4. Sanctimoniales vocat. In lib. 3. cap. 14. quamdam Gregorianam refert nuptiarum timore in Ecclesiam fugisse, & *Sanctimonialis vitæ conversationem quasisse*, & *ad eum quem desiderabat habitum perductam* fuisse. Erat igitur peculiaris, non communis Sanctimonialium habitus. Et si adhuc hæres, audi rursus Gregorium in lib. 4. cap. 15. *Redempta quadam nomine*, inquit, *in Sanctimoniali habitu constituta* &c. Quod nescio cur Gregorius dixerit, si communis esse potuit Sanctimonialium quarundam, id est Devotarum habitus. Mitto libri 3. capp. 21. & 23. & libri 4. cap. 13. in quibus *Sanctimoniales*, ut semper alias, Gregorius Virgines in Monasterio Deo dicatas appellat: pias verò feminas, nonnumquam *religiosas* nominat in libri 2. cap. 12. *Sanctimoniales*, quod legerim, nusquam.

Neque Cellæ vocabulum apud Gregorium minùs exploratam significationem habet, ut semper vel pro Monasterio, vel pro privato Monachi conclavi usurpetur. Pro Monasterio quidem, dum in libri 1. cap. 4. Aequitius Basilium Monachum *de Cella* expelli jubet: dum in lib. 2. cap. 8. *hortum Cella*, cap. 9. *habacula Cella*, cap. 21. *fores Cella* legimus: denique dum in lib. 3. cap. 15. quatuor vel quinque pecudes *in Cella* remansisse memorat. Pro Monachi verò cubiculo privato usurpatur in lib. 3. cap. 16. ubi Martii Eremitæ *Cellam*, & cap. 18. ubi itidem Benedicti Monachi *Cellam* dicit. Cum ergo apud Gregorium legis, Scholasticam *Sanctimoniam ad Cellam propriam* se recepisse, propriè Sanctimoniam fuisse non dubites. Vnde S. Bertarius Abbas Cassinensis anno DCCC. LXXXIV. martyrio coronatus apud Angelum de Nuce in caput 33. Vitæ S. Bened. *Venientes ad locum*, inquit, *in quo Virgo Domini Scholastica dum adhuc viveret habitabat*, simulque cum aliis religiosis sanctisque Virginibus Domino serviebat, quas illa docuerat, &c. Hic Scholasticam & Mona-

cham audis & Monacharum Magistram. Accedit Carmen de S. Scholastica, vetus quidem, sed Paulo Diacono perperam attributum, quod integrum suo loco referemus, cuius modò hoc distichon prælibamus.

*Castalides Procere præibas concita prædux,
Illuminabas orans Castalides Procere.*

XLVII. Ex eodem Carmine discimus Scholasticam (quod alterum controversiæ caput est) juxta Cassinum habitasse. Sic enim canit Poëta:

* id est
Parthenona
seu Mona-
sterium sa-
crarum Vir-
ginum.

*Virginal * ecce tuum Fratris coniunxeras adi,*

Staret ut in vulsum Virginal ecce tuum.

Hoc ipsum verò ex Gregorio tam evidenter exprimitur, ut mirum sit id à quoquam negari posse. Nam die altero à fratris congressu ad Cellam propriam recessisse Scholastica dicitur, ejusdemque post triduum mortuæ corpus fratris jussu Cassinum manibus Monachorum delatum, ibique sepultum est. Quod certè brevissimum à Cassino intervallum satis denorat.

Greg. lib. 2.
Dial. c. 34.

XLVIII. Hæc cum ita sint, Scholasticam Virginum Benedictinarum Ducem, Magistram, & Antesignanam pronuntiare non dubitamus; quamquam an subito plurimas Instituti sui socias ac participes habuerit, non omnino certum est. In Gallia Regulam S. Benedicti non antè Sanctimonialibus receptam arbitror, quàm Donatus Vefontionensis Episcopus circa annum D.C. xx. petente Flavia matre eam feminis aptavit. Sic enim in Prologo suo loquitur: *Sapius mihi iniungitis, ut exploratâ S. CÆSARII Arelatensis Episc. Regulâ, quæ specialius Christi Virginibus dedicata est, unâ cum beatissimorum BENEDICTI quoque & COLUMBANI Abbatum, utputâ quibusdam (ut ita dixerim) collectis in unum flosculis ad instar Encbiridion excerptare vobis, vel coacervare deberem, & quæ specialius femineo sexui custodienda competerent, promulgarem, dicentes quod Regulæ prædictorum Patrum vobis minimè convenirent; cum easdem viris potius, & nequaquam feminis edidissent.* Postea verò S. Benedicti norma usque adeò invaluit, ut generali constitutione canon ultimus Concilii apud Liptinas in agro Cameracensi anno DCC. XLII. habiti definiat, *Ut Monachi & Ancillæ Dei Monasteriales Iuxta Regulam S. BENEDICTI Canobia vel Xenodochia sua ordinare, gubernare studeant, & vitam propriam degere secundum prædicti Patris ordinationem non negligant.* Quod decretum non in primariam Regulæ receptionem, sed in laxioris observationis restitutionem sancitum est. Sed antequàm ex Italia in Galliam faciamus gradum, de Sicilia, quò prima Regulæ translatio facta creditur, agendum est.

Exstat in cod.
Regul.

§. IV.

*De Regule S. Benedicti in Siciliam invectione per S.
Placidum.*

AD difficilem devenimus locum, ubi de S. Placido Benedicti-
norum Monachorum Protomartyre, ipsiusque in Siciliam ac-
cessu & martyrio tractandum incumbit. Res est obvoluta tot spi-
nis totque anfractibus intricata, ut aculei undique & imperviae se
objiciant ambages, quibus removendis probati nos deficiunt Au-
ctores. Petrus Diaconus Cassinensis, sæculi XII. scriptor non malus
quidem, sed non satis diligens, S. Placidi ejusque sociorum Gesta
à Gordiano Placidi comite scripta vel interpolavit, vel supposuit.
Nam Gordianum inter Scriptores Monasterii Cassinensis in libro
hac de re singulari non memorat, etsi Faustum ob similem de S. Mau-
ri Abbatis Vita lucubrationem non omittit. Acta illa non quidem
perpurgata reddere, sed atrocioribus mendis exonerare conabimur.
Nunc in tempus quo S. Placidus Siciliam petiit, quove martyrium
complevit inquirendum est.

Leo Marficanus in Chron. Cassin. lib. I. cap. I. S. Placidi legatio-
nem in Siciliam describit his verbis : *Beatum etiam Placidum disci-
pulum suum vir Domini Benedictus tunc ad Siciliam misit, ubi pater
eiusdem Placidi Tertulius Patricius decem & octo patrimonij sui curtes
eidem B. Benedicto concesserat.* Auctorem Leone antiquiorem legi ne-
minem, qui de ista B. Placidi professione scripserit. De ejus Mar-
tyrio, primus se offert Vsuardus in Martyrologio : III. *Non. Octob.
Apud Siciliam Natalis SS. Martyrum Placidi, Eutychij, & aliorum
triginta.* Vtrumque filet Gregorius Magnus in libris Dialogorum
ubi nimirum res in Italia dumtaxat gestas commemorare in animo
habebat. In vulgatis S. Placidi actis num. 20. iter ejus in Siciliam
anno Domini D. XXXVI. consignatur. Mallem anno D. XXXIV. ante
bellum Gothicum, præcipue cum Sabinus Canusinus Episcopus :
quem Placidus tum invisisse dicitur, anno D. XXXVI. Constantino-
poli versaretur, ut suo loco dicendum erit.

Nec minor est difficultas de Martyrii anno, qui malè in iisdem
Actis anno Christi nati D. XII. Iustiniani XIII. illigatur. Nam an-
nus Iustiniani XIII. in Christi annum D. XXXIX. incidebat, ut Baro-
nius in Notis ad Martyrol. adnotavit. At qui in iisdem Gestis de
Mamucha cædis auctore & Saracenorum classe ex Hispania in Sici-
liam advecta legitur, intolerabilis error est : siquidem nonnisi
post centum & septuaginta annos Saraceni Hispaniam occupave-
runt. Nec facile invenias, quibus nefarium illud scelus auctoribus
tribuas, si temporis calculo à Petro Diacono constituto inhærere v-
lis. Procopius rerum illius temporis ad Italiam Siciliamque perti-

nentium scriptor ad annum belli Gothici quintum, sextum, septimumve, nullius hujusmodi incurſionis meminit. Si à prædictis annis paullulum diſcedimus, nonnullas obſervamus Siciliae vaſtationes; cuiſnam iſta Sanctorum Martyrum cædes adſcribi debeat, definiat qui poteſt.

- L II. Primum enim apud eundem Procopium in lib. 3. ad belli Gothici annum xv. Chriſti D. XLIX. Totila, aliis Baduila, poſtquàm Rhegium à ſuis obſeſſum relictâ cuſtodiâ circumcluſerat, ipſe trajectis in Siciliam copiis Meſſanæ adortus eſt mœnia: cui cùm Domentiolus urbis Præfectus reſtituiſſet, Gothi nemine ſibi deinceps obviàm procedente Siciliam ferè omnem depopulantur: quibus peractis in Italiam remeâſſe dicuntur. Et quidem hîc vulgatis S. Placidi Actis cùm nonnulla fatiſ convenient, tum illud maximè conſentit, quòd prædones Rhegium (quod paullo antè Gothiſe dederat) utrobique petiiſſe navigio feruntur. Id tamen diſcriminis inter utramque narrationem eſt, quòd Totila feliciter in Italiam appulſus eſt, Mamucha verò cum ſuis naufragio periſſe dicitur.
- L I. Eſt etiam quædam ratio, cur S. Placidi necem poſſimus aptare Sclavinis ferocibus populis, quos Procopius eodem loci per Hiſtrum, Thraciam, Illyricum, & Dalmatiam graſſatos commemorat, nec Siciliae peperciſſe veri ſimile eſt, à Totila fortè conductos. Nam Procopius Sclavinorum immanitatem deſcribens tradit, eos
 „ nulli ætati peperciſſe, & quolibet obvios ſine delectu necâſſe, non
 „ enſe, non telo, vel armorum genere aliquo conſueto, ſed acutiſſi-
 „ mos in terram palos figentes ſumma vi miſeros ſuperimpoſuiſſe,
 „ ſummùmque pali idque præacutum per inferiorem pudendâmque
 „ partem trudendo & in viſcera adigendo interiora excruçiâſſe. Addit
 „ & aliud tormenti genus à Sclavinis adhiberi ſolitum. Nempe ad
 „ ſudes quernas & craſſiores altiùs in terram defixas pedes, manùſque
 „ captivorum deligabant, fuſte deinde caput diverberantes, veluti
 „ in canes ſerpenteſve & ejuſmodi cetera deſaviendo, morte conſicie-
 „ bant: alios verò cum bobus pecudibùſque & id ceteris genus quos
 „ abigere domum non ſatis commodè præ ſenio poterant, locis ar-
 „ tioribus coërcendo igne inclementiùs cremabant. Quæ planè tor-
 „ mentorum genera in S. Placidum ejuſque ſocios in editis eorum Ge-
 „ ſtiſ partim perpetrata leguntur. Sclavinorum porro religionem
 „ Procopius ad annum belli Gothici xi. commemorans ait, hiſ le-
 „ ge cautum eſſe, ut inter deos aliquem unum qui fulminis ſit fabri-
 „ ator, rerum omnium Dominum ac ſolum eſſe credant, illique bo-
 „ es & hoſtias ceteras maſcent. Silvas, inquit, præterea & Nym-
 „ has colunt & dæmones alios, hiſque ſacrificia peragunt, & inter
 „ ſcrificandum vaticinantur. Gregorius Magnus in lib. 9. Epìſt. 45.
 „ ks in hebdomada Letanias fieri ob Barbarorum in Siciliam in-

curfionès præcipit: at Gregorii Pontificatus à B. Placidi tempore
nimium remotus videtur.

In Appendice ad Marcellini Comitis Chronicon & in Chroni- LIV.
co Hermanni contracti dicitur Bucelinus Comes per annos aliquot
Italiam Siciliamque infestasse, & Romanum sæpe exercitum su-
perasse, tandemque exercitus ejus profluvio ventris attritus, à Nar- To. 3. Chetn.
se pugnâ victus & profligatus, ipsèque Dux occisus esse: quod etiam Pag. 233.
in Annalibus Bertinianis Iustiniani principatu factum traditur. Hist. Ranc.
Hæc ferè sunt quæ de Sicilia vastationibus circa S. Placidi ætatem
factis in probatis auctoribus leguntur, non eo animo à me addu-
cta, quò vulgatis B. Placidi Actis omnimodam fidem detraham,
sed quò probem, obscuræ veritatis illustrandæ studium mihi non
defuisse.

§ V.

*De S. Mauri missione in Gallias, deque Benedictini Instituti
facto per eum accessu.*

SI B. Mauri Vita à Fausto ipsius socio descripta ad nos integrâ LIV.
pervenisset, non esset nobis in iis quæ ad ipsum pertinent im-
morandum. At cum Odo Glannafolienfis Abbas, homo noni sæ-
culi, in Acta illa jam vitata, ut in Epistola sua prævia testatur,
inciderit, novaque ipse addiderit errata; nonnulla quæ Lectorem
cespitare faciunt, discutere mihi incumbit: nimirum quis S. Be-
nedito fuerit auctor mittendi B. Maurum in Galliam, quòve an-
no id acciderit. Deinde qualem commendationem Regula per
eum in hocce Regno acceperit, ac demum quo anno vitâ sit de-
functus.

S. Benedicti Discipulos à quodam Episcopo Cenomannenfi in Gal- LVI.
liam fuisse invitatos, consentiunt omnes: ast interpolatorem hal-
lucinaturn fuisse, dum istius legationis auctorem nobis obtrudit
Bertchramnum, aliis Bertigrannum, qui seriùs quàm S. Mauri
historia ferat, hoc est à Childeberti II. anno undecimo, Christi
D. LXXXVI. ad annum Domini DC. XX. Ecclesiæ Cenomannicæ
præfuit. Quærendus igitur est alius, & siquidem nullus ante ip-
sum cognominis prædictam Ecclesiam rexit, pro Bertchramno in
S. Mauri Vita substituendus est Innocens, seu Innocentius, in quem
totius negotii causa refundenda videtur.

Antequam ad id probandum aggrediar, statuenda est Episco- LVII.
porum Cenomannensium per sæculum VI. successio, ex quibus pri-
mus occurrit Principius, qui Concilio I. Aurelianensi subscripsit
anno D. XI. & intra sequens biennium habuit Innocentium suc-
cessorem. Innocentius interfuit Concilio II. Aurelianensi anno D.
XXXIII. & Aurelianensi item IV. anno D. XLII. nec diu supervi-

xisse videtur. Eo mortuo diu vacavit Sedes , tandèmq; anno D. l. x. suffectus est Domnolus , si locus Gregorii Turon. in lib. 6. cap. 9. interpolatione vacat. Domnolo verò anno Childeberti junioris v l. Christi D. lxxxxi. successit Badegifilus , qui anno D. lxxxvi. Bertchramnum , superiùs memoratum , successorem accepit.

LVIII.

Atque ut S. Mauri in Galliam accessum Innocentio vocanti tribuamus , suadet inprimis ejus ætas cum S. Benedicti supremis annis ac Theodeberti Regis principatu consentiens : tum in Monasticum institutum humanitas ac liberalitas Innocentii , qui quotquot potuit Monachos probatissimos in diœcesim suam invitavit , excepit , ac recreavit benignissimè. Testes appello Carilefum , Avitum , Almirum , Leonardum de Vendopera , aliòsque sanctissimos viros , quibus prædia , cellas , aliàque necessaria suppeditavit. Adeout *triginta sex Monasteriola in ipso Episcopatu essent , quando Gauzlenus (is Pippino regnante Sedem tenuit) prædictum Episcopatum assumpsit ; in quibus Monachi sub Regula degentes , sanctè ac regulariter vivebant. Sed quando ipse defunctus est (quod pudet dicere) pauci & quasi in his nulli remanserunt , quoniam inde ille omnes eicere indefinenter studuit , & laicis ac secularibus hominibus ipsas Cellas beneficiario iure possidendas tradidit.*

*Acta MSS.
Episc. Cenom.*

LIX.

Ita ergo res gesta esse videtur. Innocentius paullo post Concilium Aurelianense IV. anno D. xli. celebratum Flodegarium Archidiaconum & Harderadum Vicedominum misit ad B. Benedictum , ut Regulam ac discipulos ad Regulæ præscriptum institutos ad se transmitteret. Flodegarius & Harderadus belli Gothici difficultatibus præpediti Cassinum ægrè tandem accedunt , ac B. Maurum cum quatuor Sociis sibi à S. Benedicto concessis in Galliam cum adducerent , Innocentium morte sublatum audiunt. Fortè jam vel in demortui locum intrusus erat nescio quis , decessoris sui votis malè respondens ; vel Sede omnino destitutà nemo Innocentii partes suscipiebat : cum Florus vir illustris , Harderadi consobrini monitu , S. Mauro Glannafoliense Monasterium in territorio Andecavensi paravit. Certè Innocentium ante Concilium V. Aurelianense anno D. xliix. convocatum jam vitâ functum esse vel illud probat , quòd neque isti Concilio , neque Parisiensibus II. & III. annis D. li. & D. lvi. subscripsisse reperitur , immo nec quivis alius Cenomannensium Episcopus : ut meritò Sedem Cenomannicam toto illo tempore vacuum fuisse , vel legitimo Pastore destitutam liceat affirmare. In S. Domnoli Actis ab vetustissimo Auctore Haduini Antistitis jussu sæculo vii. exaratis diutina Sedis vacatio disertè exprimitur : *Domnolus relicta patriâ & parentibus , cunctisque rebus quas possidere videbatur , Romam profectus est , limina Apostolorum orationis gratiâ visitaturus : ubi cum animi sui devotioni fecisset satis ,*

*Vita S. Domnoli apud Sav.
16. Maii.*

post longa itineris emensa spatia Domino gubernante ad Cenomannos ap-
pulis, quos propter obitum sui Pontificis magno offendit animi mœrore
affectos. Iampridem enim beatus Innocens ad Dominum migrârat, & la-
boris sui præmia consecutus: in eius verò locum necdum alius subroga-
tus fuit. Neque his obstat vulgatus Gregorii locus in lib. 6. cap. 6.
ubi migrante Innocentio Domnolus à Chlotario Episcopus destinatus
legitur. Vox enim, *migrante*, indefinito Græcorum modo effertur,
tantùmque indicat Domnolum Innocentio successisse, seu brevi, seu
multo tempore vacua Sedes fuerit.

B. Maurus exactis in Gallia annis quadraginta cum mensibus LX.
aliquot, xviii. Kalend. Febr. ad cœlestem patriam discessit. Cu-
jus intra tumulum paullo post sancti viri obitum Bertulfus Abbas
S. Stephani Protomartyris Reliquias in Buxtula lignea recondi-
dit cum hoc pittacio: *Hic requiescit corpus B. Mauri Monachi &
Levite, qui tempore Theodeberti Regis in Galliam venit, & xviii.
Kalend. Febr. migravit à seculo.* Hanc inscriptionem detexit Gauz-
linus Abbas Glannafoliensis, dum B. Mauri corpus è tumulo le-
vavit anno dccc. xlv. eamque retulit Odo Gauzlini successor
in Historia Translationis S. Mauri, à nobis Sæculo ix. Deo dante
proferendâ. Quam inscriptionem verissimam arbitror, nec in re
tam levi Odonem, qui Monachos ipsius Translationis testes audis-
se se testatur, mentitum credere par est. Pittacium istud cum Re-
liquiis *iuxta prædicti Patris tumulum ob eius venerationem in bux-*
tula lignea recondiderat Bertulfus, & quidem *tempore Chlotarii Re-*
gis, nimirum Secundi, qui Chilperico patri anno d. lxxxiv. ex-
eunte in Regnum successit. Proindeque Ianuario insequenti, qui se-
cundum computum Gallicanum ad finem anni superioris pertine-
bat, S. Maurus vivere desiit: vel si Ianuario præcedenti, prædictæ
Reliquiæ paullo post ipsius mortem in ejus tumulo reconditæ sunt.

Odo in Hist.
Transl. t. ap. d
Bolland. 15.
laure.

Biennio ferè quam S. Maurus hominem exueret, Monachos cen-
tum & sexdecim in cælum præmisit. LXI. Tantus hominum brevè in
eodem Cœnobio mortuorum numerus facile persuadet, pe-
stem aliquam tunc temporis grassatam esse: eoque spectare credi-
mus, luem illam, quam Gregorius Turon. Childeberti II. anno
vii. Christi d. lxxxii. describit in hunc modum: *Magna eo anno
lues in populo fuit, valetudines variæ, milia cum passulis & vesicis,
quæ multum populum adfecerunt morte.* Hac peste correptos B. Mau-
ri discipulos existimo, immo & Monachos S. Ebrulfi Vticensis Ab-
batis septuaginta octo, ut in propria ipsius Ebrulfi Vita infra vi-
debimus. Nam & locorum vicinia id credere nos cogit, & tempo-
ris ratio in S. Ebrulfi Actis num. 17. sic notata: *Elapsò interea anno
vicesimo secundo inchoationis eorum in ipsâ Erema, in eodem Monaste-*
rio ab incurfione insidiatoris generis humani pestifera clades subitanea

Gregor. Turon.
lib. 5. c. 14.

mortis ingressa adfuit; & num. 19. Eodem mortalitatis urgente incommodo, mortui sunt ex Monachis septuaginta octo, sed & famulorum non minima multitudo. Quæ idcirco refero, ut B. Mauri tempus mortis anno circà D. LXXXIV. collocandum demonstrarem.

- LXII. Aliud argumentum de extrema S. Mauri vitæ periodo eruere licet ex antiquissima inscriptione fronti majoris portæ Castrensis Ecclesiæ quondam insculptâ, quæ in Chronico Episcoporum Albigenſium & Abbatum Castrenſium refertur hoc modo:

To. 7. Spicil.
vet. Script.
pag. 338.

FAVSTINVS lapsis à MAURI morte decem octo
Lustris, has sancto BENEDICTO dedicat aras,
Impensisque suis tota est structura peracta,
Aptavitque suis humeris de more cucullam.
Relligionis amans, Cellis se devovet istis,
Atque Abbas factus, mira pietate refulsit.

De istius epigraphes antiquitate dubitare nefas est. Retulit eam Petrus Borellus in Historia Castrensi, affirmâtque lectam fuisse in majori janua Ecclesiæ Castrensis adusque annum M. CCC. XVII. quo anno novum portaliſium constructum est. Atqui in laudato Chronico Castrenſium prima constructio Castrenſis Monasterii ita designatur. *Anno Domini sexcentesimo quadragesimo septimo, Robertus, Anselmus, & Daniel tres viri pii & nobiles, relicto cingulo militiæ secularis, in pago Albigenſi iuxta fluvium Agouti sub Regula S. BENEDICTI Deo militantes castra metati sunt, & inde nomen loco inditum, CASTRA. Tres Cellas manibus propriis sibi construxerunt ex lignis silvaticis, terra & foliis: vacabant orationi, ieiuniis, vigiliis, & operationi manuali. Tanta pietatis fama spargitur circumquaque, plurimorum fit concursus, multiplicantur cellæ usque ad numerum XXIX. Advenit FAVSTINVS Miles strenuus opibus abundans, Deus tetigit cor eius, fit Monachus, Ecclesiam S. Benedicti à fundamentis magno sumptu edificat, & per mortem Roberti fit secundus huius Monasterii Abbas. Infra verò in catalogo Abbatum: Anno sexcentesimo septuagesimo tertio Ricardus episcopabat, FAVSTINVS abbatiebat. Supra istum annum D. C. LXXIII. reducto calculo si octodecim lustra, hoc est annos nonaginta numeres ad obitum S. Mauri; hunc anno D. LXXXIV. à me jam constituto mortuum intelliges.*

- LXIII. Quosdam ab hac sententia retrahit Gregorii Turon. silentium; quem cum nec in libro de gloria Conf. nec de Vitis Patrum B. Mauri meminisse legant, S. Mauri obitum ultra Gregorii Turo-nensis annum supremum, scilicet Christi D. XC V. differendum existimant. At certè non omnia scripsit vir optimus Gregorius, nec omnia ipsius scripta ad nos pervenerunt. Fortassis in libro *de Cur-sibus Ecclesiasticis*, qui unà cum ejus Commentario in Psalterium intercidit, *Cursus seu divini, ut vocant, officii à S. Benedicto instituti*,

stituti, ac per B. Maurum in Galliam introducti mentionem fecerat. Obiciebatur nobis nuper venerabilis Bedæ altum ubique de Benedictina Regula silentium. Et ecce in minutissima Monasterii sui hiltoria ab Iacobo Vvaræo recens edita * S. Benedicti Regulam * *v. inf. n. 63.* non semel legitur celebrâsse. Si tamen Gregorius ex toto B. Maurum prætermisit, non deest excusandæ reticentiæ causa. Quippe Gregorius in libris de gloria Conf. & de Vitis Patrum haud multos memorat sanctos præter Galliarum indigenas; non Samsonem, non Maglorium Episcopos Dolenses ac Provinciales suos, non Gildam Reuvientem Abbatem cognomento Sapientem nominat, clarissimos alioqui sanctissimisque viros ex Brirannia insula profectos in Armoricam, Metropolitæ Turonensi subiectam. Quinetiam Sancti populares non pauci, qui non longè ab urbe Turonica sanctitate florebant Gregorii ætate, in ipsius libris locum non habent. Curenim quæso Maximinum Miciacensem, Lifardum Magdunensem, Carilesum Anisolfensem, Leonardum Vendoperensem Abbatres, cur Almirum, Boamirum, Constantinianum, aliosque viros apud Aurelianos & Cenomanenses sollempni cultu celebratos Gregorii calamus expunxit? Nimirum unus omnibus non sufficit; & dum Gregorius apud patrios Arvernos, dum apud Turones in S. Iuliani & B. Martini miraculis occupatur, extranea minùs cogitat & attendit.

Quantos agente B. Mauro progressus in Gallia fecerit S. Benedicti Institutum, declarat S. Odilo in Vita S. Maioli Abbatis Cluniacensis his verbis. *Processu temporis, post transitum videlicet supradicti piissimi Patris, per B. MAVRVM ejus discipulum omnis pene Gallia ejus institutionis suscepit exordium. Deinde per eum & eos, quos ipse ad justitiam erudit, per plurima temporum spatia eadem Religio ad cumulum perfectionis excrevit. Nec abs re credimus contigisse, inquit B. Odo* *S. Odo in Ser.* *de S. Bened.* *itidem Cluniacensis Abbas primus, quod clientem unice dilectum, Beatum videlicet MAVRVM, has in partes adhuc vivens direxerit S. BENEDICTVS & demum se transferri voluerit. Fortè enim cum sancta mens ejus adeo dilatata esset, ut omnem mundum simul conspiceret, hunc locum sibi quodam occulto consilio specialiter delegavit.* Non tamen adeo clara & aperta sunt normæ Benedictinæ sæculo sexto in Gallia propagatæ vestigia. Nec mirum certè: nam ne quid de temporum longinquitate querar, hæc propagatio facta solum non est per coloniarum transmissa huc illucque examina, per novas Monasteriorum constructiones; sed per Regulæ tacitam susceptionem & observationem, quam cum primævo more vivendi antiqua primùm usurpavêre Cœnobîa, tum solam crescente Sanctæ Regulæ existimatione & auctoritate retinuerunt. Concilium Turonense II. anno D. *LXVII.*

Astor. SS. Ord. S. B. Sæculum I. Præfat.

E

celebratum can. 17. & 18. Monachis quemdam præscribit jejuniorum & psalmodiæ modum, qui cum à Regula nostra diversus omnino sit, vulgatum à B. Mauro Institutum nondum passim invaluisse satis arguit.

I X V.

Verùm procedente tempore tantam brevì apud omnes obtinuit auctoritatem Regula Benedictina, aliàsque Regulas tanto post se intervallo reliquit, *ut etiam in ipsorum Patrum Canobiis, qui normam sancti propositi fideliter ac religiosè promulgârunt, hanc proprii clientes eorum maluerint profiteri: non immeritò arbitranes quoddam hunc (S. Benedictum) specialiter tamquam alterum Moysen Deus prædestinaverit, per quem Monastica legis decreta sanciret.* Carolo M. imperante Respublica Monastica à S. Mauro condita tam profundas radices egerat, ut quæstionis esset, *Utrum aliqui Monachi esse possent præter eos qui REGVLAM S. BENEDICTI observant.* Item si in Gallia Monachi fuissent, priusquàm traditio Regula S. Benedicti in has parochias devenisset, quemadmodum legitur in Capitulari Interrogationum ad Episc. & Abbates, Interrogat. xii. Et in Brevis proximè subsequente; *Inquirendum, ait Carolus M. quæ Regula Monachi vixissent in Gallia, priusquàm REGULA S. BENEDICTI in ea tradita fuisset, cum legamus, inquirunt, S. Martinum & Monachum fuisse & sub se Monachos habuisse, qui multo ante S. Benedictum fuit.* Adeo Regulæ omnes ceteraque Instituta Monastica in desuetudinem & oblivionem tunc temporis abierant. Vnde sola Benedicti Regula tum audiebat in Conciliis, Augustodunensi anno DC. LXX. Liptinensi anno DCC. XLIII. Sueffionensi anno DCC. XLIV. Vernensi anno DCC. LV. Francofordiensi anno DCC. XCIV. Maguntiacensi, Cabillonensi II. Remensi itidem II. & Turonensi III. anno DCCC. XIII. Aquisgranensi demum anno DCCC. XVII. duoque dumtaxat in Gallia erant Monasteriorum ordines, Monachorum nempe & Canonicorum, non tantum pro viris, quod ex prædictis Conciliis pater, sed & pro Virginibus sacris. Ita enim in Concilio Maguntiacensi can. 13. statuitur: *Abbatissas cum Sanctimonialibus omnino rectè & justè vivere censemus. Quæ verò professionem SANCTAE REGVLAE BENEDICTI fecerunt, regulariter vivant; sin autem, canonicè vivant pleniter.* Et in Cabillonensi II. can. 53. *Libuit namque huic sacro Conventui quasdam admonitiunculas breviter eis Sanctimonialibus scribere, quæ se Canonicas vocant: quoniam hæ quæ sub Monastica normæ Regula degunt, totius vitæ suæ ordinem in eadem quam profitentur Regula scriptum habent: nimirum Regula S. Benedicti, quæ κατ' ἐξοχὴν REGULA, REGULA SANCTA cum in laudatis Conciliis, tum in Capitularibus solet appellari.*

I X VI.

Ex iis, quæ superius de Carolo M. retulimus, manifestè apparet, Regulam istam jam pridem ante ejus principatum usu generali receptam

Capit. Interrog.
xii. Tom. 2.
Conc. Gall.
pag. 261.

fuisse , quemadmodum canon 25. Concilii III. Turonensis anno DCCC. XIII. habiri diserte confirmat. *Monasteria Monachorum in quibus OLIM B. Benedicti Regula conservabatur , sed nunc forte qualicumque negligentia subrepente remissius ac dissolutius custoditur , vel certe penitus abolita negligitur , bonum videtur ut ad pristinum revertantur statum.* Iam ex S. Donato Episcopo Bisuntinensi supra notavimus , Virgines Sacras ab eo postulasse , aptaret feminis Regulam S. Benedicti : quod ex virorum æmulatione processisse nemo non videt. Itaque in virorum Cœnobiis B. Benedicti norma trita erat S. Donati ætate , hoc est ineunte sæculo septimo. Eo ipso tempore Desiderius anno D C. XXIIX. factus Cadurcæ civitatis Episcopus S. Benedicti discipulos in sua Diœcesi excepit. *Nulum quidem eo tempore ,* inquit Vita ipsius scriptor gravis , *in urbe Caturca propositum Monachi neque habitus Religionis aut Regule Cœnobialis intraverat. Secta Columbani procul aberat , Instituta B. BENEDICTI longè distabant. Desiderii autem tempore hæc secta Caturcæ intravit , huius sub die hæc Religio adolescere cepit. Nam & Marciliacense Cœnobium huius tempore à viris laudabilibus Anseberto & Leutado initiatum est , & in ipso opido S. viri Monasterium his diebus exorditum est , & alia complura Monasteria suo tempore fata creverunt.* Sed præclarum inprimis de Regulæ Benedictinæ progressu testimonium in Vita S. Salabergæ Auctor pæne cœvus nobis suppeditat cap. 4. *In beati Eustasii locum iampridem beatæ recordationis Walbertus in regimine Fratrum subvectus est , vir omnium famâ laudabilis eximiaque sanctitatis ... Huius tempore per Galliarum provincias agmina Monachorum & sacrarum Puellarum examina non solum per agros , villas , vicôsq; atque castella ; verumetiam per Eremitas vastitatem ex Regula dumtaxat beatorum Patrum BENEDICTI & COLUMBANI pullulabant , cum ante illud tempus Monasteria vix pauca illis reperirentur in locis.*

To. I. Bib. Jof.
Fb. Labbe.

Exstat in fine
operis Guiberti
de Novig.

Ex hoc loco manifestum est , S. Columbani Regulam in Benedictinam ab ipso coaluisse principio : cum primi B. Columbani discipuli utramque simul propagaverint , ut in proximo Sæculo amplius declarabimus. Nec dubium quin vivente Columbano S. Benedicti Regula in Luxoviensi Monasterio recepta fuerit : siquidem permulta Cœnobia , Besvense diœcesis Lingonensis , Reſbacense Meldensis , Altvillarenſe Remensis , Solemniacense Lemovicensis , quorum primi institutores ex Luxoviensi Asceterio educti sunt , sub SS. BENEDICTI ET COLUMBANI REGULA condita & erecta leguntur. Immo omnia ferè Monasteria sæculo VII. ædificata , qualia sunt Corbeſenſe , Floriacense , Gemeticense , Fontanelſenſe & Puellare B. Mariæ apud Sueſſionas , AD SS. BENEDICTI ET COLUMBANI REGULAM ordinata sunt , ut ex primariis eorum Instrumentis constat. Vbi dum REGULA singulari exprimi-

LXVII.

tur signo, utriusque Regulæ convenientia & promiscuus usus evidenter exprimitur.

LXVIII.

*Hist. Gallica
Euf. Barb.*

In antiquioribus Asceteriis Sæculo VII. Benedictinæ leges familiares erant, nimirum apud Insulæ Barbaræ Monachos ante Chlodovei Junioris principatum, cujus rei Regiæ litteræ ab eruditissimo viro Claudio *le Laboureur* relata faciunt fidem; apud Lerinenses, qui S. Aigulfum Monachum Floriacensem Regulæ Benedictinæ subditum in Abbatem cooptarunt. In Monasterio S. Martini intra urbis Turonicæ mœnia (quod etiam de Majori Monasterio dicendum est) S. Benedicti documenta viguisse ante annum DC. XC. patet ex Bertoni seu Berti Episcopi charta, quâ in confirmationem Privilegii Basilicæ Martinianæ à Chrotperto decessore suo concessi tribuit Monachis facultatem eligendi Abbatem secundum Regulam S. Benedicti; idque similiter lbb anno DCC. XXI. Guntramno Abbati ratum fecit, voluitque ut *si Abbas ab hac luce discesserit, per electionem memorata Congregationis Monasterii, quorum vita perfecta credetur, sicut REGULA S. BENEDICTI edocet, in eorum consensu solidetur, sicut & auctoritas Papa urbis Romæ ADEODATI continet per Privilegii seriem.* Et quibusdam versibus interpositis: *Nos inspirante Domino plena devotione deinceps in idipsum venerabilem GUNTRAMNUM Abbatem suamque Congregationem vel præfati Monasterii S. Martini Antistitem volumus confirmare, ut inspecta ipsa Privilegia tam decessoris nostri CHROTPERTI, BERTONI, quam & ADEODATI Papæ urbis Romæ, seu Confirmationes gloriosorum Regum, ut nostro tempore vel successorum nostrorum omnimodis inviolabiliter conserventur, &c.* Ego in Christi nomine lbb et si peccator Episcopus hoc Privilegium... integra voluntate & devotione ad Monasterium S. Martini, ubi Monachi SECUNDUM REGULAM S. BENEDICTI conversari videntur. Perduravit in eadem Basilica Monachorum cœtus ad Iterium Abbatem Cœnobii Cormaricensis conditorem, immo ad Alcuinum ipsius successorem, qui Monachos in dictum Cœnobium induxit. Nam Litteris primariis ejusdem Monasterii Cormaricensis, quas unâ cum consensu Fratrum Iterius Abbas fieri jussit, plures Martinianæ Ecclesiæ Monachi subscribere hoc modo: *Christianus Monachus subscripsit, Lambertus peccator Monachus &c.* Et Carolus M. diplomate Alcuino Abbati inscripto anno DCC. XC. V. antiqua Ecclesiæ Martinianæ Privilegia confirmat, & MONACHIS res suas omnis vectigalis immunes esse præcipit.

LXIX.

Seriùs in nonnullis Armoricæ seu Britannicæ minoris Cœnobiis Regula S. Benedicti generali usu recepta est. Monasterium S. Iohannis de Gaëlo, nunc S. Menevenni, auctore Iucaële Britannicæ (ut vocant) Rege sub S. Benedicti legibus militavit, uti & Antrense in diœcesi Namnetensi à S. Hermelando conditum, & Rothonenſe

S. Salvatori nuncupatum : at S. Vvinvvaloëi Monasterium , Landevenecense dictum , & fortasse alia quædam Ludovici Pii jussu in easdem concesserunt. En Ludovici Præceptum ex Landevenecensi Tabulario descriptum.

In nomine Domini Dei & Salvatoris nostri I. C. LUDOVICVS « divina ordinante providentia Imperator Augustus omnibus E- « piscopis & universo ordini Ecclesiastico Britanniae consistenti. « Notum sit , quòd dum MATMONOCVS * Abba ex Monaste- « rio Landevvinoch nostram adiisset præsentiam , & illum sive « de conversatione Monachorum illarum partium , sive de ton- « sione interrogassemus , & ad liquidum nobis qualiter hæc forent « patefecisset , cognoscentes ab Scotis sive de conversatione , si- « ve de tonsione capitum accepisse , dum ordo totius sanctæ , « Apostolicæ atque Romanæ Ecclesiæ aliter se habere dignosci- « tur ; Placuit nobis , ut sive de vita , seu etiam de tonsura cum « universali Ecclesia Domino dispensante nobis commissa concor- « darent. Et ideo jussimus , ut & IUXTA REGVLAM S. BENEDICTI « Patris viverent , quæ possibilis & laude digna est ; & de tonsu- « ra capitum juxta taxatum modum cum sanctæ Romanæ Ecclesiæ « quæ per orbem terrarum dilatata est , concordent unitate. Et « ut eundem vivendi morem juxta quod in sancti atque eximij « Patris Regula scriptum est , in hoc Monasterio prædicto teneant , « & in subjectis ejus ceterisque nostrum plenissimum jussum ex- « sequi valeant , hæc piissimi Ludovici Imp. Præcepta de manu « ejus roborata.

Scripturam hanc Auctor anonymus in Vita S. Vvinvvaloëi , qua-
lis penes nos manu descripta habetur , commemorat cap. 9. his
verbis : *Nullum uva liquorem * , nec mellis , nec lactis nec cervisiæ sum-*
pfit. Potus eius constabat ex aqua plurima & aliquibus malorum agre-
stium succis. Nesciebant omnes usum vini. Et hæc lex diu in isto refulsit
Monasterio , à quo tempore Grallonus , quem appellant Magnum , Bri-
tanniae sceptrum tenebat , ad annum LUDOVICI Imp. quintum , Domi-
nice Incarnationis octingentesimum decimum octavum. Propter infirmitates
Fratrū qui in tanta austeritate vivere vix possunt , idem Imperator dum in
eadem Britannie provincia castra fixisset super fluvium Elegium iuxta silvam
*quæ dicitur Brisiaci , hæc propria manu direxit mandata Martinoco * Abbati*
de Monasterio Landevenne , ut nempe Regulam S. Benedicti sequerentur
possibilem & laude dignam , de quæ tonsura iuxta taxatum modum cum Ec-
clesia concordarent , de quibus missam Epistolam subsignavit.

* Eadem habet
Roger. Hone-
den ad ann.
764. de Mo-
nachis Lincol-
sar. item de
Fulde'sib. Bo-
nifacius Episc.
Magunt. in Ec-
cl. 4. ad
Zach. P.

Antequam Galliam missam faciamus , nonnulla de Ordinis no-
stri in Belgio primitiis dicenda essent. Quippe S. Amandus Traje-
ctensium Episcopus , istius gentis Apostolus , varia per Belgium
condidit Monasteria procedente sæculo v i i. Elnonense , Blandinien-

lxxj

se, Gandense, Barisiacense &c. eaque ad Regulæ Benedictinæ præscriptum dirigi voluit. Nam Martinus Papa I. in Bulla pro Monasterio Blandiniensi decernit, ut liceat Florberto Abbati quem S. Amandus Blandinio præfecerat, Monasterium disponere & ordinare SECUNDVM REGVLAM S. BENEDICTI. Verùm de his aliàs. Hæc paullo fusiùs persecutus sum in gratiam exterorum Sodalium Benedictinorum, quibus diligentiorum rerum nostrarum tractatum debebam. Ad Hispaniam accedo.

§. VI.

De Regulæ sanctæ traditione in Hispania.

LXXI.

ANTONIUS Yepez, vir doctus & de Rep. Benedictina perquam benemeritus, in Chron. Bened. ad ann. 537. approbare contendit, ipso anno S. Benedicti Regulam in Hispaniam inuectam fuisse, ac Monasterio S. Petri de Cardenna impositam, priusquam B. Maurus in Galliam appulerat. Vellem equidem id validis demonstrari argumentis, lubens in exploratam concessurus veritatem. Absit ut privato quovis studio Benedictini Instituti primitias Gallis nostratibus ferventiùs arrogare cogitem. At cum videam Achilleum Antonii Yepez argumentum Pseudo-Maximi potissimum auctoritate fulciri, patiantur Hispanici Patres nostri aliunde repeti originis suæ primordia.

LXXII.

* num. 23.

*Ildef. de Vir.
ib. s. 4.*

S. Donatum ex Africa in Hispaniam Monasticam intulisse Regulam, jam superius observatum est *, ac qualis fuerit nondum est definitum. Pseudo-Maximi somnium id de Regula S. Augustini Eremitarum interpretantis nihil moror. Donatus teste S. Ildefonso Episcopo Toletano *cuiusdam Eremitæ in Africa fertur exstitisse discipulus.* Donati Magister fuit Facundus Episcopus Afer, (haud dubiè Herimianensis qui de Tribus Capitulis ad Iustinianum scripsit) si germanum est Eutropii Abbatis Servitani Epitaphium S. Donato decessori suo positum, ejus en primi versus à Iohanne Tamayo accepti:

*Rob. Tamayo
in Martyrol.
Hispan. To. 6.
Pag. 23.*

Clauditur hîc Sanctus DONATVS, quem Africa dignum

Obtulit ipsa Patrem, quémque & Ibera tulit.

Istèque Facundi quodam præcepta Magistri,

Præsulis & Monachi dulcia sæpe bibit.

Gentibus ast prorsus barbaricis Africa tota

Scatens, Hispanos protinus ipse fovet.

Septuaginta sibi coniunxit Divus in oris

Adversis Monachos, quos vehit unda maris.

His consona refert laudatus Ildefonsus Toletanus: sic verò quibusdam versibus interpositis clauditur Epitaphium:

Hoc posuit carmen EVTROPIVS ultro Magistro

Calicolo, cuius occupat ipse locum.

Quæ ut vera sint, de Regula à Donato Hispanis tradita adhuc incerti sumus.

Eutropius Abbas Donati discipulus, & in Monasterio Servitano successor, de disciplinæ Monasticæ rigidiori censura interpellatus, in Epistola Apologetica * ad Petrum Irrabicensem Episcopum, REGVLÆ SANCTÆ meminit in hunc modum: *Sed quamvis hoc à multis, qui locum officii nostri non intelligunt, sæpe dicatur, tenenda est tamen discretio, & SANCTÆ REGVLÆ institutio: ut quæ Patres instituerunt, etiam successores & filii integra illibataque custodiant & observent.* Hic SANCTÆ REGVLÆ nomine Benedictinam intelligi, suspicari fortè quis posset: mihi tamen non omnino probatur. Nam Regula, cujus de severiori observatione Eutropius exagitabatur, illa ipsa fuit, quam Donatus ex Africa adductam Monasterio Servitano imposuit. Sic enim prosequitur Eutropius in laudata Epistola: *Nos sicut Fundatores & Patres istius Monasterii tenuerunt, & nobis tradita dimiserunt, auxiliante Domino & tenuimus & tenemus... ut per hæc Domnos & Patres nostros, qui REGVLAM SECVNDVM ANTIQVORVM NORMAM Deo sibi inspirante statuerunt, in iudicio Dei non adversarios sed patronos in omnibus habeamus.* Cum ergo parum veri simile sit, S. Benedicti Regulam in Africam, antequam illinc Donatus discederet, penetrasse; aliam Monasterio Servitano proposuisse dicendus est, non quidem (ut arbitror) scripto, sed usu ac moribus secundum Antiquorum (ut præfertur) normam compositis. Nisi id de Cassiani Instituti ab antiquis Patribus acceptis interpretemur: quandoquidem Cassiani dicta Victor Martyritanus Episcopus Afer purgasse, & quæ minus erant addidisse apud Cassiodorum legitur: fortè ut sine offenculo legi à Monachis Africanis possent.

LXXIII.

* Hæc Epistola cujus meminit Isidor. de Vir. Illust. c. 32. exstat in Cod. Regul. Holstenii, ab eodem Romæ directæ per eam distinctæ.

At quo auctore demum, quove tempore Benedictina Regula vivere in Hispania cepit? Fateor hic mihi hærec aquam. Existimo tamen id factum esse operâ S. Martini Abbatis & Episcopi Dumiensis primi, qui ex Pannonia ortus facilè ob Italiæ viciniam susceptasque peregrinationes S. Benedicti famam atque mores hausisse potuit, & cum Hispanis circa annum D. LX. communicasse. Si quis tamen dicat Benedictinam Religionem sensim ex Gallia Narbonensi Vesigothorum Regibus subditâ in Hispaniam fuisse diffusam, is fortean à vero non aberrabit. Certè S. Æmilianus Abbas apud Cantabros, cognomento Cucullatus, Monasterium suum condidisse ac rexisse ad Regulæ nostræ præscriptum dicitur in ipsius Epitaphio Gothicis litteris exarato. Hic verò anno Domini D. LXXIV. vivere desit. Et in Concilio Toletano IV. anno DC. XXXIII. cap. 48. pueris in Monasterio à parentibus oblati potestas ad sæculum revertendi intercluditur, ad mentem videlicet Regulæ S. Be-

Cassiod. lib. 2. Inst. c. 6.

LXXIV.

* S. Basilii
pater in Mo-
nasterio ad-
mittit Interrog.
7. at solle-
mnam oblationem
non præscribit,
neque eis adimit
libertatem re-
vertendi in sa-
culum.

nediti quæ cap. 59. id fieri vetat *. Hinc Isidorus Hispalensis Episc. qui prædicto Concilio præfuit, istam constitutionem in Regulam à se conditam transcripsisse videtur cap. 4. pluraque alia ex eodem fonte mutuatus est, ut in tota ipsius Regula licet advertere, maxime capp. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 20. 21. 22. quam Regulam in cap. ultimo *admonitionem* tantum appellat, eamque ita custodiri præcipit, ut *majorum præcepta Patrum per omnia conserventur.*

LXXV.

Verum nihil æquè confirmat, Benedictinas leges tum apud Hispanos fuisse observatas, quàm S. Fructuosi Regula, in cap. 8. *Obedientia* (P R Æ C E P T U M E S T R E G U L A E) *ut in impossibilibus quoque rebus opere atque affectu ostentetur, & teneatur usque ad mortem.* Quæ enim alia Regula nisi Benedictina hîc intelligenda est, cujus in cap. 68. præceptum est, ut *si cui Fratri impossibilia injunguntur, suscipiat jubentis imperium?* Nam & Hebdomadariorum ministrorum benedictionem ceteraque officia Isidorus cap. 9. ad instar Regulæ nostræ cap. 35. præscribit, & jejunia ab Exaltatione Sanctæ Crucis ad Pascha, & pœnas tardiùs ad Officium divinum & mensam accedentium cap. 18. dispensat omnino ad mentem S. Benedicti. Quòd si Regulam ipsius communem dispiciamus, inveniemus pleraque capita Benedictinæ etiam verbis tenus omnino consentanea. Nam cap. 6. *Eligatur*, inquit, *Cellerarius bonæ patientiæ probatus, quem communis elegerit collatio, & ab omni excusetur Monasterii servitio & coquina officio... Et si major fuerit Congregatio, junior ei detur pro ipso officio discurrendo:* quæ S. Benedicti verbis cap. 31. omnino respondent. Ejusdem Regulæ inscriptionem capitis 14. desumpsit Isidorus ad verbum ex cap. 27. Benedictinæ. Hic enim legitur: *Qualiter debeat esse sollicitus Abbas circa excommunicatos:* illic, *Qualiter debent Abbates esse solliciti erga excommunicatos.* Isidori verba in cap. 18. *in plumbi natura mollius*, arguunt eum non oscitanter S. Benedicti perlegisse Regulam, quæ cap. 1. eadem verba habet. In eodem capite Isidorus annuam probationem exigit, & facultates in pauperes impendi præcipit, antequam Novitius sollemnem faciat professionem: *Postmodum*, inquit, *exuatur secularibus vestibus & induatur Monasterii religiosi simplicibus.* Quid verò Benedictus? *Mox ergo in Oratorio exuatur rebus propriis quibus vestitus est, & induatur rebus Monasterii*, cap. 58. Ovum ovo similis non est. Ceteris comparandis superscedeo, id unum addere juvat, Leandri, Isidori, & Fructuosi Regulas censendas potius *admonitiones*, ut loquitur Isidorus, & quasdam in sancti Benedicti Regulam commentationes, locis ac personis accommodatas.

LXXVI.

Paullo explicatior se se offert Regulæ Benedictinæ mentio sæculo VII. apud Hispanos. Nam FROMISTA Abbas unà cum sobri- no suo Maximo Presbytero Era D C C C. XIX. quæ anno Christi

DCC.

DCC. LXXXI. respondet, Monasterium S. Vincentii de Oveto condidit in honorem S. Vincentii Martyris atque Levitæ & accepit REGVLAM S. BENEDICTI, ut in charta quadam apud Antonium Yepez legitur. Et ADELGASTER * filius Silonis Regis eadem Erâ construit Cæ-
Anton. Yepez Chron. Bened. To. 3. Appen. Script. II.
 nobium in loco nominato Obona ad honorem Dei & beatæ Matris ejus & S. Michaelis Archangeli & S. Iohannis Evang. & S. Antonini Mart. & S. BENEDICTI Abbatis, cujus Ordinem, inquit, in ipso Monasterio constituimus. At quis putet, S. Benedicti Regulam fervente Maurorum tyrannide in Hispania primùm radices egisse? Iam ergo superiori-
Ibid. Script. 17.
 bus sæculis ab Hispanis exulta fuerat, quemadmodum argumenta nuper allata confirmant. Denique dum per Mauros licuit, eversa in eis Monasteria, instaurata fuere sub Benedicti legibus, nempe Cœnobio S. Petri de Montibus ab Ordonio Rege & Eluira uxore Erâ DCCCC. xxxvi. tum SS. Facundi & Primitivi ab Aldefonso M. Erâ DCCCC. xliii. item S. Petri de Ellonca ab Hurraca Ferdinandi Regis filia Erâ DCCCC. l. aliâque non pauca; de quibus diplomata apud Prudentium de Sandoval referuntur. Et Monasterium S. Andree in agro Coxano diœcesis Elnensis à septem Sacerdotibus Vrgellitanis anno DCCC. lxxi. erectum fuisse ad normam S. Benedicti restantur Litteræ Caroli Calvi Imp. quas in Tomo 8. Spicilegii A-
Sandoval de fund. Hist. Spicil. to. 8. p. 349.
 cheriani videre licet.

§ VII.

De S. Gregorij Papa Magni studio in promovenda Regula Benedictina, cui addictum fuisse demonstratur.

GREGORIO tantum debent Benedictini Monachi, ut etiam si
 LXXVII.
 ad ipsos nullo alio jure pertineat, hoc nomine in suis historiis locum ei dare teneantur, qualem certè meretur is, qui B. P. Benedicti Vitam peculiari diligentia elaboravit, qui ejusdem Regulam eximio commendavit elogio, & cunctis Latini Orbis Monachis auctoritate sua approbavit, qui Monasteriorum quieti paternâ semper consuluit providentiâ. Adeo ut amore, studio, paternâ sollicitudine Gregorius Noster sit: at, quod etiam dicere meritò possumus & debemus, Noster est ejusdem Instituti societate. Primus hac de re in jus nos vocavit Illust. Card. Cæsar Baronius, cum quo nobis res est, non rixa, de inquisitione veritatis. Sed priùs de Gregorii mora in proposito Monastico cum eo nobis agendum.

Gregorium abdicatis sæculi curis Monasticæ vitæ dedisse operam, nemo est qui negare audeat: cum in Præfatione Moral. ad Leandrum, & in lib. I. Dial. exordio atque etiam cap. 4. ad gloriam usque id ipse fateatur. Eum verò privatam Monachi vitam ne solido quidem egisse anno Baronius contendit, hoc adductus argumento, quòd anno D. LXXXI. Præfecturam urbanam adhuc gesserit Gregorius, ac paullo
Baron. To. 8. ad ann. 581.
 post è Monasterio eductus, Constantinopolim à Pelagio Papa acce-

Astor. SS. Ord. S. B. Sæculum I. Præfat.

ptâ Diaconi Cardinalis dignitate directus sit. Verùm Baronii sententiam duæ vel maximè convellunt rationes, Gregorii nimirum eximia cùm in virtute tum in sacra scientia perfectio, in Monasterio haud dubiùm comparata, cui comparandæ tam breve tempus sufficere non potuit. Priùs enim quàm ad Ecclesiasticas dignitates faceret gradum, eum assecutus erat animi statum, quem ipse dolens in libri 1. Dial. initio ita describit: *Infelix animus meus occupationis suæ pulsatus vulnere, meminit qualis aliquando in Monasterio fuit, quomodo ei cuncta labentia subter erant, quantum rebus omnibus quæ voluntur eminebat: quòd nulla nisi celestia cogitare consueverat, quòd etiam retentus corpore ipsa jam cænis claustra contemplatione transibat, quòd mortem quoque quæ pæne cunctis pœna est, videlicet ut ingressum vitæ & laboris sui præmium amabat. At nunc ex occasione cura Pastoralis sæcularium hominum negotia patitur, &c.* Intelligit profectò quisquis hæc legit, tantam perfectionem nec homini Præfecturæ urbanæ & quidem Romanæ officiis occupato, nec Novitio Monacho posse convenire.

LXXIX. At permitto hîc describi Gregorium, non qualis ante Leviticum gradum fuit, sed qualis post Legationem Constantinopolitanam evasit: nec sic tamen alio argumento facilè se Baronius expedierit. Admirabilem ac propè divinam sacrarum Scripturarum ac rerum moralium intelligentiam in libris Moraliū suspiciunt omnes, quos libros compellentibus Leandro Hispalensi Episcopo & Fratribus suis Gregorius aggressus est eo tempore, quo Constantinopoli cum Leandro versabatur, uti in Præfatione sua testatum reliquit. An verò fieri potuit, ut Gregorius inter varias Romanæ Præfecturæ sollicitudines curasque tumultuantes tam exquisitam hauserit sacrorum librorum cognitionem, tam intimè res morales calluerit degustaveritque? Aliud fanè de se nobis reliquit iudicium in illa Moraliū Præfatione, dum se *incolita consuetudine devinctum, non jam specie tenus, sed mente in mundo retentum diu longèque conversionis gratiam distulisse* confitetur. Non itaque in sæculari palæstra virtutis & sapientiæ apicem Gregorius apprehendit, sed in Monasterio, ubi proinde ante plures annos, quàm Diaconus crearetur, vixisse dicendus est.

LXXX. Iam ad Baronii momentum facilis videtur responsio. *Diversis*, inquit, *verbis Gregorius testatur se tunc in Præfecturæ magistratu fuisse, cùm Laurentius adhuc esset Mediolanensis Episc.* Rectè, id enim ex lib. 3. Epist. 1. constat. *Laurentius*, addit Baronius, *diem obiit, cùm jam ipse Gregorius ageret in Sede Romana annum tertium: tunc enim de ejus obitu, & in ejus locum subrogatione Constantii, exstant ipsius Gregorii lib. 2. Epistolæ 30. & 31. anno D. XCIII. scriptæ.* Et hoc ultro admitto. At Laurentium duodecim annos dumtaxat Sedi Mediolanensi præfuisse infitior. Nam etsi id affirmant Ecclesiæ Mediolanensis vulgati inces, quominus tamen iis assentiamur non levis efficit conjectura. Post

Honoratum illius Sedis Antistitem anno D. LXX. seu D. LXXIII. demortuum Frontonius, aliis Iunctus appellatus, malis artibus Cathedram occupavit, haud inter legitimos ejus Ecclesiæ Præsules annumerandus, ait Ferdinandus Vghellus. Quis credat interim cives Mediolanenses æquo animo tulisse illum invasorem, nec de canonica electione cogitasse adusque annum D. LXXXI. quo Frontonius morte correptus creditur? Quin potius credere par est, Honorato mortuo brevi post intervallo subrogatum fuisse Laurentium, statimque cautionem suam, cui Gregorius adhuc Prætor urbanus subscripsit, ad Romanum Pontificem direxisse, quamvis fortasse ante Frontonis mortem non habuerit Sedem pacatam atque tranquillam.

His de mora Gregorii in Monasterio prælibatis, rursus nobis cum Baronio agendum est, qui Gregorium Æquitianis Sodalibus accensendum putat contra veterum sententiam, Iohannis Diaconi in lib. 4. Vitæ cap. 16. Aimoini in Prol. Mirac. S. Bened. Thomæ Aquinatis in Opusc. 17. Antonini parte 2. tit. 15. c. 12. omniumque posterorum, qui Gregorium Benedictinis Monachis constanter adnumerant. Quod quidem jam asseruerunt benè multi ex nostris, Antonius Ypez in Chron. Bened. ad ann. 576. cap. 2. Constantinus Cajetanus, omnium verò optimè Henricus Vanden-Zype singulari ea de re Opusculo. Sed nonnulla hoc loco argumenta commemorare juvat. Et quandoquidem testibus Gregorio posterioribus non credit Baronius, Gregorium ipsum interrogemus, affectum in Patrem suum dissimulare non poterit. Gregorium plus studii, diligentiae & curæ posuisse in describendis S. Benedicti, quàm cujusvis aliûs Sancti, nedum B. Æquitii gestis, legenti libros Dialog. liquidò patet. Nam liber secundus totus de Benedicto est, quatuor testes ab initio fidei adstruendæ gratiâ adducuntur: Benedicti genus, ortus, vitæ progressus, mortis conditiones curiosius explicantur: tum idem eximiis antiquæ Legis hominibus studiosè comparatur, Regula ipsius & doctrina præclaro commendatur elogio, & omnibus Monasticen proficientibus proponitur. At verò Æquitii facta uno libri 1. capite 4. comprehenduntur, Petrum plura scire cupientem ad Albinum Episcopum remittit Gregorius. Næ tu de Æquitio malè meruisti, Gregori, (pace tua dixerim) qui cum discipulus ejus fuisse dicaris, in Benedicti laudibus totus es: de Æquitio securus, aliis committis operam. Immo verò Benedictum disertè parentem agnoscis, quem sic amas & colis. Nec solum Benedicti Regulam commendat Gregorius, sed Urbicum * Lucusiani Monasterii à se conditi in Sicilia Abbatem arguit admissi piaculi contra Regulæ Benedictinæ auctoritatem, nimirum parvæ eulogiæ à Bono Monacho contentiosè expostulatæ: *quod quanta*, inquit, *amaritudine cordis descenderit*, poterat tua dilectio scire, si Regulam Monachorum nosse voluisset, nem-

Vghell. Ital.
fac. 10. 4.

LXX XI.

* Eumili lib. 4.
Epist. 4. Mo-
nasterii sui
Præpositum
vocat.

Id. lib. 9. Epist.
42.

pe Regulam S. Benedicti, qui eulogias sine Abbatis licentia à quocunque accipi cap. 54. vetat. Denique Gregorius in lib. 4. Reg. citat eandem Regulam S. Benedicti, *quem artissimam vitam Magistrum optimum, & summæ Veritatis discipulum eruditum* appellat: nulquam autem Æquitii Regulam adducit in medium.

LXXXII. Nec refert, Valentinum (quod Achilleum Baronii argumentum est) in provincia Valeria primò Abbatem, ubi S. Æquitius floruerat, Gregoriano S. Andreae Monasterio præfectum fuisse. Nusquam enim Valentinum Æquitii discipulum existisse reperies. Provincia Valeria vicina erat Sublaco, quo in loco S. Benedictus xli. Monasteria primitus construxerat. Adde in externis etiam Valeriæ Monasteriis Benedictinam Regulam antè fuisse receptam, quàm Gregorius S. Andreae Cœnobium ædificaret, (ut superius * ostendimus) quo tempore jamdudum Æquitius nullâ scriptâ Regulâ ad Superos concesserat. Verùm his aliisque relictis conjecturis ad prævalidum nos convertamus argumentum, quo ex Regulæ nostræ in Britannia propagatione per Gregorii discipulos facta, Gregorium nobis vindicemus.

§. VIII.

AVGVSTINVM socioſque Monachos non tantum Fidei Christianæ,
sed etiam rei Benedictinæ in Britannia esse auctores.

LXXXIII. **Q**UAMVIS Baronium hac in parte nobis apertè repugnantem non sustineamus, ea tamen est Gregorium inter & Augustinum necessitudo, ut si Augustinum nobis vindicare possimus, Gregorium jure à Baronio repetamus.

LXXXIV. Augustinus Gregorii M. discipulus in Britanniam Insulam cum sociis aliquot missus à Gregorio anno D. xcvi. Indict. xlv., fecit *Monasterium non longè ab ipsa civitate Dorobernensi ad Orientem*, in quo Monachos ad vitæ suæ genus institutos ab eo collocatos fuisse & ratio persuadet, & Gregorii Epistola 31. lib. 12. in Responsione ad 1. Augustini quæstionem. *Quia tua Fraternitas Monasterii Regulis erudita seorsum fieri non debet à Clericis suis, in Ecclesiis Anglorum quæ nuper auctore Deo ad Fidem perducta est, hanc debet conversationem instituere, quæ in initio nascentis Ecclesiæ fuit Patribus nostris, &c.* Quod ab Augustino factum legimus in Epistola Bonifacii IV. ad Ethelbertum Regem ita scribentis: *Fili glorioſe, quod ab Apostolica Sede per Coepiscopum nostrum Mellitum postulastis, libenti animo concedimus, id est ut vestra benignitas in Monasterio in Dorobernensi civitate constituto, quod S. Doctor vester AVGVSTINVS beatæ memoriæ Gregorii discipulus S. Salvatoris nomini consecravuit, cui ad præsens præesse dignoscitur dilectissimus Frater noster Laurentius, licenter per omnia Monachorum regulariter viventium habitationem statuatur, Apostolica auctoritate decernentes, ut ipsi vestri prædicatores Monachi Monachorum gre-*

Beada lib. 1.
c. 33.

gem sibi affociant, & eorum vitam sanctitatum moribus exornent. Huc spectat quod Iohannes Mareshamus in Monasticum Anglic. rectè pranotavit; In Ecclesiæ nostræ cunabulis, inquit, Monachi non fuerunt à Clericis disparati. Siquidem à temporibus antiquis in Lindisfarnensi Monasterio & Episcopus cum Clero, & Abbas solebat manere cum Monachis, qui tamen & ipsi ad curam Episcopi familiariter pertinerent. Etiam hodie Ecclesia Cathedralis vocatur Monasterium. Ita ille. At nusquam Monachos Æquitianos in Anglia audisse, sed Benedictinos tum in ipsa Dorobernensi primaria Ecclesia, tum in Monasterio S. Salvatoris, tum aliis in locis, facile demonstrari posse confido.

Iohannes Mareshamus jam laudatus in *περὶ πάλαι* ad Monast. Anglic. etsi scribit, S. Benedicti Regulam, posteaquàm à Zacharia Papa non modò in Italia instaurata, sed etiam ultra Alpes propagata fuit, tantam demum obtinuisse perfectionis suæ existimationem, ut nullum ferè non esset in Occidente Cœnobium ad normam Benedicti vel primitus institutum, vel denuo formatum; in hoc tamen à ceteris ferè Anglicis Scriptoribus dissentit, quòd existimet eandem Regulam in Concilio Vintoniensi anno DCCC. LXV. sub Dunstano Archiepiscopo Cantuariensi ab omnibus primùm in Anglia receptam fuisse. Tunc primùm, inquit, Monachis præscripta fuit constitutio generalis tam ex Benedicti Regula, quàm ex veteribus consuetudinibus contexta, quæ dicta est Regularis Concordia Anglicæ nationis. Et infrà. Bellenfes Monachi instituti sunt ad Benedicti Regulam, cujus maxima fuit apud nos ab Edgari tempore reverentia. Verùm cum omnino nulla sit in Concilio Cloveshoviæ Benedictinæ Regulæ mentio, licet aptissima esset illius commemorandæ occasio, & altissimum sit ea de re apud Bedam silentium; videamus quo modo, quòve tempore Regula illa Ecclesiæ Occidentali increbuit. Tria ergo hoc in loco dispungenda sunt. 1. Num ante Edgarum Regem & Dunstanum Episcopum S. Benedicti Regula in Anglia non viguerit. 2. An nulla istius Regulæ in Concilio Cloveshoviæ mentio. 3. An altissimum de ea apud Bedam silentium: quibus nonnulla pro causa nostra subjiciemus argumenta.

Iohannes Diaconus in Vita S. Gregorii à se scripta, præter alia quibus utitur ad Gregorium Ordini Benedictino asserendum, hoc momentum proponit. *Quòd verò Monachi qui à Gregorio in Saxoniam* (id est Transmarinam Saxoniam seu Angliam) *missi sunt*, S. BENEDICTI REGULAE fuerint mancipati, inter alia etiam illud ostendit, quòd ex ipsius discipulis vix potest in illis partibus Monachis aliquis inveniri, à quo non observetur tam in proposito quàm in habitu REGULA BENEDICTI. Quid clarius aut validius adversus Mareshamum proferri potest? Iohannes Diaconus suam lucubrati-

*Ioh. Diacon. l. 4.
Vita S. Greg.
c. 82.*

nem dedicavit Iohanni VIII. qui ab ann. DCCC. LXXII. ad decennium Romanæ Sedi præfuit. Pressius, Iohannes Diaconus Gregorii Vitam scribebat tempore Iohannis Papæ VIII. Indict. VIII. (ut notat in lib. 3. cap. 58.) quæ Indictio anno DCCC. LXXV. respondet, quo tempore Regula Benedictina ita apud Anglos invaluerat, ut *vix posset in illis partibus Monachus aliquis inveniri, à quo non observaretur tam in proposito quàm in habitu* REGULA BENEDICTI. Longè ergo ante annum DCCC. LXV. in Angliam induta est Regula ista, immo longè ante Iohannis Diaconi ætatem: cum ab omnimemoria post Augustini prædicationem illic eam viguisse, homines noni sæculi persuasum habuerint.

LXXXVII Neque proinde necesse fuit, S. Benedicti Regulam in Concilio Cloveshoviæ anno DCCC. XLVII. commemorari: sed satis fuit Monachos ad communis ac receptæ Regulæ normam revocare. At certè si Mareshamus Concilium istud cum Benedictina Regula attentè comparasset, hanc non obscurè expressam advertisset can. 24.

To. I. Conc.
Angl. pag. 251.

in hæc verba: *Vicesimo quarto sancitum est capitulo, ut si quis secularium sanctæ professionis famulatum subire desiderat, non antea tonsuræ habitum suscipiat, quàm illius conversatio ac morum qualitas* SECUNDVM MONASTICAE REGULAE definitionem manifestius probetur juxta Apostolicum præceptum; *Probate spiritus si ex Deo sunt, nisi aliqua rationabilis causa ut antè suscipiatur in Congregationem rite persuadeat.* Quænam est, rogo, illa MONASTICA REGULA, nisi Benedictina,

Reg. S. Bened.
cap. 58.

cujus verba cap. 58. Concilii verbis omnino respondent? *Non viter veniens quis ad conversionem, non ei facilis tribuatur ingressus: sed sicut ait Apostolus; Probate spiritus si ex Deo sunt.* Deinde membrum illud, *suscipiatur in Congregationem*, ex eodem Regulæ nostræ capite desumptum est. Cum igitur Concilium Monasticam interponens Regulam, B. Benedicti locutione utatur; nullus justæ dubitationi superest locus, Regulæ Monasticæ nomine Benedictinam à Concilii Patribus fuisse intellectam. Nec enim in aliis Regulis antiquioribus quidquam reperitur, quod prædicti Concilii dictioni diserte conveniat, ut ex Concordiæ Regularum cap. 65. evidenter colligitur. Hinc conficimus firmissimum & gravissimum argumentum. Regula Benedictina Patribus Concilii Cloveshovienfis anno DCCC. LVII. celebrati absolutè REGULA MONASTICA appellatur. Non alia itaque regula tum temporis apud Anglos vulgata erat. Sed parcendum Mareshamo, viro quidem docto, qui licet res Monasticas haud segniter versaverit, Monasticam tamen, hoc est Benedictinam Regulam memoriâ tenere non debuit: nec indignandum quòd nobis Venerabilis Bedæ silentium opponat, qui Bedæ aliquot opuscula recens edita non legerat.

LXXXVIII. Historiam Abbatum Monasterii sui duobus libris à se exaratam

testatur Beda Presbyter Anglus in fine Epitomes Historiæ Anglorum, ubi operum suorum Indicem texuit : eamque diu desideratam nuper tandem edidit Iacobus Vvaræus cum duabus Bedæ Epistolis atque Ecgberti Eboracensis Episc. Dialogo : nuperrimè verò Ludovicus Billaine Bibliopola Parisiensis anno M. DC. LXVI. recensuit elegantioribus & commodioribus typis. In libro I. ipsius Historiæ, quæ *Historia Abbatum Vviremuthensium & Giruvienſium* inscribitur, legimus Biscopum cognomento Benedictum, Ecgfrido Rege Transhumbranæ regionis prædia largiente, Monasterium construxisse *anno ab Inc. Domini sexcentesimo septuagesimo quarto, Indiçt. II. anno autem IV. imperii Ecgfridi Regis.* Deinde quibuldam interjectis, quartam professionem Romam aggressus dicitur Biscopus *post compositum juxta Regulam Monasterium.* Celebrem fatearis necesse est ac vulgatissimam fuisse Regulam illam, quæ nullo adjuncto discrimine REGULA vocatur. Sub eadem Regula Biscopus *post annum Monasterium B. Pauli construxit, præposito Abbate ac Presbytero Ceolfrido.* Ne verò pro arbitrio quænam illa sit Regula interpreteris, tandem sub finem libri I. proprio eam nomine designat Biscopus sæpe laudandus in oratione extrema ad discipulos habita. *Multum carvetote, Fratres, semper, inquit, ne deforis aliunde vobis Patrem queratis, sed* IUXTA QVOD REGULA MAGNI QVONDAM ABBATIS BENEDICTI, *juxta quod Privilegii vestri continent decreta, in conventu vestra Congregationis communi consilio perquiratis, qui secundum vitæ meritum & sapientiæ doctrinam aptior ad tale ministerium perficiendum digniorque probetur, &c.* Idem Ceolfridus Abbas, Biscopi successor, mare transmissurus in lib. 2. inculcasse legitur. *Utilius decrevit, inquit Beda, dato Fratribus præcepto, ut juxta sui statuta Privilegii* IUXTA QVE REGULAM S. ABBATIS BENEDICTI *de suis ipsi Patrem qui aptior esset eligerent.* Nihil interprete opus est. Desinent nunc tandem adversarii, opinor, Bedæ nobis opponere silentium de Regula S. Benedicti, agnoscent vocem hætenus ignotam, nec nobis ultrà non modò Biscopum & Bedam, sed Augustinum eorum ducem ac parentem denegabunt.

Suboleo nonnihil (ne quid dissimulem) quod huic consequentiæ reponi possit: Nempe Biscopum auctorem fuisse, ut Regula Benedictina primùm in Angliam inucheretur. Nam breui moriturus, teste Beda, *satagebat advenientes sapius ad se Fratres de custodienda quam statuerat Regula firmare. Neque enim putare habetis, inquit, quodd ex meo hæc quæ vobis statui decreta indoctus corde protulerim. Ex decem quippe & septem Monasteriis quæ inter longos meæ crebræ peregrinationis discursus optima comperi, hæc universa didici & vobis salubriter observanda contradiidi.* Verùm illud quodcumque est argumenti, ad eò nobis

ibid. pag. 19. non officit, ut causam nostram egregiè fulciat. Biscopuſ cùm ſecundò Româ revertit, *digrediens ad inſulam Lerinenſem, ibidem ſe Monachorum cœtui tradidit, tonſuram accepit, & diſciplinam Regularem Monachi voto inſignitus debita cum ſollicitudine ſervavit: ubi per biennium idoneâ Monâſtica converſationis doctrinâ inſtitutus, rurfus B. Petri Apoſtolorum Principis amore deſectus, ſacratam ejus corpore civitatem repetere ſtatuit.* Reverſus cum Theodoro & Hadriano in Angliam, *venit Cantiam, & ſuſcepit Monaſterium B. Petri Apoſtoli ad regendum, quod duobus annis rexit.* Ex illis ergo ſeptemdecim Monaſteriis, in quibus Biscopuſ hauſit ſua Decreta ſeu Inſtituta, id eſt S. Benediſti Regulam variis hinc inde ritibus obſervatam, erat Cœnobium S. Petri Cantuarienſe, quod proinde, uti & Lerinenſe, tum B. Benediſti legibus obſequabatur.

ibid. pag. 21. **x c.** Iam quidem Iohannis Marèſhami momentis, ſi quid iudico, factum eſt ſatis. Nunc ea qua ſas erit brevitate quædam alia perſequi juvat argumenta, quibus B. Auguſtinum Benediſtini Ordinis in Anglia anteſignanum ulterius demonſtrabo.

x c i. Bonifaciuſ Archiepiſcopuſ Maguntinuſ anno Domini d c c. l v. Martyrii laureâ donatuſ, adhuc puer, teſte Vvilibaldo Eiſtatenſi Epicoſpo ipſiuſ diſcipulo & vitæ ſcriptore, in Monaſterio Britanniæ ad Eſtam caſtrum oblatus eſt ſub Abbate Vvolfardo, ac poſtea in Cœnobio Nutſcellenſi à Vviberto Abbate ſuſceptuſ, *labore manuum quotidiano & diſciplinari officiorum adminiſtratione inceſſanter ſecundum præſcritam B. P. BENEDICTI rectæ conſtitutionis formam inſiſtebat.* Poſtea in Germaniam à Gregorio Papa II. miſſuſ anno iv. imperii Leonis, ut conſtat ex Gregorii litteris ad ipſum ſcriptis, Chriſti anno d c c. x x. deinde annuente Zachariâ Pontifice Romano, *in loco ſilvatico, in eremo vaſtiſſimæ ſolitudinis, in medio nationum prædicationis ſuæ, Fuldenſe Monaſterium conſtruxit* **S V B R E G V L A S. P. BENEDICTI,** prout ſcribit ad Zachariam Papam: demumque in Concilio ad Liptinas anno d c c. x l i i i. coactio ſtatui curavit can. 7. *Vt Monachi & Ancillæ Dei Monaſteriales iuxta Regulam S. BENEDICTI Cœnobia vel Xenodochia ordinare, gubernare, vivere ſtudeant.* En tibi Bonifaciuſ Germaniæ Apoſtoluſ ex Anglia in exteras nationes tranſfert Benediſtinæ vitæ rationem, quam ab Auguſtini diſcipulis in patria didicerat.

To. I. Concil. Gall. p. 511. *ibid. p. 577.* **x c i i.** Si ad Aldhelmum Bonifacio paullo ſuperiorem reducimur oculos, eum cauſæ noſtræ impendiò ſuffragari probabimus. Is Haeddi Occidentalium Saxonum Epicoſpi anno d c c. v. vitâ funſti partem Epicoſpatûſ obtinuit, alterâ Daudi cuidam attributâ, ac poſt quatuor annos ad Superoſ migravit, quemadmodum B. Beda in lib. 5. Hiſt. Ang. cap. 19. teſtatur. Aldhelmuſ inter alia ſcripſit de Virginitate librum eximium, inquit Beda, quem in exemplum Sedulii geminato opere,

opere, & versibus hexametris & prosâ composuit. In utroque B. P. Benedictum magnificè commendat, sic verò strictæ orationis elogiū concludit.

*Primò * qui statuit nostræ certamina vitæ,
Qualiter optatam teneant Cœnobîa normam,
Quoque modo properet directo tramite Sanctus
Ad superos scandens cælorum culminacultor.
Cujus præclaram pandens ab origine vitam
GREGORIUS Præsul chartis descripserat olim,
Donec æthralem felix migraret in arcem.
Cujus * alumnorum numero glomeramur o'vantes,
Quot gerit in gremio fecunda Britannia ci'vès:
A quo jam nobis Baptismi gratia fluxit,
Atque Magistrorum veneranda ceterua cucurrit.*

* al. Primus.

* al. Hujus.

Hac auctoritate cū in litteris suis Iohannem Mareshamum ur-
fisset noster Lucas Acherius, eò redegit hominem, ut quatuor ex-
tremos Aldhelmi versus, non de S. Benedicto, sed de B. Gregorio in-
terpretandos esse dixerit. Fac ita esse, nec sic tamen te expedit.
Quid enim ad illud? xciv...

Primò qui statuit nostræ certamina vitæ.

Aldhelmus Monachus Monachos alloqui tibi videtur, an Laicos? Si
primum: agnoscit ergo Benedictum Vitæ Monasticæ quam popu-
lares sui profitebantur, primarium auctorem. Sin alterum magis
placet: Benedicto per discipulos suos Christianæ vitæ apud Anglos
restitutionem tribuas necesse est.

Ad ipsarum primordia tandem accedamus. Paucis annis post sta-
bilitam in Anglia Fidem ac Monasticam vitam, venit Mellitus Lundo-
niæ Episcopus Romam, de necessariis Anglorum Ecclesiæ causis cum Aposto-
lico Papa Bonifacio tractaturus. Et cū idem Papa reverendissimus ageret
Synodum Episcoporum Italiæ, de vita Monachorum & quiete ordinaturus,
& ipse Mellitus inter eos assedit anno VIII. imperii Focatis Principis In-
diæ. VIII. tertia die Kalend. Martiarum, hoc est anno Christi DC. X.
Quid in illa Synodo Bonifacius in Monachorum gratiam decreve-
rit, refert Ivo parte 7. c. 22. & ex eo Gratianus partim. En tibi verba
ex MS. codice sincerè descripta. xciv.

Beda lib. 2.
Hist. Angl.
c. 1.

Sunt nonnulli stulti dogmatis, magis zelo amaritudinis quàm
dilectionis inflammati, asserentes Monachos, quia mundo mor-
tui sunt & Deo vivunt, Sacerdotali officio indignos, neque poeni-
tentiam aut Christianitatem seu absolutionem largiri posse per Sa-
cerdotalis officii injunctam gratiam. Sed omnino falluntur. Nam
si ex hac causa veteres æmuli vera prædicarent, Apostolicæ Se-
dis compar B. GREGORIUS Monachico habitu pollens, ad sum-

Autor. SS. Ord. S. B. Saculum I. Præfat.

G

* *Apud Ivo-* , mum apicem nullatenus conscenderet , cui * solvendi , ligandique
nam perpe- potestas concessa est. A V G V S T I N V S quoque ejusdem sanctissimi
nam interpo- Gregorii discipulus , Anglorum Prædicator egregius , & Panno-
nitur ostia- nienſis M A R T I N V S * aliique quamplurimi viri sanctissimi præ-
tim. tioſorum Monachorum habitu fulgentes nequaquam anulo ſub-
 * *Episcopus* , arrharentur. Neque enim B E N E D I C T V S Monachorum Præce-
Dumienſis. ptor , hujus rei aliquo modo fuit interdictor : ſed omnes ſæcula-
 rium negotiorum dicit expertes eſſe debere. Quod quidem Apo-
 ſtolicis documentis & eorum inſtitutis , non ſolum Monachis , ſed
 etiam Canonicis ſummopere imperatur.

Interrogo , propter Anglſne Bonifacius hoc Decretum condidit ,
 an propter aliarum regionum Monachos ? Si propter Anglos (ut
 quidem ex Beda ſatis conjicimus , dum Mellitus *de neceſſariis An-*
golorum Eccleſiæ cauſis cum Apoſtolico Papa Bonefacio tractaturus , Ro-
 mam profectus ſubditur) conſequens eſt , ut Monachi Anglicani
 B. Benedicti profeſſi fuerint Regulam , cujus auctoritate Bonifa-
 cius eos tuetur. Nemo enim ad peregrini , ſed ad proprii juris
 præſcriptum abſolvitur damnaturve. Si verò Bonifacius in alio-
 rum Monachorum gratiam id pronuntiat ; ſaltem ex hoc loco
 tria conficimus. Primum , jam tum in Canonem (ut vocant)
 tranſiſſe Benedictinam Regulam , ex qua Pontifex ſuam ſenten-
 tiam derivat. Alterum , S. Benedictum abſolutè dici *Monachorum*
Præceptorem , quod argumento eſt , eum paſſim hoc nomine Mo-
 nachis notum & designatum fuiſſe. Tertium eſt , inde probari ,
 Gregorio , Auguſtino & Martino Pannonienſi , qui fuit Abbas &
 Episcopus Dumienſis , interdictas non fuiſſe Eccleſiaſticas digni-
 tates , quòd *Benedictus Monachorum Præceptor hujus rei non fuit inter-*
dictor. Certè Bonifacius Gregorium & Auguſtinum ad S. Æquitii le-
 ges prouocâſſet , ſi Benedictinæ Regulæ ſubditi aliquando iſti non
 fuiſſent.

xcv. Multa alia congerere poſſem argumenta. Nempe Theodorum
 Cantuarienſem Episcopum , qui à *Vitaliano Papa anno Domini-*
ca Incarnat. D C. L X V I I I. *ordinatus eſt* , teſte Beda , in ſuo Ca-
 pitulari penes nos manu deſcripto ſtatueret , ut *in Monachorum*
ordinationibus Abbas debeat Miſſam agere , & tres orationes comple-
re ſuper caput ejus , & ſeptem dies velet caput ejus cucullâ , & ſe-
ptimo die Abbas tollat velamen de capite Monachi. Qui ritus velan-
 di Monachos in profeſſione ex antiqua & peculiari Ordinis no-
 ſtri conſuetudine proficiſcitur , ut conſtat tum ex Concilii Aquif-
 granenſis cap. 35. tum ex S. Vdalrici lib. 2. Conſuetud. Cluniac.
 cap. 6. & aliis. Adducere in medium poſſem Regem Ethelredum ,
 qui in Privilegio Eccleſiæ Cantuar. anno M. V I. conſeſſo cur Mo-
 nachos Benedictinos reſtituerit in eamdem Eccleſiam , hanc ratio-

Beda lib. 3.
 Hiſt. Angl. c. 1.

nem suggerit: *Hoc ideo*, inquit, *effeci*, & MONACHOS EIVSDEM ORDINIS QUEM HVC ATTULIT S. AVGVSTINVS, in Ecclesia posui, Ordinis scilicet quem ille ex præcepto S. GREGORII, & ex Magni Regis Ethelberti constitutione & auxilio in terram hanc intulit. Mitto Diplomata Regia, chartas, & alia ejus generis sexcenta. At certè præterire non deberem Iohannis Seldeni validissima argumenta, quibus causam nostram quasi conductus propugnat vir eruditissimus. In his refert Bonifacii Papæ I V. litteras interminantes, ne quis Monachos in Monasterio Dorobernensi semel institutos transmutare in posterum, aliòve alterius Instituti inducere auderet. Sed jam metas excedo Præfationis, ad reliqua pergendum est.

To. 1. Conc.
Angl. pag.
504. & seq.

Selden. in No-
tis ad Eadm.
Hist. Novor.
pag. 200. &
215.

§ I X.

*Observationes quædam Ecclesiastica & Ascetica, ex primi Saculi
Benedictini Actis eruta.*

EX Sanctorum gestis in Sæculorum seriem relatis cum plura proveniant commoda, tum illud inprimis confurgit, quod res Ecclesiasticæ melius exinde illustrentur. Quamobrem ut studiosorum hominum labori non nihil accedat adjumenti, non incongruum visum est in Præfatione adnotare, quid in unoquoque Sæculo consideratione dignum venerit, ne hac in parte antiquitatis amantes nostram opellam desiderent.

XCVI.

Et primò quidem in Vita S. Augendi, vulgò Eugendi, Abbatis Iurenfis ab ejus discipulo elaboratâ occurrit insignis locus de Sacrae Vnctionis, quam Extremam nunc vocamus, Sacramento ad hæc verba: *Cum ultra sexagenariam ætatem sex ferè mensibus prædictus Pater inæqualitate corporea laboraret, sic tamen quod numquam Canonico usque ad horam defuisset cursu, nec bis in die fesso corpusculo coactus fuit aliquid impertiri, Vocato uno ad se de Fratribus, cui cum libertate peculiari olim etiam perungendi infirmos opus injunxerat, secretissime quoque sibi petusculum petuit (ut moris est) inungi.* Neque id facit Eugendus sanitatis gratiâ, quem in finem dumtaxat à priscis Christianis adhiberi solitam unctionem contendit nonnemo magni apud Novatores nominis: sed causâ præmuniendi exitûs. Eugendus siquidem tunc apud discipulos querelam deponit, quod se jam morti proximum in vita precibus suis retinerent. Ad metam ergo properabat, aut potius accedebat.

XCVII.

OBSERV. I.
de Extrema
Vnctione.

Nec quemquam movere debet, quod sola pectoris unctio isthæc memoretur. Varii fuere cum in aliis Sacramentis, tum in isto ritus ac cærimoniæ. Baptisandos tertium mergi toto corpore, olim mos fuit. Baptismi tempora Paschate & Pentecoste definiebantur. Sic in unctione infirmorum non eadem partes semper inunctæ sunt, nec

XCVIII.

seruata eadem temporis ratio. Præcipua peccati organa, nimirum quinque corporis sensus, unctionem antiquissimo ritu exceperunt. Parvipendenda non sunt verba vitæ S. Theoderici Abbatis Remensis, qui Theodorici Regis filiam suscitaturus, *oleo sancto* IN

*Vita S. Theod.
infra num. 11.*

MOREM RECONCILIANTIS QVINQVE CORPORIS SENSUS illinisse dicitur. Illius vitæ scriptorem sæculo IX. vixisse ex num. 13. apparet. Pectus cordis sedem, ex quo omnes culpæ procedunt, ungi solitum fuisse aliquando, immo plerisque in locis, uti apud Græcos etiam nunc id fieri, Menardus noster in lib. Sacram. observavit. De tempore conferendæ infirmis Vnctionis etiam variavit usus. Vnctionem Viatico præmittabant veteres, qui ritus apud solos Cistercienses Monachos & quasdam fortè Ecclesias illibatus hactenus perdurat. Mos iste antiquus ineunte sæculo XIII. in desuetudinem abiit. Sanctus Gilbertus de Semprinhām anno Domini M. C.

*Menard. in
Sacram. pag.
318.*

*To. 2. Monast.
Angl. pag. 669.*

LXXXIX. denatus, *nocte qua natus est Dominus*, inquit Vitæ auctor, *apud Monasterium quod est in insula de Kadeneia, Extrema Vnctionis Dominicæque corporis munitus est Sacramentis*. Guillelmus Archiep. Bituricensis mortuus anno M. CC. IX. *cum jam omnibus rite peractis, etiam testamentum multis assistentibus religiosis & prudentibus viris edidisset, Fratribus convocatis Extrema Vnctionis Sacramentum humiliter ac devotè percepit. Eo percepto, etiam sacrosanctam Eucharistiam sibi porrigi instantissimè postulavit*. Hæc Vitæ scriptor coævus, præferendus uti-

Sav. 10. 1. ann.

no 11. 10. 1. ann.

que alteri subpari apud Bollandum, qui Viaticum Extremæ Vnctioni habita sui temporis ratione præponit. Ergo unctio infirmorum antè Extrema dicta est, quàm Viatico posteriore esset. Porro Extrema sub finem sæculi XII. vocari cæpit. Locus in Vita S. Mauræ à B. Prudentio scripta apud Camuzatum, ubi *Vnctionis Extrema* fit mentio, interpolatus videtur. Nam nec in Sacramentorum libris à Menardo editis, nec apud Vdalricum in libris Consuetud. Cluniac. nec apud Lanfrancum, Anselmum, Petrum Damiani, Petrum de Honestis in Regula Cleric. nec apud S. Bernardum, aut Petrum Lombardum, *Vnctionis Extrema* nomen occurrit.

XCIX.

Et tamen non in ipso morbi principio, sed periculo imminente, infirmi ungebantur, & continuò Viaticum subministrari mos erat*, quod nonnumquam in eodem morbo iterabatur, ut ex Sacramentorum libris quibusdam, & ex Vita S. Adelardi Abbatis Corbeienfis, manifestè verò ex Vita Ludovici VI. Franc. Regis à Sugerio scripta patet. S. Chrothildis Regina in istis Actis *tricesimo die vocationis suæ secundum Apostolum inuncta à Sacerdotibus oleo sancto, & sacri Corporis & Sanguinis Christi percepto Viatico in confessione sanctæ Trinitatis corpus exivit*. Legi Vitam S. Hunegundis à duobus auctoribus, altero anonymo coævo, altero Bernero Abbate Hummolarienti litteris traditam. Iisdem verbis uterque auctor, à nobis sæculo Benedictino

* *Recessus
Sess. Episc.
Constit. x.
Oportet ut
Presbyteri
infirmos suos
post confes-
sionem & re-
conciliatio-
nem oleo
sancto per-
ungant, &
tunc eos co-
municent.*

proximo sincerè repræsentandus, Hunegundis extremam periodum ita describit. *Adstantibus circumquaque utriusque sexûs Christo famulantibus, qui ad decessum tantæ Matris atque Virginis convenere ex vicinis & longinquis regionibus, dolor ingens & meror & singultus erat omnibus, quoniam videbant se frustrari nimio solatio, licet essent fidentes, quodd ejus semper in celis devotissimo fruarentur patrocínio. Inter hæc conversâ ad eos qui assidebant sibi Presbyteros, Vnctionis oleum & Communionem expetiit. Quod circa annum D. C. LX. contigit. Paschasius Radbertus in Vita S. Adelardi Abbatis Corbeiensis, Interrogavimus eum, inquit, utrumne vellet oleo perungi, quem proculdubio scieramus peccatorum oneribus non detineri. Quod ille audiens, erectis oculis in calum obsecrabat ut fieret. Quid putas tum Sanctus agebat animus, quantis tunc replebatur lacrymis! Erant igitur oculi ad Deum defixi, manus verò extensæ. An fortè ut sanitatem flagitaret? Audi quod sequitur: Invitansque Sanctum Spiritum dicebat: Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace, quia percepi omnia tui Mysterii Sacramenta. Et nunc quid superest nisi ut ad te veniam? En cuius rei gratiâ Vnctionis Sacramentum postulaverat. Denique B. Petrus Damiani ita de seipso testatur: Dum hæc & his similia frequentius itero, funerea mihi parantur exsequia; sacra olei delibutione perungor, in cineris accilicui strato tamquam illic emoriturus exponor. Hinc manifestum est, morituris Vnctionem collatam, antequàm Vnctio vocaretur Extrema: ejusque finem præcipuum non corporis sanitatem, sed animæ gratiam ab Antiquis æstimatum fuisse.*

Ceterum quamobrem Sæculi tertiidecimi homines vetustum Vnctionis infirmorum ordinem mutaverint, ex Britannia Conciliis utcumque coniecisse mihi videor. Quippe falsa hæc vulgi animos eo tempore invaluit persuasio, non amplius post susceptam semel infirmorum Vnctionem licere uxoris, si convaluissent, reverti ad opus conjugale. Quæ superstitio ad alia erroris capita sensum prolapsa effecit, ut Vnctioni Viaticum præmitteretur. Ricardus Episcopus Saresberienfis in Constitutionibus circa annum M. CC. XVII. factis, ubi de Sacramento Extremæ Vnctionis agit, Dicant etiam, inquit, ac denuntient confidenter Sacerdotes, quodd post susceptum hoc Sacramentum licitum est reverti ad opus conjugale. Illud idem in Constitutionibus anonymi Episcopi sub annum M. CC. XXXVII. repetitur. Eam verò persuasionem non modò non defuisse, sed accrevisse discimus ex Synodo Vigornienfi tribus post annis habita. Sic enim loquuntur Patres ad capitulum de Extrema Vnctione: Sunt autem quidam ut auctimus, qui post perceptionem hujusmodi Sacramenti sanitati pristinae restituti; nefas reputant vel uxores suas cognoscere, vel carnes comedere, vel etiam aliqua ratione nudis pedibus ambulare. Horum autem errorem utpote doctrinae sanæ contrariam exsecramur, & eos comminationi-

Sur. & Bell.
2. Janu.

Pet. Dam. lib.
6. Epist. 19.

Ordo Vnctionis infirmorum quando mutari cæpit, & cur?

To. 2. Conc.
Angl. pag. 116.

ibid. p. 235.

ibid. p. 247.

I P R Æ F A T I O.

bus & monitionibus duximus corrigendos. Et post pauca : *Quidam etiam abhorrent hoc percipere Sacramentum, quod hoc sibi vix IN IPSO MORTIS ARTICULO sustinent exhiberi : propter quod forsan accidit, quod ejus expertes plurimi ab hac luce subtrahuntur. Contra hunc igitur errorem cum aliis eos per Sacerdotes suos & Predicadores alios crebris exhortationibus præcipimus premuniri.* Gliscentem errorem non sustulit istud Concilium, ut apparet ex Synodo Exoniensi anno M. CCC. LXXXVII. convocata, quæ conjecturam meam omnino confirmat his verbis : *Et quoniam quidam laici imperiti de hoc Sacramento nequiter sentientes, illud abhorrent, in tantum quod vix velint illud suscipere ETIAM IN EXTREMIS, fatuè estimantes, quod post ipsius susceptionem carnis esum, nudis pedibus incessum, copulam carnalem etiam cum uxore legitima sibi fore penitus interdicta ; præcipimus parochialibus Presbyteris, ut ubi noverint tantam hæresim pullulare, contrarium prædicent, &c.* Idemque denuo in Synodo Vintoniensi anno M. CCC. VIII. iteratur decretum : ut veri simile sit, ob ea vulgi deliramenta Vnctionem infirmorum in mortis articulum reservari cœpisse, ac sensum usum in omnes Ecclesias fuisse propagatum.

C I. Ad istam de Vnctionis Sacramento observationem pertinet quæstio, an oleum ad Vnctionis Sacramentum consecratum illud ipsum fuerit, quod Sancti in curandis infirmitatibus sæpius cum in his Actis tum in aliis adhibuisse leguntur. Non eodem ubique oleo curationes divinitus perpetratae sunt. Oleum ex tumulis Sanctorum seu ex lampadibus ad eorum corpora lucentibus acceptum, non raro usui fuit. In Vita S. Aredii Abbatis infra : *Aliam potius de Chrismario suo protulit ampullam, oleum quod de S. Martini Ecclesia tulerat continentem.* Et apud Gregorium Turon. de gl. Conf. cap. 9. *Aredius Presbyter ampullulam olei de sepulcro S. Martini abstulit.* Venantius Fortunatus Pictavorum Episcopus oculis inunctis ex oleo ad S. Martini effigiem Ravennæ lucente lumen desperatum, ut ipse in lib. 4. de Vita S. Martini fatetur, recuperavit. Etiam oleum in infirmorum curationem deimproviso Sancti homines benedicebant. S. Martinus referente Severo Sulpicio *pauxillum olei cum exorcismi præfatione benedixit, atque ita in os puellæ sanctificatum liquorem infudit.* Nec feminis Sanctis etiam id negatum. Gregorius Turonensis Episc. scribit Monegundem à sodalibus rogatam oleum salémque pro infirmis benedixisse. Episcopi in via positi oleum benedictum secum deferebant. S. Germanus Parisiorum Episcopus, ut Vitæ scriptor Fortunatus habet, procedens Namnetas *Diaconum cum chrismarii suis curando hominægroto mittit.* In Capitular. lib. 6. cap. 175. præscribitur, *Ut Presbyteri sine sacro chrismate oleoque benedicto & salubri Christi Eucharistia alicubi non proficiantur : sed ubicumque vel fortuito requisiti fuerint, ad officium suum veniant parati red-*

Sever. lib. 3.
Dial. c. 3.

Greg. Turon.
de Vit. Pat.
c. 19.

Vitæ S. Germ.
num. 47 infra.

De curatio-
nibus oleo
factis.

dendo debito. Notanda verba Severi Sulpicii: *Non prætermittendum videtur, Avitiani Comitiss uxorem misisse Martino oleum, quod ad diversas morborum causas, sicut est consuetudo, benediceretur.* Certè benedicebatur oleum *pro infirmis si-ve pro populo*, ut constat ex Menardi nostri libris Sacrament. Quid est autem *pro populo*, nisi pro usibus populi? inquit Goar. Id omnino ex Vitæ S. Cæsarii Arelatensis Episc. lib. 2. num. 13. manifestum est. *Nam ad oleum benedicendum competentibus diebus in Baptisterio annis singulis veniebat. Et ingrediens cucumula, cum ad consignandos infantes sederet, parvuli illic pueri vel puella à parentibus missi certatim currebant exhibentes vascula cum aqua, alii cum oleo ut eis benediceret.* Verùm Carolo M. imperante Concilium Arelatense anno DCCC. XIII. decrevit can. 18. *Vt Presbyteri sub sigillo custodiant Chrisma, & nulli sub prætextu medicina vel cujuscumque rei donare præsumant. Genus enim Sacramenti est, & non ab aliis nisi à Sacerdotibus contingi debet.* Idem in Conc. Maguntiacensi can. 27. definitum est. Vtrobique Chrismatis nomine intelligendum Oleum infirmorum. Huc facit Theodori Cantu. Episcopi Capitulare MS. Romani, inquit, *non velant viduam. Secundum Græcos Presbytero licet Virginem sacro velamine consecrare, & reconciliare pœnitentem, & facere oleum exorcisatum, & INFIRMIS CHRISMA si necesse est. Romanis autem non licet nisi Episcopo soli.* Hinc apparet, Innocentii Pontificis Romani sententiam in Epist. ad Decentium Eugubinum Episc. ubi *agrotantes sacro oleo Chrismatis perungi posse in sua necessitate* docet, non rectè à Novatore detorqueri in Chrisma, quo baptisati chrismabantur. Nam Oleum exorcisatum, quod à Chrismate infirmorum distinguitur, in Sacramentorum libris Remensi & Ratoldi Abbatis Corbeienfis oleum baptisandorum dicitur. De oleo fatis.

Sever. loco cit.

Menard. in
Sacram. p. 67.
Goar. in Euch.
p. 432.Menard. in
Sacram. pag.
142.

Secundo loco observandus venit piorum hominum ritus verè Christianus. Quippe in extremis positi in Ecclesiam se deferri postulabant, ut illic Sacramentis muniti animam agerent. Id patet in Actis S. P. Benedicti, SS. Mauri, Gildæ, & Spei Abbatum à nobis hîc relatis. Existat hujusce rei præclarum exemplum de S. Cuthberto Lindisfarnensi Episc. auctore Beda, qui in Vita ejus metricè scripta, quam sæculo Bened. proximo in lucem edemus, ita cecinit:

*Ecce sacer residens Antistes ad altar
Pocula degustat vitæ, Christique supinum
Sanguine munit iter.*

Hoc ampliùs ex sequenti observatione clucescet.

Tertia observatio erit de triplici modo profitendi pœnitentiam in extremis. Primò quidem per Reconciliationem atque Extremam Vnctionem, quæ, sicut Confirmatio Baptismi, ita Pœnitentiæ com-

CII.

OBSERV. II.
Moribundi
in Ecclesia
Sacramen-
ta suscipie-
bant.

CIII.

OBSERV. III.
Triplex
modus pro-

fitendi pœ-
nitentiam
in extre-
mis.

* num. 98.

Euchol. p. 432.
& 433.

plementum censebatur. S. Theodericum Abbatem Remensem, dum Theodorici Regis filiam suscitare à mortuis vellet, *oleo sancto in MOREM RECONCILIANTIS quinque corporis sensus illinisse* superius vidimus. * Vnde Græci etiam fani Vnctione infirmorum utuntur in pœnitentiæ signum & peccatorum expiationem, ut Goar in Euchol. animadvertit.

CIV. Alter profitendæ pœnitentiæ modus erat per cineris ac cilicii susceptionem, à Sanctis viris maximè frequentatus. Cujus rei exemplum in Vita S. Mauri Abbatis habemus. Auctor Vitæ S. Arigii Episc. Vapincensis, *Nudato corpore*, inquit, *ante altare S. Eusebii cum cinere ac cilicio jacens, Viaticum Corporis & Sanguinis Christi de manibus Isidori Episc. & Diconii Presb. cum accepisset, dixit, &c.* Antiquius & luculentius exstat hujusce ritus vestigium apud Severum Sulp. in Epist. ad Bassulam de obitu S. Martini, qui morti proximus *in cinere & cilicio recubans cum à discipulis rogaretur, ut saltem vilia sibi sinneret stramenta supponi; Non decet, inquit, filij, Christianum nisi in cinere & cilicio mori. Ego si aliud vobis exemplum relinquo, ipse peccavi.* Transiit pia illa consuetudo ad nostros Cluniacenses, eamque S. Vdalricus in lib. 3. Consuet. Cluniac. cap. 29. describit hoc modo: *Famuli qui sunt in talibus multum exercitati multumque periti, cum viderint jam ejus exitus horam imminere, cilicium expandunt, cinerem de super aspergunt, & infirmum de lecto levatum in cilicium submittunt: ab uno eorum percutitur tabula contra ostium Clausuli crebra & quasi continua percussione. Quod cum signum sit obituri, ilico ut auditum fuerit, Fratres omnes accurrunt.* Eundem olim observabant ritum Carthusienses, ut testantur vetera eorum Statuta: & simile quid à laicis etiam adhibitabatur. Nam ante Vnctionem Presbyter *faciebat crucem ex cinere super pectus infirmi, & imponebat cilicium super caput ejus.* Præclarum est hac in re Ludovici VI. Franc. Regis exemplum, qui referente Sugerio Abbate *præcipiens tapetum terræ & cineres tapeto in modum Crucis deponi, ibidem manibus suorum depositus, signo Sanctæ Crucis præsentiam * suam muniens, xxx. Regni administrationis, ætatis vero fere lxx. anno Kal. Aug. spiritum emisit.* Nec aliò abludit Vita S. Isidori Hispalensis Episcopi, qui *dum in Vincentii Martyris Basilica juxta altaris cancellum in medio poneretur choro, mulierum turbas longius stare præcepit, ut in accipiendo ipse pœnitentiam, virorum tantum, non illarum circa eum cerneretur præsentia. Et dum à prædictis Sacerdotibus ab uno cilicium, ab altero super se mitti exposceret cinerem, expandens manus ad cælum ita exorsus est, &c.* Respondebat usus iste pœnitentiæ publicæ, de qua in Capitular. lib. 5. c. 58. *Pœnitentes tempore quo pœnitentiam petunt, impositionem manûs super caput & cilicium à Sacerdote, sicut ubique constitutum est, consequantur.* Et c. 71. *Qui pœnitentiam publicè gerunt, debent unum annum esse cum cilicio inter audientes.* Perseveravit praxis illa

To. 4. Spicil.
Script. Vet.

Memor. in
Sacr. p. 345.

* forte patientiam.

vr. Conc. Tolet.
3. c. 12.

illa adusque Sæculum XIII. in infirmis. Nam Guillelmus Archiepisc. Bituricensis anno M. CC. IX. in extremis jacens, *Voce & manu significavit se velle in terram deponi. Parent illi iussis ejus: & quia non decet Christianum nisi in cinere & cilicio mori, in sparsos humi cineres eum deponunt.* Quin anonymus sancti Dionysii Monachus, qui S. Ludovici Francorum Regis Gallicè Vitam scripsit, eum *in cinere ac cilicio, brachiis in modum Crucis compositis, spiritum emisisse* refert.

Tertiam denique pœnitentiæ publicæ formam infirmi ad incitas redacti profiteri cœperunt suscepto habitu Monastico mediæ ætatis homines. Iohannes Diac. in Vita sancti Gregorii à se scripta exemplum nobis suppeditat Lucidi Ficulini Episcopi, qui mortem sibi imminere præmonitus, *Monasticum habitum suscepit, & paulatim ingravescente molestia sexta feria diluculo subdormivit.* Idem refert Letaldus Monachus de Ermenthæo Episcopo Aurelianensi in lib. Miracul. S. Maximini Abb. Miciacensis num. 40. Et Gregorius M. in Epist. ad Iohannem Syracusanum Episc. de Venantio Patricio ex-Monacho scribens monet, *ut de anima ejus cogitare debeat exhortando, rogando, Dei terribile judicium proponendo, ineffabilem ejus misericordiam promittendo, ut ad habitum suum redire vel in extremis debeat, ut ei reatus tantæ culpæ in aeterno judicio non obstat.* Plura hujusce rei exempla offendes apud Ordericum Vitalem, ex quo discimus, illis, qui habitum Monasticum in exitu ita suscepissent, convalescentibus non licuisse habitum susceptum deponere. Quippe Monasticæ professionis vinculum ex ipsa Religio. si habitûs susceptione olim contrahebatur, ex Regulæ nostræ præscripto. Nec Regibus in extremis positis indignum visum est depositâ purpurâ Cucullam assumere. Ludovicus VI. Francorum Rex, auctore Sugerio Abbate in ipsius Vita, *ut erat in consiliis providus, sibiipsi consulens, & miseratus animæ suæ Deo placens, frequentatâ confessionis & orationum sibi devotione providebat: hoc unum toto animi affectu peroptans, apud sanctos Martyres protectores suos Dionysium sociisque ejus se quomodocumque deferri, & ante sacratissima eorum corpora, Regni & coronæ depositione coronam pro corona, pro Regalibus insignibus & Imperialibus ornamentis humilem B. BENEDICTI habitum commutando, Monasticum Ordinem profiteri. Videant qui Monasticæ paupertati derogant, inquit Sugerius, quomodo non solum Archiepiscopi, sed & ipsi Reges transitoria vitam æternam præferentes, ad singularem Monastici Ordinis tutelam securissimè confugunt.* Quinetiam feminas in extrema vitæ meta Religiosum habitum à viris accepisse, sed muliebre non virilem, probat charta institutionis Vallis-Scholarium Ord. S. Augustini, anno M. CC. XV. confecta in hæc verba: *Mulieres ad habitum suum non recipiant nisi in extremis, & quæ fortè apud eos elegerunt sepulturam.* Istius ritûs origo ex Conc. Tolet. III. can. 12. & IV. c. 54. manasse videtur.

Actor. SS. Ord. S. B. Sæculum I. Præfat.

H

CVI.
OBSER. IV.
De electio-
ne Episc.
Lugdun.
Vita S. Conf.
num. 10. hic.

Quarto loco notanda sunt, quæ in Vita S. Consortiæ Virg. de electione Episcopi Lugdunensis referuntur. *Accidit eo tempore, ut Pontifex Ecclesiæ Lugdunensis (Viventiolus) migraret ad Dominum. Mos autem erat præfata Ecclesiæ, ut quoties lege cunctis mortalibus debitâ suavi-
duaretur Episcopo, in eligendo successore revelationem Domini expectaret. Tunc ergo triduo à cunctis præmisso jejunio, cuidam puerulo apparens in visu Angelus Domini, Eucherium Episcopum designavit. Certè jejunium triduanum ante Episcoporum electionem olim præmitti solitum fuisse, Acta Sanctorum passim testantur. Vita S. Aniani Aurelianensis Episc. Atque ut in ipsum concordia diuinæ electionis claresce-
ret, cum triduanum jejunium MORE ECCLESIASTICO indixisset, breuibz & libris super altare positis necdum loquentem parvulum as-
ferri præcepit, ut ipse breves ab altari subleuaret. Cum verò infans Anianum Episcopum inclamasset, ut votis omnium fieret satisfactum, aperto Psalterio versum quem primum inuenerunt legentes dixerunt: Beatus quem elegisti, &c. Prolato quoque Apostolico codice, in primo re-
pererunt sermone: Fundamentum aliud nemo potest ponere, &c. Sed & in Evangelii pagina hanc primam repererunt sententiam: Super hanc pe-
tram edificabo, &c. Etiam in sancti Martini Turonens. Episc. electio-
ne adversus Defensorem intervenit fors ex Psalterio, quam Theo-
dorus Cantuariensis Episcopus in Pœnitentiali vetat. In Vita sancti Evurii Aurelianensis item Antistitis: Tunc illi (Episcopi) ex
communi tractatu indixerunt triduo jejunium universa plebi, quaren-
tes quem sibi vellet Deus Antistitem purum officium atque libationem offerre.*

Theod. apud
Barch. l. 10.
c. 16.

CVII.
OBSER. V.
De Baculo
& Cruce
Episcop.
Vita S. Casarii
lib. 2. n. 22. in
Append. no-
stia.
Vita S. Ger-
mani num. 27.
infra.

Quinta etiam animadversio ad Episcopos pertinet, ante quos Baculum Pastoralem præferri antiqui moris erat. In lib. 2. de Vita S. Casarii Arelatens. Episc. legimus: *Cum ecce vir Dei ibidem re-
quisitus ad aliam Ecclesiam pergeret, Clericus cui cura erat Baculum il-
lius portare, (quod Notariorum officium erat) oblitus est, &c. Item in Vita sancti Germani Parisiorum Episc. Cujus minister (inquit Fortu-
natus) quo loco Sancti tenebat Baculum, illic inerguminus pendebat reli-
gatus aërio vinculo. Crucem etiam tum ante Episcopos gestatam re-
statatur Auctor anonymus ferè æqualis, qui Acta S. Samsonis Dolens-
is Episcopi duobus libris composuit, infra nunc primum edita. Post cujus obitum aliquod intervallum (verba sunt libri secundi Vi-
tæ) imago Crucis quæ ante eum ferri semper solebat, quamque be-
nedixerat, quæ denique auri atque argenti * circum fuerat soli-
data, à quodam malefico ac pessimo homine furtim detecta ac debone-
stata est.*

Vita S. Samf.
lib. 2. n. 10.

* adde lami-
nis.

CVIII.
OBSER. VI.
De Stola
diaconorū.
Vita S. Mauri
num. 15.

Sexto consideranda sunt verba Vitæ S. Mauri Abbatis, qui clau-
dum & mutum curaturus, Stolam cum qua eodem anno jubente beato Ma-
gistro suo ordinatus ad ministerium fuerat Leviticum, & quam juxta mo-

rem sanctitatis gratiâ primo indefinenter ferebat anno, de collo suo protulit, & super caput infirmi Crucis signum faciens posuit. In decretis Canonum & Regula S. Benedicti nulla istius ritûs fit mentio. In Concilio Maguntiacensi anno DCCC. XIII. statutum est c. 28. *Vt Presbyteri sine intermissione utantur Orario propter differentiam Sacerdotii dignitatis.* Huc respicit libri 6. Capitular. c. 169. & Concilium Triburienſe c. 26. apud Burchardum, *Vt Presbyteri non vadant nisi stolâ vel Orario induti.* Denique Iohannes Saresberienſis in Vita MS. Thomæ Cantuarienſis Episc. scribit; *Stolam tamen, jugum Christi suæ circa collum diebus ac noctibus habebat.* Nihil simile de Diaconis præterquam in Vita S. Mauri legiſſe me memini. An fortè adhuc tunc temporis vestes sacræ in ulu extra Myſteria erant? Legimus S. Severinum Abbatem Agaunenſem in Chlodovei Francorum Regis aulam profectum, post orationem *se Casulâ exuisse*, ac super Regem eam imposuisse: & S. Germano Parisiorum Episcopo mulierem nervis contractam in egressu de Monasterio Turonenſi occurrisse, quam *sub Casulâ receptam* sanasse vir sanctus dicitur. Non me fugit Casulam nonnumquam pro Tunica talari usurpari, ad quem modum Fortunatus in Vita S. Medardi Noviomensis Episcopi à nostro Acherio recens editâ, *Cum adolescens*, inquit, *ad scholam recurreret, Casulam quam ei genitrix sua fecerat, per ipsum ad artificem componendam direxit.* Et Concilium Ratisbonenſe anno DCC. XLII. *Vt Presbyteri vel Diaconi non sagis laicorum more, sed Casulis utantur ritu Servorum Dei.* Vbi *Casula* ſumuntur pro tunicis talaribus Monachorum, qui *Servi Dei* apud antiquos appellabantur, Moniales verò *Ancilla Dei*. At certè indecorum fuisset, vel Germanum excepiſſe mulierem *sub Casula*, vel Severinum *Casulâ* se exuisse, si *Casula* in allatis testimoniis pro Tunica accipi deberet. Locus apud Gregorium Turon. de quodam Diacono *Casulam* in usum profanum gestante, ad Tunicam vulgarem nulla ratione deflecti potest. *Et quia novimus*, inquit Gregorius, *Priscum Episcopum huic Sancto* (Nictio Lugdun. Episc.) *semper fuisse adversum*, Diacono cuidam *hujus Casulam* tribuit. *Erat autem valida, eo quod & ipse vir Dei robusto fuisset corpore.* *Capsa autem hujus indumenti ita dilatata erat atque consuta, ut solent in illis candidis fieri, quæ per Paschalia festa SACERDOTVM HUMERIS imponuntur.* *Ibatque Diaconus cum hoc vestimento discurrens ac parvipendens de cujus usibus remansisset, hoc habens in lectulo, hoc utens in foro.* Nec Diaconum arguit Gregorius de istiusmodi profano usu, sed quod parvipenderet, *de cujus usu remansisset.* Ut propterea veritati proximum videatur, B. Maurum ex recepto more *Stolam Leviticam* extra rem sacram gestasse. Quodeo animo fiebat, ut Diaconi semper gradûs sui dignitatem haberent ob oculos, & à Subdiacono distinguerentur. Nec fortè aliò spectat canon. 27. Concilii Bracarenſis I. Theodemiri Re-

Burch. l. 6.
c. 10.

Vita S. Germ.
u. 7. infra.

To. 8. Spicil.

Greg. Turon.
de Vit. Pat.
c. 8.

* id est in Al-
bis, unde Do-
minica in
albis.

gis anno III. Christi D. LXIII. celebrati cujus hæc verba : *Placuit quia aliquanti hujus provincie Ecclesie Diacones absconsis infra tunicam utuntur Orariis, itaut nihil differre à Subdiacono videantur, ut decetero superposito scapula utantur Orario.*

CIX.
De Chrismali
circumferendo.

Menard, in
Sac. p. 199.

Simili religione apud Britannos nefas erat sine Chrismali procedere Christianum. Beda in Pœnitentiali cap. 13. *Qui in plebem suam Chrismal perdiderit, & non invenerit, quadraginta dies pœniteat.* Clarius Columbanus in suo itidem Pœnitentiali cap. 6. *Qui oblitus fuerit Chrismal, pergens procul ad opus aliquod, quinque quinquies percussionebus* (subjaceat) &c. Quid sit Chrismal, necdum satis expositum legi. Variæ sunt Chrismalis acceptiones. Aliquando pro vase in quo Christi corpus servatur, vel pro palla (ut vocant) corporali usurpatum, Menardus rectè probat : at neutra significatio locis adductis congruit. Columbanum & Bedam nonnulli interpretantur de velo seu fascia, quâ ligabatur frons eorum qui ab Episcopo inungebantur. Omnino verò uterque explicandus est de candido illo amictu seu caputio albo, quod Baptizatorum capitibus post factam verticis è Chrismate unctionem imponebatur. Id colligitur ex vetustis Sacramentorum codicibus. In libro mutilo Sacrament. Monasterii Anianæ ita scriptum reperitur. *Tunc Sacerdos baptizet illum dicens : Et ego te baptizo in nomine Patris (& mergat semel) & Filii (& mergat iterum) & Spiritus sancti (& mergat tertio.) Tunc faciat de Chrismate crucem cum pollice in vertice eorum, cum invocatione S. Trinitatis, dicens Orationem : Deus omnipotens, &c. Tum continuò subditur : Hæc mittat Chrismale in capitibus eorum dicens : Accipe vestem candidam sanctam & immaculatam, &c. Postea mittat cereos illuminatos in manibus eorum dicens, Accipe lampadem ardentem, &c.* In Missali codice manu antiquitus descripto, qui in Bibliotheca nostra San-Germanensi sub nota 621. asservatur, eadem ferè occurrunt, nisi quòd *Chrismal*, non *Chrismale* habetur. Hæc in transcurso dicta sunt.

CX.
OBSER. VII.
De cantu
laicorum
in Ecclesia,
In lib. 1. Vita
S. Cæs. n. II. in
Append.

Septimo loco prætermittenda non sunt ex S. Cæsarii Arelatensis Episcopi vita hæc verba : *Adjecit etiam atque compulit ut laicorum popularitas Psalmos & hymnos pararet, altaque & modulata voce instar Clericorum alii GRÆCE, alii Latine Profas Antiphonasque cantarent, ut non haberent spatium in Ecclesia fabulis occupari.* Fortunatus in lib. 2. Carm. 10. id etiam à S. Germano Parisiorum Episcopo prouisum testatur :

Pontificis monitis Clerus, plebs psallit, & infans.

Et Theodorus Cantuariensis Episc. in Capitulari MS. sæpè laudato : *Laicus in Ecclesia non debet recitare, nec alleluia dicere, sed Psalmos tantum & Responsoria sine alleluia.* Et tamen in Synodo Laodicensi statutum fuerat can. 15. *Non oportet præter canonicos Cantores qui suggestum ascendant & ex membrana legunt, aliquos alios canere in Ecclesia.*

Octava observatio erit de notissimo secessu, quem homines pii in Quadragesima frequentabant. Auctor Vitæ S. Marii Bodanensis Abbatis à nobis relatus; *Cum autem, inquit, ut mos est Religiosorum, in Quadragesima vir Dei in cella reclusus parcius solito viveret, Lucretius Diensis Episc. ad eum visitandum assidue veniebat.* Item S. Braulio in Vita S. Æmiliani, *Mos quippe erat ei his diebus, solum cellulâ esse contentum, nec quemquam videre solitum nisi unum è suis, qui propter vitæ hujus subsidium ei parcissimum ac vilem ministrabat cibum.* S. Senoch apud Gregorium Turon. de Vit. Patr. cap. 19. à die festo S. Martini usque ad Christi Natale ac totâ Quadragesimâ recludebatur. Lege infra Vitam sancti Marculfi Abbatis Nantensis, qui in quamdam insulam quotannis secedebat, *quatenus ibi per illud tempus Quadragenarium corpus rigidius solito maceraret, & quò ab hominum conspectu esset remotior.* S. Hermelandus Abbas Antrensis, cujus Acta sæculo proximo referemus, *consuevit Quadragesimæ diebus ob vitandam hominum frequentiam, qui illum Fratresque visitaturi cum oblationibus ad Monasterium adventabant, Antriginum petere, atque illic cum paucis Fratribus multâ abstinentiâ corpus suum macerare, ut in Paschali sollemnitate posset seipsum Deo hostiam gratissimam exhibere.* Etiam Episcopis pia illa consuetudo familiaris erat. Exemplo sunt Dubricius in lib. 1. Vitæ Samsonis num. 33. & Samson ipse in lib. 2. num. 12. quam vitam hoc in Tomo exhibemus. Palladium Santonicum Episcopum diebus Quadragesimæ sanctæ in insulam maris orationis causa secedere, & ad Dominicæ Cænæ festa ad Ecclesiam suam populo expectante redire consuevisse, in libri 8. hist. cap. 43. scribit Gregorius Turonicus Episcopus. *Et in loco secreto ac remoto, qui Leuconaus dicebatur, B. Pontifex Ambianensis Bercundus diebus Quadragesimæ contemplationi divinæ insistere solebat, sicuti ait Auctor æqualis de Vita B. Vvalarici Abbatis.* Eadbertus Lindisfarnensis Episc. apud Bedam sæpius in remotiore ab Ecclesia loco reclusus undique pelagi fluctibus cincto solitarius manebat. In hoc etenim semper Quadragesimæ tempus agere, in hoc quadraginta ante Dominicum Natale dies in magna continentia, orationis & lacrymarum devotione transigere solebat. Quod etiam de Iohanne Hagulstadeni Episc. idem auctor commemorat. Denique Canonicis Chrodegandus Metensis Episc. in Regulæ cap. 34. præcipit, *ut tempore Quadragesimæ foris claustra, nisi necesse fuerit, non egrediantur.* Lege Sophronium de Vita Mariæ Ægypt. cap. 6.

Nonò, ex eodem secessus ac solitudinis studio Feminis quondam in nonnullas Monachorum Ecclesias aditus fuit interdictus, ut patet ex Vita sancti Carilefi in Appendice nostra relata: immo & viris negatus fuit in Monasterio sancti Iohannis Reomaënsis, cujus Acta cum Notis in eadem Appendice legenda sunt. Adrevaldus in lib. 1. Mirac. S. Bened. cap. 28. ubi de particulis Reliquiarum

CXI.
ORSE. VIII.
De secessu
Quadrage-
simæ.

Vita S. Marii
n. 4. infra.

Vita S. Æmil.
c. 10. infra.

Apud Sur. 25.
Marii.

Bedalib. 3.
Hist. Angl.
c. 30.

ibid. c. 2.

To. 4. Spici.

CXII.
OBSER. IX.
De Femi-
narum accef-
su ad Mo-
nachales
Ecclesias
prohibito.

S. Dionysii & B. Sebastiani Monasterio Floriacensi concessis agit ; Porro , ait , quia EX ANTIQVA AVCTORITATE sancitum erat , feminas extra exteriores portas Monasterii haudquaquam transitum introrsus habere ; hi qui à longè Memorias Sanctorum secuti fuerant , ad preces conuertuntur , ut permitteretur eis poscentibus causa orationis Ecclesiam , in qua Sanctorum Reliquiæ depositæ erant , ingredi , votaque sua persolvere . Quod quia aduersum erat Religioni Monastica , nullo omnino pacto impetrare valuerunt . Illis verò in prece perdurantibus , capere etiam quique Nobiliores causa tanti rumoris excitati , ad tam venerabile undequaque confluere spectaculum : iunctisque precibus vix extorquere quoquo modo ab Abbate & Fratribus potuerunt , ut extra portam Monasterii ad Occidentalem plagam in loco nemoribus confito tentorium extendi juberet , quo Memoriæ Sanctorum certo tempore , hoc est vigilia Dominici diei deferrentur , &c. Observatu dignum est quod ex antiqua auctoritate id fieri dicit Adrevaldus , homo (ut ex eodem capite patet) Ludovico Pio Augusto paullo junior . Quæ religio potius ex quorundam Monasteriorum peculiari lege profecta est , quàm vel ex S. Benedicti Regula , quæ cap. 59. parentibus puerum oblaturis in Ecclesiam permittit accessum * ; vel ex generali Gallicanorum Monachorum praxi : siquidem baptizari in Monasteriis Gallicanis parvulos solitos fuisse , Ferreolus Vccienfis Episcopus in Regulæ cap. 15. auctor est . Lege Regulæ Tarnatensis caput 20. Et tamen Monasterii Condatefcensis aditus feminis interdictus erat . Vnde S. Romanus Abbas apud Gregorium Turon. de Vit. Patr. cap. 1. Non potest fieri , inquit , ut ego in Monasterio sepulcrum habeam , à quo mulierum accessus arcetur . Eadem consuetudo vigeat apud Cœnobii Castrensis Monachos , teste Aimoino in Historia Translationis S. Vincentii Mart. Casaravgustani , cujus corpus Sæculo 1x. Castrum Galliæ Narbonensis opidum advectum est . En Aimoini verba : Martyris itaque corpus servandum venerandumque in Ecclesia alma Genitricis Dei MARIÆ ante ipsius Cœnobii portam collocaverunt ob devotam maxime feminarum frequentiam , quibus Monasterii ipsius aditus EX ANTIQVA PATRVM EIVSDEM LOCI CONSVETVDINE denegatur . Monasterii nomine comprehendit Basilicam Monachorum Castrensium præcipuam S. P. Benedicto sacram : quod regulari murorum ambitu contineretur . Vt meritò suspicari liceat , Concilium Autissiod. anno D. LXXVIII. convocatum eodem modo intelligendum esse , dum ita definit can. 26. Si quis Abbas mulierem in Monasterio suo ingredi permiserit , aut festivitates aliquas ibi spectare præceperit , tribus mensibus in alio Monasterio retrudatur , pane & aqua contentus . Et Gregorius M. in lib. 5. Epist. 43. aliisque , in Monasteriis Missas publicas fieri prohibet ab Episcopo , Ne in Servorum Dei recessibus popularibus occasio prabeatur ulla conventibus , & simplices ex hoc animas plerumque in

* V. Conc. Aquisgran. c. 36.

Hist. Transl. S. Vinc. apud Boll. 22. Janu.

Leg. Decretum Synod. Gregorii apud Baron. ann. 601.

scandalum trahat. Frequentior quoque, ait, mulierum introitus arceatur. Mira sunt quæ de Torneix Cœnobio Vvillelmus Malmesb. in lib. 4. de Gestis Pontif. Angl. sub finem memorat his verbis: Solitudo ingens ad quietem data Monachis, ut eo tenaciùs hareant superis, quo castigatiùs Mortales conspiciantur. Femina ibi si visitur, monstro habetur: maribus advenientibus quasi Angelis plauditur. Ceterùm ibi nullus nisi momentaneè con-versatur: famuli Monachorum & ipsi feriatis diebus absunt. Verè dixerim insulam illam esse castitatis diversorium, honestatis contubernium, divinorum Philosophorum gymnasium. O quis mihi det tales insulas! Priscam illam Ordinis nostri disciplinam revocaverunt initio Patres Cistercienses. Probat Vita S. Bernardi Abbatis Clarevallen-sis, cujus Vitæ lib. 4. cap. 2. ubi de Sancti Viri funere agitur, hæc legimus: Amariùs tamen pro foribus Monasterii lamentabatur sexus miserabilior mulierum, quòd accedentibus ad beata vestigia viris, Monastici Ordinis disciplina inexorabiliter eis etiam tunc negaret ingressum.

Decimam adnotationem instituemus de labore manuum, quem Monachi primis illis sæculis exercebant. Nonnosus Soractensis Præpositus teste Gregorio M. in lib. 1. Dial. cap. 7. laborem extra Monasterium etiam caritatis gratiâ fieri non probavit, ne exeuntes Fratres ex Monasterio, animarum damna paterentur. Vnde S. Isidorus in Regulæ cap. 1. Hortulus sanè intra Monasterium sit inclusus, quatenus dum intus Monachi operantur, nulla occasione exterius evagentur. Omnino ad mentem S. P. Benedicti cujus hæc sententia in Reg. cap. 66. Monasterium fieri potest ita construatur, ut omnia necessaria, id est aqua, molendinum, hortus, pistrinum vel artes diversæ intra Monasterium exerceantur, ut non sit necessitas Monachis vagandi foras, quia omnino non expedit animabus eorum. Et tamen in cap. 48. concedit, ut ob loci necessitatem Monachi ad fruges colligendas per se occupentur, quod ipse ac S. Maurus factitasse leguntur.

CXIII.
OBSERV. X.
de labore
manuum,

Antiquis maximè placebat codicum scribendorum opera. Ego fateor votum meum inter vos, ait Cassiodorus ad Monachos suos, quæcumque possunt corporeo labore compleri, Antiquariorum mihi studia (si tamen veraciter scribant) non immeritò forsitan plus placere: quod & mentem suam relegendò scripturas divinas salutariter instruunt, & Domini præcepta scribendo longè latèque disseminant. Felix intentio, laudanda sedulitas: manu hominibus prædicare, digitis linguas aperire, salutem mortalibus tacitum dare, & contra diaboli surreptiones illicitas calamo atramentoque pugnare. Tot enim vulnera Satanas accipit, quot Antiquarius Domini verba describit. Vno itaque loco situs, operis sui disseminatio-ne per diversas provincias vadit. In locis Sanctis legitur labor ipsius, audiunt populi unde se à prava voluntate convertant, & Domino pura mente deser-viant. Operatur absens de corpore suo. Petrus venerabilis

CXIV.
Antiquario-
rum labor.
Cassiod. l. 2.
Infl. c. 8. 30

Petrus Ven. l.
1. Epist. 20.

Greg. M. lib.
1. Dial. c. 4.

Greg. Turon.
de Vit. Pat. c.
11.

Sever. in Vita
S. Mart. c. 7.

Abbas Cluniacensis Cassiodorum imitatur ac ferè superat in Antiquarii operis commendatione, ad Gislebertum Reclusum ita scribens: *Plantari non possunt arbuscula, rigari nequeunt sata, neque aliquid ruralis operis exerceri reclusione perpetua prohibente: sed quod est utilius pro aratro convertatur manus ad pennam; pro exarandis agris, divinis litteris paginae exarentur. Seratur in chartula verbi Dei seminarium, quod maturatis segetibus, hoc est libris perfectis, multiplicatis frugibus esurientes lectores repleat, & sic panis celestis letalem animae famem depellat. Sic planè, sic verbi dei, si poteris fieri taciturnus predicator, & lingua silente in multorum populorum auribus manus tua clamorosis vocibus personabit.* Mira addit, ac demum ita claudit sententiam: *Tantòque tempore etiam post mortem tuam apud Deum extendetur lucrum operum tuorum, quanto (ut ita dicam) durare potuerit vita librorum tuorum.* Iulianus Defensor à Romano Pontifice ad S. Aequitii Monasterium missus, *Antiquarios scribentes reperit.* Leobardus Reclusus, teste Gregorio Turon. *ad cellulam Majori-Monasterio propinquam accessit, ibique sibi propriis manibus membranas faciens ad scribendum aptavit:* more videlicet Monachorum Majoris-Monasterii, apud quos, auctore Severo Sulpicio, *ars ibi exceptis Scriptoribus nulla habebatur: cui tamen operi minor ætas deputabatur, majores orationi vacabant.* Hunc laborem strenuè exceperunt S. P. Benedicti discipuli, eumque posteris suis quasi testamento reliquerunt. Adeo quidquid apud antiquos eruditum ac scitu dignum, quidquid apud Patres pium & sapientiæ plenum, quidquid in Conciliis sanctum, quidquid in libris sacris divinum est; totum id (procul jactantiâ dictum velim) per Monachorum nostrorum manus ad hæc usque tempora pervenerit. Ista fusiùs persecutus sum, tum ut hominibus ætatis nostræ nonnullis, quibus adeò invisum est nomen Monachorum, hortator sim, quò his paullulo se præbeant æquiores: tum ut Fratres ac Sodales meos commoneam homo tenuis consilii, ut Majores suos imitari pergant, non jam libros exscribendo, quamquam eos ad id etiam post typorum inventionem speciali tractatu invitat Trithemius noster; sed quà libros editos emendando, quà veteres Scriptores eruendo, quà codices MSS. studiosè asservando & postliminiò sibi asserendo, quà Monasteriorum nostrorum historias describendo: ut pro suo quisque modulo Ecclesiam juvent, & Monastici Ordinis decus interire non patiantur. Hæc extra modum dicta benignè accipi etiam atque etiam rogo.

C X V.

Qui præ corporis infirmitate operosos labores manibus exercere non poterant, iis pro Regulæ indulgentia prolixioribus studiis aliorum operas compensare licebat. Vvillelmus Malmesb. in lib. 1. de Gestis Pont. Angl. nobis suppeditat Lanfrancum, *qui factus Monachus, homo qui nesciret agresti opere victum querere, publicas scholas*
de

de Dialectica professus est, ut egestatem Monasterii scholarum liberalitate temperaret: cum contra Herlevvinus Abbas coquendis panibus & fimo tractando occuparetur. Bernardus, singulare illud Ecclesiae & Ordinis Monastici ornamentum, ex speciali dispensatione manuum laborem frequentiori scriptura commutabat. *Quod aliquoties* (inquit ad Fratres) *vobis loquimur præter consuetudinem Ordinis nostri,* Ber. 1. Sermon. 10. in 1. 2. habet *non nostrâ id agimus præsumptione, sed de voluntate Venerabilium Fratrum & Coabbatum nostrorum, qui id nobis etiam injungunt, quod tamen sibi quidem passim nolunt omnino licere. Nempe aliam mihi rationem & singularem necessitatem esse noverunt. Neque enim modò loquerer vobis, si possem laborare vobiscum. Illud fortè vobis efficacius verbum fieret, sed & conscientia mea magis acceptum. Ceterum quando id mihi peccatis meis exigentibus, & onerosi hujus (ut ipsi scitis) tam multiplici infirmitate corporis, & ipsâ quoque temporis necessitate negatur; utinam dicens & non faciens in Regno Dei vel minimus merear inveniri. Multa in hanc sententiam habet Isidori Regula, inter cetera verò cap. 6. Qui sic volunt lectioni vacare ut non operentur, ipsi lectioni contumaces existunt, quia non faciunt quod ibi legunt. Ibi enim scriptum est: Operantes panem suum manducant. Sed tandem, qui non valet insistere operi, det promptius operam lectioni: quicumque agrum non excolit, Deum dupliciter colat,* Ferr. Regulæ c. 28. *monet S. Ferreolus. Legendus omnino Guillelmus S. Theoderici Abbas in Epist. ad Fratres de Monte Dei. Operandum est, inquit cap. 8. aliquid manibus quod injungitur, non tam quòd animum delectando ad horam detineat, quàm quòd spiritualium studiis delectationem conferret & nutriat: in quo remittatur ad horam animus, non resolvatur: Nempe ut panem suum efficiant operando, quantum operari possunt testimonio Dei & conscientia sua, ait cap. 13. Et infra: Vescamur saltem secundum pœnam Adæ pane nostro, si non possumus in sudore vultus nostri, in dolore cordis nostri; in lacrymis doloris, si non possumus in sudore laboris. Magnam hanc jacturam professionis nostræ suppleat pietas ac devotio conscientia humilis. At libros Morales scribere non est animus. Notationes finio.*

Nonnulla in Philologorum gratiam observarem, nisi lectoris fastidium incurrere onerosa prolixitate vereretur. Ambo Gregorius Episcopi, Romanus alter, alter Turonicus, genium Scriptorum sæculi sui, quorum eximia duo lumina erant, in seipsis nobis expresserunt. *Non metacismi collisionem fugio, scribit Gregorius M. non barbarismi confusionem de vito, sitis motusque præpositionum casusque servare contemno: quia indignum vehementer existimo, ut verba cælestis oraculi restringam sub regulis Donati. Neque enim hæc ab ullius temporis interpretibus in Scriptura sacra auctoritate servata sunt: Ex qua nimirum quia nostra expositio oritur, dignum profectò est, ut quasi edita soboles matrem suam imitetur. Ita vir non minùs modestiâ, quàm sapientiâ summus,* Greg. M. in Job c. 1.

Greg. Tur. in
Præf. de Gl.
Conf.

Gregorius verò Turon. *Timeo*, inquit, *ne cū scribere cœpero, quia sum sine litteris Rhetoricis & arte Grammatica, dicat mihi aliquis: An turustice & idiota, ut quid nomen tuum inter Scriptores indi æstimas? aut opus hoc à peritis accipi putas, cui ingenium artis non suppeditat, nec ulla litterarum scientia subministrat? Qui nullum argumentum utile in litteris habes, qui nomina discernere nescis, sæpius pro masculinis feminina, pro femininis neutra, & pro neutris masculina commutas. Qui iſas quoque præpositiones, quas nobilium dictatorum observari sanxit auctoritas, loco debito plerumque non locas. Nam pro ablativis accusativa, & rursus pro accusativis ablativa ponis. Hi flores illius temporis erant. Contempto, fructo, ceteraque id genus pro sexto casu nominum quartæ declinationis de more sonabant. Antestis loco Antistes passim antiqui libri, Sanctæmoniales Gregorius M. in suis Dialogis præferunt. Spaniam apud antiquos, etiam apud ipsummet Apostolum in cap. 15. Epist. ad Rom. ideo scriptum existimo, quod littera s syllabæ nostræ His sono æquaretur. Nam in vetustis libris Isidori manu exaratis sæpius lego Storia pro historia, storialiter pro historialiter, uti codex noster San-Germanensis notatus 265. qui duos Isidori libros ad forem continet, in lib. 2. cap. 19. & alter codex signatus 250. qui ejusdem Chronicon ab initio mundi complectitur, in Præfatione legentibus plura hujusmodi loca subministrant.*

CXVII. Ingratus sim, Præfationem si clausero non habitâ iis gratiâ, qui operâ, consiliis, libris MSS. nobis adjumenta benignè ac liberaliter præbuerunt. Operam in Actis Sanctorum perquirendis transmittendisque contulerunt Domnus Simon Guillemotus Benedictinus, Subprior Monasterii S. Gilleni in Hannonia, & D. Iacobus Lannoyus Cistercianus, ambo viri docti. Hic manu, commendaticii litteris ad exterarum etiam Nationes directis, Opus nostrum non secus ac fetum proprium promoverè studuit. Consiliis virorum clariss. Iacobi de Sainte Beuve Doctoris ac focii Sorbonici, & Hadriani Valesii Historici Regii multum me debere profiteor. Scriptos codices nobis suppeditarunt Bibliothecæ San-Victorina & Thuanæ: nonnullos commodavit Claudius Iolius Parisiæ Ecclesiæ Canonicus, vir eruditionis & humanitatis eximiæ. Nobis instar Bibliothecæ fuit, qui juvandis litteris totus natus est, V. C. Antonius Vion-Herovallius, Lutetiæ in suprema Rationum publicarum Curia Auditor. E nostris plures habuimus laboris adjuutores. D. Odonem de la Mote & D. Claudium Chantelovium securius laudo, quia mortuos: hunc multigena eruditione præditum, qui dum multa meditatur, in ipso ætatis flore interceptus est: illum in historia sacra adeo versatum, ut cum Illustriss. Henricus Spondanus studiorum suorum adiutorem postulaverit, V. C. Andreas Saussaius nunc Tullensis Episcopus subsidiarium expertus sit in condendo Martyro-

logio Gallicano, quod antea Odo noster cogitabat. Tertium addo itidem vitâ nuper functum D. Franciscum *le Sueur*, virum doctum, qui plures Sanctorum Vitae ipse descripsit & illustravit. Aliorum qui adhuc supersunt modestiæ parcere cogor: Ex Bibliothecis Monasteriorum nostrorum S. Petri Corbeienfis, S. Benedicti Floriacensis, S. Remigii Remensis & S. Theoderici prope Remos, item S. Cornelii Compendienfis & S. Petri Conchenfis, multum auxilii accepimus. Auctores beneficii nominare supersedeo, pluresque alios, quos propriis locis designabo.

Supereft, ut omnes quorum interest, Sodales nostros, cujuscumque regionis Monachos, quibus S. Benedictus cordi est, subsidio vocem, & in laboris nostri invitem consortionem: immo quoscumque pios doctosque viros, quibus sacrae antiquitatis nomen antiquum est. Iuvabunt autem nos plurimum, si Acta vetera Sanctorum nostrorum, qui peculiari cultu quibusque in locis honorantur, eorumve Miracula & Translationes, sincerè descripta & diligenter collata nobis transmiserint, notatis ad marginem vulgari idiomate, Locorum, Opidorum, Sanctorumque ipsorum propriis nominibus. Si notiores sunt Sancti, prima & suprema cujuslibet Vitae verba satis erit indicasse, quam fortasse jam habemus praemanibus. Hoc facto Sanctos nostros sibi demerebuntur, nosque beneficii sui memores habebunt & praecones.

CXVIII.

MAgnum summopere studium in perquirendis San-
ctorum Passionibus & Actis nobis est habendum.
Non enim obest si à nobis nesciantur : sed pro maximo
damno nobis reputatur, si fideliter & utiliter à nobis
minimè perquirantur. Auctor Vitæ SS. Mart. Gorgonii &
Dorothei.

SI non ita viximus ut exemplo aliis esse possimus :
dedimus tamen operam ne is lateret qui esset imitandus.
Sever. Sulp. Prol. in Vit. S. Mart.

CHRONOLOGIA

CHRONOLOGIA BREVIS

AD PRIMVM SÆCVLVM

BENEDICTINVM.

SVM MI PONTIFICES.

ANNO	
CD. XCVIII.	Anastasio II. successit <i>Symmachus</i> , sedit annis 15, mensibus 7, diebus 27. Antipapa Laurentio.
D. XI.	<i>Hormisdas</i> ann. 9, dieb. 10.
D. XXI.	<i>S. Iohannes I.</i> ann. 2, mens. 9, dieb. 14.
D. XXVI.	<i>S. Felix III.</i> al. IV. ann. 4, mens. 2, dieb. 18.
D. XXX.	<i>S. Bonifacius II.</i> ann. 2, dieb. 2. Antipapa Dioscoro.
D. XXXII.	<i>Iohannes II.</i> cog. <i>Mercurius</i> ann. 2, mens. 6.
D. XXXV.	<i>S. Agapetus I.</i> mens. 10, & diebus 14. aut 18.
D. XXXVII.	<i>S. Silverius</i> ann. 4.
D. XL.	<i>Vigilius</i> ann. 15, mens. 6, alijs ann. 18.
D. LV.	<i>S. Pelagius I.</i> ann. 3, mens. 10, dieb. 18.
D. LIX.	<i>S. Iohannes III.</i> cog. <i>Catellinus</i> ann. 12, mens. 11, dieb. 16.
D. LXXIII.	<i>S. Benedictus I.</i> cog. <i>Bonnotus</i> ann. 4, mens. 2, dieb. 15.
D. LXXVII.	<i>Pelagius II.</i> ann. 12, mens. 2, dieb. 27.
D. XC.	<i>Gregorius I.</i> cog. <i>Magnus</i> , 15, mens. 3, dieb. 10.

FRANCORVM REGES.

ANNO	
CD. LXXXI.	Childerico succedit <i>Chlodoveus I.</i>
D. XI.	Mortuo Chlodoveo Regnum dividitur in tetrarchiam.
	AVSTRASIA cedit <i>Theodorico</i> , cui anno D. XXXV. succedit <i>Theodebertus</i> , Theodeberto filius <i>Theodaldus</i> anno D. XLVIII. Theodebaldus anno D. LV. partem suam <i>Chlothario</i> paulo mox resignat.
	LVETIA Parisiorum cedit <i>Childeberto</i> , qui annis 49. regnavit.
	AVRELIA seu Regnum Burgundiae <i>Chlodomeri</i> seu <i>Chlodomiro</i> à Godomaro Burgundionum Rege anno D. XXXV. interfecto.
	SVESSIO obigit <i>Chlothario</i> , ad quem monarchia devoluta est.
D. LXI.	Chlotharii mortui quatuor filii Regnum partuntur.
	AVRELIAM <i>Guntanno</i> cedit, qui annis 32. principatu potius est.
	LVETIAM <i>Chlotharius</i> annis 6. imperavit.
	AVSTRASIAM <i>Sigebertus</i> annis 14. tenuit, quo occiso à Chilperico fratre regnat filius <i>Childebertus</i> annis 25. ac post eum filii <i>Theodebertus</i> & <i>Theodericus</i> , ille anno D. C. XII. h. c. anno insequenti extincti.
	SVESSIO <i>Chilperico</i> obvenit, qui annis 21. regnavit.
D. LXXXIV.	Chilperici Regis filius <i>Chlotharius II.</i> Autumnum in eunte regnum patris adeptus, tandem anno D. C. XIII. monarchiam obtinuit.

ITALIÆ REGES.

	Gothi Italiæ dominati sunt ab anno CCCC. XII. ad D. LII. ac deinceps Langobardi.
ANNO	
CD. XCIII.	<i>Theodericus</i> occiso Odoacro Erulorum Rege Italiam occupat ad annum D. XXVI.
D. XXVI.	<i>Ambalaricus</i> Eucharici & Amalasunthæ filius annis 8. regnavit sub Amalasuntha matre.
D. XXXIV.	<i>Theodahadus</i> ab Amalasuntha in filii demortui locum cooptatus anno 1.
D. XXXV.	<i>Vitiges</i> ad ann. D. XLIX. quo Hildebaldus brevi substitutus <i>Erarico</i> locum fecit, <i>Eraricus Totila</i> , sub finem anni D. XLII.
D. LII.	<i>Totila</i> occiso successit <i>Totila</i> , in quo Gothorum Regnum interit.
ANNO	
D. LXIX.	Langobardi Italiam occupare ceperunt <i>Alboino</i> rege, quem anno D. LXXIV. Clefus excepit anno insequenti occisus, post quem per decennium Langobardi Duces triginta Italiæ præfecerunt.
D. LXXXVI.	<i>Ambarius</i> Regni habentis ad mortem est, & post eum Agilulfus qui annis 23. seu 24. sceptrum tenuit.

HISPANIÆ REGES.

	Hispaniam occuparunt Visigothi ab anno CD. XII. ad D. C. C. XII. Callatiam Suevi ab anno CD. IX. ad D. LXXXV.
ANNO	
CD. LXXXIV.	Evarico Visigothorum Regi succedit filius <i>Alaricus</i> .
D. VII.	Alaricus à Chlodoveo Franc. rege necatus successorem accepit nothum suum <i>Gesalicum</i> , quem quatuor post annis <i>Theodericus</i> Ostrogothorum in Italia Rex è throno deturbavit, & Hispaniam ad obitum suum pro nepote Amalarico administravit.
D. XXVI.	Amalaricus Childberti Franc. Regis odium ob injurias Chrothildi conjugis suæ illatas in se concitavit, anno D. XXXI. peremptus, cui successit anno
D. XXXI.	<i>Theudis</i> seu <i>Theudas</i> post annos 17. & ipse interfectus.
D. XLVIII.	<i>Theudis</i> filius seu <i>Theodegisilus</i> post sesquiannum Agilæ locum fecit.
D. LIV.	<i>Athanagildus</i> annis 14. regnavit, eoque mortuo <i>Liuba</i> anno uno.
D. LXVIII.	<i>Leuvigildus</i> spatio annorum 18. sceptrum tenuit.
D. LXXXVI.	<i>Reccaredus</i> Leuvigildi filius ejurata Arianorum hæresi res Catholicorum ad annum usque DC. I. egregiè promovit.

Primi Sæculi Bened. Chronol. &c.

CHRONOLOGIA SÆCVLI I. BENEDICT.

Ex Suevorum Regibus qui Callacia seculo VI. imperarunt, noti sunt duntaxat *Theodemirus* seu *Arisomnus* Catholicus, ab anno D. LVIII. ad D. LXX. *Miro* ipsius filius ad annum D. LXXXI. & *Eboricus* *Mironis* filius, qui eodem anno Regnos pelius in Monasterium reuulsus est ab *Andeca* tyranno, cui & ipse anno D. LXXXV. à *Leuigildo* eandem sortem passus est: siquæ Callacia *Leuigildi* dominationi accessit.

SANCTI & MONASTERIORVM FVNDATIONES.

- ANNO
CD. LXXX. S. P. BENEDICTVS natus creditur, & quatuordecim post annis in cretum secessisse, Sublacum scilicet in Æquiculis, ubi annis tribus in specu incognitus mansit.
- CD. XCVIII. *Miciacense* Monasterium Chlodoveus apud urbem Aureliam in Gallia condit in gratiam B. Eupicii & S. Maximi Abbatis ejus nepotis, qui nomen postea Monasterio dedit, S. *Mesmin*.
- D. Circa hunc annum mortuus est S. *Severus* Abbas Agathensis in Gallia, trecentorum Monachorum Pater.
- D. VI. Monasterium *Ajanense* in Celtiberia à S. Victoriano Abbate constructum cepit.
- D. VII. S. *Severinus* Abbas Agaunensis, curato Chlodoveo apud Castrum-Nantonis naturæ debitum soluit.
- D. X. S. *Eugendus* Abbas Condatisensis in locis Iurenibus morti concedit.
- D. XV. Item S. *Leonianus* Abbas Viennensis in Gallia.
- D. XX. S. *Masentius* Abbas Picavenensis diem supremum claudit.
- D. XX. S. *Maximianus* post Eupicium Abbas Miciacensis in agro Aurelianensi animam Deo reddit, qui B. Avitum habuit successorem.
- D. XXXII. SS. *Maurus* & *Placidus* B. P. Benedicto instituendi traduntur.
- D. XXXIX. S. P. *Benedictus* Cassinensis Monasterium auspicatur.
- D. XXX. Circa hoc tempus Sancti *Avitus* uterque, *Lotus*, *Dulcardus* & *Viator* finem vivendi faciunt.
- D. XXXIII. Post Avitum B. *Theodemirus* Miciacense Monasterium regit.
- D. XXXIII. S. *Theodevicus* B. Remigii Remorum Episcopi discipulus, Abbas primus Monasterii Montis *Hor* in agro Remensi, à S. Romano Episcopo sepultura traditur, Theodorico Rege sacro corpori humeros supponente. Monasterium ab auctore S. Theoderico nomen etiamnunc retinet, S. *Thierry*. Ignotus est Theoderici successor primus, secundus fuit B. *Theodulfus*.
- D. XXXIV. Monasterium *Terracinense* constructum capit.
- D. XXXVI. S. *Placidus* in Siciliam missus, S. *Iohannis Baptistæ* Monasterium apud Messanam ædificat.
- D. XXXIX. Fama Italiam veniente S. Benedictus multos pascit.
- D. XXXIX. S. *Iohannes* Abbas primus Cœnobii *Reomaensis* in Burgundia vernaculè *Moittier-Saint Jean*, ad Superos migrat, ac B. *Silvestrum* accipit successorem, hic *Mummoleum* cognomento Bonum, quem *Leopardinus* secutus est.
- D. XL. S. *Æquidius* Abbas Italus in provincia Valeria circa hoc tempus cælum petit.
- D. XLII. S. P. *Benedictus* à Totila Gothorum Rege invisitur.
- D. XLII. S. *Placidus* cum sociis triginta martyrio vitam finisse creditur.
- D. XLIII. Obiit etiam S. *Casarius* Episcopus Arelatensis.
- D. XLIII. S. *Maurus* in Galliam dirigitur à B. Benedicto, qui eodem anno in vigilia Dominicæ Passionis cælo triumphans exceptus est paulo post *Scholasticam* Sororem, cujus corpus in proprio sepulcro tumulavit. *Constantinus* S. P. Benedicto successit.
- D. XLIV. Monasterium *Glannafoliense*, vulgò S. *Maur de Glanfeuil*, in diocesi Andecavensi à B. Mauro inchoatur.
- D. XLIV. S. *Romanus* Abbas *Fonsis-Rogi* in diocesi Autissiodorensi, vulgò *Fons-Rouge*, circa hoc tempus moritur.
- D. XLV. Speciosi Monachi Terracinensis anima in cælum ferri conspicitur.
- D. XLV. Item S. *Chrothildis* Francorum Regina moritur.
- D. XLIX. S. *Herculanus* Episcopus Perusinus Totilæ insu capite multatur.
- D. L. *Honoratus* Abbas Fundanus obit.
- D. L. Item *Marius* Abbas Bodanensis in Provincia Romanorum.
- D. L. *Albinus* Episcopus Andecavensis.
- D. L. *Speus* Abbas Nursicnsis.
- D. L. *Galla* Monacha Romana.
- D. L. *Leo* Abbas Mentuniacensis in agro Trecenti.
- D. L. Monasterii *Glannafoliensis* à B. Mauro constructi Ecclesia consecratur.
- D. LIV. *Isaac* Monachus Spolitinus diem supremum obit.
- D. LV. Item S. *Gallus* Episcopus Arverensis.
- D. LV. *Euthicus* & *Florentinus* Monachi apud Nursiam.
- D. LV. *Benedictus* Monachus Italus in Campania.
- D. LVI. S. *Leobinus* primùm Abbas Brajaccensis, deinde Carnotensis Episcopus animam agit.
- D. LVII. *Constantinus* Abbas Cassinensis secundus *Simplicium* habuit successorem.
- D. LVIII. S. *Marculfus* Abbas Nantensis in Neustria vitâ defungitur.
- D. LIX. S. *Vincentius* Monasterium in suburbio Parisiensi exædificatum à Childberto est & Ecclesia hoc anno consecrata, cui *Droctoveus* Abbas præfatus est.
- D. LX. S. *Chlodaldus* Regiæ Francorum stirpis prope Parisios moritur.
- D. LX. *Ebrulfus* *Vitensis* Monasterii fundamenta ponit.
- D. LXV. *Gildas* Abbas primus *Ruyensis* in Armorica in cælum transit.
- D. LXV. Item *Paternus* Episcopus Abrincensis & *Scubilio* Monachus Hensionensis.
- D. LXV. *Lisardus* Abbas primus *Magdunensis*, vulgò *Meun*, in diocesi Aurelianensi, Urbicium sibi substituit.
- D. LXV. *Samsen* Episcopus Dolensis in Armorica moritur.
- D. LXV. *Martinus* Eremita Massicanus in Italia.
- D. LXV. *Turibius* Monachus Palentinus.
- D. LXV. *Maclovius* seu *Macchus* Episcopus Alatenensis in Armorica.
- D. LXVI. S. *Victorianus* Abbas Asanenensis moritur.
- D. LXVI. Item S. *Nicetius* Episcopus Trevirensis.
- D. LXX. *Simplicius* Abbas Cassinensis tertius Vitali præfecturam morte resignat.

CHRONOLOGIA SÆCVLI I. BENEDICT.

- Fidolus* Abbas Trecentis obit,
Monegundis Monialis Turonensis.
D. LXXIV. *Æmilianus* Abbas in Hispania Tarraconensi.
D. LXXV. Vitalis Abbas Cassinensis quartus circa istud tempus moritur, cui succedit Bonitus.
Item *Suranus* Abbas Italus cælum petit.
Maglorius Episcopus Dolensis in Armorica.
Hoc circiter anno *Vertauensis* Monasterium Vulgo *Verton* à B. Martino Abbate constructum.
D. LXXVI. *Laurentius* Episcopus Spoletinus, cognomento Illuminator, Monasterii *Farsensis* conditor è vivis recedit.
Item *S. Germanus* Episcopus Parisiensis.
Nonnosus Præpositus Soracensis.
Anastasi Abbas Suppentonia in Italia.
D. LXXVII. *Confortia* Virgo, *S. Eucherii* Lugdunensis Episcopi filia.
D. LXXVIII. *Drocterus* Abbas *S. Vincentii* in suburbio Parisiaco, *S. Germani* discipulus moritur, cui *S. Sambille* succedit.
Item *Martinus* Abbas & Episcopus *Dumiensis* primus obit.
Romula Monacha Romana.
Sequanus Abbas *Segestrensis* Monasterii in Burgundia, vulgò *S. Seine*, conditor,
Padinus Abbas Cenomannensis in Gallia.
Hoc circiter anno Monasterium Cassinense à Langobardis eversum est.
D. LXXXI. *S. Eparchius* Abbas Ecolismensis obit.
D. LXXXII. *Menas* Eremita in Samnitibus.
D. LXXXIV. *S. Maurus* B. Benedicti discipulus Abbas Glannafolienis præmissis in cælum discipulis centum virginibus, postquam *Bertulfum* biennio ante suum obitum sibi substituit, super cilicium stratus, ad aram Deo animam reddidit.
Vincentius Abbas Legionensis Martyr cum *Ramiro* Priore & sociis occumbit.
D. LXXXV. *Eleutherius* Abbas Spoletinus Superos petit.
S. Bonitus Abbas Cassinensis quartus.
D. LXXXVII. *Iunianus* Abbas *Mariacensis* Cenobii apud Pictones auctor vulgò *Mairé*, *B. Anrimundum* successorem habuit.
Radegundis Chlotharii Francorum Regis conjux, quæ *Parthenona S. Crucis* apud Pictavos ædificavit, ibique sanctissimè vixit, eodem anno eodemque die moritur.
D. XC. *Lannomarus* Abbas primus Monasterii *Corbionensis* in Gallia dioc. Carnotensis, vulgò *Corbion*, *Raimon* berio Abbati locum dedit.
Theodulfus Abbas tertius Montis *Hor* in agro Remensi moritur.
D. XCI. *Aredius* Abbas primus *Ataunensis*, nunc *S. Aredis* apud Arvernos, vulgò *S. Yrier*.
D. XCVI. *Agnellus* Abbas Neapolitanus Cælitibus adiungitur.
Ebrulfus Abbas primus *Vticensis*, hodie *S. Euvoul*, in Normannia.
D. XCVIII. *S. Columba* Abbas *Hyensis* in Anglia.
D. C. *S. Ebrulfus* Abbas Bellovacensis.
Item *Sindulfus* Confessor Remensis.
Martinus Abbas primus *Vertauensis* in Armorica, vulgò *Verton*.
D. CI. *Leander* Episcopus Hispanensis, Arianis in Hispania triumphatis, cælo triumphans exceptus est.
D. C. IV. *Gregorius* Papa I. cognomento *Magnus* postquam sanctitate & doctrina Orbem implevit, Sanctis Ecclesiæ Doctores in cælo aditus est.
D. C. V. *Petrus Diaconus*, *S. Gregorii* discipulus non multo post sanctissimè obit.
D. C. VII. *S. Augustinus* Cantuariensis Episcopus, Anglorum Apostolus, pluribus Anglorum millibus Christo comparatis, immortale præmium assecutus est.

INDEX SANCTORVM PRIMI SÆCVLI BENEDICTINI.

Asteriscus * designat germanos S. Benedicti Alumnos.

A

A DIVIVS vide Avitus
* **ÆMILIANVS** cognomento Cucullatus Abbas Hispaniæ Tarraconensis. Observationes prævia. Pag. 205. Vita auctore S. Braulione Episc. Casaraugust. Epistola Braulionis ad Fronimianum *ibid.* Præfatio ejusdem, 206. *Æmiliani* conversio, institutio sub Felice Monacho, mora in eremo quadraginta annis, 208. Fit parochus ac deponitur, 209. Varia miracula patrat, 210. & seq. Misericors in egenos, 212. exprobratur à demone quod cum feminis habitet, *ibid.* Obitus sui diem & excidium Cantabriæ prædicit, 213. Post mortem claret miraculis, 214.
Hymnus S. Braulionis de eodem 215. 216.
ÆQVITIVS Abbas Valeriæ à Gregorio M. commendatur, 635.
* **AGNELLVS** Abbas Neapolitanus. Vita ex Ferrario. Xenodochium condit, secedit in solitudinem, ac demum fit Abbas, 333.

ALBINVS Episc. Andécavensis. Vitæ auct. Fortunato. Prol. 108. Albinus Monachus Cincillacensis, 109. In imbre non perfunditur 110. Abbas quinque annis, deinde Episc. Andec. miracula patrat, Childbertum flecit, *ibid.* Incessas nuptias damnat, 111. Translatio ejus duplex, 111. 112.
ANASTASIVS Abb. Suppentoniæ commendatur à Gregorio M. 247.
ANSBERTVS Monachus Vticensis in Vita S. Ebrulfi Abb. Vticensis. 338.
* **ANTONIVS** comes S. Mauri Abb. in Vita S. Mauri, 278. 297. Translatio *ibid.*
* **ANTONIVS** Merulus & Iohannes Monachi S. Andree in Vita S. Gregorii. P. 404
AREDIVS Abb. Lemovicensis. Vita ex MSS. 349.
In aula Theodeberti Cancellarius, S. Nicetii Episc. Trevirensis monicis pie vivit ac columbæ indicio illustratur, *ibid.*

INDEX SANCTORVM SÆCVLI I. BENEDIC.

Taronis accedens divinitus prænuntiatur, 350. A. S. Martino visitatus, octogenarius moritur, 351. A. S. Ferreolo Episc. Lemovic, sepelitur, 352. Corpus ipsius immobile triduo jejuni levatur, *ibid.*

* AVGVSTINVS Episc. Cantuariensis. Observationes prævise, 458. Vita auct. Gorcelino Monacho ex MSS. Prologus, 499. Vitæ capitula præponuntur, 500. & seq.

Liber Mirac. eodem auctore. Capitula præponuntur, 555.

Translatio seu Elevatio corporis Sæculo VI. Benedictino.

AVITVS Abbas Miciacensis, distinguendus ab Avito Abbate Perticensi, 613. 614. Memoratur in Vita S. Carilefi Avitus Perticensis, 644. 645. Item in Vita S. Leobini, 124. 125. Item in Vita S. Maximini, 386.

* AVRBMUNDVS Abbas Mariacensis in Vita S. Iuniani Abb. 313. & seq.

B

S. P. BENEDICTVS Monachorum Occident. Patriarcha, Abbas Cassinensis. Vita auct. Gregorio M. Prologus, 3. Benedictus Roma fugiens in cretum capiterium redintegrat, 4. A. S. Romano in specu nutritur, *ibid.* In die Pasche à Presbytero celitus monito convenit, & carnis tentationem superat, 5. Abbas electus à quibusdam Monachis calicem venenatum sibi porrectum Crucis signo frangit, 6. In specum redit, *ibid.* & seq. Monasteria constituit, Maurum & Placidum suscipit, Monachum vagum coëctet, aquam in montis vertice producit, 8. Ferrum ex aqua, Placidum & submersione per Maurum eripit, 9. Florentii panem venenatum per cornu amandat, 10. Cassinum migrat, 11. Miracula patrat, 12. Monachorum intemperantiam abscindit, 13. Tollit simulationem detegit, & cique evenura prædicit, 14. Clericum à demone liberat, & à carnibus præcipit abstinere, 15. Monasterii sui destructionem prævidet, 16. Occulta divinitus cognoscit, 17. 18. Monasterii Terracinenensis fabricam abscindit disponit, 18. Meniales ob lingue victim excommunicatas mortuas absoluit, 19. 20. Monachum mortuum à terra rejectum cum Eucharistia sepeliri jubet, 20. Varia miracula patrat, *ibid.* & seq. Mortuum suscitatur, 24. Cum Scholastica sorore invitatus noctem ducit, 25. Ejus animam in celum ferri videt, 25. Item S. Germani Episc. Capuani, 26. Mundum collectum cernit, *ibid.* Regulam scripsit, & mortem suam prænuntiavit, 27. Mulier insana in ipsius specu convalescit, *ibid.*

Carmen Marci Poëtz de eodem, 28. 29.

Aliud Bertarii Abb. Cassin. 29. & seq.

Aliud Alfani Archiep. Salernitani, 33. & seq.

Translatio S. Benedicti cum Miraculis ab Adrevaldo &c. scriptis Sæculo proximo, Illatio Sæculo I V. Benedictino refertur

Plura Vide in nostra Prefatione.

BENEDICTVS Monachus in Campania. commendatur à Gregorio M. 122.

C

CÆSARIVS Episc. Arelatensis. Observationes prævise, 633. Vitæ duobus libris scripta Liber primus auctore Cypriano, 619. Cæsarius fit Monachus Ierinentis, *ibid.* Infirmitas Arelatensem curandus mittitur, 660. Ordinatur Diaconus, tum Presbyter ab Eonio Episcopo, cui succedit 661. Sacris concionibus vacat, *ibid.* Mittitur in exilium, 662. Revertitur, *ibid.* In custodiam mittitur, postea educitur, 663. Captivos redimit, 664. Condit Monasterium feminarum, *ibid.* Accusatus ad Theodoricum Regem pergit, ab eoque honoratur, *ibid.* Symmachum Papam invitat, 665. Studet captivorum redemptioni & veracitati, 665. 666. Dexteritas ejus in Sacris Scripturis exponendis, 667. Diaconos ante annos xxx. ordinari vetat, 668. Absolvit Monasterium feminarum, *ibid.* In Synodo Valentina se purgat 669. Lectionem ad mensam adhibet. *ibid.*

Liber secundus auct. Messiano & Stephano, *ibid.* Varia miracula patrat, 670. Lineis numquam usus est. 676.

CARILEVS Abbas Aniseta. Vita auctore Siviardo ex MSS. 642. Carileus in Monasterio Menateni informat, 643. Secedit in Cœnobium Miciacense cum Avito, 644. Sacerdos factus cretum petit, *ibid.* Cellam construit, Avitum consulit, 645. A Childeberto invitat, 646. Ejus Monasterium à Childeberto dotatur, 647. Virtutes

ejus & privilegia, 648. Mulieres arceri à Cœnobio 649.

Liber Mirac. ex MSS. 650.

Memoratur in vita S. Maximini Abb. 386. & seq.

CHLODOALDVS filius CHLODOMIRI Franc. Regis. Vita ex MSS. 134. Chlodowaldi parentes, 135. Evadit è patruorum manibus, 136. Monachus factus secedit in Provinciam, 137. Cucullam dat pauperi, *ibid.* Patris reverfus fit Presbyter, *ibid.* Condit Monasterium apud Novigentum, *ibid.* Ibidem sepelitur, & aservatur, 138.

CHLOTILDIS Regina Chlodovei Franc. Regis uxor. Vita ex MSS. 98. Ipsius genus & parentes, 99. Chlodoveo nupta, cum ad idola ejuranda hortatur, *ibid.* & seq. Liberos gignit, 100. Mortuo marito Taronis degit, 101. Multa patitur & monasteria ædificat, *ibid.* & seq.

COLVMBA Abbas Hyensis. Vita auct. Cummeneo Albo ex MSS. 361. Columba celitus prænuntiatur, *ibid.* Aidanum Regem faciat, 362. Brendani Abb. & Columban Episc. obitum absens dignoscit, *ibid.* Miraculis clarescit, 363. 364. Annis triginta quatuor in Britannia vixit, 364. Mortem prædicit, *ibid.* Morti proximus Psalmos detestabit, & successore designato ad aram moritur, 365. Oivvaldum Regem pugnare jubet, 366. Aidani Sa xonum regis victoriam prædicit, *ibid.* Candida ejus vestis, *ibid.*

CONSORTIA Virgo. Vita ex MSS. 248. Pater ejus S. Eucherius junior, postea Lugdunensis Episc. *ibid.* Consortia viro nubere recusat, 249. Gallæ matri in specu ministrat, 250. Xenodochium constituit, Chlotharii filiam sanat, nuptias iterum recusat, *ibid.* & seq. Mortem prædicit, 251. Cluniacum ipsius corpus translatur, *ibid.*

* CONSTANTINIANVS comes S. Mauri Abb. in Vita S. Mauri, 278. 297. Translatio, *ibid.*

* CONSTANTINVS Abb. Cassinensis in Vita S. Bened. Cii. 4.

D

DONATVS Conf. Sigiferici in Vita S. Mariani Abb. Bodan. 106. Ejus Reliquia partim Sistarici, partim Avenione in majori Ecclesia.

* DONATVS Martyr in Sicilia in Vita S. Placidi, 68.

DROCTOVVS Abb. S. Vincentii prope Parisios, nunc S. Germani Præfatus, Vita ex MSS. 251. S. Germani discipulus, 253. Ipsius epitaphium à Fortunato scriptum, 256. Corpus ipsius in suo Monasterio.

DVLCARDVS Monach. Miciacensis. Ejus Vita cum S. Lati & Viatoris Actis confunditur, 614. Memoratur in Vita S. Maximini Abb. 381. & 399 m.

E

EBRVLVS Abb. Bellovacensis Vita ex MSS. 366. Monachus degit in loco Oratorio dicto, Abbas S. Fusciani Ambianensis à Fredgunde instituitur, 367. Miracula operatur, & corpus S. Maxiani de terra levatur, *ibid.* Sepelitur apud Oratorium. 368. B. Angadissima ipsius Reliquias incendio opponit, *ibid.* S. Ebrula corpus Bellovacum transfertur, *ibid.*

EBRVLVS Abb. Vitiensis. Vita ex MSS. 354. Ebrulfus Bajocassinus in aula degit, *ibid.* Vxore velata in Monasterium secedit, ac postea in cretum Vitiensem, 355. & seq. Latrones convertit, 356. 357. Monasteria xv. constituit, 357. Pestis tempore suis opem sollicitè impendit, *ibid.* Ansbertum sine Viatico defunctum suscitatur cum alio Monacho, 358. Infirmitas x l. diebus solâ Eucharistiâ rescitur, 359. A Childeberto invitat, 360. Liber Mirac. ipsius combustus, *ibid.* Translatio Aureliani Sæculo V. Benedictino.

* ELEVTHERIVS Abb. Spoletinus commendatur à Gregorio M. 305. Mortuum suscitatur, puerum à demone liberat, *ibid.* Gregorio viam obstat jejunandi, 306.

EVARCHIVS Abb. Ecolifmenis. Vita ex MSS. 267. Ex Cancellario Monachus, laudes fugit, mortuos suscitatur, sedem figit ad Carantonam, *ibid.* Reclusus multa miracula facit, 268. Viqus ejus & vestitus, 269.

EQUITIVS, Vide Aquitius.

EVGENIVS Abb. Iurenensis. Observatio prævise & Vita, 170. Traditur septennis S. Romano, austerè vivit, 171. Sacerdotium recusat, fit Abbas invitatus, despectus à suis, divinitus commendatur, 172. Litteris suis xgros & Energumenes sanat, *ibid.* & seq. Subditorum capacitati officia accommodat,

INDEX SANCTORVM SÆCVLI I. BENED.

dat, 173. Apostolorum Reliquias excipit, 174. Miracula ejus & virtutes, 175. Morti proximus inungitur, 176.

EUTHICIUS & FLORENTIUS Monachi Nursia commendantur à Gregorio M. 119. Euthicius Monasterio præficitur, *ibid.* Florentius ursum ad ministerium adhibet, *ibid.* & *seq.* Euthicii tunica delata pluviam obtinet, 122.

F

* **FAVSTVS** Monachus Cassin. comes S. Mauri in Vita S. Mauri, 276. & *seq.* Redit in Italiam, 293.

FIDOLVS Abb. Trecentis. Vita ex MSS. 196. Captivus factus in bello Arvernico, à S. Aventino redimitur, 197. Abbas claret miraculis 198. & *seq.*

G

GALLA Monialis Romana commendatur à Gregorio M. 113. Secundis nuptiis nuntium remittit, *ibid.*

GALLVS Episc. Arvernensis. Vita ex Greg. Turon. 116. Monasterium petit, *ibid.* Regi Theodorico carus, sanum apud Colonienfes evertit, prædicit se fore Episcopum, fit Episcopus Arvernensis, 117. Virtutibus & miraculis fulget, 118. 119. Epitaphium ipsius per Fortunatum, 120.

GERMANVS Episc. Parisiensis. Vita per Fortunatum, 234. In utero divinitus servatur, Diaconus, Presbyter, Abbas Aduenis, misericors in pauperes, miracula operatur, 234. & *seq.* Theoderto mortem prædicit, 235. Episcopus Paris. mores Monachi retinet, 236. Chlotharium Regem sanat, 237. Bituricis convertit Iudæos, 243. Dæmonibus terribilis, pauperibus munificus, eloquens in concionibus, officium divinum nudo capite recitat, lectionem ad mensam adhibet, 244. Sepelitur in Ecclesia S. Vincentii, nunc sui nominis dicta, Epitaphium scribit Rex Chilpericus, 245. A Chlothario ad S. Radegundem Pictavos mittitur, 317. 318. Molam in Quadagesima agit, 322.

GILDAS, cognomento Sapiens, Abb. Renviensis seu Ruyensis. Observationes præviæ, 138. Vita, 139. Gildas Anglus, *ibid.* Eluti disciplina committitur, 140. Paganos convertit, 141. Fidem in Hibernia restituit, 142. Monasteria construit, Romam tendit, *ibid.* In Armorica Monasterium construit, 143. Invehitur in Reges Britannie, 144. Pro Conomero Armoricæ Comite fidei iussor, ejus uxorem suscitatur, 144. & *seq.* Ab Angelis obitu sui diem prænoicit, 146. Corpus suum in mare projici jubet, sed illæsum reperitur, 147. Dani ejus Monasteria vastant, *ibid.* Restaurantur, 149.

* **GORDIANVS** Monachus Cassin. S. Placidi comes, in Vita S. Placidi, Observat. præviæ, 45.

* **GREGORIUS** Papa I. cog. Magnus. Observationes præviæ, 385. Vita auct. Paulo Diac. ex MSS. 386. Gregorius venditis facultatibus fit Monachus, 387. Diaconus & legatus Constantinopolim, ubi commentaria in Iob aggreditur, & Eutychium convincit, 388. Pelagio Papæ succedit, 389. & *seq.* Pastoralem librum scribit, 390. Anglorum conversionem curat, 391. & *seq.* Miracula facit, 393. & *seq.* A Spiritu sancto instruitur, 396.

Pauli Diac. Epistola ad S. Adelhardum Abb. Corbeiensem de B. Gregorii Epistolis, 397.

Alia Vita à Iohanne Diac. IV. libris scripta, 398. Capitula singulis libris præponuntur. Corporis S. Gregorii variz Translationes, 496.

H

HERCVLIANVS Episc. Petrusinus, martyr, commendatur à Gregorio M. 103. Iussu Totile ipsi caput abscinditur, *ibid.*

HONORATVS Abbas Fundensis, commendatur à Gregorio M. 103. & *seq.* Monasterium construit, ducem spirituales non habuit, 104. Liberitinus ipsius Reliquiis mortuum suscitatur, *ibid.*

I

IOHANNES Abb. Reomaensis. Observationes præviæ, 612. 633. Vita ex MSS. *ibid.* Iohannes nobilis Lingonensis Cellam tum Monasterium construit, 633. 634. Lectionem petit latendi gratiâ, revocatur, 634. Monasterium suum reformat, suos labore manuali exerceat, laicos in Basilicam suam non admittit, 635. Ejus virtutes & miracula, 636.

Liber Mirac. à Iona scriptus, 637. & *seq.* Successorem habuit S. Silvestrum, 639.

Translationes & Mirac. 639. & *seq.* Prima Translatio è tumulo, 639. Secunda in alium tumulum, tertia Singulæ Translationes Sæculi I. Bened.

murum facta, 640. Varia miracula, *ibid.* & *seq.*

ISAAC Monachus apud Spoletum. Vita ex Gregorio M. 114. Isaac Syrus Spoletum venit, discipulos trahit, positiones recusat, prophetia denuciatur, 115.

* **IVNIANVS** Abb. Mariacensis. Vita auct. Vulfino Boëtio Episc. Pictav. ex MSS. 307. Iunianus Pictavenfis, Anachoretarum amulator recluditur, 309. Monachis præfectus, S. Radegundi familiaris efficitur, 310. Accusatus apud Regem se purgat, 311. Mariacense Monasterium condit, 312. B. Auremundum baptizat successorem suum futurum, 313. Miracula patrat, 314. & *seq.* Obitum suum prædicit, 317. Eadem hora qua S. Radegundis moritur, 318. Corpus ipsius translaturum in Monasterium Nobiliacense Sæculo IX. 319.

L

LÆTIVS Monachus Miciacensis. Ejus Vita cum Actis SS. Dulcardi & Viatoris consula, 614. Memoratur in Vita S. Maximini Abb. 381. & 199. m.

LAUNOMARVS Abb. Carbionensis. Vita ex MSS. Cisterc. cura à D. Iacobo de Launey, 315. Launomarus Carnotensis, *ibid.* Presbyter ac Cellerarius, Monasterium condit, & miracula facit, 316. & *seq.* Cænobium Carbionense ædificat, 318. Carnotum accitus ab Episcopo moritur, prædicta urbis clade, *ibid.* An Monachus fuerit Miciacensis, 381. & 198. 199.

Alia Vita auct. Monacho Carbionensi anonymo, 319. & *seq.*

Translatio corporis S. Launomari in Monasterium Carbionense, 345. De aliis Translationibus Sæculo IX. *sec. Sæculo IV. Benedictino.*

* **LAURENTIVS** Episc. Spoletinus. Vita ex diversis, 231. Laurentius Syrus Romam venit, fitque Spoleti Episcopus, *ibid.* Faisense Monasterium construit, 232. An Sabinensis Episcopus, *ibid.* Quo die & anno obierit, 233.

* **LEANDER** Episc. Hispalensis. Elogium historicum, 378. Ejus patria & parentes, 379. Ex Monacho Episcopus Venigothos convertit, Constantinopolim pro Herimenegildo Regis filio mittitur, 380. Ipsius scripta ac oratio in Synodo Toletana habita, 381. Gregorium Papam de rina Baptismi mentione confuit, cumque moner de Reccardi Regis conventionem, 382. Leandri virtutes, 383. & *seq.* Epitaphium, 385.

LEO Abb. Mentuniacensis. Vita ex Camuzati Prompt. 114. S. Romano succedit, divinitus præmonetur de obitu, *ibid.*

LEOBINVS Episc. Carnotensis. Vita ex MSS. 123. Leobinus Pictavenfis fit Monachus, ad S. Lupum Insulæ Barbaræ Monachum se recipit, *ibid.* A Francis exagitur ad S. Avitum se recipit in Pertico commorantem, 124. Fit Abbas Brajacensis, & miracula operatur, *ibid.* Mulierem impudicâ repellit, B. Avitum confuit & S. Cæsarium Arelatensem, 125. Reversus in suum Monasterium fit Episc. Carnotensis, *ibid.* In Episcopatu ut Monachus se gerit, 126. Restinguit incendium Parisiense, *ibid.* Caleticum habet successorem, 127. Corpus à Calvinistis crematum excepto capite, 128. Memoratur inter Sanctos Miciacenses, 381. & 198. 199.

LEONTIANVS Abb. Viennensis, Elogium historicum, 177. E Pannonia ortus, non fuit frater S. Aniani Episc. Aurelianensis, *ibid.*

LIBERTINVS Præpositus Fundani Monasterii cum Honorato Abbate, 104.

LIPARDVS Abb. Magdunensis. Vita ex MSS. 154. Lifardus Legisperitus Aurelianensis secedit in solitudinem Magdunensem, *ibid.* Serpente necato fit Presbyter, 155. Vider Theodemiri Abb. Miciacensis animam in calum ferri, 156.

Translatio ipsius ex MS. cod. D. d'Herouval, 157. Miracula ex MS. ejusdem, 159. & *seq.* Memoratur inter Sanctos Miciacenses, 381. & 198. 199. m.

M

MACHVTES seu **MACLOVIVS** Episc. Alcenfis in Armorica. Vita ex MS. cod. D. d'Herouval, 217. Maclovius Britannus à Brendano educatur, ab undis illæsus servatur, *ibid.* Ex Monacho Episcopus, 218. In Armorica trahitur, Alcenfes ad Fidem convertit, fit Episc. Alcenfis, 219. Canoniorum collegium instituit, vexatus à suis in

M

INDEX SANCTORVM SÆCVLI I. BENED.

Aquitaniā se recipit, 220. in Armoricā reversus moritur, 221. Corpus ipsius Parisiis, 221.

MAGLORIVS Episc. Dolensis. Vita ex MSS. 223. Maglorius Britannus, à S. Samsonē ordinatus Diaconus in Armoricā tranſit, Samsoni ſuccellurus, *ibid* Budocum Eccleſiā Dolensē præſcit, 224. Seccdit in ſolitudinem, 225. Cœnobium condit, 226. Monasterio necellaria calitus impetrat, 227. Miracula facit, 228. & ſeq. Corpus ipsius Parisiis, 231.

MARCVLFVS Abb. Nantensis. Vita, 128. Bajocassinus, *ibid*. A S. Poſſidore Presbyter & concionator ordinatur, 129. Locum Cœnobio conſtruendo à Rege impetrat, 130. In Quadrageſima ſecedit in ſolitudinem, pura Cœnobio condit, 131. Armoricā à Barbaris defendit, 132. Confirmationem prædiorum ſuorum à Rege impetrat, 133. Corpus ipsius à S. Andoēno de terra levatur, *ibid*. *Reliquia Corbinianum delate Sæculo IX.*

MARIVS Abb. Bodanensis. Vita, 105. Marius Aurelianensis Monachus, poſtea Abbas Bodanensis, in Quadrageſima recluditur, *ibid*. Prædicat Italiæ cladē & S. Donati mortem, 106.

Miracula & Tranſlatio corporis Forcalcarum, 107. & ſeq.

MARTINVS Abb. & Episc. Dumiensis. Elogium historicum, 157. Ex patria Pannonia, in Callaciā migrat, 158. Suevos convertit ad Fidē, 159. Scripta ejus & Monasterii Dumiensis erectio, 260. Regulam S. Benedicti ſervavit, 161.

MARTINVS Abb. Vertavenſis. Vita ex MSS. 371. Martinus Namnetensis infidelis Herbadillæ caſum prædicat, varia in loca peregrinatur, 372. Monasteria Dumenſe & Vertavenſe conſtruit, 373. Trecentos diſcipulos regit & Moniales, 374. Corpus ipsius Vertavenſibus miraculo cedit, *ibid*.

Miracula, 375. Centuſus Dagoberti nutu Vertavenſe Monasterium ſpolians penas luit, 376.

Proſa rhythmica de eodem, 378.

Alia Vita & Tranſlatio in Monasterium S. Iovini ex MSS. in Appendice Addit. 681. & ſeq.

MAVRVS Abb. Glanna-ſolienſis, S. P. Benedicti diſcipulus. Obſervationes præviæ, 274. Epistola Odonis Viſe interpolatoris, 275. Epistola Fauſti Viſe ſcriptoris, 276. & ſeq. Maurus duodennis S. Benedicto oblatus proponitur ceteris in exemplum, 279. Placidum è naufragio eripit, 280. Præpoſitus & Procurator Caſſinenſis, claudum & mutum Stola curat, 281. Mittitur in Gallias, 282. Regulam, Epistolam & Reliquias à S. Benedicto accipit, *ibid*. & ſeq. Miracula varia in itinere patrat, 284. & ſeq. B. Romanum inviſit, 286. S. Benedicti tranſitum divinitus ſpectat, 287. Aureliæ ſubſiſtit, 288. Apud Andecavos à Floro ſuſcipitur, 289. Monasterium Glanna-ſolienſe ædificat, 290. 291. Miracula facit, 291. & ſeq. Floro habitum Monasticum tradit, 292. à Rege Theodeberto inviſitur, & plura beneficia impetrat, 293. Monachos cœl. in ſuo Monasterio admittit, 295. Theodebaldum & Chlotharium munificos habet, *ibid*. Depoſita rerum cura & Bertulfo ſubſtituto ad mortem biennio ſe præparat, 296. Multorum è ſuis mortem prædicat, 297. Mortuus claret miraculis, 298.

Alia Vita verſibus reciprociſ ſcripta, Paulo Diacono adſcripta, 298. & ſeq.

Hymnus duplex de eodem auctore Alfano Archiep. Salernitano, 301. & ſeq.

Alius ex Breviario Caſſ. MS. 302. 303. *Corporis Tranſlatio in Monasterium Foſſatenſe ſæculo IX. ſeu 17. Benedictino.* Opinio Leraldi Monachi de tempore ipsius adventus in Galliam, 599. 600. *Legæ Præfat. noſtram.*

Maxentius Abb. Piſtavenſis. Vita ex MSS. Compend. & D. d'Herouval, 578. Maxentius Agathenſis S. Severi diſciplinæ ſe committit, inde ad S. Agapitum ſe recipit, *ibid*. A Chlodoveo honoratur & miracula patrat, 579. Tranſlationes Reliquiarum, 580.

MAXIMIANVS Syracuſanus Episc. memoratur in Vita S. Gregorii Papæ, 408.

Maximinus Abb. Miciacensis. Obſervationes præviæ, 580. Carmen & Vita ex MSS. Floriac. & D. d'Herouval, *ibid*. & ſeq. Chlodoveus Viridunum expugnat, 582. 583. Ma-

ximinus cum avunculo Eupſicio Aureliam Regem comitatur, 583. Miciacensis Monasterio conſtructo Maximinus Sacerdos ac poſtea Abbas ordinatur, 584. 585. S. Eupſicius moritur, 585. Plures Maximini diſciplinæ ſe tradunt, in his Avitus & Carileſus, 586. Maximinus miracula patrat, 587. & ſeq. Moritur, 589. Miraculum ad ipsius tumulum factum, Baſilica & Tranſlatio ad S. Anianum, 590. Tranſlatio in Eccleſiam Miciacensem, 591.

Alia vita auct. Bertoldo Monacho Miciac. ex apographo D. d'Herouval. Carmen Auctoris ad Ionam Episc. 591. & ſeq.

Liber Miraculorum ejuſdem auct. Leraldo Monacho Miciac. ex MS. cod. D. d'Herouval, ubi hiſtoria Monasterii Miciacensis & Abbatum Episcoporumque Aurelianensium uſque ad Sæculum X. reſertur, 598. & ſeq.

MBNAS Eremita in Samnitibus, commendatur à Gregorio M. 270. Oblationem hominis inſeſtuoſi repudiat, *ibid*.

MONEGVNDIS Monacha Turonensis. Vita ex Greg. Turon. 202. Monegundis Carnotena relicto viro apud Turones recluditur, *ibid*. & ſeq. Carnutum revocata, ſed Turones iterum regreſſa Moniales congregat, 203. Miraculis fulget, 204.

N

NICETIVS Episc. Trevirensis. Vita ex Greg. Turon. 191. Nicetius cum corona Clericali ex utero prodit, fit Monachus & Abbas, à Theodorico Treverorum Episcopo designatur, *ibid*. Theodebertum arguit, Chlotharium excommunicat, mittitur in exilium, revocatur à Sigiberto, 192. Treverenses à peste liberat, adhuc vivens invocatur, 193.

Elogium ejuſdem per Fortunatum, 194.

NONNOSVS Præpoſitus Soractensis commendatur à Gregorio M. 246. Nonnoſus Abbatibus ſuis mores asperimos ſerè patienter, ſaxum oratione transfert, Monachos extra Monasterium laborare non probat, *ibid*.

P

PADVINSVS Abb. Cenomannensis. Vita ex MSS. 271. Cellas conſtruit, *ibid*. Verbum Dei prædicat, 272. Miracula operatur, 273.

PATERNVS Episc. Abrincensis. Vita ex MSS. 152. Monachus Entionensis, cum Scubilione in ſolitudinem ſecedit, *ibid*. Episcopus Abrincensis ordinatur, 153. Moritur eodem die quo Scubilio, *ibid*.

PERVS Diaconus S. Gregorii M. Elogium historicum, 497. An Monachus, mors ejus qualis, *ibid*. Solutio-
le colitur, *ibid*.

PLACIDVS Benedictinorum Protomartyr cum ſociis. Obſervationes præviæ, 45. Vita auct. Gordiano, interpolatore Petro Diacono Caſſ. *ibid*. Placidus ſtirpis Anicia ſeptennis S. Benedicto oblatus, 47. E naufragio per B. Maurum eripitur, 48. S. Benedicto ſentem in monte impetranti adſuit, *ibid*. S. Eraſmi Monasterium condit, 50. Tertullus ipſius pater multa prædia Caſſino conſert, 52. 53. Placidus in Siciliam mittitur, 53. Miracula plurima patrat, *ibid*. & ſeq. Meſſanæ excipitur, 61. Sæcularium domos vitat, Monasterium conſtruit, 62. & ſeq. Omnes infirmos Siciliæ ſanatur, 63. & ſeq. Eccleſiam fabricat, Virtutes ejus, 66. A fratribus & ſoreore inviſitur, 67. A Piratis cum ſociis comprehenditur, variè torquetur, 68. & ſeq. Loquitur præciſa lingua, 73. Capite pleſtatur cum ſociis, 74. Sepeliuntur à Gerdiato, 75. Meſſalinus B. Benedicto Placidi martyrium nuntiat, 76. Alii Monachi in Siciliam mittuntur, 77.

Alia Vita ex cod. MS. S. Victoris Pariſienſis, 79. & ſeq. *Inventio Reliquiarum SS. Martyrum ſæculo proxime elapſo facta.*

R

RADGVNDIS Regina & Monacha Piſtavenſis. Vita duobus libris ſcripta, Lib. 1. auct. Fortunato, 319. Radegundis Thoringa, à Chlothario captiva facta, *ibid*. Eidem nupta qualiter ſe geſſerit, 320. Velatur à S. Medardo, 321. Piſtavos ſe conſert, 322. Quantas auſteritates in Monasterio exercuerit, 323. Miracula operatur, 324. & ſeq.

Lib. 2. per Baudoniviam, 326. Chlotharius eam è Monasterio extrahere cogitat, 327. A S. Germano placatur, 328. Radegundis virtutes, *ibid*. & ſeq. Reges ad pacem horrat, 329. Sanctorum Reliquias ab Imperatore accipit,

INDEX SANCTORVM SÆCVLI I. BENEDIC.

330. 331. Dormiens de Deo cogitat, 332. In cælos ab Angelis tollitur ipsius anima, corpus à Gregorio Turon. sepelitur, 333. A Calvinistis crematur, 334.

* **RAMIRVS** Monachus S. Claudii Legionensis cum focis xlii. à Suevis ob Fidem interficitur, 304.

ROMANVS Abb. Fontis-Regi B. Benedicti nutritus. Observationes prævia, 81. 82. Vita S. Romani amissa, 83. S. Benedicto in specu ministrat Romanus, *ibid.* Cælesti monitu Gallias petit, 84. S. Maurum in suo Monasterio quod Fons-Rogi dicebatur prope Aurissiodorum, excipit, 85. Corpus S. Romani in Monasterium S. Germani Autissiod. translatus, 86. Inde Vallibus Cœnobium Dioc. Senonensis, 87. & *seq.*

Liber Mirac. eodem auct. 90. & *seq.*

ROMVLA Redempta & Erundo Moniales Romanæ commendantur à Gregorio M. 262. Patientia Romulæ in paralyti, psalmodia Angelorum in morte, *ibid.*

S

SAMSON Episc. Dolensis in Armorica. Vita duobus libris scripta ab anonymo subæquali, creta ex MSS. *Itère.* à D. *Jacobo de Lannoy.* Prologus ad Tigerinomium Episc. 161. Liber primus. S. Samson Anglus matri sterili prædictus, 166. & *seq.* Elreto Magistro traditur, 168. Diaconus miraculosè ordinatur, 169. Item Presbyter, & economus, invidiam sustinet, 170. 171. Ad Pironem Abb. concedit, 171. Patrem ægrotantem invitus adit, 172. & *seq.* Abbas fit, 174. In Hiberniam vadit, ac postea reversus in solitudinem cum patre suo se recipit, 175. Episcopum consecratur, 176. In Armorica venit, 177. Dolum Monasterium condit, 178. Childbertum Regem adit, 179.

Liber secundus, 180. S. Samsonis, festivitas, miracula & virtutes, 181. Secellus in Quadragesima, 184.

* **SCHOLASTICA** Virgo S. Benedicti soror. Observationes prævia, 35. Explanatio in textum S. Gregorii de eadem, *ibid.* & *seq.*

Carmen Aldhelmi de ipsa, 42.

Vita versibus reciproci, Paulo Diacono ad scripta, *ibid.* & *seq.* Corpus ipsius sæculo II. Benedictino, Christi VII. Cenomanos translatus.

SCVBILIO Monachus Ensiensis, in Vita S. Paterni, 152. 153.

SEQUANVS Abbas Segestrensis. Vita 263. Sequanus Burgundus secedit in solitudinem, *ibid.* Eustadio Presbytero adheret, Diaconus tum Sacerdos, adit S. Iohannem Reomaënsem, 264. Monasterium in silva condit, 265. Miracula patrat, 265. 266. Corpus ipsius in proprio Monasterio. Memoratur in Vita S. Iohannis Reomaënensis, 638. m.

SEVERINVS Abb. Agaunensis. Vita auct. Fausto ipsius discipulo, ex MSS. 168. Euladium Nivernensem Episc. & Chlodoveum sanat, leprosum osculo aliòque curat, 169. Childbertus ipsi post mortem Ecclesiam construit, *ibid.*

SEVERINVS Solitarius Parisiis, memoratur in Vita S. Chlodaldi, 137.

SEVERVS Abb. Agathensis. Vita ex MSS. 563. Severus Syrus, *ibid.* Venit in Galliam & Agathopoli consistit, 564. Rebus suis Betico Episcopo concessis recluditur, 565. Monasterium Agathopoli construit, 566. Salutii Senatoris mortem prædicit, aliàque mira patrat, 567.

SILVESTER Abb. Reomaënensis, memoratur in

Vita S. Iohannis Abb. Reomaënensis, 639. a. m.

* **SIMPLICIVS** Abb. Cassinensis. Elogium historicum, 174.

SINDVLVS Conf. Remensis. Vita auct. Almano Monacho ex MS. Altvillarense, 358. Ex Aquitania in Campaniam venit, Verbum Dei prædicat, 369. *Translatio in Monasterium Altvillarense Sæculo IV. Bruct.*

* **SPECIOSVS** Monachus Terracinenis, commendatur à Gregorio M. 93.

SPEVS Abb. Nursie commendatur à Greg. M. 112. Annis xli. cæcus, *ibid.* Verbum Dei prædicat, 114.

SVKANVS Abbas laudatur à Greg. M. 222. Ejus caritas, mors à Langobardis, *ibid.*

T

THEODEMIRVS Abb. Miciacensis memoratur in Vita S. Maximini Abb. 588. m. 596. a. 600. 601.

THEODERICVS Abb. Remensis. Vita ex MSS. 614. Patrelatrone ortus, nuptiam ad servandam virginitatem hortatur, 615. Sufannam Abbatissam consulit, virginitatem vovet, Cœnobium contrahit, 616. Patrem ad Deum convertit, meretricem fugat, 617. Theodorici Regis filiam sanat, 618. Regis oculum curat, 619. Prædium à Rege accipit, 619. 620. Nomen suum mutat, à Rege in tumulum deferitur, 620. Miracula S. Theodorici ex MSS. 621. Fontem divinitus featurire facit multis curationibus celebrem, 622. 623. & *seq.*

Liber Mirac. auctore Adalgiſſo Monacho ex MSS. 622. & *seq.* Theoderici corpus à B. Romano Episcopo sepelitur, 623. Quomodo Clerici Laudunenses voluerunt Theoderici corpus furari, 629. In argentea capſa reponitur, 629. 630. Defertur in Flandriam 630. Pœstem exstinguit, 632.

THEODVLVS Abb. Remensis. Vita ex MSS. 346. Theodulfus Aquitanus sub S. Theoderici disciplina Monachus, deinde Abbas, *ibid.* Miracula facit, 347. & *seq.* Ejus corpus in Monasterio montis Hor prope Remos, nunc S. Theoderici appellato colitur, 348.

THEVDERIVS Abb. Viennensis. Vita auctore Adone Episcopo Viennensi ex MSS. 678. Theuderius Lerinam petens, à S. Cesario retinetur, *ibid.* Rediit Viennam, ibique Cœnobium construit. 679. & *seq.*

TVRIBIVS Monachus Palentinus. Elogium historicum, 137. Turibii duo, Senior & Junior, 138.

V

* **VALENTINIANVS** Abb. Cassinensis, nominatur in Vita S. Benedicti, 4. & in vita S. Mauri, 276.

VIATOR Monachus Miciacensis. Ejus Vita cum Actis SS. Dulcardi & Lati confusa, 614. Memoratur in Vita S. Maximini Abb. 581. & 599. m.

VICTORIANVS Abb. Aſanenſis. Elogium historicum, 189. Fortunati de illo elogium, *ibid.* & *seq.* Annis lxx. fuit Abbas primus Aſanenſis, Hispanus, 190. Translatio, *ibid.*

* **VINCENTIVS** Abb. & Mart. Legionensis. Elogium historicum, 303. A Suevis capite plectitur, 303. & *seq.* corpus in Monasterio S. Claudii Legionensis, 305.

Vrbivius Abb. Magdunensis, memoratur in Vita S. Lifardi Abb. Magd. 155. 156.

VRSIO Monachus Trecentis memoratur in Vita S. Leonis Abb. Mentuniacensis, 114.

INDEX SANCTORVM PRÆTERMISSORVM, in hoc primo Sæculo Benedictino.

Quorundam Sanctorum Alia Monachorum, qui in Kalendario Benedictino reponi solent, consuetudo in hoc primo sæculo prætermiſſa sunt, siue quoddam ad alia Sæcula pertineant, siue quoddam Monachi non fuerint, aut certe Ordinis nostri suppositiſſi, parumque ad res nostras illustrandas eorum gesta conferant: siue quoddam Vita eorum erroribus & fabulis reſperſa ſint, ſeu quoddam penitus exciderint. Horum nomina cum pauculis adnotationibus ſubſcripta reperiet.

ÆGIDIVS Abb. Neomaufenſis. Tres Vitæ S. Ægidii ſcriptores nancti ſumus, duos oratione ſoluta, tertium

ſcriptâ, nullum non mendosum, & anachroniſmſis non involutum. Illis in Actis dicitur Ægidius Regia ſtirpe ceditus, è Græcia in Gallia Provinciam acceſſiſſe ad Caſarium Arelatenſem Episcopum *louæ memoriæ*, ac tranſmiſſo Rhodano, Veredemio Eremitæ ſe adjunxiſſe, penetrâſſe deinde in ſecretioreſſem locum, ubi cum cervæ lacte paſceretur, fertur à Flavii Gothorum Regis venatoribus fuiſſe deprehenſus, auctôrque Flavio extitiſſe condendi Cœnobii, quod poſtea S. Ægidii dictum ad ſeculares converſum eſt. Legitur etiam Caroli Franciæ Regis juſſu Au-

INDEX SS. PRÆTERMIS. IN I. SÆCVLO BENEDICT.

reliam accitus. Cæsari Episcopi Arclatenis ætas non convenit cum Caroli Martelli principatu, qui Carolus hoc nomen primum Francorum sceptrum tenuit. Deinde ab Amalarico Vefigothorum Rege sævissimo, ejusque successoribus Arianis aliena res est Monasterii constructio. Si quis dicat alterum fuisse Cæsarium Episcopum Arclatensem Carolo Martello coævum, nec sic tamen difficultas explanabitur: cum post Amalaricum omnes Vefigothorum Reges in Hispania habitaverint, uno excepto Liuva, qui Regno Galliarum Narbonensis contentus, Narbone tricennio regnavit, uti V. C. Hadrianus Valefius in *Res. Franc. lib. 7. pag. 317.* adnotavit. S. Egidii Reliquiæ à tempore Albigenfium hæreticorum, Tolofæ in Ecclesia S. Saturnini fervantur.

ÆMILTIANA Virgo Amita S. Gregorii Papæ I. 5. Janu. memorata celebratur in *Horn. 38. S. Gregorii in Evang.*

AMBROSIVS Insulæ Barbaræ Abbas ac postea Monasterii Agaunensis die 2. Novemb. in Calendario positus, in Epistola Leydradi Episc. Lugdunensis ad Carolum Imp. nominatur.

ASAPHVS Episc. in Anglia 1. Maii, memoratur in Vita S. Kentigerni, de quo infra.

B

BENEDICTVS Papa I. 31. Junii, laudatur ab Anastasio Biblioth. & aliis. Non constat an fuerit Monachus.

BENEDICTVS Episc. & Confessor in agro Piclavenfi coævus creditur S. Hilario Piclavenfi Episc. Colitur in Monasterio sui nominis apud Quinciactum prope Piclavos, 23. Octob. ubi Eremita vixisse dicitur.

BERECTVS Abbas in Scotia, idem celsetur cum Berachio, cujus Vita apud Colganum & Bollandum 15. Febr.

BRANDANVS seu Bréndanus Abb. in Scotia Acta habet fabulis & portentis plena. Colitur 16. Maii. Agitur de eo in Vita S. Maclovii hîc pag. 217. & in Vita S. Columbæ Abbatis pag. 362.

BRIOCVS Episc. in Armorica 1. Maii, ex Coriticia-na Britannia regione, nunc Vvalla dicta, in Armorica veniens factus est Episcopus. Translatio corporis ipsius facta anno M. C. LXVI. in charta Monasterii SS. Sergii & Bacchi Andecavensis sic describitur. HENRICVS Rex Anglorum & Dux Normannorum & Aquitanorum & Comes Andegavorum, omnibus sancta Dei Ecclesiæ filiis salutem. Noverit universitas vestra, quod anno ab Inc. Domini M. C. LXVI. & regni nostri X. pridie Kal. Aug. Luna XXX. die Dominica, me presente translatum est corpus sanctissimi BRIOCII Conf. Episc. in Ecclesia B. Sergii, quæ est Andegavis, & honorifice repositum in eadem Ecclesia, officium præbente GUILLELMO Andegavensium Episcopo, assistentibus GUILLELMO ipsiusdem Ecclesiæ Abbate, GUILLELMO B. Allini, HUGONE S. Nicolai, GUILLELMO B. Mauri Abbatibus cum multo Clero plebisque trigintio GUILLELMVS Omnium Sanctorum Abbas huic Translationi interfuit, & CONANVS Comes Britannia. Nempe illuc tempore Normannorum corpus sacrum delatum fuerat.

C

CALVPANVS Eremita apud Arvernos 31. Martii, laudatur à Gregorio Turon. de Vitis PP. cap. 11.

CONGBLLVS Abb. Hibernia 23. Novemb. in Vita S. Malachia dicitur multorum Monachorum Pater cap. 6.

CONSTANTIANVS Abb. Cenomannensis, Ejus Acta cum S. Alci Conf. gestis confunduntur. Sacrum ipsius corpus magnâ populi frequentia in Monasterio nostro Britolienfi, vulgo *Bretail*, in Picardia colitur, ipsiusque caput dolentium capitibus impositum levamen affert.

CYPRIANVS Abb. Petragoricensis 9. Decemb. me, moratur à Gregorio Turon. de gl. Conf. cap. 100.

D

DAVID Episc. Menevensis in Anglia 1. Martii colitur, cujus Acta quæ ab his verbis incipiunt: *Dominus noster quamvis omnes suos* &c. planè narrationibus hand admittendis plena sunt.

DEODATVS Abbas prope Blesas 24. April. Chlodoveo Regi adversus Alaricum proficiscenti victoriam dicitur prædixisse. At quod de Solemnis Carnotensis Episcopi prædicatione ad Chlodoveum facta, & Regis conversione ac Baptismo inde subsistenti refertur, mendosum esse videtur. Corpus ejus in Opidulo vulgò S. Dîe appellato prope Blesas colitur in Ecclesia cui olim Monasterium adjunctum erat, De quo Monasterio notanda hæc verba in Actis S. Deodati ab V. C. Domino d'Herbeval communicatis. *Tamque locus ille solitudine diuturna nimis viluerat, cum sub Carolo Ludovici Augusti filio, cujus maxime temporis Gentilis furor ipsum locum pene ex nihilo redigeret, quidam Christo largiente eidem loco prælati est Abbas AVRELIANVS nomine, Sacerdos officio, qui tam sua strenuitate quam quorundam potentium nutu, auxilioque sermonis elegantia qua fulgebat imperato eundem locum in pristinum redactum statum, tum Monachorum majore congregatione, tum Basilicæ venerabiliori à fundamentis constructione. Quo decedente nepos ejus nominis & morum qualitate consimilis, in ipsum ei Canonici regimine successit, & quod ille imperfectum reliquerat, hic perfecit. Utud Monasterium nunc in Prioratum Abbatia de Pontilevio subditum conversum est. Ludovicus XI. Franc. Rex S. Deodati Reliquias inclusit thecæ argenteæ, quam fures anno M. D. XCVIII. facile legè diriperunt.*

DOMITIANVS Abb. Lugdunensis 1. Julii, pertinet ad Sæculum V. Natus enim est Romæ tempore Constantii Imp. venitque in Provinciam Galliarum, dum S. Hilarius Sedis Arclateni præerat, ac cum Vincentio viro illo doctissimo in Monasterio Leintensi vixit, ut Vita ipsius apud Samuelem Guichenonem in *Probat. Hist. Bergeii pag. 228.* testatum facit.

E

ERMBELINDIS Virgo in Belgio 29. Octob. non fuit Monialis. Lege Surium.

ETHBINVS Monachus in Armorica 19. Octob. in Actis MSS. Bibliothecæ Compensiensis Britannia indigena & S. Samsonis Dolensis Episcopi discipulus dicitur. Deinde cuncta reliquit, & ad S. Similianum Abbatem pervenit, Monachilique habitum de manu ejus accepit, & sub jugo Domini cervicem suam inclinavit in Monasterio quod TAVERACVS nuncupatur. In eodem autem Monasterio VVINVALORVS Sacerdos & Monachus magna sanctitatis vir habitabat. Hæc si de Vvinvalore Abbate Lardevencenfi intelligantur, ut quædam Acta S. Vvinvalorei MSS. explicant, vix coherere cum S. Samsonis Dolensis Episcopi ætate possunt.

EVCHADIVS Monachus Hienfis.

F

FAVSTVS Abb. Sicilia 6. Septembris.

FELIX Monachus Fundis 6. Novembris memoratur à Gregorio M. lib. 1. Dialog. cap. 3.

FRAMBALDVS Monachus Cenomannensis tempore Innocentis Episc. 23. Aug. colitur. Corpus in Ecclesia Collegiata ipsius nomini consecrata apud Silvanectum colitur, exceptis aliquot Reliquiis, quæ in Ecclesia B. Mariz de Victoria ejusdem urbis asservantur. Lege Tom. 2. Biblioth. novæ Philippi Labbe pag. 559. 560.

FRIDOLINVS Abb. in Germania 6. Martii, natione Hibernus, Piclavi in Gallia diu confedit in Monasterio S. Hilarii, cujus corpus transiit & Ecclesiam instauravit. Vnde post expletum aliquamdiu munus Abbatis in partes Alemannia secessit, variisque in locis Monasteria exstruxit ac S. Hilario dedicavit, ex quorum numero superest Cella S. Hilarii ad ripam Mosellæ, quod nunc S. Naboris appellatur. Floruit sub Chlodoveo I. Francorum Rege, quiescit in Monasterio Seckingenfi. Ejus Vitam à Berthero Seckingenfi Monacho scriptam Colganus ad 6. Martii edidit.

G

* GENEROSVS Abbas Hienfionensis pertinet ad Sæculum VII.

GORDANIVS Eremita, qui teste Molano in *Natal. SS. Belgii* ad 16. Octob. multo antequam Aquifinienfis Monasterii fundamenta jacerentur, in ea insula vixit.

GREGORIIVS Turon. Episcopus 17. Novemb. anno D. XCV. mortuus, non fuit Monachus. Lege ejus Vitam apud Surium.

GVAVALVS Episc. Angliæ in Belgio 6. Junii, Iacobus

INDEX SS. PRÆTERMISS. IN I. SÆCULO BENEDIC.

bus Mayerus in Annal. Fland. refert Translationem S. Gudvalli à Bononia Harlebecam, ac deinde Gandavum in Cœnobium Blandiniense. *Gudvalla*, inquit, *ut accepimus, Episcopus erat Britannici generis, cuius corpus in Morinos allatum referunt, cum Britanni à Saxonibus & Anglis patriâ pellerentur.*

GVINALVS Abb. Armorice, S. Vinvaioçi discipulus, pertinet ad Sæculum v. Lege Menardi lib. 1. Observat. ad Martyrol. Bened. ad 8. Novemb.

H

HERVEVS Abb. Britannicæ 17. Junii.

HERVEVS & OLIBRIVS Monachi Ravennæ 13. Maii theodoricus à Petro de Natalibus in lib. 4. cap. 163. qui eos sub Theoderici Regis Longobardorum (scribendum Gothorum) principatu floruisse dicit.

HOSPITIUS Reclusus Niciæ memoratur apud Greg. Turon. de gl. Conf. cap. 97.

I.

IOHANNES Monachus Romæ 6. Aug.

IOHANNES Abb. Pinnensis in Italia 19. Martii, Ferrario Paraneus dicitur in Catal. SS. Ital. Ex Syria in Italiam Theoderici Regis tempore accedens, in abditiſſimum locum ab urbe Spoletina mille passibus distantem, cui Parana nomen erat, nunc verò vicus Perchii nominatur, se recepit. Vbi erecto tugurio ad pyri radicem (unde & Pyrenis dictus est) multos virtutum fama, in his Iohannem Episc. Spoletinum ad se vivendum traxit. Ejus corpus in vico Paraneſi aſſervatur.

IOHANNES Biarenſis Abb. postea Gerundenſis Episc. 6. Maii, *exilio Barcinona relegatus* (ut scribit S. Ildorus in lib. de Script. cap. 31.) *per decem annos multas insidias & persecutiones ab Arianiſ perſuſus est: qui postea condidit Monasterium, quod nunc Bi-laro dicitur, ubi congregata Monachorum ſocietate ſcripſit Regulam ipſi Monasterio profuturam.* Sub Suinthila Rege vivere deſiit.

ISIDORVS Episc. in Sicilia, discipulus S. Gregorii, 15. Janu.

K

KENTIGERNVS Episc. Glascoënsis in Scotia 13. Janu. in Actis à Capravia & Bollando relatis dicitur exſtruxiſſe Monasterium Elguenſ in Vvalla, cui postea S. Aſaphum præfecit.

L

LEOBARDVS Reclusus in Majori-Monasterio 18. Janu. laudatur à Greg. Turon. de Vit. PP. cap. 11.

LEOBARDVS Abb. in Alſatia, qui 25. Febr. & 31. Decemb. in Martyrol. collocatur, condidit Monasterium, nunc Cellam S. Leobardi vocatum, dimidio lapide ab Tabernis Alſaticis, vulgò *Saoverne*. Hunc Iodocus Coccus Childberto I. Franc. Rege Cœnobium condidiſſe anno D. LI. aſſerit & anno D. LXXIX. sub Chlothario II. deſiſſe. At Carolus I. *Comite* in Annal. Eccl. Franc. ad ann. 786. num. 42. Cellæ Leobardine primordiâ ponit sub Childberto II. qui Auſtraliæ regnum ab anno D. LXXV. ad D. XCVI. tenuit, & ipſius Leobardi mortem sub Chlothario II. qui primùm in Auſtraliâ regnare cepit anno D.C. XLII. & anno poſt 1X. regnum Dagoberto filio ceſſit.

LEOBATIUS & VRSVS Abbates, hic Monasterii Lochienſis, vulgò *Loſbes*, ſuper Agnerium ſeu Indram fluvium, ille Senapariæ, diœceſis Turonenſis, coluntur in Martyrol. Bened. die 28. Julii; & à Gregorio Turon. de Vit. PP. cap. 18. celebrantur. Cœnobium Senapariæ incognitum modò eſt, Lochienſe verò in Prioratum redactum eſt Bellilocenſi Abbatæ ſubjectum, vulgò *Beaulieu*, diœc. itidem Turon. qua in Abbatia iidem Sancti coluntur.

LEONARDVS Conf. Lemovicenſis, Chlodovei I. Franc. Regi filius ſpiritalis, S. Remigii Remorum Episc. discipulus & Monachus Miciacenſis, in liberandis captivis celebris, colitur 6. Novemb. quo die Surius ejus Acta reſert. In diœceſi Lemovicenſi conſtruxit Monasterium, olim Nobiliacum, nunc opidum S. Leonardi, cujus Eccleſia Canonicis ſecularibus ceſſit. Distinguendus à Leonardo Vendopere diœc. Cenomannenſis Abbatæ, item à Leonardo Abbatæ Cellenſi diœc. Bituricenſis qui eodem ſæculo floruerunt.

Index Sanctorum Sæculi I. Bened.

LIVENTIVS ſeu Liventius, vulgò S. *Leuian*, Monachus Miciacenſis perperam cum Lupentio à Ferrario confunditur, licet uterque in diœceſi Turonenſi colatur, nempe Liventius 28. Janu. Lupentius 6. Novemb. Sanctus Liventius colitur in Prioratu ſui nominis prope Canonem, Abbatæ S. Florentii Salmurienſis ſubcœtò.

LUPENTIVS Abb. Gabalitanus, vulgò S. *Leuant*, & Martyr 22. Octob. prædicatur à Greg. Turon. in lib. 6. Hiſt. cap. 37. Ejus Reliquiæ Caralauni in Campania Remenſi in Cathedrali Eccleſia coluntur.

LUPICINVS, Vide Romanus.

LUTRVDIS Virgo, cujus Acta Surius exhibet 22. Septemb. à B. Alpino Catalaunenſi Episcopo, qui circa annum D. LXXX. deceſſit, velata eſt. Cui in Martyrol. Bened. aſcribitur Corbeix Monasterio, non video.

M

MARIANVS Abb. Bituricenſis 19. Aug. à Gregorio Turon. laudatur in lib. de gl. Conf. cap. 81. Ejus corpus primo apud Evahonium diœc. Lemovicenſis ſepultum, longo poſt tempore, nimirum anno Domini M. CCC. Dominica 1. Aug. (ut ſcribit Bernardus Guido de SS. Lemovic. To. 2. Bibl. Philippi Labbe pag. 635.) *de pariete Eccleſiæ ubi diu ſteterat, elevatum ad ſublimiorem locum, & in caſſa argentea pretioſa honorificè & ſolemniſter collocatum per D. Reginoldum la Porte Episc. Lemovic. &c.* Distinguendus à S. Mariano Monacho S. Germani Auſſiodorenſis, ut Menardus in lib. 1. Obſervat. ad Martyrol. Bened. 19. Aug. obſervavit. Nam & Marianus Auſſiodorenſis 18. Aprilis colitur.

MARTIVS Abb. Arvernienſis 13. April. commemoratur à Greg. Turon. de Vit. PP. cap. 14.

MARTYRIVS Monachus in Italia 23. Janu. laudatur à Gregorio M. in lib. 1. Dial. cap. 11. diverſus ab eo, qui in hom. 39. in Evang. memoratur.

MARTVLEVS Monachus Henſionenſis.

O

OLYBRIVS, Vide Hilarius.

OSTIANVS Presbyter & Conf. Vivarienſis 30. Junii.

P

PATERIVS Episc. Brixienſis 21. Febr. memoratur.

PATRICIVS Abb. apud Nivernos, S. Porciani Abb. discipulus, 24. Aug. Lege ejus Vitam apud Gononum, De Vit. PP. Occid. pag. 341.

Patroclus Abb. Nivernenſis 19. Novemb. celebratur à Greg. Turon. de Vit. Patr. cap. 9.

PAVLVS Episc. Leonenſis 12. Martii. Vita exſtat in Biblioth. Floriac. Iohannis à Boſco pag. 418. Corporis verò Translatio Floriacum, ubi hætenus colitur, in lib. 3. Aimoini de Mirac. S. Bened. cap. 11.

PBLAGIVS Papa II. 8. Febr.

PORTIANVS Abb. Arvernienſis 24. Novemb. apud Greg. Turon. de Vit. Patr. cap. 5. Habet opidum & Monasterium Ord. Bened. apud Arvernos ad Elaverem fluvium.

Q

QUINIDIVS Vafionenſis Episc. Ejus Vitam reſert Bollandus ad 15. Febr. ſed ex ea non apparet Quinidium fuiſſe S. Suffredi diſcipulum apud Lerinum, ut nonnullis videtur.

R

ROMANVS & LUPICINVS Abbates Iurenſes ſpectant ad Sæculum v. ut in Obſervatione prævia ad Vitam S. Eugendi pag. 570. dicitur.

S

SALVIVS Albienſis Episc. 10. Septemb. memoratur à Greg. Turon. in lib. 7. hiſt. cap. 1.

SERENEDVS & SERENICVS fratres non pertinent ad Sæculum VI. ſed ad VII. in quo eorum Acta exhibebimus.

SIMILIANVS Abb. Namnetenſis 16. Junii. Lege Albertum de Monte-Relaxo in Armorica ſacta.

STEPHANVS Abbas Reate 13. Febr. laudatur à Greg. M. in lib. 4. Dial. cap. 19.

T

TARSILLA Virgo Romæ 24. Decemb. prædicatur

N

KALENDARIVM SÆCVLI I. BENEDICTINI.

ab eodem Greg. M. lib. 4. Dial. c. 16. & hom. 18. in Evang.

TVDVV ALVS Episc. Lexobienfis, quæ Sedes Treco-
ram post Normannorum cladem translata est, ubi S. Tud-
vali Reliquiæ coluntur præter caput, quod cecit Ecclesiæ
Majori Carnotenfi, ubi sacrum ipsius corpus grassantibus
Normannis servatum est.

V

VBNANTIVS Abb. Turon. 13. Octob. apud Greg.

Turon. de Gl. Conf. cap. 16.

VIGOR Episc. Bajocensis L. Novemb. Surius ejus Vitam
habet.

VRSVS Vide Leobatus.

VVINEBALDVVS Abb. Trecentis 18. Decemb. Vitam
habet Camuzatus in Prompt. pag. 287.

Vvinvalocus Abb. Laudovenensis pertinet ad faculum
v. Lege Vitam apud Surius Martii 3.

KALENDARIVM SANCTORVM, QVORVM ACTA in hocce primo Sæculo Benedictino exhibentur.

Ianuarius.

1. In territorio Lugdunensi, Monasterio Iurenfi S. Eu-
gendi Abbatis. pag. 170
11. Suppentoniæ ad montem Soractem S. Anastasii Ab-
batis, 247
12. In Celtiberia S. Victoriani Abb. Aſanenſis, 189
13. Fundis in Latio S. Liberrini Præpositi, 104
15. In territorio Andecavensi, Monasterio Glannafolienſi
S. Mauri Abb. discipuli S. Benedicti 274
16. Fundis in Campania S. Honorati Abbatis 103
17. Romæ in Monasterio S. Andree SS. Monachorum
Antonii, Meruli & Iohannis 404
19. In pago Dorcaſſino Monasterio Corbione S. Lau-
nomari Abbatis 335
24. In provincia Surenſi S. Surani Abbatis 222
27. In Monasterio Badonenſi diœc. Siſtaricenſis in Gal-
lia S. Martii Abbatis 105
- Aureliæ S. Aviti Abbatis Perticenſis, quem alii Ad-
jutum vocant 613
28. Tenedori in Burgundia, Monasterio Reomaenſi S.
Iohannis Abbatis 633
29. In Britannia minori S. Gildasii Abb. Ruyenſis, cognom-
ento Sapientis 138

Februarius.

3. Spolieri S. Laurentii Episcopi cognomento Illuminato-
ris 231
10. In monte Caſſino S. Scholaſticæ Virginis, S. P. Benedi-
cti fororis 35
11. In Caſtro Nantonis S. Severini Abb. Agaunenſis
568
15. Apud Caſſinum S. Fausti Monachi, B. Mauri in Gal-
lia focii, qui Romam reverſus ibidem obiit 276
- 198
- In Monasterio Vticenſi in Normannia S. Anſberti Mo-
nachi 338
27. Hiſpali in Hiſpania S. Leandri Episcopi 379

Martius.

1. Andecavis S. Albini Episcopi 108
7. In provincia Valeria S. Aequitii Abbatis 655
10. In Monasterio S. Vincentii Parisienſis S. Droctovei
Abbatis 252
11. Legione in Hiſpania paſſio SS. Vincentii Abb. Ra-
miri & foc. Monachorum 303
12. Romæ S. Gregorii Papæ I. cognomento Magni,
385
- Item B. Petri ipſius Diaconi 497
15. Tarracina S. Specioſi Monachi 98
18. Syracuſis commemoratio S. Gordiani, discipuli S. P.
Benedicti 45
20. Dumio in Hiſpania S. Martini Abbatis & Episcopi
Dumienſis primi 257
21. In monte Caſſino S. P. BENEDICTI Abbatis,
Occidentium Monachorum Patris 3
23. In Campania Italia S. Benedicti Monachi 122
28. Apud Nurſiam Sancti Spei Abbatis 112
29. In monte Caſſino Conſtantini & Simplicii Abbatum
194

Aprilis.

6. Romæ S. Gallæ Monialis viduæ & foc. 113
11. Spolieri S. Iſaac Abbatis 114
15. In Monasterio Reomaenſi in Burgundia S. Silvſtri

Abbatis

639

16. In Normannia SS. Paterni Episcopi Abrincenſis &
Scubilionis Monachi 152
- Palentia in Hiſpania S. Turibii Confeſſoris 187
25. Bajocis in Normannia S. Marculfi Abb. Nantienſis
128

Maius.

1. In territorio Remenſi S. Theodulfi Abbatis 346
7. Romæ S. Benedictæ Virginis cum S. Galla 113
16. Trevis S. Fidoli Abbatis 196
22. In pago Autiſſiodorenſi S. Romani Fontis-Rogi Ab-
batis, Nutricii S. P. Benedicti 81
- Apud Treas S. Leonis Abb. Mentunienſis 114
26. Cantuariæ in Anglia S. Auguſtini Episcopi, Anglo-
rum Apoſtoli 498
28. Lutetia Parisiorum S. Germani Episcopi 234
30. Magduni in territorio Aurclianenſi S. Vibicii Abba-
tis, S. Lifardi discipuli 155 156

Iunius.

3. Magduni item S. Lifardi Abbatis magdunenſis pri-
mi, 154
- Paritiſis S. Chrothildis Reginae & Viduæ 98
9. In Anglia S. Columbæ Abbatis Hyenſis 361
- Syracuſis S. Maximiani Episcopi, Gregorii M. diſ-
cipuli, 408
22. In Provincia S. Confortiæ Virginis 248
24. Romæ S. Romulæ Monialis 262
26. Apud Piſtavos S. Maxentii Abbatis 578

Julius.

1. In territorio Remenſi S. Theoderici Abbatis Montis
Hor, discipuli B. Remigii 614
- Arvernſis S. Galli Episcopi 116
- Ecolimæ S. Eparchii Abbatis 267
- Cenomannis in Gallia S. Carileſi Abbatis Aninſolen-
ſis primi 642
2. Turonis S. Monegundis Monialis & Viduæ 202
9. In monasterio mariacenſi apud Piſcones S. Auremun-
di Abbatis, S. Iuniani Abb. mariacenſis diſci-
puli 313
23. Romæ SS. Virginum Romulæ, Redemptæ, & Erun-
dinis 262
25. Ecllovaci in Gallia S. Ebrulfi Abbatis 366
28. In Britannia minori S. Samſonis Dolenſis Episcopi
165

Augustus.

7. In monte Caſſino S. Valentiniani Abbatis 4. 276
11. In provincia Valeria S. Aequitii Abbatis 655
13. Apud Piſcones S. Iuniani Abb. mariacenſis primi
307
- Piſtavſis S. Radegundis Reginae & Viduæ 319
19. In Pago Sigifſterico in Provincia S. Donati Eremitæ
106
25. In Pago Lemovicenſi S. Aredii Abbatis Atanenſis pri-
mi 349
- Agathopoli S. Severi Abbatis 563
27. Arelate S. Caſarii Episcopi 659

September.

2. In monte Soracte S. Nonnoſi Præpoſiti 246
3. In monasterio Glannafolio Elevatio SS. Conſtantiani
& Antonii comitum S. mauri 297
6. Romæ S. Eleutherii Abbatis Spoletiani 305

KALENDARIVM SÆCVLI I. BENEDICTINI.

7. Parisiis S. Chiodaldi Presbyteri	134	12. In Hispania Tarraconensi S. Emiliani Abbatis	205
19. Apud Lingones in monasterio Segestro S. Sequani Abbatis primi	263	13. In Armorica S. maclovii Episcopi Alctensis, Apud Cenomannos S. Paduini Abbatis	217
<i>October.</i>		15. Viennæ in Gallia S. Leoniani Abbatis,	277
1. Treviris S. Nicetii Episcopi	191	19. Aurlæ S. Theodemi Abbatis miclacensis,	388
4. melitane in Sicilia S. Donati monachi & martyris, discipuli B. Placidi	68	27. Parisiis S. Severini Solitarii	317
5. Ibidem passio S. Placidi & sociorum	47	29. Viennæ S. Theudeti Abbatis,	678
20. In pago Remensi S. Sindulfi Presbyteri & Reclusi	358	<i>December.</i>	
24. In Armorica S. martini Abb. Vertavenfis I.	371, 681	14. Neapoli in Campania S. Agnelli Abbatis	33
Item S. maglorii Episcopi Dolensis	371	15. In territorio Aurlacensi S. maximi Abbatis miclacensis.	380
25. Apud Bituricas in Ambiliaco monasterio S. Dulcardi Abbatis	613	19. Aurlæ S. Aviti Abbatis miclacensis.	613
<i>November.</i>		28. Nursiæ Euthicii & Florentii Monachorum	119
7. Perusii S. Herculani Episc. & mart.	503	26. In pago Oximenii S. Ebrulii Abbatis vicicensis	354.
11. In Samnio S. menæ Eremitæ	270		

INDEX TOPOGRAPHICVS SANCTORVM

Primi Saculi Benedictini.

I T A L I A.

IN S A M N I O apud montem *Cassinum* S. P. BENEDICTVS
Abbas, Monachorum Patriarcha, pag. 3.
S. Scholastica Virgo ipsius soror, 35. Constantinus & Simplicius Abbates, 194. Faustus Monachus, 276. 298.

IN SICILIA, *Messana*, S. Placidus & socii Martyres, 45. *Syracusi*, Maximianus Episcopus, 408.

IN CAMPANIA FELICE seu Terra Laboris, Benedictus Monachus, 122. *Neapoli* S. Agnellus Abbas, 353. In monte *Mafiseo* S. Menas Eremita, 270.

IN LATIO (scu Campania Romana, Romæ S. Gregorius Papa M. 383. Purrus ejus Diaconus, 497. Antonius, Merulus & Iohannes, 404. S. Galla Vidua, 113. Romula, Redempta & Erundo, 262. In Valeria S. Æquitius Abbas, 655. *Tarracina* Speciosus Monachus, 98. *Fundis* Honoratus Abbas, 103.

IN HETRURIA seu Tuscia, Anastasius Suppentoniæ
Abbas, 247. *Perusii* Herculani Episcopus, 103.

IN VMBRIA seu Ducatu Spoletino, *Spolet* Laurentius Episcopus, 231. Isaac Abbas, 114. Nursiæ Spes Abbas, 112. Euthicius & Florentinus Monachi, 119.

IN SVRANA Provincia S. Suranus Abbas, 222.

G A L L I A.

In Provincia Lugdunensi prima, Lugduni Eucherius & Confortia filia, 248. In pago *Ternodorenji* Iohannes Abbas Reomaënsis & cum eo Sylvester Abbas, 633. 639. *Segeſtre* Monasterio Sequanus Abbas, 263.

In Provincia Lugdunensi secunda, apud *Bajocasses* Marculus Abbas Nantensis, 128. Apud *Lexovienses* Ebrulfus Abbas Vticensis & cum eo Ansbertus Monachus, 354. Apud *Abrincas* Paternus Episcopus & Scubilio, 152.

In Provincia Lugdunensi tertia, *Turonis* Monegundis Vi-
dus, 202. Apud Andecavos Abinodis Episcopus, 108. Mau-
rus Abbas Glannafolienis S. Benedicti discipulus & Anto-
nius ac Conflantinianus Monachi cum eo, 274 Apud *Ceno-*
mannes S. Carileus Abbas Anfolienis, 642. Paduinus Ab-
bas, 271. Apud *Nannetenses* Martinus Abbas Vertavensis,
371. Apud *Veneriensis* S. Gildas Ruvienis seu Ruyensis Ab-
bas, 138. Apud *Dolom* Samson Episcopus, 165. Maglorius
item Episc. 223. *Maclovijopoli* Maclovius, 217.

In Provincia Lugdunensi quarta, apud Castrum Nantonis

Dicitur. Senonenſis Severinus Abbas Agaunenſis, 568. Lutetiæ Parifiſium, Germanus Episcopuſ, 234. Chlodualduſ Monachuſ, 134. Droctoveuſ Abbas S. Vincentii, 252. Apud Carotenſes Leobinuſ Episcopuſ, 123. Launomauſ Abbas Corbionenſis, 331. Avituſ Abbas Pericenſis, 613. Apud Aurelianenſes S. Maximinuſ Abbas Miciacenſis, & S. Theodemiruſ cum eo, 180. Avituſ Abbas Miciacenſis, 613. & cum S. Maximino Dulcarduſ, Viator Monachi Miciacenſes, 613. Lifarduſ Abbas Maglunenſis & cum eo Vrbicuſ, 154. Autiſſiodori S. Romanuſ Abbas Fontis Rogi, 81. Tricuſ Leo Abbas, Mentunienſis, 114. Fidoluſ Abbas, 126.

In Provincia Belgica prima, *Treviris* Nicetius Episcopus,
191.

In Provincia Belgica secunda, Apud Remes Theodericus Abbas Montis Hor, 614. Theodulfus Abbas ejusdem loci, 346. Sindulfus Confessor, 368. *Bellouaci* Ebrulfus Abbas, 366.

In Provincia maxima Sequanorum, in locis *Intusfilii* Eugendus Abbas Condatiscōnensis, 170.

In Provincia Viennensi, *Viennae* Leonianus Abbas, 577.
Theodericus Abbas, 678. *Arelate* Cæfarius Episcopus, 689.

In Provincia Aquitanica prima, Apud *Bituricus* Dulcardus Abbas Ambiliacensis, 613. *Arvernus* Gallus Episcopus, 116. Apud *Lemovices* Aredius Abbas Arancensis, 342.

In Provincia Aquitanica secunda, *Ecolismæ* Eparchius Abbas, 267. Apud *Pitaves* maxentius Abbas, 578. Radegundis Regina, 319. Iunianus Abbas mariacensis & cum eo Auremundus Abbas, 307.

In Provincia Narbonensi prima, *Agabopoli* S. Severus
Abbas, 305.

In Provincia Narbonensi secunda, in pago *Segeſterico* mar-
rius Abbas Bodanensis, & cum eo Donatus, 105.

H I S P A N I A.

In Bætica, *Hispali* S. Leander Episcopus, 379.

In Hispania Tarraconensi, Æmilianus Abbas, 205. Dumianus Episcopus, 257. Legione Vincentius, Ramirus & Socii martyres, 303. Palentia Turibius monachus, 187. Victorianus Abbas Astanensis, 189.

A N G L I A.

Cantuariæ S. Augustinus Episcopus, 498.
Columba Abbas Hyensis, 361.

N O M I N A A V C T O R V M P R A E C I T V O R V M

Qui Primi Sæculi Acta scripserunt.

AD O Viennensis Episcopus, qui temporibus Caroli Calvi, Ludovici Balbi & Caroli Crassi vixit, scripsit vitam S. Theoderii Abbatis Viennensis quæ extat pag. 678.

ALDHBLMVS Episcopus Anglus, cujus Carmen de S.

Scholastica refertur pag. 42. mortuus est Christi anno DCC^{ta}
IX. de quo plura in Praefatione num. XCII.

ALFANVS ex Monacho Cassinensi Salernitanus Archiepiscopus primus saeculo XI. inter alia scripsit Carmes

NOMINA AVCTORVM PRÆCIPVORVM, &c.

de S. Benedicto pag. 33. & Carmen duplex de S. Mauro, 301 & seq.

ALMANNVS monachus Altrivillarensis, tempore Hincmari Remensis Antistitis, de quo Sigebertus in Catal. cap. 99. S. Sindulfi Conf. Vitam suppeditavit, ex MSS. p. 368.

AVDONIVIA Monacha S. Crucis Pictavenis sæculo VI. exente scripsit librum 2. Vitæ S. Radegundis Reginae p. 326.

BERTARIVS Abbas Cassinensis (de quo Petrus Diac. de Viris Illust. Cassin. cap. 12.) Martyrio coronatus anno DCCC. LXXXIV. suggerit nobis Carmen de S. Benedicto, p. 29.

BERTOLDVS Monachus Miciacensis Sæculo IX. scripsit. ad Ionam Episc. Autelianensem Vitam S. Maximini Abb. ex MSS. p. 591.

BRAVLIO Episc. CæsarAugustanus S. Æmiliani Abbat. Vitæ Scriptor, Sæculo VII. commendatus, p. 205.

CYMBENEVS ALBVS circa Sæculum VII. Vitam S. Columbae Abb. Hyensis exaravit, ex MSS. 361.

CYPRIANVS Episc. Tolonenfis librum primum Vitæ S. Cæsarii Episc. Arelarenfis Sæculo VI. p. 659.

DINAMIVS Patricius Sæculo VI. edidit Vitam S. Marii Abb. Bodanensis, p. 105.

FAVSTVS Monachus Agaunensis Vitam S. Severini Abb. Agaunensis Sæculo VI. procedente composuit, ex MSS. p. 568.

FAVSTVS Monachus Cassinensis sub finem Sæculi VI. Vitam S. Mauri, discipuli S. Benedicti, 276.

FORTVNATVS Pictavorum Episcopus nobis præbuit Vitam S. Albini Episc. Andecavenfis, p. 108. Germani Episc. Paris. p. 234. Radegundis Reginae librum primum Vitæ, 319. Victoriani Abb. Afanenfis Epiraphium, 189. Droctovei, 256. Galli, 120. Probatum fuisse Episcopum Pictavorum, p. 326. Emendatur, 189. & in Addit. ad eandem pag. 678.

GISLEBERTVS Monachus, S. Romani Abb. Autifiodorensis Vitam ac librum Miraculorum scripsit, 82.

GORDIANVS Monachus Cassinensis à Petro Diac. Cassinensi dicitur edidisse Vitam & Passionem S. Placidi, p. 45. tamen ab ipso Petro in lib. de Viris Illust. Cassin. non laudatur.

GOTCHLINVS Monachus primum S. Bertini, deinde

S. Augustini Cantuariensis, ut patet ex Vitæ Augustiniane titulo, ejusdem S. Augustini Vitam, Miracula & Translationem descripsit, p. 499. ubi plura de eo.

GREGORIVS Papa Magnus Vitam S. P. Benedicti, aliorumque plurimorum Gestis nobis suppeditavit.

GREGORIVS Turonicus Episc. Vitam S. Galli, Aruernensis Episc. p. 116. Monegundis Viduæ, 202. Nicetii Episc. Trevirensis, 191.

IOHANNES Diaconus Vitam S. Gregorii M. quatuor libris ad Iohannem Papam VII. edidit Indict. VII. hoc est anno DCCC. LXXV. ut patet ex lib. 3. cap. 58. Extat, p. 398.

IONAS Monachus Sæculo VII. Vitam S. Iohannis Abb. Reomaensis interpolavit, p. 633. 637.

LEBALDVS Monachus Miciacensis, Miracula S. Maximini Abb. Sæculo XI. ineunte descripsit, 598. Plura de eo, p. 580. in Observat. prævia.

ODO Abb. Glannafoliensis tempore Caroli Calvi, S. Mauri Abbatis Acta interpolavit, p. 275.

PAVLVS Diaconus Aquileiensis, ex Notario Desiderii Langobardorum Regis Monachus Cassin. Scripsit Vitam S. Gregorii Magni, ex MSS. p. 386. Epistolam ad Adelardum Abb. Corbeix de S. Gregorii Epistolis, ex MSS. p. 397. Huic à Paulo Martinengio & Arnoldo Vvione falsè attribuuntur Vita S. Scholasticae versibus reciprocis composita, p. 42. Item Vita S. Mauri, p. 298. Illorum enim versuum conditor Pauli Diaconi venam & peritiam, quæ ex Versibus de S. Benedicto compositis deprehenditur, nullo modo assequitur.

PETRVS Diaconus & Monachus Cassinensis, qui Chronici Cassin. librum 4. composuit, Vitæ S. Placidi interpolator est si non primarius scriptor. Mirum certe est Gordianum, si (ita ut Petrus asserit) Græcè cam elucubratus est, in libro de Viris Illust. Cassin. fuisse prætermisum.

SIVIARDVS inter Beatos reclus, Anisolenfis Abbas v. Scripsit vitam S. Carilefi Abbatis Anisolenfis primi, p. 642. Ipse S. Siviardi Acta dabimus Sæculo VII. Interim ejus elogium apud Surium lege ad I. Martii.

VULFINVS BOETIVS, Sarmata, Episcopus Pictavorum tempore Ludovici Pii Imp. ad Godolenum Abb. Nobiliacensem scripsit Vitam S. Iuniani Abb. Mariacensis, p. 307.

ACTA
SANCTORVM
ORDINIS
S. BENEDICTI.

SÆCVLVM PRIMVM.

Quod est à Christo nato Sextum.

VITA S. BENEDICTI ABBATIS,

MONACHORVM IN OCCIDENTE

PATRIS AC LEGISLATORIS.

Ex Gregorio Magno in toto lib. 2. Dialog.

An. Chr.
D XLIII.
XXI MART.

OBSERVATIO PRÆVIA.

Vitam admirandæque gesta Sanctissimi Patris BENEDICTI varij scripserunt auctores vetustæ ac recentiores, quorum indicem fecit Hæstienus in Prolegomeno primo ipsius Vita: Vnus tamen instar omnium debet esse Gregorius Magnus, qui primas partes & palmam ceteris præripuit. Ne verò religiosis Benedicti cultoribus de ejus laudibus aliquid subtrahere videamur, vita à Gregorio Papa scripta poemata quadam subiiciemus illustrium virorum, MARCI Poëta S. Benedicti Discipuli, S. BERTHARII Abbatis Casinensis & Martyris, & ALPHANI ex Monacho Casinensi Archiepiscopi Salernitani; quod non cuius facile in manus veniant.

PROLOGVS S. GREGORII.

VIT Vir vitæ venerabilis, gratiâ BENEDICTVS & nomine, ab ipso pueritiæ suæ tempore cor gerens senile. Ætatem quippe moribus transiens, nulli animum voluptati dedit. Quidum in hac terra adhuc esset, quo temporaliter liberè vti potuisset, despexit iam quasi aridum mundum cum flore. Qui liberiori genere * ex Prouincia Nursiæ ortus Romæ liberalibus litterarum studiis traditus * fuerat. Sed cum in eis multos ire per abrupta vi-
tiorum cerneret, eum quem quasi in ingressu mundi posuerat, retraxit pedem: ne si quid de scientia ejus attingeret, ipse quoque in immane præcipitium totus iret. Despectis itaque litterarum studiis, relicta domo rebûsque Patris, soli Deo placere desiderans, sanctæ conversationis habitum quæsiuit. Recessit igitur scienter nescius, & sapienter indoctus. Hujus ego omnia gesta non di-

* al. add. à
parentibus,
sed deest in
MSS.

* Ita de eo Petrus Diaconus, de viris illustrib. Casinens. cap. 1. Benedictus Monachorum institutor, vir egregius, ac post Apostolos singularis, Prouincia Nursiæ extitit oriundus, ex patre Eupropio nomine, matreque Abundantia, anno Iustiniano, matrice Cyrilla. Adreualdus in lib. 1. de Mirac. S. Bened. cap. 1. Quante digni-

AtHor. SS. Ord. S. B. Sæculum I.

tatis parentibus (inquit) progenitus fuit, restantur ruina palatij eorum, cum adicula prope mœnia Nursina Urbis sita. Tanta quippe magnitudinis plexique operis ex fundamentis constiuisse conuincitur, ut qualibet palatia potentissimorum superaret Regum.

4 VITA S. BENEDICTI ABBATIS.

AN. Chr.
D. XLIII.
xvi. Martij.

Historia
huius fides.

dici, sed pauca quæ narro, quatuor discipulis illius referentibus agnoui: CONSTANTINO scilicet reuerendissimo valde viro, qui ei in Monasterij regimine successit^a VALENTINIANO quoque, qui annis multis Lateranensi Monasterio præfuit: SIMPLICIO quoque, qui Congregationem illius post eum tertius rexit; HONORATO etiam, qui nunc adhuc cellæ ejus in qua prius conversatus fuerat, præest.

CAPVT PRIMVM.

De Capisterio fracto & consolidato.

* Cyrilla
nomine.

* vulgò
Afile in
Æquiculis
duobus mi-
libus à Su-
blaco.

2. **H**ic itaque cum iam relictis litterarum studiis petere deserta decreuisset, nutrix* quæ hunc arctius amabat, sola secuta est. Cumque ad locum venisset qui * Enfide dicitur, multisque honestioribus viris pro caritate se illic detinentibus in B. Petri Ecclesia demorarentur, prædicta nutrix illius ad purgandum triticum à vicinis mulieribus, sibi præstari, capisterium^b petiit, quod super mensam incautè derelictum, casu accidente confractum est, sicque ut in duabus partibus inveniretur diuisum. Quod mox rediens nutrix illius, ut ita inuenit, vehementissimè flere coepit, quia vas quod præstitum acceperat, fractum videbat. Benedictus autem religiosus & pius puer, cum nutricem suam flere conspiceret, eius dolori compassus, ablatis secum utrisque fracti capisterij partibus se se cum lacrymis in orationem dedit: qui ab oratione surgens ita iuxta se vas sanum reperit, ut in eo inueniri fracturæ nulla vestigia potuissent. Moxque nutricem suam blandè consolatus, ei sanum capisterium reddidit, quod fractum tulerat. Quæ res in eodem loco à cunctis est agnita, atque in tanta admiratione habita, ut hoc ipsum capisterium ejus loci incolæ in Ecclesiæ ingressu suspenderent: quatenus præsentibus & secuturi omnes agnoscerent, BENEDICTVS puer conuersationis gratiam à quanta perfectione coepisset. Quod annis multis illic ante omnium oculos fuit, & usque ad hæc Langobardorum tempora super fores Ecclesiæ pendit.

Benedictus
fugit in Ere-
mum.

3. Sed BENEDICTVS plus appetens mala mundi perpeti, quam laudes, pro Deo laboribus fatigari, quam vitæ hujus fauoribus extolli: nutricem suam occultè fugiens, deserti loci secessum petiit^c, cui * Sublacus vocabulum est, qui ab Romana urbe quadraginta fere millibus distans, frigidas atque perspicuas emanat aquas. Quæ illic videlicet aquarum abundantia in extenso prius lacu colligitur, ad extremum verò in annem * deriuatur. Quò dum fugiens pergeret, monachus quidam * ROMANVS nomine, hunc euntem reperit, quò tenderet requisivit. Cujus cum desiderium cognouisset, & secretum tenuit, & adjutorium impendit, eique sanctæ conuersationis habitum tradidit, & in quantum licuit ministravit. Vir autem Dei ad eundem locum perueniens in arctissimum specum se tradidit, & tribus annis, excepto Romano Monacho, hominibus incognitus mansit: qui videlicet Romanus non longè in Monasterio sub * Theodati Patris Regula degebat. Sed piè eiusdem Patris sui oculis furabatur horas, & quem sibi ad manducandum subripere poterat, diebus certis BENEDICTO panem ferebat. Ad eundem verò specum à Romani cella iter non erat: quia excelsa desuper rupes eminebat, sed ex eadem rupe in longissimo

* Sublaco
in Æquico-
lis.

* Anienem
salices.

* V. Roma-
ni vitam
infra.

* Al. Adco-
dati.

Nutritur
à S. Roma-
no.

^a Paulus Diaconus de gestis Langobardorum lib. 4. cap. 18. Post beatum (inquit) Benedictum Constantinus, post hunc Simplicius, post quem Vitalis, ad extremum Bonitus Congregationem ipsam rexit, sub quo hæc destructio facta est. Hinc corrigendus Baronius qui ad ann. 581. scribit Valentinianum secundum Abbatem numeratum post S. Benedictum, primum verò Lateranensis Cornobij (quod postremum non inficiamur) deinde Valentiniano apud Lateranum successisse Simplicium, tum Simplicio Honoratum.

^b Capisterium, ventilabrum seu cribrum ad frumen-

ta expurganda, à καπνός, id est, efflo.

^c S. P. Benedictus adhuc puer Eremum petijt, quicquid dicat Baronius in Annalib. ad ann. 494. Adhuc tenerimus grandævo animo jam tunc eremi vastitatem subire ausus est, inquit S. Odo Cluniac. Abbas Serm. de S. Bened. Adhuc puerulus, Aimoin. de gest. Franc. lib. 1. cap. 22. Licet vixitum puer attingeret puberes annos, Bertharius Abbas Casin. in Hymno de S. Bened. Hic S. Benedicti secessus vulgò refertur ad annum cccc. xciv. Natiuitas verò ad annum cccc. lxxx.

funē ligatum Romanus deponere panem consueverat, in qua etiam resti par-
 num tintinnabulum inseruit, ut ad eius sonum vir Dei cognosceret, quando
 sibi Romanus panem præberet, quem exiens acciperet. Sed antiquus hostis
 vnius caritati inuidens, alterius refectioni, cum quadam die submitti panem
 conspiceret, iactavit lapidem & tintinnabulum fregit: Romanus tamen modis
 congruentibus ministrare non desit.

AN. Chr.
 D. XLIII.
 XXI. Martij.

Diabolus
 tintinnabu-
 lum fran-
 git.

4. Cum verò iam Deus omnipotens, & Romanum vellet à labore quiescere,
 & BENEDICTI vitam in exemplum hominibus demonstrare: ut posita super
 candelabrum Lucerna claresceret, quatenus omnibus qui in domo Dei sunt
 luceret; cuidam Presbytero longius manenti qui refectionem sibi in Paschali
 festiuitate parauerat, per visum Dominus apparere dignatus est, dicens: Tu
 tibi delicias præparas, & seruus meus illo in loco fame cruciatur. Qui proti-
 nus surrexit, atque in ipsa solemnitate Paschali cum alimentis quæ sibi pa-
 rauerat, ad locum tetendit, & virum Dei per abrupta montium, per conca-
 ua vallium, per defossa terrarum quæsiuit, eumque latere in specu reperit.
 Cumque oratione facta benedicentes Dominum omnipotentem pariter con-
 sedissent, post dulcia vitæ colloquia is qui aduenerat Presbyter, dixit: Surge,
 sumamus cibum quia hodie Pascha est. Cui vir Dei respondit, dicens: Scio
 quòd Pascha est, quia videre temerui. Longè quippe ab hominibus positus,
 quia die eodem Paschalis sollemnitas esset, ignorabat. Venerabilis autem Pres-
 byter rursus asseruit, dicens: Veraciter hodie resurrectionis Dominica Pas-
 chalis dies est, abstinere tibi minimè congruit: quia & ego ad hoc missus sum,
 ut omnipotentis dona Dei pariter sumamus. Benedicentes igitur Dominum
 sumpserunt cibum. Expleta itaque refectione & colloquio ad Ecclesiam suam
 Presbyter recessit.

Die Pasche
 à Presbye-
 ro cœlitus
 monito ra-
 ficitur.

5. Eodem quoque tempore hunc in specu latitantem etiam Pastores inue-
 nerunt, quem dum vestitum pellibus inter frutecta cernerent, aliquam be-
 stiam esse crediderunt. Sed cognoscentes Dei famulum, eorum multi ad pie-
 tatis gratiam à bestiali mente mutati sunt. Nomen itaque eius per vicina lo-
 ca cunctis innotuit. Factumque est ut ex illo iam tempore à multis frequen-
 tari cœpisset, qui cum ei cibos afferrent corporis, ab eius ore in suo pectore
 alimenta referebant vitæ.

A Pastori-
 bus fre-
 quentatur.

CAPVT II.

De tentatione carnis superata.

6. QVADAM verò die dum solus esset, tentator adfuit. Nam nigra
 parvæque avis quæ vulgo merula vocatur, circa eius faciem volita-
 re cœpit, eiusque vultui importunè insistere, ita ut manu capi posset, si hanc
 vir sanctus tenere voluisset. Sed signo Crucis edito recessit avis. Tanta au-
 tem carnis tentatio avi eadem recedente secuta est, quantam vir sanctus,
 numquam fuerat expertus. Quandam namque aliquando feminam viderat,
 quam malignus spiritus ante eius mentis oculos reduxit: tantoque igne servi
 Dei animum in specie illius accendit, ut dum in eius pectore amoris flamma
 vim caperet, iam penè deserere Eremum voluptate victus deliberaret.
 Tunc subito supernâ gratiâ respectus ad semetipsum reuersus est, atque ur-
 ticarum & veprium iuxta densa succrescere frutecta conspiciens, exutus in-
 dumento nudum se in illis spinarum aculeis, & urticarum incendiis proie-
 cit: ibique diu volutatus, toto ex eis corpore vulneratus exiit, & per cutis
 vulnera eduxit à corpore vulnus mentis, quia voluptatem traxit in dolorem.
 Cumque benè pœnaliter arderet foris, extinxit quod illicitè ardebat intus.
 Vicit itaque peccatum, quia mutauit incendium. Ex quo videlicet tempore,
 sicut pòst discipulis ipse perhibebat, ita in illo est tentatio voluptatis edomi-

An. Chr.
D XLIII.
XXI. Martij.

ta, vt tale in se aliquid minimè sentiret. Cœperunt postmodum multi iam mundum relinquere, atque ad eius magisterium festinare. Liber quippe à tentationis vitio, iure iam factus est virtutum Magister. Vnde & per Moysem in Exodo præcipitur, vt Leuita à viginti quinque annis & supra ministrare debeant, ab anno verò quinquagesimo custodes vasorum fiant.

PETRVS. Iam quidem prolati testimonij mihi aliquantum intellectus interlucet: sed tamen hoc plenius postulo exponi.

Quis idoneus virtutis Magister.

GREGORIUS. Liquet, Petre, quod in iuuentute carnis tentatio ferueat, ab anno autem quinquagesimo calor corporis frigescat. Vasa autem sacra sunt fidelium mentes. Electi ergo cum adhuc in tentatione sunt, subesse eos ac seruire necesse est: & obsequijs laboribûsque fatigari. Cum verò iam mentis ætate tranquilla, calor recesserit tentationis, custodes vasorum sunt: quia doctores animarum fiunt.

PETRVS. Fateor, placet quod dicis. Sed quia prolati testimonij clausa reserasti, quaeso vt de vita Iusti debeas ea quæ sunt inchoata percurrere.

CAPVT III.

De ampulla vitrea signo Crucis rupta.

7. GREGORIUS. **R**Ecedente igitur tentatione, vir Dei quasi spinis erutis exculta terra de virtutum tegete feracius fructum dedit. Præconio itaque eximia conuersationis celebre nomen eius habebatur. Non longè autem Monasterium^a fuit, cuius congregationis Pater defunctus est, omnisque illa Congregatio ad eundem Venerabilem BENEDICTVM venit, & magnis precibus vt eis præesse deberet, petiit. Qui diu negando distulit, suis illorûmque Fratrum moribus conuenire non posse prædixit: sed victus quandoque precibus assensum dedit. Cùmque in eodem Monasterio regularis vitæ custodiam teneret, nullique vt prius per actus illicitos in dexteram laeuamque partem deflectere à conuersationis itinere liceret; suscepti Fratres insanè sauiantes semetipsos prius accusare cœperunt, quia hunc sibi præesse poposcerant: quorum scilicet tortitudo in normam ejus rectitudinis offende-
bat. Cùmque sibi sub eo conspicerent illicita non licere, & se dolerent assueta relinquere, durumque esset quod in mente veteri cogeantur noua meditari; sicut prauis moribus semper grauis est vita bonorum; tractare de eius aliquid morte conati sunt, qui inito consilio venenum vino miscuerunt. Et cum vas vitreum, in quo ille pestifer potus habebatur, recumbenti Patri ex more Monasterij ad benedicendum fuisset oblatum, extensa manu BENEDICTVS signum crucis edidit, & vas quod longius tenebatur, eodem signo rupit: sicque confractum est, ac si in illo vase mortis, pro Cruce lapidem dedisset. Intellexit protinus vir Dei, quia potum mortis habuerat, quod portare non potuit signum vitæ: atque illicò surgens, vultu placido, mente tranquilla conuocatos Fratres allocutus est, dicens: Misereatur vestri, Fratres, omnipotens Deus, quare in me facere ista voluistis? Numquid non prius dixi vobis, quia vestris ac meis moribus minimè conueniret? Ite, & iuxta mores vestros Patrem vobis quaerite, quia me post hæc habere minimè potestis. Tunc ad locum dilectæ solitudinis redijt, & solus in superni spectatoris oculis habitauit secum.

8. PETRVS. Minus patenter intelligo, quidnam sit, habitauit secum.

Quid sit habitare secum.

GREGORIUS. Si sanctus vir contra se vnanimiter conspirantes, suæque conuersationi longè dissimiles, coactos diu sub se tenere voluisset, fortassè sui vigoris vsum & modum tranquillitatis excederet, atque à contemplatio-

^a Monasterij illius vestigia etiamnum supersunt ad ripa inter Sublacum & Tibur, vt plures notauimus Varronis (vulgo Vico Varro) in sinistra Anienis rursus.

nis lumine, mentis suæ oculum declinasset. Dúmque quotidie illorum incor-
rectione fatigatus minùs curaret sua, & se forsitan relinqueret, & illos non
inveniret. Nam quoties per cogitationis motum nimè extra nos ducimur,
& nobiscum sumus & nobiscum non sumus; quia nosmetipsos minimè vi-
dentes, per alia vagamur. An illum secum fuisse dicimus, qui in longinquam
regionem abiit, portionem quam acceperat consumpsit, vni in eacium ad-
hæsit, porcos pavit, quos & manducare siliquas videret, & esuriret: Qui tamen
cùm postmodum cepit cogitare bona quæ perdidit, scriptum de illo est:
In se reuersus dixit: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus. Si
igitur secum fuit, vnde ad se rediit? Hunc ergo venerabilem virum secum
habitasse dixerim: quia in sua semper custodia circumspèctus, ante oculos
Conditoris se semper aspiciens, se semper examinans, extra se mentis suæ ocu-
lum non diuulgauit.

Luc. 15. 2.

PETRVS. Quid ergo quod de Petro Apostolo scriptum est, dum de car-
cere ab Angelo eductus fuisset, quia ad se reuersus dixit: *Nunc scio verè,*
quia misit Dominus Angelum suum: & eripuit me de manu Herodis, & de omni
expectatione plebis Iudeorum?

AR. 11. 15.

GREGORIUS. Duobus modis, Petre, extra nos ducimur: quia aut per
cogitationis lapsum sub nosmetipsos * recidimus, aut per contemplationis *
gratiam super nosmetipsos leuamur. Ille itaque qui porcos pavit, vaga-
tione mentis, & immunditiæ sub semetipso cecidit: Iste verò quem Angelus
soluit, eiusque mentem in extasi rapuit, extra se quidem, sed supra semet-
ipsum fuit. Uterque ergo ad se rediit, quando & ille ab errore operis se col-
legit ad cor, & ille à contemplationis culmine ad hoc rediit, quod in intel-
lectu communi, vti prius fuit. Venerabilis igitur BENEDICTVS in illa soli-
tudine habitavit secum, in quantum se intra cogitationis claustra custodiuit:
Nam quotiescumque hunc contemplationis ardor in altum rapuit, se procul
dubio sub se reliquit.

* al. redu-
cimur.

9. PETRVS. Placet quod dicis: sed quæso respondeas, si deserere fra-
tres debuit, quos semel suscepit?

GREGORIUS. Ut ego Petre, existimo, ibi adunati æquanimiter portandi
sunt mali, vbi inveniuntur aliqui qui adiuuentur boni. Nam ubi omnimodo
fructus de bonis deest, fit aliquando de malis labor supervacuum, maximè si
è vicino causæ suppetant, quæ fructum Deo valeant ferre meliorem. Vir ita-
que sanctus propter quem custodiendum staret, qui omnes vnanimiter se per-
sequentes cerneret? Et sapè agitur in animo perfectorum, quod silentio
prætereundum non est, quia cum laborem suum sine fructu esse considerant,
in locum alium ad laborem cum fructu migrant. Vnde ille quoque egregius
prædicator, qui dissolui cupit, & cum Christo esse; cui viscere Christus est,
& mori lacrum; qui passionum certamina non solum ipse appetijt, sed ad to-
leranda hæc & alios accendit; Damasci persecutionem passus, vt posset eva-
dere murum, funem sportamque quæsiuit, seque latenter deponi voluit.
Numquid non Paulum mortem dicimus timuisse, quam se ipse pro amore IESV
testatur appetere? Sed cùm in eodem loco minorem sibi fructum adesse con-
spiceret, & gravem laborem; ad laborem se alibi cum fructu seruauit. Fortis
etenim præliator Dei teneri intra claustra noluit, certaminis campum quæsi-
uit. Vnde isdem quoque venerabilis BENEDICTVS, si libenter audis, ci-
tilis agnoscis: quia non tantos * ipse indociles deseruit, quantos in locis alijs
à morte animæ suscitauit.

An Pastoris
officium li-
ceat deserere.

* al. quia
cum viuis.

10. PETRVS. Ita esse vt doces, & manifesta ratio, & prolatum congruum te-
stimonium declarat. Sed quæso, ut de vita tanti Patris ad narrationis ordi-
nem redeas.

Monasteria
construit,
Maurum ac
Placidum
aliosque
suscipit.

GREGORIUS. Cum sanctus vir diu in eadem solitudine virtutibus, si-
gnisque succresceret, multi ab eo in eodem loco ad omnipotentis Dei sunt

Ann. Chr.
D. XLIII.
xxi. Martij.

* al. Eui-
cius.

seruitium congregati : ita ut illic duodecim ^a Monasteria cum omnipotentis IESU-CHRISTI Domini opitulatione construeret, in quibus statutis Patri-
bus duodenos Monachos deputauit; paucos verò secum retinuit, quos adhuc
in sua præsentia aptius erudiri iudicauit. Cœperunt etiam tunc ad eum Ro-
manæ vr̄bis nobiles & religiosi concurrere, suosque ei filios omnipotenti
Domino nutriendos dare. Tunc quoque bonæ spei suas soboles, * ÆQUITVS,
MAVRVM, TERTVLLVS verò Patricius PLACIDVM tradidit : è quibus
Maurus iunior cum bonis polleret moribus magistri adiutor cœpit existere,
Placidus verò puerilis adhuc indolis gerebat annos.

CAPVT IV.

De Monacho vagæ mentis ad salutem reducto.

11. **I**N vno autem ex eis Monasterijs quæ circumquaque construxerat, qui-
dam Monachus erat, qui ad orationem stare non poterat : sed mox ut
se fratres ad studium orationis inclinassent, ipse egrediebatur foras, & men-
te vaga terrena aliqua & transitoria agebat. Cùmque ab Abbate suo sæpius
fuisset admonitus, ad virum Dei ductus est, qui ipse quoque ejus stultitiam
vehementer increpauit, & ad Monasterium reuersus, vix duobus diebus viri
Dei admonitionem tenuit. Nam die tertia ad usum proprium reuersus, vaga-
ri tempore orationis cœpit. Quod cùm seruo Dei ab eodem Monasterij Pa-
tre quem constituerat, nunciatum fuisset, dixit : Ego venio, eùmque per me-
metipsum emendo. Cùmque vir Dei venisset ad idem Monasterium, & con-
stitutâ horâ, expletâ psalmodiâ sese Fratres in orationem dedissent, aspe-
xit quod eundem Monachum, qui in oratione manere non poterat, quidam
niger puerulus per vestimenti fimbriam foras trahebat. Tunc eidem Patri
Monasterij POMPEIANO nomine, & MAURO Dei famulo secretò dixit :
Numquid non aspicitis, quis est qui istum Monachum foras trahit ? Qui res-
pondentes dixerunt : Non. Quibus ait : Oremus ut vos etiam videatis, quem
iste Monachus sequitur. Cùmque per biduum esset oratum, Maurus Mo-
nachus vidit : Pompeianus autem eiusdem Monasterij Pater videre non po-
tuit. Die igitur alia expleta oratione vir Dei Oratorium egressus, stantem fo-
ris Monachum reperit, quem pro cæcitate cordis sui virgâ percussit : qui ex
illo die nil persuasionis ulterius à nigro jam puerulo pertulit, sed ad oratio-
nis studium immobilis permansit : sicque antiquus hostis dominari non au-
sus est in eius cogitatione, ac si ipse percussus fuisset ex verbere.

CAPVT V.

De aqua quam in montis vertice ex petra produxit.

12. **E**X his autem Monasterijs, quæ in eodem loco construxerat, tria sursum
in rupibus montiserant, & valde erat Fratribus laboriosum, semper
ad lacum descendere, ut aquam haurire debuissent : maximè quia ex devexo
montis latere erat grave descendentibus in * timore periculum. Tunc colle-
gi Fratres ex eisdem tribus Monasterijs ad Dei famulum BENEDICTVM
venerunt, dicentes : Laboriosum nobis est propter aquam quotidie usque ad
lacum descendere, & idcirco necesse est ex eodem loco Monasteria mutari.
Quos blandè * consolatus dimisit, & nocte eadem cum parvo puerulo nomi-
ne PLACIDO, cujus superius memoriam feci, ejusdem montis rupem ascen-

* Ita MSS.
nostri codd.
al. itinere.

* al. conso-
latus.

^a Sic duodecim Monasteria enumerat doctissimus
Angelus de Nuce Abbas Casinensis ad hunc locum. Sa-
cra Specus, SS. Cosmas & Damianus (nunc S. Scho-
lastica) S. Angelus post lacum, S. Maria (nunc S. Lau-
rentius) S. Hieronymus, S. Iohannes Baptista (nunc

S. Iohannes ab aquis) S. Clemens citra lacum, S. Blasius
(hodie S. Romanus) S. Michaël Archangelus sub sa-
cra Specu, S. Victorinus ad radices montis Porcarij,
S. Andreas, & Vita æterna, nunc Vallis Sancta. Alij
aliter enumerant.

dir ;

VITA S. BENEDICTI ABBATIS.

9

dit, ibique diutius oravit. Et oratione completa, tres petras in loco eodem pro signo posuit, atque ad suum cunctis illic nescientibus Monasterium rediit. Cūque die alia ad eum pro necessitate aquæ prædicti Fratres rediissent, dixit: Ite, & rupem illam, in qua tres super invicem positæ petras inveneritis, in modicum cavate: valet enim omnipotens Deus etiam in illo montis cacumine aquam producere, ut vobis laborem tanti itineris dignetur auferre. Qui euntes rupem montis quam BENEDICTUS prædixerat, jam sudantem invenerunt. Cūque in ea concavum locum fecissent, statim aqua repletus est: quæ tam sufficienter emanavit, ut nunc usque ubertim defluat, atque ab illo montis cacumine usque ad inferiora derivetur.

AN. CHR.
D. XLIII.
XXI. Martij.

CAPUT VI.

De ferro ex profundo aquæ ad manubrium reverso.

13. **A**Lio quoque tempore Gothus quidam pauper spiritu ad conversionem venit: quem vir Domini BENEDICTUS libentissimè suscepit. Quadam verò die ei dari ferramentum iussit, quod ad falcis similitudinem falcastrum vocatur, ut de loco quodam vepres abscinderet, quatenus illic hortus fieri deberet. Locus autem ipse quem mundandum Gothus susceperat, super ipsam laci ripam iacebat. Cūque Gothus isdem densitatem veprium totius virtutis annisu succideret, ferrum de manubrio profiliens in lacum cecidit, ubi scilicet tanta erat aquarum profunditas, ut spes requirendi ferramenti nulla jam esset. Itaque ferro perduto, tremebundus ad MAURUM Monachum cucurrit Gothus: damnum quod fecerat nunciavit, & reatus sui egit poenitentiam*. Quod Maurus quoque Monachus mox Benedicto Dei famulo curavit indicare. Vir igitur Domini Benedictus hæc audiens, accessit ad lacum, tulit de manu Gothi manubrium, & misit in lacum: & mox ferrum de profundo rediit, atque in manubrium intravit. Qui statim ferramentum Gotho reddidit, dicens: Ecce labora, & noli contristari.

* iuxta Regulam cap. 46.

CAPUT VII.

De ejus discipulo qui super aquas pedibus ambulavit.

14. **Q**uadam verò die cū isdem venerabilis BENEDICTUS in cella confisteret, prædictus PLACIDUS puer sancti Viri Monachus ad hauriendam de lacu aquam egressus est: qui vas, quod tenuerat in aquam incautè submittens, ipse quoque cadendo secutus est. Quem mox unda rapuit, & penè ad unius sagittæ cursum eum à terra introrsus traxit. Vir autem Dei intra cellam positus, hoc protinus agnovit, & MAURUM festinè vocavit, dicens: Frater Maure, curre, quia puer ille qui ad hauriendam aquam perrexerat, in lacum cecidit: jamque eum longius unda trahit. Res mira, & post Petrum Apostolum inusitata! Benedictione etenim postulata atque percepta, ad Patris sui imperium concitus perrexerit Maurus, atque usque ad eum locum, quo ab unda deducebatur puer, per terram se ire existimans super aquam cucurrit, eūque per capillos tenens, cursu rapido rediit. Qui mox ut terram tetigit, ad se reversus post tergum respexit, & quia super aquas cucurrisset agnovit, & quod præsumere non potuisset ut fieret, miratus extremuit factum. Reversus ad Patrem, rem gestam retulit: Vir autem venerabilis Benedictus hoc non suis meritis, sed illius obedientiæ deputare cœpit. At contra Maurus pro solo ejus imperio factum dicebat: seque conscium in illa virtute non esse, quam nesciens fecisset. Sed in hac humilitatis mutue amica contentione accessit arbiter puer qui ereptus est: nam dicebat; Ego cum ex aqua

* Nam primis Ordinis nostri sæculis Novitij vestem secularem & capillos servabant. Vide cap. 58. Regulæ S. Bened. sub finem: & Notationem ad vitam Lanfranci pag. 20. De Floro, in Vita S. Mauri.

10 VITA S. BENEDICTI ABBATIS.

AN. Chr.
D. XLIII.
xxi. Martij. traheret, super caput meum Abbatis melotem ^a videbam, atque ipsum mecum
aquis educere considerabam.

PETRUS. Magna sunt valde quæ narras, & multorum ædificationi profutura: ego autem boni viri miracula quo plus bibo, plus sitio.

CAPUT VIII.

De infecto per venenum pane, per corvum longius projecto.

15. **C**Um jam loca eadem in amore Dei & Domini nostri Iesu-CHRISTI, longè latèque ferverent, & sæcularem vitam multi relinquerent, & sub levi Redemptoris iugo cervicem cordis edomarent; sicut mos pravorum est invidere aliis virtutis bonum quod ipsi habere non appetunt: vicinæ Ecclesiæ Presbyter FLORENTIUS nomine hujus nostri Subdiaconi FLORENTII AVUS, antiqui hostis malitiâ percussus, sancti viri studiis cœpit æmulari, eius quoque conversationi derogare, quosque etiam posset ab illius visitatione compescere. Cùmque iam se conspiceret eius profectibus obviare non posse, & conversationis illius opinionem crescere, atque multos ad statum vitæ melioris, ipso quoque opinionis eius præconio indefinenter vocari, invidiæ facibus magis magisque succensus, deterior fiebat: quia conversationis illius habere appetebat laudem, sed habere laudabilem vitam volebat. Qui eiusdem invidiæ tenebris cæcatus, ad hoc usque perductus est, ut servo omnipotentis Domini infectum veneno panem quasi pro ^{*}benedictione transmitteret. Quem vir Dei cum gratiarum actione suscepit: sed cum, quæ pestis lateret in pane, non latuit. Ad horam verò refectiōis illius ex vicina silva corvus venire consueverat, & panem de manu eius accipere. Qui cum more solito venisset, panem quem Presbyter transmiserat, vir Dei ante corvum projecit, ei que præcepit dicens: In nomine Iesu-CHRISTI Domini tolle hunc panem, & talitè in loco projice, ubi à nullo hominum possit inveniri. Tunc corvus aperto ore, expansis alis circa eundem panem cœpit discurrere, atque cracitare, ac si apertè diceret, & obedire se velle, & tamen iussa implere non posse. Cui vir Dei iterum atque iterum præcipiebat dicens: Leva, leva securus, atque ibi projice, ubi inveniri non possit. Quem diu demoratus, quandoque corvus momordit, levavit & recessit. Post trium verò horarum spatium abjecto pane rediit, & de manu hominis Dei annonam, quam consueverat, accepit. Venerabilis autem Pater contra vitam suam inardescere sacerdotis animum videns, illi magis quàm sibi doluit.

16. Sed prædictus Florentius, quia Magistri corpus necare non potuit, se ad extinguendas discipulorum animas accendit: ita ut in horto Cellæ, cui Benedictus inerat, ante eorum oculos nudas septem puellas mitteret, quæ coram eis sibi invicem manus tenentes & diutius ludentes, illorum mentes ad perverſitatem libidinis inflammarent. Quod sanctus vir de cella conspiciens, lapsùmque adhuc tenerioribus discipulis pertinens, idque pro sui solius persecutione fieri pertractans, invidiæ locum dedit, atque Oratoria cuncta quæ construxerat, sub statutis Præpositis, adjunctis fratribus ordinavit, & paucis secum Monachis ablatis habitationem mutavit loci. Moxque ut vir Dei eius odia humiliter declinavit, hunc omnipotens Deus terribiliter percussit. Nam cùm prædictus Presbyter stans in solario Benedictum discessisse cognosceret & exultaret, perdurante immobiliter tota domus fabrica, hoc ipsum in quo stabat solarium ^b cecidit, & Benedicti hostem conterens extinxit.

Diaboli-
cum Flo-
rentij com-
mentum.

S. Benedi-
ctus invi-
diæ cedit.

^a Per Melotem heic intellige cucullam. Paulus Diaconus nomine Theodemari Abbatis ad Carolum Magnum scribens, Illud, inquit, Vestimentum quod à Gallicanis Monachis Cuculla dicitur, & nos Cappam vocamus, quod propriè Monachorum dicitur, & habitum,

Melotem appellare debemus, sicut & hactenus in hac provincia à quibusdam vocatur.

^b Solarium, pars domus Superior soli exposita, in qua veteres apricari solebant.

VITA S. BENEDICTI ABBATIS.

II

Quod viri Dei discipulus, MAURVS^a nomine, statim venerabili Patri Benedicto qui adhuc à loco eodem vix decem millibus aberat, æstimavit esse nunciandum, dicens: Revertere, quia Presbyter qui te persequabatur extinctus est. Quod vir Dei Benedictus audiens, se se in gravibus lamentis dedit, vel quia inimicus occubuit, vel quia de inimici morte discipulus exultavit. Qua de re factum est, ut eidem quoque discipulo poenitentiam indiceret, quòd mandans talia gaudere de inimici interitu præsumpsisset.

An. Chr.
D. XLIII.
xxi. Martij.

De inimici
interitu tri-
statur.

PETRVS. Mira sunt & multum stupenda quæ dicis. Nam in aqua ex petra producta Moysen, in ferro verò quod ex profundo aquæ rediit Helisæum, in aquæ itinere Petrum, in corui obedientia Heliam, in luctu autem mortis inimici David video. Ut perpendo, vir iste spiritu iustorum omnium plenus fuit.

GREGORIUS. Vir Domini Benedictus, Petre, unum spiritum habuit, qui per concessam Redemptoris gratiam, electorum corda omnium implevit, de quo Iohannes dicit: *Erat lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* De quo rursus scriptum est: *De plenitudine ejus nos omnes accepimus.* Nam sancti Dei homines potuerunt à Domino virtutes habere, non etiam aliis tradere. Ille autem signa virtutis dedit subditis, qui se daturum signum Ionæ promisit inimicis: ut coram superbis mori dignaretur, coram humilibus resurgere: quatenus & illi viderent quod contemnerent, & isti quod venerantes amare debuissent. Ex quo mysterio actum est, ut dum superbi aspiciunt despectum mortis, humiles contra mortem acciperent gloriam potestatis.

Iohan. i. 6.

17. PETRVS. Quæso te post hæc, ad quæ loca vir sanctus migraverit, vel si aliquas in eis virtutes ostenderit, innotescere.

GREGORIUS. Sanctus vir ad alia demigrans loca, locum non hostem mutavit. Nam tanto post graviora proelia pertulit, quanto contra se apertè pugnantiem ipsum malitio magistrum invenit. Castrum namque quod Cassinum dicitur, in excelsi montis latere situm est, qui videlicet mons distenso sinu hoc idem castrum recipit, sed per tria millia in altum se subrigens, velut ad æthera cacumen tendit: ubi vetustissimum sanum fuit, in quo ex antiquorum more Gentilium ab stulto rusticorum populo Apollo colebatur. Circumquaque etiam in cultu dæmonum luci succreverant, in quibus adhuc eodem tempore infidelium insana multitudo sacrificiis sacrilegis insudabat. Illuc itaque vir Dei perveniens contrivit idolum, subvertit aram, succidit lucos, atque in ipso templo Apollinis, Oratorium beati Martini; ubi verò ara ejusdem Apollinis fuit, Oraculum^b Sancti Iohannis construxit, & commorantem circumquaque multitudinem prædicatione continua ad fidem vocavit. Sed hæc antiquus hostis tacitè non ferens, non occultè vel per somnium, sed aperta visione eiusdem Patris se oculis ingerebat, & magnis clamoribus vim se perpeti conquerebatur, ita ut voces illius etiam Fratres audirent, quamvis imaginem minimè cernerent. Ut enim Discipulis suis venerabilis Pater dicebat, corporalibus eius oculis isdem antiquus hostis teterrimus & succensus apparebat, qui in eum ore oculisque flammantibus sævire videbatur. Iam verò quæ diceret, audiebant omnes: prius enim hunc vocabat ex nomine. Cui cum vir Dei minimè responderet, ad eius mox contumelias erumpebat. Nam cum clamaret dicens: Benedicte, Benedicte, & eum nullo modo sibi respondere conspiceret, protinus adungebat: Maledicte, non Benedicte, quid tecum habes? quid me persequeris? Sed iam nunc spectanda sunt contra Dei famulum antiqui hostis nova certamina, cui pugnam quidem volens intulit, sed occasiones victoriæ ministravit invitus.

S. Benedi-
ctus Cassinū
migrat.

^a Serpulum heic movet suprà laudatus Angelus de Nuce, num de Mauro Æquitiij filio hic locus sit interpretandus: cum ex actis S. Placidi idem ipse Maurus Benedicti itineris comes fuisse referatur. At nihil

certi definiri potest ex illis actis fædè interpolatis, quibus S. Mauri vita apertè refragatur.

^b Oraculum, inquit Papias, cœleste responsum, vel ipsum delubrum.

CAPUT IX.

*De ingenti saxo per ejus orationem * levato.** al. leviga-
16.

18. **Q**Uadam die dum Fratres habitacula eiusdem Cellæ * construerent, lapis in medio iacebat, quem in ædificium levare decreverant. Cùmque cum duo vel tres movere non possent, plures adjuncti sunt, sed ita immobilis mansit, ac si radicitus in terra teneretur: ut palam daretur intelligi, quòd super eum ipse per se antiquus hostis sederet, quem tantorum virorum manus movere non possent. Difficultate igitur facta ad virum Dei missum est ut veniret, & orando hostem repelleret, ut lapidem levare possent. Qui mox venit & orationem faciens benedictionem dedit, & tanta lapis celeritate levatus est, ac si nullum prius pondus habuisset.

CAPUT X.

De phantastico coquina incendio.

19. **T**unc in conspectu viri Dei placuit, ut in eodem loco terram fodirent: quam dum fodiendo altius penetrarent, æreum illic idolum Fratres invenerunt. Quo ad horam casu in coquinam projecto, exire ignis repente visus est, atque in cunctorum Monachorum oculis, quia omne eiusdem coquinae ædificium consumeretur, ostendit. Cùmque iaciendo aquam Fratres ad ignem quasi extinguendo perstreperent, pulsatus eodem tumultu vir Domini advenit: qui eundem ignem in oculis Fratrum esse, in suis verò non esse considerans, caput protinus in orationem flexit, & eos quos phantastico reperit igne deludi vocavit fratres, ut oculos suos signarent monuit, ut & sanum illud coquinae ædificium adstare cernerent, & flammam quas antiquus hostis fixerat non viderent.

CAPUT XI.

De servo Dei puerulo ruinâ confracto, & sanato.

20. **R**ursum dum Fratres parietem, quia res ita exigebat, paulo altius ædificarent, vir Dei in orationis studio intra cellulae suae claustra morabatur. Cui antiquus hostis insultans apparuit, & quia ad laborantes Fratres pergeret indicavit. Quod vir Dei per nuncium celerrimè Fratribus indicavit, dicens: Fratres cautè vos agite: quia ad vos hac hora malignus spiritus venit. Is qui mandatum detulit vix verba compleverat, & malignus spiritus eundem parietem qui ædificabatur evertit, atque unum puerulum Monachum cuiusdam Curialis filium ^b opprimens, ruinâ contrivit. Contristati omnes, ac vehementer afflicti, non damno parietis, sed contritione fratris: quod venerabili Patri Benedicto studuerunt celeriter cum gravi luctu nuntiare. Tunc isdem Pater ad se dilaceratum puerum deferri iubet. Quem portare non nisi in sago potuerunt: quia collapsi saxa parietis, eius non solum membra, sed etiam ossa contriverant: eumque vir Dei præcepit statim in cella sua in phyathio: quo orare consueverat projici, missisque foràs fratribus cellam clausit, qui orationi instantius quàm solebat incubuit. Mira res, eadem hora hunc incolumem, atque ut prius valentem ad eundem iterum laborem misit, ut ipse quoque parietem cum fratribus perficeret, de cuius se interitu

^a Cellæ vocabulum his in actis pro ipso Monasterio usitatum.

^b Acta S. Placidi num. 14. hunc Monachum Severum vocant.

^c In quibusdam codicibus additur, quod vulgo *mar-
ga* vocatur, sed lemma est seu interpretatio e margi-

ne in textum inuenta. Phyathium, cujus frequens mentio apud Cassianum, est storea seu teges ex junco vel papyro compacta, qua pro lecto, stragulo, ac sedili Monachi utebantur, quam etiam in oratione prostrati sibi substernebant.

antiquus hostis Benedicto insultare credidisset. ^a Cœpit verò inter ista vir Dei etiam Prophetiæ spiritu pollere, ventura prædicere, præsentibus absentia nunciare.

An. Chr.
D. XLIII.
xxi. Martij.

CAPUT XII.

De servis Dei, qui cibum contra Regulam sumpserunt.

21. **M**Os etenim Cellæ fuit, ut quoties ad responsum ^b aliquod egredere-
tur Fratres, cibum potumque extra Cellam minimè sumerent. Cùmque hoc de usu Regulæ sollicitè servaretur, quadam die ad responsum Fratres egressi sunt, in quo tardiori compulsi sunt hora demorari. Qui manere iuxta religiosam feminam noverant, cujus ingressi habitaculum sumpserunt cibum. Cùmque iam tardiùs ad Cellam rediissent, benedictionem Patris ex more petierunt. Quos ille protinus percunctatus est, dicens: Ubi comedistis? Qui responderunt, dicentes: Nusquam. Quibus ille ait: Quare ita mentimini? Numquid illius talis feminae habitaculum non intraistis? Numquid hos atque illos cibos non accepistis? Numquid tot calices non bibistis? Cùmque eis venerabilis Pater & hospitium mulieris, & genera ciborum, & numerum portionum diceret, recognoscentes cuncta quæ egerant, ad eius pedes tremefacti ceciderunt, & se deliquisse confessi sunt. Ipse autem protinus culpam pepercit, perpendens quòd in eius absentia ultra non facerent, quem præsentem ubique esse in spiritu scirent.

CAPUT XIII.

De Fratre Valentiniani Monachi, ut supra.

22. **F**Rater quoque VALENTINIANI eius Monachi, cujus superiùs memoriam feci, vir erat laicus, sed religiosus: qui ut servi Domini orationem perciperet, & germanum fratrem videret, annis singulis de loco suo ad Cellam eius ieiunus venire consueverat. Quadam igitur die dum iter ad Monasterium faceret, sese illi alter viator adjunxit, qui sumendos in itinere portabat cibos. Cùmque iam hora tardior excrevisset, dixit: Veni Frater, sumamus cibum ne lassèmur in via. Cui ille respondit: Absit, frater, non facio: quia ad venerabilem Patrem Benedictum ieiunus semper venire consuevi. Quo responso percepto ad horam conviator conticuit. Sed cùm post hæc aliquantulum itineris spatium peregissent, rursus admonuit ut manducarent. Consentire noluit qui ieiunus pervenire decreverat. Tacuit quidem qui ad manducandum invitaverat, & cum eo ieiunus adhuc pergere ad modicum consensit. Cùmque & iter longius agerent, & eos tardior hora fatigaret, ambulantes invenerunt in itinere pratum & fontem, & quæque poterant ad reficiendum corpus delectabilia videri. Tunc conviator ait: Ecce aqua, ecce pratum, ecce amœnus locus in quo possumus refici & parum quiescere, ut valeamus iter nostrum postmodum incolumes explere. Cùm igitur & verba auribus & loca oculis blandirentur, hac tertia admonitione persuasus, consensit & comedit: vespertina verò hora pervenit ad Cellam. Præsentatus autem venerabili Benedicto patri sibi orationem petijt: sed mox ei vir sanctus hoc quod in via egerat impropèravit, dicens: Quid est Frater, quod malignus hostis, qui tibi per conviatorem tuum locutus est, semel tibi persuadere non potuit, secundo non potuit, tertio persuasit, & te ad hoc quod voluit superavit? Tunc ille reatum infirmæ suæ mentis agnoscens, eius pedibus provolutus, tanto magis cœpit culpam deslere &

^a Ab his verbis libri editi novum caput ordiuntur, fecus MSS. codices.

^b Responsum, negotium, vade negotij procuratores, Responsales dicti. Vide Regulæ S. Bened. cap. 51.

14 VITA S. BENEDICTI ABBATIS.

Ann. Chr.
D. XLIII.
XXI. Martij.

erubescere, quantò se cognovit etiam absentem in Benedicti Patris oculis deliquisse.

PETRUS. Ego sancti viri præcordiis Helisæi spiritum video inesse, qui absentem discipulo præfens fuit.

CAPUT XIV.

De simulatione Regis Totila deprehensa.

23. GRE-
GORIUS. **O**Portet, Petre, ut interim sileas, quatenus adhuc majora cognoscas. Gothorum namque temporibus, cum Rex eorum TOTILA sanctum virum prophetiæ spiritum habere audisset, ad eius Monasterium pergens, paullo longius substitit, ei que se venturum esse nunciavit. Cui dum protinus mandatum de Monasterio fuisset ut veniret, ipse, sicut perfidæ mentis fuit, an vir Domini prophetiæ spiritum haberet, explorare conatus est. Quidam verò spatharius^a eius RIGGO dicebatur, cui calciamenta sua^b præbuit, eumque indui regalibus vestibus fecit, quem quasi in persona sua pergere ad Dei hominem præcepit. In cujus obsequio tres, qui sibi præceteris adherere consueverant, comites misit, scilicet, VULT, RVDIRIC, & BLIDIN, ut ante viri Dei oculos ipsum esse Regem Totilam simulantes, eius lateri obambulant, cui alia quoque obsequia atque Spatharios præbuit, ut tam ex eisdem obsequiis, quàm ex purpureis vestibus Rex esse putaretur. Cùmque isdem Riggo decoratis vestibus obsequentium frequentiâ comitatus Monasterium fuisset ingressus, vir Dei eminens sedebat. Quem venientem conspiciens, cùm jam ab eo audiri potuisset, clamavit, dicens: Pone fili, pone hoc quod portas: non est tuum. Qui Riggo protinus in terram cecidit, & quia tanto viro illudere præsumpisset, expavit, omnesque qui cum eo ad Dei hominem veniebant, terræ consternati sunt. Surgentes autem ad eum propinquare minimè præsumperunt: sed ad suum Regem reversi nunciaverunt trepidi, in quanta velocitate fuerant deprehensi.

CAPUT XV.

De prophetia quæ de eodem Rege Totila facta est.

24. **T**unc per se isdem Totila ad Dei hominem accessit, quem cùm à longè sedentem cerneret, non ausus accedere sese in terram dedit. Cui dum vir Dei bis terque diceret: Surge, sed ipse ante eum de terra erigi non auderet, Benedictus IESU-CHRISTI famulus per semetipsum dignatus est accedere ad Regem prostratum, quem de terra levavit, de suis actibus increpavit, atque in paucis sermonibus cuncta quæ illi erant ventura prænunciavit, dicens: Multa mala facis, multa mala fecisti, jam aliquando ab iniquitate compescere. Et quidem Romam ingressurus es, mare transiturus, novem annis regnans, decimo morieris^c. Quibus auditis Rex vehementer ter-ritus, oratione petita recessit, atque ex illo jam tempore minus crudelis fuit. Cùm non multò post Romam adiit, ad Siciliam perrexit, anno autem regni sui decimo, omnipotentis Dei iudicio regnum cum vita perdidit. Præterea Antistes^d Canusinæ Ecclesiæ ad eundem Domini famulum venire consueve-

^a Spatharij munus erat spatham sive ensẽ Principis gerere, eiusque laus custodire.

^b Calcei olim varij erant pro cuiusque statu ac conditione. Nam plebeij calceis albis, Senatores rubris, Reges purpureis utebantur, ut Hæstienus observavit.

^c Inde apparet, hunc Totilæ cum S. Benedicto congressum accidisse anno octavo belli Gothici penè exacto, (quod anno Christi D. XLIII. respondet) cùm Totilas jam annum integrum regnasset: nam undecim annis Italiæ principatu potitus est: Cui calculo favet Procopius in libro 3. de bello Gothico,

dum sub initium anni octavi huiusce belli ita scribit. *Cæsena deinde mox Totilas ac Petra præsidia cepit, & paulò post se in Tusciam contulit, locisque in ea jam pertentatis, cum ad se nemo concederet, anque Tyberino transmissis... ad Campanos & Samnites diuertit.* Casinum autem Campaniæ vicinum, in Samnitibus situm est.

^d Sabinus vocatur in actis S. Placidi num. 41. Canusia verò urbs est Apuliz Peucetiz ad Aufidum fluvium, à Cannis tribus millibus distans.

rat, quem vir Dei pro vitæ suæ merito valde diligebat. Is itaque dum cum illo de ingressu Regis Totilæ & Romanæ Urbis perditione colloquium haberet, dixit : Per hunc Regem civitas ista destruetur, ut iam amplius non inhabitetur. Cui vir Domini respondit : Roma à Gentibus non exterminabitur, sed tempestatibus conuscis, & turbinibus, ac terræ motu fatigata marcescet in semetipsa. Cujus prophetiæ mysteria nobis iam facta sunt luce clariora, qui in hac urbe dissoluta mœnia, euerfas domos, destructas Ecclesias turbine cernimus, ejû que ædificia longo senio lassata, quia ruinis crebrescentibus prosterantur videmus : quamvis hoc HONORATUS eius discipulus, cujus mihi relatione compertum est, nequaquam ex ore illius audisse se perhibet : sed quia hoc dixerit, dictum sibi à Fratribus fuisse testatur.

An. Chr.
D. XLIII.
xxi. Martij.

CAPUT XVI.

De Clerico à demonio liberato.

25. **E**odem quoque tempore quidam Aquinensis Ecclesiæ Clericus demonio vexabatur, qui à venerabili viro CONSTANTIO Ecclesiæ eiusdem Antistite per multa fuerat Martyrum loca transmissus ut sanari potuisset. Sed Sancti Dei Martyres noluerunt ei sanitatis donum tribuere, ut quanta esset in Benedicto gratia demonstrarent. Ductus itaque est ad Omnipotentis Dei famulum Benedictum, qui IESU-CHRISTO Domino preces fundens, antiquum hostem de obfesso homine protinus expulit. Cui sanato præcepit, dicens : Vade, & post hæc carnem non comedas, ad sacrum verò Ordinem numquam accedere præsumas, quacumque autem die sacrum Ordinem temerare præsumperis, statim iuri diaboli iterum mancipaberis. Discessit igitur Clericus sanus, & sicut terrere solet animum pœna recens, ea quæ vir Dei præceperat, interim custodivit. Cum verò post annos multos omnes priores illius de hac luce migrassent, & minores suos sibiimet superponi in sacris ordinibus cerneret, verba viri Dei quasi ex longinquo tempore oblitus postposuit, atque ad sacrum ordinem accessit, quem mox is qui reliquerat diabolus tenuit, eumque vexare quousque animam eius excuteret, non cessavit.

26. **P**ETRUS. Iste vir Dei Divinitatis, ut video, etiam secreta penetravit : qui perspexit hunc Clericum idcirco diabolo traditum, ne ad sacrum Ordinem accedere auderet.

Sancti quoque modo conficij secretorum Dei.

GREGORIUS. Quare Divinitatis secreta non nosset, qui Divinitatis præcepta servavit, cum scriptum sit : *Qui adheret Domino, unus spiritus est?*

PETRUS. Si unus sit cum Domino spiritus qui Domino adheret, quid est quod iterum isdem egregius prædicator dicit : *Quis novit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit?* Valde enim esse inconveniens videtur, eius sensum cum quo unus factus fuerit, ignorare.

1. Cor. 6.
Rom. 11.

GREGORIUS. Sancti viri in quantum cum Domino unum sunt, sensum Domini non ignorant. Nam isdem quoque Apostolus dixit : *Quis enim scit hominum que sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est? ita & que Dei sunt nemo cognovit, nisi spiritus Dei* : qui ut se ostenderet nosse quæ Dei sunt, adiunxit : *Nos autem non spiritum hujus mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est.* Hinc iterum dicit : *Quod oculus non vidit nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se, nobis autem revelavit per spiritum suum.*

1. Cor. 2.

PETRUS. Si ergo eidem Apostolo ea quæ Dei sunt per Dei spiritum fuerant revelata, quomodo super hoc quod proposuit, præmisit dicens : *O altitudo divinarum sapientie & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius & investigabiles viæ ejus?* sed rursus mihi hæc dicenti alia suboritur quæstio. Nam David Propheta Domino loquitur dicens : *In labiis meis pronuntiavi omnia iudicia oris tui.* Et cum minus sit nosse quàm etiam pronunciare, quid est quod

Rom. 16

Psalm. 118.

* S. Benedictus simile quid erga B. Remigium præstitisse legimus, qua de re fusiùs in Præfatione egimus.

Ann. Chr.
D. XLIII.
XXI. Martij.

Paulus incomprehensibilia esse Dei iudicia asserit, David autem hæc se omnia non solum nosse, sed etiam in labiis pronuntiassse testatur?

* *al. desit Deo.* GREGORIUS. Ad utraque hæc tibi superius sub brevitate respondi, dicens, quod sancti viri in quantum cum Deo unum sunt, sensum Domini non ignorant. Omnes enim qui devotè Dominum sequuntur, etiam devotione cum Domino sunt, & adhuc carnis corruptibilis pondere gravati cum Deo non sunt. Occulta itaque Dei iudicia in quantum * Deo conjuncti sunt, sciunt; in quantum disjuncti sunt, nesciunt: quia enim secreta eius adhuc perfectè non penetrant, atque inhærendo vel sacræ scripturæ eloquiis vel occultis revelationibus in quantum accipiunt, agnoscunt, hæc & norunt & pronuntiant. Iudicia igitur quæ Deus tacet, nesciunt; quæ Deus loquitur, sciunt. Unde & David Propheta cum dixisset: *In labiis meis pronuntiavi omnia iudicia*, protinus addidit, *Oris tui*; ac si apertè dicat: Illa ego iudicia nosse & pronuntiassse potui, quæ te dixisse cognovi. Nam ea quæ ipse non loqueris, nostris proculdubio cognitionibus abscondis. Concordat ergo Prophetica Apostolicæque sententia: quia & incomprehensibilia sunt Dei iudicia, & tamen quæ de ore eius prolata fuerint, humanis labiis pronuntiantur; quoniam sciri ab hominibus & prolata per Deum possunt, & occultata non possunt.

PETRUS. In objectione meæ quæstiunculæ patuit causa rationis. Sed quæso te, si qua sunt adhuc de hujus viri virtutibus subjunge.

CAPUT XVII.

De prophetia destructionis Monasterij sui.

* *al. Theo-
propus.*

27. GRE-
GORIUS. V Ir quidam nobilis * THEOPROBUS nomine, eiusdem Benedicti Patris fuerat admonitione conversus, qui pro vitæ suæ merito magnam apud eum familiaritatis fiduciam habebat. Hic cum quadam die eius cellam fuisset ingressus, hunc amarissimè fentem reperit. Cùmque diu subsisteret, eiusque non finire lacrymas videret, nec tamen, ut vir Dei consueverat, orando plangeret, sed mærendo; quænam causa tanti luctus existeret, inquisivit. Cui vir Dei illico respondit: Omne hoc Monasterium quod construxi, & cuncta quæ Fratribus præparavi, omnipotentis Dei iudicio Gentibus tradita sunt. Vix autem obtinere potui, ut mihi ex hoc loco animæ concederentur. Cujus vocem tunc Theoprobos audivit, nos autem cernimus, qui destructum modò à Langobardorum gente eius Monasterium scimus. Nocturno enim tempore & quiescentibus Fratribus, nuper a illic Langobardi ingressi

a Monasterij Cassinensis everfio non contigit anno Christi D. LXXX. IX. ut VVion, Carolus Sigonius Hæftenus, aliique plures contendunt. Siquidem Gregorius Magnus in principio secundi libri Dialogorū scribit, Valentinianum S. Benedicti discipulū multis annis, antequam ipse scribendis Dialogis operam daret, præfuisse Monasterio Lateranensi: quod quidem à Monachis Cassinatibus post illam sui Cœnobij destructionem primū habitari cœpit. Cum igitur Gregorius anno tertio sui Pontificatus evoluto, id est, ineunte anno Christi D. XC. I. I. libros Dialogorum aggressus sit, (ut manifestè colligitur ex lib. 4. capp. 36. 47. & 55.) decem saltem annis Cassinensis everfio præcessisse debuit, ut Valentinianus Lateranensi Cœnobio multis annis præfuisse dici potuerit tum, cum Gregorius secundum librum Dialogorum adortus est. Nec refert, quod destructio illa Gregorio Dialogos scribenti hoc loco nuper dicatur. Nam, nuper nonnumquam de longiori tempore dicitur, ut probat Carolus Stephanus in Dictionario: immo Gregorius ipse hanc vocem in eum sensum sæpius usurpat. Duo tantum loca profero. Vnum ex libri 3. Dialog. cap. 8. in quo ita loquitur. *Vir quoque venerabilis vstra Constantinus Aquina civitatis Episcopus fuit, qui nuper prædecessoris mei tempore beata memoria Iohannis Papa defunctus est.* Itaque nuper in viginti annos & amplius

protenditur: siquidem Iohannes Papa tertius, sub quo Constantinus nuper defunctus Gregorius dicitur, anno D. LXXIII. diem clausit. Alter locus exstat in eiusdem libri cap. 26. NUPER, inquit Gregorius, in Samnii provinciam quidam venerabilis vir Menas nomine... ante hoc fere est decennium defunctus. Nihil clarius, en nuper porrectum ultra decennium, alibi ultra vicennium. Clades igitur Monasterio Cassinensi à Langobardis illata referenda est ad annum circiter D. LXXX. cum jam sedem Romanam tenebat Pelagius secundus, qui Lateranensem Basilicam Monachis Cassinatibus assignasse legitur in lib. 1. Chron. Cassin. cap. 1. Instauratio verò ejusdem Cœnobij à Petronace curata, sub Gregorio secundo incepta, nimirum circa annum DCC. XX. demum sub Gregorio tertio absoluta est, ut eruditè probat V. C. Angelus de Nuce in caput 2. libri Chron. Cassin. Nihil moror, vel Paulum Diaconum, qui centum & decem annos; vel Leonem Ostiensem, qui centum viginti; vel denique Petrum Diaconum, qui centum ac triginta annos inter hanc Cœnobij Cassinensis ruinam, ac primam ejus instauracionem numerant. Hi enim Auctores nihil certū hac de re videntur rescivisse, quod maximè probat eorum dissensio; vel chronologici eorum characteres ab amanuensis viciati sunt.

sunt,

sunt, qui diripientes omnia, ne unum quidem hominem illic tenere potuerunt : sed implevit omnipotens Deus quod fidei famulo Benedicto promiserat, ut si res Gentibus traderet, animas custodiret. Qua in re Pauli vicem tenuisse video Benedictum, cujus dum navis rerum omnium iacturam pertulit, ipse in consolatione vitam omnium qui eum comitabantur, accepit.

Ann. Chr.
D. XLIII.
XXI. Martij.

CAPUT XVIII.

De flascone sublato & per spiritum cognito.

28. **Q**UODAM quoque tempore EXHILARATUS noster, quem ipse conversum nosti, transmissus à domino suo fuerat, ut Dei viro in Monasterium vino plena duo lignea vascula, quæ vulgò flascones ^a vocantur, deferret : qui unum detulit, alterum verò pergens in itinere abscondit. Vir autem Domini quem facta absentia latere non poterant, unum cum gratiarum actione suscepit, & discedentem puerum monuit, dicens : Vide, fili, de illo flascone quem abscondisti jam non bibas, sed inclina illum cautè, & invenies quid intus habet. Qui confusus valde à Dei homine exivit : & reversus volens adhuc probare quod audierat, cum flasconem inclinasset, de eo protinus serpens egressus est. Tunc prædictus Exhilaratus puer, per hoc quod in vino reperit, expavit malum quod fecit.

CAPUT XIX.

De mappulis à servo Dei acceptis.

29. **N**ON longè autem à Monasterio vicus erat, in quo non minima multitudo hominum ad fidem Dei ab idolorum cultu Benedicti fuerat exhortatione conversa. Ibi quoque quædam Sanctimonialia feminae inerant, & crebrò illuc pro exhortandis animabus Fratres suos mittere Benedictus Dei famulus curabat. Quadam verò die misit ex more, sed is qui missus fuerat Monachus, post admonitionem factam, à Sanctimonialibus feminis rogatus mappulas accepit, sibi que eas abscondit in sinu. Qui mox ut reversus est, cum vir Dei vehementissima amaritudine cœpit increpare, dicens : Quomodò ingressa est iniquitas in sinum tuum ? At ille obstupuit, & quid egisset oblitus, unde corripiebatur ignorabat. Cui ait : Namquid ego illic præsens non eram, quando ab ancillis Dei mappulas accepisti, tibi que eas in sinum misisti ? Qui mox eius vestigiis provolutus, stultè se egisse poenituit, & eas quas in sinu absconderat, mappulas projecit.

CAPUT XX.

De superba cogitatione pueri per spiritum cognita.

30. **Q**UODAM quoque die, dum venerabilis Pater vespertinâ jam horâ corporis alimenta perciperet, eitis Monachus cujusdam Defensoris ^b filius fuerat, qui ei ante mensam lucernam tenebat. Cùmque vir Dei ederet, ipse autem cum lucernæ ministerio adstaret, cœpit per superbiæ spiritum in mente sua tacitus volvere, & per cogitationem dicere : Quis est hic, cui ego manducanti adhisto, lucernam teneo, servitium impendo ? Quis sum ego ut isti serviam ? Ad quem vir Dei statim conversus vehementer eum cœpit increpare, dicens : Signa cor tuum, Frater, quid est quod loqueris ? signa cor tuum. Vocatisque statim Fratribus, præcepit ei lucernam de manibus tolli,

^a Flascones vasa sunt figulina, vel vitrea, vel stannea, conservando vino idonea, sic dicta à Germanica voce *flasch*, aut *stesche*, Gal. *flascon*. ex qua Græci recentiores *φλάσκων* & similia efformarunt.

^b Defensores olim duplicis generis erant, politici

nimirum & Ecclesiastici : hi Ecclesiarum, pauperum ac viduarum ; illi urbium, locorum, ac provinciarum causas ac negotia curabant. Vide Hæfienum ad hunc locum, Angelum de Nuce in cap. 37. libri 4. Chronici Cassinensis.

Ann. Chr.
D. XLIII.
XXI. Martij.

ipsum verò iussit à ministerio recedere, & sibi horâ eâdem quietum residere. Qui requisitus à Fratribus quid habuerit in corde, per ordinem narravit, quanto superbiæ spiritu intumuerat, & quæ contra virum Dei verba per cogitationem tacitus dicebat. Tunc liquidò omnibus patuit, quod venerabilem Benedictum latere nihil posset, in cuius aure etiam cogitationis verba sonuissent.

CAPUT XXI.

De ducentis farinæ modijs ante Cellam inventis tempore famis.

31. **A**Lio quoque tempore ^a in eadem Campaniæ regione fames incubuerat, magnâque omnes alimentorum indigentia coangustabat. Iamque in Benedicti Monasterio triticum deerat; panes verò penè omnes consumpti fuerant, ut non plusquam quinque ad refectiois horam Fratribus inveniri potuissent. Cùmque eos Venerabilis Pater contristatos cerneret, eorum pusillanimitatem studuit modesta increpatione corrigere, & rursus promissione sublevare, dicens: Quare de panis inopia vester animus contristatur? hodie quidem minus est, sed die crastina abundanter habebitis. Sequenti autem die ducenti farinæ modij ante fores Cellæ in saccis inventi sunt, quos omnipotens Deus, quibus deferentibus transmisisset, nunc usque manet incognitum. Quod cùm Fratres cernerent, Domino gratias referentes, didicerunt iam de abundantia nec in egestate dubitare.

An proph.
etia spiritus
Prophetis
semper in-
dit.

32. **P**ETRUS. Dic, quæso te; numquidnam credendum est huic Dei famulo semper prophetiæ spiritum adesse potuisse, an per intervalla temporum cuius mentem prophetiæ spiritus implebat?

GREGORIUS.

Prophetiæ spiritus, Petre, Prophetarum mentes non semper irradiat: quia sicut de sancto Spiritu dictum est, *ubi vult spirat*: ita sciendum est quia & quando vult adspirat. Hinc est enim quod Nathan à Rege requisitus, si construere templum deberet, prius consensit, & postmodum prohibuit. Hinc est quod Heliseus cùm flentem mulierem cerneret, causamque nesciret*, ad prohibentem hanc puerum dicit: *Dimitte eam, quia anima ejus in amaritudine est, & Dominus celavit à me, & non indicavit mihi*. Quod omnipotens Deus ex magnæ pietatis dispensatione disponit: quia dum prophetiæ spiritum aliquando dat, & aliquando subtrahit, prophetantium mentes & elevat in celsitudine, & custodit in humilitate: ut & accipientes spiritum, inveniant quid de Deo sint; & rursus prophetiæ spiritum non habentes, cognoscant quid sint de semetipsis.

* al. nesciret.

PETRUS. Ita hoc esse ut asseris, magna ratio clamat. Sed quæso de venerabili Patre Benedicto quicquid adhuc animo occurrit, exequere.

CAPUT XXII.

De fabrica Monasterij Terracinenfis per visionem disposita.

33. **G**REGORIUS. **A**Lio quoque tempore à quodam fideli viro fuerat rogatus, ut in eius prædio iuxta Terracinensem ^b urbem missis discipulis construere Monasterium debuisset. Qui roganti consentiens, deputatis Fratribus Patrem constituit, & quis ei secundus esset, ordinavit. Quibus euntibus spondit, dicens; Itē & die illo ego venio, & ostendo vobis in quo loco Oratorium, in quo Refectorium Fratrum, in quo susceptionem hospitum, vel quæque sunt necessaria ædificare debeatis. Qui benedictione

^a Nempe anno D. XXX. VII. iuxta Procopium in libro 1. de bello Gothico, qui famem per totam Italiam grassatam refert. Verum Gregorij instituto farsuit Campaniæ meminisse. Sacri, de quibus hec, à Cassinensibus diu servati, Theani in Monasterij

conflagratione consumti sunt, Chronic. Cassin. lib. 1. c. 48.

^b Monasterium hoc Terracinense (quæ urbs est Latij novi, ad oram maris Tyrrheni, Vfsente fluvio irrigata) Stephani Protomartyris nomen hodièque sortitur.

percepta illico perrexerunt, & constitutum diem magnopere præstolantes, paraverunt omnia quæ his qui cum tanto Patre venire potuissent, videbantur esse necessaria. Noctæ verò eadem qua promissus illucescebat dies, eidem servo Dei, quem illic Patrem constituerat, atque eius Præposito vir Domini in somnis apparuit, & loca singula, ubi quid ædificare debuissent, subtiliter designavit. Cùmque utrique à somno surgerent, sibi invicem quod viderant, retulerunt. Non tamen visioni illi omnimodo fidem dantes, virum Dei sicut se venire promiserat, expectabant. Cùmque vir Dei constituto die minimè venisset, ad eum cum mærore reversi sunt, dicentes: Expectavimus, Pater, ut venires, sicut promiseras, & nobis ostenderes ubi quid ædificare deberemus, & non venisti. Quibus ipse ait: Quare, Fratres, quare ista dicitis? Numquid sicut promisi, non veni? Cui cum ipsi dicerent, Quando venisti? respondit: Numquid utrisque vobis dormientibus non apparui, & loca singula designavi? Itæ & sicut per visionem vidistis, omne habitaculum Monasterij ita construite. Qui hæc audientes vehementer admirari, ad prædictum prædium sunt reversi, & cuncta habitacula, sicut ex revelatione didicerant, construxerunt.

PETRUS. Doceri velim, quo fieri ordine potuit, ut longè iret, responsum dormientibus diceret, quod ipsi per visionem viderent, & recognoscerent.

GREGORIUS. Quid est hoc quod perscrutans rei gestæ ordinem ambigis, Petre? Liquet profectò, quia mobilioris naturæ est spiritus quàm corpus. Et certè scriptura teste novimus, quod Propheta ex Iudæa sublevatus, repente est cum prandio in Chaldaea depositus, quo videlicet prandio Prophetam refecit, seseque repente in Iudæa iterum invenit. Si igitur tam longè Abacuc potuit sub momento corporaliter ire, & prandium deferre, quid mirum si Benedictus Pater obtinuit; quatenus iret per spiritum, & Fratrum quiescentium spiritibus necessaria narraret: ut sicut ille ad cibum corporis corporaliter perrexit, ita iste ad institutionem spiritualis vitæ spiritualiter pergeret?

PETRUS. Manus tuæ locutionis terfit à me, fateor, dubietatem mentis: Sed velim nosse in communi locutione qualis iste vir fuerit.

CAPUT XXIII.

De ancillis Dei quæ post mortem per oblationem communioni sunt redditæ.

34. GRE- **V**ix ipsa, Petre, communis eius locutio à virtutis erat pondere vacua, quia cuius cor sese in alta suspenderat, nequaquam verba de ore illius incassum cadebant. Si quid verò umquam non jam discernendo, sed minando diceret, tantas vires sermo illius habebat, ac si hoc non dubiè atque suspensè, sed iam per sententiam protulisset. Nam non longè ab eius Monasterio duæ quædam Sanctimoniales femina nobiliori genere exortæ, in loco proprio conversabantur, quibus quidam religiosus vir ad exterioris vitæ usum præbebat obsequium. Sed sicut nonnullis solet nobilitas generis parere ignobilitatem mentis, ut minùs se in hoc mundo despiciant, qui plus se ceteris aliquid fuisse meminerunt; necdum prædictæ Sanctimoniales feminae perfectè linguam sub habitus sui fræno restrinxerant, & eundem religiosum virum qui ad exteriora necessaria eis obsequium præbebat, incautis sæpe sermonibus ad iracundiam provocabant. Qui cùm diu ista toleraret, perrexit ad Dei hominem, quantasque pateretur verborum contumelias, enarravit. Vir autem Dei hæc de illis audiens, eis protinus mandavit dicens: Corrigite linguam vestram, quia si non emendaveritis, excommunico vos. Quam videlicet excommunicationis sententiam non proferendo intulit, sed intentando. Illæ autem à pristinis moribus nihil mutatæ, intra paucos dies defunctæ sunt, atque in Ecclesia sepultæ. Cùmque in eadem Ecclesia Missarum solemnità celebrarentur, atque ex more Diaconus clamaret: Si

Act. 28. Ord. S. B. Saculum I.

C ij

Ann. Chr.
LXIII.
xvi. Martij.

quis non communicat, det locum; nutrix earum quæ pro eis oblationem Domino deferre consueverat, eas de sepulcris suis progredi, & exire Ecclesiam videbat. Quod dum sæpius cerneret, quia ad vocem Diaconi clamantis exiebant foras, atque intra Ecclesiam permanere non poterant, ad memoriam rediit, quæ vir Dei illis adhuc viventibus mandavit. Eas quippe se communionem privare dixerat, nisi mores suos & verba corrigerent. Tunc servo Dei cum gravi mæore indicatum est, qui manu sua protinus oblationem dedit, dicens: Ite, & hanc oblationem * pro eis offerri Domino facite, & ulterius excommunicatæ non erunt. Quæ dum oblatio pro eis fuisset immolata, & à Diacono iuxta morem fuisset clamatum, ut non communicantes ab Ecclesia exirent, illæ exire ulterius ab Ecclesia visæ non sunt. Quæ ex re indubitanter patuit, quia dum inter eos qui communionem privati sunt, minimè recederent, communionem à Domino per servum Domini receperunt.

PETRUS. Mirum valde, quamvis venerabilem & sanctissimum virum, adhuc tamen in hac carne corruptibili degentem, potuisse animas solvere in illam invisibili iudicio constitutas.

Maish. 15.

GREGORIUS. Nunquidnam, Petre, in hac adhuc carne non erat, qui audiebat: *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum in caelis: & quaecumque solveris super terram, soluta erunt & in caelis?* Cujus nunc vicem ligandi, & solvendi obtinent, qui locum sancti regiminis fide & moribus tenent. Sed ut tanta valeat homo de terra, cœli & terræ conditor in terram venit è cœlo; atque ut iudicare caro etiam de spiritibus possit, hoc ei largiri dignatus est factus pro hominibus Deus caro: quia inde surrexit ultra se infirmitas nostra, unde sub se infirmata est firmitas Dei.

PETRUS. Cum virtute signorum concorditer loquitur ratio verborum;

CAPUT XXIV.

De puerulo Monacho quem sepultum terra projecit.

35. GREGORIUS. Quidam quoque die dum quidam eius puerulus Monachus pagenses suos ultra quàm debebat diligens, atque ad eorum tabernaculum tendens, sine benedictione de Monasterio exisset, eodem die mox ut ad eos pervenit, defunctus est. Cùmque esset sepultus, die altero projectum foras corpus eius inventum est. Quod rursus tradere sepulturæ curaverunt: sed sequenti die iterum projectum exterius, atque inhumatum sicut prius invenerunt. Tunc concitè ad Benedicti Patris vestigia currentes, cum magno fletu petierunt, ut ei suam gratiam largiri dignaretur. Quibus vir Domini manu sua protinus communionem Dominici corporis dedit, dicens: Ite, atque hoc Dominicum corpus super pectus eius cum magna reverentia ponite, eumque sepulturæ sic tradite ^b. Quod dum factum fuisset, susceptum corpus eius terra tenuit, nec ultra projecit. Perpendis, Petre, apud IESUM-CHRISTUM Dominum, cuius meriti iste vir fuerit; ut eius corpus etiam terra projiceret, qui Benedicti gratiam non haberet?

PETRUS. Perpendo planè, & vehementer stupeasco.

* Gabriel Albaspinæus in libri 1. Observatione 10. duo probat ad hunc locum illustrandum adprimè idonea. Primum, oblationes olim fuisse instar modi seu facultatis cuiusdam, quæ ius communionis comparabatur, quando illæ ab Ecclesia altari expositæ & representatæ Deo à Sacerdotibus erant. Alterum post mortem ius communionis a quo vivus quis exciderat, posse recuperari, si modò extremum vitæ diem in penitentia terminasset.

^b Ex his verbis patet, sacram Eucharistiam non modò supra extincti pueri pectus positam, sed etiam cum eo

sepultam: quæ res non semel ab antiquis usurpata, contraria non est canonis 6. Concilij III. Carthag. aut canonis 12. Concilij Antisiodorensis, quibus definitur non licere mortuis Eucharistiam dare. Nam hæc Concilia agunt in eos, qui Eucharistiam in os defunctorum gratiæ communionis inferebant, non qui eam defunctorum pectoribus imponebant, ut rectè observavit Menardus noster in Sacramentarium S. Gregorij pag. 268. Lege Albaspinæum in Observatione 9. libri 1. & Angelum de Nuce in hunc locum.

CAPUT XXV.

De Monacho, qui ingrato eodem Monasterio discedens, draconem contra se in itinere invenit.

36. GRE- Quidam autem eius Monachus mobilitati mentem dederat, &
GORIUS. permanere in Monasterio nolebat. Cúmque eum vir Dei af-
fideu corripere, & frequenter admoneret; ipse verò nullo modo consentiret
in Congregatione persistere, atque importunis precibus, ut relaxaretur immi-
neret; quadam die isdem venerabilis Pater nimietatis eius tardio af-
fectus, iratus iussit ut discederet. Qui mox ut Monasterium exiit, contra se
assistere aperto ore draconem in itinere invenit. Cúmque eum isdem draco
qui apparuerat, devorare vellet, cœpit ipse tremens & palpitans magnis voci-
bus clamare dicens: Currite, currite, quia draco iste me devorare vult. Cur-
rentes autem Fratres, draconem minimè viderunt, sed trementem atque pal-
pitantem Monachum ad Monasterium reducerunt. Qui statim promisit num-
quam se esse iam à Monasterio recessurum, atque ex hora eadem in sua pro-
missione permansit: quippe qui sancti viri orationibus contra se assistere dra-
conem viderat, quem prius non videndo sequebatur.

CAPUT XXVI.

De elephantioso curato.

37. S Ed neque hoc silendum puto, quòd illustri viro * APTONIO nar- * sic MSS.
rante cognovi, qui aiebat Patris sui puerum morbo elephantino fuisse
corruptum, ita ut iam pilis cadentibus cutis intumesceret, atque incrementem
sanem occultare non posset. Qui ad virum Dei ab eodem Patre eius missus est,
& salutis pristinae sub omni celeritate restitutus.

CAPUT XXVII.

De solidis per miraculum debitori redditis.

38. N Equè illud taceam, quod eius discipulus, PEREGRINUS nomine,
narrare consueverat: quia die quadam fidelis vir quidam necessitate
debiti compulsus, unum sibi fore remedium credidit, si ad Dei virum perge-
ret, & quæ eum urgeret debiti necessitas indicaret. Venit itaque ad Monaste-
rium, omnipotentis Dei famulum reperit: quia à creditore suo pro duodecim
solidis graviter affligeretur, intimavit. Cui venerabilis Pater nequaquam se
habere duodecim solidos respondit, sed tamen eius inopiam blanda locutione
consolatus, ait: Vade, & post biduum revertere: quia deest hodie quod tibi
debeam dare. In ipso autem biduo more suo in oratione fuit occupatus. Cùm
die tertio is qui necessitate debiti affligebatur rediret, super arcam Monasterij,
quæ erat frumento plena, subito tredecim solidi sunt inventi. Quos vir Dei de-
ferri iussit, & afflicto petitori tribuit, dicens, ut duodecim redderet, & unum in
expensis proprijs haberet.

39. Sed ad ea nunc redeam, quæ eius discipulis in libri hujus exordio præ-
dictis referentibus agnovi. Quidam vir gravissima adversarij sui æmulatione la-
borabat, cuius ad hoc usque odium prorupit, ut ei nescienti in potu venenum
daret. Qui quamvis vitam auferre non valuit, cutis tamen colorem mutavit,
ita ut diffusa in corpore eius varietas, lepræ morem imitari videretur. Sed
ad Dei hominem deductus, salutem pristinam citius recepit: nam mox ut eum
tetigit, omnem cutis illius varietatem fugavit.

Veneno in-
fectum sa-
nat.

CAPUT XXVIII.

De ampulla vitrea in saxis projecta, & non fracta.

39. **E**O quoque tempore quo alimentorum inopia Campaniam graviter affligebat, vir Dei diversis indigentibus Monasterij sui cuncta tribuerat, ut penè nihil in Cellario nisi parum quid olei in vitreo vase remaneret. Tunc quidam Subdiaconus, ACAPITUS nomine, advenit, magnopere postulans, ut sibi aliquantulum olei dari debuisset. Vir autem Domini qui cuncta decreverat in terra tribuere, ut in cælo omnia reservaret: hoc ipsum parum quod remanserat olei, iussit petenti dari. Monachus verò qui Cellarium tenebat, audivit quidem iubentis verba, sed implere distulit. Cùmque post paululum si id quod iusserat, datum esset inquireret, respondit Monachus se minime dedisse: quia si illud ei tribueret, omninò nihil Fratribus remaneret. Tunc iratus aliis præcepit, ut hoc ipsum vas vitreum in quo parum olei remansisse videbatur, per fenestram projicerent, ne in Cella aliquid per inobedientiam remaneret. Factumque est. Sub fenestra autem eadem ingens præcipitium patebat saxorum molibus * asperum. Projectumque ita vas vitreum venit in saxis, sed sic mansit incolume, ac si projectum minime fuisset: ita ut neque frangi, neque oleum effundi potuisset. Quod vir Domini præcepit levare, atque ut erat integrum petenti tribui. Tunc collectis Fratribus, inobedientem Monachum de infidelitate sua & superbia coram omnibus increpavit.

* al. asperum.

CAPUT XXIX.

De dolio vacuo, & oleo repleto.

41. **Q**ua increpatione completa, se se cum eisdem Fratribus in orationem dedit. In eo autem loco ubi cum Fratribus orabat, vacuum erat ab oleo dolium & coopertum. Cùmque sanctus vir in oratione persisteret, coepit operimentum eiusdem dolij oleo excrecente sublevari. Quo commoto atque sublevato, oleum quod excreverat, ora dolij transiens, pavimentum loci in quo incubuerant, inundabat. Quod Benedictus Dei famulus, ut aspexit, protinus orationem complevit, atque in pavimentum oleum defluere cessavit. Tunc dissidentem inobedientemque Fratrem latius admonuit, ut fidem habere disceret & humilitatem. Isdem verò Frater salubriter correptus erubuit: quia venerabilis Pater virtutem omnipotentis Domini, quam admonitione intimaverat, miraculis ostendebat: nec erat iam ut quisquam de eius promissionibus dubitare posset, qui in uno eodémque momento pro vitreo vase penè vacuo plenum oleo dolium reddidisset.

CAPUT XXX.

De Monacho à demonio liberato.

42. **Q**uadam die dum ad beati Iohannis Oratorium, quod in ipsa montis celsitudine situm est, pergeret, ei antiquus hostis in mulo-medici^a specie obviam factus est, cornu, & tripedicam ferens. Quem cum requisisset, dicens: Quò vadis? Ille respondit: Ecce ad Fratres vado portionem eis dare. Itaque perrexit venerabilis Pater Benedictus ad orationem, qua com-

^a Hunc locum emendaverunt Hæsternus, & Angelus de Nucc. Nam cùm antea legeretur distinctis verbis, *Mulomedici*, unica dictione reposuerunt, *Mulo-medici*, qua equorum medicum significari volunt. Et *Tripedicam*, quidam aiunt esse triplicem pedicam, seu laqueum, quo tres equorum pedes impediuntur; *Cornu* verò instrumentum, quo ægris jumentis medicina seu potio in os infunditur. Huic emendationi favet

Zacharias Papa in versione Græca ita scribens, *ἐν ἑκίματι ἱππομαδίᾳ*, in habitu Equimedici. Quamvis (ut verum fatear) durè admodum sonet, demonem, ut Monachorum tentatorem ageret, Veterinarij formam adsumisse, & triplici pedica usum. Non vacat demonis astutiam & artes discutere: tantùm observamus in omnibus nostris codd. MSS. pro *Tripedicam*, scribi *Tripedicam*.

pleta concitus redijt. Malignus verò spiritus unum seniore[m] Monachum invenit aquam haurientem, in quem statim ingressus est, eumque in terram projecit, & vehementissimè vexavit. Quem cum vir Dei ab oratione rediens tam crudeliter vexari conspiceret, ei solummodo alapam dedit, & malignum ab eo spiritum protinus excussit, itaut ad eum redire ulterius non auderet.

43. PETRUS. Velim nosse, si hæc tanta miracula, virtute semper orationis impetrabat, an aliquando etiam solo voluntatis exhibebat nutu.

GREGORIUS. Qui devota mente Deo adhærent, cum rerum necessitas exposcit, exhibere signa modo utroque solent, ut mira quæque aliquando ex prece faciant, aliquando ex potestate. Cum enim Iohannes dicat: *Quotquot autem receperunt eum, dixerunt: s potestatem Filios Dei fieri.* Quod si Filij Dei ex potestate sunt, quid mirū, si signa facere ex potestate valeant? Quia enim utroque modo miracula exhibeant, testatur Petrus, qui Tabitham mortuam orando suscitavit, Ananiam verò & Saphiram mentientes morti increpando tradidit. Neque enim orasse in eorum extinctione legitur, sed solummodò culpam, quam perpetraverant, increpasse. Constat ergo, quia aliquando hæc ex potestate, aliquando verò exhibent ex postulatione: dum & istis vitam increpando abstulit, & illi reddidit orando. Nam duo quoque fidelis Dei famuli Benedicti facta nunc replico, in quibus apertè clareat, aliud hunc accepta divinitus ex potestate, aliud ex oratione potuisse.

CAPUT XXXI.

De ligato rustico & solo ejus visu soluto.

44. G Othorum quidam Galla nomine perfidiæ fuit Arianæ, qui Totilæ Regis eorum temporibus, contra Catholicæ Ecclesiæ religiosos viros ardore immanissimæ crudelitatis exarsit, ita ut quisquis ei Clericus, Monachusve ante faciem advenisset, ab eius manibus vivus nullo modo exiret. Quadam verò die avaritiæ suæ æstu succensus, in rapinam rerum inhians, dum quemdam rusticum tormentis crudelibus affligeret, eumque per supplicia diversa laniet, victus pœnis rusticus, sese res suas Benedicto Dei famulo commendasse professus est, ut dum hoc à torquente creditur, suspensa interrim crudelitate ad vitam horæ raperentur. Tunc isdem Galla cessavit rusticum tormentis affligere, sed eius brachia loris fortibus astringens, ante equum suum cœpit impellere, ut quis esset Benedictus, qui eius res susceperat, demonstraret. Quem ligatis brachijs rusticus antecedens duxit ad sancti viri Monasterium, eumque ante ingressum Cellæ solum sedentem reperit, & legentem. Eidem autem subsequenti & favienti Gallæ rusticus dixit: Ecce iste est de quo dixeram tibi, Benedictus Pater. Quem dum fervido spiritu, cum perversæ mentis insania fuisset intuitus, eo terrore quo consueverat, acturum se existimans, magnis cœpit vocibus clamare dicens: Surge, surge; & res istius rustici redde quas accepisti. Ad cuius vocem vir Dei protinus oculos levavit à lectione, eumque intuitus mox etiam rusticum, qui ligatus tenebatur, attendit: ad cuius brachia dum oculos deflexisset, miro modo tantā se celeritate cœperunt illigata brachijs lora dissolvere, ut dissolvi tam citè nulla hominum festinatione potuissent. Cumque is qui ligatus venerat, cœpisset subito astare solutus, ad tantæ potestatis vim tremefactus Galla ad terram corruit, & cervicem crudelitatis rigidæ ad eius vestigia inclinans, orationibus se illius commendavit. Vir autem sanctus à lectione minimè surrexit, sed vocatis Fratribus, eum introrsus tolli, ut benedictionem^b acciperet, præcepit. Quem ad se reductum ut à tantæ crudelitatis insania quiescere deberet, admonuit: qui fractus recedens, nihil ulterius petere à rustico præsumpsit,

^a Zalla legitur in nonnullis codd. MSS. Italici quippe proclive est G ut Z exprimere. In quodam apografo legimus Τεζαλλα.

^b Nempe Eulogiam seu cibum benedictum, ut ex Zachariæ versione intelligitur, ὅπως μεταλάβῃ εὐλόγιον, ut alimentum acciperet.

An. Chf.
D. XLIIII.
xxi. Martij.

An Sancti
oratione
semper uti
debeant ad
patranda
miracula.

Iob. 1. 6.

Act. 9. 5.

An. Chr.
D. XEIII.
xxi. Martij.

quem vir Dei non tangendo, sed respiciendo solverat. Ecce est, Petre; quod dixi; quia hi qui omnipotenti Deo familiarius serviunt, aliquando mira facere etiam ex potestate possunt. Qui enim ferocitatem Gothi terribilis sedens repressit, loca verò nodosque ligaturæ quæ innocentis brachia adstrinxerant, oculis dissolvit; ipsa miraculi celeritate indicat, quia ex potestate acceperat habere quod fecit. Rursum quoque quale quantumque miraculum orando valuit obtinere, subiungam.

CAPUT XXXII.

De mortuo suscitato.

45. **Q**UODAM die cum Fratribus ad agri opera fuerat egressus: quidam verò rusticus defuncti filij corpus in ulnis ferens, orbitatis luctu æstuans, ad Monasterium venit, Benedictum Patrem quæsivit. Cui cum dictum esset, quia isdem Pater cum Fratribus in agro moraretur, protinus ante Monasterij januam corpus extincti filij projecit, & dolore turbatus ad inveniendum venerabilem Patrem sese concitus in cursum dedit. Eâdem verò horâ vir Dei ab agri opere iam cum Fratribus revertebatur. Quem mox ut orbatus rusticus aspexit, clamare coepit; Redde filium meum, redde filium meum. Vir autem Dei in hac voce substitit dicens: Numquid ego filium tuum abstuli? Cui ille respondit: Mortuus est, veni, resuscita eum. Quod mox ut Dei famulus audivit, valde contristatus est, dicens: Recedite, Fratres, recedite, hæc nostra non sunt, sed sanctorum Apostolorum. Quid nobis onera vultis imponere, quæ non possumus portare? At ille quem nimius cogebat dolor, in sua petitione perstitit, iurans quod non recederet, nisi eius filium resuscitaret. Quem mox Dei famulus inquisivit, dicens: ubi est? Cui ille respondit, Ecce corpus eius ad januam Monasterij jacet. Ubi cum vir Dei cum Fratribus pervenisset, flexit genu, & super corpusculum infantis incubuit, seseque erigens palmas ad cælum tetendit dicens: Domine non aspicias peccata mea, sed fidem huius hominis qui resuscitari filium suum rogat, & redde in hoc corpusculo animam quam abstulisti. Vix in oratione verba compleverat, & regrediente anima ita corpusculum pueri omne contremuit, ut sub oculis omnium qui aderant, apparuerit concussione mirifica tremendo palpitasse. Cujus mox manum tenuit, & eum patri viventem atque incolumem dedit. Liquet, Petre, quia hoc miraculum in potestate non habuit, quod prostratus petiit, ut exhibere potuisset.

PETRUS. Sic cuncta esse ut asseris, constat patenter: quia verba quæ proposueras, rebus probas. Sed quæso te, indices, si sancti viri omnia quæ volunt possunt, & cuncta impetrant quæ desiderant obtinere.

CAPUT XXXIII.

De miraculo Scholasticæ sororis ejus.

46. **GRE-** **Q**UISNAM erit, Petre, in hac vita Paulo sublimior, qui de car-
GORIUS. nis suæ stimulo ter Dominum rogavit, & tamen quod voluit, obtinere non valuit? Ex qua re necesse est, ut tibi de venerabili Patre Benedicto narrem, quia fuit quiddam quod voluit, sed non valuit implere. Soror namque eius SCHOLASTICA nomine, omnipotenti Domino ab ipso infantia tempore dedicata, ad eum semel per annum venire consueverat. Ad quam vir Dei non longè extra januam, in possessione Monasterij descendebat. Quadam verò die venit ex more, atque ad eam cum discipulis venerabilis eius descendit Frater, qui totum diem in Dei laudibus sacrisque colloquiis ducentes, incumbentibus iam noctis tenebris simul acceperunt cibos. Cùmque adhuc ad mensam sederent, & inter sacra colloquia tardior se hora protraheret, eadem

dem sanctimonialis femina soror eius cum rogavit, dicens: *Quæso te ne ista nocte me deferas, ut usque mane aliquid de cœlestis vitæ gaudiis loquamur.* Cui ille respondit: *Quid est quod loqueris, soror? Manere extra Cellam nullatenus possum.* Tanta verò erat cœli serenitas, ut nulla in aëre nubes appareret. Sanctimonialis autem femina, cum verba fratris negantis audisset, infertis digitis manus super mensam posuit, & caput in manibus omnipotentem Dominum rogatura declinavit. Cumque levaret de mensa caput, tanta coruscationis & tonitruus virtus, tantæque inundatio pluviae erupit, ut neque venerabilis Benedictus, neque Fratres qui cum eo aderant, extra loci limen quo confederant, pedem movere potuissent. Sanctimonialis quippe femina caput in manibus declinans, lacrymarum fluvium in mensam fuderat, per quas serenitatem aëris ad pluviam traxit. Nec paullò tardiùs post orationem inundatio illa secuta est: sed tanta fuit convenientia orationis, & inundationis, ut de mensa caput iam cum tonitruo levaret; quatenus unum idemque esset momentum, & levare caput, & pluviam deponere. Tunc vir Dei inter coruscantes & tonitruos atque ingentis pluviae inundationem, videns se ad Monasterium non posse remeare, coepit conqueri contristatus, dicens: *Parcat tibi omnipotens Deus, soror, quid est quod fecisti?* Cui illa respondit: *Ecce te rogavi, & audire me noluisti: rogavi Dominum meum, & audivit me. Modò ergo si potes egredere, & me dimissa ad Monasterium recede.* Ipse autem exire extra tectum non valens, qui remanere sponte noluit, in loco mansit invitatus: sicque factum est, ut totam noctem pervigilem ducerent, atque per sacra spiritualis vitæ colloquia sese vicaria relatione fatiarent. Qua de re dixi cum voluisse aliquid, sed minimè potuisse: quia si venerabilis viri mentem aspiciamus, dubium non est, quod eandem serenitatem voluerit, in qua descenderat, permanere: sed contra hoc quod voluit, in virtute omnipotentis Dei ex feminae pectore miraculum invenit. Nec mirum quod plus illo femina quæ diu fratrem videre cupiebat, in eodem tempore valuit: quia enim iuxta Iohannis vocem, *Deus caritas est*, iusto valde iudicio illa plus potuit, quæ *Iohan. 12* ampliùs amavit. ^a

PETRUS. Fateor, multum placet quod dicis.

CAPUT XXXIV.

De anima sororis ejus visa, qualiter è corpore sit egressa.

47. GREGORIUS. Cumque die altero eadem venerabilis femina ad Cellam propriam recessisset, vir Dei ad Monasterium rediit. Cum ecce post triduum in Cella consistens, elevatis in aëra oculis vidit ejusdem sororis suæ animam de eius corpore egressam, in columbæ specie cœli secreta penetrare. Qui tantæ eius gloriæ congaudens, omnipotenti Deo in hymnis & laudibus gratias reddidit, ejusque obitum Fratribus denunciavit. Quos etiam protinus misit, ut eius corpus ad Monasterium deferrent, atque in sepulcro quod sibi ipse paraverat, ponerent. Quo facto contigit, ut quorum mens una semper in Deo fuerat, eorum quoque corpora nec sepultura separaret.

CAPUT XXXV.

De mundo ante ejus oculos collecto, & anima Germani Capuanæ civitatis Episcopi.

48. ALIO quoque tempore SERVANDUS Diaconus atque Abbas ^b ejus Monasterij, quod in Campaniæ partibus à LIBERIO quondam

^a Nam Scholastica fratrem suum tenerius, quam ipse illam, dilexisse videtur. quæ quinto lapide Verulis, Casino triginta distat, ex actis S. Placidi num. 11. De Liberio Patricio legatis

^b Servandus Diaconus & Abbas, cujus heic mentio, præfuit Monasterio S. Sebastiani in urbe Alatrina, Hæstenum in hunc locum.

Ann. Chr.
D. XLIII.
xxi. Martij.

Patricio fuerat constructum, ad eum visitationis gratiâ, ex more convenie-
rat. Eius quippe Monasterium frequentabat, ut quia isdem quoque vir do-
ctrina gratiæ cœlestis influebat, dulcia sibi invicem vitæ verba transfunde-
rent, & suavem cibum cœlestis patriæ, quia adhuc perfectè gaudendo non
poterant, saltem suspirando gustarent. Cum verò hora iam quietis exigeret,
in cuius turris superioribus se venerabilis Benedictus, in eius quoque inferiori-
bus se Servandus Diaconus collocavit: quo videlicet in loco inferiora supe-
rioribus pervius continuabat ascensus. Ante eandem verò turrin largius
erat habitaculum, in quo utriusque discipuli quiescebant. Cùmque vir Do-
mini Benedictus quiescentibus adhuc Fratribus instans vigiliis, nocturnæ ora-
tionis tempora prævenisset, ad fenestram stans, & omnipotentem Dominum
deprecans, subitò intempestâ noctis horâ respiciens, vidit fusam lucem desuper
cunctas noctis tenebras effugasse, tantòque splendore clarescere, ut diem vin-
ceret lux illa, quæ in tenebris radiasset. Mira autem valde res in hac specu-
latione secuta est: quia sicut postea ipse narravit, omnis etiam mundus ve-
lut sub uno solis radio collectus, ante oculos eius adductus est. Qui venera-
bilis Pater, dum intentam oculorum aciem in hoc splendore coruscæ lucis
infigeret, vidit GERMANI Capuani Episcopi animam in sphaera ignea ab
Angelis in cœlum deferri. Tunc tanti sibi testem volens adhibere miraculi,
Servandum Diaconum iterato bis tæque eius nomine cum clamoris magni-
tudine vocavit. Cùmque ille fuisset insolito tanti viri clamore turbatus,
ascendit, respexit, partemque iam lucis exiguam vidit. Cui tantum hoc ob-
stupescenti miraculum, vir Dei per ordinem quæ fuerant gesta narravit, statim-
que in Cassinum castrum religioso viro THEOPROBO mandavit, ut ad Ca-
puanam urbem sub eadem nocte transnitteret, & quid de Germano Episcopo
ageretur, agnosceret, & indicaret. Factumque est & Reverendissimum virum
Germanum Episcopum is qui missus fuerat, iam defunctum reperit, & requi-
rens subtiliter agnovit, eodem momento fuisse illius obitum, quo vir Domini
eius cognovit ascensum.

49. PETRUS. Mira res valde, & vehementer stupenda: sed hoc quod di-
ctum est, quia ante oculos ipsius, quasi sub uno solis radio collectus, omnis
mundus adductus est, sicut numquam expertus sum, ita nec conijcere scio
quonam ordine fieri potest, ut mundus omnis ab homine uno videatur.

GREGORIUS. Fixum tene, Petre, quod loquor: quia animæ videnti
Creatorem angusta est omnis creatura. Quàmlibet etenim parum de luce
Creatoris aspexerit, breve ei fit omne quod creatum est: quia ipsa luce vi-
sionis intimæ mentis laxatus sinus; tantumque expanditur in Deo, ut supe-
rior existat mundo. Fit verò ipsa videntis anima etiam super semetipsam:
cùmque in Dei lumine rapitur super se, in interioribus ampliatur: & dum se
sub se conspicit, exaltata comprehendit, quàm breve sit, quod comprehen-
dere humiliata non poterat. Vir ergo Dei qui in turri globum igneum, Ange-
los quoque ad cœlum redeuntes videbat, hæc procul dubio cernere non nisi
in Dei lumine poterat. Quid itaque mirum, si mundam ante se collectum vi-
dit, qui sublevatus in mentis lumine extra mundum fuit? Quod autem col-
lectus mundus ante eius oculos dicitur, non cœlum & terra contracta est,
sed videntis animus dilatatus, qui in Deo raptus, videre sine difficultate potuit
omne quod infra Deum est. In illa ergo luce quæ exterioribus oculis fulsit, lux
interior in mente fuit, quæ videntis animum, quia ad superiora rapuit, ei
quàm angusta essent omnia inferiora monstravit.

PETRUS. Videor mihi utiliter non intellexisse quæ dixeras: quando ex tar-
ditate mea tantum crevit expositio tua. Sed quia hæc liquidè meis sensibus in-
fudisti, quæso te ut ad narrationis ordinem redeas.

CAPUT XXXVI.

Quòd Regulam Monachorum scripserit.

50. GRE-
GORIUS. **L**ibet, Petre, adhuc de hoc venerabili Patre multa narrare: sed quædam eius studiosè prætereo, quia ad aliorum gesta evoluen-
da festino. Hoc autem nolo te lateat, quòd vir Dei inter tot miracula, quibus in mundo clauit, doctrinæ quoque verbo non mediocriter fulsit. Nam scrip-
sit Monachorum Regulam, * discretione præcipuam, sermone luculentam. Cuius si quis velit subtiliùs mores viramque cognoscere, potest in eadem insti-
tutione Regulæ omnes magisterij illius actus inuenire: quia Sanctus vir nullo modo potuit aliter docere quàm vixit.

AN. CHR.
D. XLIII.
XXI. Martij.

* in qui-
busd.
MSS. dif-
cretione
præcipua,
sermone
luculento.

CAPUT XXXVII.

De Prophetia sui exitus Fratribus denunciata.

51. **E**odem verò anno quo de hac vita erat exiturus, quibusdam Discipulis secum conversantibus, quibusdam longè manentibus sanctissimi sui obitus denunciavit diem: præsentibus indicens, ut audita per silentium tege-
rent, absentibus indicans, quod vel quale eis signum fieret, quando eius anima de corpore exiret. Ante sextum verò sui exitus diem aperiri sibi sepulturam iubet. Qui mox correptus febribus, acri cœpit ardore fatigari. Cùmque per dies sin-
gulos languor ingravesceret, sexta die portari se in Oratorium à Discipulis fecit, ibique exitum suum Dominici corporis & sanguinis perceptione munivit, atque inter Discipulorum manus imbecillia membra sustentans, erectis in cœlum manibus stetit, & ultimum spiritum inter verba orationis efflavit. Qua scilicet die duobus de eo Fratribus^a, uni in cella commoranti, alteri autem longiùs posito, revelatio unius atque indissimilis visionis apparuit. Viderunt namque quia strata palliis atque innumeris corusca lampadibus via recto Orientis tra-
mite ab eius Cella in cœlum usque tendebatur. Cui venerando habitu vir desuper clarus assistens, cujus esset via, quam cernerent, inquisivit: illi au-
tem se nescire professi sunt. Quibus ipse ait: Hæc est via qua dilectus Domi-
no cœlum Benedictus ascendit. Tunc itaque sancti viri obitum sicut præsen-
tes discipuli viderunt, ita absentes ex signo quod eis prædictum fuerat, agno-
verunt. Sepultus verò est in Oratorio beati Baptistæ Iohannis, quod destructâ arâ Apollinis ipse construxit. Qui & in eo specu, in quo priùs Sublacus habi-
tavit, nunc usque si petentium fides exigat, miraculis coruscat.

CAPUT XXXVIII.

De insana muliere per ejus specum sanata.

52. **N**uper namque est res gesta, quam narro. Quia quædam mulier men-
te capta, dum sensum funditùs perdidisset, per montes & valles, filias & campos die noctuque vagabatur; ibique tantummodò quiescebat,
ubi hanc quiescere lassitudo coëgisset. Quadam verò die dum vaga nimium erraret, ad beati viri Benedicti Patris specum devenit, ibique nesciens in-
gressa mansit. Mane autem factò ita sanato sensu egressa est, ac si eam num-
quam insania capitis ulla tenuisset, quæ omni vitæ suæ tempore in eadem quam acceperat salute permanfit.

PETRUS. Quidnam esse dicimus quod plerumque in ipsis quoque patro-
ciniis Martyrum sic esse sentimus, ut non tanta per sua corpora, quanta be-
neficia per reliquias ostendant: atque illic majora signa faciant, ubi minimè
per semetipsos iacent?

^a Confer acta S. Mauri num. 18.

An. Chr.
D. XLIII.
XXI. Martij.

53. GREGORIUS. Ubi in suis corporibus sancti Martyres iacent ; dubium, Petre, non est, quod multa valeant signa demonstrare, sicut & faciunt, & pura mente quærentibus innumera miracula ostendunt. Sed quia ab infirmis potest mentibus dubitari, utrumne ad exaudiendum ibi præsentés sint, ubi constat quia in suis corporibus non sint ; ibi eos necesse est maiora signa ostendere, ubi de eorum præsentia potest mens infirma dubitare. Quorum verò mens in Deum fixa est, tantò magis habet fidei meritum, quantò illic eos novit & non iacere corpore, & tamen non deesse ab exauditione. Unde ipsa quoque veritas, ut fidem discipulis augeret, dixit : *Nisi ego abiero, Paraclitus non veniet ad vos.* Cum enim constet, quia Paraclitus Spiritus ex Patre semper procedat & Filio, cur se filius recessurum dicit ut ille veniat, qui à filio numquam recedit? Sed quia Discipuli in carne Dominum cernentes, corporeis hunc semper oculis videre sitiebant, rectè eis dicitur : *Nisi ego abiero, Paraclitus non veniet* ; ac si apertè diceretur : Si corpus non substraho, quis sit amor spiritus non ostendo, & nisi me desieritis corporaliter cernere, numquam me discetis spiritualiter amare.

Iohann. 16.6.

PETRUS. Placet quod dicis.

GREGORIUS. Aliquantum iam à locutione cessandum est, ut si ad aliorum miracula enarranda tendimus, loquendi vires interim per silentium reparemus.

DE EODEM S. BENEDICTO

CARMEN,

Auctore Marco Poëta ipsius discipulo.

Ex Prospero Martinengio & alijs.

I.
Benedictus
Cassinum
purgat.

Cæca prophanatas coleret dum turba figuras,
Et manibus factos crederet esse deos ;
Templa ruinosis hæc olim struxerat aris,
Queis dabat obsceno sacra cruenta Ioui.
Sed iussus veniens, cremoque vocatus ab alta,
Purgavit sanctus hanc BENEDICTUS humum.
Sculptaque contractis deiecit marmora signis,
Et Templum vivo præbuit esse Deo.

* an fortè
remoret.

Huc properet, coelos optat qui cernere apertos,
Nec * removel votum femita dura pium.
Semper difficili quærantur magna labore,
Artam semper habet vita beata viam.

II.
Auctor
Monachus
Cassinensis.

Huc ego cum scelerum depressus fasce subissem,
Depositum sensi pondus abesse mihi.
Credo quod & felix vita fruar insuper illa,
Oras pro MARCO * si BENEDICTE tuo.
Hunc plebs stulta locum quondam vocitaverat Arcem,
Marmoreisque sacrum fecerat esse deis.
Quod tunc si vero signasset nomine quisquam,
Tartareum potuit iure vocare chaos.
Ad quem cæcatis errantes mentibus ibant
Improbæ mortifero reddere vota Iovi.

a Marcus (inquit Petrus Diaconus de Viri illust. Cassin. cap. 3.) Patris Benedicti discipulus & Cassinensis Monachus, vi regius & in scripturis apprime eruditus, de adventu sanctissimi Benedicti ad Cassinum, de situ loci, constructioneque Conobij elegantissimos versus composuit. Et Paulus Diaconus lib. 1. cap. 26. de gestis Langob. sic scribit. Hæc omnia ex Marci Poëta carmine sumpsit, qui apud eundem Patrem (Benedictum) huc veniens, aliquot versus in ejus laude composuit.

VITA S. BENEDICTI ABBATIS.

29

Sed puto prævisæ culmen signaverat aulæ,
 Nomine tunc arcis Templum moderna vocans.
 In quibus æternæ damnatur porta gehennæ,
 Arxque modò vitæ est, quæ fuit ante necis.
 De qua stelligeri pulsatur ianua cæli,
 Dum canit Angelicis turba beata modis.
 De qua colloqueris vero, Benedicte, Tonanti,
 Monticula & sacri Dux Eremita chori.
 Ad quam tu ex alio monitus cum monte venires,
 Per desertam tibi dux, via, Christus erat.
 Namque duos iuvenes bivium perduxit ad omne,
 Qui te firmarent quod sequeris iter.
 Hic quoque viventi Iusto prædixerat uni*,
 His tu parce locis, alter amicus adest.
 Te sibi sublato tenebris mons cœlitus horret,
 Et pallet nebulis concolor ipse suis.
 Mærent, & largis distillant fletibus antra,
 Cùmque suis plangunt tabida lustra feris.
 Téque lacus liquidi vero flevere dolore,
 Et sparsit laceras silva soluta comas.
 Credar ficta loqui, nisi te, ne solus abires;
 Tres subito corvi promeruere sequi.
 Hic quoque te clausum populi te teste requirunt;
 Expectas noctis cùm pia festa sacræ.
 Qui velut orbatî raucis tibi flere querelis
 Instant, convictu quod carnere tuo.
 Ast huc perducto scopuli cessere, rubique;
 Siccæque mirandas terra retexit aquas.
 Certum * est mons Christi quod montibus imperet ipsis;
 Subjecit pedibus mons caput ipse tuis.
 Utque suum tu sancte super vegetère cacumen,
 Submisso tumidam vertice planat humum.
 Nève fatigentur qui te BENEDICTE requirunt;
 Molliter obliquum flectit ubique latus.
 Hunc mons ipse tamen iuste tibi reddit honorem;
 Qui meruit tantum te decorante bonum.
 Arida tu cujus hortis componis amœnis,
 Nudæque secundo palmitè saxa regis.
 Mirantur scopuli fruges, & non sua poma,
 Pomiferisque viret silva * domata comis.
 Sic hominum steriles in fructum dirigis actus,
 Sicca salutari flumine corda rigans.
 Sic rogo nunc spinas in frugem verte malignas,
 Quæ lacerant Marci pectora bruta tui.

Ann. Chri-
 D. XLIII
 xxi. Martij.

III.
 Benedictus
 Cassianum
 petenti
 duo Angeli
 præcunt.
 Eremita ces-
 dit.

IV.
 Tres corvæ
 obsequun-
 tur.

Apud Su-
 blacum fontis
 venam
 aperit.

V.
 * s. ceruina

Cassini po-
 tiora opera
 sur.

* s. dumata
 al. decora.

ALIUD CARMEN DE EODEM,

Auctore Berthario Abbate Cassinensi & Martyre, qui sæculo
 nono floruit.

Ex Prosperi Martinengij Tomo 3.

O BENEDICTE Pater, cunctis celeberrime terris,
 Qui Confessorum culmen honoris habes.

* Hic Eremita in actis S. Placidii num. 11. Martinus appellatur.

I.
 Benedictus
 Monacho-
 rum sigat-
 fer à Dco
 electus.

An. Chr. Te Deus à puero delegit coelitus, atque
 D. XLI. Instituit sancti Germinis esse patrem.
 Martij. Tu via, tu ductor, tu pastor, doctor eorum;
 Qui spretis terris coelica regna petunt.
 Româ fugit. Tu studiis spretis orbis dominam fugis urbem;
 Et Domini subdis mitia colla iugo.
 Capistrum reparat. Tu precibus vasis solidas fragmenta dirempti,
 Obsequijs vestris quod pedagoga tulit.
 à Romano pascitur. Æs lapidis iactu confregit lividus hostis,
 Signa dabat mensæ quod BENEDICTE tuæ.
 Sed minimè solitam tibi tradere desinit escam,
 ROMANUS furtum furripiendo pium.
 item à Presbytero. Aptarat Paschæ sibi prandia magna Sacerdos,
 Sed tibi cum dapibus destinat hunc Dominus.
 II. Tetra nimis volucris se vultibus ingerit almis,
 Carnem vepribus subigit. Et visâ quondam concremat in specie.
 Sed spinis recubans, stimulis & punctus earum;
 Exuperas vulnus illico vulneribus.
 Vas venenum plenum frangit. Frangitur arte Crucis vas, virus quo latitabat,
 Cum signat tanti dextera sancta Patris.
 Monachum vagum coercet. Quem puer à sanctis precibus niger eliciebat,
 Virga Patris sistit, ac puer ater abit.
 Romanos pueros suscipit. Suscipe, sancte Pater, pueros, quos gloria Romæ
 Ad tua transiit limina mente pia.
 Fontem in monte impetrat. Fratribus ipse tibi commissis mons dedit amnem,
 Rupe latex exit cum rogitas Dominum.
 Ferrum ex aqua educit. Ferrum dum vepres refecat Gothus, insilit undis;
 Sed repetit manicam mox, ubi tinguis aquâ.
 III. Assiduam PLACIDUS dum ferret gurgitis undam;
 Obsequijs sanctis hunc tulit unda fluens.
 Placidum ex aquis eripit. Pergito, MAURE celer, Pater illico providus inquit;
 Iam trahit unda laci præcipitem puerum.
 Iussa ferens properat super undas, atque recurrit
 Erepto puero, ceu per humum gradiens.
 IV. Promptus ad omne malum dira cum mente Sacerdos;
 Inimici casum luet. Toxica quæ misit, sustulit ipse prius.
 Corruit ecce miser collapsi culmine tecti,
 Corpore contractus tartara sæva petit.
 Talia discipulus dum perfert nuncia cursum,
 Concussit sancti intima corda Patris.
 Cui pater indixit ob talis gaudia mortis,
 Ut lacrymis culpam defleat ipse suam.
 Panem lethalem per corvum amandat. Panem tollit avis, quo virus texerat ille,
 Abdit ubi nullus cernere possit homo.
 Diabolum Cassino eijcit. Tu meritis almis falsorum templa deorum,
 Vertisti in laudem, sancte, decusque Dei.
 Perfidus ille draco cælo demersus ab alto,
 In famulum Christi talia dicta dabat.
 Quid, maledicte, tibi mecum est? Quid non Benedicte,
 Quid me persequeris? quid mea iura rapis?
 Eundem lapidi insidentem fugat. Stat lapis immotus nimio præ pondere fixus,
 Quem residens hostis impius ille premit.
 Tollitur at subito BENEDICTI voce beati,
 Itque procul fessor, postmodò flamma vorax.

VITA S. BENEDICTI ABBATIS.

Fratribus est falsò comburere vasa culinam,
 At Pater ut venit, visio falsa fugit.
 Attritus puer est murali mole peremptus,
 Suscitatur hunc, & opus iussit adire Pater.
 Non licitis domibus sumptuosa prandia Fratres,
 Absens ipse videt, arguit & nimium.
 Hospes adest simplex, quem cepit calle viator,
 Mollibus in pratis prandia quò facerent.
 Arguit hunc Pastor tali pro crimine sanctus,
 Mox veniam culpæ expetit ille suæ.
 Veste venit splendens fraudantis REGO tyranni,
 Non tua sunt (inquit) quæ tua dorsa gerunt.
 Totila Rex veniens prostrato corpore supplex,
 Præsciuit vitæ commoda cuncta suæ.
 Bis quinis annis retinebis culmina regni,
 Mors his succedet, moribus esto pius.
 Desinit in factis extunc existere savus,
 Blandior & vixit tempora dicta sibi.
 Excole Roma tuo vatem de dogmate doctum,
 Qui tua per sæclum mœnia salva canit.
 Turbinibus multis quassaberis, atque coruscis,
 Hostis nullus erit, qui tua septa ruat.
 Non escam carnis, sed nec sacris Ordinis umquam,
 Excipias quæstum Clerice, salvus eris.
 Hæc ubi contempsit, repetit quem liquerat olim,
 Ut vates sanctus dixerat, ille malus.
 Omnia quæ Monachis congesti munere Christi,
 Gentibus arbitrio tradita sunt Domini.
 Vix potui precibus Dominum exorare supernum;
 Ut mihi vel Fratrum cederet ipse animas.
 Post Langobardi venientes tempore noctis,
 Cetera vastantes cuncta tulere simul.
 Æterni Regis salvati munere Fratres,
 Illo nec lædi de grege quis potuit.
 Vas retinet serpens absconsum tramite, fili,
 Admoneo ut sollers vergere mox studeas.
 Mappula testis adest, retines quam pectore, frater,
 Cur ingressa tuum nequitia est gremium?
 Non clam Patre manent, quæ voluit mente superba,
 Præbens cœnanti luminis officium.
 Fratres en hodie nullus est panis in arcis,
 Cras pietate Dei copia panis erit.
 Iis sacra Cœnobij satagunt qui ponere septa,
 Astans per somnum condere monstrat opus.
 Redduntur tumulis per eum, quæ more sorores
 In famulum Christi noxia verba dabant.
 Patria namque puer dum tecta requirit anhelè,
 Injussus pergens mortuus est inibi.
 Hujus non potuit corpus retinere sepulcrum,
 Sed Domini famulus id sociauit humo.
 Ore patens anguis medio stat calle malignus,
 Quem cernens frater ad pia septa redit.
 Rusticus adueniens variato corpore leprâ,
 Abscessit sospes glorificando Deum.

31

Ann. Chr.
D. XLIII.
XXI. Martij.

V.
Ignem phar-
isæicum
cludit.
Puerum
suscitat.
Illicite co-
medentes
arguit.

VI.
Totila frau-
des & fata
detegit.

VII.
Romæ ere-
ptionem
prædicit.

VIII.
Clerico
sacris Ordini-
bus intersi-
dit.

IX.
Monasterij
sui ruinam
prævidet.

Multa alia
cœlius ad-
discit.

X.
Cœnobium
delineat.

Moniales
absolvit.
Monachum
à terra eje-
ctum, humo
commédât.

Monachum
fugitivum
redire co-
git.

XI.
Leprosum
sanat.

- Ann. Chr. Aurea dona Patri funduntur cœlitus almo,
 D. XLIII. Ut poscens habeat, debita quo redigat.
 XXI. Martij. Numos
 pauperi cœ- Vas vitreum montis per saxa patentia mersum;
 litus obti- Illæsum perstat omne tenens oleum.
 net.
 Vitrum in Post Dominum rogatans dolium complexit oliuo;
 saxa deje- Ante quod hoc penitus extiterat vacuum.
 ctum servat Quò properas, Satana, medicorum more paratus?
 illæsum. Vado tuis potum Fratribus ut tribuam.
 Oleum pre- Dextera sancta senem mox illo dæmone captum
 cibus impe- Salvavit Patris, depulit & Satanam.
 trat.
 XII. Rusticus adveniens constrictus brachia loris;
 Energume- Ad primum sancti solvitur intuitum.
 num libe-
 rat.
 Rusticum Postulat orbatus reddi sibi pignus ademptum;
 visu soluit. Cum rogitat sanctus, vita redit puero.
 Puerum Sacra soror precibus diffundens cœlitus imbrem;
 fuciat.
 XIII. Invitum secum nocte Patrem retinet.
 A sorore Post triduum frater gaudens de morte sororis;
 vincitur. Hanc tumulat proprio protinus in tumulo.
 Eam sepe-
 lit.
 * al. quos Pignera, * quos æthræ iunxit, humoque Deus;
 terris iunxit Sanctorum hic animas ad cœli gaudia cernit
 & æthre Angelicis ulnis hoc per inane vehi.
 Deus.
 XIV. Totus adest orbis collectus solis ad instar;
 Mundum Tempore sub noctis visibus, alme, tuis.
 collectum Testis adest meriti, SERVANDUS nomine, magni;
 cernit. Lucis enim partem cernit & ipse simul.
 XV. Regula, sancte Pater, multos tua mittit ad æthram;
 Regulam Confocians sanctis hos super astra choris.
 condit. Flans Domini famulus animam cum laudibus almæ
 Moritur. Mirificâ scalâ scandit ad astra poli.
 Corium Pallia sternuntur divino lumine mixta,
 ascendit. Quâ sacer ascendit ad sacra regna Pater.
 Amentem Perdita mente manens mulier per devia scandens;
 sanat. Hujus salva fuit cum specus introijt.
 XVI. Plurima signa tibi concessit gratia Christi,
 Varia pa- O Pater insignis, quæ modò nemo sciat.
 trat miracu- Sed quæ noscuntur per mundi climata, quisnam
 la. Ut tua facta decet, pangere rite queat?
 Quæve micant hodie signorum facta priorum;
 Temporibus nostris gesta tuis meritis?
 Claudum ANDREAS etenim Germano germine cretus;
 erigit. Rectis non umquam gressibus ire valens;
 Mox ut promeruit tua limina tangere Templi;
 Extemplò sospes dante fuit Domino.
 XVII. Alter serpentem gestans in ventre latentem;
 Serpentem Obstacleum nullum cui medicina dabat;
 ex hominis Concitus huc scandens pietatis munera poscens;
 corpore Ad tua pervenit limina sancta, Pater.
 pellit. Evomito colubro postquam tua limina scandit;
 Perstitit incolumis hic pietate Dei.
 Contra- Corpore contractus genuit quem Cimbrica tellus;
 ctum sanat. Erigitur Templi, David, in æde tui.
 XVIII. Eia beate Pater tanto qui lumine præstas,
 Invocatio. Sedibus in superis tanta pietate coruscus;
 Auctoris.

VITA S. BENEDICTI ABBATIS.

33

Esto tuis famulis custos, doctórque per ævum:
Ne lupus insidians, hostis ne pestifer umquam
De grege tollat ovem, proprio quem iure retentas.
BERTHARIUM que * tuum famulum me protege, serva,
Ductus amore tuo qui carmina vilia prompsi.
Hoc Deus omnipotens, salvos qui vis fore cunctos,
Qui cælum, terramque regis per sæcula Christe,
Despetimus, nec non Paradisi gaudia nobis,
Omnibus & veras tribuas sine fine coronas.

Ann. Chr.
D. XLIII.
XXI. Martij

HYMNVS DE EODEM

Auctore Alphano ex Monacho Cassinensi, Archiepiscopo Salerni-
tano, qui seculo XI. floruit: licet Cypriano Presbytero
& Monacho Cassinensi, qui seculo VIII. vixit,
à Wione lig. Vitæ lib. 2. c. 64. tribuatur.

Ex eodem Prospero Martinengio & Italia sacra to. 2.

Aureo solis radio perennis
Hac die totus decoratur orbis,
Ut tuis felix BENEDICTE festis
Clarior adsit.
Bella mirandis opulenta factis,
Signa virtutum, speciale munus
Regulæ, præbent tibi sempiterno
Tempore laudes.
Claret ætatis teneris ab annis
Moribus, vitam quibus ordinasti;
Cum voluptati dederis nec ulli
Intima cordis.
Deditur tanto prius id triumpho
Vas quidem fractum, muliebri damnum;
Quod puer sanum prece lacrymosa
Restituisti.
Exhibens sanctum celer institutum
Artius, summi, studiis relictis
Rebus & patris, fugis, & salubri
Veste bearis.
Foveras antro tua membra parvo
Mensibus versis novies quaternis,
Quo manens nullis hominum, sed uni
Notus haberis.
Grata divino tibi festa nutu
Conferunt pastum, latitans videris;
Fama fit, vulnus perit omne mentis
Vulnere carnis.
Hinc crucis signum vitreum veneni
Poculum frangit, vaga mens fugatur
Virgulæ tactu, fluit è cavato
Marmore lymphæ.

Nalli vo-
luptati dat
animum.

Vas fractum
redintegrat.

Fugit in
eremum.

II.
Triennium
in specu de-
git.

Clarescit
& carnem
domat.

III.
Varia mira-
cula opera-
tur.

* Vitam S. Bertharij referemus seculo IV. Benedictino:
Auctor. SS. Ord. S. B. Saculum I.

An. Chr.
D. XLIII.
XXI. Martij.

Infilic ferrum capulo reuersum,
Mollis humanos regit unda passus,
Qua tuam raptus PLACIDUS melorem
Cernere fertur.

Carus horrendum tulit ales escam;
Fles nimis fontis nece motus hostis;
Et loco cedens solito, petisti

Lyris * amœna.

Lubricus stratâ furit anguis arâ;
Aggravat pondus, strepit igne falso;
Sed nihil contra valet inchoatum

Ferre laborem.

Membra collapsa lacerata muro
Sana redduntur, patulò probantur
Fratribus furtim malefacta, Regis

Panditur * actus.

Noxa libantem necat, & ruina
Sedis electæ patet, obtinentur
Spiritus, raptò latitare vino

Cernitur hydrus.

Obijcis fratri quod inane fecit;
Inspicis mentem penitus rebellem;
Copiam prodis, gravidisque somno

Consulis index.

Perfidus tellus procul egit artus,
Sistit errantem draco, cessit ulcus
Regium, nummi subiêre, fugit

Horrida pestis.

Quod cadit vitrum, patet esse saluum,
Vasa producunt oleum, * chelydrus
Pellitur dextrâ, manuúmque lora

Vifio solvit.

Reddito vitæ puero, subire
Cœlicas sedes animam sororis;
Et velut solis radio sub uno

Omnia cernis.

Scandit ardenti facer orbe Præful;
Tu viâ, cœlum, facibus corusca,
Quando ter ternis tribus & Kalendis

Instat Aprilis.

Te canit lætus chorus Angelorum,
Patriarcharúmque, & Apostolorum;
Et Prophetarum, meritis ab omni

Parte beatum.

Ut sit hujus plebs memor ista laudis,
Hic ames dici pater, hanc decenter
Si doces, lautè refove, polúmque

Scandere præbe.

Christe devoti pretium laboris,
Confer istius prece nos iuvari,
Cujus exemplo peritura fœdi

Liquimus orbis.

* f. altus.

* Serpens
Jen Damona

IV.
Moriatur
21. Martij.

* Lyris, alio nomine Carnellus, fluvius est Campaniæ, agrum Cassinatem à meridionali parte alluens.

Consule Notas Angeli de Nuce in cap. 5. lib. Chronici Cassin.

VITA S. BENEDICTI ABBATIS.

35

Hymnus hic noster, BENEDICTE princeps,
Sic tibi semper placidus, tuorum
Qui salus es, lux, decus, & perennis
Laus Monachorum.

Meta cœlestis pretiosa Regis
Te facit veris celebrem trophæis.
Unde nos semper petimus frequentes
Nocte, dièque.

Doxa sublimi maneat Parenti,
Ejus & sacro diadema Nato,
Et tibi, virtus utriusque compar,
Spiritus alme. Amen.

MONITVM.

Circa S. Benedicti Vitam plures moveri solent controversiæ, quarum præcipue sunt de tem-
pore promulgatæ eius Regula, de die & anno ipsius obitus, de Reliquiarum translatione in
Gallias: quibus accedit alia de tempore quo Monasterium Casinense à Langobardis eversum est. De
prima ac secunda questione (cùm utraque ad historia nostre cardinem pertineat) in Præfatione
nostra egimus: tempus cladis & everſionis Casinensis superius ad cap. 17. expendimus: Tranſ-
lationem cum Miraculis ab Adrevaldo, Aimoſino & alijs descriptis remittimus in sæculum pro-
ximum; denique Illationem, ut vocant, in sæculo quarto Benedictino referemus.

VITA S. SCHOLASTICÆ VIRGINIS S. BENEDICTI SORORIS.

Ex homilia in ejus natali habita, quæ Bedæ Venerabili
vulgò tribuitur.

OBSERVATIONES PRÆVIÆ.

1. De S. Scholastica primus omnium, post Gregorium Magnum, scripsisse videtur Aldelmus
Schireburnensis in Scotia Episcopus, qui anno dcc. floruit, in lib. de laudib. Virginit. cap. 25.
cui tamen hic prætulimus homiliam quamdam Bedæ Venerabili ejus equali communiter attribu-
tam, à nonnullis verò Berthario Abbati Casinensi, (qui anno dccc. lxxxiv. martyrio co-
ronatus est;) quam posteriorem sententiam facile amplectimur, tamenſi homilia Berthary in M. S.
cod. Casinensi (teste Angelo de Nuce in cap. 33. vitæ S. Bened.) nonnihil diversa sit. Non enim
hec homilia Bedæ stilum sapit, nec vero simile videtur, Bedæ tempore S. Scholastica diem Anglis
adeo solemnem fuisse, ut ipse de ea sermonem habuerit, qui nullum de S. Benedicto Casinensi composuisse
legitur. Hanc autem homiliam, seu potius ejus partem, idcirco Aldelmo præposuimus, quòd enarra-
tionem in Gregorij M. textum contineat. Ceterum integram qui volet, eam in tomo 7. Bedæ operum
inveniet: nam ea tantum quæ ad S. Scholasticam pertinent, exscripsimus.

2. Aldelmo subjecimus Pauli Diaconi Aquileiensis carmen duplex, quod utrumque licet Petrus
Diaconus in lib. de viris illust. Casin. cap. 8. resciverit, nemo tamen Pauli Diaconi ferum esse ne-
gabit, quisquis cum versibus reciprocis lubentius luisse advenit in lib. 1. de gestis Langob. cap.
26. ubi S. Benedicti gesta hoc carminis genere cecinit, quod etiam in S. Maurum præstitit.
Scripserunt etiam de S. Scholastica vetusti alij auctores, (nam de recentioribus nihil moramur) nem-
pe Albericus Diaconus Casinensis, & S. Bruno Signiensis Episcopus singulares homilias, quæ nec-
dum editæ sunt. Nam sermo Brunonis de S. Scholastica à Petro Diacono indicatus in lib. de viris
illust. Casin. cap. 34. in editis Brunonis operibus desideratur.

1. VITA beatæ SCHOLASTICÆ natalitia colimus, Fratres carissimi,
libet de eius vitæ meritis aliquid de vita beatissimi BENEDICTI
huic opusculo introducere, ut quantæ excellentiæ sanctitatis fuerit,
silentio non regatur. Sed primitus omnipotenti Deo preces mitta-
mus, qui omnia in sapientia fecit, ut ipse donare dignetur, quia dignatus est
dicere, *Qui sitit veniat, & bibat, & de ventre ejus fluent aquæ vivæ*, ut cœpta
Act. SS. Ord. S. B. Sæculum I. E ij

AN. CHR.
D. XLIII.
XXI. Martij.

Ann. Chr.
D. XLIII.
X. Februarij.

36 VITA S. SCHOLASTICÆ VIRGINIS.

Ann. Chr. sic dignè prosequamur, ut tantæ festivitatis pertineat ad honorem, & vestræ caritati præbeat incrementum.

D. XLIII.
2. Februarij.
Ioh. 3. 37.

Gregorij M.
textus ex l.
2. Dial. 6. 23.

Nominis
expositio.

2. Soror namque eius SCHOLASTICA omnipotenti Domino ab ipso infantia tempore dicata, ad eum semel per annum venire consueverat. Primitus quidem virtutem tanti nominis inquiramus, ut suo decore oratio decurrat. SCHOLASTICA enim à SCHOLA derivatur, quæ est sapientiæ nutrix: ab ipsa virtutum omnium norma concrevit, & tota virtus animæ procax fit ad discendum bona & mala, ut recto limite currere possit viam salutis, qualiter peritura mundi despiciat, ne oberrans bonum ducat pro malo, malum pro bono, tenebras pro luce, & lucem pro tenebris, amarum pro dulci, & dulce pro amaro, & discernere possit quæ virtus sit spiritus, quæ carnis, ne indiscretè cuncta peragens, ibi bonum eligere speret, ubi tota est malitiæ norma: ut est illud: Qui non fuerit discipulus veritatis, erit magister erroris.

3. Sed videamus, quis hujus tantæ sororis possit esse germanus per omnia Benedictus non solum nomine, sed opere, non solum in terris, sed etiam in cœlis. Ista non in Philosophorum schola Scholastica facta, sed Christi, mundi ludibria ab infantia fugiens, cœlestem sibi sponsum aptavit: iste verò à pueritiæ suæ tempore abrupta vitiorum & literarum mundanarum Romæ studia cernens, senili corde eum quem in ingressu mundi posuerat, retraxit pedem. Quàm felix Nursiæ tellus, tales quæ mittit alumnos. Nam Canopica regna aurea mittunt tyrannos: tu Christo proles super æthera dignos. O felicia tantæ viscera matris, quæ tali germine soboles mundo dedere, id est, benedictionis & sapientiæ. Verè ista est illa fertilis gleba, quæ sumpto semine aliud cœlestimum, aliud sexagesimum fructum produxit.

Cur semel
tantum in
anno fra-
trem invi-
sibat.

Prov. 27. 6.

Prov. 25. 16.

4. Sed cur semel in anno sancta soror veniebas? forsitan longitudine itineris à tua tenera planta formidabas? an munus parabas quod ferres? an forsitan tantum & semel in anno fecundabat bonus frater rore verbi cœlestis, ut madefacta mentium prata sufficeret ad incrementum salutis? an in mente habebas illud Salomonis, *Prohibe pedem tuum de domo proximi tui, ne forte satiatus oderit te?* & illud, *Mel in venisti fili mi, comede quod sufficit tibi, ne forte satiatus evomas illud?* Sic sic agant omnes sorores, non densis gressibus fratrum limina frequentent, non carnalia basia requirant, non ineptas resonent fabulas, non munus deferant tantum, quod tela depingit, vel magistra manus adornat: non olfactoriola, non variorum placentas saporum, sed cum Scholastica sacra Benedicti fratris requirite scholam, ut magis cibo cœlesti, quàm dono terreno satiati, reverti ad propria queatis. Sequitur:

Cur extra.
Cœnobiū
recepta.

5. Ad quam vir Dei non longè extra ianuam in possessione Monasterij descendebat. Quàm sanctus, quàm pudicus, quàm discretus accessus! ut fragilis sexus non lascefferet, obviis frater occurrit, ne fortè labor itineris frangeret mentis devotionem. An illicitum cernebat, ut in tanti limen Cœnobiij calcari foemineo pede debuisset? an forsitan sæcularium latratus vitæbat, qui bonos Monachorum mores canino more devastant, & hoc credant in illis, quod suis malis actibus agere non recusant: & si hoc de tanto Patre sperare illicitum esset, de tenerioribus discipulis inflato gutture crisparent cachinnos? Idcirco non in sæcularium, sed in proprijs possessionibus descendebat Pater almificus. Sequitur:

Cur venit
ad fratrem.

Matth. 12.
50.

6. Quadam verò die venit ex more, atque ad eam cum discipulis venerabilis, eius frater descendit. Ex more enim venit, quia ex bona consuetudine mentis appropinquabat, & fide non ficta. Quàm sanctus accessus, quàm sanctus adventus, quàm pius cursus, qui magis amore mentis currebat ad Christum, quàm devotione pedum ad fratrem, immò & ad Christum fratrem. Nam & ipse dicit: *Si quis fecerit voluntatem Patris mei qui in cœlis est, ipse meus frater, soror & mater est.* Sed quali devotione ista currat, Psalmista dicit: *Sicut cervus deside-*

rat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deum. Sed quare Psalmista metaphoricè cervi proposuerit mentionem, ut ita currat anima ad Deum, ut cervus ad fontem, non vacua mysterijs manent. Numquid solus cervus & non columba, turtur & passer fontem requirunt? Sed aliter cervus, aliter columba, ad fontis amnem recurrunt. Iste cursu pedum, ista aërio volatu descendit: iste infecutus frequenter arte venatorum lassabundus currit ad aquam, hæc verò infatigata solita accedit. Quod si mysticè pensare volumus, invisibilis anima visibilis animalis habet formam, qua uno cursu fatigationis, hic pergit ad fontem terrenum, hæc ad fontem cœlestem: iste fatigatus vocibus canum, ista consecuta spiritibus malignis, pro quo ad fontem illum currendum est, qui est fons vivus, puteus Domus Jacob, ex quo aquæ venâ salientis ebullit in vitam æternam. Certè tanta soror tali fide venit ad fratrem. Nam aliter æger, aliter sospes ad medicum vadit: iste ut sanus sanum visitet, iste ut languentem sanus procuret. Nam & ad fontem aliter sitiens festinat, aliter crapulatus à vino. Iste ut hausto refocillet mentem, ille ut recto itinere insitiens pergat. Soror verò ista in tanto fratre ambas gratias cernens, sapiente pede infatigata venit: prius, ut sana sanum visitet; sequenter, ut ægram non corpore, sed mente curet documento salutis: quia nec ipsa astra munda sunt in conspectu Dei, & secundum Apostolum, nec infans unius diei. Sequitur:

Ann. Chr.
D. XLIIII.
X. Februarij.
Psal. 40. 1.

„ 7. Qui totum diem in Dei laudibus sacrissque colloquijs, ducentes, incumbuntibus iam noctis tenebris, simul accipere cibum. Beata talis visio parentum, præ oculis habentes Domini præceptum: *Primum querite regnum Dei, & iustitiam ejus, & hæc omnia adicientur vobis.* Beata talia fercula, ubi prius ponitur panis Angelorum, quàm hominum: & ubi prius refocillatur mens, quàm venter. Nam hic reponitur cibus, qui placere possit mensæ cœlesti: ibi verò esca manet, quam indigeries corporis mittit. Et beatus sermo qui toto diei spatio protelatur laude divina, & qui à primo lucis ortu usque ad occasum, alter natum reciprocantur prædicamina sacrosancta. Sequitur:

Matua fratris & sororis colloquia.
Matth. 6. 33.

„ 8. Cùmque adhuc ad mensam considerent, & inter sacra colloquia tardior se hora protraheret, eadem Sanctimonialis femina soror eius cum rogabat, dicens: Quæso te ne ista nocte me deferas, ut usque mane aliquid de cœlestis vitæ gaudijs loquamur. Ad mensam sedent, cibum sumunt, uno dente caritatis ruminant panem & colloquia sacra, ut unum esset os, quo terrenum panem frangerent, & cœlestem. Nam venter plenus cibo, mens erat adhuc ieiuna verbo salutis: idcirco quasi famelica rogat, ut divinis cibarijs mentem faceret periuicundus cœlestis usque in lucem, ut qui fuerat luce diei magister, fieret etiam inter tenebras doctor herilis. Sequitur:

„ 9. Cui ille respondit, quid est quod loqueris soror? manere extra Cellam, nullatenus possum. Ecce percontatur frater sororem, magister discipulam, sanctus sanctam, quasi non sciens, quid dixerit soror. Sed ista inquisitio magis irascentis est, quàm interrogantis, dum bene Pater audisset, quod soror rogaverit. Tamquam si diceret: Non bene est hoc quod rogas, ut insolitus extra Cellam maneam, quod implere minimè possum. O sanctitatis amator, quare germanæ denegas, quod etiam extraneis præbes? sed hoc religio facit, non causa doloris. Scis Domini præceptum; *Qui diligit patrem aut matrem aut fratrem, vel sororem plusquam me, non est me dignus.* Ideoque ad assuetum recurris orationis locum, ubi magis Deo, quàm sorori solitus es adhærere. Sed præsumenti voce dicimus; Numquid non Deus hic est, ubi bona soror sacramenta Dei perquirat, cùm ipse dicat: *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio eorum sum.* Ecce non rogat, ut longote tempore cernat more parentum, sed unius noctis spatium poscit, quo præbeas colloquia sacra. Quàm durè attendis, sancte frater, preces sororis, ob tuæ causam sacre religionis. Illa bene quærit, ut à te habeat, tu similiter ut redeas: illa fide, tu fide: illa

Cur S. Benedictus extra Monasterium pernegare recusat.

Matth. 10. 37.

Matth. 8. 10.

38 VITA S. SCHOLASTICÆ VIRGINIS.

Ann. Chr.
D. XLII.
1. Februarij.

Scholastica
à Deo ve-
hementem
imbrem
obtinet.

Luc. 6. 40.

Math. 6. 3.

Ioh. 21. 6.

Psal. 109. 1.

Psal. 117. 16.

Exod. 15. 6.

Math. 6. 6.

Gen. 1.

Cant. 1.

Psal. 118.

Cant. 5. 5.

Zach. 6. 12.

1. Cor. 12. 3.

amore Dei, tu pariter ut illa : illa ut cum sorore in prædicatione tempus noctis exoluas, tu ut cum Fratribus solitas Domino referas laudes. Sed quis è duobus melius, sequens sententia monstrat. Tanta verò erat cœli serenitas, ut nulla in aëre nubes appareret. Verè nulla nubes esse potuit, ubi erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Sequitur :

10. Sanctimonialis autem femina cum verba fratris negantis audisset, insertas digitis manus super mensam posuit, & caput in manibus omnipotentem Dominum rogatura declinavit. Dic virgo beata, cujus te schola docuit, quæ contra magistrum sententiam proponis ? Numquid non dicit, *Perfectus omnis discipulus erit, si sit sicut magister ejus* ? & in Evangelio inquit, *Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua* : & tu ambas manus innectis ? & illud, *Mittite in dexteram navigij rete*, & tu utroque latere rectè immergis ? ille à dextris oves collocat,

tu etiam in sinistra ? Psalmista hinc à dextris ponit dicens, *Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis* : nec non *dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltavit me* ; & in Cantico, *Dextera tua Domine glorificata est in virtute*,

&c. & tu ista derogans, non solum manus implectis, sed etiam digitos inseris ? Dominus dicit in Evangelio : *Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum & clauso ostio ora patrem tuum* : & tu ad cœnam sedens, ante humanos oculos preces lacrymasque fundis ? Sed quàm laudanda sunt tua facta, ô sanctissima feminarum. Quid tu in conclavi facis, quando talia patienti cœlo peragis ? Nam ideo tibi una est dextra lævæque pars, quia fabricam attendis illius, qui nullam habet sinistram, ut dicit : *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona*. Et in Cantico canticorum, *Læva ejus sub capite meo & dextera illius amplexabitur me* :

Et in Psalmo : *Manus tuæ Domine fecerunt me, plasmarere me*. Et illud in Cantico, *Manus meæ stillaverunt myrrham*. Hac quippe auctoritate quàm pulchræ tuæ manus complexæ consistunt, super quas caput reclinans, imbrem cœlitus lacrymans effudisti. Sed quod caput, Apostolus dicat. *Caput mulieris vir, caput viri Deus*. Nam cujus viri nisi illius, unde Propheta dicit, *Vir oriens nomen ejus* ?

Ecce ille qui pro salute omnium in cruce inclinato capite tradidit spiritum, suo capite nunc tuas declinavit in palmas, ut sui mysterij quod mente quærebatur arcanum, tibi manaret ab astris. Quæ tantum insertis digitis egisti miraculum, quid faceres si palmas extendisses ad preces ? Cumque levaret de mensa caput, tantæ coruscationis & tonitruum virtus, tantæque inundatio pluvie erupit, ut neque venerabilis Benedictus, neque Fratres qui cum eo aderant, extra loci limen quo confederant, pedem movere potuissent. Quàm nova miracula mundo, quàm cunctis laudanda præconia sæclis ! ubi nulla erat umbra nubis, aër intonat clamoribus omnes : & densa tonitrua sonant, ubi nullius erat concussio venti. Nam unus fons oculorum, & mensam rigabat lacrymis, & æther imbribus arva. Stet nunc sancta caritas fixa, stent immobiles pedes fraterni : quod soror poscit, non deneget dilectio fratris : da volens nolens, pernox sacra colloquia, Pater. Ecce ista præceptum Domini complet, petit ut accipiat, quærit ut inveniat, pulsatur ut aperiatur ei. Quid petit, ipsa dicat. Ut usque mane aliquid de cœlestis vitæ gaudijs loquamur. Nam ideo descendisti obvius, ut ista dona proferres : perfice quod cœpisti. Nam non initio præmium extat, sed in fine operum bonorum. Idcirco è superis fudit Dominus imbrem, ut tu non deneges prædicaminum amnem. Verè non poscit munus caducum, sed regni cœlestis expetit lucrum. Sequitur :

11. Sanctimonialis autem femina caput in manibus declinans, lacrymarum fluvios in mensa fuderat, per quos serenitatem aëris ad pluviam traxit : nec paulò tardiùs post orationem inundatio illa secuta est : sed tanta fuit convenientia orationis & inundationis, ut de mensa caput iam cum tonitru levaret, quatenus unum idemque esset momentum, & levare caput & pluuiam deponere. Quàm bonus Deus Israël rectis corde, quàm pia animæ quærenti illum ? Ecce qui scrutator est mentium & corda omnium cernit, qui per Psal-

missam dicit : *Invocabit me & ego exaudiam eum , cum ipso sum in tribulatione* : Ang. Chr.
Ecce non distulit, non multas expedit precēs, sed in nictu oculi & puncto
cordis petenti tribuit donum. Nam levato de manibus capite, una fuit conven-
nientia orationis & inundationis. Gaude & lætare virorum sanctissime, quia
ecce tenes quod voluisti, ecce habes quod semper quæstisti : ecce miracula cer-
nis insignia, cœlo terræque probata. Verè si non negasses quod expetebas, non
fuerant signa humanis oculis nata, quæ toto semper mundo lectio sacra sonat.
Ecce iam Scholasticæ nomen virtutum laude coruscat : ecce illius miraculo,
plebs sancta congaudet : ecce quam cultasti sarculo cœlesti, fructus fert signo-
rum. Sequitur :

„ 12. Tunc vir Dei inter coruscōs tonitrus aque ingentis pluviæ inundatio-
nem, videns se ad Monasterium non posse remeare, cœpit conqueri contri-
stus, dicens : Parcat tibi omnipotens Deus, soror, quid est quod fecisti ?
Quare quæris vir Dei, quid soror fecerit ? Numquid non cernis quid ipsa fece-
rit ? Numquid non vides pluviæ guttas ? Numquid non audis concrepantes
mugitus ætheris ? Numquid non sentis miracula coruscare, signa fluere, fun-
damina domus contremiscere, & dicis quid fecisti ? Numquid ipsa hoc fecit,
quod magis tua sancta negatio fecit : quia si non negasses, miraculum non eveniret.
Hoc Christus gessit pietatis amator. Nam petenti Cananæ mulieri preces audire
distulit, ut eius fidem faceret acutiorem, ut quærenti catello micās, filij daretur
panis. Sed illa ut extranea à finibus tunc venit, iam non extranea à consortio
Christi : ista verò à cunabulis Christo dicata, cum Maria gloriosa Virgine audire
meruit : *Optimam partem elegit*. Et quare Pater contristatus dicis : Parcat tibi om-
nipotens Deus soror, quid est quod fecisti ? O vir Dei, tibi hominum mentes
patescunt, tibi aer numismata fundit, tibi arida dolia oleum manant, tibi alta
profundi lacus ferrum reducunt ab imo, ipsi inferi animam reddunt, & nunc quasi
contristatus nesciens dicis, quid fecisti ? O Pater beate, si fas est dicere, quantum
fuerat iustius dicere, Parcat mihi omnipotens Deus, qui tuas bonas non audio
preces : quàm diceres, Parcat tibi omnipotens Deus, quid est quod fecisti ? Hoc
est illud Salomonis, *Argue sapientem & diliget te*. Sequitur :

„ 13. Cui illa respondit : Ecce te rogavi, & audire me noluisti, rogavi Do-
minum meum, & audivit me. Subaudiatur, Te quidem rogavi ut fratrem,
sed tu ut germanam noluisti audire. Sperabam ut mente haberes viscera matris,
partus dolorem, lacteas mammas, cunas nutricis, lavacra obstetricis, fascias
temporales, quibus infantia olim nutrita. Sed tu me noluisti audire, & magis
festinabas ad Fratres, quos tibi sola caritas Christi facit germanos, quos etiam
nescis à quo limite ad tua cunabula hos mundus transmittat. Idcirco rogavi
Dominum meum, & audivit me. Tu non attendebas quod unus pater ambo-
rum contulit membra, tu non cernebas unam nobis mansionem * * esse inter
uteri septa : idcirco ad illum patrem cucurri, qui nobis animam dedit, qui ter-
rena tribuit, & cœlestia non denegavit. Modò ergo si potes, egredere, & me
dimissa, ad Monasterium redi. Modò enim præsentis est temporis : modò
enim, quando tibi omnipotens Deus itinera clausit : modò, quando aditum
eundi denegavit : modò, si potes, me dimissa, ad Monasterium redi. Et cur
Pater fatigaris ? Numquid non hîc est Monasterium ubi tu es, qui caput es om-
nium Monasteriorum, & doctor omnium Monachorum, dum non locus ho-
minem, sed homo sanctificet locum ? Sta nunc, Pater sanctissime, invitus, ut
alterius dici sol tibi præbeat gressus. Sequitur :

„ Ipse autem exire extra tectum non valens, qui manere sponte noluit in loco,
mansit invitus. Quàm multis sanctis viris factus es vir Dei compar, qui inviti
fecerunt bonorum facta. Nam Iacob invitus fratrem fugit, qui postea rediit

* Erant ergo gemelli, Benedictus & Scholastica,
uno scilicet partu editi non enim una ipsa alicubi man-
sio est, qui sibi in eundem locum post intervalla succe-
dunt. Trithemius in lib. 1. de Viris illust. Ord. S. B.

c. l. de ABUNDANTIA eorum matre agens : Hæc,
inquit, periclitata in partu geminos edidit, filium sci-
licet BENEDICTUM, & filiam nomine SCHOLASTICAM.

Ang. Chr.
X. Februarij.
Psal. 90. 12.

Luc. 10. 42.

Prov. 9. 8.

* al. fuisse.

40 VITA S. SCHOLASTICÆ VIRGINIS.

Ann. Clt.
D. XCVI. 1.
x. Februarij.

cum multis. Sic Ioseph invitus pergit ad sedem, ut doctor fieret populo Dei. Sic Daniel vadit Babylonam ad arcem, ut primus fieret sapientibus cunctis. Sic Saulus invitus factus est Paulus, ut fieret gentium prædicator. Ideoque tua non requiescat caritas, sancte vir, stare invitus, ut Christi tribuas documenta salutis. Sequitur:

Cum fratre
noctem in
sacris collo-
quijs ducit
insomnem.

„ 14. Sicque factum est, ut noctem totam pervigilem ducerent, atque per sa-
„ cra spiritalis vitæ colloquia sese vicaria relatione fatiarent. Ecce nunc nova
„ spiritalia gaudia surgunt, quia negans prius, factus est nunc attributor cœle-
„ stis: & colloquijs sacris vicaria relatione se satiant, qui prius erant à concor-
„ dia discordes. Quanta sunt omnipotens tua mirabilia Deus! Nam omnia pro-
„ ba voluisti, fecisti, & non est qui resistat tuæ majestatis potestati. Ideoque
„ laudant te cœli, aër, terra, mare, & cuncta quæ in eis sunt: quia semper in-
„ novas signa & mirabilia tua, ut te totus orbis agnoscat suum esse Redempto-
„ rem. Da iam pius pio Patri Benedicto iterredeundi ad Cellam, stringe aërium
„ amnem, tolle pluviae guttas, da serenitatis solem, ut qui lætus accessit, gau-
„ dens recedat: ut simul eius soror valedicens fratri, ad propria revertatur, ut
„ simul gaudentes & exultantes, tuo de munere ad sua tecta vehantur. Sequitur:
„ Qua de redixi eum voluisse aliquid, sed minimè potuisse: quia si venerabilis
„ viri mentem aspicimus, dubium non est, quod eandem serenitatem volue-
„ rit, in qua descenderat, permanere: sed contra hoc quod voluit, in virtute
„ omnipotentis Dei ex femineo pectore miraculum invenit. Nec mirum quod
„ plus illo femina, quæ diu fratrem videre cupiebat, in eodem tempore valuit:
„ quia enim iuxta Iohannis vocem, *Deus caritas est*: iusto valde iudicio illa
„ plus potuit, quæ plus amavit. Brevi fermone de his differendum non est.
„ Nam secundum Grammaticos, caritas media species est, dum inter bonos &
„ malos caritas esse possit, & inter latrones & pios: ut est illud, *Perfecta caritas*
„ *foras mittit timorem*. Certè si perfecta est ista, quæ inter bonos foras mittit ti-
„ morem: imperfecta nihilominus fore creditur, quæ inter malos ac superbos
„ nequitiae concordiam præstat. Sic in passione Domini Pilatus IESUM mittens
„ Herodi, à quo IESUS ad Pilatum iterum remissus, amici facti sunt Herodes
„ & Pilatus in ipsa die: nam antea inimici erant ad invicem. Sed hæc est perfecta
„ caritas quæ Deus est, quâ hic plus una potuit quam alter: de qua dicit Apo-
„ stolus, *Caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est*
„ *nobis*. Sequitur:

„ 15. Cùmque die altero eadem venerabilis femina ad Cellam propriam recessis-
„ set, vir Dei ad Monasterium redijt: & ecce cùm post triduum in Cella con-
„ sistens, elevatis in aëra oculis, vidit eiusdem sororis suæ animam de eius
„ corpore egressam, in columbæ specie cœli secreta penetrare. Quàm felices
„ sunt oculi qui animas possunt contemplari beatas, qui carnali intuitu spiri-
„ talia cernere queunt! Ista luminaria non adjacent in fundamine frontis, sed
„ intus renitescunt ad cordis fenestras de quibus dicit: *Qui sunt isti qui ut nubes*
„ *volant, & sicut columba ad fenestras suas?* Ecce iam, Benedicte Pater, ista colum-
„ ba ad tuas iam cordis volat fenestras, ut tuæ sororis anima per eas transiens,
„ ad cœlestem illam deferat portam: ut illa fieret ductrix animæ tantæ, quæ fuit
„ avis quondam portatrix ad arcam reddita pacis. Quàm felix ales talibus my-
„ sterijs compta, quæ meruit etiam super Dominum Christum Spiritum sanctum
„ ferre. Ista frequens obsequijs instat Regis æterni, ista assuetis pennis de argen-
„ tatis auro dorso refulgens, paradiso nuncia defert. De hac in Cantico Cantico-
„ rum dicit: *Surge amica mea sponsa, & veni: columba mea in foraminibus petre, in*
„ *caverna maceria*. Sequitur:

„ 16. Qui tantæ eius gloriæ congaudens, omnipotenti Deo in hymnis & lau-
„ dibus gratias egit, eiusque obitum Fratribus denunciavit. Denunciavit enim
„ sanctus Pater Fratribus, quod meruit sacro intuitu cernere secretum: & tali-
„ bus congaudens votis, omnipotenti Deo gratias egit, quia quam ante triduum
„ rore

VITA S. SCHOLASTICÆ VIRGINIS. 41

rore verbi cœlestis perfuderat, ad æthereæ regna in columbæ specie scandere cernit. Sequitur:

Ann. Chr.
D. XLIIII.
x. Februarij.

„ 17. Quos etiam protinus misit, ut eius corpus ad Monasterium deferrent, atque in sepulcro quod sibi ipse paraverat, ponerent. Quo facto contigit, ut quorum mensuna semper in Domino fuerat, eorum quoque corpora nec sepultura separaret. Ecce, fratres, margarita cœlestis à negotiatore dudum empta, aptatur cœlestibus ornamentis, iam inter lilia candentia pascens, sequitur Agnum quocunque jerit. Ecce in Paradiso Domini ab Angelis collocatur, ecce in terris Monachorum manibus aptatur in tumultu fratris, ut munus quod una mater contulit, nec cœli ianua, nec terræ sepultura separaret: & quibus una fuit semper mens in Christo, una esset corporum arca. Ecce reparata sunt tua damna, Paradise. Ecce virgo Dei manu formata, quam de tuo pestifer hostis abstulit loco, iam redit ad culmina cœli, iam recognoscit sui palman fructoris; iam quia victa fuit, victrix calcit hostis colla maligni. Dic, dic inferni minister, dic tartaree miles, dic origenum genus omnium venenorum fraude repletum, quid tibi fecit plasma sanctissimum Dei, quid tibi nocuit femina benè formata? Quæve causa ultro te consiliarius iniecisti, ut manducaret quod tuum non fuit? Dic pestifer fur, quia non potuisti rapere partem regni Dei, ideo voluisti rapere per serpentem creaturam Dei, immò qualis dominus, talem famulam mittit. Tu serpens lubricus, ille serpens tortuosus: tu omni dolore plenus, ille omni veneno: tu mortis consilia dans, ille suis organis sibilans, mortis consilia propinat. Numquid non potuisti in Paradiso Dei aliud animal invenire, quod tuis votis concordaret, nisi serpentem? Verè non. Tu callidior Angelis sanctis, ille callidior animantibus cunctis: tu bonus in cœlo formatus es, sponte malus effectus es; ille bonus in Paradiso creatus est, per te reus effectus est. Virgo Dei, plasma Dei, femina Dei bona creata est, per te, & serpentem illicita gustando effecta est peccatrix. Quid demens de his tibi profuit? Tu tibi perpetuos ignes cumulasti, ille terram comedit cunctis diebus: tu catenis igneis illigatus; ille omnium ira premitur, calcaneis tunditur, verberibus flagellatur. Væ væ per omnia vobis. Ecce femina reparata est sanguine Christi, ecce pro amissione terreni Paradisi, illa nunc culmina cœli retinet, unde præceps ruiisti. Versum est fel tuum in dulcedinem mellis, fraus maligna tua in reparationem omnium & salutem. Perforata est maxilla gutturis tui, neminem mordens, neminem vorans sine Deo volente. Et si quem voraveris, pietate Dei præfocatus cum sanguine reijcies illum, & de visceribus tuis abstrahet illum Deus.

Corpus eius
à fratre se-
pelitur.

Expositio
tio in dia-
bolum.

„ 18. Gaude iam virgo Dei tantis sublimata triumphis, exulta Benedicte Pater sanctissime patrum, doctor dulcissime doctorum: quia consummatis operibus sanctis, pariter congaudetis super regna cœlorum. Intercedite pro vobis commissis, postulate pro nobis afflictis, rogate pro nostris delictis, poscite Christum non solum pro Monachis commissis, sed etiam pro vestris ancillis, ut omnis ætas, omnis sexus, omnis Ordo, qui vestris præceptis colla submittunt, peritura mundi despiciant, gaudia æterna concupiscant, regna beata appetant, prospera animarum & corporum percipiant. Nulla diabolica fraude molestantur, nullis incurfionibus malignorum affligantur, nullisque calamitatibus annihilentur. Euge Pater beate, fave precantibus, appone aures precibus famulorum tuorum, da veniam poscentibus, da dona quærentibus, parce peccantibus: quia tu pastor es, nos verò oves audi tu balatus ovium tuarum, trahe nos post te, ut veniamus ad te, ut illic vera pascua inveniamus, ubi sunt vera gaudia sempiterna. Redde Deo talenta cumulata de nobis, reporta cum usuris credita dona doctrinarum, mèque indignum huius operis præsumptorem, tuis conjunge servulis facris, ut cum omni grege commissio vitæ præmia assequamur, ut tibi dicatur à Deo: Euge serve bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra cum his omnibus tibi creditis in gau-

Invocatio,

42 VITA S. SCHOLASTICÆ VIRGINIS.

Ann. Chr. dium Domini tui, præstante ipso qui digna promittere gaudia dignatus est suis
D. XLIII. famulis, qui vivit & regnat per cuncta sæcula sæculorum, Amen.
x. Februarij.

DE EADEM S. SCHOLASTICA

Carmen ALDELMÆ Episcopi Schireburnensis in Scotia, qui anno
DCC. floruit, in lib. de laudib. Virginit. cap. 25.

QUæ proprium ex Schola sumpsit SCHOLASTICA nomen,
Hanc Deus ubertim cœlesti munere ditat,
Aurea Virgineo lucrantem præmia voto.
De qua hoc præcipuum vitæ ramusculus almæ
Divulgare solet, latus qua tenditur orbis,
Quodd fratrem sibimet germano fœdere iunctum;
Subnixis precibus gestit compellere virgo,
Quatenus acciperent sacrorum dulcia noctu
Fercula librorum, & sancti convivium verbi:
E quibus affatim saturantur pectora plebis,
Atque saginantur sanctorum corda virorum.
Sed fidus precibus frater non flectitur ullis,
Quinimmo sanctam contempsit voce sororem.
Tum Virgo Christum pulsabat corde benignum,
Ut sibi dignetur vulnus sanare doloris.
Mox igitur cœlum nimboso turbine totum,
Et convexa poli nigrescunt æthere furvo.
Murmura vasta tonant, flammis commixta coruscis;
Et tremuit Tellus magno tremebunda fragore.
Humida rorifluis humectant vellera guttis,
Irrigat & terram tenebrosis imbribus aër.
Complentur valles, & larga fluentia redundant;
Tunc mansit nolens, qui pridem sponte negavit
Quod germana petit, deplorans anxia curis.
Sic Deus auscultat devota mente rogantes,
Quamlibet à nullo solandi verba capeffant.

VITA EIVSDEM S. SCHOLASTICÆ

A Paulo Diacono metricè scripta.

Ex Prosperi Martinengij Tomo 3.

I.

SPONSA decora Dei petit alta SCHOLASTICA cœli;
Ingreditur thalamum sponsa decora Dei.
Angelicis hodie manibus super astra levatur,
Miscetur turmis Angelicis hodie.
Iubilat hinc Domino sanctorum cœtus in astris,
Plebs nostra in terris iubilat hinc Domino.
Hinc dolet, atque gemit classis mala dæmoniorum;
Serpens antiquus hinc gemit, atque dolet.
Illius infidias hæc vitâ pertulit omni,
Sed vicit moriens illius infidias.
Virgo dicata Deo primo permansit ab ævo,
Vixit ab infanti Virgo dicata Deo.

II.
Scholastica
ab infan-
tia Deo di-
cata.

VITA S. SCHOLASTICÆ VIRGINIS. 43

Regna poli cupiens patriam cum fratre reliquit,
 Cassinum petiit regna poli cupiens.
 Testa sibi statuit summa BENEDICTUS in arce;
 At soror in planis testa sibi statuit^a.
 Frater erat solitus descendere quosque per annos,
 Visere germanam frater erat solitus.
 Proxima lux fuerat, qua corpus virgo reliquit,
 Qua cœlum petijt, proxima lux fuerat.
 Ut sibi mos fuerat, frater descendit ab arce;
 Germanam visit, ut sibi mos fuerat.
 Exoriente die fit eò conventus eorum,
 Et sermo exoritur exoriente die.
 Mutua verba ferunt regni, vitæque perennis;
 De satanæ pugnīs mutua verba ferunt.
 Oceanum subiens sol lucem iam tumulabat,
 Phœbus fert tenebras Oceanum subiens.
 Pabula pro solito dederant animabus amata,
 Dant & corporibus pabula pro solito.
 Virgo gemit comedens, suspiria corde dat imo;
 Verba facit frater, virgo gemit comedens.
 Ardet amans animus, sermones quæritat auris;
 Os escas gustat, ardet amans animus.
 Fit magis esuriens, dum plures accipit escas,
 Verbi non dapium fit magis esuriens.
 Iam simul ambo parant mensam remove, cibosque;
 Ferre Deo grates iam simul ambo parant.
 Illa dolens animo dubitat, metuitque profari,
 Hæc tandem loquitur illa dolens animo.
 O venerande Pater, mihi nil miserere dolenti,
 Germanam linquis, ô venerande Pater.
 Hic precor ut maneat, lux ecce diurna recedit,
 Instant iam tenebræ, hic precor ut maneat.
 Ne soror ista petas, frater sanctissimus inquit,
 Quæ petis, haud tribuam, ne sororista petas;
 Protinus illa dolens lacrymis rigat ora profusis,
 Dat caput in mensam protinus illa dolens.
 Spes erat huic Dominus, Dominum sic mæsta precatur,
 Quod vult fit, quoniam spes erat huic Dominus.
 Tota poli facies operitur nubibus atris,
 Densatur nimbis tota poli facies.
 Fulgura crebra micant, collidunt flamina venti,
 Corruat ut cœlum, fulgura crebra micant.
 Frater id intuitus, cur egerit increpat illam,
 Nocte domi remanet frater id intuitus.
 Postera lux veniens auctus fugat atque tenebras,
 Pandit iter justo postera lux veniens.
 Transierat triduuni post eius ab inde digressum;
 Post istud signum transierat triduuni:
 Suspicit ad speculam cœlum Benedictus & orat,
 Sic germanæ animam suspicit ad speculam.

Ann. Chr.
 D. XLIIIL
 1. Februarij.

Cassinum
 incolit.

Singulis an-
 nis, fratrem
 visit.

Colloquia
 sacra cum
 fratre habet.

III.

Et in no-
 stem totam
 protrahi pe-
 tit.

Fratrem re-
 tinet invi-
 sum, pluviam
 cœlitus ob-
 tentat.

IV.
 S. Benedi-
 ctus animam
 eius cœlos
 penetrare
 videt.

^a Notandus locus adversus eos, qui Scholasticā iuxta
 Cassinum habitasse negant. Idem Paulus infra num. 7.

Virginal ecce tuum fratris conjunxeras adi,

staret ut involsum Virginal ecce tuum.

Quid plinius? Hæc si legisset Bollandus, aliam sine

Autor. SS. Ord. S. B. Saeculum I.

dubio sententiam iniisset. S. Scholasticæ Monasterium
 fuisse Plumbariolam nonnulli suspicantur, quamvis
 à Thesia Rachisi conjuge exstructum prodar Leo
 Ostiensis in lib. 1. Chron. Cassin. cap. 28. fortè quod
 nulla veteris ædificij vestigia remanerent.

Ann. Chr.
D. XLIII.
2. Februarij.

Corpus eius
in proprio
tumulo col-
locat.

V.
Vterque
miraculis
clarefcit.

In volucris specie volitabat ad astra columbæ,
Quid fuit, hac patuit in volucris specie.
Quod soror astra perat, grates agit Omnipotenti;
Fratribus enarrat quod soror astra petat.
Collocat in tumulo parto sibi membra sororis,
Et sua post ipso collocat in tumulo.
Unus habet tumulus, tenuit quos una voluntas:
Quos parit una alvus, unus habet tumulus.
Signa stupenda nimis vitâ fecere fruantes,
Defuncti faciunt signa stupenda nimis.
Vidimus hîc homines ereptos dæmone plures,
Insanos sanos vidimus hîc homines.
Est data pluribus hîc vox oris, lux oculorum,
Frugi pedum virtus est data pluribus hîc.
Hîc Deus omnipotens meritis placatur eorum;
Quæ petitur, præstat hîc Deus omnipotens.
Hîc & ubique Deus precibus nos protegat horum,
Nos regat, & foveat hîc, & ubique Deus.

DE EADEM S. SCHOLASTICA

Carmen ejusdem Auctoris.

Ex Bedæ tomo 7. & VVione in Ligno Vita.

VI.
* al. nomi-
ne.

Mundum
describit

* al. jubare.

VII.
Monialibus
præfuit.

Auctor alio-
rum ver-
sum me-
minit.

O Benedicta soror Benedicti * numine Christi
Eximique Patris, ô benedicta soror.
Prompta vacare Deo Scholastica iure vocaris:
Cerneris à cunis prompta vacare Deo.
Seria consilio, iam tunc virguncula quamvis,
Calcatrix cosmi seria consilio.
Sponsa decora Dei niveis tu compta lapillis,
Lilia sacra feres sponsa decora Dei.
Appetis alta poli, tempisti dulcia sæcli,
Dindyma perpetui appetis alta poli.
Cuncta perosa tibi Phœbi sub * lumine posita,
Et maleuada foli cuncta perosa tibi.
Castalides proceres præibas concita prædux^a,
Illuminabas ovans Castalides proceres.
Virginal ecce tuum fratris conjunxeras ædi,
Staret ut invulsum Virginal ecce tuum.
Unguibus à teneris mutans superna caducis,
Victoriâque tenens unguibus à teneris,
Ampla trophæa refers ^a ^{apostolus}, ^{apostolus}, ^{angelus} ^{angelus}, ^{angelus} ^{angelus},
Filia Virgo Sion ampla trophæa refers.
Versibus heroïcis ^b aliâs castissima laudes
Scripsimus ecce tibi versibus heroïcis:
Quæis liquidò patuit meritorum culmine toto
Perfectam cunctis, quæis liquidò patuit.
Sufficiat precibus germanum vincere votum,
Iniunctum cunctis, sufficiat precibus.

^a Erat ergo Scholastica Religiosa, non devota,
privata scilicet in domo religiosam vitam ducens, sed
claustralis in communi cœtu Virginum, quibus ipsa

præerat.

^b An heroïcos versus appellat eos, quos supra te-
tulimus? aliâs heroïci versus dicuntur hexametri.

VITA S. SCHOLASTICÆ VIRGINIS.

45

Scribere nunc superest natalem volucre penha
 Scandere quo iussa es, scandere nunc superest;
 Virgo beata die subijsti limina regni
 Mense Numæ in decimo, virgo beata, die.
 Phœbus in Aquario vîcenas iâmque quaternas
 Præripiens partes Phœbus in Aquario.
 Unguine pneumatico floreis nutrita verendis;
 Cujus odor patuit unguine pneumatico.
 Sinibus Abraïcis vigilum devecta lacertis
 Permanfura sacris sinibus Abraïcis:
 Virgineisque choris lenta statione locata
 Laudibus harmonicis, Virgineisque choris.
 Organa quo resonant superni nominis odas
 Angelici proceres, organa quæ resonant.
 Pascere nunc lilijs milleno flore refertis,
 Tu paradisiacis pascere nunc lilijs.
 Hîc vigeas, valeas, semper venereris, ameris,
 Nunc & in æternum hîc vigeas valeas.

Ann. Chr.
 D. XLIII.
 XXI. Martij.

VIII.
 Dies obi-
 tus sanctæ
 Scholasticę.

MONITVM.

*De S. Scholastica Reliquiarum Translatione in urbem Cenomanensem agendum erit in secundo
 Sæculo Benedictino.*

VITA ET PASSIO S. PLACIDI MARTYRIS

Ann. Chr.
 D. XLI
 V. Octob.

ET FRATRVM EIVS VICTORINI, EUTICHII,
 ac FLAVIÆ fororis, nec non DONATI, FIRMATI Diaconi,
 ac FAUSTI, & aliorum triginta Monachorum.

Auctore Gordiano Monacho, interpolatore Petro Diacono.

Eruta ex Bibliotheca Vaticana à Surio.

OBSERVATIONES PRÆVIÆ.

1. De Gordiano primo horum actorum scriptore ita legitur num. 18. His quoque diebus Gordianus quidam natione Romanus, litteris Græcis apprimè eruditus, ad venerabilem Patrem Benedictum pervenit, sc̃que eius magisterio subdidit. Is cum S. Placido in Siciliam missus num. 20. atque è Matruca manibus elapsus num. 61. demum curatà S. Placidi Sociorumque Martyrũ sepulturà Constantinopolim profectus, iubente Iustiniano Imperatore eorundem Passionem Græcè scripsit num. 81. Hæc vel de se ipse, vel Petrus Diaconus de ipso his actis que interpolavit, inseruit. Quo magis miror, Petrum ipsum in libro de illustribus viris Casinensibus nullam Gordiani facere mentionem; ubi quotquot nancisci potuit Scriptores Casinenses, diligenter enumerat.

2. Istorum interpolationem actorum iam agnoveram homines eruditi, non equè verò interpolationis auctorem Petrum Diaconum Casinensem: quem Reverendissimus Angelus de Nuce Abbas Casinensis in caput 37. Vita S. Benedicti primus recens indicasse videtur. Novatoris manum arguunt errores, & anachronismi. Quibus illud accedit, quod hæc acta à num. 5. ad 14. excerpta sunt ex libro 2. Dialog. Gregorij Papa, qui Gordiano seriùs scripsit. Petrus ille Diaconus Casinensis ac Bibliothecarius, qui anno M. C. XX. floruit, meminit S. Placidi vita à se scripta, seu veriùs interpolata in lib. de Viris illust. Casin. cap. 47. & in lib. 4. Chyon. Casin. cap. 66. denique in Registro S. Placidi in Bibliotheca Casinensi asservato, ut ex Angelo de Nuce didicimus.

PROLOGUS AVCTORIS.

1. N claro & renitenti triumpho beatissimorum PLACIDI, EUTICHII & VICTORINI fratrum, eorũque fororis FLAVIÆ Virginis, & sociorum triginta ac trium laudes aliquas addere otiosum quiddam & supervacuum est. Quos enim Christus in cœlesti regno locavit, quos etiam

An. Chr.
D. XLIII.
v. Octob.

*Gordianus
græcè hæc
acta scripsit.

cum Angelis & Archangelis individuum Majestatem laudare constituit, hos nimirum hominum laudibus non egerè monstravit. Verùm quia omnes Spiritus & omnes creaturas ad Domini laudem Psalmographus vates invitat, operæ precium reor ego GORDIANUS, Patris BENEDICTI discipulus, ad Regis æterni gloriam, eorumdem martyrum passiones almificas Argolicis apicibus annotare. Tantâ enim miraculorum prærogativâ, tanto virtutum iubare sanctissimus Placidus, horum Martyrum dux & prævius splenduit, ut non solum fideles, verumetiam infideles in Christi laudem exclamare cogantur. Et meritò; nam juxta magistri sui Benedicti præceptum, Christum toto corde, tota anima, tota virtute dilexit, & pro eius nomine cum supradictis Martyribus suum sanguinem fudit. Hi namque sunt cœli qui enarrant gloriam Dei. Hi lux mundi, qui sedentes in tenebris ad veram lucem reducunt. Hi sal terræ, qui mentes ne tædij torpore deficiant, saliant, & ad cœleste regnum inducunt. Freti namque Dei omnipotentis virtute, eiusque sapientia debriati, frementem mundum velut stercora contempserunt, & veram fidem opportunè prædicaverunt, & pro eadem animam posuerunt.

Psalm. 146.

2. Hanc namque Dei magnitudinem, virtutem & sapientiam David admirans, dicebat: *Magnus Dominus Deus noster, & magna virtutis ejus, & sapientia ejus non est numerus.* Magnus siquidem, cum nos inenarrabiliter ex luti materia condidit, & ex nihilo cuncta creavit. Magna virtus ejus, cum tartareas legiones dirupit, mundi principem vinxit, vasa & arma ejus abstulit, regnum destruxit, humanum genus suo pretioso sanguine redemit, pacis coagulum inter Deum & hominem reformavit, terrenis cœlestia sociavit, ac filios hominum de terra elevans, in cœlesti regno supernarum Virtutum ordinibus iunxit. Intonet ergo iam sancta & universalis Ecclesia, & cum eodem celeberrimo sublimique citharista cœlestis harmoniæ tympanum sumens; devota, promat cantica, dicens: *Magnus Dominus noster, & magna virtus ejus, & sapientia ejus non est numerus.* Magnus utique ipse, magna virtus ejus, & sapientia, qui ab ipso fere mundi principio parvulos, senes, insipientes, sapientes, armentarios, rucolas, piscatores & Monachos æterni regni oratores & milites contra diabolum fecit. Ad quam rem nobis idoneè confirmandam, adest cum socijs & sorore Flavia Virgine, ac duobus fratribus Eutychio & Victorino, Placidus sanctissimus & beatissimus Patris Benedicti discipulus, qui terrenis cœlestia commercia mutans, Patriarchis, Prophetis, Apostolis, Martyribus ac Confessoribus similis apparuit, & in carne adhuc lutea positus, labentes delicias ut quisquillas sprevit, & Crucis mortificationem iugiter in suo corpore pro Christi nominis amore portavit.

Iussu Iustini
Gordianus hæc
acta scripsit.

3. In hujus itaque Martyris passionē explicanda, cujus ad iussum agere orsus sum, promam. Dives enim IUSTINIANUS triumphator, invictus Æneades, dum agnouisset qualiter jam dictus Martyr Domini Placidus triumphalem lauream suscepisset, illico nostram exiguitatem advocans, præcepit ut passionem illius atque miracula, prout oculis ipse prospexeram, exerens, sanctæ Ecclesiæ filijs ad legendum morigerarer. Cujus sacratissimo imperio parens ad tantæ Martyris passionem describendam animum dedi, sciens indubiè, quia omnia quæ fuerunt & sunt, & Dei voluntate & permissione consistunt & permanent. In hoc tamen opere studiosi lectores non panegyricum requirant, sed veritatem. Alij sua scripta phaleris ornent, promentes quod turpe videtur & tenebrosum; nos omisâ purpurâ obumbrationis, nudum ostentabimus, quod in se honestum sit ac luculentum. Non est autem Ecclesiasticorum virorum, molles & delicatas orationes appetere, quæ mentes hominum ad prava & noxia

* Hoc epitheton meritò ridet Nicolaus Alemannus in notis ad Procopij Arcanam historiam pag. 89. Certè Iustinianus ipse in inscriptione orationis ad Antecessores, quæ vulgò Digestorum Proœmium appellatur, nullam hujusce nominis mentionem facit, dicet

varios honoris titulos vndiqueque sibi adscribat; nec quisquam Imperatorum huncce ridiculum titulum usurpavit, ut sibi ventisissimam nobilitatem & in Trojanis aliquam familiæ originem affumeret.

S. PLACIDI MARTYRIS.

47

quæque illiciant, ut faciunt Comitorum & Tragoedorum; sed quæ ad puritatem, castitatem, integritatemque mentes audientium ædificent, & ad vitam æternam perducant. Quod autem Deo dilectissimi Placidi & sociorum eius passionem rusticano describimus calamo, non idè spiritualis homo, qui dijudicat omnia, ut animalis qui nescit quæ sunt spiritûs, surda aure prætereat, cum sola quæ sunt spiritûs sapiat. Superni itaque Regis munimine fultus, tantorum Martyrum passionem scribere aggrediar.

Ann. Chr.
D. xli
v. Oâob.

Vita incipit.

4. Tempore, quo THEODORICUS Augustus in Seniori Roma, in nova vero IUSTINUS Senior & IUSTINIANUS Romani Imperij scepra retinebant, Sedis verò Apostolicæ IOHANNES primus & FELIX præsidebant, TERTULLUS vir nobilissimus ac præclarissimus, & in utraque curia Romani Imperij post Augustos nulli secundus, homo illustrissimus ac dilectissimus, in seniori Roma Patriciatûs * retinebat habenas. Qui ex Aniciorum sanguine stemmatis lineam ducens, adeoque sapientia, fortitudine atque prudentia vixit, ut ab Imperatoribus omnique Romano populo Pater patriæ vocaretur. Hic de OCTAVIÆ gentis familia ducens uxorem, corpore ac moribus speciosissimam, bonæ arboris bonos fructus ex ea suscepit. Primum namque PLACIDUM, secundum EUTYCHIUM, tertium VICTORINUM, quarto autem loco dum puellam enixa fuisset, pro eo quod ex Octavio & Flavio stirpe descendebat, FLAVIAM nominaverunt. Hos cum dicto Patricio peperisset, viam Domini illos colere docuit, sectari patientiam, humilitatem, sobrietatem, castitatem & caritatem. Patres siquidem erant pauperum, iudices viduarum; causam autem quam nesciebant, diligentissimè investigabant. Ipsi autem Patricij animus, licet Imperialibus negocijs implicitus esset, semper tamen aut circa Ecclesias, aut circa Monasteria erat, semper ea quæ Dei sunt quærens. Eodem tempore beatissimus ac Deo dilectissimus BENEDICTUS, velut Lucifer inter astra, apud Sublacum radiabat. Cœperunt deinde in eodem loco ad eum multi confluere, & subleni Redemptoris iugo cordis cervices edomare, multique ab eodem Patre in eadem regione ad omnipotentis Dei sunt servitium coadunati; ita ut illic duodecim Monasteria construeret, in quibus sub statutis Præpositis duodenos Monachos deputavit: nonnullos verò secum retinuit, quos adhuc in sua præsentia aptius erudiri iudicabat.

S. Placidi
genus Anici-
cium.

Frater ad
foror.

S. Benedi-
ctus apud
Sublacum
clarescit.

5. Fama itaque tanti Patris per totum Romanum Imperium volitante, urbem ipsam Romam, quæ Romani Imperij omniumque urbium caput est, ceu sol radians, replevit in tantum, ut Tertulli Patricij perveniret ad aures. Qui cum optimatibus Romani Imperij, temporibus * Iulij Papæ, divinæ autem incarnationis anno xxi. ac quingentesimo, ad Patrem sanctissimum Benedictum pervenisset, vir excellentissimus, & Imperatoris in orbe Romano præcellens ac singularis, purpurâ indutus, gemmis & auro radians, pedibus eius provolvitur, utque pro suis commissis Domini flagitaret clementiam, cum lacrymis atque singultibus exposcebat. Vir autem Domini Benedictus, Patricij humilitatem advertens, è terra eum levavit, & de his, quæ ad æternam vitam attinent, sufficienter instruxit. Idem verò Patricius servi Domini doctrinâ delectatus, eo die obtulit Deo & eidem Patri Benedicto Placidum filium

Placidus
septennis à
Patre tradi-
tur S. Bene-
dicto.

* lege Io-
hannis iux-
ta prædictum
n. 4.

* In libri 2. Dialogi Gregorij M. cap. 3. Tertullus Patricius appellatur: at verò in litteris, quæ Chronico Cassinensi anno 1602. Parisiis edito subiunguntur, non semel vocatur Iustiniani imperatoris exadelfus, id est Patruelis, Placidus autem Iustiniani, & Theodora Augustæ nepos: Quod utrumque Nicolao Alemano commentitium videtur. Quid enim (inquit ille in Notis ad Procopij Anecdota pag. 88.) Tertullo cum Iustiniano Bederinæ nato; Iustinus agricolæ nepote? Quid cum Theodora meretricula scenica, Acacij Vrsanij filia? In has litteras, quæ Cardinali Baronio ad annum 541. non immeritò suspectæ habentur, haud inquirimus. Scimus tamen sententiam

Gabrielis Triuorij, qui Iustinum iam Senatorem factum, per adoptionem transisse censet in antiquam Aniciorum familiam, suo non carere fundamento. nam Iordanes Episcopus Ravennæ illius ævi scriptor in libro de rebus Geticis sub finem, ait, propter matrimonium contractum inter Germanum Patricium Iustiniani fratrem, & Matasuentham filiam Amalasuentha, Theodoricæ Gothorum Regis neptem, conjunctam esse Aniciorum gentem cum Amala stirpe, ex qua Theodoricus originem duxit, ut Trevorius in Observationis Apologeticæ adversus Procopij Anecdota capite sexto adnotavit.

Ann. Chr.
D. XCI.
v. Octob.

suum septennem, nutriendum & erudiendum secundum regularem normam institutionis: sicque benedictione munitus, ad Urbem reversus est.

6. Placidus autem sanctissimus cum sub beatissimi Benedicti regulari magisterio cresceret, sanctam & Deo placitam vitam in omnibus ducere coepit. Quem vir Dei cernens ad alta succrescere, ac sicut proprium filium illum unice diligens, de his quæ Dei sunt, sollicitè instruere coepit, ac contra tentantia præmunire vitia, qui ab ipso pueritiæ suæ tempore abstinentiam ac vigilias est secutus. Cursu namque præpete cœlestem tendens ad patriam, ardua & sanctiora appetere non desinebat, noctibus atque diebus, horis ac momenti quæ Dei sunt quærere non cessabat. Obedientiæ verò ita sibi callem vindicavit, ut pro hoc ipsi sanctissimo Benedicto admirabilis haberetur. Quadam verò die dum aqua in Cella deesset, ad hauriendam aquam de lacu Placidus est beatus egressus: qui dum vas quod tenebat incautè in aquam misisset, ipse quoque cadendo secutus est, quem continuo unda rapuit, & penè in unius sagittæ cursu à terra introrsus traxit. O inenarrabilis clementia Salvatoris! O, inquam, indeficiens super ejus electos usque in finem mundi divina custodia! Ille namque fuit cum Placido in aqua ne necaretur, qui fuerat cum Petro in mari ne mergeretur. Hoc ille egregius Pfates præfigurauerat, cum dicebat: *In mari via tua, & semita tua in aquis multis*. Sed quid prævalet contra Dei potentiam antiqui hostis versutia? Mox enim ut sanctus in aquam Placidus cecidit, eventum rei Spiritus sanctus, qui in Sanctorum cordibus principaliter obtinet locum, Benedicto Patri sanctissimo revelavit. Qui e vestigio beatum MAURUM sub magna celeritate vocavit dicens: Frater Maure, curre velociter, quia puer Placidus, qui ad hauriendam aquam perrexerat, in lacum cecidit, eumque iam longius unda trahit. Res mira, & post Petrum Apostolum omnibus retrò seculis inaudita! Benedictione enim postulata atque percepta, ad Patris imperium concitè Maurus perrexit, atque ad eum locum, quo sanctus Placidus ab unda trahebatur, & per terram se ire existimans, super aquas cucurrit, Placidumque beatum per capillos tenuit, rapidoque cursu redijt. Qui mox ut terram tetigit, ad se Maurus reversus, post terga respexit, & quia super aquas cucurrisset cognovit, & quod præsumere non potuit ut fieret, miratus expavit factum; reversusque ad patrem, rem in se gestam maturius per ordinem pandit. Vir autem Domini Benedictus, hoc non suis meritis, sed Mauri coepit deputare obedientiæ; contra Maurus pro solo eius imperio factum dicebat, seque conscium in illa virtute non esse, quam nesciens fecisset. Sed in hac humilitatis mutuae amica contentione, accessit arbiter Placidus, qui ereptus est, puer. Nam dicebat; Ego cum ex aqua traherer, super caput meum Abbatis melotem videbam, ipsumque me ex aquis educere considerabam. Hic planè respiciendum est, qualis sub Patris Benedicti doctrina Placidus fuerit, cui omnipotens Deus illud donavit cernere, quod beato Mauro non est permillum conspiciere. Dic, dic nunc coluber venose, quid profuit tibi sævitia tua? Ubi est nunc victoria tua? Ecce terebrâ Christi perforatum est guttur tuum: ereptus est ab aquis Placidus sanctus, super ejus casu non mediocriter gaudebas. O beatissimi viri admiranda sanctitas! qui quod suis effici non dubitabat meritis, discipuli potiùs adscribendum censebat obedientiæ.

Tria in ver-
tice montis
Monast. na-
Excep. s.
lib. 2. Dial.
S. Gregorij.
Placidus S.
Benedicto
adisti, in
monte pro
fons ex-
oranti.

7. Ex his autem Monasterijs, quæ in eodem loco Benedictus Pater exstruxerat, tria fursùm in rupibus montis erant, & valde erat Fratribus laboriosum semper ad lacum descendere, ut aquam haurire debuissent, maxime quia ex devexo montis latere erat grave descendantibus in itinere periculum. Tunc collecti fratres ex eisdem tribus Monasterijs, ad beatissimum Patrem Benedictum venerunt, dicentes; laboriosum nobis valde, ô Pater, propter aquam quotidie usque ad lacum descendere; & idcirco necesse est ex eodem loco Monasteria mutari. Quos venerabilis Pater blandè consolatus, ad sua loca eos diicedere iussit. Nocte verò insculta, una cum beatissimo Placido discipulo

pulo suo montis ascendit verticem, orationemque ibidem faciens, tres petras in eodem loco pro signo posuit, atque ad suum unà cum Placido, cunctis illis nefciētibus, Monasterium rediit. Cūque die alio pro necessitate aquæ prædicti fratres venissent, dixit: Ite ad rupem illam, in qua tres super invicem petras positas invenietis, ibi modicū cavate; valet enim omnipotens Deus etiam in illo montis cacumine aquam producere, ut vobis laborem tanti itineris dignetur auferre. Qui euntes, rupem iam sudantem invenerunt. Cūque in ea concavum locum fecissent, statim aquā repletus est, quæ tam sufficienter emanavit, ut nunciusque ubertim defluat, atque ab illo montis cacumine usque ad inferiora derivetur. Nemo ergo dubiter beatissimum Placidum tanti miraculi participem extitisse, quem beatus Magister solum huius signi voluit habere conscium.

8. Cūque omnia loca eadem in amore Domini nostri IESU-CHRISTI longè latèque ferverent, & sæcularem vitam multi relinquerent, quidam Presbyter FLORENTIUS nomine, antiqui hostis veneno debriatus, sancti Patris studiis coepit æmulari, quosque etiam posset, ab eius visitatione compefcere. Cūque iam se conspiceret eius profectibus obviare non posse, panem veneno infectum ei quasi pro * benedictione transmisit. Quem Vir Domini cum gratiarum actione suscepit, sed eum quid pestis lateret in pane non lauit. Ad horam verò refectiois illius ex vicina silva corvus venire consueverat, & panem, quem Presbyter transierat, vir Dei ante corvum projecit, eique præcepit, dicens: In nomine IESU-CHRISTI tolle hunc panem, & talium in loco projice, ubi à nullo homine possit inveniri. Tunc corvus apertore expansis alis, circa eundem panem coepit discurrere & crocitare, ac si apertè diceret, & obedire se velle, & tamen iussa implere non posse. Cui vir Dei iterum atque iterum præcipiebat, dicens: Leva, leva securus, atque eum ibi projice, ubi inveniri non possit. Quem diū demoratus, quandoque corvus momordit, levavit & recessit. Post trium verò horarum spatium abjecto pane rediit, & de manu hominis Dei annonam, quam consueverat accepit. Venerabilis autem Pater contra vitam suam inardescere Sacerdotis animum videns, illi magis, quàm sibi doluit.

9. Sed prædictus Florentius, quia magistri corpus necare non potuit, se ad extinguendas discipulorum animas accendit, ita ut in horto Cellæ, cui Benedictus inerat, ante eorum oculos nūdas septem puellas mitteret, quæ coram eis sibi invicem manus tenentes, & diutius ludentes, illorum mentes ad perversitatem libidinis inflammarent. Quod sanctus vir de Cella conspiciens, lapsūque tenerioribus discipulis [Placido & Mauro] pertimescens, eos custodiri præcepit, datæque invidiæ locum disposuit. Hæc dum sollicita secum mente tractaret, revelatio cœlestis tali illum adhortari est dignata oraculo: Ut quid dulcissime, ac dilectissime Benedicte tristaris? Numquidnam non reminisceris illud, quod ego discipulis meis locutus sum, dicens: *si me persecuti sunt, & vos persequantur?* Tibi enim alia est eligenda via, aliud iter querendum. Te namque elegi ex omnibus incolentibus orbem. Tu Evangelii mei tuba cœlestis existens, spiritu es meo repletus. Surge iam, & vade ad castrum Cassinum, & populum ejusdem provinciæ, qui adhuc idolorum nefandis cultibus servit, & in quorum præcordiis satanæ versutia regnat, qui nihil sciunt aut dicunt, nisi quod in cordibus eorum veterinosi serpentis versutia scripsit, sermone verifico prædicans, meum ad cultum convertere stude; quia tecum ego ero, & non te deferam, & confundam omnes adversarios tuos. Proficiscere idolorum ad pugnam, confortare & esto robustus, quia castrum tibi tradam, & illic sedes nominis tui in perpetuum erit.

10. Talia dum Sanctus Pater Benedictus audisset, suos ad se discipulos evocans, sic eis orsus est fari.

Audite me fratres & filij, coheredes & socij in promisso Regis æterni. Nam mihi Dominus meus IESUS-CHRISTUS præcepit, ut ad culturam

Ann. Chr.
D. XXI.
v. Octob.

Hæc ex cap.
8. l. 2. Dial.

1. pro dono.

Florentius
panem ve-
neno infe-
ctum S. Be-
nedicto of-
fert.

Puellas nu-
das in Mo-
nasterij hor-
rum indu-
cit.

S. Benedi-
ctus iubet
Cassinum
migrare.
Iohan. 15.

Ann. Chr.
D. XLI.
v. Octob.

Matth. 10.

* l. Alaternam.

* l. Benedictus cum Mauro & Placido Sublacu recedit.
* l. Herculana.

Maurus & Placidus S. Erasmi Monasteriū construunt.

Martinus quidam vir sanctus Cassinum cedit: S. Benedicto.

Otatorium alterum S. Martino, alterum S. Iohanni in monte Cassino sacrum.

Ex cap. 9.
l. 2. Dial.

idolorum exterminandam æternæque oblivioni tradendam castrum petam Cassinum; ideoque voluntas Dei nostris voluntatibus modis omnibus anteponenda est. Nostis præterea & bene nostis, quantos dolos, quantasque insidias Florentius Presbyter intulit, qui me veneno interficere, & discipulorum meorum Placidi & Mauri animas extinguere voluit. Quapropter cedendum loco est, iuxta illud æterni Regis eloquium: *Si vos persecuti fuerint in una civitate, fugite in aliam.* Et quia ita est, iussioque eiusdem Domini nostri IESU-CHRISTI imminet, parere debemus, eundem est. Super hoc autem & illa nobis lex est, ut viscera pietatis omnibus aperiamus, & fraterno caritatis amore omnibus mortalibus iuvamen conferamus, sicut & nos accepimus à Domino IESU-CHRISTO. Vos autem stete, & permanete in gratia & conversatione sanctæ religionis, proculdubio scientes, quia quanto studiosius in spiritualibus disciplinis permanferitis, tanto maiora præmia in futuro examinis die percipietis. Hæc cum dixisset, anno Dominicæ Incarnationis quingentesimo vigesimo nono, temporibus Iustini^a monocratoris, Oratoria cuncta quæ construxerat, adjunctis in unoquoque duodenis Fratribus, sub statutis Præpositis ordinavit, & duobus Angelis, tribus corvis se comitantibus, ad Cassinum castrum pergere cœpit.

II. Cùmque iuxta civitatem * *Alaternam* devenisset, in Monasterio sancti Martyris Christi Sebastiani hospitio susceptus est. Inde quoque vir Dei recedens, & sancto SERVANDO Diacono valescens, cùm discipulis suis PLACIDO atque MAURO^b iuxta civitatem * *Herculanam* devenit, in locum scilicet, qui Aureola ab accolis appellabatur; in quo dum pervenisset, agnovit per Spiritum sanctum Congregationem Religiosorum virorum ibidem esse futuram, fundamentaque ipse pro Ecclesia construenda manibus suis faciens præcepit discipulis suis Placido atque Mauro, quatenus eandem Ecclesiam in honore sancti Martyris Christi Erasmi à se fundatam ad finem perducerent, sicque Cassinum venirent, quod & fecerunt. Ipse autem Pater sanctissimus inde procedens, Cassinum tendebat. Sed cùm per ignota loca solus viator incederet, ubicumque bivium vel trivium occurrebat, duo, ut antè diximus, in figura iuvenum aderant Angeli, qui tanto Patri per montium deserta quò gressum dirigere deberet indicabant. In eodem verò loco sanctus quidam vir, nomine MARTINUS, tunc habitaculum habebat, cui divinitus ita dictum est:

His tu parce locis, alter amicus adest.

Ille autem continuo divinis iussionibus aurem accommodans, montem Marticum petijt, ibique vitam virtutibus gloriosam sancto fine conclusit.

12. Cùmque ad Cassinum castrum Benedictus Pater pervenisset, per quadraginta dies non longè à Templo Apollinis Deum omnipotentem orans permanfit. Demum verò contrivit idolum, subvertit aras, succipit lucos, atque cum discipulis suis Placido & Mauro Cassinense fundavit Monasterium, illudque in sua corporali requie Regulæque descriptione, caput omnium Monasteriorum constituit. Ubi autem templum Apollinis erat Ecclesiam beati Martini: ubi verò ara Apollinis fuit, Oraculum sancti Iohannis construxit, & circumquaque manentes populos ad Christi fidem convertit. Sed hæc antiquus hostis tacitè non ferens, non occultè, vel per somnium, sed aperta visione eiusdem Patris se oculis ingerebat, ita ut etiam voces illius Placidus & Maurus audirent, quamvis imaginem minimè cernerent. Ut enim discipulis suis Placido & Mauro idem Pater dicebat, corporalibus eius oculis diabolus teterrimus & succensus apparebat, qui in eum ore oculisque flammantibus sævire videbatur.

13. Quadam verò die dum sanctissimi viri [Placidus & Maurus] habita-

^a Lege, *Iustiniani*, nam Iustinus senior anno D. XXXII. imperare desiit.

^b His caput octavū Vitæ S. P. Benedicti adversatur, ex quo S. Maurū tum apud Sublacū remansisse intelligitur.

S. PLACIDI MARTYRIS. ET SOC. 37

cula Cœnobij Cassinensis construerent, lapis in medio iacebat, quem in ædificium levare decreverant. Cùmque eum movere non possent, plures adiuncti sunt: sed ita immobilis permansit, ac si radicitus in terra teneretur; ut palam daretur intelligi, quod super eum ipse per se antiquus hostis federet, quem tantorum virorum manus movere non possent. Difficultate igitur facta, ad virum Dei Placidus & Maurus miserunt, ut veniret, & orando hostem repelleret, ut lapidem levare possent. Qui mox ut venit, orationem dedit, & tanta lapidis celeritate levatus est, ac si nullum prius pondus habuisset. Tunc in conspectu viri Dei placuit, ut in eodem loco terram foderent; quam dum fodiendo altius penetrassent, areum illic idolum Fratres invenerunt. Quo ad horam casu in coquinam projecto, exire ignis repente visus est, atque in Placidi & aliorum fratrum oculis, quia omne ejusdem coquinæ ædificium consumeretur, ostendit. Cùmque iaciendo aquam & ignem quasi extinguendo perstreperent, pulsatus eodem tumultu vir Dei advenit. Qui eundem ignem in oculis fratrum esse, in suis verò non esse considerans, caput protinus in orationem flexit, & eos quos phantastico reperit igne deludi, revocavit fratres ad oculos suos, ut sanum illud coquinæ ædificium assistere cernerent, & flammam quas antiquus hostis sinxerat, non viderent.

Ann. Clari.
D. XL I.
v. Octob.

Demon lapidi insidens, cum immobilem reddit.

Ex cap. 10.

Ignem phantasticum excitat.

14. Rursus dum sanctus Domini Placidus cum Fratribus parietem paulò altius ædificaret, Viro Dei in oratione constituto diabolus apparuit, & quia ad laborantes Fratres pergeret indicavit. Quod vir Dei per nuncium celerrimè mandavit Fratribus, dicens: Fratres cautè vos agite, quia ad vos hac hora malignus spiritus advenit. Is qui mandatum detulit, vix verba compleverat, & diabolus parietem qui ædificabatur, evertit, atque unum puerulum monachum, [nomine SEVERUM] opprimens, ruina contrivit, quem in sago ad patrem Benedictum portantes, non solum membra, sed etiam ossa contrita habentem, in matta qua sanctus Pater orare consueverat projecerunt, orationemque faciens, hora eadem illum sanum restituit & valentem ut prius, atque ad eundem iterum laborem misit, ut ipse parietem cum Placido & Fratribus perficeret, de cuius se interitu antiquus hostis Benedicto insultare credidisset.

Ex cap. 11.

Dial.

Ruinâ parietis Monachum ex-
primit.

15. Igitur cùm ad aures TERTULLI Romanæ curiæ Patricij pervenisset, quod sanctus Domini Benedictus unà cum Placido ejusdem Patricij filio, & discipulo suo Mauro, in sua possessione Cassini Monasterium construxit, gavisus est gaudio magno, filiisque suo dirigere studuit, ut Patri Benedicti voluntatem super suo adventu perquireret, & sibi remitteret; velle enim se agebat, si id servo Domini placeret, & Cassinense cœnobium, & Placidum filium suum videre. Quæ cùm idem sanctus Placidus Patri Benedicto referasset, vir Dei respondit sibi placere, ut tam idem Patricius, quàm amici eius ad Monasterium visendum venirent. Placidus autem certum diem Tertullo Patri suo quo ad Cœnobium visendum venire deberet, & iuxta quod Pater Benedictus in mandatis dederat, transmittere studuit. Qui confestim accersitis ad se nobilissimis de civitate Romæ viris, BOËTIO scilicet, SYMMACHO*, VITALIANO, GORDIANO atque EQUITIO, ascensis equis concito gradu ad prædium possessionis suæ, quod ei de paterna hereditate obvenerat, Cassinum pervenit. Cujus adventus dum Patri Benedicto nunciatus fuisset, cum discipulis suis Placido & Mauro ante januam Monasterij in eius pergit occursum. Patricius autem beatissimum Patrem Benedictum corpore præ abstinencia exhaustum perspicuens, de equo quo infederat, celeriter descendit, & ita ut erat auro gemmisque ornatus, in terram corruens, deosculabatur vestigia eius. Quem Pater sanctissimus à terra elevans, & ad pectus suum constringens, deosculatus est. Demum verò in Ecclesiam sancti Confessoris Christi Martini inducens, & præ gaudio in fletum prorumpens, illum & reliquos in fratrum conventum deduxit. Tertullus verò;

* Fœdus error. Nam Boëtius & Symmachus jussu sunt, tribus antè annis, quàm S. Benedictus Cassini Theodorici Gothorum Regis anno D. XXXI. necati num peteret, ex calculo interpolatoris, num. 11.

Ann. Chr.
D. XLI.
v. Octob.

Tertullus
cum socijs à
S. Benedi-
cto recipi-
tur in socie-
tatem.

Cassinum S.
Benedicto
concedit.

Et varias
possessiones.

deosculata omni congregatione, rogavit Patrem Benedictum, quatenus eum Fratres dignarentur in suam recipere societatem. Qui cum celeriter ea quæ summa devotione poscebat, unâ cum Patricijs, Consulibus ac Senatoribus, qui cum eo venerant, impetrasset, obtulit Deo & eidem Patri beatissimo Benedicto totum ex integro Cassinum montem, cum universis pertinentijs suis, atque à suo proprio iure illum abscindens, eidem Patri tradidit in perpetuum possidendum. Convocânsque ad se Reipublicæ primiscriinium, testamentum iuxta morem Romanum conscribi fecit, ab omnium mortalium iure atque dominio locum eundem perpetuò mansurum alienum decernens.

16. Pariter amodò eidem Patri obtulit castra, villas & possessiones*, quæ sibi in rehereditaria pertinebant, cum universis appendicijs suis, habentes hos fines: Ab una siquidem parte fluvium *Wlturum*, ab alia fluvium *Ligirlanum*, à tertio fluvium *Sacrum*, à quarto latere municipium *Carfolanum*, cum universis quæ intra prædictos fines tunc temporis habebantur. Domum verò in qua *Placidus* filius eius natus fuerat in urbe *Roma* in *Cælio* monte, beati *Erasmii* nomini dicans, Patri sanctissimo ex toto concessit. Obtulit etiam ipso die Deo & sanctis eius medietatem de lacu *Lucrino*, necnon & insulam *Caprariam* in salo *Neapolitano* locatam, portumque *Trajesensem* & *Ultransensem*, & totam piscariam *Lefinensem* unâ cum fascie sua, simul etiam tres insulas *Diomedis* & fluvium *Lauri* iuxta piscariam *Lefinensem*. Propria verò quæ in *Apulia* habebat, rogatu *Placidi* filij sui pari modo concessit, quorum nomina hæc sunt: In *Canusina* fundum *Melitensem*, *Podensem*, villam *Pertusam*, campum *Caliensem*, *Babolianum* Viculum, & Ecclesiam Sanctæ *MARIÆ* in eadem *Canusina* civitate constructam cum cortibus istis, *Mirazanum*, *Plazanum*, campi pascua, Lacum *Romanum*. In territorio *Capuano*, fundum *Patrenariensem* & *Amartonum*. In territorio *Corfino*, fundum *Curritanum*, *Laudanensem*, *Melassanum*, *Funiclirum*, necnon & res suas in *Magella*, ubi postea ab eodem Patre Benedicto Monasterium Domini *Liberatoris* constructum est, unâ cum omnibus quæ ibi idem *Patricius* possidere videbatur, regiones scilicet has; *Theate*, *Aprucium*, *Pinnæ Afculum*, *Firmum*, in mari *Adriatico* portum *Sabini* & portum *Maurini*, in *Liguria* cortes has; *Adili*, *Musalinum*, *Montirenem*, *Fraguanelum*, *Rongalia*, *Campodulsum*, *Laurentianum*, *Argelæ*, *Ragogusosa*, *Calderaria*, *Frassvetulam*, *Seratam*, *Petrofam*, *Pontem longum*, *Berseli*, *Grematum*, *Moncerionem*. In salo * *Gaietano* insulas has; *Pontiam*, *Pontateriam*, *Palmariam*, & portum fluvij *Gariliari*. Ista omnia *Tertullus Patricius* cum *Placido* filio suo Patri *Benedicto* per scriptum tradiderunt in perpetuum possidenda.

* al. Cajetano.

Equitius
etiam plurima
laigitur.

Item Gordianus.

* al. Maccada.

* al. Melpha.

17. Hunc æmulatus ad bonum *Equitius* senator, obtulit & ipse unâ cum filio suo *Mauro* fundum *Gentianum* cum cella sancti *Agapiti*, & cortem suam in civitate *Neapolitana* locatam, cum Ecclesia sanctæ *Virginis Christi Cæciliæ* & sancti *Severini*. In *Surrentoni* *Sarintravi*, in quibus postea à Patre Benedicto Ecclesiæ sitæ sunt, necnon Ecclesia sanctæ *MARIÆ* in *Cosentia*. *GORDIANUS* quoque *Romanæ* urbis vir spectabilis horum devotione delectatus, obtulit pro se & *SILVIA* uxore sua villam *Enchellam*, in suburbio *Aquinensi* locatam cum pertinentijs suis inter hos fines: Ab uno latere filicem & rivum qui ex nomine beati *Mauri* postea nominatus est; ab altero campum longum & rivum, qui vadit per agrum de * *Matilia* famelica, & fluvium *Caruclum*; ab altero à rivo *Silvarici* usque in *Silicem*. Pari etiam modo obtulit fundum *Granarium* inter hos fines qui incipit à sancto *Firmano*, & vadit directè in *Camarda*, & inde in fluvium * *Melpha*, inde in limitem sub *Granarium*, & vadit ad montem sancti *Angeli*. Concessit etiam fundum *Reginæ* inter hos fines; ab uno latere habet viam *Latinam*, ab alio filicem, ab alio fluvium

* Diploma confirmationis donationis hujus sub nomine *Iustiniani Imperatoris* habes in appendice *Chronici Cassinensis*, in quo diplomate nomina possessionum paullo aliter leguntur.

S. PLACIDI MARTYRIS, ET SOC. 53

Melphua, & viam Campaniam, inde in *Portaritiam, & vadit in fossam, & mit-
tit in silicem. Hæc omnia cum alijs quamplurimis rebus eidem sanctissimo
Patri Benedicto idem Gordianus vir illustrissimus obtulit iure perpetuo pos-
sidentia.

Ann. Chr.
D. XLII.
v. Octob.
* *pl. Porca-
ritian.*

18. Eodem tempore iam dictus TERTULLUS Patricius hortatu sanctissimi
Placidi filij sui obtulit beatissimo ac venerabili Patri Benedicto decem & octo
patrimonij sui cortes, quas in Sicilia habebat, & in diversis locis vir præpo-
rens possidebat, bonas valde & magnas cum portibus suis, silvis, aquis, pesca-
riis, molendinis, aquarumque decursibus ad easdem cortes pertinentibus, cum
servis septem millibus, exceptis uxoribus eorum & filiis, cum procuratoribus
earundem cortium, atque à proprio iure easdem cortes abscindens, eidem
Patri per præceptum tradidit in perpetuum possidentias, poenâ appositâ qua-
tuordecim millium talentorum auri qui id remove tentasset. His quoque
diebus GORDIANUS ^a quidam natione Romanus, litteris Græcis apprime eru-
ditus, ad venerabilem Patrem Benedictum pervenit, seque eius magisterio
subdidit. Placidus autem Beatissimus dum robur virilis invasisset ætatis, se in
omnibus magistro suo Benedicto subdere studuit, & sub eius præsentia Ange-
licam vitam in terris ducere cœpit, quem Pater Benedictus ac sicut proprium
filium unicum diligens, cum summa industria de his quæ Dei sunt, sollicitè ac
diligenter instruxit.

Tertullus
multa præ-
dia in Sici-
lia sita tra-
dit.

19. Per idem tempus procuratores cortium, quas in Sicilia Tertullus Pa-
tricius Patri Benedicto concesserat, legatos Cassinum ad beatissimum Patrem
Benedictum direxerunt, eò quòd cortes ipse à quibusque devastarentur, adeò
ut à procuratoribus nullo modo possent defendi, neque debitum pensum à
possessoribus exigi. His venerabilis Pater auditis, omnem convocans congre-
gationem, quæ in suis possessionibus acta, sibi que nunciata essent, per ordi-
nem pandit. Demùm verò ex consulto Cassinensis congregationis Placidum
sanctissimum discipulum suum ad tantum laborem sustinendum aptissimum
iudicans, ob id vel maximè, quia nullus easdem possessiones sicut ipse defen-
dere & custodire valeret, evocat, illumque ad tuitionem earundem cortium
dirigens, dixit ad eum: Ad suscipiendum militiæ laborem, dilectissime, accin-
ge sicut vir lumbos tuos, quem per me nunc tibi dat Rex omnium Christus,
qui factus est obediens usque ad mortem. Reminiscere igitur sermones eius
dicentis: *Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui misit me Patris.* Non te
longi itineris conturbet austeritas; recordare illud Apostolicum; quia *non sunt*
condignæ passionis huius temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis, &
Per varias tribulationes oportet nos introire in regnum Dei. Pro Christi namque
nomine qui in hac vita decertaverint, in futura æternam remunerationem ac-
cipient, illam scilicet, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor ho-
minis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se. IESUS-CHRISTUS autem
filius Dei semper sit tecum, perducatur te ad vitæ æternæ consortium.

S. Placidus
in Siciliam
mittitur.

Admonitio
S. Benedicti
ante eius
discessum.

Iohan. 5.
Rom. 8.
Act. 14.

20. Hæc dum perorasset, dedit commilitones tanti itineris GORDIANUM
& DONATUM, mandans ut ita Beato Placido unico sibi ac carissimo sicut &
sibi eatenus in omnibus obsequerentur, osculansque beatum Placidum, & be-
nedicens, dimisit à se, anno Dominicæ Incarnationis quingentesimo trigesimo-
sexto ^b. Igitur benedictionem & osculum suscipiens tanti Patris, tertiodeci-
mo Kalendas Iunij beatissimus Placidus cum duobus famulis suis Gordiano &
Donato ascensis equis, primo diluculo iter aggrediens, ad vesperascente iam die
Capuanam pervenit ad urbem, ubi benignè cum suis à Beato GERMANO eiusdem
civitatis Episcopo susceptus est. Primicerius ^c verò eiusdem Capuanæ Ecclesiæ,

Placidus
Cassinum dis-
cedit cum
Gordiano &
Donato, an-
no 536.

Primiceriū
Capuæ ca-
pitis dolore
liberat.

^a Is est horum actorum primus auctor.

^b Si Sabinum Canusinæ Ecclesiæ Episcopum S. Pla-
cidus in Siciliam proficiscens invisit, ut infra num. 41.
legitur, S. Placidi à Cassino discessus malè collocatur
anno D. XXXVI. quo Sabinus ab Agapeto anno D.

xxxv. Constantinopolim missus, interfuit subscrip-
tisque Concilio, quod pridie Nonas Iunias anni infe-
quentis absolutum est. Lege Baronium.

^c Primicerius, primus in quolibet ordine, hęc pri-
ma dignitas Canonorum.

Ann. Chr.
D. XLII.
V. Octob.

ⲙⲉⲣⲁⲗⲓⲁⲛⲁ

54

VITA ET PASSIO

nomine Zoffas, laborans valde pessima infirmitate capitis, quam medici Græco vocabulo * cephalæam vocant, ubi comperit illic adesse Placidum beatissimi Patris Benedicti discipulum, cuius iam per totum orbem Romanum miraculorum fama radiabat, procidit ad eius pedes, dicens: Adiuro te, Placide serve Dei summi, per venerandum nomen pretiosissimi magistri tui Benedicti, ut digneris super caput meum manus tuas sanctas imponere, ac preces Redemptori & Salvatori omnium fundere; confido enim & constantissime credo, quia si hoc feceris, continuo recipiam sanitatem. Sanctus autem Domini Placidus ab eodem Primicerio talia dum verba audisset, pavore perterritus, omnimodis contradicere coepit, dicens: Recedite, quia hæc mea non sunt, sed beatissimi Patris Benedicti, & illorum qui Salvatori omnium placuerunt. Ego enim peccator sum, & perfectissimorum virorum suffragiis indigens. Sanctus verò Germanus Episcopus unâ cum Clericis suis servi Domini Placidi ore hæc audiens, & Deo & hominibus illum carissimum ac dilectissimum esse prænoscentes, Primicerij precibus victus, pro eiusdem languidi incolumitate illum rogare instantissime coepit. Vir autem Domini supplicationem tanti Patris minime contemnendam ducens, erexit se, surgensque manum capiti eius imposuit, & ad cælum oculos elevans, dixit: In nomine Domini nostri IESU-CHRISTI, cuius virtute nihil læsus, sum ereptus de aquis à quibus trahebar, adjutus meritis & orationibus magistri nostri Benedicti, si fidem habes tantæ credulitatis, restituat te Deus in pristinam sanitatem. Cumque omnes qui aderant respondissent, Amen, confestim dolor capitis, quo per multos annos fuerat fatigatus, ab eo discessit, coepitque laudare & benedicere Deum, dicens: Benedictus Deus & Pater Domini nostri IESU-CHRISTI, qui me sanum fecit meritis & intercessionibus beatissimi Patris Benedicti per sanctissimum Placidum discipulum eius.

Cæcovi-
sum resti-
tuit.

21. Itaque dum beati Placidi sanctitas per ora omnium volitaret, quidam cæcus inopinato vociferantis populi clamore perculsus, sollicitè interrogare coepit quid esset. Qui cum respondissent quod Placidus discipulus beati Benedicti venisset, cæcus fide fervens, duci se ante beatum Placidum fecit, rogansque eum per sanctum & terribile nomen Domini, & obtestans ut suis sanctis precibus sanitatem impetraret à Domino. Sanctus autem Domini Placidus more sibi solito in sletum erumpens, iussit eum adduci ad se, & cum appropinquasset, super eius oculos signum salutiferæ Crucis faciens, oravit ad Dominum, dicens: Mediator Dei & hominum Domine IESU-CHRISTE, qui ideò de cœlis ad terram descendisti, ut sedentes in tenebris & umbra mortis illuminares, qui beatissimo Magistro nostro Benedicto tantam gratiam contulisti, ut omnibus languoribus & vulneribus subveniret, tu per ipsius merita huic cæco lumen restitue, ut videns magnalia tua, te Patrem, te Dominum veneretur & adoret. Expleta oratione, sanctus Domini conversus ad cæcum, dixit: In nomine ipsius qui Solem & Lunam in cœli ornamento constituit, & cæco nato oculos quos natura negaverat condonavit, adiutus meritis sanctissimi magistri nostri Benedicti, surge sanus & incolumis, & prædica omnibus mirabilia Dei. Ad hanc vocem sanus exurgens, ac improvise sanguine manante de lumine salutem suam oculi mirabiliter receperunt. Mox verò ut lucem conspexit, ad eius vestigia ruens, pedes illius insatiatus gaudio deosculari avidissime cepit, pariterque Gordiano & Donato præ compunctione desentibus, qui Dei laudabant magnalia, quia eidem cæco oculos restituit. Sed hæc quidem præfente sancto Germano Episcopo gesta sunt.

22. Inde quoque sanctus Domini dum recessisset, ac iuxta civitatem Calatiam* iter ageret, quidam languidus ei factus est obviis, conquerens quod accolæ regionis illius gravi tædio laborarent. Vir autem Dei illius fidem admi-

* Pro Calatia, *Cajazzo*, scribendum esse Galatium ætuario Capuano pag. 330. aliàs (inquit) S. Placidus seu Galiciam suspicatur Michaël Monachus in San- devium & longiusculum fecisset iter.

rans, oratione præmissa, salutiferæ Crucis vexillo languidos cunctos qui præ-
sentes erant consignans, pristinæ saluti restituit. Tunc temporis quæ-
dam mulier filium parvulum habens in ultimo statu palpitantem, iam iam-
que moriturum, ante sanctum Domini Placidum obtulit, dicens: Placide
pater honestissime, qui sanitatis gaudia quamplurimis reddidisti, respice quæ-
so voces ancillæ tuæ, attende fletum, suscipe preces, & mihi unicum filium
iam in extremis positum redde, ut plena gaudio, vacua gemitu, cuncta re-
gentis laudare possim magnalia. Vides infelicem extorquente morte rapinam,
aut mihi filium restitue, aut pariter cum ipso funeratam me obtrine. Indulge,
pater Placide, miseræ, per magistrum tuum Benedictum te adjuro, quam do-
lor reddit audacem. Qua flebiliter poscente, mox ut beati Placidi dextra su-
pra expirantem signum salutiferæ Crucis expressit, quasi evigilans de sopore
matris papillas expetijt, qui iam frigebat in mortem. Ita in momento tem-
poris filius de mortis fauce, mater tollitur de maroris funere. Gratia creatori
& gubernatori ab omnibus redditur, Patris Benedicti sanctitas cunctorum ore
prædicatur, qui talem dignus fuit nutrire discipulum, à quo morbis iugiter
ac languoribus imperabatur. Post hæc oblatu est ei quidam Paralyticus univer-
sorum membrorum damnata ferens officia, nullumque vigorem retinens plan-
tæ vel dexteræ. Sanctus autem Domini Placidus, qui dona largæ præstabat
mortalibus, super eum salutiferæ Crucis signaculum fecit, confestimque
morbus excluditur, salubris vigor illabatur, recreatisque visceribus melius
renascitur salute, quam germine; plus acquirens & plus sumens ex munere,
quàm sumsit ex origine.

Ann. Chr.
D. XL I.
v. O & Rob.

Multi infir-
mi uno cru-
cis signo
sanantur.

Item mori-
bundus.

& paralyti-
cus.

23. Alius interea vir cum quartano typo graviter affligeretur, fidens de
beneficio Dei, beato occurrere studuit Placido, quem sanctus vir attritum
conspiciens, orationem fudit ad Dominum dicens: Domine IESU-CHRISTE,
qui focum Apostoli tui Petri, puerumque Centurionis solo verbo curasti, te
quæso per suffragia dilectissimi servi tui magistri nostri Benedicti, huic lan-
guido portum salutis ostende. Necdum verba finierat & quasi impetu fluminis
ita quartanæ febris ignis extinctus est, sanusque confurgens, laudem dicebat altis-
simo.

Febricitans
curatur.

24. His porro diebus quidam claudus vix à duobus advectus, ei præsentat-
us est, qui erat mutus & claudus, lingua vigeat immobilis anhelitu palpi-
tans, pars erat tota de funere, ut videntibus oculis reliquum esset cadaveris.
Super quem misericorditer ut signum salutiferæ Crucis Placidus pater impres-
sit, confestim omnis viror per membra diffunditur, venarum fluxus, ac si ri-
vulus esset, suscitatur, nervorum imbecillis stupor excutitur, naturali motu
ad vitalem usum tota fabrica renovatur. Mox linguæ plectrum, digitorum
glomi tenduntur, pedum bases solidantur, totaque viscerum moles. Hoc fuit
Placido vivificare quod tangere, ac convalescente medela, Deo gratias referens,
sancti deosculabatur vestigia.

Item mutus
& claudus

25. Eo quoque tempore quidam vir ad sanctum Domini accedens, suppli-
care coepit, ut ad amicum suum aut ipse aut missi eius venirent. Sed quia servo
Domini fuit accessus difficilis, parumper distulit. Alteraque die exoratus, ad
eum accedere studuit, qui sub torture duplici hinc pressus valetudine erat, in-
de podagræ vulnere cruciabatur. Quem vir Domini præmissa oratione signavit,
eodemque momento debilis, manibus directis de languore longinquo gressu
solidato profiluit. Sed ut duplicaretur tunc sanitatis mysterium, sanitas quæ
præcessit in vno, pervenit ad alium.

Quidam
podagræ la-
borans fos-
piciari resti-
tuitur.

26. Nam quidam vir habens filiam mutam, cæcam & surdam, exponit
vivum cadaver ante sancti viri vestigia, dicens: Pater sanctissime, quod tibi
de medicina restat, huic languidæ impende. Nam tibi credimus reservatum
esse, ut ei restituta sanitate acquirat à te, quod amisit de germine. Tunc pietas
inignis evocatur in lacrymis. Mox ad militiæ suæ Placidus belliger arma con-

Item puella
cæca, surda
& mutua.

Ann. Chr.
D. XLI.
v. Oðob.

vertitur, ab obtinendam victoriam preces offert summus inter oratores orator. Vir autem sanctus ab oratione exurgens, salutiferæ Crucis signaculum super languidum faciens, eo momento in Trinitatis nomine trino depulso languore, statim patefactis aurium oculorumque meatibus, plaudentibus cunctis, muta loquax, surga audiens, cæca videns effecta est. Quo facto, universi laudem dederunt altissimo, & Placido Beatissimi Patris Benedicti discipulo. Alius præterea Romanæ urbis incola cum pessimum typum infirmitatis incurrisset, ad sanctum Domini deductus, sanitati pristinae redditus est. His taliter prælibatis, prosequamur & reliqua.

Aliæ curationes.

27. Quidam præterea non ignotæ gentis municeps, missa manu in vulnere cuiusdam, tota intumuit, hinc grassante fervore tota pars brachij relaxatur putredine. Hic sancto Domini nuncium mittens ut ad se diverteret, precibus fufis obtinuit. Sed mox ut eius brachium vir Dei sacro vexillo munivit, mirificus medicus quicquid inerat ulceris, pretioso signo restrinxit. Alij interea viro dum manus contractæ fuissent, ad sanctissimum virum morbo instigante percurrit, quem sacro signo addita oratione, sanitati priori restituit. Mirandis plus miranda ad gloriam Christi succedunt. Quidam præterea vir dum spiritu immundo acriter infestaretur, ad sancti viri præsentiam curandus deductus est. Quem Pater sanctissimus sanitati restituens, videntibus eum circumadstantibus velut fumus de capite energumeni umbra fucata egreditur.

Senex cæcus visum accipit.

28. Eo etiam tempore viro Dei oblatus est languidus, cui duplex morbus inerat, inde vetustas, hinc cæcitas, qui salutem deprecari verbis trementibus incepit. Qua supplicatione Placidus Pater permotus languidi senis & debilis, oratione præcedente, sanctæ Crucis signaculo lucernæ oculorum reddunt luminis radium, & dato speculo Crucis, tenebræ diffugerunt. Qui illuminatus, Deo Patri reddidit gloriam, per quem Christus operatur, sanctique præconia circumquaque diffamabat, dinumerantur morbi, ut Christus glorificetur fons Placidi Patris sanctissimi.

Hydropicus sanatur.

29. Quidam namque languidus ita capite, oculis & totis hydropis morbo tenfus erat visceribus, ut in utris similitudinem quasi totus venter esset pertractus in vitalibus, & velut vitrum perlucet infecta cutis extrinsecus, qui à medicis desperatus ad Beatum confugit extrema sorte remedium, quique mox, ut vestibis exutus, & sacratissimæ Crucis est signo munitus, hydropis inclusus liquor sacri signi impressione consumitur. Sic modo admirabili nec intus humor retentus est, nec foris egressus, arte prædicabili humorem signo siccavit. Is autem qui languidus fuerat divinum beneficium per beatissimum Placidum in se patratum advertens, Deum laudare & benedicere cœpit, dicens: Domine IESU-CHRISTE, qui mihi sanitatem reddidisti meritis sanctissimi servi tui Benedicti per pretiosissimum Placidum discipulum eius, te benedico.

Cæcus illuminatur.

30. Vir autem Domini cum iam ad *Furcas Caudinas** propinquaret, quidam cæcus lucem postulaturus ad eum accessit. Quem sanctus Domini ut vidit, iussit illum perducere ad se. Et dum appropinquasset, manus suas super oculos eius clausos imponens, atque ad cœlum sua lumina vertens, oravit ad Dominum, dicens: Lux mundi Deus, qui in fine temporum filium tuum Dominum nostrum IESUM-CHRISTUM incarnari de Virgine constituisti, qui mundum in peccati fovea iacentem misericorditer per iam dictum filium tuum erexisti, qui beatissimum Patrem nostrum Benedictum Ecclesiæ tuæ speculum & legislatorem dedisti, qui dedisti ei potestatem mederi omnibus vulneribus atque languoribus, tu per eius sanctam intercessionem huic misero in tenebris constituto lucis gaudia condonare dignare. Cumque orationem compleisset, super eius oculos signum luciferæ Crucis imprimens, dixit: Illuminet te Dominus noster IESUS-CHRISTUS Filius Dei, qui cæco nato lumen restituit. His dictis, mox ut super eius oculos signum Crucis expressit, lux effulsit, & to-

* Sic vocant angustias montium in valle Caudina, quæ est inter Abellam & Beneventum.

tum laborem medici virtus Crucis cessare fecit.

31. Quædam interea mulier dum gravissima infirmitate detineretur, auditâ famâ miraculorum sancti viri, sollicitè interrogare cœpit, unde tantum gaudium in populo esset. Qui cùm respondissent, quòd eò Placidus Beatissimi Patris Benedicti discipulus transiret, qui cæcos illuminat, dæmones fugat, omnibusque necessitatem patientibus divina dona impertit; mulier fide in Deum, spe in sanctum Domini fervens, ad eum accedere studuit. Vir autem sanctissimus præcius futurorum, videns mulierem venientem interrogare cœpit, unde vel qua ex re ad eum venire voluisset. Illa autem vestigijs eius provoluta, dixit: Diu est, Pater reverende, quod diutino languore afflicta, sanitatis beneficium ex toto amisi. Unde supplex tuam paternitatem exoratura adveni, quatenus preces ancillæ tuæ exaudias: confido enim & fiducialiter credo, quòd per tuam sanctam intercessionem ostendat in me Dominus gratiam suam. Placidus mulieris fidem & devotionem admirans, expansis in cœlum manibus oravit ad Dominum, dicens; Lux æterne Deus, vita, via, decus, sapientia cœssa tuorum, expelle quæso ab ancilla tuâ omnem languorem, ut sanitati restituta, nomini tuo sancto gratiarum præconia perolvere valeat. Vix in oratione Placidus sanctus verba compleverat, & redeunte sanitate, mulier ad verbum viri Dei festina confurgens, facienti mirabilia in cœlo & in terra laudum munia decantare devotissimè cœpit, confitens Placidi interventu sanitatis sibi advenisse beneficium.

Ann. Chr.
D. XL I.
v. Octob.

Mulier in-
firmâ cura-
tur.

32. Hæc dum per ora circumstantium serperent, quidam vir per quamplura tempora febricitans decubabat in lectulo. Huic dum beatissimi Placidi miracula relata fuissent, cursu quo poterat beatum adiens Placidum, postulabat ab illo benedictionem. Quem vir sanctus vivificæ Crucis vexillo muniens, dixit: Benedicat te Dominus Deus ex Sion, ut videas quæ bona sunt in Hierusalem omnibus diebus vitæ tuæ. Ad hanc itaque viri vocem validudo languoris recessit, dolor fugatus est, omnesque adstantes in stuporem & admirationem convertit dicens, quod verè Deus visitavit plebem suam, qui tantum ac tale ad partes illas dignatus est transmittere donum. Ipse autem sanctus vir licet tanta magistro suo iuvante patraret & stupenda miracula, humilitatis amicus, humilitatem modis omnibus retinens, ultimum se omnium hominum iudicabat, dicens: Vermis sum & non homo, opprobrium hominum & abjectio plebis.

Febricitans
sanatur.

Placidi mo-
destia in
miraculis.

Psal. 21.

33. Post patratum itaque per Beatum Placidum in languente miraculum, quidam debilis manu contracta ad eum accessit. Quem dum sanctus vir perpexisset, oculis in cœlum erectis, dixit: Domine Iesu-CHRISTE, qui ad interventum Apostoli tui Petri claudum ad fores templi sedentem mirabiliter existi, tu per intercessionem dilectissimi servi tui Benedicti magistri nostri huic contracto manum restitue. Ad hanc vocem dum digitos eius suis sanctis manibus contrectasset, subito sicca palma reviruit. Iisdem porro diebus quidam vir graviter à spiritu immundo vexatus, ad sanctum Domini Placidum curandus adductus est. Cùmque pro eo omnipotentis Dei elementiam exorasset, manu sua signum Crucis super eum faciens, statim à circumstantibus de eius naribus scintillante igne fumus egredi visus est, cunctisque patenter innotuit prava cogitationis auctorem in specie fumî ab eo discessisse.

Manum ha-
bens ari-
dam cura-
tur.

Item ener-
gumenus.

34. Iam verò si exequerentur miraculorum singula, quæ in tali præcipuè floruerunt itinere, hæc sine numero essent, nec esset modus in pagina. In quocumque enim loco ubi Placidi beati se convertit præsentia, nulla morborum generibus eius interventu defuit medicina; quia quot se obtulissent languentium vulnera, tot super ægros fundebat salutis semina. Nam beati Placidi quis exæquare poterit prima ad ultima? cùm per signum Crucis salvaret languidos, curaret energumenos, ante quem quamvis occultè venisset antiqui hostis veruscia, statim se manifestavit fraudulenta fallacia. Hæc de re à conspectu

Quædam
hic ex
Fortunato:

Ann. Chr.
D. XL.
v. Octob.

58

VITA ET PASSIO

sancti viri quia celari non poterant nec tolerabant praesentiam, terribili ululatu sua gemebant incendia, passim per loca violenter exponebant crimina, suspensa per aëra frequenter nec interroganti confitebantur & nomina, & saepe suo impulsu currebant ad sanctum virum crucianda daemonia, pendebantque religati energumeni aërio vinculo, & quasi clavis defixo tendebant vestigio. Cumque iter ageret, strages daemonum ante Placidi beati obrutum cadebant catervatim per vestigia diversis modis effusa, haec muta, illa clamantia; illa fixa, haec lubrica: & velut ante iudicem dum gesta ferrent, non effugiebant tormenta. Sed ad sancti viri praconium quanta est haec laudatio, cum ineffabiliter multa & stupenda fierent sub momento? Iam verò de miseria egenorum relevanda quantum fuerit prodigus, explicare quis poterit? Intantum enim etiam in itinere constitutus, misérias & egestates aliorum relevare studebat, ut iure cum Iob dicere posset: *Ab infantia crevit mecum miseria.*

Iob. 31.

Curatur
juvenis toto
corpore debilis.

36. Tunc temporis quidam juvenis intantum fuit membrorum destitutus officio, ut calcanea natibus quasi clavis inhærent affixa, manusque ad mamillas & brachia retrò hinc inde costis quasi quodam glutino neëterentur, oculis quoque & auribus ipsique linguae propria erant negata officia. Hic adjutorio suorum impositus in sistarcia^a, comitantibus sibi pueris, ad beatum Placidum pervenit, prostratusque pedibus eius, rogabat, ut sibi solita pietate succurreret. Quem flebili voce misericordiam poscentem sanctus Domini cum perspexisset, inquit unde venisset. Tum ille, Propter te, inquit, Pater sanctissime, patria parentibusque relictis, nequaquam de pollicitatione dubius, sed Christi virtute securus, huc ad te sanandus adveni. Ad haec sanctus erectis in coelum manibus & oculis, Dei omnipotentis clementiam devotissime coepit supplicare, ut per merita sanctissimi Benedicti misero sola pietate succurreret. Cumque orationem complexisset, languidus magnis vocibus coepit clamare, ita ut vocibus eius omnes percellerentur. Et ecce repente cohaerentia coeperunt membra resolvi, atque decurrente cruore paulatim crura & manus diutino guttino coarctatae, in pristinum vigorem restitui. Sicque factum est, ut aeger qui alienis manibus delatus advenerat, proprijs jam sanus incederet vestigijs. Et ita est in eo plenitudo restaurata salutis, ut in uno eodemque tempore & visum oculi, & aures auditum, & lingua ejusdem rectè loquendi pristinum recepissent officium.

Item alij
duo debiles.

37. Quidam verò dum per annos quamplures manuum ac pedum, sed & oculorum fuisset privatus officio, ad Placidum Patrem almificum veniens, universâ debilitatis molestiâ liberatus est. Alius quoque adolescens, qui erat à renibus usque deorsum, omnium immobilis rigiditate membrorum, ita ut manibus innitens universum post se corpus trahens, ad instar vermium per terram reperet. Hic ad sanctum Placidum adductus, salutem integerrimam recuperavit in omnibus membris.

Cæcus
natus visum
recipit.

38. Per eos dies dum sanctissimi Placidi miracula per ora hominum volitarent, Deoque ac Patri sanctissimo Benedicto magistro eius super tanta prodigia gratias agerent; quidam cæcus duci se ad beati Placidi praesentiam fecit, clamans & dicens: Placide & serve Dei vivi, adjuro te per magistri tui Benedicti dulcissimum nomen, ut mihi à Domino Salvatore illuminatore omnium visum impetrare digneris. Confido enim, & fideliter credo, quia quicquid à Domino petieris impetrabis. Sanctus autem Domini Placidus pietatis discipulus, more sibi solito ad misericordiam flexus, vivificum signum Crucis super oculos eius faciens, dixit: Domine Iesu-CHRISTE, qui cæco nato oculos quos natura negaverat reddidisti & sedentes in tenebris & umbra mortis illuminasti, tu per merita servi tui magistri nostri Benedicti, hujus cæci oculos illuminare dignare, ut videns mirabilia tua, sanctum nomen tuum, quod est

^a Sistarcia, *συστήρια* commeatum annonae significat apud Græcos; apud Latinos etiam recentiores Sitarcia,

cia, & saepius sed corrupto nomine Sistarcia, sumitur pro cista aut canistro vel mantica qua edulia continentur.

S. PLACIDI MARTYRIS, ET SOC. 59

benedictum in sæcula, laudet hîc & ubique. Cùm à circumstantibus responsum fuisset, Amen, illicò aperti sunt oculi eius, cœpîtque laudare Deum, dicens: Benedictum sit nomen Domini gloriosissimi, qui me illuminavit per intercessionem beati Patris Benedicti, & per sanctissimum Placidum discipulum eius. Fit vox lætitiæ per ora cunctorum, pueri cum mulieribus, iuvenes cum senibus, dominatori & Salvatori Domino IESU-CHRISTO laudem decantantes occurrunt, clamabântque: Gloria tibi, salus ac vita cunctorum, qui tantum ad partes nostras dignatus es transnittere domum.

Ann. Chri.
D. XLII.
v. Octob.

39. Inde itaque Placidus Beatissimus Pater egrediens, Beneventum devenit, atque à sancto MARTIANO Episcopo ob amorem beatissimi Patris Benedicti cum omni reverentia susceptus est. Ibi itaque vir Domini Placidus dum cum eodem sancto Pontifice resideret, claudus quidam MALO * nomine, iuxta Episcopum eundem commanens, qui non aliter quàm genibus repens, cum scabellulis terram verrebat, comperit à Gordiano & Donato ac civibus urbis illuc advenisse Placidum beatissimi Patris Benedicti discipulum, cujus sanctitatis & virtutis fama se jam per totum orbem extenderat. Hic visu quo poterat beatum adiens Placidum, cœpit clamare, dicens: Adjuro te Placide serve Dei excelsi, per orationem magistri tui sanctissimi Benedicti, cujus meritis, sicut audivimus, liberatus es ne ab aquis lædi potuisses, ut me sanitati restituas. Et cùm à sancto Martino Episcopo & ab omnibus rogaretur, iussit eum adduci ad se, & stans super illum orationes fudit ad Dominum, dicens: Domine IESU-CHRISTE, qui totum mundum cùm esset perditus restaurasti, tu per merita beatissimi Patris Benedicti adesto nobis & huic famulo tuo, opem salutis ei inferendo, ut pristina sanitate recepta, nomen tuum gloriosum benedicat in sæcula sæculorum. Et cùm omnes respondissent, Amen, protinus consolidatæ sunt bases eius & plantæ, & sanctissimus surgens, clamabat: Gloria tibi Domine IESU-CHRISTE, qui me salvum fecisti per beatissimum Placidum discipulum sanctissimi Benedicti servi tui. Habitatores autem civitatis Beneventanæ tale miraculum per beatum Placidum patratum videntes, laudabant & benedicebant Deum, dicentes: Iubilet & psallat tibi Deus terra, pontus, & plebs fidelis hymnum decantet, qui servo tuo Benedicto tam pretiosum concessisti discipulum.

Placidus
Beneventi
excipitur.

* *al. Maro.*

Illic claudus
erigitur.

40. Talia dum quidam cæcus audisset, propinquorum manibus ad Patris Placidi præsentiam se duci fecit, lacrymosisque singultibus clamabat, dicens: Placide serve Dei dilecte, qui meritis magistri tui Benedicti adjutus sanitatis gaudia quampluribus reddidisti, succurre quæso meæ miserabili cæcitati, quatenus deletis tenebris lucem possim adspicere, & cuncta regentem cum cordis iubilo valeam collaudare. Sanctus verò Domini Placidus ad misericordiam flexus, erectis in cœlum manibus, dixit; Domine IESU-CHRISTE lux vera, quæ illuminas omnem hominem venientem in hunc mundum, tu per merita magistri mei servi tui Benedicti, huic cæco lumen donare digneris, ut videntes mirabilia tua laudent & benedicant nomen tuum, quod est gloriosum in sæcula. Hi verò qui aderant, cùm respondissent, Amen, exaudivit Dominus de templo sancto suo servum suum; cæcòque poscenti lumen restituit. Qui sanitati redditus clamabat, dicens: Tibi sit Christe laus, honor, decus & iubilatio, qui me illuminasti intercessione sanctissimi servi tui Benedicti per beatissimum Placidum discipulum eius. Fama hujus rei omnem continud replevit urbem Beneventanam. Ad tantum miraculum ruunt cuncti obviam, cuncta regentem cum magna exultatione laudantes.

Cæco lumen
redditis.

41. Beatissimus verò Placidus sanctum Martianum Episcopum salutans in osculo sancto, post aliquos dies ad Canusiam Apuliæ civitatem devenit, in qua cum ingente gaudio & dilectione ob amorem Beati Benedicti à sancto SAVINO *

Canusij
honorificè
excipitur à
Savino Episcopo.

* Quam S. P. Benedicto familiaris fuerit S. Sabinus, discimus ex lib. 2. Dial. Gregorij Magni cap. 13, qui iterum de eodem agit in lib. 3. cap. 5. lege eius vitam apud Bollandum die 9. Februarij.

Ann. Chr.
M. XLII.
V. Octob.

eiusdem civitatis Episcopo susceptus est. Idem sanctus Savinus Episcopus tam beatissimo Placido, quam & omnibus qui cum eo venerant, omnem humanitatis curam exhibuit. Sanctus autem Savinus per tres dies beatum Placidum secum retinens, dulcia invicem perennis vitæ inter se ferebant colloquia, & per intervalla horarum interrogabat illum de virtutibus, quas per beatissimum Patrem Benedictum divina exercuerat majestas, simul etiam de vita & melliflua ac discretissima doctrina eius.

Nominem
manum ari-
dam habentem
ibi
sanat.

42. Interea, dum ista dicuntur, & illa referuntur, LANDULFUS quidam nomine, manum aridam & incurvatam habens, ubi comperit illuc advenisse Placidum discipulum Beati Benedicti, flens & ejulans venit clamavitque: Placide virorum sanctissime, adjuro te per eum qui cuncta creavit, & per magistri tui Benedicti sanctum nomen, ut mihi sanitatis beneficium implores à Domino: Confido enim, quia per te ostendet in me Dominus misericordiam suam. Hæc cum dixisset cum ingenti luctu aridam manum beatissimo Placido ostendebat. Idipsum omnes qui in eodem spectaculo erant, & qui occurrere poterant, unâ cum sancto Savino Episcopo suppliciter exposcebant, rogantes eum ut pro eo omnipotenti Domino supplicaret. At ipse ut erat piissimus, ex intimo cordis trahens longa suspiria, cum lacrymis orationem fudit ad Dominum, dicens: Deus omnipotens cui nihil est impossibile, qui cælum, terram, mare & omnia, quæ in eis sunt, ex nihilo creasti, qui dedisti huic famulo tuo in baptismo remissionem omnium peccatorum, tu hunc per merita beatissimi Patris nostri Benedicti in pristina incolumitate reintegrare dignare, per Dominum nostrum IESUM-CHRISTUM Filium tuum, qui tecum vivit & regnat Deus in sæcula sæculorum. Hæc cum dixisset, utraque manu sua manum eius aridam apprehendens, ait: Sancte te Dominus IESUS-CHRISTUS, qui dignatus est extendere manum aridam in Synagoga. Continuo itaque extensa est illius arida manus & incurvata, & pristinae sanitati restituta est. Sanctus verò Savinus Episcopus tale miraculum per beatum Placidum dum advertisset, glorificabat Dominum, dicens: Gratias tibi refero cunctorum vita salusque, qui beatissimo servo tuo Benedicto talem nutrire concessisti discipulum, per quem tibi signa & prodigia patrari sit placitum. Sit nomen tuum benedictum ex hoc nunc & usque in sæculum. Hi autem qui præsentem erant, hoc videntes glorificabant Deum, Patremque sanctissimum Benedictum summis * adorijs extollebant.

* i. laudibus.

Rhegium
accedit
* Reggio.

Leprosus
mundat.

43. Sanctus verò Placidus beato Savino Episcopo valesciens, & inde iter accelerans, post non multos dies devenit * Rhegium Calabriae civitatem. Quem Sanctus SISINIUS ejusdem civitatis Episcopus ob reverentiam quam in sanctissimo Patre Benedicto habebat, cum omni diligentia suscepit, duobusque diebus secum retinuit. Itaque dum fama per omnem provinciam Calabriae de Beati Placidi adventu volitaret, leprosus quidam, audita opinione miraculorum sancti viri, venit ad eum, clamans & dicens: Placide serve Dei, adjuro te per Magistri tui Benedicti sanctum & venerabile nomen, ut tuis sanctis precibus sanitatis gratiam pro me implores à Domino: ideo te Dominus ad has partes direxit, ut languidis & debilibus sanitatem cordis & corporis conferas. Vir autem Domini Placidus erigens se in cælum, orationem fudit ad Dominum, dicens: Deus omnipotens salus sine fine & initio, qui totum mundum creasti ex nihilo, qui in fine temporum filium tuum Dominum nostrum IESUM-CHRISTUM incarnari de Virgine, & Crucis patibulum subire fecisti, quo vetustum solveret proprio cruore peccatum, tu per merita sanctissimi servi tui magistri mei Benedicti hunc leprosum dignare emundare, ut sanitate corporis sui animæque recepta, nomen tuum sanctum collaudet hic & ubique. Confestim itaque sanitati redditus, benedicere coepit & laudare Deum, qui tanta mirabilia per beatum Placidum ostendere dignatus est.

44. Hæc dum ad notitiam cunctorum pervenissent, quidam vir diutino

S. PLACIDI MARTYRIS ET SOC. 61

languore vexatus , ad sanctum Domini venit , procidensque ad pedes illius , cum lacrymis dicebat : Credo Pater sanctissime , quia tuis sanctis intervenientibus meritis , in recipienda sanitate Deus petitioni meae dabit effectum. Pater autem sanctissimus pro eo orationem ad Dominum fundens , sanitati restituit : & qui semivivus venerat , cunctis mirantibus incolumis redijt. Non solum verò ibi , verum & per omne itineris spatium ad laudem & gloriam sui nominis multas virtutes operari dignatus est Dominus IESUS-CHRISTUS per beatum Placidum , meritis & orationibus beatissimi Benedicti magistri sui intervenientibus. Cæcis namque visum reddebat , surdis auditum , exinanitis & stolidis rectum sensum , claudis gressum restituebat , demones effugabat , leprosos mundabat , omnibus infirmitatibus subveniebat. Ob quam rem Deum in omnibus glorificantes , beati Placidi merita magnis præconijs extollebant , dicentes : Benedictum sit nomen Domini gloriosum à sæculo & usque in sæculum , qui per sanctissimum servum Placidum beati Benedicti discipulum tales ac tantas virtutes operari dignatus est. Donatus præterea ejusdem Beati Placidi famulus , dum sollicitè quæreret navem , cum qua posset in Siciliam navigare , obvium habuit quemdam Clericum mutum & surdum , nomine SICONEM , inauditis ac flebilibus morbis laborantem , cui ex auribus putredo cum vermibus profluebat. Hic quamvis auditum & loquelam in infirmitate amisisset , scientiâ tamen agnoscendi & videndi quammaximè vigeat , & ea quæ ad corporis sustentationem congrua erant , nutibus & indicijs exposcebat. Quem cum Donatus tanto infortunio depresso & aggravatum vidisset , eos qui cominus stabant , ex re tantæ calamitatis inquit. Dictumque est ei , quia loquelam & auditum vi longæ infirmitatis amisit. Hæc Donatus à civibus dum verba cepisset , calamitatem eius miseratus , ad virum Dei illum perduxit , atque ad pedes eius projiciens , rem prout erat per ordinem pandit. Ipse namque servus Domini tunc residens lectioni operam dabat , cumque à civibus & Clericis , qui ad eum visitandi gratia venerant , rogaretur , ut pro eodem languido omnipotentis Dei exoraret clementiam , surgens paulisper intra se Dominum rogavit , dehinc conversus suas manus super caput infirmi posuit , dicens : Domine Deus omnipotens , qui hominem de limo terræ psalmasti , & inspirasti in faciem eius spiraculum vitæ qui dedisti ei dignoscantiam boni & mali , tu Domine per orationes & merita sanctissimi Patris nostri Benedicti , & omnium Monachorum , qui sub eius magisterio famulantur , dignare adesse nobis , & per nos humillimos & peccatores servos tuos occurrere huic famulo tuo , conferendo ei sanitatem , ut omnes videntes & audientes dent gloriam nomini tuo sancto , quod est benedictum ante omnia sæcula , & benedicatur nunc & per infinita sæcula. Cumque omnes qui aderant respondissent , Amen , illicò solutum est vinculum linguæ eius , & apertæ sunt & sanatæ aures illius , & audiens planissimè loquebatur sine offensione , laudens & benedicens Deum & Patrem sanctiss. Benedictum.

† 45. Alio verò die valefaciens beato Sifinio Episcopo , navem conscendit , transfretansque Farum , *Messanam* Siciliæ devenit ad urbem. Cumque descendisset ad terram , Gordianum famulum suum direxit ad civitatem , mandans ut MESSALINUM civem Romanum , Tertulli patris sui amicissimum , ad se vocaret , erat enim ditissimus. Quem ubi invenit , ad littus maris ubi sanctus Domini Placidus morabatur , secum adduxit. Videns autem Messalinus beatum Placidum iuxta maris littora stantem , formamque eius vultui Tertulli Patris ipsius assimilantem , equo quo insiderat descendens , ad pedes eius cecidit. Quem sanctissimus Placidus à terra elevans , osculatus est eum atque benedicens , rem propter quam à sanctissimo Patre Benedicto directus fuerat , per ordinem pandit. Messalinus verò beatum Placidum diutius complexans , & ad pectus suum adstringens , lacrymas quoque invicem præ gaudio fundentes immorati : demum quoque idem Messalinus Gordianum & Donatum famulos

Ann. Chr.
D. XLII.
v. Octob.

Varias curationes
parrat.

Clericum
surdum &
mutum san-
nat.

Messanæ à
Messalino
excipitur.

Ann. Chr. eius deosculans, apprehendens iterum dexteram beati Placidii ac diu exosculās,
 D. XLII. cum ingenti honore duxit ad domum suam & repleta est omnis civitas Mes-
 V. Octob. sana gaudio super adventu eius. Messalinus autem dum in domo sua cum Beato Placido resideret, & nonnulla de his quæ ad æternam vitam attinent ab ipso audiret, requisitus ab eodem servo Domini est de possessionibus ac portibus, de servis & ancillis, quæ ipse unā cum Tertullo Patre suo imperpetuum possidenda beato Benedicto tradiderat. Desiderabat enim videre singulatim loca in quibus possessiones erant. Rogavit etiam ut adventum suum omnibus amicis Tertulli Patris sui notificaret, necnon servos & ancillas quos ibi habebat, ostenderet; procuratores quoque, quos jam dictus genitor suus super easdem cortēs præposuerat, ad se accersiri iussit. Messalinus verò METELLUM filium suum evocans, præcepit ut cum uno ex servis suis cortēs & possessiones Tertulli Patricij percurreret, & earumdem cortium procuratores ac portuum custodes cum amicis jam dicti Patricij ad Beatum Placidum duceret. Qui paternis iussis obtemperans, uno tantum servo assumpto ascensis equis, quæ sibi injuncta fuerant, implere sollicitè cœpit.

Domus fa- 46. Illucescente verò die Beatus Placidus Messalinum evocans, dixit ad
 cularium 33 eum; Non decet Monachum in domibus laicorum stationem habere; quia
 vitar. 33 contrarium est omnibus modis Ordini nostro. Quapropter si vestræ nobili-
 33 tati non habetur contrarium, eamus, & provideamus locum in posses-
 33 sionibus Patris mei, in quo Monasterium construere valeam, non ædificare
 Monasterij 33 enim supra fundamentum alienum decrevi. Veniensque post hæc ad por-
 fabricam 33 tum maris, invenit locumabilem ad Monasterium construendum, & cum
 disponit. baculo quod manu gestabat designavit locum, in quo Oratorium Baptistæ Io-
 hannis, in quo domum suam & omnis Monasterij officinas construere valeret. Post hæc beatus Placidus conversus ad Messalinum, dixit: Præpositus istius portus Messanæ civitatis ubi est, & quo nomine nuncupatur? Et Messalinus: Hic, inquit, propè est; de nomine autem unde interrogasti scias, quia POMPEIUS CILIUS appellatur. Tum sanctus iussit illum vocari ad se; qui dum venisset, cecidit ad pedes eius. Quem beatus Placidus è terra elevans, præcepit quòd de pretio, quod de portu acceperat, construeret domum, in qua ipse cum suis habitaret, simul etiam & Ecclesiam ad honorem Beati Baptistæ Iohannis, in qua die ac nocte omnipotenti Domino deserviret. Et dixit ad illum: Tuum volo ut sit artifices in hoc loco ad operandum, ubicumque eos per totam Siciliam inveneris adducere, necnon servos & ancillas ad lapides & quæque necessaria sunt comportanda adunari, ut hoc opus ipsum celerius possit expleri, maximè tamen domus in qua habitare valeam. Et ut hæc omnia citius fiant, omnes præpositos portuum & procuratores cortium tanto labori interesse volumus, dando sumptus & quæque necessaria sine dilatione aliqua. Filium verò tuum vice tua super portum præpone: Tu verò insta fabricæ, ut citò possit expleri.

Præcepitque ut de reddibus cortium, & de censu portuum pecuniam Romanam ad columnas & epistylia emenda transmitteret. Designavit etiam coram Pompeio Cilio, in quo loco dormitorium, refectorium, coquina, cellarium & omnes Monasterij officinæ construerentur.

47. Congregatis itaque quampluribus artificibus, iactisque in Christi nomine fundamentis, cœptum opus certatim & sine intermissione perficiebatur. Primò namque ibi domum, in qua Beatus Placidus maneret, amplam satis extruxerunt. Messalinus autem interdum aptissimam mansionem Beato Placido assignavit, in qua liberè posset solus federe, legere & orare. Cibos verò afferebant ei & suis servi illius, & omnes amici patris eius. Idem quoque Messalinus cum familia sua sequestratus in alia domo manebat. Pompejus autem Cilius iuxta quod sibi Beatus Placidus imperaverat, vice sua posuit super portum Messanæ civitatis filium suum nomine PILLIUM VITELLUM,

Cæco lumine
 restituit.

iuvenem prudentissimum, sapientia & bonitate multa pollentem. Quadam ve-
rò die dum à constructione Monasterij ad domum suam, quam sibi Messali-
nus commodaverat, sanctus Domini Placidus rediret, obvium habuit quem-
dam cæcum nomine SILVIUM, natione Romanum, qui plorando lumen ami-
serat, & per decem & octo annos penitus non viderat. Illo naniq[ue] tempore
omnes qui insulam Siciliæ habitabant, incolæ Romanorum erant. Puer au-
tem, qui cæco ducatum præbebat, Placidum Patrem sanctissimum venientem
prospiciens, dixit ad eum: Ecce sanctus Domini Placidus beati Benedicti disci-
pulus, nuper ab Italia veniens, de quo per totam Siciliam rumor exivit, jam
appropinquit. Cæcus autem ex ore pueri talia dum verba audisset, cœpit cla-
mare voce magna, dicens: Adjuro te Placide beatissime ferve Dei, per
crucem Domini nostri IESU-CHRISTI & sanguinem illius pretiosissimum,
quem pro salute humani generis fudit, ut digneris pro me intercedere ad Do-
minum, ut reddat mihi lumen oculorum meorum, quod plorando amisi, quia
per decem & octo annos omnino lumen cœli videre non potui. Idipsum Mes-
salinus cum famulis suis, & alij quamplures, qui unà cum eo ad civitatem
redibant, exorabant. Tantis itaque vir Domini Placidus supplicationibus mo-
tus, substitit, iussitque cæcum adduci ad se. Et dum venisset, posuit manum
super caput eius, orans intra se parumper. Completa oratione sacrosanctam
signum super oculos eius faciens, & manus suas super eum imponens, cunctis
audientibus, dixit: Domine IESU-CHRISTE, qui es lux vera, quæ illumi-
nat omnem hominem venientem in hunc mundum, qui cæcum à nativitate
illuminasti, & dedisti ei lumen, quod natura negaverat, tu illumina oculos
istius cæci ad gloriam & laudem tui nominis, qui cum Patre & Spiritu sancto
vivis & regnas Deus in sæcula sæculorum, Amen. Statim verò aperti sunt
oculi eius, & ita acutissime cœpit videre, ac si infantulus esset. Hi verò qui
aderant, hæc videntes & audientes, procidentes in terram, benedicebant &
glorificabant Deum, Patrêmque Sanctissimum Benedictum digna extollebant
veneratione. Diffamatum est hoc miraculum per universum Siciliam, ita ut
ex omni insula agroti & languidi coadunati ad eum perducerentur.

48. His quoque diebus quidam vir à dæmonio correptus dolendo exitu cru-
ciabatur. Rogatus itaque vir Domini Placidus, ut pro eo omnipotentis Dei
exoraret clementiam, iussit eum ad se attrahi, & stans super illum orationem
fudit ad Dominum, dicens: Domine IESU-CHRISTE, qui mundum dia-
bolica fraude seductum de eius potestate liberasti, qui regnum illius destruxi-
sti, per intercessionem dilecti servi tui Benedicti magistri nostri, hunc homi-
nem ab hac dæmoniaca vexatione dignare mundare, ut videntes nomen tuum
sanctum collaudent in sæcula sæculorum. Cùmque circumstantes respondi-
sent, Amen, vir Domini Placidus signum Crucis contra vexatum faciens,
immundum spiritum ab eo effugavit. Hi verò qui præsentés erant, cœperunt
laudare Deum, qui per sanctissimum Placidum Beati Benedicti discipulum, tam
insigne dignatus est operari miraculum. Igitur cùm fama per Siciliam exisset, quòd
esset in eadem provincia Placidus Beati Benedicti discipulus, qui agrotanti-
bus manus imponit & sanantur, cæcis reddens visum, surdis auditum, claudos
erigens, dæmones fugans, & omnes infirmitates curans; ex tota Sicilia, nec-
non etiam de Africa convenientes, omnes infirmantes in unum congregaverunt,
rogantes, ac per Patris Benedicti nomen Placidum attestantes, ut illis sanitatis
gratiam impetraret à Domino. Sanctus autem Domini tantis calamitatibus
condolens, simul etiam & fidem admirans oravit sic: Domine IESU-CHRIS-
TE, qui magistro meo Benedicto dedisti potestatem apud te impetrandi quod
vellet, tu per ipsius sanctam intercessionem omnibus languoribus istis salutem
conferre dignare, ut sanitate percepta laudem referant nomini tuo sancto. Et
dum responsum fuisset, Amen, sani effecti sunt, laudantes & glorificantes
Deum. Quanta etiam miracula per Beatissimum Placidum illis temporibus

Ann. Chr.
D. XL.
v. Octob.

Dæmonia-
cum liberat.

Omnes to-
tus Siciliæ
agrotos
curat.

Ann. Chr.
D. XLII.
v. Octob.

Dominus IESUS-CHRISTUS operari dignatus sit, enarrare ea omnia valde longum esset, de quibus tamen aliqua dicemus.

Sanat
paralyti-
cum.

49. Dum enim in civitate Messana maneret, & Messalinus cum amicis iuxta eum resideret, quidam viri eidem servo Domini paralyticum quemdam ita afflictum obtulerunt, ut nequiret quis discernere compages membrorum. Rogante verò Messalino & his qui præsentes erant pro eo, vir Domini Placidus oratione facta, contrectansque dissolutos artus, dixit ad eum: In nomine Domini nostri IESU-CHRISTI Filij Dei vivi, cujus virtute universa consistunt, adjutus meritis sanctissimi magistri nostri Benedicti, surge sanus & incolumis, & perage opus tuum. Statim itaque ad eius jussionem confurgens, benedicebat Deum & Patrem sanctissimum Benedictum. Quod miraculum videntes Siculi, benedicebant Dominum nostrum IESUM-CHRISTUM, qui tantam gratiam diligentibus se conferre dignatus est.

Item alium.

50. His quoque diebus quidam Siculus ad virum Domini venit, rogans & multa prece deposcens, ut sodalem suum ex multo jam tempore paralytis languore detentum sua visitatione sanaret. Obsecrante itaque eo unà cum his qui præsentes aderant, ad lectum ægrotantis accedere studuit, orationemque ad Dominum fundens, ait; Domine IESU-CHRISTE altissimi Patris filii, qui paralyticum in lecto jacentem solo verbo curasti, tu per intercessionem dilectissimi servitui Benedicti magistri nostri, hunc paralyticum à lecto doloris absolve, quatenus curatus à tanto languore, gratiarum tibi in Ecclesia tua referat actionem. Completa oratione signum Crucis super eum faciens, de lectulo confurgere iussit. Confestim is qui prius nequaquam proprijs viribus præ ægritudine & dolore surrexerat, ad Placidi præceptum sanctissimi surrexit incolumis. Omnes autem qui aderant, tanto perculsi miraculo, magnificabant Deum facientem mirabilia solum, coeperuntque ei certatim infirmos offerre, quos ille signans & benedicens, incolumes reddebat.

Energumenum liberat.

51. Eodem quoque tempore quidam vir à dæmonio obsessus, ad beatum Placidum adductus est, cujus virtutem ut sensit hostis nefandus, clamare coepit per os eius, dicens: Quid est Placide? animadvertis quòd ipse sim quem superatum esse paulò antè gratulararis? Sanctus autem Placidus conversus ad vexatum, dixit; Dominus meus IESUS-CHRISTUS Filius omnipotentis cui omnis creatura cœlestis & terrestris obtemperat, ipse tibi in virtute sancti Spiritus, per intercessionem sanctissimi Patris nostri Benedicti, imperet execrabilis dæmon, ut exiens recedas ab hoc homine, & ulterius non habeas potestatem introcundi in eum. Confestimque ab homine exiens strepitum immanem & terrificum dedit. Hi autem qui spectaculo aderant, in stuporem conversi, benedicebant Deum.

Insanos
ad mentis
sanitatem
revocat.

52. Quidam vir mentis depresso infania, cum ad sanctum Domini perductus fuisset, orationem super eum faciens, benedictionem dedit, sicque perditæ mentis effectus est particeps, ac si dementiam nullo umquam tempore perpeffus fuisset. Reversus verò ad patriam, sonora voce Patris Benedicti merita & beati Placidi præconia modis omnibus prædicabat.

Duobus
cæcis lu-
men im-
petit.

53. Tunc temporis duo cæci audita fama miraculorum sancti viri, dixerunt ad invicem; Cur exterioribus tenebris obcæcati, interioris hominis lumen perdidimus? quicumque enim languidus ad Beatum Placidum accedit, sanus abscedit & nos torpentes defidiâ in tenebris remanemus. Eamus itaque ad virum Dei, quatenus per eius sanctam intercessionem donet nobis Dominus IESUS-CHRISTUS gratiam suam. Hæc dum inter se collocuti fuissent, propinquorum adminiculo fulti, ad Patrem Placidum pervenerunt. Hos sanctus Pater ut vidit, illorum cæcitati condolens, elevatis in cælum oculis dixit; Domine IESU-CHRISTE Fili Dei, qui cum Patre & Spiritu sancto in principio cuncta creasti, qui cæci nati oculos aperuisti, qui mundum in peccati cœno & in tenebris & in umbra mortis jacentem tua potenti virtute erigens,
ad

veræ lucis splendorem reduxisti, intret oratio mea, piissime, in conspectu gloriæ tuæ, inclina ad me aurem tuam & exaudi me, & per suffragia dilectissimi ferui tui Patris nostri Benedicti his lumine privatis visum restitue, ut tuum sanctum nomen benedicere valeant per omnia sæculorum sæcula. Cùmque hi qui præsentibus erant respondissent, Amen, exaudivit Dominus de templo sancto gloriæ suæ servum, cæcisque suum lumen restituit clamantibus & dicentibus: Benedictus Dominus Deus Israël à sæculo & usque in sæculum, & benedictum nomen gloriæ suæ sanctum, qui percutit & sanat, vulnerat & medetur, qui illuminavit nos orationibus sanctissimi Benedicti per beatissimum Placidum discipulum eius. Sicque gaudentes & exultantes, cum benedictione sancti viri ad sua reversi sunt. Nullus namque in Sicilia & Africa & in toto Oriente inveniebatur præter Placidum, qui plus inter homines miraretur. Et sicut inter multas gemmas pretiosissima gemma micat, & iubar solis parvos stellarum igniculos obruit & obscurat; ita in Oriente & Meridie cunctorum virtutes & potentias Placidus solus suis virtutibus superavit. Minimum namque se faciebat inter omnes, ut omnium major esset, & quantò plus se deliciebat, tantò magis à Christo sublevabatur. Omnibus namque erat elementissimus, omnibus bonus; nihil animo eius clementius, nihil humilior, nihil blandius fuit. Flebat, ut semper gauderet; despiciebat, ut semper amaret; fugiebat laqueos contritos, ut fontem indeficientem reperiret.

Ann. Chr.
D. XLII.
v. Octob.

S. Placidi
encomium.

54. In talibus itaque exercitiis vir quidam dæmonis infestatione quatiebatur, quem ante Placidum quoque varijs dæmon tunc torquere cruciatibus cœpit; ululabat luporū more, latrabat ut canis, fremebat ut leo, sibilabat ut serpens, mugitum dabat ut taurus, rotabat caput, & post tergum terram vertice tangebatur. Miserabatur super tanto vexati infortunio Placidus, & lacrymas fundens, Dei omnipotentis clementiam deprecari cœpit, dicens: Domine Deus cunctorum restaurator, vitæ protector & portus, qui hominem ab antiquo hoste obsessum, tuo precioso sanguine liberaisti, tu per intercessionem Magistri nostri Benedicti dæmoniacum virus ab hoc servo tuo expelle, ut pristinae sanitati redditus, sanctum & venerabile nomen tuum glorificare valeat. Ad hanc itaque precem vexatus sanus effectus, laudare cœpit & benedicere Deum.

Dæmonem
ab obsessio
ejicit.

55. Iisdem porro diebus quidam vir omnium membrorum officio fuerat destitutus, adeo ut numquam absque magno dolore manum ad os ducere, vel ad ambulandum pedes movere valeret, quoniam durioribus natibus adjuncti tenebantur. Erantque ei mors ipsa vitalis, quia in corpore eius velut in quodam vasculo, intrinsecus latebat anima. Qui dum ab affinis ad sanctum Domini Placidum perductus fuisset; eumque suppliciter poscerent, quatenus pro eius liberatione Iesu-CHRISTO Domino preces fundere dignaretur; illorum sanctus acquiescens postulationibus, ait: Domine Iesu-CHRISTE Fili Dei vivi, qui es lux vera, salus, decus & vita generis humani, qui contractos restauras, & restaurando conservas, qui celisos erigis, qui compeditos solvis, tu per ineffabilem misericordiam tuam restaura, repara ac consolida hanc creaturam tuam, quam de diaboli laqueis liberaasti, ut videntes mirabilia tua nomen tuum sanctum benedicant in sæcula. Expleta oratione, signum Crucis super debilem faciens, dixit: Sanet te Dominus Iesus-CHRISTUS, qui dignatus est curare paralyticum in lecto iacentem. Mirabilis Deus in sanctis, qui glorificantes se in sua præcepta servando glorificat, & in momento exaudit. Nam ad verbum viri Dei sanitati restitutus, laudem decantare cœpit omnium Redemptori. Populi autem qui ad spectaculum venerant, hoc videntes, ingenito Patri & unico Genito simulque Flamine sancto perennem gloriam & laudem decantare cœperunt. Sanctus autem Domini Placidus, licet tanta per Christi Domini gratiam patraret prodigia, tanta exerceret undique ad se venientibus stupenda miracula, à constructione Monasterij suinequaquam cessabat.

Paralyticum
sanat.

56. Die autem trigesima Metellus filius Messalini cum servis suis, simulque

Ann. Chr. cum præpositis portuum omnium & procuratoribus cortium & multitudine
 D. XLI. amicorum Tertulli Patricij ad beatum Placidum veniens, pecuniam infinitam
 v. Octob. secum deferens, sancto Domini Placido obtulit. Quam accipiens, ad patrium solum, id est, ad urbem Romanam direxit, ex qua columnas & epistylia emit, quæ cum in Siciliam delatæ fuissent, locari iussit in Ecclesiâ quam tunc construebat in honore sancti Baptistæ Iohannis. Cum villicis autem & præpositis portuum & procuratoribus cortium diu multumque est locutus; & ob quam rem ad partes illas à sanctissimo magistro suo Benedicto directus fuisset retulit, reddideruntque singuli rationem villicationis suæ decortibus & portibus Tertulli patricij patris sui, quas tenuerant. Post hæc omnibus in commune præcepit, ut sine fraude & dolo aliquo & absque qualibet dilatione quotidie impenderent, quicquid sibi & suis in cibo, potu atque vestitu vel in Cœnobij constructione necessarium esset, dixitque ad eos; Ego veniam visere vos, & omnes possessiones quas pater meus in hac provinciâ tenuit, ideoque ita agite, ita studere, ut nostram gratiam obtinere possitis. Hoc scientes indubiè, quia si me scandalizaveritis, scandalizabimini. Hæc cum dixisset, cum benedictione sancti viri redierunt unusquisque in sua.

56. Ipse autem pater sanctissimus, ea quæ à magistro suo Benedicto didicerat, modis omnibus implere satagebat. Refulgebat sanè doctrina pietatis in eo, dilatabaturque sanctæ conuersationis doctrina agrum ferendo iustitiæ. Vnde factum est, ut per beatum Placidum ac discipulos eius, Patris Benedicti & Cassinensis Cœnobij veneranda religio per totum orbem terrarum diffusa sit & diffamata. Idem verò sanctus Domini Placidus Spiritu sancto repletus sine intermissione castigabat sanctum corpus suum, & in servitutem omnem redigebat, ut membra quæ sunt super terram mortificaret. Sermo verò eius aliud non erat quàm mundi huius delicias spernere, onera Orbis relinquere, ut IESUM CHRISTUM Dei filium liberè sequeretur, memorans illud quod Dominus locutus est, *Nisi quis renunciauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* In sermone autem eius quanta gravitas, quanta modestia erat, enarrare quis valeat? Orationi & lectioni solus quotidie insudabat, ac sæpe & multum cum meditationi inferviret, lacrymis fluebat, habebat enim spiritum magnæ compunctionis, non diebus, non noctibus à colloquijs divinis & psalmodia cessabat, omni tempore quadragesimalem vitam ducens, vinum numquam bibens. In Quadragesima Dominico die, tertia & quinta feria, panem tantum & aqua contentus erat, alijs diebus nihil omnino recipiens. Cilicio semper ad carnem usus est, & cum fatigatus esset ab oratione seu à genuflexione, sedendo potius quàm iacendo somnum capiebat. Nemo illum unquam aliquando vidit in aliquo actu commotum, sed semper honestum, humilem gravem, mansuetum, benignum, nemini nocentem, nemini invidentem, nemini quod malum est quærentem: erat enim omni hora gratia Dei plenus. Numquam aliquando alicui homini locutus est nisi necessitas coegisset, aut fratrum affectio, seu bonorum hominum, vel pauperum, aut cum Monasterij necessitas exposceret, semperque spiritus eius in Deo positus erat. Sed in omnibus virtutibus in quibus eum perfectissimus magister suus Benedictus instruxerat, de die in diem proficiebat atque crescebat; non æqualem se aliorum ducens, sed ultimarum omnium servum. Iam verò de eius quid dicam clementia? Nil enim menti eius carius fuit, quàm potentem pauperi non præponere. Si pauperem videbat, sustinebat; si diuitem, ad benefaciendum hortabatur, illud prædicans Evangelicum: *Qui habet duas tunicas, det non habenti; & qui habet escas similiter faciat, ut cœlorum regnum accipere valeat.* Ibat autem frequenter ad operarios, qui Cœnobium & Ecclesiâ construebant, ad portum quoque maris & cortem patris sui visendas, sicquæ demum revertebatur ad domum, quam sibi accommodauerat Messalinus.

S. Placidi
 austeritas
 conuersatio, & virtutes.

Enc. 14.

Zuc. 3.

S. PLACIDI MARTYRIS ET SOC. 67

58. Quarto verò anno postquam in Siciliam Sanctus Domini Placidus venerat, Monasterium omne unà cum Ecclesia sancti Baptistæ Iohannis satis decenter in omni constructione perfectum, atque ab Episcopo eiusdem Messanæ ciuitatis Ecclesia dedicata est quinto Kalendas Augusti. Rogauit etiam idem Sanctus Episcopum, ut totius Monasterij ambitum aqua exorcizata respergeret, & orationem daret, sicque in eum sanctus Domini ingressus est cum suis ad habitandum. Coeperunt deinde nonnulli mundum relinquere, & sub beati Placidi magisterio cordis carices edomare. Intra breue namque temporis spatium, triginta fratres in eodem loco ad omnipotentis Dei seruitium congregati sunt.

Ann. Chri.

D. XLII.
v. Octob.

Quatuor
annis Mo-
nasterium
absolvitur.

Ecclesiæ &
Monasterij
consecratio.

59. Post hæc oblatus est eidem seruo Domini Placido quidam energumenus, qui diutius satanæ laqueis irretitus, dire afficiebatur. Quem cum vir Dei ita attritum vidisset, eius calamitati compatiens, orationem fudit ad Dominum, dicens: Domine IESU CHRISTE lux vera, qui es pius, clemens & misericors, expelle à figmento tuo per intercessionem sanctissimi magistri nostri Benedicti inimicum sævientem, ut à laqueo insidiatoris ereptus, laudem dicat nomini tuo sancto. Qui cum orationem compleisset signum Crucis contra vexatum faciens, antiquum hostem ab eo protinus effugauit. Igitur quia longum esset evoluere, quanta per eum Dominus operatus est, ad eius gloriosissimum passionem exarandam veniamus.

Energume-
nus libera-
tur.

Passio S. Placidi & sociorum eius.

60. Per idem tempus dum in urbe fama creuisset, quod sanctus Domini Placidus à venerabili Patre Benedicto ad Monasterium construendum, & cortes ac possessiones Tertulli Patris sui retinendas, in Siciliam directus fuisset, & quia in Cœnobio à se cōstructo triginta jam fratres sub patris sui Benedicti Regula aggregasset: EUTYCHIUS & VICTORINUS germani eius, quorum superius memoriam fecimus, unā cum sorore sua FLAVIA virgine, Placidum fratrem videndi desiderio ducti, & in eius amore ultra modum accensi, ex consilio parentum suorum urbem Romam egredientes, navem conscendunt; dantesque carbasa ventis, Siciliam adeunt, & ad portum ciuitatis Messanæ applicantes, classem in littore solvunt; descendentesque de navi, ad sancti Iohannis Cœnobium tendunt, videntesque fratrem, repleti sunt gaudio magno. Et primò quidem non cognoverunt eum, ob id scilicet, quia ex quo beato Benedicto oblatus est, illum ulterius non viderant: & post tanti temporis spatium vir factus, & monachali habitu indutus, atque præ nimia abstinentia ac enormitate vigiliarum & orationum, corpore tabefactus & annihilatus erat. At ubi per indicia agnoverunt eum, in osculis eius ruentes, & se diutius complexantes, ob nimietatem amoris & gaudij, in fletum maximum proruperunt. Post hæc cum omnia Monasterij habitacula perlustrassent, ac convenienter constructa laudassent, aliquantis diebus apud beatum Placidum fratrem suum remorari decreverunt.

S. Placidus
à fratribus
& sorore
invisitur.

61. Eodem tempore apud paganos qui in Hispania inhabitabant, ABDALA

^a En errorum labyrinthus. Non pagani Hispanias sæculo sexto, quo S. Placidus Martyrium subiit, occupabant; sed maximam partem Gothi, Callæciam Suevi, utrique Arianæ; illi quidem sub Rege Theude, qui ab anno d. xxxi. ad d. xlviii. Vesi gothis imperavit; hi verò sub proprio Rege, sed ignoto: nam à Remismundo, qui anno Christi cd. lxiv. in Callæcia dominari cœpit, ad Theodemirum integro sæculo submotum, Regum Suevorum in Hispania nomina exciderunt. Hi pagani, appellantur Saraceni infra num. 74. At Saracenos Hispaniam invasisse Erā demonstrat d. cc. xi. hoc est anno Christi dcc. xiii. Erā vero insequente victo occisōque Roderico regnum Gothicum evertisse, tradit Rodericus Toletanus in lib. 3. de reb. Hisp. cap. 19. Vero igitur simile est hos paganos non ex Hispania, sed ex Arabia effusos in Mes-

saniæ litus, sanctis Martyribus necem intulisse. Nec nobis quis opponat, Saracenos (teste Socrate lib. 4. cap. 33.) anno Christi ccc. lxxx. ad veram fidem conversos. postea verò in Arianismum prolapsos, paganos haud fuisse. Coraxinos enim, aliōsque populares in idolorum cultu ad Mahometem u'que perstitisse, discimus ex Roderico Toletano in Hist. Arabum capp. 3. & 6. Certè Abdallæ nomen, de quo in his actis, apud Arabes frequens est. Mahometis Pater Abdalla, alijs Ali, vocabatur, quo nomine tres Arabum Reges appellatos legimus in Hist. Arabum capp. 13. 18. & 29. sed Placidi nostri ævo longè posteriores. Cum verò Saracenorum Regum, qui ante Mahometis tempora existerunt, seriem & nomina reperire sit arduum, in his ambagibus diutius solum ducere non juvat.

Act. SS. Ord. S. B. Sæculum I.

E ij.

Ann. Chr.
D. XLI.
v. Octob.

Mamucha
Tyrannus
Mellanæ
littus inva-
dit.

Placido &
socijs in-
carceratis,
Gordianus
evadit.

S. Donatus
capite trun-
catur.

S. Placidi &
sociorum
præclarum
respondum.

Fustibus
gravissimè
caduntur.

impijissimus Christi insectator & hostis, regnum administrabat. Hic Christianæ religionis culturam funditus de terra eradere, & Molochi templa & Luciferi culturam augere cupiens, centum navium expeditionem congregavit, & super eas quemdem crudelissimum Agarenum, nomine MAMUCHA, ducem præficiens, contra Romanum direxit Imperium, mandans, ut civitates & castra igni cremaret, Ecclesias destrueret, Christianos ad dæmonum Molochi*, Rempham & Luciferi culturam compelleret, non consentientes diversis supplicijs enecaret. Cujus ille imperio parens, cum plurimam stragem nostrorum dedisset, post aliquantos dies in quibus Eutychius, Victorinus & Flavia Virgo ad beatum Placidum venerant, cum fratres nocturnalem synaxim in Ecclesia decantarent, jam dictus Mamucha in navibus cum paganis sexdecim millibus octingentis adveniens, fores Monasterij confringi, & omnes in vinculis iussit adstringi. Quod dum factum fuisset, GORDIANUS jam dictus, qui cum beato Placido à Cassinensi Cœnobio ad Siciliam venerat, cum esset juvenis, per quemdam posticam domus aufugiens evasit; Donatus verò, qui jam senio affectus erat, absque aliqua interrogatione capite truncatus est. Sanctus autem PLACIDUS unà cum fratribus suis EUTYCHIO, VICTORINO & FLAVIA virgine, FAVSTO, FIRMATO Diacono, simul etiam cum Monachis triginta, catenis vinctus, Mamuchæ adspectibus præsentatur. Quem truculentus arbiter ut vidit, dixit ad eum; Qui vocaris? Sanctus Placidus respondit: Christianus sum. Dux dixit: Nega Christum tuum, & dic in eum convicia, & iuxta ritum invictissimi Regis nostri Abdalæ Deum adora, & dimitto te. Sanctus Placidus respondit: Ego Dominum IESUM-CHRISTUM numquam negaturus sum, & pro eius nomine mori desidero. Dux verò adhuc favè indignans, dixit ad Eutychium & Victorinum, Flaviam, Faustum, Firmatum Diaconum & reliquos triginta: Vos quid dicitis? Obtemperabitis præceptis excellentissimi Regis Abdalæ, ut Christum relinquentes, Deum nostrum adoretis? Sancti autem Martyres quasi ex uno ore dixerunt; Quod in animo insidet vestro, perficite. Unus enim nobis animus est, una fides, unus ordo vivendi: quapropter ea quæ à primo audisti, ab omnibus dictum esse putate. Pro amore namque Christi parati sumus animam ponere.

62. Ad horum itaque martyrum famina dux Mamucha vehementer iratus, iussit sanctos Dei Placidum, Eutychium, Victorinum ac virginem Flaviam cum reliquis sanctis expoliari, & gravissimè fustibus cædi, dicens: Verba verberibus cedant. Sancti verò martyres exultabant & gaudebant in Domino, quoniam digni habiti sunt pro nomine eius verberum supplicia pati. Videns verò impijissimus dux quod jam in extremis essent, dixit ad eos; Dicite morti destinati, si relinquere vultis Crucifixum, an perire decrevistis? Sancti Martyres dixerunt: Nos Dominum IESUM-CHRISTUM verum Deum esse corde credimus, ore confitemur, & ab eius cultura numquam recedemus. Fac quod vis, Christiani sumus. Stupefactus adhuc crudelissimus arbiter, dixit ministris. Iterum flagellentur, crudelissimè torqueantur, verbera verberibus addantur, forsitan resipiscant hi, qui in errore decreverunt permanere. Ministri itaque iuxta ducis imperium flagellantes & torquentes eos, clamabant dicentes; Negate Christum vestrum, negate. Sancti autem dum torquerentur, rogabant Dominum dicentes: Domine IESU-CHRISTE Fili Dei, libera nos ab omni tentatione, & ab scandalis operantium iniquitatem. Dux verò ad Martyrum tolerantiam permotus, præcepit ut manibus à tergo ligatis, & compedibus vincti includerentur per septem dies, & neque panem neque aquam eis dari, ut deficerent, procrastinans eorum interitum, si fortè plagis corporalibus fatigati, eius nefandis iussionibus obtemperarent. Sanctus autem Domini Placidus in tanto supplicio confi-

* Moloch idolum Ammonitarum, de quo 3. Reg. cap. 11. & alibi. Moloch & Remphæ meminit S. Stephanus Act. 7. v. 43. Porro Luciferum inter deos à Saracenis habitum scribit S. Hieronymus in Hila-

S. PLACIDI MARTYRIS, ET SOC. 69

tutus, non diebus neque noctibus à colloquijs divinis & oratione cessabat.

63. Dum hæc agerentur, tempestas magna in mari exorta est; Barbari verò ob æris incommoditatem, dum ad Hispanias se remeare non posse perspicerent, irâ permoti circumquaque cuncta igni ferroque deleverunt: & adulteria ac innumerabilia mala in Ecclesijs & in hominibus committentes, & viros ac mulieres ob Christi fidem trucidantes, civitati Messanæ ineffabilia mala intulerunt; Sanctosque Dei Martyres, Placidum, Eutychium, Victorinum & virginem Flaviam cum socijs in terram suam transferre decreverunt. Itaque dum maris inclementia viam illis obtrussisset, videntes sanctum Placidum cum socijs absque cibo & potu Christo gloriam ferre, mirati sunt, cursûque concito ducis tentorium adeuntes, quæ acta & dicta fuerant per ordinem pandunt. Qui belluina rabie accensus, iussit sanctos Dei Martyres per singulos dies acerrimè fustibus cædi, & sine aliquo cibo vel potu dimitti. Et dum caderentur, clamabant pagani: Negate Christum, & dicite in eum convicia, & dimitemini. Sancti autem martyres quasi ex uno ore dixerunt: Neque Christum Dominum nostrum negamus, neque convicia in eum qui creator est omnium, inferimus, facite quod vobis videtur. Barbari verò de sanctorum constantia ultra modum mirati, cursu rapidissimo ducem adeuntes, rem prout erat exponunt. Dux autem solita inflammatus nequitia, iussit sanctum Placidum cum socijs, pedibus versis suspendi, & flagellis hinc inde crudelissimè laniari, & sub capite uniuscujusque fumum horridum subministrari. Quod dum factum fuisset clamabant more solito contra sanctos pagani: Negate Christum vestrum, negate. Sancti verò martyres paganorum monita velut stercora contemnentes, clamabant ad Dominum, dicentes: Si constiterint adversum nos castra, non timebimus mala, quoniam tu nobiscum es, Domine. Cumque omnes singillatim unus post unum hoc ordine cruciati fuissent, iussit dux Mamucha dari unicuique sanctorum pugillum unum hordei crudi ad manducandum, & paululum aquæ ad libendum. Dicebantque ad sanctos: Si negaveritis Christum Deum esse, quicquid petieritis, dabimus vobis, & annumerabimini inter primos amicos ducis nostri Mamuchæ, & eritis quasi fratres Regis nostri Abdalæ, ac domini in omni regno eius. Sancti autem fratres Placidus, Eutychius, Victorinus & sanctissima Flavia virgo soror eorum, quasi ex uno ore dixerunt: Si polliceremini nobis facturos dominos orbis terrarum, non negabimus Dominum nostrum IESUM-CHRISTUM, qui pro nobis mortuus est & surrexit, ascendensque in cælum, vivos & mortuos & omne sæculum per ignem iudicaturus adveniet. Quinimo vos, qui miseria pleni estis, qui æternæ morti addicti, vos potius credite in Dominum nostrum CHRISTUM IESUM, & salvi eritis in æternum. Dirisimus autem Mamucha ex beati Placidi ore talia dum verba audisset, ac favè indignans, iussit eum cum socijs carceri tradi.

64. Nocte verò adveniente Gordianus jam dictus, qui tempore quo Beatus Placidus captus fuerat, fugiens evaserat, venit ad eum in carcere, procidensque ad pedes eius confortabat eum, dicens: Constans esto domine mi Placide, & noli timere, quia tecum est manus Domini, qui tibi mansionem in cœlesti regno locavit lapidibus pretiosis instructam. Si tibi persecutores verbis blanditi fuerint, noli illis adhibere consensum; si aurum vel argentum, aut lapides pretiosos obtulerint, ne accommodes animum, sed potiùs illum respice, illum intende, qui fecit cælum & terram, & mare, & omnia, quæ in eis sunt. Nihil enim martyrio laudabilius, nihil excellentius, nihil honorabilius invenitur; quippe cujus adjutor Christus Dominus est, & illi qui eum diligunt & cupiunt, immortalitate ac gloria perenni remunerantur. O quàm terribilis est, & quàm metuendus iudicii dies adveniet, in quo iuxta Apostolum unusquisque recipiet secundùm suum laborem. In quo etiam Angeli tremunt, qui non peccaverunt, ac iusti terrebuntur, qui Domino placuerunt. Hunc diem Propheta designabat, cum dicebat: *Dies illa dies ire & calamitatis & miseria,*

Ann. Chr.
D. XLI.
v. Octob.

Mamucha
in Messa-
nenses dire-
grassatur.

Sancti ite-
rum cædun-
tur.

Hortendum
supplicium:

Remittun-
tur in car-
cerem.

Gordianus
eos conso-
latur &
hortatur.

2. Cor. 5.

Sophon. 1.

Ann. Chr. *dies tubæ & clauoris*, *dies magna & amara valde*, *dies nebula & turbinis*, plena indignatione, qua cœli magno impetu movebuntur. Sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum, ac stellæ cadent de cœlo, & virtutes cœlorum movebuntur. Iam adversus communem inimicum pugnam arripuisti, jam caput serpentis antiqui conculcasti; constantiæ & fortitudinis arma retine, ut possis tela & iacula eius scuto fidei repellere, & iuxta Apostolum indue armaturam Dei, vigila strenuè, quia adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circumit, quærens quem devoret, cui fortiter in fide persistentes resistere convenit. Diem supremum ante mentis tuæ oculos revoca, nocte simul & die, horis atque momentis, & quàm fluxa, quàm brevis sit huius mundi gloria, quàm caduca, & quibus ærumnis subiaceat. Advertéque qualiter illâ turbo repentinus auferat, & sedula mente pertracta. Ubi tunc erit sublimium honor & gloria Regum? ubi dives & Princeps? ubi fortes & divites? ubi tunc erunt, qui ex obliquo egenos despiciebant, & sua locutione indignos censebant? ubi argentum & aurum? numquidnam non cœu pulvis præterijt, & velut umbra evanuit? Iam recessit, jam transijt, ad Erebi profunda descendit, in quo vermis impiorum non morietur, & ignis non extinguetur. Ibi tunc potentes potenter tormenta passuri sunt, & fortioribus cruciatus intolerabilis erit: ex quo non educet pater filium, aut filius patrem, nec sodalis erit qui redimat, neque frater qui eripiat. Leva cor tuum cum manibus ad Deum, dicens cum Propheta: Eripe me de inimicis meis Deus meus, & ab insurgentibus in me libera me, de manibus odientium erue me. Iam pugnare cœpisti, pugna ut vincas, & coronam immortalitatis accipias.

65. Audiens hæc beatissimus Placidus, gratias egit Redemptori omnium Deo. Deinde conversus ad Gordianum dixit: Omisiss frater verborum ambagibus, vincentem mundum invocemus, rogantes ut qui dedit velle, donet & possit. Illum enim desidero, illum suspiro, ad illum pergere cupio, cui animam meam devovi, qui me dignum fecit pro suo nomine pati. Et post hæc vide, inquit, ut quicquid erga me evenire prospexeris, in scriptis notifies magistro nostro BENEDICTO, necnon discipulis & consanguineis meis MAURO & FELICISSIMO: Ego enim jam delibor, jam alligatus corpore, alligatus & spiritu vadam quod me duxerit Dominus IESUS-CHRISTUS. Testis enim mihi est Deus, quia omnibus hominibus puram exhibeo caritatem, rogans Deum omnipotentem, ut nos in periculis constitutos sua protectione defendat, & inter procellas & tempestates huius mundi illæsos custodiat, & pacem Ecclesiæ suæ sanctæ quantocius tribuat. Hæc cum dixisset, expansis in cœlum manibus, & oculis in altum erectis, oravit ad Dominum, dicens: Unigenite Fili Dei, Verbum incarnatum, protege ac defende Ecclesiam tuam tuo pretiosissimo sanguine redemptam, conserva Cassinensem Ecclesiam in sancta religione, mœque ad te venire, victo diabolo, iube.

66. Mane itaque facto, dux Mamucha rabido inflammatus furore iussit sanctum Placidum cum socijs suis sibi præsentari. Cumque ante impijssimum ducent manibus retrò ligatis præsentati fuissent, indito silentio, dixit: Testes invoco deos, excellentissimūque omnium Luciferum, quia nec interrogatione dignos vos nostra excellentia iudicavit. Hinc autem non ut criminis obnoxios, sed ut fratres vos alloquor, ut deponentes pertinaciam vanæ superstitionis, acquiescatis salutaribus monitis, obtemperantes præceptis Regis nostri Adalæ, & magnificum Prophetam nostrum Moloch venerantes. Hoc si feceritis, huius vitæ gaudijs feliciter fruemini, & dabimus vobis infinitas possessiones & uxores; quod si non feceritis, diversis supplicijs interibitis. Sancti martyres dixerunt: Neque nobis blandimentis suadere poteris, nec minarum asperatibus terrorem incutere valebis. Tunc nefandus arbiter furore & ira magna accensus, iussit sanctum Placidum cum socijs suis expoliari, & fustibus cædi, & membris omnibus crudelissimè torqueri. Cùmque ministri iniquitatis ducis

Ann. Chr.
D. XL I.
v. Octob.

Ephes. 5.
1. Petr. 5.

Psalm. 17.
& 58.

S. Placidi
Responsio.

Mamucha
minas &
promissa
repetit.

Tertium
fustibus cæ-
di iuber.

iussu perficerent, Gordianus cum omnibus Christianis, qui ducis Mamuchæ manus evaserant, cum fletu ingenti clamabant: Domine IESU-CHRISTE, Martyrum fortitudo & palma, veni in adiutorium Placidi servi tui in hujus agonis discrimine constituti: & hoc diebus ac noctibus postulabat sine intermissione pro eo lacrymarum & orationum hostias Domino immolans.

67. Idem autem sanctus Domini Placidus cum à paganis ultra modum cum focijs cruciatus fuisset, iussu sævissimi ducis à supplicijs amotus est, & beatissima virgo FLAVIA incredibili decore micans, tribunalibus est præsentata. Quam truculenta bestia dum perspexisset, dixit ad eam: Dic scelerata & omni misericordia prorsus indigna, adquiescis præceptis regalibus, an in stultia permanere decrevisti? Ad quem beatissima virgo Christi Flavia respondit: Ego stultitiam numquam habui, quia semper Christum cuncta regentem dilexi; præcepta verò Regis tui, velut lutum quod pedibus conculcatur, abjicio. Dux autem adversus virginem Flaviam ingenti ira succensus, dixit ministris: Expoliate hanc, & pedibus in altum erectis in sublime suspendite. Habebat honoris sui dignum commercium, quæ salutaribus monitis cordis cervicem flectere renuit. Pagani verò iuxta quod dux imperaverat, sanctam virginem Flaviam pedibus in sublime erectis suspenderunt. Quam dux ita allocutus est, dicens: Stultissima omnium feminarum, non verecundaris in turpitudine nuditatis tuæ? Et Virgo Christi ad hæc: Sacra scriptura testatur, quia Deus est conditor viri & feminae, ob quam rem de sexu nulla mihi adscribetur injuria pro eo quod nuda sum; neque nuditatem tantum corporis sustinere parata sum, sed etiam gladium & ignem propter eum, qui pro me denudari & flagellari & crucifigi voluit. Dux verò adhæc carnali furia fretus, dixit ministris: Quid agitis? Fustes afferte, & eam sine intermissione acerrimè flagellate. Cùmque milites sanctam virginem Flaviam crudeliter flagellarent, virgo Christi clamabat ad Dominum dicens: Domine IESU-CHRISTE Fili Dei vivi, adesto nunc famulae tuæ Flaviæ in hujus agonis stadio, ne dicant inimici tui, ne dicant; Prævaluimus adversus eam. Conturbatus adhæc crudelissimus censor ait: Si ista extincta non fuerit, maximum Regi nostro Abdalæ conferet detrimentum. Et post hæc: Eia, inquit, frontem & mamillas, nec non & brachia torquentes dissipate. Subtus verò summum acutissimum subministrante, varijsque tormentis corpus illius excruciendo necate. Illi itaque toto mentis conamine perficientes, clamabant; Nega Christum tuum turpissima & omni dedecore digna, quia jam parata tibi imminet mors. Itaque in talibus die decurso, dux Mamucha sanctam Dei virginem deponi, & cum beato Placido ac reliquis in carcerem includi iussit, iraque commotus præcepit, ut quotquot Christianorum invenissent diversis supplicijs enecarent.

68. Iam verò quis dignè enarrare valeat, quantis supplicijs Christiani eo tempore in Sicilia sint affecti? Nonnulli namque palorum vectibus ora referantes, foetidum coenum ingerebant. Alios in frontibus & in tibijs remugientibus nervis torquendo cruciabant, plerumque aquam marinam, acetum, amurcam & liquamen & alia multa & crudelia, tamquam utribus imbutis ori appositis, sine misericordia porrigebant, stimulis ferreis ad ambulandum urgentes. Parvulos etiam ab uberibus maternis rapientes, in fontem infantiam elidebant ad terram. Alios è regione pedestenentes, à meatu prorsus naturali, usque ad arcem capitis dissipabant. Alij candentis ferri laminis adusti sunt, aptantèssque fustes in modum ferrarum ex palmis cum stirpibus, & dorfa Christianorum cum illis flagellantes, non tantum ossa confringebant, sed etiam terebrantes aculei intrinsecus remanebant, dissipatisque carnibus viscera pandebantur. Nonnulli verò ligatis pedibus post terga currentium equorum, inter spinosa loca silvarum ducebantur, ut ducti & reducti, dumosis lignorum aculeis eorum corpora carperentur, ac diu & sæpius tibias torquendo tinnientibus chordis constringebant. Feminas autem per unum pedem appendentes, palis

Ann. Chr.
D. XLII.
v. Octob.

S. Flavia dicitur
rissimè tor-
quetur.

Christianorum
rum varia
tormenta.

Ann. Chr.
3^a. xli.
v. Oâob.

minoribus dentatis rectis in capite, crinibusque in eisdem colligatis, ac vehementius stringentes simul cum capillis omnem pelliculam auferebant, ingentia pondera in uno pede colligantes, & laminas ferri ignitas dorso, ventri, mamillis ac lateribus apponentes.

SS. Marty-
res iterum
vapulant.

Esai. 118.

69. Sancta verò virgo Flavia dum in carceris ergastulo cum fratribus esset reclusa, Placidum fratrem suum alloquebatur, dicens: Iam sacris tuis orationibus, Placide frater, faventibus, inchoavi martyrium, nunc verò obsecro, ne desistas inchoata perficere. Ora attentius rogo, ut dignum faciat Dominus IESUS-CHRISTUS desiderium cordis nostri ante conspectum gloriæ suæ, & tribuat nobis quod promittere dignatus est suis fidelibus, & omnibus quærentibus gratiam suam. Sanctus autem Domini Placidus aperiens os suum Euty-chium & Victorinum fratres suos & virginem Flaviam sororem suam sociosque triginta tres consolabatur, dicens: Forti animo estote, suscipite in cælum, & precibus exorate cuncta regentem, ut Patris Benedicti intercessione nobis patiendi tolerantiam donet. Alia verò die dux Mamucha residens in confistorio, iussit sanctos Dei Martyres Placidum, Euty-chium, Victorinum & virginem Flaviam cum triginta tribus socijs suis sibi præsentari, & gravissimè fustibus cædi, & per pedes suspendi, ac membris omnibus acriter torqueri, summumque horridum sub eis administrari, dicens: Negate Christum vestrum, & dicite in eum convicia, & dabimus vobis bona hujus mundi. Posthæc sanctus Martyr Christi Placidus erectis in cælum oculis clamabat ad Dominum, dicens: Narraverunt nobis iniqui fabulationes, sed non ita ut lex tua Domine. Omnia mandata tua veritas, iniqui persecuti sunt nos, adjuva nos Domine Deus noster. Quinta verò die videntes pagani, quod sancti Dei Martyres Placidus, Euty-chius, Victorinus & Flavia virgo speciali quodam amore essent obligati, & honore se invicem prævenirent quod unum cibum caperent, quod segregati ab alijs starent, quod simul solici essent, mirati sunt, & dicebat alter ad alterum: Isti affinitate conjuncti sunt, ideo ab alijs dividuntur. Interrogans itaque sanctos unus ex paganis per interpretem quo utebantur, dixit ad eos: Quam generositatem fertis inter vos? Responderunt hi: Quatuor germani fratres sumus ex uno viro & femina generati. Ille verò rursus percontatus est eos, dicens: Ex ista patria estis, an ex alia regione? Et responderunt: Et dicentes: Romani sumus, & Christiani. Et ille, Bene contingit vobis, quia hominum omnium genus semper voluistis humiliare, & dominium exercere, nulli umquam genti voluistis subdere colla. Sed dicite nobis, quæ sunt nomina vestra? Adhæc sanctus Placidus proloquens, ait: Hi duo fratres mei Euty-chius & Victorinus vocantur. Hæc autem soror mea & virgo, Flavia dicitur. Ego verò peccator, Placidus Monachus vocor. Et ille, Assentite, inquit, nobis, & proderit vobis; negate Christum vestrum Deum esse, & nostro more Luciferum fidus Dei nostri Rempham excolite, ut frui possitis unà nobiscum hujus gaudijs vitæ. Respondens autem sanctus Martyr Placidus, dixit: Absit hoc à nobis, ut Deum nostrum Iesum Christum creatorem cœli & terræ negemus, & hominem perditum pro Deo colamus, qui jam à Domino Iesu CHRISTO cum diabolo & angelis eius damnatus est in inferno perpetuo igni exurendus.

Vulnera
sanctorum
divinius
curantur.

70. Hæc pagani ex Martyris ore dum verba audissent, Mamuchæ duci nunciare curarunt. Sævissimus autem dux furore nimio accensus, iussit sanctissimum Placidum cum duobus fratribus & cum sorore Flavia tamdiu virginis mactari, donec inter manus deficerent. Quod dum factum fuisset, pagani existimantes eos mortuos, recesserunt. Sed Deus omnipotens, cui cura est, & sollicitudo suorum, misit Angelum suum sanctum, qui sanctorum Martyrum Placidi, Euty-chij, Victorini & virginis Flaviæ roboravit corpora, & curavit plagarum vulnera. Mane autem facto, pagani redeuntes ad stadium, sanctosque martyres Dei illæfos consistere perspicientes, dicebant ad eos: Animadvertite & videte quanta misericordia usi sunt Deus & Propheta noster in vobis, qui

S. PLACIDI MARTYRIS, ET SOC. 73

qui cū debuissent interficere vos, contulerunt vobis sanitatem. Relinquitte ergo vanitatem & sectam superstitiosam, & adorare eos, qui præsiterunt vobis sanitatem, & gubernent vitam vestram. Sanctus Placidus respondit: Vos potius relinquitte diabolum quem adoratis, & adorare Dominum nostrum IESUM-CHRISTUM, qui fecit cœlum & terram, mare & omnia, quæ in eis sunt, & relinquitte perditum ipsum vestrum prophetam, & satanam quem is pro Deo coluit, cum quo damnatus est in ignem æternum. Saraceni autem cū viderent, quod neque minis, neque promissionibus sanctos Dei ad suam culturam valerent inflectere, acta & dicta Duci seriatim referre curarunt. Dux verò sævus indignans, iussit sanctum Placidum cum sorore & duobus fratribus suis per pedes suspendi, & fustibus cædi, & fumum acerrimum subministrari, clamantibus pagani iuxta consuetudinem: Negate Christum vestrum, negate. Quod dum factum fuisset, clamabat Beatus Placidus vnà cum fratribus suis Eutychio & Victorino ac virgine Flavia, quasi ex uno ore dicentes: Gratias tibi agimus Domine IESU-CHRISTE, qui confortas servos tuos in te sperantes. At durissimus dux dolore & ira permotus, beatissimo Martyri Placido, qui præ omnibus & pro omnibus loquebatur, cum lapide os & arterias confringi iussit, dicens: Si non negabis Christum tuum, & tu & alij mala morte peribitis. Sanctus verò martyr Placidus glorificat Dominum, dicens: Gratias tibi ago Domine IESU-CHRISTE, qui me computare dignatus es in numero servorum tuorum.

Ann. Chr.
D. X L I I.
v. Octob.

S. Placido
os tunditur.

71. Non ferens autem impiissimus dux, quod sic Beatissimus Placidus sæpè Christum nominaret, ira magna accensus, iussit ei linguam radicitus amputari. Sanctus verò Placidus clamabat linguam præcisam, dicens; Benedictum nomen & virtus Domini nostri IESU-CHRISTI, cujus nomen & virtus permanent in secula, qui & liberat nos ab omni malo semper. Cūque fratres eius & soror respondissent, Amen, præ nimia ira frendens dentibus sævissimus dux, iussit eos iterum gravissimis fustibus cædi. Sanctam verò virginem Flaviam truculentus arbiter præcepit tradi quibusdam lenonibus de exercitu suo ad corrumpendum, dicens: Invitate ad turpitudinem eius omnem exercitum. Sancta autem virgo Flavia sententiam in se prolatam dum agnovisset, suspexit in cœlum, & ait: Deus qui sedes super thronos & iudicas æquitatem, esto mihi in Deum protectorem, & in locum refugii, ut salvam me facias. Surrexit in me iudex iniquus, mordens carnes meas canina rabie, misit truces manus ad verbera, pedibus appensa sum, fustibus acerrimè verberata sum, omnibus membris crudelissimè torta sum, fumus horridus sub me administratus est, impinguatur dux sævus sanguine meo: tuus est amor, tua fidelitas, pro te hæc omnia patior; respice in me sancte Deus Sabaoth, ne polluant inimici famulam tuam, ne dicant, Prævaluimus adversus eam. Oravit, & ecce subito virtus ævina super virginem sanctam respiciens, suo illam munimine sepsit. Nam cū ad ducis imperium lenones sanctam virginem Flaviam vellent stuprare, vim ei inferre volentes, quicumque manus ad eam contingendam misissent, stupebant nervi eorum, & aresiebant manus & brachia illorum, & præ dolore ex intimo corde mugitum reddebant. Ipsa autem beatissima virgo Flavia cū fuisset, sicut jam diximus, cum fratribus suis multoties pro Christi nomine cæsa & torta, & diversis supplicijs affecta, immobilis in fide Christi permansit.

Loquitur
præcisâ lin-
guâ.

S. Flavia di-
vinitus a
supro feri-
vatur.

72. Posthæc impiissimus dux Mamucha sanctos Dei Martyres, Placidum, Eutychium, Victorinum & virginem Flaviam suo examini fecit assisti, quos tumentem pectore, facie furibunda, vibranti capite, ita est allocutus: Quousque insipientes vos nostra tolerat clementia? Hortor & commoneo vos Crucifixum negare, & adorare Deum, cui excellentissimus Rex noster Abdala cervicem suam flectit; si aliàs, acerrima morte peribitis. Sanctus Placidus respondit; O infelices, quare mentis vestræ oculos atra orbatos caligine non exeritis? Credite in

Ann. Chr.
D. XLII.
v. Octob.

Novum ge-
nus suppli-
cij.

SS. Marty-
res oblata
munera res-
piciunt.

Impia in
Martyres
sententia
mortis.

Oratio S.
Placidi sub
mortem.

SS. Marty-
res capite
plectuntur.

Dominum IESUM-CHRISTUM creatorem cœli & terræ, & dimittite diabolum quem adoratis, & falsum vestrum prophetam relinquit. Quod si non feceritis, ignis vos æternus excipiet. Mamucha verò posthæc conversus ad sanctos Martyres Eutychium, Victorinum & virginem Flaviam, dixit ad eos; Dicite infelices & miseri, derelinquitis Crucifixum, an cum Placido seductore perire decrevistis? Sancti Martyres dixerunt: Iam sæpius tibi diximus, quia nullo pacto nullâque ratione Dominum nostrum IESUM-CHRISTUM relinquimus, monita verò vestra, veluti lutum quod pedibus conculcatur, abominamur. His auditis sævissimus Mamucha nimis furis incitatus, iussit sanctos Dei Martyres Placidum, Eutychium, Victorinum & Flaviam strictius ligari, & super tibias eorum anchoras navium poni, & super anchoras lapides magnos superponi, ut hoc dolore compulsi Christum negarent. Pagani verò iussa iniquissimi Ducis perficientes, clamabant: Nisi negaveritis Christum vestrum Deum esse, acerba morte in tali supplicio consummabimini. Cùmque die ipsa & nocte tota in tanto cruciatu perdurassent, & sanctus Domini Placidus psalleret, & soror ac fratres eius orarent, & Deo gratias agerent, die altera illucescente pagani ad martyres reversi sunt, videntesque illos immobiles in fide Christi persistere, dicebant: Num vobis corneas fibras, num lapidosa pectora nutritis, qui salutaribus consilijs non acquiescitis? Respicite vosmetipsos, & Christum Deum esse negate, & dabimus vobis aurum & argentum, pallia deaurata, & lapides pretiosos. Sanctus Placidus respondit: Neque pro auro, neque pro argento, sive pro pallijs deauratis, aut lapidibus pretiosis, vestræ impiæ & perversæ suggestioni assensum dabimus ut Christum negemus. Iustitiæ namque rigor & veritatis via flecti non novit, si forti pectore retinetur. Id ipsum sancti Dei Eutychius, Victorinus & beata Flavia virgo affirmabant.

73. Adhæc satellites satanæ vehementer irati, rem prout erat Duci per ordinem pandunt. Sævissimus verò Mamucha terribili furore & ira succensus, dictavit sententiam, dicens; Placidum, Eutychium, Victorinum, Faustum, præcepta contemnentes, & Christum qui à Iudæis crucifixus est, pro Deo colentes, nostramque culturam nostrumque prophetam Moloch abominantes, capite cædi iubemus, & corpora eorum inhumata lupis ac canibus & volucribus cœli devoranda relinqui. Nequissimi autem ministri concito gradu reverentes, eiecerunt sanctos de custodia in qua clausi detinebantur, ut usque ad littus maris in quo decollandi erant, eos flagellando perduxerunt. Quò dum venissent pagani, ad sanctos proloquentes dixerunt: Obscundabitis iussioni invictissimi Ducis Mamuchæ, ut Christum negetis, & Deum more nostro adoretis & colatis? Sancti autem Martyres eorum monita abdicantes, dicebant: Numquam Creatorem nostrum negamus, numquam ab eius cultura recedimus. Alium verò Deum omninò nescimus, neque adoramus, præter Dominum nostrum IESUM-CHRISTUM, cui nosmetipsos hostiam vivam in sacrificij offerimus. Christiani sumus, & pro nomine Domini nostri IESU-CHRISTI, magis mori quàm vivere desideramus. Iam perficite in nobis, quod vobis videtur. Hæc ubi dicta dederunt, beatissimus martyr Placidus oculos in cœlum elevans, oravit ad Dominum, dicens: Domine IESU-CHRISTE Fili Dei vivi, qui de cœlis ad terram descendisti, & pro nostra salute Crucis patibulum sustinuisti, propitius esto nobis famulis tuis, & per intercessionem magistri nostri servi tui Benedicti, da nobis virtutis constantiam, ut participes gloriosissimæ anastasis effecti, hujus agonis stadium intrepido animo, mente robusta percurrere valeamus, ne humani generis inimicus aliquod obstaculum nostris anteferat mentibus, ne princeps tenebrarum & complices eius impendant. Sed Angelus testamenti tui Michaël nostras animas in pace suscipiat, quia tu es Deus benedictus & gloriosus in sæcula sæculorum. Cùmque sancti Martyres, Eutychius, Victorinus & virgo Flavia, cum triginta tribus socijs suis respondissent, Amen, flectentes genua decollati sunt unà cum beatissimo Pla-

cido, tertio nonas Octobris^a, apud Siciliam in portu Messanæ civitatis. Iacuerunt autem post decollationem corpora eorum iuxta mare diebus quatuor.

Ann. Chr.
D. XL I.
v. Octob.

74. Post passionem verò beatissimi Placidi martyris & sociorum eius, Mamucha impiissimus dux Saracenorum, necdum saturatus de sanguine sanctorum quem innocenter effundi fecerat, præcepit ut Monasterium illud, quod beatus Placidus edificaverat, in quo etiam & habitaverat, incenderetur, & à fundamentis everteretur. Sicque factum est, ut per quatuor dies in quibus post decollationem corpora sanctorum jacebant in littore, Monasterium omne incensum, & solotenus eversum est, ita ut etiam fundamenta monasterij Saraceni evellerent, & lapides in mare projicerent. Interea hoc mare sedatur, ventorum turbines pacificantur, nautis via panditur. Quod crudelissimus dux perspiciebat, imperat, ut omnes Saraceni ad mare redirent, quatenus signo dato naves conscenderent. Aurora autem quinti diei illucescente, Saraceni cum duce suo Mamucha naves conscendentes, æquoris alta fulcare cœperunt. Præ celsitudinis verò magnitudine, Ecclesiam quam intra Monasterium suum beatus Placidus in honore sancti Iohannis Baptistæ edificaverat, cum esset ampla & alta, Saraceni succendere five evertere non potuerunt, sed modis omnibus, quibus poterant, polluerunt & profanaverunt. Nam trabes quas intus in Ecclesia invenerunt, minutatim præciderunt, Ecclesiam adulterijs coinquinaverunt, altare Domini stercorebus & urinis fœdaverunt, & super illud secessum ierunt, & quicquid prævum vel dici vel cogitari potest, ibidem exercuerunt. Et sicut antè descripsimus naves conscendentes, quanta instantia poterant, navigare cœperunt. Cùmque jam in Phari medio essent, (nam Rhegium tendere disposuerant) subito tempestas magna exorta est, ita ut nec retrò nec antè ultra procedere possent, sed comprehensæ à currentibus undis in medio Phari, iusto Dei judicio centum naves simul cum Saracenis sexdecim millibus octingentis demersæ sunt in profundum maris.

Mamucha
Monasteriū
incendit,
Ecclesiā
servatā.

Saraceni
submergun-
tur.

75. Corpora verò sanctorum Martyrum adhuc jacebant in litore, ubi nulla fera, & nulla avis ea tetigit, & pro foetore suavissimum odorem emanabant. GORDIANUS autem, qui beatum Placidum à Cassinensi Cœnobio secutus fuerat, quique, ut supra retulimus, tempore captionis eius fugiens evaserat, qui & requirebat sanctos noctis tempore, & confortabat dum essent in carcere, tulit corpus Beati Placidi Martyris domini sui & corpora sanctorum Eutychij & Victorini fratrum eius, ac sanctæ virginis Flaviæ sororis illius, & capita eorum jungens corporibus, prout potuit in Ecclesia sancti Iohannis Baptistæ sepelivit, mundans eam prius ab omni Saracenorum immunditia. Nam sola eadem Ecclesia, ut supra descripsimus, ex omnibus Monasterij adificijs remanserat. Reliqua verò sanctorum triginta trium Martyrum corpora miro odore fragrantia, ibidem ubi decollati fuerant, in arena sepelivit, ubi beneficia sua IESUS-CHRISTUS Dominus noster, meritis sanctorum Martyrum Placidi & sociorum eius intervenientibus, præstare non desinit usque in hodiernum diem. Cæci namque ibidem illuminantur, claudi curantur, surdi auditum recipiunt, leprosi mundantur, dæmones effugantur, & omnes infirmi salvantur. Tali modo sanctissimus martyr Domini Placidus cum socijs suis, diversis tribulationibus & supplicijs agitatus, dealbavit stolam suam in sanguine Agni qui tollit peccata mundi, quem modò sequitur per paradisi amœnitates, insertus Apostolis, quia totum reliquit; Martyribus, quia martyrium pacis & persecutionis in se sustinuit; Confessoribus, quia Christum coram fidelibus & infidelibus confessus est; Virginibus, quia virginitatem cordis & corporis

Martyrum
corpora se-
peluntur à
Gordiano.

S. Placidi
elogium.

^a Ipso die in MS. Vssardi Martyrologio, auctoris ætate, id est ante octingentos annos apud nos exarato, ita legitur. *Apud Siciliam Natalis Sanctorum Martyrum Placidi, Eutychij, & aliorum triginta.* In vetusto Breviario Cassinensi tempore Oderisij Abba-

tis exeunte sæculo undecimo manu descripto (cujus nobis copiam fecit R. P. Queinel Congreg. Oratorij Presbyter) S. Placidus in Litanijs post S. Maurum Abbatem appellatur.

Ann. Chr.
D. XLII
v. Octob.

S. Placidus
Benedicti-
norum Pro-
to-martyr.

custodivit. His infertus choris, Regem immensum collaudare non cessat, ferens coronam rosis & lilijs intextam, cantansque canticum in exultatione & gaudio voce infatigabili, & meritò. Nam per hunc facta est Cassinensis Ecclesia purpurea, quæ antea in Patris Benedicti operibus existerat candida, quia primus ex eodem verbo & exemplo plurimis in Christi bello extitit doctor. Hic Benedicti Patris temporibus primus contra paganos proelium coepit. Hic inter Christi milites antesignans, hic inter persecutionum furentium initia cum ipso infestationis principe auctore Mamucha congressus, dum inexpugnabili firmitate adversarium vicit, vincendi ceteris viam fecit. Idcoque nunc cum his qui Agnum sequuntur canticum novum decantare non cessat. Apud hunc Agnum dignetur pro nobis intervenire, & maculis omnibus expiatis nos vellere velit induere. Omnes representans eidem quem sequitur Agno, ut quos redemit sanguine suo, non sinat iuri subiacere alieno.

Eius ætas &
annus mor-
tis.

76. Passus est autem Beatissimus PLACIDUS martyr Domini nostri IESU-CHRISTI præcellus anno ætatis suæ vigesimo sexto, cum duobus fratribus suis EUTYCHIO, VICTORINO, & sorore virgine FLAVIA, FAUSTO & FIRMA-TO Diacono simul, ac Monachis triginta, sub sævissimo Rege Abdala & duce Mamucha, tertio decimo anno IUSTINIANI Imperatoris, apud Messanam Sicilia Civitatem, tertio nonas Octobris, regnante Domino nostro IESU-CHRISTO, qui vivit & regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti, Deus per omnia sæcula sæculorum, Amen. Dies autem vitæ beatissimi Martyris ita numerantur. Oblatus est Deo à patre suo Tertullo Patricio, & traditus beato Benedicto, septimo anno ætatis suæ; habitavit cum eo apud Sublacum annis quinque, commoratus est in Monasterio Cassinensi, quod ipse unâ cum Magistro suo Benedicto & condiscipulo Mauro in proprio rure edificaverat, annis novem. Construxit in suo patrimonio Monasterium apud Siciliam per annos quatuor. Præfuit eidem Monasterio anno uno, qui simul fiunt anni sex atque viginti. Natus anno Dominicæ Incarnationis quintodecimo ac quingentesimo. Martyrio coronatus quadragesimo primo ac quingentesimo.

Series destructionis & restaurationis Monasterij eius.

77. Explicitis his, quæ ad passionem beatissimi martyris Placidi sociorumque eius pertinebāt, nunc eius destructionem restaurationemque Cœnobij, vel qualia quantaque post ipsius decessum loci incolæ sint perpeffi, curabo posterorum mandare memoriæ, sive ut rei notitia habeatur in promptu, sive ut in eorum multimoda mirabilique erectione, Domini misericordia collaudetur, qui flagellat omnem filium quem recipit, & post lacrymationem & fletum, exultationem inducit. Postquam perversi doli artifex Mamucha cum omni exercitu suo in maris profunda demersus est, & ad Siculorum notitiā pervenisset, qualiter sanctus Domini Placidus cum fratribus socijs & suis martyrium suscepisset, illicò ex tota insula innumerabilis turba occurrit, sciscitans qualiter hoc evenisset. A minimo namque usque ad maximum acerrimus fletus omnes tenebat. Messalinus verò & filij eius, audientes sanctum Domini Placidum Martyrio coronatum, scissis vestibus, pulvere asperfo capite, ad sepulcrum venerunt. Posthæc Messalinus & Pompejus Cilius consilio habito, Legatos Cassinum ad Patrem Benedictum direxerunt, destinantes Epistolam, hæc continentem;

Messalinus
S. Benedicto
Placidi
martyrium
litteris si-
gnificat.

Hæc Episto-
la existat in
Append.
Chron. Cas-
sin.

Universali Monachorum institutori atque doctori Benedicto, servi filij eius desolati & destituti pastore, cum subiectione debita obedientiam. Quia nihil paternitati vestræ incognitum esse rectum duximus, de his quæ apud nos actitata sunt, scire vestram sanctitatem volumus, religiosissimum ac sanctissimum discipulum vestrum Placidum tertio Nonas Octobris post multa tormentorum genera gladij animadversione migrasse ad Dominum. A duce namque Saracenorum Mamucha cum fratribus suis Eutychio, Victorino ac sorore vir-

gine Flavia, Fausto, Firmato & Monachis triginta captus, post verberum
 mastrationem, suspensionem, fumi administrationem, membrorum omnium,
 tortionem, arteriarum & dentium contractionem, necnon & linguae abscis-
 sionem, capite cum omnibus socijs truncatus est. Unde suppliciter vestrum
 paternitatem poscimus, ut ad cortes & possessiones retinendas discipulos mit-
 tere dignemini, &c.

Ann. Chr.
 D. XLII.
 v. Octob.

78. Exhilaratus itaque de sanctis apicibus Pater sanctus, palmas ad alta su-
 stollens, gratias egit Redemptori omnium, dicens; Grates tibi nunc promo-
 cunctorum vita salusque, qui fructum labiorum meorum dilectissimum Placi-
 dum, singularem & unicum mei pectoris filium, ad tuum fecisti conscendere
 folium. Hæc Pater sanctissimus proclamans, & super beatissimi Martyris pas-
 sionem ultra modum spiritali lætitia congaudens, omnem Cassinensem con-
 vocans concionem, talem ad eos protulit orationem.

Sicut patris est gaudere in suorum profectibus filiorum, ita & filiorum est
 augmentum patris sua lucra reputare. Quapropter noveritis dulcissimum fi-
 lium meum PLACIDUM martyriali trabea adornatum migrasse ad Dominum.
 Iam enim meis interioribus oculis eius immaculatam hostiam & Deo bene-
 placentem deduxi in alta cœlorum. Hunc nempe tempore quo illum à
 patre suo suscepi, memineram esse mortalem, nec fefellit opinio. Nunc non
 est quod conquerar. Habeo in quo Deo gratias agam, quia semper optavi ut
 de fructu cordis mei omnipotenti Deo sacrificium offerretur. Nihil enim hoc
 sacrificio habui pretiosius, nihil amabilius, nihil carius. Elegit namque Placi-
 dus pro Christo momentaneam mortem, & pervenit ad eum in cœlesti folio
 ad dexteram Patris regnantem. Ob id enim Christus pro omnibus mortuus
 est, ut nos non nobis, sed Christo viveremus. Grates autem omnium Redem-
 ptori refero, quia ingratus esse non possum. Congaudendum enim mihi sci-
 licet quòd talem discipulum habuerim, non dolendum quòd amiserim. Nam
 illud munus fuit, hoc debitum, scilicet quod functus sum famulatu Placidi
 discipuli mei quamdiu Deus voluit, & post qui dedit recepit. Quod naturæ
 communis fuit, Placidus pro Christo posuit, & quod singularis est gratiæ
 meruit. Cur autem ego doleam mihi Placidum filium meum ereptum, cum
 ad salutem nostram Deus Filio suo non pepercerit, sed pro nobis omnibus
 tradidit illum? Quis umquam exceptus est à conditione moriendi, qui non
 est exceptus à conditione nascendi? Non ergo desceam Placidum filium,
 quem scio transisse de morte ad vitam. In illius namque morte gaudendum
 est, non dolendum, quia illam pro veritate & æterni Regis fide gustavit.
 Nam cur ergo te, Placide fili carissime, desceam, qui mihi sic ereptus es, ut
 omnium esses? non enim perdidisti usum naturæ tuæ, sed commutasti. Antè
 corpore inseparabilis à Deo existens, nunc individuus cum Deo es permanens.
 Felicia verba quæ in te expendi, felices labores quos in te sustinui, dum vive-
 res mecum. Non te Tertulli Patris tui amor à me divellere potuit, nec ipse
 mihi umquam patrem prætulisti, quousque ad æternam vitam migrasti. Hæc
 & his similia Patre Benedicto proloquente, ex & consilio totius Cassinensis con-
 gregationis quosdam ex discipulis suis ad Siciliam direxit, præcipiens illis eos
 citius properare ad prædictam Insulam, ad Monasterium Beati Martyris Placidi
 restaurandum, & cortes ac villas Tertulli Patricij gubernandas.

S. Benedicti
 ad suos ca-
 dere ora-
 tio.

79. Qui præceptis obsecundantes, dum ad Siciliam pervenerunt, servos bea-
 ti martyris Placidi evocantes, dixerunt: Ubi posuistis lamen mundi, & deco-
 rem Cassinensis Ecclesiæ Placidum Patris Benedicti discipulum? Dicite nobis
 ubi paupis requiei jacet, ubi cœlestis Regis abscondita est pecunia, & multa his
 similia. Illi autem respondentes dixerunt, illos ad Ecclesiam sancti Baptistæ
 Iohannis esse, & locum in quo Placidus Christifidei sepultus iacebat, ostende-
 runt. Qui ruentes in terram cum timore & gaudio magno sanctum sepulcrum
 deosculari cœperunt, exequias, ut ita dicam, agentes quasi quidam Angeli

Alii Mona-
 chi miran-
 tur in Sici-
 liam.

Forum erga
 S. Martyris
 sepulcrum
 veneratio.

Ann. Chr.
D. XL I.
v. Octob.

carnei beato Martyri Placido, in cuius passione cœli patuerunt, Angeli incubuerunt, homines exultaverunt, terra lætata est. Videntes itaque fratres sepulcrum in quo Placidus pater sanctissimus reconditus erat, cum singultu & lacrymis clamabant dicentes: Virorum sanctissime, qui superni Regis vallatus munimine, mundi conculcasti principem, intercede pro nobis ad Dominum quatenus suis suffragantibus meritis per tua vestigia incedere, & cœlica gaudia capere valeamus. Hæc & multa alia cùm dixissent, quasi corporaliter eum viderent, lacrymis nequaquam parcebant, sine intermissione sanctum deosculantes sepulcrum. Odor enim paradisi suavitatem, ut ita dicam, ex sepulcro manabat, irrigabant lacrymis, levigabant ingemiscentes, exosculabantur delectantes. Episcopus namque Messanæ civitatis, ubi Patris Benedicti discipulos ad Monasterium restaurandum & cortes ac possessiones gubernandas venisse comperit, ad eos accedere studuit, salutansque in osculo sancto dicebat ad eos; Non passus est Deus opera, atque labores patris sanctissimi Deo dilectissimi Placidi perditum iri, sed quasi post transmigrationem Israël de Ægypto, restituit filiis Sem possessionem à Cananæis regionem Palestinæ propriam, quibus propter naturalium filiorum eius opus, pater eorum heres mundi cum iuramento confirmavit distributionis testamentum, ut nullo aliquando tempore diriperent invicem possessiones, ut antè cataclysmum fecerant, & iniquitatibus & sanguinibus terram contaminarent; ita & super Beatissimo Placido patre nostro iusta retribuens fecit. Deus noster, transmittendo fratres eius & filios ad Monasterium gubernandum & restaurandum, & cortes & possessiones illius retinendas. Etenim iuxta Scripturam, in multas generationes Deus bona tribuit, qui secundum Moysæcum obitum spiritum Placidi restituit Patri. Siquidem ille audavit; Ascende in montem, & ibi morere, Hic, Exi, inquit, à Cassino, Placide, & post paululum Siciliæ Insulam ingrediens, per martyrium carneam transibis vitam atque corruptibilem. Igitur Deus verax est, & impossibile est mentiri Deum. Sic accidit Placido beatissimo patri. Facta sunt autem hæc dispensatione Dei, nam ideò Mamucham crudelissimum Christianorum persecutorem, & violentæ vocis ventosum, fureptionem, tempestatem, luctum atque turbationem ad has partes venire permisit, ut Placidus cum fratribus & discipulis suis Martyrio coronaretur. Dirumpens igitur vinculum ligaturæ corporis sui per medios fluctus vitæ præsentis volavit in alta cœlorum.

Dent. 32.

Ceteri & venerabiles ad S. Placidi sepulcrum deferuntur.

S. Benedicti obitus.

80. In talibus die decurso, Episcopus cum multitudine populi quæ cum eo venerat, deosculans sanctum sepulcrum, recessit ad sua. Anniversario autem passionis die Beati Placidi & sociorum eius adveniente, turba multa cum cereis & thymiamatibus ad sanctissimi Placidi Martyris & sociorum eius sepulcra convenientes, die nocturneque ad eius honorem persistentes in Ecclesia, Domino laudes decantabant; omnes inquam convenientes, à viris usque ad mulieres & infantes, oblationes & vota regaliter comportantes. Oportebat enim sanctam festivitatem celebrare in lumine scientiæ, & intellecta splendoris populum adorare. His quoque temporibus beatissimus Pater BENEDICTUS plenus virtutibus & sanctitate feliciter migravit ad Dominum, Anno Verbi Incarnati quadragesimo secundo ac quingentesimo, cùm præfuisset in Cassinensis Cœnobij regimine annis quatuordecim, sepultusque est ibidem ante aram sancti Baptistæ Iohannis. Huic sanctissimo Patri sanctus Papa VIGILIUS per privilegium confirmavit omnes cortes ac possessiones, quas Tertullus Patricius in Sicilia ei obtulerat. Idipsum fecerunt successores eius numero 49. *

Gordianus Constanti-nopolim navigat.

81. His taliter succinctè libatis, quid GORDIANUS martyris Placidi famulus egerit, opusculo præsentì tradamus. Postquam enim idem Gordianus sanctorum Martyrum corpora tradidit sepulturæ, quid faceret, vel quid diceret nesciebat. Dicebat enim intra se: Si hic maneam, nihil ultra proficiam; si ad Cassinum redire voluero, omnino impossibile mihi videtur: scio enim quanta

* Hæc aperta cernitur interpolatio: tot enim Vigilij successores Gordianus videre non potuit.

pericula in tanto itinere mihi incumbant. Hæc dum secum tacitis volueret, beati Placidi & sociorum eius suffragium diebus ac noctibus exorabat attentius. Quarta intercà die adveniente, valde diluculo navis Neapolitanorum mercibus onusta, in portu Messanæ civitatis devenit, descendentesque nonnulli eorum ad terram, sancti Iohannis Baptistæ, in qua sanctus Domini Martyr Placidus cum sociis suis sepultus erat, Ecclesiam devenerunt. Quos Gordianus adspiciens, post salutationis officia osculatus est, ac deinde percontatus est eos, dicens: Qui estis, vel unde, & quo tenditis iter? Tum illi; Neapolitani (inquiunt) sumus, & cursus noster Constantinopolim tendit. Gordianus verò talia ab eis dum verba audisset, gaudio ingenti perfusus est, datoque naulo in eorum navi conscendit, longissimæque maris itinera cum eis transfretans, Constantinopolitanam pervenit ad urbem: in quam ingressus in domo cuiusdam potentissimi viri annis quampluribus hospitatus est. Ibique iussu IUSTINIANI Imperatoris enucleatis vitæ atque miracula, necnon passionem Beatissimi Martyris Placidi & sociorum eius notificare, atque ad posteritatis memoriam Græcis literis, quibus apprimè imbutus fuerat, latius annotare curavit. Illi autem hæc audientes, glorificaverunt Deum, utique secum Gordianus in eadem urbe maneret, hortati sunt, quod & fecit. Post aliquanta verò annorum curricula, Gordianus ille valescens, passionem Martyris Placidi & sociorum eius, quam ibidem, ut supra taxavimus, Græcis apicibus exaraverat, apud illos reliquit, ipse verò navem conscendens Siciliam rediit, atque ad Syracusanam urbem deveniens, paucis illic tempore supervixit, in quo semper piè sanctèque vivendo, finem vitæ complevit, acquires sibi regnum æternum intercedentibus sanctis Martyribus, quibus fuerat famulatus. Ex die verò, qua sepulta sunt corpora sanctorum martyrum Placidi, Eutychij ac Victorini fratrum, & beatissimæ Virginis Flavie sororis eorum in Ecclesia sancti Iohannis Baptistæ, ultra jam Basilica illa sancti Iohannis vocata non est, sed in honore sanctorum, qui intus erant sepulti, sancti Placidi Ecclesia vocabatur, usque ad tempora scilicet illa, quando Romani Siciliam amiserunt: omnibus etiam temporibus quibus Saraceni Siciliæ dominati sunt, Ecclesia ipsa ex beati Martyris Placidi nomine vocabatur.

Ann. Chæ.
v. XLII.
v. Octob.

Iustiniano
instante SS.
Martyrum
acta Græcè
scripta.

Syraculis
moritur.

Ecclesia S.
Iohannis
insignita
est nomine
S. Placidi.

ALIA VITA S. PLACIDI.

Ex MS. Legenda abbreviata S. Victoris Parisiensis.

1. **T**emporibus Iustini & Iustiniani Imperatorum, præsidente Sedi Apostolicæ Papa Iohanne, S. BENEDICTUS velut Lucifer inter astra in hoc mundo fulgebat. Cujus fama circumquaque pervolitans, etiam Romam implevit, adeo ut Tertullus nobilissimus in urbe Roma ac Præfectus urbis ditissimus obtulerit eidem S. Benedicto filium suum nomine PLACIDUM ad Deo serviendum cum sancta vita, & XVIII. patrimonij sui curtes, quas in Sicilia habebat, & scripto firmavit in perpetuum possidendas. Accipiens autem B. Benedictus puerum Placidum diligenter instruxit: qui puerulus bonæ indolis Deo à iuventute sua in ieiunijs & orationibus servire cœpit.

Placidus S.
Benedicto
offeritur.

2. Postea audiens B. Benedictus quod istæ curtes quas pater eius dederat vastarentur, nec reditus à procuratoribus illarum persolverentur, misit illuc B. Placidum cum societate idonea Monachorum, ut suas possessiones defenderet: qui illuc veniens multas virtutes operatus est, Deo cooperante, ad eius bonitatis & sanctitatis vel B. Benedicti manifestationem. Cæcis enim visum restituit, surdis auditum, claudis gressum, leprosos mundavit, demoniacos curavit, & alijs infirmis multis sanitatem restituit: qui inde Deum laudantes, B. Placido & S. Benedicto magistro suo gratias referebant. Veniens autem

Mittitur in
Siciliam.

Miraculis
clarescit.

Ann. Chr.
D. XLII.
v. Octob.
Capuz.

Capuam. Primicerius ejusdem civitatis infirmitate capitis laborabat, quam cephalæam vocant: qui rogans B. Placidum ut illi manum imponeret, dicebat se credere, quod si hoc faceret, sanitatem reciperet. Quod ille facere se indignum confitens, tandem compulsus illius & aliorum precibus, Dominum rogavit, ut meritis S. Benedicti Patris sui infirmum illum dignaretur Dominus visitare: & imposita super illum manu, signo crucis facto super illum, statim curatus est infirmus.

...

3. Inde procedens venit Salvinam* civitatem, ubi receptus est cum diligentia à B. MARCIANO Episcopo: iuxta quam erat quidam homo nomine MARO, qui claudus erat ad hoc quod deambulare non posset sine scabulis. Clamavit ad B. Placidum: Sancte Placide serve Dei summi, adjuro te per orationem Magistri tui Benedicti, miserere mei, & facias me salvum. Quod audiens vir sanctus, fecit illum venire ad se, & misertus illi, rogavit Dominum pro illo; & statim sanus factus est, & coepit ire directus. Quod videntes qui aderant, glorificabant Deum in sancto suo Placido.

Canusæ.

* leg. Rhe-
gium.

* al. Sico-
nem.

4. Et venit Canusiam Apuliæ civitatem, ubi à B. SAVINO tum Episcopo ob amorem S. Benedicti diligenter receptus est: qui dum inquireret de miraculis B. Benedicti, venit quidam ad illum habens manum uncam & aridam: rogavit ut sanaret illum: quem oratione facta ad Dominum statim sanavit: quod videntes admirati sunt, & post tres dies inde recessit. Et inde venit ad Aretium * Calabriæ civitatem, & ibi sanavit quemdam Clericum, RUSTICUM * nomine, qui mutus & surdus erat præ nimia infirmitate quam habuerat.

In Sicilia
Cœnobium
construit.

Virtutes
eius.

5. Et deinde veniens in Siciliam ubi erat patrimonium suum, locutus cum procuratoribus curtium suarum, quas dederat ei pater eius, & cum parentibus & notis suis, illum cum gaudio & honore receperunt, & omnia sibi & ampliora restituerunt: & ibi manens per multum tempus, domum & Cœnobium ibi constituit ad honorem B. Iohannis Baptistæ. Ibi etiam multa miracula Dominus ad honorem eius operatus est, & ad petitionem eius cæcos illuminavit, dæmoniacos liberavit. Ibi autem diu vitam Quadragesimalem duxit, bibebat nullum vinum. In Quadragesima sola Dominica die & tertia & quinta feria pane & aqua se sustentabat, alijs autem diebus non comedit. Cilicio semper ad carnem indutus erat, & cum ab oratione vel genuflexione aliquando fessus erat, magis sedendo quàm jacendo somnum capiebat. Semper humilis, simplex, numquam tristis apparebat. Numquam alicui loquebatur nisi necessitas compelleret. Totus eius spiritus in Deo erat. Longum autem esset dicere, quanta miracula ad petitionem ipsius Dominus operatus est.

A Paganis
compre-
hensus tor-
quetur cum
socijs.

* fortè de-
spuentes.

* al. Eury-
chium.

6. Multi Monachi ibi ab illo fuerunt constituti, qui postea dum essent ad laudem Dei ibi congregati, venerunt Pagani, & irruentes in eos, quosdam occiderunt; Beatum autem Placidum cum aliquibus alijs accipientes ligaverunt, & cogeant negare Christum & opera eius, & sacrificare dijs suis. Quos nolentes & idola sua & deos suos despicientes *, flagellaverunt durissimè & torserunt, & semper dicebant Pagani: Negate Christum vestrum. Illi autem immobiles in fide Christi permanentes, semper Dominum exorabant, & tunc tempestas magna in mari exorta est, ad hoc ut Pagani transmare non possent, & per VIII. dies dimiserunt S. Placidum & socios eius ligatis manibus & pedibus sine cibo, & illi semper laudabant Dominum corde & ore. Pagani autem illi omnia loca sanctorum & cum violentia destruebant, & homines & mulieres & parvos de Messana civitate & de partibus illis destruebant & occidebāt. Revertentes autem ad sanctos Dei & beatos PLACIDUM, EVURTIVM * & VICTORIVM & FLAVIAM virginem sororem illorum monebant, ut negarent Christum & amici essent illorum, & amici Ducis sui MANUCHÆ, & quasi

* Fortè legendum, *Samniam*, pro Benevento: Beneventum enim caput est Samnij.

S. PLACIDI MARTYRIS ET SOC. 81

fratres Regis nostri ABDALÆ & dabimus vobis multa bona hujus mundi. Illi autem semper resistebant, & Dominum IESUM-CHRISTUM exorabant. Tunc illos suspenderunt per pedes, & ignem & fumum copiosissimum sub illis fecerunt, illi autem invicti semper psallebant ad Dominum.

Ann. Chr.
D. XL I.
v. Octob.

6. Quod videntes Pagani deposuerunt eos, & hordeum dederunt illis ad manducandum. Et videntes quod magis essent in amore conjuncti illi quatuor, quæsierunt qui essent & unde. Quibus respondit S. Placidus: Omnes nos quatuor fratres sumus ex uno patre & ex una matre exorti. Hi duo fratres mei Evurtius & Victorinus nominantur, & hæc soror mea Flavia dicitur, & ego peccator vocor Placidus Monachus. Et dixerunt eis Pagani: Negate Christum vestrum, & colite Deum nostrum sicut nos. Respondit Placidus: Absit hoc à nobis quod pro Deo hominem mortuum & damnatum adoremus, & diabolo serviamus sicut & vos. Quod audientes, illos iterum flagellaverunt & suspenderunt, & fumum ampliolem & graviorem sub illis fecerunt. Illi autem semper orabant Dominum. Quod illi videntes, & quia Placidus esset quasi magister & dux illorum, os eius tuderunt lapidibus: & quia semper IESUM nominabat & clamabat, linguam eius funditus amputaverunt, & diu torquebant & flagellabant. Ille autem linguâ præcisâ non cessabat laudare Dominum, & ipsi amplius flagellabant illum. Aliqui autem illorum dum vellent obprimere beatam Flaviam, exsiccabantur brachia illorum, & præ dolore & angustia clamabant.

Tormenta
geminantur.

7. Videns autem Manucha Rex illos immobiles à fide Christi, nec promissis nec tormentis posse illos flectere, præcepit illos decollari, & corpora illorum canibus & bestiis derelinqui, ac statim duxerunt in litus maris extra Siciliam in portu Messanæ civitatis, & ibi illos quatuor decollaverunt cum alijs xxx. Monachis, & ibi corpora sanctorum dimiserunt & recesserunt. Qui intrantes mare quarta die, omnes Pagani submersi sunt. Postea Christiani corpora illorum in Ecclesia sepelierunt, quæ postea restituta fuit ad honorem S. Placidi. Passi autem sunt illi Martyres III. Nonas Octobris.

Placidus
cum socijs
capite ple-
ctitur.

MO N I T U M.

De S. Placidi & sociorum invenione Reliquiarum quæ seculo sextodecimo facta est, agemus suo loco.

~~~~~

V I T A S. ROMANI ABBATIS, S. BENEDICTI IN SPECV NVTRICII.

Circa ann.
D. N L V.
Maij. XXII.

A Gisleberto Monacho duobus libris scripta.

Ex Bibliotheca Floriacensi & MSS.

OBSERVATIONES PREVIÆ.

1. Autissiodorum, Gallia Celtica urbs Episcopalis sub Metropoli Senonensi, ROMANOS duos inter Cœlites colit, Episcopum unum, alterum Abbatem, utrumque coetaneum: quos nonnulli recentiores distinctos perperam negant.

2. Adu Viennensis Archiepiscopus, qui sub Carolo Calvo, Ludovico Balbo, & Carolo Crasso Francorum Regibus floruit, ita de Romano Episcopo Autissiodorensi in Martyrologio scribit. Præ die Nonas Octobris, Autissiodero depositio S. ROMANI Episcopi, qui cum rexisset Ecclesiam divinitus sibi commissam annos tres, dies quindecim, tandem (ut fertur) martyrio vitam finivit. Sic legitur in vetusto nostro exemplari MS. ex quo libri editi corrigendi. Eadem ferre verba habet Hericus Monachus in lib. 2. de Mirac. S. Germani Autissiod. cap. 15. Romanus, inquit, cathedræ substituitur, de quo fertur, quod cum vir esset sanctissimus, decisione capitis martyrium consummarit præ die Nonarum Octobrium, expleto functionis suæ tem-

Autor. SS. Ord. S. B. Seculum I.

L

82 VITA S. ROMANI ABBATIS AVTISSIOD.

Circa ann. D. XLV. Majj xxi. pore annis 111. diebus xv. *Hericus*, qui *Carolo Crasso imperante anno DCCC. LXXX. vixit*, in nonnullis dissentit ab *Auctore anonymo de Gestis Pontificum Autissiod.* nempe in designando *Romani* decessore, & temporis morâ, quo *Romanus* Pontificatum gessit. Nam *Hericus Romanum Desiderio* substituit; *Anonymus Eleutherio Romanum, Romano Etherium, huic Amarium, demumque Desiderium* supponit. Sed *Anonymum in Partis 1. cap. 17. loquentem audiamus.* *Romanus* sedit annos 111. dies IV. Hic bonis operibus gloriosus, uisetur, decisione capitis martyrium consummavit pridie Nonarum Octob. & sepultus est iuxta prædecessores suos in Basilica S. Germani Episcopi. Fuit autem temporibus supradicti Iohannis Papæ usque ad Benedictum, imperante Iustino minore. Hæc cum antiqui Scriptores testata reliquerint, mirari licet, *Robertum* seu (ut alijs placet) *Hugonem, Monachum Autissiodorensis in Chronologia sua, quam longè post illos, nempe desinente sæculo duodecimo scripsit, Romanum Episcopum omnino prætermisisse.*

3. *Romani Abbatis Autissiodorensis obscurior est apud præfatos Scriptores memoria, nec ullum qui ejus adventum in Gallias prodiderit, facile reperies antiquiorem Vita S. Mauri Abbatis Auctore, quem Gislebertus hæc sequitur.* Certe *Romanum*, cujus Acta subijcimus, ignotum fuisse *Vsuardo & Adoni*, indicant eorum Martyrologia: nec ante quingentos annos posterioribus *Vsuardi exemplaribus* assutum, scripti codices testantur. In veteribus nihilominus membranarum S. Remigij Senonensis, *Romani Confessoris* frequens mentio est, ut in istius Monasterij historia à doctissimo nostro *Victore Cottionio* composita legimus. Id apparet ex litteris *Aldrici & VPerilonis Pontificum Senonensium, & Caroli Calvi Imperatoris: quæ litteræ prius scriptæ sunt, quàm Odo Glanniasiensis Acta S. Mauri interpolasset.*

4. His ita expositis, *Romanos* duos *Autissiodorenses* distinguere necesse est, alterum Episcopum & Martyrem, alterum Abbatem & Confessorem. Illius sollemnitas pridie Nonas Octobris *Autissiodori* celebratur; hujus XII. Kalend. Iulij, maxime apud *Senonas: quævis in Ecclesia Capuana* (forte errore nominis alterius *Romani Abbatis Iurenensis*) ad diem 28. Februarij recolatur, ut ex *Sanctuario Capuano* didicimus. S. *Romani Episcopi* corpus in cryptis Ecclesia seu Monasterij S. Germani *Autissiodorensis* inter plurimos sanctos ejusdem Sedis *Antistites* religiose asservatur: *Romani* verò *Abbas Reliquia* post varias demum translationes apud *Senonas in Ecclesia paræciali S. Romani* Acta coluntur.

5. Nomen hujus *Vite* auctoris, quem *Gislebertum Iohannes Boscius in Bibliotheca Floriacensi* appellat, in duobus codd. MSS. quibus usi sumus, desideratur. Is sine dubio fuit *Monachus Autissiodorensis*, ut patet ex ipso *Vite* exordio, (quidquid *Vion* dicat in *Lig. Vite* lib. 3.) vixitque circa annum M. L. nimirum tempore *VVinemanni Abbatis*, de quo in lib. 2. *Vite* num. 23. mentionem facit: immo fortassis ante illud tempus, si auctor rhythmorum appendicis instar secundo libro adjectorum à *Gisleberto* diversus est.

LIBER PRIMVS.

I.

DEST nobis dies venerandæ commemorationis beatissimi ROMANI egregij Confessoris Christi, quæ licet omnibus piè viventibus sit venerabilis & colenda, nobis tamen est præcipua devotione suscipienda, quos promiores in eius venerationem dignissima reddit affectio. Hic enim noster est specialis patro-

S. Romanus
B. Benedicti
nutricius.

nus & certa provissio, quos sacratissima exornat præsentia, protegit meritis, virtutibus illustrat. Qui quondam B. Patris BENEDICTI alumnus, & in rebus divinis exstitit cooperator ac socius. Quem ad spiritualis agonis tirocinium properantem, tamquam miles emeritus, & diutina jam exercitatione instructissimus præliator, doctrinâ instruxit, pane aluit, exhortatione firmavit. Verè felix, verè gloriosus, cui concessum est, ut illius educator existeret, qui Monastica religionis arcem, jam super Christum fundatam, quaquaversum per orbem nobiliter excoleret, proveheret, sublimaret. Iure eos equales meritis possidet cælum, quos in terris adhuc positos Christi caritas & germana dilectio inseparabiliter tenuit sociatos. Sed hodie nobis de B. Romano sermo agitur, cuius tota conversatio, bonorum operum speculum facta est mundo, cui

Philip. I. 11.

juxta Apostolum, vivere Christus fuit, & mori lucrum: & carne in terris positus, mente semper in coelestibus versabatur, dissolui cupiens & esse cum Christo.

Psal. 97. 5.

Quique secundum quod vates divinus præcipit, spiritale canticum, in tuba ductili & voce tubæ corneæ, Deo iugiter modulatus est. Tuba quippe ductilis, quæ crebris percussionibus ex metalli massa producit, mortificationem carnis desi-

gnat. Et ille in tuba ductili Deo canit, qui carnem suam cum vitijs & concupiscentijs crucifigit, qui castigat corpus suum & in servitutem redigit, ut productam extenuatúmque disciplinis cœlestibus, supernam possit concinere melodiam. Tuba verò cornea cœlestem conversationem figuraliter exprimit. Cornu quippe de carne nascitur, sed carnem excedens, carneam molliem deserit, & in osseam proficit firmitatem. In tuba ergo cornea Deo psallit, qui in carne ambulans, non secundum carnem militat, quia ea quæ sursum sunt quærit, non quæ super terram. Talis hujus sancti Patris conversatio, talis eius tota vita fuit, sancta, innocua, cœlebs, gratiosa, pudicitiae floribus perornata, fide integra, spe robusta, caritate diffusa, omni postremo bonitate conspicua. De qua nihilest quod dignè satis valeat dici. Idcirco hæc breviter perstringimus, & veluti quasdam conversationis eius lineas ducimus: quia quod non sine magno cordis dolore dicimus, nusquam eam scriptam reperire valuimus.

Circa ann.
D. XLV.
Maij XXXII.

2. Et quidem tanti viri actus & miracula non dubitamus fuisse scripta, esset quippe inhumanissimum, immo impium suppressi silentio, quæ per famulum suum ad profectum multorum Deus operari dignatus est: sed incandescente contra Ecclesiam immanissima persecutione, adeo ut plurimis vel fugientibus, vel in necem occumbentibus, maxima raritas superesset Christianorum, & ut noster Poëta dicit, vacabat tunc temporis potentibus opprimere, prioribus rapere, privatis perdere, miseris flere. Et hoc modo sicut & aliorum multorum sanctorum, sic etiam vitam hujus de quo loquimur Patris, perditum iri contigit, dum unusquisque cogitabat magis qualiter vitam morti jam jamque imminenti eximeret, quam in custodiendis proferendisque libris operam daret. Atque ideo quæ in prima ætate gesserit, quas diaboli tentationes pertulerit, quæ miracula ostenderit, vel quo fine mundum deseruerit ignoramus. Illud sanè magnum sanctitati eius præbet testimonium, quod Beatus Papa Gregorius in libris Dialogorum de eo commemorat, quod & nos breviter supra tetigisse meminimus. Sed & in vita B. MAURI Monachi dilectissimi BENEDICTI discipuli, quæ à sancto Fausto suo condiscipulo elegantissimè digesta est, eius memoria honorificè, & sicut sanctum decet, facta reperitur. Quædam etiam ad nos per succedentium relationem, fideli narratione contigit emanasse. De quibus omnibus quasi quoddam breve corpusculum colligentes, quæ de Sancto nobis comperta sunt, ipsius adjuti precibus conabimur explanare.

Vita S. Romani aliorumque SS. amissa.

Vnde Auctor hanc vitam haurierit.

3. Vir Domitii ROMANUS à puericia Monachus, disciplinis monasterialibus adprimè eruditus est. Assuescebat adhuc puerulus crebris subdere membra ieiunijs, sanctis interesse assidue vigilijs, & in tenero corpusculo senum cruce ac caumenias^a nitebatur adhuc invalidus experiri. Iam verò transcurfis adolescentiæ metis, cum in robur virilis evassisset ætatis, omni ex parte in virtutum studio probatus, ac spectabilis habebatur, adeo ut suo exemplo multos ad contemptum sæculi, ac desiderium sancti propositi accenderet. Quodam itaque tempore cum sanctus ac dulci semper memoria recolendus BENEDICTUS, spre-
tis sæculi actibus abiurataque mundi gloria, eremum peteret, hunc de quo loquimur sanctum obvium habuit, quo tenderet inquisivit. Cujus cum desiderium cognovisset, & secretum tenuit, & adiutorium impendit, ei que sancti conversationis habitum tradidit, & in quantum licuit ministravit. Vir autem Domini ad destinatum locum perveniens in arctissimo specu se tradidit, tribusque annis excepto Romano Monacho, hominibus incognitus mansit. Qui Romanus non longè in Monasterio sub Adeodati patris Regula degebat: sed piè ejusdem patris sui oculis furabatur horas, & quem sibi ad manducandum subripere poterat, diebus certis Benedicto panem deferebat. Ad eundem verò specum à Romani Cella iter non erat, quia excelsa desuper

ex Greg.

l. b. 2.

Dis. c. 1.

Romanus S. Benedicto in specu necessaria suppeditat.

^a Lege *chameunias*, id est, super pavimentum dormitiones, inquit Hieronymus in epist. ad Nepotian.

ex Græco χαμαι, *humi*, in terra, & εὐνῆ, *lectus*.

34. VITA S. ROMANI ABBATIS AVTISSIOD.

Circa ann.
D. XCV.
Maij xxii.

„rupes eminebat : sed ex eadem rupe in longissimo fune religatum Romanus
„deponere panem consueverat. In qua etiam resti parvum tintinnabulum in-
„feruit, ut ad sonum tintinnabuli vir Dei cognosceret, quando sibi Romanus
„panem præberet, quem exiens acciperet. Sed antiquus hostis, unius caritati
„invidens, alterius refectioni; cum quadam die submitti panem conspiceret,
„jactavit lapidem & tintinnabulum fregit : Romanus tamen modis congruenti-
„bus ministrare non desijt.

Italiæ cla-
des.

4. Ea tempestate gravissimæ persecutionis procella per totam Italiam, ac
penè per omnem Romani Imperij terram detonabat, Gothis, Alanis & Wan-
dalis omnia flammis & ferro proterentibus. Quo tempore destructæ Ecclesiæ,
subversa Monasteria, captæ Urbes, desolata domus, diruta castra, strages ho-
minum innumeræ factæ, & multus ubique humani generis sanguis effusus est.
Quod cernens vir Domini Romanus, non cessabat Dominum deprecari ut
suam respiceret Ecclesiam, quam sibi suo sanguine acquisierat : nec sineret
eam infanis subijci nationibus, sed eam in fide nominis sui conservaret inlæ-
sam. Cum hoc indefinenter ageret, noctes diēsque in oratione continuans :
quadam nocte per divinam revelationem audivit, permissione Dei ista fieri,
omnēque terram iusto, sed occulto eius iudicio sævis gentibus traditam.
Inde mutabilem fore cœlitus prolatam sententiam, atque ideo non eum de-
bere sic in immensum tristari, sed glorificare potius Dominum iustè salubri-

Romanus
cœlesti mo-
nitu Gallias
petit.

Fratribus
suis vale-
dicit.

térque omnia disponentem; qui percutit & sanat, vulnerat & medetur, quí-
que idcirco temporaliter peccantibus flagella inrogat, ne in æternum pereant.
Præterea juberi sibi à Deo, ut relictâ Italiâ ad Gallias tenderet : & verbi divi-
ni semina longè latèque spargeret, ac sanctæ conversationis exempla cunctis
præberet. Hoc responso Spiritus sancti accepto, convocatis Fratribus sic eos
„allocutus est. Fratres & Domini mei, dulce lumen oculorum meorum, ma-
„ximūque pignus amoris mei & gaudij; audite me servum Christi, sanctæ
„fraternitatis vestræ commilitonem ac socium. Cernitis quibus malis mun-
„dus premitur, quibus cladibus perurgetur. Ubique luctus, ubique pavor, &
„plurima mortis imago. Non hæc casu, verum manifestissimâ irâ Dei contin-
„gunt. Peccatis enim hominum Dei patientia exacerbata, versa est in furo-
„rem; mansuetudo mutata est in severitatem : adeo ut mirum sit, quod adhuc
„tolerat, læviora peccatoribus inferens quàm merentur : & non sicut quon-
„dam Sodomitas & Gomorritas, ita nunc sceleribus plenam terram nubibus
„exurat fulmineis. Cum hæc ita sint, Fratres, non debemus de mundi percus-
„sionibus dolere, quem scimus ipsis suis percussionibus interire. Vita enim
„nobis alia à Christo est promissa, cujus promissio inconcussa atque immobilis
„permanet, finis ignara, doloris nescia. In qua gaudium est, epulatio, pax
„imperterrita, ubi beata immortalitas, & immortalis beatitudo, ubi æterna
„securitas & secunda regnat æternitas. Hanc expectantes adversa sæculi non de-
„bemus pavescere : sed magis appropinquantem nostram redemptionem, læ-
„vatis fursus capitibus, hoc est exhilaratis cordibus expectare. Me si Deus meo
„voto res agere, & secundum meum velle vivere sineret, optaveram, sanctis-
„simi Fratres, vobiscum omnia sæculi discrimina perferre : quæcumque pro-
„spera, quæcumque adversa contigissent, collato vobiscum robore sustine-
„re, simulque patienter vivere, simul delectabiliter mori. Sed quia non est in
„hominis potestate via eius, sed in illius qui cum magna tranquillitate dispo-
„nit omnia; quæso nē me retinere velitis. Deus præcipit ut pergamus ad Gal-
„lias, parere debemus, eundem est : vos oro ut mei benignè memores sitis,
„quia & ego dum spiritus hoc luteum vasculum inhabitando vegetaverit, vos
„in corde & in visceribus meis, ut fas est & decet, semper habebō. Deus au-
„tem omnipotens, vos sancta custodia circumvallet, atque à præsentī sæculo
„nequam ereptos, salvos faciat in regnum suum cœleste; & concedat mihi
„exiguo & humili in illa vita vos sine confusione videre. Hæc dicens & vale-

faciens eis, parvo sumptu profectus est; ignotus mundo, ascriptus civis in cœlo. Transmissa Italia, Gallias ingressus, pervenit tandem in pagum Autissioderensem, in locum qui * Fons Rogi appellatur: ubi aliquanto tempore demoratus, Monasterium statuit, ibique plurimas à vanitate sæculi conversos, ad quietam & sobriam conversationem, monitis simul & exemplis provocatos adduxit. Quo in loco habetur Basilica eius nomine & miraculorum, quæ per eum Deus operatur, privilegio nobiliter insignis.

5. Non multo post tempore, B. * BERTINGRANUS* Cenomannicæ civitatis Episcopus, Legatos ad deiserum Patrem BENEDICTUM direxit, cui etiam exenia transmisit decentissima, exposcens ut ei perfectissimos quosque & in Monastica disciplina experientissimos ex suis discipulis dirigeret viros, qui in fundo Episcopij eius Monasterium secundum instituta Regulæ ipsius sanctissimi Patris ædificare deberent. Nil ergo moratus Dei famulus, alacriter ad hoc opus direxit S. MAURUM sibi familiariter obedientia & omni morum probitate dilectum discipulum, cui etiam quatuor alios addidit Fratres, cum quibus tantæ expeditionis laborem subiret intrepidus. Sanè ex illis quatuor Fratribus unus fuit hic FAUSTUS, qui vitam ejusdem beati Mauri eleganti admodum descripsit stilo. Cujus etiam verbis, ut certior legentibus constet fides, quæ sequuntur censuimus intimanda. Nos itaque cum appropinquante solemnitate Paschali, quotidie profectiorem acceleraremus, eo die quo Dominica celebratur Cœna, in pagum devenimus Autissioderensem. Audiens autem beatus Maurus opinionem S. Romani Monachi, qui beatissimo Patri nostro Benedicto in initio adiutor & cooperator extitit, sicut in historia vitæ eius plenissimè invenitur; quique per revelationem Gallias petens, Cœnobiolum in eodem pago, in loco qui Fons Rogi^b nuncupatur, ædificabat, petijt duces itineris nostri, ut eò divertentes, ibidem sanctum Pascha celebraremus. Hoc autem beatus Maurus maximè expetebat; quia & sequenti die transitum sanctissimi Magistri nostri complendum esse sciebat, & colloquio beati Romani desiderabiliter frui cupiebat. Ductores verò nostri petitionibus viri Dei libenter annuentes, concito gradu illuc tendere festinarunt. Die itaque Parasceves hora illic sexta pervenientes devotissimè à beato Romano suscepti sumus. Cùmque nos omnes qui cum beato Mauro pergebamus, ad ea quæ opus ad diem festum erant præparanda vel emenda occupati effemus, ipsi sanctissimi viri dulcia invicem perennis vitæ ferebant colloquia. Et cùm jam vespertina hora post solemne officium, quod specialiter ut pote annuatim eo celebratur die, propinquaret; vir Dei sanctus Maurus beato Romano dixit: Craftina die beatissimus Pater noster BENEDICTUS terreni deposito corporis onere, cœlibem gaudens & hilaris scandet ad patriam. Quod audiens sanctus Romanus, illico in lacrymas resolutus, flere inconsolabiliter cœpit. Quem beatus Maurus consolari cupiens aiebat: Gaudere potius quàm flere ideò de eius migratione debemus; quia & patronum magnum præmittimus, & præsentio- tiorem cum nunc, quàm si in carne viveret sumus habituri. Hæc tamen dicens nec ipse se poterat à fletu cohibere. Noctem illam quæ duodecima Kalendas Aprilis habebatur, & qua sacratissimum vigiliarum Paschæ inlucescerebat fab- batum, tam beatissimus Maurus ac nos qui cum eo ibamus, quàm sanctus Romanus cum aliquibus suis, jejuni pervigilem duximus: unusquisque nostrum secretò apud se (ut illis diebus in Ecclesia Romana mos erat) psalmos & orationum preces deuotè pro exitu ejusdem Patris nostri Deo dilectissimi Benedicti consummantes. Cum verò transactâ iam horâ quasi tertia ipsius sacratissimæ diei, Beatissimus Maurus in

Circa ann.
D. X L V.
Maij xxii.

Consistit
prope Au-
tissiodorū.
* Fons-Rogi
ge.

* al. Bertin-
gramus.

S. Maurus
mittitur in
Gallias.

Ex Fausto
in Vita S.
Mauri.

S. Roma-
num invisit.

S. Benedi-
cti obitum
prædicat.

* An potius Innocentius? Vide Præfationem nostram.

^b Monasterium Montis Rogi, vernaculè *Fons-Roge*, à nongentis fere annis omnino dirutum, sex leucis Autissiodoro distabat versus partem Australem,

eo in loco, ubi nunc oppidum Druense, vulgò *Drenè* vel *Druy*, cernitur cum nonnullis Cœnobij vestigijs, quod nomine ac censu spoliatum est, uti noster Georgius Violles vir eruditus nos certiores fecit.

Circa ann.
D. XLV.
Maij XXII.

S. Maurus
a B. Roma-
no recedit.

2. Cap. 1. 10

S. Romanus
moritur.

Sepeliur.

Matth. 5.

S. Romani
variae trans-
lationes.

* S. Ama-
tre.

32 Ecclesia consistens, transitum eius qualicumque eueniret hora, orando &
33 psallendo praeunire, longè licet positus, satageret, seque pauimento
34 in orationem dedisset; raptus in spiritu subitò, se transpositum in loco
35 de quo egressi fueraus vidit, conspexitque viam pallijs stratam ac in-
36 numeris coruscant lampadibus, recto Orientis tramite ab eius cella in coe-
37 lum usque tendentem. In qua etiam visione duos congregationis nostrae
38 Fratres socios habuit; cum quibus eandem simul visionem conspexit.
39 Itaque cum viam quam cernebant mirarentur attentius, venerando ha-
40 bitu vir desuper clarus assistens, cuius esset via quam cernebant inquisi-
41 uit: quod illi se nescire professi sunt. Quibus ille respondit: Hæc est
42 via qua dilectus Domino cælum Benedictus ascendit. Hanc visionem unus
43 ex illis duobus Patribus nostris, qui eam simul cum Beato Mauro vide-
44 runt, in nostro morabatur cœnobio, alter verò, ut Beatus scripsit Gre-
45 gorius, longius positus vidit. Mox verò ut beatus ad se reuersus est
46 Maurus, ocius Sanctum Romanum ac nos euocans, cuncta quæ viderat
47 lucidè nobis per ordinem retulit, diem illam, & sequentem Dominicam,
48 qua specialiter dies Resurrectionis Dominicæ colebatur, solemnem &
49 celebrem omni cum gaudio & lætitia peregrimus. Secundâ autem feriâ
50 festivitatis ipsius, antequam proficisci cœpissimus, S. Romanus Beato
51 Mauro dixit: Si absque animæ periculo locum hunc deferere potuissim,
52 melius tecum, amantissime Frater, cuperem habitare, quàm alibi finem
53 vitæ terminare. Sed quia & hos deferere periculum est, & ultimus
54 mihi iam iamque imminet dies, perge felix quò mitteris, ac prosperè
55 felici utere forte. Deus autem omnipotens semper sit tecum, & cum
56 Fratribus qui tecum pergunt; & recto itinere perducatur vos ad veram
57 repromissionis terram, quam omnibus electis suis polliceri est dignatus;
58 ubi præparavit eis, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor
59 hominis ascenderunt; nisi in illorum qui terrena omnia amore eius pro-
60 terentes, ac desiderio cœlestium abdicantes, dicere cum Apostolo va-
61 lent: *Nobis autem revelauit Deus per spiritum suum.*

6. Romanus itaque Deifamulus post gloriosam & plenam virtutibus vi-
tam, post innumeram multitudinem vitæ æternæ acquisitam, consummato
viriliter Monasticæ possessionis curriculo, felici & iam dudum exoptato tran-
situ migravit ad Dominum. Tuncque, ut uerè fatear, mori desijt & vive-
ra cœpit: exutus mundi tenebris, cælesti est claritate vestitus. Nunc assistit
vultui omnipotentis Dei, accipiens de manu eius stolam candidam, animæ
dico incorruptionem & indefectiuam beatitudinem. Præstolatur autem sto-
lam duplicem, cum resumpto in fine mundi corpore, carnis simul & animæ
gaudebit immortalitate. Sepultus verò est in sua ipsius Basilica à Fratribus
quos gemina in diversum dispertiebat affectio; quoniam quidem illi lætan-
dum esse noverant, sibi dolendum: illius congaudendum glorificationis
sux ingemiscendum desolationi.

7. In hoc igitur loco per aliquot annos B. viri corpus digna veneratione
servatum est. Verùm quia nefas erat mundanis tenebris lucernam obnubi
fideream, & ipsa per se Veritas civitatem supra montem positam non posse
abscondi protestata est; inconveniens & damnosum erat, sacratissimi
corporis thesaurum diu in loco minus celebri minusque noto latere. Sed
ad communem omnium utilitatem atque profectum cunctis innotescere ac
divulgari. Crescente itaque fidelium devotione, corpus beati viri de loco
primariæ sepulturæ ad urbem Autissioderum delatum, atque in Ecclesia
Beatissimi * Amatoris honorificè conditum est. Aliquot anni iam fluxerant,
& sancti nomen ac veneratio omnium pectoribus insinuata, magis magisque
increbrescebat. Unde Fratres ex Cœnobio ter Beati Germani Pontificis &
Confessoris Christi fide in Deum, spe in Sanctum feruentes, HERIBAL-

DO^a Autissiodorensi Ecclesiæ presidente Episcopo, venerandum sæpe dicti viri Dei corpus obnixè ut sibi daretur expetierunt; & licet egerrimè ac cum magni sudore laboris, tandem obtinere meruerunt. Sicque inde levatum, & cum staurophona^b ac cereostata, cùmque divinorum melodia hymnorum, ad præfarum cœnobium, miraculis coruscantibus deportatum est. Erat ibi tunc quidam Presbiter Ecclesiæ iuris cui vocabulum est * Bonus hortus, * Bonari AARON nomine; qui Fratribus jam dicti loci optimè notus & familiaris habebatur. Is ergo cum sanctæ Reliquiæ feretro componerentur, accessit, eisque quibus id officium deputatum erat, se se importunus miscuit; ac nemine circumspiciente, os capitis quo supernè cerebrum tegitur, quòdque vulgò testa dicitur, furto sublegit, atque optimo potius spolio, ad suam trepidus repedavit Ecclesiam. Ibiq; plurimò tempore sacrum pignus perman- sit; frequentibus se circa ægrotantes præstitæ sanitatis declarans indicijs. Iamque instabat tempus quo Dominus sanctum suum mirificaret, quèmq; apud se glorificaverat in cælo, apud homines magnificaret in mundo. Hoc ta- li constat ordine gestum.

8. ANSEGISUS^c erat Sanctæ Senonum Metropolis Ecclesiæ Archiepis- copus, vir in cunctis optimè agens, & in Ecclesiasticis negotijs experientissi- mus. Hic cum anxie animo cogitare cœpisset, Sancti huius vndecumque im- petrare Reliquias; nunciatum est ei, quòd in Ecclesia suæ Dioceſeos, sancti haberentur Reliquiæ. Cùmque ille quænam hæc esset Ecclesia, curiosa inda- gatione perquireret; dictum est ei de hoc Presbytero, quòd præcipuam par- tem sancti huius haberet verticis. Quo audito, Antistes gavisus quammaxi- mè, Deoq; agens gratias de oblata sibi desideratæ rei opportunitate, Pres- byterum ad se accersiri præcepit, à quo omni recertiùs agnita, maturè acce- dit ad locum, iubetque cœlestem sibi ostendi thesaurum. Suscipiènsque sancti Reliquias, amplectitur, applicat oculis, avidioribus demulcet osculis: sicque voti compos, suam lætus redit ad urbem. Deinde majori adhuc desiderio accen- ditur, quærere ubi sancti corporis haberentur Reliquiæ, comperiensque in iam dicto Beatissimi Germani cænobio, sancti corpus haberi, deprecatus est pri- mùm Domnum HUGONEM^d loci ipsius Abbatem, re autem vera regni totius moderatorem ac principem. Dein direxit illuc ABBONEM Niver- nensis Ecclesiæ Episcopum. Nam quia res magna petebatur, magnis profectò utendum erat interpretibus ac ministris. Veniens ergo Episcopus, convocatis loci primoribus, causam propter quam missus fuerat exposuit. Fratribus hoc satis durum & difficile cœpit videri, hærebantque, & quid responderent igno- rabant. Sed quia Abbatis piè præcipientis imperijs obviare nefarium, & Epif- coporum precibus non adquiescere impium erat; victi tandem succumbunt, & se facturos quod Archiepiscopus petierat repromittunt.

9. His acceptis promissionibus, Reverentissimus Antistes ad suam quàm- festinè reversus est urbem. Atque omnis moræ impatiens, sumptis secum Cle- ri primoribus, atque adunata religiosi apparatus frequentia, & nihilominus non modica plebis caterva, Autissioderum properat. Iamque eo appropin- quante dici non potest quanto studio, quàmque ardentissima devotione tota civitas obviam venerit: adeo ut maximo se salutis & gaudij munere caruisse duceret, qui huic spectaculo defuisset. Procedunt splendifico habitu, hinc fa- cra Monachorum agmina, inde veneranda Cleri candidiferi turba. Cerneret

^a Heribaldus floruit regnante Carolo Calvo. Lege Monachum Autissiodorensē ad annem. MCC. XL.
^b Lege *Staurophoria*, quæ vox Crucis delationem si- gnificat, *σάββας, Crucis, εἰς τὸν, fero*.
^c Ansegisi huiusque Translationis meminit Mona- chus Autissiodorensis ad annum. DCC. LXXVI. his ver- bis. *Impetravit etiam præfatus Ansegisus ab Hugone S. Germani Autissiodorensis Abbate corpus S. Romani, transfuditque illud in Ecclesiam S. Remigij. Ansegisus*

primum ex Canonico Ecclesiæ Senonensis Monachus factus in S. Petri vivi Cænobio, tum ex Abbate Lobienſi Archiepiscopus Senonensis creatus fuerat. Plura de eo habes apud citatum Auctorem: cui prævi- tiſdem fere verbis Clarius Monachus Floriacensis in Chronico S. Petri Vivi Spicilegij vet. Script. to. 2.
^d Hugo Magnus, cognomento Abbas, S. Germani Autissiodorensis Abbas laicus.

Circa ann.
D. XLV.
Maij XXII.

* Bonari

Ansegisus
S. Romani
Reliquias
impetrat.

A Senonen-
sibus exci-
piuntur.

Circa ann.
D. XLV.
Maij xxii.

in terris cœlestem chorum, & splendidissimum Angelicæ societatis conventum. Omnia divinis laudibus & superni melodimatis concentibus personabant. Cum tali itaque pompa ingrediuntur Ecclesiam, & præmissa oratione ac data solemniter benedictione, accedit Episcopus ad locum quo sanctissimi fomatis thesaurus erat reconditus, Fratribus cum letania divinum suffragium invocantibus; sumitque glebam prædicti corporis, divini odoris ectare fragrantem: reponens loco eodem pretiosissimas multorum sanctorum ac Martyrum Reliquias, quæ hodièque ibidem condigno venerantur honore.

Vallilias
transferuntur.

10. Adepto itaque exoptato munere, & voti sui compos effectus Episcopus, cum gaudio reversus est ad Cœnobium, quod Vallilias^a five Vallis-lilij nuncupatur, ibique pro maximo ac pretiosissimo thesauro, sacrosancti corporis pinguis collocavit. Tantæque se circa locum ipsum benevolentia & largitate profudit, ut eum summa dilectione semper incoheret, & necessarios redditus abundantissimè delegaret: artium quoque diversarum magistros studiossimè præpararet.

S. Romani
Cœnobium
devastant
Normanni.

11 Hoc itaque ad Christum migrante, & post diutinos labores ad laborum præmia transeunte, successit in sede Pontificali, EBRARDUS venerandus Archiepiscopus, non minùs doctrina, quàm vitâ virtutibus plenâ & miraculis. Cujus tempore gens incredula Northmannorum, per Gallias se se diffudit, cædibus, incendijs, atque omni crudelitatis genere debacchata. Siquidem peccatis nostris exigentibus, atque vires adversarijs suggerentibus, subversa sunt castra, desolatæ urbes, destructæ Ecclesiæ, succensæ Monasteria, ut ad nos vel maximè illud pertinere videatur quod Esajas Propheta prævidens sanctæ illius civitatis, & augustissimi templi ruinam lugubri ad Deum voce querebatur dicens: *Vbi laudaverunt te patres nostri, facta est combustio ignis.* Tunc quoque præfatum sancti Romani Cœnobium incensum & ad solum usque dirutum est, SUAVO strenuissimo loci ipsius Abbate cum Fratribus ad Senonicam urbem confugientibus atque ut Deus afflictum populum placatus respueretur, interdiu & noctibus deprecantibus.

Is. 64. 11.

Senonum
obsidio.

12. Interea hostilis exercitus Senonum oppugnabat civitatem, eamque infestis viribus, & omni arte quæsitis machinis capere nitebatur. Cùm repente venerandus Antistes optato, & ut ipse à Deo expetierat, languore corripitur: Quo ad Christum migrante, GUALTERIUS & generosi stemmatis nobilitate, & totius scientiæ eruditione clarissimus, Pontificalem Senonicæ urbis sortitur dignitatem. Tandem sanctorum precibus, ira Dei iustè peccatoribus superducta, in misericordiam versa est; franguntur vires hostium, retunditur impetus, confidentia debilitatur, sicque intelligentes frustra se niti, contra eos quos divina pietas tuebatur, ab urbis obsidione recedunt.

^a Clarius Monachus in Chronico S. Petri Vivi, To. 2. Spicilegij vet. Script. edito, in hanc rem ita scribit. Obvenit Hieremia Archiepiscopo VII. Id. Decemb. & sepulto in Basilica S. Columba, nutu divino S. ALDRICUS Pontificalem sedem suscepit Abbas S. Petri Ferrariensis, vivente adhuc Pio Ludovico. Igitur S. Aldricus Monasterium S. Remigij, quod erat ante portam Civitatis, in propria villa ejusdem Cœnobij, quæ vocatur Vallilias, commutavit. Addit Monachus Antistidorensis ad annum DCCC. XL. Quo tamen imperfecto, plenus virtutibus obdormivit in Domino. Post Aldricum præfuit VVENILO, qui Cœnobium S. Remigij apud Vallilias à suo prædecessore inceptum perfecit, quod facultatibus & multis honoribus ditavit. Cœnobij transferendi causam discimus ex litteris Aldrici, VVenilonis Episcoporum, & Caroli Calvi Imperatoris in Historia R. P. Victoris Cottronij relatis. Sic enim Aldricus ad Cœpiscopos suos scribit. *Ad sanctitatis vestra piissimam intentionem perducere statui, qualiter Cella Monachorum Ecclesiæ Episcopij parvitati mea commissi, id est Cella S. Remigij Confessoris Christi in suburbio*

Civitatis constructa, quæ olim per divisiones prædecessorum meorum tempore suis disrupta, & ob hanc negligentiam Monachi qui ibidem Deo degere videbantur, propter inopiam & importunitatem loci, REGULAM S. BENEDICTI, ut debuerant, observare penitus non poterant. Idcirco unâ cum consilio Fratrum nostrorum, Canonicorum videlicet & Monachorum, necnon & fidelium laicorum, visum est nobis propter opportunitatem loci & Monachorum ibidem Deo degentium, præfatum Cellam ad Valliculas transmutare, & à fundamento edificare: quam HROTTAUS ob amorem Dei & remedium animæ viri sui MEGIMERII, sive pro seipsa suorumque liberorum ac parentum ad prædictam Cellam B. Remigij per donationis titulum delegavit. Monasterium S. Remigij apud Vallilias seu Valliculas, vernaculè Vayelles, octavo à Senonibus milliario positum, post Normannorum everisionem denuo ad priorem sedem translatum anno DCCC. LXXXVI. demum post varios casus, Calvinistarum furore solentius eversum, circa annum M. DC. XL. Abbatæ S. Petri Vivi Senonenfis unitum est.

13. Pace interim reddita, & post diutinam calamitatem populo aliquantulum respirante, * Bovo cui post obitum præfati Suavi Abbatiae curat commissa, cogitare coepit, quid de loco ageret, cuius tantummodo supersedissent ruinae. Denique si illum vellet in pristinum statum reparare, opus certè difficilissimum, ne dicam impossibile videbatur. Illud quoque vel maximè eius animum etiam tuta timentem exagitabat, ne si quid fortè operis in loco deserto, & ab urbe remotissimo agere coepisset, reversi denuò adversarii more suæ crudelitatis incenderent, subruerent, dissiparent. Mens si quidem rerum memoria quas viderat trepida, & adhuc graviora formidans, per diversa raptabatur consilia, & quid eligeret ignorabat. Tandem placuit Abbati, Fratribus quoque hoc ipsum ex communi consensu poscentibus, ut in prædiolo suo, quod est in suburbio Senonicae vrbis sub ipsis civitatis mœnibus situm, Monasterium fundaretur, ubi prisco tempore conditum fuerat. Qui locus & situs opportunitate, & fluminis præterfluentis amœnitate ad id construendum aptissimus videbatur. Ergo ædificata pulchro satis schemate Basilica, ceterisque habitationibus religioni monasticæ congruentibus, illuc beati Romani corpus cum læticia translulerunt: ubi florent meritorum eius insignia, ad laudem & gloriam omnipotentis Dei, qui est mirabilis in Sanctis suis.

14. Nec otiosè prætermittendum est respondere ijs quibus signa & miracula in tantum grata sunt, ut nihil putent Deo placere, nisi quod eorum exhibitio commendaverit. Cùm ille potius bonæ vitæ meritum, quàm signorum corporalium requirat effectum, ut enim ait Evangelicus Poëta,

Merito cessante bono, miracula nil sunt,

Quæ faciunt plerumque mali.

Et ipse Dominus Apostolos docuit, ut à se non signa & miracula, sed mansuetudinem discerent & humilitatem, inquit: *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Quia propter etsi beatissimi Romani miracula quæ in corpore positis gesserit, non legimus; non idèò impar ceteris sanctis habendus, quibus fide parem & sanctitatem eum fuisse non dubitamus. Nec verò sanctissimus Pater BENEDICTUS alumno suarum virtutum ex æquo invidet gloriam, cum quo in coelestibus beatæ immortalitatis meruit palmam. Et quidem non dubitamus eum multas dum viveret fecisse virtutes, sed vel segni scriptorum negligentia non sunt litteris traditæ, quæ res non minimum Sanctorum præconijs persæpe intulit detrimentum; vel certè signa operum eius scripta fuerunt, aut situ diutinæ vetustatis consenuerunt; aut tempore infelicitatis, Monasterijs & Ecclesijs depopulatis, rebûsque omnibus profligatis & perditis, illa nihilominus ad nihilum devenerunt: quippe hominibus quaquaversum fugientibus, & sibi tantum suæque vitæ consulentibus, nullamque de custodiendis archivis curam habentibus. Dicat itaque qui volet nulla eius in vita extitisse miracula; dum sciat eum jam mortuum innumera fecisse & facere quotidie miraculorum signa. Deus enim qui ab æterno suâ sapientiâ cuncta præordinat, eaque ex arcano divini consilij, locis temporibusque prolata visibiliter manifestat; acceptissimum sibi famulum eo potissimum tempore miraculis voluit illustrare, quando superato omnium tentationum luctamine fas esset iustum exultare in Domino, & rectum secunda deceret laudatio; nec jam exinde laudis æmula timeretur elatio.

15. Hæc breviter diximus pro memoria sanctissimi Confessoris Domini Romani, indignum arbitantes tantum ac talem virum silentij modio contegi, & non ad profectum atque utilitatem omnium piè viventium publicari. Ceterum ea quæ post felicissimum excessum eius, vel in prima sacri corporis eius translatione, vel deinceps in loco in quo sanctissimum eius corpus deportatum venerabiliter reconditum est, per eum Dominus dignatus est operari; ab his qui viderunt, vel ab eis quos interfuisse contigit agnoverunt, fideliter collecta atque plenissimè descripta studuimus opportunè subungere, ad laudem & gloriam

Circa ann.
D. XLV.
Maij xxxii

* Al. Bono.

Cœnobium
in priori loco
restituitur.

Translatio
quarta S.
Romani.

Miracula à
S. Romano
in terris
agente facta
ignoscantur.

Matth. ix
19.

S. Romanus post
mortem celeberrimis
miraculis.

Auctor sequentia
miracula unde
acceperit.

Circa ann.
D. XLV.
Maij XXII.

summæ lucis & viæ, veritatis & vitæ, Dei & Domini nostri IESU CHRISTI, qui cum Deo Patre & Spiritu Sancto vivit, regnat & benedicitur in omni gente, loco & tempore, nunc & per infinita sæcula sæculorum, Amen.

LIBER SECVNDVS.

De Miraculis S. Romani Abbatis.

1. CUM glebam gloriosi corporis Domini Romani, ut supra satis luculentè insertum est, venerandus Antistes ANSEGISUS cum summis precibus & cum veneranda prosecutione prosequeretur, & ad suam cum melliflua melodia veheret gloriosam Sedem; perlongum est de singulis valde virtutibus disputare. Quanti cæci in luminati, quanti demoniaci curati, quanti surdi auditum recipientes, quantæque à Christo virtutes patratae ad glorificandum sanctum suum! ut quem videlicet iam gloria & honore laureatum habebat in cœlis, prodigijs miraculorum decoraret in terris. Attamen de multis ut proposuimus pauca narremus.

Mulier impotens, vegera redditur.

2. CUM beati viri corpus villam transiret, cui vocabulum est curtis Abbonis, cum dignitate pfallentium obviam perrexit mulier quædam IOSIA à parentibus vocitata, quæ ab omni actione manuum aliena manebat. Erant enim manus illius dissolutæ, contracti nervi officio carentes salutari, intolerabilis dolor omni manebat corpore: & penè nil movere poterat. Suffragijs tamen aliarum sustentata feminarum pergit cum deuoto corde, gemitus effundit inenarrabiles ab intimo pectoris antro, manum præsidij postulat à S. Romano, quem sciebat possidere cœlum cum gaudio, dicens: O Electe Dei Romane, fer infelici mulieri auxilium deposcenti, qui cum exultatione luciflua lætaris in cælesti patria. Ne contempnas sceleratam mulierem, sexumque fragilem ad te clamantem, qui satis bene nosti caducam esse humanam mentem. Dum hæc & his similia flebili proclamaret eloquio, gratiosæ patefecit Omnipotens plebi, quæ sancta membra egregij prosequeretur Confessoris, quam proficua manebat in cœlis supplicatio Sancti Romani. Recepit protinus mulier conclamata salutem, exultat cor populi præ gaudio, mens multorum fit hilarior, voces erumpant in altum, conlaudant splendificum Dominum, qui mirabiliter suum glorificat tironem. Verè ineffabilis est clementia Saluatoris nostri: cum patramus inlicita, ultionem sustinemus condignam, castigat corpora nostra ægritudines tribuens congruas, ut expurget à delictis arcana pectoris nostri. Hoc, fratres, debet quisque nostrum cum summo suscipere gaudio, si ei Omnipotens temporalem confert passionem, ut per præsentem tolerantiam perveniat ad sedem sine limite fulgentem. Oportet enim nos per diversas injurias huc illucque distrahere, ut per diversas ærumnas hujus caduci sæculi gradientes, cum felici tramite ad fidcreum regnum dirigamus animum: quo per præsentis tribulationes gestantes manipulos nostros mereamur capere cum summo gaudio coronas sine fine fulgentes.

Deus animum aduersitatibus purgat.

Item alia mulier curatur.

* al. Neronis.

3. Præterea pio religiosæ intentionis studio commovente, ipsa quoque viri dignissimi beatorum actuum sollicitante congerie, non est prætereundum enarrari, vestraeque commendandum indagini, qualiter quædam mulier RAGENIS dicta à sacri baptismatis unda, ex ea quæ vocatur * Neronis villa oriunda, ferme per triennium diutissimo laboriosæ ægritudinis impulsu confecta, nervorum omnium dissolutione stupida, membrorumque omnium ita tenebatur officio destituta, ut nullatenus ei à quoquam vitæ viventium remedium adferri potuerit, cum plurimi ad eam accesserint curationis præditi gratia, nisi illi per divinitatis potentiam promitteretur spes

recuperandæ fospitatis gratuita. Denique dum nihil apud se certum aliud haberet, nisi quoad morte intercludente extremum vitæ præsentis occubuiſſet diem; propitiante tandem divinæ viſitationis reſpectu, cœpit intra ſe commiſci, ſi quomodo ſanctorum oracula circumiens, eorum interventu ſanitatſ mereretur dono potiui. Sicque iter ambulare deſiderans S. Hilarij in villam Patricij, ibi pro his quorum fides exigit, Deum deprecantiſ, lento quamvis grefſu primùm appuliſ ad titulum eiſ, petitura piæ interceſſionis adminiculum. Nec multò poſt, illa ſupplicante importunè, & ſancto Dei ſubveniente opportunè, tunc quidem eſt reddita ſanitati priſtinæ, annuente cœlituſ Spirituſ ſancti munere. Iam iamque convaleſcentibuſ membris penè dudum emortuiſ incolu- mitatiſ eſt gaudiuſ circumſulta, adeò ut nulla eam alicujſ inſtigaret viſ do- loriſ.

4. Hiſ ita decuriſ, cùm poſt aliqua temporis evoluta curricula, ab omni liberrima reperiretur incommodo, ruriſ exigente proprii ſcleriſ noxa, immo pro nobiſ Domini altiffimi laude & gloria, per ſanctum Romanum haud longè poſtmodum declaranda, oculorum ſibi acie penituſ denegata, lucis huiſ co- ruſco cœpit ſplendore privari. Cùmque ſe ita haberet caſuſ infortuniſ, effudiſ animam ſuam in conſpectu Domini, atque in ſecreto cordiſ ſui toto animi iſuſ exaſtuans conſerebat, quatenuſ ſi forſitan poſſe ſuppeditaret, in ſancti huiſ, de quo loquimur, deveniret præſentiam. Denique verò vota votis accumu- lantiſ, & non tam corporiſ quàm mentiſ grefſibuſ ire viam incipientiſ, non poſt multum, ubi venit in pontem Tillianenſium ante beatiffimum Romanum, que- ruliſ eum clamare precibuſ non deſiſtentiſ, eadem etiam populari quæ aderat multitudiſe proſequentiſ, precabatur, quatenuſ vir Dei ſui precamiſ opitu- lante ſuffragio, illi iterum rediviſa reſtitueret oculorum officiã. Nec mora, Dei operante potentia, & ſancti Romani annuente clementia, quæ venerat cum ſidei devotione, efficitur lætabunda de reddita ſibi luminuſ huiſ gratiſſi- ma viſione. Illa deincepſ ad propria cum gaudiuſ regrediente, qui illo tunc adſuere præſenteſ, gratiaſ Deo retulerunt gaudenteſ. Noſ quoque in eiſ laudibuſ exultemuſ, ipſum omnium inluminatoreſ in hunc mundum venien- tem laudemuſ, amemuſ, quantũque ipſiuſ dono poterimuſ attollamuſ: cu- juſ muneris eſt creata ſalvare, perdiſta reformare, & majora per ſanctos quàm per ſe operatuſ eſt, ipſo teſte mundo præſtare.

5. Proceadat ſermo condignuſ, ad ſtupendum miraculuſ enarrandum. Alia exiſtit mulier orta ex * Waſtinenſi pago, vocabulo AMALBERGA; cui accidiſ quondam muliebreſ de partu pati doloreſ. In ipſo autem temporis articulo, quo partuſ fundere in ima deberet, vir eiſ ſubitaneo correptuſ languore diem clauſit extremuſ. Reſtat infelici mulieri duplex poena: triſtitia de amiſſione viri, immaniſ dolor de partu imminenti. Non poſt multo tempore à partu reſo- luta, exhilarationem quam de genito filio poſſidere debuerat, auſerebat immaniſ anxietatſ de proprii viri diſpendio. Tempore verò purgationiſ expleto, poſtquam natuſ quem genuerat ad Eccleſiam detulit, & omnipotentiaſ gratiaſ egit, & poſt myſtica dona à Sacerdotibuſ patrata, & oblationem pro viro oblatam; egredi- tur ipſa cum torvido vultu à foribuſ Eccleſiæ, pergit velox ad lamentabileſ tumultuſ viri ſui, decubat ſuper illum, rivuloſ lacrymarum manare facit ab oculiſ, more mulierum alta emittentiſ ſuſpiria. Valido itaque ſingultu, diuti- nèque maceratione conſumpta, veſperafcente iam die mulier repedavit ad pro- pria. Tum parat balneuſ, lavat genituſ, iterũque deplorat viri ſupplemen- tum. Intenta tamen in illo officio dum perſeveraret, audivit extrinſecus vocem admodum terribileſ, illam inclamantem. Quæ conſurgentiſ & tremulo grefſu ceu timida progrediens, dignoſcere gliſceniſ quiſ eam tam horribiliſter vo- caſſet, pervenit ad oſtiuſ, vidit tetram imaginem innixam baculo, & iuxta domuſ ipſiuſ limina ſupercilioſè ſtantiſ. Ad viſuſ autem timore perterrita ſanctæ Dei Genitriciſ auxiliuſ voce exclamavit repentina. Huiſ adminiculum

Circa anni:
D. XLV.
Maij xxii.

Eadem po-
ſtea viſuſ
amiſſuſ re-
cipit.

* Le Gaſſi-
nois.

Mulier à
dæmone di-
uexata,

Circa ann.
D. XLV.
Maij xxi.

voce exposcens flebili utpote muliebri, pede ab ostio retraxit cursu veloci, muniensque se vivifico Crucis signaculo, cum gravi tremore procumbit in thoro. Adest rursus deliramentum diaboli, videt speciem cunctis speciebus horribilem, quæ iuxta illius lectum superbè erigens collum, ad derisionem potius quàm ad salutem; natum quem genuerat, ut illi ad suscipiendum è sacro fonte daret, rogabat. Cui illa cum ingenti respondit constantia: Miror quomodò tu cum sis toto corpore nigerrimus & hispidus, & totius fœditatis amicus & inventor omnis nequitiae, modò quæras salutem animæ; scilicet ut filium meum à sacro suscipias baptisinate, qui quotidie animas ad ima gliscis distrahere. Hoc tamen pro certo scito, quia numquam tibi à me hujus rei effectus tribuetur. His auditis, imago illa terribilis utpote diabolica, cum furibundo & repentino impetu cupiens puerum auferre ab amplexu brachiorum genitricis. Exclamat iterum viriliter, & à sancta Christi Genitrice poscit manum auxilij. Deinde ille larveus hostis enormi ictu & rabida impulsione discerpens illam, alligavit eam, pronam incedere faciens per revolutiones quatuor annorum, adjiciens illi tristitiam super tristitiam, volens penitus absorbere eam. Quæ pectus suum divino muniens signaculo veterum fugavit inimicum; immanem retinens corpore & animalanguorem, dolorem in animo sustinens de recenti funere proprii viri, in corpore validam ægritudinem diabolica vi illatam.

S. Romani
meritis cu-
ratur.

6. Ea tempestate, ut præfatum est, hunc de quo sermo agitur beatissimum Athletam suum Romanum Dominus prodigiis mirificabat, quæ usquequaque diffusa ad hujus infelicis mulieris pervenere notitiam. Tunc illa, cum ardore fidei desiderans à diutina ægritudine jam resolvi, vehi se fecit in biroto^a ad luculentum sepulcrum tanti patroni, de quo tantarum virtutum emanabat odor necareus. Quam parentes eius ferentes illuc quo desiderabat animus, ad tumbam scilicet gloriosi Confessoris, prosternit se in pulverem, poscit præsidium à summo piissimoque Iudice, flagitat etiam manum suffragij à S. Romano, cujus interventu æstimabat se adipisci incolumitatis donum. Rogitat cum altis suspirijs, cujus mens morabatur in furvis tenebris. Poscit cum devoto corde, pulsat Romanus aures divinæ clementiæ, qui plenus adest pietate, utpote qui faciem contemplatur piissimi Iudicis quotidie. Invenit mulier, quod cum summa devotione quæsivit. Cerneret mulierem toto corpore tremebundam, mirantes populos, mirabilia expectantes superna. Cœperunt nervi vigere, qui erant consumpti diutina maceratione: absolvit eam gloriosus Confessor Domini à vinculis tortuosi serpentis, & actum est tunc è sacro sepulcro, quod quondam egit filius Dei, quando natam Abrahæ, quam venenosus anguis alligaverat, liberam abire præcepit solvitque eam à diris nexibus, qui mirabilis est in sua majestate, laudabilis in sanctis, cujus laus non deficiet, cujus æternitas semper fulget.

Cæco lu-
men resti-
tuitur.

7. Illud etiam non ab re esse videtur in nostri operis processu adnectendum, quod ea tempestate qua vir Domini gloriosus Romanus, tam innumera miraculorum præconia mundo impertiens, nequaquam sub modio latitabat, sed instar lucernæ ardentis & super candelabrum positæ virtutum iubare clarescens, non mediocriter ferebat plurimis remedij emolumentum: femina quædam, de iure dominationis sancti Proto-martyris Stephani, de villa Rimuiaco oriunda nomine SEGLETRUDIS, ubi hausit auribus, quod vir Domini tanta præberet populis beneficia, secum conferebat, qualiter ad eius memoriam ire potuisset. Erat enim ei filius unicus puerulus * LETHERIUS vulgò nominatus, cui diutina iam impellente consuetudine oculorum substractum est intuendi officium, iugique angore afficiebatur pro eo, pro quo ad memorata beati viri præsidia mente ire disponebat. Et quamquam meritorum suorum iustitiam ad impetrandam filij sospitatem minùs sciret sufficientem, fide

* *nl.* Lege-
rius.

^a Birotum, vehiculum binas habens rotas, Gallis *broûette*.

tamen nihil hæsitans, lacrymosis cœpit insistere precaminibus, quatenus per eum celerius Dei opitulamine frui mereretur. Plurimis ergo orationis gratia illò properantibus, simul cum illis, ut quæsitæ salutis prolis unicæ fieret compos, pergens taliter virum Dei deprecabatur attentius: Sancte, inquit, & Deo dilecte Romane, qui omnium es ad te confugientium piæ consolationis refugium, quique destitutioni omnium in te sperantium compatiens, divinæ opus gratiæ impertiris; miserationis tuæ nunc manum mihi porrige, quæ inter cetera sanctorum oracula te incunctanter aggredior. Quamquam enim ab illis nil quæsitæ medicaminis obtinenti filio meo redintegrationis suæ sit medela dilata, tamen non illi aibitor penitus denegatam. Te namque voti istius haud dubito futurum compotem. Nec mora, protinus ut talia profecta est, divina præstò fuit potentia, ad demonstrandam sanctitudinis viri Dei potentiam, quæ post cæcas tenebras, mulieris filio felicem ex integro fecit irradiare diem: moxque propulsâ totius agitationis molestiâ, sibi que redintegrato luminis officio, pulsâ tenebrarum obstaculis, lucis quoque diurnæ copia suffusus, ita integerrimæ redditus sospitati, simul cum matre incolumnis repedavit ad propria, ac si minimè foret eatenus cæcitatæ fasce depressus. Qui nequaquam deinceps illius amaritudinis peste pulsatus, pro suæ curationis dono tam ille quàm omnes qui aderant voce consona laudes Domino cecinerunt.

8. Dignum etiam videtur nequaquam silentio comprimi, quòd mulier quædam nomine HELENA, inlustribus natalibus orta, audiens quanta & qualia languentibus beneficia, divina pietas ob honorem & laudem sancti sui, infuso miserationis suæ rore, præstare dignaretur; dum per continua sex annorum volumina gravissimo quateretur dolore renium, pedali quidem gradu quomodo incedebat baculo lateri innixò, sed omni gravata incommodo, totius iam carebat medicaminis subsidio. Cùmque prædictæ passionis in dies augmenta captans ita cruciatus accresceret, ut se se sanitatis ulterius remedia consequi posse titubaret; utpote quæ iam in quamlibet partem se vertere nec diffculter poterat, nisi alieno fulta præsidio foret; auditu comperit, quòd venerabile corpus beati Romani cum plebeia promiscui sexus multitudine transferendum esset in Monasterium Valliliacense. Quod cum eadem die usque adèd prosequeretur honorificè, præeunte & subsequente quamaximo Cleri atque vulgi popularis Dominumque conlaudantis cuneo; ubi perlata est sancti viri gleba ad antedictum Monasterium, illico quamquam gradu non concito illuc perveniens, adjuvantis populi levamine frèta, supernæ visitationis respectu, cœpit animotenus comminisci, quatenus ageret pro voto ante tumultum illius candelam staturæ suæ parili longitudine, ibique pro se orabunda in Basilicæ solo precumbens, totamque diem precibus expendens & sequentem noctem infomnem ducens, subitò inter orandum, Deo propiciante, & sancto suo interpellante, voti sui compos effecta cœpit à prædicta superius renium agitudine convalescere. Denique verò paulatim succedente plenissimo virium robore, quæ venerat cum fide, remeavit ad sua, gratulabunda de redito sibi dudum denegatæ sospitatis munere.

9. Sed & illud narratu dignum non præteribo, quòd quidam vir cujus in Aquitanix partibus fuit origo, natalium flore nobilitatis usque adèd pollens, GUNDOINUS vocabulo dictus, casu devenit in territorium Senonum, viribus corporis potens, sanitate alacrior: ubi aliquantulum in tantæ alacritatis valetudine degens, infelici (ut ita dicam) omine correptus, subitò dum non speratur, plurimæ infirmitatis urgetur impulsu. Et cùm die noctuque inremedialibus pessimè angeretur doloribus, ad suæ infirmitatis cumulum addita est & alia pestis, quæ ei cæcitatem inculcans, graviter laborare compulit de amisso oculorum lumine. His ita sibi inlatis, cùm iam in lectulo decubans ita gravaretur, ut à medicis desperaretur; illis qui circumstabant præsentibus requirit

Circa ann.
D. XLV.
Maij XXII.

Mulier
oblata ad S.
Romanicum
mulum can-
delæ convalescit.

Vir nobilis
cæcus ac
moribundus sanatur.

Circa ann.
D. XLV.
Maij XXII.

quid ageret. At illis cum curationis suæ gratiam adipisci posse hæsitantibus; Si essem, inquit, in Basilica Beati Romani aliorum delatus adminiculo, protinus donarer sospitatis gaudio. Confido, inquam, quod possit oculis meis visum restituere, & reddere me sanitati pristinæ, suumque mihi met non dedignabitur præstare, ut credo, intercessionis solatium, qui digna miseratione preces solatur omnium ad se confugientium. Inter has autem torturæ suæ varias cruce, ut illius miseretur iugiter sancti implorat emolumentum; ne cum videlicet in mortem sineret abire captivum, cuius devotus cupiebat expetere Templum. Taliter ergo sæpediti invocato nomine patroni, ad gloriosum illius templum famulorum bajulatione delatus, quibus potuit ex animo orationibus incubuit. Nec multò post inter alia ibi quamplurimis conlata salutis beneficia, hic quod amiserat iam dudum vivendi recuperat officium. Et cum præsens ei penè fuerit paulò antè pallidæ mortis occursum, omnium membrorum redintegrato robore, protinus nullorum solatij indigus repedavit ad propria lætæbundus.

Teduinus
Monachus
à febribus
eximitur.

10. Est illud memoriæ fidelium inferendum, in quo divina virtus famuli sui Romani approbavit meritum. TEDUINUS quidam à primis Senonum oriundus, S. Remigij Cœnobialis alumnus, sacræ institutionis tirocinium emeritusque perduxit ad præmium. Quippe monasticæ religionis decussatus schemate, cum esset liberalium artium præditus facundiâ, venustate morum non destitit vitæ suæ excolere cursum. Verum quoniam qui filij agnoscantur, paternis verberibus coërcentur, premuntur flagellis, ne insolescant vitij spe adipiscendæ hæreditatis; ut animus eius assuetus virtute, iuxta Pauli exemplum, vegetaretur infirmitate, & ne de meritorum quantitate subreperet eadem morbus extollentiæ; permisit eum superna misratio acri febrium torqueri incommodo. In qua certaminis afflictione, totum se & in gratiarum actione expendebat, & in nullo continentia vix nostris seculis imitabile propositum laxabat. Oculis effusæ clementiæ prospiciens superna misratio in utroque tam eius invictum consistum mentali cum admonuit inspiratione, Patris nostri Romani expetere præsidium. Igitur sanctissimo Fratrum accersito conventu, precibus prout valuit ambivit se deportari ad memoriam Sancti. Quorum fultus solatio (nam ex valido languore viandi ei negabatur posse) cum devotione supplici pervenit ad locum sepulcri: totiusque tractu corporis procumbens ante glebam Sanctissimi Confessoris, ex intima cordis sede has coepit gemituum voces emittere. Eia, inquit, Confessor gloriose, aspice quibus afficior pœnis exigente criminum meorum scelere. Si tibi ita videtur, iam satis sit cum his doloribus tantum certasse certamen; & à superno iudice simul cum venia peccaminum sanitatis mihi impetra optatum. Redde cum mihi propitium, quem hætenus meis culpis expertus sum offensum. Pande nunc meis lacrymis aures piæ exauditionis, qui tua intercessione indigis, pro fide petentium, te præsentem reddere non refugis. Ne auerferis te in angustiis supplicantem, si dum dixerò non dedigneris me habere fervientem. His & huius modi questionibus dum totum tridui occuparet spatium, quarto denum die effectum suarum obtinuit precum, summique intercessione nostri Protectoris adstantium in oculis cum vigore sanitatis à loco quo jacuerat, surrexit, & gratias referens Deo suæ incolumitatis auctori, psallentium choro admixtus, pro recuperata sanitate coepit divina beneficia non tacere.

Filius dissolutus & matris injurius,

11. Præterea quia tantorum insignium miraculorum non proderit arripuisse principia, si hæc etiam similiter non congrua commendavit instantia; unum memorabilem, pij potius ardorem desiderij quam leporem culti sermonis inquirens, imperito quamvis digeram stilo, per quod humana poterit experiri diligentia, quanta operum ac sudoris assuetudine vir Do-

mini venerabilissimus Romanus, cœlestium promeruit perfectionem donorum. Neque etiam signorum eius enormitatem texere contendam, sed ea tantum quæ ab anterioribus nostris accepimus, quæque ab eisdem sunt nimis planè exsecuta, perpauca aperire conabor. Itaque quidam extitit adolescentiæ floribus pubescens, nomine IOSEPH, qui in territrio Senonum à parentibus progenitus, ab ipsis quoque est ibidem pueritiæ profectibus educatus. Qui cum iam florulentæ iuventutis decore pulchresceret, & ad virile robur tenderet, ei tam ex libero arbitrio quàm ex pravo dæmonum suasu tam superflua atque pestifera accidit continuïtas, ut non modò diutinæ edacitatis inlecebris, verùm assiduïs semet urgeret fallerni potatibus. Unde non intermissæ potationis lethale virus ita eius infecit animum, ut insuper à via rectitudinis eius iam violata deviarer memoria. Sicque nequaquam ab eodem quem cœperat usu retinens, ab his quæ bona sunt declinando, illicitis quoque indiscretè indulgendo, multimodas genitrici suæ injurias instinctu ingerebat dæmonico.

Circa an. d. xlv.
Maij xxii.

12. Quapropter fortuitu accidit, ut illum mater considerans normam irrevocabilitè præcavere vivendi, quadam vice præ nimio fellita mærore maledicendo inculcaret: Mala quæ mihi, fili, inconsulta impietate ingeris, super caput tuum redintegrentur. Talia intulit, atque illico filius potioris criminis & majoris insolentiæ fomitem incurrens, dæmonicæ possessionis est in hunc modum traditus excidio. Sanè post aliqua cum pater & mater illius (ut moris est) Treassinæ in partes negotiandi gratiâ properarent, ipse domi remanens, fratri suo secum commoranti inquiens, Faciam ait, Frater mi, candelam longitudinis meæ instar, & deferam illam cras ad Basilicam S. Romani post Missarum decursâ solennia reversurus ad propria.

Dæmoni traditur.

13. Hæc ut dixerat executus, die postero fratre secum comitante, ejusdem Patroni progressus est ad mcenia Templi. In quo secus portæ introitum, cum iam proximum esset ut sol radios suæ lucis sub undis absconderet, nocturnæ pausationi animæ votum accommodans, vbi ventum est ad vigilias matutinas, psallentium vocibus experrectus, secum nimis sollicitè agere cœpit. Expleta autem ex more duodecim lectionum functione, velut sibi regularis postulat institutio; postquam in analogio recitari initiata est Evangelij lectio, isdem graviori visus est agitari dæmonis impulsu, atque plus satis infelicitè discerpi, vociferans inter alia, velle se ad nota repedare habitacula. Cumque se de hinc manibus tenentium undecumque omnibus robustior eliceret, cœpit solivagus incedere per silvam consistam in prospectu Ecclesiæ ibidem constructæ.

Ad S. Remigium orans liberatur.

14. Taliter igitur errabundo incessu hac illacque discurrens, & quò tenderet nesciens, tandem diutissimæ fatigationis molestiâ pressus, somno coarctatur subitaneo, atque ibi iacuit, donec inlucesceret succedentis diei hora tertia. Denique finito longo dormitationis intervallo, evigilans à somno, aggressus est demum cœptum prius iter explorare erroneus, quousque tandem applicitus est ad fiscum, qui vulgò nuncupatur Malliacus: Ibique obvians illi quædam mulier, cœpit cum eo collationem texere, sciscitans ab eo unde veniret, aut quorsum tenderet. Cumque responderet se de Basilica S. Romani venire; illa adjecit inquirere, utrûmnam ipso die audisset illo concelebrata modulamina? At ut ipsa dicebat, ita actum esse illo subdolè significante, ab ea causâ retentus est prandij. Postea dimissus ab illa, tandem vix appulit ad propria.

15. Interim iam eo domum regresso, subito dum non speratur, pater illius cum matre à foro revertitur: tantusque in eis est ignitus feruor doloris, tamque inflicta sollicitudo gemebunda pro illato proli carissimæ miserabili omine, ut dictum videatur abhorrere. Finito autem illius diei arti-

Circa ann.
D. XLV.
Maij XXI.

culo ; noctisque sequentis expenso curriculo , dum succedentis dici lux in mane prorumperet , cum nimis anxietatis vocibus , quas nec commemorari dignum est ; deliberatione decreverunt mutua , quatenus filium damnationis complicem ad S. ducere Romanum deberent ; si forsitan dignaretur eum à tantæ anxietudinis detrimento reddere extorrem. Confestim itaque dicta factis exequentes , cœperunt eum in cundo compellere. At ille solo innixus , ac multifariam semet dilanians , multipliciter se nitebatur ab illo itinere extorquere. Præterea illum superponentes , utpote qui iam propè eius validitati contraire nequibant ; cum multi accessissent aliunde ad ferendum adminiculum , atque maxima eum tenentes virilitate duxerunt ad prænominatam S. Romani Basilicam. At ubi appropriaverunt foribus Ecclesiæ , cœpit sonipes (quod est mirabile dictu) fremere ac se ad resistendum erigere , quasi non ausus cum tali fessore Sancto Dei adproximare. Tunc deponentes energumenum , solotenus coegerunt incumbere ante sancti viri corpus venerabile ; atque in his vocibus erupit , inquiens : Quia propter tuam hoc , S. Romane , candelam patior. Magis autem ac magis illum discerpens , cum iam semimortuus æstimeretur , tandem eo dienutu annuente Deifico , dilecti Domini id obtinente suffragio , cœpit ab ore eius & naribus cruor emanare foetidus salivis spumeis intermixtus , ipse quoque picei horroris deformitate deturbatus. Postremò à dæmoniaca dominationis perniciofa conluctatione mirabiliter est ereptus. Ab illo ergo die per totum vitæ suæ spatium statuit se se potissima compescere continentia , in cibi videlicet imminutione , & potus perceptione ; nec postmodum tam infeliciter sicut priùs pravi virus obloquij eius inrepsit animum. Genitor verò & genitrix tanti medicaminis compotes effecti , cum prole sibi liberimè reddita in sua cum gaudio sunt reversi.

Puer surdus
& claudus
sanatur.

16. Non tacebimus & illud , quòd quædam mulier Arvis nomine , singulari erat unicæ prolis prædita dote : cui circa eum inerat intemperans plenissima amoris dilectio , quia præter ipsum nullum habebat alium in quo spes posteritatis videretur consistere. Quamquam autem naturæ quod suum erat impertiret , partim in intimis cordis conclavibus in hoc amor tabescebat maternus , quoniam permissione Deifica , quin potiùs ad comprobanda non longè post sancti viri præconia , geminæ quatiebatur contritionis anxietudine. Nam à primævis suorum exordijs natalium , temporali huius semper caruit auditionis officio : sed & unius femoris marcescente nervorum compagine , unius erat pedis destitutus deambulatione. Cum igitur hac de re genitrix illius non mediocri circumferretur discrimine , omni instantia curationum genera mente perquirens sollicita , quadam vice dum nox sui cursus iter perageret , & ipsa nocturnæ pausationi indulgeret , spiritualis intuitu contemplationis sibi visum est , quòd cum prælibato filio uterino sanctorum usquequaque lustraret oracula , exposulans sanitati illi reddi iuvamina. His ita visis , superveniente diei splendore audivit referre à commanentibus , quòd ad S. Romanum ire , ac peculiare deberent orationum concelebrare sacrificium. Quem laborem tota cum illis suspiciens industria , eorum iuncta agmini unicum detulit pignus ad limina Oratorij præfati protectoris nostri. Quem cum ibidem exposuisset , se in orationem effudit , & dignam Deo satisfactionem tam pro suis negligentijs , quàm & pro filij incommoditatibus in promptu exhibens , confessionis suæ veniam implorabat. Hoc ferventiùs orationum puritate flagitans , quatenus S. Romanus unigenitum illius , gemina faucietate dehonestatum , subipsius momentaneo horæ spatio vigori donaret temporaneo : & quem longa eatenus hebetaverat ægrimonia , redintegratio restitueret coelitus salutariter impensa. Hac igitur deprecationum iugitate expensa , exauditionis divinitus obtinuit effectum , & confestim S. Romani annuentibus meritis , audiendi recuperata sunt ei officia , & gressuum enervitate procul remota , perpetim progressionem acquisivit antè denegatam. Sicuterque suæ retributionem humilitatis promeriti , in

S. ROMANI ABBATIS AVTISSIOD. 97

ti, in sua rediēre ab omni noxietate liberrimi. *Alia miracula, mirum utpote* Circa ann.
momenti, omisimus. D. X LV.
Maij xxix.

*Rhythmi sequentes à Iohanne Boscio mutati alterius videntur auctoris,
quos in nonnullis breviamus.*

XVII.
Auctoris
etia.

Nostris factum temporibus
Constat miraculi decus,
Quod Romanus promeruit
A Christo suis meritis.
Rei fuit necessitas
Pro raptorum injuria
Qui tollunt res Monasticas
Propter sui superbiam,
Ut Sancti corpus splendidum
Deferretur vehiculo
In villam, Pontus nomine,
Super Igaunæ * fluvium,
Qui dat piscium copiam
His qui vescuntur sapidam.

Delatio
corporis
S. Romani.

* Tonne.

XVIII.
Abbatis
Vuinemani
elogium.

Abbas erat VUINEMANUS *
Ipsius Monasterij
Pater vir venerabilis,
Qui officinas plurimas
Construxit sat egregias
Ad habitandum Monachis,
Qui serviunt Remigio
Antistiti præcipuo.
Hic in Sancti præsentia
Excubabat, vigilias
Perfolvendo sollicitus
Cum ceteris tunc Fratribus.
Iacebat in ipsa domo
Quidam pauper homuncio,
Contractus ipse genibus,
Terram reptando manibus,
ALBORNUS de nomine
Civis ipsius villulæ.
Ille pauper accelerat
Sancti tangere capsulam:
Quam dum manu fideliter
Fide plena contingeret,
Paulatim coepit surgere
Nervi coeperunt tendere, &c.
Plantis vident consistere
Qui jacebat in stramine,
Et recto gressu vadere.

XX.
Testis Rai-
nardus Co-
mes Seno-
niensis.

Vir nobilis profapia,
RAINARDUS de nomine
Urbis Comes Senonicæ,

Huic Comes miraculo
Interfuit omnimodo.
Hæc Civitas antiquitus
Caput extitit urbium
Quas Galli cives incolunt.
Qui quondam BRENNIO principe
Sedem urbis Romulæ
Ceperunt forti pectore, &c.

Wastinenſi oppidulo
Mulier quædam pessimo
Est perversa dæmonio.
Ferreis nexa vinculis,
Et duris stricta manicis,
Vi parentum attrahitur,
Repugnans torvis vultibus,
Ne ducatur ad tumultum
Sancti Romani lucidum.
Erat tunc Abbas sapiens,
Orator & Rhetoricus,
Doctus & liberalibus
Disciplinis in omnibus
RANNULFUS vir egregius,
Qui sancti tunc Remigij
Regebat Monasterium.
Ingressum Oratorium
Sævum sævit dæmonium.
ROMANI vino brachium
Lavatur beatissimum:
Vinum ori infunditur
Abbatis Domni manibus.
Vinum pugnat cum dæmone
Sacratum sancti corpore:
Sed vicit vinum bibitum
Dæmonis monstrum pessimum,
Cum rivo tetri sanguinis
Hostis antiquus exijt.

XXI.
Dæmoniaca
liberatur
hausto vino
brachij S.
Romani
contactu sa-
crato.

XXII.
Rannulfi Ab-
batis laus.

Hæc Romani pro meritis
Christus donat Senonicis,
Ut recolant assidue,
Quanto fruantur munere.
Gemmam cœli nam possident,
Dum penes se hunc retinent,
Quem protulit Italia
Nunc possidet urbs Senona.

* VVinemanus Monasterio S. Remigij Senonenſis præfuit tempore Mainardi Archiepiscopi
circa annum M. LV.

Aſtor. SS. Ord. S. B. Saculum I.

N

Circa ann.
D. XLV.
Martij xv.

DE S. SPECIOSO MONACHO.

Ex Gregorio M. lib. 4. Dial. c. 7. & 8.

S. Benedi-
ctus videt
S. Germani
animam in
cælum vo-
lantem.

IN secundo hujus operis libro jam fatus sum, quod vir venerabilis BENEDICTUS, sicut à fidelibus eius discipulis agnovi, longè à Capuana urbe positus, GERMANI ejusdem Urbis Episcopi animam nocte media in globo igneo ad cælum ferri ab Angelis aspexit. Qui eamdem quoque ascendentem animam intuens, mentis laxato sinu, quasi sub uno solis radio cunctum in suis oculis mundum collectum conspexit.

Ejus disci-
plinæ Spe-
ciosus &
Gregorius
se subdunt

Speciosi
anima in
cælum mi-
grans scri-
bitur.

2. Eisdem quoque discipulis illius narrantibus didici, quia duo nobiles viri, atque exterioribus studiis eruditi, germani fratres, quorum unum SPECIOSUS, alter verò GREGORIUS dicebatur, ejus se Regulæ in sancta conversatione tradiderunt: quos isdem venerabilis Pater in Monasterio quod iuxta Terraconensem urbem construxerat, fecit habitare. Qui multas quidem pecunias in hoc mundo possederant, sed cuncta pauperibus pro animarum suarum redemptione largiti sunt, & in eodem Monasterio permanserunt. Quorum unus, scilicet SPECIOSUS, dum pro utilitate Monasterij iuxta Capuanam urbem missus fuisset, die quadam frater ejus GREGORIUS cum Fratribus ad mensam sedens atque convescens, per Spiritum sublevatus aspexit, & vidit SPECIOSI germani sui animam tam longè à se positi de corpore exire*. Quod mox Fratribus indicavit & cucurrit, jamque eundem fratrem suum sepultum reperit, quem tamen eâ horâ qua viderat, exisse de corpore invenit.

* Non ergo Romæ vixit, aut excessit, ut indicare videntur Martyrologia Romanum & Monasticum; sed postquam apud Terracinam aliquamdiu degit, Capuæ diem ultimum clausit, indeque fortè Romam ejus corpus translatus est.

Circa ann.
D. XLV.
Junij iiii.

* vulgò Clo-
thildis.

V I T A

S. CHROTHILDIS * REGINÆ

F R A N C O R V M.

Ex MS. cod. S. Germani Pratenfis.

Ierusalem
cœlestis
œdificia,

IN Ierico continetur aedificia terrenis lapidibus & marmoribus fabricantur, cœlestis verò Hierosolymæ palatia animabus sanctorum ædificantur, numquam casura sed in æternum permanens. Portæ hujus urbis renitent pretiosis margaritis, sanctis scilicet Apostolis, Martyribus, Confessoribus, Virginibus, Viduis & Conjugatis. Rex etenim hujus urbis invisibilis & immortalis ex omnibus mundi gentibus famulos utriusque sexus sibi adscivit, quos hujus sæculi exutos miserijs in præfata urbis mœnibus non casuris Angelorum necit consortijs & æternis dat perfrui gaudijs. Chorus enim virgineus Deo gratus & carissimus centesimo fructu decoratus, sicut stellæ in cælo, ita ante Deum fulget in cœlesti palatio. Hoc agmen virgineum sequitur concio sanctarum Viduarum & fidelium Conjugatarum, quæ quamquam centesimum fructum non reportent, tamen sexagesimo & tricesimo fructu gaudent, & cum sanctis omnibus connumerantur & æterna felicitate dignè remunerantur. De quarum collegio extitit beata & venerabilis Regina CHROTHILDIS, quæ quanta secundum carnem nobilitate, quibusque parentibus nata fuerit, qualiterque ad regni cœlestis fastigium pervenerit, & quam sanctis operibus vivens floruerit, quove fine de hoc sæculo migraverit, intimamus futurorum posteritati.

2. Fuit quidam rex Burgundionum nomine * GUNDEUENS ex genere ATHANARICI Regis ^a natus. Huic fuerunt quatuor filij GUNDEBAUDUS, GODEGHISILUS CHLIPERICUS & GODMARUS. Gundebaudus igitur * Chlipericum fratrem suum gladio interfecit, uxorem * ^al. Gundebaudus. Chliperici filiam CHRONA ^b, quam mutata veste exilio condemnauit; iuniorem verò nomine CHROTHILDEM, de qua sermo habetur, Dei dispositione domi retinuit. Deus enim prefatus futurorum prauiderat ex Crothilde semen regium nasciturum, eorumque propagine Romanorum Francorumque imperium gubernaturum.

3. Ipso tempore FLODOUEUS CHILDERICI Francorum Regis filius frequenter mittebat Gundebaldi in Burgundiam legationem ad Gundebaudum Regem: videntesque eius legati in domo prefati Regis Gundebaudi Crothildem puellam, sapientem, pulchram, elegantem atque decoram, quæ esset interrogabant. Responsum est eis hanc fuisse filiam Chliperici Regis quem prædictus Gundebaudus interfecerat. Reuerſi igitur ad Flodoveum se vidisse referunt Gundebaldi Regis neptem moribus inclitam, corpore pulchram, regali desponsatione dignam. Qua de re Flodoveus valde gaviſus dixit suis in quos fidebat militibus: Tempus meæ ætatis exigit ut societur mihi uxor nobilis, de qua procedat proles regia, regnum post obitum meum gubernatura. Habet Rex Gundebaudus neptem, quam si datis consilium, volo ducere in conjugium. O altitudo sapientiæ & scientiæ Dei cujus voluntati & præſcientiæ nemo potest resistere! Favent omnes regiæ voluntati, auditur à Palatinis, laudatur ut adducatur Crothildis, & fiat Regina puella tam nobilis. Decebat enim ut Reges Francorum futuri, Deo Regi immortalis Monasteria multa quæ sunt per Galliam ædificaturi, nascerentur de progenie regali, & per ædificationem peritura Ecclesiæ pervenirent ad gaudia cælestis Hierosolymæ Ecclesiæ sine fine mansura. Erat tunc temporis in aula Regis Flodovei quidam AURELIANUS vir peritus in sæcularibus, & secretorum Regis non ignarus. Hunc Rex misit ad Gundebaudum in Burgundiam, ut ab eo peteret neptem suam, ut in Galliam adduceretur & Regina efficiatur. Erat enim præfata CROTHILDIS Christiana. Quæ cum quadam die Dominica venisset ad Missarum solennia, ut consueverat pauperibus elemosynam dabat. Præfatus Aurelianus mutatis vestibus sedebat cum pauperibus & alimoniam præstolantibus. Beata Chrothildis ad eum venit, unumque aureum illi dedit; at ille manui dantis osculum præbuit, suumque pallium retraxit. Beata Chrothildis ancillam suam misit, Aurelianus ad se venire fecit, dixitque ei; Dic mihi iuuenis, cur te pauperem simulans pallium meum retraxisti? At ille ait: Loquatur tibi, obsecro, servus tuus secretò. Illa respondente, Loquere, Dominus, inquit, meus Rex Francorum Flodoveus misit me ad te, vult te uxorem habere: Ecce anulus eius & ornamenta reliqua, & regalia sponsalia. Beata Chrothildis anulum & reliqua dona recepit, & in thesaurum avunculi sui Regis Gundebaudi reposit, dixitque Aureliano: Domino meo Regi Flodoveo salutem dicito, quod autem dicis quomodo fiat ignoro. Licitum enim non est Christianam nubere pagano, hanc rem nemo sciat. Vt Deus voluerit fiat: vade in pace, & prosperè ad tuos revertere.

4. Reversus Aurelianus cuncta ut invenit Flodoveo retulit, Rex verò Flodoveus anno sequenti Aurelianus ad Gundebaudum misit, & ut sponsam suam Chrothildem ei mitteret per Aurelianus mandavit. His auditis Gundebaudus corde nimium territus ait suis fidelibus: Rex Flodoveus occasionem adversum me quærit, regnum meum invadere cupit. Et ad Aurelianus ait; Domus nostras explore venisti; Rex enim tuus neptem meam numquam novit. Ad hæc Aurelianus respondens ait: Hæc mandat Dominus meus Rex Flodoveus, aut ei mitte neptem tuam, aut præparare contra eum ad pugnam. Gundebaudus respondit: Veniat ubi vult, pereat & moriatur, ut sanguis multorum quem effudit vindicetur. Audientes hæc Burgundiones Francorum iram timentes, Gundebaudum dederunt consilium dicentes: Neptem tuam Regi Francorum da, & fiat inter te & eum firma amicitia. Tunc ille beatam Chrothildem Aureliano dedit cum regalibus ornamentis; quam ille acceptam duxit ad Flodoveum Regem in Franciam, in civitatem Suessonicam, quam Rex cum gaudio suscepit, sibi que legaliter copulavit.

5. Cumque carnali more eam Rex secretius cubiculum introduxisset, beata Chrothildis dixit ei: Domine Rex, ancillam tuam audi, & quod peto concede mihi. Rex ait pete

* Athanaricus Rex Tervingorum Gothicæ gentis, populares Christianos varijs supplicijs affecit, & regno expulsus à suis, Constantinopoli Theodosio iunioris decessit: quo tempore Tervingi cum Taifalis in Dacia vetere Transdanubiana, Burgundiones in Germania sedes habebant. Hæc ex doctissimo Hadriano Valesio Historiographo Regio in libro 5. Rerum Francicarum. Vide Gregorium Turon. in libro 1. Histor. cap. 4.

^b Gregorius Turon. in libro 2. Hist. cap. 18. Seniores Chliperici filiam Mucuram vocat, Fredegarius Sedeleubam.

* Hanc de Aureliano mendicem simulante narrationem, à Roricone alijsque descriptam, inter fabulas rejicit Hadrianus Valesius in libro 5. Rerum Francicæ. Sic verò rem narrat Gregorius Turon in libro 2. Hist. cap. 18. Porro Chlodoveus dum legationem in Burgundiam savius misit, Chrothildis puella reperitur à legatis eius. Quicquid eam vidissent elegantem atque sapientem, & cognovissent quod de Regio esset genere, nuntiarunt hæc Chlodoveo Regi. Nec mora, ille ad Gundebaldum legationem dirigit, eam sibi in matrimonio petens. Quod ille recusare metuens, tradidit eam viro, &c.

Circa ann. 454. Junij III. ^al. Gundebaudus. Chrothildis parentes. * Chlipericum.

Gundebaldi barbaries. Chlodoveus petiit Chrothildem in uxorem.

Gundebaldus eam tandem in uxorem tradidit.

Chrothildis Regem hortatur ad idola abjuranda.

Circa ann.
D. XLV.
Junij III.

Ingomerem
gignit, ac
baptisam
amittit.

Chlodomi-
ro pericli-
ranti fanita-
tem impe-
trat.

Chlodoveus
ab Alaman-
nis pressus,
Christo fi-
dem vovet,
ac vincit.

Nota tem-
poris.

Rex à S. Re-
migio Chri-
stianis my-
sterijs im-
buitur.

Prov. 8. 15.

Baptizatur.

Chrisma de
cœlo affer-
tur.

Nomen
Chlodoveo
mutatur.

Chlodoveus
Christianis
officijs va-
cat.

Regina
Chlotharii
parit.

Chlodoveus
contra Aria-
nos profe-
stus, S. Pe-
tri Ecclesiā
construit.

quod vis & ego do tibi. Regina ait, peto ut credas omnipotentem Deum Patrem & Filium & Spiritum sanctum, & idola quæ colis destruas, & Ecclesias quas succendisti restaures. Respondens Rex ait: Deos meos non derelinquam, & Deum tuum non colam; aliud si petieris facile impetrabis. Hæc omnia ejus dispositione fiebant qui per mulierem fidelem salvat virum infidelem. Tunc Regina filium concepit, cui INGOMEREM nomen imposuit: ornat Ecclesiam Regina felix cortinis & pretiosis pallijs, jubet præparari baptismum, convocari Clerum & baptisari puerum: qui sacro baptismate ablatus in albis est defunctus; pro quo Rex nimis contristatus Reginæ valde erat molestus. Dicebat enim quia si in nomine Deorum dedicaretur puer, utique vixisset. Respondit Regina: Deo gratias ago, qui filium egressum de corpore meo & tuo recepit in regno suo. Post hunc genuit alium quem baptizatum vocavit CHLODOMIREM, & hic cum ægrotaret precibus matris suæ sanatus est.

6. Regina verò non cessabat prædicare Regem ut Deum verum coleret, & idola vana quæ colebat derelinqueret; sed nullo modo animum ejus ad credendum commovere poterat, donec tandem aliquando bellum contra Alamannos Suevique moveretur, in quo compulsus est confiteri quem ante negaverat. Pugnantibus verò Francis & Alamannis populus Flodovei cadere cœpit. Aurelianus hæc videns ait ad Regem: Domine Rex Deum cæli crede quem Regina colit, & liberabit te cum tuis à periculo imminenti, & victoriam dabit. Rex ergo elevatis ad cælum oculis perfusus lacrymis dixit: Te credo, IESU-CHRISTE, qui venisti mundum salvare. Te Deum verum adoro, quæ colui respuo: libera me à præsentis periculo, servus enim tuus sum ego. Cum hæc orans diceret, Alamanni in fugam versi sunt, eorumque Rege mortuo subdunt se Flodoveo. Rex verò eos terramque eorum constituit sub tributo, & pro adepta victoria Deum laudans reversus est in Franciam: narravitque Reginæ, qualiter per invocationem nominis IESU-CHRISTI victoriam inivit obtinere. Actum est hoc XV. regni sui anno.

7. Eo tempore magnus Sacerdos & Pontifex REMIGIUS Cathedram Remensis Ecclesiæ regebat strenuè. Hunc Regina accessit, deprecans ut ostenderet Regi viam salutis. Tunc Pontifex ante Regem venit, quem honorificè suscepit & ait: Audiam te libenter, beatissime Pater, & quod iusseris exequar obedienter. B. Remigius respondens dixit ad Regem: Est Deus in cælo Rex Regum & Dominus Dominorum, ipse enim dixit, *Per me Reges regnant*. In quem si credere volueris, & sacro baptismate ablatus fueris omnium peccatorum tuorum remissionem habebis, omnes inimicos tuos superabis, & in futuro sæculo cum eo sine fine regnabis. Audiens Rex Flodoveus hæc verba sancti Præfatis Remigij obortus lacrymis dixit: Deum credo, baptisari desidero, per eum vivere & in eo mori cupio. Orat sancta Regina Chrothildis indefinenter Deum, expetit suppliciter ut eripiat Regem cum populo à laqueo diabolico, & ut purgetur baptismate sacro, operante in eo Spiritu Sancto. Ornat præterea Ecclesiam cortinis & pallijs & ceteris Ecclesiasticis ornamentis. Venit novus Constantinus ad baptismum præcedente B. Remigio, subsequente beata Chrothilde hæc omnia Spiritu sancto typicè operante. Erat enim congruum ut veniente Rege Pagano ad baptismum præcederet S. Remigius vice Christi IESU, & subsequeretur sancta Regina Chrothildis vice Ecclesiæ Deum interpellantis. Consecrat Sanctus Præfatus fontem; Rex indumentis corporalibus exiit, & à prædicto Præfate baptizatur. Cumque chrisma defuisset, Dei nutu in specie Columbæ venit Spiritus sanctus portans duas ampullas b oleo & chrismate plenas, quas B. Remigius devotè suscepit, Regemque more Ecclesiastico perunxit, vocavitque eum LUDOVICUM, quasi laudabilem virum. Felix Gallia letare & exulta, gratulare in Domino, delectare in Deo vero: tuus enim Rex primus à cælesti Rege electus precibus sanctæ Chrothildis Ecclesiæ typum gerentis à cultu dæmonum avulsus, prædicatione B. Remigij ad Deum conversus, & ab eo baptisatus chrismate cælesti per Spiritum sanctum adlato carne est delibutus, à Divino amore corde spiritualiter perunctus. Cœpit ergo Rex consilio beatæ Chrothildis sana destruere, Ecclesias ædificare, easque terris & muneribus copiosè ditare, pauperibus elemosynam largiter erogare, viduis & orphanis misericorditer subvenire, cunctisque bonis operibus sedulè & devotè insistere. Peperit ergo beata Chrothildis filium, cui in sacro baptismate nomen imposuit, eumque LOTHARIUM vocavit.

8. Post hæc Rex Ludovicus, qui & Flodoveus, veniens in civitatem Parisius ait ad Reginam suam sanctam Chrothildem: Incongruum est & indecens, quòd Gothi Arriani optimam partem Galliæ tenent: cum Dei auxilio eamus, eosque de ipsa terra ejiciamus. Placuit hoc consilium Reginæ, universisque Proceribus Galliæ. Tunc beata Chrothildis ad Regem dixit: Si vis, Domine Rex, regnum tuum terrenum dilatare, & in cælesti regno cum Christo regnare, fac in hoc loco Ecclesiam in S. Petri Principis Apostolorum honore, ut eo

^a Nempe anno Christi 666. xcv. apud Tolbiacum, vernaculè *Zulch*, in finibus Agrippinensium.

^b Nullus antehac, opinor, meminit duarum ampullarum. Nam Hincmarus, quo antiquiorem hujus

miraculi scriptorem non habemus, testatur in vita S. Remigij *Columbam attulisse ampullam chrismate saturatam plenam*.

auxiliante valeas tibi Arrianam gentem subjugare, & eo præduce cum victoria redire. Placuit consilium Regi quod Regina dedit. Tunc cum exercitu magno Rex perrexerit, Regina Parisius remansit, Ecclesiâque sanctorum Apostolorum ædificavit. Reversusque victoriâ adeptâ regnum Francorum strenuè rexit, Monasteria plurima ædificavit, & sicut à sancto Remigio & à beata Chrothilde didicerat, vitam religiosam usque ad mortem deduxit. Post hæc verò mortuus est Rex Ludovicus in pace anno quinto * postquam cum ALARICO Rege Gothorum pugnavit; regnavit quoque simul annis triginta, & sepultus est in Basilica S. Petri Apostoli quam ipse vel Regina ædificaverant. A transitu S. Martini usque ad transitum Ludovici Regis fuerunt anni centum duodecim.

9. Regina Chrothildis post mortem Ludovici prædicti Regis frequenter ad Basilicam S. Petri & ad civitatem Turonis pergebat, ibique bonis operibus in Dei servitio insistebat: Parisius civitatem raro veniebat. Igitur post mortem Ludovici Regis hi quatuor filij THEUDERICUS, CHLODOMERUS, CHILDEBERTUS & CHLOTHARIUS regnum ejus inter se diviserunt æqualiter. Præterea sancta CHROTHILDIS Regina filiam habebat æquivocam sibi nomine CHROTHILDIM, quam Almarico Gothorum Regi in conjugium dedit: qui eam exosam in tantum habebat propter fidem Catholicam qua pollebat, & ipse hæresi Arriana pollutus erat, ut dum ipsa ad Ecclesiam licet, stercore super eam projiceret: quam acerrimis verberibus afficiebat, sed nullo modo eam à fide Catholica avellere valebat. Ipsa verò legationem mittens fratribus suis & matri, qualiter se haberet mandavit. Qui in ira commoti movent exercitum magnum, pugnam cum Almarico ineunt. Almaricus verò Rex Arrianus cum suis in fugam versus ad Ecclesiam Christianorum fugere nitebatur. Sed antequam ad introitum Ecclesiæ pervenisset, à quodam Francigena lancea percussus, crudeliter, ut dignum erat, est peremptus. Tunc Childebertus Rex Hispaniam devastans, Toletum urbem ingressus thesauros magnos inde abstulit, unâ cum sorore sua reversus est. Sed nescio quo periculo imminente langore in ipso itinere est mortua, Parisius deportata in Basilica S. Petri juxta patrem suum est sepulta. Childebertus verò inter reliquos thesauros de vasis Salomonis pretiosissimis sexaginta calices^e, quindecim patenas, viginti capsis Evangeliorum ex auro purissimo gemmario opere celatas pulchrè ornatas abstulit. Ille verò noluit ea fringere, totaque per Ecclesias dispensavit distribuens cuncta Ecclesijs.

10. Eo tempore cum Chrothildis Regina Parisius resideret, videns Childebertus Rex, quod filios fratris sui senioris CHLODOMERI præfata Regina mater ipsius nutriret, & nimis eos diligeret, cogitans quod Reges eos facere cogitaret, dixit Chlothario fratri suo: Mater nostra filios fratris nostri secum retinet & tenerè diligit eos, atque in regno fratris nostri vult elevare: aut tondeamus eos aut interficiamus, regnûque fratris nostri patris eorum inter nos dividamus. Miserunt autem ad Reginam Parisius ARCHADIVM nobilem virum dolosè dicentes: Dic matri nostræ Reginæ, ut mittat ad nos filios fratris nostri nepotes nostros, ut eos Reges constituamus. At illa credens hoc verum esse, gaudens ipsos eis transmisit. Chlotharius verò duos eorum interfecit, tertius ergo aufugit nomine CHLODOALDUS, & relicto sæculo Clericus factus, Presbyter ordinatus, bonis operibus præditus, virtutibus plenus in villa Novigento quæ proxima est civitati Parisiâ migravit ad Dôminum VII. Idus Septembris. Sancta verò Chrothildis Regina corpora duorum puerorum qui interfecti fuerant cum magno psallentio & immenso luctu Parisius deportavit, & nimio more at- trita in Basilica Apostolorum quam ipsa ædificaverat sepelivit.

11. Nemo astimet hanc sanctam ante sæcula à Deo electam, & in sæculo regali profapia ortam, & fastigio regni sublimatam, expertem à martyrio sine igne & ferro, quæ dolores & tormenta passa est in hoc sæculo: pertransivit enim gladius animam ipsius in interfectione patris, in necatione matris, in exiliatione sororis, in eo quod Regi pagano nupsit: corda gentis paganæ & ferocissimæ scilicet Franciæ blandicijs emollivit, & sanctis exhortationibus & orationibus sedulis per B. Remigium ad Deum convertit. Quanto dolore attrita est pro morte Regis & filæ suæ Chrothildis, & filiorum filij sui Chlodomeri? quanta inedia, quibusq; jejunijs, vigilijs & orationibus & contritione corporis se ipsam maceravit? quantâ largitatis copiâ & elemosynarum distributione thesaurum Regis minuit? nam quæ antea regio more pretiosis & deauratis vestibus erat trabeata, postea lanceis & vilissimis vestibus induta incedebat, & abjectis cibis regijs & deliciosis atque edulio carnis, tantummodò pane & legumine & potu aquæ reficiebatur. Ædificavit præterea multa sanctorum Monasteria per regiones plurimas, è quibus unum ædificavit in honore Petri Apostoli in suburbano Turonica civitatis ante portam Castelli B. Martini^d. Fecit & aliud Monasterium super fluvium Sequanæ in loco qui dicitur * Andelejus, non longè à muris civitatis Rotomagensis in

^a Hunc calculum istius vitæ scriptor mutuatus est ex Gregorio Turon. in libri 1. Hist. cap. 41. de quo calculo, præcipuè à transitu S. Martini, non levis difficultas. Chlodoveum anno Christi D. XL. obiisse, receptior hodie sententia est.

^b Gregorius Turon. in loco mox citato habet, ad

Basilicam S. Martini.

^c In vita S. Droctovei Abbatris num. 8. legitur, triginta calices.

^d Nunc Collegium Canonicorum intra muros urbis, retento nomine S. Petri Puellarum, vulgo S. Pierre des Puilliers.

Circa ann. D. XLV. lunij. III.

Chlodoveus mortuus.

Chrothildis Turonis degit.

Chlodovei filij regnum inter se partuntur.

Bellum adversus Almaricum gerunt, anno D. XXXI.

Almarico occiso Toletum diripitur.

Chrothildis junior moritur.

Childebertus & Chlotharius de nepotum nece tractant.

Chloaldus evadit. V. vitam infra.

Chrothildis martyrij haud expers.

Ejus virtutes.

Monasteria ædificavit.

* Andely nunc Decanatus.

Circa ann.
D. XLV.
Iunij III.

* Aliquid
dieſt.

Miraculum
de fonte
Rotoma-
genſi.

Eccleſia
Laudunen-
ſis.

In Eccleſia
S. Petri Re-
menſis
Chlodoveus
baptiſatus.

Monafteriū
Rotoma-
genſe.

Obitum im-
minentem
præſentit.

Filios ad ſe
vocat.

Oleum ſa-
crum & Eu-
chariſtiam
recipit.

* Iacob. 5.

14.

Obitus dies.
Claritas &
fragrantia,
in loco ubi
obiit.

nomine Dei Genitricis. Quo in loco dum maneret, & prædictum opus inciperet *, minimè abscondendum sed fidelibus manifestandum.

12. Regio illa vini ferax non est, operarij tamen præfati Monasterij à Regina vinum exigebant. Erat enim tempore illo tanta vini sterilitas, quanta nunquam audita fuerat. Qua re dum sancta Crothildis anxietur, apparuit prope Monasterij ædificium fons egrediens de terra miræ pulchritudinis, visu delectabilis, ad potandum salubris; dictumque est Beatæ Crothildi in somnis, ut dum ab ea quærent potum vini ædificatores Monasterij, mitteret illis per unam famularum suarum poculum à prædicta fonte haustum. Die verò sequenti, ut est natura æstivi temporis, dum sol ferveret astu maximi caloris, operarij vociferant, sanctam Crothildem proclamant, vinum expostulant. Sancta Dei famula celeriter eis mittit poculum, quod ei fuerat à Deo imperatum. Mox illi ut sumpserunt, aqua conversa est in vinum & dixerunt se numquam tam optimum bibisse vinum. Quo sumpto sanctam Dei famulam adeunt, cervices solo tenus flectunt, grates gratulando referunt, se numquam tam bonum poculum sumpsisse dicunt. Electa verò Dei hoc ut audivit, non suis meritis, sed Dei bonitati deputavit, silentio rexit, famulaque detulit, ut nulli proderet imperavit. Quicumque verò de prædicto fonte bibebat, aquam sentiebat: Ædificatores autem Monasterij quoties sumpserunt, eis vertebatur in vinum donec consummaretur totum Monasterij ædificium: quo finito permanet isdem fons in naturalem aquæ saporem vsque in hodiernum diem.

13. Ædificavit præterea in suburbio Lauduni Castri Ecclesiam in honore sancti Petri, in qua congregationem Clericorum statuit. Ecclesiam verò S. Petri quæ est infra muros urbis Remensis ampliavit & ditavit terris & Ecclesiasticis ornamentis. Hanc itaque Ecclesiam cunctis diebus quibus advixit, multum dilexit & excoluit: pro eo quòd vir suus Rex Ludovicus in ea sancti baptismatis gratiam accepit a, & Spiritus Sanctus in specie columbæ christina & oleum ibi detulit. Renovavit etiam ab ipsis fundamentis quoddam miræ magnitudinis Monasterium b quod in suburbio Rothomagensis civitatis propè muros ejusdem urbis tempore B. Dionysij ibi ædificatum fuit, & ab eodem Apostolico viro dedicatum in nomine duodecim Apostolorum die Kalendarum Septembris, sicut in quadam petra quæ erat in fundamento altaris reposita sculptum erat: ibi etenim adgregavit non modicam congregationem Clericorum Deo servantium c.

14. His & alijs sanctis operibus referta sancta Chrothildis olim Regina, tunc pauperum & servorum Dei famula, despiciens mundum & corde diligens Deum consensuit in fœdute bona, à Christo receptura præmia sine fine mansura. Contigit itaque eam ad Turonicam urbem pergere, in qua pro dilectione S. Martini sæpius manere solebat. Vbi dum moraretur, didicit Angelica revelatione in proximo adesse diem vocationis suæ. Tunc exultans in Deo orabat corde dicens devoto; Ad te Domine levavi animam meam, veni & eripe me, Domine ad te confugi. Hinc corporali ægritudine gravata lecto decubuit, tamen ab oratione & eleemosynarum largitione nullo modo cessavit. Sed quid daret Christi pauperibus non habebat, quia regium thesaurum minuerat, & per manus pauperum ad cælos transfuserat. Misit ergo nuntium ad filios suos Childebertum & Chlotarium iubens eos ad se venire: qui mox ut audierunt, celeriter advenerunt. Quibus sancta Dei famula plurima quæ eis postea evenerunt, prædixit, sicut ei divinitus revelatum fuit. Tricesimo itaque die vocationis suæ, secundum Apostolum * inuncta à Sacerdotibus oleo sancto, & sacri corporis & sanguinis Christi percepto viatico, in confessione Sanctæ Trinitatis corpus exiit, mundum reliquit, cujus anima Angelicis manibus ad cælum deducta, inter choros sanctorum agminum est collocata. Exiit autem à corpore tertio nonas Iunij, qua migrante tam immensa claritas domum replevit, ac si esset sexta hora diei; tantusque odor nares & ora replevit, ut putarent se timiamatis & omnium aromatum odoribus confoveri. Hæc claritas & odor tamdiu ibi permansit, donec dies inlucesceret, & sol super terram clarissime luceret. Tunc à duobus Regibus filiis suis CHILDEBERTO & CHLOTARIO à Turonis translata & Parisius deportata, in Basilica Apostolorum Petri & Pauli iuxta Regem d LUDOVIC-

a Chlodoveum in Oratorio S. Petri (quod nunc Parœcia S. Petri veteris appellatur) tinctum fuisse negant permulii, præferuntque Hincmari ac Flodoardi sententiam, qui Chlodoveum quidem in præfato Oratorio à B. Remigio salutaribus monitis imbutum scribunt, baptisatum verò in Baptisterio Matricis Ecclesiæ, quæ Virgini Deiparæ hodièque sacra est. Vide doctissimum Guillelmum Marlot Benedictinum in lib. 2. Metropolis Remens. capite 7.

b Nunc S. Audoëni Monasterium appellatur, vulgo S. Oüen.

c De S. Chrothilde in Vita S. Bathildis hæc leguntur. Ecclesiam in honorem S. Petri ubi religio Monastici Ordinis vigeret, Parisius fecit, necnon Canonum sacrarum Virginum in honore S. Georgij in Kalis primam

construxit. Ergo in S. Petri Parisiensis Basilica ante Canonicos Monachi primum fuere collocati, ut Hadrianus Valeſius Diſceprat. de Baſilicis cap. 4. eruditè probavit.

d De S. Chrothildis obitu ita ſcribit Gregorius Turon. in libri 3. Hiſt. cap. 43. Plena dierum, bonisque operibus prædita, apud urbem Turonicam obiit tempore Injuſſi Episcopij: proinde ante annum D. XLVI. quo Injuſſoſus obiit videtur. Ejusdem S. Reginæ Reliquiæ in Eccleſia S. Genoveſæ decenter, ut par eſt, aſſervantur. Dicitur heic Romanorum Imperatorum mater, quòd ex Clodovei ſemine Carolovingorum ſtirps propagata ſit. Non conſtat an fuerit Monialis, immo neſciſſimam fuiſſe videtur.

DE S. HERCVLANO EPISCOPO PERVSINO. 103

cum est sepulta: in qua etiam Basilica requiescit corpus S. GENOVEFÆ Virginis. Di- Circa ann.
gnum namque est ut Ecclesia Sanctorum Apostolorum nomine dedicata decoretur tantæ Vir- D. XLV.
ginis corpore, membrisque Regina tam gloriosæ & Viduæ tam deuotæ Romanorum Im- Iunij III.
peratorum matris & Regum Francorum genitricis ad laudem & gloriam Sanctæ & indi-
uiduæ Trinitatis, Patris & Filij & Spiritus Sancti, cujus regnum & imperium sine fine per-
manet in sæcula sæculorum. Amen.

DE S. HERCVLANO EPISCOPO

PERUSINO.

Ann. Chr.
D. XLIX.
Martij I.

Ex Gregorio M. in lib. 3. Dial. c. 13.

1. VPER quoque FLORIDUS Venerabilis Vitæ Episcopus ^a narravit quoddam memorabile valde miraculum, dicens: Vir Sanctissimus HERCVLANUS ^b Herculanus nutritor meus, Perusina civitatis Episcopus fuit, ex conversatione Monaste- ex Mona-
rij ad Sacerdotalis Ordinis gratiam deductus. TOTILÆ autem perfidi Re- cho Episco-
gis temporibus eandem urbem annis septem continuis Gothorum exercitus obsedit, ex qua pus.
multi civium fugerunt, qui famis periculum ferre non poterant. Anno verò septimo nec-
dum finito obsellam urbem Gothorum exercitus intravit.

2. Tunc Comes qui eidem exercitui præerat, ad Regem Totilam nuncios misit, ex- Totila: fere-
quirens quid de Episcopo vel populo fieri iuberet. Cui ille præcepit, dicens: Episcopo prius le edictum.
à vertice usque ad calcaneum corrigiam tolle, & tunc caput illius amputa: omnem verò
populum qui illic inventus est, gladio extingue. Tunc isdem Comes venerabilem virum
Herculanum Episcopum super urbis murum deductum capite truncavit, cuiusque cutem
iam mortui à vertice usque ad calcaneum incidit, ut ex eius corpore corrigia sublata videretur,
moxque corpus illius extra murum projecit. Tunc quidam humanitatis pietate com-
pulsus, abscissum caput cervici adponentes, cum uno parvulo infante qui illic extinctus
inventus est, iuxta murum corpus Episcopi sepulturæ tradiderunt. Herculano
caput ab-
scinditur.

3. Cùmque post eandem eadem die quadragesimo Rex Totila iussisset, ut cives illius ur-
bis qui quolibet dispersi essent, ad eandem sine aliqua trepidatione remearent, hi qui prius
famem fugerant, vivendi licentiâ acceptâ reversi sunt. Sed cujus vitæ Episcopus eorum fue-
rat memores, ubi sepultum esset corpus illius quaesierunt, ut hoc iuxta honorem debitum
in Ecclesia S. Petri Apostoli humarent. Cùmque itum esset ad sepulcrum, effossa terrâ
invenerunt corpus pueri pariter humati, utpote iam quadragesimo die, tabe corruptum
& vermibus plenum: corpus verò Episcopi acsi die eodem esset sepultum. Et quod est ad-
huc magna admiratione venerandum, quia ita caput eius unitum fuerat corpori, acsi ne-
quaquam fuisset abscissum, sic videlicet ut nulla vestigia sectionis apparerent. Cùmque hoc
& in terga verterent, exquirentes si quod signum vel de alia monstrari incisione potuisset,
ita sanum atque intemeratum omne corpus inventum est, acsi nulla hoc incisio ferri te-
tigisset. Corpus ejus
4c. post
diebus inte-
gram repe-
ritur.

PETRUS. Quis non obstupefcat talia signa mortuorum quæ sunt pro excitatione
viventium?

^a Floridus Tifernas Episcopus, de quo Gregorius in lib. 3. Dial. cap. 35. sti D. XLIX. respondet.

^b Procopius Perusiam à Totilæ copijs expugnatam variisq; miraculis fulgens jacuisset, tandem in Ca- thedralem Ecclesiam translatus est.

DE S. HONORATO ABBATE FVNDENSI.

Circa ann.
D. L.
Januar. XVI.

Ex Gregorio M. in lib. 1. Dial. c. 1.

1. SENIORVM valde venerabilium didici relatione quod narro. VENANTII ^b Honorati quondam Patricij in Samnij partibus villa fuit, in qua colonus ejus filium patria.
HONORATUM nomine habuit, qui ab annis puerilibus ad amorem cœlestis patriæ per abstinentiam exarsit. Cùmque tam magna conversatione polle-
ret, s; seque jam ab otioso quoque sermone restringeret, multumque, ut Abstinentia
præfatus sum, per abstinentiam carnem domaret: die quadam parentes illius vicinis suis irrisa.
convivium fecerunt, in quo ad vescendum carnes paratæ sunt: quas dum ille ad esum contin-
gere pro abstinentiæ amore recusaret, cœperunt ei parentes ejus irridere ac dicere: Comede,

Circa ann. numquid piscem tibi in his montibus allaturi sumus? Illo verò in loco audiri pisces con-
D. L. sueverant, non videri. Sed cum his sermonibus HONORATUS irrideret, repente in convi-
Januar. XVI. vio aqua ad ministerium defuit, cum situla lignea (sicut illic moris est) mancipium ad fon-
Miraculo tem perrexit. Dumque hauriret aquam, piscis situlam intravit, reversumque mancipium an-
honorata. te ora discumbentium piscem cum aqua fudit, qui ad totius diei victum potuisset Honorato
 sufficere. Mirati omnes, totaque illa parentum irrisio cessavit. Cœpere namque in Honerato
 venerari abstinentiam, quam antè deridebant: sicque à Dei homine irrisiois deterisit op-
 probria piscis allatus de fonte.

Monasteriū 2. Qui cum magnis virtutibus cresceret, à prædicto domino suo libertate donatus est, at-
constituit. que in eo loco qui FUNDIS dicitur, Monasterium ^a construxit, in quo ducentorum ferme
 Monachorum Pater extitit, ibique vita illius circumquaque exempla eximia conversatio-
 nis dedit. Nam quadam die ex eo monte, qui ejus Monasterio in excelsum prominet, ingen-
 tis saxi moles erupta est, quæ per devexum montis latus veniens, totius ruinam Cellæ om-
 niūque Fratrum minatur. Quam cum venientem desuper Sanctus vidisset, frequenti voce
Saxi lapsum Christi nomen invocans, extensâ mox dexterâ signum ei Crucis opposuit, eamque in ipso
septimit. devexi montis latere cadentem fixit, sicut religiosus vir LAURENTIUS perhibet. Et quia lo-
 cus non fuerat quo inhaerere potuisset, aspicitur: ita ut nunc usque montem cernentibus ca-
 sura pendere videatur.

3. PETRUS. Putamus hic tam egregius vir, ut post magister discipulorum fuerit, prius ha-
 buisset magistrum.

Neminem GREGORIUS. Nequaquam hunc fuisse cujusquam discipulum audiui: sed lege non strin-
vire spin- gitur sancti Spiritus donum. Vfus quidem rectæ conversationis est, ut præesse non au-
tuales du- deat, qui subesse non didicerit, nec obedientiam subjectis imperet, quam Prælati non no-
cem habuit. vit exhibere. Sed tamen sunt nonnunquam qui ita per magisterium Spiritus intrinsecus do-
 centur, ut etsi eis exterius humani magisterij disciplina desit, magistri intimi censura non
 desit. Quorum tamen libertas vitæ ab infirmis in exemplum non est trahenda: ne dum se
In hoc non quisque similiter sancto Spiritu impletum præsumit, discipulus hominis esse despiciat, &
à quovis se- magister erroris fiat. Mens autem quæ divino spiritu impletur, habet evidentissimè signa
standus. sua, virtutes scilicet & humilitatem: quæ si utraque in una mente perfectè conveniunt,
 liquet quoddam præsentia sancti Spiritus testimonium ferunt. Sic quippe etiam Iohannes Bap-
 tista magistrum habuisse non legitur, neque ipsa Veritas quæ præsentia corporali Apo-
 stolos docuit, eum corporaliter inter discipulos aggregavit: sed quem intrinsecus doce-
 bat, extrinsecus quasi in sua libertate reliquerat. Sic Moyses in eremo edoctus, ab Angelo
 mandatum didicit, quod per hominem non cognovit. Sed hæc, ut prædiximus, infirmis ve-
 neranda sunt, non imitanda.

ex cap. 2. 4. Alio quoque tempore pro causa Monasterij Abbatis jussu, qui Honorato ejus magistro
 successerat, Ravennam pergebat. Pro amore verò ejusdem venerabilis HONORATI quo-
Libertinus cumque LIBERTINUS ibat, ejus semper caligulam ^b in sinu portare consueverat. Itaque
Honorati dum pergeret, accidit ut quadam mulier extincti filij corpusculum ferret. Quæ dum servum
Reliquijs, Dei esset intuita, amore filij succensa jumentum ejus per frænum tenuit, atque cum jura-
quas semper mento dixit: Nullatenus recedes, nisi filium meum suscitaveris. At ille inusitatum ha-
defererebat, bens tale miraculum, expavit petitionis illius juramentum: declinare mulierem voluit,
mortuum sed nequaquam prævalens hæsit animo. Considerare libet, quale quantumque in ejus pecto-
suscitat. re certamen fuerit. Ibi quippe pugnabat inter se humilitas conversationis & pietas matris.
 Timor, ne inusitata præsumeret; dolor, ne orbata mulieri non subveniret. Sed ad majo-
 rem Dei gloriam vicit pietas illud pectus virtutis, quod ideo fuit validum quia devictum:
 virtutis enim pectus non esset, si hoc pietas non vicisset. Itaque descendit, genuflexit, ad
 cælum manus tetendit, Caligulam de sinu protulit, & super extincti pueri pectus posuit.
 Quo orante anima pueri ad corpus redijt, quem manu comprehendit, & flenti matri vi-
 ventem reddidit, atque iter quod cœperat peregit.

5. PETRUS. Quidnam hoc esse dicimus? Virtutem tanti miraculi HONORATI egit me-
 ritum, an petitio LIBERTINI?

GREGORIUS. In ostensione tam admirabilis signi cum fide feminae virtus convenit utro-
 rumque, atque ideo LIBERTINUM existimo ista potuisse, quia plus didicerat de magistri,
 quam de sua virtute confidere. Cujus enim caligulam in pectore extincti corpusculi po-
 suit, ejus nimirum animam obtinere quod petebat æstimavit. Nam Helisæus magistri
 quoque pallium ferens atque ad Iordanem veniens, percussit semel & aquas minime di-
 visit: sed cum repente diceret, ubi est etiam nunc Deus Helia? percussit fluvium magistri
 pallio, & iter inter aquas fecit. Perpendis Petre, quantum in exhibendis virtutibus humi-
 litas valet? Tunc exhibere magistri virtutem potuit, quando magistri nomen ad memoriam
 reduxit. Quia enim ad humilitatem sub magistro redijt, quod magister fecerat, & ipse fecit.

^a Galestinus in Samnio præcui à Fundo, quæ Latij
 Episcopalis civitas est, locat hoc Monasterium, quod
 Gregorius in Campania statuere videtur in lib. 2. Dial.
 c. 2. at Baronius in Martyrol. ad diem 16. Januar. locum
 Fundis appellatum à Fundo civitate non distinguit.

^b Bollandus ex versione Zachariæ qui *καλίστρα* vera-
 tur, *Crepidam* in hoc loco intelligendam putat.

VITA S. MARII ABBATIS

BODANENSIS,

Scripta primùm à Dynamio Patricio Galliarum, de quo agit
Gregorius Turon. in lib. 6. capp. 7. & 11. deinde verò
à quodam anonymo abbreviata, ut ex num.
10. colligitur.

Ex MS. Breviario eruta à Bollando.

1. VM Dominus noster IESUS CHRISTUS in primordio nostræ vocationis humanis pectoribus fidei fundamenta iecisset, eiusdem fidei seges S. Spiritus immisione, per universum mundum longè latèque excrevisset; Christianorum Religio Sanctorum actus memorabiles duabus ex causis scripto commendare consuevit; ut videlicet chorus fidelium eisdem actus in festis annalibus audiens recitari gauderet, latetur, & crescat: & minùs perfecti eorumdem actuum exemplis inflammati, ad bene operandum studeant insu-

Cur scri-
bantur vitæ
SS.

2. Sanctus itaque MARIUS (cujus facta fidelia pro modulo nostræ capacitatis narranda ingredimur) mediocri parentelagenitus, civis Aurelianensis fuit. Hic in Monasterio quod ibidem est, factus Monachus, ab ineunte ætate monachalibus doctrinis eruditus puer, & factus iuuenis, bene operando Deo studuit militare. Cùm autem in præfato Monasterio, sicut lilium inter ligna silvarum, inter fratres moribus vitæ claresceret, GUNDOBADUS Burgundiorum Principis consensu, à Fratribus Bodanensis Cœnobij, quod est situm in Sistaricensi Episcopatu, in Patrem eligitur: cuius electio IOHANNIS, qui tunc Sistaricensi Ecclesiæ præerat, auctoritate roboratur: Divinâ hoc providente & favente clementiâ, ut qui bene se rexerat, alijs, quibus regimen necessarium erat, præficeretur. Quid plura? ad iam dictum Monasterium adducitur, & à suo Pontifice in Abbâtem communi Fratrum voluntate consecratur.

S Marius
fit Mona-
chus, dein
Abbas Bo-
danensis.

3. Consecratus autem ita suæ dignitatis officium amplexatus est, ut quotidie filios spirituales, vitæ venerabilis exemplo generaret, & eosdem doctrinis cœlestibus eruditos mirabiliter educaret. Erat enim hominem exteriorem ieiunijs & vigilijs affligens, interiorum assiduis reficiens orationibus: in utroque mansuetus & humilis, in utroque laudabilis & perfectus. Hic dum quodam tempore pro regendis negotijs sui Monasterij ad alias partes secederet, contigit ut in agro * Alegarnensi, à quodam viro illustri ACRIOLA hospitio susciperetur, cuius filiam SISAGRIAM nomine, quæ ferè mortua erat, ejusdem hospitii precibus baptisavit & baptisatam suis orationibus vitæ & pristinæ sanitati restituit. Cùm verò peractis negotijs, pro quibus perrexerat, ad Monasterium rediret, quædam Matrona nobilis, quæ LICINIA vocabatur, excepit illum in domum suam, cuius filius ad eam infirmabatur, ut memorata mulier & amici de salute eius desperarent. Rogatus à matre senex infirmum visitat, super eam orat, oleo sancto eum perungit. O mira virtutis cum Confessore orante celeritas! Dum enim infirmus perungitur, optata sanitas ex insperato revertitur, & infirmitas abjecta fugatur. Sicque factum est ut hospitam, quam tristè invenerat, lætam cum filio ad Monasterium rediens relinqueret.

Sanctissimè
suos regit.

Ab infirmi-
tate plures
liberat.
* f. Acuer-
nensi.

4. Cùm autem, ut mox est Religiosorum, in Quadragesima vir Dei in Cella retrusus, parcius solito viveret, LUCRETIVS * Diensis Episcopus ad eum visitandum assidue veniebat: tum quia ejusdem viri Dei Monachus fuerat & nutricius, eumque patris loco venerabatur & colebat; tum quia eius dulcibus alloquijs semper refici appetebat. Vnâ itaque dierum cùm ad ostium eius cellæ pulsaret Antistes, auditur ab eo ut recederet, post diem tertium rediturus, & in illo spatio nullus ei victum nullusque accessum præberet. Recessit Pontifex, & post triduum revertens ad virum Dei est ingressus. Cui vir Dei:

Mon Reli-
giosorum
Quadrage-
simæ tem-
pore in Cel-
lis recludi.
* Dicit.

^a Vel Miciacense intellige Cœnobium, quod primum apud Aureliam conditum videtur; vel S. Aniani.

^b Gundobadus Burgundionum Rex Gunduicatus, regnum cum fratribus partitus est anno c. D. lxxxi. quod ipse extinctis fratribus Chilperico Chrothildis patre, Gedomaro & Godegisilo ad annum usque D. ix. prorogavit. Ergo ante hunc annum Marius factus est Abbas Bodanensis, Gallicè *Revon*, diocesis

Sistaricensis, *Sisteron*, in Provincia Galliarum. Honoratus Bouche in lib. 4. Historiæ Provincie cap. 4. testatur, locum quemdam diocesis Sistaricensis prope Comitatum Salrûs (vulgò *de Sant*) ab incolis dictum Vallem Badonensem, vernaculè *Baudonnaise*; quo in loco Monasterium Bodanense antiquitus situm fuisse arbitrat. De hujus Cœnobij destructione infra.

Act. SS. Ord. S. B. Sæculum I.

Circa ann. D. L. Ian. XXVII. Ductus fui in spiritu, vidique cælos apertos, & maiestatem Dei, cujus claritatis splendor mei mortales oculi vix poterant sustinere: vidique Beatam & Virginem & Dei Genitricem MARIAM, cum Angelis ad eius vestigia prosternam, pro pace Italiae supplicentem. Sed Divina pietas ita temperavit responsum, ut nec Matrem perentem offenderet; quod autem Italia & multa alia provincia indeclinabilem interitum mererentur, respondit. Hæc mihi à Deo revelata, tibi studui revelare, te adjuvans ex parte Dei & mea, quatenus ista, quæ audisti, me vivente nulli revelare præsumas. Postquam autem ejusdem viri corpus Pontifex memoratus sepelivit, & nos ejusdem visionis effectum novimus, qui Bodanense Cœnobium, & multa alia loca sævarum gentium feritate subversa fuisse minime dubitamus.

Varia miracula. 5. Alio quoque tempore viro Dei placuit, ut causâ orationis S. Martini Turonensis limina visitaret. Cùmque ipsa nocte vigiliarum in civitate Turonica dormiret, caballum qui de Cella ejus erat, latro quidam furto subripuit; sed virtus divina sic latronem meritis iam dicti viri Dei obsedit, ut per totam noctem plateas civitatis rimando quæreretur, nullusque ei de civitate pateret egressus. Facto mane vir Dei latronem prævenit & caballum recuperavit. Et licet latro præventus pœnam corporalem meruisset, ex insita mansuetudine liberum abire permisit. Simili miraculo in urbe Lugdunensi suas equitaturas vice alia recuperavit.

S. Dionysij limina visitans, cuiusdam filium impetrat. 6. Illud etiam non est prætermittendum, quod quodam tempore quidam NEMPHIDIUS cum Senatore AGRICOLA S. Marium comitantes, causâ orationis Parisius ibant, ut S. Dionysij limina visitarent. In quo itinere Nemphidius viri sanctitatem cognoscens, & de ea mente integra confidens, eum rogavit, ut ejus precibus filium habere mereretur. Negat sanctus, asserens humiliter se tanti meriti non esse, ut per eum quod petebat Nemphidius posset obtinere. Licet autem, ut iustorum mos est, tantæ petitioni se favere nequaquam posse simpliciter affirmaret; post triduum tamen memorato Nemphidio filium certo tempore nasciturum prædixit. Quod autem sanctus in hoc verus Propheta fuerit, EVORIUS promisso tempore Nemphidio natus ostendit.

A. S. Dionysio sanatur. 7. Illud etiam dignum duximus annectendum, quod antequam de civitate illa egrederetur, non sine suorum maestitia, multum cœperit infirmari. Noctē igitur insequenti membra languere ferè præmorta lecto collocavit: sed in ipso noctis spatio, sic divina ei subvenit clementia, ut summo mane lætus & incolumis surgeret, & socios ad iter agendum hortaretur. Cùm autem omnes qui aderant de ejus subita valetudine mirarentur, ait: Sanctus Dionysius in illa nocte ad me venit, me tetigit, & sui præsentia me pristinae sanitati restituit. Cùm itaque, ut diximus, factus incolumis ad Monasterium rediret, quidam paterfamilias eum suscepit hospitio. Tempore opportuno vir Dei ad mensam accessit, sedit, allatumque panem more solito benedixit. Cùm autem quidam assidentium de pane benedicto cani quem amabat, jactasset; statim ut canis panem, quem acceperat, visus est in corpus trajicere, vitam amisit. Indignum quippe erat ut canis pane illo reficeretur, quem dextera Sacerdotis sanctificaverat.

Canis panem ab eo benedictum vorans moritur. 8. Alio quoque tempore dum ad quosdam Ecclesiæ filios visitandos accederet, canis quæ catulos habebat, subito cappulam ejus scidit. Cùm verò Dei famulus pro hac re vultum parumper inclinasset, duo lupi ejus injuriæ ultores canem ipsam rapuerunt, & raptam suis pastibus destinantes ad silvam teste populo perduxerunt. Si quis autem non credit, quod aliquando silvestres bestię, ferocitate deposita, Iustorum utilitatibus noverunt famulari, audiat Paulo primo Eremitæ leones sepulturam fecisse, & S. Mariæ Aegyptiacæ: audiat, & in omnibus laudet Dominum, miretur, & erodat.

Marius à pluvia intactus manet. 9. Aliud etiam supradictis adjiciendum esse censuimus; quod quoties servus Dei in aura dubia aut segetum spicas triturandas stravit, aut in quolibet itinere ad mensam sub aperto aëre sedit, numquam illum pluviarum inundatio molestavit, numquam impedivit. Sic namque Deus nimborum impetus ubicumque ruentes meritis & virtute sancti Confessoris refrenavit, ut cùm alios euntes & redeuntes, eorumque labores suis inundationibus indifferenter humectarent, virum Dei ejusque socios illæsos, & ejusdem areas intactas pertransirent. Nec mirum si nubium infusionem fugare potuit, qui victorum tenebrösam caliginem à primo flore juventutis in se studuit enervare. Tantæ siquidem virtutis & sanctitatis erat, ut per eum Dominus cæcis visum redderet, surdis auditum restauraret, infirmos pristinae sanitati reformaret. Quamdā etiam maligni spiritus infestatione captivam per eum orantem Dominus liberavit.

S. Donati mortem prædicit. 10. Illud autem memorabile prædictis est inferendum, quod cujusdam DONATI a servi Dei transitum, absens corpore, præsens spiritu, cognovit, & cognitum Fratribus cum

a De S. Donato ita scribit Ado in Martyrol. xiv. Kal. Septemb. In Gallijs pago Sigisferico, in monte qui dicitur Lura, menses Iura, Natale S. Donati Presbyteri, qui ab ipsis infantia rudimentis mira Dei gratia præditus, ex urbe Aurelianensi ad præfatum locum ut soli Christo vacaret adiens, Anachoreticam illic vitam multis annis exegit. . . Cùmque dies orationis ejus instaret, adveniente S. Abbate Mario, cui ita fuerat revelatum, inter verba orationis migravit ad Christum.

lacrymis publicavit. Quidam autem ex his qui aderant, probare volens, utrum viri Dei visio veritate niteretur, misit ad locum, in quo jam dictus Donatus Deo militaverat; & legati assertionibus, ut vir Dei prædixerat, ita esse invenit. Hæc quæ audistis, Fratres carissimi, ex miraculis sæpe nominati Confessoris excerptimus, plurima prætermittentes, ne sermonum prolixitas audientibus fastidium generaret. Tantarum itaque virtutum gloriâ redimitus, tantorum miraculorum longè latèque coruscans, VI. Kalendas Februarij, hoc est hodie, prædictus Confessor Domini MARIUS felix de corpore migravit ad Christum, cui cum Patre & Spiritu sancto regnum & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

^a Ex hujus vitæ auctore supra num. 4. S. Marius sepultus est à discipulo suo Iucretio Diensi Episcopo, qui Concilio Aurelianensi IV. anno D. XL I. aliisque postea subscripsit, ac tandem Parisiensi IV. anno D. LXX III. Proinde S. Marij obitus circa annum D. L. collocandus est.

S. MARIÏ MIRACULA

Post mortem patrata.

Ex homilia cujusdam Monachi Benedictini in ejus festo legi solita.

1. VIA S. MARIUS fidelis servus extitit, cum fidelibus ab ipso Redemptore memoratum pondus creditur accepisse. Inde est, quòd de corpore migrans ad pedes ejusdem Redemptoris spirituales usuras exigentis accessit, rationem de commissis & ipse redditurus: & quoniam super quinque, talenta, lucratus fuit alia quinque audire meruit: *Euge bone serve & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, intra in gaudium Domini tui.* Matth. 15. 23.
2. Post cujus felicem transitum, cum annorum lustra plurima fluxissent, & quarundam sæuarum gentium crudelitate, tota Gallia suis habitatoribus ferè destituta haberetur, & Christi Monasteria luctu perpetuo flenda in eremum versa fuissent, à quibusdam viris, corpus præfati viri Dei ab Ecclesia Bodanensi sublatum, ad hoc oppidum Forcalcarientem^a, Deo disponente, delatum est. Requiescit autem in Ecclesia, sibi famulantibus ex eadem perpetuam requiem largiturus: in qua Ecclesia multi multa miracula per eum Dominum fecisse asseverant. Ex quibus ad tanti Confessoris memoriam commendandam pauca excerptimus, quæ veridicâ testium assertionem didicimus.
3. Quodam autem tempore quidam puerulus lasciviùs ultra modum sub sarcophago prædicti Patris ludis profanis ac saltibus insistebat. Cum autem fronte inverecundâ prædictis insisteret, divinâ ultione percussus cecidit. Statim cœpit membris defici, & in quinque sensibus corporis debilitari: crevit pœna, crevit & supplicium: & ut ab ipso loco manibus aliorum sustentatus recessit, cum pœna & supplicio spiritum exhalavit. In quo datur intelligi quoniam Deus ultionum Deus est, & licet videatur esse remorus, præfens tamen Sanctorum injurias assidue creditur judicare.
4. Illud prætermittere etiam nequaquam debemus, quòd quadam vice quidam vir religiosus, ejusdem viri Dei Basilicæ custos, cum circa medium noctis ad Ecclesiam veniret ut lumen lampadi daret, extinctum invenit. O, inquit, Pater mi, da consilium fervo tuo: nox atra omnia possidet, omnes dormiunt: ubi ignis reperiatur, nescio: viæ semitam pes ignorat. Quid ergo faciam? Cum igitur anima anxietur in illo, & ad quam partem se verteret ignoraret; subito non sine eius ineffabili gaudio, candela quam tenebat in manibus accensa apparuit.
5. Alio quoque tempore quidam rusticus membris omnibus contractus, ita erat toto corpore dissolutus, & in unum similitudini hominis contrarium conglobatus; ut non homo, sed monstrum aliquod putaretur. Hic ad multa Sanctorum limina adductus fuerat: sed quoniam, ut credimus, Sancto Confessori nostro reservabatur, nulla sui corporis præsidia se percepisse fatebatur. Ad ultimum divina ei opitulante clementia non sine multo labore ad præoptata limina Sancti Confessoris defertur, & in ejusdem Ecclesia delatus deponitur. Precatur miser cum lacrymis miserandi corporis erectionem, & qui aderant ei compatientes eadem deprecantur. O Dei pietas omni devotione colenda! O Sanctorum merita mortalibus omnino veneranda! Inter lacrymas namque infelicis hominis, & verba multorum orantium, miser erigitur; fragor ossium & nervorum extensio à multis auditur:

^a Hæc S. Marij Translatio in opidum Forcalquerij, (vulgò *Forcalquier*, inter Sistaricum & Aptam Iuliam positum, atque ante sexcentos annos Comitavæ titulo illustratum) facta est ab Arnulfo Episcopo Sistaricensi circa annum cm. ut scribit Honoratus Bouche loco supra citato. Reliquiæ sacræ illaræ sunt in Ecclesiam Forcalcarientem, S. Marij nomine dehinc appellatam.

quæ à Monachis Benedictinis aliquandiu occupata, (ut ex num. 7. intelligitur) à Gerardo Episcopo Sistaricensi, (qui in Concilio Avenionensi ad eam sedem electus, à Sistaricensibus refutabatur) circa annum m. lx. in Concathedralem erecta est. Lege Honoratum Bouche lib. 4. cap. 2. §. 4.

103 MIRAC. S. MARII ABB. BODANENSIS.

Circa an.
D. L.
Jan. XXVII.
Isal. 113.

occurrit mox Comitum curia, mirantium tumultu citata: occurrunt proceres, occurrit utriusque vulgi sexus: clamant omnes, alij alios clamoribus prevenientes, *Non nobis, inquit, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam.* Sic miser qui venerat, meritis iam dicti viri Dei factus incolumis, lætis gressibus ad propria recessit.

6. Prædictis etiam addere decrevimus, quòd quadam die quadam puella innupta, mentis levitate ducta, lapidem dirigens aram Sancti Confessoris percussit. Necdum directus lapis in pavimento ceciderat, cum nervorum viribus exhaustis, & membrorum virtute debilitata puella cecidit. Quid plura? Quæ paullo antè lasciviens venerat, facta flebitur & infelix. Ad Confessoris Marij limina excubias fideliter actura perducitur, offert seipsam, offert preces & lacrymas: spondet Sancto Vigiliis annales, si facta incolumis ad propria revertatur. O mirum divinæ pietatis auxilium! Dum plorat mulier, dum se totum in ara mentis, devotis precibus immolat, exauditur, & tota pristina incolumitati restauratur. Sospitate itaque recepta, cuidam conjugio copulatur. Sed cum tempora temporibus venientibus transirent, & memorata mulier conjugalibus delicijs minùs sapienter adhærens, vota quæ Sancto promiserat, persolvere distulisset; eius oblitio infirmitate pristina prævenitur, nervorum auxilijs iterum attenuatur, & membrorum valetudine omnino priuatur. Iterum ad præfata sancti Confessoris limina, mariti curâ perducitur: iterum meritis eiusdem peroptatæ sanitati redonatur. Lata mulier ex insperatâ sibi redditâ sanitate, perpetuum Sancto voverat obsequium ad propria nunquam reditura ampliùs. Sed cum sponsum adversus conjugem de tali voto nimis incanduisset, territa mulier conjugalibus minis, & blanditijs emollita, cum eo ad propria revertitur. Reversa statim miseranda mulier, peste iam dictâ iterum premitur: iterum ad limina Sancti perducitur, iterum salutis præoptatæ restauratur. O infelix nostræ humanitatis conditio! ô nefanda in persolvendis votis oblitio! Rursus nempe Sanctus obliviscitur, rursus impudica mulier infirmitate solitâ enervatur; rursus ad sæpè dicta limina confluit, iterato voto sanctus iterum honoratur, & mulier quæsitæ sanitati iterum restauratur; restaurata gaudens & incolumis, repatriat meritis Sancti Confessoris causis similibus non ampliùs reverfura.

7. Audiant illi, qui in hac Ecclesiâ Deo & S. MARIO morum stabilitatem promiserunt, audiant & mentis diligenti cura revercantur, si omnia recta sunt erga votum, si recta omnia bene sibi contigisse lætentur: si autem aliter est, sciant quoniam hoc in anima patiuntur, quod præfata mulier in corpore legitur passa fuisse. Votis itaque fractis per penitentiam consulant, ad pedem Sancti Confessoris accedant, lacrymas & preces offerant, ut salutem, quam exercendo perdidierant, morum stabilitate redintegratâ rursus per Dei misericordiam habere mereantur. Amen.

* Ex his verbis apparet horum Miraculorum scriptorem fuisse Monachum Benedictinum, qui heic ad verba Regulæ S. Benedicti cap. 58. alludit.

Ann. Chr.
D. L.
Martij 1.

VITA S. ALBINI EPISCOPI ANDEGAVENSIS.

Auctore Venantio Fortunato Episcopo Pictavensi, ut testatur
Gregorius Turon. in cap. 96. de gl. Conf.

Ex Surio & MSS.

PROLOGVS AVCTORIS.

Auctor
quodam
Episcopo
interpellan-
te hanc vi-
tam scribit.

1. **M**EMINI, VIR APOSTOLICE, cum ad urbem quam Christo præfule regitis, vestris me præsentaturus obtutibus occurrissem, inter reliqua maturitatis consulta, quæ sensu divite torrentis more mihi visus es inundare, etiam de sacratissimo viro Domno ALBINO Anticiste vos fecisse tenuiter mentionem. Sicut enim ejus vita immarcescibilibus meritis florere probatur cælestibus impressa libellis, ad ædificationem etiam plebis humanis etiam fixa mandatis ut conderetur in chartis; duplici beneficio populis consuluri, dum & in illo tenerent admiranda quæ colerent, & in se respicerent quod unusquisque sagaciter emendaret: id est dum apud unum tot prædicanda cognoscerent, apud se reserare sua singuli non differrent; quatenus tam unica beati viri relatio, medela publica fieret audientium.

2. Intelligens verò velociter fugientes à sæculo memoriæ subripi, timeo de vita Sanctissimi negligentè aliqua citò lapsura litteris alligare: nec facilè rursus in animum recipi,

si semel inciperet oblivione temporis invadente subduci. Cujus rei impulsor quidam mandata vestra Beatitudinis exequens, à me quod annuerem flagitavit, illud adjiciens, ut quæ ipse de gestis sancti Viri juxta fidem compererat, ego ipso insinuante indubitaliter propalarem; in hoc magis querelarum molem conficiens, eo quod quæ prædictus vir occultè quidem, sed digna relatu gesserat, pro veritatis indagine, sed nec ad ejus singula meruit pervenire; & aliqua se de cognitis memoraverit oblitum esse. In his autem quæ meminit sine ambiguitate suo testimonio populum nobis attulit assentantem: cum certè de ejus præteritis dubitare non liceat, qui operatur in singulis quotidie clariora.

Ann. Chr.
D. L.
Martij 1.
A quo hæc
acceperit.

3. Congratulatus verò relatoro, eo quiddè de vestris nutrimentis talis vir adoleverit, qui injunctam sibi rem tam strenuè peroraret, & de proprio aliquid causâ venustatis nec incompetentè offerret, immo si vellet ipse, per se quod aliunde poposcerat, explicaret. Siquidè quiddid de illo diceretur, vestris hoc præconijs reputatur: quoniam est meritum magistris, laus discipuli, & in ministri sollertia sunt Pontificis ornamenta. Quod cum ego meæ exitus conscientia attingere trepidarem, revera qui noverim hoc debere committi exertis ingenio, facundis eloquio, devotis officio, probatis stilo, qui sunt sensu divites, linguæ rotæ torrentes, famulatu celeres, carmine coruscantes: cum ante peritiam vestram ipsa Ciceronis, ut suspicor, eloquia currebant vix secuta, & cui apud Cæsarem Romæ liberè licuit uti Aquitanico Iudice, in Gallia forsitan formidaret.

Auctoris
modestia

4. Quid ergo à me infra doctorum vestigia latitante res alta requiritur, quem ad scribendi feriem nec natura profluam, nec litteratura facundum, nec ipse usquequaque usus reddidit expeditum? cum etiam voto traheret, rei magnitudine detereretur: quia radiantem vitam, si pigri relatoris impar lingua prædicat, obsoletat; & quod illuminare debuit, hoc nube sermonis abscondit: ubi ageretur rectius, si quæ ab alijs poscitis ederetis. Vnde certus intelligo non vos hujusmodi quopiam indigere, sed ut de peregrinis nostra vobis aliquid sistaricia non negaret; & velut inter fruges triticeas, sterilitatis meæ hordeacea se conferrent. Nunc itaque causas ambiguitatis in arbitrij statera suspendens, eligo rusticus agnoscere per obedientiam magis, quàm indevotus effici per doctrinam, ut ejus fastidire poteritis eloquium, saltem approbetis affectum. Hoc autem mihi videlicet in hoc opere præcavendum est, ne ad aures populi minùs aliquid intelligibile proferatur. Idcirco igitur tota mediocritate contentus, etiam relator ineptus, tam beatæ vitæ cupio gesta breviter intimare: superest qui novit mederi magis*, ipse fluctuanti paginæ portum suæ dexteræ subministret. * s. malis.

VITA INCIPIT.

5. Religiosorum vita virorum, quantum est meritis clarior, tantò voce crebrior populorum; quia dum illi universis beneficia tribuunt, in suam laudem linguas excitant singulorum; ad quod perspicacissimè propalandum, vita vel gesta Beatissimi ALBINI deducantur ad medium. Igitur ALBINUS Episcopus; Veneticæ regionis Oceana Britannico confinis indigena, non exiguis parentibus oriundus, immo digni germinis dignissima proles emergens, decus quod sumpsit ex genere, felicitas vitæ meritis ampliavit: dum in illo & quod glorificaret Christus elegit, & quod universus veneraretur mandus effulgit. Qui inter ipsa novellæ juventutis exordia tanto fidei fervore flagravat, ut parentes, ad quorum desiderium solet infantia festinanter recurrere, pro caritate Christi magis ille voluntariè reliquisset, & velut hostes animæ, carnales affectus effugisset, credens sibi sufficere si omnem dilectionem in solo cœlesti Patre plantaret. Mox in CINCILLACENSE Monasterio tanta animi humilitate Domino placiturus se subdidit, ut salvâ morum honestate, nihil sibi de ingenuitatis privilegio vendicaret: ubi quem origo liberum genuit, famulum voluntas addidit; intelligens magis esse laudabile, ut amore Christi nobilitas inclinaret quod erat; lis. quàm cum saltu quæreret apparere quod non erat.

Albini patria.

Fit ex ingenio Monachus humilis.

6. Proficiebat denique in eo exercitationis quotidianæ processus, ita ut ultra se semper ascendens meritis, non reliquos vinceret, sed edomito corpore de seipso potiùs triumpharet. Quis enim expediet quàm fuerit in jejuniorum parcitate præcipuus, in vigiliarum delectatione propensus, in orationis assiduitate laudabilis, in miserationis opere singularis; ut & hostem, qui sibi repugnabat, extingueret, & unde se solum affligeret, cunctis spe maxima subveniret? Erat enim ad obediendum promptus, ad vitia calcanda maturus, ita ut in ipso invenirent tirocinio iam senibus esset exemplum; hoc solum habens cum homine commune quod natus est, ceterum totum voluit esse Christi quod vixit. Non oculum voluptati, non aurem ludibrijs, non animum accommodans levitati, sed semper se regens anchorâ gravitatis, talem se intra Monasterij septa tractavit, ut vel, si quando processit ad publicum, esset infra carcerem sui cordis semper inclusus; nec aliud extra se respiciendum prætulit quàm Christum, quem in pectore fidelis portitor bajulavit.

Ejus exercitia & virtutes.

NOTA.

7. His igitur studijs occupatus, in tantam vitæ claritatem pervenit, ut ejus devorum servitium mundo Dominus per miracula testaretur. Denique cum adhuc puerulus per pagum in Abbatis sui proficeretur obsequium, dum applicuissent apud quemdam hominem, tanta detonuit violentia tempestatis, tantumque se pluvialis imber effudit, ut ipsam domum nec sua tecta defenderent. Cum ergo præ magnitudine pluvie casa pro campo constaret

- Ann. Chr.** madefactis omnibus qui in eodem loco tenebantur hospitio, solum Beatum ALBINUM tunc imber tangere expavit: quia ubi flammam fidei sensit, ne injuriam faceret, se gutta detorsit. Quo comperto, conscientiae sanctitas, quae celabatur in annis, innotuit meritis, eò quòd in flore adolescentiae virtutis odore fragraret.
- D. L.** 8. Dehinc caelestibus donis cum aetate crescentibus, annorum circiter triginta & quinque Monasterij Rector & pius Pater eligitur; quippe qui suo splendore ad se traxerat dignitatem. Interea sub Magistri censura Congregationis disciplina vernabat, ubi severitate districta, licentia peccandi perierat. Fervebat ergo pietatis intuitus, exultabat psallendi concentus, coruscabat inter Fratres obedientiae radius, praecllebat sanctae caritatis ornatus; quia sicut erat ad vitia eradicanda sollicitus, ita ad inferenda dona caelestia circumspectus. In quo Abbatis officio rexit per quinque annos * congregationem sibi commissam, feliciterque gubernavit.
- Martij 1.** 9. Et quia tanti meriti fama sepulta non latuit, sed felicibus pennis cuncta pervolans occupavit; contigit eo tempore Andegavam civitatem Pastoris gubernatione nudari. Tunc universitate populi concordante, quamvis eo humilitatis studio resistente, ad Pontificalem gradum duce Christo concordanter eligitur. Qui honorem debitum Sacerdotij consecutus, ita se in alimonijs pauperum, in defensione civium, in visitatione languentium, in redemptione praebuit captivorum, ut beata unius actio generale fieret salvamentum; quibus ex stu dijs caelestes fructificavere in eo virtutes.
- Albinum imber non attingit, ceteris madefactis.** 10. Igitur in civitate Andegava, cum ei quaedam mulier, GRATA nomine, sed debilitate contractae manus ingrata, nervis stupefcentibus occurrisset, signum Crucis super infirmam dexteram fecit. Hinc praemortuae palmae prius se vivax tepor infudit; item sequenti die in ipso loco, ut ab eo signaretur se obtulit, quo facto, coeperunt venae suos excursus agnoscere; tertia vero die, ubi super eam sigillum Crucis impressit, statim se arenitium digitorum fila laxaverunt, & recepto ministerio mulier in Christi nomine reditivam dexteram se signavit.
- Eligitur Abbas.** 11. Quadam vice, dum ad vicum Geginam praeteriens accessisset, adolescentem, ALAUBAUDUM * nomine, amisso vite reperit iam munere. Audiens autem à parentibus extremam filij mortem deplorari, occurrit, & ut mortuum vivum eligeret, se in orationem prostravit, quo incumbens diutius oravit. Dum pallefceret Sacerdos in pulvere, animae vivacitas rubescebat in corpore, donec pulsato caelo, patefacto tartaro, juvenis revocaretur à funere, Sacerdos à prece. Deinde cum ASIACUM Monasterium paternam sollicitudine visitasset, quidam ut ei succurreret jam fide illuminatus caecus exclamat; cui sanctae Crucis medicamentum imponens, tam fuit illi lumen citò recipere, quam quaesivisse. Item Andegavis cum quidam MAURILIO clausis oculis lucem sibi restitui postularet, tum Pontifex se ad nota arma convertens, mox ut signum venerabile Crucis super palpebras ejus extendit, velut balista fortissima, penetratis tenebris Crux post se caeco lumen inexit. Item cum MARGELLINUS quidam circiter decem annos transigens in nubilo caecitatis, tractus ad beatum Pontificem pervenisset, ubi signum adorandae Crucis super oculos ejus extendit, statim erumpente sanguine, effugatis tenebris, lux intravit.
- Quinque annis Monasterium rexit.** 12. Illud etiam nobis est factum memorabile recensendum. Cum illustris femina, ETHERIA nomine, iussione Regia persequente in Dullacense Villa militum custodia teneretur obseffa, tunc ovi periclitanti succurrente sancto Pastore, solus ut à nullo cognosceretur, ad ipsam ingreditur: quo viso, amplectens ejus vestigia lugens mulier, inharebat. Tunc infelicitis custodis insana procacitas, vult eam quasi lupus à veste Pastoris evellere, injuriam vir sanctus accepit. Tunc insufflans in ejus facie temerator Sacerdotis celeri morte mulctatus est. Hinc terrore urgente reliqui reverentiam habuerunt Pontifici, & unius poena fecit alios immunes à culpa; nec prius à muliere discessit, quam dato Regi pretio, ipse eam liberaret: sic uno momento, & salus fuit supplici, & mors extitit praesumptori.
- Episcopus Andegavensis creatur.** 13. Nec id quidem est omittendum, quod tradi memoriae sit votivum. In vicum cujus est vocabulum Albivia, pia devotionis studio sanctus Pater accessit: ubi dum quidam caecus ab eo operam misericordiae postularet, coepit idem, quia dudum captus fuerat infestatione daemonij, corporis vexatione torqueri. Tunc in orationem, cui semper animi sancta intentione vacabat, corpus etiam prostravit, raptumque lumen pristinum reddidit oculis, & pestem immundi spiritus effugavit. O ineffabilis gratia pietatis, à qua dum substantia sola petitur, triplex remedium obtinetur; victu pavit egenum, muneravit visu caecum, reddidit libertati captivum!
- Miraculis clarescit.** 14. Itaque occurrente eo Regi CHILDEBERTO Parisius, nunciatur Pontifici Regem venationis causa de civitate in crastinum esse discessurum. Mandat se ut dignum duceret expectandum. Sed quia beatum ALBINUM corporalis infirmitas praepedivit, ad ejus praesentiam praedictus Rex occurrere maturavit: qui donec per illam viam quae ad Sacerdotem ducebat incescit, feliciter properavit. Cum vero in quoddam trivium pervenisset, vellēt-
- * Sive Malabandum.**
- Mortuum suscit.**
- Caecos tres illuminat Signo Crucis**
- Feminam carere soluit.**
- Caecum demoniacum curat.**
- Childebertus ipsi non parens, equos rebelles expenit.**

* Surius legit viginti quinque annos, sed quinque dumtaxat praefert duo MSS. codices, quibus vsi sumus.

que alibi deviare, equus ejus ac si metallum fusile gressum movere non valuit. Suspiciens Rex culpam esse equi magis quam causæ, alterum sibi fecit sterni, quem dum per ipsum iter gradi compelleret, ac si muro impediens cæsus ire non valuit. Intelligens nihil profecisse mutasse vehiculum, nisi mutaret occursum*, cæpit ab equo discere quod homo peccaret, & humanus intellectus haberet, quod pecus corrigeret. Deflectens in viam quæ ad Sacerdotem ducebat, eâ cæpit alacritate discurrere, ac si creptus de fovea, campi mollis planitiem recepisset.

Ann. Chr.
D. L.
Martij 1.
* Sur &
cursum.

15. Est operæ pretium de quodam cadavere rem vivam proferre. Dum ad civitatem Venetis* ipse vir Apostolicus accessisset, unus de obsequentibus jam conversus adolescentulus Christi servitio subditus, quem pro qualitate morum peculiariùs diligebat, eo in loco defunctus est atque sepultus, cujus defuncti post annum corpusculum psallendo ad propria revocabat. Tunc remorante eo pro causâ voluerunt servientes priùs corpus movere, quàm Sacerdos occurreret; sed tanto pondere sit gravatum, ut antea potuissent gigantea membra prensare, quàm pueruli corpus sufferre. Dum adhuc cadaver insepultum crederetur jam marmore premi, cum nec equi gressum poterant promovere, ac si pulvis ejus de se vincula generasset; donec eos Antistes rediens oratione solveret, quos tacente voce confixit.

* Vannes
in Atmor:
ca.
Cadaver
immutum
oratione
mover.

16. Hoc iterum non minùs est prædicandum miraculum. Cum in Cincillacense Monasterio GENNOMERUS Monachus esset oculorum luce privatus, & annosa tempora unâ essent noctis cæcitate transcurfa; petijt sibi à sancto viro fieri Crucis signaculum. Quo factò, luminis vitalis splendor intravit, & fugatis tenebris, sol olim peregrinus illuxit. Est & hoc inter reliqua venerabile documentum. Cum in civitate Andegava turris portæ cohærens damnatis esset carcer effecta, prætereunte beato ALBINO, fiebat insolentia de vocibus inclusorum. Tunc ad Iudicem precator accedit, ut eos pietatis causâ de custodia relaxaret. Quod cum ille aure surda differret, mox Pontifex ad Deum se fidâ petitione convertens, tam familiari voce suggestit, ut in loco quo orationem sanctus effudit, miræ magnitudinis faxeus quadrus exiliens portæ aditum faceret carceratis, quia ante ejus precem soliditatem suam lapis fervare non potuit. Hinc egressi, quasi de sepulcro viventes in Basilicâ sancti Maurilij Domino Albino gratias referentes, se ad ejus vestigia prostraverunt, eo quod suspectos de funere redire fecerat ad salutem.

Carco lu-
men reddita
Carceratos
liberat.

17. Item dum quædam mulier arrepta à maligno spiritu se beatissimo Albino vociferans & ejulans præsentasset, mox adversarius ipse supra ejus oculum in similitudinem venicæ sanguineæ se collegit. Tunc Pontifex faciens signum Crucis increpavit eum, dicens: Inimice, oculum quem non dedisti, nec possis auferre. Mox de collectione ipsa in flebotomia similitudinem subtiliter sanguis erupit, quo fluente, sine læsione oculi, immundus hostis evanuit, & puella incolumis imperante signo Crucis evasit.

Item demò-
niacæ.

18. Sed & hoc magnanimitatis exemplum opportunum ducitur explicandum, quod pro Dei negotio apud eum non fuerit ulla Regû, potentiumque personalis acceptio. Denique ad cumulum cœlestis gratiæ conquerendum, incestarum nuptiarum execrabiles copulationes jure condemnans, beatum Iohannem irreprehensibilem imitabatur. Quanta verò inde sustinuerit, nullus dignè poterit explicare. Siquidem Martyr effici cupiens, si non defuisset manus percussoris: sed proculdubio palmam Martyris meruit, qui verita desideria non abscondit. Vnde præter labores reliquos, etiam per Synodos* pro ipsa causâ sæpius excitas excurrens, ad postremum quamplurimum Episcoporum injunctione, ut excommunicatas à se personas absolveret, vi fratrum coactus est. Et cum rogaretur, ut eulogias quas reliqui Antistites ad personam communionis suspensam dirigentes benedixerant, & ipse signaret, ait ad Sacerdotale Concilium: Etsi ad imperium vestrum ego signare compellor, dum vos causam Dei recusatis defendere, ipse potens est vindicare. Quo factò, antequam eulogias excommunicata persona in ore susciperet, expiravit; & priusquam portitor perveniret, sermo Sacerdotis obtinuit, qui etiam ad B. CÆSARIUM Arelatensem Præsulem pro eadem causa consultaturus occurrit^b.

Inceſtas
nuptias
damnatas

19. Sed quia ejus singula non valemus retexere, sufficiat de plurimis vel pauca dixisse. Illud quoque Beatissimi testimonium viventibus post obitum necessarium credimus præ ceteris explicandum, quia licet teneretur clausum corpus ejus in tumulo; attamen iusti animæ merces exuberavit in fructum. Igitur cum sanctus GERMANUS Parisiacensium Episcopus, * vel Comprovinciales, ac Pontifex successor ejus & populus vellent membra Sancti in novam Basilicam transponere; & propter Cellulæ angustiam in quâ conditus fuerat, non daretur sacri corporis extrahendi licentia; cunctis hesitantibus, & incertis quid agerent, curis popularibus se virtus beatissimi viri mediatrix interfecit. Nam expectantibus omnibus, & nihil deliberantibus, repente nutu divino disscisso pariete Cellulæ qui erat ad pedes ejus, à parte orientali tres lapides deciderunt, scilicet dato signo per qualem locum se juberet educi posse.

Translatio
corporis
ejus.

* de hac in-
fra.

a Vi le Canonem x. Concilij 117. Aurelianensis anno d. xxxviii. celebrati, cui Albinus subscripsit.

b In vita S. Leobini Episc. Carnotensis num. 17.

Leobinus ipse tum Abbas Briacensis ad S. Cæsarium cum S. Albino profectus legitur.

112 VITA S. ALBINI EPISC. ANDEG.

Circa an. 20. Interea facto aditu, dum concentus psallentium ad sanctum sepulcrum progreditur, in loco per quem est e ductus palam tres paralytici iam diu desperati, redditi sunt sanitati; ac nervi premortui vivificari didicerunt de meritis sepulti: statimque duodecim* sunt pariter illuminati. Tandem aliquando fumentes lumina diei ab umbra defuncti, nimirum agnoscentes ejus adminiculo se posse lumen consequi, cujus virtute potuisset paries fenestrari. His & consequentibus infinitis miraculis, & si summi Pontificis membra recubant in sepulchris; attamen per Creatoris gratiam, in aeterna saecula vivunt merita Confessoris. Hic itaque caelesti dono venerandis floribus adornatus, viginti annis & sex mensibus Pontificalem apicem Ecclesiasticam regulariter censuram gubernans, vitae autem octogesimo anno, illud propheticum in potentatibus beatitudinis culmine feliciter explens, animam Deo carissimam, ereptam de saeculo, mansuram cum Christo, Angelis plaudentibus Kalendis Martij transmisit ad caelos, praestante Domino nostro IESU CHRISTO, cui est honor & gloria in saecula saeculorum, Amen.

* Sur duo cæci.

Miracula in Translatione facta.

Ex Brevariario Monastico S. Albin Andegauensis.

21. **C**ORPUS sepultum fuit, & aliquamdiu iacuit in Basilica S. Petri Andegavensis: sed inde non multo post ab EUTROPIO^a ejus successore & S. GERMANO Parisiensi aliisque Provincialibus Episcopis, in Basilicam, quæ tum Divo Germano Altissiodorensi sacra erat, ab eo verò tempore ipsius Sancti Antistitis nomine ac titulo celeberrima extitit, translatum fuit, ac in ea ejusdem Basilicæ parte, quæ Confessio appellatur, collocatum, multis ea in Translatione editis miraculis. Sed eo etiam ex loco postmodum anno scilicet salutis millesimo centesimo vigesimo octavo, Kalendis etiam Martij à GERALDO Engolismensi Episcopo Apostolicæ sedis Legato, HILDEBERTO Turonensi Archiepiscopo, GURDONE Cenomanensi, HAMELINO Rhedonensi, VLGARIO Andegavensi, ac BRICCIO Nannetenensi Episcopis, Abbatibus quoque permultis, imprimis autem ROBERTO tunc Monasterij prædicti S. Albin Abbate, idque requirente ac curante, e ductum fuit, & capsi pretiosissima auro gemmisque decorata honorifice conditum ad altare majus præfatæ Basilicæ, ubi in hunc usque diem quiescit, ac summa devotione veneratur, impositum.

Translatio duplex.

^a Cùm Domitianus Eutropij successor Concilio Parisiensi 111. anno D. LVII. subscripserit, hæc Translatio contigisse dicenda est anno D. LVI. vel D. LV. quò Germanus Parisiensem Sedem inijt, post sex annos quàm Albinus mortuus est. Nam Eutropius Ecclesiam Glannafoliensem. anno D. L. consecrav. it.

Circa ann. D. L. Martij XXVIII.

DE S. SPE ABBA TE NVRSIENSI.

Ex Gregorio Magno in lib. 4. Dial. c. 10.

1. D HVC in Monasterio meo positus cujusdam valde venerabilis viri relatione cognovi quod dico. Aiebat enim, quia venerabilis Pater, nomine S P E S^b, Monasteria construxit in loco, cui vocabulum Cample est, qui sexti ferme milliarij interiacenti spatio à vetusta Nursiæ urbe disjungitur. Hunc omnipotens & misericors Deus ab aeterno verberè flagellando protexit, eique desponsationis suæ maximam severitatem servavit & gratiam: quantumque eum prius flagellando diligeret, postmodum perfectè sanando monstravit. Ejus namque oculos per quadraginta annorum spatium continuè cæcitatibus tenebris pressit, nullum ei lumen vel extremæ visionis aperiens.

Spes 40. annos cæcus.

Dei luce interius perfusus.

2. Sed quia nemo in verberè illius gratiâ se destituisse subsistit, & nisi isdem misericors Pater qui poenam irrogat, patientiam præstet, mox per impatientiam peccator nobis ipsa auget correptio peccatorum; sique modo miserabili, ut culpa nostra unde sperare debuit terminum, inde sumat augmentum; idcirco nostra Deus infirma conspiciens, flagellis suis custodiam permiscet, atque in percussione sua electis filijs nunc misericorditer iustus est, ut sint quibus postea debeat iustè misceri. Vnde venerabilem senem dum exterioribus tenebris premeret, interna nunquam luce destituit. Qui cùm flagello fatigaretur corporis, habebat per sancti Spiritus custodiam consolationem cordis.

3. Cùm verò iam anni quadragessimus fuisset in cecitate tempus exemptum, ei Dominus lumen reddidit, vicinum suum obitum denunciavit, atque ut Monasterijs circumquaque construdis verbum vitæ prædicaret, admonuit: quatenus corporis recepto lumine, visita-

^b Fuit & alius cognominis, Episcopus Spoletanus, de quo agit Philippus Ferrarius ad diem 24. Novemb. tris in

DE S. GALLA MONIALI ROMANA. 113

tis in circuitu Fratribus cordis Lumen aperiret. Qui statim iussis obtemperans, Fratrum Cœnobio circumivit, inanē ita vitæ quæ agendo didicerat, prædicavit.

Circa ann.
D. L. Martij
xxviii.

4. Quinto decimo igitur die ad Monasterium suum peracta prædicatione reversus est, ibique Fratribus convocatis aditans in medio, Sacramentum Dominici Corporis & sanguinis sumpsit, moxque cum eis mysticos Psalmorum cantus exorsus est: qui illis psallentibus orationi intentus animam reddidit. Omnes verò Fratres qui aderant, ex ore ejus exisse columbam viderunt, quæ mox aperto testis Oratorij egressa, aspicientibus Fratribus penetravit cœlum. Cujus idcirco animam in columbæ specie apparere credendum est, ut omnipotens Deus ex hac ipsa specie ostenderet, ei vir ille quam simplici corde servasset.

Verbum Dei
prædicat.
Moriatur.
Anima in
cœlum vo-
lat in co-
lumbæ spe-
cie.

DE S. GALLA MONIALI ROMANA.

Ex eodem Gregorio M. lib. 4. c. 14. Dial.

Circa ann.
D. L.
Aprilis vi.

1. **I**NTEREA neque hoc silendum arbitror, quod mihi personarum gravium atque fidelium est relatione compertum. Gothorum namque temporibus GALLA hujus urbis nobilissima puella SYMMACHI Consulis ac Patricij filia intra adolescentiæ tempora marito tradita, in unius anni spatio ejus est morte viduata. Quam dum fervente mundi copia ad iterandum thalamum & opes & aras vocaret, elegit magis spiritualibus nuptijs copulari Deo, in quibus à luctu incipitur, sed ad gaudia æterna pervenitur, quam carnalibus nuptijs subijci, quæ à lætitia semper incipiunt, & ad finem cum luctu tendunt. Huic autem cum valde ignea conspersio corporis inesset, cœperunt Medici dicere, quia nisi ad amplexus viriles rediret, calore nimio contra naturam barbas esset habitura. Quod ita quoque post factum est. Sed sancta mulier nihil exterioris defermitatis timuit, quæ interioris Sponsi speciem amavit: nec verita est si hoc in illa fœderetur, quod à cœlesti Sponso in ea non amaretur.

Galla nobi-
lis maritum
amittit.

Nuptijs fe-
cundis re-
nunciat.

NOTA.

2. Mox ergo ut ejus conjunx defunctus est, abjecto seculari habitu ad omnipotentis Dei servitium se se apud B. Petri Apostoli Ecclesiam Monasterio tradidit: ibique multis annis in simplicitate cordis atque oratione dedita, larga indigentibus eleemosynarum opera impendit. Cumque omnipotens Deus perennem jam mercedem reddere ejus laboribus decrevisset, canceri ulcere in mamilla percussa est. Nocturno autem tempore ante lectum illius duo candelabra lucere consueverant: quia videlicet amica lucis, non solum spiritales, sed etiam corporales tenebras odio habebat. Cui dum nocte quadam ex eadem jaceret infirmitate fatigata, vidit B. Petrum Apostolum inter utraque candelabra ante suum lectum constituisse. Nec perterrita timuit, sed ex amore fumens audaciam exultavit, ei que dixit: Quid est, Domine meus, dimissa sunt peccata mea? Cui ille benignissimè ut est vultus, inclinato capite annuit, dicens: Dimissa, veni. Sed quia quamdam Sanctimoniam femina in eodem Monasterio præ ceteris diligebat, illico Galla subjunxit: Rogo, ut soror BENEDICTA veniat. Cui ille respondit: Non, sed illa talis veniat tecum: hæc verò quam petis, die erit tricesimo secutura. His igitur expletis, visio Apostoli adstantis & colloquens ablata est.

Monialis
fit.

Canceri con-
suevit.

A S. Petro
obitum
suum præ-
dicat.

3. At illa protinus cunctæ Congregationis adscivit Matrem, & quidquid viderit, quidve audierit, indicavit. Tertia autem die cum ea quæ iussa fuerat sorore defuncta est, illa verò quam ipsa poposcerat, die est tricesimo subsecuta. Quod factum nuncusque in eodem Monasterio manet memorabile: sicque hoc à præcedentibus Matribus traditum narrare illic subtiliter solent juniores quæ nunc sunt Sanctimoniales Virgines, ac si illo in tempore huic tam grandi miraculo & ipsæ adfuissent.

Moriatur
cum duabus
sociabus.

Circaan.
D. L.
Maij xxv.

VITA S. LEONIS ABBATIS MENTVNIACENSIS.

Ex Camuzati Promptuario.

* S. Lib.

Leo S. Ro-
mano suc-
cedit.

1. VIT vir Beatissimus LEO * Abbas in villa cui vocabulum est Men-
tuniaco *, Trecallinorum oppido editus, parentibus quidem liberis, sed
liberior mente venerabilius coalescens atate. Hic scholis traditus, mi-
ra celeritate Psalmorum scientiam est adeptus, & in omnibus & per om-
nia regularibus est dogmatibus eruditus. Igitur B. ROMANO Mentu-
niaci Carnobij Abbate in Episcopum Remensem electo, B. Leo ejus
Monasterij factus est Abbas. Erat enim in castitate & abstinentia purissi-
mus, in jejunijs & orationibus promptissimus apparebat, tantamque in se habuit caritatem &
benignitatem fidei & puritatem mentis, ut virtutum ejus insignia in opere resplenderent.

Præmo-
nente obitu
à SS. Hila-
rio, Martino
& Aniano.

Sepelit S.
Maurelium.

Tridui in-
ducias ad
mortem pe-
tit.

A religiosa
femina su-
darium po-
stulat.

2. Nocte igitur quadam dum in Baptisterio post munia peracta jam corpusculum in stratu
vilissimo soporatus quietem caperet, interim venerunt ad eum tres viri splendidi claro ful-
gentes lumine, psallentes voce unanimi dulce carmen. Evigilans autem vir Dei, ad pedes
eorum prosternitur adorans eos, eorumque vestigia deosculans voce sedula cum tremore &
metu obnixius illos alloquitur dicens: Vnde estis? At illi dixerunt: Corrobora vires
tuas, noli timere. Dixit autem unus ex eis: Ego sum Hilarius peccator, & isti sunt san-
ctus Martinus & B. Anianus. Quapropter, fili, naves remique subversione fluctuum peri-
clitantur, quos auxiliante Deo liberare venimus. Vnde & cum ad te tertia die reversi fue-
rimus, ad spiritalem locum nobiscum eris iturus. Itaque ut certius credas, vir venerabilis
MAURELIUS Presbyter ab hac luce præreptus migravit ad Dominum. Igitur secunda die
primo diluculo surge, & cum ea laude qua dignus est, sepeli eum in Basilica sancti VRSIONIS.
Tunc ille pergens velociter, quod ei dictum fuerat fideliter adimplevit, & reversus est ad
Monasterium suum.

3. Interea Sacerdotes sicut prædixerant, venerunt, & dicunt ei: Adsumus vocati ad spi-
ritale convivium: Veni nobiscum. Respondens autem B. LEO dixit: Rectum iter, Do-
mini mei, pergere poteram, si vobiscum ad eundem locum me præparassem. Deprecor
igitur ut mihi triduo inducias tribuatis, ut quod pollicitum habeo, adipisci merear mor-
tiferum vestimentum. Quod autem petijt, obtentum habuit. Mox verò vir egregius ad il-
lustrem feminam nepotem suum direxit. Iussu tibi, ait, edisseram domina: jam enim
pater noster deserens mundi lumina festinat, ut lumen coruscum evocatus percipiat in fu-
tuum. Quamobrem obsecro ut (quod devotio promiserat) vestimentum ei transmittas
funerale. At illa respondens, Heu, ait, ô Pater mi, stulta & mendax apparui: quoniam
illius obitum tardius sperabam, ideo quòd avo gravis non erat: non illud paravi. Sed ex-
pecta obsecro tres tantum dies & ego præparabo. Illa eum triduo retinuit: & expletum le-
talem habitum transmisit. At verò Beatissimus Leo recepto vestimento migravit ad Do-
minum b.

a Mentuniacum, *Mantenay*, duabus leucis infra Tre-
cas, prope Sequanam: quo in loco S. Romanus Leonis
decessor Monasterium in honorem SS. Martyrum Ger-
vasij & Protasij erexit. Ejus Monasterij senis abhinc
seculis destructi nulla supersunt vestigia præter Cru-
cem, quæ in eodem loco ob rei memoriam erecta ma-
net, ut notavit Camuzatus in eodem *Prompt.* pag. 358.

b Incertum quo anno. Certè Mentuniaci Abbas re-
nunciatus est anno circiter D. xxx. Romano in Cathe-
dram Remensem assumpto post S. Remigium, quem
obijisse anno D. xlv. perperam scribit Sigebertus: cum
Flavius Romani in sede Remensi Successor Concilio
Arvernensi anno D. xxxv. subscripserit. At quamdiu S.
Leo Carnobium Mentuniacense rexit, nos latet.

Ann. Chr.
D. lrv.
April. xi.

VITA S. ISAAC MONACHI.

Ex Gregorio M. in lib. 3. Dial. c. 14.

A quibus
hæc acce-
pta.

1. RIORIBVS quoque Gothorum temporibus fuit juxta Spoletanam urbem vir
vite venerabilis, ISAAC nomine, qui usque ad extrema pene Gothorum tempo-
ra pervenit *, quem nostrorum multi noverunt, & maximè sacra virgo GRE-
GORIA, quæ nunc in hac Romana urbe juxta Ecclesiam B. MARIE semper Vir-
ginis habitat. Quæ dum adolescentiæ suæ tempore constitutis jam nuptijs in Ecclesiam

a Cum Gothi à Narfe superati, ann. Christi D. lrv. Italiâ
cesserint, sancti Isaac obitus anno circiter D. lrv. contigisse

se dicendus est. Ejus corpus Spoleti in Ecclesia S. Aniani,
teste Ferrario in Catalogo SS. Italiæ, religiose colitur.

fugisset, & Sanctimonialis vitæ conversationem quæreretur, ab eodem viro defensa, atque ad eum quem desiderabat habitum Domino protegente perducta est. Quæ quia sponsum fugit in terra, habere sponsum meruit in celo. Multa autem de eodem viro, narrante venerabili Patre ELEUTHERIO agnovi, qui & hunc familiariter noverat, & ejus verbis vita fidem præbebat.

2. Hic itaque venerabilis ISAAC ortus ex Italia non fuit, sed ea illius miracula narro, quæ in Italia conversatus fecit. Cum primùm de Syriæ partibus ad Spoletanam urbem venisset, ingressus Ecclesiam à custodibus petivit, ut sibi quantum vellet licentia concederetur orandi, cumque horis secretioribus egredi non urgerent. Qui mox ad orandum stetit, diemque totum peregit in oratione, cui sequentem continuavit & noctem. Secundo etiam die cum nocte subsequenti indefessus in precibus persistit; diem quoque tertium in oratione conjunxit. Cùmque hoc unus ex custodibus superbia spiritu inflatus cerneret, unde proficere debuit, inde ad defectus damna pervenit. Nam hunc simulatorem dicere, & verbo rustico cepit impostorem clamare, qui se tribus diebus & tribus noctibus orare ante oculos hominum demonstraret. Qui protinus currens virum Dei alapâ percussit, ut quasi religioso vitæ simulatore de Ecclesia cum contumelia exiret. Sed hunc repente ultor spiritus invasit, atque ad viri Dei vestigia stravit, ac per os illius clamare cepit: Isaac me ejicit, Isaac me ejicit. Vir quippe peregrinus quo censeretur nomine nesciebatur: sed ejus nomen ille spiritus prodidit, qui se ab illo posse ejici clamavit. Mox autem super vexati corpus vir Dei incubuit, malignus spiritus qui eum invaserat abcessit.

3. In tota urbe tunc statim quid in Ecclesia factum fuisset innotuit, currere viri & feminae nobiles atque ignobiles pariter cœperunt, certatimque eum in suis rapere domibus conabantur. Alij ad construendum Monasterium prædia, alij pecunias, alij subsidia quæque poterant, offerre viro Dei suppliciter volebant. Sed servus omnipotentis Domini horum nihil accipiens, egressus urbem non longè desertum locum reperit, ibique sibi humile habitaculum construxit. Ad quem dum multi pergunt, exemplo illius æternæ vitæ accendi desiderio cœperunt, atque sub ejus magisterio in servitium omnipotentis Domini se dederunt. Cùmque ei discipuli crebrò humiliter imminerent, ut pro usu Monasterij possessiones quæ offerebantur acciperet, ille sollicitus paupertatis suæ custos fortem sententiam tenebat dicens; Monachus qui in terra possessionem quærit, Monachus non est. Sic quippe metuebat paupertatis suæ securitatem perdere, sicut avari divites solent perituras divitias custodire.

4. Ibi itaque prophetiæ spiritu magnisque miraculis cunctis longè latèque habitantibus vita ejus inclaruit. Nam die quadam ad vespertum in hortum Monasterij fecit jactari ferramenta, quæ usitato nos nomine Vangas * vocamus. Dixit itaque discipulis suis: Tot Vangas in hortum projicite, & citius redite. Nocte verò eadem dum ex more cum Fratribus ad exhibendas laudes Domino surrexisset, præcepit dicens: Ire & operariis nostris pulmentum coquite, ut mane primo paratum sit. Facto autem mane fecit deferri pulmentum quod parari jusserat, atque hortum cum Fratribus ingressus quot vangas jactari præceperat, tot in eo laborantes operarios invenit. Ingressi quippe fures fuerant, sed mutata mente per Spiritum, apprehenderunt vangas quas invenerunt, & ab ea hora qua ingressi sunt quousque vir Domini ad eos veniret, cuncta horti illius spatia quæ inculta fuerant coluerunt. Quibus vir Domini mox ut ingressus est ait: Gaudete fratres, multum laborastis, jam quiescite. Quibus illico alimenta quæ detulerat præbuit, eosque post tanti laborisIGATIONEM refecit. Sufficiens autem refectis ait: Nolite malum facere: quoties de horto aliquid vultis, ad horti aditum venite, tranquillè petite, cum benedictione percipite, & à furti pravitate cessate. Quos statim collectis oleribus onustari fecit, actumque est ut qui ad hortum nocituri venerant, cum laboris sui præmio & repleti ab eo & innocui redirent.

5. Alio quoque tempore accesserunt ad eum peregrini quidam misericordiam postulantes, scissis vestimentis obstri, ita ut penè nudi viderentur. Cùmque hunc vestimenta peterent, eorum verba vir Domini tacitus audivit. Qui unum ex discipulis suis protinus silenter vocavit, ei que præcepit dicens: Vade, atque in illa silva in loco tali cavam arborem requirere, & vestimenta quæ in ea inveneris defer. Cùmque discipulus abiisset, arborem sicut jussum fuerat exquisivit, vestimenta reperit, & latentè detulit Magistro. Quæ vir Dei suscipiens peregrinis nudis atque petentibus ostendit & præbuit dicens: Venite quia nudi estis, ecce tollite & vestite vos. Hæc illi intuentes recognoverunt quæ posuerant, magnoque pudore consternati sunt: & qui fraudulenter vestimenta quærebant aliena, confusi receperunt sua.

6. Alio quoque tempore quidam se ejus orationibus commendans, sportas duas plenas alimentis ei per puerum transmisit, quarum unam isdem puer subripuit atque in itinere abscondit, unam verò ad Dei hominem detulit, & petitionem illius qui se ei per exenium commendaverat enarravit. Quam vir Domini benignè suscipiens eundem puerum admonuit dicens: Gratiâs agimus, sed vide sportam quam in itinere posuisti ne in-

Circa ann.
D. LII.
April. XI.

Isaac Syrus
Spoletum
venit.

Orationi
triduo insu-
stentatâ
percutitur.

Percussio-
nem à dæ-
monio cor-
reptum li-
berat.

Locum re-
motum pe-
tit.

Discipulos
ad se trahit.

Paupertatis
amans pos-
sessiones
abnuat.

Prophetiæ
dono cla-
rescit.

* ligones

Circa ann.
D. LIV.
April. XI.

cautè tangere præsumas, quia in eam serpens ingressus est. Esto ergo sollicitus, nesi tollere incautè volueris, à serpente feriaris. Quibus verbis puer valde confusus exultavit quidem quod mortem evaserit, sed tristis ad modicum factus est, quia quamvis salubrem pœnam, tamen pertulit verecundiam suam. Qui reversus ad sportam cautè ac sollicitè attendit, sed eam jam sicut vir Dei prædixerat serpens tenebat.

Nota.

7. Hic itaque cùm virtute abstinentiæ, contemptu rerum transeuntium, prophetiæ spiritu, orationis intentione esset incomparabiliter præditus, unum erat quod in eo reprehensibile esse videbatur: quia nonnumquam tanta ei lætitia inerat, ut illis tot virtutibus, nisi sciretur esse plenus, nullo modo crederetur.

Cur Deus
Sanctos hinc
levis vi-
tios obno-
xios relin-
quat.

PETRUS. Quidnam, quæso te, hoc esse dicimus? Sponte sibi fræna laxabat, an tot virtutibus pollens, aliquando ad præsens gaudium etiam renitens ejus animus aliquando trahebatur?

Indic. 3.

GREGORIUS. Magna est, Petre, omnipotentis Dei dispensatio. Et plerumque contingit, ut quibus majora bona præstat, quædam minora non tribuat, ut semper eorum animus habeat unde seipsum reprehendat: quatenus dum appetunt perfecti esse nec possunt, & laborant in hoc quod non acceperunt, nec tamen elaborando prævalent; in his quæ accepta habent, se minimè extollant, sed discant quia ex semetipsis majora bona non habent, qui in semetipsis vincere parva vitia atque extrema non possunt. Hinc est enim quòd perducto Dominus ad terram repromissionis populo, cunctos fortes atque præpotentes adversarios ejus extinguens, Philisthæos atque Chananæos diutius reservavit, ut sicut scriptum est, in eis experiretur Israël. Quia nonnumquam, ut dictum est, eis etiam quibus magna dona tribuit, parva quædam reprehensibilia relinquit, ut semper habeant contra quod bellum gerant, & devictis magnis hostibus mentem non erigant, quando eos adhuc adversarii etiam minimi fatigant. Fit itaque ut miro modo una eadèmq; mens & virtute polleat, & ex infirmitate lassescat: quatenus & ex parte constructa sit, & ex parte se conficiat esse destructam; ut per bonum quod quærît & habere non valet, illud servet humiliter quod habet.

8. Sed quid mirum quòd hoc de homine dicimus, quando illa superna regio in civibus suis ex parte damna pertulit, & ex parte fortiter stetit: ut electi Angelorum spiritus dum alios per superbiam cecidisse conspicerent, ipsi tantò robustiùs quantò humiliùs starent. Illi ergo regioni suæ etiam detrimenta profecerunt, quæ ad æternitatis statum ex parte suæ destructionis est solidiùs instructa. Sic ergo & in vnaquaque aq̃ina agitur, ut in humilitatis custodiam, aliquando ad lucra maxima ex minimo damno servetur.

~~~~~

Circa ann.
D. LIV.
Julij 1.

VITA S. GALLI EPISCOPI

ARVERNENSIS.

Auctore Gregorio Turon. de Vita Patr. cap. 6.

Nobilium
vitia.

1.

OBILITATIS mundanæ fastigium semper inhiat cupiditatibus, gaudet honoribus, inflatur occurribus, litibus forum pulsat, rapinis pascitur, calumnijs delectatur, rubiginosi auri talenta desiderat, & dum parva possidere videtur, ut agglomeret plurima, magis accenditur, ingeritque ei congeries auri sitim arduam possidendi, sicut Prudentius ait,

Auri namque fames procedit major ab auro.

Vnde fit, ut dum gaudet pompis sæculi, & vanis honoribus oblectatur, nihil ei de manfuris dignitatibus in memoriam revocetur: nec respicit ad ea, quæ non videntur, dummodò illa quibus satiari animum putat, importunè possideat. Sed sunt qui se de his nexibus, tamquam aves de laqueis evolantes, & ad altiora tendentes, mentis alacrioris ingenio absolverunt, ac relictis terrenis facultatibus, totis se viribus ad illa, quæ sunt cœlestia, aptaverunt. Sicut Sanctus GALLUS incola * Arvernæ urbis, quem à Dei cultu abstrahere non potuit dilectio patris, non matris blanditiæ, non amor nutricum, non obsecundatio bajulorum: sed his omnibus pro nihilo habitis, & tamquam stercora æstimatis, Dei se dilectioni, Dei se officio vovens, Monasteriali se distractioni subegit. Sciebat enim juvenilis fervoris flammam non aliter posse devincere, nisi censuræ canonicæ & disciplinæ severissimæ subderetur. Sciebat insuper se ab humilitate sæculi ad altiora sublevandum, & per patientiam tolerationis ad illam ex celsi apicis gloriam evehendum, quod postea probavit eventus.

* Clermont
Arverno-
rum caput.

Gallus pe-
rit Mona-
sterium.

Parentes
ejus.

2. Sanctus igitur GALLUS ab adolescentia sua devotus Deo esse cœpit, diligensque ex tota anima Dominum, & ea quæ Deo dilecta esse noverat, diligebat. Patet ei nomine

VITA S. GALLI EPISCOPI ARVERNENSIS. 117

GEORGIUS, mater verò LEOCADIA à stirpe VECTII PAGATI descendens, Circa ann. quem Lugduni passum * Eusebij testatur historia. Qui ita de primoribus Senatoribus fuerunt, ut in Gallijs nihil inveniatur generosius atque nobilius. Cumque ei pater cuiusdam Senatoris filiam quærere vellent, ille assumpto secum vno puerulo Monasterium. Cremonense * experijt, sexto situm ab Arverna urbe miliario, suppliciter Abbatem exorans, ut sibi comam capitis tondere dignaretur. At ille videns prudentiam atque elegantiam pueri, nomen inquit, interrogat genus & patriam. Ille verò GALLUM se vocitari pronunciat, civem Arvernum, GEORGIUM filium Senatoris. Quem Abbas ut cognovit de prima stirpe esse progenitum ait: Benè desideras, fili: sed primum oportet hæc ad patris tui deferri notitiam: & si hæc ille voluerit, faciam quæ deposcis. Denique Abbas pro hac causa nuncios ad patrem interrogantes, quid de puero fieri iuberet, misit. At ille parumper contristatus: „Primogenitus, inquit, erat mihi, & ideo volui conjugio copulare: sed si eum Dominus ad suum dignatur accire servitium, illius magis, quam nostra voluntas fiat. Et adjecit: „Quicquid vobis infans Deo inspirante suggererit, adimplete. Tunc Abbas, ista nuncijs referentibus, puerum Clericum fecit. Erat autem egregie castitatis, & tamquam senior, nihil perversè appetens, à locis se etiam iuvenilibus cohibebat; habens miræ dulcedinis vocem cum modulatione suavi, lectioni incumbens assidue, dans operam ieiunijs, & abstinentie se multum à cibis. Quem cum beatus QUINTIANUS Episcopus ad idem Monasterium veniens cantantem audisset, non eum permisit ultra illic retineri, sed secum ad civitatem adduxit, & ut cœlestis pater in dulcedine spiritali nutritiv.

3. Cumque defuncto patre vox ejus magis ac magis in dies componeretur, atque idem in populis maximum haberet amorem, nunciaverunt hæc THEODORICO Regi, quem dicto citius accessitum tanta dilectione excoluit, ut eum proprio filio plus amaret. A Regina autem ejus vxore, simili amore diligebatur, non solum pro honestate vocis, sed etiam pro castimonia corporis. Tunc verò Theodoricus Rex ex civibus Arvernens Clericos multos abduxit, quos Trevericæ Ecclesiæ ad reddendum famulatum Domino iussit assistere: Beatum verò GALLUM à se nequaquam passus est separari. Vnde factum est, ut eunte Rege in Agrippinam urbem *, & ipse abiret simul. Erat autem ibi sanum quoddam, diversis ornamentis refertum, in quo barbaries opima libamina exhibens, usque ad vomitum cibo potuque replebatur. Ibi & simulacra ut Deum adorans, membra secundum quod unumquemque dolor attingisset, sculpebat in ligno. Quod ubi Sanctus Gallus audivit, statim illuc cum vno tantum clerico properat; accensoque igne, cum nullus ex stultis paganis adesset, ad sanum applicat ac succendit. Illi videntes fumum delubri ad cœlum usque conscendere, auctorem incendij quærunt: inventum evaginatis gladijs persequuntur. Ille verò in fugam versus, in aula se regia condidit. Verum postquam Rex quæ acta fuerant, paganis militibus, recognovit, blandis eos sermonibus lenivit, & sic eorum furorem improbum mitigavit. Dehinc autem referre sepe erat solitus vir Beatus hæc cum lacrymis, & dicebat: Væ mihi, qui non perstiti, ut in hac causa finire. Fungebatur eo tempore Diaconatus officio.

4. Denique cum Beatus QUINTIANUS Episcopus ab hoc sæculo, iubente Domino, transisset, sanctus GALLUS apud urbem Arvernam eo tempore morabatur. Cives autem Arverni ad domum IMPETRATI Presbyteri ejusdem avunculi convenerunt, conquerentes de obitu Sacerdotis, & quis in ejus locum deberet substitui, requirentes. Quo diutissime pertractato, regressus est unusquisque ad domum suam. Post horum discessum Sanctus Gallus vocavit unum de Clericis, & irruente in se Spiritu sancto, ait: Quid hi mussitant? Quid cursitant? Quid tractant? Vacuum est, inquit, opus eorum. Ego ero Episcopus. Mihi Dominus hunc honorem largiri dignabitur. Tu verò cum me redire de præsentia Regis audieris, accipe equum decessoris mei stratum, & egrediens te obviam exhibe mihi. Quod si audire despexeris, cave ne te in posterum pœniteat. Cumque hæc loqueretur, super lectulum decumbebat. Tunc iratus contra eum clericus, cum multa exprobraret, elisum super spondam * lecti latus suum laxavit, turbidusque discessit.

5. Quo discedente ait IMPETRATUS Presbyter ad Beatum GALLUM: Audi, fili, consilium meum: noli moram facere, sed vade ad Regem, & nuncia ei, quæ hic contigerint; & si ei inspirat Dominus, ut tibi hoc Sacerdotium largiatur, magnas Deo referimus gratias: sin aliud, saltem ei, qui ordinatus fuerit, commendaberis. Ille verò abiens, quæ de beato Quintiano contigerant, Regi nunciavit. Tunc etiam APRUNCULUS Trevirorum Episcopus transijt. Congregatusque Clerus civitatis illius ad THEODORICUM Regem, Sanctum GALLUM petebant Episcopum. Quibus ille ait: Abscedite, & alium requirite: Gallum enim diaconum aliud habeo destinatum. Tunc eligentes Sanctum NICETIUM, Episcopum acceperunt. Arverni verò Cleri consensu insipientium facto, multa munera ad Regem ferentes venerunt. Iam tunc enim germen illud iniquum cœperat pullulare, ut Sacerdotium aut venderetur à Regibus, aut emeretur à Clericis. Tunc ij audiunt prædicatur.

* Sponda est latus lecti, à *σπονδή* sœdus, vel à Sponsis seu spondendo.

Circa an.
r. l. i. v.
Julij 10. à Rege, quodd sanctum Gallum habituri essent Episcopum. Quem Presbyterum ordinari
iussit Rex, & mandavit, ut datis de publico expensis cives invitarentur ad epulum; & lata-
rentur ob honorem Galli futuri Episcopi. Quod ita factum est. Is autem referre erat soli-
tus, non amplius donasse pro Episcopatu, quam unum trientem coquo, qui servivit ad
prandium.

6. Post hæc Rex, datis ad subsidium ejus duobus Episcopis, Arvernos eum direxit.
Clericus verò ille qui super spondam lecti latus ejus illiserat, VIVENTIUS nomine, ad oc-
cursum Pontificis secundum verbum illius properat non sine magno pudore, & se simulque
equum, quem jussierat, repræsentat. Ingressisque utrisque in balneum, dolorem lateris,
quem ab impulsu superbiæ ejus incurrerat, clementer improperat, magnam ex hoc ei in-
gerens verecundiam, non cum ira, sed tantum joco spiritali delectatus. Igitur exinde
cum multò * psallentio in civitatem suscipitur, & in sua Ecclesia Episcopus ordinatur.

* psalmo-
dia.
7. Iam verò assumpto Episcopatu, tanta humilitate, tantæque caritate cum omnibus
usus est, ut ab universis diligeretur. Patientiam verò ultra hominum mores habebat, ita
ut, si dici fas est, Moyli compararetur ad diversas injurias sustinendas. Vnde factum est, ut
à Presbytero suo in convivio percussus in capite, ita se quietum reddiderit, ut nec sermo-
nem quidem asperum responderet: sed omnia, quæ ei eveniebant, patienter ferens, in
Dei hoc arbitrio, à quo se petebat enutriti, jactaret. Nam cum & ENNODIUS quidam ex Se-
natoribus Presbyter, in convivio Ecclesiæ multis calumnijs atque convicijs eum laceffis-
set, consurgens Sacerdos, loca Basilicarum sanctarum circuibat. Caterum cum hoc Enno-
dio fuisset perlatum, post eum cursu veloci pergens, & se ante pedes ejus in ipsa platea
prosternens, veniam petijt, deprecans ut eum oratio ejus cum omnipotente Iudice non
fusscicaret. At ille benignè eum colligans, cuncta, quæ locutus fuerat, clementes indulgit, eum
arguens, ne hæc ultra contra Sacerdotes Domini proferre auderet: quia ipse Episcopatum
numquam promeretur accipere. Quod postea probavit eventus. Nam cum in Gabalitano
ad Episcopatum jam electus, jam in cathedra positus, jam cuncta parata essent, ut bene-
diceretur Episcopus, ita subito contra eum omnis populus consurrexit, ut vix vivus posset
evadere, qui postea Presbyter transijt.

Virtutes
ejus.
Patientia
insignis.
Prophetica
prædictio.
8. Apud Aurelianensem autem urbem incriminato ab iniquis MARCO Episcopo & in
exilium truso, magnus Episcoporum conventus * est aggregatus, CHILDEBERTO Rege ju-
bente. In qua Synodo cognoscentes beati Episcopi hoc esse vacuum, quod contra eum fue-
rat mulsum, eum civitati & cathedræ suæ restitunt. Denique tunc ad servitium san-
cti Galli VALENTINIANUS Diaconus, qui nunc Presbyter est & cantor, accessit. Cumque
Episcopo alio Missam dicente, Diaconus ille propter jactantiam potius, quam pro Dei ti-
more cantare vellet, à sancto Gallo prohibebatur, dicente sibi: Sine, fili; quando Do-
mino jubente nos celebraverimus solemnia, tunc & tu canere debes: nunc ejus Cleri-
ci concinant, qui celebrat Missam. At ille & tunc se posse pronunciat. Cui Sacerdos:
Fac ut libet, nam quod volueris, non explebis. Ille igitur negligens mandatum Pontifi-
cis, abiit, & tam deformiter cecinit, ut ab omnibus irrideretur. Adveniente autem alia
Dominica, dicente sæpedito Pontifice Missam, cum iussit abire: Nunc, inquit, in
nomine Domini, quod volueris, explicabis. Quod cum fecisset, intantum vox ejus præ-
clara facta est, ut ab omnibus laudaretur. O beatum virum, cui talis gratia concessa est,
ut sicut animæ, ita & voces hominum sub ejus potestate consisterent: quas & cum voluit,
cantu prohibuit: & cum libuit, cantare permisit. Præstitit autem Deus & alia miracula
magna per illum. Nam cum Iulianus Defensor Presbyter deinceps, dulcissimæ voluntatis
homo à quartano typo correptus, graviter cruciaretur, lectulum sancti Sacerdotis expe-
tiit; in quo decubans, à famulo opertus, paululumque obdormiens, ita sanatus est, ut nec
contractus quidem postea ab hac infirmitate videretur.

Diaconi su-
perbi pœna.
5. Galli le-
ctulus sanat
quarantam
9. Cum autem Arverna civitas maximo incendio cremaretur, & hoc sanctus compe-
risset, ingressus Ecclesiam diutissimè Dominum ante sanctum altare cum lacrymis exoravit:
surgensque, Evangelij comprehendens, apertisque, obviam se igni obtulit. Quo obtem-
perante protinus ad adspæctum ejus ita omne incendium est extinctum, ut nec favillæ
quidem in eo igne remanerent. Sub ejus autem tempore magno terræ motu Arverna ci-
vitas est concussa: sed cur acciderit, ignoramus. Hoc tamen scimus, quod nullum ex po-
pulo læsit. Cum autem lues illa, quam inguinariam vocant, per diversas regiones defæ-
viret, & maximè tunc Arelatensem provinciam depopularetur, sanctus Gallus non tan-
tum pro se, quantum pro populo suo tepidus erat. Cumque die ac nocte Dominum de-
precaretur, ut vivens plebem suam vastari non cerneret, per visum noctis apparuit ei
Angelus Domini, qui tam casariem, quam vestem in similitudinem nivis candidam effe-
rebat, & ait ad eum: Bene te, o Sacerdos, prospectat divina pietas pro populo tuo sup-
plicantem, ideòque ne timeas: exaudita est enim oratio tua, & ecce eris cum populo tuo

* Id actum est non quidem in Concilio iv. Aure-
lianensi anno d. xli. coacto, cui Marcus cum S. Gallo
subscripsit; sed in Concilio v. anno d. xlix. celebrato,
in quo non exstat subscriptio Marci, qui tunc tempo-
ris exsulabat. At verò Synodis Aurelianensibus secu-
ndæ & tertiæ S. Gallus per Vicarios dumtaxat interfuit.

ab hac infirmitate liberatus, nullusque, te vivente, in regione ista ab hac strage deperibit. Nunc autem noli metuerе, post octo enim annos expletos migrabis à saeculo. Quod postea manifestum fuit. Expergefactus igitur, Deo gratias pro hac consolatione egit, quod per caelestem nuncium se confortare dignatus esset. Rogationes illas instituit, ut media Quadragesima psallendo ad Basilicam beati Iuliani Martyris * itinere pedestri venirent. Sunt autem in hoc itinere quasi stadia trecenta sexaginta. Cum autem regiones illas, ut diximus, lues illa consumeret, civitatem Arvernā, sancti Galli intercedente oratione, non attigit. Vnde non parvam censeo gratiam ejus qui hoc meruit, ut Pastor positus oves suas devorari, defendente Domino, non videret.

10. Sed veniamus ad illud tempus, cum cum Dominus de hoc mundo jussit assumi. Cum gravatus incommodo decubaret, ita febris externa omnia membra ejus depilavit, ut capillos & barbam simul amitteret. Sciens autem se, revelante Domino, post triduum migraturum, convocat populum, & omnibus, confecto pane, communionem sancta & pia voluntate largitur. Adveniente autem die tertia, quae erat Dominica dies, civibus Arvernens immanem allatura luctum, albescente jam caelo, interogat quid in Ecclesia psallerent. Dixerunt autem circumstantes, benedictionem psalmi. At ille psalmo quinquagesimo & benedictione decantata, & Alleluatico cum Capitulo expulso, consummavit officium totum temporis maturini. Quo jam extremo perfunctus officio, ait: Valedicimus vobis, fratres. Et haec dicens, extensis membris, Spiritum caelo intentum prae-misit ad Dominum^a. Transijt autem aetatis suae sexagesimo quinto, Episcopatus verò sui septimo & vigesimo anno. Exinde ablatus atque vestitus in Ecclesiam deferitur, donec Comprovinciales ad eum sepeliendum convenirent. Magnum autem ibi miraculum ostensum populis fuit, quod scilicet sanctus Dei, attracto dextero pede in feretro, se in aliud latum quod erat versùs altare, contulit.

11. Dum haec agerentur, Rogationes illae quae quotannis ubique post Pascha sunt, celebrantur. Iacuit autem in Ecclesia per triduum, assiduo instante psallentio cum magna frequentia populi. Episcopis autem quarta die advenientibus, eum de Ecclesia levaverunt, & portantes in sancti Laurentij Basilicam, ibi sepeliunt. Iam verò in exequijs ejus quantus plandus, quanti populi affuere, enarrari vix potest. Mulieres cum lugubribus indumentis, tamquam si viros perdidissent: similiter & viri obtecto capite, ut in exequijs uxorum mos est: ipsi quoque Iudaei accensis lampadibus plangentes prosequabantur. Omnes praeterea populi una voce dicebant: Vae nobis, qui post hanc diem numquam similem merebimur habere Pontificem. Et quia, ut diximus, Provinciales longè distabant, nec celerius venire poterant, ut mos rusticorum habetur, glebam super beatum corpus posuere fideles, quod ab aestu non intumesceret. Quem cespitem post ejus exequias mulier quaedam, & verè (ut ego diligenter inquisivi) virgo purissima & devota Deo, MERATINA nomine, ab alijs ejectum collegit, atque in horto suo posuit, & infusa saepius aqua, Domino incrementum dante, vivere fecit, de quo cespitem infirmi non solum auferentes herbam, atque ex ejus succo bibentes sanabantur, verum etiam fidelis super eum oratio suffragium merebatur. Qui postea per incuniam, virgine migrante, deperiit. Denique ad sepulcrum ejus multae virtutes ostensae sunt. Nam quartanarum & diversis febribus aegroti, ut ad beatum tumulum fideliter perveniunt, protinus hauriunt sanitatem.

12. VALENTIANUS igitur cantor, cujus supra meminimus, qui postea Presbyter fuit, cum Diaconatus fungeretur officio, à typo quartano corripitur, ac per multos dies magna defectione laboravit. Factum est autem, ut in die accessus hujus febris, loca sancta circuire disponderet orans, veniensque ad hujus sancti sepulcrum, prostratus ait: Memor esto mei, beatissime ac sancte Sacerdos, à te enim educatus, doctus ac promotus sum. Memor esto alumni proprii, quem amore unico dilexisti, & erue me ab hac qua detineor febre. Haec effatus, herbulas quae ob honorem Sacerdotis tumultu respersae fuerant à devotis, collegit, & quia virides erant, ori applicat, dentibus decerpit, succumque earum deglutit. Praeterijt dies illa, nec ab hoc est pulsatus incommodo; & deinceps ita sospitati est restitutus, ut nec ullos vel minimos rigores ultra perferret. Hoc ab ipsius Presbyteri ore ita gestum fuisse cognovi. Non enim ambigitur, per illius potentiam prodire virtutes de tumulis servorum suorum, qui Lazarum vocavit ex monumento.

^a Gregorius Turonicus Episc. chronologicos mortis S. Galli characteres res nobis suppeditat, videlicet annum octavum pestis inguinariae, supra num. 9. diem Dominicam, haec, & regnum Theodobaldi lib. 4. Hist. c. 7. Dies Kalendarum Iuliarum quo S. Gallus colitur in tabulis Ecclesiasticis, non est dies obitus, sed fortè Translacionis, quando corpus ejus in Ecclesiam S. Mariae Portuensis (quae principalis est Ecclesia, in honorem SS. Vitalis & Agricolae primò condita, deinde S. Laurentij dicta) ex alia vicina S. Laurentij Aede à Guidone Episcopo delatum est anno m. cc. lxxxv. Nam Gregorius diem Dominicam qua S. Gal-

lus ad superos evolavit specialius definiens, dicit illam praecessisse triduum Rogationum, quae ubique post Pascha sunt. Cum verò ex eodem Gregorio lib. 2. Hist. c. 34. praedictae Rogationes ante Ascensionis Dominicae triumphum celebrarentur, nemquam possunt cum die Kalendarum Iuliarum convenire. Nihil itaque certi ex his characteribus elici potest, nisi quòd mors S. Galli post Concilium v. Aurelianense, at verò ante Theodobaldi decessum collocanda est, videlicet intra annos DL. & DLI. Mirum certè est, tantum virum in sinceris Vsuardi & Adonis Martyrologijs fuisse praetermissum.

Circa an-
D. 111 v.
Iulij 1.

* in oppido
Brivata
Brivata.

Excedit è
vita.

Sepeliunt ab
Episcopis.

Miraculis
fulget.

Circa ann.
D. LII.
Iulij 1.

EPITAPHIUM DOMNI GALLI EPISCOPI.

Ex Venantio Fortunato *lib. 4. Carm. 4.*

HOSTIS inique, Adam paradiso fraude repellis,
Ecce Deus famulos præstat adire polos.
Invide sic tua mors homini meliora paravit,
Tu expellis terris, hic dat & astra suis.
Testis & Antistes GALLUS probat iste beatus,
Nobilis in terris dives eundo polis.
Qui Christi auxilio fultus, nec adultus in annis
Se majora petens odit amare lares.
Effugit amplexus patrios, matremque relinquit,
Qui Monachum regeret, quæritur Abba parens.
Illic tiro rudis generoso cæpit ab avo
Militiæ Domini belliger arma pati.
QUINTIANO demum sancto exsudente magistro,
Pulcrius est auro corde probatus homo.
Inde palatina Regis translatus in aula,
THEUDERICE tue vixit amore pio.
Mox ubi destituens terras petit astra Magister,
Cessit discipulo cura tuendo gregem.
Pontificatus enim moderans ita rexit habenas,
Pastor ut officijs, esset amore Pater.
Manfuetus, patiens, bonus, æquus, amatus*, amandus,
Non erat offensæ, sed locus hic veniæ.
Si qua supervenit, facta est injuria virtus,
Vnde furor poterat, inde triumphus erat.
Plebem voce fovens, quasi natos ubere nutrix,
Dulcia condito cum sale mella rigans.
Hoc opus exercens præsentit dona futuri,
Se pastore nihil posse perire gregi.
Sic pater Ecclesiam regit in quinquennia quinque,
Bis terdena tamen lustra superstes agens.
Hinc meliore via sanctum ad cælestia vectum
Non premit urna regi, sed tenet ulna Dei.

*alamator.

S. Galli
ætas.

Circa ann.
D. LV.
Maij XXIII.

DE SS. EVTHICIO ET FLORENTIO

MONACHIS APVD NVRSIAM.

Ex Gregorio Magno *in lib. 3. Dial. c. 15.*

Euthicius
alijs, Flo-
rentius ora-
tioni vacat.

NEQVE hoc fileam quod ex regione eadem, venerabilis viri SANCTULI Presbyteri * narratione cognovi, de cuius verbis ipse non dubitas, quia ejus vitam fidemque non ignoras. Eodem quoque tempore in Nursiæ partibus provinciæ, duo viri in vita atque habitu sanctæ conversationis habitabant, quorum unus EUTHICIUS, alter verò FLORENTIUS dicebatur. Sed isdem Euthicius in spiritali zelo atque in fervore virtutis excreverat, multorumque animas ad Dominum perducere exhortando satagebat: Florentius verò simplicitati atque orationi deditam ducebat vitam.

Euthicius
Monasterio
præficitur.

2. Non longè autem erat Monasterium quod Rectoris sui fuerat morte destitutum, ex quo sibi Monachi eundem Euthicium præesse voluerunt. Qui eorum precibus adquefiscens, multis annis Monasterium rexit, discipulorumque animas in studio sanctæ conversationis exercuit: ac ne Oratorium, in quo prius habitaverat, solum remanere potuisset, illic venerabilem virum Florentium reliquit.

Florentius
urso ad pa-
scendas
oves utitur.

3. In quo dum solus habitaret, die quadam se se in orationem prostravit, atque ab omnipotente Deo petijt, ut ei illic ad habitandum aliquod solatium donare dignaretur. Qui

* De eo agit Gregorius in lib. 3. Dial. c. 37.

mox ut complevit orationem, Oratorium egressus ante fores ursum reperit stantem: qui dum ad terram caput deprimeret, nihilque feritatis in suis motibus demonstraret, aperte dabat intelligi, quoddam viri Dei obsequium venisset. Quod vir quoque Domini protinus agnovit, & quia in eadem Cella pecudes quatuor vel quinque remanserant, quas omnino deerat qui pasceret & custodiret, eidem urso precepit dicens: Vade, atque has oves ad pastum ejice, ad sextam verò horam revertere. Cœpit hoc itaque indefinenter agi. Injungebatur urso cura pastoralis, & quas manducare consueverat, pascebat oves bestia jejuna. Cùm vir Domini jejunare voluisset, ad Nonam præcipiebat ursum cum ovibus reverti; cùm verò noluisset, ad Sextam: atque ita in omnibus mandato viri Dei obtemperabat ursus, ut neque ad Sextam iussus rediret ad Nonam, neque ad Nonam iussus rediret ad Sextam.

Circa an.
D. L V.
Maij xxxiii.

4. Cùmque diu hoc ageretur, cœpit in loco eodem tantæ virtutis longè latèque fama crebrescere. Sed quia antiquus hostis unde bonos cernit enitescere ad gloriam, inde perverfos per invidiam rapit ad pœnam; quatuor viri ex discipulis venerabilis Euthicii vehementer invidentes quoddam eorum Magister signa non faceret, & is qui solus ab eo relictus fuerat, tanto hoc miraculo clarus appareret, eundem ursum insidiantes occiderunt. Cùmque horâ quâ iussus fuerat non rediret, vir Domini Florentius suspectus est redditus. Quem usque ad horam vesperis expectans, affligi cœpit, quoddam is quem ex simplicitate multa fratrem vocare consueverat, ursus minimè reverteretur. Die verò altera periecit ad agrum ursum pariter ovèque quæsiturus. Quem occisum reperit, sed sollicitè inquirens, citius à quibus fuerat occisus invenit. Tunc se se in lamentis dedit, Fratrum magis malitiam quàm ursi mortem deplorans.

Monachi
Ursum per
invidiam
occidunt

5. Quem venerandus vir Euthicius ad se deductum consolari studuit, sed isdem vir Domini coram eo doloris magni stimulis accensus imprecatus est dicens. Spero ab omnipotente Deo, quia in hac vita ante oculos omnium ex malitia sua vindictam recipiant, qui nihil se ledentem ursum meum occiderunt. Cujus vocem protinus ultio divina secuta est. Nam quatuor Monachi qui eundem ursum occiderunt, statim elephantino morbo percussisunt, ut membris putrescentibus interirent. Quod factum vir Dei Florentius vehementer expavit, seque ita Fratribus maledixisse pertimuit. Omni enim vitæ suæ tempore flectebat quia exauditus fuerat, se crudelem, se in eorum morte clamabat homicidam. Quod idcirco omnipotentem Dominum fecisse credimus, ne vir miræ simplicitatis quantolibet dolore commotus intorquere ultra præsumeret iaculum maledictionis.

Florentio
imprecante
pœnas
luunt.

6. PETRUS. Numquidnam valde grave esse credimus, si fortasse cuilibet exagitati iracundia maledicamus?

GREGORIUS. De hoc peccato cur me percunctaris an grave sit, cùm Paulus dicat: *Neque maledici regnum Dei possidebunt*? Pensa itaque quàm gravis culpa est, quæ separat à regno vitæ.

PETRUS. Quid si homo non fortasse ex malitia, sed ex linguæ incuria maledictionis in proximum iaculatur verbum?

GREGORIUS. Si apud districtum Iudicem, Petre, otiosus sermo reprehenditur, quantum magis noxius? Pensa ergo quantum sit damnable qui à malitia non vacat, si & ille sermo pœnalis est qui à bonitate utilitatis vacat.

PETRUS. Adfentio.

7. GREGORIUS. Isdem vir Dei egit aliud quod sileri non debeat. Cùm enim magna ejus opinio longè latèque crebresceret, quidam Diaconus longè positus ad eum pergere studuit, ut ejus se orationibus commendaret. Qui ad ejus cellulam veniens, omnem locum per circuitum invenit innumeris serpentibus plenum. Cùmque vehementer expavisset, clamavit dicens: Serve Dei, ora. Erat autem tunc mira serenitas. Egressus verò Florentius, ad cælum oculos & palmas tetendit, ut illam pestem sicut sciret, Dominus auferret. Ad cujus vocem subito cælum intonuit, atque isdem tonitrus omnes illos qui eundem locum occupaverant serpentes interemit. Quos dum vir Dei Florentius interemptos aspiceret, dixit: Ecce occidisti illos Domine, quis eos hinc levat? Moxque ad ejus voces tantæ aves venerunt, quanti serpentes occisi fuerant. Quæ eos portantes singulos & longius projicientes, locum habitationis illius mundum omnino à serpentibus reddiderunt.

Orando
Serpentes
necat.

8. PETRUS. Quid virtutis, quid fuisse meriti dicimus, quoddam ejus omnipotens Deus orientum factus est proximus?

GREGORIUS. Apud omnipotentis Dei singularem mundiciam atque ejus simplicem naturam multum, Petre, humani cordis mundicia atque simplicitas valet. Hoc ipsum namque quod ejus famuli à terrenis actionibus segregati otiosa loqui nesciunt, & mentem per verba spargere atque inquinare devitant, auctoris sui præ ceteris exauditionem impetrant, cui in quantum est possibile, ipsa puritate & simplicitate cogitationis quasi ex quadam jam similitudine concordant. Nos autem turbis popularibus admixti dum frequenter otiosa, nonnumquam verò etiam graviter noxia loquimur, os nostrum omnipotenti Deo

Cordis
mundicia &
simplicitas
apud Deum
plurimum
valet.

Circa ann. tantò longinquum fit, quantò huic mundo proximum. Multùm quippe deorsum ducimur,
D. LV. dum locutione continua secularibus admiscemur.

Mañj XXXIII.

Isa. 6.

Inter sæcu-
lares con-
versari, no-
xium puri-
tati.

Cur sæpe à
Deo non ex-
audiamur.

9. Quod bene Esaias postquam Regem exercituum Dominum vidit, semetipsum reprehendit & pœnituit dicens: *Pe mihi quia tachi, quia vir pollutus labijs ego sum.* Qui cur polluta labia haberet, aperuit cùm subjunxit: *In medio populi polluta labia habemus ego habito.* Pollutionem namque labiorum habere se deluit, sed unde hanc contraxerit indicavit, cùm in medio populi polluta labia habentis se habitare perhibuit. Valde enim difficile est, ut lingua sæcularium mentem non inquinet quam tangit: quia dum plerumque eis ad quædam loquenda condescendimus, paulisper adsuæti hanc ipsam locutionem quæ nobis indigna est, etiam delectabiliter tenemus: ut ex ea jam redire non libeat, ad quam velut ex condescensione ducti venimus inviti. Sicque fit ut abortivis ad noxia, à levibus ad graviora verba veniamus, & os nostrum ab omnipotente Domino tantò jam minùs exaudiat in prece, quantò ampliùs inquinatur stulta locutione: quia sicut scriptum est, *Qui avertit aurē suā ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis.* Quid ergo mirum, si postulantes tardè à Domino audiamur, qui præcipientem Dominum aut tardè aut nullo modo audimus? Et quid mirum si Florentius in prece sua citiùs est auditus, qui in præceptis suis Dominum citiùs audivit?

PETRUS. Nihil est quod responderi valeat apertæ rationi.

Euthicij tu-
nica delata
pluviam aut
solem ad-
ducit.

10. GREGORIUS. Euthicius verò qui prædicti Florentij in via Dei socius fuerat, magnus post mortem claruit in virtute signorum. Nam cùm multa cives Urbis illius a deo soleant narrare miracula, illud tamen est præcipuum, quod usque ad hæc Langobardorum tempora omnipotens Deus per vestimentum illius assidue dignabatur operari. Nam quoties pluvia deerat, & æstu nimio terram longa siccitas exurebat, collecti in unum cives urbis illius, ejus tunicam levare, atque in conspectu Domini cum precibus offerre consueverant: cum qua dum per agros exorantes pergerent, repente pluvia tribuebatur, quæ plenè terram satiare potuisset. Ex qua re patuit, ejus anima quid virtutis intus, quid meriti haberet, cujus foris ostensa vestis iram Conditoris averteret.

* Nempe Nuxia, qua in Vrbe uterque hic sanctus magna veneratione colitur, exstatque Ecclesia S. Euthicio nuncupata.

~~~~~

Circa ann.
D. LV.
Mar. XXXIII.

DE S. BENEDICTO MONACHO.

Ex Gregorio M. in lib. 3. Dial. c. 18.

1.

Benedictum
ejusque cel-
lam Gothi
frustra in-
cendere co-
nantur.

RATER quidam mecum est in Monasterio conversatus, in Scriptura sancta studiosissimus, qui me ætate præibat, & ex multis quæ nesciebam me ædificare consueverat. Hujus itaque narratione didici, quòd fuit quidam in Campaniæ partibus intra quadragesimum Romanæ Urbis milliarium, nomine BENEICTUS*, & quidem ætate juvenis, sed moribus grandævus, & in sanctæ conversationis regula se fortiter stringens: quem TOTILÆ Regis tempore cùm Gothi reperissent, hunc incendere cum sua cella moliti sunt. Ignem namque posuerunt, sed in circuitu arserunt omnia, cella verò illius igni comburi non potuit. Quod videntes Gothi, magisque sævientes atque hunc ex suo habitaculo trahentes, non longè aspexerunt succensum clibanum, qui coquendis panibus parabatur, eumque in illo projecerunt: sed die altero ita inlæsus inventus est, ut non solum ejus caro ab ignibus, sed neque extrema ullo modo vestimenta cremarentur.

2. PETRUS. Antiquum trium puerorum miraculum audio, qui projecti in ignibus læsi non sunt.

Comparatio
Benedicti
cum tribus
pueris in
fornace.

GREGORIUS. Illud, ut opinor, miraculum ex parte aliqua dissimiliter gestum est. Tunc quippe tres pueri ligatis pedibus ac manibus in ignem projecti sunt, quos die altero Rexquirens, in camino inlæsis vestibus deambulantes reperit. Ex qua re colligitur, quia ignis in quo jactati fuerant, qui eorum vestimenta non contigit, eorum vincula consumpsit: ut uno eodémque tempore in obsequio justorum & haberet flamma virtutem suam ad solatium, & non haberet ad tormentum.

* Hunc Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ Cassinen- conditum. Cassinensem tamen fuisse ex Gregorij tex-
sem nominat, atque ignorari ubi corpus illius sit tu non constat.

VITA S. LEOBINI EPISCOPI
CARNOTENSIS.*Ex codd. MSS. Vindocinensis & Conchens. Monast.*

1.

GITVR beatissimus LEOBINUS * Piclavorum urbis indigena dignis or-
tus parentibus fuit : quibus tantæ humilitatis devotione se subdidit , ut in
pueritia primævæ ætatis positus per hoc diceretur meritis approbatus. * S. Lubin.
Hic bonæ indolis in adolescentia florens , discendarum litterarum amor patria &
ejus versabatur in pectore , ut sancti Spiritus gratiâ quasi cœlesti nube pueritia.
circumdatus , dum boves servaret in pascuis , contigit ut NOIDGELINSEM

Monachum sibi obvium deprecaretur sibi litteras discendas scribere. Qui cum non haberet
codicis aut tabularum supplementum , prout potuit apices in cingulo scripsit. Quod utique Litterarum
præfagium divinæ pietatis mysterio actum credimus : ut qui multis erat profuturus ad exem- amor.
plum castitatis ; ipse cœlibatûs zonâ circumdatus candoris instar fragrantis lilij circa renes
haberet cingulum litteris inscriptum veritatis. Postea verò cum pater hujusmodi avidita-
tem discendi in filio comperisset , litterarum lineas in tabulis fieri decrevit : cui tentum
exinde processit studium , ut utrumque pariter ageret , videlicet ut laborationi insisteret , Lectioni &
& lectioni operam daret , sic inter colendi instantiam sedulum dividebat officium. His agriculturæ
quippe duobus præfigurabatur ætibus , ut per agriculturæ opus obedientiâ stitutus operam
futurus indicaretur Monachus , & per discendi studium venturus præpararetur Episcopus , navat.
per fidelium corda vomere disciplinæ exarata saturus divini verbi semina.

2. Nec multo post aliquatenus scientiæ prærogativâ illustratus in quodam Monasterio
piè susceptus , comâ capitis detonsus efficitur Monachus : cui obedientiæ humilitate Cel- Fit Cellera-
larium creditum , & temperandarum cussus horarum & vigiliarum diligentia committi- rius & hora-
tur. Qua occupatione detentus , per diem se lectioni vacare non posse comperiens , decli- rum obser-
nantibus ad dormiendum Monachis pernoctabat intentè , ut disceret normam justitiæ.
Qui cum assiduitatem lectionis Fratribus novisset onerosam , nolens horum murmur verti
in tumultum , fenestræ quæ oculis Fratrum patula erat , velum opposuit , ut lumen eis red- Nec tamen
deret suboscuro , & ipse lectionis caperet incrementum. studia omi-

3. Quidam autem Diaconus illustris nomine NILEFFUS cognoscens eum velle adire bea- tit.
tum * AVITUM , qui tunc temporis morabatur Eremita in Pertico * dulci affatu ipsum al- * S. Avy.
loquitur dicens : Agnosco , Frater , de minimis ad majora te velle conscendere , sed quæ * Le Pertico.
tibi in incepto scientiæ institutionis proposito proficiant , tribus verbis te instruere cura-
bo : id est , nulli Episcoporum te obsequijs obliges , quia inter bonos bonus multos in-
venies detractores. Aliud moneo , ne quorumcumque hominum basilicam regere , aut
petitor ambias , aut expetitus adquiescas , ne inter diversos mores aut rigorem Monachi
perdas , aut si blandimentis non consentias , detrahentes tamen vix suseras. Tertium præ-
moneo , ne parvæ te socias Cellulæ , quia dum singuli præponere sibi cupiunt , nulli obe-
dientia ministratur.

4. Post octo itaque annos in illa Cella monasticè conversatus , beatissimi AVITI præ-
sentiam se obtulit expetendam : qui cum ab eo responsum accepisset , ut post eruditionem , E suo Mo-
quam in congregatione Monachorum percepturus erat , ad ipsum reverteretur , inde re- nasterio
cedens cum quodam Diacono qui in Monasterio aliquamdiu conversatus fuerat , Ligeris lit- discedit.
tora cœpit peragrarè , perveniensque ad quamdam Cellam ut in ea habitaret sibi oblatam ,
memor monitorum supradictorum se in eo loco alligare noluit ; sed volens * Lirinum per-
venire , invenit quemdam Patrem Lirinensem dicentem se non posse illic temperiei in-
commoditatem ferre , quo dicto ab itinere quod cœperat revocatur. Deinde Gavalensem * * Lirinens.
expetens urbem , cum beatissimo HILARO ejusdem urbis Antistite sacerdotaliter fuisset
susceptus & aliquantisper cum eo commoratus , cœpit conqueri frater non aptum sibi
locum ad habitandum. Vnde cum inter se eosdem Fratres altercantes beatus Hilarus ani-
madvertisset , cœpit hortari illum vagum fratrem , ne à comitatu beati LEOBINI discede-
ret , ne fortè obedientiæ gratiam recedendo perderet , quam hactenus illum sequendo
adeptus fuisset. Inde verò recedentes , audientisque beati LUPI * famam longè latèque
crebrescere , ad eum se humiliter contulerunt. Cumque modico tempore cum eo morati
fuissent hortatur , prædictus frater , utpote instabilis & vagus , inde beatum Leobinum

a Nempe Insula barbara Anachoretæ (sic eum vo-
cant , quod illius Carnobij Monachi divisis Cellulis
Anachoretarum more agerent) postea verò Archie-
piscopi Lugdunensis. Est autem Insula barbara , l'Isle-
barbe , Monasterium antiquissimum O. B. in Agro
Lugdunensi in medio Arari situm , quod anno 1549.
seculari toga donatum est.

Autor. SS. Ord. S. B. Saculam I.

Q ij

124 VITA S. LEOBINI EPISC. CARNOTENSIS.

Circa ann.
D. LV I.
Septem. xv. discedere. Nolens itaque vir sanctus huiusmodi persuasionibus adqueſcere, fortiterque resistens, & tam vagum fratrem in suo comitatu habere contemnens, continuato quinquennio in eodem commoratus est Cœnobio.

Ibi à Franc.
cis exagita-
tur. 5. Interea dum Francorum dura ferocitas contra Burgundiones bella concitaret, & ejusdem Cellæ Monachi eorum metu huc illucque diffugerent, prædictus sanctus cum altero sene illic remansit intrepidus. Interpellatus ergo ille alter senex à Barbaris ut res Monasterij totius panderet, respondit Beatum Leobinum omnes easdem res scire, se autem ab earum cognitione alienum esse. Hac ergo excusatione illo priore sene ab inquisitione liberato, cœperunt prædicti Barbari hominem Dei molliter alloqui, ut si quid ex eisdem rebus nosset, præſentialiter panderet. Qui cùm per eum suis blandimentis nihil possent ex his quæ quærebant investigare, multimoda pœnarum genera excogitantes apponere tentant. Nam frontem ejus chordis fortiter circumdantes, & pedes fustibus adstringentes, & sæpe cum in gurgitem submergentes, sicut nec blanditijs, ita nec tormentis ab eo aliquid extorquere potuerunt. Sanctus verò Leobinus inter utrumque constanter perdurans maluit ferre supplicia iniquorum, quàm revelare secreta Monachorum.

S. Avitum
adit. 6. His nempe supplicijs miserabiliter afflictus licet semivivus, divina tamen suffragante ope ereptus cum duobus Fratribus E U F R O N I O & R U S T I C O adire iterum sanctum A U T U M in vasta Pertici solitudine commorantem: quos ille fraterna caritate recipiens, & illos duos Frates prædictos per congrua sibi officia disponens, ut cognovit beati viri mentem cœlesti bonitate uberius enitescere, eum cellarij præfecit officio. In cujus ministerij dispensatione ita se reddidit providum, ut nec superpetenti daret aliquid superfluum, nec indigenti congruum subtraheret alimentum. Adeo namque Beatus Avitus ejus obsequium sibi conspexerat gratum, ut suæ fragilitatis corpus ieiunio maceratum, & senio attenuatum nullo tamen alimento reficeret, nisi quod Beatus Leobinus sua industria præparasset.

Mortuo
Avito aliò
migrat. 7. Factum est autem, ut cùm Dominus Beati Aviti solitarium laborem cœlesti mercede remunerans, terrenis exemptum impedimentis in collegio Sanctorum suorum connumeratum haberet, Beatus Leobinus cum prædictis duobus Fratribus in loco qui vocatur Carbonaria * decrevit consistere. Et cùm aliquamdiu in tribus cellulis à se conditis, certatim divinum explerent officium, discedentibus duobus labore suarum manuum per quinquennium aquæ tantum poculo & sobrio ibidem pastus est cibo. Cùm autem æstivo tempore proventus fructuum instaret, & maturæ segetes tritæ horreis recondi deberent, subita aëris oborta tempestas, ita silvarum frangebat cacumina, & messes sternebat, ut in stragem penitus viderentur redigi. Commotus ergo vir Dei tantæ incommoditatis periculo, contra huiusmodi nimbi tempestatem cœlestibus armis, orationibus videlicet se inarmans, oleum sacræ benedictionis opponens non solum fulgura & tonitrua tempestatem concitantia fecit conquiescere, & in pristinam tranquillitatem aëris quassationem redire; sed insuper quidquid cellæ in stipendijs debebatur, sub integritate conferri. Illius miraculi spectaculum à beato viro patratum ad laudem Dei est memoria retinendum.

* Carno-
tenis. 8. Dum Beatus Æ T H E R I U S Episcopus * Beatum Leobinum Brajaco *, ut sibi occurreret, convocaret, contigit ut vicina illius Cellæ quidquid obvium edax ignis invenerat exurendum, nihil parceret relinquendum. Sed cùm Monachi tanti vaporem incendij nequaquam injectis aquis possent reprimere, sed ut videbatur potius ignem eis viderentur accendere, vir Dei Leobinus orationibus suis & lacrymis valentioribus aquis flammarum globos nomine Christi invocato penitus consopiri fecit.

Incendium
extinguit. 9. Nec minus & illius miraculi insigne præconium memoriæ est commendandum. Cùm per idem tempus præfatus Æ T H E R I U S Episcopus beati viri Leobini prospiciens sanctitatem, ad Diaconatus provcheret officium, & Fratribus Brajacensis Monasterij præponeret, dignum duxit ut præfecturæ officium commodius ageret, si ad Presbyterij onus eum ordinabiliter sublimaret. Postmodum cùm flamma rabidi ignis silvas & campos exurens, ad Monasterium segetes exurendo venisset, & Monachi ejus metu à mensa surrexissent, vir sanctus in oratione ante incendium prostratus, apud cœli Deum impetrare meruit, ut omnis illius ignis rabies oppressa consopiretur, & pristina temperies aëris reddita blandiretur.

Iterum in-
cendium fe-
dat. 10. Inferatur huic operi illud cœleste miraculum, quod Dominus patrare dignatus est per beatum Leobinum. Quodam tempore duo energumeni, in quibus tanta vis dæmonum prævaluerat, ut sæpe vincula & catenas comminuerent, occurrentes beatissimo viro sospiratis remedium largiri sibi humiliter poposcerunt. Sanctus itaque vir à Fratribus cohortatus impendere gratiam medellæ dæmonico furore agitis, pietate commotus opposito crucis signaculo, & dæmones ab ijs expulit, & pristinae sanitatis incolumitati efficaciter restituit. Nec multo post tempore dum longè à Cella absens esset, & ad Monasterium ubi paucæ puellæ morabantur, compendioſo itinere declinaret, benignè exceptus est ab illis. Denique post humanitatis officium, quod ei libentissimè exhibuerunt, intempestæ noctis silentio una de puellarum collegio incensivè impulsæ petulantia æstu nefatio, pedi-

Dæmonia-
eos curat.

bus sancti jacentis sub lecti operimento dentibus doloſum intulit morſum , qui ſentiens Circa ann. 6. l. v. f. Septem. xvj. ſe hujusmodi morſu attractatum , cum percuffione peſtoris & ingenti gemitu illam pedi-
bus ſuis repulit mortiferum veluti venenum , & ſervata omni corporis integritate laqueos
mulieris ſine damno evalit , pudicitiae ſtrophio praecinctus.

11. Ab hac itaque tentatione Deo ſe protegente creprus , contigit ut ipſe qui aliorum Impudicam repellit.
infirmis extiterat medicus , cancri vulnere percuteretur in naribus : qui dum Mona-
chorum , precibus rogaretur , ut ſibi humano quolibet ſtudio mederetur , ipſe aeterno ſi- Cancro morbo liberatur.
dens in medico , qui ſolo verbo curat omnia , ceram benedictam per annos ſere duode-
cim , ejuſdem morbi impoſuit tabo , ut virtus per divinam gratiam augmentum caperet
infirmis. Vnde ſemper in Dei ſervitio permanens , & in omnibus Deo gratias reddens ,
ſine aliquo humano ſuffragante auxilio , poſtea narium meruit recipere ſanitatē.

12. Proferatur in medium & illud ſtupendum geſta rei miraculum quod omnibus pro-
deſſe poterit ad fidei incrementum. Quidam ex Monachis vocabulo TYRANNUS , crudelis
quidem anathemo nomine , ſed praeclarus virtute , dum eſſet quadam nocte ſollicitus per-
vigil , vox ei directa eſt quod tactum iam ſonuiſſet ſignum. Hac itaque voce commo-
nitus ſurgit continuo , & ingreſſus Baſilicam ſplendore diſſuſi luminis radiantem , in qua
conſpicuos claritate proſpicit duos egregia forma viros , ſanctum videlicet LEOBINUM ,
& alterum nomine ſibi incognitum , ex quorum viſu nimio pavore perterritus fugam inivit ,
ſeſeque in ſua cella abſcondit. Sed dum ad ſigni ſonum in praetam Baſilicam ad Maru-
tinos ſe intuliſſet hymnos , expleta orationis conſuetudine praeloctus Tyrannus cautus &
devotus pergit ad Dominum Leobinum , obſecrans ut ſibi indicaret quae eſſet illa perſona
quam in Baſilica una cum eo intuitus eſſet. Agnoſcens itaque vir Dei fratrem fuiſſe di-
gnum tantae devotionis miraculo , ait ; Frater , cum fuiſſes Oratorium ingreſſus & duos
pariter viſiſſes viros , me , ut audio , cognoviſti ; alter vero incognitus ſed micanti ſplen-
dore candidus , ipſe eſt Beatus AURICULUS me viſitando dignatus corripere , & commo-
vere qualiter debeam quemdam Fratrem pro ſuis exceſſibus corrigere. Merito namque
caeleſte lumen ſuper ſanctum virum radiabat , quia licet in terra corpore , mente tamen con-
verſabatur in caelis , iuxta illud Apoſtoli : *Noſtra autem converſatio in caelis eſt.* Vnde vi-
ſitationem meruit habere & conſolationem : in cujus ſi quidem corde & ore per divino-
rum eloquia mandatorum lux caeleſtis gratiae iugiter ac ineffabiliter rutilabat. Lumine caeleſti perſuſus cernitur.

13. Non multo poſt tempore à Beato AETHARIO Pontifice ei injunctum eſt , ut cau- A. S. Avito de agendis caeliſus monetur.
ſa proficiendi in melius ſanctum CAESARIUM Arelatenſem Episcopum inquirere &
adire deberet intrepidus. Ad quem cum perveniſſet S. LEOBINUS , pariterque cum
eo Beatus ALBINUS , qui comes ejus itineris fuerat , requiſitus à Beato Caſario cur tanti
itineris laborem aſſumpſiſſet , reſpondit Beatus Albinus ſe tantummodo ſui deſiderij cauſa
veniſſe , beatum vero Leobinum dereliſtis Fratribus , quibus praepoſitus fuerat , Liri-
no properaturum , ubi Fratribus ejusdem Monasterij dereliſtis Lirino foret ſubſciendus ,
accedens ibi omnibus Fratribus deſideraret eſſe ſubſectus. Tunc Sanctus Caſarius corripiens
eum ut celeriter reverteretur , ait : Vide Frater , ne Fratres te abſente vim Regulae frangant ,
& quaſi oves ſine Paſtore in directionem veniant ; quia ſi hoc contigerit , tuae reputabitur
culpa , & omnis eorum iniquitas in tuum redundabit caput. Hac ergo trementi admoni-
tione proſternatus , ad regendos praedictos Fratres quanticus ad propriam revertitur Cel-
lam. Comperiens autem eodem Fratres nihil in ſe habere invidum , nihil maledictioni ,
aut obreſtationi obnoxium , omnes aequaliter diligens , omnes hilariter intuens , Deo
omnipotenti immenſas retulit gratias , qui eos ad tantae unanimis concordiam per-
duxit. S. Caſarius inſiſti cum Albino.

14. Interea Beatus AETHERIUS Carnotenſis urbis Episcopuſ vitae ſuae curſu conſum-
mato migravit ad Dominum. Cumque de ſucceſſore ejus varia eſſet inſpectio , Rex caeli
Dominus in cujus manu cor Regum eſt , CHILDEBERTI Regis cor ita ſua inſpiratione
inflexit , ut de Beato LEOBINO Monacho Pontificem in ſucceſſorem eligendo regale
daret decretum. Univerſi namque qui aderant Beatum Leobinum non ſolum à Rege ſed à
Deo eſſe electum alacri corde latantes conſono ore & concordii voto conclamare coeperunt ,
cum cathedra Episcopalli ſucceſſione aſſore dignum. In hac ergo electione cum univer-
ſus aſſentiret populus , quod non abſque livore invidiae actum eſſe credimus , quidam
Episcoporum coeperunt reſiſtere , & contradicere ejus ordinationi , eo quod modica pars
naris quondam incumbente cancri agitudine , mutilata videretur. Sed voce omnium
unanimitè conclamantium oppreſſa invidiae illatione & penitus frustrata vir ſanctus ſe-
cundum Dei diſpenſationem & populi electionem ordinandus decernitur. Leobinus ob reliſtam Monasterij curam à Caſario increpatur.

15. Interea quidam illorum ſcientes Beatum Leobinum ad Episcopatuſ non velle con-
ſcendere dignitatem , conſilio inito miſerunt ad eum ut aliquem de ſuis Monachum Ponti-
ficali inſula dignum eis tranſmitteret ordinandum. At ille eorum dictis libenter obtem-
perans deputat unum ex ſuis diſcipulis tantae ordinationis invehendum , inſtruens & do-
cens qualiter ſe in regimine agere deberet , & in ſanctitatis apice exhibere. Sed Frater no-
lens ſolus ſine Abbatis ſui praefentia illi concilio properare , obnixè poſtulavit ut cum

Episcopuſ Carnotenſis designatur.

Quidam frustra contradicunt.

Circa ann. x. i. v. l. Septem. xv. ipso illuc pariter pergeret. Surgens igitur senex profectus est simul, & pervenit Carnotis, quemadmodum fuerat deprecatus. Qui dum in quadam mansione hospitaretur, & vidisset nocte in somnis pavementum nucibus stratum, divina ut credimus iussione ei injectum est, quatenus emundatis testis nucleum sibi nitidum reservaret. Transacto igitur noctis tempore, cum in crastinum vellet offerre Monachum, ut ab eo postulatum fuerat, Episcopum ordinandum, & populi consensus non esse decerneret recipiendum, Regis edictum illico in medium est prolatum, & inde recitatum, quod ad Regis imperium & totius populi vorum Leobinum oporteret Episcopum ordinandum. Ipse vero renuens & indignum se iudicans tanti regiminis suscipere curam, ad pedes Episcoporum porrectus extenditur, excusationem apponens, illud quod imponebant nec implere posse, nec perficere opus. Sed reluctantibus omnibus, atque ejus excusationi non acquiescentibus, somnium quod viderat congrua interpretatione conjicitur, scilicet quod per nucleum à suis testis emundatum populus esset ab eo regendus, qui deposita austeritatis rigiditate quandoque esset suo regimine corrigendus, nequarumque sui dogmatis pabulo nutriendus. Exinde si ne mora plaudentibus populis, ac Domino in excelsis maximas referentibus odas, Leobinus quem votis omnibus postulabant, Carnotenæ urbis Ecclesiæ præficitur Episcopus, & contra callida antiqui hostis machinamenta constituitur Pastor egregius. Qui postea rigorem sui propositi indeficienter servans, sine pompæ ostentatione Monachum se, ut ante fuerat, in suo preposito perseverabilem demonstrabat.

16. Suscepta igitur Pontificali reverentia, qualiter, quantumve se gesserit in lege mandatorum Dei, verborum affluentia non facile est differendum. Erat enim vir Apostolicus, splendidissima veluti ardens in domo Domini lucerna, sermone nitidus, dogmate facundissimus, prædicatione egregius, mente serenus, mirâ patientiâ benignus, parcimonie studiis semper intentus, misericordiæ operibus devotissimus, Angelicæ quoque castitatis candore super nivem dealbatus, omniumque virtutum copiâ ditatus, & euprepia * decoratus vita. Et ut probaretur esse Dei amicus, fidelis quoque servus, & prudens sequentia referabant miracula.

17. Quodam itaque tempore cum idem beatus vir Leobinus ex more Pontificum parochias circummeundo visitaret, & Avalloium * pervenisset, quidam cæcus ab annis octo cæcitæ obtenebratus, ut cognovit virum sanctum per illum locum habere transitum, humiliter petit ut per Crucis signaculum se redderet illuminatum. Quod vir sanctus aliquamdiu recusans, timens ne virtutem operando aliquid arrogantia videtur assumere ex Episcopali ministerio, dum cautè vult transire, tandem à suis compulsus est ut opem medellæ ærumnis cæci clementer impenderet. Qui statim precibus devotè peractis, cum signaculo Crucis excutens cæcitatis caliginem pristino extinctum reparavit lumine vultum, quo cæcus fuerat ante alienatus.

18. Adjiciatur etiam huic honesto operi illud nobile miraculum, quo vir sanctus medens sanavit hydropicum. Dum gloriosissimus Rex CHILDEBERTUS beatum LEOBINUM Episcopum Rotoialo * speraret ad se venturum, & in ipso itinere accederet Avalloico *, oblatus est quidam hydropicus nimis tensus visceribus sanitati restituendus: quem cum Pontifex pro obtrectantibus recuset hospitati restituere, suorum precibus pulsatus signo Crucis apposito omnis tumor hydropici fugatus resedit, viscerum dolor penitus recessit, & cutis tumore deposito in planitiem redacta est, ægroto à mortis periculo liberato.

19. Inferatur in pagina qualiter per sanctum virum evanuerunt incendia. Quodam tempore dum beatus LEOBINUS cum MEDEVEO Confacerdote à sepelicto Rege Parisius fuisset invitatus, & dies Paschæ vice Pontificis illius loci defuncti Episcopaliter transgressisset, à parte Basilicæ B. Laurentij noctu edax ignis exiliens domos pendulas quæ per pontem constructæ erant, exurere cæpit, & non solum ex vicino fluvio incessanter aqua superfusâ non acquievit, sed etiam civitati proximis civibus ut universa consumeret magnam timorem incussit. Ut autem Rex ob clamorem populi expergescens sopore quietis abrupto causam tumultus agnovit, confestim ad beatum Leobinum dirigit Missum, ut celerimè veniens succurreret civitati. Sed dum multis hortantibus ut ante eum iret locum, quo magnum flagrabat incendium, ait: Viri fratres, illic occurrendum est nobis, unde contra flammæ globum divinum potius quam humanum impleretur auxilium. Qui cum pergeret ad Ecclesiam, & in terram prostratus divinum efflagitaret suffragium, fretus oratione unâ cum Sacerdote ad ignem properavit impiger. Mox ignis ejus oratione compressus in semetipso deficit, vires quas incendendo ædificia assumpserat obliviscitur: & ita flamma ejus interventu consumitur, ut in semetipsa mortua penitus consopiretur.

* Rotoialum, Ruel, tribus leucis infra Parisios, Villa Rotoialensis à Gregorio Turon. in lib. 10. cap. 28. appellatur. Est & Rotoialum Ruel vicus diocesis Rotomagenis, Fredegundis Reginae relegatione insignis, apud Gregorium Turon. in lib. 7. cap. 19. non procul à conflente Auduræ (l'Esne) in Sequanam. Sed

de primo hic locus interpretandus.

b Hinc Hadrianus Valesius in Discepr. de Basilicis cap. 3. hanc S. Laurentij Basilicam non in suburbanis Parisiensibus ad Septemtrionem positam, ubi modò cernitur, sed in suburbanis meridiem spectantibus, ubi erat Regium Thermarum Palatium, sitam fuisse censet.

Reftinguit incendium Parisiense.

20. Nec illud silentio prætereundum est miraculum, quod nobiliter virtutibus floret egregium. Quædam Deo devota ex Monasterio Puellarum cum tunicam Domni Leobini causa consuendi accepisset, & de novo filo refarciens refecisset, vetus filium ex ea accipiens ad suam zonam ex fide alligavit. Soror verò ejus secularis, quæ pavore concussa ad eam confugerat, diluculo confurgens cinxit zonam sororis cui inerat filium Pontificis alligatum. Tum dæmon à quo antea arrepta fuerat sentiens circa puellam aliquid magnum, & diu ferre non posset, acrius eam vexare incipiens clamavit per os puellæ, tunicam Domni Leobini velut ignem sufferre non posse. Cum hac itaque vociferatione dæmon egrediens, puella tristes sætores ejus pariter cum sanguine evomit. Hoc quippe miraculum non illi videtur inferius, quod in muliere hamoroïssa à Domino constat patratum, quia sicut illa ex tactu fimbriæ sanata est à profluvio sanguinis, ita & ista ex tactu fili erepta est à vexatione dæmonis. Illa autem liberata tam à laqueis inimici quàm à curis sæculi, devovit se omnibus diebus servitutam Domino conjuncta sorori in eodem Cœnobio.

Circa a. 20.
D. LVI.
Septem. xv.

Tunica
ejus filium
torquet dæ-
monem.

21. Inter reliqua virtutum miracula illud inserere mirificum est, quod in fugandis infirmitatibus constat celeberrimum. Nam si quis typo quotidianæ, tertianæ, vel quartanæ febris correptus, de sancti viri palliolo fuisset præcinctus, pristina incolumitate recepta ad hospitium revertebatur sanus. Et ita divinâ gratiâ salus concessa manebat de tegmine Pontificis, quanta quondam profluxerat de tegmine Redemptoris.

Palliolo fe-
bribus me-
detur.

22. Adjiciatur in pagina quod vir sanctus obtinuit in vita. Dum cujusdam Carnotensis civis domus in suburbio civitatis posita dæmoniaca infestatione sapius lapidum imbre quateretur, ita ut vicini propter densitatem crepitantium petrarum parata relinquentes convivia domos suas effugerent, exhortati sunt à Dei famulo ut aquam à se benedictam cum Crucis signaculo illuc porrigerent conspergendam ubi dæmonicæ illusionis maximum instabat ridiculum. Quo facto hostis effugit territus, & dominus ædis cum eadem domo securus mansit & intrepidus.

Infestatio-
nes dæmo-
nis arce-
nt.

23. Illud etiam opitulare miraculum nobis est ad memoriam reducendum, quo vir sanctus Leobinus illustris Episcopus refulsit in populo. Quidam beatus vir nomine CALETRICUS^a nobilis genere, sed nobilior meritis post excessum beati Leobini Carnotis constitutus Episcopus, dum in Presbyterij gradu se tam in conspectu Dei quàm in oculis hominum sancta conversatione redderet gratum, tantâ infirmitatis angustia est correptus, ut vix ultimo palpitaret anhelitu. Cujus venerabilis germana nomine MALLEGUNDIS^b, directis velociter Millis ad sanctum Episcopum, ut ad levandum fratris sui infirmitatem benedictum dirigeret oleum. Ipse verò cum oleo præsentialiter veniens silentium ab omnibus postulavit dicens: Domine qui omnia nosti, si hunc famulum tuum Ecclesiæ tuæ vel populo judicas necessarium, tua opitulante virtute restitue sanum. Tunc ille æger statim ut sacræ unctionis oleo est perunctus, tantæ sanitatis gratiæ est restitutus, ut nullius infirmitatis molestiâ umquam ejus membra fuissent attacta. Ad comprobendam autem sancti viri virtutem reliqua olei pars in tantam constat pulchritudinis claritatem conversa, ut cunctis qui aderant non olei nitor, sed chrystalli videretur clarescere splendor. Nimirum illud præfigurans, ut qui futurus erat Episcopus, per ministerium Episcopale oleum consecrationis sanctificaret, & divinis virtutibus per cœlestem gratiam splenderet.

Caletricus
suecessit
Leobino.

Morbuna-
dus sacra
unctione
sanatur.

24. Operæpretium est & illud insigne miraculum huic ordini inferere, quod vir sanctus quavis nesciens peregrinatus in corpore. Quodam tempore dum memoratus Episcopus parochiam * Dunensis pagi cum suis pergeret visitandam, filia unica cujusdam ex parochianis nomine BAUDOLENI genere & opibus illustris viri, ita vi febrium, & longa ægitudine tenebatur adstricta, ut jam sepultura præpararetur cum exequiarum pompa. Hic audiens sanctum Leobinum ex proximo venientem, concito gradu ejus præsentatur conspectui, petens ab eo suam benedicti domum, & tam sibi quàm suis omnibus eulogias dari. Sanctus itaque Leobinus maturè confurgens ad memoratum Baudolenum ut spondederat perveniens, dum ingrederetur domum ejus puella ea qua gravabatur infirmitate in lecto efficitur mortua. Nulli enim fideli constat dubium, ut per resurrectionem puellæ à mortuis nomen sancti Antistitis clarificatur in populis. Præfatus namque vir Baudolenus volens se in conspectu Pontificis hilariter continere, sub attestatione omni domui suæ præcepit mortem defunctæ cuiquam nullo modo pandere: sed quia sine dolore nemò amittit quod cum amore possidet; diu celare non potuit, quia interior dolor cordis patefecit exteriorem tristitiam corporis. Ut autem sanctus Dei mœstam illius domus conspexit familiam, tristitiâ correptus & ipse ab apparatu prandij aliquatenus se suspendens, Basilicæ templum ingressus, ac pavimento corpore prostratus cum lacrymis Dominum deprecatus est, ut tristitiæ causam qua mœrens domus anxiabatur, sibi ostendere dignaretur. Oratione expleta ut senex surrexit de pulvere, puella exanimis surrexit de morte. Tunc jam dictus Baudolenus admirans tantæ virtutis excellentiam, cum omni domus suæ

* Chastane
Dun.

Puella mor-
te suscitatur
Leobino.

^a Ejus Epitaphium scripsit Venantius Fortunatus in lib. 4. c. 7.

^b Eruditi nonnulli censent hanc fuisse Monegun-

dem, cujus Vitam ex Gregorio Turon. in lib. de Vita Patr. cap. 19. infra referemus.

Circa ann. d. lvi. Septem. xv. familia pedibus sancti prostratus, omnia quæ facta fuerant humiliter indicavit. Unde & immensas ei gratias à luctu in lætitiā retulit.

Puerulos à damone vexatos sanat. 25. Dicatur & illud mirificum quod sanctus Dei jam infirmitate detentus patravit miraculum. Hac itaque cū urgeretur infirmitate, duo pueruli hostis vexatione agitati ejus vestigijs seprosternentes, cibum, qui sibi post esum remanserat, cum benedictione percipere meruerunt. Quo curante medicamine, uterque redijt incolumis ad propria. Cūque Beatus Leobinus per septem annos continuata infirmitate ageretur, divinis actibus in cælum intentus, & miraculorum honoratus insignibus, quali sopore dormiens præmijs remunerandus opimis, ut fidelis servus talentum sibi creditum duplicatum reportans, in gaudium Domini sui intraturus, Angelis plaudentibus feliciter migravit ad cælos^a.

Moritur.

Miraculum in ipsius funere patravimus.

26. Qui tamen antequam sepulturæ traderetur, quantæ virtutis fuerit vivus, prodidit mortuus. Denique cū in Basilicā S. Martini in feretro positus portaretur humandus, quidam de circumstantibus dum virgā gestatoriā frequentiam irumpentis populi prohiberet, contigit ut crucem cum lampadibus oleo plenis pendentem ad terram prosterneret. Mox ipsa crux, mirabile dictu! funiculo unde ceciderat cum omni integritate lampadarum & sine olei detrimento, nemine sublevante, se se innexuit, & permanere in oculis omnium, ut ante consueverat, cæpit: & ubi credebantur lampades minutatim confractæ, sua integritate solidæ nec ullam olei guttam permiserunt distillare. Sic Beatissimi Viri corpus ad laudem suæ gloriæ emicuit virtute Crucis in funere.

27. O gloriosissimum virum, cujus merita adeo valuerunt apud Crucifixum, ut Crux quæ ceciderat in terram, sine ullius adminiculo ad locum unde ruerat reverteretur inlæsa. O venerabilem Christi Pontificem custodia Angelorum iugiter munitum! cujus virtute nec olei liquor damnum, nec ulla illatum contractionis sustineret detrimentum. Verè etenim illius gaudens anima gloriatur felicitate æterna, habens lampadem sanctam cum inextinguibili lucerna, quia sine laudis humanæ pompa ejus manus numquam cessavit ab opere misericordiæ, quod indicatur hujusmodi liquore. Illius potentiâ hæc edita sunt miracula, qui per Crucis trophæum à morte perpetua genus redemit humanum, & à peccatis mundatum dedit conscendere cælum. Et quoniam gloriosissimi Antistitis Leobini præclara miraculorum præconia ob venerandam annua devotione memoriam narravimus recolenda, de innumerabilibus videlicet pauca; summis precibus tanti Patroni imploremus sanctitatem, ut qui eum fecit coruscare miraculis, nos faciat exuberare operibus bonis, concedatque nobis præsentis vitæ cursum sine offensa transcurrere, continuamque pacis tranquillitatem obtinere, & in futuro sæculo ad ejus consortium feliciter pervenire, qui in Trinitate vivit & gloriatur Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

^a Nempe circa annum Christi d. lvi. Nam interfuit Concilij Aurelianensi v. anno d. xlix. Parisiensi anno d. li. Caletricus verò ejus successor Concilium Parisiense lxi. anno d. lvii. celebratum sua subscriptione firmavit. S. Leobini corpus in suburbana S. Martini Basilica in Valle nuucupata religiosè as-

servatum est usque ad annum m. d. lxxviii, quo Calvinistæ sacras ejus Reliquias in favillas redegerunt, excepto capite, quod in Ecclesia Majori custoditur. In MSS. cod. Ecclesiæ Carnotensis diocesis Carnotensem limitasse, ac xxi. circiter annis sedisse legitur.

~~~~~

Circa ann. d. lvi. Maij 1.

VITA S. MARCVLFI ABBATIS NANTVENSIS.

Stilo genuino restituta ex cod. MSS.

** S. Mar-
culf.*

** Bayenz*

*Patria ejus
pueritia &
mores.*

Deut. 32. 7.

*Psal. 118.
115.*

I. O tempore quo gloriosus & Deo amabilis Rex CHILDEBERTUS Francorum sceptrā strenuè honestèque regebat, Beatissimus Vir MARCVLFUS * magnus enituit præclaris moribus & actibus; qui cū ex nobilissimis, ditissimisque atque Christianissimis Bajocassinis * civibus exortus esset, ab ipsis puerilibus annis toto nisu totòque desiderio ad supremam cœpit anhelare patriam. Præferebatur in annis puerilis levitas, & vigeat in moribus senilis maturitas. Nam ludicris omnibus quibus ætas maximè occupari delectat abjectis, ea quæ divinæ religionis erant & avida aures percipere, & tenaci memoriæ commendare, & curiosa prosecutione perficere satagebat. Devitabat denique bonæ indolis puer coætorum suorum vaniloquia, lascivæque conventicula, & servorum Dei semper interesse conventibus atque colloquijs expetebat, imitans iam sine lectionum demonstratione illud Moysis sic præcipientis: *Interroga patres tuos & annuntiabunt tibi, majores tuos & dicent tibi*; dicebaturque cum Psalmista: *Declinate à me maligni, & servabor mandata Dei mei*. Hujusmodi igitur cū sese velut præludij

prælujijs futuræ Christi militiæ exercitaret, à suis pædagogis pia provisione, cum & iam dudum ejus uterque parens obierat, divinarum instituendus traditus est studijs litterarum. Decebat utique ut quem taliter sibi divina vindicabat gratia, non mundanis sed divinis manciparetur negotijs. Sed cujus conscientiam dator scientiæ Spiritus sanctus à totius malevolentiæ fordibus emundaverat, ei in-discendo nulla potuit adesse tædiosa dilatio. Nam infra brevis temporis intervallum omnibus adeò divinis instructus est litteris ut nulli suorum sodalium reperiretur secundus.

Circa aân:
D. LV. III.
Maij 1.

Litteris
nâvat op-
ram.

2. Postquam autem annos pubertatis attingens in robur virile evasit, velut miles benè usque à primis annis in Christi tyrociniò exercitatus, cœpit viriliter atque stabiliter ad suæ premæ vocationis contendere bravium, præterita cum Apostolo obliviscens, & sese in futura extendens, vacans orationibus, insistens lectionibus, carnem vigilijs macerans, & jejunijs attenuans, omnibus humilitatem atque obedientiam præbens, largus in eleemosynis, profusus in misericordijs, sustentabat inopes sumptibus proprijs, pupillorum & viduarum subveniebat necessitatibus; corripbat denique vias suas in custodiendis mandatis Domini, suas quippe corripbat, & Domini sequebatur. Talibus igitur moribus & officijs Christo dilectus & hominibus gratus reverendusque habebatur. Gaudebat quippe atque lætabatur tali concivi omnis Bajocassina plebs, confidens totius reipublicæ statum per eum firmum stabilemque futurum. Nam beatissimus vir omnes crebris incitabat adhortationibus, utque fundamentum omnium bonorum fidem firmiter tenerent Catholicam, spemque suam in Deo, & non in hominibus constituerent; dilectionem Dei integram colerent super omnia, & proximos tamquam seipsos diligenter. Et ut quotidianis virtutum profectibus ad promerendam supernæ civitatis beatitudinem properarent.

Qualis in
adolescencia

3. Denique cum rebus temporalibus hereditaria sua cessione prædictus vir Dei afflueret, cumque soli Deo servire cuperet, in eis procurandis & conservandis diu occupari nullatenus voluit; sed illius Evangelici dicti non surdus creditor: *Quoniam qui non renunciat omnibus quæ possidet, non potest Christi esse discipulus*: & illius Apostoli, ut nemo Christo militans secularibus se implicet negotijs; relicta domo rebusque patris nudus ex mundi naufragio evadens optatam arripuit peregrinationem, factus pauper ut Christum pro nobis pauperem sequeretur. Et quoniam jamdudum famam sanctitatis beati Possessoris Constantiæ * Civitatis Episcopi acceperat, eum recto tramite expetijt cupiens ipsius doctrinis & exemplis institui. Aquo benignè susceptus apud eum per non modicum tempus mansit, atque ab eo tonsuratus, cum esset annorum triginta, Clericalem habitum recepit. Postmodum verò per reliquos Ecclesiasticos ordines digna promotione sublimatus, tandem Presbyteratus gradum conscendit. Cœpit denique jubente prædicto Pontifice pagum * Constantinum a peragrans indefinenter admonere populum, ut quod semel sacro fonte professi essent, & moribus tenerent & operibus exercerent, viasque rectè vivendi semper sequerentur, vanamque mundi gloriam paucipenderent, & ad cœlestem tota intentione tenderent.

Lvc. 14. 33.

Relictis
omnibus
adit S. Poss-
sessorem.

* Constantia:

à quo Pres-
byter & con-
sacraor in-
stituitur.

* le Constantin.

4. His igitur cœlestium factorum insignibus illustratus, ab omnibus quasi pater colebatur, summæque laude efferebatur, atque suæ sanctæ exhortationis dictis cuncti æquali devotione parebant. Erat namque vir sanctus profundus ingenio, disertus eloquio, prudens consilio, maturus in factis, virtutum cultor, vitiorum extirpator. Nec hujusmodi decorem animi forma offuscabat corporis: licet enim staturâ pusillus esset, aspectu tamen erat decorus, membrorumque elegantia constitutione compositus. Quadam verò nocte dum post longam in orationibus Deique laudibus lucubrationem membris fatigatis modicum indulgeret quieti, adest ei supernus nuncius habitu fulgidus & aspectu jucundus, qui eum excitans his verbis alloquitur: Pax beatissime Marculte. Omnipotenti Regi tua sunt grata opera, grata utique ipsi per omnia tua est militia, sciasque in hoc præcipue te ipsius gratiam promeruisse, quoniam non modò circa tuam, verum & circa tuorum salutem proximorum sollicitè invigilas. Et quoniam per te plures à fraudibus Daemonum divelle, sibi que Christus vindicari disposuit: festinus CHILDEBERTUM Regem adeas Francorum, atque ab eo tibi dari postules locum quemdam in hoc pago Constantino cui Nantus * est vocabulum cum omnibus rebus ad eundem locum pertinentibus, in quo & Monasterium construas, & aliquos Fratres sub tuo regimine Deo devotè servientes constituas. Cum autem cor Regis in manu illius sit, cujus ista est jussio, nullo modo te fore impetraturum quod postulare moneris diffidas. His dictis protinus disparuit.

Ejus dotes

Angeli mon-
itu Regem
convenit.

* Nantvili:

5. Mane igitur facto, asello cui sedere consueverat ascenso, assumptisque secum Fratribus CARULFO & DOMARDO iter imperatum arripuit. Cumque præfatus Rex cum sua Regina VLTROGODE nomine, & cum multa suorum Procerum turba, quadam festiva die divini celebrationem officij in Ecclesia devotè præstolaretur, beatus Marculfus supervenit, intransque Ecclesiam non se continuo Regalibus presentavit obtutibus, sed cui omnis subitus erat mundana levitas, & in quo humilis & religiosa manebat gravitas, in quam-

* Hoc loco pagus sumitur prototo jurisdictionis tractu. Cæsar lib. 1. belli Gall. *Oman civitas Helvetia in quatuor pagos divisa est.* Hoc sæpius in his Actis observare licet.

Circa an- dam altissimam partem divertit, ubi ab omni tumultu semotus secretas Christo posset pre-
 d. LVIII. ces fundere, implens illud Evangelicum: *Cum oraveris intra in cubiculum & clauso ostio ora*
 Maij 3. *Patrem tuum.* Nolebat etenim vir sanctus hypocritarum sectari iactantiam, qui in synago-
 gis locisque publicis ut ab hominibus viderentur orabant stantes, de quibus Dominus:
Matth. 6. 6. Amen, inquit, dico vobis; receperunt mercedem suam. Sed quoniam lucerna Christi non po-
 terat latere sub modio, quæ virtutum custos celare satagebat humilitas, Dæmonum su-
 perata detegebat superbia. Mox enim ut vir sanctus Ecclesiam introivit, per quosdam
 Orans secre- qui fortè illuc adducti fuerant obsessos utriusque sexus homines magnis lacrymosisque
 to in Eccle- cœperunt vocibus clamare Dæmonia: Parce nobis, parce Christi serve Marculte, gra-
 via à dæmo- viter enim cruciat nos tua præsentia; sed si ab his nos sedibus per te divina expulerit poten-
 niibus plu- tia, ne nos tradat in abyssum tua impetret sanctitas.
 blicatur.

6. Super hoc autem Rex omnique sui vehementer attoniti, quis esset qui hoc nomi-
 ne vocaretur, cuique sic acclamarent Dæmoniaci, diligenter jubet inquiri. Invenitur
 tandem moneturque ut ad Regem festinus accederet. Quo accedente Rex eum officio-
 sissimè salutans: Bene, inquit, venias benedicte Domini, per te enim certum est nostram
 pusillanimitatem à pijsimo factore omnium Christo visitari. Quem contra beatissimus
 Regem allo- Marculfus resalutans, Pax tibi, ait, & misericordia ab ipso Domino IESU-CHRISTO,
 quitur & ex- Virorum illustrissime, de cælis præbeatur, qui licet dignitate præcellas, atque in folio
 tollit. Regalis majestatis resideas, tamen te unum mortalium esse considerans non superbiâ tu-
 midus subjectos despicias, sed humilitate tranquillus eis utpote natura similibus coæqua-
 ris, bene utique memor illius dicti sapientis: *Principem is populi constituerunt: noli ex-*
Eccl. 31. 1. tolli, sed esto in eis quasi unus ex eis. Denique iustitiâ insignis, nec pietate segnis, eisdem
 tibi subditis & cum iustitia parcis, & cum pietate si deliquerint corrigis.

7. His igitur & ceterarum virtutum exhibitionibus Deo & sanctis ejus per omnia gra-
 tius es. Rex autem tanto laudum præconio non ad elationem sed potiùs ad humilitatem per-
 motus, cœpit blando sciscitari alloquio quibus ab oris vir sanctus adveniret. Respondens
 autem beatissimus Marculfus, Urbis, inquit, Bajocassinæ indigena sum, parentibus non
 infimis progenitus, jussione verò Domini admonitus ab eisdem occiduis partibus tuam
 amplitudinem tuamque munificentiam expeto quatenus fiscum in pago Constantino, qui
 Nantus dicitur, cum omnibus suis redditibus, non mihi sed Christo, quo donante mul-
 ta temporaliter possides & plura æternaliter possidenda expectas, sollempni donatione con-
 cedas. Est etenim verè, scias, Dei omnipotentis voluntas, & jussio ut præfatus locus non
 ulterius humano, sed divino mancipetur dominio, scilicet ut & ibi Cœnobium con-
 struatur, & Fratres qui districtioris vitæ tramitem tenentes, pro tua totiusque reipublicæ
 salute Christum sedulè oraturi in eodem Cœnobio constituentur. Qua petitione vehe-
 menter Rex exhilaratus, Gratias, inquit, misericordissimo factori meo refero, qui per te di-
 lectum suum mihi suorum infimo suæ voluntatis deliberationem detegere dignatus est.
 Ab eo lo- Sua namque terra est, & plenitudo ejus orbis terrarum, & universi qui habitant in eo,
 cum con- fiat ex omnibus quæ mihi misericorditer præstitit ejus voluntas & jussio. Sed omnes in
 dendo Cœ- communi, vir venerande, deposcimus tuam sanctitatem, ut his miseris tua subveniat pietas,
 nobio impe- quos nequam spirituum male torquet impietas.
 trar.

8. Vir autem Dei ad hoc nullo modo idoneum immo se indignum obtestans, tandem
 multorum victus precibus curvatis ad terram genibus ac manibus in cælum protensis &
 Regis roga- oculis invocat Christum hujusmodi vocibus: Domine IESU-CHRISTE Rex Regum poten-
 tu Marcul- tissime, cujus imperio omnis subjacet creatura, qui es vita & salus Rex pietas, & gratiâ
 fus energu- gratiâ homo fieri dignatus es, ut nos à Dæmonum ditione redimeres, quique Discipulis
 menos libe- tuis, eorumque successoribus potestatem dedisti super serpentes & scorpiones, & omnem
 rat. virtutem inimici, his famulis tuis opem tuæ pietatis impende, quatenus à quibus crudeli-
 ter vexantur effugatis dæmonibus, & eorum qui Creator & Redemptor es solus pos-
 sessor existas, & ipsi pristinae sanitati redditi debitas tibi laudes persoluant & gratias. Hic
 igitur vix oratione completa spiritus immundi certa relinquentes vestigia in fugam lapsi
 sunt. Nam per eorum quos injustè pervaserant nares & ora ipsis fugientibus sanguis uber-
 rimus prorupit.

9. Tantum igitur talèque miraculum Rex & ceteri qui aderant admirantes immensas
 omnipotenti Deo gratias retulerunt. Accersito denique scriptore jubet scribi super do-
 minium quod vir sanctus petiverat Regale testamentum, quo rata ad stipulationem munito
 tradidit idem Rex omnibus suis suffragantibus prædictum fiscum cum omnibus ad eum
 pertinentibus redditibus Deo & sancto viro suisque posteris perenniter habendum & possi-
 dendum. Imperat & ut quicquid deinceps velleret, ab eo sine ulla impetrandi hæsitati-
 onis accipit.
 onis accipit.

10. His igitur ita gestis vir Domini in patriam redeundi postulat licentiam. Sed Rex
 diutissimè in ejus primùm colloquio, postremùmque osculo demoratus, sèque cum uxore
 & filijs illius orationibus commendans, atque obnixè ut eum sæpius reviseret flagitans,
 tandem eum dimittit. Delegavit autem ei quemdam suorum LEONTIUM nomine, qui ter-

ras prædicti fisci certissimâ finium designatione determinaret. Reversus igitur locum exco- Citea ahh? D. 1411. Maji 1. lere aggreditur. Construxit autem Monasterium aptum Regulari Institutioni, & con- gruum, rebusque intus & extrâ prudenti dispensatione apparatis atque dispositis, non paucos cum quibus vitam Monasticam duceret, sibi Fratres adscivit, quos alidû non solum piæ exhortationis incitamentis, verum & divinæ perfectionis exemplis monebat, ut semper ardua & sanctiora sectarentur, quatenus de virtute in virtutem progredientes Re- gem regum in Sion contemplari mererentur. Monebat quippe ut integra inter eos una- nimitas maneret, quatenus ad formam primitivæ Ecclesiæ cor unum esset & anima una. Nec sibi quidquam proprium, quisquam præter peccatum vindicasset, sed essent eis om- nia communia. Otiositatem denique velut virus fugerent vipereum, sed semper aut labo- ribus manuum aut lectioni seu orationi incumbere. Inculcabat & eis nihil validius otiosi- tate Monasticæ officere perfectioni.

12. Rursus & illud est operæpretium lectioni inserere, qualiter vir sanctus antiqui hostis prævenit insidias. Aliquando namque Quadragesimæ observationis diebus immi- nentibus, cum Beatissimus Confessor quotidianis provestibus semper ad altiora conscen- deret, atque in dies per carnalium affectionum salubrem decoctionem velut aurum in for- nace mundior atque expurgatior fieri satageret: Insulam quamdam, cui vocabulum est * Duolimonis, incomitatus expetit, quatenus ibi super illud sacrum tempus Quadragen- rium corpus rigidius solito maceraret, & quò ab hominum conventibus esset remotior, eò ad vigilas, orationem, jejuniâque exercenda aptior atque expeditior esset. Sed quadam die dum ante ostium cellulæ, quam pro tempore sibi paraverat, horâ fermè sextâ residens divinæ lectioni incumbere; ecce malignus spiritus infatigabilis humani generis adversa- tor, sperans cum pestiferâ fallere muscipulâ, transformatus in femineam speciem adest ante eum, clamitansque sese naufragam esse, atque illuc casu eiectam; prece lugubri sup- plicabat, ut eam & tecto regeret, & cibo recrearet. Vir autem Domini ut erat ad omnia pro- vidus atque circumspectus, Diabolicæ fraudis confestim deprehendens præstigia, librum quem tenebat deposuit, intransque cellulam panem accepit, crucisque signum super eum depingens; Si non phantastica, inquit, sed vera es, sicut profiteris, femina; sume panem quem porrigo Crucis munitum signaculo. Sed ejus perpetuus est inimicus, ejus nomen nequaquam sustinere prævalens, illico tanquam fumus evanuit, atque ex alta rupe sese in mare cum horribilo præcipitavit fremitu. Præcipitum namque semper sibi debitum iure secu- tus est, qui quondam ob suam superbiam de cœlesti culmine dejectus, sanctæ Ecclesiæ niteba- tur columnas subvertere; quod enim in nostro capite Christo bellum in eum movens, prius explere nequiverat, hoc assidue in suis membris attentare non desinit.

13. Sed iste vir sanctus his propugnaculis circumseptus extiterat, quibus hostis hujusmo- di, Domino attestante, facile repellitur. Jejunijs quippe & orationibus, ceterisque mi- litia Christianæ exercitijs indefessus insistebat; nullis etenim alijs cibis præter hordeaceum panem crudasque herbas vescabatur, faccus erat cilicinus, vestes autem aliæ vervecinæ pel- les. Somnum verò, quem solummodo lassitudo cogebat, paululum super humum nudam jacens, capitiq; lapidem supponens carpebat. Taliter igitur Christi miles agonizans omnes à se hostiles procu amovebat infestationes. Paschali denique appropinquante solemnitate revivere Fratres deliberans Monasterium repetijt, eisque quod sibi contigerat exposito, om- nes immenso repleti sunt gaudio, tum pro ipsius nimium desiderato reditu, tum quia sal- vum & incolumem sibi eum divina reddidisset clementia.

14. Fama autem beati viri longe latèque dispersebatur, atque ad eum plurimi ex locis circumjacentibus concurrebant. Multi verò illius sanctâ conversatione & doctrinâ accensi, vana mundi penitus abdicantes, quæcumque habere poterant ei afferebant, & ut subesse ejus regimini possent humiliter deposcebant. Vir autem Domini libenter eorum annuens devotioni, tamquam Christi fidelis œconomus quæ sibi offerebant partim in recreatione ino- pum, partim in redemptione captivorum, & partim in Cœnobiorum distribuebat constru- ctione. Nam plura præter primum fundans, rebus eorum qui ad ejus confugebant ma- gisterium ditavit Cœnobîa. Venerabilis denique sacerdos Domini DOMARDUS curis omni- bus mundani negotij renuntians ad eum convolvavit. Cum quo Beatus MARCVLUS post non multum temporis aliquamdiu vitam Eremiticam disponens agere, Britannicæ regioni quamdam adjacentem insulam nomine * Agna a adjit. Incolebatur eadem insula paucissimis colonis, in qua & religiosissimus vir HELIBERTUS * nomine nimis abstinentiæ rigore sese macerans morabatur. Cujus tugurium Vir Domini Marculfus cum Beato Domardo in-

Citea ahh? D. 1411. Maji 1.

Inde rever- sus Mona- sterium adi- ficat.

Monita- ejus.

* al. Duæ limones Duæ livio- nes.

In Quadra- gesima secc- dit in soli- tudinem.

Dæmonem in femina speciem transforma- tam eludit.

Ejus victus, vestitus & somnus.

Quomoda- res sibi oblatas ex- pendebat.

Plura condit Cœnobîa.

* al. Agnus. * al. Elius Helgius.

* Vocatur Insula Geisuth in Vita S. Helenij seu He- liberti, quam ex MS. cod. Fontanellensi descriptam habemus, sed tot mendis refertam, ut eam consultò rejecerimus. In illis Actis Helenius in Tongrina urbe patre SIGOBARDO, matre LUTSEGART, viroque Pagano at nobili natus dicitur, informatus verò à S. CUN- BERTO opidano suo: à quo recedens in Maurianam ci- vilitatem ad B. MARCUM Ecclesiam se receperit. Inde

verò cum adhuc Catechumenus virtutibus & miracu- lis inibi claret, Angelico monitu S. Marculfum in Normannia degentem adiisse: à quo baptizatus postea in Insulam Geisuth comite ROMARDO Monacho se- cesserit, ubi à Vandalis capitis amputatione Martyr sit effectus: ac demum corpus ipsius in Opidum He- remiarde ad confluentes Mosæ, Rheni & Valli pri- mō navigio vectum, deinde Stovenas delatum fuisse.

Act. SS. Ord. S. B. Saculm. I.

R ij

Circa ann.
D. LVIII.
Maij 1.

trans diu cum eo asperam corporis macerationem exercendo vitæ speculativæ inhæserunt.

15. Sed quantum qualæque in eadem insula Christus per sancti viri merita patravit miraculum, non est silentio superfedendum. Aliquando namque Piratæ plurimi, ferè ad tria millia ex inexhaustis scaturiginibus gentis Saxonice prorumpentes, ascensis navibus, cursumque velocem remis ac velis accelerantes, ad prædictam insulam deprædandam atque penitus depopulandam tendere cœperunt. Quos Insulani qui non plures triginta perhibentur fuisse, delongè deprehendentes subito metu perculsi quid agerent, quodve confugium peterent, utpote mari circumsepti omnino nescientes, tandem salubri reperto consilio, pariter ad Beati Marculfi præsidium cucurrerunt, atque ejus genibus obvoluti ut eis subveniret questuosis implorant clamoribus. Quibus vir sanctus, Filij, inquit, fortianimo estote, potens est enim Deus vos ab istorum eripere manibus. Quapropter si meis vultis acquiescere monitis, arma constanter capessite, & intrepidis animis hostibus ad resistendum occurrите, spero enim à Deo vobis de ipsis affuturam victoriam. Nam pro vobis ipse pugnabit, qui quondam Pharaonem ejusque exercitum magnifica contrivit potentia.

Britanniæ
insulam à
barbaris
tuetur.

16. His igitur incitamentis animati audacter arripiunt gladios, atque non in sua, sed in Dei confisi dextera, virique sanctissimi precibus fortiter pugnaturi Piratis occurrunt. Sed per Dei virtutem, & per beati viri obtentum omnibus Insulanis illæsis, Barbarorum paucis ferro necatis, plurimisque marinis absorptis gurgitibus, nullus superstit qui reliquorum casum in suam reportaret patriam. Audiens autem ejusdem insulæ dominus tot millia hostium ita magnificè per Beati MARCVLFI suffragium consumpta, immensas Deo gratias rependit, atque ejusdem sancti viri ditioni dimidiam insulam devota traditione mancipavit. Construxitque beatissimus sacerdos ibi Monasterium, in quo aliquos qui Christo constanter famularentur constituit.

* xl. Genat-
dus.

Pærum lu-
pimorfu la-
niam la-
nat.

17. Elapso denique paucò tempore, cum Cœnobium quod primum construxerat revisere properaret, pater quidam * GENASTIO nomine filium suum rapidi lupi morsibus miserabiliter dilaceratum, atque iam morti contiguum ei obtulit magnis postulans clamoribus, quatenus ne moreretur puer suus vir Deo amabilis precibus obtineret. Sed qui pietatis visceribus totus in Christo affluebat, quique ad subveniendum proximorum miseris semper erat promptissimus, prout Dominum oravit in terram prostratus. Sed quanto terræ pronior, tanto cœlo vicinior, mox ut surrexit de pulvere, puer ab omni sanatus est vulnere. Magna oboritur circumstantibus lætitia, patri pro restituto filio, reliquis autem pro insperato miraculo.

Regem ite-
rum adit.

* Compiègne

* l'Oyse

Lepotem è
venatorum
manibus
cripit.

Venatorem
sibi injuri-
um ob id-
que puni-
tum curat

18. Cum autem non longè suæ dissolutionis terminum sancto revelante spiritu prænoceret adesse futurum, Regem CHILDEBERTUM prius quàm de hac vita migraret adire decrevit, quatenus prædiorum donationes, quas Cœnobijs quæ ipse construxerat, multi fideles pro salute animarum suarum fecerant, absque ulla posterorum calumnia ei inconvulsè & incontaminatè perpetualiter permanerent regali adstipulante auctoritate. Igitur apparato comœtu iter cepit. Quas verò Christus Dominus per eum virtutes obiter fecerit non est conveniens reticere. Nam priusquam * Compendium Castrum, in quo tunc Rex morabatur perveniret, super fluvium qui * Isera dicitur veniens, ut paululum à fatione itineris recrearetur, in pratum quoddam divertit, & ecce venatores Regis leporem canibus immisissis insequabantur. Lepus autem per apertam camporum fugiens planitiem iam iamque capiendus mortem imminentem crebris flexibus differebat. Cùmque hinc & inde campis patentibus nullum evadendi prospiceret effugium, velut iussus divinitus sub hominis Dei confugit amictu. Vnus verò venatorum mente superbus & ore immoderatus ad eum accedens: Qua temeritate, inquit, Clerice, venationem Regis invadere præsumpsisti? redde eam, alioquin mox meo gladio interibis. Vir autem Domini non periculum declinandi causâ, sed ut illius, qui homines saluat & iumenta, patefceret magnificentia, bestiolam dimisit. Canes verò qui ad eam capiendam parati circumstabant, ita affixi, rigidique effecti sunt, ac si eis nulla esset vitalis mobilitas. Is autem qui virum sanctum irreverenter ac contumeliosè adorsus fuerat, ex equo quem calcaribus vtriusque fodiens ut fugientem consequeretur, instigabat, corruens, est adeo ad terram allisus ut venter ejus discissus suis vacuaretur intestinis: quo facto socij ejus stupefacti, scientesque ob sancto viro illatam injuriam hoc illi contigisse misero, pedibus ejusdem Beati Viri advolvi ut iam morituro parceret implorabant. Sed qui semper ad miserandum potius quàm ad ulciscendum paratus erat, ubi semivivus iacebat protinus advenit, manibusque exta prominentia contrectans suo loco recondidit. Vbi verò diutissimè incubuit orationi, sese de terra erexit, signoque super eum facto qui penè exanimis tenebatur, ita incolumis factus est ac si nihil mali perpeffus esset.

* Cum Compendium Castrum ad Chlotharium Successorum Regem pertinuerit, cur Childebertus Parisiorum Rex in eo morabatur? nempe dum Chlothari-

us Saxonico bello anno Christi D. LVII. detineretur, Childebertus fratrem suum Regnum aggressus est, teste Gregorio Turon. in lib. 4. cap. 17.

19. Rex autem venatur rediens postquam quod factum fuerat audivit, vehementer tum pro beatissimi MARCVLFI adventu, tum pro eo quod Deus per eum patrauerat miraculo gavius, festinus ad eum tendere cœpit. Ut autem primum de longè eum prospicere potuit, mox de equo desiliens, pedes maxima cum reverentia ad eum accessit, atque ut eum vir sanctus benediceret supplex flagitabat. Benedicat, inquit, tibi Deus ex Sion, & videas bona Ierusalem omnibus diebus vitæ tuæ, sintque omnes tui benedicti à Domino qui fecit cœlum & terram. Mutuis denique sese complexibus diu deosculati, postquam Regi causam sui itineris intimavit, Castrum pariter intraverunt prædictum. Interea sole ruente, nox venit. Postera verò die Rex testamentum de his omnibus pro quibus vir Domini petiverat prædiorum donationibus fieri iussit, atque illud præsentibus Regina VLTROGODE ceterisque suis Oprimatibus omnibus attestantibus auctoritatis suæ annulo signavit. Præterea Rex atque Regina plurimis eum donantes exuvijs supplices exoraverunt, quatenus Christum pro eorum dignaretur interpellare salute. Quo facto Beatissimus MARCVLFUS domum reversus est.

Circa an. d. LVIII. Maij 1.

Rex eum honorificè suscipit, ac prædiorum donationes confirmat.

20. Sed quoniam iam dies instabat qua Christus sudores illius respiciens de hac corpore corruptionis imbecillitate ad incorruptionis perennis sanitatem migrare disposuerat, modica tactus molestia gaudens & exultans suæ vocationis præstolabatur horam. Inualecente denique languore vicinum sui exitus terminum præsignante, Fratres undique, multaque populorum ex vicinis locis turba, inter quos & venerabilis urbis Constantiæ præsul MAGNUS visitandi studio accurrit. Pastor autem bonus blandè gregem suum consolans, utque sancti propoliti normam nullo modo deferret admonens & exhortans, summo Pastori Christo supplicabat, ut quos sacratissimi sui sanguinis effusione redemerat, eos iugi suæ perfectionis munimine circumdaret. Tandemque manibus & oculis cœlo intentis, Domine inquit, IESU CHRISTE, Patris æterni filii unigenite, miserere seni iam fatiscienti, & si iam satis est tuæ pietati quòd huc usque tuæ militiæ castris interfui, merear deinceps diu optata libertate donatus civium supernorum admisceri consortio: His dictis spiritum choris Angelicis sociandum exhalavit. Dolent omnes, sit luctus omnium qui aderant intolerabilis de absentia tanti viri. Vir autem Domini Kalendis Maijs hominem exuens ^b sepultus est in Monasterio quod priùs construxit in loco qui dicitur NANTUS: cum eo & duo fratres qui eodem tempore obierant CARIULFUS & DROMARDUS sepulti sunt in Christo.

Mortuus vir Sanctus.

21. Post non modicum denique temporis interstitium venerandus Rothomagensis Ecclesiæ Pontifex AUDOËNUS cum Dioecesim suam cura Pastoralis circuiret, devenit in pagum Constantinum; expetitus est à BERWNO loci sæpediti Abbate, ut eundem locum inviseret, & corpus Beati viri de loco in quo iacebat alium in locum quem ipse paraverat transferret. Cujus petitioni prædictus Præsul libenter annuens locum adijt, & ad quod venerat aggreditur negotium. Sublato autem de tumulo Viri sanctissimi corpore, licet consumptis carnibus sola curis adhuc virtute Dei incorrupta hæreret ossibus; tamen ita vividus ejus apparuit vultus, ac si vivifico foveretur spiritu. Quod miraculum ut multis fieret notum detectus per triduum mansit. Beatissimus verò AUDOËNUS præfatum Abbatem poposcit, ut de sancti viri corpore tam pro sui laboris compensatione quàm sanctitatis devotione concederet aliquid; cui rei libentissimè consensit. Cum autem apud se caput tractaret auferte, chartula huiusmodi verbis exarata manui ejus cœlitus immissa infedit: Ceterorum membrorum Beatissimi MARCVLFI quod voles sumito, caput autem ejus nullatenus tangere præsumas. Præsul igitur sanctissimus hujusmodi divino interdicto appposito revocatus, in loco qui paratus erat summa cum veneratione Beatissimi Confessoris Reliquias condidit. Quo in loco crebrò patrata virum sanctum non esse mortuum, sed verè vivere testantur miracula. Nam ibi per Beatissimi Marculfi merita & visum cæci, & auditum surdi, gressumque receperunt debiles, omnisque à quibuscunque languentibus procul est fugata infirmitas, præstante Domino Iesu Christo, cui est honor & gloria cum Patre & Spiritu sancto in sæcula sæculorum. Amen.

Corpus ejus à S. Audoenno de terra elevatur.

Caput ejus asportare prohibetur Audoenus.

^a In serie Episcoporum Constantiensium MAGNUS desideratur, cujus loco heic apud Surium ponitur LAUTO.

^b Ex hujus historiæ contextu Marculfus obijisse videtur statim atque à Childeberti Regis palatio reversus est, proinde ante annum D. LIX. quo Childebertus decessit. Corrigenendus itaque Sigeberti interpo-

lato, qui S. Marculfum anno D. XCVIII. claruisse scribit.

^c Hujus vitæ auctor ante Caroli cognomento Simplicis ætatem vixisse videtur, sub ejus principatu S. Marculfi Reliquiæ Corbinia cum delatæ sunt, ut sæculo IX. videbimus.

Circa ann.
D. L X.
Septem. VII.

VITA S. CLODOALDI CONFESSORIS.

Ex MSS. codd. S. Germani Pratenfis.

* S. Clon.

1. **D**IES lætitiæ & gaudij adest præcipuè vestræ Vibi summâ devotione celebranda, qua venerandus Christi confessor CLODOALDUS * vinculis corporeæ fragilitatis exutus adire meruit gaudium æternæ beatitudinis, Angelicis spiritibus sociatus, ut quorum munditiam tempore suæ mortalitatis studuit habere in terris, eorum consortio sine fine frueretur in cælis. Cui præstante gratia Salvatoris hodie factus est de morte natalis; cui initium vivendi dedit finis vitæ; cui, ut Paulus, vivere Christum

Philip. 1. 21 fuit; cui sine Christo vita non fuit. Merito ergo satiatur in bonis desiderium ejus: quia dum in hac carne viveret, mundatum est ab omni iniquitate & malitia cor ejus. Dignè jam versatur ejus vita mirabilis in memoria hominum, qui merito sanctitatis transijt ad gaudium Angelorum. Merito & laudem sanctorum virorum mandat nobis habere Scriptura divinitus inspirata dicens: Laudemus viros gloriosos qui vicerunt regna mundi; qui vicerunt non qui victi fuerunt. Non est enim contraria sibi Scriptura quæ dicit alio loco: *Non laudes hominem in vita sua.* Quæ autem ante mortem propter incertos casus caducæ vitæ prohibet, post mortem jubet laudare. Modò securi laudibus extollamus ejus excellentiam sanctitatis, quando nec adulatio notat laudantem, nec elatio tentat laudatum. Laudemus post emensum periculum jam securum: laudemus victorem, sed postquam venit ad triumphum. Operum ejus merita jam in tuto posita securi magnificemus: qui galeâ spei & scuto fidei & gladio verbi Dei tamdiu infatigabiliter contra antiquum hostem armatus incessit, quousque eo devicto ejusque pedibus prostrato meruisset accipere palmam æternæ remunerationis.

Sancti post mortem securè laudantur.
Ecccl. 9. 30.

2. Illius ergo, quantum possumus, omni instantia vestigijs insistamus, quibus per arctam viam ad cæli latitudinem festinans quæ eum sequeremur ostendit. Hodie optatam vocem laudabilibus operibus adquisitam audire meruit Salvatoris ore prolata: *Euge serve bone & fidelis, quia super paucâ fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium Domini tui.* Acceptum enim talentum retulit geminatum. Iam per fidem gratia salvatur, gloriam Domini speculatur transformatus in eandem imaginem. Iam enim hyems pressurarum transijt, & imber tribulationem recessit; jam indissociabiliter æterno fonti inhærens, inebriatur ab ubertate domus Dei, & torrente voluptatis suæ potat eum Dominus & bibite perennem jocunditatem juxta sui capacitatem. Nec nostrarum obliviscitur miserationum, cum semper claro intueatur lumine omnia videntem, & æquo jure disponentem ac moderantem. A summo usque ad imum statum creaturarum atque ex alta arce respiciens ima terrarum Reges tremendos, quos innumeri populi metuunt, cernit velut exules tyrannos. Miseratusque errores humanos clamat compatientis affectu miserantis: O infelices & miseri cives, quâ itis? non est hæc via quæ ducit ad patriam, sed quæ ducit ad impia tartara. Redite prevaricatores ad cor, relinquitte vias erroris & vivetis. Quid extra quæritis obtusi cæcitate mentis, intra vos positam perpetuitatem beatitudinis? si bene quærere vultis, intra vos quærite, ibi invenietis, ubi invenit qui dixit: *Hæc recordatus sum & effudi in me animam meam, quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei in voce exultationis & confessionis:* ubi est vera lux luminis, quam non possunt fuscare tenebræ erroris. Hanc quicumque videre meruerit, candidos solis radios negabit. Ibi invenietis & audietis Christum dicentem; Ego sum lux, ego sum via. Sed si aurem cordis apposueritis, Prophetam longè ante novæ gratiæ temporâ præconantem, & post tergum monentem: *Hæc via, ambulate in ea neque ad dexteram neque ad sinistram declinantes.* Hæc via, de qua procul aberrasti & factus es tibi ipsi regio egestatis, quando dissipasti patrimonium quod dederat dulcis Pater: porcos pavisti, & de Hierusalem descendens in latrones incidisti, qui etiam despoliaverunt te, & plagis impositis abiecerunt semivivum te relinquentes. Sed non reliquit miseriæ tuam misericordia Samaritani illius qui factus est nobis sapientia à Deo, & justificatio & redemptio, qui peccata nostra pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui, justitiæ vivamus. Qui dicit nobis: Currite, & ego perducam. In qua justitia viventes, positi sumus in via ad patriam redeuntes, & ad Hierusalem cœlestem quæ ædificatur ut civitas remeantes, cujus participatio est in idipsum. Quam denunciat Apostolus liberam & matrem omnium nostrum, cujus civitatis conditor & artifex Deus. Quæ, ut in Apocalypsi legitur, *non eger lumine solis, sed Dominus Deus illuminat eam, & lucerna ejus est Agnus.* Cui suspiramus nolentes expoliari, sed supervestiri ut absorbeat quod mortale est à vita.

Sancti in Deo nostras vident miseras, eisque compatiuntur.

Psal. 41. 5.

Isa. 50. 11.

Apoc. 21. 23.

Pericula hujus vitæ.

3. Sed in hac justitiæ via, qua imus, plurimæ insidiæ & laquei ingeruntur nobis à

desertoribus ejusdem sacræ militiæ Angelis Satanae, quibus Deus peccantibus non pepercit, ut ait Petrus, sed rudentibus inferni detractos in tartarum, in judicio magni Dei cruciandos reservavit. Quare sicut leo rugiens circumueunt quærentes quem devorent ut à via veritatis abstrahant. Contra quos bellum inexorabile nobis est agendum: quia non est nobis conluctatio adversus carnem & sanguinem, sed adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitiae in cœlestibus. Ne ergo deficiamus in eorum conspectu, & capiamur eorum laqueis, paratur nobis mensa in via ejus nostræ peregrinationis, variarum opum referta delicijs, omne habens delectamentum & suavitatem omnis saporis. Sed præfinita & præscripta est lex omnibus accumbentibus. Ad mensam magnam, inquit, sedisti: considera quæ apponuntur tibi, sciens quoniam talia te oportet præparare. Ecce autem è latere hinc inde palam, hinc inde plurimæ latentèr insurgunt vanitates & mortifera suavitates & delectationes. Sed quid dicit Psalmus? *Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non sicut lex Dei, quæ dicit: Nolite diligere mundum neque ea quæ in mundo sunt, quia omne quod in mundo est concupiscentia oculorum & superbia visa.* Continete ergo vos ab immani feritate superbiæ & ab inerti voluptate luxuriæ & à curiositate falsi nominis scientiæ. Videte ne decipiāmini nec fallamini. Optimum est enim gratiā stabiliri cor, non elcisi quæ non profuerunt ambulātibz in eis. Nolite vobis inaniter promittere diuturnitatem vitæ. Quæ est enim gloriā vestra? Vapor est ad modicum parens, deinceps exterminabitur.

4. In hac via ambulantes tenete justitiā; quam cū nobis proposuisset Salvator Trīa rempervandam, tria tantummodò in executione ejus prosecutus est, orationem scilicet, elemosynam & jejunium; in oratione monstrans omnes regulas sancti desiderij. Tota enim vita veri Christiani sanctum est desiderium: in elemosyna omnem benignitatem & beneficentiam ostendens in dandis beneficijs & ignoscendis in se delictis ab alijs commissis, quamprimum à semetipso debet omnis accipere. Scriptum est enim: *Miserere anime tuæ placens Deo.* In jejunio verò insinuans omnem corporis castigationem, quæ sit maximè in cunctis passionibus animæ comprimendis. Adtendite quasi in præsentī polito patronum vestrum monentem vos, & ad percipiendā exhortantem perpetua præmia: Estote sicut & ego; Nolite causari de fortitudine: unde ego potui, & vos si vultis potestis. Neque enim à me ego quidquam potui: posse verò meum ab illo fuit, qui dixit: *Sine me nihil potestis facere.* Si qui ergo estis qui ad perfectionem tenditis, perseverentiam in bonis operibus à Patre luminum quotidianis precibus poscite, atque hoc agendo confidite non vos esse alienos ab electione electorum, quos elegit ante mundi constitutionem, ut essent sancti & immaculati in conspectu ejus. Absit autem à vobis idèò desperare de vobis, quia spem vestram in illo habere jubemini & non in vobis. Maledictus enim omnis qui confidit in homine & à Domino recedit cor ejus. Benedictus autem vir qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus: quia bonum est confidere in Domino. Quid verò adhuc in peccatorum dannabilium remoramini delectatione? adprehendite saluberrimam salutem & disciplinam, & servite Domino in timore, & exultate ei in tremore. Et nolite præsumere de vobis, nec velitis gloriari quasi de operibus vestris: sed qui gloriatur, non in se gloriatur sed in Domino qui dedit vobis & velle & posse. Cui dicimus cum Propheta: *Omnia opera nostra operatus est in nobis.* Et idèò in nullo est gloriandum quando nostrum nihil est: quia non est in potestate nostra cornostium & nostræ congregationis, sed à Domino gressus nostri diriguntur, ut viam ejus velimus. Hoc crediderunt, hoc egerunt quicumque ab initio Deo placuerunt.

5. Hoc & iste sanctus Pater noster indubitabili mente credidit, & verbis docuit, & usque ad finem suis operibus servavit. Neque enim aliter posset esse sanctus, cujus profapiam generis, quamvis bene nota sit omnibus, vobis huic paginæ duxi inferere & ab ipsa ejus pueritia insignem pietatem & morum probitatem narrare. Trazit autem genus ab alto sanguine Regum. Cujus avus CLODOVEUS regnum Francorum nobiliter regens, pulchrè disponens & ordinans, cū Parisius cursu vitæ suæ expleto finem vivendi fecisset, reliquit in regno conjugem vocabulo CHLOTILDEM, cum tribus filijs CHLOTHARIO videlicet, CHILDEBERTO, atque CHLODOMERO, quibus dispositis portionibus divisit Monarchiam sui principatus. Sed Chlodomerus genitor hujus sancti Confessoris CLODOALDI, cui forte cesserat Burgundia, non multo post defunctus, & ipse tres reliquit filios. Quorum unus vocabatur THEODALDUS, alter GONTARIUS, tertius verò isdem CHLODOALDUS. Quos regio more & cultu nutriebat & instituebat eorum avia jam dicta Regina, cupiens eos loco filij in fastigium sublimare regni. Sed spe sua frustrata est fraude filiorum de innocentium cæde tractantium. Denique cū Childebertus resideret Parisius, suasu antiqui serpentis instigatus, ut regnum fratris defuncti invaderet & injustè possideret, cum germano factionis & sceleris sui particeps, mittens clam accersivit fratrem Chlotharium, qui tunc temporis Sueffionis urbe morabatur; flagitans quatinus Parisius venire celeriter non differret, ut unà politis commodis & utilitatibus sibi congruentibus insisterent, & regnum germani qui tunc vitā excesserat, inter se dividerent: filij verò illius

Circa ann.
D. LX.
Septem. VII.

Eccl. 31. 13.

Psal. 118. 35.

1. Iohann. 15.

Eccl. 30. 24.

Iohann. 15. 5.

In Deo. non
in se confi-
dendum.

Isa. 26. 12.

Clodoaldi
parentes.

Clodomirus
pater mori-
tur anno
D. XXIV.

Fratres
Clodoaldi.

Patru de
corum nece
tractat.

- Circa ann. d. l. x. Septem. VII. velut imbellis manus infantilis ætatis, aut gladio necati, aut certè plebeio tegmine obscuratiæque obumbrati manerent. His ille auditis ruptis horarum modulis celerimè advolavit. Sparserat autem subdole præfatus Childebertus falsos rumores in aures populares, ob hoc solummodò mutuum colloquium habere voluisse duos fratres, quatinus filios fratris suos nepotes facerent regnare pro patre. Vnde & celerem nuncium dirigunt ad matrem, quæ Parisius erat ea tempestate, rogantes eam ut pueros mitteret sine dilatione, ut ab eis mitterentur, uel sublimarentur in regnum patris. Regina verò hilaritate perfusa, ignara doli & simulationis, confestim misit pueros plurimis obsequijs fultos, & catervâ puerorum illis famulantium stipatos, prorumpens in hæc verba: Non me reputo amisisse filium, si istos parvulos videam in regno ejus constitutos. Mox verò ut ad patruos venerunt, à sibi obsequentibus & nutritoribus separati sunt; atque ex industria procuratur truculentissimus nuncius nomine ARCHADIUS, qui pergens ad matrem ferret evaginatum gladium & forcipem. Mox verò ut venit, iuxta præceptum dominorum ostendit Reginæ signa terroris & perculit eam terrore gravis nuncij, dicens; O Gloriosa Regina, filij tui Domini nostri magnopere scire volunt quid de pueris censeas agendum, & volunt sibi ocius nunciari, utrum tonso capite velis eos vivere, an gladio vitam presentem terminare. Hæc illa audiens intolerabili animi dolore sauciata, velut in extasi raptâ, ignorans nimia tristitia quid diceret, ait; Satiùs ducò, & melius mihi videtur eos vitam hanc morte finire, quàm incisis crinibus viventes degeneres & ingloriosos videre. Sed ille perversi animi homo qui tam execrabile ac durum detulerat mandatum, non pertulit tamdiu subsistere, donec Regina sedata mente poscenti congruum daret responsum; sed redijt celeriter nuncians matrem decernere, quod ipsi de pueris instituerant agere.
- Chrothildis nutum persunt. 6. Mox ergo unum apprehensum CHLOTHARIUS puerum elisit in terra, defixoque in latere ejus cultro crudeliter interfecit. Quo vociferante frater ejus pedibus Childeberti prosternitur, apprehensusque ejus genibus, cum lacrymis ajebat: Succurre pijsime pater, ne ego peream sicut periit frater meus. Flexus verò ad misericordiam CHILDEBERTUS, & reperta lacrymis facie, ait: Peto, frater carissime, ut concedas mihi hujus vitam tuam benignitate, ut non differam quæ iusseris pro ejus vita dare. Ille verò convicijs eum adorsus, ait commotus amaritudinis felle: Nisi istum citò à te repuleris, pro eo morieris. Qui statim eiecit à se puerum madidum lacrymis non ferens animositatem fratris. Sed ille ut immanior immanissimo, non gerens pœnitentiam iam à se patrati sceleris, hunc quoque sicut & priorem vitâ privavit, immemor futuri iudicij & æterni ignis. Tertius autem ad simile exitium quærebatur CHLODOALDUS, sed non potuit reperiri, nutu Dei omnipotentis protectus, & auxilio virorum fortium de manibus crudelium liberatus. Quorum etiam ope adjutus, heres patris solus est institutus à patruo extinctis duobus fratribus, qui malè blandientis sæculi inanem felicitatem velut immane naufragium magis vitare studuit, & ad æterni Regis misericordiam pertingere misericordiæ operibus insistendo, quàm sub regio nomine terrenæ prosperitatis deviare à patria æterni patris. Repente itaque regalem pompam despicit, fordent illi fulgurantia auri argentique metalla, contemnitur pulchritudo gemmarum, vestes auro textæ & holofericæ respuuntur. Interea cor ejus instituebatur & formabatur divinis institutionibus, ut vilescerent illi omnia quæcumque videntur temporalia, & quæcumque nonnulli homines pro ingenti deputant lucro, iam forduerant viro sancto, & maximo deputantur detrimento.
- Duo Clodoaldi fratres trucidantur. Childebertus frustra pro altero precatur Clotarium. Clodoaldus necem evadit. Regiæ pompæ & portioni nuncium remittit. 7. Sacrorum frequenter fruebatur lætione librorum, quorum sensus mysticos animi acumine & alacritate intuens atque intellectu discernens, pascebatur sacri verbi edulio & lambebat dulcia mella. Quàm dulcia, inquit, faucibus meis eloquia tua, super mel & fauum. In divina laude choris psallentium magis volebat interesse, quàm illecebrosa verba virorum illicitè audita percipere. Patrimonium namque suum quod illi iure hæreditario obvenerat à patre ditissimo, laudabili liberalitate indigentibus curabat distribuere, non surdus auditor neque segnis exsecutor Dominicorum præceptorum. Vbi cum quidam dives quæsisset consilium à Domino æternæ vitæ percipiendæ, & ille propoluisset mandata veteris servanda legis, atque ille respondisset omnia illa se custodisse, dixit: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo, & veni, sequere me. Sed non iste sicut ille tristis recessit. Nunc verò illic scriptum, quia hilarem datorem diligit Deus. Propterea corpusculum quod regio cultu in bysso & purpura enutritum fuerat, vilis indumenti asperitate domabat; & qui dudum dormire in pluma præ nimia ténacitate nesciebat, super nudam humum tectus cilicio dulcem somnum capiebat, castigans iuxta Apostolum seipsum, & servituti subijciens in fame & siti, in frigore & nuditate. Omnèsque terrenarum rerum delectationes à corpore & animo gratiâ Dei se præveniente & subsequente refecans, satagebat iuxta eundem Apostolum dives fieri in operibus bonis, ac thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, & vivere in hoc sæculo iustè & piè, ut apprehenderet veram fidem. Quæ retro sunt oblitus quidem, in ea verò quæ ante sunt extentus currebat ad palmam supernæ remunerationis, cupiens comprehendere Christum à quo iam ejus misericordiâ erat comprehensus. Sed & variarum contemnens delicias
- Lectioni, orationi & misericordiæ vacat. Psal. 118. 103. Matth. 19. 21. 2. Cor. 9. 7. Vestes ejus & stratus. 1. Cor. 9. 27. 1 Tim. 6. 18.

cias escarum, in agone isto theatrâli vilioris & grossioris cibi esu sustentabatur potiùs quàm reficiebatur.

8. Et ut peritus & doctus negotiator mercimonium suum studens ampliari, parvipendebat vilem & abjectam rem dare & pretiosam emere. Qui reperiens bonam margaritam & thesaurum absconditum in agro Divinarum scripturarum dedit omnia quæ habere poterat, nihil sibi reservans & comparavit. Præ amore dulcedinis & claritatis illius repente viluerunt, quæ priùs dulcia & jocunda videbantur, & altimata sunt ut stercorea. Contemnitur mundus fallacia & deceptione plenus, desiderantur habita, congregata sparguntur in necessitatibus indigentium, ut iustitia ejus maneret in sæculum, cornu ejus exalteretur in gloria. Deinde ex integro certans expoliare veterem hominem cum actibus suis & induere novum, eum qui renovatur interiùs secundum imaginem ejus qui creavit eum, abiit ad beatum SEVERINUM ^a, qui in Cella reclusus contemplationi divinæ pro viribus fervere plurimorum vociferabatur, poscens ab eo sibi habitum sacræ religionis imponi, in vultu quoque, manu ejus immutari pertensionem capillorum ^b. Cujus devotam petitionem præfatus desideranter curavit implere, intuens cum divino amore plurimum fervere. Sumpto itaque sanctitatis cingulo & sacro militiæ indumento, velut propugnator fortis intra castra æterni Regis non trepidat Divinâ potentia adjutrice cum calido hoste singulare certamen intrare. Cujus validas vires ideò fortiter fregit, quia ex toto operibus & pompis ejus renuntiavit, eligens squalore & inedia pro adipiscendis supernæ felicitatis gaudijs momentu temporis affligi, quàm pro momentaneis inlecebrosisque delectationibus perpetuis tormentorum incendijs concremari.

9. Igitur postquam thesaurorum copiam invisibili modo præceptum secutus Salvatoris in cælesti thesauro reposuit, postquam agrorum & vinearum possessiones cum suis cultoribus Monasterijs atque Ecclesijs Christi perpetuò profuturas testamento firmavit, terram se computans & cinerem, & vilem se statuens in oculis suis, ut esset pretiosus in Dei oculis, deliberavit apud se plausus hominum sibi faventium, & opus præclarum tantummodò divino amore patratum vanis & humanis laudibus extollentium devitare & declinare, & regionem longè positam quæ Provincia * nuncupatur adire, ut ibi quasi ignotus in cæpto proposito posset Deo servire. Sed quia non potest lucerna latere, nec possunt eam tenebræ obscurare, cum eas suo corusco lumine noverit pellere & fugare, positus in eadem regione magno emicuit virtutum fulgore. Deinde precibus fugabat demones de obsessis corporibus, aperiebat ora mutorum, reddebat cæcis visum, surdis auditum, claudis gressum, & cunctis ex fide poscentibus Dei clementiâ impetrabat opem sanitatis.

10. Sed nec illud duco regi silentio, quod claruit ejus dono. Cùm in parte præfatæ regionis construeret domum orationis, pauper quidam venit, & elemosynam ab eo sibi dari poposcit. Vir autem Dei cùm in præfenti non haberet quod indigenti daret, cucullam qua induebatur dedit. Quæ pauper accepta recessit, & in domum cujusdam fidelis hospitandi gratia venit. Qui cum se post cibum & potum sopori dedisset, magna jam transacta parte noctis, paterfamilias de nocte surrexit, ac domum suam claro lumine splendere vidit: qui illico suæ conjugi excitatæ à somno narrare curavit. Illa autem rem inusitatam intuens dicit: Aliquid muneris Divini peregrinus hic, qui à nobis susceptus est, secum detulit. Qui mane ab eis requisitus, retulit qualiter cucullam loco muneris à sancto viro accepit. Quod factum in illo loco in laude omnipotentis Dei vulgi ore circumquaque est diffamatum, & celebri sermone vulgatum.

11. Talibus charismatum donis à Sancto Spiritu honoratus revertitur Parisius. Cui urbi jam continuo gaudium fit Deo gratias agentium pro ejus reditu, quorum olim corda nimium fuerant de ejus abscessu mæsta. Excipitur itaque mira exultatione populorum & dignus sacerdotio adclamatur voce cunctorum. Quem EVSEBIUS ^c ejusdem urbis Episcopus ordinavit Presbyterum, annuens voci Clericorum & precibus Parisius morantium, dignum judicans ut qui jam semetipsum exhibuerat hostiam vivam, placentem Deo per contritionem & devotionem mentis, constitueretur minister salutis & vivifici Sacramenti: ut quos verbo & operibus abstrahere conabatur à satanæ faucibus, ab eodem truculento hoste ereptos reficeret Divinis dapibus. Condidit præterea Monasterium in loco cujus olim vocabulum fuit Novigentum ^d, nunc ob insigne ejus meritum sanctitatis vocatur Monasterium sancti Clodoaldi: cujus & nomine pollet & merito, quod & suffi-

^a Non confundendus cum Severino Abbate Agaunensi, qui ante Clodoveum obijisse videtur.

^b De eo ita Gregorius Turon. in lib. 3. cap. 12. Clodoaldum comprehendere non potuerunt, quia per auxilium virorum fortium liberatus est. Postpositum regnum terrenum, ad Dominum transiit, et sibi manu propria capillis incidens Clericus factus est, bonisque operibus insistens. Presbyter ab hoc mundo migravit.

^c Eusebius Saffaraco successit anno circiter D. L. I.

^d Act. SS. Ord. S. B. Sæculum I.

præ vique S. Germano, ut doctè probat Carolus le Cointe ad illum annum num. 1. constatque ex vita S. Droctovei Abbatis num. 11.

^d Novigentum, Nogent, duobus miliaribus infra Lutetiam Parisiorum ad Sequanam fluvium visitur, nunc S. Clodoaldi Opidum vocitatum, vulgo s. Clou, in cujus Ecclesia Collegiata, destructo jampridem Monasterio, ipsius sancti corpus asseratur.

Circa ann. d. l. x. Septem. iv. Moritur, ibique sepelitur.

cientibus ditavit terrenis opibus, & congrua habitacula sibi & servis Dei secum moranti. cus, sed in reliquum ævum successu generationum pro salute animarum suarum Deo militaturis ædificavit, atque matri Ecclesiæ ejusdem civitatis, videlicet sanctæ Mariæ perpetuò habendum testamento delegavit. Vbi etiam ipse statuens præstolari terminum vitæ suæ cum plurimis quos metus gehennæ terruerat, & cœlestis patriæ amor animaverat, ascensiones in corde suo disponens in hac lacrymarum valle, cupiebat de virtute in virtutem ascendere, insistens orationibus, jejunijs, eleemosynis, vigilijs, divinis lectionibus, ut mereretur Deum deorum videre in Sion. His igitur exercitijs divina gratiâ præditus, ex revelatione divina scire meruit vitæ suæ transitum: cujus ultimam horam latus præstolabatur cupiens dissolui & esse cum Christo. Migravit ergo à corpore septimo Idus Septembris, recipiens coronam meritorum, quam & reddidit illi Dominus pro laboribus justus iudex. Cujus corpus in eadem Cella summo honore humatum est, ubi suffragantibus ejus meritis completur votum ex fide petentis, præstante Domino nostro Iesu-Christo, cui potestas, honor & gloria in secula seculorum. Amen.

Ann. Chr. d. l. x. v. Januarij xx. i.

VITA S. GILDÆ ABBATIS RUYENSIS, COGNOMENTO SAPIENTIS,

Auctore Monacho Ruyensi anonymo, qui sæculo undecimo
ineunte vixit.

Ex MS. cod. Ruyensi prodit integrior.

OBSERVATIONES PRÆVIÆ.

- P**LVRES GILDAS seu GILDASTOS pietate insignes, quinto ac subsequentibus floruisse sæculis, recentiores plerique scribunt; unum scilicet ALBANUM sæculo quinto; alterum BADONICUM sive Sapiensem, tertium ARMORICUM, alio nomine TREMONIUM, sæculo sexto; quartum S. Philiberti Abbatis Oyensis vel Carnuensis discipulum sæculo septimo; quintum denique, qui de Computo ad Rabanum sæculo nono scripsit: cujus Gilda ad Rabanum epistolam, Hibernicis Vsserij epistolis ac Colgari Actis Sanctorum Hiberniæ pag. 201. insertam reperies.
- Bollandus in Commentario prævio ad S. Gildæ vitam die 29. Januarij, & Gerardus Vossius in lib. 2. de Historicis Latinis cap. 21. Gildam Albanum & Badonicum unum & eundem esse contendunt, qui Albanus dictus sit à patre Albania Rege, Badonicus à prælio adversus Saxones apud Badonicum montem commissæ, eo quo Gildas natus est anno, ut ipse in libro de Britannia excidio restari videtur. Vsserius contra in libro 2. de Scripturis Hiber. & Colganus in prædictis Actis ad diem 29. Januarij, cum alijs fere Britannia Scriptorum Nomenclatoribus, unum ab altero distinguunt. At nos hujusce vitæ Scriptoris, Bollandi & Vossij sententiam ultro amplectimur, negamusque Gildam Albanum & Badonicum esse diversos; Gildam Armoricum (quem alio nomine Tremonium vocat hujus Vita Auctor num. 24.) admittimus, aliumque Gildam Rabano coætaneum; porro Gildam S. Philiberti discipulum omnino proscribimus. In illis enim actis, quæ apud Colganum ad diem 31. Januarij de eo leguntur, tam facta occurrunt errata, ut mirum sit viros doctos tantum illis fidei tribuisse.
- Qui Gildam Albanum à Badonico distinctum voluit, his potissimum rationibus moventur: tum quod Gildas Albanus discipulus fuerit S. Patricij, qui ante Gildæ Badonici ortum circa annum cccc. lxxx. decessit: tum etiam quod Albanus in Anglia mortuus, in Ecclesia Glastoniensi sepultus sit; Badonicus vero apud Armoricos in Monasterio Ruyensi.
- Verum Gildam, qualiscumque fuerit ille, S. Patricij discipulum existisse, ex nullo vetusto ac probato auctore confirmant: porro Gildam eundem apud Glastoniam denatum esse & sepultum, ex dubia dumtaxat majorum relatione accepit Guillelmus Malmesburiensis, qui hujus opinionis ceteris auctor fuit. Ita si quidem in libro de antiquitatibus Glastoniensibus scribit: Sicut à majoribus accepimus, Gildas neque insulsus, neque infacetus historicus, cui Britannii debent si quid notitiæ inter ceteras gentes habent, multum annorum ibi (apud Glastoniam) exegit, loci sanctitudine captus, ibique anno Domini d. xii. de medio factus, in vetusta Ecclesia ante altare sepultus est. Quo ex loco tantum abest, ut duo Gildasij probari possint, ut unicuique agnovisse videatur Guillelmus, qui nullam discriminis notam de suo Gilda loquens apposuit: immo Badonicum satis expressit, dum eum vocat Historicum. Hoc enim nomine Gildam Badonicum semper designarunt primi Britannicarum rerum Scriptores, Beda in lib. 1. Hist. cap. 22. Galfridus Monumetensis in lib. 1. cap. 1. Guillelmus Neubrigenfis in Proœmio historiae suæ. Quod ita clarum est, ut Beda eo loci, ut sæpe aliàs, Gildæ Badonici propria verba ex libro de exci-

dio Britannico exhiber. *Opinio de duobus Gildasjjs nata videtur sæculo proximè elapso, quam Anno Chr. opinionem Polidorus Virgilius in lib. 1. Hist. mox exhibuit.*

5. *Quod si conjecturis indulgere licet, fortasse Gildas ille, qui apud Glastoniam humatus dicitur, fuisse is ipse, qui de Computo ad Rabanum scripsit: qui a posteris non satis notus, pro antiquo Gilda sit habitus. Nam & illum inter Sanctos numerat Dempsterus in libro 7. de Scripturibus Hibern. quo jure? ipse viderit.*

1. **B**EATVS GILDAS Arecluta a fertilissima regione oriundus, patre CAUNO Nobilissimo, & Catholico viro genitus ^b, ab ipso puerili ævo toto mentis affectu Christum studuit sequi. Arecluta autem regio cum sit Britannia pars, vocabulum sumpsit à quodam flumine quod Clut nuncupatur, à quo plerumque illa irrigatur. Inter cetera vero quæ ipse sanctus Gildas scripsit de miserijs & prævaricationibus & excidio Britannia, hoc etiam de illa præmisit. Britannia, inquit, bis denis ^c bisque quaternis fulget civitatibus, ac nonnullis castellis decoratur: murorum quoque ^d ac turrium, seratarum portarum, domorum etiam, quarum culmina minaci proceritate porrecta in editum forti compage cernuntur, non improbabili ter est adornata instructis munitionibus. Campis quoque fulget latè panfis, collibusque amœno situ locatis, præpollenti culture aptis; montibus etiam alternandis animalium pastibus optimè convenientibus: qui diversorum colorum floribus, grati redduntur humanis visibus, veluti electa sponsa diversis ornata milibus fontibus lucidis crebrisque gaudet; ex quibus rivuli leni murmure serpentes, suave pignus soporis tribuunt viatoribus fessis: duorum etiam ostiis nobilium fluminum Tamesis videlicet, ac Sabrina, veluti brachijs meliorata, per quæ eidem Britannia olim transmarinae deliciae raribus vehantur, aliorumque fluminum minorum infusione irrigatur. Ostenso igitur situ & opportunitatibus loci, nec non regionis, unde præfatus vir venerabilis & sanctus oriundus fuit, ejus denique vita Domino adjuvante subscribatur.

2. CAUNUS itaque ejus genitor, & alios quatuor fertur habuisse filios, CUI LLUM videlicet valde strenuum in armis virum, qui post mortem patris ei in regno successit, MAILLOCUM quoque, qui à patre sacris litteris traditus & in eis bene edoctus, relicto patre atque rebus paternis abrenunciavit, venit Lyuhes, in pago Elmail, ibique Monasterium aedificans, in quo in hymnis & orationibus, jejunijs & vigilijs instantè serviens Deo, clarus virtutibus & miraculis in pace quievit. EGREAS vero cum ALLECCO fratre & PETEOVA sorore Deo sacratâ Virgine, similiter & ipsi relictis rebus paternis, & secularibus abrenunciavit pompis, in extrema parte regionis illius secedentes, non longè à se invicem distantia singuli sua construxere Oratoria, mediam statuantes sororem: cum qua alternatim suo die horas diurnas eorum alter cum Missa celebrabat, & post Vesperas cum ea sumens cibum & gratias agens Deo, ante solis occasum revertebatur ad Oratorium suum: unusquisque enim eorum separatim in suo Oratorio vigilijs celebrabat. Isti igitur quos prædiximus Beati & sancti viri, Maillocus videlicet ALLECCUS atque Egreas cum Beata sorore, cunctis mundi, ut præmissum est, spiritibus opibus & delicijs, toto nisu mentis ad supernam tendentes patriam: in jejunijs & orationibus suam commendantes vitam, tandem à Deo vocati receperunt mercedem laborum suorum, & in suis quæ ædificaverant Oratorijs conditi servantur: clarificati & celebres assiduis miraculis, & in gloria resurgendi.

3. Beatus autem GILDAS qui & GILDASTUS, honor & decus gentis suæ futurus, & ipse à suis parentibus Beato HILDUTO traditur imbuendus. Qui suscipiens sanctum

^a Arecluta, olim *Arcluid*, nunc *Dubritian* seu *Dunbarton*, id est opidum Britannorum, fuit antiquitus, hodièque est validum Scotia propugnaculum, ad confluentes Levini & Cluidæ amonum, infra Glasceam orbem Episcopalem.

^b Advenit Saxones in Britanniam Hengist. Duce anno Christi cccc. xlv. ex Beda, qui sub finem libri 5. & ultimi Histeria suæ, istius adventus annum cc. lxxxv. illigat Dominicae Incarnationis anno dcc. xxxi. Natus est Gildas, ut ipse in libro de Britannia excidio testatur, anno obsessionis Badonicae, quæ facta proculdubio est ante mortem Hengisti, qui adventus sui anno xxxix. ut Villielmus Malmesb. in lib. 1. Hist. Reg. Angl. scribit, id est anno Christi cccc. lxxxv. diem clausit. Reliquit enim Hengist filium pacis amantem, qui magis iuvando quàm ampliando Regno insans, (verba sunt Malmesburiensis: paternos limites nunquam exiit: consumptisque annis xxv. filium Otham, eiusdemque filium Exmericum habuit successores, sibi quàm avæ aut proavo suæ similes. Si ergo Hengisti posteris de ampliando Regno non cogitavit, non ipsi, sed Hengisto tribuenda est Badonici montis obsessio, quæ proinde cum anno circiter cccc. lxxxv. ur̃i & Gildæ ortus rectè componitur. Porro quatuor & quadraginta anni quos Gildas in prædicto libro memorat, inter adventum Saxonum & obsidionem Badonicam non intercesserunt, (ut Venerab. Beda sentire videtur) sed inter obsidionem & suam ipsius Opusculi descriptionem. Nam loquitur de annis, quorum extremus, dum hæc scriberet, adhuc in fluxu erat, quadragesimus quartus, inquit, oritur annus, mense iam uno elapso.

^c Auctor vitæ quæ apud Capgraviem exstat, id de regno Albania interpretatur.

^d Illutus seu Elutus, S. Germani Autissiodorensis discipulus (ut in vita S. Maglorij num. 1. legitur) colitur 6. Novembris, laudaturque in Vita S. Samsonis Episcopi Dolensis num. 7. & seqq.

Autor. SS. Ord. S. B. Sæculum I.

S ij

Anno Chr.
D. LXX.
Idu. XLIX.

puerulum, sacris litteris cœpit instruere illum. Et videns eum formæ speciem fulgentem, ac liberalibus studijs instantissimè intentum, benigno amore dilexit, & attento studio docere curavit. Beatus igitur Gildas, sub disciplina magistrali in schola divinæ scripturæ & liberallium artium constitutus, conspiciens utriusque doctrinam elocutionis, divinis curavit magis erudiri doctrinis: imitari cupiens speciem divinæ contemplationis, deferens omnino famam humanæ opinionis: sed neque sequi voluit ingenuitatem suæ nobilitatis. Tunc Athleta Christi & strenuissimus miles in Cœnobio degens obedientiæ suscepit arma fortissima: puerilesque deferens mores, ætatem floridæ iuventutis in formam transtulit senectutis. Namque cùm esset primævus, in tyrocinio æterni Regis constitutus, moribus derelictis juvenilibus, plurima documenta præbuit æternæ salutis tam senibus quàm juvenibus, utriusque componens mores ætatis. Erat namque sapientia præclarus, sanctæ lectioni assiduus, vigilijs & orationibus semper deditus, ineffabili caritate devotus, in actione iocundus, decora facie & toto corpore venustus, qui mundo erat crucifixus, & ei mundus. In schola igitur supradicti doctoris Hilduti erudiebantur plurimi nobilium filij, inter quos præclariore erant, tam generis nobilitate quàm morum probitate, SAMSON videlicet atque PAULUS*, sed hos quoque mira ingenij sagacitate superabat GILDAS Beatus: ex quibus Samson sanctissimus postea Britannorum extitit Archiepiscopus: Paulus verò Oxismorum Ecclesiæ præfuit Episcopus.

Miraculum
dilatationis
insulæ.

Marci. 12.
24o

4. Habitabat autem præfatus Hildutus cum discipulis suis in quadam arcta & angusta insulula, atque arenti solo squalida, ad quem die quadam accedens Beatus puer Gildas eum alloquitur dicens^b: Domine doctor, audi vi te nuper ex Evangelio verba nostri Salvatoris prædicantem: in quibus Discipulos admonebat, ut cum fide à Deo ea quæ sibi erant utilia peterent, & quia fideliter petita accepturi essent dicens: *Amen dico vobis, quicquid orantes petieritis, credite quia accipietis, & fiet vobis.* Nunc ergo optime doctor, cur non rogas ipsum Dominum nostrum IESUM CHRISTUM qui potens est præstare cuncta quæ fideliter ab eo petuntur; ut dilatet terminos atque fructiferam reddat huius insulæ glebam? Cùm hæc igitur audisset Beatus Hildutus, admiratus fidem ipsius, convocatis in unum Discipulis, Oratorium cum eis ingreditur, & flexis in terram genibus, extensisque manibus in cælum, cum lacrymis oravit dicens: Domine IESU CHRISTE fili Dei omnipotentis, qui cum Patre & Spiritu sancto cælum & terram mare & omnia quæ in eis sunt, cùm non essent, condidisti, quique tuis fidelibus præcepisti, ut Deum Patrem in tuo nomine peterent quicquid sibi opus esset, & eorum petitio ad effectum procederet; tuo equidem in nomine omnipotentis Domini imploramus clementiam, ut dilatari per te iubeat terminos insulæ huius, atque fertilitatem inferat glebæ ejus, ut nobis servis tuis atque successoribus nostris, tua largiente gratia abundanter cibaria administret: ut satiati de tuis donis gratias referamus nomini tuo qui cum Patre & Spiritu sancto vivis & regnas per infinita sæcula sæculorum. Cùmque respondissent omnes, Amen, egressi ab Oratorio, vident dilatatam esse undique insulam, atque vernantem in circuitu diversis olerum floribus. Tunc iterum revertitur ab Oratorio senior, & præ gaudio effusus in lacrymis unâ cum venerando Discipulorum grege clara voce hymnos summâque laudes, rerum omnium creatori Domino decantat, qui propè adest omnibus invocantibus se in veritate.

Sancti pueri
aves sibi
molestas
mirè coër-
cent.

5. Igitur admirabili virtute dilatatam sibi insulam cœpit excolere senior, atque sæcunditatis iugeribus frumenti semina tradere. Cùmque cœpissent læta frugum germina pullulare, aggregatæ aves marinæ ea cœperunt devastare. Quod cùm videret pater Hildutus, præcepit Discipulis suis cum terrore eas effugare, atque unumquemque eorum die suo segetem custodire. Et cùm dies advenisset, in qua segetem servaturus erat Beatus Paulus, plus solito advenit hostilis avium multitudo, quæ passim messem devastabat rondendo. At contra miræ indolis puer Paulus huc illucque discurrens cum in genti clamore eas expellere nitrebatur, nec prævalebat. Tandem ergo iam lassus, advocat socios, Beatæ memoriæ videlicet Gildam atque Samsonem venerandum, hujusmodi eos adhortans sermonibus: Succurrite fratres, succurrite carissimi, & damna mecum nostri vindicate magistri. Ecce etenim hostium multitudo, nostri latè consumit & depascitur segetes doctoris. Sentiat ergo insatiabilis prædo debitas penas, qui nostri magistri vastavit aristas. Ad cujus vocem advolant socij, & invocato nomine Christi multitudinem indomitæ avium congregantes ante se, Dei virtute repleti minant pueri sanctissimi tamquam inertium ovium greges. At ubi ventum est ad senis habitaculum, captivæ & indomitæ aves cum recluderentur, in cælum dant voces: quarum strepitum atque clangorem audiens senex, egressus ab Oratorio videt Dei virtutem: admiratusque non minimum tantam in puerorum cordibus fidem ait illis, Sinite filij, sinite aves abire liberas: iam sufficiat quod sic castigastis illas, abeant

* His Hilduti discipulis iungitur S. David Episcopus in vita S. Pauli & S. Hilduti. De Samsonem primum Eboracens, demum Dolens Episcopo ac de Paulo

Oxismensi seu Leonensi acta propria consulenda.
^b In vita S. Hilduti hoc S. Samsoni tribuitur.

liberæ & ampliùs in nomine Domini nostras segetes non præsumant lædere. Igitur iussio- Ann. Chr. nem senis non audentes spernere, aves dimissæ longè recesserunt: & ulterius in eadem p. lxxv. insula vastare segetes non præsumperunt, quæ insula usque in hodiernum diem Lanna Ianuarij xxi. Hilduti * vocitatur.

6. Sanctus igitur Gildas cùm per aliquos annos in doctrina beati Hilduti commora- Gildasus ab Hilduto re- tus fuisset, & tam sæcularibus, prout res suppetebat, quàm divinis scripturis ab eo opti- cedit. mē quicquid sibi à divina bonitate creditum fuerat, edoctus esset; valedicens pio ma- gistro venerandisque condiscipulis Iren * b perrexit, ut & aliorum doctorum sententias in philosophicis atque in divinis litteris investigator curiosus exquireret. Igitur cum plu- * al. ire rimorum doctorum scholas peragrasset, & tamquam apīs prudentissima, diversorum flo- cœpit. rum succos collegisset: in alveario matris Ecclesiæ recondidit; ut in tempore opportuno melliflua Evangelij verba in populos ad superna gaudia revocandos effunderet: ut servus bonus talentum sibi creditum, suo Domino cum lucro reportaret. Secutus itaque Aposto- licam sententiam, ne dum aliis prædicaret ipse reprobis inveniretur, castigabat corpus suum in jejuniis & in vigiliis, noctes ducens in orationibus, stans sine aliquo sustentaculi adminiculo.

7. A quinto decimo ætatis suæ anno, per totum vitæ præsentis spatium, quo in hoc vixit mundo, usque ad extremum diem vocationis suæ à Domino, ter (ut veraci relatio- Mira ejus ne didicimus) in hebdomada parcissimum sumpsit corporis cibum. Potest verò quilibet abstinentia discretus de eo indubitanter affirmare, quia licet ei defuerit gladius persecutoris, marty- rij tamen palinam non amisit. Nam dum corpus crebris jejuniis & protensis vigiliis af- fligeret; dùm nocte diēque vitiis resisteret, & orationibus insistens, dum contra diaboli tentationes reluctaretur, & adversum corporis sui delectationes oppugnans se ipsum ex- cruciaret; quid aliud de eo dici potest, nisi longum illum traxisse martyrium? nam & ipse sibi & persecutor fuit, & persecutiones sibi illatas pro Christo patienter sustinuit.

8. Igitur cùm ad sacros Ordines promotus esset, & Presbyteratus fungeretur officio, audiens quod gentes quæ Aquilonalem plagam Britannia insulæ incolebant, adhuc gen- tili errore detinerentur; & quod hi etiam qui videbantur inter eas, Christiani, non Ca- tholici essent, sed diversis hæreticorum fraudibus irretirentur; accipiens juxta Apostoli Eph. 6. 12 præceptum armaturam Dei; ut posset resistere in die malo, & in omnibus perfectus stare, de Christi adjutorio confidens, cœpit illuc pergere. Stans autem succinctus lumbos men- tis, inter paganos atque hæreticos, indutus lorica justitiæ, & calciatus pedes in præpa- rationem Evangelij pacis, in omnibus periculis sumebat scutum fidei, in quo posset om- nia tela nequissimorum dæmoniorum extinguere, galeamque salutis, & gladium spiritus, quod est verbum Dei. His itaque armis munitus Gildas Christi miles præclarus, prædica- bat nomen Christi gentilibus, multis ex divina lege approbationibus ostendens, nihil esse quod ab eis excolebatur. Hæreticos autem, verbum salutis opponens, ad viam veri- tatis adduxit, à cunctis eos quoque revocans erroribus. Namque ei tantam dederat Do- minus noster IESUS-CHRISTUS gratiam etiam sanitarum, ut ejus orationibus cæci illumi- narentur, surdis auditus redderetur, & claudis debilibusque gressus, dæmoniacy curaren- tur, leprosi mundarentur, & infirmi quique sanarentur. Pergebat igitur Gildas beatissi- mus Evangelium Christi prædicando: docens veram fidem per universas provincias, gen- temque suam ad veram Catholicamque fidem convertebat. Gentiles & hæreticos convertit. Varios ægros sanat.

9. Hæc & his similia agente beato Gilda, omnis gens Aquilonalis plagæ ad ejus prædi- cationis doctrinam cœpit undique confluere: quatenus derelicto gentili errore, & per- cepta ejus admonitione sanctæ Trinitatis fide, in gremio collocaretur sanctæ matris Ec- clesiæ, ut vocaretur Christi sponsa & probaretur esse. Destruiebantur itaque idola ab eis qui ea fabricaverant cum templis suis, & Ecclesiæ ædificabantur per congrua loca. Baptisa- bantur viri nobiles cum uxoribus & filiis atque familiis. Cùm autem videret B. Gildas secun- dam prolem Christianitatis & sanctæ religionis ubique pullulare: inenarrabili gaudio re- pletus, sic ait Domino: Gratias tibi ago, Domine IESU-CHRISTE, qui populum hunc diutius errantem, sancti tui nominis gratiâ misericorditer illuminare dignatus es, & ad agnitionem tuam pervenire fecisti; & qui hæcenus infelices & hebetes erravimus in re- gione umbræ mortis, tandem lux tuæ justitiæ illuxit nobis, & pax perpetua jam regnat in nobis.

10. Audiens autem beata BRIGIDDA quæ ipso tempore insignis erat in Hibernensi ma- nens Insula, & Monasterio Virginum præerat Abbatissa, virgo præclara, famam beati

* Lanna formatum ex Landa, qua voce significa- tur terra dictio. Nam Land lingua Germanorum, patria dicitur verbo Latino, inquit Aimoianus in lib. 2. Hist. cap. 13. Hinc Landgravij, Comites Provinciales ex Vossio: item Landea seu Landia, fossa palustris exci- piendis aquis facta, ex Land, terra, & eia aqua. Porro hoc S. Idulci Monasterium suum erat in Maridunensi Provincia, ad Glamorganæ fines, vulgo Llanelihys, ut Bollandus adnotavit.

b Iren Bollandus Hiberniam interpretatur, quæ alijs Ierne & Iris dicta. At sequentia repugnare viden- tur: nam Gildas in Aquilonalem plagam postea pro- fectus legitur, & in Hiberniam demum à Rege accer- situs.

c Colligitur 1. Februarij, decessitque sub Iustini se- nioris initia, anno circiter D. xxii.

- Ann. Chr.** Gildas, misit ad eum nuncium cum verbis deprecatoriis, dicens: Gaude Pater sancte, ac
D. LXXV. semper in Domino polle. Obsecro te ut aliquod indicium tuæ sanctitatis mihi transmittere
Iar. XXXIX. digneris, ut semper apud nos tua vigeat memoria. Tunc sanctus Gildas percepta sanctæ
S. Brigidæ virginis legatione, propriis manibus formulam fecit fusi operi, & tintinnabulum compo-
nolam mit- suit secundum petitionem ipsius: & per nuncium quem miserat ei transmisit; quod illa
sic. gaudens suscepit, ac velut cœleste munus, ab eo sibi transmissum libenter accepit.
- 11.** Eo tempore regnabat AMMERICUS Rex per totam Hiberniam, qui & ipse misit ad B.
 Gildam, rogans ut ad se veniret promittens se ipsius doctrinis in omnibus obediturum, si
 veniens Ecclesiasticum ordinem in suo regno restauraret: quia penè Catholicam fidem in
 ipsa insula omnes reliquerant. Cùm hæc itaque audisset Gildas Christi miles beatissimus,
Accitus à munitus armis cœlestibus petiit Hiberniam, Christum prædicaturus. Contigit autem qua-
Rege in Hi- dam die dum pergeret ad Regis palatium, occurrere sibi quemdam paralyticum, quem
be & iam parentes sui circumquaque trahebant quærentes alimoniam ab incolis terræ. Quem videns
pergit. B. Gildas, misertus illius genua flexit, ac pro eo Domino orationem fudit: & ad vehicu-
 lum miseri accedens dixit: In nomine Domini nostri IESU-CHRISTI ita rectus super pedes
 tuos, & à Domino pristinam recipe sanitatem. Qui mox receptis viribus corporis, sanus
Paralyticum efficitur, atque exclamans voce magna cœpit magnificare nomen Domini, & sancto viro
sanat. magnificas laudes referre dicens se ire cum illo, ubicumque voluisset. Quod sanctus non
 ferens, ait illi: Vide ne mecum venias, sed revertere domum: & non desistas Domini
 misericordiam collaudare, qui te sanitati restituit. At ille magis magisque in laudem ejus
 prorumpebat, & cunctis quos obvies habebat, indicabat dicens: Venientes venite omnes
 & videte virum sanctum Dei qui mihi sanitatem corporis & animæ reddidit. Tunc sanctus
 Gildas nolens tantum favorem & plausum plebis sustinere, discessit protinus ab eis, & abiit
Valgi plau- latenter ne agnosceretur & abscondit se.
sus fugit.
- 12.** Post paucos verò dies, inventus à quibusdam nobilibus viris quondam sibi notis,
 Regi Ammerico est præsentatus. Quem cùm vidisset, multis precibus eum rogabat, pluri-
 mæque offerens dona, postulabat ut apud se maneret, & sicut ei prius mandaverat, Eccle-
 siasticum restauraret ordinem in regione eadem: quia penitus Catholicam fidem, à maxi-
Fidem & dis- mo usque ad minimum, omnes amiserant. Tunc sanctus Gildas munitus clypeo fortitu-
ciplinam dinis & galea salutis, omnes fines Hibernensium circumvit, & Ecclesias restauravit, Clerum
Ecclesiasti- universum in fide Catholica ut sanctam Trinitatem colerent instruxit. Populos graviter
cam in Hi- moribus hæreticorum sauciatos curavit, fraudes hæreticas cum auctoribus suis ab eis
bernia resti- longè repulit. Iamjamque pullulante in gremio sanctæ matris Ecclesiæ segete multitudinis
tuit. credentium & avulsis hæreticorum spinis, terra diu sterilis fecundata rore cœlestis gratis
Monasteria gratiores profert fructus ad agnitionem supernæ vocationis. Fide namque crescente Ca-
construit. tholica, regio gavisa est tantum se promeruisse patronum. Multa deinceps vir Beatus Mo-
 nasteria construxit in eadem insula, non paucos in eis nobilium filios enutrients, & nor-
 mæ regularis disciplinæ informans: & ut plures Domino offerre posset alumnos [jam fa-
[Hæc verba ctus Monachus], collegit Monachos secum, tam ex nobilibus quàm ex pauperibus pupil-
desunt in lis & orphanis: necnon & captivos tyrannica servitute Paganorum irretitos misericorditer
codice Gil- liberavit: utque pastor bonus talenta sibi à Domino credita fideliter duplicata, ipsi ovis
dasiano.] reportare curavit. Omnem denique regionem Hibernensium & Anglorum, necnon & ex-
 terarum nationum suo instruxit exemplo & eruditur sermone: quarum gentes & nationes
 actus & virtutes ejus usque in hodiernum diem honorificè venerantur ubique.
- 13.** * Dimissa igitur posthæc Hiberniâ atque Britannia, & relictis omnibus suis B. Gildas
 peregrè proficiscens Romam petiit, sanctorum Apostolorum Petri & Pauli merita depre-
 caturus, quatenus eorum intercessione à Domino posset peccatorum veniam obtinere, & in
 Dei servitio firmiter perseverare, atque sanctis omnibus in cœlesti patria adjungi merere-
 tur. Cùm autem Vigiliarum atque Matutinorum laude finita, quadam die diluculo de Aula
 B. Petri egressus, volens solito more exire, & ceterorum Oratoria sanctorum Romulæ Vrbis
 circuire, & suffragia eorum petere; occurrit ei quidam hydropicus inflatus humore diæ
Romam infirmitatis, quærebátque alimoniam ab eo. Cui beatus Gildas, ait: Non est mihi quic-
tendit. quam pecuniæ in manibus, quod tibi possum dare: sed in nomine Domini nostri IESU-
 CHRISTI, & meritis beatorum Apostolorum Petri & Pauli sanus sis ab hac infirmitate; & si
Hydropi- quis te interrogaverit, quis te sanum fecit, dicito quòd Dominus Iesus-Christus per me-
cum sanat. rita Apostolorum suorum in me misericordiam suam fecit. Sanus itaque statim factus æger,
 intravit in Basilicam sancti Petri, laudans & benedicens Deum. Sanctus autem Gildas
 cœptam tenuit viam. Cùmque per aliquot dies ibi maneret, perlustrans Oratoria sancto-
 rum, audivit Romanos cives graviter dolere ob pestiferum flatum draconis, qui erat la-
Draconem tens in caverna cujusdam montis, qui multos Romanorum & aliorum circumquaque vici-
verbo ne- norum pestilenti flatu interemerat. Quod audiens Beatus Gildas, exivit ab hospitio suo
cat. latenter valde diluculo, ascenditque in montem portans baculum in manu; & oratione
 facta, venit ad os speluncæ; & videns draconem, invocato Christi nomine intrepidus, di-
 xit: In nomine Domini nostri IESU-CHRISTI præcipio tibi ut statim intercas, ne populus

fidelium à te ampliùs perimatur. Qui mox in terram corruens, mortuus est, & cessavit ejus plaga à populo.

14. Tunc B. Gildas Ravennam abiit, gratià orationis B. Apollinaris. Cùm autem appropinquaret portæ civitatis, occurrit ei quidam cæcus & mutus, quem ductor manu trahēbat: ipse autem tabulam percutiebat malleolo ob significationem eleemosynæ quærendæ. Quem videns B. Gildas misericordiâ motus cœpit flere: & postulans deferri sibi aquam, benedixit, sparsitque super faciem cæci. Deo itaque donante, lumen recepit; & accipiens sal similiter benedixit, misitque in os ejus, statim quoque loquutus est, benedicens Deum, & Beatum Virum magnificans, qui tantam sospitatem ei contulerat.

15. Factum est autem, cùm inde reverteretur, contigit eum incidere in latrunculos, quem videntes nitentem decore pulcritudinis alij conabantur eum capere, alij interficere. Quos ut vidit sibi appropinquare, invocato Christi nomine, continuò nutu Dei fecit pedes eorum adhærere terræ: ipsosque velut lapides obrigescere: recedēsq; ab eis cœptam tenebat viam. Cum autem longè ab eis recessisset, conversus retrorsum, elevavit manum & soluit eos, qui soluti in fugam versi sunt, & neminem postea in illis locis læserunt.

16. Deinde cùm disponderet in suam redire patriam, non permisit Deus, qui suam nobiscum volebat magnificare misericordiam. Nam cùm Dei jussu pervenisset in Armoricam quondam Galliæ regionem, tunc autem à Britannis à quibus possidebatur Letavia^a dicebatur; ab eis honorificè & cum gaudio magno susceptus est: ipse autem sæculares fugitivosque devitans honores, theoreticam magis desiderabat ducere vitam. Erat autem tunc temporis parva res Regum regniq; Francorum. CHILDERICUS^b enim eo tempore MEROUET filius gentiliū errorū deditus, imperabat Francis: quod ex gestis veterum prudens lector cognoscere potest. Sanctus igitur Gildas triginta habens annos venit ad quamdam insulam quæ in Reuvilij pagi prospectu sita est, ibique aliquamdiu solitariam duxit vitam. Sed non post longum tempus, cùm iam non posset accensa lucerna sub modio manere, sed super candelabrum, ut vicini quique ac noti ejus, tam propè quàm longè claritatis illius lumine fruerentur; cœperunt hinc & inde venire ad eum & ejus magisterio & doctrinæ commendare filios suos erudiendos: quos omnes libenter suscipiens spiritali eos eruditione erudiebat. Veniens itaque ad quoddam castrum in monte Reuvilij^c, in prospectu maris situm, ibi portioris fabricæ construxit Monasterium atque in eo claustra, cœnobitali ritu perfecit: ubi tantum ejus emicuit vita, ut plurimi infirmi ac debiles & leprosi, qui circumquaque erant, ad eum venientes sanitati ejus actionibus & meritis reddebantur, quod usque in præsens tempus facere non desinit in eodem loco ejus meritis omnipotens Deus.

17. Tunc denique construxit parvum Oratorium super ripam fluminis Blavet^{*}, sub quadam eminenti rupe, ab Occidente in Orientem ipsam concavans rupem: & ad latus ejus dextrum erigens parietem, congruum fecit Oratorium, sub quo de rupe emanare fecit fontem perlucidum. Cùm verò fenestram orientalem ejusdem Oratorii vitro claudere vellet B. Gildas, & vitrum ei decisset, prostratus in terra Dominum deprecatur. Surgens autem ab oratione, abiit ad quamdam rupem, & ex ipso Domino largiente optimum tulit vitrum. Molam quoque ibi fecit, cui triticum immisit ac manu vertit, quæ usque in præsens tempus in eodem loco servatur: & à fidelibus infirmis, operantibus cum Christo sancti viri meritis, languores ad eam expelluntur. Nec est silentio prætereundum, & illud quod per eum fecit Dominus miraculum. Nam cùm in Cella quadam die cum Fratribus moraretur, venerunt ad eum hospites: quos libenter suscipiens, duxit ad orationem: ac deinde omnem eis adhibuit humanitatem; & lavans pedes eorum ac manus, quod habuit eum caritate dedit eis. Sed cùm non haberet vinum quod eis tribueret, oratione facta iussit implere vasa vinaria aquâ, datâque super eam benedictione, iussione divina in optimum vinum est conversa. Quam virtutem admirantes cuncti qui aderant, omnipotenti Domino gratias retulerunt, qui in Evangelio suis fidelibus promiserat dicens: *Opera quæ ego facio & ipsi facient, & majora horum facient.*

18. Quamvis autem talis ac tantus esset; ut per eum Deus tot miracula faceret, nulli tamen se præferebat, sed humilior omnibus esse videbatur. Licet verò Abbatis locum teneret tamen ut sibi subditis exemplum humilitatis ostenderet, secundum divinum præceptum quod ait: *Qui major est vestrum, erit minister;* & ipse omnibus servire curabat. Et ne Domini IESU surdus esset auditor dicentis; *Discite à me quia mitis sum & humilis corde;* satagebat etiam ipse & in hoc Domini Salvatoris obedire præceptis. Nam sicut de Moyse

^a Armorica sic dicta ab *Ar* super, *mor* mare, utraque dictione Britannis etiamnum familiari teste Argemiro in lib. 1. cap. 11. *Letavia* olim appellata est, *Hydavu* Britannis apud Robertum Cenalem, id est, *Litoralis*.

^b Cùm Gildasam mortuo Childerico natus sit,

hic calculus constare non potest.

^c Hinc dictum Monasterium Sancti Gildasij *Ruyensis*, vulgò *Sancti Gildas de Ruy*, situm in diocesi Venetensi. Aliud est in Britannia diocesis Namnetensis, vocabulo S. Gildasij de Nemere, de quo infra:

Ann. Chr.
D. LXX.
Janu. XXX.

Ravennam
migrat.

Hominem
cæcum &
surdum sa-
nat.

Latrones
oratione si-
stunt immo-
biles.

In Armori-
ca hono-
rifice susci-
pitur.

Discipulos
ad se trahit.

Monaste-
rium con-
struit.

^{*} *Le Blavet*
Veneten-
ses à Curio-
solitibus
dividens.

Fontem &
vitrum cœ-
litus obti-
net.

Aquam verò
tit in vi-
num.

Iohan. 14,
11.

S. Gildæ
virtutes.
Matth. 23,
11

Matth. 11,
29
Num. 12. 36

Ann. Chr.
D. LXXV.
Janu. XXIX.

scriptum est, erat & ille mitissimus omnium illius temporis hominum. Sapiens quoque tam in doctrina quam in actione erat, verax in colloquutione, in orationibus assiduus, pernox in vigiliis, jejuniis corpus macerans, in injuriis patiens, in colloquio affabilis, in elemosynis largus, in omni bonitate conspicuus. Docebat quoque hæreticos postprimam & secundam correptionem devitandos esse, elemosynis autem peccata redimere prædicabat: esurientes satiare, sitientes potare, nudos vestire, infirmos & in carceribus positos visitare, mortuos sepelire, nulli malum pro malo reddere; jejunium amare, vigiliis & orationibus semper insistere. Sic Clericos, sic Monachos, sic etiam Laicos doctor egregius instruebat: nihilque aliis quam quod ipse faceret præcipiebat. Itaque omnibus omnia factus, cum lugentibus lugens, cum gaudentibus erat gaudens. Erat itaque pater pauperum atque orphanorum, lugentium consolator, litigantes ad concordiam revocabat. Homicidas autem adulteros, sacrilegos, fures, raptores, cujuscumque conditionis essent arguebat, nullius personam verens. Et primitus quidem ex Evangelicis dictis atque Apostolicis & Prophetis eos terrens, deinde ad pœnitentiam revocans, Dei misericordiam confidenter promittebat eos promereri: si tamen dignè pœniterent.

Invehitur
in mores
Regum Bri-
tanniarum.

19. Denuò sanctus vir à Fratribus rogatus religiosus, qui ad eum è Britanniiis venerant, post decem annos ex quo inde recesserat, scripsit epistolarem libellum^a, in quo quinque Reges ipsius insulæ redarguit, diversis sceleribus atque criminibus irretitos. Quàm eleganter itaque & succinctè eorum ignaviam commemoraverit, & nominatim, unumquemque de suis nequitiiis reprehenderit, huic paginæ addere placuit. Enimverò, inquit, celabunt cives, quod non solum nostrorum, sed exprobrant jam in circuitu nationes? Habet etenim Britannia Reges, sed tyrannos; judices habet, sed impios; sapientes & concutientes, sed innocentes; vindicantes & patrocinant, sed reos & latrones; quamplurimas conjuges habentes, sed scorta & adulteras; crebrò jurantes & perjurantes, voventes & continuò propemodum mentientes; belligerantes sed civilia & injusta bella agentes; per regionem quidem fures magnopere infectantes, eos autem, qui ad mensam sedent latrones, non solum amantes, sed etiam remunerantes; elemosynas largiter dantes, sed è regione immensum montem scelerum exaggerantes; in sede arbitrium sedentes, sed rarè recti judicii regulam quærentes; innoxios humilesque despicientes. sanguinarios, superbos, patricidas, adulteros Dei inimicos, si fors (ut dicitur) tulerit; hos qui cum ipso nomine dolendi erant, ad sidera prout possunt effe- rentes; vindictos plures in carceribus habentes, quos dolosè potiùs quam meritò proterunt, catenis onerantes; inter altaria intrando demorantes, & hæc eadem paulo post, ac si lutulenta saxa despicientes. Et quæ sequuntur in dicta Epistola. Nunc igitur Domino adjuvante, ad id unde digressi fueramus redeamus.

Nota ty-
ranni bar-
bariem in
uxores.

20. Erat ergo in illis diebus quidam tyrannus nomine CONOMERUS^b in superioribus partibus illius regionis, perversa crudelitate & diabolica fraude seductus: qui hanc habebat consuetudinem, ut quotiescumque suam cognovisset conjugem concepisse in utero, statim jugulabat eam. Et cum jam multas interemisset mulieres nobili prosapia exortas, cœperunt parentes earum multum super hoc contristari, & longiùs se ab eo submovere. Nullus itaque alicujus discretionis homo, neque colloquendo, neque ullius negotij causâ in qualicumque re illi adhærebat, neque mandata ei dirigebat, ut non particeps fieret malitiæ illius. Videns itaque se despicere ab omnibus sancto Gildæ mandat, ut verborum ipsius petitionem perciperet. Verùm sanctus vir calliditatem malitiæ ejus perspiciciens, nullomodo assensum ei præbuit, sed longè promotus ab eo est: ne quolibet modo per interlocutionem ejus, nobiles & principes regionis illius penitus deciperentur. At ipse præfatus tyrannus, non valens pertingere adhuc quod petebat, misit ad quemdam Principem, ut multi testes sunt fideles, nomine VVEROCUM^c, mandans quatenus ei daret in conju-

^a Hic libellus de Excidio Britannia inscriptus, primùm à Polidoro Virgilio anno M. D. XXV. Londini vulgaris, deinde Britannicis Scriptoribus & Bibliothecæ Patrum insertus, duas habet partes, unde quibusdam diversus fetus perpetuam visus est. In prima parte, brevi rerum Britannicarum historiâ præmissâ, corripit Reges quinque diversis illius Insulæ regionibus tum dominantes: scilicet Constantinum Damnoniæ, & Vortiporium Demetarum Reges, Aurelium Conanum, Cuneglasum, & Maglocunum, quem alij Maglōnem vocant. In secunda parte arguit Clericos & Sacerdotes. Hunc librum eo Scriptum esse anno, quo Constantinus duorum puerorum Regionum, totidemque Nuntiorum latera inter sacrosancta altaria transverberavit, disertis verbis Auctor in prima parte indicat: quod anno gratiæ D. XLIII. gestum esse, Mathæus VVest-Monasteriensis asserit. At cum supra ad num. I. dictum sit, hunc libellum scriptum esse incunte anno quadragesimo quarto post pugnam Badonicam, quam

ad annum Christi cccc. LXXXIV. vel insequentem revocavimus, meliùs etiam hujus opusculi inscriptionem ad annum circiter D. XXVIII. referemus.

^b Gregorius Turonensis in lib. 4. cap. 20. meminit Conoobri Comitæ Britannorum, ad quem Chramnus Chlotarii filius se recepit, quod ipsi postea excidij causa fuit. In actis MSS. S. Leonorij Episcopi in Armorica legitur, *Commarum nefandissimum invasisse Ducatum Britonum*. Venetensem tamen Comitatum gerebat VVerocus, infra.

^c Apud Gregorium Turon. tribus in locis memoratur VVarochus Macliavi Britannorum Comitæ filius, & primùm quidem in lib. 5. cap. 16. ubi partem Comitatus anno secundo Childebenti Junioris, id est Christi D. LXXXVII. obtinuisse legitur. Cum ergo Conoobri seu Conomorus apud eundem Gregorium in lib. 4. cap. 20. anno quinquagesimo regni Chlotharii. (qui est Christi D. LXXI.) cæsus legatur, hic locus de alio VVeroco seniore intelligendus est.

gium filiam suam. Quod cum VVerocus Venetensium * Comes audisset, statim ad inter-
nuncios ejus retulit, dicens: Quomodo possum dare filiam meam, mucrone domini ve-
stri nefando interficiendam? Numquid non audiui stragem, quam fecit de mulieribus
quæ sibi fuerant copulatæ? Nequaquam id faciam: filia enim mea mortem non incurret,
dum ab ea potero eam propellere.

Anno Chr:
D. LXXV.
Janu. XXIX.

* de Vannes.

21. Regressi itaque nuncij ad prædictum maleficum retulerunt quæ eis VVerocus di-
xerat. Ille autem non desistens ab hoc quod inceperat, iterum atque iterum VVeroco man-
dat, dicens: Quoscumque volueris obsides vel fidejussores tibi dabo, tantum fac quod
posco. Cui VVerocus: Vana est petitio tua, & frustra rogitando laboras. Nisi enim beatum
virum Gildam mihi fidejussorem dederis, minimè quod quæris impetrabis: quia nisi per
manum ipsius, eam nulli tradam. At ille mox nuncios misit ad B. Gildam, postulans ab eo
ut quantocius veniret, & puellam fide sua de manu patris reciperet, & sibi conjugem le-
gitimo traderet matrimonio. Sanctus itaque vir eorum verba renuens respondit dicens:
Nostis quia dominus vester callidissimus est, & tyrannica feritate perversus: si consensero
ei, & me fidejussorem posuerit, & post puellam occiderit, gravi lapsus sum peccato apud
Dominum, & parentes ejus vehementi oratione prolis seduxi, atque intolerabili dolore
tradidi congemiscendos. Sed tamen vobiscum proficiscar & utrorumque voluntates discu-
diam, parentum scilicet & ejus qui vos ad me direxit. Tunc veniens simul cum eis re-
perit ipsos Principes ob hujusmodi causam in unum convenisse. Et dum de hac re loque-
rentur inter se, ait pater puellæ beato Gildæ: Si manu tua susceperis filiam meam, Pro eo S.
tibi credam, tibi eam tradam. Quod si illam suscipere nolueris, hic nunquam habebit. Gildas fide-
Cui Beatus Gildas dixit: Mihi eam trade, & ego protectus Dei virtute, eam sanam resti-
tuam. Præfatus itaque tyrannus de manu sancti Gildæ recepit eam in conjugio sibi co-
pulandam: beatus verò Gildas revertitur ad Monasterium suum, pollens clavis virtuti-
bus.

Pro eo S.
Gildas fide-
juber de fi-
lia Comitis.

22. Peractis igitur nuptijs, cepit tyrannus sponsam fovere dilectam: & ut cognovit
eam concepisse in utero, cogitavit eam occidere solito more. Sed pertimescens iusjuran-
dum, quod pactus fuerat beato Gildæ, dicit apud se non posse se fallere sanctum virum. Ti-
mebat enim iram Dei incurere, si mulierem quam de manu sancti viri Gildæ suscep-
erat, nefando ense interimere conaretur. At diabolus econtra occasiones sibi ministrat,
asserens non oportere eum in tantum sanctitatem beati Gildæ timere, ut quod facere
decreverat, velut timidus, & nullius audaciæ homo propter quemdam Monachum, ad
effectum ducere dimitteret. Interea mulier pluribus indicijs percipiens animum ejus fu-
ribundum adversum se eoquod gravida esset, timore perterrita, in fugam latenter lapsa est.
Quod ut cognovit vir ejus maleficus, majore jam ira succensus, insecutus est eam: quam
cum invenisset juxta viam, latentem sub frondibus (erat enim ex itinere fatigata) exempto
mucrone amputavit caput ejus, & sic demum ad domum suam reversus est.

Quam ty-
rannus gra-
vidam occi-
dit.

23. Pater igitur illius audiens quod accidisset filiae suæ, magno concussus dolore, sub
magna festinatione mox misit ad beatum Gildam dicens: Redde mihi filiam meam, quia
propter tuam intercessionem perdiidi illam. Cognosce enim, quia qui in conjugio eam
de manu tua accepit, proprio gladio eam jugulavit. Super hoc igitur sanctus vir valde
commotus, concitus venit ad quamdam munitiunculam, ubi præfatus tyrannus habitabat,
volens ab eo audire, utrum ipse conjugem suam (sicut rumor ferebat) interemisset. Ve-
nim tyrannus ubi sensit sanctum Gildam appropinquare præcepit ostiario domus, ne ullo
modo sanctum virum ad se permetteret ingredi: sciebat enim se in Deum & in B. Gildam
deliquisse, per hoc quod uxorem suam occiderat. Sed quamvis hoc non ignoraret, ora-
re tamen sanctum virum dedignabatur, ut suis precibus obtineret apud Deum, quatenus
daret ei cor contritum & humiliatum, ad agendam poenitentiam de malo quod egerat.
Cum ergo sanctus Gildas diu pulsasset ad portam tyranni, & nullus ei aperiret, sed po-
tius ab his qui erant intus derideretur; oravit Deum si ejus vita in melius non esset mu-
tanda, ut dignaretur malitiæ ejus finem imponere. Completa itaque Oratione circueiens
totam munitiunculam in qua pessimus tyrannus manebat, accepit plenum pugillum terræ, &
projecit super illam habitationem, quæ statim, Deo volente, tota corruit.

S. Gildas
poenas de
tyranno su-
mit.

24. Deinde abiit usque ad locum ubi examine jacebat cadaver mulieris interfectæ pro-
lem in utero habentis, & hoc modo oravit: Domine Deus qui hominem ex limo terræ
formasti & propter illum liberandum de potestate diaboli, in cujus se dominium injece-
rat propriæ libertatis arbitrio dum tuum transgressus est præceptum, Filium tuum quem
ante sæcula ex æternitate genueras, mori voluisti; te invoco ut me exaudias. Exaudi, in-
quam, Domine quia te in nomine unigeniti tui Domini nostri IESU-CHRISTI peto. Tuus
enim filius magister noster Christus Iesus promittere dignatus est in se credentibus, si quid
te peterent in nomine tuo, quod aurem tuæ clementiæ non averteres ab illorum prece.
Et facta oratione, accepit caput & adhæsit corpori trunco dicens: In nomine Domini no-
stri IESU-CHRISTI, TRIFINA, tibi dico, surge & sta super pedes tuos & indica mihi quid
videris. At illa continuò surrexit sana & illæsa ab omni corruptione; & respondens san-

Iohan. 16.
26.

Comitis fi-
liam à mor-
te suscitavit.

Anno Chr.
D. L X V.
Janu. XXIX.

Facto viro dixit: Mox ut interfecta sum, Angelico sustentabar vehiculo, quasi ferenda & jungenda choro Martyrum; sed tua vocatione reversa sum ad te. Tunc beatus Gildas duxit eam ad patrem suum, & accepta manu ejus dextera reddidit ei dicens: Ecce depositum quod mihi tradidisti: custodi eam ut filiam, & prolem quem gestat in utero, diligenter fac nutrire cum natus fuerit, donec ad intelligibilem ætatem perveniat. At illa sub jurejurando aiebat, quia numquam te deseram pater. Cui B. Gildas respondit: Non decet mulierem subsequi Monachum quolibet modo; sed mane interim in domo patris tui donec parias, & cum pepereris, inducemus te in Monasterium Virginum, ut cum ceteris Virginibus vitam castimoniam ducere possis. Tunc placuit ei viri Dei sermo, & remansit in domo patris sui paucis diebus.

Monasterio
eā includit.

Filium ejus
sanctē edu-
cat.
* al Tre-
morum
S. Trever.

25. Non multo post peracto tempore, cum mulier filium peperisset, nunciatum est ad B. Gildam: qui iussit puerulum baptizari, nomenque suum ei imponere fecit, & ablactatum liberalibus litterarum studiis erudiendum tradidit, matremque ejus in Monasterio Virginum unā cum ceteris ancillis Dei permanere fecit. Quæ postea in castitate Deo serviens, in jejuniis & orationibus vitam ducens, tandem à Domino vocata, beato fine quievit, filius verò ejus & ipse clarus virtutibus & miraculis beatam quam duxerat vitam, beato fine complevit. Hunc ergo Britanni ob discretionem alterius beati Gildæ, non GILDAM eum, sed * TRECHMORUM vocant.

Latroes re-
primunt

26. Et quia per miracula Sanctorum quæ in aure fidelium recitantur, omnium rerum Creator laudatur ac veneratur, qui in Sanctis suis manens mira per illos operatur; dignum duximus scribere etiam virtutem, quam Dominus dignatus est operari per servum suum Gildam in plebe sancti Demetrii. Erat enim in præfata plebe stagnum, in cujus portu residebant latrunculi: qui nudos ac verberatos sæpe etiam semivivos permittebant abire illuc advenientes. De quorum igitur nequitia homines circumquaque ibi habitantes vehementer commoti, cum per se illos illinc non valerent expellere, præsidium sancti exposcunt: qui perveniens usque ad os stagni, exorat Dominum ut concludat illius stagni aditum. Completa itaque oratione ex arena erectus est tumulus magnus, ubi prius malignorum ad insidiandum erat locus. Quod miraculum cernentes qui cum sancto viro illuc advenerant, Deum glorificaverunt, ac sanctum Gildam deinceps in magna veneratione habuerunt.

Fontem
orando
educit.

27. In eadem quoque regione est Oratorium, quod incolæ vocant mons COHERLAHEM, quod sonat interpretatum, Monasterium Nemoris^a. Cumque homines qui se faciebant illius terræ heredes, servis Dei ibi contemplativam vitam ducentibus sæpe injurias inferrent, asserentes illos de terra excolere, quæ circum Oratorium sancti Gildæ adiacebat, plusquam eis ostenderat; vir verò Dei volens omnes quietam agere vitam, accessit ad litus maris, & cum sanctis sibi adherentibus, fixis genibus misericordem Dominum qui facit in cælo & in terra omnia quæ vult, orat devotus: surgensque ab oratione sanctissimus homo, baculum quem manu ferebat terræ impressit, & sic atrium sui Oratorii circūvit. O quam bonus es Deus Israël his qui tibi recto sunt corde! Lucidissimus enim fons ad nuntium Dei de loco ubi sanctus oraverat surrexit: & ad ostendam certissimam metam atrij, secutus est vestigia sancti. Quod miraculum audientes fideles, etiam quidam usque in hodiernum diem hoc cernentes, omnipotenti Domino qui mira per Sanctos suos operatur non minimas referunt laudes.

Ab Angelo
discit obi-
tus sui diem.

28. Cum verò disponderet misericors Deus & B. Gildam à laboribus hujus mundi & ærumnis educere, & ad gaudia æterna quæ diligentibus se promissit, perducere; per visionem Angelicam ei dignatus est denunciare. Quadam enim nocte cum esset utique, ut antiqui affirmant, in amabili sibi Insula Horata^b ubi olim eremiticam duxerat vitam, apparuit ei in somnis Angelus Domini dicens: Audi & intellige Domini IESU-CHRISTI amice, quoniam exaudivit Deus orationes tuas, & vidit lacrymas tuas. Et ecce octava ab hodierna die, solutus sarcina carnis, videbunt spirituales oculi tui quod semper ab infantia desiderasti: videbis etenim in majestate sua desideratam faciem Domini Dei tui. Confirma ergo discipulos tuos in Dei timore & amore & instrue eos solito more ut ejus præceptis obediant, atque operibus studeant ea implere, ut ad gaudia æterna quæ promissit possint pervenire.

Discipulos
ad virtutem
hortatur.

Idem. 14. 23.

29. Facto igitur mane, convocatis in unum discipulis dixit eis: Quoniam ego, filij carissimi, viam ingredior universæ terræ, dissolui mihi expedit, ut Deum possim videre. Vos igitur estote imitatores Christi sicut filij carissimi, & ambulate in dilectione Dei, & estote semper memores verborum ipsius. Nolite autem diligere mundum nec ea quæ in mundo sunt: mundus enim transit & concupiscentia ejus; Dominum verò IESUM-CHRISTUM & ejus sermones toto corde diligite, quoniam ipse dixit: Si quis diligit me sermones meos ser-

^a Aliud omnino à Monasterio diœcesis Namnetensis, quod S. Gildasij de Nemore appellant, quinque post sæculis condito procul à Ruyensi. Hujus enim de quo hæc agitur, sola vestigia restant, nec nisi duarum

leucarum à Ruyensi intervallum erat.

^b Insula Horata seu Hoiata, vernaculè *Hoiath*, exstat in freto Britannico, non longè à pago Ruyensi, & regione Venetæ.

vabit & ego diligam eum & manifestabo ei meipsum. Videte itaque carissimi, quàm magnū prēmium, & quàm optandum lucrum promittit nobis ipsa Veritas quæ est Christus. Ipse enim, ut dixit, est via, veritas, & vita. Scipsum itaque nobis daturus est. Non ergo negligamus ipsum habere, ipsum possidere. Habere autem & in vobis continuam caritatem, quia Deus caritas est, & qui manet in caritate in Deo manet, & Deus in eo. Humilitatem etiam studete habere & esse mites: quoniam Dominus in Evangelio dicit: *Discite à me quia mitis sum & humilis corde.* Patientiam quoque semper habere mementote, nam in Evangelio idem ipse loquitur: *In patientia vestra possidebitis animas vestras.* Obedientes etiam estote sicut & Christus obediens fuit usque ad mortem. Estote verò misericordes sicut pater vester misericors est. Superbiam autem execrate, quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Avaritiam verò declinate quæ ab Apostolo idololatria nominatur: luxuriam quoque & ebrietatem fornicationemque fugite, quoniam sicut Apostolus ait, neque ebriosi neque fornicatores regnum Dei possidebunt. Omnia ergo vitia quæ homines à regno Dei separant, omnimodis sunt fugienda vobis. Estote quoque sobrij & vigilantes in orationibus semper, quia adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit quærens quem devoret. Cui resistite fortes in fide. Odium etiam & invidiam tristitiamque de cordibus eradicare vestris satagite, & pro his longanimitatem, bonitatem, benignitatem habere mementote. Quatuor verò virtutes sine quibus nemo sapiens esse potest, id est prudentiam, iustitiam, fortitudinem atque temperantiam, semper habere curate.

30. His & similibus verbis per septem continuos dies, quamvis invalescente morbo iam iamque vir sanctus deficere videretur, Discipulos tamen confirmare non cessabat suos. Octava verò die iussit se in Oratorium duci, ibique oratione facta, Viaticum Dominici corporis suscepit. Deinde Discipulos prætestatus est dicens: Per Christum vos filios meos moneo, ne contendatis pro corporis mei cadavere, sed mox ut spiritum exhalavero, tollite me, & in navim deponentes supponite humeris meis lapidem illum, super quem recumbere solitus eram: nemo autem ex vobis in navi mecum remaneat: sed impellentes eam in mare, permitte ire; quo Deus voluerit. Providebit autem Dominus sepultura mihi locum, ubi fuerit ei placitum. Confido autem in Domino, quod in die resurrectionis resurgere me faciet cum ceteris. Deus autem pacis & dilectionis sit semper cum omnibus vobis. Et cum respondissent omnes, Amen, reddidit spiritum quarto Kalendas Februarij, senex & plenus dierum. Discipuli verò illius tollentes corpus ejus, fecerunt sicut præceperat eis: sed hi qui de Cornu-Gallia * venerant, qui plures erant, tonabantur eum tollere, & in patriam suam transferre. Dum ergo inter se colloquerentur & facere disponderent, nutu Dei navis cum sancto corpore demersa est in profundum maris: illi verò per multos dies illud huc illucque requirentes, cum nullo modo invenire possent, ad propria sunt reversi.

31. Discipuli quoque ejus qui ex Reuvisij Cænobijs erant, per tres menses cum non possent & ipsi invenire eum, tandem consilio accepto, triduanum statuerunt ducere jejunium. Quo peracto cuidam ex eis revelatum est, quando & ubi inveniendus esset. Igitur cum dies Rogationum essent, & ipsi orationis gratia ad quoddam Oratoriolum quod ipse in honore sanctæ Crucis construxerat venissent, invenerunt navem in æstuario quod vocatur Eroëst, id est Domus sanctæ Crucis, cum sancto corpore integro & illaso, sicut ab ipsis collocatum fuerat in navi. Videntes autem gaudio magno gavisi sunt: & lapidem quidem super altare ejusdem loci in testimonium posuerunt, corpus verò sancti viri cum hymnis & laudibus ad suum Monasterium deferentes, maxima multitudine populorum prosequente, cum gaudio & lætitia magna: quoniam patrōnum & advocatū magnum patriæ suæ, & apud Dominum intercessorem invenerant. Dies autem illa quæ est quinto Idus Maij ab illo tempore usque ad præsens tēpus celeberrima colitur & servatur apud Provinciales Venetenses. Plurimas etiam in illa die solitus est Dominus facere virtutes ad ejus sepulcrum, sicut & ipsi oculis nostris vidimus. Positum est autem corpus sancti viri in Ecclesia quam ipse in antiquo castro Reuvisij construxerat, eadem qua præfati sumus die, ubi per multa annorum curricula servabatur, & ab universa Brittonum gente venerabiliter colebatur, quoniam innumerabiles à Domino fiebant virtutes.

32. Interfecto crudeliter ab impijs religioso Rege S A L O M O N E & dissidentibus inter seipsum Britannis, bellaque intestina gerentibus, aforis autem piratis Danorum universam Britanniam longè latèque de populantibus; (Nam eo tempore gens ipsa Galliarum quoque partes vastabat maritimas, & quasi quadam grandinis intolerabili tempestate conterebat.) Itaque Britannia quæ olim Letavia dicta fuit, sicut diximus, eo tempore tam

a Nempe anno Christi (ut videtur) D. LXXV. quo dies quintus ante Idus Maias incidit in Litaniarum Rogationum, (de quibus mox Auctor) cum Gildas jam octogenarius esset.

b Anno Dominice Incarnationis DCCC. LXXIV. Salomon Rex Brittonum à Pasquitano & VVrsando Du-

Actor: SS. Ord. S. B. Saculum 8.

tibus suis interfecit: post cuius mortem cum hi duo regnum eius inter se dividere vellent, sed in divisione dissentirent, eo quod maxima pars Pasquitanis partibus faveret, bellum ab utrisque summis viribus instauratur. Ita Rhegino Abbas Prumiensis.

Anno Chr.
D. LXXV.
Janu. XXIX.

Joan. 14. 6.

1. Iob. 4. 8.

Matth. 11.

29.

Luc. 21. 19.

Coloss. 3. 5.

1. Cor. 6. 10.

Quid de sua
sepultura
præceperit.

Moritur.

* Cornu-
vaille.
Corpus in
mare de
mergitur.

Illasum in-
venitur.

Inventio-
nis dies fe-
stus.

Dani Bri-
tanniam,
ejusque
Monasteria

Ann. Chr.
v. lxxv.
Jan. xxix.

* de Venetis.

à suis quàm ab extraneis, crudeli modo vastabatur. Civitates, castella, Ecclesiæ, domus, Monasteria virorum atque Sanctimonialium igni tradebantur, donec in solitudinem & vastam eremum omnino regio tota Dei iudicio redigeretur. Eo tempore ALANUS ^a atque PASQUETENUS frater ejus Veneticam * Provinciam regebant, quæ à VVEROCO Brogueret dicitur: eo quod occiso BELPOLENO duce cum exercitu suo, effugato etiam alio Francorum duce Ebracario regionem ipsam viriliter defenderit: sed capto à Normannis Pasquereno atque redempto, ac postea à quodam per insidias occiso solus cum filijs provi poterat Alanus ipsam Provinciam regebat. Ea tempestate duo Monasteria virorum Lochmenech, id est locus Monachorum; & locus S. Gildæ, effugatis habitatoribus deserta sunt atque destructa: quorum habitatores conjuncti simul, compulsi sunt alienas petere regiones: atque in Bituricensi regione novas ponere sedes: secum deferentes Sanctorum corpora, Sanctarumque parrocina quæ tunc temporis apud Britannos festa devotione, nimirumque venerabantur affectu.

Quid de S. Gildæ Reliquijs actum sit.

33. Moriaccensi siquidem Cœnobio quod est Locmenech præerat eo tempore TANETH Abbas; Monasterium verò S. Gildæ regebat DARIOCUS venerabilis vitæ Abbas. Hic sub altare hujus sanctæ Ecclesiæ, Reliquias B. Gildæ, octo scilicet de majoribus ossibus in sarcophago ipsius recondidit, quæ tempore nostro reperta sunt; cetera verò simul cum Reliquijs S. Paterni Venetensis Episcopi, & aliorum Sanctorum, cum libris & ornamentis Monachi secum transtulerunt. ^b Simili modo ex omni Britannia Sanctorum corpora per diversas regiones sunt dispersa.

Felix Monachus Floriacensis mittitur in Armoriam.

34. Cùm autem omnipotenti Domino complacuisse, ut & Ecclesiæ Sanctorum in Britannia restaurarentur, & gens Brittonum quæ in alienis regionibus misero modo exulabat, ad proprias rediret sedes; resumunt vires iterum Britanni: & qui intra regionem remanserant, & qui dispersi fuerant per regiones collecti in unum; sumunt arma, expugnant viriliter hostes suos, terra, marique effugant & à cunctis finibus suis expellunt. Eo tempore erat comes in Redonensi civitate LUCHAEL qui & BERENGARIUS ^c dicebatur: hic habuit filium, nomine CONANUM, illustrem & bellicosum virum, ex quo ortus est GAUFREDUS vir & ipse in armis strenuus qui totius Britannicæ Monarchiam tenuit. Hic ergo rogavit GAUZLINUM Floriacensis tunc Monasterij Abbatem, qui etiam postea Bituricensi Ecclesiæ præfuit Archiepiscopus, ^d ut transmitteret sibi FELICEM Monachum ad restauranda Monasteria quæ erant in sua regione solotenus destructa. Anno igitur Dominicæ Incarnationis millesimo octavo missus est Felix à supradicto Abbate ad Gaudfredum Comitem, qui honorifice ab eo susceptus est atque prædicta Cœnobio ei donavit cum omnibus appendicijs suis, rogans & multum deprecans, ut omni studio reedificaret ea, promissitque plurimam ei largiturum dona, cùm de itinere redisset quod festinabat ire. Propebat enim eo tempore idem Dux romam ire gratia orationis: ivit itaque sed non rediit, quia in ipso itinere mortuus fuit. Commendaverat autem ipse dux supradictum Felicem dum proficisceretur conjugi nobilibusque suis, fratri etiam suo IUDICAELI Episcopo Venetensi, in cujus diocesi ipsa Monasteria erant.

A S. Paulo Episcopo curatur.

35. Sed libet nunc retro redire & Beati Pauli Episcopi ^e in ipso factum referre miraculum. Cùm esset idem Felix in supradicto Floriacensi Cœnobio tempore ABBONIS Abbatibus ^f, & languore gravi deprimeretur & desperatus à medicis nullo modo vivere crederetur, apparuit ei vigilanti & oranti Beatus Paulus Episcopus assistens ante lectum ipsius cum magno lumine eique dixit: Quomodo te habes frater? vel ubi te tenet hoc malum? At ille; Quis es Domine? Ego, inquit, sum Paulus Episcopus quem quærebas. Domine ecce, ait, in hoc latere me diu tenet malum: & ostendit ei locum. At ille appropinquans digito leniter de latere ejus putrefactam abstulit costam, & ei ad lumen lampadis ostendit dicens: Hæc amplius non te nocebit. Et hoc dicens projecit eam, & ab admirantis oculis cum lumine suo disparuit; odor verò suavissimus permansit tota nocte in eadem domo. Sanus itaque cùm esset factus, nemo prævenit eum ad vigilias nocturnas: mirantur omnes

^a Alanus r. Britannicæ Dux, cognomento Rebras, id est Magnus, rexit ab anno dccc. xciv. ad cm. vii. Filij ejus erant Luchaël & Colledocus. Vide Argentæum lib. 3. cap. 4.

^b Totus iste articulus deest apud Boscium & Bollandum. Ex hac verò S. Gildæ Reliquiarum, eiusque Monachorum in Bituricensi provinciam translatione nata est (ut suspicari licet) Ebboni Principi Dolensi occasio condendi Monasterium S. Gildasij ad Indrum fluvium, sexdecim leucis ab Avarico Bituricum, quod anno m. dc. xxiii. petente Serenissimo Principe Henrico Borbonio Condzo, in Collegium Canonicorum in Castro Rodulphi institutum conversum est unâ cum Cœnobio Dolensi vicino, quod ab eodem fundatore constructum eandem sortem pertulit. Magna pars Reliquiarum S. Gildæ in Monasterio Ruyen-

si, alia verò apud S. Gildasium de Nemore affervatur.

^c Berengarius pacem fecit cum VVilhelmo r. Duce Normannorum, eamque postea renovavit cum Richardo r. qui VVilhelmo patri anno cm. xliii. interfecto successit. Lege Dudonem S. Quintini Decanum & VVilhelmum Gemmeticensem.

^d Goslinus S. Abboni Abbati Floriacensi successit anno m. iiii. Vnde corrigendus Argentæus, qui Felici Monachi missionem in Britanniam revocat ad annum m. contra hujus viri auctoritatem. Goslinus sedet in cathedra Bituricensi ab anno m. xliii. ad m. xxx Felix verò Monachus colitur 9. Martij.

^e Albertus de B. Paulo Episcopo Leonensi interpretatur. ^f Martyris nomine colitur Abbo Floriacensis 15. Novembris, anno m. iiii. ex Sigeberti calculo peremptus, de quo suo loco & tempore.

quem sperabant iam mortuum vivere, & interrogant quomodo sanatus fuerit: ille à Beato Paulo se visitatum, & quid sibi dixerit, qualiter etiam de latere suo fractam putrefactamque abstraxerit costam, & en illam, inquit, & elevans à terra omnibus ostendit eam. Mirantur cuncti factum, simulque laudes domino cum sonitu reddiderunt cymbalorum. Sed ad narrationis ordinem redeamus.

Anno Chr:
D. LXXV.
labu. xx. x.

36. Post mortem autem GAUFREDI ducis, cum redire voluisset FELIX ad suum Monasterium, HADEGOCIS Comitissa non permisit illum ire. Sed multis precibus rogavit ut maneret, & perficeret ea quæ vir suus in restaurandis Cœnobijs inchoaverat facere. Retentus igitur à Comitissa & consiliarijs ejus, maximèque ab Episcopo Venetensi Judicæle, qui eum unice diligebat, primò quidem parva erexit habitacula in supradictis locis. Erant verò ibidem Ecclesiæ sine tectis & ex parte dirutæ, & inter ipsos parietes annosæ arbores creverant, sed & ostia ipsa quadam concluderant. Nulla ibi tunc habitationis domus erat, nulla hominis conversatio, sed erant in ipsis etiam Ecclesijs cubilia ferarum. Videbatur ergo omnibus laboriosum valde & difficile aggredi tam immensum opus: sed ille habens fiduciam in Domino, non dubitavit invadere illud, nec fuit spe sua frustratus. Nam infra paucos dies conveniunt ad eum optimi & religiosi viri: quorum adjutorio & Ecclesias restauravit, & domos edificavit, vineas plantavit, atque pomaria: ab his etiam pueri nutriti in Dei servitio fuerunt.

Restauratur in Britannia duo Cœnobia.

37. Per idem tempus Britannii iterum in seditionem versi, bella commoverunt. Nam rustici insurgentes contra dominos suos congregantur: at nobiles iuncto secum Comite ALANO agmina rusticorum invadunt, trucidant, dispergunt, persequuntur, quoniam sine dace & sine consilio venerant in prælium. Deinde quidam nobilium insurrexerunt contra Comitem, sed non prævaluerunt: quoniam ipse vir ignavus & sine scientia non erat. Inter hos tumultus Felix, quoniam non poterat quietè & pacificè vivere, statuit ad Monasterium suum redire, nam sedecimum annum agebat, ex quo ab Abbate suo ibidem transmissus fuerat: conatum verò ipsius prævenit Hadehogis Comitissa. Misit namque per quemdam virum qui cum eo pergebat nomine FELIUM, epistolam ad Abbatem illius, rogans ne ullomodo eum retineret; sed Abbatis ei benedictionem daret, & ad se illum iterum transmitteret: quoniam filij ejus Alanus & Eudo jam adulti parati erant perficere omnia, quæ pater eorum ei promiserat.

Felix rediit Floriacum.

38. Cum igitur legisset GAUZLINUS Abbas epistolam, vocat Felicem Monachum, interrogatque ad quid venerit, vel cur dimiserit loca ipsa, & congregationem quam ei commiserat. Ille, Quoniam, inquit, nec pacificè, neque cum quiete possum ibi Deo servire. Cui Abbas: Tu autem in tua putas habere patria, quod Christus non habuit in sua? Si igitur ad Christum vis pervenire, debes sicut & ille ambulavit & tu ambulare. Per multas enim tribulationes, sicut dicit Apostolus, oportet nos intrare in regnum Dei. Ergo patienter carissime fer molestias ubicumque fueris, & esto nobis obediens sicut in tua professione Deo voluisti: & suscipe curam Abbatis atque benedictionem, ut cum ipsis quibus te præesse volumus pervenire valeas ad æternam vitam. Sed cum ille se excusaret, & nullo modo hoc facere se posse diceret; Abbas qui erat, sicut diximus, Episcopus, arreptum eum invitum ad altare duxit, atque ad Abbatis officium promovit quarto nonas Julij. Accepta itaque Felix jam Abbas, tam Abbatis sui quàm cunctæ congregationis suæ benedictione revertitur, commendatitias secum deferens litteras principibus Britannia & Episcopo Venerensi. Cum autem dubitaret quem potius locum de duobus statueret sedem Abbatia habere, ducem ALANUM, Episcopumque Venetensem super hac re consuluit. Illi convocatis nobilibus viris, aliquibus etiam Episcopis, statuerunt locum sancti Gildæ, qui erat antiquior & terræ fertilitate, frumenti etiam & vini arborumque pomiferarum abundantior, diversorum quoque magnorum piscium generibus, suis temporibus affluentior.

Abbas ordinatus re-mittitur.

Act. 14. 22.

S. Gildæ Monasterium regit.

39. Erat autem in eodem loco, ipso tempore quidam Dei servus, solitariam vitam ducens, nomine EHOARN, super quem nocte intrantes latrunculi, eum ex adhærenti Ecclesiæ domo extraxerunt. Quidam verò ex ipsis LEOPARDUS cognomine arripens securim, super limen Ecclesiæ cerebrum illius excussit. Qui mox correptus à dæmonio, in terram corruit, atque cum surrexisset cultellum accipiens seipsum in pectore vulneravit: & nisi citò à sociis suis fuisset defensus semetipsum interfecisset. Ligatus igitur ab ipsis domum reversus est, sed numquam postea sensum recepit. Vidimus namque eum per viginti annos nullo tegi indumento non tunica, non camisia, non calceamento: sed miro modo æstate & hyeme nudum incedere. Huic si quis pro misericordia aliquod indumentum porrexisset, ille si fortè sub arbore sedisset, vel in quolibet loco, non discedebat, donec ipsum indumentum omnino discidisset. Et si quidem laneum vel lineum fuisset, in ipso loco dissilabatur, si verò pelliceum, & ipsum ad nihilum redigebat. Itaque & æstatis immensos calores atque intolerabilia hyemis frigora, sicut diximus, per multos annos

Vltio divina in hominem.

a Hadus dicitur apud Gemmeticensem in lib. 3. cap. 5. ac Richardi II. Normannorum Ducis filia.

b Non simplex Abbas, neque enim sedecim, sed

decem tantum annis eo nomine Floriaco præfuit, sed Abbas simul & Episcopus, ut infra legitur.

Ann. Chr.
D. LXXV.
Ianuarij
2111.

nudus incedens domi forisque pertulit. O ineffabilis Christi clementia ! ô bonitatis & misericordiæ ipsius immensitas ! ô Beati Gildæ gloriosa merita, quæ sic in uno eodémque homine & puniunt crimina, & impios castigant, ne similia facere præsumant, ne similiter puniantur. Credimus autem virum illum, per hoc quod Deus non vindicabit in idipsum, salvum pro Dei misericordia fuisse.

Exanimis
ad tactum
baculi B.
Gildæ vitæ
redditur.

40. Festivitas Beatissimi Gildæ, qua de mari translatus est corpus ejus, appropinquabat, & populus undique confluent ad diem festum occurrere festinabat. Tunc quidam qui diu in lecto jacuerat gravi detentus infirmitate, cum videret vicinos & amicos suos properare ad diem festum, clamabat ut se ad sanctum locum ducerent. Dicebat enim, quod si sancti viri sepulcrum contingere meruisset, mox sanitati redderetur : hoc se credere, hanc fidem se habere testabatur. Adductus itaque ab amicis est, & ante sepulcrum B. Gildæ positus. Cum verò vigiliæ solemniter celebrarentur, & ille ante sanctum jaceret sepulcrum, subito se extendens in mortui modum dirigit, plangere cessavit, ejus oculi versi erant, pedes manus, pectus frigecebant, & toto corpore mortuus esse videbatur. Populi multitudo quæ circumdederat, conclamabat, quoniam mortuus est, educite eum foras. Igitur vociferantibus illis & circa eum magis magisque se se complimentibus, cum nemo neque manum ponere, neque ad eum præ multitudine accedere per tres fere horas posset, tandem ascendens quidam ex Monachis, Iunior nomine, & accipiens baculum Sancti in manu sua, eum tertio signavit cum baculo signo sanctæ Crucis. Illico mirantibus cunctis erexit se, atque dixit : Numquid non vidistis Beatum Gildam stantem super istum lapidem, & sua me manu erigentem ? Tunc in conspectu omnium sanus atque gaudens surrexit, & manu sua deferens candelam super altare posuit : & qui aliorum manibus ad sanctum deductus fuerat sepulcrum languens, suis pedibus domum sanus revertitur gaudens. Hanc verò virtutem cum postea narrarem nobilibus quibusdam ante Ecclesiam Plomorcat, ille affuit, & jurejurando affirmabat ita fuisse, sicut dicebam.

Vir mori-
bundus sa-
natur.

41. Notissima res est & per cunctas partes Britanniae vulgata, ut si in parrochia, vel etiam in aliqua regione mortalitas incubuerit, illius habitatores ad hujus locum sanctissimum confugere, atque à Deo ibidem sine dubio præstolari remedium. Veniebat pro eadem causa de Ilfintine multitudo plebis, sed unus ex ipsis, nomine DONGUAT, subita eadem clade percussus cecidit, & ante Ecclesiam Sarthau remansit, focij verò ipsius cum ad sanctum venissent locum, rogaverunt me ut caballum quo eum deferrent transmitterem : quod & feci. Adductus itaque est, sed quia stare non poterat, in domo hospitem collocatus est. Erat autem ad videndum horribilis, & sanguinem vomens. Nemo eum usque in crastinum vivere sperabat, sed jam jamque mori expectabatur. Hunc visitatura cuncta Congregatio venit, oratque pro eo Dominum, & oleo sancto perungit. Hic itaque ab illa hora paulatim ad se rediit, & vires recepit, & post aliquos dies ex integro sanitati est redditus. Socij ejus ad propria redeuntes, uxori ejus mortuum eum fuisse, & apud sanctum Gildam sepultum dixerunt. Venit illa elemosynas pro anima viri sui factura, sed quem sperabat mortuum, invenit non solum viventem, verum etiam sanissimum. Sic, sic operaris, Deus noster, in Sanctis tuis, atque mirabilia magna solus facis. Revertitur itaque vir ille cum uxore sua gaudens atque sanus, qui venerat nectus & moribundus. Hunc ego nuper vidi sanum & gratias referentem Deo, & beati Gildæ virtutes magnificantem, qui etiam ea de se recordatur, quæ enarravimus.

Dæmonum
teritula-
menta aqua
benedicta
fugantur.

42. Nec prætereundum silentio est, quas eodem tempore priores nostri, qualisque humani generis inimici in hoc sacro Cænobio pertulerint molestias. Videns namque ille antiquus hostis quod servi Dei locum desertum incolere cœpissent, atque se ab eo quem diu possederat, loco diu deserto expellere deberent ; ad suas antiquas revertitur artes, & quos Dei virtute videbat munitos, phantasmatibus & nocturnis terroribus eos effugare omnibus modis conabatur. Nam nocte quadam dum pueriles Monachi ad mensam sederent & psalmos firmarent, adversarius adfuit, alludens lumini candelæ apparuit, extendensque frequenter manum inter duos puerulos, hanc denuo retrahens, & iterum extendens atque iterum retrahens, & hoc donec candelæ deficeret lumen, indefinenter faciens. Species verò brachij atque manus quæ solummodo videbatur, erat nigra & horrida pilis. Pueri timore exterriti ac perturbati erant, alter puerorum RATHEREDUS, alter verò MANGISUS vocabatur : tertius verò adolescentulus qui eos docebat RANNULFUS dicebatur. Senex igitur qui eos servabat nomine IOVETHEN, videns quæ fiebant & timore pueros perterritos, dicebat eis : Signate vos pueri, signate vos signo sanctæ Crucis, & psalmos Davidicos decantate. Improbus verò dæmon consumptam extinxit candelam, & se in risum movens, per acervum lapideum qui juxta erat proruens, terrorem immensum ex sonitu lapidum concussit : deinde scutulas quæ in Refectorio erant positæ, tota nocte movens atque removens, inquietam habitatoribus noctem reddidit : vasculum verò quod juxta erat positum vino repletum dum minister requisisset, vacuum invenit, neque ullum vestigium ubi in terram defluerit repertum est. FELIX abierat : qui cum venisset, & à Fratribus quæ præterita nocte pertulissent phantasmata audisset, acceptam aquam cum sale benedi-

xit, & in circuitu & intus aspersit: atque ab illo die per Dei gratiam quietam habitatio per-
mansit.

43. Fuit tempore illo inter priores hujus sacri Cœnobij Monachus quidam nomine GIN-
EURIANUS, laicus quidem, sed Spiritu sancto, omnibusque virtutibus plenus. Hic cum
aliquamdiu innocentem & simplicem vitam agens, in Monasterio Deo deservisset, & ejus
patientiam per molestiam corporis comprobare, aliisque in exemplum ostendere Dominus
decevisset, per Spiritum sanctum ei revelare dignatus est finem vitæ suæ. Venit itaque quadam
die ante Abbatem Felicem atque omnem congregationem, humiliter satisfaciens, & petens
ab omnibus sibi veniam dari. Dum igitur in circuitu tamquam innocenti & simplici viro
respondissent: Dimitte tibi Dominus ignorantias tuas, atque ab omnibus peccatis tuis
te absolvat; Scitote ergo, inquit ille, carissimi Fratres, quia ab hodierna die neque
ambulare inter vos, neque manere potero. Rogo caritatem vestram, ut vestris oratio-
nibus me commenderis Deo, & oleo sancto ungatis. Mirantur omnes quod quem sa-
num videbant, ungi se rogaret. Ille autem rogabat, instabat, ut quamdiu loqui poterat,
ungeretur. Post Capiculum autem detulit omnia utensilia atque feramenta sua, & po-
suit ante pedes Abbatis, dicens: Domine, ecce obedientiam quam mihi servare præcepi-
sti, commenda eam alicui ex Fratribus. Fuerat enim ipse beatus vir custos alvearj ab
initio conversionis suæ, habens sub cura sua plurima apum vasa. Deinde cum Missa cele-
braretur, post pacem ad sanctum accedens altare Communionem sanctam de manu Sacer-
dotis accepit, ac post ambas manus ad pectus adducens, juxta gradum altaris se exten-
dens recubuit, atque inter manus eductus est in domum infirmorum, ubi statim sicut po-
stulaverat à Fratribus, oleo sancto unctus est, atque ab illo die, sicut prædixerat, per to-
rum annum paralyti solutus, in lecto jacens neque in latere altero se vertere, neque manum
ad os ducere potuit.

44. Per annum verò unum ei manifestè Dominus per Angelum suum dignatus est obi-
tus sui diem denunciare: qui mane RIANZUM monachum ad se vocavit, eique dixit:
Dic rogo Frater omni congregationi nostræ, ut gratias Deo semper agant, & in Domi-
no jugiter gaudeant: & noverint pro certò quoniam ad nocturnas vigilias sanctum Mi-
chaëlem Archangelum secum hac nocte habuerint, qui antequam omnino vigiliæ sona-
rentur, in specie pulcherrimi infantis mihi cum maximo lumine apparuit, & quis esset
dixit. Et adjecit, Ne timeas, inquit, sed præparate, quia cum luce hujus diei de corpore
tuo exibis ad meliorem vitam: ac deinde per fenestram orientalem, cum suo lumine
Ecclesiam intravit: & quamdiu vigiliæ celebrabantur, præclarum illud lumen ab Ecclesia
non recessit. Nunc ergo carissime Frater, nuncia Fratribus nostris quæ tibi dixi, & quod
gratias caritati eorum refero, quia obsequium mihi per totum istum annum exhibue-
runt. Obsecro autem, ut communionem sanctam mihi deferas, atque ab hora vespertina
obitum meum observes. Igitur post Vesperas vocavit servitorem suum eique dixit: Voca
Fratres meos ad me, quia jam de hac vita exeo. Omni itaque congregatione ad eum coadu-
natâ, de hac vita eadem qua prædixerat hora migravit ad Dominum quarto Kalendas
Octobris.

45. Vir quoque vitæ venerabilis & memoria dignus eisdem temporibus in hoc sacro
Cœnobio refulsiit GULSTANUS. Hic etiam laicus erat, sed psalmos & orationes, quas me-
moriter didicerat, nocte dièque ante Deum decantare non cessabat, pernox in vigilijs:
ita ut etiam decrepita ætate, vix cum vidisses tribus horis æstate aut hieme in lecto jacere.
Hic verò in adolescentia sua à piraticis prædonibus est separatus per Felicem qui eo tem-
pore in Ossa * Insula eremiticam necdum Monachus ducebat vitam: ipsam quoque
quam eo tempore ab eo didicerat, semper dilexit usque ad finem vitæ suæ ducere vi-
tam: parcus in cibis & in potu, in vigilijs & oratione assiduus. Hujus itaque viri merita
Dominus declarare dignatus est etiam in vita sua: nam longè latèque laudes & præconia
ipsius in ore omnium navigatorum hujus regionis resonabant. Plurimas namque per eum
Dominus dignabatur operari virtutes & miracula, ita ut enarrare vel dinumerare ea vix
aliquis posset. Defunctus autem est quinto Kalendarum Decembris apud Bellum-videre b
Castrum, ubi pro utilitate Monasterij sui venerat, in domo Monachorum sancti Petri
Maliacensium. Sed ubi voce præconis fuit auditum, quòd beatus Gulstanus de hac vita
migrasset, media enim nocte transierat, continuò de lectulis dissilientes viri nobiles, si-
mul cum matronis & cunctis qui audiebant, certatim festinabant ire cum cereis & lam-
padibus, ut obsequium ferrent viro Dei: ita ut vix posset ipsa domus continere multitu-
dinem. Videntes itaque Monachi sancti Philiberti multa ornamenta, pecuniam quoque

Ann. Chr.
D. LXXV.
Janu. XXIX.

S. Gingu-
riani felix
exitus.

A Michaële
Archangelo
de hora sui
obitus sit
certior.

S. Gulstani
virtutes &
mors præ-
tiosa.

* Scribendum videtur *Ogia* seu *Oya insula*, galli-
cè *l'Oye*, in Comitatu Piclaveni, Rupellæ & insulæ
Reaco proxima.

b Bellum videre, vulgo *Beauvoir*, prope Herum
insulam, vernaculè *Neymontier*, in qua fuit olim ce-
lebre S. Philiberti Monasterium, de quo sæculo proxi-

mo. Fortè apud prædictum Castrum quidam exstabat
Prioratus, subiectus Monasterio Malcacensi, quod à
Iohanne XXII. in Cathedralem, retentis Monachis Be-
nedictinis, erectum est. Situm est in Comitatu Pi-
claveni, non ita præcul à Rupella. Plura de his
alijs.

152 VITA S. GILDÆ ABB. RUYENSIS.

Ann. Chr.
D. LXXV.
Januarij
311x.

De ejus cor-
pore decer-
tant Mona-
chi S. Phil-
berti & S.
Gildæ.

copiosam & cereorum diversam multitudinem circa corpus viri Dei aggregari, persuaserunt omnibus qui convenerant ut ad Ecclesiam suam sanctum corpus deferrent. Sed resistētibz Monachis, in quorum hospitio defunctus fuerat, famulis etiam contradicētibz ne ab illa domo Moveretur, donec illud possent ad suum reducere Monasterium; illi è contrario, concitata multitudine, rapientes illum de domo illa, cum omni apparatu suo & luminibus ad Ecclesiam deportaverunt, & immensam quæ offerebatur per triduum pecuniam colligentes, post tertium diem sepelierunt eum. Igitur cum ad Monasterium ejus hæc nunciata fuissent, VITALIS Abbas illuc perrexit, & ut corpus Monachi sui sibi redderetur, humiliter rogavit. Sed illi, non sancti viri dilectione, sed potius amore pecuniarum, quæ quotidie ad ejus undique deferrebantur sepulcrum, nullum reddiderunt responsum. Ille ad Episcopum Pictavensem ISEMBARDUM^a abiit, clamorem ferens de injuria ablati sibi corporis Monachi sui. Episcopus quia inobedientes præceptis suis ipsi Monachi fuerant, præcepit eos cum suo Abbate ad synodum suam venire, Abbatem etiam Vitalem præcepit adesse. Cum ergo venissent & in synodo utrique eorum causam dixissent: Episcopus præcepit Abbatibus atque canonicis nobilibus qui aderant ut *cetera desunt.*

^a Duo sunt hujus nominis Pictavenſes Episcopi, sibi invicem succedentes Prior posterioris avunculus obiit anno M. XXXVI. cui nepos ad annum usque M. LXXXVI superſtes ſuſſectus eſt, ut in Hiſtoria Picta- venſ. Episcop. Iohannis Beſly legimus.

Ann. Chr.
D. LXXV.
April, XVI.

VITA S. PATERNI EPISCOPI ABRINCENSIS.

Ex codd. Manuscriptis.

* S. Patier.
Ejus patria
& parentes.

Monastica
professio.

* Le Con-
stantin in
Norman-
nia.

Seceſſus
cum Scu-
bilio.

* Chesiay.

Ejus viven-
di forma.

Tempera-
tur à ſuo
Abbate.

SACRATISSIMVS igitur PATERNUS^a Episcopus Pictavis civis Aquitanicæ regionis iuxta sæculi ordinem generosis parentibus ortus, in administratione publica procreatus, generosior moribus institutus à IULIA matre fere sexaginta annorum vidua nobilissimè enutritus, cœlesti inspiratione ab ipsis annis infantie maturæ vitæ fraterna suscepit, & in Monasterium Eneſſione^a iugum Dominicæ culturæ Monachus gestaturus expetivit. Dehinc ad majorem virtutem se adolescentibus adhuc annis extendens, terminum puerilis ætatis transiliens, consilio inito cum SCUBILIONE ejusdem Cellulæ Monacho, propter amorem Christi relictis parentibus in Constantino^a pago se libenter elegerunt fieri peregrinos, pari contubernio solum deportantes Psalterium. Tunc sanctus Scubilio licet esset senior, videns Beatum Paternum meritis honorandum ad fratrem sibi cœquandum suum diviſit pallium, qui dum in quadam insula propter solitudinem desiderarent accedere, vir quidam nomine AMABILIS Deo timoratus, donec de ipsis civibus nunciaret, detinuit dicens, ut in fano Sesciaco^a se dignanter recondere, ac sua intercessione diabolica cultura quæ Gentili sub errore malè venerabatur, cessaret. Tunc circa sinum montis in receptaculo cavernæ cum suo contubernali Vir eremita ingressus est.

2. Crescente igitur fama Beati Viri vir venerabilis Abbas^b eorum post triennium ad requirendos Monachos tam bene ad Christum fugitivos perrexit: quibus inventis agnovit sanctum PATERNUM se in valde ardua vita constrinxisse, qui præter panem & aquam, vel olera sale condita nulla sumebat cibaria, aspectum verò suum non solum à feminarum, sed etiam à virorum removebat præsentia, ut ab omnibus summotus sollicitè expectaret adventus Angelicos, & cresceret in Divinitate quod deesset in homine: lectulum numquam habens, lectaria nesciens, in pluma neque caput reclinans, nisi vestæ tantummodo quæ in die usus est ea per noctem contentus est, pro molli lana hirsutum cilicium induens, ut inter horas soporis & per quietem temporis non esset requies corporis, & mutato ordine adhuc post actum diem nox succumberet in labore. Quod Abbas suus inspiciens, ultra propositum Regulæ velut impatientem equum acriter excurrentem per imposita freni pondera ad moderata eum revocavit jejunia: imperans ut nec reclusus esset tam arduè, neque virorum conspectu vel colloquio se fraudaret. Insuper & cellulas quas ipse instruxerat, in carro vicibus visitaret. De quo quia de bonis esset parentibus tam à Pontifice LEON-

^a Lege Enixionense seu Henſionense, Anſon, nunc S. Ioliini de Marnis, vulgò S. Iolin de Marnes appellatum, diocesis Pictavenſis.

^b In Vita S. Paterni apud Surium hic Abbas voca-

tur GENEROSUS: sed à quodam amanuensi qui S. Generosum Abbatem Henſionensem legerat, hoc nomen adjectum videtur, cum S. Generosus inſequenti ſæculo floruerit.

TIANO,

VITA S. PATERNI EPISC. ABRINCENSIS. 153

TIANO, quàm à civibus promptè testificatus est: quem in loco commendans, Beatum Ann. Chs
Scubilionem ad Monasterium revocans, parvo intervallo ad fratrem redire permittit. d. lxxv.
Dehinc vir Dei PATERNUS à sancto Leontiano Diaconus & Presbyter institutus quantum April. xvi.
dignitate creverat, tantum se virtutibus honorabat. Qui septuagenarius cum Abbatibus offi-
cio virtutibus fungeretur; & in Cellula sua quam primum edificaverat Sesciaci quiesceret, Paternus sit
quodam nocte visus est ipse locus ei mira claritate perfusus, & ad eum venientes in Diaconus.
visione sancti qui ad Dominum migraverunt MELANIUS*, LEONTIANUS* & VIGOR* Episcopi per revelationem eum ordinaverunt Episcopum. Tunc ipse stupefactus, sed apud se * Rhedo-
retinens quamvis tunc tractaverit, post probavit. Nam nec longo intervallo, sed ad sup- nensis
plicationem tam plebis quàm Principis Abrincas* Pastore decedente successit, nec recusare * Constan-
poterat, quod jam secreta Dei dispensatione portentatum erat. tis.

3. Mox effectus Pontifex ita se in Ecclesiarum instauratione, vel nova ædificatione ex-
ercuit, domum recuperatione succinxit, culturæ utilitatem disposuit, pauperum admini-
strationem profudit, ut esset in singulis mirabilis, & in omnibus singularis. Illud etiam
merito memoriæ non fraudat, cum quadam vice in Feudetiaco villa SEVERO comite adve-
nisset, quædam femina civis Rhedonica* ei in oratione oblata est muta, quæ sancti viri
oratione completa statim mulier erupit longa silentia, nec potuit inimico servire diutius, quo
libertatis auctor Christus fuit invocatus. * de Rejne, in Anno-

4. Igitur cum tertio-decimo anno vir Dei ageret in Pontificatu, statim altera die Paschæ
cum Fratres Sesciaco visitare cuperet, in infirmitatem irruit. Pariter autem sanctus Scu-
bilius in Mandanense Monasterio* in infirmitatem incidit. Dirigunt ad se invicem, ut
priusquam de sæculo discederent se viderent. Tunc missi se obviantes Beatum Scubilionem in
itinere commonent ut fratri occurreret, sed brachio maris opposito non valuit nocturno
tempore transire. Attamen cum à se Sancti fere tria millia spacia interessent, eadem
nocte beatus PATERNUS unum cum sancto fratre suo glorioso proposito nobili in trium-
pho, felici viatico cum Choro Angelico in cælesti senatu de terrenis pias animas emise-
runt ad Christum*, quem LAURO Episcopus* qui ibidem ante dies octo ad visitandum
advenerat, cum ad Basilicam Sesciaci Beatum Paternum deduceret, impendens exequias;
item LASCIVUS* Episcopus sanctum Scubilionem ad Basilicam ipsam deduceret, utique
concinnante Choro psallentium, in unum nescientes Pontifices convenerunt, & sanctissi-
mi viri orationis locum quem edificaverant, pariter eadem die occupaverunt felici sub
transitu; ut nec mortis casus divideret quos semper una vita conjunxit, ac simul uno mo-
mento cum altero alter sepultus est, cum & in peregrinatione alter alterum secutus est.
Sic Redemptori nostro amatori unico electi de sæculo meritis felicibus æqualiter occurre-
runt, miracula facientes post obitum, qui beatis operibus vivunt integrè post sepulcrum.

* Arturus du Monstier in Neustria pia pag. 68.
suspicatur Mandanense Monasterium non aliud esse
à Madoinensis dice. Constantiensis, ejus Cœnobij
jam dudum extincti Abbas fuit sæculo i. x. S. Odo-
bertus, ut suo loco videbimus.

b Ad statuendum annum obitus S. Paterni, sequen-
tes chronologici characteres observandi sunt. Obiit
enim anno Episcopatus sui tertio-decimo, & quidem
post Concilium Parisiense anno Christi d. LVII. cele-
bratum, cui subscriptus obiit, inquam, xv. i. Kal.
Maij, paucis post Pascha diebus, non tamen nocte huius,
festo proxima, ut quibusdam videtur. Nam licet *alte-
ra die Pasche* Paternus & Scubilio in morbum inci-
disse dicantur, *eandemque nocte* ambo mortui; nihil ta-
men cogit, ut noctem Paschæ subsequenter intelliga-
mus. Siquidem S. LAURO Constantiensis Episcopus

octo diebus cum S. Paterno commoratus est Sesciaci,
quod Paternus *altera die* Paschæ advenerat. Rectè igitur
SS. Paterni & Scubilionis obitus collocari potest
anno d. lxxv. undecim post Pascha diebus, quod eo
anno in quintum Aprilis incidebat. Ex quo redarguas
eos, qui Paternum Abbatem, cui Fortunatus Epigram-
ma 30. lib. iij. & 23. lib. vij. dedicavit eundem esse
cum isto existimant, cum S. Paternus Abrincensis
longè antè desierit esse Abbas, quàm in Galliam ac-
cesserit Fortunatus, qui vix eum viventem in Galia
videre potuit.

c Lascivus Episcopus Concilio Parisiensi iij. anno
d. LVII. post Paternum subscriptus reperitur absque
ulla Sedis mentione. Probabile est fuisse Episcopum
Bajocensem.

Ann. Chr.
D. LXXV.
Iunij 1175

VITA S. LIFARDI ABBATIS MAGDVNENSIS.

Ex MS. cod. S. Germani Prat. & S. Benedicti Floriacensis.

PROLOGVS.

GESTA sacratissimi ac venerabilis Abbatis * LIFARDI stilo illustrare operæpretium duxi, volens ea patenter ostendere hominibus, quæ coram Dei constant esse clara conspectibus, ut eo magis imitando sancti viri vestigia ad sui causam profectus invigilet animus, quo sapius, huiusmodi egregios audisse eum contigerit actus. Et quidem ab eorum executione me extraneum esse confidero, sed proinde digna mercede donandum æstimo, si quem ipse imitari nequeo, reliquis imitandum patefacio scribendo. Quocirca Lectorem suppliciter obsecro, ne in hoc parvissimo opere urbanitatis verba, sed gestorum potiùs requirat insignia; nec ei impolita sermonis connexio vilescat, cum vitæ perennis adeptio magis in fide quàm in eloquentia constet.

VITA INCIPIT.

2. Beatus igitur LIFARDUS ex inclita Aurelianorum civium prosapia ^b ortus, dum in annis esset juvenilibus, instantis sæculi dignitatem nobiliter est assecutus. Erat enim in causarum temporalium Legibus discretor præcipuus, sed divina favente gratia in eisdem iudiciis æquitatis rationem considerans, à tramite non exorbitabat rectitudinis. Magna enim veneratione ab omnibus colebatur, quia idoneus Deo existens sine querela conversabatur apud homines. Moribus namque probus, alloquio dulcis, aspectu præclarus, atque ab omni fellis amaritudine habebatur immunis: adèò ut inter Laicos commorans perfectorum vitam videretur ducere Clericorum.

3. Cum ergo octona ætatis suæ lustra sæculi uens adhuc dignitatibus peregisset, consensu sancti Spiritus afflatus instinctu Pontificem loci illius adiit, seque fieri Clericum proposcit. Quem cum isdem Pontifex erga religionis obsequium magno æstare desiderio inspiceret, assensum libenter præbens, Clericatus eum officio mancipare non distulit, confestimque benedictionem honoris accumulans Levitæ ei ministerium injunxit. Quo suscepto vir Deo plenus, onere protinus rerum humanarum deposito, vera Monachi professione armatur^c. Est enim mons in Aurelianensi pago, quem ejusdem incolæ regionis Magdunum ^d appellant, in quo ab antiquis Patrum Castrum fuerat ædificatum, quod crudeli Vandalorum vastatione ad solum usque dirutum est. Nemine autem remanente habitatore, nemoribus hinc inde succrescentibus, locus idem qui claris hominum cõventibus quondam replebatur, in densissimam redactus est solitudinem: cujus abstrusa laribula venerabilis LIFARDUS petiit, ibique uno tantum discipulo comite VRBICIO contentus, propè fluvium qui nuncupatur Malua*, cellulam sibi virgis contextens solitarius habitare cœpit, ut vitata plebium frequentia ac temporaneis honoribus liberiùs Dominicis supponeret colla præceptis.

4. Iam verò quantæ illic sanctitatis quantæque conversationis vir extiterit, quis explanare humanis sufficiat verbis? cujus tantum vitæ à terrenis sejuncta est actibus, ut corpore in terra seposito mens sancta inter cives Angelicos versari videretur in cælo. Agebat namque bonus miles digna Deo opera, præparatus ad pugnandum contra omnia nefandorum spirituum certamina. Cujus abstinencia tanta erat, ut panis hordeaceus quo utcumque corpus sustentabatur, quique ipsius fiebat manibus, unius tantum uncie pondus habere diceretur. Nullum omnino præter aquam in bibendo noverat potum, sed & ipsa tertia solummodo die parcissimè utebatur. Porro de vestium ejus vilitate quid dicendum

* S. Lifardum vix uspiam alibi (præterquam in Martyrol. Bened.) Abbatem vocatum reperias. Presbyterum appellant Vifardus & Ado, cujus hæc verba in Martyrologio edito omissa, in vetusto nostro exemplari manu descripto reperiuntur. In territorio Aurelianensi, vico Magduno depositio S. LIFARDI Presbyteri & Confessoris, qui multis virtutibus clarus, Monastico habitu & religione venerandus sancto sine quævis. Certum est tamen eum verè fuisse Abbatem.

^b Alia S. Lifardi Vita, quam ex MS. cod. S. Petri de Curia Cenomanensis exscriptam legimus, hoc ha-

bet initium. Igitur Lifardus Magdunensium Opidi Aurelianorum vico oriundus fuit, parentibus nobilibus, &c. In quadam Vita S. Leonardi Vendoperensis, Lifardus Leonardi germanus dicitur, quamvis alij Leonardum ex tractu Leodiensi ortum asserant.

^c Inter Mitiacensis Cœnobij Monachos sanctitate insignes numeratur, ut ad Vitam S. Maximini infra videbimus.

^d Magdunum Opidum vernaculè *Menn*, quinque passuum millibus ab Vrbe Aurelia Blesas navigantibus in dextera Ligeris margine sese offert.

qui cilicio & sacro semper obvolui delectabatur, à quo decor & suavitas vestimen-
torum tamquam sorditas contemnebatur, asperitas verò & infirmitas velut decor eli-
gebatur. Quemadmodum enim prius vitam inter quos habitaverat sanctis studiis spernere
vitus fuerat, ita demum ad Monasticam perveniens normam sanctissimorum vestigia Mo-
nachorum perfectis moribus constantissime sequebatur. De cuius miraculis quaedam suc-
cinctè tangendo perstringere libet, ut cunctorum hæc legere cupientium memoriæ infi-
gatur, quanti apud Deum merito suæ religionis extiterit is cui tam mirabile de Christi the-
sauro administratum est supplementum.

5. In præfata eremo, cuius cultorem Dei famulum fuisse locuti sumus, serpens habi-
tabat immanissimus, qui immundis ferebatur plenus esse spiritibus. Hujus metus super
proximæ telluris habitatores ita excreverat, ut stulta temeritate assererent eum idcirco con-
servari, quòd quando quis egrediens omnia loci illius arva, & quæque in eis reperiret
flammis incendij consumpturus foret. Fons denique illic delectabiles emanabat aquas,
quem nemo ob hujus bestię formidinem gratia potandi præsumebat adire præter Athletam
Christi Lifardum discipulūque ejus, nomine Vibicium. Cūque iam supernus arbiter
sancti Viri merita populi propalare decerneret, ut lucerna accensa non ulterius lateret,
sed in Christi domo splendidissimo cunctis lumine niteret; die quadam instigante huma-
ni generis inimico serpens hic ferocissimus contra virum Domini permotus ad ejus habi-
taculum conamine properare nitebatur, ut vulnere letali inflicto humanam ab eo vitam
arociter extorqueret. Quod virum Dei minimè latuit, protinusque Vibicium advocans
dixit eum ad locum, ubi iam serpentem noverat esse. Nec ei quam ob causam illuc mit-
teretur ostendit, ut fidem Discipuli pius Magister probaret, qui velociter pergens serpen-
ti horribili obviavit, magnoque pavore perterritus fugam arripuit. Quid in via repererit
magistro pavidus nuntiavit, cui LIFARDUS placido subridens vultu, Cur; inquit,
pertimuiſti, modicæ fidei? dānsque ei baculum suum, Vade, ait, ne timeas & baculum
hunc ante torvidi draconis aspectus in solum figere ne dubites. Abijt ille & Crucis signo
protectus iussa magistrī peregīt.

6. At verò Lifardus orationi attentius incumbens Dei suffragium pro totius populi
salute flagitabat: videlicet ut idem draco funditus exstingueretur, ne per eum ulterius po-
testatem perfidus hostis haberet: suscepitque Dominus preces ejus, nec distulit quin fie-
ret, quod à servo petebatur. Nutu enim agente divino mox ut cruentus coluber baculum
coram se fixum furibundis aspectibus luminibus, celeriter reptando se protrahens ad superio-
rem ejus partem squamea colla tetendit, atque eam ore pestifero mordens reliquam mo-
lem corporis longitudine inferioris partis circumvoluit. Sed cū tetus illic colligi ob sui
magnitudinem non posset, anterior illius pars ligno, posterior hærebat terræ. Sicque
draco sævillimus dum virum, qui stipitem fixerat, ladere nequivit, contra idem lignum
feritatis suæ furorem excitans eum contractum deponere in terram satagebat, sed oratione
militis Christi ita obfirmatum est, ut nullo pacto incurvari à crudeli bestia potuisset. Dū-
que ita anguis terribilis penderet, propter immensum sui corporis pondus illico crepuit
medius. Quod ubi vir venerabilis expletum esse cognovit, ad videndum miraculum cum
discipulo advenit, & pro tanto triumpho Conditori suo gratias retulit.

7. Expulsi præterea demones quorum fuisse sanum serpens perhibebatur, vociferaban-
tur per aëra; Parce, inquiunt Lifarde, serpe Dei excelsi, cur nos de habitaculo cui
dudum insidebamus, ante tempus eliminas? Ad hujusmodi clamorem rota resonat ere-
mus, adeo ut etiam illius ruris habitatores horribilem audientes sonum stupefacti mutuo
percunctarentur, quidnam sibi vellent strepitus vocum quæ audirentur in solitudine. Num
forte, aiunt, pestifer ille draco qui hætenus latuit, de antro spelæi sui egreditur, ut nos
& universa nostra consumat, per quem Omnipotens nostrorum exigentibus meritis in no-
bis ulcisci disposuit? Sollicitius tandem quid clamaretur auscultantes, Lifardum à dæ-
monibus audire vocitari: quo audito ab his qui cum noverant, iampridem à populo
desuisse Lifardus edicitur. Confestim itaque ad solitudinem evolantes, Lifardum si-
lenter requirunt, metuentes videlicet, ne formidabili dracone, si adhuc viveret, feri-
rentur: inveneruntque sanctum Virum solitis orationum studiis vacantem, & serpen-
tem quem oppidò reverebantur, in parte altera debitæ morte præventum. Quod cer-
nentes cuncti prægaudio flebant, & gloriam Deo in altissimis personabant dicentes, sibi
salutem cælitus in exitio draconis fuisse attributam; atque hunc diem ob tanti trophæi gau-
dia celeberrimum duxerunt.

8. M A R C U S interea Aurelianensis Ecclesiæ Pontifex Clariaco^a vico, qui ab opido
Magdunensium tribus millibus distat, quibusdā implicatus utilitatibus tum residens, Ab Episco-
pō Aurelian-
ensis sic
Presbytero

^a Clariacus, vulgo *Clery*, opidulum est ex adver-
sa Ligeris ripa Magdunum spectans, Ludovici XI.
Actor. SS. Ord. S. B. Saculum I.

Francorum Regis mausoleo illustre, sed Deiparæ Vir-
ginis cultu & Fidelium peregrinatione illustrius.

Circa ann.
D. LXXV.
Iunij XII.
nobis Christus declaravit indicijs, ut quanti apud eum foret meriti vir à nobis per omnia imitandus suis dignosci potuisset in actibus. Et continuò exurgens ad locum ubi vir sanctus morabatur citissimè properavit, peractisque salutiferis cum eo colloquijs, sacerdotali illum eadem die honore ditavit, ac modicum ei Templum quod usque hodie permansit, ibidem construxit. His ita gestis Episcopus ad propria remeavit. Perpendimus ecce iam in hoc viro esse completum quod de sanctis legimus qui Angelos indicabunt. Iudicavit quippe Angelos, cum ad exemplum Christi demones vociferantes de proprio expulit habitaculo. Ex hoc itaque tempore hujus opinio per omnes provincie illius terminos adeo enituit, ut cuncti cum miro affectu venerarentur, cuncti se ejus meritis à dracone liberatos ejus orationibus apud Dominum crederent esse protectos, plurimi quoque mundum relinquentes ei fideliter adharebant, ut ejus instituerentur disciplinis. Cujus quia miraculum retulimus, in quo per Dei suffragium illum in serpente ab homine victum, qui per serpentem primum deceperat hominem, cognovimus, libet ut aliud insigne in quo hominum secreta divina revelante gratia isdem nosset, referamus.

9. Quodam quoque tempore cum hiemis, alor admodum, ut solet, inhorreret, quidam in supradicti montis latebris vestimenta sua abscondens nudatis artubus ad eum accessit, qui sibi vestimentum largiri postulabat. Sed vir Domini per spiritum quod gestum fuerat intelligens, mox unum è suis ad eundem locum direxit, & sibi vestimenta illic abscondita deferri præcepit. Quibus allatis ei qui elemosynam petierat reddidit, dicens: Cur ò infelix, mentiendo servum Domini tentare præsumpsisti? an non illic præfens aderam, dum hoc tibi metipsum furtum faceres? En, ait, tolle tibi quod petisti, qui facillimè se comprehensum cognoscens, quod suum erat recepit & confusus abscessit. Sicque dum virum Dei illudere se posse putaverat, magis est ipse delusus.

10. Sed & aliam narrabo ejus virtutem, qua in humane salutis restitutione, quantum per Dei gratiam effulserit, cognoscatur. Quadam die puella quedam nobilis, aridas manus & genua habens debilia ad eum accessit, & procidens ad pedes ejus sanitatem sibi restitui ab eo precabatur. His motus ille petitionibus continuò se solo prostrans aliquantis peroravit: Christe, inquit, Iesu qui Mariæ peccatrici ob affluentes lacrymarum fluxus universorum relaxasti crimina delictorum, & prioris vitæ reddidisti munditiam, hanc obsecro puellam de tua misericordia præsumentem pristinae sanitati restitue, ut cognoscant omnes te verum esse medicum, ac salvatorem mundi. His dictis surrexit, & manus & genua puellæ oleo benedicto perunxit, quæ continuò corporis validitudinem te, Christe, donante recepit. Et quid mirum si hæc apud te promeruit obtinere, cujus cor in gratissimum tibi templum conversum gratia tuâ exuberabat? Illis enim sanctis, illis per omnia Apostolicis est iste comparandus viris, quos super ægrotos manus imposituros & bona restituros quondam prædixeras.

11. Illud interea mihi prætermittendum minime videtur, quod Domino THEODEMIRO Miriacensis Monasterij Abbati à sæculo migraturo Beatus Lifardus in somnis est admonitus, ut ad ejus exequijs deservendum citius accurreret. Qui cum evigilasset uno secum è suis assumpto ad Monasterium quo sibi iussu fuerat divinitus pervenit. Cumque esset ianuam ingressus, aspexit in sublimi cælestium agminum choros sanctæ animæ plallendo occurrere, & eam eum gaudio ad cælum usque deferre. Hunc autem ab eis audivit psalmum decantari; *Beatus quem elegisti & assumpsisti, habitabit in atrijs tuis.* Quo audito vir beatus cellam, in qua sanctum corpus iam exanime iacebat, Fratribus debita illic officia persolventibus ingreditur, atque obsequium ejus funeri præbuit, eoque sepulto beatum MAXIMUM * nepotem inibi Abbatem constituit, & facta oratione ad Cellam propriam remeavit.

12. Ipse autem cum annis integris evolutis, iam imminere sui recessus diem cognovisset, evocans discipulos sui corporis resolutionem prædixit, eosque divinis colloquijs & blandis sermonibus exhortabatur attentius: Carissimi, inquit, abstinete vos à carnalibus desiderijs & voluptatibus sæculi, servate mandata quæ sacri præcipit Evangelij dogma: *Non mæchaberis, non furtum facies,* & reliqua. Contendite intrare per angustam & arctam viam quæ ducit ad vitam. Resistite diabolo, & mille ejus artibus nocendi: ita contra demones veluti contra cruentas bestias repugnate. In tentationibus eorum nolite deficere, scientes quod beatus vir qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se. His & hujusmodi verbis diutius eos exhortans VRBICIUM in medio advocat, ei que sui regiminis curam coram omnibus tradit.

13. Nocte verò infecuta præmissis ad Dominum orationum ac lacrymarum studijs felix anima rebus excessit humanis. Quod cum Pontifici relatum fuisset, ad beati viri funus

* Nempe Juniorem. Nam duos cognomines Miriacensi Monasterio hoc eodem sæculo præfuisse videmus in Vita S. Maximini Senioris, ubi iterum de Theodemiro agendum.

Hominem
sibi illudere
volentem
dereggit.

Feminam
infirmam
curat.

Videat
Theodemiro
animam in
cælum ferri.

Psalm. 134.

Mortis
præscius
discipulos
hortatur.

Luc. 18. 20.

Urbicium
successorem
designat.

quàm celerrimè properavit. Corpus jam in medio admotum lugubri discipulorum tristium frequentabatur obsequio, quod ille Pontifex magna admodum diligentia cum eisdem Fratribus sepelivit. Vrbicius verò regiminis sibi officio ab eodem nihilominus Episcopo confirmato post beatissimi Lifardi discessum fabricam ejusdem Monasterij a sublimius crexit, ubi hæcenus exigentibus beati Lifardi meritis erga diversorum infirmitates multa fieri signa videntur. Sed hæc ad te, Christe, referenda sunt, hæc tibi omnimodis deputanda, quo suffragante ea fieri posse haud dubium est. Si quidem ea quæ de tuo milite protulimus, tua sunt: tua sunt, inquam, universa miracula quæ pio affectu tuos recolimus Sanctos peregrisse, tunc quo nihil in eis mirabile, cum quo omnia admiratione digna patrantur. Quæsumus igitur, ut per eorum nobis intercessionem maximè Beati Confessoris tui LIFARDI cujus hodie celebramus festivitatem, auxilium gratiæ tuæ concedas; quatenus tuo munere vegetati, & hic eorum exempla rectis exequamur gressibus, & quos imitamur in sæculo, facie ad faciem hos feliciter contemplari mereamur in regno, te auxiliante, qui vivis & regnas in sæcula sæculorum. Amen.

Circa ann.
D. LXXV.
Junij III.

Ab Episcopo
sepelitur.

„ Hoc Monasterium in Ecclesiam Collegiatam ante sexcentos annos (ut ex sequentibus patet) conversum est, Ecclesiâ S. Lifardi nomine insignitâ, quæ testis Saussureo lib. 3. cap. 29. Episcopi Aurel. Habet „ Canonicos viginti, Capellanos multos, dignitates „ quatuor, Decanatum, Cantoriatum, Succentoriatum & Capiceriatum. Conservatque corpora 55. Lifardi, Vrbicij & T. Modemiri. Præter hanc verò S. Lifardi Magdunensis Ecclesiam multæ ejusdem nominis nuncupatæ reperiuntur: una in civitate Aurelianensi, in loco ubi natus esse creditur: altera in pago Buciaci, Bucy; alia Terminiaci, Terminier; alia Trigani, Tresnou; alia Oynovillæ, Oynoville, & alia.

„ fardi, Vrbicij & T. Modemiri. Præter hanc verò S. Lifardi Magdunensis Ecclesiam multæ ejusdem nominis nuncupatæ reperiuntur: una in civitate Aurelianensi, in loco ubi natus esse creditur: altera in pago Buciaci, Bucy; alia Terminiaci, Terminier; alia Trigani, Tresnou; alia Oynovillæ, Oynoville, & alia.

TRANSLATIO S. LIFARDI.

Anno Chr.
M. C. V.
Octob. VII.

Et Dedicatio Ecclesiæ Magdunensis, Facta anno Christi M. C. V.

Scripta à quodam Abbate anonymo, qui præsens interfuisse legitur num. 1. & 4.

Ex MS. cod. à V. C. D. de VVion d'Herouval communicato.

OBSERVATIO PRÆVIA.

Etsi propositi nostri sit Sanctorum Translationes in propria & singula quibus factæ sunt secula revocare: quia tamen S. LIFARDI Translatio, ipsiusque Ecclesiæ Dedicatio Canonici in locum Monachorum jam substitutis celebrata sunt, ut constat ex num. 9. satius visum est, omnia quæ ad S. Lifardum pertinent continenter exhibere, quàm scorsim, ubi nihil ad res Monasticas illustrandas conferrent, amandare. Hoc Lectorem monitum volebamus.

1. NNO itaque ab Incarnatione Domini millesimo centesimo quinto, Indictione decima tertia, PHILIPPO Francorum Rege ad Ecclesiam deducendam convenerunt RADULPHUS Archiepiscopus Turonensis, GUATO Parisiensis, IOHANNES Aurelianensis, CHRISTIANUS Abbas sancti Maximi, inter quos etiam invitata nostra mediocritas affuit. Affuit etiam tanta Clericorum & populorum multitudo, ut præ ipsorum multitudine numerositatis innumeratâ non fuerit certitudo. Confluxerunt etenim non solum à vicinis, verumetiam à longinquarum civitatum regionibus, ut interessent Dedicationis celebritati & beautifulissimi corporis transportationi. Porro mense Octobri pridie Idus mensis, feriâ sextâ, tempore superscripto in Ecclesiam die crastina Sabbato sancto deducendam convenimus, ut de corpore ipsâ die transportando tractaremus. Ad Missam celebrandam præparabat se Pontifex Aurelianensis, & de visendo corpore procurabat Clerus Magdunensis. Dum huic & illi instituitur apparatus, res digna relatu contigit, quæ beatissimi Lifardi præsentem miraculorum exhibitionem nobis manifestavit.

NOTA
temporis:

2. Puerulus enim duorum annorum circiter natus, lumen oculorum in ipsam allatus Ecclesiam recepit, quod casu contingente multis diebus amiserat & mensibus, quod qualiter acciderit subjecta pagina promulgabit. Pater & mater orbatî filij valetudinem assidue cuperent, condolentes, utpote quos paternus sine intermissione instigabat affectus, à vicinis multoties consilium poposcerunt, quid cæcato prodesse possit infantulo. Ad Divinam dicunt debere illos confugere medicinam, quandoquidem jam patebat nihil eis profuisse humanam. Est civitas, inquit, Geneva nomine, ubi Rhodanus collecto præcipitanter prorumpit de lacu, qua in urbe, immo in Ecclesia beati Iohannis Evangelistæ miracula Deus operatur copiosa, illuc vestrum consulimus tollatis filium, si Deum volueritis illi promereri propitium. Sed quoniam via longa & ignota & labor ingens & evectionis expensæ vobis non suppetunt, quæ omnia prætendunt vobis impossibilitatem, ad Ecclesiæ beatissimi LIFARDI, quæ nobis proxima est, festinetis dedicationem. Sicut enim audivi-

Fuerat cæcus
visus re-
cipit.

NOTA de
Ecclesia
Genevensi.

Annus Chr. mus sanctus ille Deo familiarissimus à loco in quo modo requiescit die illo erit transfe-
M. C. V. rendus ; & revera Deum sentietis placabilem , si sanctum suum supplicationibus vestris
Octob. VII. vobis facietis exaudibilem , & tanti meriti beatum Confessorem credimus , quatenus cum
 Deus non possit non exaudire , si pro vobis Deo dignabitur supplicare. Agite jam ergo
 moras rumpite , & nobiscum ad beatum Lifardum visitandum properate .

3. Incitatus est talibus eloquiis homo ille , & pede pernici cum uxore ad dedicatio-
 nem satagit festinare. Quid longius morer ? Ecclesiam peregrinus intrat , oblationem
 quantulamcumque præparat , cum oblatione puerulum Deo sanctoque Lifardo præsentat.
 Mira res ! puer altari applicatus visum recepit. Sed quoniam videre dedidicerat , aspicere
 quasi turbulentus incepit. Ad aures populi clamor utriusque defertur parentis : infan-
 tulus in medio sistitur , & vicinorum notitia quod contigerat miraculum stipulantibus at-
 testatur. De medio tollitur ambiguitas , quoniam sciscitantibus satisfacit reverenda legi-
 timarum personarum auctoritas. Passim clamant Deo gratias , & à multis extorsit alacritate
 intimæ motus sensualis lacrymas. Signa pulsantur , voces & gaudia multiplicantur. Ve-
 tus pij Confessoris præfens dignoscitur , per quem ex se Deus sospitates consuetas & dispen-
 sat & largitur. Sentiant cum incolæ præsentem , quem lætantur habere sibi patronum pec-
 culariorem.

4. Interea Clerus Introitum Missæ inchoat , Episcopus Missam celebrat , populus lau-
 des tumultuarias frequentat. Necessitas inevitabilis secundum tenorem canonum exige-
 bat , ut quoniam Ecclesiæ dedicatio instabat , ab Ecclesia corpus sanctissimum & omnes
In Ecclesiæ Reliquiæ asportarentur , & iterum juxta in Ecclesia dedicata suis in locis competenter col-
dedicatione locarentur. Induuntur Sacerdotes sacris vestibus , & ad mausoleum in quo Sanctus quie-
omnes Re- scebat aperiendum accessuri orationum supplicationibus armanur. Abbas sancti Maxi-
liquiæ de- mini & ego (quoniam nobis inunctum erat) nos diligenter accuramus , utque sanctis-
ferendæ. simam Domini Lifardi glebam nobis commendatam in feretro collocemus , timorati ac-
 cedimus. Ego quoniam sancto credebam meam displicere miseriam , nostram mecum
 damnabam conscientiam , pulsabam cælum precibus , pectus autem tundebam manibus : tan-
 to magis horrebam culpæ meæ deformitatem , quanto magis perpendere licebat beati viri
 sanctitatem.

Auctoris
humilitas.

S. Lifardi
sepulcrum
aperitur.

5. Confissi tamen & Pontificum & Cleri & populi qui genibus flexis psalmis & letaniis
 incumbabant orationibus , & eulogiarum nostrarum qualibuscumque delibutionibus , ostio
 sepulcri astitimus , & coopertorio sublato , sicut erant seriatim sancta membra in ipso sar-
 cophago vidimus. Clericos qui intus aderant , & me fateor horror invasit maximus. Vi-
 debam ossa nuda quæ sancti Spiritus familiaris incolatus extiterant , & quid staret inter
 Sanctos & peccatores recolebam. Accipiunt Sacerdotes ossa illa magna cum devotione , &
 ipsa diligenter reponunt in ad hoc præparata mundissima sindone. Multa cum diligen-
 tia servant cineres , & quicquid in sepulcro reperi potuit abscondunt diligenter. Me
 miserorum miserrimum ! me infelicium infelicissimum ! qui de pio furto diu cogitarem ,
 nec tamen quidlibet de furto poteram ; ad hoc plus contristor quia non potui , quam quod
 de furto piè impio cogitavi.

Corpus
ipsius sa-
crum defer-
retur.

6. Collocatis igitur & consutis in sindone ossibus & partim cineribus , & rursus co-
 rio desuper contextis , nobis astantibus thesaurum illum concupiscibilem , sed jam nemi-
 ni diripiendum committunt. Nos autem ferculo palliato imposuimus sanctum illud de-
 positum , colla voluntariè supponimus , & leve pondus ulvænei subvehimus. Inchoat
 IOHANNES pontifex Responsorium altâ voce , & cum fletu & gaudio deducitur pius puer
 ad majus altare. Ibi turbis circumstantibus positus est & debitis oblationibus à populis ho-
 noratus est. Videres miseri singultus & cantica , lacrymas & gaudia , & singula moderatè
 dispensabantur cum debita reverentia.

Ad Eccle-
siam S. Petri.

*** Supple**
adornant.

7. Postquam assatim quos Ecclesiastica aula plena capacitas receperat , Sanctum votis
 & donis honoraverunt , & si qui potuere , flexis popletibus oraverunt , quoniam forinsecus
 turbis ad altare confluentibus non dabatur vel aditus vel accessus : iterum Clerici sacro-
 sanctam sarcinam accipiunt , examina populorum offendentium tota virtute dissiliunt , &
 ad beati Petri Apostolorum Principis Ecclesiam in eadem villa sitam , & ad venerabilem
 venturum hospitem suscipiendum honorificè palliatum iter* . Incedebat pedes Pontifex ,
 nōque cum innumera sequebamur multitudine. Gloriosum nobis erat coram sancto hu-
 miliari , & idcirco jucundabamur turbam turbatam perpeti. Magnus populorum concur-
 sus , idem omnium affectus per vicos & per plateas concurrentes seiplos impediabant.
 Audenter dico , nullius Regis sepulturam vel copiosiores , vel affectuosiores sibi movisse
 exequias. Non tamen dicimus exequias , sed obsequia , ubi qui convenirent , exequiarum
 pristinarum reducebant historias. Ecce beatum Lifardum cum Christo vivere credimus ,
 cujus mortalitatis pignora nostris temporibus lætantes prosecuti sumus. Venitur ad locum
 destinatum , suscipit Petrus Lifardum , Piscator Anachoretam , Apostolus Confessorem. Pe-
 trus cæli Ianitor in cælis pridem Lifardi collocaverat animam , ecce idem in terris ejus-
 dem suscipit glebam. Felix hospes uterque , felix hospitium , felix tantorum hospitum

collegium. In Ecclesia præfata Lifardus collocatur, custodibus curiosis commendatur, pernoctantes Clerici celebrant vigiliis, populi conglobati fatigant ad excubias, noctem illam plurimi duxerunt insomnem.

Ann. Chr.
M. C. V.
Octob. VII.

8. Mane facta ab Ecclesia dedicanda omnis secluditur multitudo, Pontifices Clericis ministrantibus ex more Dedicationis agunt celebritatem, & altaris majoris in honore Apostolorum Petri & Pauli & beatissimi Lifardi Confessoris celebrant consecrationem. Omnibus ritè peractis ad spatiosum tendunt Episcopi locum, eminentiorem conscendunt gradum, accurrunt qui undique convenerant, dispersi congregantur, liber nulli datur incessus, agri & compita confluentium replebantur examinibus, congregati de silentio præmonentur, sermocinantur Pontifices, instruunt plebem veritatis præcones, instituunt diem illam solemnem annis omnibus & pro beati corporis Translatione & pro Ecclesiæ celeberrima dedicatione solemnem pronuntiant eandem, quatenus in die anniversaria semper conveniant pro festivitate geminata geminam exultationem habituri, & pœnitentiarum relaxationem & peccatorum remissionem percepturi.

Ecclesiæ
dedicatio.

9. Denuo ad Ecclesiam beati Petri præcedimus ut thesaurum divitem inde referamus. Sanctum depositum referimus, & in Ecclesia jam dedicata collocamus. Ecce positum corpus quiescit in crypta pristina cura & labore non exiguo fabricata. Episcopus autem IOHANNES ad memoriale sempiternum Canonicis quoque profuturum ad honorem piissimi Confessoris concessit & constituit, ut quæque ex more darentur, usualibus Canonicorum stipendiis impertirentur: neque ista largitas à successoribus suis revocaretur. His omnibus celebratis solemniter populis spiritualibus sermonum alimoniis recreatis, sacerdotalibus quoque benedictionibus jucundatis, unusquisque ad propria cum gaudio reversus est.

Corpus sacrum in
crypta reconditum.

10. Hæc idcirco de translatione sacratissimi corporis beati Lifardi & de ejusdem Ecclesiæ dedicatione, Fratres carissimi, vobis succincte insinuavimus, ut nulli successorum nostrorum liceat ignorare quo instinctu contigerit solemnitatem illam emanasse. Interrogent igitur filij patres & annuntiabunt eis, majores suos & dicent eis, legant & intelligant causam dedicationis. Si verò quam solemnitatem præponere debetis, fortè requiritis? Magna equidem est B. Lifardi translatio, qua in die præsentata fuit, revera votivis populis sancti Spiritus mansio; præponenda tamen est Ecclesiæ dedicatio quam & Salomon nobis mysticam commendavit, & ipse Dominus Iesus restaurati Templi encœnia corporis sui præsentia nobilitavit, & quanti habuerit dedicationem cunctis manifestavit. Agite igitur, Fratres, & beati Lifardi Translationem utpote Patroni vestri, & quasi comparate dedicationi translationem. Agite etiam dedicationem Domus Dei celeberrimam, & pro duplici festivitate vestra duplicate merita, ut in terra promissionis possideatis duplicia; beatitudinem scilicet animarum & corporum. Quam ipse nobis præstare dignetur, qui Deus ante tempora in fine temporum pro nobis corpus & animam rationalem sibi coaptavit IESUS-CHRISTUS Dominus noster qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum, Amen.

MIRACULA S. LIFARDI.

Sæculi
XII.

Scripta à Canonico anonymo Ecclesiæ Magdunensis (ut patet ex num. 2. 7. & 11.) qui sæculo XII. vixisse videtur, num. 20.

Ex MS. cod. D. d'Herouval.

PROLOGVS AVCTORIS.

1. VI miranda Sanctorum gesta memoriæ litteris tradit, Deum in Sanctis suis mirabilem honorat, seipsum in præsentia honesta meditando efformat, in futuro memoriam sui protelat, temporibus suis hominibus prodest, posteritati non minimum confert. Hoc ergo uno opere caritatem Dei & proximi amplectens non infructuosus vineæ Dei operarius æternæ retributionis denario nullatenus videtur indignus. Hac spe animatus ad audendum aliquid ultra meas vires dilectionis ejusdem manu pulsatus quædam incliti Confessoris Christi LIFARDI miracula quæ gravium & honestarum personarum relatione didici, quædam etiam quibus ipse interfui, paucis verbis enarrare conabor.

Quid mereantur scriptores Vitæ Sanctorum.

Auctoris fides.

2. Hoc autem non humanæ sapientiæ verbis confusus, nec quasi Rhetorico spiritu afflatus facere præsumo, sed vobis, dilectissimi Fratres, qui sæpe hoc à parvitate mea exigere dignamini parens, & de illius auxilio de quo locuturus sum non diffidens quæ novi simpliciter profero. Non enim artificiosâ eloquentiâ sententias extollere studeo, sed rerum gestarum veritati insistens quasi myrthus humilis post cedros & abjetes ad ornandum locum sanctum Dei venire laboro. Nec pudet me insipientiam meam prodere, dum

vobis obediam, quibus religiosum est tam honesta petentibus non contraire. Malo enim, Carissimi, de me ipso vobis aliqua credere mihi, quos credo non sine divino instinctu talia postulare. Vult namque Dominus in Confessore suo laudem nominis sui dilatare, quatenus in Sancto suo mirabilis apparens, precibus ejus & meritis virtutem & fortitudinem plebi suæ tribuat, & sic ei qui sibi tantum Patronum concedere dignatus est, fidelium populus benedicat. Nec refert per cujus os hoc ipse faciat, quem ex ore infantium & lactentium perfecisse laudem Psalmista commemorat. De hoc sancto antecessores nostri quamvis pauca admodum sive scriptorum inopia, seu bellorum inquietudine, aliisve aliquibus de causis scripta, nobis tamen quanta fecerit ex amplissima prædiorum largitione manifestis, semè docent. Si enim Præceptorum volumina revolvantur, quæ Reges Duces ac Pontifices manibus suis subscripta sigillisque signata nostræ reliquerunt Ecclesiæ, nullam in Aurelianensi Episcopatu liberiores copiosiusve ditatam quisquam poterit repetire. Verum sicut majori ex parte prædecessorum beneficia paucis inhabitantium jam * profanata videmus; ita majori & omni ex parte scripta de eo antiquitus perisse suspicamur. Vnde quia direpta prædia restaurare ex toto nequimus, laudes Dei in Sancto suo quas possumus, quantumcumque ipse dabit posse, restaurare studeamus: ne ipsi ingrati existere videamur, cujus gratuita beneficia nos quotidie accipere negare non possumus. Superest ergo, Fratres carissimi, ut effectus hujus negotij ab eo postuletur, cujus instinctu hæc postulare videmini: & orate ut os meum, rude licet, indignum aperire dignetur & implere, qui de se loquentibus in simplicitate cordis & veritate adjutorem se promittit adesse.

MIRACULA.

S. Lifardus
captivos li-
berat, usque
extio.

3. **M**ILES quidam nomine GILLARDUS quosdam innocentes ceperat, & immodicum ab eis pretium exigens gravissimis eos macerabat supplicijs, quos quia domus ejus minus videbatur tuta, ad domum cujusdam nobilis feminae quæ in arce Magdunensium habetur adduxit, ibique eos in munitissimo carcere vinculis & cippis arctatos reclusit, ubi vehementer afflicti cum lacrymis & gemitu nocte diæque auxilium piissimi Confessoris Christi LIFARDI postulabant. Quadam ergo die Dominica illis unanimiter orantibus egregius Confessor Lifardus hora diei prima visibiliter astitit, & mox solutis omnibus vinculis referatque carcere, eos abire præcepit. Qui abeuntes antequam exteriorem portam exirent, à custodibus deprehensi & capti, iterumque gravioribus vinculis arctati in eundem carcerem ingenti cautela obseratum sunt retrusi. Quibus iterum rogantibus & sanctissimi Lifardi iuvamen cum fletu postulantes, idem iterum Lifardus apparuit, & vinculis absolutos & aperto carcere exire iussit. Qui rursus ante portam exterioris domus à custodibus retenti cunctis mirantibus qualiter bis vincula dirupissent, & tam firmissimum carcerem tam subito evadere potuissent, ante matrem meam ut quid de eis faciendum esse præciperet sunt adducti, quos cum sollicitè requisisset quis eis vincula soluisset, quis etiam carcerem aperuisset, cum magna fiducia responderunt B. Lifardum bis eis apparuisse, & solutis sola sua præsentia vinculis carcerem referasse, nullaque carcerali custodia se posse detineri, quibus evidens auxilium tanti non deerat Patroni.

4. Tunc mater ut nobilis & devota mulier divinæ voluntati & Reverendo Confessori resistere amplius impium iudicans Gillardum accersitum blandè precari cœpit, quatenus tam evidenti miraculo non contradiceret, sed homines à Sancto bis absolutos liberos abire permetteret. Cùmque vir obstinatus & pertinax nullatenus ei vellet acquiescere, nec divinæ virtuti quod factum fuerat imputare, vim ei quia beneficiarius ejus erat inferre noluit, sed à domo sua captos illos eiciens cum ira & execratione profano illi reddi præcepit: quos cùm ille vinctis post terga manibus ante Ecclesiam ejusdem S. Lifardi traheretur ira & superbie tyrannicè efferatus iurare cœpit tam arctissimæ se os traditurum custodiam, quod neque Lifardus neque Lifardulus inde eos ullo modo posset eruere. Cùm igitur miseros illos ad domum suam quæ longè à Claustro erat festinans pertransisset, crura eorum duabus magnis trabibus intercopulatis, & ad usum tormenti ejusmodi aptatis arctissimè constrinxit, manibusque post terga vinctis in obscuro inferioris domus ergastulo cum magna diligentia clausit, sic per totam diem illam Dominicam fame ac siti durissimæque vinculorum attritione cruciati, cum fletibus eiulatuque maximo opem sanctissimi non cessabant implorare Lifardi.

5. Cùmque iam advesperascente die prædictus tyrannus in porticu qui erat ante ostium domus in qua illi clausi tenebantur iam quasi securus & victor cœnaret, Sanctoque tamquam impotenti insultaret, tertio Confessor egregius miseris se vocantibus apparuit, omnibusque vinculis eorum confestim resolutis sequi se illis festinanter imperavit. Qui protinus exurgentes dum clausis omnibus exitum circumspeciant, pars muri quo claudebantur maxima corruit, eisque limen reddens liberum, exeundi aditum patefecit. Cujus strepitu exterritus tyrannus re percepta induratus & contumax Deo toties in Confessore suo mirabili reverentiam nullam exhibere voluit, sed abeuntes cum armata manu insequi cœpit

quen

quem illico Dominus cum omnibus qui eum comitabantur ad declaranda Confessoris sui merita tali cecitate percussit, ut cum cetera circa se posita more solito cerneret, illos tantum qui eum fugiebant, licet ante se propè etiam positos, nullatenus videre posset, neque quamvis fame & vinculorum attritione tardos consequi, quousque dux eorum & protector Lifardus cum summo gaudio populi undique concurrentis in Ecclesiam suam introduceret.

Miles in
sanctum in-
jurius cœci-
tate puni-
tur.

6. Ter à Sancto solutos bis capi potuisse nullus miretur, qui Ægyptios duodecim plagis afflicto cum una ad cogendum eos obedire mandatis Dei sufficeret, legit: & tot manuum Moyse elevationes cum una præstare victoriam Deo permittente valeret, audivit. Propter indurata enim & incredula hominum corda scrutator cordium Deus talia operari dignatur, ut magnitudine & frequentia miraculi stupefacti & convicti, non humanæ industria nec alicui fortunæ mobilitati opus divinum tam evidens imputare præsumant: & qui non uno detinentur errore, non una miraculi ostensione ad veritatis lumen redire cogantur.

7. Quam pius adjutor se humiliter invocantibus extiterit Confessor Christi Lifardus, dilectissimi Fratres, audistis: quam severus ultor in Ecclesiæ suæ persecutore sit, ex unius exemplo vindictæ nunc obscuro perpendatis. Præcentor quidam & Præpositus Magdunensis Ecclesiæ, ERUINUS nomine, terram S. Lifardi quæ est in loco qui dicitur *Alnetum*, per aliquot annos Canonorum licentiâ ad usus proprios excoluerat, ita ut singulis annis decimas ei redderet, aliisque redditus ex more persolveret. Quo defuncto filius ejus EUDO BADINUS nomine supradictam terram quam pater ejus Ecclesiastici Procuratoris more tenuerat, hereditario jure possidere cupiens violenter invasit, Canonico- rumque boves quos illuc aratum miserant fustigatos inde ejiciens, bubulcos cepit, & flagellatos vix tandem abire permisit. Quorum unus scissis vestibus, & sanguine oblitus tempore quo Missa celebrabatur ad Ecclesiam venit, & rem ut facta fuerat Canonici nuntiavit: qui non tantum suâ quantum innocentis hominis injuriâ permoti, non ponentes carnem brachium suum, sed super Dominum curam suam iactantes, mox ut Sacerdos *Pax vobis* dixit, de pacis suæ perturbatore ante Corpus Domini & sepulcrum venerabilis Lifardi Ecclesiastico more clamorem facere cœperunt prostrati: sicque illic clamantibus accidit ut EUDO ille equo insidens clypeatus rediret, & superbo animo Canonici adhuc multa comminans ante Ecclesiam per Clausrum arroganter transiret. Cùmque ad domum suam quæ Clausro contigua erat properans tenderet, percussus divinitus, cum magno gemitu subito exclamavit, sed verbum vllum postea proferre non potuit: jamque non equum ducens, sed equo ducente domum adductus iniquus ascensor descendere non potuit, sed vix famulorum manibus exceptus & ad lectulum deportatus, doloribus tamen afflicto & tormentis nimis, quasi truncus inutilis jacuit, & qui exheredare Sanctuarium Dei præsumsit, tempestate Dei persecutus, & sicut stipula ante faciem venti raptus post modicum temporis non comparuit.

Aliud mira-
culum de
invasore
terræ ejus-
dam per-
cussio divi-
nitus.

8. Quo audito ANNA ejus uxor & noti, partim hominis compassione, maxime autem tam subita ultionis divinæ miraculo commoti ad eum confluerunt, & instanter eum quatenus & delicti poenitentiam ageret, & piissimo Confessori Lifardo pro posse suo satisfaceret admonere cœperunt: quorum ille admonitione magis quam devota cordis compunctione, ut rei exitus docuit, compulsus chirothecam suam amicis tradidit, & super altare incliti Confessoris Lifardi, non verbis sed quibus potuit tantum indicis in satisfactionis signum præcepit poni. Scrutans verò corda & renes Deus, qui Antiochi superbi preces & promissa ingentia diræ aegritudinis metu extorta contempsit, Iudæque serbæ poenitentis poenitentiam non recepit, coacti satisfactionem recipere noluit, ulticemque suam manum, in cuius horrendum est incidere tabulis, ab homine jam damnato non relaxavit, sicque tribus quibus supervixit diebus, potus & cibi expertus, creberrimos gemitus & alta suspiria, formidabilemque dentium stridorem edens, cum magna astantium admiratione & terrore expiravit. Et qui modò viribus suis confusus Ecclesiam Dei ejusque clarissimi Confessoris LIFARDI ministros infestare non timuit, in momento viribus destitutus, & tamquam olera herbarum citò decidens exemplum correctionis manifestum detestabili morte sua ceteris dereliquit.

9. Eiusdem ERUINI tempore cæcus quidam PERRUS nomine ad Ecclesiam S. Lifardi miraculorum invitatus frequentia à procul posita regione adductus est, ibique per aliquot dies orando & auxilium B. Lifardi humiliter implorando amissum tandem oculorum lumen recepit. Qua de causa latissimus redditus omni reliquo vitæ suæ tempore in Ecclesia illa se mansurum & B. Lifardo quibuscumque modis posset famulaturum spondit. Tali sancto proposito Ecclesiam mundare, tintinnabula sonare, in festivis diebus ornamenta disponere, ceteraque necessaria pro modulo suo diligentissime cœpit præparare. Hujus frequentiam & devotionem prædictus Eruius Præcentor conspiciens in domum suam eum suscepit, qui ei caritative plus etiam quam necessaria ministravit.

Aliud mira-
culum de
cæco sanato.

10. Post aliquot verò annos humani generis inimicus & salutis hominis & gloriæ Confessoris Christi invidens, quem prius permittente Deo propter peccata sua corporali pri-

vaverat visu, mentis etiam excacare aggressus est lumine, quatenus ablato prius interiori, exterius posset iterum facilius lumen extinguere. Equum ergo quem Eruius optimum habebat, eidem Petro furati suggestit, & de facili quia familiaris erat, & ob occasionem temporis, quia dies festus B. Lifardi, in quo minus caveretur, imminerebat, facile callidus tentator persuasit. Itaque dum noctu more solito omnes vigiliis interessent, equum Domini sui jam dictus Petrus ascendit, & latenter discedens opidum exiit, & usque ad locum Crucis publicæ nullo animadvertente pervenit, ibique mox permissione divina iterum à Diabolo exterioribus oculis excacatus tota nocte per campos & vineas vagabundus erravit, & tamen equus quin semper ad prædictam Crucem Crucis contemptor reverteretur excedere non potuit. Mane autem factò cum à vicinis locis undique fidelem populum ad Ecclesiam festivitatis gratiâ properantem audiret, cæpit clamare: Capite me fideles infidelem videntes cæcum, & ad Dominum meum cui equum istum ausu sacrilego furari conatus sum reducite, ut meritas fur & sacrilegus luam pœnas, qui & hospitem prodidi, & egregium Confessorem ejus meritis illuminatus fueram usque ad pristinam cæcitatem offendi. Sic vociferans capitur, & usque ad altare Reverendi Confessoris coram omni congregato ibi populo cum equo ipso adductus videntium manibus deponitur cæcus, ibique iustum Dei iudicium confitens, & quia B. Lifardum graviter offenderat, hæc sibi merito contigisse recognoscens, per mentis fere unius spatium in cæcitate sua permansit, & hoc se meruisse plusquam cæcitatem ipsam flere non destitit.

Qui propter
furum ire-
rum cæcitate
percutus.

Iterum lumen
recipit.

11. Cujus afflictioni Canonici loci istius compatientes, piissimas aures Domini assiduis precibus pulsare, & sæpè expertum benignissimi Lifardi auxilium unanimiter ceperunt implorare, quatenus contrito & humiliato parceret, & in eo cui jam semel salutem impetraverat, ad laudem & gloriam Dei & meritum suorum evidentissimam declarationem etiam nunc miraculum geminaret. Quorum petitionibus piissimus interventor Lifardus non defuit, & non tantum exteriorum lumen oculorum cæco illi reddi à Deo impetravit, verum etiam mentis firmissimam postmodum illuminationem dari meritis suis apud Deum obtinuit. Sic nempe iterum illuminatus in ejusdem Ecclesiæ astitit servitio, ut prius à præsentis luce quàm à lucis suæ recederet obsequio.

12. Aliud quoque non præteribo miraculum, quod puer adhuc illo narrante qui liberatus fuerat, eadem qua factum est die non solus audivi. Italus quidam qui per viginti annos aurium privatus officio, nihil nisi signis intelligere poterat, post multa diversorum Sanctorum implorata suffragia Magdunum veniens, Quadragesimali tempore sexta feria hebdomadæ sanctæ Ecclesiam S. Lifardi orationis gratiâ cum duobus sociis suis intravit, ibique ante tumultum beatissimi viri prostratus diutius jacuit, & Deum ut sibi per intercessionem Sancti illius, cujus nondum nomen noverat, aures aperire dignaretur toto cordis affectu exoravit. Cùmque duo socij ejus qui ei famulabantur, tantas moras orationis ejus graviter ferentes invicem conquererentur, & dicerent se non posse amplius tali tempore Aureliam pervenire, quo Crucem Dominicam ex more Domini cum populo possent adorare, ille qui surdus fuerat jam non surdus, sed apertissimè audiens exclamavit: Audio fidelissimi comites, Dei gratiâ audio, & divinum auxilium per tot Sanctorum domicilia quæsitum hic per hujus sanctissimi viri merita cujus nondum etiam nomen audivi adesse mihi certissimè sentio. Nomen ergo ejus exquirentes Deo & tam glorioso fidei ejus ex nomine gratias referamus, ne tanti beneficij largitori ingrati esse videamur.

Aliud miraculum de
surdo curato.

Auctor testis.

13. Cùm percepto sanctissimi Lifardi nomine flentes præ gaudio immensas gratias retulissent, discedentes mihi & Magistro meo viro erudito & religioso HUBERTO nomine, qui me cum quibusdam aliis honestis viris per diversa Oratoria more diei illius circumdlexerat, oblatis sunt: tunc ille cujus aures apertæ fuerant, magistrum meum hominem doctum & honestum ex ipso incessu & habita, ut fieri solet, percipiens, diligentissimè ab eo inquirere cæpit, cujus patriæ incolæ B. Lifardus exstitit, cujus conditionis ac propositi fuerit, quàmque vitam gerendo ad Christum pervenerit. Quæ singula magister ut vir peritus & eloquens breviter ei lucidèque exposuit, & ex læto lætissimum reddens sufficienter instructam reddidit. Postquam magister loquendi finem fecit, Italus ille cum summo mentis affectu, Vera, inquit, Reverende Pater, te per omnia profectum credo, & longè majora quàm de eo traditum sit libris, præsentibus experimentis fuisse perpendo: aures enim meas quæ per viginti annos peccatorum meorum causâ clausæ fuerant, modò dum ante sepulcrum ejus prostratus misericordiam Dei & intercessionem illius ante cujus præsentiam aderam postularem, Dominus aperire dignatus est: & quod mihi per tantum temporis spatium innumera Sanctorum patrocinia perlustranti concedere distulit, ad declaranda gloriosi amici merita in momento temporis largitus est. Hymnos ergo & laudes Deo debitas reddite, qui tanto ac tali patrono patriam vestram dignatus est illustrare. His dictis convertens se ad Ecclesiam B. Lifardi humiliter flexis genibus gratias retulit, & cum

Aliud miraculum de capivo soluto.
* Savoyari.

14. Apud Balgentiacum * PONTIUS quidam nomine, genere Allobrox *, in uno

* Baugency opidum decimo infra Aureliam milliario supra Ligerim.

& horrendo firmissimæ ac densissimæ turtis castri illius carcere tenebatur captus, gravibusque vinculis & iugi macerabatur inedia. Hic ergo omne humanum sibi decesse cernens solatium ad divinum confugit, quod nulli fideliter petenti denegatur auxilium. Plurimorum itaque Sanctorum patrocinia invocans, B. Lifardi & propè positi & miraculis tunc temporis opinatissimi memoriam frequentius cepit agere & specialius fufis lacrymis se ei commendare. Quam ergo nocte vigilanti & oranti toties vocatus Confessor apparuit, & à carcere eum confestim discedere iussit. Tunc ille ingenti admiratione obstupefactus cepit requirere quis esset, qui tali tempore tam firmissimum carcerem intrare potuisset. Cui Sanctus se Lifardum quem toties invocaverat esse respondit, & liberandi eum causa venisse subiecit. Cujus nomine audito latissimus ille cui loquebatur redditus cepit ab eo perquirere, qualiter vinctus compedibus omnibus clausis posset exire. Tunc Sanctus parvulam ei fenestram ostendens, quæ nec semipedalis latitudine, nec cubitalis altitudine unicum carceri ministrabat lumen, per illam eum sequi se præcepit. Quod ille quasi impossibile reputans, dum fenestram illam permodicam neque sine scala se posse eam conscendere respondisset, Sanctus quasi tacitè pusillanimitatem ejus & inobedientiam exprobrans recessit, nec ei ultra nocte illa apparuit.

15. Alia verò nocte dum flenti ei & oranti iterum Sanctus apparuisset, & ut prius per eandem fenestram eum exire iuberet, idem à misero responsum dubitationis accepit, & ut prius dubitantem & inobedientem relinquens discessit. Tertia quoque nocte graviter ejulanti & B. Lifardi sæpius nomen in oratione iteranti ad quod vocabatur Sanctus misero affuit, & pigritiam recordiamque ejus increpans sequi se absque ulla dubitatione imperavit. Quem ille protinus usque ad prædictam fenestram sequens, dum de ascensu & exitu ejus hæsitaret, ante à compede solum fenestram ascendens se sensit, quam se à terra recessisse. Cùmque iam de ascensione securus exitum circumspiceret, ingentes densissimi muri lapides quali terrefactos sibi vidit cedere, & amplissimum exitum cedendo præbere. Toto itaque corpore emissio manibus tantùm à fenestra dependens, dum gravem alto præcipitio casum utpote jejunio debilis & gravis compedibus extimesceret, terram quæ in præsentia Sancti præ quodam quasi gaudio intumuerat, pedibus sensit, & ejus adminiculo fultus illæsus descendit. Sic ereptum Sanctus usque ultra exteriorem opidi portam duxit, ibique ne ampliùs timeret admonens, ab oculis ejus evanuit.

16. Tunc ille qui præ nimia admiratione in extasi & quasi in somnio positus fuerat, ad se reversus extra opidi munitionem se eductum reperit, & uno compede se esse solum recognovit. Immenasigitur Deo & piissimo Confessori Lifardo gratias referens, Magdunum qua poterat festinatione petere cepit. Interea custodes qui ante ostium carceris excubabant, discessu ejus ex hoc quòd vocatus non responderet, comperto, conservorum etiam undique contractis auxilijs, canibus etiam ad investigandum eum secum assumptis, quem Sanctus eduxerat quasi turem & effractarium cœperunt insequi. Ille verò per strepitum hominum canumque latratum custodes se insequi animadvertens procul adhuc ab eis à via declinavit, & tam bene expertum & adiutorem suum piissimum Lifardum toto mentis affectu sibi adesse deposcens, in quadam segete quæ densa illie excreverat latitavit; ad quem canes dominorum suorum pervij sagaci olfactu pervenientes, eo viso protinus omni latratu intermisso, & divina virtute quæ eum comitabatur exterriti recedendo fugiebant, & longè ab eo remoti averisque latrabant, sicque dominos suos deceptos in diversa ducebant. Picæ quoque quibus est mox garrulitate sua & importunitate latentes prodere, iam lucefcente die super eum volitabant, visoque eo cum silentio confestim redeuntes, & ut procul evolaverant, tunc acsi ibidem aliquem invenissent improbis vocibus perstrepebant; sicque canum latratibus & picarum garrulis clamoribus persecutores illi decepti & per avia discurrendo defessi, tristes & confusi sole iam terris reddito ad propria sunt reversi.

17. Tunc ille qui latebat clamoribus præ longinquitate paulatim evanescentibus hostes recedere sentiens, & ducis sui protectione confidens festinanter Magdunum pervenit; & dum adhuc prima die Dominica post Pascha nona lectio in Matutinis legeretur, adjutoris ducisque sui Lifardi Ecclesiam latissimus intravit, confestimque coram omni altantium multitudine ante sepulcrum S. Lifardi prostratus, dum Deo ducique suo gratias ageret, clausus ferreus quo compes ille residuus tibiæ hærebat, absque aliquo humano tactu resistit, & cum magno sonitu super pavementum cum compede cecidit. Ad quem strepitum omnibus qui aderant concurrentibus, & qualiter hoc contigisset requirentibus, prædictus Pontius seriatim quæ facta fuerant, retulit, & quasi quosdam verbi sui testes compedes suos super altare reposuit. Quo percepto Clerici pro Dominici diei solemnitate, etiam pro tanti miraculi perpetratione geminato gaudio, *Te Deum laudamus* altissimis vocibus cecinerunt, & rota die illa cum eodem Pontio in Dei laudibus & clarissimi Lifardi veneratione exultantes astiterunt.

Aliud miraculum à fratre Bernardo Magdunensi Canonico dictatum.

18. **C**um in gravi discrimine constituti, multoque luctamine maris & aëris duo fratres cognomine LES POTARS, GUILLERMUS videlicet & ALBERTUS elementorum sævitia crebrescente iam de mortis effugio desperarent, confidentes ministro Domini mala quæ gesserant, Dei subsidium & ipsius misericordiam super cunctis excessibus implorare cœperunt. Ad contriti cordis angustiam accedit Dominus, & in eo potenter inhabitat, & sinceri peccatoris accepta contritio visionem Angelicam promeretur. Laborantes enim sicut iam diximus, & in voto finem reatibus imponentes S. Lifardum viderunt assistere tenentem baculum in manu dextera qui vulgari vocabulo nuncupari potentia ^a consuevit. Astabat igitur in stola candida, colore candido, viva facie, vultu fulmineo, succinctis renibus, exertis humeris pugnatori simillimus expedito. Requirebat insuper à iam dictis militibus sui iuris decimam, invasores cujus extiterant, & à longo iam tempore detentores. Est enim villa in Belsa ^{*} vicina Putcolo quam *Domini villam* vocant, cujus decima violenter ac nequiter occupata prætaxati fratres fraudaverant Confessorem. Vnde factum est ut de visu terribili Confessoris memoratis fratribus incussa formidine, temeritatis errorem & præsumptionis audaciam faterentur.

^{*} In Beaulieu.

19. Sed peccati confessio non facit ad veniam, nisi pœnam excipiat pœnitudo. Pœnitentes ergo non corde sed labijs, & voventes de cetero, quamvis erant indigni veniâ, quia tamen voto se firmiter astringebant, suffragante prece ac merito Confessoris ab imminente periculo sunt erepti. Reversos igitur à sepulcri Domini visitatione promissionis conditio compellebat abjuratum facinus omnino dimittere: sed humanæ cupiditatis contagium eos eatenus inquinavit, quod votorum immemores, & evasi periculi consuetam manum ad decimam extenderunt.

Duellum pro dissidio terræ cuiusdam.

Lifardus exarmatus in gratum hominem.

Restitutio decimæ usurpatæ.

20. Factum est autem ut adversus unum de Fratribus ALBERTUM nomine non multo temporis evoluto curiculo, post ejus reditum ab Hierosolymis à strenuissimo iuvene VVILLERMO DE ARTENEYO super quodam fundo calumnia moveretur. Laborabat autem cautela plurimum & conductâ facundia sopire calumniam; sed quod Dei iudicio provisum fuerat propter humanæ cupiditatis insidias & venalem astutiam, non debebat nec poterat impediri. In hoc litis articulo secedunt caufidici, Cambiones ⁱ in area relinquuntur, concurrunt communiter & pugnant acriter, nec de fundo iam agitur sed de morte contenditur & salute. Confidebant ambo de viribus, & membrorum dispositione præsumebant, & honorem certaminis expectantes cum majori fiducia dimicabant. Sed venit dum pugna fieret, ut Beatus ille Confessor Lifardus ad Alberti clypeum manus extenderet, & ad terram ipsum humilians per umbonem tenaciter apprehensum persecutori suo adversis ictibus feriendum liberiùs aperiret. Ad hunc visum infremuit Alberti spiritus & timore confusus, & suæ cladi pariter imminere considerans, & agentem alacriter pro fundo iuvenem & offensum pro decima Confessorem. De fraterno metu VVillermus inhorruit, & iam fratre formidine colorato ad ictus languidiùs accedere, secessum pugilum & quietem brevissimam à campi custodibus obtrinare promeruit, & missis nuncijs MANASSE ^e Episcopum Aurelianensem advenire celeriter impetravit.

21. Adventus autem Episcopi memoratis fratribus accrevit lætitiâ: nam eo medio compositionem certissimam expectabant. Audierant enim & sæpe viderant prætaxatum Episcopum graves discordias, & de pacis beatitudine desperantes, interventus sui peritiam terminasse. Sevocantes igitur in partem Episcopum visionem ei quam diximus explanarunt, & peccato transgressionis exposito Confessori Domini sui iuris decimam per manum Episcopi reddiderunt. Vnde factum est, ut idem Episcopus supradictos milites à reatu transgressionis absolveret, & præfatam calumniam de fundo utrique partum assignata iustitia sopiret.

^a Galli nostrates fulcrum subalare potence patrio nomine appellant.

^b Legendum videtur Campiones, Champions. Sic enim Galli vocant pugiles, qui in campum pugnandi gratiâ descendunt.

^c Fuit huiusve hominis Episcopi Aurelianenses, unus anno mccc. lx. alter m. c. xlv. postremus m. cc. x. Sedem occupabant. Ad secundum vel tertium hic locus referendus videtur ob cognomen num. 18. memoratum, quod posteriora sæcula denotat.

VITA S. SAMSONIS EPISCOPI

Circa ann.
D. LXXV.
Julij xxviii;

DOLENSIS IN ARMORICA,

Duobus libris scripta ab Auctore anonymo subæquali.

Eruta è MS. cod. Cister. à R. P. D. IACOBO DE LANNOY, collata ad apographum Conchenfis Monasterij, diversa prorsus ab ea, quam Iohannes Boscius edidit in Bibliotheca Floriacensi, & ab ea quam Baldrichus Episcopus Dolensis Saeculo XII. scripsit.

PRÆFATIO AVCTORIS AD TIGERINOMALVM EPISCOPVM.

RELIGIOSORVM memoriâ compulsus, medullinisque quamplures Patrum in suis tam actuali quàm theórica vita quodammodò perspicaci intentionis acie quasi cæli luminaria adminiculatim fulgentes, intellectualibus (ut ita dicam) sensibus totam eorum corpore & anima imaginem, id est secundum Deum & hominem intuitus sum. Dùmque exiguam parvitatem meam perspicere, utputa novissimi huius temporis idiota, parum intelligens minisque compertus de vastissimis sanctorum scripturarum compositionibus, ob id tremefactus, quippe indignus ad id quod tuo speciali sensu cælitus illuminatus opus exercere, ô beatissime sedis Apostolicæ Episcopo TIGERINOMALE^a, me rogasti; ut indignum me atque incongruum ante pravæ conscientie meæ testimonium coram omnipotente Deo excuso: quia (ut est humanæ infirmitatis jactitare atque in superbiæ nutibus extolli) arroganter imprudenterque multi faciunt, atque in huius mundi fluctibus huc illucque per vagam mentis instabilitatem ad id quod non possunt, incautè pernatere contendunt; sed in suis pravitatibus reconfi, ad id quod possunt revertuntur. Et ideo pennata illa animalia, quæ in sancti Ezechielis Sacerdotis primo visu legimus, quatuor pennas habentia, alteras duas sursum levantia, atque aliis corpora contigentia, omnes Sanctos scilicet significant: qui etsi humanis (ut est moris) ulibus extolluntur, tamen eorum infirmitates cognoscentes ante Dei omnipotentis imminensissimam majestatem virtutes quas habent, verecundiæ atque humilitatis velamine tegunt. Ego verò promisso sancti Spiritus atque illustratæ scientiæ scintillâ succensus, huic officio licet indignus, tuisque exhortationibus provocatus parvitatem meam tuæ dilectioni promptam prabebo. Itaque iubes, ô dulcissime, ut pauca in Catholicis ac veris stilis de sancti SAMSONIS mentione atque oraculis verba pertractem, atque in huius operis labore ac profunditate formidolosus, inobedientiæ lapsum præcavens, id ad quod tuis sanctis verbis inquit, omnipotentis Dei inspiratione aggrediar.

2. Primò autem omnium credi à me vos volo, quòd non juxta adinventionis meæ temeritatem, nec juxta inordinata & incomposita audita, hæc verba collecta sunt; sed juxta hoc quod à quodam religioso ac venerabili fene, in cuius domo quam ultra mare ipse solus Samson fundaverat ille per octogenuarios ferè annos Catholicam, religiosamque vitam ducens, propissimisque temporibus ejusdem supradicti sancti Samsonis mater ejus tradidisse avunculo suo sanctissimo Diacono (qui & ipse Diaconus consobrinus esset sancto Samsoni) mihi veraciter affirmabat: multaque de ejus admirabilibus gestis ad me misericorditer referens, & non solum hoc, sed etiam quamplura ac delicata de ejus prodigiosis actibus, quæ citra mare in Britannia ac Romana^b mirabiliosè fecit, verba supradictus sanctus Diaconus, Henocus nomine, congruis stilis polita ultra mare adportavit, & ille de quo nuper præfati sumus venerabilis senex semper ante me in isto Monasterio commanens, piè legere ac diligenter faciebat: & ideo dignum non esse putavit, ut huius fortitudinis immensitatem ab Omnipotente per sanctum egregium ac sanctissimum virum Samsonem operatam oblivioni tradere voluissim.

^a Tigerinomalus non alius videretur à Tiernomalo, quem Paulus Episcopus Leonensis post Iohannem suum successorem Sedi Leonensi imposuit, ut in vitæ ejusdem S. Pauli cap. 17. legitur. Quo ex loco huius Auctoris aras colligitur.

^b Id est Gallia, nam Galli antiquitus etiam Romani vocabantur. Vide infra num. 60. & 61. & lib. 2. num. 10. Fortunatus in Vita S. Medardi Episc. Nivernom. Mater ejus Romana, nomine Protagia quod no-

men ad Luitprandi Ticinensis tempora, hoc est ad Saeculum X. in usu fuit. Nam in lib. 1. cap. 6. de Guidone Comite Spoleitano agens, Cumque, inquit, Burgundionum regna transiens, Franciam quam Romanam dicunt, ingredi vellet &c. Id tamen Aquitanis ceterisque Provincialibus cis Ligerim, quòd lege Romana viverent, ut proprium nomen vindicat Dadinus in lib. 3. de Reb. Aquit. cap. 8.

Auctoris
fides & grat.

S. Samsonis
antiqua
acta legi
solita.

Circa ann.
D. LXX.
Julij XXVIII.

* f. profes-
sum.

Auctoris
obtestatio
de hujus hi-
storiz veri-
tate.

3. Duabus enim ex causis (nisi tua sancta ac provida exhortatio ad meam adfuisset parvi-
tatem) ista tam sancta immo tam pulchra atque immensa per hominem supradictum Deo
auctore operata miracula memoria præbere non audebat. Primum, quia me valde indignum, ut
purâ peccatis meis arcentibus me, atque incongruum tantæ narrationi huic decreveram : quia
(ut sum ultimus) obtestationes aliorum Fratrum diversè sentientium vitare volebam ;
ne quod fieri solet à quibusdam tam peritis, quàm etiam (quod est sæpius) & ab imperi-
tis præsumptuosis ac temerariis in hac tanta inaudita, immò & ab illis de incomperta lo-
quela judicaret. Altera verò in hujus novissimi temporis spatio brevi istud tam arduum
quàm (ut jam dixi) incredibile à quibusdam opus esse credendo ingredi meruebam. Sed
re, ô beatissimè Papa, suggerente, & profecto* inde legentibus & audientibus volente,
hoc quod de isto egregio ac sancto viro pro certo tenebam in mea memoria, negare non
potui.

4. Et ne quibusdam ad dubia veniant ea quæ huic stilo tradidi, Christum om-
nium nostrorum Salvatorem ac testem habeo, quod non pro aliqua humana, vel falla-
cia, vel conjectura, sed pro his quæ apud sanctissimos ac compertos admodum viros, nec-
non & pro sedulissimis ac pulcherrimis litteris, quas Catholicè ac indubitanter à supradicto
Diacono in eodem Monasterio conscriptas reperi, hæc paucissima admodum verba memo-
riatis litteris tradere conatus sum, pauca de multis colligens, quatenus fastidiosa non essent
ad legendum, sed expedita, Deo adjutore, pararentur ad profectum. In principio verò
nostri operis adesse nobis precamur auxilium Domini nostri IESU-CHRISTI, cujus virtutes
ac magnifica opera per universum Orbem terræ in sanctis suis clarâ ac stupenda habentur,
ut mihi misero indigno ac satis peccatori gratum ac prosperum iter præbere dignetur ad hoc
quod aggredi volo, non pro meo merito, sed pro tanti nominis viro.

LIBER PRIMVS.

Samsonis
patria & pa-
rentes.

* al. De-
gentia.

1. **I**GITVR sanctus SAMSON Demetianâ * patriâ nobilibus atque egregijs secun-
dum seculi dignitatem parentibus alitus est. Sed illud miraculum quod de eo ante ejus
conceptionem in utero matris suæ Dominus omnipotens monstrare dignatus est, ob miri-
ficandum scilicet Sacerdotem Dei populis profuturum silere non censeo. Hæc enim prima
de se, licet ante se, at mirifica dignatio fuit. Nam pater ejusdem sancti Samsonis (sicut
iam dixi) Demetiano ex genere AMMON nomine, & ejus mater Dementia * provincia
proxima ejusdem Demetiæ ANNA nomine. Convenientibus itaque coequalium patrum
unitis consilijs secundum omnipotentis Dei dispensationem nobiliter conjuncti sunt ; pa-
rentes verò eorumdem conjugum altrices Regum utriusque provinciæ pro certo scimus,
liquidem & in alijs ejusdem sancti Samsonis emendationibus gestis, atque ibidem propin-
quioribus ita conscriptum indubitanter comperimus, & in nominibus offerentium utro-
rumque parentum nomina singula iuxta sancti Samsonis altare ad Missam cantandam legere
quam multis vicibus audiui. Nam huic Amoni patri ejusdem sancti Samsonis frater fuit
VMBRAFFEL & huic nihilominus matri ejusdem sanctæ Anna soror fuit ARELLA
nomine, boni ambo fratres, bonæ ambæ sorores, de bonis utpote parentibus proge-
niti. At verò junior frater Ammonis Vmbraffel sororem supradictæ Annæ Arellam moni-
tis, ac iussis parentum uxorem sibi duxit ; sed & ipsa Arella suæ sorori supradictæ erat
junior.

Mater ste-
rilis.

Uterque pa-
rens pijs
operibus
vacat.

Vatem de
futura prole
ambo con-
sultum
cunt.

2. Post non multum autem temporis convenientibus illis secundum eorum dignitatem
in pace ipsa Arella concepit, & peperit filium. Sed quid est opus rem protelare ? tres
filios ante suam sororem habuit : ipsa verò Anna iam iamque ab omnibus vicinis, ac notis
suis quasi avorsa ac sterilis putabatur. Desperata itaque feminei uteri fetu, non pro ætatis,
sed pro naturæ inæqualitate cum sua sorore tristatis parentibus, flebili ac mærenti admo-
dum matri consolatio ab omnipotente Deo adest. Nam eleemosynis frequentibus ac sa-
pissimis jejunijs ipsa Anna cum suo marito semper incumbibat. Evenit autem ut die festo
ad Ecclesiam convenirent, & inibi sermocinationem inter multos audirent de Librario
quodam longinquam terram Aquilonis habitante, & quem à multis provincijs appetitum,
quia omnes qui ad eum venire consueverant, quid illis dixisset, pro certo habebant. Cer-
tatim itaque destinantibus multis de Ecclesia eodem die comitari ad eum interrogandum,
Ammon ille hæc audiens læto animo unâ cum sua vxore Anna ad eundem magistrum cum
illis iter dirigere fecerunt.

3. Actum est autem, ut confecto tanti itineris labore post tandem diem tertium ad lo-
cum, ubi magister librariûsque commanebat, pervenerunt, ibique magistrum illum cum
populis multis sedentem, ac de causis singulis multa disputantem reppererunt. Tùm verò
Ammon munera offerens, & genua ante eum pariter cum sua uxore provolutus, supplici-
ter precabatur, ut ipse eorum causæ suum animum diligenter apponeret. Tunc ut magi-

* Demetia, alijs Dimeria, Cambriæ seu VVallie pars occidentalis, *Difed* hodie à Britannis vocatur,
mutato M. in F, pro linguae idiotismo.

per ille de alijs causis graviter circa se concinnantibus silentium fecit, ac pro bonis per-
sonis & longinquis viaticis sedulè interrogans ac semper subridens, O, inquit, filioli pro
tam prolixo itinere vestri laboris causam narrate mihi. Aperiente itaque Ammone os suum,
cum ingenti laticia compescuit eum magister dicens: Causam scio adventus vestri, quia
uxor tua hucusque sterilis fuit, & nunc credo quòd divina misericordia aderit. Tu verò
sic virgam argenteam coarctatam uxori tuæ, & dapro anima illius, & deinde Deus omni-
potens suscitabit vobis semen secundum voluntatem suam, & secundum placitum desi-
derij vestri. Quo audito ille hilariter dixit: Tres ego virgas dabo argenteas coarctatas
sibi.

4. Videns autem magister intellectum & prudentiam viri, manere apud se in hospi-
tium fecit, quousque post lassitudinem viæ nocte infecuta corpuscula sua sopori dedissent, hospitan-
atque ita quiescenti mulieri Annæ per visum Dominus monstrare dignatus est; O, in-
quiens, mulier firma in fide & stabilis in Dei dilectione, perseverantique in prece, fe-
lix es, felixque uterus tuus, felicior fructus uteri tui. Ecce Deo iubente Sacerdotali officio
condignus factus est partus primus quem edes: nam tuus uterus concipiet, & prægnabit
& pariet filium, & primarius illius partus septies candidior erit argento illo, quod tuus ma-
ritus donavit pro te Deo. Tremebunda itaque mulier facta, necnon & lata pro nimietate
visionis, & pro fulgore assistentis sibi & loquentis apud se Angeli Dei, & pro concu-
piscencia sperati partus, atque pro verecundia, (ut est moris bonarum feminarum) ni-
hil omnino respondere poterat. Ad quam Angelus leniter fatuit: Ne timeas, inquit, mu-
lier, neque diffidas, Dominus enim confortare dignabitur marerem tuum, & lacrymæ
tuæ vertentur tibi in gaudium; ecce habebis prolem, & primarium filium SAMSONEM
vocabis; hic erit coram omnipotente Deo sanctus & Sacerdos summus, & fidem hujus
rei in mane habebis per magistrum illum ad quem venistis.

5. Expergefata mulier à somno, cuncta quæ vidisset & audisset viro suo per ordinem
replicavit. Gaudentibus autem illis, atque invicem tractantibus reciproca lux adfuit
diei; tum illi pro itineris prolixitate mane levantes præparaverunt se vestimentis, magi-
sterque illis inquam iter captarent adfuit exultans, ovansque. Beata, inquit, es ô fe-
mina, beatusque uterus tuus, beatiorque fructus ventris tui: mihi enim hac nocte Domi-
nus dignatus est revelare de te & de tua prole. Nam primus partus tuus summus à Deo Sa-
cerdos destinatus est; & hunc ut pepereris SAMSONEM vocabis; & postea legitimo
tempore trades eum disciplinis discendis. De Britannorum ergo genere talis non fuit, ne-
que erit utputa sacerdos multis profuturus. Benedictis autem illis abierunt domum læti,
ac pacifici.

6. Nec mora, Dei promissio adest. Itaque mater cum gaudio concipit, cum lætitia
prægnat, cum prosperitate parit dilectum Dei primogenitum filium suum. Tum omnes
eorum vicinos, ut hoc audierunt, gaudium ingens invasit, gratias Deo referentes, quòd
mirificaverat Dominus misericordiam suam cum illis. Nutrito itaque nobiliter secundum
nobilitatem patrum nobili ritu filio, baptizatur, nomen imponentes ei juxta quod in pro-
missione fuerat sortitum, & felici matre admodum sollicitante, de infantia ejus ac joci
munditia satis semperque die ac nocte satagebat, ne in aliquo vel minimo puncto pars
Deo destinata ac multis profutura pollueretur, circumplectente & conservante illum in-
tegrum divina providentia: locus enim ejus feliciis matris blandimento, ac sedulitate ad
meditandum scripturas & legendum assidue, vel scribendum aliquid utile fiebat, quod
postea veritas probavit rei. Nam cum esset annorum circiter quinque, ille solus tota pue-
rilis animi affectione Christi scholam satis adire voluit: sed pater ejus mutata vice ac per-
verso contra Dei voluntatem ac dictum ordine, & maxime malevolis consiliariis atque
amicis suis ignorantibus totum illud abscondum miraculum quod antea fuisset factum,
filium suum fieri Clericum contradicebat: indignum valde judicans Clericatus officium,
vicinis suis dehortantibus, utpote qui semper minister terreni Regis fuisset, quique Re-
ges nutrire deberet: adeò ut conflictus indefinens inter ambos parentes die noctique
fieret, volente matre filio suo meliorem partem secundum Angeli vel Sacerdotis obte-
stationem.

7. Volentibus autem illis alia, nocte quadam adest cælestis increpatio Ammoni per
somnia, multum minans si partem suam sibi destinata ille prohibere auderet. Ammo-
nem autem tantæ visionis admiratione à somno expergefatum timor ingens invasit, ac
de lecto surgens, atque in terra se prosternens quantalicumque commissi, licet parvi,
pœnitudinem gessit, atque nihil contra Dei voluntatem de filio suo amplius se acturum
tota fide promissit. Illico verò erumpente luce Ammon sine ulla mora filium suum duci
ad scholam compulsi, dicens: Non moremur, ô conjux, filium nostrum, immo potius
Dei filium ad scholam ducere. Nam Deus cum illo est, & nihil contra Deum agere de-
bemus: cunctaque quæ viderat ea nocte de illo conjugii suæ replicavit. Tum illa ovans,
jamque prægnans ac de lecto surgens, toto cordis affectu magnificabat Dominum in cun-
ctis beneficiis suis quæ misericorditer præstitit illis, atque una, eadèque hora unanimes

Circa 1110.
D. 1 x v.
Julij xxxviii.

Vatis ad il-
los respo-
sum.

Apud eum
hospitan-
tur.

Ab Angela
de prole
sunt certio-
res.

A Vare dis-
cedunt cum
gaudio de
fausto præ-
nuncio.

Samson
noscitur ac
baptizatur.

A Matre
sollicitè in-
formatur.

Pater eum
retrahere
à Scholis &
Clericatu
conatur.

Sed cælis-
tus correpi-
tus leni-
tentiam
mutat.

Circan. d. lxxv. Julij xxviii. æqualiterque surgentes pari animo ducere filium suum ad scholam egregij magistri Britannorum Elruti nomine perrexerunt. Qui & ipse Elrutus de Discipulis erat sancti GERMANI, & ipse Germanus ordinaverat eum in sua inventute Presbyterum. Ille verò Elrutus de totis

Samson Elruti discipulæ committitur. Scripturis veteris scilicet ac novi Testamenti, & omnis Philosophiæ generis, Geometriæ scilicet ac Rhetoricæ, Grammaticæ & Arithmeticæ, & omnium artium Philosophiæ omnium Britannorum peritissimus erat, generique magicus sagacissimus, & futurorum præficus: in cujus magnifico Monasterio ego fui, cuiusque mirifica gesta si per singula di-

Elruti elogium.

Elrutus mortem suam ac duorum Abbatum prædicat.

NOTA
Missas pro defunctis.

Samsonis futuram sanctitatem prædicat Elrutus.

*Samson litterarum elementa cito addidit. * in litteras.*

Jejunium colit.

Scripturis sacris indagandis vacat.

referentibus nobis Catholicis Fratribus qui in hoc loco erant publicamus in medium.

8. Nam cum ægritudine mortis carnis urgeretur, duos alios Abbates ad visitandum se venire fecit, unus ISANXUS vocabatur, alius ATOCLIUS. Ut enim vidit eos, utrumque secundum morem salutans, ita exorsus est: Gaudeo, inquit, Fratres dilectissimi, ad adventum vestrum, quoniam tempus transitus mei ac dormitionis meæ in Christo adest, & vos debitu mihi obsequium præbebitis. Sed confortamini, Fratres, quoniam pariter & ad vos jamjamque propè est post me cælitus missus eundi de corpore, uno quidem transitu, sed diverso eventu transitus. Ego quidem hac nocte præsentibus vobis medio ferme noctis Angelorum manibus percipiar, itaut in aquilæ similitudinem duas pennas aureas habentis animam meam frater meus Isannus videbit cum sanctis Angelis volare ad cælum: & postea quinto decimo die frater noster Atoclius de corpore ibit, & frater meus Isannus animam illius pariter videbit, in aquilæ quidem typum, sed duas plumbeas pennas habentis graviter volitare: & post quadraginta dies iterum frater Isannus & ipse æqualiter cum eo exitu, cum eoque typo feliciter perveniet ad Christum. Sed tu frater Atocli multum concupisti ea quæ mundi sunt, & ideo pennati quidem animalis typus est mundi, sed auri munditiam ob tuam in tuis alis avaritiam non habes: mundus verò es tu propter tuam antiquam sanctitatem de tua infantia huc usque servatam, sed gravidus es in tuis pennis propter plumbeum avaritiæ pondus. Deus autem omnipotens dignetur evellere à te has pennas. Hæc & multa his similia dicens per diem & noctem multum commemorans, sicut ipse dixerat, mediâ ferè nocte valedicens Fratribus de hac carne cum hymnis & choris ac venerationibus solitis feliciter exiit, animamque suam per imaginariam speciem quam ipse dixerat, beatus Isannus vidit, & alterius fratris similiter animam, sicut senex dixerat, cernit, & vix per ejus suggestionem & sanctorum orationes ac Missas multas cantatas redempta fuit, itaut ipse solus vidit eam in melius reparatam, ac de pessimis peccatorum suorum vinculis absolutam, & hæc cuncta Fratribus indicavit, & omnibus eis in admiratione fuit, & ille nihilominus die condito & simili exitu secundum senis promissionem feliciter pervenit ad Christum. Sed ad id redeam unde digressus sum.

9. Hic itaque sanctus Elrutus, cum electum Dei puerum sanctum Samsonem oculis vidisset, ac de manu suæ matris cum donariis quæ cum illo parentes ejus adportaverant, secundum morem excipiens amanter eum deosculasset, respiciens in cælum & benedicens eum ita exorsus est: Gratias agimus Deo, qui luminare hoc nobis indignis nostra de gente in terra accendere dignatus est. En augustum omnium nostrum caput, en Pontifex summus multis citra ultraque mare profuturus, en egregius omnium Britannorum Sacerdos, en peritissimus omnium Ecclesiarum post Apostolos fundator. Hæc audientes parentes ejus plus de eo voluerunt audire, Sanctus verò Elrutus ita responsum reddidit: Non est meum hoc dicere vobis, nec vestrum est à me interrogare, tempus enim est tacendi, & tempus est loquendi, puerum autem istum tradite mihi ad discendum.

10. Egredientibus autem parentibus ejus mansit ipse cum supradicto magistro, non (ut moris infantum est) aliquo ssetu post matrem, patremve motus: sed quasi à suis primis cunabulis inibi nutriretur, immobiliter ac delectabiliter mansit. Mirum in modum sub uno eodémque die vicens eleas*, tellerâque agnovit rotas, nec opus ei fuit amplius monstrare, & (quod est mirabilius his omnibus) sub hebdomadis diebus harum litterarum distinctiones per conjunctiones verborum revelante Deo potuit scire. Nam in legendo ita tenuis erat mens ejus, ut quantum humanus sensus capax est, totos in brevi pertransierit Psalmos. Nam cum esset annorum circiter quindecim, jejunijs frequentissimis ac vigilijs prolixioribus plus omnibus Fratribus ibidem habitantibus sese exercebat, itaut superpositiones*, interdum autem & triduanas facere contendebat, prohibente illum prudentissimo magistro ac dicente ei: Non conveniens est, filiule, ut corpusculum juvenili adhuc ætate florens nimis & intemperatis frangatur jejunijs.

11. In altioribus intelligentijs scripturarum ita acutus erat sensus ejus, ut plus in spiritualibus theorijs quàm quæ ei à supradicto magistro insinuabantur, inquirebat. Quadam autem die dubium incurrerunt ambo, ille & ejus magister in quadam alta questione: quam questionem ego novi, sed insinuare prætermitto, ne in hac diutius immoremur. Nam cunctos tractatus veteris ac novi Testamenti diligenter perscrutantes, explana-

* Superpositio superadditionem significat. Quæ vox aliàs dicitur etiam superpositio silentij &c. Lege Martini nostrum in cap. 54. Concord. Regul. 11. tionem

tionem ejus nullatenus reperire potuerunt. Quo facto destinavit sanctus Samson intra semetipsum jejunijs ac vigilijs incumbere, usquequo explanationem hujus questionis Deus illi monstrare dignaretur. Dum autem tertia nocte mediâque ferè nocte oraret, allistere sibi vidit lucem cælitus emissam, ac vocem desiderabilem audivit de luce sibi suaviter dicentem; Ne ampliùs fatigeris electe Dei, ecce enim non solùm hanc quæstionem pro qua laboras, consequeris, sed quæcumque petieris à Deo per orationem & jejunium exigentibus tuis bonis meritis adepturus es. Tum sanctus Samson omnipotenti Deo gratias referens, lætus admodum ad suam cellam redijt, ac suo magistro cuncta quæ viderat & audierat, quietè replicavit.

Circa a. n. d. 1. x. v. lunij xxxviii.

Difficiliòr locorum intelligentiâ jejuniò imò petrat.

12. Quadam autem die dum irent Fratres in mane æstivo tempore ad purganda mala gramina de melle, hiliter quidam de quodam rubo exiliens quemdam Fratrem memoravit in inguine, atque ad terram cadens semivivus remansit. Fratres circa illum flentes orantesque non aliud quàm morituum sperabant. Tum œconomus dixit: Nunciemus hoc seni nostro. Misso itaque quodam, rem præsentè Samsonè magistro narravit; flente autem illo, sanctus Samson Spiritu sancto tactus ita dixit: Magister, iube mihi ire ad eum, Pater autem meus compertus ac peritus est, & potest liberare hominem de hujus doloris nece. Tum sanctus Eltutus quasi in derisu sermonem ducens, ita dixit: Pythonis arte in principio tuo fuisti præmunitus, & postea veniens ad scholam apud disciplinam Christi colere eam vis? non enim conveniens est cum cælesti sapientia mundanam exercere Mathematicam. Sanctus autem Samson ita subridens responsum reddidit: Ignoras tu, electe magister, quia nullum ego Patrem habeo nisi illum, de quo per Prophetam dicitur: *Manus tue fecerunt me & plasmaverunt me*? Magister itaque hoc audito stupefactus & admirans & nihil aliud ausus dicere, Perge, inquit, electe Dei. Pergens itaque Samson, & currens invenit Fratrem extremum penè anhelitum jam trahentem, atque ejectis à se omnibus Fratribus unum tantum probatissimum Presbyterum elegit apud se allistere, atque serpentino morsui signum Crucis imposuit sentiens per Dei gratiam virtutem adesse: atque per tres horas, idest ab hora tertia usque ad horam sextam orationes protelans, aquàmque oleo mixtam benedicens, Fratrem penè emortuum præsentibus omnibus Fratribus per Dei admirabile opus incolumem reddidit & sanum; ac per hoc non, ut est moris humano generi, quasi in favore vulgi extollitur in vana gloria jactantiæ elatus, sed Deo gratias agens infatigabilem semper atque acriorem frequentius exercebat abstinentiâ.

Monachum à serpente morsum sanavit.

Iob. 1. c. 3.

13. Humilitas verò ejus tanta erat, affabilitas, lenitasque, ac mira caritas ultra (ut ita dicam) humanum modum, ut ab omnibus Fratribus suis miro diligeretur affectu. Magister autem videns diligentiam ipsius erga Dei cultum, ac per Spiritum venerans in pectore ejus Christum, quem per ænigmata utputà de eo cernebat micantem, tradi ei Diaconatus ministerium fecit. Veniente DUBRICIO Papa ad ejusdem domum die Dominico, consentientibus & congaudentibus omnibus Fratribus ac Deo volente ab eodem Papa Diaconus ordinatus est. Nec hoc opus esset pertractari, nisi miraculum grande interfuisset. Tres Fratres ibidem ordinati sunt, duo in Presbyterij, ille tertius in Diaconatùs officio: sed cum ad veniam flectendam juxta morem Fratres compellerentur, vidit sanctus Papa unà cum magistro Eluto columbam cælitus emissam per fenestram fursum apertam, & super sanctam Samsonem non (ut est moris avi) fugitare, vel volitare, sed semper sine ullo penniculæ motu, discurrentibus ubique per Ecclesiam ministris immobiliter stare. Et non solùm hoc, sed etiam Episcopo manum ad confirmandum eum Diaconum super eum levantem, illa (quod est mirabilius) columba cælitus (ut jam dixi) emissà, in scapulam dexteram ejus descendit & ibi constanter mansit tamdiu donec officium ab Episcopo consummaretur totum. Hoc nemini in Ecclesia admirabile fuit, quippe quia nemini visibile nisi tantùm Episcopo ac magistro supradictò, & uni Diacono qui calicem tenebat & Evangelium ad precem cantaverat, patefactum est: & semper supradicta admirabilis illa columba ita supra illum videntibus illis tribus immobiliter stetit, donec communionem perciperet Eucharistiæ. Denique in tantum stuporis Episcopus ac magister confabulantibus illis ad invicem venerunt, ut sanctum Samsonem jam non terrestrem, sed cælestem indubitanter putarent. Sanctus verò Samson ita admirabilis atque, ut ita dicam, ineffabilis in Dei opere excreverat, ut de die in diem quasi per scalam spiritualem scilicet ascendens altiùs atque altiùs in summo religionis culmine renovato in melius quotidiano usu cerneretur emergere.

Ob virtutis Diaconus ordinatur.

Quid miraculi continerit in ejus ordinatione.

14. Huic verò Eluto erat in ejus Monasterio alumnus, ac nepos Presbyterque, & huic Invidiam Presbytero erat Frater sine gradu, disjuncti à Fratribus in quantulumcumque erga sancti Samsonis dilectionem, antiquo indubitanter humani generis hoste per ineptum invidiæ

feri patienter.

* Dubricius urbis Legionum Anglicè *Caërleon* in Southwalia Episcopus floruit anno d. x. i. i. Arthurumque Regem anno d. x. v. i. coronavit, ut scribit Mathæus VVestmonasteriensis. Dubricij urbis Leonum Archiepiscopi meminit Galfridus Monumœntis in lib.

9. Hist. cap. 4. qui rursus in ejusdem libri cap. 12. Hic, inquit, *Britannia Primas & Apostolica sedis Legatus tanta religione claribat. ut quemque languore gravatum orationibus suis sanaret.*

- Circa ann. d. lxxv. Junij. xvii. trophæum illos instigante, nequiter metuentes, ne propter illum quem meliorem illis esse noverant, hereditate privarentur mundana. Nec illi poterant quidquam mali præbere, nec pacificè, amantèrque adherere, ignorantes altius Dei consilium in ima graviter mergebantur. Ille verò sciens totum & nihil illum larens, pro illis amplius Dominum precabatur, lacrymas cum orationibus fundens, Dominum suppliciter rogabat, ne propter eum pessimi criminis lapsum incurrerent, semper jejuniis intentus, orationibusque indinentibus exercitatus, in sanctis quoque Scripturis scrutandis atque intelligendis vehementer sensatus sine penè intermissione secundùm Apostoli Pauli commendationem orabat in frigore & nuditate, in hiemalibus pernoctans glaciibus, non brumalibus flatibus, non gravioribus solvebatur ætatis caloribus, memor Apostolici sermonis ubi ait: *Non sunt enim condigna passionibus hujus temporis ad superventuram gloriam qua revelabitur in nobis.*
- Exercitia ejus. 15. Nam non longè post dubio adhuc anno Presbyterij Ordinem ab eodem Episcopo, qui in Diaconatus illum functionem voverat, magistro rogante ac Deo volente, ut ille dignus erat, dignè accepit. Sed quid diutius immoramur? quale signum cælitus visum est quando Diaconatus accepit officium, tale etiam quando Presbyteratus functionem accepit: idem tantum tribus quibus prius fuerat visum, Deo illum dignum monstrante comparuit. Quantò autem in majore gradu Deo volente, illo verò nolente nec ineptè renuente, sed quod Deus promiserat, gratanter accipiente inhæserat, tanto & in arctiori abstinentiæ tramite, secundùm sanctarum Scripturarum dictionem, voluntaria se traditione inferebat. Studebat namque præ ceteris humiliorem se ac benigniorem esse. Quid verò de castitatis & continentiæ ejus exercitio dicam, quando libidinosa incentiva à primo adolescentiæ suæ flore tenus beato suo sine tam in virili quàm etiam in femineo sexu omnino feliciter vincens voluntariam carnis munditiam pro natura habebat? Ita illi erat virginitas in corpore, ut numquam caritas ac humilitas à cordediscederet. Jejuniis igitur & orationibus incumbere assidue. In omni verò vitæ suæ tempore numquam alicujus animalis, neque volatilis carnem in sua tota vita gustavit, numquam aliquis vidit eum ebrium, numquam mutata mente, vel instabili vacillatione, vel minimè illum aliquod poculi genus in aliquo læsit. Numquam funditùs à se aliquod poculum interdixit, sed quotidie cum ceteris Fratribus quando non jejunarent caritatis obrentu communicans, secundùm Evangelij verbum sitiebat iustitiam.
- Virtutes ejus. 16. Hi verò supradicti duo Fratres, diabolicis urpote repleti venenis, semper invadebant ei, & maxime malus ille Presbyter cujus malum factum ego scio, sed nomen scire non potui; metuens ipse ne propter sanctum Samsonem à suo hereditario privaretur, ac destitueretur Monasterio, quod post suum avunculum sperabat possidere, æqualiter cum fratre suo, per suæ artis consilium malum ei querebant: sed nullam causam reatus invenientes in eum, quasi ebrij & camentes, huc illucque vertebantur. Frater autem ejusdem Presbyteri, vicissitentibus se per ordinem ceteris Monachis, hujus Monasterij Pistor effectus est. Consuetudo enim erat in hujus Monasterij lege herbas hortinas per poculum ad sanitatem convenientes fricare, ac singulis Fratribus in suis vasculis scyphunculo non grandi ad sanitatem particulatim dividere: ut quando de Tertia celebranda veniebant, paratum jam poculum hortinis mixtum herbis reperirent. Pistor verò accepto consilio mali fratris venenum sancti Samsonis per suum antidotum poculo miscuit, illum quoddam fricans dedit ei bibere, atque quatenus fieret probabile mortiferum, parum de eo prius pelaci dedit. Pelax autem ut bibit, saltum præcipitem dedit & statim mortuus est. Pistor verò hoc ut vidit valde gavisus est nihil aliud sperans nisi sanctum Samsonem perbibito hoc poculo continuo de hoc mundo recessurum. Sancto verò Samsoni oranti continuo adest spiritus Domini, monstrans sibi malum nuper factum. Ille nihilominus de Domini promissione fidus, memor Evangelici sermonis ubi Christus ait de suis fidelibus fidentibus in se; *Si mortiferum, inquit, biberint, non eos nocebit*, & cetera; lætus admodum Refectorium ingressus est, eoquod ipse œconomus erat hujus Monasterij, poculaque Fratribus benedicens, atque suo sanctæ signaculum Crucis imponens, sine ulla mentis hætatione totum bibit, neque umquam ullum vel parvissimum cordis dolorem ex hoc sensit.
- Mos Monachorum bibendi post Tertiam. 17. Prædentibus autem illis ita uno eodémque die suavem ac lætissimam cum pstore Sanctum Samsonem conlocutionem habuisse audivimus; Magnam, inquit, dulcedinem sibi inimicū faucibus meis, magnamque sanitatem cordi meo, ô amantissime Frater, præbuit poculum illud, quod primum dediti mihi hodie: sancte te Deus ab omni ægritudine quacunque habes. Quibus auditis Frater intra semetipsū mali commissi pœnitundine tactus est, promittens coram omnipotente Deo, non ampliùs gesturum se aliquod malum consilium cum Fratre suo contrarium huic famulo Dei: quippe quem omnium conscium noverat, & omnia patienter tolerantem cernebat. Ad Fratrem suum postmodum cum increpatione veniens dixit: Peccavimus, Frater, nihil in aliquem hominem sed in Christum, atque in ejus dilectum Samsonem, & tu Frater venenoso livoris incentive in tuam animam perfusus es, auctore & incentore illo de quo per Prophetam dicitur: *Invidia diaboli mors intravit in orbem terrarum, imitantur ergo illum qui sunt ex parte illius.* Sed Frater ejus in obli-
- Carnem numquam gustavit. In omni verò vitæ suæ tempore numquam alicujus animalis, neque volatilis carnem in sua tota vita gustavit, numquam aliquis vidit eum ebrium, numquam mutata mente, vel instabili vacillatione, vel minimè illum aliquod poculi genus in aliquo læsit. Numquam funditùs à se aliquod poculum interdixit, sed quotidie cum ceteris Fratribus quando non jejunarent caritatis obrentu communicans, secundùm Evangelij verbum sitiebat iustitiam.
- Samsoni venenum propinatur. Pistor verò hoc ut vidit valde gavisus est nihil aliud sperans nisi sanctum Samsonem perbibito hoc poculo continuo de hoc mundo recessurum. Sancto verò Samsoni oranti continuo adest spiritus Domini, monstrans sibi malum nuper factum. Ille nihilominus de Domini promissione fidus, memor Evangelici sermonis ubi Christus ait de suis fidelibus fidentibus in se; *Si mortiferum, inquit, biberint, non eos nocebit*, & cetera; lætus admodum Refectorium ingressus est, eoquod ipse œconomus erat hujus Monasterij, poculaque Fratribus benedicens, atque suo sanctæ signaculum Crucis imponens, sine ulla mentis hætatione totum bibit, neque umquam ullum vel parvissimum cordis dolorem ex hoc sensit.
- Samson Monasterij œconomus. 17. Prædentibus autem illis ita uno eodémque die suavem ac lætissimam cum pstore Sanctum Samsonem conlocutionem habuisse audivimus; Magnam, inquit, dulcedinem sibi inimicū faucibus meis, magnamque sanitatem cordi meo, ô amantissime Frater, præbuit poculum illud, quod primum dediti mihi hodie: sancte te Deus ab omni ægritudine quacunque habes. Quibus auditis Frater intra semetipsū mali commissi pœnitundine tactus est, promittens coram omnipotente Deo, non ampliùs gesturum se aliquod malum consilium cum Fratre suo contrarium huic famulo Dei: quippe quem omnium conscium noverat, & omnia patienter tolerantem cernebat. Ad Fratrem suum postmodum cum increpatione veniens dixit: Peccavimus, Frater, nihil in aliquem hominem sed in Christum, atque in ejus dilectum Samsonem, & tu Frater venenoso livoris incentive in tuam animam perfusus es, auctore & incentore illo de quo per Prophetam dicitur: *Invidia diaboli mors intravit in orbem terrarum, imitantur ergo illum qui sunt ex parte illius.* Sed Frater ejus in obli-
- Monachum sibi inimicū blanda allo- cutione convertit. Prædentibus autem illis ita uno eodémque die suavem ac lætissimam cum pstore Sanctum Samsonem conlocutionem habuisse audivimus; Magnam, inquit, dulcedinem sibi inimicū faucibus meis, magnamque sanitatem cordi meo, ô amantissime Frater, præbuit poculum illud, quod primum dediti mihi hodie: sancte te Deus ab omni ægritudine quacunque habes. Quibus auditis Frater intra semetipsū mali commissi pœnitundine tactus est, promittens coram omnipotente Deo, non ampliùs gesturum se aliquod malum consilium cum Fratre suo contrarium huic famulo Dei: quippe quem omnium conscium noverat, & omnia patienter tolerantem cernebat. Ad Fratrem suum postmodum cum increpatione veniens dixit: Peccavimus, Frater, nihil in aliquem hominem sed in Christum, atque in ejus dilectum Samsonem, & tu Frater venenoso livoris incentive in tuam animam perfusus es, auctore & incentore illo de quo per Prophetam dicitur: *Invidia diaboli mors intravit in orbem terrarum, imitantur ergo illum qui sunt ex parte illius.* Sed Frater ejus in obli-
- Sap. 2. 24. intravit in orbem terrarum, imitantur ergo illum qui sunt ex parte illius. Sed Frater ejus in obli-

natione malæ sententiæ perdurans, nullum bono consilio præbuit assensum, sed velox vindicta divinitus ei data est.

Circa an. d. lxxv. Julij xxxviii.

18. Nam Dominica die proxima veniente cum Communionem altaris de manu Sancti Samsonis sumpisset, unâ horâ cum buccella in ore ejus transisset, à daemonio eadem hora arreptus est, ita ut pallens tremensque ac multum crepitum dans, ac disperpens, atque interram indecenter concidens ac semetipsum suis vestimentis impudenter denudans, hi- malabra ejus suis dentibus mordere primum cœpit, atque alios Fratres sine ulla verecundia providentia degarrire, & ad iracundiam eorum corda provocare, ac dicere: Quid hic statis otiosi nihil potentes facere? nullam enim de vobis omnibus curam habeo, si unus inter vos non fuerit præsentatus: si unus ille adfuerit, dominationem in totum habet mei. Sapientissimus verò senex ut hæc audivit compescere eum, ac ligatum à fortibus Fratribus foras duci iubet. Quo viso, Frater ejus flens atque singultans, & in terram se suppliciter prosternens præsentibus omnibus Fratribus, utriusque culpam totam ut esset in directo monstravit, veniamque sui delicti submisit ac lacrymabiliter postulavit, promittens se in sua tota vita pœnitentiam gesturum, ac Deo & sancto Samsoni semper servitutum.

Alius Monachus Samsoni infelix à demone corripitur.

19. Quibus auditis Fratres unâ cum Abbate suo super his quæ fiebant, valde mirati sunt, maximè timentes, ne in his venenatis malis nuper ineptè eruptis sanctus Samson offenderetur, insuper & ne ab illis abscederet, quod pro maxima injuria ac malo merito fieri æstimabant; suppliciterque electum Dei rogaverunt, ut ad mansionem in qua Frater damoniacus à malo vexabatur spiritu non designaretur ire. Sanctus verò Samson amariter flens atque ejulans, ita responsum reddidit palam omnibus Fratribus dicens: Heu me propter quid hoc fecisti mihi Domine Deus omnipotens? ut quid amantissimum Fratrem meum propter me lædere permisisti? timeo enim ad conspectum illius injustè odientis me, & maximè diaboli illum odij facibus incendit me præsentare. Doleo tamen illum ab initio injuriam pati, nunc autem si gratiam habeo coram Divinitate tua, per orationes ceterorum Fratrum me indigno interveniente sanitate recipiat, & dabis ei cor pœnitens, ut spiritus ejus salvus fiat. Ac oleum benedicens, aquæque permiscens, dari ei ad gustandum præcepit. Quibus gustatis è manibus illum tenentes in dorso dilapsus est, & velut emortuus factus nihil aliud Fratres, quàm eum moriturum putabant esse; ternisque ferè horarum spatijs in uno loco iacens, ad extremum non longè post nonam vivus quasi de morte rediit, pristinamque sanitatem de diabolico recepit impetu, ac pœnitentiam mali sui commissi agnitione agens, Deo illum inspirante, coram omnibus agnovit Fratribus: sicque iusto Dei iudicio actum est, ut quem ille invidiosè injustèque usurpabat primatum, in tota vita sua numquam habuerit.

A Samsonè liberatur.

20. Sanctus verò Samson acrioribus sese atque arctioribus inferebat ieiunijs, grave valde apud se reputans illud Monasterium, quippe quod iam tumultuosum & expansiosum per patriam erat. Ille verò Evangelicam illam viam arctam quæ ducit ad calum semper cupiens carpere, excogitabat quomodo evadere posset à Cœnobij congregatione sine sui magistri offensione. Erat autem non longè ab hoc Monasterio insula quædam nuper fundata à quodam egregio viro, ac sancto Presbytero PIRRO nomine, (in qua insula & ego fui) apud quem, inquam, sanctus Samson cohabitare volebat; sed valde metuebat, si- cut iam dixi, ne senem suum offenderet.

Samson ex Eltuto Cœnobio egressum meditat.

21. Talia ergo volente apud se, ac Deum rogante, ut suæ voluntari opem daret, ecce Missus Domini ad sanctum Eltutum per somnium apparuit dicens: Mane surgens tu interroga voluntatem sancti Samsonis, ut ubicumque vult (Deo per omnia ducente) ire, opitulaveris illi, & scito quia Deus semper cum illo est. Evigilans Sanctus ille, & apud se retinens memoriter quæ illi dicta fuerant per somnium, mane diluculo surgens, sanctum Samsonem accersiri sibi iubet; dicens: Enarra mihi electe Dei quæ Deo inspirante sunt in tua voluntate documenta, ego hac nocte Missum Dei habui de te, quò opituler quæ sunt tui, quia Deus apud te est. Quo audito, sanctus Samson ingemuit, & nihil se boni egisse coram Deo dicebat: tamen voluntatem suam seni suo humiliter revelavit. Senex autem hæc audiens ita responsum reddidit. Opus est tibi omnia agere propter Christum, & voluntate paupertatem pati. Verumtamen omnino in genere nostro major te non erit. Ac linguam comprimens & pectus verberans omnia secundum sancti Samsonis voluntatem adimplevit, & duci eum ad Insulam quo tendebat in pace fecit, ibique cum eodem Presbytero supradicto Pirone provecta ætate iam senex ita exceptus est tamquam Dei Angelicus missus videretur, admitabilem atque eremiticam, immò & celestem vitam infatigabiliter ducens, non diebus, non noctibus ab orationibus & à colloquijs Dei cessabat. Totum diem operibus manuum, & orationibus ducens, totam verò noctem in mysticis sanctarum Scripturarum intelligentijs, lucernam suæ mansioni portans, ut ad legendum intentus, aut aliquid scriberet, aut de spiritualibus theorijs meditaretur. Quòd si ut homo opus haberet pro carnali fragilitate quiescendi, seipsum parieti, aut alicujus rei duræ firmamento inclinans, numquam in lecto dormitabat.

Eltuto per- mittente ad Pironem concedit.

Exercitijs ejus.

Numquam in lecto dormiebat.

22. Quadam itaque hieme, cum pater ejusdem S. Samsonis repentino arreptus dolore

Act. SS. Ord. S. B. Saculum I.

X ij

Circa ann. d. lxxv. Iulij xxviii. Communionem ante mortem.

debitum mortis exsolvere cogeretur, compellitur à suis vicinis, ut iuxta morem Sacrificium communionis ante carnis sumeret mortem. Ille verò ingenter affirmabat numquam se mortem gustaturum, numquam sanitatem recepturum, numquam se Sacrificium recepturum, nisi primogenitum suum Samsonem electum Dei videret, ac per ipsum pariter corporis & animæ sanitatem se percepturum dicebat. His verbis admirantes homines qui audiebant, simul & diligenter examinantes quænam hæc essent, statim missos dirigunt equitantes, rogantes ne pigeret eum visitare patrem suum iam in mortis confinio decubantem, & maximè sanitatem corporis & animæ ab eo accipere desiderantem.

Samsonis pater morbo periclitatus filium ad se accersit.

23. Pervenerunt ij nuncij usque ad locum ubi sanctus Samson habitabat, & in hospitium nocte recepti euntibus manè Fratribus ad opus exercendum, invenerunt eos ad portam pulsantes quomodo faciliè habere possent apud sanctum Samsonem colloquium. Sanctus verò Samson spiritualiter jocans cum illis eum non agnoscentibus, ita dixit: Enarrate mihi causam inquisitionis ejus, pro qua colloquium apud eum habere vultis, & ego exponam. Et responderunt ei dicentes: Illum volumus videre & apud illum loqui, pater enim & mater ejus & omnes vicini miserunt nos fabulari apud illum. Qui & ipse hilari vultu respondens dixit eis: Amen dico vobis, nisi me præsentem omnia vestra dicatis propter quæ huc venistis, Samsonem quem queritis numquam videbitis. Mærentibus autem illis atque ad alterutrum dissidentibus, sanctus Piro ita lætus admodum dixit; Ecce Samson quem tanto itineris labore quæsiistis, nunc quod habetis, dicite mihi. Tunc hi ceciderunt in faciem suam, salutationemque parentum suorum nuntiantes causam ob quam venerant, profectò narraverunt.

Nuncij ad Samsonem accedunt.

24. Sanctus verò Samson ut audivit, apud semetipsum prius ingemuit, superfluum putans redire eum domum, in qua carnaliter fuisset natus. Et respondentibus sibi ait; Repedate ad domum nostram, iam enim nisi fallor Ægyptum reliqui, non est enim meum iterum reverti in ipsam, potens est enim Deus ægrotantem sanare. Atque ita gressum rapido cursu ante Fratres tendens ulterius ad opus faciendum progrediebatur. Sanctus verò Piro misericordiâ motus, immo Spiritu sancto ordinante opem ad virtutem ostensam leniter revocans eum ad se, dixit ei: Quare sic dicis, electe Dei? non enim negligenter facere debes opus Dei, curam enim te oportet habere de animarum profectu: nam merces tua grandis erit cum Deo, dum ubi carnalia creverunt, spiritualia per te seminentur. Sanctus verò Samson intendens in eum atque paululum silens, ita ait; Utinam voluntas Dei fieret, ego propter Deum & propter animarum lucra omnibus paratus sum. Et qui missi fuerant rogaverunt eum ut pariter cum illis comitatum faceret. Qui dixit eis; Progredimini vos, & nos expedite assequemur. Pro certo habentes, quòd ipse eos assecuturus erat, accepta benedictione abierunt.

Samson negat sibi licere, domum patrem nam receptum.

25. Ille autem post eos die & nocte mansit in Monasterio, & in crastino die dixit ille; Si causâ profectus animarum & caritatis invitò, est ex vobis Frater promptus mecum ad injuriam sufferendam? Erat quidam Diaconus juvenili & ipse adhuc ætate florens, cui dixit Abbas: Tu fortior es senibus istis, caritatis obtentu cum Fratre tuo vade. Sanctus verò Samson prævidens in spiritu, fidentem eum in fide futurum non esse, lætus admodum verbo dixit ei; Confide, Frater, & viriliter age.

Pironi iuvenientianbulit.

26. Accepta itaque benedictione impositòque in equum vehiculo iter pergere cœperunt: & factum est dum irent orantes per vastissimam silvam, dirissimam audierunt vocem à quodam horribili valde ad dexteram partem iuxta illos terribiliter strepitantem, atque in huius vocis auditu Diaconus supradictus depavescens, ac primò omnium pallens, equum quem in manu tenuerat velociter dimittens, & pallium quo indutus erat iactans, in velocem fugam sese dedit, clamante post tergum sancto Samsonem, & dicente: Confide, ô Frater, quæso, confide, ne timeas, neque obliviscaris Evangelici præcepti quo nutritus es ab adolescentia tua. Sed eum non intendentem & semper fugitantem iam eminens sanctus Samson lacrymabilibus inspiciebat oculis, solitæque spiritualia arma & scutum fidei firmiter tenens, & circumvallans se sancto semper signaculo Crucis, vidit Theomacham hirsutam canutamque iam verulam anum suis vestimentis brietham chrysulatamque, venalem in manu tenentem, ac silvas vastas veloci cursu volucrantem fugientemque, rectâ lineâ insequentem. Sanctus verò Samson stabilis in fide quasi eam non vidisset*, mansit intrepidus, & veloci cursu equum in manu tenens, palliumque fugientis in equum imponens, fugientem & persequentem fiducialiter securus est, ac non longè progrediens Fratrem fugientem seminecem reperit, paululumque illum intuens vidit à longe Theomacham anum currentem, & cernens eam in valle iam descendentem, exclamavit post eam dicens: Quid fugis mulier? Ecce ego homo sum sicut ille quem prostrasti par meus: si datus sum in tua potestate, ecce adsum: noli ergo fugere, sperans me venire ad te. Sed hæc illa non intendente & semper fugere nitente, clamavit post illam sanctus Samson dicens: Impero tibi in nomine Iesu Christi ab eo loco, ubi modò stas, ne ultra pe-

Quid illis in via accidit.

* al. Hæc dum videret.

* Theomacha, cum Deo pugnans, ἀπὸ τοῦ θεοῦ μάχουσα, quo nomine veneticam & sagam intellige.

dem moveas usquequò veniam & appellem te.

27. Stante ergo illa in uno eodémque loco, ac tremente venalémque in terra laxante sanctus Samson advenit, atque eam vis ægrè affatur *, Quæ, inquiens, es mala forma, vel qualis es? At ipsa cum tremore ingenti dixit: Theomacha sum, nam & gentes meæ huc usque prævaricatricæ vobis extiterunt, & nunc nulla in hac silva remanlit de meo genere, nisi ego sola. Habeo enim octo sorores, & mater mea adhuc vivit, & hæ non hic sunt *, sed in ulteriori silva degunt, & ego marito in hac eremo tradita sum, & meus maritus mortuus est, & propter hoc secedere de hac silva non possum. Sanctus verò Samson dixit: Numquid potes tu fratrem quem percussisti, redivivum iterum reddere, vel saltem de animæ tuæ profectu sollicitare? At ipsa respondens dixit: Nolo, nec possum in melius reparari, bonum enim nullum facere queo. De mea infantia hucusque ad mala semper exercitata sum. Sanctus autem Samson ita competenter dixit: Deum omnipotentem imploro, ne amplius aliis injuriam facias, sed dum irremediabilis es, hac hora moriaris. Atque oratione completa, malefica illa mulier saltum præcipitem in latere sinistro dans ad terram corruit, & mortua est.

Circa annu

D. LXXV.

Iulijxxviii

* 11. Suggil.

lavit.

* 12. Non-

ne sunt, &c

Samson sa-

gam morti

tradit.

28. Tunc sanctus Samson reversus ad Fratrem suum in cladis loco seminecem dimissum, invenit eum jacentem penè mortuum, ac diligenter perferutans, in pectore tantum vitalem flatum remansisse reperit. Tum verò secundum Helizei auctoritatem os ori, ac membra cetera membris singulis componens & flens, Deum suppliciter rogabat, quatenus Fratrem illum sanitati restaurare dignaretur, ne ob eum injuriam conscientie pateretur, quippe obedientem cum illo in caritatis officio, ac Deo per illum virtutem operante. Non plus hora & dimidia Frater seminecis quasi à somno incolumis surrexit.

Socium pa-

vore exani-

meum con-

firmat.

29. Denique maxima in eo gratia fuit quod propter sanctum Samsonem trifulcra lanceæ maleficæ mulieris corpus ejus non fuit perfossum, ac fratrem confortans ne timeret, Deumque benedicentes iter cœptum pariter peregerunt, atque ad locum quo tendebant dicendam tertio pervenerunt, inveneruntque Ammonem sancti Samsonis patrem à suis vicinis circumdatum in lecto ægrotantem. Ammon verò ut vidit eos è foribus venientes, gavisus admodum est dicens: Ecce auxilium corporis & animæ meæ quod Dominus mihi per somnium monstrare dignatus est. Moxque eiecit omnibus foras, sua mater tantum remansit cum illis tribus, ille Samson & suus diaconus patérque ejus & mater, statimque Ammon ille capitale crimen ad mortem cum veniæ postulatione ac supplici imploratione presentibus illis tribus supradictis quod in se celaverat publicavit in medium, ac Deo ab eodem die usque ad suum finem servitutum suggerente præcipue sua uxore toto corde devovit, ac suum caput eadem hora tondere vi fecit, instigante illum (ut jam dixi) maxime sua uxore dicente ei: Non solum ego & tu, ut decet & convenit, Deo serviamus, sed & totas nostras proles in Dei servitute jungamus & omnia nostra Dei tota fiant. Tum ille Ammon dixit: Secundum tuum faciamus verbum. Omnia ergo quæcumque mihi Dominus, immò tibi dedit hucusque, ego die voluntariè offero ei tota. Præsentatis itaque suis quinque Fratribus sancto Samsoni unà cum sua sorore sexta admodum adhuc parvula, ita paululum silens responsum dedit: Fratres quidem mei boni sunt ac Deo donati, sed ista pusilla quam vos videtis & habetis, ad mundanas voluptates data est: tamen nutrite eam, quia homo est. Quo audito homines qui illic aderant valde mirati sunt, & nihil de hoc miraculo interrogare ausi sunt.

Samson ad

patrem ac-

cedit.

Samsonis

pater con-

fessionem

facit, & ton-

detur.

Deo filios

se suæque

omnia of-

fert.

Quid Sama-

son de so-

rore sua

prædixerit.

30. Tonso itaque capite Ammonis, & sua uxore viduitatis ordinem recipiente è longo jam tempore concupitum, ac omnibus suis substantiis divitis, maximisque portionibus in usum pauperum datis, ac minoribus suis usibus relictis, (nam multarum facultatum erant possessores) frater ejusdem Ammonis hoc videns unà cum uxore sua, ac tribus suis filiis, tali sorte ac tali victoria sub uno eodémque die Christo & ipsi lucrati sunt; nam & ipsa sua mater latè admodum benedictionem recepit viduitatis. Confirmatis itaque in bonis operibus his omnibus, atque ad Monasteria fundanda suggestis, sanctus Samson unà cum suo patre & suo avunculo, in uno quatuor felici comitatu iter in pace peragere cœperunt.

Patrualem

suam cum

tota fami-

lia Deo iu-

cratur.

Patrem ac

patrualem

in suum

Monaste-

rium redu-

cit.

Quid mater

ab eo petie-

rit.

31. Sed dum iter cœpissent, mater ejus singillatim se vocasse fertur ac dixisse ei: Monasteria quæ nobis suggeris fundanda & Ecclesias construendas non solum desidero, verum etiam & amanter amplector. Sed quoniam promissionis de te destinatæ tempus venturum est, nostras Ecclesias à te consecrandas, Deo adjutore, speramus. Tum ille quasi verècundè subridens, & manu quidem annuens, cum suæque benedictione eam dimittens, ad suos comites abiit, per aliud iter quàm quo venerant remeantes. Ille semper in admonendo, atque exhortando novellos illos apud quos iter agebat veteris, ac novi Testamenti parabolas dulciter spiritualiterque interpretabatur.

32. Dum autem iter agerent, præcedens illos Ammon vidit semitam, & circa semitam quasi igne exusta rura, & quoddam vestigium quasi trabes traheretur per exustas herbas; ac primò quidem inremuit, Fratrique suo sequenti se monstravit, dicens: En, Frater, quem audivimus apud parentes nostros esse in hac silva serpens a ntecedit nos, & nisi fallor,

Samson ser-

pentem ob-

viu m accat.

Circa ann. non longè à nobis est. Fraterque ejus læto admodum vultu respondit, dicens: Noli timere, Frater, jam enim arma nostra omnia cum Deo sunt tuta*. Sanctus verò Samson utriusque verba prudenter prospiciens, ita sermonem exortus est: Vnde confabulatio inter vos orta est? Ammon respondit: Vides, electe Dei, en serpens ante nos repit. Sanctus autem Samson, ita quieta mente consolans eos, ne timerent, suaviter dixit: Fidentes estote in illo qui dixit: *Si habueritis fidem sicut granum sinapis, diceris monti huic, transi hinc & transibit, & nihil impossibile vobis erit.* Itaque & vos stabiles estote expectantes me huc usquedum ad vos revertar, orantes & silentes de eo quidquid audieritis. Sedentibus autem illis, & illo ulterius progrediente cepit avunculus ejus insequi eum, dicens ei: Electe Dei, melius est ut non tu solus eas. Permite ergo me tecum ire. Qui respondens dixit ei: Non enim ego solus eo, sed Deus mecum est: vos autem sicut jam dixi, hic sedete donec cum victoria ad vos redeam: ille verò axim festinanter tenens, vidit à longè serpentem flammivomâ cistâ erectâ per vasta deserta serpitantem, atque ille per Psalmi cantus primò vocem elevans; *Dominus*, inquit, *illuminatio mea*, & cetera, serpens vocem pariter ac nidorem ejus audiens, ubi cauda erat, caput cum sibilo ac furore vertit. Tum ille, quasi anguem pusillum videret, concurrat ad eum. Ille serpens nihilominus glebam morfu è terra apprehendens, in advenientis faciem vix agrè jactavit, ac deinde ut vidit hominem fidenter venientem, & maximè Dei virtutem circum se septantem, sibilum ingens diræ vocis quasi gladio caderetur, emittit, & postea tremens in sphaeram se velociter colligit, caudam rabidis rodens dentibus. Sanctus autem Samson consuetum atque electum apud se decantans Psalmum, ejus initium est, *Confitemini Deo Deorum*, signum circuli erga se se circumseptans fiducialiter fecit, & signum Crucis imponens, ajebat: Vade modò quousque permittaris. Tum vocatis comitibus suis dixit: Venite Fratres, & videte opera Dei, ut fides inde firmior sit. Venientes autem viderunt serpentem è circulo suo pigre satis se solventem super terram tardè repere, & usque ad locum fixi baculi sancti in gyro rotitare, iterum atque iterum idem faciens, nullatenus ultra terminum caput quiverat erigere. Sanctus verò Samson interim consolabatur eos per dulcia Evangelica verba, confortans eos in fide, ac dicens: Creatorem vera fide credentes creaturam timere non debetis, multaque alia hujusmodi verba exhortans per totum diem docebat eos verba ædificationis. Tum sanctus Samson videns diem prope finiri serpenti exclamavit, dicens: Longum est iter nostrum, tu autem vitam ampliùs non habes, & idèd impero ego tibi in nomine Iesu-Christi, ut præsentibus nobis in hac hora moriaris. Nec mora, serpens supra caudam stans, caputque sursum levans, arcumque de se ineptè faciens, exomuit omne venenum, & mortuus est.

33. Tunc hi omnes in commune Deo omnipotentì gratias referentes, iter pergere tentaverunt, atque ad Monasterium cum prosperitate die tertio Domino comitante pervenerunt, ibi & supradictus Dubricius Episcopus, quippe in sua domo commanebat initiante jam Quadragesima Paschæ, audiens de sancto Samson & comitibus ejus gavisus est valde: (mos namque erat illi Episcopo totam penè Paschæ Quadragesimam in eadem ducere insula) consolationemque ei erga patrem, avunculūque suum humanè & amanter præstitit.

34. Quadam autem die Diaconem illum qui cum sancto Samsonem viam fecerat, sanctus Samson à ctus Dubricius Papa seorsum vocans, diligenter percunctatus est ab eo cunctos eorum eventus in itinere. Sanctus ergo Diaconus omnia per ordinem replicans, ac de sua ignavia, quæ ei in via evenit, cuncta discerens omnia facta quæ fuerant, interroganti se Episcopo nihil omnino celavit, sed cuncta ei humiliter dixit. Sancto verò Papæ Dubricio hæc omnia in admiratione fuerunt, sciens ipse sanctum Samsonem Deo esse plenum; officium Pistoris sibi eâ horâ injunxit, dicens ei: Omnia bona quæ in hac Cella, deo donante, abundant, ad dispensandum tibi præcipio, & maximè Domino impertiri per te volo. Ille verò secundum senis præceptum obedientiæ causâ faciens omnia secundum Deum agebat. Videbatur namque per singula momenta nomini Domini & caritati cuncta erogare.

35. Sed diabolus qui numquam humanum infestare cessat genus, quemdam Fratrem, qui ante se Pistor fuerat, invidiosus succendit facibus, derogans sancto Samsoni & dicens, fœnerasse Samsonem in effusione omnia quæ habuerant, & maximè lanternas melle plenas indecenter evacuasse. Hæc malitiosa quæstio pervenit ad Episcopum, Episcopus autem latenter ad cellas erumpere* cupiens eâ hora antequam veniret puerum ad sanctum Samsonem ut eum in cellam venire imperaret, misit. Sanctus verò Samson spiritu revelante causam agnovit, atque in cellam continuò introiens, lanternis signum crucis imposuit: & dum Episcopus venit, plena omnia & perfectæ reperta sunt. Episcopus autem hæc admirans, Samsonem plenum esse Deo indubitanter credidit, atque in officio sublimiori præesse ceteris dignum esse judicavit.

36. Nam non longè post in eodem Monasterio res inopinata facta est. Idem PIRRO in tenebrosa nocte, & quod est gravius ut ajunt, per ineptam ebrietatem in Claustro Monasterij deambulans, solus in puteum valde vastum se præcipitavit, atque unum clamorem

Circa ann.
D. LXXV.
Julij XXVIII.
* al. tota.

Math. 17.
29.

Psalm. 26.

Psalm. 135.

Mos fecerunt
dendi in
Monasterio
tempore
Quadragesimæ.

Calumniam sibi
illatam diluit.

* al. à cella
exire.

Abbas Pironi sufficitur.

glulatus emittens à Fratribus ferè mortuus à lacu abstractus est, & ob hoc ea nocte obiit. Et factum est ut hoc Episcopus audivit, omnes Fratres ibidem commanentes pernoctare fecit, ac deinde consilio post Matutinum facto, sanctum Samsonem unanimiter Abbatem esse huius Monasterij omnes voluerunt. Obediente illo non voluntariè Fratres suos secundum rectam regulam suaviter instruebat, atque in loco hoc non plus anno & dimidio priuatum tenens, Eremitam se plusquam Cœnobitam Monachum Fratres judicabant. Studebat itaque inter dapes abundantes & pocula inundantia jejunos semper ac sitiens esse. De vigiliis autem non opus est aliud dicere, quando (sicut jam dixi) nulli unquam lectulo corpus suum concedebat.

Circa ann.
D. LXXV.
Iulij XXVIII.

Quomodo
se gesserit.

37. Evenit autem ut advenirent ad eum quidam peritissimi Scoti de Roma venientes, ac diligenter perscrutans eos inveniēsq̃ Philosophos eos esse, ad suam patriam illos comitatur, Episcopo permittente: ibique non multum demorans, multasque virtutes Deo auctore faciens ab omnibus religiosis illius Provincia, ita ut Angelus Dei venerabatur, ac per eum Dominus in eadem Provincia multos cecos illuminans multosque leprosos mundans, ac dæmoniacos fugans, plerōsq̃ de via erroris salvavit. Quinimodò omnia, ut ajunt, miracula in hac patria per eum Dominus operatus est, unum tamen è pluribus in medium deducamus.

In Scotiam
seu Hiber-
niam profi-
citur.

38. Nam cum in arce Ætride moraretur, navigationem sperans redeundi ad Britanniam, quodam die veniente recto vento ab Aquilone, & navi jam parata, viris nauticis iter festinè properantibus atque cum compellentibus ut navem confestim ascenderet, respondit sanctus Samson: Opus prius habemus Dei permissum faciendum quàm navigemus. Viri autem nautici ad offensionem provocati, non sperantes eum venire, atque velum jam levantibus manserunt ipse sic ait: Ite in pace, hodièque Deo volente revertentes in crastinum pariter navigabimus. Euntibus autem illis ecce vir quidam missus è proximo Monasterio, rogabat eum ut iret cum illo ad Monasterium dicens: Abbatem nostrum diabolus invasit, & illum alligatum dimisi, interrogans semper de te, si jam ad tuam existi patriam. Sanctus autem Samson jam divinitus sciens, cum illo perrexit, atque Fratrem dæmoniacum reperit alligatum. Cumque illum ad ostium domus, in qua dæmoniacus erat, appropinquantem vidisset, exclamavit voce magna dicens: En quem semper usque hodie quæsi, en quem speravi, en contra quem stare non possum: Hæc cum dixisset quasi expiratus ad lectum decidit, atque orante sancto Samson energumenus suosensui, suæque rationi Domino operante rediit, pariterque corporis & animæ sanitatem per illum electum lucrans, ac Monasterium suum cum omni substantia Samsoni præcipiens, seque Deo servitutum devovens sanctum Samsonem citra mare secutus est, ac comes illius semper fuit: cujus bona quidem acta, & bonam conversationem post ruinam scio, sed nomen nescio. Referentibus autem mihi de eo litteris transmarinis supra jam insignatis in Penetale Monasterio quievisse, atque inibi optimam & arduam vitam duxisse, certum teneo. Sed cæpta sequamur.

Dæmonia-
cum libe-
rat.

39. Benedictis ac firmatis in Monasterio Fratribus, quousque Abbatem illis secundum Dei voluntatem mitteret, Sanctus Samson obviam navi, quippe Deo illuminatus, abiit. Et factum est, dum ad portum cum suis comitibus iret, invenit navem eâ horâ portum tenentem, ac de navigio verso vento revertentem. Tum lati admodum ad invicem conversantes, rem quæ acta esset ex utraque parte referentes, ea nocte inibi manserunt, navigationem futuram in mane sperantes, quam veritas postea probavit rei. Nam erumpente post noctem luce recto vento, itinere prospero, Deo gubernante, perrexerunt, atque illam Insulam in qua ante habitaverat, altera die petierunt, invenitque patrem & avunculum suum in illo Monasterio omnibus penè ac præ ceteris ibidem regulariter degentibus in Dei mandato præcelliores ac laudabiliores esse, & ex hoc gratias referebat omnipotenti Deo.

Samson in
suum Mo-
nasterium
revertitur.

40. Volentibusque Fratribus ut denuò cum illis conversaretur, non acquievit, sed desertum desideratum petere voluit. Rogantibus se supradictis duobus Fratribus, ut cum illo semper habitarent, boni quidem ambo erant, sed VMBRAFEL vel in aliquantulo cumque videbatur præcellere. Dicebat autem illis Samson, non licere eos carnales in eum affectus sequi. Dicebat namque avunculus ejus: Scis tu, Electe Dei, quòd te suggerente omnes carnales affectus reliquimus, & ideo tu quia spiritualis es, non te carnaliter, sed spiritualiter sequi debemus. Tum sanctus Samson provido spiritu dixit eis: Tu quidem Frater Vmbrafel peregrinus debes esse. & dixit Vmbrafel Deo gratias. Et postea sanctus Samson prævidens in spiritu avunculum suum Presbyteratus officio jam maturè perfunditurum, ad Monasterium quod Fratre ei supradicto donante in Hibernia reliquerat, Abbatem cum sua benedictione misit, Ammonemque apud illum unà cum Fratre Presbyteri invidens, atque cum supradicto Scotico Fratre quatuor pariter vastissimam Eremitum adire fecit, ac juxta Abrinum flumen castellum admodum delicatum repertiens, atque in eo fontem dulcissimum inveniē, habitaculum suis Fratribus in eo facere cogitavit, rogans ut aliquem ei subterraneum specum Dominus dignaretur ostendere: quam

Postea in
solitudinem
secedit cum
patre & alijs
duobus.

Circa ann. illam devotissimam precem Dominus placidè adimplevit.

D. LXXV.

Julij XXVII.

In specu se
abdi.

Dominicis
diebus rem
sacram fa-
cit.

In Syno-
dum voca-
tur.

Monasterio
à S. Germa-
no constru-
cto præfi-
citur.

Samson
Episcopus
celitus con-
secratur.

Cathedra
Episcopali
imponitur.

Angelos
tempore sa-
crificij præ-
sentes vi-
det.

41. Nam quodam die silvam perambulans, reperit planissimum atque secretissimum specum, ostiumque ejus ad Orientem situm, ibique quasi à Deo fuisset datum, habitare amanter amplexus est, atque post hebdomadæ dies jejunus ac sitiens, unum quidem panem siccum habebat, sed aq. unde sitim emendaret omninò non habebat. Factum est autem ut dum demùm septima die horam circa tertiam jejunus sitiensque perorabat, atque facies ejus ad terram in veniæ flexione attingebat, glebam sensit sudantem, & hastam sui baculi figens fons emanavit dulcis aquæ, ibique à suis Fratribus panis totus sibi post mensem integrum deferrebat, locusque in quo tres Fratres supradicti fuerunt usque ad tempus quando ego fui in Britannia, magno semper venerabatur cultu, Oratoriumque inibi est compositum, ubi sanctus Samson per cunctos Dominicarum dies ad Missam cantandam & ad Christi Communionem veniebat.

42. Facta itaque synodo & percunctantibus majoribus ubinam sanctus Samson latitaverit, adfuit vir quidam qui dicebat se compertum esse ad illam speluncam in qua sanctus Samson cælestem agebat vitam, necnon & ad illud castellum ad quod sanctus Samson cunctis Dominicarum diebus cum tribus his Fratribus placabilem inibi Deo regulam colentibus ad Missam cantandam veniebat. Tùm hi omnes inito consilio indiculum dirigunt, (quod indiculum ego audiui lectum) non debere eum propter semetipsum laborare: quippe quem multis profuturum prorsus præciebant, atque ad synodum eum venire acriter, amantèrque cogeant. Perlekt itaque illo indiculo, non spontaneo cum illis cursu uno tantum de tribus comite ad synodum venit. Majores autem videntes eum læto admodum vultu, quasi Angelum Dei viderent, sanctam Samsonem honorifico exceperunt obsequio, Abbatemque eum nolentem in Monasterio quod, (ut ajunt) à sancto Germano fuerat constructum constituerunt, diem consuetum habentes, quando ad Episcopos ordinandos in eodem loco convenirent, id est Beati Petri Apostoli Cathedrâ.

43. Factum est autem, ut illo annuali festo appropinquante, Episcopisque ad consuetum expectatis conventum, sanctus Samson admirabilem vidit visum. Quadam nocte circumseptari se à delicatis, ac densissimis candidatorum turbis cernit, & tres Episcopos egregios diadematis aureis in capite ornatos, atque holosericis, ac pulcherrimis amictos vestibus in faciem sibi adstare, atque cum illis Ecclesiam pariter ingredi eum orationis causâ compellere. Ingressus itaque Ecclesiam ut ipse pòst referebat, horum trium nomina sedulè humilitèrque percunctatur, & hoc responsum recepisse ab eis, Petrum, & Jacobum Domini Fratrem & Iohannem Evangelistam esse; causam verò adventandi eos fuisse à Domino IESU CHRISTO missos ad confirmandum eum maximè prælectum Domini Sacerdotem. Perfundito itaque ab eis secundum morem integrè Episcopi officio & eorum benedictiones illo accepro illi abierunt, & ipse evigilans sensit per spiritum summum se Sacerdotem iam factum. Venientibus autem illis Episcopis ad diem conditum consuetumque, duos apud illos ad ordinandum deferentibus, tertium secundum morem antiquitus traditum ordinare volentibus, sed quis adhuc esset ignorantibus, nocte insecta adest Dei Angelus ad sanctum Papam DUBRICIUM (ut ipse postea referebat) in seminio sanctum Samsonem summum Sacerdotem fore firmans, Deique placitum esse dicens. Sanctus Dubricius præ gaudio hujus Angelicæ colloctionis omnes optimos consiliarios congregationis expergisci, atque in unum convenire fecit. ovanter explans eis quod viderat & audierat, & quod iam in mente ejus retinebat Sacerdotem eum ordinare, quippe cujus magnificas virtutes quas iam Dominus operatus fuerat, optimè sciebat.

44. Tum omnes consiliarij sine ullo disjunctu Episcopum eum fieri acceptè firmaverunt. Quo cognito sanctus Samson suam visionem Dubricio Papæ, ut ipse vidisset, integrè publicavit. Conferentibus ad invicem sapientibus, atque Episcopum eum integrè per hoc miraculum iam factum indubitanter credentibus, insidere eum Cathedram Episcopalem, atque confirmare eum alijs duobus pro fidei firmitate statuerunt. Insidente itaque eo condignam Cathedram, omnes ibi adstantes viderunt columbam celitus emissam vocem consuetam reddere, atque super eum tamdiu immobiliter stare, usquequo perfectus perfectè est, atque ordinatus Episcopus, non (ut est avibus moris) pro adstantium tumultu & pro ministris per Ecclesiam undique discurrentibus loco movebatur. Cantante autem illo eodem die Missam, præsentibus omnibus, visum est Dubricio Papæ ac duobus egregijs Monachis, quasi ignem de ore ac naribus ejus erumpere, atque (quod est his majus omnibus) ab eo die quando Presbyter fuit usque ad felicem suum finem, quando

* Nempe in Cathedra S. Petri qua die 22. Februarij à primis Ecclesiæ sæculis celebratur, ut ex S. August. Serm. 15. de Sanctis, & ex Conc. Turon. 11. can. 23. intelligitur. Nam festum Cathedræ S. Petri, quod die 18. Januarij colimus, non adeo antiquum est; sed in una & eadem festivitate mense Februario instituta, utra-

que Cathedra, Antiochena & Romana, olim celebrabatur. Lege Menardi observationem ad S. Gregorij Sacramentarium pag. 46. & 47.

† Matthæus VVest-Monastericæ ad annum D. VII. aliique post eum, Samsonem Eboracensem Archiepiscopum vocant. Fides sit penes illos.

Missam

Missam cantabat, Angeli semper Dei sancti ministri altaris, ac sacrificij apud ipsum * videbantur, oblationemque cum suis manibus illo solo vidente frequenter frangebant.

Circa anñi
D. 1 x v.
Julij xxviii
* al. ab illo.

45. Succedunt itaque mirabilia mirabilibus, & terrestria celestibus mirabiliter copulantur. Nam cum quadam nocte Paschæ Missam cantaret, & iuxta morem suum post Eulogium tantum ad altare ipse solus staret, immò & Deus cum illo, infomnis dietenùs destinaverat, orante * illo illicò in excessum mentis exijt, atque adstare sibi magnum virum magna claritate fulgentem vidit, qui & ipse ut narrare postea suum patrem audivimus, primò hujus visionis enormitate intremuit, atque ab eo vocem consolationis ne timeret audivit sibi dicentem: Confortare Sancte Dei & viriliter age: amabilis enim, ac devotus es Deo. Idèò enim intimidus ausculta sermones meos, missus enim sum ad te à Domino meo. Non enim debes in hac patria diutius immorari, peregrinus enim destinatus es, atque ultra mare in Ecclesia maximus futurus es, maximo Sacerdotali honore condignus. Hæc & multa his similia commemorans & valedicens advenientibus Fratribus ad matutinalem synaxim Angelus ab eo pacifico recessu exiit, & ille tota fidei alacritate visionem recipiens, atque in sua mente memoriter retinens, consummato Paschalis solemnitatis officio, sine mora iter suum citra Sabrinum * mare invitis ac flentibus cunctis congregationibus direxit, atque in via matrem, materteramque suam visitans, earumque Ecclesias jam ædificatas consecrans, ac sororem suam jam à sua matre discessam adulterino coitu, immò constupratam reperiens atque excommunicans, ac de suis fratribus & consobrinis nobilem & Catholicam vitam cum suis matribus ducentibus gratanter congraudens, multumque in illis locis bonum ad ædificationem spiritualium virtutum instruens, multosque inibi ægrotos de corporis pariter & animæ peste liberans, atque virtutem suæ benedictionis omnibus illis libenter donans, prospero navigio ad Monasterium, quod Docto * vocatur, sequentibus se supradictis tribus & multis aliis felici perrexit itinere.

Deo monente in
Armeniam
transire parat.
* Sextus cæsus pro nominatio,
ut passim in hac vita.

In itinere
conlagui-
neos visitat

* al. Dac-
covi.

Ad quod-
dam Mona-
sterium di-
vertit.

46. Audientes autem Fratres qui erant in hoc loco de ejus adventu, & maximè exigente illo ab eis ut aliquis sapiens appellaretur, ad se statim dirigunt sapientissimum illorum ad colloquendum secum Iuniam nomine qui & ipse Britannica lingua cum illis Lux vocitabatur. Erat namque ille Divinitus inspiratus & multum de futuris conscius. Cum autem venisset ad locum ubi S. Samson erat, honorifico eum salutatu adorabat, atque de ejus adventu gratias referens omnipotenti Deo, ac cum illo pariter confidens, percunctabatur humiliter ab eo quò tendebat. At verò dicente sancto Samsonè causam illius itineris & rogante, ut vel aliquantulum spatij cum illis requiesceret, sanctus Iunia * s prævidens spiritu ita docibile dedit responsum: Desiderabile, inquit, o Papa amantissime, iter servo Dei est quò pergis, laudante Deo in Evangelio peregrinum propter illum fieri. Verumtamen quod exis ut apud nos quiescere deberes, conveniens non est, ne qui valde melior nobis, utpote inferioribus condemnemur, & nos de te (quod est justius) nostris meritis exigentibus condemnemur. Hoc enim scire te volumus quòd jam in nostris prioribus institutis relaxamur, te verò tuum iter in pace peragentem oportet vel semel antequam transieraveris in Europa manifestari, ut per te adhuc antequam desis à nobis corpore, virtus Domini manifestetur in ista provincia.

47. Audiens autem hæc sanctus Samson, stupefactus est super doctrina ejus, Spiritum sanctum super eum proloqui providens, atque ita dimittente in eodem loco navem suam, plautrum ordinans ad portanda spiritualia utensilia sua atque volumina, suumque currum in duobus imponens equis, quem de Hibernia apud se alportaverat *, patriam pertransiens Domino comitante iter suum ordinavit. Longævus viator mare quod Anstejum * vocant, quidquid ad Europam ducit desiderabiliter petiit, præcedentibus se choris Fratrum, aliis nihilominus retrò insequentibus, ipse in medio solus ut decebat, Deum diebus ac noctibus incessanter precabatur.

Mate itajit.

* al. quos de
Hibernia se-
cum adduxerat.

* al. Aufere-
reum.

48. Quadam autem die, cum per quemdam pagum, quem Tricurium vocant, deambularet, audivit (ut verum erat) in sinistra parte Idolum homines bacchantum ritu in quodam fano per imaginarium ludum adorantes: atque ille annuens Fratribus ut starent & silerent, & ipse de curru ad terram descendens & ad pedes stans, attendensque in his qui Idolum colebant, vidit ante eos in cujusdam vertice montis simulacrum abominabile adstare, (in quo monte & ego fui, signumque Crucis quod sanctus Samson sua manu cum quodam ferro in lapide stante sculpsit adoravi, & mea manu palpavi;) quod sanctus Samson ut vidit festinè adeos duos apud se tantum Fratres eligens properavit, atque ne idolum, unum Deum qui creavit omnia relinquentes, colere deberent suaviter commonuit, adstante ante eos eorum comite GUEPANO; atque excusantibus illis malum non esse Mathematicum eorum partum * in ludo servare, aliis furentibus, aliis deridentibus, nonnullis autem quibus mens erat sanior ut abiret hortantibus, continuo adest virtus Dei publicè ostensa. Nam puer quidam equos in cursu dirigens, à quodam veloci equo ad

Paganos
idolum co-
lentes cora-
ripit.

* al. patetis-
tum.

* Sabrini maris meminit Galfridus Monumetensis nix ingens Angliam Provinciam à Vallia separans.

Circa an. terram cecidit, collumque ejus subitus replicans exanime penè corpus in terra tantum re-
D. LXXV. mansit.

Julijxxviii. 49. Flentibus autem circa illum vicinis suis sanctus Samson dixit: Videtis quod si-
mulacrum vestrum non potest huic mortuo adjutorium dare? si autem promittitis vos
hoc idolum penitus destruere, & non amplius adorare, ego illum Deo in me operante
redivivum resuscitabo. Acquiscentibus autem illis, iussit eos paulò longius secedere, atque
convertis. illo orante super exanimum per binas ferme horas, illum qui expiratus fuerat, redivi-
vum palam omnibus atque incolumem reddidit. Videntes autem illi unanimes omnes unà
cum supradicto Comite procidentes ad sancti Samsonis pedes idolum penitus destruxerunt.

50. Tunc Comes prudens omnes ad confirmanda eorum baptismata à sancto Samson
venire fecit, & ille unà cum eis veniens laudans Deum & dicens, Ecce Angelus Dei ce-
lestis missus venit eripere nos de nostro errore, sed adhuc, Sancte, scrupulum ingens habe-
mus mentis. Sanctus Samson dixit: Quid est hoc? Comes respondit habemus quemdam
agrum egregium à quodam venenoso ac pessimo serpente occupatum, hic verò serpens in
quodam impenetrabili spelunca habitat propemodum duos pagos delens, nullumque
hominum habitare inibi licet. Quo audito sanctus Samson intrepidè dixit: In nomine
Domini nihil dubitantes eamus; si verò creditis, vestris videbitis oculis in hoc serpente
Dei magnalia. Indubitanter verò inito consilio abierunt cum sancto Samson. Invenis au-
tem qui nuper suscitatus fuerat Clericatum promittens, secutus est eum. Sanctus itaque
Samson præcedebat exercitum, & puer ille qui nuper fuerat suscitatus, ducatum præbe-
bat ei, usquequò altera die post noctem illuminante illud horribile antrum ubi serpens
erat suis viderunt oculis. Tum puer, Electe, inquit, Dei an vides antrum ultra flumen in
quo serpens est? At ille in Domino sisus, exercitui pariter ac suis Monachis inibi manere
jubens, ille solus, immò & Deus cum illo, ultra flumen transiit, suo puero insequente
eum, venerunt pariter ad ostium terribilis antri. Sanctus verò Samson inspiciebat puerum
insequentem eum atque subridens, ita dixit: Confortare, frater, & viriliter age. Ique
subjunxit: Quem timebo, Electe Dei, Deus tecum est. Præcipiens verò illi, ut paulò emi-
nus staret, ille audenter antrum ingressus est; serpens verò ut vidit eum valde intremuit
volens rotare * ad suam caudam furibundè rodendam, ille verò confestim apprehensam
lineam zonam qua erat accinctus confestim in collo ejus imposuit, ac juxta se trahens de
quodam cum grandi altitudine præcipitavit, præcipiens in nomine Iesu-CHRISTI ne amplius
viveret. Puer autem hæc videns rapido cursu ad exercitum & ad Comitem perrexit, cuncta eis
quæ viderat per ordinem replicans: illi autem nec audientes continuò omnes ad eum placidè
venerunt, volentes eum Apostolico excipere obsequio. Ille autem non grande ab eis acci-
pere voluit, sed pro virtutis ostensæ honore iussit, suis ut Monasterium propè antrum fun-
darent, ipse verò in antro interim cælestem ducebat vitam jejuniis semper & orationibus in-
cumbens.

* al. con-
verti.

In serpentis
antro mora-
tur ac Mo-
nasterium
condit.

Fontem inibi
precibus
obtinet.

* Supple
oraret.
* al. satis
fecit.

Patre ibi
præposito,
in Armorica
navigat.

Leprosam
ac damo-
niacam
sanat.

Dolum
Monaste-
rium con-
struit.

51. Sed illud miraculum quod in hoc eodem antro ob illum Dominus monstravit,
non silentio relinquendum puto. Nam cum quadam die sitis causa * ut illi Dominus ali-
quid consolationis aquæ post nimiam jejuniis ac lassitudinem donare dignaretur, sine
mora omnipotens voluntati ejus satisfaciens *; precante illo, sensit de lapideo superlimi-
nari antri illius frequentissimam quasi de nimbo guttam aquæ fluere & propè antrum su-
pra quamdam petram veloci descendere cursu. Tum verò ut hoc vidit, valde inde gavisus
est, ac per hoc sensit per spiritum suæ præci Deum auxilium dedisse, & usque hodie non
die, non nocte desinit finire.

52. Recepto itaque suo consobrina in principio nostri operis jam dicto, atque in Dia-
conatus officium excepto, ac Monasterij illius perfectè constructi suo patri Præsulatum
præcipiente, consummatisque virtutibus quas in illa regione per ipsum Deus fecit, na-
vigationem citra mare secundum suam promissionem Deo ducente destinavit, comitan-
tibus cum illo plerisque Monachis, & maxime Diacono illo de quo jam nos dixisse suffi-
cit prospero cursu portum in Europa desideratum tenuerunt. At descendentes illis de
navi viderunt ruguriolum non grande prope portum situm, ad quod sanctus Samson ap-
propinquans vidit ad ostium mansuiculæ privatum plorantem, atque ad mare semper
insipientem. Sanctus verò Samson intendens in eum pereuntabatur ab eo quidnam hoc
esset. At privatus dixit ei: Tres sunt jam dies totidemque noctes à quibus spero in hoc
portu auxiliatorem quem Deus mihi transmarinum venire promisit. Sanctus Samson illi dixit:
Quis est dolor tuus? Ille dixit: Vxorem habeo in hac mansione leprosam necnon & filiam
dæmoniacam, & promissionem habui illarum sanandarum in hoc portu. Sanctus verò
Samson incunctanter in illam mansionem introiens, ac super utraque ægrotantes ora-
tionem fundens, sanas atque incolumes eas, Deo auctore, coram omnibus dimisit, ac
inde exiens Deo duce aptissimum reperit inibi locum, atque honorificum fundavit Mo-
nasterium, quod usque hodie proprio vocabulo D O L U M * nuncupatur. Multa inde mira-

* Baldricus Dolensis Episcopus in cap. 6. vitæ S. Sam-
sonis, A prædicto Privati dolore (inquit) locum illum
dolorem (quod lingua modernior Dolum dicit) appella-
vit. Nunc Dolum in Armorica est urbis Episcopalis.

pillum opera seminans, ac multa Monasteria per totam penè provinciam fundavit : quæ si per singula omnia scribantur, ad excessum de inceptis ducemur.

33. Vnum tamen maximum ac mirabilissimum opus quod in Europa per eum Dominus fecit non silentio prætereundum puto. Nam cùm omnes regiones in maximo marore deprehendisset, causamque ab eis sedulè percunctasset, dicunt ei injustum super eos, ac violentum, externumque judicem venisse, atque eorum præfulem, IONAM nomine, hereditario ritu illorum terram tenentem per iniqua munera in manu Regis, & maxime mala ejus Regina iniquè data morti tradidisse, necnon & filium ejus IUDVALUM captivitati dedisse & morti, sed adhuc vivere confirmabant. Sanctus vero Samson hæc audiens per Dei dispensationem misericordia motus adire Regem HILDEBERTUM ob Iudvalum propere profectus est comitante illum semper in omnibus Christo.

34. Et factum est dum in Palatium fuisset ingressus, Deo utputà pro eo virtutem operante, invenit quemdam maximum Comitum energumini dolore vexatum. Quo comperito sanctus Samson venit ad eum, & accepto oleo benedixit, ac perungens eum in vertice & facie & pectore multis inspectantibus Deo auctore qui ægrotus fuerat, sanus omnino factus est, statimque nunciatum est Regi de eo & de mirabili quod per ipsum Deus fuisset operatus.

35. Volente illo cum Rege fabulari, ac de eodem Iudvalo ut sibi dimitteretur sermonem negatio impudens adfuit : ita ut numquam eum vivum videre dicebant. Sanctus vero Samson suavem admodum ac pertinaciter sermonem tenens inceptum precabatur, illi detestabilius negabant. Sanctus autem Samson videns ejus sermonem eos in nihilum ducere, iratus voluit ab eis discedere, minans degenerari eos à suis feminibus, si quem rogabat donare ei nolissent, furibundè egrediens clamante cum illo Comite à quo demon fuisset ejectus, & multis hortantibus Regem ne Sanctus Dei offenderetur. Tum Rex inito consilio cum suis Comitibus, Samsonem placare voluit, mala Regina ejus in malo perseverante, ac Sanctum pravo vocabulo, quod nefas est dici, procaciter clamitante, per artem male machinæ communicare eum cum Rege, priusquam illi placaretur, rogat. Tunc sanctus Samson non spontaneo, sed necessario ritu communionem subiit, ac mala Regina diabolo insigante venenum sibi in vitro miscere fecit, ac sancto Samphone juxta Regem sedente apportari sibi per suum ministrum præcepit. Recipiente itaque Rege vasculum suum, sanctus Samson signum Crucis imposuit ingerente ante se ministro vitrum sibi cum veneno. Tum ille divinitus nimirum inspiratus, imposito in manu tenentis signo Crucis, vitrum in quo malum erat, in quatuor adunavit partes, & vino effuso, manus tenentis usque ad ossa videntibus multis crepuit. Sanctus vero Samson admiratus * admodum dixit: Non est conveniens hoc poculum homini ad bibendum. Imposito verò solito signaculo in manu laesi, coram omnibus sanus factus est.

36. Turbato itaque Rege atque omnibus offensis, Regina semper mala in malo perdurabat : & factum est ut Rege concedente ad locum ubi Iudvalus erat, sanctus Samson ire vellet. Tunc Regina illa equum indomitum, impetuosumque ad vehendum eum de grege adduci ordinavit: quo viso sanctus Samson in equum rebellosum signum Crucis imposuit, ac sellâ desuper impositâ ipse in equo insedit. Ita mitis equus & tremens erat, ut vix pedem movere, vel progredi tardè admodum auderet, mitigante illum Christo sub Electo suo.

37. Regina semper & ipsa durans in malo cogitatu, ac sanctum Dei Samsonem convincere & consummare volens, truce ad iracundiam à suis custodibus provocare, atque in portum dissolutum, furibundumque obviam sibi quasi nescientibus illis adduci ordinavit leonem, progrediente sancto Samphone cum solitis armis ante suos comites. Ut autem leo trux, ac furens vidit eum recto ad se atque intrepido cursu dirigentem, mutata ferocitate, ac Deo illum pro suo Electo expugnante, quasi ictum in oculis accepisset, in festinam fugam se se dedit. Tum Sanctus ille nimio admodum turbato motus, solita jacula post bestiam sub Christi nominis invocatione, quasi spiritali fundibulo emittens, ita dixit: Impero tibi in nomine Iesu-Christi qui dedit nobis potestatem calcandi super vos & super consimiles vestros, ut terror tuus ab hodierno die numquam excreseat in humano genere, sed præsentibus his omnibus velociter expires, ut sciant & intelligant, quia Christi famulus huc missus sum in istam provinciam. Completa autem oratione, ac multis videntibus leo præcipitavit se, atque exanimis in illa hora factus est. Tum hi omnes unâ cum illa Regina hæc videntes timore perculsi ceciderunt ad pedes sancti Samsonis, atque omne secundum placitum voluntatis suæ permissum est ei, ac ne injuriam pateretur, Iudvalum supradictum præstitit ei.

38. Tum Rex placere volens per omnia sancto Samphone, atque cum Apostolico eum honore excipiens, ac de supradicto Iudvalo bonum promittens, submisit dixit: Ingens, Electe Dei, habemus mentis scrupulum, est enim malus serpens multum delens ac desertans de terra nostra. Audivimus te iam victorem fuisse in hac simili causa, & idèd vellemus, si tibi injuria non fuisset, ut depelleres illum à nobis. Sanctus vero Samson indu-

Circa ann.
D. LXXV.
Julij XXV. II.

Aliâque
plura.

Childebertum Regem
adit.

Energumene
numlibe-
rat.

Iudvalum &
Regem repa-
tit.

Venenum à
Regina propi-
natum
prænoſcit.

* et ita
mitis.

Equum in-
domitum
subigit.

Leonem fu-
gat & verberat
occidit.

Serpentem
relegat.

Circa anñ.
D. LXXV.
Idijxxviii.

bitanter dixit; date mihi compertum in itinere & fidem in Deum, & ego veniens in Dei virtute ejiciam illum. Tum quidam compertus ac fidens præstitit se ad comitandum eum. Relictis itaque comitibus suis in palatio cum supradicto Iudvalo atque electis secum tantum duobus de suis, iter properè perrexit comitante illum Christo. Factum est autem ut tandem venirent ad horrendum illud antrum, in quo serpens erat. Quo cognito sanctus Samson dixit suis: Constantes estote & expectate me huc, usque ad vos revertar. Manentibus autem illis, ipse intrepidè Deo utputà comite ad ostium horrendi antri exiit, ibique ieiunans & pernoctans & orans, tandem in nomine IESU CHRISTI serpentem ad se venire imperavit, atque illo tremebundè veniente sanctus Samson apprehenso suo palliolo in collo serpentis imposuit, ac iuxta se trahens Psalmum iamdudum solitum cantans, ultra quoddam flumen, quod vocatur Sigona, ire cum iussit, mandans ut sub quodam lapide maneret.

Childebertus in gratiam Samsonis Monasterium eodit.

59. Reversus itaque ille cum comitibus suis, atque ad palatium remeans, sui comites cuncta quæ de serpente viderant, Regi cum suis omnibus narraverunt. Tum omnes timor ac stupor ingens invalit, ut nemo ultra offendere eum vel in minimo auderet. Volente itaque sancto Samson cum Iudvalo ad Britanniam remeare, & Rege libenter concedente, & Monasterium * ei magnificum in loco unde serpentem eiecerat Regis opitulatione construere disponente, Fratresque inibi cum Regis hortatu ad opus Dei exercendum dimittente, Lesiam, Angiamque marinas Insulas prospero navigio petierunt, atque homines multi sancto Samsoni satis cogniti ejus hortatu unanimes secum & cum Iudvalo Deus dedit, ita ut COMMORUM iniuste violentem uno ictu prostraverit, & ipse postea in tota cum sua sobole regnaverit Domnonia *. Denique ita sanctus ille Samson à supradicto Rege Hildeberto honorificè exceptus est, ut omnia quæcumque vellet non solum largiret, sed etiam libenter, ac sine ulla mora daret ei, & familias & possessiones prærogativas largiens.

Iudvali victoria adversus Commorum.

* id est Cornubia Armoricana.

Samson alium serpentem in mare agit.

60. Nam quodam tempore cum esset in domo sua in Romania, rem infamam audivit de serpente, quod non minus prioribus malum faceret. Tunc ille conscientia percussus perrexit ad eum, ac denud illum trahens in mare præcipitavit mandans in nomine IESU CHRISTI eum mori, ne ullum amplius læderet. Nam quantas virtutes per eum Dominus ultra, citraque mare, & quantum invidia, blasphemiarumque, maxime à Sacerdotibus pravis pertulerit, numerum profectò excedunt, nec est opus de his singillatim rimare.

Moritur.

61. Perfectis itaque omnibus tam in Britannia, quam in Romania virtutibus quas per eum Deus fecit, constructisque ac munitis iuxta exemplum suæ conversationis ab eo Catholicis Ecclesijs, perfecta iam vita & ætate, consummatoque bono secundum Apostolum, atque incomprehensibili cursu, utputa omnibus bonis moribus plenè ac perfectè ornatus, felici exitu in Dolo Monasterio corpusculum cum unguentis conditum in sacrotumulo suo spei æternæ resurrectionis dimittens, sua felix anima cum hymnis atque Angelicis choris ea hora cum transiret à Fratribus, feliciter perrexit ad Christum, signumque beatitudinis ejus apud nos habemus in his scilicet signis, quæ quotidie per eum Deus facit, Amen.

LIBER SECVNDVS.

Tigerinomiali orationes exposcit auctor.

I. **R**EGNANTE perenniter Domino nostro IESU CHRISTO propè quasi ad sæculi terminum, nostri, utputa idioræ satis ac pigerrimi, magna tamen ex parte ob illum de quo sermo est, sanctissimum Samsonem, ornati ac politici operis propè finem immensum, ac profundissimum magni cuiusdam maris pelagus vadosa admodum ac parvissimâ imperitiæ meæ lintriculâ, fesso licet corde, prospero tamen Deo duce, navigationis causâ, atque gracilis & incompertæ linguæ calesi ut ita dicam illuminatione percurrentes, gratias agimus omnipotenti Deo, quod tantum opus de tam sancto atque egregio viro per me peccatorem, ac per omnia indignum Catholico ac vero stilo tandem tradere dignatus est. Exinde me mihi, immò & audientibus & legentibus futuram ædificationem sperantem, ac firma fide flagrantem in tuis sanctis, ô beatissime Papa TIGERINOMALE, apud Deum intercessionibus opitulari quæso, quia Deus omnipotens piè ex corde revertenti remittere consuevit. Ceterum, Papa, credi à te volo, sicut iam dixi, quod non per omnia de sancto Samson in mea mente memorialiter retenta stilo tradere volui,

* De hoc Monasterio ita scribit Baldricus Dolensis Antistes cap. 6. Locum illum Pentale seu Pentaliense (quasi Pœnitentiale) Monasterium secundum Britannicam linguam ulioma vocavit. In ipso Monasterio S. Samson sepultus legitur in Vita à Boscio edita, his verbis: Cujus corpusculum in Monasterio Doli Pentali sub spe futura resurrectionis positum est.

† Cum S. Samson Concilio II. Parisiensi anno 9.

lvi. habito subscripserit, nec interfuerit Turonensi itidem secundo quod anno n. lxi. celebratum est, circa annum d. lxi. obiisse videtur. At non attigit centum viginti annos, ut Auctor Vitæ à Iohanne Boscio editæ scribit: aliàs S. Maglorius, qui ipsi successit, diùque supervixit, ejus condiscipulus in Elutâ schola esse non potuit.

sed de multis pauca colligere sufficiens putavi, ut de eo quod pro certo apud nos habemus, tam in auditorum quam in lectorum mentibus edificatio fertilis sit. Quid enim opus habemus de jejunijs, atque abstinentijs ejus plus protelare, qui plura multum scimus & audivimus? Sufficit enim, ut reor. Sed poscimus, quisquis es qui hunc legis librumculum, ut meâ me inperitiâ habeas excusatum.

2. Eia jam, Fratres carissimi, tanti ac talis viri Samsonis effamatam conversationem per quantum potuimus ut reor parvitatem ab Electi ejusdem principio beatum illius finem tenentes, te, ô beatissime Papa Tigerinomale, volente ac suggerente verissimis indicijs certitudinem indubitam habentes, Deo nobis utcumque indignis donante, explanavimus; sed & nunc magnifica illa ac sancta annualis solemnitatis, in cujus digno ac magnifico honore anniversariter celebrari solet, imminet, atque insinuat nobis hujus rei opusculo augmentum dare, atque in ipsius festivitatis gratulatione ad majores animarum profectus corda nostra dilatare. Nam sicut profectum inde habemus vndecumque claruerit tanti viri virtutes inestimabiles minimè larere, atque ad Ecclesiarum Christi opitulationem vel exemplum, normamque bene operandi, atque Apostolico exemplo hujus optimi utputa viri memoriam in exemplum profectus multis ad culmen virtutis ardentem tendentibus stilo protelare; ita & in hujus festivitatis repetitione ratio exigit, ut aliquantulum admirationis cum Apostolico ac spiritali gaudio miscentes, dignum aliquid ob hunc mirificum apud nos atque annualem hujus festivitatis diem, vel in quantum nostræ possibilitatis virtus suppetit, evolueret. Atque cum ejusdem sancti in virtutibus, quantum valuit aliquid, nec quantum sufficit dictum sit, superest tamen vel de quotidianis ac presentibus ejusdem virtutibus cum præteritis supra jam scriptis non inconvenienter concordantibus, & maximè quas vel in hujus diei anniversarij solemnitatis per ejusdem Sancti intercessionem Dominus indefinenter operatur, aliquid enumerando atque gratificando recolere, ut ex hac luce clariùs cunctis hunc annualem diem Catholicè colentibus pateat, quia devotus receptus est hic Sanctus in cælestibus, per quem Deum apud nos cuncta cernimus cunctis perficere in terrestribus.

3. Quis enim vel nostris temporibus sufficienter enumerare queat, quanti imbecilles; quanti cæci, quanti claudi, quanti epileptici, quantique energumeni, qui diversis ægitudinum generibus obnoxij tenebantur, qui intercedente Antistite nostro Samson apud Dominum cujus hodie grata est solemnitatis à suis infirmitatibus sunt liberati? Innumeri enim sunt lectuli & grabati ab ægrotantibus dimissi. O quanti corporis & animæ valetudinibus detenti per hunc eundem diem, eundemque Sanctum Domino operante salvi sunt facti. Et quid est aliud de eodem sancto memorare, nisi (ut mihi videtur) Apostolicam olim virtutem reciproca quadam ad nos revisione ac Dei dignatione tandem relustrantem, immensa cum delectatione recolere? ut legitur in actibus Apostolorum congregatis in unum Apostolis, id est in porticu Salomonis (quod pacis & unitatis verè signum figuratè possumus intelligere) turbæ innumerabiles venientes, vel per eorumdem umbras ab omnibus suis languoribus quos habebant, unusquisque eorum sanabatur. Verum & usque hodie in toto orbe terrarum ubicumque sunt dispersi ac repositi per annualia festa, quos in singulorum honoribus Christiani colunt, magnificas virtutes Dominus indefinenter operatur. Simili modo, & in hac annuali atque solempni die per ipsum, de quo nobis mentio Deo aspirante orta est, sanctum Samsonem non minori prorsus comparatione magnalia Dei verissimis testimonijs consequenter cernimus adimpleri, ita ut de ejus perpetuitate, atque de sua mirabili securitate atque inestimabili (ut ita dicam) regni cælestis beatitudine ac gaudio spiritali mens nostra hilarescit. Et inde est quoddam alteram vitam quasi perspicuis quibusdam intentionis aciebus cernere atque complecti Deo illuminante videmur, nec tam per ænigmata quàm per ipsam (ut certius dixerim) veram ac visibilem rem quam operari ipsum inter nos Deo auctore videmus. Namque (ut dixi) aliam meliorem vitam ac perennem inter Sanctos Dei inesse indubitanter credimus, quos inter nos vivos pollentes ac fortes in Dei opere conspiciamus emicare.

4. Et ideo indubitata fide ac spe non quasi incerta, sed rectissima norma, Fratres dilectissimi, Deo favente contendamus ex intimo ac summo conatu, ut ad hujus viri sancti Samsonis coessentialiter, id est fide tenens adminiculatim ancipitem vitam nostram convenienter componentes, atque in lectione hujus opusculi licet exigui cum impenso toto intellectu auditum nostrum diligenter commodantes; ut quæ illi profuerunt ad coronam, nobis prodesse possint ad salutem. Non enim decet ut quicumque sanctum Samsonem suis virtutibus atque annualibus vicissim sibi festivitatis colere disponit, per vagas atque inanes vel ineptas immò & pravas operationes vitam suam cænosa commaculatione contamineat: quia indecens nimis est ac Deo omnipotenti odibile, ut qui hunc solempnem ac sanctum diem officio linguæ, ac solita significatione venerantur, coram omnipotente Deo in suo animo pollutus, vitia in ipso ac peccata regnent. Sic enim quidam sapiens dicit, cum de die iudicii disputaret, ait enim: Ad quos Apostolos, ad quos alios Sanctos confugiamus, quorum exempla simul ac verba despeximus? exempla verò hujus sancti

Circa anñs
D. LXX.
Julij xxviii.

S. Samsonis
annua festi-
vitas.

Miraculæ

Quomodo
seita San-
ctorum ce-
lebrandas

Circa ann. d. LXXV. Iulij XXVIII. nimirum displicent illi, qui solemniter ut puta consuetudine ore tantum celebrans iniquis & malis moribus dissipat. Quid enim prodest sialiquis ad dilectam quemque cuiusdam Principis accessurus ut pro ipso intercessor sit & precator, & ipse in sui iniquis oppugnationibus eundem intercessorem ad iracundiam provocet? nonne & deterius illius obsecrationes accendatur si per aliquam irrisum ejus causa quasi invitè ab intercessore ventiletur, & quod est gravius, mens presidentis ad deterius exardescat, si sui dilecti animum per ignobilitatem ad defensionem magisquam ad placitum invitet? sic enim in veteri Testamento legimus cum Dominus contra populum rebellosum suam querimoniam ostenderet, & quasi ab ipsius petitione eum repudiens, atque abominabiles illius obsecrationes competenter detestans, interferatis interim ac deductis nominatim ad medium optimis viris ne pro eodem populo orare deberent, prohiberetur, ait enim: *Si Moyses & Samuel adstiterint coram me, si est anima mea ad populum istum.* Unde & non inconsonanter hoc recepit Evangelij testimonium quod Christo auctore dicit: *Quid est quod dicitis mihi, Domine Domine, & non facitis quae dico?*

Isaem. 25. 1.

5. Honorare itaque, Fratres mei, festa Sanctorum nihil aliud est, quam amanter suis bonis quibus compati sunt mentem nostram componere, atque ad illud ineffabile ac caeleste regnum ad quod feliciter pervenerunt, non eos virtutibus coequando sed eorum angusta opera quae per immensam abstinenciam atque incredibilem (ut ita dicam) inexpertis, quibus omnia possibilia esse credenti non putantur, ad beatum usque finem vitae hujus exercuerunt, imitando rectissima linea eosdem Deo duce sequi possimus. Ceterum, ut scriptura dicit, nihil prodest interesse festis hominum, si deesse contingat festis Angelorum. Quid prodest, ut dixi, si cum gaudentibus in hoc mundo gaudere videamur, & propter incondita ac prava opera quibus Deus offenditur, à Sanctorum consortiis, id est à caelesti regno quod perenniter cum Deo est, exules ac separati fuerimus? Ecce festa in terra egimus; curandum itaque summopere nobis est, ut ad caelestia ac perennia festa inter Angelorum societates deputati sine labe interesse mereamur. Transitoria ergo ac contraria his operibus, quibus Deus placatur, funditus amputare festinemus, nec in quibus fuimus, sed in quibus futuri sumus actibus perspicaciter intendamus: quia Deus omnipotens pater ex corde convertenti remittere spondit, qui per Prophetam pollicens ait: *In quacumque die, vel in quacumque hora conversus fueris peccator ad me, omnes iniquitates ejus obliviscar.*

Ezech. 33. 32. & seq.

6. Nemo ergo confidat, Fratres carissimi, si huic sacro festo humanis obtutibus interesse corpore tantum pateat, & ante oculi atque interni arbitri, qui testis & judex veraciter est, oculos in suis moribus corruptus & contradictor existat. Sed quoniam in principio ac sine alterius Epistoliunculae intexisse me memini minimè tota quae ad nostram venire cognosceremus memoriam de virtutibus sancti Samsonis, vel in secundi opusculi hujus iteratione ad hujus rei exemplum opitulandum de illius assertionem aliqua adhuc vel pauca sunt replicanda, ut inde cunctis melius ac firmitus pateat nihil prodèssè inter Sanctos speciem sanctitatis dare, & ab ipsidem Sanctis in conspectu omnipotentis Dei solius malis moribus & squalentibus se disjungere.

Diaconi
eiusdem
malos mo-
res discer-
nit Samson.

7. Quodam namque tempore idem Samson ad visitandum Papam Dubricium in superiore Epistola jam memoratum, qui quadam ægitudine corporis vexabatur, atque idem Dubricius Papa quemdam puerum valde sibi familiarem Diaconem MORINUM nomine eidem Samsoni ut cum eo habitaret precaretur: S. Samson, ut erat Spiritu sancto plenus, intuens in eum & signum Crucis (ut erat ei solitum) in ejus frontem imponens, atque amanter illum suis manibus recipiens ac deosculans, & deinceps paululum silens, ita responsum tandem late admodum dedit: Rete mi Papa, cunctos, quos capere valet in mari, recipit pisces, sed ad terram demum deductum pisces bonos discernunt à malis. Quo audito Dubricius Papa (quippe cui ille carus valde erat Diaconus) intra semetipsum gemens, taciturnitate apud se offensionem suam abscondit; sed tamen in suo vultu minimè celare potuit. Sanctus verò Samson subtili examinatione apud se hoc periclitans quasi non aliud dignosceret, suum chrisma (quod facilius Papam placare posset) unde officium Episcopatus adimplebat, hilariter eidem Diacono precepit dari, suis mandans ut eundem (quippe suo Papa conscio) in obsequio sui praecessorem facerent, & non solum hoc, sed etiam ad majorem administrationem, ac prae omnibus inclitissimam adscivit, ita ut eum in nullo penitus carnali, spiritualive obsequio aliquis anteire videretur. Praesciebat tamen sanctus Samson per spiritum, Deo utputà revelante, qualis ille futurus esset, quod postea veritas probavit rei.

Et tamen
ministri
uitur.

Diaconus
idem ma-
gistro usus
dæmone,
facta con-
fessione
moritur.

8. Nam cum quadam nocte insimul ad orandum ambo starent (ut mihi comperti ac religiosi, virique probatissimi quibus intimatum verissimè fuerat relatione tradiderunt) una quidem simulatione, sed diverso mentis usu sanctus Samson in eundem intendens Diaconem, vidit Aethiopem quemdam in modum parvuli in sinistra ejus scapula sedere, & os ejus ad aurem semper intendere, ita ut sanctus Samson intelligeret, quod zabalus cum homine colloquium haberet. Quo viso sanctus Samson salutaris primum impressione si-

qui armat faciem suam, fratrique confestim, ac vix agrè imperat ut abiret. Ille solus in oratione persistens, magis ac magis Dominum precabatur, ut illi Dominus malum illud ut erat totum revelare dignaretur. Nec mora eunte illo atque in lectulo concidente, ita-
Circa an-
D. LXXV.
Julij xxviii.
 quam febris ingens invasit eum ita trementem pallentemque ac dentibus stridentem & persepentem, ut cuncti qui aderant demoniacum eum clamarent. Nuntiato verbo sancto Samsoni oranti cum festinatione occurrit; agrotus autem ut vidit eum à longè cum gressu ejulatione vocem levavit, dicens: Veni, veni Electe Dei, quæso obsecra Deum tuum pro me, ne tandem peream, nam propter tuam virtutem misericordiam. & propter mea mala merita jam denudanda ostentatus sum tibi tuis sanctis indignus esse obsequiis, quippe qui ab infantia huc usque Philosophiæ machinatione ad malum semper exercitatus sum: Nam Æthiopem, quem tu conspexisti, doctorem semper habui ad ea quæ sunt Deo odibilia, ut nullus in his me anteire videretur. Sed nunc non ampliùs permittor in flagitiis vivere, & idcò obsecro ut Deum Salvatorem preceris pro animæ meæ redemptione, vel post tormenta; sicque confessionem suam totam (quippe qui omni iniquitate, ac maleficio plenus erat) palam cunctis lacrymabiliter fundens, statim obmutuit, atque ab eadem hora nihil omnino loqui valuit. Nocte verò insculta ad mediam noctem adstantibus circa se cunctis Fratribus; ac Deum incessanter pro animæ illius salute precantibus imperam illam animam de corpore exhalavit.

9. Facto autem mane sanctus Samson tollere corpusculum illud extra portam Monasterij ac sepelire iussit; ille in precibus solitis perseverans per totos tres dies totidemque noctes jejunos, insomnisque manebat, Deum ardentem lacrymabiliterque implorans, ut illi animam hujus miserissimi hominis vel post diram ac justam penitentiam ad veniam donare dignaretur. Tandem soporato illi aliquantulum post immensam corporis lassitudinem, adest Domini consolatio quæ de animæ Fratris ad extremum absolutione, & de illius corporis ad Monasterium reditu suaviter cuncta disernit, & post aliquantum temporis Missas decantare pro illo per eundem Samsonem Domini concessu suggellit. Quod ita factum est, & tandiu Missas ipse pro eodem Fratre fecit, donec celesti denuntiatione ejusdem animæ felicitatem cognovit, ac libertatem. Et inde est sermo, quoniam minimè à Sanctis aliquid mali, bonive celari aliquando posse indicat. Quod ut firmitus sentiamus, alia re licet post obitum ejusdem Sancti affirmare volumus, quam indubitanter novimus factam.

10. Aliquantulo autem tempore feliciter recidente illo, de quo nobis mentio est, profecto ad Dominum Deum suum, post ejus obitum aliquod intervallum, imago Crucis quæ ante eum ferri semper solebat, quàmque benedixerat, quæ denique auri atque argenti, gemmarumque venustatibus circum fuerat solidata, à quodam malefico ac pessimo homine furtim detecta, ac dehonestata est, sed tacitè, furtimque factum hoc non tacitus sanctus Dei Spiritus apud eundem semper Samsonem manens audivit. Nam raptante eo eadem hora illas pecunias supra memoratas horror invasit illum: ita ut immanitate istius insoliti terroris anxius, quasi seminecis in terram prostratus consideret. Nec hoc sufficere potuit ad desperati, ac peracti hominis documentum, nam inde insudabiliter ac pertinaciter iter conficiens reperit quadam nocte quoddam balneum hiemali bruma concretantibus aquis obstructum, quod sub pedibus ejus subitò dirupit, & ille meritis utputè exigentibus, dirisque miserum stringentibus glaciibus eadem nocte obiit, ac lintheamen, in quo pecunie supradictæ repositæ erant, invitis de manibus ejus lapsum est. Factum est, ut circumstantibus Fratribus illis qui in hoc erant loco de pecuniarum amissione*, quidam deambulans altera die reperit lintheamen in quo pecunie supradictæ abscondæ erant, contentum supra glaciem manere: ac deinde circum se aspiciens, vidit cadaver rigens inter medias glacies immobiliter stare. Quo viso Frater stupefactus & admirans, cuncta quæ viderat per ordinem ceteris replicavit. Visis his Fratres pecuniam de crucis imagine raptatam inde certè cognoverunt. Ob hoc ergo quis dubitet hanc virtutem sanctum Samsonem prodidisse, cui carne morienti, immò cum Deo suo semper viventi nulla res bona malæ potest aliquando latitari? sed quodcumque & qualiter, vel quando vult patenter manifestat ac prodit Deus per Sanctos suos; ut nos idiotæ ac pigri in isto utputè squalenti luto positi, indubitanter sciamus, præsentem illos esse in his sive bonis, sive malis, quæcumque fecerimus actibus: quippe qui cum Deo suo, etsi non perfectè, tamen quantum potest fieri beatè iam sunt glorificati.

11. Sed nos dum hujus sancti recordamur, dumque omnia quæ de illo bona fama disper-
 sit recolere volumus, in his nos nostræ dumtaxat verbis conscientiæ remordent, quia huic tam arduo, tamque mirifico operi indignos satis & impares esse nos cognovimus. Sed omnipotentis Dei misericordia, quæ numquam à confidentibus in se abest, idcò hoc ad profectum ceterorum profuturum tandem in fine seculorum per nos idiotas & elingues & imperitos & valde indignos opus retexere confortavit, quatenus & ad exemplum bonæ operationis legendo ceteri eniterentur, & ad testimonium meritorum suorum Apostolorum, omniumque Sanctorum ceterorum exempla prosequendo non minorem apud nos illius gloriam Dei dignatione effulgere cernerent; quia ille egregius Sanctus de quo nobis

Samson præ
 ejus salute
 Missas &
 orationes
 adhibet.

Fuit aurum
 de Cruce
 furatus pes-
 nitur.

* addatur
 bati.

Circa ann.
D. LXX.
Iulij 22 VII.

mentio est, & cuius festivitas apud multos Britannorum, Romanorumque ultra citraque mare, & ut ita dicam in cælo & in terra nobis satis desiderantibus hodie feliciter clarescit, tam perfectus & totus in omnibus operibus iustitiæ exercendis fuit, ut supradictos Apostolos atque alios Sanctos cœquando in nullo prorsus, vel minimo in signis etiam, ac prodigijs monstrandis minor habeatur; quibus denique usque hodie utuntur omnes qui à Domino per eundem Sanctum sanitatem corporis toto fidei nisu suppliciter precantur. Quid enim aliud per hoc, Fratres carissimi, nisi perpetuitatem sancti Samsonis ac felicitatem illius in cælestibus clamare conspiciamus, qui quamvis absens à nobis est corpore, de aliqua tamen maiestate qua feliciter cum Deo utitur ille in cælestibus bonis, sine ulla hæsitacione nobis præstò est semper, si cum simplici ac puro corde, si cum secura ac munda conscientia, si cum supplicii ac submissa commissi pœnitundine festum ejusdem diem celebrantes auxilium Domini ac salvaroris nostri IESU CHRISTI per ipsum affectamus? Inde enim est quoddà à nobis ipsis veraciter iudicamur, & ea mensurà, id est eo actu quo conspiciamur secundum Evangelij ostentationem ecce repensamur. Nolite quæso Fratres mei nostras imperitias ineptias & graves apud vos censere, maxime cum ipsi optimè noveritis, quoddà Deus omnipotens non verborum, sed actuum perspicacissimus examinatore est. Nemo igitur præsumat sibi ipsi, si huic gratificæ solemnitati interesse tantum corpore potest cum his qui eam secundum Catholicam antecessorum sanctorum Patrum normam irreprehensibiliter celebrant; si adhuc in animo suo, ubi Deus solus cognitor est, viriosè ac corruptibiliter suis malis actibus se se commaculantibus versatur. Sed qui his festivitibus compère desiderat interesse, summopere studeat ut æterna illa Cælestium solemnitate locum refrigerij & quietis habere mereatur: quia iste de quo nobis est sermo Sanctus, etsi Dei spiritu utputa plenus præ omnibus suo tempore in hac terra degentibus signis ac prodigijs & Dei virtutibus effulsit, omnes hos tamen vigiliarum ac jejuniorum, & omnes abstinentiæ penè labore antecessit.

Samsonis
jejunia.

Vigilia.

Secessus in
Quadragesima.

Kalenda-
rum Ianua-
riarum pro-
fanos ri-
tus evellit.

Auctoris
adhortatio.

Exod. 12. 17.

12. Nam ut ferebant de illo, qui in sua vita satis comperti erant, superpositiones frequentissimas, nec non & biduanas, interdum autem & totas hebdomadas, id est septem dies totos peragens, septimo demum die reficiebatur; noctes verò longissimas sapissimè solebat transire stando de luce usque ad lucis reciprocum, nec stans omnino lassabatur. Quid plura? non diebus, non noctibus ab orationibus & à colloquijs Dei cessabat. Tempus verò Quadragesimæ usque ad Pascha sic peregrisse audivimus, ut in initio ab humanis locis in quodam remotiori loco segregatus oblationes secum tres portans, inde tantum usque ad Paschalis solemnitatis gaudium Deo illum per omnia confortante utebatur, zelum Dei, ejusque Ecclesiarum ardentem in pectore habens, subtilique providentia suum sermonem sale divino conditum secundum qualitates peccantium temperans, omnibus utputa Dei plenus, affabilis & carus erat, & hoc nobis sermo ad confirmandam nostram rem de ejus gestis ad memoriam reducit.

13. Nam cum quodam tempore in Resia insula prædicaret, veniente per annum vertiginem Kalenda Ianuaria, qua homines supradictæ Insulæ hanc nequam solemnem ineptè iuxta patrum abominabilem consuetudinem præ ceteris sanè celebrare consueverant, ille providus spiritu ob duritiam eorum mitigandam convenire eos omnes in unum fecit, ac Deo revelante sermo ad detestanda tam gravia mala fit. Tum hi omnes verum de eo amantes, pravos ritus anathematizaverunt, ac verum iuxta præcepta tenus sine fuscipere sponponderunt. Ille nihilominus in Domino secundum Apostolos gaudens, omnes parvulos qui per insulam illam ob hanc nefariam diem discurrebant, vocavit ad se, eisque singulis per sobriam vocem mercedem nummismunculi auro quod est mensura donavit, præcipiens in nomine Domini, ne ulterius ab illis hæc sacrilega consuetudo servaretur. Quod ita Deo operante factum est, ut usque hodie ibidem spirituales joci ejus solidè & catholicè remanserint.

14. Sed de innumerabilibus virtutibus quas per eundem sanctum Samsonem Deus operatus est, iam si iubetis sufficiant ista paucula verba de plurimis collecta; ad nos ipsos ad ejusdem Sancti imitationem introrsus redeamus. Amemus actus in quibus placuisse illum Deo cognovimus. Concordent actus nostri meritis illius optimis, in quibus præstisse se ceteros indubitanter cognovimus. Si enim in veteri Testamento legimus, cum de agnoscendo figuraliter Moyse Domino præcipiente diceretur, *Sic autem*, inquit, *manducabitis illum. lumbos vestros præcingetis & calceamenta in pedibus vestris*, & cetera. Cum enim festa Sanctorum celebrare annuali vertigine suggeramur, opus est ut ante omnia lumbos accinctos habere studeamus, id est ut corporis castitatem ac mentis puritatem in sacrificium coram omnipotente Deo exhibeamus: calceamenta verò in pedibus nostris habere præcipimur, quia Sanctorum patrum defunctorum præcedentium vestigijs inhærendo, pedes animæ nostræ spiritualibus calceamentis munimus. Et inde est, quoddà eorum actus non voce prædicando, sed opere imitando & amando nobis ipsis rectum iter quod ducit ad cælum dirigimus. Etenim petitiones quæ à Christo per Sanctos poscuntur, non malis moribus miscendæ sunt, sed fideli præcantium petitione secundum præscientiam Do-

mini

mini exaudientis & noscentis omnia tribuuntur. Sed hoc tremebunda conscientia debemus apud nos perferuari in petitionibus nostris, quæ Dominus ipse in Evangelio terribiliter conqueritur dicens: *Non omnis qui dicit mihi Domine, sed qui facit voluntatem Patris mei qui in celis est, intrabit in regnum celorum.* Quisquis igitur vocibus tantum petit & opere contradicit, desisum sibi met immo & offensum Dominum plusquam placatum patet. Ipsi ergo à Domino exaudiri solent, qui quod precibus petunt, bonis moribus insequuntur. Res enim valde opinata atque ad exemplum referenda adest, quam, Fratres dilectissimi, multi vestrum noverunt, quâque à quodam egregio Fratre qui interfuisse testabatur, ego didici.

15. Quodam namque tempore in illo eminentissimo atque optimo loco, in quo sanctus Samson quiescit in pace*, subitaneum ac dirum incendium invasit domum, quod Fratres circa fornacem coquendis continuò panibus paraverant: ita ut ingens flamma se se ad summum erigens domum comburere videretur. Statim vero ut hoc compererunt servi Dei qui in Ecclesia ad Nonam celebrandam convenerant, unâ cum Sancto ac venerabili Episcopo LEUCHERO b inruentes, crux sancti Samsonis & ejus baculus forinsecus Ecclesiam porrecta sunt, atque cum ad domum incendij quantocius appropinquarent, suppliciter ac totâ fidei constantiâ Samsonem sibi in adiutorium inelamitant, dicentes: *Electe Dei sancte Samson, defende quæsumus domos tuas, quò non hac uestione consumantur.* Nec mora ad primam vocem precantium nimbus ingens pluvie irrupit, ita ut incendium quod tam dirè intumuerat, sub omnium obrutibus extinctum visum est, nec ultra ad nocendum comparuit.

16. Curate itaque, Fratres carissimi, ut qui Sanctos colitis in suis solemnitatibus honorando, etiam bonum quod ipsi fecerunt colere possitis in vestris moribus etiam imitando. Curate, inquam, ut qui interesse meruistis in terris festis Sanctorum hominum, interesse etiam mereamini in eorum beatitudine qua perfruuntur in festis celestibus Angelorum: ut si dura eorum verba quæ docuerunt, atque eorum opera quibus perseveranter tenus sine laboraverunt, insequi cupitis, eorumdem iter quod perduxit eos ad æternam beatitudinem, sine ullo alicujus mundialis impedimenti obstaculo, Deo duce, & intercedentibus illis, prospero cursu pergere valeatis, regnante in perpetuum Domino nostro IESU CHRISTO, cui gloria & honor est perennis cum Patre & cum Spiritu sancto in sæcula sæculorum, Amen.

* Corpus S. Samsonis à Mayenne Dolensi Episcopo anno MCC. LXXVIII. Aureliam delatum est ob metum Normannorum, & in Ecclesia Monasterij S. Symphoriani ejus nomine postea insignita (quæ nunc est Pa-

trum Societatis IESV) depositum hodièque latere creditur.

b Leucherus in catalogo Episcoporum Dolensium desideratur.

Ex cod. Sacramentorum Ratoldi Abb. Corbeiensis jussu circa ann. DCCCC. LXXX. exarato, in festo S. Samsonis v. Kal. Aug.

COLLECTA IN MISSA.

OMnipotens sempiterne Deus qui in Sanctis præcipuè laudaris & mirabiliter prædicaris, tribue nobis quæsumus hodiernam diem in honore S. SAMSONIS Confessoris tui atque Pontificis dignè celebrare, qua membris exutus corporis, celestibus meruit exultare Sacramentis. Per, &c.

SVPER OBLATA.

HÆc hostia quæsumus Domine Deus noster quam tibi ad honorem S. Samsonis Confessoris tui atque Pontificis immolandam deferimus, tuorum nobis tribuat societate gaudere. Per, &c.

PRÆFATIO.

VErè dignum & justum est &c. æterne Deus, sursum cordibus erectis hanc sanctam celebrare diem, in qua B. SAMSON Confessor tuus carnis solutus vinculis carnalem finivit pugnam, lætusque cum Angelis perpetuam translatus est ad gloriam. Cui tanta concessa est à Deo potentia, ut omne quod per se Deum vellet operari, celerissimo impetraret effectu. Qui patrem* relinquens solum oceano transnato nostram delatus est in patriam, in qua multis claruit miraculis. Qui per totam absque ullo corporali alimento hebdomadam Angelico sustentabatur alloquio. Qui baculo in terra deposito, nullòque alio sustentaculo recepto, in Natalis Domini nostri IESU-CHRISTI nocte sacrosancta & Domini Paschæ pernox orationi instabat; qui tres mortiferos Dei nutu interemit serpentes, & totidem de morte ad vitam Deo juvante reduxit homines. Adhuc etiam & hi qui duce

Act. SS. Ord. S. B. Sæculum 1.

Aa

156 DE S. MARTINO EREMITA MASSICANO.

fide ad ejus limina fuerint allati, quolibet morbo capti pristinae restituuntur sanitati. Per Christum, &c.

POSTCOMM.

DEus qui nos hanc diem in honore S. Samsonis Confessoris tui atque Pontificis venerabilem excolere fecisti; præsta quæsumus, ut quem lætis veneramur obsequijs, ejus orationibus muniamur & precibus.

Circa ann.
D. LXXV.
Octob.
XXIV.

DE S. MARTINO EREMITA MASSICANO.

Ex Gregorio M. lib. 3. Dial. c. 16.

Martinus I.
inclusus in
specu.

Aquam è
rupe edu-
cit.

Dæmonem
serpentis
specie ludi-
ficantem
ejicit.

Mulierum
aspectum
caver.

Pœna im-
pudentis
feminae.

Puerum ex
monte lap-
sum meritis
servat in-
columem.

VPER quoque in parte Campaniæ vir valde venerabilis, MARTINUS nomine ^a, in monte Marfico solitariam vitam duxit, multisque annis in specu angustissimo inclusus fuit, quem multi ex nostris noverunt, ejusque adibus præsentibus extiterunt. De quo multa ipse & beatæ memoriæ Papa PELAGIO decessore meo & alijs religiosissimis viris narrantibus agnovi. Cujus hoc miraculum primum fuit, quod mox ut se in prædicti montis foramine contulit, ex petra eadem quæ in semetipsa concava angustum specum fecerat, aquæ stilla prorupit, quæ Martino Dei famulo in usu quotidiano sufficeret, & nec plus adesset, nec necessitati deesset. Quæ in re ostendit omnipotens Deus quantam sui famuli curam gereret, cui vetusto miraculo potum in solitudine ex petræ duritia ministraret.

2. Sed antiquus hostis humani generis ejus viribus invidens, hunc usitata arte pellere ex eo specu molitus est. Nam amicam sibi bestiam serpentem scilicet ingressus, hunc ab eadem habitatione ejicere facto terrore conatus est. Cæpit etenim serpens in spelunca inveniri solus cum solo, eoque orante se ante illum sternere, & cum cubante pariter cubare. Sed vir sanctus omnino imperterritus, ejus orti manum vel pedem extendebat, dicens: Si licentiam accepisti ut ferias, ego non prohibeo. Cùmque hoc continuè per triennium gereretur, die quadam antiquus hostis tanta hac ejus fortitudine victus infremuit, seque per devexum montis latus in præcipitium serpens dedit, omniâque arbusta loci illius flammâ ex se exeunte concremavit. Qui in eo quod montis latus omne combussit, cogente omnipotente Deo monstrare compulsus est, quantæ virtutis fuerit qui victus abscedebat. Perpende quæso, ipse vir Domini in quo mentis vertice stetit, qui cum serpente per triennium jacuit securus.

PETRUS. Auditum pavo.

3. GREGORIUS. Vir iste venerabilis inclusionis suæ tempore primo decreverat, ut ultrâ mulierem non videret. Non quia aspernabatur sexum; sed ex contemplata specie, tentationis incurere metuebat vitium. Quod quadam mulier audiens, audacter ascendit montem, atque ad ejus specum impudenter prorupit. At ille paulò longius intuens, & venientis ad se muliebria indumenta conspiciens, se se in orationem dedit, in terra faciem depressit, & eoque prostratus jacuit, quò impudens mulier à fenestra cellulae illius fatigata recederet. Quæ die eodem, mox ut de monte descendit, vitam finivit: ut ex mortis ejus sententia daretur intelligi, quia valde omnipotenti Deo displicuit, quòd ejus famulum ausu improbo contristavit.

4. Alio quoque tempore dum multi ad hunc religiosa devotione concurrerent, atque arta esset semita, quæ in devexo montis latere ad ejus cellulam properantes ducebat; puer parvulus incautè gradiens ex eodem monte cecidit, & usque ad vallem corruit, quæ sub monte eodem sita quasi in profundo conspicitur. In loco quippe eodem tanta mons ipse al-

^a Ita scribunt MSS. codd. & Petrus Diaconus Cassinensis tum in Vita S. Placidi num. 11. tum in Vita ipsius Martini, quem alij Martinum vocant. Hic S. Benedicto Cassinum adeunti divino monitu cessit, (ut ex Marci Carmine de S. Benedicto supra pag. 29. & ex Vita S. Placidi num. 11. intelligitur:) ac deinde montem Marficum seu Massicum prope Calenum, vulgò *Carinola*, in Campania situm petens, ibi mortuus est. Cujus corpus inde in prædictam Urbem Calensem anno M. XCIV. à S. Bernardo Episcopo translatus, in majori Ecclesia una cum

ipsum carena repositum est, ut docent monumenta Ecclesiæ Calensis apud Philippum Ferrarium in Catal. SS. Ital. addiem 14. Octob. & apud Vghellum in Ital. Sacræ To. 6. quæ quidem in eo emendatione indigent, quòd Martinum istum cum Martino nostro Abbate Veraveni confundunt. Petrus Diaconus in suo Registro, partem Reliquiarum ejusdem Sancti Eremitæ Cassinum anno supra notato translatus fuisse testatur apud Angelum de Nuce in cap. 3. Vitæ S. Benedicti.

DE S. MARTINO EREMITA MASSICANO. 187

titudine excrevit, ut arbuta ingentia quæ ex eadem valle prodeunt, ex monte aspicientibus quasi fructu esse videantur. Perturbati itaque sunt cuncti qui veniebant, summæque curâ quæsitum est, sicubi corpus elapsi pueri potuisset inveniri. Quis enim aliud nisi exinctum crederet? Qui vel corpus ad terram integrum pervenisse suspicaretur, dum interpositis ubique scopulis in partibus discerpi potuisset? Sed requisitus puer in valle, inventus est non solum vivus, sed etiam incolumis. Tunc cunctis patenter innouit, quod ideo ladi non potuit, quia hunc in casu suo MARTINI oratio portavit.

Circa ann.
D. LXXV.
Octob. XXV.

5. In specu verò illius magna desuper rupis eminebat, quæ cum ex parte exigua monti videretur adfixa, Martini celatè prominens casum suum quotidie & illius interitum ruitura minabatur. Ad hunc MASCATOR illustis viri ARMENTARIi nepos cum magna multitudine rusticorum veniens precabatur, ut vir Dei de specu eodem dignaretur exire, quatenus ipse ruituram rupem ex monte potuisset evellere, atque in specu suo Dei famulus iam securus habitaret. Cumque hoc vir Domini nequaquam hoc adquiesceret, ei quod posset ut faceret præcepit, & ipse in cellæ suæ remotiori parte se contulit. Si tamen moles rueret, dubium non erat, quod simul & specum destrueret, & Martinum necaret. Itaque dum ea quæ venerat multitudo conaretur si posset sine periculo viri Dei ingens illud quod desuper incuberat saxum levare, cunctis videntibus repente res valde admirabilis contingit: quia moles ipsa quam conabantur evellere, subito ab eisdem laborantibus evulsa ne spelunca Martini rectum tangeret, saltum dedit, & quasi servi Dei læsionem fugiens longius cecidit. Quod ad iussu omnipotentis Dei Angelico ministerio actum intelligit, qui divina providentia disponi omnia fideliter credit.

Saxi lapsum ab eadem cella Deus avertit.

6. Hic cum prius in eodem monte se contulit, necdum clauso specu habitans, catenâ sibi ferrea pedem ligavit, eamque saxo ex parte alterea adfixit, ne ei ultra liceret progredi, quàm catenæ ejusdem quantitas tendebatur. Quod vir vitæ venerabilis BENEDICTUS audiens, cujus superius memoriam feci, ei per discipulum suum mandare curavit: Si servus Dei es, non teneat catena ferrea, sed catena Christi. Ad quam vocem MARTINUS protinus eandem compedem soluit, sed numquam postmodum solum terendit pedem ultra locum, quo hunc tendere ligatum consueverat: atque in tanto se spatio sine catena coercuit, in quanto & antè ligatus transiit.

S. Benedicti monium catenam deponit.

7. Qui dum se postmodum in ejusdem loci specu conclusisset, cepit etiam discipulos habere, qui ab ejus specu seorsum habitantes ad usum vitæ aquam de puteo haurire consueverant. Sed funis in quo ad hauriendam aquam situla dependebat, crebrò rumpebatur. Vnde factum est, ut eandem catenam quam ex pede suo vir Domini soluerat, ejus discipuli peterent, eamque funi adjungerent, atque in illam situlam ligarent. Ex quo iam tempore contingit, ut isdem funis & quotidie tingeretur aquâ, & nullomodo rumperetur. Quia enim catenam viri Dei funis ille contingit, ipse quoque ad tolerandam aquam ferri in se fortitudinem traxit.

Catenæ contractu funis in aqua non corrumpitur.

DE S. TURIBIO MONACHO

PALENTINO,

ELOGIUM HISTORICUM.

Circa ann.
D. LXXV.
Novemb.
XI.

1. *VAMVIS* in Martyrologio Benedictino nullius TURIBII mentio fiat, non tamen præmittenda sunt, quæ à recentioribus Hispania Scriptoribus de TURIBIO Palentino circumferuntur. Nam Bivaricus in Maximi Cæsaris Augustani Chronicon, Johannes Tamayus in Martyrol. Hispan. ad XII. Novemb. aliquæ commemorant, Turibium Palentiâ ortum (qua Vrbs est Hispania Tarraconensis in Regno Leonensi apud Vaccæos) Catholica veritatis studio Romam adijisse, ut Summum Pontificem de exstinguenda Priscilianistarum secta consuleret, in eâque Vrbe à S. P. BENEDICTO Monasticum accepisse pallum cum Regula, quam primus in Hispaniam detulerit; & post reditum hæreticorum dogmata subegisse: postea verò Sedi Palentina impostum, cum renascentem hæresim reprimere non valeret, Palentiâ diris suppositâ se in montem Lybanensem recepisse: ubi vita Monastica totum se reddens, ad extremum usque spiritum multis secum socijs adunatis permanserit.

Hispanorum recentiorum sententia de Turibio Palentino.

2. His quædam addit, nonnulla detrahit Antonius Tepez, in Chron. Bened. ad ann. 537. cap. 3. Nempe Turibium relicto magistratu, quem Palentia agebat, S. P. Benedicti institutum ab alijs in Hispania jam propagatum arripuisse, quod Monasterio Lbanensi à se sub S. Martini patrocinio & nomine condito præscripserit: cui Monasterio ex S. Turibij Asburicensis Episcopi Relictor. SS. Ord. S. E. Sæculum I.

Aa ij

188 DE S. TURIBIO MONACHO PALENTINO:

Circa ann. liquis inibi ab Alfonso I. Rege depositis S. Turibij vocabulum accessit. Sed jam antiquorum
D. I. X. V. Scriptorum de Turibio sententias rogemus.

Novemb. III. 3. Principio duos distinguere TURIBIOS necesse est, quibus eadem patria, similes adversus
Turibij Priscillianistas pugna, eadem ab Alfonso I. tempore sepultura, sed etas ac professio diversa. At-
duo. ter quippe Saeculo V. Leoni Magno coetaneus vixit, hic Montano Episcopo Toletano, qui teste S.
Hldefonso in lib. de Viris illist. cap. 3. temporibus Amalarici Regis annis novem, hoc est ab
anno circa D. XXX. ad D. XXXIX. Pontificatus tenuit dignitatem. Porro alter Episcopus Astu-
ricensis, hic Monachus fuit, & postea (ut quibusdam videtur) Episcopus Palentinus, quod in-
fra discutiemus. Sed S. Hldefonsus juvat audire eodem loci, de Montano Toletano sic differen-
tem. Amatores quoque Priscillianæ sectæ, licet non operarentur eadem, quia tamen me-
moriæ ejus amore retinerent, abdicat & exprobrat, commemorans quod in libris bea-
tissimi TURIBII Episcopi ad LEONEM Papam missis eadem Priscillianorum hæresis detecta,
convicta, atque decenter maneat abdicata. Aliam verò Epistolam ad TURIBIUM Religio-
sum, in qua collaudans eum quod culturam destruxerit idolorum, committit ei Sacerdo-
talis auctoritatem vigoris, per quam Presbyteros christina conficere, & Episcopos alienæ
fortis alterius diocæsis Ecclesias consecrare magna compescat invectione. En Turibij duo,
Episcopus alter Leoni coævus, alter Religiosus Montano equalis, cui Montanus committit
Sacerdotalis auctoritatem vigoris, & quidem in diocesim Palentinam, in qua amplius hæresis
fervebat. Quis ergo tum Episcopum Palentinum fuisse credat?

4. Sed attendamus, an Episcopus censeri possit ex Montani Epistola ad ipsum directæ, cujus
en inscriptio & contextus. Domino eximio præcipuèque Christicolæ D. & filio TURIBIO
MONTANUS Episcopus. Alumnum te fidei Catholice & sanctæ religionis amicum etiam in
actis mundialibus conversantem valde & novimus & probavimus. Cum enim adhuc flo-
retes in sæculo, ita claritatis tuæ vita perpatuit, ut secundum sententiam Domini & quæ
sunt Cæsaris Cæsari non negares, & Deo quæ sua sunt, debita mente persolveres. Iure
enim te Divini cultus *... in hac præsertim provincia nominabo. Putasne quanta tibi
apud Deum maneat merces, cujus sollertiâ atque insinctu & idololatriæ error abscissit, &
Priscillianistarum detestabilis ac pudibunda secta contabuit, si tandem adhuc & in no-
mine honorare desistunt, cujus post tuam adminitionem collapsa esse opera non ignorant?
Nam de terrenorum dominorum fide quid loquar? cui ita tuum impendisti laborem, ut
feroces cohabitantium tibi animos ad salubrem Regulam & normam regularis disciplinæ
reduceres. Præstabit Divina clementia, quia id quod summo labore conatus es, precibus
& oratione perficeres. Quæ tamen ex Palentino Conventu ad nos pervenerint, Celsitu-
di in posterum conquiescat. Quidam, ut ad nos perlatus est, Presbyteri ausu temerario res
sacras non tam consecrare quàm violare præsumunt, & cunctis ab initio fidei Catholice
sæculis inulitatum summis sui Ordinis hominibus, nisi tantum Pontificibus, debitum jus
consecrationis christinæ, nescio quo typho an dementia dicam, indubitanter adsumunt.
Quod quàm sacrilegum sit, piissimam conscientiam tuam latere non credo: & ideo spero
ut pro enervanda hac ipsa superfluitate severissimi Sacerdotis auctoritate utaris, & tantæ rei
temeratores districtiori increpatione coerceas, &c.

5. Hic observare convenit, diocesim Palentinam nunc Compostellano, olim verò Toletano
Metropolita subjectam fuisse, ne quis miratur quod Montanus Toletanus de causis Palentinis curam
gerat. Qui cum Turibium in inscriptione filium appelleret, satis apparet eum tum temporis Episco-
pum non fuisse. Immo nec postea illam dignitatem videtur affecturus, aliis S. Hldefonso, qui
hoc nescire nec potuit, nec debuit præterire, eum nudo Religiosi nomine non designasset.

6. Unde dubium prorsus efficitur, utrum Turibius Palentie Sedem aliquando tenuerit: At
verò Monastica disciplina additum fuisse constat tum ex Hldefonso tum præcipuè ex Montano,
qui in relata epistola pristinam Turibij in sæculo conversationem præsentī opponit. Verum ne quid-
quam dissimulemus, incredibile certe videtur quod in vulgato Maximi Chronico nonnulli pro-
bant, Turibium Palentinum à S. Benedicto Romæ accepisse habitum. Quis enim existi-
met S. P. Benedictum Romam semel dimissam unquam repetisse? Et si ad breve tempus id fe-
cisse dicatur, quis putet Turibio nulla facta probatione statim Monasticum concessisse habitum,
quem nonnisi post unius anni experimentum in Regule suæ cap. 58. dari præcipit? Potuit quidem
Turibius, si forsitan in Italiam aliquando profectus est, S. P. Benedicti Regulam exinde retu-
lisse, ac deinde Monachis Hispanicis proposuisse. At rem incertam aliorum arbitrio relinqui-
mus.

7. Hæc igitur in S. Turibij Vita explorata arbitramur, nempe eum origine Palentinum di-
gnitate & moribus in sæculo floruisse, deinde verò spretis mundi illecebris in perfectum virum
apud Lybanense Monasterium evasisse, ex quo prodierit adversus Priscillianistas, quos valida
Catholica veritatis assertione repreherit. Illa verò omnia gesta esse, antequam S. P. Benedicti Re-
gula per orbem vulgata esset. Nam Montanus Episcopus qui de Turibij in hæreticos victoria ad
ipsum scripsit, Toletano Concilio II. anno D. XXXI. presuit, & ante annum D. XI. mortem subiit.
Quo tempore Sanctam Regulam in Hispania jam vixisse, sanè affirmare non audemus. Quam-

8. f. caritati.

Monachus fuit.

Existat in collect. Conc. Hispan.

* Supple assertorem.

DE S. VICTORIANO ABBATE ASANENSI. 139

quam non eamus infitias, S. Turibium qui Montano diu supervixisse videtur, in S. ipsam Regulam postmodum ubivis notam jurare potuisse. Qua de re amplius in Prefatione nostra tractavimus.

DE S. VICTORIANO ABBATE ASANENSI,

Ann. Chr.
D. LVVI.
Ianuar. XII.

ELOGIUM HISTORICUM.

SC A*, Iltergetum in Hispania citeriori opidum, memoriam veneratur S. *Husca
Victoriano Abbatis, cujus Vitam nuper à Francisco Didaco Hispanicè scrip-
tam Iohannes Bollandus Latine vertit, & Iohannes Tamayus in Marty-
rol. Hispan. ex varijs recentiorum auctorum scriptis composuit. At cum id
omnino sit nobis in votis, ut Sanctorum acta ex antiquis, quoad ejus fieri
potest, Scriptioribus representemus, aliunde nobis suppetias conquirendas du-
ximus, si quo modo aliquid ex vetustis monumentis, quod ad S. VICTORIA-
NUM Abbatem illustrandum pertineret, eruere possumus.

2. Varijs itaque Hispanicis Auctoribus perlustratis, nullus qui S. Victoriano meminerit, cer-
tior & antiquior occurrit Roderico Archiepiscopo Toletano*, qui in lib. 6. de Reb. Hisp. cap. 1. in Mauros
victoriam Alcoracensem anno circiter M. XCV. à Petro Aragonia Rege adversus Mauros repor-
tatam S. Victoriano acceptam refert in hæc verba. Hic SANCUS obsedit Oscam, & sagittâ
percutissus sensit se letaliter vulneratum, adjuravit filios suos PETRUM & ALDEFONSUM,
quod nunquam ab obsidione recederent, donec civitas caperetur: & ipso vitam ex vulne-
re finiente corpus ejus inhumatum tamdiu servaverunt, donec civitas fuit capta. Cum-
que ad solvendam obsidionem multitudo Arabum advenisset, Petrus qui inter filios ma-
ior erat, & ibidem mortuo patre in Regem fuerat elevatus, à Monasterio S. VICTORIANI
Martyris fecit afferri corpus, & ejus orationibus se commendans cum Arabibus concerta-
vit, & Martyris oraculo confortatus pugnam instituit, aded quod & fugavit Arabes, & de
eorum spoliis exercitui inopiâ laboranti copiam ministravit. Pugna illa in planitie, cui
Alcoratio nomen, commissâ, Alcoracensi victoria nomen dedit.

3. In fragmentis ad Lucij Dextri Chronicon à Iohanne Calderone adjectis, sub finem ita le-
gimus. Anno Domini D. XX. venit in Hispaniam de secessibus Italiæ progrediens S. Vic-
torianus, & in Monasterio Allanij in Celtiberia* Hispaniæ constitit, vitam ibidem Ere-
miticam primùm instituit, & post crebesciente fama virtutum ac miraculorum, S. BENE-
DICTI cucullum jam senior induit, plurima per Hispanias Monasteria fundat, more Be-
nedictinorum nobilium filios & in ijs S. GAUDIOSUM moribus, & doctrinis luculenter im-
buit. Plenus dierum & meritorum XII. Ianuarij moritur, vivus & mortuus plurimis mira-
culis claret. Obiit autem anno VII. Regis Gothorum ATHANAGILDI, cui apprimè carus
fuit, & ejus Ordini profusè favit. Ijs verbis, quæ non certum habere videntur auctorem, ta-
mensi Heleca Episcopo Cæsaraugustano homini IX. Sæculi (quippe qui sub Alfonso Magno anno
DCCCC. XC. floruit) tribuantur à nonnullis, integram fidem imperare nolumus.

4. Perim enim verò nullus æquè Victorianum commendat, prædit & illustrat, quàm Venan-
tius Fortunatus, qui ejus Epitaphium luculento carmine scripsit. Quæ res à nemine hactenus ob-
servata, viris eruditus hand ingrata, ut quidem credimus, futura est, nec parum Hispanis pro-
futura, quibus Victorianus antehac inter adventicios habitus, inter populares asseretur. Nam
Epitaphium illud, quod in vulgatis Fortunati libris de Victoriano Abbate Aganensi inscribi-
tur, in MSS. codicibus Victorianum Abbatem Asanensem præfert cum hac epigraphe: Epitaphium
VICTORIANI Abbatis de Monasterio Asanæ. Hæsit quidem animus in vocabulo Asanæ, cum
primùm hanc discrepanciam in membranaceis Fortunati exemplaribus observare licuit. Sed nodum
illum explicavit Philippus Ferrarius, in Catal. generali SS. de Victoriano ita agens. Prædie
Idus Ianuarij apud Cæsaraugustam in Hispania S. Victoriani primi Abbatis Asanensis.
Porro Asana seu Ajano vicus est Aragonia juxta flumen Cinga, qui per montium angustias ra-
pido impetu decurrens, tandem aliquibus sibi vicis adjunctis in Iberum insluit, ut in S. Victo-
riani Actis à Bollandis Latine redditus legitur. Iam verò proferamus integrum Fortunati Epita-
phium, quod in lib. 4. Carm. II. reperitur cum hac inscriptione,

EPITAPHIUM VICTORIANI ABBATIS DE MONASTERIO ASANÆ.

Quisquis ab occasu properas huc, quisquis ab ortu,
Munus in hoc tumulto quod veneretis habes.

* Rodericus Tolet. obiit anno M. CC. XLVII. qui S. Victorianum perpetam Martyrem appellat.

190 DE S. VICTORIANO ABBATE ASANENSI.

Ann. Chr.
D. LXXVI.
Januar. XII.

Respice diratum cælesti dote talentum,
Cujus semper habet pectoris arca Deum.
Religionis apex, vitæ decus, arma salutis,
Eximius meritis VICTORIANUS adest.
Dignum opus exercens, qui fructificante labore
Cunctis non soli vixit in orbe sibi.
Plurima per patriam Monachorum examina fundens,
Floribus æternis mellificavit apes.
Lingua potens, pietas præsens, oratio iugis
Sic fuit ut jam tum totus ad astra foret.
Plura salutiferis tribuens oracula rebus
Sæpe dedit signis vita beata fidem.
Bis senis rexit patrio moderamine lustris^a
Rite Deo placitas Pastor opimus oves.
Calle sequens recto sacra per vestigia Christum
Nunc fruitur vultum^b, quem cupiebat amor.

^a
Annis 60.
fuit Abbas.

^b
Hispanus
fuit.

* an fun-
dasse?

An primus
Abbas Asa-
nenis?

^c

Translatio-
nes.

^d

En quem Hispani hucusque Italum existimavere, Fortunatus utique Italus Hispanum satis declarat; dum eum quem Monasterij Asane in Hispania Abbatem dicit, plurima per patriam Monachorum examina fuisse*, & oves patrio moderamine rexisse commemorat. Quamobrem verò S. Victorianus ab Hispanis Italus hactenus creditus sit, & ex Italia per Galliam profectus in Hispanias, inde forè acciderit, quòd eundem esse putaverint cum Victorino Monacho illo Italo, quem Gregorius Magnus Homil. 34. in Evang. commendat. Nec insolens cuiquam videatur, Fortunatum in laudes hominis Celtiberi devenisse, cum S. Martinum Dumiensem in Callacia Episcopum longius summotum epistolâ & elegio conveniret. Atque ut omnis dubitatio tollatur, nulla Victoriani Abbatis mentio est in Abbatum Agaunensium Indice, quem ex tabulis Agaunensibus Sammarhami descripserunt.

6. Supereft discutiendum, an Victorianus fuerit primus Abbas Asanensis, tum an S. P. Benedicti institutum aliquando sectatus sit. Primum Asanensi Monasterio præfuisse negant scriptores Hispanici recentiores fere omnes, quòd hoc Cœnobium à Gesaleico Gothorum Rege, vocabulo S. Martini de Saraza, nunc S. Victoriani, anno D. VI. conditum ante c Victoriani in Hispaniam accessum puenit. Ast cum ex Fortunato habeamus, Victorianum genere Hispanum annis LX. Monasterium suum rexisse, facile adducimur in sententiam Philippi Ferrarij, qui eum primum Abbatem Asanensem vocat. Et quidem si certum est Monasterium ipsum anno D. VI. conditum fuisse, cum LX. annos Victorianus illi præfuerit, is anno D. LXVI. obisse omnino dicendus est. Ceterum an Victorianus nomen dederit in S. Benedicti Regulam, cum primum in Hispania vulgari cœpit, sicut probare in promptu non est, ita faciliè insinuari non licet, quandoquidem Hispanici Scriptores hujus ætatis non pauci illud affirmant. Mortuus est S. Victorianus die XII. Januarij, quo die Natalis ejus dies celebratur, & VII. Id. Aprilis ejus Translatio, de qua etiam paucis dicendum.

7. In Breviarijs Oscanæ & Iacensis diocæson sic de S. Victoriani Reliquiis scribitur. Reliquiæ ejus timore AB DER R H A M E N Regis Paganorum fuerunt translatae ad S. Rufinam supra Ainsam, ubi per ducentos & sexaginta annos manserunt. Sed divina misericordia operante timore Paganorum sublato Dominus S A N C T I U S Rex Aragonum & Pampilonensis ad Castrum Alquezar posuit VI. Id. Aprilis in Octava Paschæ anno ab Incarnatione M. LXXXVIII. Inde translatae sunt ad Monasterium Montis Aragonum^d prope Oscan, ubi nunc caput cum toto corpore, dempto brachio, honorificè habetur. Hæc si vera sunt, quomodo Petrus Aragonum Rex corpus S. Victoriani ex Monasterio Asanensi deferri præcepit anno circiter M. XCV. ut supra ex Roderico retulimus? Certè Monachi S. Victoriani Asanensis Patroni sui Reliquias arce argentea antiquissima inclusas penes se habere gloriuntur. Ipsi litæ suam dirimant. Vero tamen simile est, Sanctium Aragonia Regem, qui anno M. LXXXIX. Mont-Aragonij Cœnobium erexit dotavique, cum se ad Oscanæ urbis obsidionem pararet, S. Victoriani partem Reliquiarum illò transfuisse, partem in Monasterio Asanensi reliquisse: nisi dicere mavis, integrum corpus à Petro Sanctij filio post victoriam S. Victoriani præsidio in Mauros reportatam in Mont-Aragonium fuisse translatum.

^a Concordat hic calculus cum actis S. Victoriani à Bollando relatis, in quibus Victorianus duodecim lustris Monasterio præfuisse legitur.

^b Ita scribunt MSS. codd. & rectè quidem. Nam apud probos auctores friv. cum quarto casu non raro conjungitur.

^c Turpiter hallucinatur, qui hoc Monasterium

anno cccc. XLII. exstructum dicunt à Gesaleico Rege, qui ab anno dumtaxat D. VI. ad D. X. Vefigothis imperavit.

^d Hoc Monasterium unâ leucâ distitum ab urbe Osca, nunc est Canonicorum Regularium S. Augustini, ut Martinus Carillo istius Monasterij Abbas scribit.

VITA S. NICETII EPISCOPI TREVERENSIS.

Auctore Gregorio Turon. de *Vitis Patr.* c. 17.

1. I fides dictis adhibetur, relatoribus sacrorum operum pro fidei merito fideliter arbitror esse credendum: quia non omnia quae in scripturis leguntur, obtutibus propriis cerni potuerunt, sed quaedam ipsius scripturae relatione firmata, quaedam aliorum auctorum testimonio comprobata, quaedam verò proprii intuitus auctoritate creduntur. Sed sunt, quod pejus est, qui perverso sensu ut scripta non credunt, ita testificata reprehendunt, visa verò tamquam conficta fastidiunt, non habentes illud in sua credulitate, quod Thomas Apostolus gestabat in corde dicens: *Videbo, non credam.* Beati quidem qui non viderunt & crediderunt, sed iste ut uidit, statim credidit. Nam, ut diximus, multi videntes non modò non credunt, sed & derident. Unde & ego aliqua de sancti Nicetii Treverici Sacerdotis virtutibus, virilitate, magnanimitate, sanctitate scripturus, reprehendi ab aliquibus vereor dicentibus mihi: Tu cum sis junior, quomodo seniorum gesta poteris scire? qualiter ad te eorum facta venerunt? nempe non aliud nisi conficta à te hæc quæ scripta sunt decernuntur. Quæ de causa relatorem hujus operis in medio ponere necesse est, ut hi qui veritati derogant confundantur. Noverint igitur à beato ARADIO Abbate urbis Lemovicinæ qui ab ipso NICETIO Antistite enutritus, & Clericatus Ordinem sortitus est, hæc quæ subjecta sunt me audisse; quem in hoc non credo fefellisse, cum per eum Deus eo tempore quando mihi ista retulit, & cæcorum oculis illuminavit, & paralyticis gressum præstitit, & energumenos ejectis demonibus sanæ menti restituit: nec credendum est eum mendacij nube obumbrari posse, quem Deus sapius ab imbrum nube obtectum ita protexit, ut imbutis sociis ipse nulla stillarum cadentium infusione madesceret. Denique si de tali re dubitat, de beneficiis Dei diffidit.

2. Aiebat ergo memoratus Sacerdos de antedicto Antistite: Multa quidem, dulcissime frater, de sancto NICETIO bonorum virorum testimonio divulgata cognovi: sed plura meis oculis propriis inspexi, vel etiam ab eo vix elicitæ cognovi. Et cum mihi quæpiam de his quæ per illum Deus operatus est explanaret, non corluno jactantiæ tumescebat, sed compunctus corde cum lacrymis aiebat: Ideo tibi hæc, fili carissime, pandere volo, ut & tu cum summa conversans innocentia cordis similia mediteris: non enim ad excelsa virtutum Dei contendere quis poterit, nisi fuerit innocens manibus & mundo corde, sicut canna Davidici carminis canit. Hæc ergo de eo præfatus relator exorsus est. Igitur sanctus NICETIUS Episcopus ab ipso ortus sui tempore Clericus designatus est. Nam cum partu fuisset effusus, omne caput ejus, ut est consuetudo nascentium infantum, à capillis clericali nudum cernebatur: in circuitu verò modicorum pilorum ordo apparuit, ut putares ab eisdem coronam Clerici fuisse signatam. Exinde à studiosissimis enutritus parentibus, literis institutus, Abbati cuidam in Monasterio commendatur: in quo loco ita se devotum Deo exhibuit, ut migrante Abbate ipse succederet. Iam verò assumpto Abbatis officio tantum se talémque ad instructionem atque distractionem Fratrum exhibuit, ut non modò agere, verumetiam nulli liceret aliquid vel loqui perversè dicens: Cavenda est scurrilitas, dilectissimi, & omne verbum otiosum, ut sicut corpus omne purum exhibere debemus Deo, ita etiam & os non ad aliud aperire, nisi ad laudem Dei: quia tria sunt in quibus genus dilabatur humanum, aut enim cogitat, aut loquitur, aut agit: ergo vos dilectissimi, oportet vitare scurrilitatem, malitiam, & omne opus pessimum. Multa & alia exhortabatur Fratres, ut eos dignos Domino exhiberet ac mundos.

3. Venerabatur autem eum & Rex THEODERICUS magno honore, coquod sapius vitia ejus nudaret ac crimina; castigatus emendator redderetur: & ob hanc gratiam decedente Trevericæ urbis Sacerdotè*, eum ad Episcopatum jussit accersiri, cumque dato consensu populi ac decreto Regis ad ordinandum à viris summo cum Rege honore præditis adducebatur. Verumtamen cum propinqui ad urbem cadente sole fixis tentoriis mansionem pararent, illi confestim laxatos equos per segetes pauperum dimiserunt. Quod cernens beatus NICETIUS misericordia motus ait: Expellite quātoocius equos vestros à segete pauperis: alioquin removebo vos à communione mea. At illi indignantes dixerunt: Quænam est hæc causa quam loqueris? adhuc enim Episcopalem apicem non es adeptus, & jam excommunicationem minaris? At ille; Verè, inquit, dico vobis, quia destinavit Rex, ut me avulsam à Monasterio huic oneri consecrari juberet: fiet quidem voluntas Dei, nam

Circa an. d. LXXVI.
Decemb. v.

Quorumdam morositas erga pios auctores arguitur.

Iohan. 12. 25.

Fides eorum quæ hinc scribuntur.

Relatio S. Aradii de S. Nicetio vis.

Nicetius cum corona ex vico prodit.

Fit Monachus & Abbas.

Ejus monita ad Monachos.

A Theodorico Treverico Episcopo designatur.

* i. Episcopus.

Circa an-
D. LXXI.
Decemb. v.

Regis voluntas in omnibus malis me obfistente non adimplebitur. Tunc cursu rapido abiens eiecit equos à segete, & sic cum admiratione hominum illorum ad urbem deductus est; non enim honorabat personam potentis, sed Deum tantum & in corde & in operibus me- tuebat.

Onus Epif-
copale sen-
sit Nice-
tius.

4. Impositus itaque in cathedra ^a dum lectionum seriem ausculta- ret, sensit nescio quid grave super cervicem suam: cumque his aut ter manum clam adtentandum iniecisset, nul- lius rei causam invenire potuit, quæ hoc pondus inferret: divertensque caput ad dexte- ram & lævam odoratus est odorem suavitatis. Intellexit quoque hoc onus esse Sacerdotij ipsius dignitatem. Assumpto verò Episcopatu tam terribilem se præbuit omnibus si Dei mandata non servarent, ut imminere mortem proximam voce præconis testaretur. Quibus de causis pauca loqui placet ad roborandam Sacerdotum censuram, vel ad instructionem populi, sive etiam ad ipsorum Regum præsentium emendationem.

Qualem in
Episcopatu
se gesserit.

Theode-
berto Regi
quàm seve-
rus.

5. Nam cum THEODERICO decedente THEODEBERTUS filius ejus regnum am- biisset, ac multa iniquè exerceret ^b, & ab eodem plerumque corripere- tur, quòd vel ipse perpetraret, vel perpetrantes non argueret, Ecclesiam est ingressus. Lectis igitur lectio- nibus quas canon sanxit antiquus, oblatis muneribus super altare Dei, ait Sacerdos: Non hinc hodie Missarum solemniam consummabuntur, nisi communione privati prius abscedant. At Rege renitente subito exclamatur de populo arreptus à dæmone puer juvenis, cæpit- que voce valida inter supplicia torturæ suæ & Sancti virtutes & Regis crimina confiteri, di- cebatque Episcopum castum, Regem adulterum; hunc timore Christi humilem, illum gloria regni superbum; illum Sacerdotio impollutum à Deo imposterum præferendum, hunc ab auctore sceleris sui velociter elidendum. Cumque Rex timore concussus peteret ut hic energumenus ab Ecclesia ejiceretur, dixit Episcopus: Prius illi qui te secuti sunt, id est incestuosi, homicidæ, adulteri, ab hac Ecclesia extrudantur, & hunc Deus silere iubebit. Et statim Rex iussit Sacerdoti dæmoniacum foras extrahi; sed cum apprehensa co- lumna evelli à decem viris non posset, Sanctus Dei sub vestimento suo propter instantiam faciens crucem Christi contra dæmonem, relaxari præcepit; qui protinus corruens cum his qui eum trahere nitebantur, post paullulum sanus erectus est: deinde post acta solem- nia requisitus numquam reperiri potuit, nec ullus scivit, unde venerit, vel quò abierit. Conjectabatur tamen à plurimis eum à Deo missum, qui Regis Sacerdotisque opera non taceret. Vnde factum est ut Sacerdote orante Rex mitior fieret, Pastor à Domino remune- randus dignè propheticum illud audiret: quia qui reddiderit pretiosum de vili, tamquam os meum erit.

Jerem. 15.

Nicetius
cupit mori
pro iustitia.

6. Quotidie autem prædicabat Sacerdos populis, denudans crimina singulorum, & pro remissione deprecans assidue confitentium. Vnde adversus eum sæpius odij virus exar- sit, quòd tam veraciter multorum facinora publicaret. Nam plerumque se persecutoribus ultro obtulit, & gladio exerto cervicem præbuit: sed nocere ei Dominus non permisit. Voluit enim pro iustitia mori, si persecutor fuisset infestior. Aiebat enim; Libenter mori- ar pro iustitia. Sed & CHLOTHARIUM Regem pro iniustis operibus sæpius excommu- nicavit, exiliumque eo minitante numquam est territus. Quodam verò tempore cum iam in exilium ductus ab Episcopis reliquis, qui adulatores Regis effecti fuerant, removeretur, atque à suis omnibus derelictus uni Diacono qui adhuc perstabat in fide ait: Quid tu nunc agis? quare non sequeris fratres tuos, ut eas quòd volueris sicut illi fecerunt? Qui ait, Vi- vit Dominus Deus meus quia usquequo spiritus meus intra hos artus contentus fuerit, num- quam derelinquam te. Et ille, Quia, inquit, hæc dixisti, dicam tibi quæ Domino revelan- te cognovi. Cras enim in hac hora & honorem recipiam, & Ecclesiæ meæ restituar: hi au- tem qui me reliquerunt, cum magno pudore ad me confugient. Præstolabatur itaque Dia- conus rem promissam attonitus, quod postea est expertus. Illucescente autem die crastina subito advenit Legatus SIGISBERTI Regis cum litteris, nuntians Regem Chlotharium esse defunctum, seque regnum debitum cum Episcopi caritate debere percipere. Hæc ille audiens ad Ecclesiam regressus potestati restituitur, confususque his à quibus derelictus fue- rat, omnes in caritate recepit.

Revocatur
à Sigiberto.

Infractus
fuit in ad-
versis.

2. Cor. 11.

* In Mo-
selle.

7. Iam verò quàm fortis fuerit ad prædicandum, quàm constans ad sustinendum, quàm prudens ad docendum, quis evoluerè queat? Vnus enim ei semper rigor in prosperis & adversis: nec minantem timuit nec à blandiente delusus est. Nam veid (ut aiebat relator ille memoratus) parum fuit quin iuxta Paulum Apostolum non fuisset injuriatus periculis fluminum, periculis latronum, periculis in civitate, pericu- lis in falsis fratribus, & reliqua. Nam quadam die dum Mosellam* fluvium navigio transnataret, inter pilas pontis fluctuumque actus impulsu, palmis tantum pilæ adhæsit, pede continens navem, & sic ab intuentibus jam ad demersionem paratus erutus est, quod non sine tentatoris insidijs se pertulisse ferebat. Sed & ipse auctor criminis plerumque se

^a S. Nicetius anno D. XXVII. ordinatur Episcopus iuxta calculum doctissimi Caroli le Cointe Oratorij Presbyteri in To. 1. Annal. Eccles. Franc. Baronio an-

no D. XXIX.

^b Et tamen Gregorius Turon. Theodebertum Regem non modicè laudat in Historiæ libro 3. cap. 11. obtutibus

ebriatibus ejus nociturus ostendit. Denique dum quadam die iter ageret, descendens ab equo inter vepres condensas ventris purgandi gratiā est ingressus; & ecce assistit ei umbra terribissima statū procera, crassitudine valida, colore tertia, oculorum scintillantium immensitatem in modum tauri petulantis habebat, ore patulo quasi ad deglutiendum virum Dei parata. At illo faciente signum Crucis e contra, in modum fumi ascendentis evanuit; quo non ambigitur ipsum ei sceleris principem fuisse monstratum.

Circa annū
D. LXXV.
Decemb. v.

Crucis si-
gno dæmo-
num larvas
fugant.

8. In jejunijs autem valde (ut diximus) fortis erat, nam ceteris reficientibus sæpe ipse contexto capite à cucullo ne agnosceretur in publico, cum uno tantum puero Sancto- rum Basilicas circuibat. Sed & curationum gratia data est ei à Deo. Dum autem ille hæc in illo (ut supra diximus) habitu Sanctorum habitacula circuiret, ad templum S. Maximini Antistitis in cujus atrio post multas debacchationes tres energumeni pressi sopore quiesce- bant; cernensque eos somno deditos, fecit signum Crucis e contra, statimque experge- facti elevantes in sublime voces dato impetu ad vomitum emundati sunt. Cum autem lucē inguinaria Trevericum populum in circuitu civitatis valde vastaret, & Sacerdos Dei pro ovibus commissis Dei misericordiam imploraret assidue, factus est sonus de nocte ma- gnus tamquam tonitruum validum super pontem amnis, ita ut putaretur urbs ipsa absor- beri. Cumque omnis populus exterritus in lectulis resedisset, letiferum sibi interitum op- periens, audita est in medio rumoris vox una ceteris clarior dicens: Et quid hic, o socij faciemus? ad vnam enim portam Eucharis Sacerdos observat, ad aliam Maximinus excubat, in medio versatur Nicetius, nihil hic ultra prevalere possumus, nisi sinamus hanc urbem eorum tuitioni. Hac voce audita, statim morbus quievit, nullusque ab eo ultra defunctus est. Unde non ambigitur virtute memorati Antistitis fuisse defensam.

Jejuniā
ejus.

Treverenses
à luce in-
guinaria li-
berati.

9. Invitatus autem quodam tempore Sacerdos à Rege, dicit suis: Quærite nobis piscium multitudinem in abundantia, ut euntes ad occursum Regis, & nostrum expleatur opus, & amicis ministreretur assatim. Dixerunt ei: Lapsus noster in quem pisces decidere soliti sunt, profus desertus habetur: sed & mactariæ ipsæ de locis suis amnis impetu evulsæ nas- cuntur: non est qualiter jussio vestra adimpleatur, dum non est in promptu qualiter ca- piantur, quæ præcipis. Et ille hæc audiens ingressus in cellulam suam vocavit puerum, & ait: Vade & dic coquorum præposito ut exhibeat pisces ab amne. Qui jussa referens, de- risus est ab homine. Reversusque ait Sacerdos: Scio quia locutus es ea quæ præcepi, sed audire noluerunt: vade rursus & dic eis ut eant. Cumque bis aut tertio hanc ordinationem durè susciperent, commoti tandem abierunt ad lapsum, & aspicientes invenerunt eum ita refertum piscibus, ut decem viri quæ repererant vix exhibere potuissent. Ostendebat enim ei virtus divina sapiens quæ ei opportuna erant.

Miraculum;

10. Sed nec hoc silendum putavi, quod eidem de Regibus Francorum à Dæmino fuit ostensum. Vidit enim in visu noctis turrem magnam tanta celsitudine præditam, ut polo propinqua susciperent habentem fenestras multas, Dominumque stantem super cacumen ejus & Angelos Dei per speculas illas positos. Vnus autem ex eis tenebat librum magnum in manu dicens: Tantum temporis Rex ille & ille victurus est in sæculo. Nominavitque omnes viritum, vel qui eo tempore erant vel deinceps nati sunt: dixitque & qualitatem re- gni & quantitatem vitæ eorum. Sed post uniuscujusque nomen, semper Amen ceteri Angeli respondebant: sicque de his in posterum impletum est, sicut Sanctus per præfatam revelatio- nem annuntiavit.

Regum sota-
tes in visio-
ne discit.

11. Regressus autem à Rege evectū navali, obormivit: & ecce commotus vento fluvius cœpit fluctus in excelsa porrigere, ita ut putaretur navis ipsa demergi. Sacerdos autem, ut præfati sumus, dormiens somno nescio quo, ut plerumque dormientibus, quasi ab aliquo oppressus est. Excitatus quoque à suis fecit signum Crucis super aquas, & cessavit procella: deinde suspirans crebrius interrogatus à suis est quid vidisset. Qui ait: Silere quidem de- creveram, sed tamen dicam. Vidi enim me quasi per universum orbem retia ad capien- dum extendere, & nullus erat adjutor meus nisi tantum hic puer AREDIUS. Et meritò eum Dominus rescicem ostendere voluit, qui quotidie populos ad divinum officium capiebat.

Signo Cru-
cis sedat pro-
cellam.

12. Venit autem ad eum homo quidam cæsariem barbāque prolixam efferens, pro- stratusque ad pedes ejus ait: Ego sum, Domine, qui in maris periculo positus, tuo adju- torio sum salvatus. At ille objurgans hominem cur de eo laudationis hujus proferret gloriam, ait: Dic qualiter te Deus ab hac necessitate eripuit: nam virtus mea nullum juvare potest. Qui ait: Nuperrimo tempore cum navem ascendens Italiam peterem, multitudo pagano- rum mecum ingressa est, inter quos & ego tantum solus eram inter illam rusticorum mul- titudinem Christianorum. Orta autem tempestate cœpi invocare nomen Domini, atque ut me intercessio tua eriperet flagitare: pagani verò invocabant Deos suos, & ille Iovem, iste Mercurium proclamabat, alius Minervam, alius Veneris auxilium flagitabat. Cumque jam in discrimine mortis essemus, aio ad eos: O viri nolite Deos vestros invocare: non enim sunt Dij isti, sed dæmones. Nam si vultis de præsentis interitu erui, invocate Sanctum NICETIUM, ut ipse obtineat cum Dei misericordia vos salvari. Cumque una voce elevata in hujusmodi clamore dixissent: Deus Nicetij eripe nos: protinus mare mitigatum est,

Nicetius ad-
huc vivens à
naufra-
gationibus invo-
catur.

194 VITA S. NICETII EPISC. TREVER.

Circa ann. ceciditque ventus, ac sole reducto eo quo voluntas nostra fuit, navis accessit. Ego autem
D. LXXI. vovi ne prius comam capitis tonderem, quam tuis obtutibus præsenterer. Tunc iussu
Decemb. v. Episcopi tonsuratus homo Arvernum adiit, unde se esse confessus est.

Ad cælestia in visione ianitur. 13. Innumera sunt etiam quæ de hoc viro relata à memorato Abbate cognovimus: sed
finiendum libellum puto. Cum autem propinquum transitus tempus migrationis suæ co-
gnovisset, Fratribus retulit dicens: Vidi Paulum Apostolum cum Iohanne Baptista invi-
tantem me ad requiem sempiternam, atque exhibentem mihi coronam cælestibus marga-
ritis ornatam, ac dicentibus mihi vitis: Talibus speciebus perfrueris in regno Dei. Hæc
quibusdam fidelibus referens post paucos dies modica febre pulsatus spiritum præmisit ad
Dominum *, Sepultusque est in Basilica sancti Maximini Antistitis, cujus nunc tumu-
lus plerumque divinis virtutibus illustratur.

* Nicetius obiit circa annum D. LXXI. posteaquam
Clovisindam Reginam de curanda mariti sui Alboini
Langobardorum Ducis conversione monuit, ac Iusti-
niano Imperatori sub extremum principatus sui tem-
pus in hæresim lapsus scripsit. De S. Nicetio cui Ma-
gnericus successit, ita scribit Gregorius Turon. cap.
94. de Gloria Confess. Ad cujus nunc tumulum vin-
dorum catena franguntur; energiam incursionis dia-

bolica patientes, extrusis demonibus liberantur; caco-
rum oculi plerumque, remotis tenebris, lumina infun-
duntur. Nam de perjuris quid dicam? Si quis enim ibi
factum juramentum proferre ausus fuerit, illico divina
ultione corrigitur: nec quisquam hac vel loqui audeat,
si conscientia torquente reum se esse cognoverit, quod
ibi sacramentum præsumat exsolvere.

S. NICETII EPISCOPI ELOGIUM,

Auctore Venantio Fortunato in libri 3. c. 9.

Splendor, apex fidei, veneranda mente Niceti,
Totius orbis amor, Pontificumque caput:
Summus Apostolico præcellens pastor ovili,
Auxisti meritis quicquid honoris habes.
Divino insistens operi terrena relinquis,
Cui moritur mundus, non moriture manes:
Vita brevis cunctis, sed non brevis illa Beatis:
Cum bona non pereant, jure perennis erit.
Dum tibi restrictus maneat, & largus egenis,
Quod facis in minimis, te dare crede Deo.
Captivus quicumque redit sua limina cernens,
Ille lares proprios, tu capis inde polos.
Hic habet exul opem, jejunans invenit escas,
Qui venit esuriens, hinc satiatus abit.
Tristibus imponis curas purgando querelas,
Et sanat cunctos una medela viros.
Pauperis hinc lacrymas desiccas, gaudia præstans;
Qui prius ingemuit, vota salutis habet.
Te pascente greges, numquam lupus abripit agnos,
Sunt bene securi quos tua caula tegit.
Templa vetusta Dei revocasti in lumine præco,
Et floret senior te reparante domus.
Hinc populis longos tribuas pia vota per annos,
Et maneat Pastor, ne lacerentur oves, &c.

~~~~~

S. SIMPLICII ABBATIS TERTII CASSINENSIS, ELOGIUM HISTORICUM.

Circa ann.
D. LXX.
Martij xxix.

Duo Sim-
plicij.

I. **D**VOS eodem tempore SIMPLICIOS sanctitate claros apud Cas-
sinum sub S. P. BENEDICTI magisterio coaluisse, plures è no-
stris hoc ævo adversus Galloniam observarunt: alterum Abbatem
Cassinensem, qui post CONSTANTINUM S. P. BENEDICTI
successorem Monasterium Cassinensem rexerat; alterum S. MAURI in
Gallias comitem, qui eo mortuo in Italiam cum FAUSTO rever-
sus est. De posteriore cetera cum nos lateant, id unum advertere licet, eum à Gallonio

DE S. SIMPLICIO ABBATĒ CASSIN. 195

in *Apolog. de S. Gregorij Monach.* pag. 88. *perperam fingi tertium Lateranensis Monasterij Abbatem. Gallonium in errorem induxis locum malè intellectus Gregorij Magni, in principio lib. 2. Dial. scribentis, sc̄ ea quæ de S. Benedicto narraturus est, quatuor discipulis illius referentibus agnovisse, Constantino scilicet reverendissimo valde viro, qui ei in Monasterij regimine succcessit; Valentiniano quoque, qui annis multis Lateranensi Monasterio præfuit; SIMPLICIO, qui Congregationem illius post eum tertius rexit, &c. ubi et illius Gallonius retulit ad Valentinianum, cum ad S. Benedictum respiciat, quemadmodum ex Paulo Diacono in Vita S. P. Benedicti probavimus.*

2. His ita commemoratis, quæ ad Simplicium Abbatem tertium Casinensem pertinent prosequamur. Hunc septemdecim tantum post Benedictum annis Cassini sedisse affirmat Angelus de Nuce Abbas itidem Cassin. in nupero *Comment. in Chron. Cassin.* cap. 29. Odo Glannasolensis in Epistola S. Mauri Actis præfixâ Simplicij Vitam asserit à se visam, quam perisse graviter ferimus. De eo quidem Petrus Diaconus breviter scripsit tum in libro de *Ortu & Vita Iustor. Cassin.* cap. 10. tum in lib. de *Viris illust. Cassin.* cap. 5. At quandoquidem prius Opusculum nancisci nobis non licuit, ex posteriori depromemus quæ sequuntur.

Simplicius
Abbas 34.
Cassin.

3. SIMPLICIUS sanctissimi BENEDICTI discipulus, ac post eum in Cassino Abbas effectus, Regulam quam suus Magister ediderat, publicè legendam omnibus Monachis tradidit. Versus quoque nonnullos de eadem re descripsit. Fuit verò temporibus Iustini senioris, sepultus autem in Cassino juxta corpus B. Benedicti.

4. Versus à Petro designatos eruit ex Bibliotheca Vaticana Gallonius, & in *Apologia sua* inseruit; postmodumque vir non vulgaris eruditionis Lucas Holstenius in *Cod. Regul.* quos versus iratis licet Musis fabricatos heic representamus utpote breves, eosque Lectoris stomacho ac censuræ committimus.

Qui leni jugo Christi colla submittere cupis;
Regulæ sponte da mentem, dulcia ut capias mellæ;
Hic Testamenti veteris novique mandata,
Hic ordo divinus, hicque castissima vita.
Hoc BENEDICTUS Pater constituit sacrum volumen;
Suisque mandavit hæc servanda alumnis.
SIMPLICIUS famulus Christi que minister
Magistri latens opus propagavit in omnes:
Una tamen merces utrique manet in ævum:

5. Ex his versibus claudicante Minerva compositis duo argumenta æquè claudicantia producit Gallonius, nimirum S. Benedictum dum adhuc in vivis esset, Regulam suam non evulgasse, sed abscondisse; ac Gregorium Magnum à S. Benedicti Instituto fuisse alienum: siquidem Simplicius qui S. Benedicti Regulam (ut ex his versibus suadere conatur) propagavit, nondum Abbas erat Lateranensis, cum Gregorius Monachus esse desit. Ista sufficiat tetigisse, quibus impugnandis, cum jam refutata sint à multis, lubenter supersedemus. Ceterum si quis ea volet indagare, adeat Antonium Xepes in *Chron.* ad ann. 576. cap. 7. Hugonem Menardum de *Orig. & increm. Ord. S. B.* pag. 870. Hæstienum *Disquis. Monast. lib. 2. Tract. 6. Disq. 1.*

6. Neque his ulla modo detractum imus S. Simplicij laudibus, à quo S. Benedicti Regulam diffusius propagatam non infitiamur. Non enim uno momento illa omnium regionum Clinstra omnia penetravit: sed postquam varijs Italie & Gallie Monasterijs per S. Benedictum præposita est, magnum accessum per Simplicium cepit. Testis est Epistola Simplicio jam Abbati scripta à Fundano Abbate, qui cum omnia Monasteria Campaniæ, Samniæ, Valeriæ, Tusciæ, Liguriæ, & aliarum provinciarum Italiæ S. Benedicti Regulam servare decrevissent, hanc ipse in suo Cænobio servare proposuit, ac duos è suis Monachis apud Cassinum informandos ad Simplicium direxit. Epistolam integram in nostra Præfatione retulimus.

7. Quo die vel anno S. Simplicius in celos migraverit, incertum est. Post eum
Alter. SS. Ord. S. B. Saculum L.

B b ij

Circa ann. D. LXX. Martij. xxi. usque ad Langobardorum cladem Cassino illatam circa annum D. LXXX. duos Cassinensi Monasterio praeuisse Abbates, VITALEM & BONITUM, docet Paulus Diac. in lib. 4. cap. 18. proinde Simplicius annum Christi D. LXX. excessisse non videtur. Hujus corpus à Desiderio Abbate, postea Victore Papa III. unà cum sacris cineribus Constantini ejus decessoris ac Carolomanni Regis ac Monachi inventa sunt anno Domini M. LXXI. ut ex Petro Diacono in sermone MS. de Octava S. Bened. probat Iohannes Bapt. Marus in Notis ad lib. de Viris illust. Cassin. cap. 5. Inventionis dies IV. Kalend. Aprilis in Martyrologio Bened. consignatur, obitu vero diem antiqua Kalendaria non produnt.

Circa ann. D. LXX. Maij XVI.

VITA S. FIDOLI ABBATIS TRECENSIS.

Eruta ex codicibus MSS.

PROLOGVS.

* S. Fale.

I.

Miracula non sunt certa sanctitatis signa.

VENERANDI Patris FIDOLI * vitam ad laudem nominis Christi, cujus divina sunt merita Electorum, notitiæ fidelium pandere cupientes, primum quæ illi patria, quæve morum à puero institutio fuerit, paucis prælibare operæpretium duximus, ut admiranda tanti viri conversatio subsequenter signis, quæ per eum superna dignata est operari majestas, adstipuletur, quamvis multo plura esse quæ nullo teste egerit, quæque laudem vitans humanam sub silentio absconderit, legentium nemo cunctetur. Enimvero licet sanum sapientibus luce clariùs constet in signorum exhibitione merita cujusquam, utpote quæ & malis plerumque communia sunt, nequaquam debere pensari, tamen sibi adhærentes devotius divina dispositio persæpe exterioribus miraculis illustrando glorificat, ut dum solis exterioribus intentione corda mortalium in eis viderint quod admirentur, bonorum operum exempla consequenter in illis conspiciant quæ imitentur. Quod profectò in dilecto suo FIDOLIO gratia Dei evidentissimè declaravit: cujus vitam omnibus proponens admirabilem, innumeros de tenebris veræ luci restituit. Hoc sanè omnes admoneo, in quorum fortè manus hæc venerint, ut non ex dictionis qualitate velint compensare materiam, sed veniam apud eos obtineat dictionis tenuitas, cum noverint quàm sit alta materiæ dignitas.

VITA INCIPIT.

Fidoli patria.

Pueritia.

Adolescens virtuti studet.

2. VIR igitur vitæ venerabilis FIDOLUS ex præclara Arvernorum urbe progenitus traditur, ex illustri quadam profapia trahens originem: sed hanc ille virtutum splendore cælitus decoratus haud segnitè reddere studuit clariorem. Denique adhuc dum tenebrosa teneretur ætate, superna sibi cooperante gratia, quæ eum jam vas electionis futurum præviderat, morum sublimari tetendit perfectione.

3. Transcurso vero pueritiæ tempore, cum jam annos pubertatis attigisset, cœpit egregiæ indolis adolescens sæculi hujus labentis fugitiva gaudia tota mente respuere, ac secundum Apostolum in altiora se extendens, ad supernæ vocationis bravium omni cordis alacritate festinare. Cernere erat Christi famulum velut apem sagacissimam virtutum mella undique congerere: & cum ceteros morum sublimitate transcenderet, nulli umquam nec cogitatione quidem se se præponere; sed humilitatem, quæ virtutum est custos, in verbo & in actu, certatim cunctis præmonstrare, coævorum mores minus compositos admirabili patientia refrænare. His atque alijs virtutum floribus insignitus dilectus Domini FIDOLUS, tam Deo quàm hominibus complacere, ac quotidianis incrementis in melius proficiens magis ac magis ad superna animo suspirabat.

Mentis damna cavens, Domini mandata revolvens.

Bellum Arvernorum.

4. Contigit sub eodem tempore quorundam insolentiæ, sicut ex gestis Francorum comperimus, Arvernos atque Bituricos odium Regis THEODERICI *, qui tunc cum

* Vir doctissimus Hadrianus Valesius in Rerum Francicarum libro 7. hoc loco Theodericum majorem, Clodovei Magni filium restituendum probat: tum quia Historicorum nostrorum nemo Theoderici minoris adversus Arvernos expeditionis meminit; tum etiam quia Camilianus seu Camelianus Episcopus Ecclesiæ Tricassinæ (de quo infra agitur) Concilio Aurelianensi anno Christi D. XI. interfuit, nec pervenire potuit us-

que ad tempus Theoderici junioris, qui unà cū Theoderico fratre anno D. xvi. regnare cœpit. Itaque hic locus interpretandus est de expeditione quam describit Gregorius Turonicus Episcopus in libri tertij capitulis 14. & 15. quem hæc nomine libri de gestis Francorum designari existimamus. Hoc bellum Arvernense referunt nonnulli ad annum D. xxxii. alij ad D. xxxi. alij ad annum D. xxv.

fratre THEODEBERTO, simulque avia BRUNECILDE Regnum Francorum strenuè gubernabat, incurrere, eandemque gentem bellorum, incendiolorum, simulque rapinarum discrimini subjacere. Præfatus enim Rex fratrem Theodebertum in auxilium evocans cum finitimis regni sui gentibus tanta calamitate eandem gentem attrivit, ut præclaros quosque gentis illius, & omni prius rerum affluentia exuberantes, publicè mendicare compelleret, plerosque etiam stipis quærendæ gratiâ ad extraneas nationes transire perurgeret. Sed nec hoc quidem hostibus satis esse videbatur. Pueros enim quosque atque adolescentes venustioris formæ, scitisque vultibus puellas exercitus adventitias vindis post terga manibus secum ducens, per diversâ loca pretio accepto distrahebat, nulli compatiens nec remeare sinens.

5. Dum ergo hujusmodi clade gens illa premeretur, & non sexui, non ætati ab hostibus parcereetur; contigit venerabilem quoque FIDOLUM capi cum ceteris, atque in modum alterius Ioseph duris irretitum ligaminibus abstractum patriâ duci à Barbaris. Necesse verò erat eos, in quorum fortè vir Domini præda factus devenerat, per Treca- rum * confinia iter habere, ubi post beatum LUPUM vicem Apostolicam eo tempore ad- ministrabat CAMELIANUS omnimoda bonorum actuum claritate conspicuus, nonus ab AMATORE qui primus illius ordinatus est Pontifex civitatis Episcopus. In hujus autem urbis territorio # quidam Dei servus AVENTINUS nomine super subditum sibi Monachorum gre- gem pii Patris sollicitudinem impendebat, multis miraculis amicus Dei olim declaratus, sicut est in promptu cuique volenti cognoscere, si quis ejus gesta quæ hæcenus habentur, attentius vellet revolvare. Is verò revelatione admonitus iubetur redeuntibus Barbaris ire obviam, ac pro redimendo viro Dei quam poscerent dare pecuniam.

6. Famulus itaque Christi AVENTINUS visionem secum retractans crebrius, ac di- vinis iussis obsecundare satagens oculus obviam processit illis advenientibus. Qui cum longè adhuc positi essent, venerabilem FIDOLUM inter ceteros recognovit tam ex divina re- velatione, quam ex speciali quadam gratia quæ illius refulgebat in facie: quos sic intrepidus collaudavit venerandus: Ad vos non usibus hominum necessaria mercimonia quæsiturus advenio, sed unius tantum redemptione captivi, ut desiderio satisfaciat cordis mei. Cum- que eis, qui illi esset designasset, tantam gratiam ipsius sermonibus conferri placuit di- vine pietati, ut absque ulla refragatione quod petebatur devotissimè annuerent. Per- ceptisque à viro Dei duodecim tantum aureis, philochristum Fidolum nexibus absolue- runt captivitatis; quem agnum Christi mansuetissimum vir eximie sanctitatis Aventinus de raptorum manibus exemptum secum ducens, sancto illi gregi quem regebat sine mora inseruit. At non multo posthæc dierum labente curriculo Clericatus ei imposito onere di- vinis officiis artiùs mancipare curavit.

7. Tunc verò, licet anteriori tempore plantaria in se virtutum non mediocri studio excolere laborasset; postquam illius sanctæ Congregationis adeptus est consortium, nul- lum sibi in regularis vitæ tramite passus est esse secundum. Virtutum siquidem suarum non leve dispen- sium reputabat, siquid ab alijs boni fieri cerneret, quod non ipse ferventiori animo devotus adimpleret. Illius perseverantiam in vigilijs & orationibus, illius instan- tiam in Divinis lectionibus sectabatur. Hujus in cibo & potu parcimoniam, alterius su- per illa convicia patientiam mirabatur. Alium oris sui ad custodiendum silentium custo- dem, alium verò obedientiæ bono viriliter insudantem plurimum prædicabat. At verò istum simplicitatis mixæ dono præditum, istum nihilominus misericordiæ visceribus af- fluentem plurimis laudum præconijs attollebat. Porro in omnibus his bonis sic ipse indefessus præstolebat, ut quis difficile adverterit in quo ille excellentiùs emicaret. Nec ta- men etiam desiderabilis divitiarum spiritualium possessio (ut plerisque contigit) alicujus excellentiæ nævum insilire potuit: sed semper memoriâ retinens quod per quemdam sapientem dicitur: *Quanto magnus es, humiliate in omnibus*, necnon & hoc quod in Evan- gelio Veritas dicit: *Siquis vult inter vos major esse, sit omnium servus*; ita se se cunctis in eadem Congregatione subiciebat, ut vix reperiri quis posset qui non cum ex intimo cor- dis affectu diligeret. Tantam enim illi omnes impendebant benevolentiam, ut si quid ab eo patrari præclariùs contigisset, hoc eorum quisquam non minùs quàm à se factum am- plecti satageret.

8. Cernens itaque vir venerabilis AVENTINUS egregium juvenem in dies magis ac magis ad virtutum alta conscendere, unanimi Fratrum consilio Præposituræ ei locum de- legavit, ut tanto securius orationi & divinæ contemplationi posset insistere, quanto sci- ret eum nihil extra communis Regulæ ordinem agere vel iubere. Cum verò superna pie- tas & beatum Aventinum propter innumeros agones, quos ut miles Domini invictus for-

* Camuzani in Notis ad Historiam S. Fidoli lo- cum Monasterij de quo heic agitur, censet fuisse opi- dulum cui nomen Insula, duobus leucis ab urbe Tri- cassina disparato ad Ozam fluvium, ubi nunc situs est Prioratus Carnobio Molismentis subjectus. Bollandus ad

vitam S. Aventini 4. Februarij locum intra muros Tri- cassinos indicat, ubi nunc visitur S. Aventini Ecclesia. Carolus le Cointe To. 1. Annal. illum censet esse locum extra suburbium Tricassinum, ubi postmodum à Vin- centio Episcopo cõdita est in Aventini honorè Ecclesia,

Fidulus captivus abducitur.

* Troyes.

Ab Aventi- no redimi- tur.

ac Mona- chis aggre- galur.

Perfectionem æmulatur.

Eccl. 3. 10.

Matth. 10. 44.

Ab omnibus amatur.

Monasterij Præpositus renunciat- tur.

Man. Clir.
p. lxx.
Maij. xvi.

titer superaverat, de hujus sæculi peregrinatione vellet eruere, & fidelis sui Fidoli vitam ad exemplum mortalibus monstrare, quatenus lucerna super candelabrum posita omnibus in domo Domini luminis sui radios ostenderet; sapememoratus servus Dei gratiâ inspirante Anachoreticæ vitæ accensus est desiderio, ut curis omnibus absolutus liberius adhaerere posset Deo.

Abbas ab
Aventino
substitu-
tus.

9. Vocatis ergo extemplò discipulis, cùm desiderium quo flagrabat aperuisset, concordî omnium assensu sanctum FIDOLIUM licet multum rejuventem, licet admodum reclamantem, ætatisque suæ causam humiliter prætendentem, pro se illis ordinavit Abbatem. Deinde secedens ad locum quemdam iuxta vicum, cui antiquitas *Insula* nomen dedit, super ripam Sequanæ situm, ab Urbe Trecaßina sex fere distantem passuum millibus, utque ad vitæ suæ terminum in eodem mansit solitarius: qui quantis ibidem miraculis refulserit, libellus gestorum ejus *b* plenius iudicat, ad quem lectorem mittimus, ne narrationis nostræ ordinem postponentes, atque ad alia demigrantes, auditoribus fastidiosi simus.

Quomodo
in hac di-
gnitate se-
gesserit.

10. Impositâ ergo sibi tanti oneris sâcînâ, vir beatus super subditos Fratres tanta sagacitate intendebat, ut & in exhibitione disciplinæ modum non excederet, vel è contrario nimia resolutione vitia pullulare permitteret, cupiens plus amari quàm timeri, plus prodesse quàm præesse. Ita omnium animos sibi in caritate devinxerat, ut se paternitati ejus per omnia subderent, ac boni magistri informati exemplo, plus amore iustitiæ quàm timore disciplinæ à vitij abstinere. Sciens enim nequaquam sibi solam verborum admonitionem sufficere, in seipso bonorum operum executionem monstrabat, vel quid quisquis ageret, vel à quibus omnimodis præcaveret. Ipse verò idem qui prius orationibus ac vigilijs ingiter insistebat, compunctioni ac lacrymis, ac si gravioribus esset obnoxius culpis, more penitentium sedulus incumbebat. Nullus eo in cibo & potu parcius, nullus in Divini verbi tam frequenti quàm assidua meditatione studiosior, nullus in infirmitatum suarum tolerantia animæ quior, nullus in omni suo opere discretior reperiebatur. Nemo in eleemosynis largior, nemo in consilij cautiore, in exhortatione fidelium illo quis ferventior, vel in redargutione indisciplinatorum severior habebatur. Lectus illi omni suæ vitæ tempore cilicium, quod non aliqua stramenti fultura mollebat, sed suppositi cineres terræ qui duritiem præferebant. Sanctæ verò Quadragesimæ tempore, tantam sibi corporis sui persecutor abstinentiæ austeritatem semper indixit, ut hanc trium panum tantum edulio plerumque transigeret, sæpe quoque ex his ipsis panis unus superesset. Potus verò in hujusmodi refectione non alius quàm lixivium sumebatur, scilicet ut & naturæ corruptibilis fragilitati consuleret, atque potus dulcedinem permixtione cinerum evitaret.

Ejus virtu-
tes.

Lectus

Austeritas
in Quadra-
gesima.

Duos ex-
celsus
restituit.

11. Opinio ergo sanctitatis ejus circumquaque brevi diffunditur, atque à longinquis quoque regionibus illius suffragia ab ægrotantibus plurimis requiruntur. Duo interea cæci diutina oculorum destitutione damnati, spe luminis recuperandi expetere decreverunt virum Domini; quem cùm obnixius ut sui miseretur, querulis vocibus inclinarent, super eorum calamitate toto corde condohuit, ac propius accedens signum Crucis super eorum oculos cum Christi nominis invocatione expressit.

Quos mox discussâ liquerunt nocte tenebræ.

Luminibus prior redijt vigor, sanguinis insuper eruptio non modica infecuta est. Post duarum verò horarum plus minùsve spatium lucis sibi diu negatæ adepti solatia, qui alieno ducatu venerant, omnipotentem Deum in famulo suo operantem prædicantes, iam nullius indigentes adminiculo, loca ad propria remearunt.

Puerum
omnium
membro-
rum im-
potem sanavit.

12. Subsequenti quoque tempore puer quidam, OCTAVIANUS nomine, ad eum perlatus est, quem à nativitate omnium membrorum usu ita natura damnaverat, ut elisis plantis nec valeret incedere, nec à loco ut inferretur ab aliquo se movere; quem parentes anxij viro Dei præsentare deliberant, confidentes quòd nihil servo suo Deus denegaret, & scientes quòd præ cunctis pietate plenus esset. Ab his ergo delatus ante pedes illius projicitur, atque ut infelici orando subveniat ab omnibus exoratur. Qui tam miserandi pueri diutina calamitate, quàm parentum illius indefessa vociferatione corde compunctus, ad lacrymas usque perducitur, puerumque super cilicium quo cubare consueverat, per se ferens, per triduum prece continua Deum invocat, donec voti compos & quod precabatur acciperet, & perfectæ sospitati restitutum firmum gressum parentibus assignaret. Novum principis Apostolorum Petri miraculum, ac per omnia simile, nisi quòd ille solâ manus allevatione claudum natum mox sanavit; beatus verò FIDOLUS Trinitatis servato Sacramento post triduum hunc curavit.

* Fidolum mortuo iam Aventino successum à Monachis Abbatem legimus in Sermonem de S. Fidolo, quem Camuzatus in Promptuario Tricassino primus edidit, his verbis: *Eo itaque tempore Aventino Abbate ipsius Cellula desidente fratrum aspiratione B. Fido-*

lum assensu Monachorum omnes unanimis in loco eodem elegerunt in Abbatem.

b Exstant apud Bollandum ad diem 4. Februarii gesta S. Aventini, quæ consulto præmittimus, ne externis historiis paginas oneremus.

13. Illis diebus contigit virum quemdam ob scelera immanitatem à dæmonio invadi, Circa aña. qui in omnes qui accedere ad se fortè voluissent, hiantem ore rabidisque dentibus ferebat. D. LXX. tur nullum sinens abire illatum, quicumque obviasset, instigante illo à quo possidebatur. Maij xvi. Currens itaque torius pene populi turba, triplicatis quadruplicatisve vinculis hunc ligavit, ac salubri tandem reperto consilio venerabili Fidolo quantociùs adducere festinavit. Hominem Ante cujus ille præsentiam dum stetit, magna voce malignus spiritus per os infelicis curat. illius virum Dei sæpius illum nomine vocans precabatur, ne vas suum quod peccatis exigentibus Dei nutu invaserat, sibi præriperet, cum vel suos vel se umquam nihil læsisset. Triduo ergo sibi vir beatus indicto jejunio cinere & cilicio obvoluitur, dato prius mandato ut interim dæmoniosus intra unam cellularum sollicitè recludatur. Noctibus ergo diebusque in oratione continuans, toto corpore coram Deo prosternitur, illum rogans ut quem sui sanguinis pretio redemisset, pessimi dæmonis infestatione diutius fatigari non pateretur. Mox Deus humanæ Plasmator materiei à dæmone possessi finem posuit rabiei. Sancti quippe orationibus quas cum tanta sui afflictione indefinenter profuderat, evictus atque coactus diabolus post tres dies numquam comparuit, ac familiare linquens domicilium malus hospes abscessit. Iesu-CHRISTi ergo Domini & fidelis ejus Fidoli alidua prædicatione perfectæ incolumitati redditus, ut deinceps vitiis parceret acriùs admonetur, nequando malis ejus iteratis exasperatus Deus graviores illi pœnas immittere compellatur. At ille, tanto liber exactore innumeras Deo grates ac sancto Fidolo referens, reverti quantociùs properavit, satisque constitit eum extinctam timore pœna, quàm beati viri exhortatione vixisse cautius.

14. Alio itidem tempore latro quidam equum ejus, quem pro Monasterij utilitatibus Furem à dæ- processurus insidere consueverat, furto subducere non timuit. Cùmque ascenso caballo plici pœna huc illucque capi timens diffugeret, Arceias * Castrum (sic nominatum antiquitus ob liberat. monium celsa fastigia ibidem constructa olim, nunc disrupta) vacabundus applicuit. * Arcy. Supernâ verò dispensatione tanta cum mentis alienatio corripuit, ut eodem quo venerat itinere regressus ante viri Dei cellulam mane factò consisteret, omnibusque se se videntibus non modicæ admirationis stuporem incuteret. Hinc ergo datur intelligi, quantam Deus curam obnixiùs sibi famulantium semper gerat, cùm nec in rebus exterioribus eos supernis contristari permittat. Ecce enim fidelem famulum Deo inherere bonum reputantem excellentiùs, dum cœlestia præfert transitoriis, non est passus rebus defraudari terrestribus. Infelix autem ille dum ex ejusdem equi dorso descendere voluisset, ita se se illi videbatur inhæsisse, ac si corpus unum facti essent caballus & ipse. Proinde tremore ac pavore grandi corripitur, ac intimis medullis ejus infusa febre mirabiliter castigatur. Ad beatum Fidolum concurrentes qui ad hujusmodi spectaculum convenerant, & furem cum caballo præsto esse nuntiant, & ut se suo quantociùs subveniat, servum Dei simul omnes exorant. Vir autem Domini plùs latronis cruciatu, quàm equi sui recuperatione motus ac festinus advenit, & oratione facta ut improbus ascensor descendere posset obtinuit, & à febris infestatione liberavit.

15. Ad sanctitatis ejus cumulum subnectamus quæ de ejus ad nos usque pervenerunt Dolium sua operibus. Homo quidam FRÉDULPHUS nomine, cujus filium Sanctus de Baptismate suscepit, ut domum suam visitare debuisset, cibumque in ea sumere attentius supplicabat: benedictione signatum credens illam ex adventu viri Dei multiplicari, ac deinceps bonis omnibus si id obtinere perestituere mereretur nullatenus indignam fieri. At ille tum Fidoli sui caritate, tum etiam venerabilis compatriis sui invitatione crebra compulsus venire non distulit, ut dum eorum carnalia mereret, spiritalia in eorum cordibus seminaret. Mos quippe fuerat viro sanctissimo ubicumque loci fortè esset, numquam à prædicatione cessare, ut spiritale sal factus, sicut in Matth. 5. 34 Evangelio discipulis Veritas dicit: *Possitis sal terræ*, mentes se se audientium divini Verbi sapore condiret, & talenti sibi crediti lucra tanto securiùs quanto multipliciùs reportaret.

16. Idem autem Fredulphus vas quoddam vino plenum illibatum apud se donec servus Dei adveniret fervaverat, ut manus illius benedictione signatum & potationis diutius usui posset esse, & gustantes uberiùs latificare. Cùmque discumbentes præmissa gratiarum actione cibum simul fumerent, super idem vas à prædicti conjugis sibi delatum vir Domini signum dedit, deprecans ut qui vinum in Cana Galileæ de aquis fecerat, ipse eidem vasculo abundantiam liquoris, simulque jocunditatem infunderet: quatenus quisquis ex eo biberet, laudes ei atque grates dare posset. Cumque ex eodem vino qui aderant parum quid potavissent, minùs cautè collocatum alteram in partem ruit, lignumque quo foramen infusorium claudebatur, sicut in hujusmodi vasis fieri solet, impetus vini superveniens dispulit. Tunc verò convivæ omnino non modicè vasis casu conterriti, simul omnes conclamant, nisi per Sanctum Domini collata benedictio fuisset, dæmonis impulsa totum perjisset. Sed Deus volens cunctis ostendere quantus esset qui vas idem signasset, ita sua virtute foramina obruravit, ut ne una quidem ex eo vini gutta decurreret, sed sublatum longo post tempore pocula largiora profunderet. Intueamur ergo, si placet, cujus vir iste quantitative fuerit meriti, cui dono supernæ gratiæ præstitum est, ut cùm omni liquori naturalis

Circa ann.
D. LXX.
Mlilij. xve

sit proclive decurrere vel defluere, hujus tamen benedictione sanctificatum vinum patulis licet meatibus non quiverit emanare. Ipse nimirum pro fideli servo suo fecit vinum hoc quodammodo obduruisse, qui quondam populo Israël per medium Iordanis sicco transeunte vestigio superioribus ejus aquis imperavit ne incurrerent, quoad arcæ bajuli Sacerdotes novissimi pertransissent.

Mulierem
cæcam &
sordam cu-
rat.

17. Haud multo post transacto tempore mulier quædam auditus simul & visus incurrit dispendium. Cui procul dubio ad miseriam cæcitas fatis esset, etiam si surditas addita non fuisset. Hujusmodi ergo calamitati dicta mulier miserabilis lacrymis tantum ac planctibus iugiter intendebat, ita ut nullis consolationibus unquam acquiesceret, quia illius miseræ medicator nullus esset. Interea famam sanctitatis eximij Patris Fidoli parentes ejus aure captantes, suam secum ducentes filiam ad servi Dei Monasterium summa cum celeritate venerunt, pietatem illius lacrymis ac singultibus exorantes, ut ejus beneficia super varijs calamitatibus auriti cognoverant, quod alijs Sanctus non denegasset, hoc & sibi propter Deum impendere non differret. Motus his precibus vir Domini, ut semper in hujusmodi mos illi erat, Christum Dominum rogaturus terræ provoluitur, ac finita oratione ægram propius accedere iubens, cum super illius oculos signum salutiferum Crucis expressisset, aurium quoque foramina digitos infigendo rimatur. Vix autem unius horæ spatium intercesserat, cum proprios usus lumina suscipiunt, atque sonos aures interiorius rapiunt. Potita ergo diu ablata salute, quantas Deo ac dilecto ejus Fidolo gratias, suis verò quantum præstiterit gaudium, lectorum relinquimus judicio: quia plus plenius in talibus admirationis habet res commissa silentio, quam si eam alicujus explicaret oratio. Iam verò quod omnium ejus operum summam supergreditur attingere tentabimus, ut quem per hæc quæ diximus Sanctum verè cognovimus, a què per succedentia Sanctissimum comprobemus.

Pro servo
in carcere
detento iu-
dici suppli-
cat.

18. Contigit aliquando ob multarum culparum perpetrationem servulum quemdam Domini sui, qui iudicisungebatur officio, animos commovisse, adeo ut obscurissimi carceris custodiæ mancipatum corpori illius nullam dari alimoniam permetteret, ut famis tabefactum miseriam, tormentis exquisitis postmodum mulctatum, morti ignominiosæ traderet. Cujus pater infelicis filij perturbatus infortunio, lacrymarum imbri perflusus virum Dei celeri cursu expetijt, ac singula verba interrumpente singulta, ut miseræ proli intercessionis opem impendat, obnixius flagitare cepit. At ille per se quidem ire nolens, quod prædictum virum utpote plenum flagitijs minus diligeret, baculum quo seniles artus sustentare erat solitus uni discipulorum suorum *ÆMILIANO* nomine tradidit, cui etiam itinervis comites ejusdem congregationis Fratres quosdam sociatus, ut petitionem suam pro pueri liberatione Domino ejus deferrent, quantocius imperavit. Monachi proinde senis functi legatione cum ad viri domum pervenissent, quid ipsi pius eorum pater mandaverit per ordinem suggererunt, simul etiam baculum illius habentes præ manibus, ne viri Dei mandatum sperneret, immo in illo habitantis Dei sedulo hortabantur.

Eum sus-
pensum ora-
tione ser-
var incola-
mem.

19. Audita verò beati Fidoli per Monachos illius supplicatione, vir ille iniquus illi per omnia comparandus, de quo Veritas ait, quod nec Deum metueret nec hominem vereretur, iracundiæ majoris furore succenditur, ac spreta servorum Dei postulatione reo mortem celerius se acceleraturum interminatur. Nec distulit crudelis qualem sibi furoris immanitas dictaverat, citius mortis dare sententiam. Accitis enim his quorum erat officium punire damnatos, ad instar aculei ligneam machinam fieri iussit, mandans ut retorta forti gutturi intercluso spiramine infelicem illum in eadem suspenderent, data simul lege ut si quis eam intra trium dierum spatium tollere niteretur, simili quoque pœna comprehensus & ipse plecteretur. Tunc miserandus homo per servos impetratis, carcere secundum iudicis iussionem educitur, atque ad pœnam sibi præparatam à lictoribus fune supertrahitur manibus post terga ligatis. Dei autem misratio servi sui Fidoli preces pro illo benignè suscipiens, ita gutturi ejus ligamina relaxavit, ut nullam omnino suspensionis pateretur molestiam, & haberet abundanter respirandi copiam. Videbatur autem illi per tres illos dies continuos quemdam in specie sancti viri sub se consistere, qui scapulas suas pedibus illius submitteret, quibus ille forti velut innixus scalæ suspensij periculum deviraret.

20. Transacta demum die tertia deponendi corporis ejus pater nactus licentiam, lugubres filio redditurus exequias ad locum properat, præcisæque retortæ quæ collo circumdata erat, depositum sepulture parat tradere. Cùmque solutis manuum nexibus pannum quoque obductum oculis abstulisset, qui putabatur ne momento quidem in suspensione vivere potuisse, repente super pedes constitit, tamque patrem quam ceteros qui intererant stuporis simul & admirationis immensitate replevit. Extemplò tanti miraculi fama ciet cunctos per proxima quæque morantes, ut veniant: virum imitantur ovantes. Audiens itaque iudex improbus gesta, plusquam dici possit confunditur, simul quia viro Dei denegarat quod petisset, & quod salvus afferatur quem necari præcepisset: evidentissimèque compertum habuit, quia cùm pro Deo in mundo hoc Electi à reprobis habentur contemptui, Majestatis Dei nostri plus placent aspectui.

Sed

21. Sed dissimile fuit illud, quòd cum illustis quidam secundum saeculum compatiis-
que sancti viri servus pro quibusdam insolentis Monasterium ejus fugà lapsus irrupisset,
pedibus illius provolutus cum lacrymis precabatur, ut ipsius intercessione accensam con-
tra se Domini sui delinere iracundiam. Tunc Beatus ille etiam potiora praestari sibi ab eo
posse utpote suo compatri nihil hæsitan, ut fugitivo veniam dare deberet, virum com-
monuit; adjungens quòd in vanum peccatis suis Deum fieri propitium exoraret, nisi ipse
quoque in se peccantibus indulgere quantocius festinaret. Qui virum dolosa circumveniens
Domini sponione quacumque petebantur se præbitorum libentissimè reponit, sine
mora tantum puer ad solita revertebatur officia vel obsequia. Hac frenis sollicitatione de
Monasterio Sanctus produens puerum illi commendat, utque in illo clementius ageret
sepius idem repetens ammenere curat.

Circæ ann.
D. LXX.
Maj. XVI.

Servum
domino
suo inten-
tem munde
excepit re-
gat.

22. Ille verò postquam ab eo digressus domum venit, eundem servulam assumens
Tornodorense * oppidum petijt, usque res itineris longinquitate viro Dei minus posset
innoscere, ibidem conjectum in vincula terribi carcere clausit. Quod beatus vir spi-
ritu revelante cognoscens, ab intimo corde longa trahens suspicia admodum utrisque con-
doluit, tam colligati pueri miseratus afflictionem, quam compatri sui dolosam reperiens pol-
licitationem. Ad familiaria ergo sibi orationum arma recurrens, Deum, in ejus manu
sunt consilia hominum siue bona sint siue mala, magna cordis contritione cepit depose-
re, ut & fraudulentam viri contumaciam in melius sicut nosset dignaretur convertere,
& priusquam moreretur salubriter castigatus hujus facti iudicium vel sic posset evadere.
Quod quidem sicut petierat contigisse manifestum est. Nam illius in quo miser trusus est
ergastuli à fundamentis subito parietes quatuntur, quique diligentius muniti fuerant,
Divina virtute disiectis pectus aditus referantur. Subsequitur catenarum, quibus ille vin-
ctus erat, sine mora disruptio, ac oblata sibi fugiendi copia retrogradum iter arripens,
sancti viri latibundus se recipit Monasterio.

* Tornodorense
in Burgun-
dia ad Ar-
mentionem
II.

At carcere
reclusum
liberat.

23. Nec distulit Omnipotens iuxta servi sui petitionem fallacis pœnas à viro superius
memorato quantocius expetere, ut & cui intulisset injuriam castigatus cogeretur agnosce-
re, & postmodum tale quidquam formidaret incurrere. Nam cum casu inter ejus domum
ignis quodam modo excitatus ventorum flabris majores vires, sicut est illi proprium, per-
cepisset, ac sublimius volantis flammatarum globis iam nec aquis nec aliquorum posset
virtute sopiri, ita quæ illius erant universa consumpsit, ut omnium rerum factus inops, il-
lis quoque qui ejus prius poterant invidere successibus miserabilis appareret, ac propriæ ca-
lamitatis ad virum Dei non iam falsus, imò verus nuncius existeret. Evidentissimum ergo
in seipso cunctis mortalibus præbuit documentum, quia cum ad iram iustus quisque à
reprobis provocatur, Deus ipsius, cujus sedes mens est, exasperatur. Hoc interim ut ad
quantum sanctitatis cumulum Sanctus iste excreverit illis palam sit, qui in signorum tan-
tum exhibitione meritorum summam perpendere noverunt, de pluribus pauca sufficiant.
Quòd verò pluribus gesserit non ambigimus, ut & ea ille, ut est proprium Electorum,
non est passus diffamari propter iactantiam, ac per temporis illius scriptorum sunt præter-
missa negligentiam.

Domini
vere in hac
via casti-
gari impe-
trat.

24. Ceterum si quis omisissis exterioribus putæ mentis oculum ad interiora convertat, Fidoli viri
quod majoris planè admirationis ac stuporis plenum sit in vita illius reperiet; constan-
tiam scilicet animi contra carnis oblectamenta, crebras de antiquo serpente victorias, re-
surgentes stimulos repressos, æquanimitate invidiam & odium vicisse caritate. Sciens quip-
pe non sibi cum carne & sanguine esse pugnam, sed adversus principatus & potestates, &
rectores tenebrarum harum, contra spirituales nequitias in caelestibus, semper Propheti-
cum illud ore versans: *Dixi, nunc capi, hæc mutatio dextera Excelsi.*

Psal. 76. 17.

25. Persentiens autem sibi diem supremum appropinquare, quos prius erudierat Pater
alloquitur, ut quæ docuerat suis pro viribus adimplerent, post præsentis vitæ cursum
cum illo præmia digna percepturi supremo lumine sine fine gauderent. Dæmonum ini-
dias ante oculos cordis semper reducite, impetibusque eorum scuto fidei repellite, super-
nam patriam toto affectu concupiscite, spe illius quacumque contraria vobis acciderint,
viriliter superate. Alter alterius onera portate, & odiorum semina & dissensiones cele-
stius extirpare agite. Utque omnia brevi concludam sermone, quæ audistis, & vidistis
in me, hoc agite, ut Deus pacis semper possit vobiscum esse. His aliisque documentis
discipulos invitabat. Nullum periculum perditionis fuit passus in se de commisso grege,
ut distincto Iudici posset præsentari mundus à sanguine omnium. Deinde languore cor-
reptus, jamque sibi imminenti vitæ terminum cernens, orationum tempus omne de-
dit instantiæ, Deum rogans quòd si errores suos dignè non desseverit, Deus solita boni-
tate remitteret, ac clemens sibi condonaret. Superveniente itaque septimo-decimo Ka-
lendarum Iuniarum die * felix anima terrenam linquens habitationem, Angelorum co-

Mortuus
suis verba
facit.

In exili-
migrat.

* Quo anno obierit, incertum. Adolescens erat cum à Theoderici Regis exercitu Treca abductus est: Sacre ejus Reliquiæ in Monasterio Cellensi ad muros Tricassinos religiosè asservantur.

mitata cœtibus Creatoris sui præsentia sistitur, ubi nullo sine claudenda requie hucusque perfruitur. Illic nacta sui mercedem læta laboris, nos sibi concessi socios assistat honoris, largiente ipsius misericordia, qui vivit & regnat per omnia sæculorum sæcula. Amen.

Circa ann.
D. LXX.
Iulij 11.

VITA S. MONEGVNDIS MONIALIS.

Auctore Gregorio Turon. Episcop. in lib. de Vita Parr. c. 19.
qui iterum de ea agit de Gloria Conf. c. 24.

Deus salu-
tem no-
stram mul-
timodis cu-
rat.

1. **I**NSIGNIA divinorum beneficiorum charismata, quæ humano generi calitùs sunt indulta, nec sensu concipi, nec verbis proferri, nec scripturis poterunt comprehendi: cum ipse Salvator mundi ab illo rudis sæculi exordio Patriarchis se præstat videri, Prophetis annunciari, ad extremum semper Virginis intactæque **MARIÆ** dignatus utero suscipi, & præpotens immortalisque creator, mortalis carnis patitur amictu vestiri, mortem pro hominis ob peccatum mortui reparatione adire, victorque resurgere. Qui nos gravium facinorum spiculis fauciatis, ac latronum insidiantium vulneribus affectos, infuso meri oleique liquore, ad stabulum medicinæ celestis, id est, Ecclesiæ sanctæ dogma perduxit; qui nos exemplis Sanctorum vivere, incessabili præceptionis suæ munere cohortatur, nobisque non modò viros, sed ipsum etiam inferiorem sexum, non segniter, sed viriliter agonizantium præbet exemplum; quæ non solum viris legitime decertantibus, verumetiam feminis, in his præliis favorabiliter desudantibus siderea regna confert; sicut beatæ **MONEGVNDI**, quæ relicto genitrali solo, tamquam regina prudens, quæ audire sapientiam Salomonis adivit, beati Martini Basilicam, ut ejus miracula quotidianis momentis miraretur, expetiit, haurirétque de fonte Sacerdotali, quo posset aditum nemoris paradisiaci recludere.

Monegvn-
dis venit
Turonæ.

Ejus patria.

De duarum
filiarum
obitu ultra
modum tri-
statur.

Iob. 2.

Recluditur.

Ejus victus.

A famula
relicta miro
modo pa-
scitur.

Deut. 8.

Prov. 10.

Habac. 2.

2. Igitur beatissima Monegvndis, Carnotenæ urbis indigena, parentum ad votum copulata conjugio, duas filias habuit, super quibus valde gavisâ lætabatur, dicens: Quia propagavit Deus generationem meam, ut mihi duæ filiæ nascerentur. Sed hoc mundiale gaudium interceptit sæculi hujus amaritudo, dum puellæ modica febre pulsatæ metam naturæ debitam concluderant. Ex hoc genitrix mæsta deplorans, orbatamque se lugens, non diebus, non noctibus à fletu cessabat, quam non vir, non amicus, non ullus propinquorum poterat consolari. Tandem verò in se conversa, ait; Si nullam consolationem de obitu filiarum capio, vereor ne ob hoc lædam Dominum meum **IESUM-CHRISTUM**. Sed nunc hæc lamenta linquens, cum beato Iob consolata, decantabo: *Dominus dedit, Dominus abstulit; sicut Domino placuit, ita factum est; sit nomen Domini benedictum*. Et hæc dicens, exuta veste lugubri, iussit sibi cellulam parvulam præparari, in qua tantummodò fenestellam, per quam modicum lumen posset cernere, præcepit aptari; ibique compremito mundi ambitu, spreto viri consortio, soli Deo, in quo erat confisa, vacabat. Fundensque orationem pro suis ac populi delictis, habens puellulam unam, cujus ei famulatu ministrabatur aquæ necessitas, accipiebat etiam farinam hordeaceam, infusosque limphis cineres diligenter colans, ex ea aqua mixturam massæ conficiebat, formatosque propriis manibus panes ipsa coquens, post longa jejunia reficiebatur. Reliquum domus suæ cibum pauperibus dispensabat.

3. Factum est autem quadam die, ut memorata puella, quæ ei consueverat famulari, & credo inimici astu seducta, cui semper bonis injurias irrogare mos est, se ab ejus famulatu subtraheret, dicens: Non potero ego cum hac domina permanere, quæ in tali abstinencia commoratur; sed potius utar sæculo, ac cibum potumque in abundantia sumam. Quintus autem jam fluxerat abscissionis ejus dies, quòd hæc religiosa neque farinam consuetam, neque aquam acceperat, sed perstabat immobilis, & fixa manens in Christo; in quo quisque locatus vel fundatus, nec ventiturbine, nec fluctuum impulsione dilabatur; nec enim sibi illa de mortali cibo vitam, sed de verbo Dei (sicut scriptum est) putabat inferri, commemorans illud sapientiæ Salomoniacæ proverbium; *Quia non necabit Dominus fame animam Iusti*. Et illud, *Quia Iustus ex fide vivit*. Sed quoniam corpus humanum absque esu terreno sustentari nequit, prostrata in orationem petiit, ut qui manna populo esurienti de cælo, limphasque sitienti produxit è saxo, ipse quoque alimentum, quo parumper corpusculum fessum confortaretur, dignaretur indulgere. Protinusque ad ejus orationem nix de cælo decidua humum operuit. Quod illa cum gratiarum actione cernens, educta manu per fenestram, quòd circa parietem erat, ex ipsa nive colle-

git, de qua aquam exprimens, panem solitum formavit, quousque ad alios quinque dies victum corporeum ministravit.

Circa an-
D. LXX.
Iulij II.

4. Habebat autem contiguam cellulae parvulum viridarium, in quod pro quadam re-
levatione prodire erat solita. In illud igitur cum ingressa esset, intuens herbas loci ac deam-
bulans, mulier quæ triticum supra tectum suum siccandum posuerat, quasi de eminentiori
loco curis oppleta mundanis, importunè prospexit, mōxque oculis clausis lumine caruit.
Cognoscens autem reatum suum, ad eam accedit, rem ut gesta fuerat pandens. At illa
deiciens se in orationem, ait: Væ mihi, quia pro parvitas in eā persona peccatrice,
aliorum clausi sunt oculi. Et consummata oratione, imposuit manum mulieri. Confestim
autem, ut signum Crucis expressit, mulier visum recepit. Homo ex pago illo, qui olim
auditum perdidit, ad hanc cellulam devotus advenit, pro quo deprecari sunt parentes
ejus, ut ei manus hæc benedicta dignaretur imponere. Sed illa indignam se proclamans, dum
per quam Christus operari dignaretur, solo prostrata, & quasi ipsa Dominicorum pedum
vestigia lambens humiliter, pro eo divinam clementiam supplicavit; illaque adhuc solo
decumbente, aures surdi apertæ sunt, rediitque ad domum propriam mærore ablato cum
gaudio.

Mulierem
cecum fa-
nat.

Item homi-
nem sur-
dum.

5. His signis glorificata inter suos, ne vanæ gloriæ lapsum incurreret, sancti Mar-
tini Antistitis Basilicam relicto conjuge cum familia & omni domo sua fideliter expe-
cavit. Cūque iter cœptum carperet, venit ad vicum urbis Turonicæ cui nomen est
Evena, in quo Medardi Sueffionici * Confessoris Reliquiæ continentur, cujus & vigilæ
ea nocte celebrabantur. Ibi igitur illa attentè excubans in oratione, hora debita cum reli-
quo populo ad Missarum accessit solemnitas. Quæ dum à Sacerdotibus Dei celebrarentur,
advenit quædam puella pustula mala veneno confata, prociditque ad pedes ejus, dicens:
Subveni mihi, quia mors iniqua vitam conatur eripere. At illa more solito in oratione
prostrata, supplicavit pro ea Deo omnium creatori, erectaque signum Crucis imposuit,
sicque in quatuor partes vulnere excrepante, puellam, pure decurrente, mors importuna
reliquit.

Relicto
conjugē ad
S. Martini
Basilicam
se recipit.

Puellam sa-
nat à pu-
stula.

6. Posthæc ad Basilicam sancti Martini Monegvndis beata pervenit, ibique prostra-
ta coram sepulcro gratias agens, quod tumulum sanctum oculis propriis contemplari me-
ruerat, in cellula parva consistens, quotidie orationi ac jejuniis vigilisque vacabat. Sed
nec ille locus ab ejus virtute fuit inglorius. Nam viduæ cujusdam filia manus contractas
detulit, cui ut illa exorata signum salutis imposuit, manibus suis digitos puellæ contrecta-
re cœpit. Extensis verò digitis, nervisque directis, volas laxavit incolumes. Dum autem
hæc agerentur, audita vir illius fama Beatæ, convocavit amicos vicinōsque suos, perrexit
post eam, ac reduxit ad propria, & eam in cellulam in qua prius habitaverat intromisit. At
illa non cessabat ab opere quo consueverat, sed exercebatur in jejuniis & obsecrationi-
bus, ut tandem locum in quo habitare desiderabat, posset acquirere. Inchoat iterum iter
desideratum, implorans beati Martini auxilium, ut qui dederat desiderium, tribueret &
affectum perveniendi ad Basilicam. Revertitur ad cellulam illam in qua prius fuerat com-
morata, in eaque persistit inconcussa; nec enim est ampliùs à viro suo quaesita. Ibi verò pau-
cas colligens Monachas, cum fide integra & oratione degebat, non sumens panem nisi hor-
deaceum, non vinum, nisi parum in diebus festis, & hoc ipsum aqua nimia temperatum,
nullum habens stratum feni, palæque mollimen, nisi tantum illud, quod intextis junci
virgulis fieri solet, quas vulgò mattas vocant. Hoc superponebat formulæ, hoc solo super-
sternebat, hoc erat quotidianum scamnum, hoc culcitra, hoc plumella, hoc erat stragu-
lum, hoc omnis lectuli commoditas; sic docens easdem facere, quas secum adscivit. Ibi-
que in Dei laudibus degens, multis infirmis, oratione facta, salutaria impartebat medi-
camenta.

Aliam à ma-
nuum con-
tractione,

Carnutum
revocata,
iterum ad S.
Martinum
regreditur.

Moniales
congregat
ac rigide
vivit.

7. Mulier quædam filiam suam exhibuit vulneribus plenam, & pus eadem genuerant.
Tunc illa, facta oratione, salivam ex ore suscipiens, vulnera sæva perunxit, puellamque
reddidit sanam, opitulante ejus virtute, qui cæci nati oculos spūto formavit. Puer verò
incola loci, maleficium in potione hausit, de quo, ut asserunt, serpentes generati in in-
traneis pueri, magnum dolore suis moribus excitabant, ita ut nulla quiescendi mora
vel in modicum momentum indulgeretur, sed neque cibum aut potum capere poterat;
& si quando aliquid accipiebat, protinùs rejiciebat. Hic adductus ad beatam feminam, petit
se ejus virtute mundari. Cūque illa reclamaret, indignam se esse quæ hæc agere posset;
implicita peccati suorum, ventrem pueri palpabat palmâ demulcens, sensitque ibi an-
guinum venatorum nequitiam latitare. Tunc accepto pampini viridis folio, salivâ linivit,
fixitque super eum Crucis beatæ signaculum. Quo posito super alvum juvenculi, dolore
paululum sedato obdormivit in scamno, qui olim doloribus insistentibus caruerat somno.

Puerum ac
puellam sa-
livâ sanat.

* Medardus Sueffionicus vocatur, non quòd ter-
ritorio Sueffionico ortus sit, ut quosdam hic textus fe-
ellit, sed quòd apud Sueffiones sepultus sit. Porro Eve-
nam, cujus hic mentio, S. Medardi vicum vernaculè

S. Mars interpretatur, quatuor leucis infra Tutones
Ligeri impositum, quòd Monegvndis ob proximam
solemnitatem tantisper deflexerat.

Circa ann. d. lxx. Julij i. r. Post unius verò horæ momentum confurgens, & ad purgandum ventrem egressus, pestiferæ generationis germen effudit, gratiæque referens ancillæ Dei, sanus abscessit.

Item paralyticum & cæcæ. 8. Alius verò puer paralytica ægitudine contractus, ante eam inter manus delatus, est aliorum, deprecans à Beata sanari. At illa in oratione prostrata, precem pro eo effudit ad Dominum: Consummata verò oratione confurgens, apprehensa manu pueri, crexit eum, sospitemque abire permisit. Mulier erat cæca, quæ adducta ad eam, deprecata est, ut ei manus imponeret. At illa respondit: Quid vobis & mihi, homines Dei? Nonne sanctus Martinus hîc habitat, qui quotidie illustrium opere virtutum refulget? Illuc accedite, ibi obsecrate, ut ipse vos visitare dignetur; nam ego peccatrix quid faciam? Illa verò in sua petitione perdurans, dicebat: Deus per omnes timentes nomen suum, quotidie opus exercet egregium; ideòque supplex ad re confugio, cui præstita est divinitus gratia curationum. Tunc commota Dei famula, luminibus sepultis manus imposuit; statimque referatis cataractis, mundum latè patentem, quæ fuerat cæca, prospexit. Multis, que etiam energumenis ad eam ingressis ut manus imposuit, fugato hoste nequam, sospitatem restituit. Nec morabatur ex his curari, quos ad se Sancta permisisset accedere.

Mortura suas consolatur. 9. Iam autem tempus vocationis ejus appropinquare, & defessa corpore solvebatur. Quod cum viderent Sanctimoniales, quas secum habebat, flebant valde dicentes: Et cui nos, Mater sancta, relinquis? vel cui commendas filias, quas in locum hunc pro Dei intuitu congregasti? At illa parumper lacrymans, ait: Si pacem sanctificationemque sequamini, Deus erit protectio vestra, habebitisque sanctum Martinum Antistitem Pastorem magnum. Ego quoque non discedam à vobis; sed invocata adero in medio caritatis vestræ. At illæ rogabant, dicentes: Venturi sunt multi infirmi ad nos, flagitantem benedictionem à te accipere; & quid faciemus, cum te non viderint esse supersitem? Confusa enim eos foras emittemus, cum tuam faciem non contemplantur. Rogamus autem, ut quia hæc ab oculis nostris absconditur, saltem digneris oleum saltemque benedicere, de quo possumus ægrotis benedictionem flagitantibus ministrare. Tunc illa, benedicto oleo ac sale, tradidit eis, quæ suscipientes, diligentissimè servaverunt. Sicque Beatissima obiit in pace, & sepulta est in ipsa cellula, multis se in posterum virtutibus repræsentans. Nam de memorata benedictione multi post ejus transitum ægroti incolumitatis beneficia sunt experti.

Ad ejus sepulcrum multi fangantur. 10. BOSONIO denique Diaconi pes unus à pustula mala intumuerat, ita ut gressum facere non valeret, deportatusque ad ejus Templum, orationem fudit. Puellæ verò accipientes ex oleo memorato, quod sancta reliquerat, posuerunt super pedem ejus, & ex templo aperto vulnere, defluente veneno, sanatus est. Cæcus quidam adductus ad ejus tumulum, in oratione prosternitur: irruente autem in eum sopore, obdormivit, apparuitque ei Beata, dicens: Indignam quidem me iudico exæquari Sanctis; sed tamen unius hîc oculi recipies lumen; deinceps autem propera quantocius ad pedes Beati Martini, & prosternere in compunctione animi coram eo, ipse enim tibi restituit alterius oculi visum. Expergefactus homo, unius oculi recepto lumine, abiit quò iussio impulit impetrantis, ibique iterum obsecrans beati Confessoris virtutem, depulsa cæci oculi nocte, videns abscessit. Mutus etiam ab hunc Beatæ tumulum prostratus decubuit: qui intantum fide punctus est, ut rivis lacrymarum cellule inficeret pavimentum: qui confurgens, absoluta lingua virtute divina, regressus est. Alius denique mutus veniens & decumbens, corde tantum implorabat, & non voce solubili beatæ femine auxilium, in cujus ore de memorata benedictione parte infusa, erumpente sanguine mixto cum pure, vocis officium meruit adipisci. Frigoriticus quoque accedens ad hoc monumentum, ut pallam tegentem attigit, restincta contagionis febre convaluit. Contractus verò MARCUS nomine, manibus deportatus aliorum ad sepulcrum Beatæ, orationem diutissimè fudit; hora autem nona pedibus proprijs stetit, domumque regressus est. LEODINUS puer cum in validudinem gravem irruens, quarto ægotaret mense, & non solum gressum, verumetiam iam ciborum usum, insistente febre nimia, perdidisset, ad ejus deportatur sepulcrum præmortuus, accepta salute surrexit è tumulo redivivus. Quid de frigoriticis reliquis loquar, cum plerisque hoc fuerit beneficium remedij, dum pallam tumuli sunt fideliter osculati? Quid etiam de energumenis? qui adducti ad cellulam Beatæ, cum limen sanctum fuerint ingressi, integræ menti restituuntur. Nec enim moratur larva egredi è corpore, cum Sanctæ hujus senferit adesse virtutem, operante hoc Domino nostro IESU CHRISTO, qui timentibus nomen suum præmia largitur æterna.

* Nempe v. l. Nonas Julij, quo die in sincero Vsuardi Martyrologio MS. quod penes nos est, Monegundis memoria ita consignatur. *Turonis depositio S. Monegundis Deo sacrata.* Ex quo videas imponi Vsuardo in libris eisdem, in quibus legitur, *Monegundis Virginis.* Qui quidem error in Adonis Martyrologio pri-

mo die Julij quo de S. Monegunde agit reperitur. Ceterum quo Monegundis anno mortua sit, non facile est definire. Cænum est obiisse longè post S. Medardum ex num. 5. ideòque anno circiter d. lxx. ejus obitum consignamus.

VITA S. ÆMILIANI CONFESSORIS.

COGNOMENTO CUCULLATI.

Ann. Chr:
D. LXXVII
Novemb.
XII.

Auctore S. BRAULIONE Episc. Cæsaraugustano, qui
sæculo VII. floruit.

Ex Martyrologio Hispanico.

OBSERVATIONES PRÆVIÆ.

PRÆTER ÆMILIANUM Martyrem, quem XII. Kalend. Octob. urbs Caraca vene-
ratur, uti & Corduba suum XV. Kalend. Octob. duos Sanctos Hispania æquè populares ac
ferè coætaneos agnoscit cognomines, nempe ÆMILIANUM Vercellensem Episcopum III Id. Septemb.
& alterum ÆMILIANUM * cognomento Cucullatum, de quo ita scribit Vſuardus in Martyrolog. * S. Milani
Pridie Id. Novemb. apud Hispaniam Tarraconensem civitate Tyrassona B. ÆMILIANI Pres-
byteri & Confessoris, cujus admirabilem vitam BRAULIO Cæsaraugustanus Episcopus simpli-
ci sermone descripsit. Eisdem verbis ipso die utitur Ado.

1. Hancce posteriorem ÆMILIANUM, cujus acta subijcimus, Abbatem vocant Scriptores pleri-
que recentiores, eumque primum in Hispania S. P. BENEDICTI Regulam invexisse, aut certè
inter primos eam professum esse existimant. Virumque approbaturum Maximi Cæsaraugustani
Chronicon: at profectò piger ex tali auctore vel fido, vel ita ut est depravato rem nostram agere.
Sancti Æmilianum constat primum Eremitam egisse ex Vita cap. 2. deinde vero Parochum ex cap.
5. nusquam verò à Braulione Abbatem diserte appellatum reperies. Hoc tamen munere functum
esse satis innuit in cap. 27. ubi cum ASELO Presbytero Collegium habuisse scribit, haud dubiè
Monachorum, uti probant verba subsequenti: Corpus ejus deportatum cum multo Religio-
forum obsequio, depositumque est, ubi & manet, in suo Oratorio. Porro S. Æmilianum
Benedictine Regula additum fuisse affirmant vetus ipsius Epitaphium Gothicis litteris antiquitatis
exaratum, quod in Notulis referemus; ac Breviarium Monasticum jussu Pauli V. Summi Pontifi-
cis restitutum. Sed hac de re in Prefatione nostra uberius.

3. Æmilianus Cucullati patriam atque Corpus Aragonensibus asserere nititur Michaël Marti-
nez de Villars in lib. de Antiq. civitatis Catalayude. Verum Tarraconensibus Hispanis Æmi-
lianum vindicant Vſuardus & Ado cum S. Braulione, qui Sancti Viri Corpus in suo ipsius Oratorio
remanisse dicit. Habent quidem Aragonenses S. Æmilianum, aut Vercellensis Episcopi partem Re-
liquiarum, quas in Castro Lybico seu Turri-Palcarum asseruari, ex Philippo Ferrario Iohannes
Tomasus in Martyrol. Hist. III. Id. Septemb. adnotavit.

4. Denique S. Braulionem esse hujus Vitæ auctorem testatur S. Ildesonsus in lib. de Viris illust.
c. 12. his verbis. Braulio frater Iohannis in Cæsaraugusta decedentis adeptus est locum, vir
fient germanitate conjunctus, ita non minimùm ingenio minoratus .... Scripsit Vitam ÆMI-
LIANI cujusdam Monachi, qui & memoriam hujus & virtutem illius S. Viri suo tenore
commendat pariter & illustrat. Habuit Sacerdotium ferme viginti annis, quibus expletis
clausit diem vitæ præsentis, nimirum circa ann. DC. XLVI. Scripsit etiam idem Auctor Hymnum
de S. Æmiliano in Epistola sua nuncupatoria memoratum, quem Hymnum ob Scriptoris reveren-
tiam omittere nefas esse duximus.

EPISTOLA BRAULIONIS AD FRONIMIANUM Presbyterum.

DEI Viro dominoque meo & germano FRONIMIANO Presbytero,
BRAULIO immeritus Episcopus Cæsaraugustanus Salutem. Tem-
pore piæ recordationis domini mei, & germani majoris na-
tu, communis ac sanctæ vitæ, doctrinæque institutoris IO-
HANNIS Episcopi ^a, tam ejus jussis, quam tuis obediens præ-
ceptis, intenderam juxta fidem notitiæ, quam sub testifica-
tione CITONATI Abbatis venerabilis, SOFRONII, & GERONTII Presbytero-
rum, atque sanctæ memoriæ POTAMIÆ Religiosæ feminæ collectam non am-
biguam Vitam unici Patris, Patronique, & singulariter Christo nostris tempo-

S. Braulio
quo hortan-
te hanc Vi-
tam scripsi-
rit.

^a De IOHANNE Episcopo Cæsaraugustano S. Brau-
lionis fratre ac prædecessore honorificè agit S. Ildes-
onsus in lib. de Viris illust. cap. 6.

^b S. CITONATUS seu Zitonus S. Æmiliano in Mo-

nasterij sui regimen successit, ut in tabulis Abbatum
istius Monasterij scribit Antonius Yopez in Chron.
Bened. an. 574. cap. 3.

Ann. Chr.
D. LXXXI.
Novemb.
XII.

ribus electi B. ÆMILIANI Presbyteri, ut inscitia meæ vires valetudineque sinebat, stilò perstringere. Sed quia plena pagina inter ipsa initia molienti mihi quid dicerem, negligentia administrantium intercepta fuerat, ipsa sub notatione ejus virtutum & variis dein succedentibus casibus & rerum nutantium temporibus occupatus, propè elapsum etiam à voluntate fuerat, ut quamvis ipse cogeres, non ibi animum darem. Nunc autem nutu, ut reor, divino, cum quemdam codicem pro hoc quod animo occurrerat, vellem inspicere, jussisseque perquirere, ac revolueretur strues librorum, notitia illa diu prodita, subito inventa est, non quaesita: jam enim cessaverat intentio perquirentium, cum esset uspiam inveniendi desperatio. Sed quia, ut ait Propheta, inventus sum à non quaerentibus me; non quidem studio accensæ lucernæ, gaudio tamen inventæ drachmæ latatum est cor meum, & exultaverunt interiora mea. Demumque non sine superna dispensatione hoc ipsum esse credens, armavi animum, ut & obedientiæ fructum caperem, & tam crebræ petitioni vestræ parerem.

NOTA.

2. Quocirca dictavi ut petui, & plano, apertoque sermone, ut talibus decet habere, Libellum de ejus Sancti Vita brevem conscripsi, ut possit in Missa ejus celebritate quantocius legi: & Tibi domino meo destinatum misi, & hanc ipsam Epistolam meam capiti ejus præponere curavi, judicioque tuo probandum committens, ut ad singulare cognitum, si in aliquo displicuerit, aut emendes, aut reprobas. Si verò placuerit, & ipse habeas, & cui voluntas permiserit, dari concedas, atque pro me Creatori nostro, cujus sunt bona omnia, grates rependas. Volo autem, ut quia sanctissimus Vir CITONATUS Presbyter, atque GERONTIUS adhuc in corpore degunt, omnia quæ in eo scripsi, antè recognoscant, & eorum discussione ventilata, si nec nominum nec rerum me fefellerit sententia, habeantur confirmata. Sanè illa quæ anno præterito à vobis ibidem divinitus operata didici, in finem Libelli istius, ut à vobis accepi, adieci. Hymnum quoque de festivitate ipsius Sancti, ut jussisti, Iambico senario metro compositum, transmissi. Sermone autem de eodem die superfluum dictare putavi, cum nulla major mihi esse videatur exhortatio, quam virtutum ejus narratio: & tantam horam occupet, ut si hoc adlectum fuerit, audientium animos oneret.

Corrigi
compositu-
lat Braulio.

Hymnum
de eodem
S. compo-
suit.

Missam
communem
de Sancto
dici vult.

3. Quapropter obsecro, ut sint ista quæ feci accepta, tam tibi cujus mandatis parui, quam ipsi, cujus virtutum amore excitati, & antefati viri sunt ista testificati, & non dissimilia quotidie vos experti, ut à me perstringi deberent, estis impetrati, atque ego ut facerem, quæ jusseratis, sum accinctus mercedis percipiendæ cupiditate. De eadem quoque solemnitate, ut Missa recitaretur communis, injunxi dilecto filio meo EUGENIO Diacono, non putans à me diversum, si ejus lingua, cujus in omnibus consiliis cogitationibusque meis teneo, animum ministret ob hujus Beatissimi Viri honorem, meum officium: simulque considerans, ut quo in cæteris rebus utor particeps, in his etiam mercedis fruatur consorte. Incolumem B. V. & mei memorem, Christi gratia custodire dignetur.

P R Æ F A T I O.

Materiæ
gravitatem
& suam im-
peritiam
exagerat.

4. **I**NSIGNIA miraculorum Apostolici purgatissimique Viri ÆMILIANI Presbyteri, nostris fere temporibus gesta, ut suadet ad narrandum rei novitas, ita terret ipsius narrationis immensitas. Cujus enim queat stilus terrenis dediti rebus cælestis Viri dignè promere actus, qui præteritis sæculis conlatus, uti maximum sidus apparet fulgidus, præsentibus autem inimitabili virtute præclarus? Neque, ut ego puto, fontes si Tulliani enarrant, & scaturientibus eloquentiæ venis impensissimè redundarent, copiamque verborum multiplicitas sententiarum densaret, cuncta poterant explicari, quæ à Mundi contemptu non modò usque ad corporis sui, sed etiam sæculi excessum Christus qui agit mirabilia solus, fuerit, sitque per eum charismata operatus. Quòd cum inspicio, timor apponitur animo, cum sit mihi scientiæ non copia, sed ino-

pia; verborum autem sterilitas, non ubertas: neque enim meæ imperitiæ sum imperitus. Propellit tamen timorem promissionis Christi veritas, ita videlicet promittentis, talique nos alloquio adstruentis: *Aperios tuum, & Ego adimplebo illud.* Et ibi: *Dominus dabit verbum evangelizantibus, virtute multa.* Sed & illud: *Non estis vos qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.* Huic rei decentissimè satis aptatur, ac sic erigitur animus repulso formidinis telo: & ecce jam quod pavebat, plano nititur ingredi pede, blandiens sibi de tua magna potentia Christe; quia qui dedisti jumento humanis verbis effari, potes concedere homini, vocibus congruentibus loqui. His additur, quod arcem mentis meæ, speique anchoram, quam maximam tenere videtur, nisi perceptione hujus Operis laborisque mercede non aliàs me adepturum credam, quo vitam meam inquinatissimam, pollutamque quasi nitro quodam possim eluere; secundum quod elegantissimè quidam veterum Poëtarum, ait:

Hoc opus, hoc etenim forsitan me subtrahet igni.

5. Superest quod & ultimum, quia schedulis hæc vilibus malui tradere, quàm lento silentio tegere; ne veritatis longinqua præcedentium taciturnitas derogaret posteris fidem. Sed & ut pauca his qui eloquentiam suam nituntur ostentare, respondeam; noverint quòd parvipenditur detractorum scurrilitas, quando humilibus, parvisque Christianis Ecclesiastico jure non opponitur sequenda vana verborum, non humanæ inquietudinis levitas, non denique ostentationis ventositas, sed sobria, modesta, ponderatæque veritatis gravitas. Melius siquidem est, ut vera minùs eruditè, quàm ut ficta enarrentur eloquenter: quod in Evangeliiis Salvatoris perfacilè intelligitur, quæ populis sermone simplici prædicantur. Non ergo pro mea imperitiâ in fugillationem mitto virorum prudentium eloquentiam: sed minimè levitatem mordacium improbo caducam. Nam nec puto mihi succenseri posse ob hujus Operis appetitum honestos, prudentes, maturòsque viros, nequaquam ignaros in domo Domini offerri debere; ut cuique vires ministrant, usque ad caprarum pilos: cum & ipsi si hîc dicere velint, ut præmissi, non solum illis non deerit materia, sed minimè poterint explicare cuncta. Quamobrem disciplinarum sæcularium studium etsi ex parte adrigi, omnino hîc servare contempsi: ne & intelligentiæ difficultatem minùs eruditis facerem, & Hiericontinâ linguâ conturbarem Israëlita castra.

6. Dicturus igitur ea, quæ institui dicere, volo lectorem auditorémque monere, ut non hîc verborum avidum, sed religione plenum præbeat auditum: sin autem illuc spectat, jam hinc discedat, ne moras infructuosas expendat. At si ea quæ sequuntur nosse desiderat, devotus ad percipiendum accedat: atque hoc primum noverit, quædam hîc esse narrationis gesta, quæ à nobis, vel à quolibet oppidò debeant esse sequenda: quædam verò ita illi probatissimo Viro singulariter conlata, ut nequeant sine sui perniciæ à quoquam imitationis contingi causâ, quæ tamen sic nos admiratione debent afficere intentos in Dei laudem. Nam generi generalia convenit præcepta servare, specialibus verò donis illi tantum debent potiri, quibus omnipotens Deus ea iussit conferri. Hoc quidem censent & Iurisperiti, suorum Principum in beneficiis decreto perceptis.

7. Ego autem non altiùs repetam, neque avorum, & proavorum ejus juxta Rhetores prosequar laudes: cum juxta eosdem, si ignobilibus ortus sit natalibus, magis efferendus est laudibus, quòd sui ignobilitatem generis morum dignitate ornaverit. Igitur à conversionis ejus principio nos quoque dicendi Christo favente, ejusque B. Viri oratione conatus nostros adjuvante, sumamus exordium, qualis extitit à vigesimo ætatis suæ anno. Venerabiles namque Ecclesiarum Christi Sacerdotes CITONATUS sanctæ, purissimæque vitæ, SOFRONIUS & GERONTIUS Presbyteri, quibus non modicam fidem habet Ecclesia, nobisque quod ipsi viderunt fideli relatione narrarunt. Additur his probatissimis testibus testimonium beatæ memoriæ, religiosissimæ POTAMIÆ,

Ann. Chr.
D. LXXV.
Novemb.
xii.

DetraCTORIA
bus respon-
det.

Quædam
hæc imitanda,
quædam
verò non,
proponit.

Æmiliani
parentes
obscuri.

Testes eor-
um quæ
hæc dicuntur.

Ann. Chr.
D. LXXXV.
Novemb.
xii.

cujus nobilem ortum nobilior vitæ nobilitavit cursus. Hos ego quatuor de miraculis in corpore gestis habere elegi testes, citra populorum, provinciarumque de hujusmodi rebus testimonia, quæ penè cuncta testatur Hispania. Nam illa quæ usu frequentata jam penè effecta sunt quotidiana. Nobis necessariò sunt prætermisâ; dum nequeunt, ut suprà dictum est, comprehendere tota; & si quis ea nosse desiderat, melius utique crederet visa.

VITA INCIPIT.

CAP. I.
De S. Viri
conversionis
initio.

8. **E**RGÓ, ut dicere cœperam, sic eum fuisse conversum atque conversatum, præfati testes narrarunt. Futurus pastor hominum, erat pastor ovium, minabaturque oves ad interiora montium; & ut mos esse solet pastorum, citharam vehebat secum, ne ad gregis custodiam torpor impediret mentem otiosam, minùsque exercitatione suspensam. Cùmque ad dispositum cœlitus pervenisset locum, divinitus in eum irruit sopor. Etenim ille Opifex mundorum cordium, consueto studio præbet artificij sui officium, vertitque citharæ materiam in literarum instrumenta, animùmque opilionis in compunctionem supernæ contemplationis. Expergefactus calestem meditatur vitam; relinquensque rura tetendit ad Eremita loca.

CAP. II.
Pergit ad
quendam
Monachum
in Castro
Bilibienfi.

9. Dictaverat ei fama, esse quendam Eremitam, nomine FELICEM Virum sanctissimum, cui se non immeritò præberet Discipulum, qui tunc morabatur in Castello BILIBIO^a. Arripiens iter pervenit ad eum, cujus se famulatui cùm subiecit promptum, instituitur ab eo, quo pacto innotandum possit ad supernum Regnum dirigere gressum. Hoc, credo, nos facto instruens, neminem sine Magistrorum institutione rectè ad beatam vitam tendere posse. Quod neque Vir iste fecit, neque Paulum Christus instruxit, neque Samuelem, ut faceret divina potentia permisit: cùm hunc ad Eremitam, & Paulum ad Ananiam, & Samuelem recurrere iussit ad Heli; quos tamen iam signis, alloquiòque animaverat suo.

CAP. III.
Venit ad lo-
cum in quo
situm est ejus
Oratorium.

10. Posteaquam ab eo est optimè vias vitæ edoctus, ac disciplinæ divitijs affatus, thesaurisque salutis ditatus, remeat ad sua, doctrinæ gratiâ copiosus; ac sic venit non procul à Villa VERGEGIO^b, ubi nunc ejus habetur Corpusculum gloriosum: ibique non multo moratus tempore, vidit impedimento sibi fore, hominum ad se concurrentium multitudinem.

CAP. IV.
Hinc Ere-
mitum expe-
dit, ibique
40. ann.
moratur.

11. Celsiora petit, levésque per ardua gressus agebat spiritus promptus, ut non solum corde sed etiam corpore in plorationis valle gradiens de virtute in virtutem, videretur Iacob quodam modo scalam conscendere. Hic ubi pervenit ad remotiora Distertij montis secreta, culminique ejus, quantum qualitas cœli silvæque sinebant, propinquus, ac collibus hospes effectus, consortio hominum privatus, Angelorum solummodoungebatur consolationibus, quadragenis ibi habitans annorum recursibus. Quas ibi ille invisibiles, quasque pugnas visibiles, quas vario, callidòque modo tentationes, quasque nebulonis antiquissimi ludificationes fuerit expertus, hi soli optimè norunt, qui ea in semetipsis experiri contendunt: dum illic omnem affectum, illic omne desiderium, illic omne incitamentum, illic denique omnem omnino dirigeat cursum, quò semel arripuerat irreparabile devotionis sanctæ

^a Bilibium Aragoniæ celebre olim Opidum hoc loco interpretatur Michaël Martinez de Villars; Sed legendū Bilibium, quod Castrum est Najaræ urbi proximum ad Hispaniā Tarraconensem pertinens, sicut & S. Æmiliani corpus, quod in Monasterio S. Æmiliani Cucullati aservari suprà diximus. Hoc Monasteriū totā Hispaniā celebrissimū à S. Æmiliano conditum Riojam veteris Cantabriæ partem tenet, tribus fere leucis Najarā, sex autem Logronno summotum. Excipitur appendice lube-darum montium, quibus ardua S. Laurentij iuga adhærent. Illa verò pars rupium, quæ se Valvaneram tendentibus objicit, montium Distertiorum nomen habet, Leges Yepez in Chron. Bened. ann. Chr. 574. cap. 2.

^b Titulus sepulchralis minor ab Yepez ann. Chr. 569. relatus hæc habet. Natus est ÆMILIANUS ævotis parentibus in Opido Vergegij, & cùm vigesimum annum attigisset, relictis ovibus patris sui, Spiritu sancto eum inspirante ac dirigente, ad Castellum Bilibienfe, quod decem & quinquemilliaria à supranominato Opido distat, & duodecim à Tritio, adiit, ut magisterio FELICIS Confessoris uteretur. Quod intervallum planè Vergeco convenit, quartæ leucæ parte à S. Æmiliano distito, & radici Distertij montis incumbenti; neque hæc ullo pacto trahi possunt (uti Michaël Martinez conatur) ad urbem Catalayudam, quæ amplius quinquaginta millibus ab istis locis distat.

propositum.

propositum. O ingens donum! O singularem Virum! O præstantissimum animum! Ita divinæ contemplationi deditum, ut nihil sibi in eo vindicare videretur hoc sæculum. Quoties, ut conjicio, afflatus ardore divino inter densissimas, altissimâsque silvas, excelsosque vertices collium, promontoriâque percentia cælum, voce elatâ aiebat ad Christum: *Heu me, quod peregrinatio mea prolongata est!* Quoties suspiriis ingemiscens clamabat: *Cupio dissolvi, & esse cum Christo!* Quoties vehementissimè, visceribus commotis, ciulabat dicens: *Quam diu sum in hoc corpore, peregrinor à Domino!* Interea frigore quatiebatur, solitudine destituebatur, inclementi imbre inficiebatur, ventorum flamine vexabatur: & vim frigoris, squalorem solitudinis, ingruentiam imbris, austeritatem flaminis, amore Dei, contemplatione Christi, gratiâ Spiritus-Sancti, non modò tolerabiliter, sed etiam libenter, desiderantèrque suscipiebat. Sed quoniam civitas supra montem posita diu latere non potuit, eousque fama sanctitatis ejus percerebuit, ut in notitiam penè omnium perveniret.

Ann. Chr.
D. LXXIV.
Novemb.
XI I.

Psal. 119. 5.

Philip. 1. 23.

1. Cor. 5. 6.

12. DIDYMO etiam, qui tunc Pontificatûs gerebat in Tyrassona^a ministerium, cum hoc quoque fuisset delatum, insequitur hominem, Ordini Ecclesiastico volens inferere, ejus quippe erat in diœcesi. Durum illi primùm videri, ac grave refugere, ac reniti, & quasi de cælo traduci ad Mundum, de quiete jam penè nacta ad officia laboriosa, vitamque contemplativam transferri ad activam. Tandem coactus est in virtus obedire: quapropter in Ecclesia Vergegij Presbyteri est functus officio. Tunc relictis quibus dediti esse solent istius Ordinis, nostri quidem homines temporis, sanctam impertiebatur curam; in hanc, inquam, retractus erat vitam. In quo tamen continuatæ preces, hebdomadarum inedia, jugis vigilia, discretio vera, spes certa, frugalitas magna, justitia blanda, patientia solida, & ut breviter dicam, ab omni omninò re mala indefessè persistebat parcimonia maxima. Sapientiæ etiam flores ita de pratis decerpserat ineffabilis Divinitatis, ut is qui adusque octavum memoriæ vix commendaverat Psalmum, incomparabiliter, longèque præstaret peritia, prudentia, acutia, quâ Mundi vetustos anteiret Philosophos. Nec immeritò sanè; quia quod illis sæcularis industria, isti divinitus superna concefferat gratia: verè, ut conjicio, calicolis Antonio, Martinòque vocatione, educatione, atque miraculis per omnia similis. Sed, ut multa præteream, inter cetera Ecclesiastica studia, hæc maxima erat industria, ut strenuè, solertèrque, quantociùs posset, inquam, de Templo Domini pelleret mammonam. Quocirca Christi substantiam, Christi visceribus impertiebat, locupletem reddens Ecclesiam Christi virtutibus, non opibus; religione, non redditibus; Christianis, non rebus. Noverat Christo, non pro jactura temporalium rerum, sed fore pro hominibus se posse reum.

C A P. V.
Didymus
Episcopus
ei Ecclesiam
delegat.

13. Ob hanc rem, ut mos solet esse pessimorum Clericorum, adstiterunt quidam è Clericis suis coram præfato Episcopo, ad cum videlicet ob damna rei familiaris laceffendum: jurgantèsque aiunt, patere Ecclesiæ detrimenta, res susceptas usquequaque imminutas. Iam dictus Antistes facibus iræ accenditur, & invidiâ ob ejus virtutes terebratur. Intuens, in Virum Dei vehementer invehitur: cùmque (ut se habet animus furiâ ebrius) iracundiæ crapulam esset ructatus, Vir Dei egregius sanctitate munitus, patientiâ tutus tranquillitate consuetâ persistebat immotus. Tunc à suscepto dudum ministerio relaxatus, ubi tunc vocatur ejus Oratorium, reliquum vitæ tempus peregit innoxius. Hactenus conversio, atque conversatio ejus. Et quamvis pulchriora fuerint illa charismata, quæ latuerunt (quæ Dominus in bella constituit nova, & à Paulo Magistro Gentium in fide, & veritate habemus instituta) quàm ista, quæ variis virtutum donis se in lucem protulerunt: hæc ipsa verò plura sunt gesta, quàm possint esse conscripta: tamen deinceps quibus idem fi-

C A P. VI.
Clerici accusant S. Virum coram Episcopo.

^a Locus in quo S. Æmiliani Cornobium conditum est, olim Diœcesi Turiasonensi, *Taraxone*, nunc Calaguritanæ subest, *Calghora*.

Ann. Chr.
D. LXXIV.
Novemb.
XI. I.
CAP. VII.
Luctatur
cum dæ-
mone.

gnis effulserit gloriosus, acsi ignobili prosequamur stilo.

14. Accidit quadam die, ut Palæstræ Regis æterni occurrerit in via hostis generis humani, talibusque verbis eum affatur: Si vis, ut quid uterque possit, experiamur viribus, certamen adgrediamur. Necdum hæc dicendo compleverat, & eum visibili, corporalique adrectatione adierat, diuque penè luctantem vexabat. At ille mox, ut IESUM precibus efflagitavit, trepidum gressum opitulatio divina confirmavit: & illico refugam, desertorémque spiritum liquefactum in auras vertit. Si cui hoc fortasse videtur incredibile, invisibilem nimirum spiritum esse attrectabilem, salvo mystico intellectu aperiatur, quomodo Iacob Divinæ paginæ narrent cum Angelo, quamvis bono, fuisse luctatum? Ego tamen hoc dixerim, minori audacia Satan tentasse servum, quàm Dominum; ÆMILIANUM, quàm Christum; hominem, quàm Deum; creaturam, quàm Creatorem.

CAP. VIII.
Monachum
curat.

15. Verùm, ut institueram narrare, Monachus quidam ARMENTARIUS nomine, duritiâ ventris tumoréque afflictus, medelæ causâ ad eundem venit devotus. Cui dum manum ad strumam admovit, signumque Crucis depinxit, protinus ab eo ægritudo recessit, recuperatâque salute Dominum benedixit.

CAP. IX.
Mulier pa-
ralytica sa-
natur.

16. Nomine autem BARBARA mulier quædam, à finibus Amayæ adducta, paralyti morbo contracta, atque vehementer vexata, salutem dudum amisit ejus Sancti oratione restituta.

CAP. X.
Mulier
clauda am-
bulat.

17. Sed & alia de eodem territorio plauistro advecta ac deportata, quoniam carens pedum officijs olim extiterat clauda, Quadragesimæ diebus ab eo efflagitur curanda. Quam cum noller dierum invisere ob reverentiam, (mos quippe erat ei his diebus solum cellulâ esse contentum, nec quemquam videre solitum, nisi unum è suis, qui propter vitæ hujus subsidium, ei paucissimum ac vilem ministrabat cibum:) cumque, ut dixi, videre eam contemneret, instat illa ardenter indulgeri sibi saltem ejus baculum osculari. Quod Vir Dei clementer ut audivit, illico direxit: illa directum ut vidit, osculata est; firmatis solidarisque plantis, incolumis adstitit, ac muneri congratulata Divino, læta protinus discurrit.

CAP. XI.
Ancillam
senatoris il-
luminat.

18. SICORII quoque Senatoris ancilla lumine per tempora longa privata, postulat ab eo oculorum sibi restaurari officia. Tunc Vir Dei, verbo tantumque Christo duce sanitatem impetrat; protinus obsequitur imperata, receptisque visibus, formas rerum luce lustrat clarissima.

CAP. XII.
Diaconum
energumene-
num sanat.

19. Quidam verò Diaconij ministerio delectus, à procacissimo dæmone vehementer obsessus, ab alijs arctatus; ejus sistitur vultibus emundandus. Qui dum more lymphatico amentia ageretur furens grassatus, indicitur à beatissimo Viro, ut resiliat ab eo spiritus immundus. Nec mora, inobediens discit obedire, invisibilibusque pœnis afflictus à suscepto suo domicilio efficitur alienus, relictoque homine, sermone is perstrepat laudes Deo.

CAP. XIII.
Item alium
servum.

20. TUENTII cujusdam SIBILA nomine servus ab impuris spiritibus fuerat captus, & ad Virum beatum à suis est adtractus, quem ut vidit sciscitatus est à quantis esset obsessus. Illi se esse indicant quinque; singuli quique suis se nominibus produnt. Quibus cum IESU-CHRISTI imperasset virtute, illico omnes cum ingenti terrore & strepitu discessere, & ille curatus ad sua repedavit prosperè.

CAP. XIV.
Item alium
Comitis.

21. Sed & EUGENII Comitis servum à dæmone infectum atque afflictum, cum jam diutina invasione sibi eum haberet mancipatum, incomparabili virtute Divinæ omnipotentia reddidit sanum, & incolumem.

CAP. XV.
Item alios
conjuges.

22. Iam quid de Senatoribus NEPOTIANO, & PROSERIA, dicam? Nisi quod ita concreti conjugio, concreti quoque erant dæmonio, ut corpus effectum uxori vinculum, unus ab uno crederetur incoli spiritu; geminæque possessione perfunctus, jus sibi videbatur habere perversus: quorum quàm manifesta extiterit, hinc datur intelligi, quod sic est ubique promulgatum, ut

nisi succedentibus sæculis laberetur ab animis, hæc supervacaneè videretur in-
 rexi, eo quòd nemo sit Cantabrorum, qui hoc non aut videre, aut audire
 poruerit. Sed cùm ventum esset ad nostrum ÆMILIANUM, imperat hostem
 immundum relinquere corpora hominum præfatorum, cujus nequaquam va-
 lens ferre imperium, effectui mancipat jussu. Utrique liberati laudem perso-
 nant Regi cælorum.

Ann. Chr.
 D. LXXIV.
 Novemb.
 XIII.

23. Item Curialis MAXIMI filiam, nomine COLUMBAM, dæmon invaserat
 congressione diuâ, & membrorum instabilitate incauta. Sistitur coram Servo
 Dei cum magna expectatione sananda: cùmque in frontis illius limen Crucis
 impressisset vestigia, mox depulso extrusque dæmone nacta est salutis me-
 delam.

CAP. XVI.
 Item aliam
 feminam.

24. Sceleratissimum, seditionariumque domus HONORII Senatoris dæ-
 monem sustinebat, qui eousque monstruosissimè domui illius incubabat, ut fœ-
 diffima quædam, turpissimæque quotidie inferret, nec dæmonicolam quisque
 sustinere poterat. Denique sæpe dominus domus cùm causâ convivij fuisset
 accubitus, ferculis ejus animalium ossa mortuorum, & plerumque stercora
 inferebat spiritus impurus. Sæpe verò nocturno tempore (datis hominibus in
 quiete) vestimenta virorum ac mulierum subtrahens, veluti quædam vela-
 mina fœditatis suspendebat è tectis. Anxius nihilominus, & quid ageret Ho-
 norius nescius, inter angustias spiritus regebat animum, fide certus de istius
 Viri virtutibus, ac spe animatus mittit ad eum accersendum, & dirigens sub-
 sidia vehiculorum. Veniunt nuntij, implorant ut accedat, & quâ ope posset
 dæmonem pellat. Tandem fatigatus precibus, ad ostendendam Dei nostri virtu-
 tem, pedibus suis, non vehiculo est profectus. At ubi Parpalines* venit (ibi
 enim res agebatur) invenit cuncta ut ei fuerant ordine narrata. Sed & ipse
 aliqua perpetitur inibi seditiosa. Indicit jejunium, colligit ad se illic habitan-
 tium ordinem Presbyterorum. Tertiâ die, expleto voto indicti jejunii, salem
 exorcizat, & aquæ commiscet more Ecclesiastico, ac domum ipsam aspergere
 cœpit. Tunc ex intestino domus prorupit invidus, & ejici ac deturbari è suis
 se videns sedibus, lapidum contra eum vertit ictus: sed munitus ille inexpu-
 gnabili clypeo permansit tutus. Postremò in fugam versus flammæque evomens
 cum odore terribissimo perrexit ad eremum: ac sic incolæ domus illius gavisî sunt
 ejus oratione se fuisse salvatos.

CAP. XVII.
 Ejicit dæ-
 monem è
 domo Sena-
 toris.

* al. Pampa
 pilona.

NOTA

25. Quid plura? Tanta illi Viri erat copia sanctitatis, tanta custodia divinæ
 virtutis, tantumque imperium supernæ auctoritatis, ut cùm multitudo con-
 curreret energumenorum, non modò vel levi quidem vestigio pateret pavi-
 dus, sed etiam se concluderet cum illis omnibus solus, ubi eos erat per divi-
 nam gratiam curaturus. Sed & plerumque cùm lectulo membra dedisset, ge-
 stiebant eum ignibus concrenare, incensamque stipulam deportabant usque
 ad ejus lectulum, quam illic applicantes, vim amittebat ardoris. Identi-
 dem hoc ipsum molientes pernoctabant incassum laborantes. Itaque ubi ille
 hoc persentiebat, ad imperium illius amentes se invicem vinculis conliga-
 bant, eorumque manus dabant salutis adiuventum, cùm cor eorum insaniam
 esset plenum. Nam illud reticere non debeo, quod per se Mundo patere jam
 video.

CAP. XVIII.
 Divina pro-
 teccio eun-
 stodit eun-

26. De ligno dico, quòd manu artificum fabrefactum deportavit usque ad
 construendum horreum, quod dimensum, ceteris lignis illi operi coaptatis
 extitit brevius. Quod ut sensit, jubet artificibus æquiori animo sumere cibos,
 atque ille recedit ad Creatoris oculos implorandos. Cùmque peculiari con-
 suetudine modo synaxin horâ Sextâ complexer, intellexit quod volebat esse
 impetratum, rediensque ad mercenarios; Nolite vos putare, ait, mercede ope-
 ris fuisse frustratos: ponite lignum suo in ordine. Qui elevantes, ponentesque
 juxta præceptum, reperiunt plus ceteris esse longum, crevisse etiam palmo
 amplius. Quo in loco facit signum, quod usque hodie claret in apertum: 26

CAP. XIX.
 Lignum
 ejus orationis
 ne crevisset

Ann. Chr.
D. LXXXIV.
Novemb.
XIII.

per hoc ejus oratione, nec laborem inaniter conducti exhauriunt, nec operis mercede fraudantur. Lignum quoque ipsum remediabile devotis usque in præsens extitit ægrotis, tantisque virtutibus celebratum habetur, ut penè quotidianum obtinuerit languentibus præbendæ sanitatis usum. Unde in immensum sermo procederet, si universa signa sanitatum, quæ inde conlata patefiscunt, replicare voluerim. Sed jam operæpretium judico de liberalitate atque castitate ejus pauca perstringere.

CAP. XX.
Pauperibus
tunica ma-
nिकास ero-
gat.

27. Cùm quodam tempore egentium ad eum convenissent turbæ, petentes consuetam subsidij stipem, ipse seu deficiente, seu non occurrente quod prærogari deberet, ab ingenua non deficiens pietate, præciciens manicas suæ tunicæ, cum pallio quo utebatur, obtulit benignè. Tunc unus ex cunctis importunior, ut mos est mendicantium, ceteros alios præveniens accepit, accepta induit. O alterum Martinum, qui in paupere vestivit Christum! nec immerito unum consecuti præmium, qui unum habuere liberalitatis spiritum. Et tamen ne importunitas notata ante tantum Virum esset inulta, reliqui collegæ videntes invident, & unius præsumptioni indignantes, baculis suis armati confurgunt, catervatimque in eum irruerunt, & ut quemque ira ferebat, passim corripiunt, ut planè incautelæ suæ ipse mereretur pestem.

28. Dicam & aliud, quod mallet ut ita audirent tenaces, ut non essent de crastino cogitantes. Contigit convenire frequentiam populi, quando parum B. Viro esset vini. Sed quia inquirentes Dominum non deficient omni bono, vix, ut ajunt, ex sextario affatim satiata est ingens multitudo. Majus quidem vice aliâ accidisse fatentur.

CAP. XXII.
Succurrit
dapius ve-
nientibus
ad eum.

29. Fama sanctitatis illius divulgante, non deerant quotidie adventantium turbæ, iure suo compulsi oppidò hospites moras necere, & caritatis intuitu semetipsos reficere. Cùm hoc minister ejus ex evidenti cognovisset, nuntiat nihil superesse, quod possint prandere. At ille miti offensione ministrum objurgat, modicæque fidei inclamat, & ut victūs necessaria præbeat, Christum implorat. Necdum intentionem finierat, & ecce subito vehiculæ copiosè onusta ab HONORIO Senatore directæ ianuam intrant. Dilectus Dei directæ suscipit, & gratias rerum Creatori exauditus persolvit: invitatis sufficientes cibos adponit, reliquam conservari supervenientibus præcepit. Ita enim inter officia humanitatis, suæque continentiae mediis versabatur, ut mensæ adpositio, ne ad horam quidem diei, minus de hospitum convivio inveniretur. Et rursus ita parcimoniâ arctabatur, ut numquam nisi sobrius mente & confectus corpore cerneretur. Sed & convenientium reficiebat corpora cibo, & animas verbo. Tam elegans enim erat in comparisonibus, & tam subtilis in spiritualis vitæ suasionibus, ut quisquis ad eum quolibet casu accederet, melior ac delectatus recederet: cùm numquam ipse nec vitâ, nec linguâ à doctrina vacaret. Et ne in longum traham, sic carne devicta victoriæ tulit palmam, ut ejus Aquilo nunquam devictus accenderet ollam, nec Nabuchodonosor ignium ministraverit pabula.

CAP.
XXIII.
Exprobra-
tur à De-
mone, quod
cum fumi-
nis habitet.

30. Ipfi quoque desertores spiritus, cùm convitijs eum malitiæ suæ caliditate per energumenes vellent laceffere, quia nihil erat quod Christi servo possent objicere: solum ei cur cum Virginibus Christi cohabitaret, nitebantur exprobrare: antiquâ suâ inimicus arte eludens, quoniam quem opere non potest dejicere, saltem famâ instat pollueri: & cujus non prævalet conscientiam, infamat vitam; videlicet irretitis suis illecebris offerens exempla consolationis, dum esse bonum neminem putant: & quem imitari in bonis debeant, ievenire desperant: ac per hoc penes se remedium arbitrantur, si nemo innocens inveniat, & damnationem suam multitudine pereuntium consolantur. Quid tibi repertor malorum prodesse potest infamia Christi servorum, cùm eis Dominus Redemptorque suus per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam promittat regna cælorum?

Sed Vir iste sanctus abſtinentiæ & humanitati etiam in ſenectute deditus, utique habitabat cum ſacris Virginibus, & cum eſſet ab octuageſimo vitæ ſuæ & deinceps anno, labore ſancto, doloreque conſtrictis, omnia officia, ut Pater poterat, ancillarum Dei miniſterio ſuſcipiebat blandus. Sed jam, ut præmiſi, ita à nefandis incitamentis erat extraneus, ut ne veſtigium quidem inhoneſti motus in illa ætate fuerit expertus. Nam quia in tanta pervererat longa ætate, eò pervenit neceſſitatis, ut cum hydropis laboraret in valetudine, ab eiſdem ſanctis feminis corpus ſuum lavare ſineret, & ipſe ab omni illicito ſenſu alienus eſſet. Hoc certè illud eſt ſpeciale beneficium, quod paucis invenimus fuiſſe conlatum, & à nullo debeat experiri, ne ſuccedat periculum temeritati. Uuſque enim in qua vocatione vocatus eſt, in ea permaneat apud Deum. David enim dicit: *Quia non ambulavi in malis, nec in mirabilibus ſuper me.* Ille quippe in mirabilibus ſuper ſe ambulat, quicquid quæ divinitus illi non ſunt conlata, agere pertentat.

Ann. Chr.
D. LXXIV.
Novemb.
XI 1.

Pſal. 130:

31. Sed referam quod etiam latrones pertimeſcant, & fures cautos efficiat. SEMPRONIUS quidam & THURIBIUS nominibus, inſtinctu Diaboli & provocatione veniunt cauſâ latrocinandi ad hominis Dei habitationem. Et quoniam de Iuſto ſcriptum eſt: *Non accedent ad te mala, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo;* iſti tamen pro ſuo flagello vel exemplo accedere ſunt permiſſi, ſed flagellare prohibiti, immò flagellum in ſe divinitus ſenſere correpti. Hi nempe fures cum ad S. Hominis habitaculum perveniſſent, animal quo vehi uſque ad Eccleſiam ſolitus erat, foris repertum ſurtim abigunt. Nec diu fraude lætantur. Nam non poſt multum temporis veniunt, ſingulis amiſſis oculis, veniam petentes, atque animal reducentes. At Sanctus Dei caballum excepit, cur habuerit, ſemetipſum reprehendit, atque illico vendidit, pretiũque ejus pauperibus erogavit. Illis enim lumen nequaquam reddidit, ſpiritu, ut æſtimo, diſcretionis inſtructus, ne fortè non ceſſarent ab huiusmodi facinoribus, niſi eſſent privati luminibus: & cum ſimile quid agere vellent, citò eos proderet à latibulis & nota corporis, & fama nominis. Nam quis putaverit hoc eum à Domino impetrare non potuiſſe, quem vitâ functum & deſunctum ſæpe cæcis ſciat viſum reddidiſſe? Sed & levius eis fuit in vita, quàm poſt vitam facti luere poenam, iuxta illud: *Melius eſt cum uno oculo in regno celorum intrare, quàm cum duobus gehennam ſortiri.*

CAP.
XXIV.
Reſtituitur
equus à latronibus ſu-
ratus.
Pſalm. 92.

Matth. 18:

32. Ante annum fere migrationis ſuæ, centeſimum verò vitæ, cum ei revelatum eſſet humanos ſe finituros labores, & omnipotentis percepturum ſacraſſimas promiſſiones, ad vitam convertitur diſtinctiorem: & qui jam vigilijs & jejnijs deſiccaverat membra, denuò veteranus miles militiam adgreditur novam, ut finis eſſet præſtantior, qui apud Chriſtum laudabilior ſemper habetur & melior, dicente eo: *Qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit.*

CAP. XXV.
Transiit
diem pæ-
novit.

Matth. 24:
13.

33. Eodem igitur anno, Quadrageſimæ diebus revelatur ei excidium Cantabriæ^a. Unde nuntio miſſo, iubet ad diem feſtum Paſchæ, Senatum ejus præſtò eſſe. Ad præſtium conveniunt tempus. Narrat ille quod videbat: ſcelera eorum, cædes, furta, inceſta, violentias, ac cetera vitia increpat: poenitentiam ut agant pro his omnibus prædicat. Cùmque omnes reverenter auditum præberent, (nam erat omnibus venerabilis, quaſi unus de D. N. IESU-CHRISTI Diſcipulis) ABUNDANTIUS quidam nomine, præ

CAP.
XXVI.
Prædicat
excidium
Cantabriæ

^a Iohannes Biclarenſis in Chron. iſthæc ad annum Juſtini Imperatoris octavum, Leuvigildi v. l. id eſt ann. Chr. D. LXXIV. geſta refert. *His diebus, inquit, Leone-
gildus Rex Cantabriam ingreſſus, provincia per viſores
intravit, Ammam occupat, opes eorum pervadit, &
provinciam in ſuam revocat ditionem.* Quo anno S.
Æmiliani obitus reponitur in Epitaphio Gothicis li-
teris exarato, quod Yepez ad ann. Chr. 569. jta refert,

*Purgatiſſimi Apoſtoliſque viri ÆMILIANI corpus hic
humatum jacet, qui poſtquam Eremiticam vitam
multis annis egit & Clericalem, tandem Monasticam
profeſſus ſub Regula admirabilis BENEDICTI, curam
gerens Abbatialem obiit in Domino clavis miraculis
& prophetia ſpiritu, Etâ DC. XII. quæ Eriæ Chriſtianæ
D. LXXIV. reſponder.*

Ann. Chr.
D. LXXIV.
Novemb.
XII.

senectute eum dixit desipere. At ille denunciat ei rem per semetipsum experi. ri. Quod post probavit eventus: nam gladio vindice **LEOVIGILDI** est inte- remptus. Ceteros quoque cum non resipiscerent ab antiquis operibus, irā pendente divinitus, pari modo perjurio, doloque adgrediens, sanguine est ipforum grassatus.

CAP.
XXVII.
Ejus obi-
tus & sepul-
tura.

34. Sanè adpropinquante mortis tempore, accersivit sanctissimum **ASEL- zium** Presbyterum, cum quo habebat Collegium, in cuius præsentia felicissi- ma illa anima corpore soluta, celo est reddita. Tunc ejus beatissimi Viri studio corpus ejus deportatum cum multo Religiosorum obsequio, deposi- tūmq̃ue est, ubi & manet, in suo Oratorio. Vale, vale **ÆMILIANE** Beate, & mortalium carens labore, in societate piorum bono tuo potire, ac Rela- toris tui **BRAULIONIS** inutilis memor succurre intercessor, ut per te inveniam veniam, qui mea nequeo effugere mala: & hanc merear mercedem vicariam, ut cujus exaravi stilo virtutes, ejus favore pro peccatorum meorum indulgentia meæ audiantur preces, atque cum his, quibus indignus cura Pa- storali præsideo, dignus inveniat in extremo judicio. Sentio me sine Libelli urgeri; sed qui diximus de viventis mirabilibus, cur taceamus de defuncti cha- rismatibus? Duo, vel tria adducam in medium miracula, ut ista, quæ aliorum testimonio nobis fuerunt narrata & sub adnotatione testificata, effici possint credibilia.

CAP.
XXVIII.
Cæci ad
ejus tumu-
lum illumi-
nantur.

35. A tempore obitus hujus Sancti, usque ad nostram memoriam, quot fuerunt cæci ad ejus sepulcrum illuminati, quanti etiam vexatitij purgati, vel diversis ægritudinibus laborantes curati, huic Libello promulgatum est adjun- gere. Sed hoc solum dignum putavi scriptis tradere, quod illico post ejus tran- situm duo oculis orbi redditi sunt lumini.

CAP.
XXIX.
Candela
divinitus
accenditur.

36. Anno autem ex hoc præterito, cum **S. Iuliani Martyris** festivitas im- mineret, & oleum ad concinnanda luminaria deesset, candela minimè est ac- censa: quam ad vigilias surgentes, tam plenam oleo, ardentemque repperunt, ut non solum usque mane officium luminis ministraret, sed etiam ex abundantia reliquiarum virtus virtutem pareret.

CAP. XXX.
Mulier cæ-
ca, & clau-
da sanatur.

37. Deportata est scilicet ibi quædam mulier, nomine **EUFRASIA** de loco Banonico, clauda & cæca, fide tamen, in qua tantum ex hoc collig- itur, erecta atque illustrata. Oculis, pedibusque inuncta, statim propitiâ divinitate lumen gressumque est consecuta. Credant illa, quæ relatione tes- tium sunt prolata, qui vident ista nostris temporibus acta. Denique & lo- cus, quo degit, & persona dudum infirma, & nunc sanata est.

CAP.
XXXI.
Puella exa-
nimis susci-
tatur.

38. Sed & alia quædam iterum puella, annorum circiter quatuor, de loco Prato, quod non longè est ab ejus Oratorio, infirmitate adprehensa, deducta est usque ad vitæ extrema. Cujus parentes pietate permoti, & timen- tes orbari, incunt consilium, ut ad memoriam **B. Viri Dei** debeat deferri: quam tollentes, in itinere visa est expirasse, fide tamen non deficiente, de- ferunt exanimem, & projiciunt ad Altare, iam die vesperscente secedunt inde, relinquentes neminem. Post trium verò horarum spatium, visitant cu- riosissimè, mærorumque tabidi, quid placuerit de ea efficere Creatori, re- periunt vivam, quam reliquerunt mortuam, & non solum viventem, sed & ad Altaris tunicam ludentem. Magnificant Christum omnium conditorem, qui respexit eorum devotam contritionem. En alterum novissimis temporibus nostræque ætate **Elisæum**, cujus mortua ossa, exanimata vivificant membra: nisi quod illi fugientes timidi, hi autem deferentes projiciunt fiduciâ pleni. Est quidem in hoc considerandum, quod unus idemque veteris & novi Te- stamenti Deus, Dominus Noster **Iesus-CHRISTUS**, qui facit mirabilia solus, tunc sub lege timore pavidis, necdum caritate firmatis, quæ foras mittit ti- morem, quia timor poenam habet, abscondit spem dulcedinis timentibus se: hîc autem sub gratia fidei, confidentiâ frutis perficit sperantibus in se. Virtus

quidem, quæ suscitât mortuos, una; sed dispar sicut temporis, ita & def-
 rentium causa: illi autem deferebant, ut sepelirent; isti autem, ut viventem
 reciperent. Hinc datur intelligi, quanta illic sancti Viri requie beatitudinis
 potiantur, quorum per memorias omnipotens Dominus tam mira operatur.
 Reddidimus promissum, superest ut claudamus sermonis cursum, pandam-
 usque actiones gratiarum Christo Regi cælorum, cujus ope & inspiratione
 & cœptum hoc Opusculum cernimus, & consummatum, quique tribuit no-
 bis ad solatia præsentium miseriarum contemplationem vitæ Virorum san-
 ctorum; Qui vivit cum Deo Patre, & Spiritu-Sancto unus per omnia sæcu-
 lorum sæcula, Amen.

Ann. Chr.
 D. LXXI^{re}
 Novemb.
 XII.

HYMNUS S. BRAULIONIS DE S. ÆMILIANO.

O Magne rerum Christe Rector inclite,
 Parent Olympi perpetim cui sidera;
 Et vota festis annuis faventia,
 Largire nobis casta, præbe & sobria,
 Placare possint quæ tuam clementiam.
 Plebs ecce cuncta debitum recursibus
 Soluit dierum, prona corde, & corpore;
 Confisâ mente deprecans suffragia,
 Ut singulorum ponderata questibus,
 Sustollat almâ pectora indulgentiâ.
 Latum rependit carminum concentibus
 Cantum sonoro pangit ore, faucibus;
 Tua pôterter supplices ut dextera,
 Probrosa tollens acta nostra corrigas;
 Sis & malorum fautor intus flentium.
 Semper petentes impetrare possumus
 Nostros medelam expiatis moribus;
 Si nos benignus, & pius respexeris,
 Qui tanta tantis contulisti servulis,
 Ut nil Patrono isti desit gratiæ.
 Culpas gementes pandimus miserrimi,
 Non obsequelam perdituri credimus;
 Cùm copiosa pascitur potentiâ
 Regis; & adstat supplicator optimus;
 Qui flectere iram poterâtque noxiam.
 Ne quod beatis sentiat cohortibus,
 Hostis duellis pullulare casibus:
 Ne vel caducum germinare & odia,
 Fraudem, dolumve permoveri machinis;
 Flamma pudicis conflagare liliis.
 Hæc mente fixa clara dum revoluimus,
 Libet dicatum prædicare servulum;
 Tuum ministrum Christe Iesu vernulum;
 Et festa mixtis gaudiis cùm pangimus
 Sequatur inde tota te laudatio.
 Tu sacra Templâ, tu, Pater, cælestia
 Habes sacrata tu, Deus, per sæcula:
 Regno potiris, & Regis præsentiâ
 In Sanctos Sanctis cerneris mirabilis;
 Regnânsque solus mira factis exeris.

HYMNVS S. ÆMILIANI.

Hinc obsecramus expiari munera,
 Redire prorsus per synaxin perditos,
 Cæli receptes collocésque in Regia :
 Qui das resurgant ut perempta corpora,
 Concede corda ut convalescant gratiâ.
 Nostrum reatum conficentes prodimus,
 Frenatus ictus occidat, sententia
 Quæ reddit atram dira conscientiam :
 Rogare donat cùm voluntas prospera
 Tua patentem proditos, ac ianuam.
 Momenta nulla transvolant in tempora,
 Quæ non sint nostri fordidata criminis :
 Succedat antè, quæsumus, contagia,
 Sic digna nostris pessimis purgatio,
 Quàm reddat ultor pœnam factis debitam.
 Videmus orbes restitutos lumini,
 Claudósque plantis exilire tumidis ;
 Consumptâ tabe membra convalescere,
 Mortis sopore pressa : demùm surgere,
 Letos deinde convenire fospites.
 Repelli torvos & fugari dæmones,
 Tormenta pœnis ejulantes Tartari :
 Adire & cælum versipellis Angeli,
 Suo latenter confodique vulnere,
 Suísque telis fauciatum conteri.
 Ut Conditoris hæc patent miracula,
 Sic claudicantes mentis ægritudine
 Serpens repulsus deferat nequissimus ;
 Sic nigra corda nubilo socordia
 Fulgore suo præmicent clarissima.
 Hæc nempe virtus Christus est tutissima,
 ÆMILIANUM quæ tulit per ardua
 Vitæ trophæa, quæ coronat præmio,
 Nostris ut esset sæculis sectabilis ;
 Florétque fortis advocatus infimis.
 Inite mecum consonantes carmina,
 Narrate cuncta, prædicare, & psallite,
 Regi perenni, cujus hæc sunt omnia,
 Nostris clamoris & resultent cantica,
 Polique templa resonent concentibus.
 Offerte Summo gloriam & Sublimi,
 Offerte honorem Trinitati maximum,
 Offerte grates sæculorum Principi,
 Offerte psalmum vocibus, vel actibus,
 Offerte laudem sempiterna in sæcula, Amen.

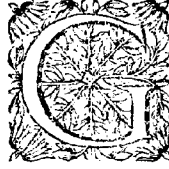
VITA S. MAC:

VITA S. MACLOVII EPISCOPI

ALETENSIS IN ARMORICA, NVNC MACLOVIENSIS.

Ann. Chr.
D. LXXV.
Novemb.
xv.

Ex MS. cod. V. C. D. d'Herouval. Hæc Vita post S. Turibium pag.
189. addenda est.

1. LORIOSVS Christi Confessor MACLOVIUS * Britannica pro-
sapia generosus, generosior sanctis extitit moribus. Cujus parentes a
jam provectæ ætatis dum spe sobolis defecissent, rerum suarum certum
heredem futurum jam desperantes, hunc tamen divina clementia ge-
nuerunt. Religiosa siquidem parentela clarissimorum fratrum, scili-
cet patris S. SAMSONIS atque MACLOVII * sorore progenitus, pa-
rili consanguinitatis linea horum duorum procerum tertius enituit.
Qui dum à pueritia litteratoriæ traderetur disciplinæ sub BRENDANO b eo tempore
viro sanctitate & scientia famosissimo, & superiores industria & inferiores se humilitate
superabat. Ita enim teneros adhuc annos omni hominum ætati coaptabat, ut puer pueris,
juvenis adultis, senibus iam senex videretur. Innocentis etenim vitæ puritatem amplexus
non superiorem non aquam inter condiscipulos, sed solam alijs serviendi retinebat vi-
cem. Et ne rerum affluentia, ut sit, vel ætatis levitate aliquatenus teneretur, omni stu-
dio sese tradidit abstinentiæ. Nihil quippe voluptati corporeæ consentiens, creber in vi-
gilijs, assiduus in orationibus, in jejunijs præcipuus persistebat. Vix intra Ecclesiam nisi
orantem, vix extra nisi legentem deprehenderes, si non imposita necessarij usus utilitas
impediret. Ad indicium etiam caritatis ejus in pectore flagrantis dum coævi illius in hye-
mali bruma vi frigoris fere rigescerent, tam ex vultu pueri, quam ex singulis membris
abundantissimus sudor emanabat.

Maclovij
patria.
* al. Ma-
chures
S. Malo.
* l. Maglo-
rij.
A S. Bren-
dano piè
educatur.
Quibus vir-
tutibus præ-
ditus.

2. Denique quantum illum Dominus fecerit dignum sua dilectione, in ipsis puerilibus
auspicijs cœpit aperire. Locus etenim ille in quo cum pluribus docendus morabatur, lin-
guæ patriæ Carvanna dictus est & maritimus: in quo supradictus Abbas Brendanus rege-
bat Monasterium, non cum minima multitudine Fratrum. De cujus Claustro dum qua-
dam die advesperascente scholastica turba quasi ad relevandam studij gravitatem procede-
ret, contigit sanctum puerum non lascivienti ætate, sed sociali habitudine inter ceteros
exire. Qui dum ad litus maris usque quod non longè aberat pervenissent, ludentibus
alijs pudica innocentia super algam sese collocans obdormivit. Interea marina refugio so-
lito & naturali more exundans vigilantes procul à periculo tremendo impetu remover ser-
vulumque Dei dormientem occupat. Quæ mirum in modum cum aggere terræ in quo ja-
cebat extollens, ac veluti interminata ne divinum depositum læderet, salvum atque in-
columem super tumentes fluctus in altum asportat. Quod cum compertum magistro fuisset,
videlicet dilectum puerum cum socijs non remeasse, sed in crepidine ripæ obdormisse,
festino cursu eousque properat, & Maclovium sæpe & sæpius vocitans, litorea spatia cla-
moribus implet. Cui dum non est qui respondeat,mersum credens tristis ad Monasterium
rediit, totamque noctem in exequijs veluti extincti pueri continuavit. Mane autem facto
non recuperandi spe, sed impellenti amore litora revisens & eminùs prospiciens, videt
inter tumidos fluctus siccum cespitem & in cespite puerum stantem, atque Creatorem
suum laudantem: tantumque erat inter eos spatij ut amborum voces possent ab invicem
audiri. Concionabantur magister & discipulus, alter interrogans rei qualitatem, alter res-
pondens circa se divinam factam pietatem. Docetur magister à discipulo insolitos usus natu-
ræ, ut scilicet pondus terræ profundissimis aquis fluctuet, & liquida ponderosa susten-

Ab undis
illæsus scra-
vatur.

a Duo alij Auctores S. Maclovij vitam scripsêre,
nimiram Sigbertus Monachus Gemblacensis, & alter
anonymus. Sigbertus apud Surium de S. Maclovij
parentibus ita loquitur. Patre ejus GUENT nomine. Co-
mis fuit, qui urbis Gimicastrum vocata conditor exsti-
tissimam ipsius, DARVAL appellatam accepimus. Al-
bertus in Armorica sacra, Gimicastrum VVintoniâ
interpretatur, priscis Britonibus Guic-K yfel, moder-
nis VVincester. Paulo aliter scribit Auctor anonymus
apud Boscium in Bibliotheca Floriacensi. In Britan-
niâ quadrangula, quæ regio VVenti dicitur, matre (ut
fieri) jam decrepita nomine DERIVVELA natus, quæ
erat soror Ammonis patris S. Samsonis, & Vmbrafol pa-

tris S. Maglovij, ex patre nobilissimo virorum regionis
illius, nomine VVENTO orinudus fuit. Prosequitur Si-
gbertus. Natus est in die sancto quo omnis mundus
paschalis solemnitate celebrabat gaudia ... In hujus
articulo dies nati sunt in ipsa vicinia etiam triginta
tres pueri ... omnes simul cum S. Maclovio Scholaribus
sua viis eruditi, omnes simul divina servituti sunt man-
cipati.

b De S. Brendano agitur in Vita S. Columbæ Ab-
batis num. 7. In propria ipsius Vita MS. quæ tota fa-
bulis resperfa est, dicitur trium fere millium Mona-
chorum Patre.

Act. SS. Ord. S. B. Seculum I.

E e

Ann. Chr.
D. L. X. V.
Novemb.
X. V.

Librum
Psalterij
aqua defe-
rente acci-
pit.

In conti-
nentem re-
ducitur.

Fit Mona-
chus.

Invidos
paritur.

Carbones
in vestibus
illatus gerit.

Cum Bren-
dano soli-
tudinem
petit.

Sed divini-
tus revoca-
tur.

Episcopus
ordinatur
inventus.

tent, & homo circumseptus fluctibus sive navigio prosperos habeat maritimos cursus. O merita puræ vitæ per quam clementia famulantur innocentia! O innocentem puerum, cui brevis gleba est pro latitudine terrarum, quæ etiam ad facti testimonium usque hodie stat immobile argumentum.

3. Mirandis plus miranda succedunt. Rogatur namque magister à discipulo, ut psalterium suum undis committat, in quo legeret Daviticum cursum. Non dubitat magister parere discipulo, quem videt quasi imperare pelago. Iam psalterium undis committitur & illis famulantibus iad Maclovium usque pervehitur. Cui ascribemus talia? Natant Davitica verba, & volumen in quo scripta sunt non tinguitur aqua. Quid plura? Sanctum quod geritur, & Sanctus ad quem pervehitur. Sed omnipotenti Deo qui in terra & in mari quæcumque voluit fecit, gratiæ referantur.

4. Auditis itaque vicinia tam stupendis miraculis lætabundo stepitu affluit, navigium colligit, atque cum eximiis laudibus glorioso flucticolæ occurrit. Reducitur ad terram navibus, qui nocte ac die inter tumentia fræta perfliterat illæsus. Redditur itaque sanctus puer parentibus & amicis; non de fama virtutis, vel ad modicum intrinsecus elatus est, sed de humili humilior factus cunctis se publicis conversationibus abdicavit, atque Deo cui probavit placere cupiens, Monachicam tam vitam quam habitum aggressus est. Cui deinde dum adolescentia annis aucta accederet, talem se inter Fratres exhibere conatus est, ut non unus ex Fratribus sed quasi omnium Fratrum appareret servus.

5. Sed invidia quæ sæculi non invenerunt tyranni majus tormentum, & per quam mors introivit in orbem terrarum, non est verita se se ingerere gregi Monachorum. Nam dum juveni sorte vicaria statutum esset, ut nocturnis horis Abbati suo de præferendo lumine deservisset, male invida adversus eum conspiratio ignem unde lucerna solebat accendi extinguit, ne dum Sanctus innocens officium suum implere vellet, unde lumen accenderet inveniret. Facto itaque matutinali signo non de lecto, sed ab oratione vir beatus surgens, cognitum locum repetit, & ubi ignem extinctum invenit, fraude factum intellexit. Quod tamen nihil ægrè ferens, utpote summæ deditus patientiæ, ad coquorum officinam festinat, & ab uno clientum ignem dari postulat. Cui protervus cliens protervè respondens aliter omnino sibi ignem concedere denegat, nisi vivos carbonem in gremium suscipiat. Quod vir simplex nihil dubitans, ardentes prunas in gremium suscepit, quas ad se se astringens, atque in conclavi ante lectum Abbatis veniens, & lumen ibi cælitus accensum & vestimentum ab ardentibus prunis reperit illæsum. Quæ duo miracula uno momento facta magister aspiciens provolutus genibus discipuli erupit voces in laudem Christi. Cui discipulus è contra contendit non debere suo tirocinio impurari, quæ tanti Parris se manifestabant meritis impleri. Sicque religiosâ altercatione facta matutinalia officia incipiunt. Quibus finitis ad mutuam colloquutionem secretò se se recipiunt. Gaudent de concessa sibi divina largitate, dolent de invida Fratrum subversione. Tacent interim unanimes, de miraculis sermonem faciunt ad Fratres de invidiæ stimulis.

6. Sed dum tali peste male infectos sentiunt non posse corrigi, decernunt ab his omnimodo separari. Quid ampliùs? navim instruunt, & cum pluralitate ultro se se sequentium nauticam peregrinationem invadunt. Quærun solitarias insulas, eligentes potiùs atrocibus undis & ventorum impulsione jactari, quam inter falsos Fratres invidiæ insidiis agitari. Sed ecce dum humana fugiunt vitia, multa sunt perpassa pericula, multaque horrida sustinuerunt portenta, contra quæ innumera fecere miracula. Quæ si quis indagare velit, in libro Brendanicæ peregrinationis invenire poterit. In qua, inquam, peregrinatione legitur mortuum suscitasse, ut jam posset facilè deprehendi, quàm fidelis cultor esset summæ & individue Trinitatis, cujus virtus postea mirabiliùs ostensa est duobus aliis suscitatis. Nos verò suppressis his quæ omninò extra usum videntur, vel humanæ conversationi sunt incognita, quia inaccessibleia; ad ea quæ de Sancto nostro specialiter describenda cœpimus, & quæ certis argumentis facta probantur, stilum vertamus.

7. Beati igitur viri longa navigatione fatigati, Angelica visitatione sunt admoniti, ne quod ubique esset, longo maris circuitu, longisque terrarum spatiis quærerent, cum ubique præfens Deus non extra cordis hospitium in hac mortali vita sit quærendus. Recordati sunt etiam optimi commilitones Christi, quòd deprimat terrena inhabitatio sensum multa cogitantem, & quòd pax integra & securitas perfecta à nullo hominum dum in corpore vivitur sit obtinenda. Qua admonitione correpti ad pristinum unde abierant Monasterium sunt reversi. Quod quidem divina clementia & à malivolis mundarum inveniunt, & à benivolis veluti cives Angelici suscepti sunt.

8. Interea defuncto illius regionis Episcopo, audita Maclovij fama populi undique confluunt, Maclovium rapiunt & licet nolentem, licet obnixè reclamantem, licet se se ad hoc opus indi-

⁂ Anonymus apud Boscium; *Insulam*, inquit, *in illis partibus famosissimam*, in Oceano videlicet positam, vocabulo *Imam*, cum magistro & sociis navigando disposuit ire. Dicebatur autem non minimam para-

disiacarum habere similitudinem deliciarum. Alberus hunc locum de Insulis fortunatis interpretatur videtur quàm benè.

gaum & inutilem dicentem, Gummi-castrum tamen urbis in qua pater ejus Comes fuerat, Episcopum faciunt. Quod pondus, ut dictum est, invitus suscipiens talem honorem dicit esse contumeliam & sublimitate Cathedræ violentiam sibi factam. Videt enim de quanta securitate ad quantam curiositatem adductus sit, dum clamorationes pauperum, afflictiones miserorum, stipendia famulantium, publica judicia, forenses querimonie, cognatorum & consanguineorum recursus, & cetera quæ per singula narrare longum est, orationem interrumpunt, lectionem auferunt, & de portu tranquillitatis in præcipitum mundanæ voraginis impellunt. Meminit & quàm proximè secretis cælestibus adhærebat, & quàm longissime ab his mundanis implicationibus repulsus existat.

9. Adscitis itaque paucis secretorum consiliis navim furtim ascendit, & ventis se pelagique committens, prout nutui divino placeret, navigavit. Sed mox dum in altum tollitur, Angelica legatio occurrit, & quò tendat, quemve portum teneat, & à quo portu suscipi debeat indicavit. Monstrat enim eum fines Gallicanæ Britanniae petere, & ad insulam in qua AARON vir Angelicæ vitæ erat applicare, & cum eo aliquandiu mansionem habere. Quibus incunctanter ut indicata sunt adimpleris lætatur Aaron de tanto hospite, Maclovius de amica societate. O quàm bonum & quàm jucundum convenire fratres in unum! O quàm sanctissima contubernia, ubi non purpura, non aurum extenditur, sed diuina colloquia & caritatis studia celebrantur. Felix domus felix illa habitatio in qua terrigenæ cælestem ducunt vitam, quam nullus tumultus dirimit, non invidia subripit, non superflua rerum cupiditas tangit: summa epulæ, simplex panis & radices herbarum; pro vino & pigmento pur aqua non tamen sine mensura sumitur. Illa verò insula de qua loquimur undique marina circumfusione cingitur præter unum quasi elevatæ arenæ tumulum, qui ad certam terram usque continuus utrimque comitantibus patet pervius.

10. Huic autem communis est vicina quali altera insula, non tamen à tertis tam longè se-mot: sed spatio latior, rupibus altior, in qua antiquissima civitas Aletis * est sita. Quæ à meridiana parte Rinthio * fluvio illic mari influenti labitur, ab Aquilone freto interrumpente à prius dicta insula separatur. Civitas ergo illa eo tempore populis & navalibus commerciis frequentata, sed Christiana fide erat vacua. Pauci tamen Christiani qui in ea latitabant ad Maclovium saepe venientes frequenti oratione poscebant, ne diutius pateretur tantam plebem in infidelitatis errore jacere, quam verbo & exemplo faciliè posset ad Christianitatis fidem adducere. Sed vir Sanctus dum veretur, dum dubitat ne laquos secularitatis quos ante fugerat denuò incurrat, Angelica persuasionem docetur ne quærentibus petitionem suam deneget, sed ad prædicandum verbum Dei se cingat, quia plebs illa est quam Deus sibi gubernandam præparaverat. His ita concurrentibus vigiliarum Paschalis festivitatis adest terminus. Non ausus ergo servus Dei Dominicis iussionibus longius contra stare subiaculitèr ad urbem accedit, Oratoriolum quod Christiani pro posse contruxerant intrat, Missam facit, verbum Dei annuntiare incipit, volat fama per urbem, fit concursus populi novum hominem visuri, nova verba audituri.

11. Sed dum sermo prædicationis protenditur, ecce quidam defunctus ante introitum Ecclesiæ per plateam deportatur. Quem vir Dei aspiciens, & edificandæ fidei materiam esse agnoscens, portantes illic præcepit stare & defunctum eundem in locum deponere. Qui facto sine loquendi ad locum ubi corpus jacet accelerat, flexisque genibus & ex toto corde cunctis attendentibus & eventum rei expectantibus orat. Quæ oratione finita simul surgunt & Sanctus de pulvere, & mortuus de morte. Quæ admiratione perterriti qui infideles hactenus aderant, Christum filium Dei se credere clamant. Ille verò qui ad hanc vitam resuscitatus est, dixit se sitire & vinum desiderare. Vas autem & vinum unde tam citò portari posset præsentia non erant. Sed fortè cavi lapis ibi jacet, in quem vir Sanctus infundendi aquam jubet: super quem manu extenta, & benedictione facta lapis mutatur in vas vitæ, & aqua convertitur in vinum. O virum ineffabili potentia, cujus virtute tot modis mutatur natura, lapis vitrum, aqua vinum, cadaver mortui redditur vivum. Quæ tria miracula tam celeriter facta admirati qui aderant, omnes quasi unanimes ad baptismi sacramentum convolant.

12. Baptisatis igitur & in fide confirmatis, jam conversæ urbis B. Maclovius velit nolit Antistes factus per populos junioris Britanniae spargit semina doctrinæ. Sed nemo contra Anglicum virum insurgat, videlicet eo quòd in duabus civitatibus factus sit Episcopus, & de mutatione Sedium quæ quasi contra auctoritatem facta videatur, nemo illum remordeat. Non enim mutavit Sedem qui non auxit cupiditatem, non ambiendo de minoribus ad majora profiliit, sed de opulentissimis ad penuriosa descendit. Ceterum fugit cognatorum & consanguineorum pomposam familiaritatem, & se se dedit exilio in exteram nationem. Denique quis audeat mutire adversus ea quæ ordinata sunt divina persuasionem? Quamquam temerarium & superfluum sit illum defendere verbis, qui se defendit virtute & miraculis. De quibus innumeris quia pauca post facta tegimus, ad quædam ordine sequentia veniamus.

* Nihil heic de gygante illo suscitato, apud Surium & Boscium memorato.
Aet. S. S. Ord. S. B. Seculum i.

Ann. Chr.
D. LXXV.
Novem. xv.

In Armori-
cam ad
Aaronem
Abbatem
fugit.

* Aletis
urbs Episc.
in Armori-
ca.
* in Rance,

Aletenses
convertit
ad fidem.

Aquam in
vinum mu-
tat.

Fit Episco-
pus Aleten-
sis.

Excusatur
de mutata
Sede.

Ann. Chr. Non enim est possibilitatis nostræ omnia quæ de eo referenda essent evoluerè, cum tota illius
D. LXXV. vita nihil aliud fuerit quam corporum sanitates & animarum salutem quærere.

Novemb. 13. In territorio igitur jamdictæ urbis quidam vir locuples erat habens filiam dæmonia-
xv. cam, & omnimodo intractabilem & in homines irruentem: ad quam reprimendam vix fer-
Accepi- rea vincula satis erant. Quam pater oneratam catenis ad pedes Sancti adduxit, & ut à pes-
tiam mulie- sima infirmitate liberaretur postulavit. Cujus miseriæ vir sanctus compatiens, atque super
rem curat. eam aquam benedictam spargens, & à dæmonio liberavit & sanatam patri reddidit.

14. Quadam deinde die dum visitando parochiam viam carperet, invenit secus viam
puerum porcos pascentem, perfusum lacrymis, ac miserabili voce lugentem. Ad quem
divertens quid haberet quod ita plangeret inquisivit. Cui cum respondisset quoddam
de porcis quas servabat occisam habebat, & timere se ne iracundus dominus proinde ab eo
pœnas exigat: non tulit ulterius vir pius pueri durare mæstitiam, sed accedens ad porcā
baculo suo eam tangit & reviviscere facit. O compatiens virum, qui ne homo doleat
animalia suscitāt. Ne putet aliquis vili pendendum quod à tanto viro vile animal sit susci-
tatum. Non enim erat cura Sancto de vita porcina, sed de hominis mæstitia. Apostolica
enim auctoritate cum gaudentibus gaudebat, & cum flentibus flebat, & quod proprium
caritatis est, omnium dolores in se portabat.

Haylocum 15. Ea autem tempestate erat quidam dux Britannia nonnē HAYLOCUS, qui audiens
bonis Ec- quoddam multa prædia pro virtutum reverentia condonabantur, invidia ductus ad quoddam
clesia in- prædiolum venit, & Ecclesiam quam sanctus Confessor in eo fundaverat, evertere præsum-
hianter pfit. Cui vir beatus occurrens deprecabatur ne perficeret quod cœperat, sed impetrare non
duplici cæ- potuit. Mox verò ut impudens homo inde recessit, cæcitate percussus videre perdidit. Qui
citare libe- tandem penitentia coactus & ad pedes Sancti adductus deprecabatur ut lumen reciperet
rat. quod amisit; statimque vir misericors oleum superimponens & oculorum officium capiti
reddidit, & oculos cordis ab infidelitatis errore liberavit.

16. Cœpit deinde vir prudentissimus de collatis sibi prædijs Episcopalem Ecclesiam am-
plificare, arque septuaginta Fratres canonicam vitam tenentes ibidem statuit deservire.
Canonicos AA R O N verò amico suo ad cælica translatō Cœnobium illius regendum suscepit, totidē-
70. instituit que Monachos ibi auxit. Quarum congregationum Abbas & Episcopus utramque sine
Monachos. difficultate regebat, & de acquisitionis sufficientia ministrabat. Et quia pauca de strenuitate il-
lius perstrinximus, de simplicitate aliquid dicamus. Competenti enim tempore cum ad pu-
tandam vineam cum Fratribus exiret, & operi accingeretur, cappam exuens humi eam depo-
suit. Sed dum terminato opere cappam vellet recipere, bitritici ovum inventum est super
eam jacere. Quo cooperto præcepit vir simplex nullatenus inde eam moveri, donec parva
avicula pullos suos ibidem habeat excludos & nutritos. Quo temporis spacio transacto,
ita ab omni importunitate aëris vel loci invenitur illæsa, ac si in servatorio jacuisset com-
plicata.

17. Interea malignus humani generis inimicus dum Sancti studia videt circumquaque
florere, & ad uberrimos salutis fructus pervenire, quamdam parentelam pravæ generationis
adversus eum incitat, & ad perturbanda illius seria qualibet occasione instigat. Causantur
Multi pati- homines perditissimi, quoddam totam terram ille, ut ajunt, captator possideat, & nihil relin-
tur ab im- qui sibi unde successores eorum valeant hereditari. Qui quidem inter plurimas contume-
probis. lias quas Sancto inferunt, pistorem suum capiunt & omnia membra ejus ligaturis constri-
ctum in arenæ medio contra refluxum mare ponunt, videlicet ut supervenientibus aquis
dum non posset fugere, necesse esset eum interire. Sed mirum in modum supervenientes
fluctus circa eum gurgite aquarum quasi profundissimam fossam faciunt, & accessione & re-
cessione sui prorsus intactum relinquunt. Sed nefarii homines nulla penitentia proinde
compuncti malo malum addunt, atque Sancto Episcopo equos suos furati sunt. Qui dum
aliquando equitare vellet, ad derisionem sui equam despicabilem super quam ascendat ad-
duxerunt. His & alijs infestationibus vir innocens commotus navali fuga pessimam gen-
tem deferens, maledictionemque illis deferens abscessit.

18. Consuetum itaque aggressus viaticum, tamdiu velivola æquora tenuit, donec
In Aquita- Aquitanicis finibus applicatus in portu Sanctonico * anchoram fixit. Qui sciscitatus pa-
niam se re- triam & morem, ubi auditur gentem Catholicam, & B. LEONTIUM Sanctonica Sedis esse
cipit. rectorem, fiducialiter ad eum venit, & ab eo devotissimè susceptus est. Cui etiam ad pe-
* Sanctus. titutionem suam secretarium locum concessit, & sufficientiam ministravit. Sed vir beatus
celare se cupiens, diu latere non potuit: nam asellum qui ad deferenda ligna sibi con-
cessus fuerat more suo lupus occidit & comedit. Quod dum à famulo qui illum ad consue-
tum opus ducebat nunciaretur, imperat vir sanctus potenti virtute, ut voratrix illa bestia

* Qui hunc locum explicant de Leontio Episcopo
Santonensi, S. Maclovij obitum differre coguntur ad
annum circiter DC. XX. quo Leontius Santonibus præe-
rat. Leontium heic interpretatur Antistitem Burde-
galensem, juniorem dictum, qui apud Santones ur-

bem, sibi Metropolitæ iure subjectam sæpius agebat.
De quo inter alia Fortunatus in lib. I. Carm. 15.

Nec solum heic, sed ubique micant tua Tempia, Sacer-
dos,

Inter qua plaudens Santonens illa docet.

VITA S. MACLOVII EPISC. ALETENSIS. 221

veniat & aelli sui ministerium adimpleat. Mirabili modo videres quotidie lupum ad horam venire, & cum clivellis quas alinus portare solebat prout sustinere poterat ligna deferre. Quem laboris usum ideo vir sanctus cessare imperat, ut cessaret turba quæ ad hoc miraculum veniebat.

Ann. Chr.
n. LXXV.
Novemb.
xv.
Lupum in
sui famuli-
cium subi-
git.

19. Sanctonici verò Comitis filia erat, quæ in viridarium patris ingressa à serpente mordetur & vita periclitatur. Sed dum ad pedes Sancti adduceretur, & virus à serpente infusum à se se rejecit, & sanata ad patrem redijt. In ipsis etiam partibus quædam vidua cæca erat, quæ cum se fecisset ad pedes Sancti adducere, recessit videns nullo egens ductore. Factum est dum S. Leontius parochiam visitaret, & B. Maclovium caritate coactum secum duceret, ad vicum qui dicitur Briage veniunt, & singuli singula Oratoria quæ fortè ibi aderant, capiunt. Quidam verò puer sancti Leontij ad hauriendam aquam missus, dum incautè innititur in puteum cecidit & vitam expiravit. Cujus corpus patri & matri plorantibus præcepit S. Leontius ut ad B. Maclovij Oratorium deferrent, & ibi illud dimitterent. Quod vir Sanctus aspiciens ac proinde id factum esse intelligens, juxta corpus flexis septies genibus oravit, & puerum parentibus vivum remisit. Sanctonica ergo patriæ populus cognita miraculorum famâ plurima afferebat donaria. Quibus vir Sanctus dicebat nihil sibi talia opus esse, sed ad beatum Leontium referri debere, cujus meritis illa agebantur, & de cujus caritate ipse hospes & adventicius fovebatur.

Varia mira-
cula patrat.

Ea S. Leon-
tio adscri-
bit.

20. Interea luget Britannia exulem, quem Sanctonia gaudet habere hospitem. Illi namque insectatores qui illum inde expulerant, alij claudi, alij leprosi, alij cæci facti, ubique exprobrabiles damnatione sui apparent infames. Terra quoque ipsa omni fertilitate privata proventuum denegat germina. Gens denique fame & mortalitate oppressa clamat se merito perire, quia nec civit sanctissimum patronum retinere. Tanta igitur necessitate compulsi quidam quibus mens sanior videbatur, ex aliis se se eligunt & ad inquirendum tantæ miseriæ medicum proficisci disponunt. Qui quidem fama virtutum indicante ad Sanctum usque perveniunt, & coram eo prostrati fortunij sui querelam depromunt, culpas confitentur, lacrymas fundunt, & ut sui misereretur gemitibus & suspiriis exposcunt. Vir ergo plenus pietate horum precibus flexus seniles artus ad laborem viæ reparat, & ad absolvendam jugo damnationis parochiam quantocius festinat. Quo facto redditur terræ ubertas, populo sanitas, & totius prosperitatis reformatur integritas. Latantur oves de recepta sospitate, sed magis gaudent de suscepto pastore: quem omni conamine efflagitant ne amplius velit ab eis divelli, cum se se credant ejus patrocinio ab omni incommoditate liberari.

A Britoni-
bus revoca-
tur.

21. Ille semper solitudinis amator & secretarum orationum infatigabilis cultor respondet pia ut erat voce, nequaquam cum illis longius posse manere, divinitus insuper sibi esse ostensum, quodd in terra in qua peregrinatus est debeat expectare finem vitæ suæ & ossibus sepulcrum. Recessit itaque spontaneè invitatus, & nolens ultroneus: retardant enim lacrymas eum precantum. Cui jam ad locum peregrinæ habitationis properanti, audito adventu illius occurrit S. LEONTIUS in vico qui dicitur Archambiaco, ubi ambo de mutuo ad invicem osculo & amplexu lætificati per aliquot dies se se in divinis laudibus & colloquiis recrearunt. Sed Domino Leontio ad Sedem suam abeunte ille amænus locus & orationi congruus peregrino nostro est derelictus. Vbi cum summæ dispositioni placeret quod pro tot & tantis laboribus remunerari deberet, triduo antequam homo Sanctus de hoc mundo exiret, febre correptus est. Quo interim spatio in cinere & cilicio ut solebat jacens, nulla parte corporis aliquatenus se passus est sustentare, nullumque in latum inclinare, sed cælo manibus, cælo ore, cælo totis oculis inhiabat. Taliter ergo militantem susceperunt cives Angelici septimo-decimo Kalendas Decembris suum commilitonem. Sic senex & plenus dierum & centum triginta trium erat annorum, quando terra terram petiit, & cælum spiritus superavit ad laudem & gloriam omnipotentis Dei cui est potestas honor & imperium in sæcula sæculorum, Amen.

In Aquira-
niâ credit.

Moritur in
cinere & ci-
licio.

Fragmentum ex Auctore anonymo apud Bosium.

22. **T**VM denique tam Princeps regni illius, quàm Optimates vel Episcopi conveniunt, obsecrantes S. Machutem, ne umquam ab eis recederet: sed jugiter ut jam olim disposuerat, inter eos vitam degeret. Quibus ille miti affatu tranquillè respondit, nullatenus se posse Angelicam prænunciationem transgrediendo offendere, quæ eum apud Xan-

* Sigebertus apud Surium habet centum triginta hæc ætatem monstra tam frequenter de Sanctis Britannicis læsantur, ut de illis meritis dubitare liceat. Certe si Gudvalus Maclovij condiscipulus sub S. Brendani disciplina fuit, ut scribit Albertus de Monte-Relaxo in utriusque vita; etiam Maclovij ætatem supergressus est S. Gudvalus, qui post eum sedem Aletensem occupavit. Quod cum incredibile videatur, S. Maclovij obitus statuendus est ad annum D. LXXV. quo

dies quinta-decima Novembris in Dominicam incidebat, non sub Leontij Santonenfis, sed Bardegalenfis Antistitis præfulatu, ut supra dictum est. Lege To. 2. Annal. Eccles. Carolise Cointe ad annum 565. num. 7. & 8. S. Maclovij corpus anno DCCCLXXV. Lutetiam Parisiorum delatum Lothario Rege, qui illud in Capella sua, nunc S. Michaëlis ad Palatium dictâ reposuit. Inde verò in S. Maglorij Basilicam illatum est.

Ann. Chr.
D. LXX.
Novemb.
2us.

tonas prædixerat obituum fore: sicque cunctis valde marentibus & lugentibus abscessit, rediturus Xantonicam civitatem. Ad quam feliciter & cum Dei gratia reversus, degensque in ea per aliquod tempus, jam, jamque tamen cælesti vocatione dignus, felicissima & Deo placentissima multorum temporum animositate longævus, & omnium virtutum copiositate ditissimus, Angelorum officiis ad cælorum intima sustollendum Deo reddidit spiritum XVII. Kalendas Decembris, Dominicæ quidem diei conticinio noctis, adstantibus sibi cunctis Fratribus, & devotissimè sacras vigiliis dependentibus. Vixit autem centum triginta tribus annis, per omne tempus tantæ longævitatæ ab ipsis infantia auspiciis, ut supra pro posse expeditimus, de bono in melius, de melioribus in optima quæque virtutum emolumenta conscendens: donec omnem supergressus humanitatem, ipsi Divinitati indissociabiliter adnexus, totius mundanæ creationis vel immensitatis fieret supremus, immo cæligenarum civium, Angelorum utique pneumatum, vel sanctorum cælicolarum omnium divinitus adfisceretur æternaliter exiturus contubernalis ac socius.

A S. Leon-
tio sepeli-
tur.

Miracula
parata.

Leontius
in ejus ho-
norem Ec-
clesiam ædi-
ficat.

23. Cujus sacratissimi Episcopi pretiosissimum pignus omni auro & lapide pretioso commodius & carius atque honoratius, Dominus summa præstans probitate Præsul LEONTIUS, reverenter & condignè officiosissimè tradidit & decentissimè sepulturæ. Abditum quidem mansurum tumulo, sed virtutum fragrantia emittendo, toto deinceps profuturum sæculo. Nam eodem planè die quo mansoleum subijt, duobus cæcis lumen oculorum integerrimè restituit. Dæmonem pessimum nec minùs ab energumeno propulit: tertia verò nihilominus post sacram & honorificam tumulationem ejus die, contracto restituit agile & stabile gradiendi officium, mutoque cuidam nil fari valenti Divinitatis gratia reformavit dicacem & facundam loquelam.

24. Diligens autem Episcopus Leontius ampliùs & decentiùs sacratissimi Præsulis Machutis beatissimum honorare corpus, novam & elegantem fecit ædificare Ecclesiam, inibi utique ubi eum inspeliverat, extra muros Xantonice urbis: ubi extunc & de cetero tot & tanta Divinitatis omnipotentia ostendit declaratque miracula: quanta nec hominum memoria, nec scriptorum valet comprehendere industria vel sollertia. Non solum autem illic, verum ubicunque aliàs vel sacrarum Reliquiarum ejus præsentia, sive Ecclesiarum altariumve fuerint monumenta, ibi profectò affectuosè orantibus præstò adest divina clementia, ut in omnibus passim cordibus fidelium sanctitatis ejus præsentiam experientium præcordiali intentione, vel jugi devotione maneat semper laus tanti Confessoris, omnibus se invocantibus potentissimè & piissimè subvenientis, Amen.

***

Circa ann.
D. LXXV.
Januar.
XXIV.

DE S. SVRANO ABBATE.

Ex Gregorio M. lib. 4. Dial. c. 23.

Surani ca-
ritas.

1.

VIBVS DAM religiosis quoque viris attestantibus adhuc in Monasterio positus agnovi, quòd hoc Langobardorum tempore iuxta in hac provincia quæ Sura^a nominatur, quidam Monasterij Pater vitæ venerabilis SURANUS nomine fuerit, qui captivis advenientibus atque à Langobardorum deprædatione fugientibus, cuncta quæ in Monasterio videbatur habere, largitus est. Cùmque in eleemosynis vestimenta sua ac Fratrum omnia & cellarium consumpsisset, quidquid habere in horto potuit, expendit.

800000
caso terra
tremis.

2. Expensis verò rebus omnibus, Langobardi ad eum subito venerunt, cùmque re-
nuerunt, & aurum petere cœperunt. Quibus cùm ille diceret se omnimodo nihil habere, in vicinum montem ab eis ductus est, in quo silva immensæ magnitudinis stabat. Ibi captivus quidam fugiens in cava arbore latebat, ubi unus ex Langobardis educto gladio prædictum venerabilem occidit virum. Cujus corpore in terram cadente mons omnis protinus & silva concussa est, ac si se ferre non posse pondus sanctitatis ejus diceret terra, quæ tremuisset.

▲ In Umbria provincia Suanenses populi memorantur à Plinio in lib. 3. cap. 5.

VITA S. MAGLORII EPISCOPI DOLENSIS IN ARMORICA.

Circa ann.
D. LXXV.
Octob.
XXIV.

Restituta ad MS. cod. S. Germani Pratenfis.

1. **M**AGNIFICÆ sanctitatis vir Domini MAGLORIUS trans maritimas partes oriundus fuit, ducens originem ex Britanniarum stirpe nationum. MAGLORIUS autem per interpretationem Magnus gloriâ dici potest. Et merito tali fulget nomine, quod acquisivit opere. Haussit etiam speciem carnis ab arce alti sanguinis. Cujus spectabilis genitor VMBRAEL, mater verò AFFRELLA vocabatur. Præclaræ etiam consanguinitatis sancti ac beatissimi SAMSONIS extitit consors. Qui uterque Monachicæ normam habentes religionis quodam egregij GERMANI Autissiodorensis Ecclesiæ Præfultis discipulo, nomine HILTUTO^a, tam artium liberalium quàm & Divinorum eloquiorum instantissima eruditione fuerunt edocti. Qui scilicet Præful Germanus commemoratam superiùs Britannorum nationem ad terebrandam pravi dogmatis hæreticorum fallaciam, quæ in ea jam ad eò pullulaverat, olim expetiit. Testabantur autem ipsi docentes liberos ex patribus & matribus baptisatis procreatos sine Baptismi gratiâ posse salvari, cum Dominus dicat: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.* Quo prærogativâ Catholicæ fidei errore depresso ad Sedem propriam remeavit. Post cujus abscissum in progressu temporum præmissus SAMSON beatissimus, pro eo quod semper Divinis cultibus mancipatus summæque religioni deditus extiterat, à Clero & plebe ejusdem gentis, dignus honore acclamatur, & ut gregem Domini Pontificali prælatione regeret, ab omnibus eligitur, atque eo adunato Episcoporum comitatu juxta Sanctorum Patrum institutionem in Archipræfultus solium sublimis licet invitatus attollitur.

Maglorij
patria & pa-
rentes.

Præceptor.

Hæresis Pe-
lagiano-
rum.

1 John. 3. 5.

S. Samson
fit Episco-
pus.

2. Cum verò jam per gratiam Domini assumpta sarcinæ pastoralis sollicitudine eidem plebi præflet, viro sanctissimo Maglorio, quem moribus honestis, videlicet jejuniis, vigiliis, & orationibus continuis, elemosynarum largitibus, immo etiam sanctæ castitatis observantiæ insistere cernebat, ad inferendam Menlæ Domini & ad dispensandam vivifici Corporis & Sanguinis ejus consecrationem Diaconij officium imposuit, eique pro suæ sanctitatis merito piæ devotionis reverentiam exhibuit: super plebem autem suam ad distribuendam ei in tempore verbi divini mensuram dispensatorem constituit. Cum qua plebe idem Confessor Christi diu pernox existens, immuneris claruit exemplis & documentis, insuper & miraculis.

Maglorius
ab eo Dia-
conus ordi-
natur.

3. Tandem verò percurrentibus quibusdam annis, tactus rore cælesti, non immemor verborum Domini dicentis: *Euntes per universum mundum docere omnes gentes, baptisantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti*, valesciens plebi suæ, inde simul cum beato Maglorio & quorundam tam Clericorum quàm Laicorum collegio recessit, & ad prædicandum populo ejusdem linguæ in Occidente consistenti mare transfretavit, properans finibus territorij Dolensis^b: Vbi à strenuissimo Rege Francorum CHILDEBERTO accepto Archipræfultus regimine non solum inibi, verum etiam in omnem Britannorum regionem seu in circuitu ejus longè latèque celebre nomen ejus enituit, ita ut multo plura atque majora quàm priùs, ut in gestis ejus legitur, exerceret miracula. Quid diutius immorari videmur? qualia autem quantavè in prioribus qui trans mare morabantur litoribus & in occiduis relidebant populis ipse fecerit, litterariâ nequaquam valent assertione comprehendere.

In Armori-
cam traji-
cit cum S.
Samfone.
Math. 28.
19.

Samfon Do-
lensis Ar-
chiepisco-
pus insti-
tuitur.

4. His modò interimo missis ad gloriosum ipsius sancti Confessoris finem transeamus. Qui expleto multorum annorum curriculo, in quo ei semper Christus vivere fuit, & finis initium vivendi dedit, cum jam in lecto decedens vi febrium laboraret, & jam vicinam sibi mortem adesse sentiret, longè superiùs memoratum beatum Maglorium simul cum Fratribus Ecclesiæ suæ præcepit sibi advenire. Quibus accersitis dixit eis dissolutionem sui corporis imminere. Respiciens ad beatum Maglorium cum Fratribus ait illi: Scito te, Frater Carissime, post solutionem carnis meæ in hac Ecclesia, cui huc usque præfui, pastorale magisterium suscepturum. Ideò tibi suggerere cupio, ut in cultu propositoque sancti amoris, sicut cœpisti, magis magisque deinceps inardescere videaris; ac lumen

Mortis pro-
ximus Ma-
giorium
designat
successorē
rem.

^a Ex hoc corrigendus Alberti de Monte-Relaxo calculus, qui S. Maglorium anno D. xxxv. natum scribit. Nam cum S. Germanus Autissiodorensis vix ad annum cccc. l. pervenerit, Ektus ejus discipulus

centum post annis vivere non potuit.

^b Hinc refellitur Albertus de Monte-Relaxo, qui Maglorium & Samsonem in Armorica natos scribit,

Circa ann.
D LXXV.
Oktob.
XXI V.

Matth. 25.
34.

Maglorius
Samsoni
succedit.

Matth. 5.

Qualiter
litteras di-
dicerit.

De abdi-
canda Præ-
latura cæli-
tus admo-
netur.

Budocum
Dolensi Ec-
clesiæ præ-
fici.

quod à Domino percipere meruisti, ne juxta vocem Domini sub modio abscondas, sed super candelabrum, & ut videant hi qui in domo Domini sunt conteras: in quo siquidem ego hætenus ipsius Domini ordinante pietate prout potui laboravi. Tu autem super caulas dominici gregis jam tibi commissas pervigil & sollicitus esto, ut ab ipso inde re-compensatore bonorum omnium Domino cum eodem in cælestibus merearis audire: *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ante constitutionem mundi.* Tunc verò sanctus Maglorius & omnes qui illic aderant, cum audissent dixisse se evicino subire mortis dispendium, cum ejulatu & fletu magno dicebant: Cur nos, pater, deferis? aut quare nos derelinquis? Quibus ipse ait: Nolite, Fratres, talia agere: nolite contristari, quoniam sicut Helyas bonum post se discipulum, videlicet Heliseum reliquit: ita & ego vobis à Deo datum, qui à primævo summæ religionis sanctæque operationis exhibitionibus illustris fuit, Maglorium superstitem relinquo ministrum. Post hanc vocem idem in præsentia omnium sancta sanctorem sumens, coronam iustitiæ quæ ei reposita erat, percepturus, ad fiderea mundus perrexit habitacula, ubi cum Domino sine fine victurus lætatur.

5. Beatissimus igitur Maglorius post excessum gloriosissimi Confessoris Christi Samsoni iuxta sermonem ejus Pontificali honore Dolensis Ecclesiæ sublimatus, regimen est adeptus; ubi ejusdem Christi clementiâ, qui dat multa & non improperat, & semper bona largitur, auxiliatus, magnarum virtutum insignia operatus est, ut Dominus ad discipulos ait: *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant vestra opera bona & glorificent patrem vestrum qui in celis est;* quarum hujusmodi rudimenta fuerunt.

6. Cum beatus Maglorius puerili deserviret ætati, in schola à parentibus traditur erudiendus. Cui cælitus tanta ad discendum inerat gratia, ut omnes condiscipulos ejus, qui ad hanc eruditionem pari voto, parique affectu residebant, insertis tabulæ ejus apicibus multimodæ capacitatis sensu excederet. Vnde non solum magistrum, verumetiam quosdam qui audierant, admirantes reddebat. Factum est autem cum quadam die à magistro lectionem reddere rogatus esset, inventa est in tabula ejus amplior quàm ipse decipherisset litterarum insertio. Quam cum idem magister invenisset, & inde hæsitaret, inter cordis arcana silentio abscondit, donec experimento didicisset si ita res se haberet, an non. Confestim autem tabulam iterum excipiens, lectionem puero, ut antè consueverat, eodem libramine edidit, & ipsam in quodam conclavi clauso ostio ac diligenter obferato occultavit. In crastinum autem repetens illam, trifariam magis, quàm ipse inse-ruerat, per manum Angelicam exarationem reperit. Qui verò cum jam rem sic evidenter digestam comperisset, palam Domini (quam revelari dignum est) virtutem omnibus evangelizare decrevit. Vnde super hunc puerum cuncti qui aderant, summa alacritate congratulantes, multiplices una voce Domino reddiderunt laudes, qui non solum magnis sed etiam copiosum munus gratiæ suæ impertiri dignatur parvulis. Quem etiam in succedentibus temporibus miræ sanctitatis habitum adepturum & signa magna factorum (quod postea probavit euentus) prædixerunt. Ad cujus sanctissimi Confessoris merita modò mentem revoluentes, totis præcordiorum visceribus ejus gloriosam hodie recolamus solemnitatem, ac pijs precibus patrocinia imploremus: quia adeo dignus est venerari laudarique, qui talem ac tantum meruit habere præceptorem & magistrum.

7. Cum igitur gloriosus Confessor Christi MAGLORIUS summæ devotionis certamine sublimem Archiepiscopij obtineret arcem, in qua (ut præmissum est) spectabilibus documentis simul & exemplis, insuper & virtutibus luculenter enitesceret; nocte quadam Angelus Domini in somnis apparuit ei dicens: Hætenus quidem, Maglori, ad regendum gregem Domini sub Episcopatus regimine publica habitatione conversatus, nunc autem ut simplici oculo totum corpus tuum lucidum existens indefessas Domini laudes licentiùs celebrare queas, hinc egredere & ad quædam remotioris loci latibula solitariam vitam ducens proficiscere. Hunc verò locum, in quo hætenus bonum certamen certasti & gregi dominico prodesse studuisti, gloriæ sancti Samsonis prædecessoris tui scito esse à Deo destinatum. Tibi autem omnipotens Deus tuus specialiter alium præparavit locum, in quo oves proprias sub Monachica religione Pastor bonus gubernans innumeris virtutibus sublimari mereberis. Mane igitur visionem Confessor Christi valde admirans, à somno expergefactus dixit: Gratiastibi ago Domine, qui per salutaria sancti Angeli tui affamina, ea quæ longè antè æstuanti desiderio mente optaveram, ut opere exercere decertarem, indigno servo tuo pietatis tuæ suggestionem notum facere dignatus es.

8. Protinus autem cui ad alendos sibi olim commissos relinqueret greges, quasque ad commorandum, ut verbis Angelicis didicerat, partes eligeret, tacitè in radice cordis indagare cepit. Inter quæ cum exinde hæsitaret, memoriæ tradidit quòd in quadam terra quam aliquando Rex RADUVALDUS in augmentum Episcopatus sui dederat, commoratio ejus fieri posset. His autem taliter apud se recensitis, non multo post quemdam virum nomine Budocum, quem à primævæ ætatis rudimentis sanctè & religiosè secum vivere

vivere cognovit, in ordine vicis suæ Dolensis Ecclesiæ Episcopum consecravit.

9. Quo huic Ecclesiæ in Pastorem mancipato, terram superius commemoratam, quam idem sanctus Maglorius disposuerat, tam Clero quàm plebi vasa faciens expetere agonisavit. In cuius abscessu quantus luctus omnium, quanta vox lamentum inibi extitit, impossibile est linguâ enarrari. Quam ingressus in divini amoris cultibus videlicet creberimis jejuniorum vigiliarumque atque orationum exhibitionibus intantum ferventius exarsit, ut velut aliquantisper spiritum exhalaret, & ab aliquo ipso auditu auris vix capi posset. Quoniam quidem, cum fama ejusdem sancti viri huc illucque peragrans crebresceret, nonnulli ex diversis regionibus diversos languores habentes, scilicet cæci, claudi, leprosi, & à dæmonibus obsessi ut sanarentur ad eum confluebant. Multi namque ut audirent sapientiam ejus qua salutis suæ medicamina adipisci possent, ejus præsentiam invisere applaudebant. Plerique etiam non minima thesaurorum munuscula, videlicet auri argentique & cetera donaria ac si pro gratiarum actione illi offerebant: sed idem velut iterum parvipendens, indigentibus, viduis orphanis, captivis, penuria famis laborantibus confestim erogabat.

Circa annu
D. LXXXV.
Octob. xxiv.
Secedit in
solitudi-
nem.

A pluribus
frequentatur.

Opes sibi
oblatus
egentibus
distribuit.

10. Cum autem in his omnes perseverarent donarijs, & immensus circumvallaret eum concursus populorum, cœpit contristari dicens sibi: Væ mihi! Quid profuit propria deserere & aliena petere, ubi multo magis me plebei regimini coadunatio & immanissima divitiarum redundat amplificatio? Cum enim dudum à mundi hujus desiderijs arbitrarer exspoliari, his nunc magis incipio vestiri. Vel cum essem terrenarum rerum expertus, proh dolor! diversus factus sum. Qui cum talia secum revolveret & ingenti coartaretur anxietate, menti ejus accidit ut prædictum quem ordinavit Episcopum suæ juberet advenire præsentiae, ad quem mox legatum direxit. Qui videlicet Episcopus jamdictus ruptis horarum morulis celerrimè occurrit ei. Cui beatus Maglorius irrigata facie lacrymis, qualis & quanta à multitudine vulgi perpeffus est retulit. Vbi statim addidit: Pro certo noveris me hinc in promptu egressurum, & ad locum ubi nulla existunt hominis indicia profecturum. Quem idem Episcopus vehementer cernens mæstitiæ dari, ad excipiendam doloris ejus compassionem quoddam protraxit silentium.

Consulto
Budocum
Dolensem
Episcopum.

11. Sed interpolito quodam horarum curriculo, dulci jam cum illo cœpit fari colloquio, Scio, inquit, Domine, ob confluentium ad te populorum excitationem, qui pro spe salutis à mercede tua exposcunt suffragia, valida te labefactari fatigatione. Audivi enim quoddam tibi velle adiacet hinc recedere, & abrupta expetere. Verum si id exequi agonisaveris, pater, valde cavendum est, ne dum spiritualis alimonie pauperibus Christi qua illis vivere est triticum subtraxeris, cujuslibet incidas laqueum discriminis. Melius enim est oves Domini colligere quàm dispergere: Melius est contritos corde sanare, quàm infirmos relinquere. Olim verò in propriam laborasti messem, nunc autem in alienam & copiosam id exercere ut bonus pastor decerne, ut ad horreum Christi utrasque tecum perducas, & ex his duplicia possideas. In quo ipsius Christi imitator factus es, qui plebi suæ, scilicet Iudaico populo per se primum & postmodum per Apostolos gentibus doctrinam inferuit. Horum siquidem populorum molestias circa te exagitas perspicere debēs onus leve; quod etiam recompensabitur tibi in magna retributione. Quod ut te minimè later, ipse Christus Dominus noster, dum in sinu Patris quiesceret, huic mundo ad sanandos infirmorum languores se contulit. Vnde ipse ait: Non egent qui sani sunt medico, sed qui malè habent. Quos etiam non refugit, sed clementer dare animam suam pro eis censuit. Hinc namque idem in quodam Evangelio ex libro Isaïæ de seipso ait: *Spiritus Domini super me eo quod unxit me evangelizare pauperibus misit me: sanare contritos corde, Isa. 61.* predicare captivis remissionem, cæcis visum; dimittere contritos in remissionem, predicare annum Domini acceptum & diem retributionis. Cujus Sanctus Domini Maglorius hæc saluberrima libenter obaudivit monita, verborum Domini recordatus, quibus ad Apostolos ait: *Qui vos audit me audit, & qui vos spernit me spernit.*

Saluti proximi vacare suadetur.

Matth. 9. 12.

Luc. 10. 16.

12. Factum est autem non post multum temporis jam sæpedito Episcopo ad propria reverso, quidam Comes nomine Loïscō valde divitiarum opibus obsitus, sed septennis annis leprosus, & qui multam in medicos erogaverat substantiam, sed à nullo potuit curari; qui etiam in quamdam insulam in sinu maris sitam degens, cum celeberrimam sanctissimi viri Maglorij audivit famam huc illucque longè diffusam cum quibusdam sibi assistentibus supplex ad eum venit, & tumentem exhibens vulnerum suorum putredinem, qua graviter detinebatur, procidens ad pedes ejus efflagitans ut sui miseretur. Quem intuens ait, Quid queris? Aut quæ est veniendi ad me petitio tua? Respondit ei languidus: Vt sacris precum tuarum auxiliis fretus à lepra quam vides, mundari merear. Ait autem sanctus Maglorius; Quomodo potest fieri, cum sim immundus mente & tu immundus corpore, immundus immundum curare valeam? Tunc verò triduanum beatus Maglorius ei indixit jejunium, quod ipse cum quibusdam Sacerdotibus & Levitis pariter & devotis viris Christo Domino consuetè famulantibus piè exercuit. Quo peracto cum letaniarum obsecratione in balnearium dolium jussit imponi. Super quem manus im-

Comitem
leprosum
sanat.

Circa ann.
D. LXXV.
Ostob.
xxi v.

nens elevatis oculis in cælum dixit: Domine IESU-CHRISTE per quem omnia creata sunt, qui Naamam per Prophetam in Iordanis flumine à lepra sua mundasti, & pro peccatoribus salvandis à supernis ad infima descendisti; qui etiam in fine sæculi in prædicto flumine Iordanis generis humani crimina per baptismi tui lavacrum contrito inibi hostis antiqui capite diluisti, & Mariæ Magdalene facinora misericorditer amputasti; non in justificationibus nostris, sed in miserationibus tuis multis, precor Domine, ut hunc hominem qui ad clementiam tuam exquirens me venit, ad laudem & gloriam nominis tui digneris à lepra quam habet mundare, ut omnes qui viderint glorificent te. His dictis beato Maglorio manu totum corpus ejus tangente, non solum lepra ab eo recessit, verumetiam nec cicatrix in eo usque apparuit; sed facta est caro ejus sicut caro parvuli. Quanta igitur de hac celerissima & admiranda emundatione dixerint qui viderunt & audierunt, non est nostræ facultatis evoluere.

Prædij cuiusdam medietatem à Comite oblarum recipit.

13. Post hujus lepræ emundationem prædictus Comes Loiescon sancti Maglorij pedibus provolutus, laudes de tanto munere percepto lacrimabili affectu Domino ipseque retulit. Erat autem idem Comes, ut superius dictum est, copiosarum rerum, videlicet auri & argenti, servorum & ancillarum, jumentorum quoque ac diversorum pecorum vinearumque insuper & optimarum terrarum possessionibus locupletatus. Cujus verò terrarum magnitudo in quibusdam locis sparsim sita, triplici continebatur divisione: quarum utique unam scilicet divisionem non integram sed dimidiam idem Comes beato Maglorio in munere contulit: quam beatus Confessor excipere, & suo dominio subdere non respuit. Has etiam terrarum divisiones, multitudo copiosa avium, quæ mixta magnitudinis & pulchræ erant, consuetè frequentabant. Captura quoque piscium ingens in sinu maris econtrà vehementissime pullulabat.

Aliam partem non sine miraculo obtinet.

14. Contigit autem cum beatus Maglorius suæ medietatis, quam Comes ei dederat, portionem penetrasset, omnia avium simulque piscium congeries, quæ alteri inerat medietati Comitum, velut perterrita expavit, & fugam inivit, partemque sancti Maglorij, ipsius præsentia acti Domino suo debitæ servitutis obsequium præstans, expetiit. Quam rem uxor ejusdem Comitum graviter ferens suavit ei, ut illam sibi excipiendo vendicaret, & quam utroque genere orbatam tenebat, beato Maglorio erogaret. Cujus nequam suggestionem maritus confestim suscipiens, quod non debuit, explere decrevit. Facta autem hac nefandæ commutationis controversiâ, subito eadem medietas terræ Comitum, quam avarè à sancto Maglorio subripuerat, avibus pariter & piscibus aliena facta est. Qui omnes infinitæ multitudinis prædicti generis velut mutuatum inito consilio mox ad Dominum suum Maglorium reversi sunt. Quæ de re idem Comes apud se, eò quod taliter egisset penitentia ductus, utramque terram perpetim habendam, id est, medietatem quam tenebat & quam dederat sancto Maglorio concessit. Quæ sibi collatâ, avium & piscium agmina omnem utriusque partis terram, sicuti antea consueverunt, repleverunt. Quæ res sic digesta non solum his qui circa mare morabantur, verumetiam in diuturnis terrarum spatiis in admiratione suscepta innotuit.

Cenobium construxit
62. Monachis.

15. In quo siquidem loco idem vir beatissimus Maglorius sub sanctæ conversationis habitu, quam velut thesauros absconditos in animo gerebat, semperque ad exemplum hominum foras exhibebat, degens, Ecclesiam edificavit, ibique Monachorum sexaginta duorum collegium, quos vita suæ eruditione instruxit, ad explendum Deo Sanctisque ejus debitæ servitutis officium collocavit. Vbi etiam qualis quantave, ut superius relata sunt, fecerit & docuerit, quibus virtutibus enituerit, non humana comprehensio sed qui micantes stellas numerat novit. De cujus sanctissima conversatione quiddam breviter intermiscere volumus.

Ejus castitas.

Jejunia.

Ratio jejuniij feriarum 4. & 6.

Ejus vestes.

16. In primo omnium non solum in eo summæ castitatis, sed etiam virginitatis ab utero matris lumen refulsit. Panem quoque hordeaceum, & quæ viliora sunt leguminis, etiam parcè in cibum sumpsit; in quarta autem feria & sexta ab omnium ciborum pabulo exivit alienus. Quam observationem jejuniij in quarta feria explevit, eò quod in ea sacrilegi & rei facti Iudæi sanguineum, ut auctorem suum Dominum morti traderent, pactum statuerunt: sextâ autem feriâ, quia id quod de corde conceperant, ipsum cruci affigentes, in hac opere compleverunt. Corpus verò ejus jugiter cilicio tegebatur: vestimentis quoque aforis nec multimodis vilibus, nec pretiosis sed mediocribus (ne fortè humanarum laudum blandiretur fomentis, quod est muscipula æternæ damnationis) induebatur.

Abstinencia.

Vigilia.

Hospitalitas.

17. Postquam autem per Angelicam suggestionem ab arce propriæ Sedis suæ, videlicet Dolensis Ecclesiæ, digressus loca deserta requisivit, nec vinum nec ficeram bibit; perpauca denique pisciculis tantum in sacris solemnibus, quos pro egregiis reputabat deliciis, coactus à religiosi Deum vitâ contemplantibus Monachis utebatur. Excubias autem noctis, cum Fratres se sopori darent, clandestina remotione ab eis sequestratus, super crepidinem alvei maris usque ac Matutinarum celebrationem pervigil atque insomnis ducebat. Hospitalitatis receptione non solum indigentibus, verumetiam aliis quamplurimis, qui hujus rei necessitate ad se venerant

ut scriptum est: *Hilarem enim datorem diligit Deus*, ultrò exhibebat. Quid diutius imitari videamur? Omnes quas vas electionis Paulus Apostolus virtutes enumerat, ei adhibere videbantur: quod est caritas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, fides, modestia, continentia, & ut dictum est, castitas.

18. Liber adhuc de quibusdam virtutum suarum, excepta ejus admirabili vita, quas superius commemoratis addidit, hoc loco summam aliquid perstringere. Quadam verò die cum ab aliquibus sibi servientibus famulis ad refocillanda Monachorum quodammodo piscibus corpora in mari diluculo retia mitterentur, contigit ut unus ex his casu repentino ab eodem absorberetur. Cujus mors violenta beatum virum minimè latuit, qui mox flens & eiulans se reum hujus hominis affirmavit esse mortis. Vnde indefessis tota die efflagitationibus conglobatis sibi Monachis in Ecclesia coram Sancto Altari se obiciens clamavit ad Dominum, ut non super interitum præcipitati irasceretur furor ejus contra eum. Adversperante autem die cum jam sol ad occasum occubisset, aditis sibi eisdem Monachis cum Psalmorum Letaniarumque decantationibus litus maris econtrà expetiit, terreneque se stravit, & profusis lacrymis in cælum respexit, & ut vel mortuum torrens inundans maris sibi redderet, clementiam Domini peroravit. Qua oratione expleta, mare tumidum quem deglutierat & antè mortì infixum tenuerat, jam jubente Domino precibus Sancti Confessoris ad litora more Ionæ Propheta hominem evomuit vivum. Super quem scilicet redivivum, dum jam Domini gratiam sibi adesse, & quia non est aspernatus preces ejus cognovit, sacra exinde Divini muneris libamina Domino obtulit, & quod deinceps pro lapsu olim mortui nullo piscium genimine degustaret, votum ei vovere censuit.

19. Prosecutà autem septem dierum revolutione, cum more solito nocturnis temporibus sacras vigiliis celebraret, iterum Angelus Domini apparuit ei dicens: Pisciculis, quos antea esse confuecebas, quosque voto abjecisti, perpaucis vescere. Vbi quoque addidit: Spretis ceteris argumentis, quibus genus piscium irretiri dinoscitur, cuidam ex famulis tuis præcipe ut altum mare adeat, primumque piscem quem invenerit tollat, & caudæ ejus pinnulas ferro abscedat, hamum quoque manu tenens in hoc projiciat. Hoc igitur erit ei in signum quòd quotiescunque eundem piscem repererit, piscatio cessabit. Quæ etiam, ut evidenter ostenditur, juxta dictum Angelicum tantam horarum prolixitatem protraheret, donec idem piscis ab aquis denuo amoveretur. Nam quantò major circa beatum virum inerat hominum coadunatio, tantò diutius habebatur piscis occultatio; & quantò eorum minoratio, tantò exigua ejusdem piscis existeret commoratio. Piscis autem iste (ut sub ridiculo dicamus) fidelis servus Domini sui invenitur: qui cum pro quantitate & necessaria esurie supradictorum hominum consocios suos eidem Domino, ut nullo horum indigeat, colligit, quid aliud nisi habile debitæ servitutis obsequium impendit? cum idem verò ad primam apparitionem jussu Sancti aquis summittitur & ad sodalium suorum agmina revertitur, quid aliud (ut dixerimus) nisi quasi discretè quales ex his quantique ad mensam Domini sui venire debeant convocat, & convocando invitat? Ad quem post invitationem & ad inventionem eorum ultimus vadit & ipse: ac si ad eos loquens dicat: Si hinc non acquiescentes mihi exire renueritis, vel incisionis signum quod à Domino accepi, aspiciat.

20. His quoque jocundati dictis ad piscationem primam redeamus: quæ vita comite ipsius Confessoris, eundem, sicut digestum est, sine mutabilitate indistanter ritum obtrinit. Post cujus gloriosum, ut fertur, excessum omnibus artis piscatoriæ peritis se indagantibus antiquum morem restituit, hunc quoque denegavit. In qua piscatione (quod retro obliti sumus) quodam tempore accidit quòd famulus qui assuetè pisces aquis exhauserat & mensæ defererebat, cum olim eis hamum ad piscandum subponeret, ferrumque (quod vulgi vocabulo cultellus nuncupatur) manu teneret, utrumque inibi projecit. De quo ipse cepit valde contristari: Quod mox in notitiam sancti viri à quibusdam relatum est. Qui hoc audiens, ipsum ad se accessit iussit. Ad quem, Noli, inquit, ullà coartari molestia, quia crastina die illud reperies. Vnde famulus eò quòd in profundam maris abyssum jecerat, verba ejus deliramenta reputavit, & omne quod Confessor ei dixerat, impossibile credidit. Cum verò ex more i horbità diei revolutà solitam piscationem requireret capturam, eosque caperet & ad domum referret; confestim beatus Maglorius quosdam illorum intuens, cælica inspiratione quis eorum esset quo ferrum illud retinebatur intellexit. Quem baculo tangens super hunc hæsitanti famulo dixit: Hunc exentera piscem, quia in eo ferrum quod amisiisti, invenietur tibi. Quæ res, ut Sanctus futurorum præsciis prophetaverat, est publicè inventa, & ambiguitas famuli oblivioni tradita. Quod valde omnes qui hoc & multa alia quæ fecit, quæ etiam libris comprehendendi non possunt audire, mirati sunt. Quis enim beatum Maglorium condignè venerari queat, cum non solum homines verumetiam irrationalis creatura, videlicet juxta tonitruum Psalmistæ dicentis; Volucres cæli, pisces maris qui perambulant semitas maris, dum vestigia ejus subsequuntur, dumque ipsi ad vescendum mirabiliter parant escas, obediunt imperio? Quis namque cum ritè laudare valeat ad cujus vocem mare contre-

Circa anti.
P. LXXV.
Octob.
XXIV.
2 Cor. 9. 7.

Piscatorum
undis ab-
sorptum re-
vocat ad
vitam.

Piscium ab-
stinentiam
Deo vovet.

Absoluitur
à voto.

Psal. 3. 9.

Circa ann.
M. LXXV.
O&ab.
XXIV.

muit, hominemque cui olim vitam abstulit ad locus beatissimo eidem Confessori vitam reddidit? Unde laus sit & gloria Christo Domino qui operatur omnia in omnibus.

Fami spiri-
tuali & cor-
porali sub-
venit.

21. Aliarum quoque virtutum insignia quae per eundem Archipræsulem divinae pietatis immensitas quasi quodam jubare terris emergere voluit, lenta silentij torpedine arbitror non esse praetermittenda. Igitur Fratres dilectissimi, quia tempus & res exigit, ut veridicus sermo capiat exordium, pauca quae de illius virtutum pelago quorundam Religiosorum attigi relatu, prout divina largitas Imperitiae meae vires administraverit, lembum exiguum scandens humili charactere breviter expedire non differam. Itaque cum praefati viri Maglorij volatilis fama regiones & urbes longè latèque circa utramque alvei maris crepidinem sitam celeri volatu perlustrare capisset; Britannia, olim fertilis regio, dire famis acerbitate, negantibus sulcis semina sibi credita reddere, vehementissime cepit vrgeri. Cumque famis oppidò inolevit, & inter finitimos nulla commercia possent inveniri unde famis posset adimi, multi nobilium dire pestis novitate perculsi, paterna liquentes magnalia ut turpe famis periculum posset evadere, beati viri praesentiam catervarim adire coeperunt. Cumque à beatissimo viro pastum corporalem anxie appeterent, ipse de animarum lucris plus sollicitus, aeternae vitae premium, si à virijs transactis respicerent, paterno pollicebatur affectu. Nam praefatus vir inter ceteras virtutes, quibus alijs imminabat, litteralibus studijs satis erat imbutus. Ergo vir docti loquax ex veteri & novo ut doctus scribe potestativè dogmatizans, illorum mentes in scientiam primitus divinis instruebat adjumentis, deinde corpoream fragilitatem carnis necessarijs sustentabat alimentis: sicque gemino pastu refocillati precibus indefessis, vocibus assidujs Deo omnipotentem innumeras referebant grates, qui tanta scientiae virum sibi & Deo delitescere cupientem & familiae suae praesentis & illorum necessitati subvenire suo ineffabili consilio modernis temporibus subrogasset.

* Iarsty
Fratres de
Monasterij
penuria tur-
batos sola-
tur.

22. Intereadum apud Sargiam * haec agerentur, ob multitudinem confluentium magnam penus Monasterij parvo spatio visum est consuminari. Quod oeconomicus & Decanus consensu Fratrum Monasterio condolentes, quadam die finito Cursu maritimali beato viro intimare voce lugubri aggressi sunt dicentes: Pater sancte, ovis tibi commissi grex devotissimus, qui sub tuo regimine iugum Christi ferentes monasticè vivunt, consilium vivendi à te expetunt, vestrae notitiae humiliter intimantes cerealia dona necnon & bacchica in hoc Monasterio jam jamque deficere. His auditis vir beatissimus nullo maiore deiectione vel quid animi Fratres haberent vel quid agendum decernerent, sagaci investigatione disquirat. Tunc oeconomicus cum Decano Monasterij velle Fratrum tale esse intulerunt, ut paucis secum remanentibus ceteri Fratres accepta illius licentia, ut inopem vitam à periculo famis eripere possent, longinquas adirent regiones, & sedata fame vitaeque conservata ad eundem Patrem Christo militaturi incolumes quandoque redirent. Sanctus verò Maglorius audità Fratrum dispersione longa suspiria imo pectore trahens singultu quatiente, & lacrymis obortus aliquantisper obmutuit. Sed transacto tempore lacrymarum respiciens Prophetica & Evangelica voce respondit: O Fratres minimae fidei, quare estis tam timidi? Nonne potens est Deus parare mensam in deserto? Quis enorme virorum agmen temporibus pascis Angelicis pastibus satiavit? Quis illorum vestimenta quinis annorum decursibus osties labentibus ab omni integra vetustate reservavit? Quis petram siccam atque durissimam, ut populus biberet & jumenta, largissimas fundere iussit aquas? Nempe virtus Domini nostri IESU-CHRISTI (de quo legitur: Christus erat panis, Christus petra, Christus in undis, qui panibus quinis & gemellis piscibus quinquies milles non praeter matres & infantes satiavit) haec omnia potenter est operata.

Omnes di-
vinitus
pascit.

23. Interea dum sanctus vir vellet talem protelare locutionem, hora prandij affuit, & cumque ab oeconomico fuisset interrogatus quinam secum pransuri essent; hilari vultu respondisse fertur: Infantes sugentes ubera, puer imberbis, adolescens prima lanugine gaudens, ephebi juvenes, senes delirantes, advena sicut & indigena ad nostram pauperem mensam cum omni fiducia nullo prohibente festinante accedant. Sed ecce nos dum sancti viri mira caritas & affabilitas erga cunctos qualis fuerit monstrare conati sumus, à ordine narrationis nostrae deflexo tramite aliquantulum evagati sumus. Ergo ad eundem narrationis seriem recto tramite redeundum est.

Monasterij
disciplina.

24. Finito autem convivio, postquam est epulando famis exempra, quidam Monachorum more solito orandi vel legendi seu etiam quiescendi gratia secreta latibula, quidam verò, quisque prout sibi junctum erat, diversa petiere negotia. Tunc parvuli Monachi nobili prosapia editi, qui inter Claustra Monasterij rigore disciplinae constringebantur, terra tenus provoluti, sancti Maglorij pedes amplexati sunt, dicentes: Beatissime Pater, permitte nobis portum atque litus adire, ut garrulitas nostrae vocis Monachis quiescentibus somnum non possit eripere, & ut securius alta voce legentes nostras lectiones valeamus commendare. Quam petitionem sanctus vir grater accipiens

dixit: In nomine IESU-CHRISTI qui parvulos ad se venientes nec admodicum passus est contristari, cum omni sobrietate nihil pueriliter agentes pergite, congruo tempore iterum incolumes ad Monasterium reversuri. At illi suscepta benedictione & licentia beatissimi viri ultra quam credi potest hilares effecti per dexera montis latera & scopulosa ad loca maritima, quæ Græco vocabulo *αἶψα* vocitantur, inoffenso pede descenderunt.

25. Fortè in litoris extremitate, ubi nullus fervor maritimus obstante crepidinis altitudine accedere poterat, navis erat emerita, & multo tempore neglecta, cujus juncturae compago jam jamque carie & putredine consumi videbatur. Quam parvuli videntes, (nam in tuto loco ad accessu marino sedebant,) jocaturi vel lecturi more infanti intraverunt. Cùmque navis magnitudinem huc illucque, (nam pro sui magnitudine trimemis vocitari poterat) absque prora donec ventum est ad puppim legentes vel jocantes discurrent, malina incredibilis subito accessit, & parvulos cum navi citissimè portavit. Cùmque parvuli navigatione timida, & post Petrum Apostolum inusitata (nam nullo remige navis ducebatur) quasi maris medietatem essent emensi, sanctum Maglorium querulis vocibus invocare ceperunt. Cùmque eulata magno flerent, sanctus Maglorius lacrymis illorum commotus quasi corporaliter illis apparuit, & illorum maestitiam paterno more consolatus, navemque baculo gubernans, ad alterius ripæ marginem (ut illis videbatur) Divino nutu salvos & incolumes perduxit.

26. Sed inter hæc incolæ maritimi naves tantæ magnitudinis intrantes, inextinguibilem gaudio concussi, diversa negotia more solito peregrino litore adducta captaturos se pensantes, cum incredibili pondere auri & argenti catervatim illis obviam occurrerant. Cùmque navem miræ magnitudinis expertem totius negotij, & (quod magis expavesceret) naucleri totiusque navalis instrumenti juvamine destitutam torvis luminibus intruerentur, nata occasione altercatio non minima orta est in populo, quibusdam asserentibus diabolicum hoc esse phantasma, aliis verò contradicentibus divina esse magnalia, obstinato animo inter se contendebant. Non parvam populo dedit admirationem, quòd in eadem navis nulla carbasa, nullum aplustre, nulla etiam artemonis adminicula, & ut epilogum breviter concludam, nulla navalia apparebant instrumenta. Cùmque tali obstinatione decenter essent, & nulla pars alteri crederet, altiori consilio visum est veridices regis sublimitati nuntios dirigere, ut ad tantam litem dirimendam & spectaculum tam inopinatum cum summæ peritiæ viris accedere non tardaret. Quod ita & factum est. Rex autem cùm audisset, vehementer admirans, summa cum festinatione coadunato exercitu hujuscemodimiraculum visurus perrexerat ad litus. Cùmque navem nullo apparatu instructam, & parvulos quasi semihomines aspexisset, sedilia sibi regalia in loco editiore primitus fieri jussit, deinde parvulos ante præsentiam totius Senatus accessiri præcepit. Tunc parvuli ante Regem astantes intrepidi, inquisiti per interpretem, quanam occasione hæc res tam spectabilis orta esset; primitus de fame terram constringente & de Sancto viro apud Sargiam cum suis Monachis conversante, & de sui navigatione præsentia sancti Maglorij fultâ, omnia per ordinem rerulerunt.

27. Itaque Rex auditâ famâ beatissimi viri, ut aiunt, penè lacrymans, tantum indoluic tantæ sanctitatis virum & tantis virtutibus pollentem hæcenus sibi latuisse. Tandem usus consilio majorum & maxime Episcoporum, intelligens Divino instinctu ad se navem destinantem ut Sancti viri inopia regali abundantia suppleretur, eandem navem frumento & farinâ, vestimentis & lanâ & bonis omnibus ab imo summotenus onerari præcepit; insuper etiam ignotum pondus auri & argenti cum litteris sigillatis sancto Maglorio transmissit, in quibus litteris insertum erat, ut singulis annis viros industrios peritos navigandi mitteret ad Regem, qui cuncta Fratribus necessaria ex regali fisco susciperent, & Monasterio deferrent, ita tamen ut pro Regis incolumitate & regni stabilitate & peccaminum absolutione illorum cura inperpetuum pervigil excubaret. Repletâ autem navi tantâ ubertate ne tanto oneri victa succumberet, Regi suadebant ut viros strenuissimos navigandi peritos studiosimè inquireret, qui eandem navem cum tantis epimenijs a B. Maglorio incolumem præsentarent. Quo audito Rex majorum consilio & maxime Episcoporum usus sapienter respondisse fertur: Si divina virtute nostri litoris portum nullo ducente sine ullo phantasmate tetigit, salva fide credimus ad eundem portum, unde digressa est, eandem potentiam, qua delata fuit, mox esse reversuram. Quod ita & factum est. Nam finito sermone regali, zephyrus ratem suscipiens non præcipitem Africam decerrantem Aquilonibus, nec tristes Hiadas, nec rabiem Nothi, nec fratris Helenæ lucida sidera pertimescens, eandem navem æquoreas findentem aquas ad eundem portum, unde digressa fuerat, remeante tertia luce cum parvulis & cum omnium admiratione & ingenti alacritate incolumem reduxit. Interea beneficia Dei erga se parvulis recitantibus, & quomodo sanctus Maglorius in eundo & in redeundo baculo navem gubernans illis apparuerit attestant.

* Epimenia, à Græco *μην*, *mensis*, proprie dona sunt in singulos menses post novilunium.

Circa ann.
D. LXXV.
Odob.
XXIV.

bus, omnis insula unâ cum Monachis incredibili lætitia lacrymas præ gaudio fundebant.

28. Tunc œconomus jubente Episcopo ut navem alleviaret, ad litus perrexit, onerato plaustrum sena boum iuga qui plaustrum traherent, secum adhibuit. Sed ut solent semper crescere erga pios & subiectos Dei magnalia, ex virtute exoritur virtus altera. Nam cum per devexa montis plaustrum minare cœpissent, quoddam obstaculum rotarum volubilitatem in modum sufflaminis retardans in medio itinere offenderunt. Cùmque magno conamine bubulci plaustrum impingerent, & illata injustè vulnera bovinas infligerent costas, solutis decem anterioribus volubile plaustrum cum geminis bobus temoni inhaerentibus ad navem usque descendit. Cùmque hi qui aderant penè lacrymantes plaustrum insequerentur, nullam fracturam plaustrum, nullam lationem boum deprehendere possent, quid actum esset Episcopo nunciaverunt. At ille immensas Deo omnipotenti gratias referens; Nolite, inquit, animo contristari; antiquus hostis invidiâ tabescens, dum vincere cupit, virtute IESU-CHRISTI victus succumbit. Sed ite porius ad navem & plaustrum melius onerate, & neglectis decem qui evaserunt geminis bobus præcipite ut plaustrum cum duplici onere ad Monasterium sine ullo impedimento illorum gestamine reportetur. Illi autem profecti plaustrum onerantes, boves minantes ad Claustra Monasterij Deo ducente pervenerunt incolumes.

Puella muta
curatur.

29. His ita dimissis, alia ejusdem viri miracula breviter exequamur. Sub ejusdem quoque temporis articulo quo SARGIA miraculis & virtutibus beati Maglorij celebri habebatur: Bissargia insula eidem Sargiæ vicina, dives opum atque frugum, à quodam viro nobili, qui vocabatur Nivo iure hereditario tenebatur. Qui præfatus vir licet terram, ut ajunt, centum penè verteret aratris, æquoreos meatus innumeris solitus sulcare carinis; uno tamen infortunio laborabat. Nam expers masculæ prolis divitem censum non sine magno dolore alieno servabat heredi. Huic fortè unica filia jam nubilis & nimia pulcritudine laudabilis habebatur: sed quia officio linguæ, fortunâ invidente erat destituta, licet erat nobilis, à nullo procorum sub nomine dotis experebatur. Quadam verò die pater illius rogaturus pro filia ad sanctum Maglorium accessit, magna beneficia promittens si puella sancto viro opem ferente sanitati redderetur. Tunc sanctus Maglorius humiliter se excusans respondit dicens: Fili, noli mihi molestus esse, nam hoc quod requiris non est nostræ fragilitatis. Nam quando aliquâ infirmitate nos ipsi detinemur, incertum habemus utrùm subitanea morte prærepti rupto stamine Parcarum virâ careamus, an iterum finita passione redivivi Deo jubente ad vitam redeamus. Ergo qui propria potestate corporis caremus, quomodo de alieno peste à Deo permissas expellere valemus? His & alijs argumentis virum à se repellere cupiens, suadebat illi domum reverti, & copiam eleemosynarum pro filia sanitate Deo omnipotenti (qui aperit & nemo claudit, claudit & nemo aperit) citissime largiri. Quo audito suas preces ad sanctum Maglorium nihil valuisse cognoscens, tristis effectus domum redijt, & cuncta per ordinem suæ conjugii replicavit.

30. Quibus auditis mulier ad horam paulisper obtinuit. Sed postquam virum suum passis visceribus agnovit exhilaratum, familiaribus dictis illum aggreditur dicens: Domine, quid nobis proderunt post obitum divitiarum quandoque peritura, si liberis orbari nulla posteritatis indicia relinquamus? Ergo pecuniam in tres partes cum ipsa terra suadeo dividendam, & duabus partibus ad nostrum opus reservatis, tertiam sine aliqua dilatione pro puellæ sanitate Deo omnipotenti & sancto Maglorio offerendam. Cujus sermo cum in oculis omnium placuisset, facta divisione terræ & pecuniæ unâ secum puellam adducen-tes, quadam die ad sanctum Maglorium perrexerunt. Cùmque Sanctum virum orantem inter cubiculum offendissent, terram cum pecunia simul offerentes indefessi pro filia sanitate rogare cœperunt. Quorum petitionem vel donationem vir Sanctus humiliter respuens, ultra suas vires hoc negotium esse obstinato animo asseverabat. Tandem coactus à Fratribus, parentum puellæ quoque fidem & devotionem aspiciens, humi prostratus unâ cum omnibus qui aderant lacrymis ubertim obortis orationem diutissime fudit. Cùmque ab oratione surrexisset, sacratissimi olei liquorem accepit, & in os puellæ cum aqua benedicta immisit dicens; Domine IESU-CHRISTE qui condolens humanæ conditioni ex sinu paterno descendens hominem diabolica fraude deceptum proprio cruore ad propriam dignitatem reduxisti, peccata quæ nostra fragilitate contraximus post tergum projice, & astantium fidei, & maximè puellæ parentum devotioni clementer annuens, illius linguæ vinculum miseratus absolve, ut posteritas ab illa nascitura nomen gloriæ tuæ sanctum benedicat in sæcula sæculorum. Ad hanc vocem beatissimi Maglorij respondentibus cunctis, Amen, ruptis retinaculis linguæ verbi-morosa, apertum est illic os ejus, & more Zachariæ Prophetae ad propria cum parentibus remeans loquebatur rectè, benedicens Deum.

Maglorius
de instante
obitu ab
Angelo ad-
monetur.

31. Postquam sanctus Maglorius innumeris signorum atque miraculorum titulis instar Phœbæ lampadis non solum Sargiam, sed & ceteras provincias circa utramque maris crepidinem illuminasset, cælesti quoque revelatione illustratus obitum suum imminere lon-

VITA S. MAGLORII EPISC. DOLENSIS. 231

gè præscivit. Nam in vigilia Paschalis sacrosanctæ festivitatis, cum in Ecclesia more solito pernox excubaret, Angelus Domini nimia venustate coruscans ante faciem illius affuit, & dictis familiaribus illum admonuit dicens: Sancte Maglori age quod agis, operare quod operaris, noménque tuum in albo militiæ celestis scriptum esse noveris. Placuit enim Altissimo, cujus præceptis ab ineunte ætate fideliter obtemperasti, dignam mercedem tui certaminis in cælesti curia tibi restituere. Quo audito sanctus Maglorius lætus de promissione, incertus de visione, ne Angelus satanæ in Angelum lucis se transfigureret, orationem diutissime protelavit. Completa autem oratione Angelus Domini sanctum Maglorium de visione certum reddere cupiens, bis & ter eundem sermonem repetebat, dicens: Sancte Maglori, de hac visione Angelica noli esse dubius: quia sicut ego sum assiduus minister summæ Veritatis, ita nostra legatio experta est totius falsitatis. Verissime ergo & sine ullo phantasmate missus ab astris vera tibi refero, quod in proximo, finito agone carnali, cum victoria & triumpho de hoste generis humani in sidereo senatu receptus, divinæ majestatis indefecturam gloriam inter cælestes turmas sine fine possidebis. Tunc sanctus Maglorius omni dubietate exutus, Angelico affamine solidatus respondit, dicens: Si à Domino meo IESU-CHRISTO, ut asseris, missus es, rogo te ut uberissimis tuis benedictionibus in illius nomine, antequam recedas, mihi benedicas. Angelus Domini humiliter econtrà respondit: Quomodo tibi benedicere possum qui benedictus es, & benedictus eris, à quo omnia sunt benedicta? Tunc mutuo se invicem salutantes atque benedicentes, Angelus cum magna claritate celsa petijt; Sanctus verò Maglorius noctem pervigilem, ut cæperat, duxit.

32. Evolutis autem paucis diebus idem Angelus nimio splendore coruscus sancto Maglorio apparuit dicens: Sancte Maglori, omni dubietate postposita de tuo obitu esto securus: quia terdenis ornamentis quoddam secta coronant; quidam verò sexagenarii numeri honore duplicato præmia secundæ castitatis obtinent; te autem corona centeno cumulata fructu ob corporis integritatem & servatam virginitatem inter choros virgineos sacer ornabit. His dictis Viaticum de manu Angeli in proximo moriturus visibiliter accepit. Ab illo ergo die de obitu suo valde sollicitus, nisi causa inevitabilis & multis profutura extitisset, usque ad diem vocationis suæ hunc versiculum in ore semper repetens: *Vnam petij à Domino hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ*, nunquam ab Ecclesia visus est recedere. Postea finito cursu labentis vitæ, quando illi placuit cui ab initio famulatum præbuit, Fratribus valedicens, inter verba sanctæ exhortationis animam exhalans, felici transmigratione nono Kalendas Novembris pervenit ad Christum. Cujus intercessio gloriosa nobis obtineat veniam peccatorum, cujus mors pretiosa est ante Deum qui vivit & regnat per infinita sæcula sæculorum. Amen.

* Corpus S. Maglorij primò quidem in Monasterio Sargientiensi, *Sargy*, sepultum, deinde in Prioratum Lehonium, *Lehon* à Neomeno Armoricæ Duce anno DCCC LVII. translatum, postmodum grassante Normanorum furore Lutetiam Parisiorum delatum est, ubi nunc in Ecclesiâ Monasterij San-Magloriani ejus Reliquiæ asservantur: quod Monasterium Patribus Oratorii nuper concessum est, Abbatia mensæ Episcopi Parisiensis unita.

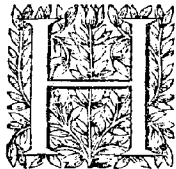
~~~~~

VITA S. LAURENTII EPISCOPI

SPOLETANI, COGNOMENTO ILLUMINATORIS.

Ann. Ebt.
D. LXXVI.
Februar. 1115.

Ex Vita Italica Ludovici Iacobilli à Iohanne Bollandò Latinè reddita, ipsiusque Bollandi observationibus.

I. ORMISDA Summo Pontifice Sedem Romanam administrante, cum SEVERUS Antiocheni Patriarchatus invasor, defensorque acerrimus Eutychianæ heresis, favente Anastasio Imperatore in Catholicos deserviret; plurimi Christiani à Syria, numero fere trecenti, persecutionis declinande gratiâ Romam tamquam in asilum coierunt. In his LAURENTIUS, ut erat singulari virtute preeditus, gratiam facile apud Hormisdam inijt.

2. In Clericorum numerum deinde coopertus, quibus Patris loco erat, IOHANNI Episcopo Spoletano ad Superos translato totius Cleri calculo, non quidem plebi, sed VI-
SILIO Papæ accepto subrogatur. Huic in Urbem adventanti Spoletani promiscui cives, exteri hominis promotionem indignè ferentes, portas occidunt, sed Divina benignitas, Ex Clerico fit Episc. Spoletanus.

Ann. Chr.
D. LXXVI.
Februar. III.

cui rata erat ipsa electio, miraculo aperuit, ac summum apud omnes honorem & aucto-
ritatem conciliavit. Eo in munere Laurentius nullam planè Pontificalis officij partem præ-
termisit, tantaque fuit in omnes humanitate, ut nemo ab illo tristis recederet.

Farfense
Monaste-
rium condit
& Mona-
chum in-
duit.

3. Posteaquam verò annos XI. menses IV. dies VIII. Ecclesiæ suæ præfuit, curarum
humanarum pertæsus, solitariam vitam anhelare cepit, & Petro in locum suum substi-
tuto ad Fundum Acutianum in Sabinos se recepit. Illic puerum hominum largitionibus
adjutus, Templum ac Monasterium construxit Deiparæ Virgini dicatum, quod à vicino
flumine, vocabulo FARFARO, Farfarense, vulgò di FARFA, nomen traxit. In eo ipse
Monasticum habitum induit cum aliis non paucis, qui eum Abbatem elegere, & S. P.
Benedicti Regulam latè jam per Italiam aliàsque provincias celebratam incunctanter
usurparunt.

Veterum de
eo testimo-
nia.

4. Pauca equidem suppetunt antiquorum Scriptorum testimonia, quibus hæc historia
stabilitur: potiora hæc accipe. Iohannes Papa VI. cum Ecclesiam Farfensem anno
DCC. VII. dedicasset, in peculiari diplomate, quo Monasterij census confirmavit, S.
Laurentium Episcopum dicti Monasterij Farfensis in fundo Acutiano Fundatorem
appellat. S. Petrus Damiani in Epistola 9. ad Nicolaum Papam II. seu Opusculo 19.
de abdicatione Episcopatus, cap. 1. ita scribit. Episcopus etiam ille Sabinensis, qui
solum Pontificale descriuit, & Farfense Monasterium contempta Sacerdotali
dignitate construxit, quàm nobilis in Christo vir fuerit, testis est antiqua tradi-
tio, quæ sanctitatis ejus insignia celebrat; testis moderna devotio, quæ piam
ejus memoriam in devotione frequentat.

An Episc.
Sabinensis?

5. Laurentius noster, quem tacito nomine Petrus Damiani exprimit, & Sabinen-
sem Episcopum vocat, dictus est etiam Sabinensis Antistes à Gregorio Romano S. Mat-
thæi Abbate, qui Farfarense Chronicon anno M. DC. XLIII. scribebat. Is duos se sequi
Gregorios profitetur, qui ejusdem Cœnobij historiam continuarunt, primus anno DCCC.
IX. alter cognomento Catinensis anno M. XC. Compilatorem legit Iacobillus, atque ejus
sententiam de adventu Laurentij in Italiam sub extremo tempore Iuliani Apostatæ, tem-
poris rationi contrariam merito explodit Bollandus in Addendis ad diem 3. Febr. Com-
pilatorem illud in errorem induxit, quod Laurentium existimet in Italiam venisse cum
Isaac, qui teste Gregorio M. in lib. 3. Dial. c. 14. prioribus Gothorum temporibus
de Syriæ partibus ad Spoletanam urbem venit, & usque ad extrema penè
Gothorum tempora pervenit. Verùm etsi Laurentium Isaac socium admittamus, prio-
ra tamen Gothorum tempora, non à tempore quo Alaricus in Italiam irrupit, sed à Theo-
dorici Regis auspiciis, qui anno CD. XCIII. regnare incepit, D. XXVI. desunt, numeran-
da sunt. Ceterum quod ad dignitatem Sabinensem pertinet, etsi Iacobillus Laurentium Episc-
opum asserat Spoletanum, qui ejus Reliquias servant, & diem festum magno cum honore
celebrant; utrique tamen Sedi vicissim præfuisse non omnino repugnat.

6. His ita observatis, non abs re erit, ipsius Gregorij Romani Abb. verba à Iohanne Bol-
lando in Addendis ad diem 3. Febr. relata hæc attingere. Cum aliquando, inquit,
suam diocesim inviseret, pervenit ad Casalem Turrianum sic à fluviolo di-
ctum, qui nunc prope Monasterium Farfense fuit, Rianus nuncupatus: & in
fundo Acutiano sub monte Murella (ubi tunc erat immensa silva nemini pervia,
& à teterrimo dracone custodita) delectatus tanta solitudine, se dedit contem-
plationi & orationi. Inde suis orationibus dracone fugato parvum Oratorium
construxit in honorem beatissimæ Virginis MARIÆ, cujus imaginem (quæ
nunc exstat in tabula lignea depicta, & ut creditur ex continuata traditione, à
S. Luca Evangelista) secum è Syria portaverat: & ædificatis aliquot cellulis
prima hujus Cœnobij fundamenta jecit. Hic ergo per annos circiter xxv. san-
ctissimè vivens, Monasterium auxit, non solum spiritualiter, multis ad Divi-
num servitium sub ejus magisterio confugientibus, sed etiam temporaliter, plu-
ribus acquisitis tam emptu, quàm sub pia largitione fidelium. Ubi ergo dæmon
sub specie draconis habitabat, Virgo quæ caput draconis contrivit, honorari
cepit.

Moritur.

7. Interim SUSANNA obeunte (eam hic auctor Laurentij sororem itinerisq; co-
mitem

VITA S. LAURENTII EPISC. SPOLETAM. 233

mitem vocat) & in dicto Oratorio à Laurentio sepultâ, paullo post idem Lau- Anno Chr.
rentius meritis clarus obdormivit in Domino, & prope fotorem suam à disci- D. LXXVI.
pulis fuit sepulturæ traditus. De S. Laurentio hæc habentur in Bulla Iohannis Feb:uar. 117.
VI. Papæ: Laurentius quondam Episcopus venerabilis memoriæ, de peregrini-
nis veniens, in fundo qui dicitur Acutianus, territorij Sabinensis, venera-
bile Monasterium sanctæ Dei Genitricis semperque Virginis Mariæ constituit,
& propter religiosam ejus conversationem & Divini servitij sedulitatem ibi-
dem secum conversantium loca quædam tam emptu, quam ex oblatione
fidelium acquisivit. &c.

8. *Paucis verò interj. èllis idem Auctor.* Quod autem Laurentius Fundator, si-
cut & Thomas Restaurator fuerint Sancti, apparet ex antiquissima traditione,
& ex quibusdam fragmentis antiquissimi Breviarij manu Longobardica de-
scripti. Insuper usque ad annum M. DC. x x x v i. nos celebravimus dies festos
dictorum Sanctorum, recitantes eorum Officium. Sed cum quidam Prior,
nomine Gregorius à Perusio, tulisset dictum Officium, asserendo non esse ex
Apostolica auctoritate; rursus illud reassumere non valuimus, respondente
sacra Rituum Congregatione, nos non debuisse istud dimittere: cum autem
dimissum sit, non esse reassumendum.

9. *Hæc paullo fusiùs ex Auctore recentiori protulimus, tum quòd ea ex vetustis*
Scriptoribus à se deprompta affirmat; tum quòd certiora nobis desunt argumenta. THO-
MAS à Gregorio supra memoratus Monasterium Farfense collapsum restituere cepit anno
DC. LXXX. & cum annis x x v i. ei præfuisset, sanctitatis merito locum in celo atque
nomen in Martyrologio Bened:ctino & in Catalogo Sanctorum Italie meruit xv. Id.
Septemb. ut suo tempore demonstrabimus. Laurentius verò in Ecclesia Spoletana, ubi
asservantur ejus Reliquiæ, precipuè colitur 4. die Febr. (et in diem tertium ejus obitus
inciderit) ob festum S. Blasij quod ibi sollemnitus celebratur. Multis miraculis vivens
ac mortuus claruit Laurentius, potissimum in cæcis illuminandis, unde & ILLUMI-
NATORIS cognomen consecutus videtur. Ejus obitum referunt ad annum D. LXXVI.

10. *Vnum ex Iacobillo addendum superest de Cœnobij Farfensis statu, quem Io-*
hannes Bollandus Latine expressit in hunc modum. Cum S. Laurentij discipuli, Monasterij
ipse postea S. Thomas & alij Abbates ac Monachi magna vigerent vi- Farfensis
re sanctitate, ex eo Cœnobio plures ductæ coloniar, multa, inquam, per Ita- status.
liam ab iis fundata Monasteria, Farfarenfibus adstricta Statutis. Multi quoque
Spoletini Duces, Summi Pontifices, alique potentes viri multas ac magnas
ei Cœnobio donarunt possessiones. Exstant vetera monumenta quæ fidem fa-
ciant, possedisse Farfenses in variis provinciis Ecclesias & Cœnobia 683. ur-
bes duas, Centumcellas cum suo portu & Alatrium; castaldatus 5. Castella
132. opida 16. portus 7. salinas 8. fundos 38. villas 14. molendina 82. pagos
315. complures lacus, pascua, decimas, portoria atque alia bona. Multa ei
in Umbria suberant Monasteria & Ecclesiæ, in diœcesi Spoletina Monasteria
duo, decem Ecclesiæ; in Afisensi Monasterium unum, Ecclesiæ quatuor; duæ
in Interamnenfi. Data deinde Abbatia Farfarenfis anno M. CCC. LXXXVIII. sæ-
cularibus Clericis in Commendam, ut vocant; eoque introducti Monachi Be-
nedictini Germanicæ nationis. Verum anno M. D. LXVII. motis Germanis alios
è Congregatione Cassinensi illic constituit Pius V. Pont. Max. quibus præest
Abbas Claustralis, huic alter Commendatarius, qui in octo castella ac plures
pagos temporalem ac spiritualement jurisdictionem obtiner amplissimis aliis pos-
sessionibus Sedi Apostolicæ restitutis. Sic ex Iacobillo Bollandus.

Ann. Chr.
D. LXXVI.
Maij
xxviii.

VITA S. GERMANI EPISCOPI VRBIS PARISIACÆ,

Auctore VENANTIO FORTUNATO Episc. Pictau.

Ad MSS. codd. diligenter recognita.

I.
Germanus
in utero
matris diros
conatus di-
vinitus vino
cit.

* al. factam
pro eo.

II.
A veneno
sibi parato
servatur.

III.
Pædēdica-
tus sit Dia-
conus, tum
Presbyter, &
Abbas.

d
Caritas ejus
in pauperes
miraculo
dicatur.

f
IV.
Incendium
relinguit.

EATVS igitur GERMANUS Parisiorum Pontifex, territorij Augustodu-
nensis indigena, patre ELEUTHERIO, matre quoque EUSEBIA, honestis
honoratisque parentibus procreatus est. Cujus genitrix pro eo quodd hunc
post alterum intra breve spatium concepit in utero, pudore mota mu-
liebri cupiebat ante partum infantem extinguere: & accepta potione ut
abortivum projiceret, dum nocere non posset, incubabat in ventre, ut
pondere præfocaret, quem venena lædere non valerent. Certabat mater
cum parvulo, renitebatur infans ubi utero: erat ergo pugna inter mulierem & viscera. Læ-
debatur matrona, nec nocebatur infantia: obluclabatur sarcina, ne genitrix fieret par-
ricida. Id actum est, ut servatus incolumis, ipse illæsus procederet, & matrem redderet
innocentem. Erat hinc futura prænosceri, antè fecisse * virtutem, quàm nasci conti-
gerit.

Deinde cum Avallone castro ^a cum STRATIDIO propinquo puer scholis excurreret, ma-
ter parentis ^b ut ejus hereditatem acquireret, de adolescentis fallitura nece tradavit. Quæ
temperatam potionem in ampullula condidit, vinum quoque in altera, præcipiens puellæ
ut venientibus ambobus illi porrigeret de vino, isti de maleficio. Sed ignorans ministra
ampullulam mutat & pocula; vinum S. Germano, venenum dat Stratidio: & dum in fontem
præparatur interitus, auctor cadit in laqueum. Quo mater ejus cognito puellam increpat
cum fletu, extinxisse se filium. Cui Stratidio sollicitè impenso studio, factò de ipsis malefi-
ciis vario, etsi mors vitam non abstulit, tamen signum mortis infixit.

Hinc ad parentem suum sanctum SCOPILIONEM Lausia ^c se conferens, moribus honestis
alitus & institutus est. Qui cum fere mille passus longè à vico consistenter, jugiter ad Ma-
rutinos currebant ducti fidei calore per tempestatem, per hiemem. Qui intra terni lustri
spatium ^d à B. Agrippino Diaconus instituitur, & sequente triennio Presbyter ordinatur.
Dehinc à Pontifice NECTARIO Abba ad S. Symporianum merito dignus adsciscitur. Quan-
tā verò inibi abstinentiā vixerit, quantas quoque vigiliis continuando duraverit, quibus
elemosynis profusus exiterit, illa res una testis est: cum jam rebus reliquis pauperibus
erogatis nec panis ipse refideret, quatenus Fratres reficerentur. Quæ de re insurgentibus
adversum se Monachis, retrudens se in cellula, amarè flevit & doluit. Inter hæc ipso oran-
te quædam ANNA matrona duorum faumariorum ^e cum pane dirigit onera. Sequenti etiam
die cum annonæ destinavit plena carpenti vehicula: itaut exinde Monachi cum saturaren-
tur cibo, terrentur miraculo ^f. His itaque celeberrimis intentus officiis, non desit prædicandis
manifestari miraculis.

Igitur quadam vice dum cibum fessus acciperet, ingrediente AMANDO Monacho in sænile
cum lumine, carbone decidente flamma sænum corripuit, & arida nutrimenta vorax ignis
adlambit. Concurrentibus reliquis, nec tamen succurrentibus, tardius ipse profliciens, ra-
ptā de foco cucumā ascendens supra fabricam concinens Alleluia, fundens paululum
aquæ in Crucis imaginem restinxit incendia: ac de manu Sancti imbre sedata est ignis unda,

^a Avallo seu Aballo, *Avalon*, opidum in Ducatu
Burgundiæ inter Augustodunum & Autissiodorum.

^b Alia exemplaria habent, *propinquus*, sed utraque
vox, *parens* & *propinquus*, Fortunato synonyma est.
Hinc ad parentem suum, S. Scopilionem, &c. hec
num. 3.

^c Lausia seu Lausæa, *Luxy*, opidulum inter Augu-
stodunum & Ligerim medio fere intervallo positum.

^d Dubium est, an spatium istud quindecim anno-
rum à S. Germani nativitate, an à tempore quo Sco-
pilionis disciplinam subiit, sit metiendum. Posterius
magis aridet: nam Agrippinus Aduensis Episcopus,
qui Germanum ordinavit Diaconum, nondum Sedem
obtinere anno D. XVII. quo Pragmatici ipsius Agrip-
pini decessor Epæonensi Concilio subscripsit. At verò

S. Germanus anno citato, viginti minimè annos jam
attigerat, siquidem fere octogenarius *evolavit ad celos*
(ex Fortunato num. 76.) anno D. LXXVI.

^e Saumarij, equi Sarcinarij, Gallis *Semmiers*, à *σάμμα*,
sarcina.

^f Post hæc verba apud Surium & in nonnullis apo-
graphis posterioris ætatis inferuntur hi versus. *Cujus*
bonis operibus inflammatus Episcopus, S. Virum nequè
adhuc ista recusantem, quem etiam predicabans demo-
nia, in custodiam truxit. Cui fateri nunc Divino ape-
riebatur ergastulum, sed non hinc egrediebatur, nisi
supplex Episcopus daretur præcepto. At cum ista in
antiquioribus sincerioribusque membranarum non legan-
tur, huc revocanda in secessum duximus.

quam vix exstinguere flumina. Quod tamen postero die ejus insidiis actum est, hostis ipse confessus est.

CHARULFUS quidam Francus partim villæ Basilicæ res obstinatus invaserat. Quem cum Vir Dei ad reddendum aliquatenus commoneret, nec tamen proficeret, ad orationem se convertit, nec fides vindictam distulit. Statim ex vicino ferus ursus exsilens tres illius equos interfecit, nec sic à duricia respicit. Sequenti vero nocte duplicavit ultor perniciem. Sex jumenta interemit, nec sic quoque poena sufficit. Tertia idem nocte novem vehicula prostermit, triplicato cadavere: sic labor crescebat in cladem. Dehinc ad B. Virum tardius dirigit puerum, agrum reformat invasum, calamitas compescitur. Id actum est, ut bestia castigante homo sensum acciperet, & daret non intelligenti beluæ rationem.

Dehinc beatus ACRICOLA Cabillonensis * Episcopus habens Cubicularium graviter febrium fessum, qui destinato animo totus pendebat in transitu, dirigit ad sanctum virum intercedendi suffragium. Tunc perceptis apicibus Basilicæ sub porticu ad sancti Symphoriani sepulcrum progreditur. Interea vir justus orationi incubuit, terram corpore prementens & sidera mente transcendens; & quasi ante se habens præsentiam Domini, pro voto supplicis obsecrator accedit. Nam mox vicinus Redemptoris auribus exauditur, & adhuc isto recubante in pulvere, ægrotum medicina perfudit: ac Iusto jacente in pavimento, languidus surgit de lectulo, antè currentem medelam *, quàm peroret qui supplicat: ita ut portitori redeunti obviam puer occurreret cui parabantur exsequiæ: ut non esset ambiguum eadem horâ languidum saluti fuisse redditum, quæ vir beatissimus fufus delasse comperitur.

Nec illud omitti convenit, quod ad domum EBROIS pro fide Iusti collatum est. Cujus ingrediente domum ANNA matrona proclamat rem mirabilem se videre. Inquisita à consuepate, quid esset quod inspiceret, ait: Ecce beatus Germanus cornuta facie mihi videtur incedere: quod penè vix valeo aut intueri lumine, aut sermone conferre sanctum virum novo more cornibus radiantem. Consternatæque mirabatur mulier hominem nostro tempore in figura Moyli potuisse conspicere. Credendum quod & ille post colloquium Domini potuit à muliere cornu exaltatus agnosci. Cujus causæ pavore Ebri eadem die juxta Sanctum sedere nullatenus præsumpsit duplici pro merito, matore pariter & terrore.

Contigit ut pro villis Augustodunensis Ecclesiæ THEODEBERTO Regi Cabillone occurreret. Memor sancti Symphoriani in ingressu Palatii, ita Spiritu Dei redundante locutus est, ut antè Rex annueret, quàm verba petitor explicaret. Cui & ore prophetico finem dixit de transitu. Quod paucis interim diebus dum ad Remus remeavit, in ipso itinere Rex extrema sorte defecit, quasi sancti viri sermo dictus fuisset ab Angelo.

Et quoniam Beatissimo erat familiare in Basilica sancti Symphoriani soli vigiliis ducere, euntem cum Monachus SILVESTER prosequitur. Et ingressi pariter ad sancti Martyris tumulum, circa noctis medium ab altari tumultum frequentantem rumores accipiunt, tamquam si ad rapinam collecta curreret multitudo. Credens enim vir Dei versari latronum incursum, imperat Monacho ante sepulcrum psallere. Ipse vero accedit ad altare. Dehinc illa turba ad Monachum quod psallebat alacriter properat. Quo mactato graviter & in terram projecto ac semivivo relicto veloces effugiunt. Qui vix voce flebili cladem suam replicans, à daemonibus se casum gravi congressu confessus est.

Accidit ut SABARICI famulus ÆSARIUS nomine, ad virum de quo loquimur injuriam passus confugeret, supplicans ut quolibet pretio cum de insolentis domini servitio liberaret. Quod indignatus Sabaricus pro Æsario & conjuge vel unico ejus filio, octoginta solidos pretij nomen petiit, quominus famulos servili ditione laxaret. Tamen hoc non dubitavit misericordia Iusti vel perquirere vel donare. Quo pretio persouto, contigit ut ante Basilicam seductus Sabaricus præteriret, nec tamen orationi quoque occurreret. Qui domum suam ingreditus, statim affligitur, ligatur, & catenis revinctus ad Sanctum perducitur. Neque sic à pio viro misericordia tollitur, sed statim missa prece ejus obtinente fide purgatur. Tunc adjecit Sabaricus adhuc viginti aureos ad pretium quod acceperat; & decentum solidis crux ad sepulcrum beati Symphoriani ab ipso suspensa est: quæ usque hodie res est in testimonio. Quæ occasione filij vel filia ita sanctè conversati sunt, ut per Monasteria nunc regant agmina Monachorum. Quæ causa modo mirabili profuit patri vel gemini, ut parvum genitoris flagitium posteris transiret in lucrum.

In pago Alisienne res gesta est. Conjux inlustris viri VULFARI, DESTASIA nomine, vitalis spei destituta solatiis, linguæ carens officiis per biduum jam muta, spiritu desolante decumbens, apparatis exsequiis jam palpitabat exanimis. Cui eulogiis per Presbyteros

* Et tamen Gregorius Turon. in lib. 3. Hist. cap. 36. scribit Theodebertum diutissime ægrotaffe, & cap. 37. anno post Chlodovei obitum tricesimo septimo, Regni sui xiv. Christi scilicet D. XLVIII. obiisse.

† Alexia, Alise, opidum quondam validissimum in colle apud Mandubios in Burgundia situm, Casari notissimum lib. 7. de Bello Gall. nunc vicus est colli daciivi impositus.

Ann. Chr.
D. LXXVI.
Maij
XXVIII.

rum suum directis & violenter adaptatis præmortuæ dentibus in ore transiectis, mox ut fauces semivivæ liquor benedictionis introiit, statim incipit præmortua vitæ statibus anhelare, oculi nece præclusi lumen dei requirere, ut post funerum pallorem facies in ruborem transiret, donec cunctis stupentibus vivificata confurgeret, & circumstantes auctorem muneris gratiam prædicarent. Quæ singulis annis tributum vitæ soluit pro pretio.

XII.
Episcopum
se fore præ-
videt.

Episcopus
factus Mo-
nachii vitam
retinet.

Ceterum revelationum suarum quis scrutator introeat, cui ante quatuor annorum curricula, ipsa Episcopatus sui causa non est abscondita? Itaque positus in sopore, inspicit à quodam sene claves sibi portæ Parisiæ porrigi. Interrogans quid hoc fieret, accepit responsum, ut salvas eas faceret. Quod post civitatis ejus Episcopo a decedente dum præcellentissimo Regi CHILDEBERTO occurreret, in ejus electione effectum illa vox promeruit, Ordinatusque Pontifex qualis quantusque se gesserit, hoc expedire lingua mortalis non sufficit: quoniam supra hominem fuit omne quod edidit. Denique adeptus gradum curæ Pastoralis, de reliquo Monachus persistebat. Hinc se frequentibus exercebat vigiliis, inde continuatis macerabat inediis. Pernoctabat algida senectus per hiemem sustinens dupliciter frigus, ætatis & temporis, quod nec tolerare possint potulenti juvenes: seipsum penè obliviscens pro victoria corporis, tamquam si simul accessissent dignitas & necessitas. Quæ verò elemosynæ tam de rebus Ecclesiæ quàm populi oblatione vel Regio munere per manus Sancti factæ sunt, solus ille qui omnia scit, novit & numerat.

XIII.
Nota Chil-
deberti in
pauperes
munificen-
tiam.

Denique quadam vice præcellentissimus CHILDEBERTUS Rex cum ei direxisset sex millia solidorum pauperibus eroganda, expendens tria millia revertitur ad Palatium: interrogatus à Rege si adhuc resideret quod egenis tribueret, respondit medietatem refecisse, nec invenisse inopes, quibus totum expenderet. Cui Rex inquit, Domine, dona quod restitit: nam Christo largiente quod donetur non deficiet. Incidens aurata missoria, argentea vasa comminuens, quidquid primum habuit dans Sacerdoti ne perderet. Erat ergo expectanda contentio inter Sacerdotem & Principem. Faciebant apud se de misericordia pugnam & de pietate certamen, thesauros ut spargerent, & de suis talentis egeni dicerent, festini ad futura lucra, ut brathum semen b fererent, & post mesiores accederent autolentam per segetem: ut Sacerdos locupletaretur Regalibus thesauris, & in Regem floreret gratia Sacerdotis, qui suum solum hoc credidit, quod nudus aut egenus accepit.

XIV.
Dominica
die laborans
punitur.
* Effone
prope Cor-
bolum.

A S. Germa-
no sanatur.
XV.

Sed revertamur ad ordinem. Quidam in Exona * vico de fiscalibus famulis GILDOMERTIS nomine, cum die Dominico quiddam operatus sit, ita contrahitur digitis, ut ungulium acumen partem transiret in alteram. Qui Parisius sancto viro occurrit in Oratorio: & oratione data, manûque peruncta oleo, unguis de palma retractæ sunt. Digitis redditur organum & in antiquo officio nervorum tela retextitur. Quem Clericum post effectum, & ut integrum saluum faceret, peste liberavit & crimine.

XVI.
Item mul-
lier.

Rursus quædam mulier nomine FAVONIA in urbe Parisiaca per novem dies percipiens nihil præter puliculam, ore aperto inhians sancto viro oblata est. Quæ velut ferro opposito nulla lege poterat jungere dentes aut labia. Quam in Oratorio sacro perungens oleo, palpato undique capite sine tarditate salutis restituit.

XVII.
Alia mira-
cula.
* Noyon
in Picardia.

Accidit ut puella quædam de MEDARDI Meglidunensis e familia filans die Dominico, contracta manu damnaretur supplicio. Quæ contactâ oleo virtus infudit remedium. Hinc stupentes digiti vigorem pristinum respiscunt, oblitum artis officium reducti articuli meditantur, manus ramosa distenditur, & purgata vitio dextera salutis reducitur.

XXIII.
* an Nem-
ptodori?
Nanterre.
NOTA.
d

Rectè creditur inferendum illud quoque miraculum. BOBOLINUS quidam de vico Novio * vehementer inimici pervasus insidiis, ad hominem Dei vinculis nexus adducitur, rebeli spiritu rotatus excutitur nec lassatur. Qui exorante sancto viro quasi de longo itinere ad se suamque mentem septimo die revertitur. Sic dupliciter liberatus, dum fugit umbra de sensibus, catena cadit de manibus, & sanus redditur & solutus.

Hoc autem memoriæ iure perpetuo est tradendum. Quidam ex NANTHARICI * familia separatim ab invicem maxillarum juncturis ore aperto ad sanctum virum perducitur. Quem signo Crucis impresso sanitati redditum vetuit ne acciperet vini potum aut carnis edulium d. Qui præcepto postposito ad normam sui languoris statim reductus est. Sed ne prævaricantis negligentia Iusto subtraheret gloriam, in Spedoteno e villa rursus ei oblatus est. Cujus loca maxillarum sancto perungens oleo, ac beatis manibus mentum astringit.

* Eusebio S. Germanus successit in Sedem Parisiensem ante Concilium Parisiense III. anno D. LVII. celebratum, cui Germanus subscripsit.

b Ita MSS. codd. ubi legendum videtur *bracteum* *semen*, hoc est aureum vel argenteum: nam bractea est aurum vel argenti lamina subtilior. Cui interpretationi favet quod sequitur de *aurolexia* segete.

c Melodunum Melun ad Sequanam decem leucis

supra Lutetiam Parisiorum. In quibusd. MSS. legitur de domo Medardi Meglidunensis familia.

d Simile quid de S. P. Benedicto legitur in lib. 1. Dial. Greg. M. cap. 16.

e Al. Spedenoto, *Esponne*, vicus prope Meduntam Castrum, Mante, decem leucis infra Lutetiam Parisiorum non longè à conflente Mandræ in Sequanam.

gens & labia Christi nomine invocato, concussa sanctis digitis ad se junctura revertitur, Ann. Chr.
& suæ fidei merito salvus domum reducitur. D. LXXVI.
Maii xxviii.

Item faber, LIGERIUS nomine, turbulenti demonis arreptus infania, ita bestiali feritate proruperat, ut catenis collo manibusque revinctus vix ad beati viri traheretur præsentiam. Inde miserabilior, ut qui sustinebat ab hoste violentiam, ipsi adderetur altera pœna per vincula. Quem tamen Sacerdos apud se imperat detineri: & sicut septimo die Deus quievit ab opere, ita & operâ Dei transactâ hebdomadâ eripitur à damone: sicque in propria redire securus meruit liberatus ab hoste. XIX.

VVA D D O vir inulter consilij Regis particeps typum dupliciter incurrens febris & frigoris, expurgandus sancti viri præsentatur obtutibus. Interea horâ solitâ febre concussus gravissima, ut refrigeraretur vel aquam instanter expostulat. Qua sibi denegata in sancti Pontificis insolecit injuriam. Vir tamen Dei contentus ut obtineret victoriam, oratione explicata, potum ei donans in calida, hominem revocavit salutem ad pullinam, & imminens periculum tali curavit antidoto, febrem curans per calidam. XX.

Nec illud est prætereundum similis causæ miraculum. Reginz CHRODOSINTA^a minister VLEUS nomine, typo * vexabatur gravissimè. Poscens suffragia medelæ perrexit ad Pontificem. Quem vir Dei constanter ducit ad Baptisterium. Sed exorante Sancto cœpit affligi gravius in proximo liberandus. Postulat ardens & æstuans aquæ modicum, sed negatur. Qui sellis amaritudine suscitatus acerrimè, balneum suum ad Sancti vestigia projecit clamans: Tu me Domine interficis, cum sanare debueras. Sed hoc tibi notum sit, quia per te morior. Vita mea à te erit requirenda à Rege vel à parentibus. Interdum præ calore per Baptisterij pavimentum volutatur. Orante beato viro in soporem convertitur, & aliquantulum post somnum excitatus, ab ipso in omnem incolumitatem languidus reformatur. Inquisitus à Pontifice cur tantum locutus sit ad injuriam Sacerdotis, respondit solum ei gratias referens, nihil se de suis verbis recordari confessus est. XXI.

Præcellentissimus CHILDEBERTUS Rex cum equum necessarium ad sellam beati viri donasset vehiculum, rogat ipse qui dederat, ut cum sibi retineret, nec cuiquam tribueret. Interim beatus vir postulante captivo equum donat in pretio, quoniam apud Pontificem plus tuit quam illa Regis, vox pauperis. Labet igitur ut quindecim cum venumdaret solidis: quem pauper ipse cum duceret, negotiator occurrit, emitque prædictum equum duodecim aureis. Quo empto negotiator adducit ad stabulum. Sed quoniam minus dederat quam vir Dei præceperat, equus sub nocte moritur, ne Sancti verbum iret incassum. Unde sequenti die sellarem de stabulo junctis bubus extinctum retraxit emptor mortuum vehiculum. Qui versa vice capistro non capite sed pedibus adligatus educitur. XXII.

Est operæpretium illud memoriæ tradere, qualiter Sacerdos Christi solitus erat de ipsis quoque Regibus triumphare. Igitur cum glorioso CHLOTHARIO Regi occurrisset ex solito, nec tamen de sancto viro stante ante Palatium ei fuerit nunciatum, mora facta ante vestibulum non repræsentatus inde domum revertitur. Sequens nox in Oratorio vigilijs ducitur, Rex dolore atque febris infestatione torquetur. Vix primo diluculo ad domum Ecclesiæ à Proceribus concursatur: pœna Regis exponitur, ut sua visitatione Regis doloris vim mitiget Optimates deprecantur. Mox apud pietatem injuriæ causa postponitur, qui antè nec nunciabatur, intrat honoratus & exoratus Palatium. Rex vix adlurgit de lectulo, casum se divino flagello conqueritur. Adlambit Sancti palliolum, vestem Sacerdotis deducit per loca doloris. Culpam confessus criminis, mox dolor omnis fugatur: idque actum est, ut cujus incurrerat de contemptu periculum, sentiret tactu remedium. XXXIII.

In pago Parisiaco Vico-Novo * res gesta est. Quidam in eodem loco impetu lupi rabi-
di laceratus & extra sensum effectus beato Sacerdoti miseranter oblatus est. Hic ad illa suæ artis recurrent suffragia, mox brachio olei benedicti liquore circumlito & sacris eo digitis medicabiliter attricato, pestis illa quæ viscera dolore grassante pervaserat, loca fugit obsessa, & jam putredine resoluta, vigore pristino restituto, sine cunctatione velut expecto de sopore dolor recessit, mens redijt. XXXIV.

Item de vico Mantola à VVALDULFI cujusdam ancilla, anno & novem mensibus gravi cecitate percussa, per soporem admonita ut simbram Sancti si tangeret, mox visum reciperet; die quadam Sacerdoti occurrit; sed multa nocte circumdata ita constrictis luminibus, ut unde oleum benedictum injiceret, luminis aditum non præstaret. Tamen per unctis palpebris desuper & locis reliquis capitis, oratione data, pane & sale signato, mulieri præcepit ad mansionem se condere. Ipse à primo somno in Oratorio pervigil, circa medium noctis mulier clamat hospitem se lacrymare profusè. Tum accenso lumine ab ocu-
b XXXV.

^a Gregorio Turon. in lib. 4. cap. 3. CHLOTHARIA vocatur, Chlotharii Regis filia, quæ Alboino Langobardorum Regi postea nupsit. Ex hoc loco videas, Regum Francorum filias in paterna domo adhuc de-

gentes Reginas appellari.

^b An Caltrum, Medunta alijs appellatum? Certè vernaculum nomen *Manie*, satis accedit. Vide suprâ num. 18.

Chlotharius sanatur.

^a *infænum* 40.

Ann. Chr.
D. LXXVI.
Marj
22 VIII.

lorum compage cernit manare sanguinem. Quæ cum eodem cruore mane ad Sanctum redijt, sed ipse cum aqua palpebras fovens & abluens, orationibus additis, oculus unus apertus est: deinde altero peruncto mulier domum revertitur. Dehinc eadem sub nocte nimium fuso sanguine adpropinquante die Sacerdoti se obtulit. Qui cum de Regis occursum domum reverteretur, ingressus in Oratorium statim mulieri alter oculus aperitur, & præstante Domino gemello se videre lumine gratulatur.

XXVI.
* *al. Ran-*
nobilis

MAGNOBILIS * puella cum talibus decepta illuderetur insidijs, ut quoties ad Ecclesiam voluisset accedere, gressum facere non valeret; Servo Dei in villa Savara ^a præsentata est. Confestim ut Sancti manus super caput puellæ titubantis imponitur, tali investigatione occultus * hospes detegitur, & se diu latuisse multo gemitu confitetur, nec in Beati præsentia clamat proprio se posse celare præstigio. Ergo ita se proditum & egressurum gravi ardore conqueritur. Interim non cessante Sacerdote manu Crucis signum depingere, expectantibus omnibus in mulæ similitudinem prorumpens, cum sanguine de naribus mulieris inimicus egressus est. Quam sanitati restitutam Monachali veste mutata Dei servitio traditam bis triumphare fecit, hoste victo vel sæculo.

XXVII.

Quid illud quod sine mora curavit debilem dexteram? Cum ad festivitatem Sancti Martini Turonis accessisset, egresso de Monasterio offert se mulier barbara, manu nervis contracta, postulans medicinam. Quam sub casula receptam suo sputo inlitam velut sparsum farinæ collectum commacerat. Hinc resudante dextera digitos tendit & replicat, torporem veteratum ad vivacitatem resuscitat. Et priusquam veniret ad beati Martini januam, digitis suis extensam reddidit incolumem dexteram. Quam mox sentiens esse directam, mulierem à se repulsus est *, ingressus Basilicam.

* *pro repu-*
lit.

Deinde egrediente de prædicta Basilica cum se ad mansionem servus Dei reciperet, offert se manca altera palma digitis affixa, quæ prius tacta de saliva, dehinc oleo peruncta, pristinae sanitati de præsentia est reddita. Nam causas infirmitatis hoc erat sancto viro curare quod tangere.

XXIX.
* *quæ. j.*

Erat sanè mirabile, quoties famulus Dei ad Augustudunum voluisset accedere, mox ad sanctum Symphorianum dæmones nunciabant. Et occurrentes per Murvinum * fletu gemituque clamabant: Vir sancte, si de locis cultis nos inconsideranter repellis, vel habitare concede silvarum per solitudinem, ut liceat miseris per deserta securos errare. Antequam tuos oculos nec corpora nos celant, nec nemora. Qui desentes & Sancti non tolerantes præsentiam, admodum ejus dexteram de obsessis corporibus passim vertebantur in fugam, & de salute populi projecta dæmonia lamentabantur.

XXX.
* *Supra*
num. 1.

Producatur in medium nobile illud miraculum. Cum regrederetur Pontifex de sancto Symphoriano, Castello Avallone * iter agens ingreditur, ubi reorum multitudo tenebatur ergastulo. Hinc à Nicasio Comite invitatus ad prandium, vir Dei cepit de misericordia habere colloquium: ut datis fidejussoribus laxarentur de vinculo, & partem culpæ cederet pietatis intuitu. Quod ille facere distulit obstinato spiritu. Vnde antequam perpranderet, se de mensa Sanctus pronipuit, & carceri subterraneo superjectus diutius oravit cum fletu, ut divino conferretur auxilio, quod à temporali iudice non esset obtentum. Sic cursus ille lacrymarum per aëra surgit in cælum, & gemitus pervenit ad votum. Itaque deputatur Angelus ad effectum. Dehinc vir venerabilis spem promittens inclusos hortatur. Nec perdit sermo quod loquitur: Fides gestis impletur. Eo discedente mox catenarum bæc ^b franguntur, vindæ januæ referantur, dies in carcerem reducit, damnati de tenebris in lucem procedunt, nec diutius pœna tenuit quos torqueret. Sic erepti, Parisius occurrunt Pontifici, qui periclitabantur inclusi. Sed ut culpabilibus aliquid plus conferret, à Rege quidquid fisco pro his debebatur obtinuit.

XXXI.

Dehinc ad sanctum virum Nicasius cum vellet occurrere, & jam præsentatus mox gravissimo casu in terram prostratus est, & penè omnibus salutis destituto solatijs, ipso Sancto intercedente homini desperato virtus & sensus regressus est. Mox balteum quo cingebatur & spatam pro munere beato Germano contradidit: quod ipse Comes dato pretio post redemit. Id actum est ut quod prius incarceratis concedere distulit, hic duplicato scenore debitor compensaret, & aucta dote damna sarciret, prius pro eis differens post se ipsum redimens. Antè non illis pius, modò & de se trepidus, didicit casu proprio ærumnis succurrere alienis.

XXXII.

Prorsus illud stuporis retexatur in pagina. Eunte sancto viro ad beati Martyris Symphoriani occursum, dū de vico Cervedone in Murvino ^c progreditur, habitatores loci occurrentes suggerunt, ut segetem Panitiæ * mulieris viduæ nihil habentis residui, quæ ab urbis vastabatur, visitare præciperet, & sancto suo adventu repelleretur incursum. Qui cœcitus ministris iridentibus ad locum perducitur, & oratione data desuper fecit signaculum. Hinc instinctu Divino in pa-

* *an Pisto-*
siciæ?

^a Savara, *Seure*, duabus leucis infra Parisios, prope Meudonis castellum, *Meudon*.

^b Bæc seu Baccæ Lauri vel Juniperi fructus, item go *S. Leonard de Corbigny*, in tractu Morviniensis, *le Murvini*, qui tractus Burgundiam à Nivernis dirimit.

^c Cervedo, *Cerveon*, vicus prope Corbiniacum, vul-

rentales bestias feralis ira succenditur, odium nascitur in affectu, in pace pugna committitur. Furore bestia bis armantur, statim praefocatur unus ursus ab altero, & ipse qui resistit dum veller foras egredi, sepius palo transfoditur. Sic utrique vastatore, uno momento perimuntur & ipsi sibi confestim arma mortis effecti sunt. Post ipsi redeunti mulier pelles urforum obtulit ex studio, & quasi victori suo representat spoliū, quod tamen omnino ipse recusavit accipere: & qui prius riserant, poenitere ceperunt videntes miraculum.

Et quoniam de Dei dono non debet esse fastidium, illud etiam breviter ducimus explicandum. BERETRUDIS quādam mulier MUNSVESTRI^a matrona, dum tempore Letaniarum praecacatis oculis non posset ire cum populo, audiens chorū psallentium cum lacrymis Domini Germani implorat auxilium. Tertia sequenti nocte per soporem vilis est ei vir beatissimus adstare prope lectulum & quasi caecis oculis fecisse signaculum. Evigilans mulier marito narrat quae gesta sunt. Mox stillante sanguine dies oculis redditur, & diuturnum post nubilum lumina sereno radio micuerunt. Clarefcente quoque die ad Missam cum populo progreditur mulier in processu, itaut sancti viri sic visa per somnium esset imago remedium.

Adest nec minus laudabile reddita vita infantulae. Cū in Turonico illustis viri PIENRI^a matrona exposita filia lamentaret extrema, & obferatis oculis nec anhelitu mobili respiraret infantula, ad sancti viri praesentiam tota committit praesidia. Qui per Missam invitatus quantum valet ad conclamatae puellae cadaver^a properat. Exceptus multis flatibus deplorente familia appropinquat subscellio, quo jam rigeat infantula. Caelo vim facit questibus. Fere transacto inter haec unius horae spatio, mobili singultu status puellae reducitur, viscerum vitalis calor per membra diffunditur. Dehinc paulatim animata potum poposcit ut biberet. Tunc à beato viro pane signato vel calice degustato infantulae revocatae de funere totum vertitur in salutem. Quae post in Monasterio beatæ Radegundis felicioris vitae terminum consummavit.

Quidam Clericus de iuxta Monasterio beati SILVESTRI in Ternoderinse^a, cū die Dominico, ut loquimur ex consuetudine, caligas circinasset, debilitatem manuum vel pedum incurrit. Sed de beato Silvestro gressus recepit officium, per soporem admonitus occurrit sancto Germano poscens salutis compendium. A quo interrogatus causam culpae confessus est. Tum imperat Clerico ut clamaret per populum, nec quis temere die operaretur Dominico. Quo quinto die transacto superfuso oleo debilis palma dirigitur, & ad propria eundi cum libertate dimittitur.

In pago Amonienſe^a quod gestum est replicetur. Rotegiaci^a villa Parisiacæ Ecclesiae septem ei viri debacchantes oblatis sunt. Quibus curatis unus qui graviore vexabatur spiritu cū exire cogeretur, homini Dei professus est, expulso se de illo loco gravem lamentationem Parisiacis facere. Tunc fugata pestis de sancti viri Germani transitu famam fudit per populos, & Pastoris proebitu gregem movit in iterum. Qui tamen energumenus etiam seminavit mendacium, expulsus non defendit obsessum.

Et quia iusti opera crescere cogebant miracula, item in praedicto loco offertur ei paralyticus membris dissolutus carpento subvectus, gressu destitutus & actu. Quo sanctificati olei liquore perfuso cū cutis summa tetigisset, vigor medullas introiit. Dehinc recitativæ manus ad usum mobilem redeunt: thorace pectoris vitali appulsus fit fortior, genua columnaris imbecillitas roboratur^a, plantæ solidatis balibus subriguntur. Inter haec tota membrorum fabrica reparatur: qui sanitate recepta, redeunte sancto viro occurrit in itinere præparato exenio gratias Christo referens de reddito corpufculo.

Nec hoc prætereundum est, qualiter simili merito claudit virtus in altero. Igitur EMMEGISTILUS de vico Bucciaci^a, quidam puer admodum parvulus membris paralyticus in sella Parisius ad sanctum virum manibus bajulantium delatus est^a. Nec dextrâ vigens mobili, nec plantâ surgens stabili, nec lingua sonans volubili, totius debilitatis marore captivus, quodammodo sine naturæ ordine in rerum natura praefusus. Quem Sanctus continuatim per triduum sacro liniens oleo sanitati restituens uno sub momento voce, manu, vestigio. Cunctos stupor amplectitur, clamor in caelum educitur omnem artem medicorum sanctum superasse Germanum.

Item de eodem vico Bucciaci quādam occurrit Parisius ita manu contracta, ut unguis acumen palmam foraret in intimam. Qui tantum oris tui ducta saliva pollice, nervorum distentionem, manus reformat imaginem.

^a Ternodorenſis tractus, cuius caput Ternodorum seu Tornodorum, *Tonnerre*, in Burgundiae Ducatu, extendit usque ad Monasterium Reomsense, vulgo *Mouffier S. Jean*, cui tum S. Silvester Abbas praerat. Lege infra Vitam S. Iohannis Reomaensis.

^b Ita MSS. codd. Legendum tamen videtur: *thorax pectoris vitalis pulsu fit fortior, genuum columnaris imbecillitas*, &c. nisi forte *genua* adjectivè sumatur.

^c Bucciacus, *Beissy*, paullo supra Lutetiam, inter Sequanam & Matronam.

^d In pluribus MSS. haec intertextur ista verba. *Per triduum voce, manu, vestigio, pudore convulsus, clamor in partes solutus, gratias Creatori referens, hominem à quo morbis ingruerent moribus impetitur. Sed cum textu non bene cohaerere videntur.*

Ann. Chr. D. LXXXVI. Mart. xxi.

XXXIII.

^a *Mun-* *vestri.*

^a *antiq.* *codd.* *cadaverem.*

XXXV.

XXXVI.

^a *Mouffier in Bria.* ^b *Roteg.*

XXXVII.

XXXVIII.

XXXIX.

Ann. Chr.
D. LXXVI.
Maii
XXVIII.
X L.
"

Fortunatus
miraculi
testis.

XLI.
* al. in
Æthe.

XLII.

XLIII.
* Eriæ con-
tra Robert
in Bria.

XLIV.

XLV.
* Poitiers
* Scorby.

Retinet ejus laureas & pagus Bituricus. Igitur Pastor bonus cum de vico Novigento ad Vicum-Novum * visitandi gregis curâ solitâ pervenisset, offert se quædam vetula annorum bis quaterna gerens in cæcitate curricula. Cujus super oculos signum nostræ redemptionis Sacerdos imponens, imperat ut sequens iret quâ Pontifex pergeret. Altera quoque die cum prædicto occurreret ei ex improvise, sanguinem manantem de lumine largo fonte salutem suam oculi lacrymabant. Quæ inter reliquos adstante sancto viro conspicitur. Qui tollens se de confessu, mulierem utpote cæcam trahit in diversorium, quò sibi erat cubiculum. Cujus lumina aquâ tepidâ suis manibus ablucens diem refudit in oculis. Quæ mox lucem inspicit, sancti viri digitos insatiata gaudio suis immergit faucibus, pariterque ministris compunctione deflentibus videre se hominem qui cæcis pro pecunia in domo lumina dispensaret. Sed hæc in cubiculo præsentem gesta sunt.

Cum ad possessionem Ecclesiæ quæ dicitur Inethe *, Sacerdos accederet, quidam ei fitobvius, conquerens de quadam villa se solum incolumem esse, universos verò accolâs gravi tadio laborare. Cujus eulogij ad infirmos portatis statim ab ægrotis languor omnis fugatus est, & primo gustu eulogiarum morbus cum pane consumptus est. Sic fuit ab illa turba cum esca sanitas manducata.

Item cum Parisius ad Basilicam beatæ Crucis b vir Dei procederet, mulier parvulum in albis ultimo statu palpitantem & jam migraturum ante Sanctum exposuit dicens: Pie pater si velles ad lamentantem respicere, mater flebilis non orbarer. Neque hinc discedere mallet plenam gemitu vacuatam de fructu. Et nisi festines succurrere, vides infelicem extorquente morte rapi natum ab ubere. Aut filium restituere, aut pariter cum ipso funeraturam me obtine. Indulge Pastor miseræ quam suus dolor facit audacem. Quæ flebiliter poscente, mox ut Beati dextera supra expirantem signum Crucis impressit, quasi vigil de sopore lac matris expetijt, qui jam frigeat in funere. Ita momento temporis filius de mortis fauce, mater tollitur de mœrore. Hinc circumstans populus stupore concutitur, fragor in partes attollitur, gratias Creatori referentes de præmio tempore Sacerdotis præcipuo, à quo morbis iugiter & moribus imperetur.

Deinde accedente in Bradeia vico * pagi Parisiaci Missâ celebratâ ei in sacrario cathedrali deportata offertur paralytica, universorum membrorum damnata gerens officia, nulum vigorem retinens plantæ vel dextere. Mox habens in eo fiduciam, qui dona sibi larga præstabat, eam ut vitalis olei benedictione superlinivit, statim morbus excluditur, salubris vigor illabitur: recreatisque visceribus melius renascitur saluti, quàm germini, plus acquirens ex munere, quàm sumpsisset origine. Itaut suis postea manibus tunicam Sancto faceret quasi acquisitæ tributaria medicinæ.

Tradidit memoriæ quod juvat in laude. Itaque Avdegisilus Major domus Regiæ cum quartano typo graviter ageretur, occurrit beato viro, fidens de beneficio. Homo Dei in sua cella deputat, & cum uno Diacono residere iubet inclusum. Tum anxius & jejunans minister quid faceret, excogitat trepidus, unde curaretur infirmus. Idcirco febricitantem virum, Dei servi rachenâ * undique obvolvitur componit ejus in lectulo. Eadem quoque die tactu vestis nobilis quasi impetu fluminis, ita quartanæ febris ignis omnis extinctus est. Et redeunte de prandio, reformato cubiculo, sanus surrexit è lectulo, exultante ministro pro sanitatis præmio, tunc sibi resoluta jejunio. Sic tactu Beati vestis salutem operatus est absens.

Exequamur itineris accepti viaticum. Itaque cum Pictavis * vir Dei ad beatum Confessorem proficisceretur Hilarium, quædam BAUDO-FEIFA de Sene-Corbiaco * villa inter duos vix advecta ei representata est quæ erat muta, clauda vel manca. Lingua rigeat immobilis, anhelitu palpitante pars erat tota de funere, ut videntibus oculis reliquum esset cadaveris. Super quam misericorditer ut signum sacræ Crucis expressit, confestim omnis vigor per membra diffunditur, venarum fluxuosi rivuli suscitantur, nervorum imbecillis stupor excutitur, naturalibus motibus ad vitalem usum tota fabrica renovatur. Mox linguæ plectrum resolvitur, digitorum glomi tenduntur, pedum bases solidantur, totâque viscerum molem hoc fuit apud Sanctum vivificare, quod tangere. Quæ convalescente medela tertia die ad civitatem Sancto gratias referens suis occurrit vestigijs.

* Fortunatus suprà num. 26. mentionem fecit Vici Novi quem juxta Parisios locat. Hic idem omnino esse videtur, apud Bituricas à quodam Gallico Paraphrase perperam quaesitus, cum solitâ curâ à S. Germano visitaretur. Fuit proinde mulier illa Bituricensis Diocesis, sed nequaquam Novigentum, vel Vicus-novus, S. Clodoaldi vicus, vulgo S. Clou, olim Novigentum dicebatur. Vero tamen simile est hunc locum interpretandum de Novigento Silvæ Vincennesi (Vincennes) proximo, à quo non longè distat Villanova S. Georgij communiter appellata.

b Basilica S. Crucis, aliàs S. Vincentij, nunc S.

Germani Pratenfis in suburbio Parisiensi. Lege vitam S. Droctovei Abbatis num. 13. Amanuensium interpretatio est id quod in nonnullis MSS. editisque libris additur, in suburbio ejusdem civitatis positam.

c Alij ferunt Rachanâ, sed utrumque rectè à verbo Græco, *ράχη* quod divisiones significat. Unde Rachana, vilis & lacera vestis Vossio de vitijis Serm. videtur. Sed aptior huic loco Menardi nostri interpretatio in Concord. Regul. pag. 921. ubi rachanas pro lectorum operimentis usurpat. Alibi tamen Vossij expositio quadrat, ut in lib. 2. Vitæ S. Radegundis num.

Operæpretium creditur etiam illud inferere curationis præconium. Pago Vindocinensi * vir beatus dum præteriret, in Ransidonem * manendi gratia declinavit ubi: tanti robur benedictionis invaluit, ut stipulam lectuli in quo vir sanctus requievit, quisquis fideliter abstulit, donum medelæ portaverit, & de femine palææ frugem meteret medicinæ.

Reddat hic testimonium nobilis facti urbs Namnetum *. Quò vir Dei accedens, religioso admodum exceptus obsequio, occurrit ei TECLA DAMIANI matrona hominis prompti negotiis, supplicans ut virum suum aut ipse Pastor, aut Missi sui requirerent. Quo quia ipsi fuit accessus difficilis, cum Chrismarijs * suis Diaconum direxit. Qui percurrrens ad hominem ut sibi iustum fuerat, infirmi viscera tangit. Altera die exoratus ipse Sacerdos accedit ad debilem, qui duplici sub tortore, hinc pressus valetudine, inde podagræ vulnere, cruciabatur homo miserandus procaciter. Tum Sacerdos altissimi infirmum oleo benedicto perunxit. Eo momento debilis statim manibus directis longinquo de languore gressu solidato profilivit.

Sed ut duplicaretur in una domo mysterium, & quæ præcessit in patre medela, perveniret ad prolem; habentes filiam offerunt ei nomine MARIAM cæcam, surdam, & mutam. Exponunt vivum cadaver * ante Sancti vestigia dicentes: Bone Pastor, adhuc quod huic languidæ medicinæ restat impende. Nam tibi credimus reservatum, unde teneres præconium, ut restituta familia adquirat à Sacerdote quod amisit de germine. Tunc pietas insignis advocatur in lacrymas: mox ad militiæ suæ belliger arma convertitur, & ad obtinendam victoriam preces offert fortis orator. Tunc vir beatus surgens ab oratione, oleo benedicto loca perungens capitis, in Trinitatis nomine trino depulso languore, statim patefactis aurium oculorumque meatibus, plaudentibus universis muta loquax effecta est. Quo facto negotiatores civitatis Namneticæ quisque sui remedium, pecuniam, ut potuit, sancto viro dispensandam pauperibus devotè vel obtulit vel direxit.

LEUDEGISILUS vir inluster juxta quod ipse professus est, cum aliquis ex familia sua domus incurreret typhum cujuscumque febris aut aliquid frigoris, lavans illas literas quas in subscriptione manus Sancti depinxerat, quamplures suos hac medela saluti restituit.

Breviter his perstrictis prosequamur ex reliquis. CHUSINUS quidam incongruè dum die Dominico equo curam impenderet, missa manu in vulnere digitus ejus intumuit. Hinc grassante fervore tota pars brachij relaxatur putredine. Qui per Belsam * Sancto itinerante, ut ad domum suam diverteret precibus fufus obtinuit. Mox ejus brachium vir Dei aqua calida confovit: insuper oleo benedicto perungens superpositis caulibus foliis mirificus medicus alligavit. Sic quidquid inerat ulceris, pretiosa cura restinxit. Post ipse gratias referens sancto viro occurrit tali curatus malagmate.

Item servus Ecclesiæ LIBANIUS nomine die Dominico sepem inconsultè dum clauderet, manus ei contractæ sunt ultione præsentis: qui ad sanctum virum Parisius morbo castigante percurrit. Quem olei benedicti liquore perfusum ac mysterij potiùs unguento refectum, addita oratione incolumitati restituit.

Per singulorum compendia currant rerum miracula. Namque ANDULFUS Ecclesiæ Parisiacæ Clericus dum die Resurrectionis * in vincola sua nuces ab arbore excuteret, pro eo quod operatus est in die illuminationis, cæcitate percussus est, & vultu tenebroso perstitit anni spatium. Dehinc Pontifici oblatus, & sancto unguine perfusus, diei rursus redditus, & Sacerdotis ferenum purgavit Clerici nubilum. Sic quidquid minister amisit medicabilis Præsul obtinuit.

Et quia crescunt genera miraculorum per tempora; cum Regi præsentandus vir beatus occurreret villa Rotciaco, Clericus ei nequitix spiritu vexatus adducitur. Vnde expulso adversario videntibus circumstantibus, velut avis parvula de capite energumeni, umbra fugata egreditur. Quam dum reliqui per domum volitantem insequerentur, ipse Sanctus suis eam contrivit vestigiis: & cum pede comprimeretur, conversa est repente fallax in sanguinem, geminato præconio, ut nec calcaretur, & sui casus indicio multifarius artifex fieret sanguis, reus sanguinum.

Producat pagus Oximensis * inter nostra quod suum est, ne teneatur in obscuro posteritati res luminis. Siquidem vir sanctissimus ad villam Tasiliacum * cum declinasset itinere, offertur ei mulier cui duplex morbus erat, inde vetustas, hinc cæcitas. Salutem deprecari verbis tremantibus incepit: qua supplicatione motus senis mulieris & debilis oratione præcedente oleo superfuso, lucernæ oculorum reddunt luminis radios, & datis specularibus tenebræ fugerunt. Qua illuminata Deo reddentes gloriam per quem Christus operatur, adstantes S. Germani præconati sunt merita.

Dinumerandi sunt morbi ut prædicetur fons medici. DANINGUS ARDULFI filius ita capite oculis & totis hydropis morbo tensus erat visceribus, ut in utris similitudinem quasi totus venter esset, penetratis vitalibus velut vitrum perlucere infecta cutis intrinsecus.

* Chrismaria vasa erant ad recipiendum chrisma. Lege Præfationem nostram.

Actor. SS. Ord. S. B. Saculum I.

b Vicus Oximensis, Hysma, in Normannia, ex S. Ebrulfi Monasterio nomen accepit, vernaculè S. Euron.

H h

Ann. Chr.
D. lxxxvi.
Maij xxviii.
XLVI.
* le Vendosmois.
* Ransid.
NOTA.
XLVII.
* Nantes in Armorica.

XLVIII.

* al. cada-verem.

XLIX.

L.
Divina ultio in violatores diei Dominica.
* la Beauſſe.

LI.

LII.

* id est die Dominica.

LIII.

LIV.

* Villa-Tasillac.

LV.

Ann. Chr.
D. LXXVI.
Maij
xxviii.

Qui à medicis desperatus, ab Beati confugit extrema forte remedium. Quem mox vestibus exutum & sacris manibus perunctum, hydropis inclusus liquor liquore consumitur, & aqua infusione olei desiccatur. Sic modo admirabili nec humor foris egressus est, nec intus languor retentus est, arte prædicabili humorem ex humore sicari.

LVI. Item cum ad Basilicam beatus Gervasij & Protasij vigilaturus accederet, quidam cæcus institit misericordiam postulans. Cui vir Dei præcepit inter altare & Sanctorum Reliquias ut jaceret. Quo peracto primo diluculo mox super oculos signum Crucis intulit, lux effulsit. Et totus labor medici curam virtute Crucis impendit.

LVII. Mulier de Oximenſe petens redemptionem à sancto viro, qua forte, nihil accipere meruit. Dehinc Britannum Presbyterum pro infirmitate Rectoris patriæ suæ benedictionem prædicti & Reliquias expetiit. Qui iter suum egrediens, mansionem in villa qua prædicta mulier habitabat obtinuit. Quam maritus allocutus ut sicut alij & ipsi ad Reliquias domni Germani occurrerent. Quæ despexit pro eo quod ei sanctus vir redemptionem non dederat. Sed statim in loco quo, stetit velut fixa stipite gressum movere non potuit: manibusque contractis ad Reliquias Sancti, manu mariti portata est. Inter hæc dicti pœnitens, miserante pio viro salutem reducere est, confitens ejus despectu sibi repentinum accessisse periculum.

LVIII. Et quoniam suo merito semina salutis per quæque loca dispersa sunt; contigit ut venerabilis FLAMERIS Abba de Canone * Turonico, manu beati Germani subscriptam accepisset epistolam. Qui cum suum Monachum per duos annos febribus decubantem ad lectulum visitaret, requirit infirmus unde venisset pagina. Respondit Abba à Domino Germano sibi fuisse directam. Quam petiit sibi porrigi. Qui de subscriptione ejus linguâ detergens litteram, salus descendit in viscera, & attramenti pictura cuncta vicit unguenta. Vnde approbatum est languido recuperato ut dicamus communiter, de Sancti subscriptione sibi salutem linxisse.

LIX. Dehinc cum ad Carnonam * Castellum accederet quidam se ei ingerit manu contracta debilis pro eo quod die Dominico aliquid operatus sit. Quem præcepit in villa Cariaco * post se festinum occurrere. Quo accedente dum digitos ejus sacro perungeret oleo, subito sicca palma revirescit ex altera. Adstricta cutis ossibus intercurrente humore relaxavit articulos. Iuncturæ penè disjunctæ retenduntur in digitos, ariditas diurna suffusa reflorescit in vena, statimque vulnere clausa dextera inter manus medici sana redditur & distensa.

LX. Accidit ut sanctus vir remeans de Namnetico, domum NUNNICHÎ illustri * illustraret vestigia. De cujus veste matrona rapto fideliter filo recondit in Oratorio, quæ valetudinem irruens * Vigiliis in honore sancti solemniter celebratis ac Missâ revocatâ * de præſenti curata est. Ita Beatissimus non solum manu sanavit quod tetigit, sed nominatus curas sparsit.

LXI. ATTILA vir inluster ac Regalis aulae domesticus corruens in balneo, læso graviter brachio computruerat ipsa tota manus ab humero. Qui medico adhibito dum curam vellet impendere, rupta venâ viscerum panè omnis in momento vitæ sanguis effusus est. Nuntiat Pontifici, hominem esse in funere, pietatis impulsu occurrit senior: quem lacrymis conclamantem sine ulla spe oculis clausis oppressum invenit expositum. Cujus vix adaperit fauces cum cultelli manubrio, oratione prius data intulit ei in ore paululum aquæ frigida semel, secundo vel tertio. Interim expectans quis esset rei exitus, adfedit circa lectulum. Transactâ fere horâ redivivo singultu exanimatus concutitur, ac mollis motu anhelitus evocatus reducit. Faucium meatus relaxatis visceribus spiritu intercurrente reducit, paulatim convalescens, vita de morte revertitur. Dehinc quasi de sopore expergefactus interrogat ad caput ejus quis fuit. Adesse Dominum Germanum à circumstantibus dicitur. Postulat manum Sancti sibi dignanter porrigi, ita incipiens alloqui: Domne, tu me revocasti longo euntem itinere. Statimque obtulit sacculum plenum pecuniâ & baltheum ampliponderis, quos pauperibus erogaret mercedem vitæ vel gratiæ.

LXII. Pergens Augustudunum vir sanctus Rotagiaco * dum pervenit, comperit ab ABBO NE, quosdam reclusos in carcere. Igitur pro absolvendis supplex Tribuno suggerit, sed ille

* Razy in Bria.

* Phraſis inuſitata & Fortunato peculiaris, ab eo iterum in lib. 1. Vita S. Radegundis num. 14. usurpata, sed utrobique in libris editis depravata fœdissimè. Hunc locum Surius recentiorum exemplarium fidem secutus ita exhibet, *Vigilijs in honore Sancti eodem in Oratorio devotè celebratis ac Missâ, de præſenti curata est.* Omnino verò exemplaribus veteribus in nostram lectionem cœduntibus subscribendum. Quid ergo *Missâ revocata*? Nempe dies festus annua vertigine recurrent. Patet ex Conc. Pistensis cap. 3. *Communi placito constitimus, ut usque ad Missam S. Remigij, hoc est Kalendas Octob. spatium habeant illi, qui in istis temporibus istas depravationes & alia malefacta crimina-*

liter & publicè fecerunt, ut inde apud Dominum & apud eos, quibus malefecerunt, se pacificent. In Capit. lib. 2. cap. 10. Carolus M. monet emendanda concedit spatium usque ad Missam S. Martini: & cap. 20. pontibus refarciendis ad Missam S. Andreae. Si igitur Missa S. Remigij, S. Martini, S. Andreae pro die ipsis dicato sumitur, ut ex locis adductis manifestum est; rectè & ad textum appositè Fortunatum hæc de anniversario (ut loquuntur) festi S. Germani recursu interpretari licet, nec aliter fortasse licet. Cuius enim de sacro-sancto Missæ Sacrificio is Auctor agit, non recedit ab usitato loquendi more, supra num. 43.

durus non annuit. Hinc ipse cauto consilio dum dicit se campum circumire, currit devotus ad carcerem. Itaque ad exorandum provolutus sternitur, ibique tempore nocturno catenæ discussæ sunt, validus tormenti rigor ad fragmenta redigitur. Sera gravis illiditur, postis cardine vellitur, feralis carcer recluditur, damnati ad vitales auras quasi redeunt de sepulcro. Ita fit ut ei Rotagiaco matutino tempore ingressi occurrerent: & qui Sancto non præstitit pro absolutis reis, Tribunus reus effectus est.

Igitur cunctorum saluti semper instans sollicitus, cum Bituricas * accessisset pro ordinatione FELICIS Episcopi, prædicante Sacerdote SIGERICUS quidam Iudeus fidei sacramento percepto conversus est, habens in Iudaismo MAMMONAM nomine conjugem. Quæ cum de conversione nec mentionem reciperet, & per Missos Beati admonita refugeret, facta ab eo vigiliâ Doctor ipse profectus est. Quæ cum beatum virum nec visu vellet intendere, cantato Cursu Tertiar, manum suam Pontifex ad mulieris frontem dignanter admovit, pietatis ex opere. Statim à circumstantibus de mulieris naribus scintillante igne fumus egredi visus est, ut cunctis claresceret, ejectione insidiatore mulierem usque tunc illum saluti suæ repugnasse per obsequium. Tunc exonerata inimici fasce respirans confessâ est numquam se prius faciem beati viri potuisse conspiciere. Quæ petente ac precante efficit Christiana cum propria domo promeruit, & quasi capite subdito exemplo ejus multi Iudeorum conversi sunt.

Decet hic illud inferi, qualiter peregrinula sit revocata lux oculi. Itaque pergens Augustudunum pro ordinatione SYAGRII Episcopi, huc inter reliquos cives FLORENTINUS inluster pro consensu delatus est habens nævum in oculo speciositati derogans aliquantulum, ne Florens haberetur in vultu. Interea dum laudes adclamantur Episcopo, à quodam ignorante eximproviso percutitur eodem in oculo, evulsoque de loco cæpit supra maxillam dubio pendere cum visu. Qui cursu præpropere ad beatum Germanum cum clamore prosequitur multa ipse concrepitans, ut loqui solet calamitas. Tunc sancti Germani manu lumen in locum reducit, & ab eo ad beatum Symphorianum dirigitur. Qui pro ipso tamdiu vigilijs institit, donec amissus oculus purgatâ pristinâ maculâ addito beneficio integrior redditur, & melius redit post vulnera, quàm quod natus fuerat per naturam. Qui Florentinus deinceps Matalone * ordinatus est Episcopus.

Quanta verò fuerit virtus ejus signaculi, adest inter reliqua res ista testimonij quæ producit in sequenti. Cum de Basilica sancti Martini ad villam S. Ecclesiæ Severiaco * recurreret, adjungit in itinere quemdam AMANTIUM juvenem, quem deprehendit à Iudæis duci nexum in ferreis. Requiritur quid fecerit. Puer respondit veraciter ob hoc duci in vinculis, quia se recusaret legibus subdi Iudaicis. Tunc dissimulabant cum clave Iudæi vincula ferri referare. Facto à sancto viro desuper Crucis signaculo mox ferri fera revellitur.

Idem cum Parisius ad Basilicam sanctorum Gervasij & Protasij orandi causâ procederet, ianuis obseratis ingressus illi negatus est. Tunc requisitis clavibus, nec ipsis aperientibus, sic referavit pessulum, facto Crucis signaculo. Stupor animos invasit præsentis miraculo, aperiri de virtute quod clave ducere non potuit. Hæc quoque veneranda præsentis gesta sunt.

Et quia beato viro nullum obstitit metallum, cum ligna, saxa, ferramenta ante ipsum soluta sunt: accidit una dierum Parisius orationem cum daret ad ostium carceris, sequenti nocte trusus apparet lumen in carcere. Visus est eis admonere quod foderent ut foris procederent. Qui dicentes ad invicem Domnum Germanum se vidisse, & signa singuli referunt. Inventâ costâ de pecude fodientes amovent lapidem, & prædicto amico Dei occurrunt ad Ecclesiam matutino tempore cum rediret ad requiem. Sic multis causa salutis fuit imago Pontificis, & ad vicem beati Petri dedit nostri Sacerdotis ipsa figura remedia.

Dehinc illis ereptis, Tribunus civitatis favire cepit in milites, deputans eorum fuisse negligentiam, quod viro sanctissimo deputatur ad gloriam. Conversa in custodes iracundia iudicis, qui solebant adservare, tradidit servandos in carcere, & ablatiis clavibus iudex fit custos custodibus. Interim vir beatus Tribunalum vocat ad prandium. Ac dum pariter sederent in eodem convivio, ad mensam sancti viri occurrunt & ipsi qui fuerant missi pro reis in compede. Claves habens in manibus cum Tribunus de ereptis vix crederet quod videret, agnoscebat se sic custodisse similiter sicut & milites carcerem, datâ vicissim veniâ, culpa transit in gratiam.

Inferat Aurelianus * nobile viri præconium. Quæ de civitate vir sanctus progrediens damnatorum voces exaudivit in carcere, quo certe subterraneum habebatur ergastulum. Quod super ascendens & prostratus accubans orationem dedit amicus Christi cum lacrymis. Protinus obtentu oraculi in sequenti nocte carcere patefacto ad Basilicam sancti Aniani confugunt. Et ita beatus Pontifex quamvis prætereundo post se reliquit suffragium.

Non fastidium sit audire quod Christus præstat fidelibus, dum miraculorum simul virtus crescit & numerus. Itaque Sanctissimo occurrit quidam Parisius, cujus quasi pugnus

Ann. Chr.
D. LXXXVI.
Maij
XXVIII.

LXIII.
Bituricis
conversit
Iudeos.
* Bourges
Felicis
Episc. Bitur.
sic ordinatio.

LXIV.
Syagrii
Episc.
Aduensis
ordinatio.

Florentinus
Episc.
Matalone.
* Matalone.
LXV.
* Severiaco
apud Turones.

LXVI.
Captivi liberati.
Fortunatus
testis.

LXVII.

LXVIII.

LXIX.
* Orleans.

LXX.

Ann. Chr.
D. LXXXVI.
Maij

xxviii.
LXXXI.
* *al.* Nover-
ca.

LXXII.
Virtus San-
cti præcipue
in dæmo-
nes.

LXXIII.

LXXIV.
Elemosy-
næ.

Misericor-
dia erga ca-
ptivos &
pauperes.

LXXV.
Eloquentia
Angelica in
concionibus.

LXXVI.
Recitatio
officii nudo
capite.
Lectio ad
mensam.

LXXVII.
Vigiliæ.
* *al.* felici-
cem.

extuberaverat oculus, ut etiam dictus vergeret in ruina post vulnera. Quo rogante vir Dei de saliva oris sui oculum illiniens medelam lumini revocavit & gratiam.

MOVERTA * quædam Parisius pustulam habens in brachio cruciata doloribus occurrens beato viro, pari medicamine tactu saliva curata est.

Sed si exsequamur miraculorum singula quæ suis gestis præsentis floruerunt in vita, hæc sine fine sunt cœpta, non erit modus in pagina. Quia quacumque Pontificis se convertit præsentia, nulla morborum generibus defuit medicina: & quanta se obtulerunt languentium vulnera, salutis fudit tot semina. Namque prima Pontificis exsequamur vel ultima, cum per salivam oris sui multa curata fuerint ulcera, purgata sint enegumina. Ante quem quamvis occultè venisset hostis nequitia, statim se manifestavit fraudulenta fallacia: ac de conspectu sancti viri quia celari non poterant, nec tolerabant præsentiam, terribili ululatu sua gemebant incendia, passim per loca volitantia exponebant & crimina, suspensi per aëra: frequenter nec interrogati constitebantur & nomina. Cum sæpe suo impulsu currebant ad sanctum virum crucianda dæmonia. Cujus minister quo loco Sancti tenebat baculum, illic energumenus pendebat religatus aëreo vinculo, & quasi clavis adfixo tenebatur vestigio.

Et quia sancto viro sæpe inimici tendebantur insidiæ, ut aut equus lapsus incurreret, vel ramus arboris tangeret, aut aqua vallis vel glacies periculum generaret; mox qui aut quanti aut qualiter totum energumina factum omne constitebantur & numerum. Cum verò pedem efferet de domo vel Ecclesia, videres strages dæmonum ante tanti Pontificis ac triumphatoris obtutum. Cadebant circa Sancti catervatim vestigia diversis modis effusa. Hæc muta, illa clamantia; illa fixa, hæc lubrica. Et velut ad Iudicem dum gesta referrent propria, non effugiebant tormenta. Sed ad Sancti præconium quanta est hæc laudatio, cum ineffabiliter multa & stupenda ab eo fierent sub momento?

Ceterum eleemosynis quantum fuerit prodigus, explicari non poterit, nec si totius populi vox in uno se glutiner. Qui frequenter contentus una casula vel tunica, quidquid erat residui, nudum pauperem vestiebat, ut inops calefieret largitore argente. Quanta etiam fuerit redemptionis effusio, nullatenus explicabitur vel loco vel numero. Vnde sunt contiguae gentes in testimonium, Hispanus Scottus, Britto, VVasco, Saxo, Burgundio, cum ad nomen Beati concurrerent, undique liberandi iugo servitij. Cum verò aliquatenus nihil esset præ manibus, tristis sedens & anxius severior in vultu, austerus erat alloquio. Tunc si fortassis ab aliquo invitaretur ad prandium, compellebat convivas aut ministros proprios, ut conferentes pariter vnde vel unum captivum servitio liberarent: & sic aliquantulum Sacerdotis respiraret animus ex marore. Quod si Dominus aliquid per manus Sancti dispensandum alicunde dirigeret, mox in spiritu prævidens solitus erat dicere: Gratias agamus Divinæ clementiæ: nam unde fiat redemptio appropinquavit. Continuo sine ambiguitate præsens probabatur effectus. Quod dum accepisset in manibus, resoluta ruga frontis vultu florebat senior, gressu pergebat alacrior, lingua fluebat jocundior: ut crederes hominem pro redimendis aliis se ipsum servitutis vinculo liberandum.

Quis verò dignè repetat, quanta virtus verborum ab ore rotabatur cum prædicaret in populum, ut omni litteraturæ nasceretur stupor, & fieret in commune generalis compunctio, atque ex ore dicentis crederes ut verba formarentur ab Angelo, dum plusquam homo loqueretur translatus in mentis excessu, cum abrais maculis sinceritate dogmatis peccata plebis cogeret Divinis effragare pigmentis.

Qui equitans in itinere, semper de Deo aliquid aut verbo contulit aut cantavit, Cursum * nudo capite dicens, etsi nix aut imber urgeret. Cum verò venit ad mensam, confestim recitans affuit minister Divina colloquia, ut inter cibi fercula animi pastus alimento plus saturaretur conviva. Nullum tempus interpolans, quo non aut aliis prodesset, aut non ipse proficeret.

Quantam verò vigiliarium curam semper impenderet quis enarrat? aut toleratos algores ardore fidei prædicet? cum frequenter in lectulo antequam reliquos de sopore commoneret adfurgere, quinquaginta Psalmos vel amplius, indefessus in templo sui peccatoris Domino decantaret. Sed quis illud furtum felix * vel auditu senserit vel visu prehenderit, cum ipse de lectulo frequenter sine caligis, nesentiretur ab aliquo, perre-

* Scriptores antiqui *Cursus* seu *Decursus* nomine Divina Officia, sive Horas (ut vocant) Canonicas intelligebant, quod persolvantur quotidie ac decurrantur. Regula S. Macarii cap. 9. *Cursum Monasterij super omnia diliges: qui verò sapius orare voluerit, uberiorem inveniet misericordiam Christi.* In Vita MS. S. Serenici Abbatis, quam proximo sæculo profereamus in lucem, hæc leguntur. *In orationis autem studio tantus illum fervor accendebat, ut absque peculiari supplicatione Romanum seu Gallicanum, & sanctorum*

Patrum BENEDICTI seu COLUMBANI Cursum horis singulis Domino decantaret. Vbi particula, *seu*, utrobique copulativa est, nec *Cursus Romanus* heic alius est à Gallicano. Nam Gallos olim Romanos appellatos in Vita S. Samsonis Episc. præfat. pag. 165. observavimus. De Cursu Gallico iterum mentio fit in Vita S. Vualarici Abb. apud Surium 1. April. num. 14. Porro nihil hac voce usitatus apud Gregorium Turon. qui librum unum de *Cursibus Ecclesiasticis* à se compositum in lib. 10. Hist. commemorat.

xit in Oratorium, nullum sibi cupiens testem in illud * furtum præter Christum occurrere. Qui celebratâ vigiliâ remeans ad lectulum quasi nihil egerit, tunc primum reliquos excitaret. Quanta verò ad psallendum fuit constantiâ, dum velut ferri rigore induta caro subsisteret, cum saxa frigus decruescens, & aquas in crustam verteret? Qui cum suis visceribus dimicaret & vinceret, penè seipsum obliviscens, ut domestico tormento superato corpore de se triumphum in pace factus Martyr acquireret: ut se mutantibus Clericis, sine vicissitudine ipse decantandi modulamina non finiret. Cum penè hoc incredibiliter dicitur quod scitur: quia tertiâ noctis horâ ingrediens in Ecclesiam, non est egressus ulterius psallentium ab ordine, donec clarescente die, decantatus solemniiter Cursus universus consummaretur ex canone. Cum verò domum regrederetur fatigatus ætate vel frigore, aut inlata diverforum inquietabat suggestio, aut ab ipso requirebatur ubi praberet suffragium: ut etiam ad requiem reclinanti, vel paululum de querelis occurrentium afflictorum vel pauperum, crux pararetur in lectulo; postponens suas injurias, ne suggerentem premeret illata necessitas. Paratus pro misericordia, semper currens pro venia, Pater & Pastor populi ad se alienas causas transferens & querelas, aut pro parte mitigabat, dolores compatiens, aut quantum posset ex toto cutabat corde subveniens.

Intantum quoque sacris amplificatus provectibus, etiam diem beati sui transitus ita prædixit ut subdimus. Ante aliquos dies nam vocans ad se Notarium suum imperat in cubiculum supra lectum suum scribere hoc tantummodò, sed nescientibus (*quimo Kalendas Iunius*) omnibus quid hoc esset; post ejus sanctus discessus manifestavit de sæculo. Nam neque hoc Dominus familiari animæ abscondere pertulit. Denique eadem die post peractum prælium beatus migravit ad Christum. His & consimilibus studiis occupatus ac semper intentus fere octogenarius per orbem mirandis actibus adfiscendus Martyribus, Apostolis adgregandus, glorificandus meritis, coronandus in populis, ereptus corporeo vinculo, immaculato spiritu beatis fidei dotibus perpetualiter victurus, victor evolavit ad cælos^a, regnante Domino nostro IESU-CHRISTO, cui est gloria honor & potestas in sæcula sæculorum. Amen.

* De S. Germani obitu Gregorius Turon. in lib. 5. cap. 8. ita scribit. *Et anno (primo scilicet Chilberti Junioris, Christi D. LXXVI.) & B. Germanus Parisiorum Episcopus transiit: in cuius exsequijs multis virtutibus, quas in corpore gesserat, hoc miraculum confirmationem fecit. Nam carcerarijs adclamantibus Corpus in platea adgravatum est, solutisque eis rursus sine labore levatur: ipsi quoque qui soluti fuerant in obsequium funeris usque ad Basilicam, in qua sepultus est, liberi pervenerunt. Ad sepulcrum autem ejus multas virtutes Domino tribuente credentes expeririuntur: itant qui quæ si iusta petieris, velociter exoptata reperiet. Si quis tamen strenuas virtutes illius*

quas in corpore fecit, sollicitè vult inquirere, librum Viri illius qui à FORTUNATO Presbytero compositus est, legens, cuncta reperiet. Et lib. de Glor. Conf. cap. 90. Ingrediente, inquit, Chilperico Rege in Urbem Parisiensem, postmodum quam Rex ingressus est Civitatem, paralyticus qui in portu Basilicæ S. VINCENTII, in qua B. GERM. NVS requiescit in Corpore, residebat, dirigitur. Addit Aimoinus in lib. 3. de Gest. Franc. cap. 16. Quod cum Regnunciatum foret, magna cum devotione illuc adveniens & tanto gavisus miraculo ejus Epitaphium his distichis rhythmicè composuit, ab Aimoino fortasse expolitis.

EPITAPHIVM S. GERMANI PER CHILPERICVM REGEM.

Ecclesiæ speculum, patriæ vigor, æra reorum
Et Pater & Medicus, Pastor amorque gregis,
Germanus virtute, fide, corde, ore beatus,
Carne tenet tumulum, mentis honore polum.
Vir cui dura nihil nocuerunt fata sepulcri:
Vivit enim, nam mors quem tulit ipsa timet.
Crevit adhuc potius Iustus post funera: nam qui
Fictile vas fuerat, gemma superba micat.
Hujus opem ac meritum muris data verba loquuntur;
Redditus & cæcis prædicat ore dies.
Nunc vir Apostolicus rapiens de carne trophæum,
Iure triumphali confidet arce poli.

MONTIVM.

Translationem corporis S. Germani ex Sacello S. Symphoriani in B. Vincentij Basilicam tempore Pipini Regis factam, tertio Sæculo Benedic.ينو referemus. S. Germani elogium à Fortunario in lib. 2. Carm. 10. editum huc non adduximus, quòd facile apud ipsum Auctorem cunctis obvium legi possit.

Circa ann.
D. LXXVII.
Septemb. II.

DE S. NONNOSO PRÆPOSITO SORACTENSIS MONASTERII.

Ex Gregorio Magno in lib. I. Dial. c. 7.

* Syracusa-
ni.

* de eo in-
frā.

Nonnosus
patientia.

Saxi molem
oratione
transfert.

Fractum vi-
cium re-
dintegrat.

Monacho-
rum labo-
rem extra
Monaste-
rium im-
probat.

Oleum mul-
tiplicat.

Iob. 5:

1. **D**E vicino nunc loco tibi aliquid narrabo, quod & viri venerabilis MA-
XIMI ANI Episcopi *, & LAURIONIS quem nosti veterani Mo-
nachi, qui uterque nuncusque superest, relatione cognovi. Qui sci-
licet Laurio in eo Monasterio quod iuxta Nepesinam urbem Subpen-
tonia vocatur, ab ANASTASIO * sanctissimo viro nutritus est. Qui
nimirum Anastasius vitæ venerabilis viro NONNOSO Præposito Mo-
nasterij quod in Soractis monte * situm est, & propinquitate loci &
morum magnitudine & virtutum studijs assidue iungebatur. Isdem verò Nonnosus sub as-
perissimo sui Monasterij degebat Patre, sed ejus mores mira semper æquanimitate tolera-
bat: sicque Fratribus in mansuetudine præerat, sicut crebrò Patris iracundiam ex humi-
litate mitigabat.

2. Quia verò ejus Monasterium in summo montis cacumine situm est, ad quâmlibet
parvum hortum Fratribus excolendum nulla planities patebat. Vnus autem brevissimus lo-
cus in latere montis excreverat, quem ingentis saxi naturaliter egrediens moles occu-
pabat. Quadam die dum Nonnosus vir venerabilis cogitaret, quòd saltem ad condimen-
ta olerum nutrienda locus isdem aptus potuisset existere, si hunc moles saxi illius non
teneret; occurrit animo, quia eandem molem quinquaginta boum paria movere non
possent. Cùmque de humano labore esset facta desperatio, ad divinum se solatium contu-
lit, seque illic nocturno silentio in orationem dedit. Cùm mane factò ad eundem locum
Fratres venerunt, atque invenerunt molem tantæ magnitudinis ab eodem loco longius
recessisse, subòque recessu largum Fratribus spatium dedisse.

3. Alio quoque tempore cùm isdem venerabilis vir lampades vitreas in Oratorio lava-
ret, una ex ejus manibus cecidit, quæ per innumeras partes fracta defiliit. Qui vehemen-
tissimè Patris Monasterij furorem timens, lampadis protinus omnia fragmenta collegit,
atque ante altare posuit, seque cum gravi gemitu in orationem dedit. Cùmque ab ora-
tione caput levasset, sanam lampadam reperit, quam timens per fragmenta collegerat.
Sicque in duobus miraculis duorum Patrum est virtute similatus, in mole scilicet saxi fa-
ctum Gregorij ^b qui montem movit; in reparatione verò lampadis virtutem Donati, qui
fractum calicem incolumitati dedit.

PETRUS. Habemus, ut video, de exemplis veteribus nova miracula.

4. GREGORIUS. Vísne aliquid in operatione NONNOSI de imitatione quoque
Helisæi cognoscere?

PETRUS. Volo, atque inhianter cupio.

GREGORIUS. Dum quadam die in Monasterio vetus oleum deesset, jamque colli-
gendæ olivæ tempus incumberet, sed fructus in oleis nullus appareret; visum Patri Mo-
nasterij fuerat, ut circumquaque Fratres in colligendis olivis ad exhibenda extraneis ope-
ra pergerent, quatenus ex mercede sui operis aliquantulum Monasterio oleum deporta-
rent. Quod vir Domini Nonnosus fieri cum magna humilitate prohibuit, ne exeuntes
Fratres ex Monasterio, dum lucra olei quærent, animarum damna paterentur. Sed
quia in Monasterij arboribus olivæ paucæ inesse videbantur, eas colligi præcepit, in præ-
lum mitti, & quâmlibet parum oleum exire potuisset, sibi met deferri. Factumque est &
susceptum in parvo vasculo oleum Fratres Nonnosus Dei famulo deculerunt. Quod ipse
protinus ante altare posuit, cunctisque egredientibus oravit, atque arcessitis postmodum
Fratribus præcepit, ut hoc quod detulerant oleum levarent, & per cuncta vasa Mona-
sterij exigue fundendo dividerent, quatenus benedictione ejusdem olei omnia infusa vi-
derentur. Quæ protinus ut erant vacua, claudi fecit, die verò alio aperta omnia plena re-
perta sunt.

PETRUS. Probamus quotidie impleri verba veritatis quæ ait: *Pater meus usque modò
operatur, & ego operor.*

* Mons Hetrurix ad Tiberim, alijs dictus Mons
Faliscorum, seu S. Silvestri, quo in loco Carloman-
nus Monasterium in honorem S. Silvestri edificavit,
ubi quondam tempore persecutionis quæ sub Constantino
Imperatore facta est, S. Silvester latuisse fertur, inquit

Aimoinus in lib. 4. Hist. Franc. cap. 60.

^b Intelligit Gregorium Episcopum Neocæsari-
ensem, cognomento Thaumaturgum, & Donatum
Episcopum Arretinum & Martyrem sub Iuliano Apo-
stata.

DE S. ANASTASIO ABBATE
SUPPENTONIAE.Circa ann.
D. LXXXVI.
Januar. XI.

Ex Gregorio M. lib. I. Dial. c. 8.

1.

ODEM quoque tempore venerandus vir ANASTASIUS, cujus superius memoriam feci, S. Romanae Ecclesiae cui Deo auctore deservio, Notarius fuit. Qui soli Deo vacare desiderans, scriinium deseruit, Monasterium elegit, atque in eo loco quem praefatus sum, qui SUPPENTONIA vocatur, per annos multos in sanctis actibus vitam duxit, ei que Monasterio solerti custodia praefuit. Quo videlicet in loco ingens de-

Anastasis
ex Notario
Monachus
& Abbas.

2. Quadam vero nocte cum jam omnipotens Deus ejusdem venerabilis viri Anastasii labores remunerare decrevisset, ab alta rupe vox facta est, quae producto sonitu clamaret, dicens: ANASTASI, veni. Quo vocato alij quoque septem Fratres ex nomine sunt vocati. Parvo autem momento ea quae fuerat emissae vox, siluit, & octavum Fratrem vocavit. Quas dum aperte voces Congregatio audisset, dubium non fuit, quin eorum qui vocati fuerant, obitus propinquasset. Intra paucos igitur dies prius venerandus vir Anastasius, ceteri autem in eo ordine ex carne educti sunt, quae de rupis vertice fuerant vocati. Frater vero ille ad quem vocandum vox parum siluit atque eum ita nominavit, morientibus aliis paucis diebus vixit, & tunc vitam finivit: ut aperte monstraretur, quia interjectum vocis silentium parvum spatium vivendi significaverit.

A Deo cum
aliis cunctis in
caelum vo-
catur.

3. Sed mira res contigit: quia dum venerabilis vir Anastasius de corpore exiret, erat quidam Frater in Monasterio, qui super eum vivere nolebat. Provolutus vero ejus pedibus cepit ab eo cum lacrymis postulare, dicens: Per illum te adjuro ad quem vadis, ne septem dies super te in hoc mundo faciam. Ante cujus septimum diem, etiam ipse defunctus est, qui tamen in illa nocte inter ceteros non fuerat vocatus: ut aperte claresceret, quia ejus obitum sola venerabilis Anastasio intercessio obtinere potuisset.

Fratris alterius
obitum
obtinuit.

4. PETRUS. Dum isdem Frater evocatus inter ceteros non est, & tamen sancti viri intercessionibus ex hac luce substractus est, quid aliud datur intelligi, nisi quoddam hi qui apud Dominum magni sunt meriti, obtinere aliquando possunt ea etiam quae non sunt praedestinata?

An Sancti
impetrent,
quae praede-
stinata à
Deo non
sunt.
Praedestina-
tio precibus
impletur.

GREGORIUS. Obtinere nequaquam possunt quae praedestinata non fuerint: sed ea quae sancti viri orando efficiunt, ita praedestinata sunt, ut precibus obtineantur. Nam ipsa quoque perennis regni praedestinatio ita est ab omnipotente Deo disposita, ut ad hoc Electi ex labore perveniant, quatenus postulando mereantur accipere, quod eis omnipotens Deus ante saecula disposuit dare.

PETRUS. Probari mihi apertius vellem, si potest praedestinatio precibus juvari.

GREGORIUS. Hoc quod ego, Petre, intuli, concite valet probari. Certè etenim nosti, quia ad Abraham Dominus dixit: *In Isaac vocabitur tibi semen*; cui etiam dixerat: *Patrem multarum gentium constitui te*; cui rursus promisit, dicens: *Benedicam tibi & multiplicabo semen tuum sicut stellas caeli, & velut arenam quae est in litore maris*. Ex qua re aperte constat, quia omnipotens Deus semen Abrahæ multiplicare per Isaac praedestinaverat, & tamen scriptum est: *Deprecatus est Isaac Dominum pro uxore sua eoquod esset sterilis, qui exaudivit eum & dedit conceptum Rebecca*. Si ergo multiplicatio generis Abrahæ per Isaac praedestinata fuit, cur conjugem sterilem accepit? Sed nimirum constat, quia praedestinatio precibus impletur, quando is in quo Deus multiplicare semen Abrahæ praedestinaverat, oratione obtinuit, ut filium habere potuisset.

Gen. 21.
27. 21.
& 26.

Gen. 25;

a Suppentonia, *Castel di S. Helia* teste Baronio, castrum Etruriae cum Cornobio in finibus Faliscorum

inter Nepetam & Soractem montem. Ita Ferrarius in Lexico.

Circa ahh.
D. LXXVIII.
Iunij XXII.

VITA S. CONSORTIÆ VIRGINIS.

Et Conversio B. EUCHERII Lugdunensis Episcopi
& GALLÆ uxoris ejus.

Auctore anonymo coætaneo, ut ex num. II. constat.

Ex MSS. codicibus.

Eucherij
conjug &
filia.

I. **E**UCLID quidam vir ex ordine Senatorio EUCHERIUS^a nomine habens uxorem nobilibus ortam natalibus nomine GALLAM, quos quidem ampla possessio, & numerosa familia, thesaurorumque copia claros in sæculo fecerat; sed timor Domini, qui est initium sapientiæ, in conspectu Conditoris omnium clariùs exornabat. Cùmque liberos non haberent, deprecati sunt Dominum, & exaudivit deprecationem eorum dans eis filiam quam votivo nomine CONSORTIAM vocaverunt, heredem videlicet illam & propagatricem sui sanguinis habere cupientes. Cùmque eam in timore Domini educarent, & illa in annis puerilibus posita religiosum animum habere cœpisset, nimirum Domino eam ad consortium regni cœlestis secundum præfagium vocabuli ejus occulta inspiratione vocante, aucta est spes illorum acceptâ aliâ filiâ, quam TULLIAM vocaverunt, dixeruntque; Multiplicabit Dominus per CONSORTIAM & TULLIAM semen nostrum, sicut multiplicavit per Liam & Rachel in domo Jacob futuræ repromissionis heredes.

Math. XI.
29.

Eucherius à
conjugē diff-
cessum pe-
tit.

* Aix in
Provincia.

* Mont-
Maur.

* la Duran-
ce.

Conjux
propositi
ejus sociā
esse cupit.

Eudmbo
facultates
distribuunt.

Eucherius
in specu se
recludit,
uxore mi-
nistrante.

2. Posthæc quod multo tempore moliebatur animo EUCHERIUS opere gestiens adimplere, ait uxori suæ: Audisti, credo, dulcissima, & fideli animo retines Dominum nostrum IESUM-CHRISTUM per Evangelium suum salubriter admonentem, ubi ait: *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos: Tollite iugum meum super vos, & discite a me quia mitis sum & humilis corde, & invenietis requiem animabus vestris.* Quapropter tam dulcibus promissis ejus religiosum admoventes auditum, cur non observamus præcepta ejus, præsertim cùm ille nobis dederit quæ possunt iure nostras facultates regere ac possidere? Si ergo tibi non displicet, comam capitis mei tondere decrevi, & vitam ducere solitariam in specu, quam iuxta voluntatem meam Dominus ostendit mihi, sitam in territorio Aquisenⁱ in agro nostro, quem Montem-Martium * appellamus, fluvio Duranciæ * imminuentem.

3. Gallahæc audiens in corde bono & optimo spiritale semen devota suscipiens, projecit se ad pedes ejus gratias agens, rogansque per Dominum qui tanti consilij auctor esset, ne se defereret desolatam, sed ageret potius ut post conjugale vinculum, quo fuerant duo in carne una, pari studio atque proposito uno in Domini spiritum necterentur, dicens; Si tu in specu te cupis retrudere, permitte quæso, ut mutato habitu ego tibi ad vicem ancillæ deserviam.

4. Acceleratur igitur votum, paratæque magno convivio, vocantur affines & amici; manifestat causam B. EUCHERIUS, contradicunt illi, sed Sanctorum animus in suo proposito perseverans nequaquam consentit manu semel in aratrum missa retrò respicere. Quid plura? De omnibus quæ possederant tres partes efficiunt, quarum una pauperibus erogant, alteram famulis suis dividunt, tertiam filiabus relinquunt.

5. Ingressus itaque præfatam specum S. Eucherius sic undique locum obstruxit, ut nullus ad eum valeret ingredi, beatâ ei Gallâ per fenestellam quotidie cibos ad vespæram ministrante, ut ipsa petierat. Post non multos verò dies conversionis illorum, filia eorum TULLIA in virginitate permanens migravit ad Dominum, sepultaque est in agro suo, qui

^a Unicum Eucherium Episcopum Lugdunensem agnoverunt Vsfardus, Ado, Surius ad diem xvi. Novembris, quos multi hætenus secuti sunt. At duos esse distinguendos egregiè probat Theophilus Raynaudus in Indiculo Sanctorum Lugdunensium, advertitque Tomo VII. Annal. ad annum D. XXX. Illustrissimus Cardinalis Baronius, qui priorem sententiam de unico Eucherio ibidem retractavit. Duo igitur fuerunt Eucherij, alter Senior suis scriptis celeberrimus, à Gennadio laudatus, Junior alter: uterque ordinis Senatorij & Episcopus Lugdunensis, uterque post con-

jugium Monachus, uterque Sanctus, quamvis unus dumtaxat mentio fiat in Martyrologijs ad diem prædictum, si Gallicanum excipias, qui eodem die utrumque commemorat. Eucherius Senior æqualis fuit S. Hilario Arelatensi, Junior Casario, ut in istius vita legitur num. 25. Prior Valentino & Marciano regnantibus mortuus est, ut scribit Gennadius, hoc est juxta Adonem anno Christi cccc. lrv. Posterior post Concilium II. Arausicanum anno D. XXX. celebratum, cui subscripsit; & de isto hec agit.

dicitur

dicitur TETÆ in spelunca duplici. Quo audito sanctus Eucherius ait: *Dominus dedit, Dominus abstulit; sicut nomen Domini benedictum: sicut Domino placuit ita factum est*: Exhortabaturque Gallam ne super hac re contristaretur.

Circa ann.
D. LXXVII.
Junij xxi.

6. Cūque illa nullo modo consolationem reciperet, una die cū post matutinos hymnos membra sopori dedisset, vidit in somnis beatam Tulliam stolā candidā & chlamyde aurea fulgente indutam adstare sibi ac dicere: Cur me velut amissam luges, quam Dominus in Consortium sanctarum Virginum introduxit? Te quoque me ad Dominum securam scito; preparavit enim tibi coronam, quoniam implesti mandata ejus. Meus etiam genitor Pontificali Cathedra sublimatus post nos veniet & erit magnus in conspectu Dei. Porro soror mea CONSORTIA manebit in virginitate, pro qua multa passura est, donec & ipsa coronam vitæ percipiat. Quæ cū post quietem S. Eucherio retulisset, ille in voce exultationis & confessionis erumpens ait: Gratias tibi ago Pastor bone, quia non est similis tui consolator, qui dignatus es consolari servos tuos, & reddere gaudium post lamentum; & ultra noluerunt eam flere.

Iob 1.

Filix mortem patienter fert.

Tullia post mortem apparet matri, multa prædicens.

7. Factum est autem post hæc verba, ut quidam juvenis AURELIUS nomine pergens ad sanctum EUCHERIUM peteret ab eo filiam ejus Consortiam in uxorem. Quod ille audiens, timensque de revelatione quam per sanctam GALLAM compererat, & rem tacitus considerans, Puella, inquit, quam sponfam petis, ætatem habet, ipsa pro se loquatur: in ejus quippe dimissi potestate, ut vel nubat, vel in virginitate permaneat. Cūque in conspectu eorum adducta sancta Consortia super hoc interrogaretur: Nec promittendi, ait, mihi facultas est, nec negandi potestas: sed omnia in manu Dei sunt; nam sponsum habeo Christum, qui me non derelinquet, donec introducat in talamum suum. Quod juvenis ille audiens, ad præfens quidem siluit, postea verò misit ad eam matronas nobiles affines ejus, ut eam blandis sermonibus ad ineundam conjugij copulam promoverent. Quæ cū ei essent molestæ, poposcit septem dierum inducias, ut Dei consuleret voluntatem.

Consortia virum recusant.

8. Abeuntibus ergo illis, sancta Consortia orationibus, jejuniis & vigiliis vacans cum lacrymis Dominum deprecabatur, ut eam voluntate sua dirigeret. Inter hæc venerant in manus ejus gesta beatæ EUGENIÆ virginis, in quibus cū legisset, quod illa de paganis parentibus procreata fugiens ab eis, & ad Christum conversa, tonsis crinibus multo tempore in habitu virili inter Dei servos fuisset in Monasterio conversata, dixit in corde suo: Si illa paganos parentes abiciens ad Deum conversa in virginitate permansit, atque ad Martyrij palmam pervenit: quanto magis ego de Christianis parentibus orta & sanguine Christi redempta, debeo in eo quod proposui perdurare? Orabat etiam dicens: Domine q. i. illum ab idolorum cultu ad te convertisti, fac me, quam ab incunabulis saluari lavacro consecrasti, ad ejus pervenire Consortium. Et confortabatur cor ejus in Domino.

S. Eugeniæ exemplo.

9. Die autem septimo veniente ad se AURELIO juvene illustrissimo cum matronis, quas pridem ad illicendum ejus animum destinaverat, & interrogantibus quid intra indultas deliberasset inducias, respondit: Dixi vobis jam, nec promittendi mihi facultas est, nec negandi potestas, sed omnia mea in manu Dei sunt. Sed si vultis pergamus pariter ad Ecclesiam: Agatur Missa, ponatur Evangelium super altare, & communi oratione præmissa codice patefacto, inspicimus Domini voluntatem * ex illo capitulo quod primum occurrerit. Quod ut factum est, revoluta codice, Dei famula cepit legere: *Dixit Dominus Iesus discipulis suis: qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus*. Et magno impleta gaudio gratias Deo agens dixit ad juvenem: Tu tibi quære sponfam secundum voluntatem tuam; nam sponsum meus Christus est, qui non me vult derelinquere. Quo ille audito tristis unā cum evocatis matronis abiit in domum suam: Sancta verò Consortia sacro velamine suscepto perrexit ad specum, in qua erant genitores ejus, & unā cum eis orationi vacabat.

Novā indultuā fugit nuptias.

Matth. 10.

Velum suscipit.

10. Accidit eo tempore ut Pontifex Ecclesiæ Lugdunensis* migraret ad Dominum. Mos autem erat præfate Ecclesiæ, ut quoties lege cunctis mortalibus debita, suo viduaretur Episcopo, in eligendo successore revelationem Domini expectaret. Tunc ergo triduo a cunctis præmissa jejunio, cuidam puerulo apparens in visu Angelus Domini, Est, inquit, Senator quidam EUCHERIUS nomine super fluvium Durentiam retrusus in specu, qui relictis omnibus quæ possidebat, secutus est Dominum: ad hunc adducendum pergite, & vobis Pastorem illum constituite, quoniam à Domino est electus. Quod cū puer senioribus diluculò retulisset, omnipotenti Domino cunctis Fratribus convocatis gratias ege-

* Viventionius, Mos Lugdunensium in electione Episcopi.

Eucherius eligitur Episcopus Lugdunensis.

* Sollemne temporibus illis erat ex Evangelio sive Scriptura sacra sic observata res futuras vel faciendas explorare. In Vita S. Martini Episc. Turon. à Severo Scripta cap. 7. *Cum fortitudo scitor, cui legendi eo die officium erat, interclusus à populo defuisset, turbatus ministris quia non aderat, unus circumstantibus sumpto Psalterio quem primum versum invenit*

arripuit. Psalmus autem hic erat: Ex ore infantium... ut destruas inimicum & defensoram. Quo lecto clamor populi tollitur, nempe adversus Defensorem quemdam, qui S. Martini electioni resistebat. Est & alter locus insignis de Chlodoveo apud Greg. Turon. lib. 2. Hist. cap. 37.

- Circa ann.
D. LXXXVIII.
unij. xxii.
- runt, missoque cum Clericis ad præfatum locum Archidiacono, qui tunc Ecclesiæ curam gerebat, invenerunt eum sicut eis Dominus revelarat. Cúmque illi Archidiaconus rem propter quam venerat indicasset, cepit cum iuramento dicere se voluntarium de specu non egressurum, nec cum eo nisi ligatus duceretur iturum. Cúmque talia diu repeteret, Archidiaconus effracto muro speluncæ eduxit eum, & juxta quod ipse juraverat victum perdidit: ite Lugdunum. Quem pari animo unòque consensu Clerus & populus sibi eligens Sacerdotem, in Pontificali Cathedra sollempniter collocavit. GALLA verò uxor ejus eum locum speluncæ ingressa, in quo vir Dei latuerat, reliquum vitæ suæ tempus ut cœperat religiosè peregit, filiâ ejus CONSORTIA quotidianum victum ei subministrante, sicut ipsa prius fecerat viro suo.
- Galla in specum succedenti
Constantia ministrat.
- Auditoris aras.
11. Et quoniam longum est narrare omnia, quæ per servos suos Eucherium & Gallam & filiam eorum Tulliam Dominus mirabiliter operatus est, pauca de gestis beatæ Consortiæ referam, quæ à Sanctis Fratribus VRANIO Presbytero, & CELSO Subdiacono qui ei dum adviveret adhaeserunt, necnon & AURELIANO Presbytero, qui usque nunc ad sepulcrum ejus Deo servit, referentibus audiui.
12. Cúm igitur defunctis genitoribus suis sancta Consortia in sua potestate esse cœpisset, construxit Ecclesiam in agro suo, qui vocatur Moston vicus, in honore sancti Stephani Protomartyris, & Xenodochium ibi de rebus suis instituit. Quod verò superfuit pauperibus erogans thesaurum sibi collocavit in celo; familiam verò suam liberam esse constituit. His ita dispositis, ad CHLOTHARIUM^a Regem Francorum ire perrexerit, petitura ab eo ut per iussuonem ejus quæta in Regno illius manere posset, & in Virginitate Domino deservire. Cúmque illa Palatio post multos viæ labores appropinquasset, Dominus per visum præfato Regi, cujus filia multo jam tempore agrotabat, apparere dignatus est, dicens: Quare tristaris super filia tua? Ecce una ex famulabus meis ad te venit, cujus nomen vocatur CONSORTIA, quæ filia tuæ reddet pristinam sanitatem; vide tamen ut libenter ei præstes quidquid à te petierit. Cúm ergo Rex evigilasset à somno, vocatis fidelibus suis, cuncta quæ per visum audierat, narravit, & ait: Ite & perquirite præfensam mihi famulam Dei, sicubi eam fortè reperiatis, & adducite eam ad me. Quæ cùm ab eis esset inventa, & interrogantibus nomen suum & patriam indicasset, illi festinatò introduxerunt illam ad Regem. Quæ flebat dum duceretur, & orabat, metuens ne concupisceretur à Rege, qui eam tam sollicitè præcepisset inquiri. Sed cùm venisset in palatium, surrexit Rex de folio suo, & pergens ei obviam ait: Ora pro me famula Dei, & redde filia meæ pristinam sanitatem, sicut mihi hac nocte Dominus revelare dignatus est. Cúmque illa diceret se nihil tale mereri, cùm talia agere Sanctorum sit: nihilominus Rex certus de promissione Domini, cubiculum fecit eam intrare, ubi puella febribus correpta jacebat.
13. Compulsa igitur positis genibus oravit cum lacrymis, inde confurgens salutavit puellam dicens, Pax tecum. Cui illa, quæ jam sermonis officium visa fuerat amisisse, resumpto spiritu respondit; Scio quia pax mecum est, quoniam videre te merui: statim quippe ut tu in palatium introisti, me febris dimisit qua torquebar, & ecce sana effecta sum. Precor itaque ut benedicas mihi, & recrees me cibus tuis quibus tu quotidie vesceris. Dedit ergo ei ancilla Christi fragmen panis hordeacei, & nuces amigdalinas: hic enim erat quotidianus cibus ejus.
14. Rex verò audiens quòd convalesceret filia sua, velociter ad eam intravit, dixitque Sanctæ Consortiæ: Quidquid in regno meo à me petieris, fiet tibi. Aurum quoque & argentum quantum volueris libens tribuo. Illa autem ejus genibus provoluta; Obsecro ait, Domine mi rex, ut ea quæ mihi promittis pauperibus eroges, mihi quæ permittas quod vel maximè peto, absque ullius inquietudine in cœpto Virginitatis proposito permanere; & quidquid in loca Deo sacrata, vel in meos famulos contuli vel contulero, per vestram munificentiam ratum permaneat. Cujus petitioni Rex libenter annuens, præstiti quæ voluerat, epistolas per suos fideles dirigens, ut cuncti cognoscerent quòd si qui contra eam mali aliquid moliretur, tanti Principis offensam incurreret; si quid autem de suis vellet agere facultatibus, inconvulsam omni tempore perduraret. Et sic Dei famula ad propria remeavit.
15. Non post multos dies mortuo Rege Chlothario, missus est unus ex primoribus palatii HECCA nomine à SIGIBERTO^b qui patri suo in Regnum successerat, ut Provinciam Massiliæ disponeret. Qui dum hoc ageret, quemdam ex loci incolis diabolus in organum suæ fraudis assumens, dixit ei; Est in his locis puella quædam speciosa nimis nomine CONSORTIA nobilibus orta parentibus, quibus unica superest, habens possessiones multas ac pecunias innumerabiles & ministeria copiosa, virumque non novit. Quod audiens Hecca, præmissò puero qui eum venturum nuntiaret, concitus ad Dei fa-
- Consistancia
Ecclesiam
& Xenodochium
construxit.
- Chlotharium
adit.
- Ejus filiam
sanat.
- Cibus ejus
qualis.
- Quid à Rege
petierit.
- In matri-
monium
iterum ex-
optatur.

^a Clodoveus I. filium hujus nominis itidem primum.

^b Phocensis provincia (quæ Theodeberto Austrasiorum Regi à Vitige Ostrogotorum Rege data fuerat anno Christi D. xxxvii.) etiam partim Sigiberto &

Childeberto ejus filio paruit, non verò rora fo Guntramno Burgundionum Regi, ut pater ex Gregor. Turonensi lib. 4. c. 30. & lib. 8. cap. 12. quamvis postea ad Burgundiæ Regnum in solidum pertinuerit.

mulam venit. Cùmque eam verbis simplicibus salutasset, post colloquutionem sumpserunt cibum. Inter hæc autem intuens eam curiosius, admiratus ejus pulcritudinem & sermonem prudentiam, tantus in corde ejus concupiscentiæ ignis exarsit, ut vix semetipsum posset reprimere. Nullatenus verò ei suum animum patefaciens festinus ad Regem regressus est. Cui cùm omnia propter quæ missus fuerat, prosperè acta renuntiasset, adjecit: Domine mi Rex, est in illis partibus puella absque viro, quæ amissis parentibus unica in eorum prædiis habitat, quam obsecro si inveni gratiam in oculis tuis, permittas mihi accipere in uxorem.

Circa an. d. lxxviii. Junij xxii.

16. Quod cùm sicut perierat impetrasset, misit ad sanctam Consortiam nuntium cum uno de pueris qui assistebant Regi, ut indicaret illi quòd sibi esset à Rege concessa; quatenus præpararet se ad nuptias die tricesimo celebrandas. Illa, his auditis, affatim contristata respondit: *Qui potestui resistit, Dei ordinationi resistit.* Ego Regis ancilla sum, potestati ejus resistere nequeo: sed quicquid jusserit implere studebo. Dicebat autem hæc de vero Rege Domino, scilicet IESU-CHRISTO. Nuntij verò existimantes quòd de SIGEBERTO Rege diceret, revertentes narraverunt quæ audierant illi qui miserat eos; qui gaudio multo repletus præparavit se, ut ad eam citius perveniret.

Quid illa responsi dederit. Rom. 13. 12.

16. Interea famula Dei jejuniis & vigiliis vacans orabat dicens; Domine IESU-CHRISTE qui me hucusque inamunem ab omni pollutione servasti; Domine cui ab adolescentia mea tota devotione deservio, ne derelinquas me, ut non prævaleat adversus ancillam tuam serpens ille antiquus, qui Evam verborum blanditijs & pulcritudine ac suavitate linguæ vetiti decepti: quoniam non derelinquis sperantes in te, sed fac me immaculatam ad Sanctorum tuorum consortium pervenire. Tantæque inerat famulæ Dei tristitia, ut præ angustia spiritus penè exanimaretur. Cùm igitur tali tædio afflicta, quadam die cum una ancillula ingressa supra memoratum S. Stephani Oratorium se se in orationem cum fletu prostrasset, contigit ut obdormiret: & ecce Angelus Domini apparuit ei in somnis, dicens: Consortia cur affligeris? non te derelinquet Dominus cui servis, nam sponsus quem tibi Rex mittit, ad te non perveniet. Parato itaque convivio voca pauperes, & jube in isto quo accumbis loco sepulturam parari, in qua eum defodias qui sponsam Christi sibi vult usurpare. Tres enim dies sunt, & nuntiabitur tibi venire. Tu itaque audito nuntio egredieris ei obviam cum pauperibus psallens. Quod cùm aspexerit ille, gladio proprio præ gaudio interibit.

Angelus eam jubet esse secum.

17. Evigilans Christi famula dicit ancillæ suæ: Non sensisti aliquem loquentem mihi cùm sopore deprimerer? Cui illa; Vidi, ait, hominem incognitum vestibus albis indutum, cujus vox tecum loquentis non motis labijs, meis auribus sonuit, sed eum nullatenus intellexi. Intellexit illicò sancta Consortia Angelum Dei sibi apparuisse, & præ gaudio ait: Gratias tibi ago Pastorbone, quia non derelinquis ancillam tuam, sed liberas eam à persequentibus se. Fecit itaque cuncta quæ præceperat ei Angelus Domini. Iam advenerat dies tertia, & ecce præcurrens quidam nuntiat in ulteriore ripa Durentiæ sponsum consistere. Egreditur ei obviam induta festivo habitu, pauperum psallentium agmine constipata. Hecca hæc videns, navim præ gaudio incautus egreditur, sublapsisque pedibus, lanceâ quam forte manu tenebat confossus, corruens expiravit. Quod cernens famula Dei ita impletum esse ut ab Angelo audierat, cum lacrymis agens gratias Deo, levavit corpus ejus, & involutum linteaminibus in loco quem ei paraverat sepelivit. Pueri namque ejus inhumatum corpus relinquentes, ad Regem festinato regressi, nuntiaverunt quæ viderant.

Pauperibus convivium parat.

Hecca ejus nuptias amans interit.

18. Erat ille dies natalis Regis, & germana ejus, quam sancta Consortia ab infirmitate curaverat, circa Regem discumbens, cùm videret eum de nuntio contristari, inquit ab eo causam. Cui cùm Rex narrasset quæ audierat, illa respondit: Puto quòd puella pro qua, ut audio, tam subita morte Hecca interiit, ipsa sit Consortia virgo sacra, quæ de Provincia Massiliensi genitore nostro vivente huc veniens, me per orationes suas à febribus liberavit. Vide ergo ne propter eam fiat in Regno tuo ruina, si contra illam temere aliquid permiseris fieri: Pater enim tuus valde diligebat eam. Cùm ergo rescisset Rex, & invenisset quòd ipsa erat, misit epistolas ad Principem præfatæ provinciæ, præcipiens ut nullus molestus esset sanctæ Consortiæ: sed liceret ei uti privilegio, quod illi pater ejus indulserat.

Rex eam jubet esse à convivio liberam.

19. Ab illo ergo die tantam famulæ suæ gratiam coram hominibus Dominus dedit, ut quasi unum ex Angelis eam cuncti haberent. Erat enim vultu placida, suavis alloquio, & omnium virtutum gemmis ornata, irascentes uno sermone mitigabat, discordantes ad concordiam revocabat. Creverat etiam in illa superni muneris largitas in ostensione signorum; fugabat dæmones ex obsessis corporibus, cæcos illuminabat, reddebat languidis pristinam sanitatem, multaque alia per eam Dominus mirabilia operatus est, quæ longum est narrare.

Consortia omnibus gratiosa:

20. Verùm cùm Dominus eam vellet à laboribus transferre ad requiem, apparuit ei per visum dicens: Consortia fidelissima dispensatrix, super pauca fuisti fidelis, veni ut super

Caritatis monetur de morte instantis.

Circa ann. **D. LXXVIII.** multa te constituam. Tempus est ut requiescas à labore tuo, & accipias coronam quam
Iunij xxii. ab adolescentia per multas tribulationes adquisisti; die autem octava venies ad me, oc-
 curret tibi chorus Virginum cum multitudine Angelorum, obviis manibus te excipiens
 intrantem in gaudium Domini tui. Cùmque evigilasset, gratias Deo agens per triduum
 facto convivio vocavit Sacerdotes & pauperes. Affuerant etiam vicini fideles, & omnem
 substantiam suam distribuens ait: Scitote, patres & fratres mei, imminere obitum meum;
 quinta enim die, secundum quod Dominus significavit mihi, egrediar de corpore: orate
 quæso pro me, ne occurrat mihi potestas tenebrarum, sed ab Angelis lucis suscepta in
 Sanctorum requiem introducat; corpusculum verò meum in Oratorio Sancti Stephani
 sepelire. Posthac correpta febribus, die qua ei prædixerat Dominus migravit ad cælos; se-
 pultaque est^a, ut petiit, in Oratorio quod ipsa construxerat.

Moritur &
sepeliunt.

^a In Martyrol. Romano & Gall. S. Consortia memoria x. Kalend. Iulij consignatur: at verò in Gallicano rrr. Id. Martij exceptio ejus Reliquiarum in Monasterio Cluniacensi, ejus Translationis tem-
 pus ignoratur. S. Consortia Monialis non fuit, eam-
 que ex Martyrologio Benedicino (in quo locum ei VVion dederat x. Kalend. Iulij) Menardus noster merito expunxit, quamvis in unico Eucherio & Con-
 sortia ætate lapsus sit Observat. lib. 1. ad 22. Iunij.

Circa ann.
D. LXXX.
Martij x.

VITA S. DROCTOVEI ABBATIS

BASILICÆ S. VINCENTII IN SVBVRBIO

PARISIACO, QUÆ MODÒ S. GERMANI DICITUR.

Auctore Monacho anonymo, qui ibidem Sæculo ix. vixisse videtur ex num. 9.

Ex MS. cod. ejusdem Monasterij.

PRÆFATIO AUCTORIS.

PRISCORVM permaxima semper cura fuit & intentio, ne sui in-
 genij sagacitas ac facundia claritudo omnino deperiret inertia vel silentio.
 Vnde monumentum sui reliquere posteris non moribus vel operibus
 probis, sed potius rerum figmentis & scriptis. Si ergo hos fingere fal-
 sa non puduit, cur veridica Christi fidelium monumenta nos litteris
 mandare pigebit? Vitam igitur sanctissimi DROCTOVEI ABBATIS, disci-
 puli scilicet beatissimi GERMANI Patroni nostri, quæ in everfione

Vita S.
 Droctovei
 & Monaste-
 rij S. Ger-
 mani Bi-
 bliotheca à
 Normannis
 incensa.
 Psal. 33. 2.

Fortunatus
 versus con-
 dit de S.
 Droctoveo.

Droctoveus
 i. Abbas Mo-
 nasterij S.
 Vincentij
 Parisiensis.
 b
 * f. opem.

nostræ Ecclesiæ tempore Danorum^a cum alijs Bibliothecæ libris incendio disperijt, ne
 aliquatenus mentio ejusdem almifici viri in reliquum ævum oblitteraretur, stilo digessi,
 illius devotione magis instigatus, quàm præsumptionis supercilio nesus: & insuper operam
 dedi ejus laudem quibusdam deflorare virtutibus. Et hoc quidem non puto fore indignum.
 Si enim laus Sanctorum Deus est, Deum verò laudare dignum est, Sanctos igitur laudare
 non indignum est. Dum enim sanctus vir laudatur, Deus utique laudatur; quia iuxta
 Psalmistam, semper laus Christi fuit in ore ejus.

2. Sed ne quispiam refragetur huic nostro Operi, cùm non perpendit ibidem digesta
 miracula Sancti; quia cùm liber vitæ ejus, ut dixi, incendio crematus sit, longo senio
 ævi ejus gesta tradita oblivioni, nullum penitus memoriale sui nostræ mandavere ætati:
 Exstant tamen quidam de eo versiculi à beato FORTUNATO editi, sibi que ab eodem dire-
 cti, quos in calce hujus operis annotare curavi. Porro haud dubium constat, illum san-
 ctimonie ditatum munere, quem peritorum peritissimus studuit in suis opusculis com-
 mendare. Addidi propterea etiam illud, quo videlicet instinctu nostrum à gloriosissimo
 Rege CHILDEBERTO sit fundatum Cænobium, quia hoc reperitur in Gestis Fran-
 corum. Nec verò illud omisi, qualiter idem piissimus vir DROCTOVEUS à Beato Ger-
 mano primus Abbas^b delectus sit ibi, sicut in tomis reperitur antiquissimis, qui servan-
 tur in archivis nostri Monasterij. Iuvat autem prius in Christi laude paucis præludere ver-
 sibus, sanctumque virum obnixis deposcere precibus, quatenus operi de se cæpro pe-
 dem^{*} ferat propitius, nostrumque memoriale commendet in futuris generationibus, sic-
 que finiatur hujus operis prologus.

^a Danorum nomine Normannos intellige ex Da-
 nia ortos, vide infra.

^b Aimoinus contra in libri 1. cap. 20. Scribit Au-

tharium Abbatem primum fuisse, ipsique Drocto-
 veum proximè successisse in ejusdem libri cap. 36.

Gloria, vita, salus, Sanctorum spes, bonitas, lux
 In Genitore pio, Genito vel Flamine sacro
 Subsistit, trinus colitur qui semper & unus.
 Laus cuius superis simul & celebratur in imis,
 Et sceptrum regni retinet sine fine perenni.
 Magnificat proprios hinc celi dote ministros,
 Aurea pro meritis concedens premia Iustis.
 Reddere nunc decet his sed in ipso munia laudis;
 Virtutis specimen quia Sanctis contulit idem.
 Sanxit quippe suis: Sine me nihil esse potestis.
 Ergo laudandi parili problemate Sancti,
 Dum divina manus cunctorum vendicat actus,
 Illorumque sibi laudes laudabilis addit.
 De quibus excolimus, veteramur pectore, cultu,
 Inter præcipuos, te DROCTOVE, patronos,
 Te flagrant animi calamis extollere nostri.
 Haud tibi digna meis referam præconia verbis.
 Agnoscis fragiles, quas noli spernere, vires.
 Exiguos apices, exiles accipe laudes.
 Commendans Domino * qui te commendat in arvo.
 Pars horum prima præsignat vatis onoma.

Circa ann.
 D. LXXX.
 Martij x.
 Auctoris
 invocatio.

IOHAN. 15. 5.

* suppl.
 illum.

VITA INCIPIT.

3. INTER agmina Christicolarum, quorum dogmate edocta & pio exemplo illustrata fulget, ut sol & luna, sancta mater Ecclesia, conspicuus nitet beatissimus DROCTOVÆUS velut clarissima stella, cuius jubare obumbrantur cetera alstra. Qui vir pietatis eximie occiduas partes, scilicet Gallie, suo exortu irradiavit divino munere: resperisque vitali lavacro, linitus etiam Christi olivo flagrabat virtutum nectare sacro. Nam bene excolens hortulum suæ mentis, studebat illuc ferere multimoda semina virtutis, unde extirpabat noxia quæque germina carnis. Hic igitur tantus actalis, meruit secus decursus aquarum transplantari, ut velut palma floreret in domo Domini, & fructum suum daret in tempore suo in atriis Dei nostri.

S. Drocto-
 ueus Gallus

4. Nam ea tempestate urbs Ædua * speciali nitebat decore, sedem ita viro sanctitatis præcipuæ, GERMANO scilicet, pollenti nobilitatis stemmate, qui veluti cedrus in libano, & quasi cypressus in monte Sion, infima spernendo, caelestia amplectendo tendebat ad alta virtutum augmenta. Cumque folia ejus, scilicet verba semper veritate virentia, cunctis ferrent medellam; & fructus ejus, opera videlicet, satietati forent fame periclitantibus non modica, insonuit auribus NECTARII prædictæ civitatis Antistitis tanti viri excellentia. Est in eadem urbe Christi testis Symphoriani martyrium insigne, qui olim sub persecutionis rabie martyrium passus est sub Aureliano Principe, qui ceu rosa decoris & præcipui odoris purpureo sanguine tinctus, cælumque meritis nactus, in eadem Ecclesia jaceret humatus. Hujus anima felix civibus juncta æthereis cum una concrepet alalagma * Tonanti, superna dispositione, quæ Sanctos suos & in hac vita mirificat meritum titulis, jugiter turba Fratrum Monastici Ordinis ante ejus mausoleum concinit æterno Regi dulcissima carmina laudis. Horum itaque Fratrum à Pontifice jam dicto Germanus præficitur Pastor, sacraturque Abbas nomine dignus & merito.

S. Germanus
 Abbas S.
 Symphoriani
 Æduensis.
 * Antium

5. Sanctitatis igitur præconio venerandus pastor oves sibi commissas monebat sagaciter, corripere prudenter, tolerabat patienter, & ad pascua vitæ æternæ invitabat alacriter. Qui inter reliquos quos hortatu simul & exemplo Christi mancipavit tirocinio, beatissimum DROCTOVEUM insignire studuit schemate Monastico, atque adscivit discipulatu suo. Quem piè, ut verè piissimus aluit, & juxta normam sanctorum Patrum ANTONII scilicet & BASILII, (nam sceptriger hujus Ordinis beatus scilicet BENEDICTUS necdum his erat in partibus notus) vivere instituit. Tradensque sibi jura obedientiæ, inculcans lenitatem patientiæ, replicans munditiæ continentiam, hortans sectari iter justitiæ, edocens amplecti virtutem prudentiæ, jubens insigniri stabilimento constantiæ, suadens moderari placore temperantiæ, inter omnia etiam monebat viam humilitatis tenere. Quæ omnia aure sedula percipiebat vir sanctissimus, atque animo ruminabat frequentius, nec non opere complebat attentius.

Droctovei
 habuit discipulum.

Eum iuxta
 normam SS.
 Antonij &
 Basilij in-
 formavit.

6. Erat igitur flos candens innocentiae, pollens astuta simplicitate, vigensque animi sinceritate. Præceptoris verò sui existens imitator sedulus carnem jejuniis attenuabat, crebrius corpus domabat pernoctationibus, nimis afflicto afflicto algoribus. Cujus plectrum linguae organa Davidica semper resonabat, & infatigabiliter Christi præcepta relegere, sicque Divino munere ditatus virtutibus, sicut odor agri pleni cui benedixit Dominus odore Sancto fragrabat omnibus.

* Alalagma, latus clamor militum, ante pugnam, vel post victoriam.

Circa ann. 7. Porro illo in tempore Francigenum Regnum CHILDEBERTUS Rex inclitus sua tenebat
 d. lxx x. ditione, qui torrens pulcritudinis fonsque præcipua ubertatis, speculum etiam extitit
 Martij x. pietatis & æquitatis. Recolens etenim viri sapientis dictum, quod *redemptio viri propria*
 Childeberti *divina sunt*, non pluris habuit thesaurisare copiosum censum gazarum, quam illud distri-
 Regis elo- buere in usus egenorum. Christo igitur erat subditus, hostibus erectus, Christicolis ca-
 gium. rus, perfidis invisus: humiles autem sibi que parentes exaltabat, protervos atque rebel-
 Prov. 13. 8. les forti dextrâ proterebat. Religiosis etiam Christoque sinceriter famulantibus, non se ut
 Principem & dominum, quin magis exhibebat ceu fidelissimum famulum. Huic itaque
 Rex S. Ger- cum non fortuita, sed ut creditur, potius superno nutu GERMANUS beatissimus occurrisset
 manum Eu- aliquando, ejusque sanctitatis præconium attolleret populi multitudo, Princeps serenissi-
 febri suffi- mus jocundatus in Domino sanctum virum præfulatu Parisiæ Sedis sublimavit illic.
 cit in sede Decesserat enim nuperrimè Eusebius Episcopus civitatis prædictæ. Fit inde perma-
 Parisiaca. ximum tripudium Ecclesiæ, quæ tali se cernebat donatam Antistite: gratulabatur plebeia
 turba, quæ tali Rectori fuerat commissa. Felix planè Lutecia, quæ dum nites Dionysij ma-
 charij gloriâ, hac etiam ditatis pretiosissimâ gemmâ.

Childeber- 8. Procedente igitur tempore, CHILDEBERTUS Hiberorum Regnum petijt cum valida
 tus Cæsar- expeditione iuncto sibi CHLOTHARIO fratre. Qui Cæsaraugustam * civitatem aggressi,
 augustinam undique eam vallarunt valida manu militari. At cives urbis obsessi, cum non quirent re-
 obsideren- sistere tantæ multitudinî, ei qui oraculo Prophetico hortatur unumquemque, inquitens;
 no d. xliii. *Invoca me in die tribulationis tuæ eripiam te & magnificabis me*, spem suâ committere salutis.
 * Savagor. Nam conversi ad Dominum, indictoque jejunio sibi, induti etiam cilicijs, cum tunica
 Psal. 49. 15. Beati Vincentij Martyris ejusdem civitatis olim Archidiaconi, cum hymnodijs circuibant
 Cives pre- muros civitatis. Mulieres quoque pullis amictæ pallijs, cinerem imponentes capiti, sparsis-
 cis S. que crinibus sequebantur reliquum vulgus, ejulando planctibus nimis. Enimverò ita
 Vincentij spem suam omnino in Domino statuerant, ut diceretur ibi Ninivitarum jejunium cele-
 meritis se- brari: nec dubium foret alicui, quin eorum precibus intervenire sancti Martyris Domi-
 surantur. nus misertus, eos ab imminente exitio liberaret quantocius. Quæ res nequaquam eos fe-
 fellit. Nam hostes ignari quid obsessi agerent, dum eos civitatis muros processionaliter cir-
 cuire viderent, putabant quod aliquid maleficij perpetrarent. Apprehensumque unum de
 civibus cæperunt quid hoc esset perquirere attentius. Qui ait: Tunicam beati Vincentij, in-
 quit, deportamus, & ut nobis sancti Martyris precibus misereatur Dominus, flagitamus. Quod
 cum relatum esset Regi piissimo, flexus ad misericordiam pectore mitissimo, à Cæsar-
 augustinis accipiens Stolam sancti Levitæ & Martyris in munere gratissimo, unâ cum fra-
 tre se reddidit genitivo solo *.

Childeber- 9. Veniens igitur Parisius, in suburbij loco, qui olim nuncupabatur Luteticus, in
 tus acceptâ honore beati VINCENTII Ecclesiam acceleravit construere propensius. Oppresserat verò
 S. Vincen- idem Rex inclitus dudum AMALRICUM Regem Gothorum causâ sororis, quam isdem
 tij stolâ ob- Amalricus cum consensu amborum fratrum Childeberti videlicet & Chlotharij in matri-
 fidionein- monium junxerat sibi. Sed cum esset Arianae sectæ, dum Regina venerabilis frequentaret
 soluit. limina Catholica Ecclesiæ, eam vir suus diversis contumelijs afficiebat quotidie. Quem, ut
 prælibavimus, Rex Christianissimus opprimens bellico jure, recepta sorore, ex Toletana
 urbe, qua isdem Amalricus sedem habebat, asportavit Crucem auream pretiosis gemmis
 redimitam, necnon ex opere Salomonis, ut fertur; triginta calices, quindecim patenas
 viginti quoque Evangeliorum capsas. Quæ omnia ut verè Princeps Christo omnino devo-
 tus maluit distribuere potius quam retinere in proprios usus.

Crucem ex 10. Gratiâ igitur vivificæ Crucis Ecclesiam sanctissimi Martyris, ubi ipsam cum alijs
 Toletæ al- pretiosissimis ornamentis delegavit, in modum Crucis ædificare disposuit. Cujus Basilicæ
 laram ei- opus mirificum describere nobis videtur superfluum, qualiter scilicet distincta fenestris,
 dem Ecce- quibus pretiosissimis marmorum sulca columnis, quove modo crispante camerâ compta
 siæ confert. auratis laqueariis: necnon parietes, ut Christi decebat aulam, quo decore nitebant pi-
 cturâ aurei coloris, strato inferius pulchro emblemate pavimento. Tectum verò ipsius Ba-
 silicæ coopertum adprimè deaurato * cupro ære, percussus solis jubarè sic flammigerò
 * id est, Cy- rutilabat fulgore, quatenus intuentium aciem reverberaret nimia claritudine. Vnde præ
 prio. nimio decore non immeritò olim ipsa domus per metaphoram *Inaurati Germani aula* vo-
 cabatur vulgi ore.

11. Sed ne quis incredulus existat nostræ assertioni, proferamus in medium quid de hac
 domo c. disertissimus vir FORTUNATUS in suis opusculis ediderit. Ait enim:

*Si Salomoniaci memoretur machina templi,
 Arte licet par sit, pulchrior ista fide.*

Fortunati
 carmen ex
 lib. 2. c. 11.

* De hac obsidione lege Gregorium Tiron. lib. 3. cap. 29. Auctorem gestorum Regum Franc. cap. 26. & Aimonum lib. 1. c. 19. qui S. Vincentij Stolam, Tunicam interpretatur.

^b In Vita S. Chrothildis Reginæ num. 9. legitur, &c.

xaginta calices

^c Fortunatus hos versus inscripsit de Ecclesia Parisiaca, quo nomine primariam seu matricem Ecclesiam plerique designatam volunt.

*Nam quaecumque illic veteris velamine legis
 Clausa fuere prius, hic reſerata patent.
 Floruit illa quidem vario intertexta metallo,
 Claruit hac Chriſti ſanguine tincta nitens.
 Illa aurum, lapides, ornatum cedrina ligna:
 Hic venerabilior de cruce fulget honor.
 Conſtitit illa vetus ruituro ſulta metallo:
 Hac pretio mundi ſtat ſolidata domus,
 Splendida marmoreis attollitur aula columnis:
 Et quia pura manet, gratia maior ineſt.
 Prima capit radios vitreis oculata fenestris,
 Artiſciſque manu claſit in arce diem.
 Curſibus auroſa vaga lux laquearia complet,
 Atque ſuis radys & ſine ſole micat.
 Hic pius egregio Rex CHILDEBERTUS honora
 Dona ſuo populo non moriura dedit.
 Totus in aſſectum divini cultus inharens
 Eccleſia viles amplificavit opes.
 Melchizedech noſter merito Rex atque Sacerdos
 Complevit laicus religionis opus,
 Publica jura regens ac celſa palatia ſervans,
 Viſca Pontificum gloria, norma fuit:
 Hinc abiens, illic meritorum vivit honore,
 Hic quoque geſtorum laude perennis erit.*

Circa anno
 D. IXXX.
 Martij v.

His ita prælibatis, videlicet de pulcritudine miri operis Eccleſiæ noſtræ quæ poſtea peccatis exigentibus non ſemel, ſed bis incendio penè diſperſit Danorum a tempore, proſequamur reliqua cæpro ordine.

12. Hunc itaque Princeps ſereniſſimus ditatum plurimis pretioſiſſimisque ornamentis, affluentiſſimis quoque villarum copiis beatiffimo GERMANO Pariſiaca urbis Antiſtiti delegavit: ſupplicanſque obnixè ſanctiſſimum Præſulem gregem Monaſtici Ordinis ibidem inſtitui. Poſt regni gubernaculum, quod adminiſtraverat, heu! parvo tempore, diu vexatus incommodo febris, Pariſius civitate decimo Kalendas Januarij feliciter migravit regnaturus cum cæleſti Principe. Quàm beata Reſpublica foret, ſi tantæ pietatis Principem adhuc ſervare valuiſſet! Sed quia vita Juſtorum in terris non eſt ſed in cælo, (Sanctis enim vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum) dolendum eſt quòd cird terris raptus ſit, conſolandum eſt quòd ad meliora tranſierit. Ad ejus itaque exequias funeris non ſolùm vicina urbanitas utriusque ordinis, verum etiam limitanei & extimi undique innumeri aſſuere populi. Inſtabat quippe Natiſ Domini dies ſacraſſima, & ad Regis præſentiam, quem adhuc vitâ exceſſiſſe ignorabant, tam Episcoporum quàm Principum & Procerum occurrere multitudo quamplurima.

Childebertus Monachos in Aede S. Vincentij collocat.

Merito anno D. L. IX.

NOTA.

13. Cernens igitur beatus Germanus tantam multitudinem populi, ſatiùs duxit ſub eadem die Eccleſiam dedicare commiſſam ſibi. Cùmque priùs patefeciffet cunctis hujus cauſam negotij, dùmque exultantibus animis univerſos conſpiceret annuere ſuæ benigniſſimæ voluntati: adminiculantiſque ſibi ſanctis Præſulibus, videlicet NICETIO Lugdunenſi Archipræſule, PRÆTEXTATO Cabillonienſi Antiſtite, EUSEONIO Nivernenſi Epifcopo, FELICE Aurelianenſi, DOMITIANO Carnotino, VICTORIO Cinomannico, anno incarnati Verbi quingentefimo quinquageſimo nono in honorem vivificæ Crucis almiſque Vincentij Levitæ & Martyris prædictam Eccleſiam conſecravit. Et quia, ut prætaxatum eſt, eadem Baſilica in modum Crucis ædificata fuerat; quatuor altaria continebat. Ex quibus principalem aram in honore ſanctæ Crucis ſanctique Vincentij Martyris, ubi etiam ipſius Stola, quam glorioſus Rex Childebertus aſportaverat ab Hiſpaniis, recondidit; eam verò quæ ad Aquilonem in veneratione ſanctorum Martyrum Ferreoli & Ferrutionis, porro illam quæ ad Meridiem ſub titulo ſancti Martyris Iuliani Brivatenſis; necnon illam quæ ad Occidentem Domino in honore ſanctorum Gervafij & Protafij & Celſi pueri ſanctique Georgij Martyris conſecravit. Ad Meridiem quoque plagam ædificatam fuerat quoddam Oratorium in honore ſancti Symphoriani Martyris, ubi idem Dei ſacer GERMANUS poſtmodum ſepeliri ſe mandavit. Necnon ad Aquilonis partem erat Oratorium Domino in veneratione ſancti Petri Apoſtoli

S. Germanus Eccleſiā in honorem S. Crucis & S. Vincentij dedicat.

Nomina Episcoporum qui dedicationi interſuerunt.

Hujus Baſilicæ altaria quibus SS. dicant.

* Brivata. S. Germanus in S. Symphoriani Oratorio ſepultus.

^a Hoc S. Vincentij Monaſterium à Normanniſ ter-
 tium uſque direptum eſt. Primò quidem anno DCCC.
 XLV. Secundò anno DCCC. LIII. poſtremò anno DCCC.
 LXXXVI. Secunda & tercia direptio cum incendio con-
 juncta eſt, poſt utramque hujus vitæ ſcriptor floruit,
 ut heic ipſe innuit.

^b Hadriaus Valeſius in Diſſertatione de Baſilicis
 cap. 5. doctiſſimè, ut ſolet, Recentiores quosdam re-

vincit, pernegantes, Monachos in S. Vincentij Aede
 à primario conditu exiſtiſſe.

^c In vulgato S. Germani Privilegio, quod noſter
 Robertus Quatremaſius validiſſimè propugnari ſub-
 ſcripſus legitur Victorinus abſque ulla mentione di-
 gnitatis aut Sedis, quam iſte Auditor non bene ad-
 gravavit: cùm diu ante annum D. LXX. Vidurius Cenua
 mannicæ Eccleſiæ præſte deſideri.

246 VITA S. DROCTOVEI ABB. PARIS.

Circa ann.
D. LXXX
Martij x.
NOTA.

Privilegium
immunitatis
Monasterio
S. Vincentij
concedit.

Droctoveus
qualis in
pastorali
officio se
gesserit.

1. Iohan. 2.
27.

1. Cor. 9. 7.

Psal. 118.

Psal. 71. 28.

Droctovei
elegiam
auctore
Fortunato
lib. 9. Car.
11.

consecratum, ubi (sicut declarabitur in sequentibus) quoddam Dominus singulis noctibus ob speciale meritum sancti Apostoli inusitatum patrabat miraculum ^a. Expletis igitur sollempniis dedicationis, apparatu Regi congruo, astante universo populo, complentur à Pontifice & reliquis Præfulibus funebris exequiæ, omni ætate & sexu ætati indulgente. Sed ne fortè demus trista funebria glorioso Principi, quem divitum & pauperum simul vox deplangebat debilis, supersedendum est universorum lamentationi.

14. Quamvis igitur longa serie orationis, necessariâ tamen huic operi, à proposito cæpto digressi, jam nunc ad idem reflectamus intentionem sermonis. Beatus ergo GERMANUS locum sibi delegatum à præfato Rege non segni studuit ordinare dispositione. Instituens enim sibi gregem Monachorum Deo iugiter famulantium, Patrem eis instituit ex suis discipulis unum, de quo in principio sermonis cæpimus exordium, beatum scilicet DROCTOVEUM. Sed ne fortè aliis Præfulibus ipsius urbis in hac re daretur occasio, quo scilicet per succedentia temporum curricula ibi Abbatem quem velint instituere, aut aliquid vel ipsi vel cujuslibet alterius dignitatis præter Regiam Majestatem ibi præsumant disponere, Privilegium immunitatis procuravit manu propria describere, & Regis CHLOTHARII ^b auctoritate, Episcoporum vel nobilium virorum, qui interfuerant Ecclesiæ dedicationis sollempnitati studuit corroborari stipulatione.

15. Venerandus itaque vir DROCTOVÆUS gregis sibi commissi curam pervigili procurabat solertia. Nam veluti paradisi fructibus lætitiæ ac variis floribus gratus ita cumulo virtutum refertus pabulum doctrinæ ministrabat omnibus, exemplumque præbebat piis operibus. In ejus quippe sacro pectore sapientia sibi sedem locaverat, & idè unde proferret nova & vetera sciebat. Vngvine etiam Spiritus sancti delibutus, cujus unctio (ut ait Apostolus) docet nos de omnibus, dulcedine alloquij sui solabatur mæstos, firmabat dubios, relevabat profligatos, pacabat inimicos, tolerabat improbos, de virtute in virtutem sedulè commonebat conscendere pios. Munitus necnon dilectione Dei & proximi, quasi fons perlucidus & aquis exundantibus multitudinem arborum irrigans, ita auditorum corda rigabat, & ut à mandatis Dei non declinarent docebat, sed potiùs legem ejus sibi in corde retinerent suadebat. Avaritiam omninò vitabat, & dapnifera miserorum inopiæ subveniebat. Hilaris erat in dando, reminiscens illud Apostolicum, quia hilarem datorem diligit Deus.

16. Stabilitus igitur hic vir beatus à Domino super Sion montem sanctum ejus, prædicabat omnibus (ut jam taxavimus) præceptum ejus. Perque iter iustitiæ gradiens, necnon offendiculum iniquitatis cavens; Lux enim Dei (ut ait Iob) in tabernaculo mentis ejus, scilicet, resplendebat; Psalmographi oraculum pio animo revolvebat, *Lucerna, inquit, pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis*. Nec soli sibi utilis existeret, sed quibuscumque poterat prodesse satagebat. Erat enim quasi civitas super montem posita & veluti lucerna non sub modio sed super candelabrum constituta. Fratres sibi commissos non ut alienos, sed potiùs procurabat ut filios. Delinquentes corripiebat sagaciter, rectum autem tenentes callem ne declinarent, hortabatur alacriter. Obedientiam subiectis imperans, priùs idem studebat opere perficere quæ iusserat. Inobedientiæ malum, quod cunctis mortalibus intulit mortis dispendium, propellebat monitis & correptionibus à cætu suorum. Superbiam vitare mandans, humilitatis in se exemplum prætendebat. Continentiæ munditiæ subditis amplecti imperans, in se omnem motum carnis superno auxilio refrænabat. Semper enim verebatur ne aliis prædicans ipse reprobus efficeretur. Parcus erat sibi, largus verò aliis, non quærens sua, magis autem aliorum utilia. Internorum curam gerebat, exteriorum etiam sollicitudinem non negligebat.

17. Patientiæ quoque quantæ fuerit, non est nostræ exponere possibilitatis. Nulli unquam machinabatur malum, sed enim cunctis exhibebat prout poterat bonum. Nec verò ullis frangebatur adversis, nec extollebatur prosperis. Unus idemque semper erat qui uni Deo semper adhærere gaudebat, canens cum Psalmista: *Mibi autem adherere Deo bonum est, ponere in Domino spem meam*. Legem profectò Dei in corde retinebat, & idcirco gressus ejus supplantari nequibant. Inspector gregis erat sedulus, ne quem

*Vir venerande, sacer meritis & honore colende,
DROCTOVÆE, mihi semper amore Pater.
Qui de discipulis GERMANI jure beati
Norma Magisterij factus es ipse sui.
Cujus Pontifici sacra per vestigia currens,
Despicis hunc mundum, dum cupis ire polo.
Perge libenter iter cali mansurus in orbem,
Et pro me famulo quæso precato Deum.*

^a Hoc miraculum in exemplari mutilo desideratur.

^b An fortè legendum CHARIBERTI? qui anno Regni sui quinto huic Privilegio subscripsisse reperi-

tur? An istud idem Privilegium Chlotharii Regis auctoritate primò munitum, postea à filio Chariberto confirmatum est?

Beatus

VITA S. DROCTOVEI ABB. PARIS. 257

18. Beatus porro Germanus.....

..... suavitatis. Ad postremum dignus representari in convivio aeternae felicitatis v. i. Idus Martij ab hujus saeculi caeno-
nibus Angelorum vectus in astris, cum Christo regnat sine meta pro certo felix. Cujus
opem intercessionis piis precibus deprecamur, ut qui jam tripudiat aethereo Regi conjun-
ctus, nostri sit semper miseratus. Funde igitur, Pater Sanctissime, precis votum pro tuis
supplicibus ad Regem caeli pro nobis, quatenus deleat tua sancta prece reatum nostri crimi-
nis, vitamque & mores corrigat & compescat ab omni opere pravitatis. Tui etiam inuti-
lissimi quæso miserere servuli, qui tua affectu dilectionis memoriam litteris tradidit tuae
sanctitatis. Peto itaque, Sacer beatissime, quatenus tuo interventu solutus peccati compede,
nanciscar premium aeternae vitae: & sicut memoriale tuum notitiae posterorum tradidi in-
structus amoris tui voto, sic quæso nomen meum impetres adscribi caelesti albo.

19. Sepultus est autem idem gloriosus Dei sacer DROCTOVEUS ad Occidentalem pla-
gam Basilicæ, retro scilicet S. Germani altare. Qui quantum vivens terrena spreverit ac
aeterna concupierit, post mortem quoque claruit. Nam urna ejus tumuli per aliquot an-
nos commota paulatim, super terram exegit altare. Habitationem « quippe in terra vi-
ventium adeptus fuerat, & morari inter ambitum terræ morientium penitus (supple) non
debebar. Cetera desunt.

a Hæc verba, exegit altare, Habitationem, omnino
ferè creta quasi divinando legimus. Simile quid re-
fert Gregorius Turon. de Gloria Conf. cap. 51. de se-
pulchris titium Sacerdotum his verbis. Sub termino vici
Iulianensis sunt tres Presbyteri consulti..... qui
cum multorum annorum curricula ubi sepulti sunt lo-
culis quiescerent, scissum nuper pavimentum, quod calce
atque comminuta testa quasi silex durissima fustum
erat, nunc sepulchri cacumen apparuit. Quo paullulum

elevato tellus scissa apicem alterius patefecit: illoque
emicante se: utus est tertius tumulus, qui nunc iuxta ini-
tium ostensionis suæ gradatim elevatur super terram.
Sed nunc jam primus liber à mole terrena liberum se vi-
sibus præstat humanis; duo adhuc sequuntur, sed annis
singulis proficiunt ad egressum. S. Droctoveum Vluar-
dus suis Fastis vi. Idus Martij ita inscribit. Parisius
Deposito S. Drothovei Abbatis discipuli B. Germani.

Circa ann.
D. IXXX.
Martij x.
Mortitur.

Auctoris
invocatio.

Sepulchrum
& miracu-
lum.

~~~~~

S. MARTINI EPISCOPI ET ABBATIS DVMIIENSIS PRIMI, ELOGIUM HISTORICUM.

Ann. Chr.
D. IXXX.
Martij xx.

MAGNOS quidem viros Hispania tulit, magnos etiam aliunde profe-
ctos excepit: at, quod summopere dolendum est, eorum gesta vel om-
nino exciderunt, vel brevius quàm par esset ab ætatis sue hominibus
exarata, nudum fere nomen posteris transmisserunt. Hoc si in quorvis
alio, certè in MARTINO, quem præ manibus habemus, magno Reip.
Christianæ detrimento accidit: de quo licet multa eaque eximia apud veteres, longè
tamen minora quàm quæ gessit proferuntur. Quamobrem quod jam in nonnullis sanctis
viris ad Hispaniam pertinentibus, quorum acta propria desiderantur, exsequi tenta-
vimus, illud ipsum erga S. Martinum quammaximè poterimus diligentia præstare co-
nabimur, nempe ut egregia ipsius facinora à priscis auctoribus sparsim delibata in unum
congeramus. Utamur autem præcipuè Gregorio Turonensi Episcopo, Venantio Fortuna-
to, & Isidoro Hispalensi Antistite, qui uni de Martino plurimum scriptis suis merue-
runt.

2. Martinum, quem alij Pannonium à patria, alij Gallicensem à provincia Hi-
spanica in qua degit, Dumiensem & Braccarensem alij à Sedibus quibus Episcopus præ-
fuit, cognominant, S. Isidorus Hispalensis ejus subæqualis in lib. de Viris illust. cap. 35.
hoc elogio exornavit. MARTINUS Dumienensis Monasterij sanctissimus Pontifex,
ex Orientis partibus navigans in Gallæciam venit: ibique conversis ab Ariana
impietate ad fidem Catholicam Suevorum populis regulam Fidei & sanctæ
religionis constituit, Ecclesias confirmavit, Monasteria condidit, copiosaque
præcepta piæ institutionis composuit. Cujus quidem ego ipse legi librum de
differentiis quatuor virtutum, & aliud volumen Epistolarum, in quibus hor-
tatur vitæ emendationem & conversationem fidei, orationis instantiam &
elemosynarum distributionem, & super omnia cultum virtutum omnium, &

Martini
elogium.

Auct. SS. Ord. S. B. Saeculum I.

K. K.

238 VITA S. MARTINI EPISC. DUMIENSIS.

Ann. Chr.
D. LXXX.
Martij xx.

pietatem. Floruit regnante THEODEMIRO Rege Suevorum, temporibus illis quibus IUSTINIANUS in Rep. & ATHANAGILDUS in Hispaniis Imperium tenuerunt. *Hactenus Isidorus.*

Patria.

3. In hisce verbis cum legis Martinum ex Orientis partibus in Callaeciam advenisse, cave in Oriente natum esse putes. Nam Pannonia ortum esse, uti & magnum suum cognominem Episcopum Turonensem, ex Gregorio & Fortunato manifestum est. Atqui in Orientem discendarum litterarum & religionis gratia peregrinatus, inde in Callaeciam eo impulsus est tempore, quo S. Martini Episcopi Turonensis Reliquiae ad Theodemirum Suevorum Regem deferrebantur. Rem ita narrat Gregorius & ipse Turonicus Episcopus in lib. 5. Hist. cap. 37. Martinus Gallicienfis Episcopus Pannoniae ortus fuit, & exinde ad visitanda loca sancta in Orientem properans, in tantum felicitatis imbuit, ut nulli secundus suis temporibus haberetur. Exinde Galliciam venit, ubi cum B. Martini Reliquiae portarentur, Episcopus ordinatur.

Miraculum
S. Martini
Turon.
Episcopi.

4. Quid autem S. Martini Reliquiarum nomine intelligat, non abs re fuerit paullo fusius repetere ex lib. 1. Mirac. S. Martini cap. 11. in quo Gregorius Suevorum in Callaecia conversionem describit his verbis. CHARRARICI cujusdam Regis Galliae filius graviter aegrotabat, qui tale rædium incurrerat, ut solo spiritu palpitaret. Pater ejus foetida se illi Arianæ Sectæ unâ cum incolis loci illius subdiderat, sed & regio illa plus solito, quàm alia provincia, leprâ sordebat. Cùmque Rex videret urgeri filium in extremis, dicit suis: Martinus ille quem in Galliis dicunt multis virtutibus effulgere, cujus, quaeso, religionis fuerit enarrate. Cui aiunt: Catholicae fidei populum pastorali cura in corpore positus gubernavit, asserens Filium cum Patre & Spiritu sancto æquali substantia vel omnipotentia venerari debere. Sed & nunc cæli sede locatus, assiduis beneficiis non cessat plebi propriae providere. Qui ait: Si vera sunt quæ profertis, discurrant usque ad ejus Templum fideles amici mei multa munera deportantes: & si obtineant mei filij medicinam, inquisita fide Catholica quam ille credidit, credam. Pensato ergo auro argentoque ad filij pondus, transmissit ad venerabilem locum sepulcri.

5. Sed infidente adhuc in patris ejus pectore secta, non continuò integrum recipere meruit medicinam. Reversi autem nuncij narraverunt Regi, se multas virtutes ad Beati tumulum vidisse, dicentes: Cui non sanatus fuerit filius tuus, ignoramus. At ille intelligens non antè sanari posse Filium, nisi æqualem cum Patre crederet Christum; in honorem B. Martini fabricavit Ecclesiam: miroque opere eâ expeditâ proclamat: Si suscipere mereor Viri justi Reliquias, quodcumque Sacerdotes prædicaverint, credam. Et sic iterum suos dirigit majori cum munere: qui venientes ad beatum locum Reliquias postulabant. Cùmque eis offerrentur ex consuetudine, dixerunt: Non ita faciemus: sed nobis, quæsumus, licentia tribuatur ponendi, quæ exinde iterum assumamus. Tunc partem pallij serici pensatam super beatum sepulcrum posuerunt, dicentes: Si invenimus gratiam coram expetito Patrono, quæ posuimus, plus insequenti pensabunt, eruntque nobis in benedictionem posita, quæ sita per fidem. Vigilata ergo una nocte, facto mane quæ posuerant pensitabant. In quibus tanta B. Viri infusa est gratia, ut tandiu elevarent in sublime aream libram, quantum habere poterat quo ascenderet momentana.

6. Deinde quibusdam miraculis interpositis prosequitur. Et gratias agentes, prospere prosequente Patroni præsidio navigio, undis levibus, temperatis flatibus, velo pendulo, mari tranquillo velociter ad portum Galliciae pervenerunt. Tunc commonitus à Deo quidam nomine MARTINUS, de regione longinqua, qui ibidem nunc Sacerdos habetur, advenit. Sed nec hoc credo sine Divina fuisse providentia, quòd eo die se commoveret de patria, quo beatæ Reliquiae de loco levatae sunt: & sic simul cum ipsis pignoribus Galliciae portum ingressus sit. Quæ pignora cum summa veneratione suscipientes fidem miraculis firmant.

Nam filius Regis dimissa omni ægritudine sanus properat ad occursum. Beatus autem MARTINUS Sacerdotalis gratiæ accepit principatum. Rex unitatem Patris & Filij & Spiritus-sancti confessus cum omni domo sua chrismatus est. Squalor lepræ à populo pellitur, & omnes infirmi salvantur: nec umquam sibi usquenunc super aliquem lepræ morbus apparuit. Talémque gratiam ibi in adventu pignorum B. Patroni Dominus tribuit, ut virtutes quæ ibidem illa die factæ sunt, enarrare perlongum sit. Nam tantum in Christi amore populus ille promptus est, ut omnes Martyrium libentissimè susciperent, si tempus persecutionis adesset.

Ann. Chr.
D. LXXX.
Martij xx.

7. *Hæc ex Gregorio latius. In cuius verbis quedam veniunt observanda. Primum, S. Martini Reliquias censerì illa vel lintea vel pannos, quæ ejus tumulo fuissent imposita, eum in modum quo Gregorius Magnus brandea sacrare solitus erat. Alterum, Arianos chrismatis unctione fuisse Ecclesiæ reconciliatos juxta can. 7. Concilij Constantinopolitani: cui unctioni nonnumquam manuum impositionem adjungebant. Hæretici, inquit Isidorus lib. 2. de Ecclesiæ offic. c. 24. si tamen in Patris & Filij & Spiritus-sancti attestatione docentur baptisma suscepisse, non iterum baptisandi, sed solo chrismate & manûs impositione purgandi sunt. Nam manus impositio si non adhiberetur ab hæresi venienti, docet S. Aug. de Bapt. contra Donat. lib. 5. c. 23. tamquam extra omnem culpam esse judicaretur. Lege Morinum in Comment. de Pœnit. lib. 9. cap. 10. Tertium in Gregorio advertendum est, Martinum Dumiensem ex Oriente in patriam jam regressum, eodem tempore in Callæciam iter suscepisse, quo S. Martini Reliquia ex Vrbe Turonica levavi asportaturique caperunt. Postremum, Regem Suevorum, CHARARICUM à Gregorio appellatum, ab alijs THEODEMIRUM nominari, infra.*

8. *Quibus ita obiter commemoratis, ad Martinum recurrit oratio. Is occasione restituta filio Regio sanitatis Catholicam fidem Theodemiro faciliè persuadet, instat Suevorum gentis conversioni, qui fide ad Regis sui exemplum composita Arium abjurant, & ad Christum integro animo ad Martyrium usque prompto revertuntur. Cujus facinoris gloriam Martino quidem utrique debitam, Venantius Fortunatus Martino Juniori tribuit, dum in Epistola ad lib. 5. Carm. præmissa eum Apostolicum & in Christi Regis exercitu post ducem Paulum Primipilum salutat, & Carmine 1. sic in ipsius laudes excurrit.*

Martinus
Suevos ad
Ecclesiam
reducit.

MARTINO servata novo, Gallæcia, plaude,
Sortis Apostolicæ vir tuus iste fuit.
Qui virtute Petrum præbet tibi, dogmate Paulum;
Hinc Iacobi tribuens, inde Iohannis opem.
Pannoniæ, ut perhibent, veniens è parte Quiritum
Est magis effectus Galli-Sueba * salus.
In sulcum sterilem vitæ plantaria sevit,
Quo matura seges fertilitate placet.

* id est, Suevis in Gallæcia de-
gentibus.

Et post panca:

In ramis heresis fidei pia germina fixit:
Quodque oleaster erat, pinguis oliva viret.

9. *Tempus quo Martini industriâ Suevi ad Ecclesiam rediére, Baronius aliique anno Christi D. LX. consignant. Sane id contigisse sub regni Theodemiri exordium, persuasum habetur ex Synodis Lucensi & Bracarensi I. quæ Theodemiro jam Catholico facto & vix tertium principatus annum agente celebrata sunt. Cum ergo ex Roderico Toletano Episc. in lib. 9. de Reb. Hispan. cap. 20. Theodemirus annis dumtaxat decem regnaverit, constetque ex Iohannis Biclarensis Chronico Iustini Imp. anno IV. Leuvigildi Vesigothorum Regis II. hoc est anno Christi D. LXX. exeunte Mironem filium Theodemiro sepe jam dicto successisse, ad annum circa D. LX. Suevorum conversio referenda est. Nec obstat quòd Gregorius Turon. in lib. 1. de Mirac. S. Mart. cap. 11. supra descripto Suevorum Regem istius conversionis auctorem CHARARICUM vocet. Nam si Gregorius in nomine lapsus non est, CHARARICUS haud alius dicendus*

Quo anno?

Ann Chr.
D. LXXX.
Martij XX.

est à THEODEMIRO, de quo Isidorus in Chronico Suevorum sub finem ita scribit. Post multos deinde Reges Regnum Suevorum suscepit THEODEMIUS, qui fidem Catholicam adeptus, Arianæ impietatis errore destructo, Suevos unitati fidei reddidit. Hujus tempore MARTINUS Dumienfis Monasterij Episcopus fide & scientia claruit, cujus studio pax Ecclesiæ reddita est, & multa Monasteria condita.

10. Non itaque immerito Hispani Martinum Callacia Apostolum nuncupant, quamvis Iohannes Biclarenfis perfectam Suevorum in fide restitutionem Reccaredo Vespigothorum Regi deferat his verbis. RECCAREDUS primo Regni sui anno, mense x. Catholicus Deo iuvante efficitur, & Sacerdotes sectæ Arianæ sapienti colloquio aggressus, ratione potius quam imperio converti ad Catholicam fidem facit, gentemque omnium Gothorum & Suevorum ad unitatem & pacem revocat Catholicæ Ecclesiæ.

11. Dum Martinus revocandis ad salutis viam Suevis incumbit, res etiam Monasticas in Durnio presertim mirifice promovet. Dumium seu Dumio locus est vix uno milliari distans à Bracara*, nobili Hispaniæ Tarraconensis Opido, quod tamen ad Regnum Portugalicum pertinet. Eo in loco Martinus Canobium Dumiense Martino magno sacrum Rege opitulante condidit illustre seminarium Instituti Benedictini, cujus signiferum in Callacia Martinum ferunt. Non heic stetit dignitas Monasterij Dumienfis, quod in Concilio Lucensi I. in Sedem Episcopalem erectum est, sicut Sedes Bracarenfis in Metropolitana. In hac Synodo (loquuntur Acta Concilij) elegerunt Episcopi, ut sedes Lucensis esset Metropolitana, sicut & Bracara, quia ibi erat terminus de confinimis Episcopis, & ad ipsum locum Lucensem grandis semper erat conjunctio Suevorum. Etiam in ipso Concilio alias Sedes elegerunt, ubi Episcopi ordinarentur: Sicque posthæc pro unaquaque Cathedra dioceses & parrochias diviserunt, ne inter Episcopos contentio aliquatenus fieret. Deinde verò plurimum Episcopatum terminis designatis, Sedi Dumienfi Familia servorum VI. seu ut in alijs exemplaribus, Familia Regia attribuitur. Acta illa si conferamus cum Synodo Bracarensi I. anno tertio Regis Theodemiri habitâ, cui Martinus jun. Episcopus Dumienfis subscripsit; facile intelligemus, Concilium Bracarense I. esse posterius Lucensi itidem I. in quo Martino Abbati Dumienfi Episcopalis dignitas & ditio concessa est.

* Bragues.

12. Verum LUCRETIO Metropolita Bracarensi decedente Martinus ab ipso inauguratus utrique Cathedra, Dumienfi nimirum & Bracarenfi imponitur: qui non multo post, id est, Mironis Regis anno II. Christi D. LXXII. Synodum Bracarensem II. indixit, & eodem anno NITIGESIO aliisque Patribus apud Lucum* iterum congregatis Orientalium Canonum collectionem Latine reditam obtulit dedicatæque.

* Lugo
Scripta
ejus.

13. Plura alia circumferuntur ipsius ingenij monumenta, Tractatus de fugienda jactantia, de Superbia, de Humilitate, de Ira ad Vitimirum Episcopum, de Paschate, quo in Tractatu non est pretereundum quod memorat, à plerisque Gallicanis Episcopis ad suum fere tempus id custoditum, ut semper VIII. Kal. April. diem Paschæ celebrarent, in quo facta Christi resurrectio traditur. Ipsi insuper S. Isidorus supra citatus tribuit librum de Differentiis quatuor virtutum, & volumen Epistolarum, quas nobis subtrahat impensius dolemus. Addit Gregorius Turon. in lib. 5. Hist. cap. 37. versiculos qui super ostium sunt à parte meridiana in Basilica S. Martini (hæc dubium quæ Dumienfi) ipse composuit. Isti versus à Jacobo Symondo primum editi, reperiuntur in Bibliotheca PP. aliique ab eodem Martino pro Refectorio scripti cum proprio Epitaphio, quod statim referemus.

Dumienfis
Monasterij
fortuna.

14. Nec scribendo tantum, sed etiam operando Ecclesiam egregie locupletavit. Nam multa Monachorum Asceteria, veluti totidem religionis plantaria, per Callaciam edificavit. Duodecim ab ipso constructa recenset Iohannes Tormayus ad XX. Martij, peres quem sui fides. Qualem verò fortunam Dumiense Monasterium sortitum sit, ex Iohanne Vaseo in Hispan. Chron. cap. 20. accipe. Sunt qui hunc Episcopatum fuisse arbitrentur cum, qui hodie Mindonienfis dicitur: sed hi totâ errant viâ. Dumiense Monas-

terium prope Bracaram erat, cujus Ecclesia etiam hodie exstat * antiquita- Ann. Chr.
tem suam referens. Hujus Monasterij conditor & primus Episcopus fuit S. Mar- D. LXXX.
tinus, quem Bracari adhuc cognominant Dumiensem, ut ex decimo Concilio Martij xx.
Toletano patet. Hujus etiam mentio fit in III. Concilio Toletano. Hoc Mo- * Est Para-
nasterium adhuc tempore Gothorum unitum fuit Bracarenfi Ecclesiae. Nam in cialis Eccle-
xvi. Concilio Tolet. subscripsit Felix, qui se Bracarensem & Dumiensem Epif- fia.
copum appellavit, ut ex libro Canonum annotatum reperi in Roderico Archi-
episcopo Toletano MS.

15. In his porro actibus vir Sanctus cum gloriosè consensisset, mercedem perceptu- Martini
tus in celum evolavit, cujus obitum Gregorius Turon. in lib. 5. cap. 37. anno quinto obitus,
Childeberti statuit. Hoc tempore, inquit, & B. MARTINUS Gallicienfis Episco-
pus obiit, magnum populo illi faciente planctum. . . Cum B. Martini Reli-
quiae portarentur, Episcopus ordinatur: in quo Sacerdotio impletis plus mi-
nus triginta annis plenus virtutibus migravit ad Dominum. Ex his Gregorij ver-
bis nec planè constat quo anno S. Martinus in celos migraverit, nec quantum tempo-
ris Episcopatum tenuerit. Hi etenim loquendi modi, hoc tempore, & plus, minus
triginta annis, hominem incertum & fluctuantem produunt. Quod si Gregorij calculo, dum
certior non suppetit, standum videtur; dicere necesse est Martinum obiisse anno D.
LXXX. in quem juxta receptiorem sententiam incidit annus Childeberti junioris quintus,
cum ipse Martinus vix in Episcopatu annos viginti transgisset. In X. Concilio Tolet.
mentio fit Testamenti quod scripsit in gratiam Monasterij Dumienfis, in quo sepeliri
veluit cum hoc Epitaphio à se, ut aiunt, composito.

Pannoniis genitus, transcendens æquora vasta,
Galliciae in gremium Divinis nutibus actus,
Confessor Martine, tua hac dicatur in aula:
Antistes cultum instituit ritumque sacrorum;
Tèque Patrone sequens famulus MARTINUS eodem
Nominè, non merito, hinc in Christi pace quiesco

Anno Servatoris M. D. XC. Corpus ejus effossà humo sub quadam veteris Templi Ara
ab Augustino de Castro Archiepiscopo repertum scribit Antonius Tepez in Chron. Be-
ned. ad ann. 563. cap. 1. Ejus festus dies præcipue in Callacia XX. Martij quotannis
recolitur.

16. Martinum vota Monastica nuncupasse, ratum exploratumque est: nec minùs S. Benedicti
certum videtur, S. P. Benedicti Regulæ fuisse addictum. Hinc rei confirmande suf- Regulam
ficient verba Bonifacij Papæ IV. in quodam prolata Concilio, uti ab Ivone in Dec. parte servavit.
7. cap. 22. referuntur. Nonnullis enim qui Monachis Sacerdotalia munia invidabant,
S. Pontifex ita reponit. Si ex hac causa veteres amuli vera prædicarent, Aposto-
licæ Sedis compar B. Gregorius Monachico cultu pollens ad summum nullatenus
apicem conscenderet: cui quidem ostiatim * fungendi, ligandi, solvendique
officio potestas summa conceditur. Augustinus quoque ejusdem sanctissimi * lectio
Gregorij discipulus, Anglorum prædicator egregius; ac Pannonienfis B. mendosa.
MARTINUS, aliique quamplurimi viri sanctissimi pretiosorum Monachorum
habitu fulgentes, nequaquam annulo Pontificali subarrarentur. Sed quia Mo-
nachi fuerunt, prædictis uti perhibentur. Neque enim Benedictus Monachorum
Præceptor hujuscemodi rei aliquomodo fuit interdictor, &c. Hoc in loco
Martini Pannonienfis nomine, non Turonicum Episcopum, (ut Gallonius belicè semi-
navit) sed Dumiensem intellige. Martinum enim Senioreni, Pannoniensem nusquam,
sepius Junierem à Scriptoribus appellatum offendes. Quid autem consequentiæ esset,
Martino (ut de alijs interim taceamus) Ecclesiasticas occupare dignitates licuisse per
S. Benedictum, si ipsius Regulam non servasset? De hoc pluribus aliàs.

Circa ahh.
n. lxxx.
Iunij xxiv.

DE S. ROMVLA MONIALI ROMANA.

Ex Gregorio Magno in lib. 4. Dial. c. 16.

Greg. homil. 1.
40.

N eisdem quoque homiliis rem narrasse me recolo, cui **SPECTOSUS** compresbyter meus qui hanc noverat, me narrante attestatus est. Eo namque tempore quo Monasterium petij, anus quædam, **REDEMPTA** nomine, in Sanctimoniali habitu constituta, in urbe hac iuxta **B. MARIE** semper Virginis Ecclesiam manebat. Hæc illius **ERUNDINIS** discipula fuerat, quæ magnis virtutibus pollens, super Præneste montes vitam duxisse ferebatur. Huic autem Redemptæ duæ in eodem

habitu discipulæ aderant: Vna nomine **ROMULA**, & altera quæ nunc adhuc superest, quam quidem facie scio, sed nomine nescio.

Romulæ
virtutes.

Patientia
in paralyti.

2. Tres itaque hæ in uno habitaculo commanentes, morum quidem divitiis plenam, sed tamen rebus pauperem vitam ducebant. Hæc autem quam præfatus sum **ROMULA** aliam quam prædixi condiscipulam suam magnis vitæ meritis anteibat. Erat quippe miræ patientiæ, summæ obedientiæ, custos oris sui ad silentium, studiosa valde ad continuæ orationis usum. Sed quia plerumque hi quos jam perfectos homines asstimant, adhuc in oculis summi Opificis aliquid imperfectionis habent, sicut sæpe imperiti homines necdum perfectæ sculpta sigilla conspiciamus, & jam quasi perfectæ laudamus, quæ tamen adhuc artifex considerat & limat, laudari jam audit, & tamen ea tendere ad meliora non desinit; hæc quam prædiximus **Romula** eâ quam Græco vocabulo paralytin vocant, molestia corporali percussa est: multisque annis in lectulo decubans, penè omni jacebat membrorum officio destituta, nec tamen hæc eadem ejus mentem ad impatientiam flagellâ perduxerunt. Nam ipsa ei detrimenta membrorum facta fuerant incrementa virtutum: tantoque sollicitius ad usum orationis excreverat, quanto & aliud quodlibet agere nequaquam valebat.

Quid moribundæ
acciderit.

3. Nocte igitur quadam eandem **REDEMPTAM**, quam præfatus sum, quæ utraq; discipulas suas filiarum loco nutrebat, vocavit, dicens: Mater veni, Mater veni, Quæ mox cum alia ejus condiscipula surrexit, sicut utrisque referentibus & multis res eadem claruit, & ego quoque in eodem tempore agnovi. Cùmque noctis medio lectulo jacentis adfuerent, subito cælitus lux emissa omne illius cellulæ spatium implevit, & splendor tantæ claritatis emicuit, ut corda adfidentium inæstimabili pavore perfringeret, atque (ut post ipsâ referebant) omne in eis corpus obrigesceret, & in subito stupore remanerent. Cæpit namque quasi cujusdam magnæ multitudinis ingredientis sonitus audiri, ostium cellulæ concuti, ac si ingredientium turbâ premeretur; atque (ut dicebant) intrantium multitudinem sentiebant, sed nimietate timoris & luminis videre nil poterant: quia earum oculos & pavor depresserat, & ipsa tanti luminis claritas reverberabat. Quam lucem protinus miri est odoris fragrantia subsecuta, itaut earum animum quia lux emissa terruerat, odoris suavis refoveret.

Viaticum
petit.

Cælesti
psalmodia
honoratur.

Moritur.

4. Sed cùm vim claritatis illius ferre non possent, cæpit eadem **ROMULA** adstantem & trementem **REDEMPTAM** suorum morum magistrâ blanda voce consolari, dicens: Noli timere, Mater, non morior modò. Cùmque hoc crebrò diceret, paulatim lux quæ fuerat emissa, subtracta est, sed is qui subsecutus est odor remansit: Sicque dies secundus & tertius transiit, ut aspersa fragrantia odoris maneret. Nocte igitur quarta eandem Magistrâ suam iterum vocavit: qua veniente Viaticum petiit & accepit. Necdum verò eadem Redempta vel alia ejus discipula è lectulo jacentis abscesserant, & ecce subito in platea ante ejusdem cellulæ ostium duo chori psallentium constiterunt: & sicut se dicebant sexus ex vocibus discrevisse, psalmodiæ cantus dicebant viri, & feminæ respondebant. Cùmque ante fores cellulæ exhiberentur cælestes exequiæ, sancta illa anima carne soluta est: quâ ad cælum ductâ quantò chori psallentium altius ascendeabant, tantò cæpit psalmodia lenius audiri, quousque & ejus psalmodiæ sonitus, & odoris suavis elongata finiretur.

* De Romula agit Martyrologium Monasticum die 24. Iunij, iterumque de ea ac de Herundine atque Redempta 23. Iunij his verbis. *Roma SS. Virginum Romula, Redempta & Herundinis, de quibus scribit S. Gregorius Papa, quantum corpora ad civitatem Tibur-*

sinam delata sunt, ubi earum memoria hac ipsa die solemniter agitur. Ferrarius tamen ad diem 23. Iulij partem Reliquiarum earundem Sanctarum in æde S. Mariæ majoris asseruari scribit.

VITA S. SEQVANI ABBATIS

IN BVRGVNDIA.

Circa an. D. LXXX. Septemb. XI X.

Auctore anonymo æquali, ut ex num. 13. apparet.

Ex M S S. & Petro Roverio, à quo nonnihil textus M S S. discrepat.

PROLOGVS.

Quamquam beatissimorum vita virorum, quæ attestante Domino spiritali articulo immortalī libro conscribitur, mortalium monumentis non egeat litterarum; est tamen operæpretium voluminibus eam quoque commendare chartarum. Iucundissimum enim vetustatis inventum est stilo & opere litterarum actus prætereuntium personarum oculis nescientium offerre ut si fides adsit scriptis, id sit legere quod videre.

VITA INCIPIT.

1. **S**EQVANS * itaque vir moribus probatissimus, Dei gratiâ priusquam in materno utero formaretur est præventus. Ab ipsis autem cunabulis penè universis populis fructuosus operibus cognitus, Magnimonteni opido ortus, atque ibidem Christianis est parentibus educatus. Divinâ ergo providentiâ religionis * inflammatus ardore, infantili adhuc impeditus ætate, robustissimè intra sui recessus pectoris præcepta Domini complebat Salvatoris. Postquam autem infantiles annos excedens ad puerilem gradum profectus est, sic Psalterium omne subsequente ei memoria tenacissimè adeptus est, ut similis ei in recitatione posset quispiam minimè reperiri.

2. Parentes verò ejus eoquod unicum eum haberent, tenerè eum diligebant, & sperantes per illum suæ stirpis mortalis germina pullulare, à Clericatus officio prohibebant. Verum ille per quem splendidissimus sobolis palmes propagandus fuerat spiritalis, videns suis vota parentum opposita, secedens paullulum à communi habitatione in villa cui nomen est Valeriano ^a, septa et si vilissima, sanctitati tamen atque utilitati ejus congrua manu propria construxit; cœpitque in prædicto loco continuatis momentis devota orationum libamina Christo offerre, & abstinentijs impuberes artus & molle adhuc corpusculum maciare. Neque enim prius cibum sumebat, quàm Psalterium totum in oratione perleverans recitasset. Gerebat autem sub ipso habitu laici mores Monachi lectissimi, & sub intonsi capitis crine tonsi pectoris frugem. Cùm se ergo saluberrimis jejuniis & fructuosis parcatibus per tres fere annos oblectaret, ad tantam corporis tabe & fœditatis maciè perductus est necem, ut contracta atque arida cutis ejus osibus inhæretet.

3. Quodam die dum eum parentes ejus viribus effertum, atque mortali pallore aspicerent circumseptum, cum ejulatu nimio prorumpentes dixerunt: Si tonsuram desideras & ob hanc tui vigorem corporis amisisti, ipsi te nunc horum crinium (ut putas) onere sublevamus. Tunc quidam ex vicinis qui eorum comitari adhærebat, procax ac temerarius, forcipem rapiens nitebatur cæsariem sacratissimi viri rescare: sed cùm vibratis forcipibus suæ palmæ digitos super verticem antefati viri extenderet, illico sinuosis anfractibus in præcordiis ejus gelidus timor illapsus, tremore quodam forcipes de manu ejus

^a Hujus loci notitia ex veteri charta Monasterij S. Seqvani illustratur, cujus hæc verba. *Godfridus Episcopus &c. Diu habita est controversia inter Monachos S. Seqvani & Albertum dominum villa, quæ Dreecz dicitur, ut facis bonum reformata est. Est in Magnimontensi Comitatu multa antiquitatis possessio, Valerianus nomine, & in ea beati Seqvani Ecclesiæ & nomini dicata, & juri subdita. Intra fines hujus villam superius nominatam, Dreecz videlicet, cum Capella edificavit dictus Albertus. Hanc Capellam nri in finibus parochia sue sitam à nobis Monachi reperebant, Albertus autem contrà vivebatur &c.* Hinc intelligitur, Valerianum esse vicum illum, qui ver-

naculè *Verrey sous Dreës* appellatur, à quo uno tantum milliari Gallico distat pagus Magnimontensis, vulgo *Maimont*, tribus leucis à S. Seqvani Monasterio summotus. Porro Magnimontensis pagus, Opidi & Comitatus titulo quondam insignis, ut ex hac Vita & charta jam relata colligitur, nunc Clarissimæ Brulartiorum familiæ subiectus est, servatque etiamnum aliqua pristina nobilitatis vestigia, Castrum videlicet disjecti ruderis & præca Nobilium virorum sepulcra, quæ cum antiquis numismatibus inibi reperiuntur. Hanc observationem R. P. Nicolai de la Salle S. Seqvani Prioris humanitati debemus.

* S. Seiné.

S. Seqvani ortus & educatio.

* al. Spiritus sancti.

Secessus solitudinem.

Qualitè in ea se gesserit.

Tonsuram assumit.

Circa ann.
D. LXXX.
Sept. XIX.

excussit; & factum est primum claritatis ejus miraculum calibis de manu dirigentis excussus. Tunc verò parentes illius novo stupore attoniti, Sacerdotem deoverunt accessit, qui præmissa benedictione cæsariem reverentissimi juvenis incideret. Erat autem tunc temporis in Magnimontensi opido Presbyter moribus & ætate nomine EUSTADIUS vir Deo dignus atque sanctissimus, ad quem parentes beatissimi Sequani ad tondendum eum cum lætitia adduxerunt. Qui cum venisset, precibus Deo profusis ejus capitis verticem Dominico caractere signatum rotondit ^a, & post detonsionem casta oscula capiti atque labiis ejus inficiens benedixit eum dicens: Adsit tibi fili nostri potentia Salvatoris ^{*}, cujus te jam video præventum munere Majestatis. Admoneo te, dilectissime, ut paullulum abstinentiæ parcas, & obediens Apostolicis præceptis, modico vino propter stomachum, & propter frequentes tuas infirmitates utaris, cibis quoque qui possunt exile corpus tuum reparare indulgere.

* al. Creatoris.

Eustadio Presbytero adheret.

Ad Diaconum promovetur.

Psalm. 104. 22. Deinde ad Sacerdotiū.

Clericorum paritur invidiam.

* Rover. male Monachorum regularium.

Adit S. Iohannem Reomaensem.

4. Ex eo itaque tempore cepit religiosissimus Sequanus Eustadio Presbytero morigerari, & pedissequus ejus in Dei gratia fieri. Insistentibus ergo illis frequentissime in excubiis Domini & orationibus atque jeuniis, revelatum est sanctissimo Eustadio quod pater futurus esset Sequanus populorum multorum ad requiem prædestinatorum. Denique convocatis populis ejusdem Ecclesiæ, quoniam & ipsi experti fuerant tantæ sanctitatis atque abstinentiæ fructus in Sequano, eum Levitico ministerio ante annos ætatis suæ consecraverunt apud Episcopum testimoniis ^b. Erat autem beatissimus Sequanus quando Leviticam gratiam est adeptus, annorum fere quindecim, qui ita honoris sui dispensare cepit sine offensione dignitatem, ut nullarum querimoniarum ætatis immaturæ occasionem querentibus hominibus præstaret, senioribus reverenter obsequium sui gradus, sodalibus caritatis affectum, populis verò devotissimæ humilitatis reddere non desinebat officium. Ita igitur omnibus se omnia exhibebat, ut se sanctitatis respectu ornatet, & ad exemplum sui, totius ordinis atque ætatis pectora provocaret. In quem proculdubio ille sermo Prophetæ impletus est dicentis: *Ut erudiret principes sicut se, & seniores suos prudentiam doceret*. Gessit autem Leviticum officium annis quinque: Deinde peracto quinquennio propter suam humilitatis & continentię fulgidum Deus ad Presbyterij gratiam promovetur.

5. Tunc quidam Clericorum Magnimontensis opidi, ætate primi, moribus tamen ultimi, videntes sibi proponi Sequanum secundi Ordinis Sacerdotij honore, contrà multitare cœperunt & obliquis eum obtutibus intuentes quasi Canonum transgressorem redarguere nitebantur. Sed ille vir bonus atque sinceræ caritatis doctrinâ cælitus eruditus non solum illis mala pro malis non reddidit, verumetiam pro malis bona retribuit.

6. Fere in diebus illis quibus hæc acta sunt, beatus EUSTADIUS de terris migravit ad cælum. Tunc Deo placitus Sequanus decrevit Ecclesiasticum officium relinquere, & Monasticam vitam silentio amicam arripere. Sed quoniam Monasticarum expers fuerat Regularium ^{*}, vota ipsius sunt paulisper à propria dispositione demorata. Per dies itaque singulos sagaci indagatione Archimandritam quærebat, qui eum vitam Monasterij doceret, & sanctissimorum Patrum Collationibus erudiret & Institutionibus. Erat autem in diebus illis in Ternodorenſi Monasterio cognominato Reomaüs Abbas IOHANNES ^c vocabulo, cujus singularis sanctitas universas provincias peragrarat. Ad eum ergo Sequanus declinavit quo cum summa lætitia suscepto regulari sollertia ita brevi tempore imbuat, ut speculum esset cunctis benè viventibus.

7. Sequanus ergo postquam se vidit omnium Divinarum scripturarum dogmatibus in-

^a Quatuor Tonsuræ genera in usu apud Græcos fuisse docet Iohannes Morinus antiquitatis Ecclesiasticæ peritissimus in Exercit. 15. de Sacris Ordinibus. cap. 4. Prima est infantium, collata à Sacerdote paulo post Baptismum; secunda grandiorum, quos parentes Ordinibus Ecclesiasticis consecrabant; tertio Monachorum, quarta Clericorum. Vna verò apud Latinos, præsertim in Gallia, sæculo sexto recepta fuisse videtur, quam legitime conferebant præter Episcopos & Choroepiscopos Presbyteri & Abbates, censcebanturque Clerici qui ab his Tonsurâ insigniti erant. Res est ex Gregorio Turon. & hisce sanctorum Actis notissima. Gregorius de Vitis Patr. cap. 6. *Tunc Abbas nuntius ista venerabilibus puerum Clericum fecit*. Vnde Monachos passim Clericos vocat, in lib. 2. Mirac. cap. 28. *Clericus Aredij Lemovicini Abbatis*: de glo. Conf. *Habebant Clerici ejus* (nempe Euficij Reclusi) *duo vasa apum*. Nonnumquam verò Laici tondendi ministerium usurpabant, quod ad sæculum usque nonnum exemplo non caruit. Nam in Miraculis S. Maximini Abbatis Miciacensis in Appendice referendis ita num. 30. legitur. *Cui ministerio præfuit venerabilis Simon nomine, à Laico quidem tonsuratus, sed modestia &*

gravitatis moribus non improbabilitate adornatus. Immo nonnulli sibi ipsi capillos præcidentes in Clerum adlegebantur. Gregorius Turon. de S. Chlodualdo a gens in lib. 3. Hist. cap. 18. *Is (inquit) postpositum Regnum terrenum, ad Dominum transit, & sibi manu propria capillos incidens Clericus factus est*. Etiam S. Sigisvinnus sui capitis comam rotondit, licet postea à Episcopo Turonensi Clericus factus dicatur.

^b Oratio contorta, est sensus pervius. Ad Discipulum antiqui Canones annum xxv. ad Presbyteratum xxx. requirebant. Nonnumquam ob festinatam viræ laudabilis maturitatem Ordinandos (uti heic S. Sequanum) à lege communi exinebant Episcopi, quæ etiam non rarò, minoribus gradibus omisis, post Tonsuram Diaconatum conferebant. Patet in SS. Martini Turon. Cæsario Arelat. Leobino Carnut. Episcopis, i. SS. Maximino. Lifardo & Parroelo Abbatibus. Quod re legendus Roverius in Hist. Reomaënsi pag. 515 præcipue verò Morinus supra laudatus de Sacris Ordinibus. Exercit. 11. cap. 2.

^c Iohannis Abbatis Reomaënsis in tractu Torno dorenſi, *Tonnerre*, vitam in Appendice hujus Tomi referemus.

stititur

stitutum & Monasterij laudabili diligentia eruditum, locum sibi fabricandi Monasterium Circa ann:
aptum scrutabatur. Cúmque per singula confinia loca circuiret, & ad amicorum suorum D. I X X X.
notitiam voluntatis suæ decretum produceret; quidam propinquorum suorum THIOLAIFUS* Sept. X. r.
nomine dixit ei: Quia seiscitatus es me, pandam tibi certissime locum in quo poteris confi- Ab eo re-
tere, si Dei ardore initiata sunt quæ præparas ad implere. Est denique locus hereditario, cedir.
ni fallor, jure perdebitus, sed loci illius finitimi bestiarum more carnibus humanis ac cruo- * al. Ho-
latus. laifus.
ribus depascuntur: ita ut nulli sit facilis trames pereos, nisi multitudine sit stipatus armato-
rum. Ad quem beatus S E Q U A N U S: Mihi locum cognitum monstra, ut si Divinitatis in-
stinctu mea sunt vota concepta, omnis ferocitas eorum in columbæ simplicitatem delinita Silvam ab-
converteretur. Assumptis ergo secum comitibus pervenerunt ad locum; de quo concionati fue- struissimam
rant. Erat autem silva longum nunquam violata per ævum, cujus arborum summitas penè petiit.
nubes pulsabat. Tunc requirerentibus illis quâ possent silvam penetrare, callis quidam ar-
tuosus eorum refulsit obtutibus tantum angustus atque sentuosus, ut difficilè possent
plantæ unuscujusque per eum æquipero gradu incedere, sed perlatum vix pedem pes-
sequeretur impediēte densitate ramorum. Attamen licet non sine suo labore neque ve-
stimentorum discerpione in asperimæ silvæ penetralia pervenerunt. Tunc se curvantes
solotenus, perspicuo visu tenebrosalaticula investigare cœperunt

8. Fixo ergo in uno obtutu diutius inherentes aspexerunt spelæi cujusdam angustissimas
fauces labruicis ac silicibus obumbratas: desuper autem ita implicitæ inter se ramorum
frondes tenebrosam reddiderant spelæum; ut illius etiam feræ formidarent accessum. Erat
quippe spelunca latronum, & latibulum spirituum immundorum. Cúmque ad eam appro-
piarent, Sequanus vir Deo amabilis in ejus ingressum curvatis poplitibus toto se corpore
verpibus superjaciens, lacrymabiles preces Domino effudit dicens: Domine qui fecisti cæ-
lum & terram, qui das votum optandi, à quo est omne boni principium, & sine quo vacua
sunt quæ humana temeritas nititur, si jubes me in hac eremo conversari, ostende quæso
obtutibus famuli tui, & effectui mancipia devotionis meæ à te mihi concessum exordium.
Perfecta autem oratione surrexit & oculorum aciem lacrymis humectatam cum palmis ad
cælum tetendit. Et cognoscens se duce potentia Salvatoris ad squalidam silvam fuisse de-
latum, benedictione præmissa, extemplo parvæ cellulæ, in quo loco a genua ad oratio-
nem fixerat, fundamenta molitus est. Cujus adventus rumore ad aures est delatus circum-
habitantium possessorum, qui adhortantes se certatim, nutu Divino compulsi profecti
sunt ad eum. Quo viso cominus ita ex lupis acioves effecti sunt, ut qui erant dudum causa
terroris, illico herent ministri juvaminis. Factus est ille locus ex eo tempore habitaculum
innocentum, qui fuerat diversorium savientium dæmonum atque latronum.

9. Instabant autem structores operis ij qui advenerant finitimi, pars fundamini con-
solidare juncturas, pars parietes erigere, pars autem umbrosæ silvæ nemora detruncare, & Monasteriū
condit.
futurum Monachis habitaculum præparare. Et post constructionem Monasterij, non post
multum temporis spatium multitudo ad locum congregata est Monachorum opinione Se-
quani viri prudentissimi à quatuor elicta partibus mundi. Ille autem probatissimus vir
ita eotempore venientem ad se Monachorum multitudinem erudit, ut propositi eorum
continentiam atque obedientiam sacrarumque litterarum augmentum cetera in ejus Cœ-
nobio Monasteria mirarentur. Facta est igitur celeberrima in omni Gallia viri sanctissimi
fama. Omnes autem qui vario morbo vel languoribus tenebantur afflicti; aut pedibus se
suis portantes, aut aliorum vectati cervicibus viri beatissimi Monasterium appetebant:
quos fructuosus* gemitibus nomine Domini invocato & vexillo Crucis fronti eorum im-
posito, oleo sanctificato perungens sanitati pristinæ reformabat. Si quando ad eum spiri-
tibus vexati immundis veniebant, usque adeo se cum eis saluberrimis jejuniis & orationi-
bus affligebat, quosque inventorem malorum excluderet. Quidam autem eorum qui sa-
nitatem recipiebant regrediebantur, quidam verò orationi instantes ibidem Christo per-
cujus gratiam sanabantur, perpetuò servituri, Monachorum consortio jungebantur.

10. Quidam igitur temporali quassatus lumine illius præsentatur obtutibus: quo viso
interrogavit eum dicens: Quid vis ut faciam tibi? Cæcus autem respondit: Bonæ opinionis
tuæ odor meis auribus fragravit; ideo huc delatus sum, ut per tuas orationes lumen re-
cipiam. Illis auditis se illico vir beatissimus solo prosternens, his verbis Christo orationem
effudit: Deus qui ob hoc te mundo aspiciendum visibiliter præbuiisti ut aperires oculos
cæcorum, da quæso huic lumine privato per invocationem nominis tui visum recipere.
Cúmque hæc & ijs similia die ac nocte jugiter Domino effudisset, infra brevissimum tem-
pus visum qui non videbat recepit, decrevitque pro tanti luminis munere in eodem Mo-
nasterio Deo servitium exhibere. Tunc Laici habitu cum moribus commutato catervæ
Monachorum est sociatus.

* In Precepto Caroli Crassi apud Robertum in
Gallia Christi. Abbatiam S. Mariae Co S. Sequani Con-
fessoris in pago Magnimontensi, & in loco qui Sicafter
antiquitus appellatus est &c. ducta nimirum denomi-
natio.

Act. SS. Ord. S. B. Seculum I.

natione (ut quibusdam placet) ex segetibus, quibus
tellus silvæ vicina valde erat, hodièque est idonea.
Nunc Monasterium S. Sequani re:inet vocabulū, quia-
que leucis infra Divionem positum.

Ann. Chr.
D. lxxx.
Sept. xix.
Paralyti-
cum curat.

11. Paralyticus quoque quidam comperta fama beati Sequani, & sanitarum miraculis, quæ per eum Dominus noster IESUS CHRISTUS frequentissimè operabatur, deprecatus est eos quibus consanguinitate propinquus erat, ut eum ad Sequanum sanctissimum deportarent. Qui adquiescentes precibus ejus ad præfatum virum cum adduxerunt. Erat autem quando delatus est, sanctus dies vigiliarum Paschæ. Vir autem beatissimus Sequanus tam pro solemnitate diei quàm pro paralytico sibi fidentissimè allato, in orationibus atque excubijs Domini tota nocte pervigilans perseveravit: & quemadmodum in Deo fretus ceterorum languentium sanctificati olei liquore ad secludendam valetudinem perungebat, paralytici quoque artus singulos invocato Christi nomine perunxit. Perfecta autem nocturna vigiliarum celebritate & diei festi radiante fulgore vir beatissimus libamina certo diei tempore obtulit Deo. Erat autem coram altaribus toto sacrificij tempore hic, quem dixi, paralyticus supplici mente prostratus. Consummato itaque sacrificiorum officio Eucharistiam Domini corporis atque cruoris laticem ori jacentis paralytici Sequanus prærogavit. Post perceptionem sanguinis & cruoris Domini nostri IESU CHRISTI sursum vir sanctissimus oculos erigens, Signum Crucis imposuit super membra jacentis, cujus vigor ita in ejus ossibus penetravit ut se numquam putasset morbosæ agitudinis impeditum fuisse prolixitate. Statim autem ut Crucis signaculum agrotus recepit, fesso vires, medullæ ossibus, nervis conjunctio restituitur, contracta cutis extenditur, & membrorum omnium vis ad antiqua reparatur officia, & qui portitorum manibus ad sanctum delatus fuerat Sequanum, vestigijs propriis nitens cum Dei laudibus ad suos tripudians penates revertitur.

Tempesta-
tem sedat.

12. Sed nec illud iustum esse reor præterire miraculum, quod non impari est Dei munere ceteris muneribus propagatum. Cum jam temporis qualitate sænum in pratis maturefceret, & ad metendum paratum esset, proficiscitur unà cum suis Monachis ad metendum illud vir laudabilis Sequanus. Pariter ergo pergentes ad pratium, quod tendebant pervenerunt. Tunc de more laborantium extensis uncis falcibus cum rotato ictu sæni segetem ad terram dejicerent, ecce subito acta modo tempestas irruit, & sæni manipulos per aërem spargens cominus positos exanimavit, & ad nimiam vitæ desperationem perduxit. Cum autem ad locum procellæ procacitas devenisset, in quo Monachi pariter cum præfato viro labori operam dabant, sicco aëre nubibus desistentibus, mirabile dictu! in imbrem tempestas conversa est. Qui verò adfuerunt vicini pectora tundentes videntes hæc signa obstupuerunt admirantes, postea autem in se conversi dixerunt: Hic verè est sanctissimus vir: cui enim aliquando talia concessa sunt, ut sævientium tempestatum vertigines in liquidissimam pluviam commutaret?

13. Cœpit ex illo famosissimus esse, & divulgari celeberrimè miraculis magis quàm fuerat. Multa quidem innumerabilia in conspectu populi sui sanitarum perfecit miracula: Sed quæ vidimus succinctæ brevitati sufficere, ea in hoc curavimus digerere volumine. Præcunctis verò quæ ad Monasterij usum atque utilitatem Sequanus vir sanctissimus instituit, Ecclesiam quoque laboribus propriis fabricatus est, in qua nunc ejus ossa pacificè requiescunt^a, præstante Domino nostro IESU-CHRISTO, cui est honor & gloria in sæcula sæculorum, Amen.

^a Quo anno S. Sequanus in cælum migraverit, difficile est attingere. Adhuc juvenis Iohannis Abbatis Reomaensis disciplinæ se tradidit num. 6. *Plenus dierum quievit in pace*, ut legitur in cod. MS. Cænobiij Cheminonensis O. Cist. in quo S. Sequani Vita num. 12. & 13. omittis sic definit. *Cum Dei laudibus ad suos tripudians penates revertitur. His & alijs multis miraculis & virtutibus B. Sequanus fuit in sæculo dum viveret, & post mortem etiam multa miracula fecit Christus per famulum suum: & plenus dierum quievit in pace, & sepultus est cum gloria & honore in Ecclesia quam fundaverat.* Cum ergo S. Iohannes Reomaensis annum Christi D. XI. paullulum excefferit, ut in eius vita dicemus; S. Sequanum quadraginta circà annis superfuisset conjicimus. Certè Gre-

gorius Turon. de gl. Conf. cap. 88. multis jam miraculis S. Sequanum post mortem clausisse asserit. Hunc autem librum scribebat post annum D. LXXXVII. quo S. Radegundis in cap. 106. memorata obiit. Tabulæ Ecclesiasticæ XIII. Kal. Octob. consignat S. Sequani obitum, quem Bedæ & Ado SEGONUM vocant. Adonis Martyrologium apud nos manu antiqua descriptum ita habet. *In territorio Lingonicæ civitatis Monasterio Segestro depositio S. SEGONI Presbyteri & Monachi, qui mira abstinencia & Monastica perfectionis atque Eremiticæ solitudinis sectator, virtutum & miraculorum gratiâ illustrem conversationem duxit.* Ejus Reliquiæ in proprio Monasterio religiosè coluntur.

VITA S. EPARCHII ABBATIS

Anno Chr.
D. LXXXI.
Iulij 1.

INCVLISMENSIS.

Auctore anonymo coetaneo, ut patet ex num. 9.

Exstat apud Surium stilo immutato.

PROLOGVS.

POTISSIMUM est illas enarrare virtutes, quæ veraces esse noscuntur. In hac ergo sancti EPARCHII * vita, nulla à me superflua aliquis putet esse adjecta, cum hæc quæ dixero, sub oculis omnium fuerint peracta, etsi non urbanitate sermonum, saltem rudimento verborum in hoc loco conscripta. Vnde precor ut à quocumque sapientissimo viro fuerint prolata, placitâ bonitate emendet, & ut legentes potius fidem adhibeant factis, quàm reprehensionem inferant dictis. Ergo quid per ipsum in hoc sæculo, auxiliante Domino, gestum sit referemus.

VITA INCIPIT.

2. **E**PARCHIVS igitur Petragoricæ * urbis genitus fuit: cujus pater FELIX sive * Perigotus. ORIOULUS nomine, mater verò PRINCIPIA * vocabatur. Cum verò ipsum Eparchij patria, parentes & educatio. felix partus exposuit, in Deo iugiter lætabatur innocens infantia. Cum autem annos ageret circiter septem, in urbe præfata litteris traditur edocendus; & cum inspirante Domino plenius eas didicit, exinde ab avo suo FELICISSIMO tunc temporis Comite est receptus, quem ille Cancellarium sibi instituit. Quam rem magis adolescentiæ causâ de- Ex Cancellario fit Monachus. tentus exercuit, quàm animi voluntas permetteret: & cum apud ipsum ter quinos ageret annos, relicta seculari militia insciis omnibus Sedaciæ expetiit Monasterium, seque pedibus Abbatis MARTINI prostravit & se Monachum fieri postulavit. Et cum intercedente Dei misericordiâ, licet invitis parentibus, est impletum quod petiit, injunctum est ei ut vineam coleret, terram proscinderet, & omne servitium, ut moris est, adimpleret. Quod ille suscipiens benignè, & cuncta ad perfectum perducens, indicabat ejus habitus pauper, ubi Christus proficiebatur dives. Iejunabat quotidie, vigilabat & orabat assidue, perseverabat in misericordiæ opere, multos quidem languidos, vel à dæmonio vexatos sua purgabat oratio.

3. Cum eodem ferè tempore Lemoialo agello Monasterij cum VICTURIANO Monacho iussus carperet iter, vidit capreolam summa velocitate currentem, fetum suum quem reliquerat lactare festinabat, orans secum vir beatus ut eum expectaret. At illa non solum expectandi præbuit officium, sed etiam humiliato capite ipsum adorare occurrit, & ejus manus osculari: quam ille tactu suæ manus leniit, & signo Crucis armavit, atque eundi licentiam permisit in pace.

4. Alio namque tempore ad Senocellam * causâ orationis, vel ad occursum sancti * Sancti. AQUILINI cum MANDERICO Monacho properabat: invenit avem super pullos suos sedentem, simili modo ad illius orationem immobilis perstitit, & ipsam vel pullos suos cum benedictionis alloquio pavit, propria perlustravit & reliquit illasam.

5. Dum hæc quæ diximus vel alia multa Domino iubente perficeret, cepit ipsi publicationis saculi esse horribilis, sicque occultè suum deferens Monasterium, totum se Christi misericordiæ jure committens, perrexit locum inclusionis requirere. Et dum circumiret, in pago Equolismense * puerum nomine GRADULFUM morte peremptum in villa Anglesis ad supplicationem Monachorum restituit vitæ, & alium in Burdegalinsæ sua revocavit oratio.

6. Cum loca singula peragravit, & Equolisma duce Domino pervenit, secretius voluit pertransire. Agnitus à civibus, indicatum est AVTHONIO * ipsius urbis Antistiti. Quem ille, ut de ipso præcellens fama jactaverat, plenius recognoscens, gavisus factus, eum cum maxima exultatione suscepit: & cum causam ejus devotionis sollicitus intellexisset, ire eum longius non permisit, sed ipsum cum pleno cordis amore secum adstrinxit, atque locum quem desiderabat tamquam eremi solitudinem desertum ostendit: quo

* Vterque parens colitur apud Petragoricenses in vico Themolaco, vernaculè *Themolac*, in quo Eparchius natus dicitur à Iohanne Puteano Recollecto, in lib. de Episc. Petragoric. pag. 116.

Ann. Chr.
D. LXXXI.
Iulij 1.
* la Cha-
rente.
Reclauditur
cum licen-
tia.

visio vir beatus non tantum loquebatur ex ore, quantum gaudebat ex corde: eo quòd lo-
cus esset remotus & propinquus, & desuper de latere montis fons aquæ perennis mana-
ret, & Carantonus * fluuius ab alio excluderet latere.

7. Posthæc dum proferret ex ore, quod exul cõpisset esse in terris, & valde nimia vici-
nitate esset detentus, noluit absque nutu sui Pontificis vel Abbatis deberi recludi. Sic ip-
sum vir sacratissimus ABTHONIVS Episcopus cum Missis suis, id est FRONTONIO Archipres-
bytero qui postea Episcopatus meruit accipere dignitatem, ARTHEMIUM Archidiaconum
verum per omnia Christi famulum, & iterum ARTHEMIUM Defensorem ad SABAU-
DEM * Episcopum, vel ad suum Abbatem ad pacem percipiendam, vel ad obtinendum
quod voverat, destinavit. Qui regressi, etsi vix tandem obtenta, cuncta nuntiant benignè
permessa. Cùm autem in civitatem oraret, & ei mansio fuit præparata condigna, cùm om-
nes intra domus septa somnum ceperunt, ille singularis nullo sciente, relicto strato, ad
locum qui ei ostendebatur, recludi ambulavit per noctem. Cùmque Cursum vel oratio-
nem peregit, sublato lapide ad caput suum disposuit. Et cùm se in eodem loco sopori
dedisset, vox Christi ad eum facta est desuper dicens: EPARCHI, hic permane, jam ampliùs
noli vacare *; quam ordinationem Fratribus ore proprio conferebat.

* vagari.

Carcere de-
tentos sol-
vit.

8. Cùm in civitate fuisset regressus, sub hora diei tertia venit ad carcerem, in quo vin-
cti plurimi tenebantur. Et cùm custos carceris ibidem esset, emisit aforis aptissimam precem;
nec multum defuit quod secessit, ostia carceris sub arduo sunt aperta imperio, & virga
ferrea foras fuit ejecta, & per plurima loca quassata, ut confugium daret. Cunctus popu-
lus hoc per Eparchium factum fuisse clamabat, & laudem Domini manibus adplaudebant.

* Surio,
rusticus.
Furem à su-
ae liberat.

9. Cùm jam gradum Presbyterij ABTHONIO tradente accepit, & in reclusionem positus
esset, referam pauca de pluribus. Quidam restitutus * ipsius vocabatur REDEMPTUS, ha-
bebat vas cum melle repositum, & à quodam fuit sublatum. Sollicitus perquirens, eum
cum ipso manifestus invenit. Et cùm CHRAMNULO Comiti ab ipso fuit suggestum in sua
præsentia, omnia manifestius fuerunt inducta, & ultro ipse gravissimis tormentis adpli-
catur: & hæc & alia majora confessus, suspendi eum omnimodis ordinavit. Pro cuius vi-
tæ obtentu vir beatissimus deprecatus est, dum diceret pro causa mori non oportere; sed
nulla ratione apud ipsum obtinere potuit quod plurimum postulavit. Sic vocatum unum *
de Fratribus, GRATIANO Presbytero (hæc gesta de ejus ore cognovimus) iussit ei collectis
infirmis & matriculis * ad portam civitatis, rei expectaret eventum. Cùmque miser fuisset
suspensus, & eum morti tradere reliquerunt, furca ipsa tota comminuit, & de impedi-
mentis ligationum absolutus, ad civitatem reversus validissimum arripuit cursum. Videns
hæc Comes militibus iussit equos ascensos antequam Ecclesiæ attingeret limina, eum
præoccuparent. Cùmque ad ordinationem ejus non minima multitudo post eum cœpit
equitare, mirum adfuit uti omnes ante conspectum Comitum in medio tabescerent iter *:
& ille occupatus à matriculis, vitam habuit ad ejus orationem creptam.

* provocato
uni.

* id est pau-
peribus in
matricula
recensitis.

* icinere.

Item alium.

Contra-
ctam curat.

Nautas à
naufragio
liberat.

* portubus.

10. Idemque alio insequente Comite pro alicujus vita suppliciter exoravit. Quod
non solum non præstavit, sed inversis eum pedibus pependit, simili modo ad ejus orationem
in vesperum de longinquo spatio ad ipsius pervenit præsentiam.

11. Clara verò sibi ARANIOLA ex genere nobili procreata toro corpore evenit contra-
cta, ad famam beatissimi viri in carruca pervenit. Cùm in ejus præsentia introivit, ma-
gna voce rogavit, ut ei ejus pietas subveniret. Cùm apud ipsum septimanâ unâ fuit com-
morata, per ejus orationem pristinam sanitatem recepit. Quanta fides nulla invaluit, ut
cum litteris ejus recepta, quasi munus retineret absconsa. Dum in domo sua super litus ma-
ris aderat, vidit nautam gravissimum perferre periculum, sic currens acceptâ epistolâ fe-
stinanter ad ripam maris advenit, porrectis manibus eam econtra extendit, & alta voce
exclamavit dicens: Serve Dei EPARCHI, salutem Christi per hæc pignora litterarum ad libe-
randos nautas subvenire dignare. Nec hæc sine Divino adfuit nutu, quòd navis ipsa om-
nibus portis * relictis, fluctibus valde oppressa, ubi adstabat, ad ejus pervenit præsen-
tiam.

Plures sa-
nat.

* le Xain-
tonge.

Dæmonia-
cum liberat.

12. GENESIAM feminam leprâ percussam mundavit, tres cæcos illuminavit, de GAU-
DEMIA femina dæmonum legionem ejecit. Quidam vir ARTHEMIUS nomine de parentibus
non infimis, cùm Scripturas sanctas tractaret & servus Dei b esse cuperet, nec Clericus
ordinatus, in Sanctonico * se recludit. Cùm non minima annorum curricula in ipsâ re-
clusionem consisteret, & crines ei longissimi propagarent; à dæmonio correptus quondam
exinde egressus, dicens se ad CHILDEBERTUM Regem iturum, & quod minùs facultas ei
donaretur, ejus Regni vires exploraret. Cùm hæc parentes sui viderent non sanis menti-
bus meditari, iter assumptum quasi cum ipso ad Regis properarent præsentiam, per viam
aliam ad Eparchium eum cœperunt adducere. Cùm autem adproximaret urbi, recogno-
scens se à domna GENESIA victum, quod Equolisma ducebatur nec tardas erumpit in vo-

* Restituendus itaque in Indice Petragoricensium
Antistitum Sabaudis post Chronopium à nonnullis
omissus.

b Id est Monachus: nam Monachos olim servos Dei
appellari solitos diserte probavit Hadrianus Valesius
in Disceptat. de Basilicis cap. 5.

ces, ad Eparchium aspectus non velle adire. Cum hæc minimè reticeret, manibus inje- Ann. Chr.
ctis occupaverunt eum qui cum ipso aderant, super equo positum, manibus ligatis, & D. LXXXI.
pedibus sub ventre positis perstrictis, ad Eparchium eum perduxerunt invitum. Quo in- Iulij 1.
tromisso crinibus cæpit concuti, & plurimum plaudere se sanctitatis comparem non ha-
bere. Cum hæc & convicia pessima ab ore proferret, digiti sui palmis nimium durè fuerunt
adfixi.

13. Cum hæc sanctus Eparchius ad fenestram accedens cerneret, manus ejus ad signan-
dum intulit, quas cum signasset, ad sanitatem reduxit. Die sequente ordinavit eum
more laico tondere. Ille clamabat quis audax esset, qui ejus crines amputaret: attamen
vix tandem fuerunt incisi. Die alia Clericum illum ordinavit. Cum hoc fuisset imple-
tum, statim obmutuit, & per dies multos nullum appellavit, nullus de ejus ore interim
sermo processit; nec multo post eum sanum restituit, & postea Diaconus effectus usque ad
obitum suum sanus perseveravit.

14. SALOMON unus ex suis nomine, caballum ipsius tempore hiemali dirigendum
acceperat. Veniens servus * EARULFI quem præ omnibus diligebat, furum abstulit. Et * SUR.
cum ab ipso fuisset perductus, dæmonio correptus, cæpit miser voce valida clamare Ebrullis.
quod fecerat. Sic simulata petitione, quasi languore aliquo detineretur, eulogias sancti
Eparchii petierunt. At ubi progressus est servus qui venerat, post datam suggestionem
statim eis dedit responsum quod fallaciter hujus munia postularent. Nam ipse servus &
memorati, caballum ipsum ad ejus reduxerunt præsentiam. Obstupefacti autem ad invi-
cem loquebantur, quomodo omnia potuissent cognoscere: eulogias tamen non negavit,
sed infelix ille antequam eas acciperet, in suo scelere ipso dæmone perpetrante interiit.
Et quantumcumque aliquis sive benè sive malè in ejus famam jactabat, omnia præscius ejus
auribus intimabat.

15. Servus quondam LEONTIÆ ex urbe Sanctonica pro suo facinore boiâ * gravissimâ
fuit impeditus. Et cum jam diutina maceratione ipsius pedes deficerent, audiens laudem
beati viri, ad eum fecit confugium: projectus in faciem obsecrabat eum, ut ipsum sua li-
beraret oratio. Videtis hæc sanctus Eparchius, quod esset artiore constrictus ingenio, licet
non desperaret de Divino artifice, tamen ut videretur se ab homine posse exsolui, con-
vocavit fabros ut eam suo eriperent magisterio. Cumque exundique percuterent, &
infelix ille voces emisisset intolerabiles, dicens plus se nequiter impedimentum fecisse,
nec eum à se liberari posse; Eparchius ait, Date malleum in manibus ipsius. Et prostra-
tus in oratione cum lacrymis, surrexit dicens: Dominus solvit compeditos; & præcepit
ei ut feriret. Et quis æstimare potest, quem tam grandis dolor vexabat, quàm levem
sibi intulit colaphum? & statim ut feriret, in tribus locis confregit & à pedibus ejus su-
lavit.

16. Dum Præliator Christi semper cōntta dæmones dimicasset, compellebat necessi-
tas ut ad interguminos cathechisandum ampullam cum oleo de loco quo eam posuerat, Serpentis
accipere deberet. Festinus adfuit nuntius: cumque ille manum ad ipsam accipiendam morsui ora-
extendisset, serpens immanissimus ipsum in manu percussit. Et cum intelligeret multa tione me-
fici figmenta diaboli, non se carminibus sanum effici postulavit, sed ad suam oratio-
nem continuò cucurrit, nec intumuit, sic eum Domini pietas incolumem reservavit.

17. Cum autem pervigil non diebus, non noctibus à Cursu * cessaret, Monachis suis
non solum laborare, sed nec panem etiam coquere umquam permisit, nisi tantum ora-
tioni insistere. At ubi non solum victum, sed nec panem ad vescendum se habere con-
spicerent, vultu tristi adclamabant ei, dicentes quod periclitarentur à fame. At ille læta
facie sedula prædicatione monebat eos dicens: Fides famem non timet. Et fabulas * * id est
Eremitarum eis sæpius exponebat, qui etiam cum eorum dissimulaverit conloquia, &
Cursu incepto psalleret jugiter, numquam defuit quòd undecumque non veniret exe-
nium, unde & ipsi reficerent, & egenis substantiam tribuerent. In quantum per charta-
rum volumina facta oratione subtraximus, duo millia populi de conlatis muneribus nosci-
tur redemisse.

18. Declarationem signorum volumus extendere præ desiderio, nec * cetera quæ fa- * I. sed:
cta sunt prætermittimus, ne ipsa prolixitate in fastidium lector incurrat. Nam quantis vici-
bus carcerem rupit, aut quantos ab immundis spiritibus vel à diversis infirmitatibus li-
beravit, longum est ire per singula. Vestitus quoque ejus & victus asperissimus fuit, vi-
num verò & reliqua potus genera refutavit, & nullus ex suis nec secretissimus minister
eum umquam vidit edentem usque ad satietatem. Sub quanta verò afflictione Quadra-
gesimæ diebus erat, quàm creber in orationibus, quàm humilis in suscipiendis Fratri-
bus simul & in corripiendis, quàm alacer in exhortandis esset, non est nostri posse evol-
vi, ita ut continentiam cibi ejus nulla umquam infirmitas frangeret.

* Boia, torques seu compedes reorum.

b Id est officiis Divinis. Lege adnotata ad Vitam S. Ger-
mani num. 75.

Ann. Chr.
D. LXXXI.
Iulij.
Mortitur.
* Sur. Vic-
gio.
Dæmonia-
cam liberat.

19. Et ut ad extremum veniamus, cum annos triginta novem * in reclusionione exple-
set, nullo tadio fatigatus die Kal. Iul. emisit spiritum. Grande hoc adstitit spectaculum
ut in triginta & amplius exinde millibus vico Inegio * horâ diei tertiâ dum Caller puella
à dæmonio torqueretur, transitum ipsius narravit in voce; & relictis omnibus iter quò
numquam fuerat, tam avidissimo arrepto cursu, ut ea die vespere in ejus Ecclesia expe-
ctaret, die subsequente à nequissimo est mundata spiritu.

20. Conveniant enim cives ad beatissimi viri funus: & dum ejus planctum lugerent,
simul etiam quo sepeliretur tractarent, dum multi multa conferrent, & Basilicarum eli-
gerent loca; unus è ceteris vir clarissimus ALEXANDER nomine, ingressus Basilicam
locum quo jaceret ostendit. Sed inquantum ad rei veritatem pervenimus, eundem locum
prædixerat, quando Christi vocem audierat. Hæc & alia quæplura ab ipso noscuntur
esse peracta, præstante Domino nostro IESU-CHRISTO, qui cum Patre & Spiritu-sancto
vivit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum, Amen.

* Sitertus Gregorij Turonensis lib. 6. cap. 8. inter-
polatione vacat, Eparchius obiit anno v. i. Childe-
berti junioris, qui anno d. LXXXI. respondet, non
post annos reclusionis XLIV. ut ibi legitur, sed triginta
novem ut bene hîc, cum Aptonius quo sedente reclu-
sit se Eparchius, post annum d. XII. Sedem Inculif-

mensem obtinuerit. Lege Gregor. Turon de Gl. Conf.
cap. 101. qui ubique Eparchium Reclusum appellat.
Exstat Monasterium prope urbem Inculismam S.
Eparchij nomine celebratum; corpus verò S. Confes-
soris à Calvinistis anno M. D. LVIII. in favillas reda-
ctum est.

Ann. Chr.
D. LXXXVIII.
Novemb.
S. I.

DE S. MENA EREMITA IN SAMNITIBVS.

Ex Gregorio M. in lib. 3. Dial. c. 26.

Fur ejus
apes tollere
volens pu-
nitur.

1. **N**UPER in Samnij provincia * quidam venerandus vir, MENAS
nomine, solitariam vitam ducebat, qui nostrorum multis cognitus,
ante hoc fere est decennium defunctus. De cujus operis narratione
unum auctorem non infero, quia penè tot mihi in ejus vita testes
sunt, quot Samnij provinciam noverunt. Hic itaque nihil ad usum
suum aliud habuit, nisi pauca apium vascula possidebat. Huic cum
Langobardus quidam in eisdem apibus rapinam voluisset ingerere,
prius ab eodem viro verbo correptus est, & mox per malignum spiritum ante ejus vesti-
gia vexatus. Quæ ex re factum est, ut sicut apud omnes incolas, ita etiam apud eandem
barbaram gentem celebre ejus nomen haberetur, nullusque ultra præsumeret ejus cellu-
lam nisi humilis intrare.

Menas ur-
fos ferulâ
à suis api-
bus fugat.

2. Sæpe verò ex vicinâ silva venientes urfi apes ejus comedere conabantur: quos ille
deprehenso ferulâ quam portare manu consueverat, cadebat. Ante cujus verbera imma-
nissimæ bestię rugiebant & fugiebant: & quæ gladios formidare vix poterant, ex ejus manu
ictus ferulæ pertimescebant.

Virtutes
ejus.

3. Hujus studium fuit nihil in hoc mundo habere, nihil quærere, omnes qui ad se ca-
ritatis causâ veniebant, ad æternæ vitæ desideria accendere. Si quando autem quorumli-
bet culpas agnosceret, numquam ab increpatione parceret, sed amoris igne succensus
studebat in eis vehementer per linguam favire. Consuetudinem verò vicini, vel longè
positi ejusdem loci accolæ fecerant, ut diebus singulis per hebdomadem unusquisque ei
oblationes suas transmitteret, ut esset quod ipse ad se venientibus offerre potuisset.

Oblatio-
nem homi-
nis ince-
stuosi repu-
diat.

4. Quodam verò tempore possessor quidam, CARTERIUS nomine, immundo de-
siderio devictus quamdam Sanctimoniam feminam rapuit, sibi que illicito matrimonio
conjuxit. Quod mox ut vir Dei cognovit, ei per quos potuit quæ fuerat dignus audire
mandavit. Cumque ille sceleris sui conscius timeret, atque ad virum Dei accedere nequa-
quam præsumeret, ne fortè hunc asperè, ut delinquentes solebat, increparet; fecit
oblationes suas, easque inter aliorum oblationes misit, ut ejus munera saltem nesciendo
fisciperet. Sed cum coram eo fuissent oblationes omnium deportatæ, vir Dei tacitus sedit,
singillatim omnes considerare studuit, & omnes alias eligens atque seorsum ponens,
oblationes quas isdem Carterius transmisserat, per spiritum cognovit, sprevit & abiecit
dicens: Ite & dicite ei, Oblationem suam omnipotenti Domino tulisti, & mihi oblatio-

* Samnites populi Italiæ, ita dicti à Samnio præci-
pua regionis civitate, inter Latium, Campaniam, Ca-
racenos, Pelignos, Vestinos & Sabinos continentur.

Samnitum provinciam Leander Albertus in Descript.
Italiæ vult esse eam quam nunc Aprutium vocamus:
cui Ferrarius in Lexico contradicit.

nes tuas transmittis? Ego tuam oblationem non accipio, quia suam abstulisti Deo. Qua ex
reactum est, ut præsentes quoque magnus timor invaderet, cum vir Dei tam scienter de
absentibus iudicaret. Ann. Chr.
D. LXXXIII.
Novemb.

5. PETRUS. Multos horum suspicor martyrium subire potuisse, si eos tempus perse-
cutionis invenisset. Martyrij
duo genera.

GREGORIUS. Duo sunt, Petre, Martyrij genera: unum in occulto, alterum quo-
que in publico. Nam etsi persecutio desit exterius, Martyrij meritum in occulto est, cum
virtus ad passionem prompta flagrat in animo. Quia enim esse possit & sine aperta passione
martyrium, testatur in Evangelio Dominus, qui Zebedæi filiis adhuc præ infirmitate men-
tis majora sessionis loca quærentibus dicit: *Potesis bibere calicem quem ego bibiturus sum?* Cui
videlicet cum respondissent, *Possumus*, utrisque ait: *Calicem quidem meum bibetis, sedere
autem ad dexteram meam vel ad sinistram non est meum dare vobis.* Quid autem calicis nomine
nisi passionis poculum signat? Et cum nimirum constet quia in passione Iacobus occubuit,
Iohannes verò in pace Ecclesiæ quievit; incunctanter colligitur esse & sine aperta passione
martyrium, quando & ille calicem Domini bibere dictus est qui ex persecutione mortuus
non est. De his autem talibus tantisque viris quorum superius memoriam feci, cur dica-
mus quia si tempus persecutionis existeret, Martyres esse potuissent, qui occulti hostis
insidias tolerantibus subique in hoc mundo adversarios diligentes, cunctis carnalibus desi-
derijs resistentes, per hoc quod se omnipotenti Deo in corde mactaverunt, etiam pacis
tempore Martyres fuerunt: dum nostris modò temporibus viles quoque & secularis vitæ
personas de quibus nil cælestis gloriæ præsumi posse videbatur, oborta occasione contigit
ad coronas martyrij pervenisse?

~~~~~

VITA S. PADVINI ABBATIS APVD CENOMANOS.

Circa ahh.
D. LXXX.
Novemb.
XV.

Ex cod. MS. Paraciæ S. Paduini diocæsis Cenomanensis.

1. **P**ADVINUS * non exiguis parentibus oriundus; immo * S. Pavin
digni germinis dignissima proles emergens, decus quod sum-
psit ex genere, felicitis vitæ meritis ampliavit: dum in illo &
quod glorificaret Christus elegit, & quod universus venera-
retur mundus effulgit. Qui inter ipsa novellæ juventutis ex-
ordia tanto fidei fervore flagravat, ut jam parentes ad quo-
rum desiderium solet infantia festinanter recurrere, pro Christi caritate jam
relinquere cogitaret: & velut hostes animæ carnales effectos effugere. Consi-
derabat namque illud Sapientis, quàm bonum est viro cum portaverit iugum
Domini ab adolescentia sua: credens sufficere si omnem dilectionem in solo
cælesti Patre plantaret. Thren. 3. 27.

2. Proficiebat denique in eo excitationis quotidianæ processus ultra se semper
ascendens, ut meritis non solum reliquos vinceret, sed edomito corpore de se
ipso potius triumpharet. Quis enim expediet quàm fuit in jejuniis parcitate
præcipuus, in vigiliarum delectatione propensus, in orationum assiduitate
laudabilis, in miserationis opere singularis, ut hostem qui sibi repugnabat, ex-
tingueret, & unde se solum affligeret, cunctis spes maximè subveniret? Erat
enim ad perficienda bona promptus, ad vitia calcanda maturus: ita ut in ipso
juvenili tirocinio jam senibus esset exemplum: hoc solum habens commune
cum homine quod natus est: ceterum totum voluit esse Christi quod vixit.
Non oculum voluptati, non aurem ludibriis, non animum accommodans
levitati: sed semper se regens anchorâ gravitatis, taliter se cum hominibus
habuit, ut vel si quando processit ad publicum esset infra carcerem sui cordis
semper inclusus.

Hæc ex For-
mulo in
vita S. Al-
bini.

3. Interea ne aliquo vitæ secularis fraudaretur incommodo, quod jamdiu
cogitabat, adimplere curavit. Nam patriam parentisque pro Christi nomine
relinquens, spiritualibusque viris Dei voluntatem quærentibus atque agenti-
bus relictis pa-
rentibus
cellas plu-
res extruxit.

Circa ann.
m. lxxx.
Novemb.
xv.

* vulgò le
terre de
Baigé.

bus ultrò se conjungens loca sancta frequentabat, dissolutaque convivia fugiebat; delicias contemnens, paupertatem diligebat. Minoribus, vilioribusque semper cibus fruens, à delicatioribus omnino abstinebat. Sæculum ejusque illecebras despiciens, Deum quærebat. Vana verò hujus sæculi sub pedibus calcans, cælestia diu nocturne meditabatur. Ipse autem quemdam locum ubi Cellam ad lucrandas Deo animas ædificaret, à beato DOMNOLO Cenomanicæ urbis Episcopo impetravit. Commotus namque prædictus sanctus Domnolus quemdam locum inter fluvium Sartæ & montem Balgeti * cum quibusdam famulis circummanentibus eidem assignavit, quò sibi Monasterium construeret, ceterosque Regulari vita informaret. Tunc memoratus sanctus PADVINUS ibidem cœpit Cellulam ædificare, & adjutorio præfati sancti Domnoli Ecclesiam in honore B. MARIÆ Virginis, sanctique Petri Apostolorum Principis construxit: Fratresque communem & Regularem vitam amantes congregare studuit, eosque justè, piè, & regulariter vivere docuit: cujus exemplo multi etiam nobiles, atque ignobiles sæculo & pompis ejus abrenunciantes, jugoque Domini colla submittentes, Regulari vitæ se submittere curaverunt. Quapropter amplius quàm viginti quatuor Cellæ in pago Cenomanico sunt ædificatæ, virisque sanctis & religiosis repletæ. Sanctus autem Padvinus sollicitè more optimi Magistri quotidie eos cælestibus informabat documentis, & proficere in sanctitate hortabatur.

Ejus caritas
erga proximum.

Verbum
Dei rectè
prædicat.

4. Præterea qualem putas eum fuisse in proximum, qui suarum immemor, inimici quoque doluit injurias? Quem enim verbo læsit aut facto, qui etiam læsus ultrò ignovit, & iratus non vidit solem occidentem? Quid mansuetius animâ illâ, quæ nulli quærens obesse, immò omnibus prodesse, reclinatorium caritatis fuit & pacis? Hic itaque venerabilis vir sacris addictus excubiis, Evangelistæ opus facere, suum implere ministerium, dispensare cibaria familiæ Domini sui in tempore studuit opportuno. Inerat autem verbis ejus tantum saporis & gratiæ, ut auditoribus lacrymas & compunctionem facile provocarent. Ejus enim doctrina talis erat quæ singulis congrueret, sufficeret universis. In ea se quisque argui dicebat, doceri omnes: hinc ille dilectus Deo & hominibus memoriam in benedictione promeruit.

Ejus virtutes.

1. Cor. 9. 27.

Philip. 3. 20.

Cæco lumine reddit.

5. Inter hæc homini Dei nulla fuit acceptio personarum: nullus eorum quos mundus contemnit, contempsit. In omnibus hominem amplexatus est, in omnibus hominis vitia persecutus. In his autem corrigendis nec remissâ usus est misericordiâ, nec excedente disciplina: utramque metiri caritas docuit, utriusque pensare causas, utriusque tempus attendere. Porro in omnibus humilis & similiter constans permansit: adversus omnia pervigil & erectus, quæ furari solent animi bene compositi puritatem. Æquo enim vultu atque eodem pectore & prosperis usus est, & adversa calcavit. Insuper cum Paulo Apostolo castigationem corporis assumens, illud ne fortè aliis prædicans, ipse reprobis inveniatur, jeuniis & multifaria persecutus est disciplina, quibus & roborari spiritus afflueret, & caro carnis oblivisci. His etiam sacras addidit vigilias, quarum semper fuere comites & alti gemitus & secundarum gratia lacrymarum. Talibus ille studiis potioris noctis partem assignans, in spiritu humilitatis & animo contritopinguissimum Deo cremabat holocaustum: utrumque enim tempus in obsequium Creatoris temporum expendit. Nihil in ejus actibus non Dei, nihil in verbis inventum est otiosum: omnia in caritate agebat discipulus caritatis. His gradibus vir Dei per scalam quam vidit Iacob ascendens, illud jam Apostoli cantabat: *Nostri autem conversatio in celis est.*

6. His igitur studiis occupatus ad tantam vitæ claritatem pervenit, ut ejus devotum servitium mundi Dominus per miracula testaretur. Quadam namque die dum venerabilis Pater ad mensam pransurus accederet, cæcus quidam limpham quæ de lotis manibus stillaverat, dari sibi postulavit. Exauditur clamor supplicantis, & acceptâ aquâ lucis expertes lavantur oculi, fortitur ablutio

tio vires efficacis collyriis : & quæ jam caligaverant, visum lumina receperunt. Revertitur proprio ductu qui venerat alieno : quantum possit apud Deum iusti iustitia, experientiâ potius acclamans quàm linguâ. Discurret facti fama per populum, & in servo suo universalis Dominus honoratur. Ipsum tamen Dei famulum nulla ex hoc pulsat elatio, sed ut per eum similia Dominus operari dignaretur, & incremento virtutum & humilitatis custodiâ promeruit. O beatus virum, meritis cuius mirandis miranda successerunt.

7. Sequenti deinceps tempore puer quidam à dæmonio arreptus, sancto viro præsentatur. Tunc vir Dei signum Crucis faciens in frontem pueri, increpavit dæmonem dicens : Inimice totius humani generis, creaturam quam non plasmasti, nec tu destruere potes. Mox ad hanc increpationem sine pueri læsione immundus spiritus evanuit, puerque incolumis signo Crucis imperante evasit. Quædam etiam mulier sterilis diu permanens ad sanctum virum accessit, humiliter postulans ut pro ea orare dignaretur, quatenus condignis suis precibus prolem à Domino ei impetraret : adiciens etiam quòd eam in domo Domini more Annæ Matris Samuelis offerret ibi Domino die noctûque servituram. Mira res ! oratione completa concepit mater filium, quem sancto viro ut sponderat sacris tradidit documentis imbuendum. O Beatissime Christi Confessor Paduine, plus mirari quàm imitari vales, tam sermone splendens quàm operibus fulgens, plus tamen opere (quamvis ex utroque) quàm verbo ædificas.

8. Hoc iterum non minùs est prædicandum miraculum. Cum quadam die Dominica sacra celebraret Mysteria, quidam cæcus jam fide illuminatus exclamat : Adjuva me domine Pater & Sacerdos sanctissime, ut jubar oculorum meorum recipere merear, quoniam tuis credo precibus salvari posse. Cui vir Dei in Ecclesia præcepit excubare, noctemque cum sancta oratione pervigilem ducere. Mane autem factò vir venerabilis postquam diutissimè oravit, totus ut ille erat pius, persusus lacrymis cæcum de pavimento surgere præcepit, cunctisque audientibus dixit : Domine Iesu. CHRISTE qui Discipulis tuis polliceri dignatus es dicens : Amen dico vobis quia quicumque orantes petieritis, credite quia accipietis & evenient vobis : ostende etiam quia & nos servi tui exigui videlicet & peccatores in te & in operibus tuis, pro ut ipse largiri dignaris eandem fidem habemus. Et hæc dicens (puto suo linivit oculos cæci ; moxque venerabile vivificumque Crucis vexillum supra ejus palpebras extendens, velut balistâ fortissimâ penetratis tenebris crux post se cæco lumen invexit. Superfuntalia etiam multa miracula, quæ nos exarare longum ducentes, ad clausulam vitæ simul & pagine stilum duximus convertendum.

9. Plantatâ igitur in pago Cenomanico divini cultus vineâ ; imminebat tempus quo beatus ille agricola fructum pij laboris à Domino percepturus ab istis præsentis vitæ laqueis ad æterna felix deberet conscendere regna. Qui cum jam meritis & ætate florisset, diem, beatæ dissolutionis suæ convocatis Fratribus indicavit, à salutaribus monitis interim non desistens. Instante autem supremo carnis incommodo cum omnia peregisset quæ in tali vocatione Christiana Religio postulat, fessos artus & naturam profitentes cilicio & cinere commendavit. Dehinc erectis in cælum manibus & oculis anima felix & constipata virtutum conventu, de exilio evasit ad patriam, de carcere ad libertatem, de morte ad vitam *. Beati porrò viri corpus humanæ conditionis lege

a S. Paduinus memoratur in Martyrologio Gallicano decimo-septimo Kalendas Decembris. De eo ita legitur in Vita S. Domnoli Episcopi Cenomanensis apud Suriium 16. Maij. *Alibi quoque Monasterium & Xenodochium ultra Saran flumen in honorem beatissimæ Mariæ & Virg. us MARIE sapienter edificavit, atque sua Ecclesiâ rebus ditavit, accurate constituens, ut illic pauperes & peregrini egentesque omnes qui intra urbem propter jugem ejus custodiam admitti non possent, reciperentur. Porro Monachos viginti quatuor illic ad Regulâ Monasticâ præscriptum vivere voluit, qui & perpetim servierint Deo, & advenientes*

pauperes recrearent, atque hospites comiter & congruenter acciperent. Is autem Monachus quemdam à suis probatissimâ vitâ virum, PADVINUM nomine, Ecclesiâ beatorum Martyrum Vincentij & Laurentij per id tempus Præpositum, Abbatem præfecit, locumque ipsum & sibi & successoribus suis subditum esse debere decrevit, addibita etiam adjuratione & detestatione, ut Hospitalitale ejus urbis perpetuis temporibus in Pontificum ditione esset. Cum verò S. Vincentij Monasterium in suburbio Cenomanensi à S. Domnolo Episcopo edificatum, Regulâ Benedictinâ à primo conditu addidit fuisse videtur ; idcirco S. Paduinum nostris accensuimus.

Autor. SS. Ord. S. B. Seculum I.

M m

Circa an. 1112.
Novemb.
xv.

Aliamiracula.

Matth. II.
24.

Mortuus.

Circa ann.
D. LXXX.
Novemb.
XV.

sepultum verè in Christo se vivere demonstrat frequentissima viventium consolatione. Nam ibi recipit cæcitas visum, surditas auditum, debilitas gressum, effugantur dæmonia, donantur cum fide petentibus congrua vota, præstante Domino nostro IESU-CHRISTO qui cum Patre & Spiritu sancto paraclito vivit & regnat in Trinitate perfecta, & nunc & semper per infinita sæculorum sæcula.

~~~~~

Anh. Ch.
D. LXXXIV.
Januar. XV.

VITA S. MAVRI ABBATIS

S. P. BENEDICTI DISCIPVLI,

Auctore FAUSTO ipsius socio, Interpolatore Odone Abbate
Glannasfolienfi, qui sæculo IX. vixit.

Ex MSS. codd. Iacobo Brulio, & Iohanne Bolland.

OBSERVATIONES PRÆVIÆ.

1. *RECLARA* S. MAURI gestorum primordia GREGORIUS Magnus in libr. 2. Dial. capp. 2. 3. 6. 7. & 8. delibavit, integra verò FAUSTUS ipsius S. Mauri peregrinationis comes litteris commendavit, THEODORO Abbate Lateranensi postulante, approbante BONIFACIO Papa, ut in Epistola prævia num. 5. testatur. Eam lucubrationem Fausto adscribunt Leo Mariscanus Card. Ostiensis in lib. 1. Chron. Casin. cap. 3. Sigebertus de Script. Eccles. cap. 32. & Petrus Diaconus Casin. de Viris illust. Casin. cap. 2. Rara tamen admodum fuere istius Vita à Fausto scripta exemplaria ad sæculi IX. initium in Gallia, tamen ad eam utpote S. Mauri corporis custodem potissimum spectare videbatur. Nam Vuardus qui Martyrologium suum Carolo Calvo Imperatori nuncupavit, jejune omnino S. Mauri in suis Fastis meminit his verbis: XVIII. Kal. Ianuarij in territorio Andegavenfi S. MAURI Abbat. Quod enim insuper in editis legitur, à posterioribus librarijs adiectum est.

2. Verum posteaquam Odo Abbas Glannasfolienfis, eam quam in subiecta Epistola refert occasione, S. Mauri Vita à se inventa expolivit vulgarique, exinde omnibus nota esse ceperunt. Necdubium, quin maiorem apud posteros laudem meruisset, si ea illibata, & ita ut erant à Fausto exarata, ad nos transmisisset. Sed quoniam, ut ipse in Epistola sua fatetur, Vita illa adhibito viginti dierum studio, prout potuit, correxit limavitque, saluam tamen fide dictorum ac miraculorum; ipse in nonnulla errata imprudens lapsus est, quæ ob antiquorum Scriptorum inopiam facile resarciri non possunt.

3. Hæc dum animo versarentur, occurrit in Notis Iohannis Bapt. Mauri in Petri Diac. de Viris illust. Cas. cap. 8. Vitam S. Mauri à PAULO Diacono versibus conditam fuisse, atque à Prospero Martinengio in Tomo 3. Poëmatum in lucem editam. Illud eo lubentius excepimus, quod Vitam ab Odone interpolatam Pauli Diaconi Odone superioris beneficio restituendam speraremus. Martinengium sollicitè perquisitum reperimus tandem, in eoque Carmen de S. Mauri gestis Paulo adscriptum: quod quidem etsi Pauli Diaconi fetus nobis haudquaquam videatur, sapit tamen veritatem auctorem, Monachum Casinensem, qui genuinam Fausti lucubrationem videre potuit.

4. Ut verò Poëma istud Paulo Diacono abnuamus, his potissimum rationibus adducimus. 1. Auctor num. 10. meminit Anagareth, alius Anavvareth, Brionis, qui teste oculato Odone Glannasfolienfi in Hist. Restaurationis Monasterij sui, anno DCCC. XLV. peregrinationis ergo Glannasfolium venit. II. Auctor satis innuit se scripsisse post Brachij S. Mauri concessionem à S. Odilone Monasterio Casinensi factam, dum num. 11. ita canit:

Chron. Cas.
fin. lib. 2.
cap. 53.

Ipse Calinus ovat potiens magnalibus ejus,
Ejus & exuviis ipse Calinus ovat.

At Paulus Diaconus Alboini Langobardum Regis Notarius primùm & Carolo Magno coætaneus ac familiaris, postea Monachus Casinensis, ad annum DCCC. XXXII. non pervenit. Nam Hildericus ejus Auditor, qui Magistri sui Epitaphium scripsit, anno DCCC. XXXII. Abbas Casinensis creatus, post septemdecim dies in Chron. Casin. lib. 1. cap. 22. morte correptus legitur. Unde predictos versus tribuendos arbitramur vel Laurentio Monacho Casinensi, qui auctore Petro Diac. de Viris illust. Casin. cap. 6. Vitam S. Mauri versibus composuit, vixitque circa annum Christi M. vel Rainaldo Subdiacono itidem Casinensi, qui in ejusdem lib. cap. 44. versus de B. Mauro scripsisse, nimirum sæculo XII. legitur.

5. *Præter hoc Carmen Pauli Diac. nomine falso inscriptum, referemus ALFANI Archiepiscopi Ann. Chr. primi Salernitani metrum duplex, quod Petrus supra laudatus in cap. 19. ipsi tribuit; addito D. LXXXIV. Januar. XV. hymno ex Breviario Casinensi ante quingentos annos manu descripto: ut perspicuum sit, jam inde a pluribus seculis sollempni cultu celebratum fuisse festum diem S. Mauri, cui Manso Abbas Casin. Ecclesiam in Casale circa annum c. m. x. c. consecrasset in Chron. Casin. lib. 2. cap. 16. prodicitur.*

6. *Ceterum ne quis Odonis Glannafol. auctoritatem elevandam putet ob errores nonnullos in hac Vita admixtos; probare nos convenit eum non tantum fuisse virum (prout illa ferebunt tempora) eruditum, quod ex stilo satis apparet; sed apprime sincerum & à fūco alienum. Principio enim in Epistola sua lectorem monet num. 3. de stili emendatione à se facia. Deinde num. 4. in veritate quæ Iesus est, se vera scribere protestatur. Postremo in Historia Restaurat. Glannafol. apud Bollandum 15. Januarii sollicitè omnino inculcat viros graves, à quibus ea quæ narrat accepit. Ea verò indicia esse hominis, qui verax esse cupit & videri, nemo candida mentis negaverit. Et certè si qua sunt in his actis errata, ea fere procedunt ex propriorum nominum designatione: quæ cum fortasse omiſsa à Fausto fuissent, ab Odone non satis accuratè distincta sunt.*

EPISTOLA ODONIS ABBATIS GLANNAFOLIENSIS,
ad ADELMODUM Cenomannicæ Ecclesiæ Archidiaconum.

De Vita S. MAURI inventione.

VINCULO sanctæ dilectionis visceraliter nexu reverendo viro
ADALMODO * sanctæ Cenomannicæ matris Ecclesiæ Archidiacono ODO Abbati Monasterij, quod in præripio * ripæ Ligeris fluminis situm, Glannafolium * ex antiquo appellatur, munusculum.

* al. Almodo.

1. De repertione Vitæ S. MAURI, nobilisque ejus conversationis; morum & actuum perfectione, unde frequens (ut recolis) inter nos sermo habitus est, certam cupiens reddere tuam Fraternalitatem; sicut te crebrò poposcuisse reminiscor: ne petitionis tuæ frustrari videaris effectu, scripto tandem plena fide percurrere disposui, qua occasione indaginem hujus rei eatenus & à nobis & à nostris penitus ignotæ ac inauditæ consecutus sum. Valde siquidem tuis etiam in hac re congratulor studiis, dum sollicitè perquirere te perpendo, qualiter & quomodo nobis comperta existant, quæ de hoc sanctissimo viro in manibus habentes, Patrem luminum, à quo omne datum optimum & omne donum perfectum desursum descendit, collaudamus; quem à Pontifice sanctæ Sedis, cui Deo auctore deservis, beato scilicet BERTICHRANNO ^b totius sanctitatis decus insigne nostris (ut nosti) adscitum gaudemus provinciis.

* Glanfeuil infra n. 37.

2. Cum circumcincta cuncta penè loca nobis contigua effera natio Normannorum ferali rabie populans, incendiòque concremans vastaret, nosque vis & atrocitas barbarica opratâ pepulisset tellure, ac pristinis miserabiliter privasset sedibus, nec ullus uspiam refugij nobis tutus superesset locus; consilio tandem servandæ vitæ cum corpore ejusdem S. Mauri partes Burgundiæ petere decrevimus. Cùmque in prædium illustris viri AUDONIS Comitum circa fluvium, quem Ararim * vocant, devenissemus, quod nobis ob reverentiam & amorem sancti corporis, sive etiam pro æterna remuneratione aliquamdiu ad habitandum concesserat, benigno favore ibidem commorantium ac munifica largitate excepti anno Dominicæ Incarnationis octingentesimo sexagesimo tertio, Indictione decima *, digno cum honore congruo in apto condidimus loco.

Corpus S. Mauri ob metum Normannorum transfertur anno DCCC. LXIII.

* la Saône.

3. Ordinatis igitur Fratribus, prout rei suppetebat opportunitas, qui sacro thesauro inhærentes debito famulatu inservirent, liberi & expediti pater-num censuimus repetendum solum. Et cum jam propinqua litora præfati flu-

S. Mauri Vitam Odo à quibus accepit.

* Præripia, loca ripis vicina appellant.

^b Verius INNOCENTIO, quæ de re in Præfatione nostra uberius.

Ant. Chr.
D. LXXXIV.
Januar. xv.

Vitam S.
Mauri ex-
polivit.

Librum
quoque edi-
dit de Re-
stitutione
Cœnobij &
Miraculis
S. Mauri.

Faustus se-
ptennis B.
Benedicto
instituen-
dustraditur.

minis legeremus, offendimus frequentiam virorum non ignobilium, qui du- dum Romam petentes sancta loca gratiâ orationis peragrantes, genuinam re- visere festinanter accelerabant glebam. Cùmque ob laborem tanti itineris sar- cinulâ animalia relevantes, ac fessi in litore nobiscum navigium opperientes resedissent, amicâ quadam desiderabilique curiositate de sanctorum locorum positione & ornatu sanctitatis ac religionis custodia, Divinorum etiam cultuum assiduitate atque Ecclesiasticorum frequentatione officiorum, Ca- tholicorumque studio & elucidatione dogmatum plurima ab eis sciscitans, atque (ut à talibus moris est) pluriora audiens, reperi in sportula cujusdam Clerici, qui PETRUS (ut asserbat) vocabatur, quique (ut fatebatur) ante biennium illuc ex pago Abrincatino, de loco S. Angeli Michaëlis qui ad duas vocatur Tumbas ^a, perrexerat, quaterniunculos nimis penè vetustate con- sumptos, antiquariâ & obtusâ olim conscriptos manu, Vitam B. BENEDICTI ac quinque discipulorum ejus ^b continentes, HONORATI videlicet, SIMPLI- CII, THEODORI, VALENTINIANI atque MAURI, quos vix emergiti dat- tis non paucis redimere nummis. Et quia tam inculto sermone quàm vitio scriptorum depravati videbantur, Vitam B. Mauri prout potui corrigere sa- tagens, viginti dierum plus minùs labore consumpto, salva fide dictorum ac miraculorum inibi repertorum, sicut nunc habetur apertiore eam legen- tibus reddidi & expressi.

4. Cui etiam sicut tua postulavit industria, libellum subindere cupio de restitutione jamdicti Cœnobij ^c, regularisque in eo reparatione religionis, five etiam de mirabilibus quæ ibidem ostensa sunt, & quæ adhuc superstites ac non minimùm reverendæ adstipulantur personæ; de visionibus quoque cæ- litus ibi per Angelicam administrationem demonstratis; necnon & de his quæ à die Translationis ejus usque nunc tam in itinere, quàm in diversoriis mul- tiplicium repausationum per eundem servum suum ad laudem & gloriam no- minis sui Divina operari dignata est majestas. Hæc omnia tuo dicans nomini, utilia legentibus fore, nostrisque potissimùm arbitratus sum, quos per eam quæ est in IESU deprecor veritatem, ut veris & absque fūco à me prolatis fidem adhibentes, religiosioris vitæ studiis sollicitè operam dare non negli- gant: quatenus fructum laborum suorum in die retributionis à pio Domino recipientes, perennis vitæ præmiis cum eo, cujus & audiunt & legunt virtu- tes, participari mereantur. Amen.

EPISTOLA FAVSTI MONACHI DISCIPVLI S. P. Benedicti.

1. **F**AUSTUS famulorum Christi famulus omnibus Monachis, qui sunt in Oriente & Occidente, Septentrione & Meridie, & fidem, quæ se- cundùm pietatem est, unâ nobiscum in Domino retinent, gratia, misericordia, pax, & propitiatio à Domino Patre omnipotente, conditore omnium; & ab IESU CHRISTO unico filio ejus Domino & Redemptore ac Salvatore no- stro; atque ab Spiritu sancto illuminatore ac vivificatore animarum nostrarum.

2. Cùm à parentibus meis omnipotentis Domini servitio nutriendus se- cundùm regularis institutionis normam septennis beato BENEDICTO in ejus sanctissimo Cœnobio, quod isdem totius sanctitatis vir in Cassino ædifica-

^a Mons Tumba, S. Michaëlis apparitione con-secratus, sic dictus à rupe inter Oceanum reciprocantis undas instar tumuli assurgente, nusquam alibi fortas- sis ad duas Tumbas appellatum reperias. Est quidem mons in mari alter huic vicinus, vocabulo Tumbel- lula, vulgo *Tombelaine*: ad utrumque fortè alludit Auctor. Porro in monte Tumba diocesis Abrincensis, *Auranches*, in Normannia, existat insigne Monaste- rium Ord. S. Bened. aliàs in *periculo maris* dictum, la-

bente sæculo x. à Richardo I. Normannorum Duce in S. Michaëlis honorem conditum, Fidelium concursu maximè celebratum.

^b Vitam Odo illa Acta ad nos usque transmississet, de quorum jactura impensius dolemus. De Simplicio ad annum D. LXX. pag. 194. egimus.

^c Libellum Odonis de Restauratione Glannafolien- sis Monasterij ac Translatione S. Mauri quarto Sæcu- lo Benedictino exhibebimus.

verat castro, traditus fuissē, iuxta miserantis Domini pietatem, quā & velle & operari perficit pro bona voluntate, gratuita nos & omnipotentissima miseratione ut velimus praeveniens, ac misericordissimā gratiā ne frustra bona quae inspirare dignatur aggredi conemur subsequens, quin magis ut recta fide in cum credentes, atque in bonitate & simplicitate cordis de illo sentientes, pro his quae ipse tribuit & immitit, praemia nos aeternorum ab eo recipere speremus gaudiorum, si tamen propositi nostri & fidei rigorem ad finem usque firmum ac inconvulsum servemus. Postquam, ut ipsi superno placuit opifici, annos puerilis aetatis emensus sum, & uti jam liberae facultatis coepi permissione, ex integro me pro viribus & scire Monasticae mancipavi observationi, adeo ut nec momento quidem visione beatissimi & sanctissimi Benedicti disjungi ullo modo vellem, sed semper ejus Domino placitā & hominibus imitandā doctrinā instrui ac radiantibus aedificari exemplis ardentissimo desiderabam amore.

3. Cernens itaque desiderabilis Pater me per omnia salutis propriae & regulari institutioni operam dare, multis saepe argumentationibus propositum animi mei nilus est experiri, etiam quae ipse impossibilia homini ac importabilia esse sciebat; sed ubi per gratiam omnipotentis Dei, qui omnes homines vult salvos fieri, me paratissimum atque promptissimum ad omne quidquid illud erat aggrediendum, ac ad tentandum sive etiam perferendum esse pervidit, illico specialius praeter ceteris obsequiorum meorum vii coepit servitiis, meque arcanis quibusque, & nulli penē ab eo, ut asserbat, antea prorsus creditis, paterno affectu instruere, ac contra temperamenta praemunire vitiorum. Unde factum est, ut cum beato MAURO discipulo suo, qui ab eo religiosissime nutritus fuerat, quique vitae merito & perfectione virtutum, Magistri cooperatore exstiterat, me ad partes dirigeret Gallicanas, quod illi aliquod solatium mea praerberet cohabitatio: (ego quippe ex prioribus qui ab eo primi educati fuerant tironibus, solus superstes eram), gratiā siquidem fundandae Coenobialis Religionis ad tam longissimas extensasque ab eo transmissus est regiones.

4. Denique Divinitatis Majestas omnipotentissima, quae omnia circumplectens & penetrans intelligit cogitationes à longē, & novit omnia novissima & antiqua, & vias singulorum praevidet, cum eidem sanctissimo Patri suum Monasterium in loco superius jamdicto ab ipso constructum, occulto suo iudicio destruendum evertendumque prodidisset, & vir Domini inconsolabili pro hoc afflictione, fletuque indefinenter afficeretur, revelatio illum caelestis tali relevare ac confortare dignata est oraculo: Noli, ait, probatissime ac dilectissime Benedicte pro his, quae huic eventura didicisti loco, mastrum ullo modo gerere animum; quoniam quod semel praefixum atque decretum in scrutabili summæ Divinitatis consilio est, intransibile atque irrevocabile sine dubio paterebitur, solis tibi tuo merito cunctorum concessis habitantium animabus. Sed aderit Omnipotentis quamnuperrimē propitia consolatio, quae & locum hunc in pristinum, immo in ampliorem, quam nunc videtur, tuis nihilominus meritis restituat gradum; & aliis nationibus perinde * hujus lumen religiositatis de hoc eodem irradiabit loco: pro quo ut interpellatus, vel etiam efflagitatus fueris, extemplō quos probabiliores in hujus sanctae Congregationis grege habes, quod deposceris mittere maturato, sciens procul dubio quoniam laboris eorum uberrimus fructus, & tibi ad cumulum recipiendorum augmentabitur praemiorum, & illos ad habitationem perennis introducet beatitudinis. Hoc igitur sanctissimus Pater certus factus responso, mox ut legatione Cenomannici Antistitis conventus exoratus * est, continuo summæ religionis virum evocans MAURUM, cum consilio totius Congregationis, ut infra scriptum est, Legatis eum ipsius assignat Praefulis.

Ann. Chr.
D. LXXXV
Januar. xv.

S. Benedicto
variè pro-
batus ac di-
lectus.

S. Benedi-
ctus quæ in
Gallias
eventura
sunt, edo-
cet.

* al. proinde
dc.

* al. exhortatus.

Ann. Chr.
D. LXXXIV.
Januar. xv.

Faustus in
Italiam re-
versus vi-
tam S. Mau-
ri scribit,
n

Probatam
Bonifacio
Papæ.
b

5. Ego itaque dum longè post transitum egregij Confessoris Christi BENEDICTI Magistri nostri, operum mirabilium patratoris, sepulto jam beatissimo MAURO & duobus comitibus nostris CONSTANTINIANO scilicet & ANTONIO, ad nostrum Monasterium^a ultimam penè jam agens ætatem, unà cum SIMPLICIO iuxta mandatum beati Mauri fuisset regressus, compulsus ab omnibus Fratribus Cassinensis Cœnobij, de quo profecti fueramus, & præcipuè à religiosissimo ac cum honore nominando THEODORO, qui tertius post sanctæ memoriæ VALENTINIANUM prolixiori tempore Lateranensis Monasterij Congregationem rexit; historiam de vita & conversatione, sive etiam de professione ejusdem beati MAURI, necnon etiam de constructione Cœnobij quod Deo se iuvante strenuè atque comptissimè ædificavit; quin & de miraculis, quæ per illum Dominus ad gloriam nominis sui operari dignatus est, & quæ nos ipsi positi oculis nostris inspeximus, ab ipsa ejus infantia repetens, scribere sum aggressus ad omnium ædificationem Monachorum. De veritate autem sermonum neminem ambigere suadeo: quia multò melius ex toto silere scio, quàm aliquid frivolum confictumque narrare. Denique hoc Opusculum beatissimo BONIFACIO Papæ^b ostendi: quod ipse sanctissimus Pontifex approbans dignum laude duxit, suæque auctoritate roboravit.

6. Deprecor autem eos, qui hoc ad legendum sumpserint, ne rustico incultoque conscripta stilo fastidiant, sed potius veniam mihi tribuant: qui quamvis imperitus existerem, & nullius prærogativâ litterariæ artis, quâ inniti valerem, essem instructus; ea tamen quæ per servum suum Dominus operari voluit, & quibus interfui, silentio non sum passus abscondi: præsertim cum ad hæc exaranda quoquo modo possem, tam fraternâ caritate & deprecatione, quàm non parvipendendo sanctorum virorum sum provocatus imperio.

VITA INCIPIT.

7. **P**OST QUAM Divinitas Domini & Salvatoris nostri IESU-CHRISTI, quæ miraculis per carnem coruscans, salvationem humani generis procurare est dignata, universo orbi Apostolorum innotuit prædicatione; & Ecclesia Catholica ipsius sui Domini piissimo redempta cruore, innumera- bilium est consecrata sanguine Martyrum, qui victrici coronati patientiâ, infirmioribus quibusque proximis planiorem viam^{*} fidei reliquere; sublimi- tisque ac celsitudo quondam illa terrena & superba, in ipso Imperiali fastigio, iugo Divina credulitatis & fidei, per benignitatem & misericordiam Condi- toris & Liberatoris clementissimo ac rationabili æquitatis iure est subdita; diversi longè latèque per Dei providentiam sancti extiterunt viri, qui adversus mundi principem divino vallati adjutorio viriliter decertantes, corporisque illecebras & voluptates carnis, desiderio æternorum abdicantes præmiorum; tam virtute signorum potentissimi, quàm doctrinæ spiritualis scientiâ cla- rissimi, quàmque etiam bonorum omnium operum executores effecti arden- tissimi, & suâ visione, & nostrâ adhuc ætate, recordatione simul & vete- rum micant lectione monumentorum. Inter quos velut clarissimum sidus in- ter astra reliqua lucidiùs rutilans, tempore IUSTINI senioris & ELDERICI * Regis Wandalorum beatus ac egregius vir BENEDICTUS, facundissimus &

* al. pla-
nius jam
iter.

* Hilderici
Quo tẽpo-
re S. Benc-
dictus flo-
ruerit.

^a Lateranense scilicet, Monachis Cassinatibus post sui Cœnobij destructionem concessum. Id ex conse- quentibus perspicuum. Nam Theodorus jam tertio vel quarto loco Abbas Lateranensi Basilicæ præerat tum, cum Faustus in Italiam se revocavit. Primus Va- lentinianus annis multis (inquit Gregorius M. initio lib. 1. Dial.) Lateranense Monasterium rexit, ctsi Antonius Ypez ad ann. 526. cap. 4. Bonitum antepo- nat. Secundus Gregorius, cui Theodorus successit.

Lege adnotationem adnum. 51.

^b Leo Mariscanus in Chron. Cassin. lib. 1. cap. 5. hunc locum de Bonifacio tertio interpretatur, qui anno DC. VI. Ecclesiæ Romanæ præesse cœpit, & post menses octo desit. Lubentiùs in Bonifacium IV. ejus Successorem propendimus, qui diutiùs sedit, & Re- gulæ Benedictinæ professores egregiè fovit in Conci- lio Romano apud Ivonem in Decr. lib. 7. cap. 22. Con- fer adnotanda infra ad num. 51.

faculentissimus Cœnobialis Regulæ scriptor, totiusque Monasticæ religionis discretus Institutor effulsit. Quo etiam tempore sanctus Papa I O H A N N E S, qui tunc sanctæ & Apostolicæ Sedi in Romana urbe præsidebat, à T H E O D E R I C O Rege Ariano savissimo Orthodoxorum persecutore fame peremptus est: SYMMACHUS quoque Patricius ab ipso Arianae perversitatis fautore ferro trucidatus est. Hujus igitur sanctissimi Benedicti vitam quicumque pleniter nosse desiderat, secundum Dialogorum beati Gregorij librum legat: ibique & qualis ei à puero institutio & conversatio fuerit, sed & miraculorum ejus opera insignia, quibus præ omnibus quos nostri recolit memoria, clarior & sublimior habetur, lucidè satis & ordinatè descripta inveniet. Nos autem ea tantum ex ipso assumpsimus, quæ huic nostro Opusculo inferere dignum duximus; & ut nostra legentibus, in quorum fortè manus Liber iste non venit, panderemus; quod perfecti Magistri discipulus, tanto liberius Deo opitulante perfectionis peragere opera valuit, ejusdem sui Magistri comitatus & roboratus orationibus & meritis; quanto ab ipsis, ut ita dictum sit, cunabulis, cum lacte carnis in ejus sancta adolevit doctrina & eruditione.

8. Beatus igitur Maurus clarissimo Senatorum genere, patre ÆQUITIO*, matre verò IULIA exortus, duodennis sanctissimo BENEDICTO omnipotenti Deo, sub Regulari nutriendus institutione, à parentibus est traditus. Qui cum adhuc junior bonis polleret moribus, (sicut etiam ipsi vidimus & frequenter experti sumus) Magistri cœpit adjutor existere, ac ejus miraculorum cooperator esse. Hunc sanctissimus Benedictus præ omnibus semper artius dilexit & instruxit, atque ita in omnipotentis Dei informavit servitio, ut nemini post eum in Cœnobiali sacrosanctâ observatione fuerit secundus. Quis enim umquam austerius corpus proprium jejuniis, abstinentiâ ac vigiliis, squaloribus quoque & nimis domuit frigoribus? Frequenter enim eum in diebus sanctæ Quadragesimæ vidimus nec tunicâ, nec cucullâ, nisi solummodò sacco uti cilicino, & duabus tantum vicibus in hebdomadâ parvissimum potius prægustare quàm sumere cibum. Iste quippe mos in omni vita sanctissimo fuit Benedicto, cujus ille exemplo provocatus, afflictione pervolidâ carnem macerabat, inquantum illi ejusdem Patris sui permittebat licentia. Nam reliquo totius anni tempore, sub Monachili tunica semper asperrimo à scapulis usque ad renes induebatur trogulo*, ejusdem subtegminis instratu super aggestum calcis & sabuli, tantummodò excepto Quadragesimali tempore, semper usus cilicio. Tunc enim inquantum poterat sollicitè satagebat, ne jacendo, sed potius stando, vel etiam cum nimia eum lassitudo compulisset, sedendo somnum caperet. Nemo umquam illum vidit de lectulo cum ceteris surgere Fratribus, sed semper nocturnos vigilando prævenire hymnos attentius procurabat: plerumque quinquagenos, sæpe etiam centenos Psalmos, nonnumquam verò totum ex ordine Psalterium ante nocturnalem consummans synaxim, exceptis dumtaxat horarum spatiis, quibus orationum, lacrymarum, ac creberrimorum profundeabat preces singultuum. Silentio verò ac lectioni ita assiduè vacabat, ut pro hoc etiam ipsi sanctissimo Benedicto admirabilis haberetur.

9. His ergo atque aliis, quas enumerare longus essem, succrescens virtutibus, beatus Benedictus de illo plerumque in conventu Fratrum, suppresso ejus nomine, quasi de alio loquebatur, junioribus & negligentioribus illum proponens sequendum. Vidimus, aiebat, nostra ætate quemdam strenuissimæ nobilitatis juvenem, infra annos adolescentiæ ita omnis Monasticæ religionis subitò arripuisse perfectionem, ut alicui ex prioribus similis, immo æqualis per om-

Ann. Chr.
D. LXXXIV.
Januar. xv.

Ejus institutio S. Maurus duodennis traditur. * al. Evirio: & Euty-chio.

Maurus S. Benedicto perquam carus.

Ejus abstinentia & austeritas, maxime in Quadragesima.

Orationi, lectioni, & silentio mitè deditus.

Proponitur ceteris in exemplum.

* Troguli nomine intellige quoddam Cilicij oblongioris genus, quod S. Mauro singulare mortificationis esset instrumentum; non vestem omnibus alijs Monachis communem, Scapulare videlicet aut Cucullam, ut ex Papia quidam interpretantur. In vita S. Genulfi in lib. 2 cap. 1. num. 2, apud Bolland. 17. Janua-

rij: Præcepit deinde ne lintheaminibus corpus ejus obvolarent, sed asperrimo Cilicij trogulo nuditatem corporis fragilitatis velarent. Quid? quod Faultus hic subdit, trogulum ejusdem fuisse subtegminis ac cilicium, quod ad somnum capiendum S. Maurus libè substernebat.

Anno Chr.
D. LXXXIV.
Januat. XV.

nia dignissimè judicetur. Sed licet hæc beatus Deoque dilectus Maurus ac nonnulli ex Fratribus, de eo sanctissimi ore Benedicti proferri scirent, numquam tamen pro hoc vitio succubuit iactantiæ, ardua semper & sanctiora appetens, & toto conamine de virtute in virtutem proficiens.

Monachum
vagantem
tempore
orationis
foras à dæ-
mone pro-
tractum
cernit. *Hæc
ex lib. 3.
Dial. Greg.
M. c. 4.*

10. In uno ergo ex Monasteriis, quæ Beatus Benedictus ædificaverat, quidam Monachus erat qui ad orationem stare non poterat; sed mox ut se Fratres, in orationem dedissent, ille continuo mente cæca Oratorium egressus, terrena qualibet & vana meditabatur, vanitati & levitati operam dans, instinctu dæmonis quem sequebatur. Et cum ab Abbate suo sæpe fuisset admonitus, nec se vellet ab hac corrigere vanitate, ab eodem Abbate beato Benedicto adductus est. Cumque ab eo vehementer increpatus fuisset, ad Monasterium regressus vix biduo Viri Domini admonitionem tenuit: nam die tertia ad usum proprium reversus, vagari tempore orationis cœpit. Quod cum iterum Viro Dei nunciatum fuisset, dixit: Ego veniam, & per memetipsum eum emendabo. Cum venisset, & se Fratres orationi dedissent, aspexit quod ille Monachus, qui ad orationem stare non poterat, à quodam nigro puero per fimbriam vestimenti foras trahebatur. Tunc venerabilis Pater Mauro Dei famulo, & POMPEIANO ipsius Monasterij dixit Patri; Numquid non aspicitis, quis est qui istum Monachum foras trahit? Qui dixere, Non. Et ait; Oremus etiam, ut vos videatis quem iste Monachus sequitur. Cumque biduo fuisset oratum, MAURUS monachus vidit; POMPEIANUS autem videre non potuit. Vir autem Domini altera die Oratorium egressus, stantem foras Monachum reperit; & cum pro cæcitate cordis sui, virgâ percussit: qui ex illo die nil persuasionis à nigro puerulo pertulit, ac si ipse antiquus hostis eodem verbere percussus fuisset. Nemo igitur dubitet, S. Maurum, hujus miraculi participem extitisse, quem beatus Magister suus testem & consortem talis visionis & virtutis voluit demonstrare.

S Placidum
naufragio
super aquas
incedens
liberat. *ex
lib. 2. Dial.
6. 5.*

11. Per idem quoque tempus, dum Pater Benedictus in cella consisteret, PLACIDUS puer sancti Viri & Monachus, filius TERTULLI Patricij, ad hauriendam de lacu aquam est egressus: qui dum vas quod tenebat incautè in aquam misisset, cadendo secutus est. Quem continuo unda rapuit, & penè in unius sagittæ cursum introrsus traxit. Quod protinus Vir Dei in cella positus agnoscens, dilectissimum discipulum suum Maurum vocavit, dicens: Frater Maure curre velociter, quia puer ille, qui ad hauriendam aquam perrexerat, in lacum cecidit, eumque longius jam unda protrahit. Res mira, & post Petrum Apostolum inusitata sequuta est: benedictione etenim postulatâ atque perceptâ ad Patris sui imperium concitus perrexerat, atque usque ad eundem locum, quo ab unda ducebatur puer, per terram se ire existimans super aquam cucurrit, eumque per capillos tenuit, rapidoque cursu rediit: qui mox ut terram tetigit, ad se reversus post terga respexit, & quia super aquas cucurrisset agnovit, & quod præsumere non potuisset ut fieret, miratus extremuit factum. Reversus ad Patrem rem gestam retulit.

Id S. Benedicti
adscribit
meritis.

12. Vir autem venerabilis Benedictus hoc non suis meritis, sed obedientiæ illius deputare cœpit. At contrà Maurus pro solo ejus imperio factum dicebat, seque conscium in illa virtute non esse, quam nesciens fecisset. Sed in hac mutua humilitatis amica contentione accessit arbiter puer, qui ereptus fuerat. Nam dicebat: Ego cum de aqua traherem, super caput meum Abbatem melotem videbam, atque ipsum me ex aqua reducere considerabam. O Beatissimi viri admiranda sanctitas! qui quod sanctis meritis obtinebat, discipuli potiùs obedientiæ adscribendum censebat; licet eam etiam ad majora operandum pro sanctissima & spectabili sui religione, utpote à se educatum, omnimodis idoneum sciret. Sed quia caritas, quæ in Sanctorum cordibus principalem obtinet locum, non querit quæ sua sunt, sed quæ aliorum; pretiosissimus & Deo acceptus Benedictus, ea etiam quæ suis effici non dubitabat meritis,

tis, suo magis sanctissimo deputare volebat discipulo, quò ejus sanctitas hominibus nota fieret etiam in virtute signorum, quem jam Deo carissimum ac perfectissimum in omni effecerat Divinâ observatione.

Ann. Chr.
D. LXXXIV.
Januar. xv.

13. Alio itidem tempore isdem præcipuus Pater ferramentum, quod Falcatrum vocatur, quòdque cuidam Gorho suo Monacho materiam verum excidenti de manubrio in lacum ceciderat, hoc prius comperto per B. Maurum, manubrio de quo lapsum fuerat restituit. Eidem quoque discipulo superius nominato poenitentiam aliquando indixit, pro eo scilicet quòd de morte cujusdam Presbyteri persecutoris sui, quem omnipotens Deus terribiliter occidit, hanc illi nuntians gaudere præsumpsisset; seque postmodum in gravibus lamentis dedit, vel quia inimicus occubuit, vel quia de ejus morte discipulus exultavit.

Alia de S.
Mauro ex
lib. 1. Dist.
1. 6. & 7.

14. Ex his ergo & aliis argumentandi materies datur, quòd posteaquàm beati viri magisterio traditus est, omnibus penè eus virtutibus aut interfuit, aut cooperator exstitit. Nobis verò qui hæc certissimè scimus, nulla dubietas de his inesse valet: præsertim cùm grande miraculum per eum Dominus absente tunc beatissimo Patre nostro Benedicto, in ipso nostro Monasterio efficere sit dignatus; quòd prætermissem à beato Gregorio non minimè miramur, & innumera signorum mirabilia, tam in itinere per quod simul cum eo perreximus, quàm etiam in loco, quo Deo ordinante requiescit, operari voluerit.

S. Benedicto
cooperator
in miraculis.

15. Cùm quodam tempore sanctissimus Benedictus à quodam nobilissimo secundùm sæculi dignitatem viro exoratus fuisset, ut ad domum ejus dignaretur per semetipsum accedere, quò uxorem ejus ac filium, quem nuper enixa fuerat, à dæmonio, quo gravissimè pariter vexabantur, suis sanctis meritis & orationibus liberaret; & Sanctus Domini pro eo quòd ei familiaris proaliquibus operibus ab eo religiosè gestis existeret, ire non distulisset; Beatus Maurus, qui imperio Patris nostri in nostro Monasterio tunc Præpositi ac totius Cœnobij Procuratoris post ipsumungebatur officio, cum Fratribus ad fruges colligendas longiusculè à Monasterio est egressus: à quo opere dum ad sextam refectionis horam cum eisdem rediret Fratribus, antequam ad portam ventum fuisset Monasterij, claudum quemdam & mutum puerum invenit in itinere. Cùmque pater & mater pueri ejus pedibus provoluti, & eum clamore valido & lacrymis terribile Dei nomen obtestantes, ut filium suum eis sanum redderet, genua ejus firmissimè utrique constingentes manibus precarentur; refugit pavore nimio tale attentare miraculum, se peccatorem esse, nec talis ullo modo operis effectorem vociferans posse fieri: Maximè, inquit, cùm hæc sanctorum sint opera Apostolorum aliorumque perfectorum, qui eorum exempla credendo & imitando sequuntur. Nos ergo hæc ab eo dici, audientes, simul & perfectam, Deoque acceptam ad talia peragenda ejus vitam & meritum sufficere cognoscentes, juncti parentibus pueri pro restitutione aegroti eum rogare cœpimus. At ille, ut erat piissimus, lacrymis perfusus atque in oratione prostratus, postquam diutissimè oravit, stolam cum qua eodem anno iubente beato Magistro suo ordinatus ad ministerium fuerat Leviticum, & quam iuxta morem, sanctitatis gratiâ, primo indefinenter ferebat anno, de collo suo protulit, & super caput infirmi, Crucis signum faciens, posuit, atque ad cælum oculos erigens, dixit: Domine IESU-CHRISTE qui Discipulis tuis polliceri dignatus es dicens: Amen dico vobis, quia omnia quaecumque orantes petieritis, credite quia accipietis, & evenient vobis; ostende etiam nunc, quia & nos servi tui exigui videlicet & peccatores in te & in verbis tuis sanctis, prout ipse largiri dignaris, eandem fidem habemus. Et hæc dicens, ait ad debilem: In nomine sanctæ & individue Trinitatis, adjutus meritis sanctissimi Magistri nostri, ita sanus & inglorius super pedes tuos rectus. Et continuo sospitati redditus cœpit rectif-

Præpositi
ac Procuratoris
fungebatur officio.

Claudum
& mutum,
stolâ & signo
Crucis
sanat.

NOTA est
vide Præfati
notam.

Mar. 11;
24.

Ann. Chr.
D. LXXXIV
Januar. XV.

finè ante nos pergere, ac Dominum voce exultationis ac laudis benedicere dicens: Benedictus Dominus creator omnium, qui me redintegrare dignatus est meritis sanctissimi sui Benedicti per beatum discipulum ejus Maurum. Perfectissimus ergo Benedictus cum reversus ad Monasterium, sanatis pro quibus ierat, fuisset, nobisque narrantibus ac laudantibus Dominum ea quæ contigerant comperisset, in magna deinceps admiratione ac veneratione habere cœpit beatissimum Maurum; nec jam loco discipuli censebat æstimandum, quem Deo ita proximum jam videbat effectum.

* Inno-
centio.

Cenoma-
nens Epif-
copo peten-
te mittitur
in Gallias
cum 4.
alio.

26. Per idem tempus Legati ad nostrum venerunt Monasterium, missi à beato BERTICHRANNO * Cenomanicæ urbis Episcopo. Nam isdem sanctissimus Pontifex, auditâ famâ sanctitatis eximij Patris nostri, FLODEGARIUM Archidiaconum, & HARDERADUM Vice-Dominum suum, strenuissimos scilicet atque clarissimos viros, cum magnis exeniis ad eundem Patrem nostrum transmisit, omnibus exorans precibus, ut illi perfectissimos dirigeret Fratres, qui Monasterium illi secundum Regularis ordinem observationis in fundo Ecclesiæ quam regebat ædificare deberent. Perfectissimus verò Pater noster juxta rationem & revelationem, quæ in præfatione hujus Operis à nobis pleniter est exposita, quamquam finem dierum suorum jamjamque sciret imminere, secundum quod Spiritu-sancto didicerat revelante; Legatis supradicti Antistitis tam beatissimum Maurum, quam nos quatuor, quorum nomina procemio inseruimus, assignavit: præcipiens nobis, ut non minùs ipsi beatissimo Mauro, quem nobis Magistrum constituabat, quam ei eatenus in omnibus pareremus.

De S. Mau-
ri discessu
maestros fra-
tres solatur
S. Benedi-
ctus.

27. Iam verò quis dignè explicet quantus mæror quantusque luctus totam sanctissimam nostram subito corripuit Congregationem? Quia enim sanctus Pater eis jam obitus sui reseraverat diem, spes & consolatio totius Congregationis in beatissimo pendebat Mauro, illam se Patrem, illum se gaudentes post ejus transitum habere Rectorem. Sanctissimus autem Pater noster tantis fletibus & suspiriis motus talem ad eos protulit orationem.

1. Cor. 13. 4.

28. Si tristandum, dilectissimi Fratres ac filij, pro tali esset negotio, mihi magis quam vobis hinc esset mærendum, qui quantum ad præsens mægnis videor destitui solatiis: sed quia dicente Apostolo, *Caritas benigna est*, benignitatem caritatis nostræ omnimodis impendere debemus his quos aliquomodo cā indigere cognoscimus: nec nostra tantum quam aliorum querere. Quapropter vos amoris paterni sollicitudine à fletibus & mærore temperare deposcimus: quia potens est Deus meliores nobis post hujus depositionem corporis, huic sanctæ immittere Congregationi, quorum meritis & exemplis longè præstantius quam nostris ædificabimini. Sed & illud summopere nobis est procurandum, ne versutiâ antiqui hostis, unde aliis salus acquiritur, inde nobis tristitiæ malo detrimentum in aliquo ingeratur. Nos etenim quos unitatis semel in sancta caritate junxit concordia, numquam vel longissima dividant terrarum spatia: quoniam semper interioris hominis aspectu, qui renovatur secundum imaginem ejus qui creavit illum, nos quo advixerimus tempore, invicem intuebinur. Vos autem, Fratres carissimi, quos ad opus Domini construendum ad illas dirigimus partes, viriliter agite, & confortetur cor vestrum in sancto proposito & religione: proculdubio scientes, quia quantò austeriora causâ salutis aliorum in hujus sæculi vita pertuleritis, tantò majora à Deo recipietis cælestium gaudia præmiorum. Nec vos ullomodo resolutio hujus nostri mæstificet corpusculi: quoniam præsentior vobis carnis deposito ero onere, vestrique per Dei gratiam cooperator existam assiduus.

Dat S. Mau-
ro Librum
Regulæ
manu sua
exaratum,
&c.

29. Et hæc dicens, dans osculum nobis, profecturusque cum omni Congregatione usque ostium Monasterij, osculatis iterum nobis ac benedictione super nos data, dedit sanctissimo discipulo suo Mauro Librum Regulæ

quam ipse Sanctus manu sua scripserat, proferrique iussit pondus libræ panis & vasculum æreum vini heminam capientem: & ita nos sivit abire, dans mandatum Missis supradicti Præsulis ad eundem Pontificem, ut sua vice paterno affectu nos suscipiens tractaret, ac nobis aptum locum ad edificandum (sicut pollicebatur) Cœnobium traderet.

20. Igitur nos quinta Epiphaniarum Sabbati iter arripientes; primam mansionem in possessione nostri Monasterij habuimus in villâ, quæ Enche-^{In villa Monasterij pernoctat.} lia * nuncupabatur, quò advenientes honorificè satis à duobus Fratribus nostris PROBO scilicet & AQUINO suscepti sumus; quos sanctus Pater noster huius rei gratiâ pridie illuc direxerat. Ea nocte celebrantibus nobis Nocturnale officium, advenerunt illuc duo nihilominus ex Fratribus nostris, HONORATUS beatæ recordationis vir, ac FELICISSIMUS egregiæ indolis adolescens, consobrinus Beati Mauri, missi à sanctissimo Patre nostro Benedicto; quos ut vidimus, gaudio magno gavisi sumus, certum tenentes apud nos aliquid magni de parte ejusdem Patris nostri nos ab eis vel audituros vel percepturos. Nec nostra frustrati sumus æstimatione. Nam ut completis huius Matutinalibus in unum convenimus, Honoratus Monachus magnifica à pectore suo Beato Mauro protulit munera, capsulam scilicet Reliquiarum eburneam, & paginolam epistolæ, breviter quidem continentem verba, sed amore prophetiæ, & caritate sanctæ dilectionis graviora ac desiderabilia, quæ idem sanctissimus Benedictus ipsi deportari, antequam de loco egrederemur, perniciter iusserat. Siquidem tres portiunculas Ligni salutiferæ Crucis ^b, & Reliquiâs sanctæ Dei Genitricis, sanctique Michaelis Archangeli, ex palliolo rubeo sanctæ scilicet ejus Memoræ ^c, Stephani quoque Protomartyris, ac beati Confessoris Christi Martini, in ipsa posuerat capsulâ. Textus verò epistolæ, quam & conspeli sibi amore Patris sui beatus iussit Maurus, hæc continebat.

21. Accipe, dilectissime, extrema Institutoris tui dona, quæ & longum nostrum testentur amorem, tibi quæ & commilitonibus tuis contra omnium perpetuam munitionem præbeant impedimenta malorum. Post expellam enim totam trinant vicenorum decursionem annorum, ex quo Monasterialem adesti perfectionem, in gaudium Domini tui es introducendus, ut nobis Dominus hesterno die, postquam à nobis digressus es, ostendere est dignatus. Prædico etiam tibi moram vos in cundo esse passuros, ac cum difficultateabilem locum inventuros, pro his quæ & Deo ordinante perficiantur, & quæ inimicus humani generis molimine calliditatis suæ in vos concitabit. Nusquam tamen benignitas misericordis Dei vobis deerit, sed potius, differendo licet, ac desiderium animi vestri in longum experiendo, aliorum quam speravimus aptissimam largiri dignabitur mercedem. Iamque valeas felix in professione, felicior futurus in perventione.

22. His beatus Maurus recitatis, & abundantissimè pro his, quæ increbatur & præmuniebatur *, hilaris effectus, ad Patris Benedicti præsentiam eosdem cum gratiarum actione remittit Fratres; adolescenti jam dicto Felicissimo quinquies sive septies perfectioris normæ Religionis operam dare inculeans.

23. Porro nos cœptum iter carpentes, quinquagesimo quinto die Ver-

^a Non quòd Sabbato iter cœperint, sed quòd primadictantum confecerint itineris, quantum Iudæis Sabbato licebat. At verò Sabbato iuxta legem plusquam mille passus incedere non licebat, inquit Beda in Act. c. i.

^b Tres illæ sanctæ Crucis particule in Monasterio Glannafoliensi etiamnum asservantur cum Brachio altero S. Mauri nonnullisque Reliquiis subductæ Calvinistarum furori; qui cetera Sanctorum pignora in profuentem Ligerim anno m.d.xcv. projecerunt.

^c Memoria nonnumquam sumitur pro Ecclesia vel altari cuius Sancto consecratis, infra num. 44. § 4.

Act. SS. Ord. S. B. Seculum I.

^d Omnino claudicat hic calculus. Maurus quinto Epiphaniarum die, id est Januarij decimo, itineri se committit, supra num. 19. Apud Fontem-Rogi à S. Romano excipitur die Parasceves, seu iuxta Auctoris mentem vicesimo Martij die, infra num. 30. His interval- lis dies 69. dumtaxat comprehenduntur. Et tamen Vercellas usque, dies totidem insumptos legimus, nimirum in accessu dies 35. in mora 14. Existimamus S. Maurum quinto Epiphaniarum die Cassino progre- ssurum, Martij vicesimo Fontem-Rogi appulisse; cœ- tera Prudentum calculo relinquimus.

^e Epistolæ S. Benedicti ad B. Maurum.

^f al. præ- monebantur.

Ann. Chr.
D. LXXXIV.
Januar. XV.
Hardera-
dum ex lap-
su graviter
læsum sa-
nat B. Mau-
rus.

cellis advenimus; quo in loco dum biduo ab ipsius civitatis Clericis detenti fuissimus, qui nos plenissimâ receperant caritate, prophetia sanctissimi Patris nostri impleri jam in nobis cœpit. Suprà enim dictus HARDERADUS per gradus cujusdam altissimæ ac mirificæ turris deambulans, ac impediēte Satana deorsum præceps ruens, ita toto corpore, immò penè exanimis, ad nostrum non aliter quàm in linteo deportatus est diverforium, ut omnes de ejus vita desperare cogeremur: quæ res gravissimam nobis, & precipuè FLODEGARIO Archidiacono tristitiam intulit. Nam quatuordecim dies ibi morati sumus, in quibus irremediabili ac deteriori semper isdem vir attritus est dolore, adeout dextera scapula ejus cum brachio & manu, inflatione nimîa intumesceret, & Medicus jam ad secandum eum sollicitè inquireretur.

24. Illucescente ergo crepusculo, tertiodecimo die quo ibidem advenneramus, Flodegarius nullomodo se ferre posse ut secaretur affirmans, Oratorium in quo beatus Maurus orationi vacabat concitus irrupit, pedesque ejus utraque constringens manu ac lacrymis ubertim perfundens, osculâque figens frequentia, deprecari eum & obtestari cœpit, ut suis precibus infirmo subveniret, opem sui adjutorij illi ferendo; nec sincret eum ferro sectionis & igne ustionis acerbissimo cruciatu tormentari, quem sciebat ejus interventu facile posse salvari. Beatus verò Maurus tam miseratione infirmi quàm profusione deprecantis lacrymarum, quàmque etiam itineris recordatione ad fletum usque permotus, ante altare se in orationem dedit, & diutissimè orationum precibus, suspiriis ac singultibus aures vicinæ sibi supernæ pulsans pietatis, cùm à loco, quo in modum Crucis prostratus iacuerat, surrexisset, accipiens desuper altare capsulam Reliquiarum, quam illi Beatus Magister suus direxerat, assumptis etiam nobis ad lectum pergit agroti: ibique rursus oratione præmissâ, salutiferum reteggit Lignum, & de eo à scapula usque ad ungulas, ex omni parte signum Crucis faciens, dixit: Deus omnium conditor creaturarum, qui ad restaurationem humani generis unicum Filium suum, operante Spiritu sancto, ex MARIA semper Virgine incarnari constituit, qui per hoc sacrosanctum ac gloriosum Lignum vivificæ Crucis, vulneribus ac languoribus animarum nostrarum nos redimendo subvenire dignatus est, ipse te per virtutem hujus vitalis Ligni ad pristinam reducere dignetur sanitatem. Hæc cùm perorasset B. Maurus, continuò per tria loca omnis excoctio sanguinis, quâ brachium totum intumuerat, vehementer decurrere cœpit. Erat enim * ipse HARDERADUS nobilis quidem secundum sæculi dignitatem, sed nobilior prout saculari possibile erat in omni religione.

* f. autem.

25. FLODEGARIUS denique viso tanto miraculo, nullomodo se à fletibus præ gaudio poterat temperare, Deum assiduâ magnificans collaudatione; & sanctissimum Patrem nostrum Benedictum frequentissima extollens veneratione, qui tales habere ac nutrire dignus fuerit Discipulos, per quos talia Domino operari sit placitum. Fit continuò concursus totius suburbani populi, felicem se unusquisque fore existimans, si beatum Maurum vel videre contigisset. Ipse verò non suam, sed Patris qui in calis est semper gloriam quærens, aspectus se videre quærentium fugiebat dicens: Hoc quod per Lignum redemptionis nostræ divina perficere voluit majestas, Redemptori magis omnium est adscribendum quàm homini, quamquam sanctissimi Patris nostri Benedicti merita, ut id efficeretur, obtinuisse; nulli dubium esse possit. Æger igitur noster penè jam incolumis effectus beatum deprecatus est Maurum, ut sequenti etiam die ab ipsa non egrederemur urbe, quousque ille per omnes orationum domos, quæ ibidem constructæ erant, vota piæ laudationis & sacrificium veræ confessionis pro reddita sibi persolvere Domino posset sospitate. Quod beatus libentissimè annuit Maurus: valde enim eum diligebat, pro eo maximè quia religionem Ordinis nostri ab eo præferri videbat.

26. Quinto-decimo demum die, urbem illam relinquentes, ac disposi-

tum iter accelerantes, cum juga Alpium media fere transiremus die⁴, famulus noster, nomine SERGIUS, de equo cui infederat supra immane sinistrorsus cadens saxum, pedem sibi concitè resurgere volens ita atterens extorsit, ut ossa omnia in unum coadunata non jam speciem pedis, sed alicujus similitudinem præfigurarent teretis. Qui nimio affectus cruciatu, cum frequenter vitali quasi carere videretur flatu, beatissimus ad eum accedens Maurus, sinistraque manu collisum ejus apprehendens pedem, & dexterà super eum signum Crucis faciens, dixit: In nomine Dei Patris omnipotentis, qui suâ virtute solvit compeditos, surge sanus, & provide ministerium obsequij servorum Dei, ad quod peragendum à beatissimo Patre nostro nobis es assignatus. Qui illicò sanctissimus effectus, gaudium nobis lætitiâque suscitavit non modicam.

Ann. Chri-
D LXXXIV.
Januar. xv.

Confractum
famuli pe-
dem signo
Crucis îz-
nat.

27. Exinde cum Ecclesiam pretiosorum Martyrum Christi Mauritij ac sociorum ejus⁴, gratiâ orationis omnes simul fuisset ingressi, cæcus quidam ex matris utero pro foribus ejusdem Basilicæ sedens, & ab intrantibus ac egredientibus quotidianum mendicando victum deposcens, comperit à sociis itineris nostri illic Maurum advenisse, discipulum beatissimi Benedicti, cujus fama sanctitatis jam ubique percubuerat. Cumque oratione completâ ostium Basilicæ fuisset egressi, cæcus isdem in pavimento toto prostratus corpore deprecari & obtestari beatum Maurum cœpit dicens: Adjuro te, Maure serve Dei, per hos pretiosissimos Thebaïdæ * Legionis venerabiles Martyres, & per Magistri tui venerabile nomen Benedicti, ut tuis sanctis precibus lumen oculorum mihi conferri obtineas à Domino. Sanctus ergo Domini hoc audito, parumper figens gradum substitit, eumque de pavimento surgere præcepit. Cumque stetisset ante illum, interrogavit illum dicens: Dic mihi, homo, quantum temporis jam emensum est, ex quo hæc sancta Sanctorum adisti limina? Cui respondit dicens: Undecimus penè jam elabitur annus. Et Sanctus Domini ad hæc ait: Numquid si voluissent hi sanctissimi ac Domino carissimi Martyres, qui corpora sua sancta pro Christo gladiatoribus perimenda exposuerunt ut animas pro ipso ponerent, lumen oculorum tibi à Domino dari impetrare non potuissent? Istos itaque attentius exorando deprecari, quorum magis hæc quam nostra sunt opera, & quorum ipsi non minus ceteris indigemus suffragiis. Et hæc dicens cœpit abire. Cæcus verò horrenda quædam & pavenda vociferando inclamare sacramenta non intermittebat, usquequo sanctus vir nobis etiam compellentibus, sedibus oculorum ejus, quibus eatenus lucicomi solis non splenduerat claritas, lacrymis madefactos * dexteræ manus suæ impressit digitos, cæloque aliquantisper intendens, ac super eos signum nostræ redemptionis edens, Dominus, ait, & Salvator noster IESUS-CHRISTUS, qui est vera lux quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, ipse te per invocationem sancti sui nominis & merita horum beatorum sanctorum ac Magistri nostri Benedicti illuminare dignetur, ut videris mirabilia opera Altissimi, quibus distinguere mundanæ voluit formam creationis, ipsum conditorem horum ac restauratorem nostrum voce exultationis & opere veræ credulitatis collaudes.

* Cæco de-
precanti, si-
gno Crucis
lumen re-
stituit.

* Thebaï-
dæ.

* al. madzâ
factis.

28. Hæc Sanctus Vir cum orasset, statim sanguis ubertim ab oculis ejus defluere cœpit, & continuo clarissimis luminibus sphaeram solis respectans, hymnum trium puerorum ex ordine decantare clara voce cœpit. Vocabatur autem vir ille LINUS; qui, ut ab ipso comperimus, tam Psalterium, quam omnia & diurna & nocturna audiendo didicerat officia. Habitatores autem loci illius videntes tale miraculum per beatum Maurum celebratum, simul in unum conglobati deprecabantur eum, ut benedictionem suam super eos daret. Quibus ipse hac tantum respondit voce: Benedicat vobis Dominus Deus noster

⁴ Locum Agaunum vocant, ac Monasterium circumpositum, Agaunense, in agro Oclodurense, nunc diocesis Sedunensis. De hoc Monasterio in Vita S. Severini Abbatis, infra,

Ann. Chr.
D. LXXXIV.
Januar. xv.

qui habitat in Sion, ut videatis quæ bona sunt in Ierusalem omnibus diebus vitæ vestræ. Deditque mandatum illi qui illuminatus fuerat, ut numquam jam ab ipsa Ecclesia discederet, sed jugiter ibi Domino & sanctis Martyribus deserviret: quod ipse postea devotissimè implevit. Cum enim post transitum beati Mauri ad nostrum reverteremur Monasterium, Clericatus cum sanctum officio in ipsa invenimus Ecclesia, & decrepitam jam agentem senectutem.

* al. Remicia.

Viduae filium motibundum sanitati restituit.

29. Inde igitur egressi coeptum iter exsequi attentius conabamur. Cumque nocte quadam juxta Ecclesiam sanctæ Dei genitricis & semper Virginis **MARIE**, jam in locis hospitaremur Iurenſibus*, & mulier quædam vidua **REMEGIA** * nomine, quæ in contigua nobis commanebat domo, filium suum jam adolescentem, quem ex nuper defuncto viro suo susceperat, quique jam ultimum trahens statum, vicinam in lecto jacens opperiebatur mortem, infirmam plangendo & ululando duceret noctem; Vir Dei Maurus, more sibi solito, nobis quiescentibus, ipsam Ecclesiam vota Domino precum ac supplicationum ut redderet, ingressus est. Cum verò jam vigilia propinquaret Matutina, & mulier nec momento quidem à plangoribus & ululatibus cessaret, Vir Dei tenerrimè motus ad pietatem, se cum lacrymis Domino prostravit, & ut miseræ mulierculæ misereri dignaretur, filium suum illi restituendo incolumem, precabatur. Cumque ab oratione surrexisset, cellulam, in qua dormiebamur, latenter introiens, **SIMPLICIUM** Monachum cautè tetigit, annuens illi, ut cautiùs surgens se sequeretur. Ille autem mox eum in Ecclesiam secutus, attonitus quid ei vellet jubere expectabat. Sanctus verò Domini accedens ad illum ait: Dolori hujus infelicis mulieris animus meus nimia compatitur teneritudine. Quapropter plena fide ad lectulum simul accedamus jacens; forsitan recuperabit illum superna dignatio.

Qui Monachus in Lirinenſi Cœnobio effectus.

Ad S. Romanum divertit.

* *suprà* pag. 81.

* *Font-Rouge*.

30. Veniens ergo ante stratum penè jam exanimati corporis beatus Maurus unà cum Simplicio, ait: Christus Dominus & Salvator noster, unica spes & consolatio dolorem patientibus & perferentibus, qui misericordiâ motus super viduam, filium ejus extra portam elatum, intuentibus populorum resuscitavit turbis: eadem nunc pietate & huic adesse dignetur mulieri, filium ejus restituendo incolumem. Et hæc dicens abscessit. Ille verò qui duobus jam diebus sine sensu & voce jacuerat, matrem suam vocare & consolari coepit dicens: Noli mater flere, quia lacrymis cujusdam servi Dei quas fudit tuo compatiens dolori, vitæ ac sanitati ab ipsis Averni faucibus redditus sum. Cui cum illa diceret: Ecce in hac nostra Basilica cum aliis ejusdem habitûs viris Matutinos decantant hymnos: ille acsi nihil incommodi pertulisset, de lectulo continuò surgens Ecclesiam intravit, & absque hæſitatione sanctissimum adiit Maurum, vociferans & dicens: Verè tu idem ipse es, qui me tuis lacrymis & meritis à tribunali, de quo tristem exceperam sententiam, quâ jam incendiosis deputatus eram locis, superis revocaſti. Fama hujus facti continuò replevit regionem: ruunt continuò præcipientes nobis obviam viri cum mulieribus, senes cum iunioribus, laudes Deo undique concrepantes, qui taliter mirificat Sanctos suos. Vocabatur autem **ELIGIUS** idem adolescens; qui postea, ut nobis relatum fuit, in Monasterio Lirinenſi Monachus est effectus.

31. Nos itaque cum jam appropinquante solemnitate Paschali quotidie professionem acceleraremus, eo die quo Dominica celebratur Coena, in pagum devenimus Autisiodorenſem. Audiens autem beatus Maurus opinionem sancti **ROMANI** Monachi (qui beatissimo Patri nostro Benedicto in initio adjutor & cooperator exitit, sicut in historiâ vitæ ejus plenissimè invenitur*; quique per revelationem Gallias petens Cœnobium in eodem pago, in loco qui Fons-Rogi*, nuncupatur ædificabat) petivit duces itineris nostri, ut eò

* Mons Iura seu Iurassus in Gallia, Sequanos ab Helvetiis dividens, insignis habet S. Eugendi, modè S. Claudij Monasterium Ord. S. B.

divertentes ibidem sacro-sanctum Pascha celebraremus. Hoc autem beatus Maurus maxime illic exoptabat, quia & sequenti die transitum sanctissimi Magistri nostri complendum esse sciebat, & colloquio beati Romani desiderabiliter perfrui cupiebat. Ductores verò nostri petitionibus Viri Dei libenter annuentes, concito gressu illuc tendere festinarunt.

32. Die verò Parasceve horâ illic sextâ pervenientes, devotissimè à beato Romano suscepti sumus. Cùmque omnes nos qui cum beato Mauro pergebamus, ad ea quæ opus ad diem festum erant, præparanda vel emenda occupati essemus, ipsi sanctissimi viri dulcis invicem perennis vitæ serebant colloquia. Et cùm jam vespertina hora post sollempne officium, quod specialiter utpote annuatim eo die celebrabatur, propinquaret, Vir Dei sanctus Maurus beato Romano dixit: Crastina die beatissimus Pater noster BENEDICTUS terreni deposito corporis onere cælibem gaudens & hilaris scandet ad patriam. Quod audiens sanctus Romanus illicò in lacrymas resolutus flere inconsolabiliter cœpit. Quem beatus Maurus consolari cupiens aiebat: Gaudere potiùs quàm flere ideo de ejus migratione debemus, quia & magnum Patronum præmittimus, & præsentiorum cum nunc, quàm si carne viveret, sumus habituri. Hæc tamen dicens nec ipse à fletu poterat se cohibere. Noctem illam, quæ duodecimo Kalendas Aprilis habebatur, & quâ sacratissimum vigiliarum Paschæ illucescebat sabbatum, tam beatissimus Maurus ac nos qui cum eo ibamus, quàm sanctus Romanus cum aliquibus discipulis suis, jejuni pervigilem duximus; unusquisque nostrum secretò apud se, ut illis diebus in Ecclesia Romana mos erat, Psalmos & orationum preces devotè pro exitu ejusdem Patris nostri Deo dilectissimi Benedicti consummantes.

33. Cùm verò transactâ jam horâ quasi tertiâ ipsius sacratissimæ diei, beatissimus Maurus in Ecclesia consistens transitum ejus qualicumque eveniret hora orando & psallendo præmunire longè licet positus satageret, seque pavimento in orationem dedisset, raptus in spiritu subitò se transpositum in loco de quo egressi fueramus vidit, conspexitque viam palliis stratam, ac innumers coruscant lampadibus, rectò Orientis tramite ab ejus cella in cælum usque tendentem. In qua etiam visione duos Congregationis nostræ Fratres socios habuit, cum quibus simul eandem visionem conspexit. Itaque cùm viam quam cernebant mirarentur attentius, venerando habitu vir desuper clarus assistens, cujus esset via quam cernerent inquisivit; quod illi se nescire professi sunt. Quibus ille ait: Hæc est via, quâ dilectus Deo cælum Benedictus ascendit. Hanc visionem unus ex illis duobus Fratribus nostris, qui eam simul cum beato Mauro viderat, in nostro versabatur Cœnobio; alter verò, ut scripsit beatus Gregorius, longiùs positus vidit. Mox verò ut beatus ad se reversus est Maurus, cœpiùs S. Romanum ac nos evocans, cuncta quæ viderat, lucidè nobis per ordinem retulit.

34. Diem illam, & sequentem Dominicam, quâ specialiter Resurrectionis Dominicæ * colitur dies, sollempnem & celebrem omni gaudio & lætitia peregrinamus. Secundâ autem feriâ festivitatis ipsius, antequam proficisci cœpissimus, sanctus Romanus beato Mauro dixit: Si absque animæ periculo locum hunc deferere potuissim, meliùs tecum, amantissime Frater, cuperem habitare, quàm alicubi vitæ finem terminare. Sed quia & hos deferere periculosum est, & ultimus mihi jam jamque imminet dies; perge felix quò mitteris, ac prosperè felici utere sorte. Deus autem omnipotens semper sit tecum & cum Fratribus qui tecum pergunt: & rectò itinere perducatur vos ad veram reparationis terram, quam omnibus Electis suis polliceri est dignatus; ubi præparavit eis quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendere, nisi in illorum qui terrena omnia amore ejus proterentes ac desiderio celestium abdicantes, dicere cum Apostolo valent: *Nobis autem revelavit ea Deus per Spiritum suum*.

Ann. Chr.
D. LXXXIV.
Januar. xvi.

S. Benedicti
transitum
præannuntiat.

Preces pro
exitu S. Be-
nediti sum-
duntur.

S. Maurus
videt viam
radiantem,
quò ad cœ-
lum ierat.

1. Dialog.
cap. 37.

* al. trium-
phus Resur-
rectionis
Dominicæ.

Discedit à
S. Romano.

1. Cor. 13. 10.

66

Anno Chr.
D. LXXXIV.
Ianuar. XV.
* Innocen-
tium.

Mortuo Ce-
nomannensi
Episcopo,
suos solat-
ur.

Legatis Ce-
nomannos
profectis,
cum sociis
subsistit Au-
relia.

Noluit eos
recipere
Episcopus
Cenoma-
neus.

* Innocen-
tius.

35. Ex eo ergo loco, recto calle Aurelianis cum venissemus, gravissimus duces nostri itineris mæror invasit. Audierunt siquidem certis deferentibus nuntiis B. BERTICHRANNUM * Episcopum jam migrasse ad Dominum, aliamque in loco ejus jam substitutum Pontificem. Hoc ergo cum beato Mauro ac nobis intimassent, magno tædio deficere cœpinus, nescientes quid facere deberemus. Sed B. Maurus memor prophetiæ sanctissimi Patris nostri, quâ nos, cum difficultate licet aptum locum inventuros esse prædixit, dejectos animos blandis consolationibus ac promissionibus roborat dicens: Nolite, Fratres dilectissimi, in præsentī afflictione animos ita tristitiæ subdere; quoniam & Deus tribulationem patientibus eos relevando præoccurrere consuevit, & præcipuè precibus beatissimi Patris nostri adjuvabimur, qui se nobis semper præsentem & cooperatorem adesse pollicitus est. Nam & Abraham Patriarcha imperio Dei egressus de domo & cognatione suâ, terram peregrinationis suâ postea in posteros accepit in hereditatem. Itaque & nos nostram congaudentes peregrinationem, expectemus ut devotissimi servi consolationem Domini, & per omnia vestigia Patris nostri sanctissimi Benedicti imitari fatagamus, qui relictâ domo & rebus patriis, & ad ultimum nutricem suam occultè fugiens ac soli Deo placere desiderans, tantam à Domino promeruit gratiam, ut nemini post beatos & primos Apostolos umquam fuerit secundus; sed potius, Deo se juvante, tot sanctorum extiterit fundator Cœnobiorum, tantâque Domino adquisierit millia perfectorum Monachorum.

36. Hac itaque exhortatione B. Mauri aliquo modo confortati, tractare simul cum ductoribus nostris cœpinus, quid nobis potissimum esset agendum. Tunc nobilissimus vir Harderadus, cum ad latus beati resideret Mauri, ita exorsus talia proferre cœpit: Dignum mihi atque conveniens, Pater sancte, ac religiosi Fratres, esse videtur, ut nos qui legatione hujus rei functi sumus, propter quam tot ac tanta perlustrantes terrarum spatia laborem hunc jussu nostri Pontificis assumpsimus, istum novum atque nobis incognitum adeamus Pontificem, & causam itineris nostri notam illi ex ordine facientes, voluntatem ejus super tali negotio rescire valeamus; simul etiam & nostri sollicitudinem apud eum gerere nos oportet. Tu verò, Pater venerande, cum Fratribus quos habes tecum nostrum ad voshic expectare reditum debes, qui infra octo, ut reor, consummabitur dies. Etsi enim ille hoc quod beatus decessor suus implere cupiebat, facere renuerit, alia procul dubio reperietur via, quò id ad quod missi estis, cum superno adjutorio perficere valeatis; ne frustra laborem tanti itineris assumpsisse videamini. Et his dictis aptissimam mansionem nobis in eadem urbe juxta Ecclesiam beati Petri Apostoli assignavere, deputatis ad custodiam nostri quos honoratioribus in suo habebant famulatu: simul & præcipientes eis, ut non minùs obsequiis tam B. Mauri ac nostris, quàm illorum sollicitè invigilarent. Hæc itaque honorificè cum ordinassent, cum benedictione sancti Mauri profecti sunt.

37. Cùmque Cœnomannus venissent, & Episcopo nuntiati fuissent, honorificè ab eo suscepti sunt, atque in propriis restituti officiis, amplificatis sibi etiam ab eodem Præsule priorum possessionum honoribus. Sed cùm causam legationis suæ ei narrassent, ac quid ipse super hac re vellet inquirerent, respondit, se propriis magis quàm aliorum velle insistere cœptis, ne supra alienum ædificare videretur fundamentum; Præsertim, inquit, cùm incumbat nobis nunc ordinatio ac dispositio tam propriorum negotiorum, quàm & Ecclesiarum pervigil sollicitudo. Hoc autem agebatur secundum dispositionem oculi consilij Dei, qui locum quem beati Mauri magisterio atque institutione doctrinæ Regularis sublimandum esse decreverat, nullo modo obtentu alterius differri vel ad modicum loci volebat. Siquidem locus ille, qui à Beato Bertichanno * ad construendum Cœnobium provisus ac delegatus fuerat,

* Nunc S. Aniani Ecclesia dicitur, Monachis quondam, jam pridem verò Canonicis subiecta.

non admodum aptus vel congruus Regulari erat religioni, ut nobis nostri dicebant doctores. Nam ex ipso nomine, quo Rupiacus vocabatur, deformis à nobis & scabrosus aestimabatur.

38. HARDERADUS proinde certissime comperiens quò DOMINOLUS * Episcopus nihil de hac re facere vellet, latissimus effectus, licentiam ab eo ad nos revertendi petiit: quã sibi concessã nepotem suum strenuã juvenutis virum, nomine HADEMARUM beato transmisit Mauro, mandans illi ut nullomodo mastrum gereret animum, sed quantocius posset, cum omnibus quos cum eo dimiserat, Andecavensem adire festinaret regionem, quò ille nobis se occurrere prænuntium designaverat. Cum itaque tam B. Maurus quàm & nos omnes qui cum eo remanseramus, alacriores tali effecti nuntio fuissimus, decimo die postquàm Aurelianis civitatem fueramus ingressi, iter arripientes, tendere quò jussi fueramus summopere certabamus.

39. Quinto tandem die ad locum, qui Restis nuncupatur, pervenientes, honorabilem virum HARDERADUM, & uxorem ejus ac filios adventum nostrum jam per biduum ibi præstolantes invenimus: qui cum honorificè nos recepissent, post abundantissimam quam nobis præparaverant refectiorem, supradictus cum HARDERADUS cum conjugē suā, CECILIA nomine, secretiorem expetens locum, adscito B. Mauro omnia illi, quæ cum suo invenerat Episcopo, per ordinem nuntiavit. Et cum ei beatus diceret Maurus: Quid nobis nunc agendum, vir illustrissime, vel potiùs eligendum esse decernis? Ille amabiliter, ut vir jocundissimi erat vultus, respondit: Est mihi consobrinus, nomine FLORUS, magnis tam in his, quàm in aliis regionibus pollens possessionibus; qui primus inter primos totius Regni Francorum Proceres deceatissime omnia iussus à Rege Palatina disponit moderamina. Hic itaque ab incunte aetate, in seculari licet habitu constitutus, omnipotenti Deo sollicitè placere semper studuit. Cui ex amisã conjugē, quam ut acciperet, invitum eum tam Rex, quàm nostri coëgere parentes, unus tantummodò superest filius, qui si alicubi perfectos in hac Religione posset invenire viros, in sua propria possessione, quæ ei de paterna evenit hereditate, Monasterium construere desiderat, filiùmque suum ibidem Deo offerre cupit: ac sic demum relictis omnibus quæ sunt hujus mundi negotiis, Deo in eodem deservire liber ex omnibus exoptat Cœnobio. Ad hunc ergo Missum nostrum directum habeo, qui illi adventus vestri causam pleniter enarrare valeat, vel si in deliberatione animi sui perseverat explorare. Nos tamen, si placet, usquedum aut ipse, aut ille quem ei direximus revertatur, locum ipsum, de quo loquimur, inspicere abeamus.

40. Hoc beatus Maurus audiens, gaudio gavisus est magno, & statim alterà die cum eodem honorabili viro pergit ad considerandum locum. Eo tempore THEODEBERTUS Rex nobiliter Regni Francorum * apicem gubernabat, cui supradictus clarissimus vir FLORUS ita familiaris & carissimus erat in omnibus, ut quidquid in omni ejus ditione facere vellet, absque alicujus contradictione permissus à Rege obtineret. Qui cum relatu nuntij, quem ei Harderadus direxerat, tam B. Maurum, quàm & nos advenisse cognovisset, & quia Cenomannicus Antistes recipere nos nolisset; illicò accedens ad Re-

Ann. Chr.
D. LXXXIV.
Januar. xv.

Evocatur
S. Maurus
in Andeca-
vensem di-
tione.
* Verius,
Scienfredus,
de quibus no-
stra tractat.

Honorificè
ab Hardera-
do excipi-
tur.

Florus vir
nobilis, po-
tens, & pius

Florus Re-
ge probante
Monasteri-
um ædifi-
cat.

* Vulgare apud fuit scriptores antiquos, ut cum res Franckia penes plures Reges staret, *Francorum Regem* absolute unumquemque appellarent. Eam verò esse hoc in loco libius Auctoris mentem, et num. 59. & 60. manifestum est. Vnum hie viros doctos movet, nempe quid iuris Theodeberto Austriæ Regi apud Andecavos fuerit, ut Florus eius auctoritate Comitatum Andecavensem administraret. refertur surs eo probante in Monasterij fabricam impendisse. Res sanè obscura est nec facile dirimenda, nisi dixerimus, provinciam Andecavensem ex Chlodovini Aurelianorum Regis hereditate Theoderico Theod. berti parenti in sortem

obtigisse, et si à Gregorio Turon. in lib. 5. Hist. cap. 12. Childebertus & Chlotharius, Theoderico prætermisso, fratris Regnum a quo lance divisisse dicantur. Et quidem apud Procopium in lib. 1. de bello Goth. cap. 13. legimus, quòd Childebertus, Theodebertus & Chlotharius à Vitiage Ostrogothorum Rege traditam sibi Galliam ac piceniam inter se pro cuiusque Regis portione divisissent. Cur ergo Theodericus Chlodovini hereditatis exors fuisset? id verò an impunè vir strenuus audavque tulisset? Ideo enim exclusum fuisse, quòd ex concubina susceptus esset, historice veritati illorumque temporum moribus repugnat.

Ann. Chr.
D. LXXXIV.
Januari. xv.

gem causam ei advenūs nostri pleniter enarravit, ac voluntatem suam quam de adificando Cœnobio habebat, ei aperuit, petiitque ab eo ut nos ejus permissu suscipere mereretur, quatenus ei Monasterium, sicut desiderabat, construeremus. Cui Theodebertus Rex respondit, dicens: Non ita nobis hæc nus servisti, ut aliquid tibi negare aut contradicere possimus. Unde perge quantocius, & nostrā comitatus gratiā ac roboratus auctoritate, eosdem sanctissimos viros omni suscipe reverentiā, peragens cum eis desiderium, quod animo tuo superna inspiravit dignatio: simul & deprecare illos, ut pro nobis ac liberis nostris populoque totius Regni à Deo nobis collati, ipsius assidue exorare dignentur misericordiam. Paratissimos etenim nos atque promptissimos in omni suo invenient obsequio, si formam hujus religionis ita ab eis observari competerimus, sicut jam famā vulgante ab eorum Magistro arduè satis eam traditam audivimus. Tuum verò erit artifices illuc ad operandum, ubicumque eos in omni nostra inveneris potestate, adducere & adunare, ut opus ipsum celerius possit expleri. Nec nostra, iuxta voluntatem & consilium tuum, Regia loco illi deerit largitas, si aptè cum constructum & convenienter prospexerimus ordinatum.

S. Maurum
ac socios
benignissi-
mè excipit.

41. Talibus ac tantis promissionibus nobilissimus vir FLORUS roboratus, concitus ad prædium possessionis suæ, quod Glannasolium^a dicitur, advenit, cujus adventu Harderadus audito, cum B. Mauro ante fores portarum in ejus pergit occursum. Videns autem Florus B. Maurum humillimo Monachili indurum habitu stantem, de equo cujus tergo insederat, perniter dissilivit; ac tertio antequam ei appropinquaret, toto corpore in terram se prosternens, cum ab eo humiliter receptus, ac modestè, ut didicerat, elevatus fuisset, diutius se invicem complexantes ac alterutrum constringentes, lacrymas quoque præ gaudio invicem effundentes immorati sunt. Tunc deinde prædictus vir, osculatis nobis omnibus, apprehendens iterum dexteram beati Mauri & strictim eam exosculans ait ad eum: Bene te venisse gaudeamus, serve Dei excelsi, & discipule sancti viri Benedicti, cujus honor & nomen, quod in sancta emeruit servitute, penè jam omni sæculo innotuit, & benedictum nomen Domini gloriosum, qui te ac commilitones tuos istos reverendos viros ad adiutorium nobis in istam misit provinciam. Et hæc dicens ducebat eum ad domum, precedente nos Harderado & filiis ejus.

Eis locum
aptum ad-
ificando Mo-
nasterio
concedit.

42. Die verò aliā cum post Matutinale officium in unum convenissemus; aperuit B. Mauro voluntatem suam, quam de constructione Cœnobij habebat, simul & Regis referens promissionem ac deprecationem, quā eum pro se & pro filiis, omnique populo Dominum attentius implorare expetebat. Tunc B. Maurus ait ad illum: Observatio Ordinis nostri summam deprecatur quietem & securitatem; quapropter si nobilitati generositatis tuæ videtur non esse contrarium, primum omnium res, quas Deo ejusque famulis tradere pro remedio, ut asseris, animæ tuæ desideras, simul perlustrantes inspicere debemus. Inde verò facto testamento, te tradente nobis coram testibus, recipere eas in nostram venit dominationem. Cui cum assensum suum Florus præbuisset, ascensis equis post diem tertium inspectis omnibus ad prædictum reversi sunt locum.

Deinde fi-
lium suum
octennem
Deo offert.

43. Tunc clarissimus vir Florus, scripto iuxta consilium B. Mauri testamento, tradidit ei omnia, & de suo iure in ejus delegavit potestatem atque dominium. Obtulit etiam ipso die Deo filium suum, nomine BERTULFUM, puerum octo circiter annorum, nutriendum & instituendum doctrinā & magisterio beatissimi Mauri, sicut & ipse à sanctissimo Magistro suo Benedicto educatus in omni nostra fuerat observatione. Post cujus oblationem ait beato

^a Glannasolium, *Glansfeuil*, edito in vineis loco ad Ligerim positum, nomen dedit Monasterio, quod nunc S. Mauri nomine, vulgò *S. Maur sur Loire* ap-

pellatum, censu quidem exiguum, sed Abbate adhuc Regulari gaudet.

Mauro: In hoc sanctissime vir, & te, & qui tecum sunt, certos tam de hoc loco, quam & de rebus ibi à me collatis esse convenit, cum & filium meum servitutum Deo per vestrum obtulerim magisterium; & me ipsum, si vita comes Deo propitio fuerit opusque perfectum, relictis omnibus quæ sunt hujus mundi, in hoc eodem Divinis mancipandum servitiis polliceor loco.

Ann. Chr.
D. LXXXIV.
Januar. xv.

44. Congregatis igitur plurimis artificibus & operariis, jactisque fundamentis, opus coeptum quotidie certatim accelerabant. Sed quia parvus deorsum super ripam fluminis erat locus (ex una enim parte objectu montis, ex altera verò alveo Ligeris angustabatur) in devexo ipsius montis latere fabrica omnis edificari coepta est. Primum ibi unam non admodum magnam edificare orationis domum, quam B. Maurus in honore sancti Martini Confessoris Christi consecrari fecit: in qua etiam Dei dispositione, & sua electione cum sepelivimus. Nam sicut sanctissimus Benedictus in Oratorio ejusdem beatissimi Martini, in quo, destructâ arâ Apollinis, ejus Memoriam posuerat, se sepeliri jusserat; sic perfectissimus ejus Discipulus ne vel in sepultura ab ejus videretur discrepare qualitate, in domo ejusdem orationis se præcepit tumulari. Prædictus denique vir Florus cum in omni Regno Theodeberti Regis summam obtineret potestatem, ac vice Comitum in Andecavensi eo tempore fangeretur pago, peritissimos undique illuc convenire fecit artifices, tam lignarios, quam cæmentarios, quam etiam in aliis doctos artibus.

Monasterium constructum.

Oratorium B. Martini sacrum.

45. Cumque die quadam cum beato Mauro operarios inspiciens resideret, & Vir Domini lectioni de contrâ operam daret, ac interdum ea quæ legebat ipsi Floro exponeret; quidam Clericus qui cæmentariæ arti præerat, & quem idem Florus de palatio Regis ob hoc adduxerat, de altissimis gradibus, in quibus operarii stantes altius jam porrectam edificabant maceriam, retrorsum corruens, super deportatum illic montem lapidum cecidit. Cumque omnes eum mortuum crederent, ac de sola ejus sepultura tractarent, pro eo maxime quia per omnes corporis meatus undatim sanguis profluens egrederetur; Vir Dei cum Floro advenit, eumque continuo ad ostium Ecclesiæ B. Martini deportari fecit. Cumque omnes abcessissent, ipse in terram se ante altare orationi dedit. Quâ completâ egrediens, & super collisa membra signum Crucis faciens, ait: In ejus nomine qui corpus hominis de limo terræ formavit, & spiraculum vitæ ei inspiravit, surge sanus LANGISE, & perfice opus tuum, quod coeperas. At ille statim velut à somno confurgens, mirari coepit quando illuc advenisset. Sanctus verò Domini ait ad illum: Non tuis huc pedibus, sed aliorum delatus es manibus: sed perge quantocius, ne fortè tuâ absentia opus intermittatur. Illo itaque egresso Florus qui in parte cum Simplicio Monacho stans cuncta quæ Vir Dei egerat vidit, concito cursu adveniens seque ad pedes ejus projiciens clamare coepit: Verè Discipulus es, sancte Maure, B. Benedicti, de quo talia frequenter narrari audivimus. Ex illo die isdem Florus ita eum in maxima habuit admiratione, ut numquam ei propius accedere auderet.

S. Maurus quemdam lapsu exanimatum revivificat.

46. Itaque cum Clericus qui sanatus fuerat, ad opus suum fuisset reversus, quidam ex operariis B. Mauro detrahare coeperunt, dicentes eum non obtentu religionis, sed gratiâ cupiditatis quò honoratior in aliis esset regionibus, suum reliquisse Monasterium, & tam longas adjisse terras; & hæc quæ faciebat, non virtute Dei, sed potius quibusdam obtinere præcantaminibus. Cum ergo hæc inter se sermocinarentur, malignus spiritus tres ex illis subito invasit, ac ita gravissima vexatione atterere coepit, ut uni ex illis nomine FLODEGISO animam extorqueret. Quod ubi Vir Dei, ut quid evenisset agnovit, vehementer flere coepit; iterumque Oratorium B. Martini ingressus, Dominum attentius tam pro his qui torquebantur, quam & pro illo qui mortuus fuerat, deprecabatur. Et cum per tres continuas horas orationi incubuisset,

Sibi detrahentes à demonibus liberat.

* Errat Auctor vel Interpolator. Nam S. Benedictus his verbis S. Gregorius in lib. 2. Dial. cap. 37. testatur.

Ann. Chr.
D. LXXXIV.
Ianuar. xv.

ad eos qui vexabantur, & se invicem dentibus lacerabant, accessit, & signum Crucis tertio contra eos faciens dixit: Filius Dei unigenitus Dominus noster IESUS-CHRISTUS, qui Discipulis suis potestatem dedit calcandi super serpentes & scorpiones terræ & super omnem virtutem inimici, ipse vos ab hac solvat dæmonica vexatione. Et cum adhuc dentibus frenderent, pulverisque se spargerent, Vir Dei propius accedens, digitos utriusque manus in ora misit: spiritus verò immundi foeda relinquentes vestigia, ventris egestione fugati sunt.

Alium à dæ-
mone suffo-
catum vitæ
restituit.

47. Iussit deinde Vir Dei corpus defuncti tolli, ac in porticu Ecclesiæ deferri; noctemque illam jejunos totam duxit insomnem, assiduis Dominum exorans gemitibus, ut animam defuncti in corpus reddere dignaretur, ne diutius de ea diabolus qui illam extorserat triumpharet. Mane autem primo Simplicium Presbyterum adsciscens, ut Sacrificium nostræ redemptionis pro eadem Deo anima offerret, imperavit. Quod cum ille devotissimè consummasset, cum ipso Simplicio Vir Domini ad locum in quo mortuus jacebat accedens, ait; Domine IESU-CHRISTE, qui quadriduanum Lazarum de monumento suscitasti, & ad preces servi tui Eliæ filium viduæ vitæ restituisi, adesto & nunc nobis famulis tuis, & redde in hoc defuncti corpore animam, quam te permittente hostis humani generis cruciando de eo effugavit. Et cum hoc dixisset, continuo corpus defuncti totum concussum est. Illicò confurgens ab eo mandatum accepit, ut si vivere vellet, quamdiu ipse in hac vita esset, locum ipsum jam non introiret. Hoc autem Sanctus pro sola imperavit humilitate, ne scilicet pro tali facto plausum & favorem hominum quærere ac delectari videretur.

In hoc Mo-
nasterio,
4. Ecclesiæ
constituitur.

48. Igitur octavo anno postquam ibi adveneramus, Monasterium omne satis convenienter in omni constructione consummatum, atque ab Episcopis provincie ipsius dedicatum est. Regebat per idem tempus Andecavensem Ecclesiam vir sanctissimus EUTROPIUS^a. Porro in ipso Monasterio Ecclesiæ quatuor ædificatæ fuerant: quarum major in quam Fratres tam ad diurnum, quam ad nocturnum conveniebant officium, consecrata est in honore beati Petri Apostolorum Principis; secunda, ut dictum est jam superius, in honore sancti Martini: tertia verò, quæ & minor erat ceteris, in veneratione sancti Severini^b: quarta autem, quæ in modum turris quadrifidæ, in ingressu Monasterij altissimè ædificata est, in honore sancti Archangeli Michaëlis.

Florus ist-
hic habi-
tum Mo-
nasticum
suscipit.

49. His ita expletis, prædictus vir FLORUS non immemor promissionis quam Deo voverat, pergens ad THEODEBERTUM Regem, licentiam ab eo expetiit, ut ei Regularem liceret suscipere habitum, & peccata sua, quæ plurima in seculari contraxerat conversatione, jeuniis & orationibus, ceterisque spiritalibus fructibus redimeret. Quam cum Rex negare nequivisset, tristis licet & mærens, pro eo quòd ab eo separari nollit, permisit illi quæ deposcebat implere, eumque aliquantis secum diebus in Palatio retinens, de virtutibus, quas per beatum Maurum fieri audiebat, interrogare coepit, vel qualiter ipse cum discipulis suis in sancta viveret Religione, seu quantus jam Fratrum numerus ibi adunatus esset. Quæ cum illi omnia Florus enarrasset, prout ea ipse certissimè sciebat, Rex dixit illi: Si placere hoc ipsi servo Dei scirem, multum tam eum, quam locum illum videre cuperem, eumque Regio nostro honorare munere. Cui Florus respondit: Quæratum primum, si vestræ placet Celsitudini, super hoc Viri Dei voluntas, & tunc demum, sicut ipse ordinaverit, ea quæ vultis, implere poteritis.

^a Nonnulli Eutropium è Syllabo Antistitum Andecavensium expungunt, & S. Albino substituant Domitianum. Sed huic commento refutando sufficit id quod supra in Vita S. Albini num. 21. retulimus, Eutropium S. Albini decessoris corpus juvante Germano aliisque Provincialibus Episcopis in S. Germani Aulifodorenfis Basilicam transtulisse. Certè in vetusto

Episcoporum Andecavensium Syllabo M. S. Thuancæ Bibliothecæ, Eutropius post Albinum numeratur.

^b Nempe Severini Abbatis Noricorum Apostoli, cujus corpus in Italiam Sæculo v. translatus magnam apud hospites venerationem habuit. Lege ejus Vitam variasque Translationes apud Bolland. 8. Janu.

50. Dimittens ergo eum Rex, cum in ejus osculis diutius immoratus fuisset, dixit ad illum: Ea quæ cum Viro Dei de nostra ad locum illum inventis profectio, citius nobis remandare satage: multum enim vellem si possibile esset die quo capitis comam deposueris, ibi præsens adesse. Veniens ergo ad Monasterium, cum multis Optimatibus ac nobilibus viris, qui cum de palatio Regis fuerant secuti, viro Dei voluntatem Regis aperuit. Qui cum ei respondisset, nil loco officere, sed potius in meliorationem ejus ipsius ad eum adventum, quantum ipse intelligere poterat, proficere; certum diem Regi Florus, quo ad Monasterium venire deberet, mandavit. Quod dum venisset, & magnificè, ut Regiam decebat sublimitatem, à B. Mauro & Congregatione, cujus sanctissimus grex jam quadragenarium excefferat numerum, susceptus fuisset; post orationem in conventum Fratrum pergens, Regiamque dignitatem parvipendens, beato se Mauro ac Congregationi, Regali indutus purpurâ humiliter prostravit: & ut pro illo Deum exorare dignarentur, lacrymis perfusus precabatur. Cumque eum vir Dei à pavimento elevasset, Rex ait ad eum: Celebre nomen Magistri vestri Benedicti ad nostram olim delatum fuerat notitiam, cujus sanctitatis & virtutis opera insignia, quæ de illo audivimus, per vos quotidie fieri gaudio latamur non modico.

Ann. Chr.
D. LXXXIV.
Januar. xv.

Rex S.
Maurum in-
vise.

51. Tunc beatum Maurum petiit, ut Fratres eum in suam recipere dignarentur societatem, & nomen ejus inter sua scribere nomina; filiumque suum THEODIBALDUM sancto viro ac Fratribus commendabat attentius, præcipiens ipsi ut semper devotus erga locum illum esset, ac in omnibus sanctæ illi Congregationi adjutor & defensor existeret. Interrogavitque Virum Dei quinam illi Fratres essent qui cum illo venerant. Qui cum nos digito designasset, in parte nos stare præcipiens, intuebatur attentius, nomen uniuscujusque sciscitans: quæ cum didicisset, oscularus est nos, deinde omnem Congregationem. Videns BERTULFUM adolescentem inter reliquos Fratres stantem, interrogabat quis esset; cui beatus Maurus cum hunc esse Flori filium indicasset, vocans eum ad se Rex, atque ad pectus suum amplexando stringens, B. Mauro eum attentius amore patris ejus commendare cœpit, & ut carissimè ab eo nutrireretur deposcere.

Pieces Mo-
nachorum
humiliter
deposcit,
seque in co-
rum admi-
ti socie-
tem.
Singulos,
præcipue
BERTULFUM
benignè
complexus.

52. Inde cum omnia habitacula Monachorum circumiens perlustrasset, ac convenienter instructa esse laudasset; ingressus iterum Ecclesiam B. Petri de-
dit ad ipsum locum fiscum Regium, qui Boscus vocatur, cum omnibus villis & redditibus, qui ad eum pertinebant: vocansque ANSEBALDUM, qui scriptoribus testamentorum Regalium præerat, præcepit ei, ut antequam de ipso Monasterio egrederetur, testamentum de eisdem scriberet rebus, ac de ejus annulo Regali firmaret more: concessitque B. Mauro, ut si quid ex illo die apud eum obtinere, ipsumque ei adire placuisset, liberam habuisset facultatem introeundi, quocunque eum sciret. Posuit quoque super altare B. Petri pallium pretiosissimum, & crucem auream cum lapidibus valde pretiosis.

Monasterio
multa largi-
tur.

53. FLORUS autem accedens ad Regem deprecatus est eum, ut præceptum Regiæ dignitatis facere iuberet super testamentum, quod ipse de propriis rebus, quas loco illi tradiderat, scribere rogaret. Quod Rex libentissimè annuit. Tunc in conspectu Regis allata sunt munera non modica in argento & auro, gemmis quoque & diversarum vestium multiplicitate, quæ

Confirmat
Rex donata
à Floro.

4 Si post octo annos quàm S. Maurus in Galliam, Theodebertus in Monasterium Glanassolienſe accessit, ut ex num. 49. consequi videtur; calculus hic cum Theodeberti ætate conciliari vix poterit. Si enim B. Maurus anno quo S. Benedictus obiit Christi D. XLIII. in Gallia exceptus est, Theodeberto eum inibi tam annu octavum agentem non licuit invisere, siquidem ipse Theodebertus juxta Gregorium Turon. in lib. 3. cap. 37. anno à Chlodovei transitu 228711.

id est (ut receptior hodie fert sententia) Christi D. XLVIIII. morte extinctus est. At veri putamus simile, Monasterio nondum consummato Theodeberti in Glanassolium contigisse accessum, quem Faustus vel Odo inverso rei gestæ ordine recitaverit. Nam aliàs Auctor infra num. 60. Theodeberto tribuit Regni annos XIV. qua in re bellè cum Gregorio Turon. in loco citato consentit.

Ann. Cht.
D. LXXXIV.
Ianuar. xv.

Florum ipse
& Beatus
Maurus at-
tendant.

isdem vir eo die Domino & Sanctis ejus obtulit. Dimisit etiam viginti ex servis suis liberos, prius eos ditans magnis donis. Deinde veniens ante sacro-san-ctum altare, astante B. Mauro cum omni Congregatione, Rege quoque ex altera parte, cum populi numerositate quæ cum illo venerat, ac cingulum mili-tiæ, quo catenus usus fuerat, deponens^a, atque super altare mittens; iubente viro Dei Rex primus post eum de coma capitis ejus totondit, deinde quicumque ex Optimatibus voluit. Rex quoque præ gaudio lacrymas fundebat, congaudens devotione ejus animi: vocansque ad se nepotem ipsius Flori, nomine RANDRAMNUM, dedit ei per Sceptrum Regale quod manu gesta-bat, quæcumque Florus patruus ejus ex Regali possederat dono.

S. Mauro
rogante Rex
in monaste-
rio reficitur.

* s. l. servi-
tio.

54. Posthac sanctus Domini deprecatus est Regem, ut domum quæ hospi-tibus suscipiendis aptissimè omni compendio ac decore constructa fuerat, di-gnaretur intrare. Quam cum Rex ingressus fuisset, Vir Dei antequam pedibus ejus toto corpore prostratus fuisset, ab eo cum nimio levatus pavore, ac inqui-situs quid veller, respondit dicens: Hæc est petitio, quam à vestra, vice omnium servorum Dei qui in hoc degunt Cœnobio, exposco sublimitate, ut veniat Rex cum servis suis, & alimenta cibi ac potus quæ ei devotione & servitute * sunt præparata Monachorum, percipiat cum gratiarum actione. Quod cum Rex renuere cœpisset, seque ne id fieret, humiliter veller excusa-re, unus ex Consiliariis ejus, vir sapientissimus, EBBO nomine, dixit ei: Perpendere tibi, mi Domine Rex, convenit, quorum deprecatione istam su-mere deposceris refectionem. Si enim hi qui ita Deo, sicut tua conspicit Cel-situdo, deserviunt, tuâ aliquomodo tristes effecti fuerint contradictione; Deum propitium habere non poteris. Quod Rex audiens, illicò quod petebatur an-nuens implevit.

Florum ad
perseveran-
tiam horta-
tur.

Benedictio-
nem à S.
Mauro pe-
tit.

S. Maurus
paralyticum
sanitati
restituit.

55. Cùmque abundantissimè cum suis omnibus qui cum eo venerant re-fectus fuisset, antequam egredi à Monasterio cœpisset, Florum sibi amanti-simum virum ad se deduci præcepit; qui cùm ei Monachili jam indutus habitu fuisset adductus, Rex usque ad suffusionem vultus lacrymis permotus ait illi: Gratias omnipotenti Deo pro tua referimus conversione: sed tibi sollicitè pro-curandum ac summo opere pervigilandum est, ut sicut in seculari habitu con-stitutus, strenuè semper ac nobiliter absque dedecore conversatus es^a; ita nunc quoque in hac sanctissima quam expetisti Religione sine reprehensione Deo semper placere satagens, proficias quotidie de virtute in virtutem, quo-usque Deum deorum in Sion felici possis cernere exultatione. His dictis, diu-tius in osculis ejus immoratus, ac benedictione quam expetierat, beati Mauri roboratus, Andecavis ipso die reversus est.

S. Maurus
paralyticum
sanitati
restituit.

56. Beatus verò Maurus altera die ad invisendum recipiendūque fiscum, quem isdem Rex ad ipsum contulerat Monasterium, est egressus. Cùmque per biduum ibi commoratus fuisset, paralyticus quidam qui in eadem villa per septem annos toto corpore destitutus in lecto absque sensu jacebat, de-portatus atque oblati est. Super quem cùm Vir Dei benedictionem suam de-disset, ita sanus effectus est, ac si umquam nihil mali de ipsa pertulisset desti-tutione.

Multi secu-
lo renun-
tantes ejus
se subdunt
magisterio.

57. Inde reversus ad Monasterium, sollicitè more Magistrī sui singulorum secum habitantium mores & vitam perscrutans, ac verbum vitæ publicè & privatim eis annuntians, atque antiqui hostis versutissimas & multiplices in-sidias detegens, proficere eos ad meliora quotidie hortabatur. A secundo si-quidem adventus nostri ad eundem locum anno, nobiles ad eum viri undique convenire cœperant, ac se omnipotentis Dei servitio tradentes ejus cohabita-tionem expetere, nonnulli verò filios suos Deo per magisterium ejus instituen-

^a An Florus annum probationis exegerat? Nam Novitius nunc conditur nec vestimenta pristina immis-sit, priusquam obedientiam promittat, ut canon. 28.

Conc. Aquisgrāensis tempore Ludovici Pij statuit juxta Regul. S. Bened. cap. 58. Lege Greg. Mag. lib. 8. Epist. 25.

dos offerre. Unde factum est, ut vigesimo sexto anno foundationis ipsius Cœnobij, Congregatio centum quadraginta Fratrum illic adunata esset. Qui numerus tunc à B. Mauro scriptus, & auctoritate tam ejus quam totius Congregationis præfixus atque statutus est; ut nemo deinceps existeret, qui hunc numerum vel excedere, vel minuere unquam in ipsius Congregatione Cœnobij ausus fuisset: quoniam & res quæ ibi jam tunc delegatæ erant, tantorum Fratrum numero in his quæ necessaria erant, sufficiebant: & si amplior esset numerus, occasionem patiendæ necessitatis fortè inferre potuisset.

Ann. Chr.
D. LXXXIV.
Januar. xv.

Statuit vt
suo in Mo-
nasterio sint
140. Mona-
chi.

58. Sed ut ad id redeam unde digressus sum, cum prædictus FLORUS annis duodecim, mensibus tribus ac diebus totidem sanctissimè, ut nobiliorem decebat, nobilissimus vixisset in omni religione, duodecimo Kalendarum Septembrium * feliciter migrans ad Dominum, diem clausit ultimum. Filius verò ejus BERTULFUS, quàm perfectus fuerit in omni sacrosancta observatione, sequens lectio demonstrabit.

Florus san-
ctè obiit die
11. Octob.

59. THEODEBERTUS igitur Rex, cum quatuordecim annis strenuè ac nobiliter Francorum gubernasset Regnum, THEODEBALDO filio suo sedem Regni post se dereliquit. Qui juxta patris sui imperium, non minimum, quo advixit tempore, tam beatum Maurum, quam nostram dilexit Congregationem. Hic itaque patris sui sequens vestigia, qui nobiliter locum Congregationis ejus cum ibidem ordine quo supra inseruimus advenisset, honoravit: cum & ipse post mortem patris B. Maurum, ac ipsum locum, aliquando venisset invisere, contulit & ipse nihilominus, ut magnificentiam Regià dignum erat, testamentaria auctoritate ibidem villas duas, quarum una vocabatur Villa Fabrensis, altera verò Vosda.

Theodebal-
dus quæ-
dam donat
S. Mauro.

60. Sed & hic cum parvo tempore Regni apicem honorificè cum pace obtinisset, immatura præventus morte, CHLOTHARIO principatûs dimisit Monarchiam. Qui Chlotharius auditâ famâ B. Mauri, frequenter eum ad se evocans, ejus sapientissimis utebatur consiliis. Denique cum aliquando B. Maurus duos ex Fratribus pro aliquibus necessitatibus ad eum transinisset, ab ipso benignè omnia pro quibus lerant, annuisset; inquirere ab eis sollicitè cœpit, quid vel qualia decessores Reges sui nostro contulissent loco. Quæ cum ab eis rescisset, ait: Et nostra Deo propitio largitas ipsi non deerit loco; præsertim cum ampliorem illis tam Regni quàm divitiarum obtineamus potestatem, & bonam à Domino operandi percipimus voluntatem.

Clotarius r.
S. Maurum
sæpè ad se
evocat;
ejusque vi-
tur consi-
liis.

61. Hujus temporibus dum B. Maurus Villas ac prædia Monasterij curam gerendo & disponendo circumiret, quadam die in possessionem Monasterij, cui Gaudiacus nomen, est ingressus, refrigerandi gratiâ secretiorem locum petiit. Quo cum sederet, & cum duobus Monachis qui cum eo venerant, Psalmos decantaret, nuntiatur ei, ANSEGARIUM Archidiaconum Ecclesiæ Andecaven- sis stare pro foribus, eique colloqui desiderare. Cùmque Vir Dei, ut ingrederetur, jussisset, & ille postquam ea pro quibus venerat perorasset, Vir Dei sanctus Maurus Simplicium vocans Monachum, ait illi: Virum hunc, qui nobis pro suâ reverentia & affabilitate dudum familiaris effectus est, poculo citatis potare ac vino sanctæ dilectionis inebriare, ut spirituales spiritualiter debemus. Cui cum Simplicius dixisset, non est nobis quidquam vini, nisi tantum in uno parvissimo vasculo, quod ad sellam pendere consuevit; sanctus Domini Maurus dixit illi: Defer illud huc. Cùmque allatum fuisset, adjecit: Panem etiam huc deferre. Et cum coram eo panem quoque attulissent, signum Crucis contra parvissimum vasculum faciens dixit: Potens est Dominus qui mensam populo suo in eremo paravit, & aquam in abundantia de petra protulit, etiam & nobis servis suis de hoc parvulo vasculo sufficienter vini ministrare affluentiam. Mirum dictu, penè & incredibile facto opus est secutum. Cùm enim septuaginta * & eo amplius homines ibi adessent, qui tribus vici-

Signo Cru-
cis vinum
multiplicat

* al. sexa-
ginta:

* Eo die in multis Martyrologijs ejus inscriptum est nomen, inquit Bollandus;

Ann. Chr.
D. LXXXIV.
Januar. XV.

bus de ipso biberent vasculo, ita semper plenum repertum est, acsi intactum post primam permanserit impletionem. Hoc miraculum nobis Simplicius cum ad Monasterium cum ipso B. Mauro reversus enarrasset, Helisæo eum similem decrevimus æstimandum, qui paucis de cibariis plurimos in longum pavit artifices.

Cancro laborantem sanat.

62. Ex eo loco cum ad Monasterium reverteretur, obvium habuit in media via quemdam virum plebeium, cui cancri ulcus superius occupans, tam labrum, quam nasum, quamque etiam majorem genarum assumpserat partem, Cujus calamitatem Vir Dei miseratus, decontrâ Crucis signo edito pristina eum restituit sanitati.

Chlotharius varia crogat.

* al. Blazon.

Electionem Abbatis liberam Rex Monachis relinquit.

S. Maurus deponit omnes rerum temporalium curas.

Secedit ad Ecclesiam S. Martini.

Bertulfum sibi substituit.

* al. Amando.

Demonem sibi insultantem abigit.

63. Per idem tempus CHLOTHARIUS Andecavis veniens, Viro Dei ad Monasterium se ire velle mandavit. Cui cum à Viro Dei ut veniret remandatum fuisset, paucis secum assumptis ire perrexit. Cumque venisset, tradidit ad ipsum locum fiscum Regium, qui Blazon* nuncupatur: villam etiam, quæ Longus-campus dicitur, auctoritate Regia ibidem delegavit. Quem etiam B. Maurus deprecatus est, ut Regali edicto firmare dignaretur, quatenus Congregationi loci ipsius electionem propriam per succedentia liceret habere tempora. Quod cum præcepto Regiæ potestatis juxta petitionem Viri Dei Rex libenter annuisset, comitatus ejus benedictione, profectus est.

64. Eo tempore beatus Maurus non faciliè jam de Monasterio egredi uspiam volebat, sed ordinatis Præpositis ac reliquis administratoribus, ipse soli Deo, orationi quotidie ac lectioni vacans, ferventiùs multò quam cœperat, deferre in sancto procurabat proposito. Cumque gregi suo de die in diem incrementa sanctæ religionis augmentari in melius conspiciens, omnipotenti Deo labijs exultationis sacrificium offerret devotissimæ laudationis, trigésimo octavo ipsius Monasterij foundationis anno, cum ad perfectam jam venisset ætatem, & juxta prophetiam beatissimi Magistri sui, qui eum post consummatam trianam vicenorum annorum decursionem, mercedem operum suorum à Domino recompensandam esse prædixerat, finem vitæ suæ jam propinquantem cognosceret; ædificatâ sibi domunculâ juxta B. Martini Ecclesiam, remotiorem delegit vitam assumere.

65. Sed quia grex sanctæ Congregationis sine Rectore qui super eum sollicitè intenderet, esse non poterat, omnem convocans Congregationem de substituendo sibi Abbate sollicitiùs pertractabat. Cumque omnis Congregatio Cœnobij hoc in ejus posuisset deliberatione, utpote qui omnes melius quam se unusquisque eorum cognosceret; ipse Pater sanctissimus BERTULFUM nobilissimum ac perfectissimum in omni religione virum, quem ipse sanctissimus edocuerat ad tale onus suscipiendum, idoneum esse judicavit. Cui cum omnis Congregatio in tali electione assensum præbuisset, ipse Sanctissimus in loco eum sessionis suæ sedere constituens, ac singula ei in quibus tanti gregis curam gerere deberet, paterno insinuans amore, intra domum, quæ ei, ut diximus, prope Ecclesiam sancti Martini constructa fuerat, se recepit, duobus tantum ad sibi cohabitandum & serviendum ipsius Congregationis electis Fratribus, PRIMO scilicet atque ANIANO*; nobis enim qui cum eo veneramus, Bertulfo quem Abbatem constituerat, sollicitè adesse ac invigilare præcepit; ne fortè in aliquo à rectitudine Regularis tramitis deviare.

66. Cumque duos ac dimidium taliter in contritione spiritûs & corporis maceratione compleisset annos, quadam nocte cum more sibi solito Ecclesiam B. Martini intrare veller, & vota precum ac lacrymarum Domino persolvere, diabolus magnâ obsequentium constipatus catervâ ab ingressu eum prohibuit Basilicæ dicens: Eia Maure, qui nos à propriis deturbare sperans sedibus, tam longissimas tibi ac tuis incognitas adisti regiones, nunc videndo ac experiendo nostræ perferes immisionis destituentissimam depopulationem. Ego enim prout libuerit strages diversarum mortium inferendo, de tuis

tuis nunc debacchans triumphabo : ita ut vix aliquis de tanta isthic adunata remanere videatur Congregatione. Cui cum Vir Domini respondisset : Increpet Dominus in te Satan, & in verbis tuis, quibus mendax es, & pater ejus; inimicus velut fumus evanescens, strepitum immanissimum ac terrificum dedit; ita ut etiam ipsi Viro Dei Monasterium omne funditus contremuisse facit visum. Quo sonitu Fratres expergefacti, ingentique pavore percussi, stratis illicò exsistentes, signa pulsare cœperunt, ac synaxim decantare nocturnam.

Ann. Chr.
D. XXXIV.
Januar. xv.

67. Interea cum Vir Deinimiam afflictione ac tædio pro his quæ audierat, marens, ingressus Ecclesiam B. Martini Dominum deprecaretur, ut illi certiùs ea quæ malignus ei dixerat spiritus, revelare dignaretur; Angelus Domini ei continuo candidissimo amictus habitu astans dixit : Quid dilectissima Deo anima ita cœtiores pro his quæ à Deo agi disposita sunt, afficeris? Nam diabolus, licet totius mendacij obtineat caput, multa tamen conjiciendo, de his præcipuè quæ frequenter est expertus, prænoscit. Unde scias eum, non sua voluntate, sed imperio Dei ea quæ tibi prodidit, referasse. Nam aliquo modo verum est quod audisti. Pars enim maxima hujus Congregationis infra breve tempus colligetur ad Dominum, ut ab ipso præfixum & ordinatum est: sed non propter hoc ipse, ut asserit, de aliquo istorum vel modicum triumphabit. Tuis enim admonitionibus & exhortationibus instructi, paratus unusquisque vocationis suæ diem expectabit gaudens. Quos cum omnes, qui moderno obibant tempore, præmiseris felix, ut promerueris felicius subsequeris.

Ab Angelo
discit mul-
tos suorum
brevis mori-
turos.

69. His dictis, visio Angeli adstantis ac colloquentis ablata est. Sanctus autem Domini facto mane omni Congregationi cuncta quæ viderat per ordinem enarravit. Deinde paterna erga eos usus sollicitudine, taliter illos est allocutus : De his quæ servi Dominum velle cognoverint, si aliquo modo tristari cœperint, voluntati Domini contra ire ipsam suam videntur tristiciam. Et ideo quia ipse mortalibus terminum finiendæ posuit istius vitæ, qui præteriri à nullo natorum valet, sed ex eo quo primis hominibus mortem minatus est, ira ejus in hac irrevocabili permanet sententia; nos quibus voluit, & quo ordine decrevit, dies hujus vitæ in proximo finiendos esse patefecit, maculas commissorum facinorum lacrymis pœnitentiæ & maceratione tergamus corporis; & sicut Propheta admonet, scrutantes sollicitè vias atque opera nostra, praveniamus faciem Domini in confessione, ut atria supernæ civitatis in hymnis valeamus intrare confessionum, ejusque claritatem cum Sanctis omnibus revelata facie perpetuò contemplari digni inveniamur. Et quia, dilectissimi Fratres, nunc tempus adesse cognoscimus, ut incipiat iudicium de domo Domini, iudicia ejus quæ aliquando quidem occulta, nunquam tamen sunt injusta, reverenter, ut servos boni Domini decet, suscipientes ac perferentes, sursum erectis cordibus adoremus: summo opere procurantes, ne qua minus perfecta nos accuset actio: ac attentius vigilantes, ne calcaneo nostro tentator insidians, musculam nos deceptionis in viâ hac, quâ jam undecima ingredimur hora, illaqueare possit.

Eos hortatur ut se ad mortem parent.

70. Hac exhortatione & admonitione sancti viri, ita omnis Congregatio ad horam ultimam liberè expectandam præparare se cœpit, ut omnes, qui illo tempore ab hac vita de ipso loco migravere, celestem ascendisse ad patriam nulli sit dubium. Factum est enim ut infra quinque menses centum sedecim ibi morerentur Fratres, nec plus de tanto grege quàm viginti quatuor remanerent Monachi, inter quos etiam tunc ANTONIUM & CONSTANTINIANUM comites & socios nostros sepelivimus. Expleto autem tanto nu-

Mortuis ita. Monachis, ipse pleuritide correptus, supra cili-
cium ab huiusmanis ex-
cellit.

De Antonio & Constantiano nihil præterea legimus, quàm quod in lib. 4. Chron. Cassin. cap. 64. scribitur, Calixtum Papam II. primo ordinationis suæ anno, Christi M. C. XIX. ad Monasterium S. Mauri in Glannasolio suum pervenisse, rogatumque à Monachis Cassinensibus qui secum venerant, necnon à Girardo jamdicti loci Abbate, ejusdem Confessoris Christi

Mauri Ecclesiam sollemniter dedicasse, & in ea corpora SS. ANTONII & CONSTANTIANI, qui de Cassinensi Cœnobio ad Gallias cum B. Mauro perrexerant, cum maxima reverentia posuisse. Quæ corpora in Monasterio Glannasolienfi amplius non existant, sive à Calvinis in Ligeriam cum aliis Reliquiis projecta sint, sive humo defossa lateant.

Act. SS. Ord. S. B. Sæculum I.

P p

Anno Chr.
7. LXXXIV.
Januar. xv.

Die 15. Ianuarij.

Sepulchrum in
Ecclesia S.
Martini.

Claret mi-
raculis.

meroeo tempore in eodem loco mortuorum, dolor lateris graviter beatum invasit Maurum, qui languore ingravescente, quadragesimo primo adventus sui ad eundem locum anno, decimo octavo Kalendarum Februariorum die, ante altare B. Martini super cilicium stratus sui decubans, cum exitum suum vivificorum munisset perceptione Sacramentorum, adstantibus qui relicti erant discipulis feliciter migravit ad Dominum: sepultusque est in eadem Basilica ad dexteram partem altaris: in quo loco meritis & orationibus ejus multa & magnifica & admiranda operatur Deus ad laudem & gloriam sui nominis.

Rediit
Cassinum
Fauftus &
Simplicius.

Ætas S.
Mauri.

71. Post denique obitum ipsius sancti viri, cum ego unà cum SIMPLICIO, sicut ipse nobis ipso die depositionis suae praeceperat, ad nostrum reverti voluissimus Monasterium, vir Domini BERTULFUS nos obtestando deprecatus est, ne illum quo adviveret defereremus tempore; quem cum offendere pro sua sanctitate ausi non fuissimus, per biennium *, quod supervixit, cum illo morati sumus. Quo defuncto, cum FLORIANUS, vir totius religionis, filius duxoris nostri Harderadi, qui à B. Mauro nutritus fuerat, ei in Monasterij regimine successisset, ac nos multis precibus retinere voluisset, reversi ad vos, o sanctissimi Patres, Deo gubernante sumus; atque hac vestris obsecrantes imperiis, de vita & conversatione seu virtutibus B. Mauri, imperito licet sermone conscripsimus. Dies autem vitae B. Mauri ita supputantur. Oblatus est Deo, ac traditus B. Benedicto cum duodecim esset annorum; habitavit cum eo viginti annis: commoratus est in Monasterio suo, quod ipse ædificavit, annis quadraginta, diebus quatuordecim: qui simul fiunt anni septuaginta duo, & dies quatuordecim. Per omnia benedictus Deus, qui regnat in sæcula seculorum. Amen.

* Si S. Maurus incunte anno d. LXXXIV. mortuus est, (quod in Praefatione nostra expendimus) Bertulfo biennio post defuncto Fauftus in Italiam regressus est, & quidem ultimam penè jam ætatem, supra num. 5. Quod si ita est, cur ad tempora Bonifacii Papae tertij sive quarti, nimirum post annos xx. Vita S. Mauri descriptionem distulit senex capularis? Et tamen Fauftum post vulgatos Gregorij M. Dialogorum libros huic lucubrationi operam dedisse constat ex istis Actis, in quibus Gregorij ejusque Dialogorum frequenter meminit. Ne quis verò dicat locos illos ad Odone Abbate subornatos, occurrat illud miraculum

à Gregorio M. (ut num. 14. dicitur) prætermisum de puero claudo & muto per B. Maurum curato: quod sanè miraculum nescio quo modo in Odonis venerit notitiam, si illud ex Faufti lectione non didicit. Existimamus igitur mendum in notas Chronologicas irrepsisse, ac Bertulfum plusquam biennio, immo fortè duodecennio, supervivisse S. Mauro, atque Fauftum ferè in Italiam reversisse. Aliàs Fauftus anno Christi d. LXXXVI. adeò ultimam nedum jam agebat ætatem, ut vix annos sexaginta esset prætergressus, qui septennis S. P. Benedicto in Monasterio Cassinensi non ante annum d. xxx. oblatus est, num. 1.

ALIA VITA EIVSDEM

Paulo Diacono auctori perperam adscripta.

Ex Prosperi Martinengij Tomo tercio.

I.
Auctoris in-
vocatio.

Maurus
duodennis
Monachus
efficitur.

II.
Virtutibus
& signis
elarescit.

Dux, via, vita, tuis, decus & laus, gloria, virtus,
Iesu lux lucis, dux, via, vita tuis.
Tu facis omnipotens animalia muta profari,
Quod tibi cumque placet, tu facis omnipotens.
Da precor ut referam sancti magnalia MAURI,
Quæ per te gessit, da precor ut referam.
Cum duodennis erat, BENELECTO est traditus almo;
Contempsit mundum cum duodennis erat.
Desinit esse puer, Monachus postquam incipit esse,
Moribus, haud ævo, desinit esse puer.
Quis rogo non stupeat jejunia continuata?
Exsomnes noctes quis rogo non stupeat?
O lacrymas, gemitus, o longa silentia, frigus;
Calcea strata, sagum, o lacrymas, gemitus.

VITA S. MAVRI ABBATIS:

299

Emicat à puero virtutum lumine Maurus,
 Eximiis signis emicat à puero.
 Quis trahat aede vagum sanctâ Pater aspicit almus,
 Aspicit & Maurus quis trahat aede vagum.
 Pusio lapsus aquis Benedicto mente videtur,
 A Mauro eripitur pusio lapsus aquis.
 Obstupeat ratio Maurus quod in amne cucurrit;
 En Petrus alter adest, obstupeat ratio.
 Gressibus, eloquio cassum luxere parentes,
 Hic prece donat eum gressibus, eloquio.
 Post Patris hunc obitum sperabat habere Casinus,
 Optabat Patrem post Patris hunc obitum.
 Glannasolî Pater est nimum marente Casino,
 Præcepto patris Glannasolî Pater est.
 O Benedicte tuus replet omnia rumor, alumnus
 A Gallis petitur ô Benedicte tuus.
 Concio tota dolet quod Gallia postulet illum,
 Quod se destituat concio tota dolet.
 Dat Benedictus ei libram, vas, atque libellum;
 Oscula dant Fratres, dat Benedictus ei.
 Prosequitur super hæc ad portam digredientem,
 Digressum donis prosequitur super hæc.
 Destinât almus ei sacra xenia Reliquiarum,
 Hisque docens verbis destinât almus ei.
 Accipe, care mihi, nunc ultima dona Magistri,
 Extremos apices accipe, care mihi.
 Hæc tibi, mi soboles, nostrum testentur amorem;
 Munimen præstent hæc tibi, mi soboles.
 Octo decemque quater complebis tempora terris;
 Astra petes ætis octo decemque quater.
 Iam valeas abiens, contraria perpetieris,
 Prosper erit Dominus, jam valeas abiens.
 Plurima dum graditur fiunt contraria Mauro,
 Signa facit Maurus plurima dum graditur.
 Fractus ab arce ruens nullo medicante valet;
 Hoc orante valet fractus ab arce ruens.
 Ossa pedis subitò casus distorsit equestris,
 Torta regit Maurus ossa pedis subitò.
 Luminis officium poscit sibi cæcus ab ortu,
 Et recipit tactu luminis officium.
 Seminecem puerum flet mater, & iste dolens flet;
 Mox prece dat vegetum seminecem puerum.
 Quod Pater astra petat, videt absens, dixit ut ille;
 Angelus huic monstrat quod Pater astra petat.
 O Benedicte viâ conscendis ad æthera mirâ,
 Fac iter hac nobis, ô Benedicte, viâ.
 Corruit Ædituus structo jam pariete quidam,
 Penè obit is postquam corruit Ædituus.
 Hunc Pater egregius deportat ad ostia templi;
 Sospitat & precibus hunc Pater egregius.
 Validus obstupuit, qui venerit inscius illuc,
 Quod subitò valeat validus obstupuit.
 Spiritibus satanæ tres dat detractio fabros;
 Hos adimit Maurus spiritibus satanæ.

Ann. Clæ.
 D. LXXXIV.
 Ianuar. xv.

III.
 In Gallias
 mittitur.

IV.
 Reliquias
 & Episto-
 lam à S. Be-
 nedicto ac-
 cipit.

V.
 Miracula
 in via facta
 tat.

VI.
 S. Benedic-
 tū felicem vi-
 det exitum.

Exanimi vi-
 tam resti-
 tuit.

VII.
 Alia signa
 patrat.

VITA S. MAVRI ABBATIS.

Ann. Chr.
D. LXXXIV.
Ianuar. xv.

IX.
Dæmonis
terrícula-
menta su-
perat.

X.
Ab Angelo
futuram
suorum
mortem dis-
cit.

XI.
Moritur.

XII.
Miracula
post mor-
tem.

^a
^b

* Gaidul-
fus.

* Anagua-
reth.

Ex tribus eripuit vitam malus Angelus uni,
Morti unum Maurus ex tribus eripuit.
Vir benedictus ab hoc septenni ex clade. valet,
Mox surgit spes vir benedictus ab hoc.
Vase merum magefit, manus huius quod benedicit,
Quoque magis bibitur vase merum magefit.
Canceris ulcus habens nasum labra perdiderat jam,
Hoc signante valet canceris ulcus habens.
Ostia Basilicæ cum noctu intrare pararet,
Ante stetit satanas ostia Basilicæ.
Maure agendum propriis foliis nos pellere speras,
Consule si valeas Maure agendum propriis.
Vix tibi, vix aliqui remanebunt ex grege tanto,
Omnes sunt nostri, vix tibi, vix aliqui.
Ut libitum fuerit, ducam de hac plebe triumphos,
Occidam, sternam, ut libitum fuerit.
Increpet Omnipotens, inquit, satana, Deus in te,
Inque tuis verbis increpet Omnipotens.
Hæc ubi verba dedit, satanas velut aura recedit,
Introit ipse domum hæc ubi verba dedit.
Dum rogat Dominum, solatia cælitus ad sunt,
Angelus adstat ei dum rogat Dominum.
Desere tristitiam, Domini carissime, iussus
Prodidit hæc satanas, desere tristitiam.
Tempore quippe brevi vestrum pars major obibit,
Tu quoque summa petes tempore quippe brevi.
Ne metuas quod ait straturum se fore cunctos,
Ejus nullus erit, ne metuas quod ait.
Hæc Pater eximius præcivit munere Christi,
Fratribus exponit hæc Pater eximius.
Astra perens obiit parvo pars maxima Fratrum,
Ipseque post omnes astra perens obiit.
Conditus in tumulo signorum luce coruscat,
In cælis regnat conditus in tumulo.
Inde suos famulos Domino tribuente tuetur,
Visitat, atque fovet inde suos famulos.
Testis adest super hoc cæsus per somnia IACOB^a,
BILHEIL, ac RORIGO testis adest super hoc.
Testis adest super hoc GAIDULFI terribilis mors,
ANAGUARETH^b visus testis adest super hoc.
Impius ille * ferox famulos distraxerat ejus,
Ejus calce perit impius ille ferox.
Hic pius *, ac reverens ipsius adiverat aedes,
Ipsum spectat inus hic pius ac reverens.
Cantica, vota, preces tibi tunc dabat, Angele, Maurus,
Tuque dabas Domino cantica, vota, preces.
Sæpius, inquit, ego quid agam, speculatus es isthæc,
Viso meos famulos sæpius, inquit, ego.
His sua qui rapiunt inhihentur cælitus hostes,

^a Glannafolienſe Monafterium à Gaidulfo Raven-
nate, cui à Pipino commiſſum fuerat, miſerè dire-
ptum Rorigo Andecavenſium Comes & Bilechildis
ipſius uxor reſtaurare cœperant. Dum verò in cœpto
opere aliquantiſper tepeſcerent, Iacob Abbas Corma-
necenſis apud Turones ſemel iterumque cælitus admo-

nitus dum eos ad opus urgere diſſimulat, S. Mau-
ri poenas luit. Hæc repetenda ſunt ex hiſtoria everô-
nis ac reſtaurationis Glannafolienſis, quam Sæc-
iv. Benedictino referemus.

^b Anaguareth Brito mira ad S. Mauri ſepulcrum vi-
dit, ex eadem Hiſtoria.

VITA S. MAVRI ABBATIS.

301

Amentes fiunt his sua qui rapiunt.
 Bis famulum perimens famulum vice reddidit ejus;
 Sed miserè perit bis famulum perimens.
 Ejus apud tumulum miracula plurima fiunt,
 Calica turba canit ejus apud tumulum.
 Ejus apud tumulum repetit pedis actio claudos;
 Est data lux cæcis ejus apud tumulum.
 Ejus apud tumulum valuit paralyticus unâ,
 Est data vox mutis ejus apud tumulum.
 Octo fuere simul vario languore gravati,
 Incolumes illic octo fuere simul.
 Omnia si referam tempus me deferet ipsum;
 Vox me deficiet; omnia si referam.
 Ipse Casinus ovat potiens magnalibus ejus,
 Ejus & exuviis * ipse Casinus ovat.
 Ipsius hîc meritis multis datur esse valentes;
 Salvantur plures ipsius hîc meritis.
 Hîc Pater alme tuis præsens famulantibus esto;
 Auxilium confer hîc Pater alme tuis.
 Hîc Pater alme tui memor adsis discipulatis,
 Patris adesto comes hîc Pater alme tui.
 Fac prece, fac meritis hostem superemus iniquum;
 Nos vobis socios fac prece, fac meritis.
 Te Patre nostra cohors post Patrem cassa dolebat;
 Cum Patre lætetur te Patre nostra cohors.
 Sint super astra poli grex cum Pastoribus omnis,
 Cum grege Pastores sint super astra poli.

Ann. Chr.
 D. LXXXIV.
 Ianuar. xv.

XII.
 Auctor sc
 Cassinatem
 Monachum
 indicat.
 //

* Auctor agere videtur hîc de Brachio S. Mauri à S. Odilone ad Cassinates transmissio, ut Leo Maifichanus in lib. 2. Chron. Cassin. cap. 53. scribit.

HYMNVS DUPLEX DE S. MAVRO.

Auctore Alfano ex Monacho Cassin. Archiepiscopo I. Salerni-
 tano, qui anno M. L X. floruit.

Ex To. 2. Italia sacra.

Quid tuo nobis potius placere
 In die debet, tibi quàm decoris
 Fortius niti precibus vel hymnis,
 Optime MAUR E.
 Tu sacris quondam puer institutis
 Maximum vitæ studium perennis,
 Unde præclaris rutilas triumphis,
 Hîc didicisti.
 Es memòr quantæ fidei fuisti,
 Cùm tuos mollis tulit unda gressus,
 Excitò cursu P L A C I D U M profundo
 Fonte levasti.
 Illud est inter tua signa valde
 Dulcius nobis, quòd & hac in arce
 Languido gressum simul & loquelam
 Restituisti.
 Hîc viam longè positus videbas

VITA S. MAVRI ABBATIS.

Palliis stratam, facibus coruscam,
 Quam Pater cælum BENEDICTUS olim
 Noster adivit.
 Quod tibi quondam fieri petebas,
 Lege sub qua nos modò Regulari
 Gaviter vivens, prece da perenne
 Vivere nobis.
 Ipse fundator placidæ quietis
 Hujus, hoc tecum faciat rogamus:
 Nam quod optamus, bene si velitis
 Ferre potestis.
 Velle det vobis pietatis auctor
 Rex Deus, cum quo sine fine regnet
 Filius compar, sed & utriusque
 Spiritus almus. Amen.

ALTER.

G Audere, Fratres, nos hodie decet,
 Et quæque cordis tristitia spernere,
 Summa Beati lætitia Viri
 His cujus odas pangimus organis.
 Hæc illa lux est qua subiit polum
 MAURI solutus corpore spiritus:
 Sic Regis actâ militiâ sui
 Tantæ quietis præmia pertulit.
 Cælestis aulæ factus economus
 Præstat benignè digna petentibus;
 Qui nostra sumpto mox sibi munere
 Illustret almo pectora lumine.
 Hic ARDERADI membra miserrimè
 Collisa casu protinus integrè
 Sanavit olim, cum sua seculo
 Fulgebat omni mens simul & caro.
 Fracto medelam de pede SERGIO,
 Luménque cæco præbuerat LINO,
 Sensu carente substituit à nece,
 Ejusque vixit mortuus ad precem.
 O MAURE felix, quæsumus utere
 Quo jam solebas, & modò pleniter
 Noscatur Cassini dulce solum tibi
 Quid tanta possit gloria quam * cluis.
 Fac quod rogatur nunc tua caritas,
 Nam juris hoc dat legibus æquitas
 Debere quemquem pro patria mori.
 Tu vive, sed nos vivere fac tibi.

*f. quâ.

Quatuor ultimi versiculi desiderantur & Hymni conclusio.

ALIVS HYMNVS DE S. MAVRO

*Ex Breviario Casinensi à sexcentis fere annis manu descripto,
 quod R. P. Paschasius Quesnel Oratorij Presbyter communicavit.*

Confessor Domini MAURE Paterni
 Summi pro meritis Nominis hæres

VITA S. MAVRI ABBATIS.

303

Ann. Chr.
D. LXXXIV.
Januar. XV.

Collibratus ades Regis amicis
Cunctis præcipuis Omnitentis.
Clemens vise locum quo puer olim
Obversatus eras dogmate sacro,
Oblatus Domino dote parentum,
Nutritore cluens jam duodennis.
Parens imperio curris in undis,
Erepto socio laude bearis,
Primum Discipulum sic imitaris,
Qui primus liquidas prefferat undas.
Claudus te querula voce perurgens
Exin nempe tuâ fert prece gressum.
Virtutum studiis tantus haberis,
Quod magnis Patribus par videaris.
Te Dux eximius ac Pater almus
Gallis Archiatrum dat animarum:
Hinc jam collacrymant oscula Fratrum,
Abscessumque tuum flendo susurrant.
Annos jam tibi dat aurea libra,
Ad lucis patriam lux tua spirat,
Qua solis radiis cuncta videntis
Perfusus placidis latè coruscas.
Tenunc suppliciter quæsumus unâ,
Ut nobis veniam ritè preceris:
Eviato stadio quò mereamur
Tecum perpetua fede locari.
Præstet Altithroni summa potestas
Qui cæli folio regnat in alto,
Solo velle suo condita servans
Fixus imperitans cuncta regendo. Amen.

MONITVM.

HISTORIAM Translationis S. Mauri exhibebit seculum IV. Bened. Linum, vi. verò ejusdem
Brachij in monte Casino exceptionem.

~~~~~

PASSIO S. VINCENTII ABBATIS

Circa ann.
D. LXXXIV.
Martij XI.
& XII.

LEGIONENSIS, RAMIRI ET
Sociorum Martyrum.

Ex vetusto Breviario Vallisoleano.

1. ISPANIAM, sive id soli metallorumque ubertas, seu domesticae seditiones, seu cæli temperies effecerit, exteræ nationes & pleræque barbaræ sapissimè occuparunt. Nam & Carthaginenses & Romani & Gothi & Machometani & Vandali & Alani illam nonnumquam possederunt. Inter quas Suevi Germaniæ populi in illam irrumpentes, Cal-
laicos atque vicinos illis populos in ditionem suam redegerunt.
2. Suevi igitur Ariana hæresi infecti, variis dolis variisque cruciatuum genere subditos sibi populos in suam hæresim pertrahere conabantur. Quo-

Hispania
sæpius à va-
riis occu-
pata.

Suevi Vin-
centium in
hæresim
pertrahere
frustra co-
nantur.

Circa ann.
D. LXXXIV.
Martij XI.
& XLI.
* Leon.

rum Rex RICILIANUS ^a VINCENTIUM Abbatem Cœnobij sanctorum Martyrum Claudij Luperci & Victorici in suburbio Legionis * urbis sub Divi BENE-
DICTI Regula, virum Orthodoxæ fidei observantissimum, ad se in concilium quod congregaverat adductum gravissima objurgatione increpuit, quod in Arianum dogma non consentiret.

Vincentius
flagris ca-
sus, ab An-
gelo cura-
tur.

3. At cum Vincentius respondisset præstare mori quam Catholicam fidem deferere, quam Nicæna Synodus sua auctoritate approbasset; hujusmodi responso in iram versus Ricilianus spoliatum Vincentium, in medio concilio flagris crudeliter cædi imperat. Sed dum sanguis ex flagellorum vibicibus fluere coepisset in terram, jubet illum Rex tenebroso carcere asservari obseratis anulo regio carceris foribus. Sed divinitus ab Angelo multa luce carcerem illustrante suæ integritati restitutus, laudes Deo canebat.

Capitis
damnatur.

4. Productus itaque postridie in concilium, altissima voce coram omnibus fidei Symbolum, quo Arianorum hæresis damnata est, in concilio cum recitasset, scilicet, *Nil prius aut posterius, nil majus aut minus, sed totæ tres personæ coeternæ sibi sunt & coequales*, morti addicitur. Iussit autem Ricilianus ut ante Cœnobij sui fores occideretur. Quem cum occidendum ducerent, & ipse Christi in Cruce pendentis verba repeteret, *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*, quidam ex circumstantibus gladio ingenti vulnere illius caput percussit, quo ictu corruens spiritum Domino tradidit.

Suos monet
de clade fu-
tura.

5. Monachi Martyris corpus noctu rapientes juxta Ecclesiæ parietem sepe-
lierunt ad Occidentem, superinjecto sepulturæ marmore & insculpto carmine ^b, quod martyrrium, atatem & mores complectebatur. Visus est Monachis vigilantibus inter Martyrum choros, quibus prædixit adesse videlicet Martyrij tempus si qui cuperent, aut oportere illos relicto Cœnobio in abditissimis locis se occultare.

Ex novo Breviario Vallisoletano.

Monachi
aliò fugien-
tes Cœno-
bium con-
struunt.

6. Monachi ergo fuga sibi consulentes, in Callæciam se contulerunt: ubi aliud Cœnobium ædificaverunt, cui ex relicto nomenclaturam indiderunt, S. Claudij similiter appellantes. Quod à nigris, quales erant primi illi conditores, longo tempore inhabitatum, hodie à Cisterciensibus Monachis, qui ab illis sub eadem Regula originem ducunt, incolitur. Corpus verò S. Vincentij divino nutu postea repertum & Ovetum * deportatum, in Cathedrali Ecclesiâ argenteâ thecâ reconditum asservatur, quam illi ex voto suis impensis construxit Magister Garfias ejusdem Ecclesiæ Archidiaconus anno Domini ducentesimo sexagesimo octavo. *

* Oviedo.

* suppl. su-
pra M.
Ramirus
Prior mortis
ultra cum
12. sociis se
exponit.

7. RAMIRUS Monasterij S. Claudij Legionensis Prior, licet à Divo Vincentio dudum pro fidei Catholicæ defensione ab Arianis occisio de instante persecutione admonitus, in aliam posset civitatem juxta Evangelij licentiam effugere; maluit tamen vitam corporis quam animæ in periculum duci: & quam Deo insufflante acceperat in spiraculo vitæ, hanc ipsi in carne mortui sed in gloria resurgentis Agni stolâ reddere purpuratam. Quare cum forti animo Riciliano Gothorum * Regi Ariano pro fide Catholica restitisset, mortem non
Quo anno? fugit, sed libenter excepit, dum satellitibus iniquissimi Regis ad Monasteri-

* I. Suevo-
rum.

^a De Rege ac tempore quo Vincentius Martyrium subiit, tres legimus Auctorum sententias. Prima id factum esse asserit sub Riciliano Suevorum Rege hujus nominis secundo circa annum Christi D. LIV. uti Yopez in Chronico Bened. censet. Altera est Baronij S. Vincentij Martyrium ad Regem Leuvigildum referentis anno D. LXXXIV. Postrema est Ambrosij Morales, Iohannis Marianæ & aliorum, qui Eram D. C. LXVIII. seu annum Christi D. C. XXX. assignant. At cum sententia de duobus Ricilianis nullo veterum nitatur fundamento, & Suevorum in Callæcia imperium anno D. LXXXVI. extinctum penitus atque sublatum jam esset, Baronio potius accedimus. Ceteri Iohannes Bi-

clarensis in Chronico anno IV. Tiberij, qui est Leuvigildi XII. refert, *Leuvigildum in urbem Toletanam Synodum Episcoporum scilicet Arianæ congregasse, & anti-
quam hæresim novello errore emendasse. Quæ optum* quadrant iis quæ hic de Synodo narrantur.

^b Hoc carmine ab annis dumtaxat trecentis in pariete exarato decepti sunt Ambrosius Morales & alij ut in annum D. C. XXX. rejicerent S. Vincentij Martyrium, quod Erâ D. C. LXVIII. contigisse præfata inscriptio fallit. Isthoc rude Epitaphium legant qui vellent apud Yopez in Chron. ad ann. 554. cap. 2. & in Martirolog. Hisp. ad diem XII. Martij, neque enim relatum duximus.

fore

fores occurrit: ibique duodecim Monachis in Martyrij consortium adjunctis, impio ferro caput præcidendum, animam Deo reddidit coronandam circa annum Domini quingentesimum quinquagesimum quartum ^a.

Circa ann.
D. LXXXIV.
Martiij xi.
& xiii.

8. Horum SS. Martyrum corpora ab illo tempore in dicto Monasterio S. Claudij ad præsens usque tempus permanserunt: locum tamen in quo sacra pignora quievisent, successiva & longa temporis series paulatim dedit in oblivionem, usque dum circa annum Domini millesimum nonagesimum quartum, dum vetustissimi Templi parietes præ senio jam ruinam periculofam minantes in augustissimum Templum, quale nunc conspicitur, commutandos expediens visum est deturbari: ecce sub altari ante omnem antiquorum memoriam Divo RAMIRO dicato, ex impolito lapide fabricatus locus ubi sacrum ejusdem Martyris corpus asservatum erat. Qui sub altari novo eodem quo prius nomine consecrato positus est, sacra verò ossa in thecam argenteam denuo supra ipsum decentissime collocata. Ubi propter crebra miracula, quibus semper Deus in Sanctis suis mirabilis demonstratur, magna illius populi religione coluntur.

Horum sepultura dudum ignota detegitur.

^a De anno dictum suprâ: dies S. Vincentio V. Idus Martias, S. Ramiro pridie Idus eassdem in Martyrol. Hisp. & Breviariis assignatur.

DE S. ELEVThERIO ABBATE SPOLETINO.

Circa ann.
D. LXXXVI.
April.
xvi.

Ex Gregorio Magno *lib. 3. Dial. c. 33.*

1. LEUTHERIUS Pater Monasterij beati Evangelistæ Marci, quod in Spoletanæ urbis pomœriis situm est, diu mecum est in hac urbe in meo Monasterio conversatus, ibique defunctus est ^a: quem sui discipuli referebant plorando mortuum suscitasse. Vir autem tantæ simplicitatis erat & compunctionis, ut dubium non esset, quod illæ lacrymæ ex tam humili simplici que mente editæ, apud omnipotentem Deum multa obtinere potuissent. Hujus ergo aliquod miraculum narrabo, quod inquisitus mihi simpliciter & ipse fatebatur.

Eleutherius Abbas mortuum suscitavit.

2. Quadam namque die dum iter caperet, factò vespere cum ad secedendum locus deesset, in Monasterium Virginum devenit, in quo quidam parvulus puer erat, quem malignus spiritus omni nocte vexare consueverat. Sed Sanctimoniales feminæ ut virum Dei susceperunt, eum rogaverunt, dicentes: Tecum Pater hac nocte puer iste maneat. Quod ipse benignè suscepit, secumque eum nocte eadem jacere permisit. Facto autem mane, coeperunt Sanctimoniales feminæ eundem Patrem vigilanter inquirere, si quid puer, quem dederant, nocte eadem fecisset. Qui miratus cur ita requirerent, respondit: Nil. Tunc illæ ejusdem pueri innotuerunt causam, & quod malignus spiritus nulla ab eo nocte recederet, indicaverunt, summopere postulantes, ut hunc secum ad Monasterium tolleretur, quia jam vexationem illius videre ipsæ non possent. Consensit senex, puerum ad Monasterium duxit. Qui cum multo tempore in Monasterio fuisset, atque ad hunc antiquus hostis accedere minimè præsumpsisset, ejusdem senis animus de salute pueri immoderatiùs per lætitiâ tactus est.

Puerum secum in læto admisum à dæmonio liberat.

3. Nam coram positis Fratribus dixit: Fratres, diabolus sibi cum illis fororibus jocabatur: at verò ubi ad servos Dei ventum est, ad hunc puerum accedere non præsumpsit. Postquam vocem, hora eadem ac momento idem puer

Sed eo immoderatiùs inde latante puer iterum corripitur.

^a Nempe Aprilis die 18. licet in Martyrologio Romano memoretur die 6. Septembris, quando ejus corpus in majorem Ecclesiam Spoletinam translatum est, ut Ferrarius in Catal. SS. Ital. notavit.

Actior. SS. Ord. S. B. Seculum I.

Qq

Circa ann. d. LXXXVI. April. xviii. coram cunctis Fratribus diabolo se invadente vexatus est. Quo viso, senex se protinus in lamentum dedit. Quem dum lugentem diu Fratres consolari voluissent, respondit, dicens: Credite mihi, quia in nullius vestrum ore hodie panis ingreditur, nisi puer iste à damonio fuerit ereptus. Tunc se in orationem cum cunctis Fratribus stravit, & eousque oratum est, quousque puer à vexatione sanaretur. Qui tam perfectè sanatus est, ut ad hunc malignus spiritus accedendi ausum ulterius non haberet.

PETRUS. Credo, quòd ei elatio parva subreperat, ejus discipulos omnipotens Deus facti illius esse voluit adjuutores.

GREGORIUS. Ita est. Nam quia pondus miraculi solus portare non potuit, divisit hoc cum Fratribus, & portavit.

Eleutherij
meritis Gre-
gorius vir-
tutem jeju-
nandi obti-
net.

NOTA.

5. Hujus viri oratio quantæ virtutis esset, in memetipso expertus sum. Nam cum quodam tempore in Monasterio positus incisionem vitalium paterer, crebrisque angustis per horarum momenta ad exitum propinquarem, quam medici molestiam Græco eloquio syncopin vocant; & nisi me frequenter Fratres cibo reficerent, vitalis mihi spiritus funditus intercidi videretur; Paschalis supervenit dies. Et cum sacratissimo Sabbato, in quo omnes & parvuli pueri jejunant, ego jejunare non possem, cœpi plus mœrore, quam infirmitate deficere. Sed tristis animus consilium citius invenit, ut eundem virum Dei secretò in Oratorium ducerem, eumque peterem, quatenus mihi ut die illo virtus ad jejunandum daretur, suis apud omnipotentem Dominum precibus obtineret. Quod & factum est. Nam mox ut Oratorium ingressi sumus, à me humiliter postularus se se cum lacrymis in orationem dedit, & post paululum completa oratione exiit. Sed ad vocem benedictionis illius, virtutem tantam meus stomachus accepit, ut mihi funditus à memoria tolleretur cibus & ægritudo. Cœpi mirari quis essem, quis fuerim: quia & cum ad animum redibat infirmitas, nihil in me ex his quæ memineram, recognoscebam. Cumque in dispositione Monasterij occupata mens esset, obliviscebar funditus ægritudinis meæ. Si verò (ut prædixi) rediret ægritudo ad memoriam, cum tam fortem me esse sentirem, mirabar si non comedissem. Qui ad vespertum veniens, tantæ me fortitudinis inveni, ut si voluissem, jejunium usque ad diem alterum transferre potuissem. Sicque factum est, ut in me probarem ea etiam de illo vera esse, quibus ipse minimè interfuissem.

6. PETRUS. Quia eundem virum magnæ compunctionis fuisse dixisti, ipsam lacrymarum vim largiùs addiscere cupio. Unde quaeso, ut mihi quot sunt genera compunctionis edifferas.

Compunctio duplex.
Thren. 3.

GREGORIUS. In multas species compunctio dividitur, quando singulæ quæque à poenitentibus culpæ planguntur. Unde ex voce quoque poenitentium Hieremias ait: *Divisiones aquarum deduxit oculus meus.* Principaliter verò compunctionis genera duo sunt: quia Deum siciens anima priùs timore compungitur, post amore. Priùs enim se se in lacrymis afficit: quia dum malorum suorum recollit, pro his perpeti aeterna supplicia pertimescit. At verò cum longa mœoris anxietudine fuerit formido consumpta, quardam jam de præsumptione veniæ securitas nascitur, & in amore caelestium gaudiorum animus inflammatur: & qui priùs flebat ne duceretur ad supplicium, postmodum flere amarissimè incipit, quia differtur à regno. Contemplatur etenim mens qui sint illi Angelorum chori, quæ ipsa societas beatorum spirituum, quæ majestas æternæ visionis Dei: & ampliùs plangit, quia bonis perennibus deest, quàm flebat priùs, cum mala aeterna meruebat: sicque fit, ut perfecta compunctio formidinis, tradat animum compunctioni dilectionis.

Iosue 15.

7. Quod benè sacrâ veracique historia figurata narratione describitur, quæ ait, quòd Axa filia Caleph sedens super asinum suspiravit. Cui dixit pater suus: Quid habes? At illa respondit: Da mihi benedictionem. Terram Australem & arentem dedisti mihi, junge & irriguam. Deditque ei pater suus irri-

DE S. ELEVTHERIO ABB. SPOLET. 307

guum superius, & irriguum inferius. Axa quippe super asinum sedet, cum irrationalibus carnis suae motibus anima praesidet. Quae suspirans, à patre terram irriguam petit, quia à Creatore nostro cum magno gemitu quaerenda est lacrymarum gratia. Sunt namque nonnulli, qui jam in dono perceperunt liberè pro justitia loqui, oppressos tueri, indigentibus possessa tribuere, ardorem fidei habere: sed adhuc gratiam lacrymarum non habent. Hi nimirum terram Australem & arentem habent, sed adhuc irriguam indigent: quia in bonis operibus positi, in quibus magni atque ferventes sunt, oportet nimirum ut aut timore supplicij, aut amore regni caelestis mala etiam quae antea perpetraverunt deplorent. Sed quia (ut dixi) duo sunt compunctionis genera, dedit ei pater suus irriguum superius, & irriguum inferius. Irriguum quippe superius accipit anima, cum sese in lacrymis caelestis regni desiderio affligit: Irriguum verò inferius accipit, cum inferni supplicia flendo pertimescit. Et quidem prius inferius, ac post irriguum superius datur. Sed quia compunctio amoris, dignitate praeminet, necesse fuit, ut prius irriguum superius, & post irriguum inferius commemorari debuisset.

PETRUS. Placet quod dicis.

Circa ann.
D. LXXXVII.
April. XVII.

VITA S. IVNIANI ABBATIS

Ann. Chr.
D. LXXXVII.
Aug. XIII.

MARIACENSIS,

Auctore VULFINO BOËTIO Episcopo Pictau. qui
Ludovico Pio imperante floruit.

Eruta ex codd. MSS. S. Iuniani Nobiliacensis.

PROLOGUS AD GODOLENUM Abbatem Nobiliacensem.

IN scribendis illustrium praclarissimis virorum gestis & nobilissimis triumphis, ut in futuro inviolabiliter sciri possint, nec ulla temporum diuturnitate aboleri, illi maxime stilum adhibuerunt, quibus & facundia sermonis & nitor eloquentiae, sensusque plenitudo exuberabat: maximè qui liberalibus artibus apprime eruditi, & Rhetoricae facundiae, & Dialecticae dispositionis congruentissima connexion pollebant, quibus non solum artis peritia & argumentorum ingenia, in quibus ab ipsis cunabulis nutriti fuerant suppeditabat, verumetiam genuini sanguinis prosapias, & origo Romanae gentis in Latina lingua acerrimos in explicando quae vellent, reddebat. At verò ego homo ab stirpe Romana penitus alienus, & Geticae Sarmatarum gentis originem trahens, quibus magis barbara initio sermonis garrulitas extitit, quam Latinae eloquentiae notitia, quamvis ab ipsis infantiae rudimentis inter Grammaticos, Rhetoricosque non minimè nutritus fuerim, sed ingenij tarditas, & naturalis quodammodo segnities nequaquam eloquentem creavit. Unde penitus abnueram scribere aliquid quod in posterum legentibus ridiculum foret. Sed quia tua me sanctitas, Abba GODOLENE, cogit ut tibi insignia miraculorum gesta tanti viri qua possim oratione scriptitando explicem, & ordinabiliter narrando quae gesta sunt eloquar, valde hinc inde angor, veritus si scribere recusavero ne fortè inobedientiae reus iudicer: si imperiis tuis parvero, legentibus quibusque detractionibus pateam, maximè his qui magis aliorum reprehendere quam sua proferre, & malint livore detrahere quam simplici mente condiscere.

Auctoris
patria &
modestia.

Act. S. S. Ord. S. E. Saeculum I.

Qq ij

Ann. Chr.
D. LXXXVII.
Aug. XIII.

Psal. 80. 11.

* al. obnu-
biler.

1. Cor. 4. 9.

Spectacu-
lum Sancto-
rum.

2. Quamobrem elegi tuæ sanctitatis reverentia fretus & oratione, detra-
hentium patere insidiis quàm per inobedientiam tuis contraire imperiis. Ade-
rit enim ille qui ait: *Asperio tuum & implebo illud.* Qua de re obsecro Lecto-
rem ne mentis acumen obmutilet * inruditi sermonis rusticitas, cum men-
tis efuriem tanti viri sanctitas internæ dulcedinis refectionem præstet: ne fa-
stidium incomposita oratio generet, cum miraculorum ejus insignia facta ve-
raciter relata adhibere possit æternæ beatitudinis pascua. Nam cum ante
mentis nostræ oculos Sanctorum & virorum illustrium præclarissimos, & an-
tiqui hostis triumphos adhibemus, & terreni actus & carnis illecebri fati-
cunt, & animus in suprema inardescit. Nam quid aliud sancti viri in hoc sæ-
culo fuerunt nisi spectacula futurorum, & speculum mentis secundum Apo-
stolum: *Spectaculum facti sumus Angelis, & hominibus?* Quod tale spectaculum
unquam reges terræ reperire potuerunt, in quibus vanissimos dies suos con-
sumpserunt, quale Martyrum victoria & Virginum inviolata corona? Quibus
spectaculis mens à desiderio terreno fit aliena, in amorem Dei ferventissima,
in capeffendam æternam felicitatem sagacissima. Quod tale spectaculum qua-
le sanè horum Patrum vita, in quo non vestium sordes absterguntur, & cri-
nium impexa temeritas corrigitur; Sed mentis vitia fugantur, virtutes ad-
hibentur, sponso suo Christo sine macula coheretur, ut fiat mens absque ruga
& macula, casta & mentis intuitu, & corporis integritate; ut digna fiat am-
plexibus sponsi introducenda in cælestibus thalamis Angelorum choris hinc
inde suffulta. Quod ipse præstare dignetur, cujus regnum & imperium sine
fine permanet in secula seculorum. Amen.

VITA INCIPIT.

* S. Iunien.

Iuniani vir-
tutes.

3. **B**EATISSIMI & virtutum miraculis præclarissimi viri IUNIA-
NI * Monachi vitam pariterque insignia gesta scripturus, valde me
imparem ad illius insignia facta referenda iudico. Quamobrem vestræ sanctita-
tis orationibus posco adjuvari omni mentis obnitu, confidens in supernæ ma-
jestatis auxilio, ut ille qui mutorum linguas fecit disertas, & ex ore infan-
tium & lactentium perfecit sibi laudem, qui etiam brutorum animalium hu-
manas coëgit proferre loquelas, adspirabit corporis nostris, & calamus ipse tem-
perabit, quatenus Athletæ sui certamina dignis valeam sermonibus explica-
re, ut ea illius sublimia facta ad multorum perveniant noticiam, & proficiant
salubriter ad medelam. Unde illam individuum Trinitatem qui est Deus unus,
Trinus in personis, unus in substantia, cui est summa potestas æternitas sine
fine, gloria sine initio, nullius temporis excursu initium sumens, nullum
habens finem, suppliciter adesse posco. Cui hic Sacerdos venerabilis toto cor-
dis desiderio hæsit, nullis adversitatibus cedens, nullis prosperitatibus sui
moderaminis vitam excedens, in prosperis humilis, in adversis spe constan-
tissimus. Cujus habitatio ab omnibus remota semper solitariam diligens vitam,
ut certius mentis oculum inreverberata acie ad Solem iustitiæ figeret. Cibus ei
perexiguus corporis, potus naturalis aquæ liquor, vestis vilissima, coma in-
tonsa & maximè impexa squalebat, balnea corpori vix in anno semel adhibe-
bantur. Ita se in omnibus agebat, ut si quis eum cerneret, statim veluti Bap-
tistam Iohannem ante oculos mentis haberet, quem Dominus Salvator noster
de vestium vilitate laudavit, & de ciborum parcitate omnibus extulit. Nam
sicut Domini testimonio non erat arundo vento agitata, ita hic nullis adversi-
tatibus frangebatur, nec prosperitatibus elevabatur: nec laude suavior, nec
vituperatione asperior reddebatur. Secretorum nemorum opacitatem dili-

* Caue eundem esse putes cum Iuniano S. Aman-
di socio, qui apud Lemovices regnante Chlodoveo
M. sanctitate floruit, miraculis etiam post obitum

illustris; de quo agit Gregorius Turon. de gl. Conf.
cap. 103. Ejus Vita exstat apud Genonem in lib. 4. de
Vitis Patr. Occid. qui in unico Iuniano hallucinatus est.

gens, crebrò nullo comitante socio solitarius gradiebatur. Declinans sæculum hominum conventus & tumultuantium procellas populorum, cælestium jam habitator effectus & incola adhuc terrenis artubus prægravatus. Nam et si corpore terræ hærebat, mens in supernis civis Angelorum effecta, suavi modulatione interno cordis affectu semper meditabatur: *Adhæsit anima mea post te, Psal. 62. 5. me autem suscepit dextera tua.*

4. Igitur nativitatis ejus exortus extitit in pago Pictavensi in sibi subjecto territorio nuncupante Brioffio ^a in prædio quodam vocabulo Campaniaco, nobilissimis ex progenitoribus originis prosapiam ducens, qui nobiliter ab iisdem parentibus educatus & litteris instructus, quas ille adhuc puer omni mentis conatu cum magno desiderij fervore didicit, & in ventre memoriæ condidit. Cum verò à pueritia in adolescentiam feliciter transisset, comam ob cultum religionis deposuit, dans operam in discendo, & divinarum scripturarum notitiam incapsellendam, quam tam efficaciter adeptus est, ut omnibus patefceret à Deo sibi collatam tanti muneris gratiam. Et cum esset adolescens, nihil puerile aliquando gessit, nihil quod reprehensioni pateret: honestum habens vultum, omnibus graciosus, de ore ejus dulcia semper profluebant eloquia, pascebat mentem spiritualibus litterarum sensibus, magis quàm esearum apparatu. Cœpit adolescens tentare Anachoretarum vestigia: nam sæpè segregatus à cœvis suis, solus meditabatur in lege Domini, & quasi furtivas orationes & psalmodum modulationes remotus exercebat, numquam otiosus: aut enim Domino preces fundebat, aut lectioni operam dabat, aut psalmodiis indefinenter instabat, recolens illud Apostolicum: *Qui non laborat, nec manducet.* Sed & illud Psalmistæ: *Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es & benè tibi erit.* Et quod ait Apostolus, Otiositas & insolentia semper inimica sunt animæ. Legebat frequenter Canonicas & Apostolicas scripturas, etiam Sanctorum Patrum Vitas & Martyrum victorias & coronas Virginum, quorum exemplis mentem semper armabat, & ea agere tentabat, quæ viri sanctissimi & fortissimi, victoriosissime, & preclarissime egerunt. Cum verò post aliquod temporis excursus ab adolescentiæ ætate ad juvenilem transiret vigorem, solitariam Anachoritarum arripuit vitam. Nec visum est illi satis esse quod solitarius deserti incola fieret, verumetiam in artissimo propriis manibus constructo locello semetipsum veluti reum in ergastulo reclusit, ne oculis aliqua delectabilia cerneret, quæ mentis oculum à visione Divinæ Majestatis averterent: hinc modico terræ cælique spatio fruens, ut in cælestibus latitudinem totius beatitudinis possideret.

5. Cum hæc ita agerentur, processu temporis Beatissima RADEGUNDIS ^{* Vita infra.} nobilissima, & orthodoxi gloriosissimi viri CHLOTHARII conjux ex partibus Germaniæ transiens Ligeris fluvium, Aquitaniæ telluris accola esse cœpit: cujus tanta meritorum prærogativa extitit, ut toto orbe clarior haberetur, & in pago Pictavensium in ultimis quemadmodum terræ finibus posita, usque in Orientem ejus præclarissimæ sanctitatis lumen resplenderet. Temporibus jam prædicti Principis & gloriosissimi CHLOTHARII Regis, cum propter ejus præclarissimæ virtutis triumphos & animi prudentissimi dispositionem regnum ejus undique diffunderetur, & plurimæ nationes dominatui illius colla subjacerent, inter ceteras famosissimas & ferocissimas nationes Toringorum valde nobilissimam gentem sui imperij ^b ditionibus fecit esse subjectam. Nam cum contra eam arma corripere, & viriliter dimicaret, adeptus est ex illa præclarissimos triumphos, & cum in prædam gentis illius populi caderent, hæc sanctissima

^a Henricus Castaneus Pictavoium Episcopus in Notis ad Litaniæ Pictonicas ita commentatur. Pater ille Brioffius, vulgo *Brien*, vicus est in parrochia de *Payré* ad amnem nuncupatum *la Cioëre*, unòque tantum distat milliario à Campaniaco, quod hoc die *Campané Saint-Hilaire* dicitur.

^b Falsum est Chlotharium Toringorum gentem suæ ditioni imperiique subjecisse: cum à Theodorico Aultrasiarum Rege subacti illi sine attributis facti, Chlothario in præmium laci fratri auxilij portione præda contento, ut observavit V. C. Hadrianus Valesius in *Historia Franc.* lib. 7.

Ann. Chr.
7. LXXXVII.
Aug. XIII.

Patris & parentes.

Tondetur & litteris instituitur.

Anachoretas emulatur.

2. Thess. 3. 10.

Psal. 127. 2.

Recluditur.

Digressio de S. Radegunde.

Anno Chr.
D. LXXXVII.
Aug. XLII.

puella regis neptis Brittarij filia capta est, quæ cum conspectibus excellentissimæ Regis oblata esset, statim cohasit animo ejus. Erat quippe excellentissima, speciosa nimis, & venusta aspectu, labiis gratiosa. Hæc puerilem adhuc habens ætatem, quam invictissimus Rex nobiliter nutrire jussit, & litteris instruere; quas illa facacissimè didicit & strenuè operibus exercuit. At ubi ventum est ad puellares annos, & fieret ætate nubilis & apta nubendi, complexibus Regis sociata est, & nuptiali obsequio peracto carissima coniux effecta est, quam tanto amore dilexit, ut nihil præter illam se habere aliquoties fateretur: sed illa beatissima quamvis regali fastigio sublimata, & tanti culminis regie dignitatis gloriam adepta, omnia pro nihilo ducebat. Semper in sui pectoris antro Christum meditabatur, illi se semper spiritalibus amplexibus sociabat, nocturnis horis denudata vestigia Basilicam quotidie perlustrabat, matutina sese agens pauperum curam gerebat, surgens à latere Regis frequenter de convivio cum pauperibus cibum & porum sumebat, Monachorum nutrix, servorum Dei amatrix. Intantum enim se de virtute in virtutem gerebat, ut Rex jocaretur non se Reginam conjugem, sed Monacham habere. Quæ sanctissima non multo post tempore relicto regali toro, tota se Deo & mente & corpore consecravit, velaminis sacri cultum arripuit, Aquitanie profuga venit, & ob amorem tanti viri Hilarij Pictavenfis quondam Pontificis, ut ejus meritis & doctrina proficeret, incolendum Pictavis elegit, ubi postea jubente & permittente invictissimo Rege CHLOTHARIO Monasterium condidit, & sub Regula B. CÆSARII Pontificis Arelatensis vitam ducens, secum plurimas Deo sacratas habuit, & clementissimè instruxit, & ad cælestia perduxit.

6. Eo tempore beatissimus IUNIANUS clausus in loco nuncupante Colonia-
* *Chaulnay.* co * vitam ducebat, cui hæc sanctissima tanta familiaritate cohasit propter ejus sanctitatem, ut nullum sibi tam socium, tam familiarem crederet, & quamvis corpore terræ aliquo spatio essent sejuncti, sed mente interno cordis affectu semper conjuncti manebant. Interea crescente Religionis cultu cum plurimi frequentarent locum in quo idem beatissimus vir retractus speculativam ducebat vitam, compulerunt eum exinde egredi, ut qui sibi soli proficiebat, fieret plurimis ad salutem. Qui tam precibus, quàm etiam exhortationibus ad sensum præbens, qui ante solitariam agebat vitam, coepit esse plurimorum Pater, socians sibi Monachos, quibus & doctrina & exemplo ducatum ad cælestia præberet, habens secum religiosissimos & Monastici Ordinis præclarissimos viros, utpote quicum tali & tanto viro degebant.

Fit Sacer-
des.

7. Factum est post aliquantulum temporis, ut cogentibus Fratribus sacerdotalem susciperet gradum: & qui Pater erat Monachorum, fieret auctoritate & tanti ministerij præclarissimus doctor. Adeptus tantæ dignitatis officium, macerabat quotidie in cordis ara dignissimum Deo sacrificium: & priusquam foris hostias offerret visibiles, interius se ipsum offerebat hostiam vivam, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium, fletibus lacrymando quodammodo se baptisabat, & sic Deo hostias offerebat. Proficiebat quotidie de virtute in virtutem ut videret Deum deorum in Sion: quæ retro sunt obliviscens, in anteriora se extendens penetrabat visione cælestium arcana secretorum: quem sanctissima RADEGUNDIS lanificiis suis fovebat. Nec enim (ut aiunt) aliud tegminis habuit, nisi quod ab illa conficiebatur. Nam vestis ejus cilicina de caprarum pilis quæ in modum caracallæ *, quam nunc cappam vocamus, perseverat usque in hodie, apud nos est, quæ ita inlæsa perseverat, ut nihil vetustatis redoleat, candido colore perfusa. Sed & illa sanctissima catenam ferri ab illo Sanctissimo viro accepit, quam super nuda sui corporis induens, usque ad exitum mortis gestavit: quæ catena propter illius sanctitatem

A S. Rade-
gunda ve-
stem acce-
pit.

* Caracalla, vestis Gallica ad talos usque defluens, unde Antonino Imperatori cognomen Caracallæ seu Caracallo, quod eam è Gallia in Italiam invexisset, ex Aurelio Victore in Epitome Hist. August. Caracal-

læ nomen, quæ erat vestis militaris & plebeia, detortum est ad vestem Sacerdotalem apud Sedam in lib. 1. Hist. cap. 7. tum ad cucullam Monasticam, quemadmodum hoc in loco & in vita S. Eugendi num. 5.

usque hodie valde honorabilis habetur. Cúmque multarum virtutum miraculis jam præclarus habeatur, coepit crescere Monachorum numerus : qui cum sibi locum perexiguum cerneret ubi prius initium suæ Religionis assumpserat, transiit in agro nuncupante Castoloco *.

Ann. Chr.
D. lxxxvii.
Aug. xlii.

* Chastel-
lacher.

8. Cúmque ibidem conaretur construere cellulam ubi Deo laudis hostias immolaret, & antelucanos conventus celebraret, accidit eo tempore jam supra dicto gloriosissimo CHLOTHARIO Aquitanias partes ingredi. Cúmque venisset in Regis prædium nuncupante GAVARCIACO *, diffamatus vir ille apud Regem à servis loci illius dicentes quòd de illius prædio & territorio fisci aliquid ejus Monachi inconsultè usurpare niterentur & sibi vindicare : unde commotus Rex jussit sanctissimum IUNIANUM per quemdam magnum virum nomine AURELIUM sibi in palatio præsentari : at ille inluster vir Aurelius paret dictis, pergit cum omni festinatione ad imperium Regis. Cúmque ventum esset ad locum in quo vir religiosissimus Iunianus commorabatur, reperit eum in Oratorio more solito prostratum terræ preces Domino fundentem, quem paullulum dùm sustinet ut ab oratione erigeretur, & sibi quod injunctum erat expleret, tantus in eum timor repente inruit, ut nequaquam ei ut venerat commotus asperè loqui auderet. Sed cum peracta oratione ibidem vir venerabilis post tergum conversus videret stantem AURELIUM Regis Legatum, ille statim pronus adoravit beatissimum Sacerdotem, & quid ejus vellent adventus supplicibus verbis indicavit dicens, quòd Rex sibi eum astare juberet, & idcirco missus esset, ut eum in conspectu ejus exhiberet. Quibus auditis venerabilis Sacerdos & Monachus se iturum pollicetur, & propter utilitatem totius reipublicæ, & salutem animæ illius prompto animo proficisci se velle. Qui conversus in cellulam sumptis secum duobus Monachis virgam manu gestans, nam hæc ei semper consuetudinis erat ut baculum manu ferret, & imbecillitatem corporis ejus adminiculo sustentaret. Cúmque pergerent pariter, & pedibus iter conficerent, ventumque est ad regis palatium : ubi cum aliquid moræ facerent propter regaliū fasces & pompam regiæ celsitudinis, ad fores palatij resedit, quò plurimi eum adierunt, quos ille blandis eloquiis demulcebat, & dulcedinem vitæ æternæ prædicabat.

* Gavarcay.

Accusatus
ad Regem
acceditur.

9. Interea ductor illius jam prædictus AURELIUS ingrediens palatium Regis, auribus innotuit IUNIANUM Monachum adesse, & ad januam palatij residere. Tunc Rex præcelsus in folio residens jussit eum sibi presentari. Cúmque introductus esset baculum manu gestans, quem semper ferre consueverat, & ob fastum regiæ celsitudinis nullus ex sociis ejus ingrederetur nisi ipse solus, ut adpropinquavit folio Regis, ut est consuetudo Monachorum, pronus Regem adoravit, baculum retrorsum relinquens erectum, ut manu gestaverat. Cúmque Rex eum surgere jussisset, & ad ejus imperium ille surrexisset, coepit Rex cum illo loquente ex multis & variis fermocinando de rebus eum interrogare. Sed cum pariter loquerentur, intuens Rex baculum stantem non terræ fixum, sed supra pavimento testudinem erectum nullius manu ad tactum stantem, valde admiratus est, & tanto terrore perculsus, ut etiam genua illius colliderentur : unde compulsus procures quosque palatij vocavit, indicans illis miraculum, & manu porrecta ostendit dicens eis : Verè hic homo sanctus est, & verè Dei cultor, & Christianæ religionis maximus institutor : ex quo enim mecum coepit loqui, virgam quam manu tenebat, post tergum erectam relinquens, quia nemo qui eam apprehenderet adfuit, ecce erecta ut fuerat ab eo dimissa perseverat. Quod omnes pariter admirantes omnibus stuporem mentis & admirationem incussit, & ita ab omnibus deinceps venerabatur, ac si inpectore ipsius Christum Dominum & Salvatorem nostrum cernerent.

Miraculo
Regem &
aulicos
reclit.

10. Post multam colloquutionem gloriosissimus Rex interrogavit eum quid opus haberet, quæ vita, aut cujus religionis esset. Cui ille dulcissimo alloquio respondit, se sub monastico Ordine vitam degere, & Monachis prælatum, &

Ann. Chr.
D. LXXXVII.
Aug. XII.

S. Benedicti
discipulum
se profice-
re.

Ecd. 45.3

Mariacum
à Rege ob-
tinet ibi-
que condit.
Cœno-
biū.

Sæpius se-
cedit in lo-
cum secre-
tum.
* *Caulmay.*

Exercitia
ejus.

2. *Theff. 3. 10.*

Gal. 6. 14.

1. *Petr. 2. 21.*

psal. 118. 62.

* l. cursus.

beatissimi BENEDICTI instituta servari, regularem ejus vitam in omnibus ob-
servari: nisi quod propter angustiam loci non eam plenissimè custodire cum suis
valeret, nec se habere ubi operis exercitium fieret secundum Regulam jam su-
pradii BENEDICTI Patris. Quibus auditis Rex statim adjunxit & ait: Si ex
prædio fisci nostri aliquid vobis vicinum est, & loci opportunitate congruum;
quantum tuæ sanctitati placet, & tibi tuisque sufficere possit tam in exercitio
operis quàm etiam in pascua jumentorum & pecorum necessarium, conce-
dimus tuæ sanctitati ad usus videlicet servorum Dei, & Monachorum tibi co-
herentium, ut & nobis omnipotens Deus vobiscum partem laboris conferat,
& æternæ beatitudinis præmium concedat, & vobis in omnibus sit ad substi-
dium plenitudinis, & perfectionem Regulæ, & augmentum virtutis. Tantam
etenim Dominus militi suo gratiam in conspectu Regis contulit, ut qui eum
propter injuriam & contumeliam sibi exhiberi jusserat, summo honore re-
ceptum muneribus ditaret, & quicquid ab eo peteret, sibi fieri nullatenus re-
cusaret. Sic enim Christus qui propter nos humilis apparuit, Athletam suum
humilem in conspectu Regis magnificavit, ut congruè de illo dici possit: *Ma-*
gnificavit eum in conspectu Regum, & dedit illi coronam gloriæ. Posthæc Rex sur-
gens à folio flexo genu adoravit sanctissimum virum, & ut eum manibus suis
funderet, & in sacrificiis & orationibus commendabilem Deo faceret, & pro
se suæque domo, pro statu regni & totius reipublicæ utilitate Dominum exora-
ret, deprecatus est, & ut cellulas construeret, Monachos congregaret, & Deo
animas lucraretur admonuit, & quæ sibi necessaria essent posceret, omnia se
cum devotione præbere pollicitus est. Tunc valetaciens eundem virum qui
eum sibi adstare fecerat remisit, & ut de prædio fisci quantum illi visum erat
opportunitate acciperet, eo videlicet consignante AURELIO qui ejus ductor
fuerat ad palatium. Ubi repertus est locus valde ad construendum Monaste-
rium aptus nomine Mariacus, quo in loco divina suffragante elementia cellu-
lam à fundamentis construxit, & Monasterium * ædificavit, ubi & congrega-
tionem Monachorum instituit, & sub beatissimi BENEDICTI Regula perfectè
vivere fecit. Tantæ caritatis glutino omnem Monachorum catervam constru-
xerat, ut omnibus fieret cor unum & anima una.

II. Interea vir sanctissimus Iunianus relicta sæpe Monachorum turbâ loca
remota inquirebat, & quamvis Pater esset Monasterij, frequenter deserti in-
cola fiebat. Reperit locellum Cobiacum *, ubi vir religiosus opere proprio
cellulam construxit, & ibi non paucis annis vitam solitariam duxit, ubi & non
modicas virtutes omnipotens Deus per ejus sanctitatis meritum declaravit.
Pernoctans in orationibus die nocteque pervigil, curam totius Monasterij ge-
rens, & secreta petens, speculativa mentis acie cælestia cernebat. Per diem
se manuum operibus exercebat, per noctem orationibus vacabat. Numquam
otiosus panem manducabat memor illius Apostoli: *Qui non laborat, non manducet.*
Stigmata Christi in corpore circumferens, tanta ciborum abstinentia inerat, ut
pallor vultus indicaret eum non terrenis epulis corpus, sed cælesti cibo potius
animam satiare, dicens cum Apostolo: *Mihi mundus crucifixus est & ego mundo:*
portans crucem Christi, & humilitatis vestigio pauperem Christum sequens ipse
pauper, memor beati Petri Apostoli dicentis: *Christus passus est pro nobis, vobis*
relinquens exemplum ut sequamini vestigia ejus. Et quamvis diversis operibus per
diem se affligens, ita ut lassatum eum lætas exciperet: tamen media nocte
consuetudo ei erat ad surgendum iuxta illud psalmi: *Media nocte surgebam ad*
confitendum tibi. Nec minùs laudes Christo studiosissimè decantans lacryman-
do promebat, per diem sæpius genuflectens officium sui occursum * exple-
bat. Hanc hujus ærumnosi sæculi vitam ducebat cum omni amaritudine &

* Hoc Monasterium sæculo IX. redactum in Prio-
ratum, labentibus annis in Ecclesiam parocchiam con-
versum est, vocabulo *Mairé l'Evêque*, ut distingua-

tur ab alio vico ejusdem nominis, quem vicam inco-
læ *Mairé le Gaillier* appellant, ut noster Petrus Leve-
rens nos monuit.

fietu, nec oblectabatur mundi rebus quem exasperabat dura carnis servitus, Ann. Chr. D. LXXXV. 16. Aug. XIII. Jac. 4. 4. memor illud Domini: *Sequitur amicus huius mundi fuerit, inimicus constituitur Dei.* Quod ille præcavens in tantum se alienum reddebat à saeculo, ut inviolabiliter adhereret Deo, spernens latam & spatiosam viam quæ ducit ad mortem, arripiens arctam & angustam ferventissimo amore quæ ducit ad vitam.

12. Cùmque instantissimè & constantissimè in Dei mandatis se exerceret, cœpit multis virtutibus florere, ita ut aliquoties spiritu Prophetiæ repletus, Prophetia spirituali gest. absentia & futura prospiceret. De quibus per pauca subnectimus, & maxime ea quæ AUREMUNDUS ejus spiritualis filius & individuus comes, minister & discipulus post ejus obitum ad multorum perduxit notitiam. Cùm pro diversis criminibus regionis illius populi Dominum ad iracundiam provocassent, & flagellum indignationis ejus super se excitarent, fames valida per totam regionem invaluit: cœpit populus maxima ex parte clade & fame perire. Unde compulsi undique conveniunt ad sanctum virum IUNIANUM flebiliter deprecantes, ut pro eis ad Dominum preces funderet ne omnes fame consumerentur, & pereuntē cultore terra redigeretur in solitudinem; quorum precibus commotus vir Dei sanctus in cinere & cilicio prostratus indefinenter Deo preces fundebat, ne populus fame periret.

13. Ea igitur tempestate quædam mulier compellente inopia, & famis valetudine cogente ante Oratorium ubi vir venerabilis Iunianus prostratus Domino preces fundebat, cœpit magno ejulatu flere, & quibus poterat clamoribus vociferabatur dicens: Vir Dei adjuva me. Quibus verbis vir Dei per-motus, intentius cum lacrymis Deo preces fundebat. Surgens expleta oratione ministrum suum vocat dicens ei: Vade fili sciscitare quid sibi pauper-cula illa velit, & si quid vales adjuva illam: cum autem eam audieris, renuntia mihi quid sibi velit clamor ejus & ejulatus. Cùmque puer velociter jussu expleisset renuntiavit Patri dicens: Mulier pauper-cula est, cui & panis deficit, nec unde emat habet. Quo audito, jussit eam in conspectu suo adstare hilari vultu & paterno affectu interrogans, cur tanto ejulatu fleret, & clamoribus eum inquietaret. At illa respondit: Vere Dei famule & Sacerdos, scias me fame periclitari. Panis deest, emptio nulla, fames quotidie invalescit, & ecce prægnans morior. Quam ob rem tuam adij clementiam, ut si me de periculo famis eripueris, sim tibi perpetuò ancilla, & filius quem utero gesto, servus sempiternus. Quem cum enutriero, tuis manibus & jugiter servire instituiam: tantum adjuva me ne peream. Audiens hæc beatissimus IUNIANUS subridens ait: Sciebam etenim antequam puer te vocaret, te & fame laborare, & in utero filium gestare, quem filium scio meum futurum successorem. Accipe de manu nostra auri munuscula, & sicut libet eme tibi cibos ne pereas fame, & cum puer natus fuerit cum omni vigilantia custodi. Cave ne aliquid incantationis aut diabolicæ suasionis pollutiones in eum exerceas: sed cum adoleverit mihi eum affer, quia ego eum de sacro baptismatis fonte suscipiam, & litteris erudiam & mihi successorem constituam. Prænuntians tibi quòd superveniente annò frugum abundantia in hac regione exuberabit, & nequaquam fame ex hac quis peribit. Accipiens autem mulier illa aurum de manu sancti viri regressa in domo sua gaudens tam de pretio, quàm etiam de supervenientis anni abundan-tia, enit escas, & famis inedia temperavit, filiumque cum omni studio secundum monita viri Dei enutrivit. At ubi eum ad ætatem puerilem perduxit, conspectibus sancti viri obtulit, qui secundum Salvatoris nostri præceptum sacris fontibus eum propriis manibus initiavit. Ipse enim de sacro-sancto baptis-mate suscepit, & filium spiritalem adeptus est. AURUM-MUNDUM vocavit, eam

* Idem S. Remigius Remorum Episcopus Chlo-voicum Magnum Francorum Regem baptisavit, si-mulque de sacro fonte suscepit, ut in ipsius Remigij Testamento legitur. Idolus Abbas puerum etiam de sacro fonte levasse dicitur in Vita num. 15. Cautum postea fuit Concilij I. Autissiodorensis can. 25. circa ann. D. LXXX. ne Abbates aut Monachi filios de baptis-mo haberent.

314 VITA S. IVNIANI ABB. MARIACENSIS.

Ann. Chr.
D. LXXXVII.
Aug. XIII.

Succes-
sorem suum
futurum.

* al. Casto-
loco.

Homo ejus
alvearia fu-
raturus di-
vinitus
punitur.

Matth.
13. 21.

à Sancto
sanatur.

Iuniani
œconomia.

videlicet ex causa quasi auro emptum, quia aurum matri dederat unde ipsum filium enutrirer, peculiarem quemadmodum sibi vernaculum instruxit, litteris erudit. Qui divina tribuente clementia perfectè scripturarum scientiam adeptus est, & secundum viri Dei Prophetiam Sacerdotalem adeptus est honorem. Multo tempore cum ipso inculpabiliter spiritali patre vixit, & ei in omnibus obtemperavit. Post ejus verò obitum successor illius exitit magnæ virtutis homo & sanctitatis, utpotè qui à tali & tanto viro instructus fuerat, quem omni intentione, & doctrinis, & exemplis sequebatur.

14. Plura isto narrante innotuerunt sancti viri miracula, quia multo tempore post ejus obitum vixit & gregem sibi commissum inreprehensibiliter custodivit. Et quamvis omnia sermo noster explicare non valeat quæ de ejus miraculis audivimus, pauca tamen de multis nos ponere non pigebit. Adsit omnipotentis Dei clementia ut valeamus explicare quæ fideliter audivimus, & fidelissimè narrare decrevimus. Nam cum idem venerabilis vir in agro nuncupante Sacroloco *, cui nomen idcirco indiderat, eoquod quietum reperisset & ab omni accessu feminarum remotum, ubi claustra exigua pro loci opportunitate construxerat, hortum circumsepserat in quo apum alvearia posuerat, & Oratorium sibi consecraverat, ubi Domino remotus ab omni sæculari tumultu libera mente preces funderet. Et cum hæc ageret, quidam nocte latro insidians horti sui septa irrumpens conatus est præripere & sibi sufficientia furari de alveariis apum. Sed cum vas unum è plurimis arriperet quod videbatur esse excellentius, & præ cæteris melle exuberare, statim utraque manus vasculo adhæsit, nec in alium locum exinde transferre valuit: ita debilis effectus ut omni membrorum compage dissolutus contractis pedibus per totam noctem humi prostratus jaceret, & dolore maximo nervorum torqueretur, & sic cum magno doloris ejulatu vigil exitit. Cum autem jam aurora surgeret, hortulanus ad sui officij opus studiosus surgens manu sarculum tenens ingressus est hortum: cumque undique more solito eum specularetur & circumiret, reperit hominem turpiter jacentem, & vas apum manibus strictè tenentem, quem ita alloquitur: Ad furandum instigante diabolo huc ingressus sum, sed meorum peccatorum pondere pressus, constrictus & infelix hic jaceo. Unde supplex tuam deprecor sanctitatem ut mei misereri digneris, & apud sanctissimum virum venerabilem patrem IUNIANUM intercedere coneris, cujus me meritis hic alligatum credo, cujus precibus absolvi confido. Tunc discipulus ille opus quod coeperat imperfectum relinquens ad sanctum virum cucurrit, quod actum fuerat indicavit dicens: O piissime Pater, de inimico nostro Dominus fecit grande miraculum. Homo qui nocte ad furandum venerat turpiter ligatus in horto nostro jacet: arripuerat enim quoddam vas melle plenum, sed nihil exinde contigit, insuper & manus ejus ita adhæserunt vasculo, ut nullatenus eas exinde subtrahere possit. Hæc audiens venerabilis senex increpavit fratrem cur de hominis lapsu gratularetur dicens ei, quod non vult Deus mortem peccatoris sed ut convertatur & vivat, & non septies nobis dimittendum, sed septuagies septies Dominus Salvator docuit. Unde celeriter perge, frater, absolve hominem & nostris conspectibus, quæso te, adstare facias. Cumque ille pergeret ad imperium Patris, venerabilis Sacerdos se in orationem dedit, & sacris precibus vincitum resoluit. Ad se introductum taliter loquitur: Noli frater, noli in furando amplius laborare: sed quæ necessaria sunt propriis manibus & sudore vultus tui præpara, ut & tuis usibus necessaria habeas, & pauperibus inde tribuas. Ita correptum & melle satiatum dimisit.

15. Interea venerabilis vir Iunianus propter usus Monachorum, & maximè pauperum coepit enutrire animalia, quibus possit humana fragilitas sublevari. Nam & pullorum nutrimenta plurima congregavit, quorum carnibus infirmorum inopiam sustentaret, & ova sumptibus egentium deservirent. Caprarum etiam & ovium greges habuit, ut de velleribus earum vestimenta confice-

rentur & lac, & caseum in cibo fervorum Dei proficeret: habuit etiam armenta ad exercitium laboris, & agriculturæ, ut his omnibus adminiculis fulti Deo liberius deservirent. Per id tempus cum in supradicto jam loco feliciter venerabilis Pater vitam in sanctitate & summa religione perageret, quidam latro quem magnus esus carniū delectaverat, cœpit desiderio carnis flagrare. Quod ille suæ vesaniæ famem nequaquam haberet unde expleret, cœpit cogitare qualiter suæ voracitatis rabiem, & ventris gluvie exsaturare possit. Tunc compellente antiqui hostis nequitia latenter noctis silentio domum qua armenta prædicti Patris continebantur clausam irrupit, & vaccam ex omnibus quam elegerat pinguissimam foras emisit, cujus caudam strictis manibus tenens ad suæ habitationis locum ducere conabatur. Sed cum paululum processisset, vacca lasciviens cœpit exilire, quam ille videns se eam nequaquam tenere posse, voluit dimittere: sed utraque manus ita adhæserunt caudæ, ut nequaquam divelli possent. Unde accidit ut nutantibus genibus prorrueret, & vacca eum post tergum more carpenti traheret, circumiens per totum tempus noctis solita pascua; & per veprium & saltis nemora non minima vulnerum misero homini infixit detrimenta. At ubi aurora irrumpecente & crepusculo jam diei albescente ante ostium domus unde egressa fuerat vacca stetit, & latro caudam tenens post tergum jacuit. Armentarius verò more solito irrumpeente die clavem manu gestans ad domum armenti venit, fores confectas reperit, furata omnia armenta putavit: sed cum diligentius intueretur, repetit unam esse ablatam ex omnibus. Cùmque concito gressu foras pergeret, vaccam stantem vidit, & post tergum ejus hominem federe conspexit. Sed quid illic ageret penitus ignorans, arbitrabatur tamen quod vaccæ potius custos & redux esset quàm ablator. Unde cum his vocibus compellat: Quæso te, homo, tempus est ut armenta in pascua properent, dimitte pecudem nostram ut cum ceteris ad pastum redeat, pro custodia ejus dabitur merces operituo. Cui ille lacrymabiliter respondens ait: Nequaquam reverentissime pastor, non est ita: nam instigante diabolo ad furandum huc veni, cum me esus carniū delectaret: & cum præripere voluisssem prædam, capus teneor, & infelicitè vulneratus. Quæso misere lapsò, misere peccanti, misere vulnerato, & citò reverentissimo Patri nuncia quid actum est, quia nisi me ejus oratio absolvat, cujus sanctitas religavit, absolvi non poterò.

16. Quod audiens pastor ille alacri, & quasi subridens vultu intrat Oratorium quo senex sanctissimus omnipotenti Deo precem fundebat solito. Surgens igitur ab oratione, purgata mentis acie mundum sancto Spiritu in pectoris sui antro præparaverat hospitium. Tanta etenim in cordis ara domino stabat hesitans, ut mox adveniente Spiritu sancto Prophetica mereretur gratiam, & quid nocte illa actum fuisset nullo mortalium narrante cuncta ad li-
quidum nosset. Unde statim introeunte armentario his verbis alloquitur: Noli frater, noli gaudere de alterius lapsu memor illius beatissimi Apostoli: *Qui se* 1. Cor. 10. 12.
putat stare, videat necidat. Cur gaudens narrare mihi desideras quod ego priusquam me videres, non solum & quid actum sit, & quid miser ille tibi mihi narrandum in ore posuerit novi? Pauper enim ille fame compulsus hoc peregit non habens unde suæ inedia temperaret esuriem. Unde convenit nobis pro illo devotissimè Dominum deprecari, quatenus, & veniam delictorum suorum promereatur, & à vinculo quo strictus tenetur miserante divina clementia absolvetur. Quod cum uterque prostrati ante Dominum jacerent, his verbis sanctissimus vir Dominum deprecabatur: Quæso omnipotens Deus, misere lapsò, solve manus quas ligasti sanctissime Pater, dimittat quod invasit, adipiscatur veniam in his quibus deliquit. Mox oratione peracta absolutus est, & pecudem ire permisit. Ipse verò introductus est in cellulam ante conspectum Viri Dei, cui ipse sanctissimus dulcissima eloquia & his verbis affatur:

Act. SS. Ord. S. B. Seculum I.

R r ij

Ann. Chr.
D. LXXXVII.
Aug. XIII.

Alius ob
vaccæ fur-
tum egre-
gie illudi-
tur.

Servum de
pœna furis
latrantem
corripit Iu-
nianus.

Furem libe-
rat & admo-
net.

Ann. Chr.
n. LXXXVII.
Aug. XIII.

Noli, frater, noli jam amplius in furando operam dare, reconde in tui ventris memoria hujus sceleris contumeliam, & cave ne obliviscaris noctis hujus amaritudinem, coërce remetipsum, & ante mentis oculos tantæ confusionis scelus statue, si fortè misereatur tui Dominus, & dimittat tibi quod in eum nequiter deliquisti, ut purgatum & de palea criticum factum in horrea sua te piissimus recondere dignetur. Noli amplius furari ne fortè deterius tibi aliquid contingat: sed propriis manibus potiùs labora ut habeas & tibi sufficientia, & pauperibus unde tribuas eleemosynam. His & aliis quamplurimis exhortationibus eum alloquens, iussit cibum ponere, carnibus satiare, satiatumque ad propria valesaciens eum proficisci permisit.

Vulpi præ-
dam suis
precibus
eripit.

17. Quadam die cum venerabilis senex claustrum huc illuc ob relevandum fastidium deambulare ut avidior iterum ad orationem rediret, accidit eo præfente, ut vulpes fraudulentum animal & numquam rectis vestigiis incedens semper tortuosum & mille mandris flexuosum per quoddam foramen ingrederetur claustrum Monasterij: ubi cum pullorum turba cibum quæreretur, & beatissimus Pater attentissime divino, ut credo, nutu specularetur, bestia gallinam invadit, & recavo gutture caput prædæ recondens non per foramen quo ingressa erat, sed super murum exiliens saltum petiit. Quod vir Dei cernens alacri mente ad solita arma recurrit orationis, gratias Redemptori Deo, ut solitus erat, primùm refert his verbis: Tibi sancte Pater omnipotens Deus quas valeo gratias refero, tu enim creasti cælum & terram, mare & aridam, & multiplicibus eam pecudibus replesti, & ad usus hominum quædam tribuisti, quædam verò pro peccatis infesta esse voluisti. Unde tuam deprecor clementiam, ut prædam quam perniciofa tuis famulis bestia furripuit, inlæsam tribuere dignare. Illius etenim de fructibus mihi aliquoties pulmentaria * præbebantur. Tu es enim solus altissimus rector, gubernator, defensor & protector: nec enim difficile tibi est aliquid in perficiendo, sed nostra impediunt delicta, quoties non accipimus quod petimus impetrando. Hæc dum idem venerabilis vir Domino verba in oratione funderet, (necdum enim à pavimento surrexerat) fraudulentum illud animal cum præda iterum murum penetrans claustrum ingreditur, nuntiatumque est seni adesse vulpem gallinam in ore illasam gestantem. Quod cum venerabilis Sacerdos egrederetur Oratorio, ante pedes ejus statim illasam deposuit prædam, & quid de ea juberet, bestia expectabat. Cumque eam famuli domus interficere conarentur, repulit eos dicens: Nolite fratres, nolite interficere eam, non enim ingenio aut viribus vestris capta est, sed Dei cogente potentia huc reversa est: unde convenit ut inlæsam eam abire patiamini. His dictis compescuit famulorum manus ne interficeretur. Tunc manu signo dato bestiam inlæsam abire permisit; at illa transcendens claustrum saltu deserta petiit, ita suæ iniquitatis conscia & fraudulentia, ut ulterius nequaquam infesta fieret loci illius, aut prædam aliquam non solum ex alitibus, verumetiam nec de fructibus attentaret. Tunc beatissimus Iunianus ait: Hoc, dilectissimi Fratres, ne putetis pro alicujus nostrorum merito actum miraculum, sed pro sui nominis pietate, ut timeamus eum jugiter, pariterque amemus, & illi indefinenter gratias referamus. Nam & ante hæc quæ præmissa sunt miracula, quædam mira gessit quæ huic operi inferenda non abs re visum est.

Plestantur
ejus perse-
cutores.

18. Prædium quoddam nuncupante Waciaco cum ille Sanctus religionis cultu cellulam ædificare conaretur, homines loci illius insurrexerunt adversus eum, ita ut eum lapidibus obruere tentarent, quos ille fugiens recessit: Sed illi nequaquam desistentes longiùs eum persequabantur. Tunc ille signum posuit lapidem, & prostratus est, ut ne quis illud transgrederetur. Qui obedierunt voci ejus sani & incolumes remanserunt: qui autem prætergressi

* Pulmentarij nomine etiam ova veniunt, immo aliquando & carnes; notum est Isaac pulmentum ex heredis *Genes.* 27.

sunt, non solum in illis ultio divina facta est, verumetiam in omni posteritate illorum, qui aut lippiis oculis, aut gutturis inflatione usque in praesens informes nascuntur. Ann. Chr. D. LXXXVIIII Aug. XIII

19. Cum quodam tempore homines de fisco Regis nuncupante Gavarciado vallum facere conarentur, ut ex omni parte Regis praedium determinaretur, ventum est ad id quod Beatus ille per Regis largitionem praedium possidebat: cumque per legatum suum juberet illis ut desisterent, & nequaquam quod illi pertinebat intro clauderent derisui deputantes, omnes statim muti effecti & immobiles permanferunt, usquedum ille Beatus pro illis orationem fudit, & sic ab stultitia sua cessaverunt. Cum Sanctus ille silvulam quam propter opacitatem, ut secretius ingredi posset, manu propria, ut aiunt, seminasset, jam incrementa custodi delegavit. Cum quodam die pergeret ad locum qui dicitur Costelegium*, reperit eundem custodem silvae in quadam fago ramorum densitate incidentem, qui statim obriguit nec inde descendere valuit, usquedum ille Sanctus pariter cum Monachis sibi commissis Domino precem fundere; & sic sanitate recepta, ulterius minimè fraudem exinde facere ausus est. * al. Castellus, locus, Chastelacher.

20. Decurso igitur temporis hujus spatio, & ærumnosæ vitæ calamitatibus forti animi vigore superatis, coepit beatissimus Iunianus sui obitus diem Fratribus prædicare, & sibi non longius imminere prædixit. Cumque infatigabiliter se in præceptis Dei exerceret, nec senectuti cederet victor animus in labore, tanto arctius animum suspendit ad cælum, quanto sibi eminere prævidit citius propinquare obitus diem. Non multo post tempore correptus febre decubuit in lecto; & cum ejus sanctissimos artus depasceret, coepit attentius orationi insistere. Cumque paululum spiritum ab oratione revocaret, respiciens undique Monachorum fratrum turbam consistere, qui ad ejus si possent venerant relevandum languorem, sive prece, seu suavi exhortatione verbis supplicibus consolarentur, inspiciens quosdam videntes febrium magnitudinem lacrymantes, talibus eos verbis alloquitur dicens: Nolite, Fratres, nolite super languoris mei valetudine flere. Scio cui credidi, & benè certus sum non vitam modò finire sed incipere, non mortem perpeti, sed finire. Quid enim est aliud hujus vitæ præsentis excursus, nisi mors, quæ in prima generis humani radice indita est? Quid enim aliud indicat horrenda quædam profunditas ignorantiae, ex qua omnis error existit, qui omnes filios Adam tenebroso quodam sinu fascipit, ut homo ab illo liberari sine labore, dolore, timore non possit nisi morte, & quot pestes, ut veriùs dicamus tot mortes. Quid amator ipse tot rerum noxiarum, & ex hoc mordaces curæ perturbationes, majores formidines, insana gaudia, discordiae, lites, bella, insidiae, iracundiae, inimicitiae, fallacia, adulatio, fraus, furtum, rapina, perfidia, superbia, ambitio, invidentia, homicidia, parricidia, crudelitas, sevitia, nequitia, impudentia, petulantia, impudicitia, fornicationes, adulteria, incesta, & contra naturam utriusque sexus tot stupra atque immunditiae, quas turpe est etiam dicere, sacrilegia, haereseis, blasphemiae, perjuriae, oppressiones innocentium, contumeliae, circumventiones, praevaricationes, falsa testimonia, iniqua judicia, violentia, latrocinia: & quidquid talium malorum in mentem non venit, tam de vita ista hominum non recedit. Ista descendunt, Fratres carissimi, ista fugienda, ista cum omni gaudio finienda, & ad illam perpetuam vitam festinandum & cum gaudio exinde ingrediendum, & illuc properandum ubi nihil tale manentibus accidit. Sed videamus quibus Dominus talem promisit vitam: Ait enim ipsa Veritas: *Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum.* Matth. 5 Posuit in principio beatitudinis humiles corde, ac per hoc exclusit superbos & tumidos, ubi dicit pauperes spiritu regnatos. Deinde *Beati mites, beati qui lugent, beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, beati misericordes, beati pacifici, beati mundo corde.* Ecce quales invitantur ad æternam requiem, qui tali de-

Obitus prædicat.

Febre correptus.

Suos consolatur.

XIII. Chr.
D. LXXXVII.
Aug. XIII.

sudaverunt temporaliter in labore, nam qui hîc in mundo gaudent, illic sine fine lugebunt. Verè hoc est indeficienter regnare, coronam beatitudinis talibus ornatam virtutibus veluti floribus possidere, Deum confusione mereri, conspiciere quo præsente mereatur anima cernere quod amavit. Quòd si in hoc sæculo ad præsens humana fragilitas dicit se regnare quadam sibi prosperitate, si blandiatur falsa & fugitiva felicitas; quanto magis illud regnum quarendum est, ubi semper liliorum rosarumque blandior lux arridet, ubi pictura flores odoriferi non marcescunt, ubi loci fecunditas neque nube premitur, neque sole siccat, ubi non finitur cum possessore possessio, ubi quidquid desiderat animus dat aspectus, ubi iustus gemmas calcit in plateis, quas modò Reges nequaquam tales gestant in coronis, ubi mortalitas translata in immortalitatem cum Angelis forte simili gloriatur, ubi hominibus & Deo cum Thronis, & Dominationibus, & universo Angelorum cœtu fit una possessio? Ibi dilectissimi Fratres, ibi totum mentis oculum dirigite, ibi desiderium vestrum figite, totis viribus illuc tendite, ubi tantæ felicitatis gratia possidetur.

1. Iohann. 4.
16.

21. His & aliis quamplurimis spiritualibus alloquijs per totam pene noctem commissum sibi gregem escam potumque ministrans pervigilem reddidit inter cetera allocutionum præcepta dicens eis: Fratres ante mutuam in vobismetipsis habete caritatem. *Caritas est Deus, & qui manet in caritate in Deo manet, & Deus in eo.* Nolite locum dare diabolo. Ille etenim dat locum antiquo hosti, qui se à fraternitatis dilectione sejungit, sit vobis cor unum & anima una in Domino, sicut in primordio. Ecclesiæ de fidelibus dicitur, quòd erat illis cor unum & anima una. De successoris mei prælatione cavete ne aliqua variatio fiat, sed unanimes unum vobis constituite. Quòd si verum & optimum vobis constituere desideratis, compresbyterum & spiritalem filium meum AUREMUNDUM vobis constituendum decernite. Ipse etenim, & vitæ exemplo & morum probitate, & doctrinæ eloquio ducatum credo ad æternam vitam capeffendam præbebit.

Successorem designat.

Monitum an.
D. LXXXVII.

22. Cùmque jam aurora signum daret, & tempus immineret quo illa anima corpore dissoluta ad cælum migraret, valesciens omnibus & pacis osculum tribuens, reddito mortis debito, de antiqui hostis insidiis triumphans victor ab Angelicis choris suscepta cælum conscendit. Tantus etenim mox cælitus illic ferme per trium horarum spatium odor fragravìt, sicut narrante prædicto AUREMUNDO qui aderat cognovimus, ut omnium aromatum fragrantiam superaret. Sed & vultus illius mox tanta claritate enituit, ut non eum exanimem crederes, sed dormientem potiùs æstimares. Dederat enim mandatum, ut statim cum à sæculo migrasset nuntiaretur beatissimæ RADEGUNDI, ut pro eo precem domino funderet, quod & illa similiter fecerat. Accidit ut eodem die eadem hora uterque migraret de sæculo, & quos hîc unius caritatis vinculum constrinxerat, illic eos pariter paradisi gloria simul acciperet. Denique legati ex utraque parte profiscuntur, qui sibi obviam occurrentes sciscitabantur alter ab altero quamobrem celeriter pergeret: indicaverunt sibi unusquisque qua de causa itineris laborem assumpisset, & inventum est in unius horæ puncto utrosque migrasse ad cælum, & moræ funeris exequiæ præparantur.

Eadem hora qua S. Radegundis, n. 13. Augusti.

Sepelitur Mariaci.

23. Undique populi conveniunt, catervæ Monachorum adsunt, & dignis obsequiis sanctissimum virum prosequuntur. More solito membra feretro componunt, cum laudibus & digno officio funeris ad locum quo sepeliendus erat profiscuntur. Nonmodica turba tam populorum quàm etiam Monachorum, & præcedente & subsequente cum cercis, & luminaribus iter arripitur. Et cum jam aliqua pars itineris conficeretur, subito qui humeris illud sanctum corpus portabant immobiles permanserunt, & paululum resumptis viribus conabantur illud amovere, & proficisci. Sed ita feretrum in quo gestabatur immobile permanfit, ut nequaquam exinde qualibet in parte moveri posset. Mirantes

VITA S. IVNIANI ABB. MARIACENSIS. 319

quod acciderat signum non minimus omnes horror invaserat : Sed precibus Deo fufis , ut datis iudiciis patefaceret quo ipsum beatissimum corpus terræ humari placeat. Decretum enim fuerat ut Coloniae conderetur , sed nequaquam illuc deferri potuit , visum est omnibus ut in loco nuncupante Mariaco eum conderent , quo concilio accepto statim perfacile eum exportantes illuc adtulerunt. Unde omnibus patefactum est , illic eum Dominum voluisse recondi , & sibi aptum fuisse , ubi cum magno funeris apparatu venientes , venerabiliter sepultus est ; quo in loco miraculorum ex illo usque nunc congeries coruscat. Illic enim & dæmones ab obsessis corporibus fugantur , cæci illuminantur , claudi proprium recipiunt gressum , debiles incolumitatem adsequuntur , digna petentibus vota tribuuntur , omnis incommoditas refugit , salus optata refunditur omnibus , præstante Domino nostro IESU-CHRISTO , qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Circa ann.
D. LXXXVII.
April. XVIII.

MONITVM.

S. Iuniani Translationem , quando sacrum ipsius Corpus è Canobio Mariacensi in Nobiliacense (vulgo Noaillé) prope Pictones recens exstructum Era Christiana sæculo IX. deportatum est , in idem tempus reservamus , acturi suo loco de eisdem in Synodum Carroensem delatione anno M. C. LXXXII. facta. Interim verò adnotamus , sacras Iuniani Reliquias post Synodum Nobiliaco restitutas , cum debito in honore ad annum usque M. D. LXIX. inibi fuissent , tunc demum ob Calvinistarum furorem secretiori loculo illic cum vasis sacratis inclusas hætenus latuisse , fugatis exstinctisque omnibus , qui huiusce rei conscij fuerant.

~~~~~

VITA S. RADEGVNDIS REGINÆ

DYOBVS LIBRIS COMPOSITA,

LIBER PRIMVS.

Auctore VENANTIO FORTUNATO Episcopo Pictau.

*Ad MSS. cod. S. Germani Pratenfis & Conchenfis Monast.
& D. d'Herouval.*

PROLOGVS.

-

EDEMPTORIS nostri tantum dives est largitas , ut in sexu muliebri celebret fortes victorias , & corpore fragiliores ipsas reddat feminas , virtute mentis inclitæ gloriosas. Quas habentes nascendo molliem facit Christus robustas ex fide : ut quæ videntur imbecilles , dum coronantur ex meritis , à quo efficiuntur fortes , laudem sui cumulent Creatoris , habendo in vasis fictilibus thesauros cæli reconditos : in quarum visceribus cum suis divitiis ipse Rex habitaret est Christus. Quæ mortificantes se sæculo , despecto terræ consortio , defecato * mundi contagio , non confidentes in lubrico , non stantes in lapsu , quærentes vivere Deo , ad gloriam Redemptoris sunt copulatæ paradiso. In quo est pariter numero , cuius vitæ præsentis cursum , licet sermone privato , ferre tentavimus in publicum : ut cuius est vita cum Christo in gloria , memoria relata celebretur in mundo.

Deus per feminas miram non nunquam operatur.

* al. defecato.

VITA INCIPIT.

- B**eatissima igitur RADEGVNDIS , natione barbara de regione Thoringa , avo Rege BASSINO , patre HERMENERIDO , patre Rege BERETHARIO. In quantum altitudo sæculi tangit , Regio de germine orta , celsa licet origine , multo celsior actione. Quæ cum summis suis parentibus brevi mansisset tempore , tempestate barbarica , Francorum victoriâ regione vastatâ , vice Israëlita exiit & migrat de patria. Tunc inter ipsos victores cuius esset in præda regalis puella , fit contentio de captiva. Et nisi reddita fuisset transacto certamine , in se Reges arma movissent. Quæ veniens in sortem præcellit Regis CHLO-

Radegundis genus.

à Clotario captiva adducitur circa an.

CHLO- dxxx.

- Ann. Chr. THA RII, in Veromadensem ducta Atteias * in villâ Regiâ nutriendi causâ custodibus
D. LXXXVII est deputata. Quæ puella inter alia opera, quæ sexui ejus congruebant, litteris est crudita;
Aug. XLII. frequenter loquens cum parvulis, si conferret fors temporis, Martyr fieri cupiens. Indica-
bat adolescens jam tunc merita senectutis, obtinens pro parte quæ petiit. Denique dum
esset in pace florens Ecclesia, ipsa est à domesticis persecutionem perpeffa. Iam tunc id
agens infantula, quicquid sibi remansisset in mensa, collectis parvulis, lavans capita sin-
gulis, compositis sellulis, porrigens aquam manibus, ipsa cibos inferebat, ipsa misce-
bat infantulis. Hoc etiam præmeditans cum SAMUELE parvulo Clerico gerebat. Facti
cruce lignea præcedente, subsequentes psallendo ad Oratorium cum gravitate matura si-
mul parvuli properabant. Et ipsa tamen cum sua veste nitidans pavementum. Circa altare
verò cum facit ergio ^b jacentem pulverem colligens, foris cum reverentia recondebatur, po-
tius quàm vergebat. Quam cum præparatis expensis Victuriaci ^c voluisset Rex prædictus
accipere, per Beralcham ab Atteias nocte cum paucis elapsa est. Deinde Sueffionis cum
eam direxisset ut Reginam erigeret, evitans pompam Regalem ne sæculo cresceret, sed
cui debebatur, & humanâ gloriâ non mutatur.
3. Nubit ergo terreno Principi, nec tamen separata à cælesti. Ac dum sibi accessisset sæ-
cularis potestas, magis quàm permitteret dignitas, se plus inclinavit voluntas. Subdita
semper Deo, sectans monita Sacerdotum, plus participata Christo quàm sociata conjugio. Illo
verò sub tempore tentamus patefacere de multis pauca quæ gesserit. Ideo iuncta Princi-
pi, timens ne Deo degradasset, cum mundi gradu proficeret, se sua cum facultate elee-
mosynæ dedicavit. Nam cum sibi aliquid de tributis accideret, ex omnibus quæ venissent
ad eam, antè dedit decimas quàm recepit. Deinde quod supererat, Monasteriis dispen-
sabat: & quò ire pede non poterat, transmissio munere circuibat. A cujus munificentia
nec ipse se abscondere potuit Eremita: & sicuti ne premeretur à sarcina, quod acceperat ero-
gabat. Apud quam egeni vox non inaniter sonuit, nec ipsa eam surda præterit: sæpe do-
nans indumenta, credens sub inopis veste Christi membra se tegere: hoc se reputans per-
dere quicquid pauperibus non dedisset.
4. Adhuc animum tendens ad opus misericordiæ, Atteias domum instruit, ubi lætis
cultè compositis, congregatis egenis feminis, ipsa eas lavans in thermis, morborumque
curans putredines. Virorum capita diluens, ministerium faciens, quos antè lavarat, eis-
dem sua manu miscebat, ut fessos de sudore sumpta potio recrearet. Sic devota femina
Abstinencia & nupta Regina, palatii domina pauperibus serviebat ancilla. In mensa verò suboc-
cultè, ne fortè cognosceretur ab aliquo, ante se posito cum legumine ferculo, inter epu-
las Regum, more trium puerorum, favâ * vel lenticulâ delectabiliter vescabatur. De
Cursu ^d verò decantando, etsi sederet in prandio, excusans se Regi aliquo casu, ut Deo
redderet debitum, se subducebat convivio. Quæ egressa Domino psallebat, & curiosè re-
quirebat quali cibo foris pauperes refecissent.
5. Item nocturno tempore, cum reclinarèt cum Principe, rogans se pro humana ne-
cessitate consurgere, levans egressa cubiculo, tamdiu ante secretum orationi incumbere
jactato cilicio, ut solo calens spiritu jaceret gelu penetrata, tota carne præmortua: Non cu-
rans corporis tormenta mens intenta paradiso, leve reputans quod ferret, tantum ne Chri-
sto vilesceret. Inde regressa cubiculum, vix tepescere poterat vel foco vel lectulo. De qua
Regi dicebatur habere se potius iugalem Monacham quàm Reginam. Vnde & ipse irrita-
tus * pro bonis erat asperimus. Sed illa pro parte leniens, pro parte tolerabat modestè rixas
illatas à conjugio.
6. Diebus verò Quadragesimæ satis est scire qualiter se retexit inter vestes Regias sin-
gulariter pœnitens. Igitur appropinquante jejunijs tempore mittens ad religiosam Mona-
cham nomine P I A M in sancto proposito, illa dirigebat veneranter in linteo sigillatum
cilicium: quod Sancta induens ad corpus, per totam Quadragesimam subter veste Regiæ
dulci portabat in sarcina. Transactis diebus similiter sigillatum retransmittebat cilicium.
Sin autem Rex deesset, quis credat qualiter se orationi diffunderet, qualiter se tamquam
præsentis Christi pedibus alligaret; & quasi repleta delicijs, sic longo jejunio satiare in
lacrymis? Cui despecto ventris edulio Christus tota refectio, & tota fames erat in
Christo.
7. Illud quæ pietate peragebat sollicita, ut quæ per Oratoria vel loca venerabilia totâ
nocte perlucere, candelas suis manibus factas iugiter ministrabat? Vnde horâ ferotinâ,

* Atteia, *Athies*, in Veromanduis ad Suminam
flumen erat ex eorum vicorum numero, quos quia
fisci erant, vulgò villas publicas aut Regias appella-
bant, uti Hadrianus Valesius in Hist. lib. 21. obser-
vavit.

^b Facit ergium pro Sudario, quòd faciei sordes ter-
gat.

^c al. *Pixeria*, vernaculè *Pirry*, in Belgio duabus

leucis à Duacorum Sigibertas Rex instinctu Fredegun-
dis occisus est. Aliud est ejusdem nominis opidum in
Campania, sed tunc Chlothario non parebat.

^d Decursus sive Cursus pro officiis Divinis à Gre-
gorio Turonensi & Fortunato non raro usurpari, di-
ctum est in Vita S. Germani Episc. Paris. ad num. 77.
Decantare heic & alibi passim pro recitare sumitur.

dum ei nuntiaretur tardè, quòd cam ad mensam Rex quæreretur; circa res Dei dum satagebat, rixas habebat à conjuge, ita ut vicibus multis princeps per munera satisfaceret, quòd ei per linguam peccasset.

Ann. Chr.
D. LXXXVII.
Aug. XII.

8. Ad cuius opinionem si quis servorum Dei visus fuisset vel per se, vel * vocatus occurrere; videres illam, cælestem habere lætitiā; & horā noctis recursā cum paucis pergens & intimis per nivem, lutum, vel pulverem; aquā calidā paratā; ipsa lavabat & tergebat venerandi vestigia nec resistente servo Dei, & propinabat in patera. Sequenti die curam domūs committens creditariis, ipsa se totam occupabat circa viti justī verba; circa salutis instituta, & circa adipiscenda vitæ cælestis commercia retentabatur per dies. Et si venisset Pontifex, in aspectu ejus lætificabatur, & remuneratum relaxabat ipsa tristis ad propria.

* Sur add.
per alium.

Servos Dei
mūc venerat.

Ornatum
reijcit.

9. Illud quoque quā prudenter totum pro sua salute providebat impendere: quoties quasi mafortem a novum, lineum sabanum, auro vel gemmis ornatum more vestiebat de barbaro, à circumstantibus puellis si laudaretur pulcherrimum, indignam se adjudicans tali componi linteolo, mox exuens se vestimento, dirigebat loco sancto, quisquis esset in proximo, & pro palla ponebatur divinum super altare.

10. Qualiter verò si quis pro culpa criminali, ut assolet, à Rege deputabatur interfici, sanctissima Regina moriebatur cruciatu, ne designatus reus moreretur in gladio! Qualiter concursabat per domesticos fideles servientes & proceres, quorum blandimentis mulcebat animum Principis, donec in ipsa ira Regis, unde procellerat fors mortis, inde curreret vox salutis?

Pro reis intercedit.

11. His igitur beatis actibus occupatam intantum provexit Divina clementia, ut etiam adhuc in palatio laica Domino largiente declararentur per eam miracula. Denique in Perunna villa post prandium dum ambulare per hortum Sanctissimā, rei retruli pro crimine succurri sibi clamabant, vociferantes de carcere. Ipsa quid esset interrogat: Mentiuntur ministri, quòd mendicorum turba quæreretur elemosynam. Credens hoc illa, transmittit quo indigebat inopia. Interea à Iudice compelluntur tacere qui tenebantur in compede. Cū verò nox supervenisset, dum sibi Cursum diceret, fractis vinculis soluti occurrunt Sanctæ de carcere. Quo cognito reos se viderunt qui Beatæ mentiti sunt, dum qui rei fuerant de catenis soluti sunt.

Captivos
divinitus liberat.

* Peronne,
Opidum ad
Suminam
in Picardia.

12. Et quoniam frequenter aliqua occasione, Divinitate prosperante, casus cedit ad salutem; ut hæc religiosius viveret, frater interficitur innocenter*. Directa igitur à Rege veniens ad beatum MEDARDUM Noviomago, supplicat instanter, ut ipsam mutata veste Domino consecraret. Sed memor dicentis Apostoli; Si qua ligata sit conjugi, non quærat dissolvi, differebat Reginam, ne veste tegeret Monacham. Adhuc beatum virum perturbabant proceres, & per Basilicam graviter ab altari retrahebant, ne velaret Regi conjunctam, ne videretur Sacerdoti ut præsumeret Principi subducere Reginam, non publicanam sed publicam*. Quo Sanctissima cognito, intrans in sacrarium, Monachica veste induitur, proccedit ad altare, beatissimum Medardum his verbis alloquitur dicens: Si me consecrare distuleris, & plus hominem quā Deum timueris, de manu tua à Pastore ovis anima requiratur. Quo ille contestationis concussus tonitruo, manu superpositā consecravit Diaconam b.

Radegundis
fratre occiso
velatur.
* innocens
1. Cor. 7.

* id est, publice seu
solemniter
nuptam.

13. Mox indumentum nobile, quo celeberrimā die solebat pompā comitante Regina procedere, exuta ponit in altare, c blattas, gemmatæque ornamenta*: mensam divinæ gloriæ tot donis onerat per honorem. Cingulum auri ponderatum fractum dat in opus pauperum. Similiter accedens ad Cellam sancti IUMERIS d, die uno quo se ornat felix Regina, composito sermone ut loquar barbaro, stapionem, camisas, manicas, coccas, fibulas, cuncta auro, quædam gemmis exornata per circulum sibi profutura sancto tradit altari. Inde procedens ad Cellam venerabilis DARDONIS, die qua debuit ornari præstanter in saculo, quidquid indui poterat, censu divite femina, Abbate remunerato totum dedit Cœnobio. Equiter * sancti GUNDBLFI, post facti Mettis Episcopi e, progressa receptaculo, non minore laboratu nobilitavit Synergium f.

* at blattis;
gemmis, ornamentis

Ecclesijs
multa conferunt
donaria.

* similiter

a Maforte muliebri capitis tegumentum; Lineum sabanum (à voce Theotisca Saban, quæ linteum significat) hic sumi videtur pro vestimento ex lino confectum, cui aurum & gemmæ affixæ erant.

b Fortunatus in carmine de exordio Thoringæ Supplem. 1. inducit Radegundem fratris necem patheicōs desistentem.

c Et tamen pauli o ante Conc. Autelianense II. anno Christi D. XXXIII. celebratum sic statuit Canon 18. Placuit etiam ut nulli postmodum femine Diaconatus benedictio pro conditionis huius fragilitate credatur: qui licet ex antiquorum Canonum præscripto, annuunt quadraginta probationem revocare dumtaxat videatur Iohanni Morino Exercit. 10. de Sacr. Ordin. cap. 3. neque sic tamen in Radegunde locum habuit. Diaconissas omnino desisse ante seculum x. apparet ex

Act. SS. Ord. S. B. Saculum I.

Attonis Episc. Vercellensis Epistola ad Ambrosium Sacerdotem in To. 8. Spicilegij Ver. Script. pag. 123.

d In cod. San. Germanensi legitur stapione, in sexto casu. Scribendum videtur, Scapionem, ad Regium diadema designandum. Nam Germanis hodieque Scappel Vitta seu capitis redimiculum dicitur. Si verò quis stapionem retinendum velit, vox ista de pedum ornamentis interpretenda erit, qualia Isaias in cap. 3. commemorat. nam stapia, equestre suppedaneum.

e Ita MSS. Codd. Et tamen nullus GUNDBLFI nomine legitur Mettensis Episcopus usque ad Ludovici Pij ætatem. An forte pro GUNDBLFI legendum Goscelini, qui sæculo vi. Sedi Mettensi præfuit?

f Synergium, locus in quo plures simul operantur, hic usurpatur videtur pro Monasterio, quod eadem ratione nonnumquam Asceterium appellatur.

Ann. Chr. 14. Hinc felici navigio Turonis appulsa quæ supplicat eloquentia, quantum officiosam, quantumque se monstravit munificam? Quid egerit circa sancti Martini atria, Tempia, Basilicam, flens, lacrymis insatiata, singula jacens per limina, ubi Missa revocatâ ^a, vestibus & ornamento, quo se clariori cultu solabat ferre in Palatio, sacrum componit altare. Hinc cum in vicum Condatensem ^{*}, ubi gloriosus vir Martinus & Christi satis intimus senator migravit de sæculo, Ancilla Domini pervenisset, dedit non inferiora, Domini crescens in gratiâ.

15. Hinc cum in villa Suaedas ^{*} Pictavo territorio iuxta prædictum vicum decenter accederet, itinere prosperante, qualiter se gessit per singula, quis enumeret infinita? Quæ in mensa sub Fladone ^b segalatum ^{*} panem absconsam & hordeaceum manducabat occultè, sic ut nemo perciperet. Nam ex illo tempore, quo beato M E D A R D O consecrante velata est, usque ad infirmitatem præter legumen & olera, non pomum, piscem, vel ovum nec quid aliud edit: potum verò præter aquam mulsam atque piratum non bibit; vini ^c verò puritatem aut medi ^{*} decoctionem, cervisiæque turbidinem non contigit.

16. Tum more sancti G E R M A N I iubet sibi molam secretissimè deferri, ad quam tota Quadagesima tantum laboravit, quantum quatruiduana refectio postulavit. Oblationes etiam suis manibus faciens, locis venerabilibus incessabiliter dispensavit. Ergo apud Sanctam non minùs usus misericordiæ quàm erat concursus de plebe, ut nec deesset qui peteret, nec deficeret quod donaretur. Mirandum ut omnibus satisfaceret, unde thesauri tot exuli, unde tot divitiæ peregrinæ.

17. Quantum expendebat diurna redemptio, sola sciebat quæ petentibus deportabat. Nam præter quotidianam mensam, quæ refovebat matriculam ^a, duobus semper diebus sabbati quinta & sabbato vicibus balneo parato ipsa succincta de sabano ^{*} capita lavans egenorum, defricans quicquid erat, crustam, scabiem, tineam nec purulentam fastidiens, interdum & vermes extrahens, purgans cutis putredines, sigillatim capita pecebant ipsa quæ laverat. Ulcera verò cicatricum, quæ cutis laxa detexerat aut unguis exasperaverant, more Evangelico, oleo superfuso mulcebat morbi contagium. Mulierum verò descendendum in tinam ^{*}, ipsa cum sapone à capite usque ad plantam membra singula diluebat. Egreduentibus exinde si cui veterata indumenta conspiceret, tollens rafa, nova reddens: antè pannosos faciebat venire cultos ad prandium; quibus congregatis, ministerio parato, ipsa aquam sive mappam singulis porrigebat, & invalidis ipsa pariter os & manus tergebat. Hinc tribus ferculis illatis, farcitis deliciis, stans ante prandentes jejuna, præsens convivis, ipsa incidebat panem, carnem, vel quidquid apponeret. Languidis autem & cæcis non cessabat ipsa cibos cum cochleari porrigere, hoc præsentibus duabus, sed se sola serviente, ut nova Martha satageret, donec potulenti ^{*} fratres læti fierent conviviis. Tunc illa removens se loco ut ablueret manus, jam benè culto convivio tota gratificabatur. Si quid audiret de fremitu, iubebat tamen ut sederent, donec vellent adfurgere.

18. Venerabili verò omni Dominico die hoc habebat in canone vel æstate vel hieme, ut pauperibus collectis primò merum sua manu de potu dulci porrigeret, puellæ postea committens, ut omnibus illa propinaret: quia ipsa festinabat orationi occurrere, quò & Cursum consummaret, & Sacerdotibus ad mensam invitatis occurreret, quos adhuc Regali more ad propria cum redirent, sine munere non laxaret.

19. Hanc quoque rem intremiscendam qua peragebat dulcedinè! Cum leprosi venientes signo facto se pròderent, iubebat adminiculæ, ut unde, vel quanti essent pià curâ requireret. Qua sibi renunciante paratâ mensâ, missorium ^e, cochleares, cultellos, cannas ^f, potum & calices solâ subsequente intromittebatur furtim, quò se nemo perciperet. Ipsa tum mulieres variis lepræ maculis perfusas comprehendens in amplexu,

^a Sic legendum probant veteres membranæ, non verò *Missæ revocate*, vel *Missæ vocate*, ut apud Surium. Codex D. d'Herouval ex amanuensis interpretatione habet *Missæ celebrata*, sed perperam ut consistere videtur ex adnotatis in Vita S. Germani Episc. Paris. num. 59.

^b Eadem voce iterum utitur Fortunatus infra num. 21. quo in loco codex Conchenensis scribit, *sub placenis*, cum in alijs pabeatur, sub Fladone. Ex quo intelligas Fladones esse placentas, quas vernaculè *Flaons* nostrates apellant. Apud Bollandum To. 2. Febr. pag. 105. in scripto Henrici Abbatis Centulensis, *Sunt ibi cibana tredecim, quæ reddunt unumquodque per annum decem solidos & panes trecentos, Fladones in Litaniis unumquodque triginta*. Vbi vir doctissimus Fladones, placentas interpretatur. Vdalricus in lib. 2. Consuetud. Cluniac. cap. 4. *Pro si-*

gno Fladonum, inquit, *præmissis generali panis & casei de una manu omnes digitos inflecte, & ita manum lava, & in superficiem alterius pone*.

^c Exstat apud Fortunatum in lib. II. carm. 3. ad Radegundem, quo eam ad bibendum vinum hortatur. Idem Auctor in lib. 8. carm. 7. ac 11. de mundi contemptu & reclusione B. Reginæ gratulatur.

^d Matricula sumitur tum pro libello, cui pauperes Ecclesiæ sumptibus alendi inscribebantur, cum pro ipsis egenis, ut hoc loco. Vide Gregorium Turonensem lib. 2. Mirac. S. Martini c. 22.

^e Missorium nonnumquam designat donarium à principe missum, aliàs concham modicam, in qua aliquid liquoris reponitur. Quo sensu hic usurpat videtur.

^f Cannæ sunt fuscellæ seu vasa viminea.

Ann. Chr.
D. LXXXVII.
Aug. XIII.

Turonis
quid egerit.
* *Condæ*.
* *Sais*, inter
Turonis &
Pictones.

Quali cibo
& potu
usa sit.

* Siligi-
neum.
* portio ex
melle.

Quam mu-
nifica.

Quam hu-
mana erga
pauperes &
misericors.
* linteum.

* doliolum
vulgò ti-
netur.

Ministrat
egeris in
mensa.

* *al. puru-
lenti lectum*,
cum in
MSS. sit
potulenti.

Quid rei
egerit die
Dominico.

Officiossi-
mè tractat
leprosas.
f

osculabatur & vultum, toto diligens animo. Deinde posita mensa ferens aquam ca- Ann. Chr. lidam, facies lavabat, manus, ungues & ulcera, & rursus administrabat ipsa pascens D. LXXXVII. per singula. Recedentibus prebebat aurum vel vestimenta, vix una teste munifica. Mi- Aug. XIII. nistra tamen presumebat eam blandimentis sic appellare; Sanctissima domina, quis te osculetur quæ sic leprosos amplecteris? Illa respondit benivolè: Verè si me non osculeris, hinc mihi cura nec ulla est.

20. Quæ tamen præstante Deo diverso fuit miraculo. Denique si quis pustulæ def- Infimos peraret de vulnere, offerebat ministra Sanctæ folium pampini, mentiens sibi opus hoc sanar. esse. Sicque vix obtento signaculo portans ad desperatum, vulneri superposito mox occurrebat remedium. Idem frigiticus qui venisset aut languidus, dicens in somnis se vidisse ut pro sua salute feminæ sanctæ occurreret, offerens candelam alicui ex ministris; quæ accensa per noctem morbus accipiebat mortem, morbidus sanitatem. Quoties autem cum cognovisset decubantem in lectulo, portans poma peregrina, dulce simul & calidum, reficiebat agrotum: & qui nec decimo jam die quid percepisset, cibaria ipsa mox administrante, languidus accipiebat cibum pariter & salutem; quod tamen ipsa imperabat, ne quis proferret in fabula.

21. Quanta verò congressio popularis extitit die qua se Sancta deliberavit recludere; ut quos plateæ non caperent, ascendentes tecta complerent. Quid autem Sanctissima je- junij, obsequij, humilitatis, caritatis, laboris & cruciatus ferventer indepta sit, si quis cuncta percurreret, ipsam prædicaret tam Confessorem quàm Martyrem. Ergo venerabilem præter diem Dominicum fuit Sacratissima * omnis dies jejunium: lenticular- Quantam abstin- tiam exer- vel oleis prope jejunia refectio; non avem, piscem vel pomum, vel ovum habens edu- cuit in Monaste- lium. Panis verò deliciarum segalatum fuit aut hordeaceum, quem absconsus sub fla- rio. * al. omni- done sumebat, ne quis perciperet. Hæc fuit etiam potio aqua mulsa, piracium, sed mo- bus diebus. dicè libata sitibunda potatio.

22. Prima quoque Quadragesima, qua se reclusit in cellula, donec fuisset transacta, In Quadra- panis non sumpsit cibaria, nisi die Dominica, sed tantum radices herbarum, aut olera gesima. de maluis sine olei gutta, sine sale composita. Verum aquæ toto jejunio nec sumens duo sextaria hinc tanta sui laborabat, ut faucibus defecatis, vix Psalmum diceret arida. Ci- Cilicio usa licium etiam habens ad corpus pro linteo iugiter: Cursus decantans peragebat vigilias: est pro lin- ante se cinerem stratum superjecto cilicio, hoc utebatur pro lectulo: ipsa requies fati- teo & lecto, gabat, cui parum videbatur hoc sustinere corpusculum a.

23. Adhuc Monachus omnibus soporantibus calciamenta tergens & ungens, re- Vilibus of- transmittebat per singulas. Aliis Quadragesimis b aliquid relaxatius * quinta feriâ sume- ficiis studet: bat, deinde Dominicâ. Nam & reliquo tempore præter dies Paschales ac summæ festivi- tatis, donec infirmitas permittit, in cinere & cilicio semper vitam duxit austeram. Prius se levans ut psalleret quàm Congregatio surrexisset. Nam de officiis Monasterialibus, ni- * al. rela- hil sibi placuit, nisi prima serviret, & ipsa se castigabat si bonum post alteram ageret. Ergo suis vicibus scopans Monasterij plateas simul & angulos, quicquid erat fædum pur- gans, & sarcinas quas alij horrent videre, non abhorrebat evehere. Secretum etiam pur- gare opus non tardans, sed occupans *; ferens fætores stercoris, credebatur se minorem * al. fœo- sibi, si se non nobilitaret vilitate servitij. Ligna supportans brachiis, focum statibus & pans. forcipibus admoventis, calens nec læsa se retrahens, extra suam hebdomadam infirmanti- bus ferviens. Ipsa cibos decoquens, agrotis facies abluens, ipsa calidum porrigens, visi- tabat quos fovebat, jejunia rediens cellulam.

24. Illud quoque quis explicet, quanto fervore excitata ad coquinam concurrabat In culinaur suam faciens septimanam? Denique nulla Monacharum nisi ipsa, de posticio c, quantum se gerebat. ligni opus erat, sola ferebat in sarcina. Aquam de puteo trahebat & dispensabat per vas- cula. Olus purgans, legumen lavans, flatu focum vivificans; & ut decoqueret escas, sata- gebat exstans. Vasa de foco ipsa levans, discos lavans & inferens. Hinc consummatis conviviis ipsa vascula diluens, purgans nitidè coquinam, quicquid erat lutulentum fe- rebat foras in locum designatum *. Inde per agrotantes inferens necessaria ibat non te- * al. ima- pida, & priusquam exciperet Arelatensem Regulam, hebdomadâ sub transactâ sufficien- purgamina; ter ad omnes calidam faciebat. Humilitate sanctissima pedes lavans & osculans & adhuc omnes prostrata deprecabatur veniam negligentia pro commissâ.

25. Itaque post tot labores quas sibi penas intulerit, & ipsa quæ voce refert perhor-

a Apud Surium ista adduntur. Non illam aliquan- do mellis pluma fuit, neque linteaminis vitor in- struxit. Manicas quæ brachium indueret, non habe- bat, nisi quod de caliga sua sibi duas fecit manicas. Sed ita se tractabat, ut hæc nec Abbatis sentiret. Quæ de- sunt in cod. MSS. & ex lib. 2. num. 3. desumuntur.

b Alias Quadragesimas de Quadragesima Adven- tus Domini alitque explicarunt qui Surium recen- suere: at de aliis Quadragesimis quas ante Pascha post

primam in Claustro exegit Radegundis, hunc locum esse interpretandum textus consecutio docet.

c Posticium, inquit Papias in Vocabul. est latens ostium, aditum quod remotum sit à publico. Sæpius in posteriore aditum parte locatum. Posticaria est quæ curam habet recipiendi ea quæ in Monasterium de- portantur, & transmittendi quæ transmittuntur, vni- gè la Tourrière, ut Menardus noster probat in Concordi Regul. cap. 61. §. 14.

- Ann. Chr. refcit. Quadam vice dum sibi latos tres circulos ferreos diebus Quadragesimæ collo vel
 n. LXXVII. brachiis nexuit, & tres catenas inferens circa suum corpus dum alligasset astrictè, inclusit
 Aug. XIII. darum ferrum caro tenera supercrefens. Et transacto jejunio cum voluisset catenas sub
 Catenâ fer- cute clausas extrahere nec valeret; caro per dorsum atque pectus super ferrum catenarum
 reâ rigidè est incisa per circulum, ut sanguis fusus ad extremum exinaniret corpusculum.
 se cingit.
26. Inde vice sub altera, iussit fieri laminam in signo Christi aurichalcam, quam ac-
 Carnem censam in cellula locis duobus corporis altius sibi impressit, tota carne decocta. Sic spi-
 suam adu- ritu flammante membra faciebat ardere. Adhuc aliquid gravius in seipsa torrix exco-
 rit, gitans, una Quadragesimarum super austerum jejunium & sitis torrida cruciatum adhuc
 limâ cilicij membra tenera setis asperis dissipante iubet portari aquamanile & ardentibus
 plenum carbonibus. Hinc discedentibus reliquis membris trepidantibus, animus ar-
 matur ad pœnam, tractans quia non essent persecutionis tempora, à se ut fieret Martyr.
 Inter hæc ut refrigeraret tam ferventem animum, incendere corpus deliberat, apponit
 ara candentia; stridunt membra cremantia, consumitur cutis, & intima quod attingit ar-
 dor, sit fossa. Tacens tegit foramina: sed computrescens sanguis manifestabat quod vox
 non prodebat in pœna. Sic femina pro Christi dulcedine, tor amara libenter excepit.
 Hinc actum est, ut quod ipsa abdiderit, hoc miracula non tacerent.
27. Itaque matrona GISLAADI proceris nomine BELLA, sed longa cæcitate
 Mulieri vi- miserrima, rogavit se de Francia Pictavis ad sanctæ duci devotè præsentiam. Quam licet
 sum resti- tardè exorata sibi fecit occurrere per tetra noctis silentia. Prostrata cujus ad genua ut digna-
 tui. retur oculos ejus signare, vix impetrat. Quæ mox ut in nomine Christi signum Crucis
 impressit, cæcitas fugit, lux rediit, & nocturno sub tempore orbæ diu dies inluxit: ita
 ut tracta cum venisset, nullo ducente recederet.
28. Item puella FRAIFLEDIS inimico instigante dum torqueretur tam nequiter,
 Dæmonia- sacras* inter manus Sanctæ, nec data dilatione, curari promeruit. Nec illuc prætereatur,
 cam sanat. tempus Beatæ quod præstitit. Femina quædam LEUBILIS dum vexaretur in rure ab ad-
 * al. Suad- versario graviter, sequenti die Sanctâ orante, nova Christi curatione in scapula crepante
 das. cute, & verme foras exeunte, sana est reddita publicè; & ipsum vermem calcans pede,
 liberata se retulit.
29. Illud quod gessit in secreto, proferatur in populum. Monacha quædam toto anno,
 Monialem in die gelata frigore, per noctem cremata igni, sex mensibus nec gressum movens, cum ja-
 sanat exani- ceret exanimis, Sanctæ de ejus infirmitate soror altera nunciavit. Et quia perinanis esset,
 mem. tepidam fieri præcepit, ipsam ægotam ad se facit in cellula deportari & in tepida deponi.
 Hinc iubet omnes removeri, remanente tantum solâ simul ægotâ cum medica fere per horas
 duas. Quantum est corporis forma à capite usque ad plantam infirma membra combajulat.
 Dehinc quod manus attingebat, fugiebat dolor de languida; & quam duæ deposuerant,
 exiit salubris de tepida. Quæ vinum nec odorabat, accepit, bibit, & refecta est. Quid plura?
 sequenti die cum jam speraretur * migrare de sæculo, salva processit in publicum.
30. Adjiciatur laudi quod non deperit merito. Mulier quædam dum inimici innaſione
 * pro crede- graviter laboraret, & vix ad Sanctam potuissent hostem rebellem adducere; imperat ad-
 retur. versario, ut se suo cum timore pavimento prosterneret. Mox ad Beatæ sermonem in ter-
 Possit dæ- ram se dejiciens, qui timebatur, extimuit. Cui Sancta plena fide cum calcasset in cer-
 monem. vice, fluxu ventris egressus est. Est & in rebus minimis magna gloria Creatoris. Ergo
 casu cum glomus quem sancta filaverat, perpenderet de camera, veniens forex ut tan-
 geret, antequam filum incideret, mortuus in morsu pependit.
31. Inferatur operi res tam digna miraculo. FLOREIUS quidam nomine, homo
 Tempesta- ejusdem Sanctæ, pro piscatione dum in mare satageret, oborto ventorum turbine, flu-
 tem sedat. ctuum surgente mole, nec tam nauta sentinante*, quam undâ supervergente, cum na-
 * sentinam vis plena submergeretur, in extremitate clamat: Sancta Radegundis, dum tibi obedi-
 ejiciente. mus, non subsidamus naufragio, sed obtine apud Deum ut liberemur de pelago. Quo
 dicto, mox fugata nube, reddita serenitate, undâ cadente, prora surrexit.
32. GODA puella sæcularis, post Deo Monacha serviens, dum longo sub tempore,
 Nora de lecto flebilis decubaret, & impenso multo medicamine plus langueret, factâ candelâ ad
 candela. mensuram suâ staturâ, Domino miserante in nomine sanctæ femine, qua horâ frigus spe-
 raret, lumen accendit & tenuit, cujus beneficio antè fugata sunt frigora, quam esset can-
 dela consumpra.
33. Si propter brevitatem multa prætermittimus, plus peccamus. Igitur purgatis velo-
 Ex obedi- citer reliquis, dilato remedio, carpentarij cujusdam uxor dum plurimis diebus energu-
 tia duo pa- meno torqueretur, venerabilis ejus Abbatisa^b joculariter dicit ad Sanctam: Crede, Ma-
 trar mira- cula. funditur.
- a Quid sit Aquamanile, discimus ex Ordine Ro-
 mano: ubi agit, qualiter celebrandum sit officium
 Missæ: *Aquamanile, hoc est vas manuale, pelvis nimi-
 rum aptus excipiendis aquis ex manuum lotionem. Iste
 dorus lib. 1. Offic. can. 10. Ab Archidiacono scyphum
 aqua cum aquamanili & manutergium accipimus.*
 Malè ergo aquamanile cum urceolo à nonnullis con-
- b Non ergo Radegundis, ut quidam asserunt, sed
 Agnes Abbatisa erat, quod etiam ex Fortunato in
 lib. 8. car. 8. de Virginitate manifestè apparet. tum
 etiam ex lib. 2. Vitæ infranum. c. Lege rursus Fortu-
 natum in lib. 8. Carm. 4. qui Carmine 3. de Agnetis Na-
 talicio Radegundi gratulatur.

ter, excommunico te, si intra hoc triduum mulier hæc ab hoste purgata non redditur. Ann. Chr. Dixit planè sed fecit sanctam mulierem occultè reficiendi tempore pœnitentem. Quod D. LXXX. III. ne moremur quid actum sit, alterà die Sancta precante adversarius rugiens per aurem Aug. XIII. egrediens, in vasum vasculum deferit, mulier cum marito sopites redit hospitium. Nec illud prætereatur quod est actum simillimum. Rogat Beatissima de loco suo evelli arborem validam lauri, & ad suam cellulam pro jocunditate transferri. Quo rictu transplantata non adhærente radice, fit tota foliis arida. Cui Abbâtissa joculariter imperat, nisi exoraret ut arbor terræ adhæreret, se de cibo suspenderet. Quod non inaniter dictum est: Nam Sancta intercedente, foliis, ramis, radice laurus siccata revivuit.

34. De Monachabus quædam sibi familiarior, cujus ex humore sanguis contexerat oculum, apprehensâ herbâ absynthio, quam Sancta circa pectus ut refrigeraret habuerat, cum super oculum posuit, dolor & eror mox effugit; & de viriditate herbæ puritas lucis emicuit. Revocetur memoriâ quod tacitum penè præteriiit. ANDEREDUS Agens ejusdem Beatissimæ, cum sibi filij nascerentur, quos ut videret mox perderet, & cogitaret sepelire mater tristis dum pareret, exanimem infantulum lacrymosi parentes jactant in Sanctæ ciliolum. Qui ut saluberrimam vestem mox panni nobilis attigit, ad officium vitale redit infans de funere, & rubens levat de pallio pallor vicinus ad tumulum.

Per herbam
& ciliolum
à se tacta
mira opera-
tur.

35. Quis numeret mirabilia quæ Christi misericors operatur clementia? ANIMIA Monacha dum tantum hydropis morbo tumefacta tenderetur, ut salus esset in ultimo, & deputata sorores spectarent quo momento exhalaret spiritum, visa est illi per seipsum cum veneranda Abbâtissa beata Radegundis, in balneo sine liquore nudam jubere descendere. Deinde manu Beatæ visa est oleum ægrota super caput effundere, & nova veste contegere. Quo peracto mysterio, evigilanti de sopore de morbo nihil apparuit, ita ut nec subsudasset, & intus aqua consumpta sit. Quo novo sub miraculo non reliquit in utero nec morbi vestigium. Nam quæ credebatur deferri præceps ad tumulum, levat ad Cursum de lectulo, ut olei testimonium odor inesset capitis & ventris nulla perniciēs.

Hydropi-
cui curat.

36. Proferatur in medio quo gratuletur regio. Quadam vice obumbrante jam noctis crepusculo, inter choraulas * & citharas dum circa Monasterium à secularibus multo fremitu cantaretur, & Sancta duabus testibus perorasset diutius, dicit quædam Monacha sermone joculari: Domina, recognovi unam de meis canticis à saltantibus prædicari. Cui respondit: Grande est si te delectat conjunctam Religioni audire odorem sæculi. Adhuc soror pronuntiat: Verè, Domina, duas & tres hîc modò meas canticas audivi quastenui. Sancta respondit: Teste * Deo, me nihil audisse modò sæculari de cantico. Vnde manifestum est, ut carne licet in sæculo, mente tamen esset in cælo.

* Tibicines
in Deum
rapti non
audir.

* 1. testor
Deum.

37. Prædicetur in laude Christi, more beati Martini, tempore præsentis, antiqui norma miraculi. Cum beatissima femina reclusa esset in cellula, audivit fletum de Monacha, & signi tactu venientem quid illud esset interrogat. Quæ mortuam sororem nuntiavit infantulam, & frigidam qua lavaretur, paratam, esse jam calidam. Condolens Sancta tunc imperat ut cadaver ipsius suam deferret in cellulam. Quo sibi deportato, excepit manu propriâ, reclusâ post se mox januâ, jubens longè discedere, ne quis sentiret quid ageret: sed quod occultè gessit, celari diu non potuit. Inter hæc dum defunctæ exsequia præparantur, ferè per horas septem mortuæ tractat corpusculum. Sed Christo vidente fidem, cui negire non potuit, redditâ prorsus salute, surgit hæc ab oratione, resurgit illa de funere: & se tunc sublevat vetula, cum revixisset infantula. Quam tactu iterum signi, lactificata reddit vivam quam flens acceperat mortuam.

Infantulam
a morte ex-
citat.

38. Commemoretur & illud nobile factum per sonanum. Tribunus fisci, cognomento, DOMOLENUS, die qua Sanctissima migravit de sæculo, dum graviter suffocationis languore totus deficeret, videbatur ipse quòd Sancta in vicum ejus dignabiliter accessisset. Currit, salutat, interrogat quid Beata requireret. Tunc ipsa dicit quòd ad eum illic videndum perveniret. Et quia vorum plebis erat ut beati Martini Oratorium conderent; apprehendit Tribunus manum Beatissimæ dicens: Hoc loco sint Confessoris venerandæ Reliquiæ; per hoc ædificate Templum quod sibi ducat dignissimum. Quale Dei mysterium! fundamentum & pavimentum repertum est, quo Basilica facta est. Adhuc in ipso sopore manum trahit per fauces ejus, & gulam diu deliniciens, insuper & hoc dicens: Veni ut tibi melior à Deo sanitas conteratur. Et videbatur sic rogare; Per meam vitam ut propter me relaxes illos quos habes in carcere. Evigilans Tribunus refert quod viderat conjugem dicens; Verè credo quòd hac horâ exiit Sancta de sæculo. Dirigit ad civitatem ut per hoc vera cognosceret: transmittit ad carcerem, qui septem reos ibi detentos admonitus relaxaret; redeunte transmissio refert eâ horâ migrasse Iustam de sæculo; & triplici mysterio carcere relaxato, Tribuno sano reddito, ædificato Templo, Sancta probavit oraculum.

Evivis mi-
grans Tri-
bunus sa-
nat.

S. Martini
Templum
delincat.

Captivos
relaxari ius-
bet.

39. Sed de Beatæ virtutibus sufficiat exiguitas, ne fastidiatur ubertas; nec reputetur

* Choraulas, Symphoniaci, cæti Vossius de Vitiis hoc proverbio, *Malus choraulas, bonus Symphoni-*
Serm. hanc vocem non pro Symphoniacis, sed pro iis, *nicius.*
qui tibiam inflant ac choro præstant usurari probas

Ann. Chr. brevissimum, ubi de paucis agnoscitur in miraculis amplitudo. Qua pietate, paucitate, dilectione, dulcedine, humilitate, honestate, fide fervore sic vixerit, ut & ipsam post obitum gloriosi transitus, mirabilia prosequantur, humanæ eloquentiæ modus admiando attonitas viribus explicare minime valet. Sit tamen illi qui dedit gloria laus & imperium in sæcula sæculorum, Amen.

LIBER SECVNDVS

VITÆ S. RADEGVNDIS REGINÆ

Auctore BAUDONIVIA Moniali æquali.

Ad MSS. cod. S. Germani Pratenfis & S. Theoderici Rem.
& D. d'Herouval.

PROLOGVS AD DIDIMIAM ABBATISSAM.

* *al.* Baudonivia, Bandomina.

Auctor suam imperitiam excusat.

1. **D**OMINABVS Sanctis meritorum gratiâ decoratis DEDIMÆ Abbatissæ, vel omni Congregationi gloriosæ Dominæ RADEGVNDIS BAUDONIVIA * humilis omnium. Injungitis mihi opus agere non minus impossibile, quàm sit digito cælum tangere, scilicet ut de vita S. Dominæ RADEGVNDIS, quam optimè nostris, aliquid dicere præsumamus. Sed istud illis debet injungi, qui habentes intra se fontem eloquentiæ, inde quidquid illis injungitur, carmine irriguo copiosius explicatur. Verùm econtrà quicumque angustæ intelligentiæ sunt, nec habent affluentiam eloquij, per quam vel alios reficere vel suæ siccitatis possint inopiam temperare, tales non solum per se aliquid dicere appetunt, verumetiam si quid eis injunctum fuerit pertimescunt. Quod in me ego recognosco quæ sunt pusillanimitas, parvum habens intelligentiæ eloquium, quoniam quantum Doctis proloqui, tantum indoctis utile sit tacere. Nam illi de parvis sciunt magna differere, isti de magna nesciunt parva proferre: & ideo quod ab aliis quæritur, ab aliis formidatur.

A Radegunda educata.

Fortunatus Episcopus 1. libri auctor.

* *in fine.*

2. Cùm sim igitur minima omnium minimarum, quam ab ipsis cunabulis ante sua vestigia peculiarem vernulam familiariter enutrivit, ut officio impensæ muneris de ejus claro opere, etsi non plenè, vel ex parte complexa perfringerem, quatenus dum sui gregis auribus ejus gloriosæ vitæ præconia pandentur, etsi non digno, devoto tamen eloquio benignissimæ vestræ voluntati obediens pareo; vestra me oratione peto juvari, quæ sum minùs docta, plùs devota. Non ea quæ vir Apostolicus FORTUNATUS Episcopus * de Beatæ vitæ composuit iteramus, sed ea quæ prolixitate sui prætermisit, sicut ipse in libro suo disseruit, cum diceret de Beatæ virtutibus *: Sufficiat exiguitas, ne fastidiatur ubertas nec reputetur brevissimum, ubi de paucis agnoscitur amplitudo. Ergo inspirante Divina potentia, cui B. RADEGVNDIS placere studuit in sæculo & cum quo regnat post sæculum, non polito sed rustico tentamus dehis quæ gessit sermone appetere, & de multis ejus miraculis pauca complecti.

LIBER SECVNDVS INCIPIT.

Radegundis vitam Regis continet.

b

1. **I**gitur de beatæ RADGVNDIS Vita in primo Libro sicut continetur ejus Regalis origo vel dignitas, nulli habetur incognitum, qualis fuit ejus actio dum cum terreno Principe conjuge Rege præcelso CHLOTHARIO conversaretur. De Regali progenie nobile germen erupit, & quod sumpsit ex genere, plus ornavit ex fide. Conjuncta terreno Principi nobilis Regina, cælestis fuit plusquàm terrena: sed in ipso conjunctionis brevi tempore ita se sub conjugis specie nupta tractavit, ut Christo plùs devota serviret, & hoc ageret in laicali proposito, quod ipsa desideraret imitari Religio^b; jam antecedens animo futuræ conversationis adventum, dum sæculari sub habitu Religionis formabatur exemplum. In nullo hujus mundi compede catenata, in fervorum Dei obsequio succincta, in redemptione captivorum sollicita, in egenorum erogatione profusa, proprium credidit quicquid de se pauper accepit.

2. Dum esset cum Rege adhuc in mundiali habitu, mens intenta ad Christum, (teste Domino loquor, cui ore tacente pectora confitentur: cui etsi lingua taceat, conscientia nihil

* Notandus hic locus adversus eos qui Fortunatum ex albo Pictavensium Pontificum expungunt, quibus si non sufficit Pauli Diaconi auctoritas *lib. 2. cap. 9.* certè Baudonivia Fortunato æqualis debet facere

faris.

^b Videas non esse rem novam, Religionis nomen pro statu Religioso usurpari, ut quibusdam perperam videtur. Vide infra num. 8. & supra num. 36.

occurat, quia quod audivimus dicimus, & quod vidimus testamur) invitata ad prandium à *SERIDE* * matrona, dum iter ageret seculari pompa se comitante, interjecta longinquitate terræ ac spatio, sanum quod à Francis colebatur, in itinere B. Reginæ, quantum miliario uno proximum erat. Hoc illa audiens, iussit famulis sanum igni comburi, iniquum iudicans Deum cæli contemni & diabolica machinamenta venerari. Hoc audientes Franci universæque multitudo cum gladiis & fustibus vel omni fremitu diabolico conabantur defendere; sancta verò Regina immobilis perseverans, & Christum in pectore gestans, equum quem sedebat inantè non movit, antequam & sanum perurceretur, & ipsa orante inter se populi pacem firmarent. Quo peracto virtutem & constantiam B. Reginæ omnes admirantes Dominum benedixerunt.

3. Postquam operante divinâ potentiâ à Rege terreno discessit, quod sua vota poscebant, dum *SUAEDAS* * in villa quam ei Rex dederat, relideret, in primo anno conversionis sue, vidit in visu * avem in hominis specie, & in totis membris ejus sedentes homines, se verò in ejus genu sedentem. Qui dixit ei: Modò in genu sedes, adhuc in pectus meum sessionem habebis. Hinc ostendebatur ei gratia, quâ fruitura erat. Hunc visum cum contemplatione secretiùs suis fidelibus retulit, ut ea superstite hoc ne quis sciret. Quàm cauta in colloquutione, quàm devota in omni actione! In prosperis & in adversis, in lætitia & tristitia semper æqualis; nec in adversis se fregit, nec in prosperis extulit.

4. Dum in villa ipsa adhuc esset, fit sonus quædam Rex iterum veller accipere, se dolens grave damnum pati, qui talem & tantam Reginam permisisset à latere suo discedere: & nisi eam reciperet, penitus vivere non optaret. Hæc audiens Beatissima nimio terrore perterrita, se amplius cruciandam tradidit cilicio asperissimo, ac tenero corpori aptavit; insuper & jejuniis cruciacionem indixit, vigiliis pernoctans in oratione se totam diludit, despexit sedem patriæ, vicit dulcedinem conjugij, exclusit caritatem mundialem, elegit exsul fieri ne peregrinaretur à Christo. Adhuc de Regali secum habens ornamento felte * fustum, ex auro & geminis vel margaritis factum habentem in se auri solidos mille, quem per Nonnam suam, nomine FRIDOVIGIAM, quam proximam habebat, cum suis fidelibus transmisit viro venerabili Domino IOHANNI b Recluso in castello Cainone, ut pro ea oraret, ne iterum ad sæculum reverteretur; & vestem ei cilicinam transmitteret, unde corpus suum limaret. Transmisit ei & rachinam: cilicinam, unde & interius & superius sibi fecit indumentum, & siquid de causa, quam timebat, supradictus vir in Spiritu sancto sentiret, eam certiores redderet. Quod si hoc Rex veller, ipsa antè optaret vitam finire, quàm Regi terreno iterum jungi, quia jam Regis cælestis copulabatur amplexibus. Sic vir Dei tota nocte in vigiliis & orationibus pernoctans, inspirante sibi Divinâ potentiâ in crastino mandavit ei hoc Regis esse voluntatem, sed Dei non esse permissum: antè Rex Dei iudicio puniretur, quàm eam in conjugium acciperet.

5. Post hoc dictum supradicta domina RADEGVNDIS mente totâ intenta ad Christum, Pictavi inspirante & cooperante Deo, Monasterium sibi per ordinationem præcellis Regis CHLOTHARI construxit, quam fabricam vir Apostolicus PIENTIUS Episcopus * & AUSTRIUS Dux per ordinationem Dominicam * celeriter fecerunt: in quod Monasterium sancta Regina, mundi fallaciantia respiciens, gaudensque ingressa est: ubi perfectionis ornamenta conquireret, & magnam Congregationem puellarum Christo numquam morituro Sponso traderet. Quo electa Abbatissâ etiam constituta, tam se quàm sua omnia ejus tradidit subdita potestati, & ex proprio jure nihil sibi reservans, ut curreret expedita post Christi vestigia, & tantum sibi plus augeret in cælo quanto magis subtraxisset de sæculo. Mox etiam ejus sancta conversatio cepit fervere in humilitatis conversatione, in caritatis ubertate, in castitatis lumine, in jejuniorum pinguedine: & ita se toto amore cælesti tradidit Sponso, ut Deum mundo corde complectens, Christum in se habitatorem esse sentiret.

6. Sed invidus bonorum humani generis inimicus, cujus voluntatem, etiam dum in sæculo esset, facere abhorrui, eam persequi non cessavit. Sicut enim jam per internuntios cognoverat (quod timebat) præcellus Rex CHLOTHARIUS cum filio suo præcellentissimo SIGBERTO Turones advenit quasi devotionis causâ, quò faciliùs Pictavis accederet ut suam Reginam acciperet. Quo cognito beata Radegundis sacramentales fecit litteras sub con-
tatione divinâ viro Apostolico Domino GERMANO Parisius civitatis Episcopo qui tunc cum Rege erat, quas per PROCLUM suum Agentem secretiùs direxit cum exenio vel culo-

Ann. Chr.
D. XXXVII.
Aug. XIII.

* *al.* An-
friede ma-
trona.

Fanum dæ-
menum
erexit.

* *Sais*, suprà
num. 15.
* *al.* navem.

Visio ejus
post con-
versionem.

Rex mole-
stè fori ejus
discessum.

IOHANNEM
de rei even-
tu consilio
Radegun-
dis.

Pictavi sibi
construxit
Monaste-
rium.

* Pictaviensi-
sis.

* *al.* Dei.

Christo to-
tam se tra-
dit.

Chlotharius
Turones
petit.

* Felte, seu feltrum, filtrum, pannus est seu vestis ex lana & pilis coacta, non texta: ad ejus similitudinem vestis auro ac geminis fusa, Felte dici videtur. In MS. cod. D. d'Herouval pro Felte legitur *cifum*, an *scythum*?

b De Iohanne Recluso apud Cainonem, *Chinon*, in confinio Pictorum & Turonum, ad confluentes Vigenne & Ligeris, legendus Gregorius Turon. de

gl. Conf. cap. 13. Præter cum IUNIANUS Abbas Mariacensis Radegundi etiam carus admodum & familiaris fuit, qui caracallam ab ea accepisse suprà in propriis actis legitur.

c Rachina seu Rachana Menardo nostro in Concord. Regul. pag. 911. est operimentum lectorum, Vossio de *Virij* Serm. est Vestis è panno crasso ac vilis à Græco *ῥάχη*. Lege Vitam S. Germani Epist. num. 451

Ann. Chr. **Aug. XIII.** **3 Germani** **fastione de-** **sistit ab** **uxore repe-** **tenda.** **Vltio divi-** **na de ma-** **lis Consilia-** **riis.** *** Al. om-** **nem inte-** **stinam.** **gus** **4.** Arubi eas relegit vir Deo plenus lacrymans, prosternit se pedibus Regis ante se. pulcrum beati Martini cum contestatione Divina, sicut ei litteris fuerat intimatum, ut Pictavis non accederet. Sic Rex amaritudine plenus intelligens hanc petitionem esse Reginæ, pœnitentiâ ductus, malis Consiliariis istud reputans, seque indignum iudicans quoddam talem habere Reginam diutius non meruisset: prosternit se & ille ante limina S. Martini pedibus Apostolici viri Germani, rogans ut sic pro ipso veniam peteret B. Rade. gundi, ut ei indulgeret quod in ea per malos consiliarios peccaverat. Vnde ultio divina de præfenti in eos vindicavit. Sicut enim Arius, qui contra fidem Catholicam certans, omnia* intestina sua in secessum dimisit: ita & de istis evenit qui contra B. Reginam egerunt.

7. Tunc Rex timens Dei iudicium, quia Regina magis Dei voluntatem fecerat quam suam dum cum eo commorata fuerat, rogat beatum virum illuc celeriter ire. Sic vir Apostolicus Dominus GERMANUS Pictavis veniens, ingressus Monasterium, in Oratorio Domnæ MARIÆ nomini dedicato, prosternit se ad sanctæ Reginæ pedes pro Rege veniam poscens. Illa verò gaudens se de sæculi faucibus ereptam, benignè indulget, & se ad Dei aptavit servitium: expedita jam sequi Christum quocumque irer quem semper dilexit, & animo devoto ad eum percurrit. Talibus ergo rebus intenta, addito vigiliarum ordine quasi carceris se sui corporis fecit pernoctando custodem. Et cum esset aliis misericors, sibi iudex effecta est, reliquis pia, in se abstinendo severa; omnibus larga, sibi restricta, ut confecta jejuniis non sufficeret nisi & de suo corpore triumpharet.

8. His igitur studiis occupata per omnem modum, sicut est in libro primo intimatum, meruit soli Deo promptè vacare. Quo tamen tempore fortioribus armis induta, sine cessatione orationibus, vigiliis, lectioni propensa, peregrinis ipsa cibos ministravit ad mensam, ipsa suis manibus lavit & terit infirmantium vestigia. Non famulæ permisit sibi dare solatium, quæ devota cursabat implere servitium: se autem in tam ardua abstinentiæ restrictione recluserit usquequo infirmitas permisit, ut mens intenta Deo terrenum jam nec requireret cibum. Lectulum verò pœnalem sibi construxit, postquam Religionis induit habitum; non aliquando illam mollis pluma fulcivit, neque lintheaminis nitor instruxit, quæ pro indumentis universis cinere & cilicio tenera membra domavit. De abstinentiæ rigore vel servitij anterior liber multa docuit. Intantum enim se propter Deum pauperem fecit, ut ceteris præberet exemplum. Manicam quam brachio indueret non habebat, nisi de caliga sua sibi duas fecit manicas: sed ita se pauperem tractabat, ut hoc nec Abbatisa ^b sentiret. Quis enim ejus patientiam, quis caritatem, quis fervorem spiritus, quis discretionem, quis benignitatem, quis zelum sanctum, quis ingem meditationem die noctique in lege Domini poterit explicare? Quæ cum à meditatione Psalmorum aut prædicatione cessare videretur, lectrix ante eam una Monacharum legere non desistebat. In tantum de corde vel ore illius Dei laus non discedebat, ut cum quadam vice vidisset posticariam Monasterij transeuntem nomine EODEGUNDAM, ubi eam voluit appellare, pro ejus nomine Alleluia clamavit. Hoc millies fecit, numquam de ore illius detractio, numquam mendacium, numquam maledictum contra qualemcumque personam processit; & non solum non detraxit cuiquam, sed nec detrahentem patienter audivit. Pro persequentibus se semper oravit & orare docuit. Congregationem, quam in nomine Domini plena Dei desiderio congregavit, intantum dilexit, ut etiam parentes vel Regem conjugem se habuisse nec remissus, nesceretur. Quod frequenter nobis dum prædicaret dicebat: Vos elegi filias, vos mea lumina, vos mea vita, vos mea requies totaque felicitas, vos novella plantatio: Agite mecum in hoc sæculo, unde gaudeamus in futuro. Plena fide, plenoque cordis affectu serviamus Domino in timore, & in simplicitate cordis quæramus eum, ut cum fiducia ei dicere possimus: Da Domine quod promissisti, quia fecimus quod iussisti.

9. Numquam imposuit facere, quod ipsa prius non fecisset. Undecumque servus Dei venisset, sollicitè percontabatur qualiter Domino serviret: si quid novi ab eo agnovisset quod ipsa non faceret, continuo cum omni alacritate sibi prius imposuit, & post Congregationem tam verbo docuit, quam exemplo ostendit. Cum ante eam vicibus Psalmus cessaret, lectio numquam discessit, non die, non nocte, non dum vel paululum corpus suum refecit. Cum lectio legebatur, illa sollicitudine piâ animarum nostrarum curam gerens, dicebat: Si non intelligitis quod legitur, quid est quod non sollicitè requiritis speculum animarumstrarum? Quod etsi minùs pro reverentiâ interrogare præsumebatur, illa piâ sollicitudine maternoque affectu, quod lectio continebat, ad animæ salutem prædicare non cessabat. Sicut apud diversa genera florum congregans unde mella

^a Eulogiæ non semper pro pane aliisque rebus benedictis, sed pro quolibet munusculo ex caritate facto Apud Fortunatum in lib. 11. Carm. 12. & seqq. leguntur, castanæ, lac, prunellæ, ova & prunæ in eulogiis transmissa De eulogiis Lege Albaspinæum lib.

1. Observat. 8. & Menardum in concord. Regul. cap. 61. §. 1. & alios.

^b Prima Monasterij S. Crucis Abbatisa Agnes, cui successit Leubovera.

confiliat; sic illa ab his, quos invitabat, spiritales studebat carpere flosculos, unde boni operis fructum tam sibi quam suis sequacibus exhiberet. Dum nocte quasi vel unius horæ spatium videretur somnum carpere, semper lectio legebatur. Quæ legebat, in se somni marcorem sentiens, putabat eam jam paullulum requiescere. Vbi à lectione cessasset, mens intentata ad Christum, tamquam si diceret: *Ego dormio, & cor meum vigilat*, aiebat: Quare taces? lege ne cesses. At ubi surgendi horam mediam * faceret nox, quamquam antea totum implevisset Cursum, quæ adhuc nec soporem senserat, jam parata de stratu ad Domini servitium gaudens surgebat ut cum fiducia diceret: *Media nocte surgebam ad confitendum tibi*, Domine. Nam frequenter & dormire visa est & Psalmum decantare in ipso sopore, ita ut rectè & veraciter diceret: *Meditatio cordis mei in conspectu tuo semper*. Caritatis autem ejus ardorem quo omnes homines dilexit, quis umquam poterit imitari? Resplenduerunt in ea quæque virtutes, modestia cum verecundia, sapientia cum simplicitate, severitas cum mansuetudine, doctrina cum humilitate, vita denique immaculata, vita irreprehensibilis, vita sibi semper æqualis.

10. Intantum se extraneam de rebus propriis fecit, ut si alicui de sororibus merum dare voluisset, de suo sibi cellario tangere non præsumpsit. Quo cognito venerabilis Abbatisa, dedit ei tonnellam octo modiorum, quam beatæ FELICITATIS Cellerariæ ad expensam commendavit. De vindemis usque ad aliam omnibus diebus ubicumque ei Sancta iussit, dispensavit, & nunquam minuit sed semper æqualis permansit. Vbi novum vinum advenit quod cellarium implevit, se tonnella satis fecisse credidit; Ante pontones & tonnæ defecerunt quàm hæc quæ Beatæ in omnibus fecit voluntatem. Dominus de quinque panibus & geminis piscibus quinque pavit millia hominum; & suam ancillam, ubicumque indigere vidit, de hoc parvo * toto anno refecit.

11. Semper de pace sollicita, de salute patriæ curiosa, quandoquidem inter se Regna movebantur, quia totos diligebat Reges, pro omnium vita orabat, & nos sine intermissione pro eorum stabilitate orare docebat. Vbi eos inter se amaritudinem movere audisset, tota tremebat, & quales litteras uni, tales alteri dirigebat, ut inter se non bella nec arma tractarent, sed pacem firmarent ut patria ne periret. Similiter & ad eorum Progres dirigebat, ut præcelsis Regibus consilia salutifera ministrarent, ut eis regnantibus, populi & patria salubrior redderetur. Congregationi suæ assiduas vigilias imponebat: & ut sine intermissione pro eis orarent cum lacrymis docebat. Se verò in quanto cruciatu affligebat, quis hoc verbis explere valeat? & intercedente eâ pax Regum, mitigatio belli, salus patriæ aderat; ut ejus obtentum intelligentes, benedictum nomen Domini collaudarent. Quamlibet de pace Regum cum Rege cæli victoriam obtineret, magis se Deo devotam promptè aptabat, & omnium servitio mancipabat, non curans quale obsequium faceret, quæ totis * implere studebat servitium. Pedes omnium manibus propriis lavans, sabano tergens & osculans; etsi permissum fuisset, ad similitudinem Mariæ fufis crinibus extergere non renitebatur. Unde pro tam immensis beneficiis, quæ sunt in ea Divino munere collata, Dominus virtutum largitor eam in miraculis clariorem reddidit in Francia: ubi dum regnare videretur, sibi magis cæleste quàm terrenum præparavit Regnum. Fecerat sibi Oratorium, quatenus vicibus dum se Regi subduceret, semper ibi Dominum cæli invocaret, in quo beneficia Dei præstantur ad invocationem ejus nominis, cujus assidua ibi fuit oratio.

12. Postquam se in Monasterio reclusit, matrona MAMMEZO nomine, dum iter ageret, in oculo suo gravis est sordicula ingressa. Vbi una vox, unus dolor, unus clamor, diu notuque inerat ei, ut suam fidelem Dominus declararet. Quamquam ibi corpore jam non esset, ad invocationem quoque nominis sui benigna adfuit. Dominus posuit ei in sensu, ut ad suum Oratorium pergeret, & ad ejus invocationem se salvum crederet. At ubi femina dolore plena manibus servulorum suorum sustentata, vix ad illud Oratorium duci poterat, validissimum sustinens dolorem, se in pavimento projecit & clamare cœpit: Domina Radegundis, credo te virtute Dei esse plenam, cujus voluntatem magis fecisti, quàm hominum: Domina bona pietate plena, miserere mei, subveni infelici, ora pro me ut mihi reddatur oculus, quia præ gravi cruciatu & dolore affligitur anima mea. Sic illa, quæ dolores omnium in se sola * transtulit dum in corpore fuit, usquedum eis mederi potuisset, benignè exaudivit ad invocationem nominis sui. Domino miserante per ejus interventum dolor fugit, salus advenit, oculus quem jam se perdidisse credebatur, solum dolorem sentiens, sanum recepit: quæ tot diebus nec cibum sumpserat, nec lumen diei viderat, pedibus suis nullo sustentante incolumis ad domum suam reversa est, Domino usque in præsentem diem gratias agens.

13. Adjiciatur & aliud ad laudem Christi miraculum qui suos trepidare aliis facit. VINBERGA una ejus fuit famula, quæ ausu temerario in cathedra beatæ Reginæ post ejus discessum sedere præsumpsit. Quo facto, judicio Dei percussa sic ardebat, ut viderent omnes fumum de ea in altum procedere, & illa coram omni populo proclamaret confitens se peccasse; & propterea arderet, quia in Beatæ sede confederat. Tribus diebus & tribus noctibus incendium passa vociferans clamabat: Domina Radegundis, peccavi, malè egi, in-

Act. S. S. Ord. S. B. Seculum 1.

Ann. Chr.
D. LXXXVII.
Aug. XIII.

Cant. 5.
* An media?
Noctu sur-
git ad Dei
laudes.
Psalm. 1. 8.
Psalm. 18.

Ejus virtu-
tes singula-
res.

Vinum in
ejus gratia
non minui-
tur.

* supple
vasculo.

Reges ad
pacem an-
xie hortan-
tur.

Omnibus
servit.

* omnibus;

Ejus Ora-
torium in
aula regia.

Oculum affe-
ctum cura-
rat.

* solam;

Vinoberga
in ejus sede
residere au-
sa multatur.

Ann. Chr.
D. LXXXVII.
Aug. XIII.

dulge, refrigera membra duro cruciatu exusta: misericordiâ larga, bonis operibus gloriosa: quæ omnibus misereris, miserere mei. In tanta pœna ipsam omnis populus videns, pro te precabatur tamquam si præsens esset, dicens: Quia ubicumque ex fide invocatur, adest. Domina bona, parce ei ne tanto cruciatu infelix deficiat. Sic Peatissima ad preces omnium benignè indulget, ignem ferventem compescuit, solpes ad domum suam rediit: & sic istius pœna omnes fecit cautos ac devotos.

* *Sais lib.* 1.
num. 15.

Reliquias
S. Andree &
aliorum SS.
accipit.

* *Arhiés.*

14. Suadās * in villa dum esset , devoto ac fideli animo mens intenta Christo Reliquias Sanctorum omnium plena devotione habere cupiens , ea orante advenit vir venerabilis MAGNUS Presbyter cum Reliquiis Domni Andreae & aliorum quamplurimorum . Quibus super altare positis , cum nocte devota vigilat super formulam , & se ad orationem prosternit , parvus sopor ei accessit , qualiter ei Dominus declararet votum suum impletum , dicens ad eam : Cognosce benedicta , quia non hæc solum Reliquia , quas Presbyter Magnus attulit , hæc sunt tantum , sed quantas in Atheia* villa congregasti , totæ hæc convenerunt . Vbi oculos aperuit , vidit virum splendidissimum qui hoc ei nuntiaverat , & gaudens Dominum benedixit . Postquam in Monasterium est ingressa , quantam multitudinem Sanctorum fidelissimis precibus congregaverit , hoc Oriens testatur , Aquilo , Auster , vel Occidens proficitur : quia undique pretiosas gemmas cæloque reconditas , & quas paradisus habet , ipsa devota tam muneribus quam precibus sibi obtinuit . Cum quibus incessabiliter jugi meditatione Psalmos & hymnos se decantare credebat .

Mittis Iero-
solymanam
pro Reli-
quias S.
Mammetis.

NOTA.

15. Pervenit tandem ad eam de Domino Mammete Martyre, quod Hierosolymis sua sancta requiescerent membra. Hæc audiens avida & sibiunda potabat velut hydrops qui quantum fontem trahit, tantum fitis addita crescit; ista de rore Dei plus madefacta caler. Transmisit virum vénéabilem REOVALEM Presbyterum, qui tunc secularis erat & adhuc superflus est corpore, ad Patriarcham Hierosolymitanum poscens de beati Mammetis pignoris. Quod vir Dei benignè suscipiens, rogationes populo indixit, voluntatem Dei inquirens: tertia die Misâ celebratâ beati Martyris sepulcrum cum omni populo adiit, altâ voce, plenâ fide huiusmodi verbis protestatur dicens: Precor te, Confessor & Martyr Christi, si vera est ancilla Dei beata Radegundis, innotescat in gentibus potentia tua, permittit ut de pignore tuo mens fidelis accipiat quod poscit. Oratione completa ubi omnis populus Amen respondit, venit ad sanctum sepulcrum, semperque Beatâ fidem pronuntians, tangebat membrum, quale Beatissimus ad petitionem Domnæ Radegundis dare iuberet. Tergit in manu dextra singulos digitos; ubi ad minorem venit digitum, se suavi tactu de propria manu tulit, ut beata Regina desiderio satisfaceret, & ejus voluntatem impleret. Quem digitum vir Apostolicus cum digno honore beate Radegundi direxit: de Hierosolyma usque Pictavi in ejus honore semper laus Dei personuit. Quid putas quàm ardenti animo, quàm fidei devotione tanti pignoris premium expectans, se abstinentiæ mancipavit? At ubi se beata Regina hoc munus cæleste accepisse cum omni alacritate gauderet, totâ hebdomadâ cum omni Congregatione se in psallentium vigilis & jejuniis aptavit, Dominum benedicens se tale munus accipere meruisse. Sic Deus suis fidelibus quæ postulant non abnegat. Frequenter & dulciter quasi in figura, ut nemo intelligere possit, dicebat: Cui animarum cura est, fortiter laudem ab hominibus debet timere. Sed nihilominus quantum illa hoc vitare volebat, tanto magis ac magis virtutum largitor sibi in omnibus fidelem declarare studebat: ita ut ubicumque infirmus à quacumque detentus infirmitate eam invocasset, salutem recipiebat.

* Brydga-
lenfi.
* Senflo-
nenfi.

Cæcum ci-
licij sui con-
tractu fanat.

Basilica in
civitate ho-
rena extru-
cta.

**Innumeros
curat.**

Devotio
ejus.

16. Vir inluster LEO nomine, ad Concilium synodi evocatus à viris Apostolicis LEONTIO* & EUSEBIO* Episcopis, dum iter ageret, oculi ejus gravi sunt caligine obducti, sanguinis nube cooperiti: & nisi à famulis sustentatus pergeret, penitus nec viam videret. Qui in gressus Monasterium Beatæ, ubi filias suas ei devotus tradidit Domino servituras, introivit in Oratorium Domnæ MARIE nomini dedicatum: post orationem datam prostravit se fide plenus supra Sanctæ cilicium, viriliter eam invocans, & tamdiu superjacent quousque dolor discessit, caligo fugata est, coagulatus sanguis se venis ministrantibus perduxit, clarisque oculis qui manibus sustentatus venerat, sanus rediit, de cilicio Beatæ lumen recepit, lætus atque incolumis ad Synodum, ubi cœperat, ambulavit. Quod post ipso referente universa Synodus audivit, ac inde regrediens nobis hoc ore proprio differuit. Ipsa ei fecit devotio fundamentum Basilicæ Domnæ Radegundis percutere, ubi & centum dedit solidos ad fabricam ipsam faciendam. Quanti infirmi ad ejus invocationem sunt sani redditique enumerare valeat? quis eam umquam vidit & terrenum hominem esse credidit? Per Deum cæli fiducialiter & veraciter dico, quia sic semper in oculis omnium resplendebat cum animæ vultus ejus, ut non immeritò extrinsecus appareret, quod intrinsecus gerebatur.

17. Post congregatas Sanctorum Reliquias, si fieri potuisset, ipsum Dominum de sede Majestatis suae visibiliter hinc habitare expetiisset. Et quamquam cum carnalibus oculis non

✱ Vitam S. Mamantis seu Mammetis Martyris, qui apud Cæsaream Cappadociæ urbem i v. Nonas Septemb. passus dicitur, habes in Biblioth. Floriac. Io-

hannis à Bosco, qui ejusdem Martyris translationem
brachij Lingonas factam refert. In Martyrologio Rom.
xvi. Kal. Septemb. colitur.

intueretur, spiritalis mens intenta sedulis precibus contemplabatur. Sed quia Dominus non privabit bonis eos qui ambulant in innocentia, & qui eum ex toto corde & ex tota anima & ex tota mente quæsierit, sicut hæc Beata fecit; Divina clementia se benignam exhibuit, ei que in sensu posuit, in cuius pectore die noctuque quiescebat, ut sicut beata Helena, sapientiâ imbuta, timore Dei plena, bonis operibus gloriosa Lignum salutare, ubi pretium mundi pro nostra salute appensum fuerat, ut nos de potestate diaboli eriperet perquisivit, ita invento ambabus manibus plauderet, & in terra genu flexo Dominum adoraret, ubi ipsam in mortuo suscitato Dominicam Crucem suprapositam agnovit dicens: In veritate tu es Christus filius Dei qui in hunc mundum venisti, tuosque captivos, quos creasti, pretioso sanguine redemisti; Quod fecit illa in Orientali patria, hoc fecit beata Radegundis in Gallia.

Ann. Chr.
D. LXXXVII.
Aug. XIII.

Psal. 83.

Lignum S.
Crucis ali-
que Reli-
quias à Ju-
stiniano impe-
trat.

18. Et quia sine consilio in mundo dum vixit, nihil facere voluit: transmisit litteras ad præcellentissimum Domnum SIGIBERTUM Regem, cuius imperio patria ista regebatur, ut ei permetteret pro totius patriæ salute & ejus Regni stabilitate, Lignum Crucis Domini ab Imperatore * expetere: Quod ille benignissime ad petitionem sanctæ Reginæ assensum præbuit. Illa devotione plena, desiderio accensa ad Imperatorem non munera dirigit, quæ se propter Deum pauperem fecit: sed oratione obtinente, cum comitatu Sanctorum quos incessabiliter invocabat, Missos suos direxit. Sed quod sua vota poscebant obtinuit, ut beatum Lignum Crucis Domini auro & gemmis ornatum, & multas Sanctorum Reliquias, quas Oriens retinebat, uno residens loco se habere gloriata est. Ad petitionem sanctæ transmisit Imperator Legatarios cum Evangeliiis auro & gemmis ornatis.

* Iustino

19. At ubi lignum, ubi salus mundi pependerat, Pictavis civitatem cum congregatione Sanctorum advenit, & Pontifex ^a loci cum omni populo devotè hoc vellet excipere; inimicus humani generis per satellites suos egit, ut pretium mundi repellerent, nec in civitate recipere vellent, qualiter beata Radegundis tribulationibus subjaceret, aliud pro alio afferentes, Iudaico ordine; quod nostrum non est disserere, ipsi viderint: Dominus novit qui sunt ejus. Sed illa spiritu fervente animo dimicante, iterum ad benignissimum Regem dirigit, quia in civitatem salutem recipere noluerunt. Interim quousque Missi sui de Domino Rege reverterentur, in Turonico suo Monasterio virorum quod condidit, ut ipsum salvaret ibi cum psallentio Sacerdotum Crucem Domini vel pignora Sanctorum commendavit. Non minorem injuriam est passa sancta Crux per invidiam, quam Dominus qui per curforem * fidelem vocatus & revocatus ante Præfides & Iudices omnem malitiam patienter sustinuit, ut quod creaverat non periret. In quanto se cruciatu posuit, in jejuniis, in vigiliis, in profusione lacrymarum tota Congregatio sua, in luctu & fletu omnibus diebus usquequo respexit Dominus humilitatem ancillæ suæ, qui dedit in corde Regis ut faceret judicium & justitiam in medio populi? Nam devotus Rex per fidelem suum virum illustrem IUSTINUM Comitem transmisit ad virum Apostolicum Domnum EUSEBIUM ^b Turonicæ civitatis Episcopum, ut cum honore digno gloriosam Crucem Domini vel Sanctorum Reliquias in Monasterio Domnæ Radegundis introponeret; quod & factum est. Exultavit in gaudio Beata cum omni Cella sua, seque hoc de cælis donum bonum & datum perfectum suæ Congregationi, quam ad Domini servitium congregavit, contulit, in spiritu sentiens quod post ejus transitum parum habere posset. Quamquam illa cum Rege cæli gloriaretur, unde eis subvenire posset: hoc donum cæleste provitrix optima, gubernatrix bona, ut oves non usquequaque relinqueret, pretium mundi de pignore Christi, quod de longinqua regione expetit, ad honorem loci & salvationem populi suo in Monasterio dimisit; ubi virtute Dei cooperante, potentiâ cæli ministrante, cæcorum oculi lumen recipiant, aures surdæ patefiant, mutorum lingua ad suum redit officium, claudi ambulant, demones effugantur. Quid plura? quisquis à quacunque infirmitate detentus ex fide venerit, per virtutem sanctæ Crucis sanus redit. Quis queat dicere quantum & quale donum huic urbi Beata contulit? unde quisquis ex fide vivit, ejus nomini benedicit. Præcellentissimis enim dominis Regibus & serenissimæ Domnæ BRUNIGILDÆ Reginæ, quos caro dilexit affectu, & sacro-sanctis Ecclesiis vel Pontificibus eam cum contestatione Divina suum commendavit Monasterium.

Sacra pi-
gnora à Pi-
ctavensibus
rejectionur.

* al. percuss-
forem.

^b
Regis ius-
ta
admittun-
tur.

Miracula
virtute S.
Crucis pa-
trata.

20. Post hoc donum cæleste acceptum transmisit Beata Missos suos, supradictum Presbyterum cum aliis, ad Imperatorem cum simplici vestimento gratias agere. In redeundo cepit mare fluctibus agi, ubi sunt multa pericula passi, procellas scilicet & tempestates, quales se numquam vidisse fatebantur; quadraginta diebus & quadraginta noctibus in medio mari navis eorum periculo subiacebat. Iam de vita desperantes mortem præ oculis habentes, inter se pacem facientes, quia jam eos mare absorbere cupiebat, se videntes in tanto periculo, voces ad cælum dabant clamantes ac dicentes: Domina Radegundis subveni ser-
piti.

Radegundis
Imperator
gratias re-
fert.

Suos à nau-
fragio cri-
pio.

^a Gregorius Turon. lib. 9. c. 40. Delatus Reliquiis, villa se contulit. Maroveus tunc Pictavos regebat.

^b Mortuus anno D. LXXXIII. Gregorium habuit successorem.

Ann. Chr. vis tuis, dum tibi obediunt, submersi non pereamus; libera nos de mortis periculo, quia
n. lxxxvii. jam mare paratum est ut nos vivos absorbeat. Vbicumque invocata fuisti misera es, nunc
Aug. xlii. adjuva tuos ne pereant. Ad has voces in medio mari advenit columba, quæ ter navem eorum circumiens, tertia vice in nomine Trinitatis quam Beata semper corde dilexit, cum volaret, servus beatæ Reginæ nomine BANISAIOS extendit manum, de cauda ejus tres tulit pennas, quas mari intingens tempestatem compescuit, & ad invocationem nominis beatæ Radegundis columba quæ apparuit, ejus famulos de mortis janua vitæ reddidit, & facta est tranquillitas magna in medio mari. Illi verò alta voce clamantes dicebant: Advenisti bona domina, pietate plena, tuos captivos eripere ne fluctibus mergerentur. Ad ejus invocationem non tantum sui, sed omnes sunt liberati per virtutem ipsius Domnæ Radegundis.

Candelis in Ipsas pennas huc attulerunt, & fabricatas ipsi qui de morte sunt liberati, per loca sancta
eius nomi- devoti dederunt. Vbicumque invocata fuerit, benignè exaudit. Si febricitans, aut pustulam habens, aut à quacunque tentus infirmitate, pro interjecto longinquitatis terræ spatio ad eam venire non potuisset: candela in ejus nomine accensa omnem febrem depulsi.

21. Quantum suam congregationem dilexerit quis effari valeat? nec si centeno sonitu linguæ plectrum moveat, hoc explere valet. Instituit ut dum resicerent semper lectio legedum mensam retur, ut non solum fauces accipiant cibum, sed & aures audiant Dei verbum. Quidquid aut aliis præcepit aut ipsa fecit, omnia propter Deum semper implevit. Quidquid aut prohibuit fieri, aut ipsa vitavit facere, omnia in zelo Dei & nihil carnaliter aut egit, aut sapuit. Et quia numquam otiosa ab opere Dei esse voluit, insistebat utique orationi, lectioni & eleemosynis ac prædicationibus incessanter, omnibus diebus, ut nulla esset quæ se de ignorantia excusaret.

22. Tantum denique donum in se largiente Divina gratia habuit, ut humilitatis Magistrum qui de cæli folio ad terras descendit imitando, Dominum sequeretur in spiritu quocumque iret. Postquam Congregatio se recondebat jam ad paulationem, illa ut pernoctans in oratione suâ sanctâ dexterâ Monasterium per signum Crucis salvabat. Quadam vice dum Beata illud signaret, aliqua de Sororibus vidit supra murum millia millium demonum in specie caprarum adfatare: ubi Sancta dexteram beatam cum signo Crucis eleavit, omnis illa multitudo demonum fugata nusquam comparuit.

Item aves. **23.** Simili modo dum ante suam cellam nocte adfatare, semper corde & in ore Cursum decantans, intra arcana cordis sui secretè iugis laus Dei personabat; nocturna avis, quæ hominibus est ingrata, vociferans in medio Monasterio in arbore se infestabat. Dicit ad eam una de adstantibus: Domina beata, si iubes, in verbo tuo ejicio avem. Quæ dicit ei: Si nocet, in nomine Domini vade, nihilominus signum Crucis super eam faciens. Ambulavit dixitque avi: In nomine Domini nostri IESU CHRISTI iubet domina Radegundis, si non ex Dei parte venisti, ut ab hoc loco discedas, & penitus hic cantare non præsumas. Tamquam si ex ore Dei prolutum audisset verbum, dedit volatum & nusquam comparuit. Merito ei aves & bestię obediunt, quia illa numquam præteritis Domini obedire præcepit.

24. Et si pro infirmitate aliquoties requiescere voluisset, spiritu vigilante dicebat, tamquam admonens eam quæ Psalmum dicebat: Age, dic. Nulli dubium est quoddam aut de Deo lo- spiritualiter cum Sanctis psallebat, aut certè nec sopor eam superabat. Mens intenta ad quites & co- Christum frequenter etiam in sopore posita, de futuro iudicio & de æterno premio prægitat.
Hæc ex lib. „dicans, expegefacta nobis dicebat: Colligite, colligite triticum Dominicum, quia
1. vita S. „turæ estis istud tempus; verè, verè quæsituræ estis istos dies & valde desideraturæ.
Celsus Quod etsi tunc ignavia nostra hoc trepidè accipiebat, jam tamen nunc venisse probamus quod dixit. Illud Propheticum in nobis impletum est: *Mittam vobis famem in terram*, Famem, inquit, non panis & aquæ, sed audiendi verbum Dei. Licet prædicationes quas instituit recitentur; tamen cessavit illa incessabilis vox, desiderabilis admonitio, dulcis affectus. Nam qualem vultum, Deus plasmator bone! qualem faciem, qualem personam habuit, quis potest umquam exponere? sed & hoc reminisci supplicium est. Nos verò humiles desideramus in ea doctrinam, formam, vultum, personam, scientiam, pietatem, bonitatem, dulcedinem: quam specialem à Domino inter ceteros homines habuit

25. Quam sancta fuit vita ejus, tam purus & dulcis aspectus. Ante annum transitus sui, vidit in visu locum sibi paratum, venitque ad eam juvenis prædices pulcherrimus, & quasi juvenilem habens ætatem, qui suavi tactu blandoque colloquio, dum cum ea loqueretur, illa de se zelans, blanditiâ respuebat. Qui dixit ei: Quid me desiderio accensa cum tantis lacrymis rogas, gemens requiris, fufis precibus poscis, pro me tanto cruciatu affligis qui semper tibi adfuit? Tu gemma pretiosa noveris, te in diademate capitis mei primam esse gemmam. Nulli dubium quoddam ipse eam visitavit cui se tota devotione tradidit vivens in corpore, & gloriam qua fructura erat, ei ostendit. Sed hunc visum secretiùs cum contestatione duabus satis fidelibus differuit, ut se superstiti nulli

A Christo
visitatur.

narrant. Et quia multa sunt adhuc satis & magna quæ propter prolixitatem præterimus, ne prolixitas nostra audientibus potius fastidium generet, quam nitorem sermonis * ostendat. Quantum de amore, de nutrimentis, de caritate, de predicatione, de omni omnino sancti ejus conversatione reminiscimur, cruciamur & dolentes oculis distentis requirimus tantam pietatem, sed nec invenimus quod perdidimus. O tam dura conditio quæ nobis infelicibus evenit! ô piissima domina, utinam obtinuisses cum cæli Domino, ut ante te oves quas congregaveras direxisses! Tu Pastorem bonum sequens gregem Domino tradidisses.

26. Iam ad gloriosum ejus venimus transitum, quem sine profusione lacrymarum dicere non possumus. Fluant lacrymæ, de imis medullis gemitus prorumpunt, sed in nullo consolationis locum inveniunt, dum plangimus; si de ejus fidei devotione minùs dicimus, pius peccamus. Vique ad diem transitus sui nunquam minuit Cursum implere; & quod cœpit, corde retinuit: quia non qui cœperit, sed qui perseveraverit usque in finem; ipse salvus erit. Vbi jam ad finem vitæ venit sanctum ejus corpusculum, longum trahens martyrium pro amore Domini; beati * omnes congregati lætuose circa ejus thorum flentes & ejulantes, pectora duris pugnis & lapidibus ferientes, voces ad cælum dabant clamantes ac dicentes: Domine, ne permittas nos tam grave damnum pati; Lumen nostrum recipis, nos cur in tenebris relinquis? Et quia illa quicquid potissimum facere voluit, semper die Natalis Domini * facere elegit; nam gloriosus transitus ejus sic condigit. Quartâ feriâ mane primo idus Augustas, quod fecit idem mensis dies XIII. ^b clausi sunt ejus oculi & obscurati sunt nostri. Væ nobis quia peccavimus, afflictum est dolore cor nostrum, flevimus & plangimus, quod diutius unâ nos te habere non meruimus. Ipsum mane ubi nobis tantum malum contigit, ubi una vox, unus planctus, unus clamor cælos penetrabat; Lapidarij qui in monte operabantur, in aëre audierunt Angelum Dei loquentem; unus dixit ad alios: Quid facitis? dimittere eam adhuc; quia hæ voces ad Domini pervenerunt aures. Angeli, qui eam ferebant, resistentes clamaverunt: Iam factum est. Quid faciemus? illam recepit paradisus, ubi gloriatur cum Domino. Credimus quod nos non de se separat, quæ se ei placere voluit cum quo regnat. Flenda ergo nobis talis non est, sed tremenda. Amisimus quidem in præfenti sæculo dominam & matrem: sed in Regnum Christi præmissimus intercedentem. Admirabile quidem gaudium fecit in cælis, in terris verò intolerabilem luctum reliquit.

27. Quando ejus sancta anima de hoc sæculo migravit ad Christum, non erat ibi Pontifex loci. Ambulavit nuntius ad virum Apostolicum Dominum GREGORIUM Turonicæ civitatis Episcopum, & advenit. Sed quantum præfens vidit oculis antequam eam sepeliret, de ejus virtutibus in libro miraculorum * quem composuit, inseruit. Cum autem venit ad locum ubi sanctum corpus jacebat, (quod ipse postea cum sacramento lacrymans dicebat quod in specie hominis Angelicum vultum viderat) facies illius velut rosi & lilium fulgebat; ita tremefactus est ac metu concussus, tamquam si ante præsentiam beatæ Genitricis Domini adstaret devotus vir Deo plenus. Expectabatur Pontifex loci ut eam cum digno sepelirent honore. Tota Congregatio circa ejus torum stans psallebat, ubi psallentium vel paululum quiescebat, intolerabilis planctus aderat. Triduo expectatus est Pontifex, quia vicis circumiebat; sed quia non venit, supradictus vir Apostolicus de caritate filius, quia *perfecta caritas foras mittit timorem*, in Basilica sanctæ MARIÆ nomine condita, ubi sacra Virginum corpora de Monasterio suo conduntur, eam cum digno sepelivit honore.

28. Dum sub muro cum psallentio sanctum ejus corpus portaretur, quia instituerat ut nulla vivens foras Monasterij januam egrederetur ^a, tota Congregatio supra murum lamentans, ita ut planctus earum superaret ipsum psallentium, pro psalmo lacrymas, pro cantico mugitum, & gemitum pro Alleluia ^c reddebant. Rogaverunt desursum ut subiret turrem repauseretur feretrum in quo Beata portabatur, graviter sustinentes ejus absentiam. Sed ut suam fidelem Dominus declararet in medio populi, ibi dum pauseretur sanctum corpus, cæcum illuminavit: qui multis annis lucem dici non viderat, lumen recepit; qui ad manus tractus venerat, post feretrum nullo sustentante videns, tamquam si nullum habuisset laborem oculorum, ad sanctum sepulcrum abiit, & usque hodie clarè videt.

^a Quartâ feriâ Christum Dominum natum esse Cedrenus & Maximus Monachus æquè existimant, ut Scaliger lib. 6. de emendat. temp. ubi de anno Natalis Domini, observavit.

^b Gregorius Turonensis lib. 9. c. 2. obitum sanctæ Radegundis illigat anno duodecimo Regis Childberti, qui responderet anno Christi D. LXXXVII. quo Dominica littera E curtebat.

^c In illam Basilicam modò S. Radegundis nomini dicatam Collegium Canonicorum succellit; alia vèrò titulo sanctæ Crucis insignita hodièque à Sancti-

monialibus Benedictinis occupatur.

^d Nempe iuxta Regulam quam S. Cæsarius Monialibus præscripsit. nam Recapitulationis Artic. 1. statuit, ut nulla ex vobis usque ad mortem suam de Monasterio egredi, vel de ipsa Basilica in qua ianuam habetis, aut permittatur, aut per seipsam transire.

^e Hanc lætitia vocem Alleluia olim in Exsequiis usurpata jam adnotavit Menardus noster in librum Sacramentorum: quam vocem præcipuè in funeribus Sacerdotum Græci sæpius ingeminant, ut constat ex Euchologio.

Moritur.

Matth. 10.

* f. Beate id est Moniales.

*

b

In cælos ab Angelis tollitur.

* Greg. Turon. de Gl. Confec. 106. A Gregorio Turonensi sepelitur.

1. Iohan. 4.

c

d

Cæcum illa minat.

Ann. Chr. 29. Ne prætermittatur & aliud miraculum. Vbi eam sepelivit supradictus Episcopus, coopertorium non posuit, antequam Pontifex loci veniret. Liberæ quæ ante eam cereos portaverunt, totæ in gyro sepulcri adstant; unaquæque in suo cereo suum nomen dabat scriptum, totæ uni ex famulis cereos ipsos iuxta ordinationem tradebant. Fit contentio in populo; alij dicebant cereos ipsos in ejus sanctum Sepulcrum mitti debere, alij dicebant, non. Dum istud ageretur, de pueri brachio qui totos tenebat, unus exilivit in altum super omnem populum, & se in sancto Sepulcro ad pedes Beatæ posuit & quod hæsitabatur, declaravit. Respicientes ad nomen, cujus esset cereus, inventum est CALVÆ nomen. Hoc videns Episcopus vel omnis populus, admirantes virtutem beatæ Radegundis, Domino benedixerunt. Quantæ post ejus transitum ibi sunt factæ virtutes, quanti damoniaci liberati, quanti febricitantes sunt redditi sanitati, quis enumerare valeat.

Vfus cereorum in exsequiis.

Alia mira.

Abbas quidam à dolore dentium liberatur.

Nota.

Dux damoniacæ curantur.

Nota insignem miraculum.

30. De Burgundia cum viro Apostolico LEIFASTO ^a Episcopo veniens ejus Abba nomine ABBO, dum esset Pictavis in civitate, dentis incurrit validum dolorem. Die nocteque una vox, unus dolor inerat ei, mortem evenire sibi optans ut tanto careret dolore. Qui inspirante sibi Divinâ misericordiâ rogavit se duci ad Sanctæ Basilicam: ubi ingressus, cum fide se ante sanctum sepulcrum terræ projecit, mortem præ oculis habens, pallam corporalem desuper sanctum tumulum mordicus apprehendit. Qui septem diebus nec cibum sumpserat, nec somno refici poterat, in hoc morsu sopor accessit, dolor discessit, sanus ad hospitium rediit. Quod post ipso referente plures cognoverunt, ubi se fatebatur de mortis januâ per virtutem Domnæ Radegundis esse revocatum.

31. Et quia mos est in festivitate beati Hilarij reliquis Monasteriis circumcirca proximis, quæ sunt ibi, usque in mediam noctem vigilias celebrare; de media nocte unusquisque Abbas cum suis Fratribus ad suum revertitur Monasterium Cursum celebrare. Quamdiu in beati Antistitis Basilica vigilaverunt, tota nocte energumeni clamaverunt; inter quos mulieres duas graviter infestabat inimicus, præcipuè una tantum bacchabatur, ut in ejus fremitu tota tremere Basilica. Postquam inde vir venerabilis ARNEGISILUS Abbas Basilicæ beatæ Reginæ cum suis Monachis exivit, ad suam vadens Basilicam Cursum implere, quam illa satis dilexerat: Ipsas post se mulieres audierunt clamantes, Venite. Quæ ingressæ Basilicam vociferantes Domnam Radegundem ut eis parceret supplicabant. Una ex illis, quæ gravius tribulabatur, jam ter quinos habens annos ex quo eam spiritus nequam flagellabat, cum Marutina dicebatur, sæviens inimicus vas quod invaserat, reliquit. Illa alia ad Tertiam ante ostium ipsius Basilicæ est liberata, & ultra nequissimus hostis eis nocere non valuit. Quam larga est & dives misericordiâ Dei quæ suos vereri facit, & loca requirit ipse virtutum largitor ac dispensator, ubi per suos fideles suam ostendit potentiam. Ad Basilicam sancti viri sunt alij liberati, alij verò Basilicæ Domnæ Radegundis sunt directi: ut sicut æquales gratiæ erant, ita æqualis & virtus ostenderetur.

32. Quis malè habens, quamvis vitâ desperatus, si pallam subteriore custos ejusdem sacri sepulcri intinxit in calice aquæ, & dedit ei febricitanti poculum, non statim ut bibit ante sanctum ejus sepulcrum jacens sopor accessit, moribus recessit? Christo largiente omnibus diebus in nomine ipsius Domini IESU-CHRISTI ibi multæ virtutes fiunt, unde recessit. Nos quoque etiam fidei devotione & sedulitate debita veneramur in terris, cujus anima confidimus, gaudemus & gloriamur quod præfulgeat in calis, ipso præstante qui cum Patre & Spiritu-sancto vivit & regnat in sæcula sæculorum, Amen.

^a Leifastus seu Lefastus Episcopus Eductensis, d'Am- Sammarthani Auspicium inter Siagrium & Lefastum run, post Siagrium, qui anno dñi. obiit, ut fecit Carolus le Cointe in Annal. Franc. ad ann. 600. num 7. locant: sed prior sententia ob Baudonivæ aetatem præferenda.

MONITVM.

HIS Aclis nonnulla exemplaria MSS. addunt obitum DISCIOLÆ Monialis, & reclusionem alterius Virginis: quæ ex Greg. Turon. lib. 6. cap. 39. rependa sunt sicut & S. Radegundis Testamentum, quod cum apud eundem Auctorem, tum in Vita Gallica Pictavis anno 1622. editis pluribus mendis referuntur est: quamvis Auctor ille Gallicus anonymus ex vetustis membranarum crurum à se dicat. Manifesta enim sub finem reperitur interpolatio in his verbis. Defensari jubeant & muniti: [quatenus ipsum Monasterium sub Regulæ Religionis conversatione juxta nostram Institutionem Episcopali cura ac gubernatione tueatur. Ne aliquis contra Statuta Canonum res & facultates Ecclesiasticas devastare vel inquietare præsumat. Quod si forte quisquam præsumpserit, secundum Statuta Canonum nostramque Institutionem à communione Religionis sanctæ Dei Ecclesiæ & Christianorum societate judicio sancti Spiritus alienus existat, quousque recognoscat reum se fecisse contra hanc nostram Institutionem, ac satisfaciendo publicam pœnitentiam percipiat:] ut in cujus honore Dei famulas protegent &c. Vbi quidquid parenthesi includitur, non solum sensum superiorum à consequentibus distulbat, verumetiam potius Episcopis comminantibus, quam Radegundi supplicanti conveniunt. Porro sanctæ Reginæ Reliquiæ, quas ob personæ dignitatem etiam Barbaris honori esse oportebat, magna ex parte unâ cum S. Hilarij sacris exuviis anno M. D. LXXI. ab Hereticis incendio plusquam sacrilego traditæ sunt.

VITA S. LAVNOMARI ABBATIS

Circa ann.
D. X C.
Ianuar. XII.

CVRBIONENSIS.

Eruta à R. P. D. Iacobo de Lannoy ex MS. cod. Cisterc.

OBSERVATIO PRÆVIA.

De S. Launomaro P^rsewardus in Martyrologio genuino ita scriptum reliquit ad XIX. Ianuarij : In pago Dorcasino S. LAUNOMARI Presbyteri. Paulo fusijs Ado : In pago Dorcasino, Corbionis Monasterio Natale S. LAUNOMARI Confessoris, cuius præclara gesta habentur. Quibus verbis cum admoneremur S. Launomari gesta ab antiquo Auctore descripta fuisse, duplicem quam nacti sumus ipsius B. Launomari suam hic exhibendam duximus, alteram ex apographo Cisterciensis Bibliotheca erutam operâ D. Iacobi de Lannoy Cisterc. viri de Rep. litteraria benemeriti, alteram à Surio expositam pridem, à Iohanne Bollandò sincerè divulgatam; ne in alterius delectu forsitan aberrantes, Lectoris iudicium frustraremus. Porro Dorcasses seu Durocasses Gallia Celtica populi Sequanam inter ac Ligerim, Carnutibus olim fuitimi, nunc angusto limite intra Carnutum fines sub Comitatus titulo (quem Drocas, vernaculè Dreux appellant) inclusis, quondam complectebantur partem Salutis Partici vulgò le Perche, per quem Curbio amnis (unde Curbionensi Monasterio nomen) influit, ut doctissimus Bollandus adnotavit.

PROLOGVS AVCTORIS.

 VM Deo fideliter famulari volentibus divinarum semper proflit admonitio atque confortatio Scripturarum, multam in Domino auget fiduciam Fidelium, dum signa clementiæ ipsius erga Sanctos exhibita memorantur. Siquidem virtutum suarum Deus crebra idcirco indicia in Sanctis suis propalat, ut dum scitur quanta apud illum gloriosè possunt hi qui piè ipsi tota virtute obediunt, illorum precibus se adjuvari fideliter postulent qui se peccasse contra suum Factorem pœnitentes cognoscunt. At verò qui ei studiosè deserviunt cum ceteris aterna sperent præmia Sanctis, ac velut optatis filiis & gratiâ Dei vocatis amicis omnia quæ pro sua salute precantur, exemplis patentibus misericorditer sibi non diffidant concedi. Ego itaque sine dubietate credo mercedem à Redemptore nostro reddi illi qui quocumque modo aliquid pro Deo Fratibus studet impendere, ac per hoc quædam de virtutibus Sanctissimi Confessoris LAUNOMARI ad utilitatem devotè audientium memoranda suscepi.

VITA INCIPIT.

2. **B**EATVS igitur LAUNOMARUS* tempore quo Francorum exercitus Carnotensium val-
labat civitatem, jam Fide Catholica per Galliam fulgente exortus est. Bonæ verò
spei fomentum sub ipsa positus infantia se spectantibus faciens, cum esset parentibus pro-
creatus generosis, pastorum magis, tamquam alter Isaac vel Iacob, confortia quàm divi-
tum frequentabat, naturâ scilicet docente vel innocuus appetitor vitæ. Quinquam con-
fiter credibile illud voluisse Deum iudiciis Sancti viri in infantia positi designari, quòd
parvuli officij parvulus opilio tempore crescente magnus fieret Pastor animarum. Itaque
crebrò pastoribus instruebat convivia, atque circa consortes sibi pueros tanta dulcedine
caritatis versabatur, quanta sub regimine postea claruit Monachorum : quibus unanimi
caritate iunctus & spiritualia commoda & carnalia studuit preparare. Quoties autem à
matre cibos accipiens foras egredi potuisset, præ fame iustitiæ egenis ac pauperibus ipsos
tribuebat. Unde Evangelica voce beatus, quâ dicitur : *Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, Matib. 5.*
quoniam ipsi saturabuntur, tota die sustinebat jejunium.

3. Videntes ergo parentes ejus illum squalidum ac macie torpentem, dum ejus in
Dei famulatu desiderium perquirentes agnovissent, cuidam venerabili Presbytero CHR-
MIRO sacris imbuendum litteris ac conversatione tradiderunt. Beatus autem Chirmirus in-
tra urbem Carnotum fulgebat doctrinâ & honorandus apparebat. Itaque sibi traditum san-
ctæ devotionis instruens LAUNOMARUM, genere quolibet sentiendi, memoriâ & intellectu
ac ingenio reperit suæ institutionis omnibus præminentem : simul omni studio suæ salutis
cernens illum perficere documenta, nihil de fructu documenti vel propterea de mercede
à Christo recompensanda dubitans parvulum instruebat, voto hujuscemodi quo per illum
vitæ femina multis profunderet in posterum.

* Natus est S. Launomarus in quadam villa, vernaculè, *Neufville Lamar*, ab urbe Carnotensi quatuor mil-
liaribus Gallicis distans, quo in loco existit Oratorium ipsi sacrum.

* S. Launomarus Carnotensis.

Fit ovium Pastor.

Quàm mi-
sericors &
abstinens
fuerit.

Litteris
instruitur.

Circa ann.
n. x c.

Januar. xix.

Presbyter
ordinatur,
fitque Cellerarius.

* Confer vi-
tam sequi.

Ereumum
petit.

* le Perche.

Latronum
insidiis fru-
stra petitur.

4. Itaque scholis edoctus, ut ad virilem venit aetatem, cunctis recolendus Dei Sacerdos in praedicta urbe constituitur; usquedum celsiori haberetur gradu, & pluribus illius imitanda patesceret sanctitas, etiam in eadem urbe Cellerarius ^a instituitur *. Impositum verò servituti huius onus tam Deo placitè, tamque competenter Fratribus exhibuit, ut nulli debita videretur vel necessaria subtrahere, nulli quidquam prodigè subrogare. Attamen cum multorum licet necessitatibus continuè famularetur curà, & animo semper quæque gereret ad Christi voluntatem conformans, magis amabat soli Domino liber aliorum curà more caelestium deferuire spirituum. Denique dum quietem corporis Fratres quondam cepissent, Domini cogente dilectione ipso ductore concupitam perrexit ad eremum.

5. Vastatectus igitur *Penica* * solitudine, divinis intentus officiis dum quadam pervigilaret nocte, latronum perpeffus est insidias. Itaque per totam noctem circa ipsum gyantes ut eum interficerent, credentes illum secum habere pecunias, virum Dei nequaquam permitti sunt invenire. Mane autem facto videntes eum sub parvo tugurio degere, ubi tota nocte ipsum quaesierunt, ejus aspectu perterriti quem summâ junctum conversatione ac voluntate iudici Deo quicque maligni timendum possent agnoscere, provoluuntur ipsius genibus, atque corde compuncto humiles pariter clamaverunt; Parce nobis, vir sancte Dei. Ille vero respondit: Filioli, ut quid parci vobis petitis? cur huc venistis? Illi rubore perfusi causam protinus omnem fatentur. Quibus clementer ille reddidit: Dominus misereatur vestri, carissimi filij, & ego vestrum noveram adventum, surgite atque latrociniis, ut Dei misericordiam mereamini cessate. Mecum autem pecuniarum non habentur, quas pro amore omnipotentis contemno: ergo cum pace recedite. Qui recedentes Deo lucernam multis radiandam Fidelibus propalari volente, supramemorata multis retulere.

Discipulis
Cœnobium
condit.

b

Puerum
contractum
sanat.

6. Famâ igitur Sanctum vulgante virum undique turbis venientibus frequentatur; quibus doctrinæ pabula conferens, multorum animos ad Monasticam inflammavit vitam. Crescente denique Monachorum numero parvo temporis succedente spatiò inter opaca nemorum condidere Cœnobium ^b, ubi quædam quæ Dominus per suum dignatus est facere servum miracula ad ejus merita lucidanda grata esse lectoris confidero.

7. Igitur cum multi ad sanctum Launomarum in eodem loco venirent, quidam adfuit deferens secum filium genibus contractum. In Oratorij verò ianua sancto viro illum affrens precabatur ut sanitatem filio suo conferret. Cui sanctus Launomarus respondit; Grandem ab homine peccatore poscis quidem rem, tamen nostras sumens eulogias reduc ad propria filium tuum. Itaque fundens beatus vir Domino supplicationes dedit eulogias illi: quibus acceptis sanum reduxit ad propria filium. O felix conscientia! quæ de Domini exauditione non dubitans certissimè audet & priusquam impetraverit de munere promittere. Sanctus itaque vir nisi familiarem Domini notitiam habuisset, ejusque voci pro mortalium possibilitate factis respondiisset, tam facile Deum suis precibus responsurum exaudiendo non auderet præsumere.

Oratorij
fores oran-
do aperit.

Miracula
vult celari.

Incendium
extinguit.

8. Contigite etiam claves Oratorij in eodem Monasterio perdi, dum silvam Monachi succiderent, ac cespites ad usus suos ibidem sulcarent. Cumque Sanctus Pater Oratorij ingredi vellet ut clavem quemdam ex Fratribus perdidisse cognovit, in limine genua ad orandum flexit. Vix verò se prostraverat, cum sponte janua patuerunt. Surgens ergo ab oratione obtestatus est ministrum ex Monachis qui secum erat, ne cui diceret antequam à saculo recessisset, omni studio scilicet favorem effugere hominum dum non superpetebat necessitas cupiens, & sub se Dominum subsequenter volens ostendere fugiendum. Hoc itaque sub silentio latente miraculo in proximo Dominus per fidelem sibi sanctissimum LAUNOMARUM patrare palam dignatus est, ut quia propter humilitatis custodiam mira per se facta celari quaesierat, ad aliorum utilitatem proderet invitus.

9. Namque dum tempus advenisset quo fruges suas Fratres in horrea conderent, necessitas exstitit ut virgæ suppellectili frumenta super ponerent siccanda: sed per negligentiam subito correpta cum flagrant incendio, maximo fragore volans flamma tectum omne cremandum involvit. At ubi Sanctus vir incendia favire ingentia vidit, concitus igni reluctaturus cunctorum labore desperando cessante, signo Crucis edito restrinxit incendia quanta vix celeritate vel maris unda quidquam mersum possit extinguere.

^a Launomarum Ecclesiæ Carnotensis Aedilibus prefectum fuisse, traditionis est. At Cellerarij Fratrumque nomina Monasterio potius convenire videntur. Duo tunc temporis Monasteria in eadem urbe erant. Vnum exstructum à S. Pappolo Episcopo, qui ab anno Christi D. LXVII. ad D. XCV. Sedem Carnotensem tenuit. De eo enim in vita S. Carani manu descripta sic legimus. Vir namque Apostolicus vocabulo PAPPOLUS resurgens præclara sanctitate eo tempore Episcopus Abbatem simul & pulcrum Clero nomine servum

que sepultura deberet deferuire, ibidem instituit. Et infra. Quadam vice dum venerabilis APER Abba cum suis Fratribus orationis gratia in Oratorium ex more fuisset ingressus &c. Alterum erat S. Martini Cœnobium in suburbio positum, de quo infra in Translatione S. Launomari num. 2. olim Abbatia, nunc Prioratus Majori Monasterio additus.

^b Eo in loco nunc visitur Cœnobium instituti Fontis-Ebraldi, dictum Bellomer, quasi pulcher Launomarus.

Ipsè

10. Ipse autem mirandus in opere dum omnibus claruisset, more suo Dominus qui post celi secreta Paulo stimulum carnis Angelum satana tribuit, nostrum quoque Pastorem demonis inquietari infestatione concessit ad humilitatis in eo gratiam ampliandam. Etenim dum sequenti nocte specialiter orandi gratia intrat Ecclesiam, quo mentem illius à superna paullulum contemplatione reverberaret, ut illi terrorem incuteret, lucernam hostis antiquus extinguens tenebrosam in quo psallebat reddidit Oratorium. Vir verò Dei ad orationis familiaria mox arma recurrit, quo scilicet superatus abscederet, cuius illud calliditate noverat actum. Ipso denique precibus insistente lucerna fulgorem quasi haberet proprium, nullo reddente igni, recepit.

Circa anm. d. x o. Ianuar. xix.
Dæmonis fraudes patitur.

11. Deinde verò quoniam victor esset demonum, horum aperta repulsione Sanctum Dei Christus voluit apparere. Erat vir siquidem nobili procreatus genere facultatibus ac honore ditissimus nomine SICARTUS qui dæmone pessimo vexatus in tantam proruperat insaniam, ut se suosque sive quoslibet arripere potuisset, mucrone vellet percutere. Qui oneratus cervicibus manúsque catenis ad Sanctum perducitur Abbatem. Dæmon itaque sancti viri non valens ferre præsentiam, in obfessum favire capit acrius dolens in proximo emundandum. Itaque videres energumeni ora perfundi spumis, horrere palloribus, & stridere dentibus. Solita itaque bellator Dei contra dæmones arma corripiciens precibus incubuit, sacratique liquore perfundit olei miserum. At ubi cognovit Domini virtute pelli dæmonem, solvi iussit hominem. Ergo solutus horrorem vultus in serenam vertit speciem, ac sanctissimum, meritisque clarissimum causam suæ salutis sciens esse Launomarum diu cum illo commemoratus, postea jejunium monitus ab ipso amare, orationibus insistere, latus remeavit ad propria.

Arreptitium dæmone liberat.

12. Illud habetur etiam fideliter auribus ingerendum, Dei famulum meruisse tantam puritatis arcem subire, ut illi feralis rabies obediret imperanti, scilicet Angelicæ imitatori vitæ, more protoplastorum adhuc in amœnis paradisi degentium. Et quidem homo Dei eremi deserta divinas ore scripturas insonando perambulans, obvios inspicit lupos ce vā vaxare fugientem, pietatis verò magnitudine illam miseratus penè consecutam, hominum quoque à dæmonibus infestationem huiuscemodi considerans similitudinem, proindeque lacrymans ait ad bestias: O cruenti persecutores, ad ergastula revertimini vestra, hanc Dominus siquidem à vestris eruet illæsam rictibus. Quo sermone retroacta feræ cervam persequi desierunt. Ipsa denique Sanctum petens virum ab eo mulcebatur, ac post duarum circiter horarum tempus silvas repetere iussa discessit.

Feris im- perat.

13. Erat item Abba venerabilis de Cella Carbonaria a nomine LEUDRANNUS cui salutem contulit nostri fides Deo cooperante Pastoris. Dira siquidem paralyti membra dissoluta vehiculo suffragante fideliter ad Sanctum venit, remedia postulat impendi carentibus jam penè membris. Nec mora pio ductus affectu Abba LAUNOMARUS languidum vexillo Crucis edito liquore olei perfudit sacro. Vt autem caput ægroti manus tetigit unguento, divinæ præsentia medelæ tantam sentit infirmus algoris magnitudinem sub manu beata per omnia labi membra, ut quasi medullitūs glaciale sibi rigorem inesse miraretur. Vnde subita commotione turbatus sensum pulso frigore gaudet incolumitatem sibi pristinam Sancti precibus revocari: sicque proprio reversus est gressu qui miserantiam se venerat subvectus officio. Verè laudabilem colendūque fidelibus Confessorem, qui Redemptoris assidue patendo voluntati, suis fecit Dominum affore fautorem votis. Qua de causa tantam meruit spe supernorum jugiter habere latitiam, ut mentis dulcedinem nulla possent damna corrumpere.

Paralyticum sanatur.

14. Quadam etenim nocte dum sub eo Regi æterno militantes Monachi artus sopori dedissent, latrones illorum bovem invaserunt. Manè autem facto Fratres ut agnoverunt, suo Patri retulerunt. Ille sereno vultu referentes allocutus est dicens: Fratres qui sola caelestia debemus attendere diligenda existere, nec terrenorum damnis contristari, nec lucro gaudere debemus. Latrones igitur unde venerant redire cupientes toto die ipso, nocteque secum ambulantes mane ante portam Monasterij se forte cognoscunt, Domino videlicet eorum errorem inferente passibus ut errorem deponerent mentibus. Obstupefacti namque vocibus in Ecclesia psallentium vicissim loquebantur: Quid est quod nobis accidit? I etiamus illic unde animal istud abstaximus. Præ timore verò salubre capientes consilium quo redderent bovem furtive veniam precarentur, matutinali peracta Synaxi sanctum conspiciunt Launomarum de more quoniam mane progrediens circuibat in gyro Cœnobium. Ejus ergo pedibus advoluti prædam reddunt, supplices indulgere sibi poscentes. Illis autem Dei Sacerdos non solum veniam contulit, sed etiam doctrinæ pabula conferens cōsque benedicens, priusquam viderentur ab aliis jubet discedere, utique animal nolens ante ostendere, quam illi ne comprehenderentur effugerent. Quibus ita peractis Fratribus animal consignavit.

Bovem ablatum res cuperat.

15. Interea rumorem fugiens sanatorum à se vocibus quaque diffusum ne turbis com-

a S. Leobinus Carnotensis Episcopus apud Carbonariam, vulgò Charbonniere, in l'arrico, cellis ali-

quor exstructis annos quinque constituit, ut supra in ejus vita num. 7. pag. 124. legitur.

Circa ann. d. xc. Januarius XII.

In loco secretiori Monasterii condit.

Arborem orando d. p. c. t.

* i. succi- sam.

Miraculum arguit diffi- mulat.

Eleemosy- nam injus- tam Deo ingratam esse probat.

Paralyticæ sanitatem restituit.

Carnotum vocatur ab Episcopo. * confer Vitam seq.

Moriturus prædicat urbis cla- dem.

Moritur. * de anno infra.

mixtus in eremo liberiori mente Domino vacare non posset, loca solitudinis mutavit. Illic itaque dum moraretur ad Basilicæ structuram ingentem quamdam arborem voluit refecare. Dum verò Fratres in succidendo usque ad horam cibum capiendi cum Patre laborassent, jam parte præcisa uno sibi ex Monachis tantum adjuncto remansit in la- bore, reliquos abire permittens. Hisque recedentibus Dei confusus auxilio signum Crucis imprimens arbori quam decem homines necdum movere possent, levi deiecit impulsu, ac ab eodem loco removit succidendam *. Hoc autem ita peracto statim præcepit mi- nistro qui fuerat secum operatus dicens: Perge ac elatione postposita Monachis indica so- latium nobis à transeuntibus impensum. Quod Dei Confessorem veraciter credimus elo- cutum: qualiter enim vocem aliter, quam verè sonantem virtus posset tanta comitari? vel si mutatio fragilitati adscribitur, ut ei mendacium subripuisse dicatur qui veraciter tantum loqui veller, & omne peccatum per superbiam oriatur, & mendacium peccatum sit; quo- modo credendus est id falsò dixisse qui meritis Sanctus, signis coruscans, bonis inhiando Pastor animarum contra falsitatis originem monendo munit alium, docens illum elatio- nem postponere? Unde sciamus adjutoria illum intellexisse Angelorum à Domino missò- rum, ideòque dixisse à transeuntibus se habuisse solatium; quippe miraculum latere ob humilitatis suæ custodiam volebat, mendacium committere pejus ducebat. Ideòque vera dixit famam miraculi pariter inhibendo.

16. In ipso igitur loco Cœnobium instituit CURBIONIS * vocabulo, ubi etiam Domi- nus per illum plura fecit miracula. Quidam verò interim nobilis homo HERMOALDUS no- mine gravissimo languore correptus ad extrema pervenit. Iam autem moribundus co- gente angustia viro Domini quadraginta solidos per unum è servis misit, deprecans il- lum etiam precibus flagitare, quatenus sibi spatium daretur adhuc incolumem aliquantu- lum in sæculo remorari. Ille pretium suscipiens super altare composuit ac precibus incu- buit, atque ab oratione surgens unum ex omnibus solidum discernens cepit, reliquos ei „ qui attulerat tradens atque dicens: Perge citò, fili, defer hanc pecuniam domino tuo, „ eique dicito: Pecunia hæc mortem, Divinamque nequit prohibere sententiam, eo quòd „ illius acquisitio injustè facta sit; pro se laboret quia morietur. Sicque per omnia ut vir Dei prædixerat probavit eventus.

17. Erat quoque nobilissima quædam Matrona nomine VVIDEORADA, quæ tantum in adolescentia languorem incurrit, ut deficiente corpusculo vix jam tenuis spiritus pal- pitaret. Hæc pio præsentata Pastori, olèique sancto liquore ab eodem persusa meruit su- bitò redidiva sospitate lætari, atque post obitum sanctissimi Lاونomari dedit ad ejus Mo- nasterium de sua hereditate Lonvervillare, & Monasterium Britonogilum atque ad flu- men Ligeris Fagiam Villam. Ista verò de signis quibus gloriosissimi Confessoris Lاونo- mari patesceret Fidelibus imitanda devotio, pauca de pluribus intimasse lecturis sufficere credimus. Ad illius ergo felicem de sæculo transitum nostri revertatur stilus sermonis.

18. Itaque volens ibi Dominus completionem illius apparere meritorum, quo fulserat augmentandum ipsius sacri laboris initium, vocatur ad urbem Carnotum precibus ejus urbis Antistitis *: quò dum esset gravi fractus agritudinis labore lecto decubuit. Quod civitatis Pontifex ut audivit cum lacrymis ad eum perrexit consolandum: lamentabaturque sanctissimo coram positus viro, dicebaturque; Heu! Frater charissime, heu! ut quid ipse petens Dominum inter mundi varios defectus deseris amicum tuum; & dum victor læ- tus excedis sæculo, in mundi me reliquis naufragio? Cui lumine spiritus futura prævi- dens Christi refert athleta: Pastor bone, his diebus mori felicitatis citò fuisse defunctis „ putabitur: siquidem in vita aliquantulum remansuri videbunt dolendum hujus civitatis „ exterminium. Tu autem, mi carissime, non videbis: ante enim hos dies cum pace tran- sibilis è mundo. Vincula denique corporis languore sensim solvente beatissimus Lاونo- marus abiit ad Christum. Post obitum autem illius Pontificis qui Sanctum corpore vidit absolvi, barbaricà populante manu tanta Carnotorum pressit incolas obsidio, quatenus arcantes gladiis hostilibus portas siti cogente valida referarent, eventu probante hujuscemodi, prædictam sancti Lاونomari prophetico spiritu dictam sententiam. Talis igitur beati Lاونo- mari mundo fuit excessus quarto-decimo Kalendas Februarii *, quem humilitate præ- cipuum, dæmonum repulsione clarissimum, sanitarum gratiâ potentissimum, nunc cælo bea- tum mereamur apud Deum interventorem habere piissimum.

* Curbionense Monasterium à vicino amne Cur- bione, *Curbion*, sic appellatum est, postea verò S. Lاونo- mari Monasterium (*S. Lomer le Moutier*) ad no- strum usque tempus, etsi redactum sit in Prioratum. Distat ab urbe Carnotensi sex circiter leucis. Istius loci Abbates post S. Lاونomarum fuere RAGNOBERTUS; postea LEGOBERTUS, in Vita S. Bathildis memoratus, quæ Bollandus eundem fuisse cū Ragnoberto putavit; deinde verò quibusdā intermediis HENRICUS seu HER- RICUS postea Abbas Mitiacensis tempore Ionæ Aure- lianensis Episcopi; GUANO vir memorandæ opinionis,

ut vetera loquuntur Breviaria, qui S. Lاونomari Re- liquias ob Normannorum infestationes Patriciacum transtulit anno DCCC. LXXII. indeque Cenomanos. Huic successit SALOMON ultimus Abbas Curbionensis, qui S. Lاونomari corpore in Monasterium Blesense illato, Curbionense Blesensi subiecit circa annum Domini nongentesimum quartum, ut suo tempore videbimus. Hæc ex MS. Historia S. Lاونomari Mo- nasterij Blesensis à nostro Natale Mars eruditè com- posita didicimus.

A L I A V I T A.

Auctore Monacho Curbionensi anonymo, ut patet ex
num. 17. & 25.

P R O L O G V S A V C T O R I S.

1. **D**AVID Propheta cum ad laudem Creatoris & Gubernatoris sui omnes creaturas incitasset, in exordio centesimi quinquagesimi Psalmi sic ait: *Laudate Dominum* *psal. 150. 2* *in Sanctis ejus*: in eis utique quos glorificavit, & magno munere gratiæ suæ diversis donis exuberare fecit. Ac per hoc operæpretium esse puto, si à fidelibus narratoribus illa pertractentur, quæ milites Christi in suis quique viritum tuguriis operati sunt; immo ipse Auctor omnium mirabilium in eis & per eos operatus est, à quo totius sanctitatis & fidei summa procedit. Ipse namque ait: *Sine me nihil potestis facere*. Quod & ita confitentur fideles servi & ministri gratiæ Dei, & satanæ dejectionem quem Dominus velut fulgur de caelo cadentem videbat, semper præ oculis habentes, illi retribuunt quidquid boni agunt, à quo velle & posse habent: nec ad momentum de viribus suis præsumunt, ne fortè dum campo malæ libertatis potiuntur, foveam improvise damnationis incurrant. Laudamus ergo Dominum sponsores & redditores præmiorum in Sanctis ejus, dum ad notitiam plurimorum deducimus, quæ per suos famulos gloriosè ministravit, qualiter & interiùs virtute continentiarum apud seipso vixerint, & exteriùs lampade boni operis alios illuminarint. Post gloriosos igitur agones Martyrum, præclara recolimus Confessorum merita. Nam & ipsi victoriam de antiquo hoste reportantes, quia eis semper vivere Christus fuit & mori lucrum, supernæ Ierusalem heredes facti sunt. Ecce autem undique resplendent castra militum Christi: ubique Rex ille singulares titulos Martyrum & Confessorum suorum defixit, per quorum etiam exanimatos cineres de hoste humani generis triumphat. Denique inter numerosa agmina athletarum assumpsimus eum; ejus exemplis edificati sumus & exitu conversationis suæ iucundati, Beatum scilicet LAUNOMARUM, ut de ejus sancta conversatione & gestis mirabilibus aliquid in memoriam posteris utile traderemus; ut & studiosis sit quod æmulentur, & negligentibus unde inspiratione Divinà ad fervorem bonæ actionis cohortentur.

V I T A I N C I P I T.

1. **P**OST QUAM gens Francorum Gallias occupavit^a, & Regnum & civitates & fines eorum undique in ditionem suam redegit, iamque ab immunditiis idololatriæ ad cultum Christianæ religionis transisset, ea tempestate quando Regnum Francorum administrabat CHLOTHARIUS filius CHLODOVEI Senioris, qui primus in Regibus ejusdem gentis à B. REMIGIO Remorum Episcopo Baptisma consecutus est; intra Galliam Lugdunensem LAUNOMARUS Carnotensium partium civis, parentibus Christianissimis natus est.

^a Launomarus quando & ubi natus.

3. Hic cum adhuc in domo patris puerulus nutrire-
t, gregem patris in pascendo ob-
servare cœpit, velut alter Jacob, aut alius aliquis Patriarcharum. Agebat inter hæc puer ille Deo carus bonæ spei principia; quia quæ victui quotidiano necessaria sibi sollicitudo parentum ministrabat, hæc ipse aut egenis & peregrinis occurrentibus, aut coarctis suis opilionum officia exsequentibus dividebat. Cumque necdum præceptorum divinorum scientiam haberet, Divina tamen in eo gratia refulgens, in corpore puerili cor fenile radica-
verat. Nam dum hujusmodi dilectione erga indigentes locies & pauperes arderet, in ipsa pueritia jam parcimoniarum studiis inserviebat. Caritatis quoque visceribus affluens pro pauperibus sollicitus erat, & ipse adhuc puerulus nimis jejuniis attingebat corpus. Non erat focii intractabilis aut durus; sed affabilis eloquio, moribus suavis, vultu alacer & caritate secundum modum suum præstantissimus. Evangelium nondum noverat, sed crucis mortificationem ferre gaudebat, usque ad solis occasum sæpe jejunium extendens.

Patris gregem pascit.

Liberalis ingenos.

Jejunii deditus.

4. Hunc ubi parentes in primævo flore juventutis curam corpusculi viderunt negligere, luxus & illecebras voluptatum rigore abstinentiæ frangere; attoniti mirari cœperunt, unde in puero tanta morum gravitas subito excrevisset. Sed latenter ac paulatim tentantes pueri conversationem, quia ipse à sæculi colluvione mente sublatum se indicabat, curaverunt & illi habitum inducere congruentem. Itaque sub annis pueritiæ litera-

Instituitur literis & virtutibus.

^a In prioribus vita legitur. Beatus igitur Launomarus bat civitatem, in fide Catholica per Galliam fulgente tempore quo Francorum exercitus Carnotensem vallam exortus est.

340 VITA S. LAVNOMARI ABB. CVRBIONENS.

Circa ann. d. x c. Januarius. xix. libus studiis à parentibus traditur, & cuidam Sacerdoti vitæ venerabilis, nomine C H E. R I M I R O, committitur, qui intra opidum Carnotense Domino militans, religionis famâ celebris habebatur. Qui susceptum parvulum tenerè fovebat, & pedetentim ad literarum cognitionem & sanctitatis normam cohortabatur. Sed divina gratia, quæ de puerilibus membris senectutem animi produxerat, annosam discendi industriam videbatur in adolescentulo fundasse. Præfatus autem Sacerdos considerans in eo cum ætatis processu pariter religionis coalescere desiderium, & mentis sinum capaciores fieri doctrinæ, secum gratulabatur, indicium bonæ spei provocatus, quia credebatur per eum sequenti ævo aliorum procurari posse salutem. Quod non post multum tempus rei veritas comprobavit.

5. Sanè mox ut ad intelligibiles annos exolevit, vocem Salvatoris aure corporis & cordis vir beatissimus audiens, quod inficia sollicitudine parentum vis divina adspiraverat, ipse suis omnibus renuntiavit, ut in terra viventium portionem nullo sine obnoxiam mereretur. Nec ad mundanos strepitus redire voluit, quia sicut Dominus ait: *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & aspiciens retrò, aptus est regno Dei.* Interea Dei famulus doctrinæ verbique cælestis pabula sitienter lautiens, adolescentiam suam ejus iugi meditatione castis moribus adornabat. Iam tunc flammis accensus divini amoris, secretum eremi desiderare cœperat. Ad tempus igitur celans animi propositum, dum adhuc in eadem urbe moraretur, Sacerdotalem insulam Divinâ se comitante gratiâ indeptus est. Non longè post ibidem à Fratribus, cum quibus ad cælestia anhelabat, minister rei familiaris * institutus, substantiam, cunctâque penum sollicitus providebat, summâque discretionem, & paterno affectu carnis cunctis Fratribus necessaria ministrabat, ad eum ut nulli debitam annonam nec in parvo subtraheret, neque alicui prodigè effunderet. Longa quippe exercitij spiritualis eruditione fundatus, vir iste in Sacerdotio suo dignè Deo militavit. Exemplo quoque doctus Apostolorum, formam primitivæ Ecclesiæ imitari nitetur; de qua scriptum est, quia *dividebatur singulis, prout cuique opus erat.*

6. Elapsis autem aliquot annis à tempore ordinationis suæ, quod diu celaverat & corde conceperat desiderij votum, Domino auctore & cooperatore complevit. Tandemque intempesta nocte, omnibus alto sopore depressis, baculum sumpsit in manibus, officiumque disponendæ terrenæ facultatis abiciens, concupitam convolvit ad eremum. Cùmque esset ubi ejus animus oblectari posset, & quasi quemdam transitorie quietis pedem figere, æstu impatiens zeli mundum cum suis sprexit luxibus: atque calcato sæculi fluctu ab hominum frequentia se subducens, Angelorum consortia per contemplationis alta quærere proposuit: sicut quondam Elias Propheta in spelunca solitudinis habitans, postquam Dominum transeuntem vidit, & commotionem agitantem montes & petras igne liquefacientem, nec tamen in his Dominum esse testatus est; in sibilo auræ tenuis, idest, contemplationis subtilitate super se elevatus, hunc raptum sentire potuit.

7. Procul namque ab urbe recessit, & in abditissimam solitudinem silvæ, quæ Particus dicitur, sese reclusit, ibique se tota cordis intentione & omnium cogitationum medullâ familiarius Domino commendabat. Vbi tugurio frondibus contexto, dum quadam nocte inter cæca silentia hymnos Deo devotæ meditationis redderet, infestam latronum rabiem persensit, qui ut ad ejus mortem pervenirent, longos viæ errores nocte illi passi sunt. Putabant enim eum aliquam pecuniam in deserto servare. Diluculo autem facto vident se repente in conspectu illius, quem tantopere quaesierant: & ad visionem illius Divino timore correpti, ad pedes ejus corruerunt, clamantes: Parce nobis vir Dei, parce; reatum nostrum cognoscimus, ideo veniam petimus. At vir Dei in his attonitus, ait: Quid, fratres, quid est, quod à me petitis? aut quæ causa vos usque ad nos impulit? At illi quid tractassent, quidve contra eum deliberassent, confessi sunt. Tunc ait illis homo Dei; Et ego dolos vestros non ignorabam, filij. Misereatur vestri Dominus, Redite in pace, & jam peccare desistite. Cessate à latrocinij, & à rapinis contrahite manuum, ut misericordiam Domini invenire mereamini. Nam mihi nulla est pecunia in terris. Pecunia verò nostra Christus est. Qui verbis ejus ædificati ad propria vix post triduum sunt reversi.

8. Exhinc celebre factum est nomen beati viri, & cœperunt ad eum confluere multi, ejus exemplis & doctrinâ renovari cupientes in novum hominem; qui secundum Deum creatus est. Nec multum tempus fluxerat, & ecce in figuram Monasterij habitacula locaverunt in medio vastæ eremi atque condensæ, ubi per famulum suum omnipotens Deus plurima gessit miracula. Multi nempe orationibus ejus & intercessionis ope ab infirmitatis corporis molestia relevati sunt, multi ad interioris hominis sanitatem revocati didicerunt intra castra Dei contra antiqui hostis iacula ignita fortiter repugnare.

9. Quadam namque die homo quidam è vicino filium suum claudum in foribus Monasterij Sancto curandum obtulit, & ipse genibus ejus advolutus cum lacrymis aiebat: Homo Dei miserere mei: & huic puero orationibus tuis redde pristinam sanitatem: aut certè dum vivit, tuis stipendiis hic propter misericordiæ opus pascatur. Tunc vir Dei ait

Omnes se abdicat.

Lus. 9. 62.

Sacerdos, & fratrum æconomus.

* in alia vita Cellerarius.

Act. 4. 35.

Sececit in eremum.

Latrones sibi infidantes horreatur ad potentiam.

Discipulos instruit.

Claudum sanat.

ad eum : Vnde mihi homo , ut filio tuo salutem restituam ? Creatoris hoc opus est ; non creaturæ . Potens est tamen Deus fidei tuæ præstare quod petis . Subiit paululum , & simul cum parvulo accipe benedictionem ; postea revertimini pariter via quâ venistis . Sa-
cerdos autem Domini cum inter sacra Missarum libamina pro sanitate pueri obsecrasset , sollempni prece peractâ fragmento panis benedicti , & patrem refecit , & filium à debilitate curavit , & eos ad propria remisit .

10. Quodam item tempore cum Monachis suis silvam succidere venerabilis Pater cer-
tabat , ut planitiem parare aliquam posset aptam faciendis feminibus : casu verò accidit , ut janitor domus Domini clavem Oratorij perderet . Cumque famulus Dei à Fratribus
secedens orandi gratiâ , ministro suo se comitante Oratorium peteret , & clavem non in-
venisset , ante fores prostratus humi aliquantisper oravit : moxque ei ultro patefacta est
janua . Ingressusque Oratorium , preces suas ad finem usque perduxit . Et cum surrexisset
ab oratione , ministro suo denuntiavit ne in vita sua quod viderat alicui manifestaret :
exemplum utique Domini Dei sui sequens , qui sua virtute sanatis prohibebat ne cui di-
cerent .

11. Per idem tempus in Monasterio Viri Dei aliquid simile per negligentiam contigit .
Nam dum post messionem manipuli novarum frugum , in horrea reponendi essent , im-
perante necessitate Monachi de viminibus factâ machinâ superposuerunt quod messue-
rant , & adhibuerunt ignem , qui paulatim vires capiens , cum omnes alia curarent , &
nullus super hoc sollicitus esset ; subito & fruges & domum invasit incendium . Quod
nbi vir Domini comperit , totum se & animo & corpore contra violentiam ignis oppo-
suit . Sic vir Domini LAUNOMARUS prævaluit contra incendium , & obviam signum Cru-
cis faciens , ignis impetum orationibus superavit . Quid dicam ? Statim enim ignem cre-
pitantem tamquam imbre vehementi restrinxit .

12. Insecutâ deinde nocte cum in maturitate surrexisset ad orationem , inter sacras vi-
gillas invidia diaboli inquietare eum tentavit . Nam qui à luce cælesti cecidit , ter lam-
padis lumen inimicus extinxit . Sed sensit militem Christi sibi prævaluisse . Quoties enim
humani generis hostis lucem ab habitaculo illo subduxit , non destitit servus Domini ab
officio suo : quin potius precem coram Domino effundens , per verum æternumque lu-
men Christum lucernæ radiis reparavit . Planè magnæ fidei Confessorem , cujus natalem
devotis mentibus excepiamus , cui præstitum sit , ut sicut ceteri Sancti fide devicere regna ,
ita & hic per fidei firmitatem creaturis imperaret . Sic quippe Dominus virtutum Sanctos
suos glorificat , qui ei toto corde deserviunt , ut per eum triumphare valeant de illo , qui
olim inter choros cælestium dignitatum principatum tenebat , & creatura ad votum eis
famuletur . Etenim vir venerabilis in uno noxios flammarum globos exstinxit , & in alio
ignem reaccendit : ac sic in utroque auctor tenebrarum confusus est , & is qui in con-
versatione præcipuus erat , ostensus est etiam potentiâ signorum venerandus . Quod ut evi-
dentiùs appareat , referam adhuc aliud quod subsequenti tempore gessit .

13. Vir quidam , nomine SICAPTUS* , nobilibus ortus natalibus ; & prædiorum amplâ
possessione ditissimus , atro dæmonis impulsu vexabatur , utputâ pervasus à diabolo intan-
tūm , ut si aliquod jasculum aut fustes manu contingere posset , continuò impetum faceret
aut in se aut in alios , quoscumque obvios habuisset . Qui cum diu tantâ amentia debac-
charetur , & furiis satanæ atrocissimè quateretur , à servulis suis compeditus , & cervicem
manisque catenis oneratus ; usque ad viri Dei præsentiam non sine grandi fremitu &
clamore petrabatur , statimque in conspectu sanctissimi Patris cæpit furere & fremere
dentibus & ora palloribus permutare . At ubi respexit in eum homo Dei , dolos anti-
qui serpentis recognoscens , ingemuit , & illico ad familiaria orationis arma recurrit : &
completâ oratione , sacrâ miserum olei unctione consignans , toto corpore perfudit .
Cumque illi vir Dei manus superponeret , cum à spiritu immundo vacuavit , & ait ad
urbam sociorum , quæ eum comitabatur : Auferte ab eo pondus catenarum , & illasum
abire permitte . Potens est Deus , cujus hoc plasma est , fugare dæmonium , & animam
miseram de potestate diri prædonis eruere , ut vos à tanto labore requiescatis . In ipsa
hora sanus factus est homo , & sana mente horrorem vultus & stridorem dentium in
mansuetudinem convertit ; & quasi de somno mortis evigilans ait ad suos : Quid vexatis
me vinculis istis ? solvite me , & revertimini in domos vestras ; ego enim aliquantum
tempus faciam cum viro Dei qui me curavit . Illi autem solventes eum ad sua singuli re-
dierunt . Porro B. Launomarus retinuit hominem , & exhortabatur eum jejuniis & oratio-
nibus insistere . Qui præcepto Patris obediens ; post aliquot dies cum salute domum suam
repetivit .

14. Hoc quoque pietatis opus non solum circa homines vir sanctus exercuit , sed etiam
circa feras brutæque animalia . Aliquando namque cum juxta Monasterium suum in soli-
tudine deambulare , & secum nescio quid de scripturis tractaret , obviam habet cervam
ab infestatione luporum fugientem . Quos cum vidisset , tamquam compatiens bestia vir
Domini exclamavit : Heus sevissimæ lætæ , semper rapaces , desistite persequi hanc bestiam

Circa an-
D. XC.
Januar. XIX.

Fores Tem-
aperit.

Incendium
extinguit.

Lucernam
orando ac-
cendit.

* M. Sica-
tus.

Dæmonia-
cum liberat.

Cervam à
lupis defen-
dit.

342 VITA S. LAVNOMARI ABB. CVRBIONENS.

Circa ann.
D. X. C.
Januar. XIX.

lam; & ite ad loca solitudinis vestrae. Et alludens ad significationem, Ecce, inquit, pestifimum & infestum genus bestiarum. Nam sicut isti numquam cessant à rapinis, sed semper alienas carnes moribus devorant; ita & diabolus, lupus videlicet ferocissimus, circueiens quotidie quarit de Ecclesia Christi quos perdat ac strangulet. Ad hanc vocem viri Dei, statim gressum deflexerunt ab insequendo, & non incognitam silva latebram ingressi sunt. Cerva verò via qua venerat regredi metuens, ereptorem suum comitata est, & ante ipsum Oratorium introivit. Quam palpsans homo Dei manu sua post duas ferè horas remisit eam ad loca solitudinis suae. O Domine Iesu, & hic in Spiritu mansuetudinis tuae Sanctum tuum ita glorificasti, ut ei & bestiarum ferocitas terrore tui nominis obediret.

Paralyti-
cum sanat.

15. Alio quoque tempore quidam homo nobili stirpe editus, LEUDOCRAMNUS * nomine, cum gravissima paralyti molestaretur, ut omnia membra officium & vigoris sui motum denegarent; famulorum manibus equorum vehiculo superpositus, in lectica ad virum Dei perductus est. Quid dicam? Omni ex parte penè exanimatus jacebat, nisi quod in solo pectore anhelitum resumere videbatur. Sed ubi Pater sanctus vexillo sanctae Crucis eum signavit, & sacro oleo linivit, à tactu manus ejus subito, sicut vir ipse sub refectione referre erat solitus, tantà algoris nimietate respersus est, à vertice capitis usque ad plantam pedis, ut miraretur ipse intra se, quid sibi contigisset. Nam horrore subito totus contremuit; & nihil aliud nisi mortem vicinam attendebat, cum nec minimam penè portiunculam vitalis caloris viscera ministrarent. Deinde sensim recalescentibus membris illicò paralyticus pristinam sanitatem recepit, pluresque postea vixit annos. Ipse denique rexit Cellulam, cui vocabulum est Carbonaria, & ab ipso hoc vulgatum est miraculum.

Aliò sece-
dit.

16. Factum est autem post aliquantos annos, cum fama virtutis ejus longè latèque percrebuisse; vir sanctus humanos favores semper fugiens, & occultus esse desiderans incognitusque mortalibus, relicta cellula secessit in locum alterum cum commilitonibus suis, quem olim priscorum habitatorum manus exstruxerat, sed jam vastitas succrescentium frondium & veprium totum obduerat.

Curbionen-
se Monaste-
rium con-
struit.
* V. infra
in Translat.
num. 2.

17. Per idem tempus erat in eadem provincia vir illuster, satis locuples & latissimorum fundorum possessor nomine RAGNOSINTHUS *. Qui cum Dei militem in memorati loci asperitate aliquid adoriri velle conspexisset, quod per futura tempora posteris profuturum esset, exploratà sanctitatis ejus opinione & indefesso in divinis rebus famulatu, virum Dei venerari cepit, & toto desiderio amplexi. Exinde tactus amoris ejus igne, quem in Dei homine artius venerans attendebat, tradidit ei ipsum locum, de quo loquimur, in quem scilicet vir sanctus ingressus fuerat, & de jure suo in ejus dominationem perpetuò transfudit ipsi & posteris ejus. Quem etiam propriis finibus optimè undique determinavit, sicut plenè in scriptis hujus sancti Cœnobij qui cognoscere cupit, reperire poterit. Vbi vir Domini laborare cepit, & adjutus Divinae Majestatis presidio locum permundare nixus est; vocabulo tamen CURBIONIS pristino permanente, atque Oratorium ibidem statuit, & Cœnobij similitudinem casulis, habitando cum suis depinxit. Illis diebus CHILPERICUS filius supradicti CHLOTHARII secundum annum ^b in regno agebat.

Auctor Mo-
nachus Cor-
bionensis.

Arborem è
loco trans-
fert orando.

18. Quadam igitur die ad construendum Oratorium annosam quercum Monachi venerandi Patris crebris ictibus dejecerunt. At ubi hora regularis admonuit ut corpora refecturi discederent, vir Domini eos dimisit, ipse autem retento secum ministro suo in labore persistit. Arbor verò ipsa non in apto loco erat, ubi à Fratribusolari vel defecari posset. Sed famulus Domini ad consuetum secretarium recurrens, fretus adjutorio Divino, arborem immensæ molis in virtute Crucis quò voluit transposuit; nempe ubi humanum posse non affuit, Divinum habere meruit suffragium. Nam tanti ponderis arbor eadem fuisse ferebatur, ut vix à quadraginta viris portaretur. Tunc ministro imperavit, ut venientibus Fratribus diceret à prætereuntibus datum fuisse solatium. In omnibus enim operibus suis aspectus hominum fugiebat & jactantiæ tumorem, solumque Deum laudari monebat, cuius esset totum quidquid boni agere meruisset. Et idèò meritò dedisti Domine famulo tuo requiem pararam, qui in virtute signorum nihil sibi assignavit, sed semper te admirabilem & omnis gratiæ auctorem prædicavit.

Pecuniam
injustè ac-
quisitam
agnovit, &
respuir.

19. Erat posthæc vir nobilis ERMOALDUS nomine, qui extremum vitæ tempus fortitus, angustia mortis periclitabatur. Hic misit ad virum Dei solidos quadraginta, obnixè petens ut sibi jam penè morienti succurreret, ut intercessionis ejus meritis spes ei salutis ab Omnipotente præstaretur. Sed devotus miles Domini accipere recusabat. Tandem latore perurgente suscepit pecuniam; ingressusque Oratorium, orationem fudit, ut accepta-

* In Vita primo loco posita num. 13, dicitur *Abba venerabilis de Cella Carbonaria Leudramnus* nomine.

^b Nempe anno Christi D. LXXX. si Chilperici annos à Chlotharii patris obitu numeres; Si verò à Chariberti fratris excessu, anno D. LXX. Priorem senten-

tiam præferimus: nam verus iste Scriptor nullam videtur habuisse rationem Regis qui tunc Carnutibus dominabatur, sed tantum illius à quo forè descenderat Rex ille sub quo scribebat, ut Carolus le Cointe ad annum 563. num. 6. scitè observavit, sæpiusque in his Actis observare licet.

bilis fieret in conspectu Domini oblatio hominis, & super altare pecuniam deposuit; grandique studio unamquemque nummum appendens manu revolvebat, & genu sæpius flectens orabat. Post multa unum solidum, quem in spiritu mundum, & non ex rapinâ adquisitionem cognovit, suis usibus retinuit: reliquos tradidit gerulo, & ait: Pecunia ista, ô homo, iniqua est, Divinam non potest mutare sententiam, neque vitæ spatium ampliare, sed nec peccatorum remissionem impetrare. Scriptum est enim: *Victima impiorum abominabilis Domino, vota iustorum placabilia*: Hinc Propheta exprobrans dicit: *Inmolare de fermentato laudem*. De fermentato quippe laudem immolat, qui Deo sacrificium de rapina parat. Tu ergo, Frater, festinatò nuntia domino tuo, ut pro se laboret, & injustè sublata restituat. Hoc ipse quippe languore vitam istam temporalem finiet. Nos Christo propitio bonis omnibus abandamus, & si fide non infirmamur, nihil nobis deerit. Et post hæc ait: Dominus tecum, fili mi, vade in pace. Qui accepto mandato, reversus ad dominum suum, adhuc eum viventem reperit; sed ipsius ægitudinis morbo invalescente, de hac luce substractus est.

Circa annos
D. X. C.
Januar. XIX.

Prov. 15. 8.
Amos 4. 5.

20. Venerunt aliquando fures ad ejusdem Patris Cellam, & ingressi per noctem quæ semper eis amica est, bovem à præsepio solventes abduxerunt. Quod cum Monachi maturè cognovissent; ad sanctissimum Patrem causam conquerentes detulerunt. Quibus ille metuens ne propter aliquod incommodum temporale, status animi eorum concuteretur, & usque ad impatientiam erumperent ait illis: Patientiam conservate, Fratres, & pro re peritura nolite illud corrumpere quod Deus ad similitudinem suam condidit. Nam & B. Iob cum omnem exteriorem substantiam amisisset, & post filiorum extinctionem novissimè ipse quoque crudelissimo vulnere percussus esset, sicut legitur: *In omnibus his non peccavit Iob labiis suis, neque solum aliquid contra Deum intulit, sed dixit: Dominus dedit: Dominus abstulit: sicut Domino placuit ita factum est: sit nomen Domini benedictum*. Verum nec prosperitas, si exterior census affluit, elevare nos debet, nec terrenum dispendium deicere, ut simus illi similes de quo Psalmista: *Sicut tenebræ ejus: ita & lumen ejus*. Latrunculi autem totâ nocte illa, & die sequenti perseveraverant in labore errantes, nusquam aditum invenientes, quò se de solitudine inviâ foras extrahere possent. Altera verò nocte nimio errore corporis & cordis fatigati, cognoscunt se illuc delatos, ubi furti crimen admiserant, & ad vocem psallentium Monachorum in stuporem mentis versi mussitabant ad invicem dicentes: Quidnam est quod accidit nobis? Ecce fumus in ipso loco unde animal istud amovimus. Qui videntes spem suam esse frustratam, & non prosperè sibi cedere quod tentaverant, unum delegerunt, ut restituerent bovem dominis suis. Hymnis itaque matutinis à Fratribus decursis, exiit homo Dei secundum consuetudinem lustrare in circuitu Cellulam. Cui obviam occurrerunt homines illi; & causam sceleris & verbis prodiderunt & manibus ostenderunt. Vir autem Domini indulgentiam quam petebant, præstitit, & ait illis; Benè fecistis, filij, quòd licet post gravem laborem ad cognitionem vestri reatus accessistis: Deinceps ab his parcite; & quia laborastis, reficite corpora, & sic ad propria citius repedate. Cavete autem ne pastoribus aut Monachis vos ostendatis. Postquam autem absceperunt, illum ipsum bovem Fratribus quem sollicitè quæsierant consignavit; dissimulansque veritatem rei non aperuit eis, sed quasi negligentia pastorum oberrasset in silva prætexebat, se eum vagantem & errabundum præ foribus invenisse. Quod tamen à ministro ejus palàm factum est post ejus felicem obitum, cui se in multis familiariter credebatur.

Suos solatur
de damno
temporalis.

Iob. 1.

Psalm. 1. 8. 12.

Fures ad bo-
vem resti-
tuendum
precibus
cogita

21. Erat item quædam materfamilias nobilitatis titulo præclara, nomine VULFRADA, quæ intra annos adolescentiæ gravissimâ infirmitate & membrorum omnium destitutione tabescebat, itaut vitalis calor spiritus in solo pectusculo palpitare videretur; & sicut ipsa sanatur, referebat, super pedes erigi non poterat jam penè exanimis, longâ utique corporis molestiâ contracta. Famulorum itaque ulnis levata, ad hominem Dei medendi gratiâ deferretur. Cùmque eam chrisimatis benedictione liniisset, vexillo sanctæ Crucis impresso, in antiquum vigorem reformavit. Quæ postea Domino miserante in longum dies suos in pace protraxit, atque post venerandi Patris transitum, ejus Cellulam pro munere rebus suis nobiliter ampliavit. Dedit itaque cum consensu viri sui CHRAMNULFUS ei de prædio suo Lontvei villam, & Britnogilum, voto hujusmodi, ut ibi Monachorum & servorum Dei norma constitueretur, & in laudibus divinis celebris locus haberetur. Quod & ita factum est. Nam in regimine ovium Christi Pater memorabilis LAUNOMARUS successorem habuit * de eo in fra. virum modestissimum, nomine RAGNOBERTUM *, qui de ejusdem Congregationis cœtu misit. fit Fratres adhuc opus benè idoneos, & desiderium præfatorum præcurrende Dei gratiâ ad effectum perduxit. Superadjecit etiam devotio eorum ob amorem sanctissimi Patris villam trans Ligerim fluvium sitam, quæ nuncupatur Fagia, ut B. Launomaro interveniente sit eis perpetuum animæ remedium, & secundum spem suam peccatorum plena remissio.

22. Interea plenus his virtutum & gratiæ adorantis vir venerabilis gregem Monachorum in longa pace regabat, quem verbis & virtutibus Domino adquisivit. Sed ad aliam mente festinans, & de sua vocatione sollicitus, exhortabatur eos quotidie ad Divina gregis sui,

Cura ejus
pro salute
gregis sui,

344 VITA S. LAVNOMARI ABB. CVRBIONENS.

^a Circa ann. d. x c. Ianuar. xix. mandata promptiores magis ac magis esse, nec dormire, neque ignavia remissione à cursu capto tardare, verum omni hora vigilantes esse, ut digni haberentur fugere iram extremæ damnationis, & stare ante filium hominis. Istiusmodi sanctæ & invictæ cohortationis monitionibus oves sibi creditas adversus insidias luporum tuebatur.

^a 23. Eo autem tempore Carnotensis Ecclesiæ Præful erat MALARDUS *. Qui com-
Ab Episco-
po evocatus
Carnoti in
morbum in-
cidit.
pertâ famâ viri Dei, & fidei ejus meritis congaudens, cupiebat illius frequenti collo-
tionis dulcedine recreari. Hac pro re ab eo accersitus vir venerabilis, cum & sciret si-
nem dierum suorum adpropinquare, jam senior ad urbem visitandi gratia properavit. Vbi ali-
quot dies demoratus, agitatione febrium afflctus agrotare cepit. Cumque loci ejus Pontifex
rescisset quod graviter agrotaret, surgens festinus venit ad virum Dei, dolorumque cor-
dis sui lacrymis prosequitur dicens: Heu heu! venerande Pater, & germanissimo affectu
recolende, cur amicum & in fide Christi socium deseris inter naufragia sæculi solum? Ma-
gna mihi certè consolatio tua, magnus tui amoris affectus, à quo relevari gaudebam inter
pulsantes curarum sæcularium fluctus, cujus jucundo & blando affamine mentem ad ca-
lestia reparabant. Tunc Senior ad Episcopum sic locutus est: Desine, Pater beatissime, &
cessa à fletu; talis est humana conditio & terminus qui præteriri non poterit. Ego quidem
gaudenter & exultanti mente ad inenarrabilem misericordiam Dei mei aspicio, ut di-
gnetur mihi januam pietatis suæ aperire, atque spei meæ promissionis suæ certam remun-
erationem recompensare, quam repromisit omnibus qui diligunt adventum ejus. Quam
dilecta sunt enim tabernacula tua Domine virtutum, Rex meus & Deus meus! Concu-
piscit & deficit anima mea in atria Domini; quia melior est dies una in atriis tuis super
millia. Idcirco si vivit tibi anima mea Deus meus; quando veniam & apparebo ante fa-
ciem tuam, Domine spes & fortitudo mea, vita & salus mea.

^a 24. Verum etsi optio hîc adhuc remorandi præbenda sit, scito mi venerande Papa,
Morti pro-
ximus præ-
dicat urbis
cladem &
Episcopi
mortem.
quia amarum est hîc vivere & exterminium regionis hujus videre, mortisque & supplicia
civium intueri, loca quoque Sanctorum ab adversariis nationibus profanari. Hæc nempe
omnia ventura sunt super locum istum, & hostilis vastitas intellectum hominibus dabit,
quia gravia peccaverunt ei, quo permittente durissimos dominos patientur. Felicius ita-
que nunc morimur, quam videmus excidium provinciæ nostræ jam vicinum. Mors enim
verè dulcis, per quam immortalitatis gloriam consequi speramus. Tu autem, ô homo Dei,
ne exhorrescas; non videbis malum quod Dominus super inhabitantes terram hanc stil-
labit, quoniam ante dies obsidionis vitam in bona militia consummabis, & ad Patres
tuos adjungeris. Qui autem remansuri sunt, hanc urbem totam & cunctam in circuitu
regionem vastari videbunt. Ecce verè Confessor Christi quem gratia Dei tantâ repleverat,
ut in eo spiritu, quo homini offerenti argentum, mortem & rapinam prænuñtiavit, ex
qua pecunia acquisita fuerat, ipse etiam hostilem impetum longè pòt secuturum cognos-
ceret, & cognoscendo prædiceret. Spiritus namque Sanctus sicut ex præterito notitiam
rerum absentium infudit, ita ex futuro mentem ejus tetigit, ut adversas clades à longè
oculo mentis venientes cerneret.

25. Finitisque matuæ familiaritatis obsequiis, venerabilis Pater diem vocationis suæ
de misericordia Dei præsumens, intrepidus expectabat. Cumque de die in diem febrium
vis corpus debilitaret, in eadem civitate senex & plenus dierum obiit. Cujus anima in-
troivit in tabernaculum Dei sui, assumpta est cum Angelis, vocata ad cœnam nuptiarum
Agni, accumbit cum Abraham, Isaac & Jacob in regno cœlorum. Certamen enim bo-
num, ô athleta Christi, certasti, Christum semper in pectore bajulasti, cujus gloriam idcirco
feliciter ingressus es. O quam beatus es pie Confessor! Chorus namque Angelorum latus
occurrit revertenti ad patriam. Et quia Dominus tecum erat, securus habitationem istam
reliquisti, & usque ad solium visionis æternæ penetraisti. Illinc nos Patrocinii adjuva con-
tinuis, ut in hoc ovili, quod exemplis illustrasti & virtutibus decorasti, sit pax conti-
nua, peccatorum exoptata remissio, & Christianæ religionis iugis exercitatio, opitulante
Domino nostro IESU-CHRISTO, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus
per infinita sæcula sæculorum, Amen.

Perfus sequentes in plerisque exemplaribus MSS. non exstant.

^b 26. Post dies illos & ipsius opidi Antistes viam universæ carnis ingressus est. Deinde se-
cundum sermonem viri Dei, prædicta regionis desolatio advenit ^b, & cum obsideret ur-
bem eandem barbarica manus, aquam qua per absconditos cuniculos cives sustentaban-
tur, à suo ductu traduxit. Sicque * factum est, ut Castrenses sitis penuriâ victi, ultrò

^a In Vita superius relata Episcopi nomen haud
exprimitur, & quidem rectius: nam Malardus sive Ma-
lehardus longè post S. Launomarum vixit, ut qui Sy-
nodo Cabillonensi anno circà d. c. xlv. subscripsit.
Vnde Pappolum hoc loco reponendum censet sæpe
laudatus Carolus le Coine ad ann. 558. num. 80.

^b Hæc urbis Carnotensis clades, apud Chesnium

to. r. Collect. Franc. ex Vita S. Betharii Scriptore re-
lata, accidit anno sexto Betharii ejusdem civitatis
Episcopi, S. Pappoli successoris, hoc est anno Christi
dc. Proinde S. Launomari obitum anno circà d. xc.
collocamus. Eius Reliquiæ supremâ hæreticorum pro-
cellâ dissipatæ sunt.

portas

portas hostibus aperirent, & prædam seipfos hostili gladio traderent.

27. Requievit autem senior Dei famulus die xiv. Kalendarum Februariarum, & sepultus est in Basilica S. Martini, ubi etiam B. LEOVINUS ejusdem civitatis Pontifex humatus est.

TRANSLATIO CORPORIS S. LAVNOMARI IN CURBIONENSE MONASTERIUM.

Circa ann.
D. xci.
Oâob.
xxii.

Ex vetustis Legendariis & Breviariis MSS.

OST felices beati LAUNOMARI transitus ad superos, RAGNOBERTUS vir consummata opinionis & Monachum in integrum gerens curam suscepit pastorem: qua suscepta commissio sibi gregi & documento prodesse studuit & exemplo. Ille etiam sui prædecessoris pio accensus desiderio, qualiter sanctissimam ejus glebam ad Curbionensem transferret Monasterium sollicitus æstuebat; hic animumpulsabat affectus, hoc votis, hoc precibus postulabat. Magnum quidem & qui duplicatum sperabat ejus patrocinium si præfens esset & corpore, quem præsentem non dubitabat intercessionem. Ad perficiendum verò quod anxio versabatur in corde, nulla se opportunitas offerebat. Beatissimus etenim Launomarus in Ecclesia S. Martini tumultus quiescebat, ubi eo tempore Carnotensis Ecclesiæ fuisse sepulturam veteres tradiderunt: nec erat facile sacros inde cineres asportari, ex quibus Carnotensi populo & intercessionis plurimum accedebat & honoris.

Ragnobertus de transferendo S. Launomari corpore anxius.

2. Abbas itaque totus ad Dominum conversus, à Deo postulat quod ab homine non audebat implorare. Vnde & ad promerendum sacræ petitionis effectum multiplicatis indulgetur jejuniis, & devotior oratio frequentatur. Tandem divino præeunte consilio, duo ex Monachis eliguntur, quibus & vultus ad gratiam, & ad furtum solertia deserviret. Electi legationem suscipiunt; illi susceptum commendant negotium, qui transferendi sacras patrum suorum reliquias filiis Israël præstitit facultatem.

Sepultura Carnotensium.

3. His igitur B. Martini Monasterium ingressis, brevi tempore nomen ingens affectata comparavit humilitas: religionis etiam atque industriæ tanta in eis indicia claruerunt, ut uni quidem eorum Sacrarum custodia, alteri verò familiaris rei dispensatio crederetur, quæ scilicet felicem pollicebantur eventum, & ad tentandum gloriosum lartocinium blandientiæbus prosperis animabant, quod non multo post fecerunt. Nam cum quadam die divinitus fuissent inspirati, ut corpus Confessoris transferrent, mox ut hi opertorium sepulchri magnâ facilitate elevarunt, statim talem nectareæ suavitatis mellissuæque dulcedinis odorem hauserunt, ac si in eodem mausoleo spirantia fragrantis balsami odoramenta haberentur multipliciter congesta. Quod cum qualiter se haberet ejusdem S. Patris corpus aspicerent, ita integrum invenerunt, ac si præcedenti die fuisset sepultum. Deinde cum fideli devotione sanctum corpus elevatum de sepulchro posuerunt in feretro, ut eum à civitate Carnotina ad fluviolum Aduræ * decimo Kalendas Novembris in hymnis & canticis spiritualibus adducerent. Quod cum rescivissent Carnotenses, statim armati in equis ad Monachos currebant, qui timore perculsi statim S. LAUNOMARUM invocaverunt, ut sicut eis reuelaverat se transportari velle ad Curbionensem Monasterium, ita eos suis orationibus protegeret. Quod ita factum est. Nam fluviolus ille ita subito sine pluviali inundatione excrevit magnitudinem, ut extra suos terminos latè per silvas disflueret. Quod cum vidissent Carnotenses, & frustra fluvium transire tentassent, dixerunt S. Launomarus magis illum locum diligere, in quo vigiliis & orationibus atque jejuniis vacans gloriam cæli promeruit, quàm illum ubi solummodo corpus humandum dereliquit: sicque Monachi ad Curbionensem Monasterium incolumes pervenerunt.

Hoc negotium duobus Monachis committitur.

Id felicitate exequuntur.

* Eure.

Inundatio fluvioli eos à Carnotensibus tutatur.

a Legimus aliam istius Translationis narrationem, cujus hæc prima verba: *Laus Dei est præclara Sanctorum miracula plausibilibus &c.* at tot inconditis insulsiisque narratiis refertam, eam ut indecristia omiserimus, præter sequentem versum huic loco accommodatum, *Sciebas (Ragnobertus) sua voluntatis effectum de ejusmodi negotio nullatenus posse impetrari à prædicta urbis Episcopo nomine RAGNOSINDO. Quem Ra-*

gnosindum Episcopum (si ficticius non est, nam in Episcoporum Carnotensium Indice non existat) non alium esse existimamus à Ragnosintho viro illustri, qui B. Launomaro locum Cœnobio Curbionensi edificando concessisse supra num. 17. dicitur.

b Nimirum evoluto anni circulo, ut in citata historia scribitur.

MONITVM.

DE S. Launomari Translatione in villam Patricliacum diocesis Cenomannensis aliâque loca ob metum Normannorum, ac demum de ejusdem in castrum Blasus declaratione agemus seculo xv. Benedictino.

Act. S. S. Ord. S. B. Seculum I.

XX

Circa ann.
D. X C.
Maij 12.

VITA S. THEODULFI ABBATIS REMENSIS.

Ex cod. MS. perantiquo.

1. I dona charismatum quæ per Sanctos suos Spiritus est operatus sanctus aliquantulum ad incitandum & informandam posterorum fidem memoriæ tradimus, proculdubio sitientibus ut hauriant laticem desiderij spiritualis poculum propinamus salutis, maximèque tunc fidelibus lætitiæ exultationis renovatur, cum revoluti temporum curriculo annua dies Sanctorum debito honore celebratur: fit ibi concursus fidelium Christianorum, resonant choris alternantibus laudes psalmodiarum, recitantur eorumdem virtutum merita, quæ unicuique divisit Spiritus illustratione suæ gratiæ, quærent nexibus rei peccatorum gravati interventu ipsorum absolvi delictis: sanitas precatur ut veniat infirmis, genitorum vita longa comitante natorumque sospitas, temporum tranquillitas, pax diuturna, rerumque omnium necessariorum optata affluentia. Et quia quorundam Sanctorum stupenda miracula ut mare redundant, quorundam ut fontium magnorum flumina exuberant; Nos de parvo rivulo potantes beati THEODULFI Confessoris, omnis plurimis pauca perstringamus gesta à suis amatoribus amplexanda.

* S. Thieu.

Theodulfi
genus illustre.

Sub Theod-
derici disci-
plina posi-
tus, diu ter-
ram colit.
1. Tim. 2.6.
2. Thess. 3.10.
Psalm. 127. 2.

Vigiliis
vacat.

Abbas insti-
tuitur.

Ecclesiam
ædificat.

Officia divi-
na duplicat.

Miraculum.

2. Hic igitur beatus THEODULFUS a ab ipsis cunabulis normam justitiæ secutus tirocinio præceptionis Dominicæ sponte est insertus. Nam ut noscatur origo ejusdem à cupide desiderantibus, fulsit conspicua propinquitate Aulicorum Optimatum, & dignitate Monachicorum venerabilium Sacerdotum. Qui nobilitatis pompam pro nihilo reputans, optabat Deo servire in sanctificationem cujus jugum ferre suave est & onus leve, cuiusque dextra colla potentum deprimit & humilium sublevar. Relinquensque devios anfractus, recti callis viam est ingressus, semper illa sequutus vestigia per quæ fluctus mundi turgidos pertransiens properaret ad cælestia.

3. Ingressus itaque beati Theoderici b Monasterium hominis Dei, gloriam hujus sæculi tradidit oblivioni, dignitatem natalis sui humilitate despexit, & ultimæ servitutis famulatui se subiugavit, rastro humum fodiens, & vomere aratri arva sciendens. Iam enim legerat: *Laborantem agricolam oportet edere de fructibus suis; &c, qui non laborat, nec manducet.* Illud etiam: *Laboribus manuum tuarum quia manducabis, beatus es & bene tibi erit.* Tali autem operi quotidiano per viginti duos annos cum solis duobus juvenis sibi ad hoc commissis indefinenter insistens, duos & varios temporum invictus pertulit labores. Quod memorabile dignum ducitur, iidem iuveni nec ætate, nec lassitudine deficientes quod alij agricolæ cum quatuor, vel sex, five octo vix poterant perficere, hic cum duobus infatigabiliter explebat. Cumque ab illo paullulum cessaret, rastro insistebat. Stupendum quoque valde est quod cum in tam duro servitio intentus esset nec deficeret, noctes ab agro rediens sæpe unam, frequenter duas pervigiles hymnorum & psalmodiarum cum laudibus ducebat.

4. Defuncto præterea Abbate c Monasterij illius qui beato Theodulfo præerat, tertius in loco beatæ recordationis Domni Theoderici Abbaris isdem est ordinatus Abba, Præfule annuente, & Monachorum caterva petente. Qui adepto regiminis honore, deinceps iterum quasi à novo ut rudis tiro creptus sæculo & deditus Monasterio, nullam penitus præstabat artibus requiem: quique sicut ad opera infatigatus manuum persisterat, sic ad divina se exercendo non sibi parcens dupliciter totum aptabat mysteria. Fabricaverat enim Basilicam in honorem sancti Hilarij d, quo officij sui cursus duplicaret laboris. Signo siquidem & conventu horarum cum Fratribus hymnologiarum laudes persolvebat: sed ut duplex esset corona meriti quasi nihil antè gessisset, iterum prædicta in Ecclesia vota reddebat. Et si clam taliter agendo velit habere quod meruit, non passa est Divinitas aliter, nisi ut cultoris sui opera demonstraret.

5. Accidit itaque quadam die, ut aut negligentia aut insidiantis impulsu circa puteum quo omnes illius loci adaquabantur, deambulans porcus rueret in ipsum. Cum ergo Monachi undique in gyro hoc cognoscentes circumstarent, nullusque esset qui eripere posset

* Hæc eadem vita in alio cod. MS. sic incipit. *Sinus Aquitanicus à flumine Ligeri protenditur usque ad Garumnæ fluvium, ex quo sinu ortus est vir Domini THEODULFUS ex Orthodoxis Orthodoxus, &c ex ingenuis ingenuus. Hic igitur B. Theodulphus ab ipsis cunabulis normam justitiæ secutus &c. Vide Flodoardum in Historiæ lib. 1. cap. 15. ubi iidem fere verbis Vi-*

tam S. Theodulfi describit.

b S. Theoderici Abbatis Vitam habes infra in Appendice.

c Hujus Abbatis qui S. Theoderico proxime successit, nomen ignoratur.

d Exstat etiamnum illa Basilica, vici S. Theoderici Ecclesia parochialis S. Hilario sacra.

necantem de profundo, praefertim cum ipse puteus centum pedum altitudinis esset; supervenit vir Dei, & facto comperto de aquae inquinacione si animal immundum ibi moreretur, anxius cepit. Illico ipse Dominus Theodulfus oculos in caelum porrectos, & animum cum oratione precum in Domino figens, dicto citius ante pedes Sacerdotis inflatum animal redundans super os putei lymphia latius exivit. Monachi stupore vehementer repleti gratias egerunt Deo, qui tantam gratiam sua ineffabili pietate fidei suo contulit servo.

6. Virgine paululum omissa silentio non tegamus, libet de his quae ante istum venerabilis vir THEODULFUS cum adhuc ruralia exercebat opera, gestit, brevi stylo tangere, & amatoribus tenenda relinquere. Cum quadam namque die à sulcis agri cessasset, & jam tempus redire ad domum venisset; inter Cœnobium & villam Melfegiam * quodlibet opus emendandi aratri accidit, virgâque, quae vulgò stimulus dicitur, in terram figens, domum quò tendebat fortè immemor ejusdem, aut sic divina clementia fieri voluit, pervenit. Mirabile dictu! virga in nocte spinca in terram radices emisit. Et mane cum ad consueta opus beatus homo rediret, turgentem folijs ut resumere vellet invenit. Hæc plurimum tempore augendo robur in excelsum crevit, multisque factum enituit, quousque quidam iter agens pœna plectendus eandem abscidit, pariterque cum abscissione lumen oculorum ademptum perpetuas sustinuit tenebras.

7. Aratrum quoniam etiam à Fidelibus postquam ab ejus cessavit opere sublatum in Ecclesia villæ Colobrosæ est suspensum, ibique usque dum vorax flamma inimico impellente eandem cremavit Ecclesiam, permansit. Ex quo quisquis dolorem patiens dentium habuit, præcidisset, & de loco doloris parum sanguinis fluere fecisset, statim sanitatem salutis exoptatam (ut verè credimus beati Theodulphi meritis) percipere merebatur. Hæc beneficia non solum audita, sed à plurimis noscuntur visa, & in sanitate recuperata evidentissimè adepta sunt & propalata. Et quia sæpe præfatus vir Dei THEODULFUS etiam dicto aratro ad multorum inopiam sublevandam plurima frumenta laboraverat ut pabulum corpora haberent humana, voluit immensa Dei misericordia ut ex eodem reciperent salutis medicamina. Sed inimicus & invidus omnis bonitatis dolens medicari ex ligno homines, igne comburere satis egit, lignum per idem victus & perpetuis flammis cum suis complicitibus cremandus.

8. Quadam quoque die cum istem vir Dei iter à Monasterio ad quemdam locum ageret, agricolam quemlibet viam publicam per quam solitus erat sæpius transire arantem invenit, cui & dixit: Non est bonum, o homo, viam aratro scindere, quæ debet inoffenso pede ab euntibus incedi. Iterum autem regrediente sancto viro per eandem viam, agricolam ut cœperat arantem offendit. Nonne, inquit; dixi tibi, quia viam istam arare non debes: appropriansque manu sancta caput rustici tetigit dicens: Per istud caput te, homo, contestor ne viam istam amplius ares. Retrahente autem eo manum tota pars capitis hominis quam vir Dei tetigerat candens ut lana apparuit. Nulli dubium quod non Dei homo voluit ut capilli caderent, sed ut signa per succedentem generationem ostenderentur hujus facti, cur hoc homini vetita facienti eveniret: ne quid simile agere præsumerent, quod sanctus Dei homo Theodulfus ne fieret, imperavit. Nam dum generatio ipsius agricolæ accrevit, signum in capite quod pater à sancto viro accepit, dum vixit, simili modo & ipsa protulit.

9. Vir etiam quidam veniens ad eum virgulto quodam oculum habens percussus & lumine privatus, cui nulla dabatur requies de cruciacione pœna, nec spes erat de visus recuperacione. Quem beatus Theodulfus ad sacrosancta Altaria ducebat, locuit ea osculanda. Ille sacra velamina ore tangebatur, & servus Christi orationi insistebat. Surgit sanctus à pavimento; & nulla doloris vestigia remanserunt in juvenis oculo. Qui ut dignum erat viro Dei gratias referens pro medela, remeavit ad propria corporaliter sibi medicina indulta.

10. Quidam quoque legatus, nomine OFFO, à parte Austrasiorum qui sunt superiores Franci dum ad Principem hujus tunc Regni mitteretur, ingressus Monasterium quo vir Domini Abba præerat, fulcimen sanctarum Reliquiarum limina earumdem visendo petebat. Tunc vir Domini THEODULFUS animo vigiliis & labore confecto fessus quiescebat fortuito in lecto. Legatus felle animi commotus, proinde quod Abba Monasterij non dedisset sibi occursum, amaro animo discedebat, proferens talia quæ non decebat. Cumque abiret indignans, ut ira misceretur, potentissimus ejus equus à puero nuntiatur mortuus. Ipse autem sciens in semetipso, adaugens dolorem dolori, binos cruciatus dabat animo de indignacione scilicet & damno. Cumque vir sanctus quod evenerat post soporem nuntio cognovisset, mox ad hominem barbarum veloci gressu exire non distulit, ac solito more blando alloquio efferos viri animos temperavit. Invitat eundem ad orationem, monet in Deo spem ponere, & de eo quod accidisset nihil turbari. Euntibus autem illis ad Basili-

* Fœ in loco ubi celebris facti memoria Cux lapidea erecta conspicitur.

Act. SS. Ord. S. B. Saculum I.

b Frequens ejusmodi hastularum mentio apud Gregorium Turon. ubi de Gl. Conf. cap. 9. & 109.

XX ij

Circa ann.
D. X. C.
Maij 1.

licam sancti Hilarij Confessori Christi, (jam enim ceterorum Sanctorum pignera sancta lustraverant) venerunt in locum ubi Signum Crucis Christi adoratur in via. Ibi que oratione solito data vertens vultum blandum contra predictum Legatarium ; Noli, inquit, vereri, quia equum tuum ante fores Monasterij invenies sanum. Qui si ita furibundus ut animo disposueras recessisses, cadaver equi mortui nobis reliquisses. Ille autem Legatarius non apponens animum, praesertim cum eum viderit mortuum & toto corpore tumentem, advenit concite currendo puer ejus, qui affirmat ita se habere sicut ei Sacerdos Christi Theodulfus praedixerat. Sicque quod non credebatur, miraculo virtutis probato, & deposito furore animi gratias refert condignas Christi Sacerdoti. Audieram, inquit, quorundam relatione te Christi cultorem esse, ideoque ad hoc veni ut te cognoscerem, tuisque sanctis orationibus me commendarem : nunc oculis intueor corporis vera mihi fore dicta quae dudum à narrantibus fuerant intimata. Cui ille Beatus ; Non, inquit, mea fragilitatis, cum sim homo peccator, merito aliquo hoc factum adscribas, sed Deo age gratias, & Sanctorum merita non cesses venerari, qui tibi in omnibus possunt auxilium largiri. His & aliis sanctus Sacerdos virum instruens verbis, data benedictione abire permittit. Liquidid patet habuisse hunc Beatum spiritum praenoscentiae divinum, qui quem mortuum dimiserat, nulli qui cum eo comitabantur scienti vivum praenuntiabat.

Ejus virtutes & miracula.

11. Erat igitur beatus Sacerdos THEODULFUS Christi famulus nonaginta annorum canitie claritatis eximia, hilaris facie, jocundus aspectu, gestans in pectore simplicitatem columbae, prudens in verbis, moribus temperatus, caritate plenus, elemosynā largus, profusus eloquio, contemptor saeculi gloriosus. Nunc sufficiat dixisse interim ultima de primis, minima de maximis, perstricta de profusis. Quot & quantis frigoribus, seu calidioribus, vel variis languoribus detenti per ejusdem beati viri interventionem plenissimam receperunt sanitatem, ille solus novit qui praestat suis Fidelibus ea iuste petere, quae vult absque indigentia & ipse donare, nec impropere quod donat, cum quemque pro meritis coronat. Inter reliqua quoque bona opera quae beatus Christi Confessor Theodulfus est operatus, laudabile illud summopere est, quod fortiter resistit contra dura adversarii tela, ut nullo febrium dolore, nulla corporis lassitudine, nullo rerum variarum casu confectus, nullā animi molestiā motus ab oratione vel meditatione operum Dei invictum relaxavit spiritum, quousque beata ejus anima corpus vegetavit humanum.

Mortis suae praefatus obit.

12. Cum autem divina clementia beatum virum Theodulfum jam senio detentum pro laboribus suis quietis refrigerium meritiq; praemium largiri vellet, medullarum & artuum dolore febriumque calore astuare in pectore validius cepit. Ingressusque die quodam, cum Matutinorum ageretur sollemnitatis, Basilicam, corpus praelanguidum terrae stravit, orationique valde profuse incubuit, Deo commendans utique sanctam animam, quam carceris ergastulo detrusam cito noverat esse solvendam. Aurora itaque crescente depulsis tenebris noctis, comitantibus secum quibusdam Monachis cellulam repetiit, hilaris & gaudens de visitatione sanctorum virorum, & de cognitione dei quae ei revelata fuerat quā horā transitum haberet, & ab hujus vitae tenebris ad aeternam vitam manentem in caelis. Cumque meditatio hujus revelationis, dies scilicet ejus transitus, in pectore arcani cordis volueretur, & horam mutationis expectaret, cognoscens se jam solvendum, cum Fratribus pacem faciens, elevavit ad caelum oculos cum manibus, & sanctam animam mundi naufragiis ereptam Deo conditori reddidit laetus. Terra siquidem quod suum erat recepit, animam verò sanctam à Deo missam in paradisi amenitate cum gaudio caelestium agminum exultatione Christus suscepit. Verè beatus, cui revelatum fuit tempus horae nosse, cum ab hac captivitate mortis debuit transire ad vitam aeternae felicitatis. Bene etenim in lacrymis laborum seminavit in terris, unde manipulos scilicet bonorum operum representaret in caelis. Rigavit, sevit, & centuplicatum fructum in horrea Dominica recondidit. Sic agens Christi Athleta per omne vitae suae spatium, confectus senio & odore repletus bonorum operum Kal. Maiis migravit ad Dominum.

* S. Theodulfus facile pervenit ad annum Christi D. XC. Adhuc adolescens viginti circiter annorum, S. Theoderici disciplinā se commisit circa annum D. XX. terram excoluit annos duos & viginti, quibus transactis factus Abbas post anonymi S. Theoderici successorem, annis fere quinquaginta Monasterium rexit. Variæ leguntur S. Theodulfi Translationes seu potius delationes Reliquiarum. Flodoardus Presbyter in lib. 4. Hist. Eccl. Remensis cap. 13. agens de Heriveo Remorum Archiepiscopo qui anno Christi DCCC. XX. Sedem tenebat, Remis quoque, inquit, Ecclesiam in honore S. Dionysij extra murum civitatis à Canonibus urbis conservatam conseravit : ubi & membra Sanctorum, beati Rigoberti Episcopi & S. THEODULFI Abbatis servanda deposuit. S. Theodulfi Reliquiae, cessante fortassis Normannorum furore, in Monasterium Montis Horvunc

S. Theoderici dictum, duobus ab urbe Remis summorum milliaribus relatae sunt. Nam anno DCCC. LXXVI. Lothario Rege praesente earum Translatio celebrata est, sollemni ritu quotannis XV. April. cum officio proprio haecenus commemorata. Deinde verò ob pestem anno M. C. ingruentem una cum S. Theoderici Abbatibus corpore per vicos circumpositos delatae sunt, ac postmodum anno M. DC. LXXI. Annā Austriacā felicis memoriae, Regis Christianissimi Ludovici XIV. matre praesentiam suam dignanter exhibente, thecae argenteae includuntur, excepto capite quod anno M. DC. LVII. in argentea effigie compositum est. Ex quibus patet Trithemium ejusque sequaces errasse nominis equivocatione deceptos, dum S. Theodulfum, cujus corpus apud Treveros asservatur, eundem esse cum Abbate Montis Horvunc affirmant.

12. Illius igitur agentes memoriam deprecemur ipsum ut pro delictis nostris intercedat ad Dominum : quatenus quos pretioso sanguine redemit , non sinat tormentis cruciari gehennæ mortis , sed pœnis repulsis , quas pro delictis meremur , gaudia repromissa recipiamus quæ peccando & ejus præcepta non custodiendo perdidimus. Adjuvet & pietatis aures his precibus accomodet ipse cui est honor & gloria per sæcula sæculorum , Amen.

Circa ann.
D. x c.
Maij 1.

Invocatio.

VITA S. AREDII ABBATIS LEMOVICENSIS.

Ann. Chr.
D. x c i.
Aug. xxy.

Ex MS. cod. Majoris monast. eruta à D. Fiacrio Aubry Benedictino.

1. REDIVS * igitur beatissimus in Aquitanix provincia , ultima penè * s. Hier. Occidentalis plagæ Gallia , ex urbe Lemovica oriundus , tantæ nobilitatis inter proceres militiæ Christianæ futurus , secundum sæculum quoque nobilissimâ , videlicet Regiâ , quodque sublimius , benè Christiana prodiit parentelâ. Pater illius Iocundus , mater est appellata PELAGIA * : quorum tanta perhibetur fuisse religiositas vitæ , tanta Christianæ observatio disciplinæ , ut de eis quoque meritiò dici posset , quod de Zacharia & Elisabeth ait Evangelista : *Incedentes in omnibus mandatis , & justificationibus Domini sine querela.* Luc. i. 6.

2. Itaque natum AREDIUM qualiter in Dei timore ac sinceritate Fidei erudiri studuerat talium cura parentum , satis evidens est ipsa eorum religiositas argumentum : quorum studio accessit & curæ tanta pueri docilitas , bonitasque naturæ , ut jam tunc spem de se præberet in futurum magnificam , qui puer tam ingeniosus esset , & animam cerneretur habere tam bonam. Proinde bonitas eadem in ipsis puerilibus annis multimodis scintillabat indicis , tum capacitate tum quoque mansuetudine ingenij , morum pariter dulcedine & amore discendi omnino postremo , quantum intelligere poterat dilectione virtutis , atque odio totius vitiositatis. Itaque puerili levitate calcata , adolescentiæque deinceps propulsâ lasciviâ , eruditionum studiis insisteret , litterarumque doctrinis.

Educatio & Literarum institutio.

3. His atque istiusmodi pluribus , tam in virtutibus animi quàm probis actibus , ipsa tamen generosissimæ nobilitas parentelæ , & illius prædicabilis strenuitas de domo illum parentum Regiam transire coegit in aulam , & sub Rege THEODERICO palatinis se mancipavit officiis. Denique Cancellarij fortitus officium , fideliter ac sapienter ministerium adimplebat injunctum.

In aula Theodeberti sic Cancellarius.

4. Interea dum cum ætatis incremento divinus in eo jugiter incretaceret timor , amorque sanctitatis magis magisque penetraret intima cordis , puram ac nitidam habere cupiens coram Deo conscientiam , memorans illud Psalmistæ Domino supplicantis : *Delicta juventutis meæ , & ignorantias meas ne memineris* : omnes actus adolescentiæ suæ , qui conscientiam illius remordere poterant ac fuscare , optimum necessariumque duxit cuidam Christi Sacerdoti sancto scilicet NICETIO Trevirensi Episcopo confiteri : ut illius judicio actâ de transactis pœnitentiâ , tantò liberius tantoque licentius sanctiorem deinceps tentaret agere vitam , quanto de præteritis mundam habere posset conscientiam ac securam. Cujus piæ intentioni , ac optimæ voluntati , adhortatio quoque prædicti sanctissimi Sacerdotis accessit. Instanter namque illum admonere curavit , ut vanissimam sæculi deferat penitus pompam ; inutiliæque reputans (ut verè erant) palatina declinaret officia , & jocos ac fabulas omniæque ludicra gesta , quæ in aula Regia jugiter agebantur , quantum noxia essent ac perniciofa perpendens , fugeret penitus , & modis omnibus evitaret.

Psal. 24. 71.

S. Nicetij monitis vitam sanctius instituit.

V. Greg. Turon. in lib. 10. c. 29.

5. Interea viro beatissimo in tali cursu vitæ forti constantia perseverante , accidit quadam die , ut per plateam illo transeunte , Columba de Camera aulæ Regalis egressa super caput illius insideret , nec eam ille à se abigere ulla ratione valeret , quousque Pontificis domum , ad quam tunc fortè tendebat , intraret. Sed nec tunc quidem eo unde venerat redire , quousque nox imminens concludere diem cœpit. Tum verò regressa nocte transacto die iterum reddito , ipso ad Ecclesiam properante cum Clero , advolans rursus pari

Indicio columbæ ejus sanctitas declaratur. V. Greg. Turon. lib. 10. c. 29.

* Sic Aredij matrem appellat Gregorius Turon. in lib. 10. Hist. cap. 29. Verum in lib. 2. Mirac. S. Marti. cap. 39. ejus patrem non Iocundum , sed Roscundum vocat. Et tamen unum eundemque Aredium utrobique designat , (quamvis in loco proximè citato Aardum libri edicij præferant) patet ex his verbis lib. 10. cap. 29. inferius. *De his vero signis quæ per vitam S. Juliani Martiris Martiniæque Confessoris beati*

in ejus manibus Dominus operatus est , pleraque in libris Miraculorum , sicut ipse effatus est , scripsimus. Locus inter S. Juliani miracula , ubi de Aredio agitur , exstat in lib. 2. Mirac. cap. 40. in quo Aredij mentionem se fecisse in libro 2. virtutum Martini asserit. S. Pelagius Aredij matris Gregorius ipse de Gl. Conf. cap. 104. honorificè meminit.

Ann. Chr. modo capiti infedit illius. Ita per continuatos triginta dies agens, hoc est quotiescumque
 10. xci. ille de domo ipsa egrederetur, quousque regrederetur, nulla territatione recedens, san-
 Aug. xxv. cto quidem viro verecundiam non modicam ingerebat. Sed ut creditur, ejusmodi res
 per tot dies non frustrâ fiebat. Fortassis enim per hoc illud effectum ostendebatur, quod
 idem Sanctus Dominum ut intimatum est superius, instantissimè precabatur; integrè sci-
 licet sibi esse reformatam illam Sancti Spiritus gratiam, quam in baptismatis regenera-
 tione perceperat, in quantum videlicet illam postea aliquibus fortasse delictis amiserat.
 Quod enim per columbæ speciem gratia spiritualis intimari soleat, nullus qui Evange-
 lium fideliter audivit, ignorat: ubi legitur super Dominum baptisatum in specie colum-
 bæ ipsum descendisse Spiritum sanctum. Sed & numerus triginta dierum numero con-
 gruere videtur annorum, quem Dominus tunc agebat, quando venit ad baptismum;
 & quando super eum Spiritus sanctus in ea specie est ostensus: in quo etiam numero quia
 perfectio quædam denarii numeri videtur tripliciter contineri, potest quoque per eum
 intimari perfectio vitæ ac sanctitatis in fide recta sanctæ Trinitatis.

Homine
 cæco visum
 restituit.
 6. Homo quidam caligantibus oculis ad cæcitatē deductus ærumnam, desistente ter-
 renâ cælestem quaesivit ab AREDIO beato medelam: quam idem hominis miseriam ani-
 mique proprij misericordiâ compellente, mox precibus ad Christum fufis obtinuit, cæ-
 cōque petenti protinus impertivit. Itaque gavisus rediit videns, qui mæstus advene-
 rat cæcus.

Alium à do-
 lore den-
 tium libe-
 rat.
 7. Alius nomine GUIESTREMUNDUS a pessimo dolore dentis attritus, & ali-
 quamdiu durissimè tortus, fortuitò occurrit eidem sancto à Turonis revertenti, à se-
 pulcro scilicet beati Martini, quod orationis gratiâ sæpius expetere solitus erat: qui cum
 unam hominis maxillam alterâ in sui tenuitate manente tumefactam cerneret, quâ sibi
 causâ id obligisset eundem interrogavit: ille quanto dolore dentis unius ex illa facili
 parte attereretur, multum inde conquerens indicavit. Tum Sanctus doloris locum tu-
 morēque illum sacra manu compalpans; Modò, inquit, sanaberis in nomine Domini
 nostri IESU-CHRISTI, & virtute beati Martini, cujus sacratissimi corporis præsen-
 tiam licet indignus, devotus tamen adivi. Quo dicto, vexillōque Crucis super lo-
 cum doloris ejus (ut sibi mos erat) effigiato, dolor protinus conquievit, immo verò
 torus abscessit, tumorque subsidens pristinam ambarum æqualitatem decorēque maxil-
 larum mirâ celeritate reduxit.

Vanitatem
 fugitans
 oleum mul-
 tiplicat.
 8. Et quia mentionem fecimus itineris, quo sæpe Turonum adibat ad revivendum
 beati Martini sepulcrum; parum quiddam quod ibidem aliquando egit, non putamus
 omittendum. Vxor cujusdam Turonici monetarij nomine RIGOVERA ampullam cum
 oleo ferè dimidiam sancto obtulit viro, suâ idej oleum deposcens benedictione sanctifi-
 candum. At ille iactantiæ quantum plures alij studiosi assequendæ, tantum ipse semper
 cupidus fugiendæ, ne aliquid sanctificationis, virtuti adscriberetur propriæ benedictionis,
 aliam potius de chrismario suo protulit ampullam, oleum quod de sancti Martini Eccle-
 sia tulerat continentem; ex quo cum guttulam aliquam alteri illi infudisset, ampulla
 Dominicâ prius cruce signata, quæ ut jam diximus non plus videbatur esse quàm dimidia,
 subito ad summum est usque repleta, atque insuper redundans adhuc oleum in vase
 alio necessario est exceptum, nec aliquid favente Deo sacri liquoris perditum, atque effu-
 sum. Ita vir sanctus facilè videntibus persuasit, virtutem ibi operatam esse, solamque
 admirari debere sancti Martini, cum certè fides humilitasque ipsius, quia & de virtute
 non præsumebat, & gloriam præferebat illius, tantæ expensæ esse non posset operationis
 effectus.

Ejus adven-
 tus Turo-
 nensi Epif-
 copo cæli-
 tus designa-
 tur.
 9. Alio rursùm tempore ad festivitatem ejusdem beati Martini more sibi solito Turo-
 nes properavit: quò cum pervenisset, & nocturno tempore Episcopo cum Clericis in
 Ecclesia psallentibus, ipse illum gratiâ orationis expeteret, accidit quemdam ex Dia-
 conibus aspiciente Episcopo ipso somno gravari: à quo excitatus, & cur dormitaret blandè
 correptus ita respondit: Videbam te pater modò per somnum Ecclesiæ fores egredientem,
 & beato AREDIO Lemovicensi Abbati honorificè occurrentem. Vix Clericus verba com-
 plexerat, & ecce per quendam ex energumenis dæmon exclamat, Aredij se præsentiam
 ferre non posse. Quo audito Episcopus tam ex somno Clerici quàm ex voce arreptij non
 habuit ambiguum proximum esse Aredij beati ad Ecclesiam properantis adventum; statim-
 que cum Abbatibus qui secum erant, & universo Clero, pluribus luminaribus accensis,
 cum ingenti honore præ foribus Ecclesiæ, verè honorando occurrit Aredio. Ita cum læ-
 titia magna gaudiōque multo Ecclesiam ingressi, in Dei laudibus sacrisque noctem ma-
 gnificè pariter deduxere vigiliis. Denique gaudium divinitus revelatæ occurssionis pluri-

a Gregorius Turon. in lib. 10. Hist. cap. 29. VVistri-
 mundum cognomeno Tattonem ac civem Turoni-
 cum vocat, à quo se hoc miraculum accepisse dicit.

b Rem narrat Gregorius Turon. lib. 1. Mirac. S. Mart.
 cap. 24. meminitque iterum in lib. de Gl. Conf. cap. 9.

ubi de Aredio loquens, Tempore, inquit, quo B. Enfre-
 ninus erat Episcopus, ad Turonicam urbem venit: in qua
 diu commoratus plenam ampullulam olei de sepulcro S.
 Anisiiis abstulit, &c. Lege librum 1. Mirac. S. Iuliani
 cap. 40.

mum adauxit virtus divinæ per virum beatissimum operationis, dum infirmi ac debiles Ann. Chf. orationibus illius sanitati restituti complures & sibi & aliis cum admiratione ingentem d. xci. protulerunt exultationem. Aug. xxv.

10. Item ad aliam nihilominus beati Martini festivitatem, Turonicam Aredius be- Paralyti-
tus expetiverat civitatem: cui cum quidam paralyticus auribus contractis per terram ma- cum aliis
nibus reptans & pedibus occurrisset, ille supernam invocans majestatem Martinique satis que infir-
expertam omnibus sibi metumque sæpè virtutem, blanda manu arida atrectare cepit paraly- mos curat.
tici crura; mox salubrem tactum restrictio restituiturque dissolutorum subsecuta membro-
rum, firmis fecit vestigiis hominem consistere sanum a. Fatebatur autem ille Beatissimus,
sancti Martini manum, velut cum sua, debilia contrectantem hominis crura: ac sic totum
afferebat illius reputandum esse meritis & virtuti, quidquid ipse in reformatione debilis
valuerat operari. Neque verò hunc solum, sed per ingentem illam sibi collatam gratiam v. Greg. Tu-
sanitatum nullum penè occurrentem sibi infirmum, non statim reparato vigore remisit ad ron. loco cit.
propria sanum. Ex energumenis quoque tot creptos demoniacæ potestati sensibus pro-
priis, & antiquæ reddidit libertati, ut personarum numerus aut nomina per singula ne-
queant annotari.

11. Dum vice quadam idem Sanctus nocturnis vigiliis in Ecclesia celebratis inde fuisset
egressus, visus est illi velut quidam igneus globus super suam cælitus descendere Cellam. Supernæ
Sed cum manifestum quidnam esset nondum agnovisset, ait uni ex discipulis secum comi- illustratio-
tanti: Quisnam ille est qui tali hora ardentem quam cerno faculam gestat? Interea illo indicio S.
rem admirante, globus ille qui apparuerat, velut à tecto Cellæ conscendens remeavit Martini
ad sidera. Tūm manibus expansis ad cælum magnificentiae divinæ gratias cepit immensas visitatio-
laudesque Deo referre, quæ se suumque locum dignata esset visitatione superni luminis nem agnos-
illustrare. Discipulus verò qui lumen idem viderat cum ipso, quidnam esset hoc curiosius cit.
perquirebat ab eo, quoddam tantum cælitus revelatum beatissimo viro mysterium. Cui
Sanctus leniter increpans; Sile, inquit, sile, mysterij cælestis ignare, beatumque Mar-
tinum dignantissimā suā miseratione, nostrum hunc visitasse locellum addiscere, lidereque
luce micantem ad sedem remeasse cælestem.

12. Cum jam ad senilem Aredius beatissimus pervenisset ætatem post labores innume-
ros viriliter ac fortiter toleratos, cum jam amplius octoginta esset annorum, prænoscentis Octoge-
jam sui corporis imminere dissolutionem, quadam die suis Monachis & tristem satis ita nario ma-
inde intulit mentionem. Velim sciatis, Fratres carissimi, quod me Dominus de laqueis jor mortem
deque laboribus hujus vitæ, in proximo dignabitur liberare. Quo illi audito, mæstis à suam disci-
cordis profundo suspiriis atque gemitibus tractis orare cœperunt, ne se adhuc defereret, pulis præ-
sed ad salvationem tam suarum animarum quam & aliarum multarum à Domino sibi vitæ nuntiat.
peteret comiteum. Quorum ille compatiens maxori, ipse quoque in lacrymas reso-
lutus, ita dehinc dolentium mentes relevare cepit atque consolari: Si me, dilectissi-
mi, veraciter amatis, gaudere debetis potius ac latari, quia colligendorum mihi fru-
ctuum tot laborum tamdiu desideratum miserante Deo tempus advenit. Igitur non longa
intercesserat mora, cum infusa corpori febre gravissima, angustiarum graviter cepit. Tum
puero quodam accito talia per eum nobili cuidam ac religioso viro mandavit nomine
ASTEDIO; Dic illi, inquit, ut ad me festinanter venire deproperet: quia me de hac
vita migrante, ipse Pastoralem hujus Cænobij curam domino volente ac iubente sus-
cipiet. Qui si ullam veniendi fecerit moram, in hac luce viventis ulterius non videbit fa-
ciem meam. Quæ quidem ut mandata, ita sunt & completa. Namque ipso aliquantum
remorante Astedio, ubi tandem venit, Sanctum jam defunctum invenit.

13. Cum verò jam desiderata dies, nono scilicet Kalendas Septembris adesset, con-
vocatis novissimè discipulis, hujusmodi illos allocutus est verbis: Ego, Fratres, ut præ-
dixeram, communem patribus universis ingredior viam. Vos moneo, vos rogo, vos visce-
ribus totius affectionis adhortor, ut mandata quamprimùm Domini amore intimo affectu-
que integro illabata servetis, ac deinde caritatis mutux inter vos ipsos pacta fidelia fin-

a Hoc miraculum refert Gregorius Turon. in lib. 4. Mirac. S. Mart. cap. 6.

b Aredius teste Greg. Turon. in lib. 10. cap. 29. construxit Templum Dei in honore Sanctorum expedit- que eorum pignora, ac ex familia propria consuratos in- stituit Monachos, Cænobiūque fundavit, in quo non modò CASSIANI, verumetiam BASILII & reliquorum Abbatum qui Monasterialem vitam instituerunt, ce- lebrantur Regula. Num etiam Benedicti? Monaste- rio nomen olim Atano, cujus statum Hadrianus Valesius in To. 2. rerum Franc. lib. 15. pag. 437. ita describit. Cum Atanenſe Monasterium defolatum, & ad paupertatem reductum esset, Monachorum in locum xxxii. Canonici sunt substituti, Abbāque

& Decanus eis præpositi. Nunc Cænobiū Atanen- se in Lemovicibus ab auctore Monasterium S. Are- dii dicitur, (vulgò S. Yrier) Decanūque habet ac subjicitur Basilicæ S. Martini, & circumposito opido nomen idem ac originem dedit. Sic ille.

c Gregorius Turon. in lib. 10. c. 29. Post has verò, inquit, & multas alias virtutes quas Christo cooperan- te complevit, advenit Turonos post festivitatem S. Mar- tini, (in Julio) ibique paululum commoratus dixit nobis se haud longo tempore adhuc in mundo reti- neri. . . . Cūque ad Cellulam suam accessisset, te- stamento condito, ordinatis omnibus ac SS. Martino Hilarioque Antistitibus hereditibus constitutis, agrotare cepit, ac dyſenteria morbo gravari, &c.

Supernæ
illustrationis
indicio S.
Martini
visitatio-
nem agnos-
cit.

Octoge-
nario ma-
jor mortem
suam disci-
pulis præ-
nuntiat.

Succesſo-
rem defi-
gnat.

Monita
ejus ad disci-
pulos.

Aan. Chr.
D. XCI.
Aug. XXV.

cerissimè custodire curetis. Requiem post mortem jam nunc & ego opto præsentem, & de Dei ac Domini nostri bonitate, misericordiæque confidens, dissolvi cupio, & esse cum Christo: & eandem requiem Christi que consortium idem vos quoque jugiter optare, ac bonis operibus incessabili moneo labore conquirit: harum monitionum mearum meique ipsius memoriam habere quæso perpetuam.

14. Talibus Patris beatissimi dictis amarissimè rursum circumstantium filiorum luctibus concitatis & lacrymis, in hanc omnes erumpunt vocem luctuosi clamoris: Cur, Pater piissime, filios mærentes deferis ac desolatos? Diuturna quidem nobiscum tua conversatio fuit, sed tam desiderabilis tam dulcis, ut amissa nec recuperanda, meritò videatur fuisse brevissima. Porro tibi diuturnitas laborum, etsi tardaverit, præmia augmentabit, dum procurabit recipiendorum quandoque merita præmiorum. Totam ergo sollicitudinem tuam ad nostræ quæsumus salvationis impendito curam, quibus noxia tua erit absentia, cum tibi præmiorum interim nequaquam sit dilatio nocitura. Domini, ait ille Beatus, voluntas ex hoc principaliter impleatur: verum si me ille corpore à vobis jam nunc voluerit separare, nequaquam vel hinc vos oportebit tristiores existere, cum præsentior atque valentior vobis adjutor, favente Deo, spiritu possim esse quàm carne. Quapropter non amplius me quæso vestris jam lacrymis, vel luctibus fatigetur, vestrique afflictione mæroris cor meum diutius affligatur: omnem sollicitudinem vestram ut dudum monueram in Deam omnipotentem misericordemque projicite; cui curam esse de vobis juxta assertionem Apostolicam confidentia tota sperate.

Ad cælum
vocatus af-
cendit.

15. His præmissis, in ultimo dixit: Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace. Ita beatissima illa anima audiens intus vocem dicentis Domini: Surge amica mea & veni, corruptibilis carnis vinculis absoluta, & de mundanis tenebris in auras cælestis libertatis educta, evocanti se atque educenti vocibus respondens æternæ gratulationis: Dirupisti, ait, vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. Denique cum jam hora videretur noctis esse secunda, globus lucis immensæ super cellulam, in qua Sanctus decumbebat, de cælo visus est descendisse, ac statim ad cælum nihilominus ascendisse.

A S. Ferreo-
lo sepelitur.

16. Tum deinde corpore ex more composito atque in feretro collocato, totam in Psalmis & Hymnis pervigilem beati Magistri deduxere discipuli noctem. Mane autem facto, ingens convenit populi multitudo, sed & Lemovicensis Pontifex urbis, in superioribus memoratus nomine FERROELUS^b nuntio de transitu ejus accepto, cum omni festinatione iter eò properavit accelerare. Quo tandem perveniens, & super carissimi sibi Sancti corpus cum multis lacrymis ac lamentationibus procumbens, eo quàm maximum sibi fatebatur incubare dolorem, quod eum in postremis positum nequiverit invenire superstitem. Dein cum sacratissimum corpus ad Ecclesiam beati Martyris Iuliani, quam à fundamentis extruxerat idem vir beatus, deferendum decrevisset & ibidem tumulandum, feretrum quo jacebat, movere non potuerunt.

Corpus
alijs immo-
bile tridua-
no indicto
jejunio fa-
cile levatur.

17. Cum igitur ob impossibilitatem movendi corporis FERREOLUS Pontifex stupidus pariter factus esset & tristis, tam sibi ipsi Clericisque suis, quàm universæ quæ convenerat multitudini jejunium triduanum indixit, atque à Domino petendum admonuit, ut quænam esset sua, Sanctique ipsius super sui tumulatione voluntas, omni remoto designaret ambiguo. Tertio itaque peracto jejunio rursus ad levandum ac deportandum sacrum corpus accedunt. Tum verò à duobus tantum summa cum levitate sublatum est atque delatum ad sepulturam vocibus immensis gaudiisque magnificis Dei mirabilia, & Sancti virtutem magnificantibus univèrsis. Et verè magnificanda totisque fidelium votis, dignis præconiis attollenda, & in morte virtus illius claruit, & in vita. Glorificatus est itaque coram hominibus in terris, glorificatus est etiam coram Deo, immò cum Christo gloriatur in cælis; qui cum Deo Patre vivit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

^a Nempe anno xvi. Childeberti Regis, ut Gregorius loco saepius adducto scribit, Christi nimirum p. xci.

^b Ferreoli Episc. Lemovicini meminit idem Gregorius in lib. 7. cap. 10. quamvis Aredij funus à Ferreolo curatum nusquam dicat.

DE S. AGNELLO ABBATE VRBIS NEAPOLIS PROTECTORE.

Ann. Chr.
D. XCVI.
Decemb.
XI V.

Ex Catalogo Sanctorum Italia à Ferrario edito.

AGNELLO Neapoli piis & honestis parentibus natus, (qui cum steriles essent, illum à Dei Genitrice **MARIA** precibus impetrarunt) ut ætate, sic moribus virtutibusque crederet. Agnellus Monachus Xenodochium condidit. Oñennis scholam frequentare & literis operam dare coepit: quibus apprimè eruditus, annum natus quintumdecimum Monasticam vitam amplexus, exstructo in specu Sacello, ibi Deo in orationibus, jejuniis piisque meditationibus famulatus est: donec mortuis parentibus ex facultatibus Xenodochium non longè ædificavit, in quo agrotos excipiens illis necessaria ministrabat, propriisque manibus inserviebat.

2. Accidit autem ut quidam gallinam ex iis quibus infirmi in Agnelli Xenodochio vescabantur raperet, qui objurgatus à sancto viro dicente, Si qui esurientes non pascunt ex suo, damnantur, quanta eos poena manet qui ab esurientibus cibos auferunt? illum pugno percutere præsumsit. Sed is repente divinam expertus ultionem, officio manûs qua percusserat destitutus, cæcus etiam effectus est; donec crimen suum passus ac veniam suppliciter poscens, Agnelli oratione pristinam recuperavit sanitatem.

3. Cum autem famâ sanctitatis Agnelli pervagante plurimè ad eum in dies confluerent, nominis sui celebritatem fugiens in altissimos Samnij montes secessit: ubi cum in specu aliquamdiu omnibus ignotus demoratus esset silvestribus herbis sustentatus, cælesti monitu ad Xenodochij curam redire cogitur. Cui cum septem annos præfuisset assiduis prædicationibus ac privatis hortationibus intentus, in exstructo à **GAUDIOSO** Episcopo Africano Cœnobio^o prope Urbem, in quo ipse **GAUDIOSUS**, **QUODVULT-DEUS** & alij Episcopi ex Africa ejeeti vitam duxerant Monasticam, licet invitatus Abbas præficatur, cum paulò antè cæco lumen restituisset, ac toto corpore contractum divinitus sanasset.

4. Cumque aliquot annos ei Cœnobio sub **S. BENEDICTI** Regula, quam Monachos exactè servare docuerat, præfuisset, annum ætatis agens sexagesimum unum, postquam in festo die **S. LUCIÆ** celebrasset, cæcūque manibus oculis ejus admotis illuminasset, XIX. Kalend. Januarij cessit è vita anno salutis D. XCVI. **GREGORIO** primo Pontifice maximo, & **MAURITIO** Imperatore. Cujus corpus suavissimum mittens odorem **FORTUNATUS** Episcopus Neapolitanus quatuor Episcopis finitimis accitis in **Æde S. MARIÆ** quæ postea **S. AGNELLI** dicta est, condidit, innumeris subsecutis ad ejus tumulum miraculis.

* Hoc S. Gaudiosi Cœnobium longè ante Agnelli tempora exstructum (cū Gaudiosus anno Christi cccc. xi. claruerit, ut Baronius probat in Notis ad Martyrol. Rom. die 18. Octob.) eo in loco exstitit, ubi Dominicani postea Ecclesiam semirutam in honorem B. **MARIÆ** de sanitate (ut vocant) crexerunt, quod ex Paulo Regio in Italica S. Agnelli vita didicimus.

Ann. Chr.
D. XCVI.
Decemb.
XXIX.

VITA S. EBRULFI ABBATIS VTICENSIS.

Auctore anonymo perantiquo.

Ex MSS. codd. Monast. Beccensis & Conchenfis.

OBSERVATIO PRÆVIA.

SANCTI EBRULFI Vticensis Acta ab vetusto Scriptore fuisse exarata discimus ex Adonis Martyrologio IV. Kal. Ianuar. in hac verba: In pago Oximense Natale S. EBRULFI Confessoris cuius Gesta habentur. Illa Gesta vidit Ordericus Vitalis, eaque Historia sua libro sexta inserta a se testatur, quemadmodum infra num. 29. & 30. ex eo referemus. Nec tamen eadem Acta nobis sincera omni ex parte tradidit, sed variis relationibus, qui mos illorum temporum erat, interpolavit. Amodo, inquit, de ipso Patre ordiar, & ejus gesta sicut à priscis scripto, seu relatione traduntur, breviter prosequar. Eisi verò plerumque Lectorem monet, quid ex veteri Scriptore, quid ex vulgi fama referat; satius tamen duximus Acta illa, quæ Surius contraxit, sincera & illibata exhibere, Orderici autem additamenta in Notulas referre.

PROLOGUS AUCTORIS.

SVB LIME Divinitatis consilium sicut velle semper habuit fideliter certantibus succurrere, ita nunquam destitit malè torpentibus ut securius dimicarent fructuosi laboris exempla proponere: Videlicet ne & laborantes deficerent, & desides quod imitarentur agnoscerent. Sicque Divinitatis providentia mortalium fragilitati misericorditer obviat, quatinus feralibus feminariis inertiae sublati, & habeant ante oculos victorias hominum ejusdem conditionis infirmæ, & nihil de victoria hæsitantes securi militent sub tanto Imperatore. Ad hoc enim auribus Ecclesiæ frequentes Sanctorum recitantur triumphi, ut qui dulcedine delectamur regni, non declinemus eorum vestigia per laborem sequi. Quid namque prodest contemptores mundi laudibus extollere, si refugimus malè vivendo imprimi illorum formæ?

2. Ad imitationem itaque Fidelium beatus EBRULFUS * enituit mundo, suo siquidem tempore singulare speculum. Interno quippe pietatis flagrans amore, mundanæ conversationis illecebras spreverat, & ut veræ religionis assertor quod habitu prætendebat, moribus indefinenter exerceret, studebat. Unde nimis dignum fuit, ut multiplici virtutum fulgeret genere, quem nulla turpis voluptas per delectationem alligaverat in mente. Superno namque totus inhians regno, adhuc vivens in carne, jam fruebatur collegio superioris curiæ. Competenter ergo prætendebat mundo, quantum valeret apud Deum ejus pia conversatio. Verum priusquam ad hæc veniamus, ut recto procedat tramite narrationis exordium, ejus sanctitatis primordia proferamus in medium.

VITA INCIPIT.

1. VENERABILIS igitur Pater EBRULFUS admodum nobili ortus prosapia, Baiocassinae * urbis oriundus existit: quem parentes nimiam educantes curâ Catholicæ fidei magisterio tradiderunt. Qui mira velocitate divina & humana diligenter percurrrens studia, etiam adhuc puer ipsos magistros dicitur præcessisse doctrinâ. Cælestis enim gratia quæ sibi eum religionis doctorem futurum præviderat, in omnibus efficacissimè docilem reddiderat. Neque ex insolentia (ut mos est hujus ætatis) superbè aliquid agendo, tante indolis dignitatem inficiebat: vultu siquidem spectabilis, & affectu dulcis, nulla levitate aliqua existerat. gravis. Qui, sicut dictum est, nobilitatis lampade clarus, immortalis Dei jam notus præscientiæ, mox innotuit Regi^b, qui tunc temporis mortali præerat aulæ: qui comperiens quis vel cujus nobilitatis esset, illicò præsentari sibi eum jubet, condignum fore dijudicans, ut quem mentis nitore extulerat, regalibus ministeriis deserviret. Per humilitatis autem officium tantam ei supernus Imperator gratiam contulit apud terrenum,

Ebrulfi patria, parentes & educatio.

Qualiter in aula se gessit.

* Baiocasses, Bayeux, urbs Episcopalis in Normannia sub Archiepiscopo Rotomagensi.

^b Nimirum Childeberto Seniori, cui tum parebat Neustria, in qua Ebrulfus anno D. XVII. natus, adolescens non alij quam Childeberto notior esse potuit.

Id tamen Ordericus Vitalis in lib. 6. Hist. de Chlothario Chlodovei I. filio Childeberti fratre interpretatur. Subscribit Antonius Ypez in Chron. Bened. ad ann. 578. sed fallitur dum Ebrulfum Bellovacensem cum Vicensi confundit.

quatinus ceteris praelatus maximum in palatio obtineret locum. Oratoris quippe facundia praeditus, ad agendas causas inter aulicos residebat doctissimus. Ita tamen secularibus intendebat negotiis, ut numquam relaxaret animum ab aspectu internae dilectionis.

4. Sed cum opportuna spes propagandae sololis haberetur in domo patris, crebra & honesta amicorum compulsiu peruatione, condignam natalibus uxorem instituit ducere. Quam gratia posteritatis suscipiens non carnis voluptate, illud Apostolicum exsequendo, solerti volebat meditatione : *Tempus breve est : reliquum est ut qui habent uxores tamquam non habentes sint.* Illudque non oblivioni tradiderat, quod post pauca subinfertur. *Et qui amantur hoc mundo tamquam non utantur : praeteris enim figura huius mundi.*

5. Fruebatur itaque vir Deo plenus temporalibus, cauta cogitatione providens, ne displiceret Conditori in acceptis rebus. Cumque locupletatus nimis fieret, plus gaudebat bono opere quam bona possessione : praecorum Patrum gesta quae per multos codices legerat, qualiter in se se transferret, summo studio elaborabat. Insistens autem elemosinis, orationibus atque vigiliis, conjugem quam duxerat, ad idem sanctitatis opus evocabat : quatinus per virum fidelem cum fidelis aderesceret devotio mulieris. Sicque degens adhuc sub Laicali habitu vitam instituerat, ut nihil ab his discrepare videretur, quos imperium Regulare coerebat.

6. Cum ergo beatissimus athleta Christi quadam propria lege Dominicis ardentem inserviret praeceptis, divino nutu contigit ut illud audire mereretur, quod Dominus in Evangelio suis discipulis loquitur : *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam & sequatur me.* Hac vero per Spiritum-sanctum affectus sententia, ad cumulum perfectionis illud alte memoriae condiderat quod contemptoribus mundi ipsa pollicetur Veritas : *Amen dico vobis quod vos qui propter me reliquistis omnia, centuplum accipietis & vitam aeternam possidebitis.*

7. His igitur & huiusmodi veridicis accensus promissis, quod antea cum discretione fecerat, facta distractione rerum, quidquid habere potuit pauperibus erogat. Conjugem quam, ut patris nomen haberet, acceperat, sacro velamine consecrans caelesti sponso condonavit. Ipse vero tamquam elapsus a naufragio ad Monasterium festinavit. Et factus Monachus, mansit ibi in omni humilitate serviens Deo per aliquod tempus : exercebatque in eo magis magisque sanctae conversationis affectus. Verum cum ob sanctitatis gratiam cepisset gloriosus Confessor Ebrulfus a Fratribus honorari, casum elationis metuens incurere, accitis secum tribus Monachis, quos sibi familiari colloquutione conjunxerat & ad id perfectionis certamen promptiores cognoverat, utpote iamdudum solius Dei contemplationi volens incumbere, summa cum velocitate eremum studuit expetere. Qui venientes ad locum Oximentem nomine ingressi sunt silvam quam Vticum protestantur incolae. Quae silva densitate arborum horribilis, crebris latronum frequentata discursibus, habitationem praestabat immanibus feris. Cumque intrepidis gressibus vastissima loca solitudinis peragrent, non inveniunt ubi conveniens suae devotioni hospitium collocarent, beatus Ebrulfus purae conscientiae spiritu inardescens oravit ad Dominum dicens : Domine Iesu-CHRISTE qui populo tuo Israelitae gradienti per desertum re ductorem fidelissimum in columna nubis & ignis exhibuisti, dignare propitius nobis volentibus Aegyptiacae servitutis damnationem effugere, locum libertatis & nostrae fragilitati opportunum clementer ostendere. Mox vero completa oratione apparuit fidei viro Angelus Domini, adveniens quod poposcerat indicare : quem sequentes praevium pervererunt ad fontes habillissimos ad potandum, qui paululum derivati colligebantur in magnum stagnum ; ubi genua flectentes, monstratori Deo immensas referunt laudes, qui numquam spernit servos suos sperantes in se.

a Ordericus Vitalis lib. 6. Hist. ex majorem traditione servet fuisse Monasterium diocesis Bajocassinæ Duos gemellos appellatum, cujus sola rudera suo tempore exstant. Consule Vitam Martini Vertavenis infra ad num. 9.

b Vilhelmus Gemeticensis in lib. 5. cap. 3. Oximentem Comitatum, Fortunatus in Vita S. Germani Episcopi Paris. Oximentem pagum seu tractum vocat : Ordericus vero in lib. 6. Hist. Eccl. ante med. S. Ebrulfi secessum ita describit. *Per Oximentem pagum in locum qui Mons-fortis dicitur venerunt, ibique quia locus amoenus si. via & fontibus abundabat, hospitari sunt, & aliquamdiu vitam solitariam ducentes sancte vixerunt. Sed quia duo castella Oximis Guaciumque in vicinio erant, ubi plures adhuri forentes causas veniebant, servi Dei adventantium multitudinem molestiam plerumque perferbant. Praefata nempe opida tempore Caesaris fuisse, etque leguntur fortiter resistisse, ibique per multa saecula Principum sedes permanisse. Inde*

frequentia procerum atque mediocrium, quibus antea nobilis heros in saeculi fastigio notus fuerat, jam speciosa theoria ferventer inhaerentem visitabat, & multiplici colloquio de causis utilibus proato caelestia meditantem inquitabat. illum igitur venerabiles viri locum deseruerunt, ibique posteri Basilicam, quae adhuc perdurat, in honore S. Ebrulfi condiderunt. Quae quidem sacra Ecles (addit Anonymus du Monstier in Neustria pia) exstat in Decanatu de Bello-monte Dioc. Lexoviensis, vocaturque Prioratus S. Ebrulfi Ord. Cluniae. Porro S. Ebrulfus in ipso pago Oximentensi cum tandem substitit, condidit Monasterium hodieque celebre, quod ab antiquis quandoque Oximentense ab Oximo opido, vulgo Hiesmes ; quandoque Vticense a silva Vtico vernacule Ousche ; nunc vero S. Ebrulfi Gallicè S. Eurent appellatur, estque non Bajocensis, sed Lexoviensis diocesis, uti Menardus noster in Martyrol. contra nonnullos observavit. De anno foundationis infra ad num. 17.

Act. SS. Ord. S. B. Saeculum I.

Y y ij

Ann. Chr. D. xcvi. Decemb. xxix. Uxorem ducit.

1. Cor. 7. 29.

Qualis in conjugio.

Matth. 19. 21.

Velata uxore in Monasterium se recipit.

b Inde in Eremum cum tribus sociis.

Ann. Chr. 8. Celebratâ autem gratiarum actione, nomen Domini invocantes, pro quantitate
D. XCVI. habitantium de virgultis & frondibus construxere tugurium, quod clauſtro parvulo ejuſ-
Decemb. dem materiæ circumcingentes manerunt ibi, optatæ quietis refugium conſecuti. Quo-
XXIX. rum ſervitus quantum libera, tantum Deo comprobatur exſtiſſe grata. Omnem quippe
Cellas inibi conſtruit. mundi ſtrepitum conculcantes pedibus, ſolis inhærebant cæleſtibus: & qui cuncta con-
templant, præter Deum nihil habebant. Vnde bene cum Pſalmographo cantare merue-
runt: *Portio mea, Domine, dixi custodire legem tuam.* Summi namque Dei obſequentes

Pſal. 118. 57. legi, eum ſolum patrem conabantur adipiſci.

9. Dum ergo totâ vigilantia interioris hominis perfectum adquirent, neque eos
A latrone aut loci aſperitas, aut beſtiarum feritas à propoſito deterreret, factum eſt ut quidam la-
perperam tronum qui ſilvâ incolebant, ad eos diverſeretur. Et admirans eorum conſtantiam & in
deterrecur. Chriſti ſervitio perfeſerantiam ait: O Monachi, quæ cauſa turbationis vos has partes
coëgit adire? vel quomodo præſumpſiſtis hoſpitari in tanta ſolitudine? non optimum lo-
cum inveniſtis. An neſcitis quia hic eſt locus latronum & non Eremitarum? huius ne-
moris incolæ rapinâ vivunt; proprio viventes labore conſortes pati nolunt. Non diu tuti
hic eſſe poteſtis. Præterea arva inculta & infructuoſa & veſtro labori ingrata inve-
niſtis.

10. Ad hæc venerabilis pater Ebrulfus, ut erat vir eloquens, ſingula propoſitionum ex-
ſecutus reſpondit: Verè, Frater, non turbationis inſolentia, ſed cunctipotentis Dei
Latronem ad melio- hic nos appulit præſcientia. Neque ex ulla uſurpatione ad hæc devenimus loca, ſed po-
rem ſuagem titiis ut liberiùs deſceamus peccata noſtra. Et qui nobiſcum eſt Dominus, in ejus tutela
hoitatur. poſiti non timemus minas hominum, cum ipſe dixerit: *Nolite timere eos qui occidunt cor-
pus, anima non habent quid faciant.* Illud autem quod propoſuiſti ultimum de labore, no-
Matth. 10. 28. veris, quia potens eſt Dominus ſervis ſuis parere in deſerto menſam reſectionis. Cujus
opulentia particeps & ipſe fieri poteſ ſi pravitatem quam exerceſ, deſeris, & Deo qui
vivus & verus eſt te famularum devotiſſimè ſpononderis, fili. Noſter namque Deus,
Ezech. 18. 22. ut ait Propheta, in quacumque die peccator converſus fuerit quæcumque operatus eſt
mala oblivioni tradit. Ne ergo deſperes, frater, de bonitate Dei propter immanitatem ſce-
lerum: ſed admonitionem Pſalmographi ſequens, diverſe à malo & fac bonum, pro
certo intelligens quia oculi Domini ſuper iuſtos & aures ejus ad preces eorum. Sed & illud no-
Pſal. 33. lumus te ignorare quod idem Propheta perſonat continuè terribili relatione: *Vultus autem
Domini ſuper facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum.* Quod ſi divinæ pietatis intui-
tus præſens adeſt iuſtis ut eorum preces exaudiat; patet proculdubio quia diverſitur ab
inuſtis, ut eorum quandoque impudentiam potenter puniat. Tunc ille in his ſermonibus
ſupernâ compunctus gratiâ, reverſus eſt ad propria.

11. Mane autem facto renunciatis omnibus quæ habebat, deportans ſecum tres tan-
tùm ſubcinericios panes & favum mellis, citato calle repedavit ad ſervos Dei. Et proci-
dens ante pedes ſancti Ebrulfi, protulit eulogias benedictionis: moxque ſancto afflatus
Spiritu, emendatiorem vitam pollicitus, ibidem ad eum eſt Monachilem profeſſionem pri-
mus. Quem imitantes multi ejuſdem ſilvæ latrones, per admonitionem beati viri aut ſie-
bant Monachi, aut deſerentes latrocinia efficiebantur cultores agri. Sed & ex vicinis lo-
cis famâ divulgante nomen & meritum beati viri, nonnulli veniebant ad eum, deſide-
rantes contemplari ejus Angelicam faciem & jocundiſſimum audire ſermonem. Cùmque
ei adminiſtrarent quæ erant corpori neceſſaria, reſecti ſpiritualibus cum alacritate men-
tis remeabant ad ſua. Quidam autem ex ipſis, ut meruerunt perſui ejus colloquio, de-
precabantur aſcribi tam ſpirituale collegio: jamque propter frequentiam venientium,
prædicta ſilva ſolitudinis amiſerat vocabulum.

12. Accreſcente itaque numero Fratrum, accreſcebat & in beato vito Ebrulfo gratia
virtutum. Patientia quippe ſingularis, abſtinentia erat prædicabilis, creber in oratione,
hilaris in exhortatione. Proſperitate neſciebat extolli, adverſitate non poterat fraangi.
Qui quod ei deſerebatur à ſideli populo, pauperibus qui ad eum conſuebant mandibit
distribuï, dicens non oportere Monachos aliqua angſollicitudine de craſtino. Quidam
ergo die deficiente copiâ panis, pauper ad januam veniens, poſtulare eleemoſynam cœ-
pit. Qui cùm denegantem ſe habere quod poſſet largiri miniſtrum inclamaret, venera-
bilis Pater ait; Frater, quare negligis clamorem pauperis? da quaſo eleemoſynam inopi.
At ille, Non habeo, inquit, Pater niſi dimidium panis, quem reſervo parvulis noſtris.
Nam cetera ſecundùm iuſſum tuum erogavi. Cui ille, Non debes hæſitare fili. Num le-
gisti Prophetam dicentem: *Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem, in die mala libe-
rabit eum Dominus.* Numquam ſanè deſinet fidelis Conditor paſcere, pro quibus digna-
tus eſt affixus cruci precioſum ſanguinem impendere.

13. Erogato autem pane pauperi, ecce ante ſolis occaſum viſus eſt aſtiſſe pro fori-
Cibaria di- vinitus ac- vinitus ac-
cipit. bus Cellulæ quidam clitelarius, pane & vino ſufficienter onuſtus; qui verò eum addu-
xit, divinitus ſcatuniente, à multis poſtea ſanitatis cauſâ frequentato.

* Ordericus hoc loco miraculum inferit de fonte ex baculo, quem egenus panem accepturus in terra defi-

sciat, dicens se feneratorum esse, ministrum advocavit. Cui tradens quæ detulerat, ait: *Ann. Chr. Vade Frater, & da tuo Abbati. Quo dicto, velut iter accelerans equum ascendit, & se-* *n. xcvia*
finus abscellit. Cumque Pater personam datoris requireret, responsum est cum quanta
Decemb. xxix
celeritate discessisset. Intellexit ergo hæc sibi à Deo delata fuisse: & exhilaratus spiritu,
gratias egit pietati ejus immensæ qui multiplicat misericordiam suam servis suis, & red-
dit plura pro paucis. Ab illo vero die nunquam defuit illis quod poscit usus humanæ
fragilitatis.

14. Sed cum paulatim pio Domino præstante auxilium, temporalibus bonis augmen- *Latrones*
 tari cœpissent, duo sævi latrones ex alia provincia, audientes multiplicari eorum sub- *converit.*
 stantiam, direxerunt gressum ab beati viri cellulam: & assumpto grege porcorum, cum
 silvam egredi festinarent, reciprocato itinere, ipsam Eremum cœperunt circumire: &
 non inveniunt liberam exeundi potestatem, obstupescit cur hoc contingeret, & jam
 erando fatigati, audierunt signum quo Fratres acciti convenirent ad consuetæ orationis
 studium. Ad cuius sonitum nimio terrore percussi, relictis porcis, ad hominem Dei ve-
 lociter accesserunt. Et confessi crimen quod egerant, facti sunt ei Monachi.

15. Verum ad commendandam illustrem gloriam Magistri, non illud tacendum esse *Corvus ta-*
 duximus, quod per quemdam discipulorum ejusdem honorificentissimi Viri, exhibuit *pax disci-*
 præcellens gratia septiformis spiritus. Corvus namque qui prope Monasterium nidifica- *puli prece-*
 verat, ova furtivè rapiebat, & per insertam fenestram Refectorium intrans omnia tur- *exanimat-*
 babat, nidòque suo quod tollere possesportabat. Tunc unus ex Fratribus cuius erat hoc *tur.*
 officium, simpliciter orans inquit: Domine vindica nos de adversario, qui aufert quod
 nobis donat tua miseratione. Nec mora: reperiunt volucrem sub arbore mortuam, qua
 sibi collocaverat nidum. Sic quidquid eis nocere voluit, aut citò petiit, aut pœnitens me-
 lioris propositi habitum recepit.

16. Igitur cum omnium inspector Deus gloriosum certamen Ebrulfi dilecti sui cle- *Ebrulfus*
 benter aspiceret, roboravit cor illius fidei soliditate, quatinus perseverans in bono ope- *alium sa-*
 re, exemplum fieret ceteris Regularis disciplinæ. Qui licet vehementer arderet adire re- *lutis causâ*
 motioris deserti loca, & hominum declinare consortia; prudentiori tamen consilio deli- *à secessu*
 beravit præfens prodesse exercitui, cuius dux atque magister existerat propositi. Metuens *deliderato*
 videlicet si se fundamenti auctor subtraheret, opus ædificij propter novitatem aliquatenus *temperat.*
 vacillaret: præcavebaturque, ne dum sibi locum quietis provideret, aliis detrimentum
 foret. Perstitit ergo princeps agonizantis exercitus, & in acie ut miles pugnans, & extra
 aciem ut fortis ductor per incrementa virtutum sese proferendo sublimans. Cujus cele-
 berrima sanctitatis opinio plurimas percurrans provincias ad ejusdem professionis luctam
 felices & strenuas & metuentes Deum personas illexerat. Tradebant autem beato viro
 domos, prædia, possessiones atque familias, rogantes ut eis Monasteria ædificari præci-
 peret, & ordinem quem vellet vitæ, sollers Pastor imponeret. Quorum petitionibus
 adulescens vir sanctissimus quindecim Monasteria a virore seu mulierum regulariter
 instituit, & singulis probatissimæ vitæ personas præfecit. Ipse autem proprio Cœnobio
 quod prius ædificaverat, præesse decrevit; in quo iugiter in Dei servitio permanens, ex-
 hortabatur Fratres ad altiora progredi & pertimescere multiformes insidias diaboli.

17. Elapso interea anno vicesimo secundo b inchoationis eorum in ipsa Eremo, in *b*
 eodem Monasterio ab incurfione insidiatoris generis humani pestifera clades subitanæ
 mortis ingressa affuit: beatus verò Ebrulfus non sicut mercenarius, qui in medio luporum
 derelictis ovibus fugam arripuit, sed ut verus Pastor cum eis certamen inivit, & im-
 plens Apostoli monita, gaudebat cum gaudentibus, flebat cum flentibus. Quibus verba
 exhortationis faciens ait: O fratres, roborate corda vestra, & estote parati, viriliter agite
 & confortamini in Domino, scientes quod tribulatio patientiam operatur. Renovamini
 spiritu mentis vestræ in Domino, & pugnate cum antiquo serpente: sit vobis cor unum
 & anima una in Domino. Ecce appropinquat vocatio nostra, & manifestabuntur opera
 nostra, reddetque verus arbiter prout exposcunt singulorum merita; vigilate ergo & orate,
 quia nescitis diem neque horam. Beatus ille servus quem cum venerit Dominus inveni-
 ti vigilantem. His & hujusmodi Dominicis persuasionibus prudens concionator conscien-

a Ordericus Vitalis lib. 6. *Nomina locorum*, inquit, in quibus Pater EBRULFUS xv. Monasteria construxit, & vocabula Patrum quos idem Cœnobialibus turmis Vicarios Christi præfecit, variis mutationibus rerum per cccc. annos abolita sunt.

b Istam luen eodem tempore contigisse putamus, quo discipuli S. Mauri Abbatis centum & sexdecim brevi tempore apud Glannasolum morte correpti sunt: cuius pestis meminisse videtur Gregorius Turon. in lib. 6. cap. 14. *Magis*, inquit, eo anno, nimirum Childeberti secundi vii. Christi d. lxxxii. lues in populo fuit, valetudines varia &c. Cum ergo pestis illa anno

vigesimo secundo à S. Ebrulfi secessu in silvam Vticensi accidisse hic dicatur, Cœnobij Vticensis primordia ad annum d. lx. rectè statuimus. Equidem VVillelmus Gemeticensis in lib. 7. Hist. Norman. cap. 23. Monasterium illud Hilperico & Sigiberto regnantibus conditum asserit. At cum Chlotharius utriusque pater & decessor anno d. lxi. diem supremum expleverit, quod sub finem ipsius principatus inchoatum est, illud sub ejus filii Chilperico & Sigiberto absolutum merito dici potest. Confer Notas in Vitam S. Martini Vtensis ad num. 12.

Pestis tempore suis adest in trepidus.

Rem. 12. 15.

Monasteria xv. construit.

Ann. Chr. tias Fratrum conveniebat, annexens etiam quæ bonis gaudia, quæ malè viventibus de-
b. xcv. beantur tormenta.

Decemb.

xix.

Anserum
hinc viatico
defunctum
excitit &
viatico mu-
nis.

18. Cùm ergo velociter interire cœpissent, ut plenius beati viri sanctitas claresceret, quidam ex Fratribus ANSERUS nomine, sine Viatico defunctus est. Custos autem ejus ad Abbatem veniens ait: Ora, Pater, pro filio rebus humanis miserabiliter jam egresso. Tua ei ducatum præstet oratio, cujus iter non munivit salutaris hostiæ commu-
nio. Qua de re beatus Ebrulfus semetipsum multum incusans quòd quasi negligenter ac-
ciderit, ad torum defuncti venit: & præcedentibus lacrymis stratus in pulvere arma ora-
tionis quæ consueverat, arripuit. Postquam autem sensit sibi adesse divini favoris præsi-
dium, surgens à terra inclamavit mortuum. Ad cujus vocem qui lumen amiserat, ca-
put crexit; & apertis oculis, suæ libertatis intuens auctorem ait: Benè venisti liberator
meus, benè venisti. Me etenim quem inimicus sibi vendicaverat quia incommunicatum
reperit, tua salvat oratio, quæ calliditatis ejus argumenta soluit. Privatus namquæ
beatorum convivio sententiam exceperam, utpote non habens Viaticum, miseræ famis
cruciandus supplicio. Quapropter benigne Pater, rogo ne differas, quin salutaris hostiæ
ræ participem facias. Quid multa? Iubetur offerri sacrificium; Quod mox ut accepit ad-
mirantibus cunctis quòd revixerat, provida dispensatione Dei rursus spiritum exhalat.
Exultat gloriosus Pater certior factus de salute Fratris, exultant Fratres collaudantes De-
minum pro novitate miraculi. Ille latatur quia Fratrem exceptum morti per acceptam vi-
tam vitæ remiserat; illi gloriantur habere se Patrem; cujus ad preces infernus expavescat.
Qui & si imminentis pestis confiderant periculum, minus tamen sub tali ac tanto duce jam
formidant improvise mortis interitum.

Pestis Mo-
nachos ne-
cat.

* 1. infra
num. 27.

Ebrulfus
alium mor-
tuum susci-
tat.

19. At verò eodem mortalitatis urgente incommodo, mortui sunt ex Monachis septua-
ginta octo, sed & famulorum non minima multitudo. Ceterum quid de quodam eorum
contigerit, non oportet præterire silentio. Ipso namque die Dominica Nativitatis ab uno
valde necessario Monastica rei ablata est anima, qui diligenti studio funeris compositus,
extra Monasterium ubi locus erat sepeliendi * asportatur: ibique eum deponentes, expe-
ctabant quatenus expleto Missarum præconio sepultura traderetur. Flebat autem totius
Ecclesiæ conventus pro tanti famuli morte. Procurator quippe diligentissimus res Fratrum
administrabat officiosissimè: qua de causa nimio ab omnibus colebatur amore. Cùm ergo
pariter omnes flerent, beatus Ebrulfus Spiritum-sanctum tota mente concipiens intre-
muit, dolorique Fratrum compatiens, ad nota præsidia recurrit, orationi incubuit, pec-
tus vehementer cædit. Tandiuque sese lacrymabiliter afflixit in prece, donec pro quo
precabatur famulus resurgeret, & gratias agens pro reddita vita, & ante pedes resuscitatoris
procumberet. Quo facto, ad cælum clamor tollitur, nomen sanctæ Trinitatis in com-
mune benedicitur, clarus & Apostolicus quia mortuos suscitaverit apud cunctos Ebrul-
fus habetur: qui autem vivificatus fuerat, pristino restitutus officio postea plures vi-
xit annos.

Ebrulfi vir-
tutes.

Psal. 1. 2.

Job. 1.

20. At demum annuente nutu supernæ pietatis, cessavit languor ille mortalis. Verùm
cessante infirmitate, non cessabat pius Pastor exorare pro defunctis, intelligens quia vera
caritas; ampliùs pro anima quàm pro corpore laborat. Qui licet canicie veneranda can-
deret, nescius tamen cedere senectuti, aut orando aut legendo diem continuabat nocti,
iuxta illud quod inter alia de beato viro Psalmista dicit: *Et in lege Domini meditabitur dis
ac nocte.* Caritatis quidem igne repletus, in omni exercitio virtutum persistebat attentius,
peccantibus misericors sui oris invigilabat firmissimus custos. Cum neglecta suæ cutis cu-
ra, tribus vicibus tantummodò in anno tondebatur coma. Nulli unquam in ultione
retribuit mala. Si quis aliquod damnum de rebus transitoriis ei nunciasset, continuò res-
pondebat: Dominus dedit, Dominus abstulit: sit nomen Domini benedictum. Tanta ei
virtus reconciliandæ pacis inerat, ut quicumque discordes ad eum venirent, ejus mel-
liduis mitigati sermonibus, pacifici remearent. Omnes autem ad se venientes tam nobi-
les quàm ignobiles, pauperes atque peregrinos hilari vultu recipiebat. Semper apud
cunctos lætissimus esse volebat, raròque aut vix quem reciperet absque quolibet munusculo
à se recedere permittebat.

Infirmos
sanat.

21. Infirmi etiam per benedictionem ejus sanitate recepta, benedictentes Dominum re-
debant cum ingenti lætitia: cunctis denique beatum virum petentibus optata provenie-
bat salus. Multi quoque quos adeò vexaverat immanissima vis febrium, ut nequirent
adire beatissimi viri conspectum, missis Legatis rogabant ejus munificentiam, quatinus
cinctorium quod sibi de tuniculo paraverat, aut aliquid de sua veste, caritatis gratiâ me-
rerentur accipere. Qui ex fide hoc ipsum contingebant, pristina donabantur sanitate.
Quædam mater familias, quam nullus medicorum sanare poterat, auditâ famâ virtutum
beatissimi viri pescit ejus fimbriam sibi per nuntium afferri: quam cùm acciperet, ipsa
infirmitatem evasit, & alij quamplures. Ecce medicus laudabilis qui præsens præsentibus
beneficia sanitatis impertit, & absens absentibus idem exhibere non desistit. Sentiant vir-
tutem, qui ejus non novère faciem.

22. Confluentibus itaque ad eum universis certis ex necessitatibus, advenit etiam inter eos ex alia regione quidam pauperculus. Quem cum omni corpore attenuatum ex nimia infirmitate & curvatum super crura piissimus senex cerneret incedere, dixit: O Frater quomodo valuisti explicare tantum laborem itineris, cum tanta debilitate afficiaris? Cui ille: Gemina, inquit, necessitate compulsus, tuam, Domine, sanctitatem decrevi adire, videlicet ut & famelicum saties, & mediceris invalidum potestate qua praevalens. Quem cum ibi residere juberet, continuo sanum reddidit: & faciens Monachum, hortolanum esse præcepit. Itaque qui duo petiturus advenerat, trino munere se donare gavisus est. Famis namque effugato periculo incolumitatis invenit remedium, & emendationis vitae adeptus est propositum. Alius quoque pauper cum incolumis venisset, simulavit se agrotum & quasi contractum, ut aliquid amplius inter alios acciperet: sed mox ut ab homine Dei elemosynam suscepit, febre concussus est, quod sinxerat certus ei contingente: confessusque in ipso Monasterio suae pravitatis consilium infra paucos dies emisit Spiritum.

Ann. Chet.
D. XCVI.
Decemb.
XXI X.

Simulato
divinitus
punitur.

23. Inter hæc ergo virtutum insignia, cum jam Christi miles emeritus octoginta esset annorum, toto desiderio mentis, cui devotè servierat, faciem adoptabat contemplari: servum videlicet arguens infidelitatis, qui præsentiam vellet refugere Domini. Qui febricitans, nullum visus est per quadraginta septem dies sumpsisse cibum, nisi aliquoties Domini Iesu corporis Sacramentum: incessanter Fratribus etrogans, quasi nihil inaequalitatis pateretur, divini verbi mysterium. Et dum ex vicinis locis religiosi viri visendi studio ad eum devenirent, lacrymantisque precarentur, ut aliquid ex oblata caritate accipiens corpusculum dignaretur recreare, dicebat: Silete, silete, Fratres, nolite mihi fastidium ingerere, quod nolo penitus suadentes. Neque enim terrenis epulis indigebat quem Spiritus-sanctus intus alebat. Pascebatur quippe spe æternæ suavitatis, certus donari pro labore commercium beatæ immortalitatis. Denique instante die qua ei voluntas erat dissolui, & optato perfui vultu Creatoris, convocavit Fratres, quos ejus discessu merentes, & quid agerent mortuo Pastore proclamantes sic allocutus est: Filioli, una nimirum persistite, connexi vinculo caritatis. Sit vobis in invicem dilectio spiritualis. Non vos subripiat subdola fraus insidiatoris: & quod promissistis Deo, implere studete. Sobrietatem diligite, castitatem custodite, humilitatem tenete, superbiam vitate, & alius alium in bono opere festinet præire, hospites & peregrinos benigno animo suscipite propter illum qui dixit: *Hospes fui, & suscepistis me.*

Ebrulfi
ætas.

Infirmitas
diebus solâ
Eucharistiâ
pascitur.

Discipulis
hortatoria
verba facit.

Matth. 23.
43.

24. Hæc & alia hujusmodi glorioso Ebrulfo Confessore perorante, data etiam pace Fratribus, sanctissima ejus anima egressa est à corpore: moxque tanta claritate enituit illius vultus, ut nulli esset dubium quin triumpharet spiritus liber in caelestibus. Migravit autem à sæculo quarto Kalendas Januarij, tempore ROBERTI Sagienfis Urbis Episcopi, anno videlicet duodecimo regni Regis HILDEBERTI *. Quem Fratres cum magna reverentia in Ecclesia deportantes, diebus tribus ac noctibus Hymnos & Laudes Deo canentes, sanctum illius corpus diligenter visi sunt custodisse, expectantes conventum servorum Dei. Postquam verò compertum est in prædicta civitate excessisse rebus humanis consolatorem totius patriæ, concurrunt omnes ad Monasterium, beato funeri congaudentes interesse. Lamentabantur quoque pauperes verum Dei pauperem, divites divitem, pueri patrem, senes senem: Commune namque bonum omnibus merito communis habebatur luctus. Verum illud pietatis insigne, quod vir piissimus inter cetera egit jam fruens æterna luce, non arbitror tacendum esse.

Mortui.

Desideratum
ab omni-
bus.

25. Quidam namque ex Fratribus religionis & obedientie gratiæ perspicuus in ipso Monasterio serviebat Diaconij titulo sublimatus, quem Pater ob sanctitatis prærogativam nimium dilexerat. Hic ergo cum videret privatum se tanto Patre, nimio affectus dolore dicebat: Heu quid faciam miser? Cur destituis quem te fatebaris dilexisse, Pater? qui tuis eram intimus consiliis, cur à te divelli pateris? quem tractabas ut filium, cur despicias ut exosum? Sanè nunquam apud te promerui, ut ante me velles sepultura tradiri. Talia præstabat memorans, lacrymâque ciebat. Et ecce in ipsa nocte Dominica Circumcisionis, nutu divino emisit spiritum. Quod nimirum precibus beatissimi patris Ebrulfi constat fuisse gestum, videlicet ne quem dilexerat, hujus mundi ludibrio subjaceret, & precantum votis se promptissimè assaturum demonstraret. Sicque Monachus ille juxta quod precatus fuerat, expositus est ad sepeliendum in crastino cum suo Abbate. O mors gloriosa, quæ pretiosior consistit quàm vita! quod enim subripuit mundo, indubitanter adscripsit celo. Verum quantum possum conjicere, melius fuit illi sic mori quàm de morte iterum ad mortem resuscitari. Nunc enim certus de salute, nullo timet contami-

Monachus
S. Ebrulfi
patrocinio
mortem
impetrata.

* In duplici Chronico MS. Monasterij Vticensis, quod S. EBRULFI modo appellatur, natus legitur S. Ebrulfi anno DXXVII. mortuus verò anno DXXVI. Confessit Guillelmus Gemeticensis lib. 7. c. 23. his verbis: Anno ab Incarnatione Domini DXXVI. ætatis verò sue LXXX. residens in Sede Apostolica Gregorio summo

Dofore & Anglorum Apostolico B. EBRULFUS IV. Kalend. Januarij ex hac vita migravit. Ergo loco CHILDEBERTI, scribendus est CHLOTARIUS, cujus regni anno duodecimo, juxta computum Gregorij Turo-nensis, illigatur Christi annus DXXVI. at verò vigesimaus Childeberti II.

Ann. Chr.
D. xcvi.
Decemb.
xxix.

nari peccamine: si resuscitaretur peccandi spe, anxius laboraret dubio discrimine. Non ergo istud levius accipiendum est suprascripta mortuorum vivificatione. Iraque venerabilis pater EBRULFUS in Basilica sancti Petri Apostolorum Principis quam ipse ex lapidibus edificaverat, in saxo marmoreo mirifice sepultus est; ubi usque in hodiernum diem diverſi curantur languores & præstante pio Salvatore nostro marcentibus proveniunt consolationes: cui est honor & potestas una cum Patre & Spiritu-sancto, per omnia sæcula sæculorum.

Additamentum ex Orderico Vitali in lib. 6. Hist. Eccl.

Ebrulfus à
Childebert
to visitur.
* forte
subter.

26. **D**V M longè latèque fama B. Patris diffunderetur EBRULFI, ad Regis Franciæ pervenit aures CHILDEBERTI*: qui nimio cupiens desiderio videre illum, cum uxore sua & aliquibus de familia sua perrexit Vticum. Cum prope Monasterium viri Dei pervenisset, in locum scilicet ubi nunc Basilica beata Dei Genitrici & Virgini MARIE constructa est, de equo reverenter descendit, ac ut omnes ad obviandum servo Dei honestè se præpararent imperavit. Tunc Clerici qui comitabantur ei, vestimentis induti astiterunt, manus ad Reliquias atque cruces quas super* pallia posuerant miserunt, & eadem resumere voluerunt, sed nullo modo movere potuerunt. Vnde omnes nimio dolore affecti in terram se prostraverunt, & misericordiam Domini suppliciter deprecati sunt. Regina verò sese voto constringens ait: Si omnipotens Deus dederit nobis potestatem, ut sacra quæ hîc posuimus, sospites recipere possimus, in hoc loco venerabilem Ecclesiam in honore Genitricis ipsius construam. His dictis manus sacris apposuerunt, sed nihil profecerunt. Tunc Regina nimis mæsta cum lacrymis aiebat: Scio peccata mea promereri, ut servum Dei non possim contemplari. Attamen si per intercessionem ipsius Sancti creator omnium Deus nos respexerit, & sanctas nobis Reliquias auferre permiserit; altare marmoreum ex propriis sumptibus præparabo, & eidem faciam deferri Beato. Cùmque ab ore hoc protulisset, omnes Reliquiæ per seipsas motæ sunt, quas accipientes obviam viro Dei cum gaudio processerunt. Iam enim beatus vir adunatâ Fratrum turmâ veniebat, & cum eo multitudo populi utriusque sexus in adventu Regis tripudians properabat. Susceptus itaque Rex per triduum ibi demoratus est: tertio autem die sub circographo xcix, villas B. EBRULFO tradidit, ac ad suos inde lætus lares remeavit.

* la Cha-
rentone.

Regina Ec-
clesiam
condidit.

27. Regina verò voti sui memor, in colle qui inter rivum Carentonæ* & silvam consistit, intemeratæ Dei Genitrici MARIE honorabilem Ecclesiam construam fecit, & altare marmoreum, ut sponderat, venerabili viro transmisit, quod multis annis in eodem loco perduravit. Deinde post multorum annorum curricula quidam homuncio partem ejusdem marmoris ad alium locum transferre voluit, sed casu illud per medium fregit. Quod factum ut omnibus manifestaretur Deo displicuisse, non in longum passus est inultum remanere. Nam antequam annus revolveretur, præfatus homo vitâ privatur.

Cœmete-
rium.

28. In Basilica quam retuli Reginam condidisse, duæ aræ sunt consecratæ, quarum una dicata est sanctæ & individuæ Trinitati, altera verò intactæ Virgini Dei Genitrici. Fertur quòd ibi fuerit Cœnobium Sanctimonialium, necnon Cimiterium Monachorum & sublimium virorum, quorum illuc cadavera bajulabantur ad sepeliendum: quia in valle palustris humus erat, & in hieme passim dum foderetur, lympha mox scaturiebat, manansque foveam fons adimplebat. Vnde in prædicta Æde Virginis Matris plurima insignis habitationis indicia panduntur, & usque in hodiernum diem honorabiles ibidem sarcophagi servantur, qui spectabilium fuisse personarum sine scrupulo creduntur. His ita se habentibus, ad ea narranda quæ restant veniamus.

Quæ hîc inserit Ordericus de diabolo in furnum per S. Ebrulfum conjecto, quòd fabulosa videantur, omisimus.

Liber ejus
miraculo-
rum com-
bustus.

29. Hæc & multa his similia seniores referunt exhibita per EBRULFUM: addentes quòd grandævum Monachum viderint nomine NATALEM apud Vticum, qui grande volumen habebat de Miraculis & rebus gestis per sæpefactum omnipotentis Dei famulum. Quondam Missâ finitâ, ardens candela per incuriam super altare dimissa est. Incolis verò alia curantibus flamma lychinum usque ad mappulam altaris absumpsit, & ignis edax inde altaris linteamina casu corripuit: & librum, cujus exemplar à nobis

* Ex sententia de tempore conditi Cœnobij Vticensis superius à nobis stabilitâ, si Ordericus in Childeberti nomine non fallitur, hic locus de Childeberto II. Austriæ Rege, Sigiberti filio explicandus est. Certè legimus apud Gregorium Turon. in lib. 9. cap. 20.

pacem Guntchramnum inter ac Childebertum nepotem reformatam esse ipsius Childeberti anno xii. Christi D. lxxxvii. & inxta pactum initum, Abrincas pluraque alia Neustriæ opida Childeberto Sigiberti filio cessisse.

usquam

usquam reperiri nequit, & quæque ibidem comburi potuerunt; quæ circa, vel super aram erant, concremavit. Omnes igitur irreparabile damnum de notitia præteritorum planxerunt: & quia illiterati erant Eremicolæ, non scripto reparaverunt, sed eloquio junioribus de his quæ visu, vel auditu perceperant intimaverunt. Iplis ergo deficientibus ignorantia caligo nepotes obtexit, & indaginem transactorum irrecitabiliter abdidit, nisi ea tantum quæ solertia ejusdam Sophistæ in Vita sancti Patris ad legendum in Ecclesia strictim congescit. Nunc autem sicut principium ejusdem lectionis nostro inferui opusculo, sic etiam finem operum & vitæ sine fūco falsitatis utiliter compaginabo. *Et post multa.*

30. Ecce Vitam S. EBRULFI veraciter descripsi, eamque sicut à prioribus edita est, idcirco huic Opusculo diligenter inferui, ut legentibus profit tanti notitia Patroni, Dominoque Deo placeat meus labor & affectus, qui satago propalare nutritoris mei gloriosos actus, ad laudem illius in quo vivimus, movemur, & sumus. Verum ex quo præfatus heros transiit è mundo, qui vel quot successores illi fuerint per cccc. annos in Vticensi Cænobio, seu quales eventus pertulerint provinciales vel Cænobitæ, penitus ignoro. Nam subsequenti tempore, sicut jam in plerisque locis pleniter enodavi, Piratæ de Dacia egressi sunt: & prius HASTINGO ductore, ac postmodum ROLLONE, in Neustriam venerunt, & Christianæ fidei divinique cultus ignari, super fidelem populum inaniter debacchati sunt. Noviomum atque Rotomagum, aliasque multas urbes & opida vicisique concremaverunt, Cænobia multa ingenti religione pollentia destruxerunt, pluresque innumeris cadibus regiones admodum devastatæ sunt: & fugatis vel interfectis incolis, civitates & villæ in solitudinem redactæ sunt. In tanta desolatione inermes Monachi quid facerent necij sæpe contremuerunt, in miseris afflictis sedulo ploratu dolori suo satisfecerunt, finemque suum in latebris gementes prætolari sunt. Quidam verò intolerabilem Barbarorum immanitatem metuentes ad extera regna fugerunt, ubi paganorum bellicæ vires nondum attigerunt. Corpora quoque Patrum suorum secum transtulerunt: quorum animæ regnant cum Rege Sabaoth, cui devotè in hoc sæculo servierunt. Scripta etiam de gestis eorumdem Patrum & de possessionibus Ecclesiarum, quæ & quantæ fuerint, vel à quibus datæ, fugitivi secum peregrè asportaverunt, quorum magnam partem tot perturbationum procellæ rapuerunt, quæ prohi dolor, in tantis motionibus tam periculosis irreparabiliter perdita sunt.

* De Translatione S. Ebrulfi agemus sæculo v. latum est. Cujus Translationis aliarumque historiam Benedictino, quod Eræ Christianæ sæculo x. respondet, quando S. Ebrulfi corpus in urbem Aureliam translatum est. si lubet apud Ordericum lib. 6. interim legere potest.

Ann. Chr.
D. xcvi.
Decemb.
xci.

Ebrulfi
successores
ignoti ob
Danorum
infectiones.

VITA S. COLUMBÆ ABBATIS HYENSIS IN ANGLIA.

Ann. Chr.
D. xcviii.
Junij i.

Auctore CUMMENE O ALBO perantiquo:

Ex M. S. cod. Compendiensis Monasterij.

OBSERVATIO PRÆVIA.

Sancti COLUMBÆ Abbatis Vitam scripsit ADAMANNUS Scotus tribus libris, quos Henricus Canisius Antiq. Lec. To. 5. edidit. Eandem Vitam prius à CUMMENE O ALBO exaratam testatur Adamannus ipse in lib. 3. his verbis: Cummenus Albus in libro quem de virtutibus sancti Columbæ scripsit, sic dixit, quod S. Columba de Aidano & de posteris ejus & de regno suo prophetare cepit dicens: Indubitanter crede, à Aidane, quod nullus adversariorum tuorum tibi poterit resistere, donec prius fraudulentiam agas in me & in posteros meos. Propterea ergo tu filiis commenda, &c. *Hæc verba reperiuntur in subiecta Vita num. 5. quæ proinde ipsius Auctoris Cummenes seu est.*

1. **A**NCTVS igitur COLUMBA * Sanctorum natione per plurimis ad salutem oriundus, tale noscitur habuisse nativitatis exordium. Angelus enim Domini genitrici ejus in somnis quadam nocte inter conceptum & partum apparens, quasi quoddam miræ pulcritudinis peplum assistens detulit, in quo nimirum veluti universorum decorosi florum colores depicti videbantur. Quod etiam post aliquod breve intervallum ejus de manibus reposcens ab-

* Columba
calicis præ-
nuntiatur.

* S. Columba à Mathæo VVestmonasteriensis ad ann. 598. & ab aliis COLUMBANUS, in Martyrologio Romano COLUMBUS vocatur: quamquam Columbum ab antiquis nusquam appellatum puremus, sed alium Abbatem de quo Adamannus Scotus in lib. 1. Vitæ S. Columbæ num. 1. apud Canisium to. 5. fuerunt & alij duo Columbani, Luxoviensis alter, alter Lutensis Abbat, de quibus Sæculo proximo. De isto agit Beda

in lib. 1. Hist. cap. 5. qui rursus de eo in lib. 1. cap. 10. ita scribit. *Erat autem COLUMBA primus Doctor Fidei Christiana transmontanis Pictis ad Aquilonem, primusque fundator Monasterij quod in Hii insula multis diu Pictorum Scotorumque populis venerabile mansit. Qui videlicet Columba nunc à nonnullis compositio à Cella & Columba nomine COLUMCELLI vocatur.*

Act. S. S. Ord. S. B. Sæculum 1.

Zz

Ann. Chr.
D. XXVIII.
Iunij 12.

stulit, elevansque & expandens in aëre dimisit vacuo. Illa verò terrificata de sublato populo, sic ad illum venerandi habitus virum, Cur, ait, à me latificum tam citò abstrahis pallium? Ille consequenter: Idcirco, inquit, quia hoc sagum alicujus est tam magnifici honoris, ut apud te diutius retineri non possit. Quibus dictis prædictum peplum mulier paulatim à se elongari volando videbat, camporumque latitudinem in majus crescendo excedere, montesque & saltus majore sui mensura superare, vocemque hujusmodi sublequutamaudierat: Mulier noli contristari: viro enim matrimoniali juncta, talem filium editura es floridum, qui quasi unus Prophetarum Dei, inter ipsos connumerabitur, innumerabiliumque dux animarum ad caelestem patriam à Deo est prædestinatus. In hac ergo audita voce mulier expergiscitur.

Globus
igneus in
pueri facie
apparet.

2. Post editam quoque prolem beati pueri nutritor spectabilis vitæ vir Presbyter Missa finitâ ab Ecclesia ad hospitium reversus totam invenit domum suam clara irradiatam luce: globum quippe igneum super pueruli dormientis faciem stantem vidit. Quo viso statim intremuit & prostrato corpore in terram miratus Spiritus sancti gratiam super eum intellexit cælitus effusam.

Angelum
comitem
habet.

3. Quodam namque tempore vir sanctus sanctum Episcopum FINNIANUM suum magistrum, juvenis senem adiit: quem denique appropinquantem cernens, Angelum Domini pariter ejus comitem itineris vidit, & quibusdam astantibus intimavit Fratribus, inquiens: Ecce nunc videre sanctum advenientem COLUMBAM, qui sui comitatus habere meruit Angelum Domini.

Aquam ad
rem sacram
faciendam
in vinum
convertit.

4. Hisdem diebus Sanctus cum duodecim comilitonibus discipulis ad Britanniam transnavigavit. Quò perveniens quadam solemnî die sancto magistro suo & Episcopo Finniano Missam celebranti vinum ad sacrificale mysterium casu non inveniebatur. De cujus defectu cum ministros altaris inter se conquerentes audiret, ad fontem sumpto pergit ut ceo, ut ad sacra Eucharistiæ ministeria aquam fontanam Diaconus hauriret. Qua hausta ministris ait: Habetis ergo vinum quod Dominus ad sua misit peragenda mysteria. Quo cognito sanctus cum ministris Episcopus eximias Deo gratias referunt. Sanctus verò juvenis hoc non sibiimet sed sancto Finniano adscribebat Episcopo.

Angelo
monente
Aidanum
Regem sa-
cræ:
* De eo in-
fra ad num.
14.

5. Alio in tempore vir sanctus in Hymba^a commorans insula, quadam nocte in extasi mentis Angelum Domini ad se missum vidit, qui in manu vitreum ordinationis Regum habebat librum, quem de manu Angeli accipiens legere cœpit. Qui secundum commendatum Aidanum^a in Regem ordinare recusans, (magis enim Fratrem ejus diligebat) subito Angelus extendens manum Sanctum percussit flagello. Cujus livoris vestigium in ejus latere omnibus diebus vitæ suæ permansit. Hocque intulit verbum: Pro certo scias me à Deo missum, ut Aidanum in Regem ordines. Quod si non vis, percutiam te iteratò. Eadem itaque per tres continuas noctes Angelus Domini commendans de Aidani ordinatione, Sanctus ad Dei Iovam transnavigavit Insulam, ibidemque Aidanum adventantem in Regem ordinavit. Inter ordinationis quoque verba de filiis & nepotibus pronepotibusque ejus futura prophetavit, imponensque manum super caput ejus ordinans benedixit, intulitque hæc verba: Indubitanter crede, ô Aidane, quoniam nullus adversariorum tuorum tibi poterit resistere donec prius fraudem agas in me & in posteros meos. His eisdem verbis alloquere filios tuos, ne regnum perdant. Quod si non obaudierint, flagellum quod causâ tui ab Angelo Dei sustinui, in eos retorquetur. Quod ita factum est: mandatum namque viri Dei transgredientes regnum perdiderunt.

Dæmonem
cum Ange-
lis de ani-
ma luctan-
tem videt.

6. Alio quoque tempore vir sanctus in Iova commorans Insula, quidam bonorum actuum Monachus ad extrema perductus est. Quem cum in hora sui exitus visitaret, vir Dei paulisper ejus assistens lectulo, ei que benedicens, oculis domum egreditur, nolens videre morientem: qui eodem momento de medio factus est. Tunc ergo vir sanctus in Monasterij sui platea deambulans cælo intentus oculis valde obstupefiscens admirabatur. Tantæ ergo admirationis causam interrogare ausus est eum unus ex Fratribus qui solus tunc aderat. Cui Sanctus: Nunc sanctos, ait, Angelos contra adversarias potestates belligerare vidi: Christoque agonothetæ gratias ago, quia victores Angeli sancti animam hujus peregrini cælo receperunt. Sed hoc quæso sacramentum, dum advixero, nemini reveles.

S. Brendani
obitum cæ-
lius discit.

7. Quadam itidem die summo mane Sanctus suum advocat ministratorem DIORMETIUM inquiens ita: Sacra celeriter Eucharistiæ ministeria præparentur, hodie enim natalis S. BRENDANI est dies. Quare, ait minister, talia præcipis? Nullus enim ejus obitus præcessit nuncius de Scotia. Vade, inquit Sanctus, meæ obsecundare jussioni. Hac enim præterita nocte vidi subito apertum cælum Angelorumque choros S. Brendani animæ obvios descendere, quorum luminosa incomparabilique claritate torus eadem horâ illustratus est mundi orbis.

Columbani
item Epif-
copi.

8. Alia etiam die, dum Fratres ad opera manuum exituri essent, Sanctus econtra eadem die orari præcepit, sacræque oblationis obsequia præparari & aliquam prandioli adjectionem. ^a Hymba Insula est maris Hibernici, ejus de sui insula sicut & Iovæ (quam alij Hionam seu Ithonam vocant) non una est Scriptorum sententia.

nem fieri. Me etiam, inquit, sacra oportet Eucharistiæ celebrare mysteria pro anima sancta quæ nocte in hac inter Angelos vecta est. Fratres obsequuntur & ea die otiantur, & ad Ecclesiam, quasi die solemniter Abbate cum sancto pergunt. Et inter sacra sancti sacrificij mysteria, Hodie, ait Sanctus, pro S. COLUMBANO Episcopo decantandum est. Tunc ergo astantes intellexerunt Fratres, quod Columbanus Episcopus Lagenensis, carus Columbæ amicus ad Dominum emigraverit. Et post aliquod intervallum aliqui de Lagenica commigrantes provincia ea nocte eundem obisse nuntiant Episcopum, qua Sanctus dixit.

9. Remotiores ergo ab hominibus locum aptumque orationi quaesivit Sanctus in salibus. Ibidemque cum oraret, quadam die subito vidit contra se nigerrimam demonum aciem cum ferreis præliari veribus: qui sicuti sancto viro per Spiritum erat revelatum, Monasterium ejus invadere & multos ex Fratribus iugulare volebant sudibus. Ipse verò contra eos dimicabat, & ita ex majori die parte utrimque dimicatum est. Nec tamen innumeri unum vincere potuerunt: donec Angeli Dei in adminiculum affuere, quorum timore loco cessare, ut post ipse Sanctus Fratribus intimavit.

10. Alio in tempore dum in tugurio suo vir Domini scribens sederet, subito immutata est ejus facies & hanc puro de pectore promit vocem, dicens; Auxiliare, auxiliare. Duo autem Fratres ad janua stantes, subita vocis interrogabant causam. Quibus vir sanctus hoc dedit responsum: Angelo Domini, qui nunc inter nos stabat, iussi ut cuidam ex Fratribus de culmine domus lapso quæ fabricatur tam citò subveniret. Hocque consequenter Sanctus intulit: Valde admirabilis & penè indicibilis est Angelici volatus pernicitas, fulgur æ ut æstimo celeritati parilis. Nam ille Cælicola qui hinc à nobis illi nunc viro labi incipienti advolavit, quasi in ictu oculi priusquam terram tangeret subveniens eum sublevavit, nec ullam fracturam sensit. Quam stupenda, inquam, & opportuna subventio, quæ dicto citius tantis interjacentibus terris & aquis tam celerrimè effici potest.

11. Quodam in tempore uno dierum Fratribus congregatis dixit sanctus Dei COLUMBANA: Hodie ego in Occidentalem campum nostræ insulæ solus exire cupio, nemo ex vobis me sequatur. Quibus obsecundantibus, solus quidem ut voluit egreditur, sed Frater quidam callidus explorator aliâ means viâ occultabat se in montis vertice explorare cupiens quod & vidit non sine permisso Dei Sanctum suum mirificantis. Nam in monte stantem & expansis ad cælum manibus orantem, oculosque in altum elevanter, vidit: mirum dictu! & ecce subito res miranda apparuit. Denique S. Angeli mira advolantes subitatione, sanctum virum orantem circumstare cœperunt albaris induti vestibus & miscentes cum Beato colloquia, quasi explorantem sentientes, ad summa repedabant. Beatus & ipse post Angelicum conditum Monasterio se tradidit, & collectis Fratribus transgressionis obnoxium non mediocri obiurgatione quaesivit. Ille ergo conscius sibi inexcusabilis transgressor reum se confitetur, veniamque flexis genibus precatur: quem Sanctus seorsum ducens, ingenuculanti cum grandi commendat comminatione, ne cui in vita sua hominum dicat quod vidit. Paruit interim Frater, sed post obitum ejus Fratribus quæ viderat, cum grandi protestatione intimavit. Locus autem illius Angelicæ condictionis Colliculus Angelorum usque hodie dicitur.

12. Alio quoque tempore quatuor Fratres visitandi gratiâ Sanctum Columbam adeunt de Scotia in Hyumba commanentem insula: qui uno eodemque consensu Sanctum sacra celebrare mysteria invitant precibus: quod & fecit quadam die Dominica. Sed illi post Evangelij recitationem viderunt quemdam igneum globum & valde luminosum, de vertice sancti Columbæ ante altare stantis & sacram oblationem consecrantis tamdiu ardere, & ad instar alicujus columnæ sursum ascendere donec eadem perficerentur sacrosancta mysteria.

13. Alio etiam tempore in eadem commanentem insula viro sancto, gratia sancti Spiritus super eum abunde & incomparabiliter effusa per triduum mirabiliter mansit; ita ut per tres dies totidemque noctes intra obseratam & repletam cælesti claritudine domum manens, nullum ad se accedere permitteret, neque manducans, neque bibens. De qua etiam domo immensæ claritatis radij per rimulas valvarum & clavorum foramina erumpentes, nocte videbantur, carminaque spiritualia & antè inaudita decantari ab eo audiebantur. Sed & multa quædam ut post coram professus est, & obscura scripturarum & ignorata hominibus mysteria in eo loco discere meruit.

14. Quodam igitur tempore quidam ad Sanctum plebeius venit pauperrimus, conquestrans quod unde maritum & parvulos cibaret non habebat. Cui compatiens benignus Deifamulus, Miselle, ait, homuncio de vicina silva tolle contulum, & ad me ocius defer. Cui parens ivit & attulit. Quem Sanctus excipiens in veru exacuit, & propria manu benedixit & inopi dedit dicens: Hoc veru diligenter custodi, quod homini nec pecori nocebit, sed tantum feris & bestiis & piscibus & quamdiu hoc habueris, non deerit domui

* Lagina oppidum Hiberniæ in Lagina regione, patria S. Brigitiæ Virginis.

Act. SS. Ord. S. E. Saculum I.

Zz ij

Ann. Chr.
D. xcviit.
Iunij ix.

tuæ omnino caro cervina. Quo audito mendicus latus domum revertitur: veru quoque in remotis terræ infixit locis, quæ silvestres feræ frequentabant, & vicina nocte transacta mane primò pergit visitatum veru in quo cervum transfixum invenit. Quid multis? nulla transierat dies, quin cervum, aut cervam, aut aliam bestiam veru caperet. Tota quippe domus ejus de ferinis carnibus abundabat. Sed fatua ejus mulier persuasum diaboli pervasa marito sic ait post non multos dies: Tolle ergo de terra veru, poterit enim quispian hominum aut domesticorum pecorum strangulari in eo, & ego & tu cum liberis nostris captivi ducemur, aut servituti subjiciemur. Non ira, inquit, maritus fiet: nam Sanctus Dei hoc interminatus est nulli hominum nec pecori nociturum. Tamen consentiens uxori tulit veru de terra & intra domum ejus secus parietem posuit, in quo nox domesticus ejus canis incidens perit. Quo pereunte rursus ait marita: Unus ait filiorum tuorum incidet in sudem, & peribit. Propter quod maritus veru de pariete removens ad silvam reportat & in densis infixit dumis ut nullum læderet. Sed postera die reversus capream in eo cecidisse reperit. Inde quoque illud removens sub aquis abscondit & infixit. Quod alia reviscens die escocem in eo invenit retentum ingentem quem vix solus portare potuit. Tunc etiam veru supra tectum infixit in quo corvus advolans casu iugulatus est. Quo facto mendicus jam dives factus & conjugis consilio depravatus, veru de tecto tollens, arrepta securi in plures particulas concidit ignique tradidit, & statim pauper factus est.

Interioran-
dum lumine
irradiatur.

15. Quadam quoque hiemali nocte S. FERNAUS Ecclesiam orationis studio solus intrans in quadam exedra devotus orabat. Cujus rei S. COLUMBA nescius eadem de causa post illum Ecclesiam ingreditur, simulque cum eo aurea lux de cælo descendens totam replevit Ecclesiam. Sed & illius exedra separatim conclave ubi Fernaus latitabat illud celeste lumen formidabili timore repleverat, & sicut nullus æstivum & meridianum solem rectis & irreverberatis oculis potest intueri, sic & illam cælestem claritatem Fernaus sustinere non potuit. Quo denique fulminali splendore viso, nihil in eo virtutis remansit. Sanctus verò Columba post non prolixam orationem Ecclesiam egreditur, Fernaumque ad se crastina advocat die, hisque compellat assatibus consolatoriis. O fili ole hac præterita nocte in conspectu Dei placuisti, oculos ad terram deprimendo timore lucis. Nam si ita non fecisses, oculi tui visa luce obcærentur, sed dum vixero stude hanc celare visionem.

Annis 34.
in Britan-
nia vixit.

16. Alio autem tempore vir Domini in Iova commorans Insula, quadam die sancta facies ejus subita hilaritate effloruit, oculosque ad cælum elevans valde lætificabatur, post modicum autem intervallum tristificabatur. Duo autem Fratres ad januam stantes causam subitæ inquirunt lætitiæ & illius subsequentiæ mæstitiæ. Ad quos Sanctus; Ite, inquit, in pace, non dicam. Qui cum ei nimium pro hac re indicanda molesti essent, Si celaveritis, inquit, prodam vobis, quia amo vos. Quibus fidem dantibus sic ad eos proloquitur. Usque in præsentem diem mea peregrinationis in Britannia terdeni completi sunt anni. Petivi quoque à Domino ut in fine tricesimi hujus anni dissolverer & cum ipso essem, & hæc fuit causa lætitiæ, super qua molestatis. Angelos etiam sanctos vidi egressuræ animæ de carne obvios. Sed ecce stant procul subito retardati propius accedere non permitti, quia Dominus quod mihi roganti donavit in hac die fieri, multarum Ecclesiarum pro me orationes exaudiens, dicto citius immutavit: quibus scilicet Ecclesijs exorantibus, sic à Domino donatum est, ut quatuor ab hac die anni addantur mihi in carne manendi. Hæc ergo retardatio causa mihi mæstitiæ fuit. Quibus videlicet quatuor annis terminatis subita emigratione ad Dominum latus emigrabo.

De suæ
moris dila-
tione dolet.

Mortem
suam Fra-
tribus præ-
dicat.

Benedictio-
nis ejus
vis.

17. Secundum hæc ergo verba vir Dei quatuor annis postea in carne vixit, quibus transactis quadam die mense Maio senio fessus planstròque vectus, visitatum pergit operarios Fratres ad quos ita loqui exorsus est. In Paschali solemnitate nuper Aprili peracta mense, desiderio desideravi ad Christum emigrare: sed ne vobis lætitiæ festivitas in tristitiam verteretur, diem obitus paullo diutius protelare malui. His auditis Fratres haud modicum contristati sunt. Vir autem Domini, ut erat in vehiculo sedens, ad Orientem faciem suam convertens, Insulam cum insulanis habitatoribus benedixit, & ex ea die vipera nulla nec homini, nec pecori nociva fuit. Post verba tandem benedictionis Sanctus ad suum Monasterium revehitur.

Angelus
brevis mori-
turo appa-
ret.

* f post-
etiam.

18. Transactis autem paucis diebus dum Missarum solemnitas ex morè Dominica die celebrarentur, subito sursum elevatis oculis facies Beati Columbæ florido respersa rubore videtur. Eadem quippe horâ Angelum Domini supra volitantem solus vidit intra ipsius Oratorij parietes. Hæc enim causa fuit illius subitæ lætitiæ, de qua cum præsentem inquirerent, hoc eis Sanctus responsum dedit: Mira & incomparabilis Angelicæ naturæ subtilitas! Ecce enim Angelus Domini pro cujusdam missus depositione Deo cari, nos desuper intra Ecclesiam aspiciens & benedicens, rursus per parosticiam * Ecclesiæ reversus nulla talis exitus reliquit vestigia. Hæc Sanctus seipsum significans dicebat: quod tamen Fratres tunc temporis ignorabant, postea verò sciebant.

19. Vir itaque sanctus in fine ejusdem hebdomadis, hoc est die sabbati, ministro suo DIORMETIO clam vocato sic præfatur: In sacris voluminibus hæc dies sabbatum nuncupatur quod requies interpretatur. Et verè mihi est hodierna dies sabbatum, quia vitæ ultima mihi est, in qua post meorum laborum molestias sabbatizo & hac sequenti Dominica nocte patrum viam gradiar. Iam enim Christus me invitat & sic mihi ab ipso revelatum est. Minister hinc contristatur sed à Patre consolatur. Inde ergo Sanctus Dei egrediens & montem Monasterio supereminentem ascendens in vertice ejus paululum stetit, & elevatis manibus Cœnobium suum benedixit & de præsentibus & futuris multa propheta- vit quæ postea eventus probavit.

Ann. Chr. D. XVIII. Junij 12. Moriturus Cœnobio benedicit.

20. Post hæc de illo descendens monte & ad Monasterium reversus, sedebat in cella psalterium scribens. Denique ad illum tricesimi tertij Psalmi versiculum perveniens, ubi scribitur, *Inquirentes autem Dominum non deficient omni bono*, ait: Hic à me cessandum existimo, BARTHANEO quæ sequuntur perscribenda. Convenienter enim Sancto novissimus versiculus quem scripserat congruebat, cui veraciter æterna bona nunquam deficient. Successori verò, id est spiritualium patri filiorum, haud minùs decenter sequens convenit; *Venite filij, audite me, timorem Domini docebo vos*. Hic enim sicut decessor commendavit, non solum scribendo, sed etiam in regimine Monasterij laborando successit.

Psalmos describit, moriturus. Successorem habet Barthaneu.

21. Post talem igitur terminatæ paginæ versum perscriptum sanctam Ecclesiam ad celebrandam Dominicæ noctis Missam ingreditur: quæ continuò consummatà ad hospitium revertens, in lecto pernox refedit, ubi pro stramine nudam terram, pro pulvillo habebat lapidem, qui usque hodie juxta sepulcrum ejus, quasi quidam titulus monumenti perdurat. Idem itaque residens novissima filiis verba commendabat: Inter vos, dicens, mutuat & non fictam caritatem cum pace semper habete: Dominus autem confortator bonorum vobis auxiliabitur & ego cum ipso manens pro vobis interpellabo, ut vobis temporalia & æterna bona proveniant. His dictis sanctus Columba paulisper conticuit.

Missam celebrat. Fratribus verba facit.

22. Tum proinde media nocte, pulsante campana, festinus surgens ad Ecclesiam pergit, citiorque ceteris currens solus introgressus juxta altare flexis genibus in oratione procumbit. DIORMETIUS autem minister tardius profectus eodem momento eminùs totam Ecclesiam Angelica luce intrinsecus repletam vidit: quo ad januam appropinquante eadem lux oculis recessit, priùs tamen à Fratribus visa nonnullis. DIORMETIUS verò Ecclesiam intrans flebili voce ingeminat. Vbi es Pater, vbi es Pater & necdum allatis lucernis à Fratribus per tenebras palpians, Sanctum ante altare recubantem invenit. Quem paululum erigens & juxta sedens, Sanctum caput gremio imposuit suo. Ceteri verò Fratres accurrentes & Patrem mori cernentes, quem viventem dilexerant, morientem haud modicè plangebant. Sanctus autem necdum egrediente anima elevatis sursum oculis ad utrumque latus, læta facie circumspiciebat, & Angelos sanctos adesse videbat. DIORMETIUS verò ut Fratres benediceret elevata illius dextera admonuit: sed & ipse Pater sanctus illud annuens in quantum poterat simul manum ipse levabat. Et post sanctam benedictionem taliter significatam continuò spiritum exhalavit. Facies quidem ejus rubens & mirum in modum ex Angelica visione exhilarata interim remansit, ut non quasi mortui, sed dormientis videretur.

Ad aram moritur.

23. Interea post egressum sanctæ animæ, hymnis matutinalibus terminatis, sacrum corpus de Ecclesia ad hospitium cum canora Fratrum psalmodia reportatur: ubi etiam ternis diebus cum totidem noctibus honorabiles exequiæ rite expleuntur. Quibus in Dei laudibus terminatis sanctum corpus mundis involutum sintonibus cum debita veneratione humatur, æternali claritudine quandoque resurrectorum.

Corpus debito cum honore sepelitur.

24. Unus enim aliquando Fratrum ad Sanctum, Totus, inquit, provinciarum populus post obitum tuum ad tuas conveniet exequias. Non (ait Sanctus) ut loqueris ita res probabit: Nam promiscuum vulgus non meis præstò erit exequiis: familiares mei solummodo Monachi sepulcralia complebunt, & exequialia officia honestabunt. Quod ita factum est, nam per tres illas exequiales dies & noctes grandis sine pluvia facta est ventosa tempestas: qua prohibente nullus transnavigare pelagus poruit navicellâ, ut viri Dei ultima celebraret obsequia. Sepulto denique Sancto, vento cessante & sedata tempestate, quieverunt unde marinæ: gloria tibi Domine, Amen.

Soli Monachi ejus exequiis interfuerunt.

25. Perpendat itaque lector quanti qualisque meriti ante Deum fuerit in excelsis, quem in terris ita prærogativâ signorum & privilegio meritorum Deus mirificavit & post Apostolos donativum suæ gratiæ contradidit. Namque in carne ut Angelus vivens tempestates sedavit, maria tranquillavit, Ecclesiam sibi non apertam salvâ ferâ sine clave persæpe referavit, imprimens tantum Dominicæ crucis effigiem. Post geniculationem quandoque

Miraculâ ejus.

a Nempe anno D. XCVIII. ut scribit Mattheus Vestmonasteriensis, cui calculo favet Venerabilis Beda in lib. 3. Hist. Eccles. cap. 4. *Siquidem anno Incarnationis Dominicæ quingentesimo sexagesimo quinto venit de Hibernia Presbyter & Abbas, habitu & vultu Monachi insignis, nomine COLUMBA, Britanniam,*

predicaturus Verbum Dei provinciis Septentrionalium Pictorum, &c. Mansit autem quatuor & triginta annis in Britannia, ex dictis hic num. 16. quibus expleis feriâ secundâ die nona Junij mortuus est anno Christi D. XCVIII. quo anno dies Dominica in Junij die octavum intidebat.

Ann. Chr. cum oratione fufam de terra furgens, in nomine Domini mortuum filium cuiufdam ple-
D. XCIII. beij fufcitat, & poft celebratas exequias patri & matri viventem repræfentat. Lapis etiam
Julij ix. ab eo aqua intinctus mirum in modum contra naturam aquis fupernatur, nec sancti viri
benedictio ullatenus potuit fubmergi. De quo natante quidam ægrotus bibit, & ftatim
vicina morte rediit, integrâque carnis falutem recuperavit. Talis itaque lapis poftca in
thefauris Regis reconditus multas fanitates in populo effecit in digito Dei, quo benedictus
erat per manum Columbæ viri Dei. Silvam etiam ingreffus miræ magnitudinis aprum
obviat quem fortè venatici canes perſequebantur. Quo viſo reſtitit Sanctus, & ſancta
manu elevata, Vltcrius, inquit, hinc noli procedere, in loco eodem morere: & mortuus
eſt. Quinque etiam cuiufdam mendici vacculas benedixit, & in centenarium & quina-
rium numerum procedere juſſit, & erat in filiis & nepotibus ejus hæc florida benedictio.
Iuſtorum autem quorundam animas ab Angelis in cælum ferri, & reproborum ad inferna
a deæmonibus deponi hic Sanctus ſæpenumero aſpicebat. OSWALDUM quoque Regem a in
procinctu belli caſtra metatum, & in ſua papilione ſupra pulvillum dormientem allocutus
eſt, & ad bellum procedere juſſit. Qui jubenti paruit, & victoriam promeruit. Rever-
ſus quoque poſtea totius Britannię Imperator à Deo ordinatur, & tota gens illa prius
incredula baptiſatur, totum etiam mundum veluti uno ſolis radio collectum ſinu mei-
ritis mirabiliter laxato manifeſte perſpiciens ſpeculabatur. Quadam etiam die Sanctus Dei
miniſtro ſuo campanam ſubito pulſare præcepit, cujus ſonitu Fratres incitati Eccleſiam
b protinus ſunt ingreſſi. Quibus Sanctus: Pro AIDANO^b, ait, & populo ejus preces fundite
ad Dominum. Et poſt intervallum egreſſus cæloque intendens, ait: Nunc barbaræ man-
us in fugam vertitur, Aidanoque victoriæ conceditur: ſed & de numero exercitus tre-
centorum & trium virorum interfectorum prophetiæ ſpiritu narravit.

26. Post mortem viri Dei grandis facta est verno tempore siccitas. Fratres autem imminentem plagam pertimescentes, candidam tunicam beati viri, qua in hora exitus sui indutus erat, in aëre levaverunt, tēque excusserunt, & libros manu ipsius descriptos legerunt. Quae omnia rite peracta, mirum dictu! eadem die pluvia vehemens facta sitientem terram irrigavit, latāsque fegetes eodem anno protulit.

27. Quadam etiam hora cum Sanctus Fratrum molestaretur confipatione, quidam valde despectus vultu & habitu puer clam retro accessit, ut vel illius amphibali & fimbriam, quo vestiebatur, ipso nesciente tangeret. Quod tamen Sanctum non latuit: nam post se manus extendens, cervicem pueri renuit. Quo tremefactor ait Sanctus: Aperi os & linguam porrige. Quod puer faciens, Sanctus eum extensa manu benedixit, & astantibus dixit: Hic puer nunc despicibilis vobis, ab hac hora prænominatus in tota Scotia erit, sapientiâ eloquentiâ, bonis moribus & virtutum ubertate pollebit. Quod & ita iuxta Sancti sui prophetiam Dominus complevit ad laudem & gloriam nominis sui, cui est honor & gloria in sæcula. Amen.

6. Cum Osvaldus Edvino, Ofricho reſecto, in Regnum ſucceſſerit anno Chriſti DC. XXXIII. ex Beda in lib. 2. Hiſt. Eccleſ. cap. vit. quò fieri potuit, ut S. Columba anno D. XCVIII. mortuus, Osvaldum Regem ſir alioeuentus? niſi id fontè poſt mortem præſtiſſe dicatur.

b Aidani Saxonum Regis meminit Chronologia Bedæ Saxonica ad annum DC. III. his verbis. *Hic*

*Aldanus Stotorum Rex cum Delvoda & Æthelfriho
belligeravit apud Degastan, ubi exercitus ejus pa-
re totus deletus fuit.*

c Amphibalum, vestis laxæ genus corpus undique ambiens, in lib. 2. Dial. Severi Sulpitij de Vita S. Martini cap. 1. *Sanctus puerpere non vidente intra amphibalum sibi tunicam latenter educit, &c.*

VITA S. EBRVLFII ABBATIS
BELLOVACENSIS.

Auctore anonymo qui post sæculum ix. vixit, ut ex
num. 10. colligitur.

Ex MS. codd. perantiquo V. C. CLAUDII IOLY Canon. Paris.

Ebrulfi fan-
ctitas præ-
vifa.

1. **R**ELIGIOSORVM virorum memoria, quanto est meritis excel-
 sior, tanto nostris studiis fieri debet clarior. Hinc ad exemplum bonae
 operationis vitam beati **EBRULFI** * pro modulo nostro breviter des-
 cribendam suscepimus. Qui vir sanctus genere Francorum exortus,
 civis **BELLOACAE** * urbis extitisse memoratur. Hujus genitrix dum
 sterilis esset, & loca Sanctorum frequentaret, jejuniis & orationibus
 implorans ne infecunda permaneret, ab Angelo responsum audivit
 quòd filium esset paritura, qui tali nomine diceretur, cujus vita multis claresceret virtutibus.

* Belloacum seu Bellovacum, *Besunonis*, urbs Episcopalis Belgicæ secundæ in Picardia.

2. Natus autem secundum quod promissum fuerat divinitus, ætate & moribus proficiens meditabatur jam in ipso puerili ævo, quod postea devotus implevit. Erat enim quamvis parvulus ab obediendum promptus, ad vitia calcanda maturus: ita ut in ipso juvenili tirocinio senectutis esset exemplum. Non oculum voluptati, non aurem ludibrio, non animum commodis levitati, semper se regebat anchora gravitatis. Qui inter ipsa novellæ juventutis exordia tanto fidei fervore flagravat, ut parentes ad quorum desiderium solet infantia festinanter recurrere, pro caritate Christi voluntariè relinqueret, ut velut hostes animæ carnales affectus evitaret: credens sibi sufficere, si omnem dilectionem in solo cælesti desiderio collocaret. Nec multo post tempore cuidam servo Dei se tradidit erudiendum, & quidquid ab eo vel ab aliis prudentibus aure capiebat, optimo corde retinebat. Erat namque affabilis omnibus, aspectu decorus, sermone præclarus, corpore elegans, nullo momento sectans otia, sed aut legens aut meditans, aut manibus operans quæ utilia sunt animæ. Divinis autem scripturis semper intentus, jejunio corpus affligebat, & semel in die ad vesperam sumebat cibum.

3. Post aliquantum tempus Monasticæ conversationis habitum suscepit, constructioneque sibi Oratorio in eo loco qui postmodum à posteris ORATORII^a appellatione designatus est, coquod plures orationis domos haberet, sine intermissione ibi Domino famulabatur. Cumque ejus sanctitatis fama crebresceret, à Belvacensi Episcopo acceptus, ad Diaconij gradum provehitur, valdè resistens & indignum se proclamans. Fiebat denique ad eum Religiosorum concursus & ægritudine laborantium, quibus invocato Christi nomine, salutis remedium conferebat. Longum est ire per singula, quanta sancti viri miracula claruerunt: sed tamen è plurimis pauca referamus ut ex his cetera intelligantur.

4. Cum ei quadam die mulier oculorum privata lumine oblata fuisset, protinus eam signo Crucis edito inluminavit. Alios quoque cæcos, leprosos, à dæmone obsessos & diversis infirmitatibus detentos curabat. Evocatus denuo à Præsule licet invitatus ad Presbyteratum sublimatur, & ad offerendum frequens ac devotus sacrificium studiosè injectum exsequabatur officium. Erat quidam nobilis homo captus à dæmonibus, qui famulorum ac parentum comitatu usque ad eum perducitur: quem cum vir sanctus intuitus fuisset, objecto Crucis signaculo dæmonia per hominis posteriora turpiter exire compulsi, & hominem liberavit. His operibus, cum longè, latèque divulgaretur, etiam Regi & ceteris Principibus valdè complacuit: quia nonnulli ex Palatinis salutem per eum fuerant consecuti.

5. Quadam verò nocte dum in stratu suo quiesceret, ecce apparuit ei quasi grex ovium desolatus, & quoniam Pastorem non habebat, huc illucque dispersus. Dictumque est ad eum: Homo Dei, cur gregem istum errare pateris? Continuo experges factus, paulo post didicit quid visio ista portenderet. Nam suavis FREDEGUNDIS Regina quæ illum maximè venerabatur, palatij proceres hunc Dei famulum Monachis Patre suo destitutus Abbatem præficere decreverunt in suburbanis Ambianensium^b, ubi Fuscianus & Victorius glorioso certaverunt martyrio. Missis itaque qui eum exhiberent, volebat potius ponte ad id loci deductus pastoralem suscepit curam, maximo confectus tædio quod locum fuisset coactus deferere, ubi quietus vixerat multo tempore. Ordinatis igitur in Cænobio quæ Fratrum vitæ & usus competebant, adeo se in humilitate prostravit, ut omnium se minorem gereret, & ministeria infimis & vilioribus personis deputata lato vultu & animo ipse subiret Dominicus memorans præceptum: *Qui-
cumque voluerit inter vos primus esse, sit vester servus.*

6. Aliquando cum Fratribus deambulans pro consuetudine sua quædam de Scripturis tractabat; cum ecce vir nomine DARTUS quem & cæcitas & serpens antiquus oppresserat, repentino impetu se ingerit, & audito Domini Sacerdote cæpit dentibus frendere & immanem rugitum emittere. Tunc vir Dei misericordia motus hanc protulit orationem: Domine IESU-CHRISTE, lumen æternum cui omne genu flectitur, qui per Crucis patibulum humani generis inimicum superasti, hujus miseri tenebras dissipa, & qui in eo latet prædonem tuæ virtutis imperio miseratus effuga. His dictis cæcus visum recepit, & malignus spiritus evanuit.

7. Neque illud reticendum putamus, quod ei beatus Martyr revelaverit LUCIANUS ut MAXIMIANUM * collegam suum adhuc ubi martyrizatus fuerat jacentem squalidum inquireret, & inventum cum eo sepeliret. Qui oratione facta cum Fratribus venit ad locum, & effossa terrâ apertoque sepulcro divinum sensit odorem, & sicut ei jussum fuerat sepelivit

^a Oratorium, *Oratoire*, duobus milliaribus à Bellovacensi distans, sanctæ Angadrinæ secessu postea illustratum est, ut infra legemus. At Cænobio à Normanis everso Nicolaus Papa I. redditus ejusdem Abbatie assignavit Ecclesiæ primariæ S. Petri Bellovacensis anno DCCC. LXIII. quo ex tempore Oratorium in vicum redactum est; etsi Pontifex hanc legem Episcopo Bellovacensi imposuisset, ut Cænobium quantocius

restitueretur. Videndus Louvetus in *Historia Bellovacensi* lib. 3. cap. 3.

^b Hoc S. Fusciani Monasterium de Nemore, vulgò S. *Fuscien aux bois* appellatum, à Godofrido Ambianensi Episcopo sæculo undecimo restitutum, duabus leucis à præfata civitate eis Summam fluvium etiamnum exstat.

Circa annum
D.C.
Julij XXV.

Pueri mores.
Ex *Fortunato in Vita S. Albini.*

Educatio.

Jejunia.

Fir Monachus.

Diaconus.

Infirmitas
curatur.

Sacerdotis
initiatum.

Abbas S.
Fusciani à
Fredegunde
imponitur.

Matth. 10.
44.

Cæco lumen
restituit.

* *lege Maximianum.*

Corpus S.
Maximiani
honorificè
levatum.

Circa ann. beatum Martyrem : ubi & plerique fuerunt infirmi quos Dominus variis sanavit languoribus.

D.C.
Iulij xxv.

Furem à
dæmone
vexatum li-
berat.

8. Præterea quidam latrocinia exercens putavit in ejus Cella plurimam haberi pecuniam, & nocte silenter ingressus tulit omnia quæ reperit. Orto mane cum hoc Fratres cognovissent, Dei famulo mæsti nuntiaverunt. Quod ille audiens noluit contristari, sed consolabatur eos Dominicam obijciens sententiam qua præcepit orandum pro inimicis. Post aliqua momenta invasus fuit à dæmonio retulit quod absportaverat : sed vir Domini injuriæ immemor Deo gratias egit, & orando dæmonium expulit. Rursus dum orationis gratiâ (ut plerumque solebat) ad limina sancti Martini Turonis proficisceretur, in itinere alius ei producit inerguminus quem more solito orationis medicamento curavit.

Moritur.

Sepelitur
apud Ora-
torium.

9. Posthæc Venerabilis Pater cum jam plenus dierum præsentis vitæ finem imminere sibi sentiret, advocatis Fratribus denuntiat se in proximo ad aliam vitam migraturum. Omnes pariter repentinus dolor invasit, & pro tanti Pastoris discessu immoderato mæore afficiuntur. Igitur cum per aliquot dies vocationem suam sollicitus expectasset, ultima die discipulis assistentibus confortatus & gaudens in Domino inter verba orationis carne solutus est. Cujus obitum tam mirificus odor insecutus est, ut ex ejus corpore aromaticum fragrantia sentiretur exhalare. Decessit autem VIII. Kalendas Augusti, & ut tantum Patrem decebat honorabiliter sepulturæ mandatus est in territorio Belvacensium in Oratorio in quo prius habitaverat, quod ab ipso postea denominatum est.

Plures Ec-
clesiæ ibi-
dem eri-
guntur.

10. Inde transactis aliquot annis matrona quædam nomine **TEOLANA** nobilis & religiosa, eminentiore structura & pretioso cultu sepulcrum ejus adornavit. Vir quoque illustris & sapiens **CHRODOBERTUS** * Parisiorum Episcopus quoniam ipsi loco maximam impendebat reverentiam, ibi Domino Templum edificavit, ubi & alia diversis Sancto- rum dicata nominibus ædificia constructa sunt. Vnde locus idem, ut supra diximus, **ORATORII** nomen sortitus est.

Angadri-
fma Abba-
tissa.

Oppositis
Ebrulfi Re-
liquiis in-
cendium
resinguit.

Translatio
S. Ebrulfi.

11. Beata denique **ANGADRISMA** b virgo & Abbatissa ibidem cum sanctis Virgini- bus & viduis religiosis sancta conversatione vixit & vitæ suæ felix propositum consumma- vit. Cujus tempore accidit ut Templum **B. MARIE** semper Virginis incendio crema- retur. Et dum ad cetera comburendum Monasteria ignis vehementissimus evolueretur, sancta Virgo necessitate compulsæ corpus beati Confessoris aperto sepulcro contra ignem extulit, & sic flamma incendij in seipsam reflexa ulterius transire nequivit. Quo peracto sacra membra linteaminibus mundis & vestibus sericis involuta cum aromaticis iterum diligentissimè clausurunt. Sed cum peccatis inhabitantium exigentibus Gentilium incur- sione locus ille vastaretur, cum honore debito ossa ejus Belloacum translata sunt c, & in Basilica **B. PETRI** venerabiliter collocata. Ad cujus tumbam si quis petenda postulans fide- liter oraverit, indubitanter desiderata consequetur per Christum Dominum nostrum, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus in sæcula sæculorum. Amen.

* Memoratur Chrodobertus in Vita S. Bathildis, eique S. Audoenus B. Eligij vitam à se scriptam dedi- cavit circa ann. D.C. LX.

b De S. Angadrisma agemus proximo sæculo.

c Hæc Translatio contigit circa annum DCCC. L. Normannis Galliam infestantibus.

Circa ann.
D.C.
Octob. xx.

VITA S. SINDULFI CONFESSORIS.

Auctore Almanno Monacho Altovillarensi qui nono
sæculo floruit.

Ex MSS. codd. Monast. S. Theoderici Remensis, & Altovillar.

Sindulfus
magnis vi-
ris æqualis.

1. OSTQVAM Dei vivi filius pro salute nostra humanatus terras corporeâ præsentia illustrare est dignatus, & homo qui mortis erat stipendiarius, sua passione est redemptus & resurrectione solidatus; tantus Sanctorum surrexit chorus, ut sicut cælum ornatur sideribus, ita Sanctis decoraretur hic mundus, & ubique Domini declararetur virtus. Cum ergo Religio Christiana per mundi floreret climata, & multi honestam ducerent vitam, Dei favente gratia fuit tunc inclutus vir in vita sua valde venerabilis, justus, bonus, placens Deo, parentibus Christianis progenitus, nomine **SINDULFUS**. Quem honorum omnium dator, qui sponte Iustos diligit omnique bonæ animæ virtutem tribuit benignitate sua, sic in bonum provexit, ut orthodoxæ fidei anchoram in sacro pectore gerens & vitam cœlibem ducens, tantam mente gestaret religionem, tantam moribus prætenderet sanctitatem, ut viris religiosissi-
mis

mis de quibus magnæ referuntur virtutes, per omnia putaretur æqualis. Nam sicut pul-
chra rosa, vel speciosissimum liliū, aut stella clarissima, lucisve columna; sic iste nic-
pit inter virtutum viros suo tempore reluxit.

2. Fuit enim beatissimus Dei Sacerdos SINDULFUS hilaris mente, vultu clarus, mo-
ribus mansuetus, dives bonorum opibus. Quæ prima erat virtutum hunc accinxit caritas, mo-
proximæque luce vernans in gloriam exaltavit humilitas, ac vinculum totius perfectionis
modestissima exornavit castitas. Studebat omne opus laude dignum implere, iustitiam co-
lere, Deum super omnia amare, mente sancta cælestia cogitare. Erat miserorum con-
solator, pauperum recreator, pietatis conservator. Crevit in Ecclesiasticis gradibus quo-
utque fieret æterno Deo Sacerdos dilectissimus. Qui ob amorem cælestis regni cervicibus
suis leve jugum imposuit Christi. Cūque quotidie studeret vir fieri perfectus, exem-
plum sequens beati Abrahæ Patriarchæ, relicto genitili solo cunctisque quibus dele-
bantur sæculi amatores, paupertatem Christi super divitias ambiens & pro amore ipsius
peregrinationem expetens, Angeli * referens instar, tempore BRUNEHILDIS Reginae * 1. Angeli
Francorum ex Aquitanæ partibus unde erat oriundus Dei, ut patet, dispositione placi-
dis se passibus in hujus Remensis Civitatis contulit regionem. Quem Christus tanta gra-
tia profecutus est, & sic venit spiritualibus delibutus unguentis, & redolenti virtutum
fragrantia inspirans, ut posset dicere cum Apostolo : *Christi bonus odor sumus Deo in omni*
loco. Et quia ex totis præcordiis suis summo opere Christum dilexit, nomen ejus sanctum
invocavit, & ipse in misericordia sua omnes vias ejus ad iustitiam dirigebat, sanctique
Angeli ejus alium Sacerdotem suum ubique custodiebant.

3. Hic ergo cellam constituens in vico qui vocatur Alfonso & accinctus robore sanctæ
virtutis athleta Dei anachoreticam vitam exsecutus est. Nam in ea clausus & Deo magis
quam hominibus cupiens esse notus, macerabat jejuniis corpus, & tantā inedia castiga-
bat, ut parco cibo vix ossa refoveret. Esca erat ei interdum etiam post solis occasum, pa-
nis siccus & potus aqua, & sic per plurimum tempus hoc arido carnem domans instituto,
velut quandam penitentiam Deo devotus exhibebat. In orationibus verò, psalmis, hym-
nis, & canticis spiritualibus omne illi tempus expendebatur. In talibus actibus & in Deo
suo, qui fons bonorum est, gaudebat : & ita vixit sobriè, ut imitatoria conversationis
Christi exempla niteretur exprimere. Quem inimicus humani generis callidè, astutèque
demoniacis phantasiis, dolisque & multis argumentis appetiit : sed Christi virtus divino
intuitu Sanctum suum respiciens, cujus censura semper prava coercet, vires adversariæ
potestatis insurgentis allisit, ejusque tyrannicam insaniam contrivit. Nam quoties diabo-
licus spiritus Sacerdotem Dei tentare nitebatur ; toties ars ejus maligna & dolositas ver-
suta à sancto viro contemnebatur. Christi enim victoria fretus cernebat diabolium pa-
vidum, nec culicis vel formicæ virtutem habentem, sed sicut invalidum vermiculum
vix repentem. Terebat quoque caput impij vermis, vel si quando fortior fiebat, cervi-
cem pessimi premebat serpentis, nec suggestionibus illius assensum præbebat, sed eri-
gentem se sive complimentem æqua lance pensabat. Tandem agonizetæ sui Dominus
misertus, qui pedes Sancti sui servavit, & in gloriæ magnitudinem illum exaltavit in
spiritu furoris sui inimicum abstulit, ac tela ejus in quibus confidebat confregit. Conso-
latus est quoque Dominus servum suum, & dedit ei gaudium & letitiam & pacem cunctis
diebus suis.

4. Et quoniam licet quis velit bona sua abscondi, à lumine in quo fiunt manifestan-
tur ; sic isdem vir Dei beatus SINDULFUS quamvis se tali clausuræ mancipavit & Deo
servire secretè in abdito cellulæ delegerit, tamen ab eo qui opera ejus vidit, in exemplum
sanctæ conversationis multis manifestatus est. Placuit enim Deo vita ejus : memoriam
ejus inter homines constituit. Cognoscentes namque populi Dei Sacerdotis sanctitatem &
magnam gratiam, diligebant servum Christi, & jocundam gloriosamque faciem ejus
ardenter videre festinabant, Deum magnificantes & ipsi gratias agentes. Ita enim paci-
ficum vultum habuit, & magnæ cujusdam gloriæ faciem, tantæque os letitiæ, ut quisquis
Sanctum virum videre mereretur, exorsu mæstitiæ omnis redderetur. Lucebat enim in eo
iustitia, sanctimonia, benignitas virtutum cumulus omnisque bonitatis speculum erat.
Cernebant in terreno vasculo thesaurum Dei & hominem Angelum factum videbant.
Tantus autem odor sanctitatis ejus ad omnes pervenit, & sic de sanctissimis factis opinio
crevit, ut fama bonæ actionis procul motus cunctos desiderio sui plurimum accende-
ret ; veniebantque ad eum & honorem ei deferentes exosculabantur manus ejus & genua
ejus, & Deicolam amantissimumque patrem vocabant.

5. Erat autem sermo Sancti viri ad omnes de Prophetis & Apostolis & Evangelio
Christi, Nam datum erat ei donum intelligentiæ ab Altissimo, & ita eum scientiarum Do-
minus instruxit, ut eum in edito sapientiæ solio collocaret, & divina illuminatione il-
lustratus, quæ erant utilia & quæ cunctis proficua prædicaret, multosque admonitione
sancta ad Dei gratiam perduceret. Sic est virtus tua Domine hoc opus tuum quod ope-

* Alfonso, Anssone, vicus à Duracorto Remorum quatuor leucis sepositus ad plagam Orientalem.

Circa ann. d. c. Octob. xx. raris in Sanctis tuis. Hæc omnia efficacissima pietas tua facit, qui solus mirabilia magna facis. Per te bene operantur servi tui, per te hic pater noster beatus SINDULFUS cælestem in terris conversationem agebat & spirituali agone diabolum vincebat: per te etiam divini verbi semine multos ad æternum salutem erudiebat.

Ejus virtus specialis, terrenorum contemptus & cælestium aviditas. 6. Quod verò memorabile erat in sancto viro silentio superfedendum minimè cenfeo. Plurimi Sanctorum diversam Dei gratiam in vita sua assecuti leguntur, & sic ut hic fide emineret, spe alter præpolleret, alius caritate præcelleret, iste quoque humilitatem maximè coleret, ille pietatem nutrire, quidam continentia vel castitate fulgeret, ceterisque virtutibus diversi tamquam felici dote bonorum in magna venustate nitescerent. Ex quibus quasi quibusdam multi generis lapidibus muri cælestis Ierusalem construuntur, aut velut ex variis pulcherrimæ supernæ patriæ coronæ texuntur. Hic autem prænobilis Dei signifer & inclitus princeps beatissimus SINDULFUS, ita in qualibet virtute perfectus erat, ut nullam bonarum rerum possessionem sibi vendicaret, & quid in eo magis laudari posset perpensus censor vix nesciret. Ut Creatoris sui oculis complaceret, hoc erat ejus labor, hic cardo totius desiderij, ut dum volubili sole frueretur & reciprocum statum traheret, spiritu & mente in servitio Dei solidè persisteret. Instanter itaque gemma Dei & margarita pretiosissima sanctus Sindulfus multis annis cum devotione omnipotenti Deo famularum impendens magnum quoddam cælestis sideris exemplar erat, & meritum multipliciter lucens, divina promissa & æternitatis bravium à perenni Rege expectabat. Concupiscebat eum qui formosissimus est, ut norunt beati oculi Sanctorum, sed Deus ad hoc desiderium ejus differebat, ut dilatione auctum dignum præmij reciperet fructum.

Pro omnibus orat. 7. Sciens verò quia qui perseveraverit usque in finem hic salvus erit, Dei cultus conservator idoneus exiit, & thronum pietatis ejus humili contritque corde pro se & pro cunctis assidue adiit. Orabat enim sanctus vir non solum pro se, sed pro omnium salute fidelium: obsecrantique ei crebro patuit janua largissimæ miserationis Dei. Numquam dignissima mens ejus cælo aberat, sed iugiter patulo hiato mentis Deum siciebat: quem in corde hauriens, & plenum pectus sanctitate gerens totis visceribus spirituali lætitia replebat. Et quia beatus & sanctus Sacerdos animæ meritum clarum valde sciebat apud Deum, hanc probitatis lumine & cunctis virtutum monilibus exornare contenderat. Quod ut posset, & ipsi collatum est munere divino, scilicet ut mereretur effici civis cæli, & ascribi castris Regis æterni.

Sæpe vitæ fervore juvenis. 8. Cum verò jam beatissimus Christi Sacerdos SINDULFUS ævo esset maturus & plenis annis præditus, tantus illi inerat fervor, ut quando se remissius agunt, hic beatus vir amplius pro cælestibus laboraret. Ergo omni studio & festinantia ad montem supernæ hereditatis recto calle properabat, & licet ætate defectus esset, amor vires reddebat. Certabat etiam in Christi militia tirones superare; nec onus Christi sibi suave volebat aliquando deponere. Dum laboribus darent tempus dies, optabat in lacrymis seminare, ut pòst semper in gaudio meteret. Hunc pulchrum vitæ statum caro sibi devinxit amore & semper hic concupivit tenere, & Deus cordis ejus inspector voluntatem illius dignatus est adjuvare, apud quem numquam ingrata est servitus: à tunc ita miris modis ejus gratia dives, ut quod simpliciter recipiat, centuplicato fenore rependat, à quo tanta gloria meritis acquiritur, quanta nullo modo concipitur. Quam videre tanti est honoris instar ut eum beatus vir mutuare non speret cum rebus quas totus mundus possidet, & ita feliciter exaltetur, ut vertice sideribus inferatur. Vbi in amicitia Dei decoratus non fidei suæ pignore fraudabitur, sed etiam plusquam spe præsumeret accipere merebitur. Hic illa sublimia munera inveniet, quibus gaudent omnes qui ea adepti fuerint; ubi fas est parvis magna sperare, & vilibus pretiosissima commutare: ubi tanto qui meritis fuerit ditabitur honore, ut auctor illius non alius quam Deus possit æstimari: ubi qui hic pro eo cum vili veste processerit, auratis illam vestibus mutabit. O beatissime Pater Sindulfe talia membra tua decent gestamina, quæ hic pro Deo non recusabant esse vilibus induta. O felix qui his te dignus ingestisti, o miles beate qui te talibus contulisti.

Dei liberalitas in gloria erga electos. Sindulfi obitus. 9. Beatus igitur vir SINDULFUS post diuturnam terreni incolatus peregrinationem, in qua Christum elegit, rebus omnibus præposuit, & illi indefessè servire studuit, tandem quod optavit invenit, ut hinc sancta illius anima ab Angelis in sinum Abraham portaretur, & Deo artiùs jungeretur. Reliquit terrestrem tunicam, & indutus est stola gloriæ; reliquit parietes luteos, & ætheream domum & communem Sanctorum promeruit patriam perpetuo semper sole fulgentem, ubi sincerum semper diem videt, ubi inextimabilis lux auratum iubar jacit, ubi cælesti ornatu mentem iuvat, delectatque videre Senatores cæli coronis redimitos aureis, & palatia extructa gemmis, lacteisque basibus & niveis subnixa columnis. Prospicit nunc omne candidum omne conspicuum, sub pedibusque videt sidera, & eum grege candido sequitur agnum quocunque ierit. O beate Pater Sindulfe etsi in terris quondam natus fueras, cælo genitus exististi. O beata anima cujus gloria Dei est, magna tibi data præmia confido, & dari meruisse approbo: quæ fixa tibi manent in æternum, & prius gloria natis hominum auferetur quàm tua præmia

VITA S. SINDULFI CONFESSORIS. 371

minuantur. Quid adest tuæ animæ quæ tantum habet bonum in regione Iustorum? Primum locus amoenissimus placet, & cum perpetuitate crescit amor illius. Obtinuisti, ut verè fateor, honores quibus divitiæ nulla præferuntur, immo nec aliquatenus eis coquantur. Deinde Regem tuum quem semper desiderasti, Angelosque & Sanctos ejus felicibus oculis cernis, de quibus dicere omne ingenium deficit, & lætitiæ cantica audis, & perennibus gaudiis sine fine perfrueris. Quapropter multarum miserationum memor ora pro nobis Sacerdos beatissime, quatenus piis precibus tuis fideliter vivere, & cum Christo semper esse mereamur.

10. Beatissimus denique Sacerdos Dei SINDULFUS post transitum ejus sepultus est honorificè in Ecclesia prædicti vici, ubi cellam sibi fundaverat, Angelis & Sanctis gaudentibus & Deo laudes canentibus, hominibus quoque piis de obitu ejus flentibus & de meritis exultantibus. Scriptumque est Epitaphium hujusmodi super tumbam ejus.

*SINDULFI merito recubant hic membra sereni,
Hic Cella clausus velus in Eremita bene vixit.
Adgaudens huc progenies Aquitanica venit
Tunc regionis erat Regina hujus BRUNEHILDIS
Sublimisque chorus refugia labente relucet.
Tripudiant testes, seu missi, Pontificesque,
Carmen virginis catus canet Omnipotenti.
Imerea gaudet chorus, emicat & pulvis omnis.*

Transiit autem beatus Confessor Christi & Sacerdos SINDULFUS ad Dominum & ad felicitatem perpetuam tertidecimo Kalend. Novembris. Qui in gymnasio contemptus mundi spiritualiter agonizans, volubilem solem vertit in usum, ac perfectè præsens ævum despiciens, ex toto corde secutus est Christum. Cujus conversatio virtutibus & miraculis coruscans cœlibem declarat eum vitam duxisse, quique duplicem terram efficaciter fugiens atque ab ea exiens cum Patriarchis in lacrymis seminans, fructumque sanctæ conversationis relinquens, cum Apostolis seipsum pro Christo mactans, cum Martyribus utraque manus de salo hujus peregrinationis protendens ad litus, cum Confessoribus digitos suos implens myrrha probatissima, cum Virginibus animæ suæ Sponso respondit cantico novo, quousque illi occurreret super montes aromatum simili capræ & hinnulo cervorum.

MONITVM.

DE S. Sindulfi Reliquiarum Translatione agendum Saculo iv. Benedictino, Era Christianæ Seculo ix. quando ejus corpus ex sepultura loco in Altumvillare Monasterium diœc. Remens. Ord. S. Bened. delatum est.

~~~~~

VITA S. MARTINI ABBATIS VERTAVENSIS* IN ARMORICA.

Ex MSS. codd. Monast. Compendiensis & Vertavensis.

OBSERVATIO PRÆVIA.

Preter Vitam S. Martini Vertavensis Abbatis hic exhibemus librum Miraculorum, quem ab eodem Auctore scriptum merito suspicari licet. Nam num. 9. hæc verba leguntur: Iam diximus qualiter ad ejus commotionem Herbadilla sit obruta: quæ res non in libro Mirac. sed in Vita describitur. At vero Miraculorum Scriptor paullo post Normannorum tempestatem se vixisse satis demonstrat, dum num. 8. ARNULFUM quemdam, cui utraque manus à Normannis præcisa fuerat, sibi notum testatur. Porro idem auctor S. Martini miracula à venerabili SEGUINO Archidiacono partim descripta fuisse asserit num. 4. ex quibus, inquit, pauca hic inferimus.

1. **P**RÆCLARA cæli luminaria dudum per orbis refulsère climata, quorum exempla adhuc velut ætherca in universo mundo resplendent sidera, Sanctorum scilicet Martyrum, ac sapientissimorum Præfulum, qui seipsos Deo devotam offerentes hostiam, eximiiis almam decoraverunt virtutibus Ecclesiam, quam & verbo prædicationis, & exemplo sanctæ operationis rexere, dum præsentibus mundo aderant: & adhuc regere non desistunt, dum virtutibus ornant, precibus adjuvant, & exemplis illuminant. Ex quorum numero vir insignis MARTINUS Vertavensis Abbas, & in

* Non confundendus cum Martino Santonensi Abbate, de quo Gregorius Turon. de Gl. Conf. cap. 57. neque cum Martino Mallico, cujus gesta nos supra ex

Act. SS. Ord. S. B. Seculum I.

Gregorio M. lib. 3. Dial. cap. 18 retulimus, ut quoddam nomen communio fecellit.

Circa ann.
D.C.
Octob. xx.

Sepultura &
epitaphiū.

Dies obitus.

Quomodo
omnes San-
ctos sit imi-
tatus.

Circa ann.
D. C.
Octob.
xxiv.
* Sic MSS.
non Verta-
vensis.

Circa ahh. vita sua sapientiæ virtutisque fulsit honore splendidus, & post carnei ergastuli exitum præ-
d c. celsis radiat magnalibus.

Octob. 2. Hic civis Namneticensis alto parentum claruit sanguine, sed clarior divinæ floruit
x x i v. virtute sanctitatis, ac sapientiæ; qui dum liberalibus imbuendus studiis, litteratoria de-
Martinus certaret exercitia, coævus probatur almæ præisse sophiæ præminentia: cujus exercitatus arti-
Namne- bus, quàm sanctus, quàm industrius, quàm virtutum culmine vigit eximius, noster (ut ita
tenfis. dicam) sermo explicare minimè prævalet. Quibus nifus alta conscendere gradibus, Ec-
clesiasticæ quoque militiæ ordinibus adsciscitur, Levitæque sacratus, sacris Deo dignè aris
Fit Diaconus & con- sollicitus famulatur, suoque Pontifici decenter obtemperans, pietatis favore sociatur: cu-
sionator. jus etiam hortatu, quæ sitienter exhauserat, divinæ sapientiæ passim mittebat flumina, &
verbi Dei agris cordium respergebat semina. Sapientibus & insipientibus, juxta B. Pauli
documenta se debitorem esse cognoscens, tam doctos decorabat celsis monitis, quàm &
indoctos apertis instruebat præceptis, quosdam roborando ad virtutum provocans culmina,
quosdam deterrendo à pravitate retrahens nequitia.

3. His & hujuscemodi studiis idoneus prædicator approbatus, ad convertendam cujus-
dam urbis plebem, à B. FELICE ^a, qui tunc Cathedram Ecclesiæ Namnetensis possidebat, &
ejus Pontifex existerat, dirigitur: quæ urbs Herbadilla ^b ab incolis dicta, Ligerinis seu
marinis mercibus referta, rerum opulentarum renitebat copiis, seu idolorum multiplici-
bus sordebat spurciis, ditiores se putans excellere, quæ tam multo deceptionis invo-
luebatur errore. Quorum prædictus Præsul miseratus ignorantiam, MARTINUM ad insti-
nuandam illius lucis delegat veritatem. Quam urbem vir beatus ingrediens, doctrinis sa-
lutaribus instat fervidus, palam cælestis regni credentibus gaudia pollicens, & horren-
das gehennæ pœnas infidelibus denunciando, de portentis quoque deorum multa disputans,
quàm vana, quàm essent inutilia dislerebat: unde erroris sui mundo adhuc rudi laqueos
inferri ceperint ex antiquorum testimoniis proferebat, & quod cultoribus suis num-
quam profuissent, exemplis manifestissimè depromebat: Divinitatem in calis manere,
his verò vanis figmentis nullam inesse divinitatem edocebat. Hæc autem vana spernere,
hæc deferere, hæc penitus ut stercore abjicere, est solum Deum cali, terræ marisque fa-
ctorem benedicere. Hunc eos veraciter adorare monebat, qui genus humanum in prin-
cipio ad suæ similitudinis honorem condidit, & fraude diaboli deceptum à potestate sevi
persuasoris eripuit.

4. Hanc cælestem beati viri doctrinam plebs vesana despiciens, & cachinnis insani
pectoris exprobrans, dum vitæ studet irridere lumina, æternæ mortis & instantis periculi
sibi aperuit limina. Quod B. Martinus alto contemplatus spiritu, dum vulgi debacchan-
tis increpat facinora, nec tam proficere salutari prævalet doctrinâ, cælestem percipit ad-
monitionem, quo perituram flagitiosæ gentis quantocius exeat urbem. Cujus ille peri-
culum imminere prospiciens & supplicium condolens, suum quem solum ad hoc ex-
hortari prævaluit hospitem, junctâ jugali, commonendo tandem educens, urbem egredi
compulit; præceptum ingerens, quondam datum simile, ne scilicet sæva fugientes discrimi-
na, ad perditionem perfidis illatam erronea retorquerent lumina. Ipse verò ab indurata
recedens plebe Dominum fertur invocasse, ut ipse perfidiæ vindex & hujus urbis iudex
existeret quæ monita salutis & verba vitæ superba repulisset. Mirum in modum dicta
vatis cum justo Iudice concordantis cælestia arma insequuntur ultionem, terræque sub-
sidiens rimis fatiscit patulis, & mare pereuntia absorbet mœnia procellis. Ad cujus diræ
multitudinis pereuntium sonitum, comes mulier attonita & muliebri usâ levitate, vultum
indirectum continere non valuit, reflectensque faciem, ut quondam illa uxor Angelo-
rum hospitis, ad pœnam conversa suam durum fertur diriguisse in lapidem, interitque cum
perfidis quæ non studuit cum fidelibus rectitudinem tramitis.

5. Sanctus ergo vir Martinus hæc cernens, & tantarum animarum perniciem in-
gemens auctoremque mortis eorum se memorans, lacrymarum semet cepit ablucere
fluctibus; flexo se destinans animo scetibus, seseque tradens luctibus, sæculum penitus
deliberans relinquere, nec jam deinceps ad cujuslibet dignitatis apicem redire. Calcans
itaque celsa mundi cacumina, archi callis cæli celsa petentis aggreditur ardua: terrenæ
que despiciens, solum cælestia quærens, ad exterarum & sibi incognitas regiones properare
festinat ac provincias: demum iter nimis laboriosum sibi assumit. Hic titulo insignis reveren-

^a Felix Episc. Namnetensis in Armorica sæpius à Venantio Fortunato commendatur, præcipuè in lib. 3. Carm. 2. & seq. Præfuit Sedi Namnetensi ab anno Christi D. L. ad D. LXXXIII. siquidem ex Gregorio Turon. in lib. 6. cap. 15. anno Episcopatus sui XXXIII. ætatis LXX. Childeberti secundi VII. mortem obiit, postquam Conciliis Paris. III. & IV. & Turon. subscripserat.

^b Vitis ista diruta à Julio Cæsare Namnetum opido non procul à Ligeri ad Boloniam fluvium à Namnetibus palabundis constructa, dicta est Herbadilla,

vulgo *Herbauges*, ob paludosas herbas quibus locus is abundabat. Eadem verò civitas ob despectas Martini Vertavenis (ut hic dicitur) conciones terræ hiatu absorpta, in magnum conversa est lacum, Grandis loci nomine ob id appellatum, vernaculè *Grand-lieu*, teste Alberto de Monte-relazo in hujus S. Martini vita. Certè ne quis hoc prodigium in fabulis habeat, ex ipso lacu in duo fere miliaria porrecto veterum ædificiorum rudera, tigna, variæque supellex etiamnum extrahi ab incolis feruntur.

Infidelibus
Christum
prædicat.

Eorum tui-
nam prævi-
dens rece-
dit.

Peregrinari
statuit.

ria quidem Martinus, virtutum meritis perspicuus ac nobilis, universam Europam in peregrinationis mercede confecit. Hic in montium specubus latitans, gelu frigoreque carnem sui corporis domans, spirituque subjiendo eam labra pallida gestans; illic verò diversarum loca (ut præfati sumus) regionum Sanctorum peragrans; istic autem diversis operis effectum, scilicet pontes supra rapidissima flumina (quæ usque hodie veram esse nostram confirmant assertionem, & ita adhuc in sua permanent soliditate ut fuerunt,) aded mirabiles, ut omne artificium humanum transcendant. Fontes etiam splendidissimi ejus per orationem de arvis producti, non solum cultis in locis, sed etiam incultis, in sola baculi ipsius fixatione vivacissimè emanant, usque in præsens lenes dulcissimis & crispantibus aquis uberrimi.

6. Sanè de his aquis plurimæ sanitates conferuntur ægrotis, de quibus non solum peregrini, sed & cuncti inter calorem æstatis nimium sitis assiduæ validum extinguentes ardorem, misericordissimum Deum glorificant Martini, qui sic quotidie per Martinum non solum salutem operatur corporum, sed & animarum. In Alpium quoque invia quantum laboris impenderit hic orbe colendus omni; ut pervia fierent; & quomodo toto nissu mentis ibi elaboratum est ab illo, ut meabile redderet idem iter omnibus, nullus mortalium sermone comprehendere poterit suo; tamen varia pro viribus suis commercia in naviculam æquoreis fluctuantem undis afferentem, atque salutaris dogmatis imbribus irrigantem quosque valebat, æterna pro hoc nunc à Domino consequitur lucra: non solum autem in cælesti patriâ gaudia possidet absque fine mansura; sed ita præfinitum est à Christo, ut quo habet ipse nomen Martinus honorem. Quis locus sanè est in terrarum orbe tam procul positus, & abditus, qui beneficia istius gloriosissimi & cum honore nominandi Martini non percepit? aut quis religionis Christianæ ita est extraneus factus qui non ejus sentiat auxilium? neque enim hæc vox mea solius est, sed testes sunt cunctæ Europæ gentes, id est Germanicus, Hispanicus, Gothus, Gallicus, Stortus, Britto, Vasco, Saxo, Burgundio, necnon & aliæ quamplurimæ barbaræ nationes limina Apostolorum Romæ frequenter adeuntes.

7. Omni laude digna in B. Martino sanctitatis reverendæ immensitas, quæ & esurientibus cibum sapientiæ ponit Gentium in salute, & sitientibus potum spiritualem & aquam dat in virtute. Certè quod de se Apostolus, immò & Doctor Gentium Paulus protulit, in te, Confessor venerande, completum videmus esse. Omnia enim gentibus omnibus factus es & populis, ut omnes lucrifaceres, & cunctis sæculis post te futuris prodesse voluisti. O egregie sacer Martine qui nobis omnibus generaliter tuos reliquisti sudores, sanè admirari potes, sed tua virtus vel meritum enarrari nullo modo potest. Te primùm in Occiduis partibus cunctæ gentes nomine Martinum floruisse agnoscant in virtutibus, quem videlicet Advocatum apud Deum atque sequestrum habere confidant ac mereantur. Hic est enim, ô populi, beatus Pater vester Martinus qui vobis quotidie philosophiæ verba proculdubio intonat dicens: Videte carissimi quoniam non solum mihi laboravi, sed & omnibus vobis. Verè enim & nobis & sibi laboravit, si secuti ejus vestigia fuerimus, & ipsius imitemur innocentiam. Quapropter sexus uterque omnisque conditio, ac multò magis peregrè proficiscentes, timentes Deum semper Martinum pro sancta matre quæ est in orbe toto Ecclesia, ab optimo Pastore Christo Iesu aggregata pro Regni que Christianitatis totius salute interpeller & statu. Quia verò de diversis ejus disputavimus exercitiis pauca, nunc ad ea veniendum est qualiter eremum petiverit.

8. Silva namque est quæ ab incolis regionis usque in præsens *Du-Men* ^a nuncupatur: ad hanc Beatissimus vir Martinus veniens, ipsâ perlustratâ modicum in ea extruxit ex virgultis tugurium; in quo multorum moratur annorum curriculis, humanisque segregavit visibus, divinis illustratur fulgoribus. Cæpit itaque ruralem solitarius vitam agere, radicibus herbarum addiscens vivere; non assuetus sarculo humum fodere, operique rusticano pronus insistere; ut juxta Psalmistæ varicinium, labores manuum suarum manducans beatus esse valeret, & bene sibi afforet. Vbi fertur fontem aquæ sibi ministrasse vini pocula, & non nata lymphæ scaturigo falerna præbuisse. Cùmque jam Dominus accensam lucernam non sub modio tegere, sed candelabro ad illuminandas animas destinasset imponere; incolarum circumquaque degentium inspiravit animis, uti hunc virum Dei requirerent, & sæpius adeuntes inviserent: quibus visitationem frequentatibus fama ipsius longè latèque cæpit diffundi, & nomen ejus per ora multorum nobiliter celebrari. Iam non solum pauperes, sed etiam quique potentum clarissimi certatim studebant inviscere, ipsiusque disciplinæ se & suos submittere, uberes agros ei ad solamen, silvasque ac vineta tradere, quo fultus divinæ largitatis munimine, castra cæli disponere, & fervorem Dei studet Cœnobîa construere. Tunc in honore Dei beatique Præcursoris Christi Iohannis Monasterium instituit, quod Vertavum ^b dicitur, in quo turmam Christo

^a Albertus *Du-Men*, Britannicæ minoris silvam, rupem nigram interpretatur.

^b Vertavense Monasterium, vulgo *Verton*, al. *Vretou* anno Christi D. LXXV. à S. Martino constructum censet Albertus suprâ laudatus. Duobus ab urbe Nannetum

milliaribus distat, nunc redactum in Prioratum (ut vocant) Conventualem, S. Iovinij de Marnis Abbatia Ord. Bened. dioc. Pictavensis subiectum, quem ex nostris modò regit R. P. D. Iacobus *Sergent*, à quo S. Martini Vita & Miracula observationibus illustrata accepimus;

Circa ann. D. C. Octob. XXI V. Multis prædest.

1. Cor. 9. 26.

Cellam in solitudine construit.

Psal. 127. 2.

Vertavum condit.

Circa ann. d. xcv. Octob. xxi v. militantium aggregans, ipse quoque cum eis regulari lineæ morum se subdidit; quam Regulam priorum Patrum decretis institutam, à Transalpinis ferunt regionibus ab ipso delatam ^a.

9. Plura præterea condens Cœnobium ^b, multaque devotorum aggregans collegia, usque ad trecentorum & eò amplius discipulorum greges traditur cumulasse numerum: quos beatissimus ille omnes ad celsiora regna verbis & exemplis dirigens, virtutum lumine decorabat; infirmos piis consolationum exhortationibus roborans, fortes ad celsiora semper suadens, & si quid in his eum pravitatis fortè contigisset aspicere, ad normam rectitudinis toto conamine nitebatur corrigere, cujus sanctissimæ studium sollicitudinis, & fervidam piæ curam regiminis, nec sermonibus explicare, nec apicibus quoquo modo valemus exprimere. Cujus rei gratiâ curam omnibus sollertiùs exhibens, & Fratres ardore caritatis fervidus invisens, atque paternæ benignitatis eis munia dependens, devenit Durivum ^c, in quo binis Deo militabant castris fortium cœtus athletarum, & castarum chorus Virginum. Illic dum apta quibusque cœlestis vitæ ministrat pabula, utpote fidelis fervus & prudens quem constituerat Dominus super familiam suam disperitri singulis in tempore tritici mensuram; ecce vocans eum Christus ad supernæ remunerationis præmiâ, ægritudinis inferens incommoda, pulsare cœpit ianuam, cui vir beatus confestim aperire parat, dum de laboris sui certus reposita mercede, atque de Domini confisus benignitate, eum mox cum amore gaudet suscipere: nec eum metus dejecit de iudice, quem exhilarat lætitia de redemptore.

10. Corporis itaque viribus sensim defatiscens, vir sanctus cœlo intentus, divinis anhelat stare conspectibus, cum ecce terros videt adventare spiritus, quos tamen in virtute omnipotentis Domini fides iubet recedere, & dignas in tenebras ruere. Tandem iustus ac pius Dominus ejus remunerare dignum ducens certamina, sese sitientem carceris carnalis ergastulo beatam solvens animam cœtibuscque Angelicis comitatam supernæ beatitudinis perducit ad gloriam, vigesimo & quarto die mensis Octobris, id est nono Kalendas Novembris.

11. At ubi fama vulgante carissimi Patris transitum Vertavenses audiunt, maximo per motu luctu pernici cursu Durivum convolant, corpus alium secum devchere gestiunt. Durivensibus econtrâ resistentibus orta fertur contentio; sed Vertavenses supero adjuti præsidio, æmulis somno pressis desidiâ, exoptata secum detulerunt pignora: quem dum gaudentes veloci gressu deveherent, claudus quidam sancto funeri factus obviam, Domini per hujus Sancti suffragia celerem sentit clementiam, salutisque indeptus munera, conviantium æquat vestigia. Item cæcus quidam hujus beati viri deposcens levamina, depulsâ cæcitate, clara resumit lumina. Sicque cum his virtutum insignibus, bajulis sacri funeris ad Separis ^{*} fluvij pervenientibus litora, mirabile dictu! antiqua reparantur magnalia: & veluti quondam Mosaicæ adventu Arcæ Iordanis retrò suspendit aquas; hæc quoque refluxibus cessisse traditur undis, siccisque præbuisse itinera plantis, & inter miraculorum eximia dignè Deo ferentes præconia, Vertavi tandem perveniunt ad mœnia; ubi sacrata membra digno locata Mausolæo, honore deinceps decorata refulgent cœlico, & cum fide petentibus facili semper illic subvenitur solatio: cæcis visus, claudis reparantur vestigia, paralyticis apta restaurantur munia, pravi merita luunt supplicia; piæ larga sentiunt beneficia, cujus nos quoque inter adversa & diversa præsentis vitæ discrimina, indulgâ peccatorum veniâ mereamur apud Dominum semper obtinere suffragia præstante Domino nostro Iesu-Christo, cujus hæc exhibet gloria quæ immutabilis permanet in sæcula. Amen.

^a Ex hoc loco non immeritò colligit Menardus noster in Observat. ad Martyrol. Bened. lib. 1. S. P. Benedicti Regulam Cœnobio Vertavensi à primo condita impositam fuisse à Martino, qui eam ex Transalpina regione, nimirum Italiâ, detulerat. At cum hic Auctor dubitanter in eam rem loquatur, id adnotare malimus quàm affirmare.

^b Ordericus Vitalis in Hist. Eccl. lib. 6. ubi de S. Ebrulfo Abbate Vticensi agit, ex veterum fama refert, Martinum Vertavensem ex Anglia revertentem in Normannia apud Bajocasses substituisse, illique Monasterium, Duos Gemellos à duobus pueris vitæ restituitis appellatum construxisse iuvante Ebrulfo adhuc læico, qui in eodem Cœnobio habitum Monasticum postea suscepit. Orderici conjecturam de situ ac nomine loci in quo Ebrulfus Monachum induit,

non improbamus, at Monasterij conditorem Martinum Vertavensem agrè admittere possumus. Cum enim ex dictis ad num. 3. Felix Episcopus, à quo Martinus Diaconus, Sacerdos ac sacri Verbi minister institutus est, anno Christi D. 1. Sedem Namnetensem obtinuerit, hæc munia Martinus variasque peregrinationes explevisse non potuit ante annum D. 11. quo Ebrulfum jam Monachum inchoasse Monasterium Vticense in ipso Vita ad num. 16. superius probavimus.

^c Durivum, *Durin*, sic dictum à duobus rivulis illuc in unum confluentibus, nunc redactum est in Prioratum S. Georgij de Monte-acuto dictum, qui sicut & Vertavum Abbatiz S. Iovini de Marnis subditus est.

Dæmones sancto viro in extremis posito apparent.

Martinus moritur.

Contentio de ejus corpore.

Miracula.

* *Senye*.

Martini corpus cum insigni miraculo Vertavum deferat.

MIRACVLA S. MARTINI ABBATIS

VERTAVENSIS.

Circa annu
D.C.
Octob.
xxiv.

Auctore Monacho Vertavenfi anonymo, qui sæculo xi.
vixisse ex num. 9. intelligitur.

Ex Schedis Vertavenfis.

1. **BEATO MARTINO** voti semper erat continuò Romam ire B. Petri Apostolorum Principis sedem, & sepulcrum videre: quorum memoriam dum domi esset, dulcissimè consueverat flere; curaque maxima illi erat, sicubi via foret difficilis, in pontibus sternendis, lapidibus quoque interdum etiam maximis rupibus exaquandis: quod qui Romam hinc vadunt, sîstudium adhibent, quàm bonæ institutionis vir iste fuerit, perpendere possunt. Sanè quia hæc cunctis notissima sunt, ad narrationis nostræ seriem convertamur.

2. Dum beatus vice quadam ab Vrbe rediret, solatio ei erat B. MAXIMINUS ^a, qui postea factus est Treverorum Episcopus, quibus ad supplementum sarcinæ deportandæ solus tantummodò habebatur asellus. Itaque cùm venissent ad civitatem quæ Sutrium ^b dicitur, B. Martinus pro coëmendis necessariis opidum petit: Maximinus custos aselli mediis in compitis manet, quo paululum soporato miser asellus dum pastu occupatur, via limen excedit, & ab obvio urso intercipitur, & sine mora consumitur. Reversus Martinus ab opido, vectorem sarcinæ requirit, cum custode conqueritur quid de asino factum sit. Denique inquirentes inveniunt ursum ambesi cadaveris reliquiis insidentem & cruentis ore proprio ungues lingentem. Fraus non est in ambiguo dum fraudator convincitur ore cruento. Quia, inquit Martinus, nobis intulisti damnum solatij, arripe officium asini, ut cujus factus es inuasor sanguinis, successor fias in administratione laboris. Ad quam vocem confurgit ursus, & cervice dejecta manibus famulorum Dei mansuefactus subditur, sarcinamque suscipiens prædo, socius Beatorum efficitur: nec præcipientis Martini imperium fera abnuere potuit, quia pectori ejus Christi virtutem inesse perferens. Cùmque ad eum locum ventum esset, qui Vrseria vallis dicitur, ne jactantiæ videretur quòd feram in suo obsequio haberent, iubent Sancti abire bestiam evidentia secum sarcinæ signa gerentem. Nam ubi cingulum pectorale & postula ^c fuit, adeptis pilis, cutis nada apparuit: qui etiam cum honore donatus est, ut à nemine captus, nativo sine deficeret, omnisque germinis sui soboles iisdem insignibus redimitas propagaret. Vidimus etiam nostris diebus quosdam Romà redeuntium ex eodem genere iuxta incolarum testimonium pelles emisse: & domum nihilominus pro indicio detulisse. Cujus rei testis est venerabilis RAINALDUS Andegavorum Vicecomes, qui hæc & alia plurima de Martino stupenda narrat miracula.

3. Dicturi autem sumus rem admirabilem de baculo, quem vir Dei post ariditatem multorum annorum medio plantavit Claustro. In magna etenim arboris molem coaluit, & multis (sicut vir Dei prædixerat) hætenus salutis fuit. Si aliqua rami occasione avellantur, impunè non cedit. Vnde ipsa arbor nimis horrida, & ab imis stirpibus rota videtur comata, quam & ipsi vidimus & amore Patris nostri toties deosculati sumus. In tanta autem admirationis veneratione ab incolis habetur, ut proceres Britonum (quorum viris eadem regio est) si quando accesserint, prius ad arborem ^b venientes ibidem Christum adorent, & postmodum Ecclesiam intrent. Quod Rex ALANUS facere consueverat, & morem hunc avitis parentibus suis fuisse dicebat. Est autem id genus arboris aptum spiculis & arcubalisticis, vulgo enim dicitur IYUS ^c. Cùmque post multa tempora ibidem Normanni venissent ^c, duo eorum ascendentes arborem, arcus sibi demere scrutabantur. Unus repentino crepitu oculos amisit, alter decidens colli sui integritatem moriens contrivit; alter nihilominus dum descendere nititur & ubi pedem ponat nescit, lapsus

^a S. Maximinus Treverorum Episcopus alios vidit soles, ut qui Constantino Magno imperante floruit. Similes habet tricas S. Vientij Confessoris vita apud Bollandum 13. Janu. in qua Videntius S. Hilario Pictavorum Episcopo ætate æqualis, & tamen i si Deo placet) Martino Abbati Vertavenfi familiaris fuisse dicitur. Errorum causis investigandis supersede-

mus.

^b Cernitur etiamnum illius arboris truncus, ejus particulas incolæ avidè expectunt ac religiosè servant.

^c Nempe anno Christi DCCC. XLIII. ut Albertus refert.

Vrseria locu
asini Mar-
tino famuli-
tium præ-
bet.

^a Sutry.

^c Iege possi-
lena.

Manini ba-
culus in
Claustro de-
fixus re-
fuit in ar-
borem.

^c vulgo Iys.

Circa ann. d. c. Octob. xxi. r. illico coxma sibi malefanus confregit : quod videntes ceteri pavore percussi , præsumere ulterius talia non sunt ausi.

4. Locus autem idem per multa temporum curricula nobilissimè floruit , Patrèsq̃ strenuissimos habuit , donec ex permisso pij Iudicis Paganorum immanis rabies excrevit : ex quibus Patribus unus fuit LAUNEGISILUS ^a , cujus industria & sagacis animi sollicitudo legenti Præceptorum nostrorum tenorem lucidè peterit esse manifesta. Miraculorum quoque copia non defuit , quæ partim ignaviæ oblivioni tradita , partim à venerabili Siculo Archidiacono sunt descripta : quæ pauca hîc inserimus ut ad transmigrationis historiam ordine eniamus.

5. Eodem tempore cùm idem locus clarè polleret , fuit quidam juvenis Tholosanus claris parentibus ortus , cui à prima-vo nativitatæ exordio eundi & videndi officia negata sunt. Qui per somni quietem audit , si Martini tumulum petas , illicò sanitate gaudebis. Ignorans hic cujus Martini suffragium petere juberetur , Turonis urbem subvectus à B. Martino de recipiendæ sanitatis gaudio auditus non est. Posthæc Salionum * petens cùm nihil proficeret , rursus juberetur in somnis Vertavum adire , de hoc Martino sibi iustum fuisse. Qui consurgens asserit se præcepit , & ad Vertavum die quæ Dominica habebatur , maturius advenit. Sed antequam ad Monasterij limina peraccederet , audit vocem Fratrum in principio Missæ Antiphonam , *In voluntate tua* , canentium : quo audito caput erigens , clarè Monasterium cœpitintueri , exiliensque de lectica quæ vehebatur absque ullo adminiculo , ad beati viri venerandum accessit sepulcrum ; ubi diutius præ gaudio lacrymatus , cum surrexisset sciscitantibus Fratribus cuncta explanat , & locum eundem posse muneribus satis honorat. Fratres læti & alacres , innumeras Christo & fideli ejus famulo referunt gratiarum actiones.

6. Rex DAGOBERTUS Francorum Republicæ Princeps cùm multis & variis bellorum eventibus premeretur , de Cœnobiiis Sanctorum multa abstulit , quæ suis militibus paratus est. Hæc autem ut præsumeret , persuasus est CENTULPHI consilio , qui erat Princeps aulicus nimis callidus & suasioni idoneus. Cùm Rex jussisset , consilij ipse exsecutor foret , cœpit facultates sanctorum locorum inquirere & medias tabulis fisorum Regalium inscribere. Quod exsequens , similia cùm facturus Vertavum venisset ubi nobilia habebantur prædia , mediam eorum partem fisco addidit & mediam Fratribus reliquit : qui licet dolerent , tamen quia his solis censura hæc non procefferat , tacendum putaverunt. Centulfus ad Regem profectus eam quæ residua fuerat prædiorum partem integris possessionibus aliorum Sanctorum mentitus est esse majorem : suadebatque Regi id quod remanserat dividere , sufficere dicens tertiam partem Fratribus quos in loco eodem se vidisse dicebat. Adjungens , Vt quid hi quibus juberetur victu & mediocri habitu contentos esse , magnorum erunt possessores prædiorum ? Vivant & nobis militantibus & Domino Regi servientibus pauciora habere permittant. Quod dicens suavitè Regi sic fieri & ad hoc peragendum ipse exsecutor missus est. Qui veniens cùm à Fratribus non ut hostis susceptus esset , asserit se invitum ad peragendum Regis venisse mandatum. Cui Fratres respondentes dixerunt : Si invitus , ut asseris , venis , proculdubio manifestabis. Quo dicente habere se dominum , & ejus se spernere non posse mandatum : Fratres admodum tristes & impotes rebellionis , Monasterij se recipiunt Claustris. Centulfus lætus & alacer dapsiliter pransurus accubat , seque sociosque inter pocula ad maturandum propter quod venerant sermonibus armat. Fratres noctem pervigiles ducunt , & sacris cineribus Martini adstantes importunis vocibus querimonias ingeminant suffragia postulantes. Centulfus epulis oppletus pulcherrimo componitur lectulo , contemptumque Sanctorum animo destinat exaggerare superbo : cùm ecce tempore conticinij videt in conspectu suo duos adstare viros specie terribiles & veste fulgentes , qui cùm atroci vultu perquirerent an dormiret , solitè usus superbiâ respondit ; Quis es , inquiens , tantæ dementiæ qui me audas , suscitare ? Nos , inquiunt : IOHANNES ^b & MARTINUS ^c en adsumus quos despexisti , quibus insultans prædia hujus loci immeritus usurpasti. En morere & commissi supplicium vel invitus lue. Quo dicto prior Iohannes ventri ejus fortiter elidit calces , & omnia ejus exta ventris ejectione proinuit * . At ille surgere conatus apertis jam oculis vidit sibi Martinum baculo insistentem & semet graviter in capite ferientem : & diro implens clamore locum , expergestis sociis multationis suæ auctores ejulando clamar , & sic celeri morte ad tartara festinat. Quo ita patrato defuit qui eo tempore res sancti Martini invaderet , vel Fratribus ejus loci molestiam inferre tentaret.

7. Erat autem Princeps , cujus nomen excidit , transmarinus in partibus , qui filiam habebat quam atrox dæmonum legio vexare consueverat , qui dum multimodè nititur opem ferre filia , nequicquam quotidie tormenta exaggerabat puella. Tandem insonat dæmonium per os obfessæ , Martini Vertavenis precibus legionem exituram , & quantum

^a Eundem esse putamus cum Launegisilo Abbate Henionensis Monasterij , nunc S. Iovini de Maris , cui Launegisilo S. Generosus Abbas successit legitur.

^b Iohanni Baptiste primùm dedicata est Vertaven- sis Basilica , suprà num. 2. Vitzæ.

temporis nobis superest, ô socij, expulsionis nostræ vindicate fugam. Ad hanc vocem tot studioribus, tot motibus agi cœpit puella, quot spiritibus tenebatur astricta. Quid faceret anxius pater? Martinum nesciebat, quibus oris eum inquireret, invenire non poterat: Legatos dirigit qui cunctas lustrarent provincias sicubi Martinus inveniretur, & inventus honore cum maximo ad se evocaretur. Immenso maris pelago post multos viæ circuitus, Martinum Deo volente inveniunt, adorant, venerantur, causamque suæ navigationis exponunt. Vir autem Domini cum eos humanissimè suscepisset, postquam eos omni caritate pij solaminis fovit, causas vexationis puellæ percunctari cœpit: quod cum ipsi dicerent ab infanzia ei id morbi causâ accidisset; Potens est, inquit, Dominus facturam suam de manu impij vastatoris liberare. Itaque uno suorum secum assumpto cum Legatis vadit, & transmissis æquoris spatio ad Principis jam dicti patriam venit. Legatorum quidam præcurreunt, famulum Dei nuntiant, Princeps occurrit gaudens vehementer quod effectum sui desiderij invenire potuerit; jamque salutem filia tenens corde, vestigiis reverendis viri Dei advoluit, gratias agit quod pro se indigno vir Sanctus laborem tanti itineris assumpserit. Cum ergo vir Domini Palatio cum Principe properaret, subito auditur confusam multitudinem vocum Martini præsentiam adclamantium. Non sustinens ergo iniqua legio, se sancti viri conspectibus præsentari, multum discerpens vexantque puellam confusa & turbida tenues recessit in auras. Vir autem Domini ingressus jacentem puellam erexit, & impresso fronti ejus salutiferæ Crucis signo sospitem patri repræsentat, eamque nec invitam Christi sponsam sacri velaminis impolitione consignat.

8. Lætissimus ergo pater pro salute filia, multam auri & argenti congeriem beato viro jabet offerri: qui nec oculos ad hæc retorquere dignatus, cuncta pauperibus jussit dari. Aliquibus etiam ibi commanens diebus omnem Principis illius domum fidei satis devotione Christo mancipavit. Viderat sanè Vir Domini Martinus in aula Principis supradicti discum marmoreum miræ magnitudinis, miræque venustatis: qui ut consecraret Christo aram, à Principe postulavit. Qui libentissimè annuens etiam subvectionem disci ad litus maris usque providit. Sanctus autem vir cunctis ritè peractis reverti disposuit, & ad mare usque properavit, ubi opperiebantur eum qui subvectionem disci fecerant & ex iussu principis transponere ponto debebant. Quibus vir Domini ne in eundo vel redeundo aliqua generaretur molestia, vale dicens eos redire imperat, potentique Domino suam evectionem commendat: impressoque in disco Crucis vexillo eum undis impulit, seque eodem sancto vallans munimine cum fidei socio lapidem conscendit, eademque die portum Neustriæ tranquillè appulit, mirumque in modum tantæ molis saxum super undas veluti molle papaver cucurrit, & nec ventorum procella deviare lapidem potuit, nec pondus residentium in aliquo titubare coëgit. Nimirum ipse Christus sustinuit, & veluti altero Petro, fortioris tamen fidei benignam manum porrexit. Ipse gubernator, ipse proreta fuit. Mox ergo ad litus ventum est data evectione discum illum Martinus Saviniaco villa deportari imperat, & subsecutus super altare ejusdem loci Ecclesiæ in honore Christi coaptat, ubi usque hodie Christus Deus per Martini suffragia præbet petentibus multa beneficia. Hujus rei quam diximus, licet adsint multi testes, ipsaque res suis utatur testimoniis, unus præcipue est ARNULFUS, cui barbara Normannorum utrasque abstulit manus. Nam hic ex antiqua Vertavenis Monasterij fuit familia, locumque adhuc incolit qui Attarde dicitur, ubi corpus viri Dei divisim transiit aquis, sicut jam supra dictum est: in quo etiam loco nos fuimus & cum eodem homine sæpe confabulati sumus. De quo mirabile est, quia quamvis utrasque manus perdiderit, venationis industriam non amisit, adeo ut apros qui in loco eodem ferocissimi habentur, non solum pedicis, sed etiam hastâ adsecutus sit. Hæc ideo diximus, ut quæ de Martino scribimus ficta non esse cunctis innotescamus.

9. Fertur de viro Dei Martino quoddam acerbissimæ severitatis fuerit, & tam potens & efficax, ut sermo quem protulerit rarò vel numquam incassum ceciderit. Nimirum ut de B. BENEDICTO sanctus dicit Gregorius, cujus cor se in altum suspenderat, ejus verba incassum minimè cadebant. Iam diximus qualiter ad ejus commotionem urbs Herbadilla sit obruta, & erumpente deorsum abyssu perpetuis aquis sit adoperta. Quod quoties non tantum de urbibus, verum de aliquibus fecerit locis, si exsequi cœperimus, vanas fabulas retexere videbimur. Hoc enim de vico olim florentissimo Sarlebia nomine peregit, qui quamvis perennibus aquis oppletus sit, nomen tamen pristinum usque hodie permansit. Multaque præterea sunt quæ multorum celebrantur ore, naturam humanæ fragilitatis penè excedentia, quæ nos non dubietate postponimus, sed ne radium legentibus multa facilitate verborum ingerere videamur: ob hoc etiam quia restant plurima quæ omitti non oportet quæ aut ipsi vidimus, aut cum his qui interfuere conversati sumus.

10. Vir Domini Martinus nolens talentum Domini sui in terra abscondere, vicinis & proculpositis verbum Dei festinabat nuntiare. Cumque id muneris exsequens à Monasterij Claustro longiusculè discessisset, ei Angelus Domini per soporis quietem addidit, ad

Circa ann. d. c. Octob. xxiiv. Monasterium redire imperat, obitumque ejus jam imminere & ad ostium esse denuntiat. Qui surgens regredi cœpit, & cum à Monasterio tribus adhuc fere millibus abesset, signa ejusdem Cœnobij cœpta moveri, sonitumque solito clariorem fundere cœperunt. Non Fratres latuit Martini præsentia, sed exsiliens cum Psalmis & Canticis spiritualibus ei occurrerunt. Quibus præsentibus Ecclesiam intrat, & intersacra pia orationi munia gregem suum bono Pastori Christo commendat: surgensque ab oratione, coram positis Fratribus baculum quem piis manibus semper gestarat, quique per Dei virtutem multorum fontium inventor fuerat, medio figit Claustro. Hoc signum directionis meæ, inquiens, habebitis, quoddam locum hunc quem Christo propitio fundavi, plus ceteris omnibus amavi. Nam hic baculus qui hic figitur, mei præsentiam vobis repræsenterabit, & futuræ ætati emolumenti salutaris erit. Me autem amplius vobis conversantem minimè videbitis, quia tempus meæ prope est resolutionis. Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi: ad quam imaginem vestros animos præparate, & per viam Christi me præeunte incedite, ut participes meæ sitis coronæ. Pacem Christi do vobis, pacis ejus caritatem & meæ dilectionis relinquo vobis. Commendo vos Deo quem secuti estis, ut ejus auxilio ad cæleste Regnum pervenire possitis. Et data pace omnibus Durivum profectus est. In magno mærore & gravi luctu cunctos reliquit Fratres: cùmque Durivum venisset paucis interpositis diebus, tactus dolore lateris (ut supra jam diximus) ad cælestia regna pervenit: sanctissimum verò corpus ejus Deo volente delatum est, & in Basilica S. Iohannis sepultum Domino annuente.

Ex vetusto codd. MS. Vertavensi.

Principis est filia:
Vrsus cedit & obedit
Remotâ sævitâ.
Saxum nare scit per mare
Præsentis imperio:
Nectar sapit fons quem capis
Iste præ solatio.
Cessit unda & immunda
Cohors sub efflamine:
Hic redemptus sum & emprus
Clamat sacro sanguine.

S. LEANDRI EPISCOPI HISPALENSIS
ELOGIUM HISTORICUM.

*Antē LEANDRI Hispanensis Episcopi res gestas nemo melius
novit ac scripsit, quā S. ISIDORUS ipsius frater & successor,
qui in lib. de Script. Eccles. cap. 28. germanum commendat
in hunc modum, prout ex M.S. cod. Thuaneo descripsimus.*

 LEANDER genitus patre SEVERIANO Carthaginienſis provincia Spaniæ, profeſſione Monachus, & ex Monacho Spanienſis Eccleſiæ Beticæ conſtitutus Epiſcopus, vir ſuavis eloquio, ingenio præſtantiffimus, vitâ quoque tantum atque doctrinâ clariffimus, ut etiam fide ejus atque induſtriâ populi gentis Gothorum ab Arriana infania ad fidem Catholicam reverterentur. Hic namque in exſilij ſui peregrinatione compoſuit duos adverſus hæreticorum dogmata libros, eruditione ſanctarum Scripturarum ditiffimos: in quibus vehementi ſtilo Arrianæ impietatis confodit ac detegit pravitatem, offendens ſcilicet quid contra eoſdem habeat Catholica Eccleſia, vel quantum diſtet ab eis religione vel Fidei ſacramentis. Exiſtat & aliud laudabile ejus opusculum adverſus inſtituta Arrianorum, in quo propoſitis eorum dictis ſuas reſponſiones opponit. Præterea edidit unum ad FLORENTINAM ſororem de Inſtitutione Virginum & contemptu mundi libellum, titulo-

rum distinctionibus prænotatum. Siquidem & in Ecclesiasticis officiis idem non parvo elaboravit studio. In toto enim Psalterio duplici editione orationes conscripsit: in Sacrificij quoque laudibus atque Psalmis multa dulcissime composuit. Scripsit & epistolas multas, ad Papam GREGORIUM de Baptismo unam; alteram ad Fratrem *, in qua præmonet cuiquam mortem non esse timendam; ad ceteros quoque Coëpiscopos plurimas promulgavit familiares Epistolas, etsi non satis splendidas verbis, acutas tamen sententiis. Floruit sub RECCAREDO viro religioso ac Principe glorioso, cujus etiam temporibus mirabili obitu actualis vitæ terminum clausit. *Hæc Isidorus pro germano modeste quidem, & quantum ad institutum satis, sed pro tanti viri merito ac dignitate brevius quàm par fuit. Verùm quando à nemine Scriptorum veterum diligentius tradita S. Leandri gesta accepimus, collectis hinc inde laciniis cum exornare pro virili tentamus.*

Ann. Chr.
D. C. I.
Febr. xxvii.

* in cod.
Thuan.
deest ad fratrem.

2. Inprimis quod ad S. Leandri patriam attinet, Murcia quæ Bicastris seu Bigastris Gothis dicta est, in vulgato Maximi Chronico Erâ LXXII. anno Christi D. XXXIV. natus legitur. Urbs Bigastrum quæ modo eversa jacet, Episcopalis quondam sedes fuit. Nam in Concilio v. Toletano VITIGINUS Bigastrensis Episcopus subscriptus reperitur, in VII. Verò cum Bonifacio Carthaginensi Episcopo. Unde si aliquando (ut sentit Garsias de Loaysa in Notis ad Conc. Tolet.) sedes Carthaginensis Bigastrum translata est; non tum primum Bigastro Episcopalis honoris dignitas accessit. Verba Chronici, quisquæ tandem ejus auctor est, dum graviora non suppetunt argumenta, referre juvat. LEANDER SEVERIANI Ducis filius & FLAVIÆ SANCTINÆ, Murciæ quæ Bigastrum Gothis dicta est, natus ex matre THEODORA CERVELLA femina nobilissima, in Æde B. Mariæ suburbanatingitur. Fabulosa sunt quæ in eodem Chronico Erâ D. LIV. seu anno Christi D. XVI. & in Pseudo-Luitprandi Diaconi Ticinensis Adversar. num. 242. leguntur de paterna Severiani origine ex THEODORICO Gothorum Rege: qui siue dicatur Theodericus junior, à quo RECHIARIUS seu Ricimerus Suevorum Rex oppressus est, uti Prudentio Sandoñali in S. Leandri Vita apud Bronverum videtur; siue Theodericus Amalus Ostrogothorum in Italia Rex, quod Iohanni Tamayo in Martyrol. Hispan. ad diem xv. Ianuarij in S. Isidoro magis placet; haudquaquam Severiani pater esse potuit. Non quidem primus, qui Pusino & Iohanne Conf. hoc est anno Christi cccc. LXVII. à fratre Eurico cæsus (ut Marinus Aventicensis in Chronico auctor est, consentiuntque Isidorus itidem in Chronico & Rodericus Toletanus in lib. 2. de reb. Hispan. cap. 29.) longè antè desiit, quàm natus sit, vel AMALARICUS ALARICI filius, cui adhuc puero tutor concessus à Sandoñale dicitur; vel Severianus Leandri pater, aliàs Severianus minimum sexagenarius Leandrum primogenitum ex conjuge suscepisset. Non etiam secundus, Theodericus scilicet Amalus, Severiani parens fuit. Nam licet Amalarici nepotis res atque Regnum curaverit, non constat an umquam in Hispaniam profectus sit: & præter concubinam ex qua THEUDETUSAM generavit, unicam uxorem habuit AUDEFLEDAM CLODOVEI Francorum Regis sororem, quæ ipsi AMALASUINTHAM peperit.

Fratres æ
sorores.

3. Si Pseudo-Luitprando in Adversariis num. 243. credimus, SEVERIANUS duxit uxorem THEODORAM CERVELAM XIV. annorum. Nascitur anno sequenti LEANDER, scilicet D. XLII. Anno sequenti THEODORA vel THEODOSIA, uxor LEOVIGILDI, mater HERMENEGILDI Martyris & RECCAREDI. Erâ D. LXXXVIII. nascitur FLORENTINA in die S. Florentij Martyris, obiitque sanctè anno DC. x. annum LX. Leander ipse in Regula ad Florentinam sororem cap. ultimo meminit FULGENTII & ISIDORI fratrum, de Theodosia verò ne verbum quidem dicit, tresque dumtaxat germanos supersites; præter Isidorum, memorat his verbis. Postremò carissimam te germanam quæso, ut mei orando memineris, nec iunioris fratris ISIDORI obliviscaris: quem quia sub Dei tuitione & tribus germanis superstitibus (LEANDRO videlicet, FULGENTIO & FLORENTINA) parentes reliquerunt communes, læti & de ejus nihil formidantes infantia ad Dominum commearunt.

Act. SS. Ord. S. B. Saculum I.

Bbb ij

Ann. Chr.
Dc. 1.
Febr. xxvii.

Mors pa-
rentum S.
Leandri.

4. *Ex his verbis manifestum est, utrumque Leandri parentem jam mortuum tum, cum Leander suam Regulam ad sororem dictabat. Et quidem Severianus vitam claustris exilio apud Hispalim, quò ab Agilanz causâ fidei relegatus est cum conjuge & liberis, si Fulgentium & Isidorum Hispali natos excipias, ut Luitprandus in Aduersar. num. 252. & 254. opinatur. Mater etiam extra patriam, sorte in Monasterio saprimos annos exegit, quemadmodum ex Regula capite mox citato colligi potest. Denique errorem meum ipse fateor, (inquit Leander) me communem matrem saepe allocutum, nosse cupiens si vellet reverti ad patriam. Illa autem quæ se noverat Dei voluntate causâ inde salutis exiisse, sub divina obtestatione dicebat, nec velle se videre, nec umquam visuram illam patriam esse, & cum magnis dicebat flentibus: Peregrinatio me Deum fecit agnoscere, peregrina moriar; & ibi sepulcrum habeam, ubi Dei cognitionem accepi. Teste Iesu hoc in ejus experiuisse desideriis memor sum, ut etiam si diu viveret, patriam illam non reviseret.*

Leander ex
Monacho
Episcopus
Vesigothos
convertit.

5. *Sed ut ad S. Leandrum revertamur, is relicto seculo Monasterium Hispalense ingressus, S. P. Benedicti Regulam professus est, ut communi consensu tradunt Scriptores Hispanici; deinde in Monasterio S. Claudi Legionensis, ut fert Majorum traditio, aliquandiu demoratus, ad proprium Canobium rediit, unde mortuo STEPHANO, alijs DAVIDE, Episcopo Hispalensi in istius Ecclesie regimen vocatus est. Quo in munere Apostolicam ubique diligentiam preferens, verbis & exemplis Arianos quampures, in his HERMENEGILDUM LEUVIGILDI Regis filium ad Catholicam Fidem adduxit. Hujus rei testis est Gregorius Magnus in lib. 3. Dial. cap. 31. Sicut multorum qui ab Hispaniarum partibus veniunt relatione cognovimus, nuper Hermenegildus Rex Leuvigildi Regis Vuisigothorum filius ab Ariana hæresi ad fidem Catholicam viro reverendissimo Leandro Hispalitano Episcopo dudum mihi in amicitia familiariter iuncto conversus est.*

Leuvigildus
Hermenegildum &
Catholicos
armis impetit.

6. *Non tulit istam mutationem Arianus pater, sed filium blanditiis, tum minis & armis adortus, Catholicis acie bellum indixit. Nam iniquæ perfidiæ furore repletus (inquit Isidorus in Chronico Era Dc. viii.) in Catholicos persecutione commota plurimos Episcoporum exilio relegavit, Ecclesiarum redditus & privilegia tulit, multos quoque terroribus suis in Arianam hæresim & pestilentiam impulit, plerisque sine persecutione illectos auro rebusque decepit. Ausus quinetiam inter cetera hæresis suæ contagia rebaptizare Catholicos, & non solum ex plebe, sed etiam ex Sacerdotalis Ordinis dignitate, sicut VINCENTIUM Cæsaraugustanum, quem de Episcopo apostatam fecit, & tamquam à celo in inferna projecit. Exstitit autem & quibusdam suorum perniciosus. Nam vi cupiditatis & livoris, quoscumque potentes ac nobiles vidit, aut capite damnavit, aut opibus ablatiis proscripsit. Ærarium quoque ac fiscum primus iste auxit, primusque inter suos Regali veste opertus folio refedit. Nam ante eum & habitus & confectus omnis ut genti, ita & Regibus erat.*

Leander
Constantinopolim cum
Gregorio
amicitiam
inuit.

7. *Hic malis acerbissimis aliquod remedium cogitans Hermenegildus, Constantinopolim ad MAURITIUM Augustum anno D. lxxxiii. Leandrum legat, ut laborantibus sub gladio Ariano Catholicis Imperator suppetias ferret. Parum, ne dicam nihil, profectum est apud Imperatorem, qui rebus Persicis occupabatur; nec tamen Leandri peregrinatio suo fructu caruit. Nam cum eo ipso tempore Gregorius adhuc Diaconus pro Ecclesie negotiis in eadem urbe versaretur, tantam cum Leandro necessitudinem contraxit, ut eo hortante libros Moralium aggressus sit, sicut in Prefatione testatur in hunc modum. Dudum te, Frater beatissime, in Constantinopolitana urbe cognoscens, cum me illic sedis Apostolicæ responsa constringerent, & te illuc inuncta pro causis Fidei Regis Vuisigothorum legatio perduxisset, omne tuis auribus quod de me displicebat exposui. . . . Tunc eisdem Fratribus etiam cogente te placuit sicut ipse meministi, ut librum beati Iob exponere importuna me petitione compellerent. Libros istos cum Pastoralis suo Gregorius*

Libros Mo-
ralium Gre-
gorius eo
hortante
scribit.

postea Leandro dirigens, ita ad eum scribit lib. 4. Epist. 46. Quanto ardore videre te sitiam, quia valde me diligis, in tui tabulis cordis leges. Sed quia longo terrarum spatio disjunctum te videre nequeo, unum quod mihi de te dictavit caritas feci, ut librum Regulæ Pastoralis quem in Episcopatus nostri exordio scripsi, & libros quos in expositione Beati Iob jamdudum me fecisse cognovisti, Sanctitati vestræ transmittere curavi. Denique quanto cum amore constringeret, ostendit in lib. 1. Epist. 41. Etiam absentem corpore, præsentem mihi te semper intueor, quia vultus tui imaginem intra cordis viscera impressam porto.

8. Leandro à legatione sua reverso quieto esse non licuit, sed cum Hermenegildus pateris jussu de medio sublatus esset, in exsilium ipse cum aliis Episcopis pulsus est: in quo duos libros adversus Arianos teste Isidoro elucubratus est, tum etiam librum ad FLORENTINAM sororem de Institutione Virginum, quantum ex ipsius verbis intelligi datur, quibus in cap. ult. patriæ suæ statum ita depingit. Ego tamen expertus loquor, sic perdidisse statum & speciem illam patriam, ut nec liber quisquam in ea super sit, nec terra ipsa solita sit ubertate fecunda, & non sine Dei judicio. Terra enim cui cives erepti sunt & concessi extraneo, mox ut dignitatem perdidit, caruit & fecunditate. Huncce librum seu Regulam Luitprandus adversar. num. 255. male à Leandro anno primo sui pontificatus scriptam asserit ad sororem undevicennem; aliàs cum Leander ex eodem auctore num. 243. sororem uno dumtaxat anno superavit, istam Regulam vicennis dumtaxat, jamque Episcopus exarasset. Exstat ea Regula in Codice Regularum & apud Bronverum de Sanctis Germaniæ, quæ sola cum Oratione in Concilio Toletano III. à Leandro habita ex omnibus ipsius operibus superest. Porro quanti Gregorius M. amici sui eruditionem fecerit, testatum reliquit in lib. 7. Epist. 127. Sanctitatis tuæ accepi epistolam solius caritatis calamo scriptam: ex corde enim lingua tinxerat, quod in chartæ pagina refundebat. Boni autem sapientesque viri cum legeretur adfuerunt, quorum statim viscera in compunctione commota sunt. Coepit quisque amoris manu in suo corde terapere, quia in illa epistola tuæ mentis dulcedinem non erat audire, sed cernere. Nec omittendum hoc loco Isidori fratris testimonium in Epistola ad Claudium Ducem. Memento, inquit, communis nostri Doctoris LEANDRI, & ejus fidem atque doctrinam pro viribus imitare.

9. Dum tantisper Leandri vigor deferbuit furor, cum Catholicis mitius agere cepit, & morti proximus Leandro Episcopo jam ab exsilio revocato Reccaredum filium commendavit, ut in lib. 3. Dial. cap. 31. Gregorius M. memorat. Nec frustra quidem. Tanto enim veritatis Catholica zelo Leandri monitis Reccaredus accensus est, ut ejurata heresi subditos omnes ad Fidei unitatem reduxerit. Reccaredus, inquit Iohannes Abbas Biclarenfis, primo regni sui anno mense x. Catholicus Deo juvante efficitur, & Sacerdotes sectæ Arianae sapienti colloquio aggressus, ratione potius, quam imperio converti ad Catholicam Fidem fecit, gentemque omnium Gothorum & Suevorum ad unitatem & pacem revocat Christianæ Ecclesiæ. Et infra. Anno VIII. Mauritij Imperatoris qui est Reccaredi Regis IV. annus, sancta Synodus Episcoporum totius Hispaniæ, Galliæ & Gallaciæ in urbe Toletana præcepto Principis Reccaredi congregatur Episcoporum numero LXXII. in qua Synodo intererat memoratus Christianissimus Reccaredus, ordinem conversionis suæ & omnium Sacerdotum vel gentis Gothicæ confessionem tomo scriptam manu sua Episcopis porrigens, & omnia quæ ad professionem Fidei Orthodoxæ pertinent innotescens, cujus tomi ordinem decrevit sancta Episcoporum Synodus canonicis applicare monumentis. Summa tamen Synodalis negotij penes S. LEANDRUM Hispalensis Ecclesiæ Episcopum & beatissimum EUTROPIUM Monasterij Servitani Abbatem fuit, &c. Similia apud Isidorum in Chronico leges.

10. Illa in Synodo Leander gratulatoriam de gentis suæ conversione orationem habuit, atque præter alia. Nos majoribus gaudiis elevamur, quia repente novos

Ann. Chr.
DC. 1.
Febr. XVII.

Leandri
scripta.

Gothorum
conversio.

Synodus
Toletana
anno Chr.
D. XCIII.

Leandri
oratio in
illa Synodo.

Ann. Ch.
D. C. I.
Febr. XXVII.

Ecclesiam parturisse populos intuemur : & quorum asperitatem quondam gemebamus , de eorum nunc gaudemus credulitate. Ergo materia gaudij nostri , tribulationis præteritæ occasio fuit. Gemebamus dum gravaremur , sed gemitus illi id egerunt , ut hi qui per infidelitatem nobis erant sarcina , fierent nostra per suam conversionem corona. *Cetera videbis apud Baronium To. 7. Annal. ad ann. 589. & apud Iohannem Tamayum in Martyrol. H. sp. 27. Febr. Eidem Synodo Leander Apostolicus Legatus præfuit ex dictis , primisque sine dubio subscripsit , quamvis in tomis Conciliorum editis omissus sit.*

II. Biennio ante dictam Synodum , nempe Indictione IX. Leandro de trina Baptismi merfione consulenti Gregorius Magnus lib. 4. Epistolam 41. rescripserat his aliisque verbis. De trina merfione Baptismatis nihil responderi verius potest , quàm quod ipsi sensistis quia in una Fide nihil officit sanctæ Ecclesiæ consuetudo diversa. Nos autem quod tertio mergimus , triduanæ sepulturæ sacramenta signamus. *Et infra.* Sed quia nunc hucusque ab hæreticis infans in Baptismate tertio mergebatur , fiendum apud vos esse non censeo : ne dum merfiones numerant , Divinitatem dividant ; dumque quod faciebant faciunt , se morem nostrum vicisse glorientur. *Nec est quod de istius Epistolæ auctore ad dubites. Licet enim Alcuinus simplici Hispanorum merfioni insensus in Epist. X. revocet eam in dubium , quod in Epistolari suo libro quem Romæ acceperat non inveniretur ; ad tollendam Alcuini suspensionem sufficit Isidori Hispalensis Episc. auctoritas , qui in lib. de Script. Eccles. cap. 27. prædictæ Epistolæ diserte meminit. Qua de re consule salubet Menardum in lib. Sacram. pag. 101. & 102.*

Consultatio
de trina
merfione in
Baptismo.

12. *Iisdem litteris Gregorius suum exprimit gaudium de Reccaredi Regis conversione , quam ipsi Leander significaverat.* Explere loquendo , inquit , nullatenus valeo gaudium meum , quod communem filium Reccaredum gloriosissimum Regem ad Catholicam Fidem integerrima agnovi devotione conversum. Hujus dum mihi per scripta vestra mores exprimitis , amare etiam quem nescio fecistis. Sed quia antiqui hostis insidias scitis , quoniam bellum durius contra victores proponit ; nunc erga eundem follertiùs Sanctitas vestra evigilet , ut bene cœpta perficiat , ne se de perfectis bonis operibus extollat : ut Fidem cognitam vitæ quoque meritisteneat.

Leander po-
dagrâ labo-
rans Pal-
lium acci-
pit.

13. *Capit postmodum Leander podagræ laboribus atteri , quod amico Gregorio nuntiavit , accepitque ab eo Pallium cum Epistola 127. lib. 7. Indict. IX. scriptâ , cujus hæc verba.* De podagræ verò molestia Sanctitas vestra , ut scribit , affligitur , cujus dolore assiduo & ipse vehementer attritus sum. Sed facilis erit consolatio , si inter flagella quæ patimur , quæcumque fecimus ad memoriam delicta revocamus : atque hæc non jam flagella sed dona esse conspiciamus , si quæ carnis delectatione peccavimus , carnis dolore purgemus. Præterea ex benedictione B. Petri Apostolorum principis Pallium vobis transmissimus ad sola Missarum sollempnia utendum. Quo transmissio valde debui qualiter vobis esset vivendum admonere : sed locutionem supprimo , quia verba moribus anteitis.

Leandri vir-
tutes.

14. *Hæc cum anno D. XCIX. contigerint , non diu superstes fuit S. Leander , qui invalescente podagra aliisque succedentibus morbis biennio non duravit. Sed antequam ipsius obitum referemus , postremis Gregorij verbis movemur divinos ejus mores eximiasque virtutes rimari atque in lucem proferre. Cui rei exsequenda unicum nobis superest monumentum , nimirum Regula ad Florentinam sororem à Leandro scripta , in qua animi sui sensusque motus egregiè depinxit.*

Terreno-
rum con-
temptus.

15. *Terrenarum rerum contemptum quem à tenerioribus annis Leander in Monasterio amplexus erat , primum omnium sorori commendat in hunc modum.* Perquiranti mihi , Soror carissima FLORENTINA , quibus te divitiarum cumulis heredem facerem , qua te patrimonij sorte ditarem , multæ rerum fallacium occurrebant imagines , quas cum ego ut importunas muscas manu mentis abigerem , aiebam : Aurum & argentum de terra est & in terram revertitur ;

Præf. Re-
gula.

fundus & patrimoniorum redditus vilia & transitoria sunt : Præterit enim figura hujus mundi. Quidquid enim sub sole conspexi, nihil te dignum, soror, arbitratus sum, nihil maneri tuo credidi esse gratissimum; omnia mutabunda, caduca & vana fore conspexi. *Et infra.* His certè rebus humanis implicatus animus à Deo avertitur, & ab illa immobili ac permanentis veritatis forma recedit: nec potest ad se admittere divini verbi dulcedinem aut Spiritus-sancti suavitatem pectus quod tot mundanis agitur molestiis; tot curarum temporalium stimulis verberatur. Si ergo te his nexibus alligarem, talibusque onerarem ponderibus, & mole terrenæ cogitationis opprimerem, inimicum me non parentem deberes æstimare, interemptorem non fratrem esse sentire. *Deinde ita infert.* Eia soror carissima, quoniam quidquid axe cæli concluditur terrena sustinent fundamenta, & telluris super faciem voluitur; nihil dignum quod ditari posses invenimus. Supra cælos quærendum est unde munus virginittis auxisti, ut ibi præmium & patrimonium virginittis invenias. *Hæc qui legit, non nisi ab homine in Deum raptò profecta intellegit.*

16. *Quid de Virginitate, ad quam rerum omnium contemptus gradus est, sanctus ille vir inserit; nemo melius ipso nobis explicaverit.* Non sum idoneus, ait, eloqui, soror amantissima; præmia virginittis. Est enim ineffabile donum, absconsum oculis, celatum auribus intelligentiæ obferatum. Quod omnes esse sperant Sancti, & post resurrectionem cuncta præstolatur Ecclesia fieri, vos jam estis. *Et paucis interjectis;* Vos enim estis prima delibatio corporis Ecclesiæ: vos itaque ex tota corporis massa oblationes Deo acceptæ, & in supernis altaribus consecratæ. *Quid ergo? Vide soror quantum profeceris, vide quàm summum teneas apicem, ut multorum gratiam beneficiorum in unum eundemque inveneris Christum. Sponsus est, Frater est, Amicus est, Hereditas est, Pretium est, Deus & Dominus est. In his duabus virtutibus, virginittate scilicet & mundi despectu, totius doctrinæ ejus summa consistit; ut vel ex ipsa Regula inscriptione, quæ de Institutione Virginum & mundi contemptu est, advertere licet. Porro in XXI. Regula capitibus id unum agit, quo Virginittis tuenda præcepta tradat, ubi non quorumlibet virorum, sed etiam sanctorum consuetudinem monet esse fugiendam, immo & feminarum laicarum, quas organum satanæ & Sirenes vocat.*

17. *Ne verò quis in animum inducat suum, Virginittatem aquè in domo privata ac in Monasterio (quæ nonnullorum hodie sententia est) servari possè; Leandri in eam rem monita expendamus.* Ut in Monasterio permancas (*inquit cap. 16.*) sollicitè admoneo: multarum enim societate proficies, & virtutes aliarum videndo eris virgo virtutum. Erudiunt carnales spiritualium patientiam, & dant quæ sanctæ sunt bonarum documenta virtutum: ac sic animæ proficienti utraq; sunt utiles, & quas patienter tolerat, & quas imitatur suaviter. *Et cap. 17.* Fuge quæso privatam vitam, nec velis imitari eas virgines, quæ in urbibus per cellulas demorantur, quas multimoda cura constringit prius placendi sæculo ne fœdò prodeant amictu: & domestica oppressæ sollicitudine dum pro vitæ subsidio satagunt, minùs quæ ad Deum pertinent quærunt. Privatam enim vitam de usu Gentilium traxit Ecclesia, quos dum non quiverunt Apostoli ad normam suæ vitæ traducere, Ecclesiæ venienti ex Gentibus permiserunt privatè vivere propriisque rebus uti. Ceterum qui sub Apostolis crediderunt ex Hebræis, eandem normam quam nunc tenent Monasteria servaverunt. *Denique concludit:* Vide quòd viventes in Monasterio regulariter, Apostolorum teneant vitam: nec dubitent eorum assequi merita, quorum imitantur exempla.

18. *Præclara sunt omnino quæ de Humilitate cap. 12. præscribit.* Quas tibi fecit aut fecerit ancillas conditio & sorores professio, jam non pro nexu servitutis exulceres, sed pro paritate professionis honores. Quæ ergo tecum in Christo virginittis stipendiis militat, pari tecum libertate exultat. Nec sic vos pro-

Ann. Chr.
D. C. I.
Febr. xxvii

Leander
Virginittis
præco.
In Præfat.
Regula.

paucis supra.

Regula cap.
2.
cap. 1.

Monaste-
rium Virgi-
nibus aptis-
simum præ-
dicat.

S. Leandri
mens de hu-
militate.

Ann. Chr.
D.C. I.
Febr. XXVII.

vocamus ad humilitatem, ut illas superbiâ erigamus: quas dum tu accipis ut sorores, gratiùs illæ tibi sint famulæ, præbeantque obsequium non serviente addictæ, sed liberæ caritate. *Objectioni occurrit cap. 13.* Sed dicis, cur conversa est nisi ut fiat humilis ex potente? Si ergo ista ex inclito ad humilitatem descendit, illa ex paupere quod humiliaretur non habuit forsitan si superbit. Caritas autem omnia temperat, atque ad eundem pacis pertrahit limitem: ut nec illa infletur quæ reliquit potentiam, nec illa frangatur quæ fuit pauper vel ancilla. *Quid prudentius, quid modestius, quid generosius?*

Modestia
ejus humi-
litate con-
fessio.

In Praef.
Reg.

19. Verùm en tibi luculentissimum Leandri modestiæ exemplum, qui Hieronymum imitatus in commendanda Virginitate, eundem secutus est in humilitatis professione. Virginitatem in cælum fero, inquit Hieronymus in *Apol. ad Pammach. adv. Jovin.* non quia habeam, sed quia magis mirer quod non habeo. Ingenua & verecunda confessio est quo ipse careas, id in aliis prædicare. Quid verò Leander? Senti fratris animum tuos desiderare profectus, senti fratris concupiscentiam velle te esse cum Christo. Qui etsi in me non habeo quod in te perficere volo, perdidisse me doleam quod te tenere desidero. Erit mihi interim quædam portio remissionis, si tu quæ pars melior nostri es corporis, in via peccatorum non steteris, si quod tenes firmissimè teneas. Heu mihi, si alius accipiat coronam tuam. Tu apud Christum tutamen meum, tu carissima meum pignus, tu hostia mea sacratissima, quæ expiari à peccati colluvione non dubito. *En quantum sibi tribuit vir innocentissimus, nec aliud humilitatis ipsius argumentum queras quam propriam accusationem: quamquam iurè dubites ipsæ hac in parte de seipso credas.*

Leandri
elogium.

20. Nimius sit qui ceteras ejus virtutes persequi velit, Zelum in Christiana Religione propaganda, in propugnanda Catholica Fide constantiam, in profligandis hereseon monstris fortitudinem: adeo ut non immerito eum colant Hispani tanquam Gentis suæ Doctorem & Apostolum, cui potissimum debet Hispania, quod & rectam Fidem, & Catholicos habeat Reges. Invat in id argumenti adducere versus quosdam à S. Ildensio Episc. Toletano, ut ferunt, compositos, quales exhibet Iohannes Tarmayus in *Martyrol. Hisp.* 27. Febr. in quibus MAUSONA Praeful Emeritensis, Concilij Toletani III. subscriptione & Pauli Emeritensis calamo celebratus, unà cum Leandro sic compellatur.

LEANDER Pater excellens quem suscipit æther
Laudibus ornatum, conspicuum titulis;
Incus Arcanæ gentis, medicator & idem,
Doctus Isidori, quem generat Domino:
Tūque frater felix, Meritenfis gloria terræ
MAUSONA, consilio, pectore nocte, fide:
Ambopares animis pietate & laudibus ambo,
Inque domo magni murus uterque Dei:
Vicistis tolerando minas animūque rebellem
Regis, eum sceleris pœnituisse ferunt.
Vos soboli Regis biforem referastis olympum;
Per vos alter enim Martyr ad astra volat;
Alter & ad roseas pervenit luminis auras:
Et quia luce caret, tunc jubar ejus habet.
Vos memorant genti Gothicæ tribuisse salutem;
Liquit & invisum dogma piūque tenet.
Vos meritò victrix laurus, sequiturque perennis
Gloria, tot meritis debita magnificis.
Semper vester heros atque inclita fama manebit;
Vosque canent populi, sed magis astra canunt.
Estis enim æternâ præcincti tempora fronde
Inter DOCTORES splendidiore loco,

De die

DE S. LEANDRO EPISC. HISPALENSI. 385

21. De die & anno S. Leandri obitus disputant nonnulli: diem III. Kal. Martij Ann. Chr. assignant in Martyrol. Beda, Vsuardus, Ado, VVandelbertus & Noikerus: in His- DC. I. panico verò Ecclesiis festus ejus dies III. Id. Martij celebratur. Sed preferenda videtur Feb. xxxviii. auctoritas superiorum Auctorum, quibus Martyrologium Romanum subjectumque Epi- Annus & taphium suffragantur. Quod autem S. Leandri memoria alio apud Hispanos die cele- dies ejus bratur, id fortasse accidit ob aliquam sacri ejus corporis Translationem, quamvis quo obitus. inceleat loco hodie ignoretur. Porro annus ex Gregorio Papa & Isidoro Episcopo mutuo collatis satis intelligitur. Ille siquidem lib. 7. Epistolam 107. ad Leandrum direxit In- dictatione IX. seu anno Christi D. XCIX. Hic verò Leandrum Reccaredo adhuc regnante mortuum asserit in elogio, quod principio ex ipso retulimus. Cum ergo Reccaredus Erà D. XXXIX. hoc est anno Christi DC. I. iuxta Isidori Chronicon Regnum cum vita ami- serit, Leander anno DC. vel insequentis initio obiisse dicendus est. Cui calculo propè ac- cedit Epitaphium subsequens in Codice Regul. post S. Leandri Regulam editum hoc modo.

Crux hæc alma gerit sanctorum corpora fratrum
LEANDRI, ISIDORIQUE piorum ex ordine vatum;
Tertia FLORENTINA soror devota perennis
Et posita amborum consors sic digna quiescit;
ISIDORUS medio disjungit membra duorum.
Hi quales fuerint, libris inquirito, Lector,
Et cognosce illos bene cuncta fuisse locutos.
Dogmate Sanctorum cernens crevisse Fideles
Æterno Domino, quos impia jura tenebant.
Utque viros credas sublimes vivere semper,
Aspiciens fursum pictos contende videre.

Obiit felicitis memoriæ Leander Episcopus die III.

Kal. Mart. Era DC. XLI.

Fortean legendum, Erà sexcentiesimâ quadragesimâ minùs unâ; sed quidquid sit, preferenda omnino Isidori sententia, qui Leandrum Reccaredi temporibus floruisse, ac terminum vitæ clausisse affirmat.

VITA S. GREGORII PAPÆ.

HUIUS NOMINIS PRIMI, COGNOMENTO MAGNI,

Ann. Chr.
DC. IV.
Martij XI.

Auctore PAULO Diacono, Monacho Cassinensi, qui
sæculi IX. principio adhuc florebat.

Ex MSS. codd. San-Germanensi, Conchensi, & Moissacensi, qui nunc
est V. C. CLAUDII IOLII Canonici Paris.

OBSERVATIONES PRÆVIÆ.

1. NEMO fere veterum Scriptorum in GREGORII MAGNI laudes admirandus non excu- rit. Nam GREGORIUS Episcopus Turonicus in lib. 10. cap. 1. ISIDORUS Hispalensis ipsiusque frater ILDEFONSUS Tolitanus Episcopi in lib. de Viris illust. hic cap. 1. ille 27. præ ceteris vero Venerabilis BEDA in lib. 2. Hist. cap. 1. PAULUS & IOHANNES merque Diaconus ac Mo- nachus, de eo magnificè scripserunt. Ut verò tot illustrium virorum scripta quibuscumque obvia frustra non congeramus, duos ex illis selegimus PAULUM videlicet & IOHANNEM, qui S. Docto- ris gesta diligentius sumi prosecuti.

2. PAULUS Aquileiensis Patriarchij Diaconus Regisque Desiderij Langobardorum Regis No- tarius, postea vero sub Theodemaro Abbate Monachus Cassinensis, meminisse Vitæ Gregorij Magni a se scriptæ in lib. 3. de Gestis Lang. cap. 25. Ideo, inquit, de B. GREGORIO plura dicere omittimus, quia jam ante aliquot annos ejus Vitam Deo auxiliante texuimus. Hanc au- tem Vitam quam ex MSS. codicibus nunc primum eruimus, esse eam ipsam quam Paulus exara- vit, evidenter colligitur ex Iohanne Diacono, qui in lib. 4. Vita S. Gregorij cap. 99. quædam Pauli

Act. SS. Ord. S. B. Sæculum I.

Ccc

Aen. Chr.
DC. IV.
Martij XI.

Diaconi verba refert in hunc modum: Cujus nimirum venerabile meritum, quouſque mundi hujus orbita voluitur (ut cum PAULO viro diſertiſſimo fatear) ſemper accipiet incrementum, &c. *Quae verba eadem omnino in ſubjecta Vita num. 24. leguntur. Exſtat quidem iſtud monumentum in vetuſtis membranarum paſſim abſque Auctoris nomine, codex tamen MS. Monafterij Conchenſis in Normannia hanc praefert inſcriptionem:* Vita S. GREGORII Papae urbis Romae edita à Paulo Caſſinenſi Monacho; quamvis ut verum fateamur, iſtam lucubrationem Paulus ex Bedae verbis uſurpationem coniecit. Porro alia S. Gregorij Vita ab Henrico Canſio *Antiq. Leſt. To. 6.* edita quam à noſtra diverſa ſit, ex mutua utruſque comparatione ſtatim apparebit.

3. PAULO mortuo, paucis poſt annis IOHANNES ex Monacho itidem Caſſinenſi S. Romanae Eccleſiae Diaconus, praecipiente Iohanne Papa VIII. qui anno DCCC. LXXII. ſedere cepit, S. Gregorij geſta quatuor libris excepiit, eidemque Pontifici Iohanni dedicavit. Quo in Opere nonnulla certe errata Caſar Baronius animadvertit: at magnam ei ſemper auctoritatem Eccleſiae approbatio conciliavit: ſiquidem reſte Guimundo Auerſano lib. 3. de Euch. eam Vitam tot ſanctiſſimi doctiſſimique Romani Pontifices nullo diſſonante haecenus probaverunt, eorumque auctoritatem ſecutae tot Eccleſiae cuncto populo Chriſtiano conſonante nuncuſque ſuſceperunt.

4. PRIMUM quod in Iohanne carpit Baronius, eſt, quod Felicem Papam IV. S. Gregorij atavum in lib. 1. cap. 1. dicat. SECUNDUM, quod ejuſdem lib. cap. 25. Gregorium Diaconum Card. à Benedicto Pontifice creatum ſcribat. TERTIUM eſt vulgata Traiani fabula lib. 2. cap. 45. QUARTUM: id quod Iohannes in lib. 4. cap. 69. de Gregorij libris amulorum invidia combuſtis tradit: Haec ſuis locis diſcutiemus, Baronij verò de Monachica S. Gregorij profeſſione ſententiam in noſtra Praefatione expendimus.

5. *Miranda, ſed planè haud indebita, Gregorij de eximia ſanctitate, deque Scriptis ejus panè divinis praedicant Auctores. Si Iſidoro Hiſpalenſi cap. 26. de Vir. Illuſt. credimus, fuit tanto per gratiam S. Spiritus ſcientiae lumine praeditus, ut non modò illi praesentium temporum quiliſquam Doctorem, ſed nec in praeteritis quidem par fuerit umquam. Si Ildeſonſo Toletano de Vir. Illuſt. cap. 1. Vicit ſanctitate Antonium, eloquentia Cyprianum, ſapientia Auguſtinum. Gregorius (ſcribit ALUREDUS Britannia Rex in Praefat. Libri Paſtoralis à ſe Anglice reddit) conſiderate vir fortitudinis abſque furore, ſummo ſenſu, ſapientia, conſilio praeditus, immenſus theſaurus, quoniam is generis humani partem maximam caelo lucri fecit: Romanorum vir optimus, mentis magnitudine abundantiffimus, majeſtate liberiffimus. Denique ut Antonis Vercellenſis Episcopi verbis concludamus, Beatus Papa GREGORIUS is eſt, cujus inſtitutionibus panè totus regulatur orbis.*

To. I. Conc.
Angl. pag.
380.

Atto in
Epist. 5. To.
8. Spicil.
Ver. Script.

* vulgò
Clyſſ.

6. *Festum S. Gregorij diem ante ſaeculum IX. celebravit Eccleſia non ſolùm Romana (quod ex Iohannis Diaconi Praefatione liquet) ſed etiam Gallicana, praesertim verò Britannica. Nam in Concilio Cloveſhorvia * anno DCC. XLVII. habito, Decimo-ſeptimo conſtitutum eſt praeccepto, ut dies Natalitius Beati Papae GREGORII & dies quoque deſignationis S. Auguſtini Archiep. ab omnibus, ſicut decet, honorifice venerentur: itaut uterque dies ab Eccleſiaſticis & Monafterialibus feriatus habeatur. Jam tandem videamus Pauli Diaconi libellum de S. Gregorij vita haecenus ignotum, cui ejuſdem Auctoris Epistolam ad B. Adalhardum Abbatem Corbeienſem ſcriptam, quod Gregorium atineat, ſubjiciemus.*

Parentes
ejus & edu-
catio.
* nempe
tertius,
inſerè.

1. REGORIUS hac urbe Romana patre GORDIANO, matre verò SILVIA editus, non ſolùm ſpectabili Senatorum proſapia, verumetiam religioſa originem duxit. Nam FELIX * iſtius Apoſtolicæ ſedis Antistes vir magnæ virtutis, & Eccleſiae in Chriſto gloria, ejus atavus fuit. Sed tamen hanc GREGORIUS tantæ nobilitatis lineam moribus extulit, probis actibus decoravit. Denique, ut poſt in propatulo claruit, non ſine magno praefagio tale fortitus eſt nomen. GREGORIUS namque ex Graeco eloquio in noſtram linguam, Vigilator, ſeu Vigilans ſonat. Re etenim vera vigilavit ſibi, dum Divinis inhaerendo praecceptis laudabiliter vixit; vigilavit & Fidelibus populis, dum doctrinae affluenti ingenio eis quo tramite caeleſtia ſtanderent patefecit. Diſciplinis verò liberalibus, hoc eſt Grammatica, Rhethorica, Dialectica ita à pueritia eſt inſtitutus, ut quamvis hinc eo tempore potiſſimum florerent ſtudia litterarum, nulli in urbe hac putaretur eſſe ſecundus. Inerat ei in parva adhuc aetate maturum jam ſtadium *, adhaerere ſcilicet dictis majorum; & ſi quid dignum potuiſſet auditu percipere, non ſegniter oblivioni tradere; ſed tenaci potiùs memoriae commendare. Hau-

* NOTA.

siebátque jam tunc sitibundo doctrinæ fluente pectore, quæ post congruenti tempore mellito gutture eructaret.

Ann. Chr.
D. C. I. V.
Martij xii.

2. Hic in annis adolescentiæ in quibus solet hujusmodi ætas sæculi vias ingredi, Deo cœpit devotus existere, & ad supernæ vitæ patriam toris desiderii anhelare. Sed dum diu longèque conversionis gratiam differret, & postquam cælesti est afflatus desiderio, sæculari habitu contegi melius putaret, vellétque præsentī mundo quasi specie tenus deservire, cœperunt multa contra eum ex ejusdem mundi cura succrescere, ut in eo non jam specie, sed ut ipse de se asseruit, retineretur & mente. Tandem cū parentum jamdudum obitu * liberam disponendarum suarum rerum haberet facultatem, quod mente prius gestabat aperuit, quodque jam in Divinis erat obtutibus, humanis etiam visibus ostendit. Mox etenim cuncta quæ habere potuit, ad pietatis opus distribuit, ut Christum pro nobis factum egenum egenus ipse sequeretur. Sex denique in Sicilia Monasteria construens Fratres illic Christo servituros aggregavit. Septimum verò intra urbis hujus muros instituit, in quo & ipse postmodum regulari tramite multis sibi sociatis Fratribus sub Abbatis imperio militavit. Quibus Monasteriis tantum de redditibus prædiorum delegavit, quantum posset illic commorantibus ad quotidianum victum sufficere; reliqua verò cum omni domus præsidio vendidit, ac pauperibus erogavit; nobilitatēque illam quam ad sæculum videbatur habere, totam ad nanciscendam supernæ gloriæ dignitatis, divina gratia largiente convertit: & quantēserico contextu ac gemmis micantibus solitus erat per urbem procedere trabeatus, post vili contextus tegmine ministrabat pauper ipse pauperibus.

Consilium
init vitæ
suz.

Facultates
in pios usus
distribuit.

3. Etenim mutato repente sæculi habitu Monasterium petiit, & ex hujus mundi naufragio nudus evasit. In quo tantā perfectionis gratiā cœpit conversari, ut jam tunc in ipsis initiis perfectorum numero posset deputari. Inerat denique ei tanta abstinentia in cibis, vigilantia in orationibus, strenuitas in jejuniis, ut infirmato stomacho vix consistere posset. Sustinebat præterea assiduas corporis infirmitates, maximēque eā pulsabatur molestiā quam Medici græco eloquio syncopin vocant: cujus incommodis ita vitalium cruciatur incisione, ut crebris interceptus angustiis, per singula pænè horarum momenta ad exitum propinquaret.

Monasterium
ingreditur.

Ejus abstinentia & infirmitas.

4. Qualis autem in Monasterio fuerit, quāque laudabili studio vitam duxerit, ex ipsius possumus verbis colligere, quibus ipse in Pontificatu jam positus, dum cum Petro suo colloqueretur Diacono, flendo usus est dicens: Infelix quippe animus meus occupationis suæ pulsatus vulnere; meminit qualis aliquando in Monasterio fuit, quomodo ei labentia cuncta subter erant, quantum rebus quæ voluntur eminebat, quod nulla nisi cælestia cogitare consueverat, quod etiam retentus corpore ipsa jam carnis claustra contemplatione transibat, quod mortem quoque quæ pænè cunctis pœna est, videlicet ut ingressum vitæ & laboris sui præmium amabat. At nunc ex occasione curæ Pastoralis sæcularium hominum negotiā patitur, & post tam pulcrā quietis suæ speciem terreni actūs pulvere fœdatur. Perpendo itaque quod tolero, perpendo quid amisi: cūque intueor illud quod perdididi, fit hoc gravius quod porto. Ecce etenim nunc magni maris fluctibus quatiōr, atque in navī multis tempestatis validæ procellis inlidor: & cum prioris vitæ recolo, quasi post tergum reductis oculis viso litore suspiro. Quodque adhuc est gravius, dum immensis fluctibus turbatus feror, vix jam portum valeo videre quem reliqui. Hæc autem ipse de se non profectum jactando virtutum, sed descendendo potiùs defectum referre consueverat, quem se per Pastorem curam incurrisse metuebat. Sed quamvis de se talia ex ma-

Qualis fuerit in Monasterio.

Præfat.
in lib. i.
Dialog.

* Hoc Iohanni Diacono adversari videtur, dum in jam Monacho factō legumina ministrasse. Nondum libri i. capite 9. scribit, Silviam Gregorij matrem filio ergo mortua erat. De hoc infra, loco citato.

Ann. Chr.
D. C. I V.
Martij XI.

gnæ humilitatis intentione dixerit, nos tamen credere decet, nihil eum Monachicæ perfectionis perdidisse occasione curæ Pastoralis, immò potiore tunc sumplisse profectum de labore conversionis multorum, quàm de propria quondam quiete conversationis habuerit.

Fit Diaconus & Legatus.

Monachi prepositum non intermittit.

5. Sed qualiter hic Sanctus vir ad Diaconatus officium & post ad Pontificatus culmen ascenderit, subsequens sermo declarabit. Denique cernens Romanus Pontifex qui tunc Ecclesiæ præerat, virtutum gradibus Gregorium ad alta conscendere, cum abstractum à Monasterio Ecclesiastici ordinis officio sublimavit, Levitamque septimum ad suum adiutorium adscivit: nec multò post pro Responsis Ecclesiasticis ad urbem Constantinopolim Apochrifarium direxit*. Nec tamen ille quamvis in terreno conversaretur palatio, vicæ cælestis intermisit propositum. Secuti namque sunt cum multi ex Monasterio Fratres sui, germanâ devincti caritate. Quod Divina factum dispensatione conspicitur, ut eorum videlicet exemplo ad orationis placidum litus, quasi anchoræ fune restringeretur: ut dum causarum sæcularium incessabili pulsu fluctuaret, ad illorum consortium velut ad tutissimi portus sinum terreni actûs volumina fluctûsque refugeret. Et licet illud eum ministerium ex Monasterio abstractum, à pristinæ quietis vita mucrone suæ occupationis extinxerit, intus tamen eos per studiosæ lectionis alloquium quotidianæ aspiratio compunctionis animabat.

Regarus Commentaria in Iob aggreditur.

* de 10 supra.

6. Horum ergo consortio non solum à terrenis est munitus incurfibus, verum etiam ad cælestis vitæ exercitia magis magisque succensus. Tunc ab eisdem Fratribus enixè rogatus, maximèque à LEANDRO venerabili viro Hispalensi* Episcopo, qui pro causis Visigotorum Legatus eo tempore Constantinopolim advenerat compulsus est, ut librum beati Iob multis involutum mysteriis enodaret. Neque ille negare potuit opus quod sibi caritate interveniente amor fraternus multis utile imponebat futurum. Sed eundem librum quomodo iuxta litteram intelligendus, qualiter ad Christi Ecclesiæque sacramenta referendus, quo sensu unicuique fidelium sit aptandus, per triginta quinque librorum seriem miranda ratione perdocuit. In quibus libris ita de virtutibus vitis que disseruit, ut non solis videatur eadem verbis exponere, sed formis modo aliquo visibilibus demonstrare. Unde non est dubium cum perfectionem ipsarum adsecutum esse virtutum, quarum ita efficaciter intimare valuit effectum.

* Eutychij dogma de resurrectione convellit.

Luc. 24. 39.

7. Qui cum adhuc esset in eadem Regia Urbe positus, nascentem ibi novam hæresim de statu nostræ resurrectionis, cum ipso quo exorta est initio, iuvante gratia Catholicæ veritatis adtrivit. Siquidem EUTYCHIUS ejusdem Urbis Episcopus dogmatizabat, corpus nostrum in illa resurrectionis gloria impalpabile, ventis aëreque subtilius esse futurum. Quod ille audiens, & ratione veritatis, & exemplo Dominicæ resurrectionis, probavit hoc dogma Orthodoxæ fidei omnimodis esse contrarium. Catholica etenim fides habet, quod corpus nostrum in illa immortalitatis gloria sublimatum, subtile quidem sit per effectum spiritualis potentiae, sed palpabile per veritatem naturæ iuxta exemplum Domini corporis, de quo à mortuis suscitato dicit ipse discipulis; *Palpate & videte quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.* In cujus assertione fidei, venerabilis Pater Gregorius intantum contra nascentem hæresim novam laborare contendit, tantâ hanc instantiâ iuvante etiam piissimo Imperatore TIBERIO CONSTANTINO ita comminuit, ut nullus exinde sit inventus, qui ejus resuscitator existeret.

8. Igitur postquam Romam venerandus Levita regressus est, aliquanto

* Hic locus pugnare videtur adversus Iohannem Diac. qui Gregorium à Benedicto Papa Diaconum Cardinalem creatum, à Pelagio verò Constantinopolim missum in lib. 1. Vitæ cap. 25. assertit. Contra verò

Paulus hic utrumque tribuit eidem Pontifici, indubie Pelagio II. quem prædictæ legationis auctorem anno D. LXXXI. fuisse constat.

tempore interfecto, tanta inundatione Tiberis fluvius alveum suum egressus est, tantumque excrevit, ut ejus unda per Urbis muros influeret, atque in ea maximam partem regionis occuparet, ita ut plura antiquarum aedium moenia dejiceret. Quia etiam aquarum violentia horrea Ecclesiae subversa sunt, in quibus nonnulla modiorum tritici millia perierunt. Tunc siquidem multitudo serpentium cum magno dracone in modum trabis valida, per hujus fluvij alveum in mare descendit: sed suffocatae bestiae inter falsos maris turbidi fluctus, nec mora, litore ejectae sunt. Subsecuta est e vestigio clades quam Inguinariam vocant. Nam medio mense undecimo adveniens, primum omnium juxta illud quod in Ezechiel de legitur, *A sanctuario meo incipite*, PELAGIUM Papam perculit, & sine mora extinxit. Quo defuncto tanta strages populi facta est, ut passim subtractis habitatoribus domus in urbe plurimae vacuae remanerent. Sed quia Ecclesia Dei sine Rectore esse non poterat, beatum GREGORIUM licet totis viribus renitentem plebs omnis elegit. Quem ille apicem attentius fugere tentans, esse se omnino indignum tali honore clamitabat; videlicet metuens ne mundi gloria quam prius abjecerat, ei sub Ecclesiastici colore regiminis aliquo modo subrepere posset. Unde factum est ut epistolam ad Imperatorem MAURICIUM dirigeret, ejus filium ex lavacro sancto susceperat, adjurans & multa prece deposcens, ne unquam ad sensum populis praeberet, ut se hujus honoris gloria sublimaret. Sed Praefectus Urbis GERMANUS nomine, ejus nuntium anticipavit, comprehensoque eo ac disruptis epistolis confensum quem populus fecerat Imperatori direxit. At ille gratias agens Deo pro amicitia Diaconi, eo quod locum deferendi ei honoris ut cupierat reperisset, data illico praeeptione ipsum institui praecipit.

9. Cumque in hoc restaret ut benediceretur, & lues populum devastaret, verbum ad plebem pro agenda poenitentia hoc modo exorsus est. Oportet, Fratres dilectissimi, ut flagella Dei quae metuere ventura debuimus, saltem praesentia & experta timeamus. Conversionis nobis aditum dolor aperiat, & cordis nostri duritiam ipsa quam patimur poena dissolvat. Ut enim Propheta teste praedictum est: *Pervenit gladius usque ad animam*. Ecce etenim cuncta plebs caelestis irae mucrone percutitur, & repentina singuli caede vastantur. Nec languor mortem praevenit, sed languoris moras, ut cernitis, mors ipsa praecurrit. Percussus quisque ante rapitur, quam ad lamenta poenitentiae convertatur. Pensate ergo qualis ad conspectum districti Iudicis pervenit, cui non vacat flere quod fecit. Habitatores quique non ex parte subtrahuntur, sed pariter corrunt. Domus vacuae relinquuntur, filiorum funera patientes aspiciunt, & sui eos ad interitum heredes praecedunt. Unusquisque ergo nostrum ad poenitentiae lamenta confugiat, dum flere ante percussione non vacat. Revocemus ante oculos mentis quidquid errando commisimus, & quod nequiter egimus, flendo puniamus: Praeveniamus faciem ejus in confessione, & sicut Propheta admonet, *Levemus corda nostra cum manibus ad Dominum*. Ad Dominum quippe corda cum manibus levare, est orationis nostrae studium cum merito bonae operationis erigere. Dat profecto, dat tremori nostro fiduciam, qui per Prophetam clamat: *Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat*. Nullus autem de iniquitatum suarum immanitate desperet. Veterinosas namque Ninivitarum culpas triidua poenitentia absterfit, & conversus latro vitae praemia etiam in ipsa sententia suae mortis emeruit. Mu-temus ergo corda, & praesumamus nos jam percepisse quod petimus. Citius ad precem Iudex flectitur, si a pravitate sua petitor corrigitur. Imminente ergo tantae animadversionis gladio, nos importunis fletibus insistamus. Ea namque quae ingrata esse hominibus importunitas solet, Iudici veritatis placet. Quia pius ac misericors Deus vult a se precibus exigi, qui quantum meremur non vult irasci. Hinc etenim per Psalmistam dicit: *Voca me in die tribulationis tuae, & eripiam te & magnificabis me*. Ipse ergo sibi

Ann. Chr.
D. C. IV.
Martij XI.

Ex Greg.
Lyon. 17.
lib. 10. cap. 7.

Ezech. 9. 6.
Pelagio
Papae substitui-
turi: licet
reluctans.

Scribit ab
Imperato-
rem ne Pon-
tiffex fieret.

Ab Impera-
tore confir-
matur.

Concio
ejus ad po-
pulum lue-
ingruente.
Lib. 17.
Epist. 2.

Ierem. 4. 10.

Thren. 3. 41.

Ezech. 3. 11.

Al. ecce.

Psalm. 49. 15.

Ann. Chr.
dc. iv.
Martij xi.

* *al. Septi-
mi menſis.*

Letaniarum
ſupplica-
tiones.

Pestis atro-
citas.

b
Occultatus
indice co-
lumnâ luci-
dâ detegi-
tur.

Item ab
Anachore-
ta.

Conſecra-
tur.

c
Qua occa-
ſione li-
brum Paſto-
ralis ſcripſe-
rit.

Alia ejus
opera.

* *Moiffac.*
primam
quoque &
ultimam.
& reſtius,
infra.

Mirum eſt
eant ab eo
ſcribi po-
uiſſe.

„teſtis eſt, quia invocantibus miſereri deſiderat, qui admonet ut invocetur.
„Proinde Fratres cariffimi, contrito corde & correctis operibus ab ipſo fe-
„riæ quartæ diluculo ſeptiformi * letania ^a devota ad lacrymas intervenia-
„mus, ut diſtictus Iudex eum culpas noſtras nos punire conſiderat, ipſe à
„ſententia propoſitæ damnationis parcat. Quam exhortationem beati Grego-
rij ideo huic opusculo inferendam putavimus, ut à quanta perfectione prædicationis initium ſumpſerit monſtraremus.

10. Igitur dum magna multitudo Sacerdotum, Monachorum, diverſi-
que ſexus & ætatis iuxta præceptionem beati Gregorij die conſtituta Domi-
num rogatura veniſſet, in tantum lues ipſa divino iudicio deſciviit, ut intra
unius horæ ſpatium, dum voces plebs ad Dominum ſupplicationis emitte-
ret, octoginta homines in terram corruentes ſpiritum exhalarent. Sed non
deſtitit Sacerdos tantus populo prædicare, ne ab oratione ceſſarent, donec
miſeratione Divina peſtis ipſa quieſceret.

11. Cùmque adhuc futurus Antifites fugæ latibula præpararet ^b, Urbis
ſollicitudo & portis vigiliæ deputantur, donec opportunè & glorioſè ut or-
do ſacer expoſcit, in eo divina munia complerentur. Obinet is à negotiato-
ribus, ut in cratera occultatus educeretur ab Urbe. Sicque latebrâ triduo
ſe occultavit, donec illum jejuniis & orationibus populus Romanus columnâ
lucis, tertiâ ſuper eum nocte cælitus emiſſâ, obtinuit: quæ non parvo no-
ctis ſpatio à ſummo cæli uſque ad eundem ipſum lineâ rectâ refulgens, qua-
rentibus votum optabile demonſtravit. Sed & cuidam Anachoretæ Urbi con-
tiguo Angeli aſcendentes & descendentes per præfatam columnam ſuper illum
ſunt viſi. Qui mox felix ſacrûmque ſumens auſpiciû de ea quam vidit in ſom-
nis ſanctus Iacob ſcala, ibidémque domum Domini dixit fore, Rectorem
domûs Dei quæ eſt Eccleſia immò ipſum Dei templum, inibi eſſe abſcondi-
tum exclamavit. Tandémque electus & dilectus Domini invenitur, capitur,
trahitur, & ad B. Petri Apoſtoli Baſilicam ducitur, ibique ad Pontificalis
gratiæ officium conſecratus, Papa urbis efficitur.

12. Quo in tempore dum à IOHANNÈ Ravennatis urbis Epifcopo ^c repre-
henſus fuiſſet, cur à Paſtorali officio deliteſcendo ſe ſubducere vir tam ido-
neus voluiſſet, hac occaſione compulſus, volumen egregium, qui PAſTO-
RALIS appellatur, compoſuit: in quo manifeſta luce pateſcit, qualis ad Ec-
cleſiæ regimen aſſumi, qualiter ipſi Rectores vivere, qua diſcretionem ſingulas
quaſque audientium perſonas inſtruere, quantâque diſcretionem & conſidera-
tione propriam quotidie debeant fragilitatem penſare. Sed & Homelias Evan-
geliorum numero quadraginta compoſuit, quas in duobus codicibus æqua
ſorte diſtinxit. Libros etiam Dialogorum quatuor edidit, in quibus rogatu
PETRI Diaconi ſui virtutes Sanctorum quos in Italia clariores noſſe vel au-
dire poterat, ad exemplum viventium poſteris collegit: ut ſicut in libris ex-
poſitionum ſuarum, quibus ſit virtutibus inſudandum edocuit; ita etiam deſ-
criptis Sanctorum miraculis, quæ virtutum earundem ſit claritas oſtende-
ret. Primam * quoque & ſecundam & ultimam Ezechielis Prophetæ partem,
quæ videbantur obſcuriores, per homelias viginti & duas, quantum intus
lucis habeant demonſtravit. Scripſit præterea & alia nonnulla: ſed &
Epiſtolas quamplures, quæ ſingillatim cuncta edicere brevitatis ſtudio
omiſi.

Quod eò magis mirum eſt tot eum ac tanta condere volumina potuiſſe, qui

^a *Septiformis letania ideo dicta eſt, inquit Paulus
Diac. in lib. 3. de Geſt. Lang. cap. 25. quia omnis ur-
bis populus à B. Gregorio in ſeptem partes deprecaturus
Dominum eſt diviſus, &c. Lege Vitâ ſeq. lib. 1. cap. 42.
^b In cod. Moiffacenſi multis prætermiſſis ita legi-
tur. Cùmque adhuc futurus Antifites fuga latibula præ-
pararet; capitur, trahitur, & ad B. Petri Baſilicam*

ducitur, &c. ut infra:

^c *Iſte liber Regulæ Paſtoralis dictus in omnibus
codd. MSS. Iohanni Ravennati Epifcopo inſcribitur.
Corrigendus ergo videtur Iſidorus, qui in lib. de Viris
illuſt. cap. 27. Librum Regulæ Paſtoralis directum à
IOHANNÈ Conſtantinopolitana Sedis aſſumat.*

omni fere iuventutis suæ tempore, ut verbis ipsius loquar, crebris viscerum doloribus cruciabatur horis momentisque omnibus, fracta stomachi virtute lassescibat, lentis quidem sed tamen continuis febribus anhebat. Frequens etiam cum gressuum dolor vehementer affligebat. Verum inter hæc dum sollicitus pensaret, quia Scriptura teste: Omnis filius qui recipitur flagellatur, quo malis præsentibus durius premebatur, eo de æterna certius præsumptione respirabat. Fatigabat eum præterea de ordinandis Urbis vigiliis, ne ab hostibus caperetur, sollicitudo continua: urebant quoque incessanter ejus animum filiorum hinc inde discrimina nuntiata. Sed tamen ille inter tot & talia deprehensus incommoda numquam otio indulgebat, quin aut filiorum utilitatibus inserviret, aut aliquid dignum Ecclesiæ scriberet, aut per contemplationis gratiam cæli secretis interesset. Denique cum de tota panè Italia Langobardorum gladios metuentes plurimi undique ad Romanam Urbem confluerent, sollertem pro omnibus curam gerebat, & universis cum verbi pabulo corporis subsidia ministrabat. In tantum namque ejus animum misericordiæ amor devinxerat, ut non solum eorum quos præsentibus habebat necessitatibus occurreret, sed insuper longè positis opem suæ largitatis impenderet: adeo ut etiam in monte Sinay Dei famulis constitutis, quæque erant opportuna transmitteret. Nam alij quidem Pontifices construendis ornandisque auro vel argento Ecclesiis operam dabant: hic autem & his insistebat, & quasi his ommissis totus erga animarum lucra vacabat: & quidquid pecuniæ habere poterat, sedulus dispergere & dare pauperibus curabat, ut justitia ejus maneret in sæculum sæculi, & cornu ejus exaltaretur in gloria: ita ut illud beati Iob veraciter dicere posset: *Benedictio perituri super me veniebat & cor vidue consolatus sum. Iustitiâ indutus sum, & vesti vi me sicut vestimento & diademate iudicio meo. Oculus fui cæco & pes claudus. Pater eram pauperum, & causam quam nesciebam diligentissimè investigabam.* Et paulopost: *Si comedi buccellam meam solus, & non comedit pusillus ex ea. Quia ab infantia crevit mecum miseria, & de utero matris egressa est mecum.*

Ann. Chr.
D. C. IV.
Martij XI.

Hebr. 12. 6

Eius cura &
solicitude
pro omnibus.

Psal. 112. 9.

Iob. 29.

14. Ad cuius pietatis & justitiæ opus pertinet, quod Anglorum gentem per Prædicatores quos illuc direxit, de dentibus antiqui hostis eripiens, æternæ libertatis fecit esse participem. Etenim quia qui Deo nostro fideliter adheret, semper ex ejus largifluo munere ad potiora conscendit; dum Sanctus iste ardenti studio pro colligendis particulatim Fidelium animabus satageret, donavit illi pius Dominus ut totam pariter converteret gentem. Cujus conversionis, ut putatur, facta divinitus hæc occasio fuit. Dum die quadam adventibus nuper mercatoribus multa venalia in forum Romæ collata fuissent, multique ad emendum hinc inde confluerent; contigit & Gregorium antè scilicet quam Pontificale decus haberet, per forum transitum facere, ac vidisse inter alia pueros venales positos lactei corporis, ac venusti vultus, capillos quoque præcipui candoris habentes. Quos cum aspiceret, interrogavit de qua regione vel terra essent allati. Dictumque est quia de Britannia Insula, cujus incolæ tali omnes decore niterent. Rursus interrogavit, utrum iidem Insulani Christiani essent, an Paganorum erroribus implicati: Dictumque est quod essent pagani. At ille intimo ex corde longa trahens suspiria: Heu, pro dolor! inquit, quoddam tam lucidi vultus homines tenebrarum auctor possidet, tantæque frontis species agram mentem & ab internis gaudiis vacuum gestat. Rursus ergo interrogavit quoddam esset vocabulum gentis illius: Responsum est, quod Angli vocarentur. At ille, benè, inquit. Nam & Angelicam habent faciem, & tales Angelorum in cælis decet esse coheredes. Quod habet, inquit, nomen ipsa provincia de qua isti sunt allati. Responsum est quia Deiri vocarentur iidem provinciales. At ille, Bene, inquit, Deiri, de ira eruti & ad misericordiam Christi vocati. Rex, ait, provinciæ illius quomodo vocatur? Ref-

Anglorum
conversio-
nem aggre-
diunt.

Qua occasio.

Modò Eboracenses, Ang'is *Yorke-shire* appellantur. Lege Bedam lib. 3. Hist. cap. 1.

In Angliam
ea de causa
iter instruit.

Revocatur
ab itinere.

Augusti-
num & so-
cios in An-
gliam mit-
tit.

16. Talique ordine interim delato suæ devotionis effectu, mox ut ipse Pontificatus officio functus est, opus diu desideratum perfecit; alios quidem prædicationes mittens, sed ipse prædicationem ut fructificaret suis exhortationibus ac precibus seu muneribus fulciens. Denique direxit ad eandem insulam servos Dei MELLITUM, AUGUSTINUM & IOHANNEM cum multis aliis Deum timentibus Monachis, qui intra breve temporis spatium Regem illum, qui in capite Insulæ morabatur, cum suo populo converterunt. Quibus Deus tantam faciendorum miraculorum gratiam contulit, ut verbum Fidei quod ore prædicabant, signorum efficaciam confirmarent. Unde factum est, ut paucis elabentibus annis etiam ceteri insulæ ipsius Reges cum his qui eis erant subiecti, ad Christi Domini Fidem accederent. De cujus gentis conversione simul & miraculorum prodigiis quæ ibidem fiebant, ita beatus Gregorius in libris Moralibus perhibet dicens: Ecce lingua Britanniarum quæ nihil aliud noverat quam barbarum fremere, jamdudum in divinis laudibus Hebræa coepit verba sonare. Ecce quondam tumidus jam substratus Sanctorum pedibus servit Oceanus, ejusque barbaros motus quos terreni Principes edomare ferro nequiverant, hos pro divina formidine Sacerdotum ora simplicibus verbis ligant: & qui catervas pugnantium infidelis nequaquam metuerat, jam nunc fidelis humilium linguas timet. Quia enim perceptis cælestibus verbis, clariscentibus quoque miraculis virtus ei divinæ cognitionis infunditur, ejus-

*a Moissac. cod. sic scribit. Quod dum perficere non
posset, quia etsi Pontifex concederet, ille quod petierat
vellet, non tamen crues Romanos ut tam longe ab Urbe
secederet, putaret permittere; mox ut ipse Pontificatus
officio fundus est, opus diu desideratum perfecit, &c.
ut infra.*

dem

dem Divinitatis terrore refrenatur, ut pravè agere metuat, ac totis desi- ^{Ann. Chr. d. c. i v. Martij xii.}
deriis ad æternitatis gratiam venire concupiscat. Quod totum ut fieret, ita ^{* al. gente. B. Gregorius dicens Anglorum Apostolus.}
eidem beato Gregorio gratia divina concessit ut meritò ab Anglorum popu-
lis * debeat Apostolus appellari; quia etsi aliis non est Apostolus, sed tamen
illis est: Namsignaculum Apostolarum ejus ipsi sunt in Domino.

17. Iam verò utrum aliquibus vir iste tanti meriti miraculis claruerit, super-
fluo quæritur: quod luce clariùs constat quòd is qui virtutum signa suis me-
ritis valuit aliis quoque Christo largiente acquirere, si exegisset opportunitas,
faciliùs poterat hæc etiam ipse promereri^a. Sed ne his, qui cum Iudæis signa
visibilia ad ostendendam sanctitatem expetunt, satisfactio desit; & illis qui
Sanctorum exemplis ad meliora accendi & provehi quærunt, ædificatio proficit;
quædam autumo referenda; quæ per eum Dominus ad excitandum & cor-
roborandum nostræ mentis teporem, & (ut sic dictum sit) fortè infidelitatem
potiùs quàm ignorantiam, fieri & manifestari decrevit.

18. Materfamilias quædam nobilis erat in civitate hac Romana, quæ reli-
gionis & devotionis studio oblationes facere, & die Dominica ad Ecclesiam
deferre, summòque Pontifici Ecclesiasticæ consuetudinis & familiaritatis ejus-
dem gratiâ offerre solebat. Quæ cum quadam die ex more ad communican-
dum de manu Apostolici ordine suo accederet, illique Pontifex offam Domi-
nici Corporis porrexisset dicens: *Corpus Domini nostri Iesu Christi pro sit tibi in*
remissionem peccatorum omnium & vitam æternam, subrissi. Quod Vir Domini
cernens, illi communionem sacram retraxit, & separatim super altare posuit,
eamque Diacono servandam usquedum cuncti Fideles communicarent, tra-
didit. Expleto verò sacro mysterio interrogavit eam beatus Gregorius dicens:
Dic rogo, quid cordi tuo emerferit, cum communicatura rissisti? At illa, Re-
cognovi, inquit, portiunculam illam ex eadem oblatione fuisse, quam ego
manibus meis feci & tibi obtuli. Et cum eam te intellexerim Corpus Domini
appellasse, subrissi. Tunc Sanctus Domini Pontifex sermonem exinde fecit ad
populum & hortatus est eum ut suppliciter Dominum exoraret, quatinus ad
multorum fidem corroborandam carnis oculis ostenderet, quid infidelitas hu-
jus mulieris mentis oculis videre & Fidei luminibus conspiciere debuisset. Quod
cum fuisset oratum, ipse unà cum populo & eadem muliere ab oratione ex-
surgens ad altare cunctis cernentibus & se se ad cernendum cæleste spectacu-
lum comprimentibus corporalem pallam revelat, & universo populo, ipsaque
muliere contuente partem digiti auricularis sanguine cruentatum invenit, ac
mulieri dixit; Disce, inquam, veritati vel modò jam credere contestanti: ^{De Eucharistia.}
Pa- nis quem ego do, caro mea est; & Sanguis meus verè est potus. Sed præsci-
ditor noster infirmitatis nostræ; ea potestate qua cuncta fecit ex nihilo & cor-
pus sibi ex carne semper Virginis operante sancto Spiritu fabricavit, panem
& vinum aquam mixtum manente propria specie in carnem & sanguinem suum
ad Catholicam precem ob reparationem nostram Spiritus-sancti sanctifica-
tione convertit. Indèque universos jussit Divinam precari potentiam, ut in for-
mam pristinam sacrosanctum reformaret Mysterium, quatinus mulieri ad su-
mendum fuisset possibile. Quod & factum est. Unde sæpèfata mulier plurimùm
in sancta religione ac fide proficiens, participatione Domini Sacramenti con-
secrata est, & omnes qui viderant in Divino amore & Orthodoxa credulitate fer-
ventius excreverunt.

19. Quidam quoque nobilissimus secundum carnis profapiam & potentissi-
mus juxta Rëgiam in suo modo magnificentiam, cum per internuntios fami-
liaritatem Apostolicæ sedis adeptus esset, & frequenti admonitione, epistola-
rum etiam à beato Gregorio transmissarum instructione erga Dei & Sanctorum
cultum sufficienter fuisset imbutus, misit per strenuos & devotos Missos
^{De panniculis sacris instar Reliquiarum missis.}

^a Post hæc verba, miraculis omisiss, sic in cod. Moissac, legitur. *Hæc breviter de vita vel actibus B. Gre-*
gorij, &c. ut infra.

Ann. Chr.
L C. IV.
Martij XII.

condigna exenia ad sedem Pontificalem, petens Reliquias beatorum Apostolorum ac Martyrum sibi transmitti. Cujus Legatos sanctus Apostolicus honorabiliter & gratanter suscipiens, aliquamdiu secum morari fecit: atque indefinenter sanctorum Apostolorum memorias ac cimiteria Martyrum ex more prisco pro hujusmodi negotio Missas celebrando & Reliquias in eorum veneratione consecrando circumiens, præfatosque Legatos sibi comites semper habens, cum explicuisset eorum celebrationes quorum Reliquiæ petebantur, particulatim eosdem pannos consecratos super quibus Sancta celebraverat, divisit, & singulis singillatim buxis^a imposuit, munitisque eis sigillo suæ sanctæ auctoritatis petitoribus usu Ecclesiastico tradidit. Qui debita cum veneratione benedictione petita, & accepta suscipientes profecti sunt viam suam gaudentes. Sed dum per aliquantos dies regressionis suæ iter carperent, ei qui primus ceteris habebatur, amica humanitati subripuit curiositas, dixitque sodalibus se stultè tanti itineris subiisse laborem, cum nescirent quid pretiosi domino suo referrent. Pederentim autem crescente collatione verborum & virescente suggestionem sociorum, contractis Apostolicæ dignitatis sigillis apertæ sunt buxtulæ, & in singulis singulæ panni repertæ sunt portiunculæ. Moxque cum indignatione Romam regressi, Archidiaconem adeunt conquærentes: Ut quid, inquit, Dominus Apostolicus tam vilipendit dominum nostrum, qui tantam gratiam se apud eum obtinuisse speraverat, quod sic voluerit illi illudere & nos dehonorationi & offensionis suæ addicere? Æstimavimus siquidem nos ossa Apostolorum vel Martyrum pretiosa hinc ferre, sicut decuerat tantum virum, uti dominus noster est, à tanta nihilominus Sede quæsitæ tam longo & difficillimo satis itinere; & datæ sunt nobis panni modicæ portiunculæ, ac si huiusmodi panniculi genus apud nos nequivisset inveniri. Nisi enim cauta sollicitudo nobis subvenisset, ut quod gerebamus cognosceremus, & sic stolidè ad nostrum dominum nobis contigisset venire; dubium non est periculum honoris & gratiæ suæ nos debuisset incurere. Quos Archidiaconus modesta increpatione redarguit cur in tantam præsumptionem eruperint, ut Apostolica sigilla corrumperent, hortans eos ut redirent, & quæ acceperant domino suo cum honore deferrent. Sed hi nullatenus monitis ejus adquiescentes usque ad Domni GREGORII venere præsentiam: factoque comperto patientissimè eorum tulit stultitiam, eosque sacro-sanctis Missarum sollempniis præcepit interesse. Unde cum ad locum sui sermonis est ventum, suadet populo Dei Sanctorum gratiam exorare, quatinus in hac re dignetur apertissimè sic suam potentiam patefacere, ut quid mereatur fides evidentiùs minùs creduli & ignorantes possint cognoscere. Et data oratione accepit cultellum qui temeraverat signa, & super altare corporis sancti Petri acceptam unam panni portionem per medium pungens secuit: ex qua statim sanguis decucurrit, & omnem eandem portiunculam cruentavit. Videntes autem superscripti Legatarii & omnes populi stupendum & arcanum fidei sacræ miraculum, ceciderunt proni in terram adorantes Dominum dicentes: *Mirabilis Deus in sanctis suis Deus Israël, ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi suæ, benedictus Deus.* Et facto silentio, inter alia fidei documenta dixit ad eos beatus Gregorius, qui antè has venerandas Reliquias parvi duxerant: Scitote, Fratres, quia in consecratione Corporis & sanguinis Domini nostri IESU CHRISTI cum ob sanctificationem Reliquiarum in honore Apostolorum vel Martyrum ipsius quibus specialiter assignabantur, supra sacrosanctum altare libamina offerebantur, semper illorum sanguis hos pannos intravit qui effusus est pro nomine Christi Domini nostri. Et ædificatis in fide cunctis qui viderant, munitisque iterum buxtulis signo suo tradidit eis incomparabilia munera voti sui. Et cum gaudio reversi hæc per ordinem domino suo nuntiaverunt, & sui desiderij compotem reddiderunt. Qui pretiosa sanctorum patrocinia

psal. 67-36.

^a Buxum seu buxtula significat thecam ex buxo confectam, gallicè *boute*.

reverenter suscepit, & honorabiliter in loco venerabili condidit. Quo Deus frequentiora quàm in sancti Petri Ecclesia miracula operari dignatur, ad laudem & gloriam nominis sui usque in hodiernum diem.

Ann. Ch.
D. C. IV.
Martij XI.

20. Pater nihilominus familias erat Romæ valde rebus ditissimus, sed religione nimis egenus, qui non vitiis minùs plenus quàm rebus, cùm uxor sua ei displicuisset, fecit sibi ab ea contra præceptum Salvatoris nostri divortium. Res verò B. Gregorium latere non potuit, quia & magnitudo mali & magnatio personarum se facillè prodidit. Cui beatus Gregorius multis & suavissimis monitionibus, seu districti Divini examinis terroribus studiosissimè & sapissimè immo indefinenter persuadere contendit, ut uxorem suam in gratiam pactam reciperet, à qua quoquomodo divelli nisi morte aut amborum consensu intercedente nequiret. Sed is diabolicà præventus irremediabiliter pertinaciâ monita ejus sprexit: quem B. Gregorius Apostolica auctoritate ab Ecclesia sub anathemate nisi resipisceret sequestravit. Quam excommunicationem idem agrè admodum ferens, & peccata peccatis accumulans, duos magos pecuniis ex placito locat, ut in sanctum Apostolicum ad vindictam ejus apodixem * artis suæ exercerent. Qui eum facie ignorantes dum quadam die ad processionem ex more pergit B. Gregorius, illi eminùs secus transitum stantes, sibi eum rogant insinuari: Quibus responsum est ipsum esse, qui solus Pontificali dignitate equitans, præcedentem & subsequentem cuneum Ecclesiasticorum virorum haberet. Et intuentes eum, repente equum illius maleficiis suis à dæmonibus vexari fecerunt. Statimque B. Gregorius invocato nomine Domini nostri IESU CHRISTI, & edito signo Crucis ab equo proturbavit dæmonia. Respicieñsque in partem, mox ut Magos est contemplatus, illi cæcati & ab eisdem dæmoniis pervasi ceciderunt retrorsum. Unde intellexit Vñ Domini eorum id perpetratum nequitia. Et cùm jussisset eos ad se duci, interrogati rei ordinem prodiderunt. Quibus respondit beatissimus Pontifex: Perpetuo cæci esse debetis; ne videntes ad consuetam perversitatem redire tentetis. In nomine autem Domini nostri IESU CHRISTI operante beato Petro liberi à vexatione dæmonum sitis. Qui confestim à dæmonibus emundati, & credentes fonte salutari perfusi sunt, ac permanente cæcitæ damnati, jubente B. Gregorio de cetero stipe sunt Ecclesiastica aliti.

De Magis
exccatis.

* id est
experientia

21. Sed & tyrannus quidam multam oppressiōnem cum pænè importabili importunitate quieti ingerebat sanctæ Romanæ Ecclesiæ, possessionesque eidem & mancipia pertinentes crudelissimè devastabat. Qua de re beati Pontificis per internuntios admonitione correptus, majori exarsit infania, adeo ut Urbem depopulandam adiret. Cui advenienti B. Gregorius ut colloqueretur occurrit. Tantamque vim nutu Divino ejus verbis inesse expertus fuit, ut cum humillima indulgentia religioso Apostolico satisfaceret, & se deinceps sibi subditum, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ devorum famulum spondidisset. Is denique postea usque ad exitum infirmatus, venerandi Papæ orationem poposcit, atque in responsum accepit quòd ei Dominus adhuc spatium poenitentiae largiretur, & ut plenius convalesceret, illis quibus nutritus fuerat cibis indulgere studeret. Qui iussis obtemperans convaluit & in reliquum devotius vixit.

De quadam
tyranno in
melius com-
mutato.

22. Idem verò perfectissimus & acceptabilis Deo Sacerdos, cùm quadam die per forum Trajani, quod opere mirifico constat esse constructum, pro- cederet, & insignia misericordiæ ejus conspiceret, interque memorabile illud comperiret, videlicet quòd cùm idem orbis princeps in expeditionem circumvallatus militum cuneis pergeret, ibidem obviam habuerit vetustissimam viduam senio simulque dolore ac paupertate confectam, cujus lacrymis atque vocibus sic compellatur: Princeps piissime Trajane; Ecce hîc sunt homines qui modò mihi unicum filium, senectutis videlicet meæ baculum &

De Tra-
jano.

Ann. Chr.
D. C. IV.
Martij XI.

„ omne solatium, occiderunt, meque unà cum eo nolentes occidere, de-
„ dignantur etiam mihi pro eo rationem aliquam reddere. Cui ille festina-
„ tò, ut res exigebat, pertransiens, Cùm rediero, inquit, dicito mihi & fa-
„ ciam tibi omnem iustitiam. Tum illa, Domine, inquit, etsi tu non re-
„ dieris, ego quid faciam? ad quam vocem substitit, & reos coram se
adduci fecit. Neque cùm suggereretur à cunctis accelerare negotium, gres-
sum à loco movit, quousque & viduæ à fisco quod iudicis sanctionibus
decretum est, persolui pro se fecit, demùmque supplicationum precibus &
fletibus super factis suis pœnitentes viscerali clementia flexus, non tam po-
testate quàm precatu & lenitate vinctos Prætorialibus catenis absoluit. Hu-
jus rei gratiâ compunctus venerabilis Pontifex, cœpit lacrymosis gemitibus
secum inter verba precantia hæc siquidem Prophetica & Evangelica re-
isa. i. 17. „ voluere oracula. Tu Domine dixisti: *Indicate pupillo, defendite viduam &*
Marc. 6. 27. „ *venite & arguite me.* Et alibi: *Dimittite & dimittetur vobis.* Ne immemor
„ sis, quæso. Peccator ego indignissimus propter nomen gloriæ tuæ & fide-
„ lissimæ promissionis tuæ, in hujus devotissimi viri facto pietati tuæ humi-
„ liter supplico. Pervenientis ad sepulchrum B. Petri, ibi diutius ora-
vit, & flevit, atque veluti somno correptus, in extasim est raptus. Quo per
revelationem exauditum se discit*, & ne ulterius jam talia de quoquam
sine Baptismate sancto defuncto præsumeret petere, promeruit castigari. Qua
in re licet à viris perfectæ fidei & curiosis quædam valeant quæri, & plura
ab his qui credunt Veritati fideliter dicenti; *Quæ apud homines impossibilia sunt*
vel videntur, facilia sunt apud Deum, salubriter explanari; tutius tamen vi-
detur in hoc actu divinæ pietatis & potestatis iudicium venerari & à nemine
discuti.

De colum-
ba ei scri-
benda sug-
gerente.
b

23. Denique à fidei & religioso viro ac huic nostro Patri sanctissimo pro
suæ religionis & utilitatis merito valde familiarissimo, fideliter post obitum
ejus nobis narratum didicimus; quod cùm idem vas electionis & habitaculum
sancti Spiritus visionem ultimam Prophetæ Ezechielis interpretaretur, oppan-
sum velum inter ipsum & eundem Exceptorem tractatus sui, illo per inter-
valla prolixius reticente, idem minister ejus stilo perforaverit, & eventa per
foramen conspiciens vidit columbam nive candidiorem super ejus caput se-
dentem, rostrumque ipsius ori diu tenere appositum. Quæ cùm se ab ore ejus-
dem anoveret, incipiebat sanctus Pontifex loqui & à Notario graphium ce-
ris imprimi. Cùm verò reticebat sancti Spiritus organum, minister ejus ocu-
lum foramini iterum applicabat, cùmque acsi in oratione levatis ad cælum
manibus simul & oculis, columbæ rostrum more solito conspicabatur ore
fufcipere. Quod tandem eodem spiritu revelante Pontifex sanctus cognovit,
& vehementissimè tristis effectus, interminatus est auctoritate Apostolica mi-
raculi divini in se perpetrati conscio, ne in vita sua id alicui quoquomodo
patefaceret. Quod is interim secretum custodiens post defunctionem sanctis-
simi Sacerdotis compulsus quorundam invidiâ, qui obrectabant virum
beatissimum præsumptionis tumore, tanta ac talia de cælestium arcano-
rum mysteriis fuisse locutum, hæc ita se per omnia vidisse fideliter enar-
ravit.

* Sabinia-
nus.

24. Migrato namque ad Dominum sæpe dicto reverendissimo Pontifice,
cùm fauces validissima non modò in hac civitate Romana, verùm & in omni-
bus circa regionibus satis superque grassaretur, & is qui ei in fede Pontifi-
cali successerat*, horrea Ecclesiæ ementibus frumenta aperiret, & illis
quos B. Gregorius per Monasteria & Xenodochia seu Diaconias vel Hospi-
talia stipendiis alendos Ecclesiasticis ordinaverat, clauderet; cœperunt

* Hanc de Trajano fabulam (cujus meminit Jo-
hannes Damascenus, seu quisquis auctor est Sermonis
de defunctis, inter Damasceni opera relati) meritò
explodunt ac refutant Baronius To. 8, ann. 604, &

Bellarminus lib. 2. de Purg. cap. 8.

b Nimirum Petro Diacono, de quo post S. Grego-
rium agemus.

omnes famis compellente inopiâ Apostolici aures inquietare dicentes : Domne Apostolice, quos Pater noster decessor tuus S. Gregorius hæcenus studuit pascere, tua Sanctitas fame non sinat perire. Quos vociferantium clamores idem moleste ferens, respondit : Si Gregorius ad famam suæ laudis cunctos populos curavit suscipere, nos omnes non possumus pascere ; sicque vacuos fivit abire. Quæ verba responsionis cùm sapiens ad se clamantibus iterans adderet, apparuit ei in visu S. GREGORIUS tertio, illumque tertio blandè increpans super sua detractatione & ipsius tenacia seu miserorum indigentia admonuit atque corripuit. Qui nec cor ad misericordiam flexit, nec ori ab obtrectatione adhibere custodiam voluit, nec manum ad largitatem extendit. Unde illi quarto apprensus B. Gregorius horribiliter eum redarguit, & comminans in capite illum percussit. Cujus dolore vexatus in brevi defunctus est.

Ann. Chr.
Dc. IV.
Martij XI.

Pontifex
S. Gregorius
detrahens
percutitur.

24. Hæc breviter de vita vel actibus beati Gregorij dicta sint. Ceterum quamdiu mundi hujus orbita voluitur, ejus laudabile meritum semper accipit incrementum : Quia ipsius sine dubio gloriæ adscribitur, quod hæc Romana civitas unâ cum sanctis Apostolis ejus precibus constare videtur, & quod Anglorum Ecclesia nova semper sobole fecundatur, & quod illius doctrinis per orbem universum multi de peccato elongati ad Christi clementiam revertuntur, & quod boni quique ejus suasionibus inflammati cælestem patriam desideranter inquirunt. Qui beatissimus Pontifex, postquam sedem hujus Romanæ & Apostolicæ Ecclesiæ annis tredecim, mensibus sex & diebus decem gloriosissime rexit, ex hac luce subtractus atque ad æternam est regni cælestis sedem translatus. Sepultus verò est in Ecclesia beati Petri Apostoli ante Secretarium die quarto Iduum Martiarum, regnante Domino nostro IESU-CHRISTO, qui cum Patre & Spiritu-sancto vivit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum, Amen.

Quamdiu
vixit in
Pontificatu,
* anno Dc.
1 V.

MONITVM.

POST S. Gregorij Vitam à Paulo Diacono scriptam, juvat hic inferere ipsius Pauli Epistolium ad S. ADELHARDUM Abbatem Corbeïensem transmissum unâ cum S. Doctoris Epistolis LV. ipsius Pauli manu partim correctis : quarum ex autographo Corbeïensi subiectum epistolium Pauli itidem calamo (ut quidem videtur) exaratum deprompsimus, cujus hæc forma :

CARISSIMO Fratri & domino ADALARDO Viro Dei PAULUS supplex. Cupieram, dilecte mi, ætate præterita videre faciem tuam, quando illis in partibus fui : sed præpeditus lassitudine sonipedum ad te venire non potui. Interioribus tamen oculis, quibus solis valeo, tuæ fraternitatis dulcedinem frequenter aspicio. Volueram equidem tuis imperiis jam antè parère : sed utpete pauper & cui defunt librarij, prius hoc facere nequivi ; maxime cùm me tam proluxa valitudo contriverit, ut à mense Septembrio penè usque ad diem Nativitatis Domini lectulo detentus sim : neque licuerit Clericulo illi qui hæc eadem * utcumque scripsit, manum ad atramentarium mittere. Suscipe tamen quamvis serò Epistolas quas desiderasti : & quia mihi eas antè relegere præ occupatione totas non licuit, xxxiv. ex eis scito relectas, & prout potui emendatas esse, præter pauca loca in quibus minùs inveni, & tamen meo ea sensu supplere nolui, ne viderer tanti Doctoris verba immutare. Quibus in locis & forinsecus ad aurem * zetam, quod est vitij signum, apposui. Tua itaque Fraternitas si se facultas dederit, reliquas Epistolas ad emendatiorem relegere studeat codicem, sed & loca in quibus minùs habetur nihilominus supplere. Hoc tamen Sanctitati tuæ suadeo, ne passim propter aliqua quæ in eis minùs idoneos latere magis quàm scire convenit, publicentur. Vale Frater amabilis semper in bonis gliscens : & cùm mentem ad superna tetenderis, memento mei.

* nomine
Epistolæ
Gregorij,

* fortè
oram

Antè suos refluus Rhenus repedabit ad ortus,
Antè petet fontem clara Mosella suum ;
Quàm tuus è nostro carum ac memorabile semper
Dulce, ADALARD', nomen pectore cedat amor,
Tu quoque si felix vigeas de munere Christi,
Esto memor PAULI tempus in omne tui.

Ann. Chr.
D C. IV.
Martij XI.

ALIA VITA

ALIOHANNEDIACONO quatuor libris scripta.

Carmen Auctoris ad IOHANNEM Papam VIII.

SUSCIPE Romuleos, Pastor venerande, triumphos,
GREGORII sancti suscipe gesta tui.
Qui nituit factis, verbis, scriptisque beatis,
Ut jubar auricomi solis in orbe cluit.
Forma, decus, speculum tibi sit, via, vita per ævum,
Si cupis æternum ferre Sacerdotium.
Nam qui non hujus sequitur vestigia Præful,
Ante Deum Præful non erit, immo pecus.
Hinc Psalmista canit hominem simulare caballis
Ignavum stultis, qui sub honore perit.
Nocturnum dedimus Sancto cantumque diurnum;
Carminibus clarum concinimusque virum.
Redde vicem, scriptor, reddens cola, commata, punctos,
Ne tua mendosum pagina serset opus.
Ludere me libuit variabilis ordine campi,
Postquam prosa fugit, musa jocosa redit.
Hæc mihi tu tribuis, Doctor pretiose GREGORI,
Qui bona das famulis, sed mala nulla tuis.
Vestitus cœpi, nudus tua munia dixi,
Indue me factis velleribusque tuis.
Et quia mortalis defunt commercia carnis,
Da mihi sub pedibus posse jacere tuis.

PRÆFATIO AUCTORIS AD EUMDEM.

*BEATISSIMO ac felicissimo Domino IOHANNI sanctæ Catho-
licæ & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ Præsuli, IOHANNES ultimus
Levitarum. Nuper ad vigilias beati GREGORII Romani Pon-
tificis, Anglorum, scilicet gentis Apostoli, lectione de Pauli-
no civitatis Nolanæ Præsule consuetudinaliter personante, vi-
sus es à venerabilibus Episcopis, Divino quodam instinctu com-*

* qui &

S. Pontifex
librorum
legitimus
censor.

Operis di-
stributio.

motus, requirere, cur tantus Pontifex, qui multorum Sanctorum vitas texue-
rat, gestis propriis in propria dumtaxat Ecclesia caruisset: præsertim * cum
& apud Saxones, & apud Langobardorum sibi prorsus infensissimam gentem,
gestis propriis ubique polleret. Cumque venerabiles Episcopi hæc ab utrisque
gentibus haberi quidem, sed compendiosissimè, responderent: meam quo-
que parvitatem consciscens, præceperas, ut vitam ipsius de scrinio sanctæ
Sedis Apostolicæ tanto plenius, quanto & certiùs carpere studuissem. Sed
dum ego propriæ inertie conscius, me meis prioribus, ac per hoc sapien-
tioribus, qui vitam ejus, licet breviter, tamen pio conatu, pulcherrimoque
stilo descripserant, conferre penitus dubitarem; identidem jubendo vehe-
menter hortatus es, ut Romanæ Sedis Pontificem, ejusdem sedis Præsulis
auctoritate describerem, cui Deus omnipotens probandorum, seu repellen-
dorum scriptorum omnium specialem dederit proculdubio potestatem. Itaque
tam imperiosis auctoritatibus tandem compulsus, vix primum librum Gre-
gorianæ vitæ compleveram, quando huic in ejusdem vigiliis annua vertigine
revolutis, tua probavit pariter, ac publicavit auctoritas. Ergo sollicitior fa-
ctus ad cetera, pauca de multis, te in-centore, te præceptore, te fautore,

reque iudice, colligens, in libris quatuor, auxiliante Domino, coartavi: & secundum distributionem ejusdem doctoris, qui * librum Regulæ pastoralis quædripertita ratione distinxerat, ego quoque illum, qualiter ad culmen regiminis venerit, in primo hujus operis libro perhibui: & ad hoc rite perveniens, qualiter vixerit, in secundo differui: & bene vivens, qualiter docuerit, in tertio designavi: & recte docens, infirmitatem suam quotidie quanta consideratione cognoverit, in quarto conclusi. Neque magnopere tempora temporibus contuli, sed rebus similibus similia coaptavi: quoniam revera non tantum quando fecisset, sed quantum fecisset, sollicitus deflorare curavi. In quibus quamquam multa & varia memoratu digna studio brevitatis omiserim, nihil memini me posuisse, quod scriptorum veterum nequeat auctoritate defendi, exceptis illis miraculis, quæ nostris temporibus facta, * multorum adhuc superstitum vivis vocibus celebrantur. Si cui tamen, ut assolet, visum fuerit aliter, ad plenitudinem scrinij vestri recurrens, tot charticios libros epistolarum ejusdem Patris, quot annos probatur vixisse *, revoluat. Et quia quædam illorum, vario tempore destinata, varium sensum * retinent, eademque nonnullis integræ, quibusdam verò parte aliqua diminutæ pro personarum, locorum, sive temporum dispensatione videntur, finetenus relegendo conspiciat: sicque demum lucidam veritatem cognoscens, me aut cum amasiis defendat, aut cum osoribus arguat: quamquam in eo, quod tuo iudicio placeo, cunctis veritatem tuentibus me perpetuò placiturum fore præsumam. Peto igitur, ut, sicut tuis iussionibus humiliter parui: sic beati Gregorij precibus, & in hoc sæculo ab æmulatorum insidiis, & in futuro à peccatorum nexibus merear misericorditer liberari per IESUM-CHRISTUM Dominum nostrum. Amen.

* In Pontificatu scilicet: nam Gregorius teste Iohanne Diac. infra lib. 4. Vita cap. 71. Epistolarum libros XIII. pro totidem Pontificatus annis scripsit: observatque Baronius ex libris duodecimo & tertio decimo qui brevissimus erat, unicum fuisse constat.

Et tamen S. Ildefonsus Tolertanus de Viris illust. cap. 7. *Hæc, inquit, uno volumine artans, in libro XIII. distinxit, & Registrum nominandum esse decrevit. Selectiores Epistolas in Decretalium libros XII. redegisse dicitur Hadrianus Papa I. infra lib. 4. cap. 71.*

CAPITA PRIMI LIBRI.

CAP. I. De genere beati Gregorij.

- ij. Quod *cegyptus* fuerit.
- iiij. De institutione ejus.
- iiij. Prætor urbanus exprimitur.
- v. Sex monasteria in Sicilia fecit.
- vj. Sub Abbatibus in suæ domus monasterio militas, postmodum Abbas efficitur.
- vij. Paschali sabbato jejuna non valet.
- vij. A Domino jejunandi fortitudinem impetrat.
- ix. Mater Silvia ei consuetudinaliter legumina mandat.
- x. Duabus vicibus ab Angelo Dei tetratur, tertia verò liberalissimus comprobatur.
- xj. Frater furtum faciens, à dæmonio vexatur, & à Gregorio liberatur.
- xij. Fugitivus frater cæcatur, & à nigri canis moribus liberatur.
- xiiij. Frater fugam molitus à dæmone corripitur, à Gregorio liberatur.
- xiv. Fratrum latebra immobilitate cavallorum cognoscuntur.
- xv. Frater Iustus pro re peculiari severiter in morte punitur.
- xvj. Ejus anima de inferni cruciatibus liberatur.
- xvij. Dimissis peccatis Antonius mori jubetur.

CAP. Gerontius cum quibusdam Fratribus se

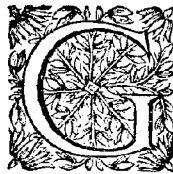
- xvij. asserit moriturum.
- xix. Iohannes, ab Apostolo sanatus à defuncto vocatur.
- xx. Frater Merulus albis floribus se somniat coronatum.
- xxj. De venalibus Anglorum pueris percontatur.
- xxij. Pro convertendis Anglis Britanniam periturus absolvitur.
- xxij. A Præsule tribus sententiis consternato redire jubetur.
- xxiv. Per locustam se cognoscit continuò reversurum.
- xxv. A Monasterio tractus Diaconus consecratur.
- xxvj. Constantinopolim Apocrisiarius destitit.
- xxvij. Pro exponendo libro beati Iob enix rogatur.
- xxvij. Cum Eutychio disputans victor agnoscitur.
- xxix. Liber Eutychij ab Augusto ignibus deputatur.
- xxx. Eutychius moriens pellem manus suæ tenebat, dicens se in ea veraciter resurrecturum.
- xxxj. Apocrisiarius Gregorij qualitas declaratur.

Ann. Chr.	CAP. Epistola Pelagij Papæ Gregorio mit-	tifex consecratur.
DC. IV.	xxxij. titur.	xlv. Noluisse summum Sacerdotium, ve-
Martij XII.	xxxij. Maximianus cum Fratribus à naufra-	raciter demonstratur.
	gio liberatur.	xlvj. Discretionis eius perfecta qualitas in-
	xxxiv. Romana urbs diluvio Tiberis inûdatur.	dicatur.
	xxxv. Athesis fluvijs mirabiliter solidatur.	xlvij. Conabatur extra mundum, & extra
	xxxvj. Dracone cum bestiis in mari necato,	carnem fieri, & ad speciem anhelare.
	aër corrumpitur.	xlvij. Condoluit ruinæ suæ gentiû renovari.
	xxxvij. Sagittis caelestibus, cladem ferentibus,	xlix. Ex scriptis Anastasij Patriarchæ quasi
	Pelagius Præful extinguitur.	beatitudinis requiem, salutem ac-
	xxxvij. Theodorus, à dracone liberatus, con-	ciens, fontem sitiens, umbram
	vertitur.	æstuans invenit.
	xxxix. Gregorius ad Pontificatum nolens eli-	I. Ab Andrea illustris caritate & animo
	gitur.	non rece sit
	xl. Pontificatum subterfugere gestiens,	Ij. Ioannis exconsulis bona excellentia
	Imperatori litteras latenter mittit.	est expertus.
	xli. Pro concione pœnitentiam prædicat.	Iij. Leandro Hispalensi Episcopo respõde-
	xlij. Septiformem letaniâ localiter ordinat.	re noluit, epistolis ad se transmissis.
	xliij. Octoginta homines pestilentia pro-	Iij. Cum magno angore animi summum
	sternuntur.	Sacerdotium suscepit.
	xliv. Ab urbe diffugiens, indicio caelesti mō-	liv. Investigare superna judicia, nullus
	stratur: & reductus, primæ sedis Pon-	homo sufficere potest.

LIBER PRIMVS.

*Qua ratione, quibusve virtutibus ad pontificatum ascenderit,
cumulatè differitur.*

I.
Beda lib. 2.
cap. 1. Hist.
Angl.
Ado in
Martij.
Beda, ibid.
Greg. Tur.
lib. 10. hist.
a

GREGORIUS genere Romanus, arte Philosophus, GORDIANI viri clarissimi, & beatæ SILVIÆ filius, præfuit Romanæ sedis annis tredecim, mensibus sex, diebus decem, temporibus Tiberij, Mauritiij, & Phocæ Augustorum. Iste Senatoria stirpe progenitus, tam nobilissimam, quàm etiam religiosissimam genealogiam duxit, ita ut quartus FELIX^a sedis Apostolicæ Pontifex, vir magnæ in Christi Ecclesia reverentiæ, qui Basilicam sanctorum Cosmæ & Damiani Martyrum via sacra iuxta Templum Romuli, sicut hætenus cernitur, venustissimè fabricavit, ejus atavus fuerit: & beata virgo THARSILLA, quæ moritura promissionis caelestis audivit harmoniam, & IESUM-CHRISTUM ad se recipiendam videre meruit, amita nihilominus ejus extiterit.

II. Quam Gregorius geminæ nobilitatis lineam piis moribus extulit, probis actibus exornavit, adeo ut præfagio quodam Græce Γρηγοριος, quod Latine Vigilantius resonat, vocaretur. Nam recta, quæ docturus erat, dum vivis operibus adimplevit, sibimetipsi utique se vigilasse perdocuit: dum verò recta, quæ faciebat, docendo quoque differuit, vigilasse dignoscitur, non solum sibi * sed etiam futuri temporis Christianis.

III. Siquidem inerant ei in tenera ætate matura jam studia, & auditurus incognita, religiosis senibus indagator solertissimus adhærebat: sumptaque doctrinæ semina, tenaci memoria ruminanda, quæ post in populos mellito declamaret gutture, congerebat. Denique docilis adolescens, cum transmissio communiter stylo surgentis infantia, ad bivium Pythagoricæ litteræ pervenisset, incunctanter sinistrum ramum cum sæculi voluptate relinquere, & ad dextrum cœpit cum caelesti desiderio totis viribus anhelare.

IV. Sed dum conversionis suæ gratiam longius protrahens, tutius * se Christo famulaturum putaret, si sub Prætoris urbani habitu, mundo specietenus

^a Multis argumentis Baronius in Martyrol. Roman. ad diem 15. Februarij & in Annal. To. 7. an. 581. probat atavum S. Gregorij fuisse Felicem tertium, non quartum. De eo agit Gregorius lib. Dial. cap. 16. & Homil. 38. in Evang.

deserviret:

deserviret; cœperunt multæ contra eum ejusdem sæculi curæ succrescere, ita ut non jam, sicut proposuerat, specie, sed in eo retineretur & mente.

Ann. Chr.
DC. IV.
Martij XII.
V.

Tandem patre orbatus, ubi liberam disponendarum rerum suarum nactus est facultatem, sex Monasteria in Sicilia fabricans, sufficientibus Fratribus cumulavit: quibuscum prædiorum contulit, quantum posset ad victum quotidianum Deo illic militantium sine indigentia suffragari.

Greg. Tur.
li. 10. c. 13.

Septimum intra Romanæ urbis mœnia sub honore sancti Andreæ Apostoli, iuxta Basilicam sanctorum Iohannis & Pauli ad clivum Scauri Monasterium in proprio domate fabricavit. In quo, relictis sericis, auro gemmisque radiantibus togis, simulque suppellectilibus reliquis in usum pauperum erogatis*, ex hujus mundi naufragio nudus evasit: diuque desideratum Monachicum capiens indumentum, primò sub HILARIONIS, deinde sub MAXIMIANI, venerabilium Patrum regimine, multis sibi sociatis Fratribus, regulari tramite militavit. Post verò cum subesse mallet, Fratrum votiva concordia imminente præesse non renuit, sicut in consequentibus apparebit.

VI.

*Idem loco
ead.
* prærogatis.*

Erat ei abstinencia tanta ciborum, sedulitas orationum & jejuniorum, studiositas tam desiderata sacrorum librorum, ut infirmato stomacho laceffitus vix subsistere proculdubio videretur. Nam cum quodam tempore incisionem vitalium, quam Græci *συστροφή* dicunt, pateretur, crebrisque angustis per horarum momenta deficeret, & ad exitum propinquaret, ac nisi eum Fratres frequenter cibo reficerent, vitalis ei spiritus funditus intercipi videretur, Paschalis supervenit dies. Et dum sacratissimo sabbato, in quo omnes, etiam parvuli pueri jejunant, ipse jejunare non posset, cœpit plus mœore, quàm infirmitate deficere.

VII.

Ibid.

*Lib. 3. Diac.
leg. c. 33.*

Mox accersito viro sanctissimo ELEUTHERIO, dudum penes Spoletum multis Præposito, tunc verò ejusdem sui Monasterij Monacho, à quo videlicet audierat mortuum fuisse suscitatum, Oratorium petiit, seseque cum lacrymis, ut saltem die illo ad jejunandum sibi virtus daretur, in orationem dedit. Et post paululum, completa oratione digressus, tantam virtutem suum stomachum percepisse cognovit, ut ei cibus & morbus de memoria funditus tolleretur. Cœpit secum mirari, quis esset, qui fuerit: & cum ad animum redibat infirmitas, nihil in se ex his, quæ meminerat, recognoscere prævalebat. Cùmque in dispositione Monasterij occupata mens esset, obliviscebatur funditus ægritudinis suæ. Si verò rediret ægritudo ad memoriam, cum tam fortem se esse sentiret, mirabatur si non comedisset. Qui veniens ad vesperum, cognovit sibi tantam fortitudinem permanere, ut ad diem alterum jejunium transferre potuisset, si voluisset. Verùm quamquam pene quotidiano languore tabesceret, nullam tamen corpori suo cupiebat commodare quietem, quo minus aut oraret, aut legeret, aut scriberet, aut dictaret.

VIII.

Ibid.

In hujus sacri Monasterij penetralibus idem vir omnipotentis Dei Gregorius, à matre Silvia tunc temporis juxta portam beati Pauli Apostoli, loco, qui dicitur Cella nova, quo hætenus Oratorium nomini ejus dedicatum, & famosum sancti Sabæ Confessoris Christi Monasterium, cujus laus est in sexta & septima Synodo, constitutum videretur, degente, crudis leguminibus pascebatur.

IX.

b

Ubi hunc de more quædam scribentem Angelus Dei reperiens misereri sibi flebiliter sub habitu naufragi postulabat. Cui Gregorius ex intimo corde

X.

* Baronius ad ann. 581. num. 2. colligit ex lib. 4. Dialog. cap. 21. S. Gregorium in Monasterio institutorem habuisse solum Valentium seu Valentinum Abbatem, cui Hilarione expuncto successerint Maximianus, Pretiosus, atque Probus. Verùm in loco à Baronio in confirmationem adducto, nimium 4. Dialog. cap. 55. Pretiosum non Abbatem, sed Præpositum tantum fuisse constat. Vide Antonium Ypez in Chronico ad ann. 576. cap. 3. Monasterium S.

Andreæ nunc pertinet ad Monachos Camaldulenses.

b Et tamen Paulus Diaconus in vita superius relata, num. 2. scribit Gregorium, nonnisi post patrem obitum, Monachum fuisse. An verò hoc factum, non ad Silviam Gregorij matrem referendum est, sed ad ipsius nutricem, quæ tempore Pontificatus ejus adhuc vivebat: ut constat ex libri 7. epistola 44. ad Rusticianam.

Ann. Chr. compatiens, bis ternis numismatibus datis, abire præcepit. Nec multo post, eadem die idem naufragus rediit, seque multa perdidisse, pauca verò suscepisse perhibuit. A quo, pari modo senis numismatibus sumptis, lætabundus abscessit. Sed die tertia rediens, identidem adjutorium naufragus importunis vocibus requirebat. Cui liberalissimus Pater, accersito vestiario, alia sex numismata dari præcians, cognovit in vestiario nihil numismatum, unde posset consolari naufragum, remansisse. Quid faceret, nesciebat. Æstuebat Deo devoti pectoris pietas, non sufferens vacuum proximi reliquisse miseriam. Rursus vestiarium suum, si fortè vas quodlibet aut vestimentum haberet, interrogans, audivit, nil penitus remansisse, præter matris argenteam, quæ cum infusis leguminibus mitti solita erat, scutellam. Mox alacrior factus, „Ergo, inquit, frater hanc defer, ne tristis abeat, qui consolari quærit, pauper. Itaque delatam scutellam Gregorio satis hilariter largiente pauper qui putabatur, lætus amplectitur, non jam ad expetenda, sed ad conferenda suffragia rediturus. A quo videlicet Angelicæ visitationis tempore tantis miraculis, tantis est virtutibus publicatus, ut omnibus secum viventibus, & exemplo fuerit, & terrori: quippe qui non solus, sed socialiter cum beato Andrea Apostolo, suo Monasterio, signis evidentibus, sit præfuisse putatus.

XI.

Nam ut pauca de multis loquar, quadam die duos exinde Fratres transmissit, qui aliquid emere pro ejusdem Monasterij utilitate debuissent: unus junior, qui prudentior videbatur: alter senior, qui custos junioris esset. Perrexerunt utrique, & de pretio quod acceperunt, ipse qui custos missus fuerat, nesciente altero, furtum, fecit. Qui mox ut in Monasterium sunt reversi, atque ante Oratorij limen venerunt, arreptus à dæmonio is qui furtum fecerat, cecidit. Dimissus autem à dæmonio is, concurrentibus Monachis, Abbatis jussu requisitus est, an * fortè de eo, quod acceperat, furtum fecisset. Negavit, & iterum vexatus est. Dimissus, atque iterum requisitus, negavit, atque iterum vexatus est. Octo itaque vicibus negavit, octo vicibus vexatus est. Post octavam verò negationem, Gregorio interrogante, confessus est, quòd * nummos furto abstulerat: eique prostratus se peccasse testatus est: perceptaque pœnitentiâ, ulterius ad eum dæmoniũ non accessit.

S. Ant. chron.
nic. p. 1. c. 3.
tit. 12.
Ibid.

* ne

* quot

XII.

Alio quoque tempore, dum in die natalitio ejusdem Apostoli, jam meridianis horis Fratres quiescerent, subitò quidam Frater apertis oculis cæcatus, cœpit tremere, voces ingentes emitte, quibus vocibus testabatur, ferre se non posse, quod patiebatur. Concurrerunt Fratres, viderunt cæcum, apertis oculis, trementem, & clamantem, & à præsentibus alienum, nihilque quod foris agi poterat, sentientem. Hunc in manibus levaverunt, atque ante altare sancti Andreae Apostoli, jussu Gregorij projecerunt, ipsique pro eo in orationem prostrati sunt. Qui statim ad se reversus, confessus est, quia senex quidam ei apparuit, & canem nigrum ad eum dilacerandum dimisit, dicens: Quare fugere voluisti de Monasterio isto? Cùmque evadere de canis moribus nullo modo potuisses, venerunt quidam Monachi, & eundem senem pro me rogaverunt, qui statim jussit canem abscedere: & ipse ad me reversus sum. Hic etiam sæpe confessus est postea, dicens, quòd eo die quo ista pertulerat, consilium habuerit de Monasterio fugiendi.

Ibidem.

XIII.

Alius quoque Monachus discedere ex eodem Monasterio latenter voluit. Cùmque hoc in mente tractasset, Oratorium ingredi voluit, sed dæmone corripiente nequivit. Relinquebatur à dæmone, quamdiu extra Oratorium stabat; si ingredi conabatur, statim maligno spiritui traditus vexabatur. Hoc dum sæpius fieret, tandem Gregorio inquirente, se de Monasterio fugere voluisse confessus est: ejusque per triduum simul cum Fratrum precibus ita pietate divina curatus est, ut ad eum postmodum malignus spiritus nunquam accedere tentavisset.

S. Ant. ibid.

XIV.

Alio quoque tempore duo Fratres * ex Patris Monasterio fugerunt: qui aliqua prius colloquendo Fratribus signa dederant, quòd per viam Appiam

Ibid.
* Alij quoq;
duo fratres
de ejusdem

descendentes, Hierosolymam tenderent. Hi exeuntes diverterunt de itinere, & ut à sequentibus inveniri minime possent *, retrusas cryptas juxta Flaminiam portam invenientes, in eis se occultaverunt. Cùm verò vespertinis horis, jussu Gregorij requisiti, minime in congregatione inventi fuissent, ascensis caballis, eos quidam Fratres secuti sunt. Per Metronij portam exeuntes, ut eos in Latini-^{Ann. Chr. DC. IV. Martij XII.} nam, vel Appiam viam sequerentur: subito eis consilium ortum est, ut eos in Salariam viam extra civitatem requirere debuissent. Igitur pergentes desce-^{* potuissent} xerunt iter: & in Salaria eos veteri non invenientes, per portam Flaminiam decreverunt redire. Cùmque reverterentur, mox ut equi ante cryptas illas vene-
runt, in quibus se Monachi absconderant, fixerunt gradum: pulsati, & compulsi, passum movere noluerunt. Consideraverunt equites rem talem sine mysterio esse non posse, adtenderunt ad cryptas, viderunt earum aditus missa maceria prædaminatos: sed caballis suis nusquam ire volentibus, descende-
runt: & lapides, quibus ora cryptarum compositi fuerant, deponentes, ingressi sunt, eosque in eisdem tenebrosis latibulis consternatos terræ invenerunt. Qui ad Monasterium reducti, tam stupore miraculi, quàm exhortatione venerabilis patris Gregorij sic meliorati sunt, ut eis multum profuerit ad parvum tem-
poris de Monasterio recessisse:

Alio quoque tempore quidam Monachus, Iustus nomine, medicinali arte imbutus, beato Gregorio sedulè obsequi, atque in assiduis ægritudinibus ejus excubare consueverat. Hic itaque corporis languore præventus, ad extrema deductus est: cui in ipsa molestia frater germanus, Copiosus nomine, serviebat. Sed prædictus Iustus cùm jam se ad extrema pervenisse cognosceret, eidem Copioso fratri suo, quia occultos tres aureos haberet, innotuit. Quod nimirum Fratribus celari non potuit: qui subtiliter indagantes, atque illius medicamenta omnia perscrutantes, eosdem tres aureos invenerunt in medicamine absconditos. Quod mox ut Gregorio nunciatum est, tantum malum de fratre, qui secum communiter vixerat, æquanimiter ferre non valuit: quippe qui * eidem Monasterio jamdudum regulam constituerat, ut cuncti fratres ita communiter viverent, quatenus eis singulis nulla habere propria liceret. Tunc Gregorius nimio mærore percussus, cogitare coepit vel quid ad purgationem morientis faceret, vel quid ad exemplum viventibus provideret. Pretioso igitur ejusdem Monasterij Præposito ad se accersito, dixit: Vide, ut nullus ex Fratribus se ad eum morientem jungat, nec sermonem consolationis ex-
cujuslibet eorum ore percipiat: sed cùm in morte constitutus fratres exqui-
sierit*, ei suus frater carnalis dicat, quia propter aureos * quos occultatos ha-
buit, à cunctis fratribus abominatus sit: ut saltem in morte de culpa sua men-
tem illius amaritudo transverberet, atque à peccato, quod perpetravit, pur-
get. Cùm verò mortuus fuerit, corpus illius cum Fratrum corporibus non
ponatur: sed quolibet in sterquilinio fossam facite, & in ea corpus projicite,
ibique super eum tres aureos, quos reliquit, jactate simul omnes clamantes:
Pecunia tua tecum sit in perditionem: & sic eum terra cooperite. In quibus
utrisque rebus solertissimus pater Gregorius unam morienti, alteram verò
viventibus fratribus prodesse voluit*: ut & illum amaritudo mortis à culpa so-
lubilem faceret; & istos avaritiæ tanta damnatio terreret, atque à culpa prohi-
beret*. Quod ita factum est. Nam cùm idem Monachus pervenisset ad mortem,
atque anxie se quæreretur Fratribus commendare, nullusque Fratrum ei applica-
re, vel loqui tentaret; ei carnalis frater, cur ab omnibus esset abominatus,
aperuit. Ille protinus ut audivit, de reatu suo vehementer ingemuit, atque
in ipsa tristitia è corpore exivit. Qui ita est sepultus, ut Gregorius jusserat.
Sed Fratres omnes eadem ejus sententia conturbati*, coeperunt singuli ex-
trema quæque & vilia, & quæ eis habere regulariter semper licuerat, ad
medium proferre: vehementerque formidare, ne quid apud se esset, unde re-
prehendi potuissent.

Act. SS. Ord. S. B. Seculum I.

Ecc ij

XV.
Lib. 4. Dial.
cap. 55.
Iuo. p. 17.
c. 67.

* quæsierit
* pro soli-
dis quos
occultat

Act. 3.

* decrevit
* miseri-
talibus pro-
hiberet.

* peccatis

404 VITA S. GREGORII M. *auct. Iohān. Diac. lib. i.*

Ann. Chr.
D.C. LV.
Martij xii.
XVI.
Li. 4. Dial.
cap. 15. Ius
ut sup.
Tricenarius
Missarum
numerus.

* macetur.

* impleta.

* liberatat.

XVII.
Li. 4. Dial.
cap. 47.

* scrutare-
tur.
* incitata
mens ejus
exardescer-
et.
* & quia
dominus
iussit, mi-
gra.

* defungi-
tur.

XVIII.
Dial. lib. 4.
cap. 26.

* cognitio-
nem ego
non habeo.

* effectus.

Cum verò post mortem Fratris triginta iam essent dies evoluti, cœpit ani-
mus Gregorij misericorditer ei compati, ejusque cum gravi mœore supplicia
pensare: & si quod esset ereptionis ejus remedium, querere. Tunc evocato
ad se eodem Pretioso, Monasterij sui Præposito, tristis dixit: Diu est,
quod frater ille Iustus, qui defunctus est, in igne cruciatur; debemus ei
aliquid caritatis impendere, & ei, in quantum possumus, ut eripiat, ad-
jutorium nostrum commodare. Vade itaque, & ab hodierna die continuis
triginta diebus offerre pro eo sacrificium stude: ut nullus omnino præ-
termittatur dies, quo pro absolutione illius salutaris hostia non offera-
tur. * Qui protinus abscessit, & dictis paruit. Gregorio autem alia curan-
te, atque evolutos dies minime numerante, idem frater qui defunctus fue-
rat, nocte quadam fratri suo Copioso per visionem apparuit. Quem ille cum
vidisset, inquisivit dicens: Quid est frater? quomodo es? Cui ipse respon-
dit: Nunc usque male fui; sed jam modò bene sum: quia hodie commu-
nionem recepi. Quod idem Copiosus pergens, protinus in Monasterio fratri-
bus indicavit. Fratres verò sollicitè computaverunt dies, & ipsum diem fuisse
invenierunt, quo pro eo trigesima oblatio fuerat completa *: cum & Co-
piosus nesciret, quid pro eo Fratres, auctore Gregorio, agerent, & fratres
ignorarent, quid de eo Copiosus vidisset: uno eodemque tempore dum
agnoscit ille oblationem, isti audiunt somnium, trigessimūque diem co-
gnoscunt; concordante simul visione, & sacrificio, res apertè claruit, quia
frater, quem sub animadversionis sententia Gregorius mori permiserat, per
salutarem hostiam à supplicio liberatus * esset.

Sed quia isdem venerabilis Pater, quemadmodum fratribus terrori fue-
rit, ex parte jam tergi; qualiter ejus exemplis iidem profecerint, breviter
indicandum putavi. Frater quidam in eodem Monasterio, nomine ANTO-
NIUS *, beato Gregorio sedulus adhærebat: qui tanti Patris verbis, exem-
plisque communitus, multis, quotidianisque lacrymis ad gaudia patriæ cœ-
lestis anhelabat. Cùmque studiosissimè & cum magno fervore desiderij, du-
ce Gregorio, sacra eloquia meditaretur, * non in eis verba scientiæ, sed
fletum compunctionis inquirebat, quatenus per hæc excitata * mens ejus
inardesceret, & ima deferens, ad regionem cælestis patriæ per contemplatio-
nem pervolaret. Huic per nocturnam visionem dictum est: Paratus esto,
quia Dominus iussit migrare te. Cùmque ille non habere se sumptus ad mi-
grandum, diceret, responsum protinus audivit, dicens: Si de peccatis tuis
agitur, dimissa sunt. Quod cum semel audisset, & magno adhuc metu tre-
pidaret, nocte quoque alia in eisdem est verbis admonitus. Post quinque verò
dies febre correptus, cunctis Fratribus orantibus, fletibusque defun-
ctus est. *

In eodem Monasterio frater quidam GERONTIUS dicebatur, qui dum
gravi molestia corporis fuisset depressus, in visione nocturna albatos viros,
& clari omnimodo habitus in hoc ipsum Monasterium descendere de superio-
ribus aspexit. Qui dum coram lecto jacentis assisterent, unus eorum dixit: Ad
hoc venimus, ut de Monasterio Gregorij quosdam fratres in militiam mitta-
mus. Atque alteri præcipiens, adjunxit: Scribe MARCELLUM, VALEN-
TINIANUM, AGNELLUM atque alios, quorum nunc minime recor-
dor *. Quibus expletis, addidit dicens: Scribe & hunc ipsum, qui nos aspicit.
Ex qua visione Gerontius certus redditus *, factò mane innotuit Fratri-
bus, quor & qui essent ex eodem Monasterio morituri, seque illos conti-
nuò secuturum. Cùmque die alio prædicti Fratres mori cœperunt, atque sub
eodem ordine se in mortem secuti sunt, quo fuerant in descriptione nomi-
nati, ad extremum verò & ipse obiit, qui eosdem fratres morituros prævidit.

* Antonij, Meruli, & Iohannis memoria confi-
gnatur in Tabulis Ecclesiasticis & Benedictinis XVII. Ianuarij, de quibus Gregorius lib. 4. Dial. cap. 47.
eadem quæ hic refert.

Alius etiam Frater in eodem Monasterio MERULUS dicebatur, vehementer lacrymis atque eleemosynis, ex Gregorij viri venerabilis doctrinā intentus: psalmodia verò ex ore illius penè nullo tempore cessare consueverat, excepto cum aut alimentum corpori, aut membra dedisset sopori. Huic nocturna visione apparuit, quia ex aibis floribus corona de cælo in caput illius descendebat. Qui mox molestia corporis occupatus, cum magna securitate animi atque hilaritate defunctus est. Ad cuius sepulcrum, dum post annos quatuordecim, PETRUS qui Pontificatus istius beati Gregorij tempore Monasterio eidem præfuit, sibi sepulturam facere voluisset, tanta de eodem sepulcro fratris Meruli fragrantia suavitatis emanavit, ac si illic florum omnium fuissent odora menta congregata *. Ex qua re manifestè patuit, quàm * verum fuit, quod per nocturnam visionem tanti Patris discipulus vidit.

Alius quoque Frater in eodem Monasterio IOHANNES dictus est, magnæ indolis adolescens qui ætatem suam intellectu, & humilitate, & gravitate, docente Gregorio transcendebat *. Huic ægrotanti, atque ad extremum deducto, per nocturnam visionem sub habitu senis beatus Apostolus Andreas apparuit, & hunc virgâ tetigit, eique dixit: Surge, ex hac enim molestia modò minime morieris; sed paratus esto: quia longum tempus hîc facturus non eris. Qui dum jam esset à Medicis desperatus, repente sanatus est, atque convaluit. Rem quam viderat, narravit, seque per biennium in Dei servitio, sicut prædixi, ultra ætatis suæ annos exhibuit. Evolutis autem duobus annis, cum quidam Frater fuisset mortuus, atque in Monasterij ejusdem cœmeterio à Gregorio Fratribusque sepultus, cunctis inde discedentibus, idem Iohannes, sicut postmodum pallens & tremens Gregorio & Fratribus indicavit, solus inventus, ab eodem Fratre qui sepultus fuerat, de sepulcro vocatus est. Quod mox etiam subsequens finis edocuit *: Nam post dies decem invasus, carne solutus est *. Verum quia longum est, & multa restant, quæ de hujus viri sanctimonia certis possunt attestationibus prædicari, quæ etiam ex relatione majorum, scriptisve priorum compererim, his inferenda decrevi.

Quadam die, cum advenientibus nuper negotiatoribus, multa venalia in forum Romanæ urbis fuissent proposita, multique ad emendum undique confluxissent, contigit & Gregorium virum Deo dignissimum præterire: qui cernens, inter alia, pueros corpore candidos, forma pulcherrimos, vultu venustos, capillorum quoque nitore perspicuos esse venales, interrogavit mercatorem, de qua patria illos attulisset. Ille respondit: De Britanniae insula, cujus incolarum omnium facies simili candore fulgescit. Gregorius dixit: Christiani ne sunt iidem insulani; an adhuc pagani tenentur erroribus implicati? Mercator respondit: Non sunt Christiani, sed pagani tenentur laqueis irretiti. Tunc Gregorius acriter ingemiscens: Heu pro dolor, inquit, quàm splendida facies * princeps tenebrarum nunc possidet: tantæque frontis species * vacuam ab interna Dei gratia mentem gestat. Rursum interrogavit, quod esset vocabulum gentis illius. Mercator respondit: Angli vocantur. At ille: Bene, inquit, Angli quasi Angeli: quia & Angelicos vultus habent, & tales in cælis Angelorum decet esse concives. Iterum ergo interrogavit *, quod nomen haberet ipsa provincia. Mercator respondit: Provinciales illi Deiri vocantur. Et Gregorius: Bene, inquit, Deiri, quia de ira sunt eruendi, & ad Christi gratiam convocandi. Rex, ait, illius provinciae quo modo nuncupatur? Mercator respondit: AELLE vocatur. Et Gregorius, alludens ad nomen, dixit: Bene, quia rex dicitur Aelle. Alleluia etenim in laude Creatoris in partibus illis oportet decantari.

Mox itaque accedens ad BENEDICTUM, Apostolicæ sedis Pontificem, coepit vehementer expetere, ut in Britanniam aliquos verbi ministros mitteret. Quocumque neminem ire velle cognosceret, semetipsum quoque non dubitavit ingerere, dummodo sibi Pontifex licentiam commodaret. Qui licet cum

Ann. Chr.
De. IV.
Martii xxi.
XIX.
Dial. lib. 4.
cap. 47.

* congesta
* quia
XX.
ead. li. 6. 6.

* qui ætatem suam intellectus, & humilitatis dulcedine, & gravitate morum imminente Gregorio

* ostendit
* correptus febribus moriendo vocantem sequutus est.

XXI.
S. Ant. p. 14
c. 1. §. 7.
Beda. li. 2. c.
1. hist. Angl.
Naucl. Genn. 20.

* species
* frontispitij gratia

* interrogat.

Li. 27. Metaph. 6. 8.

XXII.
S. Ant. lib. 2.

Ann. Chr. DC. IV. Martij XII. magna cunctatione totius cleri ac populi, Gregorium sponte proficisci cupientem abire permisit imprecatus ei divinitus prospera ministrari.

XXIII. S. Ant. ibid. De cuius absentia Romani plurimum perturbati, deliberato consilio triariè per loca viæ contigua, unde Pontifex ad beati Petri Basilicam profecturus erat, partiuntur: eumque turmatim taliter alloquuntur: Petrum offendisti, Romam destruxisti, quia Gregorium dimisisti. Quibus sententiis omnino Papa perterritus, misit continuo nuncios, qui virum Domini revocarent Gregorium. Quod ipse sibi commentantibus jam prædixerat fore futurum.

XXIV. S. Ant. ibid. Iamque trium dierum itinere profligato, ad quemdam locum requieturi, forte diverterant: quo, singulis quiescentibus, Gregorius lectitabat. Quem locusta superveniens coegit paululum à legendo quiescere, & ex consideratione sui nominis docuit eum in eodem loco se stare debere. Tunc fertur dixisse: Locusta, inquit, dici potest, quasi loco stat. Statimque comites adhortatus, festinantius ire certabat: sed prævenientibus Apostolicis nunciis, licet magnopere tristaretur, redire tamen ad proprii compulsus est Monasterij curam.

XXV. S. Ant. ibid. Denique cernens BENEDICTUS venerabilis Pontifex *, virtutum gradibus Gregorium ad alta conscendere, violenter eum à quiete Monasterij sui abstrahens, Ecclesiastici ordinis officio sublimavit, Levitamque septimum ad suum adiutorium consecravit. In quo venerabilis pater Gregorius * tanta humilitate viguit, tanta solertia ministravit: ut in Ecclesiasticæ hierarchiæ ministerio videretur divinis Angelis non solum nitore habitus, verum etiam claritate morum probabilium quodam modo coæquari.

*XXVI. Beda lib. 2. cap. 1. hist. Angl. S. Ant. in Chro. p. 1. c. 2. tit. 12. Blond. li. 8. Dec. 1. * volumina litoraque* Nec multo post pro responsis Ecclesiasticis ad Urbem Constantinopolim à PELAGIO Præsule destinatur: ubiquamvis in terreno conversaretur palatio, vitæ cælestis non intermisit propositum. Secuti namque sunt eum multi ex suo Monasterio Fratres germana devincti caritate. Quod Divina factum dispensatione conspicitur, ut eorum videlicet exemplo ad orationis placidum litus, quasi anchoræ fune stringeretur: & dum causarum sæcularium continuatis vertiginibus fluctuaret, ad illorum consortium, velut ad tutissimi portus sinum * refugeret. Ac licet illud eum ministerium, à Monasterio abstractum, à pristina quoque quietis vita mucrone suæ occupationis extinxerat; inter eos tamen per studiosæ lectionis alloquium, quotidianæ aspirationis compunctionis animabat.

XXVII. Epist. in exposit. Iob. c. 1. Horum ergo consortio non solum à terrenis est munitus incurisibus, verum etiam ad vitæ cælestis exercitia magis magisque succensus. Nam ab eisdem Fratribus enixè rogatus, maximèque à LEANDRO Hispalensi Episcopo, qui pro causis Wisigothorum legatus eodem tempore Constantinopolim venerat, compulsus est, ut librum beati Iob, multis involutum mysteriis enodaret. Neque ille negare potuit opus, quod sibi amor fraternus multis utile imponebat futurum: sed eundem librum quomodo juxta litteram intelligendus, qualiter ad Christi & Ecclesiæ sacramenta referendus, quo sensu unicuique fidelium sit aptandus, per trifarias intelligendi * species miranda ratione perdocuit: in quibus tamen * ita de virtutibus vitis que disseruit, ut non solum videatur eadem verbis exponere, sed formis quodammodo visibilibus, seu palpabilibus, demonstrare. Unde non est dubium perfectionem ipsarum eum consecutum fuisse virtutum, quarum tam efficaciter valuit indicare profectus.

XXVIII. Præterea venerabilis Levita Gregorius in eadem urbe regia constitutus, nascentem novam hæresim de statu nostræ resurrectionis cum ipso quo orta est initio,

* Hunc locum censurâ ferit Card. Baronius ad annum 581. contenditque Gregorium non à Benedicto Papa, sed à Pelagio ordinatum Diaconum Cardina-

lem. Baronio Paulus Diac. in Vita præmissa num. 5. suffragari videtur.

juvante gratia nostri Redemptoris *, attribuit. Siquidem EUTYCHIUS ejus- Ann. Chri-
dem civitatis Episcopus, libro de resurrectione mortuorum confecto, dog- D. C. IV.
matizabat corpus nostrum in illa resurrectionis gloria impalpabile, ventis Martij XII.
aëreque subtilius esse futurum. Quod Gregorius audiens, & ratione verita- * catholice
tis, & exemplo Dominicæ resurrectionis probavit hoc dogma Orthodoxæ fi- veritatis
dei omni modo esse contrarium. Catholica etenim fides habet, quòd corpus Lib. 4. Mo-
nostrum in illa immortalitatis gloria sublimatum, subtile quidem erit per ef- ral. c. 29.
fectum spiritualis potentia, sed palpabile per veritatem naturæ, juxta exem- Beda lib. 2.
plum Dominici corporis, de quo à mortuis resuscitato dicit ipse discipulis: c. 1. histor.
palpate, & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Ang.
Cùmque hoc Evangelicæ veritatis testimonium Gregorius protulisset, Euty- 10. Diac. lib.
chius ait: Idcirco hoc Dominus fecit, ut dubitationem resurrectionis suæ de 4. Vir. c. 17.
discipulorum cordibus amoveret. Cui Gregorius dixit: Mira res est valde, 8. Ant. in
quam adstruis, ut inde nobis dubietas surgat, unde discipulorum corda fue- chron. c. 2.
runt à dubietate sanata. Quid enim deterius dici potest, quàm ut hoc nobis tit. 12. §. 12.
de ejus vera carne dubium fiat, per quod discipuli ejus ad fidem ab omni du- Luc. 24.
bietate sunt reparati? Si enim hoc non habuisse adstruitur, quod ostendit:
unde fides discipulorum ejus est confirmata, inde nostra destruitur. Euty-
chius ait: Corpus palpabile habuit, quòd ostendit: sed post confirmata corda
palpantium, omne illud in Domino, quod palpari potuit, in subtilitatem est
aliquam redactum. Ad hæc Gregorius respondit: Scriptum est: Christus re- Rom. 6.
surgens à mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Si
quid ergo in ejus corpore post resurrectionem potuit mutari *, contra veri- * immutari
dicam Pauli sententiam Dominus rediit in mortem post resurrectionem.
Quod quis dicere vel stultus præsumat, nisi qui veram carnis ejus resurrectio-
nem negat? Tunc Eutychius objecit dicens: Cùm scriptum sit: Caro & 1. Cor. 15.
sanguis regnum Dei possidere non possunt: qua ratione credendum est resurgere
veraciter carnem? Cui Gregorius respondit: In sacro eloquio aliter caro di-
citur juxta naturam, atque aliter juxta culpam, vel corruptionem. Caro
quippe dicitur juxta naturam, sicut scriptum est: *Hec nunc os ex ossibus meis,* Gen. 2.
& *caro de carne mea. Et Verbum caro factum est, & habitavit in nobis.* Ioan. 1.
Caro verò juxta culpam, sicut scriptum est: *Non permanebit spiritus meus in hominibus* Gen. 6.
istis, eo quia sunt caro. Et sicut Psalmista ait: *Memoratus est, quia caro sunt: spi-* Psal. 7.
ritus vadens, & non rediens. Unde & discipulis Paulus dicebat: *Vos autem in* Rom. 8.
carne non estis, sed in spiritu. Neque enim in carne non erant quibus epistolas
transmittebat: sed quia passionibus carnalium desideriorum vicerant, jam liberi
per virtutem spiritus in carne non erant. Quod ergo Paulus Apostolus dicit:
*Quia caro & sanguis regnum Dei non possidebunt **: carnem secundum culpam
intelligi voluit, non carnem secundum naturam. Unde & mox quia carnem
secundum culpam diceret, ostendit subdicens: Neque corruptio incorrupte-
lam possidebit. In illa ergo cælestis regni gloria caro secundum naturam
erit, sed secundum corruptionem vel etiam passionis desideria non erit: quia
devicto mortis aculeo, in æterna incorruptione regnabit. Quibus auditis,
Eutychius consentire se protinus respondebat: sed tamen adhuc corpus pal-
pabile resurgere posse denegabat: qui etiam in libello, quem de resurrectione
scripserat, Pauli quoque testimonium indiderat, dicentis: Tu quod seminas,
non vivificatur, nisi prius moriatur: & quia non corpus, quod futurum est,
seminas, sed nudum granum. Hoc nimirum ostendere festinans, quia caro
vel palpabilis, vel ipsa non erit, dum sanctus Apostolus de resurrectionis agens
gloria, non corpus, quod futurum est, seminari dixerit, sed nudum granum.
Sed ad hæc citius Gregorius respondit: Paulus Apostolus dicens: Non corpus,
quod futurum est, seminas, sed nudum granum: hoc insinuat, quod videmus:
quia videlicet granum cum culmo & foliis nascitur, quod sine culmo & foliis
seminatur. Ille itaque in argumento gloriæ resurrectionis non dixit grano

Ann. Chr.
D C IV.
Martij XII.

feminis deesse quoderat, sed adesse quod non erat. Tu autem dum verum corpus resurgere denegas, nequaquam dicis adesse quod deerat, sed deesse quod erat.

XXXIX

*Moral. ibi-
dem.*

Tunc itaque Gregorius Romanus Diaconus, & Eutychius Constantinopolitanus Episcopus, hac de re in longam contentionem perducti, gravissima coeperunt ab invicem similitate resiliere. Tum piæ memoriæ Tiberius Constantinopolitanus Imperator secretò utrumque suscipiens, quid inter eos discordiæ versaretur, agnovit: & utriusque partis allegationem subtiliter pensans, eundem librum, quem Eutychius de resurrectione conscripserat, suis quoque allegationibus destruens, deliberavit, ut flammis cremari debuisset. A quo videlicet piissimo Imperatore, ut simul egressi sunt, post longissimæ disputationis conflictum, pariter ægrotantes in lectulum deciderunt.

XXX.

*Moral. ibi-
dem.*

Cùm ergo Gregorius validissimis febribus æstuarer, Eutychius cum morte confligens, pellem manus suæ tenebat coram omnibus dicens: Confiteor quia omnes in hac carne resurgemus. Postquam Catholicæ fidei confessionem defunctus est: quo mortuo, quia pene nullus erat, qui ejus dicta sequeretur, Gregorius dissimulavit cœpta persequi, ne in favillas videretur verba jaculari.

XXXI.

* sui

Quanta autem auctoritate ministerium sui Apocrisariatûs impleverit, quantæ reverentiæ apud Augustos extiterit, quantæque sollicitudine afflictæ Italiæ succurri sæpius fecerit, si quis plenius nosse desiderat, epistolas antecessoris ejus * Papæ Pelagij ad eum super multimodis Ecclesiæ Dei necessitatibus destinatas, quæ hæcenus in scrinio sanctæ sedis Apostolicæ studiosissimè conservantur, percurrat: ex quarum multitudine hîc unam interfero, quatenus & illius ministerij qualitas, & reliquarum quoque consequentia cognoscatur, quæ ita se habet.

XXXII.

*In Collect.
Conc. Epist.
3. Pelagij II.
* sexta*

„ Pelagius Episcopus dilecto filio Gregorio venerabili Diacono. Omnia „ quidem, quæ necessaria fuerunt, per HONORATUM notarium, tibi curavimus indicare: &c. Data quarto nonarum Octobrium, Indictione „ tertia *.

XXXIII.

*Dial. lib. 3.
cap. 37. 3.
Ant. chr. p.
2. 3. tit. 12.
§. 4.
* in MSS.
Succulus,
Succulus
a*

Huic siquidem Monasterio, cujus hic Papa Pelagius meminit, Siculus * MAXIMIANUS ^a, qui postea Siracusanus Episcopus extitit, eodem tempore præfuit: qui ad venerabilem Levitam Gregorium in ejusdem regiæ urbis palatio pro responsis Ecclesiasticis desudantem, visitationis gratiâ cum Fratribus venit: & dum ad Monasterium ejus sibi quoque commissum Romam rediret, in mari Adriatico nimia tempestate deprehensus, inæstimabili ordine atque inusitato miraculo erga se, cunctosque qui secum aderant, omnipotentis Dei & iram cognovit, & gratiam. Nam cùm in eorum morte ventorum nimietatibus fluctus elevati favirent, ex navi clavi perdit, arbor abscissa est, vela in undis projecta, totumque vas navis nimis quassatum fluctibus ab omni fuerat sua compage dissolutum. Rimis itaque patentibus intravit mare, atque usque ad superiores tabulas implevit, ita ut non magis navis inter undas, quàm undæ jam intra navim esse viderentur. Tunc in eadem navi residentes, non jam ex mortis vicinia, sed ex ipsa ejus præsentis visione turbati, omnes sibimetipsis pacem dederunt, corpus & sanguinem Redemptoris acceperunt, Deo se singuli commendantes, ut eorum animas benignè susciperet, quorum corpora ita pavendæ morti tradidisset. Sed omnipotens Deus, qui eorum mentem mirabiliter terruit, eorum quoque vitam per meritum Gregorij famuli sui, pro cujus speciali amore venerant, mirabiliùs reservavit. Nam diebus octo navis eadem usque ad superiores tabulas aquis plena iter proprium peragens, enativit. Nono autem die ad * Crotoniensis castri portum * deducta est. Ex qua exierunt omnes incolumes, qui cum prædicto

* in

* ortu

^a Maximianus ad superos evolavit anno sal. D. cxciv. die 1x Junij, quo die Sanctum colunt Syracusani ejus Reliquiis gaudentes. Vita defunctum Gregorius dedit lib. 4. Epist. 19.

Maximiano

Maximiano viro venerabili navigabant. Cúmque post eos ipse quoque fuisset egressus, mox in ejusdem portus profundum navis demersa est, ac si illis egredientibus pro pondere sublevatione caruisset; & quæ plena hominibus in pelago aquas portaverat, atque natarat, Maximiano cum Fratribus recedente, aquas sine hominibus in portu nec portare valuit, nec natare: ut hinc omnipotens Deus ostenderet, quia per meritum Gregorij, quem Fratres visitaverant, hanc onustam sua manu tenuerat, quæ ab hominibus vacua permanere non potuit super aquas.

Ann. Chr.
DC. IV.
Martij XII.

Igitur postquam Romam Gregorius venerabilis Levita reversus est, aliquanto interjecto tempore, tanta inundatione Tiberis fluvius alveum suum egressus est, tantúmque excrevit, ut ejus unda super muros urbis influeret, atque in ea regiones maximas occuparet, & antiquarum ædium plurima monumenta dejiceret, Ecclesiastica quoque horrea violenter subverteret, in quibus nonnulla modiorum tritici millia periire.

XXXIV.

Tunc siquidem apud Veronensem urbem fluvius Athesis, ut idem Gregorius refert, excrevissens, ad beati Zenonis Martyris atque Pontificis Ecclesiam venit. Cujus Ecclesiæ dum essent januæ apertæ, aqua in eam minime intravit. Quæ paulisper crescens, usque ad fenestras Ecclesiæ, quæ erant testis proximæ, pervenit: sicque stans aqua Ecclesiæ januam clausit, ac si illud elementum liquidum in soliditatem parietis fuisset mutatum*. Cúmque essent multi interius inventi, sed aquarum magnitudine circumdata omni Ecclesia, quæ possent egredi, non haberent, ibique se fame & siti deficere formidarent, ad Ecclesiæ januam veniebant, ad bibendum hauriebant aquam, quæ usque ad fenestras excreverat, & tamen intra Ecclesiam aqua nullo modo diffluebat. Stans autem ante januam, ad ostendendum cunctis meritum Martyris, & aqua ad adjutorium erat, & aqua non erat ad invadendum* locum. Quod nimirum miraculum Babylonici illius ignis miraculo non dissimile poterit æstimari, qui trium puerorum & vestimenta non tetigit, & vincula incendit.

XXXV.

Lib. 3. Dial.
cap. 19.

* immutat-
tum.

* occûpā-
dum
Dan. 3.

Tunc etiam innumerabilis multitudo serpentium cum magno dracone, in modum trabis validæ per Tiberini fluminis alveum, in mare descendit: sed suffocata bestia inter falsos maris turbidissimi fluctus sine mora in litore deciderunt, suæque putredine totum ærem corruerunt.

XXXVI.

Greg. Tur.
lib. 10. hist.
cap. 1.

Secuta est e vestigio clades inguinaria, quæ Romanam urbem adeo vehementi pestilentia laniavit, ut etiam corporali visu sagittæ cælitus venire, & singulos quosque percutere viderentur. Quæ in mense undecimo veniens, primum omnium juxta illud, quod in Ezechiele Propheta legitur: *A sanctuario meo instipite*, Pelagium Papam percudit, & sine mora extinxit. Quo defuncto, ita in reliquum vulgus defecit, ut subtractis habitatoribus, domos in urbe plurimas, vacuas omnino reliquerit.

XXXVII.

S. Ant. in
chro. p. 2. c.
3. tit. 12. §. 1.
Ezech. 8.

Eodem tempore in Monasterio Venerabilis Levitæ Gregorij puer inquietus valde, THEODORUS nomine, cum fratre religioso magis necessitate, quam voluntate degebat, cui nimium gravis erat, si quis ei pro sui salute quidquam dicebat. Bona autem non solum facere, sed etiam audire non poterat. Numquam se ad sanctæ conversationis habitum venire, jurando, irascendo, ac deridendo testabatur: qui tamen ejusdem pestilentia clade percussus in inguine, est perductus ad mortem. Cúmque extremum spiritum ageret, convenerunt cum Gregorio Fratres, ut egressum illius orando protegerent. Iam corpus ejus ab extrema fuerat parte præmortuum: in solo tantummodo pectore vitalis adhuc calor anhelabat. Cuncti autem Fratres, qui aderant, tanto pro eo coeperunt enixius orare, quantum cum jam videbant sub celeritate discedere: cùm repente coepit eisdem Fratribus assistentibus clamare, atque cum magnis vocibus orationes eorum interrompere, dicens: Recedite, ecce draconi ad devorandum datus sum, qui propter vestram præsentiam me devorare non potest.

XXXVIII.

Dial. li. 1. c.
38. & lib. 4.
c. 37.
S. Ant. in
chro. p. 1. c.
3. tit. 12. §. 4.

Ann Chr.
D.C. IV.
Maurij XII.

Caput meum in suo ore jam absorbuit, date locum, ut me amplius non cruciet, sed faciat quod facturus est. Si ei ad devorandum datus sum, quare propter vos moras patior? Tunc Fratres cum Gregorio cœperunt ei dicere: Quid est, quod loqueris Frater? signum tibi sanctæ Crucis imprime. Respondit ille cum magnis clamoribus dicens: Volo me signare, sed non possum, quia squamis huius draconis premor. Cùmque hoc Fratres audirent, unâ cum Levita Dei Gregorio in terram prostrati, cum lacrymis cœperunt pro ereptione illius vehementius Dominum orare*. Et ecce subito cœpit æger cum magnis vocibus clamare, dicens: Gratias Deo, ecce draco, qui me ad devorandum acceperat*, fugit: orationibus vestris expulsus stare non potuit. Pro peccatis meis modò intercedite, quia converti, & sæcularem vitam relinquere funditus sum paratus. Homo igitur*, qui, sicut jam dictum est, ab extrema parte fuerat præmortuus, Gregorij precibus & morte corporis caruit, & salutem animæ acquisivit.

XXXIX.
S. Ant. ibid.

Sed pestilentia supra modum faviente, quia Ecclesia Dei sine Rectore esse non poterat, Gregorium licet totis viribus renitentem, Clerus, Senatus, populusque Romanus sibi concorditer Pontificem delegerunt. Quem ille apicem totis viribus evitare decernens, sese indignum omnino tali honore clamitabat, videlicet metuens, ne mundi gloria, quam prius abjecerat, ei sub Ecclesiastici colore regiminis aliquo modo surrepere* potuisset.

* subripere
XL.
S. Ant. ibid.

At ubi decretum generalitatis evadere nequivit, consensurum se tandem aliquando simulavit: & Imperatori MAURITIO, cujus filium ex lavacro sancto susceperat, latenter litteras destinavit, adjurans, & multa prece deposcens, ne unquam assensum populis præberet, ut se huius honoris gloriâ sublimaret. Sed Præfectus urbis, GERMANUS nomine, ejus nuntium anticipavit, comprehensumque ac disruptis epistolis consensum, quem populus fecerat, Imperatori direxit. At ille gratias agens Deo pro amicitia Diaconi, coquodd locum deferendi ei honoris, ut cupierat, reperisset, data præceptione ipsum ordinari præcepit.

XLI.
Reg. li. II.
ep. 2.

Interim dum ab urbe regia Imperatoris præstolaretur assensus, & lues ipsa populum vehementius devastaret, venerabilis Levita Gregorius verbum ad plebem exorsus est, dicens: Oportet, fratres carissimi, ut flagella Dei, quæ metuere ventura debuimus, saltem præsentia, & experta timeamus. &c. usque damnationis parcat.

XLII.
Reg. ibid.
Aut. ibidem
Greg. Tur.
lib. 10. hist.
cap. 1.

Letania Clericorum^a exeat ab Ecclesia sancti Iohannis Baptistæ: Letania virorum ab Ecclesia sancti Martyris Marcelli: Letania Monachorum ab Ecclesia sanctorum Martyrum Iohannis & Pauli: Letania Ancillarum Dei ab Ecclesia beatorum Martyrum Cosmæ & Damiani: Letania feminarum conjugatarum ab Ecclesia beati primi Martyris Stephani: Letania viduarum ab Ecclesia beati Martyris Vitalis: Letania pauperum & infantium ab Ecclesia beatæ Cecilie Martyris.

XLIII
* commu-
nis

Igitur dum magna multitudo omnis* ætatis, sexus, atque professionis, iuxta præceptionem Levitæ Gregorij, die constituta, Dominum rogatura venisset: in tantum lues ipsa iudicio divino desæviti, ut intra unius horæ spatium, dum voces plebs ad Dominum supplicationis emitteret, octoginta homines ad terram corruentes spiritum exhalarent. Sed nequaquam destitit facundissimus Rhetor populo prædicare, ne ab oratione cessarent, donec miseratione divina pestis ipsa quiesceret.

XLIV.

Enimverò cum adhuc futurus Antistes putaret, se Principem à consensu consecrationis suæ penitus avertisse, cognovit tandem suas litteras à Germano,

^a Personarum atque locorum ordinem aliter exprimit Gregorius Turon. in lib. 10. cap. 1. fortè quodd illæ supplicationes non semel indicæ sint, ut Baronius ad ann. 590. censet. Paulus Diac. in lib. 3. de Gest. Lang. In primo choro, inquit, fuit omnis Clerus, in 2. omnes

Abbatas cum Monachis suis, in 3. omnes Abbatissæ cum Congregationibus suis, in 4. omnes infantes. in 5. omnes laici, in 6. universa vidua, in 7. omnes mulieres conjugata.

præfecto urbis, interceptas fuiſſe. Cujus rei gratia Imperiale reſponſum, quod videlicet voluntati * ſuæ contrarium rebatur *, præveniens, quia palam egredi portas civitatis non poterat, à negotiatoribus exponendum ſe diſſimulato, ut fertur *, habitu callidus impetravit, ſilvarum ſaltus petiit *, cavernarum latibula requiſivit. In quibus dum ab omnibus ſumma ſollicitudine quæreretur, indicio columnæ fulgidæ * ſuper ſe jugiter à cælo dependentis agnoſcitur, capitur, trahitur, & apud Beati Petri Apoſtolorum Principis Templum ſummus Pontifex conſecratur ^b.

Verùm quia ſunt nonnulli Langobardorum perfidi *, qui Gregorium appetiſſe magis Pontificium autument, quàm fuiſſe, operæpretium reor, pauca de multis inferere, quibus eum, in quantum ſine pertinaciæ vitio potuit, noluiſſe Pontificium, immo quaſi pondus importabile penitus cavere voluiſſe, luce clariùs manifeſtem. Ait enim, pænè in ipſo conſecrationis ſuæ principio, in epiſtola PAULO Scholaſtico: Quidquid mihi ex honore Sacerdotalis officij extraneiarident, non valde penſo: de vobis autem mihi hæc aridentibus, non minimùm doleo, qui deſiderium meum pleniffimè ſcitis, & tamen profeciſſe me creditis. Summus enim mihi profectus fuerat, ſi potuiſſem implere, quod volui: ſi voluntatem meam, quam dudum cognitam habetis, perficere, optatæ quietis perceptione, valuiffem. At quia honoris nunc hujus vinculis in civitate teneor Romana religatus, habeo aliquid, quod etiam veſtræ gloriæ exultem, quia viro excellentiſſimo * domno LEONE Exconſule veniente, vos in Sicilia remanere non ſuſpicio: & cùm ipſe quoque tuo honore religatus Romanæ retineri cœperis, quid mæroris, quid amaritudinis ego patiar, agnoſces. Veniente autem viro magnifico domno MAURENTIO Chartulario, ei, quaſo, in Romanæ urbis neceſſitate concurrere, quia hoſtilibus gladiis foris ſine ceſſatione confodimur: ſed ſeditione militum, interno periculo graviùs urgemur.

Item Gregorius IOHANNI, Patriarchæ Conſtantinopolitano: Si caritatis virtus in proximi dilectione conſiſtit, ſi ſic diligere proximos ſicut nos jubemur: quid eſt, quod me beatitudo veſtra non ita ſicut * ſe diligit? &c. *uſque* longiùs ſtatis.

Item Gregorius THEOCTISTÆ, ſorori Imperatoris: Mens mea veſtræ venerationi quanta devotione ſubſternitur, explere verbis nequeo: nec tamen me prodere laboro: quia & me tacente, in veſtro corde legitis, quid de mea devotione ſentiat. Miror autem, quod in me collatas dudum continentias veſtras, ex hac moderna Paſtoralis officij continentia diſtraxiſtis, in qua ſub colore Epiſcopatûs ad ſæculum ſum reductus: in qua tantis terræ curis inſervio, quantis me in vita laica * nequaquam deſerviſſe reminiſcor. Alta enim quietis meæ gaudia perdiidi, & intus corruens, aſcendiſſe exterius video, unde me à Conditoris mei facie longè expulſum deploro. Conabar namque quotidie extra mundum, extra carnem fieri, cuncta phantaſmata corporis ab oculis mentis abigere, & ſuperna gaudia incorporaliter videre: & non ſolum * vocibus, ſed totis medullis cordis ad Dei ſpeciem anhelans, dicebam: Tibi dixit cor meum: Quæſivi vultum tuum, vultum tuum Domine requiram. Nihil autem in hoc mundo appetens, nihil pertimeſcens, videbar mihi in quodam rerum vertice ſtare, &c. *uſque* infirmo commiſit.

Item Gregorius NARSI Patricio. Dum contemplationis dulcedinem altè deſcripſiſtis *, ruinæ meæ mihi gemitum renovaviſtis: quia audiivi quid intus perdididi, dum foras ad culmen regiminis immeritus aſcendi, &c. *uſque* amaritudi-
dine plenus ſum.

^a Iſtius miraculi mentionem inſinuavit Gregorius ipſe in lib. 1. Epiſt. 20. & in lib. 6. Epiſt. 4. dum ſuperis diviniſque iudiciis electioni ſuæ ſuffragantibus ſe tandem acquieviſſe dicit.

^b Hæc ordinatio Gregorij Papæ conſignatur in Tabulis Eccleſiaſticis tertio Nonas Septembris anni *Aſſ. SS. Ord. S. B. Sæculum 1.*

Chriſti .d. xc. in quem diem olim ejus Natalis feſtivitas transferebatur ex Raduipho Tungrenſi cap. 16. de Obſerv. Can. Et tamen in MS. cod. Sacram. Ratoldi Abb. Corbeienſis qui anno cm. lxxxvi obiit, menſe Martio reſertur his verbis: *iv. Kal. April. Roma Ordinatio S. Gregorij Papæ.*

Ann. Chr. 55 Item Gregorius ANASTASIO, Patriarchæ Antiocheno. Scripta vestræ beatitudinis, ut fessus requiem, salutem æger, fontem sitiens, umbra æstivans
 56. 19. 55 accepi *, &c. usque sit ita, quia dicitis.
 Martij xii. 55

X. LIX. 55 Item Gregorius ANDRÆ Illustri. Omnipotens Deus dulcissimo cordi
 * inveni 55 vestro indicet, quia & absens corpore, à caritate vestra animo non recessi. Bona
 L. 55 enim vestra, etiam si volo, oblivisci non valeo. Hoc autem, quod me ad
 Reg. lib. 1. 55 Episcopatus ordinem cognoscitis pervenisse, si me diligitis, plangite: quia
 ep. 29. 55 hic huius mundi occupationes sunt, ut per Episcopatus ordinem pænè ab
 55 amore Dei me videam esse separatam, quod incessanter desleo: atque, ut pro
 55 me Dominum exoretis, rogo.

L. 55 Item Gregorius IOHANNI Exconsuli, & Quæstori atque Patricio. Bona
 Reg. lib. 1. 55 vestræ excellentiæ expertus, tanto erga vos amore constringor, ut vestra
 ep. 30. 55 memoria de meo pectore aboleri nullatenus possit. Sed contra amorem non
 * constringor 55 modicè contristor *: quia quietem me quærere cognovistis, & ad inquietu-
 55 dinem perduxistis. &c. usque amplius decrevit.

LII. 55 Gregorius LEANDRO, Hispalensi Episcopo. Respondere epistolis vestris tota
 lib. 1. Epist. 55 intentione voluissim, nisi Pastoralis curæ ita me labor attereret, ut mihi
 41. 55 magis flere libeat, quàm aliquid dicere. &c. usque valentior existas.

LIII. 55 Sed quia Gregorium non solum declinare voluisse, quin etiam cum magno
 angore animi summum Sacerdotium suscepisse, satis, ut opinor, probatum
 est: qua discretione id fecerit, videtur breviter indicandum: ne scilicet tantus
 vir, aut pertinaciæ, aut pusillanimitatis vitio saltem leviter succubuisse pu-
 teretur.

LIV. 55 Ait enim in epistola ANASTASIO Corinthiorum Archiepiscopo. Iudicia
 * Domini 55 Dei * quanto sunt investigabilia, tanto debent esse humanis sensibus metuenda:
 Reg. lib. 1. 55 ut quia ea ratio mortalis comprehendere non valet, his se necesse est humili
 * illic 55 cordis cervice subternat: quatenus quò eam regentis voluntas duxerit, illuc *
 55 obedientis mentis gressibus prosequatur. Ego autem considerans infirmita-
 55 tem meam ad Apostolicæ sedis culmen non posse pertingere, onus hoc ma-
 55 lui declinare: ne in Pastoralis regimine imparis administrationis actione suc-
 55 cumberem. Sed quia contraire non est Domini disponentis arbitrio, obe-
 55 dienter secutus sum, quod misericors de me regentis manus voluit operari.
 55 Nam Fraternalitati vestræ, etsi præsens non eveniret occasio, necessariò fue-
 55 rat indicandum, quòd, licet indignum, me Apostolicæ sedi Dominus præesse
 55 dignatus est.

Reg. lib. 1. 55 Item de eadem re PHILIPPO, Comiti Excubitorum. In quantum homo
 ep. 31. 55 discutere & investigare iudicia superna non sufficit, in tantum sub eis * debet
 * ea 55 cervicem cordis inflectere: ut quia id, quod sibi tribuitur, quo iudicio dispo-
 55 natur ignorat, nec ad appetendum locum procax insistere, nec ad repellendum
 55 contumax debet inveniri. &c. usque invenire valeatis.

At ego hic à deflorationis opere paululum respirabo, ut, quæ specialiter de Pontificio ejus dicenda sunt, in libello alio, suffragante Domino, referantur.

CAPITA SECUNDI LIBRI.

- CAP. I. Gregorius Servum servorum Dei se scribens, mediocribus vestimentis amicitur.
 ij. Fidei suæ inreprehensibile Symbolum dictat.
 iij. Patriarchalibus thronis suam Synodicam dirigit.
 iv. Quinque Concilia se venerari fateatur.
 v. Collecta Synodo pravæ consuetudines damnat.

- CAP. vj. Antiphonarium centonizans, Cantorum constituit scholam.
 vij. Cur Occidentales dulcedinem cantilene corrumpant.
 viij. Per Iohannem Romanum cantorem correcti sunt.
 ix. Carolus Rex dissonantiâ cantûs offensus, duos Clericorum suorum erudiendos Romæ dimisit.
 x. Idem dissonantiâ rursus offensus duos Romanos cantores ab Hadriano

- Papa percepit.
CAP. xj. Gregorius, pulsus laicis, familiares sibi Clericos elegit.
xij. Talem Ecclesiam Romanam exhibuit, qualis prima sub Apostolis fuit.
xiiij. Quanta & qualia tunc Romæ studia reflorebant.
xiv. Quodd non divites, sed sapientes ad consilium convocabat.
xv. Quamobrem laici primò cœperint tonsurari.
xvj. Laicos non ad Ecclesiasticum officium admittit, sed tantum ad Monachicum habitum.
xvij. Codicem Gelasianum coartat.
xviij. Stationes constituens, tractatus Evangeliorum declamat.
xix. Cum verbi pabulo pauperibus alimentum ministrat.
xx. Consuetudines novas inducit.
xxj. Murmurantibus pro eisdem humiliter satisfacit.
xxij. Pro hospite Dominum recipit.
xxiiij. Duodecim invitatis, tertium-decimum Angelum sibi deputatum divinitus recognoscit.
xxiv. Quater in anno distribuendum per polyptychum censet.
xxv. Aureos & peregrina vestimenta largitur.
xxvj. Kalendatim diversas species erogat.
xxvij. Tribus millibus Ancillis Dei, octoginta libras annualiter præstat.
xxviij. Dietim per veredarios coacta stipendia destinat.
xxix. Pro paupere mortuo vehementissimè lamentatur.
xxx. Quot & qualium remunerandorum nomina in serinio teneantur.
xxxj. Arrianorum Basilicam in Suburra Domino dedicat.
xxxij. Quot & qualia miracula ibi divinitus sint ostensa.
xxxiiij. Pro convertendis Saxonibus, Augustinum cum aliis mittit.
xxxiv. Sine profectu redire volentes ad proficiscendum hortatur.
xxxv. Prædicantes miracula faciunt, multosque convertunt.
xxxvj. Augustinus Episcopus consecratus postulat adjuutores.
xxxviij. Ei Gregorius pallium, & diversa

- necessaria, simulque nonnulla refectoria transmittit.
CAP. xxxviij. De consanguinitatibus percontatus, ponit Pontifici Felici rationem.
xxxix. Quanta & qualia de conversione Saxonum, signisque discipulorum suorum Gregorius præconetur.
xl. Augustinum monet, ne pro miraculis tumeat.
xli. Panis frustum in carnem, carnem rursus in panis primordia reformavit.
xliij. Pannum pupugit, & sanguis effluxit.
xliij. Maleficos cecitate multavit.
xliv. Qualiter intelligi valeat, Gregorium Traiani animam de inferi cruciatibus liberasse.
xlv. Monachum sub excommunicatione defunctum mirabiliter solvit.
xlvj. Paganos pueros comparat, ut Christianos efficiat.
xlvij. Pro paganis rusticis Episcopi comminatur.
xlvij. Iudeos convertens à passionibus levigat.
xlix. Baptizandis vestimenta largitur.
l. Pueris Arrianorum subveit prædicat.
lj. Singulis Diaconiis, vel Xenodochiis singulos rectores constituit.
liij. Hierosolymis Xenodochum constituens, & ibi & in nonte Sina Monachis annualia stipendia mandat.
liij. Singulis patrimoniis singulos rectores constituit.
liv. Vni personæ duo ministeria nullo modo committenda defini.
lv. Eleemosynas localiter ac personaliter ordinat.
lvj. Quodd omni petenti se, voluntariè tribuit.
lvij. Quodd etiam non petenti necessaria ministravit.
lvij. Liberalitatis ejus innocena comprobatur.
lix. Pro faciendis eleemosynis rumenra comparat quinquaginta libris auri.
lx. Quale de eo somnium Erasmia cognoverit.

Ann. Chr.
D. C. LV.
Martij xij.

LIBER SECVNDVS.

De iis quæ in Pontificatu gessit.

I.

GE jam nunc, quoniam Athletæ Christi Gregorij viriliter in gymnasio sanctæ ipsius Ecclesiæ defudantis, prælato libello, torosa membra descripta sunt; qualiter in palæstra quoque conflixerit, aspirante Domino, proferatur. Siquidem mox ut summum Pontificium felicissimæ Romanæ urbis, Christo mortalibus contulente, sortitus est; superstitiosum UNIVERSALIS vocabulum, quod IOHANNES Constantinopolitanus Episcopus insolenter sibi tunc temporis usurpabat, more antecessorum suorum Pontificum sub districtissimæ interminationis sententia refutavit, & primus omnium se in principio epistolarum suarum SIRVVM SERVORVM DEI scribi, satis humiliter definivit: cunctisque suis successoribus documentum suæ humilitatis tam in hoc, quàm in mediocribus Pontificatibus indumentis, quod videlicet hætenus in sancta Romana Ecclesia conservatur, hereditarium reliquit*.

* dereliquit

II.

* speculo
* humilitatis,
auctori-
tatis, ac or-
thodoxiæ

Denique in specula * sanctæ universalis Ecclesiæ, vir totius humanitatis ac auctoritatis orthodoxæ * unde videri & audiri clariùs Evangelicus præco valeret, consistens, oris sui divinissimo gladio, & rectam Fidem munivit, & cunctas hereses uno Symbolo dissipavit. Quod videlicet sacre confessionis Symbolum ita se habet: Credo in unum Deum omnipotentem, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, tres personas, unam substantiam: Patrem ingenitum, Filium genitum: Spiritum verò sanctum nec genitum, nec ingenitum, sed coæternum, de Patre & Filio procedentem. Confiteor unigenitum Filium consubstantialem, & sine tempore natum de Patre, omnium visibilium, & invisibilium conditorem, lumen ex lumine, Deum verum de Deo vero, splendorem gloriæ, figuram substantiæ: qui manens Verbum ante sæcula, perfectus homo creatus est juxta finem sæculorum, conceptus & natus ex Spiritu sancto & de Maria virgine, qui naturam nostram suscepit absque peccato: & sub Pontio Pilato crucifixus est, & sepultus, tertia die resurrexit à mortuis: diu autem quadragesimo ascendit in cælum, & sedet ad dexteram Patris: inde * venturus est judicare vivos & mortuos, positurus ante oculos omnium omnia occulta singulorum: daturus iustis * perpetua præmia regni cælestis, iniquis autem supplicia ignis æterni: innovaturus sæculum per ignem & carnis resurrectionem *. Confiteor unam Fidem, unum Baptisma, unam Apostolicam, & universalem Ecclesiam: in qua sola possunt laxari peccata nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.

* unde

* sanctis

* in carnis
resurrectio-
ne

III.

Reg. lib. 1.
Epist. 24.

a

Syndicam quoque suam Gregorius, secundum priscum decessorum suorum morem, IOHANNI Constantinopolitano, EULOGIO Alexandrino, GREGORIO Antiocheno, IOHANNI Hierosolymitano, & ANASTASIO Ex-Patriarcha Antiochiæ^a destinavit, quæ ita se habet: Consideranti mihi, quod impar meritis ac toto animo renitens, Pastoralis curæ pondera portare compulsus sum, calig. mæroris occurrit, & triste cor nihil aliud, nisi eas, quæ videri nil sinunt, tenetis videt. Nam quid Antistes ad Dominum, nisi pro dilectis populi intercesse eligitur? Qua itaque fiducia ad eum pro peccatis alienis intercessor venis, apud quem de propriis, securus non sum? &c. usque & cetera, quæ post in libro Pastoralis prosequitur.

IV.

Ro. 10.

Præterea quia corde, inquit, creditur ad iusticiam, ore autem confessio, sit ac salutem: sicut sancti Evangelij quatuor libros, sic quatuor Concilia suscipere, & venerari me fateor: Nicanum scilicet, in quo perversum Arrii

^a Alii Patriarcha Antiocheno: sed utraque lectio probatur nam duo tunc temporis erant Patriarchæ in sede Antiochena. Anastasio quippe Sinaitæ, qui Iustiniano, rescriptum promulgare satagenti resistebat, ex Episcopatu dejecto subreptus est ab Imperatore Gregorius, quem Ecclesiæ utilem ceteri Imperatores non rejecerunt.

dogma destruitur : Constantinopolitanum quoque, in quo Eunomij & Mace-
donij error vincitur : Ephesinum etiam primum, in quo Nestorij impie-
tas judicatur : Chalcedonense verò, in quo Eutychis, Dioscorique pravitas
reprobatur, tota devotione complector, integerrima approbatione custodio :
quia in his velut in quadrato lapide sanctæ Fidei structura confurgit, & cujus-
libet vitæ atque actionis norma consistit : quisquis eorum soliditatem non
tenet, etiam si lapis esse cernitur, tamen extra ædificium jacet. Quintum quo-
que concilium pariter veneror, in quo epistola, quæ Ibæ dicitur, erroris
plena, reprobatur : & Theodorus personam mediatoris Dei & hominum in
duabus substantiis separans, ad impietatis perfidiam cecidisse vincitur.
Scripta quoque Theodoret, per quæ beati Cyrilli fides reprehenditur, ausu
dementia prolata refutantur. Cunctas verò, quas præfata veneranda Con-
cilia personas respuunt, respuo : quas venerantur, amplector. Quia dum uni-
versali sunt consensu constituta, se & non illa destruit, quisquis præsumit,
aut solvere quos religant, aut ligare quos solvunt. Quisquis ergo aliud sapit,
anathema sit.

Hoc modo, postquam Gregorius fundamentum suæ fidei secundum priscum
prædecessorum suorum Pontificum morem, luculenter Apostolicis thronis ex-
posuit, animadvertens se ideo à Domino super gentes & regna summum Pon-
tificem constitutum, ut, juxta illud Propheticum, vitiorum radices evelleret,
destrueret atque disperderet, sicque demum ædificaret, plantaretque virtutes :
omnes consuetudines, quas contra priscam Traditionem Apostolicam noviter
pullulasse cognoverat, videlicet de ministris, Cantoribus, de laicis Pontifici fa-
miliariter adherentibus, de titulandis præjudicialiter quibuslibet rebus, de
contegendo Dalmaticis Apostolico feretro, de Pastillatico * pro Pallio, vel
consecratione Pontificum, & de non admittendis passim laicis ad Ecclesiastici juris
officium : primò quidem à Romanæ Ecclesiæ, postmodum verò collectis cir-
cumquaque positarum provinciarum Episcopis, à totius sanctæ universalis Ec-
clesiæ corpore segregavit, eaque sub interpositione terribilis anathematis tam
generaliter, quam perpetualiter condemnavit.

Deinde in domum Domini, more sapientissimi Salomonis propter musicæ
compunctionem dulcedinis, Antiphonarium centonem Cantorum studioffi-
mus * nimis utiliter compilavit : scholam quoque Cantorum, quæ hætenus
eisdem institutionibus in sancta Romana Ecclesia modulatur, constituit : eique
cum nonnullis prædiis duo habitacula, scilicet alterum sub gradibus Basilicæ
beati Petri Apostoli, alterum verò sub Lateranensis Patriarchij domibus fabri-
cavit : ubi usque hodie lectus ejus, in quo recubans modulabatur, & flagellum
ipsum, quo pueris minabatur, veneratione congrua cum autentico Antiphona-
rio reservatur : quæ videlicet loca per præcepti seriem sub interpositione ana-
thematis, ob ministerij quotidiani utrobique gratiam subdivisit.

Hujus modulationis dulcedinem inter alias Europæ gentes Germani, seu
Galli discere, crebriusque rediscere insigniter potuerunt : incorruptam verò tam
levitate animi, quam nonnulla de proprio Gregorianis cantibus miscuerunt, quam
feritate quoque naturali, fervare minime potuerunt. Alpina siquidem corpora,
votum suarum tonitruis altisonè perstreptentia, susceptæ modulationis dulce-
dinem propriè non resultant : quia bibuli gutturis barbari * feritas, dum in-
flexionibus & percussionibus mitem * nititur edere cantilenam, naturali quo-
dam fragore, quasi plaustra per gradus confusè sonantia rigidas voces jactat,
sicque audientium animos, quos mulcere debuerat, exasperando magis ac
obstrepando conturbat.

Hinc est, quòd hujus Gregorij tempore cum Augustino tunc Britannias
adeunte, per Occidentem quoque Romanæ institutionis Cantores dispersi,

* Pastillaticum seu Pastellaticum est id quod datur à Simoniacis ad sacram dignitatem consequendam, De
hoc iterum lib. 3. cap. 5.

Ann. Chr.
D. C. IV.
Martij XII.

V.

6

VI.

* cento can-
torum, al.
concentu
studioffi-
mo.

Aut. in
Chron. p. 2.
c. 3. tit. 12.
§. 5.

VII.

* barbara
* clara

Ann. Chr.
D. C. IV.
Martij XII.
* quidam

barbaros insigniter docuerunt. Quibus defunctis Occidentales Ecclesiæ ita susceptum modulationis organum vitiarunt, ut IOHANNES quidem * Romanus cantor cum THEODORO æque cive Romano, sed Eburaci Archiepiscopo, per Gallias in Britannias à VITELLIANO sit Præsule destinatus: qui circumquaque positarum Ecclesiarum filios ad pristinam cantilenæ dulcedinem revocans, tam per se, quàm per suos discipulos multis annis Romanæ doctrinæ regulam conservavit.

IX.

Anton. ibid.
c. 13. §. 5.

Sed & CAROLUS noster Patricius, Rex autem Francorum, dissonantiâ Romani & Gallicani cantus Romæ offensus, cum Gallorum procacitas cantum à nostratibus quibusdam naniis argumentaretur esse corruptum, nostri, que è diverso autenticum Antiphonarium probabiliter ostentarent, interrogasse fertur: quis inter rivum, & fontem limpidiorem aquam conservare soleret? respondentibus fontem, prudenter adjecit: Ergo & nos, qui de rivo corruptam lympham usque hætenus bibimus, ad percennis fontis necesse est fluentia principalia recurramus. Mox itaque duos suorum industrios Clericos HADRIANO tunc Episcopo dereliquit: quibus tandem satis eleganter instructis, Metensem metropolim ad suavitatem modulationis pristinæ revocavit, perque illam, totam Galliam suam correxit.

X.

* prævidit

* meram

Sed cum multa post tempora defunctis his, qui Romæ fuerant educati, cantum Gallicanarum Ecclesiarum à Metensi discrepare prudentissimus Regum vidisset, ac unumquemque ab alterutro viciatum cantum jactantem adverteret: Iterum, inquit, redeamus ad fontem. Tunc Regis precibus, sicut hodie quidam veridicè adstipulantur, Hadrianus Papa permotus, duos in Galliam Cantores misit: quorum iudicio Rex omnes quidem corrupisse dulcedinem Romani cantus levitate quadam cognovit: Metenses verò sola naturali feritate paululum quid dissonare pervidit *. Denique usque hodie quantum Romano cantui Metensis cedit, tantum Metensi Ecclesiæ cedere Gallicanarum Ecclesiarum Germaniarumque cantus ab his qui puram * veritatem diligunt, comprobatur. Hæc ergo per anticipationem retulerim, ne indiscussam Gallorum levitatem videar præterisse.

XI.

* exposuit

* id est secundus Notarius.
* utilissima
* restauravit

Anton. ibid.
§. 6. Bedæ
lib. 2. c. 1.
Hist. Angl.

* V. Regest.
lib. 1 c. Epist.
22.

Ceterum prudentissimus rector Gregorius, remotis à suo cubiculo secularibus, Clericos sibi prudentissimos consiliarios familiaresque delegit: inter quos PETRUM Diaconum coætaneum suum, cum quo postea disputans, quatuor Dialogorum libros composuit; ÆMILIANUM quoque Notarium, qui quadraginta homilias Evangelij cum sociis suis excepit *; PATERIUM æque Notarium, qui ab eo Secundicerius * factus, ex libris ipsius aliqua utilissima * desloravit: & IOHANNEM Defensorem, qui ejus iussu in Hispanias cognitor destinatus, IANUARIUM Episcopum civitatis Malitanæ, ab Episcopis suis compatriotis depositum sedi propriæ restituit *, & depositores ejus cum eo, qui in locum ejus obrepserat pari sententia condemnavit. Monachorum verò sanctissimos sibi familiares elegit: inter quos MAXIMIANUM Monasterij sui Abbatem, quem postea Syracusis Episcopum fecit, ei que per Siciliam vices suas commisit; AUGUSTINUM ejusdem Monasterij sui Præpositum, & MELLITUM, per quos Anglorum gentes ad Christianismi gratiam convocavit, MARINIANUM ejusdem Monasterij sui Monachum, quem in Ravennati Metropoli Episcopum consecravit; PROBUM quem subito Abbatem spiritu revelante constituens, pro construendo Xenodochio Hierosolymam destinavit: simulque CLAUDIUM * Clavitanæ civitatis Abbatem, qui de Proverbiis, de Canticis canticorum, de Prophetis, de libris Regum, deque Heptateucho, Papa disputante, multa, licet non eodem sensu, composuit.

XII.

Cum quibus Gregorius die nocturne versatus nihil Monasticæ perfectionis in palatio, nihil Pontificalis institutionis in Ecclesia dereliquit. Videbantur passim cum eruditissimis Clericis adhærere Pontifici religiosissimi Monachi,
& in

& in diversis professionibus habebatur vita communis : itaut talis esset tunc sub Gregorio penes urbem Romanam Ecclesia, qualem hanc fuisse sub Apostolis Lucas, & sub Marco Evangelista penes Alexandriam Philo commemorat. Ann. Chr. D. C. I. V. Martij XIV.

Tunc rerum sapientia Romæ sibi templum visibiliter quodammodo fabricarat, & septemplex artibus veluti columnis nobilissimorum totidem lapidum, Apostolicæ sedis atrium fulciebat. Nullus Pontifici famulantium à minimo usque ad maximum, barbarum quodlibet in sermone, vel habitu præferebat : sed togata, Quiritum more, seu trabeata Latinitas suum Latium in ipso Lariali palatio singulariter obtinebat. Resloruerant ibi diversarum artium studia : & qui vel sanctimonia, vel prudentia fortè carebat, suo ipsius iudicio subsistendi coram Pontifice fiduciam non habebat. XIII.

Arcessébantur Pontificalibus profundis consiliis prudentes viri quos perhibui, potius quàm potentes : & paupere Philosophia intrinsecus, quid potius aut potissimum in unoquoque negotio sequendum putaretur, artificiosis argumentationibus rationaliter inquirente, dives inertia quæ modò se de sapientibus pari sorte ulciscitur, præ cubiculi foribus despicabilis remanebat. Sola deerat interpretandi bilinguis peritia, & facundissima virgo Cecropia^a, quæ quondam suæ mentis acumina, Varrone calibatum suum auferrente, Latinis tradiderat, imposturarum sibi præstigia, sicut ipse in suis epistolis queritur, vindicabat. XIV.

Nemo laïcorum quodlibet palatii ministerium, vel Ecclesiasticum patri- monium procurabat, sed omnia Ecclesiastici juris munia Ecclesiastici viri sub- bant, nimirum laïcis ad armorum solam militiam, vel agrorum curam con- tinuam deputatis. Ob hoc se nonnulli procerum sub obtentu religionis primò ton- surare cœperunt. Quorum tergiversationi MAURICIUS Imperator prudenter occurrens, data per LONGINUM Stratorem lege præcepit, ut quisquis fuisset publicis administrationibus implicatus, ei ad Ecclesiasticum venire officium non liceret. Quam legem Gregorius super hoc valde laudavit, dicens : Qui sæcu- larem habitum deferens, ad Ecclesiastica officia venire festinat, non relinque- re cupit sæculum, sed mutare. XV.

Verùm dum ad Clericalem professionem tam ex Ecclesiastica, quàm ex sæ- culari quoque militia, diversis occasionibus, quotidie panè innumerabilis mul- tudo conflueret : Pastor ad omnia providus, nequaquam eos ad Ecclesiastici decoris officium, sed ad capiendum solummodo Monachicum propositum susci- piendos esse censebat, dicens : Multos ex Ecclesiastica familia, seu sæcu- lari militia, novimus ad omnipotentis Dei servitium festinare, ut ab humana servitute liberi in divino servitio valeant * familiarius in Monasteriis conver- sari. Quos si passim dimittimus, omnibus fugiendi Ecclesiastici vel sæcularis juris dominium, occasionem præbemus. Si verò festinantes ad omnipotentis Dei servitium, incautè retinemus, illi invenimur negare quædam, qui dedit omnia. Unde necesse est, ut si quis * ex juris Ecclesiastici, vel sæcularis militiae servitute Dei ad servitium converti desiderat, probetur prius in laïco habitu constitutus. Et si mores ejus atque conversatio bono desiderio illius testimonium perhibuerint*, absque ulla retractatione servire in Monasterio omnipotenti Deo permittatur, ut ab humano servitio liber recedat, qui in divino amore * dis- strictiorem subire appetit servitutem. Si autem & in Monachico habitu secun- dum patrum Regulas inreprehensibiliter fuerit conversatus, post præfixa sacris canonibus tempora, licenter jam ad quodlibet Ecclesiasticum officium proveha- tur : si tamen illis non fuerit criminibus maculatus, quæ in Testamento veteri morte multantur. XVI.

Sed & Gelasianum codicem de Missarum sollempniis, multa subtrahens, pauca convertens, nonnulla verò adjiciens, pro exponendis Evangelicis lectionibus in unius libri volumine coartavit. In Canone Missæ apposuit : *Disce nos in* XVII.

^a Cecropia, ut veri simile est, hic pro lingua Græca sumitur : nam Cecropia arx fuit Athenis.

Ant. Chr. tua pace dispone, atque ab eterna damnatione nos cripere, & in electorum tuorum jubeas
 D. C. IV. grege numerari.
 Martij XII.

XVII.
 * beatorum

Stationes per Basilicas, vel sanctorum Martyrum * cœmeteria secundum quod hætenus plebs Romana quasi eo vivente certatim discurrat, sollicitus ordinavit: per quas & ipse simul discurrens, dum adhuc eloqui prævaleret, viginti homilias Evangelij coram Ecclesia diverso tempore declamavit: reliquas verò ejusdem numeri dictavit quidem, sed lassescente stomacho languore continuo, aliis pronunciandas commisit.

XIX.

Sequebatur exercitus Domini ultra citràque Gregorium præcunte, & audituræ verbum doctrinæ innumerabiles undique diversi sexus, ætatis ac professionis voluntariæ confluebant cohortes: quibus ille, utpote ductor cælestis militiæ, cunctis dumtaxat arma spiritalia suggerebat: pauperibus verò, & advenis, qui pro conditione temporum Romam influxerant, quotidiana stipendia ministrabat.

XX.

Super corpora beatorum Petri, & Pauli Apostolorum, Missarum sollempnia celebrari decrevit, acquisitis numerosissimis olivetis, quorum summam in tabulis marmoreis præ foribus ejusdem Basilicæ annotavit, luminaria superaddidit, officia sedula deputavit. De sepultura juxta Ecclesiam, commodum sperare prohibuit. Septem ex Defensoribus honore regionario decorandos indixit. *Alleluia*, extra Pentecostes tempora, dici ad Missas fecit. Subdiaconos exspoliatos procedere statuit. *Kyrie eleison* cantari præcepit: & Orationem Dominicam mox post Canonem super Hostiam censuit recitari.

XXI.
 Regest. l. 7.
 Epist. 63.

De quibus cum postea quosdam murmurare sentiret, tamquam qui Constantinopolitanæ Ecclesiæ consuetudines sequeretur, piissimus Pater non dedignatus est reddere rationem dicens: Nos in nullo horum aliam Ecclesiam secuti sumus. Nam ut *Alleluia* hæc non diceretur, de Hierosolymorum Ecclesia ex beati Hieronymi traditione, tempore beatæ memoriæ Damasi Papæ, traditur tractum: & ideo magis in hac Sede * illam consuetudinem arripuimus, quæ hæc à Græcis fuerat tradita. Subdiaconos autem ut exspoliatos procedere facerem, antiqua consuetudo Ecclesiæ fuit: sed quia placuit cuiusdam nostro Pontifici, nescio cui, qui eos vestitos procedere præcepit. Nam vestra * Ecclesiæ, numquid traditionem à Græcis acceperunt? Unde ergo habent hodie, ut Subdiaconi in lineis tunicis procedant, nisi * quia hoc à matre sua Romana Ecclesia pereceperunt? *Kyrie eleison* autem nos neque dicimus, neque dicimus, sicut à Græcis dicitur: quia in Græcia omnes simul dicunt: apud nos verò à Clericis simul dicitur, à populo respondetur, & totidem vocibus etiam *Christe eleison* dicitur: quod apud Græcos nullo modo dicitur. In quotidianis autem Missis alia, quæ dici solent, tacemus: tantummodo *Kyrie eleison*, & *Christe eleison* dicimus, ut in his deprecationis vocibus paulò diutius occupemur. Orationem verò Dominicam idcirco mox post precem dicimus, quia mos Apostolorum fuit, ut ad ipsam solummodo orationem oblationis hostiam consecrarent. Et valde mihi inconveniens visum est, ut precem, quam Scholasticus composuerat, super oblationem diceremus: & ipsam traditionem, quam Redemptor noster composuit, super ejus corpus & sanguinem non diceremus. Sed & Dominica Oratio apud Græcos ab omni populo dicitur: apud nos verò à solo Sacerdote cantatur. In quo ergo Græcorum consuetudines secuti sumus, qui aut veteres nostras reparavimus, aut novas & utiles constituimus, in quibus tamen alios comprobamus * imitari? Ergo vestra caritas, cum occasio dederit, ut ad Catanensem civitatem pergat, vel in Syracusanam Ecclesia eos, quos credit aut intelligit, quia de hac re murmurare potuerunt, facta colloquutione * doceat, & quasi alii ex occasione eos instruere non desistat. Nam de Constantinopolitana Ecclesia, quod dicunt, quis eam dubitet sedi Apostolicæ esse subjectam? quod & piissimus Dominus Imperator, & frater noster Eusebius ejusdem civi-

* non probamus

* collatione

tatis Episcopus, assidue profitentur: tamen si quid boni vel ipsa, vel altera Ecclesia habet, ego & minores meos, quos ab illicitis prohibeo, in bono imitari paratus sum. Stultus est enim, qui in eo se primum existimat, ut bona, quæ viderit, discere contemnat.

Ann. Chr.
D.C. IV.
Martij XIX.

Tantæ hospitalitatis Gregorius in ipso etiam Patriarchie permansit, ut exceptis his, quos tam per diversas regiones, quàm Romæ quoque Langobardorum perfidiæ gladios fugientes, Ecclesiastica stipe misericorditer nutrebat: ad mensam suam, quotidie peregrinos quoslibet invitaret. Inter quos, die quadam unus accessit, in cuius manibus dum ipse ex humilitatis ministerio aquam fundere veller, conversus urceum accepit: sed repente eum, in cuius manibus aquam fundere volebat *, non invenit. Cùmque hoc factum secum ipse miraretur, eadem nocte Dominus ei per visionem dixit: Ceteris diebus me in membris meis, hesterno autem die me in memetipso suscepisti.

XXII.

Alio quoque tempore idem Gregorius, juxta consuetudinem suam, præcepit Sacellario, ut duodecim peregrinos ad prandium invitaret. Qui pergens iussa complevit, eosque ad mensam pariter ordinavit. Dum autem simul discumberent, intuens Papa tredecim numeravit: & accersito Sacellario, cur contra iussionem suam tertium-decimum invitare præsumperit, requisivit *. Ille obstupefactus, convivantes peregrinos curiosius numeravit, & duodecim solos inveniens, veluti securus respondit: Crede mihi, honorabilis Pater, non sunt nisi duodecim, sicut ipse iussisti. Ergo dum convictus sapius duodecim identidem numeraret, ac tertium-decimum, quem solus Papa videre poterat, non videret: animadvertit spiritalis pater Gregorius virum propius discumbentem vultus crebrò convertere, & nunc adolescentem, nunc verò vetulum veneranda quadam canicie simulare. Finito convivio, duodecim quidem abire permisit: tertium-decimum verò manu suscipiens, in cubiculum suum induxit, vehementer adjuvans, ut ei se noménque suum simpliciter prodere dignaretur. Qui respondit *, dicens: Et cur interrogas de nomine meo, quod est mirabile? Verumtamen scito memoria recognoscens, quia ego sum naufragus ille, qui quondam veni ad te, quando scribebas in cella Monasterij tui ad clivum Scauri, cui dedisti duodecim numismata, & argenteam scutellam, quam tibi miserat cum infusis leguminibus beata Silvia mater tua. Et hoc tibi pro certo sit cognitum, quia ab illo die, quo mihi hæc hilari animo tribuisti, destinavit te Dominus fieri Præsulem sanctæ suæ Ecclesiæ, pro qua & proprium sanguinem fudit, & esse te successorem atque vicarium Apostolorum principis Petri, cuius & virtutem imitatus es, cùm substantiam offerentium divideret, prout cuique opus erat. Hæc audiens Gregorius dixit: Et tu quo modo nosti, quòd tunc me Dominus præesse sanctæ Ecclesiæ suæ destinavit? At ille, inquit, quoniam ego Angelus ejus sum, & sum ab eo ad tuum inquirendum propositum destinatus. Tunc Gregorius, quia nondum manifestè viderat Angelum, prorsus expavit: sibi que hunc taliter dicentem audivit: Ne timeas, neque formides: ecce enim misit me Dominus, ut sim tibi custos, quamdiu fueris in isto mortali sæculo: quatenus quamcumque rem petieris, per me apud eum si lucialiter valeas impetrare. Illico Gregorius in faciem suam corruit, dicens: Si propter pusillum meæ parvitatæ munusculum tanta mihi retribuit omnipotentissimus Dominus, ut & Pontificem me sanctæ suæ Ecclesiæ faceret, & custodem mihi suum Angelum deputeret; quanta putem mihi restitui, si in præceptis ejus totis viribus permanens, plura studuero de pluribus erogare?

* inquisit.

* respondens dixit.

Igitur incipienstantum largior esse de collato temporali commodo, quantum certior de recipiendo præmio sempiterno; cunctorum patrimoniorum prædiorumque redditus ex Gelasiano polyptyco *, cuius nimirum studiosissimus

XXIV.

* Polyptychum, à Græco πτυχίς, significat vestium, chartarum & aliorum quæ complicantur, singulas placcaturas, folia, ac laminas.

Ann. Chr.
p. c. iv.
Martij xii.
* sibi

videbatur pedissequus, adaravit, eorumque pensionibus in auro argentoque collatis omnibus ordinibus Ecclesiasticis, vel palatinis, Monasteriis, Ecclesiis, cœmeteriis, Diaconiis, Xenodochiis urbanis, vel suburbanis, quot solidi * singulis quater in anno distribuerentur, Pascha scilicet, Natali Apostolorum, Natali sancti Andreæ Natalitiisque suis, per polyptychum quo hætenus erogatur, indixit.

XXV. Extra quos primo Dominicæ Resurrectionis diluculo in Basilica quondam doctissimi Papæ Vigili, juxta quam consuetudinaliter habitabat, ad imperitandum pacis osculum residens, cunctis Episcopis, Presbyteris, Diaconibus, aliisque axiomaticis * aureos erogabat. Natalitio verò Apostolorum vel suo, mixtos solidos offerens, peregrinis * nihilominus vestimenta donabat.

* perigrina

XXVI. Omnibus omnino Kalendis, pauperibus generaliter easdem species, quæ congeriebantur, ex redditibus erogabat: & suo tempore frumentum, suo vinum, suo caseum, suo legumen, suo lardum, suo manducabilia animalia, suo pisces, vel oleum paterfamilias Domini discretissimè dividebat. Pigmenta verò, aliæque delicatiora commercia primoribus honorabiliter offerebat, ita ut nihil aliud, quàm communia quædam horrea, communis putaretur Ecclesia.

XXVII. Tribus millibus ancillis Dei, quas Græci Monastrias vocant, quindecim libras auri pro lectisterniis dedit, eisque pro quotidianis stipendiis octoginta libras, annualiter conferebat. De quibus THEOCTISTO Patricio scribens *: Harum, inquit, talis vita est, atque intantum lacrymis, & abstinentia districta, ut credamus, quia si ipsæ non essent, nullus nostrum jam per tot annos in loco hoc subsistere inter Langobardorum gladios potuisset.

* Theocti-
stæ patricia
Lib. 6.
Epist. 23.

XXVIII.
* cocta

* nemo
perfus esset,
quem non

Quotidianis quibusque diebus per omnium regionum vicos, vel compita infirmis, seu qualibet corporis parte debilibus certa * stipendia per constitutos veredarios emittebat. Verecundioribus verò, antequam ipse cibum caperet, à mensa sua benedictionis Apostolicæ ostiatim dirigere curabat scutellam, ita ut neminem prorsus exciperet * misericordissimi benevolentia provisoris, quem ad fidem traxerat omnipotentis cognitio Creatoris.

XXIX. Horum dum quemdam pauperem in angustiis Andronarum recessibus à vespillionibus inveniri mortuum contigisset, æstimans eum stipis inopia perijisse, ita per aliquot dies, ut dicitur, à Missarum celebratione vacando, tristatus est, tamquam si eum propriis manibus, quod dictu nefas est, peremisset.

XXX. Exstat usque hodie in sacratissimo Lateranensis palatii scrinio hujus confectum temporibus chartaceum prægrande volumen, in quo communis sexus cunctarum ætatum ac professionum nomina tam Romæ, quàm per suburbana, civitatésve vicinas, necnon longinquas maritimas urbes degentium cum suis cognominibus, temporibus, & remunerationibus expressius continentur. Quorum summam, ne videlicet fastiditus transiliat, ego transferre diffugio: meique lectoris oculum ad illius venerandi scrinii plenitudinem, cujus ipse panè in cunctis auctoritatem, Papa largiente, secutus sum, transmittito.

XXXI. Præterea cum Arianorum Basilica in regione urbis hujus, quæ Suburra^b dicitur, clausa usque ad Gregorij Pontificatus tempora remansisset, placuit ei, ut in fide Catholica, introductis illuc beati Sebastiani, & sanctæ Agathæ Martyrum Reliquiis, dedicari debuisset: quod factum est. Nam cum magna populi multitudine Gregorius laudes canendo perveniens, Basilicam præfatam ingressus est. Cùmque venerabilis Pontifex jam Missarum sollemnia celebraret, ac propter ejusdem loci angustias, populi se turba comprimerent; quidam ex his, qui extra sacrarium stabant, porcum subito inter suos pedes huc, & illuc discurrere senserunt. Quem dum unusquisque sentiret, & juxta se stantibus indicaret, idem porcus Ecclesiæ januas petiit, & omnes, per quos transiit, in admirationem convertit: sed videri nil potuit, quamvis sentiri potuisset. Quod

* Axiomatici, viri in dignitatibus constituti, *ἀξιοματι* dignitas.

^b Suburra Vicus seu regio Romæ in secunda regione quæ Cælimontana vocatur.

idcirco divina pietas ostendit, ut cunctis patefceret, quia veniente cum Reliquiis Sanctorum Gregorio, de loco eodem immundus habitator exiret.

Ann. C. D.
D. C. I. V.
Martij VII.
XXXII.

Peracta igitur Missarum celebratione, Papa cum plebe recessit: sed adhuc nocte eadem magnus in ejusdem Ecclesiae tectis strepitus factus est, ac si in ea aliquis errando discurreret. Sequenti autem nocte gravior sonitus excrevit, cum subito tantus terror insonuit, ac si omnis Ecclesia illa à fundamento fuisset everfa: & protinus recessit, ac nulla illic ulterius inquietudo antiqui hostis apparuit: sed per terroris sonitum, quem fecit, innotuit, à loco quem diu tenuerat, quòd per invocationem Gregorij coactus exhibat. Post paucos verò dies in magna serenitate aeris, super altare ejusdem Ecclesiae nubes caelitus descendit, suoque illud velamine operuit, omnemque Ecclesiam tanto terrore ac suavitate odoris implevit, ut, patentibus januis, nullus illic praesumeret intrare: & Sacerdotes atque custodes, vel hi, qui ad celebranda Missarum sollemnia venerant, & rem videbant, ingredi minime poterant, & suavitatem mirifici odoris trahebant. Dieverò alia in ea lampades sine lumine sunt accensae. Post paucos iterum dies cum expletis Missarum solemnibus, extinctis lampadibus, custos ex eadem Ecclesia egressus fuisset, post paululum intravit, & lampades quas extinxerat, lucentes reperit: quas negligenter extinxisse se credidit, atque eas jam sollicitius extinxit, qui exiens Ecclesiam clausit. Sed post horarum trium spatium regressus, lucentes lampades, quas extinxerat, invenit: ut videlicet ex ipso lumine aperte claresceret, quia per beatum Gregorium locus ille de tenebris ad lucem venisset.

Sed cum Gregorius pro convertendis Anglis-Saxonibus, quemadmodum in Monachatu suo proposuerat, assiduis cogitationum fluctibus urgeretur, mox ubi Ecclesiae statu composito, quartum * sui Pontificatus annum intravit, AUGUSTINUM cum aliis domus suae Monasterij Monachis in Britanniam evangelizandi gratia destinavit. Qui susceptae peregrinationis, post dies aliquot, inertitadio praegravati, redire domum potius, quam barbaram, feram, incredulamque gentem, cujus ne linguam quidem intelligerent, adire decreverunt. Nec mora, Augustinum, quem eis Episcopum consecrandum, si ab Anglis exciperentur, indixerat, Romam remittunt, summum Praefulem deprecantes, ut tam laboriosam, tam incertam, tamque periculosam peregrinationem sibi nuper impositam removeret, & ad suos reverti permetteret. Quibus ille rescripsit, dicens:

XXXIII.

Gregorius Episcopus, servus fervorum Dei, servis Domini Nostri IESU- CHRISTI. Quia melius fuerat bona non incipere, quam ab his, quae coepta sunt, cogitatione retrorsum redire: summo studio, dilectissimi filij, oportet, ut opus bonum, quod coepistis, auxiliante Domino, compleatis. Nec labor vos ergo itineris, nec maledicorum hominum linguarum deterreant, sed omni instantia, omnique fervore, quae inchoastis, Deo auctore peragite, scientes, quòd laborem magnum major aeternae retributionis gloria consequetur. Re-meanti autem Augustino Praeposito vestro, quem & Abbatem vobis constitui- mus, in omnibus humiliter obedite, scientes, vestris animabus per omnia profuturum, quidquid à vobis fuerit in ejus admonitione completum. Omni- potens Deus sua vos gratia protegat, & nostri laboris fructum in aeterna me- patria videre concedat: quatenus etsi vobiscum laborare nequeo, simul * in gaudio retributionis inveniar, quia laborare scilicet volo.

XXXIV.

Haec litterae
exstant
apud Bedam
l. I. Hist.
c. 23.

* simili

His exhortationibus Augustinus cum Fratribus roboratus, per AETHERII Arelatenfis varis, perque aliorum Episcoporum Galliae, Regumque quibus eos piissimus Pater propriis litteris commendarat, hospitia, Britanniam petiit, & ad EDELBERTUM regem Cantuariorum veniens, Dei cooperante gratia, non solum licentiam praedicandi, verumetiam victus & mansiones in civitate Dorvernensi, quae erat regni ejus metropolis, facile impetravit. Ad quam Augustinus cum sociis praefata Cruce, seu Salvatoris imagine, appropinquans

XXXV.

Ann. Chr.
D.C. LV.
Martij XII.

cecinit dicens : Deprecamur te Domine in omni misericordia tua , ut aufe-
ratur furor tuus , iraque tua à civitate ista , & à domo sancta tua , quoniam pec-
cavimus. Prædicantibus autem eis , & in nomine I E S U miracula facientibus,
crediderunt multi , & baptizati sunt , mirantes innocentis vitæ simplicitatem,
complectentisque dulcedinem celestis doctrinæ.

XXXVI.

Quapropter Augustinus Arclas venit , & secundum Gregorij iussionem ab
Ætherio ^a Episcopus consecratus , in Britanniam remeavit : illicoque per
LAURENTIUM Presbyterum , & PETRUM Monachum Papæ Gregorio conver-
sionem gentis Anglorum , seque consecratum innotuit , suggerens , ut sibi
mitteret plurimos verbi ministros , eoquod messiem quidem multam haberet,
operarios autem paucos.

XXXVII.

Quibus relationibus Gregorius in Christo lætificatus , misit Augustino plu-
rimos verbi ministros , in quibus præcipui erant , MELLITUS , IUSTUS , PAULI-
NUS , & RUFINIANUS : & per eos universa , quæ ad cultum erant Ecclesiæ ne-
cessaria , vasa videlicet sacra , & vestimenta altarium , ornamenta Ecclesiastica,
vestimenta Clericalia , Apostolorum & multorum Sanctorum Reliquias , &
codices multos. Misit ei & Pallium , iubens , ut sub metropoli sua Cantix duo-
decim Episcopos ordinaret , ad Lundoniam , & Eburacam singulos Episcopos
mitteret , qui sub se duodecim nihilominus Episcopos consecrantes , Pallium
ab Apostolica sede perciperent , & post Augustini obitum ipse inter eos primus
haberi debuisset , qui prius consecrari meruisset. Præcepit quoque , ut in
Anglorum gente idolorum fama non destrueret , sed sanctificatis aquis res-
persa in Basilicas dedicaret. Et quia solebant Saxones in sacrificio dæmonum
boves multos occidere , iussit , ut in die dedicationis , vel Natalitiis sanctorum
Martyrum , quorum Reliquiæ illic ponerentur , tabernacula sibi circa easdem
Ecclesias , quæ ex fanis commutata sunt , de ramis arborum facerent , & reli-
giosis conviviis sollempnitates debitas celebrarent. Et quia super quibusdam
capitulis Augustinus eum interrogans , qualiter Episcopus cum suis conver-
sari deberet Clericis , requisivit , doctor humillimus inter cetera sic rescripsit :
„ Quia tua fraternitas Monasterij regulis erudita , seorsum vivere non debet à
„ Clericis suis , in Ecclesia Anglorum , quæ nuper , auctore Deo , ad Fidem
„ conversa est * , hanc debet conversationem instituere , quæ in initio nascenti-
„ tis Ecclesiæ fuit Patribus nostris , in quibus nullus eorum ex his , quæ possi-
„ debant , aliquid suum esse dicebat , sed erant illis omnia communia. Cum
una sit fides : cur super Missarum celebratione , Gallicana Ecclesia à Romana
„ discordet , Augustino quærenti , Gregorius ait : Novit tua fraternitas Ro-
„ manæ Ecclesiæ consuetudinem , in qua se meminit enutritam. Sed mihi pla-
„ cer , ut sive in Romana , sive in qualibet Ecclesia aliquid invenisti , quod plus
„ omnipotenti Deo possit placere , sollicitè eligas , & in Anglorum Ecclesia ,
„ quæ adhuc nova est ad Fidem , institutione præcipua , quæ de multis Eccle-
„ siis colligere potuisti , infundas. Non enim pro locis res , sed pro bonis re-
„ bus loca amanda sunt. Ex singulis ergo quibusque Ecclesiis , quæ pia , quæ
„ religiosa , quæ recta sunt , elige : & hæc quasi in vasculo collecta , apud An-
„ glorum mensam in consuetudinem depone *. Interrogatus etiam , quomodo
ea , quæ fures de Ecclesiis abstulerint , reddere debeant : mitissimus Pater ,
„ Absit , inquit , ut Ecclesia cum augmento recipiat , quod de terrenis re-
„ bus videtur amittere , & lucra vana requirere. Sanè requisitus ab eodem
Augustino , usque ad quorundam generationem Fideles debeant copulari : Gre-
„ gorius dispensatoriè sic rescripsit : Quædam terrena lex in Romana repu-
„ blica permittit , ut sive frater , & soror , seu duorum fratrum germanorum ;
„ vel duarum sororum filius , & filia misceantur. Sed experimento didicimus

Lib. 12.
Epist. 31.
* perducta

* veritas

^a Legendum , VIRGILIO , qui illis diebus sedi Are-
latensi præsidebat , Ætherius verò Lugdunensi. Io-
hannes hunc errorem hausit ex Bedæ lib. 1. hist. c. 27.

Augustini ordinatio contigit anno D. XCVII. quo in
Angliam pervenit.

ex tali conjugio sobolem non poſſe ſuccreſcere : & ſacra lex prohibet co-
gnationis turpitudinem revelare. Unde necelle eſt, ut jam tertia, vel quar-
ta generatione generatio Fidelium licenter ſibi iungi debeat. Nam in ſecun-
da, quam prædiximus, omnimodo debet abſtinere.

Verum poſt multum temporis à FELICE Meſſanæ Siciliæ Præſule re-
quiſitus, utrum Auguſtino ſcripſiſſet, ut Anglorum quarta generatione con-
tracta matrimonia minimè ſolverentur, humillimus Pater Gregorius inter ce-
tera talem reddidit rationem : Quod ſcripſi Auguſtino Anglorum gentis
Episcopo, alumnò videlicet noſtro, ut recorder, de ſanguinis conjunctio-
ne, ipſi & Anglorum genti, quæ nuper ad Fidem venerat, ne à bono, quod
cœperat, metuendo auſteriora recederet, ſpecialiter & non generaliter ce-
teris me ſcripſiſſe cognoſcas. Unde & mihi teſtis omnis Romana civitas
exiſtit. Nec ea intentione hæc illis ſcriptis mandavi, ut poſtquam firma
radice fuerint in Fide ſolidati, ſi infra propriam conſanguinitatem inventi
fuerint, non ſeparentur : aut infra affinitatis lineam, idell; uſque ad ſepti-
mam generationem jungantur : ſed adhuc illos neophytos exiſtentes, ſæpiſſi-
me eos prius illicita docere, vitare, & verbis, ac exemplis inſtruere : &
quæ poſt de talibus egerint, rationabiliter ac fideliter excludere oportet.
Nam iuxta Apoſtolum, qui ait : *Lac vobis potum dedi, non eſcam* : iſta illis mo-
do, non poſteris, ut præfixum eſt, temporibus tenenda indulſimus : ne bo-
num, quod infirma adhuc radice plantatum eſt, erueretur *, ſed cœptum
aliquantulum firmaretur, & uſque ad perfectionem, cuſtodireretur. Hæc ego
ideirco perſtringenda curavi, ut hi, qui occasione novæ diſpenſationis illicita
matrimonia contrahunt, eruditiffimum Papam Gregorium non regulariter
quartæ generationis copulam cenſuiſſe, immò venialiter ſimulque temporaliter
permiſiſſe cognoſcant. Cujus nimirum precibus Deus omnipotens tantam
Auguſtino, ejusque ſociis faciendorum ſignorum gratiam contulit : ut ver-
bum vitæ, quod ore prædicabant, ſignorum efficaciâ confirmarent. Unde
factum eſt, ut paucis elabentibus annis, etiam cætri Saxonie Reges ad Chriſti
Domini Fidem per diſcipulos ejus accederent.

De cujus gentis converſione, ſimulque miraculorum prodigiis, quæ ibi-
dem fiebant, ita Gregorius in libris Moralibus perhibet, dicens : Ecce lingua
Britanniæ, quæ nihil aliud noverat, quàm barbarum frenderè, jamdudum
in Dei laudibus Hebræa cœpit verba ſonare *. Ecce quondam tumidus,
jam ſubſtratus Sanctorum pedibus ſervit Oceanus : ejusque barbaros mo-
tus, quos terreni Principes edomare ferro nequiverant, hos, pro divina
formidine, Sacerdotum ora ſimplicibus verbis ligant : & qui catervas pu-
gnantium infidelis nequaquam metuerat, jam nunc fidelis humilium lin-
guas timet. Quia enim perceptis cæleſtibus verbis, clareſcentibus quoque
miraculis, virtus ei divinæ cognitionis infunditur, ejusdem Divinitatis ter-
rorefrenatur, ut pravè agere metuat, ac totis deſideriis ad æternitatis
gratiam pervenire concupiſcat. EULOGIO quoque, Patriarchæ Alexan-
drino, de doctrina ſuæ Eccleſiæ, converſione hæreticorum, concordiaque
Fidelium plauſibilia referenti, Gregorius ita reſcripſit : Quoniam in bonis,
quæ agitis, ſcio quod & aliis congaudetis ; veſtræ quoque gratiæ vicem red-
do : quia dum gens Anglorum in mundi angulo poſita, in cultu ligno-
rum ac lapidum perfida nunc uſque remaneret, ex veſtræ mihi orationis
adjutorio placuit, ut ad eam Monasterij mei Monachum in prædicatio-
nem tranſmittere, Deo auctore, debuiffem : *et. uſque* in eo loco, ubi
eſtis.

Nihilominus eidem Auguſtino ſuper eiſdem miraculis inter alia ſcribit, inquiens :
Scio, quia omnipotens Deus per dilectionem tuam in gentem, quam eligi
voluit, magna miracula oſtendit. Unde necelle eſt, ut de eodem dono cæ-
leſti & timendo gaudeas, & gaudendo pertimeſcas : gaudeas, videlicet, quia

Ann. Chr.
dc. iv.
Martij xix.

XXXVII.

Regeſt. l. 112
Ep. 31 Fel-
cis Episto-
lam habes
in T. 9. Gen-
cil.

1. Cor. 3. 2.

* erat, exu-
retur.

XXXIX.

Lib. 17. Mo-
ral. c. 8.

* reſonare

Regeſt. l. 73
Epist. 30.

XL.
Lib. 9.
Epist. 30.

Ann. Chr. „ Anglorum animæ per exteriora miracula ad interiorem gratiam pertrahuntur;
 DE IV. „ pertimescas verò , ne inter signa , quæ fiunt , infirmus animus in sui præ-
 Martij XII. „ sumptione se elevet , ut unde foras per honorem tollitur , inde per inanem
 „ gloriam intus cadat , &c.

XLI. Quæ autem de Gregorij miraculis penes easdem Anglorum Ecclesias vulgò
 leguntur , omittenda non arbitror , ne studiosi lectoris animus , aut defraudasse
 Anton. p. 2. pervicaciter , aut negligenter præterisse me cognitionem congruam suspi-
 C. 1. tit. 12. cetur. Matrona quædam beato Gregorio , per stationes publicas Missarum sol-
 §. 8. lemnia celebranti , solitas oblationes obtulerat. Cui post mysteria traditurus
 cum diceret : Corpus Domini Nostri IESU-CHRISTI conservet animam tuam :
 lasciva subrisit. Ille continuò dexteram ab ejus ore convertens , partem illam
 Dominici corporis super altare deposuit. Expletis verò Missarum sollempniis ,
 matronam coram populo inquisivit , quamobrem corpus Dominicum sumptu-
 * susceptura ra * ridere præsumpserit. At illa diu mussitans , tandem prorupit , quia panem ,
 inquit , quem propriis manibus me fecisse cognoveram , tu corpus Domini-
 cum perhibebas. Tunc Gregorius pro incredulitate mulieris cum tota plebe se
 in orationem prostravit : & post paululum surgens , particulam panis , quam
 super altare posuerat , carnem factam reperit : quam coram cunctis incredula
 matronæ demonstrans , ad credulitatis gratiam tam illam revocare potuit , quàm
 totum populum confirmare curavit. Rursus itaque in orationem cum eisdem
 prostratus , carnis frustum in panis primordia reformavit.

XLII. Alio quoque tempore vir Dei Gregorius miraculum panè huic simile per-
 S. Ant. ubi petravit. Nam cum petentibus quibusdam Occidentalibus per Legatos , in sin-
 §. 1. gulis pyxidibus sub nominibus petitorum Martyrum , brandeum * solito more
 „ concludens , desuper sigillasset , Legatis largitus est. Illi susceptas Reliquias ve-
 neratione congrua deferentes , postquam quædam itineris milliaria consumpse-
 runt , stultè se tantum viaticum confecisse murmurare coeperunt , si nesciant
 utrum Sanctorum ossa , an magis carnes à Romano Pontifice suscepissent. Ita-
 que communi consilio , remoto Pontificali signaculo , referatisque pyxidibus ,
 particulas brandei reppererunt. Mox ad urbis moenia cum furore nimio rever-
 tentes , per Archidiaconum à Gregorio se delusos fuisse , ut pro Reliquiis
 vilem pannum susciperent , flebiliter querebantur , dicentes , dominos suos
 pulcherrimis pallis abundare , ac per hoc Romanorum vilibus brandeis non
 egere. Fortè tunc Gregorius Missarum sollempnia celebrabat. Quibus expletis , ab
 eisdem Legatis brandeum coram cunctis recipiens , super altare composuit :
 seque cum omnibus in orationem dedit , ut Deus omnipotens , utrum quod à
 lèminibus Apostolorum de more transmissum est , pro Reliquiis Martyrum ve-
 nerari deberet , quantocius indicaret. Deinde ab oratione surgens , incredulos
 * præcepit Legatos propius astare fecit *. Cultellum petiit : more sanctissimi Papæ Leonis ,
 brandeum pupugit : de cujus punctationibus sanguis protinus emanavit. Quo
 miraculo tam Legati confusi , quàm omnes , qui aderant , tremefacti , jussu
 Gregorij cum eo terræ prostrati sunt , nec antè ab oratione cessaverunt , quam
 cuncta brandeorum foramina divinitus clauderentur.

XLIII. Quidam præterea divitum Romanorum relicta conjuge fuerat à Romano
 Pontifice communionem privatus. Quod ille molestissime ferens , & auctoritatem
 tanti Pontificis evacuare non prævalens , magorum suffragia requisivit. Qui
 magnis muneribus persuasi , posse se suis carminibus agere , ut immisso dæmone
 tam diu caballus Pontificis vexaretur , quousque cum seffore suo periclitaretur ,
 fiducialiter promiserunt. Hac incestus iudex pollicitatione latatus , magos juxta
 viam , qua Pontifex ad stationem profecturus erat , in edito stare permisit , ut
 videre transeuntes , non videri à transeuntibus possent. Cùmque magi ex

* Brandeum, Isidoro zonarum genus, velum est quo infra lib. 3. c. 56. & Baron. To. 1. Annal. & Notæ ad
 corpus defuncti, vel sacre Reliquiæ teguntur. Vide Martyrol. 15. Junij.

planetariorum mappulatumque^a processionibus magnum Pontificem cognovissent, immisso dæmone tam fortiter ejus equum vexari fecerunt, ut numquam à sessore, sive à stratoribus teneri posse putaretur. Tunc Gregorius, revelante Spiritu-sancto dæmoniacam immisionem^{*} cognoscens, facto Crucis signo^{*}, tam caballum à præsentī rabie liberavit, quàm maleficos ex latente culmine jubens deponere, perpetua cecitate multavit. Quos reatum suum suggestionē incestū judicis confitentes, ac post multum temporis ad sacri baptismatis gratiam venientes, luminibus quidem, ne magica relegerent, reddere noluit: eos tamen Ecclesiastica stipe nutiri præcepit.

Ann. Chr.
D. C. I V.
Martij XII.

* summis-
sionem
* signaculo

Legitur etiam penes eandem Anglorum Ecclesiam, quòd Gregorius per forum Trajani, quod ipse quondam pulcherrimis ædificiis venustarat, procedens, judicij ejus, quo viduam consolatus fuerat, recordatus atque miratus sit: quod scilicet, sicut à prioribus traditur, ita se habet. Quodam tempore Trajano ad imminētis belli procinctum vehementissimè festinanti, vidua quædam processit flebiliter dicens: Filius meus innocens, te regnante, peremptus est: obsecro, ut quia eum mihi reddere non vales, sanguinem ejus legaliter vindicare digneris. Cūque Trajanus, si sanus reverteretur à prælio, hunc se vindicaturum per omnia responderet: vidua dixit: Si tu in prælio mortuus fueris, quis mihi præstabit? Trajanus dixit*: Ille qui post me imperabit. Vidua dixit: Et tibi quid proderit, si alter mihi justitiam fecerit? Trajanus respondit: Utique nihil. Et vidua: Nonne, inquit, melius tibi est, ut tu mihi justitiam facias, & tu pro hoc mercedem tuam recipias, quàm alteri hanc transmittas? Tunc Trajanus ratione pariter, pietatēque commotus, equo descendit, nec antè discessit, quàm judicium viduæ per semet imminens profligaret. Hujus ergo mansuetudinē judicis asserunt Gregorium recordatum ad sancti Petri Apostoli Basilicam pervenisse: ibique tamdiu super errore tam clementissimi Principis dessevisse, quousque responsum sequenti nocte cepisset, se pro Trajano fuisse auditum*, tantum pro nullo ulterius pagano preces effunderet. Sed cum de superioribus miraculis Romanorum sit nemo qui dubitet, de hoc quod apud Saxones legitur, hujus precibus Trajani animam ab inferni cruciatibus liberatam, ob id vel maxime dubitari videtur, quòd tantus Doctor nequaquam præsumeret pro pagano proflus orare, qui quarto Dialogorum suorum libro docuerit, eandem causam esse, cur non oretur à Sanctis in futuro judicio pro peccatoribus æterno igne damnatis, quæ nunc etiam causa est, ut non non orent sancti homines pro hominibus infidelibus impiisque defunctis: non advertentes, quia non legitur pro Trajano Gregorium exorasse, sed tantum flevisse. Sic enim cū non oraverit Gregorius, plangendo potuit exaudiri, sicuti Moyses cū dolendo taceret, potuit clamasse videri: cui Dominus tacenti labiis: Quid clamas, inquit, ad me? Nimirum Deus omnipotens corda renēsque scrutatur, & frequenter ea misertus concedit, quæ homo quamvis ut carnalis desideret, ea tamen petere non præsumit. Unde Psalmista: *Desiderium pauperum exaudivit Dominus*: &, *Desideria cordis eorum audivit auris tua*. Et notandum, quia non legitur Gregorij precibus Trajani anima ab inferno liberata, & in paradiso reposita: (quod omnino incredibile videtur propter illud, quod scriptum est: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu-sancto, non intrabit in regnum celorum*:) sed simpliciter dicitur, ab inferni folummodo cruciatibus liberata. Quod videlicet potest videri credibile, quippe cū ita valeat anima in inferno existere, & inferni cruciatibus per Dei misericordiam non sentire, sicuti unus gehennæ ignis valet omnes peccatores pariter detinere: sed per Dei justitiam cunctos non valet æqualiter exurere. Nam uniuscujusque quantum meruit culpa, justo Dei judicio tantum sentietur & pena.

XLIV.

* respondit

* V. Notæ
in 2. Viar.
num. 21.

Exo. 147

Psal. 7.
Psal. 9.

Joan. 32

^a Planetati, sunt Diaconi; Mappulati, Subdiaconi: Manipulos vocant, in facis officiis gestare soliti sunt: quorum illi Planetas seu Tunicas, hi mappulas quas

Vide infra lib. 4. cap. 2.

Ann. Chr.
dc. 14.
Martij xii.
XLV.
Ex *Oratio*
spirituali
cap. 192.

#

* vadens

5

* fui

XLVI.
* *id est*
Anglos.
Regist. lib. 5.
Epist. 10.

XLVII.
* *vetustatis*
Lib. 3.
Epist. 26.

XLVIII.

Lib. 4.
Epist. 6.

Nihilominus ex libro, qui à Græcis *καμω* dicitur, à Latinis verò intelligitur campus, vel pratum, præceptor meus inter alia toto orbe jam diffamata miracula interpretatus est, mihi scribens: Enarravit nobis Presbyter nomine Petrus de sancto Gregorio Papa Romano (illinc enim erat reverentissimus hic Presbyter.) Is, inquit, effectus Papa, ædificavit Monasterium virorum magnum, & dedit mandatum, ut nullus Monachorum proprium aliquid haberet usque ad unum obolum. Frater ergo de Monasterio habebat fratrem sæcularem, & postulavit eum, dicens: Casulam^a non habeo: sed fac caritatem: eme mihi. Dicit ei sæcularis frater: Ecce tria numismata suscipiens, compara, qualis tibi placet. Acceptis itaque Monachus tribus numismatibus habebat ea apud se. Alius autem Frater videns eum habentem tria numismata, pergens nuntiavit Abbati. Abbas verò audiens*, retulit beatissimo Papæ. Beatissimus autem Gregorius discens hoc ab Abbate, segregavit eum à communione, tamquam qui solverat Regulam Monasterij. Igitur post modicum temporis moritur Frater segregatus, nesciente Papa. Post duos ergo aut tres dies pergens Abbas nuntiavit ei, quia Frater requievit. In hoc itaque non mediocriter tristatus est, quia antequàm exiret de hac vita, non solvit eum ab excommunicationis epitimio^b: & scribens orationem in pyctatio, dedit uni Diaconorum suorum, jubens ei ire, & super Fratrem legi eam. Erat autem oratio solvens ab excommunicatione defunctum. Vadit ergo Diaconus, sicut præceptum ei fuerat, & super tumulum fratris legit pyctatium, habens orationem. Et ipsa nocte vidit Abbas Fratrem illum defunctum, & dixit ei: Non es mortuus Frater? Ille respondit, Etiam. Et iterum interrogavit eum Abbas: Ubi eras usque hodie? Respondit Frater: Verè domine in custodia, & usque heri non sum* absolutus. Notum itaque factum est omnibus, quia in hora, qua Diaconus orationem dixit super sepulcrum, in ea hora absolutus est ab excommunicatione, & liberata est à damnatione^c anima ejus.

Igitur Gregorius non solum Saxones* in propriis sedibus commanentes Christo Domino dedicavit, verumetiam pueros eorum per exterarum regionum diffusos, suis pretiis comparans annualiter, ad cognitionem Fidei deducebat. Unde CANDIDUM Presbyterum commonet dicens: Pergens, auxiliante Domino Deo Nostro IESU CHRISTO, ad patrimonium, quod est in Galliis gubernandum, volumus ut dilectio tua ex solidis, quos acceperit, vestimenta pauperum, vel pueros Anglos, qui sunt ab annis decem & septem, vel decem & octo, in Monasteriis dati, ut Deo proficiant, comparent; quatenus solidi Galliarum, qui in terra nostra expendi non possunt, apud locum proprium utiliter expendantur. &c. usque debeat baptizare.

Sardinia quoque rusticos mitissimus rector Gregorius in errore vetustissimo* adeo permanere condoluit, ut IANUARIUM Caralitanaum Episcopum pro negligentis increpando, inter cetera scribat: Accidit aliud valde lugendum, quia ipsos rusticos, quos habet Ecclesia, nunc usque in infidelitate remanere negligentia fraternitatis vestrae permisit. Et quid vos admoneo, ut ad Dominum extraneos adducatis, qui vestros ab infidelitate negligitis corrigere? &c. usque ad rectitudinem festinare.

Quod cum Gregorius fructuosè simulque salubriter in Sardinia rusticos processisse cognosceret, etiam in Iudæos patrimoniorum suorum rusticos non dissimiliter est conatus extendere. Unde CYPRIANO Diacono scribit dicens: Pervenit ad me, esse Hebræos in possessionibus nostris, qui converti ad Deum nullatenus volunt. Sed videtur mihi, ut per omnes possessiones, in quibus ipsi Hebræi esse noscuntur, epistolas transmittere debeas, eis ex me specialiter

^a Casula vestis seu tunica Monachorum, licet vulgò somatur pro casula Presbyteri, de qua notanda verba Synodi sub Carlomanno habita anno 742. *De vestibus quoque ut Presbyteri vel Diaconi, non sagis laicorum more, sed casulis utantur ritu servorum Dei*, id

est Monachorum.

^b Epitimum, multa Ecclesiastica; pyctacium, tabellæ litterariæ.

^c Nempe à damnatione Purgatorij non Inferni. Vide Notas in Vitam S. P. Benedicti cap. 23.

promittens, quod quicumque ad verum Dominum Deum nostrum IESUM-
CHRISTUM ex eis conversus fuerit, onus possessionis ejus ex aliqua parte
imminuetur. *Ec. usque* pro Christo dimittimus.

Enimuero tam levigationibus dationum, quam promissionibus regni cæ-
lorum Iudæi per diversa loca redire ad Christum, quem patres eorum nega-
verant, venire * cœperunt. Quibus cum salute animæ vestimenta quoque
baptizandis habilia conferebat. Unde FANTINO Defensori: Domina,
inquit, Abbatissa Monasterij sancti Stephani, quod in Agrigentino * est ter-
ritorio constitutum, indicante, comperimus multos Iudæorum ad Christia-
nam Fidem, divina gratia inspirante, velle converti: sed esse necessarium,
ut aliquis illuc ex nostro mandato debeat proficisci. Proinde hujus tibi aucto-
ritatis tenore præcipimus, ut omni excusatione summotâ, ad præ-
dictum locum pergere, & desiderium eorum tuis, Deo propitio, ad-
hortationibus adjuvare festines. Quibus tamen, si longum vel triste vi-
detur sollemnitate sustinere Paschalem, & eos nunc ad baptismum festinare
cognoscis; ne (quod absit) longa dilatio eorum retro possit animos re-
vocare, cum Episcopo loci ipsius loquere, ut pœnitentia ac abstinencia qua-
draginta dierum indicta, aut die Dominico, aut si celeberrima festivitas for-
tassis occurrerit, eos omnipotentis Dei misericordia protegente, baptizet;
quia & temporis qualitas propter eam, quæ sibi imminet, damnationem *
impellit, ut desideria eorum nulla debeant dilatione differri. Quoscum-
que verò ex eis pauperes, & ad vestem sibi emendam non sufficere posse co-
gnosces, te eis vestem, quam ad baptismum habeant, comparare volumus
ac præbere: in quibus pretium, quod dederis, tuis noveris rationibus im-
putandum. Si verò sanctum Pascha elegerint expectare, iterum cum Episcopo
loquere, ut modo quidem Catechumeni fiant, atque ad eos frequen-
ter accedat, geratque sollicitudinem, & animos eorum admonitione suâ
adhortationis accendat; ut quanto, quæ expectatur, est longa * festivi-
tas, tanto se præparent *, & eam desiderio ferventi debeant sustinere. Item
Petro Episcopo Corsicæ, inter alia: Transmisimus, ait, fraternitati
tuæ quinquaginta solidos ad vestimenta eorum, qui baptizandi sunt, com-
paranda.

Nihilominus pro Arianorum parvulis Fidei Catholicæ sociandis, Gregorius
Pastoralis curæ sollicitudinem prorsus extendit. Quapropter universis Episco-
pis Italiæ scribens, ait: Quoniam nefandissimus Autharichus in hac, quæ nu-
per expleta * est, Paschali festivitate, Langobardorum filios in Fide Catholica
baptizari prohibuit, pro quaculpa eum Divina majestas extinxit, ut sollemni-
tatem Paschæ ulterius non videret; vestram fraternitatem decet cunctos per
loca vestra Langobardos admonere, ut quia ubique gravis mortalitas immi-
net, eosdem filios suos, in Ariana hæresi baptizatos, ad Catholicam Fidem
concilient: quatenus iram super eos omnipotentis Dei placent. Item PRO-
RECTICIO Episcopo Narniensi: Pervenit ad nos, peccatis imminentibus,
in civitate vestra Narniensi mortalitatem omnino crassari: *Ec. usque* faci-
noribus absoluti.

Igitur prudentissimus paterfamilias Christi Gregorius singulis Diaconiis,

* Agrigentum, Gergenty, urbs Episcopalis Siciliae sub Archiepiscopo Panormitano.

b Sollemne fuit quondam in Ecclesia, ut Baptismus sola Paschatis vel Pentecostes vigilia frequentaretur. Qui mos non solum ad Caroli M. tempora viguit in Ecclesia Gallicana, sed usque ad seculum XI. perduravit. Nam in Conc. Rotomagensi anno M. LXXXI. apud Ordericum Vital. lib. 4. Hist. Eccl. pag. 529. statuitur, ne generale Baptisma nisi Sabbato Paschæ & Pentecostes fiat. In Britannia Baptismo aliquando deputati sunt dies Paschæ, Pentecostes, & Epiphaniæ, ut patet ex Synodo S. Patricij c. 19. Plura

Act. SS. Ord. S. B. Saculum I.

item Anglorum millia in Natali Domini baptizantur supra cap. 39. Centè Chlodoveus I. Franc. Rex eadem die Baptismo initiatus est. De Baptismo in die Natali S. Iohannis Bapt. testis est Gregorius Turon. in lib. 8. cap. 9. Synodus tamen Autissiodorensis anno D. LXXXVI. habita solum Paschatis diem can. 18. assignat. Quoad Catechumenorum pœnitentiam, Albaspinæus in lib. 2. Observat. contendit, illam ab Episcopis non fuisse impositam, cui Auctori locus iste non parum adversatur.

c Autharich Rex Langobardorum, anno D. XC. vici-
nèq. Papæ necatus.

Ann. Chr.
D. C. IV.
Martij XII.

S. Anton. in
Chron. 2. c.
3. §. 9.

Reg. lib. 9.
Ep. 24.

vel Xenodochiis viros idoneos deputavit: quos etiam, ut securiùs, immo faciliùs in opere pietatis ac misericordiæ laborarent, huiusmodi privilegiis muniri decrevit. Licet eos, qui pia intentione sollicitudinis curam debilibus ac egenis impendunt, sua apud omnes valeat tueri devotio; melius tamen est, si pro quiete sua de his fuerint muniti, quæ gesserint: ne inde eis inquietitudinis occasio, unde magis laudandi sunt, oriat. *Ec. usque* compensante recipias.

LII.

Hæc quidem Gregorius intra, vel extra urbem studio pietatis exercuit: ceterum PROBUM religiosum Abbatem cum multis pecuniis Hierosolymam destinavit: cujus instantia venerabile Xenodochium constituit & tam ibi, quàm in monte Sina penes Arabiam, Dei famulis sub regimine PALLADI constitutis, quotidiani victus & vestimenti copiam quamdiu vivere potuit, annualiter mittere procuravit.

LIII.

Nihilominus per diversas provincias pro custodia sacrae religionis, rebûsque pauperum strenuè gubernandis, Ecclesiæ suæ viros industrios, rectores patrimoniorum ascivit. In quibus CYPRIANUM Diaconum patrimonij Siculi, PANTALEONEM Notarium Syracusani, FANTINUM Defensorem Panormitani, SERGIUM Defensorem Calabritani, ROMANUM Notarium Apuli, BENENATUM Defensorem Samnitici, ANTHEMIUM Subdiaconum Neapolitani, PETRUM Subdiaconum Campani, CANDIDUM Defensorem Tusci, URBICUM Defensorem Sabini, OPTATUM Defensorem Nursini, BENEDICTUM Notarium * Carfeolani, FELICEM Subdiaconum Appiæ, CASTORIUM Chartularium Ravenatis, CASTORIUM Notarium Histriani, ANTONIUM Subdiaconum Dalmatiani, IOHANNEM Notarium Illyriciani, SYMMACHUM Defensorem Sardiniæ, BONIFACIUM Notarium Corsicani, PANTALEONEM Notarium Liguriæ, HIERONYMUM Defensorem Alpium Cottiarum, HILARIUM Notarium Germanitiani, & CANDIDUM Presbyterum Galliciani. Hæc autem prudentissimus Pater Gregorius, non solum in Romana, sed & per diversas Ecclesias perpetualiter observanda censebat. Unde IANUARIO Caralitano Episcopo inter cetera scribit dicens: Indicatum est nobis, quod laicis quibusdam curam vestri patrimonij committentes, postmodum in rusticorum vestrorum deprædationibus, atque per hoc & fatigationibus fuerint deprehensi, & reddere res quas indecenter retinent, habitas quasi suæ ditionis, quippe vestrae non suppositi curationi postponunt, vobisque despiciant actuum suorum reddere rationem. Quod si ita est, districtè à vobis discuti convenit, atque inter eos, Ecclesiæque vestrae rusticos causam examinari subtiliùs: ut quidquid in eis fuerit fraudis inventum, cum poena legibus statuta reddere compellantur. De cetero verò cavendum à fraternitate vestra est, ne secularibus viris, atque non sub regula vestra degentibus, cujuslibet res Ecclesiæ committantur, sed probatis de vestro officio Clericis: in quibus si quid reperiri poterit pravitate, ut in subditis emendare, quod illicite gestum fuerit, valeatis: quo videlicet apud vos habitus sui officium magis commendet *, quàm excuset.

* Defensor
rem

Reg. lib. 7.
Ep. 66.

* conveniat

LIV.
* singillatim
Iuo p. 6.
C. 344.
Ro. 12.

Singula Ecclesiastici juris officia, singulis quibusque personis singulatim * committi debere jubebat, asserens, quia sicut in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita in Ecclesiæ corpore secundum veridicam Pauli sententiam, in uno eodemque spiritu, alij conferendum est hoc officium, alij committendum est illud: neque uni, quantumlibet exercitatae personæ, uno tempore duarum rerum officia committenda sunt: quia si totum corpus oculus, ubi auditus? Sicut enim varietas membrorum per diversa officia, & robur corporis servat, & pulchritudinem repræsentat: ita varietas personarum per diversa nihilominus officia distributa, & fortitudinem, & venustatem sanctæ Dei Ecclesiæ manifestat. Et sicut indecorum est, ut in corpore humano alterum membrum alterius fungatur officio, ita nimirum noxium simulque turpissimum, si singula rerum ministeria

personis totidem non fuerint distributa. Hinc est, quod quibusdam ambitiosis, sicut in suis litteris, quas ego studio brevitatis omisi, poterit inveniri, moderationis fræna frequenter imposuit. Unde ANTHEMIO Subdiacono pro PASCHASIO Episcopo, qui per semetipsum sibi Major-domus, & Vicedominus permanebat, inter cetera præcepit, dicens: Volumus autem, ut frater noster Paschasius & Vicedominus sibi ordinet, & Majorem-domus: quatenus possit, vel hospitibus supervenientibus, vel causis, quæ eveniunt, idoneus & paratus existere. Si verò vel negligentem eum prospicis, vel ea, quæ dicimus, implere differenter, omnis Clerus ejus adhiberi debet, ut communi consilio ipsi eligant, quorum personæ ad ea, quæ prædiximus, valeant ordinari. Item Ravennatibus Clericis, ad Monasteriorum regimina importunitè tendentibus restitit, IOHANNI Ravennati Episcopo scribens: Pervenit ad me, quod in Ecclesia fraternitatis tuæ aliqua loca dudum Monasteriis consecrata, nunc habitacula Clericorum, aut etiam laicorum facta sunt: dūmque hi, qui sunt in Ecclesiis, fingunt se religiosè vivere, Monasteriis præponi appetunt, & per eorum vitam Monasteria destruantur. Nemo etenim potest, & Ecclesiasticis obsequiis deservire, & in Monachica Regula ordinatè persistere: ut ipse distractionem Monasterij teneat, qui quotidie in Ministerio Ecclesiastico cogitur permanere. Proinde fraternitas tua hoc, quolibet in loco factum est, emendare festinet: quia ego nullo modo patior, ut loca sacra per Clericorum ambitum destruantur. Item MARIANO Episcopo Ravennæ: Dudum ad nos multorum relatione pervenerat, Monasteria in Ravennæ partibus constituta, omnino Clericorum vestrorum dominio prægraviari: ita ut occasione quasi regiminis, ea (quod dici grave est) velut in proprietate possideant. Quibus non modicum condolentes, decessori vestro litteras misimus, ut hoc emendare per omnia debuisset. Sed quoniam vitæ termino citius occupatus, ne hoc onus Monasteriis remaneret, fraternitati vestræ eadem nos scripsisse recolimus. Et quia, ut comperimus, in hujus rei hæc ætenu correctione cessatum est, hæc ad vos iterum prævidimus scripta dirigere. Hortamur ergo, ut omni mora omnique excusatione summoti, ita Monasteria ipsa ab ejusmodi studeatis gravamine relevare, quatenus nullam deinceps in eis Clerici, vel hi qui in sacro sunt Ordine constituti, ob aliud habeant, nisi orandi tantummodo causâ, accedendi licentiam: aut si fortè ad peragenda sacra Missarum fuerint invitati mysteria. Sed ne vel pro cujuslibet Monachi aut Abbatis promotione onus aliquod fortasse sustineant, studendum nobis est, ut si quispiam Abbatum aut Monachorum ex quocumque Monasterio ad Clericatus officium, vel Ordinem sacrum accefferit, non illic aliquam habeat, ut diximus, ulteriùs potestatem: ne Monasteria hujus occasionis velamine, ea, quæ prohibemus, sustinere onera compellantur. Hæc itaque omnia vigilantia cura emendare jam secundò commonita Sanctitas vestra non differat: ne si post hoc negligentes vos esse (quod non credimus) senserimus, aliter Monasteriorum quieti prospicere compellamur. Nam notum vobis sit, quia tantæ necessitati fervorem Dei congregationem amplius subiacere non patimur. Item MAXIMIANO Episcopo Syracusano post aliqua: Presbyteros, Diaconos, ceterosque cujuslibet Ordinis Clericos, qui in Ecclesiis quoquomodo militant, Abbates fieri per Monasteria non permittas: & usque Monachatus impediatur.

Qualiter sanè Gregorius per procuratores Ecclesiasticorum patrimoniorum, velut Argus quidam luminosissimus, per totius mundi latitudinem suæ pastoralis sollicitudinis oculos circumtulerit, non ab re forsitan duxerim

a. Et tamen Gregorius ipse in litteris ad Urbicum Abbatem lib. 9. Epist. 42. *Volumus*, inquit, *ut DOMITIUS Presbyter, Abbas esse Lunensium Monasterij debeat*. Certe in Gallia pauci admodum Abbates Sacerdotij expecies hoc tempore erant, immo & Mo-

nachi. Vide primam S. Maximini Abbatis Mitiacensis Vitam num. 16. Quam ergo hic præscribit Gregorius, specialis pro loco illo constitutio est, ad reuendendam Clericorum Monasteriis inhiantium cupiditatem. Confer cap. 14. suprà.

Ann. Chr.
D. C. I V.
Martij XII.

Lib. 9. Epist.
66.

Lib. 4.
Epist. 1.

Lib. 7.
Epist. 42.

Reg. lib. 5.
Ep. 11. In d.
12.

L V.
S. Ant. in
chron. p. 2.
tit. 12. §. 104.
Reg. lib. 1.
Ep. 37.

Ann. Chr.
D. C. I V.
Diac. II XII

perstringendum. At enim in epistola ANTHEMIO Subdiacono : Discedenti
tibi mandavimus , & postmodum præceptis discurrentibus injunxisse me
memini , ut curam pauperum gereres : & si quos illic egere cognosceres ,
scriptis recurrentibus indicares : & vix de paucis hæc facere curasti. Volo
autem , ut Domnæ Patriarchiæ meæ mox , ut præsentem iussione suscepis ,
offeras ad calciarium puerorum , solidos quadraginta , & tritici modios qua-
dringentos : Domnæ Palatinæ relictæ Urbici solidos viginti , & tritici modios
trecentos : Domnæ Vivianæ relictæ Felicis solidos viginti , & tritici modios
trecentos , qui omnes simul octoginta solidi in tuis rationibus imputentur.
Summam verò pensionis sub festinatione trans mitte * , & ad Paschalem diem ,
Domino auxiliante , occurrito. Item eidem : Insinuaturnobis est , ancillas
Domini quasdam Nolanæ civitatis , in Boritana domo commorantes * , ni-
miam victûs , vestitûsque penuriam sustinere. Quibus ex præcepto Dei sub-
venire nos convenit , & inopiam earum , quantum possumus , donante Do-
mino sublevare. Propterea * experientia tuæ præsentis iussione mandamus ,
ut hac præsentis nona * Indictione quadraginta in auro eis solidos dare de-
beas : & deinceps succedentibus Indictionibus annuos viginti solidos mini-
strare , qui tuis possint rationibus imputari. Præterea PAULINO Presbytero
Monasterij sancti Erasmi , quod in latere montis Soractis situm est , sed &
duobus Monachis in Oratorio sancti Archangeli servientibus , quod in Lu-
cullano nostro castro juxta sancti Petri Basilicam esse dinoscitur , binos te
tantummodo solidos dare præcipimus , qui & ipsi tuis rationibus imputen-
tur. Ita ergo fac , ut impensæ mercedis tu quoque participium fortiaris.
Item eidem : Si in proximorum necessitatibus , habita compassione , benigna
mente concurrimus , nostris proculdubio petitionibus clementem Dominum
reperimus. Palatina siquidem illustis femina continua hostilitate insinuavit se
plurimis necessitatibus subjacere. Propterea experientiæ tuæ præsentis auctoritate
præcipimus , ut ei pro sustentatione ejus annuos solidos triginta dare nō differas ,
qui tuis possint postmodum rationibus imputari. Ita ergo fac , ut & tu bene mini-
strando mercedis cōmodum percipias , & nostra ad effectum præcepta perducas.
Item PETRO Subdiacono : Insinuaturnobis est Marcellum Barum-
tanæ Ecclesiæ , ibidem in civitate Panormitana in Monasterio sancti Adria-
ni in poenitentiam deputatum , non solum victûs necessitatem pati , sed &
nuditatis nimiam sustinere molestiam. Pro qua re necesse habemus strenuita-
ti tuæ præsentis iussione præcipere , ut ipsi pro victu ac vestimento , stratoque
ad continentiam , pueroque ejus annonam , quantum prospexeris satis esse ,
constituas : *Ecce usque* participari mercede. Item eidem Monasterium S. Ar-
changeli , *Ecce usque* sollertes persisterint. Item eidem : Divina præcepta nos
admonent , *Ecce usque* particeps inveniri.
Item Gregorius CYPRIANO Diacono : Cosmas ex variis periculorum
necessitatibus , multis se dicit debitis obligatum , ita ut pro eis à credito-
ribus suis suos dicat filios detineri. Quæ res , si ita est , nos omnino com-
moveret * , *Ecce usque* esse reputandum. Idem eidem : Zeno frater & Coëpis-
copus noster , quosdam in civitate sua alimoniarum necessitatem innotuit ,
sustinere. Quibus quoniam , ut possibile est , aliquod desideramus ferre
consultum , idcirco dilectionem tuam antedicto Fratri nostro mille modios
tritici , aut , si plus levare potuerit , usque ad duo millia scriptis te dare præ-
sentibus deputamus. Hortamur ergo , ut in his præbendis nullam moram ,
aut excusationem adducas : quatenus , dum tempus finit , & hinc cum Dei
adjutorio sine periculo ad propria remeare , & citius necessitatem patien-
tibus valeat subvenire. Item Gregorius EUSEBIO religioso Abbati. Cre-
dat mihi caritas tua , quia valde contristatus sum de tristitia tua , & *cetera*.
Propterea centum solidos per Petrum subdiaconum dilectioni tuæ dari se-
cimus * , quos peto , ut absque injuria suscipias.

* adducito
Reg. lib. 1.
ep. 23. c. 3.
* Aborita-
na domo
commoran-
tes

* præterea
* de hac
præf. nova

Reg. lib. 1.
ep. 65. Ind. 9.

Reg. lib. 1.
ep. 18. Ind.
9.

Lib. 2. Epist.
1. & 44.

Reg. lib. 2.
ep. 55. c. 7 & 8.

* commo-
vit

Reg. lib. 5. ep.
4. Ind. 14.

Reg. lib. 2. ep.
24. Ind. 10.

* manda-
mus

Item Gregorius CANDIDO Defensori. Necessitatem patientibus Pontificale convenit adesse subsidium. Pro quo * experientia tua praesenti auctoritate praecipimus, quatenus Albino privato luminibus, filio quondam Martini coloni, singulis annis duos tremisses sine aliqua dilatione praestare non desinat: non dubitatura, suis hoc sine dubio rationibus imputari. Item Gregorius FANTINO Defensori: Lator praesentium, Cosmas Syrus, in negotio, quod agebat, debitum se contraxisse perhibuit: quod & multis aliis, & lacrymis ejus attestantibus verum esse credimus. Et quia centum quinquaginta solidos debebat, volui ut creditores illius cum eo aliquid paciscerentur: quoniam & lex habet, quod homo liber nullatenus pro debito teneatur, si res defuerint, quae possint eidem debito addici. *Ecce usque* scripto conficiant. Item Gregorius CASTORIO Diacono, & chartulario Ravennae, inter cetera: Valerianum Monachum, quem emendatum in Monasterio beati Iohannis in Classe posito tradidisti, in eodem eum Monasterio sine dubio volumus permanere. Praeterea ne quam necessitatem in expensis tua experientia patiat, de redditibus sanctae Romanae Ecclesiae, qui illic te providente aggregati sunt, omnes expensas tuas te facere volumus: & si quid superfluerit, nobis, cum veneris, defer. Item Gregorius ROMANO Defensori: Divinorum nos admonent eloquia praceptorum, necessitatem patientibus Ecclesiasticum praebere subsidium. Quia ergo dilectissimus filius noster Cyprianus Diaconus, Gaudiosum Defensorem Sedis nostrae qui Syraculis degere comprobatur, paupertatis asseruit inopiam constringi; idcirco experientiae tuae praesentium auctoritate mandamus, ut a praesenti secunda Indictione sex solidos annis singulis ei dare non differas, ut & ille huius remedii solatio potiatur, & tu quod dederis, tuis sine dubio noveris rationibus imputandum.

Item Gregorius Libertino Expratori: Quanta vos saeculi huius premat angustia, incognitum non habemus. Sed quia in summa tribulatione positus sola est consolatio misericordia Creatoris, in eum spem vestram ponite, ad ipsum vos tota mente convertite, qui & iuste, quem vult, permittit affligi, & confidentem in se misericorditer liberabit. *Ecce usque* beneficia aeterna praestare. Item Gregorius PHILIPPO Episcopo: Suscepi Epistolas dilectionis tuae, in quibus mihi innotescere curasti *, quod vir venerabilis Andreas Presbyter de hac luce migraverit. De cujus ereptione gravissus sum, quia ad ea quae semper experiri gaudia aeterna pervenit. De solidis vero, qui pro faciendo Xenodochio a filio nostro Probo abbate Hierosolymis relictus sunt, hoc quod deliberatum fuerat, ut fieri debuisset, immutare non potui, sed benedictionem parvulam sanctitati vestrae quinquaginta solidos transmissi.

Longum est, nimisque difficile, si elemosynarum ejus saltem huiusmodi prosequar actiones: hoc breviter assero, quia & non petentibus ultro distribuit, & omnibus sibi petentibus hilariter ministravit. Unde Eliae Presbytero & Abbati Provinciae Isauriae: Evangelia, inquit, sicut mandastis transmissimus. Et post pauca: Solidos autem vobis voluistis pro necessitatibus Cellae quinquaginta transmitti: *Ecce usque* praesumere debetis.

Item eidem IULIANO: Gloriam vestrae scripta suscipiens, legenda laetus aperui, sed tristis perlecta replicavi. In eis quippe dicebatur, quod pudoris causa fuerit, mihi vos ea quae dicenda erant, tempore multo tacuisse. Et certum est, quia minus amatur, qui adhuc erubescitur. Absque modo contristatus sum, quia me a vobis comperi minus, quam aestimaveram amari. In hoc autem valde me continetis, si mercedis causas mihi assidue providendas studiosè non requiritis. Nec debet esse verecundiae ei aliquid de elemosynis importunè dicere, quem constat non suas, sed ad dispensandum res pauperum habere, *Ecce usque* benedictio offertur.

Ann. Chr.
D.C. LV.
Martij XII.
LVIII.
Reg. lib. II.
ep. 41.

* c2

* Salerio

* omnimo-
do

LIX
Lib. I. ep. 42.
* potuimus
* in

* aggravari

* perierunt

* autem

IX.

Reg. lib. I.
Epist. 70.

* Februario

* intantum

LXI.

Sanè quia sunt nonnulli, qui ea quidem quæ habent tribuunt, sed aliena quæ non habent rapere non desistunt; & dum valde videri munifici appetunt, violenter ab habentibus auferunt, quæ quasi misericorditer non habentibus largiantur; duas hîc Gregorij epistolas infero, quibus liberalitatis ejus innocentia mirabiliter doceatur. Ait enim in epistola PANTALEONI Notario: *Experientia tua, quod vel quale apud sacratissimum corpus beati Petri Apostoli jusjurandum præbuit, memor est. Unde nos quoque securi discussionis tibi * causas in patrimonio partis Syracusanæ commisimus. Oportet ergo te fidem tuam, & ejusdem beati Petri Apostoli timorem semper ante oculos habere, atque ita agere, ut neque in præsentī vita ab hominibus, neque ab omnipotenti Deo in extremo judicio valeas reprehendi. Valerio * siquidem Chartulario nostro narrante cognovimus, quia modium, cum quo coloni Ecclesiæ frumenta dare compellebantur, viginti & quinque sextariorum inveneris, quod omnino * exsecrati sumus, atque eandem discussionis causam te tardè fecisse dolumus. &c. usque examine habebis.*

*Item idem PETRO Subdiacono: Quod responsalem tuum tardè dimissimus, Paschalis festivitatis occupationibus implicati eum relaxare citius minime valuimus *. Causas verò de * quibus indicandum curasti, omnes subtiliter perquirentes, qualiter disposuimus, inferius agnosces. Cognovimus rusticos Ecclesiæ vehementer in frumentorum pretiis gravari *, itaut instituta summa eis in comparatione, abundantia tempore non servetur. Et volumus, ut juxta pretia publica in omni tempore sive minùs, sive amplius frumenta nascantur, in eis comparationis mensura teneatur. Frumenta autem, quæ naufragio pereunt *, per omnia volumus reputari: ita tamen ut à te negligentia ad transmittendum minimè fiat: ne dum transmittendi tempus negligitur, damnum ex vitio vestro generetur. Valdè enim * iniquum & injustum esse perspeximus, ut à rusticis Ecclesiæ de sextariaticis aliquid accipiatur, & ad majorem modium dare compellantur, quàm in horreis Ecclesiæ infertur. &c. usque Audisti quid volo: vide, quid agas.*

Haftenus de Gregorianæ liberalitatis innocentia me retulisse sufficiat. Ceterum, quia famis tempore, ut videlicet haberet unde Christi pauperibus subveniret, frumenta comparare studebat, nullo modo prætermittam. Ait enim in alia epistola eidem PETRO Subdiacono inter cetera: *Quinquaginta auri libris nova frumenta ab extraneis comparata, & in Sicilia in locis, in quibus non pereant, reponere: ut mense Februario illuc naves, quantas possumus, dirigamus, ut hæc eadem ad nos frumenta deferantur. Sed & si nos transmittere cessamus, ipse naves provide, ut ad nos auxiliante Domino hæc eadem frumenta Februario mense transmittere, exceptis dumtaxat frumentis, quæ nunc mense Septembrio *, vel Octobrio juxta consuetudinem transmitti præstolamur. Ita ergo tua experientia faciat, ut sine alicujus vexatione coloni Ecclesiastici frumenta congregentur: quia tam * hîc parva nativitas fuit, ut nisi auxiliante Deo de Sicilia frumenta congregentur, fames vehementer immineat.*

Hujus liberalitatis multitudinem quidam Eremitarum, vir magnæ virtutis, qui nihil in mundo possidebat præter unam cattam, quam blandiens crebrò quasi cohabitatricem in suis gremiis refovebat, cognoscens, orasse fertur ad Dominum, ut sibi ostendere dignaretur, quam futuræ remunerationis mansionem sperare debuisset, qui pro illius amore sæculum deferens, nil ex ejus divitiis possideret. Cùmque nocte quadam dormiret, cognoscit sibi revelatum fuisse, ut cum Gregorio Romano Pontifice mansionem sibi præparandam sperare debuisset. At ille fortiter ingemiscens, parum sibi profuisse voluntariam rerum inopiam, tantæque suæ remotionis jejunia putabat, si cum eo mansionem reciperet, qui tantis mundialibus divitiis redundaret. Cùm verò Gregorianas divitias

divitias suæ paupertati die noctûque suspirando conferret, alia nocte quiescens, ^{Ann. Chr. D.C. IV. Martij XII.} audivit sibi Dominum in somnis dicentem : Quando divitem non possessio divitiarum faciat, sed cupido; cur audes paupertatem tuam Gregorij divitiis comparare, qui magis illam cattam quàm habes, quotidie palpando, nullique conferendo, diligere comprobaris, quàm ille, qui tantas divitias non amando, sed contemnendo, cunctisque liberaliter largiendo, dispergit? Ita solitarius increpatus Deo gratias retulit: & qui meritum suum decrevisse putaverat, si Gregorio conferretur; orare vehementius cœpit, ut cum eo mansionem quandoque percipere mereretur. Sed istius jam secundi libri finis adveniat, ut, quæ secutura sunt, auxiliante Dominò, tertiùs prosequatur.

CAPITA TERTII LIBRI.

- CAP. I. **Q**UIBUS Gregorius studiis commissam sibi regebat Ecclesiam.
- ij. Quantis auctoritatibus contra simoniacam, & Neophytorum hæreses dimicavit.
 - iii. Pro eisdem heri Synodum iussit.
 - iv. Contra eandem totis viribus non pugnantem, cum Simone mago portionem habituros prædixit.
 - v. Quàm sapienter etiam pastellaticum pro usu Pallij, vel consecratione Pontificis, dari sive accipi prohibuerit.
 - vj. Tria genera simoniacæ dationis notavit.
 - vij. In ordinandis Episcopatibus, neque Cardinalibus Ecclesiæ suæ, neque Monachis pepercit.
 - viii. Violenter neminem omnino promovit.
 - ix. Violenter promotos, in pristinum gradum reduxit.
 - x. Ab aliis calumniosè dejectos in ordines suos restituit.
 - xj. Forenses ad cardinem revocavit.
 - xij. Undecunque meliores eligere potuerat, Episcopos consecrabat; & quanta distinctione cōsecrandos examinaret.
 - xiii. Etiam alterius diœcesis Episcopos ad regendas suæ diœcesis Ecclesias invitabat.
 - xiv. Quemadmodum Episcopatum sedes unierit.
 - xv. Vacantes Episcopos, vacantibus incardinavit Ecclesiis.
 - xvj. Inthronizatis Episcopis expulsos Præsules junxit.
 - xvij. Sedium loca mutavit.
 - xviii. Nulla occasione Pontificem ab una in aliam Ecclesiam, aut mutavit, aut mutari permisit.
 - xix. Alterius parœcianum sibi Cardinalem sacrauit.
 - xx. Qualiter alterius Ecclesiæ Clericos, aliis incardinari permiserit.
 - xxj. Numquam prioribus Clericis posteriùs ordinatos prætulit.
 - xxij. Qualiter defunctorum Episcoporum Ecclesias vicinis visitatoribus committebat.
 - xxiii. Pro inventario faciendo, nihil accipiendum decrevit.

Auct. SS. Ord. S. B. Sæculum I.

- CAP. Consuetudines dationum, vel exeniorum repulit.
- xxiv. Episcopos ad urbem Romanam, nisi semel in quinquennio, venire statuit.
 - xxvj. Etiam rerum pretia suscipere recusavit.
 - xxvij. Suffraganeis suis Episcopis necessaria prærogavit.
 - xxviii. Quàm curiosè ab eisdem sanctitatem, sapientiã, & liberalitatem quærebat.
 - xxix. Marinianum episcopum avaritia notat.
 - xxx. Serenum episcopum, pro contractis imaginibus arguit.
 - xxxj. Ianuarium episcopum suas injurias vindicantem deterret.
 - xxxij. Eundem pro exaratione messis exasperat.
 - xxxiii. Desiderium Episcopum pro lectione librorum gentilium corripit.
 - xxxiv. Natalem Episcopum de negligentia simulque conviviis reprehendit.
 - xxxv. Quàm facitissimè eundem propriis assertionibus obligat.
 - xxxvi. Episcopos ab Ecclesia deesse vetuit.
 - xxxvij. Episcopos per diversa loca non vagari censuit.
 - xxxviii. Lapsum propriæ amitæ non dubitavit memoriæ commendare.
 - xxxix. Vitalianum Episcopum, pro femina quæ religiosum habitum mutaverat, arguit.
 - xl. Sergium Defensorem pro negligentia reprehendit.
 - xlj. Paschasium Episcopum pro fabricana vis, & sui vilitate compescuit.
 - xliij. Campanorum Episcoporum, & Victoris Panormitani negligentias increpat.
 - xliij. Quàm moderatè Andream Episcopum, pro concubina dijudicat.
 - xliv. A pravis consiliariis abstinendum censuit.
 - xlv. Lapsos, vel criminosos ab Episcoporum familiaritate repulit.
 - xlvj. Restringendam præpolorum iram, & unius culpam alij non esse nocivam statuit.
 - xlviij. Liberos homines verberari, vel includi vetuit.
 - xlviij. Qualiter iudicum vitia redarguens publicavit.

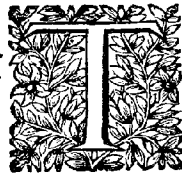
- Anth. Chr. CAP. xlix. Instigante diabolo iudices contra
 DC. IV. cum sœviverunt.
 Martij xii. I. Mauricio Imperatori, pessimam legem
 ferenti, viriliter contradicit.
 Ij. De hypocrisi Iohannis Constantinopoli-
 tani Episcopi se universalem fatentis.
 Iij. Augustales litteras pro eo supplicantes
 redarguit.
 liij. Tempora Mauritij, morēsque deturpat.
 liv. Superbiā hypocrītæ sapienter enervat.
 lv. Constantiam suam demonstrans, asserit
 se pro Imperatore fidem nullatenus

- perditurum.
 CAP. lvj. Quamobrem postulas Reliquias
 Imperatrici non dederit.
 lvij. Vsq̃ue ad illa tempora Romanus Pon-
 tifex pro Reliquiis brandeum con-
 ferebat.
 lviii. Quantis miraculis vestes sancti Iohan-
 nis claruerint.
 lix. Quid sit de ejusdem vestibus sentien-
 dum.
 lx. Gregorius pestem universalis nominis,
 à totius Ecclesiæ universitate repulit.

LIBER TERTIUS,

*Quo exponitur, quemadmodum S. Gregorij vita doctrinæ
 responderit.*

I.
*S. Ant. chr.
 p. 2. c. 3. tit.
 12. §. 5.*

ALIBUS venerabilis Papa Gregorius commissam sibi di-
 vinitus Ecclesiam studiis efficaciter gubernabat. Iam Ligures,
 Venetos, Iberos, aliōsque à schismate sub libello confessos,
 Chalcedonensem Synodum venerari compellens, ad unitatem
 sanctæ Ecclesiæ revocarat. Iam Barbaricinos, Sardos, &
 Campaniæ rusticos tam prædicationibus, quàm verberibus
 emendatos, à paganizandi vanitate removerat. Iam Donatistarum hære-
 sim penes Africam, Manichæorum penes Siciliam, Arianorum penes Hispa-
 niam, Agnoetarum verò penes Alexandriam, scriptorum suorum validissi-
 mis auctoritatibus, importunissimisque legationibus, Domino suffragante,
 à corpore totius sanctæ matris Ecclesiæ sequestrarat. Sola penes Galliam
 Neophytorum hæresis, quot simoniaciis muneribus, quasi tot radicibus pul-
 lulans, longè latèque prorsus excreverat, & manabat. Contra quam vene-
 rabilis Pater apud BRUNICHILDEM Reginam, THEODERICUM quo-
 que & THEODOBERTUM Francorum Reges, fortiter expugnavit: do-
 nec collecta generali Synodo hanc sub anathemate damnandam penitus
 impetraret. Nec antè SYAGRIO Episcopo Augustudunensi, Regina &
 Regibus multis precibus flagitantibus, Pallium dedit, quàm, præsentē
 Cyriaco suo Abbate, ipsi, quod de propellendis hæresibus moniti fuerant, ad-
 implerent.

II.
*Regist. l. 7.
 Eosf. 113.
 Grat. dist.
 61. cap. 1.*

* improvi-
 sus

* ipse nef-
 cit

* Sacerdo-
 tis
 * & sanctis

Nam pro his BRUNICHILDE Reginæ inter cetera scribit, dicens:
 „ Sacerdotale officium in tantam illic, sicut didicimus, ambitionem per-
 „ ductum est, ut Sacerdotes subito (quod grave nimis est) ex laicis ordi-
 „ nentur. Sed quid isti acturi, quid populo præstaturi sunt, qui non ad uti-
 „ litatem, sed fieri ad honorem, Episcopi concupiscunt? Hi ergo qui nec-
 „ dum, quod docere debeant, didicerunt, quid aliud agunt, nisi, ut pau-
 „ corum provectus illicitus, fiat multis interitus, & in confusionem Ecce-
 „ siasticæ moderationis obsecratur deducatur? Quippe ubi nullus regularis
 „ ordo servatur. Nam qui ad ejus regimen improvidus *, vel præcipitatus
 „ accedit, qua admonitione subjectos ædificet, cujus exemplum non ratio-
 „ nem docuit, sed errorem? Pudet profectò, pudet aliis imperare, quod
 „ ipsi nesciunt custodire *. Nec illud quidem, quod simili emendatione ra-
 „ dendum est, præterimus: sed omnino execrabile, & esse gravissimum de-
 „ testamur, eo, quòd sacri illic Ordines per simoniacam hæresim, quæ prima
 „ contra Ecclesiam orta est, & districta maledictione damnata est, conferan-
 „ tur. Hinc ergo agitur, ut Sacerdotij * dignitas in despectu, & sanctus * sit
 „ honor in crimine. Perit utique reverentia, adimitur disciplina: quia, qui
 „ culpas debuit emendare, committit, & nefaria ambitione honorabilis Sa-

cerdotij ducitur in depravationem censura. Nam quis denuo veneretur, quod venditur? Aut quis non vile putet esse, quod emitur? Unde valde contristor, & terræ illius condoleo: quia dum Spiritum sanctum, quem per manus impositionem omnipotens Deus hominibus largiri dignatur, Divino munere habere despiciunt, sed præmiis assequuntur; Sacerdotium illic subsistere diu, non arbitror. Nam ubi dona supernæ gratiæ venalia indicantur, ad Dei servitium non vita quæritur; sed magis contra Deum pecuniæ venerantur.

Item de eisdem THEODORICO, & THEODEBERTO Regibus Francorum post aliqua: Fertur Simoniaca hæresis, quæ prima contra Dei Ecclesiam diabolica plantatione subrepsit, & in ipso ortu suo, zelo Apostolicæ ultionis percussa atque damnata est, in regni vestri finibus dominari, &c. usque negligit emendare.

Item pro eisdem hæresibus SYAGRIO, Episcopo Augustudunensi, & aliis Episcopis: Nuncio apud nos olim discurrente vulgatum est, quod in Galliarum partibus sacri Ordines per simoniacam hæresim conferantur, &c. usque correptionis adduci. Et post pauca. De his itaque, quæ superius dicta sunt, fraternitatem vestram*, auctore Deo, volumus Synodum congregare: atque in ea Reverendissimo Fratre nostro AREGIO Episcopo, & dilectissimo filio nostro CYRIACO Abbate mediantibus, omnia, quæ sanctis Canonibus, sicut prædiximus, sunt adversa, districtè sub anathematis impositione* damnentur: idest, ut nullus pro adipiscendis Ecclesiasticis ordinibus dare aliquod commodum præsumat, vel pro datis accipere; neque ex laico habitu quisquam repente audeat ad locum sacri regiminis pervenire: neque ut aliæ mulieres cum Sacerdotibus habitent, nisi quæ sacris Canonibus sunt permiffæ.

Has pestiferas hæreses cernens prudentissimus Doctor Gregorius, per Sacerdotum conniventiam, sive taciturnitatem magis magisque diffusis muneribus, quasi pestifer cancer, non solum infirma posse corrodere, verumetiam fortia membra mucrone pulcherrimarum rerum corrumpere, divino zelo commotus, VICTORI Episcopo generalem sententiam protulit, dicens: Quisquis ad hoc facinus, videlicet simonia, ac neophytorum hæresim emendandam, officij sui consideratione vehementer non arserit: cum ipso se habere non dubitet portionem, à quo prius hoc piaculare flagitium sumpsit exordium.

Cum verò quosdam cognosceret, ad evitanda simoniacæ hæresis crimina, pestiferæ negotiationis munera pastellaticum callidè vocitare, ac huiusmodi mutato nomine, suæ cupiditatis avaritiam velle contegere; prudentissimus Doctor Gregorius sententiam, quam in primordio sui Pontificatus coram Synodo promulgaverat, iteratò protulit, dicens: Antiquam patrum regulam sequens, nulli umquam de ordinationibus accipiendum esse constituo: neque ex datione Pallij, neque ex traditione chartarum, neque ex ea, quam nova per ambitionem simulatio invenit, appellatione pastelli. Quia enim in ordinando Episcopo Pontifex manum imponit, Evangelij verò lectionem minister legit, confirmationis autem ejus epistolam Notarius excipit*: sicut Pontificem non decet manum, quam imponit, vendere: ita minister, vel Notarius non debet in ordinatione ejus vocem suam, vel calamum venundare. Pro ordinatione ergo, vel Pallio, seu* chartis atque pastellis eundem, qui ordinandus est, vel ordinatur, omnino aliquid dare prohibeo. Ex quibus prædictis rebus si quis hinc aliquid commodi appellatione exigere, vel petere fortè præsumpserit, in districto Dei omnipotentis examine reatui subjacebit.

Item IOHANNI Episcopo Corinthiorum, post multa: Novit, inquit, fra-

* Aregius seu Aredius, de quo hic, fuit Episcopus Vapincensis, Gregorio carissimus, quem ad Synodum illam invitavit lib. 7. Epist. 115.

Ann. Chr.
D. C. 1 v.
Martij XII.

Grat. dist.
100. c. 3.

„fraternitas vestra, quia prius Pallium, nisi dato commodum, non dabatur. Quod
„quoniam incongruum erat, facto Concilio ante corpus beati Petri Apostolorum
„principis, tam de hoc, quàm de ordinationibus, aliquid accipere sub districta
„interdictione vetuimus. Oportet ergo, ut neque per commodum, neque per
„gratiam, aut per quorundam supplicationem aliquos ad sacros Ordines con-
„fentiat, vel permittatis adduci.

VI.

Homil. 4.
in Evang.
Grat. l. 1. q. 1.
cap. 114.

Isa. 55. 6.

Sed astuta turpissimæ cupiditatis iniquitas non sufferens tantis se commodis,
licet turpissimis, immo periculosis, angustari, commentum satis artificio-
sum reperit: quo scilicet illos Sacerdotio sublimaret, qui sibi post consecrationem
tanto subiectiores esse debuissent, quanto non divino, quin potius humano
judicio se fuisse promotos, ipsi proculdubio reputarent. Quapropter omni-
potentis Dei præco Gregorius in Evangeliorum tractatibus, ut scilicet frequen-
tius legi, vel audiri potuisset, disputat, inquiens: Sunt nonnulli, qui qui-
dem nummorum præmia ex ordinatione non accipiunt, & tamen sacros Or-
dines pro humana gratia largiuntur: atque de largitate eadem, laudis so-
lummodo retributionem quarunt. Hi nimirum, quod gratis acceperunt,
gratis non tribuunt: quia de impenso officio sanctitatis, expetunt nummum
favoris. Unde bene, cum justum virum describeret, Propheta ait: *Qui ex-*
cutit manus suas ab omni munere. Neque enim dixit: Qui excutit manus suas
à munere, sed adjunxit, ab omni: quia aliud est munus ab obsequio, aliud
munus à manu, aliud munus à lingua. Munus quippe ab obsequio est sub-
jectio indebitè impensa: munus à manu, pecunia: munus à lingua, favor.
Qui ergo sacros Ordines tribuit, tunc ab omni munere manus excutit, quando
in divinis rebus non solum nullam pecuniam, sed etiam humanam gratiam
non requirit.

VII.

* Festum

Hæ sunt Gregorij super simoniacis & illicitis ordinationibus doctissimi Papæ
sententiæ, quas ipse summo cultu servasse docetur, in eo, quod ab ipso suæ
consecrationis exordio per omnem diœcesim suam Episcopos undecumque
meliores invenire potuit, studiosissimè ordinavit. Et si quando necessitas ordi-
nandi Sacerdotis obrepit, neque Cardinales Ecclesiæ suæ, neque Monachos
Monasterij sui penitus excusavit, quo minus illis Ecclesiam regendam com-
mitteret, qui exemplis, & verbis pariter illam ædificare melius potuissent. Nam,
ut pauca de multis contingam, ex Presbyteris Cardinalibus Ecclesiæ suæ con-
secravit Episcopos, BONIFACIUM Rhegij, HABENTIUM Perusij, & DONUM
Messanæ Siciliæ. Ex Subdiaconibus verò GLORIOSUM Ostiæ, FAUSTUM * Ca-
puæ, PETRUM Trecis, & CASTORIUM Arimini. At verò ex Monachis Mona-
sterij sui, MARINIANUM Ravennæ, MAXIMIANUM Syracusis, & SABINUM
Callipoli Præsules ordinavit. Sed & AUGUSTINUM penes Anglos à Galliarum
Episcopis ordinari præcepit. Per quem nihilominus ad Episcopatum in eadem
gente Monachi ejusdem Patris, tempore diuerso, provecti sunt: MELLITUS,
IUSTUS, LAURENTIUS, & PAULINUS. Solis Diaconibus Apostolicæ Sedis super
hac quodam modo parte parcebat: quorum cum decem & novem plenitudine
redundaret, ipse BONIFACIUM, FLORENTIUM, & EPIPHANIUM consecravit.
Nec quemquam eorum ab officio, nisi LAURENTIUM Archidiaconum pro su-
perbia, reliquisque criminibus, in Basilica Lateranensi, quæ dicitur Aurea, ubi
mox HONORATUM Archidiaconum constituit, sequestravit.

VIII.

* Duci

Reg. lib. 1.
Ep. 15.
Lud. 21.

Cumque Gregorius percepta occasione suæ Ecclesiæ Cardinales, si tamen
consentirent, satis voluntariè proveheret; neminem prorsus, quantacumque
necessitate coactus, violenter promovere certabat: ne sub hujusmodi occa-
sione, quemquam eliminando deponere videretur. Unde SCHOLASTICO Iudici *
„Campaniæ scribens, ait: Dum de Neapolitanæ civitatis cura destituta Sa-
„cerdotis solatio vehementius angeremur, supervenientes præsentium latores
„cum decreto in Florentium Subdiaconum nostrum confecto, aliquid nobis in
„tanto cogitationis pondere relevationis invenerant: sed dum præfatus

Subdiaconus noſter refugiens civitatem ipſam, ordinationem ſuam lacryma-
biliter evitaſſet : quaſi ex majori quadam deſperatione , noſtram cognoviſſe
creviſſe mœſtitiã. Atque ideo ſalutantes , hortamur magnitudinem veſtram ,
ut convocantes priores , vel populum civitatis , de electione alterius cogite-
tis , qui dignus poſſit cum Dei * ſolatio ad Sacerdotium promoveri. In quo
decreto ſollemniter factò , atque ad hanc urbem tranſmiſſo , ordinatio illic tan-
dem , Chriſto auxiliante , proveniat.

Ab aliis quoque violenter promotos , in gradus priſtinos revocabat. Unde
ANTONIO Subdiacono ſcribens , ait : Honoratus Archidiaconus Eccle-
ſiæ Salonitanæ à ſanctæ memoriæ deceſſore meo , miſſa ſupplicatione , po-
poſcerat , ut ab Antiſtite ſuo invitatus provehi ad fortioris gradus ordinem ,
contramorem , nullatenus cogeretur , &c. uſque acceptione perſonæ , ſerva-
mus. Item Honorato Salonitano , jam ex Presbyterio in Diaconatum re-
ducto : Dudum quidem deceſſoris noſtri noſtræque præceptio ad dilectio-
nem tuam cucurrerat , in qua , & de objectis tibi calumnioſe capitulis fueras
abſolutus , & in tui gradus ordinem ſine aliqua inſtituimus altercatione reſti-
tui , &c. uſque occasione præjudicet. Item eidem in alia Epistoſa poſt multa :
Sed etiam nunc dico , aut eaſdem perſonas , videlicet Iohannem Chalce-
donenſem , & Athanaſium Iſaurios Presbyteros in ſuis ordinibus ſuſcipe , eiſ-
que quietem præbe : &c. uſque exigit fidem.

Item Cardinales violenter in Parochiis ordinatorum forenſibus , in priſti-
num cardinem * Gregorius revocabat. Quapropter Iohanni Episcopo Syra-
cuſano ſcribens ait : Quorundam ad nos relatione pervenit , Coſmam , qui
ex Monacho Monasterij ſanctæ Lucie , à deceſſore tuo memorandæ memo-
riæ Maximiano in Eccleſia Syracuſana Subdiaconus factus , atque à te poſtea
in poſſeſſione , quæ Iuliana vocatur , Presbyter dicitur ordinatus , ita nimia
triftitia , & loci qualitate vehementer afflictum , ut vitam ſibi pœnam exiſti-
met , & contriftationis ſuæ , fugam , quærat auxilium. Et ideo , quia tales
erga ſubjectos noſtros debemus exiſtere , quales nos , ſi ſubjecti fuiſſemus ,
noſtros volueramus eſſe præpoſitos ; magnæ benignitatis * eſt , ſi cum in
Eccleſiam , ubi Subdiaconatus eſt functus officio , Sanctitas tua reducere , at-
que illic Presbyterum ſtuduerit conſtituere Cardinalem. Quod & facere ,
quantum arbitramur , debes , ſi nihil eſt , quod iuſtè contra ipſum animum
tuum exaſperet. Si verò aliqua culpa eſt , ſuis nobis hoc epistoſis fraternitas
tua , ut ſcire poſſimus , inſinuet.

Quanta curioſitate Gregorius idoneos quoſque ad regimen deſtitutarum
quæſierit plebium , brevis indicabo : ut tantus vir non ſolum doctrinis , quin
& operibus verus paterfamilias fuiſſe gregis Dominici probabiliter colligatur.
Ait enim in epistoſa MAXIMIANO Syracuſano Episcopo : Felix vir con-
ſularis * præſentium lator , edocuit nos , eſſe quemdam in illis partibus Pres-
byterum , qui ad Episcopatus ordinem provehi probatæ vitæ merito dignus
appareat. Hunc ergo fraternitas tua coram ſe deduci faciat : eumque ſicut
certus ſum , propter animæ periculum diligenter examinet. Quem ſi ad hunc
provehi gradum dignum eſſe perſpexerit , ad nos ſtudeat deſtinare , ut eum ,
Domino diſponente , loco , cui præviderimus , poſſimus ordinare Paſtorem.
Item CYPRIANO Diacono : Amariffimas dilectionis tuæ Epistoſas de
domni Maximiani obitu , menſe Novembri ſuſcepi. Et quidem ille ad præ-
mia deſiderata pervenit : ſed infelix populus Syracuſanæ civitatis lugendus eſt ,
qui Paſtorem talem diu habere non meruit. Proinde dilectio tua ſollicitu-
dinem gerat , ut in eadem Eccleſia talis debeat ad ordinandum eligi , qui poſt

* In ſingulis Episcopaliſibus Eccleſiis olim erant
Cardinales , ita dicti , quod cardine urbis conſtricti
eſſent , ut patet ex can. j. Synodi Romanæ ſub Silveſtro
I. Mos enim tum erat ut nulli Clerici ordinaren-

tur , niſi ad certam quamdam Eccleſiam , ut ſtatuitur
canone 6. Concilij Chalcedonenſis. Vide infra cap. 15.
& ſeq. Attamen S. Paulinus Nolanus hac lege ſolutus
eſt. Lege ſextam ejus Epistoſam ad Severum.

Ann. Chriſt.
D. C. I. V.
Martij XI. I.

* Chriſti

IX.
Reg. lib. 2.
ep. 16. Ind.
16.
Grat. diſt.
74. cap. 8.

Reg. lib. 2.
ep. 32. c. 71.

Reg. lib. 2.
ep. 52. c. 91.

X.
Reg. lib. II.
ep. 34.

* pietatis

XI.

Reg. lib. 2.
ep. 18. c. 18.
Ind. 10.
* clariffi-
mus

Lib. 4.
epiſt. 79.

Ann. Chr.
D. C. 1 V
Martij XII.

Lib. 8. Epist.
17.

Lib. 10.
Epist. 13.
Grat. dist.
61. c. 8.

Lib. 17.
Epist. 14.

XII.

Reg. lib. 12.
ep. 6.
Grat. dist.
83. cap. 1.

XIII.

Reg. lib. 4.
ep. 35.

* cognovi

domnum Maximianum, ejusdem regiminis locum non indignus videatur, aut immeritus fortiri, &c. usque valeat inveniri. Item CLEMENTINÆ patriciæ: Amandum Presbyterum à Surrentinis ad Episcopatum, gloriosa filia, electum esse cognoscat. Quem quia huc scripsimus debere transmitti, contristari de ejus absentia non debetis; quia nec abscedere creditur, qui mente vobiscum est, &c. usque vocatur, ut crescat. Item PASSIVO Episcopo: Bene novit fraternitas vestra, quam longo tempore Aprutium pastoralis sollicitudine destitutum. Ubi diu quærivimus, quis ordinari debuisset, & sit nequaquam potuimus invenire. Sed quia Importunus mihi in moribus suis, in psalmodiæ studio, in amore orationis valde laudatus, religiosam vitam omnimodo agere dicitur; hunc volumus, ut fraternitas vestra ad se faciat venire, & de anima sua admoneat, quatenus in bonis studiis crescat: & si nulla ei crimina, quæ per legis sacræ regulam morte multata sunt, obviant; tunc hortandus est, ut vel Monachus, vel à nobis Subdiaconus fiat: & post aliquantum temporis, si Deo placuerit, ipse ad Pastoralem curam debeat promoveri. Item VENANTIO Patricio Panormitano petenti sibi quemdam Presbyterum Episcopum consecrari, rescribit inter cetera, dicens: Hunc Presbyterum dare omnino nobis Excellentia vestra sciat esse difficile: quia personarum nos necessitas, ad ordinanda alia loca Pastoribus destituta, non levis angustat.

Sed quia necessitate ordinandarum se angustatum meminit personarum, ne indiscussè quemquam promovisse putetur, uno exemplo videtur esse docendum. Ait enim in epistola IOHANNI Episcopo: Ne incauta eorum ordinatio, qui ad Episcopatum eliguntur, valeat provenire, vigilantibus de eorum personis est sollicitudine requirendum. Indicatum siquidem nobis est, Florentium Archidiaconum Ecclesiæ Anconitanæ, qui ad Episcopatum electus fuerat, Scripturæ quidem sacræ scientiam habere, sed ita ætatis esse senio jam confectum, ut ad regiminis officium non possit assurgere, adjicientes etiam ita illum tenacem existere, ut in domum ejus amicus ad caritatem numquam introeat. Rusticus autem, Diaconus ejusdem Ecclesiæ, qui similiter electus fuerat, vigilans quidem homo dicitur, sed, quantum asseritur, Psalmos ignorat, &c. usque concedere videatur.

Et quidem Gregorius, prudenter cognoscens totum corpus Ecclesiæ tam per bonos Episcopos feliciter stare, quam per malos infelicitate cadere; non solum diversarum gentium diversi ordinis Clericos verum etiam vacantes Episcopos in suæ dioceseos Episcopatus invitabat. Unde SEBASTIANO Smyrnenfi Episcopo inter cetera scribit, dicens: Debitum salutationis alloquium solvens, indico* quoddam ad me Bonifacio Defensore referente pervenerit: quia vir sanctissimus frater noster domnus Anastasius Patriarcha in una suarum civitatum regendam vobis Ecclesiam committere voluit, & consentire non luitis. Quem sensum, & sapientiam vestram valde ego libenter amplexus sum, & laudavi vehementer: & vos felices, me infelicem esse deputavi, qui tali hoc tempore regimen Ecclesiæ suscipere consensi. Si tamen animus vester fortassis fratribus condescendendo, & misericordiæ operibus intentus, ad hoc umquam consentire decreverit; peto, ut amoris meo alium minime præponatis. Sunt enim in Sicilia insula Ecclesiæ vacantes Episcopis: & si vobis placet, auctore Deo, Ecclesiam regere, juxta beati Petri Apostoli limina cum ejus adjutorio melius potestis. Si verò non placet, feliciter stete, & pro nobis infelicibus exorate.

* Burchardus lib. 2. c. 2. & ex eo Ino Parte 6. c. 22. Gratianus P. 1. Dist. 38. c. 5. Hæc ex Augustini dictis citant. Quæ ipsi sacerdotibus necessaria sunt ad discendum, id est Liber Sacramentorum, Lectionarius, Antiphonarius, Baptisterium, Comytus, Canon penitentialis, Psalterium, Homeliæ per circulum anni Dominicis diebus & singulis festivitatibus aptæ. Ex quibus si unum defuerit, Sacerdotis nomen vix in eo constabit.

bit. &c. Quæ quidem Augustini non Hipponensis, sed Cantuariensis Episcopi esse persuasum habemus. Synodus Toletana VII. c. 2. Nullius cuiuscumque dignitatis Ecclesiastica deinceps percipiant gradum, qui non totum Psalterium vel Canticorum usualium & Hymnorum perfectè noverint supplementum. Lege Can. 2. Conc. Nic. II.

Interea Gregorius locis munitis, Episcopis constitutis, dissipatas Ecclesias adunabat. Quapropter BAGAUDÆ Formiensi Episcopo scribit, dicens: Et temporis necessitas nos perurget, & imminutio personarum exigit, ut destitutis Ecclesiis, salubri ac provida debeamus dispositione succurrere. Et ideo quoniam Ecclesiam Minturnensem funditus tam Cleri, quàm plebis destitutam desolatione cognovimus: tuamque pro ea petitionem, quatenus Formianæ Ecclesiæ, in qua beati Erasmi martyris corpus requiescit, cuique fraternitas tua præsidet adjungi debeat, piam esse ac iustissimam providentes: necessarium duximus, consulentes tam desolationi loci illius, quàm tuæ Ecclesiæ paupertati, redditus supradictæ Ecclesiæ Minturnensis, vel quidquid ei antiquo modernoque jure, vel privilegio potuit, potestve qualibet ratione competere; ad tuæ Ecclesiæ ius potestatemque hac præcepti nostri auctoritate migrare; ut à præsentis tempore sicuti de propria Ecclesia debeas cogitare, eique competentia, tua provisione disponere, quatenus deinceps, quod perire hucusque * potuit, pauperum Ecclesiæ tuæ utilitatibus Clerique proficiat.

Item BENENATO Episcopo: Et temporis qualitas, & vicinitas nos locorum invitat, ut Cumanam atque Misenum unire debeamus Ecclesias: quoniam hæ non longo à se itineris intervallo sejunctæ sunt: nec, peccatis facientibus, tanta populi multitudo est, ut singulos, sicut olim fuit, habere debeant Sacerdotes, &c. usque suscepisse cognoscit.

At verò civitatum desolataram Pontifices Gregorius vacantibus civitatibus incardinare curabat. Unde MARTINO Episcopo Corsicæ inter cetera scribens: Quoniam, inquit, Ecclesia Tamitana, in qua dudum fuerat honore Sacerdotali tua fraternitas decorata, ita est, delictis facientibus, hostili feritate occupata & diruta, ut illuc ulterius spes remeandi nulla remanserit: in Ecclesia te Alerienti*, quæ jam diu est Pontificis auxilio destituta, Cardinalem secundum petitionis tuæ modum hac auctoritate constituimus sine dubio Sacerdotem. Ita ergo studio vigilantissimo cum Dei amore, secundum Canonum præcepta cuncta dispone & ordina, ut & fraternitas tua suis desideriis se gaudeat esse potitam, & Ecclesia Dei alterno gaudio repleatur, Cardinalem te suscepisse Pontificem. Item Iohanni Episcopo Squillaceno: Pastoralis officij cura nos admonet, destitutis Ecclesiis proprios constituere Sacerdotes, qui gregem Dominicum pastorali debeant sollicitudine gubernare. Propterea te Iohannem ab hostibus captivatae Lissitanæ civitatis Episcopum in Squillacena Cardinalem necesse duximus constituere Sacerdotem: ut & acceptam semel animarum curam intuitu futuræ retributionis impleas, & licet à tua, hoste imminente, depulsus sis, aliam quæ Pastore vacat, debeas Ecclesiam gubernare: ita tamen, ut si civitatem illam hostibus liberam effici, & Domino protegente, ad priorem statum contigerit revocari: in eam, in qua & prius ordinatus es, Ecclesiam revertaris. Si autem prædicta civitas continua captivitatis calamitate premitur, in hac, in qua à nobis ordinatus es, debeas Ecclesia permanere. Item Iohanni Episcopo Veliterno*. Postquam hostilis impietas diversarum civitatum, ita peccatis facientibus, desolavit Ecclesias, ut reparandi eas spes nulla, populo deficiente, remanserit: majori valde cura constringimur, nedesuntis earum Sacerdotibus, reliquæ plebis, nullo Pastoris moderamine gubernante, per devia * fidei, hostis callidi rapiantur, quod absit, invidia*. Hujus ergo rei sollicitudine sæpe commoniti, hoc nostro sedit corde consilium, ut vicinis eas mandaremus Pontificibus gubernandas. Ideoque fraternitati tuæ curam gubernationemque trium Tavernensium Ecclesiarum prævidimus committendam, quâ tuæ Ecclesiæ aggregari unirique necesse est: quatenus utrarumque Ecclesiarum Sacerdos & rector, Christo adjutore, possis existere: & quæcumque tibi de ejus patrimonio, vel

* Cetera hujus capituli verba quæ in Editione Romana reperiuntur, partim desunt Editioni Surianæ, partim ad finem cap. 14. referuntur.

Ann. Chr.
D C. IV.
Martij XII.

XVI.

XVII.
Lib. I.
Epist. II.
Grat. 7. q. 1.
c. 44.

* delegato

XIX.
Reg. lib. 4.
cf. 30. c. 74

ergo videre vos non potui, hac ex re consolationem habeo, quia in filio vestro
requiesco.

Item MAXIMIANO Episcopo Syracusano: Præsentium lator, Felix
Diaconus, cum nullatenus in hæreticorum dogmata lapsus sit, nec à
Catholica fide discesserit, pravis illectus adversus Constantinopolitanam
Synodum suspitionibus, in Istricorum se separatione removerat. Qui cum
Romam venisset, recepta à nobis, juvante Domino, ratione, excessum
suum recepta Dominici corporis communione correxit. Quia ergo, ut
dictum est, non in hæresim incidit, sed à sacris generalis Ecclesiæ myste-
riis*, quasi rectæ studio intentionis erravit; imbecillitati ejus atque necessita-
tibus consulentes, maximèque sustentationi ejus pietatis intuitu providen-
tes, in tua Syracusana Ecclesia eum prævidimus cardinandum. Item FOR-
TUNATO Episcopo Neapolitano: Fraternalitatem tuam à nobis petisse reco-
linus, ut Gratianum Ecclesiæ Venafranæ Diaconum, tuæ concederemus
Ecclesiæ cardinandum. Et quoniam nec Episcopum, cui obsecundare, nec
propriam habet Ecclesiam, hoste scilicet prohibente, quo suum debeat mi-
nisterium exhibere; petitionem tuam non prævidimus differendam. Idcirco,
scriptis tibi præsentibus eum necessariò duximus concedendum, habitu-
ro licentiam Diaconum illum, nostra interveniente auctoritate, Ecclesiæ
tuæ, Deo propitio; constituere Cardinalem.

Item Cypriano Diacono: Sicut Dilectio tua studiosè laboravit pro per-
sona Fratris & Coepiscopi nostri Iohannis, ut in Syracusana Ecclesia
auctore Deo debuisset ordinari; ita nunc necesse est, ut per dilectionis tuæ
studia ei quoque regiminis solaria ministrantur. Quemdam enim Presbyte-
rum proprium habuisse se perhibet, qui tamen à Fratris & Coepiscopo nostro
Leone in Catanensi Ecclesia dicitur ordinatus. Et quia in novam Ecclesiam
vadit, & suos illic proprios homines habere necesse est, ut dum causarum
tumultibus premitur, in secreto suo inveniat, ubi requiescat; prædicto Fra-
tri & Coepiscopo nostro Leoni blandè, & leniter persuadere debes*, ut ei
præfatum Presbyterum cedere debeat: ne quem tam benignus ad ordinan-
dum cessit, ordinatum destituere fortasse videatur.

Antiquissimum Ecclesiasticæ consuetudinis ordinem Gregorius ab Aposto-
lis traditum, & ad sua usque tempora sollemniter conservatum, adeo studio-
sissimè retinebat, ut nullum, quantalibet sanctitate, sapientia, nobilitatè ve
polleret, anterioribus Clericis in conventu, confessu, statione, sive subscri-
ptione præponeret. Unde IANUARIO Caralitano Episcopo, scribens: Li-
beratus, inquit, de quo nobis tua fraternitas indicavit, quia Diaconi fengi
perhibetur officio; si à decessore tuo non factus est Cardinalis, ordinatis à te
Diaconis nulla debet ratione præponi: ne eos, quos consecrando probasse
cognosceris, reprobare supponendo quodam modo videaris. Prædictum
itaque Liberatum, quem reprimendus ambitionis inflat spiritus, omni instan-
tia ab intentûs sui pravitate compesce, & ultimum inter Diaconos stare
constitue: ne dum se illicitè præferri contendit, immeritus loco, in quo
nunc situs est, iudicetur. Cujus tamen si obedientiâ fueris invitatus, & eum
post hoc facere Cardinalem volueris, nisi Pontificis sui cessionem sollemni
more meruerit, abstinendum ab ejus incardinatione memineris: quoniam
æquitati convenire non ambigis, ut aliis servare non differas, quod ipse quo-
que tibi servari desideras.

Hujus videlicet antiquissimæ consuetudinis ordine Gregorius provocatus,
defunctorum Episcoporum Ecclesias pro faciendo inventario, & eligendo le-
gitimæ opinionis Episcopo, vicinis Episcopis commendabat, hoc modo scri-
bens: Obitum illius Antistitis directâ relatio patefacit. Quapropter visitatio-
nis destitutæ Ecclesiæ, fraternitati tuæ operam sollemniter delegamus: quam
ita te convenit exhibere, ut nihil de provectionibus Clericorum, reditu,

Ann. Chr.
D. C. IV.
Martij XII.

XX.

Reg. lib. 3.
ep. 14. c. 14.

* ministris

Reg. lib. 5.
ep. 11. Ind.

Grat. dist.
7. c. 5.

Reg. lib. 5.
ep. 20.

* dulciter
persuadere
debet

XXI.

Reg. lib. 1.
Ep. 81.

XXII.

Reg. lib. 2.
Epist. 193

Ann. Chr.
D.C. 1 V.
Martij XII.

* propera-
bit

Reg. lib. 2. 4p.
27. Ind. 10.

XXIII.
Reg. lib. 3.
4p. 11. Ind.
12.

* hieraticis

Reg. lib. 1.
4p. 64. Ind. 9.

Lib. 4.
Epist. 15.
XXV.

Reg. lib. 2.
Ep. 4.

Reg. lib. 6.
Ep. 19.

* preroga-
ret

XXVI.

Reg. lib. 7.
Ep. 29.
Ind. 1.

„ornatu, ministeriisque vel quidquid illud est, in patrimonio ejusdem à quo-
„quam præsatur Ecclesiæ. Et ideo fraternitas tua ad prædictam Ecclesiã
„ire properet*, & assiduis adhortationibus Clerum plebẽmque ejus admonere
„festinet, ut remoto studio, uno eodẽmque consensu talem sibi præficiendum
„experant Sacerdotem, qui & tanto ministerio dignus valeat reperiri, & à ve-
„nerandis Canonibus nullatenus respuatur, &c. usque actione respondeat. Item
„Clero, ordini, & plebi: Vestri Antistitis obitum cognoscentes, curæ nobis
„fuit destitutæ Ecclesiæ visitationem illi fratri, & Coëpiscopo nostro Iohanni
„sollemniter delegare: &c. usque proculdubio noveritis.

Nulla occasione Gregorius quidquam de donariis, sive prædiis quarumlibet
Ecclesiarum patiebatur auferri. Idcirco MAXIMIANO Syracusano Episcopo in-
„ter alia scribit, dicens: Caritatem tuam commonere curavimus, ut si quis-
„piam Episcoporum de hac luce migraverit, vel quod absit, pro suis fuerit
„remotus excessibus; convenientibus hierarchicis*, cunctisque Cleri priori-
„bus, atque in sui præsentia inventarium Ecclesiæ rerum facientibus, omnia
„quæ reperta fuerint, subtiliter describantur: nec, sicut antea fieri diceba-
„tur, species quædam, aut aliud quodlibet de rebus Ecclesiæ, quasi pro fa-
„ciendi inventarij labore, tollatur. Sic namque ea, quæ ad munitionem facul-
„tatis pauperum pertinent, desideramus expleri, ut nulla penitus in rebus eo-
„rum ambitiosis hominibus venalitate relinquantur occasio. Visitatores Eccle-
„siarum, Clerici quoque eorum, qui cum ipsis per non suæ civitatis parces-
„cias fatigantur, aliquod laboris sui capiant, te disponente, subsidium, lustrum
„namque est, ut illic consequantur stipendium, qui pro tempore suum com-
„modare reperiuntur obsequium.

Consuetudines dationum, vel exeniorum à suis Episcopis accipere Grego-
rius, quasi pondus quoddam pestiferum toto mentis conamine detractabat,
„Unde Felici Episcopo Messanensi: Consuetudines, inquit, quæ Ecclesiis
„noscentur gravamen inducere, nostra nos decet consideratione remittere:
„ne illuc aliqua cogantur inferre, unde sibi inferenda debent potius expectare:
„Clericis quidem tuis, vel aliorum consuetudinem te oportet illibatam ser-
„vare, eisque annis singulis, quæ sunt consuetæ transmittere: nobis verò de
„cetero, ne quid transmitti debeat, inhibemus. Et quoniam non delectamur
„exeniis, palmatianas*, quas tua direxit fraternitas, cum gratiarum actione
„suscepimus: sed eas, ne quod exinde sentire potuisses dispendium, digno
„fecimus pretio venumdari, & id tuæ fraternitati transmissimus sigillatum, &c.
„usque judici resignemus. Item Iohanni Episcopo primæ Iustinianæ. &c.

Hinc est, quod Gregorius Episcoporum neminem ad urbem fatigare de-
lectans, MAXIMIANO Syracusano Episcopo vices suas per Siciliam totam
commisit, præcipiens ut omnes Episcopi, semel in quinquennio, Romam ve-
„nirent. Unde CYPRIANO Diacono scribens: Novit, ait, dilectio tua hanc
„olim consuetudinem tenuisse, ut Fratres & Coëpiscopi nostri Romam semel
„in triennio de Sicilia convenirent: sed nos eorum labori consulentes, scias
„constituisse, ut suam hîc semel in quinquennio præsentiam exhiberent, &c.
„Ubi notandum, quia si beatus Gregorius exenia (quod credi nefas est) an-
„helaret, non Episcoporum adventus à triennio in quinquennium protela-
„ret*, immo à triennio in biennium proculdubio festinaret.

Sed quando exenia gratè susciperet, qui quamvis dispensandas aliter eleemo-
synas recusare timeret, eas tamen & timendo suscipiebat, & cautissimè dispensa-
bat? quique adeo sua dare, & aliena non accipere consueverat, ut etiam rerum
quarundam pretia penitus refutaret. Unde EULOGIO Patriarchæ Alexandrino
„inter cetera scribit, dicens: De lignis, quod scribitis, quia breviter fuerint, navis, per
„quam transmissa sunt, qualitas fecit: quia si major navis venisset, potuissim ligna
„etiam majora transmittere. Quod autem dicitis, quia si majora transmittimus,

* Forè vestes palmis vel acupictis vel intextis distinctas, quas Palmaras antiqui appellabant.

pretium datis : largitati quidem gratias agimus , ſed accipere pretium , Evan-^{cc} Ahn. Chr.
gelio interdicente , prohibemur. Nos enim ea , quæ tranſmittimus ligna , non^{cc} D. C. I V.
eminus : & quomodo poſſumus pretium accipere , cum ſcriptum ſit : *Gratis* ^{cc} Martij XII.
accepſtis , gratis date ? Nunc ergo juxta modum navis per nauclerum parva^{cc} Matt. I Q.
ligna tranſmiſimus : ſequenti verò anno , ſi omnipotenti Deo placuerit , majora^{cc}
præparamus.

Non mirum ſi liberaliſſimus Pontifex nullas conſuetudines à ſuis Suffraga-^{XXVII.}
neis , nulla exenia capiebat , quibus ipſe , ſi qua neceſſaria videbantur , ſatis
hilariter miniſtrabat. Unde V E N A N T I O Epifcopo Peruſino ſcribit , dicens :^{Reg. lib. 10.}
Fratrem , & Coëpiſcopum noſtrum Eccleſiam frigore omnino laborare co-^{cc} ep. 53. Ind. 5.
gnovimus , pro eo , quòd hiemalem veſtem non habeat. Et quia aliquid ſibi^{cc}
à nobis petiit debere tranſmitti , fraternitati tuæ ad hoc per latorem præ-^{cc}
ſentium tranſmiſimus amphimallum , tunicam & peſtorale , ut ad te ei de-^{cc}
beant ſine mora tranſmitti. Et ideo ad prædictum Fratrem noſtrum ſub omni^{cc}
illud celeritate ſtude tranſmittere : atque nobis hoc ipſum , quia tranſmiſe-^{cc}
ris , tuis renuntiare epiftoſis non omittas : ſed ita fac , ut ad tranſmittendum ,^{cc}
quia vehemens frigore eſt , moram aliquam minimè facias.

Item eidem E C C L E S I O Cluſino Epifcopo : Scripta fraternitatis^{cc} Reg. lib. 8.
veſtræ ſuſcipientes , contriſtati ſumus , quòd vos per ea , & graviter infir-^{cc} ep. 46. Ind. 3.
matis , & adhuc debiles eſſe cognovimus. Et licet Sanctitatem veſtram vi-^{cc}
dendi deſiderium haberemus , bene tamen feciſtis , iſto vos illic tempore^{cc}
continere : ne venientes huc , de ægritudinis veſtræ moleſtia recidivam nobis^{cc}
triftitiam faceretis. Et poſt pauca : Unum autem caballum vobis , qualem^{cc}
invenire potuimus , de benedictione ſancti Petri tranſmiſimus , ut habeatis ,^{cc}
cum quo poſt infirmitatem vectari poſſitis.

Tali patrono tunc illius temporis Pontifices ampliati , tam novas Eccle-^{XXVIII.}
ſias à fundamentis conſtruentes ornare , quàm veteres quoque ſplendidiffimè
renovare cœperunt. Nam Gregorius nihil in ſuis Epifcopis magis , quàm
ſanctitatem , ſapientiam & liberalitatem curioſiſſimè quæritabat. Quod , ut
ſignificantiùs eluceſcat , quaſdam epiftoſarum ejus adhibebo , quarum testi-
monio lector meus quorundam Epifcoporum vitia reprehenſa cognoscat. Ait
enim in epiftoſa S E C U N D O ſervo Dei inter cetera , ſic :

Fratrem noſtrum Marinianum Epifcopum verbis , quibus vales , exci-^{cc} XXIX.
ta , quia eum obdormiſſe ſuſpicor. Nam venerunt qui jam ad me , in quibus^{cc} Reg. lib. 53.
erant quidam ſenes mendicantes , qui à me diſcuſſi ſunt , à quibus , quid ac-^{cc} ep. 29.
ceperint : & per ſingula retulerunt quanta eis , & à quibus in itinere data^{cc}
ſint. Quos dum ſollicitè de prædicto Fratre requirerem quid eis dediſſet ,^{cc}
reſponderunt ſecum rogaffe , ſed ab eo ſe omnino nihil accepiſſe , ita ut ne-^{cc}
que panem in via acceperint , quod dare omnibus , illi Eccleſiæ ſemper fami-^{cc}
liare fuit. Dixerunt enim : Reſpondit nobis dicens : Non habeo , quod vo-^{cc}
bis dare poſſim. Et miror ſiſ , qui veſtes habet , cellaria habet , argentum^{cc}
habet ; quod pauperibus debeat dare , non habet. Dic ergo illi , ut cum loco^{cc}
mutet & mentem. Non ſibi credat ſolam lectionem & orationem ſuffi-^{cc}
cere , ut remotus ſtudeat ſedere , & de manu minime * fructificare : ſed^{cc} * nihil
largam manum habeat , neceſſitatem patientibus occurrat , alienam ino-^{cc}
piam ſuam credat : quia ſi hæc non habet , vacuum Epifcopi nomen^{cc}
tenet.

Item S E R E N O Epifcopo Maſſilienſi , poſt aliqua : Perlatum ad nos^{cc} XXX.
fuerat , quòd inconfiderato zelo ſuccenſus , Sanctorum imagines , ſub hac^{cc} Reg. lib. 9.
quafi excuſatione , ne adorari debuiffent , confregeris. Et quidem , quia eas^{cc} ep. 9. Ind. 4.
adorari vetuiſſes , omnino laudavimus : fregiſſe verò reprehendimus. Dic^{cc} Ino p. 3 c. 42.
Frater , à quo factum Sacerdote , aliquando auditum eſt , quod feciſti ? Si^{cc} Grat. de
non aliud , vel illud te non debuit revocare , ne * deſpectis aliis Fratribus ,^{cc} conſec. diſt. 3.
ſolum te & ſanctum eſſe crederes , & ſapientem ? Aliud eſt enim picturam^{cc} c. 27.
^{cc} * ut

Ann. Chr. 55 adorare, aliud per picturæ historiam, quid sit adorandum addiscere. Nam
D.C. 1 v. 55 quod legentibus scriptura, hoc idiotis præstat pictura cernentibus: quia in
Martij XII. 55 ipsa ignorantes vident, quod sequi debeant, in ipsa legunt: qui litteras nes-
ciunt. *Ecce usque revocare festines.*

XXXI. IANUARIO quoque Caralitano Episcopo, post aliqua scribit, dicens:
Reg. lib. 2. 55 Inter querelas multiplices, Isidorus vir clarissimus à fraternitate tua frustra
Epist. 34. 55 se excommunicatum anathematizatūque conquestus est. Quod quam-
Ind. 10. 55 obrem factum fuerit *, dum à Clerico tuo, qui præsens erat, voluissimus
* fuerat 55 addiscere, pro nulla alia causa, nisi pro eo, quod te injuriaverat, factum
55 innouit. Quæ res nos vehementer affligit: quia scita est, nil te offendis de
55 cælestibus cogitare, sed terrenam te conversationem habere significas: dum
55 pro vindicta propriæ injuriæ, quod sacris regulis prohibetur, maledictio-
55 nem anathematis inexisti. Unde de cetero omnino esto circumspectus at-
55 que sollicitus, & talia cuiquam pro defensione injuriæ tuæ, inferre denuo
55 non præsumas. Nam si tale aliquid feceris, in te scias postea vindi-
55 candum.

XXXII. Item eidem: Prædicator omnipotentis Dei Paulus Apostolus præcipit,
Lib. 7. ep. 1. 55 dicens: *Seniorem ne increpaveris.* Sed hæc ejus regula * tunc servanda est,
1. Tim. 5. 1. 55 cū culpa senioris exemplo suo non trahit ad interitum corda juniorum.
* in eo 55 Ubi autem * senior iuvenibus exemplum ad interitum præbet, ibi districta
* enim 55 increpatione feriendus est. Nam scriptum est: *Laqueus iuvenum omnes vos.*
Isa. 42. 55 Et rursum Propheta dicit: *Peccator centum annorum maledictus erit.* Tanta
Isa. 66. 55 autem nequitia ad aures meas de tua senectute pervenit, ut eam nisi ad-
55 huc humanitūs pensarem, fixa jam maledictione ferirem. Dictum quippe
55 mihi est, quod Dominico die priusquam Missarum sollempnia celebrares, ad
55 exarandam messem latoris præsentium perrexisti: & post exarationem ejus
55 Missarum sollempnia celebrasti. Post Missarum sollempnia etiam, & terminos
55 possessionis illius eradicare minimè timuisti. Quod factum quæ poena debuit
55 insequi, omnes qui audiunt, sciunt. Dubij autem de tanta hac perversitate
55 fueramus: sed filius noster Cyriacus Abbas à nobis requisitus, dum esset Ca-
55 ralis, ita se cognovisse perhibuit. Et quia adhuc canis tuis parcimus, horta-
55 mur, aliquando resipisce senex, atque à tanta levitate morum & operum
55 perversitatem compesce: quia quanto morti viciniore efficiaris, tanto fieri
55 sollicitior, atque timidior debes. Et quidem pene sententia in te fuerat ja-
55 culanda: sed quia simplicitatem tuam cum senectute novimus, interim ta-
55 cemur.

XXXIII. Omnes omnino Pontifices à lætione librorum Gentilium Gregorius inhi-
Reg. lib. 9. 55 bit. Quapropter DESIDERIO * Galliarum Episcopo, Pallium postulanti,
Epist. 48. 55 scribit, inquiens: Cū multa nobis bona de vestris fuissent studiis nuntia-
55 ta, ita cordi nostro est nata lætitia, ut negare ea, quæ sibi fraternitas vestra
55 concedenda poposcit, minime valeremus *. Sed post hæc pervenit ad nos,
55 quod sine verecundia memorare non possumus, fraternitatem tuam Gram-
55 maticam quibusdam exponere. Quam rem ita moleste suscepimus, ac sum us
55 vehementius aspernati, ut ea, quæ prius dicta fuerunt, in gemitum & tristi-
55 tiam verteremus: quia in uno se ore cum Iovis laudibus, Christi laudes
55 non capiunt. Et quàm grave, nefandūque sit Episcopos canere, quod nec
55 laico religioso conveniat, ipse considera. Et quamvis * dilectissimus filius
55 noster Candidus Presbyter postmodum veniens, hac de re subtiliter requi-
55 situs * negaverit, atque vos conatus fuerit excusare, de nostro tamen adhuc
55 animo non recessit: quia quantum execrabile est hoc de Sacerdote narrari,
55 tanto utrumne ita sit, districta & veraci oportet satisfactione cognosci. Unde
55 si post hoc evidenter hæc, quæ ad nos perlata sunt, falsa esse claruerint,

* nam
* inquisitus
* Desiderius Viennensis Episcopus, ad quem hic Gregorius, martyrium subiit x. Kal. Iunias in agro Lugdunensi.

neque vos nugis & sæcularibus litteris studere contigerit * ; & Deo nostro gratias agemus , qui cor vestrum maculari blasphemis nefandorum laudibus non permisit : & de concedendis , quæ poscitis , securi jam & sine aliqua dubitatione tractabimus.

Nihilominus NATALI Salonitano Episcopo scribit , dicens : Multis ab urbe tua venientibus , Frater carissime , didici , pastoralis cura derelicta , solis te convivii occupatum. Quæ audita non crederem , nisi hæc actionum tuarum experimentis approbarem. Nam quia nequaquam lectioni studeas , nequaquam exhortationi invigiles , sed ipsum quoque usum Ecclesiastici ordinis ignores , hoc est in testimonium , quod eis , sub quibus es positus , servare reverentiam nescis.

Sed cum Natalis per inanem Philosophiam , scriptis propriis se niteretur inculpabilem demonstrare , mitissimus doctor Gregorius ita rescripsit : In conviviorum defensionem vestra fraternitas Abraham convivium memorat , in quo , teste sacro eloquio , tres Angelos suscepisse perhibetur. Sed hoc exemplo de convivio , neque nos Beatitudinem vestram reprehendimus , si hanc suscipere Angelos in hospitalitatem cognoscimus. Rursum narrat tua fraternitas , Isaac satiatum filio benedictionem dedisse. Quæ utraque veteris Testamenti , quia ita sunt gesta per historiam , ut tamen signarent aliquid per allegoriam ; urinam valeamus sic res gestas legendo percurrere , ut possimus etiam gerendas prævidendo sentire. *Ec. usque* Convivia autem quæ ex intentione impendendæ caritatis fiunt , rectè vestra Sanctitas in suis epistolis laudat : sed tamen sciendum est , quia tunc veraciter ex caritate prodeunt , cum in eis nulla absentium vita mordetur , nullus ex irrisione reprehenditur : & non in eis inanes sæcularium negotiorum fabulæ , sed verba sacræ lectionis audiuntur : cum non plus , quàm necesse est , servitur corpori , sed sola ejus infirmitas reficitur , ut ad usum exercendæ virtutis habeatur. Hæc itaque si vos in vestris conviviiis agitis , abstinendum fateor magistri estis , *Ec. usque* valde delinquimus.

Neminem sanè Pontificum à parœcia sua saltem parumper absque inevitabili prorsus necessitate discedere Gregorius permittebat : quos nimirum in causis mundialibus occupari vehementissimè prohibebat. Unde ROMANO Defensori scribit , dicens : Perlatum est ad nos , Reverentissimum Fratrem nostrum Basilium Episcopum velut unum de laicis in causis sæcularibus occupari , & Prætoris inutiliter deservire. Quæ res , quoniam & ipsum vilem reddit , & reverentiam Sacerdotalem annihilat ; ut experientia tua hoc præceptum suscepit , eum ita ad revertendum districta executione compellat , quatenus ei illic , te insistente , quinque diebus sub quolibet excusatione immorari non liceat , nisi quolibet modo cum ibidem amplius moram habere permiseris , cum ipso apud nos graviter incipias esse culpabilis.

Item ANTHEMIO Subdiacono : Pervenit ad nos , Pimenium Amalitaræ civitatis Episcopum in Ecclesia sua residere non esse contentum , sed foras per loca diversa vagari. Quod videntes alij , nec ipsi in castro se retinent , sed ejus exemplum sequentes , foris magis eligunt habitare. Et quia sic agentes , ipsi potius ad suam hostes deprædationem invitant ; idcirco hac tibi auctoritate præcipimus , ut supradicto Episcopo interminari non desinas , quatenus hoc de cetero facere non præsumat , sed in Ecclesia sua , Sacerdotali more , resideat. Quem si fortè non emendari post tuam interminationem cognoveris , in Monasterio eum deputare , & nobis curabis modis omnibus indicare : ut quid facere debeas , nostra iterum præceptione cognoscas.

Non mirum si Gregorius ex ministerio sibi credito curabat vitia quorumlibet Præpositorum verbis salubribus increpare , qui lapsum propriæ amitæ non dubitaverit ad instructionem populi posteriorum memoriæ commendare ,

Ann. Chr.
D.C. 14.
Martij XII.
Milt. 12.
Homil. 38.
in Evang.
* fuerunt

Siquidem in Evangelica sententia, qua dicitur: *Multi sunt vocati, pauci verò electi*; volens multorum vocationem à paucorum electione formis exemplo-
rum discernere, perhibet, dicens: Pater meus tres sorores habuit, quæ
cunctæ sacræ virgines erant*: quarum una THARSILLA, alia GOR-
DIANA, alia ÆMILIANA dicebatur. Uno omnes amore conversæ,
uno eodémque tempore sacratæ, sub districtione regulari degentes in domo
propria, socialem vitam ducebant. Cùmque essent diutius in eadem con-
versatione, cœperunt quotidianis incrementis in amorem Conditoris sui
Tharsilla & Æmiliana succrescere: & cùm solo hîc essent corpore, quo-
tidie animo ad æterna transire. At contrà Gordianæ animus cœpit ab amore
caloris intimi per quotidiana decremента tepescere, & paulisper ad hujus
sæculi amorem redire. Crebrò autem Tharsilla dicere Æmilianæ sorori suæ
cum magno gemitu solebat: Video Gordianam sororem nostram de nostra
forte non esse. Perpendo enim, quia foras defluit, & cor, ad quod pro-
posuit, non custodit. Quam curabant blanda quotidie redargutione corri-
pere, atque à levitate morum ad gravitatem sui habitus reformare. Quæ
quidem resumebat vultum subitò gravitatis inter verba correptionis: sed
cùm ejusdem correptionis hora transisset, transibat protinus & superducta
gravitas honestatis, mōxque ad levia verba redibat. Puellarum gaudebat
societate laïcarum: eique persona valde onerosa erat, quæcumque huic
mundo dedita non erat. *Ec. usque, pauci verò electi.*

Matt. 22.
XXXIX.

Reg. lib. 7.
ep. 9 Ind. 1.
Grat. 27. q.
1. c. 18.

* tepore

Subditorum quoque negligentias Gregorius, & subtiliter inquirebat, &
districtissimis redargutionibus emendabat. Unde VITALIANO Episcopo
Syontino scribens: Si custos, inquit, religiosi habitus fuisses, aut esse nos-
ses Episcopus, filiam gloriosæ memoriæ Tulliani magistri militiæ, te illic
posito, nec projectis religiosi vestibus ad sæcularem reverti habitum, nec
ad nos licuisset perversam epistolam destinare. Sed quia nimia desidia, ni-
miòque torpore* deprimeris, in tuo dedecore res ad præsens illicita impu-
nè commissæ est. Nam si, ut præfati sumus, sollicitus extitisses, priùs ad
nos ultio mulieris pravissimæ, quàm culpa debuit pervenire. Quia ergo tan-
tum hebes, tantùmque es negligens ut nisi canonicam in te fueris coerci-
tionem expertus, in aliis disciplinæ districtiōnem nescias custodire; qua-
liter debeas esse sollicitus, congruo tibi, si Domino placuerit, tempore de-
monstrabimus.

XL.
* districtio-
nem
Reg. lib. eod.
ep. 10.
Grat. 27. q.
1. c. 17.

XLI.
Reg. lib. 11.
ep. 29.
Grat. dist.
34. cap. 1.

Item SERGIO Defensori: Si homo esses, aut discretionem* aliquam
habuisses, ita regularis disciplinæ debuisti custos existere, ut ea, quæ illic
illicitè committuntur, antè vindicta corrigeret, quàm ad nos eorum nun-
tius perveniret. Sed dum nimia te facit stultitia negligentem, non solum de
illis offendimur, sed etiam ad ulciscendam desidiā tuā nihilominus
provocamur.

Item ANTHEMIO Subdiacono Campaniæ: Pervenit ad nos, Fra-
trem & Coepiscopum nostrum Paschasium ita desidem, negligentemque
in cunctis existere, ut in nullo, quia est Episcopus agnoscat; adeo ut
neque Ecclesia ipsius, neque Monasteria, sive filij Ecclesiæ, vel oppressi,
vel pauperes ejus erga se dilectionis studium sentiant, nec aliquam suppli-
cantibus sibi iis, in quibus iustum est, opem defensionis accomodet: &
quod adhuc dici gravius est, consilia sapientium & recta suadentium nulla
patiatur ratione fulcipere, *Ec. usque* conveniat Sacerdotem.

XLII.
Reg. lib. 1.
ep. 33.
Grat. dist.
34. cap. 2.

Item eidem: Quoties illa de Fratribus Coepiscopisque nostris audivi-
mus, quæ & illos reprehensibiles ostendere, & nobis tristitiam valeant ge-
nerare, de eorum nos emendatione non mediocriter cogit necessitas cogi-
tare. Quia ergo nuntiatum nobis est, Campaniæ Episcopos ita negligentes
existere, ut immemores honoris sui, neque erga Ecclesias, neque erga fi-
lios suos paternæ vigilantia curam exhibeant, vel Monasteriorum sollicitu-

dinem gerant , seu in oppressorum pauperum se tuitionem impendant ; ideo hac tibi auctoritate præcipimus , ut eis ad te convocatis , ex nostro illos mandato districtè commoneas , quatenus desides ulterius esse non debeant , sed Sacerdotalem se habere zelum , & sollicitudinem opere doceant , &c. usque districtione sentire.

Item VICTORI Episcopo Panormitano post aliqua : Cujus , inquit , jam culpæ sis intelligis : ut ego tam longè positus , quæ in civitate tua aguntur , agnoscam , & tot curis occupatus , quæ fieri debeant , disponam.

Notandum sanè , quia sicut manifesta crimina discretissimus Præsul Gregorius , aut vix , aut numquam sine vindicta laxabat : ita nimirum in rebus dubiis numquam aliquando certam sententiam proferebat. Quapropter ANDRÆ Tarentino Episcopo scribit , dicens : Tribunal Iudicis æterni securus aspiciet , quisquis reatus sui conscius , dignâ eum modò poenitentia placare contendit. Habuisse siquidem te concubinam manifesta veritate comperimus , de qua etiam contraria est quibusdam nata suspicio. Sed quia in rebus ambiguis absolutum non debet esse iudicium , hoc tuæ conscientia eligimus esse committendum. Qua de re si in sacro Ordine constitutus , ejus te permixtione esse reolis maculatum , Sacerdotij honore deposito , ad ministrandum nullo modo præsumas accedere : sciturus in animæ tuæ periculum * ministrare , & Deo nostro te sine dubio reddere rationem , si hujus sceleris conscius , in eo quo es Ordine celans veritatem , permanere volueris.

Ob hoc sollicitissimus Ecclesiæ Dei custos Gregorius , uniuscujusque consiliarios arguens , quantum in se erat , omnes omnino salvare certabat. Unde VENANTIO ex Monacho Patricio post aliqua scribens , ait : Scio quia cum Epistola mea suscipitur , protinus amici conveniunt , litterati clientes vocantur , & de causa vitæ , consilium à fautoribus mortis quaeritur : qui dum non te , sed res tuas diligunt , nulla tibi , nisi quæ ad tempus placeant , loquuntur. Tales enim fuerunt , sicut ipse reminisceris , dudum consiliarij , qui te ad tanti facinus perduxerunt delicti. Et ut tibi aliquid sæcularis auctoris loquar , cum amicis omnia tractanda sunt , sed prius de ipsis. Si verò in causa tua hominem consiliarium quaeris , consiliarium rogo me suscipe. Nullus tibi fidelior esse ad consilium potest , quàm qui non tua , sed te diligit.

Item IOHANNI Constantinopolitano Episcopo post nonnulla : Ego beatissimo viro domino Iohanni scripseram : sed credo , quia mihi familiaris ille vester juvenculus rescripsit , qui adhuc de Deo nihil didicit , &c. usque habere non poterit.

Item IANUARIO Caralitano Episcopo : Eos , inquit , quorum consiliis messum alterius exarasti , & eradicare terminos minimè timuisti , in duobus mensibus excommunicatos esse decernimus , ita ut si quid eis intra duorum mensium spatium humanitus evenerit , benedictione viatici non priventur. Deinceps autem ab eorum consiliis cautus existe , teque sollicitè custodi : ne , si eis in malo discipulus fueris , quibus magister in bono esse debuisti , nec simplicitati tuæ ulterius , nec senectuti parcamus.

Item CALLINICO Exarcho Italia , post nonnulla : Illud verò cognoscite , quia me non modicè contristavit , quòd Major-domus , qui petitionem Episcopi volentis à schismate reverti , suscepit , eam se perdidisse professus est , & postmodum ab adversariis Ecclesiæ tenebatur. Quod ego non negligentia , sed venalitate ejus factum arbitror , &c. usque non esset terroris.

Item SERENO Massilitano Episcopo post multa : Pervenit ad me , quòd dilectio tua libenter malos homines in societate , vel consilio suo recipiat , adeo ut Presbyterum quemdam , qui postquam lapsus est , & in suâ adhuc dicitur iniquitatis pollutione versari , familiarem habeat , &c. usque animis non inducas.

Pro unius culpa vindicari alium rectissimus iudex Gregorius minimè

Arin. Chr. 1. c. 14. Maritij XII. Reg. lib. 8. ep. 12. C. 37. 11. q. 3. 6. 67. „permittebat. Ideoque GODISCALCO Duci Campaniæ scribens ait : Illa
 „Præpositorum sollicitudo utilis, illa est cautela laudabilis, in qua totum ra-
 „tio agit, & furor sibi nihil vindicat. Restringenda ergo sub ratione potestas
 „est, nec quidquam agendum prius, quam concitata ad tranquillitatem
 „mens redeat. Nam commotionis tempore iustum omne putat ira, quod fe-
 „cerit. Pervenit itaque ad nos, magnitudinem tuam usque ad hoc esse im-
 „petu furoris impulsam, ut non solum frangi januas Monasterij sancti Archan-
 „geli, verumetiam diripi exinde, quod ibi inventum est, feceris. Insuper
 „autem sic contra Abbatem ejusdem Monasterij diceris exarsisse, ut nisi oc-
 „cultans se iracundiæ tuæ tempore latuisset, non leve discrimen incurrisset :
 „denique, ut metu tuo perterritus, de domo, in qua se olim receperat, exire
 „hucusque non audeat. Quod ne frustra fecisse forsitan videris, fugam Mo-
 „nachi ipsius, qui ad hostes abiit, adejus quantum ad nos perlatum est, cri-
 „men impingis, asserens, quod illius voluntate fugerit. Quod si ita est, con-
 „tristamur, & valde sapientiam vestram miramur. Nam si licitum putatis,
 „ut aliorum culpa alij sit nociva, multi huic possunt crimini subiacere, &c. usque
 „æstimet applicandam ?

XLVII. Lib. 8. post. 51. „Libertatem uniuscujusque hominis Gregorius contra iudicum insolentias
 „liberis nihilominus vocibus defendebat. Unde LEONTIO Exconsuli post ali-
 „qua scribens, ait : Si Libertinus in ista causa cautionis culpabilis invenitur,
 „& de aliis causis, quid pro se alleget, nescio : unum tamen hoc bene atque
 „constanter novi, quia etsi quam rebus publicis fraudem fecit, substantia ejus
 „cædi debuit, non libertas, &c. usque & lingua deficiunt.

XLVIII. „Cunctorum iudicum cupiditates, vel scelera Gregorius quasi cameo, fre-
 „noque Pontificij sui, validissimis auctoritatibus restringebat, & si quos dulci-
 „ter à pravitate corrigere non valebat, scriptorum suorum redargutionibus pu-
 „blicabat. Unde ROMANO Exarcho Italiæ residenti Ravennæ scribit, inquiens :
 „Apud excellentiam vestram, pravorum audacia, correctionis debet aculeos
 „magis, quam defensionis invenire solatium. Nam satis grave est, ut con-
 „tingat illic habere pravam actionem refugium, unde disciplina debet prodire
 „censura *. Pervenit itaque ad nos, Speciosum quemdam Presbyterum, qui
 „causa poscente in Monasterio à Iohanne Fratre & Coëpiscopo nostro fuerat
 „deputatus, contra sui Pastoris exinde voluntatem exiisse, & Ecclesiasticæ
 „constitutionis vigore despecto, antedicto Episcopo vestra fretum tuitione re-
 „sistere. Quod quia excellentiæ vestræ sine dubio pulsar invidiam, necesse est,
 „ut ab ejus vos, habita discretione, debeatis tuitione suspendere : ne si no-
 „minis vestri occasione Pastori suo inobediens, vel contumax exstiterit *, ad
 „tempus vestros contra vos iudices defensare, atque excellentiam vestram hac
 „ex re cogatur offendere, & nos pariter de vestra discordia contristari. Com-
 „perimus præterea (quod dici nefas est) quasdam mulieres, quæ nunc usque
 „in religioso atque Monachico habitu permanserunt, sacram * vestem & suam
 „velaturam deponere, & conjugibus (quod sine gravi dolore referre non pos-
 „sumus) sociari. Sed hoc quidem, ut dicere, vel attentare præsumant, favo-
 „ris vestri patrocínio fulciri dicuntur. Quod nos credere perversitatis ipsius
 „acerbitas non permittit. Petimus ergo ut in tanto vos peccato miscere nulla-
 „tenus debeatis. Nam huiusmodi iniquitatem impunitam propter Deum nullo
 „modo patimur remanere. Unde iterum quæsumus, ut excellentia vestra in
 „talium se causarum defensione non misceat : ne & Deus suam defendat in-
 „juriam, & inter nos aliorum pariat culpa discordiam.

Reg. lib. 1. ep. 33. „Item VENANTIO ex Monacho Patricio. Multi hominum stulti puta-
 „verunt, quod si ad ordinem Episcopatus eveherer, te alloqui ac per Episto-
 „las frequentare recusarem. Sed non ita est : quia ipsa jam loci mei necessitate
 „compellor, ut tacere non debeam. Et post pauca : Hac igitur considera-
 „tione compulsus, velis an nolis locuturus sum, quia omni virtute, aut te
 „cupio

cupio salvari, aut de tua morte me eripi. In quo enim habitu fueris, recolis : ^{Ann. Chr. D. G. 1 v. Martij xlii.} & supernæ distinctionis animadversione postposita, ad quid sis delapsus, agnoscis, &c. *usque*, te videt & tolerat. Cùmque Venantius in eadem apostasia permanens, obortis quibusdam simultatibus, oblationes suas à Iohanne, Syracusano Episcopo execratas cognosceret; contra Episcopum hostili more commotus est, eùmque non timuit Gregorio accusare. Cui ipse rescribit, dicens : Multùm nos ea, quam direxistis, jam contristatos invenit epistola, ^{Reg. lib. 5. Epist. 41.} quòd inter vos & Iohannem Fratrem & Coepiscopum nostrum, de quorum desiderabamus gaudere concordia, scandalum prodisse cognovimus. Quævis enim causa fuisset, non usque ad hoc debuit furor erumpere, ut armati homines vestri, sicut audivimus, in Episcopum irruerent, & diversa hostili more mala committerent, atque vos hæc res à paterna interim caritate divideret, &c. *usque*, etiam ipse perageret, &c. Verùm Venantius cum Episcopo in concordiam rediens, cùm per undecim annos à Gregorio multiplicibus litteris exhortatus redire ad Monachicum propositum detrectaret, in gravissimam agritudinem cecidit. Quod à Iohanne Syracusano Episcopo Gregorius audiens, ^{Reg. lib. 9. Epist. 31.} rescripsit, dicens : Fraternitatis vestræ scripta suscepi, quæ mihi de dulcissimi filii mei domni Venantii ægritudine loquebantur, & cuncta circa * cum, ^{* erga} qualiter acta sunt, enarrabant. Sed uno tempore auditis, & illum desperare, ac graviter ægrotare, & in rebus orphanorum filiorum scilicet ejus homines iniquos insilere, vix se in corde meo dolor capere poterat. Sed in hoc fuit solatium, quòd lacrymæ mihi per gemitus erumpebant. Vestra igitur sanctitas primam, quam decet, curam negligere non debet, ut de anima ejus cogitare debeat, exhortando, rogando, Dei terribile judicium proponendo, ineffabilem ejus misericordiam promittendo, ut ad habitum suum redire, vel in extremis debeat : ne ei reatus tantæ culpæ in aeterno judicio obstat.

Si quos tamen judicium à suis pravitatibus inconvertibiles Gregorius advertebat, eos scriptis propriis penes principes denotabat. Unde ^{Reg. lib. 4. Ep. 33.} CONSTANTINÆ Augustæ queritur dicens : Dum in Sardinia insula multos esse Gentiles * cognovissem, eosque adhuc prave gentilitatis more * idolorum sacrificiis deservire, & ejusdem insulæ Sacerdotes ad prædicandum Redemptorem nostrum torpentes existere; unum illuc ex Italiæ Episcopis misi, qui multos Gentilium ad fidem, Domino cooperante convertit *. Sed quidam rem mihi sacrilegam nunciavit, quia hi, qui in ea idolis immolant, judicii præmium persolvunt, ut hoc eis facere liceat. Quorum dum quidam baptizati essent, etiam immolare idolis desivissent, adhuc ab eodem insulæ judice, etiam post baptismum, præmium illud exigitur, quod dare prius pro idolorum immolatione consueverant, &c. *usque* culpa multaret. ^{* errore}

Hinc est, quòd hujus Gregorii tempore tot Sacerdotes & laici per diversas regiones miraculis coruscasse Dialogo teste probantur, quot nunquam sub posterioribus Pontificibus inveniri postea potuerunt. Tantis igitur Ecclesiæ Dei felicitatibus hostis humani generis invidens, nonnullos Pontificum simulque sæcularium judicum, ad ejus invidiam conflagravit. Super quorum afflictione IOHANNI Ravennati Episcopo inter cetera queritur, dicens : Pec- ^{Reg. lib. 2. Epist. 32.} catis meis hoc reputo, quia iste, qui nunc interest, haud dubium quin Romanus Exarchus, & pugnare contra inimicos nostros dissimulat, & nos facere pacem vetat : quamvis iam modò, etiam si velit, facere omnino non possumus : quia Arnulfus exercitum Autarith & Nordulfi habens, eorum sibi dari precaria desiderat, ut vobiscum loqui aliquid de pace dignetur. ^{XLIX. Dial. lib. 4.}

Item Sebastiano, Episcopo Sirmienfi post aliqua : Quæ sanctissime frater, de amici vestri domni Romani persona in hac terra patimur, loqui minime valemus : breviter tamen dico, quia ejus in nos malitia gladios Langobardorum vicit, ita ut benigniores videantur hostes, qui nos interimunt, quam

Ann. Chr. „ reipublicæ judices , qui nos malitia sua rapinis atque fallaciis in cogitatione
D.C. IV. „ consumunt. Et uno tempore curam Episcoporum , atque Clericorum , Mo-
Martij xxi. „ nasteriorum quoque , & populi gerere , contra hostium insidias sollicitum
* sint „ vigilare , contra ducum fallacias , atque malitias suspectum semper existere :
„ ejus laboris , ejus doloris sit * , vestra fraternitas tanto veriùs pensat ,
„ quanto me , qui hæc patior , puriùs amat.

„ Item ANASTASIO Patriarchæ post multa : Quæ mala à barbaro-
„ rum gladiis , quæ à perversitate judicum patimur , beatitudini vestræ nar-
„ rare refugio , ne ejus gemitum augeam , quem minuire consolando de-
„ bueram.

Reg. lib. 2. „ Item PALLADIO Presbytero de monte Sina post plurima : Peto , ut pro
ep. 45. „ me orare debeas , quatenus omnipotens Deus , & à malis me spiritibus ,
& à perversis hominibus custodire dignetur : quia in hac vitæ meæ peregrina-
tione mala me simul , & multa circumdant , ita ut cum Psalmista jure dicam :
Ps. 87. *In me transferunt iræ tuæ , & terrores tui conturbaverunt me. Circumdederunt me sicut
aqua tota die , circumdederunt me simul.*

L. Porro MAURICIO tunc avarissimo sumûque rapacissimo Principi , fug-
Reg. lib. 2. „ gessionibus inimicorum suorum funestissimam legem ferenti , ut nulli militum ,
ep. 61. „ qui videlicet in manu signatus fuisset , liceret converti , inter cetera sic respon-
dit : Ad hoc potestas super omnes homines , pietati dominorum meorum
„ cælitus data est , ut qui bona appetunt adjuventur , ut cælorum via largitis
„ pateat , ut terreste regnum cælesti regno famuletur. Et ecce aperta voce di-
„ citur , ut ei , qui semel in terrena militia signatus fuerit , nisi aut expleta mi-
„ litia , aut pro debilitate corporis repulsus , Domino nostro IESU-CHRISTO
„ militare non liceat. At hæc ecce per me , servum ultimum suum & vestrum
„ respondebit Christus dicens : Ego te de Notario Comitem excubitorum , de
„ Comite excubitorum Cæsarem , de Cæsare Imperatorem , nec solum hoc ,
„ sed etiam patrem Imperatorum feci. Sacerdotes meos tuæ manui commisi :
„ & tu à meo servitio milites tuos subtrahis ? Responde , rogo , piissime Do-
„ mine , servo tuo , quid venienti , & hæc dicenti responsurus es in judicio Do-
„ mino tuo ? Et post pauca : Requirit ergo * Dominus meus , quis prior Im-
„ perator talem legem dederit , & subtilius æstimet , si dari debuerit.

* rogo „ Item THEODORO Medico , post aliqua : Peccatis , inquit , meis facien-
Reg. lib. 2. „ tibus , ex quorum suggestionem , vel consilio , nescio an vestro , transacto
ep. 65. „ anno , talem in Republica sua legem protulit Imperator , ut nullus , qui
„ actionem publicam egit , nullus , qui officio , vel manu signatus , vel inter
„ milites habitus est , ei in Monasterio converti liceat , nisi fortè militia ejus
„ fuerit expleta. Quam legem primùm , sicut hi dicunt , qui leges veteres no-
„ verunt , Iulianus protulit , de quo scimus omnes , quantum à Deo aversus
„ fuerit.

L. I. Confortabat insaniam judicum , sive fovebat Iohannēs , tunc ex Monacho
Regiæ urbis Antistes , qui eo tempore , quo Gregorius à Pelagio Præsule desti-
natus Apocrisarius penes Constantinopolim morabatur , fugere se summum
Sacerdotium quasi humiliter finxit : sed eo suscepto usque adeo in superbiam
dolosæ mentis excrevit , ut causâ alia occasionem quærens , Synodum face-
ret , in qua se Universalem appellare conatus est. Quod mox Papa Pelagius ,
ut agnovit , directis epistolis ex auctoritate sancti Petri Apostoli , ejusdem Syn-
odi acta cassavit. Diaconum verò , qui juxta morem pro responsis Eccle-
siasticis faciendis Imperatoribus adhærebat , cum eo Missarum sollempnia cele-
brare prohibuit. Cujus sententiam beatus quoque Gregorius sequens , præ-
dictum Iohannem sæpe commonitum acquiescere differentem , sententia pari
multaverat , omnibûsque Pontificibus sub interminatione proprii honoris man-
daverat , ne umquam Universalis profanum vocabulum aut scriberent , aut
scriptum suscipere , aut ubi fuisset scriptum , subscriberent. Quapropter

Iohannes multis fallaciis ad suam hypocrisim consensum avarissimi Imperatoris redimens, obtinuit, ut Imperator Gregorio scriberet, quod sibi pacificus extitisset. Quapropter ipse Imperatrici CONSTANTIAE inter aliqua scribit dicens: Sabiniano Diacono Responsali meo scribente cognovi, in causis beati Petri Apostolorum Principis contra quosdam superbè humiles, sicè blandos, quanta se iustitia, vestra serenitas impendar. Unde adhuc peto, ut nullius praevalere contra veritatem hypocrisim permittatis: quia sunt quidam qui juxta egregii Prædicatoris vocem, per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium: qui veste quidem despecti sunt, sed cor detumescunt: & quasi in hoc mundo cuncta despiciunt, sed tamen ea, quæ mundi sunt, cuncta simul adipisci quærunt. Qui indignos se omnibus hominibus fassentur, sed privatis vocabulis contenti esse non possunt: quia illud appetunt, unde omnibus digniores esse videantur. Et post pauca:

Præterea indico, quia piissimi Domini scripta suscepi, ut cum fratre & con- sacerdote meo Iohanne debeam esse pacificus. Et quidem sic religiosum do- minum decuit, ut Sacerdoti ista præciperet. Sed cum se nova præsumptione atque superbia idem frater meus Universalem Episcopum appeller, ita ut sanctæ memoriæ decessoris mei tempore ascribi se in Synodo tali hoc superbo vocabulo faceret; quamvis cuncta illius Synodi, Sede Apostolica contradicente, soluta sint; triste mihi aliquid serenissimus dominus innuit*, quod non cum corripuit qui superbit, sed me potius ab intentione mea declinare voluit: qui in hac causa, Evangeliorum & Canonum statuta, humilitatis atque rectitudinis veritatem defendo, &c. usque dicere nil præsumunt.

Avarissimo quoque Principi Gregorius voce libera contradicit, post aliqua scribens: Ecce claves regni cælestis, haud dubium est, quin Petrus accepit: potestas ei ligandi atque solvendi tribuitur: cura ei totius Ecclesiæ, & principatus committitur, & tamen Universalis Apostolus non vocatur: & vir sanctissimus Confacerdos meus Iohannes vocari Universalis Episcopus conatur. Exclamare compellor, ac dicere: O tempora, o mores, &c. usque sub-

tilius indicavi. Item IOHANNI Episcopo Constantinopolitano: Eo tempore, quo fratrenitas vestra in Sacerdotalem honorem provecta est, quantam Ecclesiarum pacem atque concordiam invenerit, recolit: sed quo ausu, quove tumore, nescio, novum sibi conata est nomen arripere; unde omnium Fratrum corda potuissent ad scandalum pervenire, &c. usque, iudicia superna vigilabunt. Item eidem in alia epistola post multa: Sed etiam nunc dico: aut easdem personas, videlicet Iohannem Chalcedonensem & Athanasium Isauriæ Presbyteros, in suis ordinibus suscipe, eisque quietem præbe: aut si hoc fortasse nolueris, omni altercatione postposita; de eorum causa statuta majorum, aut Canonum terminos custodi. Si verò neutrum feceris, nos quidem rem inferre nolumus, sed tamen venientem à vobis non devitamus. Quid autem de Episcopis, qui verberibus timeri volunt; Canones dicant, bene fraternitas vestra novit. Pastores etenim facti sumus non percussores. Et egregius Prædicator dicit: *Argue, abscera, increpa, cum omni patientia, & doctrina.* Nova verò, atque inaudita est ista prædicatio, quæ verberibus exigit fidem.

Item SABINIANO Diacono Constantinopolitano: De causa fratris nostri, viri reverendissimi Iohannis Episcopi Constantinopolitani, duas epistolas facere nolui: sed una breviter facta est, quæ utrumque habere videtur admistum, id est & rectitudinem, & blandimentum. Tua itaque dilectio eam epistolam, quam nunc direxi, propter voluntatem Imperatoris ei dare studeat. Nam de subsequenti talis alia transmittetur, de qua ejus superbia non latetur. Ad hoc enim usque pervenit, ut sub occasione Presbyteri Iohannis gesta huc transmitteret, in quibus se pene per omnem versum Oecumenicum

Ann. Chr.
D. C. IV.
Martij XII.
Reg. lib. 4.
Epist. 34.

Rom. 16.

LII.

* sacerdos
tibus

* innouit

LIII.

Reg. lib. 4.
Ep. 32. c. 76.
Martij 16.
Io. 10. c.
21.

LIV.

Reg. lib. 4.
Ep. 38.

Lib. 3. Ep. 52.
Indict. 11.

1. Tim. 4.

LV.

Reg. lib. 4.
Epist. 39.

* subsequen-
tibus

* in

Ann. Chr.
D. C. 1 V.
Martij XII.

LVI.

Reg. lib. 3.
Ep. 30. c. 30.

* tristitia

NOTA.

* vallatis

„ Patriarcham nominaret. Sed spero in omnipotentem Deum, quia hypocri-
„ sim illius superna majestas dissolvat, &c. usque procedere præsumas.

„ At verò Iohannes novæ præsumptionis inventor, ubi Mauricium Deo ad-
„ versum, Gregorio cum suis complicibus fecit infensum; cernens Constantinam
„ Imperatricem, totis conatibus Romanæ Ecclesiæ servanda Privilegia suadere;
„ quantis valuit artibus incitavit, ut propter eam, quam in honorem sancti Pauli
„ Apostoli in palatio ædificabat Ecclesiam, à Gregorio caput ejusdem Apostoli,
„ aut aliud quid de ipsius corpore sibi dirigi postularet. Quam calliditatem bea-

„ tissimus Papa cognoscens, Imperatricis animo taliter satisfecit. Dum illa
„ mihi desiderarem imperari, de quibus facillimam obedientiam exhibens,

„ vestram erga me gratiam potuissim amplius provocare; major me mæstitia *

„ tenuit, quòd illa præcipitis, quæ facere nec possum nec audeo. Nam cor-
„ pora sanctorum Petri & Pauli Apostolorum tantis in Ecclesiis suis corus-
„ cant miraculis atque terroribus, ut neque ad orandum sine magno illuc ti-
„ more possit accedi. Denique dum beatæ recordationis decessor meus, quia

„ argentum, quod supra sacratissimum corpus beati Petri Apostoli erat, longè
„ tamen ab eodem corpore fere quindecim pedum spatio, mutare voluit, si-

„ gnum ei non parvi terroris apparuit. Sed & ego aliquid similiter ad sacra-
„ tissimi corpus sancti Pauli Apostoli meliorare volui: & quia necesse erat ut

„ juxta sepulcrum ejusmodi effodi altius debuisset, præpositus loci illius ossa
„ aliqua, non quidem eidem sepulcro conjuncta, reperit: quæ quoniam levare

„ præsumpsit, atque in alium locum transponere, apparentibus quibusdam
„ tristibus signis subita morte defunctus est. Præter hæc autem sanctæ memo-

„ riæ decessor meus idem ad corpus sancti Laurentij Martyris quædam me-
„ liorare desiderans, dum nescitur ubi corpus esset venerabile collocatum, ef-

„ foditur exquirendo: & subito sepulcrum ipsius ignoranter apertum est: &
„ hi, qui præsentibus erant, atque laborabant, Monachi & Mansionarii, qui

„ corpus ejusdem Martyris viderunt (quod quidem minime tangere præsump-
„ serunt) omnes intra decem dies defuncti sunt, ita ut nullus vitæ superesse

„ potuisset, qui sanctum & justum corpus illius viderat. Cognoscat autem
„ tranquillissima domina, quia Romanis consuetudo non est, quando Sancto-

„ rum Reliquias dant, ut quidquam tangere præsumant de corpore, sed tan-
„ tummodo in pyxide brandeum mittitur, atque ad sacratissima sanctorum

„ corpora ponitur: quod levatum in Ecclesia, quæ est dedicanda, debita cum
„ veneratione reconditur: & tantæ per hoc ibidem virtutes fiunt, ac si illic

„ specialiter eorum corpora deferantur. Unde contigit, ut beatæ recordatio-
„ nis Leonis Papæ tempore, sicut à majoribus traditur, dum quidam Græci

„ de talibus Reliquiis dubitarent, prædictus Pontifex hoc ipsum brandeum al-
„ latis * forficibus incidit, & ex ipsa incisione sanguis effluxit. In Romanis nam-

„ que, vel totius Occidentis partibus omnino intolerabile est, atque sacrile-
„ gum, si Sanctorum corpora tangere quisquam fortasse voluerit. Quod si præ-

„ sumperit, certum est, quia hæc temeritas impunita nullo modo remanebit.
„ Pro qua re de Græcorum consuetudine, qui ossa levare Sanctorum se affe-

„ runt, vehementer miramur, & vix credimus. Nam quidam Græci Monachi
„ huc ante biennium venientes, nocturno silentio juxta Ecclesiam sancti Pauli

„ corpora mortuorum in campo jacentia effodiebant, atque eorum ossa re-
„ condebant, servantes sibi, dum recederent. Qui cùm tenti, & cur hoc fa-

„ cerent, diligenter fuissent discussi, confessi sunt, quòd illa ossa ad Græciam
„ essent, tamquam Sanctorum Reliquias, portaturi. Ex quorum exemplo, si-

„ cut prædictum est, major nobis dubietas nata est, utrum verum sit, quod
„ levati veraciter ossa Sanctorum dicuntur. De corporibus verò Beatorum

„ Apostolorum quid ego dicturus sum? Dum constet, quia eo tempore, quo
„ passi sunt, ex Oriente Fideles venerunt, qui eorum corpora sicut civium

„ suorum repeterent, quæ ducta usque ad secundam urbis miliarum, in loco,

qui dicitur Catacumbas, collocata sunt. Sed dum ea exinde levare omnis eorum multitudo conveniens niteretur, ita eos vis tonitruum atque fulguris terruit, ac dispersit, ut talia denuo nullatenus tentare præsumerent. Tunc exeuntes Romani eorum corpora, qui hoc ex Domini pietate meruerunt, levaverunt, & in locis, quibus nunc sunt condita, posuerunt, &c. usque exeat, non obtinetur.

In quibus Gregorii veracibus utique verbis apparet, quia usque ad illa tempora pro Reliquiis brandeum Romanus Pontifex conferebat: cum posteriori tempore de vestibus, quæ sub altari sancti Iohannis in Basilica Constantiniana servantur, particulæ cœperint pro sacris Reliquiis petentibus dari.

Quæ quidem vestes usque hætenus tantis miraculis coruscare probantur, ut siccitatis tempore foras excussæ pluviam conferant: inundationis verò, serenitatem reducant. Nam super hæc, quæ per singulas Ecclesias faciunt, quæ in Oratorio domus meæ in Suburra positæ per eas Deus omnipotens fecerit, non celabo. Nuper Hadriani Pontificis tempore visum mihi est, ut altare sanctæ Dei genitricis MARIÆ, quod extra Oratorium sancti Iohannis in apertissimo atrio positum, congruis luminaribus honorari non poterat, intra Oratorium locari debuisset. Accersitus verò Gaudericus Velitrensis, qui adhuc supereffe videtur, Episcopus, cum hymnis & canticis ab altari veteri pyxidas duas sigillatas excussit. Quarum alteram, me deprecante, nimium timoratus aperiens, de illis tunicis, quantum ex similitudine curiosis oculis potuit deprehendi, particulas reperit, quas sollemniter sub novo altari deposuit. Ubi extunc, sicut multi norunt, qui adhuc superstites esse probantur, divinitus accensæ lampades frequentius solito patuerunt. Nam ista octava Indictione in hebdomada ante Dominici Natalis diem, cum ego super huiusmodi parum quid dubitarem, completis matutinalibus hymnis, mansionarius candelam extinxit. Quam post vesperum succendere cupiens, accensam reperit: eamque se negligenter extinxisse perpendens, die altera sollicitius prorsus extinxit: & obseratis januis, ad vesperum succensus lampadem remeavit. Quam ubi nihilominus accensam reperit, ex conscientia servatæ à se clavis, & miraculo non diminuti olei, profectò cognovit, quia lampadem ille succenderat, qui ne oleum in ea diuturna succensione minui potuisset, divinitus ampliarat.

Harum quidem vestium, sicut opinor, altera, quæ strictioribus manicis constat, veraciter sancti Iohannis est Tunica, quam beatus Gregorius suo tempore, quodam Episcopo deferente, suscepit. Unde IOHANNI Abbati inter cetera scribit, dicens: De Tunica sancti Iohannis omnino gratè suscepi, quia sollicitus fuisti mihi indicare. Sed studeat dilectio tua mihi ipsam Tunicam, aut, quod est melius, eundem Episcopum qui eam habet, cum Clericis suis, & cum ipsa ad me transmittere: quatenus & benedictione Tunicae perfruamur, & de eodem Episcopo, vel Clericis mercedem habere valeamus. Altera verò: quæ largioribus manicis, non Tunica, sed planè videtur esse Dalmatica, nisi fallor, sancti Paschasij Apostolicæ sedis Diaconi constat, qui juxta quòd idem beatus Gregorius in quarto Dialogorum libro meminit, cum temporibus Symmachi Papæ fuisset defunctus, ejus Dalmaticam feretro superpositam dæmoniacus tetigit, statimque salvatus est. Sed quamobrem ambæ vestes sancti Iohannis dicantur, ideo priscam consuetudinem obtinuisse crediderim, quòd sub ejus altari consuetudinaliter recondantur. Nam quòd earum altera Iohannis Evangelistæ, non autem Baptistæ sit, nemo est qui dubitet: præsertim cum omnis sapiens noverit Baptistam camelorum pilis pro vestibus usum fuisse: Evangelistam verò, qui per tot annos post passionem Domini Pontificium gerens, Missarum sollemnia frequentissimè celebrabat, sine Sacerdotalibus esse nequaquam vestibus potuisse. Si autem dicitur, quòd Tunica, & Dalmatica, quia Pontificalia sunt indumenta, utraque sancti Iohannis credi debeant; considerandum est, quia Gregorius Iohanni Abbati non

Ann. Clæ.
DC. IV.
Martij XII.

LVII.

NOTA.

LVIII.

* pariet

LIX.
Reg. lib. 22
ep. 3. 6. 43.

* planeta

Dial. lib. 4.
cap. 40.

* sanatus

Matt. 3. 6.

Ann. Chr. D. C. I v. Martij XII. * nomina-
rat
L X.
* anno
D. XCVI.
Lib 7.
Epist. 30.
Ind. 1.
Grat. dist.
29: cap. 5.
Nota.
Synod.
Chalc.

Dalmaticam, sed Tunicam nominarit *: qui si Dalmaticam quoque sancti Iohannis fuisse sentiret, ejus Tunicam quærens, consequenter habere se ipsius Dalmaticam non taceret.

Hæc de sancti Iohannis vestibus, de quibus à quamplurimis dubitatur, hæc utcumque in beati Gregorij gestis insertuisse sufficiat. Ceterum Iohannes Constantinopolitanus hypocrita, qui ab Universalis nominis ambitione converti multis tergiversationibus recusabat, juxta ejusdem Patris prophetiam iudicia Domini super se vigilare cognoscens, post non multi temporis spatium subita morte defungitur *: & cujus ambitiosam superbiam totus capere mundus vix poterat, in unius sepulcri angustia facile collocatur. Post cujus paulatim discessum, cum Mauricius Imperator, Sacerdotum videlicet Christi contemptor, pro Cyriaco, qui Iohanni successerat, suaderet, ne pro causa tam frivoli nominis Gregorius laboraret; ipse tamdiu Pontificatus sui auctoritatibus resistit, quousque pestem Universalis nominis ab ipsis etiam subdolis adulatorum labiis penitus abstulisset. Quapropter EULOGIO, Patriarchæ Alexandrino post aliqua scribens, ait: Indicare vestra beatitudo studuit, jam se quibusdam non scribere superba vocabula, quæ ex vanitatis radice prodierunt: & mihi loquitur, dicens: Sicut iussistis. Quod verbum iussionis, peto, à meo auditu removere: quia scio, qui sum, qui estis. Loco enim mihi Fratres estis, moribus Patres. Non ergo iussi, sed quæ utilia sunt, indicare curavi. Non tamen invenio vestram beatitudinem hoc ipsum, quod memoriz vestræ intuli, perfecte retinere voluisse. Nam dixi, nec mihi vos, nec cuiquam alteri tale aliquid scribere debere: & ecce in præfatione Epistolæ, quam ad me ipsum, qui prohibui, direxistis, superbæ appellationis verbum, Universalis me Papam dicentes, imprimere curastis. Quod, peto, dulcissima mihi Sanctitas vestra ultra non faciat: quia vobis subtrahitur, quod alteri plusquam ratio exigit, præbetur. Ego enim non verbis quæro prosperari, sed moribus: nec honorem meum esse deputo, in quo Fratres meos honorem suum perdere cognosco. Meus namque honor est, honor universalis Ecclesiæ. Meus honor est, Fratrum meorum solidus vigor. Tunc ergo verè honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur. Si enim Universalis me Papam vestra sanctitas dicit, negat se hoc esse, quod me fatetur universum. Sed absit hoc. Recedant verba, quæ vanitatem inflant, caritatem vulnerant. Et quidem in sancta Chalcedonenſi Synodo, atque post à subsequentibus Patribus hoc decessoribus meis oblatum vestra sanctitas novit: sed tamen nullus eorum uti hoc umquam vocabulo voluit: ut dum in hoc mundo honorem Sacerdotum diligere omnia, apud omnipotentem Deum custodirent suum.

CAPITA LIBRI QUARTI.

- CAP. I. **D**E temperantia Gregorii.
ij. Iohanni Ravennati Episcopo usum Pallii Mappularumque subduxit.
iij. Eidem suppliciter usum Pallii repetenti quater in anno per plateas concessit.
iv. Eidem, pro diversis vitiis increpato, diem suæ vocationis prædixit.
v. Iohanne defuncto, Ravennatem Ecclesiam visitatori committit; Mariniano Episcopo consecrato, Pallii usum simili modo concedit.
vj. Andreæ supplicanti pro Pallio præcipit iurandum.
vij. Mariniano consuetudinem Pallii, sicut convenerat, defendere non valente,

- Gregorius in sententia sua permāsit.
vii. Pro usurpatione compagarum Diacōnos Catinenses arguit.
ix. De Maximo Salonitanæ Ecclesiæ pervasore.
x. Auctoritatem sui Pontificatus contra tyrannum Imperatorem defendit.
xj. Contra votum imperiale Maximum cum suis complicitibus excommunicans, Episcopos ipsius ad Ecclesiam reverti coëgit.
xij. Maximi causam Ravennæ præcipit ventilari.
xij. Maximus in terram procidens lacrymabiliter veniam petit.
xiv. Gregorius Maximo, coram sancti Apol-

- linaris corpore satisfaciendi, miserendum esse decernit.
- CAP. Maximo, humiliter satisfaciendi, communionis gratiam reddit, & Pallium se daturum promittit.
- xv. Quam Didascaligis responsionibus superbum Imperatorem terruerit.
- xvj. Mauricio, in Gregorium favienti, mors per gladium imminet.
- xvij. Mauricius poenitens videt in somnis se Divino iudicio, cum uxore & filiis Phocæ militi tradi.
- xix. Seditio commota Mauricius, Phocæ iussu, cum cuncta cognatione sua perimitur.
- xx. Imagine Augustali suscepta, sapienter Mauricii vitia, Phocæ Imperatori dinumerat.
- xxj. Ei Apocrisiarium more transmittit.
- xxij. Pondere grandi remoto, imperiale iugum levius redisse fatetur.
- xxiij. Ex consuetudine synodicam suam direxit, & quod Orientales nullius in diptychis nomen suscipiant, donec synodicam fidei ejus cognoverit.
- xxiv. Susceptis decretis Mediolanensem, eis Episcopum ordinari consensit.
- xxv. Anastasium Antiochenum post multos annos throno reddidit.
- xxvj. Hadrianum Thebanum Episcopum ordini suo restituens diocesim ipsius Alarici Episcopi potestati subduxit.
- xxvij. Exceptis manifestis criminibus, neminem deposuit, sed communione privavit.
- xxviii. Quanta districtione accusatorum lites tractaverit, & qualia de ordinibus judiciorum decreverit.
- xxix. Aliorum auctoritates Episcoporum sua auctoritate confirmabat, non minuebat.
- xxx. Cunctis Episcopis propria jura conservans, executores dari, & iudices eligi ab accusatis voluit.
- xxxi. Falsarios delatores talione multavit.
- xxxij. Semel ingesta crimina indiscussa praterire non passus est, & qualibus poenis peccatorum accusatores multaverit.
- xxxiiij. Consueti stipendia etiam infirmis Clericis iussit ministrari.
- xxxiv. Cautiones Episcoporum suis Clericis factas firmavit, eisque quartas pleniter dari iussit.
- xxxv. Ab aliis obligatos absolvit.
- xxxvj. Ab hæresi se purgantes recepit.
- xxxvij. Schismaticis ad suscipiendam satisfactionem Romam invitare curavit.
- xxxviij. Severum Aquileiensem Episcopum, Ravennam venire coegit: qui postquam ad unitatem rediit, denuo ad suum schisma recurrens, catholicosque Sacerdotes affligens, causa perpetuæ divisionis suæ diocesis effectus est.
- CAP. Per ægritudinem corporis nemini successorem dedit, & quod renuntiantibus suis sedibus successores non denegavit, eisque de sumptibus ejusdem comoda ministrari præcepit.
- xl. Stupratam in uxorem à stupratore sumi iussit.
- xlij. Virum jam tonsuratum conjugii reddi mandavit.
- xliij. Vim nullam Iudæis inferendam statuit.
- xliij. Christianos eis subijci, nulla occasione debere censuit.
- xliv. Christianos eis violenter auferri jubebat, quorum si qui auferri non poterant, redimi sanciebat.
- xlv. Eorum mancipia confugientia ad Ecclesiam reddi vetuit.
- xlvi. Pagana eorum mancipia venire ad fidem volentia, non reddenda statuit.
- xlviij. Iudæorum mancipia suos dominos ad fidem præcedentia in eorum servitium nullatenus redigendos indixit: etiam si ipsi eos ad baptismatis gratiam sequerentur.
- xlviij. Neminem circumcidi paganorum permisit.
- xlx. A Iudæis munera non suscipienda decrevit.
- l. Qualiter Iudæi fuerint à Romanis Pontificibus habiti.
- lij. Gregorius non observari sabbatum iussit, & lavari die Dominico permisit.
- lij. Quantæ compassionis extiterit in infirmitatibus Castorii, Eulogii, & Martiniani Episcoporum, sive Rusticianæ patriciæ.
- liij. Pro barbaricis incursionibus letaniam fieri voluit.
- liv. Spiritum prophetiæ habuit.
- lv. Pejora prioribus futura prædixit.
- lvj. Neminem injustè ab Ecclesia defendi permisit.
- lvij. Confugientibus ad Ecclesiam sacramenta præstari iussit de servandis sibi iustitiis.
- lviiij. Omnes Sacerdotes, fratres, & comministros; Clericos autem ceteros, dilectissimos filios; utriusque verò sexus laicos dominos vocavit.
- lix. Tam fidei Theudelindæ reginæ quam suo Subdiacono satisfecit.
- lx. Se indignum memorat revelatione Dei.
- lxj. Se Presbytero comparans, illum superiorem melioremque pronunciat.
- lxij. Se indignum alieno favore fatetur.
- lxiiij. Monacho sibi procidenti se in terram prostravit.
- lxiv. Accusatus innocentiam suam exposuit.
- lxv. Quid de fine sæculi senserit.
- lxvj. Qualia de incommoditate urbis scripserit.
- lxviij. Barbaricis incursionibus ab exponendis libris destitit, & quibus doloribus cruciatus exstitit.

456 VITA S. GREGORII M. *auſt. Iohan. Diac. lib. 4.*

Ann. Chr.
D C. I V.
Martij XII.

- C A P. De ejus obitu, & ſaſtiggiis argenteis ab eo patrat, necnon ſepultura ipſius loco, vel titulo.
- lxxix. Qua ratione, æmulis libros ejus incendere molientibus, Petrus Diaconus moriendo obſtiterit.
- lxxx. Quanta Claudius ex verbis ejus ſe noverit: & quòd Gregorius multa dictaverit, quæ nunc nequeant inveniri.
- lxxj. Duodecim Epistolarum ſuarum libros reliquit, ex quibus Hadriani Papæ tempore duo volumina videntur excerpta.
- lxxij. In diaconatu ſuo Moralia cepit, & quomodo ea in Episcopatu ſuo per libros digeſſerit, eaque Leandro Hiſpalenſi Episcopo roganti direxerit.
- lxxij. In Episcopatus ſui exordio librum Regulæ Paſtoralis Iohanni Episcopo Ravennati exponens, imperitos compreſſit.
- lxxiv. Per ſtationes diſcurrens, quadraginta lectiones dictavit, quas Secundo ſervo Dei petenti mandavit.
- lxxv. Dialogorum quatuor libros deſcripſit, quos poſtea Zacharias Apoſtolice Sedis Episcopus in Græcam linguam convertit.
- lxxvj. Civibus ſuis petentibus, primam & ultimam Ezechielis prophetiæ partes per homilias viginti duas tractavit.
- lxxvij. Quam humilia ipſe de ſuis tractatibus ſenſerit, quæ à poſteris doctioribus facetiſſima prædicantur.
- lxxvij. Libros ſuos in comparatione Auguſtini tractatum ſurfures nominans, quouſque vixit, legi vetuit.
- lxxix. Quanta conſideratione quotidie infirmitatem cordis ſui cognoverit.
- lxxx. Corpus ejus à Gregorio Quarto Papa tranſlatum: & de antiquitate ipſius, vel mediocritate, ac regulari ſpecialitate.
- lxxxj. Græca neſciens falſos tractatus ſuo nomine titulos invenit.
- lxxxij. Monachi, qui ab eo in Saxoniam miſſi ſunt, ſancti Benedicte regulis fuerunt mancipati.
- lxxxij. De formis, & veſtimentis patris, & matris ejus.

- C A P. De forma & habitu ſive diſticho lxxxiv. ejus.
- lxxxv. Saturninus monachus juxta ejus eſſigiem imagines Apoſtolorum depinxit.
- lxxxvj. De Iohanne præpoſito, qui cum diabolo coram Chriſto confligit: & de revelatione atque terribili tranſitu ipſius.
- lxxxvij. De cruciatu Andreæ conductoris, qui cum in eodem Præpoſito Monafterii chartulas ſe vendidiſſe profeſſus eſt.
- lxxxvij. De præſagio mortis Athanaſii æconomi, qui conſuetudines pauperum defraudavit.
- lxxxix. De diabolo à Monafterii clauſtro fugato, qui Monachum jacentem percuffit.
- xc. De viſione monachi, qui duodecim homines intra dies totidem morituros prævidit.
- xcj. De Lucidi, Ficulenſis Episcopi conversione, & tranſitu.
- xcij. De revelatione monachi, qui per exculationem lacrymarum cujuſdam incluſi Presbyteri fratris ſui ſanctitatem reverſionemque cognovit.
- xcij. De dæmone à fundo Barbiliano excuſſo, qui conductorem, & bubulcos occidens Caucum fuerat perſectus.
- xciv. De viſione Tegaudi, Trevirenſis quondam Episcopi, qui à beato Gregorio pulſus eſt à Monafterio.
- xcv. De increpatione Faraldi, qui à dæmonibus tota nocte ſuſpenſus eſt.
- xcvj. De Indulpho deſtructore Monafterii à ſene percuffo: & de revelatione Clerici, & diſgreſſione Supponis.
- xcvij. De Dominio Presbytero, qui Gregorianum fontem detexerat, ligato, & verberato, ejuſque miſerabili tranſitu.
- xcvij. De modo Monafterii, & diverſitate ipſius redundationis, necnon miraculo multiplicati divinitus panis.
- xcix. Quam frequenter in diverſis locis Gregorius demonſtratur.
- c. De viſione ſcriptoris, qui ab æmulo terreri potuit, & à beato Gregorio meruit conſolari.

LIBER

LIBER QVARTVS.

*Quo concluditur, quanta conſideratione S. Gregorius rectè docens
quotidie ſuam infirmitatem cognoverit.*

Ann. Chr.
DC. IV.
Martij xxi:

HÆC est Gregorij, de refutatione nominis, Uniuerſalis, plena rationis, humilitatiſque ſententia. Qui videlicet contra ſuperbos prudenter uti noverat ſerpentis aſtutiã, & à columbæ ſimplicitate circa humiles minime recedebat. Quapropter ſuæ temperantiæ conſcius, DOMINICO Carthaginenſi Epifcopo, poſt cetera: De Eccleſiaſticis, inquit, Privilegiis, quod veſtra fraternitas ſcribit, hoc, poſtpoſita dubitatione, teneat: quia ſicut noſtra defendimus, ita ſingulis quibuſque Eccleſiis ſua jura ſervamus. Nec cui libet, favente gratia, ultra quàm meretur, impartior: nec ulli hoc, quod ſui juris eſt, ambitu ſtimulante, derogo *: ſed Fratres meos honorare per omnia cupio, ſicque ſtudeo honore ſingulos ſubvehi: dummodo non ſit, quod alterijure ab altero poſſit opponi.

Item EULOGIO Alexandrino, & ANASTASIO Antiocheno Patriarchis ſcribit, dicens: Cùm Prædicator egregius dicat: *Quamdiu quidem ſum Gentium Apoſtolus, miniſterium meum honorificabo*: qui ruruſus aliàs dicit: *Facti ſumus parvuli in medio veſtrum*: exemplum proculdubio nobis ſequentibus oſtendit, ut & humilitatem teneamus in mente, & tamen ordinis noſtri dignitatem ſervemus in honore: quatenus nec in nobis humilitas timida, nec erectio ſit ſuperba: &c. Quod Gregorius, ſicut ex præcedentibus ac ſubſequentibus maniſeſtiſſimè colligi poterit, & fecit, & dixit.

Nam IOHANNEM Ravennatem Epifcopum, typo ſuperbiæ Pallium frequentantem, ſuòſque Presbyteros, ac Diaconos in mappulis præcedere permittentem, primò per Caſtorium Chartularium familiariter arguit: poſt ex conſuetudine, ſive Privilegio ſibi hæc conceſſa pertinaciter defendentem, tali ſententia poſt nonnulla multavit. Ut enim, inquit, ea, quæ ſuperiùs dixi, breviter colligam, admoneo quatenus niſi deceſſorum meorum maniſeſtiã tibi hæc per Privilegium attributa docueris, uti in plateis Pallio ulterius non præſumas: non habere & ad Miſſas incipias, quod aucter & in plateis uſurpas. De Secretario autem, quod fraternitas tua reſeſſiſſe cum Pallio, & filios Eccleſiæ ſuſcepiſſe ſe, & fecit, & excuſavit, nunc interim nihil querimur: quia Synodorum ſententiam ſequentes, minores culpas, quæ negantur, ulciſci recuſamus. Hoc tamen, quia ſemel & iterum ſic factum, cognovimus, ſed fieri ultra prohibemus. Fraternitas autem tua ſit omnino ſollicita, ne hoc, quod præſumptioni inchoanti adhuc ceditur, in proficiente deterius vindicetur. Et poſt pauca: Illud autem, quod pro utendis à Clero veſtro mappulis ſcripſiſtiſ, à noſtris eſt Clericis fortiter obviatum, dicentibus, nulli hoc umquam aliæ cuiſlibet conceſſum Eccleſiæ fuiſſe: nec Ravennates Clericos, vel illic, vel in Romana civitate tale aliquid cum ſua conſcientia præſumpſiſſe. Nec, ſi tentatum eſſet, ex furtiva uſurpatione ſibi præjudicium generari, ſed etiam ſi in qualibet Eccleſia hoc præſumptum fuerit, aſſerunt emendandum: quod non conceſſione Romani Pontificis, ſed ſola ſubreptione præſumitur. Sed nos ſervantes honorem fraternitati tuæ, licet contra voluntatem antedicti Cleri noſtri, tamen primis Diaconis veſtris, quos, nobis quidam teſtificati ſunt, etiam antè eiſ uſos fuiſſe; in obſequio dumtaxat tuo, mappulis uti permittimus. Alio autem tempore, vel alias perſonas hoc agere vehementiſſimè prohibemus.

Quam ſententiam vir vanæ gloriæ cupidiffimus, moleſtiſſimè ferens, per quoscuſque poterat, uſum Pallij ſibi reſtitui magnopere ſagittabat. Cui Gregorius ſcribit: *ſ. S. Ord. S. B. ſeculum 1.*

M m n̄

Ann. Chr.
D. C. I V.
Martij XII.
Reg. lib. 4.
ep. 10.

gorius ita scripsit : Fraternitatem vestram valde invenio contristatam , pro
eo , quod in letaniis induere Pallium rationis censurâ prohibetur , sed per
excellentissimum Romanum Patricium , & per eminentissimum Præfectum ,
atque per alios civitatis suæ nobiles viros importunè expetit , ut hoc debeat
concedi. Nos autem sollicitè requirentes ab Adeodato , quondam Diacono
fraternitatis tuæ , cognovimus , quia numquam consuetudo fuerit decesso-
ribus tuis , ut in letaniis Pallio , nisi in sollemnitate beati Iohannis Baptistæ ,
beati Petri Apostoli , & beati Martyris Apollinaris , uterentur. Cui quidem
nequaquam credere debuimus : quia multi apud civitatem fraternitatis vestræ
Responsales sæpius fuerunt , qui se fatentur tale aliquid numquam vidisse :
& hac de re , multis potius credendum est , quàm uni pro sua Ecclesia ali-
quid attestanti. Sed quia nos fraternitatem vestram contristari nolumus , &
petitionem filiorum nostrorum apud nos minime frustrari ; usum Pallij ,
donec subtiliùs veriùsque aliquid cognoscamus , in letaniis sollemnibus ,
idest , die Natalitio beati Iohannis Baptistæ , & beati Petri Apostoli , & beati
Apollinaris Martyris , atque in ordinationis vestræ celebratione concedimus.
In Secretario vero secundum morem pristinum susceptis ac dimissis Ecclesiæ
filiis , induere vestra fraternitas Pallium debeat , atque ad Missarum sollem-
nia ita proficisci , & nihil sibi ampliùs ausu temerariæ præsumptionis arroga-
re : ne dum in exteriori habitu inordinatè aliquid arripitur , ordinatè etiam
quæ licere poterant , amittantur.

I V.
Reg. lib. 4.
ep. 15.

Sed idem Iohannes ab inanis gloriæ ambitione , freno Apostolicæ mode-
rationis coercitus , ad detractionem Pontificis totus convertitur. Unde pru-
dentissimus Pontifex sic eum admonet , dicens : Primum me hoc contristat ,
quia mihi Fraternitas tua duplici corde scribit , & alia blandimenta in episto-
lis suis exhibet , alia in lingua sua sæculariter ostendit. Deinde grave mihi
est , quia irrisiones illas , quas habere notarij adhuc pueri solent , usque ho-
die frater meus Iohannes in lingua sua retinet , mordaciter loquitur , & quasi
de talibus studiis lætatur. Amicis præsentibus blanditur , de absentibus oblo-
quitur. Tertiò grave mihi , & omnino execrabile est , quia servis suis , qua
hora fuerit , turpia crimina imponit , ut effeminati , & adhuc graviter hoc
apertiùs vocentur. Post hæc accessit , quod disciplina ad vitam Clericorum
custodiendam nulla est , sed tantummodo se Clericis suis dominum exhibet.
Ultimum verò est , quod tamen pondere elationis primum est , quia de usu
Pallij extra Ecclesiam : quod temporibus decessorum meorum facere num-
quam quisquam præsumpsit , numquam à decessoribus ejus præsumptum
est , sicut Responsales nostri testantur , excepto si Reliquiæ conderentur.
Quod tamen de Reliquiis unus tantummodo potuit inveniri , qui meis die-
bus in despectum meum , cum summa audacia non solum faciebat , sed
etiam frequentabat. Ex quibus omnibus invenio , quia honor Episcopatus
vestri totus foras in ostensione est , non in mente , &c. usque ultra esse , quàm
videris.

V.
* Anno
D. XCV.
Lib. 4.
Epi. 54.
Ind. 13.

Hæc , quia Iohannes emendare superbix fastu despexit , eodem anno
juxta quod Gregorius ei prædixerat , diem suæ vocationis , dum non attendit ,
incurrit * : & antè tumidus crepuit , quàm meruisset amictu Pallij saturari.
Cujus rei gratia Gregorius visitationem Ravennatis Ecclesiæ Severo FICULINO
Episcopo secundum consuetudinem priscam committens , MARTINIANUM
Monachum familiarem suum Ravennatibus Episcopum consecravit : cui &
Pallium dirigit , scribens : Apostolicæ Sedis benevolentia , & antiquæ con-
suetudinis ordine provocati , Fraternitati tuæ , quam in Ravennati Eccle-
sia gubernationis constat suscepisse officium , Pallij usum prævidimus con-
cedendum : quo non aliter uti te memineris , nisi in propria tuæ civitatis
Ecclesia , dimissis jam filiis procedens à salutorio ad sacra Missarum so-
lemnina celebranda. Peraetis verò Missis , id in salutorio rursus curabis de-

ponere. Extra Ecclesiam verò non aliter illo tibi, nisi quater in anno in letan-
niis, quas ad decessorem tuum Iohannem expressimus, uti permittimus.

Sed Marinianus, Clericorum suorum suggestionibus delinitus, tam per
Andream virum magnificum, quam per quoscunque potuerat, restitui suæ
Ecclesiæ usum Pallii flagitabat. Quapropter Gregorius CASTORIO Chartula-
rio inter cetera scribit, dicens: Tua experientia nullius personam, nullius ver-
ba consideret, solum Dei timorem, & reſtitutionem ante oculos habeat: &
seniores personas, ejusdem Ecclesiæ Archidiaconem quem non suspicor
pro alterius honore pejerare, & alios antiquiores, qui in sacris Ordinibus
ante Iohannis Episcopi tempora fuerant, requirat, vel si qui maturiores sunt
extra sacros Ordines: & veniant ante corpus sancti Apollinaris: & tacto
ejus sepulcro jurent, quæ consuetudo ante Iohannis Episcopi tempora fuerit,
usque absente Apocrifario, usurpasset.

Hoc Gregorius per Indictionem quartamdecimam iurandum præceperat.
Quod quia, sicut rei exitus manifestat*, deficientibus testimoniis per tres
continuos annos infectum remanserat; iterum Marinianus suorum suggestione
compulsus, usum Pallii, quem ex consuetudine sicut convenerat* vindicare
non poterat, importunitate precum se posse recipere confidebat. Quapropter
Gregorius in eadem sententia permanens, eidem Chartulario per Indictionem
secundam scribit, dicens: Dum Florentinus Ravennatis Ecclesiæ Diaconus,
apud nos pro reverentissimo fratre, & Coepiscopo nostro Mariniano, de
usu Pallii ageret, requisitus à nobis quæ esset antiqua consuetudo, respondit:
quod in omnibus letantiis Pallio Ravennas Episcopus uteretur. Quod ita
non esse, & ab aliis didicimus, & ex Epistolis Iohannis quondam Episcopi,
quas ei ostendi fecimus, evidenter apparuit: sed hoc asseruit, quod dicere
iussus est. usque Mariniani animos relevemus. At quia prisca consuetudo
à nostratibus subtiliter inquisita, à Ravennatibus probari nullo modo potuit;
Gregorium in sua sententia permansisse proculdubio illud ostendit, quod ne-
que ob hoc, quantum ex apicibus ejus dinoscitur, à quoquam sollicitatus ex-
citit, neque à semetipso commotus ulterius omnino rescripsit.

Non solum in magnis rebus Gregorius sollicitudinis suæ oculos converte-
bat, verum etiam ne impune præsumerentur quandoque majora, hoc in rebus mi-
nimis curiosissime præcavebat. Unde IOHANNI Syracusano Episcopo scribit,
dicens: Ecclesiastici vigoris ordo confunditur, si aut temere illicita præsu-
mantur, aut impune non concessa tententur. Pervenit itaque ad nos Diaconus
Ecclesiæ Catanensis calceatos campagis* procedere præsumpsisse. Quod
nulli hætenus per totam Siciliam licuisse, nisi solis tantummodo Diaconibus
Ecclesiæ Messanenſis, quibus olim à prædecessoribus nostris non dubitatur
concessum, bene recolitis. Quia ergo tantæ temeritatis ausus non est leviter
attendendus, cum omni hoc fraternitas vestra subtilitate perquirat: & si ita,
sicut ad nos pervenit, invenerit, utrum à se, vel alicujus auctoritate hoc
præsumperint, nobis subtiliter innotescat, ut cognita veritate, quid fieri de-
beat, disponamus. Nam si negligenter ea, quæ male usurpantur, omittimus,
excessus viam aliis aperimus.

Interea NATALI Episcopo defuncto cum Dalmatinorum generalitas Ho-
norum Archidiaconem, quem ipse ex Presbytero in Diaconem converte-
rat, sibi præficiendum concorditer elegissent, eorumque decretum Pontifex ap-
probasset: factione Malchi Episcopi reſtoris Apostolici patrimonii, manūque
militari Maximus multis criminibus involutus Episcopatum Salonitanæ civita-
tis invasit. Quod Gregorius audiens, Dalmatinis & Iadertinis Episcopis ne
illi manus imponerent, sub magna interminatione prohibuit. At verò Maxi-
mus, qui Episcopatus Sedem contra Canones invaserat, etiam Sacerdotium

* Campagus, mendose campagus, est calceamentum quo Episcopi seu Prælati in Missa utuntur, à Græca voce καμπή flexura. Lege Saussaium in Panopliæ Episcop. lib. 7. cap. 1. art. 4.

Ann. Chr.
D. C. IV.
Martij XII.

contra Deum per ſimoniacam hæreſim ab Episcopis dumtaxat excommunicatis, pretio corruptis, non timuit promereri, favente ſibi occasione temporis ex cupiditate ſimul inſolentiæque Auguſti, quem diſpergendo facultates inſaſæ Eccleſiæ adeo deſenſorem ſclerum ſuorum effecit, ut à Gregorio non ſolùm frequenter poſtularer, quatenus indiſcuſſam Maximi promotionem relinqueret, verumetiam Romam ſatiſfacturum pro ſimoniaca hæreſi aliſque criminibus, venientem cum honore ſuſciperet. Gregorius verò faciem nullius contra veritatem cuſtodians, ipſum Maximum primò à Miſſarum ſollemniis, poſt à communione corporis & ſanguinis Domini noſtri I E S U - C H R I S T I, quouſque ſuam præſentiam exhiberet, privavit. Maximus autem imperialibus militiis ſultus, poſt excommunicationem, & Miſſas cecinit, & Sacramenta ſatis indignus accepit. Quapropter CONSTANTINÆ Auguſtæ poſt multa alia ſcribit, dicens:

X. „ Salonitanæ civitatis Episcopus, me ac Reſponſale meo neſciente, ordinatus eſt: & facta res eſt, quæ ſub nullis anterioribus Principibus evenit.
Reg. lib. 4. „ Quod ego audiens, ad eundem prævaricatoreſ qui inordinate ordinatus
Epiſt. 34. eſt, protinus miſi: ut omnino Miſſarum ſollemnia celebrare nullo modo
Grati. diſt. 63. c. 24. „ præſumeret, niſi priùs à ſereniſſimis dominis cognoſcerem, ſi hoc fieri ipſi
„ juſſiſſent. Quod ei ſub excommunicationis interpoſitione mandavi: & con-
„ tempto me atque deſpecto in audacia quorundam ſæcularium hominum,
„ quibus denudata ſua Eccleſia, præmia multa præbere dicitur, nuncuſque
„ Miſſas facere præſumit, atque ad me venire ſecundùm juſſionem domino-
rum noluit. Ego autem præceptioni pietatis eorum obediens, eidem Maxi-
mo, qui me neſciente ordinatus eſt, hoc quod in ordinatione ſua me, vel
Reſponſalem prætermittere præſumpſit, ita ex corde laxavi, acſi me auctore
fuerit ordinatus. Alia verò perversa illius, ſcilicet mala corporalia, quæ
cognoſci, vel quia cum pecuniis eſt electus, vel quia excommunicatus Miſſas
facere præſumpſit, propter Deum irrequiſita prætereſ non poſſum; ſed
opto, & Dominum deprecor, quatenus nihil de eo*, de his, quæ dicta ſunt
„ valeat inveniri, & ſine periculo animæ meæ cauſa ipſius terminetur. Priùs ta-
men, quàm hæc cognoſcantur, ſereniſſimus dominus diſcurrente juſſione
„ præcepit, ut eum venientem cum honore ſuſcipiam. Et valde grave eſt, ut
„ vir, de quo tanta & talia nuntiantur, cùm antè requiri, & diſcuti debeat,
„ honoretur. Et ſi Episcoporum cauſæ mihi commiſſorum apud piſſimos do-
„ minos aliorum patrociniſ diſponuntur, infelix ego in Eccleſia iſta quid fa-
„ cio? Sed ut Episcopi mei me deſpiciant, & contra me refugium ad ſæculares
„ iudices habeant, omnipotenti Deo gratias ago, peccatis meis deſuto. Hoc
„ tamen breviter ſuggero, quia aliquantulum expecto: & ſi ad me venire diu
„ diſtulerit, exercere in eo diſtrictionem Canonicam nullo modo ceſſabo. In
„ omnipotente autem Deo conſido, quia longa piſſimis dominis vita tribue-
„ tur, & nos ſub manu veſtra non ſecundùm peccata noſtra, ſed ſecundùm
„ gratiæ ſuæ dona diſponet.

XI. Hæc Grægorius diſſimulatrici Auguſtæ. Ceterùm eodem Maximo in ſua præſumptione manente, conſecratores, atque omnes Dalmatinos & Iadertinos Episcopus ab ejus communione ſub excommunicatione* diſjunxit: adeo ut ne nomen quidem Maximi inter ſacra Miſſarum ſollemnia memorarent. Quo facto ita omnes conſternati ſunt animo, ut ſubpœnitentiæ ſatiſfactione, relicto Maximo, veniam poſtularer. Unde miſericordiſſimus Pontifex SABINIANO
Reg. lib. 7. „ Iadertino Episcopo ſcribens: Sicut, inquit, perſeveranti culpæ debetur
Epiſt. 11. „ jure vindicta, ita reſipiſcentibus eſt venia concedenda. Nam ut res illa con-
„ tra ſe meritò iracundiam excitare: ſic hæc in ſua proſus dilectione ſolet
„ concordiam propagare. Et ideo, quia fraternitatem tuam à conſortio &
„ communione Maximi, ubi te priùs neglectus impulerat, in tantum poſtea
* ſacerdotis „ gravitas Sacerdotii* ad animum reducta ſuſpendit, ut ejus ſola nullatenus

pareris esse segregatione contentus, nisi & in Monasterii te claustra recipiens, ^{Ann. Cl.} dudum commissa deseres : eapropter in nostra te gratia à communione re- ^{De. 17.} ceptum esse non dubites. Nam quantum nos prius culpa tuæ caritatis offen- ^{Martij xii.} derat, tantum pœnitentia mitigavit.

Itaque Maximus cernens tandem aliquando durum esse contra stimulum ^{XII.} calcitrare, relictis Imperialibus adminiculis per Galinicum Exarchum satis humiliter concedi sibi pœnitentiam simulque veniam à Gregorio postulavit. Quem ipse Romam fatigari nolens, causam ejus discutiendam Ravennæ commisit, CONSTANTIO Mediolanensi Episcopo, scribens : Maximus, inquit, ^{Reg. lib. 7.} Salonitanæ Ecclesiæ prævaricator, postquam per potestates majores sæculi ^{Epist. 68.} obtinere nil valuit, ad minores se contulit : nobisque tam nimietate precum, quàm attestatione bonorum operum prævalere contendit, &c. usque ego judicium meum deputo.

Inter hæc prævaricator Maximus anno septimo excommunicationis suæ, post ^{XIII.} castigationes & flagella Gregorii ad cor revertens, Ravennam petiit, & jactavit se tensus intra civitatem in media filice, clamans, & dicens : Peccavi Deo, & beatissimo Papæ Gregorio. Et agente eo pœnitentiam tribus horis, cucurrit Galinicus Exarchus, & Castorius chartularius Ecclesiæ Romanæ cum Mariniano Episcopo, & elevaverunt eum de filice : qui etiam cœpit ampliorem pœnitentiam coram eis agere. Quod Gregorius, ut audivit, ad misericordiam protinus rediit, MARINIANO Episcopo inter cetera scribens : Qualis de causa ^{Reg. lib. 7.} Maximi fraternitatis vestræ voluntas sit, ac magis petitio, præsentium latore ^{Ep. 79.} Castorio, chartulario nostro renunciante cognovimus. Ideoque si idem ^{Grat. 2. q. 1.} Maximus coram vobis, & prædicto chartulario nostro de simoniaca hæresi ^{cap. 6.} præstito se sacramento purgaverit, atque de aliis ante corpus sancti Apollinari tantummodo requisitus, liberum se esse responderit ; causam ipsius fraternitati vestræ de eo ; quod excommunicatus Missarum sollempnia agere præsumpsit, judicio committimus, quæ debeat pœnitentia talis culpa purgari, &c. usque præsentiam sentiamus.

Item CASTORIO Notario & chartulario Ravennæ : Quanto credi tibi ^{XIV.} à nobis, & necessarias vides causas injungi, tanto te magis strenuum debes & ^{Reg. lib. 7.} sollicitum exhibere. Proinde si Maximus Salonitanus, præstito sacramento ^{Ep. 80.} firmaverit se simoniaca hæresi non teneri, atque de aliis ante corpus sancti Apollinaris tantummodo requisitus, innoxium se esse responderit, & de inobedientia sua pœnitentiam, sicut deputavimus, egerit ; volumus, ut ad consolandum illum epistolam, quam ad eum scripsimus, ubi ei & gratiam nostram, & communionem nos reddidisse signavimus, experientia tua dare debeat : quia sicut in contumacia persistentibus severos esse nos convenit, sic iterum humiliatis * & pœnitentibus negare locum veniæ non debemus.

Cumque Maximus penes corpus beati Apollinaris secundum jussu Gregorii de cunctis humiliter satisfecisset, Castorius chartularius consolatoriam ^{XV.} ei epistolam præbuit, verbis Gregorii adferentem : Quamvis culpabilibus ^{Reg. lib. 7.} ordinationis tuæ primordiis grave malum per inobedientiæ culpam addideris ; nos tamen sedis Apostolicæ auctoritatem eo quo decuit moderamine ^{Epist. 81.} temperantes, numquam contrate usque adhuc, ut causa poscebat, exarsumus : sed ut longius se ingratitude nostra, quam tu tibi excitasti, produceret, credita nos sollicitudo vehementer angebat : ne quædam illicita, quæ de te audieramus, negligenter omittere videremur. Quæ si bene consideres, ipse per te satisfacere differendo firmabas : atque ex hoc adversum te zelum nostrum acrius incitabas. At ubi salubri tandem consilio usus, jugo te obedientiæ humiliter submisisti, & dilectio tua pœnitentiam agens, digna se, ut deputavimus, satisfactione purgavit ; redditam tibi gratiam fraternæ caritatis intellige, atque in nostro te receptum consortio gratulare : quia sicut perse-

Ant. Chr. 30. IV. Martij XII. „ verantibus in culpa districtos, ita resipiscantibus nos benignos decet esse ad
veniam, &c. usque nec potuimus contristare.

XVI.

Præterea cupidissimus ac tenacissimus Imperator, qui consuetudinibus antiquissimis dationum, legionum quoque milites frequentissimè, sicuti Romanorum narrat historia, defraudabat, cernens Gregorium contra omnes mundi strepitus Augustalibus defensionibus, quarum suffragio ad arcem Pontificatus hunc se propexisse jactabat, penitus non egere, immo canonicis auctoritatibus sanctitatis ac prudentiæ suæ virtutibus, Christo propitio, cunctis alta sapientibus prævalere; ad odium detractionemque famæ illius magis magisque conversus est, liberalitatem Pontificis, qui famelicis militibus tam Ecclesiastica, quàm publica frumenta diviserat, subdolis assertionibus reprehendens. Cui Gregorius, utpote qui provectionem suam Divino judicio, in cu-

Prov. II.

jus nimirum manu corda Regum consistentia, quocumque voluerit, inclinatur, non caducis humanis favoribus deputabat, voce libera contradicens, his eum responsionibus fregit, deturpavit, atque nonnulla de futuro Dei ju-

Lib. 4. Ep. 31.

dicio differendo deterruit. In serenissimis, inquit, jussionibus suis dominorum pietas dum me de quibusdam redarguere studuit, parcendo mihi minime pepercit. Nam in eis urbanæ simplicitatis vocabulo me fatuum appellat. In Scriptura etenim sacra cum in bona intelligentia simplicitas ponitur, vigilanter sæpe prudentiæ aut rectitudini sociatur. Unde etiam de beato

Job. 1.

Iob scriptum est: *Erat vir simplex, & rectus.* Et beatus Paulus Apostolus

Ro. 16.

admonet dicens: *Estote simplices in malo, & prudentes in bono.* Et per semetip-

Matth. 23.

sam Veritas in Evangelio admonet, dicens: *Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbe*: esse valde inutile judicans, si aut simplicitati prudentia, aut prudentiæ simplicitas desit. Ut ergo servos suos ad cuncta eruditos efficeret, esse eos & simplices sicut columbas, & prudentes ut serpentes esse voluit: quatenus in eis, & serpentis astutia columbæ simplicitatem acueret, & columbæ simplicitas serpentis astutiam temperaret. Ego igitur, qui in serenissimis dominorum jussionibus ab Ariulsi astutia deceptus, non adjunctâ prudentiâ, simplex denunciator; constat proculdubio, quia fatuus appellor. Quod ita esse ego quoque ipse confiteor. Nam si hoc vestra pietas taceat, causæ clamant. Ego enim, si fatuus non fuisset, ad ista tolleranda quæ inter Langobardorum gladios hoc in loco patior, minimè venissem. In ea autem re, quam de Ariulfo perhibui, quia toto corde venire ad Rempublicam paratus fuit; dum mihi non creditur, etiam mentitus esse reprehendor. Sed si Sacerdos non sum, scio gravem esse hanc injuriam Sacerdoti, ut veritati serviens, fallax credatur, &c. usque ejus gratiam non offendam.

XVII.

Denique Mauricius Imperator libertatem vocis tanti Pontificis, reprehensionisque constantiam admiratus, quia de futuro Dei judicio se terruerat, ad exercendam in eum tyrannidem prodire nitebatur: cum protinus eodem anno, vir quidam monachicis indutus vestimentis, divina quadam virtute commotus, dextera spatham cepit, quam videlicet à foro usque ad æneam statuam gladiatoris nudam circumferens, Imperatorem gladio cunctis morituum prædixit. Quod Mauricius, ut audivit, à tyrannide Gregorio inferenda semet continuit, & judicium Divinum, quod ei minatus fuerat, citò se subituum tanto magis timuit, quanto Gregorium credidit non posse mentiri.

XVIII.

Mox itaque scripto preces compositas tam eidem, quàm cunctis Patriarchis, Episcopis, & Monachis civitatum, sive solitudinum, pecunias multas, cereos & thymiamata destinavit: hoc potissimum deprecans, ut Domino supplicarent, quatenus in hoc sæculo merita suorum malorum reciperet: tantum ut à futuris cruciatibus redimi meruisset. Cumque hoc & ipse vehementius per multa tempora cum lacrymis postularet, quadam nocte dormiens:

videt apud æneam palatii portam se coram multo populo æneæ statuæ Salva-
toris assistere. Tunc vox terribilis facta est ex ipso incarnati Verbi charactere, di-
cens : Date Mauriciū. Et capientes eum iudiciorum ministri, posuerunt iuxta
purpureum umbilicum, qui illic erat. Cui eadem vox characteris, ait : Vbi vis
reddam tibi mala, quæ in hoc sæculo perpetrasti ? Ille respondit : Amator
hominum Domine, & iudex iuste, hinc potius ea mihi, & non in sæculo fu-
turo retribue. Statim divina vox iussit tradi Mauriciū, & Constantiam
uxorem ejus, cum filis & filiabus omnique cognatione ipsius Phocæ militi.
Evigilans ergo Mauricius misit Parrocenū, & vocavit ad se Philippicum gene-
rum suū, quem dudum suspicatus fuerat imperium sibi velle subripere. At
ille pro suspitione se perdendum conjiciens, advocatæ Gordiæ * uxori suæ,
tamquam non se revisoræ, ultimum vale dixit, Sacramentūque communionis
accepto, ad palatium venit : & cubiculum Imperatoris ingrediens, ad pedes
ejus procidit. Cui Imperator assurgens ad pedes ejus nihilominus corruit, di-
cens : Ignosce, deprecor, mihi : quia nunc profectō divina revelatione doctus
cognovi, quod nihil in me, unde suspicabar, commiseris. Sed si quem in
agminibus nostris cognoscis, qui Phocas soleat vocitari, dicito mihi. Et Phi-
lippicus, diu apud se recogitans, ait : Unum Phocam cognosco, qui nuper
procurator ab exercitu nuncupatus contradicebat tuo Imperio. Cū verō
Mauricius de qualitate ipsius * inquireret, Philippicus ait : Est quidem ju-
venis, & temerarius, attamen timidus. Et Mauricius : Si timidus, inquit,
profectō & homicida. Dūque super hujusmodi titubaret, in crastinum Ma-
gistrianus ad Eremitis, quibus Imperatoris preces portaverat, rediens, respon-
sum retulit, dicens : Deus, receptā pœnitentiā, salvabit animam tuam, &
cum Sanctis te, cum tota domo tua, constituet : ab Imperio verō cum igno-
minia & discrimine decides.

Quibus auditis, Mauricius Deū glorificans, pœnitentiā tenuit : sed à
cupiditatis avaritia * usque adeo non recessit, ut exercitus in periculosis lo-
cis hiemaret, & transito Danubio victum sibi de Sclavorum regione pericula-
bundi quærerent : ne videlicet alimenta publica manducarent. Quod cū Petro
Prætori feralibus litteris immineret, ille, Taxiarchis vocatis, ait : Nimis
mihi videntur gravia Imperatoris præcepta, Romanos in aliena terra hiemare
jubentia. Nam illi non obedire, sævum est : & rursus obedire, sævissimum.
Nullum bonum parit avaritiā, quia mater omnium malorum consistit : qua
Imperator languens, horum maximorum malorum causa Romanis efficitur.
Exercitus itaque, hoc per Taxiarchas audito, ad seditionem convertitur :
exaltatūque super clypeum Phocam per centurionem, Exarchum acclama-
verunt : fugatūque Prætorē, Theodosio filio Imperatoris, & Germano socero
ejus, dirigunt ut alter eorum sibi imperare studeret. Illi nullo modo consen-
serunt, immo hoc Mauricio retulerunt. At ille Germanum perdere voluit,
qui quoniam in Ecclesiā fugerat, filium tamquam proditorem sui consilii
flagellavit : multosque hunc ab eadem Ecclesiā extrahendum transmittens,
numquam permittit, immo multis convitiis à populo laceratus Marcionista
hæreticus appellatur : & commoto intra Constantinopolim gravi tumultu, Mau-
ricius, dissimulato habitu, cum uxore & filiis noctu dromonem^b conscendit :
& fugiens, apud sanctum Antonium venit. At verō Phocas cū exercitu
in Septimum veniens Imperator efficitur, à quo Mauricius cum uxore, filiis
& filiabus penes Chalcedonam visus, quemadmodum sibi denunciatum fue-
rat, decollatur. Et quia oratio Gregorii, qua illum petierat in terribili Dei ju-
dicio liberum ab omnibus delictis inveniri, vacua esse non potuit, idem Mau-
ricius id recepit, quod meruit : & in cunctis suis incommodis Deū bene-

* Philippicus hic erat Mauricii fororis maritus, quem ideo suspectum habebat, quod vaticinio didi-
cisset, ab eo sibi cavendum esse, cujus nomen à Ph-
littetis inciperet. Vide Baronium ad annum 601.
b Dromones navigii genus celerissimum. Lege Notā
in lib. 1. Vitæ S. Cæsarii Episc. Arclat. num. 15.

Ann. Chr.
D.C. IV.
Martij XII.
XX.
* anno
D.C. III.

Lib. II. ep. 38.

Dan. 2.
Dan. 4.

XXI.
* mitti

Lib. II.
Ep. 43.

XXII.
Reg. lib. 11.
Epist. 44.
* rediit

XXIII.

Reg. lib. 7.
Ep. 53.

Reg. lib. 5.
Epist. 64.

dicens, à sempiterno supplicio meruit liberari.

Igitur septimo Kalendarum Maiarum Indictione sexta * imago Phocæ, & Leontiae Augustorum cum eorundem favorabilibus litteris Romam delata est. Et postquam à Clero, & Senatu acclamatum est eis in Basilica Iulii, jussu Gregorii in Oratorio sancti Casarii Lateranensi palatio constituta reponitur. Qui etiam Phocæ Imperatori ita rescripsit: Gloria in excelsis Deo, qui, juxta quod scriptum est, mutat tempora, & transfert regna: & qui hoc cunctis innotuit, quod per Prophetam suum loqui dignatus est, dicens: *Quia dominatur excelsus in regno hominum: & cui voluerit, ipse dat illud, &c. usque domini liberorum.*

Cumque PHOCAS mandari * sibi Romanæ sedis Diaconem cum magna humilitatis reverentia postularet, Gregorius ita rescripsit: Considerare cum gaudiis & magnis actionibus gratiarum libet, quantas omnipotenti Deo laudes debemus, quod remoto tristitia jugo, ad libertatis tempora sub imperiali benignitatis vestrapietate pervenimus. Nam quod permanere in palatio juxta antiquam consuetudinem Apostolicæ sedis Diaconem vestra serenitas non invenit, non hoc inæ negligentia, sed gravissimæ necessitatis fuit: quia dum ministri omnes hujus nostræ Ecclesiæ contrita, asperaque tempora cum formidine declinarent atque refugerent, nulli eorum poterat imponi, ut ad urbem regiam in palatio permanens accederet. Sed postquam vestram clementiam, omnipotentis Dei gratia disponente, ad culmen imperij pervenisse cognoverunt, ipsi quoque suadente latitia, ad vestra vestigia venire festinant, qui illuc prius accedere valde timuerant, &c. usque extinguet crudeles inimicos.

Item LEONTIÆ Augustæ: Quæ lingua eloqui, quis animus cogitare sufficiat, quantas de Serenitate vestri imperij omnipotenti Deo gratias debemus, quod tam dura longi temporis pondera cervicibus nostris amota sunt, & imperialis culminis leve jugum subiit *, quod libeat portare subiectis? Reddatur ergo Creatori omnium ab hymnidicis Angelorum choris gloria in cælo, persolvatur ab hominibus gratiarum actio in terra: quia universa respublica, quæ multa mæroris pertulit vulnera, jam nunc consolationis vestræ invenit fomenta, &c. usque parcendo tolerare.

His Gregorius laudibus aut ideo novos Principes demulcebat, ut audientes quales esse debebant, fierent mitiores quàm Mauricius fuerat, cujus tot criminibus involuta tempora cognoscebant: aut quia eos sibi suæque Ecclesiæ devotissimos cernens, non eos ad tyrannidem ruituros esse putabat. Qui sicut quorumlibet vitia liberis vocibus arguebat, & contra Canones, priscæ consuetudines venire neminem permittebat; ita, quæ consuetudinis fuerant, nulli penitus denegabat. Nam mox ut Episcopus Apostolicæ sedis enituit, Patriarchalibus sedibus suam synodicam destinavit, & postmodum SECUNDO servo Dei Inclauso inter cetera scribit, dicens: Hinc est etiam, quod quoties in quatuor præcipuis Sedibus Antistites ordinantur, synodales sibi epistolæ vicissim mittant: in quibus se sanctam Chalcedonensem Synodum cum aliis generalibus Synodis custodire fateantur. Item ATHANASIO Presbytero de Isauria post multa: Fratri nostro Cyriaco Constantinopolitanæ civitatis Antistiti, qui nuper in Iohannis reverentissimi Episcopi loco ordinatus est, nostra volumus scripta transmittere: sed quia non est consuetudo, ut prius, quàm ad nos ejus synodica deferatur, ei scribere debeamus: idcirco nunc distulimus, postea autem indicabimus. Quam videlicet consuetudinem sicut nostri quoque, qui ante biennium ab Hadriano liberalissimo Papa in sancta octava Synodo præfuere, testantur, ita Orientales præcipuè retinent usque hætenus Sedes, ut in suis dyptichis nullius Pontificis nomen scribant, quousque synodicam ipsius suscipiant: & tandiu defunctum Pontificem inter viventes annumerent, quamdiu successor illius suas litteras studuerit destinare.

Hinc

Hinc est nimirum, quòd Grègorius à consuetudine prisca non discrepans, Ann. Chr. D.C. I.V. Martij XII. XXIV. Reg. lib. 2. Epist. 30. JOHANNI Subdiacono, rectori patrimonii Liguriæ scribit, dicens: Quanto Apostolica sedes, Deo auctore, cunctis prælata constat Ecclesiis, tanto inter multiplices curas & illa nos valde sollicitat, ubi ad consecrandum Antistitem, nostrum expectatur arbitrium. Defuncto igitur LAURENTIO Ecclesiæ Mediolanensis Episcopo, sua nobis relatione Clerus innotuit, in electione se filii nostri CONSTANTII Diaconi sui unanimiter consensisse. Sed quoniam eadem non fuit subscripta relatio, ne quid quod ad cautelam pertinet, omit- tamus; ideo hujus præcepti auctoritate suffultum, Genuam te proficisci necesse est. Et quia illic multi Mediolanensium, coacti Langobardorum barbarica feritate consistunt: eorum te voluntates oportet, convocatis eis, in commune perferutari. Et si nulla eos diversitas ab electionis unitate distemnat, si quidem in prædicto filio nostro Constantio omnium voluntates atque consensum perdurare cognoscis, tunc cum à propriis Episcopis, sicut antiquitatis mos exigit, cum nostræ auctoritatis asseru, solatiante Domino, facias consecrari: quatenus hujusmodi servata consuetudine, & Apostolica sedes proprium vigorem retineat, & à se concessa aliis sua jura non minuat. Sed cum post annos aliquot CONSTANTIIUS functus insigniter Pontificio, dormisset in Domino *, Clerus & plebs Mediolanensis DEUS DEDIT Diaconum eligentes, ab Agilulfo rege terrentur: quatenus illum eligerent, quem Langobardorum barbaries voluisset. At illi decretum suum Gregorio dirigentes, Reg. lib. 2. Ep. 65. consilium & licentiam petunt. Quibus ipse inter cetera sic rescripsit: Illud, quod vobis ab Agilulfo indicastis scriptum, dilectionem vestram non moveat. Nam quòd nos utilitati vestræ salubriter consulere velimus in homine, qui non à Catholicis, & maximè Langobardis eligitur, nulla præbemus ratione consensum: quia vicarius sancti Ambrosii indignus evidenter ostenditur, si electus à talibus ordinatur. Et post pauca: Ut igitur in ordinando Deus dedit Diacono, qui à vobis electus est, nulla possit mora contingere, Pantaleonem notarium nostrum transmisimus, qui cum, ut moris est, annuente consensu nostri auctoritate, faciat consecrari.

Ab adversis potestatibus prægravatos fortissimus miles Christi Gregorius viriliter defendebat: injusteque dejectos non solum inter depositos non habebat, verum etiam pristinis gradibus auctoritatis suæ privilegio reformabat. Nam Anastasium Antiochenum Patriarcham, qui Iohannem Constantinopolitanum Præfulem voce libera reprehendens, Imperatoris Iustini jussu deversus in exilium, ab ipsis Iohannis Papse temporibus, usque ad sui Pontificatus tempora permanebat, mox ut summum Sacerdotium meruit, inter Patriarchas eum reputans, scriptis talibus animavit: Præterea, inquit, sicuti Patriarchis aliis paribus vestris, synodicam vobis epistolam direxi: quia apud me semper hoc estis, quod ex omnipotentis Dei munere accepistis esse, non quod ex voluntate hominum putamini non esse. Item eidem in alia epistola post non nulla scribens: Fraternalitati tuæ indico, quia à serenissimis dominis, quantis valui precibus postulavi, ut vos honore proprio restitutos ad sancti Petri Apostolorum principis limina venire, & quousque ira Deo placuerit, hic mecum vivere concedant: quatenus dum vos videre meruero, peregrinationis nostræ tedium, de aeterna patria invicem loquendo, relevemus. Denique studiosissimus pater Gregorius tandiu penes Mauricium Imperatorem suggestionibus suis imminuit, donec post multorum annorum curricula magnus Anastasius throno proprio redderetur. Cui congratulabundus rescripsit, dicens: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis: quia magnus ille fluvius, qui quondam arentia Antiochiæ saxa reliquerat, ad proprium alveum reversus, subjectas & juxtapositas valles rigat: ut unum trigessimum, aliud sexagesimum, aliud verò centesimum ferat fructum.

Hadrianum Thebaræ civitatis Episcopum à Iohanne Primæ Iustinianæ &

Ann. Chr.
D. G. I V.
Martij XII.

Reg. lib. 2.
Ep. 7.
Indict. II.

* recipere
* definitio-
ne ſancini-
mus.

Reg. lib. 2.
Ep. 6.
Ind. II.

XXVII.
Reg. lib. 2.
Ep. 45.
Ind. II.

XXVIII.

Reg. lib. 2.
Ep. 8.
Ind. II.

altero Iohanne Lariffæo Episcopis inſtè depositum, non ſolùm ſedi propriæ reddidit, verumetiam ipſius Eccleſiam Romano jure defendens, à Lariffæi Episcopi poteſtate ſubduxit, inter cetera dicens: Hadrianum Episcopum reperimus, & tuo contra Sacerdotales mores odio laboraſſe, & nullo jure pecuniariis in cauſis eum fraternitatis tuæ condemnatum fuiſſe ſententia. Quia igitur & ab antefato Iohanne Primæ Iuſtinianæ Episcopo contra jus Canonēſque depositus, honoris ſui gradu carere non potuit; in ſua eum reſormari Eccleſia, atque in propriæ dignitatis ordinem decrevimus revocari. Et cùm oportuiſſet te ex eo Domini corporis communionem privari, quod admonitione ſanctæ memoriæ deceſſoris mei contempta, per quam eum Eccleſiamque ejus de tuæ juriſdictione poteſtatis exemit, rurfus in eis aliquid tibi juris & ditionis ſervare præſumpſeris; tamen nos humaniùs decernentes, communioniſque tibi ſacramentum interim conſervantes, decernimus, ut fraternitas tua ab eo, Eccleſiaque ejus omnem antehabita ſuæ poteſtatem juriſdictionis abſtineat; & ſecundùm ſcripta deceſſoris noſtri, ſi qua cauſa, vel fidei, vel criminis, vel pecuniaria, adverſus præſatum Hadrianum conſacerdotem noſtrum potuerit evenire; vel per eos, qui noſtri ſunt, vel fuerint in urbe regia Reſponſales, ſi mediocris eſt quæſtio, cognoscatur: vel huc ab Apoſtolicam Sedem, ſi eſt ardua, deducatur: quatenus noſtræ audientia ſententia decidatur. Quod ſi contra hæc, quæ ſtatuiſſimus, quolibet tempore, ſeu qualibet occasione, vel ſubreptione venire tentaveris; ſacra te ſcias communionem privatum, nec eam te, excepto ultimo vitæ tuæ tempore, niſi conceſſa Romani Pontificis decernimus juffione percipere *. Hæc enim conſona ſanctis Patribus definimus ſanctione *, ut qui ſacris neſcit obedire Canonibus, nec ſacris adminiſtrare, vel communionem capere ſit dignus altaribus.

Item IOHANNI Episcopo Primæ Iuſtinianæ: Poſt longas tribulationes, quas Hadrianus Thebanæ civitatis Episcopus à Conſacerdotibus ſuis, velut ab hoſtibus pertulit, in Romanam civitatem conſugit: & licet adverſus Iohannem Lariffæum Episcopum ejus fuiſſet prima ſuggeſtio, non ab eo in cauſis pecuniariis, reſervatis legibus, eſſe judicatum: tamen poſt hæc magis contra perſonam fraternitatis tuæ, à qua non juſtè ſe à Sacerdotii gradu ſtagitabat eſſe dejectum, graviffimè querebatur. Et infra: Quod verò, inquit, ad præſens attinet, caſſatis priùs atque ad nihilum redactis prædictæ ſententiæ tuæ decretis, ex beati Petri Apoſtolorum principis auctoritate decernimus, triginta dierum ſpatio ſacra te communionem privatum, ab omnipotente Deo noſtro tanti exceſſus veniam cum ſumma pœnitentia, ac lacrymis exorare, &c. uſque incorrecta remaneat.

Hinc eſt, quod exceptis criminibus, neminem Sacerdotum Gregorius deponebat: immo pro qualitatibus delictorum venialiter communionem privabat.

Unde IOHANNI, Episcopo Calliopolitano poſt aliqua ſcribens, ait: Matriculam, quam frater & Cœpiscopus noſter Andreas Tarentinus Episcopus fecit ſuſtibus caſtigari, quamvis exinde poſt octo meſes hanc obiſſe non credamus, tamen quia eum contra propoſiti ſui ordinem huiusmodi fecit affigi, duobus hunc meſibus à Miſſarum ſollemnitate ſuſpende: ut vel hæc cum verecundia, qualem ſe de cetero exhibere poſſit, inſtituat,

Si quando ſuper Sacerdotum criminibus erat aliquid ventilandum, cum ſumma diſtinctione, grandique cautela Gregorius uniſcujuſque capituli modulos quærens, ſententiam ſuam magis difficulter, quàm faciliter, promulgabat. Unde NATALI Salonitano Episcopo ſcribens, ait: Cùm cuncta negotia indagandæ ſollicitudine veritatis indigeant, tum quæ ad dejectionem Sacerdotalium pertinent graduum, ſunt diſtinctiùs trutinanda: in quibus non tam de humanis conſtitutis, quàm de divinæ quodam modo benedictionis refragatione tractatur, &c. uſque mancipentur effectui. Item CONSTANTIO

Episcopo Mediolanensi : Relectis epistolis , quas ad nos per Marianum latorum presentium transmisistis , gratam nobis sollicitudinem vestram fuisse rescripsimus , quod ea , quæ ad nos de Fratre & Coepiscopo nostro Pompeio , qui adhuc à nobis ita est nominandus , pervenerunt , dissimulare minimè pertulistis . Sed qualis fuit in requisitione cura , si talis fuisset in discussione subtilitas , nihil ex hoc , quod de eo dictum est , fuisset ambiguum : &c. *usque* retractare sententias .

Item IOHANNI Defensori post aliqua : Quia , inquit , Stephanus Episcopus in odio suo quædam ficta , & de falsis se capitulis accusatum , neque ali- quid ordinabiliter factum , sed injustè se asserit condemnatum ; diligenter quærendum est , primò si iudicium ordinabiliter est habitum , si alii accusatores , alii testes fuerunt . Deinde causarum qualitas est examinanda , si digna exilio , vel depositione fuit : aut si eo presente qui accusatus est , sub iure jurando contra eum testimonium dictum est , si scriptis actum est , si ipse licentiam respondendi & defendendi se habuit . Sed & de personis accusantium , ac testificantium subtiliter quærendum est , cujus vitæ , cujus conditionis , cujusque opinionis , aut ne inopes sint , aut ne fortè aliquas contra præfatum Episcopum inimicitias habuissent : & utrùm testimonium ex auditu dixerunt , aut certè se scire specialiter testari sunt : si scriptis iudicatum est , & partibus presentibus sententia recitata est . Quod si fortè hæc sollemniter acta non sunt , neque causa probata est , quæ exilio , vel depositione digna sit : in Ecclesiam suam modis omnibus revocetur .

Auctoritatem quorumlibet summorum Pontificum Gregorius auctoritatis suæ magnitudine nullo modo minuebat , quin potius multipliciter roborabat . Et quamvis inter culpabiles auctoritatem sui prioratus agnosceret , tamen inter infontes Episcopos , se præbebat prorsus æqualem . Quapropter IOHANNI Syracusano Episcopo inter cetera scribens ait : Quod Primas Bizacenus à suis Episcopis impetratus , se Sedis Apostolicæ dicit subijci ; si culpa in Episcopis invenitur , nescio quis ei Episcopus subiectus non sit . Cum verò culpa non exigit , omnes Episcopi secundum rationem humilitatis æquales sunt * , &c. Item in libro Regulæ pastoralis : Liqueat , inquit , quod omnes homines natura æquales genuit : sed variante meritorum ordine , alios aliis culpa postponit . Ipsa autem diversitas , quæ accessit ex vitio , divino iudicio dispensatur * : ut , quia omnis homo æque stare non valet , alter regatur ab altero . Unde cuncti , qui præsent , non in se debent potestatem ordinis , sed æqualitatem pensare conditionis : nec præesse se hominibus gaudeant , sed prodesse , &c. *usque* jus aperuit potestatis . Et paulo post : Sed cum delinquentes subditos Præpositi corrigunt , restat , necesse est , ut sollicitè attendant , quatenus per disciplinæ debitum culpas quidem iure potestatis feriant , sed per humilitatis custodiam æquales se ipsis Fratribus , qui corriguntur , agnoscant : quamvis plerumque etiam dignum est , ut eosdem , quos corrigimus , tacita nobis cogitatione præferamus . Illorum namque per nos vitia disciplinæ vigore feriuntur : in his verò , quæ ipsi committimus , ne verbi quidem ab aliquo invectione laceramur . Tanto ergo apud Deum obli- gatiores sumus , quanto apud homines inultè peccamus .

Hæc Gregorius æqualitate servata , ROMANO Defensori Siciliæ scribit , dicens : Pervenit ad nos , quod si quis contra quoslibet Clericos causam habeat , despectis eorum Episcopis , eosdem Clericos in tuo facias iudicio exhiberi . Quod si ita est , quia valde constat esse incongruum , hac tibi auctoritate præcipimus , ut hoc denuo facere non præsumas : sed si quis contra quemlibet Clericum causam habuerit , Episcopum ipsius adeat , ut aut ipse cognoscat , aut certè ab ipso iudices deputentur . Aut si ob hoc fortasse ad arbitros eundem est , partes ad eligendum iudicem ab ipso executio deputata compellat . Si quis verò , vel Clericus , vel laicus contra Episcopum causam

Ann. Chr.
D. C. IV.
Martij XII.

„ habuerit, tunc te interponere debes : ut inter eos aut ipse cognoscas, aut
„ certè te admonente sibi iudices eligant. Nam si sua unicuique Episcopo
„ iurisdictione non servatur, quid aliud agitur, nisi, ut per quos Ecclesiasticus
„ custodiri ordo debuerat, confundatur?

XXXI.

Reg. lib. 9.
Ep. 66.

Sicut convictum de crimine sine vindicta canonica Gregorius neminem relinquebat sic, nimirum falsarium delatorem regulari tramite puniebat. Unde
„ ANTHEMIO Subdiacono scribens, ait : Cum fortius puniendi sint crimina,
„ quæ infontibus, & maximè sacris Ordinibus ingeruntur, quàm sitis culpa-
„ biles omnes, qui in causa Iohannis Diaconi resedistis, attendite, ut Hila-
„ rium criminatorem ejus nulla ex diffinitione vestra poena veniens castigaret.
„ Nec illud ad excusationem vestram esse credatis idoneum, quòd vobis quasi
„ judicare volentibus, solus Frater & Coepiscopus noster Paschasius dicitur
„ distulisse. Nam si zelus in vobis rectitudinis viguisset, facilius uni à multis
„ rationabiliter suaderi, quàm multi ab uno poterant sine causa differri. Quia
„ ergo tantæ nequitie malum sine digna non debet ultione transire : supra-
„ scriptum Fratrem nostrum Paschasium volumus admoneri, ut eundem Hi-
„ larium prius Subdiaconii, quo indignus fungitur, privet officio, atque ver-
„ beribus publicè castigatum faciat in exilium deportari : ut unius poena mul-
„ torum possit esse correctio. Cujus si fortè lenitatem Diaconi sui adhuc
„ opinio lacerata non commovet, & in hoc, quod non credimus, torpens,
„ extiterit ; experientia tua hæc, quæ diximus, faciat, & de illius nobis neglectu
„ renunciet.

Grat. 6.
q. 6. c. 3.

Idcirco Gregorius non probantem, quod objecerat, Subdiaconum officio jubet privari : quia juxta canonicas Patrum sententias, qui calumniam illatam non probat, poenam debet incurrere, quam si probasset, reus utique sustineret. Ac per hoc, quia Subdiaconus crimen Diacono probare non potuit, quoniam impositionem manus, qua carere potuisset, non habuit : non Sacerdotio, sed officio caruit : & tamquam revera infamis meruit verberibus castigari. Nam cui cum tribus testibus veluti laico crimen quodlibet approbatur, non est mirum, quod objecit, dum probare non sufficit, si corporali infamie, quemadmodum laicus, ex juris similitudine subjugatur. Quod enim esset Diacono gradum amittere, hoc fuit Subdiacono famæ plenitudine caruisse.

XXXII.
Reg. lib. 2.
Ep. 38.

Crimina semel audita Gregorius indiscussa nullo modo præteribat, etiam si accusatus cum accusatore suo redisset in gratiam. Quapropter universis Episcopis Corinthi scribens, ait : Desiderii nostri est ad concordiam redigere
„ discordes, & unitos esse in gratia eos, quos divisos ab alterutra dilectione
„ voluntatis facit esse diversitas. Scripta igitur fraternitatis vestre relegendes
„ agnovimus, quòd ii, qui contra Adrianum Fratrem & Coepiscopum no-
„ strum aliqua dixerant, modò cum eodem Episcopo in amicitiam convenis-
„ sent : & magna nobis ad præsens facta est de eorum unitate lætitia. Sed quo-
„ niam ea, quæ dicta sunt, indiscussa remanere non patimur, Sedis nostræ
„ Diaconum ad ea investiganda dirigimus : quia nuntiati nos facinoris quali-
„ tas vehementer impellit, ut ea, quæ audivimus, dissimulare nullatenus de-
„ beamus, præsertim cum accusatores & accusatum inter se fecisse gratiam
„ indicastis, hoc nobis necesse est subtiliùs perscrutari, ne fortasse eorum sit
„ comparata concordia : quæ si, quod absit, non est caritate, sed ex præmio
„ facta constiterit, majori hoc emendatione plectendum est. Nam nos, qui
„ canonicè, revelante Deo, mala, si quidem vera sunt, refecare præceden-
„ tia festinamus, commissam postmodum culpam sine vindicta nulla ratione
„ dimittimus.

Reg. lib. 4.
Ep. 50.

Item IOHANNI Episcopo Corinthiorum post aliqua : Paulum, inquit;
„ Nam tempore Gregorii Subdiaconatus non cen-
„ sebatur Ordo facer, ideoque manus impositione non
„ conferebatur. Unde ita legitur in ejus Libro Sacra-
„ mentorum ubi de Ordinatione Subdiaconi : Subdia-
„ conum cum ordinatur, quis manus impositionem non
„ accipit, poenam de manu Episcopi accipiat vacuum &
„ calicem vacuum. Vide Menaldi Notæ pag. 280.

Diaconum, latorem praesentium, quamvis culpa sua vehementer confundat^{Ann. Chr. D. C. IV. Martij xiv.} atque redarguat, quod deceptus promissione, ab accusatione nuper depositi^{Ann. Chr. D. C. IV. Martij xiv.} quondam Episcopi sui destiterit, & cupiditatis studio filere contra animam^{Ann. Chr. D. C. IV. Martij xiv.} suam potius, quam prodere vera consensit; tamen quia plus nos esse conve-^{Ann. Chr. D. C. IV. Martij xiv.} nit misericordes *, quam districtos, hanc ei culpam ignoscimus, atque cum^{Ann. Chr. D. C. IV. Martij xiv.} in ordine locoque suo recipiendum censemus, &c. usque imminutione prae-^{Ann. Chr. D. C. IV. Martij xiv.} bere.

Consueta Clericorum stipendia nullis quarumlibet aegritudinum occasioni-^{XXXIII. Reg. lib. 2. Epist. 5.} bus misericordissimus pater Gregorius retrahebat. Unde CANDIDO Episcopo^{XXXIII. Reg. lib. 2. Epist. 5.} Urbis veteris scribens, ait: Cum percussio corporalis, utrum pro purga-^{XXXIII. Reg. lib. 2. Epist. 5.} tione, an pro vindicta contingat, Dei in hoc iudicium ignoratur; non debet^{XXXIII. Reg. lib. 2. Epist. 5.} à nobis addi flagellatis afflictio, ne nos culpa, quod absit, offensa respiciat.^{XXXIII. Reg. lib. 2. Epist. 5.} Et quia praesentium lator calumniosus pro hac percussione, quam sustinet,^{XXXIII. Reg. lib. 2. Epist. 5.} consueta sibi commoda ab Ecclesia vestra asserit denegari; idcirco fraterni-^{XXXIII. Reg. lib. 2. Epist. 5.} tatem tuam praesentibus hortamur epistolis, quatenus nihil cum ad perci-^{XXXIII. Reg. lib. 2. Epist. 5.} pienda, quae consueta sunt, haec aegritudo debeat impedire: quia diversis in^{XXXIII. Reg. lib. 2. Epist. 5.} Ecclesia militantibus, varia, sicut nosti, saepe contingit infirmitas. Et si hoc^{XXXIII. Reg. lib. 2. Epist. 5.} fuerint exemplo deterriti, nullus de cetero, qui Ecclesiae militet, poterit,^{XXXIII. Reg. lib. 2. Epist. 5.} inveniri: sed secundum loci ipsius * ordinem, quaeque ei, si sanus esset,^{XXXIII. Reg. lib. 2. Epist. 5.} poterant ministrari, de ipsa exiguitate, quae Ecclesiae potest accidere, fra-^{XXXIII. Reg. lib. 2. Epist. 5.} ternitas tua Divini contemplatione iudicii aegrotanti praebere non desinat.

Episcoporum venerabilium factas propriis Clericis sensiones Gregorius^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} Apostolicae sedis auctoritatibus roborabat. Unde IOHANNI Panormitano^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} Episcopo scribit, dicens: Implenda semper sunt postulantium desideria,^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} quoties illa poscuntur, quae à ratione non deviant. Et ideo, quia quaedam^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} capitula, quae servaturum te Clericis tuis petentibus promissisti, nostra ab^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} eis postulatur auctoritate firmari; Fraternitatem tuam his hortamur affati-^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} bus, ut ea, quae praesentia scripta continent, sine aliqua debeat refragatio-^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} ne servare. Primum, ut de redditibus Ecclesiae quartam in integro portio-^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} nem * Ecclesiae tuae Clericis secundum meritum, vel officium, sive laborem^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} suum, ut ipse unicuique dare prospexeris, sine aliqua debeas praebere tardi-^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} rate. De hoc verò, quod ex fidelium oblatione accesserit, id est, quartam^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} partem in solidis, vel cellario, eis juxta pristinam consuetudinem dare non^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} differas. Reliqua autem omnia mobilia in tua retineas potestate: immobilia^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} cuncta Ecclesiasticis redditibus aggregentur, ut multiplicata quantitate Cle-^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} ricorum tuorum usibus, Deo largiente, proficiant. Tabularium autem unà^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} cum consensu seniorum & Cleri, memineris ordinandum, qui annis singu-^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} lis ad amputandam fraudis suspicionem sollemniter suas debeat rationes ex-^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} ponere. Vendemiarum verò tempore idem Clerus emendi vinum de possessio-^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} nibus Ecclesiae tuae ad iusta pretia, in quantum vendendum est, remedium^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} consequatur. Nam satis contra rationem est, ut, quod potest extraneis ve-^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} numdari, Clericis, dato pretio, denegetur, &c. usque invenire valeant mur-^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} murandi. Item MAXIMIANO Syraculano Episcopo, post pauca: Cognovi-^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} mus de redditibus Ecclesiae noviter acquisitis canonicam dispositionem quar-^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} tarum minime provenire: sed Episcopos locorum tantummodo distribuere^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} quartam antiquorum reddituum, nunc verò quaesita suis usibus retinere.^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} Quamobrem pravam subintroductam consuetudinem fraternitas tua vivaci-^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} ter emendare festinet: ut sive de praeteritis redditibus, sive de his, quae no-^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} viter obvenere, vel obvenientibus, quarta secundum distributionem cano-^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} nicam dispensetur. Incongruum namque est, unam eandemque Ecclesiae^{XXXIV. Reg. lib. 2. Epist. 49.} substantiam duplici quodam modo jure censi, id est usurpationis, & canonum.

* Iuvat hì Gregorii M. primam ad Augustini in-
terrogata responsionem subijcere. Mos scilicet Apostolica
est (inquit lib. 12. Epist. 31.) ordinatis Episcopis pra-
esentia tradere, ut omni stipendio quod accedit, quatuor
debeant fieri portiones. Una videlicet Episcopo & fami-
lia propter hospitalitatem atque susceptionem; alia
Clero; tertia pauperibus; quarta Ecclesiae reparan-
dis.

Ann. Chr.
Dc. IV.
Martii XII.
XXXV.
Reg. lib. 2.
Epist. 20.

Ab aliis Episcopis communione privatos Gregorius communioni pristinae reformabat. Quapropter MAGNO Presbytero Mediolanensis Ecclesiae scribens, ait: Sicut, exigente culpa, dignè quis à sacramento communionis abigitur, ita in fontibus nullo modo talis irrogari debet vindicta. Comperimus siquidem, quòd Laurentius quondam Frater & Coepiscopus noster nullis te culpis extantibus communione privaverit: ideoque huius præcepti nostri auctoritate munitus, officium tuum securus perage, & communionem sine aliqua fume formidine.

XXXVI.
Reg. lib. 5.
Epist. 15.

* comple-
-tenda

Purgantes se à crimine cujuslibet hæresis Gregorius non solum recipiebat, immo etiam Catholicos declarabat. Unde IOHANNI Constantinopolitano Episcopo scribit dicens: Sicut hæreticorum pravitas zelo rectæ fidei comprimenda, ita veræ confessionis est integritas amplectenda *. Nam si credi fideliter confitenti despicitur, cunctorum in dubium fides adducitur, atque errores ex incanta districtione mortiferi generantur: & hinc non solum errantes oves ad caulas minime Dominicas revocantur, sed etiam intus positæ ferinis dentibus laniandæ crudeliter exponuntur. Hoc ergo subtiliter, frater carissime, perpendamus, sub prætextu hæresis affligi quempiam veraciter profitentem fidem Catholicam non sinamus, ne, quod absit, hæresim fieri sub emendationis magis specie permittamus. Valde autem mirati sumus, cur ij in causa fidei iudices contra Iohannem Chalcedonensis Ecclesiae Presbyterum à vobis fuerant deputati, negligentes veritatem, opinioni crediderunt, & credere districtè profitenti noluerunt: maximè cum accusatores ipsius, Marcionistarum, quam memorabant, hæresim, unde eum reum moliebantur efficere, interrogati quæ esset, nescire se manifesta professione responderint. Ex qua re evidenter agnoscitur, quia personam ipsius sine Dei respectu non iustè, sed contra animas suas sola gravare voluntate tantummodo voluerunt. Nos itaque, factò Concilio, sicut gestorum apud nos habitorum tenor ostendit, cuncta, quæ erant necessaria, subtiliter perscrutantes attractantes, quoniam in nullo antedictum Presbyterum reum invenire potuimus, præcipuè, quia libellus quem delegatis à vobis iudicibus obtulit, rectæ fidei per omnia sinceritati concordat; eapropter eorumdem iudicum reprobantes sententiam, nostra eum diffinitione Catholicum, & ab omni hæreticorum * crimine liberum esse, Christi Dei Redemptoris nostri misericordia, & gratia revelante, denunciavimus. Item MAURICIO Imperatori post pauca: Relatis in Concilio, quæ contra Iohannem Ecclesiae Chalcedonensis Presbyterum acta sunt, simul & serie judicatis, maiorem illum iniustitiam sustinuisse cognovimus: quippe quem clamantem se atque monstrantem esse Catholicum, non reatus culpa, sed diu accusatio incerta contrivit *, &c. usque fidelibus non habere.

* hæretico

Reg. lib. 5.
Ep. 16.

* pertrivit

Reg. lib. 5.
Epist. 14.

Ibid. ep. 64.

Item NARSI Comiti de eodem post alia: De Iohanne verò Presbytero cognoscite, quia illius causa per Synodum decisa est: in qua apertè cognovi, quia ejus adversarii eum facere hæreticum voluerunt, & diu conati sunt, sed minime potuerunt. Item ATHANASIO Presbytero de Isauria: Sicut de eis, quos ab unitate Ecclesiae hæreticæ pravitatis error abscidit, affligimur & dolemus; ita his, quos intra sinum suum Catholicæ fidei professio continet, congaudemus: & ut pastorali sollicitudine illorum nos oportet impietatibus obviare, sic piis eorum professionibus congruit favorem impendere, & sincera esse, quæ sapiunt, declarare. Atque ideo dum tibi Athanasio Presbytero Monasterii sancti Milæ, cui est vocabulum Tannaco, quod in Lycaonia est provincia constitutum, contraria integræ fidei orta suspicio est; ut professionis tuæ potuisset integritas apparere, ad Apostolicam sedem, cui præsidemus, elegisti recurrere, asserens etiam te corporaliter verberatum aliqua injustè, ac violenter fecisse. Et quamquam ea, quæ vi impulsione fiunt, Cænonum minimè censura recipiat, & jure habeantur infirma, quia ipse ea

diſſoluit, qui injuſtum fateri compellit, ſed magis illa eſt ſuſcipienda & amplectenda confeſſio, quæ ex ſpontanea monſtratur voluntate procedere, ſicut apud nos feciſſe diſcoſceris: ne quid tamen nobis ambiguum potuiſſet exiſtere, ſanctiſſimo Iohanni quondam fratri noſtro Conſtantinopolitanæ civitatis Antiſtiti de te prævidimus ſcribendum, ut ſuis, quid actum eſſet, epistoſtis informaret. Qui ſæpe à nobis admonitus reſcribens innotuit, quemdam codicem apud te fuiſſe inventum, quo plura continebantur hæretica: & ob hoc adverſus dilectionem tuam fuiſſe commotum. Quem quia ad nos ſtudit pro ſatiſfactione tranſmittere, priores ejus partes ſollicita lectione percurrimus: & quoniam manifeſta in eo hæreticæ pravitatis venena reperimus, ne denuo debuifſet legi, vetuimus. Sed quia hunc te ſimpliciter legiſſe teſtatus es, ad amputandam ambiguae ſuſpicionis materiam, libellum nobis manu tua porrexifſi perſcriptum, in quo fidem tuam exponens, omnes generaliter hærefes, vel quidquid adverſus Catholicæ profeſſionis integritatem eſt, apertiſſimè condemnaviſti: & cuncta, quæ ſanctæ quatuor univerſales Synodi recipiunt, te ſemper recepiſſe, ac recipere, & quæ condemnaverunt, condemnariſſe condemnareque profeſſus es. Eam quoque Synodum, quæ Imperatoris Juſtiniani temporibus de Tribus Capitulis facta eſt, te ſuſcipere & cuſtodire promiſiſti: & prohibitus à nobis codicem ipſum legere; in quo peſtiferæ virus fraudis innexum eſt, libentiſſimè conſenſiſti: reprobans etiam atque condemnans omnia, quæ in eo contra Catholicæ fidei integritatem in eo dicta, vel latenter inſerta ſunt, nec eum te legere denuo promiſiſti. Hac ratione permoti, poſtquam etiam exprobatæ eſt à te libelli pagina, & fides tua nobis Catholica, Deo cuſtodiente, perclaruit, ab omni te hæreticæ perverſitatis macula juxta profeſſionem tuam liberum eſſe decernimus, atque Catholicum, atque ſinceræ in omnibus fidei profeſſorem, ac ſequacem Ieſu CHRISTI Salvatoris gratia clariſſe pronunciamus: liberam quoque tribuendo licentiam ad tuum Monasterium in tuo te loco, vel ordine nihilominus remeare.

Schiſmaticos ad recipiendam ſatiſfactionem venire Gregorius invitabat: quibus etiam, ſi nuſquam ad unitatem Eccleſiæ redire voluiſſent, nullam ſe factorum violentiam promittebat. Unde PETRO & PRUDENTIO Episcopis de Iſtria ſcribens, ait: Deus, qui lætatur in unitate Fidelium, & revelat quærentibus veritatem, cordibus veſtris *, dilectiſſimi Fratres, aperiat quanto vos deſiderio in gremio cupiam ſanctæ univerſalis Eccleſiæ contineri, & in ejus manere unitate concordēs. Quod forè non dubito, ſi abjecto contentiōis ſtimulo, ſatiſfieri vobis veraciter de his de quibus eſt dubietas, intendatis. Remeantis autem Caſtorii Notarii mei edoctus relatione ſum, fraternitatem veſtram ad me habere deſiderium veniendi, ſi promiſſum fuerit, quia nullam moleſtiam ſuſtinebit. Hoc ego cognoscens, & opto, & ſuccenſus ardore caritatis invito, ut ad me veniendi debeatis laborem aſſumere: quatenus pariter conferentes, quæ vera & Redemptori noſtro ſunt placita, & communiter loquamur, & modis omnibus teneamus. Ego verò Divinæ protectionis gratia ſuffragante ſatiſfacere vobis de quibus dubitatis paratus ſum, & conſido de omnipotentis Dei miſericordia *, quia ita vobis ſatiſfactio mea interiùs inhærebit, ut nihil caritati veſtræ de cetero poſſit ambiguum remanere. Nam illa, quæ ſanctiſſimæ quatuor Synodi ſapuerunt *, atque diſſinièrunt, ſicuti prædeceſſor noſter Leo ſanctiſſimus Papa, ita ea & nos ſapimus, ſequimur; ac tenemus: nec ab earum fide aliquo modo diſſentimus. Sed quia plus perſona præſens, quàm epistoſta ſatiſfacit; hortor, dilectiſſimi Fratres, ut ad me venire, ſicut præſatus ſum, debeatis: dummodo ratione percepta, à concordia ſanctæ univerſalis Eccleſiæ diſſenſio vos nulla diſſociet. Hoc tamen certa ſit veſtra caritas, quia vos, & cum aſſectū, quo decet, ſuſcipiam, & cum gratia relaxabo: nec aliquam vos vel

Ann. Chr.
DC IV.
Martij XII.

Reg. lib. 4.
Epiſt. 49.

* cordi
veſtro

* noſtræ cle-
mentia

* apertue-
runt

Ann. Chr.
D.C. IV.
Martij XII.

„ quoscumque alios , qui pro hac ad me causa venire voluerint , afflictionem;
„ vel molestiam sustinere permitto : sed seu ad consentiendum mihi cor vestrum
„ misericordia divina compunxerit , sive , quod absit , in ea vos durare dissen-
„ sione contigerit , ad propria vos remeare , quando volueritis , juxta promif-
„ sionem meam , sine læsione , vel molestia relaxare curabimus.

XXXVIII.

Lib. I. Ep. 16.

* agnita

SEVERUM Aquileiensem Episcopum , caput totius schismatis existen-
„ tem , Romam venire compellit , dicens : Sicut gradientem per devia , car-
„ pentem denuo rectum tramitem , tota Dominus aviditate complectitur ; ita
„ demum de deferente cognitam veritatis viam , majori mærore , quàm gau-
„ dio , quo de convertente lætatus fuerat , contristatur : quia minoris excessus
„ est veritatem non cognoscere , quàm in eadem cognita * non manere : aliudque
„ est , quod ab errante committitur , aliud quod per scientiam perpetratur.
„ Et nos siquidem , quantum incorporatum te jam pridem fuisse in unitate Ec-
„ clesiæ gavisi fuëramus , abundantius nunc dissociatum à Catholica societate
„ confundimur. Pro qua re imminente latore præsentium juxta Christianissimi
„ & serenissimi rerum domini jussione , ad beati Petri Apostoli limina cum
„ tuis sequacibus venire te volumus : ut , auctore Deo , aggregata Synodo , de
„ ea , quæ inter vos vertitur , dubietate , quod justum fuerit , judicetur. At
„ Severus Apostolica simul , Imperialique jussione coactus , imminente Sma-
„ ragdo Exarcho , simulque Antonio Ecclesiæ Romanæ defensore Ravennam per-
„ ducitur. Ubi veritus cum Gregorio Synodalem subire conflictum , ad unita-
„ tem sanctæ universalis Ecclesiæ , mediante Iohanne Ravennati Pontifice , re-
„ meavit. Sed cum post anni spatium ad propria rediisset , ab aliis schismaticis
„ persuasus , non solum ad pristinum vomitum rediit , verumetiam Mauricii
„ Deo semper adversi jussione subrepta , qua jubebatur , ut schismatici redire ad
„ unitatem Ecclesiæ minime cogerentur , reliquis Episcopis Ecclesiæ se jungenti-
„ bus maximas seditiones conflabat. Quapropter Gregorius neminem jam re-
„ vertentium sine cautione juratoria penitus suscipere satagebat. Qua præstata
„ hujusmodi litteris eidem Patricio Exarcho commendabat : Firminus Frater
„ & Coëpiscopus noster , Tregestinæ Antistes Ecclesiæ , ante adventum vestræ
„ excellentiæ salubri consilio ab schismate , cui inhæserat , resipiscens , atque
„ ad unitatem matris Ecclesiæ rediens , nostris est epistolis confirmatus , &c.
„ usque , occasio oborta * sequentium. Denique Severus , quia ad unitatem
„ sanctæ universalis Ecclesiæ redire non meruit , ad scindendam quoque suâ ipsius
„ diœceseos unitatem , Romanum Pontificem suâ recordiâ suscitavit : adeo ut
„ ab ipso illius obitus tempore , Aquileiensis diœcesis in duos Metropolitanos ,
„ Catholicorum videlicet , schismaticorumque divisa sit : neque potuit * post-
„ modum , licet omnes generaliter ad unitatem de schismate repedaverint , ad
„ pristinæ conjunctionis unionem usque hætenus reformari.

Lib. I.
Ep. 38.

* aperta

* potuisset

XXXIX.

Reg. lib. 9.
Ep. 41.

Sicut nulli Clericorum pro infirmitate corporis quartarum subsidia Grego-
„ rius minuebat , ita nulli Pontificum pro ægritudine qualibet succedendum
„ fore docebat. Unde ANATOLIO Constantinopolitano Subdiacono rescribens ,
„ ait : Scripsit mihi dilectio tua , piissimum dominum nostrum reverentissi-
„ mo Fratri meo Primæ Iustinianæ Episcopo pro ægritudine capitis , quam pa-
„ titur , præcipere succedi , ne fortè dum Episcopi jura eadem civitas non
„ habet , quod absit , ab hostibus pereat. Et hæc quidem nusquam Canones
„ præcipiunt , ut pro ægritudine Episcopi , Episcopo succedatur : & ideo om-
„ nino injustum est , ut si molestia corporis irruit , honore suo privetur ægro-
„ tus ; atque ideo hoc per nos fieri nullatenus potest , ne peccatum in mea
„ anima ex ejus depositione veniat. Sed suggerendum est , ut si is , qui est
„ in regimine , ægrotat , dispensator illi talis requiratur , qui possit ejus curam
„ omnem agere , & locum illius in regimine Ecclesiæ , ipso non deposito , ac
„ incustodia civitatis implere : ut neque Deus omnipotens offendatur , ne-
„ que civitas inveniatur esse neglecta. Si verò idem reverentissimus Iohannes
„ fortasse

fortasse pro molestia sua petierit, ut ab Episcopatus honore debeat vacare*, eo petitionem dante scripto, concedendum est. Aliter autem nos id facere pro omnipotentis Dei timore omni modo non audemus*. Quod si hoc petere ille noluerit, quod piissimo Imperatori complacet, quidquid jubet facere, in ejus est potestate: sicut novit, ipse provideat: nos tantummodo in depositionem infantis non faciat permisceri. Quod verò ipse fecerit, si canonicum est, sequimur: si verò canonicum non est, inquantum sine peccato nostro valemus, portamus. Pontificibus voluntariè suis renunciantibus Sedibus successores Gregorius nullo modo denegabat: eosque postmodum de relictis Ecclesiis sufficienter nutriendos esse censebat. Unde MARI-
Ann. Chr. D. C. I. V. Martij XII. * revocari * valemus
 NIANO Ravennati Episcopo significans, ait: Qualiter ordinati à nobis Sacer-
Reg. lib. 7. Epist. 49.
 dotis, corporis qua notum est impediende molestia, Ariminensis Ecclesia Pastoralis hæcenus sit regimine destituta, dudum fraternitas vestra cognovit, &c. usque provisione concurrant.

Item ELEUTHERIO * Episcopo: Quamvis triste nobis sit valde quod loquimur, atque fraterna nos potius compassione urgeat, quàm aliquid de auditis diffinire permittat; suscepti tamen sollicitudo regiminis cor nostrum instanti pulsat aculeo, magna nos Ecclesiis cura prospicere, & antequàm harum possit utilitas deperire, quid fieri debeat, Deo auctore, disponere. Per-
Reg. lib. 12. Ep. 7. * Etherio
 venit igitur ad nos, quemdam Episcopum ita passionem capitis incurrisse, &c. usque debeat consecrari.

Virginem stupratam Gregorius jubebat uxorem percipere, aut stupratorem ejus castigatum verberibus in Monasterio deputare. Unde FELICI Sypontino Episcopo scribit, dicens: Expectamus fraternitatem tuam sua aliquos ad Deum prædicatione convertere, & male agentes ad rectitudinem revocare. Qua de renimis contristamur, quia è diverso in nepotis tui Felicis pravitate tua evidenter, qui talem nutriti, culpa monstrata est. Pervenit itaque ad nos, quod suprascriptus Felix Evangelii Diaconi tui filiam stupro deceperit. Quod si verum est, quamvis gravi esset de lege poena plectendus, nos tamen aliquatenus legis duritiam mollientes, hujuscemodi disponendo præcipimus, ut aut quam stupravit, uxorem habeat: aut certè si renuendum putaverit, districtus, ac corporaliter castigatus, excommunicatusque in Monasterium, in quo poenitentiam peragat, retrudatur: de quo ei nulla sit egrediendi, sine nostra præceptione, licentia.

Virum sine uxoris propriæ voluntate conversum, etiam si fuisset jam tonsuratus, Gregorius uxori reddi jubebat. Quapropter HADRIANO Panormitano Notario scribens, ait: Agathosa latris præsentium quæsta est, maritum suum contra voluntatem suam in Monasterio Urbici Abbatis esse conversum. Quod quia ad ejusdem Abbatis culpam, & invidiam non est dubium pertinere, experientiæ tuæ præcipimus, ut diligenti inquisitione discutiat, ne fortè cum ejus voluntate conversus sit, vel ipsa se mutare promiserit: & si hoc repperit, & illum in Monasterio permanere provideat, & hanc, sicut promissi, mutare compellat. Si verò nihil horum est, nec quoddam fornicationis crimen, propter quod viro licet uxorem relinquere, prædictam mulierem commisisse cognoveris; ne illius conversio uxori relictæ in sæculo fieri possit perditionis occasio, volumus ut maritum suum illi, etiam si jam tonsuratus est, reddere debeas omni excusatione cessante: quia etsi mundana lex præcipit, conversionis gratia, utrolibet invito, solvi posse conjugium; divina lex fieri non permittit. Nam, exceptâ fornicationis causâ, virum uxorem relinquere nulla ratione concedit: quia postquam copulatione conjugii viri atque mulieris unum corpus efficitur, non potest ex parte converti, & ex parte in sæculo remanere.

Indæorum perfidiam rationibus magis, quàm violentiis excutere, Gregorius decertabat. Quapropter VIRGILIO^a, & THEODORO Episcopis Galliarum,
XLII. Reg. lib. 1. Ep. 45.

^a Virgilio Arelateni & Theodoro Massiliensi Episcopis Gregorius hanc scripsit epistolam anno D. XCI.
Aët. S. S. Ord. S. B. Sæculum I. ○ ○ ○

Ann. Chr.
DC. IV.
Martij xxi.

» post aliqua scribens, ait : Plurimi Iudaicæ religionis viri in hac provincia
» commanentes, ac subinde in Massiliæ partibus pro diversis negotiis ambu-
» lantes, ad nostram perduxere notitiam, multos consistentium in illis parti-
» bus Iudæorum vi magis ad fontem Baptismatis, quàm prædicatione perduc-
» tos. Nam intentum quidem huiusmodi & laude dignum censeo, & de
» Domini nostri descendere dilectione profiteor : sed hanc eandem intentio-
» nem, nisi competens Scripturæ sacræ comitetur effectus, timeo, ne aut
» mercedis opus exinde non proveniat, aut juxta aliquid animarum, quas
» eripi volumus, quod absit, dispendia subsequantur. Dum enim quispiam ad
» baptismatis fontem non prædicationis suavitate, sed necessitate pervenerit;
» ad pristinam superstitionem remeans, inde deterius moritur; unde renatus
» esse videbatur. Fraternalitas ergo vestra huiusmodi homines frequenti prædi-
» catione provocet, quatenus mutare veterem magis vitam de doctoris suavi-
» tate desiderent. Sic enim & intentio vestra rectè perficitur, & conversi ani-
» mus ad priorem denuo vomitum non mutatur. Adhibendus ergo illis est
» sermo, qui & errorum in ipsis spinas urere debeat, & prædicando quod in
» his tenebrescit, illuminet : ut pro his admonitione frequenti mercedem fra-
» ternitas vestra recipiat *, & eorum quantos Deus donaverit ad regenerationem
» novæ vitæ perducant. Item VICTORI Episcopo Panormitano : Sicut Iudæis
» non debet esse licentia quidquam in Synagogis suis ultra, quàm permissum
» est lege, præsumere, ita in his, quæ eis concessa sunt, nullum debent præ-
» judicium sustinere.

* rapiat

Lib. 7. Epist.
26. Ind. 1.

XLIII.

Lib. 2. ep.
37. Ind. 11.

Quemadmodum Iudæos violenter baptizari Gregorius denegabat, ita
Christianos quoque modo subijci nullatenus permittebat. Unde LIBER-
» TINO Prætori Siciliæ scribens ait : Fertur, quod Nafas quidam scele-
» ratissimus Iudæorum sub nomine beati Eliæ altare puniendi temeritate
» construxerit, multosque illic Christianorum ad adorandum sacrilega fe-
» ductione deceperit : sed & Christiana, ut dicitur, mancipia comparavit,
» & suis ea obsequiis, ac utilitatibus deputavit. Dum igitur severissimè in eum
» pro tantis facinoribus debuisset ulcisci, gloriosus Iustinus medicamento
» avaritiæ, ut nobis scriptum est, delinitus, Dei distulit injuriam vindicare.
» Gloria autem vestra hæc omnia districta examinatione perquirat, & si huius-
» modi manifestum esse repererit, ita districtissimè ac corporaliter in eum-
» dem sceleratum festinet vindicare Iudæum, quatenus hac ex causa & gra-
» tiam sibi Dei nostri conciliet, & his se posteris pro sua mercede imitandum
» monstrat exemplis. Mancipia autem Christiana, quæcumque eum compa-
» rasse patuerit, ad libertatem juxta legum præcepta sine omni ambiguitate per-
» ducite : ne, quod absit, Christiana religio Iudæis quoque modo subdita
» polluat. Item VENANTIO Episcopo Lunensi : Multorum ad nos relatione
» pervenit, à Iudæis in civitate Lunensi degentibus in servitium Christiana de-
» tineri mancipia. Quæ res nobis tanto vilis est asperior, quanto à fraternitate
» tua patientia operosior, &c. usque sanctione fervetur.

Rég. lib. 3.
Ep. 21.

XLIV.

Rég lib. 6.
Ep. 21.

Si quos Christianorum pro longitudine itineris per provincias ab He-
bræorum servitio per legalem violentiam Gregorius liberare non poterat,
suis pretiis redimendos esse censebat. Unde CANDIDO Presbytero per Gal-
» lias scribens : Dominicus, inquit, præsentium portitor lacrymabiliter no-
» bis innotuit, quatuor fratres suos de captivitate à Iudæis redemptos esse,
» atque eos nunc Narbonæ in eorumdem Iudæorum servitio detineri. Et quia
» omnino grave execrandumque est Christianos in servitio esse Iudæorum, di-
» lectionem tuam scriptis præsentibus adhortamur, ut cum omni subtilitate
» & sollicitudine studeat perferutari : & si re vera ita est, atque manifesta ve-
» ritate tibi constiterit, quia neque ipsi unde se redimant, neque superscriptus
» portitor habet, eos studii tui sit redimere, sciens, quia quidquid in eis dede-
» ris, tuis sine dubio rationibus imputabitur.

Iudæorum mancipia ſemel conſugientia ad Eccleſiam, numquam quilibet ſuaſionibus reddi jubebat. Unde IANUARIO Caralitano Epifcopo inter cetera ſcribens, ait: Pervenit ad nos, ſervos ancillæſque Iudæorum fidei cauſa ad Eccleſiam conſugientes, aut infidelibus dominis reſtitui, aut eorum, ne reſtituantur, pretium dari. Hortamur igitur, ut nullatenus tam pravam conſuetudinem manere permittas: ſed cum quilibet Iudæorum ſervus ad venerabilia loca fidei cauſam conſugerit, nullatenus eum patiamini præiudicium ſuſtinere: ſed ſive olim Chriſtianus, ſive nunc fuerit baptizandus, ſine nullo pauperum Chriſtianorum damno, religioſo Eccleſiaſtica pietatis patrocinio in libertatem modis omnibus defendatur.

Non ſolum Chriſtiana mancipia Gregorius in libertatem priſtinam legaliter revocabat, verum etiam pagana ad fidem venire volentia, vendi nullo modo permittebat. Unde FORTUNATO Neapolitano Epifcopo inter cetera ſcribens, ait: Fraternitatem veſtra oportet eſſe ſollicitam, ut ſi de Iudæorum ſervitio non ſolum Iudæus, ſed etiam quiſquam paganorum fieri voluerit Chriſtianus, poſtquam voluntas ejus fuerit patefacta, ne hunc ſub quolibet ingenio, vel argumento cuiſpiam Iudæorum vendendi facultas ſit: ſed is, qui ad fidem Chriſtianam converti deſiderat, deſenſione veſtra in libertatem modis omnibus vindicetur, &c. *uſque* intelligitur reſervare.

Pagana mancipia, Iudæos videlicet dominos ſuos ad fidem præcedentia, in eorum ſervitium, etiam ſi ipſi eos ad Chriſtianitatem ſubſequebantur, nullo modo revocabat. Unde IOHANNI Syracuſano Epifcopo, Felix, inquit, præſentium portitor queſtus nobis eſt, cum ſit de Chriſtianis parentibus natus, à quodam Chriſtiano Samaræo, quod dici ſcelus eſt, ſe eſſe donatum: & dum huiſcemodi ſuperſtitionis homines Chriſtiana quolibet modo mancipia poſſidere, nec ratio legis, nec reverentia religionis admittat; ſe tamen per decem & octo annos in ejus aſſerit ſervitio permanſiſſe. Sed cognoscente hoc deceſſore veſtro ſanctæ memoriæ Maximiano, ſano zelo, ſicut decuit, ſacerdotali commoto, de Samaræi nefario ſervitio liberavit. Sed quia ejusdem Samaræi filius poſt quinque annos factus dicitur Chriſtianus, & ſupra dictum Felicem in ejus ſervitium, quantum ipſe dicit, quidam nituntur redigere, ſanctitas veſtra hæc, quæ edoſti ſumus, diligenter inquirat: & ſi ita ei eſſe conſtiterit, eum tueri ſtudeat, & à nullo ſub qualibet occaſione gravi permittat, &c. *uſque* de legibus ſuſtinere.

Circumcidi ſaltem paganorum neminem Gregorius permittebat. Quamobrem LEONI Catanenſi Epifcopo: Reſ, inquit, ad nos omnino deteſtabilis, & legibus inimica pervenit, quæ ſi vera eſt, fraternitatem tuam vehementer accuſat: quia eam de minori ſollicitudine probat eſſe culpabilem. Comperimus autem, quod Samaræi degentes Catanæ pagana mancipia emerint, atque ea circumcidere auſu temerario præſumpſerint. Atque idcirco necesse eſt, ut omni modo zelum in hac cauſa ſacerdotalem exerceas, &c. *uſque* de legibus feriendi.

Sanè quia Iudæorum perfidia zelum Chriſtianorum datis contra ſe muneribus ludificare ſolebat, non ſolum nil penitus ab eis capiebat, quin immo eorum munera Gregorius execrabilia judicabat. Unde RECAREDO regi Wiſigothorum poſt cetera ſcribit, dicens: Præterea indico, quia crevit de veſtro opere in laudibus Dei hoc, quod dilectiſſimo filio meo Probino Presbytero narrante cognovi, quia cum veſtra Excellentia conſtitutionem quandam contra Iudæorum perfidiam dediſſet, ii, de quibus prolata fuerat, reſtitutionem veſtræ mentis inſectere, pecuniarum ſummam offerendo, moliti ſunt. Quam Excellentia veſtra contempſit: & omnipotentis Dei placere iudicio requirens, auro innocentiam prætulit. Qua in re mihi David regis factum ad memoriam venit, &c.

Hinc eſt, quod ſicut à Majoribus traditur, & nos uſque ad tempora noſtra;

Ann. Chr.
D. c. IV.
Martij XII.
Nota.

dum adhuc pubesceremus, oculis nostris conspeximus, consuetudo vetus obrinuit, ut omnes illius superstitionis homines quantumcunque pulcherrima mercimonia detulissent, numquam Pontificalibus alloquiis fruere-
ntur, numquam obtutibus Apostolicis potirentur, sed extra velum longissimæ porticus, non quidem in scamnis, sed in marmoreo pavimento sedentes, suscepta pretia numerabant: ne videlicet viderentur aliquid de manu Pontificis accepisse. Nam reverendæ memoriæ NICOLAUS Pontifex, ARSENIUM quondam Hortanæ civitatis Episcopum, Iudaicas tunc primum pellicias introducere molientem, adeo averfatus est, ut ei palatinam processionem vellet adimere, nisi superstiti-
osæ gentis vestibibus abjurando, cum sacerdotalibus infulis consuetudinaliter procedere studuisset.

II.
Reg. lib. 11.
Ep. 3. Ind. 6.

Antichristi præcursores observari debere Sabbatum prædicantes, Gregorius taliter refutavit: Pervenit ad me, quosdam perversi spiritus homines prava inter vos aliqua, & sanctæ Fidei adversa seminare, ita ut die Sabbati aliquid operari prohiberent. Quos, quid aliud, nisi Antichristi prædicatores dixerim? qui veniens, diem Sabbatum atque Dominicum, ab omni faciet opere custodiri, &c. usque precibus expietur.

XII.
Reg. lib. 1.
Epist. 22.
Ind. 10.

Tanta compassionis gratia circa omnes Gregorius redundabat, ut alterius infirmitatem in suo corpore hunc sustinuisse, si velis, aspicias. Unde IOHANNI Ravennati Episcopo scribens, ait: Dominicis mandatis præcipimur proximos sicut nosmetipsos diligere, eorumque languoribus tamquam propriis infirmitatibus condolere. Quorum memor vestra Fraternitas competenti sibi more Castorium Fratrem & Coepiscopum nostrum, & prius per compassionem studuit visitare, & eum postmodum pro excrecente molestia corporis, in Ravennati urbe suscipere. Unde non solum nos impensæ caritatis, sed & Deum vobis fecistis proculdubio debitorem, cui in fratris infirmitate condoluisse probamini, ipsumque ægrum in sui membri molestia non solum visitasse, sed etiam suscepisse. Quem quidem ipse pro sua simplicitate illic ordinare omnino renuebam: sed petentium importunitas fecit, ut contra dicere nullatenus potuissem. Si autem fieri potest, multum mihi & ipsi

Ibid. epist.
24.

consulitis, si eum ad me, vel per Siciliam transmittatis. Item LEONTIO, Episcopo Urbinati: Castorium Fratrem Coepiscopumque nostrum Romæ pro corporis sua molestia retinemus: & quia nunc ad suam non valet Ec-

Ibid. epist.
25.

clesiam remeare, propterea, eo absente, Ecclesiæ ipsius fraternitati tuæ visitationis operam providimus delegandam. Item universis habitatoribus Arimini: Si culpam vestram, filii dilectissimi, intentius velitis attendere, assidua vos apud Deum debetis oratione purgare, quod Episcopum vestrum non devota mentē, nec ut filii suscepistis: quem inquietudo & tribulatio à vobis illata ad hoc usque perduxit, ut molestiam corporalem juceret: quamvis in eo nihil de his, quæ nobis sunt scripta, cognovimus, sed solum

Ibid. 11.
Epist. 47.

inesse debilitatem vidimus, pro qua eum hic retinere curavimus. Item EULOGIO Patriarchæ Alexandrino: Ante hoc temporis Bonifacii chartularii Responsalis mei, qui in urbe regia demoratur, vehementer me scripta turbaverunt, quæ dicebant dulcissimam mihi atque suavissimam sanctitatem vestram defectum corporei luminis pertulisse. Ex quibus scriptis gravi dolore percussus sum: sed subito Creatoris ac Redemptoris nostri gratia prosperante, Beatitudinis vestræ suscepi Epistolam, & sanum de ea corporis molestia, quam audieram, agnoscens, exultavi vehementer: quia tanta cordis lætitia secuta est, quanta prius tristitiæ amaritudo præcefferat. Scimus enim, quia in omnipotentis Dei adjutorio multorum salus est vita vestra. Item RUSTICIANÆ Patriciæ: Quoties de urbe Regia ad nos aliquis venit, curæ nobis est, de corporis vestri sospitate requirere. Sed peccatis meis facientibus semper audio, quæ me tædet audire: quia in tanta tenebrositate atque debilitate adhuc in vobis referunt podagræ dolores excre-

Ibid. epist.
24.

Sed oro omnipotentem Dominum, ut omnia, quæ in vestro corpore aguntur, ad salutem animæ dirigantur, flagella temporalia æternam vobis quietem præparent: & per eos dolores, qui cum fine sunt, gaudia vobis sine fine concedat.

Item MARINIANO Ravennati Episcopo: Venientes quidam Ravennates homines gravissimo me dolore percusserunt*, quia fraternitatem tuam retulerunt de vomitu sanguinis ægrotare. Ex qua re sollicitè, & singulatim eos, quos hinc doctos lectione novimus, Medicos fecimus requiri: & quid singuli fenserint, quidve distaverint, sanctitati vestræ scriptum misimus: qui tamen quietem & silentium præ omnibus dicant. Quam si tua fraternitas in sua Ecclesia possit habere, valde sum dubius: & ideo videtur mihi, ut ordinata illic Ecclesia, vel qui Missarum sollempnia explere valeant, vel qui Episcopi curam gerere, hospitalitatem & susceptionem possit exhibere, quive Monasteriis custodiendis præesse; tua fraternitas ad me ante æstivum tempus debeat venire; ut ægritudinis tuæ ego specialiter, in quantum valeo, curam geram, quietemque tuam custodiam: quia huic ægritudini æstivum tempus Medici vehementer dicunt periculosum. Et valde pertimesco, ne si curas aliquas cum adversitate temporis ceperis, amplius ex eadem molestia pericliteris. Ego enim ipse valde sum debilis, & omnino est utile, ut cum Dei gratia sanus ad tuam Ecclesiam redeas: aut certè si vocandus es, inter manus tuorum voceris: & ego, qui me morti proximum video, si me omnipotens Deus antè vocare voluerit, inter tuas manus debeam transire.

Pro Barbarorum incursionibus bis in hebdomada fieri lætanas Gregorius decernebat. Quapropter universis Episcopis Siciliae scribens, ait: Super afflictiones & gemitus, quos annosa hinc continuatione de hostibus sustinemus, major nos metus excruciat, quod inimicos nostros omni annu ad Siciliae invasionem cognoscimus festinare. Sed ne, hoc illis molientibus, prosperitatem multitudo nostrorum præbeat peccatorum, toto nos corde ad Redemptoris nostri remedia conferamus, & quibus resistere virtute non possumus, lacrymis obviemus. Nam quid vobis cavendum, quidve sit vehementius formidandum, ex istius provinciae debetis desolatione colligere. Itaque hortor, fratres carissimi, ut omni hebdomada, quarta & sexta feria lætaniam inexcusabiliter indicatis: & contra hos barbaricæ crudelitatis incursus superius protectionis auxilium imploretis.

Eandem Siciliam simoniaca hæresi libidinèque sordentem Gregorius, sicut modò cernitur, perituram prædixit, MAXIMIANO Syracusano Episcopo scribens: Tanta nobis subinde mala, quæ aguntur in illa provincia, nunciantur, ut peccatis facientibus (quod avertat omnipotens Deus) celeriter eam perituram credamus.

Sed & pejora prioribus esse futura, præfago spiritu, MAXIMO Salonitano Episcopo scribit, dicens: Ad Romanam urbem veniens communis filius Presbyter Veteranus ita me podagræ doloribus debilem reperit, ut fraternitatis tuæ epistolis per me respondere nullatenus valuissim*. Et quidem de Sclavorum gente, quæ vobis valde imminet, & affligor vehementer & conturbor. Affligor in his, quæ jam in vobis patior: conturbor autem, quia per Istriae aditum jam ad Italiam intrare cœperunt. De Iuliano autem Scribone quid dicam? quando ubique video, quia nobis peccata nostra respondeant: ut & foris à gentibus, & intus à perversis iudicibus conturbemur? Sed nolite de talibus omnimodo contristari: quia qui post nos vixerint, deteriora tempora videbunt: ita ut in comparatione sui temporis, felices nos æstimet dies habuisse. In quantum verò fraternitas tua prævalet, opponere se pro oppressis debet: quæ, etiam si prodesse minime valuerit, ipsa omnipotenti Deo mentis devotio sufficit, quam dedit. Scriptum est enim: *Eripe eos, qui ducuntur ad mortem: & qui trahuntur ad interitum, liberare ne cesses.*

Ann. Chæ.
Dc. IV.
Martij XII.

Reg. lib. 7.
Epist. 38.
Lud. 4.
* invenit
conturbat
sua

LIII.
Reg. lib. 9.
Epist. 45.

LIV.
Lib. 1.
Ep. 12.

LV.
Reg. lib. 8.
Epist. 46.

* possidit

Prov. 24.

Ann. Chr.
D.C. 2 v.
Martij xii.

» *Quod si dixeris: Vires non suppetunt: qui inspector est cordis, ipse intelligit.* In omni
» ergo, quod agis, inspectorem cordis appetere habere placatum. Quidquid est,
» unde illi placeas, facere non omittas. Nam humani terrores & gratia, fumo
» sunt similes, qui leni aura raptus evanescit. Hoc certissimè scito, quia pla-
» cere Deo sine pravis hominibus nullus potest. In tanto ergo se æstimet fra-
» ternitas tua omnipotenti Deo placuisse, quanto se perversis hominibus dis-
» plicuisse cognoverit. Ipsa tamen defensio pauperum moderata & gravis sit:
» ne si quid nimis rigidè agitis, ex juventute vos arbitrentur homines super-
» bire. Sed talis necesse est, ut inveniatur pro oppressis vestra defensio, qua-
» renus & humiles protectionem sentiant, & oppressores non facile invenient,
» quod ex malevola mente reprehendant, &c. usque inimicos vivere.

LVI.
Reg. lib. 7.
Ep. 24.
Ind. 2.

» Hujus cautelæ suæ conscius ROMANO Defensori Gregorius ait: Perve-
» nit ad nos, quia quidam homines minorem omnimodo discretionem te-
» nentes, in suis nos periculis implicari desiderant: atque ita volunt ab Eccle-
» siasticis personis defendi, ut ipsæ quoque Ecclesiasticæ personæ ex eorum
» culpa teneantur. Idcirco præsentem te præceptionem admoneo, & per te Fra-
» trem & Coëpiscopum nostrum domnum Iohannem, vel ceteros, qui in-
» teresse possunt, ut patrocinia Ecclesiastica, sive mea suscipiatis scripta, sive
» etiam ea minimè fuerint directæ, sub tanto moderamine debeatis impendere,
» quatenus si qui in furtis publicis implicati sunt, à nobis non videantur in-
» justè defendi: ne opinionem male agentium ex indiscretæ defensionis ausu
» in nos ullo modo transferamus: sed quantum decet, Ecclesiam admonendo
» & verbum intercessionis abhibendo, quibus valetis succurrere, ut & illis
» opem feratis, & opinionem sanctæ Ecclesiæ non inquinatis.

LVII.

» Item IOHANNI Episcopo post aliqua. Si qui eorum, de quibus est ali-
» qua quæstio, in Ecclesiam fortasse refugerint, ita debet causa disponi, ut
» nec ipsi violentiam patiantur, nec hi qui dicuntur oppressi, damna susti-
» neant, &c. usque promissa, ferventur.

LVIII.

Quantæ humilitatis Gregorius fuerit, cum ex multis, tum ex his mani-
festissimè poterit deprehendi, quod omnes quidem Sacerdotes, fratres &
comministros; Clericos autem diversi ordinis dilectissimos filios; at verò lai-
cos viros dominos: & feminas dominas in suis litteris nominabat: neque ab
aliquo se Summum Pontificem, aut Universalem, sive dominum vocari aqua-
nimiter permittebat. Nam ut ea, quæ super huiusmodi comprehensa sunt,
» prætermittam, RUSTICIANÆ Patriciæ scribens, ait: Excellentiæ vestræ
» scripta suscepi, quæ me in gravissima ægritudine positum, de salute, de
» devotione, ac de dulcedine sua omnino relevavit. Unum verò ægrè sus-
» cepi, quia in eisdem epistolis ad me (quod semel esse poterat) sæpius dice-
» batur, ancilla vestra, ancilla vestra. Ego enim, qui per Episcopatus onera
» servus sum omnium factus, qua ratione te mihi ancillam dicis, cujus ante
» susceptum Episcopatum proprius fui? Et ideo rogo, per omnipoten-
» tem Deum, ne hoc verbum aliquando ad me in scriptis vestris in-
» veniam.

LIX.
Reg. lib. 2.
Epist. 10.
Ind. 11.

Hujus humilitatis mansuetudine Gregorius non solum THEUDELENDÆ
Reginæ Langobardorum pro Tribus Capitulis, verumetiam inter alios SA-
» VINO quoque suo Subdiacono satisfacere non renuit, dicens: Exeuntes
» maligni homines turbaverunt animos vestros, non intelligentes neque quæ
» loquuntur, neque de quibus affirmant, astruentes, quod aliquid de sancta
» Chalcedonensi Synodo piæ memoriæ Iustiniani temporibus sit imminutum:
» quam nos omni fide, omnique devotione veneramus: & sic quatuor Syno-
» dos sanctæ universalis Ecclesiæ, sicut quatuor libros sancti Evangelii reci-
» pimus, &c. usque regni cælestis obstat.

LX.
Reg. lib. 6.
Ep. 22.

» Item GREGORIÆ Cubiculariæ Augustæ, post cetera. Quod dulcedo-
» tua in suis epistolis subjunxit, importunam se mihi existere, quousque scri-

ham mihi esse revelatum, quia peccata tua dimissa sint. Rem & difficilem & inutilem postulasti. Difficilem quidem, quia ego indignus sum, cui revelatio fieri debeat: inutilem verò, quia secuta de peccatis tuis fieri non debes, nisi cum jam in die vitæ tuæ ultimo plangere eadem peccata minime valebis: quæ dies quousque veniat, semper suspecta, semper trepida metuere culpas debes, atque eas quotidianis fletibus lavare.

Item ANASTASIO Presbytero Isauriæ, post aliqua: Tua itaque fraternitas quantum in caritate perfecta sit, scio: & qui omnipotentem Deum multum diligit, oportet ut de proximo multum præsumat. Non enim loca vel ordines Creatori nostro proximos faciunt, sed ei nos aut merita bona conjungunt, aut mala disjungunt. Quia ergo adhuc incertum est, quis interioris qualis sit, cur non audeas scribere, cum inter me & te quis sit superior, ignores? Et quidem bene te vivere scio, me autem multis oneratum peccatis cognosco. Sed etsi ipse peccatores, tamen me multo melior es: quia tua tu tantummodo, ego verò & eorum, qui mihi commissi sunt, peccata porto. In hoc ergo te altum, in hoc te magnum aspicio, quia ante humanos oculos in magno atque in alto loco minime profecisti: in quo sæpe dum exterior ab hominibus honor tribuitur, ad ima animus mergitur, quia cuius dicerentibus gravatur. Tibi autem omnipotens Deus juxta hoc, quod scriptum est, *Ascensus in corde disposuit in valle lacrymarum.* Multo autem mihi altior, multo sublimior videri poteras, si neque ducatum Monasterii, quod Neas dicitur, suscepisses.

Item STEPHANO Episcopo, inter alia: Multum mihi, & ultra quam indigne audire debui, favorem in epistolis demonstratis: & scriptum est: *Ne laudes hominem, quamdiu vivit.* At tamen ipsi audire talia dignus non fui, orationibus vestris peto, ut dignus efficiar: ut si bona in me non ideo dixistis quia sunt, ideo sint quia dixistis.

Sed ne solis verbis tanti Præsulis humilitas inculcari credatur, superest, ut ex Græcorum relationibus ad me nuper interpretatis eadem Patris humilitas vivis operibus demonstraretur: in quibus videlicet ita refertur: Enarravit nobis Abbas Iohannes Persa sanctus & reverendus vir existens, de magno Gregorio beatissimo Papa Romano, dicens: Quoniam ivi Romam ad adorandum loculos sanctorum Apostolorum Petri & Pauli: & una dierum, cum stare in medio civitatis, video Papam Gregorium per me transiturum: & cogitavi me mittere ante eum. Cum ergo appropinquasset mihi Papa, videns quia pergerem, ut mitterem me ante eum, sicut coram Deo dico, fratres, primus misit se ante me super terram: & non ante surrexit, quam ego prior surgerem: & amplexatus me cum magna humilitate, tribuit mihi per manum numismata tria: & iussit mihi dari casulam & necessitates meas omnes. Glorificavi ergo Deum, qui donavit ei talem humilitatem circa omnes, & eleemosynam & caritatem.

Hinc est, quod patientissimus pastor Gregorius penes Imperatorem Mauricium, sibi prorsus infensum, dudum accusatus, quod Malchum Episcopum sui patrimonii provisorem pro retentis pensionibus tamdiu in custodiis afflisset, quousque spiritum exhalaret; SABINIANO suo Diacono Constantinopolitano scribens, ait: Unum est, quod breviter suggeras serenissimis dominis nostris, quia si ego servus eorum in morte Langobardorum me miscere voluissim, hodie Langobardorum gens nec Regem, nec Duces, nec Comites haberet, atque in summa confusione divisa esset. Sed quia Deum timeo, in morte cujuscunque hominis me miscere formido. Malchus autem idem Episcopus neque in custodia fuit, neque in aliqua afflictione: sed die, qua causam dixit & addictus est, nesciente me à Bonifacio notario in domum ejus ductus est, ibique prandit, & honoratus est ab eo, & nocte subito mortuus est inventus.

Igitur in omnibus suis dictis, vel operibus, Gregorius imminenti futuræ

Ann. Chr.
D. C. IV.
Martij XII.

LXI.
Reg. lib. 6.
Ep. 29.
Ind. 15.

Psal. 85.

LXII.
Reg. lib. 6.
Ep. 8.
Ecl. 11.

LXIII.

Prat. Spirit.
C. 151.

* multa

LXIV.

Lib. 7. Epist.
Ind. 1.

LXV.

Ann. Chr.
DC. IV.
Martij XII.

Homil. 1.
in Evang.

retributionis diem ultimum perpendebat : tantoque cautiùs cuncta cunctorum negotia ponderabat : quanto propinquiùs finem mundi insistere , ruinis ejus crebrescentibus , advertēbat. Quapropter in homiliis Evangelicis perhibet di-

» cens : Exurget gens contra gentem , & regnum adversus regnum : & erunt

» terramotus magni per loca , pestilentia , & fames. Et quibusdam interposi-

» tis adjunxit : Et erunt signa in sole & luna & stellis , & in terris pressura gen-

» tium præ confusione sonitus maris & fluctuum. Ex quibus profectò omnibus

» alia jamfacta cernimus , alia in proximo ventura formidamus , &c. usque flo-

» rere regna terrarum.

LXVI.

Lib. 2.

Dial. c. 15.

Lib. 2. Ep. 32.
Ind. 10.

Quæ autem de istius urbis Gregorius incommoditate descripserit indicabo, quatenus ii qui nunc in ruinis ejus habitantes , eam ordinatorem ac per hoc valentiorē fuisse non autumant , contremiscant. Ait enim in expositionis

» Ezechielis homilia octavadecima sic : Quid est jam rogo, quod in hoc mundo

» libeat ? Ubique luctus aspicimus , ubique gemitus audivimus. Destructæ

» urbes , everfa sunt castra , depopulati sunt agri , in sollicitudinem terra re-

» dacta est , &c. usque per quos aliena rapiebat. Item in Dialogorum libro se-

» cundo : Præterea , inquit , Antistes Canusina Ecclesiæ ad BENEDICTUM DO-

» mini famulum venire consueverat , quem vir Dei pro vitæ suæ merito valde

» diligebat , &c. usque videmus. Item in epistola Iohanni Episcopo Ravennati, post

» aliqua : Si quo modo est aliquando locus obtinendi , agat apud Exarchum fra-

» ternitas vestra , ut pacem cum Agilulpho , si aliquid possumus , faciamus , quia

» miles de Romana urbe ablati est , sicut ipse novit. Theodosiani verò , qui hic

» remanserunt , togam non accipientes , vix ad murorum quidem custodiam se

» accommodant , & destituta ab omnibus civitas , si pacem ejus non habet , quo

» modo subsistet ?

LXVII.

* colicam
vocat.

Tantis curarum tumultibus pro animarum pariter ac civitatis custodia Gregorius gravabatur , ut in coli * molestias corruens , non solum (sicut proposuerat) per ordinem Ezechielis mysteria minime pertractaret : verumetiam hostilibus incursionibus , multisque corporis debilitatibus aggravatus , à studio expositionis omnino desisteret , & ad dies illos se pervenisse desereret , atque dissolutionem sui corporis totis conatibus flagitaret. Quapropter eidem Iohanni

» Episcopo queritur , dicens : Quod multis vestra beatitudini minime respon-

» di , non hoc torpori meo , sed languori deputate : quia peccatis meis fa-

» cientibus eo tempore , quo Agilulphus ad Romanam urbem veniens , alios

» occidit , alios detruncavit , tanta mæstitia affectus sum , ut in coli molestiam

» caderem.

In Prefat.
lib. 2. in
Ezech.

Cap. 9.

Item in expositione ultimæ visionis Ezechielis Prophetæ : Quia multis

» curis prementibus , Ezechielis Prophetæ librum coram caritate vestra totum

» per ordinem perscrutari non licuit , bonis vestris desideriis placuit petere , ut

» saltem extrema ejus visio , quæ ei facta est de ædificio in monte constituto ,

» quæ & cunctis est visionibus ejus obscurior , exponi debuisset. Et quidem vo-

» luntati vestrae me parere necesse est : sed duo sunt , quæ hac in re perturbant

» animum meum : Unum , quod hæc eadem visio tantæ obscuritatis nebulis

» tegitur , ut vix in ea aliquid , intellectu interlucente , videatur. Aliud , quod

» jam Agilulphum , Langobardorum Regem ad obsidionem nostram summo-

» pere festinantem , Padum transisse cognovimus. Unde pensate , fratres ca-

» rissimi , in caliginosis ac mysticis sensibus quid valeat mens misera , timoris

» sui perturbationibus occupata. Quanto enim circa terrena plus fatagit , tan-

» to in his quæ sunt cælestia minùs videt : pro eo quod curis suis extra se duci-

» tur , valde intus minor est : quia scriptum est : *Deprimit terrena inhabitatio sen-*

» *sum multa cogitantem.* Quæ enim superiora penetrare , etiam collecta , non

» sufficit ; pensate , quid agere poterit divisa. Scimus autem omnes , quia &

» fluvius , qui in multis rivis dividitur , à suo alveo , siccatur.

Item in ejusdem Prophetæ tractatibus , homilia XI. Sive , inquit , Iustus

in cul-

in culpam, siue peccator in mortem corruat, speculatori timendum est, ne hunc ex suo silentio reatus peccantium pariter involuat, &c. usque possim dulcia propinare?

Item idem Italicæ Patriciæ, & Venantio ex Monacho Patricio: Quosdam de Sicilia venientes, affectu quo debui, de sospitate excellentiæ vestræ requirere curavi: sed de assiduitate ægritudinum mihi tristitia responderunt. Hæc autem dicens, nec ego vobis de meipso invenio aliud, quod debeam nuntiare, nisi quod, peccatis meis facientibus, ecce jam undecim menses sunt, quod valde rarum est, si de lecto surgere aliquando potui. Tantis enim podagræ doloribus, tantisque molestiarum premor angoribus, ut vita mea mihi gravissima pœna sit. Quotidie enim in dolore deficiō, & mortis remedium expectando suspiro. In Clero verò hujus urbis & populo tanti febrium languores irruerunt, ut pæne nullus liber, nullus servus remanserit, qui idoneus esse ad aliquod officium vel ministerium possit. De vicinis autem urbibus strages nobis mortalitatis quotidie nunciantur. Africa autem qualiter mortalitate & languoribus vastetur, quanto viciniore estis, tanto credo quòd subtilius cognovistis. De Oriente verò qui veniunt, graviores desolationes nunciant. In his itaque omnibus, quia appropinquante fine mundi, generalem percussione[m] esse cognoscimus, affligi nimis de propriis molestiis non debemus.

Item EULOGIO Patriarchæ Alexandrino: Transacto anno, suavissima sanctitatis vestræ scripta suscepi, quibus pro ægritudinis meæ nimietate respondere nunc usque non valui. Ecce enim jam biennium pæne expletur, quo lectulo teneor, tantisque podagræ doloribus affligor, ut vix in diebus festis usque ad horarum trium spatium surgere valeam Missarum sollemnia celebrare. Mox autem cum gravi compellor dolore decumbere, ut cruciatum meum possim, gemitu interruptente, tolerare. Qui dolor interdum mihi lentus est, interdum nimis: sed neque ita lentus, ut recedat: neque ita nimis, ut interficiat, &c. usque gloriæ filiorum Dei.

Item eidem: Peto autem, ut pro me enixius vestra sanctitas orare debeat, quia podagræ doloribus, & barbarorum gladiis, & curarum afflictionibus incessanter premor. Sed si mihi orationis vestræ opem impenditis, credo quòd me contra adversa omnia fortiter juvetis.

Item eidem: Rogo ergo, ut pro me peccatore enixius oretis: quia & dolor corporis ex podagris, & amaritudo cordis ex curarum afflictionibus, & immensa vastitas mortalitatis inter tot barbarorum gladios me vehementer affligit. Inter quæ omnia non temporalem, sed æternam consolationem requiro, quam per me impetrare non valeo, sed per intercessionem vestræ beatitudinis hanc me obtinere confido. Item MAXIMIANO Episcopo Arabiæ: Multum jam tempus est, quo surgere de lecto non valeo: nam me modò podagræ dolor cruciat, modò nescio quis in toto corpore se ignis cum dolore expandit. Et fit plerumque, ut uno in me tempore ardor cum dolore affligat, & corpus in me animusque deficiat. Quantis autem aliis necessitatibus extra has, quas protuli, infirmitates afficiat, enumerare non valeo: sed breviter dico, quia sic me infectio noxii humoris imbibit, ut vivere mihi pœna sit, & mortem desideranter expectem, quam gemitibus meis solam esse credo remedium. Proinde, Frater sanctissime, Divinæ pro me pietatis misericordiam deprecare: ut percussione[m] suæ erga me flagella propitius mitiget, & patientiam tolerandi concedat, ne nimio, quod absit, tædio in impatientiam cor erumpat: & quæ curari per plagam poterat, culpa crescat ex murmure.

Item Rusticianæ Patriciæ: De podagræ molestia, quam vobis evenisse signastis, & contristatus vehementer sum, & lætatus. Lætatus, quia humor noxius inferiora petens, superiora profectò deseruit. Contristatus verò, quia

Ann. Chr. 590. 1 v. Martij XII. 590. in tam tenuiſſimo corpore dolores vos nimios perpeti pertimeſco. Ubi enim deeſt caro, quæ virtus eſſe poterit doloribus reſiſtens? Me etenim, quem qualis fuerim noſtis, ita amaritudo animi, & aſſidua exarcebatio, atque per hoc podagræ moleſtia affecit, ut corpus meum tamquam in ſepultura ſiccatum ſit: unde ſit, ut jam raro de lecto ſurgere valeam. Item eidem. Lib. 11. Ep. 24. Ego in tanto gemitu & occupationibus vivo, ut ad dies, quos ago, perveniſſe me poeniteat: ſolâque mihi in conſolatione ſit mortis expectatio. Unde peto, ut pro me orare debeatis, quatenus de hoc carnis carcere citius educar, ne tantis laboribus diutius torquear. Item ANASTASIO Antiocheno: Ind. 1. Rogo, ut pro mei cordis infirmitate enixius oretis, quatenus omnipotens Deus mentem meam à malis omnibus pro veſtra interceſſione tueatur, & citius me de tot procellis hujus tempeſtatis eripiat, atque in æternæ quietis litore perducatur.

LXVIII. Tantis precibus Gregorius tandem aliquando divinitus exauditus, poſtquam ſedem Catholicæ & Apoſtolicæ ſanctæ Romanæ Eccleſiæ annis tredecim, menſibus ſex, & diebus decem, doctrinis pariter ac operibus feliciffimis illuſtravit, anno Imperii Phocæ ſecundo, Indiſtione ſeptima, quarto Iduum Martiarum, à carnis corruptione ſubtractus eſt*, incorruptionis perpetuæ gloria ſublimandus. Qui videlicet omni vitæ ſuæ tempore ſicut novas Baſilicas minime fabricarat, ita nimirum fabricatarum veterum ſarta recta cum ſummo ſtudio annualiter reparabat: quas reſtituit, luminaribus, officiis atque donariis cumulans, in Baſilica beati Petri Apoſtoli faſtigium de argento puriſſimo, quod à Leone Tertio Pontifice in Baſilica Sixtiana ſanctæ MARIÆ nomini dedicata tranſlatum eſt, fabricavit: & in Baſilica beati Pauli Apoſtoli ſuper altare nihilominus aliud faſtigium procuravit. Hujus præterea venerabile corpus in extrema porticu Baſilicæ beati Petri Apoſtoli ante ſecretarium tunc antiquiſſimum, quo videlicet Leo, Simplicius, Gelafius, atque Symmachus, Apoſtolicæ Sedis Epifcopi cum nonnullis aliis tumulati, ſuis hæcenus epita-
phiis prædicantur, ſepultum tali titulo decoratur.

*Suſcipe terra tuo corpus de corpore ſumptum,
Reddere quod valeas, viſificante Deo.
Spiritus alta petit, leti nil jura nocebunt,
Cui vite alterius mors magis illa via eſt.
Pontificis ſummi hoc clauduntur membra ſépulcro;
Qui innumeris ſemper vivit ubique bonis.
Eſuriem dapibus ſuperavit, frigora veſte,
Atque animas monitus rexit ab hoſte ſacris.
Implebatque actu quidquid ſermone docebat:
Eſſet ut exemplum myſtica verba loquens.
Ad Chriſtum Anglos convertit pietate magiſtra;
Acquirens fidei agmina gente nova.
Hic labor, hoc ſtudium, hæc tibi cura, ho Paſtor agebas;
Vt Domino offerres plurima lucra gregis.
Hiſque Dei conſul factus, latere triumphis,
Nam mercedem operum jam ſine fine teneſ.*

LXIX. Quo ſcilicet liberaliſſimo Paſtore deſuncto, vehementiſſima famæ eodem anno incubuit: & quanto patrono tunc Roma caruerit, licet rerum inopia toto pæne mundo monſtraverit, invidorum tamen feritas minime recognovit. Nam ſicut à majoribus traditur^b, cum calumniarum veterum incentores, Gregorium prodigum dilapidatorémque multiplicis Patriarchatus theſauri perſtreperent, deficiente perſonali materie, ad comburendos libros ejus

* Hi characteres chronologici cum anno Chriſti DC. IV. conveniunt: tamenſi Venerabilis Bedæ S. Doctoris obitum ad DC. V. refert, eumque ſecutus Paulus Diac. in lib. 4. Hiſt. Lang. Indiſtioni VIII. conſignat.

^b Hæc hiſtoria Baronio ad annum 604. dubia videtur, quòd de illa nihil apud Iſidorum, Ildefonſum, Paternumve ſcriptum reperitur. De Petro Diacono infra.

repperunt pariter anhelare. Quorum dum quosdam jam combussissent, ac reliquos vellent exurere, PETRUS Diaconus familiarissimus ejus, cum quo quatuor Dialogorum libros disputaverat, traditur * vehementissimè obstitisse, dicens, ad obliterandam ejus memoriam, librorum exustionem nihil proficere, quorum exemplaria, diversis petentibus*, mundi ambitum penetrasent: subjungens immane sacrilegium esse, tanti Patris tot & tales libros exurere, super cujus caput ipse Spiritum sanctum in similitudine Columbæ tractantis frequentissimè perspexisset. Cùmque dudum devotum populum Diaconus cerneret occasione temporis cum invidis resultare, in hoc omnium sententiam dicitur provocasse, ut, si quod dixerat, jurejurando confirmans mori continuò meruisset, ipsi à librorum exustione desisterent: si verò testimonii sui superstes extitisset, ipse quoque combustoribus manus daret. Itaque cum Evangelii in ambonem venerabilis Levita Petrus ascendens, mox ut Gregorianæ sanctitati testimonium præbuit, inter verba veræ confessionis spiritum efflavit, à & dolore mortis extraneus juxta pyrgi basim⁴, sicut hætenus cernitur, Confessor veritatis meruit sepeliri.

Hinc est, quòd consuetudinaliter Spiritus sanctus in specie Columbæ super scribentis Gregorii caput depingitur; & quòd expositionum illius pars maxima, quæ utique ab invidis exusta recolitur, non habetur. Quarum ipse summam Iohanni Subdiacono Ravennæ responsali suo significare videtur, inter cetera sic describens: Quia carissimus quondam filius meus Claudius, aliqua me loquente de Proverbiis, de Canticis Canticorum, de Prophetis, de libris quoque Regum, & de Heptateucho audierat: quæ ego scripto tradere præ infirmitate non potui, ipse ea suo sensu dictavit, ne oblivione deperirent, ut apto tempore hæc eadem mihi inferrentur, & emendatiùs dictarentur. Quæ cùm mihi legisset, inveni dictorum meorum sensum valde in multis fuisse permutatum. Unde necesse est, ut tua experientia, omni excusatione atque mora cessante ad ejus Monasterium accedat, convenire Fratres faciat: & sub omni veritate quantascunque de diversis scripturis chartulas detulit, ad medium deducat: quas tu suscipe, & mihi celerrimè trans mitte. Enimvero, quia studio sitas Gregorii, qui post hæc tribus ferme annis superfuit, falli non potuit: constat nimirum, quia plures libros, quàm nunc habeantur, composuit. Quorum memoriam quidam in Episcopali ejus perstringens, ait, Iob, Ezechiel, Evangelia & Pastoralem exposuit, & multa alia: ut subaudias, quæ jam inveniri non possunt: quoniam revera ante succensa sunt quàm edita, sicut reliqua ipsius opera, quæ nunc in sancta Romana Ecclesia retinentur adhuc sub custodia, ne penitus vulgarentur.

Itaque si curiosus perpendatur, omne Gregorij tractandi tempus, quo libros, qui nunc habentur, exposuit, à Diacono suo usque ad penultimum sui Pontificatus annum extenditur: & licet Langobardorum perfidia sæviente, post Ezechielis tractatus ab expositione librorum destiterit, ab componendis tamen epistolis*, quamdiu vivere potuit, numquam omnino cessavit: quarum videlicet tot libros in scrinio reliquit, quot annos advixit. Unde tertium decimum epistolarum librum* septimæ Indictionis imperfectum reliquit, quoniam ad ejusdem Indictionis terminum non pertigit. Ex quarum multitudine primi Hadriani Papæ temporibus quædam epistolæ decretales per singulas Indictiones excerptæ sunt, & in duobus voluminibus, sicut modò cernitur, congregatæ. Et Gregorius jamdudum in Monasterio positus, ubi eum Angelus Domini sub habitu naufragi scribentem repperat, nimirum quædam dictaverat, ut ad expositionem tantæ profunditatis, quam in libro Iob penetrare potuit, eo paratior, quo ex dictandi consuetudine doctior, perveniret.

Ergo Gregorius in Diaconio suo, dum illum in Constantinopolitana urbe

* Pyrgobasis est domus turrita: Pyrgi basis, pes turris seu fulcrum.

Ann Chr.
D C. IV.
Martij XII.

Lib. 1.
c. 27.

sedis Apostolicæ responsa constringerent, & Leandrum Hispanum Episcopum inuncta pro causis fidei Wisigothorum ibi legatio perduxisset; eodem Leandro (sicut in primo libro dixisse me recolo) cum Fratribus tunc Gregorio adhærentibus, importunissimè compellente, librum beati Iob cœpit exponere. Quibus eoràm positis priora libri sub oculis dixit: & quia tempus paullo vacantiùs reperit, posteriora tractando dictavit. Cùmque ei spatia largiora suppetere, multa augens, pauca subtrahens, atque ita ut inventa sunt nonnulla derelinquens, ea quæ se loquente excerpta sub oculis fuerant, per librosemendando composuit. Qui cùm jam factus Episcopus Romæ postrema dictaret, quo stylo prima dixerat sollicitè attendens, egit ut ea quæ locutiss fuerat, studiosa emendatione transcurrere, quasi ad similitudinem dictatùs erigeret: & ea quæ dictaverat, non longè à colloquentis sermone discreparent: quatenus dum hoc tenditur, illud adtrahitur, edita modo dissimili res non dissimilis formaretur: quamvis tertiam ipsius operis partem ut colloquendo protulit, pene ita dereliquit: quia dum cum Fratres ad alia exponenda pertraherent, hanc subtiliùs emendari noluerunt. Quibus multa iubentibus, dum parere modò per expositionis mysterium, modò per contemplationis ascensum, modò per moralitatis instrumentum studeret; hoc opus per triginta & quinque libros extensum, in sex codicibus explevit. Quorum exemplaria primò per Urbis Monasteria subdivisit: postremò verò eidem Leandro Episcopo destinavit.

LXXIII.

Sed in ipso sui Episcopatus exordio, dum à Iohanne Ravennatis urbis Episcopo humiliter reprehensus fuisset, cur pastoralis curæ delitescendo pondera fugere vir tam idoneus voluisset, librum regulæ pastoralis composuit: quem quadripartita ratione distinguens, valde pensandum esse perdocuit, cùm rerum necessitas exposcit, ad culmen quisque regiminis qualiter veniat: atque ad hoc rite perveniens qualiter vivat: & bene vivens, qualiter doceat: & rectè docens, infirmitatem suam quotidie, quanta valet consideratione cognoscat: ne aut humilitas accessum fugiat: aut perventioni vita contradicat: aut vitam doctrina destituat: aut doctrinam præsumptio extollat. Primum ergo appetitum timor temperet: post autem magisterium, quod à non quarente suscipitur, vita commendet. Deinde necesse est ut Pastoris bonum, quod vivendo ostenditur, etiam loquendo propagetur. Ad extremum verò superest, ut perfectæ quæque opera consideratio propriæ infirmitatis deprimat: ne hæc ante oculi Arbitri oculos tumor elationis extinguat. Et quia quosdam imperitos ad Sacerdotium conspirasse cognoverat, quosdam conspiraturos esse prævidebat, qui metiri se nescientes, quæ non didicerunt, docere concupiscerent, quisque pondus magisterii tanto levius æstimarent, quanto vim illius magnitudinis ignorarent: hos in ipso libri sui reprehendit exordio, ut si quando indocti ac præcipientes doctrinæ arcem tenere appetissent, à præcipitationis suæ ausibus in ipsa Gregorianæ locutionis janua pellerentur. Hunc librum ANASTOLIUS Diaconus ejus Apocrisarius quarenti ac iubenti Imperatori quondam obtulerat, quem magnus ANASTASIUS Antiochenus Episcopus in Græcam linguam transfudit*, & Orientalibus Ecclesiis opus venerabile procuravit.

* translulit

LXXIV.

Deinde, sicut in secundo hujus operis libro jam retuli, dum adhuc Gregorius ad loquendum voce statumque sibi sufficeret, per stationes discurrens, viginti homilias Evangelii diverso tempore coram populo declamavit: reliquas verò ejusdem numeri dictavit quidem, sed lassescente stomacho languore continuo, aliis pronunciare permisit: quarum exemplaria SECUNDO scrivo Dei petenti mandavit.

LXXV.
Reg. lib. 2.
Epist. 50.
In d. 11.

Cùmque à suis familiaribus, ut aliqua de miraculis Patrum describeret, Gregorius enixius rogaretur, MAXIMIANO Syracusano Episcopo scripsit, dicens: Fratres mei, qui mecum familiariter vivunt, omni modo me com-

pellunt aliqua de miraculis Patrum, quæ in Italia facta audivimus, sub brevitate describere. Ad quam rem solatio vestræ caritatis vehementer indigeo: ut quæ vobis in memoriam redeunt, quæque cognovisse vos contigit, mihi breviter indicieris. De domno autem Nonnosio Abbate, qui juxta domum Anastasium de Pentoniis fuit, aliqua retulisse te memini, quæ oblivioni mandavi. Et hæc ergo, & si qua sunt alia, tuis peto epistolis imprimi, & mihi sub celeritate transmitti: si tamen ad me ipse non proficisceris. Hinc Gregorius roboratus, sanctorum miracula Patrum cum Petro suo diacono quæ per inquisitionem atque responsionem protulerat, expositionis altius studium interrumpens, sola nominum prænotatione distinxit, & in libros quatuor ordinavit: ut sicut in libris expositionum suarum, quibus esset virtutibus insudandum, docuerat; ita etiam descriptis Sanctorum miraculis, quæ virtutum fuisset earundem claritas, luce clariùs ostentaret. Quos libros Zacharias sanctæ Ecclesiæ Romanæ Episcopus græco latinòque sermone doctissimus, temporibus Constantini Imperatoris post annos ferme centum septuaginta quinque in græcam linguam convertens, Orientalibus Ecclesiis divulgavit, quamvis astuta Græcorum perversitas in commemoratione Spiritus sancti à Patre procedentis, nomen filii suaptim radens, abstulerit.

Primam quoque & ultimam Ezechielis prophetæ partes, quæ videbantur obscuriores, Romanis postulantibus, pertractavit, easque per homilias viginti & duas distinguens, quantum lucis intus habeant, demonstravit, & in his tractandis, sicut superius patuit, finem fecit.

Qui libri dum à doctioribus sequentis temporis tam rectissimis sententiis editi, quàm luculentissimo rhetoricæ facundiæ stylo compositi veraciter doceantur; eos beatus Gregorius ex humilitatis suæ dulcedine incultos perhibet, Leandro Episcopo inter cetera scribens: Quæso ut hujus operis, (haud dubium quin Moralium) dicta percurrens, in his verborum folia non requiras: quia per sacra eloquia ab eorum tractatoribus infructuosæ loquacitatis levitas studiosè compescitur, dum in templo Dei nemus plantari prohibetur. Et cuncti proculdubio scimus, quia quoties in foliis male lætæ segetis culmi proficiunt, minori plenitudine spicarum grana turgescunt. Unde & ipsam loquendi artem, quàm magisterium disciplinæ exterioris insinuat, servare despexi. Nam sicut hujus quoque epistolæ tenor renunciat, non metacismi collisionem fugio, non barbarismi confusionem devito, hiatus morûsque etiam, & præpositionum casus servare contemno: quia indignum vehementer existimo, ut verba cælestis oraculi restringam sub regulis Donati. Neque enim hæc ab illius temporis interpretibus in Scripturæ sacræ auctoritate servata sunt. Ex qua re nimirum quia nostra expositio oritur, dignum profectò est, ut quasi edita soboles speciem suæ matris imitetur. In quibus verbis agnoscitur Gregorius non affectasse locutionem pompaticam, sed ex pristina sæcularis exercitii consuetudine potiùs incurrisse. Cujus facundiæ consonantiam Isidorus Hispalensis urbis Episcopus in expositione Geneseos admiratus: Sumpta, inquit, sunt ab auctoribus hæc Origene, Victorino, Ambrosio, Hieronymo, Cassiano, Augustino, Fulgentio, ac nostris temporibus insigniter eloquente Gregorio. Sed & Beda Presbyter in libro de schematibus oratores homæoteleuton facere perhibens, exemplum proposuit dicens: Beatus Iob Deo soli sibi que cognitus, in tentatione ad nostram notitiam perducendus, tactus est vulnere, ut odorem suarum virium tanto latius spargeret, quanto, more aromatum, meliùs ex intentione fragraret. Quo schemate, ipse qui hoc dixit beatus Papa Gregorius sæpissime usus fuisse

a Sic enim lib. 2. Dial. cap. ult. legitur in vulgato Zachariæ contextu Græco: *Πατήρ ἐν οὐδὲν ἑσθλὸς, ὁ πτὶ τοῦ ἀγαλλῶντος πατρὸς ἐκ τῆς πατρὸς ἀπερρέχεται, καὶ ἐν τῇ ἑστῇ διαμένει.* Id est, *Apertis igitur patet, quiddam*

paracletus Spiritus à Patre procedit, & in Filio permanet: cum Gregorius in loco citato ita scriptum reliquerit: *Cum enim constet, quia Paracletus Spiritus à Patre semper procedat & Filio.*

Ann. Chæ.
DC. IV.
Martij XII.

LXXVI.

LXXVII.

In Iob.
cap. 5.

Deut. 16.

* ullius

* studuisse

Isid. in Gen.

Beda de
Schem.

Ann. Chr.
D. C. I V.
Martij XXI.

486 VITA S. GREGORII M. *auct. Iohan. Diac. lib. 4.*

„ cognoscitur : & huiusmodi orationes esse reor , quas Hieronymus concinnas
„ Rhetorum declamationes appellat.

LXXVIII.

* scil. Au-
gustini

Reg. lib. 8.
Epist. 37.

Lib. 6.
Epist. 9.

Lib. 10.
Epist. 22.
* noster

* legi faciat

LXXIX.

Quanta consideratione Gregorius, qui ad culmen regiminis humiliter per-
venisse, ad hoc opus perveniens bene vixisse, bene vivendo rectè docuisse,
satis, ut opinor, monstratus est, infirmitatem suam cognoverit in extremo
libro Moraliū manifestat, cum dicit : Expleto itaque hoc opere, ad me
mihi video esse redeundum. Multum quippe mens nostra etiam cum rectè
loqui conatur, extra semetipsam spargitur. Integritatem namque animi, dum
cogitantur verba, qualiter proferantur, quia trahunt extrinsecus, minuunt.
Igitur à publico locutionis redeundum est ad curiam cordis : ut quasi in
quodam concilio consultationis ad me ipsum discernendum convocem co-
gitationes mentis : quatenus ibi videam me aut incautè mala, aut bona non
bene dixerim. Tunc enim bene dicitur bonum, cum is qui dicit, soli ei, à
quo accepit, per id appetit placere, quod dicit. Et quidem mala me ali-
qua, etsi dixisse non invenio, tamen quia omnino non dixerim, non de-
fendo. Bona verò si qua divinitus accipiens dixi, meo videlicet vitio minus
me bene dixisse profiteor. Nam ad me intrinsecus rediens, postpositis ver-
borum foliis, postpositis sententiarum ramis, dum ipsam subtiliter radicem
intentionis inspicio, Deo quidem ex ea me summopere placere voluisse co-
gnosco : sed eidem intentioni, qua Deo placere studeo, furtim se nescio
quo modo intentio humanæ laudis interferit. Quod cum jam postmodum
tardèque discerno, invenio me aliter agere, quod scio me aliter inchoasse.
Sic enim sæpe intentionem nostram, dum ante Dei oculos rectè incipitur,
occultè subiecta, & eam velut in itinere comprehendens humanæ laudis
intentio assequitur : sicut pro necessitate quidem cibus sumitur, sed in ipso
esu, dum furtim gula subrepat, edendi delectatio permiscetur : unde ple-
rumque contingit, ut refectionem corporis, quam salutis causâ cœpimus,
causâ voluptatis expleamus. Fatendum est igitur, quod rectam quidem in-
tentionem nostram, quæ soli Deo placere appetit, nonnumquam intentio
minus recta, quæ de donis Dei placere hominibus quærit, insidiando coram-

ratur. Si autem de his divinitus districtè discutimur, quis inter ista remanet salutis locus, quando & mala nostra pura mala sunt, & bona, quæ nos habere credimus, pura bona esse nequaquam possunt? Sed hoc mihi operæ pretium credo, quòd fraternis auribus omne quod in me latenter ipse reprehendo, incunctanter aperio. Quia enim exponendo non celavi quod sensi, confitendo non abscondo quod patior. Per expositionem patefeci dona, per confessionem detego vulnera. Et quia in hoc tam magno humano genere, nec parvi defunt, qui dictis meis debeant instrui, nec magni defuunt, qui cognitione mea valeant * infirmitati misereri: per hæc utraq; aliis fratribus, quantum possum, curam confero, ab aliis quæro: Illis dixi exponendo quod faciant, istis aperio confitendo quod parcant. Illis verborum medicamenta non subtraho, istis lacerationem vulnorum non abscondo. Igitur quæso, ut quisquis hoc legerit, apud districtum Iudicem solatium mihi suæ orationis impendat, & omne, quod in me fordidum deprehendit, fletibus diluat. Orationis autem atque expositionis virtute collata, lector meus in recompen-
satione me superat; si cum per me verba accipit, pro me lacrymas reddit.

Hujus Beatissimi Gregorii venerabile corpus à Gregorio Quarto Sedis Apostolicæ Præsule post annos circiter quinquaginta * translatum ante novellum Secretarium constructis absidibus, sicuti modò cernitur, sub altaris sui nominibus collocatur: quo ejus anniversaria sollemnitas cunctis certatim pernoctantibus veneratione gratissima celebratur: in qua pallium ejus, & phylacteria ^b, sed & baltheus ejus consuetudinaliter osculantur. Quæ singillatim considerata, & antiquitatem viri; & mediocritatem habitûs; & speciem Regularis propositi signis perspicuis repræsentant. Nam in eo quòd Pallium ejus bysso candente contextum nullis fuisse cernitur acubus perforatum, sic ipsum circa scapulas obvolutum fuisse, non autem confixum dignoscitur, sicuti vetustissimis musivis vel picturis ostenditur. Quòd autem Reliquiarum phylacteria tenui argento fabricata, vilisque pallio de collo suspensa fuisse videntur, habitûs ejus mediocritas demonstratur. Porro in exilitate balthei, quæ unius pollicis mensuram numquam excedit, speciem propositi Regularis olim à sancto BENEDICTO statuti, cujus ipse vitam describens, in Dialogo Regulam quoque laudaverat, eum servasse luce clariùs manifestat: præsertim cum idem venerabilis Doctor Gregorius Græcam linguam nescierit, & sui Monasterij Monachos Benedicti utique Regulis mancipatos in Saxoniam destina-

Siquidem quòd Græcam linguam nescierit, ipse testatur in epistola Eusebio Thessalonicensi Episcopo scribens: Lator præsentium Theodorus Ecclesiæ vestræ lector ad Sanctorum Apostolorum limina veniens; dum homo (quippe ut novus) haberetur incognitus, Andreæ Monacho, qui ad sanctum Paulum inclusus fuerat, res & chartas; quas detulit, ut re vera olim noto, innocenter deposuit; credens, quòd mens ipsius (sicut & nos antè putaveramus) cum habitu concordaret. Sed illæ tantæ pravitatis inventus est, ut si ejus stultitiæ sub inclusionis specie paullo adhuc ampliùs licuisset, multorum animas malitiæ suæ falsitate deciperet: & quæcunque potuisset non levia scandala generaret. Nam inter alia, quæ idem Andreas pessimè cogitavit & fecit, eam quoque quam ad nos misistis; dum apud ipsum à præfato lectore esset deposita infalsavit Epistolam: ut quicumque eam legeret, vos nec Catholica, nec recta sapere evidenter argueret. Ex qua re contigit, ut dum veritatem studiosè quæreremus, ejus quæ latebat, iniquitas vulgaretur: & tanta in eo reperta sunt, quanta nec de scelerato quocunque

* Lege ducentos viginti quinque: nam Gregorius IV. anno DCCC. XXVII. sedere cepit. Fortè Iohannes scripsit, ante annos circiter quinquaginta, nempe quam hæc diceret.

^b Phylacteriorum nomine intellige Crucem pectoralem Reliquiis refertam, quam gestari solitam refert Gregorius lib. 12. Epist. 7.

LXXX.

LXXXI.
c Reg. lib. 9.
ep. 69.

Ann. Chr. » laico crederentur. Et quia inter diversa mala aliquos etiam sermones scripsit.
D. C. I. V. » sit atque eos ex nostro nomine titulavit, & suspecti sumus ne eos alicubi
Martij XII. » transmissit, fraternitas vestra sollicitudinem gerat : & si quid tale repere-
» rit, eos excindi, & omnimodo faciat aboleri : ut quod imperitus litterarum,
» & scripturae divinae nescius nostro, sicut diximus, nomine prae-notavit, quo-
» rumdam animos non possit inficere. Nam nos nec Graecè novimus, nec ali-
» quod opus Graecè aliquando conscripsimus.

LXXXII. Quod verò Monachi, qui à Gregorio in Saxoniam missi sunt, sancti BENEDICTI
Regula fuerint mancipati: inter alia etiam illud ostendit, quod ex ipsius disci-
pulis vix potest in illis partibus Monachus aliquis inveniri, à quo non obser-
vetur tam in proposito, quàm in habitu Regula Benedicti. Quapropter sicut
constat Gregorianum Monasterium à Latinitate in Graecitatem^a necessitate poti-
us, quàm voluntate conversum; ita fideliter praestolatur in Latinitatis cultum
favente Domino denuo reversurum.

LXXXIII. In cujus venerabilis Monasterii atrio iussu Gregorii juxta Nymphium^b duae
icones^c * veterrimae artificialiter depictae usque hactenus videntur. In quarum
altera beatus Petrus Apostolus sedens conspicitur stantem GORDIANUM Re-
gionarium^d, videlicet patrem Gregorii, manu dextera per dexteram nihilo-
minus suscepisse. Cujus Gordiani habitus castanei coloris planeta est, sub pla-
neta dalmatica, in pedibus caligas habens, statura longa, facies deducta,
virides oculi, barba modica, capilli condensi, vultus gravis. In altera verò
mater Gregorii sedens depicta est SILVIA, candido velamine à dextro humero
taliter contra sinistram revoluta contecta, ut sub eo manus numquam de pla-
neta subducatur : & circa pectus sub gula inferior tunica pseudolactini coloris
appareat, quae magno sinuamine super pedes defluat : duabus zonis ad simili-
tudinem dalmaticarum, sed latioribus omnino distincta, statura plena, facies
rotunda quidem & candida, sed senio jam rugosa : quam ipsa quoque senectus
pulcherrimam fuisse significat : oculis glaucis & grandibus, superciliis modi-
cis, labellis venustis, vultu hilaris, ferens in capite matronalem mitram can-
dentis brandei raritate nublata^e : duobus dexterae digitis signaculo crucis se
munire velle praetendens, in sinistra verò patens Psalterium retinens, in quo
hoc scriptum est : *Vivit anima mea, & laudabit te, & judicia tua adjuvabunt me.*
A dextero verò cubitu usque ad sinistrum circa scapulas versus ascendens re-
aestitur, qui ita se habet : GREGORIUS SILVIAE matri fecit.

LXXXIV. Sed & in absidicula post Fratrum Cellarium Gregorius ejusdem artificis
magisterio in rota gypsea pictus ostenditur, statura iusta & bene formata, fa-
cie de paternae faciei longitudine, & materna rotunditate ita medie tempera-
ta, ut cum rotunditate quadam decentissimè videatur esse deducta, barba pa-
terno more subfulva & modica, ita calva ster, ut in medio frontis gemellos
cincinnos rarusculos habeat, & dextrorsum reflexos : corona rotunda, &
spaciosa, capillo subnigro, & decenter intorto, sub auriculae medium propen-
dente, fronte speciosa, elatis & longis, sed exilibus superciliis : oculis pu-
pilla fulvis, non quidem magnis, sed patulis, subocularibus plenis, naso à ra-
dice vergentium superciliorum subtiliter directo, circa medium latiore :
deinde paulum recurvo, & in extremo patulis naribus praeminente, ore ru-
beo, crassis & subdividuis labiis, genis compositis, mento à confinio maxil-
larum decibilibiter prominente, colore aquilino & livido, nondum, sicut ei

^a An fortè S. Andreae Monasterium Graecis Mona-
chis concessum est à Stephano Papa III. qui Monachis
eiusdem Graecis Coenobium S. Dionysio Areopagitae sa-
crum à se erectum attribuit? Vt sit, illud S. Andreae
Asterium Benedictinis juxta Iohannis Diaconi vo-
tum aliquando restitutum, tandem Camaldulensibus
à Gregorio XIII. assignatum est.

^b Nymphium templum feminarum seu locus tem-
pli feminis destinatus.

^c Ex hac descriptione Baronius ad annum 604.
suspiciatur Gordianum S. Gregorii patrem Diaconum
fuisse Regionarium, hoc est, unum ex septem Diaconis
Cardinalibus. At contra Ferrarius lib. 1. de re ve-
stivaria cap. 18. censet Planetam & Dalmaticam in
promiscuo tum usu fuisse. Lege Praefationem no-
stram.

^d Fortè *nimbata* nam nimbus est fasciola trans-
versa ex auro affluta linteis in fronte feminarum.

noſtea contigit, cardiaco, vultu mitis, manibus pulchris, teretibus digitis, & habilibus ad ſcribendum. Præterea planeta ſuper dalmaticam caſtanea, Evange-
 lium in ſiniſtra, modus crucis in dextra: Pallio mediocri à dextro videlicet hu-
 mero ſub pectore ſuper ſtomachum circulatim deducto: deinde ſurſum per
 ſiniſtrum humerum poſt tergum depoſito, cujus pars altera ſuper eundem hu-
 merum veniens propria rectitudine, non per medium corporis, ſed ex latere
 pendet: circa verticem verò tabulæ ſimilitudinem, quod viventis inſigne eſt,
 præferens, non coronam. Ex quo maniſeſtiſſimè declaratur: quia Gregorius
 dum adhuc viveret, ſuam ſimilitudinem depingi ſalubriter voluit, in qua
 poſſet à ſuis Monachis non pro elationis gloria, ſed pro cognitæ diſtinctionis
 cautela frequentius intueri. Ubi huiusmodi diſtichon ipſe dictavit.

*Chriſte potens Domine noſtri largitor honoris,
 Indultum officium ſolita pietate guberna.*

Ibi * etiam jam tempore Petri Archidiaconi, & Iohannis Oeconomi Satur-
 ninus Monachus dextra lævaque Gregorii beati effigies ſanctorum Apoſtolo-
 rum, quemadmodum modò videntur, depinxit. Quo ſcilicet loco nonnun-
 quam divinitus candela ſuccenditur, & in ejuſdem ſimilitudinis effigie pro re-
 gimine ſui Monasterii ſæpe beatus Gregorius præſentatur.

Nam ut pauca de multis contingam, Leonis Quarti * Pontificis tempore, LXXXV.
 cum MEGISTUS Oſtienſis Episcopus & Apoſtolica Sedis Bibliothecarius, eidem * ubi
 Monasterio præſeſſet, Iohannes Presbyter ejuſdem Præpoſitus cum quadam
 femina turpiter vivens, vehementiſſimo podagræ dolore correptus eſt, qui
 medicorum manu cauteriatus per exuſtionis vulnus calcem cœpit effundere.
 Quam reſtringere nullis artibus prævalens, in tantam deſperationem perductus
 eſt, ut ab omni illius feminæ viſitatione deſiſteret, & illa ſibi alterum ſub
 eodem facinore copularet. Sed poſt annum Presbyter ad priſtinam ſanita-
 tem revertens, quamquam propoſitum ſibi fuiſſet, ut ulterius nullam con-
 tingeret, ad eandem tamen miſſo nuncio futuro die Dominico ſe redire pro-
 feſſus eſt. Quo recepto, ubi ſuo deſiderio votum quoque mulierculæ conve-
 nire gavifus eſt, ad balnea proceſſit. Unde revertens, tantum lætitiæ potioni-
 bus & cantionibus ſe diſſolvit, ut ſubrepente ſomno intereſſe nocturnis cum
 Fratribus numquam potuiſſet officiis. Eadem nocte cuidam Presbytero &
 Monacho beatus Gregorius in ſomnis apparens, ait: Surge, & dic Præpoſito
 ut poenitentiam agens, peculium ſuum, quod eum aggregare non puduit pro
 peccato conſcientiæ ſuæ, diſpergat: quia die tertia funditus extinguetur à vita.
 Quod Præpoſitus, ut audivit, vehementer expavit. Et quia Gregorii mandato
 incredulus eſſe non poterat, poenitentiam cœpit: cunctaque ſua ſanus diſtri-
 buens, tanto febris ardore correptus eſt, ut à diluculo diei tertii uſque ad
 horam tertiam cum ingenti fragore præ incendio linguam ab ore projiciens,
 ultimum ſtatum protraheret. Quem Presbyteri tam duriter laborare videntes,
 deputatis illic Monachis qui cum pſalmodiis ejus exitum commendarent, ipſi
 pro eo omnipotenti Deo ſtuderunt ſollemnes hoſtias immolare. Sed Mona-
 chi pſalmodiam deferentes, non timuerunt inter ſe morienti Fratri detrudere:
 cum ecce Presbyteri à Miſſarum ſollemniis circa horam ſeptimam remean-
 tes, Iohannem Presbyterum, quem incredibiliter cum morte luſtantem reli-
 querant, levius ſe habere mirati ſunt, eumque nominatim clamare cœperunt.
 Mox ille oculos, ſubridendo, concutiens: Parcat, inquit, vobis Dominus
 Fratres: quare me ſollicitare voluiſtis? Qui ab ipſo huius diei principio uſ-
 que nunc coram Chriſto præſidenti multis millibus Angelorum cum diabolo
 ad iudicium ſteti: & adjuvantibus me ſanctis Andrea & Gregorio, cunctis
 ejus objectionibus bene reſpondi. Sciatis autem, quia Monasterii ſextarium
 modium, libram, conſuetudinem eleemoſynarum & luminum, omnemque
 menſuram curioſiſſimè Chriſto quærenti uſque ad ſcabellum pedum ejus

* Leo IV. ſedem Romanam inſiit anno DCCC. XLVII. eamque annis octo tenuit.

Ann. Chr.
DC. IV.
Maruj. xxi.

* Domino

¶

* adventan-
tes

LXXXVII.

* periculis

LXXXVIII

» portavi. Sed de una objectione, fateor, convictus erubui, de qua me ni-
» mium, sicut vidistis, laborando vexavi, & me adhuc liberare non potui.
» Cùmque Fratres de ea requirerent, ait: Non audeo dicere, quia quando
» vos me clamastis, & à sancto Gregorio redire iussus sum, ut vobis etiam de
» mensuris & consuetudinibus Monasterii ponerem rationem, diabolus questus
» est, putans, quòd me Pater ad pœnitentiam remisisset. Quapropter beatum
» Gregorium vadem dedi, ne commotam calumniam cuilibet revelarem.
» Illis magis imminentibus, & pro eo deprecatorios Deum * promittentibus,
» ut causam Fratribus revelaret, defunctorum quorundam domos, & viven-
» tium merita proferebat, dicens: Iste dignus, ille indignus est. Rursus in-
» terrogatus à Monachis, qui pridem secum remanserunt, conversus est,
» dicens: Omnia, in quibus mihi detraxistis, Fratres, audivi, quamquam
» respondere nequiverim: & impedimentum mihi non modicum generastis:
» quia tam à vobis, quàm à diabolo sub uno tempore accusatus, nesciebam
» cui primum calumniæ responderem. Sed si quando quemlibet migrantem
» videritis, compatimini forti communi, & nolite de eo judicare, qui ad
» tam districti Iudicis cum criminatore suo iudicium vadit. His expletis cun-
» ctos jubent abscedere, solum Presbyterum qui sibi mortem prænunciaverat,
» secum tenens. Qui solus remanere pavescens, alterum secum tenuit, hortan-
» tus ut causam, pro qua conflixerat, saltem sibi pandere non timeret. At ille
» vehementer ingemuit, & converso ad parietem capite, clamabat, dicens: O
» Andrea, Andrea, hoc anno pereas, qui me pravo consilio ad periculum com-
» pulisti. Evestigio Zacharias medicus, qui anno præterito ad suos videlicet
» Saracenos apostatando reversus est, adfuit: tactisque temporibus, jurare cœ-
» pit Presbyterum ex eadem valetudine minime moriturum. Quem languidus
» ut audivit, cum ingenti animadversione repulit, dicens: Fratres, jam omne
» corpus meum est mortuum, in extremis faucibus spiritum permixtum reti-
» neo, continuo moriturus: tantum psallite, ut revideam Angelos, quos vi-
» debant, & innuens vobis ostendam. Quibus orantibus totus cœpit tremere,
» pallefcere, sursum desideranter aspicere: cùm subito spiritus adventare * conf-
» piciens, revolutis terribiliter oculis, Monachis innuit, & abscessit: eosque
» tanto terrore perculos dimisit, ut multis noctibus soli jacere timuerint.

Eodem die, sicut postea deprehensum est, eodémque momento, quan-
» do Presbyter moriens Andræ periculum fuerat imprecatus, idem Andreas,
» fundi Barbiliani, positi scilicet via Ostiensi, conductor, in lectulum decedit:
» in quo per multum temporis continuo languore correptus, ita totus emarcuit,
» ut omne corpus ejus particulatim videretur dissolui. Cùmque defluentibus
» carnibus consumi posset, mori autem non posset, uxor, quæ fœtorem vulne-
» rum, virique cruciatus jam sustinere non poterat, intellexit tanti languoris
» incommoda sine divinæ ultionis sententia hunc nullatenus incurrisse. Quem
» fiendo curavit inquirere, ut quoniam à moriente Præposito frustra vocari non
» poterat, quid cum ipso commiserat, ut Monachis revelaret, si fortè Do-
» minus ejus confessionem recipiens, eum à tantis cruciatibus * liberaret. At
» ille, malum cognoscens, quod fecerat, latere non posse, Monasterii Mo-
» nachos convocari rogavit: eisque confessus est cum eodem Præposito quas-
» dam Monasterii chartulas rapuisse, ac receptis pretiis extraneis tradidisse, se-
» que certum existere, quia pro hoc flagitio mori non posset, quousque hoc
» coram omnibus revelaret. Quod videlicet verum fuisse, rei exitus evidenter
» ostendit. Nam mox ut tantum facinus cunctis innotuit, is qui dudum mori
» volens non poterat, inter verba suæ confessionis, efflavit. Quem idcirco Deus
» omnipotens diu cruciari voluit, mori autem, donec reatum suum consti-
» teretur, non posse se permisit: ut exemplo sui cruciatus ostenderet, quid
» consumptores rerum Gregorii de semetipsis utique sperare debuissent.

Ipsius quoque Pontificis tempore ejusdem Patris Monasterio

ATHANASIUS præfuit *, vir quidem caritate conspicuus & sui Monasterii cau-
tissimus executor. Qui cum favientis inopie tempus agnosceret, ne Mona-
chis necessitas fortassis incumberet, quadraginta pauperum, quos beatus
Gregorius pasce semel in anno decreverat, refectioem subduxit. Quod im-
pune se fecisse perpendens, etiam duodecim pauperum prandium totidem-
que denarios, qui die depositionis beati Gregorii pro commemoratione duo-
decim ab eo quondam invitatorum, quorum tertius decimus Angelum se esse
professus est, consuetudinaliter pascebantur, penitus intercepit: cum ejus-
dem Quadagesimæ tempore beatus Gregorius eidem Presbytero, cui supra
& Monacho, in somnis apparuit, dicens: Vade & dic œconomo, quia di-
minuit consuetudinem, quam ego constitui, Dominus quoque ejus dies di-
minuet. Quod œconomus ut audivit, primo quidem contremuit, post verò
tanto minus credidit, quanto vitam suam longius cognoscebat extendi. Et
ecce sub ipsis Albis Paschalibus in Oratorio sancti Severini cum Fratribus ves-
pertinis assistens officiis, ardere parietem vidit, quem Fratribus extinguere
imperavit. Quibus hunc vinolentum credentibus, ipse tandem ferulam, quam
tenebat, projiciens, manusque per parietem circumducens conabatur foris
flamas extinguere, quas constabat intima ejus depascere. Denique tandem
ad hospitium rediens, tantæ febris ardore succensus est, ut pervenire ad diem
septimum nullatenus potuisset. Quia ergo dum consuluisse putavit se Mona-
chis, pauperibus nocuisse non timuit, ac per hoc, quo se placare posse Gre-
gorium credidit, prorsus offendit; frustra flamas parietis extinguere voluit,
qui tenacitatis suæ flamas extinguere recusavit.

Eodem nihilominus tempore post absidem Oratorii sanctæ Mariæ semper LXXXIX.
Virginis Oratorio sanctæ Barbaræ, ubi Gregorius laudes Domino celebrare
solebat, conjuncto, dæmon apparuit, sibi in antro, quod illic cernitur,
hospitium faciens, nocturnis horis tanto crepitabat fragore, ut omnia funda-
menta Monasterii putaretur convellere. Nonnunquam equos de stabulis au-
ferens audiebatur tota nocte discurrere: quorum duos præcipitio demersisse
probatum est. Cumque pavore tanti sonitus Monachos à triclinio, in quo ad
auram propter fervorem caumatis jacere solebant, penitus avertisset, unus
eorum confusus in virtute Dei omnipotentis ante foramen decumbens, oratione
facta, cœpit dormire. Cui dæmon in similitudine catti apparuit: eumque un-
guibus est aggressus discerpere. Quo Monachus oratione repulso, identidem
sopori se tradidit, cum subito dæmon in similitudine cujusdam Æthiopis lancea
minando apparuit, dicens: Ego quidem hinc vado: sed te vulneratum dimitto.
Quo dicto, lanceam vibravit, Monachumque sicut videbatur, in somnis per-
cussit. Qui tantis clamoribus ejulavit, tamquam si re vera percussus existeret:
accurrentibusque Monachis, licet pavidus, quod viderat, indicavit, & dein-
ceps ibi ulterius dæmonium non accessit.

BENEDICTI * quoque Pontificis tempore, Lucido Ficulino Episcopo eidem XC.
Monasterio præminente, cum pestilentia faucium multitudo quotidie maxima
deperiret: idem Monachus præclusis faucibus, venit ad mortem, cui desperanti
beatus Gregorius in somnis apparuit, dicens: Vis sanus fieri? At ille respondit
se velle. Et Beatus Gregorius: Si mihi, inquit, promiseris ea, quæ tibi dixero
fore dicturum, scito te esse sanandum: sin verò, citius moriturum. Cumque ille
se dicturum tota certitudine promitteret, audivit: Ito, denuncians Sabæ,
Iohanni, Benedicto, Martino, Palumbo, & Antonio Monachis, Laurentio
coco, Gemmo carpentario, Accepto pistori, Andrea, Romano, & Lepni
laicis, quoniam à crastino incipientes omnes dietim se moriendo subsequantur.
Post quorum decessum denuncia, Lucidum Episcopum, qui tenet id Mo-
nasterium, die septimo moriturum. His dictis, Monachum oscitare præci-
piens, duos digitos in faucem conjecit: vulnusque disrumpens ut excrearet

* Benedictus III. præfatus Leoni quarto successit anno DCCC. LV.

Ann. Chr.
D. C. LV.
Martij XXI.

injunxit. Ille ruffens, partem coagulata sanguinis in modum lapidis revera projecit : & ab ipsis panè mortis januis liberatus, eadem nocte contra spem omnium matutinalibus hymnis interfuit. Mirantibus Fratribus, sanitatis suæ modum innotuit, quos quando & qualiter ex Monasterii familia morituros præviderit, indicavit : de sola interim Episcopi morte dubitando conticuit. Et è vestigio in cunctorum morti deputatorum auribus volans fama discurrit : & dum ex relatione Monachi se morituros certo die cognoscerent, dispositis suis reculis, ita se in mortem secuti sunt, sicut fuerant in somnio nominati.

XCI.

Cúmque Presbyter Monachus Lucido Episcopo tam dirum nuntium revelare timeret, tacere autem penitus non auderet ; Monasterio se tandem proripuit : & ad domum Episcopi non longè à flumine Tiberi, regione videlicet juxta Basilicam sanctorum Cyri & Iohannis positam, somnium nuntiaturus accessit. Quem scilicet, ubi cum Pontifice in palatio prandere cognovit, expectans redeuntem, sacerdotalibus vestimentis indutum, colore fulgidum, valetudine quoque sanissimum, salutare curavit. Cui Episcopus ait : Iam nunc in tota urbe pro divino haberis, quia de his quos morituros prænuuntiasti, solus unus remansit. At ille, Utinam sicut & ille, quem vivere putas, defunctus est : sic ipse, qui hunc sequi prædictus est, exiliret. Cúmque Episcopus de eo tota curiositate requireret, & Monachus dicere palpitaret, tandem ubi die sexto se moriturum cognovit, expalluit atque contremuit : resumptisque viribus contra Monachum frenduit : quem redire volentem retinuit. Interiora cubiculi pervagus penetravit, paulatim sibi fauces dolere perfenfit. Deinde sibi tacto pulsu, mox febris signa cognovit, Monacho credidit, domum suam disposuit, ad Monasterium, cui præerat, eisdem infulis redimitus, quibus à Patriarchio reversus fuerat, venit. Secunda feria cunctis tam subitam conversionem mirantibus, Monachicum habitum suscepit : & paulatim ingravescente molestia, sextæ feriæ diluculo subdormivit. Ac denuo suscitatus apparuisse sibi sanctum Andream Apostolum, seque circa horam tertiam vocandum esse, sibi que præceptum perhibuit, ut quia suæ mortis expectatione suspensi Monachi, sancti Fabiani munia solita * celebrare non poterant, mox corpus suum sepulturæ traderent : acceptisque à secereis ac thymiamatibus ad peragenda sollempnia festinarent. Hora itaque tertia Episcopus lætus defungitur, ut in ipsa vultus ejus lætitia, conversio ipsius Deo fuisse placabilis cunctis videntibus monstraretur.

* solitò

XCII.

Eodem tempore germanus ejusdem Monachi mentis insaniam passus est, ita ut humana confortia fugiens, multo tempore pervagus per cryptas solitarias, & coenosa monumenta discurreret. Cujus insanix frater nimium condolens, quotidie sanctum Gregorium profusis lacrymis precabatur, ut sibi fratrem sospitem reddere dignaretur. Itaque cum nocte quadam post hujusmodi fletus quiesceret, beatus Gregorius apparuit ei dicens : Videns lacrymas tuas, suscepi orationem tuam : & ecce germanum tuum tibi hodie sanum reducam. Et hoc tibi signum, quia statim ut dies illuxerit, jussu Pontificis Presbyter, qui hinc inclusus est, extrahetur. Qui surgens matutinali tempore Fratribus indicavit. Fortè tunc idem Presbyter Campanus de loco, qui Claustrum non longè à Terracina vocatur, à suis pro quodam crimine accusatus in eodem Monasterio tenebatur, & temporibus multis labentibus à suis accusatoribus jam contemptus, à cunctis quoque suis fuerat in oblivionem deductus, cum nullum propinquum, nullum in urbe cognitum habere potuisset, qui de eo Pontifici suggessisset, & Monachi quidem pro eo satagerent, sed proficiendi aditum non haberent : Pontifex divinitus recordatus ejusdem diluculo hunc ab ergastulo jussit extrahi, liberumque dimitti. Nec multo post Monachi frater ita sanus reversus est, ut videretur hætenus in ejusdem Patris Monasterio tanto fidelius deservisse, quanto se illius adminiculo meminit ad pristinam sanitatem remeasse.

Reverendæ quoque memoriæ NICOLAI * Pontificis tempore, regimen ejusdem Monasterii ZACHARIA civitatis Anagninæ Præfule, sicut hodie superest, procurante, fundum Barbilianum, cujus superius feceram mentionem, pro incolarum sceleribus dæmon aggressus est: & in similitudine taurelli de pratis mugiendo ad domum recurrens, invisibiliter suis corniculis virum sentiebatur noctu percutere, bovèsque à præsepis extrahens, per contiguos campos & compita cursu velocissimo fatigare. Cùmque hoc diutius faceret, crebròque rusticis noxius immineret; hujusmodi percussionibus Saxulum quemdam ejusdem prædii conductorem affligendo disperdidit. Deinde bubulcos aggressus, tanta cæde perdomuit, ut intra trium mensium spatium neminem illic præter unum tantum Ursellum * nomine, quem similiter affligebat, reliquerit. Qui Romam veniens, dum tantæ cladis periculum Fratribus indicaret, interrupto sermone Monasterii portis egressus est, & obstupescens Monachis non nisi mane factò reversus est. A quibus curiosè discussus, quonam se pridem tam subita velocitate proriperet, confessus est dicens: Dum vobis insaniam dæmonis revelarem, taurellus adfuit, anterioribusque pedibus me complectens, ac suis corniculis tundens, ante se cæpit minare, & tota nocte me subire muros coëgit & arbores. Cùmque novissime per pontem me conaretur demergere, de complexibus ipsius exilui, cùmque toto conamine fugiens, ad portas, quas Euthymius œconomus fecerat, Monasterii hujus perveni: quas clausas inveniens, ambabus manibus ambos ejus anulos apprehendi: & dum ab eis melustaretur divellere, quidam calvus Pontifex obliquo latere se inter portarum rimas excutens, ferula caput taurelli percussit: cùmque in fugam compellens, me ab illius percussionibus liberavit. Ergo dum incolæ deperissent, & nullus ibidem habitator accederet, ac per hoc Monachi pro desolatione loci satagerent; cuidam eorum Gregorius in somnis apparens jubet, ut si dæmonem à Monasterii fundo voluissent depellere, usque ad Oratorium sanctæ Mariæ ibidem in Dominica constitutum, Fratres cum letaniis aquam spargentes exorcizatam procederent. Quo factò ita dæmon Monasterii fundo repulsus est, ut postea per confinii limites ore naribus atque oculis flammam ejicere, porcosque cogere à subulco notatus sit: sed intra fines Monasterii numquam intrare permissus.

Alio quoque tempore THETGAUDUS quondam Treverensis Episcopus, quicum GUNTARIO Agrippinæ Colonix Episcopo à reverendæ memoriæ NICOLAO fuerat Sacerdotali privatus officio, liberalitate HADRIANI Pontificis ^b in eodem Monasterio mansionem suscepit. Cui beatus Gregorius in somnis apparens, maximum terrorem, quo de suo Monasterio concitus egredederetur, incussit. Ille perpendens visum fuisse phantasticum, oratione facta rursus dormire cæpit. Cui Gregorius Pontificali habitu redimitus apparens: Nonne, inquit, dixi tibi, ut à Monasterio meo, quod in rebus propriis per invocationem sancti Andreæ Apostoli Domino dedicavi, recederes, quia diversorium fieri nullo modo licuisset? Cùmque Thetgaudus hospitandi sibi licentiam suscepisse se à Pontifice respondisset, Gregorius ait: Et tu, qui petisti, & ille, qui dedit, utrique contra Deum fecisti, cujus vindictam citius incurretis. Evigilans Thetgaudus intremuit; & facta oratione sopori se reddere voluit, cum repente venientium sonitum audiens vehementer expavit, seque dormire simulavit. Appropinquans ergo Gregorius sanctum Andream Apostolum per dexteram tenens, præcepit Subdiacono qui se præibat cum lumine, dicens: Corripe illum. Qui dum correptus in lectulo clausis oculis resedisset, Gregorius ait: Aspice in nos. Intuitus in eos Thetgaudus magis intremuit: cùmque sibi raliter comminantem audivit: Quia secundo commo-

* Nicolai I. cognomento Magnus, post Benedictum III. sedit ab anno DCCC. LVIII. ad annum DCCC. LXVII.

^b Hadrianus II. Nicolao primo successit anno DCCC. LXVII. Thetgaudus verò Treverensis infrequenti anno moriens est, ut scribit Baronius.

Ann. Chr.
DCC. LV.
Martij XII.
XCIII.

* Ursellum

XCIV.

Ahn. Chr.
D. C. I V.
Maruj XII.

nitus verbis oris mei credere noluit, & me tua inobedientiâ adeo provocasti, ut hunc Apostolum Dei huc fatigare studuerim; scito cognoscens, quia nisi hodie ab hoc Monasterio meo recesseris, futura hebdomada cum tuis omnibus vita privaberis. Si verò recesseris, ab hac quidem momentanea sententia liberaberis; sed neque tu, neque aliquis hic tecum degentium suam patriam revidebit. Mox Thergaudus lectulo se proripuit, & primò suis, deinde Monasterii Monachis, postremò quibuscunque potuit somnium revelavit. Et quia aliud hospitium citiùs à Pontifice impetrare non potuit, apud Sabinos confedens, eodem anno cum suis omnibus vita privatus est.

XCv.

Eodem quoque tempore SUPPO Piceni Comes ibi applicuit, qui Monachis quidem plurimam dapnilitatem ostendit, & in rebus tam venerabilis Monasterii usurpationem suorum prohibuit. Hujus familiaris quidam nomine FARALDUS existens, siquando Suppo ad palatium processisset, fornicarias illuc, detestantibus Monachis, non verebatur inducere, atque cum eis commestationes, & saltationes illicitas celebrare. Idemque noctis principio secessum petens, à spiritibus immundis in aëre per capillos appensus est. Cùmque tota nocte pendens vocis officium non haberet, matutinalibus horis beatus Gregorius ei videntum se præbuit, dicens: Inimice Dei, non sufficiunt tibi alia mala, quæ in meo Monasterio pervicaciter perpetrasti *, nisi insuper scenicas meretriculas in claustro Monachico tamquam in theatro conducas? Crede mihi, hoc anno peribis. Tunc ille magnis cœpit viribus poenitentiam supplicare, & de cetero plenam correctionem promittere. Continuo Gregorius iussit eum dimitti. Qui ad terram decedens, quia corrigi noluit, eodem anno veram fuisse Gregorii sententiam moriendo probavit.

* opetaris

XCvI.

Ejusdem Comitis homo sub alio tempore INDULFUS vocatus est, cui dum cocus pro comparandis lignis denarios peteret, nullo modo potuit impetrare, sed nefario jure percepit licentiam, ut attegias, & fenestras & vicini dormitorii tabulas aggressus diriperet, earumque ignibus sibi prandium præpararet. Cùm sequenti nocte idem Indulfus ad secessum pergens, cur Monasterii tabulas tam petulanter incendi præcepisset, à quodam sene discussus est. At ille more Gallico sanctum senem increpitans follem *, ab eo quidem virgâ leniter percussus est: sed vir superbus tanto terrore * lapsus est, ut semivivus humi decumberet. Eodem momento sub eadem specie cuidam Clerico foris dormienti idem senex apparuit, dicens: Surge, & dic Comiti, ut ab hoc meo Monasterio, in quo diversorium fieri omnino non licet, antequam me ad iracundiam provocet, salvus recedat. Ecce ego familiari ejus mihi obnoxio, quem videlicet percussum ante secessum dimisi, congruam medelam refundam. Quem cùm, quis esset Clericus, requireret, ipsum se esse perhibuit, qui ex pictura, quæ ejus lectulo præminēbat, agnosci facillè potuisset. Statim Clericus surgens lumen arripuit, & ex picturæ similitudine sanctum Andream Apostolum sibi apparuisse cognovit. Itaque ad Indulfum jacentem perrexit, & eum semivivum jam reperit. Quem magnis ejulatibus clamare incipiens, tam Comitem, quàm cunctos, qui sub eisdem domibus dormiebant, miserabili vociferatione venire cœgit, & in faciem jacentis aquam suffundens, per invocationem sancti Andree Apostoli tandem aliquando loqui fecit: atque cuncta, quæ sibi revelata fuerant, cum eo pariter Comiti revelavit. Qui die factò Monachos evocavit, quid contra sanctum Andream commiserit, querelabundus inquirere cœpit. At illi deletum dormitorium cocorum manibus ostenderunt. Cùmque Deo devotus Comes eos vellet supplicio subjugare, confessi sunt se illud ædificium Indulfi jussionibus delevisse. Pro cuius reparatione dum Comes, Monachis argentum voluisset tribuere, Sergius magister militum restitit, promittens illud se pro eo continuo melius refecturum. Mox Comes humiliter à Monasterii claustro secedens, ad domum Petri filii quondam Caroli cum omnibus suis concessit: neque ulterius in eodem Monasterio hospitium sibi dari

* Gall. foli.

* pondere.

concessit. Indulſus verò in domo ejuſdem Sergii magiſtri militum dereliſtus diſperit, ſibiſque ſanctum Apoſtolum prævaluiſſe ſuo iplius detrimento monſtravit.

Ann. Chr.
D. C. L. V.
Martij XII.

Nuper DOMINICUS quiſdam Presbyter, ZACHARIA Epifcopo, de quo præfatus ſum, Gregoriani Monafterii curâ gerente Præpoſitus extitit Monafterii: qui carnis fragilitate corruptus, EUPRAXIAM quamdâ Sanctimonialem à Monafterio ſancti Andreæ Apoſtoli, quod appellatur Clivus Scauri, diripuit vel ſubduxit, & in regione ſeptem viarum loco, qui dicitur Vipera, collocavit. Cui cum corrupta Sâctimonialis, quia latrinâ & furnum contiguum non habebat, crebrò videretur eſſe moleſta; infelix Presbyter peccatum peccato connectens, ut meretriculæ placere potuiſſet, beatû Gregorium non recuſavit offendere: cujus mirabilis, immo ſaluberimi fontis ligna regulâſque diripiens, ſeceſſum & furnum proſtitutæ feminæ non erubuit fabricare. Quibus peractis, cum ſequenti nocte jam ſecurior à querelis laſcivæ mulieris in eadem domo dormiret, vidit duos quosdam terribiles cubicularios ſe ligatis manibus ad venerabile Monafterium reducentes. Quos interrogans, cujus præcepto ſibi talia facerent, audivit hoc Romanum Pontificem præcepiſſe. Fortè tunc Iohannes ſanctæ Sedis Apoſtolicæ Pontifex contra Saracenorum incurſus litora peragrabat: cujus abſentiæ ligatus Presbyter recordatus, increpando ſubjunxit: Dominus Papa pridie contra Saracenos perrexit, & vos quomodo dicitis quòd ipſe me ligari jufferit, qui cum poſtea non vididiſtis? At illi dixerunt: Si Iohannes Papa hinc abiit, ſanctus Gregorius hîc remanſit; qui Monafterii ſui clauſtra ſolito more perlustrans, à te ſuum fontem reperit diſſipatum, & nos ex ejus tegminibus tuæ meretriculæ furnum ac neceſſarium vidimus coopertum. Quod Presbyter ut audivit, erubeſcens intremuit, eorûmque violentiâ ſe in chorte Monafterii teneri conſpiciens, quemdam Subdiaconum ab intimis egredientem, atque cubiculariis dicentem audivit: Extendite eum, & cum quadraginta rubricis ventrem, totidémque dorſum fornicatoris atque ſacrilegi Presbyteri verberate. Quorum doloribus revera Presbyter jam febricitans excitatus ad Monafterium cavallo impoſitus; dextra lavâque ab aliis ſuſtentatus recucurrit, reatus ſui ſententiam Fratribus indicavit, & inviſibilibus verberibus ſub febris ſpecie laniatus nihil aliud dicere poterat, niſi: Domne reficio, Domne reficio. Cumque interrogaretur cur hoc tam frequenter repeteret, dicebat ſe ſub continuo verbere genere: ſicque ſexto die ſub hac miſerabili voce deſunctus eſt. Siquidem plurimis documentis probatum eſt in eodem venerabili Monafterio fornicationis contagione pollutos diu ſubſiſtere omnino non poſſe.

XCVII.

Quo ſcilicet hætenus libra omniſque meſura, quam idem beatus Gregorius inſtituit, cum modio reſervatur, de cujus meſura ſi quis ad opus Monafterii panes velit efficere, triginta & quinque fiunt, ſinguli duntaxat trium librarum: ſi quis verò ad opus alterius, ad eundem numerum numquam pergit. Quod cum præfatus Zacharias Epifcopus pro certo vellet addiſcere, pro celebranda feſtivitàte beati Andreæ Apoſtoli decem modiorum tritici meſuram piſtoribus dedit: è quibus pro undecim modiis multiplicatos; obſtupeſcentibus eiſdem piſtoribus, panes recepit: qui utique ſollicitè priùs dinumerantes, ſi ſuperſtuos aliquot inveniffent, ſibi proculdubio reſervarent.

XCVIII.

Sane quàm frequenter beatus Gregorius tam illic quàm in Apoſtolorum Baſilicis, necnon in Patriarchio nunc exhortans innoxios, nunc verò deterrens obnoxios in ipſa ſuæ cognitionis effigie appareſcat, quia nunc narrare non valeo, hîc hujus operis, adminiculante Domino, terminum facio: & reliqua ejuſdem Patris miracula poſt me doctioribus memoranda relinquo. Cujus nimirum venerabile meritum quouſque mundi hujus orbita voluitur (ut cum PAULO * viro diſertiſſimo fatear) ſemper accipiet incrementum: quia iplius ſine dubio gratiæ adſcribitur, vel quod Anglorum Eccleſia nova ſemper ſobole fecundatur, vel quòd illius doctriinis per orbem univerſum multi per peccatum elongati, ad Chriſti clementiam revertuntur: vel quòd boni quique

XCIX.

* ex Paulo
Diac. ſuprà
in Vita S.
Greg. nunt.
24.

Ann. Chr.
D. C. IV.
Martij XII.
C.

„ ipsius suasionibus inflammati caelestem patriam desideranter inquirunt.

Ecce, studiose Pontificum, iussionis tuae virtute coactus, dum quaedam gestorum beati Gregorii praedecessoristui, Saxonum videlicet gentis Apostoli, deslorare desidero, virum descripsi rhetoricum scriptor ignarus. Sed deprecor ut ea curiositate, qua me dudum haec decerpere iusseras, ad omnium, sicut coepisti, facias pervenire notitiam: ut in eo, quod sacro-sancto vestro iudicio placuisse me gaudeo, nulli penitus dijudicandus addicar, quin potius iudicaturus inveniar. Siquidem nuperrime quando hunc quartum librum cooperante Domino claudere gestiebam, nocte, qua Dominica Resurrectionis dies venerabilis illucescebat, in somnis describens, quidam sub effigie cuiusdam veteris insidiatoris palam videndum se praeiuit, & candidissima tunica, simulque tenuissima, cuius nimirum raritate nigredo subterioris tunicae extrà lucebat, sacerdotaliter insignitus mox propius astitit, & inflatis buccis risum continere non potuit. Cui dum curulem praeparare cogitarem, hunc supra modum cachinnantem conspiciens, compellare videbar, quamobrem nocturno silentio tam petulanter, vir officii gravioris perstreperet. At ille, Quia, inquit, tu scribis demortuis, quos viventes aliquando, numquam vidisti. Cùmque ego tanto me veracius scribere, quanto incognitum facie, non autem incognitum lectione, sine ullo livoris, vel adulationis vitio retulissem, respondit: Tu, sicut video, quod voluisti fecisti: at ego, quae facere potero, non cessabo. Haec dicens lucernae flammam, cuius lumine forè fruebar, prorsus extinxit: & lychnum totum quidem extinguere non potuit, me tamen in tenebris constitutum ita perterritum, ut putarem me gladiis ab eo protinus jugulari: cùm post paululum desperanti mihi beatus Gregorius, comitante secum dextrorsum reverendae memoriae Papa Nicolao, sinistrorsum verò (sicut mihi videbatur) Petro suo Diacono, multo lumine clarificatus apparuit, dicens: Modicae fidei, quare dubitasti? Cui dum ego priori pavore perculsus respondere non possem, benevolus mihi pater Nicolaus latentem adversarium post cortinam, quae tunc meum lectulum circumdabat, digito manifestans, Quia, inquit, hic invidus lucernae ipsius flammam quantum in se fuit, extinxit. Mox Gregorius manum Diaconi, qua magnam faciem tenere videbatur, arripens, ejusque flammis os faciemque petulantis exurens, ad instar Aethiopis denigravit. Qua exustione ab ore petulantis parvissima scintilla descendens, candentem tunicam dicto citius conflagravit: sicque nigerrimus totus apparuit. Cùmque Diaconus diceret satis adversarium denigratum, beatus Gregorius: Nos, ait, illum non denigramus, sed nigrum fuisse monstravimus. Deinde infortunium meum diversis consolationibus exhortatus abscessit: & faciem quidem secum detulit, sed tanto lumine locum, in quo dormiebam, revera fulgentem dimisit, ut expergefactus pueros ante me dormientes crebrius inclamarem: nec ante quidquam sub gravi sopore quoquo modo responderent, aut surgere potuissent, quàm relictæ lucis copia paulatim se subtrahens, penitus effluxisset. At de his Deus viderit: ego tamen Divinae spei fiducia roboratus, quia GAUDERICUS Episcopus Veliternus expostulat, ad CLEMENTEM Romanæ Sedis Antistitem, suffragante Domino stilum convertam: quatenus qui continuis infortunis tenuatus, amicis meis, à quibus utcumque sustentor, meritum rependere nequeo, saltem verba, quae valeo, minime denegasse cognoscar.

MONITVM.

IN hac S. Gregorii Vita (cujus Epistolas fusiùs à Iohanne relatas nonnumquam breviamus) ad lib. 4. cap. 80. mentio fit Translationis Corporis ipsius S. Gregorii, à Gregorio Papa. IV. facta, quam in Sacculum proprium rejici postulabat propositi nostri ratio: nisi Iohannis Diaconi libros distrahere nefas putassemus. Praeter istam Translationem, aliam expendemus Saeculo IV. Benedictino, Christi IX. quo S. Doctoris Reliquia Monasterio S. Medardi apud Sueviones concessa legitur: caput verò, Iohannis Romani Pontificis VIII. munere, ab Anségiso Senonensium Archiepiscopo in S. Petri Viri Monasterio honorificè repositum est.

B. PETRI

B. PETRI DIACONI S. R. E. Circa a. n. d. c. v. l. Martij xii.
 GREGORII PAPÆ MAGNI DISCIPULI,
 ELOGIUM HISTORICUM.

1. **G**REGORII Magni commendationi nonnihil decedere videretur, si PETRUM Diaconum carissimum ejus discipulum silentio prateriremus: quem distinguere necesse est ab alio cognomine PETRO Diacono Casinensi, homine sancti duodecimi; cum iste, Romana Ecclesia Diaconus, Gregorio Magno coævus fuerit, de quo ita scribit Petrus Equilinus: Petrus S. Romanæ Ecclesiæ Diaconus, & B. Gregorii discipulus fuit: ad cujus instantiam ipse Doctor librum Dialogorum composuit, & utriusque mutuas col-

locationes in eo inseruit. Hic sanctitate conspicuus, bonus Magistri imitator exstitit. *Eum* Romanæ Ecclesiæ Archidiaconum Zacharias in titulis lib. 1. & 2. Dialog. appellat.

2. An Petrus Monasticis votis addictus fuerit, in questionem vocari potest, quamvis in Martyrologio Benedictino locum habeat. Rationem dubitandi suggerit Iohannes Diaconus in Vita S. Gregorii lib. 2. cap. xi. his verbis: Ceterum prudentissimus Rector Gregorius, remotis à cubiculo suo Sæcularibus, Clericos sibi prudentissimos Consiliarios familiarisque delegit: inter quos PETRUM Diaconum coætaneum suum, cum quo postea disputans quatuor Dialogorum libros composuit. Et aliis quibusdam Clericis enumeratis; Monachorum verò, inquit, sanctissimos sibi familiares elegit, &c. Ubi Petrus non in classe Monachorum, sed Clericorum Gregorio familiarium adnumeratur. Ex libri 1. Dial. exordio discimus, Petrum magno necessitudinis vinculo Gregorio conjunctum, at Monachum fuisse conjecturâ tantum colligimus. Sic Gregorius loquitur. Cum afflicto valde & diu tacito sederem dilectissimus filius meus PETRUS Diaconus adfuit, qui mihi à primævo juventutis flore in amicitia familiariter obstrictus est, atque ad sacri verbi indagacionem socius.

3. Iohannes Diaconus in lib. 4. Vita S. Gregorii cap. 69. mira quadam ex Majorum (ait) traditione accepta narrat de B. Petro Diacono, qui cum Magistri sui demortui amulos de libris ejus comburendis consilium inire cerneret, immane sacrilegium esse dixit tanti Patris tot & tales libros exurere, super cujus caput ipse Spiritum-sanctum in similitudinem columbæ trãstantis frequentissimè perspexisset. Porro si quod dixerat jurejurando confirmans mori continuò meruisset, ipsi à librorum exustione desisterent: si verò testimonii sui superstes exstisset, ipse quoque combustoribus manus daret. Itaque cum Evangelii in ambonem venerabilis Levita Petrus ascendens, mox ut Gregorianæ sanctitati testimonium præbuit, inter verba veræ confessionis spiritum efflavit: & à dolore mortis extraneus, juxta pyrgi basim, sicut hætenus cernitur, Confessor veritatis meruit sepeliri. Istam narrationem Scriptoris Iohanne antiquioribus ignotam non immeritò rejicit Baronius: maxime cum Paulus Diaconus de Columba Gregorio adssistente agens, ubi aptissima hujus rei commemoranda occasio erat, nihil simile de Petro Diacono proferat.

4. Petri corpus, scribit Ferrarius, cum apud Magistri tumulum conditum fuisset, postea Casarianum opidum Vercellensis diocesis delatum diu latuit, ac demum repertum anno salutis M. cccc. lxxx. Salutiolam pagum ejusdem diocesis in Ecclesiam ejus nomini dicatam, ac multis redivis pro alendis Canonicis præditam translatus fuit, ibique miraculis fulget. Nam & castrum & Templum ab igne ab hostibus accenso, columbis tribus circumvolitantibus visis, immunita servata sunt. Filius dominorum Salutiolæ mutus à nativitate ad S. Petri tumulum delatus, fandi obtinuit facultatem. Quidam factus amens ad ejus sepulcrum deductus, mentis compos evasit. Ita ille.

5. Salutiola dies festus B. Petri pridie Kalend. Maii maxime sollemnis est, quo die ejus Translatio, dies vero Natalis 14. Id. Martii celebratur.

Ann. Chr.
D. C. VII.
Maii xxvi.

VITA S. AVGVSTINI EPISCOPI

CANTUARIENSIS PRIMI, ANGLORUMQUE APOSTOLI.

Auctore GOTSCELINO Bertiniano Monacho, qui vertente
sæculo XI. scripsit.

Ex MSS. codd. eruta à nostro Claudio Chantelou.

OBSERVATIONES PRÆVIÆ.

¶ num. 4.

EST S. AUGUSTINI, Gregorii Magni discipuli, communis utriusque Scriptor Venerabilis Bedæ celebratus in lib. 1. Hist. Angl. cap. 23. & seq. & in lib. 2. cap. 2. & 3. Bedam duce secuti sunt posteri Auctores Anglicani, inter exteros Sigebertus Gemblacensis, qui Augustini acta per singulos digessit annos. Omnium verò diligentissime GOTSCELINUS seu Goscelinus Monachus S. Augustini Vitam post Bedam duplici descripsit Opusculo, Majore scilicet & Minore, ut in sequenti Præfatione & appellat: quorum alterum inter Lanfranci Opera tacito Auctoris nomine reperitur, alterum nempe Majus opusculum nusquam editum hic subiicietur cum libro Miraculorum ab eodem Goscelino compositis: qui Goscelinus præterea duobus libris B. Anselmo Cantuariorum Archiepiscopo nuncupatis comprehendit S. Augustini historiam Translationis, à nobis Deo auspice Sæculo sexto Benedictino profectendam.

Spelm. To. 1.
Conc. Angl.
pag. 93.

2. Augustinum antiquis Anglis numquam satis laudatum insimulant Novatores. De Augustini moribus, inquit Spelmanus, ego nihil definiam. Caulantur hodierni, laudant Veteres. Doctum pium & primitive sanctitatis æmulum prædicant & Anglorum Apostolum... Malè etiam audit ex eadè Cleri Banthorensis, nec immeritò quidem, si (quod suggerunt) Regem Edilfridum ad truculentum adeo flagitium excitaverat. Hic invidia labes! Quippe abjecto Augustino hodierni patrocinantur Britonibus, eodem quo illi animo Romane Ecclesiæ disciplina immo & doctrine infensi. Cades Banthorensis, mera calumnia, infra ad caput 35. diluenda.

Idem To. 2.
pag. 599.

Ibid. pag.
620. 621.

3. Quam verò longè religiosiores adversus benemerentissimum Patronum & Apostolum suum fuerint præci Britannicæ Ecclesiæ Proceres, testatur facit imprimis Synodi Cloveshoviensis anno dcc. XLVII. habita Constitutio in hæc verba: Septimodecimo constitutum est præcepto, ut dies natalitius B. Papæ Gregorii, & dies quoque Depositionis (qui est VII. Kalend. Junii) S. Augustini Archiepiscopi atque Confessoris, qui Gentem Anglorum missus à præfato Papa & Patre nostro Gregorio, scientiam Fidei, Baptismi Sacramentum & cælestis patriæ notitiam primus adtulit, ab omnibus, sicut decet, honorificè venerentur: itaut uterque dies ab Ecclesiasticis & Monasterialibus feriatu habeatur: noménque ejusdem B. Patris & Doctoris nostri AUGUSTINI in Letaniæ decantatione post S. Gregorii vocationem semper dicatur. Exstat in Tomo 2. Conc. Angl. Bulla Innocentii sexti Romani Pontificis, Pontificatus sui anno tertio, Christi M. CCC. LIV. concessa, quæ præcipitur, ut S. AUGUSTINI festivitas sub duplici Officio celebretur, & nihilominus in dicta festivitate cessetur à mechanicis & aliis operibus interdictis in festis duplicibus. Quod decretum Gregorius Papa XI. Pontificatus sui anno V. Christi M. CCC. LXXVI. confirmavit. Augustini honorificè meminerunt Beda, Usuardus & Ado in Martyrol. ad diem 26. Maii, quem VVandelbertus uni Augustino consecravit.

4. Ad Augustinum spectat Goscelini Vite Scriptoris notitia, quem VVilhelmus Malmesburiensis in lib. 4. de Regib. Angl. cap. ult. egregiè commendat. Hic occasio temporum VVillemi, inquit, Translationem AUGUSTINI præcellentissimi Anglorum Apostoli cum sociis suis exponi animaret, nisi peritissimi Goscelini præcurisset ingenium; GOSCELINI, qui Monachus de S. Bertino cum Heremanno Episcopo Salesberie quondam Angliam venerat, insignis litterarum & cantuum peritissimus. Is multo Episcopatus & Abbatias perlustrans tempore, præclaræ scientiæ multis locis monumenta dedit, in laudibus Sanctorum Angliæ nulli post Bedam secundus, Musicæ porro palmam post Osbernum adeptus. Denique innumeras Sanctorum Vitas stilo extulit, Veterum vel hostilitate amissas, vel informiter editas compiùs renovavit. Hujus quoque Translationis seriem ita expolivit, ut eam præsentibus monstrasse digito, futurorumque videatur subjecisse oculo. Felix lingua quæ tot Sanctis servierit, felix pectus quod tot vocales melodias emisit: præsertim cum in ejus conversatione certaret honestas doctrinæ. Idem VVilhelmus in lib. de Archiep. Dorobernens. Horum (n. mpe Augustini & successorum) virtutes quantum Veterum relatione addicere potuit, GOSCELINUS quidam, de quo alias dixi, scripsit miras prorsus & prædicandas, addiciens quas oculata fide perspexerat novas. Cui sanè elogio quidquam addere necesse non est.

PROLOGVS GOTSELINI MONACHI S. AVGVSTINI
Cantuariensis Commonachis ejusdem Ecclesiæ de Vita &
virtutibus S. Augustini Anglorum Apostoli.

Ann. Chr.
DC. VII.
Maii xxvi.

LIBER MAIOR.

I. **D**OMINIS carissimis & Paternæ dilectionis filiis Ecclesiæ sancti
Augustini cum suo reverendo Monasteriarcha, ille abjectis-
simus, nec recolendus tamen omnium amicus sincerus in Domino
salutem. Decreveram hanc historiam velut divæ sponsæ &
maternæ Ecclesiæ filiam perpulchram non prius de talamo
suo procedere, quàm suis ornamentis, redimiculis ac mo-
nilibus composita sine nota posset procedere. Verùm vestra imperatrice di-
lectione moræ impatiente & acrius impellente, tandem exoptatam specie ex-
hibere compellimur pudorosa, dum adedò nequeamus formosa. Multæ enim
rerum turbæ propositam nobis elegantiam & volucrum accessum sustulere.
Quàm verò vera quæ scripsimus comprobentur, tempora, loca, personæ,
quando, ubi & in quibus facta noscuntur: antiqua etiam & moderna scripta
vestra, præsentium quoque oculi inficiabiliter testantur.

2. Quòd autem de veteribus nova fecimus, vel recenter facta recenti stylo
propagamus, nemo vetustatis accola indignetur novitati: ne fortè Deo sem-
per nova creanti videantur indignari: quia Deus Abraham Deus est Augustini;
& antiquorum signorum operator eadem hodie in modernis & hodiernis San-
ctis suis operatur, cui clamat Propheta: *Innova signa & immuta mirabilia*, creat
novos cælos, & sedens in throno nova facit omnia. Si antiqui Patres non sus-
cepissent quæ tunc habebantur nova, nulla nobis modò essent vetusta. Sed Iudæi
& ceteri increduli sanctæ novitatis ac veritatis inimici malunt permanere in tene-
bris vetustatis & erroris sui, quàm luce novæ gratiæ illustrari. Hoc etiam sub
ipsa gratia videntur imitari, qui rancore vetusti usûs aggravati, refugiant no-
vis Dei miraculis in melius renovari. Plerique etiam hominum quod sper-
nunt, credere renuunt: quod amant, ultrò credentes appetunt. Nemo autem
qualemcumque vel minimum contemnat veritatis præconem. Nam sicut
mendacium nullius auctoritate potest esse verum, ita veritas suam per se ha-
bet in quolibet auctoritatem. Quæ autem per visum vel in somnis mandata,
vera probantur ex rerum consequentia: utpote legimus ægros per somnum
ad Sanctorum busta salutis gratiâ iustos venire, & obediens sospitatem ibi
recepisse. Qui hanc verè evidentiam mavult velut somnia vana deridere, quàm
attendere; poterit & Ioseph & Daniele aliosque Prophetas, ipsùmque Ioseph
in Evangelio & alienigenam Nabuchodonosor, qui Divina mysteria conspe-
xere, velut somniatores abnuere.

Excusatio
Auctoris ob
novam
scriptio-
nem.
Ecc. 36. 6.

3. Sunt etiam qui ineptè indignantur, cùm in vilibus personis facta San-
ctorum miracula recitantur, quasi probrosa sit talium memoria vel nomina:
cùm nullum verbum fiat propter eos, sed propter ipsorum in Deo gloriam, qui
mira in minimis facit, omnia enarrantur. Nam omnium Dominus Lazarum
mendicum ex nomine proferre non dedignatur. Denique nec Herodes nec
proditor Iudas nec Caiphas in Evangelio nominarentur, nisi propter Do-
minum vel suos quibus infidiabantur. Hæc nos propter diversorum contro-
versiam proferre noverint benivolæ animæ, ne cum obloquentibus incipiant
quod diligunt fastidire, & quod verius cognoverunt, infirmis credere:
Corrumpunt enim sensus bonos colloquia mala.

Scriptoris
temeritas
non minuit
Sanctorum
laudem.

4. Fecimus autem de eadem materia duos codices, Majorem & Mino-
rem: quatenus minor amicaliter obtemperet amicis exteris radios, major
Act. 28. Ord. S. B. Seculum 1.

1. Cor. 13. 35.
Auctoris
dux de S.
Augustino
lucubrati-
ones.

Ann. Chr.
D.C. VII.
Maii xxvi.

300 VITA S. AVGVSTINI EP. CANTVAR. *ant. Gorf.*

uberius redundet domesticis filiis desideriosis. Verumtamen quædam habet major quædam minor quæ non habet uterque liber; & alter alia, alia alter sapit condimenta. Item eadem gesta aliter ibi, aliter hîc sunt dicta, ut alter alterius ope egeat & gratiâ. De Uylsse facundo ait Poeta:

Ille referre aliter sepe solebat idem.

Hæc piis amicis piè alludendo & piè commendando oramus & præfentes & posteros memores esse affectus nostri & servitii devoti quamvis ingrati.

INCIPIUNT CAPITULA.

CAP. j. **V**ICTORE mundi Domino regna captivati Tyranni suis palmigeris distribvente AUGUSTINUS divinus Legatarius à Romano apice hereditatem sortitur Oceani-
nitidis Britannia.

ij. Describitur hic Augustinensis mundus, ut quidam terrenus paradysus rerum fecundus & graciosus.

iiij. Hoc ingens hujus omnibus domicilium paravit Dominus suo Augustino, ut ab initio conditum mundum homini condito; & Augustinus relinquens patriam factus est in gentem magnam.

iv. Hunc Papa GREGORIUS assumpsit, quem pro se mitteret in Angliam, ut Anglos gentem candidam, gentem faceret Angelicam.

v. Mittitur vir virtutum cum quadraginta Evangelicis Collegis ad convertendam Angliam; eunt armati ad fructiferam gloriæ patientiam.

vj. Sancti rumore pravo exterriti, Gregorianâ epistolâ ad cæptum iter virtutum fortius per Augustinum sunt animati.

vij. Epistola B. Gregorii ad ipsos ut perseveranter agant & Augustino obediant.

viii. Epistola ejusdem Papæ Arelatenfi Archiepiscopo Ætherio, ut Augustino ejusque confortibus necessaria provideat.

ix. Augustino referente sociis Apostolica mandata, festinant per adversa & prospera ad vera præmia, consolante eos etiam miraculis supernâ gratiâ.

x. Andegavæ Dei peregrini per feminas expulsi, evolantem baculum de manu Augustini per tria stadia secuti noctu sub dio quiescentes irradiantur splendore cælesti, & satiantur fonte divinitus producto humi: scripsitque ibi Dux nomen & causam itineris sui.

xj. Vicini tanto jubare noctu viso perterriti, mane ad locum currunt, in amissis Sanctis reatum suum plangunt, ex litteris in terra descriptis Augustinum cognoscunt: Ecclesiam ibi in ejus honore, quæ omnem feminam perpetuo excludit, constituunt.

xij. Matrona cum cereo hanc tentans intrare, ante limen in ipsa vetita meta ruptis intestinis interiit, cunctasque sui sexus acrius exterruit.

xiiij. Miraculum auditum ab ipso Andegavenfi Episcopo qui hanc Ecclesiam reedificatam dedicavit: qualiter in dedicatione funditus conculcatæ segetes ac penitus desperatæ omnibus aliis uberiores extiterint in messe.

xiv. Augustinus cum sociis post diversa terrarum discrimina applicuit Britanniam ad mansionem perpetuam Divinitatis præordinatam.

xv. Tanetus insula Christum in sanctis suis suscepit prima, felix tellus fecunditate sua tot Deiferorum advenarum felicissima.

xvj. ÆTHELBERTUS Rex Anglorum Regum tertius, sed Christicola primus, uxore Christiana clementior optimum æternæ salutis nuntium ab Augustino suscepit, sed non facile acquiescit, ut ex difficultate Sanctis gloria accrescat; venit in Tanetum audire advenas, Dominicæ Crucis vexilliferos & præcones.

xvij. Augustinus exponit Regi optimum nuntium quod attulerit, videlicet mundi conditorem & Redemptorem humano generi Regnum cælorum aperuisse, & de terrigenis cælestes indigenas fecisse, & homines ita dilexisse, ut homo fieri atque insuper post innumera Divinitatis suæ miracula & ostenta pro hominum morte crucis mori voluerit, & suos Legatos ad convertendas nationes omnibus tormentis invincibiles inextinguibiliter accenderit: quodque ipsi tali caritatis flamma stimulante advenerint.

xviii. Rex Æthelbertus laudat quidem æternæ beatitudinis promissa & colligit Sanctos pro illorum benivolentia: sed nescit adhuc vetusti erroris tenebras exuere & indui Lucē nova.

xix. Regis clementiâ, immo Dei providentiâ, sancti advenæ cum clato Dominicæ Crucis vexillo & canoris precibus in perpetuam habitationem Doroberniæ ingressi, vivebant Angelicè ut peregrini mundi & indigenæ cæli & coheredes sibi gliscientes Regni Dei.

xx. In Orientali Doroberniæ Ecclesia B. Martini olim à Romanis Christianis condita, fides Reginæ custos B. præsul LETARDUS agebat divina officia quæ sacratissimus Augustinus cum

suo choro irradiabat Apostolicâ vitâ & doctrinâ, & signorum, qua plures convertit affluentiâ. Ann Chs
dr. VII.
Maii xxvi.

xxj. Victus Rex per dulcia æternæ felicitatis blandimenta & irrefragabilia virtutum exempla, subijcitur Christo fide devota.

xxij. Rex de excelsio humillimus, de Principe puer Ecclesiasticus baptisatur in summâ Trinitatis confessione & nomine, repletur candidâ Christi columbâ, fit de veteri idololatra novus Christicola. Hinc Augustinus gloriam Deo canit cum superna chorea gaudens sua vota sic prosperata.

xxij. Gloriatur Rex fraternitate nova de Ducum & plebium combaptisatorum turba, nec jam suum Regnum æstimat quod administrabat, sed totum cum subjectis sibi Regibus & populis in dulcem Christi ditionem transferre ac dilatare decernit; Episcopia, Monasteria, Ecclesias tamquam Dominica castella regaliter ædificat.

xxiv. Augustinus præbens se electioni Apostolicæ & Ecclesiasticæ, nimirum Assumptioni Dominicæ ab Arelatensi Archipræsule consecratur in primitivum Patriarcham Angliæ, perpetuamque benedictionem refert Doroberniæ.

xxv. Mittit Augustinus Romam nuntiare beato Gregorio Regem & populum Anglorum cultum Christi suscepisse, se Episcopum factum esse, jamque multæ messi operarios deesse. Qui Papa remittit Apostolicum Pallium & plurima Doctorum auxilia, & diversarum interrogationum responsa.

xxvi. Epistola beati Gregorii Papæ de missio Pallio, de jure Londoniensis Episcopi, de Eboraci Metropolitano, & de Augustini ditione super omnes Sacerdotes Britannix.

xxvij. Item ejusdem per Mellitum ad Augustinum epistola, ut destruantur idola, & sana bene constructa aqua benedictâ ad Divina purgentur officia; nec diabolo animalia Fideles immolent, sed ad laudem Dei in esum suum animalia occidant, & donatori omnium gratias referant.

xxvij. Item ipse Papa auditis tot tamque assiduis Augustini miraculis sicut gaudens in gloriam Dei exclamat, sic timens humanæ imbecillitatis insolescat, virum virtutum missâ Epistolâ attemperat.

xxix. Item ipse beatus Gregorius Æthelberti Regis susceptæ Christianitati congaudens hortatur eum dulci epistola hanc gratiam sollicitè servare, & hanc in subditos sibi populos ociùs extendere, idola exterminare, sana evertere, subjectos exhortando, terrendo, corrigendo, ædificare exemplo Constantini piissimi Imperatoris, qui abjectis idolis Romam cum gentium populis tota mente secum ad Christum convertit, simul monet ut Augustino obediat, quatenus illum Deus pro ipso orantem citiùs exaudiat.

xxx. Venerabilem quoque Reginam BERTAM idem præcellentissimus illustrator Ecclesiarum gratificè laudat epistolari serie, tam pro Regis conversione quàm pro pia erga beatum Augustinum suòsque consortes procuratione, hortaturque hæc famosa merita attentius augere.

xxxj. Hos epistolarum Gregorianæ dulcedinis favos beatus Augustinus omnium virtutum gradibus sideream scalam transcendendo colligens, hos quoque Rex & Regina pro suo affectu & capacitate haurientes nitebantur Apostolicis documentis obsequi, ut post pereuntia Regna mererentur cælestia consequi.

xxxij. Brittones Anglorum debellantium reliquias ab Ecclesiastica regula dissidentes convocatos Regis ope Augustinus tota paterni affectus instantiâ decertabat ad legitimam omnium concordiam adfiscere; sed difficillimum est irrationabiliter rationi repugnantes corrigere.

xxxij. Causidicus Domini advocato in medium cæcò, In hoc, inquit, ostendat Dominus rerum, cujus partis dogma sit verum. Proponit cæcum Brittonibus curandum, illis recusantibus signo Crucis cæcum illuminat Augustinus: victi Brittones petunt inducias dum suos consulant, & synodus iteretur.

xxxiv. Consulti Brittonum Pontifices, ut Augustinum advenientibus assurgentem tamquam mitem & humilem corde reciperent; residentem verò ut superbum & ferocem repudiarent. Venère, & sedentem sibi non assurgentem indignanter respuère, quos ille adhuc clementius cupiens lucrari, proponit tria servanda, ceteris modò datâ tolerantia; ut Pascha suo tempore sicut omnes Ecclesiæ celebrarent, ut Baptismi sacramenta Ecclesiastico ordine peragerent, & Anglis unâ secum Evangelizando fratres & concives Regni Dei acquirerent. Sed illis omnia repudiantibus prædicit ab his perituros, quos nolent habere salvos.

xxxv. Hanc præconis Domini prophetiam Rex Anglorum Æthelfridus immaniter exegit, qui Brittones bello delevit, & de eorum Monachis contra ipsum acriùs oratione pugnantis mille ducentos extinxit.

xxxvi. Post Brittonibus incorrigibilibus prædicta mala Augustinus omnium saluti intentus, Eboracam Metropolim adiit, in itinere hominem paralyti & cecitate destitutum erigit & Christianum fecit.

Ann. Chr.
D. C. VII.
Maii xxvi.

xxxvij. Quod in die Natalis Domini plusquam decem millia credentium absque parvulorum ac mulierum infinito numero in fluvio Sioalira baptisavit.

xxxviij. Vbi intransvadabile profundum non solum incolumes transierunt, verumetiam omnes infirmi sanitatem receperunt, ubi & in memoria B. Augustini condita Ecclesia multa fidelibus præstantur beneficia.

xxxix. De epistola B. Gregorii Papæ ad S. EULOGIUM Patriarcham missa, in qua glorietur in Domino de Anglorum conversione per Augustinum facta: & quod ipse & qui cum eo missi sunt, Apostolorum virtutes & signa imitari videantur, & de decem millibus vel amplius uno die baptisatis.

xl. Regrediens feliciter ab Eboraco: occurrit agro sædo candore lepta tabescenti, lacrymabili querimonia paternam ipsius clementiam mulstanti: qui clamorosa pietate audit cum Domino clamoroso taciti murmuris desiderium, & in virtute dicentis in Evangelio, *Mundare*, acti fide hunc luridum reddit mundissimum.

xlj. Augustinus omnibus bonis desiderabilis, solis inimicis lucis odibilis, indomabiles Sanctorum injuriatores æterno opprobrio in spiritu Helæ deformat, qui supplices ægros jugiter salute reformat.

xlij. Additur huic multæ aliud in alia incorrigibilium gente iudicium, ut videlicet nove & inextincto prius huic orbi omnes à minimo usque ad maximum sulfureo flagrant incendio, donec ab impietatis scoria conflati in massam fidei præciosam purgarentur: & inextinguibilis pœna solo Baptismate Christi Augustino succurrente exstingueretur; & hæc clades ab hac patria perpetuo eliminatur.

xliij. Augustinus ejusque socii à præmemoratis repugnatoribus digressi gravi exæstuant siti, sed ipsum Ducem Dominus sua apparitione & allocutione confortat, ut pro quocumque fideliter petierit impetraturum se esse firmiter credat.

xliv. Vates Domini in loco, ubi fons vitæ apparuit, baculum fixit, & fontem sitientibus largifluum & variis morbidis salutiferum produxit; locum à cernendo Deum *Cerbel* appellavit: ibique Ecclesiam in memoriam tantæ revelationis Domino Salvatori condidit, ubi etiam Monasterium in honore principis Apostolorum Petri constructum excellit.

xlv. Parrochiano Sacerdoti Cernelli morbo in mortem anhelanti Augustinus noctu apparens, jubet ut ad præfatum fontem suo nomine vulgatum pergat: ibique quinquagesimum Psalmum tertio cum trina ablutione corporis concinat: qui surgens vires eundi recipit, jussis obediens sanus redit, mane Sacerdotalia officia populo exsoluit.

xlvj. Augustinus perarata ex parte Britannia ad perpetuam mansionem suam Doroberniam regreditur, & ut solis sui recursus omnium gaudio recipitur.

xlvij. Juvenem gressibus, auditu & loquela damnatum pius curator redintegrat; rursumque solita insolentia abufum sanitate & priori percussum debilitate, rursum Patris benignitas triplici salute restaurat.

xlvij. Legitur ut B. Martyri Livino in baptizando affuerit, ut cælestis splendor super baptisatum affulserit, dextra divina signo Crucis ter illum benedixerit: tum ut jussu & ductu Angelico super longi maris undas quasi florido prato pedibus ad Augustinum venerit, & ab eo totius perfectionis documenta acceperit: quem apud se quinquennio detentum Sacerdotem Domino consecrat, donatumque liberaliter Sacerdotalibus insigniis & de discipulo magistrum Gentis suæ relegat.

xlx. Attestatio VETURNOSI, quem tertia progenies sua hodiètenus durans asserit B. Augustinum vidisse, & de lubrico ac nebulosissimo Christianum modestum ab ejus baptisterio resurrexisse; ipsum verò jugi turba vallante innumerabilia signa patrasse. Referebat etiam modernus superstes ab antiquo avo relata S. Patris formam & personam patriciam, staturam proceram; ipsumque nudis pedibus patrias lustrando callos in plantis attraxisse.

l. Iam æternis amoribus totus saucius, jam à terrenis tumultibus in requiem Domini absorptus, vim faciebat cælo crebris precum suspiriorum & lacrymarum pulsibus. Tandem intelligens ex Spiritus sancti responso suum exauditum desiderium, B. LAURENTIUM Apostolicis virtutibus præclarum suorumque comitum præcipuum, Rege cum confluente populo immensum congratulante, ordinat cum omni sollempni gaudio sibi successorem, ut quondam Apostolorum princeps Petrus Clementem, videlicet ob novellæ informationis necessitatem.

lj. Iam mellissimè exhortato Rege & Ecclesia ac populo ut perseverent in fide & amore Christi, relinquens omnibus perpetuæ dilectionis pignora, præsentem Rege & Pontifice Laurentio, inter omnium lacrymosa examina, vallante eum cælesti chorea, transit ad æterna Domini sollempnia: quos infirmi laudatores prosequamur non exequialibus planctibus, sed triumphalibus cantibus.

lij. In Monasterio quod condidit, à S. Laurentio dedicato reconditur pretiosissimum sui corporis margaritum cum jubilo.

liij. Quam pulchrè Roma Ecclesiarum parens tanta pignora edidit, qui totius Britannici

VITA S. AVGVSTINI EP. CANTVAR: *auct. Gaisf. 303*

Oceani patres & institutores emineant : quanto odore suavitatis & splendore gloria unus Am. Chr. amor & unum cubiculum simul astringit , qui distincti per diversas mundi nationes singuli D.C. VII. patroni singulis populis solariter prælucere. Maii xxv.

INCIPIT LIBELLVS DE ADVENTV BEATISSIMI

Anglorum Apostoli Augustini sociorumque ejus in Britanniam,
& de ipsius virtutibus.

POTENTISSIMUS Triumphator mundialis tyranni omnia trahens C. 2. I.
ad seipsum in Crucis examine , habens perolim præscripti nominis insignia , *Velociter spolia detrahe , festina prædari* , universa captivi prædonis spolia suis Augustinus
misticur in
Britanni 17.
ij 4. 13. 1.
ducibus victoribus distribuit ; Petrus arcem rerum Romam comprehendit , Paulus procinctu belli omnia subegit , Andrea Achaia , Iohanni Asia , Mattheo Æthiopia , Thomæ & Bartholomæo contigit vastissima à solis ortu India : & ne per singula prolonger , tandem summus Dominicarum nuptiarum prætor Gregorius orbem terræ Apostolicis alis amplexus est ; AUGUSTINUS verò , cui hæc corona gemmis æthereis , textitur , alterum Brittannici Oceani orbem suo apostolatu præcinxit. Felix Roma , quæ post primos theoricæ Fidei principes tam principales Ecclesiæ edidit consules. Hæc olim præpollens Augustali Monarchia , deinde bellorum turbinibus pæne submersa remansit , ut gigneret hæc duo magna mundi luminaria , alterum quod præflet diei , alterum quod præflet in diem vertendæ nocti. Gregorius in filiis lucis præluxit Christiano orbi velut sol diei : Augustinus tenebrosam gentilitatis orbem & nocturnum chaos Oceani illustravit lampade lunari , atque aurora succedente vertit in solarem meridiem Christi. Hanc obstinatam mundi zonam armis gentium ac dæmonum septam Augustinus invadit animosius , quàm quondam Centopolim montem Ebron Caleph magnanimus. Hæc est in Christo portio tua , hæc hereditas , hæc cælo translata patria. O stella Romæ nativa , & noster in hac plaga Patriarcha ! Hanc Domino acquisisti , acquisisti Domino & ipse possedisti. Quidquid pietatis hæc terra germinat , quidquid florificat , quidquid fructificat , tu cultor , tu fator , tu plantator es ; totum in Domino tuum est. Quidquid etiam Sanctorum protulit : tu institutor , tu primicerius , tu princeps es ; omnia te respiciunt , te comitantur , te coronant , quæ Domino allaborasti : labores manuum tuarum manducabis , beatus es & benè tibi erit. Te Reges , Proceres , Patres , gensque sequitur : te protectorem concinunt & protopatrem.

Sed qua laude attollam hunc Augustinensem mundum ? Quidam terrenus II.
Britannia
descriptio.
terrenis est paradisus ; quidquid opum ubivis habetur , aut hic nascitur , aut confluit undique nationibus circumfuso amphitrite invehitur. Cædas maximum orbem divitias suas ac delicias , quæ particulatim in suis partibus prærogat , hic pariter aut invenisse aut thesaurisasse. Regnum est imperiale. Romanis Cæsaribus Augustaliter regnatum , qui se tam hic quàm Romæ gloriabantur rerum habere solium. Tellus copiosa omnium rationum & plantationum fecunda , ubertim procreans non solum patriæ assueta , sed adeo Græciæ vel remotioris horum plantaria. Patet amplissimè uberrimis agris , vernantibus pratis , diffusis campis , pinguibus pascuis , gregibus lactifluis , equis & armentis bellicis. Irrigant crebrescentes fontium scaturigines , rivuli salientes , flumina insignia & famosa ; Lacus & stagna piscibus & avibus ac navali commearu assidua , urbibus & populis accommoda , frondent luci & nemora : campestria & montana glande & fructibus silvestribus plena , diversis venatibus opulenta. Sunt & silvæ castaneæ divitum epulis acceptæ : vinetis quoque non solum Gallicis & Italicis , sed etiam Albanis , Argolicis & Puniceis arvis respondebit uberrimis. Sunt hic fontes salinarum , sunt & fontes calidi , calidique fluvii balneis calidis exstructi. Quid dicam maris divitias , quæ non solum navalibus

Ann. Chr.
DC. VII.
Maii xxvi.

mercibus, verum etiam innumeris piscium generibus hoc Regnum & replent & decorant? Inter quæ diversa ac magna natilia capiuntur passim, delphini & vituli marini, atque insuper montuosæ balenæ. Rubent conchilia super Indicas ac Sydonias tincturas; & decorem suum dum alia omnia vetustate mutant aut minuunt, hæc tenaciùs illustrant, nec sole nec imbre violant. Inest conchis ornamentorum pretium, unionum scilicet gemmantes orbiculi, candore splendidi & margaritarum multicolora decora. Rubent aliæ, aliæ virent, hæc purpureo, hæc hyacintino, hæc prasino colore vestiuntur: sed major harum candicat multitudo. His aurificum ingenia inter præclaros lapides aurea Ecclesiæ adornant monilia. Ipsos etiam æquat aut superat aurea Anglicarum virginum textura, quæ Regia & Pontificalia insignia intincto murice, coccòque bis tincto flammantia splendidis unionibus & margaritis cum præcellentibus gemmis prætexto auro instillant, & pretiosa stemmata artificii mixturâ amplius irradiant. Uniones tantùm Hesperia Britannia & Eoa India fororisant. Hæc etiam gagatem prodigè gignit lapidem, eò pretiosiore quòd aliis sæclis rariorem; hic est gemmea nigredine fulgidus. Invenitur quoque purpureus, cereus, albidus, viridis. Ardet igni admotus ubi confricatus incaluit; levem materiam attrahit ut adamas ferrum: ubi intenditur, serpentes fugantur. Venis nihilominus metallorum æris, ferri, plumbi, stagni, argenti & auri divites massæ eviscerantur. Mirere & rupes & scopulos aërios, Templaque passim & mœnia de saxosis montibus operosa & quodam nativo marmore decorata.

III.
Augustino
credita.

Hoc ergo tam speciosi & opulenti orbis ingens domicilium prodiga manus Domini dilecto suo Augustino præparavit, qui quondam ubi mundum condidit & omnem ejus ornatum perfecit, conditum tandem hominem amicum, cui hæc paraverat, introduxit. Beatus igitur Augustinus dimisit dulcem alumnâ & augustam matrem Romam, amplectens pro patria peregrinationem longinquam & periculosam: ut de frementibus nationibus in patientia fructum ferret, & hereditatem sempiternam Christo acquireret. Exivit de Senatoria cognatione sua cum Patriarcha Abraham, & veniens in terram à Deo provissam factus est in gentem magnam. Multiplicatus est ut stellæ cæli in Sanctorum multitudine sequaci & gentium populo fideli. Bene itaque in tot filios dilectionis excrevit, qui pro alienigenis animam ponere venit. Alii fortiter, iste & fortiter & feliciter vicit, qui martiali animo incruentum martyrium tulit. Benè etiam qui omnia reliquit & cæli Regnum obtinuit, & hîc omnia centuplum recepit; cujus Angelica caritas & generosissima liberalitas, quæ omnibus largissima & sibimetipsi erat parcissima, hoc abundantissimum Regnum superbis Augustis pomposum, calcato appetitu fecit omnibus beneficium. Felix paupertas quæ tam multos ditavit: beata abstinentia quæ semper indeficientem familiam pascit. Quo se artavit, nos amplificamur: quod jejnavit, nos epulamur: immo ipse in suis heredibus omnia possidet & exaltatur. Sed dum ista scribimus, hoc maritimum Elysium revirescente mundo floruit, & inter Paschalia floreta, splendidi Augustini fidereo Natalitio instante, omni decore arripit. Iuvat ergo ad præsignati ipsius adventûs seriem recurrere, ac demum de innumeris ejus virtutibus aliqua retexere.

Tempus hujus
scriptio-
nis.

IV.
Gregorius
qua occasio-
ne Augusti-
num pro se
mitti in
Angliam.

Viderat insignis legifer Domini Gregorius venales Romæ pueros crine rutilo & formâ eximiâ gratiosos; utque erat visceribus caritatis in omnes diffusus, percunctatur ardenter nomina gentis, provinciæ ac Regis illorum. Audit quòd incolæ Angli, provincia Deira, Rex ALLE * vocitaretur: sed omnes paganismo obsequerentur. Ingemuit benigna anima flores paradiso Dei tam congruos tetrîs dæmonum aris addictos: sed mox uti Propheticus interpret adgaudens nominum auspiciis: Benè, inquit, Angli Angelica facie nitidi: benè Deiri, de ira Dei cernendi: benè quoque Rex dicitur Alle, cujus terra

* De Alla Rege Deirorum, Northanimbriæ populi, qui modò Eboracenses, vernaculè *Yorke-Sibre* ap-

pellantur, legendus VVillelmus Malmesb. in lib. 1. de Regib. Angl. cap. 3.

cantetur

VITA S. AVGVSTINI EP. CANTVAR. *auct. Gotf.* 505

cantetur Alleluia. Invasit ergo iter ad Anglos convertendos : sed populi Romanæ factione, immo Spiritu Domini Iesu omnia providè distante retractus est, videlicet alii amico hanc gratiam servante Domino. At ubi Apostolatum Romæ suscepit, unde gravius ab intentione sua præpeditus extitit, inde potentius consilium invenit. Quod enim per se non potuit, per splendidam lucernam suam & armigeram dexteram Augustinum explevit. Hunc invenit secundum cor suum, unicum in Domino sancti desiderii sui remedium, virum omnium virtutum ad Dominica bella paratum, per ardua & fortia coronæ avidum, ut turrin David munitum, in qua clipeus & hasta omnisque armatura fortium, atque ad omnia comptum; vas scientiæ Dei Evangelicum, vas electionis Domini aureum. Mirabatur generosum animum sua attentiore exhortatione, ut videretur non tam sequi velle ad palmam, quàm præcurrere.

Collecto itaque Angelico eruditorum Christi præconum contubernio qui comites, adjutores & cooperatores Evangelici existerent; duci Augustino, postquam omnes ad propositum opus accepit promptos & unanimes, incessabilis totius bonæ voluntatis auctori immolat grates. Nec mora, exhortatos diligentissimè & armatos ad fructiferam gloriæ patientiam, omnibus panem provivis quæ mundi peregrinis competerent, Deo & Angelis pacis commendat, & in viam perpetuæ salutis destinat. Longum est exponere, sed pium est recollere, tam sanctæ tamque dulces animæ beatorum Gregorii atque Augustini sanctorumque Fratrum à maternis visceribus Monasterialis Ecclesiæ avulso- rum, quæ spicula vulneratæ caritatis in separatione corporali senserint, quas imprecationes beatæ restitutionis, quæ suspiria, quas lacrymas invicem reddiderint : cum se ultra dilectam patriam, immo mutuos aspectus tam desiderabilem Patrum ac sociorum in hoc exilio visuros non sperarent, & ad tam longinquam, tam externam barbariem, tamque incerta vitæ discrimina transmigrarent. Sic quondam arcam Domini ferentes vaccæ & post fetus abstractos mugiebant, & tamen à recta viæ linea nusquam declinabant. Sancti namque euntes ibant & flebant transeundo ad vitæ patriam, mittentes in lacrymis semina virtutum : venientes autem venient in resurrectione cum exultatione portantes manipulos lætitiæ de luctu & morte. Annus tunc erat ab Incarnatione Domini sexcentessimus*, Principatus autem Mauriti ab Augusto quinquagesimi quarti annus quartus decimus, ex quo verò Angli Britanniam invaserant annus circiter centessimus quinquagesimus : ordinationis autem beati Gregorii Papæ quartus*, cum ipse Romanorum Pontificum gemma illustrissima, hæc fiderea Augustino præfulgente Anglis misit luminaria. Tot Dominicæ Legationis manipulares ad quadraginta numerantur, quaternio scilicet denario legis & Evangelii quatuor animalia imitantes. Tot olim Legifer ad considerandam terram repromissionis miserat exploratores, sed illi præter duos perfidi, isti erant fideles : illi filii alieni Domino sunt mentiri, isti filii adoptionis adhæserunt veritati. Procedebant ut oves ad victimam, grande scilicet spectaculum mundi, Angelis & hominibus spectabiles, aëriis potestatibus ut acies ordinata terribiles.

Iam eminens à cognata domo excefferant aliquot dierum itinere alacres viam mandatorum Domini percurrere : at verò dicente veritate : *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma*; & *Sine me nihil potestis facere*; docendi erant ex humana imbecillitate non de se præsumendo, sed in Deo sperando viriliter agere, & in ipso qui vicit mundum vincere. *In Deo*, inquit Psalmista, *faciemus virtutem*. Dei itaque Athletæ immemores constantiæ suæ, surripiuntur vaniloquâ hominum famâ fallaciâ Dæmonum ventilatâ. Nuntiatur quòd Gens quam peterent immanior belluis existeret, quòd crudelitatem epulis præferret,

* Legendum, *sexcentus*, qui error à Iohanne Diacono in lib. 2. Vitæ S. Greg. cap. 33. acceptus videtur. Certe Epistola Gregorii ad Augustinum infra cap. 7. relatâ, scripta legitur Indiæ. xlv. quæ anno Christi d. xcvi. respondet.

Ann. Chr.
D.C. VII.
Mæli. XLVI.

quòd sanguinem innocentum sitiret, quòd Christianam fidem abhoreret, quòd salutis doctoribus tantum suppliciis & cædibus responderet. Sanctos quidem sine causa plecti posse; hostes autem veritatis nec ratione nec signis flecti. Hinc ergo desperantes talium saluti & suo profectui, Præpositum suum reniti non valentem Augustinum ad beatum Gregorium fecere Legatum, quem Anglis si Christum suscipere dederat Episcopum: orantes humillimè per ipsum, quatenus eos absolueret à tam periculoso & infructuoso apud ignotas linguas dispendio laborum, & placidum ad sua annueret reditum. Tales enim adhuc erant invalidi & ad Dominicam quidem expeditionem prompti sed inexercitati: sicut quondam Discipuli Domini volentes sed non valentes illum ad passionem sequi. Interim condebantur sub asylo donec induerentur virtute ex alto. Visà verò ipsius Resurrectionis & Ascensionis gloriâ, ita sunt animati, & Spiritus Paracliti capaces effecti, ut passionum ipsius participio plus gauderent, quàm timerent illum ad æthera subsequi. Poterat tunc magnanimi Gregorii caritas quasi de frustrato incepto & de ludibriis dæmonum insultantium perturbari, nisi speraret in nomine Domini, in quo sua cœpta credebatur feliciter perfici. Repletus ergo spiritu virtutis, mittit per ducem Augustinum Christi peregrinis hanc epistolam paternæ exhortationis, suadens & ipsi obtemperare, viamque & opus cœptum usque ad palmam & coronam gloriæ in Dei adiutorio fidentes perficere.

VII.
Gregorii
Epistolâ
confirmatur.
*Apud Bed.
lib. 1. hist.
Angl. cap.
52.*

„ GREGORIUS servus servorum Dei servus Domini nostri. Quia melius
„ fuerat bona non incipere quàm ab his quæ cœpta sunt cogitatione retrorsum
„ redire; summo studio, dilectissimi filii, oportet ut opus bonum quod auxi-
„ liante Domino cœpistis impleatis. Nec ergo labor vos, nec maledicorum
„ hominum linguæ deterreant, sed omni instantia omnique fervore quæ in-
„ choastis Deo auctore peragite, scientes quòd laborem magnum major æter-
„ næ retributionis gloriâ sequitur. Remeanti autem Augustino Præposito
„ vestro, quem & Abbatem vobis constituimus, in omnibus humiliter obe-
„ dite, scientes hoc vestris animabus per omnia profuturum, quidquid à vobis
„ fuerit in ejus admonitione completum. Omnipotens Deus suâ vos gratiâ
„ protegat, & vestri laboris fructum in æterna me patria videre concedat: qua-
„ tenus etsi vobiscum laborare nequeo, simul in gaudio retributionis inve-
„ niar, quia laborare scilicet volo. Deus vos incolumes custodiat, dilectissi-
„ mi filii. Data die decima Kalendarum Augustarum imperante Domino nostro
„ Mauricio Tiberio piissimo Augusto anno decimo quarto, post Consula-
„ tum ejusdem Domini nostri anno decimo tertio, Indictione decima
„ quarta.

VIII.
Arelatensi
Episc. com-
mendatur.
*Registr. lib. 5.
Epist. 52.*

„ Arelatensi quoque Archipræsuli ÆTHERIO * ut Augustino ejusque so-
„ ciis Christi Legatis in Britanniâ necessaria solatia provideret ita scripsit se-
„ cundum nomen suum omnibus vigilans Gregorius; Reverentissimo & sau-
„ ctissimo fratri ÆTHERIO Cœpiscopo Gregorius servus servorum Dei.
„ Licet apud Sacerdotes habentes Deo placitam caritatem religiosi viri nullius
„ commendatione indigeant; quia tamen aptum scribendi se tempus ingessit,
„ Fraternitati vestræ nostra mittere scripta curavimus, insinuantes latorem
„ præsentium Augustinum servum Dei, de cujus certi sumus studio, cum aliis
„ servis Dei illuc nos pro utilitate animarum auxiliante Deo direxisse. Quem
„ necesse est ut Sacerdotali studio Sanctitas vestra adjuvet, & sua ei solatia præ-
„ bere festinet. Cui etiam ut promptiores ad suffragandum possitis existere,
„ causam vobis injunximus subtiliter indicare, scientes quòd eâ cognitâ, totâ
„ vos propter Deum devotione ad solatiandum, quia & res exigit, commo-

* Legendum VIRGILIO, nam Ætherius Sedi Lugdunenâ, Virgilius Arelatensium præerat. Hic error ex Bedæ lib. 1. hist. cap. 24. in Anglicos Scriptores propagatus est. Notandum tamen istam Epistolam in

Registro non inscribi Episcopo Massiliensi, sed PALADIO Santonensi, PELAGIO Turonensi & SERENO Massiliensi Episcopis Gall.

detis. CANDIDUM praterea Presbyterum communem filium, quem ad gubernationem patrimonioli Ecclesiae nostrae transmisimus, caritati vestrae in omnibus commendamus. Deus te incolumem custodiat Reverentissime Frater. Data die decima Kalendarum Augustarum imperante Domino nostro Mauricio Tiberio piissimo Augusto, anno quartodecimo, post Consalutem ejusdem Domini nostri anno tertiodecimo, Indictione quarta-decima *.

Ann. Chr.
DC. VII.
Mali xxvi.

* nempto
anno Chr.

D. XCVI.
I N.
Augustinus
cum sociis
iter profectus
quintus.

Hæc igitur Apostolica documenta referente & altiùs intente fociis Augustino ita sunt confirmati, ut fortiùs quàm cœperant cœpta percurrere intrepidè gauderent, & more optimorum militum acriùs post fugam victoriam extorquerent. Ibant ergo cum cœlestibus animalibus ante facies suas, & non revertébantur eum incederent. Iam eis Dux suus magnanimus Gregoriano ore dicere videbatur Augustinus: Cum jocunditate exhibitis & cum gaudio deducemini. Nam & montes Reges, & colles Duces vobis exilient expectantes vos suscipere cum gaudio. O immensum gaudium, quo, licet per aspera & acerba, itur ad interminabile Regnum cum indeficienti copia meritum & dulci fructu quæstorum Deo filiorum! Hæc intelligentes Sancti festinabant per adversa & prospera, per plana & dumosa transire ad vera præmia, ad omnia patientes, usque ad mortem facti obedientes. Inter tot autem virtutum merita semper B. Augustinum comitabantur miraculorum lumina: ex quibus innumeris in Andegavensi opimâ Galliæ provinciâ celeberrimum est quod ibi tunc peregrinus exhibuit: pro quo ejus honori Ecclesia consecrata nullam unquam feminarum admittit. Unde multi honoratissimi viri Andegavensium venientes Cantuariam ad S. Augustinum, vehementer admirabantur, hic ubi corporaliter requiescit, tam licitè & liberè omnes feminas intrare, quàm ibi nullam hujus licentiæ gratiam consequi posse. Quibus mirantibus respondebatur à Fratribus, illas videlicet quæ Sanctum expulerunt meritò à sua Ecclesia repelli: istas verò quæ hunc susceperunt ultrò ab ipso debere recipi. Iam olim quippe plurimi illius Gentis nobiles & clari Proceres simulque Ecclesiasticæ dignitatis reverendi Patres in Anglia, & maximè apud ipsum suum, ut gloriantur, Patronum Augustinum frequentes horum quæ apud ipsos gessit constantissimi celebrantur assertores. Hi omnes suis successibus beatificabant Angliam & maximè Apostolicam Doroberniam in summi Augustini prerogativa & in ipsa corporali ejus præsentia tamquam corporali vita, cujus apud ipsos esset tam indelebilis memoria, & frequentia miracula, vel scripta, vel scriptis evidentiora. Hic ergo referamus ex publica noticia, quæ ibi suæ præsentiae reliquit signa.

Agens sanè Dominicam legationem, ut prænotatum est, à Roma in Angliam, in Andegavensi Provincia Pontum *sal* * nuncupatum milliari tractu super Ligerim fluvium lapideo opere productum cum illo sancto choro transit sociorum. Quibus adjacenti villæ *sal* ejusdem nominis conantibus succedere, incolæ hostilitatem pro hospitalitate restitère, & tot homines peregrinos pedestri incessu & habitu humiles quasi tot lupos & ignota monstra repulère. At verò mulierculæ simul glomeratæ tantâ non modò irreverentiâ sed infantiâ, ululatu, despectu, subannatione, derisione in Sanctos Dei sunt debacchatæ, ut viti indemnes vel innoxii quodam modo in eadem viderentur comparatione. Nec suffecerat ejecisse, sed longiùs inculcantes trahebant, impellebant, laceffebant abigentes ludibriosâ importunitate. Stabat juxta ulmus ampla & umbrosa lassos viatoribus ad pausam accommoda. Sub hac Sancti volentes ipsa nocte requiescere, non poterant à mulierum velut tot canum infestatione. Unam verò ceteris impudentiùs Sancti vestigiis jucumbentem, dum ipse elato baculo velut ad bestiam & rapidam lupam pugnans, conaretur abigere, subito baculus novo Dei gratiæ signo de manu ejus velut ab arcu excussa sagitta evolavit, & in spatio ferè trium stadiorum humi affixus substitit: móx;

* *sal*. Pont.
Castaris
vulgo *le*
Pont d. G.
Ab Andec.
vis repulsi
miraculum
patriat.

Ann. Chr.
D. C. VII.
Mali xxv.

Psal. 85. 17.
a

b

XI.

Augustino
incolæ
facti pecni-
tentes Ec-
clesiam po-
nunt.

Ecclesia
hæc nullam
feminam
admittit.

XII.

Mulier eam
ingredi ten-
tans mori-
tur.

XIII.

In nova
istius Ec-
clesiæ dedi-
catione se-
getes con-
culcata re-
virescunt.

que cum beato contubernio subsecutus (sensit enim Divino spiritu ad nu-
tum Domini se eò vocari) occurrit; & baculum immo cum baculo fontis
æstum extraxit, qui protinus copiosâ scatebrâ erupit. Quo Dei famuli im-
mensas gratias reddentes suo largitori, à gravi siti relevati & suaviter sunt re-
fecti, ibique nocte ipsa quievêre in laudibus Divinis devotissimi. Tum etiam
Altissimi clementia impatiens filios lucis suæ ac dici, tetræ noctis & nudi æ-
ris injuriam pati, subito lucem de summo cælo suo solare jubar vincentem su-
per eos effudit, tectoque carentes tota ipsa nocte superno splendore obtexit,
quasi sic orasset voce Prophetica ipsa Ecclesia sub divo ^a relieta: Fac mecum
Domine signum in bonum, ut videant qui oderunt me & confundantur, quo-
niam tu Domine adjuvisti me & consolatus es me. Viderunt itaque omnes fi-
nitimi tam immensum radium à cæli vertice usque ad Sanctos directum, ut
ad confusionem suam pernoscere quantos cæli cives suis hospitibus extrusis-
sent. Ipse autem sacratissimus Dux secus fontem illum ita baculo scripsit in
terra: Hic hospitium habuit servus servorum Dei Augustinus, quem misit
ad convertendos Anglos beatus Papa Gregorius ^b.

Iam lucis crepusculo imminente ad destinatum locum anhelantes per An-
degavensem civitatem iter accelerant, & hesternos contemptores, suos nunc
appetitores ac de copia inopes, Dei nimirum zelo volente, suâ salutiferâ præ-
sentiâ vacuant. Mane itaque vicini ad locum ubi tantum lucis miraculum
conspexerant, undique accurrunt, gravi gemitu ac luctu ablatos repetunt:
tum novi fontis beneficia contuentes, acriori mæore sui reatûs contabescunt.
Heu nos miseros! aiebant, quomodo tantum bonum, quod ultrò in manibus
habuimus, impia abjectione nostra perdidimus, nec à tantis Angelis saltem
benedici meruimus! Discantes ergo ex præfata scriptura nomen B. Augustini
optatum, & legationis officium, accensique frequentiâ miraculorum, quan-
tocius juxta ipsum fontem Ecclesiam condiderunt, ac in nōmine ipsius B.
Augustini consecrari fecerunt; ubi verò litteræ ipsius descriptionis inventæ
sunt, altare constituerunt; ubi illud perpetuum, ut præmonstravimus, du-
rat miraculum, quod ipsam Ecclesiam intrare aut de fonte aquam haurire nul-
la umquam potest feminarum ^c: ut nimirum sciat mundus quantum hoc ge-
nus offenderit Deum in injuria fervorum suorum.

Quædam illustris matrona cum magno cereo huc tentabat ingredi quasi
modò Sanctus suæ adularetur potentia ac muneri, & absterrentibus qui ade-
rant respondit, se in Sanctum non peccasse, sed velle se eum honorare: ut-
gétque propositum audacia. Vix ergo vetitam metam & sacrum limen at-
tingerat, cum repente ruptis intestinis & effervescentibus in terram alui secretis
corrui infelix & interiit, forasque extracta mortua credere omnes terribiliter
docebat, quod nulli crediderat. Tali repulsa ita omnes feminæ sunt eruditæ,
ut plûs aperta quàm clausa ostia abhorreant contingere. Ne tantum ibi fe-
minæ usquequaque sancti Patris gratiâ viderentur desolatæ, incolæ Divinâ
miseratione pro foribus Ecclesiæ receptaculum illis congruum ædificavere,
ubi convenire, orare, oblationes suas & vota persolvere, sacrisque mysteriis
posset succedere.

Ecce autem dum hæc & antiquâ famâ & recenti clarissimorum virorum
Andegavensium assertione essent comprobata, accidit Reverendissimum ac

^a Etiam *divo pro dio* usurpavit Horatius 2. Carm.
Ode 3. & Plinius lib. 14. cap. 21.

^b Tota huius miraculi historia, uti & inscriptio,
etiā nunc singulis annis legitur in Ecclesia prope An-
degavos S. Augustino consecrata: tamen in scrip-
tione ab incolis dictatam veri magis simile est.

^c Nostra ætate nulla feminis religio est, quominus
Ecclesiæ ingressu & fontis usu gaudeant. Quippe ista
Ecclesia nunc parochialis est, titulusque Prioratus, Be-
nedictinis Monachis quondam, modò Canonicis

Regularibus Augustinianis Abbatia Omnium Sancto-
rum apud Andegavos subiecti: quæ Abbatia Szculo
xii. itidem Prioratus erat Monasterii Vindocinensis,
circa annum 1200. à quodam Cantore Ecclesiæ An-
degavensis in Abbatiam erectus. Porro in ipsa Paro-
chiali Ecclesia S. Augustini, incolis *Saint Oursin*, visitur
adhuc fons hic memoratus, parietis Ecclesiæ ad Au-
strum posito inclusus, cujus aquæ sanitatis causâ ab
infirmis frequentantur: ut noster Alexander *Fons*
netean litteris nos monuit.

prudētissimū Andegavorū Pontificē * ad desideratissimū patrōnū Augustinū venire, & quasi tam antiquū suā patriæ hospitē magnā eum devotiōne revīsere. Is etiā sup̄ascrip̄ta miracula non modō à Fratribus audire, verū ultīd̄ referre attentus erat; eodēque modo quō scripta sūt, fixa stipulatione velut ex lectione exponēbat. Addidit etiā novū miraculū velut hesternū in sui declaratum præsentiā, cum tali scilicet tantī Patris favore & gratiā. O vos, inquit, felices quibus æterna beati Augustini contigit, præsentiā! nec nos adeō sumus infelices, quibus perpetuō beata ipsius remansit memoria. Nostri quidē patria ante vos illum agnovit, & prius Andegavia quā Angliā signipotentē vidit. At nos fateor in majoribus nostris abjecimus præsentiē, sed supernis signis territi satisfactiōe persecuti sumus abeuntem. Quem cū jam non meruissēmus nec manu nec visu contingere, cœpimus eum conditā in ipsius honore Ecclesiā retinere. Quid audientiam vestram à miraculo ibi declarato verborū ambage morer? Crescente plebis devotiōne erga tantū parentē, suis supplicibus semper exaudibilem, semper præsabilem, cœpēre illam ipsius reconciliatricē Ecclesiā præcelsius restaurare, ejusque patrociniā sibi artius amicare. Hanc itaque ego mense Maio, die scilicet depositionis tantī Patris, magnis utriusque sexus votis in ipsius, ejus prius erat, dedicavi memoriā confluentē multitudinē plebium innumera. Eminēbant in circuitu condensæ agrorū segetes jam messi proximantes, jam in spicas & aristas adolēcentes. Populus ut fluvius undique irruens non attendebat annonā nec cuiuscumque foret messiōem. Conculcabatur & conterebatur velut in area labor hominū & boum, confundebatur spes satiorū & frugū. Iam verō non tam flagellata & contrita videbatur stipula frugifera, quā scopata & nudata area. Quid ergo? valedixerunt omnes illius anni opibus, valedixerunt & Augustino, aliās quā ibi sperantes in ipsius largitiōibus: sed tandem desperatis in rebus mirabilior virtus Augustini meritis non fallentibus. Tanta quippe segetū copiā eodem mense ad messē emicuit in tota illa vastatiōe, ut nulla terrarū illius provinciæ huic se posse æquare vel ubertate frugū, vel altitudine. His mirabilibus populi attoniti tantis B. Augustinū præconiis gaudent efferre, ut credant & prædicent eum quicquid velit à Domino ubivis gentium posse impetrare, & quicquid fideliter petitur posse præstare. Hæc memoratus Episcopus totā patriā teste propalans, gratificis auditoribus dignā certitudinem dabat omnibus, quā sanctē credenda sūt antiqua signa in tam novellis declarationibus.

Iam post Latium, post Italiā, post Gallias, post tot montana, campestris, nemorosa, fluviosāque terrarū & Gentium discrimina, tandem Deifer, pa-
cifer, salutifer Augustinus cum beato contubernio felici cursu applicuit Britanniam, ad mansionem scilicet & quietem perpetuā divinitus sibi præordinatā. Via Iustorū recta facta est, & iter Sanctorū præparatum, & deduxit eos Dominus Deus noster via mirabili ad certum locum.

Habet Regia Cantia insulam prægrandem & celeberrimā Tanetum * cap-
pacem amplitudinē sexcentarū familiarū. Ianuā & sinum pandit transmarinis frequentis, tellus uberrima & opulenta, atque Camera Cantia accommoda. Fluvius *Vantsum* * tribus stadiis latus hanc à continēti terra discriminans fecit insulam. Is utrumque caput in mare protendens, duobus tantū ostiis transvadatur. Hæc ergo Insula Christum in Sanctis suis primā suscipite, felix tellus sua fecunditate, sed felicissima tot Deiferorū advenarū, immo tot civium supernorū hospitio. Hinc interim novus Pater Angliæ cum sancto collegio à marina salugine refovetur.

Regnabat tunc Anglis Rex ÆTHELBERTUS Anglorū Regum tertius, sed

* Gotselinus in Vita S. Augustini compendiosius à se scripta hunc Episcopum vocat GOTSFRIDUM, aliis GAUFRIDUM Seniore, an Juniore qui alteri

anno M. xciv. succedit, incertum: quamquam de Seniore hic locus interpretandus videtur.

Ann. Chr.
DC. VII.
Maii xxxv.

XIV.
Augustinus
appellat in
Britanniam

XV.
In Taneto
excipitur
* Tanet
* nunc
Stanza

XVI.
A Rege
conveniens

Ann. Chr.
D.C. VII.
Maii 3371.

Ex Bedæ.
a

b

Ex Bedæ

XVII.
Augustini
ad Regem
oratio.

Ioh. 3. 16.

futurus jam Christicola primus. Hic supernæ electionis providentiâ præ ceteris antecessoribus, aliis etiam Regibus præficens, Imperium usque ad Humbram vastissimum fluvium porrexerat, qui scilicet meridianas ac Boreales Anglorum gentes interludio determinat. Huic regaliter præfidenti in Metropoli Cantuariæ Legatus Domini Augustinus per Legatos & quos ab affinibus transmarinis B. Gregorii hortatu assumpserat interpretes mandat se sui suæque Gentis amore & gratiâ à Roma venisse, & nuntium sibi optimum atque omni acceptatione dignissimum afferre, qui suscipientibus sempiterna gaudia & infinita cum sempiterno Deo cælestis Regni sæcula, fide protestetur indubitantissima. Talia Rex placido animo percipiens, præcepit eos in ipsa qua recepti sunt insula residere, eisque exhiberi quæ vitæ usus postularet, quousque pertractaret quomodo ipsos disponderet. Iam enim ubique coruscans Christianitas illi innotuerat, maxime quia Regia conjunx illi erat ex Francis Regibus Christianissima BERTA nuncupata: quam eo sacramento à parentibus obtinuerat, quatenus Christianam Religionem semper intemeratam sibi cum suis comitibus servare permetteret. Sanctissimus enim Præsul LETARDUS^b datus est comes & custos Reginæ fidelissimus, qui eam piis monitis & exemplis inter damnosos paganitatis usus jugiter in Christi cultu corroboraret. Hæc ergo Regem quamvis avitis adhuc tenebris oberrantem fecere Christicolis clementiorem; & quasi jam ipsâ mediâ sui corporis parte Christum coleret, viam Christi bajulis patefecit, donec & ipse intraret. Veniens itaque Rex ad insulam die opportuno, & residens cum Optimatum cœtu sub dio, ad suam audientiam accersit Augustinum cum suo conventiculo. Fallebat enim adhuc Regem augurationis error velut nocturnum Nicodemum verentem, ne si in aliquod tectum sibi supervenirent, siquid incantationis aut maleficii scirent, convictum eum seducerent. Sed quantum lux à tenebris, distabat talis mens ab innocentibus ac rectis. Attollebant potius vexilla Dominica, quibus exterminarent præstigia dæmoniaca. Venere ergo non erubescences, sed eminenter afferentes triumphatoris mundi crucem argenteam, & imaginem Domini Salvatoris formosè atque aurosè in tabula depictam. Canebant simul letanias, quibus caderent adversaria Dei moenia Hiericho; orantes contrito corde pro sua ipsorumque quos Deo acquirere venerant perpetua salute.

Residentibus eis jussu Regio Augustinus primum ore intonat Evangelico;
„ Ad tuam, ô Rex, totiusque hujus Regni perpetuam pacem huc ingressi,
„ optimum nuntium sempiternæ lætitiæ, ut pridem mandavimus, afferimus
„ tibi: si susceperis, hinc & in æterno Regno æternaliter beatificaberis. Iam
„ enim mundi Conditor & idem Redemptor humano generi Regnum cæ-
„ lorum aperuit, & de terrenis cælestes indigenas fecit. Sic enim Deus dilexit
„ mundum ut filium suum unigenitum, sicut ipse Unigenitus testatur, pro mundo
„ daret, ut omnis qui credit in ipsum non pereat, sed habeat vitam æternam. Tam
„ enim infinita caritate idem Dei filius homines dilexit quos fecit, ut non so-
„ lum homo inter homines fieri, verumetiam mortem, mortem autem cru-
„ cis pro hominibus dignaretur pati. Sic namque placuit ejus ineffabili clemen-
„ tiæ, ut diabolus captivorem nostrum non in suæ Divinitatis majestate,
„ sed in nostræ carnis infirmitate elideret; & nos debitam prædam per inde-
„ bitam crucis pœnam à faucibus impiissimi tyranni erueret. Cujus incarnata
„ Divinitas innumeris virtutum claruit ostentis, omni debilitate curata, omni
„ virtute patrata: cælo, sideribus, terra, mari, inferno se omnium Deum
„ & Dominum ostendit; ventos & mare imperio sedavit, fluctus maris quasi
„ solidum campum calcavit: tandem mori ut homo pro hominibus dignatus,
„ in triduo à morte sicut Deus surrexit, & solem qui in sui Conditoris nece

^a Gregorio Magno in lib. 9. Epist. 59. ALDIBERGA, Scriptoris Anglicis BERTA Chlotharii Senioris filia.

^b Letardum Episcopum quondam Silvanctensem in Gallia Belgica miraculis clarum, tum in ceteris po-

tensem, tum in pluvia petitione velocem appellat VVillemus Malmelb. de Episc. Dorobernens. Vide Tabellam altaris S. Augustini Cantuar. To. 1. Monast. Angl. post pag. 24. etc. expressam.

VITA S. AVGVSTINI EP. CANTVAR. *ant. Gots.* 317

obtenebratus est, suo splendore clariùs illustravit. Surrexit, inquam, ut nos resuscitaret: ascendit ad cælos ut illuc nos triumphantes aggreger. Inde iudex omnium sæculorum venit, ut credentes in Regno suo damnatis incredulis perpetuò colloce. Ne ergo, ô præcellentiſſime Regnator, superstitiosos nos iudices, quod à Roma in tuos fines tuæ tuorūque salutis gratiā laboravimus devenire, & ignotis Gentibus quasi ingrata beneficia subrogare. Noveris, piſſime, magnæ caritatis neceſſitate urgente id nos intendiſſe. Deſideramus enim ſuper omnem mundi appetitum & gloriā quamplurimos in Regno Dei noſtri concives habere: & qui in ſanctorum Angelorum conſortium poſſint proſicere, ne pereant totis niſibus certamus proſpicere. Hanc quippe benevolentiam Chriſti noſtri benignitas de inextimabili dulcedine Spiritus ſui omnibus ſuæ veritatis præconibus ubique infudit, ut propriis neceſſitatibus poſtpoſitis in omnium Gentium ſalutem exardeſcant, & quaslibet nationes ut parentes & filios, ut fratres & cognatos habeant; & omnes una Dei dilectione amplexos ad infinita omnium gaudiorum ac ſollemnitatum ſæcula pertrahere ſatagant. Tales Regis noſtri ſigniferi cum innumeris miraculis facti teſtes Dei, per gladios, per ignes, per belluas, per omnia tormentorum & mortium genera mundum Salvatori ſuo invictiſſimè ſubdiderunt. Iam olim Roma, jam Græcia, jam Reges & Principes terræ, jam Inſulæ gentium Prophetiſis invitationibus attractæ cum ipſo orbe terrarum gaudent Regum Dominum adorare & illi in perpetuum ſervire, per quem & cum quo perenniter valeant regnare. Tali etiam affectu hodiernus Pater totius Chriſtianitatis GREGORIUS veſtram ſalvationem ardentiffimè ſuſciens, nec pœnarum, nec mortis timore prohiberetur ad vos venire, ſi poſſet (quod non poſteſt) tot commiſſarum animarum curam deferere. Quapropter nos in ſua vice miſit, ut viam æternæ lucis & januam vobis pandamus Regni cæleſtis: quod ſi cōtemptis idolis demoniſis per Chriſtum intrare non renuitis, certiſſima fide ſemper regnetis.

Hæc & his ſimilia ſalutifero Auguſtino diſſerente, ejus ſuffraganei, prout Dominus dedit, pleraque addidit. At Rex ab inſolito errore non facilè extricabilis, reſpondit ut æger favens quidem Medicis, ſed necdum patiens curationis. Pulchra quidem ad quandam gloriā infinita ſunt invitatoriā quæ ſuggeritis dicta & promiſſa. Sed quoniam nova habentur & hæcenus incognita, non mihi competit his animum ſubdere, & majorem ritus per totam Angliam eotenus ſervatos deferere. Attamen benevolentia veſtra, quo de longinquo (ut video) ad nos venire noſtræque ſaluti prout noſtis veriùs ac meliùs certatiſ conſulere, nos nequaquam inſeſti, ſed nec ingrati voluimus exiſtere: magis verò optamus benigna vos hospitalitate fovere & vitæ ſubſidia ſufficienter præbere. Sed & hæc permittimus vobis, ut quocumque poſteſtis in veſtram fidem & profeſſionem prædicando & hortando aſſumatis. Rex ergo tam clemens Chriſticolis in paganitate, quis dignè memoret quā profeſtuſ extiterit ſuſcepta Chriſtianitate? ſed interim fortè ejus converſio eſt dilata, ut ex difficultate beato Auguſtino creſceret corona, & ex inſperata ſalute major Eccleſiæ Dei naſceretur lætitia.

Igitur Regis benivolentiā, immò Dei providentiā in Metròpolitana civitate Doroberniæ conceditur Sanctis locus habitationis congruæ, & promiſſa ſtipendia corporalis alimonie & indulgentia prædicationis optatæ. Itaque appropinquans poſſidendæ civitati pacifer Auguſtinus cum beato Sanctorum choro, elato ex more Crucis Domini argenteæ triumphali vexillo, cum imagine vivifica ipſius ſempiterni Regis Ieſu-CHRISTI, invocat ſuppliciter ſuper eam Salvatoris ſalvatricem clementiam. Tum hanc letaniam Antiphonam dulcimodè intonat, & cum excipiente primitiva Anglorum nutrice Eccleſia, conſonā modulatione ac devotione decantat: Deprecamur te Domine in omni miſericordia tua ut auferatur furor tuus & ira tua à civitate iſta & à domo ſancta &

Ann. Chr.
D. C. VII.
Mali. 247.

XVIII.
Regis reſ.
ponſio.

Ex Bedæ.

XIX.
Doroberniæ
hospitatur
Auguſtinus.

Ex Bedæ.

Ann. Chr.
D.C. VII.
Mali XXVI.

tua, quoniam peccavimus. Bene autem addiderant, quoniam peccavimus, qui ex Christi caritate aliena peccata quasi propria venerant documentis, precibus & fletibus abluere. Hic interim non tam exterorum curam quam dispensatione Divina in pace compositi, accinguntur attentius ad fructum Regni Dei. Vivebant non modò ut exules Oceani, sed prorsus ut peregrini totius mundi: adeò nil terrenæ, nil sæcularis illecebræ appetebant, ut non tam eos terrigenas quàm cæligenas obsuipesceres. Voluptates, delicias, divitias, honores & quidquid obstatet cælos aduentibus funditus absciderant: jejunia, vigiliæ, orationes, elemosynas, cum castimonia & omni sanctimonia assiduabant. Arma Christi ad virtutem pacifica, in acies verò scelerum bellicosa robustissimè exercebant; debellantes omnem perfidiam; ad omnem injuriam prætendentes pro thorace omnem patientiam, ad pericula, ad supplicia, ad ipsam quoque mortem ferendam invictissimam constantiam, ad indigentes vulneratam clementiam, ad omnes homines & ad ipsos adversarios caritatem visceream; liberi & expediti à terrena sarcina, ut pennata animalia volabant ad æthera; immo verò dicente Apostolo, *Nostri conversatio in cælis est*, nisi quòd adhuc amore gentium salvandarum terras incolebant, jam mente in cælis habitabant.

Philipp. 3. 10.

XX.
Ecclesiam
B. Martini
accollunt.

Ante adventum autem Anglorum possederant Romani quadringentis circiter annis Britanniam, id est à tempore Gaii Cæsaris usque ad Maximum Imperatorem, qui raptâ purpurâ contra Gratianum & Valentianum Augustos euntibus bellis ipsum Oceanum Romanis præfidiis exhaustit. Residua verò Ecclesia B. Martini * olim ab ipsis Romanis Christianis condita tunc illustrabat Cantiam, quæ hætenus manet assiduus Ministris officiosa per dimidium ferè stadium distans orientalis ab authentica Christi Ecclesia. In hac beatus Præsul LETARDUS velut Apostolicorum Legatorum præcurfor aut janitor, primò divinis officiis & sacramentis Reginæ Christianæ ut fidelis paranympus cum suis Clericis obsequebatur; & ut cervus post serpentum virus intendens fitit ad fontes aquarum, ita inimicis fidei venenosis Paganorum ritibus exarsuans ad ipsam Ecclesiam tamquam ad vitæ fontem cum ipsa alumna Regina rapiebat, quo Romani magistri velut aurum argento prælucentes ibidem quæ Dei sunt agebant. Nam hos Christi peregrinos inter alienigenas solitarios in his cælestibus advenis Dei gratia visitavit; visitavit & plebem suam per ipsos credituram, ut & Regina non solum licenter Christum coleret, verumetiam per tantos eruditores fidelis infidelem conjugem salvaret. In hoc itaque Oratorio Augustinus cum suo choro quotidiana Domini ministeria celebrabat, & in psalmis, hymnis, precibus atque in voce tubæ, quibus castra diaboli interirent; noctes & dies laudes Domini attollebant. Interea tam splendida Sanctorum merita ingens signorum & mandatorum Dei commendabat gratia; nec dissimulare, nec reticere imperatoria Christi præconia poterant: illum canticis, illum prædicationum tonitruis & signorum coruscationibus magis ac magis personabant. Curabant vicissim omnes debiles & languidos, vel ad se delatos vel à se visitatos: adeò aut nullus, aut rarus in grege Augustini habebatur qui non gratiâ sanitarum polleret, ut non minùs miraculis quàm prædicationibus tenebras Gentilium illustrarent. Mulcebant stupidos hominum sensus hæc perennis lætitiæ promissa; verberabant rigidos tanta fulgura, ut Domino canitur à Psalmista: *Illuxerunt coruscationes tue orbi terræ, commota est & contremuit terra*. Clamabant trepidæ plebes: Dii de supernis sedibus descendentes conversantur inter homines. Sic & quondam Gentes admiratæ Dei Apostolos terrena transcendentem, dicebant: Isti sunt sancti Dii terræ. Nec mentiebantur suo errore Psalmista testante: *Dii fortes terræ vehementer elevati sunt*. Hætenus itaque indomita colla suave jugum Domini amabiliter subière, suscipere

Psal. 76. 19.

Psal. 46. 10.

* Illa S. Martini Ecclesia Sedes Episcopi, veriùs Ghorepiscopi fuit usque ad Lanfrancum Cantuariensem, qui mortuo Godvino aliù subrogare denegavit, quemadmodum ex To. I. Monast. Angl. pag. 16. discimus.

fecunda arva in perpetuos fructus vitæ semina. Credidēre plurimi & regenerati in Christo sunt ex alienigenis filii adoptionis Dei.

Omnibus ergo intentus summi Regis Armiger Augustinus ad ipsum maximè summum Regni caput machinam intendit salutis; ut subversa arce profanitatis, arcem fideream attollat sanctitatis, & cum Rege suo Salvatore succumbat subiectus orbis. Ipsum per Reginæ ambitus, per legatarios monitus, per opportunos accessus, per dulcia æternæ felicitatis blandimenta, per omnia virtutum exempla & ostenta, per vigilata ad Deum Ecclesiæ precamina Redemptori suo acquirere certavit, certavit & in Domino vicit, vicit & obtinuit. Ingens Elephas terræ & enormis cetus pelagi captus est triumphaliter Apostolicâ fagenâ. Captus enim æterna dulcedine, erudius irrefragabili veritate, illuminatus tam sancta & mirifica Divinæ institutionis claritate, abdicata avita Gentilitate cum mortis auctore, ultrò se mancipat auctori vitæ. Eamus, inquit, & nos ad magnum Principem Regum, ad amplissimum datorem Regnorum, non solum temporalium, verumetiam æternorum: nec pudeat nos saltem venisse postremos, quos merito pudeat sicut in Regno, sic & in fide non fuisse primos. Sequamur tandem quos decebat præcessisse, maximè cum eum Regem petamus, qui non personæ vel ordinis pensat dignitatem, sed animæ devotionem.

Talia prolocutus volebat substrata Regalitate adorare famulum Christi, per quem in Christi famulatum & adoptionem mereretur regenerari: quem salutis minister paternis visceribus excipiens, hortatur ut pristinos errores abstinentiâ, indulgentiâ, elemosynis, ac fletibus diluat, ceterisque piis operibus faciem ejus qui baptizat in Spiritu sancto præveniat. Iste indulget omnibus ut sibi indulgeatur, & humanis beneficiis ab beneficia superna præparatur. Patent carceres, laxantur vincula, liberantur captivi & cum amicis Regis epulantur pauperes & rei. Non potest nec eget exponi, quanto gaudio exultaverit in salutem Gentis hætenus anhela B. Augustini anima, quæ gratiarum Deo immolaverit libamina. Jam videt suum prosperatum desiderium, terram suam dedisse fructum suum, omnes labores & dolores ac difficultates partuum suorum perpetuum sibi peperisse gaudium, cum in ipso Rege converso totum Dominico jugo ambiret Oceanum. Illuxit ergo dies Anglis & Angelis sollempnissimus, quo Deo devotus Rex Æthelbertus profanatis idolis ac Diis patriis nasceretur Christianus. Convenit non modò Regia principum Curia & tota Cantia, verumetiam frequentissima Anglia videre præcellentissimum Regni Dominum adventiciorum servorum Christi substratum vestigiis, & quasi ultimum mancipium eorum in omnibus deservire imperiis: ut quem externa Regna armis formidarent, inermes pauperes verbo alligarent. Ornatur Ecclesia, decorantur Baptisteria, consecratur Iordanici & paradisiaci fluminis urna. Interrogatus ab Augustino fidem, an credat in Patrem & Filium & Spiritum sanctum, ceteraque quæ veritas exigit Catholica; fidelis confessor Domini, Toto corde & ore, credo, respondit ad omnia. In hac ergo Trinitatis confessione & nomine baptisatur & regeneratur Rex Angligena, factus est de veteri idololatra novus Christicola, de tetra nocte sui orbis lampas matutina. Baptisat noster Silvester nostrum Constantinum cum inclyta turba Ducum & Optimatum atque copiosa plebe credentium. Ad vocem autem Ministri Dei aperti sunt cæli, & Dominus Iesus Columbam suam, quam quondam sibi in Iordane Pater de cælis testificatus filium suum misit, huic adoptivo suo infudit. Illa descendit splendido candore, & requievit in susceptore simplici puritate quasi modò genito infante. Hinc novella Ecclesia post Dominicum primogenitum ac unigenitum Christum gaudebat psallere amplexa recentem natum: *Præ natus est nobis, filius datus est nobis.* Sic directus est Spiritus Domini in nostro David à die illo & in perpetuum, eundemque Salomonem in lucem populi sui Dei sapientia illustravit. In solo autem priore David

Ann. Chr.
D.C. VII.
Maii xxvi.

decem millia computantur : & in nostro solo Principe ampla Britannia Christo mancipatur. Cum ergo in uno peccatore correcto Salvator testetur Angelos gaudere, haud absurdè credimus ipsa superna agmina in hoc salvato capite, tunc-consono jubilo proclamasse : Gloria Domino mundi, quia factum est & Regnum Anglorum Domini nostri Iesu-Christi.

XXIII.
Res Divi-
nas miseric
promovet.

Exinde ergo Evangelicus Sanctorum alumnus & Augustini præceptoris ad-
jutor robustissimus jam non suum Regnum æstimat quod administrabat : ve-
rum ejus, cui se cum omnibus suis dederat, ipsi potius subicere ac dilatare
anhelat qui omnia mundi Regna suo nutu justissimè dispensat. Subjectos etiam
sibi Reges & populos non vi sed benivolentiâ, ut à sanctis doctoribus didice-
rat, in dulcem Christi ditionem transferre decertat. Tanta quoque erat ca-
ritas in sancto ac Deo amabili Rege, ut credentes in Redemptorem jam non clien-
tum vice pensaret, sed tamquam fratres & concives perpetuos Regni Dei ma-
gna congratulatione ac dilectione astringeret. Tum Episcopia & Monasteria
tamquam Dominica castella, quibus Dominicum Regnum teneatur, libera-
liter ac regaliter passim machinatur. In Metropoli sua Salvatoris Basilicam
Augustino suo condendam & possidendam opitulantiissimè determinat. In
ejusdem vero suburbio Monasterium Regale & Apostolicum sublimat, quod
Antistitum & Regum corpora in diem vivificæ resurrectionis custodiat. Con-
didit & Rhoffi Suffraganeam & Lundoniæ Pontificalem hierarchiam aliisque
locis opportunis Ecclesias ac Cœnobia.

XXIV.
Augustinus
consecratur
Episcopus.

* Vigiliam

Ante omnia autem jam electissimum à summo Papa Gregorio Augusti-
nam cum tota patria instat consecrari sibi Apostolum. At ille qui tan-
to peregrinationis discrimine tantorum quæsierat salutem, pro quibus
non fugeret mortem, non abnuit principalem perferre laborem. Ad Are-
latensem Archipræsulem Ætherium * ordinandus ab eo transit mare, obe-
diens scilicet electioni Apostolicæ & petitioni Ecclesiasticæ, immo verò
assumptioni Dominicæ. Præveniant etiam eum Gregorianæ epistolæ, sem-
per pro eo & pro amatis Anglis vigilantissimæ. Hic igitur primitivus An-
glia Patriarcha consecratur, & cum Apostolicis insigniis in sempiternam be-
nedictionem suæ hereditati regreditur, ac paratæ sedis Doroberniæ inthro-
nizatur.

XXV.
Gregorium
de Britan-
niæ conver-
sione cer-
tum facit.

Tum verò inter omnes docendarum gentium sollicitudines scelus deputa-
bat ignaviæ, si beati Gregorii animæ sancto desiderio suspensæ, tanta gaudia
Dominici lucri tardaret nuntiare. Mittitur ergo Romam sacratissimus LAU-
RENTIUS tunc Presbyter, deinde B. Augustini successor eximius, & PE-
TRUS dignus Monasteriali prælatione Monachus, qui Augustinenfi Monaste-
rio post Abbas præluxit primus, ut etiam hic mutuæ congratulationis nuntius
graviter in plurimos excreceret fructus. Augustinus, qui in multa lætabatur
messe, anxie queritur de operariorum paucitate. Ad hoc de diversis quæstio-
nibus consulit divinum Magistrum, unde reformet labantem Ecclesiam &
rudem populum.

XXVI.
Gregorius
totas latio-
niæ gestiens
ad Augusti-
num orna-
menta plu-
rima remit-
tit.

At vir Sanctorum desideriorum Gregorius ubi Regem Britannia consecra-
tum Christo didicit cum suo orbe, ad populos turmatim confluentes bapti-
santum manus deficere, secundis arvis cultores tantum ac semina rarefcere,
publicam famem audiendi verbum Domini multis doctoribus egere : quanto
gaudio altissimum benedixerit, quantâ flagrantia mentis & vocis ut hæc in-
crementa latitiæ perpetuò roborarentur, imprecatus sit, quis dignè retulerit ?
„ Te, inquit, Domine auctorem salutis omnium, te mirabilem & gloriosum
„ in Sanctis tuis & in cunctis tuis miserationibus ut fragiles laudatores per
„ omnia magnificamus. Ecce enim per humilem legatum tuum Augustinum
„ quondam tumidus jam substratus Sanctorum pedibus servit Oceanus, &
„ barbarâ lingua Britannia jam in suis laudibus hebræum Alleluia cœpit re-
„ sonare. Suscipe fator beneficiorum fructus gratiæ sempiternæ quam in ipsius

uberrimo plantasti pectore, fuscipe advenam & pupillum tuum cum loquen-
 ribus fratribus suis, cum quibus relicta domo, patria, cognatione, abnegato
 seipso, assumpta cruce secutus est te; potens es & ipsum multiplicare in gen-
 tem magnam post antiquum auditorem tuum Patriarcham. Omnes autem
 difficultates & angustias Sanctorum tuum, Domine, semper est in infinitum
 lucrum transferre gaudiorum. Hos affectus paternæ caritatis sanctissimus
 Papa Deo aromatizans addit orare Dominum messis ut consilium suum diri-
 gat, quos idoneos operarios in messem suam mittit. Igitur aspirante supernâ
 providentiâ destinantur cum prænominatis Legatis LAURENTIO & PETRO
 eximii virtutum viri MELLITUS, IUSTUS, PAULINUS RUFINIANUS, cum qua-
 tuor Evangeliciorum præcones. Hos comitatur non rudis turba Evangelicorum
 Ministrorum & cooperantium, qui terribili acie diripiant castra dæmonum.
 Quidquid enim visum est opportunum in cultu & ministerio Ecclesiæ, in vasis
 sacris, in paramentis altarium, in ornamentis Ecclesiarum, in Sacerdotalibus
 induviis, in pretiosis sanctorum Apostolorum & Martyrum Reliquiis, in co-
 dicibus plurimis, in qualibet rerum Divinarum elegantia, prorsus agcessit præ-
 claris gerulis litteralis Gregorii vigilantia. Ad hoc præmissarum quæstionum
 ac interrogationum lucidè exposita misit responsa, quæ hic aut dilata aut præ-
 termissa, plenè reperiens in Beda: super hæc omnia additur hæc Apostolica præ-
 rogativa epistola.

Reverentissimo & sanctissimo Fratri AUGUSTINO Cœpiscopo GREGORIUS
 fervus fervorum Dei. Cum certum sit pro omnipotente Deo laborantibus
 ineffabilia æterni Regni præmia reservari, nobis tamen eis necesse est hono-
 rum beneficia tribuere, ut in spiritualis operis studio ex remuneratione ve-
 lint * multipliciùs insudare. Et quia nova Anglorum Ecclesia ad omnipoten-
 tis Dei gratiam eodem Domino largiente & te laborante perducta est; usum
 tibi Pallii in ea ad sola Missarum sollempnia agenda concedimus, itaut per
 loca singula duodecim Episcopos ordines, qui tuæ subiaceant ditioni: qua-
 tenus Londoniensis civitatis * Episcopus semper in posterum à Synodo pro-
 pria debeat consecrari, atque honoris Pallium ab hac sancta & Apostolica,
 cui Deo auctore deservio, Sede percipiat. Ad Eboracam verò civitatem te
 volumus Episcopum mittere, quem ipse indicaveris ordinari: ita dumtaxat
 ut si eadem civitas cum finitimis locis verbum Dei receperit, ipse quoque
 duodecim Episcopos ordinet, & Metropolitani perfruatur honore; quia ei
 quoque, si vita comes fuerit, Pallium tribuere Domino favente disponimus.
 Quem tamen tuæ Fraternitatis volumus dispositioni subiacere. Post obitum
 verò tuum ita Episcopis, quos ordinaverit præsit, ut Londoniensis Episcopi
 nullo modo subiaceat ditioni. Sit verò inter Londoniæ & Eboracæ civi-
 tatis Episcopos impofterum honoris ista distinctio, ut ipse prior habeatur qui
 priùs fuerit ordinatus. Communi autem consilio & concordî actione quæque
 sunt pro Christi zelo agenda disponant unanimiter, rectè sentiant, & ea quæ
 senserint non sibi met discrepando perficiant. Tua verò fraternitas non solum
 eos Episcopos quos ordinaverit, neque hos tantummodò qui per Eboracæ
 Episcopum fuerint ordinari, sed etiam omnes Britannicæ Sacerdotes habeat
 Deo & Domino nostro IESU-CHRISTO auctore subiectos: quatenus ex lingua
 & vita tuæ Sanctitatis & rectè credendi & benè vivendi formam percipiant,
 atque officium suum fide ac moribus exequentes, ad cælestia, cum Dominus
 voluerit, regna pertingant. Deus te incolumem custodiat, Reverentissime
 Frater: Data die decima Kalendarum Iuliarum imperante Domino nostro

^a Ex hoc loco apparet verum esse quod VVillelmus
 Malmesbur. in lib. de Dorobernensi Episc. adnotavit
 his verbis: Pallium & Privilegium Archiepiscopatus
 idem Gregorius Augustinus ad Londoniensem concessit, ut
 in primolibro Gestorum Regaliū per Kenulfi ostendi-
 mus epistolam: quia scilicet ad id tempus aliterius ob-
 scura urbis notitia Romanos non attigisset. Verumtamen

quia primus Doctor sedulitate Regis, hospitii & ci-
 vium caritate captus, Cantuariæ incolatum vivens
 throno annis xv. (al. xvi.) & mortuus tumulo fuit,
 omnis id in posterum honor translatus. Kenulfi Regis
 Epistolam VVillelmus refert in lib. i. de Regib. Angl.
 cap. 4.

316 VITA S. AVGVSTINI EP. CANTVAR. *auct. Gorf.*

Ann. Chr. „ Mauritio Tiberio piissimo Augusto anno nono decimo, post Consulatum
DC. VII. „ ejusdem Domini anno octavodecimo, Indictione quarta *.
Maii xxvi. „
** id est anno* „ Iam onustum Apostolicis opibus Dominicum contubernium longius excessse-
Chr. DC. I. rat, nec animus nec manus Gregorii euntes prosequi cessat, quia caritas infi-
XXVII. nita finire nescit obsequia. Iterum de Augustino suo, iterum de suis Anglis
Mellito unicas curas renovat; unde & hanc epistolam præmemorato venerabili Mel-
etiam. lito destinat. Dilectissimo filio MELLITO Abbati, GREGORIUS servus servo-
Regist. lib. 9. „ rum Dei. Post discessionem * congregationis nostræ, quæ tecum est, valdè
Epist. 71. „ sumus suspensi redditi, quia nihil de prosperitate vestri itineris audisse nos
** al. disces-* „ contigit. Cum ergo Deus omnipotens vos ad Reverentissimum virum fra-
sum „ trem nostrum Augustinum Episcopum perduxerit, dicite ei quid diu me-
„ cum de causa Anglorum cogitans tractavi, videlicet quia fana idolorum
„ destitui in eadem gente minimè debeant, sed ipsa quæ in eis sunt idola de-
„ struantur, aqua benedicta in eisdem fanis aspergatur, altaria construantur,
„ Reliquiæ componantur. Quia si fana eadem benè constructa sunt, necesse
„ est ut à cultu dæmonum in obsequia viri Dei debeant commutari: ut dum
„ gens ipsa eadem fana sua non videt destitui, de corde errorem deponat, &
„ Deum verum cognoscens & adorans ad loca quæ consuevit familiarius con-
„ currat. Et quia boves solent in sacrificio dæmonum multos occidere, debet
„ etiam eis de re hac aliqua sollemnitas immutari; ut die dedicationis vel Na-
„ talicii sanctorum Martyrum, quorum illic Reliquiæ ponuntur, tabernacula
„ sibi circa easdem Ecclesias, quæ ex fanis commutata sunt, de ramis arbo-
„ rum faciant, & religiosi convivii sollemnitatem celebrent. Nec diabolo jam
„ animalia immolent, sed ad laudem Dei in esum suum animalia occidant,
„ & Donatori omnium de satietate sua gratias referant; ut dum eis aliqua
„ exterius gaudia reservantur, ad interiora gaudia consentire facilius valeant.
„ Nam duris mentibus simul omnia abscindere impossibile esse non dubium
„ est. Quia & is qui summum locum ascendere nititur, gradibus vel passibus
„ non autem saltibus elevatur. Sic Israëlítico populo in Ægypto Dominus se
„ quidem innotuit: sed tamen eis sacrificiorum usum, quem diabolo solebat
„ exhibere, in cultu proprio reservavit, ut eis in suo sacrificio animalia immo-
„ lare præciperet; quatenus cor mutantes aliud de sacrificio amitterent, aliud
„ retinerent; ut etsi ipsa essent animalia quæ offerre consueverant, vero ta-
„ men Deo hæc & non idolis immolantes, jam sacrificia ipsa non essent. Hæc
„ igitur dilectionem tuam prædicto Fratri necesse est dicere, ut ipse in præ-
„ senti illic positus pendat qualiter omnia debeat dispensare. Deus te in-
„ columem custodiat dilectissime Fili. Data die quintodecimo Kalendarum *
** al. Italia-* „ Augustarum imperante Domino nostro Mauritio Tiberio piissimo Augusto
sum „ anno nono decimo, post Consulatum ejusdem Domini anno octavodecimo,
** anno Chr.* „ Indictione quarta *.
DC. I. „ Tunc etiam auditis tot tamque assiduis B. Augustini miraculis, sicut gau-
XXVIII. dens in laudem Dei exclamitat, ita timens humanæ imbecillitati ne insolef-
Augustinū cat, hac illum epistola attemperat.
litteris mo- „ Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Quia
net ne mira- „ granum frumenti cadens in terra mortuum est, ne solum regnaret in celo
culis intui- „ cūjus morte vivimus, cūjus infirmitate roboramur, cūjus passione à passione
mesceat. „ eximimur, cūjus amore in Britannia fratres quærimus quos ignorabamus,
Regist. lib. 9. „ cūjus munere quos nescientes quærebat inveniimus. Quis autem nar-
Epist. 58. „ rare sufficiat quanta hîc lætitia in omnium corde Fidelium fuerit exorta,
„ quod gens Anglorum operante omnipotentis gratiâ & tuâ fraternitate la-
„ borante expulsis errorum tenebris tantæ Fidei luce perfusa est; quod mente
„ integerrima jam calcitridola, quibus prius vesano timore subiacebat; quod
„ omnipotenti Deo puro corde subternitur; quod à pravi operis lapsibus
„ sanctæ prædicationis regulâ ligatur; quod præceptis Divinis animo subiacet

& intellectu sublevarur; quòd usque ad terram se in oratione humiliat, ne mente jaceat in terra. Cujus hoc opus est nisi ejus quiait: *Pater meus usque modò operatur & ego operor?* qui ut mundum ostenderet non sapientià hominum sed sua se virtute convertere, prædicatores suos quos in mundum misit, sine litteris elegit hæc etiam modò faciens, quia in Anglorum gente fortia dignatus est per infirmos operari. Sed est in isto dono cælesti, Frater carissime, quod cum magno gaudio vehementissimè debeat formidari. Scio enim quòd omnipotens Deus per dilectionem tuam in gente, quam eligi voluit, magna miracula ostendit: undeneceffe est, ut de eodem dono cælesti & timendo gaudeas, & gaudento pertimescas. Gaudeas videlicet, quia Anglorum animæ per exteriora miracula ad interiorem gratiam pertrahuntur: pertimescas verò, ne inter signa quæ fiunt, infirmus animus in sui præsumptionem se levet: & unde foris in honore extollitur, inde per inanem gloriam intus cadat. Meminisse etenim debemus, quòd discipuli cum gaudio à prædicatione redeuntes, cum cælesti Magistro dicerent: *Domine, in tuo nomine etiam demonia nobis subiecta sunt*, protinus audierunt: *Nolite gaudere super hoc, sed potius gaudere quia nomina vestra scripta sunt in celo.* In privata etenim & temporali lætitia mentem posuerant, qui de miraculis gaudebant: sed de privata ad communem, de temporalis ad æternam lætitiā revocantur, quibus dicitur: *In hoc gaudete quia nomina vestra scripta sunt in celo.* Non enim Electi omnes miracula faciunt, sed tamen eorum nomina in celo tenentur adscripta. Veritatis etenim discipulis esse gaudium non debet nisi de eo bono quod commune cum omnibus habent, & in quo finem lætitiæ non habent. Restat itaque, Frater carissime, ut inter ea, quæ operante Deo exterius facis, semper te interiorius subtiliter judices ac subtiliter intelligas, & temetipsum quis sis, & quanta in eadem gente sit gratia, pro cuius conversione etiam faciendorum signorum dona percepisti. Et si quando te Creatori nostro, seu per linguam seu per opera reminisceris deliquisse, semper hæc ad memoriam revoces, ut surgentem cordis gloriam memoria reatūs premat; & quid quid defaciendis signis acceperis vel accepisti, hæc non tibi sed illis depones donata, pro quorum tibi salute collata sunt. Occurrit autem menti ista cogitanti, quid de uno Dei famulo actum sit etiam egregiè electo. Certè dum Moyses Dei populum ex Ægypto educeret, mira (sicut tua fraternitas novit) signa in Ægypto operatus est. In Sina monte quadraginta diebus ac noctibus jejunans Legis tabulas accepit; inter coruscos & tonitrua pertimescente omni populo omnipotentis Dei servitio solus familiari etiam colloquutione conjunctus est. Rubrum mare aperuit, in itinere ducem habuit nubes columnam, esurienti populo manna de cælo deposuit, carnes desiderantibus usque ad satietatem nimiam in cremo per miraculum ministravit. Sed cum jam sitis tempore ad petram ventum fuisset, diffusus est, seque de eadem aquam educere posse dubitavit, quam jubente Domino largis utique fluentis aperuit. Quanta autem post hæc per triginta & octo annos in deserto fecerit, quis enumerare, quis investigare sufficiat? Quoties res dubia animum pulsasset, recurrens ad tabernaculum secretò Dominum requirebat, atque de ea protinus Deo loquente docebatur. Iratum Dominum populo placabat suæ precis interventione; surgentes in superbia atque in discordia diffidentes dehiscens terræ hiatus absorbebat, victoriis premebat hostes, signa monstrabat civibus. Sed cum jam ad repromissionis terram fuisset ventum, vocatus in montem est, & quam culpam ante triginta & octo annos (ut dixi) fecerat, audivit quia de educenda aqua dubitavit, & propter hoc quia terram repromissionis intrare non posset agnovit. Qua in re considerandum nobis est, quàm timendum sit omnipotentis Dei judicium, qui per illum famulum tot signa faciebat, cuius culpam tam longo tempore adhuc servabat in cogitatione. Si igitur, Frater carissime, & illum agnoscimus

Ann. Chr.
Dc. vii.
Mali xxvi.
Ioh. 3. 17.

Luc. 10. 17.

- Ann. Chit. „ post signa pro culpa mortuum, quem ab omnipotente novimus præcipuè
D.C. VII. „ electum; quanto nos debemus metu contremiscere, quinec dum adhuc no-
Maii xxvi. „ vimus si electi sumus? De reproborum verò miraculis quid dicere debeo,
Math. 7. „ cum tua benè Fraternitas noverit quod in Evangelio Veritas dicit: *Multi*
„ *venient in die illa dicentes mihi, Domine in tuo nomine prophetavimus, & in tuo*
„ *nomine demonia ejecimus & in tuo nomine virtutes multas fecimus; sed dico illis,*
„ *nescio qui estis, recedite à me omnes operarii iniquitatis.* Valdè ergo premendus
„ est animus inter signa & miracula, ne fortasse in iis gloriam propriam quæ-
„ rat, & privato suæ exaltationis gaudio exultet. Per signa enim animarum
„ lucra quærenda sunt, & illius gloria, cujus virtute ipsa eadem signa gerun-
Iohan. 13. 5. „ tur. Unum verò signum Dominus nobis ostendit, de quo & vehementer
„ gaudere & electionis in nobis gloriam possumus agnoscere dicens: *In hoc*
„ *scietur quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.* Quod signum
Psal. 85. 17. „ Prophetæ requirebat cum diceret: *Fac mecum, Domine, signum in bono, ut*
„ *videant qui me oderunt & confundantur.* Hæc autem dico, quia auditoris mei
„ animum in humilitate sternere cupio. Sed ipsa humilitas tua habeat fiduciam
„ suam. Nam peccator ego certissima spe teneo, quia per omnipotentis Crea-
„ toris ac Redemptoris nostri Dei Domini IESU-CHRISTI gratiam jam peccata
„ tua dimissa sunt. Et idcirco electus es, ut per te dimittantur aliena: nec ha-
„ bebis luctum de quolibet reatu impostero, qui de multorum conversione
„ gaudium conaris facere in cælo. Idem verò Conditor & Redemptor noster,
Luc. 15. 7. „ cum de pœnitentia hominis loqueretur ait: *Ita dico vobis majus gaudium erit*
„ *in cælo super uno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonaginta novem iustis,*
„ *quibus non opus erit pœnitentia.* Et si de uno pœnitente grande sit gaudium in
„ cælo, quale gaudium credimus factum de tanto populo à suo errore con-
„ verso, qui ad fidem veniens, mala quæ egit pœnitendo, damnavit? In
„ hoc itaque cæli & Angelorum gaudio repetamus ipsas quas præmisimus vo-
„ ces Angelorum: dicamus igitur, dicamus omnes: Gloria in excelsis Deo
„ & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.
- XXIX. Regis quoque ÆTHELBERTI almæ fidei idem Papa congaudens hoc or-
Gregorius „ dine cum piis xeniis scripsit. Propter hoc omnipotens Deus bonos quosque
oriani Regi „ ad populorum regimina perducit; ut per eos omnibus quibus prælati fue-
scribit. „ rint, dona suæ pietatis impendat. Quod in Anglorum gente factum co-
Registr. lib. 9. „ gnovimus, cui vestra Gloria idcirco est præposita, ut per bona quæ vobis
Epist. 60. „ concessa sunt, etiam subiectæ vobis genti superna beneficia præstarentur.
„ Et ideo, Glorioso Fili, eam quam accepisti divinitus gratiam sollicita men-
„ te custodi, Christianam fidem in populis tibi subditiis extendere festina,
„ zelum rectitudinis tuæ in eorum conversione multiplica, idolorum cultus
* al. ex. „ insequere, sanorum ædificia everte: subditorum mores in * magna vitæ
„ munditia exhortando, terrendo, blandiendo, corrigendo & bonis ope-
* al. boni „ ribus * exempla monstrando ædifica; ut illum retributorem invenias in
operis „ cælo, cujus nomen atque cognitionem dilataveris in terra. Ipse enim vestræ
„ Gloriæ nomen etiam posteris gloriosius reddet, cujus vos honorem quæ-
„ ritis & servatis in gentibus. Sic etenim Constantinus quondam piissimus
„ Imperator Romanam Rempublicam à perversis idolorum cultibus revo-
„ cans, omnipotenti Deo Domino nostro IESU-CHRISTO secum sub-
„ didit, seque cum subiectis populis tota ad eum mente convertit. Unde
„ factum est ut antiquorum principum nomen suis vir ille laudibus vinceret,
„ & tanto in opinione præcessores suos, quanto & in bono opere superaret.
„ Et nunc itaque vestra Gloria cognitionem unius Dei Patris & Filii & Spi-
„ ritus-sancti Regibus ac populis sibi met subiectis festinet infundere, ut & an-
„ tiquos gentis suæ Reges laudibus ac meritis transeat, & quanto in subiectis
„ suis etiam aliena peccata deterferit, tanto etiam de peccatis propriis ante
„ omnipotentis Dei terribile examen securior fiat. Reverentissimus autem

frater noster Augustinus * in Monasterii Regula edoctus, sacrae Scripturae scientiam repletus, bonis auctore Deo operibus praeditus, quaque vos admonet libenter audite, devotè peragite, studiosè in memoria reservate: Quia si vos cum in eo quod pro omnipotenti Deo loquitur auditis, idem omnipotens Deus hunc pro vobis orantem celerius exaudit; si autem (quod absit) verba ejus postponitis, quomodo eum omnipotens Deus poterit audire pro vobis, quem vos negligitis audire pro Deo? Tota igitur mente cum eo vos in fervore fidei stringite, atque animum illius virtute quam vobis divinitas tribuit adjuvate, ut Regni sui vos ipse faciat esse participes, cuius vos fidem in Regno vestro recipi facitis & custodiri. Præterea scire vestram gloriam volumus, quia sicut in Scriptura sacra ex verbis Domini omnipotentis agnoscimus, praesentis mundi jam terminus juxta est, & Sanctorum regnum venturum est, quod nullo umquam poterit fine terminari. Appropinquante autem eodem mundi termino multa imminet quae antea non fuerunt; tot videlicet immutationes aeris, terrorisque de caelo, & contra ordinem temporum tempestates, bella, fames pestilentiae, terræmotus per loca. Quae tamen non omnia nostris diebus ventura sunt, sed post nostros dies subsequuntur. Vos itaque si qua ex his evenire in terra vestra cognoscitis, nullo modo vestrum animum perturbetis: quia idcirco haec signa de fine saeculi praemittuntur, ut de animabus nostris debeamus esse solliciti, de mortis hora suspecti, & venturo Iudici in bonis actibus inveniamur esse parati. Hac nunc, Glorioso Fili, paucis locutus sum, ut cum Christiana fides in regno vestro excreverit, nostra quoque apud vos locutio latior excreseat: & tanto amplius loqui libeat, quanto se in mente nostra gaudia de gentis vestrae perfecta conversione multiplicant. Parva autem xenia transmissi quae vobis parva non erunt, cum à vobis ex B. Petri Apostoli fuerint benedictione suscepta. Omnipotens itaque Deus in vobis gratiam suam, quam coepit, perficiat, atque vitam vestram & hic per multorum annorum curricula extendat, & post longa tempora in caelestis patriae congregatione suscipiat. Incolumem Excellentiam vestram gratia superna custodiat Domine fili. Data die decima Kalendarum Iuliarum, imperante Domino nostro Mauricio Tiberio piissimo Augusto anno nonodecimo, post Consulatus ejusdem Domini anno octavodecimo, Indictione quarta *.

Venerabilem nihilominus Reginam BERTAM, ipse praecellentissimus illustrator Ecclesiarum gratificè laudat hac epistolari serie tam pro Regis conversione, quam propria erga beatum Augustinum suosque consortes procurazione, hortaturque hac famosa merita attentius augere. Qui post terrenam potestatem caelestis Regni gloriam cupit acquirere, ad faciendum lucrum Creatori suo debet enixius laborare, ut ad ea quae desiderat operationis suae gradibus possit ascendere, sicut vos fecisse gaudemus. Remeantes igitur dilectissimus filius noster Laurentius Presbyter & Petrus Monachus, qualis erga Reverentissimum fratrem & Coepiscopum nostrum Augustinum Gloria vestra extiterit, quantaque illi solatia vel qualem caritatem impenderit, retulerunt; & omnipotentem Deum benediximus qui conversionem gentis Anglorum mercedi vestrae dignatus est propitius reservare. Nam sicut per recordandae memoriae Helenam matrem piissimi Constantini Imperatoris ad Christianam fidem corda Romanorum accendit, ita & per Gloriam vestram studium in Anglorum gente ejus misericordiam confidimus operari. Et quidem jamdudum gloriosi Filii nostri conjugis vestri animos prudentiae vestrae bono, sicut revera Christianè debuistis inflectere, ut pro Regni & animae suae salute fidem quam colitis sequeretur, quatenus & de eo & per eum de totius gentis conversione digna vobis in caelestibus gaudiis retributio nasceretur. Nam postquam, sicut diximus, & recta fide Gloria vestra munita, & litteris docta est, hoc vobis nec tardum nec debuit esse difficile. Et quoniam Deo volente aptum

Ann. Ch.
Dc. vii.
Maii xxvi.
* al. Epist.
copus.

* Ann. Chr.
Dc. I.
XXX.
Reginae
idem.
Ibid. Epist.
(9).

Ann. Chr.
DC VII.
Maii xxvi.

» nunc tempus est , agite ut Divinâ gratiâ cooperante cum augmento possitis
» quod neglectum est reparare. Itaque mentem gloriosi conjugis vestri in di-
» lectionem Christianæ fidei adhortatione assidua roborate , vestra illi sollici-
» tudo augmentum in Deo amoris infundat , atque ita animos ejus etiam pro
» subjectæ sibi gentis plenissima conversione succendat , ut & magnum omni-
» potenti Deo devotionis vestræ studio sacrificium offeratis , & ea quæ de vobis
» narrata sunt , & crescant , & vera esse modis omnibus approbentur. Quia bona
» vestra non solum jam apud Romanos qui pro vita vestra fortius oraverunt , sed
» etiam per diversa loca & usque ad Constantinopolim ad Serenissimum Prin-
» cipem pervenerunt. Unde ut sicut nobis de Christianitatis vestræ solatiis læ-
» titia facta est , ita quoque de perfecta operatione vestra Angelis fiat gaudium
» in cælis : sic vos in adjutorium supradicti Reverentissimi Fratris & Coëpiscopi
» nostri & servorum Dei quos illuc misimus in conversione gentis vestræ de-
» votè ac totis viribus exhibete , ut & hic feliciter cum glorioso Filio nostro
» conjugæ vestro regnetis , & post longa annorum tempora futuræ quoque gau-
» dia vitæ , quæ finem habere nesciunt , capiat. Oramus autem omnipoten-
» tem Deum , ut Gloriæ vestræ cor & ad operanda quæ diximus gratiæ suæ
» igne succendat , & æternæ mercedis fructum vobis de placita sibi operatione
» concedat.

XXXI.
Omnes ex
his litteris
proficiunt.

Hos mellissimos florigeri Gregorii favos , hæc Apostolicæ & Romanæ alla-
stationis nutrimenta , quàm pia aviditate desideriosa Augustini flagrantia hau-
ferit , pauper sensus nec capere nec expedire sufficit. In hac divina paternarum
litterarum armatura jamdudum emeritus agonista Deum se oblectabat , in hoc
limpidissimo speculo ante oculos elegantissimi Regis sui decorem & ornatus
suos consulebat , in hac statera quid vergeret , quid superaret de pretio suo librabat.
Cui cùm sancta conscientia tot virtutum præconiis responderet , omnia ad
emolumentum gratiarum reponebat in sinum largitoris bonorum : nec vereba-
tur ne suo triumpho obrueretur , qui non sibi sed Auctori suo innitebatur. Non
labem timebat , quem timor Domini sanctus possederat , quem supra firmam
petram fundatum nec gloria nec ignominia flecebat , qui non in se sed in Do-
mino stabat : nec Petrum præsumptione labilem sed fide stabilem , Paulumque
in infirmitatibus gloriantem ob Christi virtutem æmulabatur ad claritatem in-
terminabilem. Postremò quid jactare deberet qui omnem typum jactantiæ
eliserat , qui egestatem & vilitatem pro gloria appetebat , cujus architecturæ
fundamenta tanta humilitatis altitudine sunt depressa ac molibus suis solidata :
ut dum turris ejus auro mundo & omni lapide pretioso constructa in cælum as-
surgeret , omnium tempestatum ictus immota & illæsa rideret.

Rex quoque ÆTHELBERTUS tantum Apostolicis summi Gregorii resultabat
exhortationibus , quantum se novit gratiarum debitorem in Christo redem-
ptus , quòd de æterna perditione filius adoptionis Dei esset effectus. Quem nisi
quia Regia potentia dilatandi Regni Christi summo opere habebatur necessarius ,
credimus servire quàm imperare maluisse Monasticis institutionibus , atque
coronæ Regni coronam præponere Petri. Verùm quod tunc non permittebatur
fieri officio , apparet nunc fuisse animo.

Sed & BERTÆ Christianissimæ Reginæ non est postponenda devotio , quam
tantus Papa similiter dignam censuit præmissæ epistolæ favore & apologetico.
Nam erat janua luci pervia , per quam splendidus Domini paranymphus Au-
gustinus verum Solem Christum Regii animi infudit penetralibus.

XXXII.
Augustinus
de Britonum
conversione
agit.

Cùm ergo hic Dei amicus claviger esset fidissimus cordis Regii (ejus sci-
licet Regis , cujus cor in manu Domini) diffusa caritate & dilatata mente ex-
tendens affectum in omnium salutem , egit apud ipsum obedientissimum Prin-
cipem , ut Pontificem Britonum ab Ecclesiastica regula exorbitantium ad suum
convenirent colloquium. Nam ab his hæc patria ante Anglos Britannis est
antiquitus appellata , quæ & ab olim Christo erat initiata. Anno quippe Incar-
nati verbi

nati Verbi centesimo quinquagesimo sexto, Marco Antonio Vero ab Augusto
 quartodecimo cum fratre Aurelio Commodo regnante, Rex horum Britto- Ann. Chr.
D. C. VII.
Maii xxv7.
 num Lucius sanctum Eleutherium tunc temporis Papam per epistolam sup-
 pliciter expetiit & grateranter obtinuit, quatenus fideles doctores destinaret,
 qui se ac gentem suam in Christo regenerarent. Nec defecere Britanni à
 suscepta pietatis integritate usque in tempestatem persecutionis Diocletiani &
 Maximiani, qua plures sunt passione coronati. Sed & deinceps in fide Domi-
 nica perseveravere, adeò ut nec hæresi cederent Pelagiana, sed per accer-
 sitos Episcopos Gallorum convictos, perfidos & hostes profligarent à se. Ve-
 runtamen luxu tandem & arrogantia corrupti, dum vitiis malunt subijci quàm
 jugo Domini, gladio Gentilium deleti in paucis reliquiis pænè à tota patria
 propulsi, in silvestria & sterilia loca sunt coartati. His ergo Apostolicus Lega-
 tus Domini Augustinus cupiens mederi, Anglosque & ipsos unam gentem
 unumque corpus efficere Christi, convocatis Illustrioribus gentibus *, cœpit * l. gentis
 insistere omni suadela paternæ dulcedinis, omnibus visceribus caritatis, qua-
 tenus omnem Christo adversariam disensionem abdicantes, Deum pacis ad-
 mitterent, & unà secum Deo filios adoptionis sibi que coheredes cælestis Regni
 acquirerent. Instabat etiam obnixis precibus & monitis, ut Dominicum Pas-
 cha communi totius orbis usu & concordia suo tempore celebrarent, relicto
 scilicet errore quo à quartadecima luna usque ad vicesimam hæc festa usurpa-
 bant, quo ambitu octoginta quatuor anni calculantur. Præterea in multis aliis
 ab Ecclesiastica regula deviantes respicere postulantur. At Britanni quò mi-
 tius petuntur, eò ferocius renituntur: & cum suas observationes omnibus
 aliis præstantiores esse grassentur *, nullà rationis modestiâ flectuntur. Au- Brittones
repugnans.
* f. causen-
tur
 torisabant suas ceremonias non solum à sancto Eleuthero Papa primo insti-
 tutore suo ab ipsa pænè infantia Ecclesiæ dicatas, verum à sanctis Patribus
 suis Dei amicis & Apostolorum sequacibus hætenus observatas, quas non
 deberent mutare propter novos dogmatistas. Quid ad hæc eruditissimi Au-
 gustini prudentia responderit, mens perspicax non pertinax colligat. Sancti
 Patres vestri si hæc Apostolica scita, quæ ferimus, jam omni mundo sus- Augustinus
illis respon-
det.
 cepta sanctiora esse comprobassent, ultrò obedissent, & ignorantias suas at-
 que irregulares observantias correxissent: alioquin non sancti sed sanctitatis
 rebelles apparerent. Et quidem Apostoli Domini in primordio fidei hoc
 unum opus ubique exercebant, ut omnes gentes in Salvatorem mundi cre-
 dere, & æternam vitam in ipso sperare docerent. Sic non mortalibus armis,
 sed in omni patientia & signorum ac sanctorum operum indiciis omnem
 mundum Christi subjecere vestigiis. Interea non poterant Lunares cyclos
 publicè tradere, ne cælestia promissa terrenis sollicitationibus offuscarent,
 & evacuata Cruce Christi inaniter cucurrissent. Pauci aut rari tunc de Pascha
 disputabant, maximè cum totius mundi rabies omnem animam Christo cre-
 dentem puniret. At ubi subjugatis Christo Regibus & Tyrannis Ecclesia re-
 gnare cœpit, tunc publicè Conciliis habitis de Pascha & de ceteris Ecclesia-
 sticis Sacramentis decreta Apostolica quærebantur; & quæ antea neglecta
 erant vel diversis in locis diversis modis agebantur, quidquid ad unius fidei
 integritatem poscebatur, unius Ecclesiæ incude informabatur. Huic et-
 go regulari Christianitatis communicet unitati, quisquis à Christo non vult
 abscedi. His omnibus Britanni repugnare magis quàm acquiescere certant.
 Vix unquam crediderim præconem Dei Augustinum à quoquam Paganorum
 majori fatigatum verborum ambage: adeò nihil sævius est domestico hoste
 vel civili irrationabilitate. Nam hoc est ad bestias pugnare vel intestina bella
 ferre.

Sed assecla Domini post Christum & Apostolos doctus vincere patientiâ,
 omnia studet experiri, ut vel divino cedant examini, qui Dominicæ resistunt
 legationi. A Deo, inquit, pacis & veritatis, qui habitare facit unanimes XXXIII.
Miracula
res venti-
laur,

Ann. Chr.
D. C. VII.
Mal. XXVI.

in domo, doceri postulemus evidētis signi indicio, quorum sanctior sit sententia, quæ in hac controversia tenenda sit linea. Quærite in aliquo agro vel debili veritatis experientiam, qui coram admissus probet in nomine Domini curatoris sui assertionem veram. Hanc propositionem omnibus approbantibus & ipsis rebellibus licet invitis, venit ad manum quidam ex Anglis, cujus oculis extincta erant gaudia lucis. Credo Dei nutu inventus est Angligena, ne Brittonibus (si de suis esset) extuberarent supercilia. Horum ergo Sacerdotibus primitus ingeritur cæcus curandus, ut his deficientibus verus testis veritatis & verus claretur medicus. Omni itaque temeritate confusa Augustinus humilis flectit genua, orans suum compertissimum Auditorem & illustrissimum mundi Illuminatorem ut cæco reddat lumina, quod in fide & spiritali gratia multorum illuminentur pectora. Tunc homini signo Crucis imposito cum hoc fidei verbo, In hoc signo ostendat Dominus rerum cujus dogma sit verum, cæcus referatis palpebris illuminatur, & post longam noctem sereno die infunditur. Ab omni populo laus Domino acclamatur & fidus testis Dei ac verax veri dogmatis assertor Augustinus celebratur. Ipsi etiam Brittones tanta luce obruti favent modò, & vera esse attestantur ejus prædicamenta tanto signo declarata: sed se non posse sine suorum Majorum consultu & assensu patrias leges abjicere. Hinc petitæ & datæ induciæ, dum Synodus iteraretur, & pluribus convenientibus quid sequendum esset tractaretur. Hæc acta memorantur in loco ubi usque hodie linguâ Anglorum *Augustineac*, id est Robur Augustini in confinio Wictiorum & Occidentalium Saxonum appellatur, ubi contigua est maxima Brittonum provincia.

Brittones
inducias ad
aliam Syno-
dum petunt.

XXXIV.

a
Eremitam
celebrem
consultant.

Ex Beda

Math. II.
29.

Semper ergo Brittonum Pontifices cum pluribus eruditissimis viris maxime de nobilissimo ipsorum Monasterio, quod *Bancornaburke* a Anglicè appellatur, cui tunc Abbas DINOOT præerat, ad consilium ituri quemdam anachoriticâ vitâ apud ipsos insignem virum sanctum ac prudentem adeuntes & rei ordinem exponentes consulunt, an Augustini doctrinam sectando patrias observationes abdicarent. Quibus ille, Dei, inquit, famulum si cognovistis, sectamini. Nos verò, aiunt, unde cognoscemus? Tum ille, Audite, inquit, & discite à Domino præcipiente: *Tollite jugum meum super vos, & discite à me quia mitis sum & humilis corde*. Ex miti ergo & humili corde cognoscibile vobis erit Augustinum jugum Domini ferre & ferentibus condescendere. Si verò ferociam vel contumaciam prætenderit, quomodo eum Dei hominem vel de Deo esse constabit? Illis autem hujus intelligentiæ exemplum poscentibus: Sinite, ait, illum primitus Synodum intrare, si vobis supervenientibus assurrexerit ut Dei famulo reverenter obaudite; si verò resistendo vos socio honore, cum sitis numerosiores, excipere contempserit, & ipse vobis contempnibilis sit.

XXXV.

Augustini
doctrinam
cur penitus
rejecerint.

His ad interitum suum armis præcincti dum coram adveniunt, Augustinum in Episcopali sella residentem nec sibi prorsus assurgentem offendunt. Tum verò ira, indignatio, despectus, repudium, lites, contentiones inhorruere, nec barbarus furor mitigari poterat ulla Patris mansuetudine: nec solùm patiebantur hunc audire, verum etiam omnia ejus prædicamenta refutare conati

a Hoc Monasterium in VVallia Angliæ provincia situm, distinguendum censet Menardus noster in Concord. Regul. pag. 337. à Cœnobio Benchorensi, quod S. Bernardus in Vita S. Malachie cap. 6. in Hibernia statuere videtur. Id constat ex Iohanne Speedo, qui in Theatri Britannicæ lib. 2. cap. 13. num. 9. ita de Benchorensi VVallie Monasterio agit. In Australi hujus Comitatus (Eliensis) parte à reliquis avulsa, locus est in quibusdam MSS. Antonini exemplaribus Bovium dictus, quem nos hodie Banchor, sive Bangor appellamus: urbs primò, post celebris memoria, ac primum quod legimus totius Orbis Monasterium, ex quo, ut inquit Beda, tantus fuit Monachorum nu-

merus, ut cum in septem portiones unâ cum præpositis sibi rectoribus divisum est, nullæ harum minus quam trecentos homines haberet. Quamquam multis ante sæculis omnino conciderit, ut vix jam facies vel urbis intermortuæ vel Monasterii remaneat: duarumque tantum portarum nomina restant, quæ mille passus disjuncta sunt, quas Deva fluvius nunc interfuit. De Banchor verò Hiberniæ, in lib. 4. cap. 5. num. 10. Celebre, inquit, ad Sinum Knoc-Fergus Monasterium ejusdem institutionis, nominis, & Ordinis, cujus antiqua fuerat illa in Angliâ Abbatia prope Celtiam, quæ dicebatur Banchor. Sinus Knoc-Fergus in VVallia Hiberniæ provincia situm est.

funt & refellere. Quos vir Domini omnibus modis adhuc certans lucrari, de multis quibus adversabantur Ecclesiæ universali, tria proposuit observanda ut cetera tolerari possent contraria: videlicet ut Pascha suo tempore sicut omnes Ecclesiæ celebrarent; ut Baptismi Sacramenta Ecclesiastico ordine peragerent; & Anglis unâ secum Evangelizando fratres & concives regni Dei acquirerent. Adversarii verò omnia abjiciunt, nec solum se ejus mandatis vel precibus obtemperare nolle, sed nec Episcopum cum habere velle assentunt. Qui enim, aiebant, advenientibus nobis designatus est assurgere; quanto magis nos opprimeret si subdamur ditioni suæ? Liqueat ergo quàm miti & humili corde jugum Christi tulerit ille Domini fidelis & prudens vicarius qui assidebat, & quàm dura cervice ac tumido corde se jugo Domini rebel- lare prodiderint qui astabant. Nec verò in sessione vel assurrectione, sed in mansuetudine ac dilectione fraterna cognoscitur homo Dei, cùm & sedens clementissimus & stans sævissimus possit reperiri. Præterea indecens haberetur sanctioni Ecclesiasticæ, ut tam feros & erroneos inflaret assurgendo, quos potius corrigeret increpando. Tandem verò Dominicus armiger super incorrigibiles vibrans gladium Domini, hanc sententiam promulgat spiritu & ore prophetali: Si, inquit, non acquiescitur monenti, credite interinanti: quia quos repudiatis habere pacificos fratres, habebitis sævissimos hostes. Et quibus invidetis societatem Regni Dei, ab hac vita & Regno ipsis debellantibus eritis auferendi. Sic rebelles veritati, veriloquum vatem tandem sunt experti.

Postremo namque tempore assumpto jam ad Dominum Augustino*, Armipotens Anglorum Rex ÆTHELFRIÐUS cum ingenti copia civitatem Legionum invadit quæ ab Anglia Lega Astra, à Brittonibus autem rectius *Carlizion** nuncupatur. Convenerat ibi grandis coetus Britannorum & Sacerdotum & Monachorum ad orandum contra Regis impetum. De Monasterio autem Bancor tantus erat numerus, ut in septem turmas distinctus, in nulla portione minus trecentis hominibus haberetur, qui omnes labore manuum victitabant: quorum summa ultra duo millia censebatur. Hi omnes orationum & triduanæ jejunii armis contra hostem militabant. Quos intueri loco compositos ubi Rex vidit & causam perpendit; Proh! inquit, contra nos isti inermi dextra, sed armata oratione pugnant, atque in nos Deum suum omni pugnâ acerbius exagitant. Hanc perniciosiorem aciem primùm miles disjice & ad internecionem dele. His defensor erat cui nomen BROITHMAILUS, qui hoste irruente fugiens relictos inermes quos defensoraret, gladius exposuit. Ex oratoribus mille ducenti cæsi, quinquaginta tantum fugâ erepti referuntur: tum ceteras perfidæ militiæ copias iusta victoris delevit immanitas. Sic ergo perversi scenserunt in poena sua Augustinum longè post triumphata sidera fuisse veridicum, cujus adhuc in corpore positi contempserant vaticinium: quod scilicet debellarentur ab Anglis hostibus, cum quibus in Christo pacem nollent fratribus.

Ubi ergo ille veritatis vates hæc mala implacabilibus prædixit Brittonibus, ad Eboracam civitatem ut omnium sollicitus est profectus. Totum iter ejus hoc satagebat, quod mansio ut ubique viam rectam & plebem perfectam pararet Domino. Ibat semper pedes absque vehiculo, patiens laborum ut verus affecta sanctorum Apostolorum. Nihil secum tulerat in hac mundi yia, de

* Idem asserit Beda in lib. 2. Hist. cap. 2. Sicque completum est, inquit, presagium S. Pontificis Augustini, quamvis ipso jam multo antè tempore ad caelestia Regna sublato. &c. Quæ verba etsi prætermisit Aluredus in versione Saxonica; (unde ansam detrahendi Augustino quasi superstiti & cædis auctori Novatores arripunt) Bedæ tamen genuina esse, nec purgandi Augustini gratiâ à quoquam supposita testantur Latina exemplaria omnia, in quibus versus adductus legitur. Annus stragis Banchoresis incertus est, quamvis

ex certa Bedæ auctoritate longè post S. Augustini obitum (de quo infra ad cap. 51.) acciderit. Verum fac Augustinum internecioni Banchoresis superfuisse: antandem quia cladem istam Divino afflatus Spiritu prædixit, in crimen patræ stragis adducendus est? Næ malè hoc pacto meruerint de Iudæis Prophetæ, qui non nisi gladium & ignem sæpius intentabant. Lege si lubet Richardum Smithcum in lib. 1. Florum Hist. Anglic. cap. 6. & seqq.

Ann. Chr. D. C. VII. Maii xxvi.

Tria ab ipsis petit Augustinus.

Illis abnegantibus excidium prædicit.

XXXV. Britones ab Ethelberto delentur.

* modò Chester, Westchefer.

Ex Bedæ.

XXXVI. Augustinus Eboracæ adiens curat paralyticum.

Ann. Chr.
DC. VII.
Maii XXVI.

cupiditate mundana liber & expeditus per mandatorum Dei semitas currebat ad cælestia, trahens secum sequacia agmina. Vallabant æthereum Ducem auxiliaria sanctorum Fratrum collegia cum credentium turba: & quò longius procedebat, eò ampliori frequentia, ut ignis vires acquirit eundo, crescebat. Quis enim non anhelanter concurreret ad tam pia consortia, nihil de mundo præter hominum etiam persequentium salutem desiderantia, ad tam certa cælestium gaudiorum promissa? quibus fidem dabant & sanctæ conversationis exempla, & Divina signorum gratia, & unanimitas pro veritate mori parata.

Igitur circa fines Eboracas juxta iter quo seminiverbius Domini tendebat, homo toto corpore paralyticus & ipsorum oculorum lumine destitutus ac mendicus accubabat. Qui ad strepitum prætereuntis populi viæ auctorem percunctando edoctus, crebris in Sanctum fertur clamoribus: Sancte, inquit, Augustine, famosæ pietatis tuæ largitate huic homini rerum & salutis indigo succurre. Ad hæc clementissimus Pater memor Domini cæcum in Evangelio curantis, ad languidum accessit, & voce Dominici Clavigeri Petri, quem ut patrimonium institutorem tota devotione æmulabatur, dixit: *Argentum & aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do; surge sanus in nomine Domini* IESU CHRISTI. Vix elocutus erat, & infirmus qui se hæctenus movere non poterat tantâ verbi potentia curatus exsiliit, simulque resiliens oculorum palpebris clarum diem hausit, credensque gratificè in quem Augustinus docuit Salvatorem, cum pleno corporis vigore felicior animæ suscepit salutem.

Act. 3. 6.

XXXVII.
In Natali
Domini
10000. ho-
minum bap-
tizat.

Sic præco Domini & in processione & in Eboracensi civitate & ubicumque devenit, quod doctrina intonabat, multiplicibus signorum coruscationibus confirmabat: gaudensque successu sicut qui lætantur in messe, & sicut exultant victores captâ prædâ, copiosos populos Christo undique acquirebat, adeò scilicet ut in illa Natalis Domini die omnium cælorum concentibus celebratâ, plusquam decem millia Anglorum absque parvulorum ac mulierum infinito numero in fluvio, qui *Sirarios* Anglicè dicitur, renascerentur sacri Baptismatis lavacro velut uno Ecclesiæ partu & utero. Qui ad imperium Divini præcepti tamquam ad vocem Angeli de cælo clamantis, omnes pariter bini & bini minacem fluminis profunditatem acsi solidum campum ingrediuntur, ibique in vera fide & confessione summæ Trinitatis invicem alter ab altero aquâ duce Apostolico benedicente baptisantur. O quanta sollemnitas! quantum gaudium, quàm jocundum spectaculum civium cælestium ac terrestrium! cùm capacissimi alvei sinus tantæ multitudini non sufficere videretur, tótque turmarum & agminum generatio quasi una proles unius parentis alvo effunderetur, tanta progenies in cælum de profundo gurgitis nasceretur! Quantis natorum luminibus tunc omnium nascentium dies & gloria illuxit nativitas Christi! quantâ lætitiâ omnes Angeli Dei, qui gaudent super uno pœnitente, tunc exultabant super tanto divinæ messis germine, canentes in nato Salvatore: *Gloria Deo in altissimis & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.*

Luc. 1.

XXXVIII.
In flumine
nullus sub-
mergitur,
omnes cu-
rantur.

Cum quibus omnibus, id est supernis civibus adeò beatissimus Papa Gregorius congratulabatur in Spiritu-sancto, ut de tam præclaro fidelium numero sancto Dei amico pariter congratulatur epistolam mitteret Alexandrino Patriarchæ EULOGIO. Hoc etiam gaudium præclaro exaggeratur miraculo, quòd in tanta irruentium barbarum pressura, in tam diverso sexus & ætatum atque infirmorum discrimine, cùm omnes per illud intransvadabile profundum transirent, nullus omnino periit, nullus se artatum vel læsum planxit: sed omnes renatos in Christo & ut greges tonfarum ascendentes de lavacro manus Domini in ulteriorem ripam transmisit, ut omnes unum haberent & Christi & proprium in Christo natale. Parùm dixi, nullum ibi læsum; omnes ægroti sicut animarum ita & corporum molestias in aqua deposuere, & cum salute utriusque hominis & populus Israël de rubro mari vel de medio Iordanis cum cælesti tripudio candidati exercitus processere. Stat hæctenus in eodem loco

Ecclesia in hujus præclari Baptiste Augustini honore & nomine condita ac de-
dicata, quæ tantæ salutis frequentes turbas curando celeberrima præstat in-
dicia. Sed & de supradicta Papæ Gregorii ad Eulogium epistola hæc subijcimus
fidei gratiâ.

Gratias omnipotenti Domino agimus, quia impletum in vobis videmus
esse quod scriptum est: *Vbi plurime segetes, ibi manifesta fortitudo boum.* Si
enim bos fortis aratrum linguæ in terra cordis audientium non traxisset,
tanta fidelium seges minimè surrexisset. Quoniam verò in bonis quæ agitis
scio quòd aliis congaudetis, vestræ vobis gratiæ vicem reddo, & non dissi-
milia nuntio. Quia dum gens Anglorum in mundi angulo posita in cultu
lignorum ac lapidum perfida nunc usque remaneret; ex vestræ mihi orationis
adjutorio placuit, ut ad eam Monasterii mei Monachum religiosum ac Deo
dignum Augustinum in prædicatione transmittere auctore Deo debuissim.
Qui data à me licentiâ à Germaniarum Episcopis Episcopus factus cum eo-
rum quoque solatiis ad prædictam gentem in fine mundi perductus est. Et
jam nunc de ejus salute & opere ad nos scripta pervenerunt, quia tantis mi-
raculis vel ipse vel ii qui cum eo transmissi sunt, in eadem gente coruscant,
ut Apostolorum virtutes in signis quæ exhibent imitari videantur. In sollem-
nitate autem Dominicæ Nativitatis, quæ hac primâ Indictione * transacta
est, plusquam decem millia Angli ab eodem nuntiata sunt Fratre & Coepi-
scopo nostro baptisati. Quod idcirco narravi, ut cognoscatis quid in Alexan-
drino populo loquendo, & quid in mundi finibus agitis orando. Vestræ enim
orationes sunt in eo loco ubi non estis: quorum operationes sanctæ monstren-
tur in eo loco ubi estis.

De his etiam quæ Francorum Episcopis scripsit idem Papa mellissimus, hæc
paucæ excipimus. Sicut ignis aura flante fit grandior, ita bonæ mentis studia
commendatione proficiunt. Quia igitur Redemptoris nostri gratiâ cooperante,
tanta de Anglorum gente Christianæ fidei gratiam multitudo convertitur, ut
Reverentissimus frater & Coepiscopus noster Augustinus eos qui secum sunt
ad hoc opus exequendum per diversa loca asserat non posse sufficere, aliquan-
tos ad eum Monachos cum dilectissimis & communibus filiis LAURENTIO
Presbytero & MELLITO Abbate prævidimus transmittendos. Et ideo Fra-
ternitas vestra eis caritatem quam decet exhibeat.

Quæ etiam Regi Francorum LOTHARIO de Sanctorum susceptione, quæ
Reginæ BRUNICILDÆ de ipsorum ubique notis miraculis gratificis scriptis
fuggerit, quàm dulce esset retexere & avida manu tot margaritas & favos
legere? Sed optemperandum est vel desideriosè vel fastidiosè audienti, cum
pleraque reperiantur in Registro ipsius beatissimi Papæ Gregorii.

Igitur, ut superius iter repetamus, tandem Evangelus Domini Augusti-
nus egrediens ab Eboraco cum sanctorum sociorum & assiduorum virtutum co-
mitatu, obviam excepit quemdam leprosum, ulcerosa ac purulenta foeditate
deformatum. Inclamitat miser miserabilibus questibus ultroneæ salutis bajulum
Augustinum. Quid dixi, inclamitat, cui pestifer morbus vocem ademerat, cui sibi-
lus pro loquela, cui taratara pro clamore erat. Non indignit indice curator beni-
volus, non multa præce opus habuit miserator compatiensissimus. Angustiam lan-
guidi sentiebat quam videbat, & ut ærumnoso salutem operaretur, caritas Christi
urgebat. Quid celerem largitatem sermonum ambage moremur? Accessit sup-
plex morbidus, ei que prodigus benedictionis Pontifex benedixit, sicque
Christi præsentiam animatus dixit; In Domini Salvatoris nomine mundare ab
omni lepræ tuæ illuvie. Dixit & continuo omnis calamitas putidi humoris ut
nubes aufugit, cutisque munda absorptâ prorsus immunditiâ totum hominem
vestivit. Non tam citò mundatus est Naaman Syrus, quem antea septies

* Id est Galliarum, Nam antiqui Scriptorum, uti in Galliis consistentes, quod ex Germania orti es-
Procopius passim, Germanos appellabant Francos sent.

Ant. Chf.
no. VII.
Mali xxvi.
Ecclesia in
loco posita

XXXIX.
Prov. 14. 4.
Gregorius
ca de recum
Eulogio
gratularur.
Regist. lib. 7.
Epist. 30.

* scil. anno
Chr. 1.
xcviii.

Item cum
Franc. Epif-
copis.
Regist. lib. 9.
Epist. 32.

XL.
Augustinus
leprosum
curat.

Ann. Chr.
D. C. VII.
Maſſ. xxvi.

Matth. 1. 41.

lavari in Iordane jufferat curator Helifæus. Verùm Augustinus in verbo ejus qui dixit in Evangelio, *Mundare*, velocitate prævaluit. O beatam & locupletem in Christo Apostolici prædicatoris pauperiem, omnibus terræ opibus ditio- rem! O theſaurum opulentiffimum! ubi non aurum avidis mortalibus, verùm incomparabilis auro gratuita animarum & corporum effunditur ſalus! An Cræſi vel Darii infinitis opibus ſospitas mercari poſſet languentibus? At- tollitur ergo de tanto ſigno admirantis populi clamor in cælum, & undique con- curritur ad Baptiſmum vivificum.

XLII.
Injuria San-
ctis viris
illata vin-
dicantur.

Sic operatus Dominicus negotiator in itinere in Occidentalem ab Aequi- lonaſi plaga divertit, non tam viatoris quàm venatoris aut aucupis morem ge-rens, non tam feſtinans ad propria quàm expetens Dominica lucra; illic ten- dens retia, qua proveniret Divina captura. Cùmque Provinciam, quæ *Dor- ſete* appellatur, attigiffet; & ubique ut Angelus Domini reciperetur, ſi- mulque auditorum fide quos paſceret paſceretur: incidit in quamdam villam velut in tartaream Plutonis ſedem. Ibi plebs impia tenebris ſuis excæcata, & Divinam lucem exoſa non ſolùm audire nequibat vivifica documenta, verùm tota ludibriorum & opprobriorum tempeſtate in Sanctos Dei debacchata, lon- gè proturbat eos ab omni poſſeſſione ſua, nec manu peperciffe creditur effre- nis audacia. At Dei nuntius juxta Dominicum præceptum & Apoſtolorum exemplum, excuſſo etiam pulvere pedum in eos, dignam ſuis meritis ſenten- tiam, non maledicentis voto, qui omnium ſalutem optabat, ſed Divino ju- dicio & Helix typo atrocibus injecit: quatenus Sanctorum contemptores tam in ipſis quàm in omnibus poſteris ſuis debita pœna redargueret, qui vitæ man- data repuliſſent. Fama eſt illos effulminandos prominentes marinorum piſcium caudas Sanctis appendiſſe; & illis quidem gloriam ſempiternam peperiſſe, in ſe verò ignominiam perennem retorſiſſe, ut hoc dedecus degeneranti generi, non innocenti & generoſæ imputeretur patriæ.

XLIII.
Alia inju-
riantium
pœna bap-
tiſmate
dibitur.
Iſa. 28. 15.

Ierem. 1.

Hic etiam Divinæ correptionis argumentum conſequenter ſubneſtendum videtur, quod in alia incredulorum gente ea tempeſtate ſalutiſer Auguſtinus operatus recitatur. Ille quoque populus inveterata profanitate dæmonibus in- corporatus tenebrarum amicos lucis exoſus qui in infidelitate ſua diceret Deo: *Recede à nobis, ſcientiam viarum tuarum nolumus, pactum cum morte fecimus;* Angelicum Doctorem Angelica converſatione & ſignorum fulminibus doctri- nam veram probantem non ſolùm repudiabant: verum etiam aut gladiis exci- dere, aut ignibus vitæ latores vivos exurere ardebant. Quidquid benignus prædicator credentibus pollicebatur, illi expuebant; quidquid prophetico ty- po comminabatur, illi ſubſannabant. Quid in tam deſperabilibus tunc faciat illa Deo amabilis omnium ſalutem parturiens anima, quæ ſe etiam pro tali- bus dare vellet in caritate perpétua? Et quid tantæ fidei impoſſibile & tam forti dilectioni erit invincibile? Itaque conſugiens ad inexhauſtam Chriſti cle- mentiam, orat ut illam ollam mundialis petulantix ac diabolicæ culturæ qua- lem Propheta vidit, à facie Aquilonis feruentem in virga ferrea tamquam vas figuli conterat, aut illam maſſam ſua fornace in melius excoquat, & perdi- tione dignos correptione redimat. Protinus inuſitato ſupplicio corripitur uni- verſa illa conſpiratio perversorum, ut ſola vexatio auditui det intellectum. Ardent omnes igni inviſibili, non ſicut quartanis febribus aut aliis morborum incendiis æſtuentes: ſed, mirum dictu & miſerabile viſu! exuſta cute & cru- deſcentibus carnibus ſanguinolenta veſtigia & femora exeſa oſtendebantur. In tota verò illa furioſa plebe ut nemo erat qui reſpiſceret, ſic nemo erat qui evaderet. Ætas & ſexus, ſenes & lactantes, parentes & liberi, unâ omnes panè ſententiâ pleſtebantur: ubique clamor, gemitus & ululatus cruciatuum jactabatur.

Tunc demum redeuntes prævaricatores ad cor, intellexerunt quid illis cæ- leſtia promiſſa contemnentibus propheticus Auguſtinus ſit comminatus. Qui

simul conglobati ad illum quem spreverant concurrunt, ad illum quem repulerant refugiant, ejus vestigiis cujus preces & monita riserant, luctuosi succumbunt; lavacrum salutare quod expugnaverant efflagitant; mutatoque ardore poenali in ardorem fidei, omnes implorant se in Christo renasci. Hæc mutatio dexteræ Excelsi, nec possunt jam esse increduli Augustino promittenti, quia in Baptismo regenerarentur mentis & corporis saluti. Fit ergo ingens sollemnitas caligenis & terrigenis, ubi tot millia renatorum junguntur civibus supernis. Utque hoc tripudium deterfa nube dolorum serenius effulgeat, ille putidas carnes devorans pestifer ignis omnibus aquis inextinguibilis, omnibus artibus immedicabilis, solo Baptismate Augustino interveniente in universis ibi baptisatis extinguitur. Ab illa quoque die hæc pestis, quæ in aliis terris nonnumquam grassatur, Augustino patrocinate à tota hac patria exterminatur. Poterant tunc illi Dei liberti gratificè clamare: Nisi Dominus nos liberasset per Augustinum aut Augustinus per Dominum, quasi Sodomam vel Gomorra fuissetis, aut Heliæ ignibus cum quinquagenariis hostibus meritò perissemus.

Ab hoc ergo similis furie justæque correptionis diverticulo ut superiorem viam peragenda repetamus, sanctissimi Dei veredarii Augustinus ejusque focia supramemoratis injuriatoribus suis quinque milliariis per loca solitaria in terra deserta & inaquosa egressi, gravi siti & æstu sub divo confedere defessi. Spes moribundis una salutis in Deo & Augustini sui meritis. Ille non tam pro se quam pro Fratribus æstuans, ad beneficium Dominum suum in omni petitione semper expertum fecit cum omnibus orationis confugium. Oranti itaque Dominus Iesus compatiens Martyri suo (Martyrem enim & sine passione facit animus paratus martyrio: hujusque martyrium erat inter infecutores patiens & benigna conversatio) ineffabili clementia hic se ostendere est dignatus, sicque cum familiari allocutione est consolatus: Confortare, mi bone serve & fidelis, & viriliter age: quia tecum sum Dominus Deus tuus in omni tua effectione, & aures meæ ad preces tuas, quatenus semper pro quibuscumque petieris obtineas. Tibi enim janua patet æternæ vitæ, ubi mecum gaudebis sine fine. Tanta Dominicæ visionis & allocutionis charismata totâ præcordiorum B. Augustinus exhibens flagrantia, oblitus corporeæ sitis, magis ac magis sitiebat gustatam dulcedinem, suisque lacrymis gratanter occurrentem uberioribus fletibus prosequabatur abeuntem.

Adorans verò ibidem sentiensque illi loco ubi steterunt pedes Domini superna beneficia redundare, nec illam terram pati ariditatem, in qua apparuit Fons vitæ; illico itineris baculum ibidem affixit. Nec mora, purissimus fons velut ictâ venâ exsiliit, qui omnes ubertim refecit, & tam miraculo quam salute exhilaravit, atque exinde usque in perpetuum in amnes & rivulos derivatus, hæc loca habitabilia ac populosissima fecit. Ipse verò divinus Pater tam beatæ contemplationis compos ad æternam tantæ gratiæ memoriam locum à cernendo Deum *Cernel* appellavit. Quod nomen ex Latino Hebræoque confectum (nam ut prima syllaba à cernendo visum, ita sequens *hel* Deum sonat) indelebiter sibi inolevit. Ad hoc etiam Ecclesia in nomine Domini salvatoris, quod se ibidem revelare dignatus est, construitur & consecratur: ac deinde Monasterium * jam olim in honore B. Petri Apostoli ædificiis & rerum opulentia sublimatum, conspicuo impræsentiarum cœtu pollet Monachorum. Fons autem ille sacer Augustini administratoris nomine celebratur, non solum potantibus præbens aquæ usum, sed etiam diversorum morborum credentibus remedium: unde nuper gesti miraculi hîc damus indicium, quod ibi ac per ipsam provinciam latè habetur celeberrimum.

Est Cerneliensi Abbati eruditissimo Presbyter Parrochianus, qui populo

* De Cerneliensi Monasterio ad VVilhelmum Malburnens. fol. 142. verso, & Monast. Anglic. To. 8. mæsb. in lib. 2. de gestis Pontif. ubi de Episc. Schireburnens. pag. 253.

Ann. Chr.
D. C. VI. 16.
Mail xxvi.

XLIII.
Augustinus
Dei allocu-
tione hono-
ratur.

XLIV.
Fons
obtinuit.

Ecclesia
inibi cum
Monasterio
construita.

*

XLV.

Ann. Chr.
D.C. VII.
Maii xxvi.

Parochus in
extremis
habitu
Monasticū
sumit & ad
prædictum
fontem sa-
natur.

Divina officia in ipso Monasterio agere est solitus. Hunc languor ad extremum perductum Monachicum poscere compulsi habitum. Appositum est ejus capiti sacrae professionis indumentum, qui tunc demum ad hoc confugeret, cum mors instaret; hoc est, tunc Dei armaturam ariperet, cum hostis invaderet. Nox erat, & fessum ægrum somnus captabat. Astat trepido benignus Augustinus ipso habitu & virga Pontificali conspicuus. Nec verò diu remedia talia denegat, qui fortè ad huc sæculari animo degebat, invitans illam ad bravii cumulum, qui gratis & ingratis administrat solem suum, & aversos sæpe revocat beneficio magis quàm supplicio. Refovet anxium pius consolator tali alloquio: Surge, ait, & ad fontem sancti Augustini accede, ibique quinquagesimum Psalmum trino repetitu concine, & invocatione auxilii ipsius Augustini tertio in eodem fonte corpus tuum ablue: ita optatà vitâ & sanitate potiere. Ne quæ verò præpediaris ambiguitate, ipsum scias tibi adesse & hæc suadere per quem debeas revalescere. Inter ista moribundus erigitur, raptòque baculo mirantibus cunctis egreditur. Videbatur tunc vigilibus suis illum imminentis leti præfugio ita oberrare. Malunt tamen subsequi, & quò tendat observare quàm prohibere. Ille ad sacrum fontem veniens tertio in ejus amne abluitur, tertio quinquagesimus Psalmus cum implorato Augustini suffragio decantatur, & ante expletum precum holocaustum æger se miratur subita sanitate de interitu revocatum. Nempe quod antiquus fecerat septena lavatione in leproso, hoc noster Helisæus summæ Trinitatis confessor exhibuit trinâ Baptismatis formâ morituro. Regressus ergo jam non languidus sed totus sospes ad lectulum suaviter requievit, & ipso lucis crepusculo Monasterium subiit, populo ex more Matutinas decantavit. Stupor ingens & extasis Abbatem & Fratres ac plebem corripit cum lætitia & gratiarum effusione, ut cujus exsequias præstolabantur excipere, alacrem & incolumem viderent solitum officium exhibere. Ille etiam populo exposuit publica voce, qualiter per S. Augustinum sanatus sit tam properè.

XLVI.
Augustinus
Doroberniæ
Sedem figit.

Igitur Angelicus Domini Legatus Augustinus, ut iter ejus terminemus, post longa terræ spatia & ex magna parte pererratam Britanniam, post innumera virtutum & documentorum salutaria solatia, ad perpetuam sedem & mansionem suam Doroberniam cum illo beatissimo sociorum comitatu regreditur: ubi ut omnium genitor & lucifer ac solis sui desideratissimus recursus omnium favore & gaudio excipitur.

XLVII.
Surdum &
mutum bis
reparat.

Inter frequentantes tam potentem curatorem debiliū turbas, advenit juvenis genibus nitens pro pedibus, utpote gravi utrorumque pedum contractione tortuosus, simul etiam auditu & loquelâ defunctus; oculis tantum via patebat, sed viam informis gressus negabat; quæ peteret videbat, sed quæ peteret interventrix lingua defecerat. Angustias suas mutus tacebat; quod scire javaret, surdus non audiebat; tot vitæ officiis carentem, sive semivivum sive semimortuum dixerim, nota miserabilis est. Verum miserator Augustinus hanc miseriam pia prece absolvit & in Trinitatis gratiâ triplicem calamitatem triplici curatione abegit. Diriguntur gressus, absolvitur lingua, referantur aures. Triformis æger triformi sospitate gratulatur. It, currit, loquitur, audit inoffensè, planè, clarè. Verumtamen homo lubricus tanta vanitate & insolentia accepta incolumitate abusus est, ut vim fecisse Deo videatur Augustinus, qui tam indisciplinatum saluti donandum expetierit. Nam ut cetera vitia levitatis & scurrilitatis ipsius taceamus, ad Ecclesiam veniens tanta garrulitate & lasciviâ plebem afficiebat, ut omnes sua improbitate scandalisaret, dum nec reverentiam sancto loco ageret, nec ullius increpationi acquiesceret. Sic intemperatum Divina animadversio prioribus vinculis gravius adstrinxit, & Ablata salute quæ erat indomito ad perniciem, repetitis majori dolore induvis domuit: videlicet os stulti ebulliens stultitiam & aures intentas ad fabulas omnemque lasciviam, pedes quoque currentes ad præcipitium anea clave obstruxit, & ad continentiam retorſit.

Artatus

VITA S. AVGVSTINI EP. CANTVAR. *auct. Gotf. 529*

Artatus itaque acrioribus cruciatibus, ad cælestem Medicum ab amicis & cognatis attrahitur, Sanctique vestigiis inharens, quod obstructis verbis nequibat, diris suspiriis deplangit, lacrymans & ejulans veniam poscit, sospitatem indebitam præsumptâ clementiâ repetit. Vulnerantur altius paterna viscera alienâ miseriâ, & cum misericordiâ Iudice luctatur misericordia, qua sola solet vinci miseratrix justitia. Inter reum & Deum obstat caufidicus mediator: hinc puniendum increpat, illinc salvandum intentat. Confunditur scelestus de culpa, corrigitur pœnitentiâ, ut correctus induatur justitiâ, justificatus portator justî Salvatoris gratiâ. Sic interveniens Augustinus prævaluit victoriâ, extorsit cum Iacob benedictionem, cum Moyse propitiationem, & raptam à Domino victor misero reportavit denuò sospitatem. Ille & gressibus & eloquio & auditione reformatur ad integrum. Cessat ulterius aliena ope duci, cessat digitis loqui, desuescunt & alii quibus surdo satisfaciunt signa doceri; sensu quoque sanior redditus desinit à ventositate priori (quod utilius est corporea salute) Patris scilicet Augustini eruditione, correptione, prece ac salvatione.

Iam verò inter tot virtutum insignia quis dignè efferat tanti Doctoris præconia, per quem non tantum efferatiores suave Christi jugum suscipiunt, verumetiam sancti & signipotentis viri, etiam Angelico monitu ad eum mirabili veniunt viâ erudiendi? Res est non capitulari artitudine commendanda, sed planâ & lucidâ sententiâ exponenda. Legimus in vita beatissimi Pontificis & Martyris LIVINI * fideli sanctorum sociorum suorum commendatione descripta, qualiter ipse Dominicorum negotiorum dispensator fidelissimus Augustinus ad religiosum Regem Scotiæ COLOMANNUM omnium saluti consulens venerit, & beatum Livinum tunc puerum cum sancto MENALCHIO Pontifice baptisaverit, utque Rex & Regina Regniq̃ue Optimates illum à Fonte susceperint. Tunc super baptisatum solaris splendoris columna coram omnibus alluxit, & in splendore aurea sole micantior dextra apparens ter puerum signo Crucis benedixit, atque vox cælica in hæc verba sonuit: Dilectus Deo & hominibus cujus memoria in benedictione est. Hinc præclarus Augustinus Dominum glorificavit, & cunctis glorificandi documentum dedit.

Interea sanctis vitæ incrementis adolescens ille suus & ævo & merito filiulus adeò dilectus erat Regi & omnibus, ut miro affectu ac precibus eum retinere tentarent. Cui timenti retiacula mundi & hoc superanxiæ fluctuanti, Angelus lucis affulsit, proprioque eum nomine salutans, Ave, inquit, Frater Livine, desine tribulari, & audi quo debeas consolari. Vade hinc ad Anglorum Pontificem Augustinum, & ab eo percipe totius sanctæ institutionis documentum, per quem Deo provehente summam attingas virtutum. Ast Domini Confessor festinans Angelicis jussibus obtemperare, expetita Regis dimissione & ruptis fautorum suorum retinaculis ceu telis aranæ, cum tribus beatis discipulis FOILIANO, HELIA & KYLIANO (qui etiam describendis ipsius gestis probatissimi auctores claruere) ultrò contendit ad mare, quo posset ad desideratissimum Patrem Augustinum transnavigare. Sed occurrit Angelus Domini in itinere juvenili decore, splendida facie, gratiofus incessu, dulcis affamine; Confide, ait, Frater, quia Dominus me tibi misit ducem & custodem inseparabilem in omni via tua. Tu modò incunctanter sequere me: quia ad illum tui profectus doctorem quem petis, favente Domino perducam te successibus prosperis. Agnoscens ergo prudens Livinus spiritum veritatis hæc sibi dicentem, prosequitur fiducialiter cum præfatis discipulis præcedentem, & illud mare magnum ac spatiosum siccis pariter transeunt vestigiis. Videbatur autem tam sacratissimo Livino quàm beatis sociis suis toto illo itinere, quo pedestri incessu vasti gurgitis fluctus ac si solidam aream calcabant, quòd per prata vel campestria vireta rosis ac liliis omnique herbarum ac florum

* S. Livini acta dabimus sæculo insequenti: Surium interim si lubet ad Novemb. 12, tu consule.

Ann. Chr.
pc. vii.
Mali xxv.

XLVIII.
Augustinus
S. Livinum
baptisat.

Livinus ad
S. Augusti-
num infor-
mandus ac-
cedit Angæ-
lo duce.

vixit S. LL.
vini scrip-
tores.

Ann. Chr.
de VII.
Maii XXVI.

pulcherrima varietate vernantia transirent. Ubi verò sidereus Dux sequaces suos tuto litore feliciter exposuit, cum indicibili jubare & ampla lucis coruscatione ipsis inuentibus cælos repetiit; ut hoc splendore videretur dicere: Huc me filii lucis spretis mundi tenebris sequi properate.

Quis itaque hæc tam florida ac fulgida miracula gloriosi Augustini meritis dubitat vel adscribere vel communicare, ut Augustinum quærentibus unda videret, pontus floreret, fluctus vernaret, & ipse gurgis sub pedibus Evangelisatorem pacis petentium se ut solidum campum exhiberet? Venit ergo cum prænominatis tribus sanctæ Trinitatis Confessoribus desideriosus Livinus ad desiderabilem patrem Augustinum; venit Angelico ductu velut ad alterum Angelum, de florido itinere ad florigerum paradisum, de via maris ad fontem mellissuum, de perniciosis opibus ad incorruptibilem divitiarum thesaurarium, cui de cubiculo veri Regis infinitam opulentiam rerum & immarcescibilem pulchritudinem specierum depremat omnium.

Ab Augusti-
no excipi-
tur.

O quàm festivum ortum est gaudium tam præcelso Doctore Sanctorum, ubi talem sibi divinitus destinatum excepit discipulum, quem Spiritu-sancto præseiverat venturum, qui dignus erat magister aliorum. Sed generosa indoles Livini, à tam divinitus inspirato mavult discere humiliter, quod postea doceat fiducialiter. Audit illum qui in cælo posuit os suum Angelico ore disputantem de infinita multitudine & gloriosa supernarum virtutum, de præcellentissima Apostolicæ sublimitatis hierarchia, de innumerabili exercitu & triumphali Martyrum palma, de candidissima Confessorum ac Virginum corona; omnem mundi pœnam non esse condignam ad tanta præmia; nihil comparari, nihil appetiari posse ad illam pulchritudinem, ad illam dignitatem, ad illam indeficientem sollemnitatem & gaudia omni genere laborum, omni flagrantia virtutum nunc esse currendum. Ad illud sempiternæ beatitudinis braviū ducebat avidissimum æmulum per omnia floreta sacrarum scripturarum; pandebat ei æraria & cellaria Christi & Ecclesiæ in deliciis & oblectationibus Dominicarum gazarum ac vitam spirantium aromatum, in sempiterna caritate & claritate Sanctorum. His aliisque plurimis exhortationibus Dux inclitus Dominicorum castrorum armabat athletam Christi fortissimum, accendebat ardentissimum. Iamque secundum præducis Angeli pollicitationem ab Apostolicæ conversationis evexit perfectionem, ut & palmam attingeret Martyrialem.

Ab eo re-
cedit.

Itaque per quinquennium & menses tres secum detentum sanctissimis exemplis ac instrumentis in omni sanctitate provecum, ævo tenerum sed religiosa maturitate grandævum, tandem consecrat Sacerdotem Christo electissimum. Dat etiam liberalissimus catigera^a in ipsa dilecti discipuli ordinatione dulcissimum pignus & memoriale perpetuæ dilectionis suæ, casulam videlicet purpuream, gloriosi Martyrii præsagam, auro & gemmis instar meritorum prætextam. Addit Stolum & Orarium similiter aureâ texturâ ac pretiosarum gemmarum sideribus decorata insignia. Iamque imprecatus sibi omnia bona & mutua orationum suffragia non sine mutuis lacrymis, remittit eum Regi ac genti suæ desideratissimum eruditorem cum præmemoratis sanctis comitibus suis. Denique sicut apes mellissuum florem, & sicut cervi aquæ fontem, sic Augustinum appetebant undique cælestia mellificantem.

XLIX.
Vetuli cu-
jusdam de
Augustino
testimo-
nium.

Erat quidam veteranus, qui asserbat avum suum per sanctum Augustinum baptisatum fuisse, & hoc avum patri suo, patrémque sibi tali modo retulisse. Cum essem, aiebat, adolescentulus, & vidiissem ad illum novum & inauditum nostræ salutis Protodocorem Augustinum quasi ad quemdam Angelum concurrentia populorum agmina; ego cui vanitas corona, cui gaudium stultitia, cui deliciae erant ridicula, mira sensus hebetudine deridebam omnia velut phantasmata, omnesque errare præter me meosque coërroneos magnâ crede-

^a Catigera, doctor, Rhetor, inquit Papias.

bam ineptiâ. Cum verò audiſſem illum omnia debiliũ ac moribundorum curare corpora, ampliori incredulus cachinnabam veſaniâ. Concepi tandem doſoſitatem laſciviæ meæ, & ut uter ventofus veni illum quaſi ſycophantam videre aut feminiverbium audire; ad hoc videlicet, ut aliquam ſtropham rape- rem ab ejus ore vel curatione, unde poſſem meis ſimilibus riſum movere. Cũque me preſſanti turbæ ut inſidioſus & latrunculus immerſiſſem, ejũque paternum ac reverendum intuitum oculis notaſſem; protinus ingenti confuſus terrore dirigũ, ut videretur in eo Divina quædam animadverſio impuritatis meæ indignari. At ille ſancto Dei Spiritu plenus (ut claruit hætenus) invi- ſum quaſi notiſſimum reſpexit, miſſoꝝque miniſtro illum, inquiens, adoleſ- centem adduc mihi; me ſibi de medio plebis præcepit adduci. Tum verò al- tiũs intendens quòd ſine indice innotuerim illi: tanto ſtupore contremui, acſi cum exerta machera quæſtorem ac punitorem vidiffem ſcleris mei. Continuo ad tanti vatis clementiam confugi, & ſubſtratus ſacros pedes ad- ſtrixi. Ibi omnem ventofitatis tumorem quaſi compunctâ veſicâ emiſi, om- nes ſordes fluxæ levitatis evomũ; totum me tam benigni Patris præceptis ac documentis dedidi. Ille placidè increpatum & inſtructum paternis ulnis am- plexus, credentem in Chriſtum me baptiſavit, atque in filios filiorum * produ- cta longævitate benedixit.

Hæc & his plura præſatus vetulus ab avo ſuo patri audita & à patre ſibi nar- rata repræſentabat audientibus fidei aſſertione quaſi ab alio ſæculo cognita. In- timabat autem à parentibus ſibi inſinuatam ipſius beati Auguſtini formam & perſonam patriciam, ſtaturam proceram & arduam, adeò ut à ſcapulis po- pulo ſuperemineret, & Säuilem proceritate non atrocitate exhiberet. Facies ama- bilis & reverenda, frons mediante coma ſuis columnis reſultabat fenestrata. Signa verò & ſanitates quæ in populo frequentantium cœtũque debiliũ affi- duabat, nullum enarrare nec enumerare poſſe adſtruebat. Mémorabatur ju- giter peſtreſti inceſſu, ſæpiũ diſcaceatus provincias Apoſtolica devotione luſtraſſe & callos genuum fratris Domini Iacobi in plantis attraxiſſe. Plures quoque ſanctorum comitum ejus eaſdem virtutes vel imitari vel æquiparare ſolitos aſſerebat. Hinc itaque, cũ caritas omnia probabilia credat, & cũ ultrò credimus quod amamus, quod vero non credimus odiſſe nos vel ſper- nere probamus; per pendant filii dilectionis & non alieni, quòd ea quæ Sancti geſſerunt in vita, vel per ſcripta vel per longævos ſeniores vel per famam, quæ eſt lex hiſtoriæ, à generatione in generationem propagatam Deo propalante ad notiſſiam ſcripturarum ſanctarum potuerint pervenire, quæ & qualia non eſt injuria credere. Iam poſt flumina & ſeras repulſas glorioſi Auguſtini pal- marium explicemus.

Iamdudum verò ille ſupernus incolæ, percuffus illâ, quæ fortis eſt ut mors, ſuperni amoris plagâ, abhorrebat omnia tẽrena oblectamenta ſicut vitæ detrimenta, & mundanam gloriam ſicut vincula, ſicut ergaſtula, ſicut ſup- plicia; quæ tamen cum ipſa morte dulce eſſet pro Salvatore pati omnia. Solo itaque corpore ligatus in terra, immo ſolâ gignendorum & informandorum Deo filiorum paternâ aſtrictus curâ, de reliquo totus converſabatur in illa æterna patria; totâ mente, totâ animâ, jugi ac violentâ inſtantiâ captabat celeſtia. Quæ precum incenſa, quæ ſanctorum deſideriorum lamenta, quàm inenarrabilia mittebat cælo ſuſpiria? Quis, inquit, dabit mihi pennas ſicut columbæ & volabo & requieſcam? Et, Quando veniam & apparebo ante fa- ciem Dei mei. Concupivit & defecit anima mea in atria Domini. Sic irrequietis clamoribus præoccupabat faciem Domini, & vim faciebat cælo crebris pulſa- tibus rogans admitti, cupiens diſſolui & cum Chriſto eſſe.

* Auctor in Opusculo minori de Vita S. Auguſtini rem diſtinctiũs ſic explicat. *Aſſimulabat enim eundem etiam centenarios progenitorum annos longè excre- viſſe;*

Act. 55. Ord. S. B. Sæculum I.

Ann. Chr.
D C. VII.
Maii xxvi.

NOTA.

L I.
Post verba
ad Regem
&c. facta
moritur.

Tandem verò intelligens ex Spiritus sancti responſo exauditum ſuum deſiderium, ut veniat ad ipſum omnibus rectis corde deſideratum, cœpit parentibus viſceribus anxie pertimeſcere, ne poſt ſe lactea natæ vel naſcentis Eccleſiæ infantia orbata Paſtore luporum dilapidaretur inſaſione. Hinc beatum LAURENTIUM Apoſtolicæ ſanctitatis virum, Apoſtolicis ſignis præclarum, ſuorumque comitum præcipuum, dicente ſibi Domino in ſpiritu; Hunc mihi unge in Sacerdotem electum, perſpicaci animo cum ſuperno inſinectû intendit pro ſe ordinandum. Refert hæc ad Clerum, ad Regem, ad populum: placet omnibus, favent omnes, ſimul benedicunt & expetunt. Rege itaque cum conſuo populo immenſum congratulante, ordinat cum omni ſollemni gaudio Laurentium ſibi ſucceſſorem; ut quondam Apoſtolorum Princeps Petrus Clementem ob ſupradictam videlicet novellæ informationis neceſſitatem: quod tamen exemplum nulli in poſterum debet eſſe præſumendum. Nemo ritè hoc fecit poſt Petrum, nemo incompetenter faciat poſt Auguſtinum. Nam unus Chriſtus, una Eccleſia, unus Episcopopus, nec dividitur unus & unitas. Conſecratum ergo deſtinat ad omnia promptiſſimum, ut Paulus Timotheum in opus miniſterii, in ædificationem corporis Chriſti, ut diſcurrat, feſtinet, inſtet opportunè, importunè, arguat, obſecret in omni patientia & doctrina.

Ipſe verò theoricus contemplator ut mundi opprimentis perſuga, ut paſſer ſolitariuſ in reſcto gaudebat nimium ruptis rerum retinaculis, penniſ æterni amoris ad Dominum evolare, in optima parte Mariæ requieſcere, ſoli Deo vacare, revelata facie gloriæ Domini aſſiſtere, ejusque perpetua paſci dulcedine. Tunc demum ſe vivere ac regnare, tunc primum ſe cœpiſſe ſervire Deo credebat. Numquam tamen defecit Dominica lucra augere in conveniendo populos in unum & ipſos Reges ut ſerviant Domino: nuſquam deerat ubi Divina reſ poſtulabat. Nunc ut aquila ad ſuperna volabat, nunc Dominica poſcente paſcua ima reviſebat.

Quid longa tergiverſatione exitum præſentis lucis dare formidat oratio? Tandem victorioſiſſimus Athleta Domini in omni ſanctitate & meritorum perfectione excuſſo vitæ ſtadio perſenit ad bravium ac diu deſiderata æterni Regni præmia. Iam pulſanti per ægritudinem Domino aperuit cum inenarrabili tripudio, & aromatico gratiarum ſacrificio. Tum magnanimo paternæ dilectioniſ affectu exhortabatur tam Regem & Principes quam Clerum & populum, ſervire Domino in timore, & profanatiſ dæmoniorum ſacrificiorum ſordibus in fide Chriſti divinituſ ſibi traditâ immobiliter perſeverare, & uni Deo vivo & vero fide & amore perpetuò adhærere, ejusque mandata per inunctum Pontificem ac Dominicòſ Miniſtros diligenter obſervare. Venit ergo finiſ mundialiū procellarum, & illuxit aurora æternarum lætitiarum: & benedicto Rege & confirmatâ in Chriſto primitiva ſuæ genituræ Eccleſia, relinquens omnibus perpetuæ dilectioniſ pignora beatæque vitæ documenta, inter ſanctorum ſociorum diſcipulorumque lacrymoſa examina, ſtante beato Laurentio cum populofa frequentia, depoſitâ ſarcinâ carniſ aſſumitur in cælum * cum ſupernarum virtutum triumpho & gloria, cum inæſtimabili omnium occuſſu & receptu ſempiternæque lætitiæ.

O quanto ſollemnio adornatur & coronatur tunc omne cælum videlicet

* Auguſtini obituſ (de quo diverſæ omnino ſententiæ) in medio anni D C. I V. & D C. X. intervallo ſtatuere neceſſe eſt. Anno enim Dominica Inc. D C. I V. (inquit Beda in lib. 2. Hiſt. cap. 3.) ordinavit duòſ Episcopopos Mellitum videlicet & Iuſum. Anno vero octavo Imperii Focatiſ (teſte eodem cap. 4.) Indiſt. X I I. hoc eſt anno Chriſti D C. X. Bonifaciuſ Papa epistolâſ direxit Archiepiscopo Laurentio, qui jam Auguſtino ſueceſſerat. In Epiſtaphio Auguſtini memoriæ inſcripto obituſ dieſ inſcribitur abſque anno & Indiſtione, quæ Bedæ Venerabili ignota fuiſſe videntur. Tabella vetuſ altariſ Eccleſiæ S. Auguſtini Cantuar. in

To. I. Monast. Anglic. poſt pag. 24. expreſſa hæc habet. *Antiqua Eccleſia præſentis Monasterii dedicata fuit à S. Laurentio Arch. anno Domini D C. XII I. anno XVI. ab adventu S. Auguſtini in Angliam: quo anno tranſlatuſ fuit corpꝛ S. Auguſtini à loco quo priuſ jactuſ per VII. annos foras juxta Eccleſiam, &c.* Quo admiſſo, vitâ deceſſiſſe anno D C. VII. dicenduſ eſt. Et tamen Elienſem Eccleſiam conſtruxiſſe anno D C. VII. legitur in Monast. Anglic. To. I. pag. 87. col. 2. & pag. 90. col. 1. Eodem igitur anno obituſſe dicenduſ eſt, cum anno ineunte prædictam Eccleſiam perſeſſiſſet.

ad tam præclari civis adventum. Ambiuñt ætheræ turmæ victorem palmigerum, invitant Apostoli in suas sedes socium Apostolicum, vallant purpurata castra Martyrum Martyrialem signiferum, amplectuntur insignem hierarcham splendentia agmina Confessorum & venerabilis turba Sacerdotum, cantant dulcibus hymnis candentes chori Virginum ducem virgineum; utque usu mortali loquamur illa ineffabilia sacramenta supernorum concentuum, tunc illa magna Ierusalem magni Regis civitas simul vidit populos & tribus suas, simul in Augustini triumpho personantes Domino gratias & laudes indefessas. Quos omnes nos infirmi licet tam indigni quàm impares laudatores prosequamur ut possumus, non exsequialibus planctibus, sed his triumphalibus cantibus: Regnas Augustine, Augustis sæculi nomine & dignitate sublimior, qui auxisti rem Christi publicam, & Romanæ Ecclesiæ adjecisti Britanniam, melius quàm Cæsar Augustus Romanis opibus Alexandriam. Te Reges & principes & senatus Anglorum, & turba gentium comitantur in cælum; te Angeli & Archangeli triumphantem deducunt, Throni & Dominationes excipiunt, te coronat Rex Regum.

Ann. Chr.
DC. VII.
Maii xxvi.

Pretiosissimam verò ejus corporis margaritam in ipso Apostolico & Regali Monasterio, quod ipse Deo auctore condiderat, præelectissimus Laurentius facta magnifica dedicatione cum devotissimo Rege Æthelberto & confluis Angliæ populis recondidit in Aquilonali videlicet ejusdem sacræ aulae porticu, ubi in æterna memoria cælestis Regni depositum thesaurifavit.

LII.
Sepelivit.

Sed dum festinamus tam piæ historiam finire, adhuc obstinatè tenemur & hujus Angelici loci gratiosa dulcedine & Sanctorum caritatis infinito charismate, quod sedet saturos, faturet desideriosos. Dulce est recolere qualiter illam porticum tot primorum eruditorum Britannia, immo tot Angelorum Dei, cælestia impleverint mausolea. In quibus gratanter est animadvertendum, quàm generosa pignora universalis Mater Roma ediderit, quæ ipsi Britannico Oceano Patres & institutores existerent: quos dum unus amor uno cubiculo simul astringeret, singulos patronos sigillatim distinctos plures nationes propriis radiis præclaros haberent. Horum præcellentissimus AUGUSTINUS LAURENTIUM ejus templi dedicatorem, sibi successorem (ut præmonstratum est) creavit; MELITUM Lundoniæ; Iustum Roffensi Ecclesiæ Episcopos ordinavit, quos utrosque propter Christum exiliatos, tertium MELITUM, quartum IUSTUM successores excepit. His HONORIUS & ipse Romanæ informationis honor decorosus annexus est quintus. Sextus DEUSDEDIT ordine, sed primus flos gentis Anglicæ in Romanorum Patrum transit conscriptionem: cujus primitiis ex Anglia nihil gratius habuere Doroberniæ Romana principia. Septimus quoque THEODORUS Romanæ præcellentia subsecutor egregius alio Augustino à dextro consepultus est latere unâ tantum Monasterialis alui maceriâ interstite; quia nondum amplificata porticus omnes nequierat suscipere: quâ post ea dilatata his sanctis confortibus adjungitur omnibus amandus sæculis ADRIANUS ejusdem Monasterii Abbas clementissimus, qui ab Apostolico Romæ electissimus in Archipræsulem Doroberniæ ipsum beatum THEODORUM adduxit pro se, cum quo Anglos fecit docibiles Dei tam Græcâ quam Latinâ eruditione. Item candidissimum ex Anglis lilium Regia Christi virgo MILDRETHA suo candore gratissimè illustrat splendida tantorum Patrum ornamenta. Horum igitur omnium auctor beatissimus Papa Gregorius habens altare medium velut Patricium solium, ipsamque servans Deo dicatam porticum æterna dilectione circumplectitur non tam funera consepulcorum, quàm triclinia convivantium filiorum: ante omnes verò sibi astringit Augustinum ut suæ institutionis primicerium, suæ partu parturitionis primogenitum & virâ & ordine primum. Ceteri quoque filii qui protoparentes Ecclesiastici sunt Angliæ, accumbunt sicut novellæ olivarum in circuitu mentis suæ. In autentica vero præeminentissimi

LIII.
Ejus discipuli & successores.

Ann. Chr.
D C. VII.
Maii xxvi.
*idem apud
Bedam.*

„ Augustini tumba Epitaphium scriptum est huiusmodi : Hic requiescit
„ Dominus AUGUSTINUS Dorobernensis Archiepiscopus primus qui olim huc
„ à beato GREGORIO Romanæ urbis Pontifice directus , & à Deo opera-
„ tione miraculorum suffultus , ÆTHELBERTUM Regem ac gentem illius ab
„ idolorum cultu ad Christi fidem perduxit , & completis in pace diebus of-
„ ficii sui defunctus est septimo Kalendas Iunias eodem Rege regnante “

*De his quoque septem primis Anglica Ecclesia columnis Tarpeia
de rupe Romæ excisis hi versu substituantur.*

* f. una

Septem Primates sunt Anglis & Protopatres ,
Septem Rectores septemque per æthra triones ;
Septem sunt stellæ , tenet has unius * area cellæ ;
Septem cisternæ vitæ , septemque lucernæ ;
Et septem palmæ Regni , septemque coronæ.
Quin oculi septem , quibus hunc Christus videt orbem ;
Ut currit mundus septem per sæcla diebus.

Horum tituli suo ordine superscripti sunt hi.

Dux AUGUSTINUS præcellit in ordine primus
Lauriger & mundus , LAURENTI sede secundus ;
Tertius est gratus MELLITUS melligeratus ;
Quartus adest Iustus , dulces dans nomine gustus.
Quintus HONORIUS Ecclesiæ vigor extat honorque ;
DEUSDEDIT est sextus , cui dat sua munera Christus ;
THEODORUS juxta fert sabbata septimus alma.
His septem Ducibus viget Anglia tôtque diebus ;
Additur octavus Monachorum dux ADRIANUS.
Anglorum stella MILDRETHA ^b refert sua mella.
Octo Patres Romæ , reliqui comitantur honore
Ex Anglis nati meritis horum sociati.
Hinc manat divis Evangelii via rivis :
Hi sunt BRITHWOALDUS , TATWINUS , vosque NOTHELME ;
Etiam BERTA , Patres primos Proceres imitantes
Tot simul Ecclesiæ cinguntur * frontem pietate.

* l. cingunt

De innumeris verò signis quæ in hoc requietionis suæ dormitorio vel ubivis
gentium aut locorum beatus Augustinus pro fide petentium exhibuit , aliqua
quæ Fidelium oculis probata sunt , Deo nos in veritate sua dirigente sequens
libellus enarrabit , qui per omnia sæcula regnans semper in sanctis se mirabi-
lem ostendit.

^a In urna lapidea ferro & plumbo obfignata hoc distichon inscriptum legitur in Notis Henrici Spelmanni ad Conc. Britannicæ pag. 93.

*Inclutus Anglorum Presul pius est decus altum,
Hic Augustinus requiescit corpore sanctus.*

Scriptisse dicitur (inquit eo loci Spelmannus) de suc-
cessu suo prospero ad Gregorium librum unum , &
Ecclesiarum suarum statuta , librum unum , & Qua-
stiones undecim ad quas Gregorius ei responderet.

^b De S. Mildretha Mervvaldi Merciorum Regis
filia , primò quidem Moniali Kalensi in Gallia , dein-
de verò Tancetiensi Abbatissa , agemus sæculo III. Be-
nedictino. Eius corpus anno M. x x x in Monaste-
rium S. Augustini Cantuar. translatum fuisse docet
Monast. Anglic. To. I. pag. 84. De aliis heic com-
memoratis legendus interim Vvillhelmus Malmesbur.
in lib. I. de Episc. Dorobernens. dum nostrum To-
mum secundum meditatur.

MIRAC. S. AVGVST. EP. CANTVAR. *aut. Gotf.* 535
LIBELLVS DE MIRACVLIS
 SANCTI AUGUSTINI.

Ann. Clf.
 p. c. vii.
 Mail xxvi.

Auctore eodem Gotfelino Monacho.

Ex MSS. codd. eruta à nostro Claudio Chantelou.

CAPITULA LIBRI SEQUENTIS.

CAP. j. **D**E raptore pallii tumbæ S. Augustini ab ipsa rapina mirabiliter redarguto & emendato, sociisque ejus barbaris illius exemplo conversis & de ipsius temporali felicitate.

ij. De contracto miserabiliter deformato & mirabiliter reformato, S. Augustino cum duobus sociis sibi vigilanti glorificè apparente, eumque curari jubente.

iiij. De divite moriente ad vitam convalescente venerando Pontifice eum visitante.

iv. De quodam Principe, qui cum S. Augustinum blasphemasset, terra dehiscente & tartareo cane in eum terribiliter irrumpente in baratrum absorptus est.

v. De mari sedato & supplice Rege à periculo liberato.

vj. De aura congrua nautis poscentibus reddita & trium pedum spatio divinitus adaucta.

vij. De naufrago inter fluctus conservato.

viii. De navi ceteris ratibus submersis à tempestate salvata.

ix. De alia navi à periculo potenter eruta.

x. De tempestate sedata ventisque versa vice postulatis & celeriter acceptis.

xi. De navi à naufragio tutata eò quòd nautæ festivitatem S. Augustini celebrarent.

xii. De puella muta loquendi officio restituta.

xiii. De alia puella à natiuitate muta eloquio donata.

xiv. De podagro curato.

xv. De quodam claudò & manco ab utraque deformitate reformato.

xvi. De quodam victo potenti virtute soluto.

xvii. Qualiter & in qua necessitate B. Augustinus festivitati suæ epulas procuraverit.

xviii. De cæco illuminato.

xix. De violatore sepulcri ejus à seipso punito.

xx. De cujusdam matronæ irreverentia statim correpta & citò remissa.

xxj. De quodam ad inclamationem S. Augustini à prædonum & avium importunitate liberato.

xxii. De divite defuncto qui post obitum in visu apparens conjugì suæ calicem argenteum ad quietem animæ suæ B. Augustino fieri mandavit.

xxiii. De alio divite cui sanctus Antistes gemma vitæ apparens calicem argenteum suo Monasterio procurare jussit.

xxiv. De cæco nato illuminato.

xxv. De circulo ferreo mirabiliter longè dissiliente in gloriosi Præsulis gemina apparitione.

xxvj. De duobus miseris uno cæco, altero claudò, utroque restaurato.

xxvij. De eodem contracto insolescendo cæcarò, & resipiscendo illuminato.

xxviii. De alio contracto erecto.

xxix. De matrona quæ imaginem sancti Augustini deridebat ab eo emendata, ipso Reverendo Pontifice iterata vice ei apparente primò castigante, secundò propitiantie suamque imaginem restaurari jubente.

LIBELLVS MIRACULORVM INCIPIT.

UM Danorum adhuc Paganorum exercitus Doroberniam obsideret, omnibus in urbem compulsis, exterius beati Augustini Monasterium speculativum scilicet vobis præsidium, videbatur hostili prædæ expositum, quod erat tantum supernæ providentiæ relictum. Protinus irrumpunt adversarii tamquam ad spoliū, & sepulcralem Sanctorum porticum sancta ut profana habentes invadunt. Quorum unus palliū haud ignobile quo sancti Augustini tegebatur monu-

CAP. i.

Sacri Augustini sepulcri violator coërcetur & cum sociis convertitur.

* Nempe anno M. xi. teste Mathæo VVestmonasteriensis

Ann. Chr.
D.C. VII.
Mali xxvi.

mentum (quia filii paternæ dilectionis nec in fuga vel manu hostili sanctum relinquere poterant inornatum , quem præsumerent cælitus protegendum) furtim sibi præripuit & sub ascella complicatum abscondit. Igitur post ceteros ad alia inhiantes gressus , mirum dictu ! prædo à præda tenetur , fur à furto arguitur. Pallium adhæret inextricabiliter rapacibus unguibus , adhæret pro cute clandestino lateri ; ad hoc tenetur quod se tenere gloriabatur ; jamque palam omnibus confiteri compellitur , quod clam eudere arbitrabatur.

Cum hoc itaque Sanctum Domini repetunt ad satisfactionem , in quem iruerant ad direptionem ; fiunt interventores qui fuerant persecutores. Pollicitus ergo cum uberrimis lacrymis se Christianum fore si solveretur , largâ Augustini indulgentiâ continuò absolvitur , & liber libertum spoliū super Sancti tumulum reponere , ut prius fuerat , gratulatur. Ad tantum Christi vel Christi famuli miraculum diriguere stupida Barbarorum pectora , majorique Dei mirificentia lapidosa durities inhumanorum hominum in insolitos rivos defluxit lacrymarum. Nec solum Christi potentiam ac sui Augustini prædicant , sed ultrò cum ipso socio , quem duplici miraculo justitiæ & indulgentiæ Divinæ & ligatum & resolutum videbant , ad Christianitatis Baptismum convolant. Crescunt de hoc fonte beneficentiæ flumina , dum totum exercitum cælesti nectare irrigat hæc fama , & plurimi transeunt in Christianitatis sacramenta. Sic Dominus , qui tenebras in lucem & noctem in diem vertit , ex hostibus Fratres fecit ; & ab Anglis , quos venerant expugnare , capiuntur à diabolica captivitate Divina libertate , & pro præda capiunt contubernium immortalitatis æternæ. Omnibus autem & fideli & incredulo reveretur Augustini manus experta , & benedicatur paternitas prodiga. Unde ne hoc quidem prætereatur , quod præfatus suus prædator post susceptam Christianitatem de mediocri milite dives emicuit & potens , & tota sua progenies hætenus divitiis accrescens.

II.
Contractus
sanatur.

Vir Saxonicus , vocabulo LEODEGARIUS , monstruosa tortione toto corpore à nativitate erat contractus. Quid virum dixi , qui manibus nitens pro pedibus similior erat reptili quàm homini ? Suræ & crura coxis inoluta , carne & cute coactierant unâ. Calcanei extalibus artabantur infixi , pedes eminebant supini , genua ad pectus inflectebantur , quibus homo acclinis humi innitebatur. Sic miser per terram tractilis iter legebat manuum scabellulis , aut (ut ita dixerim) manibus scabellatis ; mutato scilicet usu in morem narrantis vel reptantis manus & lacerti gressus captabant , poplites fallentibus vestigiis suppeditabant. Conglobatus erat ericius cum jaceret , curatum videbatur reptile cum prodiret. Ecce Adam Dei imago , cum per ambitionem non per gratiam appetit similis esse Deo , comparatus est non modò jumentis & quadrupedibus , verumetiam lutosi reptilibus. Verumtamen in Christo jam resolidatus , quod perdidit per vanitatem , assequi poterit per virtutem. Sed hæc describendo piis intentamus ; quatenus de majori mortalium miseria majora Dei in Sanctis suis laudentur mirabilia.

* *Londres.*

Hic igitur homo tam impos sui , qui nusquam poterat sine tormento progredi , ad magnam confusionem sospitum & fortium , quos piget etiam Ecclesiam adire , in sua debilitate orandi gratiâ magnam partem pervagatus est orbis terræ , mirabile & miserabile , impropetabile & erubescibile factus exemplum humanæ inertiae. Transivit terras & flumina , superavit aëria Alpium juga , adiit Romam & Romana confinia ; postque tot Sanctorum quaesita suffragia , ut & maris transcenderet iram , translatus est in Angliam. Quâ circuitâ patriâ venit contiguum Lundoniæ * West-Monasterium. Ibi demum post tot labores invenit salutis documentum , ubi tantopere quaesitum obtineret remedium. Ibi ad cælorum Clavigeri Petri praesidium noctu pervigilanti & tandem ambigüe obdormitanti lucidus nuntius clarâ reluxit specie cum blando affamine. Rogat quid ceteris dormientibus hinc vigilando exposulet. Refert ille se petere quatenus

quatenus & animæ & corporis sui vincula solvantur beati Petri Apostoli clave. Respondet consolator ibi nequaquam hunc sanandum, sed oportere illum progredi ad primum Angliæ eruditorem Augustinum, illic demum aliàs ubi-
vis Sanctorum inconcessam salutem adepturum. Ad hæc advena conquerens se nec Sanctum nec locum nosse ad quem destinabatur, à divino indice doce-
tur ut urbem proximam Londoniam ingrediens viam quæ ducit Cantua-
riani * à viatoribus percunctetur, ubi ei salus promissa & salutifer sanctus in-
veniat. Anā. Chē.
Dc. VII.
Maii xxvi.

Secutus ergo debilis viatores indices, venit ad *Greenwich* villam, Ta-
menſe * fluvio irriguam, beati Ælfegi Martyrio sacratam. Inde eleemoſy-
naria navi tranſvectus, manualibus scabellulis ingreditur Cantuariam. Hunc
oberrantem diverticulis & quò se reciperet quæritantem oculis, quædam be-
nigna matrona respiciens ignotum advenam percunctata, & auditâ universâ
ejus à nativitate ærumnâ maximèque adventûs sui causâ, miserata miserum
colligit & fovet hospitali clementia. Congaudens etiam de salute sibi cælitus
promissa adducit illum ad sancti Patris suffragia, dato quod ibi offerat lumine.
Admissus ergo intra Sancta sanctorum ipsa poscente, tres noctes ibi pervigilat
in prece, eò scilicet attentior quò sanitatis certior. Iam tertia aurora immi-
nente videt vigilator lucrum suæ imminere perseverantiæ. Adveniunt sibi
conspirabiliter tres Angelicæ claritatis & principalis eminentiæ Patres superno
splendore (ut referebat) radiantes. Horum mediis statura & auctoritate præ-
cellebat. Nitebat cæsaries non arte sed gratiâ calamistrata, cælesti nive deal-
bata, patriarchaliter liliosa, frons speculativa Dominicæ cruci patebat, quam
media coma pro columna formosè fenestrabat; aspectus ejus dulcis & ama-
bilis, qui fulgore suo fundebat gaudia lucis. Tum auri splendorem longè trans-
grediens insula bissumque & coccum, ceteraque ornamenta Salomonis glo-
riam vincentia, ultra nitorem mortalem sua præbebant lumina. Crucis verò
barbarum quod signifer Domini coruscanti dextera extulerat, quo victrices
Augustorum aquilas elideret, ineffabili splendore rutilabat. At dexter late-
ralis mediocri statura condecens erat: oculorum fideribus flammabat, facie
candebat, plano crine purpurabat. Sinister autem lateralis Evangelicum Za-
chæum referebat statura, cujus pusillitas sublevante Crucis arbore non solum
Christum videre, sed & in domum suam mervit suscipere; rosas & lilia præ-
tendebat facie, & totus modus corporis gratiosissimè sua condecibat habitu-
dine, omnium verò cultus & indumenta supra intellectum humanum gloriosâ
& multimodâ varietate fulminabant. Laterales cum medio eunte ibant, cum
stante stabant.

Approximantes autem misero eos trepidè respicienti pariter substitère. Tunc
qui medius præstabat, socio lavæ talia irrogat: I, Frater, & ab hoc peregrino
nos inclamante quid postulet sciscitare. It nuntius & refert debilem advenam
B. patrem Augustinum requisivisse & in Dei misericordia hunc orare, quate-
nus eum dignetur à nativa contractione curare. Interrupit etiam æger suæ sa-
lutis avidus legatarias preces, hos emittens clamores: Ad te, Pater clemen-
tissime, Divino jussu veni, in te post tot Sanctos requisitos restat salus hujus
destituti, sicut cælesti oraculo didici. Tunc ille mediatione præcipuus, quem
ipsum AUGUSTINUM fuisse & suo nomine declarare hætenus dissimulavi-
mus, utrisque lateralibus quorum dextrum LAURENTIUM, sinistrum
MELLITUM exstitisse fideliter credimus, benigno respectu & paternis hæc
suggerit adhortationibus: Ite, carissimi, ite eúmque solutis nativis nervorum
nexibus in statum suum erigite. Protinus dexter comes debilem à capite utrif-
que palmis astringit, sinister verò talos innatos extalibus ceu robur arboris à
suo nodo extrahit & evellit, atque intortos poplites in directum extendit.
Sanguis verò uberrimus disrupta carne profluxit: quæ sanitas ob hoc forsitan fa-
cta est acerbè, cum posset à Sanctis fieri mitissimè, ut æger ab animæ &

* Cantor-
bery.

* la Tamise.

NOTA anti-
quum mo-
tem certos
offerendi
Sanctis.Confer
Vita cap. 9.

Ann. Chr.
nc. VII.
Mali xxvi.

peccatorum sanaretur debilitate, & ex difficultate disceret ingratus non esse. Clamabat ergo inter angustias curationis, ubi inveteratus morbus expavit virtutem novæ medicationis: Misere mini, inquit, misere mini, Domini mei, parcite contorto & fragili; adhuc vociferabatur, & jam toto corpore extensus terræ sospes agebatur. Nec mora in statum suum erigitur, plenèque vigoratus ipsos tres æthereos Hierarchas, mirabile visu! singulos tumulos suos subiisse conspiciatur.

At tanto autem pavore quo clamaverat excitati & exterriti Ecclesiæ custodes ac ministrilectulis exturbantur, ad Sanctorum sacrarium cursim raptantur, mirantur virum astantem procerum, quem antea miserabantur reptantem per humum. Exponit ordine mirabile sacramentum totius visionis & curationis suæ: indicat manu & vocetumbam B. Augustini qua ipsum medium, & tumbam sacrati Laurentii qua dextrum, tumbamque almi Melliti, qua sinistrum memoratorem Principum clarè viderat subintrare, omnimoda scilicet astipulans assertione cuncta quæ referebat manifestè se audisse & vidisse: cruor etiam in pavimento abundanter effusus cum cruentatis artubus, tanti miraculi fidem & Divinorum operum laudem addebat propensius.

III.
Moribun-
dus conva-
lescit.

NOTA.

Quia noster Augustinus & noster Abraham multorum immò omnium se poscentium pater est, multis signorum apparet argumentis & in hac elucet ferie. Civis Eboracensis urbis opulentissimus languebat ad mortem: medietas corporis à cingulo vergens, tota jam habebatur defuncta; in pectore tantum extremus halitus palpitabat. Iam confesso, uncto & communicato finis expectabatur; jamque sine voce & sensu jacens circumfidentibus amicis & plangente domo migrare putabatur. Interea moribundus fidereum virum Pontificali excellentia redimitum assistentem sibi contemplatur, qui se aurosa virgâ clementer à latere tactum excitabat dicens: Surge ocius & sequere me. Negantelanguido surgendi facultatem; Prætende, inquit, manum tuam, & me ducem comitare. Mox Angelicus Dux datâ dextrâ apprehendens erexit ægrum, ductoque comite in quoddam suum hypodromum tale protulit consolationis antidotum: Infirmitas hæc non erit tibi ad mortem, quia superna miseratione meo suffragio annuente jam nunc de ægritudine redibis ad sospitatem plenam, de funere ad vitam; votum autem tuum, quo summos Apostolos te visitaturum orandi gratiâ vovisti, matura diligenter exsequi, gratias agendo semper Deo tuæ incolumitatis auctori. Postquam exoratis Sanctorum patrociniis in Angliam recurreris, & Cantuariæ approximaveris, præclarorum Apostolorum Monasterium, quod ab Oriente ipsi urbi imminet, supplex ingredi, Sanctorumque inibi feliciter quiescentium expetitis piis suffragiis nuntia meis Monachis ibidem Deo famulantibus, quomodo vitæ & sanitati de interitu meo interventu sis restitutus. Nam ipse sum Augustinus totius Anglicæ gentis Pater affectuosus, omnes vos in Christo parturiens genitivis visceribus, quem quondam sacratissimus Papa Gregorius cum multis adiutoribus in salutem omnium vestrum destinavit. Inter hæc læta nuntia æger evigilat, jamque vivaciores oculorum acies in assidentes vibrat, flentes amicos rediiva voce in gaudia revocat. Intimat certissimè se jam redditum vitæ, & ab universali Angliæ Patrono Augustino interventore veracique indice sibi apparente id collatum & cognitum sibi fuisse.

Obstupentibus ergo omnibus & congratulantibus de ægro tam desperato, Deumque benedicientibus in tam salutifero Medico, vir fidelis jam restitutus pristino vigori, Eia, inquit, tempus urget me tanti Præceptoris jussa ac mea promissa exsequi, quatenus beatum Petrum Romæ requiram, ac post repetitam patriam ad suum Monasterium & familiam sua mandata de facto in me miraculo referam. Qui ubi hæc vota exegit, & paternam Augustini affectionem ipsius domestico gregi exposuit, omnes unanimi devotione gratias fuderunt Domino pro tam grato pii Patris facto & nuntio. Vir autem ille

signum suæ curationis quatuor argenteos imposuit quatuor sui monumenti angulis.

Armis & religione illustris Rex Angliæ ÆTHELSTANUS a contra externos Gentium impetus classem navalis exercitus in portu *Sandwich* collegerat, & ad hanc conducendam ibat. Verùm summi Ducis & Patroni sui Augustini prius opem & benedictionem expetere prudenter elegit, per quem se prosperius acturum haud inaniter credidit. Nam ipse hunc præcipuum Patrem egregie dilexit, ejusque Ecclesiam Regiis opibus ac Privilegiis more optimorum antecessorum suorum provexit. Cum paucis ergo huc ad orationem Rex divertens à venerabili Abbate ÆLENOTHO * violenta quæsi Patroni caritate detineatur. Cui devotè prandenti unus suorum Principum cum furiosa ironia irruens, Pulcrè, inquit, Rex tot gentium ad unius nescio cujus transmarini mortui declinavit sepulcrum, & relictis tot legionibus sine duce oberrantibus ad Regni & Optimatum suorum injuriam despicabili hinc accubitu pastinatur. Nos belli procinctu occupamur, & belliger noster clandestinis epulis pro armis accingitur.

Optabat contra Regis prudentia vecordem temperare, cujus sic obviat Sancti defensor vesania. Iste quem calumniaris externum advenam, omnium nostrum quos latè ambit Oceanus divus genitor est, omnesque hujus orbis filii à nullo terreno parente præclarius quàm ab ejus generositate sumus generosi. Nemo hujus mundi nobis propinquior existit, nemo plùs contulit quàm qui se ipsum dedit, & animam suam propter Christum ponere venit. Hic gratuitus pater ingratorum & ultroneus miserator tenebrarum nostrarum amplissimam natalitiæ Romæ gloriam propternos, non propter nostra reliquit, & ab illo mundi vertice ad hunc nostrum angulum declinavit, atque perpetua caritate ad perpetuam salutem nostram nobiscum perpetuò manere elegit, exemplo scilicet mundi Salvatoris qui de æterna cælorum gloria ad infimum sæculum nostrum descendit, ut nos ad suæ celsitudinis claritatem erigeret. Et nos ob tanta Dei suorumque æmulatorum beneficia repulsas reddimus & opprobria? Desine ergo infelix arrogantia blasphemare, & nobiscum potius benedictione & caritate paterna participare. Nam quisquis tam verum Parentem contempserit, in æternum degener erit. Hæ itaque interminationes rectè in caput decidere contemptoris.

Memoratus itaque Princeps spreto Sancti caritate, spreto Rege & ejus licentia cum omnium prece ascenso equo ad exercitum festinat sæva indignatione. Qui veniens ad locum Ciolum nominatum non longè à Monasterio ad Orientem situm, irruente ira Dei videt cum suis comitibus vasto hiatu terram dehiscere, canem immensæ enormitatis & infernalis nigredinis exsillire, atque in se terribili rictu irruere. Hoc igitur monstro exterritus equus in terga erigitur, & impius scissor excussus fracta cervice superbiæ in infernum demergitur, & baratri offa efficitur. Dominus autem justus concidet cervices peccatorum: confundantur & convertantur retrorsum omnes qui oderunt Sion. Sic Dei ultione peracta, canis qui videbatur evanuit. Nam tali hoste perire debuit, qui contra sanctum Domini Augustinum tam sævè oblatrare non timuit. Adedò autem res properata est, ut adhuc discumbenti Regi factum nuntiaretur. Qui contremiscens & ingemiscens; Iure, inquit, incurrit maledictionem, qui Sancti respuit benedictionem. Iure tartarum hereditavit, qui Patriarcham nostrum ab hac sua patria bruto supercilio exheredavit.

Quid etiam in mari possit qui ubique terrarum vel locorum credentibus succurrit, quis dignè memorabit? In Translatione Deo dilectæ Virginis MILDRETHÆ satis exposuimus, de CNUTI^b Regis Danorum tempestuoso

* Regnavit ab anno Christi DCCC. XXIV. ad DCCC. XL.

^b Cnutus Danorum Rex anno M. XV. in Angliam irrupit, biennio post Insula dominari cepit, anno vero

Act. S. S. Ord. S. B. Sæculum 1.

Christi M. XXXVI. Haroldo Regnum morte resignavit.

Leges VVilhelmum Malmesbur. in lib. 2. de gest. Angl. cap. 11.

Ann. Chr.

D. C. VII.

Mali XXVI.

IV.

Princeps

Augustino

injurios ter-

ra abiecer-

tur.

* V. infra

c. 7.

Psal. 128. 8

V.

Mare Augu-

stini patro-

cinio feda-

tur ad Cnuti

Regis ora-

tionem.

^b

Ann. Chr.
D C. LIII.
Maii xxvi.

periculo ad tam mirifici Patris invocationem sedato, quod & in hac mensa avido convivæ apponimus eodem quidem sensu, licet alio verborum apparatu. Is ergo de expugnatore Pater Angliæ, de vastatore Ecclesiarum constructor factus est egregius. Hæc mutatio dexteræ Excelsi, qui de tenebris lucem, de tribulatione reddit exultationem. Ille erga Sanctos patriæ ac Deiministros cum esset devotus, præcelso Augustino tamquam Sanctorum parenti deditus erat attentius, illi se commendabat obnixius. Igitur Romam proficiscens ad Apostolorum suffragia, hunc sibi Apostolicum ducem ac patronum in omnibus visendo suppliciter requisivit, & muneribus ac votis adjunxit. Quo fretus ibat feliciter ac prosperè, acceptissimus tam Principibus ac plebibus ipsique Imperatori, quam Clero & Sacerdotibus ipsique Romanæ Monarchiæ Præsuli. Grande erat spectaculum gratumque miraculum populis & nationibus, quod Rex quatuor Regnorum sublimium iret ferro quidem inermis, sed Apostolica fide armatus ut Apostolicus Domini peregrinus. Non illum à cæpto deterruerat avidum regnandi hominum genus, cuius vacua Regna ambirent circumhabitantes gentes velut obsidione cingentes. Auctus ergo quaesitorum Sanctorum præfidiis cum Apostolica benedictione, tandemque redux ad Anglicum mare excipitur gaudenter suorum occurrentium classe.

Prospero itaque vento jam medium pelagi nautæ transferant, jam sua Anglia oculis patebat, cum repente versa serenitas in severitatem omnium procellarum & turbinum evomuit furorem. Pontus à fundo evertitur, undarum montibus ad æthera grassatur, hæc terra inter fluctus aperitur, illic cælum fluctuoso vertice pulsatur, pendulis ratibus patula charibdis intentatur. Quantum hic omnium tremor & terror, ubi omnem spem effugii ac remedii obruit irruens mortis horror! Cælum undique & undique pontus, undique expugnans ventus & fluctus, naves in mari & mare in navibus. Contra hunc Martem nil agit lorica & clypeus, hasta & gladius, hic bellator nullam veretur multitudinem; non Xerxem Regem, cuius exercitui terra defuit, cuius classibus mare defecit, omnes uno hiatu tamquam unum virum unamachæra devoraret. Quid hîc dices Regnorum Monarcha? Numquam in terrestri acie vel in placidioris undæ certamine talem incurristi quaestionem. Ubi nunc Regna tua quæ avidis aspectibus oblata jam pænè amisisti cum vita? Eruant te modò in quibus confidebas, si Augustino adiutore tuis copiis fretus non indigeas. Quinimmo nisi ipse succurrit, jam omnia perdidisti, jam cum omnibus peristi.

Tum verò Rex tot fremitus tempestatum, stridorem rudentum, rugitum procellarum, iæus turbinum, clamorem nautarum jam pænè exanimis tali voce interruptit dicens; Quæ est hæc ira, sanctissime Pater Augustine, vel quod scelus meum ut in tuo patrocinio ubique confisum jam longo itinere pænè exacto in conspectum mei Regni perductum, hîc tandem tradas ad interitum, & in hac abyssu tot fluctibus obruas, tot periculorum montibus interimas? Si puniendus eram, saltem in tantis terrarum spatiis vel vilissimo loco humanam conciliaffes sepulturam, dummodo non traderer in hanc vastissimam lacunam & in prædam marinis belluis devorandam. In quem Sanctorum jam audebit confidere, qui me audierit in tui fiducia periisse? Hæc elevatis oculis & manibus proclamans apertis thesauris suis auream laminam extraxit, & hac totam Regiam navim suam capaci longitudine circumcinxit; Addidit & decentissimum pallium cum aliis festivis opibus, atque hæc ornamenta interventori Augustino cum his precibus ac votis prætendit. Succurre, inquit, Pater clementissime in Christi nomine, tuæque sancta intercessione ab hoc me crue letali discrimine, quatenus hæc & alia nostræ devotionis munuscula mereamur beatæ dormitionis tuæ Templo exhibere.

Adhuc Augustinum ore versabat, & jam omnis furor pelagi in summam tranquillitatem versuserat; acsi subitus sol condensas tenebras à toto cælo

profligat, aut seditiosus tumultus Imperatore superveniente mox conquiescat. Ipsi nautæ jam remis sudantes optabant ventos, quos inhianter gaudebant depositos, quos letaliter expaverant efferatos. Iam quærunt adiutores quos extimuerant perditores, hanc mutationem dexteræ Excelsi per Augustinum aut in Augustino advenisse novit fidelis Rex cum latissima gratiarum actione longiùs celebrare. Ubi tandem salvis omnibus rebus & sociis optatum litus contigit, ad liberatorem Augustinum rapidis equis cum omnibus venit, dona promissa & promissis addita gratantissimè obtulit, tamque prædicato Patris miraculo quàm sui præsentia totam patriam lætificavit.

Ann. Clf.
D.C. VII.
Maii XXXI.

Retulimus pium interventorem tempestates tranquillantem; referimus & auram navigationi poscentibus reddentem. Romam & triumphosos Christi urbis Consules Petrum & Paulum inviserat EGELWIUS Abbas devotus Monasterii, quod *Ethelingei* dicitur. Sed in reditu maris tempestatibus ventorumque repulsis per totas sex septimanas à patriâ arcetur. Pecunia in cibos effusa, equi & ipsa vestimenta vendita afficiebant esurientes trepida penuria. Tandem Abbas consilio Monachi sui WITHGARI ætate & prudentia pro-
fecti animatur, ut qui transmarinorum sanctorum ducatu & interventu benè prosperati essent, jam Sanctorum suæ patriæ auxilia, quò ad sua transducerentur, affatim implorarent. Summum itaque sanctorum Angliæ patronorum Principem Augustinum supplex Abbas precibus specialiter efflagitat: hisque se votis obligat, quòd si sedè instanti periculo eripiat, si beati Templi sui turrim videre & ad sua se salvum pervenire concedat, ibi prorsus Augustinianam turrim à fundamentis erigere satagat. In hac pollicitatione obdormitanti, forma navis in qua veheretur celeri æstu adventare sibi eminùs cernitur, & in ea vir Præsularis excellentiæ & formositate fidereæ, indutus habitu Clericali nitidissimo podère, qui dexteræ manicæ ventilatione navigare volentes invitat ad le: quem beatum Augustinum fuisse fides renuit dubitare. Nec citiùs somnator evigilans oculos aperuit, vel socio visionem retexere cœpit, quàm lato nuntio gubernator venit, auram optimam obsequentibus ventis instare dixit, ad navim æstuantem impulit. Ita in Angliam appulsi prosperè ad suum ductorem Augustinum in gratiarum actione accessere. Hic hospes Abbas cum suis ab Augustinenfi Abbate, ut decebat tanti Patris dispensatorem, non solum benignè suscipitur, sed & perditarum rerum largo impendio refovetur.

VI.
Auram secundam obtinent navigantes.

Insulanus itaque Pater prænominatæ Ethelingei in suum Cœnobium lætenter acceptus, memor voti Augustinensem turrim à fundamentis erigit, trabes sex ad hanc difficulter expetiit, septimam autem diu negatam tandem pro amore redditore Augustini dari obtinuit. Cujus sufficientiæ cùm frequenti mentione avidus auctor pedem & semis deesse semper videret, sine qua opus deficeret; jam prædentes operarios Abbas anxius prævenit, & studio amanti Mariæ, quæ iterum atque iterum in vacuum Domini monumentum respexit, iterum metiri per se jam notam ligni quantitatem contendit. Forsitan, inquit, aliquo solatio Augustinus aderit. Res tam mira quàm inusitata! apparuit trabi trium pedum spatium excrevisse, hoc est tantum jam illi superesse, quantum ante claruerat defuisse. Interea regressum artificem iterum orat Abbas ligni attentare longitudinem. At ille motus, Non si, inquit, millies mensus fuero, plus erit quàm fuit. Mensus ergo, superantem Abbatis modum coæquavit, nimiaque admiratione velut in extasi positus obstupuit. Sed cùm hujus signiferæ trabis supersitem partem pararet abscidere, & ceteris conformare: Absit, ait Abbas, ut hæc injuria fiat largi suæ Augustini mirificentiæ, absit ut quidquam minuat suæ beneficentiæ; promineant potiùs utroque latere & utrisque cornibus Augustiniana augmenta; vincat mortalem compositionem celestis prærogativa. Sit formosa deformitas, sit continua inæqualitas: dum hinc inperpetuum clarescat gratiosa Augustini potestas. Nunc

Trabis mensura celitus augetur.

Ann. Chr.
D.C. VII.
Maii xxvi.
VII.

Ælfnothus
naufragus
in mediis
fluctibus in-
columis ser-
vatur.

* V. *suprà*
cap. 4.
A

igitur hoc mirificum lignum in turrato tecto ordinem exspatiens ceterorum, lucidè eloquitur indelebile Augustini signum.

Post tanta superati pelagi signa, quis non miretur naufragum inter fluctus servatum navi submersa? Res ita provenit. Erat vir in curia sancti Augustini à pueritia nutritus studio Augustinensis Abbatis WLFRIICI inter præcipuos Lundoniæ sublimatus nomine ELFNOTHUS *. Hic cum apud primum ex Normannis Angliæ Regem WILLIELMUM * Normanniæ moraretur, tandem Regio nutu ascensa navi in Angliam regreditur. Iam medium æquoris fulcante carinâ, oborta tempestas immaniter attollit freta. Hic non longa expositione eget mortalis iactura. Rudentes rumpuntur, velum scinditur, malus frangitur, navis subvertitur, cum omnibus rebus ac hominibus in profundum dimergitur. Solus Elfnothus, quem B. Augustini nutritum diximus, in clamato jugiter tanti Patris nomine & subventione, nudus rerum ad malum se proripuit, ibique quasi mortis depositum declinis infedit, vel pendulus amplexo ligno inhæsit. Sic superstitem tota gurgitum indignatio prosequitur. Ille nunc procellis obruitur, nunc emergens rejicitur, nunc excussus malo antenæ incumbit vel tabulæ, vel quidquid fractæ navis fluctivagus arripere potuit. Ita miser per duos dies & noctes eluctatus cum maxima rabie in tam continua morte, te, Pater Augustine, invocando expertus est custodem vitæ. Distuleras quippe palam succurrere qui juvabas occultè, ut ille exerceretur in fide; & (quod præcellus est) ad maiorem Christi gloriam proficeret, quod in tantis periculis turbinum, frigoris, famisque durasset, quàm si continuò liberatus esset, simul etiam remorata salus gratior rediret.

Tertio itaque die cum Christo resurgente serenitas reluxit, & Augustino duce navis ex Normannia supervenit, cujus nautæ miserati pereuntem intra illud suum navale asylum suscepere, & ad destinatum litus perduxere. Videmus hîc ut minora magnis comparemus, magni Pauli tertio naufragantis virtutem nostrum Augustinum in suo naufrago exercentem & laudem Domino dedicantem. Veniens ergo naufragus ad suum Pastorem & liberatorem Augustinum cum gratiarum devotione, ubi Domno Abbati SCOLLANDO cunctisque Fratribus suos eventus exposuit, omnes in magnam tanti miraculi celebritatem accendit: pro suorum verò sociorum interitu ultroneas omnium orationes obtinuit.

VIII.
Navis ceteris
demersis
ab undis
eripitur.

* *Cain*

Ecce sicut unum de una navi cum suis nautis absorpta salvatum retulimus, ita alio tempore unam ejusdem Patris ministram navim omnibus aliis demersis exportatam referimus. Neque enim minore miraculo habemus inter bellantia freta servatos, quàm quos primitus diximus sedatis fluctuum bellis ereptos. Igitur sub primo ex Normannis Anglorum Rege WILLIELMO supramemorato negotiatores ex Anglia quindecim navibus Normanniam Catomeni * foro appulsi, ubi peractis mercimoniis parabant regredi, convehendis lapidibus ad Regis palatium West-Monasterii à Regio exactore sunt addicti. Præerat huic officio vir probus VITALIS nomine, qui à Domno Abbate SCOLLANDO suscepta fraternitate in convectione lapidum ad sancti Augustini Monasteriale ædificium se præbebat efficacissimum. Itaque uni ex prædictis quindecim navium magistris fidiſſimo persuasit, uti se in hujus perpetui apud Deum remuneratoris sacrosanctum ministerium donaret, unde sibi præfens ac perpetua merces accresceret. Mox ultrò obtemperanti dat litteras sigillatas ad Abbatem prænominatum de conventionem navis ac lapidum juxta modum ceterorum.

Tandem rebus compositis sereno diluculo omnes quindecim naves in judicium maris emittuntur. Heu cæca futuri mens hominum & fallax vultus Syrenarum! Est vulgare proverbium, Ad vesperum lauda matutinum, lauda

* VVillelmus primus cognomento Nothus & Conquerator ab anno M. L. ad M. LXXXVII. Angliæ principatu potitus est.

navigantis felicitatem, sed cū pervenerit ad portum. Vela dabant lati & aspirante Favonio alacriter currebant. Iam tertia pars captati æquoris excursa videbatur cū mox tanto fremitu furentibus Austris Nereis inhorruit ut Eolum totum spiritum procellarum effudisse crederet. Quid humanam calamitatem retexere longius certem? Quis verò occulta sed semper iusta, non fortuita, Dei iudicia discutere audeat? De quindecim expositis navibus, quatuordecim in brevi sunt absorptæ cum hominibus & lapidibus sanctisque farcinis suis non parcente turbine ipsis Regiis ædificiis. Alias fluctas obruerat, alias rapiens vortex deglutiverat, hos atque illos dehiscens pontus sepeliebat. Misereatur miseris illa quæ in miseria superabundanter compatitur misericordia, quæ in tribulatione dimittit fidelibus omnia peccata. *Beati mortui qui in Domino moriuntur.* Ann. Chr. D. C. VII. Mali xxv.

Sola verò supererat navis illa quintadecima quæ Augustino rectore grandia Sanctuarii Dei gestabat saxa ad bases, ad columnas, ad capitella & epistilia. Tremebat vestrux miseranda ad suam quæsturam expectans quasi damnata iudicalem absumptorum sententiam, non respiciens turbulenta Augustini defensoris præsentiam. Tot etiam hujus solitariae ratis pupilli pertulere excidia, quot sociorum videre naufragia. Cūque ad Deum ac Dei famulum Augustinum inter tanta clamarent discrimina, adhuc fortiori ictu impulsæ sunt, ut fortius clamarent, & perseverante terrore attentius in oratione perseverarent, donec eò mirabilius quo desperabilius evasissent. Denique flatus vehemens velut hostis indignans ad formidantium clamorem & in hanc efferatus solam superstitem acri impetu arietat, velum cum antennis, & ipsum malum excussum in mare præcipitat, navim dissipat, & pænè ad eversionem inclinat. Aucto timore augetur vociferatio ad Deum sanctūque suum Augustinum, ut Dominus imperio, servus obsequio subveniat. Alii lapides ejicere & navim alleviare parant. Quos fidelis & prudens gubernator increpitans: Quo, inquit, « infani subsidia nostra ejicitis? Annon perpenditis quia nisi his opibus Templi Dei & procuratoris sui Augustini suffulti essemus, aut cum primis aut cum mediis aut cum postremis intereuntibus interiissemus? Quin verò credamus his sacris oneribus nos magis leviamur quàm premi, magis efferri quàm mergi; tantum nos liberare dignetur superna clementia per tanti Patroni suffragia. Si autem nostris sceleribus exigentibus hinc sumus sententiati: numquam diffidamus hanc tribulationem animabus nostris perpetuam salutem operari; dum quasi pro reverentia Dei & Sancti sui hæc pertulerimus, qui eiectione lapidibus forsitan evadere possemus & noluerimus, ne per damna Ecclesiæ incertum vitæ lucrum quæreremus. Nunc, o fidissima pectora, sanctissimum Patronum nostrum & Apostolum nos maximè ipsius ministri in communi periculo communi jugiter inclamemus. Nunc, inquam, per hunc Deo juvante insurgite, & damna navis atque cursus nostri pro tempore & copia reparate.

Sic omnes confortati exaudientissimum Patrem inclamitant cum spe, quæ antè clamaverant pro timore. Illico undosam navim exhauriunt, mare in mare rejiciunt, rimas detritæ ratis stuprà ocludunt, & ubi grandius foramen violentior ictus egerat, complicatos pannos aut aliquem assidentem vestitum qui undis resisteret infigunt. Promptiores velum de ponto intra navim attrahere properant, chordis, contis, & palis longis intentant, & ad ventorum vesaniam temperant: sicque mirâ Dei providentiâ Sanctique sui diligentia, per aspera & incerta, per longa & continua tempestatum ac mortium discrimina huc & illuc pervagati tandem in portum, quem Angli *Brembre* appellant, salvi cum omnibus suis sunt appulsi. Tum verò indubitanter agnovère, quàm fidum de cælo habuerint rectorem, qui eos probare periculis non punire voluerit. Testis est ipsa carina, quæ quasi pro suis nautis, quos advexerat, ibidem est tradita. Nam ad evidentius miraculum suffragiorum Augustini non

Ann. Chr. citius omnes incolumes sunt egressi, quàm illa à fine ad finem fissa in geminas
 DC. VII. partes dissiluit.
 Maii xxv.

Ac ne quid damni inficeret tanti custodis præconium, omnes lapides quos attulerat, illafos deposuit gremio arenarum. Ad quos evehentos ductor navis aliam navim pretio acquisivit, & in illa omnes composuit. Inde Cantuariam cum nautis veniens præclaro Abbati SCOLLANDO litteras superius de conventionem susceptas depromit, deque suis casibus quàm mirabiliter per advocatum Augustinum emerferit, tam ipsi quàm cunctis Fratribus lætanter & lacrymanter exposuit. Fiunt Deo ab omnibus gratiarum libamina cum sollempni tripudio videlicet de tanti Patris miraculo in tam desperatorum remedio. At memorabilis Abbas altius compatiens & congaudens ultrò dat pretium lapidum ex litteris comprobatum, ac superaddit aliquot solidorum in pignus gratiarum. Naclerus haud ignavus animi nec immemor beneficiorum totam recepti quæstus ac pecuniæ medietatem Deo obtulit ad ipsum Interventorem præstantissimum, gratias affatim reddens pro sui ereptione, orans atque ab omnibus orari poscens lacrymosè pro submersorum amicorum perpetua requie.

IX. Simile ejusdem Patris miraculum huic subnectimus eò scilicet brevius quò
 'Alia navis
 ruptis velis
 naufragium
 evadit inter-
 gra.
 similius. Superiori tempore navis à Normannia placido mari immissa petebat Angliam gratà favente aurâ. Iam terrâ ab aspectu relictâ infestissimis flatibus unda sævit agitata. Ratis solivaga vastissimâ undique expugnatur procellâ, velut urbs infinito exercitu obfessa: solvitur fragilis cimba, tamquam omni ariete & machinâ conquassata. Quid enim agat imbellis unica ad universa bellorum jacula, quam & impetebant aëra & maria? Undique hiantibus rimis ut capta & distracta cedit irruentibus undis. Clamor pereuntium fertur ad sidera, non jam pro vitâ desperatâ; quid enim speraretur jam morte inflictâ? sed ut miseris animabus indulgendo subveniret inexhausta Salvatoris misericordia per piissimi amici sui quem invocabant Augustini patrocina. Quid ultra? Iam ad summas tabulas pontus intrinsecus ascenderat, jam malum & velum furiosa tempestas longè in fluctus expulerat, jam finis & conclamata videbantur omnia. Sed mirabile dictu! Deo, sui famuli quem petebant gratiâ, miserante, navim unda quæ ad interitum possidebat, ipsa quodammodo sicut bellua Ionom deducebat; fluctus intus accrescens captivos suos absorbere parabat, & navis exarmata suis telis ac velis ibat, nec attendens minantem voraginem cursum tenebat. Adeo miro modo gradiebatur vel jaçtabatur, acsi ipso pondere aquarum quo mergeretur, potiùs à mersione fervaretur.

Cùm ergo tam longa & continua morte, immo tot mortibus quot turbinum ictibus fluctuantes morerentur, tandem reluxit oculis Apostolica Augustini tellus, & tunc moribundis coepit ægrè redire vitalis spiritus. Tunc post lesteas noctes Lucifer canduit splendidus: sed his, quos terror merferat & naufraga dux ferebat, adhuc erat nubilus. Iam tantum de desperatione & certa morte ad incertam salutem incipiunt respirare; quique hætenus præ timore clamaverant, jam inter spem & timorem clamare gestiebant: Deus mirificator almi Augustini, qui nos per tanta miracula hucusque adduxisti, per ipsius merita nos de debito exitio ad portum salutis perducere dignare.

Talia jugiter vociferantes, *Vvincensel* contra mortalem spem pervenire, ibique de navi quasi de ceto Ionæ, aut lacu Daniëlis, aut spelunca Lazari exiëre. Continuo verò, quantum experti sint ductorem Augustinum, ad ejus requiem currentes monstravêre ibique oblatis votis & luminaribus, de quanta eos eduxerit internecie cunctis Monasterii Dei ministris clara fide rerum exposuere: ad quem desiderabilem tanto amore in gratiarum relatione festinant, ut madentia adhuc de mari vestimenta in argumentum veri exhiberent, quæ etiam ante Sancti visitationem mutare noluisent. Sed hîc propositam brevitatem rei sublimitas excessit, & corrente rota de urceo instituto amphora exivit.

Verum

Verùm hic rursus liberat clamantes sedata tempestate, qui antè eduxit nau-
 fragantes tempestate ipsa perseverante. Præclarus inter Fratres senior hujus
 miraculi assertor & testis eò certior exstat, quò in se & fociis factum irrefra-
 gabiliter comprobat. Hunc ergo memorabilis Abbas SCOLLANDUS in ædificio
 Augustalis Monasterii ardentissimus, videns in hac arte sicut in aliis bonis in-
 genii agnarum, recidendis & evehendis de transmari saxi fecit magistrum.
 Nec verò iste minùs feruens ad obsequendum, ascensâ rate fertur in Marchiam
 Flandriæ villam secundam lapidum. Ibi præfectis basibus, columnis & capi-
 tellis grandibus, justo onere navale vehiculum impletur. Sed quid unquam
 antiquus livor imperturbatum reliquit? Elatis jam velis & hilariter illis eun-
 tibus repentè ventorum vis effunditur, montibus & vallibus suis trux pelagus
 evoluitur, navis ictibus quassatur, fluctibus obruitur. Tunc Patris Anglorum
 famulus numquam tali clauistro coartatus, foris pelagi, intus animi altis age-
 batur fluctibus. Sed respirans ad notum parentem, in hunc erumpit atque om-
 nes erumpere in hunc persuadet clamorem: Inclyte Pater totius Angliæ Au-
 gustine, hic in tua servitute periclitantes nos erue, ut ad Dominicum Tem-
 plum labores nostros te duce mereamur perferre. Ad hanc precem ita omnis
 immanitas turbinum conquievit, ut navis quasi in sicco vel ejectâ anchorâ
 videretur immobilis tamquam vasta trieris. Tunc manibus & brachiis inniten-
 tes, pro periculo laborem suscepere.

Insidunt transtris, & verrunt cerula remis.

Cœpère rursus ventos poscere, moxque à benigno exauditi adjutore, am-
 plos veli sinus expandere, laròque ac felici cursu in optatum portum suum
 cantantes cœcunia applicuere. Hæc verò signorum gaudia ubi memoratus Fra-
 ter tunc junior nunc venerabilior Domino Abbati Scollando retulit, ille ele-
 vatis manibus, in benedictionem Dominicam congaudentibus Fratrum choris
 erupit.

Tanta tanti præsidis insignia, quibus noster relucet Oceanus & maria,
 quàm sunt ubique potentia etiam Græcorum experta latè prædicant aquora,
 In illo Pelasgo pelago & navigio quo hæc quæ memorabimus claruere, assuere
 ex nostris Fratribus viri fidei probatissimæ, qui nobis constantissima assertione
 jurando vera probavere, & adhuc superstites probant tali narratione. Circa
 Pentecostem, aiunt, de Regia urbe Constantinopoleos Venetiam navigaturi
 mare intravimus; fuimus in navi centum quinquaginta viri cum turba gene-
 ris & ordinis diversi, Græci & Angli, Clerici & laici plerique eruditissimi. In-
 gens trieris nostra pleno vento & velo currebat & ut magni maris specula caput
 tollebat. Interea vis ventorum acrius justo intumuit, & fluctus qui molosam
 puppim æquis viribus ducebant, indomito bello frangere aut absorbere para-
 bant. Periclitamur ergo cum tanta moles nec modico vento procedere, nec
 nimio durare, nec portum nisi temperato posset subire. Non ferebamus tem-
 pestatem à tergo impellentem, quanto minùs in facie repellentem? Depositis
 velis, ejectis anchoris vim sæviendi subduximus furentibus auris; verùm gravi-
 ter oppugnabamur tergiversantibus & allidentibus undis. Itaque per plures
 dies diutino vitæ dispendio tenebamur captivi velut exitiali judicio aut judiciali
 exitio proscripti.

Inter hæc fausta ac desiderabilia primi institutoris nostri in Christo Au-
 gustini festivitas imminabat, quæ solet festa Pentecostes secundum Paschales
 Cyclos aut prævenire aut succedere aut intervenire. Tunc & mærore & gau-
 dio spèque, merituque agebamur trepidi: mærore, quia incommodus erat
 locus paternæ festivitati; gaudio, quòd per hanc illustraremur præsentia pa-
 ternali; spe, quòd hanc celebrando possemus liberari: metu, ne natione di-
 versi dissentiremus à salute communi. Suggestimus ergo nauclero & ceteræ
 multitudini Augustini clarum nomen & meritum, atque instans sollemnium;
 quem dudum Apocrisarius Constantinopoli & Apostolicus Romæ, conver-

Asib. Chr.
D.C. VII.
Mact. xxvi.

tendis Anglorum gentibus dedit Apostolum, virum Apostolicarum virtutum, tam in vita quàm post vitæ bravium signorum potentissimum, cunctisque postcentibus succurrentissimum. Quibus si unanimi voto placeret festivum ipsius triumphum celebrare, nos de nota ejus bonitate auderemus spondere, quia optatæ auræ potiremur prosperitate.

Omnibus ergo tam Sacerdotibus quàm ceteris conspirantibus in Augustini præconium, venit cum Dominica votivum ipsius sollemnium: utque eramus inibi grandis chorus Sacerdotum & Clericorum, vespertas & tota nocte vigilatæ egimus laudes, & Christum in Sancto suo glorificantes, ejusque interventu cum timore & fiducia salvari poscentes, omnia tunc nobiscum pio Patri sollemnifabant, omnia Dominico militi militabant. Navis erat Ecclesia; malus, Sion specula; crux, antennæ; carbasa, aulæa; prora, ara; Sacerdos, prote-ta; gubernator, Hierarcha; remiges, Clerici; rudentes pro cimbali & organis; ventosi sibili, profollibus & fistulis. In circuitu ingens maris atrium & infinita turba fluctuum respondebant psallentibus crebris allisionibus undarum. Cantabat aquosa Ecclesia; *Benedicite maria & flumina Domino, benedicite cete & omnia que moventur in aquis Domino*; & eadem reddebant aquæ cum superno choro: omnia adeò personabant sollemnem Christum Christique sollemnem famulum Augustinum.

Post nocturnales laudes pane in lucem celebratas, requiescentibus ceteris Naucerus pervigil, dum notat sidera, dum explorat aëra, videt illicò sentitque quid valuerit Augustini quæsisse suffragia. Nam eotenus repugnantia flumina, hujus gratiâ in auram gratissimam conversa, facta sunt navigationi nostræ prorsus auxiliaria. Læto itaque clamore & canora testudine omnes excitat, & quasi piratica vis irruat, gaudia tanquam prælia intimat. Surgite, ait, ocius, o focii, adest nobis Deus in Augustini sui festivitate, adest & Augustinus festinus in Dei sui directione: bene ejus hodie festa celebramus, cujus interventu non solum à mortis terrore liberamur, verumetiam optato vento & cursu ad optatum litus dirigimur. Hic est gubernator, hic ductor & navigator: Ipse impellit, regit, vehit, præcedit & succedit. Nunc ergo festinemus Divina mysteria in ejus veneratione explere, tantoque Duce securi feliciter enavigare. Adhæc læta hortamina tota turba tensis palmis in gratiarum libamina Augustinum tollit ad æthera, quem se invenisse novum adiutorem triumphant inter tanta pericula. Statimque sicut qui hostem fugiens ad domesticum patronum currat, festivam Missam cum celsò júbilo in ipsius honore concinimus, ejusque merita auctori Domino immolamus.

Sed inter hæc Signifer Domini signum dat suæ præsentiae, fidem exterorum novellam erga se veniens divo ventilabro discutere & in Deo attentiores facere. Nam cum sacrum Evangelium legeretur, tantus spiritus turbinis mare & navim impulit, ut Sacerdos, nisi viri robustissimi hinc inde à lateribus hunc sustentassent, Dominicis sacramentis conficiendis nequaquam assistere posset. Exacto verò salutari mysterio tanta temperies rediit, ut opportuniorem opare nescirem ad propositum locum videlicet ad velificandum, excurrendum, portumque inoffensè subeundum. Currebamus ergo obsequentibus ventis gaudentes & alacres, Deique mirabilia in tam mirifico Sancto suo magnificantes, pollicentibus omnibus toto affectu se ejus festa quotannis perpetuò celebraturos, nomen ipsius & virtutum insignia ubique declaraturos. At princeps nāvistam festivum se inter tam festini adiutoris festa exhibuit, ut non solum sollemnibus ejus laudibus devotè congauderet, sed etiam epulis & vino largifluo convivas suos exhilararet.

Iam verò felici cursu diei ad vesperum exacto, Angli de noto patrono fiducialius præsumentes suadebant sociis de auræ incertitudine dubitantibus & ad portum nitentibus, quòd si irreflexa fide cœptum iter tenerent, ipsam auram usque ad destinatum locum perseverantem haberent. Sed aliorum sententia

prævaluit, ut magis portum subiremus, & diutino labore tabescentia membra quiete reficeremus. Ubi verò post solis occasum portui successimus, mirabile dictu! ipsa dialis tranquillitas abiit, & prior tempestas adversantibus ventis recurrit: ut videlicet doceret Augustinus tamdiu prosperitatem affuisse, quamdiu suæ festivitatis veneratores vellent navigare, iterumque votis obtinendam auram, cum ipsa statione decernerent procedere.

Iam septeno miraculo in septem Christi convivis piscatoribus & septiformi gratiâ spiritus Augustinum fluctuantes liberantem per mare navigavimus: nunc ipsum per terras diversas clades curantem reducemus. Qui hic incipienti de mutis suas virtutes obtineat tacito vel infantissimo Scriptori eloquendi vires.

In villa *Cilleham* notissimâ Cantuariæ ad Austrum sitâ, parvula octo annorum patre orbata matri viduæ unica unicum solamen erat relicta. Hanc alebat, hanc fovebat, hanc miseras delicias inter desolationis suæ miseras deputabat, flebat hujus orbitatem & suam viduitatem; sibi conjugem, & illi amissum querebatur genitorem. Verum dum in hoc materno affectu pendet, dum in hujus profectibus omnem spem & marorem demulcet; accessit doloris augmentum, ubi expectabat consolationis incrementum. Nam qui matrem & cognatos dulci alloquio vel cantu virgineo gratificabat, subito casu muta effecta omnes notos mæstificabat: pro eloquio pecualem boatum, pro cantu mugitum, pro verbis elinguem reddebat gemitum. Mater lugebat, ejulabat, ululabat & clamabat: Heu filia mi *, hæccine spes mea! hæccine solatia post patris tui funera, ut optimo officio linguæ mihi sis funerata. Ex magna enim parte funebris est vita, ubi nulla est loquela. Nunc, proh dolor! tibi loquendum est digitis tacente lingua, & clauso ore solis nutibus absconditis verba! nunc miserè docebis matrem absurda signa, quò sensus tuos perpendat non aure sed visu pro loquela!

Talia jugiter conquesta querimoniis non est contenta, omnia indefessè quærit remedia, poscit auxilia, consulit medicamina, nemo ferre noverat subsidia. Illa muta perseverabat, & maternus dolor in dies crescebat: Cumque aliorum vulnus tempore sopiatur, hujus augebatur: sed perseverantibus in fide semper occurrit supernæ respectus clementiæ. Sedula femina tandem Parochianum suum lacrymosè requirit Presbyterum nomine *ELFELMUM*. Ille humanæ inscius medicinæ, docet hanc se credere divinæ. Proximè, inquit, imminet triumphalis sollempnitas signiferi nostri Augustini: in ejus honore ceream faculam compone, & cum hac lampade (debet enim amicum Sponsi cum lampade requiri) luciferam ac saluiferam suæ festivitatis noctem pervigila in prece cum tuapte sobole: ubi si fideliter perseveraveritis, credimus in Dei beneficio quòd non frustra facietis.

Ad hæc devota virago fide armata velut ab Angelo docta, jussa maturat lumina. Ad cælestem Medicum in suo Festo puella venit cum genitrice, ibique ad ipsius vivifica pignora lucifluæ festivitatis noctem pervigilant in oratione. Altera orabat & gemebat, altera suspirabat & magiebat, summus autem miserator utrique aurem accommodabat. Iam hymnus laudationis Dominicæ ter sanctifonus à Patrefamilias intonatur, & ab excipiente Dei familia sublimiter chorifatur. In hoc ergo hymno opifer qui petebatur sentitur & agnoscitur, lingua mutæ puellæ diu obstricta protinus resolvitur, os eotenus clausum ad collaudandum cum Ecclesia Deum referatur: pro quo gaudio idem hymnus finitus lætissimè repetatur. Illa verò diuturna silentia rumpit, & in Dei laudem ac gratiarum actionem profilit. Mater exclamat gaudio cum loquente filia, filia resultat matri cum concinna loquela. Quid ultra? peractis matutinis laudibus hymnus laudationis superius decantatus, in quo hæc populo teste facta est salus, celsioribus ab omnibus repetitur laudibus, & tam clara Dei in Augustino suo decantatur virtus.

Post aliquot annos interfluos, recurrente eadem ipsius sollempnitate, simile

Ann. Chr.
DC. VII.
Maii xxvi.

Item alia
à nativitate
muta.

in ſimili perſona refulſit miraculum : niſi quòd ſuperior recepit eloquium antea perditum, hæc verò, de qua loquemur, ſuſcepit antea inconceſſum. Hæc quippe à nativitate muta, jam juvencula, ſalutis gratiâ multa Sanctorum peragrabat habitacula ; tandem cum plurima populorum undique confluentium turba ad ſolemniſſimi Confeſſoris Domini devenit ſolemnia, ad ipſius ſcilicet vitalia buſta præfulgidam noctem vigiliis agere intenta. Verùm illa quò attentior erat ad vigilandum, eò declivius urgebatur ad dormiendum. Iam ceſſa producta modulatione, exactis nocturnalibus ac matutinalibus canticis, Evangelici Propheta Zachariæ Canticum quod omni die ſæculi ad perpetuum Dominicæ Incarnationis præconium affiduatur, altiffimis pſallentium concentibus ad æthera porrigitur. In hoc ergo carmine quo apertum eſt os Zachariæ quod clauſum erat Angelo interminante, mirabili ordine, Domini gratiâ, dilecti ſui Auguſtini ſolemniio favente os etiam mutæ dormientis aperitur, & lingua in nova verba reſolvitur. Erumpens enim à ſomno tamquam nimio terrore agitata clamabat ter patriâ loquelâ, voce elata : Parce, parce, parce Domine.

Sic vociferantem invadunt undique & noti & ignoti, percunſtantur ſtupidi qui noverant numquam antea locutam, unde ei hic clamor & vis loquendi. Primò illa cunctari nec audere viſum myſterium effari ; ſed omnibus ſuadentibus atque urgentibus, verbis inuſitatis quæ ſola didicerat aure, ſic referebat balbutienti ruditate : Propoſueram equidem hanc ſanctiſſimam noctem pervigilem ducere, ſanctique Patris, clementiam qua meæ calamitati ſubveniret exorare ; ſed renitentem blandâ ſomni præripuit violentia : qua captâ nec dulcius umquam nec ſuavius requievi in vita. Hic mihi refulſit vir Angelicæ gloriæ, pontificalis excellentiæ, ætatis venerandæ, reverentiſſimus nivali & paternali crine ; effundebat radios ſuos facies ſplendida ; fulgebat cum zona Pontificali auroſa inſula ; candebant ſubter veſtimenta auro circumtexta ; me verò anxie trepidantem ad tam decoram ornatamque majeſtatem ampliùs terrebat illa ſublinitas per dignam increpationem, ut videlicet gratiùs conſolaretur per paternam curationem. Pontificalem enim baculum, quem manu tenebat, intentans labiorum meorum clauſulæ, videbatur hoc acumine os meum tranſverberare velle, arguendo planè meam ſegniriem, quòd omnibus vigilantibus ſola dormirem. Hoc igitur terrore plurimùm concitata, ſolutâ Dei beneficio linguâ per tanti Patroni ſuffragia in hæc nova quæ auditiſtis erupi verba, quam verè conſtat nullâ umquam priùs uſam fuiſſe loquelâ.

Ad hæc audita proclamant admiranter Deo laudes turba circumfuſa ; qui mirabilis in Sanctis ſuis, hæc in ſancto Auguſtino oſtendit mirabilia. Certant tantùm adhuc Æditui verum altiùs experiri, videlicet palpantes in luce tam evidenti. Satisfaciunt verò omnibus magnis juramentis puellæ noti & vicini, hanc ex quo nata ſit hæcenus mutam fuiſſe proteſtati. Hæc etiam convenientia non faſtidioſè recolenda eſt pro digno miraculo, quòd in hoc Cantico quo mutus Propheta locutus eſt Chriſtum ejuſque Præcurſorem prophetando, per noſtrum Auguſtinum muta loquente viſitavit nos Oriens ex alto.

XIV.
Podagri cura-
tio à S.
Auguſtino
incepta,

Diverſis etiam debilitatibus potens curandi in Chriſto divinus noſter imperat Medicus. Degebat Lundoniæ vir rebus præclarus ſed timore infauſto artiſſimæ podagræ acriter debilitatus. Cumque opibus dilataretur, uſquam prodeundi inopiâ magis artabatur. Eia divitiæ quid facitis veſtro quæſitori, ac ſervatori ſuccurrere quid tardatis ? Expenduntur ergo opes in Medicos & perduntur : caſſantur in ægroto labores, & augentur dolores. Æger tandem in ſe reverſus, Quærendus eſt (inquit) divinus, ubi medicus deficit humanus. Impoſitùſque vehiculo fertur ad Anglorum Metropolim Cantuariam, ad tuam, Apoſtolice curator Auguſtine, clementiam. Ibi cum lumine vigilans, ibi orans ex parte recepit quæſita remedia, & ex parte docetur necdum promerita alibi quærenda. Neceſſaria enim erat in debili ſalutis dilatio, cum non deeſſet in

MIRAC. S. AVGVST. EP. CANTVAR. *auct. Gots.* 549

Sancto perita virtutis perfectio, quatenus attentius & longius querendo adipisceretur, quod nec eo loco nec tempore assequi mereretur.

Ann. Chr.
D. C. VII.
Masi xlv.

Denique Augustinus podagricum pede sanat uno, alterum nimirum summo amico SWITHUNO^a incuratum relinquendo, & quasi ipsi Sancto curandum destinando. Itaque æger semifanus reductus ad sua, audit uberrima quæ superna fundebat affluentia beati Præsulis Swithuni miracula. Illuc velut ab Augustino directus venit, ipsoque die residui pedis sanitate recepta imparem gressum æquavit, & plenè sospitatus cum pleno gaudio gratias agens rediit.

A. S. Swithunus
hunc per-
citur.

In castro *Levenset*^b erat vir claudus & mancus, cui laeva manus palmâ retrorsum detorsâ ac reflexâ, non tam supinata quàm deorsum pendula, conglutinata brachio inhærebat & dirâ torturâ miserum cruciabat. Hujus miseriae supernæ clementiæ respectu miserante jubetur in visu à quadam præclara forma opiferi Augustini opem Cantuariæ expetere; ibi demum hunc sospitandum ejus interventione. Nec tardavit ille credere, nec distulit pro suo commodo obedire. Venit Cantiam quomodo debilis potuit ad insinuatum patronum, indicat Monasterialibus Patribus cælitus indictum suæ salutis mandatum. Admittitur ultrò ad curatorem largissimum, ibique perseverat in precibus & revelatæ salutis indubius. Iam octavam diem ibi exegerat qui erat in Sabbato, & tunc venit fideliter expectata promissio. Nam inter Sextam & Nonam corripitur cælesti medela, & manus reformatur in sua officia, totaque debilitas vertitur in recta commoda. Sic deformis tortura, quæ erat ad ignominiam & tormentum, Augustino juvante redit ad vitæ subsidium. Benedictus Dominus Deus virtutum.

XV.
Cantuar.
claudus &
mancus.
b

Quantus etiam summi clavigeri Augustinus sit affecula in solvendi potentia, probabile dabunt sequentia. Novit Cantuaria tres cives suos, quorum duo videntur germani, WLFRONIUS & ÆLREDUS, tertius Ælredi filius SIREDUS, qui pari sollertia & arte vitam alebant, & de inopia ad divitem sufficientiam excreverant. Quid umquàm humana aviditas in exquisitum reliquit? quid mortalis egestas non penetravit? Hi tres, id est duo fratres & ex secundo natus tertius ob quem maximè hæc series textitur, ambiebant pariter diversas Angliæ civitates & artificum fabricas. Indagabant curiosè aurifices, argentarios, monetarios, trapezetas, ceterorumque metallorum fusores, pro illorum fusilibus cineribus & purgamentis, pro spumis & scoriis, vel testularum fragmentis in quibus massas suas liquefecerant, æstimata pretia offerentes; has reliquias emptas corradabant & conscopabant, unde vulgo hujusmodi collectas scopaturas vocitant, quas illi torridis fluentis abluebant, conflatamque duritiem duro lapide cominuebant, his minutiis suo igni conflatis pretiosam massam extorquebant.

XVI.
Vinctus
solvitur.

Notæ

In tali negotio venientes ad opidum, quod à balneis calidis ibidem featurientibus *Bathan* * Anglicè nuncupatur, emptasque ex more copiosas arsuras, quas dicunt scopaturas, ad proximum flumen ferebant diluendas. Sed temerariè & inconsultè pergrandem lapideam de Regia via extractum secum tulere, videntes illum validum ad conterendas testas & ipsas arsuras igni concretas. Hinc indignati Præsides & iudices oppidi irruunt in eos, ut sunt passim homines ferini hiantes ad prædam, raptosque hos tres advenas velut Regii juris invasores & publicos prædones, simul in artissimum cippum omni compede durius constrinxere. Addunt ferreas manicas manibus, & collaria ferrea in cervicibus, itaut per medium macerix lapidei cubiculi transducta vincula obserarentur. Nam ex lapidum copia omnia ibi lapidea sunt habitacula. At captivis tali tormento aliquamdiu artatis, duo germani qui erant senili jani defectu impatientes supplicii ac pæne absumendi, datis fidejussoribus præ-

* Bathoniâ
vulgò
Bathæ

^a S. Swithunus Ventanæ civitatis, vulgò *Vvin-*
desse Episcopus anno Dec. LXXI. ad Superos evolavit, quo tempore ejus Vitam referemus.

^b Opidum *Leoves* in Suffexia, Australium Saxoni-
um in Britannia regione.

Ann. Cht.
Dc. VII.
Maii xxvi.

viginti solidis argenti, cum suis mercibus sunt dimissi. Iuvenem verò aspectu elegantem & robustum corpore, quem superius notavimus secundi fratris filium, cum exactores vidissent nil offerentem quem putabant pecuniosorem suamque expleturum ingluviem, atrocioribus tormentis ac terroribus aggrediuntur. Stringuntur suræ & ossa artiori ligno incussis sudibus coacti: duplicantur catenæ manibus & collo, vallatur vinctus custodibus acsi ferreo muro.

Inter hos cruciatus anxius & anxietate infopitus, domesticum civilis Cantuariæ Patronum altis gemitibus invocat Augustinum, ut qui primus Angliam à captivitate diaboli laxavit, & ferreos nexos solvere novit, quique ubi vis gentium se poscentes tuetur, suum ultimum famulum à tribulantium manibus liberare dignetur. Ad has anxii preces quas & custodes audierant, ingenti miraculo apparuit, quantum auditorem apud Deum invocaverit. Concussit subito ac terruit ipsam domum vehemens sonitus, franguntur & dissiliunt fortia lignorum robora cum impactis clavis longius excussa, quæ vincti impressius angebant vestigia; cadunt è manibus manicæ expulsi pessulis reserata: quæ etiam collum artaverant ferrata collaria, violento impetu resiliunt in parietem ejecta. Captivus liber exsiliens custodibus insultat, feroces increpitat, minaces instigat. Religate, inquit, rebelles Dei, divinitus solutum, ut iterum confracta artius vos vestra constringant vincula, & confundat pecuniæ spes effusa.

At illi tanto signo acriter exterriti respondent, se nihil injuriarum ultrà in eum velle moliri. Qui diluculo erumpentes, per totam civitatem omnia divulgant, cunctumque populum attonitum cum Magistratibus huc ad videndum accelerant. Aspicientes itaque tam clara Dei mirabilia, quæ nulla contradicere poterat versutia, rapiunt hominem cum magno jubilo gratiarum ad principale beati Petri Apostoli Monasterium, ibique confluyente civitate, conjubilante Monasteriali concione, sonantibus signis, reboantibus hymnis collaudatur Dominus mirificator Sanctorum, per quem & Augustinus Apostolorum Anglorum tanto fulget jubare miraculorum. Cujus paternæ gloriæ intantum congratulabantur opidani, ut illum libertum ejus certatim ad convivia & pocula raptarent, & festivo obsequio exhilararent. Inter quos unus civium graviter erubescerebat & ingemiscebat, quia unde sibi optatum symbolum daret, aut aliquam amicitiae obsequelam exhiberet, non habebat. Quem videns probus juvenis sui gratiâ tristari, ultrò ei argentum de proprio contulit, orans uti à se acciperet, quod sibi dare cupiens non habebat, vel non habens dare cupiebat. Quo beneficio tam ultroneo civis ille delectatus, Vicem, inquit, reddemus. Mane itaque attulit ei scopaturas modico emptas, de quibus ille ante sextam horam viginti solidos argenti almo Patrono favente obtinuit: hisque datis pro patre suo & patruo liberos eos ac securos secum abduxit, quem scilicet ita sanctus liberavit Augustinus, ut & ipse suos liberaret cum suis quæstibus.

XVII.
Cibaria miraculo
suppeditantur.
* V. supra
cap. 5.

Quem ergo solvendi potentiâ summi Clavigeri affecit præmonstravimus, idem ejusdem nutritoris alumnus, cui dixerat Princeps Pastorum, *Pasce oves meas*, hinc consequenti signo lucebit. Sub Rege CNU TO * celeberrimus Augustinensis aulæ moderator ELFSTANUS enituit, qui inter cetera bona Tanetum cum sua pretiosissima margarita ^a, ut omnibus claret, in Patriarchalis præsidis Augustini sinu reposuit. In hujus regimine evenerat per sextam feriam annuo recursum ipsius Patris natalitium, quod septimo Calendas Junii ritè omni Angliæ agitur celeberrimum. Hinc ipse Pater magnanimæ liberalitatis magnum epularum agebat apparatus, tam ad hospitales turbas sacrorum Ordinum, illustriumque sæcularium, atque egenorum undecumque confluentium, quàm ad Dominicæ familiæ domesticum usum. Sed providum animum

^a Nempe Parthenion Tanetenſe cum corpore S. Augustini) Monasterio S. Augustini Elſſtanus Abbas Mildrethæ (de qua ſupra cap. 5. & in fine Vitæ S. adquiſivit.

graviter angebat festivorum penuria piscium, cum undique missi emptores vacuare redirent domum: maria & flumina opes suas negabant, lacus & stagna nil conferebant, fora & cellaria vacabant, silvæ & pascua nil prodèrant, quia perpetuâ reverentiâ dies Crucis Dominicæ omnes astrinxerat, populum Monasteriis æquabar.

Ann. Chr.
D. C. VII.
Maii XXVII
No 1 A.

Inter has difficultates, fidelis Abbas quem caritatis necessitas urgebat, unicuique in Domino remedium attendebat. Denique ipsâ vigiliâ crastinæ celebritatis Vesperarum canticis sollemnissimè completis, paternæ quietis talamum irrumpit, fususque humi paternis auribus ut suæ sollemnitatis suorūque ministrorum & hospitum complacita benedictione meminerit, affectuosa prece suggerit: sic in paternum sinum thesaurifans spem suam exiit, attendens si quid ille respondere velit. Interea tota nocte celebratâ præfulgidis luminaribus & præcellentibus jubilis, dies omnibus festiva illuxit, quæ qualiter ferenissimus Augustinus suis vigilibus pervigilaverit, Divinis beneficiis cum splendido sole declaravit. In ipsius quippe villa, quæ Swalwarluia dicitur, supra mare sita, à Monasterio septem leugis seposita, & ad victum Fratrum data quasi cellaria ingens, piscis scilicet Rombus longitudinis pedum quatuordecim offertur, qui vulgo Sturio appellatur. Hunc maris reuma attulit Augustino proculdubio impellente, nec poterat recedens secum auferre ipso prorsus retinente. Hunc ergo ejusdem mansionis ruricolæ primo lucis crepusculo inventum vehiculo maturant imponere, & Principi Monasterii novum, festivum & gratissimum Augustini præmium præsentare.

Videns itaque devotissimus Abbas exoratum Patrem respectivis suis precibus matutino die tam largifluè respondisse, suscepit cæcæste donum cum imensa alacritate & infinita gratiarum exhibitione. Inde expleto magnificè Dominico officio epulantur festivè in Domino & domestica concio & hospitalis multitudo, gaudentes tam de miraculo, quàm de beneficio Divino. Pulchrè autem hic superni piscatoris alumnus confluviam ad se turbam suâ capturâ replevit, qui primus Angliam de Stygio gurgite Apostolicis retibus Christo attraxit. Alii sancti fluviales prædas divinitus adactas retibus mirabiliter cepère, hic mirabilius sine retibus mari jubet adducere & in sicco relinquere, quod fida manus tutius capiat in litore. Notandum autem est quòd nullius recolit memoria hujusmodi piscem vel antea vel postea visum in mansione illa.

Successit reverentissimo ELFSTANO WILFRICUS pari probitate & solertia præditus. Cujus tempore tanta beatus Augustinus coruscabat sanitatum fulgura, tanta diversarum debilitatum curata est turba, ut ad memorandum nec scriptor sufficiat, nec lector, nec auditor. De quibus unum pro multis vel majoribus exempli gratia adscribimus. In ipsius anniversaria sollemnitate memoratus Abbas Wilfricus apud salutiferam glebam agebat celeberrimè sollemnia Missæ plebe quanta irrumpere poterat condensa astante. Astabat & quidam notus de Taneto insula, jam per quindecim annos obsessus nocte cæcitatæ terribilissima. Is intenta mente & voce orabat curari adjacentis Sancti interventione, jam de sui illuminatione tam certus, quàm Divino oraculo per visum edoctus, ut scilicet huc ad splendidissimum Patronum veniret, quò optatum lumen perciperet. Interea in lectione Evangelii, quod jam ad medium legebatur, cæcus Divina virtute corripitur, qua impulsus super Diaconum lectorem ita præcipitur, ut ille difficulter restaret quin simul obrueretur. Qui declinans à ruente dum Dominicum præconium sine tenus personat, ille jacens humi glaucomate defluente oculos referat, surgensquæ die infusâ luminibus clarè omnia spectat. Sic persans ad Missarum sacramenta in gratiarum sacrificia, indicat post finem astanti populo, qualiter sibi antea hæc fuerint revelata, quæ per beati Augustini merita post quindecim annos cæcitatæ consecutus sit gaudia lucis.

XVIII.
Cæco lumen restitutum

Tam clemens Pater in supplices exteros ostendendus est & districtus in delinquentes domesticos, qui tantum maluerit corrigere quàm punire reos.

XXIX.
Violatores sacri sepulchri puniuntur

Ann. Chr.
D C. VII.
Maii xxvi.

* *supple in-
congruum*

Pudet memorare quod maximè sacro Ordini & grandævitati * censeatur. Verumtamen sit sua turpitudine improbis & sua pulcritudo rectis & sua valetudo correctis. Sub bonæ memoriæ Abbate WLFRIKO erat senior Monasterii Ædificatus nomine GODRICUS. Hic in tumultu ubi cælestis thesaurus corporis pretiosi Augustini reconditus erat, magnum thesaurum repositum fuisse ab ipsa pueritia auditum habebat, sed pecuniam non pretium sanctitatis bruto intellectu pensabat. Hinc semen cupidinæ vanitatis conceptum ab ipsa puerili ignavia quotidianis incrementis fovebat & alebat per desideriosa suspiria; crescebat ævo, crescebat & avaritiæ studio. Iam canis albescebat, & cupidiosa mente nigrescebat. Quid fallimus & fallimur? plerumque sua tempora asséquuntur & optimi & pessimi quibus se depromant. Invenit tandem mens hominis perdita locum, quo attentaret iniquum propositum. Destruerat memoratus Abbas veteris Monasterii renovandi Presbyterium, & patebat aditus usque ad thesaurariam præfulgidi Augustini porticum. Hic claviger Ecclesiæ perfidus uno ex artificibus associato sibi infinitis promissionibus data opportunitate noctis in opus tenebrarum arreptis ferramentis invadit parietem ad sancti Confessoris pedes appositum & duplici materia extractum. Nam antiquorum fidelium cura exteriorem munitionem duro silice compegerat, interiorem verò grandibus & fortibus lateribus, ut tanti margariti servatoriam myrothecam, obfirmaverat.

Auri sacra fames quid non mortalia cogis?

Iam adjutor artifex à frangendi & irrumpendi difficultate defecerat: sed præceptorem sceleris non annositas, non impossibilitas, non professio sacra, non Dei vel præsentium Sanctorum reverentia cohibebat. Qui incentivâ furiâ suis fidens viribus, Mihi, inquit, accommoda ferramentum, experiar quid meæ possint manus. Illicò arripit rostratum ferrum, totòque nisu efferatus in proprium genu debitum dedit ictum. Sic demum propria multatione ab incepto exturbatus, calamitosè ad lectulum est digressus, jam suam confusionem & poenam magis lugere quàm Sanctorum innocentia monumenta violare compulsus. Væ fami & siti avaritiæ, quæ etiam rerum indigos, insidiosa suspitione somniat esse divitiosos. Qua ergo vesaniâ hic miser quærebat mortales opes in vitali tumba cælicolæ Augustini, qui mundo crucifixo sibi memoratur dixisse vice beati Petri Apostoli: *Argentum & aurum non est mihi?* Non ergo errat sed delirat qui apud Augustinum alium quærit thesaurum quàm ipsum Augustinum, pretiosorem scilicet cunctis opibus rerum.

Ad. 3. 6.

Itaque providus Abbas Wlfricus, dum diluculo quæque Ecclesiæ sacra rimatur, videns illud Sanctum Sanctorum fracturâ violatum, acriter (ut par erat) indignatur, & tantæ injuriæ auctorem collectis operariis sciscitatur. Intererat criminis socius qui metuens se fuisse proditum quem conscius accusabat reatus: Ab illo seniore (inquit) Domine, veritatem require qui se lecto refovet à recenti ægritudine: ipse tibi sciet verum exponere. Exemplò quæstitor ad agrum properat, causam suffossi parietis suæque debilitatis interrogat, cunctantem & dissimulantem adjurationibus impellit, & durum obstinæ mentis parietem evertit. Ille luctuosè confiteretur & execratur tam insensatè præsumptam noxam, defens jugiter usque ad vitæ exitum & insanabilem plagam & perdurabilem poenam. Sui quoque particeps facinoris, participium meruit & doloris: ut acerrima & diutina decoctione usque ad obitum langueret, & à Sanctorum tactu velut à pupilla Dei rapacem manum continere posteros doceret. Ne quis autem sæviorem hanc judicet sententiam, recogitet in his majorem factam clementiam: ut qui in baratrum effulminandi essent, per temporalem correptionem liberari possent.

XX.

Mulier violata Ecclesiæ reverentia punitur.

Audiat hinc alia Confessoris correptio & mox impetrata remissio. Quædam matrona suburbana Cantuariæ MAZELINA nomine addicta maritali copiæ, quotidiana devotione assiduabat Augustinianum Templum & paradisiacum

hacum Sanctorum cubiculum. Sed hæc nonnumquam iræ erat intemperans & animæ motus ultra recti fines effulminans. Quadam die obferato cubiculo suo ex more ad B. Augustinum ablatis secum clavibus venit, ibique in oratione procubuit. Venit maritus domum, claves inclamitans, missoque filio ad genitricem claves repetit exportatas. Puer attentus paterni mandati, obnixius instat oranti matri. Illa continuo posthabita oratione, & tanti Præsidis cæterorumque Sanctorum reverentiâ ut læna stomachata exsiliit, efferatâque palmâ partui suo truce alapam illisit, nec Dei asylum, totque Dominicorum Optimatum patrociniatum violatum attendit, fatiatâque furore ceu justificata orationem repetit. Puer plorans domum rediit, & fletus patri pro legatione retulit.

Sed verberatricem, immo Dominicæ pacis prævaricatricem manum & brachium repentina pœna increpuit. Eadem quippe horâ elata dextera cum toto brachio usque ad humeros enormi grossitudine intumuit, quercino robore dirigit, ardore incanduit, dolore intremuit, nigredine inhorruit: obtupuerunt inflexibiles digiti & incurvabilis rigor lacerti nec ad caput erigi, nec ad latus poterat deponi, sed extenta duritia prætendebat instar ligni. Tunc demum femina attendit majestatem loci; quia, ut scriptum est, *Sola vexatio* Isa. 28. 17 *intellectum debet auditui.* Tunc intellexit aliud esse Sanctum sanctorum, aliud domesticos penates vel cunas liberorum. Tunc planctus, ejulatus & ululatus iram, indignationem & inflammationem mentis vacuavit, aut in se, quod meruit, retorfit.

Ad cujus miserabilem clamorem inter matutinalem Missam cum accurrissent Monachis orantibus sanatur. Edicti & vidissent præ nimio angore mentis & corporis crines læva manu, quæ dexterâ nequibat, vellentem & per pavimentum hac & illac se volutantem, graviter indoluere, putantes eam vecordem. A qua tantæ animadversionis causam audientes, hortantur hanc instanti prece almi Augustini implorare clementiam. Ipsi verò ad conventum Fratrum referunt rei evidentiam. Qui tremantes & compatiētes afflicta, communi assensu ad Ecclesiam properant, & coram placabili Augustino affusi septem Psalmos poenitenciales pro rea lacrymosè decantant. O celerem in Dei misericordia auditorem! Ubi exacta prece confurgitur, protinus omnis dolor gementis in gaudium salutis refunditur. Tumor & rigor & angor ut tenebræ à luce evanescent, brachium & manus & digiti sua gracilitate & forma & officio hilarescunt.

Non solum autem variis cladibus, verumetiam infimis necessitatibus ubi vis interpellatus subvenit Dei potens Augustinus, ut hic probabimus. Est senior inter Fratres venerabilis, quem superius intimavimus conscium judicem paterni miraculi patrati in mare, nunc verò rememoramus ipsam fidissimum testem alterius facti in loco & comite legationis suæ. Hic itaque missus Boloniam * Flandriæ provinciam venit Marchiam villam lapidum fecundam, conductisque operariis grandem lapidum coacervavit copiam ad sui scilicet Monasterii fabricam. Interea Marchifus Flandriæ ROTBERTUS Boloniam à se dissidentem tamquam à parente filiam acrius castigabat & diffuso per ampla arva exercitu in sua jura redigebat. Trepidantes autem operarios ab inclementia exercitus, confidentes in Domino & S. Augustino trepidare vetat vir memoratus ut fidelis & magnanimus. Quos etiam de favore prænominati Principis confortabat, cujus amicū patrociniū habebat. Intererat operariis quidam juvenis ejusdem provincie, huic Ecclesiastico operi fidelissimus & intentissimus, vocabulo BURCHARDUS: huic mater erat vidua adeo paupercula, ut omnes opes ejus & cuncta vitæ solatia unica esset vacca, quâ summâ rerum amisâ amisisset omnia. Tantum enim perdit pauper qui totum minimum, quàm dives qui totum perdit infinitum: & vidua à Domino laudata plus omnibus ex parte dantibus dedit, quæ minimum suū totum dedit.

Ann. Chr.
D.C. VII.
Maii XXVI.

Anxius ergo juvenis pro matre tribus milliariis semota, accepto in sabbato stipendio exactæ hebdomadæ orat prænotatum magistrum, ut liceat sibi ad ipsum tutiorem locum matrem adducere cum sua bove, proponens die lunæ ad opus redire. Verùm res appretiata domi, vendetur arbitrio fori. Iuit ille præceptore annuente, & ut in omnibus Augustinum adiutorem invocaret adhortante. Qui videns belli incendia & rapinas undique fremere, genitricem quam venerat educere compellit in proximam Ecclesiam fugere; ipse cum materno armento refugium contiguæ & condensæ petit silvæ. Sed quid umquam profugis fuit tutum? Quem homines persequentes nesciunt, persecutrices aves produnt. Continuo illuc, ubi ille latitabat, copiosus ac perniciosus picarum confluit cœtus, & super eum plenis arboribus ut populofo theatro garulo concilio & accusatricibus perstrepebant vocibus, ac si dicerent accersitis prædonibus: Hic, hic est, quod rapiant avidæ vestræ manus.

Iam verò equites & pedites cum canibus & armis aut venandi aut aliquid captandi gratiâ altum nemus subintrarant; jam invitantes picarum voces secuti perfugæ approximabant, & panem jam illum ceperant. Qui ut prædoctus erat ad benignissimi Augustini opem in angustia confugere, Sancte, ait, Augustine totius gentis Anglicæ, immo omnium te petentium patrocinator egregie, sicut devotus tui gregis alumnus nos sæpe docuit ac persuasit credere, obsecro ut in me tuo operario hanc fidem rudem digneris confirmare, mæque ab importunis hominibus & avibus properes liberare; hac gratiâ me & omnia promitto tuo operi & servitio, prout tuus fidelis Monachus præcepit, exhibenda, dum in hac opus habuerit terra. Adhuc precabatur, & mirum dictu! omnis illa improba multitudo volucrum cum querulo strepitu in fugam præcipitatur, ac si arcu vel fundâ vel jaculo absterreatur. Ad maiorem etiam splendorem miraculi, omnes raptores certatim insectantur volantes, & cachinnandos persecutores ludibriosè post se trahunt fugientes.

Itaque & inhiantes prædam homines & quæ prædentur indicantes alires unâ utroque fugæ sententiâ Augustinus eludit, idest rationales irrationalibus vanitate similes factos, quos simul longius profligat, & suum fugitivum solum cum sola bove relictum tam leviter liberat. At ille videns tam expeditam patetere viam regressus ad sæpeditum præceptorem suum, refert omne suum periculum, lesèque jam per B. Augustini adiutorium de periculo liberatum. Ipse non solum in gratiarum actione exultavit, verumetiam Abbatem Monasterii cum omni Fratrum contubernio hæc referendo magnificè lætificavit.

XXII.
Quidam
mortuus ca-
licem S. Au-
gustino pro
animæ suæ
quiete fieri
rogat.

Vir in Cantia de villa *Cilleham* opibus & genere clarissimus ad extrema perductus res suas largiter distribuit Ecclesiis & pauperibus: uxor quoque fidelis quod illi defuit, post ipsius obitum supplere certavit. Verùm inter omnia tam Sanctorum quàm egenorum obsequia, sola Augustini, qui primus esset, præterita est gratia, fortè dispensatione Divina, quo sancto cresceret gloria. Itaque defunctus apparens in visu cuidam illustri matronæ gratias perennes reddendas de eleemosynis pro anima sua exhibitis mandat uxori munificæ. Sed hanc & suam & illius graviter deplangit negligentiam, quod suæ & totius Anglicæ illuminationis in Christo principi Augustino, quem præ ceteris maxime deceret, nullam fecerint competentiam. Nuntiat conjugi quæ se totam pecuniam expendisse putabat, quo loco & in qua arca argentum inveniat, quantumque inveniat. De hoc, inquit, argento in honore præcellentissimi Patris nostri Augustini calix fiat, quo potente interventore anima mea in pace quiescat. Omnia ergo ordine nuntiata, inventa & facta sunt atque insignis calix testis adest.

XXIII.
S. Augusti-
nus rejecto
calice stan-
neo argen-
tum fieri
divini præ-
cipit.

Australium Saxonum civis erat honoratus adeò castus, ut conjugalis officii celebretur inexpertus: in quo similem gratiam ostendit omnium Pater Augustinus. Huic se fidere splendore exhibens in visu jubet de pecunia reposita

calicem sibi emat, & ad suum Monasterium quo cum sanctis collegis suis requiescit afferat, ac super suum tumulum ad Dei Mysteria agenda offerat. Mane homo Lundoniam tendit, calicem stanneum emptum sex argenteis quasi Augustino ferendum simpliciter domum retulit. Sequenti nocte præluentissimus Antistes eadem formâ, qua prius, sopito præluxit; ruditer hominis & stricti animi hebetudinem redarguit: Stanneum, inquit, calicem, quem mihi rusticana vilitate parasti, alicui egeno Parrochiano præbe; mihi autem ex argento, quod tali loco inutiliter servas reconditum, calicem edice honorificum & ad meum sollempniter defer Monasterium. Vir autem ille non mediocriter territus cælesti increpatione, monstratam pecuniam rapit, ad Apostolicum sancti Præceptoris Monasterium concessit, Abbati & Fratribus quo calix fieret argentum contradidit, unde calix præcipuus enitescit & Auctoris Augustini miraculis ampliùs clarescit.

Inter confluas turbas ad Natalitiam Confessoris Domini festivitatem adductus est homo quem mater cæcum effuderat, cæcum in virile robur educaverat, & lux & tenebræ quid essent audire poterat, intelligere nequibat. Egit festivas cum populo vigilias ad Sancti monumentum, quem petebat orans suppliciter ut videre mereretur, quos adjuutores requirebat. Tenebat manu quod nesciebat lumen, sensit ardorem cuius non videbat splendorem; stabat ad Missas sine luce cum sua facula lucente. Illa citius ardens festinat consumi Augustino festinante melius lumen reddere. Iam legebatur sanctum Evangelium, & ambustâ candelâ elata flamma exedebat tenentis manum. Ille turbatus & Divinæ virtutis præsentia comprehensus rejecit lumen sibi alienum & illicò recepit proprium, quod hætenus sibi erat ignotum. Continuo quippe sibi reserantur nativa claustra oculorum, & nova luce infusa haurit lumen ubique diffusum. Miratur lucis candorem, mundi decorem, tam diversas rerum formas & species, omnes hominum facies & consimiles & dissimiles. Triumphat se venisse de sæculo mortis & tenebrarum ad lucis & vitæ speculum. Hæc autem forma est, de hac mortalitate ad splendidissima Sanctorum sæcula migrantium. Hujus signi gaudium protinus versatur in omnem conventum populorum, in Dei sui que famuli Augustini laudem & munera gratiarum.

Gentis Germanicæ vir spectabilis ob reatum suum arcto ferri circulo sinistram alstrictus brachium pererrato Romano orbe in quærendo suffragia Sanctorum tandem ad Angliæ protectores Sanctos transit in Angliam. Inde percurrit in Scotiam, ad ipsum cuius Scoti scripto monstrant Reliquias Apostolum Andream. Inde regrediendo venit Wiltoniam ad Regiæ & signiferæ virginis EADGITHÆ opidum & Ecclesiam. Hic remoratus in oratione didicit se non frustra venisse dum docetur situm solutionis suæ. Nam benignissima Virgo impatiens quemquam se fideliter poscentem frustrari, visa est splendide talia dicere precanti, & inter preces obdormitanti: Quæ hîc petis remedia, ab Anglorum patrono tibi sinu quærenda, ejus clementiæ credita est remissio & absolutio tua: Cantuariam ergo ad ipsius patrociniâ iter matura. Protinus ille exiliens à somno cælestem suæ salutis nuntiam benedixit, atque ita acsi jam solutus esset certa fide exultavit. Ita indictam viam acceleravit ut pedibus suis alas crevisse censuerit: nimirum hoc egit libertatis dilatio, ut longiori labore emeretur redemptio.

Veniens Doroberniam hospitatur apud fidelem quamdam matronam ante Monasterii portam. Iam medio noctis exacto ipse vigilantissimus patriæ custos Augustinus quasi occurrens advenæ sibi credito, ostendit se serenissimè dormienti in Monachili habitu, cum Pontificali baculo, qui attactu instruit tali præcepto: Luceſcente, inquit, aurorâ, Monasterium nostrum ingredi, & queni ex nostris Monachis conspexeris deſoce, quatinus aquâ benediçtâ te poratum ex sacro calice inducat Oratorio dormitionis meæ; nam me esse noveris ad queni venisti. Ac si diceret medicus: Tali loco cras ad me veni curandus. Exsequitur

Ann. Chr.
dc. vii.
Majj xxvi.

ordine advena sui præceptoris mandata. Ingreditur Monasterium, obviūque habet Monachum dictum ÆLFWINUM. Bibit ex calice oblato, in gratiam videlicet reconciliationis, benedictam aquam, & sic inducitur ad liberatoris sui tumultum & arbitrium.

Sexta feria erat dies illa Cruci & abstinentiæ dicata; ad Nonam dum Missa intonatur, ille intentus orabat: dum Evangelium præconatur, non ferens majestatem præsentis remedii exsanguis pallore corrui & obdormivit. Iam verò ad invocationem immolati Agni Dei qui tollit peccata mundi, relaxato, ut conjicimus reatu suo, dira ferri armilla procul de exeso torti brachii sulco excutitur, & inter adjacentis Sacerdotis aram & tumbam excipitur. Homo territus in spasmum præcipitatur; qui injectâ aquâ ad mentem redit & resedit, bibensque ut prius aquam sacram de calice prædicto seniore propinante convaluit & exsiliit. Hinc percunctatus ab astantibus unde sic defecisset, refert visum sibi quemdam Archiepiscopali dignitate ornatum de monumento quo jacebat ad se prorupisse, seque injectâ alapâ sic terruisse. His auditis intonatur ab omnibus laus Domini in mirificatione sancti sui Augustini.

XXVI.
Cæcus &
contractus
curantur.

Duo advenæ perdita vitæ commoditate à gratuito largitore Augustino remedium quasiere. Alteri cæcitas viam negaverat, alterum à pedibus contortum & contractum ire manibus pro gressibus debilitas compulerat: cervix quoque in tergum supinata cogeatur tantum spectare æthera. Cæcus duce baculum aut focii vocem sequebatur; hic manuum scabellulis viam metiebatur. His ergo tumultum pii interventoris per aliquot dies orantibus, primò referatis oculis cæco lux infunditur; debilis verò ut fiducialius oret hoc exemplo accenditur, & ipsi quoque non longo post Apostolicâ subveniendi potentiâ Augustinus relaxat contractos nervos, protendit in rectum crura, plantas & bases resolidat, flexibilem jam cervicem & caput suo ordine compaginat, atque in Christi gratia suo statu hominem reformat.

XXVII.
Contractus
pro lingua
petulantia
cæcatus.

Verumtamen hic ex contracto sospitatus sævior prorupit ad tempus. Metropolis Doroberniæ civis matrona opibus & moribus honesta, illam fidereorum Patrum sæpemenoratum porticum devotis orationibus & obsequiis frequentabat, aliasque Ecclesias lustrabat, & largis elemosynis egentes relevabat. Huic invidens totius boni adversarius invenit memoratum debilem jam curatum, per quem à pia intentione exturbaret, si posset, ejus propositum. Is in illam typo indignationis exstimulatus & ut rabidus canis oblatrans ac virulentis dentibus incurfans; Quid hîc, inquit, agis feminarum scoria, domus quisquilia, colubra, vipera, lacerta, cæcra, & stygia furia? Cur sanctum locum foedas tuâ præsentia, quæ hypocrisis indueris fallentissima, & sub specie sanctimonix cæcis & lippis crederis aurea? Quid tibi cum Sanctis requiescentibus in hac pacis aula? An ut facie nitida velut Syrenæ à virginali forma desinentes in atria reptilia, tu tota indignè censearis munda? Vade in domum tuam, cura cellaria olida & clientelam æmulam, sequere aviditatem illecebrosam & avaritiam voluptuosam, & dimitte Dei ministris Ecclesiam suam à tua occupatione & præstigiis liberam.

Hæc & alia multa, quæ hominis foeda lacuna potuit egerere, excipiens modesta femina & persistens in prece devota, sua in furiosum tacendo relisit spicula. Adeò verò insaniebat, ut videretur sacer Augustinus (si dici fas est) fecisse injuriam, qui tam injuriosum sanitatem armaverit. Quem prudens virago post egressionem à Templo se adhuc conviciis instantem advocans: Heus tu, inquit, homo quo merito meo vel delicto in te tam hostiliter in me debaccharis? quæ hæc est dementia tua, ut immemor pristinae miseriæ, qua te trahebas per humum tamquam languidum reptile, & ingratus Divinae misericordiæ qua per sanctam Augustinum restitutus es humanae formæ, nunc infontes laceres bestiali ac serpentino dente? Pœnitere miser, quod tam pravè abuteris data sospitate, ne priori plectaris examine. Sed ille velut irritata fera

seuior insurgit, nec arguente socio suo mitescit.

At Augustinus benignus & iustus, sic illius furori obuiat ut non puniat, sic corripit ut corrigat; membrorum quidem integritatem, quam ei obtinuerat, seruat: lumen verò oculorum tollit quod prius habebat, ne quem invadat iurgiis videat. Tunc dolor correpti sensum revocat, & exterior nox oculorum ad lucem reposcendam cor illustrat. Franguntur elata cornua, concidit mens tumida, corruit contumacia cervicosa, siluit sepita fax linguosa, veniam poscit & interventionem à femina quam læserat, ut ipsa pro malis bona reddat. Projectus ergo coram sancto corpore & priori curatore suo per octo dies & noctes satisfaciens illi in precibus, jejuniis, vigiliis & lacrymis, purgata acie recepit largifluxa gaudia lucis, supplices Deo gratias agens, ac de cetero ab irritamento proximi & typo exprobrationis abstinens.

Illuxerat mundo triumphalis Dominica Palmarum, in qua alius debilis, uti supra memoratus, manualibus scabellulis innitens, attracto corpore humi ferpens divini beneficii dispensatorem manibus exquirebat, qui pedibus negotio officio nequibat. Admissus ad illam Sanctorum medicinalem apothecam, occupat suspiriosis precibus coram prostratus almi Augustini tumba, semper salutis prodigum. Iam Ecclesiae processio candidata & palmata, cum Angelis & pueris laudifona Regem celorum regnantem super Cherubim, apud nos verò asello residentem deducebat vel obvia excipiebat Ierosolymis triumphantem. Interea Augustinus detentus domi incumbentis miseri anhela prece festinat eum redeunti processioni festivè resolidatum offerre. Repente itaque in rectum protenduntur intorta vestigia, erectusque homo in proprios gressus dediscit manibus, discit procedere pedibus. Quo obviante Ecclesiae festivo cum iubilo remeanti, crescit omnibus festivitas tripudio triplici, videlicet de triumpho Christi, de merito Augustini, & de salute reparati.

Quis autem tam innumera ejus signa, quæ in loco dormitionis suæ assiduat, scriptis comprehendat? qui regnans cum Christo & in Christo ubique regnante & jam in extera Regna vel ubicumque oratio flagitat supplices adjuvans & tumidos reverberans, virtutum radiis coruscat. Rem apud Danaos gestam hinc lector vel auditor patiens animadvertat, quam illo fideli indice cognitam cum idoneis testibus, apud quos claruit, hic ordo narrationis edisserit. Primo ex Normannis regnatore Angliæ WILLELMO Angliam captante vir honorificus de curia & nutritura beati Augustini cum multis Optimatibus patriæ profugis Constantinopolim transmigravit, tantamque gratiam apud Imperatorem & Imperatricem ceterosque potentes obtinuit, ut super sapientes milites multamque partem sociorum ducatum acciperet, nec quisquam advenarum ante plurimos annos tali honore profecerit. Duxit uxorem nobilem & opulentam, memorque beneficiorum Dei in honorem beati Nicolai sanctique patroni sui Augustini construxit Basilicam domui suæ contiguam, & utriusque sancti, id est, beati Augustini ab Australi & beati Nicolai ab Aquilonali latere quam formosè depingi fecit iconiam. Addidit & luminaria, cereos vel lampades flagrante oleo perspicuas coram sacra imagine domestici Protectoris sui noctibus accendere, quæ etiam diem suum referrent in nocte, quoties placida aura concederet sub sereno æthere. Hæc ibi videlicet splendida consuetudo est patriæ. Hæc itaque Augustinianæ memoriæ Basilica & iconia Anglis exsulibus erat patriæ suæ consolatrix matertera; hic orationes frequentare; hic dulcem Parentem velut advenæ orphani repetere dulce habebant.

Tandem vir huius devotionis, Apostolicam urbem Romam vel Apostoli Iacobi dicatam nomine Gallæciam orationum gratiâ adiit: & qui in quatuor mensibus reditum proposuit, in quatuordecim mensibus moras exegit. Nam homo proponit, sed Deus disponit. Uxor autem desiebat viri aut interitum aut quodlibet infortunium, dum ultra statutum moratur terminum. Quam

Ann. Chr.
D.C. VII.
Maii xxvi.
Lumen recipit.

XXVIII.
Alter contractus curatur.

XXIX.
Anglus ad Græcos se recipiens Augustinus sacram Aedem ponit.

Ad S. Iacobum peregrinatus.

Anq. Chr.
DC. VII.
Maii XXVI.

vicina sua commater aequali generositate & opulentia clara sibi & æquivoca (nam utrique nomen erat EUDOCHIA) tam præsepte quàm absente marito frequenti visitatione colebat, & tunc maximè dum viri solamen aberat.

Mulier ima-
gini S. Au-
gustini in-
censans,

Quadam itaque die se ad hanc referens ex more respicit imaginem Augustini dextro oculo ab Australi exesam illuvie, legit & titulum sic super scriptum: Agios Augustinus Anglorum Apostolus. Tum mulier repleta vanitate infida, talèmq; concipiens mente lubrica qualem notabat in imagine læsa, hæc apud se versabat cogitatione stolidæ: Quis, inquit, iste Anglorum est agios Præpositus oculo damnatus, facie turpatus? quid mihi proderit qui se à sua injuria defensare nequiverit? Tali sensu irrumpens ad amicam quam petebat, sic garrula sive insultans sive impropere exclamat: Mea Eudochia, vester Anglicus Apostolus luscus est. At altera revocare bacchantem conata: Noli, inquit, amica in hunc Sanctum ad tuum garrire dispendium, quem non solum sua Angliæ verumetiam totus orbis Romanus novit sanctitate magnificum; quem etiam præcellentissimus Papa Gregorius legans Anglis Pontificem mirificum, dignis suarum attollit ubique præconiis scripturarum. Econtrà hospita obtendens stivam stultitiæ, Quantus-quantus, inquit, sit, quantum liber extolle, tandem monoculus est. Certius teneo quod video quàm quod audio: quem servabit, qui suam formam temerari pertulit?

ab Augusti-
no corripi-
tur.

Inter hæc eludia vel seria epulata deliciosè matrona & potata, ad sua se recepit habitacula, & succedente nocte somnum petit mente nocturna. Cernitur hinc assistere Augustinus in imagine sua heri despecta, modò perpulchra & utrisque oculis suis æquo fidere illustrata. Unde ream terret vox emissa: En, inquit, o mulier, ille luscus vel ille monoculus de quo te hesternò risu sariasti, adest tibi ut videas hunc nullum dispendium lucis vel oculorum pati, sed utroque orbe clarè omnia intueri. Tuis verò obtutibus jam lues incommoda quæ in debita nobis imputasti; nec proderunt Medici, donec discas Dei famulos pro contemptu venerari. Tandem etiam perdes quibus insolescis divitias perituras, ne cum ipsis pereas.

In morbum
redacta, S.
Augustini
ope conva-
lescit.

In his evigilans femina sensit acriter oculis debitam incubuisse sententiam: Incutitur morbus ut ignei clavi, urit dolor torre carbunculi. Refert patiens pro risu gemitum, pro cachinno luctum, pro ludibrio ululatum: angor etiam oculorum sanis vestigiis negat egressum, nisi quantum urgebat necessitas rerum. Iam illum cui velut invalido hesternum ferebat repudium, supplici prece velut quæstorem suum invocat Augustinum: sed non tam citò, quo ingrata abuteretur, meruit responsum. Erogat in Medicos subsistantem sed aggravat magis quàm alleviget medicina poenam. Diu ergo sic laborante & prædicante Sancti correptionem rea, per totam Constantinopolim & intra ipsam Imperatoriam Regiam agii Augustini nomen flagrabat & fama. Tandem verò multis poscentibus pro ea ipsius clementiam, ipsaque attentius votis & muneribus implorante veniam, quadam nocte sic visitare dignatus est afflictam. Affulsit ei denuo per visum in claritate lucis supernæ ut repercutiente fulgore in ipsum nequireret respicere, talique ægram refovet affamine: Non te merente, sed illa commatre tua, quæ te à nostra injuria compescere certabat, interveniente nunc venio ad te, quatenus parens meæ legationi potiaris salute. Nuntia crastino eidem amicæ tuæ ex me, quatenus iconiam meam restaurari totam faciat conducto pictore; hocque signo quòd vir suus, pro quo velut defuncto eotenus fluctuat, infra hos quindecim dies redibit sibi cum lætitia & incolumitate, certum habeat quòd hæc sibi mandaverim per te. Docetur etiam prospera vel adversa contemnere transitura, & sperare attentius gaudia æternaliter mansura.

His omnibus ad ingentem lætitiæ omnium nuntiatis, & iconia sancti cum priori epigrammate ceteris omnibus ad honorem ejus perfectis, mulier quæ sua hæcenus dolebat lumina, ad ipsius imaginem antea irrisam nunc veneratam

MIRAC. S. AVGVST. EP. CANTVAR. *auct. Gotf.* 559

placabilia Deo accendit luminaria. Hic ergo pestem quam oculis ridendo attraxit, flendo excussit; & salutem, quam sua jactantia abstulit, expetita interventoris Augustini indulgentia restituit. Inter hæc tanta gaudia intra præscriptos dies venit uxoris desolatæ maritus, uti erat promissus, fospes, hilaris, jocundus quasi de funere redivivus, quasi de tumultu resuscitatus: Audit, aspicit, agnoscit sui Augustini ostentâ prodigia, edicta mandata de imagine sua læsa & derisa, suoque jussu renovata, de vicina sua insultatrice à Sancto correpta & correctâ, de conjuge sua promisso maritali reditu consolata. Erigitur heros ad Deum Augustini in multa gratiarum libamina, effunditur longè latèque hujus virtutis notitia; Augustini signipotentia & nomine repletur Græcia, laudant Danai, prædicant Attici, venerantur Achivi, Agios Augustinus Anglorum Apostolus per omnium volitat ora, & Augustalia occupat Palatia. At dives matrona ad meliora æternitatis commercia, prædicta sibi à sancto patrone tandem ferens mendicitatis probra, ampliùs declaravit ejus merita, cujstam veracia ostendit vaticinia. Benedicta Domini gloria in Sancto suo ubique operantis mirabilia.

Ann. Chr.
DC. VII.
Maii xxvi.

Hic Explicit liber Miraculorum Sancti Augustini Anglorum Apostoli scriptus
per Gotcelinum monachum.

MONITVM.

DE S. Augustini & sociorum Translatione seu Elevatione ita scribit Gotcelinus in lib. 1. de eadem Translat. cap. 37. Hanc itaque recolendam Sanctorum Translationem festivam annus incarnati Salvatoris M. xci. octavo Id. Septemb. nostro ævo gratissimè consecravit, quo juniorem VVILLELMUM Regem Anglia, & VVIDONEM Abbatem hujus festi latorem Augustinia habuit, cui Roffensis Præsul GUNDBULFUS memorabilis pro Archiepiscopo amabiliter obsecundavit. Totam Translationis historiam duobus libris ab Gotcelino scriptam Sæculum sextum Benedictinum representabit.

4. The fourth part of the document discusses the role of communication and collaboration in achieving the organization's goals. It emphasizes the importance of clear communication and the need for all team members to work together effectively.

5. The fifth part of the document provides a summary of the key findings and conclusions of the study. It reiterates the importance of maintaining accurate records and the need for a systematic approach to data collection and analysis.

6. The sixth part of the document includes a list of references and a bibliography. It provides a comprehensive list of the sources used in the study, including books, articles, and other relevant documents.

7. The seventh part of the document contains a list of appendices and a glossary. It provides additional information and definitions for the terms used in the document, ensuring that the reader has a clear understanding of the content.

8. The eighth part of the document includes a list of figures and tables. It provides a visual representation of the data collected during the study, making it easier for the reader to understand the results and trends.

9. The ninth part of the document contains a list of footnotes and a list of references. It provides additional information and definitions for the terms used in the document, ensuring that the reader has a clear understanding of the content.

10. The tenth part of the document includes a list of appendices and a glossary. It provides additional information and definitions for the terms used in the document, ensuring that the reader has a clear understanding of the content.

APPENDIX

SÆCVLI PRIMI BENEDICTINI,

COMPLECTENS ACTA SANCTORVM

Subditiciorum , qui paullo ante

S. Benedictum decesserunt.

STATIONER & PRINTER
200 N. 1st St. - 1st Fl.

ALBANY, N. Y. 12202

PHONE 462-1111

C. J. CLARK, JR.

200 N. 1st St. - 1st Fl.

VITA S. SEVERI

Circa ann.
Chr. D.
Aug. xxv.

ABBATIS AGATHENSIS.

Ex MSS. Adversarius D. Perez.

PROLOGUS.

RELIGIOSAM Sancti ac Beatissimi SEVERI vitam, quam in Christo duxit plenam virtutibus, Fratribus fidei narratione dignum duximus indagare. Hic etenim confitendo CHRISTUM IESUM germinavit ut lilium, atque ardore fidei flagrando, non ut sub modio lucerna, sed super candelabrum posita universis Christicolis clarissimum sui boni operis præbuit lumen. Hic velut oliva speciosa virore pudicitiae circumseptus, carnis vitia pugione arrepto Fidei multifaria litteratione transfodere nullatenus titubabat. Hic ut palma florida in domo Dei permanens fructifera, cunctis rectè viventibus singulis temporibus plenitudinem detulit spiritualium charismatum. Hic sicut cedrus in Libano exaltata, odoriferam famam, suavem virtutum ubique spargens, putredinem & foetorem peccandi cœnulentis & spurcissimis abstulit hominibus. Hic tanquam bonus palme vinea veræ, idest Christo adhærens, fructum attulit inperpetuum non marcescentem, cujus liquor avidissimè exhaustus, applicatus Deo mentes sobrias & purissimas offert animas delinquentium. Hic ceu Cypressus, provectionem ob multorum, in speculationem Dei positus, & in sublime erectus, pompam sæcularem & vanam huius mundi extemplò postposuit gloriam; ceteris insinuans qualiter de immanissimo præcipitio se exuere possent. Hic non solum sibi & illis valuit, quos de cavea ereptos perditionis ad gaudia secum æternæ felicitatis, clementia Dei operante pettravit; verumetiam & cunctis, qui ejus suffragium expetierunt: necnon & illis prodesse poterit, qui ejus vestigiis inhaerendo in quotidiana conversatione imitari eum tota mentis intentione concupierint. Veniam inrerim depono ab omnibus Lectoribus; ne me velut temerarium in hoc labore judicent, quoniam erga hunc virum Beatissimum devictus nimio amore, ac caritatis inflammatus ardore, aggressus sum istud parvissimum cudere Opusculum.

VITA INCIPIT.

2. **S**ALVATORE itaque nostro apparente in mundo, ut filii Chœre vaticinarunt, de CAP. I. terra orta est veritas, & iustitia de cælo prospexit supra terrigenas. Multi etiam extunc Psal. 84. 13. longè latèque lucis filii effulsère, qui suis doctrinis & exemplis universum mundum splendissimum reddiderunt: ex quibus oriens Sol iustitiæ Christus singulos, aut certè binos, vel ternos, seu & quamplurimos per quadra dignatus est mittere Orbis climata, sua videlicet pro capitali clementia, cunctarum provinciarum illis distribuendo principatum, seu hereditatum privilegium, ut sibi plebes hereditatis conservarent, perpetualitèrque munirent.

3. De quorum venerabili collegio, velut sidus novum mirabiliter prodiens; magni meriti Severus Sy^a Confessor cum gratiarum actione nominandus à nobis SEVERUS effulsit. Hunc Regalis ius. Syrorum provincia ex prosapia nobili gignere meruit; sed urbs felix Agathensis, tamquam à Deo sibi præstitum singulare beneficium, congaudet se eum peculiarem acquisivisse Patronum; cujus, ut superius est patefactum, non infimi parentes variis divitiis affluentes, divinæ legis erant fautores, dignitatisque locum inter turbas populares continebant non exiguum. Sed quod Propheta canente novimus, quòd in generatione iusta est Dominus, semper in laude proficiat Severi, quòd genus suum quor modis valuit ad sublimia erigendo potentissimè decorare studuit. Terrigenarum quippe dignissimo germine dignissima proles

Append. Sæculi 1. Bened.

B B b b ij

Circa ahh. in hujus mundi procedens lucem, nobilitatem sui generis spiritualis vitæ meritis
Chr. d. ornavit, dum in annis constitutus modernioribus, exemplum factus est senio-
Aug. xxi. ribus.

4. Parentes quoque ab hujus cosmi lumine recedentes, terrenis rebus nimium locupleta-
tum, eundem suum carissimum pignus superstitem reliquerunt: qui cum se in libero po-
situm arbitrio conspiceret, pia intentione animi cœpit scrutari in tenera ætate, qualiter
soli Deo posset militare, & obsequium piæ devotionis exhibere. Considerabat enim Pauli
I. Cor. 7. 51. Apostoli vocem dicentis: *Præterit figura mundi hujus*, quoniam in maligno est positus: Id-
circo & ipse transibit, & concupiscentia ejus. Enim vero Dominum audierat in Evangelio
Luc. 14. 27. credentes in se præmonuisse: *Qui non bajulat crucem suam & sequitur me, non potest meus esse discipulus*. Ideoque secularem Severus beatissimus deferendo sollicitudinem, ut excelsis infantiam, adeptus pueritiam, Deum cœpit magnanimus totis amare viribus. Animad-vertebat quoniam ipsorum tantummodo vocabula in libro vitæ tenentur adnotata, qui in terris positi, nil præponendo amoris Christi spiritualibus inhærent studiis, civibus se coæquando Angelicis, secundum quod Iacobus Apostolus astruit: *Qui, inquit, in lege perfectæ libertatis prospexerit, & permanserit, non obliviosus factus audior, sed operis facior, hic erit beatus in suo facto*.

5. Timens namque ne præterreno patrimonio in antiquo hostis decideret laqueo, mundialis vitæ maluit esse contemptor: sicque carnales affectus procul à se pellendo, Philosophiæ operam dedit. Inter hæc illi ad memoriam redit, quid ad egregium cunctorum Patriarcharum Abraham Dominus fuerit locutus: *Egredere tu, ait, de terra tua & de cognatione tua, & veni in terram quam monstravero tibi: faciamque te crescere in gentem magnam*. Fidelem verò cernens Dominum in verbis sanctis permanere, & sanctum in suis operibus consistere: sciebat cum procaldubio non solum quoddam olim Abraham promiserat complevisse, verumetiam universis illius sequacibus usque ad consummationem sæculi similia contulisse.

II. 6. Quadrifaria igitur meditatione vexatus est genitale relinquere solum, statimque re-
pentino succensus ardore fidei, ut verus comprobaretur esse cultor Evangelici præcepti di-
centis: *Qui reliquerit domum, aut agros, vel possessiones, necnon & omnia quæ sua sunt propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit*: tamquam divini muneris trapezita effectus magno assumpto pretio patriam postponit, & cum nonnullis ex familia sua vernaculis navali evectioe mare Ægeum conscendit. Denique ex tota mente voluntati se & arbitrio Domini committens exorabat, ut eum summus gubernator ad locum oportunum deduceret, ut cum voce Psalmistæ canere posset: *Deduc me Domine in via tua, & in veritate lateatur cor meum, ut timeat nomen tuum*. Exhinc immensam vastitatem illius sulcando pelagi per fretum Siculum Tyrrhena transcendit æquora; sicque Pontum supergrediendo, horrendas nimium atque expavescendas (in quibus multorum involui plerumque solet genus mortalium) diversas marinorum fluctuum expertus est naufragationes, ut sonora voce clamando ad cunctipotentem diceret: *Qui descendunt mare in navibus, facientes operationes in aquis multis; ipsi viderunt opera tua Domine, & mirabilia ejus in profundo*.

7. Famulante exhinc prospera navigatione, in Gothorum delatus est terram, in fauce quadam Araurica *, quæ ab Agathensi urbe duobus fermè millibus distat. Quæ urbs in Septimania posita quondam exstitit opulentissima & nimium populosa: sed exigentibus piaculis incolarum, à Rege VVandalico G E I S E R I C O, qui universam partem Africanam invasit, incendio conflagrata est miserali. Deinde ab H U N N E R I C O Principe Alanico crudelissimum pertulit excidium. Postmodum verò subsequenti tempore A T T I L A Avarorum Rex profanus, & nimium truculentus, qui quasi omnes Gallias debellavit, sicut & innumerabiles urbes reliquas, & hanc à fundamentis evertit, sicut continetur in Regnorum libris diversarum gentium, quos pretiosissimo dictamine & in luculento sermone, insignis Historiographus edidit nomine R O T E R I U S. Hic etenim temporibus R E C C A R E D I hujus & Gothorum Regis honestissime floruit tam in divinis, quam in mundialibus disciplinis.

Memorata verò urbs, quamvis his & aliis inæstimabilibus semper malis succubuerit, tamen ad instar parvissimi opidi redacta, nunc etiam prisca ingenuitate perdita raris incolitur habitatoribus, gloria tamen ex hoc referatur Altissimo & propitiatori Deo consolatori Fidelium suorum, nunc & semper & per indeficientia æterna sæculorum. Amen.

III. 8. Virtutis igitur lampade non obscurus, quid post hæc noster Sanctus de quo agitur fecerit, ad medium deducamus. Dum itaque veloci impetu in alveo Arauri fluminis qui quasi juxta prædicti opidi murum defluit, impigisset, felici remigratione usus, haud procul à mœnibus cum suo navigio perveniens, optabilem & sempiternum consecutus

* Guillelmus Carellus in Hist. Septimaniæ pag. 260. terium, scriptam affirmat perperam, ut ex hoc loco Vitam S. Severi ab isto Autore, quem vocat Pro-

In Galliam
appellatus
est.
* Arauris,
perierant,
flu.

III.
Agathe
consilium.

est portum. Regebat peridem tempus strenuissimè sanctæ Agathensis matris Ecclesiæ se- Circa ann.
dem vir per cuncta laudabilis, claro stemmate ortus, Antistes eximius *, in cuius provi- Chr. D.
dencia omnis ipsius providentiæ cura persisterat. Hic spe & dilectione Christi roboratus, Aug. 3 x 1.
plurimorum mentes hominum suæ virtutis instinctu ad cælestia desideria erigens, theori- * Elogium
ticiis studiis mancipavit, & honestis moribus decoravit. Qui etiam pro suorum meritorum Episcopi
magnitudine ab universis civibus, ut Pater patriæ dignus est electus Dominici gregis Pastor, Agathensis
& Præsul gloriosus. Noverant enim non sua propria eum quærere, sed quæ Iesu-Christi Berici,
sunt fideliter velle, investigare, & ex adverso iniquissimis hostibus occurrere & ætiarum infid.
potestatum catervas acriter debellare, atque inexpugnabilem murum pro veritatis defen-
sione sagaciter opponere. Hoc quoniam plurimum non solum fieri ejus declamabat sancti-
tas, verum & matura ipsius morum prolebat probitas, quoniam quidem execrando
carnis voluptatem fugiebat, ludibria ac mentis levitatem sapienter declinabat; talium vir-
tutum gemmis clarus, Pontificali apice sublimatus, in suo grege munere divino resplen-
debat ut sol, atque cunctis Dei voluntati parere volentibus, ipsis semper serviendo sanctis
operibus se præbebat in exemplum. Ieiunio verò præcipuis vigiliis propensus, oratione
laudabilis, misericordia singularis, instabat tamquam bonus Pastor cura pervigil, sollici-
tus ne de ovibus sibi creditis quolibet modo inferre posset damnum hostis veteris. De
mulcebat pios, ut magis ac magis dietim in Deum proficerent: terrebat improbos, ut resipisce-
rent à suis iniquis moribus, & secundum Apostolum duos, superbos, contumaces, & invidos,
arguebat, obsecrabat, increpabat, permiscens temporibus tempora, terroribus blandimen-
ta. Eratque valde pius, & caritate fervidus, itaut compatiendo diversis calamitatibus
afflictorum, oculus esset cæcorum, auris surdorum, lingua mutorum, manus aridorum,
& spes claudorum. Quantum verò qualémque se præbuerit in visitatione languentium,
in susceptione peregrinorum, in consolatione mæstorum, in consolatione miserorum, in
defensione suorum civium, & in redemptione captivorum, nullius explicare valebit lin-
gua mortalium. Omnia sanè omnibus factus est, ut omnes Christo lucrificaret. Talis nam-
que Ecclesiæ Catholicæ merebatur esse Rector, qui castè sobrièque vivendo patientiam &
misericordiam, mansuetudinem ac justitiam seu benignitatem suis subiectis præmonstrans
gereret de omnibus curam.

9. Severus ergo Sanctissimus memorati Præsulis nectariam comperiens famam, cum fide IV.
ac devotione accessit ad eum, & cuncta quæ erga se habebat, causamque tanti itineris in Berico Epif.
propatulo ei retulit. A quo de contemptu mundi sermonem audiens, Dei timore com- cepto sua
punctus, metalli fulvi, quod apud se maximum habebat pondus, ad ejus sancta detulit omnia resi-
vestigia; magnis eum precibus obsecrans, ut egenorum necessitati ipsam partem erogaret, gnas Seve-
partim in captivorum redemptione distribueret pretium; reliqua rursum quæ habere rus.
potuit, ejusdem Beati Antistitis Berici curæ commisit, & ut pro suo remedio animæ in eleemo-
synis pauperum expenderet, cum lacrymis flagitavit. Dehinc pro Dei honore mancipia li-
bertati restituit, ut proinde mercedis copiosæ fructum posset percipere in futura gaudia
æternæ vitæ.

10. Sed cum nec talia sufficerent eidem, versabat illud Evangelicum in pectore, quod Monachus
mittens manum suam in aratrum, & aspiciens retro non aptus est regno Dei; statimque factus re-
naviculam cum qua longius à patria exsul exteras regiones contigerat, sicut hodie clauditur.
conspicitur ab intuentibus, in ipsius fluminis alveo in profundum submersit, ut per om- Luc. 9. 62.
nia cœquaretur Hermogeni, qui cum Iacobo Apostolo in Dominum credendo
tabernas codicibus maleficiorum plenas, cum ingenti pondere plumbi in altitudine maris
demersit. Capitis siquidem ablata cæsarie, leni jugo Christi colla submittens, cælestis mi-
litiæ meruit tyrocinium adipisci. Posthæc artiozem quam inter Monachos duceret deli-
gens vitam, Vir Dei litus naufragum petens fragilem arundinem legit, ex qua in artifi-
simo loco latenter parvissimum tugurium erexit. Assumpto sancto schemate in angustissi-
mam ingreditur domunculam, aditum obstruens, ac demum ardore fidei concalescens,
solo prostermitur, polum devotis pulsando precibus. Interim fidelis servus intrinsecus vi-
ginti dierum confecto spatio non absque nimia amaritudine animi à suis requiritur: &
requisitus vix tandem in eodem quo latebat tugurio pavimento inbarens reperitur: cu-
jus provoluti genibus explorabant cum lacrymis, quæ esset tam repentina apud eum
exorta immutatio dexteræ Excelsi. Quibus arcanum suæ devotionis, & integritatem men-
tis aperiens, declaravit quomodo propter desiderium supernæ hereditatis, & præmia Iu-
storum iter assumpsisset tam arduum. Valefaciens ergo iilis, precabatur, ne ultra solita-
riam quam arripuerat vitam inquietare præsumerent. Considerate quæso hunc perbea-
tum virum qualiter vestigia prosequutus est Apostolorum, de quibus sermo refert Evangeli-
cus, quod mox ut vocem Domini jubentis audierunt, relictis retibus & navi secuti sunt
Dominum pariter Salvatorem. Ita namque perfectissimus in Dei opere ilico apparuit Se-
verus, ut nec unius quidem diei reservaret victum. Gaudebat namque & exultabat in
Domino, quia per ejus gratiam in eorum se esse adscribendum noverat numero, de qui-
bus ait humani generis Redemptor: Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant

Matth. 4.
20.

Matth. 5. 16.

Circa ann. opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in calis est.

Chr. D. 11. Superna denique clementia eum præveniente ac subsequente, die noctūque melius atque
Aug. xxv. plenius conversationi suæ saluberrimum satagebat implere famulatum, & Deo semper je-

V junando & adorando semper adliscens. Ita namque aggrediebatur impugnantem inimicum
Ejus auster- propugnare, ut hostem, qui sibi repugnabat, exstingeret: & unde se solus tunc affligebat,
ritas & jeju- inde cunctis spes maxime subveniret. Sed quia testante sacro eloquio, Civitas supra montem
nia. posita abscondi non potest, & lux in tenebris latere minimè valet, immentia illius sanctitas

¹ *bid.* 14.

partibus non parvus concursus virorum fidelium ad eundem Dei servum erat, & ex illo
tempore à multis frequentabatur. Ipsius enim abstinentiæ rigor inauditus ubique diffama-

b

a

* id est
panicæ.
Gal. 5. 24.

batur: quoniam tantum diebus Dominicis post perceptam Eucharistiam sumebat escam.
Beatæ verò recordationis Antistes pretiosissimus Beticus, cujus superius mentionem feci-
mus, agnoscens ejus frugalitatem, celebratis ritè Missarum sollempniis vnum paximatum
panem^a famulo Christi dirigere consueverat, in quo Crux Dominica videbatur impressa^b:
quam cum sua crustula integra auferens, duobus cum digitis in os velut eulogiam cum
summa reverentia intermittens sumebat ex illo pane sibi ab Episcopo directo cibum capiens,
usque ad alterius diei Dominicæ productionem jejunium extendebat. Illius sanè gratia
sustentabatur, qui manna cælesti quadragenis annis in solitudine constitutum Israëliticum
suum pavit populum. Hujus planè crucis artonæ^{*} comestio non puto vacare mysterio.
Qui enim, ait Paulus, *Christi Jesu sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitis & concupiscentiis*:
& ideo crucem panis primitus antecedendo corruptibilem cibum sumebat Severus, quia
corpus cruce perpetim edomabat: & ut cuncta mystica brevi sermone perstringam, crux esca
erat edentis, & ipsa abstinentia jejunantis; crux contritio corporis, & ipsa solamen laboris.
Talis quippe usque ad consummationem vitæ beati viri rara & insatiabilis refectio; omnem,
ut profiteor, videtur excessisse equuleum & crucis supplicium: quia tunc magis visa est famem
inflammare quando debuit sedare.

Martyr fuit & Confessor. 12. Severus verò nominis sui servans auctoritatem, districtione austera carnis refecando ille-
cebras, erexit se contra se: & quamvis persecutoris non senserit gladium, ipse tamen in se
truculentus tortor & crudelis carnifex extans, propter Angelicæ vitæ munditiam Deo di-
gnissimus inventus est, gloriâ martyrii non privatus. Duo autem martyrii genera esse de-
monstrantur, quorum unum in palam, alterum verò in occulto esse perhibetur: sed quod ex-
teriorius agitur, veloci cursu finitur; quod interiorius, diu protrahitur, & prolongatur, & usque
in ipso mortis confinio terminatur. Non ergo sanguinis tantum effusione martyrium, sed
declinando à malis & adhærendo præceptis Dei expletur. Quid verò ad hæc de Severo Con-
fessore piissimo dicendum erit? Martyrem illum dicemus an non? certè utrumque dici po-
test & Martyr & Confessor. Martyr verò tunc existit, quando in terris positus ab admisione
iniqui operis se sequestrando, tamquam hostia viva cor contritum Deo quotidie offerebat:
nunc autem idcirco Confessor colitur & veneratur, quia in pace Ecclesiæ laudabilis senio
confectus, feliciter migravit ad Dominum.

VI. 13. Opinatissimus dum virtutum floreret meritis, apud memoratum Agathense opidum,
Monasteriū in urbe Domini præcipuum membrum Severus à multitudine populorum visitabatur. Sed quia un-
Agathensiu construit, dique angustissimum esse considerabat illud in quo degebat tugurium, conspirati Divinæ
gratiâ, necnon & zelo armati fidei, cum communi consensu & devotione cella congrua
benigniter ab omnibus construitur juxta Basilicam quæ usque in præsens Beatissimi Andreae
Apostoli Reliquiis decoratur^c: in qua non exiguo vitæ suæ commemoratus tempore, non
tam pro se quam etiam pro stabilitate universalis Ecclesiæ Catholicæ, quæ sub axe cæli
consistit, die noctūque orationis munus devotissimo Domino obtulit cum gemitibus &
suspiriis. Vestem nullam omnino præter cilicinam habuit: stramentum lectuli, marmor
frigore constrictum glaciali præbuit. Cæperunt namque de circuitu quoque ad eum nobiles
confluere cupientes conversationis ejus in primis æmulatores fieri, & velut apes pruden-
tissimæ volitando ad alvearium spiritalem poscentes viri Dei magisterio & eruditione in-
formari & Iesu-CHRISTI legibus obtemperare. Quid plura? trecentorum ferme vel eo am-
plius in commune viventium Fratrum auctoritate Severus Pastor expeditus Rector & pius
Pastor invitatus præficitur. Artiozem denique normam rectè vivendi in Cænobio cum cæ-
teris adinveniens afficiebat carnem suam crudeli inediâ, calefcebātque simul universorum

a Paximatus panis est vel panis subcinericius, vel
denuo coctus. Lege Menard. Conc. Regul. cap. 31.
§. 17.

b Panes Crucis caractere signate, moris olim fuit.
Gregorius M. in lib. 1. Dial. cap. 11. *Dum quadam
die Frater illius (Martyrii Monachi) panem subci-
nericius fecissent, eique obliti essent Crucis signum im-
primere, sicut in hac provincia crudi panes ligno si-
gnari solent, ut per quadras quatuor partiti videan-
tur.* Vnde Theodemarus Abbas Cassinensis in epist.

ad Carolum M. ita scribit: *Direximus quoque pondus
quatuor librarum, ad cuius aequalitatem ponderis pa-
nis debent fieri, qui in quaternos quadros singularium
librarum juxta sacrum sextum Regule possit dividi.*
Non itaque enormes videri debent libræ Monastica
mensuræ, quæ in nonnullis Ordinibus nostri Monaste-
riis asservari dicuntur.

c Gregorius Turon. lib. 1. Mirac. cap. 79. *Ecclesiæ
inquit, Agathensis urbis quæ Sancti Andrea Reliquiis
plandit, plenique gloriose illustratur miraculis.*

membroꝝ compages afflictione continua : in Oratorio verò sive lectioni vacans aut Circa anas
pſalmodiæ inſiſtens pedibus nudis tabulatu marmorei generis gelido ſubſtrato , ſtare con- Chr. D.
ſueverat. Aug. xxv.

14. Et ecce ſervi ſui ſanctitatem volens Deus non latere mortalibus , ſpectabili miraculo hanc voluit clareſcere. Nam ut comprobaretur quoniam manſuetus mitiſque & humilis corde erat , paſſer quadam ex improviſo advolans in ejus ilico ſedit dextera , cui dulciſſimam humanitatem exhibens milium ſeu triticum porrigens manu eſcam illi præbere ſatagebat , quam noverat divini muneris largitate in manſuetudinem converſam ob ſolamen auſpicii ſibi à Domino fuiſſe tranſmiſſam. Sed cum per aliquantos dies de ejus novitate miraculi non mediocriter vir Dei gratularetur , antiquus hoſtis ex hoc invidiam extulit non minimam. Nam quidam vicinorum militum haud procul à Cœnobio agrum ſeruerat milii , quod in culmo ſuccreſcens ad maturitatem venerat. Sed dum à multitudine paſſerum devaſtaretur , cuſtos agri de damno condolens milii , lapides ad diſpergendos paſſeres cum impetu dirigit , ceteriſque volucribus pennigero volatu evadentibus inſidiantem adverſario unius lapidis jactu paſſeris illius contrivit pedem , qui ſancti viri famulabatur obtutibus. Statim ergo fenestram cellulæ petiit , porrectâ ſibi ex more dexterâ inſedit , deinde ſuſpendium contritumque pedem conſpectui ingerens , ſuam debilitatem deſſet voce flebili & ut opem inferat , expoſcit. At Severus pater fonte pietatis exundans , ſanitati priſtinæ reſormat. Signum ergo tantæ virtutis per beatum virum in volucrem demonſtratum , ne ridiculoſi inſamare audeant , admoneamus , quia licet Deus ſit magnus & omnipotens , tamen operatur mirabilia glorioſus in minimis : quoniam idem ipſe in Sanctis ſuis ſemper permanet mirabilis.

15. Nec illud quidem eſt omittendum , quomodo divinitus prophetiæ in eo ſpiritus effuſerit. SALUSTIUS in terra urbis Agathenſis Senator cum in medio hujus vitæ limine ſe conſtitutum conſpiceret , & valde jam ſenio feſſum ad obitum declinare ſentiret ; memor humanæ fragilitatis ſepulcrum ſibi collocare ſtudit in Monasterio beati Andreæ Apoſtoli. Hic cauſâ familiaritatis ad cellulam ſancti Severi adveniens eidem beato viro occurrit , & benediſtione poſtulata cum communis ſermo miſceretur , ſanctiſſimo Patri cur veniſſet narra- CAT. VII.
Prædicit
mortem Sa-
luſtii Sena-
toris filio.
vit. Quod audiens vir Dei ab imo pectore alta trahens ſuſpiria lacrymaſſe perhibetur. Saluſtius verò genibus beati Severi advoluit , poſtulans cum ingenti ſupplicatione ſibi reſerri , huiusmodi planctum * tam repentinum. Dans Pater Severus gemitum , tandem in * id eſt ;
locutionem prorumpens ; Myſteriorum , ait ad eum , immenſam tibi , virorum optime , cauſam
ſtetuum ubertatem à me humili tibi narrare depoſcis : ſed obſecro te ne gravioribus lamen- huiusmodi
tis afficiam , quoniam horror membra percellit , ſingultus verba intercipit , & quamvis hæc planctus,
ita ſe habeant , ſepulcrum quod tuum eſſe arbitraris , non tibi ſed filio tuo præparaſti , quem bonorum tuorum omnium optabas effici heredem. Lacrymas tamen , ut dixi , rationabili-
ter compeſce , & quæ Arbitr tunc tuarum rerum jubet fieri , tu libenter diſce amplecti. Reſpice Iob inæſtimabilem copiam divitiarum perdiditſe & numeroſitatem filiorum una cla-
de percuſſam fuiſſe , gates Domino referentem : & David amiſſo filio uſum lavacri rece-
piſſe , negatimque diu convivium reparaviſſe.

16. Aliud verò beati huius Confeſſoris inſigne miraculum & inuſitatum prodigium dignum Rem fami-
ducimus fidelium intimare auribus. Quodam tempore dum menſis Maii æſtas inciperet pri- liarem mi-
ma , & adoleſcentiores calogeri tam quotidiani operis , quàm labore jejunii victi laceſce- raculo mul-
rent , & hoc Beatus perpenderet ſenex Severus eorumdem ergumenus * , cum vespertinalis officii perſolveretur ſynaxis , vocans unum de Fratribus , cui cura fuerat pæne com- tiplicat.
miſſa cellarum , præcepit ei ut quos laſſos eſſe conſpiceret , reſiceret. Cui reſpondens œco- * id eſt
nomus ait : Ad reſectionem , Pater , trecentorum ſexaginta Fratrum tres nobis tantum exercitatioſi
modo panes ſunt , & nihil omnino præter eos habere paterna tua agnoſcit veritas pietatis. Cultor itaque Trinitatis Severus vaſa Monasterii in ſuo conſpectu deferri jubet , quibus aqua impletis benediſtione protulit , panesque in fruſta minutatim comminuens eorum fragmenta introrſus iniecit. Mira ibidem virtus Chriſti apparuit , cum in immenſum cœ-
piſſet creſcere cumulum ; iſta ut vaſa ſingula plena abundantia eructarent. In hoc ergo ſtu-
pore miraculi univerſi Cœnobitæ oſtupēſcēti , Deum largitorem cunctorum bonorum be-
nedicendo magis fidei expleta eſt aviditas , quàm famis miſerabilis neceſſitas. Per triduum
verò beato cœtui eadem augmentatio fragmentorum , copioſam ſubſtantiam præbuit , dum
multiplicarentur fragmenta conſracta , & levia detrimenta ſentirentur expenſibilia. Po-
tens eſt per ſervos talia agere Ieſus magnus Redemptor Orbis terrarum , qui coram ſuis
Diſcipulis de quinque panibus , duobusque piſcibus , exceptis parvulis & mulieribus quin-
que ſatiavit millia hominum.

17. Præſtat adhuc & unum non parvum beati operis teſtimonium. Nam ut ſuprà patefactum Prævidet
eſt , cum perfecta ſpiritum haberet profeſſio , quarta die poſt peractò ſuperiori miraculo , frumenti
veſpertinali officio expleto , vocat ad ſe œconomum , cui & dixit : Egredere velociter extra copiam di-
januam , trecentos etenim modios tritici deferri conſpicias in vehiculis , de quibus jubeo vinitus ale-
annonæ quantitatem , quæ cœnæ Fratrum ſufficere poſſit , ad molendina ſtatim deportari , latam.

568 VITA S. SEVERI ABB. AGATHENS.

Circa ann. Chr. D. Aug. xxv. panisque esui præparari : quod verò reliquum fuerit, horreo inferatur Dominico. Nulla ad hæc in medium mora egressus Frater prophetisata vera esse agnovit, & sui spiritualis er-
gumeni præcepto complevit.

18. Tantis igitur ac talibus virtutum floribus adornatus longævo confectus senio vir Domini Severus viam universæ carnis arripiens, mense Augusto, die vicesima mensis*, quod est ix. Kal. Septembris, flentibus Monachorum & Clericorum catervis cum numerosa multitudine populi, plaudentibus Angelis, animam Deo carissimam ad cælos emisit : sepultusque est in Basilica sancti Confessoris Martini, cum honore & laude, quam talis Defensor & Patronus civium Agathensium merebatur habere : ubi operante Divina clementia virtutes efficiuntur multæ ; ita ut quicumque fidelis petitor ad eundem locum accesserit, devota mente, puroque corde quidquid petierit, meritis suffragantibus ipsius se impetrasse gaudebit. Energumeni verò, obsessi à Dæmonibus, statim ut ibi perducti fuerint, auxilio illius mundantur. His & consequentibus infinitis miraculis, etsi membra in sepulcro recumbant tanti Confessoris, tamen per Dei gratiam in æterna sæcula vivunt merita ipsius suffragatoris, per Dominum nostrum IESUM-CHRISTUM, qui cum Patre & S. Spiritu vivificatore vivit & regnat per cuncta sæcula Deus.

* lege vicesima quinta viii. Kal.

* Tempus obitus S. Severi, quod ex Betici Episcopi Agathensis ætate non satis notâ colligi nequit, ex Vita S. Maxentii Abbatis Pictavenfis inferius referendâ utcumque conjicitur. S. Maxentius cum ad intelligibilem pervenisset ætatem S. SEVERO Abbati in Monasterio traditur imbuendus. Inde progrediens de regione sua ad diocesis Pictavenfis civitatem in Mo-

nafterio S. Agapiti Presbyteri Abbas eligitur. Anno Christi D. VII. à Chlodoveo post Vocladensem pugnam invistitur, tandemque aliquot post annis septuagenarius obiit. Hinc Severum ad sæculi sexti initium pervenisse credimus. Ejus Monasterium ad Clericos sæculares transiit.

Ann. Chr. D. VII. Februar. XI,

VITA S. SEVERINI ABBATIS AGAVNENSIS,

Auctore FAUSTO Monacho ejus discipulo.

Ex apographo Bibliothecæ S. Germani Pratenfis.

OBSERVATIO PRÆVIA.

VITAM S. SEVERINI Abbatis Agaunensis à FAUSTO ipsius discipulo scriptam fuisse testatur auctor anonymus, qui jubente MAGNO seu MAGNONE Episcopo Senonensi Fausti lucubrationem in eunte Sæculo IX. interpolavit. Sic enim in Prologo suo loquitur interpolator : Sacram sanè libelli SERIEM, quam FAUSTUS Presbyter discipulus S. SEVERINI Abbatis de ejus vita vel actibus post ipsius ediderat obitum, transcribentes, jubente etiam venerabili viro MAGNO meritis & nomine urbis Senonicæ Antistite, vitia scriptoris (nempe latinitatis) corrigere satagentes, commodum duximus secundum ingenioi nostri capacitatem, ejusdem historiæ textum aliquanto clariore propagare sermone : & licet verba non ipsa, sensum tamen & ordinem ejusdem lectionis funditus exsequendo, nec etiam diversum aliquid huic textui inferendo, nisi quod à præfato Presbytero eidem agnovimus historiæ insertum. Exhibemus tandem ex Bibliothecâ nostrâ San-Germanensis apographo Fausti seu sincerum (ut patet ex Vitæ subjectæ clausula) viris doctis hæcenus desideratum, omisso interpolatore, quem V. C. Iohannes Bollandus emisit in lucem ad XI. Februarii.

I. Chlodoveus egrotans accersit Severinum.

ODEM tempore cùm CHLODOVEUS Rex Francorum anno xxv. regnaret in urbe Parisius, tunc in corpore suo gravis obvenit infirmitas, typus frigoris per duos annos, ut non à Sacerdotibus loci illius, neque ab ullo Medico corpori suo potuerit invenire medicinam. Nam & ministri sui libenter eum in cubiculo tenebant inclusum propter metum populi, quia multi populi putabant eum contempta morte subicere. Erat autem ibidem homo in domo Regis nomine TRANQUILINUS doctor & omni sapientia plenus, honores arte medicinæ gerebat. Hic locutus est ad Regem dicens : Domine mi Rex, & quia nullus ex nobis corpori tuo potest invenire medicinam, tibi dico audi consilium meum, & ad Sanctum Monasterium Agaunensium *

* Iam ergo Monasterium erat apud Agaunum ante annum D. IV. seu ante Consulatum Florentii & Anthemii, quibus Consulibus Monasterium Acauno à Rege Sigismundo constructum Marius Avenicensis scribit : quod de instauratione fortasse explicandum

est. Istud Cœnobium ad privatum institutum Regiam, prout sub finem Vitæ S. Eugendi infra observabimus, à Monachis Benedictinis ad Canonicos Regulares Augustinianos devolutum est.

ubi Sanctus ac Beatissimus Mauritius Martyr jacet in corpore festinanter accede, aut certe Ann. Chrt. tuam trans mitte legationem. Est ibi homo Sanctus Dei nomine SEVERINUS Abbas ordinatione d. v. i. i. institutus, tutela magna loci illius. Multi ibidem veniunt homines male habentes, variis Februar. xx. languoribus & tormentis comprehensi, & à demonibus correpti. Sanctus autem Dei Severinus suis orationibus ad pristinam eos revocat medicinam

2. Tunc Rex febricitans obaudivit consilium hominis ac Transoario cubiculario suo dixit: Festinanter accipe pecuniam de thesauro meo, & omne stipendium itineris, & velocius ad locum accede, & cum accesseris, ad pedes S. Severini prostratus sublimi precatione insiste: forè Deus suis orationibus habeat pietatem, ut mea debeat subvenire infirmitati.

3. Tunc Transoarius accepta ordinatione iter pergens, ad Sanctorum Agaunensium Monasterium velocius se contulit: & ingressus ad pedes S. Severini se humili precatione prostravit dicens: Dominus meus salutat te, sublimis Rex Chlodoveus tuam expetiit secundum Deum Sanctitatem, ut ad suam debeas venire infirmitatem, & tuis orationibus corpori tuo infundere digneris sanitatem.

4. Sanctus autem Dei Severinus precationem pueri libenter animo obaudivit & omnes Fratres in suam iussit venire presentiam, indicans eis petitionem Regis, & dixit ad eos: Vobis dico, Fratres, amodo me vivum in corpore non videbitis, nisi in die magni iudicii ante tribunal Christi. Sic mihi ostensum est à Domino in visu noctis per Angelum suum. Mons est cujus vocabulum est Castra-Nantonense * ibidem corpusculum meum à PASCHASIO & VRSCINO erit tumulandum. Cui omnes Fratres dixerunt cum fletu magno: Abba pater, numquam nos derelinque vivos. At ille respondens, ait: Omnia quæ voluit Dominus fecit.

5. Et mox cum hoc dixisset, iter sibi præparari iussit, & continuo in Libernum * civitatem * lege in Ecclesiam Dei se contulit ingressus. Et cum hic orasset custodibus dixit: Vbi est Pontifex vester? Custodes dixerunt, Pontifex noster EULADIUS Episcopus jam annum est integrum quod infirmus in cubiculo suo jacet mutus & surdus, nec altario sacrificat, nec populo benedicit. Nam & ministri sui putant eum spiritum in se non habere: Cui vir Sanctus Dei dixit: Permittite mihi in cubiculum illius introire. Custodes dixerunt: Veni. Et Nivernencum introisset Sanctus vir Dei ad lectum Pontificis ubi jacebat, orationem pro eo in terram prostratus fudit: & cum diutissime orasset levavit se & dixit: Loquere mecum Pontifex. Cui Euladius Episcopus respondit qui fuerat mutus & surdus, & dixit: Instrue me, vir Dei sanctissime, qui fuisti missus à Domino IESU-CHRISTO, ut me cures ab infirmitate mea. Tunc Sanctus Dei porrigens manum allevavit eum, & dixit ei: Indue vestimentum corporis, & calciamentum pedibus tuis: hodie altario Dei sacrificabis, & benedices plebem tuam. Et surgens de lectulo Euladius Episcopus, benedicens Deum & Dominum nostrum IESUM-CHRISTUM, qui per adventum S. Severini super ipsum Deus tantam suam ostendit virtutem, & sacrificavit cum illo & populo benedixit.

6. Alia die promovens inde una cum Transoario puero Regis, Parisius civitatem se contulit ingressus. Et cum venisset ad portam civitatis, erat ibidem leprosus unus elemosynam se accepturum sperans ab eo. Cui Sanctus Dei dixit: Veni ad me. Et venit, & osculatus est eum, & sputum suum manu sua imposuit super eum, & linivit eum, & sanavit lepram ejus. Et cum orasset in Ecclesia Dei, domum Regis se contulit ingressus, & ante lectulum Regis se in orationem prostravit. Et cum se elevasset, exuens casubulam suam corpori Regis induit eam, & statim dimisit eum febris. Et adoravit eum Rex, & flexuens genua ad pedes Sancti se iactavit, benedicens Deum & Dominum IESUM-CHRISTUM, qui per adventum S. Severini super illum suas tantum ostendit virtutes. Et dixit ad eum Rex: Abba Pater, accipe pecuniam de thesauro meo & pauperibus eroga, & quancumque in Regno meo pro suo crimine carceribus detinentur, nostrâ indulgentiâ relaxentur. Multi quidem & alii infirmi erant in domum Regis & sub Vrbe Parisius: sanctus autem Dei Severinus corporibus singulorum suis orationibus reddidit medicinam.

7. Et rememoratus est sanctus Dei Severinus, quia adpropinquabat tempus & hora transmigrationis suæ, sicut ostenderat ei Angelus Domini. Regi valedicens & plebi civitatis Parisius, se Castra-Nantonense contulit. Ingressus in Oratorium ex ligno munitum PASCHASIO & VRSCINO Presbyteris allocutus est sanctus Dei Severinus dicens: Servi Dei vobis dico, corpusculum meum à vobis erit sepeliendum in locum istum. Commendo vobis memoriam meam, commendo vobis dilectissimum Fratrem meum FAUSTUM Presbyterum, qui mihi annos xxx. in afflicto corpore deservivit: commendo vobis Monachum meum nomine VITALEM. Et mox cum hoc dixisset, infra tres dies reddidit spiritum: cujus corpus superscripti Presbyteri cum summo honore sepelierunt, ac tumulaverunt.

8. Ad cujus sacrum sepulcrum cæcorum oculis redditur lumen, demones de obsessis corporibus repelluntur, & infirmos ibidem qui Deo ex toto corde vota persolvunt, gloriosus

* Aliis Castrum-Nantonis dicitur, vernaculè *Château-Lançon*, agri VV. astinensis in diocesi Senonensi opidum, in quo S. Severini Reliquias Calvi-

nistarum furori subductas etiam nunc servant Cantic Regulares Augustiniani.

370 VITA S. EVGENDI ABB. IVRENS.

Ann. Chr. Confessor revocat ad salutem, & post paucos dies succedens in Regnum gloriosus CHILDE-
BERTUS Rex, & ut vidit quia S. Severinus super genitorem suum suas tantum ostendit
D. VII. virtutes; tunc ad ordinationem ipsius super sepulcrum Beati viri ædificare jussit Ecclesiam,
Februar. XI. conspicuam sublimitatem refulgens & devotus, suo tempore vota & munera inferens at-
que persolvens, & à patrocínio ejus non recedens, & Clericos ibidem deservientes insti-
Vitam scri- ruit, & de síco suo emunitatem integram sua perceptione designavit. Edita à FAUSTO
bi jubet. Presbytero discipulo ipsius S. Severini Abbatis simplici ordine composita, jubente glorioso
Principe CHILDEBERTO Rege, præstante Domino nostro IESU-CHRISTO, cui est gloria,
& honor, & virtus, & imperium in sæcula sæculorum, Amen.

~~~~~

Circa ann.
D. X.
Januar. I.

VITA S. EVGENDI ABBATIS IVRENSIS,

Auctore Monacho Condatensensi ipsius discipulo.

Ex MS. cod. Compendiensi & Bollando.

OBSERVATIO PRÆVIA.

* S. Oyan. **S**ANCTI EVGENDI * Vitam scripsit Monachus anonymus Condatensensis ipsius discipulus, qui etiam Acta SS. Romani & Lupicini Abbatum, sui Cenobii auctorum, literis commendavit, hortantibus Iohanne & Armentario Monachis Agathensibus, ut ipse in S. Romani Præfatione Vitæ asserit. Etatem suam Auctor indicat in Vita S. Evgenii infra ad num. 7. ubi verba quadam S. Evgenii sibi dicta refert: constatque ex num. 24. ipsum Evendo morienti adfuisse. Animus erat Romani & Lupicini Acta his representare: at quandoquidem ante Sæculum sextum, quo consistere decrevimus, vivere in terra deservire; Lectorem ad Iohannem Bollandum remittimus & ad Gregorium Turonensem, qui in lib. de Vitis Patr. cap. 1. utriusque Sancti gesta perstrinxit: ne extra propositas Operis nostri metas divagemur. Iohannes Bollandus S. Romani Vitam ab isto Auctore anonymo scriptam primus edidit ad diem 18. Febr. Vitam autem S. Lupicini in 21. Martii reservavit.

1. **U**ANTUM, Beatissimi Fratres, desiderio, fervorique vestro ex debiti summa suppleverim, sicut ex ratione apicum ex parte sum opulante Domino jam securus, ita conscientia propriæ extraneique iudicii incertus ago hæc quæ injungitis non præsumptione indocili, sed obedientia, ut cernitis, regulati. Sic annuens Divinitas faxit, ut humana proclivior in dijudicando fragilitas, dum melo delectatur aut musicis, dumque oratorias venustates vocabulorum quoque ac temporum signata proprietate miratur: hæc nostra tapinosis * nequaquam jactantia fuberporum iudicum ventosa superfluitate calcetur. Porro nos, ut præfati jam sumus, vobis propriè opuscula ista dicavimus, quos novimus non oratorum sed piscatorum esse discipulos; nec in philosophia sermonis Regnum Dei, sed in virtute prospicere: magisque pura ac jugi observantia Dominum exorare, quàm vanâ perituraque facundia perorare. Huic ergo jam nobis in relatione vite Beatissimi viri, narrationis sumatur exordium.

* al. tapinosis, id est humilitas.

VITA INCIPIT.

2. **S**ANCTUS igitur famulus Christi EVGENIUS sicut beatorum Patrum ROMANI & LUPICINI in religione discipulus, ita etiam natalibus ac provincia existit indigena atque concivis. Ortus nempe est haud longè à vico cui verusta paganitas ob celebritatem clausuramque fortissimam superstitionis templi Gallicâ lingua Isarnodori, id est, ferrei ostii, indidit nomen: quo nunc quoque in loco, delubris ex parte jam dirutis, sacratissimè micant cælestis regni culmina dicata Christicolis: atque inibi Pater sanctissimæ prolis iudicio Pontificali plebisque testimonio existit in Presbyterii dignitate Sacerdos.

3. Igitur cum Beatissimum pignus ab ipsis patre incunabulis quodam instinctu successuque felicitatis ac luminis virtute Divina (ut reor) prælagante succresceret, & nocte quadam venerabilis pater ipsius vel soboles sancta ab affectu profectuque futura beatitudinis tenerentur incerti, in visione puer sanctus à duobus religiosis viris sublatus, ultra domus paternæ vestibulum sistitur, itaut Orientis plagam calique astra, quasi quondam multigena Abraham Patriarcha, intuitu diligenti prospiceret: atque ipsi typicè jam quodam-

Visione Evgenius puer ad Dei cultum invitatur.

modo dicebatur: *Sic erit semens tuum*. Post intervallum namque modicum hinc unus adflat, hinc alter, atque alius inde, donec multitudo succrescens efficeretur innumera: Beatum puerum vel sanctos proculdubio ROMANUM & LUPICINUM Patres, qui cum in spiritu de cœno paternæ domus eduxerant, tanquam enormitas apum in modum mellificantis uux quadam constipatione sepsierunt. Et subito à parte prospicua videt instar amplissimæ portæ culmina patet facta cælestia; & lento etiam deductoque usque ad se cali vertice cum lumine cliyo* in modum reclinis scalæ cristata proclivitate descensum, & niveos fulgidosque Angelicos Choros ad se usque velut socii tripudiantes in Christi laudibus adventare: ita tamen quoddam crescente semper in loco societate, nullus omnino reverentiâ Divinitatis attonitus, aut sermone movebatur, aut metu*. Cùmque sensim cauteque mortalibus multitudo sese inferuisset Angelica, collectis copulatisque sibi terrestribus, concinentes Angeli, ut venerant cælestia sacra repedantes ascendunt. Hoc solummodo puer Sanctus inter carminum modulationem percepit, quod post annum circiter in Monasterio intromissus ex Evangelii recitari cognovit. Illud nempe vice Antiphonæ (ut bene ipso referente commemorari) reciprocis vocibus multitudo concinebat Angelica: *Ego sum via, & veritas & vita*. Recepta igitur ingenti multitudine post contemplationem diutinam aërea sese quoque clausit astrigera; & solum semet puer contemplatus in loco, excussus à somno concutitur, ac visionis terrore percussus rem gestam ilico refert patri. Confestim namque Presbyter Sanctus cui potissimum proles sanctissima dicari deberet, agnovit.

4. Mox igitur eum litterarum instruit elementis, & anni exacto circulo, tamquam Samuel quondam non in typico excubaturus Templo, sed ipse potius Christi efficiendus templum, Sancto ROMANO oblatum est patri: in quo verè ita beatorum Abbatum, qui eum in spiritu de incolatu terrestri eduxerant, gratiarum gemina confluit ubertas, ut succidua quoque posteritas utrum in EUGENDO LUPICINUM potius susciperet, an ROMANUM, iudicio flutaret incerto. Illis duntaxat huc illucque necessitate misericordiæ à Monasterio sæpè progressis; iste verò à septimo ultra sexagesimum vitæ, quo transit, annum, nusquam exinde post ingressum exulit pedem. Læctioni namque tantum se die noctuque expletis consummatilque omnibus quæ à Præposito vel ab Abbate injuncta sunt, dedit, & impendit: ut præter Latinis voluminibus etiam Græcâ facundiâ redderetur instructus.

5. In vestitu autem duabus tunicis numquam est usus, atque unam ipsam nullatenus immutavit, nisi antea plurima verustate consumptam, simili quoque Cucullæ ipsius conditione servata. Paleis verò lectuli ineventilatis, multo tempore, vilique sagello constrictis, pellicioque superposito conquievit. Aestivis namque temporibus caracallâ vel scapulari cilicino utebatur: quod ei quoque vir sanctitate conspicuus LEONTIANUS Viennensis urbis Abbas pignore transmiserat caritatis. Fuit namque Sanctus iste de Pannoniis quondam, & spargente barbarie in Galliis vinculis captivitatis abductus, & non solum in Viennensi, sed etiam in Augustudunensi urbe multo tempore claustrum peculiaris cellæ conclusus; itaut amplius quadraginta annis in utraque civitate coercitus, nulli hominum ex prima retrusione vultu aut corpore, præter solâ sermonis notitiâ nosceretur: Monachos juxta cellam haud plurimos regens; Monachas verò procul intra urbem, Monasterioque consecratis, ultra sexagenarium numerum admirabili ordinatione rexit, & aluit, pramisitque maximas, magnas interim succiduasque in spiritu non dimisit. Sed rursus* redeo.

6. Habebat namque Eugendus beatissimus calciamenta fortia rusticâque in modum priscorum Patrum, constrictus ocreis crura; fasciisilque planiças. At verò nocturnis murinisque conventiculis, nec in frigidissimis pruinis, nec in magnis nivibus, quicquam nuditari pedum præter ligneas* Gallicanasque caligas addidit umquam: atque in hunc quoque modum eminens sapissimè matutinis horis ad Fratrum cimiterium oraturus gradiebatur in nivibus. Nemo namque eum umquam, aut in diurna, aut in nocturna synaxi, ante completionem conspexit egredi foras. Nam cùm ipse noctibus cœnæ oratu longissimo atque secreto cunctos in Oratorium diutissimè anteiret, post omnium quoque discessum nihilominus* formulæ* suæ incumbens, oratione diutinâ pascebatur in spiritu. Atque exinde ita quolibet tempore vultu hilari ac læto egrediebatur ad Fratres, ut solet exsatiata ambitio vultus hominum lasciva jucunditate dissolvere.

7. Refectio omni tempore ei semel in die fuit, quæ tamen æstivis diebus nunc in sextâ cum ceteris fatigato; nunc verò cum iis, qui iteratò reficiebantur, terminabatur in vestiperâ: ita tamen quoddam nihil umquam exceptis iis quæ cunctis apponebantur Fratribus degustavit in mensa. Igitur ad inchoationem ipsius administrationis revertamur.

8. Cùm ergo Pater ille, quem beatissimus Romanus vel Lupicinus Condatescensi a Cæ-

* Monasterium Condatescense, Gregorio Tiron. Condatisconense; postea S. Eugendi, domum S. Claudii Vesontionensis Episcopi nomine hæcenus appellatum, est unum extribus Monasteriis in locis Interfibus à S. Romano extructis, quorum aliud dictum

est Lanconense jampridem extinctum, tertium Balmense in foris sue gratiam pro sanctimonialibus conditum, quod hucusque inter Vesontionem & Mombeliardum visitur.

Circa ann. d. x. Ianuar. i. nobis signaverant successorem, præter labores sollicitudinisque Cœnobitales, etiam corporæ inæqualitatis frangeretur incommotis, vocatis ad se Fratribus, sic sanctum Eugendum vicis suæ sollicitudine innexuit, ut sibi tamen jus paternæ eminentiæ in nullo penitus imminueret, aut subtraheret. Tentavit namque idem Abbas, ut antedictum sanctumque Eugendum cum administrationis onere, etiam Presbyterii dignitate artius illigaret. Sed non solum voluntati ejus in hac parte sæpissimè, immo sanctissimè contradixit; verumetiam sacrosanctos Pontifices, qui illic confluerant causâ orationis, adiens, reverentiam tanti honoris cautè ac diligenter aufugit. Mihi tamen crebrò secretissimè testabatur, utilius multò esse Abbati propter juniorum ambitionem liberum à Sacerdotio præesse Fratribus, & non illigari dignitate, quam abrenuntiantes ac remotos minimè convenit affectare. Novimus namque, aiebat, præter hanc quam prædiximus causam, multos etiam Patres post humilitatis professæ culmina, hoc officio gravius ac latentius superbiisse, & plùs se efferre Fratribus, quos in exemplo humilitatis convenerat anteire. Suscepit ergo Dei Sanctus, sicut etiam pater Lupicinus, absque Sacerdotali eminentia adjunctæ sibi vicissitudinis societatisque laborem; cā maximè securitate fretus, quod de paterna sollicitudine ac provisione non habebatur incertus: sed mox evidentissimā revelatione percellitur, ne de plenaria administratione, velut in aliquo incertus, redderetur ambiguus.

In Visione Abbatem futurum intelligit. 9. Nocte igitur infecuta subitò raptus in visione, beatissimis quoque Romano ac Lupicino Abbatibus, ut in initiis quondam, ita nunc in Oratorii secretario à parte dextra præsentatur, necnon etiam inter ipsos, seniores ac superstites circumspicit Fratres cereos ac lampades gestare lucentes: & datā sibi à Sanctis Patribus oratione vel pace, ilico benedictum illum Abbatem, decessorem sibi utique mox futurum, conspicit intromitti, ac desuper dorsum ipsius vel scapulas regentibus clavis purpureis pallium album respicit dependere. Solutus namque sanctus Romanus sancti illius cingulo, constringit illico lumbos Eugendi. Dehinc excussio quod desuper, ut diximus, gestabat pallio, hujus adæquè humeris superimponens ait: Hæc tibi ad præsens nosce interim assignari; & digitis Dalmaticam prædicti antecessoris astringens, Etiam hanc tibi, inquit, probatam in acceptis utilitatibus novæ assignandam. Mox astantes cum cereis Fratres, incipiente primitus uno, confestim cuncti claritatis ac solatii lumina impacta parieti deprimunt, & extinguunt. Cūque vir beatus tenebrarum angustis coercitus eventum rei attonitus prætolaretur in visu, vox ad eum facta est: Noli, ait, te, Eugende, fraude horum præsentium ac materialium luminum contristare; Orientalem namque cellulæ hujus attende prospectum, & videbis ilico tibi absque opitulatione humana lumen divinitus ministrari. At ille confestim illic porrigens visum, aspicit sensim dilucente aurorâ radium ad se diei ac lucis influere: & in semetipsum reversus, lectulo latus excutitur. Nec mora, visionem sequitur effectus.

Abbatibus officium invitavit suscipit. 10. Nam ad Christum decessore illo migrato, volens nolensque administrationem subterfugere non potuit subarrhatam. Illi verò qui per visionem luminis solatia præstata subtraxerant, humanitatis malo aliquid passi, livoris zelo inflammari, in beatissimum virum invidiæ ardore turgescunt, & sanctum Eugendum Abbatem, nunc despectione animi, nunc quoque Monasterii professionisque desertione, tamquam novitium ac rudem Monachorum ac laicorum patiuntur subjacere despectui. At non ille divinæ pietatis obtutus famulum suum passus est prolixa fatigatione vexari. Confestim namque ipsi potentiæ ac virtutis suæ dexteram affluentissimā signorum largitate porrexit, dando atque ostendendo per servum suum sanitarum dona, & prodigia multa: ita ut summx saculi potestates sospitari se crebrò, ac benedici ejus litteris exorarent; nec se divinam clementiam crederent habere placatam, nisi prius Christi amici gratiam sive suffragia aut visu aut litteris potirentur. Episcopi quoque ac sapientissimi Sacerdotes præ se omnimodis ferre, si eum corporaliter cernere, aut affatu litterario obtinuisent familiaris compellari. Ipsi etiam pseudofratres qui pridie cothurno elationis inflati discesserant, tamquam infelices atque degeneres notabantur à laicis, nisi deposito invidiæ viru, ad sanctum Christi famulum quantocius repedarent.

Ejus epistola demoni pellitur, ægritudo curatur. 11. Dum hæc odoriferâ famâ geruntur, puella quædam juxta sæculi dignitatem non infima, circa Secundiacensem Parochiam demonio atroci correpta, non solum claustris reclusa, verumetiam ferreis vinculis tenebatur obstricta. Cūque sanitatis causâ à multis, ut solet, exorcismorum scripta nexa cervicibus neciterentur, atque illa ignotas sibi personas scriptorum per immundum spiritum cum nomine (quod dolendum est) carperet & vitia; sēque magis illos qui scripserant, jam olim in illo atque illo peccato latentibus apud humanitatem indicii assereret possidere: tum ad ipsam energumenum de astantibus unus: Quid nos, inquit, alienis, immo propriis vitiis terres immunde? verè in Christi nomine non solum istorum quos derogas virorum, sed cunctorum quoque si potero scripta Sanctorum ita cervicibus tuis innectam, ut vel multitudine imperantium obruaris, si hos paucos audire despicias & contemnis. Tu mihi, inquit diabolus, Alexandrina*, si placet, chartarum onera exarata imponas, numquam tamen ex obtento vasculo poteris propulsare, dummodo mihi folius Eugendi Iurenis Monachi ex hoc non afferas jussio-

* *S. v. Alexandrina.*

nem. Confestim namque rapientes proximi * dictum ad Beatissimum virum plenissima fide concurrunt, ac rem gestam pedibus provoluti narrantes, non se redituros esse testantur, nisi misericordiam Christi præstaret exoratus oppressæ. Victus igitur vel ratione vel precibus Pater, breviter cum longa oratione (ut Gregorius quondam Magnus Apollini) in hunc modum scribens atque consignans spurcissimo transmisit epistolam: Eugendus servus Christi in nomine Domini nostri IESU-CHRISTI, Patris, & Spiritus sancti, præcipio tibi per scripturam istam, spiritus gulæ & iræ, fornicationis & amoris, & Lunaticæ & Dianaticæ & meridiane & diurnæ nocturnæ & omnis spiritus immunde, exi ab homine qui istam scripturam habet. Per ipsum te adjuro verum Dei vivi filium, exi velociter: & cave ne amplius introeas in eam. Amen. Alleluia. Et orans atque complicans, supplicibus tradidit deportandam. Quid plura? Necdum itineris medii spatia confecerant, cum ecce furcifer ille frendens, atque ejulans, prius egressus est ex obsessâ, quàm calcarent domum revertentes.

12. Ab hoc fere tempore beati viri longè latèque fama noménque enituit, ut qui sanctus jam habebatur indigenis, potens etiam & verè Apostolicus porro genitis * haberetur. Materfamilias quondam SYAGRIA, nunc quoque Ecclesiarum Monasteriorumque per eleemosynam mater, cum gravi obsessâ incommodo jamjamque à medicis haberetur desperata, epistolam viri Dei, quæ casu ad eam delata pervenerat, de armariolo sibi vice dexterae beati viri deosculandam præcepit attingi. Cumque comprehensa contactis ex eadem cum oratione oculis, lacrymis quoque haud minimè deciduis infecisset, ori dehinc infertam aliquantisper dentibus cum oratione constingens, mox recuperatâ sanitate surrexit. Quo gaudio atque miraculo, non solum ipsa suique, verumetiam civitas maxima Lugdunensium exultatione mirâ relevata, atque latata est.

13. Cum ergo fama vitæque viri vitrutum relatione succresceret, tanta miserorum acervatim cœpit in Monasterium turba concurrere, ut sæcularium, immo tribulantium multitudo pane catervis videretur numerosior Monachorum. Interea dum inibi mox nonnulli, alii etiam post bidui, triduique, quidam verò post mensibus * commoda votiva percipiunt, Dei Sanctus manum ad salutare compendium mittens, fatigationem miseris auferebat. Dabat ergo supplicibus atque sospitibus deportanda illigandaque infirmis cum sancti Olei quantitate superius contraria larvis ac miseris scripta mandata: quæ ita cooperante fide porrigebant in provinciis longè positis medicinam; ut illi quoque obtinerent, qui ejus in Monasterio præsentabantur aspectui. Neque solus beatissimus Pater in Cœnobio, sed & Presbyteri multique inibi fratres, potiebantur clarissima virtute meritum; & zeli ambitione cessante, illis potius quàm sibi, Dei homo medendi delegabat officium.

14. Et hoc studebat omnimodis, ut unusquisque illi rei vel studio in Monasterio deserviret, in quo eum dono Sancti Spiritus pollere eminentius perspexit. Atque aded mansuetum ac senem illi ordinabat officio vel loco famulari, ubi mansuetudinis ac patientiæ bonum nullatenus inquietudo decoloraret alterius. Rursusque superbiæ forsitan aut vanitatis vitio notatos non patiebatur esse sepositos: ne judicio virosæ ac propriæ elationis inflari, altius graviusque corruerent, cum culpas & vitia sua non agnovissent, in medium crebrius inceptati. Si quos sanè (ut sese habet natura fragilitatis humanæ) edacis tristitiæ moribus interea noverat fauciarî, illis quoque inopinantibus, ita spiritualiter exindustria blandus superveniebat ac lætus, & sancto dulcique fovebat alloquio, ut detergo tristitiæ perniciosissimo viru, quasi quadam salutis olei perunctione exasperata sanaretur austeritas. Dissolutionibus verò ac levioribus, acriorem se severioremque semper exhibuit. Presbyteris quoque ipsis, quorum officio constrictus sæpe ab Episcopis humilitatis causâ noluit (ut diximus) implicari, ita semper ob ministerium Sacrificii salutaris quodam remotionis opere, conscientia puræ tribuit facultatem, ut illo cuique pro delicto mordaciter forsitan quippiam (ut affoler) succensenti, illi verò dum reatum culpamque ignorarent, absque notitia vel participatione alieni reatûs, Corpus Dominicum traderent ab altari, ut nec se conscii plecterent communionem delicti, nec alterum severitate paterna, ante emendationem forsitan Sacramentorum indultu subtraxisse viderentur in aliquo.

15. Hic namque fuit, immo est apud Christum beatissimus homo, ex cujus ore (Deum restor) numquam processit obloquium, cujus aures numquam polluit maliloqui oris fætale contagium. Tantum namque detestabatur hoc vitium, immo flagitium, quantum quis letiferi anguis non solum venenum metuit, verumetiam occurfus ipsius virat atque conspectus. In tantum mens ipsius absentis vitiis pura pollebat, ut etiam beatissimorum Christi Apostolorum Petri & Pauli, sanctique Andreæ, adæquè Apostolici conspicuæ viri Martini Episcopi, & colloquio fuerit potitus & visu. Quodam namque tempore, antequam ipsi administrationis onus juceretur, diebus æstivis ultra Monasterium juxta semitam, quâ Genuam * usque transcenditur, sub arbore solito quiescenti, subito tres se per soporem adventantes offerunt viri. Quorum cum post orationem & pacem, novitatem vultus habitusque contempleretur attonitus, interrogat quoque quinam ipsi venerabiles

Circa ante
D. X.
Januar. 15.
* Sur. pro-
ximè

Grego. Neo-
casar. apud.
Ruffinum l.
7. hist. c. 2. 6.

Syagria
eiusdem li-
teris sana-
tur.

Plurimos
sanat.
* Sur. acci-
tis spatium.

Subditis
iuxta singu-
lorum capa-
citatem offi-
cia accom-
modat.

Quam ab
obsecratio-
ne alienus
fuerit.

Sancti ei ap-
parent.

* ad Geben-
nam Gen-
ve

574 a. n.
d. x.
Januar. 7.

Apostolorum
Reliquias
reuerenter
excipit.

a
Salem à
Tyrreno
uari perit.

* al. ob-
strinxisset

S. Martinus
apparet
Eugendo.

Monasterium
ejus confa-
grat, oleo
S. Martini
illato.

essent, quorum benedicti meruisset adventu. Tum unus; Ego, ait, Petrus, ast hic germanus meus Andreas, & iste frater noster est Paulus. At ille confestim in spiritu ad eorum vestigia provolutus: Et quid est, inquit, Domini quod vos in hac rura cerno silvestria, quos in magnis urbibus Romæ ac Patras post sanctum Martyrium legimus corpore contineri? Verum est, inquit, & illic quidem, ut asseris, sumus: & hic quoque nunc habitaturi venimus. Et in hæc verba visio finivit & somnus.

16. Cumque confricata facie torporem somni depulisset ex vultu, conspicatur eminus duos, qui ante biennium circiter discesserant Fratres, eo adventare calle, quo sanctos Apostolos per visionem conspexerat advenisse. Et prosiliens ilico in occursum, consalutato quoque ex more, consulit unde dilectissimi Fratres post tam diuturnum comitatum ad Cœnobium repedarent. Nos, inquit, inter alia ad urbem usque progressi, obsecantis quoque Sanctorum patrocinii, sub trina Martyrum sera quidem, sed fida intercessione revertimur. Minorum namque Apostolorum Petri & Pauli atque Andree ditati Reliquiis; ad caulas repedamus antiquas. In loco igitur, ut moris est, subsistentes, currens Eugendus sanctus ad Monasterium, ipse Patri & Fratribus adventantium Sanctorum efficitur nuntius, qui fuit paullo ante contemplator in visione. Prosiliunt confestim obviam, & consalutatis Fratribus, deosculatisque Reliquiarum vasculis, cum tripudio in exultatione atque psalmi sono exhibitis, inclusis quoque sub altari, patrocinantur nunc exorantibus indefessa virtute, quorum laudes ac merita nequeunt localiter coerceri.

17. Ut enim de Sancto ac beatissimo viro MARTINO dicamus, cujus mihi quoque vultum atque habitum cum suprafactorum secretissime solebat exponere; parumper vobis referre non pigeat. Quadam namque die dum diros metuunt ac vicinos Alamannorum^a incursus, qui inopinatis viantibus non congressione in comitum, sed ritu superventive folerent irruere bestiali: ad mortem aut suspensionem mortis penitus evitandam, quæ crebro timoris jaculo toties interimit, quoties timetur: & limite Tyrrheni maris potius, quam de vicinis Heriensium locis, coctile decernunt petere sal. Sed hoc totum ut fieret, exsilium & ordinatio beati viri persuaserat. Cumque emenso bimestri tempore, nullum darent proprii adventus indicium, vertitur in Sanctum imputatio Fratrum, quod aliis è vicino quod timuerant, sospitibus jam reversis, non tam destinatis Fratribus exsilium, quam peregrinantibus propria persuasione dedisset. Ille verò incertus de reatu, quia ipsos ancipiti abstraxisset^{*} eventu, metuens tamen saltem indebitè increpari, misericordiam Christi pro salute eorum diebus singulis exorabat ac noctibus. Cumque post lacrymas fessus, fuisset soporatus in lectulo, ita claritate subita vallatur in grabato, ut se plus luce cerneret circumfusus, quam si purissimi solis illustraretur allapsus. Illico juxta lectulum Beatissimus MARTINUS assistens, consalutatum quoque qualiter valere interrogat. At ille: Bene, inquit, agerem, si de salute Fratrum quos, ut increpor, exules feci, non haberer incertus. Et ille: Non meministi, ait, quia cunctis mihi eos, id est Martino, in oratione propriè commendasti? Hac namque nocte in Pontianensi parochia manent: crastinà verò unus ex ipsis isthuc veniet suspensionem cunctis ablaturus ad mansum. Expergefactus igitur Christi homo, tamquam memoratos Fratres cunctis visibiliter assignaret, ita diem & horam prædixit adventus, ut ipse Sanctus Dei nuntiaverat, vel ipsi continuo sunt regressi.

18. Nam & hoc quod insequens relaturus sum, licet nullus ambigat beatissimi Martini mirabilibus applicari, tamen ignoro quis tam ignarus ac brutus sit, ut non illic specialius noverit virtutum dona clarescere, ubi per unitatem fidei familiaris concordans residere dignoscitur gratia meritorum. Permisit namque Dominus nocte quadam in secretario antedictum Sanctumque Martinum tentari quidem incendio, sed probati. Sic igitur & Condarefense Monasterium exustum est quondam flammis, sed tamen Martini oleum nullo flammarum est voratum incendio. Quodque etiam beatus Eugendus tantâ patientiâ atque æquanimitate suscepit, ut mox illi divina providentiâ non solum ad victum sine vestitum duplicia pro simplo reddiderit, verumetiam tabernacula ipsa multò utiliùs, congruentiùsque quam fuerant in usus pristinos restaurârit. Vice igitur quadam imminente vespere omne illud, ut dixi, Monasterium, quia erat ex lignis fabricatum antiquitus, & non solum contignatis indifferetisque cellulis, verumetiam pulchre fuerat cœnaculis geminatum, ita subito redactum est in favillas, ut mane non solum nihil resideret ex ædificiis, verumetiam celeritate arentis pabuli, igris ipse parte totus redderetur extinctus. Cumque Fratres illi prout quisque sarculum securimve posuerat, ferrum reverà quod solum exuri nequiverat, prunis ventilatis inquirerent: ecce ANTIDIOLUS Presbyter sanctus prospexit ampullam cum oleo beati Martini, quæ salutis gratiâ ad lectuli sui capitium dependebat, plenam, clausamque, ut fuerat, post vasta incendia, postque cœnaculorum desuper ruentium, ardentiumque ruinas, ita integram, ac stabilitam inter fumantes ignium residere favillas, ut tres quondam pueros roscidis refrigeriis

^a Hic Alemannorum nomine intellige Francos, ab antiquis Germanos dictos, qui Sequanos Heriensium insulam, vulgò *Pisle de Nermontier*, in sinibus Pictorum & Armoicorum adire non sinebant.

legimus in camino Persico claruisse. Quæ etiam ampulla cum oleo ipso ad virtutum Circa ann.
testimonium hodie usque in eodem Monasterio reservatur. Vnde non amplius sub Eu- D. X.
gendo-sancto incendiari arbitròr casui licuisse, quàm (ut dixi) beatissimo quondam ces- Iahuar. 1.
tisse Martino: vel postmodum Condatefcentes Monachos, cum oleo virtutèque Martini
reminiscimur evasisse.

19. Nam præter ista, quæ ob meritum virtutumque testimonium pauca perstrinximus,
tam præcipua extant quæ puritate spiritus, divina illuminatione præcivit, ut in corpore
positus jam quodammodo cum supernis virtutibus clarescere putaretur. Adcoit vice qua-
dam venerabilem virum VALENTINUM ejusdem Monasterii Diaconem commoneret se-
cretius dicens: Constet te, carissime Frater, intra hos viginti circiter dies ex hoc sæculo
ad præparata præmia migraturum; & ideo quàmlibet exutus peccatorum nexibus, paratus
ad Dominum eas: moneo tamen, ut te ita circa clausulam vitæ dum tempus suppetit;
profectuum collatione distices, quo possis digna (ut vidi) acceptabiliorque hostia ex
ara Christi assumi. Hac namque nocte vestitum te niveis linteis à sanctis Patribus vidi
cum psalmi sono in altari hujus Oratorii imponi. Igitur licet meritum qualitatemque tuæ
assumptionis agnoscas, suadeo tamen ut tibi interim addas, quod possis illic felicitate
perpetua possidere. Cùmque sermocinationem cum alacritatis lacrymis ac oratione com-
plessent, post decem circiter dies febriculâ levi correptus, paulatimque inæqualitate ve-
xatus, cursum vitæ præsentis explicuit. Caterum ex cujusslibet superventu personæ, ita
per odoris fragrantiam sctoris afflatus meritorum insignia dignoscebat, ut præciseret
illico cui quisque virtuti, vel vicio subjaceret. Nam & adventus Fratrum & sæcularium
expetentium fidem prius sape prædixit, quàm ulla Fratribus adventans præsentia nos-
ceretur.

20. Ita tamen magnis, eximisque bonis exuberans numquam se meliorem, eminentio-
remque altero vel leviter judicavit: sed pietate refertus, non quid interim esset, sed
quàm longe à perfectione adhuc esset, quasi cunctis abjectior & infimus perpenfabat.
Habebat autem, nimirum habitatore illustrante, magnam & in vultu lætitiā. Nam sicut
illum tristem nemo unquam vidit, ita ridentem nemo aspexit. Non illi beatorum An-
tonii atque Martini gesta aut mores unquam labeantur ex animo. Numquam iste, ut de
Antonio refertur, aut ira subita patientiam rupit, aut humilitatem erexit in gloriam.
Numquam laudatus ac beatificatus inflatus est: nunquam vituperatus fractus est aut
tristatus. Tantum namque lectione reficiebatur, ut cùm lectitaretur ad mensam, sapi-
fime futurorum victus affectu, velut in extasi positus obliviscebatur appositis. Nam præ gau-
dio attonitus peregrinationem præsentis vitæ despiciens, municipatum suspirabat in cæ-
lestibus præparatum. Iste namque illic post priscis Patribus legendi propriè invexit indu-
striam.

21. Ite etiam, refutato Archimandritarum more, utilius omnes univit in medium. Destru-
ctis namque mansionum ædiculis, uno cunctos secum Xenodochio quiescere fecit: ut
quos causâ unitæ refectionis una claudebat ædícula discretisque lectulis, una ambiret &
manlio: cui tamen lumen diei, sicut in Oratorio, indeficiens noctibus præbebatur. Iste,
inquam, Abbas sanctus nec mensulam suam (ut quosdam facere nuper audiavi) nec vi-
ctum unquam exceptavit à Fratribus: Omnibus omninò omnia erant. Non ille unquam
imperio docuit, quod exemplo antea aut opere non complevit. Infirmis semper aut valde
senibus clementissimè obsequi fecit: adiciens quoque ut ipsi illis à Fratribus in necessitate
servirent, quos ægroti potissimum prælegissent. Et non solum faciebat alimenta conve-
nientia ministrari, verumetiam propter laborem infirmitatis, donec sanitas suppeteret,
præstitit sequestratum reficere vel manere.

22. Nam & sæculi hominibus absque personali acceptione se præbuit: pauperibus verò æquè
ut divitibus osculum convictumque præstitit atque confessum: omni cautela juxta Patriam
Regulam servans, ne se conspectui adventantium laïcorum vel propinquorum saltem in-
justus Monachus presentaret. Si quid verò cuicumque fuit à proximis fortassis oblatum,
confestim hoc Abbati aut œconomo deferens, nihil exinde absque paternò respectu præ-
sumpsit imperio: Cellam, armariam arcellamve nullius illic omnino habuit unquam:
nulla cuique de necessitate exigua proprietatis operandi dabatur occasio. Nam usque ad
acum ipsam, labasque netas, etiam suendi consueudique cuncta præbebantur in medium,
dummodò subtilissima Fratribus deviandi eximeretur occasio. Inter hæc autem omnia om-
nibus proprietatis causâ solum legere licuit aut orare. Caterum novit fraternitas cuncta
quæ dico: numquam in Cænobio declinandi causas deesse maximas, ubi non propelluntur
etiam minima.

23. Et quia sermo attulit, ut de institutione Patrum per imitationem B. Evgendii aliqua tan-
geremus juxta promissum, quod memet prædixi tertio opusculo servaturum, prout

* An discipulos intelligit S. Benedicti, qui Regulæ
cap. 56. præscribit, *Venerabili Abbatis cum hospitibus*
& peregrinis sit semper. Quamquam Menardus no-

ster in Conc. Regul. cap. 63. de mensa intra Refecto-
rium commune posita id interpretandum rectè pro-
bat.

Valentinia-
no Diaconò
mortem
prædicat.

Occulta cõ-
gnoscit &
futura.

Semper hu-
milis.

Graviter
hilaris

Lectione
sacra rapi-
tur exiis-
se.

Numquam
se à com-
muni Fra-
trum mensa
segregavit.

Erga infir-
mos & senes
ut se gessit.

Nulli mo-
nacho ali-
quid pro-
prium sive
habere.

NOTA.

De institutio-
ne Monastico
S. Evgendii

Circa ann.
D. X.
Iuniar. I. memoria, Christo inspirante, suggeritur, abrenuntiantium exordia primum intimamus. Sic namque quoddam non illa omnino quæ quondam sanctus ac præcipuus BASILIUS Capadocia urbis Antistes, vel ea quæ Sanctorum Lirinenſium Patres, sanctus quoque PACHOMIUS Syrorum præſcus Abbas, ſive illa quæ recentior venerabilis edidit CASSIANUS, ſtudioſa præſumptione calcemus: ſed ea quotidie lædentes, iſta pro qualitate loci & inſtantia laboris invicta potius quàm Orientalium perficere affectamus: quia proculdubio efficacius hæc, faciliuſque natura vel infirmitas exſequitur Gallicana.

S. Eugendus
ægroans
inungitur.

Suis dat
monita.

24. Igitur quia oratiuncula hæc noſtra inſtar gubernatoris trepidantis, inſtitutionis pelagus contemplata, circumſpiciens undique portum ſilentii gaudet attingere: paululum circa tranſitum geſta beatiſſimi viri referam. Cum enim ultra ſexagenariam ætatem ſex ferè menſibus prædictus Pater inæqualitate corporea laboraret, ſic tamen quoddam numquam canonico uſque ad horam deſuiſſet Curſui, nec bis in die feſſo corpusculo coactus aliquid fuit impertire, vocato ad ſe uno de Fratribus, cui cum libertate peculiari oim etiam perungendi inſirmos opus injunxerat, ſecretiſſimè quoque ſibi pectusculum petiit, ut moris eſt, perungi. Cumque tranſacta nocte, de nocturna quoque quiete à nobis percunctaretur, „diluſculo in lacrymas ac ſingultus erumpens; Parcat vobis Omnipotens Deus, ait, qui „me tanta iniquitate conſtrictum, non permittitis corporeis vinculis jam reſolui. At „cum trepidi inter profluas lacrymas, convulſis quoque in corde ſingultibus, ſileremus: „Domini mei, inquit, Abbates ROMANUS ac LUPICINUS propitiis humeris fere- „trum ante hunc lectulum exhibentes, me quoque deoſcularum atque compoſitum „elevantes, deferendum geſtatorio immiſerunt. Cumque elevatum in Oratorium in- „troferrent, concurrentibus vobis in oſtio, violenter excuſſus, in hoc ſum à vobis lectu- „lo reportatus. Et ideò rogo, ſi quid ſeni, ſi quid verò paternæ pietati præſtatis, ne „me iſtic retinere diutius, ſed tandem tranſire permittatis ad patres. Oro ergo omnes & „obſecro filioli, ut accepta ac tradita Patrum in omnibus inviolabiliter inſtituta, ad „gaudium meum Sanctorumque omnium ac veſtrum, ad palmam victoriæ per- „ducatis.

Obdormit
in Domino.

25. Igitur cum verba inter lamenta noſtra complèſſet, quinto admodum die huic ipſi lectulo ſemet imponens, ſubito tamquam dormiens viſus, animam exhalavit. Cujus ſanctum ac beatum corpusculum inter cateſvas filiorum ac Fratrum, poſteritatis quoque deſerviente famulatu, venerabiliter eſt in Chriſti nomine conſepulchrum.

Auctoris
liber de in-
ſtitutione
Monasterii
Agaunenſis.

26. His interim fidei fervorūque veſtri ſitim, ô Sanctiſſimi, exſatiatis tantisper deſideriis, reſpicite Fratres. At ſi animos veſtros ſpretà dudum Philoſophiâ, ruſſicana quoque garrulitas exſatiare nequiverit, Inſtituta quæ de informatione Monasterii veſtri, id eſt Agaunenſis Cœnobii, ſancto MARINO^b Presbytero inſulæ Lirinenſis Abbate compellente, digeſſimus, deſideria veſtra tam pro inſtitutionis inſignibus, quàm pro jubentis aucto-ritate, Chriſto opitulante, luculenter explebunt.

^a Quo S. Eugendus anno diem ſupremum exple-
verit, non conſtat. S. Romanus primus Abbas Con-
ſtantiſſenſis à B. Hilario Arelatenſi Episcopo Sacer-
dos ordinatus eſt, quando antedictus Hilarius vene-
rabilem Cæſarionem Veſontionenſis Metropolis Patriar-
cham à Sede Episcopali, nulla exiſtente cauſa, deſecit,
inquit Vita S. Romani ſcriptor anonymus apud Bollad.
Ob quod in audientiam Beati Papa Leonis Roma ma-
lè geſſiſſe conviclus, reſtituto quoque in Episcopatu Ce-
ſarionem, Apoſtolica auctoritate ob uſurpationem mli-
tiam regulariter eſt increpatuſ, ſcripta à S. Leone
epiſtola (ut eruditè adnotat Bollandus) ad Episco-
pos provinciæ Viennæſis, miſſa cum Nouella Va-
lentiniani III. Imperatoris ad Aetium, data Roma
VIII. Idus Iulias, Valentiniano Auguſto VI. Conſu-
le, ſive anno cccc. xlv. Proinde anno ſuperiore
Romanus ad Sacerdotium promotus eſt, facileque
ad annum cccc. l. x. pervenit, Lupicinus verò ipſius
frater & ſucceſſor ad annum circa cccc. lxx. cui
ſucceſſit Abbas anonymus, ſuprà in Vita S. Eugendi,

num. 7. memoratus, hæcque demum excepit S. Eu-
gendum: qui cum anno circa cccc. lv. Romano &
Lupicino ſeptennis fuerit oblatuſ, ac ſexagenarius
mortuus ſit; annum Chriſti propè D. X. attingere
potuit.

^b Quænam ſint illa Inſtituta, incertum eſt. In Co-
dice Regularum exſtat Regula Monasterii Tarnaten-
ſis, quo nomine Agaunenſe intelligendum putant,
ſic dictum à Tarnadæ opidulo proximo, Cœnobii
Agaunenſis celebritate poſtea obſcurato. Certè ſi quæ
alia Agaunenſium Regula ab iſtius Viæ Scriptore
condita eſſet, ignota haud fuiſſet Benedicto Agaunæ
Abbati, qui in Concordia Regularum Tarnaten-
ſem ſæpiuſ, Agaunenſem nulquam citat Regu-
lam. Et tamen Regula quæ exſtat Tarnatenſis ele-
gantiorẽ ſtilum præfert quàm iſte Auctor in Adis
à ſe conſcriptis adhibeat: nec in ea ſit ulla men-
tio Marini ſeu Martini (ut codex Compendienſis
ſcribit) Abbatuſ Lirinenſis, qui ex hoc dumtaxat
loco notuſ eſt.

DE S. LEONIANO ABBATE
VIENNENSI.Circa ann.
D. X.
Novemb.
XVI.

LACOBVS Sirmondus in Notis ad Aviti Episc. Viennensis epist. 77. duos distinguit LEONIANOS aetate pares: unum Archidiaconum, cuius nomine Avitus praedictam epistolam ad virum spectabilem SA-PAUDUM scripsit, quem LEONIANUM Sirmondus eundem esse censet cum Leoniano famulo Maximi Episcopi, in cuius gulam Avitus epist. 65. iussit: alterum moribus longe dissimilem, S. LEONIANUM Abbatem Viennensem, de quo hoc epitaphium Sirmondus refert ad ejus sepulcrum in suburbana Aede S. Petri possum his verbis.

EPITAPHIUM S. LEONIANI.

HIC vir sanctitate conspicuus in hac urbe Viennensi Abbas exstitit, Sabbatiâ Pannoniæ ortus, à Barbaris captivatus, Gallorum finibus devenit, Augustoduni primum, deinde Viennæ claustrum peculiaris cellæ conclusus, quadraginta plus annis tali ordine Christo militavit, tantæ districtiōnis, ut pæne vultu omnibus undequaque venientibus ignotus introvixerit, cum esset verbo doctrinæ multis ad salutem notissimus. Itaut juxta cellulam suam quamplurimos Monachos rexit, Monachos verò ambitu Monasterii infra urbem inclusos ad sexagenarium numerum mirabili ordinatione paverit, & disciplinabiliter custodierit.

2. *Ista omnino concordant cum iis, quæ de eodem S. Leoniano memorat scriptor anonymus Vita S. Eugendi num. 5. quam mox retulimus: nisi quod exiretam periodum de Monialibus, non de Monachis effert hoc modo: Monachas verò procul intra urbem Monasteriôque consecras ultra sexagenarium numerum admirabili ordinatione rexit & aluit, præmisitque maximas; magnas interim succiduasque in spiritu non dimisit. Huc facit quod de S. Leoniano scribit Iohannes à Bosco in lib. de Vienna antiquit. Vivebat tunc (nimirum circa annum D.) S. Leonianus B. Petri Viennensis Abbas, qui Monasterium B. Andreæ in colle civitatis erexit, in quo REMILIAM postea Monasterii S. Andreæ inferioris fundatricem sub Regulari disciplina educabat.*

3. *Ex his intelligimus debita esse fidei quæ in Vita * S. Aniani Aurelianensis Episc. de S. * edita in Leoniano commemorantur. S. Anianus Viennensis civitatis opido fuit ex parentibus nobilibus oriundus: cuius germanus S. LEONIANUS ad Orientalem plagam foris jam dictæ Hist. Ecclesiæ S. Aniani Aureli. pag. 4. civitatis in Basilica S. Petri, ubi S. Desiderius Martyr in corpore requiescit, est cum magno decore humatus. Neque enim S. Leonianus originem duxit ex urbe Vienna, sed ex Pannoniis, ut scriptor Vita S. Eugendi loquitur, seu ex Sabbatia Pannoniæ opido, ut præfert S. Leoniani epitaphium: nec facile proinde germanum habere potuit S. Anianum Viennæ progenitum, nisi Leoniani parentes Viennam per captivitatem abducos dicamus. Demochares id explicat de Vienna Austria, quod Scriptoris intentui repugnat.*

4. *In Vita S. Clari Abbatis Viennensis Monasterium S. Petri, in quo S. Leonianus sepultus est, ad Australem urbis partem, non verò ad Orientalem, ut in Vita S. Aniani, situm legitur. Porro S. Petri Monasterium ad Australem partem urbis situm quingentos pæne Monachos continebat. Quod quidem preferendum, siquidem S. Petri Suburbium ad portam Avinionensem possum est.*

Circa ann.
D. XV.
Iulii XXVI.

VITA S. MAXENTII ABBATIS PICTAVENSIS.

Ex MSS. codd. Monasti. Compend. & V. C. D. d'Heronval.

* S. Maxentius

Maxentius
S. Severi
discipulæ
se tradit.

Pluviam
caelitus im-
petrat.

Ad S. Aga-
pitiu[m] se
recipit.

Nomen
suum mu-
tat, & fit
Abbas.

Aves pascit.

Loquendi
facilitatem
puero im-
petrat.

ANCTUS igitur ADIUTOR, qui & MAXENTIUS*, Agathensis urbis incolæ, nobilibus quidem parentibus ortus, meritis tamen & fide infantia exuberans natale, ad celsitudinis divinæ præmium pervenit vitale; qui cum ad intelligibilem pervenisset ætatem, S. Severo Abbati in Monasterio* traditur imbuendus. Interea salubri, ac sedulo à S. Severo commonetur alloquio, ut fugiens vitæque sæcularia clericalæ valeretur assequi disciplinam. Cumque ejus aures dictis accommodaret, ejusque in eo prævaleret ubertim doctrina, ita se cepit divino operi mancipare, ut cunctis se cernentibus velut jam futurus in Ecclesia Præsul cerneretur. Cumque in eo Evangelica relucere præcepta, quidam eum nimis attollere cœperunt laudibus, quidam vero accensæ zelo invidia ejus felicibus actibus invidere, qui etiam magis à populis abhorrescens laudari quàm ab æmulis detractantibus vituperari, fertur à propria regione discessisse. Cumque idem vir Sanctus à proprio discederet solo, tanta aquæ sterilitas accidit, ut duobus & eo amplius annis in eadem nequaquam plueret regione. Cumque à parentibus suis & ab omnibus civibus ejusdem regionis quæreretur & inveniretur, ad propria remeavit. Mox ut in prædictam regionem intrasset, tanta aquarum dicitur inundasse copia, ut non solum homines & jumenta, verumetiam arbuscula gauderent & fæta. Ovium ineffabilem ac laude dignum, quem nec lingua fari, nec mens cujusquam quanti sit meriti poterit explicare.

2. Posthæc iterum progrediens de regione sua ad Diocesium Pictavensis civitatis, in qua Sancti sedes habebatur Hilarii, relinquens omnia sua & dans pauperibus, ibique in Monasterio S. AGAPITI Presbyteri vel Abbatis providus se collocavit. Cumque in idem Monasterium ab eodem venerabili viro ceterisque Monachis gratanter esset receptus, continuo nominis sui vocabulum, quod per Baptismum acceperat, ne propinquorum dilectione aut civium suorum in sancta via per quam Christum sequi cœperat impediretur, occultè sibi voluit immutare; ut qui prius fuerat nuncupatus ADIUTOR, MAXENTIUS postea vocaretur. Cujus opera vel merita B. AGAPITUS divina revelatione cognoscens & ejus Monachi, Abbatem unanimiter elegerunt. Erat autem idem Maxentius in psallendo sedulus, in vigiliis experrectus, in jejuniis continuus, in eleemosynis promptus, in oratione creberrimus, in humilitate fundatus, in caritate perfectus, in castitate gloriosus & in omni sancta conversatione sanctissimus & in litteris bene doctus. Omnino non putavi illud silendum quod valde animis est humanis mirandum.

3. Eo tempore cum jam Præsul Monasterii sacris actibus approbatus idem vir sanctus haberetur & pastor, multoties aves feræ relictis nemorum ramis in manu illius modò grana tritici modò panis fragmenta sumebant. Ex illo jam tempore illius Sanctissimi viri nomen & virtus emicuit, quia cum indomiti passeris in dextera illius mensæ reliquias colligebant, mansuetudinem & sanctitatem ejus populi compererant. O quam dulcis, ô quam suavis & mitis vir iste Maxentius.

4. Quodam tempore contigit, ut quidam è civibus præfatæ urbis Pictavensis, habens filium lactentem septenis fere mensibus educatum supplici prece deposceret S. Maxentium ut eum sacris fontibus ablundum offerret, ac renatum propriis ulnis dignaretur elevare. Quod vir Sanctus caritate commotus non recusavit. Cumque eum ad baptizandum S. Agapito Presbytero tenis brachiis obtulisset, continuo rudis infantis lingua disserit, & se credere ore proprio sanctam confitetur Trinitatem, ac symboli plenitudinem credentibus ad vitam prodesse perpetuam: in cujus parvuli confessione populi Christiani exultabant,

* Gregorius Turon. in lib. 2. Hist. cap. 37. Cujus Monasterii, inquit, nomen lectioni non indidi, quia locus ille visitatur, hodieque Cellula S. Maxentii vocatur. Superest in nostrum usque tempus idem Monasterium haud ignobile, à Calvinistis licet diè & sacrilegè violatum, paullo infra ortum Separis fluvii, & S. Maxentii opido nomen dedit. Celebratur maxime ob sepulcrum S. Leodegarii Martyris & Episcopi Aduensis, qui ibidem Abbas fuit, & post mortem diu jacuit. A primæva Benedictinæ Regulæ propagatione istud Cœnobium Ordini nostro fuit addi-

ctum. Certè in charta Pippini Aquitanix Regis data anno DCCC. XXVII. Monachi apud Pippinum querelas deponunt, quod in laicalium manus locus Domino sacratus pervenerit, nec habeant Abbatem Monachum, qui hanc Abbatiæ secundum Regulam S. BENEDICTI haberet traditam, sed Abbatem ABBONEM nomine, qui nullo modo videtur Abbas, qui non habuit hunc locum sic traditum, veluti S. Benedictus Abbatem Regulares jussit institvere. Quorum expostulationibus Pippinus fecit satis.

fides Catholica augebatur, turba Iudaica tristabatur. Quanta putamus sit virtus in B. Maxentio, cuius meritis ante tempus eloquium infantis formatur?

5. Contigit autem in illis diebus ut puer cujusdam sobolis septimo ætatis suæ anno, perurgente casu mortifero, spiritu exhalato jaceret mortuus. Cum autem parentes ejus nimium eum plangerent, & Dei militem obsecrarent, pro eo hic protinus exiliens impiger ad visitandum corpus exanime veloci gressu pervenit. Qui cum cælum flendo fidei oratione pulsaret, gratia divina in se operante mortuum revocavit à funere, genitorem lætificavit ex prole, & Christum acclamantibus turbis clarificavit ex opere.

6. De hoc non est nobis prætermittendum, quòd hic vir sanctus sapius visitabatur ab Angelis: adeo ut splendore cellula in qua psallens jugiter habitabat, veluti micantium globis astrorum videntibus ministris vel Monachis suis sæpe præfulgida reluceret. Refectio ejus erat panis hordeaceus & aqua, frequenter tamen divinis dapibus pascabatur ab Angelis. Diebus sanctæ Quadragesimæ sic se divinis occupabat officiis, sic semetipsum exercebat vigiliis, sic orationibus incumbibat, ut se incurvando ac divinis conspectibus humiliando ad instar camelorum in ejus sacris membris velut gibbi apparerent effecti.

7. Factum est ut quodam tempore æstivo Monachi inter opera æstuantis siti nimia gravarentur. Tunc S. Maxentius fideliter Dominum cum psalmorum capitulis postulans preces fudit pro eis. Oratione verò completa, fixo baculo, quem dextera tenebat in arva, in conspectu astantium fons vivus defluxit, unde & ille & Monachi Deo gratias agentes sitis validum ardorem extinxerunt, ex qua & multorum languentium membra variis infirmitatibus usque in hodiernum diem sanantur. Nam constructa desuper Basilica in honore S. Martini Antistitis in eo loco divino munere multis præmia sanitatis conferuntur.

8. Eodem tempore contigit ut Franci cum Gothis conflictu bellico advenirent præcedente eos Chlodoveo Rege. Cùm autem Monasterio propinquassent in quo S. Maxentius Pastor habebatur, instinctu cogitare cœperunt ut idem Monasterium debellare deberent & Sanctum virum occiderent. Tunc antiquus hostis diabolus immisit in corde cujusdam ex barbaris qui ad debellandum Monasterium venerant, ut caput Sancti viri gladio amputaret. Cùmque supradictus barbarus manum impudicam audacter extenderet ut eum decollaret, suspensio in aëre gladio & manus gladiatoris inaniter mansit exerta, & cervix sancti viri permansit illæsa. Post paullulum autem semetipsum dentibus laniare, ac proprium corpus crebris cœpit vulneribus lacerare. Tandem verò idem demens accensus infania propius infelix extitit homicida, reliqui verò sunt repente luminibus cæcati, mente turbati, sensu immutati, ut vix alter alterum recognosceret. Cùmque hæc ad aures Principis pervenissent Chlodovei, accurrens ocius ipse ad sanctum virum pervenit, se secus que prosternens in terram humiliter adoravit & veniam sibi suisque postulavit. Qui loquens in quo idem princeps ad pedes Sancti viri jacuerat, in eodem Monasterio usque in hodiernum diem apparet. Quo viso vir Deo plenus motus precibus Regis signo Crucis super eos expresso & eulogiarum ex panis fragmine benedictione largita sanitatem intulit & eos incolumes ad castra redire permisit. Hi verò qui impio corde in castris remanserant, eandem patiebantur infaniam. Quo audito vir Dei Maxentius panem eis sanctificatum misit velocius, sicque factum est ut omnes salutem corporis & animæ reciperent. Rex verò multis impensis Sanctum honoravit Maxentium, deditque ei tunc temporis villam vocabulo Milon necnon & alia multa. Ab illo autem die & deinceps ita eum dilexisse ut proprium dicitur filium, eo quod eum virum agnovit sanctissimum.

9. Post hæc autem insignia miracula, accidit ut quidam cultor segetis ad evellendam radicibus filicem die Dominico properasset in messem, cujus herbæ pessimæ incrementa dum viribus abstrahere vellet, manus ejus circumstricta per biennium mansit, ita ut nullus medicorum ei posset adhibere medicinam. Tandem verò ad sanctum perrexit Maxentium, cujus vir Dei Maxentius intuens debilitatem fundens Domino orationem, hominis marui integram sanitatem reddidit. Simili modo mulier quædam opus lanificium bajulans cupiditatis stimulo impellente in die Dominico fila torquebat, & manus ejus simili damnatione sunt inutiles factæ. Quæ venit ad virum Dei, & ille mox per signum sanctæ crucis reddidit eam sanam. Quia longum est ire per singula, sufficiant hæc de plurimis vel pauca. Satis sit in excellentibus ejus miraculis veritatem non subtrahere & in multis fastidium vitare.

10. Idem vir sanctus post sexagesimum & septimum annum, velut B. Martinus Turo-nensis Episcopus longè ante obitum suum præcivir, & Monachis suis dissolutionem sui corporis indicavit. Namque præfatus est eis se transiturum de mundo ad Christum sexto

* Idem refert Gregorius Turonensis lib. 2. Hist. c. 37. ac rei euentum aliter describit his verbis. At ipse miles, ad pedes beati viri veniam deposcens sternitur. Quod videntes reliqui cum timore maximo ad exercitum redierunt, timentes ne & ipsi pariter interirent. Hujus verò brachium beatus Confessor cum

oleo benedictio contrectans, imposito signo crucis restituit sanum, ejusque obitu Monasterium permansit illæsum. Addit verò, Multasque & alias virtutes operatus est, quas si quis diligenter inquireret, librum vite illius legens cuncta reperiet. Porro hoc contigit anno D. VII. quo Chlodoveus Alaricum profligavit.

Append. Sæculi 1. S. Bened.

DD d d ij

580 VITA S. MAXENTII. ABB. PICTAVENSIS.

Circa ann.
D. XV.
Iunii xxvi.

Miraculis
celebris.

Kalendas Iulias hora diei nona, quod ita evenit ut vir sanctus prædixit *. O virum sanctissimum, qui & Angelorum participare consortium, & in morte de mortis auctore triumphum meruit habere. O verè felix & mirabilis vir iste Maxentius, qui & aliis suis meritis largitus est sanitatem, & sibi ipsi à Christo promeruit feliciter æternitatem. Quanti post transitum illius ab eo cæci illuminati, surdi & muti propriis officiis restituti, leprosi mundati, hydropici curati, claudi roborati, vincti de carceribus erepti, quantique à dæmonibus sunt liberati; humano nequeunt ore enarrari per singula. Illud tantum nunc restat agendum nobis, ut cum simplici ac devota mente poscamus eum, quatinus in cælis nobis suis precibus salutem obtineat mentis & corporis, ut in præsentī Christo placere valeamus & in futuro vitam mereamur adipisci sempiternam. Amen.

* Ex charta quadam relata à Iohanne Bessy in Hist. Duc. Aquitania pag. 217. discimus S. Maxentii corpus in Armorica Monasterium, S. Maxentii dictum, Abbatie S. Salvatoris Rothomensis subiectum, à Salomone Rege anno circà dccc. lxxvi. fuisse translātū. Ast cū inde ad Pictavenses reduceretur, auditā Normannorum ineurisione per illam provinciā delatum fuisse ad Candate-
sem Ecclesiā super illud flumen quod vocatur Bebro-
nus*, comparatam sexaginta solidis cum omni suo terri-
torio, ubi demorati sunt Monachi S. Salvatoris Rotho-
mensis in honore S. Maxentii cum una capsā eburnea
plurimorum Sanctorum Reliquiis plena. Virgente ite-
rum Normannorum vastatione prædicti Monachi
deportarunt corpus B. Viri honorificè in Antisiodorum

pagum cum adjutorio Ricardi Comitis. Pictavensibus
tandem corpus sacrum repetentibus promiserunt Mo-
nachi corpus B. Viri cum capite suo, exceptis maxillis,
Pictavim deportare & Vitam illius & Missale. Ac
tandem conventum est, ut prædicti Monachi essent
ipsius corporis sine sine custodes cum auctoritate & se-
cueritate Ebuli Comitis. Factum est hoc xii. Kal. Iulii
Feria 1. ab Inc. Domini anno dcccc. xxiv. In Chro-
no Malleacensi, Anno M. lxx. corpus B. Maxentii Ad-
jutoris ostensum est, & conditum ei sepulcrum novum
vi. Non. Octob. S. Maxentii magna pars Reliquiarum
in Monasterio S. Leodegarii de Ebrollo dicit. Claro-
montensis etiam nunc asservatur, quædam particula
in proprio Monasterio Pictavensi.

Circa ann.
D. XX.
Decemb. xv.

VITA S. MAXIMINI ABBATIS MICIACENSIS,

Auctore anonymo perantiquo.

Ex M S. cod. S. Benedicti Floriac. & schedis
V. C. D. d'Herouval.

OBSERVATIONES PRÆVIÆ.

i. **MICIACENSE** Monasterium à S. Euspicio circa annum Christi D. prope urbem Aureliam constructum, duos seculo sexto Abbates sanctos protulit cognomines, **MAXIMINUM** * Seniore, qui primus eidem Canobio præfuit; & **MAXIMINUM** Iuniorem, qui post S. Avitum Maximini senioris successorem, & S. Theodemirum avunculum suum Pastoris curam gessit, ut ex Letaldo in libro * de Miraculis S. Maximini Senioris discimus. Maximini Iunioris Acta exciderunt, Senioris Vitam hic subijcimus à duobus Auctoribus scriptam, uno anonymo, quem seculo VII. vixisse ex cap. 15. conijcimus; altero nomine **BERTOLDO** tempore Iona Aurelianensis Episcopi, cui suum Opusculum dedicavit. Letaldus in Prologo Mirac. S. Maximini Bertoldum vocat eruditissimum virum, qui vitam veterem Patris Maximini dicitur edidisse. Et tamen Bertoldus ipse priscorum Patrum de Maximino monumenta à se tantum exornata in Carmine ad Ionam Episcopum fuitur.

* S. Mesmin.

* infra,
num. 10.

2. Post duplicem S. Maximini Vitam referimus Librum ejus Miraculorum à Letaldo Miciacensi Monacho compositum, quem Letaldum eundem esse putamus cum Vita S. Iuliani Cenomannensis Episcopi expolitore, etsi Possévinus hunc Monachum Cenomannensem existimet. In illis Miraculis seriem Episcoporum Aurelianensium, Abbatumque Miciacensium inserit Letaldus, qui tempore Ermenthei & Arnulfi Episcoporum atque Annonis Abbatis sub finem seculi x. se vixisse testatur cap. 11. & seqq. distinguendus à Letaldo Abbate Miciacensi, de quo iste cap. 4. agit.

3. In cod. MS. Bibliotheca Regia priori S. Maximini Vita præfiguntur sine titulo versus nonnulli, Carolo Calvo Imperatori (ut quidem videtur) inscribendi, quos hic præmittendos duximus.

REX genus egregium, sine quo nil nobile constar,
Nec clarum censetur opus; gens Francica torpet,
Et Procerum vilescit honos, ac jura fatiscunt,
Ecclesiæ dotes pereunt, simul ipsa ruinam
Atria Templorum per te fundata minantur.

Te sine non potis est reparari machina Regis
 Exaltata manu, nec habent tentare minores.
 Magnos magna decent, parvos sua parva sequantur.
 Accipe prisca Patrum nostrorum gesta colenda.
 CHLODOVEUS quondam Francorum nomen adeptus
 Regis, & inter eos primus Baptismatis undâ.
 Qui meruit tingi, morum diademate cinctus:
 Culmina Cœnobii nostri construxit, honoris
 Mirifici largitus opes numquam perituras.
 Sed fera tempestas nostros invadere fines
 Gens inimica * tibi temerato cepit abusu,
 Omnia dilanians, cædens; à vertice serpens
 Ad terræ facies omnis structura cohæret.
 Quod si virtutes & morum nomina, quotque
 Sanctos terra viros aluit, genuitque, fovitque
 Cæli porta, domus Divina, promissaque tellus,
 Nosse, optes; relegas antiqua volumina restat.
 Sed quid id est? Natus item Chlodoveus * alter,
 Nomen idem, ferme similes scribendo figuræ:
 Idem zelus edit animi, cultusque saluber.
 Una valde tibi gradui superaddita summo
 Gratia scripta manet *, meritis lucrata Regentum.
 Incassum meritos homines nec tempora vertunt.
 Hæc Regalis servantes vestigia formæ
 Muri prætendunt oculis visenda serenis.
 Saltem Patroni devertè cerne sequentes
 Insculptas notulas. Utinam studuisset arundo
 Percelebres celebri celebrasse carmine Sanctos.

Sequuntur nomina Sanctorum, ut patet per metra.

Sunt numero Maximinus prior, atque secundus,
 Euspicius, Theodemirus, simul & Leobinus
 Dulcardus, Lætus, & Agilus * sit Phaimbaldus.
 Additur Urbicius, Senardus, Avitus, Amator,
 Carilefus, sit eisque Panacius, atque Viator.
 Suntque Leonardi duo, sit Constan-que-tianus
 Sit Rigomarus eis, Launomarus atque Lifardus.
 Quos omnes sacra Relligio probat, atque rependunt
 Mœnia Regali fabricata munere dudum.

* S. Agilus, cuius Acta habet Surius 30. Aug. non videtur fuisse Monachus: nec Leobinus, Launomarus, Constan-tianus degisse in Monasterio Miciacensi, sed fortasse inde sua instituta haus-

Circa ann.
 D. XX.
 Decemb.
 XV.

* Normann.
 hi

* id est,
 Ludovicus
 IVus

* id est,
 dignitas
 Imperato-
 ria

PROLOGUS AUCTORIS.

LIBRES fuisse sectas quæ sapientiam profiterentur inter eos, quos prisca sæcula pepererunt, manifestum est. Sed inter omnes illi iudicati sunt summam sapientiæ attigisse, qui trivium illud terere conati sunt, in quo requiritur Divinarum, humanarumque peritia rerum, quod constat in Physica, & Ethica & Logica, quæ Latine dicuntur Naturalis, Moralis & Rationalis, rimari. Sed secundum Scripturam quia sæculi sapientes non cognoverant Dei sapientiam, interierunt propter suam insipientiam. Nam naturas rerum quantolibet quis calleat mentis acumine, comprehendendi non posse testatur liber Beati Iob, qui refert Dominum ob talem insolentiam comprimentam eidem viro rerum causas incomprehensibiles opposuisse ab eo loco ubi dicit; *Vbi eras quando ponebam fundamenta terre*, usque ad finem ipsius interrogationis. Porro moralitatem veram certum est eos invenire nequivisse, cum multa de ea dixerint & scripserint, utpote qui gloriam captando popularem tantummodo de ea verbo tenus scripserunt, sed mentis intuitum non in debito fine collocaverunt. Porro autem quando ratione participarentur divina, qui cum bonitate naturæ & ingenii vivacitate Dominum cognovissent, sicut ait Apostolus, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed enumerant in cogitationibus suis, & obscuratus est insipientis cor eorum; dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt: quorum sequaces adhuc non desunt, qui cum magniloqui esse putent, inventa eorum perscrutari, & jactanter affari eorum stultitiæ videntur & probantur implicari.

Quinam sapientes.

Baruch. 3. 18.

Iob. 38. 4.

Rom. 1. 21.

Circa ann. d. xx. Decēb. xv. Vera sapien-
tia apud so-
los Chri-
stianos.
A Salomo-
ne docta.
Prov. 12. 30.
Matth. 11.
19.
Quinam
ejus capa-
ces.
Ibid. 25.

2. Nobis autem talia respuentibus adest vera Physica in historica narratione, vera Lo-
gica in fidei spei & caritatis contemplatione, vera Ethica in præceptorum Divinorum exe-
cutione. Quam Dominus Philosophiam diligens, præmisit typicum Salomonem qui in
tribus monumenti sui Libris, eandem Philosophiam sectandam nobis reliquit, dum in
Ecclesiaste naturalium vim rerum, & in Proverbiis instituit disciplinam morum, in Can-
tico autem Canticorum sub velamine allegoriarum docuit quærendas atque rimandas cau-
sas rerum Divinarum. Unde & eandem nostram Philosophiam his tribus semitis veris
quodammodo docuit esse comendandam dum dicit: *Ecce descripsi eam tibi tripliciter*. Hanc
etiam vera Dei sapientia quæ Christus est, non tumore inflante, sed caritate ædificante
docuit esse sectandam, dum dicit: *Discite à me quia mitis sum & humilis corde*. Hanc non
inventuros superbiā inflatos, sed Spiritu sancto illuminante humiles percepturos vidit
cū exultans Spiritu Patri gratias retulit dicens: *Confiteor tibi Domine Pater cali & terra,
quia abscondisti hæc à sapientibus, & prudentibus & revelasti ea parvulis*. Et ut ostenderet
non in homine esse ut ad talia perveniat, sed in sapientiæ dispositione Divinæ, addidit:

Ita Pater quia sic placitum fuit a me te.

S. Maximi-
nus ejus
sectator.
Prov. 8. 6.

3. Eorum ergo parvulorum spiritu unum non mundanā sapientiā tumidum sed virtu-
tum claritate conspicuum nostro loco & sæculo omnipotens sapientia destinavit MAXI-
MINUM re & nomine dignum, qui etsi non rivos profudit magnæ eloquentiæ, ejus ta-
men existit sectator sapientiæ, quæ dicit: *Videte quia de rebus maximis locutura sum*. Porro
adventus ejus causam quantum notitiæ humanæ datur, paucis adnotabo, simulque Phi-
losophiæ spiritualis studia vel breviter attingam. Indignum namque expers à Chri-
stiana doctrina videretur, ut cū falsorum Philosophorum Discipuli Magistros suos laude
dignos ducant, & quanta possunt virtute efferant, prædicantes quammaximè in Pytha-
gora naturalem viguisse peritiā, in Socrate morum floruisse probitatem, in Platone re-
rum divinarum præponderasse notitiā; Nos nostrum verum Philosophum tenebris
ignorantiæ relinquamus & non ad posterorum notitiā & utilitatem verbis qualibuscum-
que mandemus.

INCIPIT VITA SANCTI AC BEATISSIMI MAXIMINI ABBATIS.

Chlodovei
& Franco-
rum Elo-
gium.

4. GENTEM Francorum fuisse bellicosissimam & Regibus floruisse strenuis, & at-
tiquis probatur historiis & ampliacione terminorum: quæ gens per Divinum ad-
jutorium se longè latèque porrigens & Divinum beneficium eis impertitum & ejus gentis
manifestè testatur fortitudinem. Porro, ut dixi, cum Regibus floruerit clarissimis, CHLO-
DOVEUS inter ceteros eminebat nulli priorum secundus, utpote quem ornabat virtus in-
victa, sed ideo invicta, quia erat ei mens Deo devota: & ideo ornabatur magis & fir-
mabatur Divinis viribus quàm victoriis carnalibus.

Viridunen-
ses à Chlo-
doveo op-
pugnantur.

5. Sed cū auspicia ejus regni multimodis virgerentur incursibus, sicut se habent mul-
torum voluntates, quæ cupidiæ sunt mutationum, & rebus novellis antequam convales-
cant inferre nituntur perniciem vel difficultatem; plurimi tales in regno ejus reperti
sunt talium cupidi rerum. Inter ceteros verò cives Viridunensis opidi defectionem at-
que perduellionem dicuntur meditari; sed idem præfatus Rex ratus non esse in talibus re-
bus procrastinandum, viribus undequaque coactis cum valida manu militari ad eandem
urbem venit injuriæ gratiā ulciscendæ. Cujus muros coronâ militum obambit, aggeres
struit, aspera complanat, & quæque essent urbi capiendæ, commoda ordinat, portis cu-
stodias admover, & ne quis turē exeat, magno studiosoque conamine providet. Quo
in tempore Episcopus ejusdem civitatis * diem clausit ultimum. Obsessi verò cū, ut dixi,
clausi tenerentur viribusque diffiderent, sed & murorum firmitas arietibus atque aliis ma-
chinis jam cedere videretur, & mortuo Episcopo nullus putaretur aptus reperiri, qui pre-
ces populi convenienter allegaret coram principe irā fervente; omnes in unam coire
sententiam, ut sanctum virum EUSPICUM nomine, qui in eadem urbe sub titulo Pres-
byteratus degebat, clarissimisque virtutum titulis florebat, ad principem miserorum ci-
vium postulationem lacrymasque depositurum mitterent. Vir autem Deo ac misericor-
diā plenus suorum civium postulata non reuens, sed in eo confidens qui discipulis suis
præcepit dicens: *Cum steteritis ante Reges & præfides, nolite cogitare quomodo aut quid loqua-
mini, dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini: non enim vos estis qui loquimini, sed
spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis*; ad principem, ut petebatur, ire disposuit, &
calamitatem quæ jam jamque civibus suis imminerebat, Domino propellendam commen-
davit, simulque ut ipse in ore ejus esset, suppliciter exoravit.

Euspicius
eos cum
Chlodoveo
reducit in
gratiam.

Matth. 10.
19.

6. Nec spes eum fefellit: Nam cū Regem pro civibus precaturus adisset, se seque
humilitatis studio coram principe terræ prostravisset, ab eo surgere reverenter & causam
adventus sui dicere est jussus. Ille autem præcepto parens talibus ad eum fertur usus ver-
bis: Nobilissime, inquit, & omnium piissime Regum, pæne universo promulgata tua

* Nempe Firminus, ut in S. Euspicii Vita MS. legimus.

bonitas est saculo, per quam bonitatem tuam te obsecro, ut patienter me audias meorum civium preces allegantem, & tuam clementiam supplicantem. Emergit quidem inter nos quorundam protervitas hominum, quæ improbitate sua multorum maculavit imperitiam, & juvenum fustulit stultam proterviam. Et quidem tua animadversione digni sumus, nec diffitemur: sed obsecro propter Dei misericordiam, ut interim subrahantur culpæ debita supplicia, & porrigatur immeritis clementia. Nosti enim quia in Principe plurimum valeat animi dulcedo & parcens liberalitas ad conciliandos civium animos. Etenim si mos est bonorum Principum debellare superbos, par est tamen & parcere subiectis: nec abhorret à victoria tua nostra suasio, quia cum victor sis hominum, passionis quoque propriæ fortior eris triumphator, si malueris patientiæ vires exercere, quam sanguine civium tuum fœdere triumphum.

7. His Rex auditis, & vi dictorum gravitateque viri perspecta, cœpit ejus rigor animi mansuescere, & amaritudo fellis dulcorari; Divino utique nutu id agente, cujus fortitudini immania cedunt & dura fatiscunt. Denique tantus Divino monitu Rex adeo affectus est, ut postulationi ejus libentissimè annueret & impunitatem quamvis nocentissimam contri- bueret, intantum ut specialiter de eo Scriptura Divina olim dixisse visa sit per Salomonem: *Hanc quoque, inquit, vidi sub sole sapientiam & probavi maximam: civitas parva & pauci* Eccles. 9. 13 *in ea viri, venit contra eam Rex magnus & vallavit eam, exstruxitque munitiones per gyrum & perfecta est obsidio, inventusque est in ea vir pauper & sapiens, liberavit urbem sapientia sua.* Igitur viro beatissimo ordinante & Regis manum tenente, repagula portarum urbis reduci jussa sunt & portæ aperiri; sed & Clerus procedere ordinatus est Regem cum laudibus & Deo dignis cantilenis susceptorus; per quæ & Principi dignum sedulitatis suæ monstraret obsequium, & liberationis propriæ Domino offerret tripudium. Rex urbem ingreditur cum trium pho.

8. Itaque Rex postquam irā refrigeratā per famulum ejus se sensit ab immani ereptum
piaculo , gratias in Ecclesia Deo reddidit, & civibus principali indulgentiā datā ad curanda
juxta morem epulis regalibus corpora se se convertit. Quibus biduo indulgens & recreat-
um exercitum post laborem itidem ad alia paria negotia curanda ducere volens , tertia
denum die sanctum Eusebium suis aspectibus evocari voluit , & ubi ejus subventor
fuerat, quamque ab imminente * periculo eripuerat, Episcopali dignitate & honore præ-
esset admonuit & admonendo petivit. At verò Sanctus Divinæ institutionis non immemor,
qua præcipitur : *Quanto magis es , humiliare te in omnibus & coram Deo invenies gratiam*;
oblatum honorem vel potiùs onus sacerdotiū humiliter recusavit , & ut credendum est,
præcis brevitaris suæ vitæ quæ postmodum terminanda erat , ut alter succederet ei,
cedere libuit *. Nam actuum ejus posteritas hoc indicat. Cùm enim Rex hoc ab eo ob-
tinere non potuisset ut Pontifex scilicet crearetur, jussit ut sibi comes fieret quousque ad
Aurelianensem urbem deveniret. Nec tamen id præcepit tamquam simulate imperante,
sed potiùs amore devoto suggerente, quippe cui dulcissima viri præsentia causa erat lætitiæ,
& absentia itidem putabatur causa mœstitiæ.

9. Iam ergo in crastinum discessurus, cum inter gaudia regalia à beato & præfato viro ne id sibi molestum esset, multimodis precibus obtinere videretur, & ad consensum ejus se pervenisse gauderet; id ab eo muneris reciproci exactum est, quatenus Regis præcepto MAXIMINUS nepos illius confors ejus fieret itineris & baculus senectutis, necnon & baculus imbecillitatis senilis. Videbat namque in eo ingenitam bonitatis docilitatem & à puero innocentia puritatem & crescentia virtutis insignia per dies incrementa: atque ideo quem videbat virtutis parem, volebat continuatim sibi fieri confortem. Neque in eo tantum diligebat sanguinis societatem, quantum virtutis paritatem. Omne enim, ut scriptura dicit, animal ad simile sibi conjungitur & homo simili sibi copulatur.

II. De discessu Eusebii & Maximini ejus Negotio ab urbe Viromandensi ad Aureliam rogatu Chlodovei Regis.

20. **R**EX verò libentissimè petitioni ejus assensum præbuit gaudens, ut qui sibi unum adsciverat, duos jam Divino munere assumendos cognoverat. Iubet ergo ut uterque ejus comitatu jungeretur ejusque conspectui dum tempus resque dictasset semper præsto essent. Nimio enim eorum ducebatur favore, quem Christus ejus cordi immiserat, ut tantos viros nobis immeritis condonaret. Quid plura? Cùm Rex sæpèdictus ab opido Virindunensi pedem extulisset, & res regno suo dignas per loca opportuna & civitates ordinavisset, ad Aurelianorum urbem pervenit comitatu ejus adhaerentibus prædictis

a In S. Eusepii Vita MS. legitur : E contra vir venerabilis Eusepius omnimodo recitendo humiliter, gratia provecta aetatis recusavit administrare Ecclesiastica jura : Sed veluti melius deliberando Pontificalis oneris cuidam suorum nepotum strenuo viro S. Vito tam dignum duxit committere. Qui vir Domini Vironis adversus Pontificalem insulam honore

nigilanti solertia dignus Dominici ovili existit Pa-
stor & custos. Hujus ceterum gemina frateris presant
facere S: Episcopi nepotes benignissimus Lucas Trevasina
urbis Episcopus, non tamen ille gloriosissimi Germani
Antistitis rensum facinus Antistitis. sed alter postea.
Prælii tempore: & hanc animam, &c.

Circa ann.
v. xx.
Decemb.
xvi.
Rex eis lo-
cum ad Cœ-
nobium
construen-
dum offert.

viris. In qua urbe dum aliquantisper remoraretur, quadam die dum more Regibus solito alacritate ultra solitum utitur, tactus instinctu Divino sanctum senem Euspicium, ejusque tam virtute quam sanguine proximum advocari jussit Maximinum, cui & dixit: Nostre quidem fuerat voluntatis & ut putaveramus Ecclesiæ utilitatis, ut te doctore & duce frueretur civitas, & populus tibi sanguine sociatus: sed quia suggerente animo nostro usque ad hæc te traximus loca, forsitan voluntate operante Divina, optamus te in his partibus locum aliquem eligere, in quo & tue voluntati & utilitati satisfiat, & per vos futura ætas provectum utilitatis percipiat: quatenus & vobis in hac re certantibus merces accrescat, & nobis faulrix Divinitas existat, sed & vobis successuri emolumentum capiant salutare, nostrumque teneant continuum memoriale. Vestrum est ergo istud providere, nostrum vero erit provisum ordinare. Quam indulgentiâ viri sancti perceptâ diligentissimè investigare cœperunt qui locus eorum votis esset commodus, scilicet ubi secreti compotes fierent & menti semper amica silentia adipisci possent.

111. *Quomodo Euspicius obtinuit Miciacum à Rege Chlodoveo, & ipse construxit, fundavit ac dotavit Ecclesiam, quæ nunc dicitur S. Maximini.*

Prov. 21. 1.

* Micy
* Chainingy

* n. Dago-
dis

a

Mar. 10 10.

* la Loire
* le Loiret.
Descriptio
Miciaci

* al. con-
facerdoti
Chlodoveus
SS. viros
Eusebio
cōmendat.

11. SED cū quod quærebant, Divina voluntate faultrice reperissent, & à Rege super hac re sciscitati essent; sanctus Euspicius qui sciret imminere sibi diem vocationis extremæ, non suo nomini tantum munus adscribi, sed sub titulo nepotis sui Maximini voluit confirmari dicens; Domine mi Rex, gratias ago primū Divinitati quæ vestrum sublimitatis affectum in meam inclinavit humilitatem, ut tanto me dignareris honore. Et quia impar sum tantæ benignitati, ille tibi rependet vicissitudinem hujus beneficii, qui tuo id inspiravit cordi. Scio enim verum esse quod Spiritus-Sanctus dixit, quod cor Regis in manu Dei est, & quocumque voluerit inclinabit illud. Verumtamen quia ætas mihi emensa non multos promittit annos, & famuli vestri nepotis mei Maximini industria animique devotio meliora de se sperare suadet, peço ut agrum Miciacensem * ei liberalitas vestra concedat parvulamque possessionem quæ vocatur Cambiacus *, simulque aliam quæ vocatur Litiniacus, quatenus dum supersumus, Deo nobis vacare ibi liceat cum his qui nostræ voluerint jungi societati, adjuvante nos atque favente hujus urbis præfule EUSEBIO: (nam ibidem Rege consistente, isdem Eusebius loco præcedentis * fuerat substitutus Episcopus.) His auditis Rex libentissimè annuit, & petitis venerabilis viri assensum præbere judicavit. Ideoque accitis Commentariensibus & Notariis publicis sollemnes ordinatæ atque conscriptæ vel confirmatæ sunt conscriptiones a adhibitis signis atque sigillis sub nomine beati MAXIMINI, ut in eodem agro Miciacensi ubi veteres parietinæ structuram tantummodo præferebant, nova famulorum Christi usibus reparare liceret habitacula, & in eis famulis Dei absque ullo liceret Domino famulari incommodo.

12. Hoc sanctorum virorum factum atque eventum conferat cui placet beatissimo Abraham, & videat quodammodo alterum Abraham & nepotem ejus Loth patrio solo, rebusque relictis exfulantem apud Abimelech vel Pharaonem Reges, & apud eos potiore honore functos majorique quàm pridem in terra sua habuerint claritudine donatos. Sed & promissum Salvatoris etiam ad litteram completum; quia qui sua pro Domino reliquerint, centuplum in hac vita cum persecutionibus recipient, & in futuro sæculo vitam æternam.

13. Idem namque fundus qui eis attributus est, Miciacensis scilicet, adeo est sancto Ordini Monastico congruus, ut specialiter (si dici potest) ad hoc videatur à Deo dispositus. Nam hincinde dum fluvii Ligeris * & Ligeriti * colluitur, & servis Dei secretum præbet habitaculum, & importunis quibusque se se ingerere cupientibus arcet accessum. Porro intra sinus sui spatium insula ipsa majoris est bonitatis & fertilitatis quàm magnitudinis: est enim ferax tritici, vinum abundans atque præcipuum reddens. Hortorum varietas quid ibi venustatis, quid conferat utilitatis, quis explicet? Porro nemora tam agrestia quàm insitiva multam eidem loco augmentant pulcritudinem. Et ut dotes ejus sub uno comprehendam, omnigenum est altrix materque bonorum; cui & ad culum delectationis & gratiæ plurimum conferunt naves à mari commercia marina portantes.

14. His ita peractis Rex CHLODOVEUS eosdem venerabiles viros supradictos Præfule * EUSEBIO cum prædiis supra memoratis commendavit, ut ejus juvamine tuerentur, quo & locus supra scriptus ad cupitum præpararetur officium, & ab eodem sancto viro &

* Litteræ Foundationis, ut vocant, Monasterii Miciacensis referuntur in Tomo 5. Spicilegii Vet. Script. præferenda utique Pragmatico quod ea de re adducit Carolus Saussleyus in Annal. Aurel. Nam Chlodoveus in prædictis litteris dicit se donare eas possessiones in nomine Sanctæ, marciæ, æqualis & consubstantia-

lis Trinitatis: quæ formula temporis Chlodovei quo fervebat Arianismus, convenientissima est. Miciacum duobus miliaribus Gallicis infra Aureliam positum est, nunc Monasterium S. Maximini dictum, vernaculè S. Mesmin, Patribus Fulienfibus pridem concessum.

Episcopo

Episcopo ad id peragendum acciperent emolumentum. Ipse autem Rex ut se habet negotium regni administrandi, ad alia curanda se vertit urbemque reliquit. At verò beatissimus Euspicius cum nepote non impari MAXIMINO cum consilio & adiutorio Pontificis in spedito agro indefesso studio habitacula cœperunt struere Monachis congrua, perinde & Ecclesiam Divino cultui aptam exstructis protinus erexere parietibus. Deo namque eorum cœpta prosperante ultra quàm credi potest, opus illud in brevi peractum est, ad cuius dedicationem Basilicæ invitaverant prædicti viri jam dictum Episcopum.

Circa an-
no. xx.
Decemb.
xv.
Monaste-
rium & Ec-
clesia inibi
construitur.

IV. *Dedicatio Ecclesiæ Miciacensis & consecratio S. Maximini in Diaconum.*

15. **A**T vero venerabilis Episcopus cum Clero sibi credito devotissimè advenit, Deo dignè opus consummavit propter quod venerat, Basilicamque eandem in honore Dei & sancti STEPHANI Protomartyris consecravit. Et ut majori gratia eandem veneraret Ecclesiam, ejusdem dedicationis die sub honore Diaconatus sanctum consecravit MAXIMUM: quo munere loco illi imperito Episcopus cum Clero ad urbem rediit. Sancti verò in cœpto persistentes opere, in brevi odore famæ suæ religiosæ populum resperferunt intantum ut more alvearii Monasterium videretur quosdam venientes atque redeuntes recipere atque reddere. Et quidam bona visuri atque audituri veniebant, quidam eadem narraturi redibant.

V. *Quomodo Euspicius præcivit diem obitus sui.*

16. **I**Nter hæc autem, cum beatus Euspicius ad cœlestia capessenda quotidie anhelaret, inter alia quæ à Deo acceperat munera, hoc etiam ei collatum est, ut diem resolutionis suæ à corpore nosset, idque his quibus tantam rem committere decebat prædiceret. Et quia sancto Maximino unum adhuc deerat quo insigniri debet secundum Regularem functionem qui Monachis præest, Sacerdotale scilicet ministerium: Episcopum beatus Euspicius Eusebium supplex adiit, vocationis suæ tempus non multum abesse prædixit.

VI. *De promotione S. Maximini in Sacerdotem.*

17. **P**ETIVITQUE ut semet adhuc superflite beatus Maximinus ad honorem promoveretur Sacerdotalem: cuius voluntatem atque petitionem Præsul benignus amantissimæ suscepit nec perficere distulit: insuper & benedictionem qua Patres Abbatesque Monachorum confirmari solent superaddidit.

VII. *De fine beati Euspicii, & quomodo sepultus fuit juxta sanctum Anianum.*

18. **P**OSTQUE omnia bienniò cum felici nepote suo Maximino in terreno corporis sui habitaculo commorans, extremam sortitus diem, ad Dominum felici successu commigravit. Cujus non mors sed migratio, ut assolet mortalium pectora concutere, tenerimè beatum Maximinum Fratresque cohabitantes affecit. Sed vir venerabilis EUSEBIUS Episcopus hoc comperto caritatis ac perinde compassionis stimulo tactus, à civitate ad Monasterium venit S. Maximinum Fratresque cohabitantes & lugentes consolaturus, necnon & beati viri officia funeris curaturus. Venit ergo, & quæ circa talia caritas agenda præcipit, studiosissimè peregit. De loco autem sepulture prædicti viri cum deliberare Episcopus cœpisset, visum est prudenti ejus consilio, ut in beatissimi Aniani Ecclesiam corpus ejus transferretur, & ad dexteram partem corporis ejusdem sanctissimi viri poneretur: non dubitans convenire ut quibus in Christi amore una fuit devotio, juncta & inseparata esset etiam corporis pausatio. Cum placuisset autem ut per medium civitatis Reliquiæ sanctæ portarentur, & Episcopus venerabilis adesset cum Clero itidem devoto atque Monachis singulibus pectora quatientibus, simulque multis prosequen-
tibus divetis generis & conditionis turmis, & ventum esset ad portam Orientalem ejusdem urbis, quæ transmittit ad Monasterium sanctissimi Aniani, vectores qui sanctissima ossa gerebant (mirabile dictu!) subito constiterunt, & quasi in terra radicitus fixi immobiles restiterunt.

VIII. *De portantibus corpus S. Euspicii quomodo solo fixi hæserunt, donec rei criminis solverentur.*

19. **C**AUSA quæritur stationis, impossibilitas movendi sola tenetur: Episcopi autem cogitatio dum in diversa distenditur, & quid facto opus esset, alia cogitatione rimatur, tandem ad id quod utile erat intelligentia ejus mittitur. Iussit enim ut hi qui in carcerali custodia nexibusque duris mancipati erant solverentur; æstimans quòd apud Deum gratum foret, ut eos quos iniquitas vinxerat propria, beatissimi viri præclara solverent merita. Quod & verum probatum est. Mox namque ut illi ab angustis

Circa ann.
D. xx.
Decemb.
zv.

& ergastulis sunt liberati, eodem momento vectoribus sancti corporis facultas reddita est cundi. Sed quid in tali facto præter hoc quod dictum est adhuc considerandum visum sit edicamus. Novimus namque quia beati Aniani meritis & precibus populi ab eadem urbis obsidione liberati sunt, qui propriis muris ita adstringebantur, ut urbs cancris angustias imitaretur. Et idcirco forsan placuit Divinitatis consilio, ut ostenderet sanctos viros pariter apud se fuisse meriti, quos pares miraculo pari atque familiari iungebat sepultura. Quid multa? perventum est ad locum quo Pontifex voluerat, impletur ex more funeris obsequium.

ix. *Quomodo Episcopus Aurelianensis detinuit Maximinum secum ut consolaretur eum.*

20. **B**eatissimo autem MAXIMINO ægerimè ferente solitudinem suam, & calamitatem maximam sibi importatam dicente, quoddam tali destitutus ac desolatus esset patrono, Pontifex venerabilis ejus viscerum dolorem blandioribus & dulcioribus cœpit mulcere verbis, dicens non debere quemquam judiciis refragari Divinis, eo quoddam ab eo constituti sunt termini qui præteriri non poterant: admonens etiam, ut si naturæ iusta persolveret, ne in fluctus nimie tristitiæ incurreret. Posthæc autem, cum eum causâ solaminis aliquot dies secum detinisset, ad Monasterium remisit delinitum consolatione plena caritatis, & admonuit ut se sciret loci supradicti & Fratrum esse Præfectum, quo & Abbatis locum teneret & nomen. Iam verò prædictus Domini famulus Maximinus in locis sibi attributis non immemor necessitatis fraternæ, simulque ei solatiandæ, iussit magnopere impendere curam agriculturæ, ita scilicet animum contemplativæ intendens vitæ, ut tamen non negligeret eorum curam, quibus etiam non præesse, prodesset tamen affectabat, cujus labori Dominus reddidit vicissitudinem.

x. *De miraculo super ripam Ligeris facto.*

21. **N**am locus quem Cambiacum supra retulimus nominatum, uberrimos eodem anno rei frumentariæ contulit fructus. Cumque memoratus ac piissimus vir propter necessitatem comprimendam & Fratres alendos idem frumentum in cella supradicta elaboratum ad Monasterium deduci iussisset, impositum est plaustris, quorum subvectione ad Ligerim usque deveheretur, & inde navibus transponderetur. Cum autem naves superimposita sibi onera suscepissent, & à litore fune soluto aliquantisper nautæ se fluvio credidissent, ventus validus atque contrarius ex adverso eis occurrit, & tempestate non minima excitata, undis hinc inde irruentibus & certatim naves in diversa jactantibus spes omnis eis sublata est vitæ, & sola tam navis quam rerum necnon & hominum expectabatur jactura. Fortè autem Monachus quidam sancti viri dum ripæ fluminis supersederet, & transcentes spectaret, periculum imminens ut vidit, cursu rapidissimo Monasterium repetiit, & naufragium Abbati nunciavit. Qui consuetâ in Domino fiduciâ fretus Fratres convocat ad orationem, hortatur quatenus omnipotentis misericordiæ Dei periculo occurreret, ventis & fluctibus imperaret, tempestatemque compesceret, ipsi allegans preces qui dixit & facta sunt, quique ventis & mari servientibus Evangelio referente dixisse creditur: *Tace & obmutesce*: & qui surgens imperavit ventis & mari & facta est tranquillitas magna. Nec mora, fidem preces, effectus autem postulationes consecutus est. Nam integris navibus consopitis fluctuum voluminibus absque ullius rei detrimento portum Marogili fisco subjectum appulerunt, & cum summo gaudio venientes Fratres ad Monasterium periculo tanto erepti, modum ereptionis narrant Patri, firmissimè tamen & absque ullo scrupulo retinentes (quod verum erat) Patris precibus se & sua esse donatos.

Mar. 4.39.

Plures se
ejus disci-
plinæ tra-
dunt.

22. Cum autem rumor opinionis ejus in sui amorem pænè omnes accenderet audientes, plurimi ad eum, ut dictum est, accurrere viri sub eo erudiri, & cum eo Domino se mancipari gaudentes. Inter quos duo sanctitatis viri ex Monasterio cui nomen Menate est, ex Aquitania venerunt, qui cum diu in eodem Monasterio sub Cœnobitali vitæ exercitati essent, & superioris vitæ vias, id est Anachoreticam attentarent, inscio Patre proprio à Monasterio digressi aliquo se cupiebant abdere eremi sinu, quod exoccupati omnibus terreis curis liberius vacarent supernæ Philosophiæ institutis. Sed cum cœptum iter carperent, & oras Ligeris fluminis attigissent, fama notitiæ sancti viri Maximini eorum occupavit aures, tantoque eorum animos fervore ignivit, ut ab inchoato desisterent itinere, quousque sancti viri mererentur conspectibus frui. Itaque ad eum visendum ardentissimo atque citissimo properant cursu: quos vir Domini ut vidit, officiosissimè salutavit, benigne suscepit, eosque contemplatione sui atque allocutione ita in spiritali affectu pellexit, ut postposito priori proposito jam eremum non desiderarent, si eis sanctissimo viro adhærere liceret.

Avicum &
Carilefura
excipit.
de his infra.

23. Sanctus autem Maximinus plenus caritatis qui rudes atque agrestes in Domini servitio instruebat animos, tanto citius eorum desiderio satisfecit, quanto illos adjuvatores in tali opere non dubitavit futuros. Itaque & cohabitandi secum copiam indulxit, & arden-

tissimo sibi amore devinxit, utpote quos unius caritatis vinculum Deo sociaverat, & in Circa 406.
Christo eorum animos Spiritus sanctus suo igni conflaverat. Præterea cum eos conspiceret d. xx.
quotidiano provectu in virtutum culmina evadere, magis magisque eorum ducebatur af- Decéb. 17.
fectu & sancti CARILEFI pæne assidua fruebatur colloca-tione. Sancto autem AVITO cu- 1. Tim. 3. 11.
ram fraternæ delegavit sublimitatæ, sciens eum secundum Apostolum bene ministraturum,
ac per hoc gradum bonum sibi acquisiturum.

xi. De miraculo factò per B. Maximinum, de penuria & fame Aurelianensium.

24. QUINTO autem anno postquam prælaturam sacri suscepit Ordinis, fames dira habi-
tatores Civitatis Aurelianæ simul cum agrestibus accolis cœpit valde vexare &
pæne in mortem urgere. Coacti autem tanta necessitate, pauperes quique sanctissimum
virum adeunt, alimenta sibi contribui quarunt necessitatem querula voce & importuna
coram eo deponentes: scientes ejus misericordissimæ animæ non defore pietatis affectum,
si haberet voluntati congruum censum. Sed quid aliud Sancti viri poterat animus agere,
quàm quod caritas consuevit imperare? Denique accito beato AVITO egentium turmas
ostendit, & ut precibus eorum intenderet admonuit, & pro posse subveniret eorum in-
digentia imperavit. Sed cùm parva esset annona triticeæ messis, eodem anno Deo dispo-
nente, nili subcrevit copia; adeo ut trecentos modios quantitas excederet. Præcepit ergo
& de hoc & de quibuscumque posset mederi miserorum inopia. Cùmque juxta ejus præ-
ceptum vir Sanctus indigentia advenientium occurrere satageret, emenso medio anno
rœpit deficere quod daretur, cum instaret turba clamans ut sibi subveniretur. Hoc questu
Sancti viri pectus motum est ad misericordiam, quæ sicut Beatus Iob refert de se ab Iob. 31. 18.
instio creata est cum eo, & de utero matris ejus egressa est cum illo. Et vocato ad se sancto viro
Avito, ait; Vidéne, Frater carissime, quot hîc jaceant corpora fame invalescente ex-
hausta? quot voces stipe nostra poscentes sibi subveniri, ut ad id quod dicere volunt fa-
tiscentibus viribus minùs reddantur idonea? Unde peto ne supereris multitudine peten-
tium, nec tibi tædio sit necessitas egentium. Ad hæc Sanctus vir Avitus, ut se habet in-
firmas naturalis quæ vix ferre potest nisi per Divinæ adjutorium caritatis vim importuni-
tatis, sub quadam stomachatione viro Sancto respondit: Numquidnam mente excessit,
quod heri cellarii domum ingressus es, & cuncta perlustrans omnia vacua promptuaria
oculis lustrantibus reliquisti? Quid à me petis dari quod te reminisceris non habere? Vir
autem sanctus Maximinus commotionem quantulatamque sancti itidem viri Aviti
modestissimè studuit curare, & rebus quamquam deficientibus hortatus est non diffidere,
dicens Domino non defuturum unde populum suum pasceret, qui ex nihilo cuncta ab
initio creasset, qui in deserto per quadraginta annos sexcenta millia populi pane celesti,
cessante rurali labore, pavisset, & ex petrae duritia potum dedisset; quique in tempore
Helisæi ex paucis panibus plurimos satiasset, & magistrum ejus Heliam ex modico farinæ
viduæ totam domum per annos sterilitatis & famis sufficienter aluisset. Sed & Domini
facta reminiscenda docebat, qui ex paucis panibus secundo plura populorum millia sa-
tiavit.

25. Et quidem hæc verba ad modicum demulcere visa sunt auribus sancti Aviti & os ob-
struere, ne aliud quàm dicebatur videretur credere. Attamen ut se habet qualitas dolen-
tium, exploraturus qualiter se haberent causæ in cellario repositæ revinctis clavibus veluti
visurus ingreditur. Est enim hic mos angustiantium, ut ea quæ cupiunt inuenire, qua-
rentes & tamen non inveniunt sæpius eadem loca perlustrent; quæ fidem non inve-
niendi apud se quærentibus jam etiam oculis præbuerant. Cùm ergo, ut jam præfatum
est, sanctus vir à cingulo solutis clavibus januas aperuisset, ecce conspiciuntur vasa rei
frumentariæ usui præparata exuberanti copia repleta; vasa vinaria non modò plena, sed
effluentia subiecta humectare pavimenta. Quo viso inexperto miraculo sanctus vir Avitus,
timore pariter & lætitia oppletus cellarium apertum relinquit, & festinus opera Domini
Fratribus annuntiaturus adcurrit. Vir enim Domini Maximinus superiori admonitione &
allocutione cum S. Avito peracta, ad orationis se se nota convertit juvamina, atque ad-
huc his intentus vocibus est pulsatus Fratrum venerabilium Deum pro tali eventu & mi-
sericordiæ suæ solatio toto mentis ac vocis officio collaudantium, quique eodem spiritu
quo petita impetravit, etiam tempus impetrationis didicit. Oratione ergo completa Fra-
tres & verbo docuit, & opere ostendit nullum de omnipotentia Dei vel pietate debere dif-
fidere, maximèque illos qui præ oculis haberent & præteritam inopiam, & præsentem af-
fluentissimam copiam. Intantum autem largitas emanavit sancto viro indulta, ut nullum
ejusdem loci civem famis dura necessitas corpore avelleret, nisi quem fors conditionis à
corpore lege naturæ secerneret.

Circa ann.
D. XV.
Decemb.
XV.

XII. De miraculo factō de Villico Episcopi, qui arborem cecidit, & privatus est oculorum lumine.

* supple di-
citur

Zach. 1. 8.
Act. 9. 1.

26. **P**Erinde vir Domini cū necessaria Fratrum utilitatibus etiam corporalia cura-
ret, prædium quod regali munere ei, ut præfati sumus, datum fuerat *Litimia-*
cum vocabulo, crebrò videndum & disponendum quotidiana sollicitudo admonebat. Sanè
occasione præsentium curarum nequaquam mens ejus vacabat à contemplatione æter-
norum, sed licet itinere occuparetur, laus tamen Divina semper os ejus infatigabiliter
obtimebat. Denique fuisse quamdam arborem in medio itinere ferunt proceritate mira-
bili eminentem, frondosa opacitate gratam umbram sub se quiescentibus præbentem,
sub qua sanctus & venerabilis vir vel à Monasterio usque ad eam progrediens, vel à præ-
dio ad Monasterium rediens delectabiliter orationum munia solvere atque complere so-
litus erat. At verò omnis boni inimicus atque invidus diabolus non tulit hanc servi Do-
mini utilitatem. Erat namque haud procul Villa, quæ SEDICIACUS *, ad dispositionem
Ecclesiæ pertinetis Aurelianensis & sapius nominati Episcopi EUSEBII, cujus procurator
& Villicus RODOMEUS cognomine instinctu & agitatione humani generis inimici eam-
dem arborem abscidi fecit, non veritus famulum Domini contristari. Sed hoc ei impunè
non cessit. Nam Dominus qui in pauperibus pascitur, vestitur, & in membris sanctis
suis honoratur, ipse etiam in eisdem se injurias pati conqueritur. Ipse enim per Pro-
phetam clamat: *Qui tangit vos, quasi qui tangit pupillam oculi mei.* Idem ipse de cælo
Paulum increpans dicit: *Saule, Saule quid me persequeris?* Et certè ille cælo prædens ne-
quaquam Sauli persecutione vexabatur, sed, ut præfati sumus, in membris suis quodam-
modo lædi se reclamabat. Vir namque sanctus cū ad notam arborem venire disponeret,
ut ibi more solito ejus foris gauderet, & orationem terminaret, abscissam, ut prædictum
est, reperit, nec tamen hac jacturâ doluit, sed quid per hæc agere diabolus vellet acer-
rimè prævidit: scilicet ut serenitatem animi ejus vel in modico nubilaret. Sed ille tam so-
brius, tranquillæque mentis Deo volente permansit, ut ibidem juxta morem solitum
orationi incumberet, quousque Domino consuetum solveret pensum. Porro procura-
torem illum mox digna pertulit pœna: nam oculorum privatus lumine suâ pœnâ didicit
quantum in abscissione illius arboris Deum offenderit.

27. Qua re Episcopo venerabili Eusebio delata, mox virum Domini ad se accivit, mul-
tationem villici sui indicavit (erat enim ei valde carus) & summo studio precari cœpit,
ut ejus obliviscens injuriæ, culpæ parceret, & orationibus suis lumen quod propria te-
meritate perdiderat, per Domini virtutem restitueret. Hæc Episcopus, eadem Clerus ve-
nerabilis à Patre sancto exigebant.

XIII. De Germana Theodemiri oculorum lumine privata.

* de eo infra

2. Sal. 145. 8.

Maximini
arma.

Ejus jeju-
nia.

28. **I**Nter quos THEODEMIRUS * nomine vir bonæ gravitatis, & inter suos ma-
gnæ reverentiæ erat deprecans simile munus germanæ suæ impartendum, cui si-
militer lux negabatur prævalente oculis crassa caligine. Dum de tali re inter sanctum
Episcopum venerabilemque virum sermo versatus est, illo precante, isto præ multa hu-
militate abnuente; vicit tandem pietas, vicit sancti Episcopi cum humilitate imperiosa
auctoritas, sed & sacerdotum in petendo dulcissima caritas. Nam famulus Domini à con-
fessu communi se subducens amica sibi silentia petit, & eum de quo scriptum est: *Dom-*
inus illuminat cecos, quique cæco à nativitate oculos & fecit & aperuit; humillimè pre-
cabatur Dominum, ut voluntatibus fervorum Dei adesset, suæ quoque humilitatis pre-
catum ne despiceret: sed personis memoratis lumina redderet. Cujus piissimus Deus pre-
ces ad se admittens quod petebatur implevit, ita ut nunquam se clariùs luce potitos fa-
terentur. Quas laudes, quod tripudium, quæque lacrymas alacritas illa elicuerit, dicere
impossibile est. Cernere enim erat Venerabilem Episcopum præ nimio gaudio in lacrymas
solutum, sanctum Clerum inæstimabili jubilatione Creatori laudes reddentem, populum
Christo gratias crebrò ingeminantem. Servus autem Domini sciens hoc Divinitatis esse
opus, non modò sibi aliquid adscribi noluit, sed custodem virtutum suarum amplectens
humilitatem, & publico sese subtrahens conventui ad semper amabilem sibi secessit ite-
rum quietem, in qua cum pluribus degeret annis, arma illa cum quibus multas patrârat
contra diabolum Deo donante victorias, nullatenus oblivisceretur, jejunium scilicet
pæne continuum, pernoctationes creberrimas, vigiliarum sanctarum exubias, vel cetera
bonorum operum exercitia quibus quammaximè corpus spiritui reluctans subjugatur, &
præcipuè spiritalia nullo modo intermittens charismata, quibus Deus vel solis promere-
tur, caritatem scilicet in Deum & proximum, qua ita feruebat ut à Domino præceptum
noverat, ut videlicet Deus toto corde tota anima & tota diligatur virtute, proximus verò
ut alterum se quemque putet. Porro sanctus hic vir in diebus quidem Paschæ & festivi-
tibus præcipuis videbatur, utcumque frena laxare jejuniarum, nec tamen oblivisceretur
parcimonie: ceteris verò diebus mirum cohabitantibus videbatur, & maximè tempore

Quadragesimali, qua austeritate, vel potius virtute corporis sui alimenta interdiceret, potius temperaret.

Circa ann.
D. xx.
Decemb. xv.

29. Sed quia ex multis pauca prælibata sunt, per quæ beatissimi viri reliqua nosci opera possint; adhuc unum tangendum est, quo demonstratur ad nullum virtutum opus sanctum Maximinum redditum invalidum. Nam ei & elementa pro voto (ut supra dictum est) cesserunt, & omnipotentis Dei manus in exhibitione miraculorum precibus ejus pulsata præstò fuit: sed & in exuberatione alimentorum cum Divinitas Patribus antiquis æquiparavit. Tantum restat, ut nec his monstretur impar, quibus natura cessit belluina, sicut David sancto & beato Daniëli.

Ejus miraculorum
epilogus.

xiv. De miraculo serpentis occisi omnes incolas suo statu interficientis.

30. **C**itca Ligeris ripam erat & est mons non multæ altitudinis, habens sub se concavam rupem & intra eandem habitantem sævum draconem, qui statu suo aërem insiciens non minimam luem tam hominibus quam diversis animantibus ingerebat. Quam perniciosum viri Domini à loco eodem propulsare cum Dei adjutorio cupiens, ad foveam antrumque constanter accessit convenientibus ad hoc spectaculum plurimis personis utriusque sexûs, pallentibus atque tremantibus Monachis (minoris tamen fidei) ne quid triste eis ex incommoditate Patris accideret. Vir autem Domini auxilio fultus Divino, igni injecto & divinitus augmentato, non enim copia lignorum ejus fuit quantitatis ut tam immanem bestiam exurere posset; sed modicum quid titiionis injectum est à sancto viro, sed in globos flammarum adeo coaluit, ut terribilem visu bestiam etiam consumeret atque truculentam, quo facto & aër purgatus est, hominésque à pestilentia sublevati, necnon & volatilia sed & pecora antiquum usum receperunt in pastu atque volatu.

31. Miramur beatum David leonem & ursum interfecisse; miraculo nobis est beatus Daniël inter leones hymnizans & draconem sollertiâ & astu interficiens. Ecce Maximinus noster Divino subnixus adjutorio non minor illis monstratur, utpote opera eorum nostro sæculo reddens. Sed quid homo, aut quantum homo? Deus est qui operatur in quo & per quem vult hominem: omnes enim naturâ homines sumus, infirmitate homines sumus, gratiâ Dei homines supra homines sunt, sed hi quorum quia Deus vult miseretur, quibus dicit Psalmus: *Ego dixi dii estis, & filii excelsi omnes.*

Psalm. 81. 6.

32. Exstinctâ præterea eâ quam prædiximus bestia locum quem Deo amabilis Maximinus à labe purgaverat, hospitio corporis sui nobilitare voluit. Nam proximum esse diem vocationis suæ prescians atque Fratribus prædicans in eodem monte sibi sepulturam parati jussit, ut sicut beatus Apostolus clamat, *Ubi abundavit peccatum, superabundavit gratia*: ita & nos econtrariò dicere possumus, quia ubi abundavit malitia, superabundavit per hospitium beati viri multa miraculorum copia.

In antro
draconis se-
pelirivoluit.
Rom. 5. 20.

xv. De transitu Patroni nostri beatissimi Maximini Abbatis & de loco sepultura.

33. **B**eatissimus posthæc vir ad Monasterium se se collegit, & promissum diem jamjamque imminentem vocationis suæ non anxius timebat, sed potius gratulabundus expectabat, quo scilicet gravamine & sarcina corporis dejecta ad eam perveniret gloriam, ad quam suspirare potuit, videre tamen quanta est vivens nequivit. Itaque non multis intercedentibus diebus febriculâ tangitur vel levi, qua per non multos augmentata dies Oratorium adiit, hymnos Deo lætus & laudes exsolvit, Fratres filiósque suos per orationum studia Domino Iesu-Christo cujus se servitio mancipaverant commendavit, plurimo sermone adversus insidias diaboli, & carnis incentiva edomanda perdocuit. Deinde manibus & officio innisus Fratrum, in lectulo beata membra composuit, sicque lætus & in Domino alacer spiritum emisit, carnem verò terræ mandandam reliquit.

xvi. Quando obiit Maximinus.

34. **O**biit autem in Domino die xviii. Kalend. mensis Januarii, quo ad Dominum feliciter migrante flagus ingens & pæne intolerabilis Monachis relictus est, qui tristern nuncium celeres Eusebio Episcopo pertulerunt. Venerabilis autem Antistes sui damna solatii valde indoluit, & concitus ad Monasterium iter arripuit cum Sacerdotibus & Clero, officia sancto corpori exhibiturus funebria, quæ sicut sanctus vir mandaverat & Episcopo visum fuerat, peraguntur in eodem loco quo à Sancto viro jussum fuerat, qui locus multis, ut dictum est, postea claruit miraculorum signis quamdiu sancta membra tegere meruit, quorum unum memorabo ex quo fidem habeant cætera.

Eusebius
ejus funus
exsequitur.

a Sic Vita S. Maximini desinit in quibusdam apographis: *quamdiu sancta membra tegere meruit præstante Domino nostro &c.* Ex quo conjicimus sequentia ab Authore recentiori fuisse superaddita. Porro Maximinus obiit circa annum D. xx. Nam Avitus

jam ipsi successerat, dum mortem prædixit Chlodomiro adversus Sigismundum profecturo, ut legitur apud Greg. Turon. lib. 3. cap. 6. quod anno D. xxi, contigit.

Circa ann.
D. XX.
Decemb.
XV.

XVII. De miraculo facto cum B. Agilo Vicecomite Aurelianensi.

* de eo su-
pra

Agilus per-
nas luit,
quod ser-
vum suum a
tumulo S.
Viri violen-
ter abstra-
xisset.

Sed resi-
piscens re-
levatur.

Basilicam
super tumu-
lum erigit.

Transfe-
ritur corpus
S. Maxi-
mini in Ec-
clesiam a Si-
goberto
aëdificatam.

Miciacense
Monaste-
rium Theo-
dulfus Epis-
copus re-
format.

V. Miracu-
le infra,
num. 12. &
seq.

Ionas ejus
successor
confirmavit.

Miciacum
multis no-
bilibus ex-
petium.

35. **F**uit quidam dives ac præpotens homo AGILUS * cognomine sortitus, cujus ser-
vus (ut assolet) fugam iniit, & ne ad pœnam deputaretur, singulare suffugium
sibi prodesse credidit si ad tumultum sancti viri pergeret, eumque teneret: neque enim à
quoquam se inde avelli posse credidit, nisi impunitas commissi præcederet. Sed isdem ho-
mo barbaro utens animo atque superbo sub interminatione maxima comminatus est se in
alios servos sæviturum, nisi quamprimum is qui fugâ lapsus fuerat, pœnæ subjiciendus ab
eodem tumultu abstraheretur. Et quidem illi ut jussum fuerat peregerunt. At verò in aucto-
ritate tantæ temeritatis ultio Divina debite supervenit. Cœpit namque totius incredibili
corporis vexari cruciatu, cibi potisque inedia tabesceri, usquequod in se reversus justi-
tiam Domini coactus est confiteri, & tractis ab imo corde suspensibus ad tumultum sancti viri
servulorum suorum manibus se fecit portari, ibique cum multis lacrymis & gemitu con-
fessus coram Deo & famulo ejus Maximino se peccasse, votum fecit, ut si robur pristinum
ei Deus & sanctus Maximinus restitueret, imminetentemque mortem ab eo propelleret,
& vitam ad quod proposuerat peragendum protelaret, supra sepulcrum beati viri Eccle-
siam constructurus esset, & famulum quem beatus Maximinus sibi vindicaverat, ejus
servitio perpetuo manciparet. Cujus vocis Omnipotentis clementia, quæ pœnitentium
voces ad se clamantes audire consuevit, & ut clament semper accendit, citissime susce-
pit. Nam subito recepto robore constitit, & lætus Deo benedixit, beato Maximino gra-
tias egit, servum quem ipse sibi vindicaverat, perpetuo ei servituum cum agnatione suc-
cessura sub testamenti attestatione tradidit, necnon & Basilicam quam voverat opere per-
fecit.

36. Nec est quidquam quod de ea dici valeat, cum hodièque supersit, in qua Basilica
cum diu (ut jam dictum est) multi beneficia Divina petiri per interventum sancti Ma-
ximini adventarent & pro voto res pluribus cederent, ut assolet novitas nimium grata be-
neficiorum cœpit vilesce, negligentia posterorum. Cum enim, ut diximus, isdem lo-
cus miraculis sancti viri claret, primævo suo tempore magno celebrabatur honore: sed
decidentibus annis, simulque cum his deficientibus qui præterita noverant præclarissimis
viris, cœpit isdem locus à prisca nobilitate deficere. At verò in Episcopatu subrogatus
SIGOBERTUS * nobilissimus genere & moribus Episcopus, cum eundem locum à priori
dignitate ad humillimam dejectionem venisse conspiceret, ægrè tulit, ideòque diu de-
liberavit quid facto opus esset: tandemque deliberato consilio decrevit cum voluntate Cleri
& plebis, ut ab eodem loco ossa beatissimi transferret Maximini, & in Ecclesia quam in
agro juris sui, quæ extra urbem quidem, sed muro est vicina, contiguæque Ecclesiæ beati
Antistitis Aniani transferrentur, quæ sicut devotè concepta, prudenter disposita, ita
quoque opere probantur impleta. Nam nulla re impediende & pietate Divina favente, à
loco priore sancti viri busta & devotè elata sunt, & in sequenti decenter omnino locata.
Sanctus porro vir Sigobertus eandem Basilicam b quam operosè & devotè in honore Dei
& sancti construxerat MAXIMINI, nequaquam indigentem & paupertate voluit esse ino-
pem, sed propriis sumptibus eam ditavit, quatenus & Clericos habere posset qui ser-
vitium Deo redderent, & lucernæ aliisque Ecclesiæ ornatus secundum Dei voluntatem
eidem loco sufficerent.

37. Sed cum pluribus hæc permansissent ætatibus, cœpit devotio Miciacensis Cœnobii
& studium Monasticæ disciplinæ amolliri & sæculi dilectoribus tepescere, partim cupi-
ditate quæ mater est omnium malorum, partim incurfione hostica quæ ex Aquitanica im-
pugnatione ex improvisa vastatione crebri solebat obringere. Intantum denique isdem
locus prædicto modo nobilis est adnullatus, ut nullus ibi manere posset Monachorum: sed
habitacula eorum aut essent diverforia sæcularium & seminarum, aut certe stabula equo-
rum & pastiones canum. Sed postquam omnia prospiciens & disponens Divinitas eun-
dem locum recuperare disposuit, per Episcopum THEODULFUM Aurelianensis Ecclesiæ
Præsulem ex Septimania Monachi adducti sunt provincia c, quibus & locum ad recupe-
rationem sacri Ordinis dedit, & res eidem loco olim attributas, quantum satis visum fuit,
impertivit. In qua re non pœnituit eum facti sui, utpote cujus tempore intantum ejus-
dem gloria loci enituit, ut nihil se præterita perdidisse puderet, imo & potiora se ade-
ptum fuisse ganderet. At verò cum ei successisset IONAS Episcopus, non minus digni-
tatis quàm voluntatis & sanctæ devotionis heres, habitatores ejusdem loci plurimo studio
coluit, devotè fovit & locum Ecclesiæ aliisque ædificiis augmentans adornavit. Quo in
tempore non minore studio quàm in Patris ejus THEODULFI ævo plurimi nobilium cin-
gula deponentes militiæ servitio Domini dura quondam colla subicere gaudebant:

* Sedit Sigobertus circa ann. DC. LXX.

b Hæc Ecclesia modò destructa jacet paucis vesti-
giis relictis.

c Benedictus Anianæ Abbas huic consilio Mon-
achos suppeditavit, ut in ipsius Vita necnon Theo-
dulfii sæculo IX. videbimus.

quorum Pater venerabilis vitæ & prædicandæ auctoritatis tunc erat HERIRICUS ^a Abbas. Circa a. n. xx. Decemb. xv.
 37. Sed cum Fratres unanimiter Dominicæ clientelæ se subditos gauderent, unum erat solummodo quod mæltitudinem eorum cordibus ingerebat, quia scilicet corpore patroni sui beati Maximini fraudarentur. Multorum namque est etiam spiritualium in his quæ videntur allici, paucorum verò & eorum qui corporea propemodum spernunt, in spiritualibus solis occupari. Sed à sæculo nuper conversis & in eo diu occupatis prius familiarissimum est, sequens verò quodammodo alienum. Igitur peturi ad Præfulem sanctum & admodum venerabilem virum IONAM conveniunt Monachi, ut scilicet redderetur eis eorum corpus Patroni, quatenus in eodem loco quo eis ab aliis regionibus Dominus evocans præfecerat, & ubi vitæ cursum consummaverat, ibi etiam consolatione ejus Monachi inibi habitantes recreari mererentur. Quam rem piissimæ recordationis vir ut audivit, benignè suscepit, devotamque judicavit: & impleffer, nisi aliquorum tam ex Clero quam pæne omnes ex populo restitissent. At verò venerabilis isdem Abbas jam nominatus HERIRICUS sed & Monachi ejusdem loci sanctitate conspicui & sæculo olim spectabiles viri nequaquam à cæpto destiterunt, sed orando pro hac re Domini clementiam pulsaverunt, simulque non abnuente voluntate Episcopi singularis pietatis Imperatorem LUDOVICUM adierunt in prædicta re præsidium postulaturi. Qui more solito bonis rebus & Deo dignis devotionem suam semper adjungens, congratulatus eorum est petitionibus, evocatoque jam dicto venerabili IONA Episcopo non modò præcepto imperavit, verum voce ac sermone supplicii postulavit, ut petitioni Servorum Dei (quia ita dignum erat) non solùm non negaretur sed ne protelaretur effectus. Sed vir Domini IONAS dum non invitatus sed voluntarius quod jubebatur præstabat, citissimè quod petitione jussum est peregit. Convocato namque Senonicæ urbis Præfule junctisque venerabilibus undequaque Abbatibus, sed & religiosis Canonicis, ac Monachis, mirabile est dictu, quanta alacritate undecumque convenirent tantæ Clericorum catervæ, & Monachorum sublimiorum, atque infirmorum coacervatione populorum necnon & feminarum diversæ conditionis greges, quibus coactis ad votum Antistitis corpus Sancti viri duorumque discipulorum illius è loco sepulchrali sunt elata, & ad locum ubi nunc Christo propitio venerantur, sunt delata, præsentiam suam in eodem loco monstrante sancta Trinitate per miraculorum plurimos effectus, cui est honor & gloria magnificentia & gratiarum actio nunc & semper & in die æternitatis, Amen.

Miciacenses S. Maximini corpus tandem obtinent à Ludovico Pio.

Corpus S. Maximini aliorumque duorum in Miciacensem Ecclesiam translatus.

^a Ex Monasterio Corbionensi Heriricus ad Miciacensis regimen translatus est.

ALIA VITA.

Auctore BERTOLDO, Monacho Miciacensi.

Ex libris MSS. V. C. D. d'Hersouval.

Carmen Auctoris ad IONAM Aurelianensem Episcopum.

HOC Reverende sacer IONA percurrere volumen,
 Et malè scripta tuo corrige iudicio.
 Nec votum aspernè pium, studiùmve refutes;
 Pelle sed errorem, littera quemque gerit.
 Hoc nempe ut fieret majorum jussa virorum
 Extorsère; crebra sæpe rogando prece.
 Prisca dedère fidem Patrum monimenta priorum;
 Scribendo cujus est pagina docta sequens.
 His bene conspectis verbum variare videbis,
 Sed sensum pæne repperies parilem.
 Tu vacuare vales cunctas hoc codice fordes;
 Quas ibi mendosè scripsit arundo rudis.
 Ingenio siquidem calles, sopsiâque redundas,
 Ambrosio prudens eloquiòque nites.
 Alter Homerus enim nostro jam diceris ævo;
 Est via cui fandi Publius ipse Maro.
 Moribus es gratus, nulli pietate secundus,
 Es vultu placidus, alloquiòque gravis.
 Ista tuam moveant, Pastor bone, carmina mentem;
 Mittentis semper quòd memor esse velis.

Auctor notum dumtaxat stilum huic vitæ adhibuit.

IONÆ eloqgium.

Circa ann.
D. XX.
Decemb.
XV.

Hoc humilis BERTOLDUS opus compegit, & ausus
Est facti auctorem te flagitare sui.
Hoc opus ergo tuo semper de nomine tutum
Mordaces lato temnet in orbe canes.

PROLOGUS AUCTORIS.

SANCTORUM præconia virorum Ecclesiæ Fidelium per orbem diffusa summa laude concelebrant, quorum piam memoriam nunc sepulcra auri argentique metallis, pretiosorum quoque ordinibus lapidum ac marmorum crustis redimita testantur, nunc exercitia virtutum spiritualium, quibus olim defudavere vel corporaliū vel spiritualium in se vel in aliis exhibitarum quæ hodiæque ad eorum cineres non cessant ostendi, proloquuntur. Verum quod his non minus est ad devotionem fidelium, qua erga illorum affectum flagrant ostendendum, monumenta litterarum paginis indita, satis super legentium atque audientium sensibus infundunt. Neque enim dicta gesta que eorum silentio debent supprimi, quos ad normam vivendi sui ævi hominibus & quousque sæculum voluentibus peragitur annis, Fidelibus Christi eos piè imitari intendentibus Divina pictas procuravit. Nec parum mercedis eos manere arbitrandum est, qui stilo corrente de eis fida posteris reliquere scripta. Quippe cum Gentilium studia maximum sibi favorem contraxerint, modò profano scribentes, modò metrico opere ludentes in describendis actibus vel moribus atque exercitiis liberalium artium tam magnorum Regum quàm Philosophorum, quos mendax Græcia maxima laude consuevit efferre: ipsi partim ingenia sua commendantes, partimque temporalis commodi lucra ab eis quibus placere gestiebant captantes, memoriam sui ad multorum notitiam miserunt. Nam si querimus eos quos Domino placere confidimus fragilitatis nostræ interventores habere, non pigeat habere eorum memoriam nos sæpius ad mentem reducere, omnipotentem quoque Deum in eorum fide, moribus, doctrina & actibus collaudemus, cujus exercitiis edocti nobis exercitia summæ Philosophiæ imitanda dedere.

Iustum ac
utile est
Sanctorum
acta descri-
bere.

2. Equibus non contemnendum nostro quoque vel posterorum tempore suo gregi Divina providentia procuravit Pastorem, beatissimum scilicet MAXIMUM, qui prout commentari nobis datur, in proprio vocabuli sui nomine maximarum virtutum spiritualium copiâ decorare sibi propriam studuit vitam, cujus sanctissimam, & ob id Deo dignam vitam notitiæ quorumque Religiosorum calamo corrente optimum duximus inferre: quodque agimus non sine rubore genarum, vel quia magna summi viri attigimus in describendo miracula, ad quorum imitationem nostra mens hebetat, manus pigrescit: vel quod doctissimus quisque virorum efficere ex assè nequivit, nostra pusillitas nullâ prærogativâ... ingenii aut lepore instructi & facili currentis eloquii suffulta ausa est atterare. Vela autem exigua lintri librantes auræ, auctoritati magnorum virorum committimus, qui prosperrimo cursu ad litus tutissimum suæ defensionis cam pervehant, quorum iussionibus ac monitis & crebro rogatu præventi negare nostram illis debitam nequivimus servitutem. Eorum quippe pio rogatu plerumque sicut laboriosum est obedire, ita quæque periculosum est contraire. Adorimur siquidem non temerario ausu, verum humili obsequio præfati viri quadam virtutum tangere insignia, quæ ita laudabili inchoavit initio, finèque complevit, ut quicquid in ejus memoria processerit, non absque laude possit pronuntiari. In quo dictum illud Prudentis conspiciamus impletum: *Memoria Iusti cum laudibus, & nomen impiorum putrescet.* Interea nomine impiorum posthabito memoriam beatissimi Patris Maximini ita sedulo revolvamus corde & ore, quatenus eum imitari cupantes, ejus mercamur adscisci in cælis collegio.

Proo. 10. 16.

VITA INCIPIT.

REGNANTE igitur CLOTDOVEO gloriosissimo Francorum Principe, qui primus in ejusdem gentis Regibus à Beato REMIGIO Remorum Præsule sacris initiatus lavacris, virtutibus promeruit insigniri divinis, MAXIMINUS Pater nobilissimis splendens natalibus, cum propriam nobilitasset genituram miraculis, mundo propalatus cunctos Occiduis in partibus caeleste velut quoddam speculum coruscando præfulsit. Qui soli cordium inspectori Domino omnimodis placere gestiens hoc non modò agere in anno veterano aut effeto corpore contendens, verum ab ipsis teneræ adolescentiæ annis cuncti-potenti Deo se animo & corpore serviendum commisit, prout sodalitas ei quoque commendat. Quia sicut in exemplaribus antiquorum non per omnia improbandis invenitur, beatissimo atque spectabilis vitæ Euspicio indivisibiliter adhæsisse convincitur, cui sicut animo, ita quoque carnis compagine jungebatur. Uterque enim titulo nobilitatis florebat, & Euspicius nepotem Maximinum habebat. Fertur equidem vir Domini Euspicius, item-que

Maximini
zias eiusq;
parentum
nobilitas.

S. Euspicii
condanguineus
fuit.

que collega illius Maximinus Viridunensis opidi oriundus, quorum dives Regi quondam Chlodoveo perduelles ejus sibi obsidionem infelicibus meritis concitarent.

Circa ante
D. x x.
Decemb.
x v.

4. At verò ejusdem urbis inter hæc Episcopo communi universæ carnis morte sub-tracto tota urbis obfesse plebs ad beatum Eupicium convolvit qui unâ cum * indolis Maximino hostium circumfidentium timore obsidebatur, ut quia illum ætas ac Sacerdotii, & (quod magis est) sapientiæ decor nobilitabat, eis quid consilii opus esset sedulo ministraret. Qui civium suorum incontemnendam ducens lacrymabilem (ut fertur) petitionem, salubre sibi calitus datum consilium & petentibus denuntiare & ipse illud cum iis implere studuit. Nam confestim omnibus ad . . . . Regis mentem immitem ad miserationem flectendam rite paratis, repagula portarum amoveri fultus circumstantis sibi plebis obsequio præcepit. Exinde Regem memoratum cum Psalmis & Hymnis adiit, atque in lacrymas ad vestigia ejus provoluit, petens humiliter uti circumstantis familiæ dignaretur propitiari. Delinitus verò precibus dictorum sanctissimi viri Rex, furorem illico misericordia mutavit, postulantique servo Dei citissimam plebi indulgentiam propriæ exacerbationis contulit.

* suppl
bonæ
Viridunen-
ses Chlo-
veo recon-
ciliantur
opera B.
Eupicii.

5. Interea suberigens se à vestigiis Regis vir Domini reverendus Eupicius præcedens-que, Regem simulque exercitum intra civitatis mœnia præeunte Clero, itémque plebe sequente cum devotarum laudum vocibus exceperunt Ducem. Perinde tantâ penes Regem amicitia est habitus, uti hunc in Sede nuper defuncti vellet subrogare Pontificem. Ad quam honoris dignitatem non solum cum prius non daretur nullo animi appetitu anhelavit, sed & sibi à Rege & civibus oblatam omnimodis recusavit. Cujus parcimoniæ observatio ita illum erga Regem in amore devinxit, quod eum per totum iter Rex quousque ad urbem pertingeret Aurelianam comitari secum juberet: qua tempestate apud eum tantæ familiaritatis sedulitatem adeptus est, ut quidquid utilitatis tam propriæ quàm alienæ ab eo petiverit facili potiretur effectu.

Chlo-
veus in Vr-
be sollem-
niter exci-
pitur.
Eupicius
recusat Episc-
copatum.
Aureliam
usque Regē
comitatur.

6. Itaque hoc iter cum Rege acturus MAXIMINUM corde, Maximinum ore ferebat, cujus actus stimulo amoris Regem aggredi cum precibus optimum duxit, uti eum qui suo de pectore jure amoris eximii pendeat, non à se divelli illius loci vel itineris spatio pateretur: quod justâ petitionis donum facillimè ut petebat obtinere meruit. Regiam si- quidem ducendi secum Maximinum indeptus licentiam, simul cum Rege Aurelianorum ur- bem tandem subintravit, quo non diu remoratus Rex, multisque non interjectis diebus sanctissimum sibi præsentari jussit Eupicium; cuique dixit: Si hujus situs loci & cohabi- tatio tibi placet, idque cordi est ut sedulum Deo hic dependas famulatum, nostræ mani- festa notitiæ: quidquid verò petitionis tuus ad nostram derulerit sermo clementiam, no- veris nos velle libenter tuæ voluntati parere. Igitur ut affectum animi quo circa eum ardebat ostenderet, complexus utrumque Eupicium scilicet ac Maximinum eosque ex- postulans propria manu venerando viro EUSEBIO ejusdem urbis Antistiti ob tutelam eorum ac munimen commisit.

Maximinus
eum sequi-
tur.

Rex utrum-
que Episco-
po com-
mendat.

7. Regi interea ad mensam lautissimi convivii residenti dilectus Domini Eupicius pro his quæ in eum contulerat priorum munera donorum, gratiarum dependit actiones, eique supplicans nihil transitorii honoris, cum ad hunc si vellet impetrandum satis super- que sufficeret, sibi perivit attribui. Verùm thesaurum sanctæ & voluntariæ paupertatis celo reponens, quem fures non effodiunt vel furantur, quémque vorax tinca non de- molitur, cum pro se nihil precum vellet Regi deferre, (quippe eodem Rege amoris exi- mii gratiâ utilitatis illius causas præveniente) optimum duxit pro sanctissimo sibi cohæ- rente Maximino eum rogare, ut possessionem quamdam sub nominis Miciaco vocabulo ejus proprio juri concederet. Cujus loci fundus ab urbe tribus millibus passuum distans, proptérque Ligeris amnem expositus gratissimum se nunc spectantibus ostentat habitan- di locum, in fabrica scilicet domorum artificum manu atque laborioso opere constructa- rum; nemorum quoque in hortis humano studio consectorum cum vinearum atque silva- rum circumfurgentium amœnitate, hinc inde verò suavissimo decurrentium murmure flu- viorum, ac perinde remigum supra infraque navigantium creber ut solet discursus non minimam eidem loco accumulare gratiam consuevit. Habet autem ab Oriente urbem Aurelianam, ab Occiduo Oceanum & ab Aquilone Arctico rapidum Ligerem, ab Australi Africo morantem rivulum denominativo dicto nomine Ligerissimum.

Eupicius
Miciacum
Regi.

Miciaci
amœnitas &
descriptio.

8. Beatus equidem Eupicius cernens cor Regis suis Divino monitu flexum precibus, huic prædio quod rogabat impetrato, duo quoque & alia municipia adiunxit, quorum gratia si- mili rogatu Regem precatur, nomen uni Cambiacus, alterique Litiniacus, quæ tantâ ce- leritate sunt impetrata, quantâ dici potuerunt. Ut tamen huic Regio dono perpes mane- ret memoria, chartæ mandatum est sub nomine Regis ac beati Maximini, quæ revoluta scire volentibus testantur locorum trium suprapositorum municipia sacratissimo viro Maxi- mino sub titulo proprii juris à Rege memorato fore attributa.

Rex duo
alia prædia
cum litteris
adsignat.

9. His atque aliis Regia consuetudine & industria dispositis, præfato Rege ut & alia curaret ab urbe pedem movente, Deo amabilis Eupicius itémque felix illius nepos Maximinus

Connobium
construit.

Cites ann. res necessarias de more parantes in fundo Miciaco habitacula Monachorum usibus apte
D. xx. construere cœperunt : quibus paulatim surgentibus incrementis Divino etiam cultui fabri-
Decēb. xv. catur Ecclesia, ad cuius dedicationem invitatus præmissus EUSEBIUS Antistes cum Cleri su-
Eusebii præsentia affuit, sanctoque Maximino Levitæ officium commisit. Interea horum magno-
Ecclesiam rum virorum fama ad sæcularium hominum notitiam volitante, videres plures diver-
dedicat, & ætatis & conditionis viros sub titulo sanctæ conversationis se illis committere, ac sæculi
Maximini posthabitis mordacibus curis ad hæc imitandam simplicitatem & quietem undecumque
ordinat. Christo debitam convolare militiam.

Maximus religionis vir Domini Euspicius cælorum gaudiis aspirans obitûs sui tempus colloquenti-
Sacerdos bus necessariis amicis prænuntiare cœpit, itémque hoc ipsum quoque Pontifici totius san-
ordinatur & citatis EUSEBIO intimavit. Cujus rei gratia divino, ut creditur, oraculo certus, summæ
Abbas reverentiæ Maximinum Christi Domini famulum Sacerdotali insula adjudicavit dignum.
Qua ordinatione libentissimè ab Episcopo venerabili peractâ, ut sibi quoque succederet in
Monasterii regimine vir benignus Euspicius virum Domini Maximinum vicem Patris &
nomen tenere sæpius commendando jubebat & jubendo imperabat; Quam & ordinationem
illico cum devotione Episcopus sanctus agendo complevit.

Euspicii Abhinc evoluto biennio sanctus Euspicius, ut optabat, moribundo corruptibilis car-
mors & fu- nis onere deposito migravit ad cælos. Cujus placidam in Christo absolutionem ut cogno-
vit Antistes præfatus, Monachorum gregem, ut assolet, pro absentia Patris lugubriter flen-
tem non modicè consolatus, ad funus Sancti viri totum sagax suum convertit studium.
Exsequias verò funeris de more parans jubet sanctissimi viri corpus per mediam deportari
urbem, quod ut ad portam civitatis Orientalem delatum est, sancti funeris bajuli solo
fixi steterunt, itaut gradum movere nequirit : qua de re omnium præcedentium scilicet
ac sequentium animos timor non modicus perculit. At verò novitatis hujus quæ ac-
ciderat gratiâ exterritis omnibus, vir Deo plenus Eusebius Episcopus altioris ingenii utile
trahens ab imo pectore consilium ait, nullo modo sancti hominis posse moveri corpus
exanime, nisi prius carcerali pœna solverentur damnati. Quod ut factum est, illicet sanctum
funus tollendi & abeundi quibus id prius negabatur habuere licentiam. Unde actum est,
ut stupor gaudio mixtus cunctos occuparet; omnes enim Deo gratias, cuncti Deo laudes
canebant, qui sicut olim per Sanctum suum Sacerdotem ANIANUM eandem ab irruptione
CHUNNORUM defenderat urbem, ita per beatum EUSPICUM sub oculis redivivo miraculo
ejusdem urbis reorum vincula solvebat. Ad votum igitur præfati Antistitis in Basilica
eximii Confessoris Christi Aniani egesta de more humo Sanctissimi viri membra se-
pulta sunt.

Eusebius Quibus omnibus quæ circa tanti Patroni exsequias erant gerenda rite peractis, me-
Maximi- moriâ dignus Eusebius Præsul Christi Maximinum Patris sui decedentis non modico ta-
num conso- ctum dolore omnimodè consolatus est, ac ne quid de impendiis fraternæ consolationis
latur. ei subtraheret, nec remorari uspiam, nec usquam eum à se longè passus est ire. Verum re-
diens ad Basilicam Matris Ecclesiæ eundem Christi famulum secum duxit, ejusque ani-
mi mæstitiam blandis ac lenibus fovit alloquiis : quem tandem sacris delibutum institutis
proprium cum benedictione suprema Monasterium sivit abire. Qui quàm sanctè ac
piè & sine querela se omnibus præ cunctis imitabilem præbuerit, testatur crebra & evidens
miraculorum ostensio, quæ ob meritum invictæ fidei Divino nutu exhibuit.

Multos ad se trahit Maximinus. 13. Ut ergo justæ ac laudabilis vitæ virtutes, quas in eo magistra humilitas carenus
instituentem prædecessore nutritur & servaverat, ad multorum eruditionem proponerentur;
placuit Divinitati, ut lucerna veri luminis sub modio tecta non occultaretur, verum sub
candelabro posita & verbosæ eruditionis, exemploque piæ operationis multis intra do-
mum Ecclesiæ positris luceret. Hujus itaque sanctissimi viri multorum usquequaque aures
occupbat opinio. Unde sæculares quique viri nectare illius dulciferæ eruditionis tracti
ad eum certatim confluebant se illi in spiritualis Philosophiæ gymnasiis imbuendos exer-
citiis dedentes.

*Quomodo S. Carilefus & S. Avitus ad B. Maximinum venerunt, & quomodo in
sancta contemplatione permanserunt.*

14. Interea ea tempestate duo quoque spectabilis vitæ viri CARILEFUS & AVITUS ad
I eum visendum ardentissimo accurrunt amore. Per idem enim tempus Cœnobi-
talem sub Abbate in loco, cuius est vocabulum Menate, servaverant vitam. At verò spe-
culativæ anhelantes Anachoretarum theoriæ, ac sæpe vicissim amica de spiritualibus re-
bus ferentes colloquia, furto fideli seipsum Abbati & proprio subdixerunt Cœnobio.
Exin autem præviam itineris habentes devotissimi animi voluntatem, Ligeris tantum al-
veum attigerunt : dein sanctæ opinionis auram quæ de beato Maximino eo tempore fere-
batur, tinnula captantes ab aure, ad eum visendum præpete animi & corporis cursu de-

voluerunt. Quorum adventum ubi beatus vir comperit, accurrens, ipsosque exosculans toto caritatis affectu excepit, omnipotentique Domino causâ devotionis adventus eorum multumodas rependit gratias. Igitur præfati famuli Dei videntes se tanta humanitate à viro Domini tractari, ejusque invictum circa Divina obsequia animum, itémque Fratrum qui sub eò debebant longè aliter quàm alios noverant sanctæ religioni certatim operam dare; intermissâ eremum petendi curâ; satius duxerunt ibi gradum figere, sêque in Cœnobitali vita sub eodem viro Domini aliquantisper exercitando probare. Quod Divino nutu sibi inspiratum desiderium beato detegentes Maximinò, & ibidem remorandi & cum Fratribus communiter cohabitandi facillimam habuere licentiam.

15. Perspicacis autem intuitu mentis vir Domini Maximinus indefessam illorum erga Domini cultum constantiam attendens utrumque liberalissime fovebat. Unde uni quoque Avito Cellariorum scilicet Avito Cellarii curam commisit: quam cum strenuè & devotè ob suorum Fratrum utilitatem gubernaret, multorum quoque pauperum ex præcepto sancti Patris Maximini indigentiam solabatur. Denique famis penuriâ, quæ per idem tempus acrius ingrueret, plurimi indigentium ad virum Dei Maximinum venientes rogabant aliquid alimonix sibi misericorditer dari: quibus instantibus quo id fieri juberet, repentè vir pietate plenus Dei famulo Avito jussit, uti eorum necessitatè pro viribus obviaret. Cui Avitus; Hesternâ, inquit, diè Cellarium ingressus nihil alimenti remansisse vidisti, hodie quid præcipis dari? At verò Pater pius MAXIMINUS fide fretus Halisæi perorantis: *Hydria farinæ non deficit*, & item supererit & superabundabit; Avitum jubet ire secum, monetque uti noverit nec cibaria danda plebi defectura, neque familiam tantam sub Christi Providentia umquam ob farinæ penuriam posse perire. At ille partimper felle commoto Cellarium ingressus, ubi versis oculorum orbibus vasa in quibus alimenta effundebantur adiit, intantum ea redundare alimentis conspexit, ut humum quoque ubertim effluens, pavimenta contegeret. Quo viso tantæ novitatis miraculo oblacula maledixit incredulitatè se submovit & didicit in paupertate ex Divina providentia sperare affluentiam. Turba cum alimoniis quas petebat recedente Fratres omnes ad tanti domum spectabile miraculi vocavit, qui universaliter Deo laudes protulerunt, cooperatorem quoque ejusdem miraculi gloriosè favore sanctissimum extulerunt Maximinum.

16. Beatus porro Maximinus videns utriusque viri Carilefi atque Aviti animum supernis semper anhelare gaudiis, sêque ipsos feris ac crebris extenuare jejuniis, occupare continuis ac puris orationibus, exercere silentiis, fatigari variis carnis laboribus; omniumque insignibus virtutum; ad culmen Sacerdotii utrumque promovit*. Erat quippe illis studii ab illicito stultæ temeritatis appetitu faciles animi compescere motus, corporeæque oblectationis labiles frenare discursus, hinc opere se conspicuos reddere, inde piis prudentum auditibus sermonis gratiâ exhibere conditos. Inter hæc seminarium pii desiderii imbre sancti Spiritus aliquamdiu in eorum cordibus confortum, scilicet quo olim solitaria cœperant anhelare vitæ, magis magisque crescebat. Ad quod non vagabunda cordis ferebantur levitate, verum inexplibili Christo omnimode placendi in dies trahabantur cupidine. Post annos verò Cœnobitalis vitæque* studium Anachoretico aspirabant certamini. Et quia ut id opere patrarent se non posse Abbatis & Fratrum sine licentia incunctanter noverant, id agere clanculò nitebantur. Igitur inter noctis silentium cum Abbatem & totius Congregationis Fratres sopor altus haberet, vir Domini Avitus claves Cellarii à proprio cingulo revinctas ad cervical Abbatis deposuit, & pendulo gradu Monasterium excedens eorum comitatus Carilefò, Ligeris amnem petivit. Tunc concessa navi in aliud confectim delati sunt litus: exin saltus magni solitudinem adorti cui vocabulum est Perticus* intrarunt.

17. Iis tali fuga elapsis dièque tetrìs reddita beatus Maximinus unâ cum Fratribus suis eos sollicitè requisivit; nec tamen invenit: quorum discessu non minimam cordis est passus tristitiam. Illi itaque ut optabant confortia multorum vitantes hominum; simul in eadem primò cohabitantes solitudine aliquamdiu delitescabant: deinde sanctarum virtutum jubare longius clarescente quibus in dies dare opetam contendebarit, plures ad æmulationem sui vocabant. Unde ne duo egregii victricis pugnx signiferi tantum uni præficerentur agmini, cum uter eorum singulâ posset præfici turmæ, ab alterutro divisi, suos quisque cœpit ad bellandum in Christi militia cogere tirones.

Quoddam miraculum.

18. SAnctus quidem Maximinus & spiritualium & corporaliùm jam olim virtutibus exhibitòr in admirationem sui multorum ut cœperat animos excitabat. Nam ea tempestate cum ab agro Cambiacensi ad Monasterium illius Fratrum usui frumenta veherentur, ad Ligerim usque delata sunt: quæ dum imposita (quia ita res exigebat) navi fuissent, vicinam cœperunt remiges formidare naufragium. Quorum exitiale jamque eminens ut à litore quidam Monachorum periculum vidit, concito gradu Dei famulo Maximino

Append. Sæculi 1. Bened.

FFff ij

Circa ann. d. xx. Decemb. x v.

Avito Cellarii cura committitur.

3o Reg. 17. 14o

Maximinus annonam multiplicavit.

Avitus & Carilefus ob virtutes Sacerdotio honorantur.

* id est, promoveri curavit.

* supple communis

Eremum fortim petunt.

* Le Perche

Dividuntur ab invicem & discipulos ad se trahunt.

Maximinus naufragium orando avertit.

Circa ann. s. x. Decemb. xv. studuit nuntiare: qui mox junctâ sibi suorum Fratrum catervâ immane mortis periculum oratione depulit, adeout nec hominum nec boum, sed nec frumentorum ulla acciderit jactura: Metu siquidem tanti sublato discriminis omnia ad preces sancti viri illâsa servata sunt. Nautis verò & cunctis qui in navi fuerant omnibus cum gratiarum actione ad virum Dei repedantibus, ipse inexplibili delibutus gaudio cunctos osculatus est, quorum mirabili ereptione lacrymas gaudio miscuit, atque omnipotenti Deo munia gratiarum obtulit.

Aliud miraculum.

Villicus in Sanctum injurius cecitate plectitur.
 19. **E**odem quoque tempore ab eo constat aliud patratum miraculum. Etenim cum Litimiacensis fundus crebrâ viri gauderet præsentia, fertur in medio itinere, quo à Monasterio ejus ad prædictum fundum tendebatur, arbor fuisse pulchra ramorum fronde, sed & stipitis à terra se suberigentis proceritate decorata, sub cujus umbra se contegere solitus erat vir Deo plenus frequenter iter agens, & paulisper remorando Deum orare. At verò præfati **EUSEBII** Antistitis villicus, agrique Sediciaci * colonus nomine **ROMANUS** antiqui hostis nebulâ impetitus prædictam arborem paravit evertere, quæ in fabrica illius ut ferebatur domus actis utrimque securibus concidit. Interea dum **S. MAXIMINUS** de more idem repeteret iter, & orando solivagam usque ad præfatum arboris noxæ locum deferret hostiam, inventa est ut prælibavimus succisa. Attamen ne illi se nocuisse omnium bonorum invidus diabolus qui ejus orationem impediens tripudiarer, vir piissimus eximie orationi ibidem sese enixius dedit: succisor verò ejusdem arboris divinam non evasit præsumptæ factionis ultionem, nam continuò utriusque oculi cæcitate multatus est. Quem luminibus mutilatum ut Episcopus comperit, sanctum Domini virum per seipsum rogavit Maximinum, ut intervenia suarum precum illi redderet, quod propria temeritas in illum interdixerat lumen.

Sed ipsi cæco & femine lumen restituit Maximinus.
 20. Dum ergo inter se vicaria fererent de hoc eloquia, unus nobilium Clericorum **THEODEMIUS** nomine summa religionis vir, provolutus vestigiis famuli Dei, rogat pro germana oculorum luminibus privata uti visum sibi diu negatum misericorditer redderet. Tantorum itaque nobilium ac Religiosorum virorum obsecratione præventus, abnuere quod petebatur minime potuit: ac primò amica sibi humilitate usus, ad Dei omnipotentis semper adjutricem & clementem voluntatem referre hanc eorum curationem, pro qua rogabatur, optimum duxit. Tunc orationi ardentius incubuit, quam ut explicuit, eorum oculos in nomine Christi Domini tetigit, omnesque tenebras ab eorum dispulit vultibus. Ne itaque scripta quidam invidorum & pertinacium legentes vel audientes, non tantum gratiæ quæ collata est viro justo forsan tribuant, quantum fidei infirmorum vel pro eis rogantium: cum non modò propria cuilibet, verum aliena in plerisque scripturæ locis feratur fides profuisse. Nam cæci prope viam mendicantis fides à Domino munera lucis promeruit, cui dicitur: *Respice, fides tua te salvum fecit*. Mulieris quoque Syrophenissæ fides sibi laudem & sanitatem filiarum mercata est. Dicitur quippe ei: *O mulier magna est fides tua, fiat tibi sicut vis: & sanata est filia ejus ex illa hora*. Quamquam enim ejus viri miraculorum opera ex asse sit impossibile cuncta referri, utamur tamen tantum uno ex multis, quod approbari queat, eum non tantum ut humanis posset mederi infirmitatibus gratiâ usum Divina, sed ut brutis quoque animantibus imperaret.

De dracone interfecto à B. Maximino.

21. **D**um igitur Ligericum litus immanis quondam obsideretur draconis præsentia, qui hominum ac pecorum longè à vicino monte arcebat accessum; vir Domini **MAXIMINUS** adibile hominibus & pecoribus virtute Domini pascuum reddidit, itaut cavernæ latebris, quibus delitescerat, immanem draconem eductum exstingeret, eundemque montem sicut hoc stupendo prius miraculo, ita quoque sepulturâ sanctissimi proprii corporis postmodum nobilitaret. Etenim abrafo pestiferi draconis carcere rediens Monasterium, Fratres sibi assistentes rogavit captus amœnitate illius mox futurum corpus in eo sepulturæ traderent. Hæc Pater beatissimus & alia quamplurima præfago spiritu prolocutus, non multo post reipsâ complevit.

De obitu sancti ac beatissimi Maximini Abbatis.

22. **B**revi quidem tactus febricula postquam pium vigiliarum atque orationum Domino de more obtulit munus, ad lectum officio Fratrum sibi obsequentium deportatus, terræ corpus, animam verò cælo reddidit. Migravit autem Kalendarum Ianuarii mensis octavodecimo die. Cunctis itaque Fratribus tanti ac talis Patroni desolatis præsentia, maximoque percussis dolore, ac sancti funeris res necessarias parantibus, nunius dolendi præcurrens obitus venerandi Antistitis **EUSEBII** sagaciter alia curantis sese

auribus intulit, qui hujus rei infortunio mœsticiam mente concipiens, morarum quoque circa an-
 impatiens, sese beatissimo funeri obviū dedit, & Ligeris amne transmissio exsequis ejus d. x r.
 indivisibiliter adhæsit, quousque sepultura traderetur. Sepultus est autem in loco, quem Decembi:
 sibi extincto olim dracone elegerat. x v.

De miraculo factō cum S. Agilo & ejus servo.

23. **P**ost discessum igitur sancti viri ut claresceret quanta apud Deum anima esset me-
 riti, ejus cineres putris gleba tegebat; fugā lapsus quidam servulorum cujusdam
 prædixit hominis A G I L I cognomine tumultum viri Dei petivit, credens se non ali-
 quā vi posse ab eodem loco impune divelli. Neque enim cum spes vana delulit. Qui evi-
 tare flagella dum satis consideret; jussu domini sui alii famulorum evestigio cum infe-
 quentes violentè à loco confugii rapuerunt. Quam temeritatem Divinæ circumspèctio-
 nis obtutus nequaquam impune tulit: Verū eundem qui eos miserat per membra to-
 tius corporis miserabiliter vexans, appetentiam quoque omnium ciborum illi abrogavit,
 ac nimio corporis dolore excruciat, quousque non cessantibus pœnis ad tumultum beati
 viri venerandum manibus servorum suorum deportari sese faceret, quod pridem superbus
 contempserat. Quò dum veniam admittē temeritatis cernuus peteret, voto se obligavit
 quatenus Deo in memoria pii Confessoris Maximini ibidem Basilicam construeret, quam
 sanitate percepta opere complevit, cujusque operis fabrica hætenus se spectantibus de-
 voti pectoris illius munus ostendit: servulum verò qui celeri fuga usus ad sepulcrum fan-
 cti viri confugerat, omnipotentis Dei ac famuli illius Maximini perpetuali servitio man-
 cipavit.

Basilicā suā
 per Maxi-
 mini tumu-
 lum con-
 struitur.

24. Hunc siquidem locum aliquamdiu famulus Dei miraculis ac virtute signorum in-
 signem reddidit, sed & præsentia proprii corporis honestavit usque ad tempora Episco-
 patus SIGOBERTI quondam Aurelianorum civium Antistitis, qui negligenti cura circa
 eundem locum exhibitæ custodiæ ingemuit, & collectā plurimā nobilium ac religioso-
 rum virorum manu ejusdem piissimi Confessoris venerandos cineres à prædicto relevans
 loco in Basilica trans urbem quæ muro ejusdem urbis est contigua deposuit, quam ipse
 ejus honore construens dedicavit, & rebus patrimonii sui dotavit, ubi idem pretiosus
 vir Domini Maximinus multis ætātibus ac pluribus volentibus annis venerando tentus
 sepulcro maximā suorum frequentia signorum cunctis palam enituit: donec ad locum quo
 nunc veneratur, quo & ipse dum viveret Domino famulatus fuerat Christo, iterum
 deportaretur. Nam venerabilis vitæ viro IONÆ Aurelianorum Pontifici civium Christi Ec-
 clesia credita circa Divinum cultum magno flagrabat amore, & arcem spiritualium vir-
 tutum certamen abscondere contendebat.

Denum 2
 lona in
 Miciacæ
 sem;

25. Sanè præfatum Miciacense Cœnobium non modò vicinorum Deo inibi militare
 nitentium summo excolebatur studio aliquibus eorum & cingulum & comam divni amo-
 ris instinctu ibidem deponentibus. Unde ipsius quoque Christianissimi Cæsaris Ludovici
 fruebatur amore, quā de re monito plurimorum nobilium, sed & rogatu Monachorum
 ejusdem Cœnobii, Abbatis quoque ipsius locis H E R I C I vitæ non contemnendæ viri
 vero precatu venerabilem Antistitem I O N A M de transferendo corpore beati confessoris
 Christi MAXIMINI idem Augustus imperavit; ut cunctorum satisfaciens * ad locum ci-
 neres Patris & ossa transponeret, quo & ipse olim Abbas functus est officio, & animam
 efflans hac mortalium privatus fuerat luce; quatenus ejus loci Monachi ejus exemplo
 & doctrinarum non segnes contendebant videri exsecutores, ejus quoque Corporis
 recenti præsentia latarentur: Præsul siquidem accersiens Senonarum plebium Antistitem
 Metropolitanum, Abbatum quoque & Clericorum; item quoque nobilium & plebei-
 orum utriusque sexus & ætatis plurimam undequaque contrahens manum, sepelicti & eximii
 Christi Confessoris MAXIMINI ac beatorum Confessorum altrinsecus sepulcrorum THEODE-
 MARI & duorum sociorum ejus præfato effodit loco, quotum subjectioni multis certatim
 humeros supponentibus magni præiij thesaurum gestando cum maximarum Christo di-
 gnarum tripudio laudum Monasterium usque advehunt. Interea Episcopis & Clero Basi-
 licam Reliquiarum proromartyris Stephani subintrantibus, turbæ quoque diversæ condi-
 tionis & sexus consequitur conventus, ibique sexto Kalendarum Junii die sanctissimo-
 rum deposuerunt corpora Confessorum; ubi non solum infirmorum corporum, verum-
 etiam animarum in dies beneficia petentibus non desinunt exhiberi, propitia omnipo-
 tentis Dei misericordia, qui in Trinitate perfecta & unitate perenni vivit & gloriatur Deus
 per infinita sæculorum sæcula. Amen.

* supple
 voluntatiā

Abbatis eximii MAXIMINI liber exit
 Qui meritis vitam decoravit: tu lege quid sit;

Circa ann.
D. x x.
Decemb.
x v.

LIBER MIRACULORVM SANCTI MAXIMINI ABBATIS MICIACENSIS.

Auctore LETALDO Monacho Miciacensi, qui sub finem
saeculi x. florere coepit.

Ex MS. cod. V. C. D. d'Herouval.

PROLOGUS AUCTORIS.

1. N flamam sciens & prudens mitto manum, qui praesumpserim inter
tor eloquentissimorum flumina homuncio arentis ingenii rem hactenus
intactam attentare: cum non praesumpserint qui idonee & competenter
ad id efficiendum sufficientissimi forent, & nunc assatim floreat, quo-
rum arguti examinis lancee & praedictio condemnari verear. Hoc au-
tem est quod a temporibus piissimae memoriae Patris MAXIMINI usque
ad haec quibus nos consilio Omnipotentis qui vocat ea quae non sunt
tamquam quae sint esse placuit, cum diverso modo locus ille quem ipse vir Domini
construxerat Miciacensis scilicet nunc floruerit, nunc ultimae abiectioni patuerit, modò
quoque resurgere tentarit: inter quas omnes varietates clementia misericordiae Dei num-
quam absuit, & miraculorum copia meritis ejusdem Patris exhibita vacillantes & trepidos
sapientius consolata est; inveniri nemo potuit qui hoc scripto ederet, quatenus ad notitiam
posteritatis ordine pervenire valeret. Quod magni arbitror detrimenti, cum & Dei bene-
ficia ignavae oblivioni sint tradita & locus abjectior habitus, quantus vel qualis olim
fuerit monumentis silentibus pene cunctis incognitum sit. Nam quod ad alicujus notitiam
pervenire potuit, quod sub oculis ejus cui innotescit patratum non est; id proculdubio
aut litteris aut traditione viva vocis perlatum est. Quod autem neutro horum, id procul-
dubio an fuerit vel non fuerit, mecum pariter omnes tacebunt. Tolle monumenta de re-
bus, necesse est ut pereant, & status vivendi ordine confuso titubet & vacillet.

Scriptorum
necessitas &
utilitas.

2. Qua de re temerarii quidem ausu praesumptione, attamen utilis profectus contempla-
tione ad hoc animum appuli, ut quae vel ipse viderim, vel probatorum veridica relatione
cognoverim, de his videlicet quae intentioni sunt scribenda putarem. In quo operis con-
textu nil mirum videri debet, si quaedam interseram, quae ad id negotium pertinere mi-
nime videantur, cum id & ratio faciam, etsi intuitus recte speculandi adsit non sine causa.
Nam & a CHLONOVEO incipiens & de ejus sollerti ingenio pauca admodum praebans ea
de re id volui, ut eo auctore cujus munificentia locus de quo loqui gestimus coepit exor-
dium, nostrae quoque narrationis fundaretur principium. Item cum filios ejus induco, id
causa beati AVITI facio & antiquitatem & studium pietatis ejus commendare volens. Rur-
sus cum Regum tempora per annorum supputationem usque ad CHILDEBERTUM
SIGEBERTI filium distinguo, id duabus ex causis efficio, ut comprobem B. LAUNOMA-
RUM Patri Maximino synchronum fuisse, dumtaxat sic ut Patre MAXIMINO aetatis per-
fectae hic adolefceret. Nec ante eundem Patrem Maximinum in hac nostra regione quem-
quam Patrum ejus auctoritatis scriptum inveniri, qui tot sanctos & illustres viros exem-
plo suae institutionis informaret, atque ideo non immerito conjiciendum ipsum sanctum
& venerabilem virum LAUNOMARUM de hac ipsa ejus processisse disciplina: cum & tem-
pora concordent, & familiaritas inter MICIACENSES & CORBIONENSES * usque ad haec
pene tempora inconcussa perseverarit. Denique HERIRICUS, ut post dicturi sumus, dum
ab hoc molestatus recessisset loco, ad Corbionense Monasterium se contulit, & quod vitae
superebat, ibi complevit.

Auctor à se
visa vel ab
aliis verè re-
lata scribit.

Cui aliena
à proposito
narrat.

* Corbion

3. Porro autem nec omnia quae cognoverim in hoc posui libello, quae in hoc vel de
hoc habita sint, revocatus utique temporum confusione: quae quia discernere nequivi,
contingere exinde melius putavi. Quoniam nobiles & industrii Patres in hoc eodem flo-
ruisse loco cognovi, HAYMONEM videlicet, STENOGAUDUM & DRUCTESINDUM, BERTOL-
DUM quoque virum eruditissimum qui vitam veterem Patris Maximini dicitur edidisse,
PETRUM etiam cujus eruditio & studium hodiè claret. Nam inter ceteros bonorum suo-
rum, diversarum historiarum libros huic loco contulit, & proprio labore correctos & di-
stinctos die Coenae Domini (ut ipsi libri testantur) super altare S. Stephani protomartyris
posuit. De his ergo quia discretio temporum non elucet satis dictum. Nunc ad seriem nar-
rationis reverfuri oramus Christi bonitatis immensitatem, ut potenti dextera sussultos ad
oprati litoris perducatur nos metationem: simul etiam flagitantes si oculo intentionis
nostrae festiva inhaerit, cum dilectione evulsa non livorem perferat, sed caritatem.

Auctoris in-
tegritas.

Viri illu-
stres Mici-
acensis Cœ-
nobii.

1. **D**u me pertractante quid potius assumendo narrationis ordiret principium locutus de virtutibus magni & præcellentissimi Patris MAXIMINI, Rege CHLODOVEO nihil clarius inventum, qui totius nostræ superponendæ historiæ quasi fundamentum, primumque fundamentum non immerito collocetur. Hic etenim Rex cum primo errore gentilitatis esset irretitus, prædicatione B. REMIGII Remorum Episcopi, & exhortatu nihilominus CHROTHILDIS Reginae suæ ad fidem Christi conversus tam devotè Christo vixit subiectus quàm in armis esse studuit semper invictus. Cum enim Catholica pietas vigeret, Gothos qui Arianis impietatibus squalabant ab Aquitania expulit, & occiso eorum Rege ALARICO filium ejus AMALRICUM in Hispanias fugere coëgit, pænèque totam Galliam sibi armis vendicans, fines Imperii Rhenum, Alpes, Meridianum mare, Montes Pireneos & Oceanum habuit Septentrionalem. Intantum denique nominis ejus terror cunctas sibi contiguas pervaserat nationes, ut etiam ANASTASIUS qui Imperio Romani nominis præerat, amicitias ejus ambiret, & Consulem eum ac Patricium Romanæ Reipublicæ datis codicillis muneribusque magnis conficeret. Fuit enim vir per omnia strenuus, qui gloriæ aliquando nihil minuerit, & secunda fortuna, maximèque imbellis semper usus sit, infensus tamen parentibus quos pænè omnes diversis peremit causis.

Chlodovei
elogium

2. Igitur Viridunensium rebellionem vicinorum Germanorum spe provocati à Rege deficiunt, quorum civitatem ilicò obsedit, subvertissetque, nisi oratione præclarissimi viri EUSPICII qui in eadem urbe Presbyterii honore florebat, impetum revocavisset, & impunitatem quamvis nocentissimis condonandam putavisset. Hunc itaque virum quia locus vacabat, dum cicare Episcopum optavisset, nec id ab eo obtinere quivisset, rogavit sibi comitem fieri Aurelianorum finibus accedenti, quo Beatus ille cum nepote dilectissimo indolis Maximino adveniens honoratus intantum à Rege est, ut etiam sedem suam MICIACUM quò propter delicias piscium vel venatum immorari consueverat, ei jure hereditario condonaret: simul etiam Cambiacum & Lirimiacum possessiones illo tempore inclitas cum omnibus quæ his pertinerent, præceptumque Regiæ auctoritatis ex his fieri juberet.

S. Euspici
Vita com-
pendium.

3. In hoc itaque ipso fundo, Miciacensi scilicet, extructa Basilica, aliisque necessariis ædificiis B. Euspicius cum felici nepote Maximino quamdiu rebus humanis interfuit, laudabiliter vixit. At verò eo decedente & juxta latus Beati Præfulis Aniani sepulto vir Domini Maximinus eundem locum sibi attributum honestissimè regens intantum laudabilis fuit disciplina, ut etiam sanctissimi viri AVITUS & CARILEFUS cum eremum comuni consilio peterent & oras Ligeris fluminis attingentes ejus famæ odorem hausissent, relicto priori proposito ardentissimo ad eum festinarent occurso: quos ille benignissime suscipiens, cohabitandæque data licentia eos sibi spiritali devinxit amore, & sancti Carilefi pænè assidua fruebatur conlocutione. Sancto autem Avito curam, delegavit, fraternæ substantiæ, sub cujus officio illa omnipotentis Domini gratia, liberalitas, largitas Patri Maximino indulta pagum Aurelianensem pænè totum à famis periculo liberavit.

Item S. Max-
iminii.Maximinii
insignes
discipuli

4. Mirabilis Pater per omnia cui collatum divino sit munere tales habere discipulos, talesque ministros. Nam ejus sanctæ clientelæ non solum hi duo, sed & alii multi sancti adhaerebant viri mundo olim expectabiles, sed nunc merito virtutis cunctis imitabiles. Ex ejus namque disciplina hi virtutum culmine erecti, plurimi eorum Anachoreticam expetierunt vitam, & in ea constanter philosophati sunt: ut non solum communes humanæ habitationis sedes, sed deserta & invia & inaquosa rivi suæ beatitudinis Christi fulti adjutorio & colerent & irrigarent. Testatur hoc PERTICUS * beatis viris Avito & Carilefo magnis duobus radiata luminibus. Testatur Secalonia * bonum VIATOREM servans in Viatoria, & DULCHARDUS vicinus Bituricensibus: Silva etiam quæ Longinqua dicitur, quam B. LEONARDUS spiritalibus suis exercitiis & corporis hospitio & celebrem reddidit & propinquam. Nam B. LAUDOMARUM & S. LEFARDUM ex hac ipsius floruisse disciplina nulli ambigendum est.

* le Perche

* la Sologne

5. Siquidem ante Patrem Maximinum, ejusque avunculum Euspicium nemo Patrum ejus auctoritatis in hac provincia legitur habitasse, qui tot insignes sanctitate viros exemplis suæ institutionis informavit. Quod enim beatissimus Pater BENEDICTUS dilectissimum suum discipulum MAURUM rogatu BERTHECRANNI Cenomannensis Episcopi has in partes direxit, subsequenti tempore factum est. Quo autem tempore gloriosissimus Pater Maximinus floruerit, satis ut reor intimatum est. Porro beatus MAURUS BRUNNECHILDE cum nepotibus THEODEBERTO & THEODORICO filiis HILDEBERTI Burgundionibus imperitante Gallias ingressus est. Hic autem Hildebertus filius fuit SIGIBERTI, qui de Hispaniis evocatum Brunnechildem duxit uxorem, & suscepit ex ea filium Hildebertum sedemque Metis habuit, quæ Mediomaticum civitas est. Porro Sigibertus filius fuit CHLOTHARI, qui Chlotharius Regi CHLODOVEO de CHROTHILDE filius natus est. Igitur tanto tempore præcedit

Sententia
Auctoris de
adventu S.
Mauri in
Gallias. V.
Præfat.
nostram.

600 MIRAC. S. MAXIMINI ABB. MICIACENS.

Circa ann.
D. xx.
Decemb.
xv.
*fallitur

Magnus Pater Maximinus adventum Beati Mauri in Galliis, quanto regnum Chlodovei senioris præcedit regnum pronepotum suorum Theodorici & Theodeberti. Nam ab ultimo anno Chlodovei, qui primus est Chlotharii, usque ad primum annum Hildeberti Patris istorum colliguntur anni septuaginta quinque *: qui Hildebertus in superiori Francia regnans, in regno GUNTHRAMNI Patruj sui, qui Burgundionibus imperarat, matrem Brunehildem cum nepotibus suis videlicet filiis supranominatis, Theodeberto scilicet & Theoderico, regnaturam direxit. His itaque imperitantibus B. Maurus cum quatuor fratribus & ARDERADO & FLODECARIO Legatis Gallias ingreditur. Sed de his hæcenus.

1. De B. Avito & transitu sancti Maximini

6. **I**gitur B. Avitus vivente adhuc patre ejus spiritali, sancto videlicet Maximino primo, in Monasterio interdum semotus mansit, ac deinde quatuor ferè à Monasterio millibus in loco qui Maceria * dicitur, cellulam sibi constituit, ubi usque hodie Orationum in ejus nomine permanet consecratum. In quo loco dum spiritui reluctans subigeret corpus, beatus Pater Maximinus post innumeras quas patrarat contra Diabolum Deo donante victorias, plenus virtutibus & sanctitate sibi debitos migravit ad cælos. Sepultus est verò à venerabili EUSEBIO Episcopo & Fratribus in monte transligerino, in quo ipse per Domini virtutem sævum exstinxerat draconem: super cujus venerabile corpus quidam præpotens homo nomine AGILIS, ob sanitatem sibi redditam ædificavit Basilicam, & postmodum idem Agilis ad habitum sanctitatis conversus hodie etiam miraculis claret. Itaque post gloriosum piissimi Patris Maximini transitum B. Avitus ab eremi quiete divellitur, & in ejus loco à Fratribus subrogatur: qui & ipse religione mirabilis, pii Patris vestigia indeclinabiliter prosecutus est.

Avitus
Maximino
subrogatur.

7. Eo autem tempore CHLOTHARIUS & CHLODOMIRUS filii CHLODOVEI Burgundiam petunt, GOTMARUM & SIGISMUNDUM Reges filios GUNDEBAUDI cæsis eorum exercitibus in fugam vertunt. Sigismundus Rex ad sanctos Martyres Agaunenses confugiens ibi à Chlodomiro cum uxore & filiis captus, atque ad civitatem Aurelianensem perductus est. Quod B. Avitus audiens, de Monasterio ad urbem venit rogaturus pro Sigismundo Rege, cujus preces frustratæ sunt, quia CHLOTHILDIS Regina Chlodomiri mater Sigismundum oderat, quod Pater ejus & mater à Gundebaudo Sigismundi patre interempti forent. Hac de causa Sigismundus Rex & Martyr necatus est, & cum uxore & filiis in puteum obrutus est. Verum Chlodomirus non usque adeò lætatus est. Nam iterum cum fratribus & copioso exercitu Burgundiam ingressus, die pugnae inter confertissimos hostes vacillans deVectus equo inultus occubuit. Cujus filii dum spe paterni Regni ab avia nutriuntur, eos Fratres defuncti ab avia fraude abducunt & sine mora extinguunt.

Bellum Burgundicum.

Avitus pro
Sigismundo
Chlodomirum orat,
sed non
exerat.

Chlodomiri
filii necati.

8. Beatus porro Avitus cum paucò tempore Monasteriale regimen tenuisset, ad dulcedinem Anachoreticæ vitæ, quam jam degustaverat, remeare disponit. Beatus nihilominus CARILEUS eodem flagrans ardore Cenomannica desertæ petit, atque infra breve tempus, multis ad eum confluentibus nobile Cænobium in loco qui Aninsula * nominatur ædificavit. Porro B. Avitus in locis DUNENSIS * & ipse multitudinem aggregans Monachorum multis clarus virtutibus & miraculis longè latèque refulsit.

Avitus iterum cum
Carileo
eremum petit.
* Anilla fl.
* le Dunois

9. In loco etiam Miciacensi quidam frater erat, quem S. Avitus speciali diligebat amore: qui ad extremum veniens sese visitantes Fratres obnixè flagitat, ne corpus ejus prius sepultura daretur, quam S. Avitus adveniens sua oratione eum Domino commendaret. Missum itaque repente est & beato viro nuntiatum, qui festinus accelerans iter intempestâ noctis horâ Monasterium ingressus est, jamque Frater ille obierat, & corpus ejus in medio positum tristi marentium officio servabatur. Vir autem Domini Ecclesiam ingressus omnes pænè dormientes reperit, & se pavimento oraturus projecit, quod multo imbre lacrymarum perfundens diutius orationi incubuit. Dehinc surgens feretroque conjunctus Fratrem illum non grandi sermone voce vocavit, qui quasi leviter dormiens illud respondit, & surrigens se in feretro resedit. Ex confabulantium murmure Fratres excitati vident vivum quem servabant mortuum, & multo attoniti pavore ad pedes Sancti vii corruunt, Fratremque vinculis funebribus expeditum cum ingenti gaudio educunt, qui postmodum tantæ rei testis plurimis advixit annis. Beatus porro Avitus humanas fugiens laudes rursus ad sedes optatæ secessit quietis.

Avitus mortuum suscitavit.

11. De Sancto Theodemiro.

10. **S**ané quia Fratres Miciacenses sine pastore esse non poterant, virum Domini THEODEMIRUM omnis Congregatio sibi eligit, Pastoremque præponit. Hic autem Theodemirus bonæ gravitatis & inter suos magnæ reverentiæ erat, etiam antequam sanctæ conversationis schemate uteretur. Fuit enim primò sanctæ Crucis Canonicus, & (ut plerique autumant) etiam Decanus. Ut autem Monachus fieret, ea causa plurimum præstitit: quia dum haberet sororem, quæ caligantibus oculis luce privabatur, hæc sancto & venerabili

Theodemirus succedit
S. Avito.

nerabili Patri MAXIMINO oblata & per Domini gratiam sine mora illuminata est. *Quantus autem hic vir Domini Theodemirus in sancta religione fuerit, finis edocet in quo omnis laus securè canitur. Nam dum in extremis ageret; Beatus LIFARDUS qui in vico Magdunensi solitariam gerebat vitam, in somnis est ammonitus, ut quantocius veniret, & exitum Abbatis Theodemiri Domino commendaret. Qui ilico surgens iter arripuit, sed antequam ad Monasterium perveniret, elevatis in cælum oculis vidit in sublimi choros Angelorum animam hujus sancti viri in cælos portantium atque dicentium: Beatus quem elegisti & assumpsisti, inhabitabit in atriis tuis. Habebat autem idem Theodemirus ex sorore, de qua jam diximus, nepotem nomine MAXIMINUM. Ut autem sic vocaretur, causam existimamus, vel quia vir Dei Maximinus eum de sacro fonte suscepit, vel etiam mater ejus amore patris illius à quo illuminata foret, filium sic nominare maluerit. Hunc itaque beato avunculo ejus sepulto vir Domini LIFARDUS & Fratres Abbatem eligunt, & in loco decedentis substituunt: qui dum advixit, curæ gregis sibi commissi utpote disciplinam Patrum secutus, strenuè invigilavit.*

Circa ann. d. xx. Decēb. xv. Mors pre-tiosa Theodemiri.

Huic sufficitur Maximinus nepos.

11. Porro locus, quo Beatissimi Patris Maximini corpus habebatur humatum, cum multis polleret virtutum signis, primævo suo tempore magno celebrabatur honore. Cumque multi beneficia petiti convenirent, & pro voto res pluribus cederent, ut asolet novitas nimium grata beneficiorum cœpit vilesce- re negligentia posterorum. Sed in Episcopatu Ecclesiæ Aurelianensis subrogatus SIGOBERTUS ^a, & genere & moribus nobilissimus videns hunc locum olim florentissimum à prisca nobilitate defecisse, ægerimè rulit. Consilio itaque Cleri vel populi ab eodem loco ossa sancti transferuntur Maximini in Ecclesiâ quam idem Episcopus in agro juris sui construxerat, quæ quidem extra urbem sed muro est vicina, contiguaque Ecclesiæ B. ANIANI quam Miciaco dedit. Venerabilis autem Episcopus eandem Ecclesiâ propriis facultatibus dotavit, quatenus & Clericos qui Deo servirent haberet, & lucernæ & alii congruentes ornatus ei non defessent.

Sigobertus Episc. ossa S. Maximini transfert in Ecclesiâ à se edificatâ.

12. Cumque hæc multis mansissent ætatibus, cœpit devotio Miciacensis Cœnobii & studium Monasticæ vitæ amolliri & sæculi dilectoribus partim cupiditate, quæ mater est omnium malorum, partim incursione hostica, quæ ex Aquitanica impugnatione crebrò obtingere solebat. Per idem enim tempus inter PIPINI Duces & VVAIFARIUM Aquitanorum Regem gravis & diuturna conflictatio Republicam Francorum non modico profligavit damno, tandemque apud Toarcensē ^a castrum capto Vvaifariorum summa rerum ad Pipinum concessit. His ferè temporibus, ut orsi eramus, locus supradictus prædicto modo nobilis aded est annullatus, ut nemo ibi posset manere Monachorum, sed habitacula eorum aut essent diversoria secularium, & fœminarum, aut stabula equorum & pastiones canum.

Desolatio Cœnobii Miciacensis tempore Pipini.

* Thoisars, apud Pictoues.

13. Temporibus igitur divæ memoriæ CAROLI Augusti ^a disponente rerum omnium Domino eundem locum pristinæ reddere nobilitati, THEODULFUS nobilissimus & moribus & genere, æcerimique ingenii Aurelianensis Ecclesiæ Episcopus subrogatur. Hic itaque multâ industria certans quatenus idem locus in antiquum revocaretur honorem, dum in contiguis regionibus minus idoneos invenisset ad id efficiendum Monachos, ex Septimaniæ partibus ^b adiecit, quibus & locum dedit, & res illi loco olim attributas de suo insuper addens contradidit. In qua re non pœnituit eum facti sui: quippe ejus temporibus intantum ejus loci gloria enituit, ut veteris ignominie dedecus honestas superveniens obumbraret & præteritorum dispendia lucra sequentia compensarent. Theodulfus igitur Episcopus inter cetera suorum operum Basilicam miri operis, instar videlicet ejus quæ Aquis est constituta ædificavit in villa quæ dicitur Germiniacus*, quo etiam his versibus sui memoriam eleganter expressit.

* cognomento Magni.

Miciacum restauratur à Theodulfo Episcopo.

* Germigny, prope Monasterium Floriacense.

*Hæc in honore Dei Theodulfus templi sacravi
Quæ dum quisquis adis, oro memento mei.*

Hic itaque Venerabilis Sacerdos insimulatus conjurationis apud Regem de Episcopatu dejectus, & multis diebus custodiæ mancipatus est, postmodum mirabili rerum conversione & crimen promptissimè abluit, & Regis gratiam consecutus Cathedram pristinae dignitatis non diu victurus recepit. Fertur enim vi veneni ab his extinctus, qui dum exsularet, libertate positi, bona ejus invadendi jam hauserant cupiditatem.

Theodulfus exsulatur, cur. Revocatus ab exilio veneno necatur.

14. Ei JONAS succedens habitatores loci ejus mirè coluit, locum adornavit, Ecclesiâque amplificans fornem Orientalem laterculis plumbeis elegantissimè contextit. Floruit autem Jonas non solum in humanis sed & in divinis rebus, cujus fidei plenitudo studium & eruditio liquidò potest colligi ex libro quem contra CLAUDIUM Taurinensem

Successorem habet Ionam.

^a Sigobertus sedit circa ann. dc. lxx. Ecclesiæ in honorem S. Maximini à se constructæ pauca restant vestigia ad plagam Occidentalem Ecclesiæ S. Aniani.

^b Nempe ex Monasterio S. Salvatoris Anianæ, cui B. Benedictus Ordinis Monastici instaurator tum præerat.

Circa ahh.
p. xx.
Decēb. xv.
Ionas do-
ctissimus
impugnat
hæreses
Claudii
Taurinen-
sis.

Liber ejus
in flammis
illatus.

Status Mi-
ciaci sub eo
florētissi-
mus.

Heriricus
Abbas obiit
nec corpora
utriusque
Maximini &
Theodemi-
ri.

* Corbion.
V. Vitam S.
Launomari.

Mirum de
Abbate He-
ririco.

Divisio Re-
gni inter fi-
lios Ludo-
vici Pii.

Bella
contra
Carolū
Caivum.

* Nantes
* Angers
* Mayenne

Dira feritas
Norman-
norum,
* S. Gohard.

anno dccc.
xliii.

anno dccc.
xliii.

Episcopum & novum hæresiarcham conscripsit, qui Claudius dogmatizabat stigma beate & vivificæ Crucis minime oportere adorari. Si, inquiens, Crux adoratur, adorentur & puellæ virgines, quia Virgo peperit Christum, adorentur & præsepia, quia mox natus in præsepi reclinator: adorentur & asini, quia asinum sedens Hierosolymam venit: & plura nefanda commentando simplicitati Christianæ fidei derogabat. Contra cujus vesanios errores Ionas venerabilis, qui sanctæ Crucis erat Episcopus, Ludovico Imperatore flagitante mirabilem edidit librum, quem de diversis sententiis Patrum velut floscidum depinxit sertum: & tam validæ stultitiæ Claudii obviavit, ut deinceps nemo inventus sit qui eandem vesaniam resuscitaret. Libellus autem ipse penes nos habetur, qui in quadam

domo igne pervasa incaute derelictus, & postignem integer inventus est.

15. Iona igitur in Episcopatu posito multi nobiles & saculo exspectabiles viri cingula deponentes militia, veteremque cum suis actibus hominem exuti, in eodem ipso loco Domino se mancipari gaudebant. Quorum Pater vitæ venerabilis HERIRICUS nomine dudum Regum amicissimus, eo autem tempore Monastici Ordinis erat cultor ferventissimus, qui cum omni gaudio spirituali cum supplementis vitæ hujus necessariis potirentur, unum erat quod mæstitudinem eorum cordibus non modicam inferebat, videlicet quoddam corpore patroni sui Maximini fraudarentur. Ludovico itaque imperante Heriricus Abbas cum Fratribus palatium petit corpus Beati Patris Maximini expostulaturus, itidemque alias utilitates loci sibi commissi non neglecturus. Imperator vero favens his petitionibus evocato Iona Episcopo iussit reddi corpus, quod cum magno gaudio à loco sepulchrali, in quo id SIGOBERTUS Episcopus (ut jam diximus) deposuerat elevatum, atque ad Miciacense Monasterium cum ossibus duorum ejus discipulorum THEODEMIRI scilicet atque MAXIMINI, quorum superius mentionem posuimus, perlatum est.

16. De Heririco autem Abbate venerabili, qui his temporibus (ut præfati sumus) loco Miciacensi præerat, illud fertur mirabile, quia cum ægrotaret apud Corbionense Monasterium infirmitate qua & obiit, Fratrem sibi familiariùs inhaerentem evocaverit. Persicas sibi perquiri jubens. Quod cum Frater miraretur cum tempus id inveniendi non esset, quia dies Epiphaniarum erant; Vade, ait, post cryptam Monasterii, & quod inveneris defer. Frater autem ille non spe inveniendi sed importunitate jubentis devictus, ad designati loci arborem accessit, in qua tres miræ speciei Persicas invenit, quarum similes suo tempore arbor illa numquam ediderat: quas celeriter exhibitas ægrotus suscipiens omnipotenti Deo, Sanctæ videlicet Trinitati gratias reddidit, & de fructu memorato prægustans cum Fratribus filiisque Domino commendasset, latus de corpore exivit. Quod ego veridica seniorum relatione cognoscens nequaquam silentio passus sum abscondi: proculdubio credens, quia etsi sunt rari nunc miracula facientes, multi tamen in sancta sunt Ecclesia, qui vitæ merito operatoribus miraculorum dispares non sunt.

17. LUDOVICO piissimo Augusto (ut credimus) regna cælestia petente Imperium Francorum armis diu quaesitum atque à CAROLO ejus patre multipliciter propagatum, à nobili illius corporis compage multis nationibus coacta trifariam dividitur, Triarchesque filii constituti id regendum sortiuntur. Major horum LOTHARIUS Franciam cum Italia, Ludovicus Saxoniam omnemque Germaniam, CAROLUS Junior Burgundiam cum Aquitania possedit. Quo Carolo non minimam Regni partem assecuto, dum fortuna cum infortunio alternat, Regni ejus status primò quidem intestinis bellorum cladibus, postmodum verò externis tumultibus gravatus prostratusque est. Duces etenim qui fines Imperii tueri debuerant, dum rebus communibus privata jurgia præponunt, atque ob id moribus & rapinis sese infectantur, locum dedere barbaris, quo Imperium Regibus inclitis partum & tot sæculis formidolosum rapinis & incendiis ipsi dehonestarent. Inter LAMBERTUM enim & RAINOLDUM qui Neustriæ fines versus Oceanum regebant, longa concertatio, utraque perditio patriæ latus derexit, per quod clades Regnum Francorum profligatura primò invecita est. Ac primùm vis Britonum limitem transgressa, antiquam Namneticam & Andegavensemque regiones, Meduanam & fluvium usque suæ barbaræ subdidit ditioni.

8. Evestigio gens Normannica vaginâ suæ habitationis egressa non more piratico, sed liberè terras pervadendo, dum nemo resistit, omnem oram maritimam incendiis, rapinis, omnique crudelitatis genere miserabiliter confecit. Denique die Nativitatis S. Iohannis Baptistæ urbem Namneticam adorsâ concutemat, & GUNHARDUM præfulem sacris Missarum sollempniis intentum super aram Ferreoli Martyris quæ est ad lævam ædis B. Petri Apostoli Matris Ecclesiæ ejusdem civitatis obruncat, bacchantesque per populum nulli arati parcendum putant. Ipsaque urbe incensâ cum omni suppellectili civitatis & grandi captivorum multitudine in Insulam quamdam Cænobio S. Florentii contiguam revertuntur, ibique contubernium statuunt, quidquid alicubi depraedarentur ed conferentes. Primum quidem imperitia equitandi longiores vetabat excursus; ad postremum verò eo usu exercitationes non solum quæque finitima, sed præcūl posita pervagantur, cædibus opplentes omnia. Iterum ergo navibus conscensis Turonis pervadunt, perque alveum Ligeris ad Monaste-

rium Patris Maximini perveniunt : quod vacuum hominibus reperientes , quæque occurrentia dispiunt , & ad ultimum admoto igne à parte Australi Ecclesiam comburere conantur. Sed servante eo qui non dormit , neque dormitat , qui custodit Israël , nequicquam diu laborantes , & omni effectu malitiæ carentes confusione adoperti discedunt. Hactenus porro intueri datur , quantâ vigilantia Pater Maximinus hunc servaverit locum , quem à die suæ conditionis etiam tempore barbarico ignibus numquam permiserit violari. Nam ea tempestate vix aliquod Cœnobium totius Neustriæ , & magna ex parte Aquitanie manus impiorum evasit , cum & S. MARTINI & B. Patris BENEDICTI Monasteria ab eis conflagrata sint. Sed nemo autemet me in cuiusque Sancti saggillationem ista prosequi : verum ad demonstrandum pii hujus Patris affectum , qui prospiciens futuros casus & tempora quæ sua sunt quærentium non sustinuit ædiculam suam amburi , providens aut vix aut nullatenus eam in statum pristinum reformatum iri.

19. Igitur AGIO Episcopo , sub quo civitas Aurelianensis semel distracta secundò incensa est , diem obeunte , VALTERIUS * successit vir strenuus , & ad quæque perferenda forti animo præparatus , qui & muros urbis extruxit , & cives tot cladibus miseros ad resistendum barbaris animavit. Cui TROHANNUS * succedens nihil efficax ostendit , verum crudeli exitu posteris sui memoriam dereliquit. Nam levitate animi multa utens , plurima temulentus dare vel promittere solitus erat , quæ vino digesto penitus ignoraret. Hanc auspicatus occasionem FREDRICUS quidam nobilis Clericus quosdam Episcopi necessarios sibi adscivit cooperatores : accedensque post cœnam ad Episcopum quibusdam laudibus & urbanitate eloquii ejus animum sibi conciliare cepit , perlatoque vino interbibendum de loco S. Maximini motus est sermo. Quidam enim VULMARUS Monachus , sed & ipse secundum sæculi dignitatem clarus eundem locum ambierat , & ad ipsum Fredricum se conferens effectum desiderii præstolabatur. Sed consilio ERMENTHEI fratris sui Fredricus id studium causâ videlicet Vulmari derelinquens ut sibi consuleret aggressus est , habensque familiares Episcopi factores cum hora qua jam dictum est , adit , & dationem prædicti loci quasi imaginariam sibi fieri extorsit. Ne fortè etiam Episcopus penitentia ductus id negare præsumeret , baculum ejus furto asportant , & donationis inditem in crastinum reservant. Altero autem die confurgenti Episcopo officiosissimus adest Fredricus pro collatis grates rependens , donique testem baculum representans. Confusus Episcopus , & quid fecerit ignarus , sed factiosorum unanimitate convictus , volens nolens tamen consentit. Et quia rei familiaris eum inopia perurgeret , dapili convivio donatus firma jam auctoritate Fredrico optata consensit. Quo ad Monasterium veniente VULMARUS cum reliquis Fratribus aditus Monasterii claudunt , & venientem intrare non sinunt. Itaque cum indignatione ad Episcopum reversus , eum ad Monasterium usque conducit , & in expulsionem ovium lupum favire cogit. Itaque cum Vulmaro quique postiores expelluntur ; quinque tantum personatus vilioris Fratribus derelictis. Siquæ Fredricus voto potitus nomen Abbatis obtinuit , officium omnino declinans. Eos etenim quos inibi reliquerat ultimæ habens dejectioni ut stipendarios sigillo alebat , ceteris bonis penitus abasis. Qui tantam erga se dentiam non terrentes Episcopum adeunt , & querelam suæ calamitatis coram eo deponunt : quos ille omnino spre- vit , & cum ingenti injuria à conspectu suo ejici jussit. Qui contempti Monasterium repetunt , & B. Maximino importunis quæstibus miseriæ suæ ingeminant casum , & sacris cineribus inhærentes dici noctem continuant.

20. Nocte itaque quadam quiescenti Episcopo duo terribiles assistunt viri , habitu præclari , canitie reverendi , unus Episcopali schemate , alter Abbas videbatur , qui qualratonem cum eo ponere videbantur : cur is neglecta animarum salute sanctis locis indignas præponeret personas , qui luxuriæ & voluptati operam darent , & oves Dominicas moribus luporum laniandas effugando contraderent. Cùm adhuc Episcopus reticens nihil respondere valeat , aggrediuntur eum flagris , & obscœrissimè derelicto abscedunt. Cujus clamoribus famuli excitati clamoris causas inquirunt , vixque ab eo aliquatenus cognoscere potuerunt : sed tantum inter singultus & anxii tremoris nutantia verba EVUXTUM & MAXIMUM inclamabat , & Monachos diutius ingeminabat. Illi intelligentes ascensis equis Monasterium eadem hora concito cursu expetunt : sed antequam Monachi peraccederent , Episcopus carne solutus est. Sed & ipse Fredricus non in longum latus est : nam & ipse validissimo arreptus incommodo , de eo in quo incumberebat , exilibratus morte cum multorum dolore spiritum exhalavit.

17. De Leraldo Abbate & ejus successoribus.

21. **H**is itaque taliter multatis , defuit qui eo tempore contra jus Monasterium locum supradictum ambiret : sed reversi quique à dispersione qua dispersi fuerant , locum

* Agium sedere cepisse anno DCC. XLIII. cenfer Carolus Sausséyus in lib. 6. Annal. Aurel. qui Anselmum 1. collocat inter Agium & V. Valerium.

Circa ann.
D. XX.
Decēb. XV.

Letaldus

S. Odonis
Abb. Clu-
niac. elo-
gium.

Episcopi
Aurelianen-
ses

Theodori-
cus Episc.
Abbas Mi-
ciacensis.

Contentio
de prælatura
Miciacensi,
ex qua Cœ-
nobii de-
jectio.

Benedictus
Abbas sa-
ecularis per-
ditissimus.

Status mi-
serimus
Miciaci.
* *le Loir*

Monachi
quidam in-
signes.

Benedictus
Britonum
Episcopus
Abbas
Miciac.

Gradilo
Monachus
ejus avun-
culus.

recipiunt, profanos & temerarios invasores procul expellunt, atque è suis unum eligunt nomine LETALDUM virum nobilem, & secundum id tempus in multis sollemem, Abbatēque constituunt. Eo autem tempore vix aliqui Monachorum inveniri poterant qui secundum Regularem viverent sanctionem. Floruit autem eo tempore ODO omnino Venerabilis Abbas per quem Ordo Monasticus rediviva vice resurgere coepit. Fuit enim vir moribus egregius, & omni sapientia adornatus, qui & plurimos edidit libros, in quibus studiosis & boni cupidis viventem sui dereliquit imaginem; quia vir Sanctus nequaquam aliter potuit docere quam vixit.

22. Sanè post TROHANNUM BERNO successit, qui moriens ANSELMO * Pontificatum reliquit, quo decedente THEODERICUS vir industrius successit, qui & corpore venustissimus juvenuta alacer, vivax ingenio, & moribus fuit suavis. Contigit autem obeunte LETALDO Abbate locum Patris Maximini in Episcopi THEODERICI dominium devenire. Quem locum speciali dilexit amore, & nisi heu prohi dolor! immatura morte præventus foret, omnimodis eum in statum pristinae dignitatis revocavisset. Vix etenim quatuor annis Pontificatu potitus, sedem Episcopatus ERMENTHÆO dereliquit. Procuracionem verò Miciacensis loci quidam ROTHARDUS administrabat, inter quem & BENEDICTUM Episcopi Ermenthæi Præpositum de loco eodem altercatio grandis exorta, isto invadere cupiente, altero resistente, eundem locum ad ultimam usque dejectionem prostravit. Cum etenim homines loci seculariter viverent, insimulandi locum Benedicto dederunt. Verùm Ermenthæus Episcopus immodicus animi & nimium eo tempore sæculi fautor, insimulationes contra Fratres habitas libenter audiens, eorum contentiones dissimulavit, & certaminis eorum callidus contemplator accessit securus, quia hujus controversiæ sibi cresceret lucrum. Qua de re actum est ut Rothardus non sustinens Benedicti calumnias cederet, & quibuscumque pretiosis rebus coactis ad Abbatem quemdam pagi Bituricensis nomine RAIMUNDUM se conferret, damnum maximum loco isti rebus ablatis conferens, tum maximè quod Præcepta Regum antiquorum quæ de rebus ejusdem loci munifica & pretiosissima habebantur, secum asportavit.

23. Porro Benedictus eo recedente quasi in desolatum locum sese insudat, & habenas suæ cupiditatis longè lateque porrexit, & cum omni familia eidem se loco ingerens suapte vivere coepit. Nam in domibus Fratrum stabula constituit equorum, hinc sedes accipitum, hinc pastiones canum, hinc cum scuto & virgula ludebant juvenes, hinc argute pectine personabant textrices, hinc conventus sæcularium, hinc domina populo disprocedens stipata cuneis pedissequarum. Quis Monachorum inter hæc viveret? quis hoc ignominiosum dedecus sustinere valeret? Benedictus interea super LIGERITI * fluminis oram domum constituit, quam casam Mirandem vocavit, ut nec ipsi reditus piscium liberè Fratribus deservirent. Et quia Episcopus cuncta ejus consilio peragebat, dat ei invisus Deo consilium, quo prædia resque Beato Patri Maximino à Regibus vel etiam quibuscumque Fidelibus pro remedio animarum suarum collata militibus suis partiretur pro libito. Quod & factum est, primusque ipse quæque potiora præsumens, Litiniacum quem Rex CHLODOVEUS Patri Maximino indulerat, cum cunctis ad eum respicientibus sibi vindicat: dehinc per reliquos satellitum prædiorum facta divisione de ipsis reliquit, nihil reliqui Monachis relictum est. Unicuique autem Fratrum qui inibi remanserant, per ministrum BENEDICTI panis dabatur exiguus & pugillus leguminis, rarè vinum, & quando id dabatur non luxuriosa dabatur mensura. Nihil enim officiorum Monachis promittebatur: sed quæque agenda forent, ministeriales Benedicti omnia procurabant.

24. Eo autem tempore florebat inibi vir venerabilis GAUDEBERTUS nomine Sacerdotali quidem præfulgens schemate, clarus genere, sed clarior spiritualibus erat rebus: habebatque Fratrem junioris adhuc ætatis BERNERIIUM nomine, qui & ipse postmodum vir egregius factus est, qui communi utilitati nihil præponendum aliquando putavisset. Hi ergo cum quibusdam aliis hanc miseram servitutem gementes inibi residebant. Porro ea tempestate quidam Venerabilis Episcopus nomine BENEDICTUS à Britannis adveniens, locum hunc de quo nobis sermo est, datis triginta denariorum libris ab Episcopo emit. Fuit autem idem sanctus Episcopus omni gratia adornatus genere nobilissimus, staturâ procerus, corpore siccus, omnibus spiritus bonis intentus, tum maximè orationi assiduus, synaxim Davidicam quot diebus persolvens, tum deinde stando Evangelium secundum Ioannem ordine memoriter recitans. Hic habuit avunculum nomine GRADILONEM, de quo dignam Historiam ad nos usque perlatam non abs re credimus parumper suspensio sermonis propositi ordine huic operi inferendam.

25. Cum enim hic potentissimus Britonum foret, relictis sæculi pompis ad Monasterium cui HERI ^b insula nomen est, gratia conversationis venit. Cumque devotè susceptus esset, & ipse devotissimè conversaretur, ob corporis imbecillitatem semotè jussus est habitare. Porro amici ejus qui olim in sæculo eum dilexerant, multa munera ei mittebant, quæ

* Anselmus ad annum DCCC. XXX. pervenisse apud Sausseyum legitur.

^b Herio Insula, vulgo *l'Isle de Nermontier*, seu S. Philiberti in finibus Pictorum.

ipse Fratribus in Monasterio positus pulchrè dispensanda curabar. Fratres autem putantes Circa ann.
eum multas habere pecunias, ut citiùs cuncta sibi relicturo grandi parebant obsequio, D. xx.
nihil necessitatis non supplebatur, sed cuncta ad votum præsto erant. At verò eo diutiùs Decéb. xv.
præter spem vivente, & missione pecuniarum deficiente, unà quoque deficere cœpit Fra-
trum sedulitas, & frigescebat illa pecuniosa caritas. Quod ille ubi animadvertit, hu-
jusmodi commento adversus crudeles usus est. Evocato sibi familiariùs inharēte Fratre, Lepidè lu-
iussit arenam secretè sibi deferri & glareas: quibus allatis duo scrinia quæ lectulo ejus dit avari-
præstabant complevit, & quasi qui pretiosa condiderit, firmis clavibus diligenter muni-
vit. Post hæc evocato Abbate cur tot diebus sui visitationem neglexerit, modestè perquiri-
tum. Cum Abbate Fratres intraverant, qui eadem scrinia ut sederent audituri quæ dicerentur
aptare molientes, vix aliquatenus movere potuerunt. Unde solliciti apud se redeun-
tes culpæ seipsos coperunt, cur tantum virum neglexerint qui tot bona apud se
condita illis reservaret. Renovata itaque sollicitudine omni eum studio & cura alen-
dum procurant, qui infra breve tempus collectus ad Dominum felici fine quievit.

26. Post cujus obitum quique ejus creduli pelluntur, cellula clauditur, absque clave
scrinia referantur, reconditi thesauri reperiuntur, immensa scilicet moles arenæ bene
illorum congruens avaritiæ, qui rati ab ejus ministro sublatos thesauros, apprehensum
eum diversis excruciant modis. Cui dejeranti cum nulla adhiberetur fides, Ducite me,
ait, ad Domini mei sepulcrum, & ipsius requiratur testimonium. Qui cum assentirent, Stupenda
venerunt utrique ad monumentum, elevatæque minister ejus voce cum sterus; Eia, in-
quit, Domne, quos thesauros reliqueris edicito, & si iustæ sunt pœnæ quas patior in-
timato. Cui de tumulo mortuus respondit: Innocentem te quidem & sine causâ affligunt,
sed tales elemosynarii talibus thesauris omnino digni sunt. Quod illi audientes valde
consternati sunt, nec ab eo ulteriùs quidquam petere præsumperunt. Sed BENEDICTUS
Episcopus paucò admodum tempore in loco Miciacensî conversatus, rursus patriam visi-
tans in Britanniiis reversus est.

27. Consequenti tempore JACOB quidam Abbas transmaritanus in patria, cum in
pago Biturico * conversaretur, fama permotus ad eundem locum Miciacensem scilicet * le Berry
venit, & videns eum amœnum ut est, facta cum Episcopo ERMENTHÆO sexaginta li-
brarum conventionione, hisque porrectis locum eundem parietes vacuos scilicet sortitus
est. Mortuo autem CUNANO S. Pauli * Episcopo, ALANUS Comes iciens JACOB
multas habere pecunias, eum in decedentis loco constituit, qui consecrationem indeptus
sedem cui consecratus fuerat numquam *, sed in loco Miciacensî usque ad vitæ terminum
perseveravit. Verùm eo inibi degente orta est controversia inter suos, quos illo in loco
conduxerat, & inter eos qui ante eum inibi habitavisse videbantur. Non enim sibi con-
veniebant, & quasi testa & æs misceri omnino nequibant. Unde accidit ut TARTULPHUS
Episcopi Jacob Monachus quibusdam occasionibus interceptus auctoribus LAMBERTO
& ADELARDO gravissimis verberibus foret affectus: ipse quoque Episcopus injuria-
tus & plus pavoris quàm periculi passus clavem coactus de sinu proferret, sub qua ejus
quæque pretiosissima servabantur. Cumque ISAAC & EGROALIS id ERMENTHÆO Epis-
copo nuntiassent, vehementer ille commotus, misit VALINUM Decanum virum
egregium cum multis aliis nobilibus qui auctores malitiæ perquirerent, inventisquæ pro-
cul expellerent. Episcopo autem cum omni honore sua restituerent. Sed non multo post
tempore Jacob Episcopus cognoscens tempus suæ depositionis imminere, & nimis inlate
memor malitiæ, thesauros suos & ornamenta insignia per suos partitur, cetera in Bri-
tanniis remittens. Post cujus obitum aterum BENEDICTUS adest perscrutator acerri-
mus sed tardiùs quàm debuit. Episcopus enim id futurum prospiciens dum adhuc
viveret, ut dictum est, suos exinde cum rebus emisit solo Isaac post ejus obitum re-
manente.

28. Itaque post obitum Jacob Episcopi, oblatis denuò viginti libris ALBERTUS &
AZENERIUS ANNONEM venerabilem Gemmetici * Cœnobii Abbatem suum vide-
licet Fratrem evocant, & jubente Episcopo Ermenthæo idem vir venerandus locum supra-
dictum ad regendum sortitus est. Cujus temporibus quasi quidam redivivus æger à longa
ægritudine convalescens, idem locus à dejectionis suæ vilitate resurgere aggressus est. Per
hunc enim venerabilem Patrem Regularis ordo nostris diebus huic loco primò invec-
tus sub eo ferventiùs vigit, & si in rebus adestet paupertas, virtus tamen caritatis & hos-
pitalitatis eam contegens celabat, & liberalis obumbrabat honestas. Toties enim vidi-
mus hospitibus largiter vina propinari, nobis omnibus aquâ contentis, & tamen ea fieri
cautela ut præsentis ipsi hospites hoc omnino nescirent, sed omnes ut se vino delibatos
assimarent. Diversis autem modis aderat Dei gratia, quæ necessitati concurreret, & ino-
piam tam verecundæ caritatis sui suffragii sublevaret, sed & per miraculorum
frequentissimam copiam respectus sui demonstraret præsentiam. De quibus pauca nunc
perstringere cupientes nulla nos narraturos fatemur, quæ aut ipsi non viderimus, aut ab
his qui viderint vel sincerè didicerint acceperimus. Hinc igitur soluto rudente carbasa
fides.

Lepidè lu-
dit avari-
tiam Mo-
nachorum.

Stupenda
historia.

* le Berry
Jacob Ab-
batiam
emit.
* Leonen-
sis.
Fit Episc-
pus Leo-
nensis mo-
nacho Cuna-
no.
* supple-
adiit,
Status Mo-
nasterii sub
illo.

Anno Ab-
bas Micia-
censis.

* Iumages
in Norman-
nia.

Miciacum
eo ducere
florescit.

Caritas Mo-
nachorum.

Scriptoris
fides.

Circa ann.
D. x x.
Decēb. xv.

nostræ narrationis sancto committimus Spiritui, ut de Maximino suo locuturis sui gratiam infundat roris, atque ad stationem optati perducatur litoris.

v. *De duobus fratribus mirabiliter à morte salvatis.*

29. **C**Um acrior solito ingrueret hiems, intantum ut Liger fluvius glacie obduratus rigenti dorso transitum non solum hominum, sed diversorum quoque pateretur vehiculorum; duo viri germani fratres à villula sancti Marcelli quæ ultra Ligerim est, egressi sunt, urbem petere volentes ferens caules alter, alter onustus stramine aptandis carnibus quaesito. Jis itaque super duratam fluminis faciem transeuntibus, cum jam pæne in medio fluminis constitissent, repente glacie dissoluta quædam quasi tabula cum illis evulsa est, quæ subsidens & vi fluminis impulsæ resurgens, leviterque uno sui capite adacto super reliqua glaciei soliditate confurgens, in modum sagittæ velocissimæ decurrit, nec prius restitit donec totam evaderet glaciem & obviis gurgitibus exciperetur. In medio fluvio quo tota vis fluminis incumberebat, rivus non multum grandis videbatur, quo tabula illa perveniens tremantes & pæne exanimis sic ferre cœpit, utraq; ripâ plenâ vociferantium, sed consilium nusquam aderat. Nam ire non poterat, & dum quisque metu, intrare nemo præsumebat. Itaque ipsi qui ferebantur jam de vita desperantes, super inimicum vehiculum confederunt, Dei solius præstolantes auxilium. Cum contra Monasterium advolâssent, unus Ecclesiam respiciens, Patris Maximini suffragium supplici voce impetrat. Ilico & sine mora, divisa per medium tabula eum qui clamaverat sanum atque incolumem ad litus defert, qui ad Monasterium accurrens ante altare prosternitur, & immenso fletu de se gratias rependens pro Fratre sollicitè precabatur: De hac, inquit, Sancte, tua Basilica non exeam, donec Fratrem meum mihi incolumem repræsentes. Qui etiam ipse dum contra Ecclesiam beati Andreæ Apostoli, quæ est in villa Ostelensi, pervenisset, sancti Apostoli implorans auxilium, statim ad litus & ipse devectus est, fratrēque reperens eum se se lugentem reperit, qui videns Fratrem, flere amplius cœpit prægaudio, & in amplexum ruens liberationis modum perquirere cœpit. Denique postmodum plurimis advixerunt temporibus, & quotannis liberatoribus suis debitæ servitutis obsequium devotissimè profecuti sunt.

v i. *De pradone perverso à demone & post liberato.*

Nora.

Vis aquæ
Benedictæ.

30. **F**utconis quondam satellites hujus Patris Villam quæ BEZILLIS dicitur intraverant & in colonum inquietudinem multâ infanti grassabantur. Missum repente est & Fratribus nuntiatum: qui cum Sanctorum pignoribus quosdam è suis transmiserunt rogatos, ut ab hac molestia se temperare deberent. Cui minister præfuit Venerabilis SIMEON nomine à laico quidem tonsuratus, sed modestiæ & gravitatis moribus non improbabilibus adornatus. Is ergo cum venerandis Sanctorum memoriis appensis collo, dum curticulam, qua coacti pradones se se defendere parabant, intrare veller, unus eorum lapide arrepto irreverenter reverendum niscus est percutere virum. Sed cum lapidem dimittit, ipse quoque retroactis vi Divina brachiis & cruribus cum ingenti rugitu ad terram corruit & voces diversissimas edere cœpit. Quod ceteri prævidentes ingenti terrore perculsi sunt, omnes pariter terræ prosternuntur veniam pro commisso flagitantes, simul etiam omnia direpta restituunt, & se maturius exituros profitentur, supplicāque pro compare ut liberari mereretur ab hac daemonica infestatione. Porro Fratres bona pro malis rependentes mox eum exorcizatâ contigerunt aquâ, caputque totum perfundentes, corpus ilico pedes & manus suo reparantur officio. Et ipse surgens incolumis grandi voce Deum benedicere & famulum ejus Maximinum magnificare cœpit, oculisque inde digressi nil temeritatis in eadem villula ulterius addere præsumpserunt.

v i i. *De auriga inter fluctus servato prosperè.*

31. **L**iger fluvius huic Monasterio contiguus emolumentum persæpe est, etiam nonnumquam detrimenti. Nam sæpe dum metas alvei sui hanc pæne contegit insulam, Ligeritōque conjunctus unum efficitur pelagus, negatōque comiteatu insulariis non contemnendis, modicas importat necessitates. Hoc itaque ingruente incommodo in domo Fratrum contigit inopiam fieri. Id officii ad quemdam famulum Alvaldum nomine pertinere videbatur, quem Cellarius conveniens durè increpat, cur relicto suo officio huic necessitati non occurrat. At ille importunitate devictus duobus secum sumptis asinis naviculam conscendit solus pæne cunctam insulæ superficiem contegentibus aquis, vento autem flante econtrario. Cum ille in ventum conari non posset, in medium pelagi cum asinis suis devolutus est, quo & profunditas rapidi fluminis & venti adversitas nihil ei commendandæ salutis ultra relinqueret, fluctusque cumulos minaces erigens navim operiret, ut non tam navis inter undas, quàm undæ inter navem viderentur. Cum ergo neque conto, neque remo aliquid conari valeret, puppim infedit, & vocibus altis auxilium magni

MIRAC. S. MAXIMINI ABB. MICIACENS. 607

Patris Maximini implorare cœpit. Ilico vento quiescente, navi tamen fluctibus oppleta Circa ann. invisibili manu perductus, portum Marogili * appulit, secum ipse vehementer admirans u x x qualiter evadere poruerit. Dehinc ad Monasterium cum aliis suis regressus, ereptione sui Decem. xv. gaudium magnum cunctis fecit Fratribus. * Alaricus

VIII. De merso dis jacente in flumine, nec morino.

32. **V**IVIANUS beati Martini Canonicus huic loco quondam familiarissimus fuit: qui secum quodam tempore eò divertens, conduxit quemdam suæ fraternitatis Canonicum nomine CONSTANTINUM, qui alacriter à Fratribus suscepti, biduo cum omni officiositate detenti sunt. Eo autem die quo reversuri videbantur, quidam Collegii eorum juvenculus meridie * quiescentibus Fratribus cum arcu & spiculis Claustrum ingressus est, & cum quibusdam sodalium multo strepitu multaque levitate agi cœpit, nunc spicula dirigendo, nunc cursu & clamore Fratres inquietando. Cùmque ut à tanta stultitia quiescere deberet admoneretur; non acquievit: pro reverentia autem eorum qui eum adduxerunt, æquanimiter hoc interim Fratres pertulerunt. Sed cùm eo die à Monasterio exissent, temerarius ille navem conscendit contra Ecclesiam B. Hilarii, quo profundi currentes Ligeriti fluminis aliquando vadum negant. Cùmque in medio fluvio pervenisset, contum quem tenebat in aquam mittens incautè, cadendo secutus est: ibique ab hora nona usque ad ipsam præne noctem jacens multis eum investigantibus inveniri nequivit, donec de eò desperantibus, umbris jam incumbentibus, quidam piscator Barbas nomine tunc eum attraxit, navique impositum ad litus devexit. Nihil in eo spiritus sentiri poterat, mortuus ab omnibus dicebatur. Dolor ingens, maximèque Clericorum qui eum adduxerant, fletus intolerabilis cœgerat ibi plurimos diversæ ætatis simul & conditionis. Ad Ecclesiam itaque contigit deportatus, perque pedes appensus est, multoque vel vino vel aqua digesta media nocte ubi vivus apparuit depositus est, & in se se paulatim reverens quid secum ægeretur vehementer admirari cœpit. Cùmque requireretur ubi fuerit, vel qualiter per tot horarum momenta inter undas vivere potuerit; Pro temeritate, inquit quam sancto loco intuli, morti quidem destinatus eram, sed per interventum magni Patris Maximini ab ipsis Averni faucibus revocatus & vitæ restitutus sum, clementique modo cui injuriam intuli, ipse auctor vitæ & salutis fuit. Facto mane nudipes & cum multa humilitate Monasterium expetiit, seque magno Patri nostro contradens, indulgentiam suæ temeritatis deposcere & maximas pro vita gratiarum actiones dependere cœpit, qui tantæ rei testis in hac vita plurimos postmodum exegit annos.

IX. De Clerico lapsò ab Ecclesiâ recto; permanente illaso.

33. **V**ENERABILIS ANNO Abbas cui in memoriis piorum maxima portio est, signum usibus Ecclesiæ præparari jussierat, quod secundum quorundam morem baptisatum & super tectum Ecclesiæ elevatum est. Cùmque hi qui extulerant, per tectum Ecclesiæ deambularent, quidam Clericus incautiùs gradiens (cui nomen FLODONICUS adhuc est) non attendit laquear clavium affixum leviterque suspensum: sed firmam nanciscens * materiam * id est; mox ut pedem quasi liberum posuit, ilico cum grandi ruina devolutus est: & primò quidam capiti Crucifixi cui inferius stabat Maximinus, illiditur, cujus ilico coronam brachiumque confregit, post super cancelli parietes, inde super gradus ligneos, ad ultimum super pavementum prostratus est. Sed hic tali devolutus ruina per interventum Patris Maximini sibi donatus hodie vivit, cum fere triginta & amplius anni sunt, quò hoc peractum est.

X. De eò cujus manus hæserunt fossorio.

34. **E**JUSDÈM pii Abbatis ANNONIS temporibus cùm adhuc infantulus essem (neque enim audita, sed quæ vidi narraturus sum) contigit quod dico miraculum. BENEDICTUS quidam dicebatur non contemnendæ opis colonus, qui in villa nobis contigua, cui Godgiacus nomen est, habitabat. Hic ad fodiendam sibi partem agri quemdam adventicium mercede conduxit. Imminebat autem hujus Patris dies festivus qui XVIII. Kalend. Januarii ejus transitu insignis habetur. Porro ille qui colendum susceperat agrum tanti festi ignarus, utpote novitius, desiderio accelerandi operis accensus die festivo illucescente fossorium, quod Bessam * dicunt sumit, & operaturus campum perit. Operante eo vox subito ad eum facta est, quæ diceret: T E D U I N E (sic enim is vocabatur) quare hoc agis? Cùmque ille huc & illuc versis oculis neminem vidisset, operi cœptò insistit; sed nihilominus eadem vox eisdem verbis, cur hoc præsumeret, perquisivit. At ille respiciens & nullum omnino videns, fossari aggerem quo campus ambiebatur conscendit, & diligenter contemplatus cùm neminem videret, ad opus suum reversus est. Sed tertio verbis eisdem eadem vox eum compescuit, & mox rigentibus digitis tam validè manus ejus fossorio hæserunt, ut nulla ratione eas dimovere valeret, cursumque ad domum sui Domini

Circa ann. reversus, cum ingenti ejulatu quid pateretur, ostendit. Ille putans frigore manus ejus
D. 11. rignisse (nam vehemens tunc hiems ingruerat) aquâ calefieri imperat, rignentisque ea
Decemb. xv. contrectari manus. Ille amplius ejulando se torqueri inclamat. Porro Dominus ejus me-
mor festi factus intellexit causam deridentis eum anxietatis, & mox eum ad Monasterium
direxit indicem sui reatus præ manibus gestantem.

35. Missa canebatur Dominica, còque ventum erat, quo Agnus Dei qui pro nobis
est immolatus & invocatur & sumitur, cum ille multo clamore Ecclesiam ingressus ante
altare projectus est. Primòque putatum est eum à dæmone agitari: deinde verò quadam
simulatione hoc eum finxisse suspicabantur. Unde & accedentes tentabant manus ejus evel-
lere, sed nulla id ratione efficere potuerunt. Decretum igitur à senioribus processit pro eo
Letanias fieri, ut qui eum potentiâ vinxerat, clementiâ solvere dignaretur. Ubi verò ad
convivium ventum est, constituti sunt qui ei cibos in Ecclesia deferrent, & ori ejus im-
ponerent. Post mensæ autem refectionem accessit ad eum quidam frater VVIDO nomine
olim sæculo expectabilis, & perquirat ab eo cujus esset conditionis. Quo respondente se
liberum esse: Surge ergo, ait, & accedens ad altare sponte teipsum Patri nostro contra-
de, & ilicò liberaberis. Quo consentiente dat ei manum ut surgeret. Conductus itaque
ad altare, quia manibus nequibat, vocè supplici seipsum contradens ait: S. Maxime
mei miserere, & me his vinculis absolutum ubicumque fuero servum tuum esse cognos-
ce. Quod dicens velut fortissimè iectus fuisset, retroisum cecidit, & fossorium longè in
alteram partem desiliens ingenti sonitu multos admirari fecit, Fratres quoque concurrentes
cum ingenti jubilo correptis signis Dominum magnificare cœperunt super omnibus vir-
tutibus suis, quibus Sanctos suos glorificare non desistit, quos apud se verè vivere demon-
strat, dum apud eorum exanimatos cineres superbiam viventium tam pulchrè & ele-
ganter triumphat. Fossorium verò illud ad laquear Ecclesiæ diu pendit, & homo ille
quotannis capitis sui censum die annuo super altare sui liberatoris perfoluit.

xi. De fratribus territis & mirabiliter salvatis.

36. Sed quia pius Pater aliquando filium donis mulcet, nonnumquam per severitatis
animadversionem coercet, & interdum prospera dum securiorem reddunt animum,
deterius sternunt, adversa verò circumspectius agere quemque commonent; remissiores
nos forsàn Divinus attendens oculus tanto factos miraculo, consequenti tempore pla-
cuit quodam terrere infortunio, quo mirabiliter quidem territi, sed per interventum
eiusdem piissimi Patris nostri mirabilius sumus salvati.

37. Consequenti enim æstate intempestâ noctis horâ subitus turbo cælum contristat,
caliginis profunditas omnem adimit visum, corusci frequentes timorem incutiunt, ventri
sibi dura certamina mandant. Exsilimus stratis, cogimur in Ecclesiam, multo pavore at-
toniti psalmos nescimus * Letanias. Sacer cereus exstinguitur, & quassus sui medio quasi
nolens succurrere ad terram delabitur. Qua visione crevit pavor, formido augetur, cor-
repta signa interrumpente terrore laxantur, nec aliquid inter trepidos invenitur solatii.
Quidam VV ALDEFRIDUS Aedituus, non quidem Monachus, sed à laico tonsuratus,
ceteris constantior, dum extra Ecclesiam stat, veniens eminus ab Aquilone jaculum
igneum ut vidit, id attonitis & multo terrore compressis nuntiavit. Necdum verba com-
pleverat cum ecce per mediam turrisculi columnam fulmen demissum Ecclesiamque in-
gressum super nos rotari cœpit, lapidèsque & cæmenta parietum bullientibus spargere
flammis. Stabat EUVRARDUS Priorum unus quem levis scintillula mox ut attigit, quasi
mortuum terræ prostravit. Ab Oratorio sanctæ Mariæ MAYNARDUS qui Fossatensi Mo-
nasterio postea præfuit, redibat, quem eadem scintillula percutiens calceamentis longè
discussis velut ex sanguinem pavimento deiecit. Tota facies Ecclesiæ velut clibanus ardens,
nihil præter ignem oculi aspiciebant: de jacentibus nemo sollicitus, suam quisque oppe-
riebatur mortem. Diu igitur, multumque super nos ille globus oberrans, tandem sub-
ter Analogium lapsus est. Putavimus cælum in præceps ruissè, & dehiscens chaos
terram petiissè: nihilque sapientioribus aliud inerat, nisi dies Domini sicut fur in nocte
ita venier. Intolerabilis subsecutus sætor animos trementium crudeliter fauciabat. Eje-
cimus jacentes quos mortuos putabamus multò atrociùs sætentes porcis noviter ustulatis,
sensuque reparato eos jam lugere cœpimus, sed in illis non erat vox neque sensus, datiss-
que custodibus hymnos orsi sumus Matutinos. Mane autem facto cum jam illi vegetiori
sensu vigerent, denudatos rimabamur, & in EUVRARDO quidem est linea extrâ qui-
dem nigra, sed interiùs ignea à vertice capitis usque ad plantam pedis rectissimè porrecta.
MAYNARDUS porro cruce insignitus est in dextra scapula, quæ ad mensuram palmi
virilis manus undique diffusa, sed nihilominus & ipsa exteriùs quidem picea, interiùs
ardens erat. Maynardus in brevi quidem convaleuit, Euvrardus diu sculè decubans meliùs
se postmodum diu advixit.

Adversa uti-
lia.

* f. cecini-
mus &

Fulminis
miri effe-
ctus.

Maynardus
Abbas Fos-
satensis
S. Maur
des Fosse-
z. Paris.

xix. *De obitu Abbatis Aunonis.*

Circa ann.
D. xx.
Decēb. 27,

38. **I**gitur pia recordationis Anno Abbas cum ferè triginta annos idem Monasterium
piè gubernavisset, Epiphaniarum primæ die cum dolore pæne intolerabili omnium
superstitum carnis onere spoliatus est: qui nos tua pia caritate destitutos altero nihilomi-
nus damno maestissimos dereliquit. Nam nono ante eum die BERNIERUS Decaniæ admi-
nistrans officium, vir inter præcipuos egregius, vitam laudabilem laudabili fine comple-
verat. His ergo velut duobus luminibus viduati in magnâ cura & sollicitudine reliqui Fra-
tres sunt derelicti. Porro ERMENHÆUS Episcopus hoc comperto maestissimus reddi-
tur: assumptoque Clero & quibuscumque Nobilibus, necnon Reverendò RICARDO S. Ricardus
Benedicti Abbate, ad Monasterium venit Fratres consolaturus, & sancti viri funeris offi- S. Benedicti
cia curaturus. Sepelivimus ergo eum in atrio exteriori quod respicit ad Aquilonem juxta Floriac.
latus SUTHARDI viri clarissimi, qui locum hunc purè dilexit & habitatores ejus miro Abbas.
coluit affectu.

Ricardus
S. Benedicti
Floriac.
Abbas.

39. Post annos vero duodecim depositionis venerandi ANNONIS illud atrium ubi conditus est, veteribus deturbatis fundamentis amplificari & decentius offerri cœptum est. Cum autem pro jaciendis fundamentis tumulus beati Abbatis, qui ligneus est, à parte capitis egesta humo nudatus apparuisset, accessimus, & aperientes contemplati fumus illum Reverendum corpore & vestibus ita integrum acsi eo die ibi positus fuisset.

Annonis
Abbatis cofa
pus 12.
anno post
obitum re-
peritur in-
corruptum.

40. Sed ut ad ea redeamus quæ facta sunt, sepulto Venerabili Abbate, cum locus sine Pastore esse non posset, ISAAC cujus superius mentionem fecimus, Decanus est iterum institutus. Per idem tempus Ermenthaeus Episcopus gravi arreptus incommodo desperari cepit: cumque minimè convalesceret, prima jejuniorum hebdomada ad Monasterium deportatus, & Monachico schemate vestitus est, moxque convalescens in Monasterio debebat; eratque conversatio ejus omnino grata, nulli unquam onerosa. Fratres verò dum eum habere Pastorem præoptarent, primò quidem annuit, sed post voluntate mutata quemdam HERMENALDUM S. Benedicti Monachum ut Fratribus præficeret satagere cepit. Jam autem subrogatus erat in Episcopatu ERNUFUS a nepos ejus vir gloriosus & inter strenuissimos primus: qui cum jucundissimus & amabilis esset, ad eum Fratres se contulerunt rogantes, ne HERMENALDUS eis præponeretur. Qui cum impetravissent, & ex hac re Episcopus Ermenthaeus victus esset, ex hoc tamen vinci nequivit ut aliquis nostrum Abbas crearetur. Erat eo tempore in loco S. Benedicti Decanus nomine AMALRICUS vir simplex & boni testimonii & secundum sæculi dignitatem clarus, quem evocatum cum locus anno & diebus octo Pastore vacasset, Abbatem constituerunt. Porro ERMENTHAUS cum biennio & mense uno hoc in loco vixisset; die Kalend. Aprilium ad vitam, ut credimus, sempiternam *.

Ermen-
thaus Mo-
nasticum
habitum in-
duit.

Annoni Ab-
bati substi-
tuitur Amal-
ricus Her-
menaldo re-
jecto.

Ermentheï
obitus.

* *supple min*
gravit.

41. Gloriosus sanè ejus successor ut se solum vidit, ilico amorem quem erga locum habebat, manifestavit. Inter cetera enim bonorum suorum emolumenta, omnium Ecclesiarum nostrarum reditus qui ad eum pertinere videbantur relaxavit, & ne deinceps ab ullo Episcopo acciperentur scripto & auctoritate Synodali sancivit. Pòst verò Romam pergens decrevit Apostolica auctoritate editum atque formatum nostra littera in charta, & Romana in papyro transcribi fecit, revertensque in scrinio nostro collocavit. In quo decreto addidit, ut numquam de aliquo Monasterio in eodem loco sine Fratrum consensu crearetur: quod qui facere præsumpsisset anathemate plecteretur. Quæ de re animos Fratrum eo sibi conciliavit; ut inter cetera munia precum omni Hebdomada sacrificium laudis bis offerendum pro eo atque prædecessoribus, successoribusque suis decerneret. Sed de his hastenus. Verùm quia de magni Patris Maximii virtutibus pauca perstrinximus; ad ea quæ his diebus sub hoc scilicet Abbate contigerunt accedamus:

Arnulfus
Episcopus
vet Monasterio Mi-
ciacensi.

NOTA
Anniversa-
rium pro
defunctis.

XIII. *De his qui sub terra obruti sunt nec mortui.*

41. **D**omus hospitiū corruerat, & eam extruere cōperamus: trans Ligerim autem argilla quædam invenitur, de qua cæmenti vice levi sumptu parietes eriguntur. Ad hanc ergo fodiendam deputati sunt operarii: cūque in proclivi montis partē fodērent, & introgressi terrā egerent, mons imminens super eos cecidit, & duos omnino contegens, tertium tantū capite quoque foris apparente ingenti mole compressit. Ex sanguis factus Monachus qui eos conduxerat, nomen Paris Maximini crebro ingemians advolat: Sed quis eos vivere putaret? Attamen alii omni nisu insurgentes certatim terram

A Ex hoc loco corrigendus est Episcoporum Autelianensium catalogus, qui Manassen Ermenthæi subrogatum habet. Qua ex observatione facile solvitur Saussæi scrupulus, cui mirum videtur, Ar-

nulum Episcopatus sui sedem iniisse anno DCCC. LXIII. & tamen Manassen, quem Arnulfi decessorem putat, Synodo Senonensi anno DCCC. LXXII. subscripsisse.

Append. Seculi I. Bened.

H H h h

610 MIRAC. S. MAXIMINI ABB. MICIACENS.

Circa ann. 810.
Decēb. xv. eruunt, sed tanta mole involutos mortuos dicunt. Verū multo labore impenso quos extinctos putabant, vivos educunt. Cūque hi qui educti fuerant, in gestatoris apparerentur, multo pavore attoniti dum nubes volantes viderunt, montem iterum ruere putantes dicebant: Væ, vae! iterum moriemur, ecce montem cadentem videmus. Ji igitur per interventum Patris Maximini ne opus eorum morte fœdaretur, & ab interitu salvati sunt, & incolumes adhuc in hac vita subsistunt.

xiv. De caco in aquam merso,

43. **P**ro lapidibus ad domum supradictam convehendis ALMARICUS Abbas cum quibusdam Fratrum amne commisso super litus stabat, & operarios sui præsentia actius animabat. Cū ecce quidam pauper lumine oculorum cæcens, ductore prævio usus, stipis petendæ gratiâ molendinum petebat. Erat autem à litore in molendinum tabula longa & angusta, per quam commeantes ibant & revertebantur, in cujus medio orbus ille deveniens, pede lapsus, utpote non videns, in aquam cecidit, & usque ad profundum delapsus, iterumque resurgens, rapidis fluentis ferri velocissimè cœpit. Quod ejus ductor videns, quantocius clamare cœpit. Cūque sapius resurgeret, multi concurrebant, sed adversum fluminis impetum conatus inefficaces erant. Porro Abbas & Fratres qui cum eo erant, & hoc intuebantur, ut ei viderunt humanum deesse auxilium, ilico S. Patris Maximini voce supplicii illi implorant auxilium: & mox is qui trahebatur, unda famulante ad litus devectus, & à quodam qui cum navicula festinabat, incolumis ejectus est.

xv. De paupere sub rupe habitante,

44. **E**rat autem ibi rupes valde eminens, quæ facie conversa ad Austrum amplissimo interiori gaudio patebat, dorsumque præbens Aquiloni, neque faciliè admittens Subsolanum infra se maximam apricitatem volentibus experiri exhibebat. Quod quidam pauper cum uxore & sex parvulis adveniens cū non inveniret hospitium, sub eadem rupe se cum suis recepit, & totam hiemem tempusque Quadragesimæ ibi peregit. Die autem sancto Paschæ cum omnibus suis ad Basilicam venit, quæ ibi sacrata est in honore S. Maximini, unde & draconem extinguendo expulit, & in qua (sicut supra dictum est) quievit. Cūque pauper ille cum familia quam conduxerat, vivificorum Mysteriorum perceptionem sustineret, rupis illa quæ tot diebus eum foverat, cecidit, & cum ingenti ruina devoluta est. At verò pauper rediens ubi collapsa quondam amica culmina vidit, omnipotenti gratias Domino referens ejus famulum Maximinum ingenti voce magnificare cœpit, cujus pia intercessio se suosque ab imminente liberârat exitio.

xvi. De illata consuetudine à Salomone Præposito & per Domini gratiam evacuata.

45. **S**cribentibus nobis secundum possibilitatem ingenioli nostri de virtutibus præcellentissimi Patris nostri Maximini quosdam contigit venerandos affuisse, quibus per tentibus cū ea quæ dicta erant revolueremus, multa omisisse, nos quibus ipsi interfuerant confessi sunt, revocabantque nostræ memoriæ inter multa hoc quod dicturi sumus miraculum.

* Nempe Magni vel Capeti
46. Temporibus piæ memoriæ ANNONIS Abbat̃is erat quidam HUGONIS * Ducis præfectus SALOMON nomine, vir insolens & Cœnobiiis Sanctorum vehementer infestus, præcipuè locum hunc speciali insectabatur odio, intantum ut cursum Ligeris fluminis per terram sui juris deducere tentaret, in quo multas frustra expendens divitias, ad effectum tamen sui desiderii non pervenit. Cū ergo id genus malitiæ frustra tentavisset, se multis aliis modis huic loco officere parat. Cūque Fratres humiliter persisterent, & preces eorum apud improbum nullum haberent effectum, ad Domini misericordiam se contulerunt. Venientibus itaque ejus satellitibus (sicut vulgò dicitur) juvare secundum consuetudinem nuper ab iis male illatam, cum sanctis pignoribus Fratres occurrunt, & cur tantum facinus præsumatur inquirunt. Sed illi superbo spiritu contra inermes arma arripuerunt, & plaustrum quod jam vino onustum erat, bubulcis imperant educendum. Quodam ergo die suis officialibus assumptis ad Monasterium venire dedignatus, in Villulis circumpositis consuetudines fiscales adhibere conatur, & vinum è doliis & torcularibus raptum (nam tempus vindemiæ erat) publico Cellario conferebat. Mox unus, qui FULCHERIUS dicebatur, à dæmone corripitur, ceteri nimio acti terrore in fugam convertuntur, boves hinc inde cruentati moveri loco non possunt, donec Fratribus accedentibus plaustrum ad domum famuli qui DANIEL dicebatur, reductum est, sicque illi quod pessimè abstulerant, restitutum est. Die autem altero idem Salomon cum omni humilitate ad Monasterium venit, veniamque adeptus nihil ultra simile attentare præsumpsit. Verū & ipse Fulcherius non longo post tempore ibidem adductus per Domini gratiam sospitati redditus est: quorum autem cor superbia induravit, horum vitam mors crudelissima horrendo exitu terminavit.

NOTA.

XVII. *De eo qui ad putandam vineam rogatus arte se excusavit.*

Circa ann.
D. XX.
Decēb. xv.

47. **T**Empus vineæ putandæ advenerat, & Abbatis imperio complures operarios Frater nomine HALDEISUS ad hoc opus perquirebat. Cumque plurimos collegisset, nec sufficienter habere crederet, ad domum cuiusdam Durandi accedebat ut cum ad opus venire rogaret, quem uxor supradicti Durandi venientem videns: En, inquit Dominus Haldeisus accedit ut vos cum reliquis ad vineæ putationem ire debeatis. Cui ille respondit: Ego, inquit, non vadam; sed ne fortè Dominus iste contristetur, incommoditatem brachii simulabo, & per hoc inculpabilis manebo. Simulque dicens brachium collo appendit, & venienti Monacho rogantique ut ad opus accederet, non se posse venire respondit. Cumque Monachus peristeret, ille pallio rejecto pendens brachium ostendit: En, Domne, dicens, libenter abirem, sed ut vides hac de causa venire non possum. Cumque Monachus id simpliciter credens recessisset, repentè brachium illius qui fefellerat, acri dolore corripitur, & intantum atteritur ut ad aliquid efficiendum omnino moveri non valeret. At ille intelligens causam: En, inquit, mulier quod ludendo dicebamus, res ipsa verè dicere jam compellit: ita enim brachium meum torquetur ut omnino contemni mihi videatur. Noctem itaque insecutam pervigilem ducens, factò manè votum vovit dicens: Sancte Maximine ab his doloribus justè mihi illatis libera me, & quotannis diem unam tuo servitio, ubicumque jussus fuero, impendendam promitto. Quo dicto sine mora convaleuit, & voti executor usque hodie sanus & incolumis vivit.

XVIII. *De Adelardo equorum custode.*

48. **R**OBERTI Ducis equorum custodes pratum quod Monasterio subjacet intraverant, & multitudine equorum immissa id depasci moliebantur. Præpositus Fratrum accedens ne id facerent rogare cœpit. Hi qui saniori sensu vigeabant pro reverentia Patris Maximini pratum deserunt, & Ligeri amne transiisso pratis Marogili * sese infuderunt. Unus porro spiritu armatus superbiæ qui ADELARDUS dicebatur, quique ceteris præesse videbatur, injuriis Monachos aggressus est, & procacibus verbis nomen tanti Patris blasphemare præsumens cum plurimis sodalium in eodem prato equos servare instituit. Sed ejus superbiam judicia Divina subsecuta sunt. Nam eidem in eodem prato in eadem nocte quiescenti terribiliter B. Maximinus apparuit, & stultitiæ eum arguens baculo incurvo quem gestare videbatur percussit: qui surgens clamare sese moriturum cœpit, & accurrentibus sociis à B. Maximino se letaliter ictum ejulando indicavit. Moxque equos ejici & se exportari jubet: sed ingravescente molestia inter manus efferentium spiritum exhalavit. Qua de re tantus terror socios ejus invasit, ut usque in hodiernum diem nemo inventus sit qui simile attentare præsumpserit. Ista sunt quæ nos omisisse supradicti seniores fatebantur, & alia quamplura, quæ fastidium declinantes reticenda putavimus. Nunc verò ad ea quæ nostris diebus facta sunt accedamus.

XIX. *De Ardentibus.*

49. **P**ECCATIS populorum ingruentibus & iustitiam Dei provocantibus medio fere mense Augusto ingens lues populum Aurelianensem devastare cœpit. Divino etenim igne membra ardebant humana, cujus ardori nulla poterat concurrere ars humana. Omnem igitur sexum, omnemque ætatem, & præcipuè infantiles artus vis ista populabatur. Quid facerent quos tanta necessitas perungeret? Sanctorum suffragia expetunt, & implorant Divinum quibus humanum deerat auxilium. Cumque per omnia pæne Sanctorum loca catervatim hi tales cogerentur, præcipuè apud hunc pium Patrem vis immensa congregabatur: intantum ut Officia divina Fratres reverenter, ut decet, psallere Omnipotenti nequirent. Quis enim ferre valeret tot gemitus horrendos, fœtores intolerabiles humanorum incendii membrorum? cujus mens tam ferrea non ex hoc molliretur infortunio? Insuper cum tanta horum conflueret multitudo miserorum, quæ si tota coadunaretur in Ecclesia, chorum psallentium compleret & cryptas. Hoc tam molestum quoquomodo Fratres tempore dici sufferebant: timminente verò hora noctis ab Ecclesia expulsi in porticu Aquilonali hærenti eidem, necnon in corte factis sibi umbraculis manebant. Diluculo verò instante repetebant Monasterium flagitantes pii Patris Maximini interventu auxilium Dei his vocibus: O præstantissime Dei amice, qui tua larga beneficia ejusdem Creatoris omnium munere nequaquam poscentibus assuèsti inhibere, opem nobis fer celerem, ne cruciatu insistente aura nobis subtrahatur hujus luminis. Appareat nobis per te virtus Divina, qui ad tua confugimus merita, sperantes tuo obtentu misericordissimi Dei indulgentiam. Hæc dicentes cum multis lacrymis & planctu interno cordis non cessabant deosculari pavementum sacræ adis.

50. Clementia itaque misericordis Dei clamorem mixtum gemitu harum miserandorum exorante pio intercessore Maximino suscipiens omnium membra dignatur restituere. Deinde plurimorum ossa ferro recidebantur acuto, quorum carnes exederat ignis.

Append. Sæculi I. Bened.

HH h h ij

Circa ann.
D. XX.
Decēb. xv.

Quorumdam verò intantum acriter demolita erant, ut dissoluta ipsa sua sponte caderent. Quot verò existerint numero, enumerare singillatim minimè sufficit lingua, præsertim cum, ut supra fati sumus, numerosus affluerit populus: quin etiam pars maxima hujus ab hac luce abstracta sit, mox ut consecuta sanitatem fuit. Tandem dignum duxi nominatim de his scribere qui longo post advixerunt tempore, quò legentibus fides faciliùs adhibeatur.

51. Quidam rusticus nomine Ingelbertus unà cum filio Gilberto ac filia, cujus nomen excelsit, divino igne pervasi intantum depasti sunt, ut pater dextrum pedem amitteret, filius verò coxam sinistram & dextram usque ad genu tibiam, soror autem sinistram usque ad genu tibiam: & ipsi ita detruncati divino judicio meritis gloriosissimi Patris Maximini demum liberati pluribus inde advixerunt annis.

52. Ea tempestate quidam parvulus nomine Constantinus habens cratem sinistri pedis ab hac infesta valetudine pervasam, devehitur ulnis amitæ suæ Hermentrudis nomine: qui dum ibidem moratur octo diebus, neque die ac nocte molestiâ morbi sòmnum caperet, accepit præfata illius amitæ à quodam Dei servo responsum ut ædituos exposceret, quatenus finerent puerum suum una noctium cubare intra Ecclesiam, quod & factum est: Et ecce noctis sub silentio videt mulier niveam columbam ingredi Ecclesiam & ad ingressum ejus toram reddi coruscantem. Quæ accedens ad altare, ibi aliquantisper subsedit, puer autem mox correptus sòmno ulterius nullam molestiam morbi sensit, neque inde vestigium incendii apparuit.

53. Alter existit æquivoco nomine puerulus simili morbo periclitans, sed non eodem modo salvatus: Iudicium enim superni Iudicis nequit quisquam mortalium comprehendere. Mater ejus Erfrida dicebatur, pater autem ejus jam hominem exuerat. Hic itaque puer à quodam cane pervasus fortuito ejus pedem momordit dextrum: qua occasione incendio perustus adducitur ad limina hujus Patris nostri Maximini piissimi advocati. Cùmque ibi aliquantisper demoratur, sanitatem consequitur plenissimam, qui usque hodie servitio detinetur Fratrum utens officio pastoris.

54. Sanè vir quidam Laurentius quamvis rusticus, tamen liberali profapia ortus, binorum exstiterat pater filiorum. Horum quidem nomina fraterculorum primogeniti Tedmati, junioris verò Gilardi vocitabantur. Siquidem incommoda valetudo prædicta dextras istorum invadit puerorum furas, paulatimque tibias simul cum pedibus improbius occupat. Denique gratia obsequendæ sanitatis primò quidem à suo genitore cujus mens catenata filiorum affectu, quod nullo his valebat subveniri præsidio, ducuntur ad Basilicam Ecclesiæ Matris sanctæ Crucis: decursuque ibi aliquanto temporis spatio nullam assequuntur sanitatis medelam. Urgente autem necessitudine ardoris dum piissimas Domini aures interni clamore doloris continuo pulsant, à quodam Fidelium pater prædictorum accepit consilium, hos deferre quantociùs ad limina Christi Confessoris Maximini, quia virtus Divina præstabilis adest quibuscumque mortalibus incommoditate corporea laborantibus: qui mox accelerat cum pueris iter. Adveniens autem ad Basilicam piissimi Confessoris, implorat meritum hujus prædicti patroni, quatenus subveniendi existigat membra puerorum ardentia: quod non diu retardare Divinitati placuit, quæ omnibus loco & tempore magnalia proprio imperio distribuit. Enimvero transactis diebus aliquantis, extinctis puerilibus membris ab igne depastis sospitati interventu patris incliti redduntur Maximini.

55. Eadem tempestate quoque instante sacra Dominici Natalis vigilia quidam homo nomine BERNERIUS qui quidem adhuc superest, excubiis tantæ sollemnitatis cum ceteris intererat Fidelibus. Excubans itaque sollemni de more, intempestivæ phrenesis subito morbo arripitur, quod immoderato thermarum caumate * fortè illi accederat, quibus tanti luminis gratiâ eadem sub nocte ablatus fuerat^a. Nam dissidente inter se inæquali elementorum temperie (erat enim tunc nimium brunalis temporis frigus) sensum amisit funditus, atque in dies crescente corporis molestia ita manceps efficitur, ut nullis jam teneri posset ligaminibus. Agebat ipse terribimus oris pallor, sanguinea oculorum suffusio, misera membrorum distortio, frequens totius corporis in præceps elisio, lacrymabilis per totius sacre ædis habitum rotatio, ipsius pavimenti & supersparorum scirporum effræna varatio, qui hospes in Christiano hospitaret diversorio. Unde suis cultoribus taliter fatigatis fere quindecim solibus infra Oratoriolum S. Iohannis Baptistæ obsecratis januis truditur. Verùm illud nostrum singulare decus, sanctissimus videlicet Pater MAXIMINUS, hujusmodi languorum assiduus per Christi gratiam curator & medicus,

* id est,
ardore

^a Hujusce ritus vestigium exstat in Decretis Lanfranci. *Vigilia Thoma Apostoli*, inquit, *si dies Dominicus non fuerit radantur Fratres; & balneantur qui volunt balneari, ut duobus diebus ante Dominicam Nativitatis sint omnes balneati. Si necesse sit, ipso Apostolica festivitatis die balneari possunt. Qualem disciplinam hoc in opere servare solebant Mo-*

nachi, idem Auctor ibi præscribit. At multo antiquior ejus rei mentio habetur in Regula cujusdam Patris cap. 12. his verbis. *Similiter ad caput Fratrum lavandum per singula sabbata, vel balnearum utis per festas sollemnitates præparent.* Vide Notas Menardi nostri in Cenc. Regul. cap. 55.

celeri suorum antidoto meritorum pestem latentis expulit inimici. Nec diu differre Circa anni passus fuit, quem à se sanandum sibi exposuerat devotio Fidelium. Itaque paucis diebus ^{D. xx.} evolutis hostis concreto oris sanguine expellitur, languens acsi mortuus coram sacratissimo ^{Decēb. x v.} altari reperitur, cujus in pectore vix vitalis calor palpitantis spiritus sentitur. Mox itaque ulnis Fidelium à Templo subductus in imam domunculam ipsius Ecclesiæ contiguam tollitur: sicque intra paucos dies perfectissimæ sanitati donatur, vigilanti Fratrum cura in omnibus adjutus. Per omnia benedictus Deus.

Quæ sequuntur, alterius videntur Auctoris.

56. **A**lter nihilominus (cujus nomen excidit) advenit lumine oculorum privatus ab ipso exceptionis partu. Pernoctans itaque ante suffragatricem tanti patroni tum-bam, inexpertam semperque optatam meruit extorquere illuminationem. Ergo dum sta-bili mentis fide id misericordis intercessione Confessoris sibi largiri confidit, quod natura non contulit, infestusque continuæ inquietudinis clamores nullo modo intercipit, con-festim quodam piissimi Rabboni tactu ab ipsis oculorum orbibus sanguinis rivus erupit, ac deinceps postmodum sub tanti manu opificis inexpertum inscia lucis splendorem pu-pilla extimuit, rerumque imagines deinceps emblemata simili pectore condit. O celestis Regis potentia, ingens, incorporea in sua natura, quæ palpamine spiritali à mortali voluit humanitus sentiri, innatum glaucoma destruxit, obtusum vericis speculum gemino fulgore complevit.

57. Quidam duodennis puer nomine Erfredus nervis arescentibus poplitum ex asse incedendi amiserat officium. Hic itaque per multorum annorum curricula fratrum Micia-censium solertia frequenti educatus alimonia fuerat. Verum ille inexhaustæ fons pietatis qui puerilis sinceritate innocentia absque ullius conspersione fermenti corde devoto præ-cipit exerceri, illum una noctium admoneri voluit ut Patris Maximini expeteret opem, si totius corporis optaret consequi valetudinem. Qui supernæ admonitioni credulus, mane facto penita Ecclesiæ subintrat, atque ante sacro sanctum prostratus mausolæum, inno-centis affectu animi pia piissimi interpellat merita Confessoris. Nec mora divina dignatio illi adfuit. Extemplò siquidem se subrigens, ac plenissimam totius corporis captans sa-nitatem, anno Dominicæ Incarnationis millesimo quadregesimo primo tertia ipsius Re-surrectionis Salvatoris Dominicæ, hora diei secunda, eadem Paschalis sollempnitatis gaudia restauratione sui haud modica auxit in lætitia. Et quidem aptè, dum huic vox insonaret Prophetica: *Misericordia Domini plena est terra;* inde ipsius tantæ miserationis viscera clangore signorum excita plebs concurrens stuperet universa.

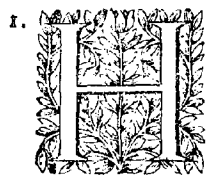
MONITVM.

DE S. Maximini inventione Reliquiarum agemus Benedictino Saculo 4.

~~~~~

DE SS. AVITO, LÆTO, DVLCARDO Circa anni D. xxx.

& VIATORE Monachis Miciacensibus.

HORUM Sanctorum res gesta adeo obscura sunt & implicata, ut eorum Acta cum scripta manus, tum edita, quandoquidem rebus nostris illustrandis parum conducunt, referre animus non su: pauca tantum de illis transcursum observata delibare sufficiat, aliis aliorum diligentia permittis.

2. AVITOS duos in Miciacensi Monasterio eodem tempore floruisse sanc- Aviti duo. titate, plusquam probabile est. Argumenta suppeditat Adonis Martyrologium xv. Kalend. Julii his verbis: Aurelianus depositio S. AVITI Presbyteri & Conf. qui cum sanctæ religionis fervore sub Patre Maximino Monasterio flo- reret, tandem Deo tactus eremum petiit, ubi aliquanto commoratus etiam miraculis cla- ruit, ac postea glorioso fine in pace quievit. Et xiv. Kalend. Januarii: Aurelianus S. AVITI Abbatis, qui spiritu prophetiæ illustris fuit, & honorificè in eadem urbe tumulatus est. En duplicem Avitum distinguit Ado, nimirum AVITUM Presbyterum & Eremitam, atque AVITUM Abbatem Miciacensem. Usuardus unicum agnovisse videtur xv. Kal. Julii sic scri- bens: Aurelianus S. AVITI Abbatis. Et quem Ado xiv. Kal. Janu. AVITUM nominat cum nonnullis aliis Martyrologiis, tum ADITUM vocant Martyrologia Romanum & Benedictinum, omnino librorum errore. Quid obscurius?

3. Non parum lucis ex Gregorio Turonensi sententia nostra de duobus Avitis affulget. Is in lib. 3. Hist. cap. 6. refert S. Aviti Abbatis Miciacensis varicinium adversus Chlodomirum Regem, cui inquit Gregorius à B. Avito Abbate Miciacensi magno tunc temporis Sacerdote dictum est:

Circa ann.
D. xxx.

Si, inquit, respiciens Deum emendaveris consilium tuum, ut hos homines interfici non patiaris, erit Deus tecum, & victoriam obtinebis. Si verò eos occideris, tu ipse in manus inimicorum traditus simili sorte peribis, fietque tibi uxorique & filiis tuis, quod feceris Sigismundo & conjugi ac liberis ejus. Idem verò Auctor in lib. de Gl. Conf. cap. 99. alium nobis Avitum Abbatem Perticensensem suppeditat. AVITUS Abbas Carnoteni pagi, quem Pertensem vocant, sæpius imminere dissolutionem sui corporis Spiritu-sancto revelante prædixit, qui recedens à corpore, honorificè apud Aurelianensem urbem humatus est: super quem Fideles Christiani Ecclesiam construxerunt. Quam ob rem, quæso, Gregorius hunc Abbatem Pertensem, illum Abbatem Miciacensem nuncupavit, si duos Avitos fuisse non credidit?

4. In hanc sententiam supererunt & alia argumenta. Apud Surium ad Junii diem 17. dicitur AVITUS apud Aurelianos plebeio ex sanguine ortus, parentèque habuisse humili loco natos, matrem scilicet Viridunensem, quam egestas compulit ut Aureliam profisceretur, ubi nupsit cuidam Belsicolæ, ex quo Avitum progeniit. In aliis autem Aëtis MSS. quæ habemus præ manibus, sic de Avito legitur: Fuerunt hujus memorabilis viri genitores religiosi in Aquitanix partibus justè & religiosè conversati, sequenti quoque tempore illic venerabile conjugium sortiti, &c. Et tamen eadem facta utrobique Avito tribuuntur. Certè cum Avitus in Monasterio Menate apud Arvernensia religiosa vita tirocinium expleverit, ac deinde solitudinem cum Carilefo querens apud Miciacum subsisteret, potius ex Aquitania quàm ex urbe Aurelia ortus videtur. Distinguendus proinde ab alio qui apud Aurelianos originem habuit. Quid quod in Vita S. Carilefi à S. Siviardo circa annum DCC. scripta, quam inferius exhibebimus, Avitus ex Monasterio Miciacensi in eremum Perticensensem secessisse, & Monasterium accedente Regis liberalitate construxisse, nec unquam Miciacum repetisse legitur? Ut omnino veri simillimum sit, eundem esse quem Gregorius Turon. Abbatem Pertensem appellat, ab Avito Abbate Miciacensi utique diversum: quorum ille Aquitanus, hic Aurelianus fuerit.

Læti, Dul-
caldi & Via-
toris Aëtis
confusa.

5. Sanctorum LÆTI, DULCARDI & VIATORIS Vita non minùs tenebris involuuntur. Quippe in vulgatis Aëtis LÆTI apud Johannem Boscium in Biblio. h. Floriac. DULCARDI apud Philippum Labbeum in To. 2. Biblio. h. VIATORIS in MSS. codd. cujque eorum patria Bituricensis, ovium cura, professio Monastica sub Tricico Abbate, fuga ad Monasterium Miciacense, inde in eremum cum Avito secessus tribuitur: ut quid cui conveniat ignores. Secessus in solitudinem cum Avito soli Carilefo tribuit Siviardus antiquus & gravis auctor. Sanctus Læti in sincero Oswardi Martyrologio Nonis Novembris ita memoratur: In territorio Aurelianensi S. LÆTI Presbyteri: tamen in Aëtis à Boscio vulgatis solum Levita dicitur. Non tamen integram meretur auctoritatem Aëtorum illorum scriptor, qui tempore Odolrici Aurelianensis Episcopi anno M. XL. vivebat. S. Læti Reliquia in quodam vico ipsius nomine insignito viâ veteri qua Aureliani Parisios tenditur, asservata sunt ad sæculum usque decimum, quo jubente Ermentheo Episcopo Aurelianensi in Pithiverim castrum suæ diocesis translata sunt. Quæ Translatio in M. S. cod. pridie Nonas Octob. facta dicitur: Natalis verò dies in Aëtis Bosciani VIII. Idus Novemb. in Martyrol. Oswardi & Romano Nonis Novemb. consignatur. Exstat Ecclesia paræcialis in territorio Remensi S. LÆTI nomini consecrata.

6. De Dulcardo & Viatore nihil in antiquis Martyrologiis legimus, eos tamen Miciacensibus alumnis adnumerant versus illi, quos S. Maximini Abbatis Miciacensis Aëtis præposuimus. S. Viator in Tremulivico in Pertico; Dulcardus Ambiliaci apud Bituricenses coluntur.

Anno Chr.
D. xxxiii.
Julii 1.

VITA S. THEODERICI ABBATIS

REMENSIS,

Ex MS. cod. Monasterii S. Theoderici & V. C. Chesnii.

PROLOGUS.

Vite Sancto-
rum ui-
les.

1. MEMORANDA primùm Sanctorum exordia, & admiranda miracula, cum ad posterorum agnitionem & utilitatem stilo traduntur quæ visa sunt vel audita relatu veracissimo, honor sanctis exhibetur, fides credentium accrescit, inimicus humani generis pœnis plectendus confunditur, & Christus factor & redemptor, qui caput & corona omnium est, in membris laudatur, magnificatur quotidie & glorificatur. Nihil enim dulcius à Christianis potest audiri, quàm quando per suorum laudem Sanctorum laus & gloria redditur Creatori. Excitatur tunc ad promittentis amorem mens audientium, cum præsentialiter cernitur completio promisso-

rum. Veracissimus namque est qui per Psalmographum promittit spiritum: *In memoria*, Anno Chr. inquit, *æterna erit justus*. Cujus etenim à mundi exordio memoriam Justus delevit um- d. xxxiii.
quam oblivio, immo cuius nomen Justus cum laudibus non vivit in sæculo? Vivit prorsus Iulii i.
& regnat cum Christo, cuius nomen felicitatis æternæ & vitæ cælestis scriptum est in sem- t. sal. iiii.
piterno libro. Ibi siquidem credimus sanctissimi THEODERICI * annotata merita, cuius * S. Thier-
succinctè conamur & aggredimur publicè litteris infantia commendare primordia. ry

VITA INCIPIT.

2. **I**GITUR beatus THEODERICUS patre MARCHARDO ex pago Remensi, villaque Alamandorum Curte oriundus fuit ^a, atque secus pedes beatissimi REMIGII edu-
catus, & adultus quantum in ipso fuit laudem ab hominibus non quæsit, tumoremque Theoderico
mortalis gloriæ calcavit, plus suæ conscientia quam vulgi opinionibus, & plus Deo quam patria &
sibi de se credidit. Sed humilium exaltator, atque se deprimentium crector Deus idèò educatio.
ejus laudabilem famam ac famosissimam laudem longè lateque diffudit, ut exemplo tanti
viri infirmiores corroborarentur, accervicositas in altum de se confidens prostrata & col- Ejus humi-
lita humiliaretur, & Iusti humilitas per secula laudabiliter exalteretur. Qui enim fortia quæ-
que confundens humilia mundi elegit, hunc non ex superbo sanguine generari voluit,
quem in generatione Justorum sublimiter nobilitavit. Quibusdam quippe nobilitas ge-
neris sæpe ignobilitatem gignit mentis. Ad excitanda igitur magis magisque eorum fidem qui
castimoniam diligunt, & Deo per cordis munditiam placere volunt, hujus beati viri cu-
nabula infantia, quibus inter cetera qualis ipse futurus erat declaratur, operæ pretium du-
ximus recollere, inferentes miraculum, quod ex tunc & nunc permanet, eritque à Christi
fidelibus digna sui veneratione amplectendum.

3. Fons siquidem ex die quo humanitas pueritiæ, seu ejusdem cunarum pannuli cœ-
perunt abluī, non sordium jactu, non alicujus immunditiæ inquinamento, quod oculis Aqua ejus
haurientium offensam daret, cum ejusdem putei semper fuerit os patens, quolibet modo
potuit infici. Unde patet quia virginitatis & castitatis auctor Deus per prædictum servum
futurum præfatum fontem voluit purificare; ut qui templum corporis ejus incorruptum
nævo pollutionis jam sua gratuita pietate sanctificaverat, ipse quoque puteum, quo in-
fantia ipsius rudimenta fuerant lota, purum valde magisque habilem ad potandum per
succedentia tempora custodiret. Jam tunc in eo mysticus liliorum odor redolebat, jam
quis esset futurus, elementum exanime tacendo præsignabat.

4. Beatus igitur THEODERICUS cum ingenti studio legitimæ conversationis usque ad
annos pubertatis laudabiliter enutritus, jamque bonæ indolis adolescens effectus, juxta Theoderi-
morem humanæ propagationis consulto parentum persuasus, nomine tenus sponsam cœ- gem ducit
pit habere quasi non habiturus: sed sponsi sponsæque cælestis cupiens esse amicus, amore
invisibilium inflammatus, mox de mundo mundique principe triumphaturus studebat
fieri Dei cultor occultus. Hujus itaque Angelicæ munditiæ habuit in proximo quo sana-
retur medicum, quo juvaretur patronum, quo doceretur magistram, beatissimum vide-
licet REMIGIUM sanctæ sedis Remorum Episcopum, cujus temporis candidissima ac fa-
mosissima claritudo, clarissima miraculorum coruscatio, non solum quæquæ vicina loca,
verumetiam totius Europæ terminos, usque ad Oceani limites illustrabat. Hujus denique
beatissimi Remigii patris exemplis sanctus Theodericus eruditus & jugiter irradiatus, ar-
dens desiderio virtutum, crescebat in virum perfectum, & pro nihilo ducebat cum ejus
concupiscentiis mundum, quem cordis oculis cernebat tendere ad interitum illud sedulo
Ioannis Apostoli non minus ore rumimans quam mente: *Omne quod est in mundo concupis-* 1. Ioh. 2.
centia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ. Ergo quæ videntur, omnia ei
vilescunt; quæ verò non videntur, in desiderio sunt. Copulæ nuptialis amor amarefcit,
& castitatis amor indulget. Otia solitaria pudicæque vitæ placent, carnis nihilominus
negotia displicent: amor carnis spiritus amore superatur, desiderium desiderio restringi-
tur: accrescit quicquid inde minuitur, nihilque amoris Christi præfertur. Abrenunciat
jam Sanctus mundo, pudicitiam amando fœdus iniit cum Deo amante puri cordis mun-
diciam, illud in pectore versans præmium salutis: *Beati mundo corde quoniam ipsi Deum vi-* Matth. 5.
debunt. Bellum quoque indicitur totius continentia hosti, & singulari locus quæritur cer-
ramini: perfunditur facies rubore iracundia, & referantur arcana cordis ubi flagrabat amor
pudicitia.

5. Tandem ergo sanctus THEODERICUS alloquitur sponsam & ad sponsi cælestis hortatur
amorem: pollicetur coronam & cælis vitæ præmium, perpetuamque pro virginitate glo-
riam, si se sequi promittat immaculatum Agnum. Sed sponsa adhuc tabescens amore

^a Frodoardus Presbyter in lib. 1. Hist. Remensis cap. 14. *Ortus autem* (inquit de S. Theodorico) *pago Remensi, villâ, uti dicitur, Alamannorum corte,*
patri latrone, veluti rosa spinarum procreatur horrore,

Confer num. 9. Alamannorum curis, vernaculè
M'ancourt, tribus leucis ab urbe Remorum Sopie
amni, vulgò *Suippe*, imposita est.

Conjux ejus
monitis de
servanda
virginitate
non ac-
quiescit.

Ann. Chr.
n. xxxiii.
Iulii 7.

carnalis desiderii spernit sui salutaris monita sponsi. Mirabatur enim se subito repudiari, cum debuit conjunx fieri, ægè ferens talia pati, antequam posset uxor vocari. Amaro animo respondet, cum se despectam videt: Cur, inquit, ludibrio me ascribis, quam amore propagandæ caræ sobolis lege humana desponsasti? Cur despicias amantem, quam generositas non degenerat, nec alieni domini ulla servitus subjugat? quis te alienavit ut connubia respuas? procreare natos excreteris, filiorum pater vocari non acquiescas? forsitan ab alia pelliceris. Humana mihi suades ut insanus. Cùmque Dei electus talia, & multo plura à sponsæ auribus perciperet, & cerneret quòd sua persuasio in animo ejus locum non haberet; non consentientem sibi deserit, atque pacificis ei verbis valedicens: Non, inquit, ut asseris me insania tenet, sed amore celestis sponsæ magis accendor, quæ quotidie parit filios cohabitatores & coheredes supernæ civitati Ierusalem. Tu sponso utere terreno, quoniam mihi sedet animo sic transire per terram hujus peregrinationis, ut sequi merear Agnum, cantando canticum novum indefessa voce in cælis.

Theoderi-
cus Susen-
nam Abba-
tissam con-
sultat.

6. Hæc præfatus urbem Remensem concitè petit, & quamdam Abbatissam cælibem vitam ducentem nomine SUSANNAM quæ erat virgo sacratissima, idem beatus requirit, sobrius sobriam, virgo virginem, pudicus pudicam, quæque sub providentia beati summi Pontificis REMIGII puellarum tunc præerat congregationi, femina vitilis animi, virgo profundi consilii, consiliatrix altioris ingenii. Ad cujus quasi ad piissimæ matris mitissimos sinus sanctus se contulit THEODERICUS, indubitanter fidens, quia unde anxiano erat mæstus, tantæ virginis, cujus mens celestia contemplabatur, consilio simul & consolatione foret verè quantocius lætitiæ restituendus. Interea ante pedes spiritualis matris solo se sternens idem laudabilis virgo virgini Dei soli cognita pandit sui cordis arcana, & erumpentibus lacrymis gemitu conturbatur, singultu concutitur, atque salubre consilium cum subsidio precum subnixè precatur. Ad hunc compunctionis maiorem devotissimi juvenis commota sunt viscera piissimæ matris, ac flenti compatitur, lugentem consolatur, mentem lætificat, & ut eum voti compotem faciat Deum pietatis exorat. Communis itaque utriusque pater pius hac de causa ab utrisque consulitur sanctus REMIGIUS, cujus eruditione & assidua famulatione in cunctis jam profecerat sanctus THEODERICUS: ut qui factus fuerat pridem vitæ celestis instruendo demonstrator, fieret ei in his consilii salubris dator. Cujus per sapientissimum consilium pro sponsa mittitur, præmium æternæ retributionis in virginitate perseverantibus ab ipso eidem demonstratur, & quia virginitas Angelorum munditiæ semper est amica, Angeli quoque eorum quibus placet, semper vident faciem patris. Satis instruitur, acquiescit denique, immo amplectitur sponsa sanctissimi Patris alloquia, dulcedine vitæ æternæ mellita, & se promittit, si misereatur, Christo adhærere, salvâ pudicitia incorruptam manere. Latus demum ardore castitatis sanctus Theodericus amplectitur sponsam quam videbat à voluptate sementis inimici & carnis ereptam, & opifici Deo terrena felicitate calcata, singulari castitatis amoris mancipatam. Ecce patet liquidò quantum jam Sanctus flagrabat celesti desiderio, qui dolebat si sponsa terreno viro jungeretur, utique virginum consortio Agnum immaculatum sequentium privaretur. Rectè ergo pars istius meriti simul cum Patre spirituali sancto scilicet Remigio ascribi potest & Theoderico, quia si ipse non clamaret, forsitan sponsa virgo non permaneret. Consuluit, oravit, obtinuit ut sponsalia manumissa in terris centuplicato fructu utrisque repræsentarentur in cælis.

Theoderi-
cus à S. Re-
migio mit-
titur ad
construen-
dum Cœno-
bium.

7. Prosequamur præterea sancti viri THEODERICI virtutum opera, quem Dominus ad hoc sublimavit, ut in eo & per eum sua miraculorum ostenderet insignia. Est silva tribus à civitate distans millibus sita in monte, cui vocabulum est *Or**, in quo visum est venerabili semper in divinis fulgenti patri REMIGIO ædificari Cœnobium, ubi catervam Monachorum sub beati Theoderici regimine, quem videbat jam exemplo virtutum vigere, coadunaret Deo militantium. Ad hunc ergo locum providendum mittitur Pastor futurus cum sancta virgine SUSANNA beatus Theodericus, abstinens cum abstinnente, virgo cum virgine: ut quibus erat devotio castitatis in cælestibus, esset similiter per eos locus orationum in terris repetendus. Conscendentisque silvosi montis verticem, circumferebant oculorum aciem, exorando divinam providentiam, ut cujus instinctu hæc fuerant inspirata, ejus misericordiâ visibiliter forent demonstranda, quo in loco vel qualiter construì deberet situs Monasterii, ubi orationis domus, vel domatium adjacentium, ubi deinde septa claustris sive portarum poni fundamentum. Hæc illis animo supplici voto volentibus, subito mittitur de sublimibus aliger in similitudinem Aquilæ Angelus, à quo beato Theoderico cælum scansuro consignaretur in terris locus: qui mysticus ales spatiando girans, & girando volans, non ea pernecitate qua illud volatile ferri solet, sed amica familiaritate lentis volatibus Monasterii locum, quantum in ipso fuit, secans aera designavit. Et ut manifestius patefceret quod Dominus vellet, fere unius horæ spatio,

Angelus
Monasterii
fabricam
designat.

* Scribendum esset *Hor*, ad mentem Auctoris, qui infra num. 8. *Montanum* interpretatur, & ad monastè *Hor* in Scriptura sacra vulgatum alludit. Alii tamen

Aureum malunt, sed scriptorum codicum orthographiâ decepti. Nam S. Theoderici ætate an *Or* pro *aur* Franco- rum idioma admitteret, omnino dubium est. supra

VITA S. THEODERICI ABB. REMENS. 617

supra ubi Ecclesia construi debuit, sanctis virginibus intuentibus remigio alarum stetit Anno Chr. D. XXXIII. Julii 1.
summissio. Intelligunt devoti cultores Dei continuò Divinum esse Missum, & sancto Pa-
tri Remigio referunt rei veritatem. Urque hoc non ab incredulis quasi casu contigisse,
& non divinitus crederetur, quadriennio ipso die Natalis Domini, cum nox patitur de-
trimentum lucis, & auroræ fulgor coruscet, semper volando Monasterium continuatim
jam præfatum, eadem Aquila, vel potius in ejus specie Angelus mirantibus plurimis cer-
nebatur, ut pateret cunctis divinam providentiam; & non humanam eundem locum morta-
libus tali signo fore ostensum, & Deo ad filios adoptionis procreandos spiritualiter, &
erudiendos doctrinam scientiæ Dei acceptum dignumque erat: ut qui Missio cælesti signa-
batur, tales haberet cultores, quos proba conversatio, mira virtus efficeret æternæ cohe-
redes vitæ. Qui locus à duobus vasis munditiæ virginibus, sexu disparibus, sed animo
æqualibus perquisitus, ac in specie Aquilæ ab Angelo demonstratus, à Deo conditore &
creatore omnium dono charismatis creditur consecratus.

8. Ad transmittendas igitur vel elevandas animas ad amœna æternæ felicitatis loca,
Missio cælesti prædictus mons, qui *Or* rectè vocatur, sapissima apparitione & illustratio-
ne demonstratur. *Or* siquidem lumen vel iracundia, sive montanus interpretatur. Bene
utique, de ira enim sævientis leonis qui indefessè quatit de grege Domini quem atris
faucibus devoret, eripiendi inibi erant, & in montem, calum scilicet, quo Sancti cum
Christo regnant, ubi quotidie auxilium petimus ab ipso precatu supplici sublevandi, at-
que lumini perpetuæ felicitatis æternitatisque gloriæ reddendi, quo obscuritas terræ
noctis abest. Sed lux indeficiens tranquillitatis gaudio & diuturna pace manet, & præmia
meritorum ibi singulis pro factis recompensantur, quæ oculus non vidit, nec auris au-
divit, nec in cor hominis ascendit, præparata à Deo diligentibus se. In monte denique al-
tero *Or* * rupis à Moyse quæ usque hodie ibi demonstratur, percussa fuit, & populis
aquam flueret largita: in hujus vertice *Or* montis aqua salutaris & fons saliens, doctrina
scilicet divinorum dogmatum & eloquiorum filiis Ecclesiæ sacro fonte renatis, & cibo po-
tutque spirituali pastis quotidie profertur & administratur. In illo rebellium corpora de
petræ duricia resecta sunt aqua: in isto spirituali latice assidue replentur corda. In illo
Sacerdos legis veteris Aaron defungitur: in isto Sacerdos novi Testamenti sanctus THEO-
DERICUS fulgens virtutibus eodem die Kalendarum (quod valde videtur mirabile) quo
ille à sæculo migravit, hic in ipso resolutus carne veneratur & colitur. Bene & per indi-
cem cælestem in specie Aquilæ locus coadunationis sanctarum animarum, filiorum sci-
licet æternæ Jerusalem in supernis sitæ ostenditur, ut ibi in vasis misericordiæ abjecto ve-
tusto homine cum operibus suis, juvenus fidelium ut Aquilæ renovetur. Montis Or interpretatio. Antithesis cum monte Horii Arabia petria. * Horeb Exod. 17. 6. Dent. 32. 50.

9. In isto itaque loco miles Christi THEODERICUS Pater Spiritualis plurimorum
effectus Monachorum, quæ virtutum opera egerit & miraculorum insignia, nostri per
singula enarrare non sufficit libelli pagina. Denique sumpto honore ministerii Sacerdota-
lis ab Angelico spirituali Patre REMIGIO, implere volens officium nominis, cepit om-
nibus ministrare verba salutis, convertens eos qui deviarant per anfractus lubrici erroris,
& revocans ac reducens ad viam pascuæ paradisi aromatatum omni jocunditate & venustate Rosculorum.
Quia ergo jam Sanctus plurimis præerat & proderat quos actio vitæ contemplativæ influm-
marat, cupisque erant vestimenta candida, & oleum de capite non deficiebat: qui mane
seminabat, nec vespere cessabat: ejus animum cura MARCHARDI genitoris sui tangit,
cupiens eum laqueis irretitum abstrahere secularibus, & doctrinis ac sacramentis intor-
mare cælestibus. Er quia, ut scriptum est, filius sapiens latificat patrem, & cælo regenerat
se generantem; compos sui desiderii effectus, de laico Monachum, de lupo ovem, de
latrone datorem largissimum & de servo diaboli Christi fecit liberum. S. Theodericus factus concionatur. Patrem suum ad meliorem frugem convertit.

10. In illis igitur diebus præclara sancti THEODERICI divulgabatur opinio, & ne lucerna
contesta maneret sub modio, sed omnibus luceret in mundo, clarere cepit longè la-
teque gloriosis miraculis. Adhærens namque spirituali famulatu beatissimo REMIGIO,
ejus in multis vestigia imitabatur, sciens illud psalmographi: *quia cum sancto sanctus eris
& cum viro innocente innocens eris*. Idem etenim Pater spiritualis, cui mortis erat gregi com-
missio visitationis curam impendere, dum quadam die, ut erat solitus, cum beato Theo-
derico psalmodiæ laudes decantando prædictum Monasterium visendi gratiâ peteret, ac-
cidit ut transiens fecus locum, qui Cedrius vulgo dicitur, ubi prostibula meretricum erant,
beati Theoderici in versiculo psalmi quem canebat vox faucibus hæssisset, peractaque
causâ pro qua ibant in redeundo in eodem loco eodemque versiculo inconfutè sub
intercluso spiritu subsistit. Cui sanctus Remigius: Miror, inquit, frater, cur reperto in
loco vel eodem quo prius versiculo contra morem animus quolibet discurrens Dei in
laudibus titubaverit. Non, Pater (ait) egregie, mens per deviam quædam mali cogitando
raptatur: sed pro dolor! cum sanctitas tua conspectibus divinis in cælo sit semper præ-
sens, ut Regum gratia terrenorum iussibus pareat tuis; cur animas retibus innexas dia-
boli & fraude, patris in præsentia tui perire & tuæ remunerationi abstulisti, in profundumque

Anno Chr.
D. XXXIII.
Iulii 1.

baratri cum serpente seductore demergi : Scio enim si vis , & pro certo vis , quia potes solo internuncio hoc Regis munificentia impetrare , & Creatori suo oves circumventas , ac de fraude inimici ereptas restituere . Nam tua suggestio iussio est , & Regum obtemperatio . Hac de causa Pater egregius laude attollendo discipulum , exhilaratus Regi supplicat , & locum cœnulentum ubi diaboli exercebantur opera , ut optabat , impetrat . Expulsis omnibus ad deceptionem animarum congestis , usque ad solum latibulum meretricum quæ erant cavernæ dæmonum sicut ad præsens cernitur , subvertit . Et quoniam ille locus spurcitiarum erat extra civitatem positus , compositis infra muros domorum receptaculis , numero quadraginta Sanctimonialium quo & ipsæ meretriculæ erant coæquato , verbi consilio beati Theoderici fidei collocavit discipuli , & unde sumptus corporis victu cotidiano haberent , penes largitatem Regis promeruit . Instituit quoque ut idem numerus semper maneret , & sicut illæ lenocinii opus perficientes & voluntatem dæmonum peragentes redditus proprios domino terreno persolvebant ; ita istæ corporis & cordis mundiciam custodientes , cum fructu bonorum operum se ipsas repræsentarent . Ergo quia Spiritus ubi vult spirat & ardentes caritate facit quos inflamat ; voluit menti famuli sui cœlitus intimare , quatenus spiritualem magistrum commonefaceret caritatis amore , & animas quas gaudebat inimicus acquisisse , suo Creatori redderet , & portio execrabilis diaboli minorata remaneret . Intelligeret etiam vir sanctus plenus Deo , licet meritis mortuos suscitaverit , quod & in discipulo pars spiritus ipsius effulserit , inspiratum est divinitus discipulo talia magistro suggerere , ut retributionis munus valeret à Deo utrique recipere . Magnus magister , magnus & discipulus , & post magistrum cùmque Magistro in hoc opere laudandus .

Theodericus à S. Remigio mit-
titur ad san-
dandam
Regis fi-
liam.

Aream tam
mortuam
suscitavit

11. Defuncto autem CHLODOVEO magno Rege , quem beatissimus REMIGIUS à ritu gentilitatis ad fidem Christi converterat , filius ejus THEODERICUS regni gubernacula suscepit , vir acer & agilis animo , bello potens & astutus ingenio . Ab orbe etiam universo semper venerandus , ævo florens , & miraculis coruscans sanctus Remigius adhuc Remorum regebat Ecclesiam . Hujus itaque Rex expertus plurimorum relatu virtutes , pro filia rogaturus quam unico amore diligebat , quæque gravi incommodo tenebatur , Missos eidem dirigit obnixè deprecans ut ad eam veniret , & languore fortissimo ægrotanti cum subsidio orationis manum imponeret . Sed sanctus Remigius molestia quadam corporis detentus , beato Theoderico , quem piè castèque enutrierat , & divinis doctrinis instruxerat , quémque gratiâ curationum repletum in spiritu videbat , causam negotii pro qua petebatur ut Pater divinus filio spiritali commendat : qui iussa magistri accepta cupiens solerter explere , iter arripit , & palatium Regis credens divinam sibi clementiam affuturam festinus puellam visitaturus petit . Inter eundem denique medio itinere tristes excipit Missos Regis , qui asserunt eandem petiisse viam carnis universæ , utque ne ampliori gravaretur labore plurimis suadent verbis . Ille verò à cœpto non desistens negotio , magistri conatur omnino parere imperio : veniensque ad Regis palatium patrem tristem , matrem marentem pro filia , familiam lugentem pro domina , optimates dominorum causam dolentes reperit pro puella ab omnibus cara , & tam citò lumine hujus vitæ privata . Quorum lacrymis & ipse Sanctus permotus in lacrymas , Secedite , inquit , paullulum & præparentur funebria . Ego prorsus pro quibus veni procurabo explere obsequia . Cùmque non alii quàm jussisset sanctus Theodericus in domo remansissent , elevatis ad cælum oculis simul cum manibus preces Deo in cubiculo mentis devotus perfusa facie lacrymis & corde compuncto persolvit : moxque sciens se exauditus , ad corpus exanime accessit , atque oleo sancto in morem reconciliantis , quinque corporis sensus tactu pollicis illinit . Mirum in modum subito membra mortua in redivivam redeunt formam , oculi aperiuntur , vox referatur , & vitæ redditam simul cum sanitate se esse puella obtentu beati Theoderici omnibus prædicat ; accurrit Rex cum matre stupens miraculum , palatium omne exultat , familia gaudens tripudiat , dum vident vitæ iterum mortali redditam , quam plangebant paullo ante à conspectibus humanis subtractam . Veneratur Sanctus tunc à Rege & Consulibus , glorificatur à palatinis omnibus , & laude attollitur à turmis vulgaribus . Cujus animum jubilationis gaudium non perfudit ? Cujus de circumstantibus os lacrymæ lætitiæ non rigaverunt ? Quis à gratuita Dei pietate potuit cessare ? qui sic inter peccatores positum dignatus est suum servum honorare . Ecce lucerna jam pleniter accensa plurimos per loca contigua , sed & longè positos lumine claritatis suæ illustrat , & ad Dei amorem abjectis mundi vanitatibus efficaciter exhortando informat .

Regis gra-
tutudo.
* Venderas
* la Marne
* Gutux

12. Rex itaque non solum discipulum , sanctum scilicet THEODERICUM , sed & beatum REMIGIUM cupiens dono munificentie sublimare , Venderas* super fluvium Maternam* venerando Patri Remigio , Gaugiacum* verò in pago Remensi villam sitam Præcepto suæ auctoritatis roboratam sancto Theoderico contulit , dicens : Hoc parvum munusculum , præclare famule Dei , tibi & sub tua gubernatione doctrinâque degentibus prompto animo confirmamus , monentes & obsecrantes , ut dum hoc corporalibus augmentis creveritis , pro nobis & parentum animarum remedio , ac prole concessa & stabilitate regni servanda , preces Deo in ara cordis , & quoties ad altare accesseritis , toties offerre non

pigeatis : quatinus unde nobis robur corporis adoleverit , inde anima pastu spiritali re- Anno Cht.
pleatur. D. XXXIII.

13. Præterea intimandum est ob eorum confutandam maximè stultissimam dementiam, Iulii 1.
qui in præscripto miraculo , aut titubant aut secus quàm est credunt , licet longo tempore
post ejus venerabilem obitum res fuerit acta , ad præsens in medium proferre , quod præ- Miraculum
fatæ resurrectionis miraculum chartarum testimonio in archivo sanctæ Remensis Ecclesiæ
sit repertum , & in præsentia Regis ac procerum ejus recitatum , quodque fortassis dubitan-
dum erat ab æmulis & incredulis , sit recolendum jugiter à diligentibus & credulis. Cultore
itaque Dei & Imperatoris piissimo CAROLO Rege , filio LUDOVICI Imperatoris sceptræ regni
Francorum nobiliter gubernante , quidam procerum ejus nomine ANGILRAMUS ejus muni-
ficentiam expetiit , ut cum dato alicujus villæ honore sublimare dignaretur. Exquiritur no-
men pagi , nomen villæ , quo honor regius suo fideli postulata concederet ; ignarus petitor ,
inscius & Rex dator , quod multo tempore jam evoluto beatissimo Remigio Remensi Præsuli
cum testamento chartarum fuerit attributa Venderas villa super Maternam sita , à largitate
Regis postulatur dari. Remorum sedem venerabilis HINC MARUS Episcopus tunc regebat ;
is audiens villam infiscari jure proprietatis , quæ ejus Ecclesiæ subjecta dono regali dinos-
cebatur , protinus Præceptum traditionis per GERARDUM ejusdem Ecclesiæ militem elec-
ctum Regi transmittit , evidentioribus ei demonstrans indicis contra canonicam fiendum
esse legem , si res Ecclesiæ tradita evelleret , & juri alterius proprietatis traderet , quod
in præfato scripto insertum videbatur , quomodo Rex THEODERICUS pro resurrectione filiæ
à beato THEODERICO sanctissimi REMIGII discipulo facta , non solum eundem Theoderi-
cum Dei servum honore prætulit , verumetiam & Magistrum præstantissimum sanctum Re-
migium (cui Dominus tantam gratiam contulerat ut talem discipulum haberet , qui Spi-
ritus sancti dono sicut & Magister mortuos suscitaret ,) honoris & magnificentiæ gratia vil-
lam Venderas tradiderat. Hæc ut regia potestas animadvertit , à traditione sublitit , Eccle-
siæque inesse propria concessit. Ideo hoc interpositum est , ut incredulus resipiscat , & cre-
dens plus gaudeat.

14. Dispositio igitur Dei fidelem servum suum beatum Theodericum tam admirabili facto Theoderi-
prætulerat , & sublimando declaraverat , miraculum miraculo adjungens , voluit eamdem Regis
agrorum & malè habentium fore medicatorem : ut sicut alebat spiritali pabulo esurien- oculum cu-
tium animas , ita & corporum sanandorum haberet curas ; & sitientium quidem animas rat.
pabulo spiritali , languentium verò medicamine salutis recrearet. Accidit itaque ut supra-
dicti Regis cujus filiam suscitaverat , oculus vi nimii doloris ac cruciatu immenso intan-
tum corripere , ut nulla medicorum arte dolor ad modicum sopiretur. Erat enim an-
gustia in tolerabilis & spes medelæ penitus recuperandi sublata à medicis , uniusque oculi
lacrymabilis ægrotudo oculorum multorum lacrymas excitaverat in populo. Conturbabant
animum Regis incerti exitus , & Francorum ne turpatio ei proveniret , metuebat exerci-
tus. Hinc tangebatur formido mortis , illinc magnitudo doloris ; hinc metus amittendi lu-
minis , illinc admittenda timor deformitatis. Nam si Rex æquale lumen oculorum non ha-
beret , maximum dedecus populis exhiberet. Aut enim turpiter regnando deformitatis por-
taret obprobrium , aut cum perditione oculi fortè perdidisset & regnum. Unum ergo
restabat Regi consilium : ut ubi non valet humanum remedium , requireretur divinum
adjutorium. Transmittit igitur supplices Missos ad venerabilem Abbatem Theodericum ,
ut qui fuerat filia vitæ restitutor , fieret tam benignissimus , quàm celerissimus ejus oculi
medicator. Advenit illico idem venerandus Sacerdos , ostenditur ei miserabilis oculi vul-
nus , monstratur pœna quam patitur , nudantur pericula quæ verentur. Supplex ergo de-
poscit , obnixius rogitat , finimter sperat sanitatem , quam à Domino per suum servum sibi
precatur conferri. Tunc vir Domini sciens virtutem divinæ operationis esse non humanæ
fragilitatis , corpus solo sternit , animum super sidera erigit , totumque se pro Regis oculo
orationi committit : misericordiam Deum , puro corde rigans faciem , lacrymarum fonte quat-
rit , surgensque post paululum ab oratione , placidus vultum oculorum ad cælum ubi ani-
mum posuerat totum elevat ; noménque sanctæ Trinitatis invocans , olei sancti parum
summitati pollicis infundit , & oculo malè habenti signum salutiferæ crucis imprimit , ac
lumen pristinum Regis citius contactu in momento restituit. Regem regum magnificat
Rex lætus , lactaria repletur populus , ingenti exultat gaudio universus senatus. Laudatur
Theodericus Dei servus , glorificatur ab omnibus ut justum est in Sanctis suis Deus. Con-
vocantur à Rege primates populi , de magnitudine congratulantur miraculi , congaudet Rex
virtutem per servum suum Theodericum renovatam , quam expertus antè fuerat in filia
resuscitata. Intantum etenim subita operatio spiritalis medicamenti infusa est oculo , ut
nullius cicatricis vestigia , nullius caliginis vel glauconiæ remaneret macula : sed , mira-
bile dictu ! ita est claro lumine irradiatus , quasi nunquam oculus aliqua læsione aut caliga-
tione fuisset contactus. Una vox exultationis & confessionis sonat per universum mundum ,
cùm THEODERICUS servus Christi THEODERICUM Regem reddidit sanitati : quod invalida
medicorum manus per multum tempus non valuit , pauper iste mundo & dives in Deo

Ann Chr. pro divite clamavit, & quod flagitavit sine dubio impetravit; quod potentia non prævaluit
D. XXXIV. divitis terreni, hoc apud Deum obtinuit humilitas Iusti. Quid enim in membris oculo
Iulii I. carius? quid vitâ desiderabilius? quid salute vitæ comparari potest pretiosius? vel quid ha-
beri pulchritudine desideratur avidius? numquid non dedisset pro sui vita regni dimi-
dium, qui si moreretur, perdidisset totum?

Prædium à 15. Maximis itaque honoribus Rex pro collata sibi sanitate sublimaret Dei servum Theo-
Rege ac- dericum si vellet, multis muneribus repletet si cuperet, plurimis dignitatibus muneraret
cipit. si sineret: sed humanæ laudis & mundanæ retributionis contemptor, quod gratis acce-
pit, gratis dare maluit, nec quicquam terrenum aliquando accipere ullatenus consen-
sisset, si hoc posterorum necessitati valde competens esse non prospexisset. Muneratus er-
go jamdudum pro filia resuscitata de GAUGIACO villa, remuneratur nunc de GERMA-

* Germigny NIACO * pro sanitate oculi reddita, cupiens de isto sicut & priori dono ejus & futuris &
ad Vidulam præsentibus consulere filiis in Christo. Ipse enim nihil umquam terrenæ mercedis, ut
amnem. paullo ante dictum est, nisi si in causa pro tantis beneficiis essent, recipere acquivisset.
Tantæ quoque humilitatis seu simplicitatis gratia vir Domini fuerat præditus, ut cum à
Regis præsentia, supradicto munere accepto, & sumpto pacis osculo discederet, dixisse
feratur: Domine Rex, cum tu honore potentiae THEODERICUS Rex venerabiliter
voceris à populo, ego tuus servus ne nomen simile feram, de cetero non THEODERICUS,
sed appellabor THEODERIC. Admiratur Rex gratulanter viri sancti piissimam humilita-
tem, atque simplicissimæ humilitatis puritatem humillimam, venerabilisque deosculans
manus Sacerdotis postulat benedictionem, atque honorificè iussit eum ad suum deduci
Monasterium.

Miraculis 16. Ex his igitur & in his tam præcipuis miraculis sanctus Domini Theodericus fama
celebratur. discurren- te circumquaque præcognitus venerari cæpit conventu spiritali ab omnibus in
regno Theoderici Regis consistentibus. Quantas tunc cerneret ad eum conflueri debi-
lium multitudines, quæ sine mora temporis optatas recepêre sanitates? cæcis nempe
visum, surdis auditum, claudis gressum restaurans, aridas contractasque manus relaxans,
à daemonibus obsessos liberans: nullæ nocendi diaboli fraudes Divinæ medicinæ destrue-
bant artes. O multum felicem gregis Christi Pastorem, triumphalem belli ductorem, cui
datum est corporibus simul & animabus conferre salutem! O trophæum spiritalis prælii
reportantem, & mundum cum suo principe superantem! O Patrem piissimum Mona-
chorum & ducem multorum ad regna cælorum! O prudentissimum in domo Patrisfa-
milias Pastorem, & talenti crediti a Domino fidelissimum relatorem! perseveravit enim
in Dei famulatu usque in finem: & quidquid ore docuit, exemplis evidentissimis demon-
stravit; quique sic despexit mundi labentia, ut semper cum Christo possideret cælestia.
Qui siquidem Confessor Domini Theodericus post multarum virtutum opera, post mi-
raculorum insignia, bono certamine ad victoriam perducto, & felici cursu consummato
vitam Angelicam in terris agens & mentis intentionem in cælestibus figens, obvian-
tibus Sanctis, gaudentibus & perducentibus eum Angelis, Kalendis Iulii migravit cum gloria
ad Dominum.

17. Hic in diebus suis placuit Deo per meritum iustitiæ, & ideo fruitor cum fructu
bonorum operum coronâ gloriæ. Hic discipulos doctrinis conspicuis instruxit plures, qui
Corpus ejus salubri ejus exemplo & virtutibus informati magistri effecti sunt imitatores. Cujus transitum
Regis hu- audiens præfatus Rex Theodericus, properè ad Monasterium ubi corpus venerabile in-
meris in tu- humatum jacebat, cum plurimo equitatu supervenit, ad tumulum quem sibi idem bea-
tum de- fertur, tissimus Christi Confessor Theodericus vivens præparaverat, corpus ejusdem conjuncto ve-
nerabilium Christi Sacerdotum suffragio propriis evexit humeris. Subsequitur funus
beatum plangentium caterva Monachorum, lamenta dabant per aëra conventus populo-
rum, cum vident in abditis terræ thesaurum substractum abscondi, corpus scilicet beati
Theoderici, cujus solamine & doctrina hætenus fuerant uberrimè sustentati. Fâteretur Rex
nimio eum dolore animi præsentia tanti patroni privari, cujus beneficio in contrariis me-
ritus fuerat medicari. Nec est mirum si Rex humanus compatiendo illius membra com-
mendat tumulo, cujus animam cum gaudio Rex Regum suscepit in cælo. Ad cujus ve-
nerabile sepulcrum Divina virtus usque in hodiernum diem ad laudem sui multimodam
operatur virtutem: cujus nos beatissimum deposcamus patrocini-um, ut misericordiam
habeamus apud Dominum, cui est honor & majestas imperium & potestas cum Patre &
Spiritu sancto per infinita sæcula sæculorum, Amen.

* Ad designandum mortis S. Theoderici tempus nobis suppetit chronologica nota duplex, una petita à Theoderico seu Theoderico Rege, qui Sancti viri corpus propriis humeris in sepulcrum intulit; altera à Romano Remorum Episcopo, qui teste Adalgiso in lib. Mirac. S. Theod. cap. I. funus curavit. Romanus S. Remigio in Sedem Remensem successit, non anno D. XIV. ut Sigebertus putavit, sed anno circâ D. XXXI.

cum Flavius Romani successor Concilio Arvernensi anno D. XXXV. subscripserit. Theodericus Rex obiit Vicesimo tertio regni sui anno, inquit Gregorius Turon. in lib. 3. Hist. cap. 5. hoc est anno Christi D. XXXIV. Annus ergo mortis S. Theoderici Christi anno D. XXXIII. consignandus est. Ejus corpus capsa argentea inclusum in proprio Monasterio religiose colitur ab incolis circumpositis.

MIRACVLA QVÆDAM

S. THEODERICI ABBATIS.

1. **D**ESIDIA igitur plurimorum vel raritate scriptorum plurimis ostensionibus beatissimi Confessoris Christi THEODERICI miracula hæcenus neglecta, istud quod per eum dispositio Divina nostris temporibus operari dignata est donum, studuimus commendare litteris, ad dinoscendum qui venturi sunt posteris. In una itaque Sabbatorum scilicet vespere primi Sabbati postquam omnis Christicola debet à suo cessare opere *a*, accidit, ut quadam sancti Dionysii femina nomine

Mulier ad
vesperam
Sabbati la-
borans pu-
nitur.
NOTA.
V. Frodoard.
Hist. Rem.
lib. 1. c. 24.

GISLAÏDIS dum molam verteret manu necessitatis causâ, sua molendo frumenta, in curte superiori ipsius beatissimi Christi Martyris villa, ubi fuerat orta & alta; manubrium quod tenebat, quôque molam vertebat, mox manui adhæsit, adeo ut à nemine posset divelli, sed amputato ex utraque parte manûs manubrio cum detrimento tantæ confusionis domum rediit. Compertoque quod sanctus Dionysius in urbe Remensi esset, ad quam tunc temporis ipse Christi Martyr pretiosus metu Paganorum * fuerat allatus, arrepto protinus itinere veloci cursu supervenit usque ad pretiosissimam præfati Martyris Christi glebam: ad quam cum timore & reverentia accedens, magnaue cum fiducia & devotione se solo prosternens deprecatur, ut ejus obtentu à tanta liberaretur intolerabili passione.

* Norman-
norum

2. Cum autem hoc die noctûque postulasset, & jam nunc exinde remedium autumaret, apparuit ei in somnis, ut ipsa postmodum retulit, quidam habitu Clericali indutus, scilicet in veste candida, facie jocunda, capillo admodum albo, vultu paulisper macilentato, aïens illi: surge hinc & vade ad sanctum Theodericum, quia secunda feria, quæ est post cras, ipsius erit festivitas celebranda, & vide ne in domo ejus appareas vacua: sed accipe potius ceram prout tibi præfens suppetit facultas, & sic ad Cellam illius perge, ipsiusque interventione obtinebis quod imploras. Expergefacta ac de visione stupefacta & admirans insit: Utinam ex voluntate Dei sit visio ista! Et actutum præ gaudio surgens, haud aliter ac jussa fecit. Venit ergo ad Ecclesiam Sancti in veneranda sollempnitate scilicet ejusdem beati Theoderici, tres hebdomadas habens, ex quo hoc illi acciderat: & ante Mausoleum ejusdem se toto corpore prostratam lacrymabiliter dedit, ac pro salute sua preces effudit, totaque nocte ibi in oratione perseverans veniam de piaculis suis humiliter ac fidenter quæsit. Interea dum ante sepulcrum sepediti Confessoris Christi jaceret, Divina operante gratia per hujus sancti meritum & intercessionem cupit manus feminæ ipsius paulatim à fuste disjungi, & absque læsione cujuslibet doloris pederentim aperiri: sicque denudè tota manus expanditur, & in momento unius articuli dicto citius in pavementum fustis elabitur, ac si ejus manui nunquam adhæssisset. Multi verò qui aderant hoc Divinæ potentia cernentes miraculum quod in illa die ostensum est per beatissimi Confessoris Christi Theoderici meritum, glorificaverunt Dominum in cordibus suis, qui semper est mirabilis in omnibus operibus suis.

Ad S. Theo-
derici se-
pulcrum cu-
ratus.

3. Referamus & aliud memoriâ dignum, quatenus palam fiat, qualiter opituleretur famulis suis beatissimus Pater & Patronus noster. Fuit Frater in hoc Monasterio OTBERTUS nomine, qui antequam Gallis ob scelerum enormitatem Hungarorum gladiis traderetur, ad extremum vitæ deductus est. Dúmque certamina dæmonum pro se litigantium & cum ad interitum rapere conantium pateretur, Almi Patroni sui S. Theoderici tandem se videt eripi meritis, demones verò per invocationem nominis Christi & Sanctorum ejus à se cum magno strepitu & indignatione recedere. Vidit etiam quemdam Fratrem dictum BERTRICUM, qui non longè antè discesserat, se crebrò visitantem, consolando quoque monentem, ne hic apud sæculum ultra manere cupiat, immo ad eum quantociùs ire gaudeat, ut ea quæ numquam potuit cogitare, valeat videre: quoniam si demoraretur in sæculo diutius, nequaquam tantum malum vidisset aliquando, quantum visurus esset in proximo. Cujus dicto probatio constat veritatis infecuta. Iste siquidem levi dolore corporis tactus ad Ecclesiam properans exitum suum precibus Domino commendans Fratres advocat, Missam quoque, quam debito properantiùs celebrant, illos repetere

Orbetto
Monacho
bonam mor-
tem obti-
net.

NOTA.

a Durabat ergo adhuc pia illa consuetudo, quâ Fideles à vespere Sabbati laborem manuum missum faciebant in subsequenti diei Dominicæ reverentiam. Apud Gregorium Turon. in lib. 1. Mirac. S. Martini cap. 33. mulieri manus arida facta legitur, quia die Sabbati post solis occasum, qui noster Dominica ad-

jacet, panem voluit conformare. Meminit Frodoardus Presbyter in lib. 4. hist. Rem. cap. 8. Translutionis corporis S. Dionysii Remos factæ ob metum Normannorum, tempore Fulconis Episcopi: quo tempore hoc miraculum factum est, nimirum ventente sæculo IX.

Ann. Chr.
D. XXXIII.
Iulii 7.
"

facit, quæ viderat narrat & eos de servitio Dei studiosius agendo & psalmodiam cum devotione canendam monet: atque jam quasi securus & hilaris migrat. Post cujus obitum gens Hungarorum Galliam ingressa*, cædibus incendiis & rapinis pænè cuncta devastat, ipsūque Monasterium flammis exurit & proxima quæque circumpositarum ruinis ferè villarum proterit. Intuemurque modò jam manifestè, quàm vera fuerint quæ ille audierat ex revelatione.

De fons dudum noviter exorto.

4. **I**N silvula huic contigua Monasterio fons *b* dudum noviter exortus est, ad quem fabricitans quidam casu deveniens vidit super ipsum fontem inclinatam quemdam senem in Clericali habitu aureum baculum in manu tenentem: qui cum sonitu advenientis motus se videretur erexisse à fonte, tanto iste pavore concussus est, ut attonitus in terram caderet, & post modicum rediens ad se surrexit, & splendorem quæ senior abierat Monasterium versùs magnum vidit: sicque salvatus ab infirmitate sua lætus abscessit. Cæci tunc temporis hoc in loco illuminati, nonnulli claudi erecti, muti locuti sunt, & surdi receperunt auditum.

Item de miraculis ibidem factis.

5. **N**uper quoque ordinato HUGONE Remis Episcopo, quædam paralytica quæ jacebat in civitate ad januas Ecclesiæ S. MARIE, MAGENILDIS nomine, admonita per visum, illò se deferri petiit, atque ut aqua ipsius fontis perfusa est, incolumitatem recepit. Quædam ADELWIDIS nomine arida brachiis ut eadem lora est aqua, sospitate potita recessit. Cæcus quidam de castro Mosomo* tunc adveniens, mox ut Ecclesiam S. Theoderici introiit, lumen recepit. Quædam paupercula de ipso loco ut oculis sibi hoc fonte diluit, lumen quod à sexdecim annis perdiderat recepit. FULBERTUS quidam brachium gerens aridum ut se hac aqua perfudit, sanitatem brachiique recepit utilitatem. Tunc etiam quidam cæcus nomine AMMALRICUS ibi visum recepit, mox ubi se hoc fonte lavit. Aliaque plurima nunc ibi refulsisse probantur miracula & ex diversis ægritudinibus diversa sunt collata remedia.

* Monzon

* Idem refert Frodoardus in lib. 1. cap. 25. ac duo sequentia miracula cap. 26. qui in lib. 4. cap. 11. Hungarorum irruptionem anno primo Hugonis postulati in Episcopum, id est anno Christi DCCC. XXXVI. il- ligat.

* Prope idem Monasterium visitur etiam nunc fons unus ad Aquilonarem plagam, ad cujus marginem existat crux antiquitus erecta, in qua depingitur Abbas in loculo, sub cujus pede videas concham fon-

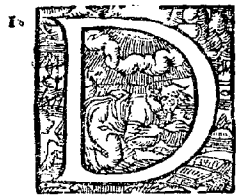
tis expressam, cum hominibus & canaribus inde bibentibus: ut veri sit simile non alium hic designari, quamvis hoc tempore non amplius frequentetur, distinguendus ab alio fonte, qui ex nemore proximo in Monasterium per tubos plumbeos derivatur. Id unum ex antiqua illa fontis religione adhuc superest vestigium, quod in cratere quodam vitreo, argento incrustato, quem S. Theoderici dicunt, infundunt vinum, infirmis contra varios morbos propinandum.

ALIA MIRACULA,

Ab ADALGILSO S. Theoderici Monacho sæculo XII. scripta, ut patet ex num. 27. & seqq.

Ex ejusdem Cænobii cod. MS. curâ R. P. D. Iuliani Nerman Prioris eruta à nostro Ioh. Gelé, in quibus miraculis nonnulla minùs utilia prætermisimus.

PRÆFATIO AUCTORIS.

DILECTISSIMIS Domnis, Patribusque venerandis Cænobii sancti THEODERICI in monte Or constitutis Servorum Dei minimus ADALGILSUS perpetuam in Domino salutem. Vestra jussionis, amantissimi Patres, exsecutor esse cupiens, miraculorum gloriosi Confessoris Christi Theoderici volumen licet tardus & ad alia negotia distractus relegi: & quod esse minus videbatur, prout temporis opportunitas suggessit, seriatim ornare verbis studui, atque præfixis modo titulorum capitulis, ut unumquemque eorum ex ipso capite manifestius appareat, assignavi, vobisque petentibus offerendum putavi. Igitur vestra dilectio amici studio quod imperavit opus hoc editum excipiat, & aliis communicandum priùs ipsa communicet & legat: ubi si quid perperam me locutum cognoverit, si quid minùs providè, minùs cautè, minùs honestè, sibi quæso corrigat, mihi indulgeat. Ego namque, licet

in remorsis dapibus aliquando fieri contingit, quo plurima diversi generis nascentia proponuntur, sic in hoc Opere inter alia mea meorumque opuscula vigilavi, ubi cum plurima reliqui, hoc pro vestra caritatis imperio resumpsi: si qua verò majora me alio sum traxerunt, ceptum sibi negotium deserere coegerunt. Quapropter stili mei tenorem visus sum toties mutasse, quoties ad ea quæ dictanda fuerant licuit recurrere. Sed si verba vilia videntur, tamen vilis materia non est: Dei enim virtus & Sancti sui meritum laudatur in ea. Unde postulo Paternitatem vestram, ut hoc blandè suscipiatis, & pro me ad Dominum fundatis preces.

Anto Chr.
D. XXXIIII
Julii 1.

1. *Quomodo & à quibus corpus sancti ac beatissimi Theoderici
Patroni nostri humatum sit.*

Igitur beato Confessore THEODERICO ad supernæ beatitudinis gloriam de hoc mundo vocato, Remorum venerabilis Archiepiscopus ROMANUS, qui eo tempore à Deo sibi commissam Ecclesiam nobiliter regebat, Francorum Regem inclytum THEODERICUM cum Sacerdotibus & nobilissimis palatinisque viris ad obsequium Sancti corporis adesse rogavit. Rex autem pro gloria beati viri gaudens, sed quia sibi & mundo substractum audierat multum dolens, advenit, & collectis Sacerdotibus & Clero populique, quæ devota convenerat, non parva multitudine, sacri corporis illius exsequias venerabiliter in territorio Remensi in monte conspicuo qui ab antiquis *Or* vocabatur celebrare.

3. Sed ne diu celarentur merita tanti viri, virtutum miracula in ægrotantibus continuè consecuta sunt, non solum in Ecclesia quam ipse cum adhuc viveret in hac luce demonstrante sibi Angelo edificaverat, sed etiam in ea silvula, quæ in montis latere ad Aquilonem prope Cœnobium sita est. Ibi enim olim fons erupit ad honorem Sancti in populis amplificandum: ad quem cum ægroti venirent & ex eo lympham fideliter haurirent, invocato nomine Domini & sancti Confessoris ilico sanabantur. Itaque fons ille, sicut fideles viri & qui utrumque videre testantur, colorem & saporem Jordanici fluminis in quo Dominus & Salvator noster Baptisma sanxit, retinere videtur. Nec mirum si virtutes in ea sunt virtute Divina, quando & infinitas qualitates has ab illo habet, à quo bona cuncta procedunt.

11. *De quodam febricitante qui casu veniens ad fontem Sancti,
in illius visione sanatus est.*

Quadam verò die febricitans aliquis secus eundem fontem deambulabat qui tamen de illo nil cogitatione voluebat. Erat autem ei letale frigus & calor vicissim compugnantes in imis ossibus & medullis, itaut fugiente frigore desideraretur idem. Calor enim ingens in immensum debilia membra vaporabat. O quoties à cespite revulsit gramina, quoties ab arbore abruptit frondes, & cum nimio ureretur aestu jungebat membris, & nec sic ardorem mitigabat. Sæpè verò nudatus veste solo cohærebat, sed quæ natura frigida videtur terra illius tacta corpore calebat. O miseria! sæpè cum frigeret, induvis onerabatur amplioribus, & quæ æstum concitant potiunculas bibebat: cumque admoventur igni, ante prunas etiam frugebat. In hac igitur anxietate mentis & corporis ad jamdictum fontem deambulando venit: sed cum adhuc eminùs esset, contuetur Sanctum Dei Confessorem Theodericum in habitu Clericali ætate senem, virgam auream in manu tenentem & inclinatam super fontem. Qui cum de incessu venientis ægroti quasi motus à fonte se revocaret, ægrotus ille nimio pavore concussus in terram cecidit, oculos clausit & velut attonitus ad modicum mansit. At postea in se reversus quid passus fuerit sensit, & caput elevans Sancti Monasterium versùs aspexit, quo lucis lineam & quasi nimie claritatis radium quæ Sanctus ierat intuitus est. Ita denique sanatus homo febrem illam ampliùs in suo corpore non sensit. Cæci ea tempestate illo in loco illuminati, nonnulli claudi erecti, sermonem muti receperunt & auditum surdi. Per hæc enim amator hominum benignissimus Deus Sancti sui Theoderici gloriam mortalibus innuebat, unde & ipse glorificabatur in Sancto qui gloriosus est in Sanctis suis, mirabilis in maiestate sua.

111. *Paralytica mulier ab urbe Remorum veniens sanata est.*

Tempus locus & persona narrationis nostræ ordinem faciunt notabiliorem. LUDOVICO quarto itaque Francorum Rege nobilissimo regnante & eo Cleri populique votis annuente, HUGO vir ^a Episcopalis Archipresulatus apicem meruit in urbe Remensi. Eo tempore miraculorum seges in monte *Or* ad memoriam beati Theoderici Abbatis velut in agro cui benedixit omnipotens excreverat, quorum fructu fama diversum volitans debiles & ægrotos usquequaque refocillabat. Nam omnibus illis & tumor gratus & ad Sanctum desiderabilis concursus. Quanto enim quisque diutiùs languerat, tanto festinantiùs sanari cupiebat. Inde catervatim ruebant, & tantam Dei laudem Sancti meritum videre desiderabant. Fuerunt verò & quidam quibus ostensum est in visione, quo loco donarentur optata sanitate. Horum quædam mulier paralytica cui nomen MAGENILDIS jacebat in Remorum

^a Immo puer quinquennis, ut Frodoardus testis inlib. 4. Hist. cap. 20. asserit. Quod monstri instar in Ecclesia visum est: sed patris ejus Heriberti Comitis Viromandensis cupiditati parendum erat.

624 MIRAC. S. THEODERICI ABB. REMENS.

Anno Chr.
R. XXXIII.
Iulii 1.

urbe ad limina Beatissimæ Dei Genitricis, ut ab introeuntibus Ecclesiam stipem peteret subsidii corporalis: sed neque fides aderat etiam cum salutem desideraret ut se sanari precaretur.

6. Divina verò bonitas quæ aliquos idcirco percuti finit, ut Dei opera manifestentur in illis; somno soporata in visionem ægrota monstrare dignitata est mulieri. Quæ visio non falsidica rem vanitatis innodans, sed aperte denuncians imperat ut ad montem Or ad sancti Theoderici præsentiam ad fontem nominis ejus sicut erat infirma ab amicis se se deportare faciat, ubi frigido liquore tacta sanitatem recipiat. Expergefacta mulier & ad se reversa, de visione tacite meditari cœpit: & quamvis primò inane reputans somnium hæsitaret, tamen postmodum vel dubia spe gratulatur. Visa est igitur latari misera: & unde gaudeat attrita diutino languore, præsentem qui aderant percunctantur. At illa refert quæ ex visione conceperat, & ab eis illico commonetur, ut minimè dubium quod ei divinitus ostensum est, at verum credat. Narrantur etiam illi ægritudinum variarum genera sine numero nuper in monte Sancti aquæ tactu fugisse, & penitus à possessis corporibus defluxisse. Tunc illa jam non dubia de salute, sed fide firma credens se sanandam, Abducite, inquit, hinc amici quantocius, & quod mihi Divina miseratio dictavit offerte me Sancti conspectibus.

7. Illi itaque mox vehiculo morbidam subuehentes & gressu quo poterant iter accelerantes, (optabant quippe visum iri quomodo salus infirmis illaberetur membris) ad optatum locum pervenerunt. Visâ protinus undâ fontis accendit desiderium sospiratis, & desiderii crescēte flamma, accedentium roborabatur fides credendi semprâ materiâ. Nam utrimque lætabunda agmina discurrebant, & de percepta jam salute, prout quisque poposcerat, potiri gaudebant: eis qui nondum fuerant consecuti munus salutare designabant. At illi ægram nudantes & ut interiùs sanaretur potantes, frigido fonte exteriùs perfundunt. Omira Dei virtus! quæ lassis membris & toto corpore perduto alieno subsidio ut huc veniret eguerat, ex gelido rore calefescens substitit, & cum visibili elemento invisibili gratia donata est. Tunc in se Divina munera sentiens, ad glorificandum Dominum viventem in sæcula soluit linguam. Gloriosus, inquit, es Domine in Sanctis tuis, qui per beatissimi Theoderici Confessoris tui merita ægritudinem meam fugasti & me perfectæ sanitati restituiisti. Sit ergo nomen tuum benedictum in sæcula & in omnibus sæculis sæculorum. Cùmque mulier de recepta sanitate tripudians laudes multifonas Deo reddidisset cum universo comitatu suo, remeavit ad propriâ, & omnes qui priùs cognoverant eam paralyticam, ad amorem sancti Confessoris permoti sunt.

14. De quodam cæco eorum multitudine populi repente illuminato.

8. **E**T populus sancti quidem miraculi visor ad habitacula sua regrediens complebat vias, opida, rura, castella nuper in monte Or ostensæ virtutis honestissimâ famâ & quicumque hæc à Deo per sanctum suum Theodericum fieri audiebant, ad simile quid videndum ire & ipsi cogitabant: ut quod per auditum capientes agnoverant, oculis contuentes credibilius haberent. Ægroti sanè & qui minùs & qui ampliùs dolebant, isti fortè quia faciliùs sanari posse minores ægritudines putabant, spe majori nitebantur; illi verò difficiliùs aut omnino nihil mederi posse morbis gravioribus arbitrantur aliquando desperabant. Horum tamen multitudinis adeundi Sanctum unusquisque opportunitatem quærebat, cujus autem facultati voluntas amplior adhæsit, is aggressus iter ad locum citiùs pervenit. Sed senes, anus & pueri quibus aut senectus vires ademerat, aut eas adhuc veniens ætatis ordo non plenè contulerat, audientes Sancti miracula gaudebant & ad ejus præsentiam properare desiderabant. At cum in membris debilibus robur omnibus abesset, id quod suo quondam tempore talia non evenerant dolebant. Unde & amissam juventutem plerumque votis imprecantes revocabant, pueri verò quod tantæ possibilitatis & iuxta libertatis adhuc non essent, querelas effundebant, & juvenescere velociùs optabant, ut ad Sanctum pariter in unum properarent, atque sanitarum generâ quæ per illum fieri credebantur, viderent.

9. Igitur ab omni provincia & de longinquis etiam partibus affluentes Dei beneficia populi sentiebant, & eum qui per Sanctos operari mirabilia dignatur glorificantes laudabant. Cùm ergo eorum plures qui nihil novi nisi per auditum ibi contigisse cognoverant, desiderio flagrarent contueri vel aliquam febrim ruere, febricitantem surgere, infirmum convalescere: vir quidam memorabilis AMALRICUS nomine adductus est, (cæcus enim erat) & ecce gaudium magnum fit in plebe de tenebris futurum continuò per amplius de recipienda luce. Dicebant ergo: Modo Deo gratias hominem videmus, in quo Dei propitiatio per sancti Theoderici merita conferetur, atque hinc hodie magis visâ beneficia quàm audita referemus. Igitur ad fontem sæpè memoratum cæcus deducitur & undique turba coëunte propter undam videndus statuitur. Qui poscens vas liquore salutifero plenum libavit, oculos irroravit, terfit, vidit atque se videntes recepto lumine videns ipse cognovit. Gloria tibi Deus omnipotens, exhilaratus populus acclamat, qui capientes,

cupientes, quærentes, amantes nos videre talia, per Sanctum tuum hodierno lætificasti miraculo, præfenti muneraſti bono. Et homo quidem clare videns cupiebat ipſe Deo dare laudes: ſed ejus una vox viſta vocum multitudine, nec exaudita conquievit. Qui tamen ſi quid de Deo, de Sancto bene cogitaviſſet, hoc utique prout credimus acceptabile ipſi Deo creatori fuit.

Annō Chr.
D. XXXIII.
Julii I.

10. Fuerunt itaque pauci in illa vulgi multitudine, qui quoniam reliquis prudentiores habebantur, diligenti investigatione quaſiere, cui poſſimum iſtum ſalutiferum fontem valerent comparare. Multa quippe aquarum diverſitas memoratur, aliæ quidem ſterilitatem, aliæ fecunditatem, aliæ ebrietatem, aliæ verò ſobrietatem, morbos innumeros aliæ, atque aliæ ſanitatē gignere referuntur. Rerum ſiquidem omnium Creator ipſarum unicuique inanimatis etiam corporibus inſinxit, ut unumquodque eorum id ad quod creatum eſt, cetera, vel occulta ratione operetur, ſed univerſis fontibus dictorum aliquid innatum eſt. Unde cum Angelorum Dominus homo factus verbo ſolo cæcū à nativitate ſanare potuiſſet, ſputo facto luto illitum ad aquas Siloë præmittere maluit, ut inde lotus cæcitatem perderet, lumen reciperet. Quare nulli aquæ magis videtur iſte fons congruere, quàm ei qui Creatis gratiâ tenebras effugavit, lumina reparavit. Ergo fons iſte aquæ Siloë compareretur. At cæcus ille Siloanus Dominum ſanantem illuminantem agnovit, Deum Dei filium credidit & eum ſecutus eſt: hic autem quia à puero Chriſtiano nomine beatus Auctorem ſuum crediderat, modò receptis oculis eum corde & ore & ſi quid voce potuit laudavit, glorificavit, veneratus eſt & ad propria reverſus eſt: ſed & omnes qui tanti miraculi contemplatores fuerant, Dominum Deum benedicentes ad habitacula ſua redierunt.

v. De muliere qua à febrī filium ſuum vexatum ad fontem beatiſſimo Theoderico interveniente feliciter ſanum recepit.

11. Igitur auctore Deo poſtquam beatiſſimi Theoderici Confefſoris Chriſti merita miraculis apertiſſimè prodentibus infideli plebi clarificata ſunt, & quod in ſuperna felicitate jam cum Chriſto gloriatur nullo dubitante populus adveniēns tam animæ ſalutem quàm corporis feliciter expetebat; virtutum facies recellit abdita, quæ prius in miracula ſuperius memorata efficaciffimè apparens ſe ſe dilataverat. Ad hoc enim miracula claruerant, quia ſigna erant, ut cunctis per exteriora dona pateſceret, quanta Sanctus æterna gloria coronatus inviſibiliter in animarum ſalute operari poſſet: & hoc inſerto menti credentium, quia opus ulterius non erant miracula, ſatis utiliter ceſſaverunt. Et fons quidem in imis terræ viſceribus occultatus eſt, nec ampliùs in eo priora beneficia claruerunt. Sanctus autem numquam à miſericordia vel à beneficio conferendo ceſſavit: inviſibiliter enim ſemper operatur. Sed quia carnales difficile vel numquam ſpiritalia capiunt, ad infor-

Miracula
ad quid?

mandos vulgi animos ut credant, aliquando viſibilia miracula opus ſunt.

12. Diu ergo ceſſantibus viſibilibus operibus Sancti, generatio quæ tunc erat moriēdo præterit, & ad noſtra uſque tempora ventum eſt. Volens itaque Dominus Sancti ſui beatitudinem recenti populo manifeſtare, & ad ſe quærendum torpentia corda excitare; noſtris hiſ diebus nova miracula per eundem Sanctum dignatus eſt miſericorditer oſtendere, quæ plebes fidelium viderent, & Sanctorum Regem devotiùs glorificarent. Igitur in vico qui Chancia* dicitur, cum plures mulieres tum etiam una erat quæ filium quem genuerat, in domo propria nutriendum habebat: ſed hunc habere quaſi non habere videbatur, dum puer febrī valida incredibiliter vexaretur. Vexabatur etenim miro modo, ita ut viciffim frigus & æſtus unum corpus miſerum vindicantes, modò tremere, modò palpitare, modò verò manare gelidum ſudorem à defecatis artubus compellere viderentur: & cum tanto miſeriarum augetur pondere, genitrici ſuæ per ſingula momenta videbatur mortem denuntiare. At illa lacrymis ſuffuſa flebat, & ſi quid opis afferre filio credebat, id ab amicis, à vicinis, à cognatis toto niſu quærebat, à tranſeuntibus etiam quid febrim expellere poſſet ſæpè rogabat: & cum omnes opinionones eorum vel inventas à ſapientibus etiam medicinæ curas expendiſſet, nihil ſanitatis invenit in illo. Sæpè quidem membrīs ardore letifero calentibus gelidam ſuperfundit aquam, ſæpè clamanti, modò frigefco, modò gelaſco, modò verò morior, paravit ignem ut ſatiſfaceret in hacce puero febre miſerabiliter alternanti.

* Chagny
in agro Remenſi

13. Cum igitur horum nulla profuiſſet, & creber anhelitus longis interceptus ſuſpiriis interitum omnino minaretur, (jam enim ſemivivum quaſi ſitutum mox cadaver corpus exteritum jacebat in terra) venit ex inſpiratione Divina matri in animum ut eum ad Sancti Theoderici præſentiam deſerreret, atque de ſalutifero fonte illius, qui nuper terræ venis ab imo ſcaturientibus antiquum repetens ortum Divinæ miſeratione reſluxerat, membra debilia filii perfunderet. Et acceptum ferebat, ſed diutino ſletu ac mærore continuo conſecta, brevi reſedit inſimere fatigata, & reſpirans ac properans pervenit ad locum, quæ quid ibi oraverit, quidve imprecata fuerit, cum ſuper orbis divitias proliſ ſalutem optaverit non eſt requirendum. Oravit autem, & ad fontem cum fide deſcendens hauſit lympham, & ſuperfundens ægroti filii membrīs repente vidit viſibile miraculum ſanitatis. Nam dicto citiùs fugit dolor, membra pallida roſeus recepit color, medullis, nervis &

Append. Sæculi I. Bened.

K K K K

Ash Chr.
D. XXXIII.
Iulii 1.

offibus puerilis illapsus est vigor, & puer denique stans & gradiens receptæ sanitatis lætitiā celare non poterat, nec volebat. Et mater hæc intuens amplissimè gaudebat, & tanta Dei magnalia laudare cupiens, præ nimia mentis alacritate in ipso plausu deficiebat: sed huic tamen digno tripudio subitò quædam præteritarum rerum pænitudo sese ingerebat, videlicet quodd virtutem Sancti ferò cognoverat, plurima frustra perdidit, sanandum tardè crediderat, quem modo fonte liquore tactum sanissimè profluere videbat. Et hæc igitur antecedentem filium secuta, Ecclesiam sancti Christi Confessoris Theoderici est ingressa, ubi uterque nomen Domini Salvatoris pro recepta sanitate benedixerunt, & Sancto vota voventes ad habitacula sua regressi sunt. Vicini autem & qui ægrotum priusquam sanaretur noverant, videntes modò sanum & nullum febris vestigium retinentem, ipsi etiam Deum benedixerunt, & ad Sancti memoriam tenendam, colendam, frequentandam animati sunt.

VI. *Quendam hominem ærius humor cecaverat quem Sanctus illuminavit.*

14. **T**eracia vocabulum est cuiusdam nominatissimæ silvæ, in qua constat Monasterium de nomine sancti Michaëlis Archangeli * ab antiquis olim ædificatum, propter quod villa quædam sita videtur quæ vulgò Aneia vocatur. In hac igitur aliquando vir quidam, nomine HOSTREBALDUS, qui una dierum operandi gratia in eam silvam ingressus, sed repentinè tenebrarum situ cælum sensim caligante & densâ nebula totum inane desuper obnubilante visus est homini crassior humor ab alto defluxisse, atque sibi os & pupillas oculorum infecisse. Cùmque sæpe manibus & veste, ut clariùs videret, siccare conaretur, amisit lumen, & apertis oculis cùm adhuc diluculi tenebris illam suam cæcitatem imputaret, inventus est à quibusdam: & ab eis interrogatus quid ibi solus esset, quid vias variaret, quid baculo protento semitam palparet, qui cæcus non esset, qui clari diem videret, ac si omnibus uti sibi cæcitas ingesta nuper esset nota, cum animi rancore & fletu nimio respondit: O insensati homines & perversi, graviore bestis & feris! Illæ quidem me plorante, me vociferante fugiunt, & privato lumine fugiendo consolationem præstant: vos autem rationabiles homines & noti, dolores doloribus augere contenditis, dum sic interrogatione cumulata sub exprobratione loquimini, meque flente ad fletus uberiores impellitis. Nos illi, inquirunt, quid facias videmus, quid autem patiaris nescimus: tu verò si quid est occultum manifesta, si quid noxium, scite cupientibus enarra. At ille, Matutina, inquit, nebula capiti meo superfluens oculos clausit, lucem negavit, tenebras induxit, & ecce nihil video. Nos, aiunt illi, nihil consolationis afferre, nihil beneficii præbere in hoc tibi discrimine valemus: tantummodo te ad domum propriam reducemus, tæque tuis cæcum ut es referemus. Igitur factis compensant dicta. Reductus itaque homo per duorum annorum fere curricula cæcitatem illam passus est.

15. **U**t autem in monte Or ad presentiam B. Theoderici miracula supradicta claruerant, cùm circumquaque provincias, tum etiam villam superius nominatam fama replevit. Et audiens cæcus aliorum oculos lumen Sancti merito nuper recepisse, gaudere cepit quasi qui sperat & diffidit. Sed multis ei suadentibus ut irer, ut crederet, ut à Sancto sanari postularet, ire perrexit, & veniens ad fontem præsentibus supplicabat, (plurima quippe turba circumjacebat) ut sibi liquor ille largiatur, quo Sancto suffragante dolores effugantur, sanitas exhibetur. Effectum petentis oratio consecuta est, haustum denique liquorem cæcus ille devotè cepit, libat, oculis infundit, & ad Templum continuò devotionem suam pergit Deo commendare supplicationibus. Postquam igitur orando sibi satisfecit, & fortè Deo, reversus iterum ad fontem est: ubi cum secundò gelidi fontis undâ fovisset oculos, tenebræ mox fugère, lux hominem replevit: qui cùm fontem videret, videret orbem, videret etiam turbam undique confluentem, quid ageret ignorabat, nisi quòd ab his suggereretur ei quos videbat. Universi verò qui aderant ad Monasterium cum illo pergunt, & Fratibus ibidem Deo famulantibus ostentum gloriæ tantæ virtutis adsignant, & unà cum eis Domino Deo laudum præconia solvunt. Et homo quidem qui cæcus venerat vota vovit, & videns atque lætus ad propria reversus est. Convicanei verò & quicumque hæc eo tempore vidère & audire, erga cultum Dei & Sancti memoriam excolendam devotiores extiterunt.

VII. *Cæcus alius fonte tactus in Monasterium veniens illuminatus est.*

* nemphebo-
mo alio
oculo privo-
tus, quod
miraculum
emissum.

16. **E**odem itaque die quo meruerat iste * sanitatem, cùm jam vespertina dici Synaxis solveretur à Fratibus, aliud magnæ virtutis miraculum per Sancti huius meritum declaravit Divina potentia. Nisiacus denique Regius fiscus est, juxta quem villæ * Monasterium S. Michaëlis in Tiracia, Tierache, dicte Laudunensis ad nostrum usque tempus Or-
dini Bened. subiectum est.

MIRAC. S. THEODERICI ABB. REMENS. 627

Disceſſa vocabulo ſita eſt. In hac itaque puer HAGANO nomine à parentibus humana lege Anno Chr. procreatus ingruente repentino dolore cùm quid haberet adhuc rudis edere non poſſet, D. XXXII. oculorum cæcitatem incurrit. Parentes autem illius quid ei facerent, quid ſaluti ejus prece Julii 1. pretioſque providerent ignorabant, cùm jam plurima curationis gratiâ adhibuiſſent. Sæpè namque matrona lacte de papilla preſſo infantis oculis intillavit, sæpè linguâ lingens herbarum ſuccos appoſuit, sæpè etiam carmina de parte bona immurmuravit: ſed cura quæ ceteros allevaſſe videbatur, nihil infantulo profuit, & omnes amici, cognati, vicini etiam genitoribus condolebant. Audientes autem quia nuper à Sancto cæci tres ſed & antè plurimi ſanati fuerint, necnon ab aliis infirmitatibus alii quique ſine numero relevati, parentes diem conſtituunt quo ad hujus beatiffimi Confeſſoris memoriam infantulus deferatur. Veniente verò die ſine mora parvulum ad montem Or & ad fontem Sancti devotiſſimi cum omni veneratione & fide deportant: & pro eo vota voventes & Sancti ſuffragia poſtulantes, fontis undâ totam parvuli faciem perfundunt. At ille flebat, & quid illi parentum devotio fieri poſtulabat, quidque virtus Omnipotentis præſtare disponebat omnimodis ignorans, cum ſtudio nimio vagiebat. Denique cum ad Monasterium deſerunt, & de Sancti patrocinantibus Reliquiis adhuc cæcæ faciei Victoriſſimæ Crucis Chriſti character * ſuperduci depoſcunt: quo peracto cæcitas omnis effugata eſt, lûxque * lege chara plena infantis orbibus infuſa eſt. Unde parentes gratulati, ſed & omnes qui tunc pariter taſtiterem audierunt, laudes omnipotenti Domino retulerunt.

VIII. De ſurdo qui veniendo ad Sanctum Virum recepit auditum.

17. **E**T opulentia virtutum Sancti cùm ad longinquas quidem nationes, tum etiam ad proximas provinciæ Remenſis partes odore multiſſuo ſpirabat ſanam. Unde contigit ut villam quæ Fraxinus* vulgò vocitatur & eſt in territorio Vermandenſi ſecus Somenam* fluvium perveniret. Erat autem homo quidam in illa longo antè tempore ſurdus, * Fraine * la Somme qui cùm vulgus promiſcuum gratulari, & ad miraculorum S. Theoderici relationem capiendam attentum videret verbis (quia qui non audire, poterat loqui) quid calum ſuſpiciant quid pectora tundant, quid lacrymas fundant, quid demum gratulentur interogat. At illi quia verba ſonantia capere ſurdus non poterat, ſignorum nutibus & voce quamquam ille non audiret, ſurdos, cæcos, claudos & infirmantium cærum à Deo in monte Or & ad Theoderici fontem ſanatos aſſignant. Et ille doctus talia capere ſigna, baculum ſumit, viam carpit, plurima cogitationum volumina mette revolvit, & incedendo & feſtinando ad montem propinquat. Hora erat qua Fratres ad laudem ſummæ Trinitatis congregati æris ſolito clangore principium illius aſſignant. Et cùm montis in circuitu ſonus ille æra replet, ſenſerunt omnes quibus erat auditus in capite ſanus, ſenſit & ille cui paullo antè fuerat minimè ſanus. O Deo gratias, inquit, ô ſanctiſſime Confeſſor Domini Theoderice, quàm vera ſunt quæ de te prædicantur! O utinam modo planè ſcirem ea quæ mihi convicanei mei nudiſtertius in villa noſtra referebant, quæque inter ſe conferebant, quæ ſignis incompoſitis designabant. Et certè mihi meus animus proferebat quia illi ad iſtas partes me venire volebant, me venire nutibus demonſtrabant, & ſurdos & cæcos & alios ab infirmitatibus multis revocatos digitis in numerum diſpoſitis innuebant. Sed quid multa mecum eloquor? Veni & ſenſi Dei virtutem & Sancti meritum: unde ô utinam ad ipſos jam remeâſſem, & plenè modò ſcirem quid ipſi me monebant! narrarem quoque eis Dei colatum in me beneficium. Sed certè priùs ad Sanctum perveniam, hujus terræ habitatoribus Saluatoris Dei magnalia referam, quòdque per S. Theoderici deprecationem & audire merear & audiri me credam. Tandem igitur homo vel iſta corde concipiens vel ore profundens ad Monasterium pervenit. Et Monachorum catervæ, quæ adhuc ad laudem Dei conſiſtebat, iſta denuntians, & effectû novo materiam glorificandi Conditorum dedit. Nam his auditis & æra feriunt, & ore perſonant laudes Deo Creatori qui eſt benedictus in ſæcula:

xx. Puella toto corpore paralytica oratione & meritis beati viri ſana reſeſcit.

18. **P**ium eſt ſentire de Domino in bonitate & in ſimplicitate cordis quærere illum de quo dicit Pſalmiſta; *Preparationem cordis eorum audivi auris tua.* Ex Vico Avenatio* puella fuerat quæ toto corpore paralytica octo annis leſto decubuerat, quorum ſpatio* Avnatio numquam manus ad os mittere, numquam ſe valuit in ſarus alterum deſteſtere. Hæc diæc. Rem. Altouillari* jam pridem inveſta fuerat, ut Sanctorum patrociniis à pendere infirmitatis * Hautvilliers, Mon. rediret: ſed rediit ab eis inefficax eoquòd alterius meritis curanda reſervaretur. Poſt diæc. Rem. duceret vel quodlibet pararet geſtatorium, quo viri Dei ſapedicti ſapiſſique dicendi Theoderici adire poſſet Oratorium. Mira res! penuria matrem artabat, & contra filiam ſuper ubi S. Helicæ colitur. eo quod non habebat nec modum habendi vel inveniendi ſciebat querebatur: cùm ecce puella membris genuinò reſuſo vigore incolumem ſe eſſe vociferans gratulatur, & gratulabunda inſperatò ſurgens incolumitati ſuæ atteſtatur. Videres paullo antè vehiculum

Append. Sæculi 1. Bened.

KK k k ij

628 MIRAC. S. THEODERICI ABB. REMENS.

Ann. Chr.
D. XXXIII.
Julii 1.

perentem, nunc inopinatò stupidam matrem præcurrere; præcurrendo matrem montis Or fontem quærere, quærendo attingere, attingendo salubri lymphâ singula membra perfundere. Eas Domino sanctoque Patri in foribus Oratorii ejus vota laudum persolventes pium erat audire & videre, Fidelibus mirantibus super immensa Dei clementia, qui antequam invocetur dicit; *Ecce ad sum*, & frequenter nec speranti præstat æterna beneficia.

x. *Mulier ante triennium ceca sanata feliciter recessit.*

19. **I**N Trevirorum Diocesi castrum est quod Longuis appellatur, quod quidem situm est super fluvium Charum, & undique silvâ circumdatur. Iuxta hoc villa est ROMANUS nuncupata, ex qua fuit mulier Dodo nomine oculorum lumine triennio privata: cujus recuperandi gratiâ circumduxerat eam vir suus per loca Sanctorum pleraque, sed à nullo potuit remedium quod expetebat impetrare. Super hoc omnino desperatis viatores quidam fortè obviant, qui salutatis eis & eorum rebus cognitis primò monent eos ne consultus suos flocci faciant, deinde in monte Or, inquit, noviter repertus est fons aquarum contra morbos & pestes salutaris, non hominum modò, verùm & bestiarum. Si gnave facientes præteritis laboribus illuc tendens iter addideritis, quis dubitet vel ignoret quod miserentis omnium Dei præcipuam largitatem illic invenire poteritis? Quoniam Sanctus qui meritorum suorum excellentiâ obpinuit ut rivus illic scaturiat, impetrabit ut in salutem quærentium utilitatibus proficiat. Securi ergo de meritis ejus, immo ex Dei largitate iter ut monemus non segnes attentate.

20. His breviter peroratis cogitur maritus à compare, quæ cogeatur à lucis amissâ dispendio: & properat uterque ad fontem ut una potiretur properanter sospitatis remedio. At ubi ventum est, haurit uterque aquam in salutem salientem, lavat mulier & itinere quidem fessa, sed moræ impatiens caput oculosque diligenter, & sic obdormit juxta fluentem. Eo autem qui nec dormit nec dormitat miserante à somno evigilans, quod diu optaverat lumen sibi sensit rediisse, & marito exclamat stanti non longè: Gloria laus & honor vero lumini Deo super cæli lumine quod optatò video. Quanta hinc subitò utrique orta fuerit lætitia, conjicere potest quilibet auditor ex se vel ex simili rerum convenientia. Surgit excussus à terra uterque, & resumit sua quisque, liminæque Templi accelerant subintrare, & summo Largitori munificentissimòque Confessori gratias pro acceptis beneficiis gaudent recompensare. Nec defuit actutum excitus fama facti plurimus plebis conventus, qui Fratrum concors catervæ cum eis resonarent competenter hymnos & laudum concentus.

xi. *Eodem die claudus à matris utero puerulus inter manus genitoris erectus est.*

21. **H**UIC Divinæ munificentiae addendum est aliud gestum. Puerulus nomine HUGO Lauduni erat quem uterus matris luci claudum ediderat. Hunc Pater multo tempore mærens memorialis nostri virtutum excitatus rumore spe gaudens humeris imponit, & ad fontem salutis vicarium multo sudore quò iter prolixum resperfus tandem deponit, & primum quidem totum pueri corpus perfundit lymphâ medicante, deinde sacris ædibus infert eum, humilitate, pietate, devotione insignitus, fide duce fidelissima his tribus ancillante, quæ quatuor fœderans quintæ scilicet paternæ petitioni merita beati viri accessit celerrimæ subventioni. Nam subito clamore & insolita prece bajulari filii bajulus pater terretur, qui se erectum deinceps ambulare nec ultra portari velle proficitur. Nonnulli astantes cum patre stupent super pedes suos consistere, vacillare, tremere, incedere, quem noverant ex utero matris hæcenus claudum, & accinguntur præconari magnalia Dei & reddere munera laudum.

xii. *Mulier contracta sancti fontis aspersione sanata est.*

Auctor
testis

22. **H**UJUSMODI nonnulla frequenter ad eundem fontem gesta sunt quæ ob sui pluralitatem & Scriptorum raritatem statibus ventorum & oblivioni tradita sunt. Sed nos ea quidem quæ vidimus nolumus negligere, ne illa ut quamplurima properaret oblivio absorbere. In Remorum urbe fuit mulier ROTHILDIS nuncupata sexdecim annorum spatio nervorum stupore & membrorum contractione debilitata. Ea domesticorum manibus quotidie in porticum majoris Ecclesiæ ferebatur, ubi alimonia transeuntium, & maxime stipe Canonorum gloriosæ Dei Genitricis alebatur, ut dictum est de nonnullis. Tandem rumore virtutum gloriosi Patris animata est, & ad fontem medicantis aquæ vehiculo delata, cujus custodes fide firmâ expetiit, ut membra debilia salutari lymphâ respergerentur. Quod ubi factum est, geminus vigor subitò medullis refunditur, & sospes effecta carpento neglecto unde venerat pede regreditur. Nos verò astantes & hæc vidimus & Dominum qui operatur in Sanctis suis jubilo cordis & vocis laudavimus.

XIII. *De Britannia Oceani vacata mulier veniens meritis beati viri visum recepit.*

Anno Chrī
D. XXXIII,
Iulii 1.

23. **E**X insula Britannorum oriunda, sed Anglicæ gentis indigena mulier multo tempore oculorum visu privata famâ fontis & harum virtutum excitur; sumptoque duce itineris mare transfretat, & memoriam Sancti ingreditur. Triduum expendit Cœnobio fontique, confitetur, orat veniam: sed interdiu nequit impetrare ærumnæ suæ indulgentiam. Tunc jam quasi desperans & tædium perpessâ disponit retrocedere; atque infecto negotio licet anxia prolixius iter quo defatigari decreverat iterando accelerat finibus suis se reddere. Sumit tamen ex aqua fontis, & defert secum, donec vicum ingreditur quem dicunt Culmissiacum *: quem ingressâ valida siti attentatur, quam faciliè propulsare poterat lymphâ salutari qua onerabatur, quod & factum est. Sed prohi dolor! restabat interior sitis exteriori acrior, quam utinam æquè propulsset fonte singulari, salubri quidem exteriori, salubriori autem interiori. Quod ut fieret, visum est insuper illi oculorum luce carentium loca ex eadem summo tenuis aqua irrorare fide præduce, quæ cogit mentem quam illustrat & impossibilia pertentare. Nec mora, visus admittitur, cæcitatis obstaculum removetur, retrorsum subito torquet gressum, ne ingrata sui lateant beneficia, & fit signi testis & nuntia: quæ etsi obmutuisset, indicio tamen erant videntibus radius pupillæ clarus & purus, & intuitus quæ erant impræsentiarum. Redditis ergo pro salute adepta gratiarum muneribus, alacris ac tædii nescia prolixum iter remetitur, & suum repetit diversorium, non alienis manipulata, sed propriis fulta luminibus.

* *Cormicy*,
dioc. Rems.

XIV. *Quomodo Clerici Laudunenses voluerunt furari corpus beati Theoderici.*

24. **B**eatissimi Theoderici meritis suffragantibus innumera beneficia præstitit Deo cuiusque generis Fidelibus summis & infimis, remotis longè & propè manentibus: quæ partim scripto sunt in libris exarata, partim negligentia & oblivione oblitterata, partim memoriæ quidem nonnullorum commendata, sed ne nesciantur litterarum adminiculo necdum coartata. Horum pauca disposuimus ne omnino à memoria ut pulvis à vento removeantur scripto munire, eorum auctoritate freti & fide qui vel viderunt ea vel à videntibus potuerunt audire. Majorum nostrorum quidam narraverunt nobis rem omnino divinam & pietatis nobis patrocinantis demonstrativam. Vir piæ & laudabilis memoriæ Pater Cœnobii hujus RAIMBALDUS * circumquaque manentibus egregiè reverendus erat religionis famâ & opere. Is loculos recondendis corporibus beatorum Confessorum THEODERICI & THEODULFI aptos composuerat, & ut devotionis benevolentiam ostenderet quam erga Sanctos habuerat, auro & argento eos decorare intenderat, quorum membra primò pallium superextensum tegebat tabulis tantum anterioribus & posterioribus mirificè decoratis.

Raimbaldus
Abbas.

25. Interea inter Laudunenses & prædictum Abbatem altercatio causæ super fundo quodam erat, pro qua finienda ut corpus beati Theoderici Laudunum ferretur oblata occasio admovebat. Illatum est ergo urbi & ab ejusdem Clero & populo decenter & honorificè, ut par erat, exceptum in majori Ecclesia diligenter servabatur à Clericis ejusdem Ecclesiæ; nostris omnibus semotis: & illos quidem ut nostros semoverent inopinatæ fraudis commentum admonuit, quod non multò post manifestè apparuit. Nam duo illorum noctu cum ferramentis operi fraudis suæ necessariis sacras ædes irrumpunt, irrumpentes facile manu loculum viri Dei infringunt, effractum aperiunt, aperto manus injiciunt, sed manibus injectis incomprehensibiliter Deo cooperante corpus quod erat præsens quia furari & exportare moliebantur nec sentiunt nec inveniunt. Super quo non minimum mente consternati ut notam confusionis effugerent, claustra effracta retegunt opportunè & diligenter, ne quomodo, ne qua occasione, ne qua suspitione quisquam rimaretur & rimando agnosceret quod egerant fraudulenter. Tanta fuit cautela eorum & diligentia, ut causa fraudis hujus diu lateret familiam Sancti, qui se suis servaverat, non suis occultaverat.

26. Nec multo post prædictus venerabilis Abbas perornatis oculis impetravit à Remorum Metropolitano, ut diem statueret conveniendi, & indiceret circumquaque manentibus, quo Confessor pius & à suo loculo exponeretur videndus & amplectendus religiosus, & in eo veluti in requie perenni reponeretur ab illis. Cujus statuti conventus diemaudentes duo illi quos mirabilis Dei operatio quæ ratione comprehendendi non potest à fraude sua nolentes averterat, Abbatem adeunt, verentes ne confusionis pudore indueretur, dum tempore constituto religiosus quilibet ostendere Sanctum vellet, nec ille inveniretur. Sanè alios ex se ipsis metientes, quos meritò Deus privaverat Electi sui cum inventione tum visu & invasione. Farentur ergo reverentiæ tanti Patris casses clandestinæ fraudis, nec pudet illos, vel insultantes thesauro suo privatis vel consulentes

* Interfuit Synodo Suesionensi apud S. Medardum à Manasse Remorum Archiepiscopo convocata anno Domini M. LXXVIII. Ejus obitus in Necrologio

S. Theoderici enuntiatur his verbis: *Raimbaldus Abbas hujus loci obiit III. Kal. April. pro quo habemus generate piscium & subemeritis panis*

Anno Chr.
D. XXXIII.
Iulii I.

eorum famæ & detrimento laudis. Eorum confessione Abbas primò turbatur, sed pietate Patris à perturbatione sua citius relevatur. Nam jejuniis triduo continuatis & cum precibus & suspiriis eisdem astantibus loculus aperitur. Sanctus integer invenitur, oculis videtur, manibus tangitur: oritur duobus illis novæ admirationis confusio, & familiæ Sancti antiquæ devotionis ampliatio, Patroni quippe sui & erga se considerant commiserationem ex præsentia sua & manifestatione, & erga illos indignationem ex absentia sua & occultatione. Omnipotens Deus super omnibus benedicatur quæ in Sancto suo mirabiliter operatur. Amen.

xx. *Miraculum de Egardo Sacerdote sanato.*

Robertus
Comes
Flandrensis
cum Dano-
rum Regina
apud S.
Theoderi-
cum excipi-
tur.

27. **I**nclito magno Danorum Rege viam universæ carnis ingresso, compar ejus Regina à Duci Siculorum iterato matrimonio jungi expetebatur: quam frater suus ROBERTUS Comes Flandrensis hujus rei gratiâ Siciliam ducens per Franciam transivit, & montem Or ad hospitandum expetiit. Quod audiens ROBERTUS venerabilis Abbas ejusdem loci collecto Cœnobitarum suorum catu cum vexillis & apparatu Ecclesiastico decenter processit obviam, & honorificè utrumque recepit, Comitem scilicet ac Reginam: & exceptos introducit in Cellam, immo in Domum Regiam. Nam vidisses in parietibus paullo antè incultis & in laquearibus squalore pridem horrentibus pallia Imperatoris dignitatis cortinis operosis superextenta coruscare, & nihilominus stupuisses fulcra celaturis, sculpturis, tornòque spectabilia. Stramenta quoque cum plumarum mollitie fulta, tum techis purpureis superinduta, primorèsq; ingressis his insidere, hæcque refoveri: porò sedilia quæque tapetibus cum artificiali subtilitate tum colorum varietate pretiosis venustabantur, pavimenti quoque facies pulvere suo deterfa ac virentibus quibulliber odoriferisque resperfa ingredientibus ac residentibus suave redolebant. Præ ceteris placuisset tibi quamplurimum sedulitas puerorum officiis domûs à sapientibus sapienter dispositorum, qui honestate & ordine se se comitantibus providebant sollerter, ne quid deesset invitatis & recumbentibus, & ne quid per incuriam deperiret de sibi assignatis substantia superlectili & utensilibus.

NOTA

Comes præ-
dium S.
Theoderici
tribuit.

28. Cum igitur omnibus ritè ordinatis inimitabili Pater industria Regium (ut ista dicam) apparatus discumbentibus ministrasset, non minus spiritum quoque illorum edulio suo refecit. Nam dilecti Deo beatissimi Theoderici vitam virtutibus illustrem coram eis à Fratibus lectam & expositam quasi saluberrimum animæ ferculum illis apposuit, quod præ ceteris sumptibus & impensis uterque magni fecit. Communicato itaque consilio Patris eximii contubernales esse deinceps elegerunt, ut ejus patrocinio familiaris ab eo cogniti fruerentur. Quod ipse quidem utpote divinitatis imitator gratis omnibus impenderet, sed rerum suarum à se factus heres & possessor sibi jam velut emptoribus suis illud reddi haberet. Cum benevolentia ergo & concordia utriusque hujusmodi habita deliberatione & benignitate alterutroque sibi invicem spondente, munus quodcumque est ex me tibi proderit: Comes juris sui fundum quod Harlebecæ villæ proximum est, viro Dei suppliciter attribuit. Quo facto ut quantocius ad eundem sibi sortiendum & jure perenni possidendum Sanctus in loculo suo veheretur, benignè prudentèrque consuluit.

Corpus San-
cti deferretur
in Flandriâ.

29. Post cujus & comitatus ejus abscessum non distulit Pater prædictus munifici Comitæ consilio assentiri & hujus negotii eventum experiri. Super quo Domini RAINALDI primi Remorum Archipræfultis assensum expetens, immo super hoc potissimum ab eo expetit litteris ejus cum sigillo acceptis, quarum indicio Sanctus quoquè gentium veheretur ut par erat honoraretur. Cum apparata non minimo secum suum vehens patronum iter arripuit, & ad locum prædictum perveniens, quæcumque Sancto oblata fuerant à Comite & Regina, nulla contradictionis mora interveniente consecutus est. Verùm de Sancti viri pietate quid potissimum dicere, quid laudis meritis ejus dignum poterimus ascribere? quocumque ibant, quocumque vir Sanctus ferebatur, opem miseris impendebat. Nam revera medicinæ cælestis executor quibusque morborum venenis de mantica misericordiæ salubre antidotum proferebat, & quolibet molestiarum pustulas scalp pro adustionis divinx inhibebat.

Miracula &
curationes.

* Courtray

30. Ea tempestate sacer ignis, quem Græci herespitam dicunt, Divinæ animadversionis index Flandriæ incubuerat partibus, Christicolarum quamplurima multitudo tam horribilis cladis verberè grassante partim prostrata, partim gemente & præ doloris immanitate dentibus stridente, partim morte jam multata. Porro apud villam Curtracum * quemdam Clericum, cui EGARDUS nomen, eadem clades adeo invaserat, ut à fura sub genu in

* Nempe Adela Roberti I. Flandriæ Comitæ filia, soror Roberti II. cognomento Ierosolymitani, Kanuto Danorum Regi primùm, tum Rogerio Calabriæ Duci nupta. Exstant in Monasterio S. Theoderici chartophilatio litteræ Adela, datæ anno M. XC. anno

xxxI. Philippi Regis Franc. Indict. xIII. anno Rodulphi Abbatis tertio, IV. Kal. Octob. quibus litteris S. Theoderico (cujus corpus servatum à Deo integrum dicitur) silva in territorio de Herlebec conceditur.

pila modum conglobati nervi talum dextri pedis femori conneſcerent; & à ſura uſquè ad bases ejuſdem pedis os nudum & candens ab igne ſacro exefa carne appareret, nec jam ſentiretur ipſe pes emortuus, quippe qui nullum officium jam exhiberet. Is ex litteris Metropolitani quæ præferebantur adventu viri Dei cognitò, acturum cæpit præſagire curationis ſuæ conſecutionem: & ut vates Jeremias, exæſtuare ſentiebat offibus ſuis ignem, id eſt ſubiò ingentiam cordi ſuo ex devotione præſumptionem. Tandem optato adventu viri Dei & comitum ejus præceditur; & officioſiſſimè à Fidelibus excipitur. Ex pietatis enim profuſione nonnulli lacrymantur, vota & ſuſpiria devotionis promuntur; in jubilo cordis & vocis laudes perſolvuntur. Vidiffes Egardum tenere baculos parvis obvolutos, & his ſuſtentari, & vix procedere, ſed tamen celerès per ſpem præcedere: Vidiffes cum interdum feſſum ſubſiſtere & ſubſiſtendo advenientem Sanctum præſtolari; ſed ad Sanctum præcurrentes mente præcurrere. Vidiffes ſingulos pectora tundere commiſſa fateri, pro commiſſis veniam petere; ſed mirareris oculos Patroni noſtri veluti ceteris averſos Egardum ſolum intueri: nec minùs ſtupuiſſes mentem ejus velut ceteris tunc exploſis Egardi ſolius miſereri: & qui fugiens in angulo Eccleſiæ latebat, quoniam ſe impotentem & debilem à potentibus & valentibus opprimi verebatur, in mediò Eccleſiæ poſitis angulo latens proſerebatur.

31. Sed quid immoror multis? locus altari ſupponitur, & Egardus ſuſtibus innitens eſtigiò ſequitur: luminaria ſuimer præſagus componit; & ante loculum ſpe gaudens accendit. Interea noſtri omnes præter paucos altaris cuſtodes curandis & reſciendis corporibus accinguntur: cum ecce debilis Egardi nervi à calloſitate quæ ut diximus ſub genu dextro in modum pile coaluerat, ſervi cæperunt: & eorum quidem ſtepitus per totam Eccleſiam audiebatur, ſed ipſe tamen nullo dolore angebatur. Nec multo poſt poſitis coram cuſtodibus & ſtupentibus velut exanimis pavimento proſternitur; & exinde laxatis in uſum ambulandi nervis admonitus à circumſtantibus trina circa altare deambulatione ſeipſum æger experitur: ex qua deambulatione curationis ejuſdem infirmi veritate comperta, prædantes cum magno gaudiò accerſiuntur & pro Sancti ſui mirabili operatione Deo laudes redduntur. Et ne cui ſcrupulus ineſſet de pulſa debilitate; erectus æger in medium deducitur, reſolutio nervorum omnibus oſtenditur, videtur & tangitur. Os quoque quod exefa igni caro nudum reliquerat, rediviva poſtulatione tectum eſt parva temporis intercapedine, ut nos ipſi vidimus, nulla ducti curioſitate, ſed pro tanti miraculi poſteris intimanda certitudine. Poſthæc Egardus plenè incolumitati reſtitutus beneficii collati non immemor, relictis ſedibus ſuis ſacram ædem montis hujus expetivit: ubi aliquandiu commoratus Sacerdotali dignitate ſublimatus eſt, & miniſter factus Eccleſiæ beati Hilarii in monte Orſiæ, quindecim annis & ampliùs Deo devotè famulatus eſt. Exinde jam quaſi theſorem ſolius inſpector, anno Verbi pro nobis humanati M. c. xxiii. habitu Monachi indutus & propoſitum imitatus eſt. Sic interventu curatoris ſui mundi hujus effugit naufragium, & ut credimus, ſolidi portus adeptus eſt refugium, præſtante Domino noſtro IESU-CHRISTO cui cum Patre & Spiritu ſancto ſemper eſt honor & imperium.

Auctor
teſtis.

xxi. Miraculum de claudo curato.

32. Anno Dominicæ Incarnationis M. c. ii. induximus animo porticum nobis neceſſarium ante valvas Eccleſiæ hujus conſtruire: quæ cum plurima ex parte noſtris impenſis allurgeret, ſed conſummari negligere, privatim deliberavit Sacriſta noſter ut locus aptaretur præcioſis Sanctorum Reliquiis; qui circumſpecta deferretur, quatenus devota Fidelium oblatione cæptum opus perficeretur. Qui decenter compoſitus, Sanctorum nonnullorum memoriæ quaquaverſum ſub nomine beatiſſimi Theoderici ferebatur, nec tamen corpus ejus continebat: quippe quod integerrimum id eſt ſine aliqua diminutione ſui loculo ſuo conditum apud nos ſervatur. Ventum eſt ergo Caralaunis, & totius civitatis reverentiâ & devotione hominibus dilectus æquè ac Deo excipitur. Excipitur ſanè, quoniam qui recipit juſtum in nomine juſti, mercedem juſti accipiet. Neque enim Veritas poteſt fallere; nec fidelis hoſpes Veritatis promiſſo debet carere: & ut Gregorius ipſius veritatis præco teſtatur; Sancti Martyres ubi corporaliter non ſunt, ibi plerumque majora operantur. Interea quidam adoleſcens TEBALDUS nomine, claudus ex utero matris, qui in Cænobio Principis Apoſtolorum ſtiſte alebatur Eccleſiaſtica, audivit de Patroni noſtri adventu & præſentia, nec diſtulit repere & ſcabellis ſeſe invectere; donec reprobundus ſtudit loculo ejus ſuccumbere. Quo facto ſubiò erigitur virtute Divina, & ejus ope fertur quem non fert præſens libitina*. Hanc quippe manibus apprehendens pro ſcabellis tenuit, & deinceps ſecutus eſt eam, & ejus latores inceſſu quo recens porci, hec renuntiavit ſuis, ſed noſtros comitatus ſacras ædes montis hujus expetivit, & manſit apud nos duobus ferme annis: quibus expletis propria repetivit, & adhuc dum hæc de illo

Delatio Re-
liq. anno
M. c. ii.

* id eſt,
ſerenum
ſeu loculus

* Eccleſia parochialis vicî S. Theoderici B. Hilario ſacra eſt, ut ad Vitam S. Theodulfi diximus.

b Monafterium S. Petri Catalaunenſis Ord. S. Benedicti. hæcenus ſubjectum.

Anno Chr. scribimus vivit. O beatum virum qui adhæret Deo & unus cum eo spiritus est, & ô nimis felices quorum patronus est, si eum sequantur quem consecutus est. Nam etsi ut stella à stella differt claritate, à suis differat cum ceteris virtutibus tam præcipuè virginis gloria, modò tamen unitur suis caritate, & sui unientur claritati ejus sine invidia.

XVII. *Miraculum de lue extincta.*

* *la peste,*
Remos
alluens.

Lues anno
M. C. XI.

33. **S**uper fluvium Vidulam * villa sita est quam Chalons dicunt. In ea Dominica Incarnationis anno millesimo centesimo undecimo tanta effervuit mortalitatis pestilentia, ut habitatoribus subtrahitis nonnullæ domus vacuæ remanerent solitudine tantum inhabitante & mæstitia. Quippe nonnulli ad vespertinam sospites, mane facti tumultuandi efferebantur: frequentèrque mane sani, facti vespere faucibus mortis absorbentur. Luctus ubique, quoniam eadem erat facies vivi mortuique. Unum tandem residuis inventum est remedium contra grassantis pestis justitiam. Compertum erat eorum plenisque pernecitate famæ ac tacendi impatientiâ, quòd lues hujusmodi fugaretur Patris nostri meritis & præsentia. Unde suæ consulunt calamitati, licet ambigant utrobique, hinc de periculi evasione, hinc de sui voti consecutione. Memorabilem tamen Patris montis Oradulæ adeunt, causam suæ luis non dissimilem inguinariæ Romanæ, licet non nesciret, singultim exponunt: pro qua ut vir Sanctus illò in vectus succurreret morti proximis, lacrymabiliter petunt. Verum ille primo paullulum cunctatus est, sibi suisque timens dum illorum miseretur: sed mox suos consulit, & illis imperatò petita pollicetur.

34. Sumptis igitur loculis prædicti Patris & Comparis ejus THEODULFI, comitante provincie adjacentis innumera plebe, vicum penetrant, quo infesta lues debachabatur. Pande, pande mirum, nec taceas veridica pagina. Hic vicum penetrarunt luminosi Patres cum pace duce salutifera, illic fugæ consulit tenebrarum parens cum lue comite pestifera. Hic ingreditur cum compare suo comes veritatis Pater, illic fugæ consulit & mors cum eo mendacii parens Spiritus mendax & ater. Nullum intervallum huic ingresso & illi egredienti: quoniam dispar erat causa fuganti mortem, & vitam extinguenti. Quanta tunc fuerit jocunditas paullo antè mæstis luce exorta cordibus luctu tenebrosis, quibus pandetur ad liquidum, nisi (quod absit) idem perpeffis?

* *Chenay*

35. Fugato igitur grassantis pestis principe & prostrata ejus malitia Dux noster & signifer optabili potitur victoria, & plausu quidem laudis hinc inde concinente regrediebatur; cum ecce quasi vestigium prostrati hostis victori superesse contemplatur. Ad quod propellendum agonista divinus accingitur. Nam Chanadium * villam superiori moribundæ pridem sed curatæ contiguam dum pertransit, LITALDUS quidam ex incolis filiam contractam ex utero matris ulnis bajulans, loculo viri Dei supposuit. Nec mora, erigitur pusilla, gaudet & accurrit Pater, innitentem adjuvat, & ut ambulet manu sua manum ejus sustentans blandè cohortatur. Sed ambulandi nescia nunc titubat, nunc occidit, nunc erigitur, & his modis virtutem Divinam in ea operari genitor latus testabatur. Unde clamitant circumstantes: Erecta est, Deum super hoc laudare oportet. Sed familia Sancti ne quid frivolum autumaret, hujusmodi clamoribus noluit acquiescere. Quid plura? à suis ad sua dilecti Deo cum gaudio reportantur, & super lue mortis extincta undique Dominum laudabant, & liberationi vicinorum suorum congratulabantur. Cum ecce octo diebus exactis præfatus pusillæ genitor manu ducens eam valvas intrat hujus Ecclesiæ, & devotas quidem preces prius effundens, majus altare pòst accedit cum filia, oblationes & laudes persolvens divinæ munificentiae. Cujus coram astantis indicio Pater Monasterii & concio Fratrum diligenter addiscit, quid operatus sit Deus per merita Sancti sui beatissimi Theoderici patroni nostri in ejus filia, & tunc demum alacres postponunt omnem cunctationem, & concinunt laudes Deo, & prædicant ejus mirabilia, cui est laus & honor virtus & imperium in Trinitate perfecta per immortalia secula seculorum. Amen.

Anno Chr.
D. XXXIX.
Janu. XXVIII

VITA S. IOHANNIS ABBATIS

REOMAENSIS,

Auctore Monacho Reomaënsi anonymo subpari.

Ex MS. cod. S. Germani Pratenfis.

OBSERVATIONES PRÆVIÆ.

1. **V**ITAM S. IOHANNIS Abbatis Reomaënsis Monasterii, sic dicti à Reomaë rivulo tractus Ternodorensis in Burgundia, primus exaravit anonymus ejusdem Canobii Monachus, qui paullo

paullo post S. Iohannis obitum vixit. Ea enim que num. 10. refert, se accepisse dicit ab Agripino Diacono Agrestii cuiusdam filio, qui Agrestius Sanctum virum in terra degentem viderat. Anonymi factus a nobis primum sincere divulgatus, preferendus utique est IONÆ Monacho B. Columbanus discipulo, qui anonymum altero libro auxit, ac nonnullis in locis interpolavit. Anno Chr. D. XXIX. Janu. XXVII

1. IONAS Vita a se expolita hanc prænotationem præfixit. Anno tertio Domini CHLOTHARII Regis ex iussu ipsius Principis vel genitricis suæ præcellæ Domine BALTHILDIS Reginae, cum ad urbem Cabilonensem mitteretur noni mensis secundâ hebdomadâ IONAS Abbas disciplinis B. Columbanus eruditus, atque per Monasterium S. Iohannis, quod vocatur Reomaus, præteriens, paucis diebus ibi pro labore itineris quicviller, ductus precibus Domini HUNNÆ Abbatis Fratrumque ipsius Cœnobii; ut quæ per discipulos memorati Confessoris Christi vel posteros eorum veraciter comperta erant, conscriberet, tandem articulum scribendi ita convertit. *Ionam Vita S. Iohannis primum scriptorem cequitur Petrus Roverius in hist. Reomaensi: interpolatorem duntaxat fuisse Iohannes Bollandus probat. Certe Ionas ea dicit a se conscripta, quæ per discipulos memorati Confessoris Christi, vel posteros eorum comperta erant. At Iohannis discipulos vidisse non potuit Ionas ferè centum annis Iohanne aetate inferior. Ex scriptis ergo discipulorum didicit, quæ calamo suo exornavit.*

3. Integram Ionæ incubationem referre necesse non est, secundum librum referre satis duximus. In primo siquidem libro meram anonymi nostri scriptionem verbis usdem repræsentat, si Prologum excipias, ac miraculum de Clari cuiusdam servo ad Monasterium S. Iohannis confugiente, cuius manumissionem dominus cum B. Iohanni per epistolam roganti concedere noluisse, annis integris novem in os ejus non solum aliquid panis, sed nec ipsius quidem Eucharistia ulquani potuit sanctificatio intronitti, vixque aliquid tenuissimi liquoris potuit degustari. Quod miraculorum post Agrestii factum Ionas refert.

1.

IR per cuncta prædicandus JOHANNES, nullique suo tempore secundus, ortus sub territorio Lingonicæ urbis, nobilitatem generis Patria ejus nobilitate adornavit mentis. Eadem humo editus, eadem moriendo & parentes sepultus, qui etiam generosissimis parentibus est procreatus. Pater ejus HILARIUS a nomine, mater vero QUIETA vocitata est, quorum animos cultus religionis catenatos atque sub omni devotione Christiani timoris innexos tenebat, quique etiam inter ipsa primordii rudimenta, tam in pueritia, quam in adolescentia sub Christiani cultu vigoris atque religionis a parentibus alitus, atque nutritus est. Qui cum adhuc in domo parentum indole ætatis frueretur, non lasciviam sectabatur, sed Sanctorum vestigia sequebatur: non se cibis delicatioribus, aut quibusque delectamentis passus est resolui ut illa ætas solet. Meditabatur autem in puerili ætate, quod postea cum in rebus virile migrasset devotus implevit. Litteris namque adprimè eruditus est: sed quàm fuerit memoria singularis capax, quæve erga condiscipulos suos benivolentia usus sit, non est nostræ facultatis evoluerè.

2. Igitur cum fuisset annorum circiter viginti, & ad secretiora cum loca nullatenus parentum tam affectus amoris, quàm gravitas senectutis penetrare permitteret, ipse tandem abruptis omnibus retinaculis ad Christum se contulit. Sic igitur in remoto villæ propriis manibus sibi cellam summo labore ædificavit, Oratoriumque construxit, atque illuc adhibitis secum duobus tantum pueris soli Deo vacabat. Denique idem venerandus vir cultique religionis imitandus, præventes gratiâ & misericordiâ Dei divinis sublimatus virtutibus & in præceptis Dominicis recto tramite gradiens, non solum in celesti regione perpetuo ditatus est munere; verum & in præsentem ob multorum ædificationem longævus floruit tempore: adeo ut à tempore VALENTINIANI Cæsaris atque MARCIANI Imperatoris, qui post THEODOSIUM Juniores Monarchiæ dignitatem obtinuit, usque ad tempora JUSTINIANI Augusti permaneret, quo etiam tempore Franci cum CHLODOVEO Rege postposita Republica, militari manu terminos Romanorum irruentes Calliam invaserunt, sicque usque in tempora THEODERICI Regis qui filius exstitit præfati Chlodovei, & filii ejus THEODOBERTI perduravit. Nam quando sacris artibus se emancipavit documentis, Gallias sub Imperii jure JOHANNES Consul regebat.

3. Si quidem cum ad perfectiora Christi miles animum tenderet, & huc atque illuc ad Sanctorum exempla imitandâ spiritu ferventi suæ religionis frena laxaret, in deserto secedit.

a De Hilario S. Iohannis parente intelligendus videtur Gregorius Turon. de glor. Conf. cap. 42. Apud castrum Divionense HILARIUS quidam ex Senatoribus habitavit, habens conjugem ex qua & filios dicitur suscepisse: sed omnem domum suam ita in castitate atque omni puritate tam animi quàm corporis excolebat, ut nullus ibi adulterium exercere præsumeret, essetque impletum in hac domo quod divinum sancto repletus Spiritu Apostolus prædicavit: honorabile connubium

& thorus immaculatus. Sic itaque tam inter dominos quàm inter famulos castitate pollens, obiit vir ille, qui qualis quantusque fuerit juxta sacri dignitatem, sepulcrum ejus hodie patet, quod marmore pario scriptum retinet. Mira sunt quæ subdit de uxore: utrumque verò conjugem juxta Eustadium primum S. Benigni Divionensis Abbatem sepultum esse legimus in Chronico San-Benigniano to. 2. Spicil. pag. 358.

Append. Sæculi I. Bened:

ELI

Anno Chr. quod sub axe Lingonico jacet, & à castro cui Tarnodaro * nomen est, triginta fere mil-
p. xxxix. libus distat, prædictis secum pueris comitantibus novus se condidit hospes, ubi primum
Janu. xxviii. in parvo quidem tugurio cœpit habitare. Hinc paullo post confluentibus è diversis parti-
*** Tonnerre.** bus hominum turbis dux ipse cœlestis militiæ collocatur. Jam verò inibi Monasterio fidei
 firmitate constructo, Regulæ instituta Patrûmque exempla quorum ipse exstabat imitator,
 rudi & novello adhuc Monasterio deesse non patitur. Deinde studio perfectionis accen-
 sus, laborem itineris subit intrepidus, & animo ferventi Monasteria circuire disponens,
 nec longo terrarum spatio, nec præsentibus immanitatum periculis qui erat fidei igneus
 torrens, aliquatenus potuit deterreri. Itaque Monasteriis Galliæ visitatis, degustatâque
 luminis veritate & spiritalia condere cupiens mella, velut apes prudentissima divinæ gra-
 tiæ flosculos decerpebat, & intra pectoris sui conclavim reconditos ad summæ sanctitatis
 dulcedinem atque perfectionis culmen enirebatur Christo sibi in omnibus propitio; qui
 in cordis ejus quiescebat cubiculo.

Antiquum 4. Præterea cum ut diximus se primitus in deserto Tarnoderensi ^a condidisset, paucis
puteum oc- adhuc secum commorantibus nimiam aquæ penuriam patiebantur. Sed inquitentibus Fra-
ciso basilico tribus nunciatur puteus in eodem esse loco antiquitus immani profunditate constructus,
purgat. quem incuria vulgaris & temporum prolixitas lapidum obrui permiserat densitate, ubi
 etiam pessimus serpens basiliscus habitabat. Quod cum beato viro fuisset compertum, non
 tam suæ necessitatis obtentu, quàm Fratrum quos ibidem congregare cupiebat curâ sol-
 licitus, fidei arma concutiens ad locum pergit pallentibus cunctis, & nihil aliud quàm
 solam viri mortem expectantibus. Interea Johannes descendens in puteum oratione com-
 pleta, assumptoque rastro primus terræ foisor accessit, hinc hortatur universos quò om-
 nes adveniunt. Etenim operantibus ipsis putei immanitas aperitur. Ibi itaque invenit-
 ur serpens prædictus Divini nominis invocatione peremptus. Vicerunt suffragia oratio-
 num letalia venena serpentis. Tum ejecto serpente ac puteo mundato ibi usque in ho-
 diernum diem copia aquæ cognoscitur emanare. Hæc illius opificis sunt opera qui filios
 Israël ab ignitis liberavit serpentibus, & aquam de petra sterili produxit eis sitientibus.

Humilitatis 5. Operæ pretium ducimus, si summam ejus humilitatem sub compendio tangamus.
studio Le- Superna namque favente clementia crescente cum omni bono in suo Cænobio Mona-
rinum se chororum caterva, cœpit anxio corde pensare, quid melius foret, quidve salubrius mer-
recipit. cedis cumulo obveniret, si plebi dominando præset, aut subjectus aliis obediendo sub
 obtentu religionis proficeret. Fuit tandem consilii melius esse sub piceulo mortificationis
 se subdere, quàm aliis imperando dominari. Denique hujus religionis gratia capeffendæ,
 duobus secum comitantibus Fratribus, densissimas noctis tenebras captans aufugit. Hinc
 iterum in insulam marinam, quæ Lerinum nuncupatur, Monasterium petiit, ubi tunc
 temporis & nunc usque districtio regularis & Patrum Sanctorum instituta inviolata per-
 durant: ubi cum fuisset exceptus humilitatis causâ sui reticuit propositi dignitatem.

Istic agni- 6. Cùmque ibidem anno & sex fere mensibus delitescens per universam patriam quæ-
tus. reretur, à quodam tandem visus est qui de Galliæ partibus commearat: à quo tamen vix
 potuit pro sui habitûs humilitate cognosci. Cùmque cum intuens super agnitione ejus
 diutissima fuisset hesitatione detentus, propius tandem accedens, & non solum vultum,
 sed etiam vocis sonum diligenter explorans, & ad pedes concitus proruens, Nonne, in-
 quit, hic est venerabilis Iohannes, qui prælationem honorum fugiens ad hæc loca per-
 venit? Primum quidem super hoc stuporem videntibus summum incussit, post verò mi-
 raculo sunt majore percussi, cum ejus nomen, quod apud eos magna fuerat opinione
 compertum, protinus prodidisset: à quo universi Fratres prioris ignorantia veniam pos-
 tulant, quodd videlicet eum inter juniores tanto tempore deputassent. Deinde jam ut
 decebat, in honore maximo cœpit haberi, quia verax est ille qui dixit civitatem supra
Matth. 5. 15. montem statutam non posse abscondi, neque debere poni lucernam sub modio, sed supra
 candelabrum, ut qui ingrediuntur domum Dei, lumen videant.

ad suos te- 7. Interea agnitor B. Iohannis ad propria regressus, ineffabile gaudium de inventione
vocatur. ejus patriæ reportavit, qua Pontifex noster GREGORIUS ^b relatione comperta, qui tunc
 temporis Lingonicæ Ecclesiæ gubernacula retinebat, electis duobus Fratribus duo paria
 epistolarum scripsit, unam ad Patrem ejusdem Monasterii nomine HONORATUM ^c, alteram
 quoque ejus proprio nomini editam transmissit deprecans ut rediret. Quod si differ-
 ret, sciret se ante tribunal Christi & pro desolatione loci prædicti & pro Fratrum

^a In loco Reomaüs antiquis dicto à rivulo præter-
 fluyente, unde Monasterium Reomaënse, vernaculè
Mouñtier F. lean, in hunc usque diem celebre, à nostris
 inhabitatum.

^b Si hic est Gregorius qui Sedem Lingonensem iniiit
 anno d. vi. Iohannes jam valde grandævus Lerinum
 petiisse dicendus est.

^c Non exstat in Catalogo Abbatum Lerinensium
 Honoratus aliquis, qui ad tempus præfati Gregorii

Lingonensis Episcopi revocari queat. Nam S. Hono-
 ratus ad Sedem Arelatensem anno cccc. xxvi.
 evectus, longè ante illa tempora ad superos transie-
 rat. Ionas scribit, Iohanni Lerino revertenti matrem
 obviâsse, cùmque matris intuitum declinâsse. At
 hæc interpolatio pugnat contra historiam: jam enim
graves senectute parentes erant, dum filius viginti
 esset annorum.

dispersione secum causas esse dicturum. Quarum exemplaria litterarum dignum fuerat huic Anno Chr. libello inferi, si potuissent aliquatenus reperiri. Igitur invitum cum ac stentem quoddam non n. xxxix. meruerit vitam suam in illa quam arripuerat subiectione finire, ad solum patrium redu- Janu. xxv. xere, regressusque, patriam ac cives omnes adventus sui gratia reddidit latiores.

8. Ingressus itaque Monasterium comperit districtiorem Regulam quam docuerat mi- Monaste- nimè servari. Tum verò quasi rudis & adhuc novelli Monasterii instituta demum refor- rium suum mans, tandem aliquando ad statum pristinum rei ordinem revocavit, reminiscens illud reformat. Apostoli: *Filioli*, inquit, *mei quos iterum parturio donec Christus formetur in vobis*. Studuit denuò ipse salubria dogmata sub regulari tenore quam B. MACARIUS Ægyptiorum indi- Gal. 4. 19. dit, Monachis ministrare, atque educatam in melius plebem ad cælestia gaudia provocare annitente sibi Monacho, FILOMERO nomine, omni sanctitati & religioni dedito, cuius fultus auxilio cæleste præconium tam Monachis, quam populo annuens absque dilatione conferebat. Et quia totius bonitatis erat avidus, suis laudabilis in cunctis testabatur af- fectus. Omnibus etenim juxta Apostolum omnia factus erat ut omnes lucrifaceret. 1. Cor. 9.

9. Regulari proinde censura vigente cum Monachi Sanctorum Patrum Ægyptiorum instituta sequi cupientes quæ faciunt Monachum jugi manuum operatione & contri- Sinos labore tionem non modò corporis, sed etiam cordis adhibita perfectæ castimonie puritate exer- manuum exercet. ceri, hoc Monachi mandatum quasi cælitus delatum servabant. Itaque loci usus & neces- sitas exigebat ut silvam quæ illi Monasterio adjacet, infesta stirpatione purgare deberent. Quod laboris opus summo conamine & maxima cum intentione agentes, quadam die ignoro quisnam contigit casus, ad Monasterium regressi, secures suas omnes in operis capiti loco reliquerunt. Veniens interea quidam ex loci ipsius incolis absentibus Fratribus omnium secures furti scelere deportavit. Fratres autem regressi damni deceptionem Patri nuntiant. Tum ille; Orationi, inquit, lectionique vacate, donec ego Domino adju- vante damnum commune ubicumque requiram. Egressus autem ad locum pergit: tum oratione illo suo more completa, dum animo volueret cur hoc Deus famulis fieri suis per- Orando rec- misisset, vidit eminens rapidissimo cursu hominem ad se venientem, qui hoc scelus admi- cuperat se- culos furtis ferat. Dumque hic accelerat, ille paullulum remoratur, brevi adjunctus, continuo ad ablatus. pedes ejus advolvitur, & crimen quod commiserat confitetur, & nullam se arripere po- tuisse reculit copiam evadendi, nisi damnum fervorum Dei omnimodis reformaret: pa- ritèrque veniam precabatur sceleris recens admissi. Tum B. Iohannes miseratione com- motus non solum veniam, verumetiam eulogias cum benedictione largitus est. Revera quia anchoram spei suæ in Domino locaverat, nil aliud quam misericordiam in suis acti- bus ostendebat, secundum quod Evangelium intonare noverat: *Estate*, inquit, *miseri- Luc. 6. 36. cordes sicut & pater vester misericors est*.

10. AGRESTIUS quidam Magnimontensium * partium civis, vir bonis moribus cum * Maymont, ad Monasterium S. Iohannis flagitandæ benedictionis obtentu die Dominico advenisset, V. Vitam S. expectans atque ambiens ut ab ore Iohannis corpus consecratum Christi mereretur acci- Sequani. pere, & ille ut sibi moris erat secretiùs Missarum voluisset sollempnia celebrare: Egredere, Agrestes viros sacris inquit Iohannes, Agresti, foras, dum modò secretiùs, ut Monasterii utilitas poscit, sacra suis inter- Mysteria peragamus. Illo rogante ne respueretur, quippe qui hujus rei gratia maximè se non pa- advenisset: Non ideo, inquit Iohannes, hæc facimus quod execrari velimus tuæ cari- titur. tatis præsentiam, sed ne videamur Sanctorum Patrum irrita præcepta facere, & néve præsumamus regularem laxare censuram. Tandem egressus est victus vel ratione, vel precibus: tum indignatione commotus blasphemare ausus est, cur ei non licuerit inter- esse, dum à Sancto viro sunt sancta Mysteria celebrata. Insecuta igitur nocte, cum se sopori dedisset, ante locum strati conspiciit per visum stare Iohannem lata facie, vultu sereno, & gemmam Eucharistiæ dextrâ ferentem. Cerne, inquit Iohannes, Agresti, quia si he- sterno blasphemare distulisses die, licet corporaliter non accepisses, tibi tamen spiritali- ter largiretur. At verò nunc quia blasphemare præsumpisti, spiritaliter tibi denegabitur. Agrestii blasphemiam Et visio ab oculis ejus elapsa est. Evigilans autem culpam reatus sui cognoscit: cumque corripit. mundo fuisset redditus dies, regressus corde compuncto, consternatùque divino metu veniam precabatur. Quam Sanctus vir minimè, ut credimus, denegavit, sed insuper ætas aucto- cum benedictione in pace dimisit. Et nequis hoc fabulosum putet esse quod dicimus, ris.

* Roverius putat hoc referri ad S. Pachemii Regu- lam, in qua num. 50. statuitur, ut si Clerici aut Mo- nachi voluerint orationis tempore atque collecte venire ad conventum Fratrum, janitor vel minister Xenodo- chii nuntiabit Patri Monasterii, & sic deducuntur ad orandum. Si homines seculares aut debiles aut vasa infirmiora, id est, muliercula venerint ad ostium ad orandum, suscipiant singulos in diversis locis juxta ordinem propositi & sexus sui. At centè hoc statutum non infregisset Iohannes admittendo Agrestium. In Regula Aureliani Arelatenfis Episcopi num. 14. ex-

plicatio hac de re se se offert inhibito. Nullus laicus, inquit, siue nobilis siue ignobilis in Basilicam siue Monasterium intrare permittatur, sed si quis pro de- votione aut parentela occurrere voluerit, in salutem Monasterii occurrat. Verùm Aurelianus suam Regulam scripsit post obitum S. I. hannis. Nihil ta- men occurrit antiquius ad hunc locum illustrandum. Mirum est tamen S. Sequanum qui Iohannis institutum susceperat, hoc exemplum non tenuisse, dum pa- ralyticum ad Missam & communionem die S. Pasche admisit, Viri num. 12.

Anno Chr. referente viro venerabili AGRIPINO Diacono ipsius Agrestii filio cognovimus.

D. XXXIX. 11. Multigena itaque Sanctitate hunc præditum virum sine diffidentia prædicamus, qui
Iann. XXVII tantam apud Deum promeruit gratiam, ut suam contemptori exhiberet spiritaliter præsen-
tiam. Quod nullo modo agere valuisset, nisi sacrificium laudis in ara cordis Deo sollemp-
niter immolans, sanctæ & individuæ Trinitati quotidie devotam in mente sua præparâ-
set mansionem, ut mereretur cælestem recipere benedictionem, implente Deo suam jam-
dudum pollicitam promissionem: *Si quis, inquit, diligit me sermonem meum servabit, &
Pater meus diligit eum & ad eum veniemus & mansionem apud eum faciemus.*

Iohannes. 12. Summi Sacerdotis Dei B. Iohannis Patris nostri miracula cudere optimum duxi-
energumie- mus, sed quia præ magnitudine sui humanam excedunt memoriam, singula tangere ne-
num libe- quimus. Cui inter cetera virtutum insignia tantam Dominus gratiam contulit, ut usque
ral. ad terminum vitæ in effugandis dæmonibus potentissimus appareret. Qua propter silentio
non est tegendum, de clarissimo viro NICASIO ferocis ingenii, cui etiam Avalensis * op-
pidi regendæ Reipublicæ fuerat cura commissa, cuius servus cum à dæmone obsessus do-
lendo cruciaretur exitu, ad Monasterium S. Iohannis captus, carenatûque adducitur
spe recuperandæ salutis. Qui cum fuisset S. Iohannis obtutibus præsentatus, deprecanti-
bus cunctis ut solitam erga insanum purificationis curam impenderet, seivere miser ac fre-
mere dentibus cæpit, ac rabidiores insonare sermones, flammatarum quoque invisibilium
undique incumbentibus globis exurit, & huc illuc rotari miserum cerneret & cum in-
genti vociferatione clamare se diutius non posse tolerare, si Iohannes propius accessisset.
Interea dæmoniacum ad se secretius jubet exhiberi, & celeri purificatione curatum secum
paucis post diebus iussit habitare. Quo facto & obsessus recepit sospitatem, & servus Do-
mino reformatur.

Summa ejus 13. Ceterum quantis, quibusque conspicuus existerit virtutibus, transcendit possi-
in omnibus bilitatem nostram infinitus numerus. Nam illud in eo mirabile fuit, quod numquam obi-
moderatio. tus cujusquam afflictus est, nec funere lætatus. Nihil in eo malivolæ voluntatis fuit, nec
bene posse defuit tranquilla potestas. Mens modulo contenta suo, nec umquam turpi
dedita lucro, illecebras vitæ corporeas, jocos, obscenæque dicta vitavit. Invidus cui-
quam fuit numquam, non ignarus sed multis experimentis edoctus, quod hi sibi mores
perpetuam spondent venturam in sæcula vitam. Inerat in eo omnium virtutum fragran-
tia, corporis castigatio: jejunia & orationes æquæ ut inveniri ætate tulerat, eo modo & se-
nili portabat, exemplo subditos edocens ut gastrimargiæ, id est gulæ, cænodoxiæ, id est
elationis, atrogantiæ, id est superbiæ, vitia maxima, per quæ compererat Adam in pa-
radiso deceptum, omnimodis caverent. Sempérque habens profundæ humilitatis incon-
cussa fundamina ab omni lubricæ impulsione incursum animum inhibuit, & ita paulatim
ex contemplatione divina ac spiritali intuitu meruit sublimari. Sollicitudinem rerum car-
naliū præter certas necessitates generaliter abscidit, & nullius negotii causæ non so-
lum curam, sed nec memoriam quidem penitus admisit. Detractionem, vaniloquia, seu
multiloquia & scurrilitates pariter amputavit, summoque conamine satagebat ut his im-
buerentur disciplinis, in quibus ipse ab ineunte ætate exercitatus ad culmen perfectionis
evaserat. Nec verò quamquam fatiscientibus artibus, à prædicationis cessabat officio, quin
ea quibus discipuli erudirentur infatigabiliter ac salubriter prædicaret.

Virtutes. 14. Denique imminente tempore quo largitor omnium bonorum invitaret eum ad regna
cælorum, res Monasterii optimè disponens & cuncta sapienter ac caritative ordinans, mi-
gravit ad Dominum circiter centum viginti annorum b v. Kalendas Februarii plenus ætate
corporis & decore religionis. Non oculis caligavit, non damna dentium sensit, memoriæ
vigorem tenaciter retinens, & ut in plerisque fieri solet, nequaquam ætas decrepita omisso
largitatis usu avaritiæ unquam succubuit: sed omnibus rebus bonis quibus ætas juvenilis
succubuerat, æquæ & senectus pollebat: sepultusque est haud procul à Cænobio infra ter-
minos Monasterii loco quem ipse prædixerat, ubi ad ostensionem præcellentissimi meriti
sui corporalibus ac spiritalibus quotidie coruscat miraculis præstante Domino nostro Iesu
Christo, qui vivit & regnat cum Patre & Spiritu sancto per infinita sæcula sæculorum,
Amen.

* Avalo, vernaculè *Avalon*, opidum est Edivo-
rum Mandubiorum sive Alefienum (*de l'Ansois*)
antiqua & valida arce munitum. In Vita S. Germani
Paris. Episc. num. 30. mentio fit de Nicasio Comite
Avalonensi.

b Veteres membrana Reomaenses teste Roverio
Iohannis obitum consignant *Anno Domini quin-
gesimo duodecimo juxta quod in Cyclo B. Victorii
Episcopi numeratur*. Victorius seu Victorius Aquita-
nus periodum suam exorsus est ab Kalendis Ianna-

riis anni Christi vulgaris xxviii. ut rectè probat Egi-
dius Bucherius in Victorii Canonem cap. 22. Annus
proinde D. xii. periodi Victorianæ quo Iohannes
obiit, Eræ Christianæ vulgaris anno D. xxxix. res-
pondet. Cum ergo Iohannes centum viginti annos
vixerit, anno circæ cccc. xx. natus est, annis quin-
que ante Valentiniani III. Imperatoris principatum,
à quo usque ad Theodeberti Francorum Regis Ioh-
annem perdurasse auctor num. 2. asserit.

LIBER MIRACVLORVM

S. IOHANNIS REOMAENSIS

Ann. Chr.
D. XXXIX.
Jan. XXV. 1777

Post Vitam ab anonymo descriptam additus à Iona per Dialogum.

1. **R**EVOLVENTI iterum mihi ac sapius prioris libelli corpusculum, supervenit carissimus noster LÆTUS Diaconus: ad cuius ingressum valde gavisus, consalutatisque nobis officiosissime paullulum confedimus. Tum percunctari à me cœpit quasi ignarus, quidnam à me operis in cellula ageretur. At ubi ex responsione nostra hoc nobis reperit laboris quod superius dixi, multo lætior redditus, atque exosculans mihi caput; Cum te, inquit, legentem dudum, Frater, audissem, sensim ad conscientiam meam tacitis cogitationibus meis recurrebam, utrumnam quæ de Johannis virtutibus noveram, in præsentì volumine teneres inserta. Sed quia tibi forsitan minime nota sunt, me quæso explicante conscribas. In hunc sermonem uterque paullulum conticuimus, me tamen poscente, tandem ita exorsus est.

2. Quadam die exstiiit causa, qua ad SECUNDINUM Patricium epistolam S. Johannis pro quodam pauperculo deferebam: quam epistolam Secundinus Patricius manibus comprehensam, ut cognovit ejus causæ obtentû delata fuerat, pedibus conculcandam projecit; mihiq; minas conabatur intentare, ac tumentî cervice rabidos intonare sermones, scabellum pede ferire, palmâque collidere fœmur. Verè tibi fateor quia vidi hominem insanire. At egonec in totum Euangelici immemor præcepti, excussio pulvere de pedibus meis abscissi. Continuoque pavore nimio Secundinus concutitur, ac tenebrosa quodammodo noctis caligine circumdatur: & velut undique præacutis esset sudibus circumactus, ita totum in diversis modis partibusque corpus illius cerneret contorqueri. Obstupesco rei miraculum. Quam citò commutati artus in usum alium transierunt! itaut qui dudum nimio jactantiæ furore succensus scabellum pede feriebat, fœmurque palmâ illiserat, jam, ut credo confidoque, Angelo ingruente exterritus; immo nimio tremore contortus; intellexit se ob S. Johannis epistolæ contemptum ista perferre. Itaque per internuntios fidos veniam precabatur, omnimodis se Joannis jussionibus præbiturum asserens famulatum; universa quoque quæ jusserat, statim decrevit esse complenda, tantum ut pro se Dominum precaretur. Quo facto & ille recepit sospitatem, & hic quod rogaverat impetravit.

3. At ego, inquam, Læte, licet à te ista audiam libenterque suscipiam, illius tamen virtutis magnitudinem ut referas quæso, quàm ipse ut asserunt persensisti. Ita, inquit Lætus, planè faciam. Læte illa * quam utinam nesciretis, nostros irato Deo populos patriamque vastante, dum de Parisius ubi tunc temporis dominabatur reverterer, hujus me morbi sensi contagione comprehensum. At cum ulceris ipsius gravamine oppressus vix ad domum propriam pervenissem; ibique prævalescente incommodo pæne jacerem exanimis, ac tristi mærentis familiæ frequentarer officio, matèrque mea propriis sibi unguibus faciem genâque discerperet miseram se clamans, nullam sibi post obitum meum spem vitæ dicebat remansuram esse, vel exiguam portionem. At ego cupiens eam consolari, evasurum me esse dicebam, tantum si mihi de puteo Monasterii S. Johannis aqua fuisset bibituro exhibita. Cumque advecta fuisset aqua, quæ erat S. Johannis benedictione condita, ubi ebibi, tamquam si in me celerrima sanitas fuisset ingressa, ita, quod mihi antea rarè contingebar, in somno quievi. Cumque evigilassem, ulcus illud cujus tabo diuturno gravamine laborabam, crepuisse persensi. Ita sensim paullatimque cum officiis suis cœperunt membra virescere; donec confirmatis gressibus tam orationibus B. Johannis quàm Domino auxiliante surrexi.

4. Nec dissimile huic fuit illud quod sum referre paratus. Nam tempore quo Franci postposita Republica sublatoque Imperii jure propriâ dominabantur potestate, THYODEBERTUS filius THEODERICI CHLODOVEI quondam filii Italiæ claustris disruptis bellum Aufoniis intulit. Qui celerrimè reversus dimisso duce cui summam bellorum commiserat, nomine BUCCELLENO, alium etiam nomine MUMMOLENUM in auxilium ei direxit, & sic ad propria repedavit. Latere neminem suspicor qualis quantusque pestifer morbus illis diebus longè latèque populos patriamve depopulatus sit. Hujus morbi infestatione germanus meus FIDAMIOLUS quem tu, Frater, optimè nosti, longo jam tempore quartano tabescebat incommodo. At cum mihi compertum esset eum absque ulla spe vitæ jacere præmortuum, continuo ad notum recurrens præsidium, non aliter ad Johannem quàm ad cælestia præsidia pro re peritura jam jamque festinavi devotus. Statimque eulogiarum munus acceptum sanè lautissimum, unum paximacium & quinque pomula noctu transcurrent

Peste quidam laborans sanatur.
*inguinaria

Fidamiolus à quartana liberatur per eulogias à Johanne missas.

Ann Chr.
D. XXXIX.
Janv. XXVII.

languido deportabam. Dúmque adhuc procul abessem, non tam meum quàm sanitatis suæ adventum sensit ægrotus, ac percontari à circumstantibus cœpit ubi essem, meoque nomine me vocans, paxinacium illud quod deferebam quasi præsentem aspiceret, deposcebat. Paulo post ego veniens plangentis turbæ sum exceptus officio, atque ita ingressus domum in qua æger jacebat, ut vidi germanum meum jamjamque præcipitanter rapi in mortem, in apertos singultus lacrymâque prorumpens, munus illud quod exhibueram protuli. Igitur tres particulas benedicti panis vini infusione madefactas in os illius ipse inserui, statimque corroboratis artubus in stratum resedit ac respiravit. Dein paulatim hujus edulii perceptione corroborari, atque ad usum suum cœperunt membra reverti, donec incolumitati pristinae redditus turba omni inspectante surrexit.

5. Nam nec hoc prætereundum videtur, quòd amico suo, immo parenti periclitanti valitudine hujus morbi cujus se noverat ægritudine laborasse, partem illius muneris per quod sanus effectus fuerat, similem sibi officere cupiens detulit. Quo & ipse accepto, prosperitati nuper emissæ restituitur. Nam & harum eulogiarum munuscula S. Johannis benedictione sanctificata crebras super infirmantes egere sanitates.

6. Cúmque solito per saltum more athletarum antiquorum oratione & jejniis exerce-
retur, reperit quemdam pauperem seminudum necessaria alimenta fructusque quos saltus gignere solet, omni studio investigare, ut carnis famem potuisset cibo superare. Illo inquirente quid quæreretur, illatam miseriam oris confessione deprompsit. At ille: Utinam te, inquit, sola carnis fames urgeret, & non fames vel sitis animæ quæ omni sine dape manet, cruciaret. Aut certe si ea te pauperies de qua Dominus præcivens dixit: *Beati*

pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum; & Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur, possideret, nullâ dapum copiâ indigeres. Sed dabo quodcumque potero modo consilium, ut spem non perdas: Multi enim ex insperato temporis usu evaserunt. Pone in Domino spem tuam, & ipse enutiret te, & arripe laboris studium juxta

Apostolum quod bonum est, ut habeas unde tuo usui & egentium præbeas necessaria. Factoque in pectore ejus crucis signo, ire ad propria imperat. Ille imperio viri Dei obtemperans, tantam copiam laboris suscepit, ut nequaquam deinceps quæ ei necessaria erant, defuissent.

7. Quodam etiam tempore loca circumadjacentia valida fames torquebat ita vehemens, ut nec spes vivendi plerisque foret. Cúm ergo ad virum Dei ob alimonias quærendas properarent, ille Prophetici præconii dictum ante oculos ferens quo ait: *Frangite esurienti panem & omni petenti te tribue*, quoscumque advenire cerneret, necessaria ministrabat. Cúmque jam egentum plebs crebrius adveniret, ille assuetum opus impendens, omnibus ministrabat. Tum unus è subditis ad Patrem accedens ait, se tantam farris copiam non habere, quantam egentum poscebant cohortes. Ille gemens poposcit vas segregari ad sublevandum pauperum petentium indigentiam: moxque ad imperium pii Patris vas farcitur, capiens plus fere modios quàm quinquies quinos; cetera verò ad usus Fratrum proficerent. Cúm ergo turba egentum per aliquod temporis spatium ex eo vase aleretur, evenit ut quidam juxta morem sibi dari necessaria posceret. Ille mensuram consuetam dari jubet egenti. Tum minister: Nequaquam, inquit, vel parum in vase remansit, sed totum imperiis tuis pauperibus est erogatum. Quo audito oculos ad cælum attollit, genique flexo largitorem omnium Deum implorat, peractâque oratione ministro jubet: Vade, inquit, cum fidei adminiculo, defer alimenta egeno. Pergens minister reperit vas plenum, sumptâque mensurâ pauperi tribuit, deinde Patri nuncianda credit. Sed ille silendum esse imperat, ne elationis macula cumulum gratiæ tollat.

8. Vir quidam nobili intentione præventus SEQUANUS nomine, comperta famuli Dei IOHANNIS fama in observatione priorum Patrum, quam & ipse flagranti sitiebat amore, quadam nocte à partibus MAGNIMONTENSIS inter densa tenebrarum adveniens, Basilicam latenter introlit, communem Dominum orationibus pulsans. Quod divinitus viro Dei revelatum est: citoque ministro imperat, ut concito gradu pergat, tactoque signo sodales excitet, quia frater communis Sequanus absconditè fores Ecclesiæ penetrans Dominum orationibus pulsât. Quod ita esse citissima est inventione compertum, & venerando famulo Dei perplurimum ardentissima Fratrum caritas officium debitum hospitalitatis persolvit.

9. Quanta quàmque sublimia miraculorum Domini in Sanctis suis redoleant exempla, finibus Ecclesiæ in orbe terrarum diffusæ personuit, atque elucubrata luce veritatis fidelibus notum est. Cum eo in tempore segetes annua maturitate confectæ, ad præcidendum in supradicto Cœnobio fuissent paratæ, concio Fratrum ad segetem præcidendam catervatim properavit, opusque per totius diei metas peractum adventus terræ noctis prohibuit. Cúm omnes ad Cœnobium remeassent, imperio seniorum unus è Fratribus CLAUDIUS nomine ad frugem custodiendam remansit: qui cùm fornum caperet atque intempesta nocte evigilans mentis ardorem ad cælum tolleret juxta illud: *Ego enim dormio & cor meum vigilat*, cœpit cogitare ne fessi artus sodalium nimio indulgerent sopori, neglectoque

Item alius.

Math. 5. 3.
& 6.

Ephes. 4. 28.
Mendicum
ad laborem
impellit.

Isa. 58. 7.
Famæ laborantibus
subvenit.

Multiplicata
divinitus
annona.

Sequanum
admittit.

Monachum
cælica vi-
sione ovan-
tem repre-
mit.

Gen. 1. 4.

orationis usu in auroræ adventum consuetum officii usum differrent. Cúmque hæc anxio Ann. Clir.
animo volueret, vidit subito callos apertos, & micantem globum totum lustrare mun- d. xxvix.
dum. Moxque dum mirandi facti mente pavescita pulsaretur eventu, aliter gallus soli- Janu. xxviii
tam vocem attollens, mundo venturam lucem nuntiavit: signoque tacto omnis concio
Fratrum ad orationem cantuque peragendos Ecclesiam penetravit. Ovans ille postquam
lux data mundo fuit, Patri de industria quid viderit, nuntiavit. Ille ne forte stimulo
elationis frater corruptus mentem pollueret, increpans ait: Nequaquam talia te corde
tumido vidisse præsumas narrare. Quid enim? Num fas est ut homo sub fragilitate positus
& contagione peccatorum maculatus audeat de contemplatione cælesti gloriam?

10. Quanto jam honore ac veneratione Regum Francorum atque nobilium fulciretur
virorum, ambigit nemo, qui beneficia à prædictis Regibus præstita per Præcepta charta-
rum a quæ usque nunc in publicis archivis prædicti condita sunt Monasterii, relegere
cupit. Inerat in eo, ut opinor jure dicam, omnium virtutum fragrantia, corporis casti-
gatio, jejunia & orationes æque ut juvenili ætate tulerat, eo modo & senili portabat:
exemplo subditos edocens, ut gastrimargiæ id est gulæ, cœnodoxiæ, id est elationis, &
cetera fere ut supra numero 12. usque ad illa verba: loco quem ipse prædixerat.

11. Post obitum gloriosissimi viri Iohannis successus est in locum ejus Abbas SILVESTER S. Silvester
nomine, quem ipse antea vivens Fratrum cœtui præceperat præesse: qui & religionis formâ Iohannis
& Regula tenore per vestigia Magistri gradiens longævo floruit tempore. Diligebatur au- succedit.
tem à CHLOTARIO atque CHILDEBERTO Christianissimis Regibus Francorum ob meritum
ejus sanctitatis. Miracula autem ab illo acta non amplius legimus, nisi in uno tantum-
modo Clerico, quem contractio nervorum & debilitas manuum totum reddiderat inof-
ficiosum. Qui ad venerabilem Silvestrum adminiculo vehiculi est delatus, & ab ipso
sancti olei liquore perunctus, mox omnis contractio nervorum atque incurvatio popli-
tum extenta, & plantæ pedum ejus solidatæ sunt. sanitatque est restitutus: à debilitate
verò manuum per B. GERMANUM Parisiæ civitatis Episcopum postea meruit curari. Contractu
partim sa-
nat.
Scriptum in gestis habetur præfati B. Germani. Quievit igitur venerabiliter Silvester Partim S.
Germanus.
xvii. Kalendas Maii b, & sepultus est in Ecclesia S. Iohannis regnante de eo Domino
IESU-CHRISTO, qui vivit & regnat in sæcula sæculorum, Amen.

a De Præcepto Chlodovei Monasterio Reomaensi b De eo in Martyrologio Bened. ipso die agitur, de
concesso videndi Petrus Roverius in Historia Reo- prædicto autem miraculo in Vita S. Germani Pari-
maensi, & Carolus le Coindre To. 1. Annal. Franc. an. sensis Episc. num. 35.
496. n. cxi.

TRANSLATIONES ET MIRACULA S. IOHANNIS,

*In cod. MS. Vitæ anonymi continenter subjecta, quæ tamen ab
alio Auctore scripta sunt.*

1. OST primariam Iohannis beatissimi sepulturam sacrum corpus ejus
à LEOPARDINO a, qui quartus post ipsum Abbas loci ejus sus-
fectus est, venerabiliter noscitur transmutatum, ubi quid Divinæ evi-
dentia fuerit demonstratum, ad auctoris laudem fideli putatur rela-
tione condignum. Nam cùm sepulcrum illud à loco in quo possum
erat avellere ac commutare voluissent, & sublata humo undique ne-
quaquam tamen Sarcofagum movere possent; triduum jejunii subire
laborem consilium fuit. Cùmque jam tertius dies jejunii illuxisset, (erat enim decimo
Kalendas Octobris, quo die veneranda festivitas B. Mauritii Martyris cum sociis suis
mundo clara nitescit) & fessa jam jejunio membra post Matutinorum cantus rursus in so-
pore quiescerent; quidam senex Ecclesiam introiens, cernens beatos senes ut sibi vi-
debatur, JOHANNEM & SILVESTRUM ad sepulcrum stare, (qui ei in regimine
loci successerat) atque his qui cum eis erant albis vestitis stolis imperare, ut sepulcrum mo-
ventes in locum perducerent destinatum. Cùmque ille audaci animo cerneret quid age-
retur, à Johanne ut ipse arbitrabatur increpatus est: Cur, inquam, ausus es Ecclesiam
introire? Sed quia simplici corde tuum cognovi introitum, vade, inquit, & concito
gradu tam Leopardinum quàm Sodales excitato, ut cœptum opus citò peragant. Festi-
nus ille ad Leopardinum Abbatem cucurrit, ac rei gestæ causam deprompsit. Ille cum suis

a Post S. Iohannis obitum Monasterio Reomaensi gnomento Bonus, tum Leopardinus circa ann. d.
præfuerunt Silvester Abbas, deinde Mummolus co- lxxx. ut Roverius adnotavit.

ovans surrexit, ac agnita voluntate sancti viri, atque permissu propriae devotionis, surgentes & sepulcrum amoventes, in locum destinatum illud commutarunt: ubi & sanctum altarium cum consilio Episcoporum struxerunt, quo Christi hostia litantur, atque orationum officia persolvuntur, ubi & remedia aegris & quorumque votis solamina beneficiorum attribuuntur.

2. Post annos aliquot ab Episcopo urbis Lingonicæ cui BETTO ^a nomen erat, præfatum venerandi Johannis sepulcrum ab eo loco in alium cognoscit denuò esse translatum non absque Divinitatis in loco manifestata præsentia. Nam quidam Archidiaconus nomine GERARDUS cum juxta illud sepulcrum videndi causâ incautiùs forè acceleraret, genuque flexo manum super ora Sarcophagi inteverenter teneret, cooperculum Sarcophagi se paululum erigens, quia prònum in terra jacebat; validissimè corruit, digitosque ipsius maxima contractione contrivit, ita ut omnia ossa digitorum ejus minutatim confringeret. Qui gravissima fracturæ ipsius cepit molestia fatigari, ita ut ne ad os quidem adducere non solum digitos, verumetiam brachium ullatenus dolore arcente valeret.

Miraculum. Qui cum tota die ad sepulcrum S. Johannis mæstus & anxius resideret, subito virtute omnipotentis Dei sanus effectus est, atque in propriam naturam manus reparata. Reversus ad vespertam sedentibus Fratribus jam ad mensam subito cepit ministrare & cunctis poculum vini porrigere. Gavisi omnes qui aderant, ita sanum brachium digitosque repperunt, ac si nihil unquam tanti languoris habuisset.

3. Ad Sancti memoriam Confessoris innumera patrata miracula præcipuum beati corporis meritum attestantur, operante Domino mira per mortuum qui potestatis suæ dederat documenta per vivum, & plurimis pauca perstringimus ut miraculorum multitudinè electa paucitas attestatur.

*Touaine 4. Leproso cuidam ex territorio Turonico * in somnis revelatum est, ut si hospitatis recuperandæ teneretur desiderio, famosissimi Confessoris Johannis sepulcrum instanter exquireret: quo ille multis licet difficultatibus nisu quo potuit post temporis aliquantum pervenit. Receptus hospitalitatis ritu, humanitatisque recreatus officio, in partem Ecclesiæ remotius collocatur, deformitati suæ remedium uti fuerat præmonitus obnixis excubiis precaturus. Et ne Divini beneficii diu dilatione torqueretur, id tantum morarum fuit, dum Fratres ad vespertinæ officium laudis peragendum ex more confluerent. Quod dum sollempniter impleretur, miseri membra usquequaque sudore collapsa ceperunt Divinam quæ jam evestigio instabat prætendere medicinam. Universi gaudio stupefacti elatis in excelsum vocibus ceptum in infelicis curatione miraculum à Divinitate instantius fieri postulabant. Adhibitis primò balneis squalidissimæ cutis sordes (horrendum visu!) totam aquæ superficiem infecerunt. Secundò lymphis immersus, omni squalore deposito ita toto corpore immaculatus apparuit, ut cunctis esset evidentissimum, hunc supra humanam diligentiam per venerandi Johannis merita superna fuisse virtute curatum. Is ipse postmodum loco aliquamdiu remoratus, dehinc ad solum proprium decorem receptæ secum retulit sospitatis.

Puëro exci- 5. Illud certè oblivione obsolescere profanissimum judicatur, quòd ad Patris nostri sa lingua singulare meritum declarandum mirabili Divinitatis efficacia ipsi vidimus perpetrari. Pastorales quidam pueri aliendis pecoribus occupati, diu latentem pecuniam in abditis terræ partibus repeterunt: veritque prodigionem, unì è collegis, Teutberto nomine, pariter crudeles pari convenientia linguam ferrò impiissimo, distante avaritia abscederunt. Is quòd esset ætate puerulus negotium posse proderè putabatur. Erat sanè Magnimontensium partibus oriundus. Gravi calamitate confectus, dum quæritandæ stipis gratià loca singula peragraret, ad Cœnobium tandem venerandi contulit Confessoris. Ibi visitandi facultate captata aliquamdiu moras duxit. Accidit autem vigiliâ festivitatis ejusdem Sanctissimi Confessoris, dum Signa vespertini conventus prænuntia à sacrorum custodibus more Ecclesiastico quaterentur, ipsum quoque interesse, atque unius sonum suæ manibus officio temperare. Id dum sedulè ageretur, vidit ut ipse postmodum referebat, igniculum quemdam instar ardentis stellæ tamquam à sepulcro Domini Patris nostri Johannis prodeuntem, claustrum sui oris ictu validissimo perculisse. Quare immodicè affectus, jamque exanimi similis in terram collapsus est. Astantes menstruo caducæ passionis accessu eum elisum argumentati, elatum manibus lecto componunt: ille per noctem quiete soporifera reparatus, ita post gallicinium loquelæ resumpsit officium, ut universos nocturnæ stationis vigilias expetentes (quod est dictu mirabile) acutissimè affaretur. Denique intimas oris partes diligentius explorantes linguæ calamus integerrimè repeterunt reformatum, magnificantes Divinam in S. Johanne potentiam, cuius præcellentissimis meritis & elinguem constat necessario officio redditum, & populum cælestia opera inveniunt in fidei robore solidatum.

^a Betto sedem Lingonensem occupabat Catolo Magno imperante. Celebratur & alia Translatio terræ S. Johannis Sinemurum Burgundiæ castrum facta ab Normannorum infestationes: quo in læto vir

sanctus pluribus miraculis clauit, ac in relatione ad Monasterium suum Reomaense ubi hætenus colitur, Avalendem Lemovicensem feminam à dæmonio liberavit.

6. Pro meriti perfectione jugiter prædicanda de multis pauca quadam subijcimus, ne posteris profutura subtrahere videamur. Quemdam Aquitanicum genere ita à puero membrorum detrimenta damnaverant, ut poplites genibus & calcanei natibus coherentes melioribus privatum officiis & invalidum effecerint & deformem. Is dum obtentu pollutandæ alimonie usuali vehiculo circumquaque ferretur, ad reverendissimi Iohannis Cœnobium fortè decessus, miseratione religiosorum Fratrum per tempus non modicum destinato sibi quotidiani victus diario alebatur. Erat illis spei sanctæ non improbanda fiducia, quod sæpe experti erant, præcellentissimum Dei Confessorem ex animo flagitarum evestigio curationis talibus conferre remedium. Factum est in una festivitatum ejus, dum Fratres vigiliis factis ex more insisterent, cœperunt infelicis eatenus nervi, ut diximus, imbecillibus magna resolvî violentia, atque diu negatam gradiendi copiam quibus erat possibile nîsibus moliri. Magnus diu astantium clamor insonuit, Christi laudes & B. Iohannis merita pacibus animis, iisdem vocibus conclamantium. Sed quia plenam fidem cumulatâ semper remuneratio comitatur, (nam & ex fide Justum vivere, & absque ea quemque mortuum esse verissimum est) colligimus hunc non integræ fuisse fidei, qui medicinis initiatus cœlestibus parte revaluit, ineras parte remansit, id vigoris solummodo consecutus est, ut qui arte tantum eatenus externa vehabatur, hinc proprii nîsu corporis debilis adhuc licet abscederet.

Ann. Cœn.
D. XXXIX.
lanu. xxviii
Contractus
ex parte iâ-
natur.

7. Ob admissum facinus, quidam ferri pondere utrisque brachiis acerrimè coartatus*, dum diversa Sanctorum perlustrat domicilia, unius vinculo promeruit relevari. Cùmque alterius acri diutissimè dolore torqueretur, jamque infelicis ærumnam pietas Divina miserari decerneret, somnio monitus est id quod restabat levaminis ad venerandi Iohannis sacrosanctum corpus esse perquirendum, ejus meritis plenitudinem hujus reservatam esse salutis. Eo comperto ad Sancti Cœnobium anxius tetendit: quod cum per-ventum esset, orationem lacrymæ, lacrymas remedia mox profecuta sunt. Ita namque nexus vinculorum catenus insolubiles ab hominis corpore quameccerrimè reciderunt, ut Divinus id fuisse opus nemini dubitare licuerit, quémque ut nexibus exemptum corporeis perinde quoque beati viri obtentu noxiis animæ reatibus absolutum palam fuit advertere, superna utrumque operante providentia, cui familiarissimum est, tum corporum, tum quoque animarum propensius curare salutem.

Catenatus
solvitur.

8. Ferebatur interea per populos opinio virtutum ejus rumore percelebri, quod ad sacri lectum corporis fide digna se nemo contulerat, qui non votorum summam se fuerit reportasse gavissus. Fiebat languentium magnus ad Templum viri Dei concursus, intèrque remeantes sanos & egrotantium multitudinem confluentem ampla viarum capacitas interdum artificiosa cernebatur. Factum est ut irrudentibus multis, mulier quoque luminibus ex longo privata pariter introiret. Nam quia translatio pretiosi corporis nuper celebrata fuerat, ipsa rei novitate sexus uterque promiscuè ingredi permittebatur Ecclesiam. Ingressa mulier, totaque strage corporis in terram prostrata, mox ut orationem explevit Dominicam, depulsis cœcitatibus tenebris, clarissimum luminis recepit diem, oculorum munus in reliquum vitæ suæ tempus B. Iohannis gratiâ perfunditur.

Cæca lu-
men recu-
perat.

9. Processu temporis ejus loci Fratres religioso sancivère consilio, atrium Cœnobii à frequentia feminarum perpetuò coërcere, regulari professioni non integrum fore arbitrantur muliebri frequenter vel aspectu insuascere, vel alloquio implicari. Quædam itaque ejusdem pagi mulier, & ipsa oculorum officiis destituta cùm per dies quamplures limina venerandi Iohannis inexplēbilitè optaret contingere, idque esse possibile à multis interdicere, moras non ferens ulterius, ductore usa puerulo iter ad Monasterium obnixè contendit: cumque silvam Cœnobio circumjacentē peragrans, eo usque progressa fuisset, unde in totum locum intuenti facilis prospectus patet, mirum in modum mox cedentibus tenebris lumen adepta splendidissimum, plenum suæ fidei commercium læta revexit, experta Iohannem beatissimum absentium quoque vota, si rata fuerint, beneficiorum impensâ placidissimè prosequi.

Ecclesiæ
aditus fe-
minis à
Monachis
interdictus.
V. Viam S.
Caroli.
num. 28. in-
frà
Alia cæca
curatur.

10. Pervasum quemdam à dæmone ferreis toto corpore artatum loris parentes cum amicis ad Sancti memoriam perduxerunt. Ibi per triduum non sine violentia vix retentus, diros à spiritu maligno compellebatur clamores effundere, qui se beati viri meritis domicilii sui potestate evestigio privati ferebat ægerimè. Triduo expleto dum Fratres ex more publicis Sacramentorum functionibus interessent, extemplo ita Divina virtute curatur, curatusque in reliquum perseverat, ac si numquam aut hostis antiqui violentiâ impetrus, aut sensus intimi fuerit detrimenta perpessus. Reparationis suæ sanè gaudia in Templo sublimissimi Confessoris per dies multos vorivis frequentans excubiis, deinceps cum gratiarum actione validus corpore, animo integer ad propria remeavit. Ineffabile certè apud Deum præcellentissimi Patris nostri B. IOHANNIS meritum, cui inter reliquas virtutum

Energume-
nus libera-
tur.

* Id genus poenitentia ab Episcopis ac Presbyteris poenitentiariis non rarè imponebatur oberimina graviora. Caroli Magni tempore statutum est, ut porius uno loco laborantes & servientes poenitentiam age-

rent, quàm sic nudi ac palabundi intuentium oculos offenderent Capitular. lib. 1. c. 79. Non continuò tamen ea cessavit consuetudo, ut constat ex Aimoino lib. 2. Mirac. S. Germani cap. 14.

Anno Chr. dotes id privilegii specialis cernitur esse collatum, ut numquam quisquam dæmonica ob-
d. xxxix. sessus peste ad eum se conferens redierit non curatus.
Janu. xxviii

SERMO IN FESTO S. IOHANNIS.

S. Iohannes
in liberandis
energumene-
nis potens.

Epilogus
elogiorum
S. Iohannis.

SANCTORUM mortem semper in conspectu Domini pretiosam beatissimi Iohannis tum Patris præcipui, tum etiam Confessoris egregii natalitia festa commendant. Jure etenim diem sacri ejus de sæculo transitus natalitium dixerim, quo mundani squalores emergens ergastuli, caelestis conscendere meruit palatia regni: deque sinistra translatus in dexteram, jura mortis atrocia perenni immortalitate mutavit. Verè beatus. verè omnifaria laude dignissimus, cui propositum fuit ita militare in sæculo, ut posset inperpetuum regnare cum Christo. Denique æterni Imperatoris victicia signa secutus, atque inter athletas robustissimos dato nomine sacramentis militaribus obligatus, non segnis in Divina militia torpuit, non sibi notam passus est desertoris inuiti, non denique turpem meditatus fugam adversariis terga præbuit: quin potius viriliter cum hoste congressus, disciplinabili ratione certaminis non modò contrarios ictus clypeo fidei circumspæctus elusit, verumetiam infestos inimici impetus ingenti pondere virtutis inclytus præliator oppresit. Ita Deo se in omnibus protegente victor emergens, curru invictus æthereo, ad caeleste capitolum nobilem evexit triumphum, palmæque immortalitatis pariter donatus & laureâ fidereos cætus meritorum privilegio cumulavit. Ibi feliciter perpetuus ac perpetuò felix ipsi conregnans Christo cohabitat Angelis, conspiciatur Archangelis, universis postremò Sanctorum omnium millibus conlaturatur. Inde hodiernæ festivitatis manavere tripudia, inde Christianæ plebis tanta, tamque sollemnia gaudia profluxerunt. Hinc Clerus concinit, inde populus plaudit, pauper tripudiat, dives exultat, juvenes & virgines, senes cum junioribus laudant nomen Domini, cujus munere Iohannes hic tantus, tam celebris, tam denique præcellus emicuit, ut & sanctitatis apice nulli secundus, & miraculorum copiâ maximis quibusque Sanctorum prædicetur merito comparandus. Cujus enim continentiam singularis parcimonie studiis non æquavit? cui virtute patientiæ impar fuit? quo fide inferior, spe minor existit? quem denique summæ caritatis provectibus non transcendit? Quantæ verò principalium fulserit splendore signorum, replicare superfluum judico: quæ tanta sunt, ut sui magnitudine multorum, immo omnium notitiam facilè vendicarent. Quæ ergo tanta potuit moribundus, credimus equidem, nec vana fides, multo potiora obtinere poterit immortalis. Si pugnans talia præstitit, regnans cum Domino incomparabiliter meliora præstabit. Hunc itaque voris, hunc debitæ servitutis frequentemus obsequiis, nec torpeat animus in officio, si non vult esse frustratus in voto. Rogatus aderit, interpellatus favebit, cuncta incommoda submovens, commoda omnia providebit. Flectet precibus Judicem, pro reis & fragilibus interpellabit Auctorem. Obtinebit apud Deum veniam criminum, atque impetrato immortalitatis munere consortia præmiorum, præstante eodem Domino nostro, cui laus perennis, gloria indeficiens, victoria immortalis nunc & in omnia sæcula sæculorum, Amen.

Circa ann.
D. XL.
Julii I.

VITA S. CARILEFI ABBATIS

ANISOLENSIS PRIMI,

Scripta à B. SIVIERDO Abbate Anisolenfi quinto,
ineunte sæculo VIII. diversa à Suriana.

Ex MSS. codd. Cisterciensi & Anisolenfi.

PROLOGUS AUCTORIS.

1. ONSTAT veterum fuisse morem, ut sui temporis viros, per scripturarum suarum monumenta posteritati commendarent: corumque dicta memoratu digna vel facta, aut literis traderent, aut pictura committerent: vel certè, ære seu marmore, laborioso atque spectabili opere effigiarent: id studii habentes, ut quæque ad sui notitiam utilia, vel cognitu digna, vel æstimarentur imitanda, eorum industria ad successorum suorum perducerentur notitiam; quatenus nec suo tempore indevoti, nec posteritati apparerent inofficiosi. Hæc cum ita sint, nobis

VITA S. CARILEFI ABB. ANISOLENSIS. 643

quoque verendum est, ne militum Christi fortia facta atque imitanda trophæa, quibus in Circa anno nostro sæculo emicuerunt, silentii carcere premamus: sed succedenti profutura ætati, vel mediocri stilo mandemus. Unum enim à pluribus Christi fortissimis præliatoribus Dominus nostro attribuit ævo CARILEFUM * nomine, cujus inclytam vitam, multorum utilitati profuturam, ipso opem ferente, suscepimus chartulæ contradendam. Et quamquam tanto operi existimus impares, utpote quibus & tenuis adest facundia, & ingenij perangusta copia: satius tamen rati sumus vel exiliter dicere quæ novimus vel paucula, quam cum servo pigro & negligenti pro retenta Domini pecunia subire taciturnitatis dispendia. Dat etiam Dominus loquendi incitamentum, qui præcipit ora aperire: & ea ne elingua remaneant, Spiritus-Sancti gratiâ promittit adimplere.

2. Ipse ergo nobis orandus est, ut qui sexvi sui adjutor exitit ad bona peragenda quæ præcepit, sit & nobis adjutor ad narranda quæ in eo peregit: quò scilicet tenerior ætas cognoscens veteranorum Christi militum laboriosa pro Christo certamina, seu quæ propriis laboribus adepti sunt præmia, veluti palæstrici agonistæ certaminis fortissimi, oleo imitationis paternæ peruncti, fortiores reddantur ad rolandanda contra spirituales nequitias acerbæ discrimina. Quæ singula ad Divinitatis gloriam referuntur, quæ tantam meritum famulis suis tribuit prærogativam: Corda etiam torpentia manu commonitionis suæ ut evigilent, pulsat, ut pudeat eos non imitari, quos similes sui aliquando novierint; utpote quibus & caro ex eadem materiâ consistit, & anima æquè à Deo cunctis bona inserta sit.

Finis Auctoris in hac vita describens.

3. Sed quia invalidi reddimur nostris exigentibus desidiis, ad eorum sequenda vestigia; vel narremus utcumque quæ de eis miranda cognovimus: ut vel per hoc nos in sui consortium adfiscant, si operum quorum illi exitere factores, nos inveniamur vel qualescumque narratores. Quod opus non aggredimur nostrâ præsumptione, sed sacrorum Ecclesiæ præsidentium Episcoporum jussione. Injungitur namque nobis, ut jam dicti beatissimi Carilefi vitam quoquomodo describamus, qui tempore CHILDEBERTI hæc præminentissimi Regis floruit: atque in caltris Sanctæ Ecclesiæ tamquam strenuus miles contra potestates æreas, clypeo Fidei protectus, spicula doctrinæ contorsit, fulmina miraculorum emisit.

Quibus imitandis in hac vita scripta sit.

VITA INCIPIT.

4. **P** Rincipe itaque supradicto & germano ejus CHLOTHARIO Rempublicam Regni Francorum gubernantibus, ut se habet talium usus rerum, Monarchiam Regni sui in duo diviserunt: ita tamen ut in amore germanitatis manente unitate unusquisque eorum potiretur Regni sui ab alterutro tradita portione. Movenente etiam successionis amore, connubia studuerunt inire. Quorum CHLOTHARIUS RADEGUNDÊM natione Turingam, pietatis insignitam moribus, sibi adscivit Reginam. Quæ postea exactis in ejus copula aliquot annorum curriculis Pictavum petiit, atque in suburbio ejusdem civitatis, animabus Christum desiderantibus semet spectabilem reddidit. Ibique quantum sibi posse fuit, superiorum conversationi propinquans, vocante horâ mortalibus præfinitâ, terræ quod suum erat reliquit; animam autem consortio Angelorum sociandam, quibus & divinis laboribus se sociam præbuerat, misit. Iis quidem qui adhuc domibus luteis præsident, excubias sui corporis cum sudore relinquentis æmulationis; Angelicis verò cœtibus admisceri festinans, mortalia liquit: & immortalî Sponso, cui jamdudum conjungi ardebat, sese conjunxit. Inclytus verò Rex CHILDEBERTUS ULTROGODAM meritis venerandam Reginam sibi matrimonio copulavit. Quo tempore, prædictus Christi famulus CARILEFUS in Arvernensi territorio, parentibus secundum sæculi est dignitatem clarissimis ortus. Qui quamquam nobilitatis clarescent titulis, accessit tamen huic nobilitati animus clientelæ devotissimus Dominicæ: quæ eos obumbrata sæculi dignitate, potiore donavit claritudine.

Patria ejus & parentes.

5. Susceperunt itaque sibi donatum Dei famulum; & tenerioribus quidem adhuc morantem in annis studiosè nutrierunt. At verò appellente eo tempora, quæ studiis sunt habilia discendis, doctrinæ gratiâ in Monasterium, cui Menate * vocabulum est, mittitur, ubi Domino comministratore & literarum facundiam & sanctæ conversationis suscepit normam. Videnis namque ejusdem loci devotos Christi famulos, alterutrum in ejus caritate sese præcedere festinantes; & ut cum alius verbo, alius instrueret exemplo laborantes: ipsum verò tamquam bonam terram suscepto divini verbi sænore, quo centuplicatam redderet sementem. Nempe quamquam imminutitas temporis; juveniles reprobmitteret annos: gravitas tamen interior lascivos compresserat motus. Et quamquam calleret intelligentiæ sapientiæque acrimonia, veluti ad omnia invalidus humilitate magistra, à senioribus studebat expetere consulta; & quæque ex eorum ore audiebat, veluti oracula sibi divinitus emissa, summopere studebat servanda.

In Monasterio informatus.

Qualis erga magistros.

6. Interea cum iis diu operam daret exercitiis; veluti in gymnasio exercitatus celesti,

* Menate Monasterium diocesis Clatomonensis etiamnum existat, vernaculè Menat. Ord. S. Bened.

Append. Sæculi I. Bened.

MM m m ij

Circa ann. d. x l. Iulii I. cupiebat tandem aperto se se credere campo, & singulari contra diabolum dimicare certamine, eremiticam scilicet appetens vitam, in qua solus cum solo dextram confereret: & faultrice Divinitate hostem protervum humilitatis protereret armis. Hac eo intra se diutius volente, & debita cum cautela qualiter sibi agendum esset deliberante, quadam die vir spectabilis vitæ & per cuncta laudabilis, ejusdem Cœnobii Monachus AVITUS nomine, ei collocutionis gratiâ affuit. Erat namque isdem de quo sermo agitur vir, quamquam minùs clarus secundum perituram sæculi dignitatem profapiâ, meritorum tamen præditus summorum prærogativâ. Dum ergo inter se opportuna colloquia serunt & divini epulas verbi palato mentis degustant: codicem sancti Evangelii textum gestantem aperiunt, oblatamque oculis lineam, quæ prima fronte occurrit, linguâ recitant, mente

pertractant. Erat namque hujusmodi: *Qui plus diligit patrem aut matrem aut fratres aut sorores quàm me, non potest meus esse discipulus, & non est me dignus.* Cœpere itaque veluti animalia munda cibum hunc dente discretionis terere: & quia se plus ad arduum conversationem hæc verba sectandam admonerent, commentari: Ubi scilicet vacui parentum sollicitudine, alieni à cognatorum notitia, solo brachio intentionis cælestis sanctique desiderii vitia carnis liberè possent conterere.

7. Itaque evesligio Petrum secuti Apostolum, qui voce jubentis audita protinus rebus navique relictis, Domini secutus est itinera: beatus Avitus claves Cellarii cum cingulo revinctas, clanculò Abbatis sui supposuit cervicali. Erat namque tunc temporis rei frumentariæ apothecis præpositus Monasterialibus. Sicque tandem ruptis deliberationum morulis pedem à Monasterio extulere, & destinatum iter corpore cœpere. Emenso itaque non multo à Monasterio itinere, Ligeris * adiere fretum. Quod navi conscensâ Christòque propitio facili transmearunt, & in suburbium Aurelianense devenerunt. Audita autem præstantissimi viri & Deo amabilis MAXIMINI famâ, qui in isdem locis cohortibus Monachorum in Cœnobio Miciacensi degentium præerat, citissimè ad eum visendum convolaverunt. Isdem namque præclarus meritis vir Maximinus à CHLODOVEI Regis, & Reginae ejus CHLOTHILDIS liberalitate fundum acceperat, in quo sibi suisque Cœnobium construxerat, & in eo spiritali philosophiæ tunc temporis operam dabat. Qui ut Sanctorum cognovit adventum virorum, & ardentem circa Dei culturam affectum, protinus eis & secum habitandi facultatem, & Fratrum attulit societatem.

8. Ipsi verò nequaquam obliti suæ propositum intentionis, haud retrò aciem mentis retorserunt, vel tepiditati aut ignaviæ manus dederunt: sed tamquam evangelico manum imponentes aratro, mentis obtutibus ad bravium supernæ vocationis intendebant, castigabantque corporis sensus à sinistris affectibus, ac studebant eos venustate sacrorum actuum exhibitionibus, studioque illis erat & opere se se reddere conspicuos & sermonibus falsos. Erat in eorum operibus videntium admiratio & in sermonibus gratiæ oblectatio. Reddebat namque eos castitas floridos, fides invictos: mentis puritas simplices, splendor vitæ laudabiles. Præponebatur ab eis cunctis quæ diligi possunt in dilectione Dominus, & propriæ dilectioni nullomodo supponebatur proximus. Erat illis humilitas non modò verborum vel habitus, sed totus ipsorum veritate conditus erat actus: ita ut quicumque eos viderent, in eorum studiis velut picturâ spiritali verba Domini picta putarent, quibus ait: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam & sequatur me.*

9. Interea vir piæ recordationis Maximinus, ubi comperit eorum studia, circa Theoricæ * anhelare appetitum; vitamque per orationum instantiam, vigiliarum assiduitatem, precum pernoctationem, ad supernum aspirare conventum, studuit ambos Sacerdotali insignire dignitate, cujus voluntati divina provisione prosper cessit eventus. At * devotissimi Christi famuli, nimio flagrantés amore, nec satis fieri suo in his desiderio cernentes, remotas sibi habitaculum judicarunt perquirendum. Ad quam rem non illos fluctivaga incitabat levitas; sed Domini excitabat voluntas, Christòque placendi inexplēbilis cupiditas. Erat namque illud studii, ut quia anosum jam transegerant in Cœnobitali conversatione cursum, attingere Anachorital: * certamen mererentur: ne qua illis deesset perfectio, quam eis demonstrabat Patrum recitata lectio. Itaque ab eodem quoque loco pedem referentes, vastas expetunt Perthei. saltus solitudines. Quas peragranter, inter opaca quæque nemorum & lustra abditissima ferarum, obvium se tulit eorum conspectibus fertilis locus; qui tunc *Piciacus* dictus, at nunc vocabulo Cellæ Sancti Aviti * cognoscitur insignitus. Sanè ut amœna Divinitatis potentia in eorum cordibus uberissimum monstraret fluere sancti Spiritus rivum, eis fontem aperuit aquæ viventis; ne qua illi qui gratiâ sancti Spiritus potabantur interiori, necessitate gravarentur exteriori. Quem fontem beatissimus Carilefus manu suâ, ut aquæ retentor esset, terrestri circumdedit edificio, & hætenus ob amorem illius à devotis non ignobili regitur operculo. Quem locum tamquam Domini provisione sibi delectum complexi in eo stationem collocant: diēque complures in Sanctæ Trinitatis devotione continuant.

10. Cum verò & tempora eis divinis studiis mancipata in eodem loco protelarentur,

* la Loire

Ambo per-
tunt Mona-
sterium,
de quo in
Vita S. Ma-
ximini, su-
pra,

Eorum con-
versatio in
hoc Mona-
sterio,

Luc. 9. 23.

Sacerdotio
initiati ere-
mum inquit-
runt.
* al. Theo-
ria
* al. Inte-
rea

* al. singu-
lare
* le Perche

* S. Avy

& odor eorum notitiæ atque operum circumquaque divulgaretur: fama beatissimi AVITI aures supradicti Regis * occupavit, probatâ veridicâ Salvatoris sententiâ dicentis: *Averno accendit lucernam, & in abscondito ponit, neque sub modio; sed supra candelabrum; ut qui ingrediuntur lumen videant.* Jussu itaque ipsius inclyti Regis & Basilica in eodem loco fabricatur, opibusque regiis datur, necnon Cœnobium preparatur; quatenus Lychnus sanctæ Ecclesiæ nequaquam fulvis occuleretur in tenebris, sed cunctis sanctæ Ecclesiæ filiis, sui radios spargeret luminis.

Circa an. d. x l. Julii 1.

Rex in Aviti gratiâ Monasterium condit.

* scil. Chil-

11. Beatus autem Carilefus (prout moris est sanctis viris prospera vitare, sinistra ob custodiam sui appetere) in iis carissimum sibi relinquens locis AVITUM, carne ab ejus præsentia in interiora secessit eremi, cum tamen ei inextricabilibus esset devinctus nexibus animi. Neque enim Divinitas probabat duos sui exercitus inclytos duces uni debere præesse caulæ: cum pluribus uter eorum sufficere posset. Itaque assumpto secum suo comilitone DAUMERO, conservoque iidem GALLO pedem venit in partes Cenomanicæ urbis. Tandemque divertit in locum, veterum vocabulo Casa-Gajani * nuncupatum, situm in parochia Labrocinensi: propè quem locum defluit Anisola amnis, qui hæcenus nomen ipsius fluvii mutuans, eodem quo ille nuncupatur nomine: in quo multis admodum delituit diebus. Erat namque locus à cujusslibet accessu secretus, in altitudine eremi à viventium conversatione remotus: sed tamen terræ fertilitate jucundus. Reperit etiam inibi fontem vivaci vena fluvium evomentem, parietesque vetusti edificii senio labentes, dignitatem tamen pristinam ipsius operis vestigiis protestantes. Obtulit se etiam ejus conspectibus parva vitis. Cumque hæc singula lumine curioso perlustraret, inestimabili suffusus gaudio, in terram se se protinus dedit, & misericordiæ Domini, tamquam qui hæc sibi preparaverat, gratias reddebat innumeras; totis supplicans viribus, ut qui ei preparaverat locum, fructus quoque operarii cælestis sibi ibidem peragere præciperet. Cumque noctis spatia orationibus occupasset, in crassinum cellulam habitationis sibi & Fratribus suis intra parietinas supradicti edificii vimine lento contexit, & hinc inde agriculturæ operam dare inchoavit.

deberi

Lac. 11. 33.

Carilefuso relicto secessit in eremum cum duobus sociis.

Cellam constructa

12. Itaque die quadam cum operi instaret cœpto, vitæque repertam tamquam voti sui adjutricem circumfodiendo, & superflua quæque ressecando excoleret; sudore laboris coactus, vestimento quod Cucullam vocant exutus, quercui appendit. Inter hæc autem avicula perexiqua cujus vocabulum est bitriscus *, dum singula quaquaversum (ut ei mos est) vaga pererrat, & juxta familiarem sibi consuetudinem intima quæque quadam curiositate dictante perlustrat, vestimento se abdit, atque recedens ovum enixum reliquit. Carilefus autem devotus Christi famulus, opere diurno explicito, cum jam sol vericem axis declivior linqueret, & occasum tepescentibus radiis vicinum promitteret, vestimentum resumpturus, arborem adiit, ovumque alitis reperit. Quo viso, inestimabile gaudium cum admiratione mixtum eum occupavit, totumque spatium illud, quo lucis abcessus umbræ terras tenuerunt, in laudibus divinis expendit.

* al. bitriscus.

13. Cum verò jubare suo Phæbea lampas jam mundum venustaret, & suppressis cæcæ noctis tenebris, umbrarum densitate occultata manifesta redderentur, sumpto secum germano suo DAUMERO, beatum AVITUM petiit, de his quæ corde illius regebantur consulturus, simulque & de loci inventi opportunitate perlaturus. Interea dum, ut moris est, Sanctis viris, multa multorum utilitati profutura inter eos vertuntur; venerandus vir inter cetera & illud, quod ei evenerat, venerabili Avito retulit, explorare volens utrum ab eo quasi novum aliquod accidens audiretur, vel si quid hac re portendi posse videretur. Vir autem Domini Avitus se iis moveri confessus est, & quia non frustra nec casu id acciderit adjungens ait: O mi amantissime, & nulli postponende mortalium Carilefe, insiste labori; Non hæc quidem qualiacumque premittunt, sed editus alitis fetus, magnos loci illius futuros proventus. Scito enim multo majorem ejusdem loci futurum Dominicum gregem quam quem hic cernis nobiscum consistentem. Qui tamquam optimi milites in exercitiis Domini vitam transigentes post laboriosos carnis triumphos, à Domino immarcescibiles laborum suorum consequentur fructus. Noctem itaque illam in somnem ducentes, totam eam Domini servitio dedicavere. Et nunc sermo erat eis de præsentis vitæ institutione, nunc ad futuram remunerationem locutio percurrerebat; modò immortalium spirituum consortio intererat, nunc autem Sanctorum virorum documenta atque exempla, nunc item ad psalterii modulamen dulci pleetro mens docta, & ad suavem Domino sonum reddendum pulsabat. Iis itaque actibus, totius noctis opacæ solati sunt tenebras. At fatiscientibus umbris Christi miles Carilefus repedans quò venerat, tugurio se se recepit dilecto.

Consultis S. Avitum de nonnullis rebus.

14. Erat nempe, ut jam dictum est, isdem locus securus totius externi tumultus, & tantummodo feris eremiisque familiarissimis animantibus pervius. Namque earum adventu

Bubalum habet familiarem.

* Ita scribendum, non *Iageni*, ut habet Surius & ex eo aliqui locus existat in diocesi Cenomannica ad fluvium Anisola, vulgo *Anille*, unde Monasterio nomen Anisolensi, quod nunc S. Carilefi, vernaculè S. *Carais* dicitur, Ord. S. Bened.

Circa ann.
D. XL.
Julii I.
Iob. 5. 31.

sæpe visitabatur, ita ut quodammodo de eo propriè dictum videretur: *Et bestia terra pacifica erunt tibi*. Erat namque spectabile videre bubalum, qui in eâ provincia difficilis est inventu, inter cetera animantia venientem ad eum. Et qui antè spissioribus sese locis tantum occultandum crediderat, tunc videres eum omnis favitiæ oblitum & depositis rictibus & feralis animi pervicacia, servo Domini mitem se & tractabilem præbere, atque in morem adorantis torosam cervicem inclinare; virumque venerabilem, submoto omnis timoris angore belluam adeuntem, lento ungue fetas inter cornua sulcantem, necnon colli toros atque palearia tractantem & illam veluti familiariter mulcentem. At ferus ille hæc contrectatu veluti benedictione donatus, præpeti cursu (ut ei naturâ dictante moris est) vastas repetebat solitudines.

Bubalus
Regis ve-
natores fu-
giens ad
Sanctum
declinat.
* de ea
infra

15. Inter hæc autem CHILDEBERTUS Augustus cum sibi juncta conjugè ULTRAGODA omnisque comitatus frequentia, partes Cenomannicæ urbis adiit, & in villam Madualis* nuncupatam devenit. Nuntiarumque ei ibi consistenti bubalum in iis locis inusitatam bestiam, haud longè in solitudine delitescere. Rex autem gaudio exhilaratus, jubet venatores suos præparare quæque erant necessaria bestię capiendæ, canum scilicet vim exacui, arcuum sagittarumque copiam sufficientem exhiberi, volens eum in crastinum venari; quæ cum celeritate omnia peracta sunt. In crastinum verò necdum cæca nocte aufugiente, interiora saltus petunt: & sicubi animantis vestigium perspiciant, mox ut sese lux repræsentavit, terram oculo curioso pererrant. Tandem itaque signa ejus itineris diu rimata reperiunt, & acres post eum molossos ad eum insequendum funibus absolvunt. Miser autem jam jamque capiendus ad Sanctum Carilefum accurrit bubalus, & quasi cui quaquaversum fuga negaretur, Domini virum quasi singulare adiit refugium. Sanè venatores indicia ejus itinerum sequentes, canum etiam latratui credentes, tandem deveniunt ad locum ubi Sanctus cellulâ propriâ manu ædificatâ habitabat. Ibi itaque Sanctum virum, & post tergum illius prædictum adstantem bubalum, veluti querulum ac trementem videre. Tunc vero insolita rei novitate turbati nec bestiam attingere, nec Sancto viro aliquam molestiam ingerere ausi sunt: sed venienti Regi & sciscitanti causam morarum atque ignaviam socordiamque illis objicienti, ita respondent: En, inquit, uti peritiâ & industriâ dictante consuevimus, cuncta peregrimus, bubalum ipsum reperimus, sed quadam eventus novitate perculsi sumus. Invenimus namque in quodam tugurio hominem nobis incognitum, propterque illius habitaculum bestiam consistentem, mansuefactam immanem. Enim verò quia visum est nobis eundem hominem Domini esse servum, utpote cui feralia subduntur animalia, nec ejus quietem ausi sumus perturbare, nec bubalum impetere. At Rex irâ permotus, Eamus, inquit, ad locum, de quo sermo agitur. Euntes itaque pervenerunt ad locum, in quo Domini servus, bestia sibi famulante, Dominum exorabat.

Rex iratus
malè exci-
pit Carile-
fum.

Marc. 13. 9.

16. Tunc Rex viso hoc miraculo, nequaquam Dei potentiam studuit in talibus venerari: sed permotus indignatione, has increpando voces cepit emittere: Unde, inquit, vobis, o incognitæ personæ, tanta præsumptionis audacia, ut mei juris saltum nullo concedente ausi satis irrumpere, aut nostræ venationis dignitatem vestra importunitate vel in aliquo mutilare? At verò vir sanctus nequaquam oblitus vocis Domini qui ait: *Domine steteritis ante Reges & Præsides nolite præmeditari quemadmodum respondeatis, ego enim dabo vobis os & sapientiam*, cum summa constantia & humilitatis reverentia ait ad Regem: O Rex bone, nos, quos hinc vides, nequaquam despectus tui gratiâ aut conturbandæ venationis lustra ferarum irrumpimus & inhabitabilia loca occupavimus, sed ut familiarius atque enixius Domini occuparemur servitio, inaccessibilia hominibus loca petivimus, si quo modo placeat Divinitati, ut quia hinc consortiis hominum secernimur, post lapsum mortalitatis vitæ, in cælo consortiis Angelorum perfrui mereamur. Rex autem nimio felle suffusus, Præcipio, ait, auctoritate nostrâ & te & socios tuos hinc secedere, & ut deinceps nullus ex vobis hic inveniat cavete. Tunc venerandus Carilefus nec in minimo minis conturbatus Regalibus ad implenda præcepta sese vertit, & Regi dixit: Est nobis, inclvte Rex, servis tuis aliquid vini quod parva vitis hinc inventa atque exulta elicit, pedimissique serenitatem culminis vestri, ut aliquantisper ejus poculo indulgeatis, quatenus alacrius tam tua nobilitas, quàm & comitum tuorum ad Palatium redeundi habeat facultatem. Egit enim hoc ut Scripturæ obsecundaret dicenti: *Si inimicus tuus siserit, da ei potum; hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput ejus*. Porro Princeps isdem nimio parendo furori, non solum carbones caritatis frigore restrinxit malitiæ; sed equum suum calcaribus verberans, ut ad Palatium rediret, iter arripuit.

Eum S. Ca-
rilefus offi-
cio placare
ninitur, sed
frustra.

Rom. 12. 20.

Rex ob eam
rem divini-
tus corrip-
tur.

17. Sed Domini largâ misericordiâ, & inexhaustâ potentiâ, quæ humiles suos fracta superbiorum potentia exaltare consuevit, latissimè quanti apud eum valeret, qui despectus fuerat, apparuit. Nam cum Rex isdem tumore inordinato distentus, iter in redeundo accelerare velleret, equus illius stupore repentino captus subitò constitit, & licet hinc inde cruentatus, processum Regi denegavit. Inter hæc admiratio timori sociata, omnes occupat, & quid facto opus esset, cunctos cogitare compellit. Sed cum diu in iis hæsitarent,

unus illorum, qui prudentiâ ceteris præstabat, ita ad Regem loquitur: Optime Rex, si non me suspicio fallit, homo ille qui à nobis contumeliosè tractatus, atque ignobiliter est compellatus, Domini est servituti devotus; cuius virtuti hoc præstitit Dominus, ut quia à te, non ut decuit, est tractatus, tibi quoque ad ea quæ vis, peragenda denegetur effectus. Itaque celer ad virum Dei dirigitur nuntius, qui & de præteritis veniam impetraret, & iustionem illius de iis, quæ agenda forent, Regi deferret. Qui citissime ad locum, ubi vir Dei erat, devenit; orantem eum invenit, & Regis necessitatem exposuit. Devotissimus autem Christi famulus hæc audiens, Domini misericordiam se honorantem glorificavit, & Regi ut ad se reverteretur, humiliter præcepit dicens; Vade fili & dic Regi ut revertatur. Et quia sine benedictione recesserat irâ permotus, accipiat à Domino per famulum ejus, benedictionem, & ita revertatur ad Palatium submotâ omni latione.

18. Itaque ipse orationi devotissimè incubuit, apparitor verò mandata suscipiens quam-celerrimè ad Regem revertitur, quem uti dimiserat immobilem, & spiritalibus vinctum reperit nexibus, & coram eo legationis suæ verba deposuit dicens: Optime Principum, vir Domini, ad quem me tua censura ire decrevit, te ad se redire præcipit, & benedictionem ejus, qua te ipse irascendo fraudasti, ut accipias magnopere cupit. Mirum in modum, mox ut verba servi Domini audivit Rex armis terribilis, potentiâ singularis, comitatus frequentia pæne inaccessibilis, ex quibus vinctus erat, solutus est nexibus. Et qui voluntati Dei, quæ in sancto viro habitabat, contrarierat & contracundo semet vinciri advertit, iterum ejus nutibus parendo, ab illis, quibus artabatur, inflitit solutus, quod jubebatur implebat festinus. Itaque absoluto equo festinè ad hominem Dei devenit Rex dudum tremendus, modò tremebundus: & oculos, quos dudum præ iræ magnitudine, cruenta obsederat nubes; nunc abluebat cor contritum lacrymas eliciens. Cervicem quam dudum superbia reddiderat rigidam, nunc humilitas reddebat curvam. Plantis itaque Sancti advoluitur, dexterâ pectus frequenter quatitur, reum se iterum iterumque fatetur, & ut à sancto viro indulgentiam pro his, quæ superbiendo commiserat, consequeretur, mæstus implorat.

19. Beatus autem Carilefus amica sibi met humilitate commonitus, Regem prostratum adit humiliter & benignè crexit, devotissimè verbis prædicationis intruxit, & ut deinceps talem levitatem temperaret, commonuit. At verò Princeps iterum se vestigiis ejus submittens, loco magni beneficii habiturum se dicebat, si beati viri munificentia viro, quod dudum nihili habuerat, nunc potaretur. Ipse autem, qui animositati funditus renuntiaverat, & saluti Regiæ solummodò sibi providendum persuaserat, celerrimè, quod precabatur, fieri iussit, dicens uni suorum commilitonum, Ocius: Frater mi, vinum huc deferatur, simulque calix, quo Regis voluntati à nobis obsecundetur. Quo exemplo allato, Sanctus CARILEFUS manu propria calicem implevit, & Regi poculum porrexit. Rex verò alacri animo, quod offerebatur, pro dantis dignitate potius, quam pro sui sapore suscepit, & osculata manu ejus ori admovit, atque eo exhausto Divinitati gratias retulit; quod etiam comitum ejus quisque fecit. Mirumque erat videre, vas perparvulum in tantam exuberantem copiam magnitudinem, ut liquor ille viteus ubertim singulis propinaretur, nec tamen detrimentum inopia, quousque omnes sufficienter biberent, pateretur. Sed patet, non minoris fuisse meriti beatum CARILEFUM, nostri temporis eremitam, olim Elia atque Eliseo itidem eremiticis Prophetis, quorum unus ex hydræ parvula farina, tam sibi quam hospitæ suæ iussit exuberari abundanter cibaria: alter verò ex pauculis hordei panibus centum virorum exclusit esurientem.

20. Igitur Rege & comitibus ejus, quantum voluntas dictabat, vino exsatiatis, vasculo supradicto nequaquam aliqua sustinente diminutionis dispendia, iterum pedibus sancti viri advoluitur, & deprecationem in hæc verba profundit. Certum habeo, virorum optime, te Domini inhærere culturæ, & Domini servum, Divinitatem verò tuarum in omnibus faultricem esse precum. Ideoque peto, ut voto meo tuum præbeas nutum: quo scilicet fundi huius Madualensis, quanta animo tuo sederit, accepta portione, Cœnobium Christo adjutore fabricare debeas. Quam petitionem, licet vir Dei diutissime refugerit, tamen Regis petitio prævaluit, & ut id fieret obtinuit. Nec tamen vir Domini ampliora spatia se suscepit ulli modo consensit, quam diurno itinere sedens asino posset obambire.

21. Hoc Rex impetrato, veluti magno donatus præmio, benedictione postulata & accepta reversus est ad propria. Cùmque illi regresso, & penetrare domus petenti jamdicta Deo devota occurrisset Regina, per ordinem ei suorum eventuum texit historiam. Ipsa verò ad hæc ita respondit: Frater, magnam cordi meo hæc quæ auditu adisco, cum timore peperere lætitiâ: Timeo enim tibi, Domine Rex, ne quid hujus rei

Circa ann.
D. XL.
Julii r.

Rex admissi
veniam à
Carilefo
petiit.

S. Carilefus
Regem &
comites
paucis vino
refecit.

Rex ei
Madualensem
concedit ad
condendum
Cœnobium.

a In Vita S. Medardi Episc. apud Sorium 8. Junii Madualis fit mentio sub finem his verbis. Erat in pago Cenomannico quoddam prædium, quod Rex Sigebertus ejusdem edificator Ecclesiæ, ad ejus quam ibi Domino aggregaverat Congregationis firmaverat do-

minium. Prædium illud Maduallensis dicebatur ex Britanica videlicet & Latina lingua nomine compositum, quod Bonavallis noster scilicet Romana lingua vñgarì potest interpretari elequio.

Circa ann.
D. XL.
Iulii I.

causâ offensæ apud Deum famulûmve ejus incurreris. Congratulor tamen tuæ salutî, quòd præ multâ benignitate suâ Deus noluit in præsentî suas, sui que famuli injurias ulcisci. Oportet te operam dare iis quæ ab eo didicisti; ne forsitan dissimulans, inobedientiæ atque indevotionis arguaris, & leviora evitans, deterioribus plectaristormentis.

22. Inter hæc verò devotus Christi famulus, non uti moris est terrenis commodis inhiantibus, in eo exultabat, quòd ei ruralium suppetebat copia fundorum; sed omnipotentissimæ collaudabat munificentiam pietatis, quæ unde pauperes aleret exulibusque ac peregrinis solamen conferret, sibi attribuerat. Volens etiam divina clementia servi sui devotionem magis magisque in sui augmentare mulcendo clientelam; cum quadam die coactis Fratribus qui secum morabantur, agriculturæ in prædio jamdicto insisteret, atque rastro terram verteret, (deerat namque illis arandi copia) beatus CARILEFUS terræ glebam sarculo detrahens, thesaurum latentem detexit, eatenus mortalibus incognitum. Quo viso Fratres suos accersere studuit, & qualiter eos Domini misericordia consolaretur indicavit; pariterque ostendit, dicens: En optimi commilitones, attendite, qualiter nostri misericordia Creatoris, donis suis nostram exiguitatem nobilitat, cui parum est hominum nos beneficiis ditare; nisi & opes terræ sinibus hætenus abditas jam incipiat contradere. Referamus itaque illi gratias, eumque tota pectoris devotione studeamus laudare, utpote qui ea quæ majora sunt, atque illi, ut sibi competit, servientium munera nobis contradidit, qui sumus membrorum ejus infima & contemptibilia. Solo itaque prostrati, & diutissime sanctam Trinitatem in hymnis & laudum decantatione venerati, tandem adfurgunt, & susceptum quem reperere thesaurum, in Oratorium quod dudum fabricarant transvehunt. Filius namque summi Patris Dominus JESVS-CHRISTUS, cui moris est in luteis habitaculis degentibus suis famulis quæ secutura eos maneat bona demonstrare, quò scilicet uberius in amorem ejus satagant ignire: & qui jussit eis, per Evangelii oraculum in cælis thesaurum manentem condere dicendo: *Thesaurisate vobis thesauros in celo, ubi neque arugo exsternat, neque tinea demolitur, neque fures effodiunt & furantur*, etiam terrâ consistentes, terreno voluit invitare thesauro, ut perpenderent cujus pretii esset cælicus, si tanti esse poterat humanus thesaurus.

S. Carilefus
sarculo ter-
ram exco-
lens thesau-
rum effodit.

Matth. 6.
20.

S. Carilefus
Adami pri-
vilegia quo-
dammodo
recuperavit.

23. Itemque & hoc quisquam forsitan nec minùs dignè miretur, quia dignitatem quam in protoplasti perdidimus transgressionem, iste divinæ obtemperando voluntati recuperare valuit, non quidem adhuc donatus Paradisi habitatione, sed adhuc oneratus terrea gravamine. Scimus namque eundem parentem nostrum tantæ fuisse sapientiæ, ut omnia ruris pontique atque aëris animantia ejus crederentur nutibus, & vocata illa obedientiam non detrectarent; & congrua sibi susceperent, eo imponente, nomina. Nonne reddita videtur hæc sancto viro prudentia, cui didicit sava obsecundare bestia? & cujus rictus solent benedicati viri fugere, nunc cernere erat, etiam famuli more, ejus adherere liminibus; & veluti discipulum assidue magistri limina terentem; moxque ut præcepta illius audisset, avia quæque cursu petentem. Est etiam illud considerandum, quòd imperiosa quæ illi attributa est peritura potestas, isti etiam misericorditer contribuerit divina majestas. Dictum est enim illis primis in origine creatis: *Dominamini pisces maris & volatilibus celi & bestii*. Ideoque præcellentissimus CARILEFUS, quia eum, qui Regalia videbatur regere sceptrâ, viderat ab humana discessisse dignitate, & potiùs cordi humano inseruisse bestialem feritatem; non oblitus suæ potestatem dominationis, freno orationum docuit eum iræ limitem imponere, & decetero se humanè civiliterque tractare, ne de illo posset dici: *Homo, cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus & similibus factus est illis*.

Gen. 1. 28.

Psal. 48. 13.

Ejus virtu-
tes

24. Inter hæc verò, nec dignitatem isti video defuisse priscam: quia sicut colonis paradisi, omni suppresso laboris sudore, iussa est tellus proventum fructuum sponte ministrare; haud aliter beato viro parum quod habuit vini exiguitate oblata, didicit sese extendere ad multorum satietatem virorum. Nec mirum est Sanctos viros ea quæ alterius perdidere ignaviâ, propriâ recuperare etiam in præsentî laboris instantiâ, cum statuerit rerum Conditor ad eas sedes revocare illos carne solutos: in quibus sine aliquo sui status permanerent detrimento, nisi obicem se præbuisset præcepti transgressio. Et quia illi humiliando sese ardent divinæ sequi iussiones; æquum est non eos multari eâ, quæ in transgressores lata est, severitatis sententiâ: sed potiùs etiam in præsentî honorari divinâ munificentia.

Psal. 83. 4.

25. Igitur vir Domini, quia tantis ac talibus se honoratum videbat beneficiis, magis ac magis crescebat in variarum virtutum exercitiis. Namque in elemosynarum largitionibus semet liberalissimum exhibebat; in jejuniis promptum, in vigiliis strenuum, necnon in omni plenitudine virtutum operatorem se comprobabat eximium: ita ut quodammodo singulariter sententiam Davidico ore prolatam implese videretur dicentis: *Ibunt*, haud dubium Sancti, *de virtute in virtutem*, quousque hominem exuant, & Deum Decorum in Jerusalem cælesti videant.

Interca

26. Interea circa illius eremi quæ Sanctus vir tenuerat loca quidam hominum rusticali opere tenuem sustentantes vitam habitabant, numero septem. Qui divino timore & amore inspirati, simulque rei novitate allekti, Dei famulum sæpius invisere curabant; & necessitatem ejus, quantum sibi posse erat, sublevabant. Sed à viro Dei thesauri ex terræ visceribus sibi traditi aliqua portione fuerant donati; quod scilicet & propriam indigentiam ejus juti solatio temperarent, & edificandi Monasterii adjuutores forent. Qui & promissionis suæ memores, cooperantur. & ipsi quamdiu mortalibus interfuere rebus, ea quæ protelli sunt, opere impleverunt. Sed & nepotes eorum hæctenus devotissimè prædecessorum suorum exempla sectati, iidem astitare noscuntur.

Circa ann.
D. xli.
Julii.

Quidam
inco:æ et
cooperan-
tur.

27. Inter hæc verò cum Regina ULTROGODA Domini devotione nobilissima, certis nuntiis sibi deferentibus, viri Domini vitæ qualitatem addidicisset, cibi scilicet parsimonia, sed & nocturnum infomnitatem, necnon & vestium vilitatem, sed & super omnia clarum in Christi famulatu ac perseverantem fervorem; (erat namque ei etiam consuetudo, cinere & cilicio corpus obvolvere, & quando summa exigebat lassitudo quies indulgere; nudæ humo corpus supersternere) misit ad eum aliquos apparitorum suorum, ut suam voluntatem Domini viro significarent, loquens in hæc verba: Rumor, dilectissimi mihi, nostras occupavit aures, virum hunc venerabilem qui vicinam incolit eremum, Domini esse familiarissimum, & ejus ori divinum patere aditum; unde peto ut ad eum cum summa celeritate properetis, meique desiderium animi patefaciatis, & ut ei satisfaciat, instantiâ precum vestrarum obtineatis. Magnopere enim, si voluntati effectus datur, exopto; ut vultus ejus perfrui merear præsentia, & animam meam divinæ cupio commendabilem reddere clementiæ per ipsius interventionem. Quid si precibus meis annuerit, omnia fisci illius, in cujus parte resident, prædia ei attribuiam: ut facultatem habeat, quidquid de his voluerit, agendi.

Ejus conspectum
Regina cupit.

28. At ministri nequaquam segniores Domini suæ jussionis executores ocius ad venerandum Christi famulum, voluntatem Domini suæ aperturi, pervenerunt. Ipse autem parumper deliberans, tacitè secum voluebat in hunc modum cogitationem. Unde, inquit, talia Regina, ut tantopere me videre exoptet diutinis * chamæleontis coloribus incultum, jejuniotum squalore horridum; rurali exercitio nihil aliud quam rusticum, pannorum vilitate deformem, prudentiæ tenuitate degenerem? Novi certè, novi virulentam veteris hostis calliditatem, qua in Paradisi amœnitatè per femineam imbecillitatem fregit viri vigorem. Ideoque æquum est mihi cavere muliebrem aspectum; ne capiat ego laqueis inimici; incolens squalida eremi loca; si irretitus est suasionibus ejus ille qui Paradiso fruebatur cum vitæ jucunditate etiam colloquutione divina. Itaque deliberationi citò finem imponens, nuntiis Regine ita refert: Ite, inquit, optimi juvenum, & Domini vestra hæc mea verba referte. Si quid prævaleo pro ea extorabo: certum tamen habeat quamdiu in corpore fuero, faciem me mulieris nequaquam visurum: neque hoc Cænobium, quod Domino præcipiente construxi, ingressus mulieris unquam patebit. Neque enim decet nos, qui de Christi censetur familiâ, vendere nostrum mulieribus aspectum, aut pro capeffenda terra inimico generis humani nostram prostituere animam. Ideoque animum suum ab hac intentione submoveat, & fisci sui partem cui libuerit attribuat. Quæ consuetudo in eodem Monasterio, Deo favente, hæctenus manet inconvulsa.

Ille negat.

* at. diutius
sudoribus
incultum.

Mulieres à
sui Cænobii
ingressu
arcent.

29. Præproperè autem ad Dominam reversi famuli, responsa sibi tradita retexunt: Regina namque tristitia magna afficiunt. Nec tamen illa ultrà rogare apposuit, ut faciem viri Dei cerneret: eoquod & Sanctum virum inquietare pertimesceret, & per rationem satisfactum sibi judicasset. Ipse verò devotus Dei famulus adedò à cunctis judicabatur reverendus, ut operum suorum clarescentibus meritis; nullus ejus voluntati conaretur reluctari. Cernebatur namque vultus ejus Angelico veluti nitens aspectu; & secundum scripturam, vultus indicabat mentem. Aderat illi morum temperantia æquâ lancè trutinata; circa exercitia Domini cultus animus devotissimus amorque inexhaustus: jam verò verba, quæ diceret; sale sapientiæ condita cerneret divinæ; omnibusque communicare sui fragrantiam odoris. Hæc omnia super fundamentum fidei Christianæ in corde suo collocaverat; Christum abhibens structuræ suæ perpetuum fundamentum, qui est vera petra, super quem omnis structura stabilita, crescit in templum sanctum in Domino.

Regina à
desiderio
desectit.

Carilefi vi-
tutes.

30. Erat ei interea circa peregrinos & exsules magnus dilectionis favor, itaut non secus quam sibi hærentibus, alimoniam subministraret, tegumenta que præberet. Hujus pedis celestis desiderii compressus succubuit amor mundi: hunc tremuit hostis antiqui pæne invincibilis astutia: decipulasque suarum sero gemit transilatas nugarum. Quia scilicet agonis certamen non propriæ virtuti aliquid tribuens assumpsit, sed Christi fultus auxilio, & instructus exemplo, contra hostes ejus ipso duce militavit. Roborabatur namque in eo naturalis infirmitas carnis ardore intimo caritatis; imbecillitatemque corporearum virium solabatur

* Illud interdictum etiam de Ecclesia intelligendum est, ut patet ex libro Mirac. num. 12. Eadem disciplina in plerisque Cænobiis Gallicanis viguit, ut in

Præfatione nostra observavimus. Lege Mirac. S. 16. hannis Reomaënsis num. 4.

650 VITA S. CARILEFI ABB. ANISOLENSIS.

Circa ann. d. x l. Iulii r. Rom. 8. 18. Act. 14. 12. copia spiritualium charismatum, simulque illud Apostolicum hortamentum : quia *non sunt condigna passionibus huius temporis ad futuram gloriam quae revelabitur in nobis* ; itémque , *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei*. Hæc atque alia sacre Scripturæ documenta , tamquam sal spiritale , fluxa mundi gaudia atque sæculi pituitas ab eo exsiccabant , & ad semper mansura cor illius ignibant . Hæc illius exercitatio , hæc continuata contra diabolum extitit decertatio , donec tandem oprata quiete post laboris excursum à Domino ei frui concessum est , & operis sui recompensata remuneratio .

** al. his atque huiusmodi agonibus infundaret.* 31. Dum igitur beatus Carilefus multis * modis agoni insudaret & pæne infatigabili intentione se se avidus præliator , hosti protervo ad singulare quotidie certamen objiceret , agminibusque monasticis undequaque ad se confluentibus æmulamina suarum virtutum invictissima relinqueret ; finis inevitabilis cunctis mortalibus ostium corpusculi ejus cæpit pulsare : ut anima Deo dilecta diutissimis revincta catenis carceralibus , tandem libera servitutis rumperet vincula , & Regi suo occurreret in gaudium ejus suscipienda . Acri igitur febre corpore prærepto , medullæ ejus igne gemino perurebantur , & sanguinis unda per membra singula siccabatur : Spiritus tamen , carnis infirmante vigore fortior reddebatur , & ad Domini faciem deprecandam , quod celerrimè soluto carnis vinculo liberaretur , magis ac magis accendebatur , *cupiens* secundum Apostolum , *dissolvi , & cum Christo esse*. Divinitas autem faultrix bonarum precum & rationabilium susceprix vocum , ipsius preces benigne ad se admisit , & quod anxie petebat piè implevit . Denique resolutione jam vicina , cohortibus Monachorum circum se adstantibus , & quæ ventura erat ei præstolantibus , paulò post futuram suam eis prædixit resolutionem : & prout possibilitas permisit , ut sui memores essent , iis verbis admonuit : Filioli , adest meî finis irrevocabilis hora : ideòque peto ut vestri memores , memores quoque Christi , fidem rectam ipsi servetis , neque ulla commixtione adulterina eam commaculetis . Obedientiam item caritatem connexam vestro in corde & opere tamquam singulare Christi imitamen constituatis ; ut non tantummodò pœnas possitis evadere gehennales , sed etiam Domino tribuente percipere mereamini veluti devotissimi milites coronas triumphales . His & his similibus documentis , tamquam ultimum vale Fratribus dixit , & calicem cælo collocandum reddidit spiritum .

Discipulorum dolor de ejus obitu. 32. Jam verò eo migrante , quæ lingua explicet , quæ stilus percurrat , qui siterit circumadstantium dolor , qui pectoris anxii singultus , & crebris pulsati pulmonum suspiriis ? qualiter loqui volentibus , atque orare nitentibus , media interrompens verba , locutionem interdixit doloris magnitudo ? Etsi enim gaudebant se ad cælos tantum præmittere Patronum ; nequaquam tamen ab eo sine dolore poterant divelli , cujus verbis consueverant adhortari , & imitamine in Domini amorem subinde augmentari . Corpori autem funebria impendentes obsequia , cum magna diligentia loculum preparaverunt , & in Basilica , quam ante obitum suum ipse ædificavit , terræ mandaverunt . Quem locum Dominus IESUS-CHRISTUS sæpissime ad demonstrandum , quem circa famulum suum habuerit , favorem , mirandorum operum ostensionibus consuevit nobilitare . Neque enim vel ejus operis finit brevitatem , vel stilo suppetit facultas enarrandi , quot cæci post illius excessum ad illius sepulcrum receperint visum , vel debiles sanitati sint redditi , sed & dæmones ex obsessis corporibus propulsi , necnon plurima sint mortalibus per intercessionem ejus à Domino collata beneficia . Sepultus itaque est vir totius boni speculum , Kalendis Iulii terra plorante , cælo latante : regnante Domino nostro IESU-CHRISTO , qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & gloriatur Deus per omnia sæcula sæculorum . Amen .

Ejus sepultura & miracula

MIRACULA S. CARILEFI AD IPSIUS SEPULCRUM FACTA.

Scriptore anonymo , qui ante S. Carilefi Translationem ,
Normannorum tempestate peractam vixisse videtur.

Ex MS. cod. Anisolenfi.

1. RDOR inest animo paginæ hoc nihilominus committere opus dictum mirabile , quod cuidam Curiali contigisse , veterum relatione dicitur . Possessio est Monasterii longius sita , cui vicinus assidebat vir , inter suos primus , mente tumidus , superbiam elatus , in rebus transitoriis acquiritendis avidissimus , calicarum nil curans : ob idque multa inferebat eidem beati Carilefi fundo incommoda ; variis afficiens injuriis incultas villæ sibi contiguæ . Insuper & damno rei familiaris contumeliarum addebat discrimina ,

si quid multitare præsumeret ipsorum quilibet. Amaritudinis ergo tandem affecti dolore
 nimix juris viri Dei Carilefi servuli, nullum jam sibi reputantes posse aliquid provenire
 subsidium, post diutina calamitatis incongruens dominium, sumptis via longioris ne-
 cessarius, munera secum vehentes competentia, quibus placidum sibi proprium facerent
 Dominum, si offensæ alicujus tenerentur rei, immo & Salvatore nostrum Redempto-
 rem omnium, Cœnobium almi CARILEFI supplices adeunt. Tardiùs sed Basilicam
 ingressi, longiori fessi jejunio, altera die quæ pedes domibus extulerant, cum Fratres ves-
 pertina expleta synaxi remearent ad propria diverticula, perire custodem sacri sepulchri,
 uti indulgeret eis deplorare vocibus querulis proprium Dominum: præferentes manibus
 munera quæ secum devexerant. Et ipse exterioribus commorans diutius in exitibus, iussit
 uni condiscipulorum suorum altiùs ingemiscens, cuncta ad quæ vellent accessum adhi-
 bere, referare secretorum intima; & hoc, postquam rescivit eorum causas necessitudi-
 num, ac calamitosa pericula, condolens perhorruit.

2. Verùm illi cum orationibus diutius incubuissent, lacrymosos addentes gemitus;
 surgunt altari nudato à duobus, qui geminis fortè constiterant lateribus, fascies virgarum
 manibus tenentes, altare sacrum verberare cœperunt simul clamantes: Cur nos, Domine,
 non defendis piissimè? cur hîc obdormiscens nostri oblivisceris? cur famulos tui juris ab
 hoste non liberas immanissimo? en qui liberabit, ut poscimus. Ut quid cum procul à te
 habitemus, non præsentem quoque illic te potentia, si digneris, esse credimus? cur
 quod humana nequit manus, Deo consors, & Angelorum atque Archangelorum focus;
 divinitus non operaris? Talibus attoniti vocibus accurrunt custodes, simul & rei novi-
 tate permoti, non sine indignatione; eos sacris expellunt locis. His itaque peractis citiùs
 ad propria cum metu reverti, hoste se caruisse latati sunt lævissimo. Contigit enim Vi-
 carium, qui eis crebras ingesserat post damna contumelias, equitantiem eadem horâ, ut
 verissimè notatum est, leporem venandi obtentu insequi. Exitiali ergo quadam cogente
 manu, equo dejectus, fractis expiravit cervicibus, timoremque metus & reverentiam
 cunctis; cognoscere qui poterant, intulit, ne quis temerare umquam possessiones viri
 auderet venerabilis CARILEFI; aut sui Cœnobii.

3. Nec prætereundum censeo admirandum in quodam patratum miraculum, qui ita
 contractus nervis obstupentibus obvenerat, ut calcanæa ipsius hærent natibus. De-
 ductus liquidem ex possessione Monasterio contigua, ex qua & oriundus exstiterat, pro-
 pinquorum manibus ponitur in Basilicâ quam vivens vir Dei Carilefusus senio labantem
 sudore reedificavit proprio. Ibi igitur commorans, postquam pro eo aliquantis diebus
 oratum à Dei Servis est, vidit matutinali peracto officio, corporali, ut sapiusculè refe-
 rebat, intuitu, astare prope Sequendam in habitu Sacerdotali canitie venerabilem; manum
 sibi dantem; & ut surgeret bis ac ter imperantem. Ruptis sedenim ad vocem jubentis
 nervorum nodis durissimis; cruoris aspergine commaculatus; tentat quod nescit trepidus
 iter. Genibus atque plantis insuetum appetens opus, pergit imitandus edificare progredien-
 do, quod ex multo obliviscendo perdidit tempore. Tantam itaque consecutus est in eundo
 valentiam: ut equestri diuturnitati auderet se se in viando committere, & non tantum com-
 mittere sed etiam hanc superare, ut verissimis approbatum est indicis, jactitaret. Cujus
 & personam nomine tenus designarem; si aliquid commodi nostræ chartulæ contraderet.

4. Auribus tritigenarum ad excellentiæ prærogativam Carilefi venerabilis offerendam
 commodum insimulare duxi: quod divinæ virtutis potentia sæculis præmonstrare decrevit.
 Arvigena pagi Dunensis*; cum die Dominica plaustrum, boumque agitor absque arbitris,
 in saltum pergere disponderet, comitatus puero, ante matutinam proficiens, ultori spiritui tra-
 ditus; hac ultione est divinitus coërcitus. Deposita igitur Patroni proprii potentia, qua
 sibi cælitus nequam imperare spiritibus potestatem fore concessam credimus; supra no-
 minatorum Martyrum ac Confessorum antiquiora tentavit adire suffragia. Quorum memo-
 rias multis peragrandis diebus, Martini videlicet, Hilarii, Martialis, Dionysii, ceterorum-
 que, quos meritorum excellentia mundo clarissimos reddidit; dum ulterius progredi ten-
 taret, accepit in somnis mandatum, ut proprium supplici voto exposceret Dominum, cu-
 jus juris sibi meminisse deberet: ociùs igitur properaret, quia beati meritis CARILEFI
 salus ereptionis illi esset eventura: & quod alii præstare superfederant, indulgentissimè
 ipse largiretur. Quapropter ultro ager accurrens almi deposcit Carilefi merita, flebilis
 orat, vincla sibi laxare postulat, quibus retinetur, inimici. Exactis autem aliquot diebus,
 (nam & lapidum moribus se concidebat, & icibus collidebat fustium) propensius tamen
 cum in oratione se Dei Servi prostravissent, Domini jam jamque miserentis clementia,
 per Sancti cuius adierat limina; & petebat intercessionis munia; præclara merita resi-
 piscens, solvitur vinculis atrocis hostis; cui horribiliter cruciandus traditus fuerat. Sed
 huic liberatori proprio non ingratus, usquedum hominem exiit; in ejus deservivit, nul-
 quam longius progrediens, excubiis.

5. Prurit etiam mentem illius signi addere magnitudinem, quod utilitati mortalium Cæcis cu-
 olim provenisse, nulli venit in dubium. Cum rotans anni vertigo festivum reduxisset

Circa ann.
D. XI.
Iulii 1.

diem, quo convenit mortalibus ejus sacrum ad memoriam reducere transitum; unde quaque multi confluxere nobilium simulque & ignobile vulgus. Verum affuit interque infirmorum diverso remedio egentium turbas convenit cæcus præterea septuagenos ætatis excedens annos, spe deductus medendi inter plures ex longinquis oris affuit, implorator pietatis exiltens Dominicæ, simulque & viri venerabilis poscens sedulus clementiam. Nec fiducia devotionis frustratus, fufis humiliter precibus, dum Missarum sollempnibus interesset muniis, & Evangelicæ, Levita pronuntiante, depromerentur lectionis oracula, sensit divinæ animadversionis subitum provenisse auxilium. Et quodam ignoti vultus ac venerandi habitus Sacerdote, sibi dextræ manus protensione tergente oculos, respexit ilico faciem legentis, nitorémque intuens vestium, secum quod factum fuerat, mirabatur. Itaque Missarum completâ sollempnitate, dum cunctis egrediendi pateret aditus, domum egressus est Ecclesiæ, negavit manum ductori propriam, seque sciscitanti puero, cur baculi renueret obsequium, respondit meritis Domini Carilefi, tantæ claritudinis se visionem adeptum, ut numquam lucidiùs fuisset fructus, dum ætatis esset juvenilis floridus in annis, gratias omnipotenti Domino referens simul & ejus famulo, rediit dum à Servis Dei sextæ horæ compleretur officium, coram quoque cunctis adstantibus; quæ circa se acta erant retulit, omnesque ad laudes Divinitati referendas excitavit protinus.

Item mutus

6. Operosum esse fortè cenfeo, illius munificentiam signi huic addere operi, quantam affecutus est quidam elinguis, accola pagi Senonici. Is cum stipis poscens alimoniam, quaquaversum voluntas dictasset, figeret gressum, mendicatis obtentu semet atque recreari gestiens Cœnobium beati Carilefi adiit. Et quod vocis carens officio lingua nequibat edicere, manus protensione ac tabellarum collisione lignearum misericordiæ poscebat opem. Inter hæc convenere Servi Dei horâ congruâ in Ecclesiâ Missarum celebraturi sollempnia, accurrit inter plures & mutus, assequi sacram cupiens audientiam. Devotissimis igitur postulationibus, viri Sancti poscens indulgentissimam pietatem, admissorum scelerum veniam precabatur attentius. Cum autem ad Apostolicam, ac subinde ad Evangelicam ventum esset sacram recitationem, subita fibrarum disruptione linguæ contiguarum sanguis cœpit effluere. Illico æger pristini sermonis recepit officium; ac gratulabundus ad propria remeare contendit, redditus pro gratiarum actione continuò laudibus.

Item contractus & cæcus curantur.
* vas vimineum

7. Fervidus menti calor admodum insidet supremæ committere magnitudinis paginæ opus mirabile, quod unius temporis momento duobus debilibus haud dissimile præstitum est beneficium, quorum alter qualo * delectus puer ad limina beatissimi Carilefi projectus est à parentibus, omnimodis pedum carens officio, & ab utero nodosæ congelationis tempore compliciti nervi, posteriores progressi petierant partes. Præque manibus terra tenus gerula nutrix, reptare potissimum docuerat, quam corporeis superpositum basibus viando posse ire. Alter verò adules jam ætate, dum viriles attigisset annos, in diutinæ infirmitatis fatigatus labore, ministerio pedum amisso contractus ambulare reptando manibus, non pedibus noverat. In qua lectuli quoque detentione, oculorum amisso lumine cæcus factus erat. At pænè jam viginti labentibus in infirmitate annis, spe recuperandæ sanitatis actus, virum venerabilem Carilefum adierat. Nam juvenis famulus ejusdem fuerat Cœnobii, verum in infirmitate destitutus, ad propria remeaverat soli. Paschali igitur sollempnitate ingruente vespere venerabili, in qua jejunium à devotis Christi cunctis celebratur Fidelibus, uterque eorum delatus in Ecclesiâ, cum cetera turba sacrum audire cœpit officium. Et ecce subito, dum sacræ persolvuntur devotionis munia, exortus impar ab utroque clamor, Sanctum Carilefum invocantium, in eos omnium permovit intuitum; cunctorum oculi præ gaudio exundavere lacrymis, & unanimes precabantur dicentes: Misereere eorum, Domine, succurre vir beate Carilese, solve satanæ vincula, quibus retinentur astricti. Id etiam Devotus astans ejusdem Cœnobii Abbas cum turba Monastica, refertos oculos lacrymis addens, etiam plura concinebat ex animo. Igitur ante Missarum initia, alter eorum gressum, alter quoque cum gressu recepit & visum. Cuncti qui ora pro eis in oratione solverant, in gratiarum actionem Domino famulove ejus Carilefo convertuntur, *Deo gratias*, Deo laudes omnes dicunt: & nullus invenitur, qui laudis non exsolvat debita Christo.

Debilis pedibus erigitur.

8. Huc accedit gloriæ Justi congruens illud miraculum. Nam quidam invalidus pedibus, manibus propinquorum ad Cœnobium jam dicti CARILEFI adductus in Ecclesiâ ponitur. Preces supplicationesque funduntur pro in columitate adjacentis agroti; is enim secundum perituram sæculi dignitatem clarus, prosapia ortus nobiliter fuerat, FELIX nomine, sed aliquanta actus attestatione, hoc carens vocabulo, per opem viri Dei recipere meruit feliciùs quod amiserat sanitatis commodum. Igitur adveniente sollempnitate, qua beatus Carilefus sæculo abscedens, feliciùs victurus cum Christo migraverat, ejus ad tumbam diutiùs excubans agrotus decubuit. Pro scelerum abolitione supplicans Dominum famulúmve ejus, intercessorem suorum quærens peccaminum, nec minùs spe recuperandæ sanitatis illectus, suffragium Sancti poscebat ex animo. Tandem defatigato somnus irrepit, genâque genæ imprimens, illico ut obdormivit, adstantem sibi cernit

virum in habitu sacerdotali conspicuum ac venerabilem. Is sibi manum protendens, im- Circan. ann. 87. xli. Iulii 1. perat, ut oculus surgat. Illico evigilans ruptis fibrarum nodis, & nervorum complicationi-
bus, effluente abundantissimo errore, uti astare cœpit tremulus. Et quid erga se actum sit
adstantibus retulit alacriter suffusus gaudio.

9. Retexam, sedenim parum prolixius, hujus infelicitatis historiam, quatenus quid
in eum divina gesserit clementia mortalibus pateat. Verum ea ipsa referemus, quæ ipso
intimante cognovimus. Ab ineunte ætate atque pueritiâ mutus, mancus & contractus fue-
rat. Verum orbatus utroque parente, in hereditate locupleti relictus ab avunculo pro-
prio Romæ perlatus est. Ibi aliquamdiu demoratus, linguæ officium recipere meruit, ac
manuum ministerium assecutus est. Cui & hoc intimatum esse dicitur; quia in oris Gallia-
rum pedum redditio sibi maneret fore ventura. Quam juvenis indeptus, juxta quod supra
relatum est, magnas mandatori suo referens gratias, diu mansit in Monasterio, sipe passus
Ecclesiæ, usque dum ejus vesicæ turgentes, & vulnorum sanarentur loca, quæ evene-
rant pro extensione venarum atque nervorum resolutione. Et quid divinitus assecutus
sit plurimis referebat percunctantibus.

10. Tradam & illud mirabile quod beati CARILEFI meritorum prærogativa nostro Quidam à calculi morbo sic immunis.
ævo attribuere dignata est. Quidam puer calculi morbo vexatus, atrociter laborabat,
mæstissimos reddebat parentes, patrem dico ac matrem qui quotidiano affectu quasi qua-
dam funebria obsequia filio videbantur impendere. Tandem carnalia meditantes capiant
consilium, ut natum eundem medico dirigerent nominatissimo & exercitatissimo; qui eo-
dem debebat beati CARILEFI Cœnobio. Itaque equo invehitur, stipatus hinc inde satelliti-
um cuneis (nobilitate enim verò fuerat natus) ad Monasterium viri Dei pervenitur. Sed
accidit ut ea ipsa die annua ejus ac venerabilis celebraretur sollemnitas, qua puer Mo-
nasterium jam dicti venerandi adierat. Post orationem dum vacaret audientia Missæ, affuit
voluntas digerendi liquoris acrius elixi officio vesicæ. Progressus illico, applicuitque eidam
contiguo parieti lapidum calcisque levigato compage, ternos minxit lapillos. Quorum in-
terclusione meatuum deposita sanissimus redditus, non ingratus, tam ipse quàm sui
ductores beneficii largitori, sepositâ externâ medendi curâ, siquæque pigmentorum
pulverulentorum confusione, ad propria alacres rediere, narrando vulgantes Christi mi-
racula, qui in servis suis operatur abundantissima munia. Exuberant talium operum Sancti
mirabilia, quæ ad laudem individue Trinitatis paginæ commissa cernuntur, ut cujus sit
in celo meriti clarescat in terris, cujus pulvisculus affluit beneficium abundantia.

11. Cùm in aula celebraretur Regali, & per ora curreret vulgi, Beato Carilefo num- Mulier pu-
niur ob
tentatum
Monasterii
ingressum.
quam cordi fuisse, in vita sua mulierem videndi; sed & petitionem fudisse ad Dominum,
ut à Cœnobio ejus muliebris arceretur conventus, quod & impetrasse à Domino prædo-
cuimus: Cujusdam inhonestæ mulieris cor satanas adeo face incredulitatis ignivit, ut
utrum necne verum esset, quod famâ volitante jactabatur, experiri conaretur. Erat autem
nomen mulieris GYND A. Quæ persuasioni lubrici anguis, Evæ sequendo vestigia, obsecun-
dans, comam incidit capitis, ut præcisio capillorum mentiretur sexum virilem; insuper &
contra Dei jura, virilia sumit indumenta, quatenus, sicut prædictum est, quæ contra Dei
voluntatem erat factura, contra conditionem primavæ, & legem divinam, morèque
mortalium semet immutans, iret quasi aspectui Divinitatis & servorum ejus illusura.
Itaque armis accincta, baculoque quasi pro potentiâ & decore innixa, veluti portentum,
sicut se res habebat, diabolicum, tandem pervenit ad Monasterium. Invidus enim diabo-
lus, idcirco vas sibi amicissimum intravit, utan vera essent quæ servo Dei concessa fuerant
exploraret: quatenus mentes mortalium ab amore illius loci tepesceretur; & lucrum, quod
inibi per dies singulos Domino acquiritur, adnullaret. Sed moris est sapientiæ Divinæ,
ut Scriptura dicit, draconi illudere, & ejus calliditates deceptioni humani generis præ-
paratas ad utilitatem viventium convertere: quatenus unde sibi cogitaverat lucra conqui-
ri, inde cum contingat graviora detrimenta pati.

12. Nam cùm prædicta Gunda Oratorium, quo Sancti viri corpus humatum fuerat,
& hætenus veneratur, adiisset, & Fratres laudes Domino debitas consueto more decanta-
turi convenirent, apertis ostiis ipsa domum cum magna audacia temeritati mixta irrupit,
& urnam, quâ sancti tegebantur ossa viri, impudicè adire voluit. At verò eâ domus inte-
riora petente, & curiosè perscrutari volente; gemina capitis ejus lumina crepitu repen-
tino multata sunt, & quæ irreverenter inconcessa contemplari voluit, ad ea quæ consue-
verat videnda jus visionis amisit. Nam simul & à dæmone pervasa, undam cruoris teterri-
mi per os arca ejus pectoris repente emisit. Quæ ubertim defluens, terram cruentando
madefecit. Quæ cùm elisa in terram, immensis torqueretur cruciatibus, novitate tormen-
torum ora in se convertit circumadstantium, & quidnam illi accidisset penitus ignoran-
tium. Et primitus quidam arbitrati sunt eam masculini esse sexus, & causâ descendorum
reatuum Sancti viri adiisse limina. Visâ autem lymphaticâ ejus jactatione, simul & den-
tium horribili stridore, scrupulosissimè ab ea causam rei perscrutari studuerunt: illa au-
tem actuum suorum, infelicitatisque propriæ retexit historiam; omnibusque palam cla-

Circa ann.
D. XL.
Julii I.

ruit præsumptionem in ea tali flagello fuisse plexam; & ne umquam fragilitas humana in talibus auderet laceßere divinam potentiam, huiusmodi castigatione commonitam esse.

13. At verò Servi Dei, qui ad laudes recitandas Domino venerant, operi cæpto instituerunt, uberrimas Sanctæ Trinitati gratias referentes, quòd promissa quæ Sancto Carilefo statuerat, inconvulsa perseverare decreverit, simul & si dubietas de hac re in aliquorum remanserat cordibus, tantis jam propulsabat miraculorum indiciis. Vnde & eandem mulierem in sua voluit permanere percussione sententia, quatenus manifesta daret indicia incredulis divinorum verborum, quæ ferendi essent severitatis iacturâ. Qui mos hætenus circa eundem locum à mulieribus quidem religiosi amore & veneratione observatur religionis: quas autem non arcet amor devotionis, coërcet sententia talis divinæ animadversionis. Operæ pretium est illud intimare miraculum quod ad magnificentiam atque amplitudinem gloriæ servi sui Dominus, ostendere dignatus est.

Energumenus à B. Petro ad S. Carilefum liberandus remittitur.

14. Quidam Galliarum nobilissimus, opibus refertus opimis, locuplete familia diversæ ætatis undique septus, cuneis obsequentium fultus: spiritui immundo traditus, horrendum frendens, vexabatur atrociter, rationisque inops cum sensu vocem quoque humani sermonis pestilens inimicus ademerat, & frangens potius verba quàm eloquens, more canis rabidi, ore hianti, sonum emittens bacchando huc illucque vertebatur. Fit interea discursus affinium, ac omnis familiæ multis accurrentibus nec succurrentibus, mente captus, quos attingere poterat, laniare tentabat. Loris sed cum duris à suis astrictus esset, loca Sanctorum diutino absque sanitatis efficacia perlustrans labore, tandem perducitur, & ut verius fatear, trahitur ad beati Romæ Apostolorum Principis limina Petri. Ibique eventum rei præstolantes diebus noctibusque sui excubabant Domini flagitantes clementiam, ut famuli sui pœnis exhausti jam jamque miserti, per orationem Apostolicam operi ferre sanitatis dignaretur. Igitur cum post multam energumenus debacchationem, fessus sopore membra laxasset, capiti vilis est asfare scænex admodum venerandus, canitie comptus, trabea circumamictus candida, lacerna decoratus nivea, talique mente captum voce compellans: Quid incassum his homo miserationis degens demoraris in oris? surge & nativum revertens ad solum, beati nostri Fratris Carilefi posce suffragia; illius enim meritis Dominus te sanitati restituet. Hac admonitione certificatus æger, relicto stratu, cuncta quoquomodo potuit, pandit sibi adhaerentibus, movetque uti actu peragant ocus iustum quod didicerat. Et unus eorum ætate & dignitate provectior, eadem sibi à Domino imperata bino iussu fatetur. Tandem ergo reversi, beati adeunt supplices limina CARILEFI, ibique intra paucos dies, valentiam æger captivus plenæ adeptus sanitatis munificam, grates retulit omnipotenti Deo, famuloque ejus eximias, ac subinde locus ejusdem Cœnobii augmentari crescendo cœpit in majus, famâ virtutum beati viri ubique diffusâ.

Martæ SS. Carilefi & Dionysii in suis subditis curandis vices.

15. His quoque illud juvat adnectere factum mirabile quod cuidam cæco contigisse narratur. Nam dum unus famulorum beati DIONYSII, lumine orbatus gemino, ejusdem beati præfati CARILEFI posceret medelam, intercessionis juvamine ocus assecutus est quam speraverat sanitatem. Nam sanguinis unda facie perfusus dum ante tumbarum corporis beati viri solo decubuisset, haustu cæli lumen amissum, cum admiratione cunctorum adstantium, ac Domino famuloque ejus gratias referentium recepit. Paucis verò interjectis diebus, dum alter ex familia beati Carilefi, Sancti adisset limina Dionysii causâ defendorum reatum, & ejus similiter precaretur opis clementiam, quia & ipse cæcitatem plexus erat, ut fertur, diutina; inter preces prolixius fufas obdormivit, viditque beatum Dionysium in habitu Pontificali se vocantem citatum proprio vocabulo, ac sibi dicentem: Cur mea, ô homo, quæris suffragia, dum Frater noster Carilefus abundè tibi impartiri valeat sanitatis commoda? ab ipso quoque hæc te sperare decuerat. Cui respondit æger non se diffidere de meritis proprii Domini. Illum tamen sibi fore testatur contiguum, proque me ab ipso opem poscere debes. Et vir sanctus: Quia ille cuidam virorum meorum homini nuper sumillima dona illuminationis contulit, scias te protinus Domino miserante illuminandum. Et tactis oculis evigilans continuò æger, cruore suffusus ora, in laudibus attollitur gaudiis. Haussit cælum, & lumine recepto, nullo egens ductore, ad propria rediit.

a. Auctor Vita qua usus est Surius sic scribit: Ad Noviento, in sollempnitate ipsius Martyris causâ oraculum beaissimi Dionysii Confessoris & Martyris, quod est ultra Leido flumine in loco qui dicitur

MONITVM.

Sancti Carilefi Reliquie grassante Normannorum strage in Castrum Blesus, vulgo BLOIS, diœcesis Carnotensis ad Ligerim situm translatae sunt, asservanturque hodie in Oratorio S. Carilefi dicto intra Castri ambitum, præter sinciput quod eum duabus vertebis in ipsius Sancti Monasterio Anisolensi habetur. Reverendus P. Dominus Iosephus Desormes tum Prior ejusdem Monasterii ad nos transmissit litteras Illust. Jacobi Lescot nuper Carnotensis Episcopi, quas hoc loco referre juvat.

MIRAC. S. CARILEFI ABB. ANISOLENS. 655

Nos Iacobus Lescot Dei gratia & auctoritate Apostolica Carnotensis Episc. in praesentia ^{Circa an. d. x l. Julii 11} Serenissimi Principis Domini Gastonis Ducis Aurelianensis & Carnotensis, Comitis Blefensis ac Ludovici xiv. Franc. & Navarra Regis Christ. Patru, Serenissimae Principis ejus uxoris. . . anno Inc. Dominica m. dc. l i i i. Dominica x x i. Mensis Septemb. transulionus partem ossium S. Carilefi Conf. membra S. Besorii, Corpus S. Barachii Mart. &c. Et in capsa ubi erant recondita praedicta ossa S. Carilefi, Nos Episcopus Carnot. reperimus brevicatum quoddam in pergameno descriptum, sanum & integrum sub hujusmodi tenore: Ego VVILLELMVS Dei gratia Senonensis Archiep. & Apost. Sedis Legatus transtuli partem ossium B. Carilefi viii. Kal. Septemb. regnante LVDOVICO filio LVDOVICI Senioris, anno aetatis Domini PHILIPPI filii ejus sexto, praesidente castro Blefi THEOBALDO Comite filio THEOBALDI viri bonae memoriae Comitis Senioris. Factum est hoc anno Inc. Dominica m. c. lxxi. &c. *Praedicta S. Carilefi Ecclesia Blefensis olim Benedictinis Monachis addicta, titulus est Prioratus, qui Abbatia Burgi medii Canonico Regul. Ord. S. Aug. subdiur.*

VITA S. AEQVITII ABBATIS

^{Circa an. d. x l. Aug. x i.}

Ex Gregorio Magno lib. i. Dial. c. 4.

1. **F**ORTUNATI viri venerabilis Abbatis Monasterii, quod appellatur Balneum Ciceronis, aliorumque etiam virorum venerabilium didici relatione quod narro. Vir sanctissimus Aeqvitiu nomine in Valeria partibus vitae suae merito apud omnes illic magnis admirationis habebatur, cui Fortunatus isdem familiariter notus fuit. Qui hinc Aeqvitiu pro suae magnitudine sanctitatis multorum in eadem provincia Monasteriorum Pater extitit. Hunc cum in juventutis suae tempore acriter certamine carnis incentiva fatigaret, ipsae suae tentationis angustiae ad orationis studium sollertiores fecerunt. Cumque hac in re ab omnipotente Deo remedium contulit precibus quaereret, nocte quadam assistente Angelo eunuchizari se vidit, ejusque visioni apparuit, quod omnem motum ex genitalibus membris ejus abscideret: atque ex eo tempore ita alienus extitit a tentatione, ac si sexum non haberet in corpore. Quae virtute fretus ex Dei omnipotentis auxilio, ut viris ante praerant, ita cepit postmodum etiam feminis praesse. Nec tamen discipulos suos admonere cessabat, ne se exemplo ejus facile crederent, & casuri tentarent donum quod non acceperant.

^{Aeqvitiu in Valeria Abbas.}

^{A carnis stimulis oratione liberatur.}

^{Monialibus praefectus, monachos suos ne se immiscerant.}

2. Eo autem tempore quo malefici in hac sunt Romana urbe deprehensi, Basiliius qui in magicis operibus primus fuit, in Monachico habitu Valeriam fugiens petiit. Qui ad virum Reverendissimum Castorium ^b Amicterninam civitatis Episcopum pergens, speravit ab eo, ut eum Aeqvicio Abbati committeret, ac sanandum Monasterio illius commendaret. Tunc ad Monasterium venit Episcopus, secumque Basilium Monachum adduxit, & Aeqvitiu Dei famulum ut eundem Monachum in Congregatione susceperet, rogavit. Quem statim vir sanctus intueris, ait: Hunc quem mihi commendas, Pater, ego non video Monachum esse, sed diabolum. Cui ille respondit: Occasionem quaeris ne debeat praestare quod peto. Ad quem mox Dei famulus dixit: Ego quidem hoc eum denuncio esse quod video. Ne tamen nolle me obedire existimes, facio quod jubes.

^a
^b Basilium magum agnoscebat

3. Susceptus itaque in Monasterio est: cum non post multos dies isdem Dei famulus pro exhortandis ad desideria superna fidelibus paulo longius a Cella digressus est. Quo discedente contigit, ut in Monasterio Virginum, in quo ejusdem Patris cura vigilabat, una earum quae juxta carnis hujus putredinem speciosa videbatur, febrile inciperet & vehementer anxius, magisque non jam vocibus, sed stridoribus clamare. Modò moritura sum, nisi Basiliius Monachus veniat, & ipse mihi per suae curationis studium salutem reddat. Sed in tanti Patris absentia accedere quispiam Monachorum in Congregationem Virginum minimè audebat, quantum minus ille qui novus advenerat, ejusque adhuc vitam Fratrum Congregatio nesciebat?

^{Hoc ex morbo Moniali a Basilio illud probat.}

4. Missum repente est, & Dei famulo Aeqvitiu nunciatum, quod Sanctimonialis illa immensis febribus astuaret, & Basilii Monachi visitationem anxie quaereret. Quo

^a Basilii atque Praxeptati magorum meminit Cassiodorus in lib. 4. Variar. Epist. 22. & 23. in quos Theodericus animadvertere jubet. In dicta Epist. 23. ad Aligerum Comitem scripta de Basilii fuga agitur his verbis. *Praefectus Urbis* (Argolicus ad quem Epist. 22.) *sua nobis relatione declaravit, Basilium atque Praxeptatum magicis artibus involutos impetii accusatione multorum, quos elapsos intimas mensis*

alienatione custodum. Quae anno d. x i. Indict iv. gesta esse Carotus Sigonius in lib. 16. de Occidentali Imperio commemorat.

^b Hinc edii libri corrigendi, in quibus hoc loco legitur, *castrorum*, uti apud Baronium ad annum 104. qui Valentinum Episcopum Amicternensem pro Castorio substituit.

Circa ann.
D. X L.
Aug. XI.

audito vir sanctus dedignando subristit, atque ait: Numquid non dixi quoddam diabolus esset iste, non Monachus? Ite, & eum de Cella expellite. De ancilla autem Dei quæ anxietate febrium urgetur, nolite esse solliciti; quia ex hac hora neque febribus laboratura est, neque Basilium quæsitura. Regressus est Monachus, & eâ horâ salutem Dei Virginem agnovit, quæ eamdem salutem illius Dei famulus Æquitius longè postus dixit. In virtute scilicet miraculi exemplum tenens Magistri, qui invitatus ad filium Reguli, eum solo verbo restituit salutem, ut revertens Pater eâ horâ filium restitutum vitam cognosceret, quæ vitam illius ex ore Veritatis audisset. Omnes autem Monachi iussionem sui Patris implentes, eundem Basilium ex Monasterii habitatione repulerunt. Qui repulsus dixit, frequenter se cellulam Æquitii magicis artibus in aëra suspendisse, nec tamen ejus quæpiam lædere potuisse. Qui non post longum tempus in hac Romana urbe exardescente zelo Christiani populi igni crematus est.

Basilium
ejicitur &
Romæ cre-
matur.

Monialem
à demone
liberat
Æquitius.

5. Quadam verò die una Dei famula ex eodem Monasterio Virginum hortum ingressa est: quæ lactucam conspiciens concupivit, eamque signo Crucis benedicere oblita avidè momordit, sed arrepta à diabolo protinus cecidit. Cumque vexaretur, eidem Patri Æquitio sub celeritate nunciatum est ut veniret concitus, & orando concurreret. Moxque portam Monasterii isdem Pater ingressus est, cepit ex ejus ore quæsi satisfaciens ipse qui hanc arripuerat diabolus clamare dicens: Ego quid feci? Ego quid feci? Sedebam mihi super lactucam, venit illa & momordit me. Cui cum gravi indignatione vir Dei præcepit ut abscederet, & locum in-omnipotentis Dei famula non haberet. Qui protinus abscessit, nec eam contingere ultra prævaluit.

Prædicandi
curam ca-
lium acci-
pit.

6. Quidam verò, FELIX nomine, Nursiæ Provinciæ nobilis pater hujus CASTORII, qui nunc nobiscum in Romana urbe demoratur, cum eundem venerabilem virum sacrum Ordinem non habere conspiceret, & per singula loca discurrere atque studiosè prædicare; eum quadam die familiaritatis ausu adiit, dicens: Qui sacrum Ordinem non habes, atque à Romano Pontifice, sub quo degis, prædicationis licentiam non accepisti, prædicare quomodo præsumis? Quæ ejus inquisitione compulsus, vir Sanctus, indicavit prædicationis licentiam qualiter accepit, dicens: Ea quæ mihi loqueris, ego quoque tecum ipse pertracto. Sed nocte quadam speciosus mihi per visionem juvenis additit, atque in lingua mea medicinale ferramentum, id est phlebotomum posuit, dicens: Ecce posui verba mea in ore tuo, egredere ad prædicandum. Atque ex illo die etiam cum voluero, de Deo tacere non possum.

PETRUS. Velim Patris hujus etiam opus agnoscere, qui fertur talia dona percipisse.

Gratia an
ex opere?

7. GREGORIUS. Opus, Petre, ex dono est, non donum ex opere: alioquin gratia non est gratia. Omne quippe opus dona præveniunt, quamvis ex subsequenti opere etiam dona succrescunt. Ne tamen vitæ ejus cognitione frauderis, bene hanc Reverendissimus vir ALBINUS, Reatinæ Antistes Ecclesiæ agnovit, & adhuc supersunt multi qui scire potuerunt. Sed quid plus quæris operis, quando concordabat vitæ munditia cum studio prædicationis? Tantus quippe illum ad colligendas Deo animas fervor accenderat, ut sic Monasteriis præset, quatenus per Ecclesias, per castra, per vicus, per singulorum quoque fidelium domos circumquaque discurreret, & corda audientium ad amorem celestis patriæ excitaret. Erat verò valde vilis in vestibus, atque ita despectus, ut si quis illum fortasse nesciret, salutatus etiam resalutare despiceret. Et quoties ad alia tendebat loca, jumentum sedere consueverat, quod esse despicabilius jumentis omnibus in Cella potuisset reperiri. In quo etiam capistro pro fræno utebatur, & vervecum pellibus pro sella utebatur. Super semetipsum sacros codices in pelliciis sacculis missos dextro lavòque latere portabat, & quocumque pervenisset, scripturarum aperiebat fontem & rigabat prata mentium.

Æquitius
vilibus de-
lectabatur.

Sacros li-
bros in via
portat.

Accusatur
quod sine
Romani
Pontif. li-
centia ver-
bum Dei
prædicet.

8. Hujus quoque opinio prædicationis ad Romanæ urbis notitiam pervenit, atque ut est lingua adulantium auditoris sui animum amplectendo necans; eo tempore Clerici hujus Apostolicæ sedis Antistiti adulando quæsti sunt, dicentes: Quis est iste vir rusticus, qui auctoritatem sibi prædicationis arripuit, & officium Apostolici nostri Domini sibi met usurpare indoctus præsumit? Mittatur igitur, si placet, qui huc eum exhibeat, ut quis sit Ecclesiasticus vigor agnoscat. Sicut autem moris est, ut occupato in multis animo adulatio valde subripiat, si ab ipso cordis ostio nequaquam fuerit citius repulsa; suadentibus se Clericis consensum Pontifex præbuit, ut ad Romanam urbem deduci debuisset, & quænam sua esset mensura cognosceret. JULIANUM tamen tunc Defensorem mittens, qui Sabinensæ Ecclesiæ postmodum in Episcopatu præfuit, hoc præcepit, ut cum magno cum honore deduceret, nec quidquam Dei famulus ex conventionem eadem injuriæ sentiret.

Albinus anno D. L. in Reatina cathedra sedisse scribit Vghellus Italiciæ sacræ To. 1. & tamen Grego-

rius eum adhuc vivum supponit, cum Petrum Diaconum ad ipsum remittat.

Qui

9. Qui parere de eo Clericorum votis concitus volens, festinè ad ejus Monasterium Circa ann. d. xl. Aug. xi. Romam ar- cucurrit, ibique absente illo antiquarios scribentes reperit, ubi Abbas esset inquisivit. cellatur. Qui dixerunt: In valle hac quæ Monasterio subjacet, fenum secat. Idem verò IULIANUS Fenum se- superbum valde atque contumacem puerum habuit, cui vix poterat vel ipse dominari. cans inve- Hunc ergo misit, ut eum ad se sub celeritate perduceret. Perrexerit puer, & protervo spi- nitur. ritu pratum velociter ingressus, omnesque illic intuens fenum secantes, requisivit quis- nam esset ÆQUITIUS. Moxque ut audivit quis esset, eum adhuc longè positus aspexit, & immenso timore correptus est. Cæpit timere, lassellere, seque ipsum nutanti gressu vix posse portare. Qui tremens ad Dei hominem pervenit, atque ulnis ejus humiliter genua deosculatis strinxit, suumque dominum ei occurrissè nunciavit. Cui resalutato Dei famulus præcipit, dicens: Leva fenum viride, porta pabulum jumentis in quibus venistis. Ecce ego quia parum superest, opere expleto te subsequor.

10. Is autem qui missus fuerat Iulianus Defensor, mirabatur valde quidnam esset Iulianum à quoddam redire moraretur puer: cum ecce reverentem puerum conspexit, atque in collo Pontifice fenum ex prato deferentem. Qui vehementer iratus, cæpit clamare, dicens: Quid est missum mi- hoc? Ego te misi hominem deducere, non fenum portare. Cui respondit puer: Quem igat. quæris, ecce subsequitur. Tum ecce vir Dei clavatis ^a calcatus caligis, falcem feneratoriam in collo deferens veniebat, quem adhuc longè positum puer suo domino quia ipse esset quem quæreret, indicavit. Isdem verò IULIANUS repente ut vidit Dei famulum, ex ipso habitu despexit, cumque qualiter deberet alloqui, proterva mente præparabat. Mox verò ut servus Dei cominùs adfuit, ejusdem Iuliani animum intolerabilis pavor invasit, ita ut tremere, atque ad insinuandum hoc ipsum ad quod venerat, vix sufficere lingua potuisset. Qui humiliato mox spiritu ad ejus genua cucurrit, orationem pro se fieri petiit, & quia Pater ejus Apostolicus Pontifex eum videre vellet, indicavit.

11. Vir autem venerandus Æquitius cæpit immensas gratias omnipotenti Deo agere, Obedire pa- afferens quoddam se per summum Pontificem gratia superna vilitasset. Illico vocavit Fratres, ratus, ma- præcepit hora eadem jumenta præparari, atque executorem suum cæpit vehementissimè nere cogi- urgere, ut statim exire debuissent. Cui Iulianus ait: Hoc fieri nullatenus potest, quia las- tur. tatus ex itinere hodie non valeo exire. Tum ille respondit: Contristas me fili, quia si hodierna die non egrediamur, jam crastinà non eximus. Dei itaque famulus executoris sui lassitudine coactus, in Monasterio suo eadem nocte demoratus est: cum ecce sequenti die sub ipso lucis crepusculo vehementer equo in cursu fatigato ad Iulianum cum epistola puer venit, in qua ei præceptum est, ne servum Dei contingere vel movere de Monasterio deberet. Quem cum ille requireret, cur sententia esset mutata, agnovit quia nocte eadem qua ipse illuc executor missus est, per visum Pontifex fuerat vehementer exterritus, cur ad exhibendum Dei hominem mittere præsumpisset. Qui protinus surrexit, seque venerandi viri orationibus commendans, ait: Rogat Pater vester, ne fatigari debeatis. Cumque hoc Dei famulus audisset, contristatus ait: Numquid non die hesterno dixi, quia si non statim pergimus, jam pergere minimè liceret? Tunc pro caritatis exhibitione aliquantulum executorem suum in Cella retinuit, eique laboris sui commodum coacto renitentiq; dedit.

12. Cognosce igitur, Petre, in quanta Dei custodia sunt, qui in hac vita seipsos despi- Quinam cere noverunt, cum quibus intus civibus in honore numerantur, qui despecti foris ho- Deo ac- minibus esse non erubescunt. Quia econtra in Dei oculis jacent, qui apud suos & pro- cepti. ximorum oculos per inanem gloriæ appetitum tument. Unde & quibusdam Veritas dicit: *Vos estis qui justificatis vos coram hominibus, Deus autem novit corda vestra.* Quia quod ab Luc. 16. hominibus altum est, abominabile est ante Deum.

PETRUS. Miror valde quod de tali viro subripi Pontifici tanto potuerit.

13. GREGORIUS. Quid miraris, Petre, quia fallimur qui homines sumus? An mente Falli homi- excedit, quoddam David qui prophetiæ spiritum habere censueverat, contra innocentem Io- nes facile nathæ filium sententiam dedit, cum verba pueri mentientis audivit? Quod tamen quia queunt, per David factum est, & occulto Dei judicio justum credimus, & tamen humana ratione qualiter justum fuerit, non videmus. Quid ergo mirum, si ore mentientium aliquando in aliud ducimur, qui Prophetæ non sumus? Multum verò est, quoddam uniuscujusque Præsulis Prælati mentem curarum densitas devastat. Cumque animus dividitur ad multa, fit minor ad maximè. singula: tantoque ei in una qualibet re subripitur, quanto latius in multis occupa- tur.

PETRUS. Mira sunt valde quæ dicis.

14. GREGORIUS. Silere non debeo quod de hoc viro, Abbate quondam meo re- Arca iustici verendissimo VALENTIO narrante cognovi. Aiebat namque quia ab ejus se- corpus ejus dum in pulere pro-

^a Caligæ clavatæ, clavis affixæ, de quibus lege perius relatæ hæc verba: *Habebat Eugendus be-* Menardum in Concord. Regul. cap. 62. pag. 911. *tissimus calciamenta fortia in modum priscorum Pa-* Huc spectare videntur Vita S. Eugendi Abbatis su- *trium consuetudinem ocreis crura, fascio ilque plantis.*

Citea ann.
D. XL.
Aug. XI.
*

Langobardi
ad ejus tu-
mulum re-
pressi.

B. Laurentii Martyris Oratorio esset humatum *, super sepulcrum illius rusticus quidam arcam cum frumento posuit, nec quantus qualisque vir illic jaceret, perpendere ac vereri curavit. Cum repente turbo calitūs factus rebus illic omnibus in sua stabilitate manentibus, arcam quæ superposita sepulcro ejus fuerat extulit, longèque projecit: ut palam cuncti cognoscerent, quanti esset meriti, cujus illic corpus jaceret.

15. Ea etiam quæ subjungo, prædicti venerabilis viri FORTUNATI, qui valde mihi ætate, opere & simplicitate placet, relatione cognovi. Eandem Valeriæ provinciam Langobardis intrantibus, ex Monasterio reverendissimi viri ÆQUITII in prædicto Oratorio ad sepulcrum ejus Monachi fugerunt. Cùmque Langobardi sævientes Oratorium intrassent, cœperunt eosdem Monachos foras trahere, ut eos aut per tormenta discuterent, aut gladiis necarent. Quorum unus ingemuit, atque acri dolore commotus clamavit: O sancte Æquitie, placet tibi quòd trahamur, & non nos defendas? Ad cujus vocem protinus sævientes Langobardos immundus spiritus invasit: qui corruentes in terram tamdiu vexati sunt, quousque hoc cuncti etiam qui foris erant Langobardi cognoscerent, quatenus locum sacrum temerare ulterius non auderent. Sicque vir Sanctus dum discipulos defendit, etiam multis post remedium illuc fugientibus præstitit.

* Quo anno obierit S. Æquitius, non liquidò constar. Iam Abbas erat ad ann. D. XI. ut suprà ad num. 2. probavimus: quamdiu verò superstes fuerit, ex Fortunati Abbatis ætate conjicere utcumque possumus. Siquidem Fortunatus Æquitio familiariter notus fuit, ex num. 1. & in vivis adhuc erat Gregorio hæc scribente, ut ex num. 15. colligitur. Æquitius igitur

ad annum circiter D. XI. pettingere debuit. Ejus obitus in Martyrol. Romano ad diem XI. Aug. notatur, Translatio verò in Catalogo SS. Italiz ad diem VII. Martii, quando in urbem Aquilanam, in qua unus ex Urbis Protectoribus colitur, ejus corpus delatum est, ut Ferrarius censet.

Ann. Chr.
D. XLII.
Aug. XXVII.

VITA S. CÆSARII EPISCOPI ARELATENSIS

Duobus libris descripta.

OBSERVATIONES PRÆVIÆ.

1. *S*ancti Casarii Arelatensis Episcopi Vitam, quæ multis in locis interpolata hætenus prodierat, sinceram & integram hic exhibemus ex codd. MSS. S. Germani Prætextensis, & Montis-majoris Arelatensis, in duos libros distinctam. Priorem scripsit CYPRIANUS, ut constat ex num. 30. posteriorem verò MESSIANUS Presbyter & STEPHANUS Diaconus, quod ex fine libri 1. & ex libri 2. initio liquet. Cyprianus ille diversus non est à Cypriano Tolonenſi Episcopo, S. Casarii discipulo, cui tantum Casarius Testamento reliquit.

2. Nec refert, quòd prioris libri Scriptor de seipso modeste ac humiliter num. 30. & 32. magnifice verò de Cypriano Tolonenſi Antistite num. 33. loquitur. Id enim de se non scripsit Cyprianus, sed illi qui cum eo priorem istius Vita partem condiderunt. Quippe licet Cyprianus auctor sit præcipuus, non tamen solus fuit in ea describenda: sed cum eo FIRMINUS & VIVENTIUS operam suam contulerunt. Quod quidem ex libri 2. exordio manifestum est, ubi Cyprianus disertè Episcopus appellatur his Mesiani & Stephani verbis: Illa dicturi, quæ de eo cognovimus, vel cum sanctissimis Coëpiscopis, id est, Domino CYPRIANO & Domino FIRMINO atque sancto VIVENTIO pariter vidimus, qui & ea quæ de ipso superius scripta sunt, ab initio referentes, usque ad finem articuli (id est prioris libri) concluderunt. Istud etiam apparet ex inscriptione huic vita præfixa in cod. MS. Montis-majoris: Incipit Prologus & vita Casarii quam Dominus CYPRIANUS & beatissimus FIRMINUS & Sanctus VIVENTIUS Episcopus (legendum Episcopi) & Presbyter MESSIANUS & Diaconus STEPHANUS scripserunt. Hoc etiam innuit ipse Cyprianus num. 29. Unus, inquit, ex nostris qui hæc scripsimus. Illud igitur elogium quod de Cypriano Tolonenſi legis num. 33. Firmino & Viventio auctoribus adscribe: sicut dum in libri 2. num. 40. Mesianus vir venerabilis dicitur, id à Stephano Diacono, non ab ipso Mesiano scriptum nemo non concedet. Firminus fuit Episcopus Ucetensis, Viventius autem quis fuerit, nondum constat.

3. Vitam S. Casarii Cyprianus dedicavit Casaria, non quidem seniori, quæ ipsius Casarii soror fuit, eoque superſtite decessit; sed Casaria juniori, quæ alteri in Monasterii Arelatensis regimen successit. Quod probat Vita liber prior num. 32. & Fortunatus in lib. 8. carm. 4. aperte declarat. Fuit & alia eodem tempore Casaria Virgo Avenionensis, quæ in nostro S. Andrea Monasterio Andeonensi propè Avenionem sepulta colitur. Casaria juniori successit Liliola à Fortunato eodem loci memorata, Liliola deinde S. Rusticula, cujus Vitam Saculo proximo referemus.

LIBER PRIMVS

A CYPRIANO, FIRMINO, & VIVENTIO
dictatus.

PRÆFATIO.

1. **U**IA, Reverenda nobis Virgo CÆSARIA cum choro sodalium Monachorum tibi commisso, petis à nobis ut vitam & conversationem beatæ memoriæ sancti CÆSARII institutoris vestri ab exordio repetentes comprehendere litteris debeamus; aggredi curabo prout potero, etsi ejus beatitudo sermone mortalium non potest explicari. Quamvis enim olim per totum mundum ipso etiam hic vigente fuerit venerabiliter divulgata: nefas tamen esse credimus, si tam sancto desiderio minime parcamus: præsertim cum hoc Monasterio vestro, ac magis ipsius, ad vicem possit ejus esse præsentia: & nos dum de ipso loquimur, ipsum nos etiam videre quodammodo gratulemur. Deo igitur juvante aggrediemur implere quod postulatis. Et multa quidem ipsius beatissimi Domni CÆSARII nobis ratione comperta, multa à nobis ipsis visa, nonnulla etiam venerabilium Presbyterorum sive Diaconorum discipulorum suorum relatione fides. prolata didicimus, præcipuè tamen venerabilis MESSIANI Presbyteri & fidelissimi viri STEPHANI Diaconi, qui ab adolescentia illi servierunt, ea dumtaxat quæ minùs onerent & sint à prolixitate submota.

2. Unum tamen hoc in præsentis Opusculi devotione à lectoribus postulamus, ut si casu scholasticorum aures atque judicia nos simplices contigerit relatores attingere, non arguant quòd stilus noster videtur pompâ verborum & cautelâ artis Grammaticæ destitutus: quia actus nobis & verba vel merita tanti viri cum veritate narrantibus lux sufficit ejus operum & ornamenta virtutum. Etenim memoratus Dominus CÆSARIUS, quem habemus in opere, solitus erat dicere: Nonnulli rusticitatem sermonum vitant, & à vitæ vitiis non declinant. Meretur siquidem hoc & Christi Virginum pura sinceritas ut nihil fucatum, nihil mundana arte compositum aut oculis earum offeratur, aut auribus placitum: sed de fonte simplicis veritatis manantia purissimæ relationis verba suscipiant. Atque ideo noster iste sermo integritatis religione contentus renuit mundanam pompam, respuitque cum suis operibus gloriæ mundanæ jactantiam; & potiùs delectatur eloquio Piscatorum concordare quàm Rhetorum. Nunc igitur unusquisque vivendo sequi appetat, quod legendo scire festinat.

VITA INCIPIT.

3. **S**ANCTUS ac beatissimus CÆSARIUS Arelatensis Episcopus, territorii Cabilonensis * fertur indigena: cujus parentes æquè prosapies (quod est magnum & præcipuum honoris ac nobilitatis exemplum) supra omnes concives suos, fide potiùs & moribus floruerunt. Qui venerabilis ac Sanctus cum septimum seu ampliùs gereret ætatis annum, ex vestimentis quæ circa se habuisset absque ulla dubitatione pauperibus tribuebat. Sæpe domi seminudus revertens vir Beatus, cum visus à parentibus suis fuisset, cum districtione discussus, quid de vestimentis suis fecerit: ipse hoc tantummodo respondebat, à transeuntibus sibi fuisse sublata.

4. Igitur sicut arbusculæ quædam stirpibus nobilibus fructificare solent antequam crescere, in quibus utique quanto est ætas minor, tanto ubertas est gratiosior: ita in illo viro sancto inter ipsa infantia rudimenta lætum vernantis spei germen adeo erupit, ut priusquam spatium præteriret unius anni *, ignorante familiâ vel parentibus incolatum cupiens Regni cælestis adipisci, se illius temporis Pontificis Sancti SILVESTRI vestigiis præmissa supplicatione prostraret, petens ut ablatis sibi capillis, mutatoque habitu, Divino cum Pontifex servitio manciparet, nec pateretur ultra se à parentibus ad prædium affectûsque pristinos revocari. Agente ergo Pontifice gratias Christo nulla exstitit votis optimis mora. Cumque inibi biennio seu ampliùs sub hac inchoatione servisset, Divinæ gratiæ instigatione succensus, deliberat artius semetipsum expeditûsque juxta Evangelium Divino mancipare servitio, ut pro amore Regni cælestis non solùm parentibus, sed & patriæ redderetur extraneus.

5. Arreptâ itaque salubriter fugiendi de sæculi compedibus libertate, Lirinense Monasterium tiro sanctus expetiit. Cumque iter cum uno tantùm famulo socius ageret, coram inquisitoribus missis matris suæ, flumen transiens visus ab eis non est. Diabolus verò in quemdam ingressus miserum insequens iter ejus post tergum incessanter clamabat:

* MS. Arelat. sic habet: ut priusquam ipso floruisse ætatis, fructum exuberaret ingenii. Cum ergo octavumdecimum gereret ætatis annum, ignorante familia &c.

Append. Sæculi 1. Bened.

OOOO ij

* Châlon
sur Saône.

Cæsarii patria & parentes.

Misericordia in pauperes.

* Relictis parentibus tondeatur.

Energumenum liberat.

- Anno Chr. d. xlii. Aug. xxvii. Virtutes ejus. Fit Cellarius. Remotus ab hoc officio quibus exercitiis vacaverit. Ob austeritates contrahit valitudinem. 1. Cor. 9. * id est, quodammodo.
- Cæsari, non vadas. Quem ille bibendi poculo benedicto porrectoque statim curavit : Quod à memorato ejus comite referente compertum, ipsamque constituit eum primam fecisse virtutem. Susceptus ergo à sancto PORCARIO Abbate * vel ab omnibus senioribus, cepit esse in vigiliis promptus, in observatione sollicitus, in obauditione festinus, in labore devotus, in humilitate præcipuus, in mansuetudine singularis, ita ut quem instituendum susceperant in disciplinæ regularis initiis, perfectum se invenisse gauderent in totius institutionis augmentis. Post parvum igitur tempus in Cellario congregationis eligitur. Attentè & studiosè ergo cepit his tribuere velle quibus necessarium erat, etiam si abstinentiæ amore nihil peterent; illis verò, quibus probaverat necesse non esse, nihil tribuebat quamvis vellent accipere. Unde factum est, ut quibus adversa erat sancta discretio, supplicarent Abbati ut deberet à Cellario removeri: quod & præstitum est. Mox curâ postpositâ, ita desideratâ se tandem legendi, psallendi, orandique, & vigilandi assiduitate mactavit; ut adolescentiæ corpus invalidum, quod palpare potius quàm debilitate decuerat, effecisset crucis nimietate curvatum pariter & contractum: itaut de exigua oleris seu pulticulæ coctione, quam sibi Dominico die parabat, usque in alteram Dominicam victum traheret.
6. Hæc igitur in exordiis meritum ejus bona fulserunt: quæ sequenti vitâ multiplicibus sunt augmentata virtutibus. Robur namque carnis attrivit, ut virtutem spiritus, spei ac fidei soliditate firmaret. Et, ut ait Apostolus, triumphans de se sibi, ut coronari mereretur evincens, interioris hominis exteriora transcripsit, ac præclaræ mentis imperiis rebellis corporis incitamenta abjecit. Post hæc tamen stomacho fatiscente typum quartanæ febris incurrit. Cùmque de infirmitate ipsius Abbas sanctus graviter turbaretur; & inter magistrum atque discipulum quemadmodum * esset ægritudo divisa ut ille animo laboraret, hic corpore; respiceretque sanctus Pater in Cœnobio nullum eidem remedium posse præstari: ubi etiam si medicus adestet, fervens ad spiritalia pueri consuetudo nihil sibi pateretur de abstinentiæ frenis & vigiliarum rigore laxari; jubet eum, immo cogit beatissimus Abba ad civitatem Arelatensem causâ recuperandæ salutis adduci.
7. Erat igitur tempore illo FIRMINUS illustris & timens Deum, & proxima ipsius illustrissima materfamilias GREGORIA illustrissima feminarum in prædicta urbe Arelatensi, quorum studio & vigilantia curaque circa Clerum & Monachos, circaque civēs & pauperes civitatis prædicta reddebatur illustrior. Uterque enim proprias opes non consumeabant mundanâ luxuriâ, sed ad paradisum sibi eas deportatione pauperum transmittabant. Qui prædictum S. CÆSARIUM ad se causâ misericordiæ receperunt. Erat autem ipsis personis familiarissimus quidam POMERIUS nomine, scientiâ Rhetor, Afer genere, quem ibi singularem & clarum Grammaticæ artis doctrina reddebat. Concipiunt igitur animo personæ generosæ, quatinus tantâ Dei gratiâ S. CÆSARIUS refertus, tantâque memoriâ dono Christi videretur esse fulcitus, ut secularis scientiæ disciplinis Monasterialis in eo simplicitas polleret. Sed eruditionis humanæ figmenta non recepit, quem instruendum per se sibi Divina gratia præparavit. Librum itaque, quem ei legendum doctor tradiderat, casu vigiliâ lassatus in lectulo sub scapula sua posuit: supra quem cùm nihilominus obdormisset, mox divinitus terribili visione percellitur; & in soporem aliquantulum resolutus videt quasi scapulam in qua jacebat, brachiumque quo innixus fuerat codici, dracone colligante corrodi. Excussus ergo è somnio, territus ipso visu, terribilius se ex eodem facto cepit arguere, eoquod lumen regulæ salutaris stultæ mundi sapientiæ voluerit copulare. Igitur contempsit hæc protinus, sciens quia non esset illis perfectæ locutionis ornatus, quibus spiritualis eminuisset intellectus.
8. Post aliquos autem dies superscriptæ personæ suggererunt sancto EONIO Episcopo civitatis, dicentes esse quemdam penes se venerabilem Monachum & omni laude præcipuum, cujus personam deberet familiari & privata interrogatione cognoscere. Jubet igitur eum ad se perducere. Præsentatum ergo sibi S. CÆSARIUM venerabilis Eonius Episcopus diligentius percunctatur quis civis esset, quibuscumque parentibus fuerit procreatus. Cùmque incolatum civitatis & parentum publicasset originem, congaudens sancta alacritate Episcopus dixit: Meus es, fili, concivis pariter & propinquus: nam & parentes tuos reminiscor optimè, & per consanguinitatem parentali recordatione complector. Cæpit ergo juvenem non ut peregrinum sive extraneum, sed respectu attentiori intimis cordis oculis contemplari. Mox ergo ab Abbate suo sancto PORCARIO eum expetiit. Rogante igitur beato viro Eonio Episcopo, licet ab invito conceditur. Ilico Diaconus, dehinc Presbyter ordinatur: Nunquam tamen canonicam modulationem Monachi, numquam Instituta Lirinensium vel modicum subrelinquens. Ordine & officio Clericus, humilitate, caritate, obsequio, cruce Monachus permanebat. Ad Ecclesiam verò matutinis aliisque conciliis primus de intrantibus, ultimus de egredientibus aderat. Non visus, non auditus animum beati viri à celestium bonorum nectare sequestrabat, ita ut vultus ejus qualitas nescio quid semper videretur renitere cæleste. Posthæc autem defuncto Abbati in suburbana Insula * civitatis,
- * Hic Porcarius Abbas diversus est ab alio cognomine, qui octavo seculo martyrium passus est.
- Nihil de Monasterii Regula remittit.

dirigitur à sancto Eonio beatus Cæsarius Pater, ut Monasterium quod recentius fuerat destitutum obitu Rectoris, ipse in eadem reverentia auctoritate succedens ad disciplinam formaret Abbat. Suscepit ergo vitam in suburbano Cœnobio libens, quam etiam intra urbem quotidianis semper excolebat actibus & votis semper optabat, Monasteriumque prædictum taliter quotidianâ instantiâ & divinis informavit officiis, ut inibi hodieque Deo propitiante servetur.

Anno Chr.
D. XLII.
Aug. XXXVI.
Fit Abb25.

9. Dum ergo antelata insula parum ultra triennium in Abbatis officio conversatur, sanctus Eonius Clerum vel cives alloquitur, & ipsos dominos rerum per internuntios, ut cum ipse Deo volente migrasset ad Christum, nullum sibi alterum quam S. CÆSARIUM eligerent fieri successorem: quatinus Ecclesiasticum vigorem, quem querebatur in multis regulis ægritudine sua fuisse molitum; per servum Christi Cæsarium ad statum suum & vigorem gratularetur revocari fraternitas; essetque subsequenti labor, emolumentum aliquatenus decessoris; ut cum talem posterum relinqueret, augmentum æternæ hereditatis etiam in sanctissimi viri electione perciperet; & non deesset post transitum socius electionis voto, qui etiam superstes auctor exstitit in decreto. Itaque his omnibus Divina providentia fideliter ordinatis, securus de successore beatus Eonius migravit ad Dominum. Cum ergo pervenisset ad notitiâ, de quo loquimur, Patris nostri, vera opinio quod esset ordinandus Episcopus, inter quasdam sepulturas latibulum requisivit. Sed absconditus esse non potuit, quem detexit non culpa sed gratia. Itaque de quadam sepultura trahitur vivus, quem non mortuum, sed abscondum vitæ claritas ostendebat.

Designatur
Arelatensis
Episcopus.

E latibulo
extrahitur.

10. Igitur Episcopatus sarcinam coactus suscepit, mansuetoque jumento Christi impositum onus modestiæ temperamento portavit. De profectibus itaque cunctorum sollicitus & providus pastor, statim instituit, ut quotidie Tertiâ, Sextâque, & Nonâ opus in sancti Stephani Basilica Clerici cum hymnis cantarent; ut siquis fortè secularium vel poenitentium sanctum opus exsequi ambiret, absque excusatione aliqua quotidiano interesse possit officio. Ipse verò spreta omni sollicitudine curaque terrestri, ad instar Apostolorum sollicitiam culturâ in dispensatione Ordinatoribus & Diaconibus credidit sub Dei obtestatione committendam, & totum se verbo Dei & lectioni, inquietis etiam prædicationibus mancipavit. Revera ut spiritalis medicus qui morborum vitia curaret inserta, & prohiberet malis cogitationibus nasciturâ: tantâque ei Deus gratiam de se dicendi dedit, ut quidquid oculis videre potuisset, ad ædificationem audientium pro similitudinis consolatione proponeret. Tantum voluminum sacrorum seriêm commendavit: sic semper recentia congregavit, ut de veteribus nihil amitteret, similis Templo Dei quod & novos quotidie hospites suscipit, & fovet antiquos; & ita semper crescit advenientium introitu, ut nunquam veterum discessione minuatur. Ita quantalibet, si res poposcit; divinorum voluminum exempla seriêmque narravit quasi de libro cognita recenseret, non quasi de memoriâ thesauro olim lecta proferret; implens illud Evangelii dictum de homine qui de thesauro suo profert nova & vetera. Advenientes verò Pontifices sive Presbyteros cunctosque ordinis divini ministros, sive loci cives, sive etiam extraneos, ut salutavit atque oravit, paullulum de convivium vel suorum affectu salutemque consuluit. (Mox verò armis sanctæ prædicationis arreptis, de umbra præsentium disputans, de perennitate beatitudinis persuadens; alios dulci invitavit alloquio, alios acriori deterruit, alios minando, alios blandiendo correxit, alios per caritatem, alios per distinctionem revocavit à vitiis, alios quasi in proverbis generaliter monens, alios aspernis & sub contestatione divini increpans, ut monita sequerentur, æterna cum lacrymis supplicia minabatur, prout singulorum noverat aut virtutes, aut mores; aut vitia. Ita prædicationem proferebat; ut & bonos incitaret ad gloriam, & malos revocaret à pœna. Sicut bonus medicus diversis vulneribus diversa medicamina providebat, offerens non quod unumquemque delectaret, sed potius quod curaret: non inspiciebat voluntatem ægroti; sed sanitatem desiderans competentem infirmis, ipsosque Pontifices sanctos & reliquos Rectores Ecclesiæ granditer increpabat, ut plebi sibi commissæ indefinenter spiritale pabulum ministrarent, diceas: Uteris in Christi nomine ordinis primi spiritualis militiæ locum; Frater; attende pastoralis sollicitiæ talenta tibi commissa, quatenus feneratori eadem dupla restituas. Audi Prophetam: *Va mihi, quia taceam.* Audi Apostolum cum metu dicentem: *Va mihi erit si non evangelizavero: vide ne te occupante cathedra locum aliûs forsitan secludatur & dicatur illud de te: Tulerunt clavem scientiæ, nec ipsi intrant nec sinunt alios intrare*, qui fortè melius Dominicis profectibus respondere poterant. Hoc tamen inspirante Deo habuit proprium, ut dum singulis singula proferebat, unicuique vitæ suæ cursum ante oculos præsentaret, ut qui eum

Ordinatus
divina officia disponit.

Lectioni &
prædicationi vacat.

Matth. 13.

Prædicationem audientibus accommodat.

Isa. 6.

1. Cor. 9.

Luc. 11.

^a Hujus Monasterii (quod ab Honorato conditum censebat Saxius in Pontif. Arelat.) nullum amplius existat vestigium. Ex eo prodit S. Ailbeus sive Alueus Hiberniæ alter Patricius, de quo Colganus in actis SS. Hiberniæ 12. Septemb.

^b Omittit Primæ officium, quod die Dominica, Sabbato & festis sollempnibus constitutum dici voluit, ut

constat ex Appendice quam Regula Monialium subjecit. Nam divinum officium pro diebus festis præscribens; Deinde, inquit, dicenda est Prima cum psalmis sex, & hymnus [Fulgentis auctor asteris] lectiones due una de veteri, alia de novo Testamento, & Capitellum. Hoc modo Dominica vel Sabbato & majoribus festivitatibus fieri debet.

Anno Chr.
D. XLII.
Aug. XXVII.

Sacra can-
tica laicis
prescribit.

Domos &
alia neces-
saria infir-
mis provi-
det & capri-
vis.
* pro sum-
tus
Egregia
sententia.

Proditionis
accusatur
apud Alari-
cum.

Burdegalam
relegatur.

Inibi incen-
dium com-
pescit.

Regi. 15.

In sedem
revocatur.

Delatorem
suum servat
à lapidatio-
ne.

Clemens er-
ga peccan-
tes.
b

audiebat, non solum scrutatorem cordis eum crederet, sed quemadmodum testem suæ conscientie fateretur. Et sicut erat circa se severissimus, ita apparebat circa alios pro emendatione districtus.

11. Adiecit etiam atque compulit, ut laicorum popularitas Psalmos & Hymnos pararet, altaque & modulata voce instar Clericorum, alii Græcè, alii Latine Prosas Antiphonasque cantarent, ut non haberent spatium in Ecclesia fabulis occupari. Prædicationes quoque compunctissimas temporis vel festivitatis congruentes instituit pariter & invexit. Infirmis vero adprimè consuluit, subvenitque eis, & spatiosissimam deputavit domum, in qua sine strepitu aliquo Basilicæ opus sanctum possint audire: lectos, lectuaria, sumptos cum persona quæ obsequi & mederi possit, instituit; locum libertatemque suggerendi, captivis & pauperibus non negavit. Præcipiebat ministro suo semper dicens; Vide si alii, qui pauperum pro foribus adstant, ne pro quiete nostra forsitan trepida & verecunda potestas ad peccatum nostrum præstolans patiatur injuriam. Trahensque longa de profundo cordis suspiria, dicebat: Verè factus est Christus protelator, & garrulus & fur- dus, & tamen rogat omnes, suadet, admonet, contestatur. Addebat etiam nostris proculdubio profectibus in presenti sæculo pauperes impertitos, quibus nunc fidejussore Christo commendaremus in terris, quod postea reciperemus in celis.

12. Sed tranquillitatem hujus sancti viri post paucos dies æmula diaboli perturbavit adversitas: & cui non habebat quæ opponeret vitia corporis, crimen objicit traditoris. Etenim post aliquod tempus perditus quidam de Notariis beati viri, LICINIANUS nomine, adsumpsit gerere in virum Apostolicum quod discipulus Iudas non timuit adversus Salvatorem nostrum Dei filium perpetrare. Veneno enim sævæ accusationis armatus, suggestit per auricularios ALARIO Regi quoddam beatissimus CÆSARIVS qui de Galliis habebat originem, totis viribus affectaret territorium & civitatem Arelatensem Burgundionum ditionibus subjugare: cum utique præstantissimus ille Pastor flexis genibus pacem gentium, quietem urbium diebus ac noctibus à Domino generaliter postularet. Quam magis causâ credendum est instinctu diaboli ad exsilium sancti viri ferocitatem fuisse barbaram concitatum. Non enim acceptus aut gratus est inimico is qui orat, ut ejus contradicatur operibus. Igitur instigatione præsentium, nec innocentie fides attenditur, nec accusationis veritas flagitatur: sed falsis & illicitis accusationibus condemnatus cum ab Arelato fuisset abstractus, in Burdegalensem civitatem est quasi in exilio relegatus. Sed ut in eo Dei gratia non lateret, casu accidit, ut nocte quadam civitas sævo flagraret incendio, populi que velociter concurrentes ad Dei hominem proclamarent: Sancte Cæsari orationibus tuis exstingue ignem sævientem. Quod cum vir Dei audisset, dolore ac pietate commotus venienti flammæ obviis in oratione prosternitur, & statim flammarum globos fixit & repulit. Quo viso omnium concurrentium vocibus Divinæ per eum laus est celebrata potentie. Post hanc virtutem tanta admiratione ab omnibus habitus est, ut in eadem urbe non solum ut Sacerdos, sed ut Apostolus haberetur, & auctor persecutionis, id est diabolus, confunderetur, qui eum quem nifus fuerat reum asserere, videbat divini operis miraculis eminere. Quod ita factum fidei relatione comperimus. Instruxit itaque & ibi & ubique semper Ecclesiam reddere quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo: Obeydire quidem juxta Apostolum Regibus & Potestatibus quando iusta præcipiunt, & despectui habere in Principe Arriani dogmatis pravitatem. Sic Veritate testante non potuit lucerna abscondi supra montem posita, sed quocumque accessit, cunctos illuminavit radians super candelabrum Domini.

13. Posthæc compertâ innocentia beati viri, poscit nefarius Princeps quatenus sanctus Antistes ad pristinam reverteretur Ecclesiam, seque civitati pariter præsentaret & Clero; accusatorem vero ejus Rex præcepit lapidari. Iamque cum lapidibus populi concurrebant, subitè ad aures ejus jussio Regis pervenit; statim festinus assurgens intercessione sua vir sanctus non tam vindictæ suæ accusatorem dari voluit, quam supplicatione propria maluit poenitentia reservari; ut animam ejus per poenitentiam curaret Dominus, quam per falsam proditionem captivam fecerat inimicus: & domestico hosti clementer indulgens, antiquum adversarium in una causa conscientia pura bis vinceret. Hoc etiam specialius servus Dei studuit custodire, ut si de servis, seu de ingenuis obsequentibus sibi numquam extra legitimam disciplinam, id est, triginta novem^b quisquis peccans acciperet. Si vero in gravi fuisset culpa deprehensus, permittebat ut post dies aliquot, paucis iterum caderetur; Præpositosque Ecclesiæ contestans, quod si quis amplius negligentem cædi præciperet, &

^a S. Hieronymus in Proemio libri secundi in Epistolam ad Galatas refert ex Varrone, Massilienses, Arelatensium comprovinciales, *trilingues fuisse, ac Græcè Latine, Gallicèque locutos*. Quem linguarum usum per Gallias ex celebri Massiliensium Academia diffusum suspicari licet: ex libro sexto Iulii Cæsaris de bello Gallico, quo auctore discimus, Gallos in omnibus fere rebus, publicis privatisque ra-

tionibus, Græcis litteris usus esse. At verò ex hoc loco vitæ S. Cæsarii colligimus, linguæ Græcæ usum ad sextum usque sæculum apud Arelatenses, etiam per eos laicos & plebeios, remansisse, ac in sacris fuisse officii usurpatum.

^b Hic plagarum modus præscribitur Deuteronomii cap. 25. v. 2.

pro ipsa disciplina homo mortuus fuerit, reus esset homicidii, cujus imperio factum fuerit. Cumque nuntius fuisset homo Christi reverti atque imminere propè civitati, egreditur in occursum ipsius tota fraternitas, totiusque sexus cum cereis & crucibus psallendo, sancti viri opperiens ingressum. Et quia facit tripudiare suos virtutibus Christus, & perfidos aperta mirabilium luce confundi: in adventu servi sui Dominus terram arentem longissima siccitate, largissimo imbri perfudit, ut fructum fecunditas sequeretur, quando revertebatur sibi placitus dispensator.

Anno Chr.
D. LXXI.
Aug. xxvii.
Honorificè
à suis ex-
ceptus plu-
viam ob-
nect.

14. Posthæc quadam die prospiciens de altario, vidit aliquos lectis Evangelii de Ec-
clesia foras exire, qui verbum beati viri, id est prædicationem dedignabantur in primo co-
gnoscere. Ilico occurrens clamavit ad populum : Quid agitis, ô filii ? quo ducimini foris ?
mala suasionem subversi ? State pro animabus vestris ad verbum admonitionis & audite
solliciti. Hoc vobis in die iudicii facere non licbit. Moneo & clamo contestorque : Non
ergo estote fugitivi vel surdi. Ecce oris mei buccinâ, quasi anima cujusque vestrum fuerit
diaboli mucrone perempta. Non tenebor de taciturnitate culpabilis. Ob hoc sapissime
ostia post Evangelia claudi fecit, donec Deo volente gratularentur coercitione & proventu
qui fuerant ante fugitivi.

15. Concepit igitur mente homo Dei ut semper regnante Domino , divino instinctu , non solum Clericorum catervis innumeris , sed etiam Virginum choris Arelatensium ornaretur Ecclesia , & civitas muniretur : quatenus plenariam segetem non infructuosus agricola caelestibus horreis & superfluis conderet , & receptus sequacitate sua doceret inferri. Sed dispositionibus istis diabolice invidiae obviavit aliquantisper adversitas. Etenim obsidentibus Francis ac Burgundionibus civitatem jam ALARICO Rege à victoriosissimo CLODOVEO in certamine perempto , THEUDERICUS Italiae Rex Provinciam istam Ducibus missis intraverat. In hac ergo obsidione , Monasterium quod sorori seu reliquis virginibus inchoabat fabricari , multa ex parte destruitur , tabulis ac cœnaculis Barbarorum ferocitate direptis pariter & eversis. Dùmque laborem quem festinus urgebat , manu propria & sudore construxerat , everti videret & destrui ; gemitu cepit morore consumi. Tunc quidam Clericus concitis & consanguineus ipsius , captivitatis timore perterritus & juvenili levitate permotus , diaboli contra servum Dei armatus instinctu , funiculo per murum se se in nocte summittens , ultrò offertur in crastino sceleratissimis obsidentibus inimicis. Quod ubi Gothi inrinscens agnoverunt , irruunt in sanctum virum , popularium seditionem pariter & Judæorum turbâ immoderatiùs persfrepente atque clamante , quod in traditionem civitatis , adversarii personam compatrioticam noctu destinâisset Antistes. Nihil ergo fidei , nihil probationi , nihilque puræ conscientiae reservatur , Judæis præsertim & hæreticis id ipsum absque reverentia & moderatione clamantibus : Extrahatur à domo Ecclesiae Antistes , atque in palatio artificum custodiæ mancipetur : quatenus sub nocte aut profundo Rodani * mergeretur , aut certè in castro Vgnerensi * teneretur detrusus , donec exilio & tribulatione ipsius amplius baccharetur adversitas. Domus igitur Ecclesiae & cubiculum Antistitis Arrianorum mansionibus constipatur. Unus tamen ex ipsis Gothis qui se in lectulo illius aliis contradicentibus collocavit , à Divinitate percussus , alia die mortuus est , ut servi Dei locum nullus de reliquo auderet pollutâ conscientia violare. Cùm ergo ex utraque ripa drumonem ^b quo in injectis fuerat , obsidione hostium Gothi Dei nutu subrigere non valerent , revocantes sub nocte in palatio sanctum virum , personam ipsius texere silentio , ut utrùm viveret nullus Catholicorum posset agnoscere.

16. Dum ergo diabolus exultante ista geruntur in gaudio Judæorum, qui in nostros ubique sine ullo respectu perfidiæ probra ructabant; nocte quadam unus ex caterva Judæi-
ca de loco ubi in muro vigilandi curam forte susceperant, ligatam saxo epistolam quasi ini-
micos percuteret adversariis jecit: in qua nomen sectæque designans, ut in loco custodia-
eorum scalas nocte mitteret, invitavit; dummodo ad vicem impertiti beneficii, nullus
Judæorum intrinsecus captivitatem perferret aut prædam. Mane verò amotis aliquantu-
lùm à muro inimicis, egredientes quidam extra antemurale, inter parietinas, ut solet, re-
pertam epistolam deportant intro, & publicant cunctis in foro. Mox persona producit-
ur, convincitur & punitur. Tum verò levis Judæorum immanitas Deo & hominibus invi-
diola tandem aperta luce confunditur. Mox Daniel quoque noster, idest sanctus CÆSARIUS
de lacu leonum educitur, & satraparum accusatio publicatur; & impletum est de auctore
eorumdem, *Lacus aperuit & effodit cum & incidit in foveam quam fecit.*

17. In Arelato verò Gothi cum captivorum immensitate reversis, replentur Basilicæ ^{Pfal. 76}

⁴ Castrum Vgernenſe ex Strabon. lib. 4. conſtitui debet inter Nemaufum & Tarafaconem, eo ſcilicet in loco, ubi nunc Vrbs Bellocaria, vulgo *Beaucaille*, conſpicitur ex Samſonis Geographi Regii ſententia. Iohannes Biclarenſis in Chron. ad a. n. 111. Mauritiū meminit Vgerni Caſtri, quod in ripa Rhodani fluminis locat.

b Drumo pro dremone nonnusquam legitur, faci-

li, & in vo permutatione. Dromonum meminit Cæsiodorus in lib. 3, Variar. Epist. 16. & Procopius lib. 3, de bello Goth. Idorus in lib. 19. Etymologic. cap. 1. Dromones, *longas naues* vocat, quæ quoniam ad celerem navigationem expeditæ sunt, *δρόμος* dictæ sunt, quasi *cursumaria*. Has Latino nomine *Limbo* vocamus.

Anno Chr.
D. XLII.
Aug. XXVII.

Ecclesiæ
opibus re-
dimit capti-
vos.

* al. sacra
ac vero

NOTA
dictum.

Sororis
causâ Cœ-
nobium
Virginum
perficir.
b

Monialium
clausura.

Cæsarius in
Italiam ire
cogitur.
Sap. 3. 6.

à Theodori-
co honori-
ficè excipi-
tur.

Regis mu-
nera in cap-
tivorum li-
berationem
impedit.

sacra, repletur etiam domus Ecclesiæ constipatione infidelium, eisque in grandi penuria alimenta pariter & vestitum homo Dei impertitur affatim, donec singulos redemptionis munere liberaret, expenso argento quod venerabilis EONNIUS antecessor suus Ecclesiæ mensæ reliquerat, custodiens illud quod Dominus in arantino paropside tinxit panem, non in argenteo vase; & discipulis præcepit non possidere aurum neque argentum. Opus verò sanctum usque ad Divini ministerii dispensationem peragitur, & cum thuribulis, calicibus, patenisque pro eorumdem redemptione datis sacratæque * Templi redemptione venduntur. Videntur etiam hodiè securium icus in podiis & cancellis, dum inde columnarum ex argento excutuntur ornamenta: hoc vir Dei faciebat dicens, ne rationabilis homo sanguine Christi redemptus perduto libertatis statu pro obnoxietate aut Arrianus efficiatur, aut Iudæus, aut ex ingenuo servus, aut ex servo ingenuus. Ornavit enim per hoc & tutavit non deformavit Ecclesiam: aperire fecit filiis matris viscera non damnari: hoc sæpissimè dicens: Velim tamen dicerent darèntque mihi rationem aliqui domini Sacerdotes, sive reliquus Clerus, qui nescio quo superfluitatis amore nolunt dare insensibile argentum aut aurum de donariis Christi pro mancipiis Christi. Velim, inquam, dicerent, si sibi met casualiter ista adversa contingerent, utrum se cuperent insensibilibus liberari donariis: aut forsitan sacrilegium computarent, si his aliquis de divinis munusculis subveniret. Non credo contrarium esse Deo de ministerio suo redemptionem dari, qui se ipsum pro hominis redemptione tradidit. Videmus ex hoc aliquos laudare quidem factum Sancti viri, & tamen nullatenus æmulari. Nonne in vitro sanguis Christi, & in ligno corpus pretiosissimum ejus pendit pro nobis & fuit? Nos tamen credimus & confidimus in Domino Deo per misericordiam & fidem seu orationem beati CÆSARII, quia sic in diebus suis ab hostibus Arelatensis obfessa est civitas, ut nec captivitati meruerit nec præda succumbere. Sic deinde à VVisigothis ad Ostrogothorum devoluta est regnum. Sic hodiè in Christi nomine gloriosissimi Regis CHILDEBERTI subditur ditioni, ut (sicut legimus) transierunt de gente in gentem & de regno ad populum alterum, & non permittit Deus sub illo homine nocere Arclatenibus suis.

18. Inter ista igitur Monasterium præcipuum, quod sorori suæ parare cœperat, instar prioris normæ & singularitate Claustri reedificavit. Ipse verò (liquidem nihil obviat mysterio, quod congruit Christiano) quasi recentior temporis nostri Noë propter turbines & procellas, sodalibus vel sororibus in latere Ecclesiæ Monasterii fabricat arcam: evocat è Massiliensi Monasterio venerabilem germanam suam CÆSARIAM, quam inibi idè direxerat ut disceret quod doceret, & prius esset discipula quàm Magistra, & in præparatis habitaculis cum duabus aut tribus interim sodalibus intromittit. Conveniunt inibi Virginum multitudines catervatim: facultatibus quoque & parentibus renuntiantes, respuunt mortalium flores fallaces pariter & caducas. Cæsarii patris, Cæsariæ matris expetunt gremium, quatinus cum eodem accensis lampadibus cælestis regni januam præstolentur, & competenter ingressæ Christi perpetuis mereantur amplexibus inhaerere: ita retrusæ, ut usque in diem transitus earum nulli liceat foris januam egredi de Monasterio.

19. Pro ista denique causâ proque hoc studio proculdubio contra servum Christi diabolus ut leo rabidus intumescens, iterum accusatione confecta extrahi ab Arelate Antistitem fecit & in Italiam sub custodia, Ravennamque perducere: ut impleretur in eo, sicut probatur aurum & argentum in fornace, ita corda electorum apud Deum. Adit ergo palatium, Regem quoque THEUDERICUM Christo duce salutaturus aggreditur. Ut verò Rex Dei hominem intrepidum venerandumque conspexit, ad salutandum reverenter assurgit, ac deposito ornatu de capite clementer resalutavit, primum interrogans de labore ipsius atque itineris, dehinc de Gothis suis, ac de Arclatenibus affectuosè requirens. Egresso igitur viro sancto Pontifice à conspectu Regis, suos alloquitur Rex, dicens: Non parcat illis Deus qui hujus innocentie virum atque sanctitatis frustra fecerunt itinere tam longo vexari. Qualis sit ille hinc probatur, quia ingresso eo ad salutandum me totus contremui. Video, inquit, Angelicum vultum, video Apostolicum virum: nefas arbitror mali quippiam de tam venerando viro censere. Posthæc recepto in diversorio mittit muneris loco, pransuro argenteum discum, cujus pensa ad sexaginta libras circiter jungebatur adjectis solidis trecentis, rogante pariter, & dicente: Accipe, sancte Episcopo, rogat filius vester Rex, ut vasculum istud muneris loco dignanter Beatitudo vestra percipiat, & in usum pro memoria sui habeat. Ille verò, qui in usum mensæ suæ argentum numquam habuit absque cochlearia, diertertia per ministros suos adpretiatum discum facit publicè venundari, ejusque pretio capti-

a Ignota vocabulum à Surio prætermisum. Derivatum videtur ab *spatis*, quod rem fragilem significat, quale est vas figulinum, vel vitreum, fortasse ab auctore hic intellectum, ut ex sequentibus colligitur.

b Nempe in Parthenone à Iohanne Cassiano Sanctimonialibus erecto in agro Massiliæ suburbano ad Yvelinum amnem, unde nomen Cœnobio, quod pridem eversum est, reditibus S. Paulæ Parthenoni urbano attributis.

vorum cœpit plurimos liberare. Mox, inquit, Regi nuntiaverunt famuli sui: Ecce vi- Anno Chri-
dimus in propositu venalium dominicum munus venale, cuius pretio S. CÆSARIUS mul- d. 1111.
titudines liberat captivorum. Etenim tanta enormitas pauperum in mediatu ipsius erat & Aug. xxviii
domus atrio confipata, ut vix ad salutandum eum pro densitate suggerentium miserorum
posset accedi. Nam & per plateas, innumeras catervas infelicium vidimus cussitantes, eun-
tes scilicet ac redeuntes ad virum. Quod ubi factum huiusmodi comperit THEUDERICUS, Hoc facto
tanta laude & admiratione prætulit, ut observantes ejus palatio Senatores ac Proceres cer- à Rege co-
tatim omnes oblationis suæ mercedem per beati viri dexteram cuperent dispensari, divi- terisque am-
nitus semet proclamantes esse respectos, quod talem Pontificem fuissent digni conspiciere plus co-
qui temporibus illis, dictis & factis, verus Apostolorum successor & Apostolicus appare- litur.
ret. Et quia nihil velocius famâ percurrit, opere sanctissimo crebrescente, statim sancti viri
sancta pervolavit Romam opinio, cœpitque inibi à Senatu & Proceribus, à Papa quoque
& Clericis simulque & popularibus tanto caritatis desiderio fervore, ut antè singulorum
cordis inhæreret amplexu, quàm corporalibus oculis videretur. Interea omnes captivos
ultra Durentiam*, maximèque Arausici* oppidi qui ex toto fuerat captivitati contraditus, * la Duran-
cujus etiam partem Arelato liberaverat redimendo, mox inventos in Italia redemit ut po- ce fl.
tuit. Et ut eis liberras plenior redderetur, imposuit cum sumpto * jumentis & plaustris in * Orange
via, suorumque solatio & ordinatione fecit ad propria revocare. * l. quod
cui.

20. Inter hæc in prædicta Ravenna civitate quædam vidua habebat filium adolescen- * pro sumptu
tem præfectoriis Officiis militentem, qui indigentiam genitricis emolumentis ac pro- Mortuum
priis stipendiis sustentabat. Hic puer subita infirmitate faciente jacebat exanimis. Cui cum suscitatus
humanæ curationis spes omnis & consolatio defecisset, mox mater ejus relicto & amisso
filio ad virum Dei festina percurrit: & prostrato corpore oculisque rigantibus, dans in-
super ululatus, fide solummodo vigente, beati viri genua complexa clamavit dicens:
Credo quia miseratione Divina ideo huc te, Sancte Dei, deduxit, ut filium redderes matri. Fle-
bilibiter deprecanti mulieri paululum recusavit: Et tamen durum credens si tales non au-
dieret lacrymas, solita miseratione commotus, volens scilicet sic debitum impendere ca-
ritatis affectum, & sic in Dei nomine virtutem exercere ut in omnibus refugeret vani-
tatem, ad tugurium ejus occultè latentèrque pervenit. Fusa itaque prece more solito
prostratus, ubi Divinam virtutem vocationis suæ per Spiritum-sanctum adesse sensit, ab-
scessit: Notario verò suo illo tempore, nunc venerabili Presbytero MESSIAO, re-
licto, præcepit ut cum adolescens ad se reverteretur, sibi protinus nuntiaret. Qui cum ante
decumbentis lectulum excubaret, necdum horâ completâ puer de mortis est tenebris re-
vocatus, & mox resecratis orbibus oculorum matrem alloquitur dicens: Vade mater ad
servum Dei festinanter & propera, cujus orationibus tibi vitæque sum redditus, & age
gratias quod meritis virtutibusque suis Deus dedit effectum. Illa perniciter advolans ac-
currit, gratias non tantum verbis quantum lacrymis & vocibus gaudiisque persolvens,
postulânque ut quem Deus per illum isti luci reddiderat, ad Gallias rediens de suo non
pateretur discedere famulatu. Sed beatus ille vir altioris ingenii respondit eam illi potiùs
debere referre gratias, cujus virtus & pietas omnibus merentibus & clamantibus adesse con-
suevit. Hujus igitur miraculi magnitudo non solum civitatem illam, sed provinciam cunctam
fidelium devotionibus ac nunciis peragravit.

21. Medicus & etiam Diaconus ELPIRIUS Regia potestate ac sedulo famulatu intimus, dia- Aquâ bene-
bolica infestatione non solum reliquis diversis insidiis fatigatus, sed & saxorum quoque imbre dictâ fugat
in domo sua crebrius appetitus, Sanctum Dei exorat, ut à vexatione ipsa ejus mereretur ora- demonem
tionibus liberari. Cujus domum sanctificaturus ingrediens, benedictæ aquæ infusionem re-
perfit, atque ita consuetæ vexationis discriminibus liberavit, ut ultra ibi nihil tale contingerit.

22. Posthæc Romam veniens, beato SYMMACO tunc Papæ ac deinde Senatoribus Romam
& Senatricibus præsentatur. Omnes Deo gratias & Regi retulerunt quod meruissent cor- peti.
porois oculis intueri, quem jamdudum oculis cordis aspexerant. Igitur virum Apostoli-
cum non tam fama vulgante, sed corporali præsentia comprobantes, certatim diligere ac
venerari cœperunt. Pro qua re etiam Papa Symmacus tanta meritum ejus dignitate per- Pallii &
motus, non solum verissimè eum Metropolitane honore suscepit, sed & concessio spe- Dalmaticæ
cialiter Pallii decoravit privilegio. Diaconos ipsius ad Romanæ instar Ecclesiæ Dalmati- rum usum
carum fecit habitu præeminere. à Summo
Pontifice
obtinere.

* Clericos & Monachos Medicinæ vacare, ali-
quando usus tulit, ad tempora usque S. Bernardi Cla-
revallensis Abbatis progressus, ut patet ex ipsius S.
Doctoris Epistolis 67. & 68. in quibus causam agit cu-
jusdam Monachi Flaviacensis, qui Medicinæ officiis
à suo Abbate implicatus, ad Clarevallenses Cœnobi-
tas se receperat. Sed hac arte Monachis æque ac Cle-
ricis canon nonus Concilii Romani sub Innocentio
II. anno M. C. XXXIX. celebrati penitus interdixit.

b Ergo Diaconi ex Privilegio domtaxat um Dal-
maticis utebantur: immo Episcopi ipsi, ut patet ex
Gregorio M. in lib. 7. Epist. 113. ubi Arcgio Vapin-

censi Episcopo & Valatonio ejus Archidiacono Dal-
maticæ usum concedit. Dalmaticæ amplis erant mani-
cis, Tunica stricis, quod Iohannes Diac. in Vita S.
Greg. lib. 3. c. 59. testatur. Legenda Epistola Gilberti
Lunicensis Episcopi de statu Ecclesiæ in Collect. Hi-
bern. Epist. Vsseriana, cujus epistola hæc verba ob-
servanda sunt: Diaconorum est... indui Dalmaticâ
in sollemnibus, id est Tunica amplis manicis: in fisticis
autem Q: adragisma induuntur Diaconos & Subdia-
conos casulis in tota Missa, nisi cum legunt. Consulto
V. Valafridum Strabonem cap. 24. de reb. Eccles.

- Ann. Chr. 23. Dehinc ad propria reversus Arelatensem ingreditur civitatem, psallendo susci-
 D XLII. pitur, secumque expeditâ redemptione octo millia solidorum qui exsiliandus jerat, ab Ita-
 Aug. xxvii. lia desert. Etenim die qua civitatem ingressus est, Ecclesiam ad vesperam benedictionem
 Ad suos re- daturus intravit: & ecce una ex feminis tremore correpta cum spumis ejulans & procla-
 vertitur. mans pavefactis in Ecclesia cunctis erupit: quæ adprehensa hinc atque inde manibus beato
 viro ante altare ilico præsentatur, exorantibus cunctis, ut depulsa peste reintegrari mu-
 lierem faceret sospitati. Tunc suo ille more pro eadem in oratione prostrernitur, & im-
 ponens capiti manum omnésque sensus ac vultum tactu olei sacri perunxit. Quo facto ne-
 quaquam deinceps repetiit mulierem depulsa in nomine Christi calamitas. Interea habe-
 bat præcipuam inter reliquas sollicitudinem captivorum: tantusque in hac administra-
 tione fuit, tamque præclarus ut nullius hoc possit explere relatio. Nam quodam die dum
 in captivis deesset sanctis manibus auri vel argenti species quod daretur egenis, interpellatus à pau-
 perem ait: Quid tibi faciam miselle meus? Quod habeo hoc do tibi. Ingressus ergo cel-
 lam suam, Casulamque quam processoriam habebat, Albamque Paschalem ^a exhibens,
 dedit ei dicens: Vade, vende cuicumque Clerico, & de pretio ipsius redime captivum
 tuum. Non solum enim qui eum expetierunt captivitatis sunt vinculis absoluti, sed
 ipse quoque pro redimendis captivis Carcallonam * profectus est civitatem. Nam &
 multis vicibus per loca diversa Abbates, Diacones & Clericos pro redemptione misero-
 rum direxit.
24. Tot autem Divinæ gratiæ virtutes solus habere promeruit, quot vix in plurimis
 Deo fervientibus floruerunt. Ipse tamen sic in se unamquamque personam semper ex-
 coluit, tamquam si ipsam solam profus haberet: tamdiu ejus præcedentia pulcherrima ac
 jocundissima videbatur, quamdiu à sequentibus vinceretur. Quis enim ejus patientiam,
 quis puritatem, quis caritatem, quis fervorem spiritus, quis discretionem, quis beni-
 gnitatem, quis zelum sanctum, quis jugem meditationem die ac nocte in lege Domini
 poterit explicare? Assertor fidei, forma Sacerdotum, ornatus Ecclesiarum, prædicator
 gratiæ, exstinctor jurgii, seminarium caritatis, norma disciplinæ, morum ponderator,
 libra consilii, defensor pupillorum, captivorum redemptio. Numquam de ore illius de-
 tractio, numquam mendacium, numquam maledictum contra quemcumque perso-
 nam processit. Et non solum non detraxit cuiquam, sed nec detrahentem patienter au-
 divit. Si quis suorum juravit subito, aut forsitan maledixit, prout persona fuit, ita in eo
 salubriter vindicavit. Illius tamen ista fuit pro maledictione benedictio, si contra aliquem
 „ aliquando morus est: Deleat Deus peccatum tuum, auferat Deus peccata tua, casti-
 „ get Dominus delictum tuum, ut illuc non fervetur tibi: corrigat hic Dominus er-
 „ rorem tuum. Interiorem suum prodebat exterior. Nam vultu semper placido & Ange-
 lico, ita ut secundum Scripturam, corde latante vultus floreret. Sicut numquam in risu
 justo remissior, ita nunquam maioris nimietate depressus, nisi fortè quando pro alienis
 peccatis lugebat. Numquam aliquem odio habuit, & non solum pro amicis sed etiam pro
 inimicis toto affectu cordis orabat. Nec docuit verbis, quod non adimpleret exemplis.
 Nulla eum hora diei sine Divini eloquii meditatione transibat, sed nec dormientem
 præteribat. Nam frequenter & dormire visus est & meditari. Et cum à meditatione
 Psalmorum aut prædicatione cessare videretur, lector aut Notarius ante eum legere
 non desistebar: ita ut rectè & veraciter diceret: *Meditatio cordis mei in conspectu tuo*
semper.
25. Quodam igitur tempore dum iter ageret circa Alpina loca, vir venerabilis Sanctus
 Eucherius ^b Episcopus cum ipso erat. Factum est autem, ut in media strata, infelix
 & infirma mulier occurreret manibus & pedibus contractis, & per terram reptans. Quam
 cum fuisset intuitus, interrogavit ipsum sanctum Eucherium quid esset hoc quoddam sic per ter-
 ram se traheret. Ille mulierem interrogavit. Ipsa respondit, jam annis multis paralyti-
 cam se & omnibus membris esse contractam. Tunc beatus Cæsarius dixit sancto Eu-
 cherio: Descende & Signa eam. Ille quasi trepidare & excusare cœpit: omnino ille non
 desistere nisi faceret. Descendit itaque & signavit eam & dixit: Ecce feci quod jussisti.
 Cui rursus ait: Mitte manum tuam & apprehende manum illius & erige eam. Ille res-
 pondit: Faciam aliud quidquid tu Eucherio jusseris, hanc verò rem aggredi non præ-
 sumam. Sed istud fac tu cui dedit Deus & animas & corpora sanare languentium. Res-
 pondit ei sanctus Cæsarius: Interim tu fac quod dico. Cumque ille fortiter renitere-
 tur & humiliter ac lacrymabiliter excusaret, diutiusque contenderet, dixit ad eum: In
 ignem tu propter obedientiam ingressurus eras, qui nec propter misericordiam es para-

^a Idem Cæsarius in suo Testamento: *Indumenta,*
 inquit, *Paschalia qua mihi data sunt, omnia illi*
 (successori) *serviant, simul cum casula villosa &*
unicam vel galnapa quod melius dimisero. S. Remigius
 quoque Remorum Archiepiscopus in suo: *Futuro*
Episcopo successori meo Amphibalum album Paschalem

relinquo: id est, Planetam albam quæ tunc temporis
 tota rotunda erat.

^b Eucherius scilicet Iunior: nam duos hujus nomi-
 nis sedisse in Cathedra Lugdunensi, septi in actis S.
 Confortia demonstratum est.

rus facere quod caritas jubet? Mitte ergo manum tuam in nomine Domini & erige eam. Anno Chr. Tunc jussu obediens, mulierem porrecta manu levavit, pedibus suis atque omnibus membris recuperatis ad hospitium suum incolumis ambulavit. D. XLII. Aug. XXXII.

26. Nam quantis virtutibus emicuerit, quis enarrare valeat? Factum est ut in agro Monasterii sui suburbano apri frequentarent. Egrediebantur Comites civitatis vel reliqui militantes, & non permittebant homines in domibus habitare vel laborare, sed nimia eos cæde mactabant, quare eos * prohiberent. Illi verò diutius jam non ferentes injurias & inquietudines, venerunt & interpellaverunt ipsum Dominum proclamantes & dicentes: Fac de nobis quod jubes; nam nec servire vobis nec ibi stare possumus. Sollicitè interrogat, quæ essent querelæ eorum. Qui responderunt: Propter apros veniunt Comites & Gothi & diversi venatores, & interficiunt nos. At ille publica voce elevatis oculis & manibus aspiciens in cælum dixit: Domine JESU-CHRISTE ne in loco vlrà apri accessum habeant. Ex eadem hora usque in præsentem diem numquam ibi nec truerunt, sicut consueverant, nec comparuit quod venari posset. Merito imperavit bestiis, qui à se repulit omne vitium. Potuit ille impetrare à Deo cujus præceptum numquam præterivit.

27. Evenit etiam ut illustissimi viri PARTHENTII Patricii puer, qui prælati servis ceteris à domino suo præcipuus habebatur, per quamdam nequissimam tentationem sapius in terram damnato sensu corruit. Et dum revera hostis ipsius vexatio magis animi quam corporis infirmitas videretur, oleo beatissimi viri benedictione sacro petunctus est. Quo facto ita ab eo tentatio maligni discessit, ut quem cessante curâ terreni Medici per servum suum Christus reddiderat sanitati, domi etiam suæ dominus ipse præponeret pro exemplo terroris. Et quod sub admiratione magis potest esse formidini; ad declarandum meritum viri sanctissimi, memorabile factum ejus nefas est silentio præterire.

28. Dum Sanctus igitur dioceses suas circumiens, in villam, quæ Launico dicitur, à dominis propriis fuisset exceptus, in cellâ in qua lectum habuit, post discessum illius in stratum ipsius pectus quidam, ANATOLIUS nomine, Medicus, pro tali crimine valdè condolendus *, scortum expetiit meretricis: ubi mox ab inventore suo diabolo publica vexatione correptus, in conspectu hominum est elisus in terram: & publicâ voce pro qua præsumptione correptus fuerat, dum servi Dei virtutem confiteretur, scelus suum publicavit admissionem.

29. Scimus etiam multas per intercessionem servi Dei Dominum fecisse virtutes, quas longum est per ordinem prosequi. Nam cum unus è nostris, qui hæc scriptimus, pro suffragio suo benedictionis ab ipso consecratum oleum postulasset, ampullulam plenam ab ipso acceptam diligenter ad domum referens tamquam maximas reliquias studuit conservare. Et dum post aliquod tempus tertianæ febris urgeretur ardoribus, ampullulam in qua erat oleum maxima veneratione grandique præsidio ad caput suum petiit debere suspendi. Quæ dum fuisset mundissimo linteo involuta, ut credimus negligentia faciente famulorum, contracta est. Sed ita intra ipsam stetit oleum, ut nullus liquor in terra vel in linteo descenderet. Quo viso dum in vase alio cum summa velocitate mutaretur, cum perevacuata fuisset, statim se ampulla contracta dissolvit: & ab ipso qui hæc veraciter memorat, adjuvante Domino febris sine ulla dilatione discessit.

30. In differendis autem Scripturis & in elucidandis obscuritatibus quanta gratia in illo emicuerit quis poterit narrare? Itaut hæc & summa jocunditas fuerit si illum aliquis ut obscure differeret provocaret. Et ipse frequentissimè incitabat dicens nobis: Scio quod non omnia intelligitis, quare non interrogatis, ut possitis cognoscere? quia non semper vacæ ad vitulos currunt, sed nonnumquam vituli ad vacas, ut de matrum uberibus possint suam esuriam satiare. Hoc & vos omnino debetis facere, ut interrogando etiam nos exerceatis, ut debeamus perquirere unde vobis possimus spiritalia mella proferre. Resplenderunt in eum singulæ quæque virtutes, virginitas scilicet cum sinceritate, modestia cum verecundia, sapientia cum simplicitate, sinceritas cum mansuetudine, doctrina cum humilitate. Vita denique immaculata, vita irreprehensibilis, vita semper æqualis. Væ mihi misero CYPRIANO, qui tam tepidus in discendo existi, ut modò cognoscam & pœniteam! Quare de tanti fontis fluvio non tantum hausi, quantum mea indigebat ariditas! Caritatis autem ejus ardorem, qua omnes homines dilexit, quis poterit unquam imitari? Ille enim hoc maxime & corde & ore gestabat, & ut inimicos diligere deberemus, hortatu blandissimo, sermone & exemplo laudabiliter instruebat. Vix aliquis illo affectu pro caris, quo ille pro inimicis orabat; & licet non essent causæ quibus illi quisquam inimicus existeret, nisi fortè pro invidia aut disciplina æmuli aliqui esse viderentur; ille tamen eos non solum paterno, sed etiam materno diligebat affectu. Hoc sæpius nobis insinuans, quia cum dilectio usque ad inimicos extenditur, fieri non potest ut proximus non ametur.

31. Docuit præterea memoriter quamdiu potuit, altæque voce semper in Ecclesia prædicavit. In quo opere tam pia atque salubris ejus provisio fuit, ut cum ipse pro infirmitate jam non posset ad ipsum officium peragendum accedere, Presbyteros & Diacones imbuerit atque

* Sic legendum videtur (non nutritur), ut aliis; tunc olim dictum pro assistens, quod artis optimè convenit.

Anno Chr. statuerit in Ecclesia prædicare; quo facilius nullus Episcoporum ab hac necessaria cunctis
D. XLII. ,, exhortatione cuiuscumque impossibilitatis excusatione suspenderet, hæc dicens: Si verba
Aug. XVII. ,, Domini & Prophetarum sive Apostolorum à Presbyteris & à Diaconibus recitantur; AM-
,, BROSI, AUGUSTINI seu parvitas meæ, aut quorumcumque sanctorum à Presbyteris &
,, Diaconibus quare non recitentur? Non est servus major Domino suo: Quibus data est
Ad prædica- ,, auctoritas Evangelium legere, credo & licitum est homelias servorum Dei seu expositio-
tionem ten- ,, nes Canoniarum Scripturarum in Ecclesia recitare. Ego me exuo hoc instituendo; sancti
nentur ,, Sacerdotes qui hoc implere contempserint, causas se in die iudicii noverint esse dicturos.
Episcopi. ,, Non quidem credo quòd quisquam tam obduratum sensum habeat ut cui Deus dicit:
Isa. 58.1. ,, *Clama, ne cesses*, nec ipse clamet, nec alios clamare permittat. Timeat illud: Væ tacentibus
* immo ,, de te, quoniam loquaces muti sunt. Et illud Apostoli *: *Canes muti, non valentes latrare.*
Isa. 56. 10. ,, Etenim quantæ oves tacente Sacerdote aberraverunt, de tantorum animabus redditurus
,, est rationem. Prædicationes quoque congruas festivitatibus & locis, sed & contra ebrie-
tatis & libidinis malum contraque discordiam & odium, contra iracundiam atque super-
biam atque sacrilegos & aruspices, contra Kalendarum quoque paganissimos ritus, con-
traque augures, lignicolas, fonticolas, diversorumque viria fecit, easque ita paravit, ut
si quis advenientium peteret, non solum non abnuerit impertire, sed & si minimè sugge-
reret ut deberet accipere, offerret tamen ei & importaret, ipsèque legeret. Longè tamen po-
sit in Francia, in Galliis, atque in Italia, & in Hispania, diversisque provinciis constitutis
transiit per Sacerdotes quid in Ecclesiis suis prædicare facerent, ut projectis rebus frivolis
& caducis, juxta Apostolum bonorum operum fierent sectatores.

32. Bonus ergo Christi odor per ipsum longè latèque diffusus est, & flagravìt ubique
profectibus, quò non est conspectibus præsentatus; tetigit pectora quorum membra non
contigit. Adjecit etiam hoc ut numquam in Ecclesiâ suâ Diaconem ordinaret ante tricesi-
mum ætatis ejus annum. Verùm etiam & hoc addidit ut nec in qualibet majore ætate or-
dinaretur, nisi quatuor vicibus in ordine libros veteris Testamenti legerit antè, & qua-
tuor novum *. Sanctæ conscientie suæ testis sum ego peccator, quia quidquid aut aliis
præcepit aut ipse fecit, & propter Deum semper implevit: Quidquid autem prohibuit fieri,
aut ipse vitavit facere, omnia in zelo Dei. Nihil carnaliter aut egit aut sapuit: & num-
quam otiosus ab opere Dei voluit esse, sed disposuit fabricavitque triplicem in una con-
clusionem Basilicam, cujus membrum medium in honore Sanctæ MARIÆ Virginis cultu
eminentiore construxit, ex uno latere Domni Johannis, ex alio sancti Martini subjecit.
Et ut auferret sacris quas congregaverat Virginibus curam necessariæ sepulturæ, mo-
nobiles * arcas corporibus humanis aptissimas de faxis ingentibus noviter fecit excidi,
quas per omne pavementum Basilicæ constipatis sterni fecit ordinibus: ut quæcumque con-
gregationis illius de hac luce migrasset, locum sepulturæ paratissimum & sanctissimum
reperiret.

33. Non multo igitur post Monasterii ^b matrem Germanam suam CÆSARIAM fan-
ctam ad præmia Christi migrantem, inter has quas præmiserat inibi ad medium throni jux-
ta eam, quam sibi paraverat, condidit sepulturam, succedente eidem quæ nunc superest
CÆSARIA matre, cujus opus cum sodalibus tam præcipuum viget, ut inter psalmos
atque jejunia, vigiliis quoque & lectiones, libros Divinos pulchrè scriptitent Virgines
Christi, ipsam magistratam habentes.

34. Insistebat itaque, ut solitus erat, orationi & lectioni & elemosynis beatus ho-
mo, prædicationibus incessanter omni Dominicâ omnibusque diebus festis: frequen-
ter etiam ad Matutinos, ad Lucernarium * propter advenientes hominè recitabantur, ut
nullus esset qui se de ignorantia excusaret. Obedientes invitabat, sollicitos instruebat,
renitentes verò acriter contestabatur, quia sicut fidelibus in diem iudicii digna esset retri-
butio conferenda, ita & hos digna indignationis ultio sequeretur. Statuit etiam regula-
riter, ut nubentes ob reverentiam benedictionis ante triduum conjunctionis eorum eis
benedictio in Basilica daretur. Tanta denique bona in se largiente Divinâ gratiâ habuit
& de audientium profectibus, & de discipulorum sequacitate, & de Virginum conse-
cratione, ut non uno tantum sit merito coronatus, sed inter tantas ac multiplices coro-
nas de coruscantibus meritis suis cinctus, totus in coronam Ecclesiæ demutetur.

35. Multi quidem æmuli surrexerunt, qui ejus resisterent doctrinæ de gratia. Sed ò
felicitas æmulanda! Etenim susurris & mala interpretatione quorundam oboritur in
Galliarum partibus contra prædicationem Dei hominis frustra sinistra suspicio. Ob hoc
Antistites Christi ultra Iseram * consistentes caritatis amore collecti in Valentina civitate
conveniunt: ubi etiam beatus CÆSARIUS infirmitatis solitæ causâ, sicut disposuerat
adducitur.

* *Isepe fl.* a Adversus tales Paganorum reliquias editus est ^{vota exsolvere,}
hinc syno- canon 12. Concilii II. Turonensis anno D. LXVI. ce- ^b Hoc Cænobium à conditoris nomine nunc ap-
dus Valen- lebrati, cui anno D. LXXXVI. subscripsit Concilium Au- ^{pellatur S. Cæsarii Monasterium vulgò le grand Mo-}
tina. tiffiodorensi in canone, his verbis: *Non licet . . .* ^{nastier, Ord. S. Bened. hodièque religione floren-}
interfentes, aut ad arbores sacros, vel ad fontes ^{tissimum.}

properare non potuit. Misit tamen præstantissimos viros de Episcopis cum Presbyteris & Diaconibus, inter quos etiam sanctus CYPRIANUS Telonenis * magnus & clarus enituit. Omnia quæ dicebat de Divinis utique Scripturis affirmans, & de antiquissimis Patrum institutionibus probans, nihil per se in Divinis profectibus quemquam arripere posse, nisi fuerit primitus Deigratiâ præveniente vocatus. Sed dum suam iustitiam quærebant statuere, iustitiæ Dei non erant subiecti, non remittentes Deum dixisse: *Sine me nihil potestis facere.* Et, *Ego vos elegi non vos me.* Et, *Nemo habet quidquam nisi illi datum fuerit desuper.* Et per Apostolum Paulum: *Gratiâ Dei sum id quod sum.* Et per alium: *Omne datum optimum desuper est.* Et Propheta: *Gratiam & gloriam dabit Dominus.* Et quodd tunc verè liberum homo resumatur arbitrium, cum fuerit Christi liberatione redemptus, sub qua absolutione valeat consequi perfectionis effectum. Quorum intentionibus homo Christi dedit veram & evidentem ex Traditione Apostolica rationem. Nam & beatæ memoriæ BONIFACIUS Romanæ Ecclesiæ Papa eandem conluctationem compertam *, calcata intentione iurgantium, prosecutionem sancti CÆSARII Apostolica auctoritate firmavit: donante Christo paulatim Ecclesiarum Antistites receperunt, quod optaverat diabolus repentina animositate cessare.

36. Hoc frequenter quibuscumque prædicabat dicens: Si amas Dei verbum, impecto-
ratum utique retines quod ingessi. Amori namque divino congruebat Decalogi summa
perfectio: ut quod in te sibi caritas Christi devinxit, reddas etiam ipse cum homine par-
ticipata largitate commune. Sed ne parentum, amicorum, sive clientum de hoc alloquio
nostro tantummodò credas animas esse pascendas; testor te coram Deo ejusque sanctis
Angelis, reus eris salutis mancipiorum tuorum quorumlibet infirmorum, si non a què illis
ut amicis vel parentibus, cum reversus fueris, quod prædicavimus ingesseris. Conditione
namque tibi corporeâ in præsentem subditum noveris esse mancipium, non perennitatis vin-
culo mancipatum. Iterumque ad eos quos fuerat allocutus dicebat: Quid diximus, Fra-
tres? quid differuimus filioli? quæso vos qui fuerint nostri hætenus in collatione sermo-
nes? Si diligitis, retinetis: Si retinetis, proculdubio dicta cordibus conclusistis. Taliter
provocando etiam invitis studium retinendi extorquebat.

37. Ad prandium verò & ad cœnam mensæ suæ sine cessatione quotidie legebatur, ut
uterque interior exteriorque homo satiatus refectione duplici letaretur. In hac ergo ar-
confrictaque conclusionem audientes cum sudore, fateor, & verecundia grandi multi ante
eum mox obliviosi sunt agniti: dum pauci, quod pejus est, commissam narratiunculam po-
tuerant saltuosius compendiis replicare. In domo verò Ecclesiæ suæ, sicut illo præsentem, ita
absente convivium semper præparatum est Clericis sive quibuscumque advenientibus. Eius hospi-
Nullus illo superfluitate tamquam ad extraneam civitatem, sed tamquam ad propriam domum
Arelato venit.

38. Et quia de innumerabilibus ejus hæc pauca præsumpsimus attingere: sufficiant ma-
nifesta, etiam si celantur occulta. Rogamus tamen vos, sancti Fratres MESSIANE Presby-
ter & STEPHANE Diacone, quibus de illo multa comperta sunt pro eoquod ab adoles-
centia in obsequio ipsius fuistis, ut huic opusculo vestram collationem jungatis.

LIBER SECVNDVS

DICTATVS A MESSIANO PRESBYTERO ET STEPHANO Diacono.

1. **M**ESSIANUS Presbyter & STEPHANVS dixerunt: De sancti, bea-
tissimi Patris & Sacerdotis ac magistri nostri Domni CÆSARII
conversazione atque virtutibus illa dicturi quæ vel simul vel sigillatim
de eo cognovimus, vel cum sanctissimis Coepiscopis, id est, Domino
CYPRIANO & Domino FIRMINO atque sancto VINCENTIO pa-
riter vidimus; qui & ea quæ de ipso superius scripta sunt ab initio refe-
rentes usque ad finem articuli concluderunt, & nobis permittere ac ju-
bere dignati sunt, ut unusquisque nostrum quæ sibi de gestis ejus essent benè cognita fideliter
enarraret. Non indigemus vel si nobis suppeteret eloquentia secularis, quia omnem mun-
danæ facundie transcendit ornatum sanctarum veritas actionum: ad quam plenissimè de-
monstrandam, illa nobis puritas simplicitatisque sufficiat, quæ ipse quoque beatissimus Pa-
ter miracula quæ à nobis sunt referenda perfecit, maximè cum frequenter hoc & ipse Dom-
nus communi habuerit in sermone, quia quod eruditè diceretur, intelligentiam doctis
tantummodò ministraret; Quod verò simpliciter, & doctos simul & simplices competen-
ter instrueret. Ergo ea quæ veraciter ab eo facta dictave cognovimus aggrediemur Deo

* Coepiscopi nomen non ad Messianum qui solum Presbyter, nec ad Stephanum qui Diaconus tantum
erat; sed ad Cyprianum & alios referendum.

Anno Chr.
D. XLII.
Aug. XXVII.
* de Toulou.

Iohan. 16. 6.
Ibid. 19.

Iohan. 19. 11.
2 Cor. 13. 10.

Iac. 1. 17.
Psalm. 83. 12.

Approbatum
à summo
Pontif. ejus
doctrina.

* Casus ac-
cusandi pro
ablative ab-

solutio.

Egregia

S. Cæsarii

monita ad
dominos.

Lectionem
ad mensam

adhibet & à
suis exigit.

Eius hospi-
taliæ.

Stylis simpli-
citas com-
mendatur.

Anno Chr.
D. XLII.
Aug. XXVII

Cæsarius
sanat agro-
tam.

S. Cæsarii
humilitas.

Aurea seq-
uentia.

Deum sem-
per cogitat.

Etiam in
somnia.

Cant. 5.

* Hucusque
Messianus.

* nempe Ste-
phanus.

Curam si-
gnificandi

Matutinum

officium

Stephano

injunxit.

* At est, no-
cturnas pre-
ces, vulgo

Matutinas.

Quæ vitia
magis odec-
rit.

propitio verbis infucatis & integris, pro parte qua possumus, fidelibus auditoribus inti-
mare, ut ex ipsis & infirmis compunctionem, & perfectis gaudium, & ad perfectionem
tendentibus ministraretur exemplum. Incipiemus igitur, quemadmodum recordamur, bre-
viter opera ejus sancta Deo adjuvante retexere.

2. P E T R I Diaconi hujus Ecclesiæ filia, in qua omnis utilitas domus ipsius consistere
videbatur, languore gravi faciente triduo jam muta jacebat: pro qua re quodam die pedi-
bus se beatissimi viri prostravit dicens: Miserere serve Christi senectuti meæ, ora pro filia
mea, quia confido tibi à Domino nihil esse negandum. Pone manum super eam & salva
erit. Iam enim per triduum muta oculis clausis jacet, horisque & momentis singulis exitum
ejus exspecto. Quo audito motus & compulsus lacrymis senis ad domum ejus perrexit:
ubi cum ingressus fuisset, & omnes in ipsa domo cum patre fortiter flentes videret, ad ora-
tionem prosternitur: ubi velut alter Helias ad caput ejus inter angustias arcæ & lecti se
attraxit. Post orationem quam cum lacrymis fudit, statim reverti ad domum Ecclesiæ cœ-
pit. Erat enim consuetudinis ejus, ut cum spiritu sibi insinuante preces suas exaudiri pro
infirmis agnosceret, statim cum celeritate exinde discederet; ne si illo præsentem fieret quod
ipse à Domino precibus impetrasset, aliqua arrogantia nasceretur occasio. Quia & revera
,, frequenter & dulciter quasi in figura, ut nemo intelligere posset, dicebat: Cui animarum
,, cura credita est, fortiter debet timere corporum voluptatem exercere. Denique simpli-
,, cibus magis quam doctis istud divina gratia concessit. Vitam in his quæ nobis misericors
,, Dominus dedit, discretionem nobis sibi placitam concedat. Istud tamen à nobis indi-
gnis minimè est præsumendum. Discedente ergo, cœpit iterum atque iterum clamare pa-
ter post euntem: Novi quia si Deum tuum precatus esses, filiam meam mihi reddidisset.
Tunc ille unum de cubiculariis suis reliquit dicens: Vade, observa ibi & post paululum
veni, & dic mihi quid agitur. Necdum hora completa, & ecce illi nuntiavit: Domne,
inquit, reversa ad se est puella, supra quam orâstis. Quæ hoc dicit: Domnus Episcopus
hic fuit, cujus orationibus reddita sum & sana facta. Pro qua re venit pater gratias agens,
& sibi jam per orationes vestras revocatam à morte filiam protestatur. Nam Domino hodie
denique annuente, vivens hujus rei ipsa per se testis existit.

3. Sed licet (ut mos servorum Dei est) semper virtutes faciendas excusent; is præcipuè
servus Christi & quando ad præsens sibi præstari insinuante Domino confidebat, nec tunc
temerè arripere sed cautè subterfugere volebat. Verùm si se stetit, si se fugisset, numquam
sibi postulanti defuit Deus. Quem ille in corde suo non solum in oratione & obsecratione,
sed etiam in convivio, in itinere, in colloctione, in confessu, in prosperis, in adversis, etiam
in somno semper secum habuit. Denique nos ipsi vel conservi nostri, qui in cella ipsius man-
serunt, sciunt quæ dicimus illum inter pausas somni, quas jam ætas non solum exigebat, sed
etiam pro infirmitate aliquoties premebat, spiritu semper vigilante diceret tamquam ad-
monens qui psalmum diceret; Age, dic. Nulli dubium est quòd aut spiritualiter cum
sanctis psallebat, aut certè illud impleverit Propheticum: *Ego dormio, & cor meum vigilat.*
Frequenter etiam in sopore positus de futuro judicio vel de æterno præmio prædicabat.

Interea non est meorum meritorum ut indignus præclara de famulo Dei referam*.

4. Cum igitur in cella ipsius Diaconus* in servitio illius ad judicium meum delegatus
esset, curam inter reliqua etiam de nocturnis horis me jussu habere. Itaque cum de cella
inferiore ubi manebam, foris egressus fuisset, quia in omnibus sanctus vir modum semper
voluisset custodire, præcipuè ad Nocturnos* vigilantissimè observabat, ut abique id quod
sibi peculiariter Deo solo sibi attestante dicebat, nullus suorum qui secum manebant, ante
horam legitimam excitaretur. Tunc per somnum lenta voce dicebat: Duo sunt, nihil est
medium: Duo sunt; aut in cælos ascenditur, aut in infernum descenditur. Desoris ego
revertens, ille evigilavit, & ait ad me: Quid, inquit? Iam hora est ad Nocturnos. Ego
dixi: Non est hora; adhuc sub tempore est. Et ille: Verè hora est. Et revera sic erat.
Tunc implevimus Nocturnos. Et ait ad me: Cuidam per somnum cum grandi intentione
proclamabam: Duo sunt, non est quidquam medium, aut in infernum, aut in cælos itur.
Ego respondi: Consuetudinem tuam facis incessanter clamare. Tunc ego peccator arbi-
tratus sum quòd semper ille de Deo & cum Deo loqueretur. Hic enim, ut supra dictum
est, sic omnium virtutum amator fuit, ut nullum bonum fuerit quod vel per se cum ala-
critate non exercuerit, vel cum fervore spiritus alios habere voluerit & docuerit.

5. Inter omnia igitur bona quæ generaliter ut fierent docebat, & mala quæ nul-
la omnino fieri pronuntiabat; præcipuè (quod benigna & sincera conscientia vestra novit)
infidelitatis, mendacii, superbæ, atque luxuriæ vitia & ebrietatis impatientissimè omnino
abhorrebat. Iesu bone! quibus gemitibus, quibus suspiriis, quo fletu pro peccatoribus
supplicabat! ut jam videres hominem Dei tamquam in præsentem conspiceret miserum pecca-
torem ad gehennæ supplicia destinari. Denique, secundum Apostolum, numquam soli
sibi vixit, numquam pro se solo oravit.

6. Quodam igitur tempore cum velut ad cumulum meritorum suorum undique captivi
Arelato redimendi non frustra exhiberentur: magna multitudo redemptorum ingenuo-

rum & multorum nobilium Arelato ab ipso viro sancto quotidie pascabantur. Tunc venit ordinator ipsius, & cepit ipsum contestari & dicere : Captivi isti vadant, Domne, per plateas, & petant unde comedant : quia si hodie consuetudinarie ab Ecclesia passi fuerint, erastino ad mensam tuam unde panes fiant non habebis. Tunc ille fiducialiter in cellam ingrediens, ad orationis consuetudinaria subsidia confugiens (ubi numquam testem hominem habere voluit) petiit à Domino substantiam miseris dari. Nam si quis fortè ubi ille solo stratus orabat, casu supervenisset, fortiter abhorrebat. Itaque tam profusè flevit, ut statim impetraret quod postularet. Tunc ergo inde exiens cum alacritate & fiducia quodammodo infidelitatem Ordinatoris objurgans, venerabili viro MESSIANO Presbytero tunc temporis Notario dixit : Vade in horreum & ita seopa, ut nec quidquam granorum, si fieri potest, ibi remaneat, & fiant panes secundum consuetudinem, & omnes simul manducemus; & si erastina non fuerit quod manducetur, omnes jejunemus dummodo hodie bene nati homines seu reliquicaptivi nobis sedentibus & bibentibus non eant per plateas mendicare. Vocans tamen unum è nobis, in aure ejus dixit : Cras dabit Deus, quia qui dat pauperibus numquam egebit. Etenim adhuc ipsis captivis non licebat ad propria remeare.

7. Quid multa ? Impletur quod jussit. Murmurabatur ab omnibus Ecclesiæ convivantibus, unde essent abhodie comessuri. Sed qui Helix providerat mulierem viduam ad quam vendendo pauxillum sustentaretur, & isti sine ambiguitate cum oraret insinuaverat omnia captivis & peregrinis erogando, nihilque omnino sibi reservando, semper uberius ditaretur. Denique alia die quæ pallentes lucefcere metuebant hi qui ope Ecclesiæ sustentabantur, & cum non minimis suspiriis expectarent quid ageretur : GUNDEBALDUS & SIGISMUNDUS Reges Burgundionum scientes quàm alacer servus Domini ad opera misericordiæ festinaret, antequam lux ipsa diei claresceret, tres naves quas Latenas vocant majores, plenas cum tritico direxerunt. Et omnes qui pridie incredulitate famis periculo metuebant, videntes quodd Dominus servo suo numquam deesset, gratias cum gaudio Deo in necessitate subvenienti maximas referebant.

8. Quodam igitur tempore Patricius LIBERIUS insidiantibus Gothis, quos V Visigothos vocant, lanceæ vulnere usque ad vitalia perforatus est. Et quia trans Durentiam * periculum ipsum gestum fuerat, turbatis omnibus concurrentibusque post percussorem ille solus remansit. Periculo vulneris ipsius perterritus, & spe vitæ suæ desperatus, quantum potest homo donec fiat exsanguis, prope non minus quingentos aut eo amplius passus in aliam ripam propriis pedibus transfugit. Sed cum ad locum Arnaginem, ubi homines vicini ipsius occurrere potuerunt, pervenit, omnino sine ulla spe vel respiratione animæ cadens jacuit. Hæc enim pæne omnis civitas novit. Tamen quæ dicimus, magnificentissimo viro ipso referente cum lacrymis & grandi admiratione virtutes viri sancti cognovimus. Tunc, inquit, vir ille referebat nobis : Nihil mihi in supremum meum habitum aliud in memoriam venit nisi cum lacrymis proclamarem : Omnia remedia cessaverunt, Domnum meum CÆSARIUM rogate, ut mihi subveniat. Quod nos per eum qui missus fuerat cum velocitate veram esse cognovimus. Nam dum in agro sancti Monasterii sui aliquantum & repaulare & ordinare aliqua voluisset, ibidem ceperat paululum remorari : & ecce subito qui missus fuerat anhelans venit suppliciter deposcens : Citò propera, inquit, Domne ; filius tuus, ut ante obitum suum illum videas, rogat. Et cum nullum sine medicamento penitentiae de hoc mundo vir Dei voluisset recedere, illum præcipuè sine hoc remedio non optabat abire. Statim etenim ad vicum Arnaginem pervenimus. Ergo, sicut supradixi, ea quæ vir ipse mihi ex plurimis retulit indicabo.

9. Nam dum ita exanimis faceret, ut non solum omnes reliquos suos sed etiam nec conjugem nec filiam unicam agnosceret ; tunc ipse cum sacramento dicebat fuisse sibi visum humanam vocem audisse quæ illi in aëra * loquens dixerit : Ecce sanctus Episcopus venit ; statim ad ipsum vocem oculos aperui, & ipsum famulum Dei venientem cognovi. Sed ubi ad me accessit, manus illius, quantum necesse erat mihi spem vitæ miseram, osculari fortiter cepi. Tunc ergo, ut credo, Deo mihi peccatori inspirante, byrrum ipsius Domini mei apprehendi, & vulnere meo imposui. Sed cum ibidem paululum partem vestimenti ejus tenuissem, in eadem horâ sanguis qui penitus non desistebat fluere, ita deinceps cessavit, ut non solum sanitas sed etiam virtus maxima mihi redderetur. Et si permissus fuisset, a ballo sedens ad civitatem nitebar properare. Quod etiam apud nos, qui præsentem fuimus, verissimum esse constitit.

10. Igitur illustissima femina AGRETIA matrona ejusdem viri, cum mulieris illius quæ extremam fimbriam vestimenti Domini tetigit, infirmitate laboraret, non dissimilis fide &

a In itinere Antonini vocatur *Ernaginum*, duobus circiter milliis ab Arelate distans Avenionem versus. De loco nunc non constat.

b Byrrus lacernæ seu pallii fimbriæ genus, de quo

Augustinus seu Auctor sermonis divers. ad Clericos, *Offeratur mihi, verbi gratia, Byrrum pretiosum, forte decet Episcopum quomodo non decet Christianum.* Lege Vitam S. Cypriani Episc. & Marti

Tres naves frument onultas recipit.

Liberio scilicet vulnerato subvenit. * la Durentia.

* l. aurea.

Mulierem à fluxu sanguinis liberat.

Anno Chr.
D. XLII.
Aug. XXVII.

S. Cæsarii
humilitas!

Mulierem
tremulam
sanat.
* id est,
ad vespe-
ras

Vasa olei
ab ipso be-
nedicti non
franguntur.

devotione liberata est. Cum ad occursum ejus venissem, illa familiariter dignabatur meam parvitatem, infirmitatem suam ac si cum verecundia matronali prodens, cepit sub obtestatione Domini multis precibus exposcere à me, ut unum pannum de tessellis illius, quem à nudo sui corporis habuisset, feminæ deferrem. Cumque ego in cella beati viri dum essem, facile potuisssem facere quod sperabat, timere tamen cepi, ne unde illa sibi remedium petebat, ego peccatum ex furto incurrerem. Tunc Cubiculario, ad quem vestimenta sancta pertinebant, id indicavi quoddam aliquis pro fide tessellum sibi deportari possulasset. Pro qua re unum vetustum mihi ille dare non distulit. Domine Jesu-CHRISTE gloriosus es in Sanctis tuis, & quis similis tibi? Tu tamen promissisti quoddam si quis in te crederet, opera quæ facis, & ipse faceret. Nam dum apud me jam servatur pannus ipse deportandus; cum serò factum esset, ea consuetudo erat, ut ei, antequam repauseret, tesselli adhiberentur calefacti ad focum, & aliis detractis adhiberentur. Exhibiti sunt prout opus existimavit qui serviebat. Cui ille: Non istos, inquit, sed alios, atque illum & illum talem volo. Exhibiti sunt alii veteres. Non est hic, inquit, quem quæro. Exquirens quod non consueverat, ut immotesceret quod in spiritu prævidebat. Tunc nutibus ego & ille qui mihi dederat, cepimus recognoscere quoddam servo Dei furto nostrum non potuisset latere: ut perspicuum & evidens esset, quoddam famulus tuus, Domine, nobis indignis de donis illis, quæ ipsi tribueras, potuisset dicere: Tetigit me aliquis. Tunc ego velut pro illa, quam tu Domine Jesu per orationes servi tui sanasti, ego, inquam, timens & tremens quod factum fuerat, cepi servo tuo fateri dicens: Indulge Domne, ego met pannum quem quæris habeo: filia tua. Usque hinc me loqui permisit: ille autem cum sibilo silentii, Tace, inquit: & cum grandi pietate apprehendens adhuc etiam alium tessellum dedit mihi, & dixit: Vade, inquit, & porta ambos ad Basilicam Domni Stephani, & mitte illos sub altare, & ibi maneant, & unum quem volueris, porta mane ad eam quæ te rogavit, & alium mihi revoca. Sicut iussit indigno servo suo, feci: & tamen cui portaverim numquam à me requisivit, nec tessellum repetiit.

11. Cumque illa femina assidue exactrix esse non desineret, ut quod petierat deportarem, vidensque me eminus venientem, porrectis porro manibus antequam darem, jamque raptura quod exhibebam, impetu obviam venit. Quæ antequam de casula sub qua ipsum pannulum ferebam erigerem, rapere quod fidei alacritate poposcerat, festinabat. Ego verò cum protulissem ipsum tessellum dedi ei, illaque sibi super vestimenta suacirca se posuit, prius tamen oculis admoveans cum & devotione deosculans, ut dignum erat, honorabat. Nec mora, statim adfuit Domino tribuente fidelis petitionis suæ effectus. Et jam per vestimentum servi Domini habuerunt, quod & post transitum ipsius habere noscuntur. Denique ut solebat ipsa fateri, cum ipsum pannum ad pectus suum posuisset, statim velut si qui solent aqua frigidâ respergi ita omnia membra vel venæ ejus etiam cum parvo dolore in obrepilationem suspensa sunt, ut corpus ipsius aliquantum horrore simul & tremore quateretur. Sed illicò Domini misericordia adfuit, & fluxus qui erat discessit, & numquam amplius ad ipsam rediit, impletumque est in ea: Vade filia, secundum fidem tuam fiat tibi.

12. Factum est ut quodam tempore quatuor ei Episcopi ad occursum venirent, cum quibus ad Lucernarium * ad Basilicam sancti Stephani descendit. Cumque expleto Lucernario benedictionem populo dedisset, egredientibus illis mulier quædam in Salvatore occurrit: quæ tam horribilem infirmitatem incurrerat, ut die noctuque incessanter manus ei ita inter se colliderentur, quasi aliquid voluentes. Quæ lacrymabiliter clamavit: Domne CÆSARI miserere infelicis; ora pro me ut mihi manus meæ reddantur. Illius ut erat consuetudo, in orationem cum aliis Episcopis prosternitur. Cumque uterque surrexisset, inclinato capite uni de sanctis Episcopis dixit: Iube Domne, rogo, signa manus mulieris istius. Qui obedientissimè paruit, sed nihilominus præfatæ manus mulieris solitò voluebatur. Illa vehementius clamans dixit: Domne CÆSARI, ad te clamo, te rogo, tu signa. Iterum in oratione procubuit, erigensque se, crucem super infirmas manus fecit. Quæ statim steterunt. Mulier verò Deo, & viro sancto gratias agens, incolumis reversa est.

13. Nam ad oleum benedicendum competentibus diebus in Baptisterio annis singulis veniebat. Et ingrediens cucumula, cum ad consignandos infantes sederet, parvuli illic pueri vel puellæ à parentibus missi certatim currebant exhibentes vascula cum aqua, alii cum oleo ut eis benediceret. Cumque hi qui deferebant contra se urceollos & ampullas præ multitudine populi comploderent, sonus audiebatur percipientium & videbatur: & tamen vitrum, in quo benedictio servi Christi effusa fuerat, numquam confractum est.

* Tessellos interpretamur quadratos panniculos fovendo stomacho appositos.

b Id est in Sacratio, sic dicto, quod Episcopus ante Missarum sollempnia ibi sederet, & salutationes Fidelium exciperet, qui se ejus orationibus commen-

dabant, aut ei aliquid negotii communicabant, inquit Menardus noster in Conc. Regul. cap. 5 §. 25.

c Cucumula cujus diminutivum est Cucumula designat vas vel etiam tugurium in formam cucumeris: hic explica de Baptisterio camerato.

Quo

14. Quodam alio tempore, dum dioceses visiteret, & ad castellum quod *Luco*^a dicitur venimus. Erat ibi matrona quædam EUCHERIA nomine, quæ ancillam suam offerens ante pedes ejus prostravit: pro qua ut Domino supplicaret, lacrymabiliter exorabat. Ille autem causam perscrutans, ut erat Vir Deo plenus & in omnibus perscrutantissimus, quid infirmitatis haberet interrogavit. Dixerunt: Dæmonium quod rustici *DIANAM* appellant: quæ sic affligitur, ut pæne omnibus noctibus assidue cædatur, & sæpe etiam in Ecclesiam ducitur inter duos viros ut maneat: & sic flagris diabolicis occultè fatigatur, ut vox continua ipsius audiat, & eis qui sibi adherent respondere penitus non possit. Tunc omnibus qui cum servo Christi aderant poscentibus ut rei veritas appareret videre petierunt. Permittente igitur ipso Domino sanctus *Lucius* Presbyter & *Didimus* Diaconus, qui eo tempore per parrochias ambulabant, ad eam secretius videndam properaverunt, in quorum etiam obsequio perrexerunt. Si mihi Fideles credunt, coram Deo dico, oculis meis vidi plagas, quas ante aliquos dies in dorsum & in scapulas acceperat, in sanitatem venire; pridianas autem & in ipsa nocte impressas recentes inter illas intextas, quas prius perpeffa fuerat. Tunc iterum exhibita ante illum, ita turbatis oculis confusa & averfa ab eo facie apparuit, ut omnibus appareret in faciem servi Dei minimè eam posse respicere. Sed ille capiti ejus manum imponens, benedictionem dedit: deinde oleum benedixit, ex quo eam nocturnis horris perungi jussit: statimque ita sana facta est, ut deinceps tentatio dæmonis ad illam non reverteretur.

15. Alio verò tempore cum in dioceses venissemus, * infans annorum circiter octo Clericali habitu degens in altario venit: ubi post prædicationem (quam non solum in civitate, sed etiam in omnibus parrochiis cum potuit per se memoriter facere minimè distulit) cum se de cancello ad altare revocasset, Missam jam cœperat celebrare. Homo verò ipse graviter à spiritu nequissimo cœpit vexari: nam tremore & spumis horribiliter quatiebatur. Tunc omnes terror non modicus invasit. Ille verò oculos in cælum elevans, preces ad Dominum pro recuperatione ejus direxit, & cœpit iterum omisso illo ad Missas faciendas se convertere. Tunc quidam Presbyter Cataractensis Ecclesiæ, Ursus nomine, infantulum ipsum ante pedes ejus projecit. Quod ille ægrè suscipiens ait: Parcat tibi, inquit, Deus, benedicte: Istud aliorum opus est non meum. Et licet ille propter humanam arrogantiam denegaret, non tamen servo suo defuit virtus Divina. Statim ergo ubi ante pedes ejus puer ipse projectus est, sanus surrexit; nec umquam ad eum spiritus nequam rediit, quem etiam Subdiaconem in ipsa Ecclesia vidi.

16. Nam cum ad Citaristanam^b parrochiam venisset visitandi gratiâ, cujusdam Novati hominis filia tam nefandum & novi generis dæmonium videbatur incurrisse, ut si quando pedem extra ostium domus suæ misisset, statim multitudo corvorum in faciem ipsius lacerantes irruerant; & illam tremore quassatam vel cum spumis volutantes, omne illius nudum quod reperissent corpus, hoc est, faciem cervicem, vel quidquid aliud invenissent, deturperarent. Quæ dum ad sanctum virum fuisset exhibita, usque ad Basilicam quam ingressa est ubi vir Dei erat, supervenientes corvos nos vidimus super eam volitantes. Non tamen jam vel tunc ausi fuerunt importuni irruere. Nam cum ante ipsum venisset, videns faciem ipsius deformiter laceratam nobis secretè dixit: Numquam isto genere diabolum insidiatum alicui vel legi vel vidi vel audivi. Tunc ante sanctum altare super caput ejus manus imponens, oleum benedixit, cique oculos & aures perunxit, cunctisque videntibus per plateam ad domum suam sana reversa est; & per biduum, quod ibi fuimus, ad Ecclesiam processit, incurfusque ille deinceps ad ipsam numquam reversus est.

17. Devoluto hinc tempore venit ad agrum Ecclesiæ nostræ, ubi & dioceses sunt, quod Succentriones vocatur. Balnearia ibidem grandibus fastigiis constructa sunt: ubi si quis momentis singulis casu transiret, statim per nomen clamabatur. Illic sibi ingentia saxa aut ante pedes aut post se cadentia cum metu aspiciebat, caventes universi ne inde umquam præterirent. Unde etiam monebantur omnes nescientes, ne in illud periculum inciderent, unde prætergredi non audebant. Cum ecce vir Dei ibidem requisita * ad aliam Ecclesiam pergeret, Clericus cui cura erat baculum illius portare (quod Notariorum officium erat) oblitus est, in quo ministerio inutilis ego serviebam. Tunc loci illius incolæ, cum eum invenissent, gaudentes dicebant sibi à Domino præstitum, ut aliquid illius reperissent. Mirantur & agunt Deo gratias, virgâque ipsam de pariete suspendunt; statimque effugatæ sunt insidiæ diaboli, & ultra nulli in loco nequissimum malum facere usque hodie adversarius ipse præsumpsit.

18. Accidit etiam eo tempore, ut unus ex Galliis quidam *BENENATUS* nomine, non opere, venerit, quique se deploraret cum nepotibus suis captivum esse. Habebat puelam parvulam quam virili habitu induens, ad ipsum demonstrat dicens: Hic nepos meus est, & mecum cum sorore sua, quæ post nos huc properat, captivi detinentur. Tunc vir

^a Luco *le Luc* Castrum diocesis Forojulienensis ad Caraniam fluvium.

^b Cytharista, *Cyreste*, in ora Provinciæ inter Telonem & Massiliam.

- Anno Chr. Dei dolens de captivitate eorum pro affectu quem ei Dominus ab infantia inspiraverat, illum qui puellam ipsam exhibuerat, & ipsam velut puerum credens, blandè osculatur.
D. XLII.
Aug. XXVII. Igitur accepta uterque redemptione ubi applicuerunt revertuntur. Post biduum iterum puellam ipsam velut in habitu proprio ut amplius solidos acciperet, revocat. Hoc verò agebatur per suggestionem sancti viri IACOBI Presbyteri, qui sancta simplicitate sua omnia illum in veritate queri insinuat. Tunc & hujus puellæ accepit iterum redemptionem. Nam quorum tunc sollicitudinis fuit, cognoverunt, quòd ipsam postea exhibuerat, quam prius virili habitu ostentaverat. Quod cum indignatione Sancto Dei non solum ego illi, sed etiam supradictus Presbyter simul & cum verecundia suggerebant *. Tunc ille, ut erat circa peregrinos semper mitissimus & benignus, Presbytero dixit: Noli, inquit, tu sanctæ irasci: tu bene fecisti peregrinum commendare: tibi pro bona voluntate tua redditurus est Deus mercedem. Et illi misello parcat Deus peccatum hoc, qui me fecit puellam osculari, & hoc præmium puella ipsa percipiat, ut quia etsi indignum Sacerdotem osculari præsumpsit, talem Sandimonialem faciat, ut alium virum numquam osculetur. Sed quia futurorum arbiter Deus scivit illam sine dubio in virginitate perducere non posse; ne servi Dei oratio irrita fieret, alia statim die de hoc mundo discessit. Hæc Arelato ad Basilicam Apostolorum ubi ipse metatum habuerat, celebrè acta noscuntur.
- Mulieris pedem luxatum. 19. Alio verò tempore matrona quædam in urbe Massiliense casu pedem sibi luxavit, itaut per tempora multa pedem ipsum in terra ponere non posset, sed manibus sustentata servulorum suorum, vix ad Ecclesiam duci poterat, validissimum sustinens dolorem. Sed quia multæ sunt miserationes Domini, quando ipse voluit causas effecit ut vir Dei ad civitatem ipsam ambularet. Audito mulier adventu ipsius, fecit se ad eum salutandum ad duci. Quæ accepta ab eo oratione & benedictione, nihil ipsi de causa sua præsumpsit suggerere. Sed regressa ab eo ad sellarem ipsius appropinquari se permitti rogavit. Quæ de superfellio, qui sellam tegebat, locum debilitatum fideliter tangens, statim pristinam sanitatem recipiens tamquam si malum non fuisset perpessa, pedibus suis nullo sustentante incolumis reversa est, Domino usque in diem præsentem gratias agens.
- Moniales ab incendio liberat. 20. Quodam igitur die (quod multi noverunt) hac in civitate cujusdam Iohannis domum apprehendit ignis vicinam Virginum Monasterio. Adpropinquare igitur cepit ut nulli dubium esset omnia ibidem concremenda. Turbatæ igitur Ancillæ Dei quibus exire foris non licebat, libros vel res, cellas & seipsas per cisternas jactabant, ubi Deo dispensante tunc aqua deerat, ne illas desperatio perturbaret. Currentesque Præpositi Monasterii, nuntiaverunt Patri ipsarum, eoque jam in proximo esset cellæ suæ. Ille festinanter egressus media nocte per murum ad locum veniens, ubi flamma erat, orationi se prosternens, ipsique mandans & de muro clamans, Non timeatis, benedictæ. Mox faviens flamma virtutis suæ dimisit incendium.
- Tempestas subito cessavit. 21. Nec hoc silebo. Quodam igitur tempore in Alpibus locis factum esse celeberrimum prædicatur, dum cujusdam fines nobilissimi viri tempestas assidua perniciose infusione contereret, cunctosque fructus loci illius vis grandinis devoraret, itaut annis singulis nulla ibidem spes subsidii remaneret; celsique iterum ut baculus ejus casu ibidem remaneret, de qua virgâ possessor ipse crucem fieri jussit, quam eminentiori loco fide armatus infixit, ut veniente lapide contraheret virga discipuli, crux Magistri *. Tantam ibidem Deus ob honorem servi sui dignatus est operari virtutem, ut ibi postmodum maximam ubertatem daret, unde repulerat tempestatem.
- * scilicet Christi. Item quadam die domum Vincentii cujusdam comprehendit ignis, cujus solarium ex ligno factum flammæ cedebat. Ille videns se nihil valere posse, quantâ potuit velocitate ad ipsum Dominum perrexit, genibus advolutus rogat ut oraret. Egressusque foras, crucem contra flammam fecit, quæ continuo rediens, ita sopita est, ut nec signum parvisset in solarii tabulis.
- Ignem figno civis exstinguit. 22. Retulit etiam nobis nuper quidam Presbyter, quòd ante aliquot annos, dum adhuc laicus esset, filia sua à dæmonio vexabatur. Qui mærens & lugens uni ex amicis suis dixit: Quid faciam infelix, quòd filia mea à dæmonio vexatur? Melius mihi fuerat ut nec nata, aut certe mortua fuisset. Cui ille respondit: Noli flere, sed vade duc eam ad Dominum CÆSARIUM, & offer eam illi secretè ut curet eam. Ille vero nihil dubitans venit Arelato, & vadens occurrit ei, & prostravit se ad pedes ejus cum lacrymis dicens: Domne miserere misero mihi; cura filiam meam. Qui sollicitè interrogans quid haberet, respondit: Dæmonium. Dixit ei: Tace & revertere ad domum tuam. Mane cum Matutina dicuntur, revertere & adduc tecum puellam ipsam & matrem ejus, & observa dictis Matutinis in atrio sancti Stephani: & cum secretum videris, veni ad cellam & appella. Ille verò fecit sicut jusserat. Ipse autem secretè egrediens, & genua in terra figens, cum patre & matre puellæ oravit, erigensque se signavit eam & dimisit sanam.
- Possesses à dæmone liberat. 23. Iterum ambulans per plateam civitatis, vidit e contra in foro hominem qui à dæmonio agebatur. Quem cum adtendisset e contra, manum sub casula habens ut à suis non videretur, crucem contra eum fecit; qui statim à tentatione inimici absolutus est.

24. Nam illud quàm sanctum & dulce erat, cum per dies incessabiliter opportunè volentibus, importunè nolentibus, verbum Dei ingereret: cum jam serò pausare venisset, ut vel ipsius horæ momento de Scripturis divinis & de instructione sancta non vacaret, aiebat ad nos: Dicite mihi, inquit, quid cœnavimus hodie? qualia fercula habuimus? Nos tacentes suspirabamus, quia illuc intellectus noster ducebatur quò ille solitus erat nos provocare, quòd de cibo spiritali loqui volebat; & ideo nos interrogaret. Dicebat iterum: Scio, inquit, quòd si sollicitus fuero quid cœnaverimus, etiam & quid prandidistis retinetis. Si autem interrogemus quid ad mensam lectum sit, non recordamur. Unde datur intelligi, quia illud nobis quod retinemus, dulciter sapuit; illud verò, quod non retinemus, non solum saporem in palatio cordis nostri nullum præstitit, sed etiam fastidium forsitan fecit. Et ingemiscens dicebat. O infelix oblivio bonorum, cui * nihil infelicius! Et incipiens ab initio quod lectum fuerat vel expositum, repetebat; nobisque misellis voce Prophetica cum gemitu dicebat: Colligite, colligite triticum Dominicum; quia dico vobis, non diu erit ut colligatis. Videte quod dico. Colligite quia quæsituri estis istud tempus; verè, verè quæsituri estis istos dies & valde desideraturi.

25. Quod etsi tunc abusivè desidia nostra suscipiebat, jam tamen nunc venissè probamus quod dixit. Illud Propheticum in nobis impletum est: *Mittam vobis famem in terra*, famem, inquit, non panis & aquæ, sed audiendi verbum Dei. Licet prædicationes quas instituit, recitentur, tamen cessavit illa incessabilis vox quæ implebat illud Propheticum: *Clama ne cesses*, hoc sapius dicens: Palatus ejusque cum verbum Dei fastidit, anima ejus febricitatur: cum ad sanitatem venerit, tunc esurit & sitit, quod dum infirmatur repudiat & negligit. Nam illud dulcissimum & sanctissimum recinium quis verbis umquam valeat explicare! Sic, inquit, dicebat ad nos servus Christi: Cœnam, inquit, jam ut potuimus expedivimus. Abstantibus verò vel à cubiculariis suggerebatur, (propter lassitudinem suam quia respirare vix fatigatus valebat) ut se pausaret. Ille respondebat: Benè, inquit, dicitis. Sed expectate modicum. Tunc Cubicularii: Domne, quid dicis? Expectat diu mensa, multum dicendo lassasti, & hucusque non tacuisti, jam paullulum refice. Ille cum summa dulcedine iterum respondebat: Bene, inquit, dicitis: sed quia cœnam expedivimus, recinium nullum facturi sumus.

26. Incognitorum conscius novit quod dico: quia Spiritus-sanctus cum capisset per ipsum eructuare, omnium vitia ita replicabat, & flagellis eruditionis suæ ita cædebat, & medicamentis divinis liniens ad sanitatem sine ulla mora revocabat; tamquam spiritualis & sanctus organarius corda tangebatur singulorum; itaut exeuntes ab ipso nobismetipsis de eo quod dictum fuerat aliquantum resonaremus dicentes: Hinc tibi Deus gratias unusquisque ex nobis referat, quia jam non retineo malefactum, nec furit animus meus contra illum fratrem meum: quia utique vera sunt quæ servus tuus prædicat, & malo injuriam pati quàm in die judicii mihi iste Sanctus in testimonio exhibeatur. Ille alius de superbia eadem dicebat, aliisque de invidia, alius qui de quolibet vitio laboraverat similiter dicebat; Omnesque sani animo & relevati ad cubilia nostra Deo gratias agentes revertebamur.

27. Nam qualem vultum, Deus bone, plasmator sancte, qualem faciem, qualem personam quis potest umquam exponere? Nos verò desideramus in te, sancte Pater, doctrinam, formam, vultum, personam, scientiam, dulcedinem quam specialem à Domino inter ceteros homines habuisti. Quàm sancta fuit vita tua, quàm purus & dulcis affectus! Domine JESU quanta ei dederis quis potest vel cogitare; non dicam verbis exponere? Nam cum ad benedicendos fontes procederet, sicut hi qui viderunt & quæ dico audiunt, testes ipsi sibi idonei sunt, quia sibi credunt. Quis enim umquam terrenum hominem eum esse in processione illa credidit? Domine Deus cæli fiducialiter pro veritate dico, quia per istos quadraginta annos quibus administravit, quicumque eum illa die viderunt procedentem, tamquam si nunquam ante vidissent, sic semper in oculis omnium novus apparebat. Resplendebat cum anima vultus ejus, quia revera vita ejus profectibus continuis sic crescebat, ut semper seipso fieret melior. Non immerito extrinsecus apparebat quod intrinsicè gerebatur.

28. Huic verò visitationes non solum quorumcumque Sanctorum multoties ostensæ, verumetiam (quod est super omnia) Dominus JESUS cum omnibus discipulis suis se in visione ei revelavit. Quod non passim illè iactavit, aut spiritu exaltatus est, sed uni tantum satis fideli personæ sub sacramento ut taceret ita confessus est, qui coram Deo asserit factum fuisse. Verumetiam & ante biennium transitus sui cuncta præparatio, quam percepturus erat pro omnibus operibus suis in cælis, in spiritu ei ostensa est; & dictum est ei: Latere in Domino quia ecce quæ percipies pro servitio tuo. Et quia multa sunt adhuc satis & magna quæ propter prolixitatem præterimus; plerique hi qui nobiscum illa norunt, dolent nos proculdubio prætermisissè tam plurima quæ utique nobiscum sciunt. Quos ut

* Vestem seu togam quadratam vocabant antiqui *Recinium*, quasi rejecinium, quòd mediam ejus partem in tergum rejicerent. Hic *Recinii* nomine intel-

lige merendam, hodièque Gallis *le reciner*, quòd sic diuidiata solum comestio, alia parte in cœnava rejecta.

Ando Chrt.
D. XLII.
Aug. XXVII.
Discipulis
exigit le-
tionis ra-
tionem.

Nota.
* pro quas

Amos 8.

Isa. 8.

Suis exhorta-
tionibus
ad poeniten-
tiam au-
dientes pro-
vocabat.

S. Casarii
elogium.

Episcopus
fuit xl. an-
nos.

In visionè
cernit præ-
mium sibi
in cælis re-
servatum.

Anno Chr.
D. XLII.
Aug. xxvii.

* *Hic definit
codex noster
San-Ger-
manensis.
Miracula
post mor-
tem erga
febricitan-
tes.*

ignoscant rogamus, quia satis indecorum est & onerosum aut barbarum eruditis auribus diutius loqui præsumere; aut mutum, cum loqui non possit, velle amplius miffitare. Deo ut prius finem habeamus quam de amore, de nutrimentis, de caritate, de prædicatione, de omnino sancta recordatione Domni nostri sanctique Patris nostri CÆSARII finem in animis nostris faciamus. * Tamen quæ etiam, antequam ista scriberentur, post transitum ipsius de reliquiis ejus acta sunt, pauca referam.

29. Chartarius publicus, nomine DESIDERIUS, cum multo tempore quartanis febribus fortiter ita urgeretur, ut etiam prævalida juventute careret; aquam unde corpus illud sanctum lotum est, paululum hausit, atque etiam ita sanatus est, ut non solum febris ipsa juvenem non repeteret, sed etiam virtus & robur pristinum in ipso Domino annuente rediret.

30. Filius vero inlustri viri SALVI, cum tertianis febribus satis graviter urgeretur, & ut est studium talis viri crebris potionibus huic infirmitati competentibus illum studeret mederi, nihil prorsus juvari petuit. Tunc ut Christianus: Curre, inquit, fili, & quære aquam unde Dominus Episcopus lotus est, aut certe de vestimento suo reliquias lava, & bibe, & Dominus dabit sanitatem. Statim ut factum est, omnis febris, & quidquid incommodum fuit, ab eo discessit.

31. Filius etiam inlustri viri quondam MARTIANI graviter febribus incommodis sic angebatur, ut etiam à Medicis desperaretur. Ille vero (ut Deus inspirat propitius quibus vult mederi) fide & alacritate cepit petere, ut aliquid quod de vestibus famuli Domini erat, ipsi lavatum bibendum daretur. Tunc ad me vel ad reliquos absentes qui inde sibi aliquid reservarent, curritur: apud quempiam quaesitum inventumque est de vestimento quod exhibitum est, aquam ipsam sumpsit sanusque effectus est, hujusque miraculi testis per seipsum existit.

32. Aliàs vero eunte me per plateam Francus quidam jam totus frigore quartanæ febris incurvus atque tremebundus ante me ambulabat. Et cum velociter ire disponerem ego quod cæperam, cepit post me clamare: Benedicte, si habes, da mihi de drapo * sancti Cæsarii propter frigoras, quia multis valet, volo bibere. Ego qui velociter properare volebam quod cæperam dixi: Si me, expectas, crastino do tibi quod quaeris. Ille vero ait: Ego hodie habeo diem, & jam totus tremo; quando te expectare habeo? Tunc ego non otiosè mihi illum in platea toties antè positum cogitans dixi ad eum: Veni juvenis: ego tibi dabo quod quaeris. Statim ambo redivimus: & cum in cella mea ingressi manus uterque lavâsse-mus, protuli linteum, ex quo sanctum corpus dulcis Domni * tersum fuerat. Tuli ego parvulam partem ut darem ei; & ille Francus cum grandi furore * ait ad me: Tolle homo quid mentiris? Ego audivi quod ille benedictus non linteum, sed pannos in usum habuerit, quod ego lavare volo, & de aqua desidero bibere. Tunc ego cum lacrymis dixi: Bene dicis, verum audisti. Sed hinc * corpus ipsius Sancti, quando transiit, detersum est. Et ille; Da ergo, inquit, si sanus sim. Acceptum * itaque statim in eadem hora à Domino sanitatem sensit.

33. Sed quia beneficia orationum servi Domini quæ corporibus & animabus Christus per illum præstitit, omnino nulla lingua valet, ut dignum est, expedire; licet rusticitas meæ eloquentiæ quasi fatua resonet, quia nec peritus sermone existo; tamen cum sapientibus sermo est, pauca etiam testimonia magna sunt rerum emolumenta; sensus suos pro testimonio habent qui fidei mente vera dicta suscipiunt. Illud tamen non prateream quod nuper in cella sua cessit, ubi corpusculum quievit, ex qua ad superna migravit. Dicentibus sanctis Fratribus inibi Capitella, ipsis præstantibus *, unus de Cubiculariis quos in obsequio habuit, dum cicindelem concinnaret, de manibus ei super lapidem lapsus est: qui nec versit, nec fregit, nec extinctus est.

34. Dum ergo hic Evangelista, ut legimus, eximium summumque verbi opus opportunè importunè agit, dumque sacrum complet officium, adest Dei nutu, non tradente ipso (ut criminabantur Arriani) sed tamen jugiter exorante pro omnibus, cum tranquillitate & quiete in Arelatensium civitate gloriosissimi CHILDEBERTI catholicissimum in Christi nomine Regnum cum virtute mansuetum, cum severitate commune, cum humilitate conspicuum, Sacerdotes Domini non terrore concutiens, sed veneratione constringens: In Galliis eminentius omnibus, in Ecclesiis cunctis æquale privilegio, celsitudine, civilitatem humanitatis recognoscens. De hoc ergo homo Dei relictus pariter & lætus despexit Arriomanitidas minas & crebras accusationes, falsiloquia, simulationes confictas. Vidit ergo & lætatus est, appositusque ad patres suos in senectute bona in Christi nomine plenus dierum.

35. Cum ergo crebrò semianimem redderet ipsum conspectibus nostris infirmitas; & inter hæc septuagesimum tertium gereret totius vitæ tramitis annum, è quibus quadragesimum in Pontificatu verteret circulus gyrum; animadvertit per Spiritum imminere sibi

Ætas Cæsarii.

* Febres, quæ faciunt homines frigere, vocantur frigores, unde *frigoratici*.

† Arelate Childeberto cessit anno DCCCXVIII. quod

perentibus Francis à Iustiniano confirmatum est diplomate, inquit Saxius.

Childeberti Regis
elogium.

transitûs diem, & inter non modicos quos patiebatur dolores, sciscitatus est quàm in proximo esset beatissimi Augustini depositionis dies. Et cùm imminere commemorationem ipsius didicisset; Confido, ait, in Domino, quodd meum transitum non longè divisurus est ab ipsius; quia, ut ipsi nostis, quantum dilexi ejus catholicissimum sensum, tantum me est discrepantem meritis, minimè tamen reor distantia longiore depositionis meæ diem ab ejus obitu tempore sequestrari. Interea crescit additûrque exitus Israël de terra Ægypti, id est animæ sanctæ de hoc mundo corporalis vitæ migratio.

36. Jubeat ergo se Monasterio Virginum quod ipse fundaverat, sellâ famulantium manu gestari quasi consolaturus anxias, quibus suspicio transitus sui abstulerat somnum & cibum oblivio. Psalmorum quoque sono lacrymis intercluso, mugitum pro cantico, & gemitum pro *Aleluia* reddebant. Consolatis igitur compellatisque Filiabus non alacritatem contulit, sed merorem accumulavit. Etenim in promptu erat agnoscere jam migraturum esse ad divinam patriam pium Patrem. Alloquitur itaque primam, quasi more & dulcedine sua ultrâ ducentarum puellarum venerabilem CÆSARIAM matrem, & consolatur, atque ad palmam tendere supernæ vocationis hortatur; & ut teneant Regulam, quam ipse ante aliquot annos instituerat, monet: sicque etiam taliter easdem Testamento suo*, succedentibus etiam sibi Episcopis & reliquo Clero præfecturæ vel Comitibus seu civibus per epistolas suas commendat, quatenus minimè perferrent tempore post futuro laborem. Erat constitutio ipsius Monasterii eo tempore annis plenariis xxx*. Dat ergo eis orationem & benedictionem, vale ultimum dicens, illis rugientibus, ad Ecclesiam revertitur. Tertio namque die post sancti Genesii festum, id est vi. Kalendarum Septembrium ante diem depositionis sancti Augustini Antistitis, & post diem dedicationis Monasterii sui, cùm jam vale dixisset pridie cunctis, imminente horâ primâ, inter manus qui aderant Pontificum, & Presbyterorum, ac Diaconorum beatam animam lætus emisit ad Christum.

37. Sancti etiam corporis vestimenta ita à diversis lamentantibus vel fidelibus populis piâ violentiâ diripiebantur, ut adstantibus nobis Presbyteris Ministrisque vix potuerit vel à suscipiendarum reliquiarum patientia revocari. De quibus jugiter, Deo præstante, sicut superius dixi, infirmorum curationes creberrimè celebrantur. Admirabile quidem gaudium fecit in cælis, in terris verò intolerabilem luctum reliquit; quem luctum non solum boni sed & si qui mali viderunt simul participarunt. Nam quis in exsequiis illis sanctus vel extraneus propter lacrymas psalmum cecinit? Sed omnes omnino boni malive, justi & injusti, Christiani vel Judæi antecedentes vel sequentes voces dabant: Væ, Væ, & quotidie amplius Væ, quia non fuit dignus mundus diutius talem habere præconem seu intercessorem. Sepultus itaque est in Basilica sanctæ MARIE semper Virginis quam ipse condidit, ubi sacra Virginum corpora de Monasterio suo conduntur. Nos quoque fideli devotione & sedulitate debitâ veneremur in terris, cujus anima confidimus, gaudemus, & gloriamur, quod præsulget in cælis, ad laudem & honorem JESU CHRISTI Domini nostri qui cum æterno Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus per infinita sæcula sæculorum, Amen.

* S. Cæsarii Testamentum refertur à Saxio in Pontif. Arelat. à Baronio in Annal. Eccl. ann. 508. n. 33. & à Carolo le Cointe in Annal. Franco. ann. 541. n. 23.

b Ad statuendum S. Cæsarii obitum sequentes characteres chronologici observandi sunt. Anni triginta jam effluxerant à condito Monasterio in Sanctimonialium gratiam, cùm Cæsarius vitâ migravit, ut mox legimus. Istud Monasterium ante Alarici Gothorum Regis necem inceptum, Theoderico Italiæ Rege Arelatem oppugnante (quod anno d. viii. contigisse V. C. Hadrianus Valesius in lib. 6. Rer. Franc.

probat) eversum est, ut in lib. 1. Vitæ num. 15. dicitur. Anno insequente vel proximo Cæsarius Monasterio restituendo manum admoveat, quod ante duos vel tres annos perficere non potuit. Proinde annus mortis ipsius, qui annis triginta post exædificatum Cœnobium accedit, anno d. xlii. illigandus est. Certè aliquot annis post expugnatam anno d. xxxviii. Arelatem superstes fuit Cæsarius, quemadmodum ex num. 33 libri 1. Vitæ liquet. Ejus corpus in Parthenone S. Cæsarii dicto, quod in lib. 1. à S. Cæsario conditum legimus, asservatur.

S. CÆSARII EPITAPHIUM,

Quod post eversum à Saracenis ipsius sepulcrum circa annum DCC. xxxviii. Geminus Paulus Præses renovavit & Saxius in

Pontif. Arelat. edidit.

Cernitur hîc pario renovatum marmore tegmen
Patri Cæsario, Pontificique sacro:
Quod scelerata cohors rabie destruxit acerba.
Hanc virtute Dei forbuît unda maris.
Præful & in stagno Arelatis sede locato
GEMINUS id PAULUS strenuè compsit opus.
Cui Christus tribuat cælestis præmia vitæ,
Cœtibus Angelicis confocietur ovans.
Et nobis, venerande Pater, miserere precando,
Diluat ut nostra crimina cuncta Deus,

Anno Chr:
D. XLII.
Aug. xxvii.

Prævidet
suum obitu
tempore
festum S.
Augustini.

Mortuus
se deferri ad
Moniales
postulat.

Has conso-
latur & hor-
tatur.

* Vide in-
fra.

Efflat ani-
mam

b

Vestes ejus
à Fidelibus
certatim rapiunt.

Omnibus
sui desiderio
relinquit.

Sepeliatur in
Ecclesia S.
Mariæ.

ADDITIONVM ET CORRECTIONVM

APPENDIX

Ad Sæculum I. Benedictinum.

Pag. 35. in *Observat. prævia* num. 2. sic lege, Adhelmo subiecimus Carmen duplex de S. Scholastica, Paulo Diacono Aquileiensi & Monacho Cassinensi à Prospero Martinengio perpetuam attributum. Paulus quidem hoc meum genere, nimirum reciproco, lubentiùs at meliùs luisse videtur: & Petrus Diaconus Cassinensis in lib. de viris illust. Cassin. cap. 8. Pauli fecum de S. Scholastica nullum agnoscit. Scripserunt etiam, &c.

Pag. 42. in titulo 1. lege; Vita ejusdem S. Scholasticæ Paulo Diacono attributa.

Pag. 44. in tit. lege, Carmen ejusdem, ut creditur, Auctoris. *Ibid.* in fine 2. Notula, Et tamen Beda nō semel versus Elegiacos appellat Heroicos ut in fine Epitomes Hist.

Pag. 51. in fine Notula, lege, num. 10.

Pag. 82. in penultima linea *Observat. prævia*, lege, num. 17.

Pag. 101. in 3. Notula, lege, Droctovei Abb. num. 9.

Pag. 107. in fine Notula, adde, Monasterium Badonense redactum est in Prioratum, qui Cœnobio Insulæ Barbaræ subiectus est.

Pag. 143. in Not. 2. lege: Cum Gildas mortuo, &c.

Pag. 153. Not. 1. lin. 3. lege, à Maduineris.

P. 178. Not. lin. ult. lege, urbs Episcopalis.

Pag. 180. in Notula 1. post hac verba, idioma vocavit,

adde, Monasterium istud sæculo insequente rexit B. Geremarus Abbas, in cujus Vita hæc leguntur: *Abbat in Monasterium quod supra nominavimus Pentallium in pago Rosomagensi super fluvium Lirizinum.* Eavent ejusdem Vitæ alia verba: *Erat autem quadam crypta in vasto solitudinis super fluvium Sequana, unde S. Samson serpentem egerit. Hanc peribat (Geremarus) ut ad habiandum concederent.* Ergo hic Sigonæ nomine Sequanam fluvium intellige. Qui Monasterium illud à S. Audoeno conditum putant, hoc loco revincuntur. Eversum est idem Cœnobium, distinguendum à Monasterio Pentali prope Dolum constructo, in quo S. Samson sepultus legitur in Vita à Boscio edita, his verbis, &c.

Pag. 189. ante elogium S. Victoriani reponere *Vitam S. Maclovii, quæ est in pag. 127.*

Pag. 190. num. 6. lin. 7. post verba, Aflanensem vocat, adde, Verum id patet ex vetustissimo Fortunati apographo Bibliothecæ Corbeicæ, in quo S. Victoriani Epitaphium hunc præfert titulum: EPITAPHIUM DOMNI VICTORIANI PRIMI ABBATIS DE MONASTERIO ASANI IN SPANIA.

Pag. 204. in Not. lin. 5. lege, in libris editis.

Pag. 231. post S. Maglorii *Acta*, inserenda *Vita sequens.*

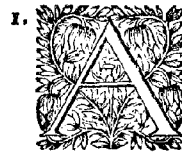
Circa ann.
D. LXXV.
Octob. XXIX

VITA S. THEVDERII ABBATIS

VIENNÆ IN GALLIA.

Auctore ADONE ejusdem urbis Episcopo, qui exunte sæculo IX. floruit;

Ex MSS. codd. quorum fragmenta Benedictus Gononius in *Append. ad Vit. PP. Occid. retulit.*

I. DO Viennensis Episcopus fratribus in Cœnobio sancti THEVDERII consentientibus in Domino JESU-CHRISTO æternam salutem. Patris vestri Vitam, id est Beati THEVDERII, idcirco vestræ Sanctitati scriptis meis commendare disposui, ut vos suis exemplis ad amorem vitæ æternæ ampliùs invitarem. Cupio enim ejus imitatores & æmulatores vos existere, cujus patrocinium Dei munere acquisivisse plurimùm gaudeo. Hujus igitur vitæ primus ortus & vitæ processus taliter se habet.

Theuderius
Viennensis
facultatibus
distributis
Lerinum
petit.

A S. Cas-
sio detine-
tur.

2. Hic Beatus Vir provincia Viennensi ortus, parentibus secundum sæculi dignitatem clarus, facultatibus mundi honorabilis exstitit. Qui cum adhuc puer esset, ad amorem vitæ æternæ anhelare piis studiis cœpit: & quia parentibus claris ortus pecuniam non parvam ex censu patrimonii acquisierat, ut perfectus Christi discipulus existeret, eam dare pauperibus ut centuplum reciperet, & in futuro vitam æternam possideret non distulit. Sarcinâ igitur temporali exoneratus ac sæculi veste ad plenum nudatus, ut perfectiùs Domino Deo serviret, Lirinenſe Cœnobium expetere cogitavit.

3. Parentibus itaque derelictis, ac Deo totum se committens sub hoc desiderio Arelatensem civitatem expetiit, ubi tunc sanctus CASARIUS Pontifex habebatur, ut solatio Pontificis jutus, per ipsum faciliùs iter ad insulam Monachorum capesseret. Sed summi Dei omnipotentis dispositione actum est, ut consiliis sanctis sancti Pontificis aliquantulum ibi retardaretur. Ferunt namque quia primò cum se prospexissent, propriis vocabulis se salutaverunt, atque omnipotentis Dei virtus pariter utrumque dono gratiæ ita inspiraverit, ut qui autè noticiam sui non habuerant, mox corpore se videntes, quoddam verè servi Dei essent, compellatione mutua foris nescientibus manifestarent. Verè instar illius

à Abbatia S. Theuderii, vernaculè *Saint Chef*, conuersa, & mensæ Archiepiscopali Viennæ Allobrogum unita est.

beatitudinis, ubi erit plena cognitio veritatis, ubi unus integrè & veraciter ab alio co- Circa ann. D. LXXV. Octob. xxix.
gnosceretur: quando non per speculum aut in ænigmate, sed facie ad faciem Deus videbitur, qui illuminabit abscondita tenebrarum & manifestabit consilia cordium. Resciris itaque B. Cæsarius desiderii ipsius ardoribus, congaudens, Deoque omnipotenti gratias referens, sic beatum Theuderium alloquitur: O famule Dei, si verbis meis assentum dederis, erit Dominus tecum, & consilium cordis tui corroborabit. Maneto tantisper nobiscum Ecclesiastico ordini subditus. Quod Dei munere tibi imposuerimus humiliter sustine, ut sicut Scriptura docet, cum mansuetudine & humilitate opera tua perfeceris, super omnem gloriam dirigaris. Cui B. Theuderius: Scio, Pater beatissime, à Domino suis dictum: *Qui vos odit, me odit, & qui vos spernit, me spernit.* Idcirco tuis monitis ut Domini iussibus parere non differam. Substitit itaque ibi B. Theuderius secundum voluntatem B. Cæsarii, & die nocteque jejuniis, vigiliis, & orationibus vocem animi sui Deo committens, non parvam laetitiam proferens sui tam Pontifici, quam Deo contulit.

4. Convoluto autem tempore cogitans B. Cæsarius divinis eum amplius vincire Ministeriis, illo diu reluctante & reclamante Diaconi officium imposuit, ac sic ei non post longum tempus Presbyteri dignitatem cuncto Clero & populo acclamante largitur. Quod officium ita S. Theuderius reverenter amplexus est, ut videret eum meritis & gratia ceteros præeuntem, officio mirabilem, humilitate etiam minoribus se submittentem, cogitans illud Domini dictum: *Qui se humiliat exaltabitur*: & Scripturæ dicentis: *Quanto magis es, humilia te in omnibus.* Luc. 18. 14. Eccles. 3. 20. Curriculo autem temporum evoluto cogitavit vir Dei revivere provinciam nativitatis suæ, & parentes suos consolari. Itaque voluntatem suam sancto Episcopo aperiens, ab ipsoque benedictionem eundi & redeundi exposulans, grandi merore primo eum affecit. Deinde S. Viri animo se non posse contraire cernens, assensum licet tristis dedit, cumque benedictionibus discessit ab urbe Arclatensi prosecutus Clero & populo flente quod vir Dei ab eis recederet, tandem abire permisit.

5. Veniens itaque S. Theuderius non longè ab urbe Viennensium, perquirere instanti Viennæ descriptio.
ter cepit, ubinam cellulam habitationis suæ perficeret. Ut igitur paullulum articulum scribentis ad Viennensem Urbem desectam; Vienna urbs est Galliarum nobilissima ad Occidentem & propter Aquilonarem partem castris præminentibus munita ut non facilis sit accessus ad mœnia civitatis. Castrum primum ad meridiem vergens CAPPRO. Cui vicinum est EUMENIUS, proximè QUIRIACUS. Cui muro per vallem protenso jungitur PROPICIACUS & POMPEIACUS centum Diis apud cultores Demonum quondam celebris. Non longè quintum castrum adnectitur, cui nomen vetustas SUSPOLI dedit: ipsaque tota civitas cum suis castris à fluvio * usque ad ipsum fluvium Rodanum * deest foris laita protenso per colles usque ad planum muro cingitur, Metropolis illustrissima, & inter Galliarum Urbes insignissima.

6. Cum igitur vir Dei locum sessionis suæ requireret, pervenit tandem ad locum suæ Theuderius cellam ædificat facto miraculo.
solitudini apud non minùs procul ab urbe: ibique in honore Domini nostri JESU CHRISTI sub veneratione beati EUSEBII Vercellensis Episcopi & Martyris domunculam ædificare cepit. Contigit autem fundamentis jactis ut collis propter eminentem grandis prærupto scinderetur, ac ruinam loco prætenderet. Sed oratione viri Dei ab illo qui suis dixit: *Si habereis fidem tanquam granum sinapis diceretis monti huic, Transi hinc in mare, & transferet*; mirabile dictu! in parte alia nihil ædificationi nociturus subsedit. Exin ædificata domo, Reliquisque sanctorum Altari impositis iterum vir Dei circum ambulans juxta Jaram fluvium ubi cellulam fervorem Dei fundaret, secum in cordis secreto voluebat. Arripitur propterea somno, moneturque per visum ut super ipsam aquam B. Martyris Symphoriani Basilicam construeret. Factumque est: ac exornato loco Monachos ibi servare Deo delegit. Crescebat autem fama viri Dei, ac longè lateque spargebatur. Nec enim patiebatur Christus Deus noster Lucernam sub modio celari.

7. Accurrentibus ergo plurimis ad notitiam viri Dei, frater ejus ARVUS, sed & propinqui alii visendi gratia inter ceteros quadam die advenerunt: quos ille blandè & paternè amplexatus, de spe vitæ æternæ & remuneratione Sanctorum eos piè monebat. Inflammatus verd nimium & ardore Spiritus-sancti accensus, venit ad castrum huncupatum ALARONA, ibique Monasterium Monachorum instituere cupiens, Oratorium B. Petri Apostolorum Principis construxit, ibique orationibus & vigiliis Deo vacans per aliquod tempus resedit. Postmodum veniens ad vicum & villam parentum suorum, cui vocabulum est ASSICIA, ubi Oratorium in honore B. Mauricii Martyris parentes ejus construxerant; prosternens se in oratione, continuis diebus & noctibus rogabat Dei omnipotentis misericordiam, ut condignum locum fervorem Dei habitationi ei demonstrare dignetur. Cum autem se soporidesset, visus est ei Angelus Dei, qui & locum secretum in colle RUPIANO signavit, & ut ibi Monasterium quod ardebat * construere præmonuit. * id est, desiderabat Erat tunc temporis hic locus utpote silvestris feris ac serpentibus plenus. Evigilans vir Dei venit ad locum sibi divinitus monstratum, ibique aliquantulum Deo orationem

Circa ann.
D. LXXXV.
Octob. xxix.

fudit. Sed invidus omnis boni diabolus, ut sanctum Virum Dei ab intentione cœpti re-
traheret, sicut per serpentem primis parentibus venena suæ perfidiæ propinavit, iterum
serpentem ingressus, & ferarum iras movens appetere retinuit. Cujus versutias vir Dei
prænoscentis armis orationum se muniens intrepidus stetit; ac fraus diaboli victa evanesce-
ndo succubuit. Annuente itaque Viennensium Episcopo constructa est Basilica celeri opere
in veneratione sanctæ Dei genitricis MARIÆ, atque de facultatibus tam parentum quàm
propinquorum suorum Monasterium dotatum, & Monachi juxta REGULAM SANCTO-
RVM PATRUM sunt instituti.

NOTA.
Eligitur
Orator
populi ad
Deum.

8. Eodem tempore PHILIPPUS ^a venerabilis Episcopus Viennensis vicissim primus habe-
batur. Consuetudinis erat in eadem Urbe, unum de pluribus electum sanctioris vitæ in re-
moto infra eandem urbem ponere, qui vota populi, contemplativæ vitæ solum deserviens,
Deo familiaris allegaret. Pontifex itaque cum ex Diœcesi virum plenum virtutis requi-
reret, cui & populus imperio ipsius quod ad salutem pertinet secreta sua committeret;
beatum Theuderium jam Monachorum Patrem existentem se habere tantopere gavisus
est. Itaque eum accersiri jussit. Sciens verò beatus vir quo tenore à Pontifice quæreretur,
gratiæ Dei se totum committens, Præposito suo SEVERIANO nōmine curam Monasterii
sui superposuit, & exhortans atque valedicens Fratribus, commendans illos Domino cui
spem suam commiserat, ad Pontificem perrexit. Quem isdem Pontifex venerabiliter
suscipiens, congregato Clero omnique plebe sanctum Virum Fratribus de misericordia
Dei Ecclesiæ filiis assignavit, ut oratione B. Viri ipse lucrum de grege sibi commissio ad
Dominum reportaret. Elegit itaque sibi vir beatus in monte Quirinali locum & Basilicam
B. Martyris Laurentii, ubi die noctūque orationi Deo vacaret.

Ejus virtu-
tes & com-
mendatio.

9. Quanta autem districtiōnis quantæque humilitatis hic vir fuerit, non faciliè quavis
lingua explicabitur. Lacrymis profusus, oratione cautus, corde totus in Domino fixus,
de paucitate verò cibi & potūs ac vilicate habitūs quod dignum exprimere possim non vi-
deo: quando in cilicio recumbens, noctes diēsque sine cibo & potu continuaverit. Quia
ergo populi undique ad eum confluebant, ipse sub secreto quantum poterat se occultans
fenestram permodicam aperiens, advenientibus monita dabat. Contulerat autem ei Christi
gratia cordis sapientiam & oris gratiosam facundiam, ut sciret quod singulis salubriter
panderet. Quis vulnere diaboli percussus ad eum venit & non continuò medicatus sanū-
que recessit? Quis mæstus de pondere peccatorum suorum non statim de misericordia Dei
consolatus securior & lætior rediit? Quem sæculi pressura tristiores reddiderat, ejus hor-
tatu ad spem gaudii sempiterni animum ilico erexit. Ut dictis Apostoli concludam totum,
1. Cor. 9. 19. *Omnibus omnia factus est ut faceret omnes salvos.* Miraculis etiam Dominus servum suum fa-
miliariū adhærentem clarificavit, itaut plures à malignis spiritibus vexati, & variis lan-
guoribus detenti ejus orationibus sanarentur.

Morti pro-
ximus, Deo
serventiū
vacat.

10. Mansit autem isdem sanctus vir duodennio in loco prælecto & sibi dulcissimo: Deo
semper ardentissima contritione spiritūs ac corporis totum se mactavit. Cum autem tem-
pus suæ resolutionis instare cerneret, ferventiū in alta mentis contemplatione perdurans,
quasi vicinior januis cælestis vitæ, oculum mentis ad alia deflectere agrè ferebat. Intererat
amore Conditoris sui visioni, aderant desiderii ejus agmina cælestium Spirituum chori,
Apostolorum multiplicia trophæa, Martyrum Sanctorum in cælis inenarrabilis letitia. Non
sonus, non cibus ullus præter Christum suavis. Inter tam felices & beatos labores cum ali-
quantulum vir Dei corpore languesceret, plenus & consummatus piis operibus migravit ad
Dominum. O virum beatum post tot labores gaudiis Sanctorum spirituum in societate
Sanctorum annumeratum, & visione Domini sui quem semper amavit æternè consolata-
tum & feliciter lætificatum!

Sepelitur.
Corpus im-
mobile red-
ditur.

11. Postquam obitus sancti viri Civitati est nuntiatus, ivit tota Civitas in obsequium fu-
neris, Sacerdotes, reliquique Clerus, & populi innumera multitudo. Compositum ex
more corpus in feretro cooperitur: cumque à circumstantibus Presbyteris post officia red-
dita ut ad sepulcrum ferretur sanctum feretrum fuisset apprehensum, moveri à loco non
potuit, mirantibus & stupentibus omnibus qui aderant, & sollicitò quid facto opus sit
querentibus. Ut S. Pontificis decreto definitum est, (quamvis populus contraheret) qua-
tinus ad Monasterium suum portaretur; (quod est mirabile) ilico tantà facilitate est mo-
tum, ut nullius ponderis esse putaretur. Pervenitur in suburbio Civitatis ad Basilicam
S. ROMANI Martyris in vico BRENNIA CO, ibique paululum repausat: quod supe-
rerat noctis, pervigilem duxerunt. Quid autem miraculi contigerit non prætereundum
puto.

Vinum mul-
tiplicatur
in gratiam
bajulorum
sacri cor-
poris.

12. Sanctimonialium feminarum Deo in Monasteriis Viennæ servientium caritate & ob-
sequio curatum est, ut fatigatio præcedentium & subsequendum Fratrum aliquantulum
relevaretur. Hæc Ancilla Dei quæ Congregationi præerat in superiori Monasterio, tria
vascula vino plena post sanctum funus misit, unde sitientes refocillari potuissent, & hi

^a Philippus Conc. Lugdunensi II. anno D. 5311, & Parisensi IV. anno D. 1111, præfedit.

VITA S. THEVDERII ABB. VIEMNÆ IN GALLIA. 681

qui vigilias agerent recrearentur: Bibitum est quousque vascula exhausta fuerint. Aderat tunc ibi SEVERIANUS olim viri Dei Præpositus cum Fratribus qui sancto obviam venerant. Quidam ex eis unde biberent cum quæssissent non invenerunt. Sed quid divina virtus per Sanctos suos non operatur? Ancillæ Dei quæ vascula plena vino detulerant, cum diluculo ad Monasterium reverti vellent, sua vascula repetentes quasi nihil inde hauserint plena reppererunt. Verè tunc isdem operatus est, ut servum suum magnificaret in vasculis qui in Cana Galilææ saporem aquæ convertit in vinum. Sufficit bibentibus liquor divinæ virtutis, ut etiam ad Monasteria urbis satis inde referretur, & ad laudem Domini nostri IESU-CHRISTI publicum miraculum fieret.

13. Ferebatur autem corpus sanctum humeris procerum, qui vicissim sibi desiderio pio succedebant: Et cum esset cælum nubilum & aer sudus, omnique timerent tempestatem adventuram esse; subito serenitas B. Viri meritis reddita est. Delatum est sanctum corpus in locum DUODECIMUM nuncupatum, ubi tale miraculum divina virtus præstitit. Cæcus quidam ita natus per triduum sanctas turbas cum funere B. Viri venturas sustinuit. Ut potuit tetigit velamen feretri, & continuo ab oculis ejus sanguis profluxit, ac statim inexpertum lumen recepit. Ut autem ad locum sepulture perventum est, quidam homines pleni fide detulerunt ibi debilem membris contractum, ita ut natibus ipsius plantæ inhærent. Affuit sancti viri meritum: sanus enim pedibus à sepulchro sancto rediit. Quod ne alicui commenticium & non verè actum videretur, ipsi ambo, sive qui cæcus fuerat, sive qui gressum negatum receperat, in Monasterio viri Dei usque ad mortem devoti persisterunt, atque viva voce divina in se facta miracula promulgaverunt.

14. Ad tenebras noctis fugandas cera defuisse putabatur. Tristati Fratres quo se vertent non habebant; sed timorem illorum depulit ille qui in dentibus manducantium quinque panes in solitudine accrescere dedit. Nam cera inter manus eorum ita creverat, ut de parva quantitate plurima luminaria acceverint. Curatum est ergo sanctum corpus digna veneratione & in sepultura quam olim sibi ipse præviderat venerabiliter celatum, ubi se cum Deo vivere crebris miraculis ad laudem Domini IESU-CHRISTI manifestat. Quem si Patronum apud ipsum, Filii & Fratres mei, habere desideratis, vitam ejus imitari plenam amore concupiscite. Desiderabat enim hic sanctus vir lucra semper Domini sui, & de vestra corona & ipse in Christo gratulari. Numquam à vobis aberit, si vos de conversatione ejus vitæ animam & vitam non elongaveritis. Dominus autem qui illi meritum gratis & præmium æternum contulit, vobis & desiderium omnis boni augeat, & obedientiam sibi gratam & perfectionem plenam justitiæ donet.

Pag. 131. lin. 4. lege, Ecclesiæ suæ.

Ibid. in Not. 3. lin. 2. lege, divulsionem

Pag. 248. in margine lege, Ambo facultates, &c.

Pag. 263. in tit. dele hac verba, Auctore anonymo æquali, &c.

Pag. 266. in Not. lin. 13. lege, ad annuunt Christi d. xi. propè accesserit.

Pag. 278. in fine utriusque Not. lege, ad num. 50.

Pag. 283. in fine 3. Not. lege, num. 44. Ibid. Not. 4.

lin. 5. lege, num. 31.

Pag. 289. in Not. lin. 1. lege, Vulgare fuit apud.

Pag. 293. in Not. lin. antepenult. lege, num. 59.

Pag. 319. num. 12. lin. 2. post interficiunt, inserte litteram b. in lin. ult. post Diaconum, inserte litteram c, quam paullo inferius possum dele.

Post pag. 320. Pone cistram, 321.

Pag. 322. in fine 1. Not. lege, num. 60. Ibid. in Not. 2. lin. 3. lege, habeatur.

Pag. 347. in Not. lin. 1. lege, memoriam.

Pag. 362. in margine lege, num. 25.

Pag. 371. in Observat. prævia lege, Habes hic duplicem S. Martini Vertavenis Abbatis vitam, cum libro Miraculorum, quem ab Vitæ secundæ Scriptore (prima enim paullo antiquior videtur) exaratam meritis suspicari licet, &c.

Pag. 375. ante Miracula inserte vitam sequentem:

Circa annu:
Chr. DC.
Oct. XXIV.

ALIA VITA S. MARTINI

ABBATIS VERTAVENSIS

Auctore anonymo, qui sæculo x. exeunte vixit.

Ex MS. cod. Monasterii Silve Majoris eruta à R. P. Gabriele Bellordeal
Priore nostrate cum sequenti libro Mirac.

PROLOGUS AUCTORIS.

1. OCATURUS fundamenta Ecclesiæ suæ sanctæ Dominus Christus postquam eam pretiosi sui sanguinis effusione redemit, & mortis devictio principe gloriæ se restituit paternæ: nequaquam eam reliquit viduam aut superni moderaminis respectu destitutam. Ipse enim à supernis gloriæ suæ sedibus eam invisere non desit: & quibus sanæ doctrinæ gubernaculis è mundi liberetur naufragio, sola præscientiæ suæ majestate providit. Quam licet fundavit in Patriarchis & Prophetis futuri sui sacramenti præconibus, am-

Append. Sæculi 1. Bened.

R R R E

Circa ann.
Chr. pc.
Oct. xxiv.

prioris tamen privilegii gratiâ excoluit in Apostolis, roboravit in Martyribus, qui victicis patientiæ laureâ respuere caduca, ut possent adipisci sine fine mansura. Nec virtutis eorum longanimitatem sævientis mundi potuit perfringere terror: quippe quibus vivere Christus erat & mori lucrum. Quorum gloriæ non extorris Confessorum numerosus apparuit chorus; qui licet persecutorum haud experti sint belluinæ crudelitatis rabiem, contra occulti tamen & invisi hostis pugnando machinamenta & proprii corporis blandimenta, operum bonorum æmulis ingentia virtutum reliquere documenta. Gloriosior porro Martyrum confessio, quod nec corporei cruciatus exquisitissimis cesserit pœnis: tum demum Confessorum prædicanda virtutis à Deo datæ fortitudo, quod vitæ labilis voluptate calcata, noxia carnalis suggestionis desideria in semet pro Christi nomine mortificavit. Crucem enim Christi gestantes, inter adversa & prospera eodem virtutis proposito constantes, ab omnium vitiorum superflua labe se se fecere sequestres.

* Supple est.

2. E quibus unum virtutis gloriâ prædicandum supernæ pietatis dignatio mundo huic largita est MARTINUM: qui scutum fidei viriliter tenens, contra venenosi anguis incentiva spiritualia sancti exercitii intorsit jacula. De cujus ortu, vita, & obitu quæ comperta habemus, ad multorum utilitatem & profectam plenæ fidei veritate annotare cupimus, non nostris viribus fisci, aut altioris ingenii prærogativa fulti, verum illius misericordissimæ Divinitatis omnipotentis subditi, qui os mutorum aperit, quique rudem pecudis linguam articulata voce resoluit. Ad hoc etiam accedit & illud, quod non injussi aut temerarii ausus præsumptione, verum reverendorum quorumcumque Patrum caritativæ dulcedinis id aggredimur jussione: nimirum verentes inobedientiæ notari; quam contempsisse, magni discriminis labyrinthum evasisse*. Simul etiam rati non mediocri augmenti fore, si tanti viri laudabilis ad imitandum digeratur vita, ut studiosi æquitatis habeant quod sequantur, & os iniqua loquentium unde obstruatur: atqui nec nunc quidem penitus obmutuit iniquitas, cui beatitudinis beatorumque in beati regni gremio viventium nulla erit communionis unitas. Ceterum quicumque dignatus pauperculæ hujus schedæ apices revolvueris, ne verborum tibi displiceat rusticitas: verum sinceriter prælibatæ historiæ complacet veritas. Regnum quippe Dei non in sermone constat, sed in virtute. Porro autem nec condecet Christiani famulatus devotissimos verborum perquirere fucum, cum ipse simplicitatis & puritatis amator Pater omnipotens ad prædicandam verbi sui veritatem non Rhetores aut Grammaticos, verum simplicissimos quosque & idiotas delegerit, ne veritas argumentis fallaciæ videretur fulciri. Legis etiam auctoritate inhibetur in domo Dei lucum plantare, videlicet ne claritatem cælestis oraculi compositione verborum præsumamus in aliquo mutilasse: siquidem veritatis serenitatem obnubit, qui eam non simplicibus, ut est, purisque sed undecumque collectitiis austruere nititur argumentis.

VITA INCIPIT.

Martinus
Namneten-
sis, nobili-
s, nobili-
s, nobili-
s, nobili-
& benemo-
rigenus.
Ecclesiæ, 20.

3. Fuit vir venerabiliter vitæ MARTINUS nomine, qui ab ipsis adolescentis ævi primordiis sectator factus est disciplinæ cælestis. Hic nobilissimorum parentum sanguine cretus, altum illius generis fastum totum ad nanciscendam supernæ gloriæ convertit dignitatem. Nec altitudo profapit fuit illi argumentum superbiæ: sed quo carior, eo studuit esse humilior. Et quamvis litterarum adhuc imperitus videretur, vim tamen verbi illius omnimodis sectatur: *Quanto magnus es, humilia te in omnibus. & coram Domino invenies gratiam.* Porro locus sacri ejus exortus Neustriæ fuit urbs quæ Namnetis dicitur: ut non abforet Occidenti, unde radios superni fulgoris etiam ipsi spargeret Orienti. Hunc ubi parentes adverterunt acrioris ingenii, qui ut diximus nobilitatis pollebat prærogativa, dant illum præceptoribus: quibus non longo temporis spatio commoratus, mirum dictu qualiter coævostansiens ipsius disciplinæ magistris in nullo invenitur secundus. Nam cum admirabilis institutionis claritate tantæ illi dulcedo inerat facundiæ, ut mærentibus lætitiæ gaudium, indisciplinatis modestiæ reformaret incrementum. Linqvens igitur hæc quæ ostentui potius forent quàm saluti, renunciens scilicet scholasticis disciplinis, totam animi sui indaginem ad investiganda supernæ philosophiæ convertit arcana. His igitur intentus, spiritui reluctans subigebat corpus, interiorisque hominis sequens novitatem, veterem qui secundum desideria erroris corrumpitur, funditus deposuerat, solum amans Christum, odio habens mundum. Sermo ejus secundum Apostolum spirituali sale conditus, gratiæ dulcedinem inferebat audientibus. Porro autem quid de morum ejus qualitate dixerim? omnibus aptus omnibus condescendens: his qui temporeis fugientis mundi rebus uterentur tamquam & ipse uteretur, maxime renunciantibus his quæ videntur, singulari purissimæ dilectionis affinitate jungebatur. Sapientibus videbatur sapientior, simplicibus quibusque inferior, nimirum omnibus omnia factus ut omnes faceret salvos.

Diaconus
factus con-
ditis prodest

4. Igitur uti apti temporis metas attingit, jussu sacre memoriæ FELICIS, qui tunc Pontificatum Namnetensis tenebat Ecclesiæ, Diaconi arce susceptæ communem totius parochiæ suscepit curam. Hoc itaque suscepto onere, quantum se præbuerit utilitatibus Ecclesiæ, nostræ non est possibilitatis indagare. Quis enim infirmabatur & Martinus non cum eo infirmaretur? quis scandalizabatur, & Martinus non ureretur? Reluctantibus veritati

hic superni debriatus nectare verbi cum summa cordis humilitate resistens sic agebat, ut & audientium salutem, & incredulorum quæreretur correctionem; bonos sollicitans ut perfecterarent, malis suggerens ut à malitiæ tortitudine relipsicerent. Talibus igitur Martinus virtutum adorcis insignitus, omnibus sanum sapientibus complacbat.

5. Porro adhuc ex parte sui Galliæ dæmonicæ damnationis vinculis irretitæ nondum ad liquidum Factoris omnium virtutum matricem susceperant Fidem, maximè cives urbis quæ dicebatur Herbadilla, erroneo redacti spiritu ultra comprovincialium insaniam dæmonicæ subdiderant colla culturæ. Quæ urbs Namnetensi contigua civitati licet Christianorum conterminalis videretur, nullo tamen fœderis pacto cum his iungebatur: necesse enim erat ut quorum respuerat Fidei integritatem, humani quoque contubernii vitaret societatem. Locuples quippe & sufficiens sibi videbatur, quippe cui fertilissimi cespitis multa erat copia frugum utilitatibus oportuna. Tum deinde marinis seu Ligerinis spem sui statûs ponens in mercebus, longè à bonorum omnium discrepabat moribus. Accidit enim illi ex divitiarum magnitudine superbiæ magnitudo, nec Dei omnia bona dantis vel modica illi erat cognitio. Sed utinam solius ignorantie reatu deliquerit, & non totius sævitie machinamento in Veritatis præconibus crassata sit. Quod enim ignorantie solet esse veniabile, quod sanè per superbiæ contumaciam committitur, meritò damnabile iudicatur. Itaque ad urbem de qua nobis sermo est jam nullus prædicator, nullus Christi Jesu accedere famulus præsumebat: quippe cui tanta sævitie inerat immanitas, ut eam lux paucorum vel perfectissimorum patientiæ ferret magnanimitas.

6. Venerabilis igitur Felix quem prædiximus Namnetensium tunc tenere Pontificatûs officium, vehementer angebatur quòd sui ævo adhuc temporis in hac tam sibi contigua urbe pristini dæmonicæ servitutis vestigia remansissent erroris. Relinquere sibi creditas dominici ovilis verebatur timentis suorum damna, nec ex inimicis Fidei aliqua sperans lucra. Immenso igitur animi mœore fluctuans quid in hujus causa negotii sibi agendum foret, non videbat. Tandem divinæ miserationis auxilio id quod utile posse videretur, intelligentiæ ejus mittitur, non reprobis ad salutem sed ut nequitiarum suarum nullam haberent excusationem. Vocato itaque Episcopus Martino, qui ei Diaconatûs adhærebat obsequio, Vides, inquit, carissime, quòd nostris temporibus humano generi hostis adhuc dominetur antiquus? cur non erubescimus sic nobis proximas profani cultûs nondum extripasse fordes? ubique Christus, ubique supernæ gloriæ divitiæ nunciantur: nos autem hic desides coram oculis nostris patimur dæmonici juris immutatas permanere sedes? Quapropter, dulcissime, sequens exemplum nostri Pauli qui gaudet in tribulationibus, lætatur in plagis, pro ipsis etiam mori desiderat inimicis; securus de superni plenitudine auxilii, vade, perfidis istis annuncia regnum Dei, nec magnitudine imminentium revocaris malorum: quia quo amplius in loco incolatûs tui pro Domini nomine laboraveris, eo amplius beatitudine muneris in patria Justorum donaberis. His Martinus auditis, licet multorum experienciâ sua frustrari conficeret cæpta, roboratus tamen promissionibus adjutorii celestis & formidine postposita mortis, quod jubetur aggredi conatur. Benedictionem itaque postulatam adeptus comite Christi suffragio, Ligeris se se credidit alveo: & velut alter Jonas Ninivitis prædicaturus accedit. Sanè Propheta cunctabundus invitatusque populo Ninivite immoventis exitii sava nunciavit discrimina: Martinus lætus & alacer perituræ urbi salutis prædicare nisus est. Minantem illum crudelia plebs salvanda audivit, obsecrantem hunc & jugiter admonentem populus periturus audire contempsit. Doluit ille promissi excidii Ninivem pericula non sensisse: doluit hic urbem Herbadillam æterni interitus supplicium incurrisse.

7. Igitur Martinus navi subvectus ad urbem properat, populòque regnum Dei annunciat vitæ æternæ delicias Erebiq; perpetuas intinans pœnas, omnipotentis Divinitatis maiestatem Patris & Filii & Spiritus-sancti: vanitatis eorum superstitiosa redarguens instituta, singularis facundiæ prædicabat gratia: Dii, inquit, vestri quos profano adhi errore dementésque colitis, artis humanæ industriâ facti sunt dum non essent, ingentisque curæ sollertia custoditi ne perirent. Quòd si quis casus eos qui custodiæ suæ impotes sunt læserit, qui hominum scienti periticia facti sunt, hominum nihilominus arte curantur. Quomodo ergo eos creditis Deos quos labore manuum vestrarum cognoscitis factos? Magis quippe vos dii eorum censemini, qui eorum indefinens curæ pervigili sollicitudine fatigamini. Siquidem viderat ibi Martinus aurei Iovis simulacrum, Mercurii & Dianæ Veneris quoque & Herculis, ære aut marmore fusa portenta. Itaque vir beatus nullatenus quiescere patiebatur, sed opportunè importunè arguendo, obsecrando, increpando verbum Christi in perditorum mentibus ferere nitēbatur. Nunciabat his qualiter in mundi principio Deus hominem ad sui condidit imaginem, qualiter paradisi beatitudinem felicem amisit: & per virulenti anguis prolapsus suasionem, per unici Filii sui recuperavit Incarnationem. His etiam addebat partum Virginis, Passionem beatissimæ crucis, Resurrectionem ex mortuis, Ascensionem in calis, Adventum Spiritus-sancti, remissionem peccatorum per lavacrum Baptismi, futurum in consummatione sæculi iudicium Dei, resurrectionem nostræ carnis,

Circa ann. gaudia Sanctorum, necnon penas malorum: quæ omnia in Christo & per Christum im-
Chr. oc. pleta sive implenda, Fides docet Catholica. Talibus ejus monitis & prædicationibus effera
Oct. xxiv. plebs facta atroci, ad tantam insipientiæ devoluta est vesaniam, ut non modò verba
vitalia deridere non timeret, verumetiam denunciatores salutis ab omni humanitatis &
hospitalitatis gratia secludendum putaret.

8. Porro autem Martinus cum videret verborum salutarium jacturam fieri, seque ipsum à
lege naturæ secerni, secum querebatur tanti impietatem infortunii. Divina autem gratia
quæ numquam relinquit sperantes in se, inspiravit uni civium cui carum uxoris erat sola-
tium, nomenque ROMANUS, qui beatum virum, qui ampliùs hominum impietatem quam
suam querebatur necessitatem, proprio susceperet hospitio, & pro posse congruenti foveret
alimento. Hunc ubi Martinus tantæ vidit devotionis, ut temporalibus recompensaret æter-
na, CHRISTI-IESU huic protinus nomen declarat, virtutem prædicat, regnum annunciat,
credentemque cum uxore in fide sanctæ Trinitatis baptizat: commanensque illi indefinen-
tiam ut ceperat vitæ æternæ miseræ ingerebat civitati. Turba autem cæcus perituri mul-
timodæ illius longanimitatis ridente perseverantiam cepit nimis tædiari, animique mæ-
rentis angustia confici. Itaque cogitans inimicam deferere urbem, valde cepit tribulari,
quodd nemo eorum cælestis vocationis gratiæ dignus fuerit adjungi: secumque considerans
superni æquitatem consilii decrevit concilium vanitatis & iniqua gerentium à se debere re-
linqui: ne cultor factus instructuosæ telluris, quid Christo veniente mereret non habe-
ret. Nactus etiam si ipsis qui se maliciæ cæno involuentes porcis non immeritò judica-
rentur æquales, divinæ gratiæ quam semel spreverant margaritas anteferebat, inobedientiæ
reus sententiam damnationis Christo iudice sustineret.

9. Hæc eo igitur secum volente, vox vehemens supero descendit ab axe, quæ illum per-
fida perituræ urbis contubernia spernere & ad dilecti sibi silentii juberet oia remeare.
Dumque hanc jussionis divinæ vocem aure capessit intima, intelligit protinus damnatæ
urbi debita cælitus imminere supplicia. Vocato hospite quem jam Christo assignarat, cæle-
stis justitiæ adinadversionem indicat, & ut perituros secum fugiendo deferat hortando
solicitat. Cunctabundus ille tandem precibus victus & minis perterritus quod jubetur
cum uxore nititur implere festinus. Quibus cum Martino jam urbis digressus jussus inter-
minatu terribili ne retrorsus ut ad urbem auderent converti, nimirum sentiens per Spiritum
hic etiam proventuræ Sodomiticæ ruinæ discrimina, quibus Loth exemplus ab Angelo cum
uxore & gemina sobole præcepto accepit, ne retrorsum debeat aspicere. Hujus ergo Mar-
tinus memor periculi, quos ab urbe diremerat, ne magnitudine cujuscumque tumultus à di-
recti itineris flecterentur obtutu, minaci voce coercet.

10. Cum ergo hos ita monuisset & monendo terruisset, jamque ab urbe longiusculè dis-
cessisset, elevatis sursum oculis, manibusque cælo porrectis: Tu, inquit, Christe, qui potenti
bonitatis tuæ ductus pietate humanum genus à te conditum, culpæ suæ merito perditum ve-
nisti redimere, penetret nunc oratio pusillitatis meæ magnificentiam justitiæ tuæ. Laboravi
hanc urbem misericordiæ tuæ acquirere, sed conspice, laboravi suis se erroribus vindicare:
hospites renuit, verba bonitatis tuæ pro nihilo computavit. Jussisti me Domine eam fu-
giendo spernere, jube eam rex in æternum justissime perire, ut hic ampliùs non sedes ope-
rantium iniqua, sed operiens eam abyssus à conspectu Divinitatis tuæ oblivione secludat
æterna. Cum itaque verba hujusmodi cum ingenti gemitu & lacrymis perorasset, repente
terra dehiscens à conspectu superno jussa discedere abfuit: pontusque surgens ab imo alta
murorum fastigia, seu templorum culmina dicto citius complanavit. Operuit eam abyssus,
facta est ferax piscium quæ quondam florentissimis conventibus gaudebat hominum. *Væ*
enim, vobis, dicit Veritas, *qui ridetis, quia plorabitis*. Et verè civitas hæc, quia sine modo
sequi nisa est temporalem latitiam, ad æternum pervenit lætamentum. Hac sane ultionis cen-
sura urbs meruit intrare quæ Martini nostri contempsit monitis obedire. Videant & perpen-
dant qui famulos veritatis spernunt, & intelligant si possunt qua ultionis austeritate mul-
tandi sunt. Sanctum enim virum quis ignoret Dei esse templum? Templum enim Dei, cla-
mat Apostolus, sanctum est quod estis vos. Et cum hujusmodi templum provocatur ad ira-
cundiam, habitator nimirum templi excitatur ad vindictam.

11. Ea enim quæ pertulit supplicia urbis illius plebs impia, noverint quique reprobos
rum, & veritati resistentium sibi in perpetuum preparata, sicut Dominus ipse referenti-
bus sibi de Galileis, quorum sanguinem Pilatus cum eorum miscuerat sacrificiis, dixisse
legitur: *Amen dico vobis, quia nisi poenitentiam egeritis, similiter omnes peribitis*. Verum
ut ad id redeamus unde paullo evagati sumus; Martini hospitis uxor attonita sonore pe-
reuntium, oblita comminationis, quam à Martino audierat, conversa est retrorsum, ut
videret quænam causa tumultum hujusmodi excitasset. Porro conversa dirigit, & modo
quo acclinis erat in lapidem stupefacta remansit. Uber quidem hic dicendi locus est, sed
ne lectoris animum multiplicitate confundamus sermonum, quid in hoc facto ampliùs
dicendum visum sit, peritioribus relinquamus. Unum inferere placet, ne postquam veni-
mus ad Christum, perpetremus iniquum.

Despiciunt
ab incolis.

Recedit ab
ea cum
hospite.

Urbi cla-
dem impre-
catur.

Luc. 6. 25.

1. Cor. 3. 17.

Hospita re-
trospiciens
vertitur in
statuam.
Luc. 13. 3.

12. Hujus ergo tam horrendo exitii judicio patrato Martinus à longè stans cœpit casus Circa an-
eorum sortem multæ amaritudinis lacrymis deffere, & interitus eorum se auctorem inge- Chr. oc.
minare quam nequivit monendo convertere. Cum hujusmodi ergo animi defectu, quod Octob. xxiv.
olim cogitârat, perficere disponit. Siquidem cuncta quæ mundi sunt deferens, eremi In solitudi-
vastæ solitudinem petit, quò cum magna cordis & spiritus contritione per multorum die- nem se re-
rum curricula mansit, hominum vitans contubernia, cælestibusque supernæ gloriæ my- cipit.
steriis oculos figens mentis, contemplatione pascebatur divina: quantumque se rebus dire-
merat humanis, tanto liberiùs Angelicis propinquabat choreis. Nutriebatur sanè quoties
corporeæ auræ necessitas imperaret, herbis herbarumque radicibus, quæ illius eremi tor-
rida gignit humus: quarum amarissimi succi fervorem temperabat laticis vinda calitus in
dulcem vini conversa liquorem. Nam ibi fons dulcissimas manabat aquas: quem dum
Martinus levandæ sitis gratia adiret, faciente Christo qui cuncta condidit ex nihilo pro
vilibus aquis vino refovebatur præcipuo. Nimirum ibi Dominus præsens erat, qui olim
in Cana Galileæ aquarum vilem materiam in pretiosissimam vini convertit naturam. Ut
enim servus suus alacrior fieret in ejus potentis gratiæ laudibus, non solum relevabat eum
spe superventuræ gloriæ, sed etiam congruenti fovebat ope transeuntis vitæ. Sic ergo Mar-
tinus in eremo vivens in gratiarum actione & contemplationis acumine tota suspendeba-
tur mentis intentione: tum planè cunctis rebus quæ voluntur eminens, cælestibusque
proximus expectabat eum qui se salvum faceret à pusillanimitate spiritus & tempestate.
Omnis enim homo inter homines vivens tempestatis tumultum patitur in mente, & quasi
quidam eum impellit turbo, dum cogitationum se ingerit multitudo. Dùmque hoc nunc,
aliud item cogitat, incertò fluctuans animus quasi à facie turbinis ubi abscondi possit igno-
rat. Qui verò secretioris vitæ remotionem petunt, à motibus mundani fluctus sequestres
in continua Auctoris sui pace requiescunt: ac velut in tranquillo contemplationis speculò
fœditatem sive pulchritudinem animæ suæ contuentur. Verùm non de omnibus hoc: nam
& multi in civitatibus constituti secretiori mente Domino placuerunt, & nonnulli in so-
litudinibus residentes per mentis incuriam ignavi facti sunt. Verùm Martinus noster non
loci aut desidii manus dedit, sed ardua semper & secretiora appetens, perfectissimorum
quorumque sive exemplum sive imitator fuit.

13. Cum itaque disposuisset, immo ante sæcula dispositum in secreto consilii sui ante Vertavum
humanos oculos supernæ benignitatis providentia compleri vellet Martini vitam, scilicet Vertavum
ad hominum proferre notitiam; admonetur idem per soporis quietem humanæ habita- multis ad se
tionis denuo revivere communionem, videlicet ut exemplorum ipsius beatitudine multi trahit.
ad justitiam erudirentur, & à peccatorum squaloribus liberati vitæ mundissimæ redderen-
tur: ut etiam lucerna Dei non módio supposita, sed supra candelabrum Ecclesiæ statuta,
cunctis qui in domo sunt luceret, & caliginem tenebrarum vitæ præsentis luminis sui ful-
gore radiaret, quo præsentis viderent ubi spiritualium gressuum intentionem dirigerent,
& à via pacis in via scandali ulterius non devierent. Igitur Martinus à sylvæ illius quam Du-
men vocant, remotissimis digressus partibus, ad locum qui nunc Vertavus dicitur prope-
ravit: ibique nondum multum temporis transegerat, cùm ecce lequentari ab innumeris
populorum cœpit quos odor beatæ famæ illius à remotissimis excitabat oris, cupientes sancti
ejus meriti precibus Christo commendari attentius. Alii nihilominus se famulo Dei con-
jungebant exemplorum illius vera cælesti disciplina gaudentes illuminari, ut cum eo in
retributionis regno partem beatitudinis invenirent, ejus hinc passionum laborumque ago-
nibus communicarent. Quidam etiam summæ devotionis & potentæ sancto viro ingentia
jaris sui conferebant prædia: quibus & Monasteria construeret, & pauperum indigentæ
subveniret. Filios quoque suos gratiam necessitudinis primam nonnulli offerebant, oran-
tes eos spiritualis alimonie lacte nutrirî, usquedum solidioris cibi convalescerent cælestium
mandatorum esca refectionem iri.

14. Postquam ergo tam multitudine prædiorum, quàm etiam virorum ad se confluen- Cœnobium
tium practicè compulsus est vivere, non tamen supernæ abesse funditus theotia; in hono- illic condit.
rem Baptista Johannis, quo major inter natos mulierum nemo surrexit, nobilissimum Cœ-
nobium edificavit. Hunc itaque locum, ut supra jam dictum, antiqui vocaverunt Vertavum,
quem remur à viotis venustate sic dictum, quòd gratæ planitie circumseptus limbo, non
tam gratiâ pulchritudinis, quàm etiam omni præstat prærogativâ utilitatis. Hic ergo Mar-
tinus multitudinem aggregans Monachorum, Angelicam cum his ducebat vitam, ad pe-
rennem futuræ beatitudinis magis magisque suspirans gloriam. Regulæ quoque beatissi-
mam statuit normam, quam satis arduam & discretionis censurâ præcipuam olim ipse à Tran-
salpinæ regionis partibus fertur detulisse. Ex hujus ergo loci sancto contubernio velut fer-
tili apiastro cælestis institutionis melle redolentia tanta eruperunt examina, ut mirum in mo-
dum tota ex eorum coadunatis floribus frangeret Neustria. Nam Martinus ab hoc loco di-
gressus plurima undique vitæ regulatis construxit Cœnobia, in quibus Monachorum mul-
tudo inerat magna: adeout tercentenus multitudine vinceretur numerus, quibus com-
munis erga Deum & sanctæ vitæ propositum coalebat affectus.

Circa ann.
Chr. DC.
Octob. XXIV
Item alia
piura.

15. Hos ergo quos extra constituerat perquisitis inter eos strenuissimis delegavit, Veritatum suarum sollicitudini & curae reliquit, non tamen forenses penitus deserens, sed congruis temporum momentis visitans, & vitae aeternae pabula subministrans, ne quis eorum illicita admitteret, iussa Divinitatis abnueret, malorum se communionis sodalitate fœdaret, summa & inexplebili pietatis sollicitudinis invigilabat cura, illustribus tam exemplis pietatis actionis, quam etiam caritativae manu exhortationis de virtute in virtutem scandere suadens, infirmos non despiciens, sed pusillanimitati eorum Christi imitator condescendens fideliter, superbos redarguens, humilium mansuetorumque indivisum se sodalem & imitatore ascendens: praecipueque illius mentem humilitatis sibi vindicaverat amor, unde & continuus vitandae cunctis superbiae in ore ejus volebatur sermo. Quis autem ejus parimoniae considerans arduum votum non illico totum mundum odio habuit & desepxit? quis abjectionem in vestibus? quis mortificationem corporis non statim voluptatibus superbiae renunciavit vitae? Tanta quippe erat illi strenuitas in jejuniis, assiduitas in sanctarum vigiliarum excubiis, ut contuentes stuperent qualiter vires ejus sacri corporis non modò multiplici laborum non succumberent, verumetiam laboris exercitio solidatae augmentum quotidiani profectus mirabiliter capefferent. Nimirum Christus in eo suae exaggerabat pietatis dona: ut qui eum indefinenter ejus potentissimae opis auxilio convalesceret, nequando à contemplationis ejus dulcedine Martini mens jejunalet.

Apud Durivum duplex Monasterium aedificat.

Morti proximis damones videt.

16. Itaque dum perlucrandis Christo fidelium animabus sollicitus diversum abiret, Durivum venit. Porro hoc in loco Martinus idem duo aedificarat Cœnobia, quorum unum viroborum insignibant agmina, aliud sanè Sanctimonialium gubernabatur caterva. Ibi ergo vir Dei aliquamdiu commoratus, discipulorum mores & vitam perscrutabatur sedulus, impertiens unicuique sicut videbat monita salutis perpetuae, & qualiter ab insidiis lubrici anguis animarum suarum lucratores fierent, non desinens instruere.

17. His igitur intentus febre tangitur, & ut pulsanti Judici aperire debeat urgetur. Omni ergo virtute corporeae salutis destitutus, & tamen animo lætus & alacer praestolabatur exitum, sciens & sperans à justo Judice repositam sibi coronam justitiae. Cùmque Fratres filiique sui ejus circumstarent lectulum, & sese tanti Patris quaererentur destitui solatio, subito Martinus respiciens vidit malignorum spirituum agmina cum ingenti clamoris strepitu horrendum resonantia: & ut de magno Martino illo Pontificum speculo legitur, minimè extimuit: sed Christi Jesu de potenti benignitate securus coram cunctis qui adstabant exclamavit: Quid hic, inquit, tenebrae phalanges agitis? abire oculos, ego pii Jesu redemptus sanguine non ero particeps damnationis vestrae. Hæc ubi dixit, omnis illa immundorum spirituum infestatio coram oculis ejus evanuit. Mox ergo corporis invalescente molestia, deposita corruptibilis hominis sarcina ad contemplanda beatorum gaudia felix illius emigrat anima, non jam in ænigmate aut per speculi indaginem, sed ut facie ad faciem perpetuò sui Creatoris contemplaretur claritatem.

Vertavenfes cum Durivenfibus de ipsius corpore contendunt.

* forte superveniente

Vertavenfes illud miraculo obtrinent.

18. Cùm ergo Martini obitum Fratrum audisset turba Vertavenfium, cum maximi maioris luctu Durivum adeunt, & ut glebam illius sanctissimi corporis secum evehant, omnimodis nituntur. Durivenfes econtrà contendunt dicentes, ut ubi Christo vocante suscepit terminum vitae, ibi nihilominus Christo annuente jus habeat sepulturae. Quid plura? pretium salutis vertitur in tumultum seditionis, & nisi Christi pietas terminum litigantibus poneret, Martinus olim vitam minifter, auctor mortis plurimae videretur. Sed Christus consilio bonitatis suae consilium jurgantium diremit hoc modo. Supervenientibus imbris & noctis intempesta, cunctis quietem optantibus Durivenfes omnes tam grandis sopor invadit, ut nullus superesset qui ex eorum numerositate vigilaret. Videntes ergo partis adversae Vertavenfes æmulos obdormisse, pertinaciter corporis sancti onus efferunt, ingentisque latitiae animosi certatim ad propria reverti moluntur. Ecce autem venientem sancto corpori obviis factus est gressuum officio destitutus, qui illico ut ad sanctum attingit peplum, pristinae sanitatis adeptus est gaudium. Alter etiam cassus lumine ibidem per Martini suffragia cecitatis gravedine pulsa denuo se reducem gaudet conspiciere lucem. Sic ergo cum omni velocitatis cursu ad oram fluminis quod tunc LAUDOSA dicebatur, perveniunt, nunc autem proventus rei quam dicturi sumus SEPARKIS nomen sortitum. At Durivenfes, ut altius paullo repetamus, evigilantes, thesaurumque quem servabant se privatos videntes, persequi aggressi sunt fugientes. Porro illi altero Moyse duce jam ad eam supradicti fluminis convenerant, cùm ecce vident cominus armaturam relis minacem, jamque fluvii litora propinquantem. Dissidunt animis, precibusque conversi excello supplicat Domino, ut proprio se nequaquam frustrari pateretur Patrono. Illis itaque intenta mente precum fundentibus vota, mox fluvius rapida sui cursus retorquens vestigia, atque in unius molis se se attollens verticem, vectoribus corporis sancti facultatem tribuit transeundi. Durivenfes econtrà memores periculi quod olim contigerat Pharaoni, haudquaquam fluminis alveo se credere ausi spectabant, mirabanturque tantæ novitatis eventum, victoresque alterum Domino concinentes Mosaii carminis hymnum. His ergo qui Martini corpus vestitabant velociter transmissis, rursus aquae notas repetentes semitas alveo meatus sui restitunt.

sunt. Cum ergo transissent, hostesque jam minime timerent, unus eorum conversus, Circa an. Chr. D.C. Oct. XXV. cum insultationis elogio Durivensibus ait: Quare vos tardius promovistis? quo dicto, dum hos lætitia erigit, illos opprimit pudor: nomen illi loco usque hodie permanet *tardé* vocatur. Videntes ergo Durivenses tot mirabilia, nec voluntati superni artificis reniti potentes, cum confusionis nota revertuntur ad propria.

12. Igitur hi qui Martini beatis honorabantur exequiis, tanto exempti periculo gratiarum actione largitori bonorum exhibita Christo, cum ingenti cordis ac spiritus lætitia ad Vertavenfis Monasterii pervenere limina. Ibi ergo secundum voluntatem Dei tumultatur corpus Sancti viri in Ecclesia quam ipse à fundamentis erexerat in nomine sancti Iohannis Baptistæ, quæ etiam posita est in illius montis prominentiori parte. In hoc ergo loco quanta vel qualia operata sit Christi clementia, nulla humanæ industriæ expedire sinit facundia. Licer enim paganis obstitentibus locus ille olim florentissimus ad eremi solitudinem sit redactus, propterque barbarorum ferinam rabiem beati viri corpus inde sit elatum; tamen adhuc multis & innumeris miraculorum illustratur signis. Eversiois itaque historiam sequenti libello referavimus: ea etiam quæ de Martini adhuc inventis operibus fidelis fama vulgavit addere curabimus, aliqua etiam ex his quæ per diversa loca dum sacræ ejus asportarentur exuviæ Christum per Martinum cognovimus effecisse: sive etiam quæ ipsi vidimus in loco ubi nunc Christo propicio jacet tumultatus. Transiit autem in Domino beatus Martinus 1x. Kal. Novembris florente & vigente Christi Fide in toto jam pæne orbe, cedente Iesu-Christi Ecclesiæ vanissima dæmoniaci cultus superstitione, triumphante etiam JESU-CHRISTO Domino nostro, cui cum Patre & Spiritu-sancto virtus & gloria, potestas & imperium & ante omnia sæcula & nunc & in diem æternitatis, Amen.

MIRACULA ET TRANSLATIO.

1. De Urso ad officium sumpto.

BEATO Martino voti semper erat continuè Romam ire B. Petri Apostolorum Principis sedem & sepulcrum videre, &c. *ut supra pag. 375. num. 1. & 2.*

II. De filia principis transmarini à legione sanata.

ERAT quidam Princeps cujus nomen excidit transmarinis in partibus qui filiam habebat quam atrox dæmonum legio vexare consueverat, &c. *ut supra pag. 376. & 377. num. 7. & 8. usque fideli satis devotione Christo mancipavit.*

III. De disco undis impulsio nec mersio.

VIDERAT saxe vir Domini Martinus in aula Principis supradicti discum marmoreum miræ magnitudinis miræque venustatis, quem ut consecraret Christo aram, à Principe postulavit, &c. *pag. 377. num. 8.*

IV. Quod severus fuerit, & de Baculo ejus.

FERTUR autem de hoc viro Dei quod acerrimæ severitatis fuerit, & tam potens & efficax, ut sermo quem protulit raro aut numquam incallum ceciderit, nimirum ut de beato BENEDICTO sanctus dicit Gregorius, &c. *ibid. num. 9: usque ad finem Mirac.*

V. De eodem Baculo quomodo coalverit, & quæ signa per eum ostensa sinit.

DICTURIAUTEM sumus rem admirabilem de Baculo quem vir Dei post ariditatem multorum annorum medio plantavit claustro. In magnæ etenim arboris molem coaluit, Hac etiam pag. 375. num. 1. & seq. referatur. & multis sicut vir Dei prædixerat hætenus saluti fuit, nam febricitantibus variisque languoribus oppressis ramusculi ejus avulsi remedio sunt. Si alia occasione avellantur, impetum non cedit. Unde ipsa arbor nimis horrida & ab imis stirpibus tota videtur comata, quam & ipsi vidimus, & amore Patris nostritoties deosculati sumus. In tanta autem admirationis veneratione ab incolis habetur, ut Procures Brittonum quorum juris eadem regio est, si quando ibi accesserint, prius ad arborem venientes ibidem Christum adorent, & postmodum Ecclesiam. Quod rex ALANUS facere consueverat & morem hunc avitis parentibus suis fuisse dicebat. Est autem id genus arboris aptum spiculis & arcubalistis, vulgò enim dicitur Juus. Cumque post multa tempora ibidem Normanni venissent, duo eorum ascendentes arborem, arcus sibi dentere scrutabantur. Unus repentino crepitu oculos amittit, alter decidens colli sui integritatem moriens contrivit; alter nihilominus dum descendere nititur, & ubi pedem ponat nescit, lapsus ilico coxam sibi malefanus cōfregit. Quod videntes

a Iste lapis creditur is esse, qui nunc Vertavenfis Ecclesiæ nostræ majori altari impositus cernitur, habens longitudinis pedes decem cum tribus pollicibus, latitudinis quatuorpedes & duos pollices, altitudinis seu crassitudinis pollices octo.

ceteri pavore percussi, præsumere talia ulterius non sunt ausi. Locus autem idem per multa temporum curricula nobilissime floruit, Patresque strenuissimos habuit, donec ex permisso pii Judicis paganorum immanis rabies excrevit. Ex quibus Patribus unus fuit L A U N E G I S I L U S, cujus industria & sagacis animi sollertia legenti Præceptorum nostrorum tenorem lucide poterit esse manifesta. Miraculorum quoque copia non defuit: quæ partim ignavia oblivioni tradita, partim à venerabili S I G U I N O Archidiacono sunt descripta: quæ pauca hic inscriamus, ut ad transmigrationis historiam ordine veniamus.

V I. De ceco & claudo curato.

EO tempore cum idem locus clare polleret, fuit quidam juvenis Tolosanus, &c. pag. 376. num. 5.

V I I. De Centulfo regis consiliario punito.

Rex Dagobertus Francorum Reipub. princeps cum cunctis & variis bellorum eventibus premeretur, de Cœnobii Sanctorum multa abstulit, &c. ibid. num. 6.

V I I I. Namnetensis clades per Normannos.

* lege quæ
dragesimo
quarto vel
tertio,
V. Gesta
Normann.

* S. Cohn: A

Igitur anno Dominicæ Incarnationis octingentesimo sexagesimo * quarto, cum nomen gentis Normannicæ apud nostrates nec auditum foret, repente de vagina suæ habitationis exiens nanta piraticam, contigua mari Britannico depopulata loca, navibusque longis alvum ingressa Ligeris, Namneticæ properat ad mœnia urbis, speciem præferens multitudinis negotium exercentis. Dies tunc festivus cunctum ad Ecclesiam invitârat populum: nam erat sancti Præcursoris nativitas: nec erat suspicio bellici tumultus, & intrabatur portis semper patentibus. Sanctus etiam Pontifex G U N H A R D U S * in Ecclesia beati Petri Apostoli super ara Ferreoli Martyris, quæ est ad levam illius sedis, reverenter sacris instabat Missarum sollempniis. Igitur nullo prohibente ingressi Normanni, sub vestibus arma celant, gladiosque subumbrant, intrantesque Ecclesiam enses denudant, ipsumque Pontificem sursum corda dicentem juxta sacram Victimam obruncant: bacchantesque per populum nulli ætati parcendum putant: ipsaque urbe vastata, Ecclesiæque incensa cum grandi captivorum multitudine & pretiosa civitatis suppellectile naves conscendunt, & in insulam quamdam contubernium faciunt. Inde eruptionibus crebris maritimis infensioris, multa fortitudine pressos incolas ignotas cogunt perquirere terras. Unde Fratres nimium solliciti Vertavenenses, quippe cum ipsi Namneticæ civitati contigui essent, & interposito Ligeris & Viennæ alveo vix tribus millibus ab ea dirimerentur; colligunt quæ possunt, & in sex magnis navibus component, effossoque à loco sepulturæ beato viro. loculo imponunt aureo * gemmis nobilibus insignito. Tamen dum morantur, & more humanæ fragilitatis turbatio illis non modica est: duæ navium impatientiâ ventorum obrutæ, & cum omnibus rebus pessumdaturæ sunt. Antiquam Ecclesiam ipsi everterant, & majoris venustatis instaurare disposuerant, quod oculis hodieque conspici licet. Nam idem opus trius à pavimento ulnis porrectum, nobilitatis & potentie eorum quædificare cœperant testimonio est. Collegerant autem cooperiendæ ædi immensam plumbi molem, quæ ab eis terræ obruta & à nobis nuper inventa est. Quidam etiam coram positis nobis ejusdem massæ quippiam furto abstulit, & ne ab aliis id præsumeretur, ilico contractis nervis dirigit: confessusque reatum & ad Beati sepulchrum se se tradens, nobis videntibus sanitatem adeptus est. Alias quoque res pretii non ignobilis iidem Fratres abscondere, quæ à nobis sciuntur & tempore suo manifestabuntur.

I X. Quomodo corpus ejus sanctum à Pictavi is sit repndiatum, & quid de hoc Pipinus Rex decreverit.

Monasterii
Hendonensis
sitatur.

Tempore illo Mandram hujus loci reg. bat Abbas R A I M B A L D U S, vir consiliis providus & portandi infortunii forti animo præparatus: qui ascito Advocato loci, cui nomen erat B A D I L O fugam parat, & ut idem tutelæ sit jubens exorat. Qui libenti animo respondit se potius cuncta relinquere, quàm beato viro debitum servitium denegare. Loculo itaque sancti Viri ossa gerente in lecticam diligenter composito, cum tota suppellectile mobili, cum omni familia, cum omnigenis vehiculis & immenso jumentorum apparatu, flentibus cunctis & nimio fuctu deditis Vertavius relinquitur, & ignota sedes novis exulibus requiruntur. Ventum autem ad locum qui Noviheria dicitur, ubi beatus V E T E R A N U S quiescit humatus, & ibi aliquanto tempore commoratum. Dicere autem impossibile est, quantas virtutes omnipotens Deus per singula fecerit loca, per quæ sancti Viri beatissima sunt evecta membra. Inde ergo moventes ad Cellam sui juris tendunt, quæ E N S I O N dicitur, in quo loco more Vertavi duo sunt constructa Cœnobîa: in montis quidem vertice sancti Joannis Baptistæ, & ad Orientem versus sancti Petri Apostoli dicatum honore. Porro

* Ergo Sanctorum corpora eo adhuc tempore, non in loculis seu thecis fabricatis, sed in sepulchris asservantur: quod etiam ex articulo X. apparet: licet B. Eligium ejusmodi thecas plures fabricasse legamus.

in Ecclesia sancti Johannis corpus requiescit sancti JOVINI ejusdem loci Abbatis. In hoc ergo loco Canonici qui eo tempore videbantur, quidam FULRADUS prapositus erat, quibus Abbas RAINALDUS ceterique Fratres mandant ut corpus beati viri secum recipiant, & juris viri Dei Martini locum eundem fuisse cognoscant. Qui inter se consilio habito, verentesque Monachorum dominium, eos suscipere recusant, & finium suorum excedere terminos mandant. Quibus cedentes, Arvernium expetunt pagum, hanc & alias querimonias coram PIPINO deposituri, qui per id tempus regnator erat Aquitanorum, qui Branziacum cunctis cum appendiciis eis reddidit: & rogante LANDRICO qui his rebus catenus beneficiatus fuerat, praeceptum Regiae auctoritatis ex hoc fieri praecepit: misitque ad Comitem Pictavorum Ensiensie eis Monasterium reddi praeциens, & Canonico- rum qui Monachicum habitum voluissent, manerent, qui vero noluis- sent pellerentur. Qua auctoritate Fratres animatius facti Pictavam pagum repetunt, sancta pii secum referentes ossa Patroni, in quo itinere quae vel qualia operata sit Christi clementia, nostra expedire non sufficit lingua: de quibus vel unum dicemus, ex quo ceteris fidem astruere valeamus.

x. *Miraculum de Bodilonis vulnere curato.*

Itaque dum cum pretioso apparatu Sanctum inde Fratres eveherent, & in quodam saltu refectio- nis gratia confedis- sent, subito duodecim latrunculi erumpentes equos eorum invadunt. Quod ubi BODILO eorum advocatus animadvertit, è medio Fratrum exiliens correptis armis acriter praedonibus occurrit, quos partim sternit, & reliquos in fugam cogit: & graviter latus faucibus, cuncta tamen quae fures diripuerant, revocavit. Cumque grandis rivo sanguis ejus deflueret, à flentibus Monachis vulnere particula adipis imponitur, & sic astricta fasciâ colligatur. Rogant igitur illum aliquid capere cibi. Quo refutante, luctu & lacrymis in eodem loco totam pervigilem duxere noctem. Valde enim eum amabant, & pro sui bonitate omnibus reverentia erat. Aurora itaque diei erumpente seminecem eum equo imponunt, & masti iter assument. Cumque in cujusdam vallis obliquo convenissent, loco titubantibus equis qui Sanctum gerebant, pene fuit ut serinium caderet, ni idem fau- cibus equitando accurrens sui oblitus manus opposuisset. Cumque iniquitatem loci evasis- sent, descendit, & cingulo equum fortius astringens fasciam qua constrictus erat, dissolvit: nihilque de hoc intelligens suum equum ascendit, & particulam adipis quae loco vulneris imposita fuerat, sinu suo calidam inesse praesentit: putansque se visceribus vacuum, con- festim moritumuit, & cum ingenti clamore Fratribus hoc indicavit. Qui festinanter equo deponunt, & locum vulneris inviscentes eum sanissimum acsi illaesus fuisset, & omnino in- tegerrimum reperiunt. Videbatur autem semita quasi fili tenuissimi coloris sanguinei per eum locum quem ictus aperuerat ferri: qui ilico surgens sanissimus beatum Martinum innu- meris effert laudibus, & ingruentem de sui sospitate lætitiâ cunctis affert Fratribus. Per- venientes igitur ad Ensiensie Cœnobium, juxta membra viri Dei Jovini corpus tumulant sancti Martini: unde non post multum tempus elatus, & in Ecclesia sancti Petri, de qua jam diximus, iv. Nonas Decembris annuente Domino venerabiliter translatus est. Quae autem vel qualia ibi Christus ad laudem sui strenui Bellatoris operatus sit, partim prout ipse dedit, sequens sermo declarabit.

x i. *De Fratre non malo animo peccante.*

Vir quidam SECBRANNUS nomine hoc in loco ad conversionem veniens, octingentos solidos Fratribus detulit, & secum clanculo ducentos reservavit: uxorem suam secum adduxit, & sanctimoniae jura suscipere nec adeo renitentem cogit, seorsumque divisi ut ceteri Fratrum stipe Monasterii alebantur. Conversatusque est idem vir simpliciter, & ab omnibus pro sui lenitate cavebatur reverenter. Quod autem perpetrârat, nemo mortalium noverat, sed neque hoc ipse malum esse cogitabat. Cumque annis quinque aut eo amplius in Monasterio conversatus esset, molestia corporis superveniente biduo fere exanimis jacuit. Iamque in hoc positus Fratribus ut sepulcro corpus ejus efferretur, ingenti suspitio cuncto- rum praesentium ad sese oculos converti coegit. Qui accedentes & faciem ejus denudan-

a In vetusto Breviario MS. S. Jovini hæc leguntur: Pipini Aquitanorum Regis temporibus Abbate RAM- RANDO viro in consiliis provido corpus S. Martini Ver- tavensis ab Amniaco pægo miraculis coruscans est rela- tum, & apud Ensum in Cellula sui quondam juris auctoritate Regia susceptum, atque in Ecclesia B. Jo- hannis Evang. juxta corpus S. Jovini ejusdem loci Abb. venerabiliter est locatum. Quo tempore due inibi ejus- dem honoris & reverentia consecrata Deo habebantur Ecclesie, alia ad Austrum in B. Joannis Evang. alia vero eregione ad Septentrionem in memoriam S. Johan- nis Bapt. Inter istas duas collaterales Ecclesias media

intercapedine via esse videbatur, per quam ob reveren- tiam & sanctitatem Basilicarum ne aliquis equitando transiret, jure antiquitus servabatur: beati- que Mar- tini ablato corpore via obstruitur, Monachorum inibi mansiones disponuntur, & Ecclesia S. Johannis Bapt. in Refectorium coaptatur. S. Martini Reliquiae non amplius exstant in Monasterio Ensiensie, quod nunc S. Jovini de Mainis appellatur, ab hæreticis dire violatum. Sacrum ipsius caput in S. Florentii Abbatia Salinuriensi colitur, os vero brachii in Cœnobio Ver- taven- si, ubi sancti viri lapis sepulchralis longus amplius quinque pedes cernitur, & à Fidelibus frequenter.

tes, viventem eum inveniunt, & multum attoniti causas tantæ mutationis inquirunt. At ille cum grandi gemitu respondit se reum esse, ductumque se ait ad inferni loca & ibi vidisse tormenta horrida & facies diras tortorum. Cumque & ipse ad hoc à quibusdam duceretur ut in manibus eorum traderetur; astiterunt duo viri veste veneranda mirabiles, & canicie venerandi: Ubi sunt nummi, dicentes, quos abscondisti? quare nunc eos pro tui redemptione non offers? qui intelligens & dicens ignoranter se fecisse: In hoc, inquiunt, apparebit te hoc malitiâ non egisse, si ad supernos rediens, omnem spem terrenarum repuleris rerum. In qua sponfione relictus, ductu eorundem virorum tormentorum loca transgreditur, & corpus suum iterum assumere jubetur. Qui cum requireret quoniam ipsi essent qui tam clementem curam de se haberent: Nos, inquiunt, sumus Martinus & Iovinus sub quorum confugisti alas, & quorum tu satis fida expetisti patrocinia. Vide ergo teipsum, & qualiter tibi sit agendum ipse pertracta. Hæc cum ipse Fratribus retulisset: Ite, ait, designans locum: ibi ducentos invenietis solidos, quos sumite, & quod placuerit facite. Hæc cum dixisset, & ex agitudine convaluit, & in hac vita diu permanens devotissime postmodum conversatus est. Cumque post longum tempus ad obitum venisset, uxorem suam quæ fuerat, sacramento constrinxit, ne ab eodem loco umquam recederet; nec de quinquaginta solidis quos à Fratribus suo iussu acceperat, alicujus lucrum nisi Sanctorum facere tentaret. Quo defuncto cum ea id abrumpere tentaret, (nam habebat filiam, quæ eam solidorum gratiâ à Monasterio avellere cupiebat) die quadam cum R A I N A L D U S Monachus ei adstaret, horæ sextæ signum sonuit, & idem Frater iturus ad Ecclesiam se convertit. Antequam pæne limen domus excederet, illa ad terram corruit, & ululatum diræ vocis emisit. Clamore accitus revertitur Monachus, & erigens eam causas inquit clamoris illius. Domine Pater dum à me redires, quidam iracundus Abbas ingressus sicut ignis qui crudeli virga in capite feriens oculum meum excæcavit. Scio autem ego multationis meæ causam, quia conventiones cum viro meo factas abrumpere cogitabam. Hæc dicens & solidos reddidit & usque ad vitæ terminum cæca permansit.

XII. *De eo qui de Ecclesia cecidit & laesus non est.*

Rursus ingruente culpa incuriæ quædam domus contigua Basilicæ igne valido cæpit ardere. Flante ergo Borea furens incendium irrepsit in nido corui perantiquo posito super unam pyramidum, quæ in quatuor porrectæ angulis undique fulciebant Templum. Certatim igitur molientibus quibusque ignis inexhausti validas compescere vires, vir quidam nomine MARTINUS nec sufficientem scalam subit, & mira celeritate tectâ conscendit, nissusque tegmina ædis avellere nec valens, conatur capitellum primò solvere, & sic ceteris postmodum operâ dare. Cumque tenacia cuncta sensisset tergum obvertit, & nitens pedibus acriter impingere cæpit: avellensque capitellum, cum eodem & machinis in idem confixis supra domum infra positam ruit. Cumque & ipsa propter metum ignium relecta foret, ad terram usque ceteris languentibus devolutus est. Quem cum omnes maestissimi jam mortuum dicerent, repente è domo exiliens arguere ceteros cæpit, cur attoniti starent, & Ecclesiæ non subvenirent. Quod dicens instare acerrimè cæpit: & in omni subventionem ex die omnes præcessit. Ecclesiâ itaque ab ignibus erutâ cunctis Deum & famulum ejus Martinum laudantibus sanctissimus ipse domum revertitur: & annis postea plurimis feliciter vixit. Nam interim diximus hæc ad comprobandum affectum beati viri circa devotos: tangendum quiddam quo appareat quàm severus interdum sit, quàmque clemens erga minus cautos.

XIII. *De serviente percusso & sanato.*

Monasterii nostri quidam cocus fuit ALDRINCUS nomine, cujus filius adhuc superest, & officio & vocabulo fungitur ipso: qui propter metum Britonum, qui ex immisfactione SAVERICI Toarcensibus infesti erant, domum suam in suburbio reliquit, & quamdam domum penes cryptam beati viri positam cum familia subintravit: manensque ibi aliquot diebus ludis & risui minimè perpercit. Igitur die quadam cum de officio suo revertetur, jamque ingruentibus umbris nox adveniret, ipse domum eandem properat, ubi uxor & familia ejus erat: invenitque quemdam Abbatem canicie venerandum & habitu mirabilem super basim parietis à dextris parietis residens. Qui vocans eum suo nomine, percontari cæpit ubi vellet ire. De officio inquit dominorum meorum regredior, & ad familiolam meam festino. Hanc inquit viam desere, & aliud tibi hospitium quære. At ille transire conatus tæque prohibitus, dum verbis non acquiescit, verberibus agitur: & graviter caput ictus crudeli virga multatur, illicoque corruens ingentem sanguinis rivum cruentato dispulit ore. Unde manibus aliorum sublatus & ad domum corpore nigerrimo deportatus, cunctisque Fratribus accitis, cum respirasset omnia exponit, & Dominico vexillo quod in loco eodem pretiosissimum fuit à Fratribus consignatus, & domum reliquit & omni infirmitate pulsa diutius in hac vita mansit.

XIV. *De Vexillo Dominico.*

Sanè quia mentionem fecimus Vexilli Dominici, quiddam nobis addendum videtur. Fertur enim quod hoc beatus Martinus composuerit, & quidquid pretiosi invenire potuit, in eo recondere festinavit. Quod exterius aureis braccis lucidum, gemmisque nobili-

bus redimitum, interioris virtutis multa & innumera dedit experimenta. Nam si quis febricitans aut quolibet æstuans incommodo vel eo signatus vel vinum haussisset quod in id intinctum foret, mirum dictu quantâ efficaciâ sanitas sequeretur. Jumenta etiam aliquibus morbis laborantia eo capiti eorum admoto omni sospitate ilico potiebantur. Ad reprimendos ignium imperus quantâ est efficaciz? Videres eum aut ilico mori, aut quasi multo metu refugere. Denique cum quædam magna domus jam pæne, ignibus absumpta foret, ceteris nequicquam agentibus quidam Monachus LAMBERTUS nomine cursu rapidissimo Vexillum advehit, & cum longa virga impositum super globos flammæ exponit: discurrentibus ceteris Monachus impellitur, & signum salutiferum medios inter vapores cadit. Anxius Monachus mediis ignibus insilit, & id efferens ipse contemplantibus cunctis & capillis & vestibus inustus apparuit. Quod Signum quidam homunculi nequam furto auferentes nobis hætenus magni mæoris causam reliquere.

xv. *De muliere percussa & mirabiliter sanata.*

Nobilis quædam natiua RAINSOINDIS nomine, quæ superstes hodièque viget, juxta Ecclesiam commanebat, qua viri Dei Martini membra coluntur humata. Hæc itaque sensim & per intervalla temporum eo morbo laborabat, quem vulgò Dragunculum vocant. Cùmque nocte quadam eadem molestia inquietaretur, mittit unam ancillam intempesta noctis hora: Vade, inquit, post cryptam beati Martini, defer mihi maurellam quam dum transirem vidi ibi esse copiosam. Obtemperans ancilla præceptis dominæ, silentio vadit, maurellam decerpit reverteque cupiens à quodam Abbate inæstimabilis reverentiæ vidit se graviter in capite feriri: amensque ad dominam reversa, ictum monstrat, oculumque suum tantæ jam g. stratis ut quid fuerit non appareret. Erat autem ipsa nox venerabilis & festiva, cum esset annua transitus sancti Viri Dei Martini: surgentisque Fratres se Matutinorum præparabant officio. Multo adstante populo tota ædes illustratur diversorum luminum fulgore corusco, cum ecce domina cæcam præfert ancillam: & beato Martino dat eam ut esset ipse possessor benignus, qui percussor voluit esse severus. Quæ missa à Fratribus inter aram sancti Petri & sepulcrum sancti viri ibi lacrymis incumbens flagitabat cælestis opem medici. Ventum igitur ut Evangelium more regulari legeretur: Evangelium autem hoc erat, *Videte, vigilate, & orate.* Cùmque pronunciasset Sacerdos, *Vigilate ergo*, tanta lux subito cælitus lapsa est, ut omnes ingenti stupore attoniti tenerentur. Mansitque donec Evangelium cum subsequenti terminaretur hymno: moxque & mulieri restituitur visus, & ipsa sanctissima consurgens gaudium magnum cunctis fecit Fratribus. Vocatur autem ipsa mulier GAUZBERGA, & hujus rei testimonium præbet.

xvi. *De Demoniaco sanato.*

Est etiam quædam villula trans fluvium Divæ quæ Æstivalis dicitur, in qua quidam conductitius messor (nam tempus triticæ messis erat) immundis spiritus invalus est. Qui cum magno labore vix captus, & inquisitus quid haberet; Septem inquit sumus, duo alibi vadent, quinque Martini illius vetuli (Ecclesiam respiciens) imperium sustinebunt. Ligatur ergo impositusque bioto ad Monasterium sancti cum stridoribus & nimis clamoribus advesperascente sabbati die advehitur, atque ante sanctum deductus altare ibi multa prece ejusdem noctis hospitium cæpit postulare. Quo quasi non impetrato ilico sanctum virum convitiis aggressus inter manus tenentium labitur, & in somno resolutus omni infestatione immundorum spirituum liberatur. Spiritus autem nequam expulsionem sui non ferentes, per vicum vicinum qui Marnas dicitur fugientes, domos evertunt contiguamque penetrantes sylvam ejus quammaximam partem radicibus avellunt. Homo autem sanitate potitus, aliquot diebus cum Fratribus commoratus est. Vocabatur autem idem TETBALDUS, qui postquam nobis aliquamdiu commansit, domum suam reversus est.

xvii. *Item aliud miraculum de quodam qui Monachus fieri volebat.*

Hic quippe aliud necitur miraculum, in quo humana sollicitudo salubre percipit consilium, & diabolicum valde spernitur jaculum. Nam nec multo post tempore cum illic Domino sanctoque servientes Martino ingentium exuberante copia rerum relinquerent Monasticæ conversationis Decretum, perventum est ad Canonicorum habitum, magis eligentes sæculum quam dominum diligere. In quo etiam diu commorantes, cum jam universa Cænobia præcipue & beati Martini, quia circumdantur Oceano mari, depopulante barbarica tempestate viderentur annullari, decreverunt ex illis duodecim suffragante Divina pietate fieri Monachi cum tribus quos nutriebant alumnis, ut Patribus eorum præcedentibus conjungerentur in cælestibus, & si fortè defereretur locus, à populo susciperentur religiosius. Quod quibuslibet suscipientibus & quibuslibet renuentibus, non quadrantis sed trientis calculatione duodenarii partiti numerus, non dodrante sed semisse irreligiosè permanente, Deo annuente in Monachilem habitum conversus est. Nec mirum si duodenarii octonarius deperiit quaternario ad religionem converso, quamvis constet quaternario bis multiplicato: cum & binarii unum, quamquam non perficiatur nisi duabus unitatibus, in primordio sæculi altero adest electo, fratricida periit effectus. Sed Deo auxiliatore revertamur à quo avertimur. Horum verò duodecim, à quo salutare hoc decretum prius

Statu
Monasterii
Vertavenensis

fuerat sancitum, dicebatur RAIMBOLDUS, cuius & nepos eodem vocabulo sed differentiae causa vulgo dicebatur CORDA: ipse enim sonabilem atque concordem gerebat vocem. Quippe qui dum intempesta quadam nocte ante sui avunculi lectum hortantis eum & multoties deprecantis fieri Monachum somno comprimeretur, vociferabatur se à dæmonibus per capillos trahi, & domo per fumarium expelli, atque si facultas daretur revertendi Monachum se velocius effici. Quod cum audiens avunculus de lecto tremefactus surrexisset, & hac illacque cursitando eum requireret, accepit vestem quam vocamus Cucullam, & illam in partem qua audiebatur jaciens super eum posuit. Quo pacto statim à demonibus ereptus demumque reversus, factus est Monachus. Hinc proculdubio annuente Domino adolevit grex Cœnobialis in Monasterio, saepeque quietus, semper sollicitus ne prævaleret in eis amplius hostis incurfus. Interea flagitamus animos audientium æstimare quod dicitur esse verum: neque aliqua adulationis sive imaginationis causa compositum. Sed eodem teste per plurimorum spatia temporum nobis revelatum est: eundemque etiam nonnulli mecum noverunt & multo post à Paganis adversa fuisse perpassum.

XVIII. *Rainoldus Dux ob invasa Monasterii prædia caditur.*

NEc inter plurima maximum prætermittendum miraculum in quo cupido non valuit obtinere vim possibilitatis. RAINOLDUS quippe nobilis profapia, qui erat Dux regionis Franciæ decore suffultus civitatis Cenomannicæ, inflammatus facie iniquitatis nefariæ, beato Martino voluit rapere quod adquisierat diutino tempore. Videns itaque res sancti Martini communem terminum habere cum suis, cœpit eas revocare sibi cum singulorum redditibus annorum. Cùm verò ingens rumor populi almi Martini hoc Monachis nunciaret, miserunt ad eum ex se imploratos ne tantum nefas fieret. Qui renuens apud se quod postulaverant impetrare, non solum quod usurpaverat non reddidit, verumetiam alia se ablaturum vita comite promisit. Sed Deus omnipotens ne fieret distulit. Illi quidem mæsto corde abeuntes renunciaverunt ceteris nihil eundem dimissurum quod decreverat animo se facturum. Unanimes autem solita arma videlicet orationis fumentes, prostrati corpore solo quæsierunt auxilium à Domino, quo possent beato servire Martino in ipso Cœnobio. Sed exauditor omnium nolens frustrare preces servorum, misit eis Sanctos suos, scilicet Petrum & Johannem Baptistam necnon & prædictum Martinum in adiutorium. Venientes igitur ante eum quadam nocte jacentem in lecto, interrogaverunt an dormiret. Eo quippe cuius rei gratia veniebant sciscitante dixit Johannes: Mittimur certe à Deo scire cur Sanctorum prædia aut Dei audeas invadere: cùm & ipsi jam cum eo regnent sine fine: cum iste nec alii mali tibi nihil commiserint: cur hunc, qui est in præsentia, virum tam vehementer dehonestasti? deinde jube, inquit, Petre (conversa ad eum facie) præceptor cælestis januæ quid pœnæ debeat sustinere. At ille referata cælesti clave jussit tribus eum verberibus donare. Tum quippe jussioni obediens Apostolicæ, tria quasi de funiculis fecere flagella: & Petrus horum primus singulari verberare percutiens, eum duobus reliquit cædendum, quorum prior Johannes, alter verò Martinus novissimè singulari ut Petrus ceciderunt verberare. Tribus quidem flagellatus ictibus non opus dicere an fuerit castigatus ex verberare, qui non solum quod abstulerat reddidit, verumetiam quod justè possidebat, obtulit. Nos itaque quia pauca de hujus sancti differuimus virtutibus, interim de ceteris filiamus, nobis sapientioribus relinquentes quæ supersunt, ut ea describantur in posteriorum notitiam.

P. 379. num. 3. lin. 4. lege, Era D. XLVIII.
P. 385. ad Vitam S. Greg. in marg. lege, Martii XII.
Et in seqq.
P. 386. lin. 3. lege, num. 25. ibid. num. 5. lin. 7. considerate.
P. 387. num. 3. lin. 1. dele, ex Monacho iidem Casinensi.
P. 397. lin. 13. lege, 25.
P. 419. lege, αὐτοῦ.
P. 498. in Tit. lege, Gotcelino, Bertiniano primùm, deinde Cantuariensi Monacho.
P. 568. nota marg. lege, clarescit.
P. 572. nota marg. lege, commendatur divinitus.
P. 580. in Observat. præv. lin. 3. lege, qui primus post Eusepium eidem Cœnobio præfuit.
583. in nota marg. lege, Eusepicius.

P. 609. num. 41. lin. penult. lege, decerneretur.
P. 611. num. 49. lin. 3. lege, occurrere.
P. 621. in fine Not. post Fulconis Episcopi, repone, veritate saculo IX. sæculo verò insequentem istud miraculum factum esse probat inscriptio apographi Monasterii S. Theoderici his verbis: Anno Inc. Dominica DCCCC. LXXXVIII. hoc factum est miraculum in laude atque honore sanctissimi viri Theoderici Patroni nostri.
P. 623. in Not. lege Vitomandensis.
P. 638. in marg. lege, fame.
P. 639. item in marg. lege, Iohanni.
P. 663. in Notula 2. lin. 2. lege, o in u.
P. 664. lin. 4. post arantino, inserte litteram, a.
P. 671. in nota marg. lege, frumento. Ibid. in Notula in milliariis.

INDEX HISTORICVS

PRIMI SÆCVLI BENEDICTINI.

Littera a initium pagine usque ad medium, m medium ad finem, n notulas marginis inferioris designat.

A

- A**RON Abbas in Anglia, 219. & 220. a
 Abbo Episcopus Niveruensis, 87. m
 Abrincensis Episcopus Paternus, 152
 Adalardo Abbat Corbeienſi Paulus Diac.
 quædam Gregorij M. Epistolæ mittit, 397. m
 Adela Danorum Regina Duci Siculo nubit, 630
 Aduensis Episc. Agrippinus, Nectarius, 234. m. Sya-
 grius, 243. a. Leifastus, 334. n m
 Aelinorus Abb. Cantuar. 539. a 542. a
 Aelfstanus Abb. Cantuar. 550. m n 551
 S. Aemiliani Abb. cognomine Cucullari Vita, 205. Mo-
 nasterium in Hispania sub ejus nomine, 208. m n
 Abbas Cigonatus seu Zitonatus, 205. n Aemiliani duo,
ibid. a
 Aequitij Abb. Vita, 655
 Aequitius Patricius Maurum filium S. Benedicto offert,
 8. a Cassinensi Monasterio multa prædia largitur, 52. m
 Aethelbertus Rex Anglorum excipit S. Augustinum, 509.
 510. & seq. Christianam Fidem suscipit, 513
 Aethelstanus Rex Angliæ, 539. a n
 Aetherius Episc. Carnot. 124. m
 Obir, 125. m
 Agapitus Abb. Piclavenſis, 578. m
 Agathensis Episcopus Beticus, 565. Abbas S. Severus, 563
 Salustius Senator, 567. a
 Aganensis Abbas Severinus, 568
 Agilus Vicecomes Aurelianensis an Monachus Micia-
 censis, 581. m Ecclesiam B. Maximino ponit, 590. a
 597. 600.
 Agnelli Abb. Neapolitani Vita, 353
 Agricola Cabilonensis Episc. 235. a
 Agrippinus Aduensis Episc. 134. m
 Aidanus Rex in Anglia sacatur, 362. m 366. a
 Alanus Armoricæ Rex, 375. m
 Alatriæ Monast. S. Sebastiani, 25. m n
 S. Albini Monast. Andeg. 112. a Robertus Abbas, *ibid.*
 Albinus Reatinus Episc. 656. m n
 Aletensis Episc. Maclovius, 217. & seq.
 Alcrentes à S. Maclovio Fidem suscipiunt, 219. m
 Alla Rex Deirorum, 504. m n
 Amalaricus Hisp. Rex occiditur, 101. a
 Amalricus Abbas Miciacensis, 609. 610
 Amiterrenſis Episc. Castorius, 655. m n
 Anastasij Abb. Suppentronie Vita, 247
 Andecavenſes Episc. Albinus, 110. & seq. Eutropius, 112.
 a 292. m Domitianus, 112. m Vlgertus, *ibid.*
 Andecavorum Vicecomes Rainaldus, 375. m
 S. Augustinum rejiciunt, 507. & seq.
 Andeleium Monast. Rotomag. 101. m
 S. Andree Reliquiæ in Gallia, 330. a 366. n 574. a In
 Scotia, 555. m
 Angadristina Virgo Bellovacensis, 368. m
 Anglorum conversio curatur à Gregorio M. 391. & seq.
 405. 406. 421. & seq. 503. & seq. Angliæ Reges Æ-
 thelbertus, Aethelstanus, Aidanus, Cnutus, Olvval-
 dus, V. propriis locis.
 Anisolenſis Monasterij Abbates, Carilefus, 642. & seq.
Ind. Hiflor. Sæcul. I. Bened
 Siviardus, *ibid.*
 Anno Gemeritensis Abb. Miciacensis, 605. m Ejus pia
 mors, 609. a Corpus incorruptum, *ibid.*
 Ansegisus Episc. Senonens. 87. a n 90. a
 Anselmus Episc. Aurelianensis, 604. a
 Apollinaris ad tumultum soluta fieri juramenta, 459. a
 461. m
 Aquini Episc. Constantius, 15. a
 Aredij Abb. Lemovicensis Vita, 349
 Arelatensēs Episcopi, Eonius, 661. Cæsarius, V. Cafa-
 rius.
 Armorica, V. Britannia.
 Arnegisilus Abb. Piclavenſis, 334. m
 Arnulfus Episc. Aurelianensis, 609. m
 Arvernens. Episc. Gallus 116. & seq. Quintianus, 117.
 Asanenſis Monasterij fundatio, 190. m
 Victorianus illuc Abbas, 189. 190
 Astedius Abbas Atanenſis, 351. m
 Atanum Monast. 351. n S. Aredius Abbas, *ibid.* Aste-
 dius, *ibid.* m
 Avallō Burgundiæ opidum, 234. n Avallonenſis Comes
 Nicaſius, 238. m
 Audegisilus Major domus Franciæ, 240. m
 S. Audouinus transfert Reliquias S. Marculfi, 133. m
 S. Audouini Monast. Rotomag. 102. m n
 Aventinus Abbas Trecentis, 197. 198
 Augustini Cantuariens. Episc. Vita, 498. Discipuli, 533. 534.
 Augustini Monasterium Cantuariæ, 499. a Abbates Æl-
 fitanus, 550. m n 551. Aelinorus, Vulfricus, Scollan
 dus, V. suis locis.
 Avitus Abbas, 124. 125. V. primum Ind.
 Aurelianens. Episc. Marcus, 118. m n 155. m Iohannes,
 157. m. Eusebius, 584. m Sigobertus, 590. & 597. m
 Theodulfus, Ionas, V. suis locis. Trohannus, 603.
 Berno, Anselmus, Theodericus, Ermenthaeus, 604.
 609. Arnulfus, 609. m Manasses, 609. n 168. m
 Anremundus Abb. Mariacensis. 313. 318
 Anselmiodori Episc. Romanus, 81. n Heribaldus, 87. a n

B

- B**AJOCENSIS Episc. Vigor, 153. a
 Balnei Cicetonis Monasterium, 655. a
 Banchor Monast. duplex, 523. n
 Basilus magus flammis exustus, 655. 656
 Baudonivia Monacha scripsit librum de Vita S. Rade-
 guadis, 326
 S. P. Benedicti Vita, 3. & seq. Huic Cassinum adven-
 ti Martinus Eremita cedit, 186. n Idem ab eo admo-
 netur de catena ferrea solvenda, 187. a
 Benedictus Abbas Miciacensis, 604. m
 Benedictus Episc. & Abbas Miciacensis, 604. 605
 Beneventi Episc. Martianus, 59. a
 Berno Episc. Aurelianensis, 604
 Bertiniani Monasterij Monachus Gotcelinus, 498
 Bertoldus Monachus Miciacensis, Scriptor, 580. m
 Bertulfus Abbas Glanapoliensis, 296. & seq.
 *

INDEX HISTORICVS

Betto Lingonensis Episc. 640. a. n.
 Bilbilis opidum à Bilibio distinctum, 208. a. n.
 Bituricensis Episc. Gauzlinus, 148. 149.
 Bodanense Monast. 105. m. n. Marius Abbas, *ibid.* & *seq.*
 Boëtij & Symmachi mors, 51. m. n.
 Bovo Abbas S. Remigij Senon. 89. a.
 Braciacum Monast. 124. m. Leobinus Abbas, *ibid.*
 Brendanus Abbas in Anglia, 217. a. 218. m. Ejus obitum
 S. Columba absens discit, 362. m.
 Briceus Namnetens. Episc. 112. a.
 S. Brigitta Virgo in Hibernia, 141. m. n.
 Britannij Majoris descriptio, 139. a. Britonum ciuitates,
 520. & *seqq.* Strages, 523.
 Britannia Minor à Piratis vastatur, 132. a.
 Armorica unde dicta, & Letavia, 143. n.
 Comites Conomerus seu Conoobes & VVerocus, 144.
 m. n. Haylocus, 120. a. Radvvalus, 124. m. Loyefcon,
 225. m.
 Britannia à Danis vastatur, 147. m. n.
 Duces Britannij, Alanus, Pasquetenus, VVerocus,
 Beppolenus, 148. & *seq.* Gaufredus, 149. a.
 Rex Alanus, 375. m.
 Budocus Dolens. Episc. 224. m.
 Burdegale Episc. Leoncius, 220. 221. 330. m.

C

Abillonensis Episc. Agricola, 235. a.
 Casaraugusta Episc. Iohannes, 205. m. n.
 S. Casarius Arelat. Episc. à S. Albino & Leobino inuisi-
 tur, III. & 125. m. Vita, 658.
 Casarij Monasterium seminarum, 668. m.
 Theuderium excipit, *Leg. Vita S. Theoderij in Append.*
 Caleticus Carnot. Episc. 127. m.
 Camellanus Episc. Trecent. 197. a.
 Campaniæ famas, 18. a. n.
 Cantabrie excidium S. Emilianus prædicat, 213. m. n.
 Cantuarij Episc. Augustinus, 498. & *seqq.* Lauren-
 tius, 531. 533. m. 534. a. Alii Sancti, 534. 535.
 Canusie Episc. Sabinus, 14. & 59. m. n.
 Capua Episc. Germanus, V. Germanus.
 Carbonarij Cella Abbas Leudranus, 337. m.
 Carilef. Abb. Anisolenfis Vita, 642.
 Carnotens. Episc. Ætherius, 124. m. Leobinus 123. & *seqq.*
 Caleticus, 127. m. 128. a. Betarius, Malardus, 344. n.
 Ragnosindus, 345. n.
 Carnotensia Monasteria, 336. n.
 Carnotensis obfidio & clades, 344. m. n.
 Carolus M. cantum Gregorianum reformati curat, 416.
 Cassinum, ejus fundatio, II. m. 12. Variæ donationes ei
 factæ, 52. 53. Eversio à S. Benedicto prædicta, 16. m. n.
 Abbates ante eversioem, SS. Benedictus, Constanti-
 nus, Simplicius, Vitalis, & Bonitus, 4. n. Simplicii
 elogium, 196. & *seq.* Monachi Cassinenses, Maurus,
 Placidus, Gordianus, Donatus, Faustus, Paulus Dia-
 conus, Iohannes Diac. V. *sujs locis.* Martinus Eremita
 Cassin. 186. 187.
 Castorius Amiternensis Episc. 655. m. n.
 Cathedra S. Petri festum an antiquum, 176. m. n.
 Cenomanensis Episcopus Guido, 112. a.
 Centulfus Dagoberti Consiliarius miserè perit, 376. m. n.
 Cerneliense Monast. in Anglia, 527. n.
 Childbertus I. Franc. Rex in nepotes sevit, 101. m. 135.
 Bellum Amalarico infert, *ibid.* Quid ipsi cum S. Al-
 bino contigerit, 110. m. Nantense Monast. dotat, 130. m.
 Quid ipsi cum S. Samfone contigerit, 179. 180. Pentale
 Monast. condit, 180. A S. Germano sanatur, 236. m.
 Ejus munificencia in pauperes, 235. a. Casaraugustam
 oblidet, Tunicam S. Vincentii obtinet, condit ipsi
 Monasterium, 254. Moritur 255. m. Ecclesiæ B. Seve-
 rini conditor, 569. m. S. Carilef. Cœnobii locum dat,
 647.
 Childbertus II. S. Ebrulfum inuifit, 360.
 S. Chlodaldi vita, 134. & *seq.* Monasterium, 137. m. n.
 Chlodouerus Rex Franc. 99. & *seq.* In ejus Baptismo dua-
 ne ampulla, 100. m. n. Ejus Filij Regnum partuntur,
 101. 135. Quo in loco baptizatus, 102. m. n. Sauatur à

B. Severino, 568. & *seq.* Inuifit S. Maxentium, 579.
 Virdunenses expugnat, 582. 583. Miciacense Monaste-
 rium condit, 584. Occidit Alaricum, 663. a.
 Chlotharius Franc. Rex in nepotes sevit, 101. m. A S. Ni-
 cetio excommunicatur, 192. m. B. Mauro faver, 295. m.
 & *seq.* Radegundem ducit uxorem, 320. a. Eam Mo-
 nacham factam repetit, 327. m.
 Chramnulfus Comes, 268. a.
 Christianus Abbas Miciacens. 157. m.
 Chrodobertus Parisiorum Episc. 368. a.
 Chrodofinta Chlotharii Regis filia, Regina appella-
 ta, 237. a.
 Chrothildis Reginæ Senioris Vita, 98. & *seqq.* Ejus rel-
 pontum de filiis Chlodomiri, 136.
 Chrothildis Junior, 101. a.
 Cincillacense Monast. 109. m. S. Albinus inibi Mona-
 chus, *ibid.* & Abbas, non viginti quinque annis, sed
 tantum quinque, 110. a. n.
 Cironatus Abbas, 205. m. n. 206. 207.
 Claudius S. Gregorii Notarius, 483.
 Cnatus Angliæ Rex, 539. n.
 Colomannus Scotiæ Rex, 529. a.
 Columba Abb. Vita, 363.
 Concilia, Aurelianense, 118. m. n. Toletanum, 381. m.
 Valentinum, 668. m.
 Condatifconensis Monasterii Abb. Romanus, Lupici-
 nus, Eugendus, 570. & *seq.*
 Confortiæ Virg. Vita, 248.
 Constantiens. Episc. Possessor, 129. m. Lauto, al. Magno,
 133. m. n. Leontianus, 153. a.
 Constantinopolitanus Patr. Eutychius, 388. 407.
 Constantinus Abb. Cassin. 4. a. n.
 Constantius Aquini Episc. 15. a.
 Corbejenfis Monasterii Abbas B. Adalardus, 397. m.
 Corbionensis Monasterii fundatio, 338. a. n. 342. n. Abbas
 primus S. Launomarus, 335. Alii Abbates, 338. n. He-
 riricus Abbas, 591. 597. 602. Ragnobertus 343. m. 345. a.
 Inter Miciacenses & Corbionenses Monachos, ma-
 gna focieras, 598. m.
 S. Crucis Pictauefis Parthenonis fundatio per S. Rade-
 gundem, 327. m. Abbatiffa Agnes, 324. n. Leubo-
 vera, 328. n. Dedimia, 326. a. Illuc sanctæ Crucis por-
 tio Ierosolymis advecta, 331.
 Cyprianus Tolonenfis Episc. 658. m.

D

Dagobertus Monasteria spoliat, 376. a.
 Dani, *vide*, Normanni,
 Dardonis Cella, 319. m.
 Deiri Angliæ populi, 504. n. Alla Rex eorum, *ibid.*
 Didymus Episc. Tyraffonenfis, 209. a.
 Dienfis Episc. Lucretius, 105. m.
 S. Dionysij Paris. miracula, 106. m.
 Translatio Remos facta, 621. a. n.
 S. Dionysij Monast. Rotomag. 102. m. n.
 Dolense Monast. à S. Samfone fundatum, 178. m.
 Dolenses Episc. Samfon, 165. & *seq.* Leuchetus, 185. a. n.
 Maglorius, 223. & *seq.* Iudocus, 224. m.
 S. Domardus Monachus Nantens. 131. m.
 S. Donatus Eremita, 106. m. n.
 Donatus Monachus Cassin. 53. m.
 Drootovei Abbatis Vita, 250.
 Dubricius Episc. Legionens. in Anglia, 169. m. n.
 Dumienfis Episc. & Abbas Martinus, 257. & *seq.*
 Durivenfis Monasterium duplex condit S. Martinus Ab-
 bas, 374. a.

E

Ebrardus Episc. Senonens. 88. a.
 Ebrulfi Abb. Bellovacensis Vita, 366.
 Ebrulfi Abb. Vticens Vita, 354.
 Egelvvius Abb. Ethelengensis, 541. a.
 Eleutherii Abb. Spoletini Vita, 305.
 Elutus S. Germani Anisilod. discipulus, 139. n. 168. &
seq. 223. a.

PRIMI SÆCVLI BENEDICTINI.

meritenfis Episc. Maufona, 384 m
Engolfimenf. Episc. Gerardus, 112. a. Apionius, 267. m
Enixonenf. Monast. 152 m
SS. Paternus & Scubilio inibi Monachi, 152 m
Eonius Episc. Arelatenfis B. Cafarius facis Ordinibus
initiat, 661. Eundem sibi petit substitui, *ibid.*
Eparchii Abb. Engolfimenfis Vita, 267
S. Erasmi Monasterium Romæ, 52 a
Ermentheus Episc. Aurelianenfis, 604. Monastico ha-
bitu suscepto, moritur, 609
Erhelingenfis Monasterii Abbas Egclvius, 541. a
Eucherius Episc. Lugdun. duplex, Senior & Junior, 148 n
Eucherius Junior recluditur, filiam habuit S. Con-
fortiam, *ibid.* m Episcopus Lugdun. eligitur, 249. m
Ejus humilitas, 666. Contractam sanat, *ibid.*
Eufonius Turon. Episc. 331. m
Eugendi Abb. Iurensis Vita, 570
Euladius Episc. Nivernenfis, 569 m
Europæ nomen Gallia tributum, 177 m
Eusebius Aurelianenfis Episc. 584. m 589. m
Eusebius Santonenfis Episc. 330 m
Euspicius Abbas Miciacensis, 582. & seq.
Eutropius Episc. Andecavens. 112. a 292 m
Eutyrius S. Placidi Frater, 47 a
Fratrem invisit, 67. m Pro Christo mortem oppetit,
73. 74.
Eutyrius Patriarcha Constantinopol. à Gregorio M.
corrigitur, 588. m 407.

F

Farfense Monast. à S. Laurentio Episc. conditum, 132. a
Varia ejus prædia & status præfens, 233
Fauftus comes S. Mauri, 276. V. *primum Indicem.*
Fauftus S. Severini Abb. Agaunenfis discipulus, 568. m
570. a
Felicissimus Comes apud Petragoricos, 267. m
Felix Abbas S. Gildasii, 149
Felix Episc. Namnetenfis, 372. a
Felix Fremira S. Emiliani Magister, 208. a
S. Ferreolus Episc. Lemovicenfis, 352. m
Fidoli Abb. Trecentis Vita, 196. & seq.
Flandria Marchif. Robertus, 553. m Comes Robur-
tus, 630
Flavia S. Placidi Soror, 47. a Fratrem invisit, 67. m Pro
Christo torquetur, 71 a Ad stupro servatur, 73. m Mar-
tyrium subit, 74 m
Florentinus Matifcon. Episc. 243 m
Floriacens. Monast. Abbe Abbas, 148. m n Gauzlinus,
Abbas, 149. m Ricardus, 609. a Anaficus ex Mona-
cho Floriac. Abbas Miciacensis, 609. 610.
Felix Monachus, 248. 149. Hermenaldus Monachus.
609. m
Florianus Abbas Glannafolienfis, 298 a
Floridus Tifernas Episc. 101. a n
Fons-Rogi Monast. Dioc. Autissiod. 85. m n B. Roma-
nus Abbas, 81. & seq.
Forcalcaria S. Marii corpus excipit, 107. m n Inibi Mo-
nasterium Benedict.
Fortunatus Abbas Balnei Ciceronis, 655. a
Fortunatus Pictav. Episc. emendatus, 189. m 234. m n
242. m n Episcopus fuit Pictavenfis, 326. m n
Foffatenfis Abbas Maynardus, 608 m
Franci di Gt Germani, 415. m 515. n Alemanni, 574. n
Francorum Rex dictus Augustus, 646. a
Fredricus Abbas Miciacensis pessimus, 603
S. Fulciani Monasterium Ambianense rexit S. Ebrul-
fus, 367. m

G

Gallia Europa appellatur, 177. m Romania, 505. n
S. Gaudiosi Monasterium Neapoli rexit S. Agnellus,
353. m
Gauzlinus Abbas Floriacens. & Episc. Bituric. 148. 149
Gemericens Abbas Anno, 605. 609
Genevensis Ecclesia peregrinationibus insignis, 157. m

Gerardus Engolfim. Episc. 112. a
S. Germani Autissiodorensis Monast. 86. 87. Hugo Abbas,
ibid. m n
S. Germanus Episc. Capuæ S. Placidum excipit, 53. m
Ejus animam in cœlum tolli videt S. Bened. 25. a
S. Germani Paris. Episc. Vita, 234. & seq. Ecclesia ci-
ra Parisiis, antè S. Crucis dicta, 240. a n
S. Germanus Episc. Paris. interest Translationi S. Al-
bini, 111. m 112. a
Gildasij plures, 138. Gildæ Sapiens vita, *ibid.* & seq.
S. Gildasij de Nemore Monast. 146. m n
Gildasij Kuyeni. Monast. 143. m n Dajocus Abbas, 148. a
Felix, 149. Vitalis, 152. a SS. Gingurianus & Gul-
stianus, 151
Glannafolium Monast. conditur, 290. Maurus Abbas,
ibid. Bertulfus, 296. & seq. Florianus, 298. a Odo, 274.
& seq. Florus Monachus & conditor, 290. & seq.
Godolenus Abbas Nobiliacensis, 307. m
Godecelinus Monachus Bertinianus, 498. Auctor Vitæ
S. Augustini Episc. Cantuar. *ibid.*
Gordianus Monachus Cassin. 45. m 46. Cum S. Placido
in Siciliam pergit, 53. m Saracenorum manus evadit,
68 a S. Placidum & Soc. sepelit, 75. m Constantino-
polim se recipit, 78. m Scribit Acta S. Placidi, 79. a
Moritur Syracusis. *ibid.* m.
Gradilonis Monachi Herienfis lepidum factum, 604. 605
Gregorius Episc. Lingonicus, 634. m n
Gregorij Magni Vita, 585
Gregorius Turonensis Episc. S. Radegundem sepelit,
333. m
Gualterius Episc. Senon. 88. m
Guaro Paris. Episc. 157. m
Guido Episc. Cenoman. 112. a
Gundebaldus S. Chrothildis pater, 99
Gundiuchus Burgundia Rex, 99. Ejus liberi, *ibid.*
Gundulfus Mutenfis Episc. 319. m

H

Hamelinus Redonenf. Episc. 112. a
Haylocus Britannicæ Comes, 220. a
S. Helibertus seu Helierius, 131. m n
Herbadilla urbis castus, 372. m n
Heribaldus Episc. Autissiod. 87. a n
Heriricus Abbas Miciacensis, 591. a 597. m 602. a Ejus
miraculum, *ibid.*
S. Hilarius B. Iohannis Reomaensis pater, 633. m n
Hildebertus Turon. Episc. 112. a
Hispalensis Episcopi, Stephanus, David, 380. a Ican-
der, 378
Hispaniæ Reges Leuvigildus, 380. Reccaredus, 381. Ve-
sigothorum in Hispania conversio, *ibid.*
Honoratus Abbas Lerinenfis, 634. m n
Honoratus Abbas Specuensis, 4. a
Hor, V. Mons Hor.
Hugo Abb. S. Germani Senon. 87. m
Hyensis Monasterij Abbas S. Columba, 361

I

Iacob Abbas Miciacensis, 605 m
Insula-Barbara Monast. 123. n.
Lupus ibi Monachus, 123. m n
Franci Monasterium diripiunt, 125. a
Iohannis Abb. Reomaens Vita, 633
Iohannis Bapt. Monasterium Messanæ à S. Placido con-
ditum, 62. m 66. a 67. a Destruitur, 75. a A Mona-
chis Cassin. instauratur, 77. m
Iohannes Diaconus, 386. a Emendatur, 400. n 401. n
422. n 482. n 483. n
Iohannes Episc. Aurelian. 157. m
Iohannes Episc. Sistaric. 105. m
Iohannis Evang. Tunica Romæ, 453
Iohannes Reclusus Cainonensis, 327. m
Jonas Aurelian. Episc. 590. m 597. Succedit Theodulfo,
scribit contra Claudium Taurinatem, 601. m Liber
ejus in flammis illatus, 602. a Ejus elogium, 591. 592

INDEX HISTORICVS

Issembardus Episc. Pictavens. 152. a
 Italiae clades à S. Mariopraedicta, 106. a
 Iudvvalus Armoricae Dux, 179. Commonum vincit, 180. a
 Iulianus Sabinensis Episc. 319. m
 Iuniani Abbatis Mariacensis Vita, 307
 Iustinianus Imp. an dicendus Aeneades, 46. m n An Aniciis conjunctus, 47. n

L

Lascivus Episc. 153. m n
 Lateranensis Ecclesia Calfinatibus concessa, 16. n
 Abbates Valentinianus, 4. a
 Laungisilus Abbas Vertavensis, 376. a
 Launemari Abbatis Corbionensis Vita, 335.
 Laurentij Episc. Spoletini Vita, 231. & seq.
 Laurentius Episc. Cantuariensis, 531. m 554. a
 Lauro Episc. Constantiens. 133. n 153. a
 Leandri Episc. Hispanensis elogium, 378
 Legionum Episc. Dubricius, 169. m n
 Leisaltus Aduensis Episc. 334. a m
 Lemovicensis Episc. Ferreolus, 352. m
 Leobini Episc. Carnotensis Vita, 123
 Leonensis Episc. Tigerinomalus, 165. n
 Leoniani Abb. Viennensis elogium, 575
 Leontianus Episc. Constantiens. 153. a
 Leonis Episc. S. Macloum excipit, 220. 221. Interest Concilio, 330. m
 Leopardinus Abbas Reomaensis, 639. m
 Lerinenfes Abbates, Honoratus alius à Seniore, 634. m n
 Porcarius,
 Monachi Marinus, 576. m n Caesarius
 Leraldu Abbas Miciacensis, 603. m
 Leraldu Monachus Miciacensis, 580. m
 Letardus Episc. Sylvanectensis, 510. n
 Leucherus Episc. Dolensis, 185. a n
 Leuvigildus Vefigothorum Rex Catholicos vexat, 380
 S. Liberators Monast. à S. Bened. fundatum, 52. m
 Liberius Patric. Monast. S. Sebastiani fundator, 25. m n
 Abbas Servandus, *ibid.*
 Libertinus Monachus, 104. m
 S. Lifardi Vita, 154. & seq.
 Lingonensis Episc. Gregorius, 634. m Betto, 640. a n
 Livinus Episc. à S. Augustino Cantuar. baptifatur & informatur, 529. & seq. Ejus Vitae Scriptores, *ibid.*
 Loyefcon Britanniae Comes, 225. m
 Lucretius Diensis Episc. 105. m
 Lugdunensis Episc. Eucherij duo, 248. 249. Lugdunenses miraculo Episcopum olim eligeant, 249. m
 Lundonia à Gregorio in Metropolitae Sedem designata, 515. n
 S. Lupus Monachus Insulæ Barbaræ, 123. m n

M

Maclovij Episc. Alerens. Vita, 217. & seq.
 Maglunense Monast. 154. & seq. Lifardus Abbas, *ibid.* Vrbicius, 156
 Maglorij Episc. Dolens. Vita, 223. & seq.
 S. Mammetis Reliquia in Galliam translata, 330 a
 Mamucha Saracen. Dux in S. Placidum sævit, 68. & seq.
 Manaffes Episc. Aurelian, 164. m 168. n
 Mandanense Monast. 153. a n
 Marcus Episc. Aurelianens. 155. m
 Mariaci Monast. fundatio & status 312. m Abbas Iunianus, 307. Auremundus, 318. m
 Marinus Lerinensis, 576. m n
 Martianus Beneuenti Episcop. 59. a
 Martini Abb. Verravensis Vita, 371.
 Martini Damiensis Episc. Vita, 257.
 Martinus Eremita Castin. 186. 187.
 Marifconensis Episc. Florentinus, 243. m
 S. Medardi Reliquie in pago Turonensi, 203. a An Sueffionicus dicendus, *ibid.*
 Melanij Episc. Redonens. 153. a
 Mauritius Imp. à Gregorio M. corripitur, 450. Electi-

tur ad poenitentiam, 463
 Mauri Abbatis Glannafolienfis Vita, 274
 Mausona Episc. Emeritensis, 384. m
 Maxentij Abb. Pictavensis Vita, 576
 Maxiani corpus de sepulchro levatur, 367. m
 Maximianus Syraculanus Episc. 408. m n
 Maynardus Abbas Foffatensis, 608. m
 Medardus Noviomensis Episc. Radegundem velat, 319. m
 Menalchius Episc. Scotus, 529. a
 Menæ Eremitæ Vita, 270
 Mentuniacum Monast. 114. a n S. Leo ibi Abbas post S. Romanum, *ibid.*
 Mellanæ Monast. S. Iohannis B. V. S. Iohannis.
 Mercensis Episc. Gundulfus, 319. m
 Miciacense Monast. conditur, 580. m 584. Abbates Enfpicius, 584. Maximinus Senior, 585. Avitus, 600. V. Avitus. Theodemius, 600. m Maximinus Junior, 601. a Heriricus, V. Heriricus. Fredricus, 603. m
 Leraldu 604. a Benedictus, 604. m Beaedictus alter, *ibid.* Iacob, Anno, 605. Amalticus, 609. 610. Christianus, 157. m Sancti Miciacenses, 581. m 599. 600. Viri illustres, 598. & seq. 604. m. Historia Miciacensis, *ibid.* & seq.
 Mildreda Virgo, 533. 534. m Translatio, 539. m 550. m
 Moloch Idolum, 68. n
 S. Moncgundis Vita, 202. & seq.
 Montis Hor Monasterium construitur indice Angelo, 616. m Noninis ethymon, 617. Abbates S. Theodericus, 346. m 614. Anonymus, 346. Theodulfus, *ibid.* Rainaldus, 629. m Rodulfus, 630. a Monachus Orbertus pie moritur, 621. m Bertricus *ibid.*
 Istud Monasterium fonte celebratur, 622. & seq.
 Flandriæ Comitem excipit, 630
 Moriacens. Monast. Taneth Abbas, 148 a
 Murvinum, tractus in Burgundia, 238. m n

N

Namnetens. Episc. Briccius, 112. a Felix, 372. a
 Nantus Monast. à Childeberto dotatū, 129. m & seq.
 Abbas S. Marculfus, *ibid.* Bervuinus, 133. m Monachi SS. Domardus & Helibertus, 131. m a Carulfus, 133. m
 Nectarius Episc. Aduensis, 234. m
 Nicaeus Comes Avallonenfis, 238. m 616. a
 Nicetij Trevir. Episc. Vita, 191. & seq.
 Nileffi Diaconi monita, 123. m
 Nivernens. Episc. Abbo, 87. m. Euladius, 569. m
 Nobiliacum Monast. 319. a Godolenus Abbas 307. m
 Nonnoffi Prepositi Soractens. Vita 246
 Normanni Britanniam vastant, 147. m n Doroberniam obsident, 534. m n Galliam vastant, 602. 603.
 Nouigentum S. Chlodoaldi sceffu & Monasterio insignit, 137. m n
 Nouiomenfis Episc. S. Medardus, 319. m

O

Oeffo Legatus Austriæ, 347. m
 Oratorii Abbas S. Ebrulfus, 367. a n Ibidem Sepelitur, 368. a S. Angadrifina ibidem vixit, *ibid.*
 Olivaldus Rex in Anglia, 366. a

P

Paduini Abb. Cenomanensis vita, 275
 Palentij Episc. Turibius, 187. 188
 Parisiorum Episc. Guarō, 157. m S. Germanus, 234. & seq. Chrodoberus, 368. a
 S. Paterni Episc. Abrinc. Vita, 352
 Paulus Diaconus, 385. m Eius Epistola ad B. Adalardum Abb. Corbeia, 397. m
 Pentale Monast. à Childeberto in S. Samfonis gratiam extructum, 180. m n
 Pestis in Campania, 632. In Burgundia, 637. m
 Petragoricenhum Episc. Sabaudis, 262. a
 Comes Felicissimus, 267. a
 Petri

PRIMI SÆCVLI BENEDICTINI.

Petri Diaconi S. Gregorii discipuli elogium, 497
 Philippus Episc. Viennensis, 680. a
 Pictaueses Abbates, Arnegisilus, 334. m. Agapirus, 578
 m. S. Maxentius, *ibid.*
 Pictauesis Dux Austrapius, 327. m
 Pictaues. Episc. Isembardus, 152. a Vulfinus Boetius, 307
 m. Fortunatus, 326. m. n. Pientius, 327. m
 Pientius Pictauiorum Episc.
 Pippini Regis bellum, 601. m
 Piro Abbas Anglus, 171. 172. 174
 Pompeianus Abbas apud Sublacum, 8. m
 Porcarius Abbas Lerinensis, 660
 Possessor Constantiens. Episc.
 Proterius seu Rotherius Scriptor, 564. m. n
 Puellare Monast. Turon. 101. m. n

Quieta B. Iohannis Reomaensis mater, 633. m. n
 Quintianus Episc. Aruernensis, 117

R

Radegundis Regina Vita, 319
 Radulfus Episc. Turon. 157. m
 Raduvalus Armorica Comes, 224. m
 Raimbaldus Abbas Montis Hor, 629. m
 Rainaldus Andecavorum Vicecomes, 375. a
 Rainardus Comes Senon. 97. m
 Rannulfus Abb. S. Remigii Senon. *ibid.* m
 Reatinus Episc. Albani, 656. m. n
 Redonens. Episc. Hamelinus, 112. a Melanius 133. a
 Regii in Calabria Episc. Sifinius, 60. m
 Remigius Remorum Episcopus Theodericum mittit ad
 construendum Cœnobium, 616. Meretricum latibula
 purgat, 617. Inuitatus ad sanandam Regis filiam
 Theodericum mittit, 618
 S. Remigii. Senon. Monast. Vallisias translatus S. Ro-
 mani Reliquias excipit, 88. a. n. Vastatur *ibid.* In prio-
 ri loco restituitur, 89. a. Iterum à Caluinistis dirutum
 Abbatia S. Petri Senon. vnitur, 88. n
 Abbates, Suauus, 88. m. 89. a Bouo, *ibid.* Vvinemannus,
 97. a. n. Rannulphus, *ibid.* m
 Monachus Tediunus, 94. a
 Remorum Episcopi, Remigius, 616. Romanus, 114. a. n
 623. a
 Reomaensē Monasterium à B. Iohanne ædificatur, 634.
 Laicos excludit ab Ecclesia, 635. m. n. Iohannes Abbas
 primus, *ibid.* B. Siluester secundus, 639. a. Mummolus
 tertius, *ibid.* n. Leopardinus quartus, *ibid.* m. n
 Ricardus Abbas Floriacensis, 609. a
 Robertus Flandria Comes, 630
 Rodulfus Abbas Montis Hor, 630. a
 Romani Galli appellati, 165. n
 Romanus Episc. Augustod. 81. n
 Romanus Abbas Fontis-Rogi, 81. & seqq.
 Romanus Episc. Remens. 114. a. n. 623. a
 Rotbertus Flandria Marchifus, 553. m
 Rotoſalum, villa Regia, 126. a
 Rotomagens. Episc. Audoenus, 133. m

S

Sabaudis Episc. Petragoricensis, 268. a
 Sabinenfis Episc. Iulianus, 656. m
 Sabinus Canusius Episc. 14. & 59. m. n
 Sagienfis Episc. Rodobertus, 359. m
 Salustius Senator Agathensis, 567. a
 Samson Episc. Dolens. Vita, 165. & seqq. S. Maglorii
 confobrinus, &c. 223
 Santonenfis Episc. Eusebius, 330. m
 Saraceni in Siciliam irrumpunt, 67. m. n. Mari mergun-
 tur, 75. m
 Sargientis Monast. à S. Maglorio fundatum, 228. & seqq.
 Scollandus Abb. S. Augustini Cantuar. 542. m. 544.
 a. 545
 S. Scopilio, 234. m
 Scotia Rex, Colomannus, 529. a

Ind. Histor. Sæcul. I. Bened.

S. Scubilio, 152. 153
 S. Sebastiani Alatrinx Monasterium à Liberio Patric.
 conditum, 25. m. Seruandus Abbas, *ibid.*
 Senonum Episc. Ansegisilus, 87. a. n. 90. a. Ebrardus, 88. a
 Gualterius, 88. m
 Sequani Abb. Vita, 263. Eius Monasterium, 265. n
 Seuerini Abb. Agaunensis Vita, 568
 S. Seuerinus B. Chlodaldi Magister, 137. a
 Seueri Abb. Agathensis Vita, 563
 Sicastronsē Monast. 265. n. Sequanus Abbas, *ibid.*
 Sigobertus Episc. Aurelian. Ecclesiam ædificat, 590. &
 597. m. 601. m
 Siguinus Archidiacon. Martini Abb. miracula scripsit,
 376. a
 Siluaneſi Episc. Letardus, 510. n
 S. Siluester Abb. Tornodorensis, 639. a. n. Eius Monaste-
 rium, 239. a. reddit gratum debili, *ibid.*
 Simplicii Abb. Castin. elogium, 194. & seq. Simplicii
 duo, *ibid.*
 Sindulfi Conf. Vita, 368
 Sifinius Regiens. Episc. 60. m
 Sistriceſi Episc. Iohannes, 105. m
 Spes Episc. Spolierius à Spe Abbate diuersus, 112. n
 Spoletini Episc. Spes, 112. a. Laurentius, 231. & seq.
 Suauus Abbas S. Remigii Senon. 88. m. 89. a
 Sublacus S. Benedicti Secellus, 4. m. Ibi duodecim Mo-
 nasteria condita, 8. a. n
 Sueuorum Rex Theodemirus, seu Chararicus cum tota
 gente conuertitur, 258. 259
 Surani Abb. Vita, 222
 Susanna Abbatissa Remensis, 616
 Suuithunus Ventanę vrbis Episc. 549. a. n
 Syagrius Aduentis Episc. 243. a
 Symmachi & Boëthii mors, 51. m. n
 Symmachus Papa Romę S. Cæsarium excipit, 665. m
 S. Symphoriani Aduentis Monast. 234. m. Abbas S. Ger-
 manus, *ibid.* & 253. m. Droctoneus, *ibid.* Amardus
 Monachus, *ibid.* Siluester 235. m. 665. m
 Syracusanus Episc. Maximianus, 408. m. n

T

Terracinenſe Monast. à S. Benedicto delineatum, 18.
 m. n. Monachi Speciosus & Germanus, 98
 Tertullus Patricius Placidum S. Benedicto offert, 8. a
 Genus ipsius, 47. a. n. Filii, *ibid.* Donationes Castino
 factæ, 52. a
 Theodebaldus Franc. Rex multa B. Mauro concedit præ-
 dia, 295
 Theodebertus Rex S. Nicetium Treuerensem colit, 192
 a. Eius mores, *ibid.* Ei mortem prædicat S. Germanus,
 235. m. B. Mauro fauet, 289. & seq.
 Theodemirus Abb. Micicacensis pië moritur, 600. 601
 Theoderici Abb. Remensis Vita, 614
 Theodericus Aurelianensis Episc. 604. a
 Theodericus Austrasię Rex S. Callum sibi carum creat
 Episcopum, 117. Nicetum etiam Treuerensem, 191. m
 Bellum Aruernensibus insert, 196. m. n
 Filia fuscirationem à B. Theoderico obtinet, 618.
 Item oculi sui curationem, 619. Sancto prædia donat,
 618. 620
 Theodericus Italia Rex benignè S. Cæsarium excipit,
 Muneribus cum prosequitur, 664
 Theodulfi Abbatis Remensis Vita, 346. m
 Theodulfus Episc. Aurelianensis Micicacem reformat,
 590. & 601. m. Exulatur, veneno necatur, *ibid.*
 Thetgaudus Treuerensis Episc. 493. m
 Theuderij Abb. Viennensis Vita 678 eius Monasterium, *ib.*
 Thoringia subigitur à Theodorico & Chlothario, 319. m
 Reges Basinus & Beretrarius, *ibid.* Radegundis inde
 captiua abducta, *ibid.*
 Tifernarum Episcopus Floridus, 101. a. n
 Tolonenſis Episc. Cyprianus, 659
 Torila S. Benedictum tentat, 14. a. Supplex ad eum ac-
 cedit, *ibid.* m. Sortem suam ab eo discit, *ibid.* Peru-
 sian caput & S. Herculanum occidit, 103
 Translationes Reliquiarum, V. Reliquiæ.
 Treccus Episc. Camelianus, 197. a

* *

INDEX MORALIS

Trecenſes Abbatēs, Fidorus, 196. & ſeq. Aueninus, 197.		Vincentii Abb. Legionenſis & Soc. paſſio, 303	
198		Vincentii Mart. Baſilica Pariſiis, 245. m. Fundatio per	
Treuerorum Epiſc. Nicetius, 191. & ſeq.	493. m	Childebertum & dedicatio, 254. 255. Monachis con-	
Thergaudus, 195. a	603	ceditur, 255. S. Germanus illic ſepultus, 245. & 255.	
Trohanus Epiſc. Aurlianenſis, 188. a	603	m. Abbatēs Droctoueus & Autharius, 254. m. n. Priui-	
Turibii duo, Aſturicenſis & Palentinus, 188. a	603	legium immunitatis &c. 256. Stolaſ. Vincentii poſ-	
Turonenſ. Epiſc. Hildebertus, 112. a Radulſus, 157. m	333. m	ſidet, 254	
Eufronius, 331. m. Gregorius, 209. a	333. m	Virdunenſes expugnantur à Chlodouco, 582. 583. Epi-	
Tyraſſonæ Epiſc. Didymus, 209. a	333. m	ſtopi Firminus, 582. n. Vironus, 583. n. Eufpicius re-	
		culſat Epiſcopatum, <i>ibid.</i>	
		Ulgerius Andegauenſ. Epiſc. 112. a	
		Ulerogothæ Regina in S. Samſonem facinus, 179. m	
		Hæc S. Carileſum adire cupit, 649	
		Vrbicius Abbas Magdunenſ. 156. m	
		Veicenſe Monasterium conditur à S. Ebrulfo, 355. & 357.	
		n. Ebrulfi ſucceſſores ignorantur, 361. a	
		Vvaddo Francus illuſtris, 237. a	
		Vvinemannus Abb. S. Remigii Senon. 97. a n	
		Vvlfarius Francus illuſtris, 235. m	
		Vvlfſinus Boëtius Epiſc. Pictauenſis, 307. m	
		Vvlfſicus Abb. S. Auguſtini Cantuar. 542. a Succedit	
		Ælſtano, 551. m 552	

INDEX MORALIS PRIMI SÆCVLI BENEDICTINI.

Littera a initium pagine usque ad medium, m medium ad finem, n notulas marginis inferioris designat.

A

A bas Diaconus Servandus, 25. m	Captivorum redemptio ex vasis Ecclesiæ facta. 664. a
Abſtinentia Gregorij M. 387. m. 401. a	Cardinales olim in Ecclesiis, quinam, 437. n
Accuſator falſus lapidibus obrutus, 662. m V.	Carnis tentatio oratione compreſſa, 655. a
Teſtis.	Cathedræ S. Petri feſtum, 176. m n
Anniuerſariam pro defunctis, 609. m	Cellerarij ſancti, Launomarus, 336. Auitus, 587. 595. Ca-
Antiphonarum à B. Gregorio reſtitutum, 415. m	ſarius, 660. a
Antiquariæ artis commendatio, V. <i>Præſat. noſt. num.</i> 113	Cerei ſanctis oblati, 320. m 332. a 537. a
Monachæ, huic exercitio olim vacare, 668. m	Chriſti Nativitas feria quarta, 333. a n
Apoſtata Monachi diuinitus reuocantur, 21. a 402. m	Clerico ſacris Ordinibus S. Benedictus interdictis & car-
Apoſtata arguitur, 448. m. 449	nis eſt, 15. a V. Ordines. Clericis infirmis ſolita ſti-
Aquæ Benedictæ viſ ad fugandos dæmones, 150. m 665. m	pendia Gregorius perſolui iuſſit, 469. a Quarram par-
Avaritia notatur in Epiſcopo, 443. m In Monachis egre-	tem honorum Ecclesiæ dari voluit, <i>ibid.</i> m n Clerici &
giè luditur, 605. a	Monachi olim Medicinæ vacabant, 665. m n

B

B aptisimus. In Baptismo, idem Baptizans & pater Spi-	Communio Sacramentalis ac ſpiritualis, 635. m
ritualis, 313. m n. An triplex meritis neceſſaria, 382. a	Compaſſionis exempla in Gregorio M. 476. & ſeq.
Baptismi tempora & diſpoſitiones, 427. Iudei ad Ba-	Compunctio duplex, 306. m
ptismum non cogendi, 474. a V. Iudei.	Concilia Occumenica venerantur Gregorius, 414. 415
Benedicendæ menſæ ritus. 6. m	Concionator V. Prædicator.
Blaphemiæ poena, 635. m	Confeſſionis uſus, 172. m 182. m
Bonorum Ecclesiæ diuiſio in quatuor partes, 469. n	Conjugatus citra uxoris voluntatem Clericus fieri non

C

C alcei olim varij pro perſonarum ſtatu, 14. n	Conſanguinitatis gradus quinam dirimant matrimo-
Calix argenteus probatur, non ſtanneus, 554. m	nium, 423. a
Campanarum Baptizandarum mos, 607. m	Correptio quæ faciendæ, 467. m
Candela V. Cereus.	Crucis ſigno cæcam ſanat S. Germanus, 240. a m Crucis
Cantus Gregorianus in Gallia reformatur, 416	ſignum omittens Monacha, à diabolo inuaditur, 656. a

D

D almaticarum uſus quibus permiſſus, 665. n	
Dedicationis Ecclesiæ ritus, 158. 159	
Defendere iniuſtè neminem Ecclesia debet, 478. a	

PRIMI SÆCVLI BENEDICTINI.

Defensores Ecclesiastici & politici, 17. n
Defuncti, Missa pro Defunctis, 183. a 404. a Preces, 358.
m Aniversarium, 609. m Cereorum usus in exsequiis,
334. a *Alluia* olim in exsequiis cantatum, 333. n
Deposito Clericis non infligenda nisi ob manifesta cri-
mina, 466. m
Deus an & quomodo videri possit in hac vita, 26
Diaconatus olim per saltum collatus, 264. n
Diaconos ante annum xxx. ordinari vetat Cæsarius, 668.
a. Sacre scripture lectionem qualem ab eis exigit, *ibid.*
Dalmaticarum usus non quibusvis Diaconis olim com-
petebat, 665. n
Diaconisse quando desierint, 319. n
Dignitatem Pontificiam fugit Gregorius M. 389. & 390.
411. 412. a In dignitate propositum Monachi servat,
388. a V. Episcopus. Ad dignitates Ecclesiasticas digni
ex omnibus ordinibus promovendi, 436. m 438
Dominica diei violatores puniuntur, 236. & 239. m. 241.
m 579. m 651. m
Dominice Sabbati incipiebat olim à vespera Sabbati,
621. a n
Dominica die quid rei agebat Radegundis, 320. m Ali-
quid de ieiunio in Dominicis Quadragesimæ relaxa-
bat, 323. m
Dominis egregia monita dat Cæsarius, 669. m
Duella pro dissidiis, 164. m

E

Ecclésię bona in quatuor partes distributa, 469. n Ec-
clésię bonorum inuafores puniuntur, 161. a 164. m
235. a 376. m. Ecclesię bona in captivorum redemptionē
effundenda, 664. a Ecclesię jus refugij violans puniuntur,
590. 596. Irreverentia Ecclesię in patriā castigatur, 552.
553. 556. 557. Fabulę in ea vitandę, 662. a Ecclesię
vasa pro egenis & captivis vendenda, 664
Eleemosynę preclara exempla, in Gregorio M. 419.
420. 430. 431. 432. In S. Cæsario, 664. 671. a
Eloquentia vana arguitur, 659. m 669. m
Euergetismi appensis in collo SS. Reliquiis liberantur,
572. m
Episcopi ex Monachis facti priorem vitę formam reti-
nuerunt; Leobinus, 126. a S. Germanus, 236. a Grego-
rius M. 388. a Cæsarius, 660. m Episcopi ad prædica-
tionem tenentur, 668. a Episcopi Placetium memoriā
tenere olim tenebantur, &c. 438. m n Episcopos de
sede in sedem migrare vetuit Gregorius, 440. m Va-
ria monita ad Episcopos, 414. & seq. Sanctitatem, sa-
pientiam, & liberalitatem ab Episcopis exigebat Gre-
gorius, 443. m Avaritia notatur in Episcopo, *ibid.*
Injurie proprię vindicta, 444. a Librorum Gentili-
um Lectio, *ibid.* m Coniugia, 445. a Tractatio re-
rum secularium, *ibid.* m Absentia a sua diocesi, *ibid.*
Incontinentia, 447. a Vanitas, 670. a Episcopo in-
firmo alius an substituendus, 472. m
Eucharistia mortuo imposita, 20. m n Eucharistiā per
dies xl. S. Ebrulfus ægrotans pascitur, 359. a Panis &
vini conversio in corpus & sanguinem Christi in Eu-
charistia, 393. m
V. Communio.
Excommunicatio post mortem quomodo tollatur, 20. a n
Pro privata injuria ab Episcopo non infligenda, 444. a

F

Falli homines facillè possunt, 657. m
Festum SS. dictum aliquando Missa revocata, V. In-
dicem Onomast. In Festis sollempnioribus balnearum
usus, 612. m
Filius parentibus injuriis dæmoni traditur, 94. 95
Fontes curationibus miraculosis celebres in Monasterio
Vitenfi, 356. n In Cerneliensi, 527. & seq. In Cornobio
S. Theoderici, 622. & seq. Alij fontes miraculosi, 8.
m 102. a

G

Gentilium librorum lectio improbat, 444. m 660. m
Gratię defensor Cæsarius accusatur, at purgatur,
668. 669.

H

Habitare secum, quid, 6. m
Hæreticorum libri non legendi, 471. a
Hore V. Officium divinum,
Hospitalitatis egregium in Monachis exemplum, 605.
m In S. Cæsario, 669. m
Humilitatis exempla, in S. Benedicto, 9. m 24. m In S.
Radegunde, 318. 320. 321. In S. Leandro, 384. a S.
Leandri mens de humilitate, 383. m Humilitas Grego-
rij M. 414. a 445. m. 446. a 454. 457. a 462. 478. m
& seq. 485. 486. In S. Iohanne Reomaensi, 634. m In
S. Eucherio Episc. Lugd. 666. m In S. Cæsario, 665 m
670. a 672. a

I

Ianuarius Kalend. profani ritus, 184 m
Ieiunium in Sabbato Sancto etiam pro pueris, 306. a
Ieiunandi virtutem Gregorius impetrat S. Eleutherij
precibus, *ibid.* & 401. m Ieiunium in Sanctorum
Translationibus præmissum, 630. a 639. m
Imagines Sanctorum quid conferant, 444. a
Imaginum SS. effractor arguitur, 443. m
Item illusor, 558
Incestuosi hominis oblatio reiicitur, 270. m
Inimici de interitu gaudens Maurus à B. Benedicto corri-
pitur, n. a Inimicorum amor, *ibid.* 667. m
Injurie proprię vindicta damatur, 444. m Injuria ab
vno illata, in alium non vindicanda, 447. m 448.
Injurie veniam pro reo Cæsarius læsus postulavit,
662. m Injuria auctoribus quid apprecandum, 666. m
S. Iohannis Evangelistę Tunica Romę asseruata, 453
Iudei non debent cogi ad Baptismum, 474. a Eis Chri-
stiani subirci non debent, *ibid.* m Eorum mancipia si
ad Baptismum conuolent, non restituenda, *ibid.* &
seq. Non circumcidantur, 475. m A Iudeis munera
non accipienda, *ibid.* & seq.
Iudices corrupti arguuntur, 448. m Quid in iudiciis suis
observare debeant Iudices 467. a 468
Iudicium extremum semper cogitabat Gregorius, 480
Iuramenta fieri solita ad corpus S. Apollinaris, 459. a
461. m

L

Labor manuum an extra Monasterium fieri expediat,
1246. m
Labores Monachorum antiquorum, 635. a Monacharum,
668. m Vide. Præfat. nost. num. 112. & seq.
Vide Quadragesima.
Lectiois studium in S. Radegunde, 318. m In S. Eu-
gendo, 475. m
Lectio ad mensam in S. Eugendo, *ibid.* In S. Rade-
gunde, 332. a In S. Cæsario, 669 m
Lectio librorum Gentilium improbat, 444. m
Leranię pestis tempore à B. Gregorio instituta, 410. m n
Linceis nunquam usus est B. Cæsarius, 676. m

M

Magister ac dux Spiritualis incipientibus necessarius,
104. a
Quis idoneus, 5. a
Martyrii duo genera, 271. a
Matrimonium, V. Confanguinitas, Coniugatus,
Medicinę vacabant olim Clerici & Monachi, 665. m n
Mensa V. Lectio,
S. Michaëlis Monasterium in Tiracia, antiquum, 626.
a n
Miracula an semper orationem præexigant, 23. a De mi-
raculis non gloriandum, 516. 517. Sed potius ea occul-
tanda, 670. a 672. a Ad quid miracula, 625. m

INDEX MORALIS

Missâ integra audienda , 663. a
 M. ssa pro defunctis , 183. a 404. a
 Missale Gelasianum reformat Gregorius , 417. m 418
 Monachi proprietarii arguuntur & puniuntur , 17. 402.
 403
 Item inobedientes , 22. a
 Avari , 605. a
 Item vagi orationis tempore , 8. a
 Item qui cibum contra Regulam sumunt , 13. a
 Non decet Monachos cū Sæcularibus cohabitare , 62. a
 Nec Monachus se immiscere , 655. m
 Monita vtilia , 123. Caritas Monachorum , 605. m
 Monachorum mos bibendi post Tertiam , 170. m
 Monachos fieri ex militibus tuetur Gregorius , 450
 Monasticus habitus ab Episcopis & aliis susceptus in
 xetremis , 492. & 528. a 609. m V. Labor.
 Monasteriorum situs & commoda providenda , 8. m Eo-
 rum quieti consulit Gregorius , 429
 Ingressus mulieribus interdictus , 36. m Eriam viris ,
 635. m n
 Monasterium vitæ priuatæ præfertur , 383. & 387. m
 Monasteriorum direptores puniuntur , 376. 377. 494.
 495. 610. m
 Moniales loquaces & procaces excommunicantur , 19. m
 Earum familiaritas viris cauenda , 212. 213. 655. m
 Monialium reclusio , 333. m n 664. m Libris sacris des-
 cribendis olim vacauere , 668. m
 Mors in cinere & cilicio , 221. m
 In Oratorio moritur S. Benedictus , 27
 S. Columba moribundus Psalmos scribit , 365. a
 Mulierum vitanda familiaritas , 212. 213

N

Nouiti Benedicini olim vestes sæculares & capillos
 seruabant , 9. n

O

Obedientiæ exempla , in S. Mauro . 9. m In S. Rade-
 gunde , 324. m
 Officium diuinum appellatum Cursus , 244. m Sanctus
 Germanus nudo capite illud recitat , 244. m Tertiam ,
 Sextam , Nonam , quotidie cani Casarius iubet , Latine
 vel Græcè , 661. a 662. a n
 Oleum benedictum pro infirmis à S. Monegunde , 204. a
 Ab Aredio Abbate , 350. m Paralyticam oleo sanat
 S. Germanus , 240. m Item paralyticum , 239. m Con-
 tractum , *ibid.* Infirmum alium & mulierem cæcam
 &c. 241. S. Sequanus paralyticum , 266. a B. Theo-
 doricus Theodorici Regis oculum , 619. m
 Oratio quanti facienda , 8. a In secreto agenda , 671. a
 Orationem demon impedire solet , *ibid.*
 Cur sæpe non exaudiamur , 122. a
 Quis legitime oret , 183. a
 Oratione impletur prædestinatio , 247. m
 Carnis tentatio vincitur , 655. a
 Orationi soli Eparchius Monachos vacare iubet , 269. m
 Ordinibus Sacris laicos iniziari prohibuit Gregorius ante
 probationem , 417. m

P

Panes signo Crucis signati , 566. a n
 Papa legitimus librorum censor , 398. m Controuer-
 siarum iudex , 669. a Delinquentibus Episcopis Su-
 perior , rectè viuentibus æqualis , 467. m Quanta
 mansuetudine errantes reuocare & recipere debeat ,
 471. m
 In Paschali festo non licet ieiunare , 5. a In Vigilia Pas-
 chæ ieiunium & Missâ ad vesperam dilata , 652. m
 Pastor animarum curam an possit deponere , 7. m 225.
 Non facile gregem deferere ad tempus debet , 125. m
 Patientiæ exempla in Gregorio M. 481. & seq.
 Paupertatis amor in S. Radegunde , 328. m
 Pauperum elemosynas defraudans punitur , 491. a
 Pauperes stipe Ecclesiastica aliti , 419. 420. 430. 431.
 432. 671. a

Pestis tempore S. Ebrulfus suis intrepidus fert opem , 357.
 m Letanias instituit B. Gregorius , 390. a n 410. m n
 Reliquiarum delatione pestis sedatur , 631. m
 S. Petri Apost. Cathedra antiquius festiua , quæ , 176.
 m n
 Placere Deo sine iniuriis nemo potest , 478. a
 Pœnitentiæ antiquæ rigiditas , 641. a n
 Pœnitentia in extremis , V. Præfat. *nost. num.* 103.
 Prædestinatio precibus impletur , 247. m
 Prædicationis officium an sine Prælati licentia exer-
 cere liceat ? 655. Prædicatori vitæ munditia necessa-
 ria , *ibid.* Prædicatoris virtutes & conditiones , 661. m
 Prælati officia subditis accommodet , 573. m
 Procuratores Sancti , Maurus , 281. Speciosus , 98.
 V. Cellerarius.
 Proprietatis vitium in Monachis puniuntur , 17. 402. 403.
 Psalterium , &c. memoriter olim scire tenebantur Sa-
 cerdotes , 338. m n
 Pulchritudo corporis sperata à S. Galla , 113. a
 Puritas cordis apud Deum plurimum valet , 121. m Inrer
 sæculares conuersari , noxiū puritati , 122. a

Q

Quadragesima ; Mos secessum petendi in Quadragesi-
 ma , 105. m 131. a 174. m 184. m 210. a
 Quadragesimæ austeritates , iuge cilicium à S. Mauro
 gestatum , 279. m A. S. Radegunde , 318. m Item catena
 ferrea , 324. a Labor S. Radegundis & S. Germani in
 Quadragesima , qualis , 322. a Cibis ejus qualis , 323. m
 Aliquid relaxabat die Dominica & feria quinta , *ibid.*

R

Regula S. Bened. discretionem præcipua , sermone lu-
 culenta , 27. a
 Regula Adeodati , 4. m Regula SS. Antonij & Basilij ,
 253.
 Regula Arelatenfis seu S. Cæsarij a B. Radegunde ser-
 uata , 323 m Regula SS. Patrum , 680. a
 Reges olim calceis rubris utebantur , 14. n
 Reliquiæ Sanctorum in Ecclesiæ dedicatione deferendæ ,
 158. a Reliquiarum nomine quælibet res Sanctos attinē-
 tes intelliguntur , 242. a m 258. 259. Vela item Sancto-
 rum Reliquiis imposita , 393. m 424. m 452. 453. Reli-
 quia Sanctorum olim non distrahebantur , 452. Ap-
 pensæ collo enervumetorum demones fugant , 572. m
 Reliquiæ ad auerendas iniurias delatæ , 907. a 610. m
 Item ad finiendas lites , 629. m Clamor ad
 SS. Reliquias contra vexatores , 161. a 651. a Ieiunium
 triduanum in Sanctorum Translationibus , 630. a
 639. m Reliquiarum delatione pestis sedatur , 631. m
 Reliquiæ delatæ à priuatis hominibus , 104. m In pu-
 blicis supplicationibus , 122. a
 Reliquias sanctorum irreuerenter habens punitur ,
 675. 658

S

Sacerdotes memoria tenere Psalterium olim teneban-
 tur , &c. 438. m n
 Sacerdotium recusat S. Eugendus , 572. a
 Sancti an & quomodo Dei secreta cognoscunt , 15. m
 An semper oratione ad miracula vrantur , 23. a Cur
 Deus eos sinat defectibus obnoxios , 116. a In eorum
 gestis quædam imitanda , quædam miranda , 207. m
 Sanctis illatæ iniuriæ vindicantur , 526. m
 V. Cerei , Reliquiæ , Sepulcrum.
 Schismatici quanta cum mansuetudine reuocandi & re-
 cipiendi , 471. m
 Scripta sua quàm paruipenderit Gregorius M. 485. 486
 Scripturarum intelligentiam S. Samson Episc. ieiunio
 obinet , 169. a
 Sepulcri Sanctorum violatores puniuntur , 535. 536. 551
 Simoniam arguit Gregorius , 434. & seq.
 Simonia triplex , ab obsequio , à manu , à lingua ,
 436. a

Sors

PRIMI SÆCVLI BENEDICTINI.

Sors per sacram Scripturam, 249. m n
Stuprator corruptam ducere tenetur, 473. m
Subdiaconatus olim non consebatur Ordo sacer, 468. n
Symbolum S. Gregorii Papæ, 414

Traditioni Majorum quantum deferebat Gregorius M., 386. m 400. m
Translatio Reliquiarum, *Vide Reliquiæ*.

V

Testes falsos talione puniebat Gregorius, 468. a V.
Accusator.
Tonsura, quatuorplex, 264. n Quis tonsuræ minister, *ibid.*
Tonsura Laica, *ibid.* & 269. a S. Ebrulfus ter solum
in anno Monachostonderi volebat, 358. m

Virici ante mortem usus, 102. m 172. a 358. a
408. m
Virginitas in Monasterio securior & laudabilior, 383. m
Virtutis Magister, V. Magister.
Vinctio infirmorum ante mortem, 102. m 576. m Fir in
quinque sensibus ad reconciliationem, 618. m

INDEX ONOMASTICVS

VOCVM BARBARARVM ET EXOTICARVM

PRIMI SÆCVLI BENEDICTINI.

A

Amphiballum seu amphimallum, 366. m
443. a
Aquamanile, pelvis, 324. m
Araninus paropsis, quid, 664. a n
Axiomatici viri, 420. n

B

Baccæ, annuli catenarum, 238. m n Greg. Turon. lib.
I. Mirac. S. Mart. c. 23. *omnes bacca caliguarum con-*
fractæ ceciderunt.
Bessa, ligo, instrumentum fossorium, 607. m
Bitorum, 29. n
Blattæ, vestes purpureæ, 319. m
Brandeum, velum sacrum, 424. n

C

Caligula, crepida, 104. n
Campagi, calceamenta, 459. n
Campiones, pugiles, 164. n
Capistrium pro ventilabro, 4. n
Caracalla, vestis genus, 310. n
Castula, quid, 426. n
Catigera, Doctor, Rhetor, 530. n
Cecropia pro lingua Græca, 417. n
Chameunia, 83. n
Choraules, 325. n
Chrisinaria, Vasa pro chrisinate, 241. n
Clavatæ caligæ, 657. n
Cortes pro villis seu prædiis, 52. 53
Cucumula, quid, 672. n

D

Drapus, pannus, 676. a
Dromones, naves cursuariæ, 663. n

E

Epitimium, multa Ecclesiastica, 426. n
Eulogiæ pro quibuslibet munusculis, 328. n
Exenium, 239. m 327. m

F

Facitergium, 318. n
Flado, placenta, 222. n
Flascones, 17. n
Follis, stultus, 494
Formula, subtellium, 330. num. 14
Frigores pro febribus, 676. n

I

Indiculus pro Epistola, 176. a
1

M

Maforte, velum muliebre, 319. n
Mappula, Mappulatus, 425. a 457. m
Marricula, quid, 122. n
Matta, storea ex junco, 203. m
Melores pro cuculla, 10. n
Memoria pro altari vel Ecclesia, 283. n 627. a. 629. a.
651. m
Miscere, potum dare, 320. num. 4
Missæ pro festo die, 242. n
Adde Can. 17. Conc. Turon. II. *In Augusto, quia quoti-*
die Missæ Sanctorum sunt, prandium habeant. Et Can. 18.
Toto Augusto manicationes fiat, quia festiuitates sunt &
Missæ Sanctorum. In vetusto Penitentiali MS. *Tres*
Quadragesimas jejunes, nam ante Natale Domini, 2. an-
te Pascha, 3. ante Missam S. Iohannis. Et si totam Qua-
dragesimam ante Missam S. Iohannis implere non possit,
post Missam impleat.
Mistorium pro concha, 322. n

INDEX ONOMAST. PRIMI SÆC. BENED.

N

NImbus, Nimbata, quid, 488. n
Nymphium, Templum feminarum, 488. n

O

OBrepilatio, 672. m

P

PAlmata quid, 442. n
Parens pro propinquo, 134. n
Pastillaticum, pretium Simonæ, 415. n
Paximatus panis, 566. n
Philacteria, quid, 484. n
Planeta, planetatus, 425. a. n
Polyptychum, quid, 419. n
Pontones, dolia, vulgo *poincons*, 329. num. 10
Posticium, Posticiaria, 325. n
Potentia, fulcrum subalare, 164. m
Provitrix, 331. m
Psyathium, florea ex junco, 12. n
Pyrgobasis, 483. n

Q

QValus, vas vimineum, 652. m

R

RAchanaz, quid, 240. m. n
Recinium pro merenda, 675. n
Responsum pro negotio, 13. n

S

SAbanum lineum, 319. n
Salutarorium pro Sacrario, 672. n
Saumarii, equi Sarcinarii, 234. n
Scapio, an Stapio? 319. n
Sistarcia seu Sitarcia pro annona, & pro canistro, 58. n
Spatharius pro eo qui Principis ensē gestat, 14. n
Sponda, latus lecti, 117. n
Superpositio pro jejunii additamento, 184. a
Synergium, affecterium, 319. n

T

TAbularius, Chartularius, 469. m
Tesselli, panni quadrati, 672. n
Tina, dolium, 322. m
Tonna, Tonnella, 329. num. 10.
Trogulum quid, 279. n
Truo pro destruo, 667. n
Typus pro febre periodica, 55. m 237. a & *alibi passim*.

V

VEnia pro genuflexione, 169. num. 13. 176. num. 41.

FINIS.

S V M M A P R I V I L E G I I.

CHRISTIANISSIMI Francorum Regis LYDOVICI
XIV. Privilegio VII. Kal. Martii , anni
M.DC. LX. concessio , & ejusdem mens. ejus-
dem ann. V. Non. in Typographiæ Parisiensis
Codicem relato , cautum est , ut Congreg. S.
Mauri R. P. SUPERIOR GENERALIS, Libros
ab ejusdem Congregationis Monachis compo-
sitos , per quem maluerit Typographum , néve alius
citra eius consensum , edat. Vti uberius Diplo-
ma ipsum explicat.

*Idem R. P. Super. Generalis facultatem dedit Lud. Billaine
Typogr. ac Bibliopolæ Parisiensi imprimendi Librum cui Titulus est,
Acta SS. Ordinis S. Benedicti in sæculorum classes distributa.*

